

فەرھەنگی مامۆستای

منتدی اقرأ الثقافی

www.iqra.ahiamontada.com

عەرەبی - کوردی

نوسینی

مه لا محمود گه لاله یی

لتحميل أنواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

پدای دانلود کتابهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرا الثقافی)

پۆدابه زانندی جۆرهها کتیب: سهردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردی , عربي , فارسي)

قاموسې ما مۆستا

به رگی په کده م

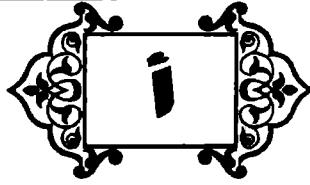
ا.ب.ت.ج.ح.خ.د.ژ.ر.ز.س.ش.ص.چ.گ.ځ.ډ

نوسینې:

مه لا مه حموودی گه لاله یی

نہم کتیبہ لہ لایہن
منتدی إقرأ الثقافی
www.iqra.ahlamontada.com
نامادہکراوہ

- ناوی کتیب: قاموسی ماموستا
- دانراوی: مهلا مهحمودی گه لآلهیی
- تایپ و دیزاینی: سامان محمد امین
- تیراژ: ۲۰۰۰ دانہ
- لہ سہر نہرکی کتیبخانہی نارام لہ چاپ دراوہ و مافی چاپکردنہوہی پاریزراوہ بوکتیبخانہی ناوبرا.
- لہ بہرئیوہ بہرایہتی گشتی کتیبخانہ گشتیہکان ژمارہی (۱۱۵۶) ی سالی (۲۰۱۴ ز) ی پیدراوہ.

الْأَبْدِي: ئەومىيە كۆتايى نەبى ۋ **الْأَبَدِيَّة:** چاوكىكى دروست كراوه (مصدر صناعي) ۋ **المؤبد:** (الحكم المؤبد) سەپاندى سزا بەسەر تاوانباردا بە درىزايى زيانى...

أَبْر: (أَبْرُ النَّخْلِ) دار خورماكهى تەلقىچ كرد، موتوربهى كرد تۆوى نىرەكهى بەسەردا پېرزاندى ۋ **أَبْرُ الزَّرْع:** كشتو كانهكه باش بوو پىنگەيى ۋ **أَبْرُ النَّخْلِ - الزَّرْع:** باخە خورماكه، يان كشتوكانهكهى باش بەختو كرد ۋ **إِثْبَرٌ فُلاناً:** داواى لە فلان كرد خورماكانى بۆ تەلقىچ و موتوربه بكا ۋ **الإبارة:** وەستايى كارامايى موتوربه كرنى خورمايه ۋ **الأبار:** دروستكەرى دهرزى يە ۋ **الإبرة:** دهرزى يە، نامىرىكە سەرىكى تىزەو سەرىكى كونه ۋ **الأبور:** ئەو تۆومىيە خورماى بى موتوربه دىكرى ۋ **الْمُأَبِر:** تويىكى تۆوى موتوربه كرنى خورمايه ۋ **المُأَبِر:** دهرزى ئەستوران، دهرزى گەورە ۋ **الأبْر:** شانۆنامەيەكى شىعەرييە لەگەل مۇسقىقادا ئەنجام دەدرى (تۆبەرا) ۋ **الإبريس:** زىرى ساغلام و بى غەل و غەش ۋ **الإبريسيم:** باشتەرىن جۆرى حەرىر (ناورىشم) ۋ **الإبريق:** مەسىنە ۋ **إبريل:** مانگى جوارى زايىنى (نيسان).

أَبْرُ: (أَبْرُ أَنْزَا، و أَبْرُزَا: قەلەمبازى بوو. ۋ **الْأَبْرُنُ:** حەوزىكى مەعدەنىيە خۇى تىدا دەشۇرىت ۋ **الإبريم:** قولقەى قايىش پىشتىنە ۋ **أَبْسَهُ:** رەقى لى هەنگرت.

أَبَش: (أَبَشَ لَأَهْلَهُ) تىكۆشا بۆ دابىنكردى بىزى مالى و خىزىنى، (أَبَشَ كَلَاماً) قەسى بى سەرو

آب: بىروانە مادەى (أَب). ۋ **آب:** مانگى يانزى سالى سوره يانى و مانگى هەشتى زايىنى يە. **الآب:** ئوقنومى يەكەمە لاي مەسىحىيەكان. ۋ **الآبُنُوس:** درەختىكە لە ولاتى حەمبەشەو هىندوستان دەرۆى ۋ **الآبُنُوسِيَّة:** مادەيەكى رەشى رەقە ۋ **الأجر:** خشتى سوركراوه بۆ كارى بىناسازى ۋ **آدم:** بىروانە مادەى (أَدَم) ۋ **آذار:** مانگى شەشمەى سالى سورمىيانى و مانگى سىيەمى سالى زايىنى يە ۋ **الأذريون:** رومكىكى كۆلە پايزمە.

الآس: درەختىكە هەمىشە سەوزە. ۋ **آمين:** خودايە داواكەم جى بەجى بكة. ۋ **الآنسن:** روهكىكە و مرزىيە كۆلەكهى سېو و بچوكە ۋ **الآنك:** رەمصاصى رەشە. ۋ **الآين:** داب و نەرىتى كۆمەلنىك يان هى دەمەرنىك ۋ **آباه:** (آبَاهُ بَسْم) تىرىكى تىگرت ۋ **الآبَاه:** قەصەب ۋ **الآبَاه:** بىشەلانى قەصەب، (ك: الآبَاه).

آب: (أَبٌ لِّلسِرِّ أَبَا، أَبَابا): خۇى بۆ سەفەر نامادە كرد، ۋ **الآبَاب:** ناوى زۆر. ۋ **الآبَابَة:** دەردىكە توشى ئادەمىزادى دووره ولات دەبى.. واتە، كوركاندىن و نالين بۆ نىشتان.

آبَت: (أَبَتَ الْيَوْمَ أَبَتًا): رۆژكە گەرم بوو.

آبَد: (أَبَدَ أَبُودًا) لە ئادەمىزادان دابرا كۆشمەگىر بوو. ۋ **أَبَد:** (أَبَدَ الشَّيْءَ) شتەكهى نەمركرد ۋ **الآبَدَة:** كارى سەرنج راكىش و سەپرو سەمەرە ۋ **أَوَابِدُ الرُّوحِي:** گيانلەبەرى كىوى ۋ **أَبَدًا:** زەرفى زەمانى داهااتوو، بۆ كردن و نەكردن بەكار دەهينرى ۋ

بهری کرد ◊ (تأبش) کۆبوونهوه. ◊ الأباشة: خه لکی تیکه ل و همه جوړ.

أبص أنمأ: گورج و گول بوو.

أبص أنمأ: مزع و حال شیوا، باری ژبانی تیکچوو. ◊ الأباشية: تاهمکی خه واريجن ◊ الأبرص: نهمسبی تیز رهو.

الإبط: بن همنکل. ◊ (تأبط الشيء): شته کی خسته بن بالیموه ◊ إبط الزفرة: نهو تۆوه وردمیه که لمنیوان لاسکی رومکه گهو په لکه که لاکانیدا دمرده کوئی.

أبص أنمأ، إباقا: هه لات، یاخی بوو. ◊ أبلت الإبل أنمأ وأبرلا: حوشتر مکان زور بون، کیوی بوون.

أبل الإبل: حوشتری راکرت. ◊ الإبالة: کۆمه ل و تاقم ◊ الأبايل: دمسته و کۆمه لی زورو په ک لمدوی په ک ◊ بؤ کۆمه لی زورو سهرنج راکیش به کار دمه ندرئ ◊ الإبالة: باومشیک چیلکه و جه ویل ◊ الأبله: هوزو خیل ◊ الأييل: گوجان، دار عمصا ◊ (الأيلة): باومشه دارو چیلکه ◊ الإبلين: نهو هورو لیتهمیه چیومی نیل ◊ إبليس: ماموستاو رابه ری شهمیاتی.

أبن: (ابن الدم في الجرح): خوننه که له برینه که دا رهش بووه. ◊ إبان الشيء: کات و ومرزی شت ◊ الإبن: کور، الإبنة: کج. الأبنة: گرنی قامکی قاج، گرنی دارو شتی تر، پینشی دمگوترئ بزماره گۆشتینه ◊ عمیب و عار ◊ کینه و رق. المأبون: تۆمه تبار.

أبه: (أبه له و به): لئی حالی بوو بؤی دمرکهوت. ◊ أبه فلاناً لکنا: فلانکه سی ناگادار کردو سهرنجی راکیشا بؤ نهوشته ◊ الأبهة: شکۆمندی و نرخداری.

أبا و اباوه و أبوة: بوو به باوک. أبا: بهی گوت به باوک و دایکه وه به مقوربانت به. تأبی: باوکی بؤخوی همیدا کرد.

الأب: باوک، باپیر،

الأب: باوک، باپیر.

أبی إباء و إباءة: دزی نهو شته وستا. ◊ أبی الشيء: شته کی لی قه دمغه کرد. ◊ أنأبي: جوانمردو دلیر.

أتب، تأتب، والتب: کراسی بیق فولی له بهر کرد. ◊ الأتابك: فرمانروا، گهوره.

أند: مانگاکی بهسته وه بؤ دوشین. ◊ الأترج: لیمو.

أقل: بهمانا همنگا و هه لئینانه وی خیرا خیرابه بهرق هه ساوی.

أقم أنمأ: کردنی دو ماده به په ک. ◊ الأقم: درمختیکه له توئزی درمختی زمیتون، ◊ أقم فلان أنمأ: بهمانا (أقم) هاتوو واته: تمبه لانه جولایه وه ◊ الأتان: دپله کمر، ماکمر ◊ الأتون: ناگردانی گهوره، جهه نده می حهام.

أقا، أقا الشجر أتوا أقاء و إقاء: درمخته که میومکه میومکهوت، ◊ أقی الشجر إقاء: درمخته که میومکه میومکهوت و بهرکه می زور بوو ◊ الإیقا بهروبوم و دانه ویله ◊ الإقاروة: سهرانه و مهرانه خهرچی و باج، بهرتیل.

الأقوة: یارمتمی و بهخشش ◊ أقی فلان الشيء: فلانکهس نهو شته هیئا نامادی کرد ◊ أقی الشيء: نهو شته ی ناسان کرد ◊ أقی الیه الأمر: نهو کاره ی بهیردا هات و ای بهباش زانی به و جوړه ی بکا ◊ الإقساء: نهو دارو چیلکه و

أَثْفَ أَنْفًا: جیگر بوو، سه‌قامگیر بوو، ◊ **أَثْفَ الْقِنْر:** مهنجه‌له‌که‌ی خسته سمر سخی کوچکه. ◊
الأَثْفِيَّةُ: په‌کیک له‌وسخی کوچکه ناگردانه‌یه که مهنجه‌لی دم‌خړته‌سمر، (الأثافي) سئیه‌می سخی کوچکه.

أَثَلٌ أثراً: جیگر بوو جسمیا ◊ **أَثَلٌ:** دموله‌مهند بوو ◊ **أَثَلٌ مَالاً:** گه‌شهی به‌مال و سامانه‌که کرد ◊ **تَأَثَلٌ:** جسمیا، جیگر بوو ◊ **الأثال:** مال و سامان ◊ **شمره‌فو و پیاومتی** ◊ **الأثَلُ:** دره‌ختیکه له پتیری (طهر‌هاوی) ◊ **الأثلةُ:** نهمصل و رسمه‌ن ◊ **الأثیل:** له کیمیا‌دا به‌چهند تاکیکی هاوکیشیمی دم‌گوتری که پیک هاتوون له دوو گم‌ریله‌ی کاربوون و پینج گم‌ریله‌ی نیدروجن.

أَثْمٌ: تاوانی کرد ◊ **الاثام:** سزای تاوان، به‌مانا تاوانیش هاتووه. ◊ **الإثمُ:** گونا‌هو تاوان ◊ **الإثمُ:** کل.

أَثْمًا: فیتنه‌یی کرد ◊ **أَجَجَ النار:** ناگرم‌که‌ی داگیر‌ساند، ◊ **الأجاجُ:** نه‌و ناوه په له‌بهر تالی و سوپری دم‌و زویان دم‌گمزی. ◊ **الأجرُ:** جرای زور روناک و شو‌عه‌دار.

أَجَدَّ البناءُ أجداً: دیوار‌مکه‌ی پتمو کرد ◊ **الأجدُ:** حوشتی مئینه‌ی تیک سمر‌اوی جهسته دار‌زاو.
أَجْرَ العظمُ: أجرأ وأجرراً. وإجاراً: نیس‌قانه‌که په‌کتری گرت‌هوه به‌منارپیکی ◊ **أجر فلان في ولده:** کابرا من‌داله‌که‌ی مردو خودا پاداشی دایه‌وه ◊ **استأجرهُ:** کردی به‌کریکاری خوی. ◊ **الإجازةُ:** کری نیس ◊ **الأجرُ:** به‌های کارو کرد‌موه. ◊ **استأجرَ على الرسادة و همها:** سنگی خسته سمر سهرین و ره‌په‌ورو که‌وت ◊ **الإجازةُ:** نه‌ومیه ناده‌میزاد سنگ بخته سهر سهرین ره‌په‌ورو بکه‌وی ◊ **الأجرُ حائنة:** دوکانی دم‌رمانخانه

جه‌ونله‌به که له دهر‌اوی کانی‌اوو جو‌گای ناودا دم‌بیته به‌ریه‌ست و ناهیلنی ناومکه باش بپروا.
الأثي: کاری جی به‌جی کراوو نه‌مجامدراو. ◊
الأثي: بیگانه‌ی خو هه‌لو‌اسمرو بی نهمصل و بنیجه ◊ **الأثابُ:** دره‌ختی گه‌ورمی توت که زور لقو بوی هه‌بن.

أث، اثاً و اثناً و اثانةُ: زور بوو، گه‌وره بوو (أث الثبات) گزوگیا که تیک چر‌زاو ◊ **تأثت فلان:** فلان‌کس خپرو خوسی توش هات ◊ **أثرهُ اثراً و إثارةُ و أثرهُ:** شوین پتی هه‌نگرت ◊ (أثر الحديث) همر‌مودمکه‌ی گپ‌رایه‌وه، له‌هی تره‌وه ریوایه‌تی کرد.

أثرَ عليه اثراً و أثرهُ و أثرى: به‌رزه‌ومندی خوی پیش خست، له دابه‌شکردن دا ◊ **أثرهُ إشاراً:** هه‌لی بزاردو ری‌زی دایه ◊ **تأثر الشئ:** شته‌که نیشان‌ه‌ی تیدا دم‌رکه‌وت ◊ **استأثر به:** نه‌و شته‌ی تاپیمت به خوی کرد ◊ **الاثارُ:** زانیاری دهر‌بارمی شوین‌ه‌وار ◊ **الإثار:** تورمکه‌ی مەمک (مه‌مکدان) ◊ **الاثارةُ:** نیشان‌ه، پاشماوه‌ی شت.

الإثرُ: بریسکه‌و بریقه‌ی شم‌شیر، تهر و تازمی دم‌و جاو.

الأثرُ، الأثرُ: بریسکه‌ی شم‌شیر ◊ **الأثر الرجعي:** ناراسته بوونی قانونی تازه دمر‌چوو به‌سمر ماوه‌ی پیش دمر‌چوونی قانونه‌که ◊ **الأثرُ:** نه‌و پیاوه‌ی خوی پیش که‌سانی تر دم‌خا ◊ **الأثرهُ:** پله‌و پایه ◊ **الأثرهُ:** شوین‌ه‌وارو شوین‌دم‌ست له‌سمر زمو‌ی ◊ **الأثريُّ:** شتی کونینه ◊ **تویزهر و لی‌کول‌هر‌موه له‌بوارمی شوین‌ه‌وار دا.** ◊ **الأثري:** بریسکه‌ی شم‌شیر ◊ **المآثر:** میرات و جیم‌اوی رابوردوان بؤکه‌سانی سهر‌دم.

(صهیدل). ۵ الإجماع: درختیکه له پیروی درخته گولدارمکانه.

أَجَلَ الشئَ أَجلاً: نمو شتهی قهدمغه کردو منعی کرد. ۵ أَجَلَ فلاناً: تیماری مل ومرگمیرانی بوکرد، ۵ أَجَلَ فلاناً: فلانکس نازاری مل ومرگمیرانی بوو ۵ أَجَلُهُ: منعی کرد نمیهیشت ۵ **إِسْتَأْجَلَ** فلاناً: داوی لهفلانکس کرد کاتی بوذیاری بکا.

الأجل: هوکار.

الإجل: جهلمبه گاکوی و جهلمبه ناسک ۵ الأجل: کاری دواخراو بوکاتی دیاریکراو ۵ **أَمَّا جَلُّ**: نهستیرای گوره ناوی تیدا کؤدمگریتهوه.

أَجَمَ أجماً وأجوماً: بمرق ههلساوی بیدمگ بوو ۵ **تَأْجَمَ** النار: ناگرکه بلنسهی سمند ۵ الأجم: قهصرو بالهخانه ۵ الأجمة: درهختی گورهو پرگهلاو لقو بوپ ۵ الأجوم: خمهتبارو مهلول.

أَجَنَ الماء أجناً وأجوناً: ناومکه تام و رنگ و یونی گؤرا ۵ **أَجَنَ** الماء: ناومکه تامو بؤنو رنگی گؤرا ۵ الإجالة: سوینه یان گلینه تمشتیکه پانکهلمیه لهگل یان له ماددهی تر دروست دمکری جلی تیدا دمشوری ۵ الأجنة: نامیریکه له ناسنی زور رفق بو شکاندنی ماددهی رفق بهکاردی.

أَجَّ أجاً وأجاً وأجياً: کؤکهی گرت کؤکه کؤکی هات ۵ الأجمیع: رفقو کینه ۵ أخذ الشيء: بهتاکو تمهای ناسی تهوحدی نهنجام دا ۵ **إِسْتَأْجَدَ** تاج بووه ۵ **أَحَادَ**: یهک یهک ۵ **الأحد**: یهک ۵ هموهن ژمارمیه له ریزی ژمارمکان.

أَحِنَ علیه أجناً وأجناً: رقی لی بوموه ۵ الإحنة: کینهو رفقو بوغض.

أَخَّ: دمگیکه نازارو نارپهحمتی دمگیمهمن ۵ **إِخَّ**: دمگیکه حوشتری بی بیخ دمدری ۵ **الأخ**: برا،

(الأخ الشقيق) برای باوک و دایکی (الأخ لأب) برای باوکی ۵ (الأخ لأم) برای دایکی ۵ **الأخ** والإخ: چلکن و قیزلیکراو.

أَخَذَ الشيء أخذاً وتأخذاً ومأخذاً: نمو شتهی ومرگرت بی خمنی بوو ۵ **أَخَذَ**: قبولی کرد ۵ **أَخَذَ** فلاناً: فلانکسی بمند کرد ۵ **أَخَذَ**: سزای دا.

أَخَذَ: بهمانا دلیلی کرد ۵ **أَخَذَ**: بهمانا زالبوو ۵ **أَخَذَ**: بهمهر دو دستگی گرتی، ۵ **أَخَذَ** فلاناً: پاداشتی

فلانی دایموه، سزای دا ۵ **أَخَذَ** الله فلاناً: خودا فلانکسی لهناوبرد ۵ **أَخَذَ** علی يد فلان: نمیهیشت فلانکس نهوکاره بکا. ۵ **أَخَذَ** علی

فیه: قسهکردنی لی قهدمغه کرد، نمیهیشت دم بکاتموه. ۵ **أَخَذَ** مأخذ فلان: ریبازی فلانکسی

گرتبمر، ۵ **أَخَذَ** الشيء حذوً: نمو شته باری خوی گرتو جری خوی کردهوه. ۵ **أَخَذَ** اللبن:

شیرمکهی ترش کرد. ۵ **أَخَذَ** في الأمر: دستگی بهکارمکه کرد. ۵ **أَخَذَ** الرضيع أخذاً:

شیرهخؤرمکه بههوی شیر زوری دایکیبیهوه قهلهو بوو.

أَخَذَتِ العین: چاومکه هیشا، ۵ **أَخَذَ** الحيوان: نازلهلمکه شیت بوو هار بوو. ۵ **أَخَذَ** اللبن أخوذةً: شیرمکه

ترشا. ۵ **أَخَذَتْه** الساحرة: جادوبازمکه فیلی لیکردو داوی بوئیایموه. ۵ **أَخَذَتْه** بئنبیه: لهسمر

تاوانمکهی سزای دا. ۵ **أَخَذَ** الجمل: حوشترمکهی بهستموه. ۵ **إِلْتَخَذَ** فلان لمرضة: فلانکس

گهردنکچی نهخوشییمکهی بوو ۵ **إِسْتَأْجَدَ** فلاناً: فلانکس گهردنکچ بوو، ۵ **الإخاذة**: زمو یهکه

نادهمیزاد بوخوی دیاری دمکاو دستگی بهسمردا دمگری.

الأخذ والإخذ: ریو شوینو ریبازو بهمیرموو پرؤگرام ۵ نمو چالمیه نادهمیزاد لهشیویه

هموزدا هملی کمندی. ۵ الأُخْذُ والأَخَذُ: چاو نیشه، ۵ الأَخِيذُ: دیل، گراو لهسمرِدا ۵ الأَخِيذَةُ: شافرمتی رفیندراو، گراو داگیر کراو لهسمرِدا ۵ المَأْخُذُ: بهیرپرو منهج ۵ أَخْرَجَ: دواکهوت (أَخْرَجَ الشَّيْءَ) شتهکهی خسته دواکات و شوینی خوئی ۵ الأَخْرَجُ: دوابین: پیچهوانهی بهکمه ۵ ناوئیکشه لهناوه جوانه کانی بهرومردگار. ۵ الأَخْرَجَةُ: روژی دوابی، بهرامبهر دونیا ۵ الأَخْرَجِيُّ: میینهی (الأَخْرَجِيُّ) ۵ روژی هیامته ۵ الأَخْرَجِيُّ: دوابین ۵ المَوْخَرُ من العین: تیلهی چاو بهلای زولف دا ۵ المَوْخَرُ: کوئایی شت له دواوه ۵ المَوْخَرُ: ناوئیکه لهناوه جوانهکانی خودا. ۵ مَوْخَرَةُ الجَيْشِ: هیللی دواوهی سوپا ۵ الإِخْشِيدُ: ناز ناوی باشاکانی فهرغانمیه ۵ الأَخْطَبُوطُ: گیانلهبهرتکی ناودمریایه جهستهی بازنهیی همیه ههشت قاجی همیه همرشتیکی گرت ههموو قاجهکانی تیتومردینتی و بهری نادا.

آخی فلاناً مواخاة رإخاء: فلانکسی کرده برای خوئی. ۵ آخی بینهما: ومکوو دوبرای لی کردن، ۵ آخی فی فلان آخِيَةً: چاکه بهکی لهگهل فلانکس کرد ۵ آخِي فلاناً: پیی گوت براگیانهم ۵ تَأَخَى فلاناً: فلانکسی کرد به برای خوئی ۵ الأَخِيَّةُ: قولضمیهکه لهدیوار دمکوئری ۵ الأخ: برا ۵ الأخ من الرضاعة: برای شیری ۵ الأخ: دوست و هاوهلی باش ۵ الأخ: هاوشان و هاوهل و هاوبهش، خاومنی شت. ۵ الأَخْتُ: خوشکی باوک و دایکی، خوشکی باوکی، خوشکی دایکی، خوشکی شیری.

أَدَبٌ أَدَبًا: خواردممهنی دروست کرد و خهلی داومت کرد. ۵ أَدَبَ القوم: بانگی خزم و دوست ناسیاومکانی کرد بؤ میوانداری و نانخواردن ۵ أَدَبَ فلاناً: فلانکسی راهینا لهسمر رهوشتی جوان و دابو نمریتی بهسند ۵ أَدَبَ فلانٌ أَدَبًا:

فلانکس خوئی راهینا ۵ أَدَبَ فلانٌ: فلانکس لهیوارمکانی نهدهب دا پیشکومت و شارمزابوو. ۵ أَدَبٌ إيداباً: خواردممهنی ناماده کرد، دمعومتی خزم و ناسیاومکانی کرد ۵ أَدَبُهُ: راهینا لهسمر رهوشتی جوان و بهرز، ۵ تَأَدَّبَ: فیری نادابو رهوشت بوو، ۵ الأَدَبُ: خاومنی دمعومت و نان و خوانهکه ۵ الأَدَبُ: ریازه پی کردنی نهفس و دهررونه بهفیرکردن و پالفته کردن و راهینان لهسمر نهو رهوشتانهی پیویستن ۵ الآداب العامة: دابو نمریته گشتیبه بهسند کراومکان. ۵ آداب البحث والمناظرة: یاسا سهرمکیهکانی گفت و گوو راگوئینهوو جهلهحانی. ۵ الأديب: نهو کهسهی خاومنی نهدهب پی، رهوشتی نهدهب زانی تیدابی ۵ التادیب: پالفته کردن، نهدهب دادان، ۵ المأدبة، الأُدبِيَّة: نهو خواردن و سفره خوانهیه که ناماده دمکری بؤ دمعومتکراومکان.

أَدَّى في سيرة: پهلهی کرد له رویشتنهکهی دا. ۵ أَدَّى الإبل: حوشترکه باره بارمکهی گپرایمهوه ۵ أَدَّى الأُمُرُ فلاناً أَدَّى: فلانکس بهلاکهی لهسمر فورس بوو، ۵ تَأَدَّى: توند رهو بوو. ۵ الأَدَّى: درنژایی رنگه و راستی رنگه. ۵ الإِدَّى: کاری خراب و نهکلمومت.

أَدَّى أَدْرًا وأِدْرَةً: قور بوو، ۵ الأدرّة: گون ههلاوسان ۵ الإِدْرَجين الأيدروجين: غازیکه پی رنگه و تامو بؤنه لهگهل نوکسجین بهمنندازمهکی تایبتهی تیکهل دمبی ناوی لی پیک دی..

أَدَّى الجُرْحُ أَدَّى: برینهکه ساریژ بوو ۵ أَدَّى الجمل: کؤلمکه، بارمکه زور فورس بوو.

أَدَمَ بينهم أَدَمًا: نیوانیانی ریک خست و ناشتی کردنهوه. ۵ أَدَمَ الصَّائِغُ الجِلْدَ: ومستاکه پیستهکهی خاراند ۵ أَدَمَ الطعام: خواردنهکهی

تیکه لاوی پیخوره که کرد. ◊ ادم فلاناً بأهله:
فلانکسی تیکه ل به خاوو خیزانی خوئی
کردهوه. ◊ ادم اذماً و اذمة: نسمه ریبه که زور
توخه ◊ ادم بینهما: ریکی خسته وه، ناویزی
کردن ◊ ادم الشمس فلاناً: خور رنگی بیستی
فلانکسی رمش هه نگیره ◊ ادم العیز: نانه که ی
زور له پیخوره که گوشی ◊ استادم فلاناً: داوی
پیخوری له فلانکس کرد.

ادم: باوکی ناده میزاد ◊ الإدام: پیخور نهو
شله مه نی و پیخوره ی نانه که والی ده کا به خوئی
قوت بجن.

الأذمة: تیکه لاوی و بیکه وه زیان ◊ الأدییم: بیست ◊
خوراکی به پیخوره وه.

أدي أذوا: به هیواشی رؤیسی ◊ أدي اللب: شیرمه
بزرکا ◊ أدي فلاناً: فیلی له فلان کرد، فیلی بو
کرد.

أدي اللب أذياً واذوا: شیرمه بزرکا ◊ أدي الشیء:
نهو کاره ی نه نجامده ◊ أدي الشهادة: شایه تیه که ی
ده تادی للأمر: ناماده باشی بوکارمه که کردو
خوی بو حازر کرده ◊ الأداة: جبهه جی کردن ◊
خویندنه وه.

الأداة: نامیرتیکی بچوکه ◊ الإدارة: جامیلکه، پهرداخ،
کوب.

أذن الحب أذناً: دانه ویله که چروزمه که یان
گنوکه که ی دمرکه وت.

أذن فلاناً: گوئیچکه ی فلانی نه نگاوت.

أذن أذناً: گوئیچکه ی گهورمن، گوئیچکه کانی مهیلوه
دریز بوونه ◊ أذن لرائحة الطعام: حمزی
له خواردنه که کرد.

أذن له فيه: ریگه ی پده ◊ أذن العشب إيناناً: گیاو
گزمکه ورده ورده خهریکه وشک بیته وه ◊ (أذن

المؤذن للصلاة) بانگدمر بانگی نویزی ده ◊ أذن
فلان تاذياً واذناً: زور بانگه وازی بو نهو شته
کردو پروپاگه نده ی زوری بوکرد ◊ تاذن فلان:
فلان نهو هه واه ی بلاو کرده وه ◊ الأذن: گوئی
گهوره، گوئی مهیلوه دریزه ◊ الأذن: بانگ، بانگی
نویز ◊ الأذن: گوئیچکه، نامیری بیستن ◊ أذن
ألمار: گوئی کره، گیاه که له باشوری نهو روپا و
دمروئ ◊ أذن الأرنب: گوئی کهروشکه، گیاه که
به لکه کانی دمشوبه یته گوئیچکه ی کهروشک
جقلی زوری هه به ◊ أذن الجنی: گوئی کاریله ◊
که لاکانی چروپرن ◊ أذن السدب: گیا ورجه:
له ولاتی شام و ولاتی سینا دمرؤ نزیکه ی دوو
مهتر بمرز دمبیته وه ◊ أذن الشاة: گوئی مهره
گیاه که له نهو روپا و جهوزی دمریای ناومراست
دمروئ ◊ الإذن: لابردنی حیجرو ریگه بیاندانی بو
نه نجامدانی مامه له و گری بهسته ◊ الأذنة:

چروزه ی دانه ویله له سهرمتای دمرکه وتنی دا.

الأذنة: خووش باومر، نهو که سه ی گوئی بو فسه ی
هه موو که س دمرؤ ◊ الأذنة: نامیری بیستن،
بمشی خواروی گوئیچکه.

المئذنة: مناره، شوینی بمرزه ◊ الأذون: نهو که سه ی
ریگه ی بی دمرؤ گری بهستی مارهی و ته لاق
بنووسو و جبهه جیبیان بکا.

أذني فلان: توشی نهزیمت بوو.

أرب العضو: نه ندامه که بره، لی بومه ◊ أرب علیه
بکذا: بسمه ریا زال بوو ◊ أرب آرابة وإرباً: له
لیزانی و سیاست و فهندو فیل دا سمرکه وتنی
بمدهست هینا.

أرب علیه إرباً: سمرکه وت ◊ تأرب: توندو تؤل بوو
پته و بوو ◊ استأرب: پتهوی کرد توند رهوی کرد
◊ الأرب: زهره کی و لیزانی و شارمزا له کاروبار دا ◊
الأرب: بیویستی، عهقل و ناومز، زهره کی و

لِيَهَاتُووِي، نُهْدَامِي تَهَوَاو ۞ الْأُزْبُ: بِيَجُولِي نَازَمَل
لَهَوَسَاتِي لَهَادِيك دَمِي.

الأرب: بِيُوِيَسْتِي، يَان بِيُوِيَسْتِيَهِي كِي زُور ۞ الْأَرْسِي:
بِيَاوِي شَارَمَزَاو لِيَزَان لَهَكَارَوِيَارِدَا ۞ الْأَرْسَانُ:
عَمْرَبِيُون ۞ الْأَرْبِيَةُ الْأَرْبُ: كَرَبِيَهَكِه كِه بَهِنَاسَانِي
نَاكَرَبْتِهَوَه ۞ الْإَرْبِيَةُ: مَهَبَسْتَو هِيَاوَو شَاوَات ۞
الْأُرْبِيُون: عَمْرَبِيُون ۞ الْأَرْبِيَةُ: نَهَسْتَوَرَايِي پَان نَزِيك
بِهَوْرِك ۞ أَرْبِيَةُ: (أَهْل بِيَت الرَّجَل): نَامُوَزَاو
خَزْمَهَنَزِيكِه كَانِي ۞ مَآرِب: شَارِيكِي وَآتِي
يَهْمَهْنَه ۞ الْمَآرِب: (ك: مَآرِب) بَه مَانَا بِيُوِيَسْتِي
يَان بِيُوِيَسْتِيَهِي كِي زُور.

آرثوذكس: بَهَو مَهْسِيحِيَانَه دَمَكُوْتَرِي كِه پَرَايَان وَايَه:
مَهْسِيح يَهَك تَهَبِيَعْمَتَو يَهَك وَيَسْتَو خَوَاسْتِي
هَمِيَه ۞ آرث النَّار: نَاكَرْمَهَكِي هَه لَكِر سَانَد ۞ تَآرْتِ
النَّار: نَاكَرْمَهَكِي هَه لَكِر سَا ۞ الْإَرْت: مِيرَات ۞ بَاقِي
مَانَدِي شَت.

أرج أرجا: دَرُوِي كَرَد ۞ أَرَج بَيْنَ النَّاس: خَه لَكِهَكِي
لِيَك تَوْنَد كَرْدَن هَانِي دَان بُوْنَهَوِي پَه لَامَارِي
يَه كَتَرِي بَدَمَن ۞ أَرَج الطيب: بُو نَه خُوْشَهَكِه بَلَاو
بُوْوه ۞ أَرَج النَّاز: نَاكَرْمَهَكِي هَه لَكِر سَانَد ۞
الأرجية: بُوْنِي خُوْش ۞ الأرجون: عَوْنَصُورِيكِي كَاذَه
بِيِن رَمَنِكُو بُوْنَه بَهْمَهْنَدَا زَمِيَهَكِي كِهَم لَه هَه وَاوَا
هَمِيَه ۞ الأرجوان: دَرَه خَتِيَكِه كُوْنِيكِي زُور سُوْرِي
هَمِيَه بِيِن بُوْنَه.

أرج إلى مكانه: نَارَمَزُوِي شُوِيْنِي خُوِي كَرَد ۞ أَرَجُ
المهادث: رُوْدَاوْمَهَكِي دِيَارِي كَرَد ۞ التَّأْرِخ:
كُوْمَه لِيَك رُوْدَاوَو رُوْز كَارَن تَاكُو كُوْمَه لَه پَه يَدَا
تِيَهَم دَمِيَن ۞ التَّأْرِخ: تُوْمَار كَرْدَنِي نَهَو رُوْدَاوَو
دِهَارْدَانَه يَه.

المؤرخ: مِيْزُوو نُووس و زَانَا بَهَو رُوْدَاوَو دِيَارْدَانَه ۞
الإردب: بِيُوْمَرِيَكِه بِيَسْتَو جَوَار رِبَه دَمَكِرِي، لَه
كُوْر دَسْتَان دَا تَه غَارُو حَمْرَبَهِي پَسِي دَه لِيْن ۞

الإردبّة: بَه لَوَعْمَهَكِي كِه وِرْمِيَه لَه سَوَالْمَت
دَرُوسْت دَمَكِرِي ۞ الإردواز: بَه رَدْمَسَوَالْمَت يَان
سَوَالْمَتَه بَه رَدِيَكِي تَارِيكِي مَه يَلَهَو شِيْن يَان
سَهَوَزَه، بُو هَه لَاشِي خَانُوو بَه كَارْدِي.

أر - أريأ: دَمَنِكِي لِي هَات ۞ الإرة: نَاكَر ۞ الأريز:
دَمَنِك ۞ زَرَمِي تَه لَه فُون.

أرز (أرز) أرزأ و أرزوأ: وِيَك هَاتَهَوَمُو كُوْبُوْوه ۞
كُوْمَه كُوْمَه و كَاكُوْنِيكِي كَرَد لَه بَهْر مَانَدُوِي ۞
أرز الحيوأ: نَازَه لَهَكِه بَه هِيْز بُوُو خُوِي دَارِشْت ۞
أرزت الشجرة: دَرَه خَتَهَكِه لَه زَمُوِي دَا رَمَكِي
دَاكُوْتَان پَتَهَو بُوُو ۞ أرز الأصابع من البرد:
پَه نَجَه كَان لَه سَهْر مَان كَرُز بُون ۞ أرزت الليلة أرزأ
و أرزأ و أريزأ: شَهَوَهَكِه سَهْر مَاكَهِي بَه هِيْز بُوُو ۞
الأرز: دَرَه خَتِيَكِي كِه وِرْمِيَه رَمَقَه لَه تُوْخْمِي دَار
سَنَهَوِيَهْرَه ۞ الأرز: مَهْرَمَه ۞ كِيَايَهَكِي وِهْرَمَزِيَه
بِيِن نَاو نَابِي زُور حَمَزِي لَه نَاوَه ۞ الأريز: سَهْمُون،
رُوْزِي سَهْر مَاو سُون.

أرس (أرس) بوو به فهلاو ومرزير ۞ أرس:
فَلَانَكَهَسِي كَرَد بَه فَه لَاو و مَرَزِيْر ۞ الإرس: فَه لَاو
و مَرَزِيْر ۞ الأرسقراطية: حَكُوْمَت يَان جِيْن و
تُوِيْزِيَكِي كُوْمَه لَه كِه خُوِيَان بَه خَانَه دَان بِرَازَن و
زِيَانِيكِي خُوْش و تَابِيَه تِيَاْن هَمِيِن.

أرش بينهم أرشأ: بَه شَمْرِي دَان و بِيَكِيَه و مَان ۞
لَه بَه كَتَرِي هَان دَان.

أرش فلانأ: فَلَانَكَهَسِي بَرِيْنْدَار كَرَد ۞ خُوِيْنِي
بَرِيْنْدَارِيَهَكِي دَا.

أرش بينهم الحربه شمري نيوانيانى خوش کرد.

إثرش جرحه خوینی برینه کهى وهرگرت.

الأرش: بَرِيْن و عَهِيْب.

أرضت الأرض والرؤضة أرضأ زموييه که ۞ باغه که
کِيَاو كَرُزِي زُور بُوُو ۞ أَرْضَتِ الْحَشْبَةِ: دَارْمَهَكِه مُوْرَانَه

خواردی ◊ اَرْضِ فلان: فلانکس توشی نه خوشی
یهک بووه بهبیخ نیراده سهری دلهمرزی ◊ اَرْضِ
الشئی: نهو شتهی چاک کردهوه، ◊ اَرْضِ السقاء:
مهشکه یان گوندهکهی چاک کردهوه نهرمی
کردهوه ◊ تَأْرَضَتِ النَّبْتُ: گزو گیاهه خوی گرت ◊
تَأْرَضَ فلان: فلانکس لهو شوینه جینگیر بوو
مایهوه، ◊ اسْتَأْرَضَتِ الفَسِيلُ: نهمامهکه رهگو
ریشهی بهزهوی دا روجون ◊ اسْتَأْرَضَ السحابُ:
ههور قورس بوو، بهری ناسمانی داگیر کرد ◊
اسْتَأْرَضَ بالمكان: لهوشوینه مایهوه ◊ الإرض:
فهرشو وراخهریکی بانو بوژه ◊ الأرض: زهوی،
یهکیکه لهههسارمکانی کومهلهی خوری ◊ أرض
الشئی: لای خواروی شت ◊ الأَرْضَةُ: دمعیابهکه
سپییهو و مگوو میرو وابه لهومرزی بههاردا
دهردهکوهی ◊ الأَرْضِيَّةُ: کرنی گرتنی پارچه
زهوییهکه بوماومهکی دیاریکراو.

أْرَضَتِ الأبلُ أَرْضاً: حوشرمهکه نهرمطای خوارد، ◊
أْرَضَتِ الإبلُ: بهخواردنی نهرمطا حوشرمهکه
زانه سکی گرت ◊ الأَرْضِي: روهکیکی درهخت
ناسابه له پییری پهناتامیه ◊ الأَرْضِيُّ: نامیریکی
مؤسیقیابه فوی پیندا دمکری، ◊ الأَرْضُولُ:
نامیریکی دووفاقی مؤسیقیابه دوو بووری
کونکونی تیدان یهکیان لهوی تریان کورت تره. ◊
أْرَفُ الأرضِ: زهوییهکهی نیفراز کرد و دابمشی کرد،
نیشاننداری کرد. ◊ الأْرَفَةُ: نیشانهیهکه دادمنری
سنووری پارچه زهوییهکانی نزیک یهکتری پی
دیاری دمکری.

أْرِقُ أْرَقاً: خهوی لی زرا، ◊ أْرَقَهُ ایراقاً: وی لی کرد
خهوی لی بزری ◊ الأْرَقُ: خهو لی بزبان ◊ الأْرَقَانُ:
یهرهقان، نه خوشی یهکه تووشی زهرعات دمبی ◊
أْرَكَتِ الأبلُ أْرُكاً وَأْرُكاً: حوشرمهکه گه لای
درهختی نهرکی خوارد.

أْرَكَ الرجلُ بالمكان: پیاهمهکه لهوشوینهدا جینگیر
بوو بهجی نه هیشت. ◊ أْرَكَ الجُرْحُ: خهریکه
برینهکه چاک بیتهوه ◊ أْرَكَ الإِبِلُ: گه لای
درهختی نهرکی دهرخواردی حوشرمهکه دا. ◊
أْرَكَتِ الأْرَالُ: درهختی نهراک لقهکانی تیک
چرژان و گهوره بوو. ◊ الأْرَالُ: درهختی نهراک
یان درهختی سیواک ◊ الأْرِيكَةُ: همنهفه، کورسی،
◊ (أْرِيكَةُ الجُرْحِ) گؤشته ساغهکهی برین ◊
الأْرِكُونُ: سمرۆکی گوند، ریش سپی گوند. ◊ (أْرَمُ
الشئی): شتهکهی له بیخ دهرهینا.

أْرَمَ أْرَمًا: فموتاو لهناوچوو. ◊ أْرَمَ الأرضِ: زهوییهکه
هیجی لی نهرپوا ◊ الأْرُمُ: ددان ◊ الأْرَمُ: نهو
بهردانهن که له ریکادا دمکرینه نیشانهی ریکا ◊
إْرَمُ: نهمومهک بووه لهکون دا گهل عاد لقیکی
نهوانن ◊ الأْرُمُ والأْرُمَةُ: بنکی درهخت بهزوری
بو ریشهو نژاد بهکار دهریندری ◊ أْرَمَهُ: گهستی
◊ الإْرَانُ: که لهگا کیوی ◊ الأْرَنَةُ: پهنری تمپ یان
توونیکه دمکریته ناو شیرموه دهیکاته پهنری. ◊
الأْرَسِبُ: کهرویشک ◊ الأْرَسْبَانِي: رهنگی مهلیهوه
تاریک ◊ أْرَبَةُ الأَنْفِ: سهری لوت ◊ الأْرَبْدَجُ:
چهرمیکی رهشه پیلاوی لی دروست دمکری.

أْرَأَ النَّارَ أْرَواً: هولکه ناگردانی بو ناگرهکه دروست
دمکرد.

أْرِي النحلُ: همنگهکه همنگوینی کرد ◊ أْرِي فلانُ:
فلانکس رقی هلسا، ◊ أْرِي الدابة الى الدابة:
نازهلمکه، همیوانهکه یهکیان گرتو پیکهوه
لهسر ناخوونیک لهومران. ◊ أْرِي الریحِ السحابِ:
با ههورمهکهی رادا ◊ أْرِي الشئی: نهو شتهی
جینگیر کرد ◊ إْشْرَى النحلُ: همنگهکه همنگوینی
کرد. ◊ الأْرِي: نهو سینگه داکوتراومیه یان نهو
هولفهیه که له دیوار قاهم دمکری ◊ الأْرِي:

رمگمزی ناری ◊ الأریة: تاببتممنبیههکانی رمگمزی ناری. ◊ الإریة: قولکے ناگردان ◊ الأریسة: حیوانهکیوی نیریبی یان من، ◊ الأزی: همنگوین ◊ شهونم گهدمکهویته سمر گهلائی درهخت ◊ الأرنجی: رموشت بهرزو سهخی.

أزب الماء أزیاً: ناومکه جاری بوو، ◊ أزیت الماشیه: ناژلهکه کاویژی نهکرد. ◊ الإزب: کورته بالائی ورکنی سمت گموره ◊ المنزأب: نمو بووریهیه کهلهسمریانموه یان لهشوینیکی بهرزموه ناوی پیندا دههینریتته خوار.

أزج فی مشیته أزواجاً: بهخیرایی روئی تیز تیبهری. ◊ أزج المشب: گیاو گزمکه لهخوکموت ◊ أزج البناء: دیوارمکهی بهرز کردموه، ◊ الازج: بینایهکی لاکیشهی یه کهسههفهکهی قهوس بی. ◊ أزج أزرجاً: ویک هاتموه ◊ أزج العرق: دهمارمکه پهلهپهل بیکهوت.

أزح القدم أو الثعل: قاجهکه خلیسکا ◊ نعملهکه لهزیر قاجی دا سوپاو خلیسکی برد. ◊ الأزوح: دوا کهوتو له رموشتی جوان ◊ الأزا: جوریکه له خورمای باش.

أزر الزرع: کشتوکالهکه تیکچرژاو ◊ أزر فلاناً: نیزاری لمبر فلانمکهس کرد ◊ أزر الحصان أزرأ: نسهپهکه سمتو که فهلو دو قاجی دواومی سبی بوو ◊ أزر الشيء: هاوشانی نهو شتهبوو ◊ إترز واترز: نیزاری لمبر کرد ◊ الإزار: پؤشاکیکه نیومی لای خواروی جهستهی نادممیزاد دادمپوشی ◊ الأزر: هیزو توانا ◊ الإزر: بنهماو نهصل أزر أزیراً، و أزارأ: جمو جوئی کرد کهوته ههلهپرکه ◊ أزر النار أزرأ و أزیراً: ناگرمکهی داگیرساند ◊ أزر الشيء: شتهکهی راتمکاندو بهتوندی جولانندی. ◊ أزر فلاناً، فلانکسی ههلنا

◊ الأزر: لیدانی بمیش له کوان و دوهمان. ◊ الأزر: کومهلی زورو قهرمبالغ. ◊ الأزره: دمنگ ◊ الأریز: رویشتنی بهپهله. ◊ أزیف الوقت: کاتهکه نریک بووه ◊ أزره إیزافاً: پهلهی لی کرد ◊ تأزف الخطر: ههنگاومکانی لیک نریک بوونموه ◊ الأزره: روژی قیامت. ◊ الأزر: دستکورتی و ژیانی کوله ممرگی. ◊ أزرأ: تمنگه بهربوو ◊ المازق: تمنگو چهلهمه، تمنگزه.

أزل المكان أزلأ: شوینهکه تمنگ بوو ◊ (أزل الدابة) ناژلهکهکی بهند کرد، ◊ أزل الناس: خهکهکه توشی گرانی و کهم دهرامتی بوون ◊ تأزل: تمنگ بوو، کهوته ناردهمتی و نهیونیهوه ◊ الأزل: نهو کهسهیه لهترسان یان لهبر نهخوشی نهتوانی دمرکهوی. ◊ الأزل: روژگاری سهخت، ◊ الأزل: کوئی بی سمرقا، ◊ الأزلی: کوئی روچوو لهکوئی دا کهسمرهتای نهبی. ◊ المازل: تمنگه بهر.

أزم على الشيء أزمأ: بهدم گهستی زور بهتوندی گهستی ◊ أزم الشيء: شتهکهی برپهوه ◊ تأزم: توشی نهزممو جورتم بوو ◊ الأزمه: قاتوقری و نهبوونی و تمنگزهو جورتم. ◊ الأزمه، الأزمه: تمنگو چهلهمهو قاتوقری و نهبوونی ◊ المازم: ریگهی تمنگهبری نیوان دوکیو، ◊ أزا الظل أروأ: سیبهرمکهی کهم بووه.

أزی أزیاً و أزیاً: ویک هاتموه ◊ أزی أزی: ویک هاتموه، چووو ناو بهکهوه ◊ أزی الشيء إیزاً: نهوشتهی خسته پال فلان شت. ◊ أزی الحرض: سمرقابی خسته سمر تمنگی ناومکه ◊ تأزی عنه: لسی زیوان بوووه، ◊ الإزأ: بهرامبهر ◊ هاوشان.

الاسباناخ: گیایهکی سهوزی زستانهیه ◊ الاسبیداج: کاربونی رصاص ◊ الاسبیرین: مادهیهکه بهکار

أَسْفَافٌ عليه أسفاً: مهروشى بوو ◊ **الْأَسْفَافُ**: كرىكار ◊
 نهوكهسهى بههيج شتیکه فهلهو نابى ◊ **الْأَسْفَافُ**:
 قير ◊ **الْإِسْفِجُ**: گیانلهبهرىكى دهریابى رومكى
 یه، ◊ **الْإِسْفِجِاجُ**: کاربوونى رمصاص. ◊ **الْأَسْفِجُ**:
 هؤره ◊ سینگیکه بؤ زور شت بهکاردى ◊
الْإِسْقَالَةُ: نهسکهله. ◊ **الْأَسْقَرُوطُ**: نهخوشى یهکه
 توشى جهسته دمیبه بههؤى گهنده خؤرى یهوه ◊
الْأَسْفُفُ: پلهو پایههكى ناپینى یه ◊ **الْأَسْكُرَجَةُ**:
 قاپىكى بچوکه لهسر سفره دادهنرى زهلاته و
 نهو جؤره شتانهى تیدهكرى. ◊ **الْإِسْکِیمُ**: كراسى
 رمبهنهكانه. ◊ **الْإِسْکِیمُ**: چینىكى ئادهمیزادن
 لهناوچهى هوتبى باکور زیان بهسهردمبهن.

أَسْلٌ إِسْأَلَةٌ: لووس بوو، راست و ریک و پیک بوو ◊
تَأَسَّلَ أباه: لهباوکی جوو نهخلاق و رموشتى
 باوکی پهیرهوکرد. ◊ **الْأَسْلُ**: روهکیکه لقو پؤبى
 زورن چقلاوییه ◊ **الْأَسْلَةُ**: هممو قهبارمهك
 دریزو راست بیح ◊ **الْإِسْمَنْتُ**: چیمهنتو.
إِسْمَنْجُونِي: رهنكى شینى كان.

أَسْنُ المَاءِ أَسْأً وَأَسُوناً: ناومکه گؤراو بؤگهنى کرد.

أَسَا بينهما أَساً وَأَسْراً: چاکسازى نیوانى کردن ◊
الْأَسْرَارُ: سهمرکرده، پالنهوان، سوارچاک ◊ **أَسِي**
 عليه: مهروشى بوو، ◊ **أَسَاهُ**: غهبارى کرد ◊ **أَسَى**
فَلاناً بِمِصِيْبَتِهِ: تمعزیهى لهفلان کرد بههؤى
 کارساتهکهمهوه ◊ **إِئْتَسَى** به: کردى به پیشمنگ و
 رابهرى خؤى ◊ **الْأَسِي**: بزیشك، دکتور. ◊ **الْأَسِيَّةُ**:
 کؤلهمکه ◊ **الْأَسْرَةُ**: پیشهواو رابهر ◊ **المَأْسَاةُ**:
 تراژیدیا، ◊ **أَسِيَا**: گهورمترین کیشومره لهبان و
 پؤرى و فراوانى دا کهوتؤته نیوان دوو هیلى
 بانى باکورى (۱۶۵-۷۸،۵).

أَشْبَابُ الْأَشْيَاءِ أَشْبَابٌ: شتهکانى کؤکردنهمومو تیکهلاوى
 کردن ◊ **أَشْبَابُ الشَّجَرِ** أَشْبَابٌ: درهختهکه لقو

دههیندرى بؤ چارسمرى سهرنیشهو روماتیزم. ◊
الاستاج: نهو خولخلوکهه بان نهو دارمیه که
 بهدمست ریسى لهسر ههئدمکرى ◊ **الاستاذیة**:
 مهصدهرىكى سهمناعیهه واته: مامؤستایهتى. ◊
الْإِسْتَبْرَقُ: دهباجى نهستور. ◊ **استراليا**: بچوكرتین
 کیشومره لهناو پینج کیشومرمان دا کهو تؤته
 نیوان دهریا لوشى هیندى و دهریا لوشى هادى
 یهوه ◊ **أَسَدُهُ** رموشتى شیری گرت ◊ **شیری**
چاوپیکهوت ◊ **أَسَدُ بَيْتِ الْكَلَابِ** مَؤاسِدَةٌ:
 سهگهکانى تیک بهردان، ◊ **أَسَدُ الْكَلْبِ**: سهگهکى
 تیبهردا. ◊ **إِسْتَأْسَدَ**: خؤى برده ریزى شیرو
 ومکوو نهو نازیهتى نواند. ◊ **الْأَسَدُ**: شیر چ نیرو
 ج مئ ◊ **الْأَسَدُ**: بورچیکه لهبورجهکانى ناسمان. ◊
المَأْسَدَةُ: نهوشوینهمیه شیری زور لئ بیح.

أَسِرٌ أَسْرًا: میزى گرا ◊ **الإِسَارُ**: پیومند، نهوشتهى
 دیلى بیق هولبهست دمکرى. ◊ **الْأَسْرُ**: جهسته
 تهواوى و له شساعى، ◊ **الْأَسْرُ** و **الْأَسْرُ**: میزگیران.
 ◊ **الْأَسْرَةُ**: زریى قایم و پتهو، ◊ **الْأَسِيرُ**: بهدیل
 گراوى جهنگ، ◊ **الْأَسْرُبُ**: رمصاص.

أَسِيٌّ بينهم أَساً: نیوانى تیکدان ◊ **الْأَسَاسُ**: بناغهى
 دیوارو خانوو ◊ **المؤسسة**: دامو دمزگا ◊ **الْأَسْطَبَةُ**:
 پاشهرؤك و خلتهو پلتهى دروستکردنى
 کالاکهتانی و لؤکهپیهکان. ◊ **الْأَسْطِرْلَابُ**: نامیریکه
 لهکؤن دا زاناکان بهکاربان هیناوه بؤ زانینى
 بهرزى قهباره ناسمانى پهکان و زانینى کاتو
 شمش لایمنهکان ◊ **الْأَسْطِطِلُ**: تهویلهى نهسپو
 ولاغى بارمبهر. ◊ **الْأَسْطُورَةُ**: نهفسانه ◊ **الْأَسْطُورِلُ**:
 کؤمه لیک کهشتى جهنگى بان کهشتى بار
 ههنگرو گواستنهموه. ◊ **الْأَسْطُورَاةُ**: کؤلهمکه ◊
أساطین العلم والأدب: نهوزاناو زیرهك و
 لیهاوتوانمن کهلهزمانیاری دا ناویان دمکردهوه.

بۆپەكانى تىك چىرژان ◊ (أَشِبَّ الأمر بينهم)
خەلكەكە نىوانيان تىكچوو ◊ إلتشبو:
كۆبونەھومو تىكەلاوبوون ◊ الأشابة من الناس:
خەلكى تىكەلۆ ھەھەجۆر.

أَشْرَ الخشبة أشراً: درەختەكەى بېرەھو (أشْرَ
الأسنان) ددانەكانى بېرېنەھو، ◊ أشْرَ أشراً:
كەيفخۆش بوو نىشاتى پەيدا كىرد ◊ الإشارة:
نامازە بۆكردن ◊ الأشر: تىزى ددان ◊ الأشرّة:
گرېپەكە بەسەرى كلكى كۆللەھومبە ومكوو گاز
واپە پىى دەگەزى. ◊ المنشار: مشار. ◊ الإشراس:
سرىش.

أشْ أشأ وأشاشاً وأشاشة: بۆش و بىناوك بوو
گەشەى كىردو ھەسايەھو ◊ الأشئ: نانى وشك. ◊
الإشفي: دەرزى پېنەجى. ◊ تأشئن: دەستى يان
شتى تىرى بە ئەسپۆن شت. ◊ الأشنان: رومكېكە
يان درەختىكە لەلبەلان دا دەروئى گەلاگەى وشك
دەكرئۆ ومكوو صابون دەست و دەم و چاوو
بۆشاكى پى دەشۆرى.

أَصَدَ الباب: دەرگاگەى داخست ◊ كائى دا. ◊ أصد
الشرب: كراسەكەى بى قۆل كىرد ◊ الأصدء: كراسى
بجووكى بى قۆلە. ◊ الإصدء: شوپنى كۆبونەھومى
خەلك، ◊ الأصيد: ھەوشەى مال. ◊ أصرء أشراً:
گرىنى داو قايمى كىرد ◊ إلتصرت الأرض: زەوى
گۆزگياگەى بەردەھوام بوو گياگەى بالاي كىردو
تىك ھالا ◊ الإصار: قەدوبالاي پياو. ◊ الإصر:
پەيمانى جەخت لەسەر كراو، ◊ الأصغر: رومكى
نەصير گياپەكى درېزموھ بوو لىك ھالاوھ ◊
المأصر: زنجىرئەكە بەسەر رويباردا رايەل دەكرئ بۆ
لەمبەر دانان لەمبەردەم كەشتىيەكان دا.

أصت الثاقء: حوشترمەكە گۆشتەكەى توندو پندىر
بوو.

أص القرم بعضهم بعضاً أصاً: خەلكەكە كۆبوونەھوھ ◊
الأصاص: مەرگانە دروستكەر. ◊ الأصيص:
قەبارمبەكى ناو بەتالە ◊ الأصصء: خانووى
لەبەك نرىك ◊ الأصطبة: بىنشەم و خلتەم و پلتەم
باشماوھى پىشەسازى كەتان و لۆكەبە ◊ الإصطبل
(الإصطبل): تەويلەى ولاغ. ◊ الأصطبلين: كىزەر،
◊ الإصطبل: كويزر.

الأصف: گياپەكە جەقلاڤارە گەلاگەى سەوزو ناسكە.

أصل الشيء أصلاً: شوپن ئەوشتە كەوت تا گەبىشتە
بىنج و بناوانى. ◊ أصل اللحم أصلاً: گۆشتەكە
گۆڤراو بۆنى كىرد. ◊ أصل آصالة: جى گىرېوو
دامەزرا بەھىزى بوو ◊ أصل الأسلوب:
ئوسلوبەكەى تازەم تازمگەرى تىدا بوو ◊ أصل
إيضالاً: لەكاتى دەمەونىوارە (زەردمەپەن) دا داخلى
نەو شوپنە بوو. ◊ أصل الشيء: بناغەى
ئەوشتەى جەسپاند ◊ استأصل الشيء:
لەبناغەھو ئەوشتەى دەرھىنا. ◊ الأصالة في
الرأي: راي جوان و پەسەند ◊ الأصل: ھەصلزادەھو
خانەدان ◊ الأصالة: مارى قۆلە ھۆبباب ◊ الأصيل:
كاتى دەمەو نىوارە زەردمەپەر ◊ الأصيلء: شتى
جەسپاو ثابت.

أصت إضاضاً: نافرمتە دوگيانەكە لەنازارى
منداىبوون دا تىلاو تىلى كىرد ◊ أضح الشيء:
شەكەى شكەند. ◊ أضح فلان مراضة: فلانكەس
دەست پىشخەرى بۆ ئەو شتە كىرد. ◊ إنتض
فلان: فلانكەس توشى ناپەھەتى بوو، ◊ الإض:
بناغەم و بنەما.

أضم عليه أضماً: رىق و ھارى خۆى خواردەھو، ◊ أضم
به: ئەزىھەتى دا چونكە رھى لى بوو. ◊ الإضاء:
درەختى لقو بۆپەدارى پەر گەلا. ◊ الأضاء: زەلكاو،
زۇنگاو.

یهکنیکه له‌حهوت کیشوهرمکانی جیهان زوربهی روبرمهکی دمکه‌ویته ناوچهی گمرمه‌لانهوه.

أَفْنَا: له‌ناره‌حه‌متی و خه‌مو خه‌فمت ناخ و نو‌فی کرد **○** **الْيَأْفَرُ:** ترسنوکی له‌خو‌پزای و فشه‌کمر **○** **أَفَّقَ أَفْقًا:** به‌دونیا‌دا گمرا **○** **أَفَّقَ أَفْقًا:** له‌سه‌خاومتی و زانیاری دا گمبیشه پلمه‌می به‌رز **○** **تَأَفَّقَ فُلَانٌ بِالْقَوْمِ:** فلانکس چوو‌ه ناو قه‌ومه‌که‌موه هیج گرنگی بی نمدان **○** **الْأَفْقَةُ:** که‌له‌که **○** **الْأُنُقُ:** ناسو **○** **الْأَفْقِي:** نه‌وکسه‌می زندی دیاریکراوی نه‌بی **○** **الْأَفْقِي:** بیاوی نازاو به‌جهرگ.

أَفَكَ فُلَانٌ: فلانکس دروی کردو شتی هه‌لبه‌ست **○** **أَفَكَ فُلَانًا:** دروی به‌دم فلانکسه‌موه هه‌لبه‌ست **○** **أَفَكَ فُلَانًا عَنِ الشَّيْ:** فلانکسه‌می ژوان کردوه **○** **أَفَكَ الْفَكَ وَفَكَ:** دروی کرد **○** **أَفَكَ أَيفَاكًا:** هه‌لینا بو بوختانکردن **○** **أَفَكَ فُلَانًا:** فلانکسه‌می به‌درو خسته‌موه **○** **إِفْتَكَّتِ الْقَوْمُ:** نه‌و قه‌ومه باری ژبانیان گورا توشی چورتم و ناخوشی بوون **○** **الْمُؤْتَفِكَاتُ:** بای هه‌مه‌لایمن که‌له هه‌رجوارلاوه روبکاته شوینیک **○** نه‌وشارو گوندانه‌ی قه‌ومی لوط که‌خودا غه‌زبه‌ی لی گرتن.

أَفَلِ النِّجْمِ: نه‌ستیرمه‌که ناوا بوو **○** **الْأَفِيلُ:** بی‌چوه‌ه خوشتر یان کاريله.

أَفِنَ الرَّجُلُ: بیاومکه عمقلی سوک بوو بی عمقل بوو **○** **أَفِنَ اللَّهُ فُلَانًا:** خودا عمقلی فلانکسه‌می که‌م کرد **○** **أَفِنَ:** بی عمقل بوو **○** **أَفِنَ الطَّعَامُ:** خوارنده‌که به‌روالته جوان و رازاوه بوو وه‌لی بی که‌ک بوو تامی نه‌بوو **○** **تَأَفَّنَ:** ره‌وشتیکی دهرخست که تییدا نه‌بوو **○** **أَفْنِي:** وشه‌به‌کی تورکی نه‌زاده بو زیزلینانه **○** **الْأَفِين:** تلیاک؛ گوشراوی رومکی خه‌مشخاشه **○** **أَفْنُهُ:** کاتی بو‌دی‌ب‌اری ک‌رد.

أَطْرَ الشَّيْءُ أَطْرًا: چوارچیوهی بو نه‌وشته دروست کرد **○** **بِنَاطِرَتِ الْمَرَأَةِ:** نافرته‌که له رویشتن دا لارو له‌نجه‌ی کرد **○** **الإِطَارُ:** هه‌رشتیکی له‌دمروه‌ه دوروی شتیکی تریدا **○** **الأَطْرُ:** تاوان **○** **الْمَاطِرَةُ:** قه‌وسی که‌وان.

أَطَّ أَطًا وَأَطِطًا: دهنگی لی هات، ناله‌ی کرد **○** **أَطَّ الظَّهْرُ:** به‌شتی هه‌رجه‌مرچی لی هات **○** **الإِطْلُ:** که‌له‌که **○** **الْأَيْطِلُ:** که‌له‌که **○** **الْأَطْلَسُ:** که‌مه‌نیکی وینه‌ی جو‌غراهین له‌شیه‌وی کتیب دا کؤدمگریته‌موه.

أَطْمَ أَطْرَمًا: نه‌وهی له‌دییدا بوو شاربه‌موه. **أَطْمَ** بیده: ده‌ستی خو‌ی گه‌ست **○** **أَطْمَ عَلَى الْبَيْتِ:** به‌رده‌ی ماله‌که‌ی دادایه‌موه **○** **أَطْمَ أَطْمًا:** میزی گمرا، یان قه‌بیز بوو **○** **أَطْمَ الْبَابِ:** دهرگا‌که‌ی داخست **○** **أَطْمَ الْهَرْدَجِ:** که‌ژاومکه‌ی دابه‌وشی **○** **تَاطَمَ:** نه‌وهی له‌دلی دا بوو دهری نه‌میری **○** **تَاطَمَ اللَّيْلُ:** شه‌مه‌که زور تاریک بوو **○** **الْأَطَامُ:** گرانس میز به‌ته‌واومتی **○** **الأَطْمُ - الأَطْمُ:** هه‌لاو شورا، خانووی به‌رز **○** **الأَطْوَمُ:** سوله‌حقاتی دهریایی **○** **فِرْزَالُ:** اغه‌سطنس: مانگی آب مانگی هه‌شت **○** **أَفْنُهُ أَفْنًا:** مسته‌کوله‌ی له‌لوتی دا.

أَفْدًا أَفْدًا: نزیک بووه.

أَفْرًا: نیشاتی به‌میداکرد **○** **أَفْرَ الْقِدْرُ:** مهنجه‌له‌که‌ه دیزمه‌که به‌متوندی ده‌کولنی **○** **أَفْرَ الْخَادِمِ:** خزمه‌نتکارمه‌که که‌مته‌ر خه‌م بوو له نه‌رکی خو‌ی دا **○** **أَفْرًا:** نیشاتی به‌میداکرد، دوا له‌ری قه‌له‌مو بوو **○** **الْأَفْرَةُ:** تیکه‌لاوی و گوریس کی‌شه‌که **○** **الْأَفَارُ:** نه‌وکسه‌می له‌مراکردن دا نازابن **○** **الْمَفْرُ:** خزمه‌نتکارو شاگردو به‌رده‌ست **○** **الإِفْرَنْجُ** و **الْأَفْرَنْجَةُ:** توینژیکی نادمه‌یزادن له‌نه‌وروپا دا ده‌نیشن **○** **الإِفْرِيزُ:** دیکوری خانوو **○** **إِفْرِيقِيَّةُ:**

الافخوان: گوته نوقحوان.

الاقطه كمشك ◊ الإقليد: كليله ◊ الإقليم: بهشيکه
لهزموی ◊ الأقسوم: جهومهر، کهسایمتی ◊

بنه ماکان ◊ الأقیالوس: دهربالووش.

اكد الشئ: جهختی لهسمر شتهکه کردموه ◊ اكد

ایکادا: جهسپاندى، تمکنیدی لهسمر کردموه ◊

تاکد: جهسپا، توندو توژ بوو ◊ الإکاد:

پشتینیکه شتی بی دهبسترئ.

اكر الأرض: زموی کیلاو جاندى، کشتو کالی تیدا

کرد. كره مزاكره: زموییهکی کرد بهکشتو

کال بهومهرجهی (بهشیتی دباریکراو) لهبمرو

بوومهکه بو نهویی ◊ الأکره: چالیکه، بیریکه

قول دمکری بونهومی ناوی ژیرزهوی دزهی بو

بکاو تیدا کوبیتموه ◊ الأکار: فهلا، ومرزیر

الأکاره: نامیریکه جهومو جهگاو جهباری بی

هلهدمکنرین ◊ الأکجین: عونصریکی گازیبه

لهپیکهاتهکانی ههوا ◊ بی رنگو تامو بونه ◊

الأکسید: ژمنگ لهسمر فهباره دیاری دهدا ◊

الإکسیر: مادهمیکی تیکهله، پیشینان بییان وابوو

بههوی نهوموه مادهی هرزان بهها دمگوردرئ

بو زیر، ههروا بهمانا شهراییکه ههرکهسینک

بیخواتموه تهمهنی دریز دهبی، واته: (ناوی

حمیات).

اكد الحمار و البغل: کورتان یان سمرجهکهی لی

قایم کرد ◊ الإکاف: کورتانی ولاخ بان سمرجل ◊

الاکاف: کورتاندرو.

اكد اليوم: رۆژمهکی زۆر گهرمو شیدارو بیههوا

بوو.

اكد الطعام: خواردمهمنییهکی جوو قوتی دا ◊

اكد عليه الدهر و شرب: لهشیوهی پهنندا

دمگوترئ واته: تهمهنی دریز بوو ◊ اكد لحم

فلان: پاشمله باسی فلانکهسی کرد ◊ اكل آكلأ:

ههندیکی خوارد ◊ اكل الشجر: درهختهکه

بهروبوومهکی پیگهپانند ◊ اكل الماشية:

نازهلهکی بهرهفلای ناو لهومرگاکه کردن

بهنارمزی خویمان بلهومرین ◊ اكل الشئ:

نهوشته ههندیکی ههندهکی تری خوارد ◊

(تاكل رأسه) سمری گروئ بوو خروی تیکهوت ◊

استاكل فلان غمه: فلانکس مالهکی خوارد ◊

الاکلة: خوراندن ◊ الأکال: همرشتیک بخورئ ◊

الأکال: خوراندن، گروئ بی ◊ الأکال: زۆر خۆر

الأکل والأکل: میومو بهروبووم، رزقو رۆزی زۆرو

زهبنده ◊ الأکلة: ژمه خواردنیک ◊ الأکلة: خرو

خوو لهش خوران ◊ الأکولة: نهو نازهلهی

فهلهودمکری بوسمر برین ◊ (دابسته) ◊ الأکیل:

زۆر خۆر ◊ المنکال: کهوچکی چیشت خواردن

المناکلة: همرشتیک بهکهکی خواردن بی ◊

استاکم الموضوع: شوپنهکه بهرزبووه بوو

بهمهپۆلکه ◊ الأکمة: تمهپۆلکه ◊ الماکم الماکم،

الماکمة: کهفهن سمرست ◊ الأکمة: هیلانهی

بالنده ◊ اکوتنج: مادهمیکی سرکهرو بیهوشکهره

لهرومکی گورگ خنکینه بهرههم دههیندرئ.

ال: حهرفی تمعریفه ◊ الال: نامرازیکی ناگادار

کردنهومیه.

إلى: حهرفی جهره.

أولى، أولاً، أولئك: نیسمی نیشارن بو کۆبهکاردین

بو نیرو بو می.

الأولى: کۆبهو تاکی لهوشی خوی نیه.

ألب القرم: خهلهکه که کۆبونموه ◊ (ألب السماء)

ناسمان بهردموام بوو لهباران بارین دا ◊ الألب:

بهکۆمهلیک دمگوترئ پهکیان گرتبی لهسمر

دزایمتی کردنی نادهمیزانیک ◊ الإلب: برسیمتی.

أَلَا: بۆنى دۆلجه ناومكه گؤزرا (أَلَلْ اسنانه) ددانمهكانى كرمؤل بون ◊ إئسل: بهكالمهخؤ كارمكى نهجام دا ◊ الإل: وادمو بهلئين و بهيمان ◊ (الألة) حمريمى دم پان، يان بريسكهدار، هر ناميرىكى شمې ◊ الإلة: خزمایهتى ◊ الأيل: زرينگهسى بمرده ورد ◊ هاوارو رؤرؤ ◊ دلّه پاوگى تادار، نالين.

أَلِمَ أَلْمًا: نازارى بوو ◊ أَلَمَهُ إيلامًا: نازارى پى گهياند ◊ الألم: لمزاراوى فهلسهفهدا هستكردن بهشتيك دؤى لمزت بى ◊ الألومة: خوڤريمى و هيچ و بوچى ◊ الأناس: بمرديكى بمرخى شفاهه ◊ الألمينيم: كانزابهكى و وزن سوكه ◊ أله عليه: زؤر هاوارو دادو فيغانى بو كرد ◊ ألهه: كردى به خوداو بهرستشى بو كرد ◊ الإله: هرشتيك به خودا بزائرى و بهندايمتى بو بكرى ◊ الإلهيات: هرشتيك بهيوندى بمزات و صيفاتى خوداوه بى ◊ الإلهة: خؤر ◊ مارى گهوره، همزديها ◊ التالیه: دان نان به همبوونى خودايهك كهبهديهينمرو ههلسورينمى بونهومره. الله: ناوى خوداى حمق و تاك و تنهاو بهرستش بو كراو و بهديهينمرو.

أَلَا أَلْرَأ: كؤششى كرد ◊ لاواز بوو، كهمتمر خمى كرد، تمبهل بوو.

أَلِيَّ أَلِيًّا وَأَلِي: سمتى گهوره بوون ◊ ألى إيلاء: سويندى خوارد ◊ أالى: همولى دا ◊ الإلى – الألى: نازو نيعممت ◊ الألا: درهختيكه لمليهلان دا دمروى ◊ الألية: سمت، يان هموو گوشت و بمز كه كؤدميتموه لهكهفهل دا ◊ الألى: نهوكهسى زؤر سويند دمخوا ◊ الألية: سويند ◊ كهمتمر خمى ◊ الملائة: دمسرؤكميهكه نافرت لهكاتى شين و واوميلادا بدمهستيهوه دمگرى و نامازى

أَلَتَ الشَّيْءَ أَلْتًا: نهوشتمى كهم كردموه ◊ الأتة: بهخشينى كهم، بمخشاوى كهم ◊ ألهه ألسا: غمضى لى كرد، دزى لى كرد ◊ ألس: نازارى لى بهيدا بوو ◊ ألهه: همزارى بهيدا ◊ ألهه ألهه ايلان: هممووى بوو به همزار ◊ ألهه مؤالفة: مامهلهى لهگهل كرد لهسر همزار ◊ ألهه (الكتاب) مادهى كتيبهمهكى كؤكردموه ريكى خست و داينا ◊ ألهه قلهه: دلى كيش كردو ومگرى خؤى كرد ◊ إئلف فلان: فلانكسى ومگرى خؤى كرد ◊ الإلاف: بهيمان و بهلئين ◊ الألف: همزار ◊ الألف: بهكهم بيتى هيجابه ◊ الألفة: گردبوونهمو بهتكمهوه گونجان ◊ الألف: نهوكهسى زؤر دياردى نولقمتمكردن و گونجانى تيدايى ◊ المؤلف: دانمى كتيب.

أَلَقَ الرِّقَ: بريسكهى داو روناكى دايهوه ◊ ألق فلان: فلانكس درؤى كرد ◊ ألق فلان: فلانكس شيت بوو ◊ الإلاق: همورميروسكهى درؤزنه شهوى بارانى بهدواوه نهين ◊ الإلق: بياوى درؤزنى بى رهوشت ◊ گورگه نيره ◊ الإلقة: شافرمتى درؤزنى بى رهوشت ◊ الألقه: هموره بريسكهو درموشانموه ◊ الألق: هموره بريسكهى بى باران ◊ الألق: شيت، نهحمق و نمران و گيل ◊ الملق: شيت و نهحمق.

أَلَك بِنِ الْقَوْمِ: بوو به نيردراو، بهيامبهر لهناو گهلهكهدا ◊ ألك الفرس اللجام: نسبهكه لغاومكهى خؤى جوو ◊ الألك: نامه، بهيامبهر ◊ هرشتيك بهكهلكى جوون و خواردن بى ◊ ألك: تاكى فريشته ◊ الإلكترين: شتيكى زؤر ورده، هيزيكي كارمايى (سالب) تيدابه.

أَلٌ فِي سِيرَةٍ: لمرؤيشتندا بهلهبكرد ◊ ألى الفرس: نسبهكه همردو گوئى قوت كردن ◊ ألى السقاء

بئ دىكا ۵ الأصبغ: يەكەى ھىزى سەيالى كارەبايە.
 أمتهُ أمثاً: مەزەندەى كىردو خەرساندى ۵ الأمت:
 شوئىنى بەرز، سەر تەپۆلكە.

آمَجَ أمجاً: تىز تىپەرى ۵ أمجَ الجرحُ: بىر نەكە
 دەستى بىنازار كىرد.

أمدٌ أمداً: رەق ھەلسا ۵ أمدهُ: روق ھىنى خۇى بۇ
 دەربەرى ۵ الأمدُ: كەشتى پەر لە كالا ۵ الأمدُ:
 ئامانچو كۇتايى.

أمرٌ أمرًا: بوو بە فەرمانپرواوا كار بە دەستيان ۵
 أمرٌ عليهم: بوو بە فەرمانپرواوايان ۵ أمرٌ فلاناً في
 الأمر: راوئىزى بە فلانكەس كىرد لەكارمكەدا ۵ أمرٌ
 فلاناً أمارةً: نىشانەى دانان، فلانكەسى كىرد بە
 فەرمانپرواوا ۵ إئتَمَرَ: فەرمانەكەى نەنجام دا ۵
 إلتَمَرَ فلان برأيه: فلانكەس سوربوو لەسەر راي
 خۇى ۵ تَأَمَّرُوا: راوئىزىيان كىردو بىرو بۇجۇنى
 خۇيان ئالو كۆر كىرد ۵ پىلانيان دانا بۇ كودمئاو
 زىان گەياندىن بەكەسانى دى ۵ استَأَمَرَهُ: داواى
 فەرمانى ئەوى كىرد ۵ الأَمارةُ: نىشانە ۵ وادمو
 كات ۵ (الإمارة) مەنصەبى فەرمانپرواوا ۵ الأَمْرُ:
 شەئىن و حال، نىش ۵ الأَمْرُ: داواو تەلەب يان
 كارى پىئويست ۵ (أولوا الأمر) پىياو ماقول و رەش
 سەبى، زاناو سەركىردە ۵ الإمرأةُ: فەرمانپرواواى ۵
 الأمرةُ: زىدە بون و كەشە كىردن ۵ الإمرأةُ: نافرەتى
 بئ ھەلوئىست كەبۇ خۇى ھىچ رايەكى نەبئ ۵
 الأمرُ: فەرمانپرواوا، كار بە دەست لىپرسراو ۵ أمير
 المؤمنین: نازاناواى خەلىفەكانى ئىسلامە ۵
 الثامورُ الثامورُ: كەنىشتە، خەلو تەخانە ۵ المؤمنر:
 كۇنفراس ۵ أَلْمِثْرُ: راوئىزو پەرس و پا ۵ المأمور:
 فرمان پەئ كراو، راسپىئىردراو فەرمانبەر ۵
 الأمريكيةة الجنويصة: بەشىكە لەكەوت
 كىشومرەكانى جىهان، لەكۇتايى چەرخى پانزەى

زاپىنى دا ئەم كىشومرە دۇزرايەموه ۵ الأمريكيةة
 الشمالية: ئەمەرىكاي باكورى يەكەيكە لەكەوت
 كىشومرەكانى جىهان، ئەمىش و مكوو ئەمەرىكاي
 جنوبى لەكۇتايى سەمدى پانزەھەمى زاپىنى دا
 دۇزرايەموه.

أمنس: دوئىن، رۇزى پىش رۇزى كەتئىداى.
 أمضاً أمضاً: سوربوو لەسەر كارمەكى و كۇبى بەر خەنى
 كەسانى نىكەندەدا ۵ الإمضُ: ئەوكەسەى بە ھەموو
 كەس دەلئ من لەگەل تۇم و لەسەر ھىچ شتەك
 بەردەوام نابوو بۇخۇى ھەلوئىستى نىه.

أفقُ العین: قولىنچكى چاوا بەلاى لوتەوه ۵ أمكهُ:
 چاومپروانى لى كىرد بەتەماى بوو ۵ تأمَلُ: تىنى
 فكىرى و ھەلوئىستەى لەسەر كىرد ۵ الأملُ:
 يارمەتیدەرى پىياو بەردەستى ۵ الأملُ: ھىواو
 ناوات ۵ أمتُ المرأةُ: ئەونافرەتە بوو بەدايك، (أم
 فلاناً) لەتۇقەسەرى فلانكەسى راكئىشا.

أمَّ القَوْمِ، أم بهم: بوو بە ئىمامو پىش نوئىزىيان ۵
 أمتهُ: قەصدى كىردو چو بۇلاى ۵ إلتَمَّ بالرجل:
 شوئىنى پىياو كەوت، لەباشىمە نوئىزى كىرد ۵
 تأمَّم به: كىردى بەپىش نوئىزى خۇى ۵ تأمَّم
 بالتاب: تەيەمومى كىرد ۵ الأمَّةُ: بىرىنى تۇقە
 سەر كە قول بئ ۵ الإمام: ئەوكەسەى خەلك
 لەباشىمە نوئىز دەكەن ۵ ھەر كەسەك خەلك
 شوئىنى كەوئ ۵ خەلىفەى موسولمانان، قورئان،
 سەركردەى سوپا ۵ مەلاى مزگەوت ۵ شارمزاى
 كەرى رىبواران، حودبە خۇئىنى حوشتران ۵.
 الإمامةُ: سەركردايەتى موسولمانان، پەلو پاىەى
 خەلىفە ۵ الإماميةُ: تاقمىكى شىعەن پىيان واپە
 ئىمامى عەل كورپو نەموكانى شىاوى خەلافەتنو
 كەسى تر رايەى ناكەوئ ئەوپەلو پاىە بگىرتە
 نەستۇ ۵ الأمُ: ئالاي پىشەنگى سوپا (الأم)

سمرزموی همیه ۵ أنسبه: سمرزمنشتی کرد ۵
 الأنب: بازنجان ۵ الأتیج: درهختی مانجو (منجه).
 أنس أنبأ: نالاندی ۵ الأنسیمون: كله سوبحانی ۵
 أنث الحامل إيناثا: نافرته دووگیانه که کچی بوو ۵
 أنث في الأمر: له کارمه کهدا نهرمی نواند ۵
 الأنسی: میینه بیچه وانهی نیرینه ۵ الأیث: ناسنی نهرم، ناسنی نارمق ۵ المونث: میینه (رجل مونث) بیایوکه دهشوبهیته شافرت ۵
 الإنجاص: فوخ، یان میومنیکه لهشیوهی سیودا ۵
 الأنجر: شوینی راگرتنی کهشتی لهبندمر.
 أنج أنحاً وأیحاً وألوحاً: بمناله نالو نوزه نوزمو همناسهی دا.

أنس به والیه أنسأ: نارامی پی گرتو دلی پیوه نووساو وهگری بوو ۵ أنس به والیه أنسأ وأنسأ: کهیف خوش بوو ۵ آنس فلاناً ایناسأ: دنه وایی فلانکسی کردو غمو و خفهتی له دلی رهواندن ۵ آنس الأمر: کاره کی زانی لهمهسه له که حالی بوو.

أنسأ: دنه وایی کرد وه حشتهی له سمر لایرد، چاوی پیکهوت له دورموه بیینی.

أنسأ: دنه وایی کرد ۵ تأنس البازی: هه لۆکه چاوی گنبراو دهوور بمری خوی بهتاهی کردهوه ۵
 إستانس الزائر: دیدنی کمر داوای روخستهی کرد بجیته زور ۵ الأنسأ: بیچه وانهی (الأنس) بهمانا که لهای خوشه ویستو عاقل و رمان ۵
 الأنسأ: نافرمتیک شوی نه کردبی و هیشتا گمنج بی ۵ الأنس: گفتو گو له گهل نافرمت داو دلداری کردن له گه لی دا ۵ الإنس: ناده میزاد ۵
 الإنسان: بونه و مریکی زیندوو بیرکرموه ۵
 الإنسانیة: مروفایهتی ۵ الأنسیس: همرشتیک ناده میزاد نولفتهی پیومگری ۵ الأنیسة: بو

بنه مای هموو شتیک ۵ دایک، بمنه نکیش دمگوتری دایک ۵ أم القرآن: سورمتی فاتیهجه ۵ (أم الكتاب) له وحو له محفوظه.
 أم النجرم: مهجرمی نه ستیرمی ۵ أم المشری: ریخهرمی ناومال، نافرمتی ناومال ۵ أم الرأس: دماغ ۵ میشک ۵ أم الدماغ: پیستی دماغ ۵ نهو پیسته تمنکه می دماغه که می کوگردوتهوه ۵ (أم الخناث) مهی، عمرهق ۵ الأمأ: دایک ۵
 کومه لیک ناده میزاد زور بهمان له میه که نه زاد بن ۵
 الأمأ: ریبازو پروگرام ۵ الأمأ: بیاو مافولانی ولات ۵ الأمومة: یاسای دایک سالاری ۵ الأمی: نه خویندهوار.

أمن أنا: دنلیابوو نه ترسا ۵ أمن البلد: دانیشتوانی ولات له نارامی دان ۵ أمن أمانة: نه میندار بوو ۵ (أمن به) بروای پی کرد ۵ أمن علی دعانه: که نهو دوعای کرد نه میس نامینی له سمر کرد ۵
 إستانس الیه: بهنای بو بردو داوای پاریزگاری و یارمه تیدانی لی کرد.

إستانس الحریری: کابرای دوزمن و حمری له ولاتی کوفرموه هاته ناو ولاتی نیسلاممتی و داوای پاریزگاری و نهمانی کرد ۵ الأمأة: سپارده، نه مه که و وفا ۵ الأمون: ولاغی سواری مهندو خوشروهو.

الأمین: پاریزگارو چاودنر ۵ الامان: پروا کردن لهناخهوه ۵ الثامن: گری بهستیکه له نیوان تمنین کارو تمنین کراو یان خامنی تمنین کراودا.

أمة الیه: پی سپارد.

أمة أمها: له بیری جو، عمقی له دست دا.
 أمة الغنم: مهر و بز نه که توشی گروینی بوون ۵ تامة
 امرأة: نافرمتیکی کرده دایکی خوی ۵ الأمأة:
 ناوه نه، گروینی ۵ الأنام: هرچی ناده میزادی

نەوگەسەى زۆر دەنالتىنى ۋە انسى الشئى اُنْياً:
شتهكە دواكەوت ۋە

أَنْبِي أُنْبَا وَإِنِّي: مۆلەتى پىندا، لەگەلى دا لەسەرە خۇ بوو،
دواكەوت، تەمبەلى كرد ۋە انى: دواكەوت، تەمبەلى
كرد ۋە الاتاء: ساتەكانى شەو ۋە الإناء: قاپو
قاچاچى كە خواردن و خواردنه وميان تى دمكرى
ۋە الأناة: لەسەرە خۇيى و عاقلمەندى ۋە الأيلين:
شلەمەنىيەكى زمىتى هەنجوو، رەنگى نىه،
بۆنى كەسكونى هەبە، تامى سوتىنەرە ومكوو
بىبەر ۋە الأيمىيا: نەخۆشپىيەكە دەبىيە هوى
كەمخوينى.

أَهْبٌ للأمر: خوى بۇ كارەكە نامادمكرد ۋە الإهاب:
پىستى گيانلەبەر پىش نەوى دەباغ بكري ۋە
الأهبة: تويشوو پىداويستى كار.

أَهْلٌ أهلاً وأهلاً: ژنى هيتا ۋە أهل المكان أهلاً:
نەوشويئە بەخەلكى خۆوكلاتى ناوعدان بۆو ۋە
أهل الطعام: خواردەمەنىيەكە (چىشتهكە) بەزى
تېكرا ۋە أهله ايهاالاً: كردى بەهاوسەرى خوى ۋە
أهل فلاناً: ژنى لەفلانكەس مارمكرد ۋە إئتھل:
نافرمتى مارمكرد، بوو بەخاومن خىزان ۋە تأهل:
بەمانا (إئتھل) مەبە ۋە استأهل: بەزمەكى برود
كردى بە پىخۆر ۋە الأهل: گيانلەبەرى مالى ۋە
الأهل: خزم و كەس و كارو هۆزو خىل ۋە الأهلئى:
پالندراو بۆلای ئەهل، گيانلەبەرى خانەكى و مالى
ۋە الأهلئى للأمر: گونجاو بۆئەو كارە ۋە الإهلئىج:
درەختىكە لەولاتى هيندو ئەفغانستان و صين
رواوه.

آبٌ آبه اوباً و آوبةً و آياباً و مآباً: گەراپەو، (آب الى
الله) تۆبەى كرد ۋە آبت الشمس: خۇرناوا بوو ۋە آب
الماء: بەشەو جوو، سەر ئاوەكە ۋە آوتة في السر:
پىشپىركى لەگەل كرد لەرۆششتن دا ۋە أوبٌ:

مىينە بەكاردەهتندرى بەمزۆرى بۆ نافرمت ۋە
الأنيسون: رومكىكە بۆنىكى خۆشى هەبە ۋە
الأنشوجة: رەگەزى ماسى بچوكە.

أَنْضُ اللّحمُ أيضاً: گۆشتەكە گۆراو بۆگەنى كرد ۋە
أنض اللحمُ أيضاً: گۆشتەكە نەكولى و پى
نەگەبى ۋە أنض اللحمُ أيضاً: گۆشتەكە
نەكولاندو پى نەگەپاند ۋە أنفٌ أنفاً وأنفةً:
لوتبەزى نواند ۋە أنفه: وى لى كرد لوتى ژان بكا
ۋە أنفٌ الشئى: هەراخەكانى شتەكە تىز كردن
ۋە إئتنبه: دەستى پى كرد، پىشوازى لى كرد ۋە
تأنف الكلا و غيره: هيجى لە لەومرەكە نەخوارد
بۆزوى كرد ۋە تأنفت المرأة الشهوات: نەو نافرمتە
چار دواچار حمزى لەو شتەبە چونكە بىزو دمكا
ۋە إنشأنف الحكمم: داوى پىداچوونەوى
حوكەمەكى كرد ۋە الأنف: رابردوى نزيك ۋە
الأنفة: بۆ مىينە بەرامبەر ۋە الأنافي: لوتزل،
لوتگەورە.

الأنف: لوت ۋە الأنفة: شكۆمەندى و خاومن شكۆو ۋە
الأنرف: نافرمتى بۆنخۆشى سروشتى ۋە الأنيف:
ناسنى نەرم ۋە الأيفة: دەگوترى: (أرض أيفة)
زەوبەكە تازە گزوكياى تىندا رسكاوه ۋە
الإسفلرئزا: پەتايەكە دەتەنيتەو، بەهوى
قايرۆسەو پەيدا دەبى ۋە

أَنْقٌ أنقا: هەندامى ريك و پىكن ۋە أنقه الشئى إيناقاً:
نەوشتە سەرنجى راکيشاو تووشى رامانى كرد ۋە
أنق الشئى: شتەكە والى كرد ريك و پىك بى ۋە
أنق الروضة: باغەكە هەلپەرداوت ۋە الأنوق: باز،
هەئۆ ۋە الأنقليس: جۆرە ماسىيەكە شىوى لەمار
دەجى ۋە الأنمزج: نەوونە ۋە نەوونە شت.

أَنَّ المريض: نەخۆشەكە نالاندى ۋە أننهُ: رازى كرد
ۋە الأئن: بانندەبەكە ومكوو كۆتر وابه ۋە الأئان:

گمراهه، بان گمراههومی دمنگه ۵ تَارُبُ:
گمراهه، بان سمرتای شهو گمراههومی ۵ الأربُ:
پهله کردن، با، ههور، کومه نیک همنگ ۵ الأوجُ:
بهرزی ۵ دوورترین خال لهمداری مانگ
لهزومی را ۵ لهحنیکی موسیقایه.

آدُ: دوولا هاتهوه ۵ آد الشئی: شتمکهی لهکون کرد.
اودُ اُردا: خوارو خییج بوو ۵ الأریدُ: ههستو شعور
۵ اشتأزُ: ترسا، ههلسه مییهوه، تهره بوو، ۵ الأزُ:
عهیبو عار. ۵ الأرازُ: گمراهی خور، گمراهی
ناگر ۵ الأرازی: ناده میزاد نیک زوری تینوبی. ۵
أرانس: پهکنیکه له نو نسته تیرمکانی کومه لهی
خوزی ۵ الأورطی: شاده ماری سمرکی
لهجهسته ناده میزاد ۵ الإیزُ: جوره بالند میه که
دهشوبه یته مراوی ۵ الإیزی: زهومی که زوری
بالندمی نیومزه تیدایی، ۵ اوزیریس:
پهرستراویکی میصریه کونه کانه، بییان وایه
مردوو مکنیان دمپاریزی. ۵ الأوسُ: گورگ ۵
هوزیکی قه حطانیسه ۵ الأریس: ههره مانا
گورگه ۵ آفت البلاد ارفا رافة: ولات توشی ناهمتی
گرانی و نه خوشی بوو.

ایفَ الزرع: کشتو کانه که توشی ناهمت بوو. ۵
الأفة: نهوشته یه توشی همرشتیک بی له که لکی
بخا.

آقَ ارفا: بههوی قورسای خویهوه خوار بؤتهوه، ۵
أرقه: زور به نارحمته ههلی گرت ۵ الأراقی:
قه صمبی جولا که داوه رایه له مکنی پیندا
رؤیشتون. ۵ الأوقُ: قورسای، نه گبمتی. ۵ الأرقه:
پترو کومهن. ۵ الأرقه: جالایی به که وکوو
بهلوعه ئاوی پیندا دهرؤا، همروا شوینی
حهوانهومی بالند میه له سمر کیوان. ۵ الأرقیه:
بهشیکه له دوازده بهشی ریطلی میصری.

آلَ الیه: گمراههومی بؤلای..

أولُ اولاً: پیش کهوت ۵ أولُ الكلامُ: قسه مکنی شی
کردنهوه، مه بهستی سمرکی له دهقه که دهای
کرد ۵ تأولُ الكلامُ: مانا راسته قینه شیرومکهی
له دهقه که دمرخست. ۵ الآلة: نامیزی خوشی و
هه لهرکی ۵ کوله کهی خیوت ۵ الآلاتی: موسیقا
ژهن ۵ دانمری له حنه مکنی موسیقا.

الإیال: قاپیکه شری تیدا دممه میندری.
آمَ اوماً: تینوا بهمتی تینی بوهینا ۵ الآمة: همرزانی و
سالی هات و باراناوی و به بیت. ۵ الأوامُ: گمراهی
تینوا بهمتی.

آنَ ارنأ: ژینای خوش بوو، ۵ ارنأ الامل: ژنه
دو گیانه که ورگی بهرز بووه له مندالبون نزیک
بؤتهوه.

آهَ ارها و آها و آهه: ناهو نالهی کرد ۵ الآهه: نه خوشی
ناولمو سوریزه. ۵ الأراه: نهو که سهی زور له خودا
دمپاریتهوه.

أویَ الجرح: برینه که نزیکه جاک بیتهوه. ۵ تأویا:
خه لکه که همندیکیان په نایان برده بهر همندیکیان
۵ استاری فلانأ: داوی رحمو بهزمی هاتنهومی
له فلانکس کرد. ۵ الماری: په ناو شوینی داله دان
۵ الأیابُ: ناوگتیر نهو که سهی زور ناودمدا
به خه لک. ۵ الأحُ: سپینی هیلکه ۵ نهوه:
ده خوری. آهَ ایدأ: بههیز بوو پتهو بوو.

آیسهَ بهمانا (آه) به ۵ (آید فلانأ) بههیزی کرد
بهشتگیری کرد ۵ ایسه: بهشتگیری کرد ۵ الإیاه:
همرشتیک بهشتگیری بی بکری ۵ الأیادُ: خاومن
هیزو توانا.

الأیوه: نمندامی نیرا بهمتی له ناده میزاددا ۵ ایار أو ایار:
مانگی ههشته می سورمهانی به مانگی پینجه می

رؤمی به ◊ ایزیس: بهرستراویکی میصرییه
کۆنمکانه، میردی (آرزوریس)ه.

آس آيساً: گهردنکج بوو ملی دا.

ايس من: لری هیوا برآو بوو. ◊ آيسَةُ: هیوا برآوی
کرد. ◊ الايسَةُ: نهنو نافرتمیه که نهمکوتته عادهی
مانگانهی خویموه. ◊ الإيساسُ: سیل ◊ همروا کاتو
رؤزگار یکی حمریجه لهزبانى نادمیزادا.

ايس: ماناکه ی پیجهوانه ی مانای (لیس)یه.

ايش: لهرسته ی (ای شی) ومرگراومو.

آس ايضاً: گهراپموه.

اِيكَة (أبك أيكاً) درهخته که لقو پۆپو گه لای زۆر
بون و تیک چرژان. ◊ إستايك الشجر: درهخته که
لقو پۆپو گه لای زۆر بوو. ◊ الأيكة: درهختیکی
لقو پۆپو زۆر تیک چرژاوه ◊ جۆره درهختیکیشه.

ايل: لهزمانی عیبریدا ناوی خودابه. ◊ الايل:

که له کنیوی، ◊ ايلول: مانگی دوانزهی سورهبانی و

مانگی نۆی رؤمی به. ◊ أمّ المرأة: نهنو نافرتمه
لهو ولاته جی گیربوو.

آم المرأة: نافرتمه کی به بیومۆنی مارمکرد.

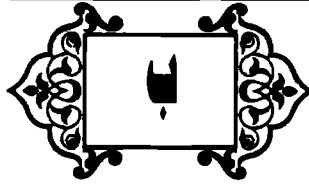
ايم الله: وشهمه که بۆ سویند به کاردهیندری. ◊ الايم:
عازهب چ کوربی چ کج بی، ◊ الأمایمة: نافرتم
به بیومۆن کردن ◊ المؤیمة: نافرتمی ساماندارى بی
میرد.

آن: کاتی هات ◊ الآن: نهنوکاته ی تییدا زیان به سمر
دهبی.

ايمه به: بانگی کرد، لری توره بوو ◊ الايران:

باله خانه، کۆشک. ◊ اياً بالمكان: مایهوه، گیری
خوارد لهوشویننه. ◊ الأیة: نیشانمو بهندو عیبرتم.

اي: حمری شهرته، حمری ئیستیقهامه، حمری
مهوصوله. ◊ ايان: زهری زهمانی داهاتوو.

بُول: زعیضو بیج هیزیبوو. ◊ **البَب:** مندالی قهلهو،
◊ **البَّيَّان:** شتی بهکگرتوو، ◊ **البَّيَّة:** نهحمهق و
تەمبەل ◊ **البَّيْر:** بهور، دپندەیهکی گواندارو
گۆشت خۆره له پێری پشیلەیه ◊ **البَّيغَاء:**
بالتدەیهکه.

بَتَّا بالکان: مایهوه ◊ جیگر بو لهو شوینه.

بَتَّ الشَّيْ بترتا: نهو شته هچرا ◊ **أَبْتُ:** دابرا،
دواکهوت. ◊ **إِنْبَتُّ:** دابرا، دواکهوت ◊ **تَبَّتُّ:**
کهل و پهل ناومالی پیکهوه نا ◊ **البَّتَّة:** شتیک به
جهختهوه نهجم بدرئ ◊ **بَقْرَه** بترا: لهرمگ و
پیشهوه بریهوه ◊ **أَبْتَر:** ناتهواو و پر کهمو
کورپی بوو ◊ وهجاخ کوپر ◊ **(إبْتَر):** دابرا ◊
الأبْتَر: کلک برراو، ماری کوله هویباب کلک
کورتی زهراوی ◊ نادهمیزادی وهجاخ کوپر ◊
الباتر: (سیف باتر): شمشیری برنده، ◊ **البتر:** له
نەشتەرگهردا بریتیه له برینی نەندامیک یان
بەشیک له جەستە. ◊ **البتراء:** بو مینینه
بهکاردهمیزرت له شوینی (البتر) بو نیرینه ◊.

بَعَّ في الأرض بترعا: دورکهوتهوه. ◊ **بَعَّ العِلل**
بعضاً: ههنگینهکهی کرد به سرکه. ◊ **بَعَّ**
الإنسان: نادهمیزادهکه دریز بوو. ◊ **بَعَّ فلان**
عليه بأمر: بهبی راویژکردن لهگهلهیدا نیشهکهی
براندموه. ◊ **البشاع:** فرۆشیاری سرکهی
ههنگوین. ◊ **بشکه:** بری دوولەتی کرد ◊ **إبْتَشَكَ:**
برایهوه ◊ دوو کمرت بوو، ◊ **الباتك:** برنده، ◊
البتكة: بهشیک لهشتی برراو و کمرتبوو ◊ **بَتَّلَه**
بتلا: بریهوه، کەرتی کردو لئکی جیاکردنهوه.

البابا: سمرکردمی کهنشتهی کاتولیکی، ◊ **البابرية:**
پلهو پایهی نایینی پاپا. ◊ **البابرج:** پاپوج ◊
الباذق: گوشراوی ترئ کهکهمیک بکوئینرئ و
بیته سرکهو سمر خۆشکمر بیت. ◊ **الباذنجان:**
باینجان ◊ **البارود:** تیکهتیهکه له خوئی بارودو
کیریت خهلوژ بو گولله تۆپ و قومبوله بهکار
دهمیزرت ◊ **البازلت:** جۆره بهردیکه زادهی
بورکان و تهقینومکانی ناو زهوییه ◊ **الباسلیف:**
رەمگیکه له هۆلدا بهسەر ماسولکهومیه. ◊
الباسور: مایهسیری، ◊ **البالیة:** جۆره
رانواندنیکیی شانۆیییه، ◊ **البؤسؤ:** نهصل و
رەسەن، ناوهراستی شت، بیلبلهه ی جاو. ◊
البأدلة: گۆشتیکه له نیوان گردن و
جوله مه دایه.

بَارَ بَاراً: جانی ههکهند، بیری ههکهند، ◊ **إبْشَارَ**
الشئ: شتهکهی شاردموه. ◊ **البؤرة:** چان ◊
هولکه ناگردان ◊ **البئر:** بیر ◊ **البئر** الإرتوازية:
بیری ئیرتیوازی. ◊ **الباز:** بهمانا بازه.

بُئِسَ بأساً: ههزاربوو، پتیوستیاتی زۆربوو.

بُؤس بأساً: بههیزبوو نازابوو.

بُئِسَ: خراب ◊ **فیعلی** ذممه ◊ **أبأس:** خراپه ی
توش بوو، ◊ **إبْأَسَ:** غهمناک بوو.
البأس: زهبرو زهنگی جهنگ، سزای بهشیدت،
ترس و بیم. ◊ **البأساء:** ماندوبوون و نارهحمی.
باش فلانا بأشاً: فلانکەسی بهماهنگیری گوشت. ◊
تباط: راکشا، لهسەر تهنیشت خوئی دریزکرد.

بَقَل بتلا: ناوشانی پان بوون، ۵ **بَقَل الشیئ**: شتهکه بردرایمهوه. ۵ **بَقَل الشیئ**: شتهکهی بریهوه ۵

بَقَل (انقطع): لیبرا، دابرا، گۆشهگیر بوو. ۵ **البَقَل**: شتی دهگمن و کهموینه، ۵ **البتلاء**: عهزیمتو سوربوون ۵ **البتلاء**: پهکالاکمرهوه ۵ **البتول**: ناهرمتیگ کج بیو شوی نهکاو روبکاته خودا پهرستی. ۵ **بَقْلَه** بشأ: بلاوی کردموه ۵ **إِنْبَثُ**: بلاویزه، بهحموادا جوو ۵ **إِسْبَثُ السِّرِّ**: داوای لیکرد که نهینهکهی بو ناشکرا بکات. ۵ **البَثُّ**: حالو بارو دۆخ، خموو خهفتی گران.

بَجْر بجرأ: گهمدی زل بوو، سکی هاوسا، ۵ **بَجْر**: لبئاوبوو کهچی تیری نهخواردموه، ۵ **بَجْر** عَنْ الأمر: تمبهلی لهکارمکه کرد، ۵ **أَبَجْر**: داوی همزاریهکی کوشنده زور دموئهمنند بوو. ۵ **الأبجر**: حهبلی کهشتی، ۵ **البجر**: شهر و نهگبهتی، سمرسورمان ۵ **البجرا**: بو میننه بهکاردمهینری واته ناهرمتیگ ناوی زور خواردبیتهوه ۵ **البجرا**: ناوک ۵ گرنی همناو ۵ **البجر**: مالو سامانی زور.

بَجَس الماء بجوسأ: ههلقولا ۵ **بَجَس الماء**: ناومکهی ههلقولاند ۵ **إِنْبَجَس**: ناو ههلقولا، ۵ **تَبَجَس**: ههلقولا ۵ **البجیس**: ناوی زور ۵ **البجئة**: بالندهیهکی ناوییه له کهنار دهریاکاندا دهژی قاج دریزو ملدریزو دمنوک دریزه.

بَجَل بجلاً و بجراً: جهستهی گهرمو زمهلاح بوو. **بَجَل** بجالة و بجراً: ریزو حورمهتی زیادی کرد، ناوداریبوو بوو بهپیاو ماقول و کاربهدمست. ۵ **أبجله**: کههیف خۆشی کرد، ۵ **بَجْلَه**: بهگهرهوی داناو ریزی لی گرت ۵ **الأبجل**: رمگیکه لهقاجی حوشترو نهسپدایه. ۵ **البجلة**: شیوه و روخسار جوان و ماقول ۵ **البجیل**: بهمانا (البجال)ه.

بَجَم بجمأ و بجرماً: بههوی زمانگیرانهوه بیتدنگ بووزمانی گیرا یان له ترسو ههپهتدا وافی ورمو هسهی پئ نهکرا ۵ **البجم**: کۆمهلو دارو

بَقَل بتلا: ناوشانی پان بوون، ۵ **بَقَل الشیئ**: شتهکه بردرایمهوه. ۵ **بَقَل الشیئ**: شتهکهی بریهوه ۵ **إِنْبَثِل** (انقطع): لیبرا، دابرا، گۆشهگیر بوو. ۵ **البَقَل**: شتی دهگمن و کهموینه، ۵ **البتلاء**: عهزیمتو سوربوون ۵ **البتلاء**: پهکالاکمرهوه ۵ **البتول**: ناهرمتیگ کج بیو شوی نهکاو روبکاته خودا پهرستی. ۵ **بَقْلَه** بشأ: بلاوی کردموه ۵ **إِنْبَثُ**: بلاویزه، بهحموادا جوو ۵ **إِسْبَثُ السِّرِّ**: داوای لیکرد که نهینهکهی بو ناشکرا بکات. ۵ **البَثُّ**: حالو بارو دۆخ، خموو خهفتی گران.

بَقْر جلدۀ بقرأ: بلوقو دومهلی تهر و ناودار لهپهستی پهیدا بوون ۵ **البقر**: زیبکهو بلووی ورد ورد ۵ **بَقَعَت الشفة**: گۆشتی لیوی نهستوریوو.

بَقِع الذم: رمنگی خوینهکهی له پیستهوه دیاریوو. ۵ **بَقِعَت اللثة**: هوکی نهستوریوو ۵ **بَقِع الجرح**: برینهکه خهریکه گۆشتهومزون بینیتهوه.

بَقِق الماء بقرقأ: لهناکاو ناومکه ههلقولی و سمر ریزی کرد. ۵ **بَقِق العين**: جاومکه خیرا فرمیسکی رشتن. ۵ **إِنْبَقِق الأرض**: زهویهکه بهپیتو بهرمکته بوو. ۵ **البقق**: شوینی ناو لی رابهستن، ۵ **البقنة**: زهوی نهرمهلان و بهپیتو باش بو شت تیدا رواندن. ۵ **البقأ**: زهوی دمشت و نهرمهلان. ۵ **البقي**: شاهرو ماستاوهکر ۵ **بَجِج السببي**: مندالهکهی زهرکردموه ۵ **تَبَجَج لحمه**: گۆشتی جهستهی زوریوو.

بَجَه بجأ: ههلاشتی شهمی کرد ۵ **بَجَه في المباراة**: له کتیرکیدا بهسهریدا زال بوو. ۵ **البجة**: پهلهی ناوجاو، خالی سوری ناوجاو.

دسته‌ی زور، ◊ بَحِجَ فلان: فلانکس گوزمرانی خوش بو ◊ البَحْبَاحُ: شتیکه پانی و دریژی و مگوو پهک و ابسی ◊ اَلْبَحْبِجِي: کسیتیکه مهسرهفو خهرجی زوربی و مال و حالی بهرفراوان بی ◊ البَحْبِرَة: لهه موو شتی که دا مه بهست ناومراست و چاک و هه لَبَزْ دِراوه، ◊ باحت فلاناً ما عنده: چی لابیو بو فلانکسی دهرخست و ناشکرای کرد. ◊ اَلْبَحْتُ: پالفته و بی غه ل و غهش ◊ البَحْتُرُ: کورته بالای تیکسمر او.

بَحَثُ الأرض رفيها بحثاً: زموی هه کولوی و پشکنینی نه نجام دا لهشت گهرا ◊ بَحَثُ الشَّيْءِ: له ناو گل و خول دا لهشت گهرا هه ولی دوزینه وهی شتی دا ◊ البَحَائِثُ: نه و گلپه پشکنینی تیدا دمکری بو شته مه بهسته که. ◊ البَحْثُ: هه ولدان و تیکوشانه له بواریکی تابمه تدا ◊ البَحْثَةُ: یاریه کی مندانه ◊ البَحْرُ: له پیرویان دا به و دمعیابانه دمگوتری که به قاجیان گل هه لده درن و بو دواخویان هه لیدمدن. ◊ البَحِيْثُ: نهینی ◊ بَحَثَرُ الشَّيْءِ: شته که ی پهرت و بلا و کرده. ◊ تَبَحَثَرُ: پهرت و بلا و بووه به مه وادا جوو.

شوینه که بهرفراوان بوو تهخت بوو کمندی تیدا نه ما. ◊ اَلْبَحَارُ: نه حمه ق و بی عمقل همرکاتیک قسه بکا وافی و ربمینی ◊ الباحور: مانگ ◊ گهرمای به تینی ته موو ◊ اَلْبَحَارَةُ: میهنه ی که شتی به وانی. ◊ البَحَارُ: که شتی به وان ◊ البحرُ: ناوی زور (دهریا) ◊ البحرُ من الرجال: پیای به خشنده ◊ البحرُ من الخيل: نه سپی خوش ره و به به له مت و بازاویز، ◊ البَحْرَانُ: گوزرانکاریه که له نکاو بو نه خوش بهیدا دمبی ◊ البَحْرَةُ من الأرض: زموی بان و بویر ◊ البَحْرِي: که شتی به وان و ههر شتی که بهیومندی به دم ریاهه همین ◊ البَحْرِيَّةُ: دهریاچه ◊ البَحْرِيَّةُ: حوشر، له سرده می نه زانی دا نه گهر حوشر پینج سکی بکر نایه، گویچکه بان دهقه لاشت و به ره لایان دمکرد و نیشیان بی نه دمکرد، ◊ بَحَثَلُ: سه می کرد و مگوو سه می زنج. ◊

البَحَثَلُ: پیای رمش پیستی که ته و ناشیرین.

بَحَثَبُ بَحَثَبَةُ: خوی له گهرا پاراست ◊ تَبَحَثَبُ الحُرُ: گهرا تینی که مبووه ◊ تَبَحَثَبُ الحِمه: گوشتی زور بوو داچویرا. ◊ البَحَثَبُ: نه و که سه میه ورگی داچویرا.

البَحْتُ: شانس ◊ البَحَثَاتُ: به خویو کمری حوشری خوراسانی، ◊ البَحِيثُ: به خته وهر ◊ بَحَثَرُ في مَشِيَةٍ: به فیزه ره رؤیشت ◊ تَبَحَثَرُ: به مانا (بَحَثَر) به ◊ بَحَثَجُ في مَشِيَةٍ: له رؤیشتن دا قاجه کانی بان هاویشتن و هه نکای گه وره گه وری هه نینان. ◊ البَحَثَجُ: هه له موو گوشتن.

بَحَثَرُ الماء: ناومه که هه می کردو به مرز بووه، ◊ بَحَثَرُ الفم: دمی بوئی ناخوشی لیها، ◊ بَحَثَرُ الشَّيْءِ: بوخارمه که ی دهرهینا ◊ به بیخور بؤگنه که ی لایرد. ◊ بَحَثَرُ السائل: شله مهنیه که ی به کولاندن کرد به مه له. ◊ تَبَحَثَرُ السائل: شله مهنیه که بوو

بَحَثُ الأرض رفيها بحثاً: زموی هه کولوی و پشکنینی نه نجام دا لهشت گهرا ◊ بَحَثُ الشَّيْءِ: له ناو گل و خول دا لهشت گهرا هه ولی دوزینه وهی شتی دا ◊ البَحَائِثُ: نه و گلپه پشکنینی تیدا دمکری بو شته مه بهسته که. ◊ البَحْثُ: هه ولدان و تیکوشانه له بواریکی تابمه تدا ◊ البَحْثَةُ: یاریه کی مندانه ◊ البَحْرُ: له پیرویان دا به و دمعیابانه دمگوتری که به قاجیان گل هه لده درن و بو دواخویان هه لیدمدن. ◊ البَحِيْثُ: نهینی ◊ بَحَثَرُ الشَّيْءِ: شته که ی پهرت و بلا و کرده. ◊ تَبَحَثَرُ: پهرت و بلا و بووه به مه وادا جوو.

أَبَحَهُ المِيحُ: هاوارو قیره قیر دمنگی گر کرده ◊ الأَبْحُ: هه له موو به خوزه ◊ البَحْحُ: دمنگ گری و دمنگ زری به هوئی نه خوشی به وه ◊ بَحَثَلُ: شانی باداو به گورجی که وته ری.

بَحَثَرُ الأرض: زموی به که ی هه لدری ◊ بَحَثَرُ بَحْرًا: دهریای بیینی و لری ترسا ◊ أَبَحَثَرُ الماء: ناومه و مگوو دهریا سویر بوو ◊ أَبَحَثَرُ فلان: فلانکس لوتی سوربووه، ◊ تَبَحَثَرُ فلان في العلم والمال وضحهما: فلانکس زانیاری زوری بهیدا کرد، مال و سامانی زور بوو ◊ اسْتَبَحَثَرُ المكان:

بمهلم. ◊ الباخرة: كمشتی گهورمو زمبلاچ ◊
 البخار: همرشتیک لمشیومی دوکهل دا بهرز
 بیتهوه له شلمممنی گهرم. ◊ البخر: ههوری
 تمنکه تمنکی سبی ◊ البخر: بؤگمنی ناخوشی
 دم. ◊ البخور: داری بوخورد ◊ بخور مریم:
 رومکیکی بتمممنه ◊ البخرة: همرشتیک ببیته
 هوی دم بؤگمن بوون.

بَخَسَى الكيل واليزان: ترازوو بازیو گزمزدی
 کرد ◊ بَخَسَ فلاناً حقه: مافی فلانکسی نهدا
 له حقه که می کهم کردهوه. ◊ بَخَسَ القوم:
 خه لکه که همرکسه لهعاست خویرهوه مافی
 نهوی تری خوارد ◊ البَخَسُ: کهمو داشکاندن
 له نرخ.

بَخَسَى عينه: چاوی هه لکولی و کویری کرد.
 البَخَسُ: گوشتی حاج ◊ بنی بهنجه.

بَخَعَ له بَخْعاً: گهردنکه چی بوو ◊ بَخَع الرجلُ فلاناً:
 عهشق و خوشهویستی فلانکسی نه خوش
 خست. ◊ بَخَع الأرض بالزراعة: ههموو زهوی
 یه که می به کار هینا بؤ گشت و کال و سال بویری
 نه کرد ◊ بَخَعَتْ عينه: چاوی کویر بوو ◊ بَخَعَتْ:
 چاوی زور خراب کویرکرا ◊ أَبْغَقَ عينه: چاوی
 کویرکرد.

بَخِلَ بَخْلاً وَبُخْلاً: رز دو چروک بوو، ◊ بَخِلَهُ:
 تۆمتهباری کرد بهوه که رز دو چروکه ◊ البَخْلُ:
 رز دو چروک ◊ الْمُبْخَلَةُ: نهوشتهی نادمیزاد
 هه لدمنی بؤ چروکی و رز دو ◊ بَخِنَقَ المرأةُ:
 روبه مندی به نافرتمه که دادایهوه ◊ تَبَخَّنَتْ:
 بهرو بهند دم و چاوی خوئی دابوشی. ◊ البُخْنُقُ:
 پارچه قوماشیکه نافرتم دم و چاوی خوئی بی
 دادهبوشی.

بَخَا غصبةً بخرأً: رق و هاری نیشتهوه.

بَدَأَ بَدْءاً و بَدْءاً: پهیدابوو، دمستی پیکرد،
 دروست بوو. ◊ بَدَأَ من مكان الى آخر:
 له شوینیکه وه گواستیهوه بؤ شوینیکی تر ◊ بَدَأَ
 البئرَ: بیره که می هه لکه مند ◊ اَبْدَأَ: شتی سهیرو
 سه مهری هینایه پیش ◊ مندالکه دوی
 کهوتنی ددانی چهوتساله ددانی هاتنهوه ◊ بَدَأَ
 الشیءَ: شته که می پیش خست ◊ البَدْءُ: راو بؤ
 چونی سمرتایی ◊ البَدْءُ: سمرتای ههموو شتیک
 ◊ البَدْءُ: قوناغی یه که می دروست بوون بهدی
 هاتن ◊ البَدْءُ: له زانستی کۆمه لئاسی دا
 بریتیه له قوناغی یه که می له قوناغه کانی
 دروستبون و ومدی هاتن. ◊ المبدأُ: سمرتای شت.
 بَدَحَ بالسَّرِّ: نهینیی که می ناشکرا کرد ◊ بَدَّ بَدْءاً:
 بهرت و بلاوی کردهوه، دووری خستهوه.

بَدَّدَ بَدْدًا: له بهر قه له وی و گوشتنی دورانی لیک
 دوور کهوتنهوه ◊ جهستهی زمبلاچ بوو. ◊ اَبَدَّ
 بینهم بالمعطاء: ههریه که وه بهشی خوئی بی
 به خشی و بؤی جیا کردنهوه ◊ اَبَدَّ يَدَهُ اليه:
 دمستی یارمتهی بؤ دریز کرد ◊ اَبْتَدَأَ التومان
 اُمُهْمَا: نهو دوانکه ههریه که میان له مه مکیکی
 دایکیان شیران خوارد ◊ تَبَادَأَ القومُ: نه وه هومه
 دو دو بهریگادا رویشان، ◊ تَبَدَّدَ: بلاوه میان لی
 کرد ◊ اسْتَبَدَّ به: بؤ خوئی قورغ کرد، تاکر هوانه
 هه نس و کهوتی کرد. ◊ اسْتَبَدَّ الامرُ بفلان:
 فلانکس نه میتوانی کونترولی نیشه که بکاو
 له دمستی چوو ◊ الابدُ: تهونکر. ◊ البادُ: ناوران
 نهوبه شتهی پان که له کاتی سواری دا له زینه که
 ده که وی. ◊ البَدْءُ: بهش و بار له ههموو شتیک.
 ◊ البَدْءُ: بهش له مهر شتیک بی ◊ قهره بوو، ◊
 البَدْءُ: ماندوبوون ◊ بهش و بار له مهر شتیک. ◊
 البَدْءُ: هیزو توانا. ◊ البَدْءُ: هاوشان و بهرام بهر

بمديهينانى شته لمنه بوو. ◊ البادع: كارى جوان و عمدتیکه ◊ البدع: شوکارى يکهمجار نهنجام دمدرئ ◊ البدع: پياوى پياوانه و ناودار ◊ البدعة: بریتيه له داهينانى شتى تازه بابعت لمناين دا يان لهشتى تردا، ◊ البديع: بمديهينى دست رنگين ◊ البديع: جوره زانياريهکه له عيلمى بهلاغو و روانبىزى دا.

بَدَل بَدَلًا: جوموزگهکانى نازاريان دا، ◊ بادل الشئى بغير مبادلة وبدلاً: فلان شتى گۆرپيه وه بفلان شت ◊ بَدَّلَ الشئى: شيوه شتمهكى گۆرئ، ◊ بَدَّلَ الشئى شيئاً آخرًا: نهوشتمى خسته شوئنى شتىكى تر ◊ تبادلًا: همرهکه له دوو مامله کارهکان كالاي خوى و مرگرت. ◊ تبدل: گؤرا، گؤرانى بيسمردا هات ◊ الأبدال: دونيا نهويست و سؤفى و رمبه ◊ أبدال من الشئى: جينشين و بارتته و بارتهاو بههاو نرخ ◊ البدلة: نهو بوشاكيه بهروالمت بؤدمروهى مان دمپوشئى. ◊ البديلة: جينشين و بهرامبهرو نرخ، ◊ التبدل: لهزاراوى زانايانى گياندارى و پزيشكى دا گؤرانى مادديهکه بؤ مادديهكى تر بهگؤرانئىكى كيميائى و سروشتى.

بَدَأ بَدَأً: قهله و بوو، ◊ البدن: ناوه بؤ جهسته جگه لهسرو دست و قاچ ◊ البدنة: حوشترى قوربانى، ◊ البدان: نهوكسمهيه زوو بهره و قهلهوى بچن بمبئ نهوى خواردنئ زؤر بخوا. ◊ الباهة: سهرمتاى شت ◊ همرشتيک كه يهگهمجارو سهرمتا دمبيندرئ يان نهنجام دمدرئ ◊ البديهية: شتى سهلمنراوو جهسپاو كه پئويست به بهلگه نهكا.

بَدَأ بَدَأً و بَدَأً: دمركوت ◊ ابدى الشئى و به: شتهكى ناشكرا كرد ◊ ابدى في منطفه: قسمى

◊ التبديد في القانون: بهودسهستكارى و تهسره و هانه دمگوتري كه كابرئ مان بمندكراو نهنجامى دا له ماله بهندكراوهکه دا پئيش فروشتنى مالهکه بؤنهوى خاومن مافه كان هيچيان دهست نهكه وئو بهمرادى خويان نهگن.

بَدَرَ القَمَرُ بَدْرًا: مانگ تهواو بوو، خشت بوو، گهيشته شهوى چوارده. ◊ ابدر: مانگ لى ههلهات ◊ بهمانگه شهو سهفهري كرد ◊ ابدر القوم الشئى: خهلكهکه بهلمهان كرد بؤنهوى بگهنه نهو شته ◊ تبادر القوم: خهلكهکه بهبهله رويشتن و دهست پئيشخهريان كرد. ◊ البادر: مانگ شهوى چوارده. ◊ لبدارة: ناميرئى ناسينئى گهورميه ژيرهكه كوني تيدان گمنى تئ دمكرئ بؤ توو كردن.

بَدَرَ: كيوو دؤئيكه لهنيوان مهككهو مهدينه دا ◊ البدر: مانگ شهوى چوارده، ◊ البدرى: دهست پئيشخهر. ◊ البيرة: كيسه باخهل، كيسه پاره، ◊ البيرة: كوتراوو وردكراويكبه له پئيست دمدرئ بؤسارد بوونهوهو پندربوونهوهو جواوكردن و نارايش دان ◊ البدرى: كهسيكه له خزمهت پئغهمبهردا درودى خواى لهسهرين هاوبهشى غمزاى بهدرى كردين ◊ البدرين: ژيرزمين، ◊ البدر: خهرمان ◊ بدعه بدعا: نهوشتمى بهدى هئنا.

بَدَعَ البدر: بيرمهكى ههلكهندو تهواوى كرد. ◊ ابدع: شتىكى نايبو و سهرنج راكئشى هئنايه كاپهوه، ◊ ابدعت حجتة: بهلگهكهى بوچ بووه ◊ ابدع: بيدعهتى داهئنا ◊ تبدع: بيدعهى داهئنا، ◊ استبدع: به شتى ناوازهو بين وئنهى لهقه لهم دا. ◊ الابداع: بهلاى قميله سوغه كانه وه

بؤوه. ۵ استَبْرَأَ السَّحَابُ: هه ورمه كه زوو بارانه كه می باراند. ۵ البَرِيءُ: هه مر دمكه تووېك له زهوى دا بچيندرئ ۵ البَرِيءُ: فيتسه و ناشوبگير، ۵ البُدَيْرَةُ: له زانستى رومكناسى دا بریتیه لهو دمكه تومهى هيشتا كامل نه بوه ۵ البَيِّنَارُ: زور بلىو چهقه جهناو. ۵ التَّبَارَةُ: نهو كه سميه به نه زانى مال و سامانى خوى خه رچ دمكا.

بَقْرَقَ: حمرسياتى گرت و پاريزگارى لى كرد ۵ البَقْرَقَةُ: نهو حمرس و پاريزمرانه كه به جه كه وه پيش كاروان دمكه ون، كرى حمرسى و پاريزگارى كردن و مرده گرن، ۵ ابْدَعَتِ الحَيْلُ: نه سپه كه كه وه غاردان ۵ ابْدَعُ القَوْمُ: نه وه هومه پهرشو بلاو بونه وه ۵ بَدَّلَهُ بَدَلًا: به دل نهو كاره خو به خشى به نه نجام دا..

بَدَّلَ الشَّرْبَ: له كاتى نيش كردن و خزمه تكردن دا نهو پؤشاكهى پؤشى. ۵ ابْتَدَلَ الرجلُ: بياو كه به دلهى كار كردنى له بهر كرد ۵ تبَدَّلَ الرجلُ: بياو كه وازى له خوشار دنه وه خو به نادان هينا ۵ استَبَدَّلَهُ: داواى به خشى لى كرد ۵ البَدَلُ: به خشى به گوهرى توانا ۵ البَدَلَةُ مِنَ الشَّيْبِ: نهو پؤشاكه به بؤ نيش له بهر دمكرئ.

بَدِمَ بَدَامَةً و بَدِمًا: بته وو قايم بوو، ۵ بَدِمَ فلان: فلان كهس خو گريوو، رايه كهى به سه ند بوو.

بَدَأَ بَدَأً و بَدَأًا: رهوشى خراب بوو.

بَرَأَ اللهُ الحِلْقَ بَرَاءً و بَرَاءَةً: خودا بونه و مرى دروست كردوه.

بَرِيءٌ المَرِيضُ بَرَاءً و بَرَاءَةً: نه خو شه كه چاك بوو وه نه خو شى به كهى نه ما ۵ بَرِيءٌ من فلان بَرَاءَةً: له فلان كهس دوور كه وه وه وازى لى هينا ۵ اَبْرَأَ فلان: فلان كهس كه وه به كه م روژى

رهق و ناخوشى كردن و له سنوردهر چوو. ۵ ابْتَدَى: چوو بؤ لادئ به رهو سارا كه وه رى ۵ تبدى: ناشكرايووه، له ساراو چوله وانى و لادئ دا مایه وه. ۵ البادى: نيسته جى لادئ و سارا ۵ البادية: ميينهى (البادى) به چوله وانیه كى پان و پوره ناوو له ومرى تديا به بؤ نازه مل به خيو كردن. ۵ البداة: هاجك ۵ راي به سندو باش، ۵ البداة: دهر كه وتنى راو بؤ چونه، ۵ البداة: زيانى سارانشينى و گونلنشينى.

البدو: ساراو لادئ ۵ دانيش توانى ساراو لادئ كان.

بَدَأَ بَدَأً: قسهى ناشيرينى گوتن ۵ بَدَأَ الأَرْضَ: ره خنهى له زمويه كه گرت ۵ ابْدَأَ: قسهى ناشيرين و جوين ناميزى گيرايه وه. ۵ بَادَأَهُ بِنَاءً و مَبَادَأَهُ: جوينى بيداو قسهى ناشيرينى ناراسته كرد.

البَدَجُ: كؤل و بار.

بَدَحَ الجِلْدَ عَنِ اللّٰحْمِ: بيهسته كهى كه وئ كرد. ۵ بَدَحَ الرَّأْيَ: رايه كهى به سه ند كردو بريارى له سه ردا ۵ تَبَدَحَ الرَّأْيَ: رايه كهى به سه ند كردو بريارى له سه ردا.

بَدَخَ الجِبِلَّ و غره بذرخوا: كيو كه به مرز بوو به مرزايى به كهى دهر كهوت ۵ بَدَخَ الرجلُ: نهو بياوه كه ورمو ريزدار بوو ۵ بَادَخَهُ: شانازى به سه ردا كرد. ۵ بَدَّهَ بَدَأً: به سه رى دا زال بوو، ۵ بَادَهُ: زال بوو به سه ريا، پيشى كهوت.

بَدَّرَ الحَبَّ بَدْرًا: توومه كى و شانند بؤ كشتو كال ۵ بَدَّرَ الشَّيْءَ: شته كهى به رت و بلاو كردم وه ۵ بَدَّرَ فلان: فلان كهس زورى قسه كردو زياد له پيوست چمنهى دا ۵ بَدَّرَ المَالَ: به دهست بلاوى پارمه كى خه رچ كرد ۵ بَدَّرَ فلاناً: فلان كهسى به تاهى كردم وه ۵ تَبَدَّرَ الشَّيْءَ: نه وشته به رت و بلاو

له جۆرى بازو هه ئۆ. **بَرَج** بَرَجًا: بهرز بووه
 دمرگهوت. **بَرَج**: بورجى بنيات نا. **أَبْرَجَ** الله
 السماء: خودا ئاسمانى كردوه به خاومن بورج. **بَرَج**
تَبَرَّجَتِ السماء: ئاسمان بئهنهستىرمان رازابهوه.
تَبَرَّجَتِ المرأة: ئافهرتهكه جوانى و مهحاسينى
 خۆى بؤ بيگانه دهرخست **بَرَج**: مەشكەى
بَرَج **البارجة**: كهشتى شمەر **بَرَج**: قوللو وه لا
بَرَج خانويك لىسەر شورى شار دروست بكرئ. **بَرَج**
بَرَج المدينة: روكن و سهنتهرى شار **بَرَج**:
 جوانخاص روخسارى جوان، **بَرَج**:
 بؤشاكىكى خهتخهتى نهستوره ومكوو حاجم
 وابه به كهلكى نهومدئ بكرئ به جادر، **بَرَج**
بَرَج الجاس: همدفئيكه بهسهرى رمبهوه يان
 بهسهردارى ئالوه **بَرَج**: جۆرىكه لهزين
بَرَج الرجل: پرگار **بَرَج** الكلام: قسهكه رمقو
 زير بوو. **بَرَج**: جومزگهى قامهكان،
بَرَج البرجوازىة: جين و تويزئىكى كۆمه لگابه
 لهسهردهمى راهبرينى نهووروبادا سهرى ههئدا،
 نهئدامهكانى پياو ماھول و مهرزيرمان بوون،
 دوايى نهم تويزه بوونه پالېشت و دامهرزئىهرى
 ياساى بهرلهمانى **بَرَج** پاشان لهسهدهى نۆزدميهم
 دا نهوچين و تويزه بوونه خاومنى كارگه و
 ناميزى بهرهمهينان.

بَرَج بروحاً و بَرَجاً: لهشوينى خۆى لاجو، **بَرَج**
 الظبي والطائر: ناسكهكه يان بانئدمكه لهلاى
 راستى بينهرموه رۆيى بؤلاى چهپى.
بَرَج الخفاء: نيشكهكه رون بووه تهم و مزى لهسهر
 رهوييهوه. **بَرَج** مكانه: لهشوينى خۆى لاجوو
 بهجرى هئشت. **بَرَج** به: زۆرى نهزيمت دا،
 جاريسى كرد **بَرَج** الشئى: ريزى لئ گرت **بَرَج**
بَرَج الله عنه: خودا چورتم و تمنگو چه لهممو
 ناخۆشى لهسهر لابرده. **بَرَج**: گرھى گهرماى

مانگهوه. **بَرَج** الله فلاناً: خودا شيفاي
 نهخۆشى فلانكەسى دا. **بَرَج** فلان فلاناً:
 فلانكەس گهردى فلانى لهقهرزمكهى نازاد
 كرد. **بَرَج** شريكه مباراة براء: لههاوبهشمكهى
 جيابووه. **بَرَج** من كذا: خۆى لئ رزگار كردو
 لئى دووركهوتوه **بَرَج** من النجس والبول:
 خۆى لهپيسايى و ميز پاك كردوه، **بَرَج**
الشئى: تويزئىنهومى لهموشتهدا كردو ويستى
 بگاته ناكام و راستى بؤدمريكهوى. **بَرَج**:
 بيانوو نههئيشتن و ههرشه لئ كردن **بَرَج**
 الاختراع: شههادميكه دهرئ بهوانهى داهينان
 نهنجام دمدن و بهرهمه داهينراومكانيان
 لهقهرمانگهى تايبمت تومار دمهكن. **بَرَج**:
 كۆخته **بَرَج** البرينة، البرينة: مهخلووقات
 دروستكراومكان. **بَرَج** الديك: كهلهشيزمكه
 خۆى كيف كردمهوه **بَرَج** الرجل: پياومكه
 خۆپاريزى كرد لهشهر و سورنهبوو لهسهر
 تيومگلان. **بَرَج** البرائل: بهرو بؤلى مى كهلهشيز.

بَرَج الأرض: گياو گزى زموى.

بَرَج المراوى: دمرراوى ناوو ريزهروى، بهلوعهى ناو
 لهسوالمهت و شتى تر.

بَرَج التيس أو الأسد: نيزيهكه يان شيرمهكه
 لهكاتى رق ههئسان دا دهنكى لئ بهرزبووه. **بَرَج**
بَرَج فلان: كابرأ بهدمنگى بهرزو رق ههئساوى
 قسهى كرد. **بَرَج** الشئى: شير. **بَرَج**:
 نهمه و ميهكه لهناو جياكانى باكورى نهفرىقادا
 دمزين **بَرَج**: ناميزئىكى مؤسقىابه **بَرَج**:
 شهكرى سبب. **بَرَج** - البوت - البوت: چاوساغى
 شارهزاو گورج و گۆل **بَرَج**: درهختئىكى
 بچوكى ههميشه سهوزه لهپيرى درهخته
 سويزيهكانه، **بَرَج**: چنگ و نينوئى دپنده
 يان بانئدمى خاومن دهنوك و نينوئى شمرايى

هاوین ۵ رهنه‌بای گهرمی هاوین. ۵ البَارِحَةُ: بۆ
 مئینهی (البارح) نزیکتین شهوی رابردو ۵
 البَرَّاحُ: پانتایی په‌که له‌زموی روتمن ۵ البَرِّحُ:
 تمنگانمو سزای به‌ئیش و نازار، ۵ البَرِّحَاءُ:
 چورتمو تمنگانمو نازار ۵ البَرِّیجُ: ماندوبون
 (التباریج) ناخۆشی جۆزاو جۆر. ۵ تباریج الهوی:
 نازاری عشق و نهوین.

بَرَدَ بردا و برودا: پلهی گهرمی دابه‌زی ۵ بَرَدَ حَقَّه
 علی فلان: مافی خۆی له‌سمر فلان چه‌سپاند ۵
 بَرَدَ: مرد، ساردبووه، گیانی تیدانه‌ما، ۵ بَرَدَ
 السیف: شمشیرمه‌که کول بوو، نه‌پیری. ۵ بَرَدَ
 الشئ: ساردی کرد، یان به‌فزی تیکه‌ل کرد. ۵
 بَرَدَ الخنزیر بالماء: نانه‌که‌ی به‌ئاو تمپر کرد، ۵ بَرَدَ
 اللیل القرم وعلیهم: خه‌لکه‌که سه‌رمای شهویان
 توش هات. ۵ بَرَدَ العين: چاوی رشت ۵ بَرَدَ
 القرم: خه‌لکه‌که سه‌رمایان بوو، ۵ اَبْرَدَ: جووه
 کاتی فینکی و سه‌رما ۵ اَبْرَدَ الشئ: شته‌که‌ی
 به‌ساردی هینا ۵ اَبْرَدَ خُبْرَه: نانه‌که‌ی به‌ئاو
 تمپر کرد ۵ بَرَدَ الشئ: شته‌که‌ی سارد کرد ۵
 اِبْرَدَ: به‌ئاو سارد خۆی شت ۵ ناوی ساردی
 خواردموه ۵ اِسْبَرَدَ علیه لسانه: زمانی لی
 به‌ره‌ئلا کرد و مکوو برمەند. ۵ الأبردان: ئیوارمو
 به‌یانی. ۵ البارِدُ: زیانی خۆشی و بی‌مه‌ینت. ۵
 الحرب الباردة: جه‌نگی سارد، شه‌ری
 پروپاگه‌نده و چاوو راو ۵ البُرَادَةُ: ورده ناسن ۵
 البُرَادَةُ: مینه‌ی ناسن برینه‌موه. ۵ البُرْدُ:
 پۆشاکیکی خه‌تخه‌ته و مکوو حاجم ۵ البُرْدُ:
 تهرزه ۵ ناوی به‌ستو که‌له‌هه‌ورموه
 دپته‌خوارموه ۵ البُرْدُ: هه‌وری تهرزاوی، هه‌وری
 خاومن تهرزه. ۵ بَرَدَى: جۆمیکه سه‌رچاومکه‌ی
 له‌گوندی (الزبدانی) هه‌له‌دمقوئ، ۵ البُرْدَاءُ:

له‌رزو تایی زۆر سه‌رما ناومر. ۵ البُرْدَةُ:
 پۆشاکیکی خه‌تخه‌ته و مکوو عه‌با له‌بهردمکری
 یان و مکوو حاجم به‌خۆ دا دهری، ۵ البُرْدَةُ:
 قه‌له‌وی. ۵ البُرْدِيُّ: جۆره خورمایه‌کی
 به‌سه‌منده. ۵ البُرَادَةُ: مئینه‌ی (أبْرَادَه) ۵
 مه‌کینه‌ی ناو سارد کردن (تلاجة). ۵ البُرْدُ:
 ههرشتیک فینک که‌رموه بی ۵ المِبْرَدُ: برمەند؛ ۵
 البُرْدَعَةُ: کورتانی گویندیرئ یان هیستر ۵ بَرَدَن
 الرجل: نه‌و پیاوه سواری بارگیر بوو یان بوو به
 خاومنی بارگیر ۵ البُرْدُونُ: ولاغه به‌رمزه‌به‌که
 جیا له هیسترو نه‌سپی عهره‌بی به‌کوردی پی
 ده‌گوتری بارگیر. بَرَّ حَجَّه بَرَّ: چه‌جه‌که‌ی
 وهرگیراو قبوئ بوو. ۵ بَرَّ الیمین: سوینده‌که
 راست بوو ۵ بَرَّ الیئع: مامه‌له‌یه‌کی بی غه‌لو
 غمش بوو، ۵ بَرَّ فلان والديه: فلان زۆر چاکه‌ی
 له‌گه‌ل باوک و دایکی دا کرد ۵ بَرَّ فلان: فلانکه‌س
 راستال و به‌خۆ چاراو بوو ۵ اَبْرَّ: به‌وشکانی دا
 سه‌فه‌ری کرد ۵ اَبْرَّ الرجل: پیاومه‌که مندالی زۆر
 بوون ۵ اَبْرَّ القرم: به‌سمر خه‌لکه‌که‌دا زال بوو ۵
 اَبْرَّ الله یمینه: خودا ئاواته‌کانی دوعا‌کانی
 بۆه‌ئینایه‌دی ۵ بَرَّ عَمَلُه: پاساوی بۆکارمه‌کی
 هینایه‌موه، ۵ اِبْرَّ: له‌هاوه‌لانی جیابووه، گوشه‌گیر
 بوو. ۵ قَبَارَا: نه‌وانه هه‌ندیکیان له‌گه‌ل
 هه‌ندیکیان پشیرکئیان کرد. ۵ البُرَّ: نه‌و
 وشکانی‌یه‌ی ناو داینه‌پۆشبین، ۵ البُرَّ: خیرو
 چاکه ۵ البُرَّ: گه‌نم ۵ البَرِّيَّةُ: سارا، ۵ البریر:
 به‌روبوومی داری نه‌راک. ۵ المَبْرَةُ: شوئینی چاکه
 کردن و به‌هاناوه چونی لیقه‌موماوان.

بَرَزَ بروزا: دهرکه‌وت و ناشکرابوو ۵ بَرَزَ له: بۆی
 تاق بووه بۆشه‌وی زۆرانبازی و به‌رامبه‌ری
 له‌گه‌ل بکا. ۵ بَرَزَ فلان: دواي گئیلی و نه‌قامی

تینگه بیشتو عاقل بوو. ◊ بَرَزْ: چوو بو دست
بمناو گماندن. ◊ بَرَزَ الْأَرْضُ: زهوییه که بوو
بمشوینی دست بمناو گماندن. ◊ بَرَزَتِ الْمَرَأَةُ:
نافرتمه که بو شاکی بالابوشی وه لا ناو خوی
سفور کرد. ◊ اَبْرَزَ: بریاری سمفرکردنی دا
اَبْرَزَ الْكِتَابَ: کتیبه که ی بلاو کردموه، ◊ بَارَزَهُ
مبارزه: بمششیرو شتی وا بهرامبهری کرد. ◊
بَرَزَ: چوو بو سهر ناو.

بَرَزَ الرَّجُلُ: بیاومکه به سمر هاوه لانی دا بالادست
بوو ◊ تَبَارَزَا: ههریه که لهو دوو کسه
لهگورمپان دا کموتنه بهرامبهری کردن ◊ تَبَرَزَ:
چوو بو سمر ناودست ◊ الْبَرَّازُ: دشت و
سارایه کی بهرافراوانی بیدارو درخت و گزوگیا
◊ الْبَرِّزَةُ: لوتکه شاخ و دوندی کهز ◊ الْبَرِّيزَةُ:
نموشوینهی کارهای لی و مردمگری ◊ الْبَرِّيزُخ:
لهمپرو پهردی نیوان دووشت ◊ نومه او میه ی
نیوان مردن و زیندو بوونهوه.

بَرَّسِ الْأَرْضُ: زهوییه که کیلاو شمندی کردموه ◊
الْبُرْسُ: لؤکه. ◊ الْبُرْسَاتَانِ: غودمیه که دموری
ملی کیسه ی میزه لاندانی داوه.

بَرَّشَ بَرَّشًا وَبَرَّشَةً: رنگی جوراو جورو خالخاله ◊
الْبُرَّشُ: حمصیریکی بچکوله میه له پهرزی دارخوما
دروست دمکری ◊ بَرَّشَقَ اللَّحْمَ: گوشته که کی کمرت
کمرت کرد. ◊ اِبْرَشَقَ: کیمیف خوش و تهردهماخ
بوو. ◊ بَرَّشَمَ فِي الشَّيْرِ: نمو شته ی خالخال کرد
◊ الْبَرَّاشِمُ: نهوکه سیه جاوی تیز بی. ◊
الْبَرَّاشَامُ: بهرگیکه دهرمانی تیوه دمپچری. ◊
الْبَرَّاشُمُ: سهرپوش، له چکه.

بَرَّوِي بَرَّوًا: به له کی له جهسته ی پهیدا بو، ◊ بَرَّوِي
الْأَرْضُ: زهوییه که همدنی شوینی گیاوگزمه کی
خوراوهو به له به لمبووه. ◊ اَبْرَصَ اللَّهُ فَلَانًا:

خودا فلانی توشی نه خوشی به له کی کرد ◊
بَرَّوِي الرَّأْسُ: سمری تاشی. ◊ الْبَرَّوِي:
سپیا به تیه که له پیست دا په پیدادمی له بهر
نه خوشی بهک. ◊ الْبُرَّوَةُ: ده لاقه و که لینی که
له هوردا په پیدادمی لیوی ناسمان دمپندرئ ◊
الْبَرَّوِي: بریسکه و بریقه.

بَرَّوِي الْمَاءُ: ناومکه کهم بوو، هاته دمروه به که می.
◊ بَرَّوِي النَّبَاتِ: گزوگیاه که چه که می کرد ◊
اَبْرَضَتِ الْأَرْضُ: زهوییه که گزوگیاکانی به زوری
سمریان دهرهینا و له خوکه وتن. ◊ بَرَّوِي الرَّجُلُ:
بیاومکه هه موو سامانی خوی له به خشین دا
خمرج کردو هیچی نه هیشته وه. ◊ اِبْرَضَ الْمَاءُ:
ناومکه کهم بوو، ◊ تَبَرَّوِي فَلَانًا: فلانکه س
که میکی پیداوستی زیان بؤداین بوو. ◊ تَبَرَّوِي
الْمَاءُ: کهم کهم ناومکه ی هه لنینجا ◊ تَبَرَّوِي
الْمَاشِيَةَ النَّبَاتِ: تازه له که گزوگیاه کی به ناسکی
خوارد، ◊ الْبَارِضُ: گزوگیاه که تازه دهرسکی ◊
الْبُرَّاضُ: شتی کهم ◊ الْبُرَّوَةُ: نموشته که می به
که ورده ورده به هه ولدان دست دمکوی.

بَرَّوِي فَلَانًا: میزهری له سمر کرد، فیس و عمامه ی
خسته سمری یان بهرتیلی پیدا. ◊ قَبَّرَ طَلَّ: فیس
له سمر کرد، بهرتیلی و مرگرت.

بَرَّوِي اللَّيْلِ: شهو داهات و جیهان زور تاریک بوو ◊
بَرَّوِي فَلَانًا: فلانکه می توره کرد ◊ قَبَّرَ طَمَّ:
له قسه که تورمبوو. ◊ الْبَرَّوِي: نهوکه سیه لال
بی، زمانی بگری، قسه بؤنمگری. ◊ الْبَرَّوِي:
قاپیکی گوره یه له شوشه یان له سوالمت
مورمباو شتی لهو جوروی تیدا هه لدمگری. ◊
الْبَرَّوِي: دینگه، پالو.

بَرَّوِي بَرَّوَعًا: به سمر هاوه له کانی دا بالادست بوو، ◊
بَرَّوِي الْجَبَلِ: چووهر سمر لوتکی که زمکه ◊ بَرَّوِي

تەقینەنەمەى كارمەبایى لە ھەوردادا ۵ **الْبَيْرُوقُ**: ئالوا
 ەلەم، ۵ **البيرقدار**: ھەنگەرى ئالدا.
بَرَقَشَ الشَّيْءُ: ئەموشتەى بەجۆرمە ھارەنگ نەخشانە
 ۵ **تَبَرَقَشَ**: بەجۆرە ھارەنگ رازاندرایەمە ۵
الْبِرْقَشُ: پالندەمەكى بچوگە و مگەو جۆلەگەواپە
 بەرمەكانى سەرمەمیان خاكى و ناوئاستیان سوو
 خوارمەمیان رەشە. ۵ **بِرْقَطَ فلان**: فلانكەس
 لەسەر قاچى دانیشت و ئەزەنۆى بلأو كردنەو.
 ۵ **بِرْقَطَ الكلام**: ھەسەكانى بەمبى سەروبەر گوتن.
 ۵ **تَبِرْقَطَ**: بەسەر پشەتە ملیدە گەوت.
بَرَعَت رَجُلًا: بەھینەنە دەم و چاوى خۆى داپۆشى.
 ۵ **الْبُرْعُ**: قینەنە ئاھەرتە پان ھى ئازەل ۵
المُبرِعُ: ئەسپەتە ھەمەو دەم و چاوى سبى بى ۵
الْبِرْقُوقُ: درەختەكە لەبەپىرى گولدارمەكانە، ۵
بِرْقُلٌ: درۆى كرد، قەسەى كردو كردەمەى لەگەل
 نەبوو.

بَرَكَ البعير بركاً و تبرأكاً: و شترەكە بەسەر سینگى
 دا گەوت ۵ لەشۆپەتەكە بێخى خوارو نەجولاً ۵
بَرَكَ السماءُ: ئاسمان بارانەكەى بەردەوام بوو. ۵
بَرَكَ للقتال: چوگى دا دا بۆشەر، لەسەر ئەزەنۆ
 ھەلئەروشا بۆ شەر. ۵ **بَرَكَتِ المرأةُ**: ئاھەرتەكە
 كۆپى گەورەى ھەبەو شوى كردەو. ۵ **أَبْرَكَ في**
عَلْوِهِ: لەرۆپشتن دا بەگورجى ھەنگاوى ھەلئەنا.
 ۵ **أَبْرَكَ البعيرُ**: حوشترەكەى بێخ دا. ۵ **بَرَكَ فيه**
 وعلیه: دوعاى خێرو بەرمەكتە بۆكرد ۵ **أَبْرَكَ**
الفرم في القتال: لەسەر چوك دانیشتن بۆ
 شەر ۵ **أَبْرَكَ الدابةُ**: ولاغەكە لەرۆپشتن وراکردن
 دا خۆى بەسەر لایەك دا دا، بەلاسەنگى غارى
 دا. ۵ **أَبْرَكَ السماءُ**: ئاسمان بەرمەكتە رشت ۵
تباركاً: بەرز بوو بەرۆز بوو، ۵ **أَبْرَكَ**: سینگ،
 ئەموشۆپەتە حوشتر لەكاتى پالکەوتن دا

بەرەت: بەسەر ھاوئەمەكانى دا بالآ دەست بوو
 بەشیان كەوت. ۵ **البارع** (سعد البارع):
 ئەسپتەرمەكە. ۵ **البراعةُ**: بیاووتى و
 مەردایەتى و مەوشتە جوانى تەواو ۵ **بَرَعَمَ**
الشجرُ: درەختەكە چرۆى كرد ۵ **الْبُرْعَمُ**: مەمەى
 درەخت لەناو توێكەكەى دا ۵ **الْبُرْعَمَةُ**: بەمانا
 تۆپەلەكى كۆو ھاووە.

بَرَعُ بَرَعًا: نازبەرەمەر بوو ژبەنى خۆش بوو. ۵
الْبَرَعُ: تەف، لێك. ۵ **الْبَرَعَةُ**: رەنگەكە لەنۆوان
 خاكى و رەش دا كەمەتە سبى تەدایە. ۵
الْبُرْعُوثُ: مەشوو، ۵ **الْبَرَعُشُ**: مەشوو، لەمە
 گەزەندە. ۵ **بَرَعَلٌ**: لەمەمەى نەزەك ئاوا دا
 نیشتەجى بوو. ۵ **الْبُرْعُلُ**: ساوار، ۵ **الْبِرْعِيلُ**:
 زەمەى نەزەك ئاوا.

بِرْقَ البرقُ بَرَقًا: چەخماخەو بەرەسكە ديارى دا. ۵
بِرْقَ السحابةُ أو السماءُ: ھەورە بەرەسكەى لى دا.
 ۵ **بِرْقَ الشئُ**: درەموشايمەو، ۵ **بِرْقَ بَرَقًا**: ترساو
 واقي و پەماو لە ترسان ھېچى نەمبىنى. ۵ **أَبْرَقَ**:
 تەشكى بەمەق لى تەدا ۵ **أَبْرَقَ فلانٌ البرقُ**:
 فلانكەس بەرەقى بېنى ۵ **أَبْرَقَتِ المرأةُ بَرَجَها**
 وبعينها: ئاھەرتەكە بەروخسارو چاوى جوانى و
 بەرەسكەى لى دەركەوت. ۵ **بِرْقَ بصره** و **بِرْقَ بصره**:
 چاوى تەبەرى و زۆرى سەمەركرد. ۵ **بِرْقَ فلانٌ**:
 فلانكەس ھەرمەشەى كردو وادەى شەمەرى
 بەبەرامبەرەكەى دا ۵ **بِرْقَ**: سەفەرى دورو
 درێزى نەنجام دا ۵ **الْبِرْقُ**: شۆپەتەكى بەرداوى و
 رەفەن و بى گزوكيا ۵ **الإبريقُ**: شەمشەرى
 بەرەسكە و ورشە دار، ۵ **البارقةُ**: مەینەى
 (البارق) ۵ ھەروەھا بەرەسكەى چەك و شەمشەرە ۵
الْبِرْقُ: روناكەكە لەئاسمان ديارى دەدا بەمەوى

دەمخاتە سەرزهوی ۵ کۆمەنە حوشتری زۆر ۵
 الْبِرْكَعُ: خێرو فەرۆ گەشەو نەشو و نما.
 حَبَّةُ الْبِرْكَعِ: رەشكە ۵ الْبِرْكَعُ: زەلکاو، ئەستێر،
 ئەستێل ۵ الْبِرْكَعُ: بانئەدەمەکی ناوی یە شێو،
 مراوی یە ۵ الْبِرْكَعُ: پیرۆزو بەفەر ۵ خورمای
 تەرۆ تازە لەگەڵ رۆنەگەرەدا تێكەڵ دەكۆرێو
 دەخوێ ۵ الْبِرْكَعُ: حەلوا ۵ الْمُبْرَكُ: شوینی بیخ
 دانسی حوشتر ۵ الْبِرْكَعُ: بەرگاڵ ۵ الْبِرْكَعُ:
 بریتبە لەشەقبوونی توێكلی زەوی و دەرپەڕینی ماددە
 تەواوێ غازو بوخارەگان لێیەو ۵ بَرَكَعٌ: بەسەر
 ئەزۆدا كەوت ۵ بَرَكَعَ الشَّيْءُ: شتەكە ی بڕیەو
 پارچە پارچە كرد ۵ الْبِرْكَعُ: كورتە بالا ۵
 الْبِرْكَعُ: بەرزترین و بەنرخترین جۆری
 ئەلماس.

بَرِي الرَّجُلُ بَرَاهًا: بیاومكە جەستە ی پڕكردوێ دوا ی
 ئەوێ كە لاواز بوو بەنەخۆشی، لاشە ی مكوو
 خۆی لێ هاتەو ۵ الْبِرْهَةُ: ماومەكە لەزەمان ۵
 زَهْمٌ: جاوی تێ بڕی بەبێ ئەوێ جاوی
 بێروكێنی ۵ الْبِرَاهِمَةُ: بێرو تاپەفەمەکی
 هیندین ۵ الْبِرْهَمَةُ وَالْبِرْهَمَةُ: جرو ی درمخت ۵
 بَرَهْنٌ: بەنگە ی هینایەو لەسەرداواكە ی ۵
 الْبِرْهَانُ: بەنگە ی كە لاكەرەو ۵ بَرَا الْقَلَمَ أَوْ
 السَّهْمَ: قەئەمەكە یان سەرمتەرەكە ی تاشی ۵ بَرَا
 اللَّهُ الشَّيْءَ: خودا ئەوشتە ی بەدی هینا ۵ الْبِرَّةُ:
 ئەلقەمەكە ی بچوكە لەزەرد یان لەشتێكی تر
 دروست دەكۆرێ لەلایەكی لوتی حوشتر دەكۆرێ
 بۆ ئەوێ ژێربارەبێ ۵ الْبِرِّيَّةُ: بونەوەر، خەك
 ۵ الْبِرْوَيْسِيَّةُ: رێبازێكی مەسیحی یە لەناكامی
 جەو جۆل و هەولدان بۆ چاكسازی لەناپینی
 مەسیحی دا سەری هەلدا ۵ بَرَوُزُ الصُّورَةِ وَخَوْرُهَا:
 جوار جێوێ بۆ رەسمەكە دانا ۵ الْبِرْوُزَةُ: پراو
 بێكردنی شتێك پێش ئەوێ بۆجەماوەر
 نمایش كۆرێ ۵ الْبِرْوُزُ: ئەو سەوزایی یە كە
 لەسەرمتادا زەوی دادەپۆشێ.

بَرِي الْعَرْدُ أَوْ الْحَجَرُ وَخَوْرُهُمَا: دارمەكە یان
 بەردەكە ی تاشی ۵ بَرِي الْقَلَمَ: لایەكی
 قەئەمەكە ی دادا بۆ بێنووسین ۵ بَرِي السَّفْرُ
 وَالجَرُغُ الْانْسَانَ وَالجَمَلَ: سەفەر و برسایەتی
 نادەمیزادو حوشتری لاواز كرد ۵ بَارَى إِمْرَأَتِهِ:
 لەگەڵ ژنەكە ی رێك كەوتن كە لێك جیاپنەو
 ۵ تَبَارَى السَّرْجَانَ: دووبیاومكە پێشپركێ
 بەكۆرێان كرد ۵ الْبَرِي: گەل و خۆل ۵

بَرَمَ الْحَبْلُ: لەهەردو سەرەو حەبلەكە ی كۆرێدا ۵
 بَرَمَ الشَّيْءَ: شتەكە ی قایم و پتەو كرد ۵ بَرَمَ
 بِمَنْطِقِهِ: زمانی گراو قەسە یی نەكرا ۵ الْبَرَمُ:
 بڕمە ی دروست كرد ۵ أَبْرَمَ الْحَبْلَ وَالشَّيْءَ:
 حەبلەكە و شتەكە ی پتەو و قایم كرد ۵ أَبْرَمَ
 الْحَكْمَ: بڕیارمەكە یشت راستكردوێ ۵ الْبَرَامَةُ:
 بەكوردی (بڕینە ی بێ دەلێن) ۵ الْبَرَمَةُ: دیزە ی
 بەردین ۵ الْبَرِيمُ: هەرشتێك لەدەزووشتی تر ۵
 الْمِبْرَمُ: تەشی ۵ الْمِبْرَمُ: قورس ۵ كەسێك قەسە
 پڕووبوچ بكات ۵ الْبَرْمَانِي: گیانلەبەر یان روێك
 كە لەناو و شكانی و ناودا بژیا ۵ الْبَرْمَانِي: جۆرێكی
 باشی خورمایە ۵ الْبَرْمَانِيَّةُ: زەرفێكی دەم پانە ۵
 الْبِرْمَانِيَّةُ: دەفتەری حیساب، یان تۆماری
 ئەو كالا یە لەولاتێكەو بۆ ولاتێكی تر
 دەنێردرێ (مەنەفیس) ۵ الْبِرْمَانِيَّةُ: تێكە ئەمەكە
 لەمس و قەصدیر ۵ الْبِرْمَانِيَّةُ: هەرلیباسێك سەر
 كلاوی پێوێ لکیندراپ ۵ الْبِرْمَانِيَّةُ: پۆشاکێ سەر

بووه بَرُ الشَّيْءِ: شته‌کهی دمرکیشا ◊ الْبِرَازَةُ: کۆتالفرۆشی ◊ الْبِرُّ: جوړیکه له بوښاک ◊ الْبِرُّ: گۆی مهمک.

بَرَّغَ الصَّبِيُّ بَرَاغَةً: مناله‌که قسه‌خوښ بوو ◊ بَرَّغَ الرَّجُلُ: نه‌وپیاوه بوو به گه‌وره‌و دهم‌راستی نه‌ته‌وه‌کهی ◊ تَبَرَّغَ الشَّرُّ: شهر به‌ریا بوو ◊ بَرَّغَتِ السُّنُّ: ددانه‌که گۆشتی بوکه‌کهی هه‌لاشتو دمرکه‌وت ◊ بَرَّغَتِ الشَّمْسُ أَوْ الْقَمَرُ أَوْ النُّجُومُ: خور یان مانگ یان نه‌ستیره له‌ناسو دمرکه‌وت ◊ بَرَّغَ الطَّيْبُ الْجِلْدَ بَرَّغًا: پزیشکه‌که بپسته‌کهی هه‌لدړی ◊ ابْتَرَّغَ الرِّيحُ: سه‌رته‌ای به‌هار په‌یدابوو ◊ الْمَبْرُغُ: کیردی پزیشک.

بَرَّقَ بَرَقًا وَبَرَقًا: تفی لی کرد ◊ الْبُرُقُ: نامیریکی موسیقایه ◊ الْبُرَاقُ: به‌مانا (البصاق) واته: تفت.

بَرَزَ النَّابُ: که‌لبه‌که دمرکه‌وت ◊ بَرَزَ الرَّجُلُ: پیاوکه نه‌زموونی ته‌واو بوو، به‌نیو زور نه‌زمونو جوړتم دا تپه‌پړی ◊ بَرَزَ الشَّيْءُ: شته‌کهی هه‌لدړی ◊ بَرَزَ الشَّرَابُ: کوبه شهره‌ابه‌کهی کون کرد ◊ بَرَزَ الْحَاجَةُ: نیشه‌کهی جی‌به‌جی کرد ◊ بَرَزَ الرَّأْيُ وَالْأَمْرُ: کارمه‌که سه‌ری گرتو سه‌قامگیر بوو ◊ انْتَبَزَ: شه‌ق بوو، قه‌ئشا، دریا، درزی برد ◊ تَبَزَلَ الشَّرَابُ: کوبه‌که قه‌ئشاو درزی برد مه‌یه‌کهی لی رزا ◊ الْبَازِلُ: ددان کاتی روانی که‌له‌پوک دمرده‌کهوئ ◊ الْبَازِلَةُ: برینیک له‌پښت ده‌کړئو خوینی لی دی.

بَرَمَ الْقَوْلُ: قسه‌که ره‌قو زبر بوو ◊ بَرَمَ عَلَيْهِ: به‌ددانی پشه‌وه (که‌لبه‌ی) گه‌ستی ◊ بَرَمَ عَلَى الْأَمْرِ: له‌سه‌رکارمه‌که به‌ردموام بوو سوور بوو له‌سه‌رکردنی ◊ بَرَمَ بِالْعَبَاءِ: به‌ونه‌رکه قورسه هه‌لسا ◊ بَرَمَ الرَّجُلُ بَازِمَةً: روژگار نه‌وپیاووی

مه‌خلووقات ◊ الْبُرَاءُ: هه‌موو نه‌و وردمو خشتو خو‌له‌ی له‌ناکامی تاشینو برینه‌مو‌ی شت دمه‌کو‌پته‌ خوار ◊ الْبِرَايَةُ: دارتاشی، سه‌نگتراشی ◊ الْبِرَاءُ: نه‌وکه‌سه‌ی کارمه‌کهی بریتیه له‌دارتاشی یان سه‌نگتراشی ◊ الْبِرَاءَةُ، الْبِرَايَةُ: قه‌له‌م دامر ◊ الْمِبْرَاءُ: قه‌له‌م تاش ◊ بَرَّوَسٌ: له‌رو‌یشتندا په‌له‌ی کرد ◊ تَشْكَاو هه‌له‌ات ◊ بَرَّوَسَ الرَّجُلُ: پیاوکه‌ی به‌هیز راپسکاوو ◊ بَرَّوَسَ الشَّيْءُ: نه‌وشته‌ی چاره‌سه‌رکرد ◊ الْبِرَايَةُ: تیزرو.

بَرَجَ بَرَجًا: خو‌ی هه‌لکیشا ◊ بَرَجَ عَلَيْهِ: گنچه‌لی بی کرد ◊ بَرَجَ الشَّيْءُ: شته‌کهی جو‌انگ‌ردو رازاندیه‌وه ◊ تَبَازَجَ الرَّجُلَانُ: نه‌و دو‌وپیاوه خو‌یان بو‌یه‌کتر هه‌لکیشا ◊ بَرَّخَهُ بَرَّخًا: له‌سپه‌نده‌ی دا ◊ سَنَ بَمَنْدَى جَالٍ كَرَدُو نَاوَكِي دمره‌پړاند ◊ بَرَّخَ الرَّجُلُ: نابړوی پیاوکه‌ی برد ◊ تَبَازَغَتِ الْمَرْأَةُ: نافرته‌که سمتی دمره‌پړاندن ◊ تَبَازَخَ عَنِ الْأَمْرِ: دواکه‌وت له‌کارمه‌که ◊ الْبِرَّخُ: لبه‌لانی نزم ◊ الْبِرَّزَةُ: ميه‌نه‌ی وهرزیروی و جوتیاری.

بَرَزَ الْحَبُّ: تو‌وه‌کهی وماند ◊ بَرَزَ فَلَانًا بِالْعَصَا: به‌گۆجان له‌فلا‌نکه‌سی دا ◊ بَرَزَ الطَّعَامُ: خو‌راکه‌کهی رازاندموه ◊ الْبَازِرُ مِنَ الرَّجَالِ: پیاوی گومان‌او‌ی ◊ الْبِرُّزُ: نه‌وتو‌وه‌که‌به‌زموی دمکری ◊ الْبِرَّزَاءُ: نافرته‌تیک زوری مندال بو‌وبن ◊ الْبِرَّزَةُ: همرتو‌ویک له‌زموی دا بچیندړی بو زمرامت ◊ الْبِرَّارُ: تو‌و فرۆش ◊ الْبِرَّارُ: جوتیار ◊ هه‌لگری بازی راو ◊ الْبِرَّارَةُ: نه‌وداره نه‌ستوریه‌که‌جل شو‌ر بو‌شاکه‌کانی بی دمکو‌تن بو‌ پاکبونه‌وه ◊ الْمَبْرُورُ: پیاوکه‌ی مندالی زور هه‌بن ◊ بَرَّ قَرِينَهُ: به‌سه‌ر به‌رامه‌رکه‌ی‌دا زال

توشی جورتم و نه‌هامتی کردوه ◊ البازِمَةُ: تهنگانهو جورتمو ناخوشی ◊ البَزْمَةُ: تمنگانهو ناخوشی ◊ البَزِيمُ: لقی شلکی دارخوما کهشتی بیج ببه‌سَری.

بَزَا بَزْوًا: گویی هه‌لخستو سهرنجی دا ◊ بَزَا الرَجُلُ: بیاومه که سنگی دهرپه‌ریووه پشتی چال بیووه ◊ بَزَا بَزْوَانًا: بازی دا، گوری به‌ست.

بَزِي بَزَا وَبَزَاءً: سنگی دهرپه‌ریووه سکی به‌ناودا جووه ◊ تَبَازَى الرَّجُلُ: بیاومه که هه‌نگاو مکانی فراوان کردن ◊ البَازِي: بیری بازی بچوکه یان بازی مامناوندی که‌بالیان مه‌یلوه کورتن ◊ البَزْوُ: هاوتا هاوشان.

بَسًا بِالْأَمْرِ: به‌وکاره راهاتو هیری بوو.

بَسْبَسِي: خیرا رؤیی ◊ بَسْبَسِي بِنَهُم: هه‌وئی دا دویه‌رمکی بخته نیوانیان ◊ البَسْبَسِي: ساری چۆل و هۆل ◊ بَسَّتَ اللَّبَنُ: شیرمه‌کی له‌سمر ری‌بازی زانای هه‌رفنسی باستۆر تععقیم کرد ◊ البَسْتَارُ: باغچه‌یه‌که دره‌خته خورمای پهرت بلاوی تیدان که‌دمکری له‌نیوان دارخورماگان دا کشت‌وکال بکری ◊ البَسْتَانِي: باخه‌وان ◊ البَسْمَتَةُ: زانیاری به‌خویکردنی باغ و باغچه‌کان و چۆنیمتی و به‌ره‌نیانان.

بَسَوًا: به‌له‌ی کرد ◊ بَسَوًا بِالشَّيْءِ: به‌وشته دهستی پی‌کرد ◊ بَسَوًا فُلَانٌ التَّخْلَةَ بَسْرًا: فلانکه‌س ته‌لقیحی دارخورماکه‌ی کرد پیش نه‌ومی کاتی بیج ◊ بَسَرَ النَّبَاتُ: گزویگه‌کی شین خواردو کرد ◊ بَسَرَ الْقَرْحَةَ: برینه‌که‌ی فه‌لاشته‌وه پیش نه‌ومی چاک بیته‌وه ◊ بَسَرًا: توشی نه‌خوشی ماه‌سیری بوو ◊ ابْتَسَرَتِ الرَّجُلُ: حاجی ته‌زی و نال بووه ◊ ابْتَسَرَ بِالشَّيْءِ: به‌وشته دهستی پی‌کرد ◊ ابْتَسَرَ الْفَاكَةَ: به‌تمه‌رو ناسکی

میومه‌کی نی کردموه ◊ تَبَسَّرَ الرَّجُلُ: حاجی ته‌زی ◊ تَبَسَّرَ النَّبَاتُ: زوی هه‌لکۆلی بۆدهره‌نیانی رومکه‌که پیش نه‌ومی به‌ناسایی سه‌ردمه‌بینی ◊ البَسْرُ: روگری ◊ البُسْرُ: خورما پیش نه‌ومی به‌بگاو شیرین بیج ◊ البُسْرَةُ: تاکی (البُسْرُ) هه‌روا ناوه بۆ هه‌موو رومکیک که تازه سه‌ردمه‌دینن ◊ المُبْسَرَةُ: بای واده، بایه‌که ده‌بیته نیشانه‌ی نه‌وه که‌باران بارین نزیکه.

بَسَّ الرَّجُلُ نَسًا: بیاومه که داوی کردو هه‌وئی داو تیکۆشا ◊ بَسَّ الشَّيْءُ: شته‌که‌ی وردو خاش کرد ◊ بَسَّ عَلَيْهِ عَقَارِيَهُ: دوزمه‌کانی نارنده سهر ◊ بَسَّ لَهُ مَنْ يَتَخَبَّرُ بِخَبْرِهِ: که‌سیکی کرده جاسوس به‌سه‌ریه‌وه ◊ بَسَّ الرَّجُلُ: بیاومه‌کی دهرکرد دوری خسته‌وه ◊ انْبَسَسَ: رؤیی رابورد ◊ البَسْمُوسُ: شوان ◊ حوشتری شیرنه‌دا ◊ البَسِيْسُ: خۆراکی که‌م ◊ البَسِيْمَةُ: قاومت.

بَسَطَ الشَّيْءُ بَسْطًا: شته‌که‌ی بلاو کردموه ◊ بَسَطَ يَدَهُ فِي الْإِنْفَاقِ: دهست بلاوی کرد ◊ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ: خودا رزقو رۆزی بۆبه‌نده‌کانی زۆرکرد ◊ بَسَطَ فُلَانًا: فلانکه‌سی که‌به‌ف خوش کرد ◊ بَسَطَ الْعُذْرَ: پاساوو بیانومه‌کی لی قبول کرد ◊ بَسَطَ لِسَانَهُ: زمانی کرایه‌وه‌مو به‌رموانی که‌وته ناخاوتن ◊ بَسَطَ يَدَهُ: دهستی یارمه‌تی و به‌خشدنمی بۆ ناتاجان دریزکرد ◊ بَسَطَهُ: دلنه‌وایی کرد ◊ بَسَطَ الشَّيْءُ: شته‌که‌ی بلاو کردموه ◊ انْبَسَطَ النَّهَارُ: رۆزگار دریزبوون ◊ تَبَسَّطَ: بلاویووه ◊ البَاسِطُ: ناویکه له‌ناوه جوانه‌کانی په‌رومردگار ◊ البَاسِطَةُ: قامه‌تی بیاو به‌جوړیک دهست هه‌لپری بۆ چه‌وا ◊ البَسَاطُ: زوی یان و پۆر ◊ البَسَاطُ: هه‌رشتیک رابخری و بلاو بکریته‌وه ◊ البَسِطَةُ: زیدمو به‌شی زۆر ◊

الْبَسْقَةُ مِنَ النِّسَاءِ: نافرمتی جوان و نهرم و ناسک ◊ الْبَسِيطُ: پیچهوانهی مورمکه به ◊ الْمُتَبَسِّطُ: روبهری تهخت و بان و پوژ ◊ بَسَقَ الرَّجُلُ: پیاومکه ناوو شوژمتی بلاوبوو ◊ بَسَقَ فِي الشَّيْءِ: لهوشتهدا کارا مابوو لیزانو کار دروست بوو ◊ بَسَقَ عَلَيْهِ: بهسمریدا بهرزبووه ◊ بَسَقَ فُلَانٌ: ناوو شوژمتی پیاومتی بهرز بووه. ◊ الْبَاسِقَةُ: ههوری سبوی بی خهوش و رنگ رون ◊ بَسَاقَةُ الْقَمَرِ: بهرده سیخرو.

بسل الطعام أو الشراب: خواردنهکه یان شهرابهکه گوژرانی بهسمردا هات و بهکه لکی خواردن و خواردنهوه نه هات، ◊ بَسَلُ فُلَانًا: سهرزمنشتی فلانی کرد ◊ بَسَلَ الشَّيْءُ: کهم کهم لئی و مرگرت ◊ بَسَلَ بَسَالًا وَبَسَالَةً: نازاو بهه لمت بوو ◊ أَبَسَلَ الشَّيْءُ: شته کهی هدمغه کرد. ◊ أَبَسَلَ فُلَانًا لِلْهَلَكَةِ: فلانکهسی تمسلیمی تیدا چون و هیلاکت کرد ◊ أَبَسَلَ فُلَانًا لِعَمَلِهِ: نیشه کهی به فلانکهس سپاردو خستیه نه ستوی. ◊ بَسَلَ وَجْهَهُ: دهم و جاوی خوی زورگرزو مؤن کرد. ◊ تَبَسَّلَ الرَّجُلُ: پیاومکه روی گرژ کرد ◊ اسْتَبَسَّلَ فُلَانٌ: فلانکهس پرکیشی شهری کردو خوی خسته ناوی و گیانی خوی بوژمردن دانا ◊ الْبَاسِلُ: شیر ◊ شیری ترشاو ◊ سرکهی تام گوژراو ◊ قسهی توندو زبری ناخوش. ◊ الْبَسِيلُ: پاشماوهی شهراب که له بنکی بهرداخ دا بمینیته موو شهوی بهسمردا تیپه ری.

بَسَمَ بَسْمًا: زمرده خهنه ی کرد. ◊ بَسَمَلٌ: (بسم الله الرحمن الرحيم) ی کرد ◊ أَبَسَنَ: شیوهو روخساری جوان بوو. بَسَنَ: بهمانا جوان دئ ◊ الْبَسْتُ: کوله بال بهستک. بَشْرًا به بشرًا: کهمیف خوش بوو ◊ بَشْرُ الْأَدِيمِ وَغَيْرِهِ بَشْرًا: پیسته کهی کهون

کرد ◊ هه لاشتییه وه. ◊ بَشْرُ الشَّارِبِ: سمیلی کورتکردنه وه ◊ بَشْرُ الْجَرَادِ الْأَرْضِ: کوله چی رووه که له زموی دا هه بوو خواردی. ◊ بَشْرٌ بِالشَّيْءِ: هیوای موژدهی لی کرد. ◊ بَشْرٌ بِشَارَةٍ: جوان و شوخ بوو ◊ أَبَشَرَ الرَّجُلُ: پیاومکه که یفخوش بوو ◊ أَبَشَرَ النَّاقَةَ: حوشترکهی به کهن دا ◊ أَبَشَرَ فُلَانًا: فلانکهسی کهمیف خوش کرد. ◊ أَبَشَرَ الْأَدِيمَ: پیسته کهی جوان کرد. ◊ أَبَشَرَ الرَّجُلُ: پیاومکه نه زمونه کهی تهواو بوو ◊ بَاشِرٌ زَوْجُهُ مَبَاشِرَةٌ وَبَشَارًا: پیستی له پیستی زنه کهی کهوت ◊ له که لئی جوت بوو ◊ بَاشِرُ النِّعَمِ فُلَانًا: کاریگهری نازو نیعمت له سهر فلانکهس دمرکهوت. ◊ بَشَّرَتِ الرِّيحُ بِالغَيْثِ: بایه که له کهن خوی دا هه وریکی باراناوی هینا ◊ بَشَّرَ فُلَانًا: هه وایکی دلخوشکه رمی به فلانکهس راگه یاند ◊ ابَشَرَ الشَّيْءُ: تویکتی له شته که کردهوه، که ولی کرد، پیسته کهی لی دارنی. ◊ تَبَشَّرَ: کهمیف خوش بوو هه له لهی کیشا. ◊ اسْتَبَشَّرَ: کهمیف خوش بوو ◊ الْبَشَارُ: (البشائر من الناس) ناده میزادی هیچو بوچو خویری. ◊ الْبَشَارَةُ: هه والی دلخوشکه ر ◊ بَشَائِرُ الصَّبِيحِ: بهر به بیان و سهرمتای روژبوونه وه. ◊ الْبَشْرُ: که شان هوی روخسار. ◊ الْبَشْرُ: ناده میزاد. ◊ الْبَشْرَةُ: روی دمرکی پیست ◊ الْبَشْرِي: موژده، موژدانه. ◊ الْبَشْرُ مِنَ الرِّيحِ: نهو بایهیه که موژدهی بارانی پییه. ◊ التباشير: ته باشیری هه موو شتیک سهرمتاو نوبه رکه بهتی ◊ التَّبَشِيرُ: بانگه وزایی بو نایین.

بَشِيٌّ رَجَهُ: دهم و جاوی جوان و گهشو روناک بوو، روخوش بوو ◊ بَشِيٌّ لَه بَحْرٌ: بهشی دا، خیری پی کرد. ◊ الْبَشِيشُ: دهم و جاو، روخسار.

تاریکی و رووناکیدا ◊ البَصْرُ: بمردی سبی نمرم
 ◊ قوری لینچو بمرداوی. ◊ البُصْرَة: زموی باشی
 گله سوور ◊ البَصِیحُ: ناویکه لماناومکانی خودا
 کوپرو نابینا. ◊ البَصِیْعَةُ: هیزی هست پتکردن
 ◊ المُبْصِرُ: جاودیزی و سرپرمرش تیاری و
 پاریزهری شت.

بَهِي بَصِيماً وَبَصاً: درهوشاوهیه. ◊ تَبَصَّنَ الرَّجُلُ:
 بیاومحه مهرایی کردن.

بَصَعَ الْمَاءُ بَصْعاً: کهم کهم ناومکه پرزا. ◊ البَصِیحُ:
 عمرهقی جوړاو، عمرهقی زمنگول زمنگول.

بَهَقَ بَصْقاً: نوموی لمانا ودمیدابوو تزی کردموه.
 ◊ البُصَاقَةُ: (بصاقه القمر) بهرده سیخرو ◊ بَصَلَهُ
 من ثیابه: روتی کردموه ◊ تَبَصَّلَ فُلاناً:
 فلانکهمسی لهپوشاک روت کردموه. ◊

بَهَمَ بَصْماً: به سره پهنجهی مؤزی کرد. ◊ البِصْمُ:
 چاوه قامک.

البِصْرَةُ: بشکو ناگر. ◊ البِضَائِضُ: من الناس
 والحيوان: خاومن هیزو توانا. ◊ البِضْبَانَةُ:
 نهوگهسهی جهستهی تیرو پرو رنگی پیستی
 صافو بیگهرد بی. ◊

بَهِيَ البَدَنُ: بضاضة وبضوضه: جهستهی تیروپر
 بوو تهر و ناسکو گهش بوو ◊ بَصْنُ عَيْنِهِ:
 فرمیسکی باراند. ◊ بَصْنُ: تهر و تازم.
 پیستی ناسکو تیرو پر بوو. ◊ البِضْبَانَةُ
 باشماوهی کهم له ناو کله پپالو حاجمندا
 دممنینتیهوه.

بَضَعَ الدَّمْعُ بَضْعاً: فرمیسکهکه لهجاو تزاو قمتیس
 مان، ههئنهومرین، نهړزان. ◊ بَضَعَ اللِّحْمُ:
 گوشتهکهی پارچه پارچه کرد. ◊ بَضَعَ الجِلْدُ:
 پیستهکهی ههئدری و شمهقی کرد. ◊ ابْضَعَ
 الشَّيْنُ: شتهکهی کرد به کالای بازارگانی. ◊

بَشَعَ الطَّعَامُ وَالکَلَامُ: خواردنهکه ناخوش بوو
 قسهکه زیرو رهق بوو. ◊ بَشَعَ الرَّجُلُ: بوئی
 دموی گوړا، ◊ بَشَعَ خُلُقُهُ: رموشتی ناشیرین بوو،
 دل و دهرونی بیس بوو. ◊ بَشَعَ وَجْهَهُ: روخسارو
 دیممنی ناشیرین بوون. ◊ بَشَعَ بِالْأَمْرِ: بهکارمهکه
 تنهگهتاوو چارس بوو. ◊ بَشَعَ بَعْدَهُ: ههئمهتی
 بو دوزمنهکهی برد.

بَشَقَ بَشَقاً: چاوی تیبری ◊ بَشَقَ الشَّيْءُ: شتهکهی
 ههئگرت. ◊ بَشَقَ فُلاناً بِالْعَمَلِ: بهگوچان
 لهفلانکهمسی دا.

بَشَكَ فُلانٌ: فلان دروی کرد ◊ بَشَكَ الشَّيْءُ:
 شتهکهی بری، لیکی کردموه، ◊ بَشَكَ الثَّوْبُ:
 قوماشهکهی درو به دروانیکی خراب، ◊ بَشَكَ
 القَمَالُ: عهگاههکهی کردموه، شلی کردموه. ◊
 بَشَكَ الكَلَامُ: قسهکانی تیکهل به درو کردن، ◊
 بَشَكَ الشَّيْءُ: شتهکهی تیکهل به شتی ترکرد. ◊
 ابْشَكَ فُلانٌ: فلانکهمس دروی کرد.

بَشِمَ من الطعام بَشِماً: زوری لهو خواردنه خوارد
 تالیی و مرز بوو ◊ البِشَامَةُ: درهختیکی
 بوئخوش و تام خوشه، سیواکی پی دمکری، ◊
 البِشْمَلَةُ: درهختیکی بهمرداره، لهپیری دار
 گولهکانه. ◊

بَصَمَى الكَلْبُ: سهگهکه کلکی لهقانده ◊ بَصَمَى
 الرجلُ للمرأة: بیاومکه هسهی بو نافرتهکه
 کردو دلذاری لهگهل دا نهنجام دا. ◊ البِصَائِضُ:
 نهسپینکی شینیه، ◊ البِصْبَاصُ: حوشتری قهد
 باریکی کزو لاواز.

بَصَّرَ به: پیی زانی، دیتی، تیی روانی ◊ تباصَرَ القَوْمُ:
 جهماومرهکه پهکتریان بینی ◊ تبصَّرَ: تیفکری و
 لیی وردبوه، ◊ البَاصِرُ: چاوی تیرو بینا ◊
 البَصْرُ: چاو، هیزی دیتن لهکاتی تیکهلبوونی

البَطَّارِيَّةُ: بیل، باتری ◊ تَبَطَّرَقَ: به لارو لهنجهو
مراوی ناسا رؤیشت. ◊ البَطَّارِقُ: بیاوی دریژ
داوئل. ◊ البَطْرِيقُ: لوت بهرزو لهخو رازیو
بهفیز ◊ بالئدهی هلمو گوشتن ◊ البَطَّرَكُ:
پیشهوای نهصرانییهکان.

بَطَّشِيْ به نَطْشًا: بهشیوهی توندو تیژ پرکیشی
کردی. ◊ بَطَّشِيْ بالئشي: به توندو توئی گرتی ◊
بَطَّشَ عَلَيْهِ: هلمتی برده سمر.

بَطَّ الدَّمْلَ وغره: کوانهکهی دری، دومهلهکهی
دمرکرد. ◊ بَطَّطَ: بازرگانی به مراوی کرد،
مراوی کردنه کالای کرین و فروشتن ◊ بَطَّطَ
المَجِيْنُ: ههوپرکهی پان کردموه، ◊ البَطَّطَةُ:
جوړیکه له پهلمور دمشوبهتته مراوی وهل لهو
بالو ملی دریژتره ◊ البَطَّطِيْطُ: دروژن،
سمرسوپمان ◊ المِبطُ: نهو کیردو جهقهویه که
دومهلی بی شهق دهکری.

بَطَّلَ الشَّيْءُ بَطْلًا وَبَطْرًا وَبَطْلَانًا: شتهکه بهفیرو
چوو، فهوتاو ورنهگیرابهوه، ◊ بَطَّلَ العَامِلُ:
کریکارمکه بی کار مایهوه ◊ بَطَّلَ حَدِيْثَه بَطْلًا:
قسهکانی قهشمیری و گائته بوون. ◊ بَطَّلَ بَطْرًا:
نازابوو، پالهوانییهتی نواند ◊ أَبْطَلَ الشَّيْءُ:
شتهکهی پوچ کردموه، ◊ بَطَّلَ العَامِلُ:
کریکارمکهی لهکار خست ◊ تَبَطَّلَ: خوئی
نازاکرد، خوئی به نازاو وره بهرز نیشان دا ◊
البَطْمُ: قهزوان.

بَطَّنَ الشَّيْءُ بَطْنًا: شتهکه نهینی بوو ◊ بَطَّنَ بَطْنًا:
سک نیشی تووش بوو. ◊ بَطَّنَ: کهبمخوش بوو،
تمر دهماخ بوو، مالو سامانی زور بوو دمولهمنند
بوو. ◊ بَطَّنَ: ورگی گهوره بوو ◊ أَبْطَنَ الشَّرْبُ:
گیرفانی بو کراسهکه کرد ◊ بَطَّنَهُ: لهورگی دا، ◊
تَبَطَّنَ الرَادِيَّ وَالکَلْبَا: چوووه ناو شیومکه ناو

باصَحَ الزَّوْجَةَ: سمر جینی ژنهکهی خوئی کرد،
لهگهلی جووت بوو. ◊ اسْتَبَضَعَ الشَّيْءُ: شتهکهی
کرده کالای بازرگانی ◊ الباصِعَةُ: برینیک
پیستهکهی برابن خوینی لینیه. ◊ البِضَاعَةُ:
نهو کالو سامانهیه که بازرگانی تیدا بکری، ◊
البِضْعُ: هاوسمر گیری ◊ گریبهستی مارهبرین ◊
مارمی ◊ بیلامانی ناهرت، ◊ البِضْعَةُ مِنَ اللّٰحْمِ:
پارچه گوشت ◊ المِْبَضْعُ: مقهست.

بَطَّوْ بَطْنًا: به سستی روئی، تمبهمن بوو ◊ بَطَّطَ
البَطُّ: مراویبهکه دهستی کرد به فیرهو قازه ◊
لهناو ناومکهدا خوئی نقوم کردو مهلهی کرد.

بَطَّحَ الشَّيْءُ بَطْحًا: شتهکهی بلاو کردموه، ◊ اِنْبَطَّحَ:
فراوان بوو ◊ (اِنْبَطَّحَ لفلان) بهرمو دم راکشا،
لهسمر سکی پالکهورت ◊ اسْتَبَطَّحَ المَكَانُ: شوینهکه
بهرفراوان بوو، تهخت بوو. ◊ الأَبْطَحُ: شیوی
پان و پور که لافاوی پیدا برواو همندی زیخ و
لبو بهرده ورده بهجی بیلی ◊ البَطْحَا:
بزرگاندن و ورینهیهکه لهناکامی لهرزو تاوه له
نهخوش دیاری دمدا. ◊ البَطْحَةُ: مهسافهیهکه به
نهندازی قامهتی نادهمیزادی راکشاو. ◊ أَبْطَحَ:
کانهکی لهلا زور بوون ◊ کانهکی خوارد. ◊
تَبَطَّحَ: کانهکی خوارد ◊ البَطَّيْحُ: کانهک ◊
المِْبَطْحَةُ: شوینی زوری کانهک لی بروی.

بَطَّرَ الشَّيْءُ: شتهکهی دراند، شهقی کرد ◊ بَطَّرَ
فلان بَطْرًا: فلانکس جوستو چالاک بوو، زیده
رهویکرد له کهیفو شادیدا ◊ بَطَّرَ النعمَةَ: نازو
نیعمهتهکانی بهگهمو بی نرخ زانیو کوفرانی
نیعمهتی کرد ◊ بَطَّرَ الحَقَّ: حهقو راستییهکانی
پاش گوئی خستن و پهسندی نهکردن ◊ أَبْطَّرَهُ:
کهیف خوئی کرد ◊ البَطْرِيرُ: جهقه جهناوی
دهمدریژی بی حهیا ◊ أَبْطِطِي: پزشکی نازهل. ◊

پاوانه‌کو پییدا گه‌را ۵ اسْتَبَطَّنْ امره: نهینی
 نیسی خوی زانی. ۵ الباطن: ناویکه له‌ناوه
 جوانه‌کانی خودا، ۵ الباطن من کل شیئ:
 ناومرۆکی نه‌وشته ۵ الباطنة من الرجل:
 نهینییه‌کانی پیاو. ۵ الباطنية: گروپیکن له
 شیعه بییان وابه شهرعت روی ناشکراو دیوی
 نهینی هه‌یه، بمتئویل و راسته و پاسته‌کردن
 دمراندری. ۵ البطان: پشتینیکه له‌سمر گۆشتی
 سک دمه‌سزئ ۵ البطانة: دیوی ناوموهی
 پۆشاک، پیچه‌وانه‌ی دیومه‌کی دمرموی ۵ البطن
 من کل شیئ: دیوی ناوموهی شت ۵ البطن: سک
 نیشه. ۵ البطنة: زۆر خواردن و گه‌ده پریوون له
 خۆراک. ۵ البطن: بمنزلیکه له‌مهنزله‌کانی
 مانگ ۵ المبطان: ورگ زل ۵ زور خور. ۵ المبطن:
 نه‌وه‌ی گه‌ده‌ی بچووک بی.

بَطْرَ بَطْرًا: له‌ ناومرستی لیوی سمروی لویه‌کی ئی
 هاتین.

بَطَّ العارف العود بظاً: که‌مانچه‌ ژهنه‌که ده‌ستی
 دابه‌ که‌مانچه‌کی بۆنه‌وه‌ی بیژمنی. ۵ أَبْطَّ
 فلان: فلان قه‌له‌و بوو، ۵ بَطْرًا وَبَطْرًا: گۆشتی
 گرت گۆشتن بوو.

البصع: لاسایی کردنه‌وه‌ی ناوه‌ که‌له‌ زمره‌که‌ی
 دیتنه‌دمرهمه. ۵ بَعَثَ بَعْثًا وَبَعْثًا: به‌ته‌نیایی
 ناردی.

بَعَثَ فلاناً من نومه: فلانکه‌سی به‌خه‌به‌ر هینا،
 له‌خه‌و راستی کردموه. ۵ بَعَثَ الله الخلق بعد
 موتهم: په‌رومردگار دوی مردن ناده‌میزادمانی
 زیندوو کردنه‌وه‌و بلاوه‌ی پی‌کردن بو
 به‌هه‌شت و دۆزه‌خ. ۵ بَعَثَ عليهم البلاء: به‌لای
 به‌سهردا دان. ۵ انبعث: هه‌ئساو راپسکوت ۵
 انبعث حاجته: بۆی راپسکوت. ۵ الباعث: ناویکه

بَعَجَ البطن بعجاً: سکی هه‌لدیری و ریخۆله‌کانی
 دمرکه‌وت. ۵ بَعَجَ الأرض: زه‌وی هه‌لدیری ۵
 إنبجج: به‌ره‌راوان بوو، نه‌ملاو و نه‌ولای ناوه‌لا
 بوون ۵ شه‌ق و په‌ق بوو. ۵ إنبجج السحاب:
 هه‌ور بارانیکی زۆری باراند ۵ أبعد الشيء:
 شته‌که‌ی دوور خسته‌وه. ۵ باعد بين الشيئين:
 دوو شته‌که‌ی لیک دور خسته‌وه ۵ استبعد:
 دوور که‌وته‌وه، ۵ البعد: نیوان دووری شتیک له
 شتیکی دیکه ۵ البعيد: دوور ۵ بَعَرَت الشاة
 والناقة بَعْرًا: کشبلی کرد.

بَعَرَ الشيء: کشبلی پیدادا، بۆی هاویشته. ۵ البعير:
 هه‌ر حوشتریک به‌که‌لکی سواری بی، به‌که‌لکی
 ناوسبوون بی، ۵ بَعْرَتهُ بعزقة: له‌شوینی
 نه‌گونجاو لیکي بلاوکردموه، وردو هاری کرد. ۵
 تَبَعْرَق: به‌رتو بلاوبووه.

بَعَصَ الشيء بعضاً: شته‌که‌ تیکچوو، ۵ البعصرُص:
 له‌ ناده‌میزادا ئیسقانیکی بچوکه له‌نیوان دو،
 سمتیدا. ۵ بَعَصَهُ البعصرُ بعضاً: می‌شوله
 گه‌ستی. ۵ بَعَصَ الشيء: شته‌که‌ی پارچه‌ پارچه
 کرد. ۵ بعص الكاأ بعضاً: شوپنه‌که می‌شوله‌ی
 زۆر بوو. ۵ بَعَصَ الشيء: شته‌که‌ی پارچه
 پارچه‌ کرد. ۵ تَبَعَصَ الشيء: شته‌که‌ که‌رت
 که‌رت بوو. ۵ البعصرُص: می‌شوله‌و می‌ش
 مه‌گه‌زی تیری زه‌انبه‌خش.

بَعَقَ الْخَيْرَانَ: گیانله بمرکه‌ی سمر بری.

بَعَقَ الْمَاءَ بَعْقًا: زۆری ناو بیداگرد. بَعَقَ عَنِ الشَّيْءِ: بهردی لسمر هه‌ئمالی. بَعَقَ الْبُئْرَ: بیرمه‌ی هه‌ئکمند. تَبَعَقَ الْمَطْرُ: به خورهم بارانه‌که باری، الباعِثُ: بارانی ناوه‌خت و چاوهروان نه‌کراو که‌به ریژنه‌و دلۆپه‌ی گه‌وره بباری. البمکوکاء: به‌کتر هیتان و بردن و شه‌رو هه‌را.

بَعَلَ بَعْلًا وَبَعْلَةً: هاوسمرگیری کرد، ژنی هیتا. بَعَلَ عَلَيْهِ: فه‌رمانی پیکرد، لئی تورمبوو. باعَلَ مِبَاعِلَةً وَبِعَالًا: ژنی هیتا، هاوسمری به‌یداگرد. تباعَلَ الزَّوْجَانِ: ژن و می‌رده‌که یاری و ده‌ستبازیان کرد. اسْتَبَعَلَ: ژنی هیتا. البَعْلُ: می‌رد. ژن. ته‌پۆلکه‌و به‌رزایی زمو‌ی که ناوی جوگا نه‌یگریته‌وه، بَعَلَ: ناوی بتیکه عمره‌به‌کان له‌پیش هاتنی نی‌سلامدا به‌رستشیان بۆ‌کردوه. البَعْلَةُ: ژن. خیزان. البَعِيمُ: په‌یکه‌ری له‌دار تاشراو، پیاوی‌ک زمانی تیکه‌ل و پیکه‌ل بی‌و له ده‌مه‌ده‌می‌و جه‌له‌حانی‌دا تیبشکی، نه‌توانی به‌جوانی وه‌لام بداته‌وه.

بَغَّبَعَ السَّائِبُ: نوستووکه‌که برخه‌ برخه‌ هات، هه‌ناسه‌ی له‌ لوتیه‌وه‌دا. بَغَّبَعَ فِي السِّرِّ: له‌رویشتن‌دا په‌له‌ی کرد. بَغَّتَهُ بَغْتًا وَبَغْتَةً: له‌نکاو روبه‌روی بووه‌و ته‌ریق‌ی کردوه. البَغَاتُ: باندمیه‌که ره‌نگی به‌ئه‌که فه‌باری به‌جوکه له‌پیری بازو هه‌لۆیه به‌لام له‌فریندا ته‌مه‌به‌له. تَبَغَّنَدَ: خۆی کرد به‌ به‌غدا‌یی.

بَغَّرَ الرِّيحَ بَغْرًا: ره‌شما هه‌ئیکردو باران باری. بَغَّرَ الْمَاءُ الْأَرْضَ بَغْرًا: ناومه‌که که‌مینک زمو‌پیه‌که‌ی پاراو کرد. البَغْرُ: ده‌ردیکه تینوایه‌تی زیاد ده‌کا. البَغْرَةُ: کشتو کال که‌دوا باران بارین بکری.

بَغَّرَ فَلَانَ الدَّابَّةَ: فلان‌کس ناو‌زمنگی له‌ولاخه‌که‌دا. بَغَشَّ الصَّبِيَّ إِلَى أُمِّهِ: منداله‌که گریا بۆ‌لای دایکی‌و هانای بۆ‌برد. البُغَاثَةُ: جه‌لواپه‌که له‌ناردو رۆن و په‌نیر بان فه‌شده دروست ده‌کری.

بَغَضَّ الشَّيْءَ بَغْضًا: شته‌که‌ی بوغ‌زان‌دو رقی لیبوموه. ابْغَضَهُ: رقی لئ هه‌لسا، ناخۆشی و‌یست. تباعَضَ الْقَوْمُ: خه‌ئکه‌که هه‌ندیکیان هه‌ندیکیانی ناخۆش و‌یست. البَغْضَاءُ: نه‌وپه‌ری رقی و‌قین و‌قار.

البَغَالُ: نه‌و که‌سه‌ی سه‌ره‌رشتی ولاغ بکا. البَغْلُ: هیسر؛ دایکی ماینه‌و باوکی گویندریژه، بَقَمَتِ الطَّيْبَةُ بَغَامًا وَبُغْمًا: ناسکه‌که به‌ ده‌نگیکی نه‌رم بۆ بی‌جووه‌که‌ی باراندی.

بَقِمَ الْخَدِيثَ لِفُلَانٍ: فه‌سه‌که‌ی بۆ فلان که‌س روون نه‌کردوه. البُقَامُ: ده‌نگی ناسک. یاران‌دنی ناسک.

البَقْسُ: میوه‌ پیش گه‌یشتنی. گولی دره‌ختی جه‌قلاوی.

بَغِيَ فَلَانٌ بَغْيًا: فلان‌کس له‌ سنوور ده‌رجوو. بغِيَ الشَّيْءَ بَغْيَةً: داوای نه‌وشته‌ی کرد، ابْغَى الشَّيْءَ: داوای شته‌که‌ی کردو هه‌ولئ ده‌سته‌به‌ر کردنی دا. اِسْبَغِيَ: وا پتویست بوو، وا باش بوو. تَبَغَّى الشَّيْءَ: زیدهرمو‌ی کرد له‌ داواکردنی شته‌که‌دا. البَاغَةُ: مادیه‌کی سه‌ناعیه‌ی له‌ وردی سلیلوژی کافور دروست ده‌کری، الباغِي: سه‌مه‌کاری به‌فیزو لوتبه‌رز، البَغْيُ: سه‌تم. ده‌رجووون له‌پاسا. البَغْيُ: ئاه‌رمتی داوین پيس که له‌شفرۆشی بکا. البَغْيَةُ وَالْبَغْيَةُ: داخوازی و‌ئاوات.

بَقِيَ الرَّجُلُ: پیاومه‌که زۆری فه‌سه‌ کرد.

الرجال: بیاوی زور بلنو و جهقه جهناو. ◊ المَبَقَّةُ: زنی زور بلنو و جهقه جهناو.

بَقْلَ المَانِيَةِ: گزوگیای بو نازمهکان کۆکردموه. ◊ الباقلاء: باقله ◊ البَقَالُ: بهقال، سهوزه و میوه فروش. ◊ البَقَمُ: گیاهی که دهرمانییه پزیشک سوودی لیومردمگرن.

بَقِيَ الشَّيْءُ بقاءً: بهردموام بوو جینگریبوو ◊ ابقي على الشَّيْءِ: پاریزگاری شتهکهی کرد ◊ الابقي بهردموام و بهردموام تر ◊ الباقي: بهردموام و نهگۆراو ◊ الباقيّة: ماومو پهزمهنده ◊ البقيّة: پاشماوهی شت.

بَكَوُ الرجلُ بكاءً وُبكاءً: بیاوهکه قسهی كه م بوو، قسهی كه می کرد.

بَكَبَكَ الشَّيْءُ: شتهکه ههژاندى.

بَكَرَ بَكَراً: بهیانی زوو له مان درجوو ◊ بَكَرَت الشَّجَرَةُ: درهختهکه زوو بهری پیگهیانند. ◊ ابْتَكَّرَ: زوری لهخوی کرد بهیانی زوو دمرجوو. ◊ ابْتَكَّرَتِ المرأَةُ: نافرتهکه بهکه م مندالی کور بوو. ◊ الابكار: سهرمتهای بهیانی تاکاتی رۆزهلاتن. ◊ الباکور، الباکورة: نو نوخشهی میوه ◊ البكارة: پهردمی کچینی نافرته پيش نهوهی شوپکا. ◊ ابْتَكَّرَ: حوشتری تازه پیگهیشتوو جوانوه حوشتر، ◊ ابْتَكَّرَ: نۆبههری هه موو شتیک ◊ البُكَرَةُ: سهرمتهای رۆژ.

بَكَسَ خصمَهُ: دوژمنهکهی خوی بۆردا.

بَكَشَ العقدةَ: گریتهکی کردموه.

بَكَ الشَّيْءَ بَكَاً وِبَكَةً: کوتایی و نجر و نجرى کرد، ◊ ابالك: نهحمهق و زور بلنو و جهقه جهناو.

بَكَلَ الشَّيْءَ بَكْلاً: شتهکهی تیکه ل و پیکه ل کرد، ◊ بَكَلَ في الكلام: قسهکانی تیکه ل و پیکه ل کردن

بَقَرَ البطنَ وِغوره: ورگی هه لدری. ◊ بَقَرَتِ الفتنة القرم: فیتنه و ناشووب نهو هۆزهی بهرت و بلاو کرد ◊ بَقَرَ الأرضَ: زمویییهکهی بشکنی و شوینی ناوهکهی دۆزییهوه. ◊ بَقَرَ المسألةَ: له مهسهلهکهی کۆلییهوه ◊ بَقَرَ البطنَ: سکی هه لدری ◊ تَبَقَّرَ في الكلام: زوری قسه کردن و زوری دریزه پيدا. ◊ تَبَقَّرَ في العلم والمال: زانیاری و مال و سامانی خوی په ره پيدا، زوری کرد. ◊ البَقْرُ: رشه و لاخ بههه موو جوړمهکانیهوه به مالی و کیوییهوه. ◊ البَقَارُ: بهختوکاری رشه و لاخ. البَقْسُ: درهختیکه دشوبهیته درهختی ناس.

بَقَطَ متاعَهُ بَقْطاً: کهل و پهلهکانی کۆکردنهوه و بهستنی. ◊ بَقَطَ الرَّجُلُ: باغیکی دا به بیاوهکه بوئنهوهی به سیهک یان به جوار یه که بهختوی بکا. ◊ ابْقَطَ: کهل و پهلی ناومال ◊ کۆمه لیک له خه لک. ◊ البَقْطُ: نهو میومییه لهکاتی رنین و جینی درهختهکه دا هه لدموهری و دمکه ویته سه ر زهوی.

بَقَعَهُ: جهستهی په له په له کرد ◊ تَبَقَعَ: په له په لاوی بوو. ◊ ابْتَقَعَ: به له که ◊ بهرده سیخرو. ◊ الباقعة: به لای گهوره، زورزان و وریا ◊ البقیع: ولاتیکی مهزراو بهر فراوان و درهختی جوړاو جوړی تیدا بین.

بَقَّ المرأةُ: نافرتهکه مندالی زور بوون ◊ بَقَّ المكانُ: شوینهکه میشولهی زور بوو. ◊ بَقَّ الجرابُ: کوندهکهی دری، چی تیدا بوو دهری هینا. ◊ بَقَّ الكلامُ: به دمنگی بهرز قسهی کرد ◊ بَقَّ المالُ: مال و سامانهکهی بلاوه پیکردو له دستی دا. ◊ البَقاقُ: کالای خرابی ناو مان. ◊ ابْتَقَّ: پان و پۆرو بهر فراوان ◊ ناشکراو عهیان ◊ میشولهو هه ر بالندمییهکی لهو جوړمبى. ◊ ابْتَقَّ من

◊ **أَبْكَلُ**: دمسكهوتى شمر. ◊ **أَبْكَلَتَ**: شيوه و روخسارو سمرو شكل.

◊ **بَكِمَ الرَّجُلُ بَكْمًا**: بياومكه نهيتوانى هسه بكا، ◊ **بَكْمُ بَكَامَةٌ**: له هسهكانى برپيهوه.

◊ **بَكِيَّ بَكِيَّ وَبُكَاءَ**: دوو چاوى بههؤى خهمهوه فرميسكيان باراند ◊ **تَبَاكِي**: خؤى گرياند. ◊ **بَلْبَلُ المَتَاعِ بَلْبَلَةٌ وَبَلْبَالًا**: كالاكهى بهرت و بلاو كردهوه و تهمفرو توناي كرد. ◊ **بَلْبَلُ فلانًا**: فلان كهسى خسته ناو خهفمت و دله راوكى و پهژاموه ◊ **أَبْطَبَالُ وَابْطَبَالَةٌ**: نهوپهري غهم و نارهمهتى و دله راوكى ◊ **أَبْطَبَلُ**: بوببول بالندهيهكى بچوك و دمنگ خؤشه.

◊ **بَلَّتَ الرَّجُلُ**: بياومكه له قسه كردن كهوت ◊ **أَبْلَتَ الرَّجُلُ**: بياومكه بهبهلگه دهم كوتى كردو نهپهيتشت قسه بكا ◊ **تَبَلَّتَحَ**: خؤى به ليزان و نهجيپو و مچاخزادمو قسه ماقول زانى.

◊ **بَلَّحَ الصَّحْبُ بِلوحًا**: بهيانيدا، گزنگى بهيانى دمركهوت ◊ **بَلَّحَ وَجْهُهُ بَلْحًا**: له خوשיاندا دهم و چاوى گهشايهوه.

◊ **بَلَّحَ صدرُهُ**: سنگى فراوان بوو ◊ **أَبْلَحَ الحَقُّ**: حهق ناشكرا بوو ◊ **أَبْلَحَتِ الشمسُ**: خؤر دمركهوت ◊ **أَبْلَحَتُهُ**: روناكى خؤر لهكاتى گزنگى بهياندا

◊ **بَلَّحَ بَلْحًا وَبِلوحًا**: ماندوو بوو عاجزبوو ◊ **بَلَّحَ البسرُ**: ناومكهى نهما ◊ **بَلَّحَ**: ماندوو بوو لهكارمكه دابرا ◊ **أَبْلَحَ**: بهروبوومى خورما همتا سهوز بى و پينهگميشتبى ◊ **بَلَّحَ بَلْحًا**: فيزى نواند، خؤى بهزلزانى ◊ **تَبَلَّحَ**: تهكهبيورى كرد ◊ **تَبَلَّحَ**: قهبه بوو، گوشتى زؤر بوو.

◊ **بَلَّدَ بالمكان بَلودًا**: نمو شوپنهى كرده نيشتمان و ولاتى خؤى ◊ **بَلَّدَ بَلْدًا**: تيگهيشتنى كهه بوو ◊ **أَبْلَدَ**: پالى ليدايهوه كارىكى بوخؤى نهجم نهدا

◊ **أَبْلَدَ فلانًا أَبْلَدًا**: نمو ولاتهى خسته نهستوى فلان كهس ◊ **بَلَّدَ**: لهكارمكهيدا كهمتهرخهم بوو وازى لى هيتا ◊ **أَبْلَدَ وَابْلَدَةٌ**: شوپنيتكى سنوردار (شارهوانى دياربى) ◊ **أَبْلَدِيَّ**: شارهستانى ◊ **البلدية**: شارهوانى ◊ **البليد**: كهسيكه له زيرهكى بى بهش بى و كارو بارى خؤى بى ههئنهسورى ◊ **بَلَّدَحَ**: ماندو كول بوو نهيزانى رنبازى راستى خؤى بگريته بهر ◊ **أَبْلَدَحَ**: نافرمتى قهله و زمبهللاخ ◊ **بَلَّدَمَ**: لهترسان خوستى لهخؤى برى ◊ **بَلَّوَدًا**: كردى به بلورات ◊ ممسهلهكه يان فكرمو بوچوونهكهى پالفته كرد.

◊ **أَبْلَسَ**: بهلاس؛ جؤره پؤشاكيتكى زبرى نهستوره ◊ **أَبْلَسَ**: جؤره ههنجريكه ◊ **أَبْلَسَ**: نيسك ◊ **أَبْلَسَانُ**: درهختيكه گوليتكى سبى بچوكى له شيوهى هيشوو هيهه ◊ **بَلَّسَمَ**: سمري داخست، دهم و چاوى گرزو مؤن بوو ◊ **أَبْلَسُنُ**: نيسك ◊ **أَبْلَسِيَّةٌ**: رنبازىكى شيوهيه پتى وايه محاله كومهلگا يهكسمر له ياساى سهرامبهدارپيهوه بازيدا بو ياساى شيوهى، بهلگو پئويسته قؤناغيتكى گواستنوه ههبن.

◊ **بَلَطَ الدارَ بَلطًا**: خانومكهى رمصيف كرد ◊ **أَبْلَطَ الرَّجُلُ**: بياومكه پالى لى دايهوه و تهمهبن و تهومزهل بوو ◊ **أَبْلَطَ المَطَرُ الأرضَ**: بارانهكه زمويهكهى شتموه تمپ و تؤزى پئوه نهپهيتشت ◊ **أَبْلَطَ اللُّصُّ فلانًا**: دزمكه هيچى بو فلان كهس نهپهيشتموه ههمووى برد ◊ **بَالَطَ فلانًا**: وازى لهفلانكهس هيتاو ههلات ◊ **بَلَطَ**: له رويشتندا ماندوو بوو ◊ **تَبَالَطوا بالسيفِ**: بهپئوه شهپه شمشيريان كردو بهرمنگارى يهكتر بونهوه ◊ **البَلَطُ**: جؤره بهرديكه زهوى پى دادمبؤشئى ديوارى بى ريك دهخري ديكؤزى بى دمكرى ◊ **البَلَطُ**: باله خانهى پاشاو دارو دمستهكهى

الْبَلْعُ: برمه‌ند، ناسنیکه ◊ **الْبَلْعَةُ:** جوړه تهوریکه داروشتی له‌وجوړی پی دمبردری ◊ **البلوط:** دار بهرو دار ویل ◊ **بَلَع:** له‌سمر پشت له‌سمر زموی راکشا.

بَلَعَ الماء والريق - بَلَعًا: ناومگی خواردموه، تفی قوت دا ◊ **أَبْلَعَهُ الشَّيْبُ:** وایگرد پی‌اومکه شته‌که قوت بدات ◊ **بَلَعَ الشَّيْبُ فِي رَأْسِهِ:** پیری له‌سمر و ریشیدا دمرکه‌موت ◊ **البالوعه:** به‌لوعه‌ی ناو ◊ **أَبْلَعُ مِنَ النَّاسِ:** زور خور ◊ **الْبَلْعَةُ:** قومه ناو ◊ وه‌جبه دمرمان ◊ **البلوغ:** حمبو دمرمانیک قوت بدری.

بَلَعُ الشَّجَرِ: وه‌ختی رنینو جنینی به‌روبوومی درمخته‌که هات ◊ **(بَلَعُ الْغَلَامِ)** کورمه‌که بانغ بوو، پیگه‌می ◊ **بَلَعُ الْأَمْرِ:** کارمه‌که به‌کوټا گه‌می ◊ **بَلَعُ** بلاغۃ: زمانی رموان بوو ◊ **تَبَالَعُ فِي كَلَامِهِ:** به‌زور ویستی زمان ره‌وان بی‌و ته‌کانی به‌لیغ بن ◊ **البلاغ:** پی‌راگه‌ماندن ◊ **البلاغۃ:** نه‌وصیه مه‌به‌سته‌که جوان رابنویسی و قسه‌کانیش کاریگه‌ربن ◊ **البلوغ:** بالقی ◊ پیگه‌یشتنی کوټه‌ندامی زاوژی له‌پی‌اوو نافرمتدا ◊ **الْبَلْعُ:** به‌لغهم. **بَلَعُ الْبَابِ:** دمرگاکی هم‌موو کرده‌موه ◊ **بَلَعُ الْقَرَسِ** و نحوه **بَلَعًا** و **بَلْعَةً:** نه‌سپه‌که به‌له‌ک بوو توکی جه‌سته‌ی په‌له‌ی رمش و سپی تیدان ◊ **بَلَعُ الرَّجُلِ:** سمرسام بوو نه‌یزانی چی بکا ◊ **إِنْبَلَقَ الْبَابُ:** دمرگاکی کرایه‌موه ◊ **إِبْلَاقَ لَوْثُهُ:** رمنگی به‌له‌ک بوو.

أَبْلَقُ: رمش و سپی له‌رمنگدا ◊ **بَلَعُ الْبَلْدِ:** ولات چوټل بوو هیچی تیدا نه‌ما له‌دیاردی ناومدانی.

بَلٌّ من مرضه: له‌نه‌خوشیبه‌که‌ی چاک بووه ◊ **بَلُّ** الریح: بایه‌که شه‌ومی له‌گه‌ل خوی هینا ◊

أَبْتَلُ: تم‌ر بوو، فلان کس له‌نه‌خوشیبه‌که‌ی رهما بوو ◊ **الْبَالَةُ:** شه‌ومو و خیرو فم‌ر ◊ **الْبَالَةُ:** شه‌ومو ◊ **أَبْتَلُ:** خیرو فم‌ر ◊ تم‌ندروستی خوشگوزمرانی ◊ **أَبْتَلَمُ الرَّجُلُ:** پی‌اومکه بی‌دمنگ بوو ◊ **الْبِلَامُ:** لغاو ◊ **أَبْتَلَانَةُ:** (ناتری گه‌رماو).

بَلَّهَ بِلْهًا وبلاهة: عمق‌لی زمعیضو کمه ◊ **تَبَالَةُ:** خوی به‌بی عمقل و گیل نیشاندا ◊ **البهارسیا:** نه‌خوشیبه‌که تووشی نادمیزادو نازمل دهمی.

بَلِيَّ الثُّرْبُ وبلاء: کراسه‌که‌ی (بوټاشکه‌که‌ی) رزی ◊ **أَبْلَى** فِلاصًا: فلانکسی به‌تافی کرده‌موه ◊ **بَلَى** الثُّرْبُ: کراسه‌که‌ی کون کرد ◊ **أَبْتَلَا:** به‌تافی کرده‌موه ناسی ◊ **الْبَلِيُّ:** کمسپه‌که به‌لای گه‌وره‌ی به‌سمردا هاتین.

أَبْلِمُ: زبی نه‌ستوری عودو که‌مان ◊ **أَبْنَبْدُ:** نالای گموره ◊ له‌زاراوی یاساناسان دا خالیکی ته‌اووو سمر به‌خویه له‌فانون ◊ **أَبْنَبْدُ:** شوینی راوستانی که‌می له‌مینادا.

بَنْدِقُ الشَّيْبُ: نه‌وشته‌ی کرده‌ی بوندوقیه ◊ **الْبَنْدِقِي:** زیری ولاتی بوندوقیه. **البنسلین:** دمرمانیکه ناهیلن جه‌رائیم گه‌شبه‌بکن ◊ **أَبْنَمَرُ:** قامکی نیوان قامکی ناومراستو قامکه بیچکوله.

بَنْقٌ عَمَلُهُ بِنْقًا: نیش و کاری خوی به‌شیوه‌ی ریک و پیک و پلان به‌ریومبرد ◊ **تَبْنَسُكَ بِالْمَكَانِ:** له‌وشویننه نیشه‌جی بوو ◊ **أَبْنَسُكَ:** بانق ◊ **بتکوت:** بریتیه له‌وپارچه کاغزه‌زانه‌ی خه‌لک مامه‌له‌میان پی‌دمکه‌ن له‌شوینی زیرو زیو ◊ **بَنْقٌ** الماشية: نازه‌له‌که‌ی به‌ستمه‌وه دایه‌بست بوټه‌موی فه‌له‌وبی ◊ **البنان:** چاوه قامک ◊ **البن:** چینی به‌زو پیو ◊ **البن:** دمکی درمختیکه

که له چه به شمو جهند شوینیکی تر دهروی ۵
 بنی السفینه: کهشتی په کهی دروست کرد ۵ بنی
 بزوجه: ژنه کهی گواسته وه له گه لیا چو وه
 بهردی زاو و بۆکینییه وه ۵ ابنی بزوجه:
 ژنه کهی گواسته وه ۵ ابنتی الرجل: نه و پیاوه
 کوری بوون ۵ انبنتی: خانومه دروست بوو ۵
 تبني الجسم: جهستی تیکسمر او گوشتن بوو ۵
 الابن: مندالی نیرینه ۵ ابن الحرب: پیاوی نازا ۵
 (ابن الليل وابن الطريق): دزو جهرده ۵ (ابن
 السبيل): رنبارو و کاروانچی ۵ (ابن آری)
 جهقهل ۵ البناء: خانوو باله خانه ۵ البناية:
 وهستای دیوار دانان ۵ خودی باله خانه و
 دیوارمه ۵ البنت: کچ، مندالی مینه ۵ البنات:
 کهسیکه پیشمه کهی وهستای دیوارگردن بی ۵
 البنیان: دیوار، بناغی دیوار ۵ البنية: دیوار،
 بناغی دیوار، پیکتهای دیوار، نه و پهیکمری
 خراومه سهریک.

بهر القمر النجوم: مانگ بهروناکی خوی
 نهستیرمکانی داپوشین ۵ بهرت فلاة النساء:
 فلان نافرمت له جوانی دا بالا دست بوو به سهر
 هه موو نافرته کان دا. ۵ هر: همناسه برکیی
 په کهوت به هوئی ماندو بوونه وه ۵ ابهر: کهوته
 نیوهری ۵ ژنیکی جوان و نه جیب زادهی ماره کرد
 ۵ ابهر: همناسه برکیی په کهوت ۵ الابهر:
 جوړیکه لمپهری بالنده ۵ الابران: دوشا رهگه
 دهماری سهرمکی خوین که خوین دهمین بو
 (اذین) ی لای راستی دل ۵ البهار: ههرشتیک
 که جوان و دره وشاومین ۵ البهار: کۆل و بار ۵
 زهر فیکه و مگوو مهسینه ۵ چۆله که بههشتی ۵
 البهر: فهوتان ۵ سهر سوپمان ۵ البهر: همناسه
 برکی لمبر ماندوبون ۵ البهرا: ناشکرا ۵ البهرا:
 ناوهرستی شت ۵ السبهرا: نافرمتی رهسهن و
 خانه دان ۵ بهرج فلان: تاوانی خراپه کاری
 له سهر فلانکس لایرد ۵ تبهرج: بوو به مویح
 بو هه موو کهس ۵ البهرج: شوینی گشتی یان
 شتی بهره لا بو هه موو کهس ۵ تبهرم: رنگی
 گوئه عوضوری گرت ۵ بهزه بهزا: مسته کۆلهی
 له سنگی دا.

بهمس بهسا: نازابوو، وره ی بهرزبووه. ۵ تبهمس:
 له رویشان دا لارو له منجهی کرد ۵ البهمس: شیر ۵
 پیاوی نازا.

بهش بهشا: خوی ناماده کر بوپیکه نین ۵ ابهش:
 کهیف خوش بوو ۵ تباهش الرجلان: ههریکه

بها به بها و بهرا: و مگری بوو پیومی راهات ۵
 البهاية: تاقمیکن دریزه پیدهری رنباری
 (البایه) ن له سهردهستی میرزا حسین که نازناوی
 (بهاء الله) یه، دروست بوون ۵ بهته الشئی: بهتا:
 شته که سهرسامی کرد ۵ بهت فلان: بوختانی بو
 فلانکس هه لبهست ۵ بهت الرجل بهتا: پیاومکه
 به به لکه بوژدراو رنگی گۆرا ۵ بهت الرجل:
 بوژ دراو به به لکه سهری سوپماو هیچی
 بونه گوترا ۵ البهت و البهتان: دروی هه لبهستراو
 ۵ البهته: روخوشی و جوان به پیره وه چون
 گای کیوی.

بهج الشئی بهجا و بهجة: جوان و هه شنگ بوو،
 که میفخوش و تهردهماخ بوو ۵ بهج الشئی:
 شته کهی جوان کرد ۵ تباهج بفلان:

لمنجهی کرد، خوی بادا. **بَهِيَ الْيَتُّ**: مالهکه خالی بوو. **بَوَّاهُ** بَهَاءٌ وَبَهَاءٌ: شوینمهکه بهرفراوان بوو. **أَبْهَى**: جوان و قوژ بوو. **تَبَاهَى الْقَوْمُ**: خهتکهکه شانازیان کردن. **بَوَّاهُ الْيَتُّ**: بیس مان. **بهردمرگا** **الْبَهَا وَالْبَهَاءُ**: جوانی و شوخی و شمنگی.

بَاهٌ بالشیء والیه: شتهکهی گیرایهوه، گهرانهوه، بؤ لای گهرایهوه. **أَبَاءٌ فَلَاتًا** منزلًا: شوین و جیگای بؤ فلان ناماده کردو دایمزراند. **أَبَاءٌ فَلَاتًا** بفلان: له تولهی فلانکهکس دا فلان کوزرایهوه. **بَوَّاهُ الرَّجُلُ**: پیامکه هاوسمری بؤ خوی پهیدا کرد. **أَلْبَاءُ**: مارمبرین، گریبهستی مارمبرین. **جوتبوون** **الْبَاءُ**: گریبهستی ماره برین. **جوتبون** **الْبَيْتَةُ**: شوین و دموروبهر، حال و مزع **الْمَبَاءُ**: مهنزل و شوینی حهوانهوه.

بَابٌ له بَوَّابًا: بوو بهدمرکهوانی **الْبَابُ**: دمرگا، نهو شوینهی لیوهی دهجیه ناومان **الْبَابِيَّةُ**: سهبرو سممهره. **گروپیکی** بهناو موسولمانن زور شتی تازه قهلاو بیدهمتیان خستوته ناو ناپینهکهپانهوه **الْبَرَابُ**: دمرگهوان، پارنزمرو جاودیزی دمرگا **الْبَرَابَةُ**: دمرگای سمرمکی بالهخانه و مزگهوت و نهو جوره شتانه **الْبُرُكَةُ**: بؤته، نهو نامیرمیهی نالتونی تیدا دمتویننهوه. **بَاءَةٌ** بَوَّابًا: لئی کؤلیهوه **استبائه**: دمریهینا، خستیمرو **بَاحٌ فَلَاتًا** بانه: فلانکهس پیروسکه لیدی **بَاحُ الشَّرِّ النَّاسِ**: شمرو نهگبهتی همموو خهلکی گرتهموه **بَاحٌ بَرَجًا**: دمرگهوت.

بَاحٌ خَصْمَةٌ: بهرامبهرمهکی بؤرداو بهسمری دا زال بوو **أَبَاحَهُ**: دمری خست **حهلالی** کردو رههای

لهو دوپیاوه کاکؤلی بهکتریان گرت **أَلْبَهَشُ**: روخساری گمشاوه.

بَهِيَ بَهَامًا: تینوی بوو **بَهَصَلَ الرَّجُلُ**: پیامکهی روت کرد **بَهَضَهُ الْحَمَلُ بَهْضًا**: بارمهکی فورس بوو.

بَهَمًا: فورس و گران و ناخوش بوو **بَهَّضَهُ بَهْطًا**: بارمهکی گران بوو برستی لی بری **أَبَهَّضَهُ الْحَمَلُ**: بارمهکی فورس بوو برستی لی بری.

بَهِيَ بَهَقًا: نهخوشی بهلمکی توشی پیستی بوو **أَلْبَهَائِقُ**: نهخوشیبهکه رنگی سروشتی پیستی لادمباو پهلهپهلهی سپی تیدا دمردمکهون **تَبَهَّكَنْتِ الْمَرْأَةُ فِي مِشِيَّتِهَا**: نافرتهکه بهمنسپایی و لهسمرهخؤ رؤیی **أَلْبَهَّكُنُ**: لای تازمیتهگهیشتوی جهسته نهرمو نیان **بَهَلَهُ بَهْلًا**: نیهمالی کرد، وازی لی هینا **بَهَلَهُ** نهفرینی لی کرد. **بَهَّلَ الْأَرْضَ**: دوی نهوهی زمویبهکهی تؤو کرد ناوی تیگرت **أَبْتَهَلَ إِلَى اللَّهِ**: لهخودا پارایهوه، زؤری دوعا کردن ونوزایهوه **أَبْتَهَلَ**: شتی بهرهلاکراو بی شوان و سهبرمشرتیار **الْبَهْلُولُ**: پیاماقولی رنژدار **البهلوان**: پالهموان و یاریزان لهجوره یاریبهک دا ومکوو رؤیشتن بهسمر حهبلای رایهلاکراودا **أَبْتَهَمَ الْأَمْرَ**: کارمهک لیلا نادیار بوو **تَبَهَّمْ عَلَيْهِ الْأَمْرَ**: نیشهکهی لی شیوا **أَسْتَبَهَّمُ الْأَمْرَ**: کارمهکی لی شیوا **الإِبْهَامُ**: قامکه گهورهی دمست و حاج **الْإِبْهَامُ**: نادمیزادی بیندنگ و کم دوی **الْبَهْمَةُ**: بهرخوله چ نییر چ من **الْبَهْمَةُ**: بهردی رمقی لوس و پتمو **الْبَهْمِيَّةُ**: همموو گیانلهبهریکی چوار پی لهوشکانی و دمریادا جگه لهدرنده **الْبَهْمَانَةُ**: نافرمتی قالب سووکی قسه خوش و لهسمرهخؤ **بَهَسَ فِي مِشِيَّةٍ**: لارو

کرد ◊ الإباحية: ره‌هابوون له‌سنووری یاساو
رموشت ◊ الباحة: گۆرمپان، پانتایی ◊ باغ
بَوَخاً: هیدی بۆوه داسکنا ◊ باخ فلان: فلان
ماندو بوو برستی لی برا، رقو قینی نیشته‌وه
◊ باخ اللحم: گۆشته‌که بۆنی کرد، به‌که‌ئکی
خواردن نهما.

البودقة: بۆتهی له‌قالب دانی ئالتون.

البودية: ئایینیکی به‌ریلاوه له‌هیندوستانو
خۆره‌لاتی دووردا.

بَارَ الشئى: شته‌که تیداچوو فهوتا ◊ بار العمل:
کارمه‌که جیی خۆی نه‌گرت ◊ بَارَ الشئى: به‌تاهى
کرده‌وه. ◊ الباريا: حمصیر ◊ البوار: زهوی
به‌یار نه‌کێلدرایی و زمرع نه‌کراین ◊ البور:
زهوییه‌ک به‌که‌ئکی هیج نه‌یه ◊ الباز: جۆریکه
له‌هه‌ئۆ بۆ راوکردن به‌کارده‌هیندری ◊ باسه
بَوساً: ماجی کرد.

بَاشَ الرجل بَوشاً: پیاومه‌که هاوکاری دمنگه دمنگو
هاتو هاواری کرد.

بَاشَ القومُ: جه‌ماومرمه‌که زۆر بوو تیکیانه‌وه
هاویشتو دستیان کرد به‌هاتو هاوارو قیره‌وه
هه‌را ◊ بَوشوا: زۆربون و تیکه‌ل به‌یه‌کتر بون.

بَاصى بَوصاً: دورکه‌وته‌وه به‌ناخۆشى پى
که‌یشت ◊ باصی فلاناً: پيش فلانکس کهوت ◊
البوص: رنگو روخسار.

بَاضَ بَوضاً: دممو جاوی جوان و رازیه‌وه ◊ باض
بالمکان: له‌وشۆینه مایه‌وه‌وه جیگر بوو.

بَاطَ بَوطاً: دواى دمه‌لاتداری و شکۆمه‌ندی
زه‌لیل و داماو بوو.

بَاعَ الرجل بَوعاً: پیاومه‌که دمستی بلاو کرده‌وه ◊
باع لی سره: له‌رۆپیشته‌که‌ی دا هه‌نگاو‌مکانی

دریژ کردنه‌وه ◊ باع الشئى: شته‌که‌ی به‌بال
پیاوو مه‌زنده‌ی کرد ◊ انباع: دریژ بووه ◊
انباع الرجل: پیاومه‌که بازی هاویشت ◊ تبوع:
دریژ بووه ◊ الباع: مه‌سافه‌ی نیوان هه‌ردو
به‌رمدمسته‌که رایان دیری بۆراستو چه‌پ ◊
الباعة: به‌رده‌م دمرگا، به‌رده‌مگا ◊ تبوع: وروزاو
هه‌لجو، تورمبوو ◊ تبوع الشئى: شه‌رو نازاوه که
به‌ریلاو بوو زۆر شوینی گرته‌وه.

البوغاء: گل و خۆل به‌گشتی.

بَاقى بَوقاً و بَوقاً: فاسید بوو فهوتا ◊ بَاقى بَاقى
السفينة: که‌شتیه‌که نقوم بوو ◊ باق الرجل:
پیاومه‌که درۆی کرد، فیتنه‌و ناشوبی هینایه
ولاته‌وه ◊ باق فلاناً وعلیه: غه‌مدی له‌فلانکس
کرد ◊ بَوقَ الكلام: قسه‌کانی رازاندنه‌وه ◊ تبوق
الرجل: پیاومه‌که درۆی کرد ◊ الباتقة: به‌لاو
کارسات ◊ شه‌رو هه‌را ◊ الباقية: دسکێک له‌گیاو
گز.

البوق: نامیریکی کلۆزه فوی پیداده‌مکری و دمنگی لی
دی و مکوو سمشال و بلویرو زورنا .. ◊ البوقة:
تاومبارانی به‌خۆرپم و لیزمه ◊ البواق: زورنا
ژهن، که‌رمنا‌ئیدمر.

بَاكَ فلاناً بَوكاً: خۆی تیه‌ه‌ئخوشاندو پاله‌په‌ستوی
له‌گه‌ل کرد ◊ باک المساع: کالاکه‌ی کری ◊ باک
بُندقة المسك: پارچه میسه‌که‌ی له‌ناو
ده‌سته‌کانی دا هه‌لگۆفت بۆنه‌وه‌ی بۆنه‌که‌ی
بلاو‌بیته‌وه ◊ البركة: ئاده‌میزادی قسه‌خۆش،
قۆز.

بَال بَولاً: میزی کرد ◊ أباله: میزی پى‌کرد ◊
استباله: میزی پى‌کرد ◊ البال: هیواو ناوات ◊
پاج ◊ ماسی سه‌ره‌گه‌وره ◊ البالة: شریف یان
گوینیه‌کی گه‌ورمه‌ به‌په‌ستان لۆکه‌و پۆشاک‌و

شتى وای تی دمهاخنو و بهتل و قهید
دمپتچریتومه.

البون: میز ◊ البونته: کهسیک زور میز بکا ◊
المبونته: هرشتیک بیته هؤکاری میز کردنی
زور ◊ المبونته: نهوشته میزی تی دهمکری ◊
البونته: کوندبهبو ◊ بانه بوننا: لهپیاومتی
مهردایهتی دا بهسری دا بالآ دست بوو ◊
البان: جوره درهختیکه هدمکه می مام
ناومندی به نمرمو شلکه. ◊ البون والبون: نیوانی
دوست. ◊ باه فلانا: نمفرینی لهفلانکس کرد ◊
الباه: مارمیرین ◊ جوتبون ◊ البوه: بالندیمکه
لهکونده بهبو بچوکترو لهو دهجی ◊ البرمه من
الرجال: پیاوی لاوازی بهتماع و ترزل.

باب فلان بیبا: فلانکس جوگای هه لکمند ◊
البیب: جوگای ناو تا دمگاته نهستیرو
جهوزمه.

بات فلان: فلانکس شهوی بهسمردهاتو مایهوه
◊ بات فلان: فلانکس زنی هینا ◊ اباته: شهو
هیشتی بهه نیزی نهدا ◊ بیبت البیبت: خانووی
دروست کرد ◊ بیبت القوم: شهو لهناکاو هیرشی
بو بردن و چووه سهریان زبانی بیگه یاندن ◊
البیات: نیومشهو ◊ البیبت: خانوو مال، شوینی
تیدا جهوانهوه ◊ تهختی مال ◊ کهعبه می پرورز،
(بیت الله): مزگهوت (بیت الرجل) خیزانمکه می
(بیت الشعر) شیعی خاومن وهزن و قافیه
کهپیک هاتبی لهصهدرو عه جز (بیت القصید)
جوانترین دیری قهصیده ◊ مهبهستی سهرمکی
لهفسه و گفتو گو ◊ البیوتته: نهوددانهن
کهناکهون ◊ بیع بالامر: بهنهینی ههوالی بی
کهیاند ◊ البیحان: نهوکسه می نهینی خوی
دهدرکینی.

باہ یبنا: تیداچوو ◊ اباده: لهناوی برد، فهوتاندی
◊ البیبا: ساراو چولهوانی ◊ البیدانه:
کهرمکوی ◊ المید: فهوتینهری چرو جانهمر ◊
البیتر: خمرمان، کومه له گهمی سورکراو دوی
گیرمکردن ◊ البیبق: شارهزاو چاوساغی
رنبواران ◊ البیبق: نالای گهوره ◊ البوقراطیه:
فهرمانرهوایی کردن لهرنگی فهومانبه ره پلهو
پابه بهرمزماکهوه ◊ البیتره: بیشه می راهیتانی
بازو هه لو.

باسی بیبا: تمکه بیوری بهسمر خهک دا کردو
نهزیمتی دان. ◊ باضت الدجاجة: مریشکه که
هینکه می کرد.

باض السحاب: ههورمه که بارانی باراند ◊ باض
العدو: شورکه دارمه که وشک بوو ◊ باض القوم:
چوو بهنای نهو قهوهوه ◊ اباض الشیئ:
شته که سبی بوو ◊ ابیض الرجل والمرأة: زن و
میردمه که سبی بیست بوون ◊ بیض: پویشکی
سبی له بهر کرد ◊ بیض الشیئ: سبی کرد،
شته که می بهرنگی سبی بویه کرد ◊ ابیض: سبی
بوو ◊ ابیاض: ورده ورده سبی بوو.

الابیض: نهوشته می رنگی سبی تیدا بی ههموی
سبی بی ◊ البیاض: رنگی سبی ◊ شیر ◊
البیضاء: مینیهی (الابيض) ◊ خور ◊ البیضه:
هینکه می بالنده ◊ کلاو خوده ◊ بیضه السدار:
ناومراستی خانوو ◊ بیضه الصیف: گهرمای
هاوین ◊ البیاض: وهستای سپیکاری ◊ کهج
فروش ◊ هینکه فروش.

تبطر: بهزوره ملی خوی کردوه به بزیشکی نازل
◊ البیطار: بزیشکی نازل ◊ البیطرة: پیشه می
بهپتسهرکاری میهنه می بزیشکی نازل.

بمیردا ◊ تَبَيَّنَ الشَّيْءُ: ناشکرا بوو رون بوو ◊
 تَبَيَّنَ الشَّيْءُ: لهشتهکه وردبووه ◊ استبان:
 دمرکهوت و رون بووه ◊ البان: جوړه
 تهلأقدانیکه کهپیاومکه ناتوانی زنهکی
 بغاتموه ژیر نیکاحی خوئی ◊ البانة: مال و
 سامانیکه تاپبمت دمکری بهمکی لهکورپی
 نوماله ◊ البیان: بهلگه ◊ دهمو هسهی رموان و
 شیرین ◊ قسمو باسی: کهحقیقهتی ومزع رون
 بکاتموه ◊ البیان: نامیریکی موسیقایه.

بَيَّنَ بَيْنَ: حالمتیکه لهنیوان دووشت دا ◊ البین:
 بویشایی نیوان زموی و نهستیرومان ◊ البین:
 رون و ناشکرا ◊ زهمانرموان و هسهجوان.

البینة: بهلگهی رون و ناشکرا.

البی: کهسیکه همتیو مچبی و بی نهصل و فصل
 بی.

باغ عليه القاضي ضيعته: دادومر مالی کابرای فروشت
 بمبی نهومی رازی بی ◊ باغ علی بیع أخیه: خوئی
 خزانده ناو مامهلهی فروشیارو کپیارموه ◊
 أباهه: شتهکهی رانواند بو فروشتن ◊ ابتاهه:
 مالهکهی کپی ◊ تبايعا: گرتبمستی
 فروشتهکهیان مؤر کرد ◊ البیاعة: کالو شت و
 مهک ◊ البیع: گورپنهومی مالی نرخداره بهمالی
 نرخداره البیعة: عیبادهتخانهی مسمیحیهکان ◊
 البیوع: نهوکسهی باش بزانی شت بفروشی ◊
 دهلالی فروشتن.

باغ الدم بغا: خوینکه هه لچوو هروزمی هیئا ◊
 تبیغ الماء: ناومکه بهتموزم لهشوینی
 هاتنهدمرموهی فیچقهی کرد، هه لخوا ◊ تبیغ
 اللبن: شیرمکهی زور بوو.

ببفر: لهشوینیکهوه گواستی یهوه بو شوینیکی تر ◊
 ببفر المكان: نهوشوینهی کرده مهنزل و شوینی
 حهوانهومی خوئی ◊ الببفرأ: دبزی کهورمو
 بهرفراوان ◊ الببفرأ: وردمگیاو گزی ناو قهغهزاو
 بیسهلان و زونگاو.

بان منه رعه: دورکهوتهوه، لسی جیا بووه ◊ بان
 الشی بیانا: شتمکه ناشکرا بووه رون بووه ◊ بان
 الشی: شتهکهی ناشکرا کردو رونی کردموه ◊
 بان الشی بیئا: جیای کردموه لسی دابری ◊
 أبان ابتاهه: کههکهی خوئی بهشودا ◊ بایته:
 لسی جیابووومو جی هیشت ◊ بیین:
 ناشکرا بوو رون بووه ◊ بیین البنت: کههکهی

ورده نالتون و زیو پینش نهومی بتوینریتهمو
 بکری به قالب یان خشل ۵ التَّبْرِیر: شت.
 قَبِعَ الشَّيْءُ تَعَا: شوین شتهکه کهوت بهدو نهودا
 هات ۵ اَتَّبَعَتِ الْمَاشِيَةَ وَهَرَهَا: نازدهکه بووبه
 خاومن بیجوو ۵ اَتَّبَعَ الشَّيْءُ: شتهکه می کرده
 تابیع و پیومست به نهوموه ۵ تَابَعَ فُلَانٌ الْعَمَلَ
 او الکلام: فلانکس سرپرستی کارمکی
 کرد ۵ اَتَّبَعَ الشَّيْءُ: به دوی شتهکه دا رؤیشت و
 شوین بیی هه لگرت ۵ اَتَّبَعَ فُلَانًا بِالدِّينِ: داوای
 همرزمکی له فلان کردموه ۵ تَتَابَعَتِ الْأَشْيَاءُ:
 شتهکان به زنجیره بهدوی په کدا هاتن ۵
 اِسْتَبَعَهُ: داوای لیکرد شوینی کهوی ۵ التَّابِعُ:
 شوینکه وتوو، خزمه تکار ۵ التَّابِعِيُّ: نهو
 کهسانن به موسولمانی هاوه لانی پیغه مبریان
 دیتین و به موسولمانیش مردین ۵ التَّابِعُ: شوین
 کهوتوو لاسایی کهرموه ۵ التَّابِعُ: سیبهر ۵
 سازنی ههنگ ۵ التَّبَعِيَّةُ: نهومیه شتیگ شوین
 کهوتوو شتیگی تربین ۵ التَّبَعُ: توتن.

قَبِلَ فُلَانًا تَبَلًا: تۆله می له فلان کهس کردموه ۵ قَبِلَ
 الطَّعَامَ: به هارات و زمرده چهوه و نهو جوړه
 شتانه می له چی شتهکه کرد ۵ التَّابِلُ: نهو
 دهرمان و هاروامو تامانه می تیکه له به چیشت
 دمگری ۵ التَّبَالُ: فروشیاری دهرمانی کیشت و
 زمرده چهوه و به هارات.

قَبِنَ: تیکه می و جوان له کارمکانی وردبووه ۵ قَبِنَ
 الْمَاشِيَةَ تَبْنًا: کای کرده نالقی نازده کهکان ۵ التَّبْنَانُ:
 کا فروش ۵ التَّبْنَانُ: دهر پیه می کورته دمگاته

تَابًا تَأْتَا: (پیتی) تیی له قسه کانیدا زور دوباره
 کردموه به هو می همیونی عمییک له زمانیدا ۵
 التَّاءُ: کهسیکه له قسه گردنیدا زور پیتی (ت)
 دوباره بکاتمهوه ۵ اَتَّارَةُ الْبَصَرِ: جاوی به دودا
 کپرا قَاوُ الْجِرْحُ تَأْزَا: برینه که گوشته و زونی
 هینا بهوه.

تَقِيَ الرَّعَاءُ تَأْفَا: زمره که پرپیو ۵ تَقِيَ الْفَرَسُ:
 نه سپه که نیشاتی په یاد کرد ۵ اِتَّقَ الرَّعَاءُ
 وهره: زمره که می پر کرد ۵ اَلْمِثَاقُ: نادمه میزادی
 توورمو زوو هه لچوو ناماده بو شهر ۵ التُّرَامُ:
 مرواری، صهدهف ۵ التُّؤَامِيَّةُ: دورو مهرجان ۵
 التُّؤَمُ: دوو لانه، مندالیک له که له برای یا
 خوشکی له دایک بووی ۵ اَلْمِثْمَامُ مِنَ النِّسَاءِ:
 نهو نافرتمیه که هموو جازئی بهسکیک دوو
 مندالی بین.

تَبَّ فُلَانٌ: فلانکس تیدا جوو به گوشت جوو فهوتا
 ۵ تَبَّ: لاوازیوو پرپیو داهیزا ۵ تَبَّ الْحَمَارُ
 و غره: گویند ریزمکه پستی جدمو بوو،
 بریندار بوو ۵ تَبَّ الشَّيْءُ: شتهکه می بر پیه وه
 کو تایی بی هینا.

اَتَّبَ اللهُ قَرْعَهُ: خودا هیزو توانای که مکردموه
 زمعیفی کرد ۵ تَبَّبَ الْمَشَاءُ الطَّرِيقَ: ریبوار مکان
 رینگه که میان تهخت کرد به هو می زور پیدا هاتو
 چو کردنوه ۵ اِسْتَبَّ الْأَمْرُ: نیشه که باری خو می
 گرت و ریک کهوت و دامه زراو چیگر بوو ۵
 التَّابُوتُ: نهو یغدان و سندوقه می که کهل و پهلی
 تیدا هه لدمگری سندوقه می له بهرد یا له دار
 دروستکراو لاشه می مردوو می خراوه ۵ التَّبْرُ:

تَرْبَسَ الْبَابُ: دمرگاهى داخست ۵ التَّرْبِيسُ: تۆربين، ناميرنيكه ههلههخوون بۇنهوهى هيىزى ههوا يان بوخار يان ناوى به تهووم بگووړئ بۇ هيىزىكى ميكانيكى. ۵ قَوْحٌ تَرْجًا: خووى پمنهان كرد ۵ قَوْحٌ تَرْجًا: كارمهكى لى نالووزبوو، نيشهكهى لى شيوا ۵ التَّرْجُ: نارنج ۵ قَوْحَمٌ كَلَامٌ غَيْرُهُ: له زمانيكهوه ناخاووتنى يهكيكى ترى وهرگيپرا بؤسهر زمانيكى تر ۵ قَوْحَمٌ لِفَلَانٍ: زينامهى فلان كهسى نووسى، باسكرد ۵ التَّرْجَمَانُ: وهرگيپ ۵ التَّرْجَمَةُ: زينامه. ۵ قَوْحٌ تَرْحًا: خهفتهبار بوو ۵ اَتْرَحَهُ: خهفتهبارى كرد ۵ المُتْرَحُ: زيانى كوله مهرگى ۵ تَرَّ الرَّجُلُ: بياومه خووى دارشتو جهستهى پرپووه، نيسقانى تيراو بوو ۵ اَتْرَأَ المُضْطَرُّ: نهمداهمهكهى برپهوه ۵ التَّرُّ: بمنى تهناف ۵ قَوْرُزٌ: وشك بووه جرح بوو ۵ قَرَزَ فُلَانٌ: فلان برسى بوو ۵ قَرَزَ اللّٰحْمَ تَرَزًا: گوشتهكهى وشكهى بوو ۵ قَرَزَ المَاءَ تَرَزًا: ناومهكه بوو به سههول ۵ التَّرَازُ وَالتَّرَازُ: مردنى كتوپر ۵ التَّرْزِيُّ: خهميات، جل دروو ۵ التَّرَاسُ: خاوون تير، تير هرؤش ۵ التَّرْسُ: تيركمر ۵ التَّرْسُ: تير ۵ التَّرْسَةُ: سولهحفاتى دمريا ۵ المِثْرَاسُ: نهو كؤسهپو تهگهراهنه كه لهبهردهم پيشرموى دوومن داهنرئ ۵ المِثْرَسُ: نهو شتهى له ناومهوه دمرگاي هئ داههخرئ. ۵ قَرُوصُ الشَّيْءِ تَرَاصَةٌ: شتهكه هاپم كراو زهبت كرا ۵ قَرُوعَ الإنَاءِ: هاپمهكهى پرکرد. ۵ اَتْرَعَ الإنَاءُ: هاپمهكهى پرکرد ۵ قَرَعَ الْبَابُ: دمرگاهى داخست ۵ تَرَعٌ: پهلهى كرد ۵ الأَتْرَعُ مِنَ السَّيُولِ: لاهاوونك براوپهري شيومهكه بئ ۵ التَّرْعَةُ: دهمى جوگا، ليوارى جوگهى ناو. ۵ قَرِيفَ النَّبَاتِ: گياو گزو روومهكه

سمر نهزنوؤ شهرمگا داهمهوش ۵ التَّيْنُ: كا ۵ وردكراوى لاسكى گهنم و جو ۵ التَّيْنِيُّ: كايى، رهنك كايى ۵ المَتَّيْنُ: كادبن ۵ التَّجَابُ: نهوهى دمتويتمهوه له بهرده زيو.

تَجَرَ: خهريكى كارى بازرگانى و نالو ويره ۵ تاجَرَ فُلَانٌ فُلَانًا: فلان بازرگانى لهگهه فلاندا كرد ۵ التاجر: نهو كهسهپه خهريكى كارى بازرگانى و كرين و فروشتن و شارمزاى باشى لهو بوارمدا همبى ۵ المتجر: شوپنى بازارو بازرگانيكردن ۵ قَحَّتْ: زير، پيچهوانهى (فوق) سمر ۵ تَحْتَهُ: جولاندى، راي وشاندا. ۵ التَّحْتَةُ: دهنكى جمو جولى روييشتن ۵ اَتْفَهُ: ديارى پيدا، ديارى بۇ نارد ۵ التَّحْفَةُ: عمدتيكهو ناياب ۵ المتحف: موزهخانه. ۵ التَّحْتَةُ: سبورى هوتابخانه.

قَحَّ المَجِينُ وَغَرَهُ: ههويهرمه ههلات ۵ قَحَّ فُلَانٌ: فلانكس نارمزوى خواردنى نهما ۵ السَّحُّ: ههويهرى ترشاو، ههويهرى شل.

قَحَّدَ المَالَ: مالو سامانى پهنكهوه نا ۵ السَّحْمُ: سنورو بهرزينى نيوان دوو ملك دوو ولات ۵ تَسْرَجُ: بالندهپهكه له بيپرى پهلهومرى مريشك ناسا له ولاتى فارس دا ههپه ۵ التَّسْرَةُ: بهرگريگردن ۵ تراجيديا: تراژيديا ۵ تراخوما: چاو هيىشه.

قَوَّبَ الشَّيْءَ تَرَبًا: گلى خسته سمر ۵ قَوَّبَ تَرَبًا: گل و خوولى ريكهوت ۵ قَوَّبَ الرِّيحُ: باپهكه گل و خوولى هيىنا ۵ قَوَّبَ فُلَانٌ: فلان كس همزار كهوت ۵ تَتَرَّبَ: خووى له قورو خوولدا وهردا ۵ التَّرَابُ: نيسقانى سينگ ۵ التَّرَابُ: زموى نهرمهلان ۵ التَّرَابُ: گل و خوول ۵ لاسكى تهشى، نهو شوينهى ريسراومهكى لهسمر ههلهمكرو ۵ التَّرْبَاءُ: گل و خوول ۵ زموى ۵ التَّرْبَةُ: گل ۵ سروشتى زموى ۵ التَّرْبِيَةُ: گهنمى سوور، گوله گهنم.

قَسَسَ نَفْسًا: هه‌له‌نگوتو ره‌به‌ووړو كهوته سهر
زه‌وى. **قَسَسَ** الله فلاناً: خودا فلان كسى
له‌ناو‌بريدو فه‌وتاندى **القَسَسُ**: شه‌رو نه‌گبه‌تى
التَّعَلُّ: گهرمى خوړكى هيلنجاوې.
اتَّقَبَهُ: عمه‌بىدارى كرد. **تَفْتَع** كلامه: فه‌سه‌كانى
دوو‌باره كردنه‌وه‌و رونى نه‌كردنه‌وه.

قَفَّرَ ثُغْرًا: هه‌لقولا، هه‌لرزا.

قَفِي ثَغْنًا: رهى هه‌لساو سوور بووه. **تَفْتَف**: چلكن
بوو دواى نه‌ومى خاوېن بوو. **قَفِي** ثَغْنًا: ريش
تاشين و رُون له‌خودان و خو ئارايشدانى واز لى
هينا، چلكن بوو **التَّفْتُ**: نه‌و حال و مزعميه
توشى نيجرام به‌ستوى حج دمبى **التَّفْعَةُ**:
سنيوئى دايه **التَّفَاحُ**: سنيو (جوړمه‌كانى سنيو
زورن). **التَّحْفَةُ**: باغى سنيو.

قَفَّ ثَغًا: تفى كرد، تفى ليكرد: **الثَّفُ**: چلكى ژېر
نينوك **التَّفَاف**: پياوى خوړپړى و ناكه‌س
به‌چه.

قَفَّلَ تَفْلًا: تفى كرد. **قَفَّلَ** تَفْلًا: بۇنى جه‌سته‌ى
گوړا **التَّفَلُّ**: بۇنى جه‌سته‌ى گوړى. **التَّفْلُ**
والتَّفْلُ: ريوى يان بيچووه ريوى. **التَّفْلَةُ**:
قاپيکه تفى تيدمكړى **التَّفْنُ**: چلك و دژوئى.

قَفَّهَ الرَّجُلُ: بياومكه هيچ و پوچ و نه‌حمق
دمرچوو، بى نرخ بوو. **قَفَّهَ** الطَّعَامُ: خواردنه‌كه
بى تام و له‌زمت بوو.

قَفَّنَ أَرْضَهُ: ناوى له زه‌ويه‌كه‌ى گرت بۇنه‌ومى
به‌پيت بى و خيرو فه‌رپيدا. **التَّفْنُ**: پياوى
عاقل و زيره‌ك.

تَكْتَك البَطِيخُ: پيى له كاله‌كه‌كه ناو پليشانديه‌وه. **تَكْتَك**
التكْتِك: شارمزاى له دانانى پلانى شه‌ر
له‌مه‌يدانى شه‌ردا بۇ سو‌باو هيزى چه‌گدار.

ته‌رو تازهو ناسك بوو **اتَّزَفَ** فلان: فلان
سو‌ربوو له‌سهر به‌غى و گو‌م‌پا‌بوون و
خراپه‌كارى. **اتَّزَفَ** فلاناً: نازو نيعمه‌تى
به‌سهر فلان دا رشت و به‌ناز په‌روم‌دميكرد. **اتَّزَفَ**
النعمَةُ فلاناً: نازو نيعمه‌ت وى له فلان
كه‌س كردوو له‌خوى بايى بى. **تَتَّرَفَ**: كهوته
ناو نازو نيعمه‌ته‌وه. **التَّرْفَةُ**: نازو نيعمه‌ت.

التَّرْفَاسُ: زوربه‌ى جوړمه‌كانى كارگ. **تَرَفًا** فلاناً
تَرَفًا: له‌گهردى فلانى دا **التَّرْفَةُ**: بينه قاقا.

تَرَك الشَّيْءَ: شته‌كه‌ى وه‌لاناو وازى لى هينا **تَرِكَ**
فلان: فلان كه‌س ئاه‌رمئىكى كه‌س نه‌ويستى
مارم‌كرد **التَّرَك**: تاه‌ميكن له مه‌غو‌له‌كان **التَّرِكَةُ**: ميرات **التَّرِيكَةُ**: گه‌وره كچى فه‌يره‌و
خوازبيني نه‌كراو **التَّرَامُ**: شه‌مه‌نده‌مهر.

التَّرْمُسُ: دره‌ختيکه دهنكه به‌ريكى زور تالى هه‌به
التَّرْمُسَةُ: جوړه ترمزتيکه شتى سارد يان گهرم
بۇماو‌مه‌به‌كه تپيدا هه‌لدمگري **التَّرْمُسَةُ**: ژېر
زه‌مين، سهر‌داب.

التَّرْمَةُ: ساراو جو‌له‌وانى.

تَرَى تَرِيًا: له كاركردندا ته‌مه‌ل و له‌سهره خو‌بوو،
ته‌مه‌لى كرد.

تَسَعَ الْقَوْمَ: به‌هوى خو‌يه‌وه خه‌لكه‌كه‌ى كرد به
نو‌كس، **تَسَعَ** الشَّيْءَ: نو‌يمكى هه‌لكرت **تَسَعَ**
القَوْمَ: فه‌ومكه بوون به نو **التَّسَاعَا**:
روژى نو‌يمى مانگى مو‌حه‌رم. **التَّسَعُ**:
به‌شيك له‌نو بمش، **التَّسَعَةُ**: ژماره‌ى دوا ژماره
هه‌شت و پيش ژماره (ده).

تَفَّهَبَ ثَغًا: ماندوو بوو، برستى لى برا، **تَفَّهَبَ** فلان
فى كلامه: فلان كه‌س له فه‌سه‌كردندا زمانى گيرا
تَفَّهَبَ الشَّيْءَ: شته‌كه‌ى راته‌كاند.

قَلَّ الْمَاءُ: ناومکه دلۆپه دلۆپه هاته خوارموه
 داچۆرا. ◊ قَلَّ فَلَانًا تَلًا: فلانکس به عمرزیداداو
 خستی، کوشتی ◊ رمبهو روو بهسمر دهمدا
 خستی ◊ قَلَّ النَّاقَةُ: حوشترمهکی بیخدا، ◊ قَلَّ
 الْمَاءُ: ناومکهی دلۆپه دلۆپه پالاوت ◊ تَلَّه: خستی،
 کوشتی. ◊ التَّلَلُ: گومرا، ◊ التَّلَالَةُ: گومرایی: ◊ التَّلُّ: نهو گردو گردوئکانهن که
 لهناستی روبهری زهوی دهووروبهریان بهرزترین
 ◊ التَّلِي: مهري سهربرپاو. ◊ التَّلُول: ههرشتیک
 بهناسانی کونترۆل نهکری. ◊ التَّلِيلُ: بههیزو
 توانا ◊ رمبی جههقیندراو ◊ التَّلِيمُ: جوتیار،
 سهپان و ومرزیر ◊ التَّلْمُود: کومهئیک
 تمعلیمات و داب و نهمرتی نایینی جولهکهیه که
 دهماو دم له مالهکانیانهوه گپرداومهتهوه. ◊
 التَّلْمِيذُ: فوتابی زانست ◊ فوتابی پچوک کهله
 فوتابخانهکاندا دمرس دهخوینن.

قَلَّه: عهقلى نهماوه ◊ اَتَلَّ الشَّيْءُ: شتهکهی
 فهوتاند، اَتَلَّ فَلَانًا الشَّيْءُ: شتهکهی لهبیر فلان
 کهس بردهوه لئیی گوومکرد. ◊ اِتَّلَّه:
 سهرگهردان بوو دلنه راوکئی تووش بوو. ◊
 اَتَّلَّه: بیابانی سامناک و فهوتینهر.

قَلَّ لُزًا: شوینی کهوت ◊ دواکهوت ◊ تلا کتاب
 و غیره تلاوة: خویندییهموه ◊ قَلِيَ تَلِي: دواکهوت
 ◊ اَتَلِيَ فَلَانًا: پیش فلان کهوت ◊ اَتَلِيَ فَلَانًا عَلَي
 فَلَانٍ بِحَيٍّ: فلان کهسی حهوالهی سهر فلان کرد
 بۆ وهرگرتنی حهقهکهی. ◊ قَلِيَ: راست بووه بۆ
 نهنجامدانی نوپز ◊ تَلِيَ الشَّيْءُ: شوین نهوشته
 کهوت. ◊ تَتَلَّتِ الْأُمُورُ وَالْأَشْيَاءُ: روداو مکان
 بهشوین بهکدا هاتن، شتهکان ریزبوون. ◊ تَتَلَّى:
 شوینی کهوت ◊ مَالٌ وَسَامَانِيكى زُورِي
 پیکه ومنا. ◊ اسْتَتَلَى فَلَانًا: داوای له فلان کهس

اسْتَتَلَّ التَّحَةَ رِبَهَا: دوختینی له دمربیکه ههئکیشا. ◊
 اسْتَتَلَّ بِالْحَرِيرِ: دوختینی له قوماشی حریر
 دروست کرد. ◊ التَّلَكُ: نهوشتهیه دوختینی پئ
 لهدمربئ ههئمهکیشری، ◊ التَّكِيَةُ: خانوویمکه
 تابیمت دمکری بۆ کۆبوونهوه و زیکری
 دمرویشان. ◊ التَّلْبُ: خهساربوون و فهوتان و
 تیدا جوون ◊ التَّلْبُ: بیجووی ماکهری کئیوی
 نهگهر تمهمنی سالیک بی.

تَلَّتْ الشَّيْءُ: به تووندی شتهکهی راپسکاوت. ◊ قَتَّلَ
 فَلَانًا: فلان کهسی خسته فهلهق و نارهحهتمیهوه.
 قَلَّدَ الرَّجُلُ بِالْمَكَانِ فِي الْقَرَمِ تَلْدًا: پیاومکه مایهوه،
 جیگیر بوو، نیشهجئ بوو. ◊ اَتَلَّدَ الرَّجُلُ:
 پیاومکه بوو بهخاومن مال و سامانیکی باش و
 رهسمن ◊ التَّلَادُ: مال و سامانی کۆنینه و
 رهسمن و ساغو بی عهیب. ◊ التَّلْدُ: بیجووی
 ههئو.

قَلَّعَ الرَّجُلُ تَلْعًا: پیاومکه ملی دریزبوو، بالای
 بهرزبوو ◊ اَتَلَّعَ الرَّجُلُ: پیاومکه ملی دریزکرد
 (اَتَلَّعَتِ الْمَرْأَةُ الْحَسَاءُ): نافهمته جوانهکه سهری
 بهرزکردهوه بۆنهوهی تهماشاکهران چاویان پئ
 بکهوهی ◊ تَتَلَّعَ فِي مَشْيِهِ: لهروپشتن دا ملی
 دریزکردو سهری بهرزکردهوه. ◊ تَتَلَّعَ لِلْأَمْرِ:
 کارمکهی دیاریکردو جووه بنج و بناوانی. ◊
 اسْتَتَلَّعَ لِلْغَيْبِ: جووه بنج و بناوانی ههوالهکه. ◊
 التَّلْمَعَةُ: تهپۆلکه، نهوهی لهزهوی بهرز
 بووبیتهوه، شوینی ههئرزانی ناو له بهرزاییهوه
 بۆ نزماپی.

التلغراف: بروسکه.

قَلَّفَ تَلْفًا: فهوتا، تیکچوو، لهکارکهوت ◊ اَتَلَّفَهُ:
 فهوتاندی، لهکاری خست.

کرد شوینی بکهوئ ۵ التَّمْرُ: همرشتیک دوا شتیک بکهوئ ۵ التَّمْلِي: کهمتیک زور سویند بخوا ۵ التَّرَالِي: سمت و باشوو.
 اَتَمَرَ الرُّطْبُ: بمرسیلهکه بووبه خورمای گهمیوو بیگهپشتوو. ۵ اَتَمَرَ فَلَانٌ: فلان کهمس خورمای زور بوو. ۵ تَمَرَ الرُّطْبُ: خورما تهرمهکی وشک کردهوه، مشتاخی نایهوه. ۵ تَتَمَّرُ: خورمای خوارد ۵ تَتَمَّرَ اللَّحْمُ: گوشتهکی پارچه پارچه کرد. ۵ التَّامِرُ: خاومن خورما. ۵ التَّمْرُ: بمری دارخورما به وشکهومبووی.

تَمَرَ الحَنَاءُ: گوله خهنه. ۵ التَّمَارُ: خورما فروش.
 تَصَكَ السَّامُ تَمَكًا وَتَمُوكًا: دوگی حوشترمه بمرزیوو دریزوووه ۵ التَّمَاكُ: همبوچکی دوگی حوشتر: ۵ التَّمَامُلُ: رومکیکه ومکوو کولهکه.

تَمَّ تَمًا وَتَمَامًا: تهواووو، پتهوو بههیزووو ۵ اَتَمَّتِ الحَامِلُ: نافرته سک برمه کاتی مندالبوونی نزیک بووه ۵ اَتَمَّ القَمْرُ: مانگ بوو بهمانگی شوی جوارده ۵ اَتَمَّ الشَّيْئُ: شتهکی تهواوکرد. ۵ تَمَّ عَلَى الجَرِيحِ: بریندارمهکی گوشت. ۵ تَمَّ الصَّبِيُّ: نوشتهو جادووی بمر مندالمکهوه کرد. ۵ التَّتَمَّةُ: تهواوگر، همر شتیک شتیک تری بی تهواوبی. ۵ التَّمَامُ: تهواوی شت ۵ لیل التَّمَامُ: دریزترین شهو لسالدا ۵ التَّمَامَةُ: باهی ماندهی شت.

تَمَّ تَمًّا وَتَمَامًا: تهواووو، پتهوو بههیزووو ۵ اَتَمَّتِ الحَامِلُ: نافرته سک برمه کاتی مندالبوونی نزیک بووه ۵ اَتَمَّ القَمْرُ: مانگ بوو بهمانگی شوی جوارده ۵ اَتَمَّ الشَّيْئُ: شتهکی تهواوکرد. ۵ تَمَّ عَلَى الجَرِيحِ: بریندارمهکی گوشت. ۵ تَمَّ الصَّبِيُّ: نوشتهو جادووی بمر مندالمکهوه کرد. ۵ التَّتَمَّةُ: تهواوگر، همر شتیک شتیک تری بی تهواوبی. ۵ التَّمَامُ: تهواوی شت ۵ لیل التَّمَامُ: دریزترین شهو لسالدا ۵ التَّمَامَةُ: باهی ماندهی شت.

تَمَّ تَمًّا وَتَمَامًا: تهواووو، پتهوو بههیزووو ۵ اَتَمَّتِ الحَامِلُ: نافرته سک برمه کاتی مندالبوونی نزیک بووه ۵ اَتَمَّ القَمْرُ: مانگ بوو بهمانگی شوی جوارده ۵ اَتَمَّ الشَّيْئُ: شتهکی تهواوکرد. ۵ تَمَّ عَلَى الجَرِيحِ: بریندارمهکی گوشت. ۵ تَمَّ الصَّبِيُّ: نوشتهو جادووی بمر مندالمکهوه کرد. ۵ التَّتَمَّةُ: تهواوگر، همر شتیک شتیک تری بی تهواوبی. ۵ التَّمَامُ: تهواوی شت ۵ لیل التَّمَامُ: دریزترین شهو لسالدا ۵ التَّمَامَةُ: باهی ماندهی شت.

تَمَّ تَمًّا وَتَمَامًا: تهواووو، پتهوو بههیزووو ۵ اَتَمَّتِ الحَامِلُ: نافرته سک برمه کاتی مندالبوونی نزیک بووه ۵ اَتَمَّ القَمْرُ: مانگ بوو بهمانگی شوی جوارده ۵ اَتَمَّ الشَّيْئُ: شتهکی تهواوکرد. ۵ تَمَّ عَلَى الجَرِيحِ: بریندارمهکی گوشت. ۵ تَمَّ الصَّبِيُّ: نوشتهو جادووی بمر مندالمکهوه کرد. ۵ التَّتَمَّةُ: تهواوگر، همر شتیک شتیک تری بی تهواوبی. ۵ التَّمَامُ: تهواوی شت ۵ لیل التَّمَامُ: دریزترین شهو لسالدا ۵ التَّمَامَةُ: باهی ماندهی شت.

تَمَّ تَمًّا وَتَمَامًا: تهواووو، پتهوو بههیزووو ۵ اَتَمَّتِ الحَامِلُ: نافرته سک برمه کاتی مندالبوونی نزیک بووه ۵ اَتَمَّ القَمْرُ: مانگ بوو بهمانگی شوی جوارده ۵ اَتَمَّ الشَّيْئُ: شتهکی تهواوکرد. ۵ تَمَّ عَلَى الجَرِيحِ: بریندارمهکی گوشت. ۵ تَمَّ الصَّبِيُّ: نوشتهو جادووی بمر مندالمکهوه کرد. ۵ التَّتَمَّةُ: تهواوگر، همر شتیک شتیک تری بی تهواوبی. ۵ التَّمَامُ: تهواوی شت ۵ لیل التَّمَامُ: دریزترین شهو لسالدا ۵ التَّمَامَةُ: باهی ماندهی شت.

تَمَّ تَمًّا وَتَمَامًا: تهواووو، پتهوو بههیزووو ۵ اَتَمَّتِ الحَامِلُ: نافرته سک برمه کاتی مندالبوونی نزیک بووه ۵ اَتَمَّ القَمْرُ: مانگ بوو بهمانگی شوی جوارده ۵ اَتَمَّ الشَّيْئُ: شتهکی تهواوکرد. ۵ تَمَّ عَلَى الجَرِيحِ: بریندارمهکی گوشت. ۵ تَمَّ الصَّبِيُّ: نوشتهو جادووی بمر مندالمکهوه کرد. ۵ التَّتَمَّةُ: تهواوگر، همر شتیک شتیک تری بی تهواوبی. ۵ التَّمَامُ: تهواوی شت ۵ لیل التَّمَامُ: دریزترین شهو لسالدا ۵ التَّمَامَةُ: باهی ماندهی شت.

تَمَّ تَمًّا وَتَمَامًا: تهواووو، پتهوو بههیزووو ۵ اَتَمَّتِ الحَامِلُ: نافرته سک برمه کاتی مندالبوونی نزیک بووه ۵ اَتَمَّ القَمْرُ: مانگ بوو بهمانگی شوی جوارده ۵ اَتَمَّ الشَّيْئُ: شتهکی تهواوکرد. ۵ تَمَّ عَلَى الجَرِيحِ: بریندارمهکی گوشت. ۵ تَمَّ الصَّبِيُّ: نوشتهو جادووی بمر مندالمکهوه کرد. ۵ التَّتَمَّةُ: تهواوگر، همر شتیک شتیک تری بی تهواوبی. ۵ التَّمَامُ: تهواوی شت ۵ لیل التَّمَامُ: دریزترین شهو لسالدا ۵ التَّمَامَةُ: باهی ماندهی شت.

تَمَّ تَمًّا وَتَمَامًا: تهواووو، پتهوو بههیزووو ۵ اَتَمَّتِ الحَامِلُ: نافرته سک برمه کاتی مندالبوونی نزیک بووه ۵ اَتَمَّ القَمْرُ: مانگ بوو بهمانگی شوی جوارده ۵ اَتَمَّ الشَّيْئُ: شتهکی تهواوکرد. ۵ تَمَّ عَلَى الجَرِيحِ: بریندارمهکی گوشت. ۵ تَمَّ الصَّبِيُّ: نوشتهو جادووی بمر مندالمکهوه کرد. ۵ التَّتَمَّةُ: تهواوگر، همر شتیک شتیک تری بی تهواوبی. ۵ التَّمَامُ: تهواوی شت ۵ لیل التَّمَامُ: دریزترین شهو لسالدا ۵ التَّمَامَةُ: باهی ماندهی شت.

ثَاخٌ لَهُ الشَّيْءُ تَوْحًا: بؤی دستمبمر بوو ۵ تاوره: جار له دو اجار بؤی گه پرایه وه ۵ التورهُ سمفرو نماینده له نئیو گهل و نمته ومدا ۵ التوراة: نامه ی ناسمانی که بؤ حمر زمتی موسا نیر در او وه تا بیهمه به بمنو نیر اسرائیلییه وه.

ثَافٌ بَصْرَةٌ تَرَفًا: همیشه سمیری نه وشته ی کرد ۵ ثَافٌ بَصْرَه عَنْه: چاوی لی لاداو چیدی سمیری نه کرد ۵ التافه: عمیب ۵ زنده ۵ پیویستی.

ثَاقٌ تَوْفًا: حمزی لی کرد، سؤزی بؤ بیوو ۵ ثاق علیه: سوربوو له سمیر رینک و پینک کردنی نه و کاره ۵ ثاق منه: لئی ترسا ۵ تترق الی الشئی: حمزی له وشته کرد.

الثَّالُّ: بیچووه همنگ، پوره همنگ ۵ التورَةُ: سیحرو جادو، مورونکه نافرمت به کاری دمهینن بؤنه وهی لای میردمکه ی خو شه ویست ببی ۵ توم الصبئی: گواری له گوئی منداله که کرد ۵ التورمة: گواری گول گوره.

ثَاهٌ فِي الْمَفَاةِ: رینگای لی گووم بوو ۵ تاه فی الأرض: بمناو زهوی دا رؤی بی سمیر گهردانی ۵ توهه: رینگای لی گووم کرد ۵ التورهُ: ساتیک له شهو یان له رؤز.

تَوَى الْمَالَ تَوَى: ماله که به فرجوو هیوای گهرانه وهی لی ناکری.

تَوَى الْإِنْسَانَ: ناده میزادمه که له ناو چوو ۵ التوراة: شوینی به هیلاکچوون وهوتان.

ثَاحٌ لَهُ الشَّيْءُ تَيْحًا: شته که بؤی دستمبهر بوو ۵ ثاح له الأمر: به سمیر کارمه کی بالآ دست بوو ۵ الثَّيْحَانُ وَالثَّيْحَانُ مِنَ الرِّجَالِ: پیاویکی وایه خو لهشت هه له محورتینن و له نا کا ما تووشی به لاو کاره سات دمهین ۵ المِثْيَاحُ: پیاوی که زور عه جول و جمو جول که ربین، خو تیهه له قوتین

بئ ۵ التید: هیدی و هیمن ۵ التیر: نیر که ۵ التیار: جمو جوئیکی سمیرانسمیری له ناوی دهریا لوشه کانداندا.

ثَاوٌ تَيْزًا: توندو پته و بوو ۵ تاز فلاناً تیزاً: به سمیر فلان که سدا بالآ دست بوو ۵ تئیز فی مشیته: له رؤیشتندا هه لبه زو دابهزی کرد ۵ تاس الجذنی تئیساً: بیچوه بزنه که بوو به نیرییه همره ۵ تئیس فرسه: جوانو نه سه که ی راهینا ۵ التئیس: نیرینه ی بز و ناسک و حیوانه کیوی نه گمر ته مهنی له ساتیک تئیه ری.

ثَاعٌ الْجَمَلُ: به سته له که و سه وه له که توایه وه و رؤی ۵ قاع السبل: سونبوله که هه ندیکی وشک بووه و هه ندیکی به تمیری مایه وه ۵ ثاع الی الشئین: حمزی له وشته کرد ۵ قاع الطریق: رینگا که ی بری ۵ اتاع فلان: فلانکس رشایه وه ۵ تئیع بالثئین: شته که ی به دست گرت.

تَتَابَعُ فُلَانٌ: به سوربوونه وه به ره و پیری شه رجوو حمزی لی بوو ۵ الاتئیع: نه و کهسه ی به له بکا بؤ نه حمقه ی و نه قامی ۵ التئیع: نه و شله مهنییه که به سمیر زهویدا رهوان ببی ۵ التئیعهُ: جل سمیر بز و مهر، نه ندازی زمکات (نیصابی زمکات) ۵ التئیرهُ: گرانه تا نه خو شیه کی گواستراومه.

ثَيْلٌ: رومکیکه له پیری (الجزایة) به له لاسکه که ی حبل و گوینی دروست دمکری ۵ تام تئماً: گوشه گیر بوو وازی له خه که هینا ۵ اتام: مهریکی سمیری ۵ تئمه الهی و الحیب: عشق و خو شه ویستی و دلداری، عه قل و هؤشی بر دووه ۵ التئیم: کؤیله ۵ التئیساً: سارای بان و پور ۵ التئیسهُ: مهریک له ماله وه به خیو بکری و شیرمه کی له ماله وه بدؤشری ۵ نوشته و میروی شین بوو دفعه ی چا و مزار.

أَتَاهَهُ رَيْگَايَ نِي گُووم كَرْد ۵ تَيْهه نَفْسَه: خَوِي
سەرگەردان كُرد.

التَّيْبَةُ: سَارَاو بِيَابَانِيك نِيشَانَهِي تَيْدَا نَهْبِن ۵
التَّيْبَان: مَن الرِّجَال: بِيَاوِي نَازَاو چَاو نَمْتَرَس.
التِّيوقْرَاطِيَّة: جُورِيكَه لِهَاسَاي بَهْرِيوَه بَرْدَن كَه
هَمْرَمَانِرَهْوَا دَمَسَلَاتِي نَائِبِيْنِي وَ دُونِيَايِي هَمْبِي.

التين: همنجیر ۵ التیان: همنجیر فرۆش ۵ المتانة:
زمووبیهك همنجیری زۆربیی.

قَاه تَيْهًا وَتَيْهَانًا: هِيَزُو لَوْتَبَهْرَزِي نَوَانْد ۵ قَاه لِي
الأرض: رَيْگَايَ نِي گُوومبُوو، بَمَسَمَرگەردَانِي
رُوَيْشْت ۵ قَاه بَصْرُهُ عَنْه: چَاوِي نِي هَه لَبُوَارْد ۵

الثوباء؛ باوئشك ۵ **ثانا** الغضب رِقو كينه‌كهی
 نیشته‌وه ۵ **ثاتا** مئة: لئی ترسا ۵ **ثبنت** الليلة:
 شه‌ومكهی سارد بوو ۵ **الثاد**: سرما ۵ شه‌ونم ۵
 خاك ۵ رومكی تمرو تازمو ناسك ۵ **الثاداة**:
 نافرمتی گیلو نه‌حمه‌ق ۵ **الثاداة**: نافرمتی
 گوشتن و قه‌له‌و.

ثار القیل ویه تاراً: تۆله‌ی کوزراومكهی ستاند ۵ **ثار**:
 فریای تۆله‌ سانندنومكهی كه‌وت ۵ **الثائر**:
 كه‌سیكه‌ همموو هه‌ول و ته‌قه‌لاه‌كهی بخاته‌ گه‌ر
 بؤ تۆله‌ ستانندنوه‌ له‌ بكوز.

ال له‌ المرض: نه‌خوشی بالوكهی توش بوو ۵ **ثائل**
جَسَدُه: بالوكه‌ له‌سمر جه‌سته‌ی دهركه‌وت ۵
الثؤلل: بالوكه‌.

ثای الحرز ثایاً: میرومكهی كون كرد ۵ **الثای** والثای:
 بیوه‌ جوون لیک هه‌لوشان ۵ **إبجاج** الرجل:
 پیاومكه‌ قه‌له‌وو كه‌ته‌ بوو ۵ **ثمب** ثاً: له‌
 سمرنه‌زنؤ دانیش ۵ **ثبت** ثباتاً و ثبوتاً: جینگیر
 بوو.

ثبت الأمر: کارمکه‌ راست دمرجوو جه‌سپا ۵ **البت**
الثیئ: نه‌و شته‌ی بمته‌واومتی زانی
 راستیبه‌كهی پیکا ۵ **البت** فلاناً: فلان‌كه‌سی
 بمندکرد ۵ **ثبت** فلاناً: له‌کاتی تمگانهدا ورمی
 فلان‌كه‌سی به‌رز کردموه‌ له‌سمر مه‌به‌ست و
 نامانجی خوی جینگیری کرد ۵ **ثبتت** في الأمر
 والرأى: له‌سمره‌خؤ بؤ کارمکه‌ جوو ۵ **الثبات**:
 له‌گل و گۆکه‌وتن ۵ **الثبات**: نه‌و حمبل و به‌تمبه‌

بارو بارگه‌نه‌ی بی دبه‌سئری ۵ **الثبت**: پیاوی
 نازای وره‌ به‌رزو خۆراگرو چاونه‌ترس.

ثبج الرجل ثبجاً و ثبجاً: پیاومکه‌ له‌سمر نوکه‌
 به‌منجی حاجه‌کانی هه‌لروشکا ۵ **ثبج** الكلام
والخط: قسه‌و نووسینه‌کانی تیکه‌ن و پیکه‌ن کرد
 ۵ **ثبج** ثبجاً: ناوه‌دی نه‌ستور بوو ۵ **الثبج**:
 ناوه‌دی شت که‌ نه‌ستور بی و به‌رز بیته‌وه‌ ۵
إبجر الرجل: پیاومکه‌ هه‌لسه‌میبه‌وه‌.

ثبور فلان: فلان‌کس فه‌وتاو له‌ناو جوو ۵ **ثبر** الثیئ:
 شته‌کهی له‌ناو برد ۵ **ثبر** عن الثیئ: له‌و شته‌
 چه‌بسی کردو نه‌می‌ه‌یشت دمستی بیگاتی ۵ **ثبر**
البحر: دم‌ریا شه‌پۆل هاویش ۵ **ثبرت** علی
الأمر: به‌رده‌وام بوو له‌سمر کارمکه‌ وازی لی
نمه‌ینا ۵ **ثابروا** في الحرب: تیکرا هیرشیان برد
 ۵ **الثبرة**: جوړه‌ گنیکه‌ و مکوو قسل وایه‌.

ثبط علی الأمر ثبطا: له‌سمری وه‌ستاو نه‌په‌توانی چیدی
 هه‌نگاوینی ۵ **ثبط** فلاناً عن الثیئ: فلان‌كه‌سی
 دمسته‌وسان کردو هیواشی کردموه‌ ۵ **ثبقت**
العین ثبناً: چاومکه‌ فرمیسی هاتنه‌ خوار ۵
ثبن في الثوب: هه‌ندیکی له‌ کراسه‌کهی
 هه‌ل‌دایه‌وه‌ به‌دمستی گرتی و کردی به‌
 به‌رکۆش و هه‌ندی شتی تیکرد ۵ **ثبن** الثیئ:
 شته‌کهی کرده‌ به‌رکۆشه‌که‌یه‌وو هه‌لی گرت ۵
البن في ثوبه‌: له‌ کراسه‌کهی به‌رکۆشی دروست
 کرد ۵ **الثبان**: نه‌و به‌شی له‌ کراسه‌که‌ دمکری به‌
 به‌رکۆش و شتی تیدا هه‌ل‌ده‌گیری ۵ **المتبنة**:
 کیسه‌به‌که‌ نافرمت ناوینه‌و نامیری نارایشی
 خـوی تـیـدا هه‌لـده‌گـری.

ثَبِي الْجَمْعُ أَوْ الْجَيْشُ: خه لکه که یان همیشه که ی
پؤل پؤل کرد ۵ ثَبِي الْمَالُ: پاریزگاری مال و
سامانه که ی کرد و کوی کردموه ۵ ثَبِي اللهُ النِّعَمَ
للشخص: په رومردگار نازو نیعمه تی خوی
به سمر نهو شه خصه دا رشت ۵ الثَّبِيَّةُ: کومه ن و
پیریک.

ثُمَّ الْحَرْزُ: موروه که ی شکندن ۵ اِنْتَمَ الرَّجُلُ:
پیاوکه به و ته ی ناشیرین دمی گرایه وه ۵ تَتَمَّ
الثَّوبُ: کراسه که ی در ا شیتال شیتال بوو ۵ تَتَمَّ
اللحمُ: گوشته که دارزاو هه نومری.

ثَجْتَجَ الْمَاءُ: ناوکه ره مان بوو هه لپزایه خواری ۵
الثَّجَّاجُ: ناوی به خوړدم و هه لپز او له بهر زاییه وه
۵ الثَّجْبَةُ: باغو باخچه یه که هوزی ناوی
تیدابن و شوینی وای تیدابن ناویان تیدا
په زمه نده بکری ۵ الشَّجِيعُ: لافار.

ثَجْرَ الشَّيْءُ ثَجْرًا: شته که نه ستوروو پان بوو ۵ ثَجَّرَ
الشَّيْءُ: شته که ی پان کردموه ۵ الأَلْجَرُ: تیری
نه ستوری بنک کورت ۵ الثَّجْرُ: شتی نه ستوروو
پان (خه به لوسه) ۵ الشَّجِيرُ: تلپه ی هه رشتیک که
بگوشری و هکوو تلپه شوکی تری.

ثَجَلَّ ثَجَلًا: گمده ی گه وره بوو ۵ ثَجَمَ ثَجْمًا: خیرا
سهر فی کرد و پالی پیوه نا ۵ ثَجِمَ ثَجْمًا:
به گورجی گه پایه وه.

ثَجَجَ: دمنگی گریبوو قرخه قرخی هات.

ثَخَنَ: نه ستوروو ره قو نه کله وموت بوو ۵ الثَّخَنُ فِي
الأرض: زیدمرویی کرد له مشه پر کردن له گه ل
دوزمنه کانی دا ۵ الثَّخَنُ: لهش داهیزران و
ته مبه لی و قونگرانی به هو ی نوسته وه یان
ماندوبوونه وه یان نه خویشی.

ثَدَّقَ الْمَطْرُ: بارانه که به خوړدم هه لپز او باری ۵
ثَدَّقَ الرَّادِي: شیوکه ناوی پیدا جاری بوو ۵

ثَدَّقَ الْحَيْلُ: نه سپه که ی به ره لا کرد ۵ ثَمَّ الْأَبْرَقُ:
چاپالئیوی له سمر مسمینه که (قوریمه که) دانا.

الثَّدَامُ: چاپالئیو (پالئیووس).
ثَدِنَ فُلَانٌ: فلانکس گوشتی زور بوو هه لئو بوو،
قورس بوو.

ثَدَا ثَدَاً، ثَدَاً: تمری کرد ناور شینی کرد ۵ ثَدَاهُ:
خوړاکی پیندا، شیر ی مه می دهر خوارد دا ۵
الثَّدَانِيُّ: بهر ز بوونه و ی دو مه که له سمر
سینگی پیاو یان زن ۵ ثَرِيهٌ ثَرِيًّا: سمر ز منشتی
کرد و به تاوانه کانی له که داری کرد ۵ ثَرِبَ
المريضُ: کراس و پو شاک ی له بهر نه خو شه که
دا که مند ۵ اَثْرَبَ فُلَانٌ: فلانکس به خشش و
عطای که م بوو ۵ الثَّرَبُ فُلَانًا: لومه ی فلانکسی
کرد ۵ ثَرِبَ: شته که ی له که لک خست و تیکه ل
بهشتی تری کرد ۵ ثَرِبَ فُلَانًا، وعلیه: لومه ی
فلانکسی کرد به تاوانه کانی له که داری کرد.

ثَوَّقُوا فِي الشَّيْءِ: شته که ی زور تیک هه لئو تیکه لاوی
کرد ۵ ثَوَّقُوا الشَّيْءَ: شته که ی تم فرو تونا کرد ۵
الثرثارُ: زور بلنی ۵ ثَرَّةُ الْحَبْرِ ثَرْدًا: نانمه که کمرت
کمرت کرد و به شورباو تمری کرد (نانمه که
تیگوشی).

ثَرَّةُ الثَّرِبِ: کراسه که ی له خم هه لکیشا ۵ ثَرْدَ الْمَطْرُ
الأرضُ: بارانه که کم باری ۵ ثَرْدَتِ شَفْتُهُ: لئیوی
قه لشت هه لشت بوو.

الثرودُ: بارانی که م باران ۵ الثَّرِيدُ: تیگوشاو
(نانی وردکراو بکریته ناو شورباوه).

الثرودُ: کاسه و هابی تیگوشاو ۵ ثَرَّ الطَّعْنَةُ: برینه که
خوینی زور لی هات ۵ ثَرَّ السَّيْفُ: شته که ی
وردکرد و له ناوی برد ۵ ثَرَّ الْمَكَانُ: شوینه که ی
ناو رشین کرد ۵ الثَّرْعَلَةُ: په رو پؤلی ملی
که له مشیر ۵ ثَرَمَهُ ثَرْمًا: به دمی کیشاو ددانی

شکاند، له‌ریشه‌وه ددانی دهره‌ینا ۵ **إِثْرَمَ ثَنِيتَه**؛
 همندی له ددانی شکا ۵ **الْإِثْرَمَانُ**؛ شه‌وو رۆژ،
 زمانه‌وو مردن ۵ **ثَوْمَلْ عَمَلَه**؛ کارمه‌ی به‌خرایی
 نهنجام دا ۵ **الثَّرْمَلَه**؛ دپله‌ریوی.
ثَوَّأ المالُ ثِراءً: مال‌مه که‌شمی کرد.
ثَوَّی المَطْرُ الثَّرَابَ ثِراءً: باران زه‌وییه‌که‌ی ته‌رو
 شیندارکرد.
ثَوَّی ثِراءً: مال‌و سامانی زۆر بوو ۵ **ثَوَّی** بکذا:
 مال‌و سامانی به‌و شته زۆر بوو ۵ **ثَوَّی** الأرض:
 ثیری: زه‌وییه‌که شینی هینایه‌وه ۵ **أَثَری**:
 ده‌وله‌مهنه‌بوو ۵ **أَثَری** الأرض: زه‌وییه‌که گلی
 زۆر بوو ۵ **ثَوَّی** فلاناً: فلان‌که‌سی ناو‌پرزین کرد
 ۵ **ثَوَّی** الرجلُ المالَ: پیاوه‌که مال‌و سامانه‌که‌ی
 زۆر کرد ۵ **أَثَری**: زه‌وی ۵ شه‌وینم ۵ گن ۵
 الثِّراءُ: زۆر بوونی مال‌و سامان ۵ الثِّراءُ: زۆری
 مال‌و سامان ۵ الثِّراءُ: کۆمه‌لیک نه‌ستیره له
 شکلی که‌له‌گادا خو دهنوینن وشه‌ی النجم بوته
 ناو بۆیان ۵ **ثَطا الصَّيْبِ**: مندا‌مه‌که به‌نه‌سپایی
 به‌که‌م هه‌نگاوی هه‌لیدا.
ثَغَّبَ الماءَ والدُّمَّ وغرهما ثَغْباً: فیجقه‌ی به‌ ناو‌مه‌یان
 به‌خویننه‌که کردو جاری بوو ۵ **إِثْثَبَ** المَطْرُ:
 باران به‌خوره‌م باری ۵ الثَّعبانُ: ناویکی گشتی
 به‌ بۆ هه‌موو گیانه‌به‌ریکی خشوک دریز بئو
 بئ حاج بئ ۵ الثَّغْبَةُ: جوړیکه له‌سه‌ر مازه‌له یان
 قوژی ۵ الثَّغْبُحُ: لوتلوو ۵ سه‌ده‌ف ۵ خوری
 سوور ۵ **ثَغَّبَر** الماءَ وغرَه: ناو‌مه‌که به‌سه‌ردا رشت
 ۵ **الثَّغْبِجِرُ**: لافاوی که‌وره ۵ **الثَّغْدُ**: خورمای
 تازه‌پیکه‌یشتوو ۵ **ثَغَّرَ** ثِراءً: پیستی بالوکه‌ی زۆر
 لی په‌یدا بوو ۵ الثَّغْرُ: نه‌و شله‌مه‌نییه‌که له
 دره‌ختی (السَّمَر) ده‌جوړئ وکه‌وو بنیشت ۵ **ثَغَّرَ**
 الأثْفُ: لوت شه‌قار شه‌قار بوو ۵ الثَّغْرِيرُ: پیاوی

کورت‌ه بالای نه‌ستور (کوله‌بهنه) ۵ **ثَعِطَ** الجلدُ:
 پیسته‌مه که‌بۆگه‌نی کردو شه‌قار شه‌قار بوو ۵
ثَعَطَه: شکاندی و وردی کرد ۵ **ثَعَّ** ثِراءً: رشایه‌وه.
ثَعَلَّ السِّنُّ: ددانی نارینک و پیک بوون ۵ **الثَّعَلُ** الأمرُ:
 کارمه‌که نا‌لۆز بوو وای لیتهات نازانری چۆن
 چاره‌سه‌ری بکری ۵ **ثَعَالَه**: عه‌له‌می جنسه
 بۆریوی ۵ **الثَّعْلُولُ**: ددانی زینده ۵ گواندارینک
 گوانی زینده‌ی هه‌بی ۵ **ثَغَّبَ** المكانُ: نه‌و شوینه
 ریوی زۆر بووه ۵ **ثَغَّبَ** الرجلُ: نه‌و پیاوه
 ترسوک بوو ۵ **الثَّغْلَبُ**: پی‌ری گیانه‌به‌ری ریوی
 ناسایه ۵ **الثَّغْلَبَةُ**: دپله ریوی ۵ **الثَّغْلَبَانُ**: نیره
 ریوی ۵ پیاوی نازاو زیره‌ک و لیتهاتوو ۵ **ثَغَّبَ**
 الرجلُ بالرمح: به‌رمب له‌پیاوه‌که‌ی داو
 برینداری کرد ۵ **الثَّغْبُ**: هه‌ر شتیکی توندییو
 بتویته‌وه ۵ **ثَغَّغَّ** المتكلم كلامه وفي كلامه:
 هسه‌که‌ره‌که هسه‌کانی به‌ره‌وانی نه‌کرد ۵ **ثَغَّرَ**
 الجدارَ وغرَه ثَغْرًا: که‌لینتیکی له‌دیواره‌که‌دا کرد ۵
ثَغَّرَ فلاناً: ددانه‌کانی فلانی شکاندن ۵ **ثَغَّرَ** الغلامَ
 ثَغْرًا: ددانی پیشه‌وه‌ی مندا‌مه‌که که‌وتن ۵ **الثَّغَّرَ**
 الغلامُ: مندا‌مه‌که ددانی جه‌وت سالی که‌وتن ۵
 الثَّغَّرُ: که‌لینتیکی له‌سه‌رانسه‌ری کی‌وه‌کاندا به‌دی
 دی ۵ **الثَّغْرَةُ**: که‌لین، که‌ل، به‌ندن.

ثَغِمَ اللونُ: رنگه‌که سه‌بی بوو وکه‌وو گولی
 دره‌ختی ثوغام ۵ **الثَّغَمَ** الرادى: دۆله‌که دره‌ختی
 ثوغامی لی روا ۵ **الثَّغَامَةُ**: دره‌ختیکه به‌ره‌که‌ی و
 گوله‌که‌ی سه‌پین له‌به‌رزایی کی‌وه‌کان دهرۆی.
ثَغَّت الشاةُ وغرها ثَغًّا: مه‌ره‌که پاراندی ۵ **الثَّاغِي**:
 مه‌ر.

ثَغَا القِذْرُ: هه‌له‌چونی مه‌نجه‌له‌که‌ی

دامرکانده‌وه ۵ **ثَغَدَ** الثَّوبَ وغرَه: ناواخنی له

هَيْنَا ۵ ثَقِفَ فُلَانٌ: فَلَانُهُ كَسَ لِثِيَابَتُو كَارَامَا
 دمرچوو ۵ ثَقِفَ الْإِنْسَانُ: نَادِمِيَزَادِمَكِي
 پهرومرده كردو تهربيهي داداو فيري زانستي
 كرد ۵ ثَقِيفُوا: نَمُو كَوْمَهَلَه يَهَكْتِرِيَان فيري
 زانين و دمست رهنگيني كرد ۵ الثَّقَافَةُ: زانين و
 زانيارى و كارامايى لهفهننهكاندا.

ثَقُلَ الشَّيْءُ يَثِقُ بِهِ ثَقُلًا: شَتَهَكِي به دمست
 ههئسهنگاندو كيئسهكِي ديارى كرد ۵ ثَقُلَ الْأَمْرُ:
 كارمه زور گران و ناخوش بوو ۵ ثَقُلَ الرَّجُلُ:
 بياومه عاقل و دامهزراو بوو ۵ ثَقُلَ الْمَرِيضُ:
 نهخوشهكه نهخوشيبهكه تينى بو هيناو
 كوشندمبوو ۵ ثَقُلَ يَدُهُ، ثَقُلَ سَعْمُهُ، ثَقُلَ لِسَانُهُ،
 دمستى، گويچكهى، زوبانى كزو لاواز بوو و مكوو
 پيويست كاريان نهكرد ۵ ثَقُلَ عَنْ حَاجَتِي:
 لهكارمهكِي مندا تهمبهلى كرد ۵ ثَقُلَ الْحَامِلُ:
 نافرتهكه سكبپهكهى دياريداو دمركهوت ۵
الثَّقَلُ الْحَامِلُ: نافرتهكه سكبپهكهى دياريداو
 دمركهوت ۵ الثَّقَلُ فَلَانًا: كَوْلِيكِي گراني لهكولى
 فلانكهس نا ۵ ثَقُلَ عَلَى فُلَانٍ: لِهَسَمَر
 فلانكهس گران و ناخوش بوو.

ثَقَّالٌ عَنِ الْأَمْرِ: لهكارمهكدا تهمبهلى نواندو
 قونگران بوو زوو نهنجامى نهدا ۵ اسْتَثَقَّلَ
 الشَّيْئُ: شَتَهكه قورس بوو ۵ اسْتَثَقَّلَ فَلَانًا:
 فلانكهسى بهرمزا قورس لهقهلم دا.

الثِّقَالُ: ثَقُلُ الشَّيْءِ: قورساى شت و كيئشى ۵ الثِّقَالُ:
 كالآو شت و مهك ۵ شتى بهنرخ و عهنتيكهو
 گرنگ ۵ الثِّقَالَانُ: بهرمى نادميزادو جندوكه ۵
 الثِّقَلَةُ: قورساى ۵ نالوشى و نارپك و پيكي
 تهندروستى جهسته ۵ كالآو شت و مهك ۵
 مثاقيل: نهرك و خهم و خهفمت ۵ الثِّقَلَةُ: نَمُو
 ناميرى زهوى پيى دهكوترتتهوهو
 دهپهسيورتتهوه.

بوشاكهكه كرد ۵ ثَقَّرَ الدَّابَّةَ: لهدواوه ولاخهكهى
 لى خورپى ۵ اسْتَثَقَّرَ ثَوْبَهُ، رِيه: داوينى
 كراسهكهى كؤ كردموو لهناوراستى خوى قايمى
 كردو به پشتينهكهيهوه بهستى خوى
 نامادمكرد يو زورانبازي ۵ الثَّقْرِيقُ: فونچكى
 دهنكه خورما.

ثَقَّلَ الْمَاءَ وَغَرَهُ ثَقْلًا: هَوْرَاو و خهستاى ناومه
 زيركهوت و ناوه صافهكه سمركهوت ۵ ثَقَّلَ
 الرَّحْمَى: لهخوار بهرداشهكهوه كهونه ناردمهكِي
 راخست ۵ ثَقَّلَ فَلَانًا: سَمَر فَلَانَهُ كَسَ كِهوت و
 بهسمرىدا زال بوو ۵ الثَّقَالُ مِنَ الدَّرَابِ وَغَيْرِهَا:
 بهرؤى تهمبهل ولاغى گرانپؤ ۵ كُنْتُ يَدُهُ ثَقْنًا:
 دمستى هاوسان و وازى له كارگردن هينا ۵ الثَّقَنُ
 الْعَمَلُ يَدُهُ: كارگردن دمستى خاراندن ۵ الثَّقِنَةُ:
 نهمزؤ ۵ الثَّقِي الْبَيْتُ: سئى كوچكهى بو
 مهنجهلهكه نامادمكرد ۵ ثَقَبَ الْكَوْكَبُ وَغَرَهُ:
 نهستيرهكه روناكى دا، تاريخى شهورى كونكرد ۵
 ثَقَبَتِ الرَّائِعَةُ: بؤنهكه بلاو بوومه ۵ ثَقَبَ رَأْيَهُ:
 رايهكهى پهسهند بوو ۵ ثَقَبَ الشَّيْءُ ثَقْبًا:
 شتهكهى كونكرد دراندى ۵ الثَّقَبُ النَّارُ:
 ناگرهكهى ههئگيرساند ۵ ثَقَبَ الْغُرْدُ: دارمه
 ناوى ههلمزى ۵ ثَقَبَ الطَّائِرُ: بالندهكه له ههوادا
 بهرز بوومه بو حهوا ۵ ثَقَبَ الشَّيْبُ فَلَانًا وَفِيهِ:
 فلانكهس پيرى لى دمركهوت ۵ ثَقَبَ النَّارُ:
 ناگرهكهى ههئگيرساند ۵ الثَّقَابُ: دمتهك شقارته
 كه ناگرى پيى دمركيتتهوه ۵ الثَّقَبُ: كوني
 نهمديواديو ۵ الثَّقَابَةُ: ناميريكه بو كونكردنى
 شت. ۵ الثَّقَبُ: ناميرى كونكردن.

ثَقِفَ ثَقْفًا: زيرهك و وريا بوو ۵ ثَقِفَ الْخَلْ: سركه
 كه تيزى و ترشيبهكهى زياد لهمندازه بوو
 زمان دسوتينى ۵ ثَقِفَ الشَّيْءُ: فرسهتى لهوشته

الْتَلَجَ فُلَانًا: فلانکهسی دننیاکرد ◊ **الْمَثَلَجَةُ:** شوینسی سههول.

تَلَجَمَ الحِرْوَانُ تَلْجًا: نازمهکه توراندی ◊ **تَلَطَّ الشَّيْءُ:**

شتهکهی بمریخو بیسای بیس کرد.

تَلَّى الدَّارَ: خانومهکی روخاند ◊ **تَلَّى عَرْشَهُ:** دسهلاتی

لی ستاند، لمفرمانروایی خست ◊ **تَلَّى أَسْنَانَهُ:**

ددانهکانی کهوتن ◊ **أَتَلَّ الرجلُ:** پیامکه مهرو

مالاتی زور بوو، خوری زور بوو ◊ **أَتَلَّ فَمَهُ:**

ددانی کهوتن ◊ **أَتَلَّ البناءُ:** بیناکه روخا ◊ **تَكَلَّلَ**

البناءُ: بالهخانهکه روخا ◊ **الثَّلْثَةُ:** خوری ◊

دمگوتری: (فلان کثیر الثَّلْثَةُ) فلانکهس جهسته

توکنه ◊ **الثَّلْثَةُ:** کومه لیک نادهمیزاد.

تَلَّمَ الجِدَارَ تَلْمًا: درزیک شبههقیکی لهدیوارکه کرد

◊ **تَلَّمَ الطَّرِيقَةَ:** ریگاکه هه لکهندرا ◊ **إِنْتَلَمَ القَوْمُ**

علی فلان: له هه موو لایه کهوه خه لکهکه بو

فلانکهس هاتن و لئی خربوونهوه.

تَلَّمَا الحِزْبُ تَلْمًا: نانمهکی وردکرد ◊ **تَلَّمَا فُلَانًا:** چهوری

دمرخواردی فلانکهس دا ◊ **تَلْتَمَّ الشَّيْءُ:**

شتهکهی جهراندو بمتهوزم رایتمکاند ◊ **تَلْتَمَّ**

قِرْكُهُ: هاری لههاوشانهکهی گرتو بهسهری دا زال

بوو ◊ **تَلْتَمَّ العملُ:** کارمهکی چهواشهکرد ◊ **تَلْتَمَّ**

عن الشَّيْءِ: له نهنجامدا نیشهکهی راوستاو

وازی لی هینا ◊ **التَّمَامُ:** کهسیکه دوژمنهکهی

بوژپیدا.

تَلَمَّجَ الأشیاءُ تَلْمَجًا: شتهکانی تیکه لاو کردن.

تَمَدَّ الماءُ: ناومه کهم بوو ◊ **تَمَدَّ المكانُ:** شوینهکهی

نامادمکرد و مکوو چهوزو عه مباراو بو شهوهی

ناوی تیدا کوبیتههوه ◊ **تَمَدَّ الماءُ:** ناوی لهزموی

پهیداکرد ◊ **تَمَدَّ التَّاقَةُ:** حوشرمهکی دوشی ◊ **تَمَدَّ**

الماءُ: ناومه کهم بوو ◊ **الْمَدَّ العَيْنُ:** چاوی رشت

بهکله سوبحانی ◊ **اسْتَمَدَّ فُلَانًا:** داوی خیرو

تَكَلَّ الرُّؤْدَ أَوْ الحَبِيبَ تَكَلًّا وَتَكَلًّا: مندالهکهی یان

خوشهویستهکهی لهدمست داو بووی گریا ◊

التَّكَلَّتِ المرأَةُ: نافرتهکه بهردموام بوو له

گریان و شین و زورؤدا ◊ **التَّكَلُّ:** لهدمستدانی

خوشهویسته ◊ **التَّكْرُلُ:** نهو نافرتهیه شین بو

منداله مردوومهکی بکا ◊ **التَّكْنَةُ:** لیواو سوهای

جهنگاوهران.

تَلَبَّ الشَّيْءُ تَلْبًا: دهلاههی لهشتهکه کرد ◊ **تَلَبَّ فُلَانًا:**

رمخنهی له فلانکهس گرت ◊ **تَلَبَّ القدمُ:**

فاجهکه هلیشی تیکهوت ◊ **تَلَبَّ الثوبُ:**

بوژساکهکه چلکن بوو.

تَلَبَّ الرجلُ: پیامکه بهمهیبو لهکه توژمتبارکرا

التَّلْبَةُ: رمخنهگر، عمیبرگ ◊ **التَّلْبَةُ:** عمیبو

لهکه ◊ **تَلَّتْ العَمَلُ:** سی جار کارمهکی نهمنجام دا

◊ **تَلَّتْ الشَّيْءُ:** سیبهکی شتهکهی و مرگرت ◊

التَّلْتُ القَوْمُ: هه مومکه بوون بهسی پیرو تاقم ◊

التَّلْتُ الحاملُ: نافرتهه سکرهکه مندالی

سیبهمی هینا ◊ **التَّلْتُ الشَّيْءُ:** شتهکهی کرد

بهسی بهس ◊ **تَلَّتْ الشَّيْءُ:** شتهکهی کرده سی

بمش ◊ **الثالوثُ:** نهو شتهی لهسی بیک هاتبی ◊

ثُلَاثُ: سی سی، دمگوتری: (جاء القوم ثلَاثُ)

واته سی سی هاتن ◊ **الثلاثةُ:** سی ◊ بو نیرینه

دمگوتری: (ثلاثةُ بو مبینه (ثلاثُ).. (ثلاثة

رجال و ثلاث نساء) ◊ **الثلاثونُ:** سی ◊ **الثُّلُثُ**

وَالثُّلُثُ: بهشیک لهسی بهس ◊ **الثُّلُثُ:** جاری

سیبهم ◊ **مَثَلَتْ:** سی سی.

تَلَجَّ الماءُ و غره تلوجا: ناومه سارد بوو.

تَلَجَّ السماءُ القَرْمُ: ناسمان بهمفری بهسهر نهو

هه مومدا باراند ◊ **تَلَجَّ الماءُ تَلْجًا:** ناومه سارد

بوو ◊ **التَّلَجَّتِ السماءُ:** ناسمان بهمفری باراند ◊

أَتَلَجَّ الرجلُ: پیامکه بهناو بهمفردا رویشت ◊

نیویک بمرزدهبیتهوه لقهکانی پروجین،
خونجهکانی گولی شورهوه بوون و بهیدمستن
ثم: ناوه بؤ شوینی دوری نامازه بؤکراو
الشمه: بیری که نرفت، المثم: سمری ناوک.

فهن الشئی ثمناً: هشت یهکی شتهکهی برد.
فمن الشئی ثماناً: شتهکه نرخی بمرز بووه،
المن القوم: قوممهکه بوون به هشت.
الشیئ: نرخی بؤ شتهکهی دانا. ثمن السلعة:
میزندهی نرخی کالاکهی کرد. الثمن: نرخ
بمهایهکه که کرپارو فروشیار بمرزمامندی و مری
دمگرن الثمین: بمنرخ
اثنیت الهیم: لادیوارمهکه
همرممکه لاواز بوو تیک روخا. السن:
گیاوشکهلمی کهم هیزو گمنده گیا
الشمه: لای
خواروی گمدی و لآخ.

فنی الشئی: شتهکهی دوو لؤ هینایهوه.

ثمن فلاناً عن کذا: فلانمهکهسی والیکرد واز له
فلان شت بیینی.

فنی عطفه: لوتبهرزی نواندو خوی بهزل زانی
اثنی المیران: نازهلمکه ددانی کهوتو بوو به
دوو ساله
اثنی علی فلان: باسی فلانکهسی
کرد به باشه
ثنی الشئی: شتهکهی کرد به
دوو
اثنی الشئی: شتهکه بهسمر یهکدا
ههئدرایموه
اثنی فی مثنیه: له رؤیشتندا
لارو لمنجهی کردو خوی بادا
استثناه: لهیاسا
گشتیهکه چهرتی کردو بریاره گشتیهکه
نهیگرتهموه
الاثنان: ناوی ژمارهی دووه بؤ
نیرینه
الاثنان: ناوی ژمارهی دووه بؤ مینه
الاثناعشری: ریخولهی دوانزه گری
الثانیة:
چرکه، بهشیکه له شهصت بهشی دهقیقه
الثناء: بیومندی و لآخ؛ زنجریکه همر سمری
دمگریته حاجیکی و لاغهموه
الثروية:

چاکهی فلانمهکهسی کرد
ثمود: هوزیکن له
عهرمه دوایرومکان که حهزرتی صالح
پیغمبهریان بوو.

ثمر الشجر: درهختهکه میومکهی دمکهوت
فصر الشئی: شتهکهی پیگهیی و کامل بوو
الصر الشجر: درهختهکهی گمیشته کاتی بهرگرتن
ثمر المال: مال و سامانهکه زور بوو
المر القوم: میوهی دمخواردی قوممهکهی دا
ثمر مائه: مال و سامانهکهی گمشهپییدا
الثمره: بهری
دمرهخت
الثمره من الشئی: سودو هازانجی نهوشته
ثمر المال: نهو بهرو بومیه لهکاتی و مرزهمکاندا
دیته بهرهم.

ثفع الألوان ثمناً: رمنگهکانی تیکهل کرد
الحمیفة:
بریندار بوونی بیستی سمر، قرنجاندنی گوشتی سمر
تاسمر نیسقان.

فصل ثلاً و ثمرلاً: مایموه جیگر بوو
فصل الطعام:
خوراکهکهی ریک و پیک کرد
فصل الإناء:
بنکری قابهکهیشی خواردموه
فصل الی کذا:
مهیلی بؤ نهوشته کرد
فصل الشراب فلاناً:
شهرابهکه فلانمهکهسی سمرخوش کرد.

فصل الشراب: شهرابهکهی ههلقوراند همتا
سمرخوش بوو
فصل الشراب فلاناً: شهرابهکه
فلانکهسی سمرخوش کرد
فصل المال: بهناو
بههاوار هاتوو
فصل المال: زههری پائیوراو
فصل الثمالة: بهرماوهی بنکی پیاله شهرابو
شلممنی تر
فصل الشملة: شوینیکه ناماددمکری بؤ
ناو تیندا کؤکردنموه (عمباراو)
فصل المخلطة: شیر
پائیویک
ثم الشئی: شتهکهی ریک خست
ثم الطعام: خواردمهمنییهکهی خوارد
ثم العظم:
نیسقانهکهی دمخست
انثم: کزو لاواز بوو
التمام: رومکیکه لهپییری (نهرجیلی) ممترو

والمثابة: خانوو مالو په ناو شوینی هوانه وه ۰
 الثَّيْبَةُ وَالْمَثْرَبَةُ: پاداش ۰ ثَارٌ ثَوْرَانًا: راپهړئو
 وروژا ۰ افاره إثارة: وروژاندى، بلاوى كرده وه ۰
 تشاروا: هه له مېبازى په كتر بوونو په لاملارى
 په كيان دا ۰ الثَّرْبُ: كه له كا ۰ الثَّرَّة: شوړش و
 راپهړين دژى دمه لات ۰ الثَّرَّة: زهويپهك زورى
 كه له كا نى همين.

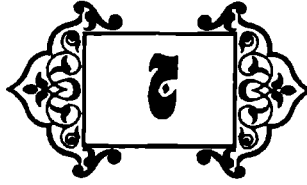
ثَالُ الثَّيْبِ: شته كهى هه لېژاندى و ترساندى ۰ انشال
 عليه الناس: خه لك لى كؤبووومو له هه موو
 لايه كه وه هاتنه سمى ۰ الاثْوَالُ: كئل و خېر تيدا
 نه بوو ۰ الثُّلُ: كؤمه لى ههنگ (پوره ههنگ) ۰
 الثُّومُ: سیر.

ثَوِي بِالْمَكَانِ وَفِيهِ ثَرَاءٌ، لَهُو شَوِيْنَه جِيْگِر بوو
 مايه وه ۰ الثَّايَةُ: شوینی تيدا كرده بوونه وه ۰
 الثَّرَاةُ: ته پوټكه و گردوټكه ۰ الثَّرِي: نيشته جى
 جیگیر بوو ۰ المثوى: مه نزلو شوینی هوانه وه و
 تيدا مانه وه ۰ ثِيْبَتِ الْمَرَاةُ: نافرته كه بيومژن
 بوو ۰ ثِيْبَتِ الْمَرَاةُ: نافرته كه بيومژن بوو ۰
 الثَّيْبُ: نافرمتيك كچینی نه مابج ۰ الثَّيْلُ:
 كياپه كى تمه من درېزه، به سهر زهويدا بلاو
 دمبيته وه.

مانه وپه كانن په پرمو كارى مانى كه بر واپان
 واپووه دوو خودا همن (خوداى خيرو خوداى
 شمې) ۰ الثَّنِيُّ مِنَ النِّسَاءِ: نافرمتيك دوو جار
 مندالى بى ۰ الثَّنِيُّ: همر حهيوانىك كه لېه
 كه وتبن ۰ الثَّنِيَّةُ: داننيك له چوار كه لېه
 پيشه وه.

الاستثناء: جهرتكرن، شتى جهرتكراو ۰ الثَّمَانِي:
 نه و نايه ته هورثانيانسه ده خو ندرين و
 دوو باره دمه كړنه وه ۰ الثَّمَوِي مِنَ الشَّعْرِ: نه وپه
 همدو شيعر كه هافيه كه ميان سهره و اكهيان په ك
 بيت بى.

ثَابٌ ثَوْبًا وَثَوْبَانًا: گه راپه وه توپه كرده بولاى
 خودا گه راپه وه ۰ اثابة: گه رانديپه وه، گه راپه وه
 ۰ اثابٌ فلاتًا: رېزى له فلانكس ناو ريزلینانى
 بؤ ديار كرده ۰ ثَوْبٌ: گه راپه وه ۰ بانگى كرده ۰
 ثَوْبٌ الصَّلَاةِ: بانگه وازى كرده بؤ به جيهينانى
 نويز ۰ ثَوْبٌ فلاتًا: رېزى له فلانكس نا ۰ ثَوْبُهُ
 عَمَلُهُ: له سهر كرده و كه پاداشى داپه وه ۰ ثِيْبَتِ
 الْمَرَاةُ: نافرته كه بيومژن بوو، بى مېرد مايه وه
 ۰ ثِيْبَتِ الْمَرَاةُ: نافرته كه بيومژن بوو ۰ الثَّوَابُ:
 پاداش ۰ به خشش ۰ الثَّوَابُ: پوښاك ۰ همر
 شتيك نادميزاد بيكاته پوښاكى خوى ۰ الثَّيْبُ:
 نافرمتيكه كچ نه بى ۰ كچینی نه مابج ۰ الثَّابُ

الْجَوْجُوؤُ: شوئنی بهیه ککه بشتنی سمره نيسقانی
سینگه ۵ پیشی کمشتی.

جَابَ جَابًا: گله سورمه کی فروشت ۵ مال و سامانی
پیکه مونا. ۵ الْجَابُ: گله سورنیکه رمنگی پی
دمکری.

جَاثُ الرَّجُلِ: پیاومه که همواله کانی گواسته موه ۵ جِثْ
جَاثًا: به تمبهلی هه لسه پیه سهر پی ۵ جِثْ جُثُوًا:
ترسا، ۵ أَجَاثُهُ الْهَيْلُ: کۆله که ماندووی کردو
بیرستی لی بری. ۵ إِنْبَاثُ النَّخْلِ: دره خته
خورما که کهوته سمر زهوی.

جَارُ جَارًا وَجُورًا: دمنگی بهرز کردموه ۵ جَارُ
الْبِتِّ جَارًا: ره مکه که دریز بوو، ۵ جَارُ الْأَرْضِ:
زهوی مکه گزویا که ی بالای کردو بهرز بوو موه.

الْجَارُ: له پیاوان مبهست پیاوی که مته و
جوارشان مبه ۵ له باران: بارانی زۆرو به خوره م
لیزمه مبه ۵ له گزویا: ره مکی تهرو تازمو
ناسکو تیر ناوه. ۵ الْجَارِيُّ: شت له بین گیران و
به ناخوشی فوتدانی خوارده مهنیه.

جَمْرًا بِالْمَاءِ جَارًا وَجَارًا: هورگی به ناو گیرا، ۵ أَجَارَةٌ:
له بین گیراند، وای لی کرد خوراکه که له فورگی
بگیری.

جَاشَ إِلَيْهِ: روی تیکرد. ۵ الْجَاشُ: نفس یان دل، ۵
الْمُوشِرُشُ: سینگ ۵ پیاوی که مته و جوارشان مبه.

جَافُ الشَّجَرَةِ: له ره گو و پشمه دره خته که ی
هه لکه مند. ۵ جَافَةٌ: ترساندی، ۵ اجْتَاَفَةٌ: خستی،
به زموی دا دا. ۵ إِنْبَاثُ الشَّجَرَةِ: دره خته که
له ره مکه هه لکه مندرا. ۵ جَيْئَلٌ: که متیار ۵ جَيْئَلَةٌ:

که متیار. ۵ الْجَيْئَلُ: هه رشتیک که مته و زمبه لاح
بی.

جَايَ الشَّيْءُ جَاوًا وَجَايًا: بهندی کرد ۵ جَايِ
الْقَرْبِ: کراسه که دوری و ریک و پیک کرد.

جَبَّ السِّيفِ وَالْبَصْرِ: شمشیر که کول بوو نه پیری،
جاو کزبوو نه بیننی. ۵ جَبَّ عَنِ الشَّيْءِ: لیتی
ترساو خوی شاردموه. ۵ جَبَّ عَلَيْهِ: گزوو
گومبت لیتی دمکه موت ۵ جَبَّاتُ الْهَيْةِ: ماره که
به نه سپایی کشاو خوی شاردموه. ۵ اجْبَأَ عَلَيْهِمُ:
له بهرز پیه مبه سمریدا روانین ۵ اجْبَأَ الزَّرْعُ:
بهروبوومی کشتو کاله که ی شیندرو کرد، ۵ اجْبَأَ
الشَّيْءُ: شته که ی شاردموه، ۵ الْجَبْبَةُ:
عه مباراویتکه له کیودا ناوی تیدا کۆ دمبته موه، ۵
الْجَبَّاءُ: فارچک، کارگ ۵ ته خته داری قاپقاپ ۵ جَبَّهُ
جَبًّا وَجَبَابًا: بری، کۆتایی پی دیننی.

جَبُّ الْخَصِيَةِ: گونی دم رهینا ۵ جَبُّ التَّخْلِ: دره ختی
خورما که ی موتور به کرد ۵ جَبُّ الْعَبْرِ جَبًّا:
حوشتر دوگه که ی پوکایه مبه برپیه موه ۵ اجْبُ
اللسن: ماسته که ره نسی لی ومدی هات، ره نسی
همبوو. ۵ جَابَهُ مَجَابَةً وَجَبَابًا: به سهری دا زال بوو،
۵ جَبَّيْ: به گورجی ره یی قاجاندی ۵ جَبَّيْ
الفرس: به لکه ی قاجی نه سپه که تانه زوی بوو.
۵ اجْتَبَّ: جبهی له بر کرد ۵ تَجَابَ الرَّجُلَانِ: نه و
دوو پیاوه ژن به ژنیان کرد ۵ الْجَبَّابُ: گرانی
کوشندمو هاتو هری.

الْجَبُّ: بری ناو که پان و پۆر بی، ۵ الْجَبَابِيَّةُ: پیرین
له موخته زله کانی به صره، ۵ الْجَبُّوبُ: زهوی ره قو

جَبَنُ الرِّق: بروسکه که در تیزی کیشا. ◊ **تَجَلَّبَحَتُ الطائر:** بالندمکه خوی را وضاند. ◊ **جَلَّأَهُ الرِّيحُ جَلَّأً:** رهمباهکه بر دی و فراندی. ◊ **الجائِلِق:** به لای هندی تاقم و پیری مسیحیه خوره لاتیه کانهوه پيشه وای نوسقوفو که شیشه گانه.

جَمَّ الخیران والانسان جنماً: گیانله بمرکه بان نادمه میزادمکه و مگری شوپنه که می خوی بوو به جینی نه هیشت، ◊ **جَمَّ صدره بالأرض:** سنگی به زمومه که موه نووسا. ◊ **جَمَّ اللیل:** شهو بوو به نیوه شهو. ◊ **جَمَّ العذق:** به رسیله خورماکه کهوره بوو. ◊ **جَمَّ الزرع:** گزو گیاکه له زموی به مرز بومه و وستا. ◊ **جَمَّ:** بهندی کرد همتا مرد ◊ **تَجَمَّ الطائر أثناء:** بالنده نیرمکه سواری مینینه که بوو. ◊ **الجائوم:** موته که و کابوس. ◊ **الجامة:** گیلی که جوج که همرگیز بیاومتی لی نهومشیت موه ◊ **الجئمان:** لاشه و جهسته، ◊ **الجئمة:** ته پوژکه، گردوژکه. ◊ **الجئمة:** تمبهل و تهومزل که همرگیز مهیلی جم و جولی نیه ◊ **مؤته که.**

جثا جنراً و جنراً: له سر نه زوی دانیشته ◊ **جائی فلان فلاناً:** فلان که س به مته نیشت فلان موه دانیشته. ◊ **جائی ركبته الی ركبته:** نه زوی به نه زوی موه نوساند. ◊ **الجئاء:** پاداشت، نه اندازه، هینده ◊ **الجئرة:** کومه له گل، گور، جهسته، بشکو.

جَجَجَج: به لای کردو به گورجی بؤ کارمکه جوو ◊. **جَجَجَج فلان:** فلان که س سه رومریه کانی خویانی همزمار کردن ◊ **الجئجاج:** کهوره بیاوو سه رومر ◊ **جَعَّ جَعاً:** رایکیشا موه، رای خست ◊ **الجئعة:**

جَبَنُ جَبَنًا: ترسا له شتیک که شیوی لی ترسان نییه. ◊ **أَجَبَنُ:** به ترسنوکی له مده لمددا ◊ **تَجَبُنُ اللَّبَنُ:** شیرمکه و مکوو به منری لیات. ◊ **الجبان:** ترسنوکی به جهوانه می نازاو نه بمرد. ◊ **جبان الوجه:** روتنک، به حه باو شهرم ◊ **جبان الکلب:** میواندارو سه خی سروشت، ◊ **الجبان:** ساراو بیابان ◊ **گورستان.**

الجبن: شریک توند بووبی بوبیته به منری به تیکه و لیکه میگی تایبتمی.

المجبتة: همرشتیک بیاو هه لینی بؤ زدی و چروکی، ◊ **جَبَّهُ جَبْهاً:** به ناوجهوانی خوی کیشا. **جبه جبهاً:** ناوجهوانی بان بوو روخساری شیرین بوو ◊ **جَبَّهُ:** ریسوی کردو سه ری بی شوژ کرد. ◊ **الجبهة:** ناوجهوان ◊ **جَبَّهُ القوم:** ریش سیو رابری نه تموه ◊ **الجابی:** نهو که سه می پاره می خه راج و فهرانگه و نهو جوره شتانه کؤدمکات موه، ◊ **الجایة:** بؤ میننه به کاردی ◊ **جهوزیک عمبار ویک ناوی تی بکری،** ◊ **اجئال الشعر والریش:** قزمکه فش بووه، ◊ **اجئال النبات:** رومکه که به مرز بووه و لیک هالا.

جَثَّ النحل جثاً: همنگه که ویزمی هات ◊ **جَثَّ الثئی:** شته که می هه لک مند ◊ **پریموه.** ◊ **جَثَّ العسل:** همنگویتنه که می به که مرشان موه دهره نیا. ◊ **اجثت:** دابرا، له ریش موه هه لکنندرا ◊ **إنجث:** دابرا، کؤتایی هات.

الجث: که مرشان ◊ **شانه همنگوین** ◊ **الجث:** همر به مرزاییه که له زموی جیابووبیت موه ◊ **الجئة:** لاشه ◊ **الجئشة:** پوره همنگ، ◊ **المجث:** به کیکه له به حرمانی عمروز.

دره ختیک که به سمر زمویدا بلاو بیته ووه
بهرز نه بیته ووه.

جَعَدَ الأَمْرَ وَبِه جَعْدًا وَجَحْرَدًا: وپرای زانیاری
بهشته که رمی بکاته ووه برورای بی نه کا ۵ **جَعَدَ**
فَلَانًا حَقًّا وَبِحَقِّهِ: نینکاری مافی فلانکسی
کردو دانی بیاننا.

جَعَدَ العَامَ: سالیکی کهم باران بوو ۵ **أَجَعَدَ** مَالًا وَ
سَامَانَهُ کَی بَمَفِیْرُو رُوْیَی ۵ **أَجَعَدَ** فُلَانًا:
فلانکسی بهرژدو جرؤک لهقه لهمدنا. ۵ **الْمَجْرَدُ**:
نینکاری کردن ۵ **جَعْنَرَةٌ**: خسته سهرزهوی و
تیکیه ووه گلاند. ۵ **تَجَعَّنَرْتُ**: ترپل بوو تیکیه ووه گلا ۵
الْجَعْنَرُ: پیای کورته بلا، ۵ **جَعْنَلُ** المَالِ رَغِیْبَ:
مال و سامانی کوکرده ووه ۵ **جَعْنَلُ** فُلَانًا:
فلانکسی خسته سمر زمو، یان که له بیچی
کرد. ۵ **الْمَجْنَلُ** وَ **الْجُعْنَلُ**: مندالی هله ووه
تیکسمرپاو.

جَعَرَ الضَّبَّ وَغَرَهُ: سوسه مار، بز مژمه که جووه
کونه ووه. ۵ **جَعَرَ** العَامَ: ساله که بی باران بوو ۵
أَجَعَرَ القَرْمَ: نتمه ووه کهوتنه گرانسی و
نه بوونیه ووه. ۵ **أَجَعَرَ** العَامَ: ساله که بارانی
نه بوو. ۵ **أَجَعَرَ** الضَّبَّ: سوسه مارمه که خسته
کونه کهوه ۵ **أَجَعَرَهُ** الیه: ناچاری کردو پهنای بی
برده بهر فلان.... ۵ **أَجَعَرَ**: جووه ناو کونه ووه،
جووه کولانه ووه. ۵ **الْجَعْرُ**: چالیکه، کولانه یکه،
کونیکه دمعباو گیانله بهری بیچوک دمیکنه
شوینی تیدا حوانه ووهی خویان، ۵ **الْجَعْرَةُ**: سالی
بی بارانی و گرانسی ۵ **الْمَجَعْرُ**: پهناو پاسارو
شوینی تیدا حوانه.

جَعَشَ عَنْهُ: لینی گۆشه گیربوو، تمنها کهوت ۵
جَعَشَ الْجِلْدَ: پیسته کهی روشاند، برینداری کرد، ۵
الْجَعَشُ: جاشه کهمر، ۵ **الْجَعَشَةُ**: جاشولکه کهری

مخ ۵ **جَعَطَتْ** عَيْنُهُ وَجَعْرَفًا: چاوی زهق بوو،
چاوی دهر پهری.

جَعَطَ الیه عمله جحطًا: سمیری کردو خراپه کانی
بی نشان دان. ۵ **تَجَاعَطَ** فِي کَلَامِهِ: له قسه کردنی
دا لاسایی جاحیطی کرده ووه ۵ **الْمَجَاطِيَّةُ**:
تاهمیکن له زانایانی عیلمی که لامو به موعته زیله
بهناویانگن جاری واهمه په پالیان دمدن به
جاحیطه ووه.

جَعَفَ الشَّيْءُ: توپکی لهشته که دامالی ۵ **جَعَفَ**
الرجلُ: پیاوکه سکی چو، تووشی نه خووشی
سکچون بوو. ۵ **جَعَفَ** الشَّيْءُ: شته کهی
هه لگرتو رای دا. ۵ **أَجَعَفَ** بِهِمُ الْفَقْرُ: همزاری
هیچی بی نه هیشتن هموو مال و سامانی
فهوتاندن ۵ **أَجَعَفَ** بِهِمُ فُلَانٌ: فلانکس زیاد
له توانا نمرکی خسته سهرشانیان ۵ **أَجَعَفَ**
الشَّيْءُ: شته کهی لی ستاند. ۵ **الْأَجْعَافُ**: سکچون
به هوئی زور خواردنی شتیکه ووه ۵ **سَمَرَتُ** جَعَافٍ:
نهمانی هموو شتیک ۵ **الْمَجْعَفَةُ**: پارچه یکه له
رؤن ۵ **جَعْفَلَةٌ**: خستی و تیری تیگرت ۵ **تَجَعْفَلُ**
القَوْمُ: خه لکه که کۆبونوه ۵ **الْمَجْعَلُ**: سوپای
زورو قهرمبالغ، ۵ **جَعَلَهُ** جَعْلًا: به زموی دا داو
خستی.

الْجَعْلُ: همرشتیک کهته و زبه للاح بی.

جَعَمَ النارَ جَعْمًا: ناگرمه کهی کرده ووه. ۵ **جَعَمَتِ**
العینان: وپرای گه وره یی چاومکان سوراپیان
زور بوو ۵ **أَجَعَمَ** مِنْهُ: وازی لی هینا ۵ **جَعَمَهُ**
بعینه: چاوی تی برین و زوری سمیر کردو
چاوی لی لانه دا. ۵ **تَجَاعَمَ**: تمنگی بی هه لچنراو
کهوته تمنگانوه ۵ **الْمَجَامُ**: بشکۆ ناگری زور
گمش ۵ **الْمَجَامُ**: نه خووشیبه که توشی چاوی
نادهمیزاد دمیج چاوی دهاوسج ۵ **الْمَجْمَعَةُ**:

بهرهم بهینری، ۵ اجْتَدَتْ: گۆری دیاریکرد،
 ههلی کهند ۵ الْجَدْتُ: گۆر.
 الْجَدُّجَدُّ: زهوی تهختی سهخت. ۵ الْجَدُّجَدُّ:
 گیانله بهریتکه ومکوو کولله بهشمو دهجریوینتی.
 جَدَّجَ الشَّرَابُ: شمرابهکهی به کهوگیر تیک هه لدا.
 جَدَّ جَدًّا: گهورمو شکۆمهنده ۵ جَدَّ فِي الْأَمْرِ:
 کۆششی کرد ههولتی دا. ۵ جَدَّ الشَّدِي وَالضَّرْعُ
 جددا: مهکهکه یان گوانهکه وشکی کرد شیری
 تیدانهما ۵ جَدَّ: بهخت و شانسی هه بوو ۵ أَجَدُّ
 الطَّرِيقُ: رینگاکه تهخت بوو، ۵ أَجَدُّ النُّخْلُ:
 خورماکه کاتی رنینی هات. ۵ أَجَدُّ الشَّيْئِ:
 شتهکهی هینابه دیو بهرهمی هینا. ۵ أَجَدُّ
 ثَوْبًا: کراسی تازهی له بهرکرد ۵ أَجَدُّ السَّيْرِ:
 پهلهی کرد له رؤیشتندا. ۵ أَجَدُّ أَمْرَهُ: کیشمو
 نیزاعی له گه لدا کرد. ۵ جَدَّ الشَّيْئِ: شتهکهی
 تازه کردموه ۵ جَدَّ ثَوْبًا: کراسهکهی به تازهی
 له بهر کرد. ۵ تَجَدَّدَ الضَّرْعُ: گوانهکه شیری له بهر
 رؤی، شیری تیدانهما. ۵ اسْتَجَدَّ الشَّيْئُ: شتهکه
 تازه بووموه. ۵ اسْتَجَدَّ الشَّيْئُ: شتهکهی پهیدا
 کردو تازهی کردموه. ۵ الْأَجْدُ مِنَ الْأَعْرَامِ:
 وشکهسال، سالی بی بارانی. ۵ الْأَجْدَانُ: شهوو
 رۆژ. ۵ الْجَادَةُ: ناومراستی رینگاو شهقامهیری.
 الْجَدُّ: باوکی باوک (باپیر) باومگهوره.
 الْجَدُّ: روبهیری زهوی ۵ کهناری روبار ۵ الْجَدُّ:
 لایهکی شت ۵ قهراخی روبار. ۵ الْجَدُّ مِنَ
 الرِّجَالِ: بیایوی خاومن شانسو بهخت.
 الْجَدُّجَدُّ: زهوی تهختو بی کهندو لهند. ۵ الْجُدَّةُ:
 کهناری روبار ۵ بهشیک لهشت که رنگی جیا
 بی له بهشهکانی تر ۵ الْجُدَّةُ: روبهیری زهوی ۵
 ملهوانکهیه که دمکریته ملی سمگ، ۵ الْجُدِّيُّ مِنَ

ناگری بلیسه دار قرحه قرح کمر و سامناک ۵
 الْجَعِيمُ: ناویکه له ناومکانی دۆزهخ ۵ الْجَحْرَشُ مِنَ
 النِّسَاءِ: ئافرمتی که تهو زهلام ۵ بیرمزی
 بهسالاجو ۵ وشتری بهسالاجو.
 جَعَنَ جَعْنًا: پیداوستی مال و مندالهکانی
 دهسته بهر نه کرد ۵ جَعِنَ جَعْنًا وَجَحَانَةً:
 خورا که کهی خراپ بوو، توشی بهمدخووراکتی
 بووه، ۵ الْجَعْنُ: شتهله گیای تینوی لاواز.
 جَعَا بِالْمَكَانِ جَعْوًا: لهو شوینه مایهوه ۵ اجْتَمَعِي
 الشَّيْئُ: شتهکهی له بیخ دهرهینا.
 جَعَا: بیاوویکه زۆر رودای سمیری پال دمدرین و بۆ
 پیکه نین دیمانگیرپهوه.
 جَعَّ بِرِجْلِهِ جَعًّا: بهماچی تمبو توژی بهر پارگرد.
 ۵ جَعَّ فِي صَلَاتِهِ: له سوژمدا گه دی له رانی
 جیا کردموه دوو بانی له که له کهی خوئی دوور
 خستنهوه ۵ جَعَا الْكُرْزُ: گۆزمکهی قلب
 کردموه. ۵ جَعَى الشَّيْخُ: بیرمیزدکه پستی کۆم
 بوو. ۵ جَعَى عَلَى الْجَمْرِ: له سمر ناگردانه که
 بوخاری پهیدا کرد ۵ جَعَى اللَّيْلُ: شهوکه رؤی ۵
 جَعَى الْكُرْزُ: گۆزمکهی لار کردموه. ۵ تَجَعَّى
 الْكُرْزُ: گۆزمکه لار بووه.
 جَدَّبَ الْمَكَانَ جَدْبًا: شوینه که وشک بووه ۵ جَدَّبَ
 الشَّيْئُ: رهخنه له شتهکه گرت ۵ أَجَدَّبَ الْمَكَانُ:
 شوینه که وشک بوو ۵ أَجَدَّبَ الْأَرْضُ: زهوی به کهی
 بهوشکی و بی ناوی بینی. ۵ أَجَدَّبَ فَلَانًا:
 فلانکهسی لهو شوینه دانا بهلام دلی نهیگرت و
 پنی خوش نه بوو ههر چهنده زهوی به که
 بهیبت و بهر مکت بوو. ۵ الْأَجْدَبُ مِنَ الْأَمْكَنَةِ:
 زهوی وشک که ناوی بۆ نهمه و بارانی ئی
 نهباری، ۵ الْمَجْدَابُ: زهوی به که که جاومروانی
 شهوی ئیناگری بهرهو بوومو دانهوینله ئی

خَاطِبَهَا: نافرته که خوازیبنی کهرمه کی خوی
جواب کرد داواکی رهت کردموه.

جَاذَبَ الشَّيْءُ: له شوینی خوی شته کی لادا. ◊
اجتذب الشَّيْءُ: کیشی له گه لدا کرد. ◊ تجاذبوا
الشَّيْءُ: کیشیمان تیدا کرد. ◊ تَجَدَّبُ الشَّيْءُ:
شته که دریز بووه. ◊ تَجَدَّبَ اللِّبْنُ: شیرمه کی
خواردموه. ◊ المجاذبية: حالتیکه به هوی هیزی
کیشندیموه قهبارمه کی قهبارمه کی تر کیش
دما.

المجنربُ: له زاروی صوفیاندا که سیکه حق
کیشی کردبئ بو خزمهت خوی و به رهرو
شکومندی خوی به سردا رشتبئ به بی
ماندوبوون و خه لومکیشان نه و به ره میه ی
دست که وتبئ. ◊ جَدَّ جَدًّا: شکاندنی، برپه وه.

جَدَّ التَّخْلُ جَدًّا و جَدَّادًا: هی شووه خورماکانی
هه لپین و جنینی. ◊ اِنَجَّدُ: برپه وه، شکا،
دوو کمرت بوو ◊ الجُدَّادُ: برپه وه، شکینراوو کمرت و
پمرت کراو ◊ الجُدَّادَةُ: ورده پارچه، نه و
پارچانه ی له برین و برینه وی شتیک پیدا
دمین و مگوو پارچه کاغزو پارچه مقمباو
پارچه قوماش. ◊ الجُدَّاءُ: ددانی شکاو ◊ الجُدَّةُ:
بو شاکیک جهسته داپوشی ◊ الجُدَيْذُ: پارچه مک له
که ل و به ی کهلکی شکاو فری دراو.

جَدَّرَ الشَّيْءُ جَدْرًا: له بیخ دمری هیئا ◊ اِنَجَّدَرَ:
برپه وه، کوتایی هات ◊ الجَدْرُ: بنه جه و بنه ماو
بناغی هه موو شتیک.

جَدَّرَ النَّبَاتُ: نه و رگو ریشه به زه ویدا
روده چی و خوراک و مرده گری ◊ جَدَعَهُ جَدْعًا:
شیلای، دست پییدا هیئا.

جَدَعَ الرَّجُلُ عِيَالَهُ: بپاوه که خیر و بیری خوی
له مان و منداله کی گرتوه ◊ الجَدْعُ مِنَ الرَّجَالِ:
گمنجیک تازه پیگه شتیبی ◊ له حوشتریشدا

فولدا له ناو سندولدا شتی بی ورد دمگری. ◊
الجُدلیون: نه وانه ی که له جه مدل و دممه دم می دا
به ناو بانگن و مگوو سه و هه سلطانیه کانی یونان
موعتزه یله کانی موسولمانان. ◊ الجُدیل:
هه وساری توندو پته و له جه رم یان له موو ◊
ریشه موو میش تهرین. ◊ المجادلة: له زانستی
دان و سان و گو فتو گو دا، مونا هه شوو دممه دم می به بو
دهر خستی راستی و بو ردانی به رامبر. ◊ الجُدُلُ:
باله خانه ی بهرز، ◊ الجُدَامُ: بنکی لقه دارخورما.
◊ الجُدَامَةُ: نه و گوئه گمنه ی ورد نه کرابی. ◊
الجُدُلُ: جوگای ناو ◊ اجلی الشَّيْءُ: شته که
سوودی هه بوو. ◊ اجلی فلان: فلان باران لی دا،
به باران تهر بوو. ◊ اجلی الجرحُ: برینه که
خوینی لی هات. ◊ اجلی عنه: بی ناتاجی کرد ◊
اجتداه: داوی بارانی کرد ◊ داوی به خشش و
عمطای لی کرد.

الجداء: به خشش و عطا ◊ بارانی گشتی ◊ الجُدَّاءُ:
دمه ل هه مندوی سووو هازانج. ◊ الجُدَّاءُ: نه ندازه ی
حیسابی زهر، ◊ الجُدَّایَةُ: نیرو می له بیجوی
ناسک که گه شته شمش مانگو به رهو ژوور، ◊
الجُدوی: بارانی گشتی ◊ به خشش ◊.

الجُدَيُّ: گیسکه نیر ◊ کار، بیجوی بزن، ◊ الجُدَيُّ:
نه ستیرمه که نریک قبیله به نه ستیره ی قبیله
به ناو بانگه. ◊ الجُدَيْةُ: خوینی رهوان ◊ رنگی
دهم و جاو ◊ پارچه میسک ◊ ناوچه ◊ ژیر زین و
ژیر کورتان. ◊ اِجْدَارُ فُلَانٍ: فلانکس هه لسا به
سمر جوگان بو جنیودان.

جَدَّبَ الشَّيْءُ: شته که کی دریز کردموه ◊ له شوینی
خوی لایدا. ◊ جَدَّبَ الْمَاءَ مِنَ الْإِنَاءِ: به دم
ناوه که ی هه لوشی له جامه که وه. ◊ جَدَّبَ فُلَانٌ
حَبْلَ رَاضِيهِ: فلانکس به تی به یومندی نیوان
خوی و خزم و دوستی به چراند. ◊ جَدَّبَتِ الْمَرْأَةُ

نَهْمِيه چوار سالی ته‌واو کردبی‌و چوبیته
سالی پینجه‌مه‌وه ۵ الْجَجْعُ: قهدی دار خورماو
قهدی دره‌ختی تر ۵ الْمَجْدُحُ: هر شتیک بناغمو
بنه‌مای نمین‌و جیگیر نمین ۵ جَدَّتْ السماء:
ناسمان به‌فری باراند ۵ جَدَفَ الشَّيْءُ: شته‌که‌ی
برپیه‌وه ۵ اجْتَفَ: په‌له‌ی کرد.

المِجْدَافُ: (مجداف السفينة): سه‌وله‌ی لی‌خورپینی
که‌شتی.

جَدَلُ الشَّيْءِ جَدْرًا: شته‌که راست بؤومو خوی

گرت ۵ اجْتَلَهُ: که‌میف خؤشی کرد ۵ اجْتَلَلُ:

که‌میف خؤش بوو ۵ تهاذُلُوا: نه‌و کؤمه‌له‌ خه‌لکه

ره‌یان لیک هه‌لگرتو دزایه‌تی په‌کتریان کرد ۵

اسْتَجَلَلُ: راست بؤومو خوی گرت ۵ الْجَدَلُ:

قهدی دره‌خت بنکی شت دوی لی‌بونسه‌وه‌ی

لقه‌کانی ۵ جَمَمَهُ جَمًّا: برپیه‌وه ۵ جَمِئَتْ يَدُهُ

جَمًّا: ده‌ستی برپیه‌وه، یان په‌منجه‌کانی نه‌ماون.

جَدِمَ: نه‌خؤشی دارزانی توش بووه واته: گولی،

(هر مجذوم) ۵ اجْتَمَّ يَدُهُ: ده‌ستی برپیه‌وه ۵ اجْتَمَّ

عَنِ الشَّيْءِ: وازی له‌وشته‌ هینا ۵ اِنْتَمَّ:

بردرایه‌وه ۵ اَلْجَمَامُ: گولی، نه‌خؤشپیه‌که‌ گؤشت‌و

پینتی نادممیزاد دادمزئی‌و هه‌لدومزئی ۵ اَلْجَنَمَةُ:

جومگه‌ی ده‌ست ۵ اَلْجِنْمَةُ مِنَ الشَّيْءِ:

پارچه‌میک به‌شیک له‌شت برپدی‌و بنکه‌که‌ی

بمینیته‌وه ۵ الْمَجْدَامُ: نه‌و که‌سه‌ی کیشه‌کان په‌کالا

ده‌کاته‌وه.

جَدَا جَدْرًا وَجَدْرًا: جیگیربوو راومستا ۵ جَدَا

الرجلُ: پیاوه‌که له‌سمر نه‌مزنوی دانیش ۵ له‌سمر

په‌منجه‌ی قاجی راومستا ۵ اجْتَوَى: راست بووموه،

راومستا ۵ اَلْجَاذِي: ده‌ست کورت ۵ اَلْجَنَاءُ: بنکی

دره‌ختی گه‌وره ۵ اَلْجِنْدَةُ: بشکؤی ناگری

بلیسه‌دار ۵ اَلْجِنْيُ: بنه‌ما ۵ بناغه.

هیندرا مه‌به‌ست حوشتی گهورمو به‌هیزه ۵
جرافیت: کانیکی خه‌لؤزی ناسنینه ماده‌ی قه‌له‌م
رمصاصی لی‌ به‌ره‌م ده‌هیندزی ۵ الْجَرَانِيْتُ:
به‌رینکی ره‌قو رنگاو رنگه، عه‌مودو کؤله‌که‌ی لی‌
دروست ده‌کزی ۵ گرانیت، کاشی گرانیت.

جَرِبَ جَرَبًا: توشی گه‌رو گولی بوو ۵ جَرِبَ السِّيفُ:

شمشیرکه‌ ژمنگی هینا ۵ رجل مجربُ: پیاویکی

به‌تاقی کراومیه ۵ الجرابُ: هه‌مبانه نه‌و شته‌ی

تی‌شووی تی‌ ده‌کزی.

الجربُ: نه‌خؤشپیه‌کی پینته‌ پینی ده‌گوتری گه‌ری

۵ الجربانُ: گیرفانی کراس ۵ الجربسبُ: شوینی

کشتوکال ۵ پیومریکه به نه‌ندازه‌ی چوار قه‌فیز

به‌کوردی پینی ده‌گوتری: ته‌غار ۵ تجرثم الرجلُ:

پیاومکه ویک هاته‌وه، له شوینی خوی دانیش

۵ الجرثومة: بنه‌ما ۵ نه‌و په‌ردمیه‌ی له‌لای بنی

زمانه‌وه‌میه له‌کاتی شت فوتداندا ناهیلی

خواردنه‌که بچیته‌ بؤری هه‌ناسه‌وه ۵ نه‌وگل‌و

خؤله‌یه که‌له ده‌وروبه‌ری بنکی ده‌رخته ۵

گوندهمیزو ۵ جورثومه له‌ زانستی نه‌حیادا

به‌شیکه له‌ ژیاندار یان روه‌ک که‌بگونجی

ژیانداریکی تریان روه‌کیکی تری لی‌ به‌ره‌م بی.

جَرَحَ جَرْحًا: ده‌راوکی‌و په‌له‌ په‌له‌ پی‌ که‌وت ۵

هاتوچوی کرد هه‌لسورا.

جَرَحَتِ الأرضُ: زه‌وییه‌که ره‌ق بوو ۵ الْجُرْحَةُ:

کیسه‌میه‌که له‌ پینست دروست ده‌کزی لای

خواروی پان و پوره‌ ده‌می ته‌سه‌ک تی‌شووی تی‌

ده‌کزی، (ک: جُرْح) ه.

هله جکرد، پاکیکرد ۵ جرد ما فی الحزن أو الحانوت: سهرژمیری شتومهکی ناوگمنجینهو جانووتهکی کرد ۵ جَرْدٌ جَرْدًا: توك بهجسته میوه نهما هممووی هه لومری ۵ جَرْدٌ المکان: نهو شوینه شینایی تیدا نهما ۵ جَرْدٌ الرجل: نهو بیواوه بههوی زور خواردنی کولله پیستی لیری لی بهیدابوو ۵ جَرْدُ الثوب: کراسهکی کۆن بوو.

جَرْدُ الشَّهْرِ أو اليَوْمِ: مانگ تهواو بوو رۆژ کۆتایی هات ۵ جَرْدُ الزَّرْعِ: کشتوکاله که کوللهی پیومبوو ۵ جَرْدٌ: روتی کردو توپکی لهسهر لایرد ۵ جَرْدُ الْجِلْدِ: پیستهکی که ندو موومکانی لی کردنهوه ۵ جَرْدُ السَّيْفِ مِنْ غَمْدِهِ: شمشیرکه له کالان دهرهینا ۵ إِبْرَدٌ مِنْ ثَوْبِهِ: پۆشاکی لهبیردا نهما ۵ إِبْرَدٌ الْإِبِلِ مِنْ أَوْبَارِهَا: حوشرمه که کولکی پیومنهما هممووی لی هه لومری ۵ إِبْرَدُ الثَّوْبِ: کراسهکی کۆن بوو ۵ إِبْرَدٌ فِي سَهْدٍ: له رۆبینه که پهلای کرد ۵ الْأَجْرَدُ: (فرس أجرد) نهسپی خۆشپروو پیشرهوه ۵ التجرید: روتکردنهوه ۵ لئ ومرگرتنهوهی دمهسلات ۵ الجارودية: تاقمیکی شیعه مهزههبی زهیدی و توند رمون ۵ الجرادُ: کولله، (جرادة) بؤ تاکی نیرو مییان بهکاردهی ۵ الجرادُ: توپکی لی کراوه ۵ الجرداء: میینهی (الأجرد).

الجَرْدُ مِنَ الْأَرْضِ: سارایهکی پان و پۆری بی گیاوو گژ ۵ الْجَرْدُ: مهتال نهو شتمیه لهشهریداخوی بی لهجهکی دوژمن دهپاریزری ۵ الْجَرْدُ: چهته، ریگری که ریباران روت بکاتهوه ۵ الجريدة: لقی دارخورماکه توپکلهکی لی بگریتهوه ۵ الْمَجْرَدَةُ: شوینی لۆکه باککردن ۵ الْجَرْدَقُ: نانی نهستور (خهپله) ۵ جَرْدَمَ فُلانٍ: فلانکهس پهلهی کرد ۵ جردم الستين: لهتمهمنی شهصت سالی

جَرَجَرُ البَعِيرُ: حوشرمه که لهگهروی خویدا دهنگی دووباره کردهوه ناماژمی بهنارهحهتی خوی کرد ۵ جَرَجَرِ الْمَاءِ: ناومکه قلبه قلبی کرد ۵ جَرَجَرَتِ النارُ: ناگرمه که لرفلهرفی هات ۵ جَرَجَرِ الشَّرَابِ: شهرابهکی قوم قوم خواردموه یه که لهدوایهک ۵ الْجَرَجَرُ: کلۆر، (ماء جراجر): ناویک زور خوره خوری بی ۵ الجرجارُ: دهنگی ههوره تریشقه ۵ الْجَرَجِرُ: جنجمر ۵ الْجَرَجِرُ: دانهویله میه که له پیری رمهکانه و مرزانه له شوینی ناوو ههواوی مام ناومنییدا دهری ۵ جَرَجِمَ الطَّعَامُ: خواردمه نه نیهکی هه موو خوارد ۵ جَرَجِمَ الرجلُ: بیواومگی خست به زهویدا ۵ جَرَجِمَ الْبَيْتُ: خانوومگی هه لومشانند ۵ تَجْرِمَ الشَّيْءُ: شته که کهوته خوارموه ۵ تَجْرِمَ فِي مَكَانِهِ: له شوینی خوی ویک هاتهوه و دانیش ۵ جَرَحَهُ جَرَحًا: برینداری کرد ۵ جَرَحَهُ بِلِسَانِهِ: جینیوی بی دا دژی دوا.

جرح الشاهد: شایهتهکی رمدکردهوه ۵ جرح الشيء: شتهکی بهدمست هیناو کسبی کرد ۵ اجرح الشيء: شتی خرابی نه انجام دا ۵ استجرح الشاهد: شایهته که شیای نهوه تانهی لی بدری و شایهتییهکی رمت بگریتهوه ۵ الجراح: کاسبکار ۵ الجراحة: دمست، قاج ۵ سهگو تاژی و باز که بؤ راوکردن راهیندرابن ۵ الجراحة: برین ۵ میهنهی ئیسک رابهستنهوه ۵ بهشیکه له زانیاری تهنروستی که بزیشک عمهلیات دهکا ۵ جَرَدَةٌ جَرْدًا: روتی کردموه، توپکی سهرمووی لایرد، سپی کرد ۵ جَرْدُ الْجَرَادِ الْأَرْضِ: کولله بیتان همرچی لهسهر روی زهوی هه بوو له شیناوهرردو دهمغلو دان هه مووی خوارد هیچی نههیشتهوه ۵ جرد السيف من غمده: شمشیری له کالان دهرکیشا ۵ جَرْدُ الْقَطَنِ: بهموکی

جَوَزَ جَزَاً: به خیرایی خوارندگه‌ی خوارد ۵ جزز الشئین: شتمه‌کی بریبه‌وه، له بیخی دمه‌هینا ۵ جرز الجمراد الأرض: کولله بیتان هه‌موو شیناومردی سمرزموی خوارد ۵ جَوَزَ فُلَانًا بِالشئم: جنیوی پیندا ۵ أجززت الأرض: زه‌ویبه‌که بوو به‌سوته‌مرؤ ۵ جَرَزَتِ الناقة: حوشترمه‌که لاواز بوو ۵ الجارز: ئافرمتی نه‌زۆک ۵ الجُرزُ من السیوف: تیغی برینده ۵ الجُرزُ: سالی وشک و بی باران ۵ الجُرزُ: زموی روت و سوته‌مه‌رؤ و بی شیناومرد.

جَرَسَ الکلام: گۆرانی گوت و قسه‌ی کرد ۵ جَرَسَ النحلُ نور الشجرة: هه‌نگه‌که گوئی دره‌خته‌که‌ی لسته‌وه بۆ ئه‌موی هه‌لالی ئی و مرگری ۵ جَرَسَ الدهرُ فُلَانًا: زهمانه‌ی فلانکه‌سی له بۆته‌داوه ۵ ناقة جَرَسَتْ: حوشترنکی رام کراوه بۆ بارو بۆ سواری.

الجارسُ: زۆر خۆر.

جَرَضَهُ جَرَضًا: سپی کرد، توپکه‌که‌ی ئی کرده‌وه ۵ خوراندی.

جَرَضَ الجِلدُ: پیتسه‌که‌ی سوومه‌وه بۆ ئه‌موی لوس بیی ۵ الجُراضةُ: ئه‌و خشت و خوله‌یه له‌کاتی خواردن دا هه‌لده‌مورئ ۵ الجُریشی: دمرون، دل و دمروون ۵ الجُریش: دانه‌ویله‌ی که‌رت و په‌رت کراو، هارپا ۵ جَرَضَهُ جَرَضًا: خنکاندی.

جَرَضَ بَرِيقَهُ جَرَضًا: به ناره‌حه‌تی و خه‌فه‌ته‌وه قوتی دا ۵ جَرَضَ عَلَیک رِيقَهُ: به‌رقه‌وه تفه‌که‌ی هوتدا ۵ جَرَضَ بِنَفْسِهِ: خه‌ریکبوو خۆی بخنکینئ ۵ أجزضه بريقه: له‌خه‌م و ناره‌حه‌تی دا تف له‌قورگی گیرا ۵ الجُراضُ: حوشتری گه‌وره ۵ یان دم خواربوونی کاتی مردن که مردوو‌مه‌که ده‌می داده‌جه‌قی.

تیبهری ۵ الجَرَدَةُ: کولله‌یه‌که سمری سه‌وزو ره‌شه ۵ جَرَدَ الفرسُ: نه‌سه‌به‌که توشی نه‌خۆشی هاوسانی شارمگی پاشوی بوو.

جَرَدَ الشجرةُ: لقو بۆبی دره‌خته‌که‌ی کرد ۵ الأجرةُ: فه‌یزه‌ن، حاجی خوارو خبیج ۵ الجَرَدُ: هاوسان و نه‌ستور بوونی شاده‌ماری پاشوی نازمه‌ل ۵ الجَرَدُ: جرج (مشکی گه‌وره) ۵ الجَرْدَةُ: زه‌ویبه‌که مشکی زۆربیی ۵ جَرَتِ الحاملُ: ئافرته‌ته دوو گیانه‌که ماوه‌ی سک پرپوونه‌که‌ی درتزه‌ی کیشا ۵ جَرَّ عَلَی نَفْسِهِ جَرِيرَةً: تاوانی نه‌نجامدا ۵ أجز البعيرُ: ریشمه‌ی حوشترمه‌که‌ی خسته‌ سمر ملی حوشترمه‌که و به‌ره‌للای کرد ۵ أجز لسانهُ: قسه‌کردنی ئی قه‌دمغه‌ کرد ۵ أجز فُلَانًا الدین: قه‌رزمه‌که‌ی بۆ فلانکه‌س دوا خست ۵ اجتر البعيرُ: حوشترمه‌که کاویزی کرد ۵ استجز الفصيلُ عن الرضاع: بیجوو‌مه‌که قومیکی شیر مزی و راوستا ۵ الابل الجارةُ: حوشتری باره‌ه‌لگر ۵ الجارورُ: چه‌میکه لافا و هه‌لی درئ ۵ الجرارةُ: میهنه‌ی چه‌ره‌ی دروستکردن.

الجَرُّ: جالابه‌یک له‌زموی ۵ له زاراوه‌ی نه‌حویاندا جۆره‌ی ئیعرابه‌یکه ۵ الجمرأ: خاترو خوینش ۵ أجزرأ: سوپای زۆر ۵ الجمرَةُ: چه‌مه‌ی ناو له‌گن دروست دمکری.

الجمرَةُ: کۆمه‌ئیک ناده‌میزاد له شوینیک بار ده‌خه‌ن و دوا‌یی دمپۆن ۵ الجمرَةُ: دولک: داریکه‌ لای سهرمه‌وی دوه‌هاتیکی هه‌یه ناسکی بی دمگپری ۵ الجمر من الدواب: ئه‌و ولاغ و نازه‌له‌یه چه‌موش و سه‌رکه‌ش بی ۵ الجمريرُ: چه‌بلیکه شتی بی راده‌کیشری ۵ الجمريرةُ: تاوان و گوناه ۵ المجرُ: دیره‌ک، دینکه ۵ المجرَةُ: کۆمه‌له‌ نه‌ستیره‌.

لمیهرزیه و میه ناوی لمیهر دمروا به ملاو به ولادا. ◊ الجرمقانی: تاکی (الجرماقه) به نمته و میه کی غیره عمرمین له سرتای هاتنی نیسلامدا دابمزیه و نه ناو موصله وه.

جَرْنَجَرْنَا: بهو کاره راهات و باری پیوه گرت ◊ جَرْنُ الْحَبِّ: دانه و یله که می هاری ◊ أَجْرُنُ الْحَبِّ أَوْ الثَّمَرُ: دانه و یله که میان خورما که می خستنه سمر خمرمان ◊ أَجْرُنُ: خمرمانی دروست کرد ◊ الجارین: ریگای کوپر بووه ◊ نامیرو کالای به کار هاتوو به که هواته ◊ الجُرنُ: نهو شویننه می دانه و یله می تیدا گیره دمکری واته: خمرمان یان شوینی وشک کردنه و می میوه واته: مشتاخ.

أَجْرَتُ الشَّجَرَةِ: میوه که می خیره که میوو.

الجِرْوُ: هموو شتی که به ساوایی تمنانمت هه نارو همنجیرو کاله کیش: وه لئ بمزوری ناوه بؤ توتکه سمگ ◊ بیجوه و شیر ◊ جری الماء: ناومکه هه لبرزا، خیرا رویی، لوس رویی ◊ جری فلان مجری فلان: حال و مزعی فلان که می و مکوو حالی فلان که می لئ هات ◊ أَجْرِي الماء: ناومکه می بردایه وه رویانندی ◊ جباروا فی الحدیث: وت و پیژیانکرد، چه له حانییان کرد ◊ الجری: رویشتن ◊ الجاری: به های وهخت، نرخ می روژانه ◊ الجارسة: که نیزه که، چه تیوو، نافرمتی کؤیله با پیژنیشتن بین ◊ با ◊ خور ◊ که شتی ◊ الجری: بای صمبا ◊ الجراء: خاترو خوایش ◊ الجرایة: مندالی، ته مهنی بجوک ◊ الجرایات: له زانستی (اقتصادا) یاساو ریسا به که هه نده زه می کالای سهرف بوو دیاری می دمکا بؤ هموو که سینک ◊ الجری: و مکیل ◊ بؤ تاک و کؤو نیرو می به کاردی ◊ العجری من النهر: دمراوی چه مو رویار ◊ الجریال: رفنگ و بؤیه می سور ◊ اجزات المرأة: نافرمته که مندالی میینه می

جَرَعُ الْمَاءِ جَرَعًا: ناومکه می قوت دا ◊ جَرَعُ الْمَاءِ وَغَرَهُ جَرَعًا: ناومکه می خواردموه ◊ جَرَعَهُ الْمَاءُ: ناوی دمروا دردا ◊ الأجرعُ: زهوی رفه لآن و درکاوی ◊ الرجعاء: زهوی رفه لآن و سوتهمه رو ◊ الجُرعة من الماء: قومه ناویک ◊ جَرَفَ الثَّيْبُ: هموو شته که می رادا یان زوربه می رامالی ◊ جَرَفَ الدهرُ القسومَ: زهمانه نهو قه و می به هیلاک برد ◊ جَرَفَ الطينَ: خؤله که می مالی ◊ إِبْرَفَ: هموو شته که می رادران ◊ (الجاروف): نامیری که که ناسه که می شاره و می به کاری دینن بؤ مالتینی جادمو کؤلان ◊ رَجُلٌ جَرافٌ: پیایوی زور خور ◊ الجرفُ: مال و سامانی زور له هموو جؤریک ◊ پاوانی چه ننگه لای ◊ الجرفُ: لاشیو که له خواریه وه ناو هه لئ کؤلیبی ◊ بن هه لؤل بویی ◊ المجرفة: نامیری داخردن.

جَرَمَ جَرْمًا: تاوانی کرد ◊ جَرَمَ فلان لأهله: کاسی بؤ مال و مندالی خوی کرد ◊ جَرَمَ النخلُ والتمر: کاتی چینی خورما که هات ◊ اجتم لاهله: کاسی بؤ مال و مندالی کرد ◊ تجرم: ته و او بوو، به سهرجوو ◊ تجرم علیه: تاوانی کی پالدا که نه می کردوو ◊ الجرامُ: غرام، به شتی که هه زار به می کیلویبه که ◊ الجراماة: نهو خورمایانه می له کاتی لی کردنه و می هیشو که می دمکه ونه خوار ◊ الجرمُ: چه سته، چه باره ◊ الجرمُ: تاوان ◊ المجرمةُ: خورمای نه که پیوو که لئ دمکریته وه ◊ المجریم: خورمای چنراو، خورمای وشکه ل ◊ المجرمة: به شیوه می گشتی کاریکی ناشایسته می وه می به که سزای له سهرین.

جَرْمَرٌ: ویک هاتوه وه به سهریه که می که وه وه ◊ الجرامیز: دست و قاجی ناده می زاد ◊ الجرموزُ: چه و زی که له ناو چه وشه یان له ناو باخو

بوون ۵ اجْزَا الشَّيْءُ فَلَئَانَ: شته‌ک‌ه‌ی به‌شی
فَلَئَانَک‌ه‌سی کرد ۵ اجْزَا السَّكِينِ: دمسکی بؤ کیرده‌که
دروستکرد ۵ اجْزَا الحَاسِمِ فِي اصْبُعِهِ: نه‌لقه‌ی
له‌په‌منجه‌ی خوی کرد ۵ جَزَأَهُ: به‌شبه‌شی کرد.

الْجَزَأُ: به‌شیتک له‌شت ۵ الْجَزَأُ: بنکی کلک ۵ دمسکی
کیرد ۵ جَزَعَتِ الطَّبَاءُ جَزْأً: ناسکه‌کان چوونه‌وه
ناو لانه‌ی خویان.

جَزَعُ فُلَانٍ: فَلَئَانَک‌ه‌س به‌بیر نی‌شی خوی‌ه‌وه جو
چاو‌م‌روانی نه‌کرد ۵ جَزَعَ لَهُ: به‌خششی باشی
پیدا ۵ جَزَعَ الشَّجَرَةَ: دره‌خته‌ک‌ه‌ی راوشاند ۵
جَزَرَ الشَّيْءُ: شته‌ک‌ه‌ی برپه‌وه ۵ جَزَرَ الْجَزُورَ:
کوشتییه‌ک‌ه‌ی سمربری ۵ اجْزَرَ النَخْلُ: خورما‌که
کاتی لی کردنه‌وه‌ی هات ۵ اجْزَرَ فَلَئَانَ: مریکی دا
به‌فَلَئَانَک‌ه‌س بؤ سمربرین ۵ اجْتَزَرَ الْجَزُورَ: کوشتی
به‌ک‌ه‌ی سمربری ۵ الْجِزَارَةُ: میهنه‌ی قه‌سابی،
کاری حمیوان سمربرین ۵ الْجِزَارَةُ: سمرروپینی
حوشتری سمربراو که دمدری به‌ کابرای قه‌ساب
له‌ حیاتی حوشتر سمربرینه‌که ۵ الْجِزْرُ: نازهل
سمربرین ۵ کشانه‌وه‌ی شه‌پؤل ناوی دهریا ۵
جَزُرَ السَّبَاعُ: نه‌وه‌ گوشته‌به‌ که درمندکه دمیخوا
۵ یان نه‌وه‌ گوشته‌ی لمبهری دهمینیت‌ه‌وه ۵
الْجِزْرُ: نه‌وه‌ حوشترمه‌ به‌که‌لکی سمربرین بی ۵
الْجِزْرَةُ: نه‌وه‌ پارچه‌ زه‌وییه‌ نه‌وه‌ی بداو
ناومکه‌ دای نه‌پوشی ۵ الْمَجْزَرُ: شوینی نازهل
سمربرین ۵ جَزَّ النحلُ وخره‌ جزاً: دارخورما‌که
کاتی نه‌وه‌ی هاتووه‌ میومکه‌ی لی بکرت‌ه‌وه ۵ جَزَّ
الصُّرْفُ جَزْأً: خورپیه‌ک‌ه‌ی برپیه‌وه ۵ اجْزَأَ القومُ:
کاتی برپینه‌وه‌ی ممرمکانیان هات ۵ جَزَعَ لَهُ مِنْ
ماله: له‌مالی خوی به‌شیتکی بؤ بردا ۵ جَزَعَ
جَزْعاً: خوی بؤ به‌لاکه‌ نه‌گرتو هاوارو دادو
فیفانی کرد ۵ اجْزَعَهُ: هه‌لینا بؤ گریانو

هاوارکردن ۵ جَزَعَ البَسْرَ والرُّطْبَ: خورما‌که
نالو بؤلی تیکه‌وت ۵ هندیکی گه‌یی ۵ جَزَعَ
فَلَئَانَ: غه‌مو نارحمته‌ی له‌سمر دلی فَلَان لابرد ۵
اجْتَزَعَهُ: پارچه‌ پارچه‌ی کرد ۵ تجَزَعَ الشَّيْءُ:
شته‌که‌ که‌رت بوو ۵ تجَزَعَ البَسْرَ والرُّطْبَ
وغيرهما: خورما‌که‌ نالو بؤلی تیکه‌وت
هندیکی گه‌یی ۵ تجَزَعَ القومُ الشَّيْءُ: خه‌لکه‌که
نه‌وه‌ شته‌مان به‌شبه‌ش کرد ۵ الجِزَاعُ: نیرکه ۵ الْجِزَاعُ:
گیاییه‌که‌ نازهل دمکوژی.

الجَزْعُ: جُوزِیک‌ه‌ له‌ عمقیق ۵ هِنْلَى به‌رامبهرو
که‌وانه‌یی رنگاو رنگی تیدان ۵ الْمُجَزَعُ مِنَ اللِّحْمِ:
نه‌وه‌به‌ به‌زو گوشت تیکه‌لاو بی.

جازف: شته‌ک‌ه‌ی فروشت نازانی بیوانه‌وه‌ کیشانی
چونه ۵ جازف بنفسه: خوی خسته‌ خسته‌ره‌وه ۵
جازف فی کلامه: به‌بی تیفکرین قسه‌ی کرد ۵
اجْتَزَفَ الشَّيْءُ: به‌گوترمکاری شته‌ک‌ه‌ی کری ۵
الْجِزَافُ: کالایه‌که‌ نه‌ بزانی به‌ بیوان چهنده
نمبه‌ نه‌زماره ۵ جَزَلَهُ جَزْلاً: برپیه‌وه.

جَزَلَ العیرُ: جدموی حوشترکه‌ برینی لی به‌یدا
بووه‌ جاک‌ نابیت‌ه‌وه ۵ جَزَلَ الرَّأْيُ: راو
بؤ‌چونه‌که‌ پوچ و بی‌ که‌لک‌ بوو ۵ جَزَلَ جَزَالَةً:
گه‌وره‌ به‌نرخ بوو ۵ اجْزَلَ له‌ العطاءُ: به‌خششی
جاک‌ و باشی بؤ‌ دیاری کرد ۵ الْجِزَالُ:
لی‌کردنه‌وه‌ی هیشووی خورما ۵ الْجِزَالُ: شتی
به‌نرخ و زور له‌ همرشتیک‌ بی ۵ الْجِزَالُ مِنْ
الکلامُ: قسه‌ی ره‌وانو هه‌صیح ۵ الْجِزْلَةُ: پارچه.

جَزَمَ جَزْماً: خواردنیک‌ی خوارد تیر بوو، له‌ شه‌وو
رؤژی‌تکدا به‌کجار نانی خوارد ۵ جَزَمَ عَلَيْهِ: لی‌ی
بیدمگ بوو ۵ سوور بوو له‌سمر نه‌نجامدانی ۵
ترسا ۵ جزم الیمین: سویندی خواردو کاره‌ک‌ه‌ی
رؤیانندو گه‌رانه‌وه‌ی تیدا نیه ۵ جزم الکلمة:

کوتایی فیعله‌کی زنده‌دارکرد ۵ **إِجْزَمَ الشَّيْءُ**:
 شته‌که‌ی برپیه‌وه ۵ **الْجَزْمُ**: له‌زاراوی نه‌حوپیاندا
 بریتیه له زنده‌دارکردنی بی‌تی کوتایی فیعلی
 مواضع یان کرتاندنی بی‌تی کوتایی ۵ **الْجَزْمُ**:
 به‌شیک له خورما یان شتی تر ۵ **الْجَزْمَةُ**: زه‌مه
 خواردن ۵ **الْجَزْمِيَّةُ**: ری‌بازیک‌ی فله‌سه‌فیه‌ی پشت
 به‌هیزی عمقل دبه‌ستی بؤ‌گه‌یشتن به
 مهبست ۵ **جازاه**: پاداشتی دایه‌وه ۵ **سزای دا** ۵
تجازی الدین: قهرزکه‌ی دایه‌وه، یان قهرزکه‌ی
 وهرگرته‌وه ۵ **الْجَزْمِيَّةُ**: سهرانه؛ بره‌پارمه‌که
 قهرمان‌ره‌وای نیسلامی وهری دمگرت له هندی
 له‌وانه‌ی موسولمان نابین له‌حیاتی نه‌و
 خزمه‌تگوزارییه‌ی پیشکه‌شیان دمگرتی ۵ **جَسًا**
 الشَّيْءُ: بیاوه پیرمه‌که گه‌یشته کوتایی تمه‌نی ۵
الجاسياء: ره‌قبوون و پته‌وی.

جَسَدُ الدَّمِ: خویننه‌که وشک بوو ۵ **أَجَسَدَ الثَّرْبِ**
 رهمه: به‌رمنگی زعفران کراسه‌که‌ی بویه‌کرد
 ۵ **الجَسَادُ**: خوینی بیس ۵ **زعفران** ۵ **الجَسَادُ**:
 نازاریکه له جه‌سته‌دا هه‌مووی، یان هر
 له‌سکدا ۵ **الجَسَدُ**: جه‌سته.

جَسْرٌ: نازابوو، نازایه ۵ **جَسَرَ القَوْمُ**: نه‌و قه‌ومه
 بردیان رایه‌ست ۵ **جَسَرَ الرِّكَابُ الْمَغَازَةَ**:
 کاروانچییه‌کان سارا‌که‌یان بری ۵ **تَاسَرَ**: بن
 به‌روا‌کارمه‌کی نه‌نجامدا ۵ **تَاسَرَ عَلَيْهِ**: خو‌ی
 به‌سهردا راناندو لوتشکینی کرد ۵ **به‌لاماریدا**.
الجَسْرُ: پرد، ههرشتیک به‌سهریدا به‌هریته‌وه ۵
 کمنا‌ری جو‌گا ۵ **الجَسْرُ**: نه‌ندامی گه‌وره‌ی
 جه‌سته ۵ **جَسَّ الخَبْرُ**: له‌هه‌واله‌که‌ی کؤلیه‌وه ۵
جَسَّ الشَّيْءُ بیده: دست‌ی له شته‌که‌دا بزانی
 چیه‌و چؤنه ۵ **جَسَّ الأبلُ الكلاً**: خوشترمه‌که
 دمی بؤ له‌ومره‌که برد منه‌ی کرد ۵ **الْجَسَاةُ**:

هه‌سته‌یکه له بئنج هه‌سته‌کان ۵ **الجاسوسُ**:
 که‌سته‌یکه به‌دوا هه‌والو رووداودا بگه‌ری بؤ
 نه‌وه‌ی زانیاری بدا به‌که‌سانی دی ۵ **الْمَجَسُّ**:
 شوینی ده‌ست لیدان ۵ **المجسُّ**: ناله‌تی به‌شکین.
جَسَمَ جَسَامَةً: گه‌وره‌و زه‌ب‌ه‌لاح بوو ۵ **تَجَسَّمَ**
الشَّيْءُ: شته‌که‌ی قه‌باره دارکرد ۵ **الْمَجَسَامُ**:
 جه‌سته گه‌وره ده‌ست و په‌ل قه‌وی ۵ **الجَسَمُ**:
 جه‌سته؛ ههرشتیک پانی و قوئی و دریزی هه‌بی ۵
 ههرشتیک له ناده‌میزادو نازلو و رووه‌ک هه‌ستی بن
 بگری ۵ هر جه‌وه‌هریک‌ی مادی شوینی بگری و
 قورسایی و دریزی هه‌بی ۵ **الجَسَمُ**: کاری گه‌وره
 روداوی سهرنج راکیش ۵ **الْمَجَسَمُ**: شتیک پانی و
 دریزی و نه‌ستووری هه‌بی.

جَسًا: وشک بوو، ره‌ق بوو، نه‌ستور بوو، زبر بوو ۵
جَسَاتُ نَفْسٍ: یه‌قی هیناوه یه‌قی هاته‌هه ۵ له‌ترسا
 یان له‌غم و ناره‌حه‌تیدا هه‌نجوو ۵ **جَسَاتُ العَنَمِ**:
 نازه‌له‌که قؤره قؤری له هورگی هات.

جَسًا البحر: دهریا ناوه‌که‌ی به‌رزبووه ۵ **جَسَا**
الروحش: درنده کی‌وییه‌که راه‌پری و بازی دا ۵
جَسَا العدو: دوزمن راه‌پری بؤمان هات ۵ **جَسَا**
الفرم: نه‌و قه‌ومه له‌ولاتیکه‌وه گواستیانه‌وه بؤ
 ولاتیکی تر ۵ **جَسَا على نفسه**: له‌خویا دلته‌نگ
 بوو ۵ **جَسَا عن الطعام**: تیری
 له‌خواردمه‌نییه‌که خواردو پئش جاوی که‌وت
 ۵ **تَجَسَّ الفجرُ**: له‌کاتی به‌رمبه‌یاندا با هه‌لی کرد
 ۵ **الْجَسَاءُ**: دنگیکه له‌دم دپته دهرمه‌ له‌کاتی
 تیر خواردندا، به‌کورتی یه‌قدانه‌وه، قه‌رینه ۵
الجَسَاءُ وَالْجَسَاءُ: که‌سئیک زور غه‌مو و خه‌فمت
 بخواو ناخ و ئوف بکا.

جَسَبَ جَسْبًا: نه‌ستور بوو، زبر بوو ۵ **جَسَبَ**
الطعامُ: خواردنه‌که بن پئخؤر بوو ۵ **جَسَبَ**

سامان کۆدهکاتهوه لئی نابهخشی دئی پروانادا
شتیکی لی زایه بکا ۵

جَشِمَ جَشْمًا: قهلهو بوو، قورس بوو ۵ جَشِمَ الْأَمْرَ
جَشْمًا: بمانابدل نهو کارهی له نهستؤ گرت ۵
اجْشَمُهُ أَمْرًا: کاریکی خسته سهرشانی ۵ الْجَشْمُ:
قورسایی.

جَشِنَ جَشْنًا: قهلهو بوو، زمبهللاج بوو.

جَصَصَ الْبِنَاءَ: بالهخانهکهی که چکاری کرد ۵
جَصَصَ الْأَنَاءَ: قاپهکهی پرکرد ۵ الْجَصُّ: گهچ ۵
جَوْرَجَ: له کهرسهی خانوو دروستکردن ۵
الْجِصَّاصُ: گهچکار، نهو کهسهی گهچهکه
بهرهم دینج ۵ فرۆشیاری گهچ ۵ الْجِصَّاصَةُ: نهو
شوینهی گهچی لی بهکار دههیندیری.

جَضَّ فُلَانٌ جَضًّا: فلانکس بهشیوهی فیزموه
هاتوو جوئی کرد ۵ جَضَّضَ: بازیکی توندی
هاویشت.

جَبَبَ الْجَبِيَّةَ - جَبَبَ جَبَابًا: تیردانی دروستکرد،
پرنسکهی دروستکرد ۵ جَبَبَ فَلَانًا: فلانکسی
خسته سهر زمو ۵ الْجَبَابَةُ: دروستکردنی
تیردان و فیشهکدان حیرفهو میهنهی جوعبه
دروستکردن ۵ الْجَبْفُورُ: کورته بالای ناشیرین،
لاوازی بی هیزی بی خیرو فەر ۵ جَعْفَرَةُ: بهعهرزی
دادا خستیه سهر زمو ۵ الْجَعْفَرِي: کورته بالای
ناشیرین و نهکلهوهت ۵ الْجَعْفَرِيْنُ: قهدی درهخت و
رووهک.

جَفَجَعَ الرَّحِي: ناشهکه تمفه تهقی لی هات ۵
جَمَقَمَنِي لِي دَا ۵ جَفَجَعَ بِهِ: ناروحتهی کرد،
چارزی کرد ۵ جَفَجَعَ الْجَذْرُ: کوشتی یهکهی
سهربری ۵ الْجَمْعَاغُ: شوینی تمنگبهر و ناخۆش و
رهقهن و بهرهلان ۵ بهندینخانه ۵ الْجَفَجَجُ:
شوینی تمنگبهر و ناخۆش و بهرهلان، شوینیک

الْحَبِّ: دانهویلهکهی هاری کردی به برویش ۵
جَسَبَ شَابَةً: کهنجیهتی خوئی بهری کرد.

جَسَبَ الرَّجُلُ: خواردن و خۆراکی زبرو کهمو کور
بوو ۵ الْجَشْرُ مِنَ النِّسَاءِ: نافرمتی ناقۆلای کهته ۵
الْمِجْشَابُ: جمسته گهورهی ناقۆلا ۵ الْمِجْشَبُ:
پیاوی کهتهو نازا ۵ الْمَجْشَبُ: نادهمیزادی زیان
زبرو دستکورت ۵ جَشَرَ عَنْ أَهْلِهِ: لهخزم و
خۆنیشی خوئی دوورکهوتهوه ۵ جَشَرَ الشَّيْءُ: وازی
له شتهکه هینا.

جَشَرَ السَّاحِلَ جَشْرًا: قهراخ دهریاکه قورهکهی رهق
ههلهات ۵ جَشْرُهُ: وازی لی هینا ۵ جَشَرَ الْأَنَاءَ:
قاپهکهی بهتان کرد ۵ تَجَشَّرَ بَطْنُهُ: سکی
ههلاوسا ۵ الْجَاشِرِيَّةُ: نیومرؤ ۵ بمره بهیان ۵
خواردنموه لهبهرمهیاندا ۵ الْجَشَارُ: کۆکه، یان
سینگ خوران و نیخه نیخ ۵ دمنگ گری ۵
الْجَشْرُ: بمریدیکی زبره له دهریادا لهچهوو
صهدهف پیک دئ ۵ الْجَشَارُ: خاومنی نازهلی وها
که لهکیوو کهز دهلهومرین ۵ الْجَشِيرُ: تیردان،
کهشکۆل ۵ ههمبانه ۵ جهوالو هوپری گهوره ۵
الْمِجْشَرُ: جهوزنک که ناومکهی بهکهکی
خواردنموه نمیه لهبهر بیس و پۆخهلی ۵

جَشَّ الْحَبُّ: دانهویلهکهی کرده برویش ۵ جَشَّ
الْمَكَانَ: شوینهکهی مالی و پاکی کردموه.

الْجَشَشُ: دمنگی گهورمو گری ۵ الْجَشَشُ: شوینی
رهقهلان و بهرداوی ۵ الْجَشَشُ مِنَ الشَّيْءِ:
ناومرستی شت ۵ الْجَشَّةُ: کۆمهلیک نادهمیزاد
بهکۆمهال بهرمو شوینیک دهرؤن.

جَشِعَ جَشْعًا: تمماعی زۆر بوو ههلبهی کرد ۵ تَجَاشَعُوا
الشَّيْءَ: لهو شته کۆبوونموه جهپاویان کرد ۵
تَجَشَّعَ عَلَيْهِ: زۆر بهخهمیهوه بوو سور بوو
لهسهر نهمجامدانی ۵ الْجَشِعُ: نهو کهسهیه مال و

لزمه‌وی چال بووبی ۵ جَعْدُ الشَّعْرِ رَغْمًا: موومکانی
کۆکردنمه‌وه ۵ الجَعْدُ: خړې، دمگوتری: (وجه جَعْدٌ)
دهم و چاوی خړو کم گوشته ۵ الجَعْدَةُ:
دانه‌وینله‌ی می خورسکه.

جَعْرَ جَعْرًا: ته‌بیاتی وشک بووه ۵ جَعْفُرٌ:
حه‌بله‌که‌ی له‌پشتی خوی شته‌ک داو جووه ناو
بیرمه‌که ۵ جَعَارٌ: ناوی که‌م‌تیاره ۵ الجَعَارُ:
جه‌بلکه‌که که‌سێک دم‌رواته ناو بیر له‌ پشتینی
خوی شته‌کی دمدا ۵ الجَعْفُرُ: قشیل ۵ گوو
پیسایی، درمندی خاومن چنگ ۵ الجُعْرور: جوژه
خورمایه‌کی بجوکی بئ که‌لکه ۵ دم‌عبایه‌کی
بجوکه.

جَعْسٌ جَعْسًا: دایه‌ینا، هینایه‌ کایه‌وه ۵ الجَعْسُ:
زبل و زال سمرنگیونیک ۵ الجَعْسُ: که‌ته‌و زه‌لام
۵ الجَعْسُوسُ: کوله‌بینه‌و ناشرین ۵ بئ ره‌وشت و
نه‌کلهموت ۵ الجَعْسُومُ: کورته‌ بالای شان و مل
قه‌وی گردمبیر ۵ الجَعْسُطُ: که‌ته‌و زه‌لام، لوتبهرزو
خۆبمزلزان له‌خۆرازی و له‌خۆبایی بوو.

جَعَّ فلان جَعًا: فلانکه‌س گلی خوارد ۵ جَعَّ فلانًا:
گلی تیگرت گلی بی دادا.

جَعَفَ فلانًا: فلانکه‌سی به‌ عمرزی دادا، مالی بزمه‌وی دا
۵ اجْتَعَفَ الشَّجَرَةَ: دره‌خته‌که‌ی هه‌لکه‌ند ۵
الْجَعْفُ: که‌م ۵ الجَعْفَرُ: جه‌م، روبار ۵ حوشتریک
شیری زۆر بئ ۵ الجَعْفَرِيَّةُ: تاقمیکن له‌شیعیه‌ی
ئیمامی، شوپنکه‌تووی جه‌م‌عمری صادقن.

جَعَلَ: (جَعَلَ اللهُ الشَّيْءَ): خودا نه‌و شته‌ی
دروستکرد ۵ جعل للعامل: بۆ کریکارمه‌که‌ کری
دیاریکرد ۵ جعلُ الفلأَمِ: منداله‌که‌ کورته‌ بالاو
قه‌له‌و دم‌رجوو ۵ جعل فلانًا رله: کری بی
فلانکه‌س دیاریکرد.

اجْتَمَلَ الشَّيْءَ: شته‌که‌ی دروست کرد ۵ تفاعلوا
الشَّيْءَ: شته‌که‌یه‌ان له‌ناو خۆیاندا به‌شکرد ۵
الجَمَالُ: نه‌وکرئی و پاساومه‌ی لمبری
کاروم‌دم‌گری یان به‌رتیله ۵ الجَمَالَةُ: نه‌و
کریه‌به‌ی یان به‌رتیله که‌ له‌جیاتی کارکردن دم‌ری ۵
الجَمَلُ: گیانه‌به‌ریکه‌ و مکوو خونفوساه له
شوینی شیدارو نماویدا دم‌زی ۵ الجَمَلُ مِنَ النَّاسِ:
ئاده‌میزادی کوله‌بینه‌ی ره‌شو و زۆر بلش و
نیزاعکار.

جَمَّ الرجلُ جَمًّا: پیاومه‌که‌ ته‌ماعاربوو زۆری
هه‌له‌کرد ۵ جَمَّ الى الطعام: ئارمه‌زوی بۆ
خۆراکه‌که‌ به‌ره‌ی سه‌ندو زۆری حمز ئی کرد ۵
اجَمَّ الشَّيْءَ: نه‌و شته‌ی له‌بئخ دم‌ره‌ینا.

الجَمَامُ: دم‌ریکه‌ تووشی حوشت‌ر دم‌بی ۵ الجَمَامِيُّ:
ئاده‌میزادی به‌ته‌ماع و چاوبرسی ۵ الجَمَامُومُ:
ته‌ماعکار له‌شتیک که‌ ته‌ماعی تیا به‌کار نایه ۵
الجَمَامُومُ: برسی ۵ چاو جنوکیک هه‌رچی بیینی
حمزی ئی ده‌کا بیخوا. ۵ جَمَّ البئرُ رَحْرَهً: قشیلی
کۆکردمه‌وه تا بوو به‌ کۆمه‌ئیک گه‌وره.

الجَمَامُومُ: قۆر ۵ نه‌وه‌ی کۆبکریته‌وه له‌ قشیل و
ته‌پاله‌ تا دم‌بیته‌ کۆمه‌ئیک ۵ الْجَمَامُومُ: بیجوی
نه‌عامه ۵ الجَمَامِيَّةُ: زانیاریه‌که‌ تئیدا
لئکۆلینه‌وه دم‌گری دم‌باری دیارده
سروشتییه‌کانی روبه‌ری زه‌وی

جَمًّا الرُّبْدُ: که‌مه‌که‌ به‌رمز بوو ۵ جَمًّا القِدْرُ:
ممنجه‌له‌که‌ له‌کاتی کولین دا که‌مه‌که‌ی فری دا
۵ جَمًّا الرجلُ: پیاومه‌کی بزمه‌وی دا ۵ جَمًّا القِدْرُ:
ممنجه‌له‌که‌ی سمره‌ نقون کردو به‌تالی کرد ۵ جَمًّا
الْبَقْلُ وَالشَّجَرُ جَمًّا: له‌ بیخمه‌وه رومه‌که‌کان و
دره‌خته‌کانی هه‌لکه‌ندن و فری دان ۵ جَمًّا
البَابُ: دم‌رگاکی داخست ۵ الجَمَاءُ: نه‌و که‌م‌فو

تَهْفَفَ الطائر: بالندمه که خوی فش کرده و به سمر هیلکه گانی دا خوی کر کردو باله گانی به سمر دان. ◊ التَهْفَاف: نهو شته به شهر کر له بهری دمکا و مگوو زری، ◊ الجُفَاف: نهوی وشک بیته وه لهو شتانهی وشک دمکرتنه وه. ◊ الجُفَافَةُ: نهو گیاو گزهی و مگوو حه شیشه وایه و بلاو دمبیته وه.

الجَفَفُ: کومه لیک نادمه میزاد. ◊ الجُفَفُ: شتی کلور ◊ الجُفَفَةُ: کومه لیک نادمه میزاد ◊ دولجهی بجوک که دبزه بهک پرپکا. ◊ الجُفیف: گیای وشکه وه بوو پووش و په لاش.

جَفَلَ جفلاً: هه لات، هه لسه میبه وه ◊ جَفَلَ الثغر: فزه که زا کاو تیکجون. ◊ جَفَلَ الفیل: فیله که بیسای خوی توردا. ◊ جَفَلَ البحر السمک: دهریا ماسیه گانی هه لدا به که نار. ◊ جَفَلَ الريح دهریا با هه وره گانی رادان. ◊ جَفَلَ الطیر وغیره: بالندمه کهی تهرم کرد. ◊ جَفَلَهُ: دهری کرد ◊ رای مانی ◊ جَفَلَ الديك: که له شیرمه که خوی فش کرده وه ◊ الأَجْفَلُ: کومه لیک نادمه میزاد ◊ الجُفَالُ: زورینه له هه موو شتیک.

الجَفَلُ: ترسنوک: که سیکه له هه موو شتیک برسن ◊ هه وری باراناوی ◊ الجُفَلَةُ من الشجر: دره ختیکه که لای زوری بی ◊ خوری براره. ◊ الجُفُول من النساء: پیرمزن و نافرمتی به سالا جوو.

جَفِنَ الطعام جَفناً: خوراکه کهی خسته ناو ته شته که وه ◊ جَفِنَ: تهشت (سونه) ی دروست کرد ◊ الجَفِنُ: بیلوی چاو ◊ جَفِنَ الماء: هه ور. ◊ الجَفِنَةُ: تهشت، سونه ◊ بیری بچوک.

جفا فلان: فلانکهس ته بیاتی توندو تیژی بوو، رموشتی ناشیرین بوو. ◊ جفا الشيءُ علیه: شته کهی

خشت و خول و خاشاکه میه لافاو یان مه نه جهل دهری دمدا ◊ جَفِفَ الثوب الجدیدُ وغره: کراسه تازه که خزی و خشمی هات ◊ کراسه که وشک بوته وه هه ندی شهی تیدا ماوه ◊ جَفِفَ الموكبُ: کاروانه که به ری کوهوت خر مه خر می قاجه گانیان دمبیس ترا ◊ جَفِفَ الماشيةُ: نازه له گانی کو کردنه وه ◊ تَجَفَّفَ الطائر: بالندمه که خوی فش کرده وه به سمر هیلکه گانی دا کر که وتو بالی به سمر دان هینان. جَفَفَ: به خوی نازی و ته که به وری کرد ◊ جَفَفَهُ: خوی به سمر دا بادا، شانازی به سمر دا کرد.

جَفَرَ جفوراً: وازی له ناو فریدان هینا و جیماعی بو نه کرا ◊ جَفَرَ من المرض: له نه خو شیه که ی رزگاری بوو چاکیو وه ◊ اجْفَرَ عنه: وازی لی هینا تهرکی کرد ◊ اجْتَفَرَ: له ناو فریدان و جیماع کردن کوهوت ◊ اجْتَفَرَ الجفَرُ: خوی دارشت قه له و بوو ◊ الجَفَرُ: کارپله یان بهر خوله که پی بگا و ورگی یان بیی ◊ علم الجَفَر: زانیاری به که دهر باره ی پیته کان له وری مانایانه موو نامازم کردنیان بو و رداوی روژگار ◊ الجَفیر: تیردان، یان که مشکو لیک له تیردان که مور مرتبی له پیست یان له دار دروستکرای ◊ الجُفَرُ: نه سپ و حوشتری ورگ زل ◊ الجِفْسُ من الناس: پیاوی خراب و بهد.

جَفَشَ الناقةُ: به سمری په نه گانی حوشترمه کهی دوشی.

اجْفَأَ الجيفةُ: لاشه که هاوسا. ◊ الجُفْظُ: حه ملی که شتی. ◊ الجُفِظُ: کوزراوی هه لاوسا.

جَفَّ الشيءُ: وشک بووه.

جَفَّ الشيءُ: شته کهی کو کردنه وه. ◊ اجْتَفَّ ما في الاءاء: هه رچی له قابه که دا بوو خوار دیبه وه.

جَلَجَلَ السَّحَابُ وَالرَّعْدُ: هورمه که گرمه و لهرمی کرد.

جَلَجَلَ الفرسُ: نهمه که حیل می خُوش بوو گری تیدانه ما.

جَلَجَلَ الشَّيْءُ: شته که می جولاند له ناکامی جولاند نه که می دمنگی کی به هیزی لیها ت ۵
الْجَلَجَلُ: دمنگی به هیزی بی گری و کول ۵ منالی روح سوکی وریا له نیسی خویدا. ۵ الْجَلَجَالُ: دمنگی به هیزی ۵ الْجَلَجَلَانُ: کونجی که له توپکله که می دابه پیش دروینه کردنی دانه و نیلی گزنیزه ۵ ناخی دل. ۵ الْجَلَجَلُ: زنگی بچوک ۵ کاری گهوره بچوک. ۵ الْمَجَلَجِلُ: پیای نازاو رمکابرو زیره که و به دم و پل ۵ فهرانر موی به هیزی ۵ پیای ریگ و پیک و نه جیب زاده.

جَلَجَ الخِروانُ النَّبْتُ وَالشَّجَرُ جَلَجًا: نازه له که رومکه که می خوارد دره خته که می خوارد ۵ سمره ترزه و سمرانسه رکه می خوارد.

جَلَجَ اليربُومُ: روزه که سامناک بوو زور ناخوش و پر کارسات بوو. ۵ جَالَجَهُ: بر بهر مکانی کرد لی هیله که پرایه و ۵ جَلَجَ في الأمرِ: له و کاردا همرای خوی په سهند دمکاو بمقسه می کسی تر ناکا ۵ له سر کارم که می برده و ما بوو. ۵ الْجَلَجُ: نازه لی کول؛ حمیوانیک شاخی نمب ۵ بانیک سیاجی نمب ۵ الإِجْلِیحُ من النبتِ: نه و گیوا گزیه سمرم که می خورایی. ۵ الْجَلَجُ: لافاوی به هیزی که هموو شتیک رادمانی. ۵ الْجَلَجَاءُ: نازه لی کول (بی شاخ) ۵ گوندیک شور می نمب زوی بی درهخت، ۵ الْمِجْلَاحُ: سالتی گران که هیج مان و سامانیک ناهیل.

جَلَجَ الشَّيْءُ: شته که می دریز کرده و ۵ الْجَلَجُ: بی هیز بوو، نیسقانی جهسته می بولکان توانای هلهسانی نیه ۵ الْمِجْلَاحُ: لافاوی شت رادمر ۵ شیوی قول. ۵

له سر قورس بوو. ۵ جفا الشئ: شته که می دور خسته و تور می دا.

جَفِيّ البقلُ: رومکه که می دور خسته و. ۵ أَجْفَى الماشيةُ: نازه له کان لی خورین بی رحمانه راوی نان. ۵ جفای فی سجوده: له کاتی سوژده بردندا قوله کان له که له که و ورگی و لهرانی دور خسته و. ۵ اسْتَجْفَأُ: بهوشک ته بیاتی له که له ممد. ۵ الْجَفَاءُ: نه و که فو خشت و خاله میه منجه لیان لافا و به ملا و به ولای خویدا دمه وای.

جَلَبَ جَلْبًا وَجَلْبًا: همر او هورای بهر با کرد. ۵ جَلَبَ الجُرْحُ: برینه که گزسته و مزونی هی نایه و مو فمتاغی بهست. ۵ جَلَبَ علیه: تاوانی کرد ۵ جَلَبَ الشَّيْءُ: شته که می له شوینیکه و گواسته و مو بو شوینیک تر ۵ جَلَبَ على الفرسِ: که می نهمه که می هیواش کرده و بو نه و می بازیدا. ۵ أَجَلَبَ الدَّمُ: خون که وشک بوو ۵ أَجَلَبَ: یارم می داو کوم می بی کرد. ۵ جَلَبَ اللرمُ والرعدُ والفيثُ: خه لکه که، هورمه که، باران که؛ دمنگیان لی هات. ۵ تَجَلَبَ: به شوین له و می خُوشدا گهرا. ۵ الْجَالِبَةُ: به لاو کارسات.

الْجَلَبُ: جه لب: کومله خوشتر یان ره شه و لاخ و مهر و زن که دم برین بو فروشتن ۵ الْجَلْبَانُ: همبانه به که کیفیکه له پیست دروست دمکری بو نه و می شمشیری ناو کالانی تیدا هله گری ۵ الْجَلْبِيَّةُ: نه و توپکله می له کاتی چاکبونه و می بریندا دمکه و نیته سمر برینه که ۵ الْجَلْوِيَّةُ: همر شتیک له دمرو می و لاتمه و به نیسدری بو بازار گانی بی کردن ۵ الْجَلْبِيَّةُ: شتی هینراو، ۵ الْجَلْبِيَّةُ: شتی هینراو. ۵ جَلْبِيَّةُ: جیلبابی له بر کرد. ۵ الْجَلْبَابُ: کراس ۵ کراسی ناودامان، جزدا شه ۵ سمری پوش که و ۵ بالتو ۵ عمبای نافرمت.

الْجَلِخُ: بمرده هسان ۵ الْجِلِخُ: دنگی ناو
خوپه خوړی ناو.

جَلَدٌ به الأرض: پیسته که می بزموی کیشا. ۵ جَلِدَتْ
الأرض: زمویه که سهه ژبندانی تیدا پهیدا
بوو.

جَلَدُهُ بالسيف: به شمشیر لئی دا ۵ جَلَدُ الذبيحة:
کوشتییه که می کهولکرد ۵ پېسته که می ئی دامالی.
۵ الأجلدُ: زموی رفقو سمخت.

الجلدُ: پېست، ۵ الجلدُ: شتیکه له پهړو پال
دروست دمکری له سمر شیوهی بیچوه خوشتر
خوشتره که می پی هله ده خه لم تینن بؤ نهوهی شیر
بدا. ۵ الجلدةُ: پارچه می که له پېست. ۵ جلدةُ
الرجل: هوزو عشرمتی پیاو. ۵ الجلادُ: جهلاب;
نهو یاساولو دمستو پیومندانان که هله دمستن
به کاری لیدان و کوشتنی نهوانه می دزی
ناغاکه یانن ۵ الجلادُ: شوړک، گورز ۵ پارچه می که
پېست یان پهړو که نافرمتی شین و شه پور که
پنی له خوډهدا. ۵ المجلدُ: جهسته می بی گوشت ۵
إجلودُ: تیپه ری و کاتی دواکه وتنی بارینی باران
بهردهوام بوو. ۵ إجلودُ به السیرُ: روپشته که می
به شیوهی خیرایی بهردهوام بوو.

جَلَزَ الشئُ: شته که می پیچایه ووه توندی کرد. ۵
جَلَزَ الشرطُ: پؤلیسه که به هیواشی هاتو جوئی
کرد. ۵ الجلازُ: همرشتیک به سمر شتیکی تردا
خوار بکریتموه و تیوهی بیبجرئی. ۵ الجلسُزُ:
پیاوی که ته و نازا: دره ختی بندوق ۵ پؤلیس. ۵
المجلسُزُ: پیاوی گوشتن و شانو مل هموی ۵
راهه سهندو ناقل.

جَلَسَ جلوساً: دانیشت ۵ جَلَسَ الشئُ: شته که
مایه ووه. ۵ جالسهُ: له گه لی دانیشت ۵ جالساوا:
خه لکه که همندیکیان له گه ل همندیکیان
دانیشتن. ۵ استجلسهُ: داوی لیکرد دابنیشن. ۵

الجلسُ: هاونشین، گلی تیغه که میشتوو. ۵
الجلسةُ: به که دانیشتن، کؤبوونه وهی کؤمه لیک
خه لک بؤ هسه کردن و بریاردان له سمر
پهړو می که ۵ الجلسةُ: که می ک زور دانیشتن ۵
الجلسيُ: دموروبه ری گلینه می جاو. ۵ الجلسانُ:
گولی سپی، یان گولی هله لومریو. ۵ المجلسُ:
هاونشین ۵ زور دانیشتو. ۵ المجلسُ: شوینی
دانیشتن. ۵ جَلَسَ الرجلُ جَلْطاً: دروی کرد ۵
سویندی خوارد. ۵ جَلَسَ الشئُ عن الشئُ:
شته که می لهو شته دامالی، روتی کرد ۵ کوشتی
په که می کهول کرد ۵ سمری تاشی ۵ تجلَطَ الدمُ:
خویننه که له منوی دممارکاندا یان له دهره وه
خه ست بووه. ۵ الجلطَةُ: باقی مانده می ماست
له مقادا ۵ پارچه می که له خوین. ۵ جَلَعَ جِلْعاً:
بی شمرم و حمیاوو هسه می ناشیرینی کرد. ۵
جَلَعَ الشئُ: شته که می دهرخت، ناشکرای کرد. ۵
جَالَعَ فلاناً: کیشه می له گه ل فلانکه س کرد
به شیوهی ناشیرین و لامی دایه وه. ۵ جالعاوا:
به مانا کیشمیان تیکه وت و په کترین به جوین
داشت ۵ الجلیعُ من النساء: نهو ژنیه له لای
میزدمه که می خو دانه پویشی ۵ جَلَفَهُ جَلْفاً: به مانا
رامالین و رادان دئی.

جَلَفَ الذبيحةُ: کوشتییه که می گرو پیسته که می
کمند. ۵ جَلَفَ الجلافُ: سمری کؤلینه و کؤپه که می
لابرد. ۵ الجلفُ الرجلُ: پیاو که سمره پای
کؤلینه و کوپه که می دور خسته وه. ۵ الجالفةُ: نهو
سالمه مالن و سامان بغه وتینی ۵ برینیک
گوشته که بدری و نه گاته ناوه وه. ۵ الجلفَةُ: نهو
شتمه سپی کرابی کهول کرابی توپکی ئی
کرابیتمه وه. ۵ الجليفُ من الرجال: پیاوی جروک،
۵ جَلَفَ السفينةُ: لهوحه می که شتییه که می لیک

بهستن و درز مکانی به قیروشتی واپرکردموه
 الْجَلْفَقُ: نهو ناسنو دارمبه لهملاو لهولای
 همیزمو قالدرمه دهجهمسپینرین بو نهوهی
 کهمیان لی بهرنهمبیتموه (محهجمره).

جَلَقَ الشَّيْءُ جَلَقًا: بهردمی لهسمر لادا ۵ تَجَلَّقَ:
 بیکهمنی بهجوریک که دوا خرنی ناودمی
 دهرکهوت. ۵ الْجَلَاةُ: تَوَزَّعَاتِيكَ، ۵ الْجِلْسُ:
 دانهموینهمکه ومکمو گمنم وایه ۵ الْجَوَالِقُ:
 جهوان، ۵ الْمُنْجَلِقُ: مهنجمنیق نامرنکی شمړه
 بهردی بی ههلندمرئی بو شوینی دور.

جَلَّ الدَّابَّةُ: جلی خسته سهرپشتی ولاغهمکه. ۵ جَلَّ
 جلالاً وِجَلَالَةً: گهورمو شکو مهنم بوو، ۵ أَجَلٌ
 فَلَانًا: فلانی بهگهوره داناو ریزی لنگرت ۵ أَجَلٌ
 الشَّيْءِ: گشتگری کرد ۵ هموانی بوو ۵ جَلَّلَ
 الدَّابَّةُ: جلی له ولاغهمکرد. ۵ تَجَالَّ فَلَانٌ:
 فلانکمس کهوته سالهوه پیربوو. ۵ تَجَالَّ فَلَانًا:
 فلانکمس بهگهوره داناو ریزی لی گرت. ۵ تَجَلَّلَ بِهِ:
 خوئی بی داپوشی ۵ (تَجَلَّلَ الشَّيْءُ) زوربهی شتهکهی
 ومرگرت ۵ إِجْلَالٌ: خاترو خوایش، ۵ الْجَالِيَّةُ:
 کومهله خهکنیک که تازه هاتبنه ولاتیک ۵
 الْجِلَالُ: بهمانا خاترو خوایش دی ۵ الْجِلَالُ:
 زورینهی همموو شتیک. ۵ الْجِلْسُ: سمرجلو
 بهشمهک و خیمهه که ولاغی بی دادهمپوشری.

الْجِلُّ: گهورمو مهنن ۵ بیجهوانهی (الدرق) دی ۵
 الْجِلْسُ: شتی گهورمو کاری مهنن و پیروز ۵
 الْجِلْسَةُ: نامیریکه بو خورما لیکردنموه. ۵
 الْجَلَى: کاری ناخوش و جورتم و تمنگانهو بهلای
 گهوره ۵ الْجَلَالَةُ مِنَ الْمَاشِيَةِ: نهومیه قشپلو
 شیاکه بخوا. ۵ الْجَلِيلُ: ناویکه له ناوه جوانهکانی
 خودا ۵ الْجَلْسَدَةُ مِنَ الْأَرْضِ: زموی بهردهلان ۵
 الْجِلْسَاقُ: نهو سیرمهو جهرمبهه کهوانی بی

بیبیچری، ۵ الْجَلْفَقُ: خیومت، ۵ الْجَلْنَارُ: گولی
 درهختی ههنار.

جَلَّهَ الشَّيْءُ: شتهکهی ناشکرا کرد. ۵ جَلَّهَ الْعَمَامَةَ:
 میزمرهکهی له پیشه سمری بهرزگردموه. ۵ جَلَّهَ
 جَلَّهَا: ناوجهوانی پان و گهوره بوو ۵ الْأَجَلَةُ:
 کهلهگای بی شاخ. ۵ الْجَلْبَةُ: بهردی گهوره خری
 ۵ الْجَلْبِيَّةُ: خورما ناوکهکهی دهرهاتیبی و
 بهماست یا بهروئن تیکهل بکری.

جَلَّهَزَ: چاو پوشی لهو شته کردو شاردبهوه.
 الْجَلَاهِقُ: قوری خری لوسکراوی سواوه، کهلاگینه،
 ۵ الْجَلْمُ: رومیکه له پیری نمبگهکانه. ۵
 الْجَلْمُ: بهردی گهوره تاویزه بهرد.

جَلَا القومُ عن الوطنِ ومنه: خهکنهکه له برسان پان
 لمترسان نیشتمانیان جی هیشت ۵ جلا الأمر:
 کارمهکه ناشکرا بوو دهرکهوت. ۵ جلا فلان عينه:
 فلانکمس چاوی خوئی رشتن. ۵ جلا النحل:
 دوکهلی بهسمر همنگه لانهکهدا کرد قانگی دان
 بو نهوهی ههنگوینهکه پیری.

جلا السيف: مشتو مالی کرد ۵ جلا الزوج عروسه:
 زاواکه سهبری بوکهکهی کرد بهرازوومی. ۵ جلا
 الأمر: شتهکهی ناشکراکرد.

جَلَى السيفَ والفضة: ژمنگو و چکنهکهی لی
 کردنموهو مشتو مالی کردن. ۵ جلیت السماءُ
 جَلَى: ناسمان ههساو بوو ۵ أَجَلَى القومُ عن المكانِ
 ومنه: خهکنهکه لهو شوینه دهربهپن له
 ترسان یا له بهر قاتو قری. ۵ أَجَلَى الناسُ عن
 الشَّيْءِ: خهکنهکه لهو کارسات و جورتمه
 رزگاریان بوو. ۵ أَجَلَى عنه الهُمُ: خهم و خهمتی
 لمدل دهرهاویشت.

جَلَى الفرسُ: لهرمبازیدا نهسپهکه پیش کهوت. ۵
 جلی بصره: چاوی تیپری و سمیری کرد ۵ جَلَى

كه شتيبيه كه لهر پړه وي خوځي لايډاو
 كه شتيبيه وانه كان نه يان تواني كوټرولي بكن.
 ۵ جَمَحَتِ الْمَفَاذُ بِالْقَوْمِ: بيايان و سارايه كه
 به هڅوي دووري و به فرار وانيه وه نه و هڅوي
 به هيلاك برد. ۵ جَمَحَتِ الْمَرْأَةَ مِنْ زَوْجِهَا: څه كه
 له ماله وه بهرق هه لساي هاته دهرموه
 روښته وه بڼ مالي باواني ۵ الْجُمَاخُ: تروكه واني
 بي سهرتير، ۵ الْجَمْعُضَلُ: گيانله بهري ناو
 صدهف. ۵ جَمَحَ جَمْحًا: لوتبه رزي نواندو خوځي
 به زلزي و شانازي كرد ۵ جَمَحَ الصَّبِيَّ:
 منداله كه بازي هاويشت. ۵ جَمَحَ الْخَيْلَ:
 نهمه كه تاودا تپه كه اي هاويشت. ۵ جَمَحَهُ:
 شانازي به سردا كرد. ۵ جَمَدَ الْمَاءَ وَالسَّائِلَ:
 ناو كه به ستي شله مهنه كه رهق بوو ۵ جَمَدَتِ
 عَيْنُهُ: جاوي بي فرميسك بوو ۵ جَمَدَتِ النَّاقَةَ
 أَوْ الشَّاةَ: حوشتره كه يان مهره كه شيري كه م بوو
 ۵ جَمَدَتِ الْأَرْضَ: زهويه كه باراني لي نه باري. ۵
 جَمَدَتِ السَّنَةَ: ساله كه بي باران بوو ۵ جَمَدَ
 فَلَانٌ: فلانكس دمس هوجاو بوو ۵ جَمَدَ حَقَّ
 فَلَانٌ: مافي فلان جهسپا. ۵ الْجَمَادُ: سنووري
 نيوان دوو پارچه زهوي يان دوو خانوو، ۵
 الْجَمْدُ: سهول. ۵ الْجَمْدُ: به مانا (الْجَمْدُ) دئ ۵
 الْجَمْدُ: گردولكه ي رهق و سهخت له زهوي، ۵
 جَمَادِي: په كيكه له مانگه عمره بيه كان دوو
 مانگ همن ناويان (جمادي) په (جمادي په كه م) و
 (جمادي دووم). ۵ الْجَمَادُ: (سيف جَمَادُ):
 شمشير يكي پرندميه. ۵ جَمَرُ الْفَرَسِ: به
 پيوندموه نهمه كه بازي دا. ۵ أَجْمَرَ الْقَوْمَ:
 قهوم و خوځش كوڼونه وه. ۵ أَجْمَرَ ثَوْبَهُ:
 پوښاكه كه ي گولاو به زين كرد. ۵ أَجْمَرَتِ الْمَرْأَةُ:
 نافرته كه قزمكاني له باشه سمري داکو كردموه

عن نفسه: بيرو راي خوځي دهرپري. ۵ أَجْتَلَى
 الْقَوْمُ عَنِ الْمَوْضِعِ: نه و نه توه له شوينه
 دهرجوون و بلا و هيان ليكرد. اجتلى الشئ: ۵
 سميري شته كه ي كرد. ۵ اجتلى العروس بعلها:
 ميردمه كه سميري څه كه ي خوځي كرد له كاتيكا
 رازيندرا بووه. ۵ اجتلى السيف: شمشيرمه كه
 مشو مال كرد. ۵ اجتلى العمامة عن راسه:
 ميزمهرمه كه له سمري كردموه. ۵ تجلى الصقر:
 هه څو كه جاوي نوهاندين و پاشان كړدنيه وه ۵
 اجلولى: له ولاتيكموه روځي بڼ ولاتيكي تر. ۵ الاجلى:
 روخسار جوان ۵ الجالية: نه و كسانه ي له ولاتي
 خوځيان دهرجون و كه وتوونه ولاتيكي
 تر. ۵ الجلاء: كاري ناشكرا ۵ شايمت و به څه
 له دادگادا ۵ كله سوبحاني ۵ الجلاء: كل (كله
 سوبحاني) ۵ الجلوة: رازاندينه وي بوك ۵ الجليية:
 هه والي راست، راستي رووداو. ۵ المجالي: شويني
 روتانه وي سمر نه و شويني له سمر تووكي پيوه
 نه مابن.

جَمِي عَلَى فَلَانٍ: رهي له فلانكس هه لسا ۵ تَجَمَّأَ
 الْقَوْمُ: قهوم و خوځش كوڼونه وه. ۵ تَجَمَّأَ عَلَى
 الشَّيْءِ: خوځي به سمر شته كه دا داو دا پيوشي. ۵
 الْمُجْمَأُ ((فرس مجماً)): نهمه كه به نهمه
 ناو جاواني دريژه. ۵ الْجُمْبَارُ: جوړه پارويه كي
 وهرز شه. ۵ جَمَجَمَ فَلَانٌ: فلانكس قسه كه ي خوځي
 رون نه كردموه همرمينگه مينگي بوو. ۵ جَمَجَمَ
 كَلَامَهُ: قسه كاني به توپكل كردن. ۵ جَمَجَمَ فَلَانًا:
 فلانكسي به هيلاك برد. ۵ الْجُمُجَمَةُ: نيسقاني
 سمر كه ميشكي له خو گرتووه. ۵ جَمَجَعَ الْفَرَسُ:
 نهمه كه سمر كه مش بوو به ويستي خاونه كه ي
 رهوي نه كرد، ۵ جَمَجَعَ الرَّجُلُ: پياو كه همر
 به قسه ي خوځي كرد ۵ جَمَحَتِ السَّفِينَةَ:

الجاموس: گامیش ◊ اَلْجَمَسَةُ: خورمای وشک ◊
 خورمای تازه بینگمیشتووی کمشیرین نه بووین و
 نمریش نه بووین ◊ جَمَشَ رَأْسَهُ: سهری خوی
 تاشی ◊ جَمَشَتِ النُّورَةَ الشَّعْرَ: داروومه
 موومکانی همموو لیگردنمه ◊ جَمَشَ الصَّرْعَ:
 بهسهری په نجه گوانه کهی دوشی ◊ جَمَشَ
 المرأة: دلداری له گه گن نافرته که کرد ◊ اَلْجَمُوشُ:
 داروی مولیکردنمه ◊ اَلْجَمِيشُ: داروی
 روتیننرموه ◊ شوینیک گیای لی نه پروی.

جَمَعَ المتفرق: شته گانی کؤگردنمه ◊ جمع الله
 القلوب: خودا دلگانی به کیگیر کردن ◊ جمع القوم
 لاعدانهم: نهو قهومه خویمان حازر کرد بو شهر
 له گه گن دوژمن ◊ جمع امرأة: بریاری لهسهر کاری
 خویدا. ◊ جمع عليه ثيابه: پوشاکه کهی
 له بهر کرد. ◊ اجمع القوم: خه لکه که یه کیان
 گرتو رای خویمان کرد بهیهک. ◊ اجمع المتفرق:
 شته بلا بووومکانی کؤگردنمه ◊ اجمع الامر:
 کاره کهی توندو تؤل و پتهو کرد ◊ اجمع الامر
 وعليه: بریاری لهسهردا نیازی خوی یه کالاً
 بکاتمه ◊ اجمع الشيء: شته کهی حازر کرد ◊
 اجمع فلاناً: فلانکسی ومگری خوی کرد. ◊ اجمع
 المطر الأرض: بارانه که بهسهر زهویدا باری ناو
 رهوان بوو ◊ اجمع المرأة: کاری سمرجینی له گه گن
 ژنه کهدا کرد. ◊ جمع الناس: خه لکه که نامادهی
 نه جامدانی نوپزو مراسیمی حومعه بوون. ◊
 جمع المتفرق: شته بلاومکانی کؤگردنمه ◊ اجمع
 الرجل: ریشی پرپووه، گمیشه تۆپه لاک
 گمنجیه تی. ◊ اجمع الماشي: پیادمکه په لهی
 کرد له رؤیشتندا ◊ جمع: همدئ لهشته گان
 پالیان دایه پال شته گانی تر. ◊ استجمع السيل:
 لافاومکه له همموو لایه کهوه کؤ بووومه ◊

لعدواوه توند بهستی و بهری نه دانمه ◊ اَجَزَ
 الامرُ بنی فلان: نهو کاره همموو خیلی فلانی
 گرتمه ◊ اَجَزَ الخيلُ: نه سپه کهی لاواز کرد وی
 لی کرد ورگی بچوک بووه ◊ جَمَزَ القومُ: خزمو
 خویش کؤبوونه ◊ جَمَزَ الحاجُ: حاجی ره جمی
 شه پتانیا ن کرد. ◊ جَمَزَ الشيءُ: شته کهی کؤ
 کرده ◊ جَمَزَ اللحمُ أو الجُبْنَزُ: گوشته که یان
 نانه کهی خسته سهر بشکؤ ناگر. ◊ جَمَزَ الثوبُ:
 کراسه کهی بوخار پزین کرد. ◊ جَمَزَ القومُ: خزمو
 قهوم کؤبوونه ◊ جَمَزَ الجيشُ: سویاکه
 له بهری جهنگدا قهتیس ما. ◊ استجمع القومُ:
 قهومه که کؤبوونه ◊ استجمع الرجلُ: پیاوکه
 به بهرد خوی پاک کرده ◊ اجمازُ:
 جه لب جه لب ◊ اجمرةُ: بشکؤ ناگر ◊ اجمارُ:
 ناومرؤکی دارخورما ◊ اجمرةُ: کومه لگای گهل و
 نمته ◊ ابن حمير: شهوی زور تاریک ◊ مانگی
 به کشهوی ون. ◊ اجميرةُ: زولف که
 دهؤندریته ◊ اجمرةُ: مقهلی، ناگردان ◊
 اجمرةُ: بخور؛ بخورد. ◊ اجمركُ: گومرگ
 وشهیه کی (تورکی) به.

جَمَزَ الفرسُ: نه سپه که به گورگه لوفه رؤی، ◊ جَمَزَ
 الانسانُ: به پهله رؤی. ◊ جَمَزَ فلان في الأرض:
 رؤی به ناو زهویدا. ◊ جَمَزَ فلان به: کالتهی
 پیکرد. ◊ اجمزُ: باقی ماندهی لاسکی هیشه
 خورما، ◊ اجماز من الدواب: ولاغی خوشرؤو
 بهرا بهر. ◊ اجمازةُ: جبهیه که له خوری
 دروستکراین هؤله گانی تسک بن ◊ اجمازةُ:
 نامیریکه بو سواربوون و شت گواستنه وه له
 شیوهی عمرماندا ◊ اجميزُ: جوړه دره ختی که
 میومکهی دشوبه پته همنجیر. ◊ جمس الثبت:
 روومکه که ناسکی و تازه میه کهی نه ماو رمق بوو ◊

شته‌کە‌ی دەر‌بە‌ری، ۵ جَمَلَهْ: بە‌جوانی هە‌ئس‌و
 کە‌وتی لە‌گە‌ئدا‌کردو بە‌پەر دا‌خا‌وزی‌په‌کانی‌ه‌وه
 جوو ۵ جَمَلَهْ: جوانی کردو ئارایش‌یدا ۵ جَمَلُ
 الْأَمْرِ الْجَمِيشْ: فەرمان‌پەر‌وا سو‌پاکە‌ی لە‌بەر‌ی
 شەر‌ه‌ی‌ش‌ته‌وه ۵ اسْتَجَمَلَ الشَّيْءَ: شته‌کە‌ی
 بە‌جوان لە‌قه‌ئە‌مه‌دا. ۵ الْجَمَالُ: جە‌له‌به‌ حوش‌تر
 لە‌گە‌ئ شوان و بارو بار‌گە‌نە‌کە‌ی‌دا. ۵ رَجُلٌ جَمِيلٌ:
 پیا‌وی‌کی خا‌وه‌ن حوش‌تر. ۵ الْجَمَالُ: بە‌لای
 فە‌یله‌سو‌فه‌کانە‌وه صی‌فه‌تیکە‌ لە‌ شته‌کان‌دا
 دە‌بین‌درئ و دل‌خۆ‌ش دە‌کاو رە‌زامە‌ندی وه‌دی
 دێ‌نئ. ۵ الْجَمَالُ: کە‌سێ‌ک شتێ‌ک زۆر جوان بێ‌ لە
 جوانی‌دا بێ‌ وێ‌نە‌بێ‌ ۵ الْجَمَلُ: حوش‌تری گە‌وره ۵
 الْجَمَلُ: حە‌بلی ئە‌ستور، جۆره ماسی په‌که. ۵
 الْجَمَلُ: کۆمه‌ئێ‌ک ئادە‌میزاد. ۵ الْجَمَلَاتُ: بولبول.
 ۵ الْجَمَلَةُ: لە‌لای زانایانی بە‌لا‌غه‌و نە‌حو‌پیه‌کان
 رسته‌په‌که م‌وسنە‌دو م‌وسنە‌دو ئیله‌یه‌ی تێ‌دا‌بێ‌
 م‌وبته‌داو خە‌به‌ری لە‌خۆ‌گرتبێ‌. ۵ الْجَمَلُونُ:
 هە‌لا‌شێ‌کی کە‌وانە‌پیه‌ لە‌ شێ‌وه‌ی دو‌گی
 حوش‌تر‌دا‌یه. ۵ الْجَمَالُ: خا‌وه‌نی حوش‌تر، شوانی
 حوش‌تر، ۵ الْجَمَالُ: زۆر زۆر جوان و قە‌شە‌نگ. ۵
 الْجَمَلُ: حە‌بلی ئە‌ستور. ۵ الْجَمِيلُ: بولبول. ۵
 الْجَمُولُ: نافرە‌تی قە‌ئە‌وو گۆشتن ۵ الْجَمَلُ مِنَ
 الْكَلَامِ: رسته‌ی کورت ۵ جَمٌّ جَمًّا: کۆبو‌وه‌وه، زۆر
 بوو ۵ جَمَّ الْفَرَسُ: ئە‌سپه‌که پش‌وی‌داو حە‌سایه‌وه
 هێ‌زی پە‌یداکردە‌وه. ۵ جَمَّ الْعَظْمُ: گۆشتی
 زۆر‌بوو ۵ جَمَّ الرَّجُلُ جَمَّتِ الْمَرْأَةُ: گۆشتیان
 زۆر‌بوو قە‌ئە‌و بوون ۵ جَمَّ الْكَبْشُ وَالنَّعْجَةُ
 وَغَرَّه‌مَا: بە‌رانه‌که یان نیر‌ه‌که کۆل بوون؛
 شا‌خیان نە‌بوو ۵ جَمَّ الْبِنَاءُ: پالە‌خانه‌که بە‌بێ
 بار‌کۆن و سو‌ئبان بوو ۵ جَمَّ السَّطْحُ: سەر‌بانە‌که
 بە‌بێ سی‌یاج و شورا بوو ۵ أَجَمَّ الْفِرَاقُ: کاتی ئێ‌ک
 جیا‌بو‌ونه‌وه هات. ۵ جَمَّمِ الْبِنَاتُ: روه‌که‌که

است‌جَمَّ لِلجَرى أَر الرُّوبِ: خۆی گێ‌ش‌داو خۆی
 نامادە‌کرد بۆ رۆ‌یشتن یان بۆ باز‌دان ۵ است‌جَمَّ
 لَهُ أَمْرُهُ: هە‌موو کارە دل‌خۆ‌ش‌کەرە‌کانی بۆ
 دە‌سته‌بەر بوو ۵ الْأَجْمَاعُ: په‌ک‌دی‌گەر‌بوون و
 رێ‌ک‌ه‌وتنی کۆمه‌ئێ‌کی تاییه‌تی یان هە‌موو
 کە‌س لە‌سەر کار‌تی تاییه‌تی، ۵ الاجت‌ماع:
 زانستی کۆمه‌لایه‌تی ۵ الْجَمَاعُ: ناوی‌که لە‌ناوه
 جوانە‌کانی خودا ۵ م‌زگە‌وتێ‌ک کە‌نوێ‌زی هە‌ینی
 تێ‌دا نە‌ج‌ام بد‌رئ ۵ کلام جامع: دە‌ق و قە‌سه‌په‌که
 وشە‌کانی کە‌م و مانا‌کانی جوان و زۆرن ۵
 الْجَمَاعَةُ: زنجیر‌یکە دە‌ست و مل پێ‌که‌وه دە‌به‌ستێ
 ۵ کۆمه‌ئێ‌ک کۆئێ‌زو پە‌یمان‌گای خۆ‌ب‌ندن و
 زانستین ئاداب و زانیاریان تێ‌دا دە‌خۆ‌ب‌ندرئ و
 دە‌گوت‌رێ‌ته‌وه. ۵ ق‌مر جامع: مە‌نجە‌لی گە‌وره ۵
 الْجَمَاعَةُ: ژمارە‌ی زۆر لە ئادە‌میزاد لە درە‌خت و
 رووه‌ک ۵ الْجَمَاعِيَّةُ: لە‌زاراوه‌ی نابوری سیاس‌یا،
 بریت‌پیه‌ لە رێ‌باز‌تی سۆ‌شیا‌لیستی، الْجَمْعُ:
 کۆمه‌ل، کۆبو‌وه‌کان ۵ سو‌پا ۵ الْجَمْعَةُ وَالْجُمُعَةُ
 وَالْجُمُعَةُ: رۆژی هە‌ینی ۵ الْجَمَاعُ مِنَ كَلِّ شَيْءٍ:
 ب‌نکه‌ و سەر‌جە‌مس‌ری هە‌موو لق و پۆ‌په‌کان ۵
 الْجَمْعِيَّةُ: کۆمه‌ئێ‌ک په‌ک‌دە‌گرن بۆ مە‌به‌ست‌تێ‌ر
 تاییه‌تی و بیرو ه‌زرت‌کی ها‌وبە‌ش لە نی‌وانیان‌دا ۵
 ج‌م‌ع الس‌لاح: کۆکەر‌موه‌ی جە‌ک ۵ الْمُجْتَمَعُ:
 شو‌ینی کۆبو‌ونه‌وه ۵ الْمُجْتَمَعُ: شو‌ینی کۆبو‌ونه‌وه
 ۵ الم‌جم‌وع: کۆ ۵ ئاکامی لێ‌ک‌دانی جە‌ند
 ژمار‌په‌که. ۵ جَمَلُ الشَّيْءِ جَمَلًا: لە‌شته بلا‌وه
 بو‌وه‌کان ئە‌وه‌ی کۆ کردۆ‌ته‌وه. ۵ جَمَلُ الشَّخْمِ:
 بە‌زو پیه‌مه‌کی ت‌واندە‌وه. ۵ جَمَلٌ جَمَلًا: شێ‌وه‌و
 رو‌خساری جوان بوو ۵ أَجَمَلُ: حوش‌تر‌کانی زۆر
 بون ۵ أَجَمَلَ الشَّخْمُ: بە‌زو‌پیه‌مه‌کی ت‌واندە‌وه
 أَجَمَلَ الْحَسَابِ: ژمارە‌کانی حیسابی کۆ‌کردە‌وه
 أَجَمَلَ الْكَلَامِ: قە‌سه‌کە‌ی بە‌گورتی ران‌واندو

له خۆکهوت و پهل و پوی کردن. ◊ جَمَعَتِ الْمَرَاةَ: نافرته که فرمکانی کۆکردنه مو و کورتی کردنه و بی ئهوی و مکوو پیاو بچن. ◊ جَمَمَ الْإِنَاءَ وَالْمِكْيَانَ: هابه که و پیوره که می پر کرد. ◊ تَجَمَّمَ النَّبْتُ: رومکه که له خۆکهوت و پهل و پوی کردن. ◊ اسْتَجَمَّ: کۆبووه، زۆر بوو. ◊ الْجَمَامُ: پشودان و نستراحت. ◊ الْجُمَامُ: پرکردنی هاپ و مهنجه و شتی و ◊ الْجَمُّ: زۆرینه زۆر له هه موو شتیك ◊ الْجَمَمُ: زۆرو کۆبوووه له هه موو شتیك ◊ الْجَمَاءُ: هیلکهی سمر، کاسه سمر، ◊ الْجُمَانِي: کۆبوووه می قزی پێشه سمر ◊ الْجَمْرُ: زۆرو کۆبوووه له هه موو شتیك، گیاو گزی زۆر، ◊ الْجَمِيمُ: زۆرو کۆبوووه له هه موو شتیك.

الْجَمُّ: شوینی راوهستانی ناو ◊ سَنَكُ ◊ الْجُمَانُ لَوْلَوْ: دهنکه مور و له زیو دروست دمکری له سمر شیومی لولئو ◊ جَهَرَ الشَّيْءُ: شته که می کۆ کردموه ◊ جَهَرَ الْكَلَامَ: قسه که می کورت کردموه. ◊ الْجَاهِرُ: کهتمو زه به لاج، ◊ الْجَاهِرُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ: زۆرینه ◊ لب و چهوی کۆمه ل بوو، زور به می جه ماور، ◊ الْجَهْرِيَّةُ: دهوله تیکه حاکمیکی هه ل ب زراو له لایهن که له وه یان له لایهن په ر له مانه وه به ر پومی دمبا بو ماوه میکی دها ریکراو.

جَنَّا جُنُوءًا: خۆی کۆم کردموه مه یلان بوو ◊ جِنِّي: (جَنَّا) شانه کانی به سمر سنگی دا د مروانن پشتی کۆم بوته وه. ◊ الْأَجْنَأُ: پشت کور ◊ الْمُجْنَأُ: تیر و که وان. ◊ الْأَجْنَأُ: چالی گۆر، گۆر پچه ◊ جَنَّبَ الرِّيحُ جَنْبًا: ههوا له باشور وه هاتوو یان به رهو باشوور ده چی. ◊ جَنَّبَ إِلَيْهِ جَنْبًا: نارمه ووی کردو حمزی ئی بوو دیدنی بکا. ◊

جَنَّبَ الشَّيْءُ: لیبی دوور کهوته وه ◊ دووری خسته وه ◊ پالی پیوه نا، لاته نیشتی ههنگاوت، خاترو خواپشی نه گرت ریزی لینه نا. ◊ جَنَّبَ الْعَيْرَ: لاته نیشتی حوشترمه که می داخ کرد. ◊ جَنَّبَ الْأَرْضَ: به گمرتو یان به مالمال زهوی به که می ریک خستو تهختی کرد. ◊ جَنَّبَ فَلَانًا الشَّيْءُ: دووری خسته وه ◊ جَنَّبَ جَنْبًا: دوور کهوته وه ◊ هاواری لاکه له که می کرد ◊ جَنَّبَ فَلَانَ: فلانکس له می پیس بوو. ◊ جَنَّبَ جَنْبًا: دوور کهوته وه ◊ نزیك بووه ◊ له می پیس بوو ◊ (جَنَّبَ): هاواری لاکه له که می کرد ◊ رمه با لیبی دا بای وهشت تیک دا ◊ اجَنَّبَ فَلَانًا الشَّيْءُ: نهو شتانه می له فلانکس دوور خسته وه. ◊ جَانَبَهُ: لایهنگری نهوی کرد، ◊ جَنَّبَ فَلَانًا الشَّيْءُ: شته که می له فلانکس دوور خسته وه. ◊ اجَنَّبَ: له می پیس بوو. ◊ اجَنَّبَ الشَّيْءُ: لیبی دوور کهوته وه ◊ جَنَّبَ: له می پیس بوو. ◊ اجَنَّبَ الشَّيْءُ: له شته که دوور کهوته وه ◊ اسْتَجَنَّبَ: له می پیس بوو. ◊ الاجَنَّبُ: بیگانه له خزماپهتی دا، یان له زیو نیشتماندا ◊ شتیك رام نه بن. ◊ الاجَنَّبِي: بیگانه، دهرمی ◊ الجانِبُ: لاته نیشتی ناده میزادو هی تریش ◊ الْجَنَابُ: دهور و بهر، ◊ الْجُنَابُ: نهخۆشی ◊ الْجُنَابُ: دزایهتی و نازاوه دل نازاردان ◊ الْجُنَابَةُ: له می پیس، حاله تیک به سمر پیاو نافرمت دا دئ له ناگامی جوتیون یان ناو هاتنه وه به بن جوتیون ◊ جار الْجُنَّبُ: نهو جیرانه می مالی به مالی تووه نووسابی.

الْجَنَّبُ: دوور ◊ جار الْجُنَّبُ: هاواری سه فرمت ◊ الْجَنَّبَةُ مِنَ الشَّيْءِ: لایه می شته که ◊ نزیك و نه مللو نه ولای شته که ◊ الْجَنَّبَةُ: لای شتو نزیکی شت. ◊ الْجَنَّبَةُ: نهو که سه به خۆی له خه لکی تر دها ریزی. ◊ الْجُنَابُ: هاواری

هم‌ناهم‌نگو و هاودم. ◊ الجُنْرُبُ: لای پیچ‌هوانه‌ی
 باکور واته: باشور ◊ بابه‌ک که له‌ولایه‌وه بی. ◊
 الجُنْبِیْبُ: نهو نه‌سپه‌ی بُو فِراغ رِی کِیش دم‌کری.
 ◊ الجُنَّابُ: لغاو شل و سمرنرم ◊ الجُنْبِیَّةُ: ولاخی
 کِیش‌کراو ◊ لابار به‌تم‌نیشتی حوش‌ترموه ◊
 المَجْنَبُ: خیره و شم‌ری زور. ◊ المَجْنَبُ: به‌مانا
 (المَجْنَب) دئ ◊ اَلْجَنْبَةُ مِنَ الْجِيشِ: لایه‌کی سوپا
 ◊ تَجَنَّتْ: خوئی پال خیزانی تردا، خوئی کرده
 کورو نه‌وی خه‌لکی تر.

الجنّ: لوغ‌متیکه له وشه‌ی (جنس) ◊ یان جوړه
 زمان لاییه‌که، ◊ الجُنْشِي: ناسنگمر ◊ حوش‌تر
 خنکین ◊ زری، شم‌شیره الجُنْحُنْ والجُنْحِنُ:
 ئیسفانی سنگ، ◊ اَلْجُنْحُونُ: به‌مانا (الجُنْحِنُ)
 دئ. ◊ جَنَحٌ: خواربووه دم‌کوتری: (جنح الیه
 و جنح له) به‌لای نه‌وی‌دا تاشی، هسه‌ی نه‌وی
 به‌سندکرد ◊ شوپن نهو که‌وت. ◊ جَنَحَتِ السَّفِينَةُ:
 گمشتییه‌که گم‌یشته ته‌نکاو شانی داداو
 به‌زه‌وییه‌وه نووساو له‌فورچمقی ◊ جَنَحَ الطَّائِرُ:
 بالندمه‌که باله‌کانی لیک دان. ◊ جَنَحَ الرَّجُلُ:
 پیاومکه پابمندی فەرمان بوو. ◊ جَنَحَ اللَّيْلُ: شهو
 راشکا به‌رمو کۆتایی رۆی. ◊ جَنَحَ الحِیران فی
 سِرِه: نازه‌له‌که له‌کاتی رۆیشتندا به‌هوی به‌له‌و
 خیرا رۆیشتنه‌وه ملی بُو پینشه‌وه دریزکرد. ◊
 جَنَحَ عَلَي السُّنِّي: روی له‌شته‌که کرده ◊ جَنَحَ اَنْ
 یا‌کل کذا: به‌لایه‌وه تاوان بوو نهو شته ناوا بخوا.
 ◊ جَنَحَ الطَّائِر جَنَحاً: له‌شه‌ه‌ی بالی داو فِری ◊
 بالی خوئی شانندنه‌وو لیکی دان. ◊ اَجَنَحَ السُّنِّي:
 شته‌که‌ی خوار کرده‌وه. ◊ جَنَحَهُ: بالی بُو دروست
 کردن. ◊ اِجْتَنَحَ الانسان: به‌راسوی شکان. ◊ اِجْتَنَحَ
 الرجل علی رحله: پیاومکه له‌سمر ولاغه‌کی
 هم‌ردوک نانیسکی دادان ◊ اِجْتَنَحَ فی السَّجود:

فورسای خوی خسته سمر له‌بی ده‌ستی و
 نانیسکی له‌زمو‌ی به‌رزکردموه و له‌که‌له‌که‌ی خوئی
 دووری خستنه‌وه ◊ اسْتَجَنَحَ اللَّيْلُ: شه‌وداهات. ◊
 الجَانِحَةُ: به‌راسوه کورته‌کان که له‌سنگه‌وه نزیکن.
 ◊ الجَنَاحُ: بال (نهو نه‌ندامه‌ی بالنده پی‌ی دم‌فِری ◊
 دوو بال ◊ قَوْل ◊ بن همنگل ◊ لاتهنیشت ◊ الجَنَاحُ:
 تاوان ◊ مهیل کردن بُو تاوان و گوناوه ◊ هه‌لگرتنی
 خه‌م و خه‌فمت ◊ الجَنَاحِيَّةُ: پیریکن له شیعه
 توندروم‌کان ◊ الجِنْحُ: لا ◊ نه‌ملاو نه‌ولا ◊
 جاودبیری ◊ به‌شیک له‌شه‌وه ◊ تاریکی شه‌وه ◊
 دم‌ورو به‌ری رنگا. ◊ الجِنْحُ: تاریکی شه‌وه. ◊
 الجُنْحَةُ: تاوانیکه شی‌اوی نه‌ومیه نه‌ومی نه‌نجامی
 داوه سزا بدری. ◊ جُنْدُ الجُنُودِ: سمریازم‌کانی
 کۆکردموه ◊ تَجَنَّدَ: سمریازی دام‌زاندن ◊
 سمریازی په‌یداکردن. ◊ الجُنَادِي: قوم‌اشیک که له
 دیوار بدری و دیواری پی‌ی دابیوئشری ◊ همرش‌تیک
 راخه‌ری یان پی‌خه‌ف بی. ◊ اَلْجُنْدُ: سمریازی،
 یارمه‌تیدمرو ده‌ست و پی‌وه‌ند، ◊ اَلْجُنْدُ: زه‌وی
 رفه‌لان و سه‌خت ◊ اَلْجُنْدِي: یه‌ک سمریاز. ◊
 الجُنْدِيَّةُ: یاسای سوپا. ◊ اَلْجُنْدُبُ: جوړه
 کولله‌یه‌که دم‌نگی (سیره سیری) ئی دئ و
 بازده‌هاوئ و دم‌فِری، ◊ اَم جُنْدُبُ: به‌لاو کارسات،
 سته‌مو تاوان ◊ جَنَدَرَ الثَّوبُ: پۆشاکه‌که ره‌ونه‌هی
 جارانی بُو هاته‌وه له ئوتوی دا، مشت و مالی
 کرده‌وه. ◊ جَنَدَرَ الكِتَابُ: به‌قه‌له‌م به‌سمر
 و شه‌کال و کوزاوم‌کاندا هاته‌وه تۆخی کردنه‌وه بُو
 نه‌وه‌ی بخویندرینسه‌وه. ◊ الجُنْدَرَةُ: نام‌یریکی
 دارینه‌یه پۆشاک پی‌ی له وتوو دم‌درئ و چرچ و
 لۆچی پیراست دم‌کریته‌وه. ◊ اَلْجُنْدَالُ: شتی
 که‌وره‌وه پته‌وو به‌هیز. ◊ جَنَرَ السُّنِّي: شته‌که‌ی
 شارده‌وه. ◊ جَنَرَ المِيتَ: مردوم‌که‌ی خسته‌سمر

دارمه‌میت ۵ اِجْتَاؤُ: دارمه‌میت ۵ مردو ۵ یان
دارمه‌میتو مردوومکو نوانمی لمگه‌لی دا ده‌جن یؤ
سمر قه‌بران و کفن و دفنی دمکه ۵ اِجْتَاؤُ: نه‌و
گه‌سه‌ی لم‌پیش جمنازمه‌کوه دمرواو قورنان یان
ذیکرو ته‌لله‌یه ده‌خوینتی. ۵ جَنَسَتِ الرُّطْبَةُ:
خورماکه هم‌مووی تیکرا گه‌می. ۵ تَجَانَسًا:
لمرگه‌زدا خویمان و مگوو یه‌ک لی‌کرد. ۵ اِجْتَاؤُ:
لمزاراوه‌ی به‌لاغیاندا نه‌ومیه دوو و شه‌یان دوو
رسته لمه‌مموو پیته‌گانیاندا یان له زؤر به‌یان دا
و مگوو یه‌ک بچن و مانایان جوو‌دابی.

الْجِنْسُ: بنه‌ماو رمگه‌زو جؤز ۵ اِجْنِسِيَّةٌ: صیغه‌تیکه
به‌ئاده‌میزاده‌وه ده‌لکئ له روی په‌یومندی و
گه‌رانه‌وه‌ی یؤ نه‌تومو گه‌لیک. ۵ اِجْتَاؤُ: شتی
رسمه‌ن و ساغلم.

جَنَفٌ، جَنَفٌ: لا خواربوو، ستمی کرد ۵ اِجْتَفَ
فَلَانًا: له بریارمه‌کی فلان دا ستمی به‌دی‌کرد.
۵ جَانَفَ القَرْمَ: خوئی له گه‌له‌که‌ی تهره‌ کردو
لییان دوور که‌وته‌وه. ۵ تَجَانَفَ: لایدا، له رنگای
راست کلابوو ۵ تَجَانَفَ عَنْهُ: لئی لادا، ۵ تَجَانَفَ فِي
مَشِيَتِهِ: له رویشندا خوئی باداو فیزی کرد. ۵
الْاِجْتَفُ: که‌تمو زمبه‌للاج ۵ اِجْتَفُ: ستمکار ۵
جَنَفَهُ: به‌ قؤچه‌هاینی به‌ (منجه‌نقیق) به‌ردی
تیگرت ناگر بارانی کرد. ۵ اِجْتَفُ: نه‌وانمی
سهروکاری منجه‌نقیق دمکه‌ن ۵ اِجْتَفِيْتُ:
(اِجْتَفِيْتُ): منجه‌نقیق.

جَنَى جنایة: تاوانی نه‌نجامدا ۵ جنی الذنب علی
فلان: کیشی کرد یؤنه‌نجامدانی تاوانو
خرابه‌کاری. ۵ جَنَى التَّمْرَةَ وَخَوَهُ: میوه‌که‌ی
جنی. ۵ جَنَى جَنَى: بشتی دهره‌پری و سنگی جووه
ناوموه ۵ اِجْتَى الثَّمْرُ: کاتی جنینی میوه‌که‌ هات.
۵ اِجْتَى الشَّجَرُ: دره‌خته‌که میوه‌ی په‌یدابوو،
میوه‌ جن ده‌ستی کرد به‌ میوه‌ جنین. ۵ اِجْتَى

الْجَنَكُ: تمنبور، نامیریکی گؤرانی و موسیقایه. ۵ جَنُ
اللیل: شه‌و تاریکی هینا ۵ جَنُ عَلَيْهِ، جَنُ
الثئی: شته‌که‌ی داپؤشی ۵ جَنُ المیت:
مردوه‌که‌ی کفن کرد ۵ جَنُ بِهِ وَمَنه: سهری لئی
سورماو سهرنجی راکیشا ۵ اِجْنُ المِراةِ جَنِينًا:
نافرته‌که‌ مندالی که‌وته‌ سکه‌وه. ۵ اِجْنُ المیت:

توشی فاتو قری بوون. ◊ أَجْهَدُ: کهوته نیو ناخوشی و کارساته وه ◊ بوو به خامنی ولاغیگی زعیضو لاواز. ◊ أَجْهَدَتِ الْأَرْضُ: زهوییه که فسهل بوو ◊ أَجْهَدَ الشَّيْءُ: شته که تیکه لاو بوو. ◊ أَجْهَدَ الشَّيْبُ فِيهِ: خیرا بیربوو، پیری به خیرایی به جهستهیدا بلاوبووه. ◊ أَجْهَدَ فُلَانٌ فِي الْأَمْرِ: فلانکس له نیشه کهدا نیحتیاتی کرد. ◊ أَجْهَدَ الدَّابَّةُ: ولاخه کهی ماندو کرد ◊ أَجْهَدُهُ مَالَهُ: مال و سامانه کهی دابهش کردو هه مووی سهرف کرد. ◊ أَجْهَدَ الطَّعَامُ: نارمزی خواردنه کهی کرد. ◊ جَاهَدَ الْعُلُوَّ: شمپی له گهل دوزمن کرد. ◊ أَجْتَهَدُ: نهوی له توانیدا بوو نهجامی داو دریخی نه کرد. ◊ الاجتهاد: له زاروهی فقه هاو شمرع زاناندا هه وئدان و توئزینه وهی شمرع زانه، لیکوئینه وهو بهر اورد کردنی به لگه و دهقه کانه بوئه وهی بگاته نه وهی رای بو دروست بی له سر برپاریک دهریاری قه ضیییه کی شهرعی. ◊ الْجَهَادُ: زهوی دمشتایی و تخت جا گیاو گزی لی روابی یان نا ◊ الْجِهَادُ: له زاروهی شمرع زاناندا بریتیه له شمرکردن و به گزا چونه وهی نهو ناموسولمانانهی که له نهلی زیمه نین.

أَجْهَدُ: ماندو بوون و ناخوشی ◊ الْمُجْتَهِدُ: نهو شمرع زانهی که هرچی توانای خوئی ههیه ناراسته ی مسه له پنیکی دهکا بوئه وهی برپاریکی له سر بدا له گهل شهرعی خودادا بگونجی ◊ المجهود: وزهو توانای به کارهینراو.

جَهَرَ الشَّيْءُ: شته که دهرکهوت ◊ دهری خست، ناشکرای کرد. ◊ جَهَرَ بِالْكَلَامِ وَغَرَهُ: هسه کهی راگه یانند ◊ جَهَرَ الشَّيْءُ: به بی پمده چاوی پیکهوت ◊ جَهَرَ الشَّيْءُ فُلَانًا: نهو شته له پیش چاوی فلانکس زور گه وره بوو ◊ روخسارو

الله الماشية: بهروردگار گیاو گزی بو نازه له کان رواند. ◊ اجتنى المسئل: ههنگونه کهی کوکرده وه. ◊ اجتنى ماء المطر: جووه سمر ناوی بارانه کهو لیی خوارده وه. ◊ تجتنى عليه: دست دریزی کرده سمر، ◊ الجانى: نهو که سیه خورما موتوربه دهکا ◊ کاسبکار. ◊ ألجنى: همر بهر ویومیک له درمخت لیبکرتیه وه ◊ الجناية: له زاروهی فانوندا به تاوانیک دمگوتری شیاوی سزادان بی. ◊ ألجنى: همر میوهیه که تازه له درمخته که جنرابی. ◊ الجاهب: ناشکرا. ◊ الجذب: دهو و چاوی گرزو ناشیرین و رمزا قورس. ◊ ألجذب: بی حمیاو نابرو تکاو، ◊ الجهباز: رهخنه گری شارمزاو لیزان ◊ ألجهبيل: سمر گهوره ◊ به سالاچوو.

جَهَتْ جَهْتًا: ترسو رق هه لسان یان که میفخوشی و تهر دهماخی وای لیکرد سهنگینی خوئی له دستدا. ◊ جَهَجَ الْأَطْطَالُ: پاله وانه کان له میدانی جهنگدا دستیان کرد به ههله له کیشان چه هجه هه. ◊ جَهَجَ بالسبع: جغه له درندمه که کرد بوئه وهی وازینتی ◊ جَهَجَ الرَّجُلُ: پیاوه کهی له هه موو شتیک گیرایه وه.

جَهَدَ جَهْدًا: تیکوشا به گرنگی جیدییمت ◊ جَهَدَ فُلَانٌ: فلان: فلانکسی به تاقی کرده وه. ◊ جَهَدَ فُلَانًا: فلانکس نارحمته تووش بوو ◊ به جهخته وه داوای لیکردو نیلحاحی لیکرد. ◊ جَهَدَ الْمَرَضُ أَوْ الْعَبَأُ أَوْ الْحَبُّ: نهخوشی یان ماندو بوون یان دلداری لاوازی کرد. ◊ جَهَدَ اللَّبْنُ: ماسته کهی کرده ماستاوو هه موو روون و چه ورییه کهی لیکرت. ◊ جَهَدَ الطَّعَامُ: حمزی له خواردنه که کرد ◊ جَهَدَ الْمَالُ: ماله کهی دابهش کرد هه مووی تهخشان و پهخشان کرد. ◊ جَهَدَ النَّاسُ: خه لکه که

جوانی سمرنجی را کیشا ◊ جَهْرَ فُلانَ الْبُنْرَ: فلانکس بیرمکی له هور و لیته پاک کردهوه ◊ ناوی لی هه لئینجا ◊ جَهْرَ السَّقَاءَ: مەشکەکهی ههژاند ◊ جَهْرَ فُلانَ: فلانکس جهستهی ریک و پیک بوو خوی دارشت ◊ أَجْهَرَ: رایگه یاند، دهری خست. ◊ أَجْهَرَ بِالْکَلَامِ: قسه کهی دهرخست، ناشکرای کرد. ◊ أَجْهَرَ فُلانَ: فلانکس به دمنگ گهوره ناسراوه ◊ یان مندالی جوانی بوون. ◊ جَهْرَ فُلانَ: فلانکس دمنگی بهرز کردهوه. ◊ جَهْرَ الْحَدِيثِ: قسه کهی ناشکرا کرد. ◊ أَجْهَرَ الشَّيْءَ: الشَّيْءَ: بهی پهمده شته کهی بینی. ◊ الْجَهْرُ: به ناشکراو عه له نی. ◊ الْجَهْرُ: ماومینک له رۆزگار ◊ سالیکی ته واو. ◊ جَهْرُ الرَّجْلِ: شیوه و روخساری پیاو مکه ◊ الْجَهْرُ: مِنَ الْأَرْضِ: زموییه کی پانو پۆرو بئ دارو درخت بئ گردو شیوو درکه شاخ ◊ الْجَهْرَةُ: نهوهی ناشکراو دیار بئ ◊ بئ پهمده داپۆشهر بئ ◊ الْجَهْرُ: پیای نازاو چاو نه ترس. ◊ الْجَهْرُ: دره وشاوه ◊ الْجَهْرُ مِنَ اللَّيْنِ: نهو ماسته له گهال ناومکه تیکه ل نهیووی به کلۆبی مابیته وه. ◊ الْمَجْرُ: نهو کهسهی سروشتی وابئ به دمنگی بهرز قسه بکا ◊ الْمَجْرُ: میکروسکۆب.

جَهْرٌ عَلَى الْجَرْحِ: په لهی کرد له گوشتتی بریندار مکه و زوو له ناوی برد. ◊ جَهْرَةٌ: جیازیه کهی بۆ ناماد مکرد ◊ تَجَهَّرَ لِلْأَمْرِ: خوی بۆ کار مکه ناماده کرد. ◊ الْجَهْرُ: پیدایستی کاروان و بارو بارگه نه ◊ الْجَهْرَةُ: گورگ ◊ ورج، بیجوه ورج. ◊ جَهَشَتْ نَفْسُهُ: جولایه ومو خهریک بوو له پرمهی گریان بدا. ◊ جَهَشَ الصَّبِيُّ إِلَى أُمِّهِ: مناله که بۆلای دایکی روانی و له پرمهی گریانی دا ◊ جَهَشَ إِلَى الْقَوْمِ: هات بۆلای قه ومه که. ◊ جَهَشَ

مِنَ الشَّيْءِ: له شته که هه لات. ◊ جَهَشَ الصَّبِيُّ إِلَى أُمِّهِ: منداله که دایکی بینی و خهریک بوو بگری. ◊ أَجْهَشَ: ویستی بگری ◊ أَجْهَشْتُ إِلَيْهِ نَفْسُهُ: هیلنجی هاتی و رشایه وه. ◊ أَجْهَشَ فُلاناً عَنِ الْأَمْرِ: په لهی له فلان کرد. ◊ الْأَجْهَشَةُ: کلۆمه لیک نادمیزاد ◊ فرمیسک که له کاتی گریاندا هه لدموهرن.

جَهَشَ فُلاناً: به سر فلاندا سرکهوت ◊ أَجْهَضَ الْحَامِلُ: نافرته که منداله کهی به ناکامی له بار خوی برد ◊ أَجْهَضَ الْجَارِحَ عَنِ صَيْدِهِ: تازیه کهی له نیجیر مکه دوور خسته وه. ◊ أَجْهَضَ عَنِ مَكَانِهِ: شته کهی له شوینی خوی جولاندو لای برد. ◊ أَجْهَضَ عَنِ الْأَمْرِ: په لهی کرد له کار مکه ◊ جَاهَضَهُ عَنْهُ: داکۆکی لیکردو نه بهیشت بجئ بۆلای ◊ الإِجْهَاضُ: له بار جوانی زارۆکه له مندالان بیته دهرموه پیش نهوهی ته مهنی زارۆکه که بگاته چوار مانگ. ◊ الْجَاهِضَةُ: جاشه کهری تمهن یه ک سال. ◊ الْجَهَاضُ: میوهی دره ختی نیرک. ◊ الْجَهْضُ: مندالی له بار جوانی. ◊ الْجَهَاضَةُ: حوشتی بیر. ◊ الْمِجْهَاضُ: نهو نافرتهی مندالی بۆ رانه وهستی ◊ تَجْهَضَمَ: خوی رانواندو ته که بیوری کردو خوی بهزل زانی. ◊ الْجَهْضَمُ: کهس لیک دم و چاو گهوره و خرو قهد نه ستورو که ته بئ.

جَهْلٌ فُلانٌ حَلِيٌّ غَيْرُهُ: فلانکس رفتاری ناشیرینی له گهال فلانکس کرد ◊ جَهْلٌ الشَّيْءِ: وه: شته کهی نهمزانی، به شته کهی نهمزانی ◊ جَهْلٌ الْحَقُّ: حقی به زایمدا ◊ أَجْهَلُهُ: وای لیکرد نهمزان و نهمقام بئ. ◊ جَهْلُهُ: به نهمقامی له قه له مدها، نیسه بتی دا بۆ نهمزانی ◊ تَجَاهَلُ: خوی به نهمزان نیشاندا ههر چه منده نهمزان نه بوو. ◊ اسْتَجْهَلُهُ: به نهمقامی له قه لهم دا ◊ اسْتَجْهَلَ الرِّيحُ الْفُصْنَ: بایه که لق و پۆبی دره خته کهی جولاندموه. ◊ الْجَاهِلُ: شیر. ◊

جَهِي البَيْتُ: خانوومکه و پُيران بوو. ۵ **جَهِي** فلان: فلان کەس سەری روتایه‌وو توکی پتویه نەما. ۵ **أَجَهِي** الطريقُ: رێگه‌که ناشکرا بوو، ۵ **أَجَهِي** الحَيَاةُ: ماله‌که ۵ خێمه‌که، رەشماله‌که، بی به‌رده بوو. ۵ **أَجَهِي** فلان عليه: فلانکەس رز دو چروک بوو. ۵ **أَجَهَتِ** المرأةُ على زوجها: ناهرته‌که نەزۆک بوو مندالی له سکی نەکه‌وت. ۵ **أَجَهِي** الطريقَ والبَيْتَ: رینگاکه‌ی رون کردموه ماله‌که‌ی بۆ دیاری کرد. ۵ **جاهاه**: شانازی ب‌سمردا کرد. ۵ **جَهِي** الشَّجَةَ: برینه‌که‌ی گهوره‌کرد. ۵ **الْجَهْرَةُ**: ته‌پۆلکه، گرد.

جَابَ الطَّرُجُوبًا: باندنمه‌که که‌وته خوار. ۵ **جَاب** فلان الشَّيْءَ: فلانکەس شته‌که‌ی بریبه‌وه ۵ ناو‌پراسته‌که‌ی بریبه‌وه، کونی تیکرد. ۵ **جَاب** الثَّمَلُ: نەعله‌که‌ی دا‌رشت. ۵ **جَاب** الصَّخْرَةَ: به‌رده‌که‌ی تاشی ۵ **جَاب** الأَرْضَ: به‌ناو زه‌ویبه‌که‌دا رۆیشت ۵ **جَاب** الخَيْرَ البلادَ: هه‌واله‌که به‌ناو ولاتدا بلا‌ومی کرد. ۵ **جَاب** الظلامَ: جووه ناو تاریکایه‌وه. ۵ **أَجَابَ** فلان فلاناً: فلان وه‌لامی په‌رسیارمکانی فلانی دایه‌وه ۵ **أَجَابَ** طَلَبَهُ: داواکه‌ی قه‌بول کرد ۵ **جَوَّبَ** القَمْرَ: مانگ دونیای روناک کردموه ۵ دمرکه‌وت.

جَوَّبَ الشَّيْءَ: شته‌که‌ی ناو بۆش کرد ۵ **جَوَّبَ** المطرُ الأرضَ: بارانه‌که هه‌ندئێ له زموی گرت‌ه‌وو هه‌ندێکی نه‌گرت‌ه‌وه ۵ **أَجَابَ** الشَّيْءَ: شته‌که‌ی کون کرد، ۵ **أَجَابَ** البئرَ: بیرکه‌ی هه‌لکەند. ۵ **أَجَابَ** القميصَ: کراسه‌که‌ی له‌بەر کرد ۵ **أَجَابَ** الظلامَ: جووه ناو تاریکایه‌وه. ۵ **أَجَابَ** السحابَ: هه‌لقیشا، دولت بوو برپایه‌وه. ۵ **أَجَابَ** السحابَ: هه‌ورمه‌که لاجوو. ۵ **أَجَابَ** الظلامَ: تاریکی لاجوو نهما، دونیا روناک بوو. ۵ **استجاب** له:

الجاهلية: ئەو سەرده‌وو رۆژگاره‌ی عمره‌به پێش هاتنی ئیسلام ۵ **الْجَهْلُ**: له‌زاراومی زانا که‌لامیبه‌کاندا ئەوه‌به په‌روات به شتیک بی به بی‌چه‌وانه‌ی واقیعه‌که‌ی ۵ **الْجَهْلُ**: دارێکه (کۆله‌ومزێکه) په‌شکۆ ناگری بی تیکه‌ل دهلزین ۵ به‌ردی گهوره. ۵ **الْجَهْلَةُ**: دارێکه په‌شکۆ ناگری بی تیک هه‌ل‌ده‌درین. ۵ **الْمَجْهَالُ**: حوشتریکه به هێواشی به‌روا. ۵ **الْمَجْهَلُ**: ساریه‌ک نیشانه‌ی رینگاو بانی تیدا نه‌بی ۵ **الْمَجْهَلَةُ**: ئەوه‌به په‌ال به ناده‌میزادموه بنی بۆنه‌فامی و نه‌زانی ۵ **جَهَمَهُ** جَهْمًا: به دهم و چاوتکی ناشیرینه‌وه پێشوازی ئی کرد هسه‌ی ره‌قی بی گوت.

جَهْمٌ: دهم و چاوی گرژ بوو، روی ترش کرد ۵ **أَجَهَمَتِ** السماءُ: ناسمان هه‌وورێکی بی بارانی پتویه. ۵ **أَجْتَهَمَ**: که‌وته ناو تاریکایی کۆتایی شه‌وموه ۵ **تَجَهَّمَ** الأملُ فلاناً: هیاو ناوات فلانی نه‌گرت‌ه‌وه، ناواته‌که‌ی نه‌هاته دی. ۵ **الْجَهَامُ**: هه‌وورێک بارانی پتویه نه‌بی ۵ **الْجَهْمَةُ**: مەنجەلی گهوره. ۵ **الْجَهْمَةُ**: تاریکایی کۆتایی شه‌و. ۵ **الْجَهْمِيَّةُ**: پێرێکن له خه‌وارێجه‌کان له مورجینه‌کان که ریزه‌روی جه‌همی کوری صفوانن. ۵ **الْجَهْمُ** من الرجال: بیاوی لاوازی بی دسه‌لات. ۵ **الْجَهْمَانُ**: زه‌معه‌ران.

جَهَنَ جُهُونًا: نزیک بووه ۵ پتیی گه‌مشت. ۵ **الْجَهَانَةُ**: کەمیزه‌کی گەنج ۵ **الْجَهَنُ**: روو گرزی. ۵ **الْجَهْنَةُ**: تاریکی کۆتایی شه‌و. ۵ **جَهْنَةُ**: هۆزێکن له خێلی قه‌ضاعه ۵ **الْجَهْنَامُ**: جالی قوول ۵ بیرێک زۆر قوول بی. ۵ **جَهَنَّمَ**: ناوتکه له ناوی ئەو شوپنه‌ی خودا تاوانبارانی تیدا سزا ده‌دا واته: دۆزه‌خ. ۵ **جَهَنَّمِيَّةُ**: کوله جه‌هنه‌می؛ ۵ **جَهَيْتِ** السماءُ جَهِي: ناسمان ساو بوو.

عَذْرُو: نَسِيهَكِه تِيژرْمو بُوو. جَاد فِلَان جَوْدَا:
فَلَانكِهَس سَه خَاوَمْتِي نَوَانْد، مَالِي بَه خَشِي. ◊
جَاد بِنَفْسِه: نَزِيك بُوو گِيَانِي دَمْرَجِي، بَمَرِي. ◊
جَاد الْمَطْر: بَارَان زَوْر بَارِي. ◊ جَاد الْعَيْنُ: جَاوَمَكِه
فَرْمِيَسْكِي زَوْر رِشْت. ◊ جَاد الْمَطْرُ الْأَرْضُ: بَارَان
لَهو زَهْوِيِيَه بَارِي، ◊ جَاد الْهَرِي فَلَانَا: سَوَزُو
دَلْدَارِي فَلَانكِهَسِي نَه خَوْشِ خَسْت، ◊ جَاد الْعِمَاسُ
فَلَانَا: وَفَهْوَز بَه سَمَر فَلَانْدَا زَال بُوو.

جِيَدَ فِلَان جَوَادَا: فَلَانكِهَس تِيَنُووي بُوو. ◊ جِيَدَ مَن
الْعَطَشُ: لَه تِيَنَوَانْدَا بَه هِيَلَاك چُوو، خَمْرِيك بُوو
بَمَرِي ◊ أَجَاد: كَارِي بَاشِي نَه نَجَامْدَا، قَسَمِي
چَاكِي كَرْد، ◊ أَجَاد فِلَان: فَلَانكِهَس بُوو بَه
خَاوَمْتِي نَه سِيِي چَاك ◊ أَجَاد فَلَانَا: بَه سَه خِي
سَرُوشْتِي لَه قَه لَهْم دَا. ◊ أَجَاد فَلَانَا النَقْد
وَالثِيَاب: پَارَهِي بَاش، قَوْمَاشِي بَاشِي دَابِه
فَلَانكِهَس. ◊ أَجَوْدَ: كَارِي بَاشِي كَرْد، قَسَمِي چَاكِي
كَرْد ◊ أَجَوْدَ الشَّيْئِ: نَفِيَه: شْتَه كِهِي بَه بَاشِي
نَه نَجَامْدَا. ◊ جَوْدَ الشَّيْئِ: شْتَه كِهِي چَاك كَرْد. ◊
تَجَوْدَ فِي الْعَمَلِ: دَه سْت رَه نَكِيِنِي لَه كَارِه كِهِي دَا
كَرْد. ◊ تَجَوْدَ الشَّيْئِ: شْتَه كِهِي هَه لِيَزَارْدُو دَاوِي
كَرْد شْتِيكِي بَاش بِي. ◊ اسْتَجَاد الْفَرَسَ: هِيَوِي
خَوَاسْت نَه سِيَه كِهِي نَه سِيِي رَه سَن بِي ◊ اسْتَجَاد
فَلَانَا: دَاوِي بَه خَشَش وَ دَه سَه نَدَمِي لِيَكْرَد. ◊
التَّجَارِيد: بَارَانِي زَوْر. ◊ الْجَادِي: زَمْعَه رَان. ◊
الجَوَادُ: نَه سِيِي رَه سَن.

الْبَسُوْدُ: بَارَانِي زَوْر ◊ الْجَوْدُ: بَه لَآي زَانَايَانِي
نَه خَلَاقَه وَ رَهوشْتِيَكِه خَاوَمْنَه كِهِي هَه لَدَمْنِي بُو
بَه خَشِيِنِي نَهو شْتَهِي بِيُوِيَسْتَه بِيَه خَشْرِي بَه بِي
بَارْتَه قَا. ◊ الْجَوْدَةُ: چَاك وَ بَاش ◊ بَاش مَالِي بُوون.
جَارَ جَرَزَا: دَاوِي نَهو مِي كَرْد پَه مَنَا بَدْرِي،
نَه هِيَلْدْرِي دَه سْتِي دُو زَمْنِي بِي گَاتِي. ◊ جَار

گُوِيِيَسْتِي فَه رَمَانَه كِهِي بُوو دَاوَاكِهِي جِي بَه جِي
كَرْد ◊ الْأَجَابَةُ: وَهْلَام، ◊ الْجِرَابُ: وَهْلَامِي پَرَسِيَار،
بَه پِيرْمُوَه هَاتِنِي دَاخَوَازِي، رَه دَكْرَدْنَهو مِي دَاوَا، ◊
الْجَرَبُ: كَرَسِيَكِه نَافَرْمْت لَه بَمَرِي دَه كَا ◊ الْجَوِيَةُ:
كَه لَو كَه لِيْن لَه هَهو رَدَا يَان لَه كِيُو دَا ◊ هَهروَا هَمَر
چَالَو دَوْتِيَكِي بَه رَاوَان ◊ دَه سْتَايِي رَه تَه نِي
نِيَوَان دُوو كِيُو ◊ كُوَلَانِي نِيَوَان دُوو خَانُوو ◊
الْمِجْرَابُ: نَاسِنِي بَرِنْدَه شْتِي تَرِي بِي بِي رِدْرِيْتَه وَه
◊ نَامِيْرِي شْت كُون كَرْدَن ◊ بَرِيْن.

الْمِجْرَابُ: نَاسِنِيَك شْتِي بِي بِي رِدْرِيْتَه وَه.

جَوْتُ جَرْنَا: سَكِي لَه سَه رَمُوَه گَه وَرَه بُوو.

جَا ح فِلَان: فَلَانكِهَس مَالَو سَامَانِي خَزْمَه كَانِي فَهو تَا
◊ وَازِي لَه بَه لَنگَه هِيَنَانَهو هِيَنَا شْتِي تَرِي رَه چَاو
كَرْد. ◊ جَا حَتِ الْمَاجِعَةُ الْمَالُ: بَه لَآكِه مَالَو
سَامَانَه كِهِي فَهو تَانْدُو لَه بِيَخِ دَمَرِي هِيَنَا ◊
أَجَا حَتِ الْمَاجِعَةُ الْمَالُ: بَه لَآكِه مَالَو سَامَانَه كِهِي
فَهو تَانْد. ◊ جَوْحُ رَجْلُهُ: قَا جِي رُوت كَرْد بِي خَوَاس
بُوو. ◊ الْأَجْرُوحُ: پَان وَ بُوْر لَه هَه مَوو شْتِيَك، ◊
الْمَاجِعَةُ: بَه لَآو كَارْمَسَات كِه تُو شِي مَالَو سَامَانِي
بِيَاو دَمْبِي وَ لَه نَاوِي دَمْبَا. ◊ الْأَجْرُوحُ: كَالَه كِه شَامِي.
◊ الْأَجْرُوحَةُ: كَارْمَسَات وَ بَه لَآي نَاسَمَانِي. ◊ الْأَجْرُوحُ:
نَهو كِه سَهِي پِيُوِيَسْتِي بَه هَه مَوو شْتِيَك بِي.

جَا ح السيلُ الرادي جَا حَه: لَآقَاوَمَكِه قَه رَاخ وَ
بِي جَاغِي شِيُوَه كِهِي دَادْرِي. ◊ جَوْحُ السيلُ فَلَانَا:
لَآقَاوَمَكِه فَلَانكِهَسِي لَه نَاو بَرْد، كُو شْتِي. ◊ تَجْرُحْتِ
الْبِشْرُ: بِي رَه كِه تِيَك رُو خَا. ◊ تَجْرُحْتِ الْقَرْحَةُ:
دُو مَه لَه كِه بَه چَه قُو شَه قِي بَرْد. ◊ الْجَوْحُ:
خُوِيْدَان، تُو رَمَكِه يَه كِه لَه خُوْرِي رَه نَك كَرَاو
دَه چِنْدْرِي.

جَادَ الرَّجْلُ: كَارِي بَاشِي كَرْد قَسَمِي چَاكِي كَرْدَن، ◊
جَادَ الْفَرَسُ: نَه سِيِي چَاك بُوو. ◊ جَادَ الْفَرَسُ فِي

الطریق: ریگاکه‌ی نه‌دییهموه. ◊ جار الأرض: گزو گیاو روومکی زهوییه‌که زور بهرز بووموه. ◊ جار عن القصد والطریق: له مهبسته و ریگا کلا بوو، لایدا. ◊ جار فی حکمه: له بریارمکه‌ی سته‌می کرد، ناحقی کرد ◊ آجازه: په‌نای داو پاراستی، نه‌یهیشت دهستی دوزمنی بگاتی ◊ آجار الله من عذابه: خودا له سزای خووی پاراستی. ◊ جار المسجد: له مزگه‌وتدا مایه‌وه بو خودا به‌رستی به مهبستی (اعتکاف). ◊ جار المدينة أو مكة: له مهدینه‌دا یا له مه‌که‌که‌دا مایه‌وه. ◊ جوز البناء: بیناکه‌ی روخاند. ◊ جوز فلاناً: فلانکسی به زهویدا دا، کوشتی. ◊ اجسور القوم: نه‌و خیله هندیکیان بوونه هواسینی هندیکیان. ◊ تجوز علی فرایشه: کابرا له‌سمر نوینی خووی راکشا، پان که‌وت. ◊ تجوز غباء الليل: تاریکایی شه‌و لاجوو نه‌ما. ◊ استجاز فلان: په‌نای بو فلانکس برد، ◊ استجاز فلاناً: داوای له فلانکس کرد که په‌نای بداو ترسی دوزمنی لی بره‌وینتیته‌وه.

الجار: هواسی؛ ◊ الجواز: ناوی زورو قول ◊ همروا دوروبه‌ری خانوو. ◊ الجوار: عهدو به‌لین و نه‌مان.

الجوز: ستم، ◊ الجوز: شتی رمقو پتمو ◊ الجوار: زهوی کیل، جوتیار، نه‌و که‌سه‌ی هم‌میشه خمریکی باخو بیستان بی‌و نیشیان تیدا بکا. ◊ جوزیه: گورمویی له‌بی کرد.

جواز العقد رغرة: گرتیه‌سته‌که په‌سند بوو، ◊ جاز الموضع: وه: نه‌و شوینته‌ی بری و پییدا رویی و ته‌ی کرد. ◊ جاز بفلان الموضع: رابه‌رایه‌تی فلانی کرد تا نه‌و مه‌ودایه‌ی بری ◊ آجاز الشئ: ریگه‌ی به‌ شته‌که‌ی داو به جائیزی دانا ◊ آجاز الموضع: نه‌و شوینته‌ی بری و پییدا

جواز الصفر: پیناسه‌و به‌لگه‌ نامه‌یه‌که ده‌ولت دمییدا به‌ هاولاتیان بو‌شه‌وی بتوانن سه‌فه‌ر بکه‌ن بو دهره‌وه‌ی ولات همرکاتی‌ حه‌زبان لی بوو ◊ الجوز من کل شی: ناومرستی ◊ جوز الهند: دهنکی نه‌رجیل ◊ الجوزاء: بورجیکه‌ له بورجه‌کانی ناسمان ◊ الجوزة: تاکی گویز ◊ جامیک

إجتافه: جووه ناو بؤشایی جهستهیهوه ۵ تجرف
 الشئی: جووه ناو کلؤرایی جهستهیهوه ۵
 استجاف: بهر فراوان بوو ۵ استجاف الشئی:
 شتهکه هاته دهمتی به کلؤری.

الأجوفان: گهمدو شهرمگا ۵ التجريف: نهو
 بؤشاییمیه دهکویتته ناو شتهوه ۵ الجائف:
 رمگیکه به باسکو هؤلی ئادهمیزادا دمرو تا
 دمگاته غوضروفی شان ۵ الجائفه: عهیبی گهوره ۵
 الأجواف: نهخؤشی سکچوونه که هؤکارمکهی
 نهزاندری ۵ الجرافه: جوره ماسیهکه، گؤشتهکهی
 زور باش نییه. ۵ الجوف من کل شی: کلؤرایی و
 ناوسکیهتی ۵ الجوف من اللیل: سییهکی کؤتایی
 شهو ۵ الجوف من الأرض: ناوسکی زهوی، جالی
 قول و بان، شیوو دؤل ۵ المجرف: زور کلؤر.

جوق جوقاً: ملی ئهستور بوو ۵ جوق الوجّه: دهمو
 جاوی خوار بوو ۵ جوق القرم علیه: قهومهکه
 دمنگیان بهسردا بهرز کردمومو ههریهکه له لای
 خویهوه دمینهراند بهسهریا ۵ جوق القرم:
 قهومهکهی کؤکردموه ۵ الجوق: کؤمه ئیک له
 ئادهمیزاد ۵ المجرق: نهومیه کاکیلهکانی
 خوارین.

جال التراب: تمبو تۆز بهرز بووموه ۵ جال النطاق:
 پشتینهکهی دهجولن، دهخزی لهبهر گهورمیو
 پانی ۵ جال في الأرض: به زهویدا سورابهوه
 بهبی نهومی له شوینیک نیشهجی بیج ۵ جال
 بسيفه: شمشیرمکهی ههلسورانو به دموری
 خؤیدا خولی دا ۵ جال الامر في نفسه: کارمکه
 سهقامگیر نمبوو، له دلایا هاتو جوو ۵ جال
 الشئی من غيره: شتهکهی ههلبزارد ۵ اجال القرم
 الرأی فیما بینهم: خهلهکهکه لهناو خؤیاند
 بؤجوونهکه بیان لیک دایهومو چهندو جونیان تیدا

ناو ۵ نهو ئهمندازه ناوهی ریبار لهگهل خوی
 ههلی دمگری بؤ بیویستی رنگا له کانیهکهوه
 بؤ کانیاونکی تر ۵ جؤرنکه له تری زمرده.

النجير: قهراخی شیو ۵ شوینی هوموم زیندو
 نیشتمانیان ۵ مجازة النهر: پردی سمر روبر ۵
 أرض جازة: زهوییهکه داری گوئزی زؤری لی بی ۵
 النجیر: سمر بهرشتیار، مکوو وهلو و مصی ۵
 مامؤستابهک نیجازمیدا به قوتابیهکهی.

جاس: رارا بوو، هاموشوی بهناویدا کرد، پئیدا
 بلاو بوونهوه ۵ جاس الشئی: ویستی ورده ورده
 شتهکه به دمست بیئنی ۵ پنی لینا ۵ اجمان:
 هاتؤجؤی کرد ۵ الجوسق: بالهخانهی بجوک ۵
 قهلاو شورا.

جاش جرشاً: ههموو شهو نهووستاو روی ۵ جوش
 فلان: فلانکس کهمیک لاواز بوو ۵ الجوش:
 سینگ ۵ ناومراست ۵ بهشی زؤری شهو ۵
 الجوش: سینگ ۵ الجوشن: سینگ، زری.

جاع: برسی بوو ۵ جاع الحی: زیندمومرمکه ناو
 سکی بهتال بوو ۵ جالع القدر: برسی و همزار ۵
 اجاعه: خؤراکی لی ههدهغه کرد ۵ تجرع: به
 ئهمنقهست خوی به برسی کردن دا پان خوی
 برسی کرد ۵ استجاع: سات دوا سات خهریکی
 خواردن بوو ههمیشه دهمی دهجولا ۵ الجوع:
 برسیهتی ۵ المجاعة: سالی بیج بارانی و قاتو
 قری ۵ جافه جرفاً: لهناو سکی دا، ناو سکی
 همنگوت.

جاف الصید: ناو سکی نیجیرمکهی همنگوت گوللهکه
 جووه ناو سکیهوهوه نه م دیواو دیوی نهکرد ۵
 جاف الدواء فلاناً: دهرمانهکه جووه ناو سکی
 فلانکسهوه ۵ اجاف الباب: دهرگاکهی پیوه
 دایهوه ۵ جرف الشئی: شتهکهی ناو کلؤر کرد ۵

جَانِ جَوْنَا: رمش داگیرسا ◊ تاريك بوو ◊ **اَلْجَوْنُ:** رمش، سپی، بۆ هەردوو ماناکه به‌کاردی ◊ **اَلْجَوْنَا:** خۆر، مەنجهل، حوشتری رمش ◊ **اَلْجَوْنَةُ:** رمش ◊ گردۆلکه ◊ هەمبانیچوکەیهکی خـبرو کەوانەییە جەرمی تیۆه دەپنجری، عەتار باشی عەترمکانی تیندا هەندمگري ◊ **اَلْجَوْنِي:** رمش ◊ جۆریکه له باندهی هەتی بەر ورگو و باله‌کانیان رمشن ◊ **تَجْرَهُ فُلَان:** فلانکەس هەولی پلهو پایە دا ◊ **اَلْجَاهُ:** پلهو پایە ریزداری ◊ **اَلْجَوْهَرُ:** حەقیقەت، گرۆک، خودی شت ◊ **اَلْجَوْهَرُ مِنَ الْاَخْجَارِ:** هەرشتیك شتیکی بەسوودی لئ پەیدا بئ ◊ شتی بەنرخ کە دهنکه گەوهەری لئ دروست بکری ◊ له زاراوی فەلسەفەدا جەوهەر شتیکه خۆی خۆی رادەگری، بەرامبەرەمکە پنی دەگوتری: (عەرمض) کە دیاردەیه‌که بەشتی ترموه دەموستنی.

جَوِي فُلَان جَوِي: فلان سنگی نه‌خۆش بوو ◊ سنگی تەنگ بوو ◊ **جَوِي الْمَاءُ:** ناومکە گۆراو بۆنی کرد ◊ **جَرِي الْبَلَدُ** ومنه ومنه: ناوو هەوای وڵاتەکە پێ نه‌کەوت ◊ **اَجْتَرِي الطَّعَامُ:** خۆراکەکە به‌لاوه ناخۆش بوو رمتی کردموه ◊ **اَجْتَرِي الْبَلَدُ:** مانەوهی لهو وڵاتەدا به‌لاوه ناخۆش بوو ◊ **اَلْجَوَاءُ:** دۆل و شیوی پان و پۆر ◊ پانتایی و بەتالایی نیوان خانومکان.

اَلْجَوُ: بۆشایی نیوان ناسمان و زهوی ◊ نزمایی دەشتایه‌کان ◊ **اَلْجَوَةُ:** پینهی کوندهو مەشکه ◊ کون له کیوو شتی تر ◊ **جاء الغيث:** باران باری ◊ **جاء الأمر:** کارمکه رویدا، هات ◊ **جەسپا** ◊ **جاء الأمر:** کارمکە کرد ◊ **اَجَاءَ فُلَاناً اِلَى كُنَا:** ناچاری کرد فلان هانا بۆ ئەوشتە به‌ری ◊ **اَجَاءَت الْمَرَاةُ تَرِيهَا عَالِي خَدِيهَا:** نافرته‌که

کرد ◊ **جاوله:** بەرمنگاری بووهو دەری کرد ◊ **جَوَلُ** الْبِلَادِ وَفِيهَا: زۆر بمانا وڵاتدا هاتۆ جۆی کرد ◊ **اجتال من الشئ:** لەو شتە هەلی بزارد ◊ **اجتال القوم:** هەومەکە له ریبازی خۆیان لادا، لەبیرو بۆجونه‌کەیان هەلی گێرانەوه ◊ **اجتال الشيطان** فُلَاناً: شەیتان سوکايمتی به فلان کردو له ریبازمەکە هەلداشتو خستیه سەر ریبازی گلاوی خۆی ◊ **اِنْتِجَال التراب:** گلاو خۆل بەرز بوومه ◊ **تجارلوا في الحرب:** له شەردا بەکتریان هیناو بردو لیکیان دا ◊ **استجال الريح السحاب:** بایمکه هەورمکە راداو بردی بۆ شوپنیکێ تر ◊ **استجال فلان السحاب:** فلانکەس هەورمکە بینی با رایدەداو دەپهیناو دەبیرد.

الجال: قەراخی بیر، قەراخی شیو ◊ **اَلْجَوَلُ:** ئەو شتەیه با هەلی دەگری لەسەر رووی زهوی له گلاو خۆل و زیخو بەرد ◊ دەسته سەربازی زۆر ◊ **جەلهبه نازەلی زۆر** ◊ **اَلْجَوْلَانِي:** (یوم جولانی): رۆژیکی زۆر تەپ و تۆزاوییه.

اَلْجَوْلَةُ: پیرنیک و مەرزسکارن، بەپێ بمانا وڵاتدا دەگەڕین ◊ **اَلْجَوِيلُ:** ئەو پۆشو و بەلاش و گەلاو خشت و خۆلەبه که با هەلی دەگری ◊ **اَلْمَجَالُ:** شوپنی هاتوچۆ، شوپنیک جیگای شتی تری تیدا بێتەوه.

اَلْمَجْوَلُ: کراسیکە له مالموه لەبەر دەگری، وەکوو بیجامو جزداشه ◊ **اَلْجَوَالِي:** جەواڵ ◊ شتیکه له خوری و موو دروست دەگری و شتی تیدەگری وەکوو گۆپنی و خەرار.

اَلْجَامُ: پەرداخ بۆ شت تیدا خواردنەوه له زیو دروست دەگری پان لەشتی تر به زۆری بۆ پیاڵە می‌په‌خواردنەوه به‌کاردی ◊ **اَلْجَسُومُ:** چاودێری کار و شوانی شت.

کوتی و کهوته قلبه قلب ۵ جاشت الحربُ یسئهم:
 شمر لمنیوانیان دا بهرپا بوو ۵
 جاش نفسُ: هیئنجی هاتنی و خمریک بوو وهرشی ۵
 دلی کهوته ترپه ترپ له ترسان یا له خمفتان
 ۵ جاش نفس الجبان: دلی ترسنوک، راجله کاو
 ویستی هه لیب ۵ جاش الصدر: سنگی له رقو
 توره بووندا کوتی و کهفی دمجاند ۵ جاش الهم
 فی صدره والیه نفسه: دلی وای بؤ چوو داوای
 شتیکی لی دمکاو کاری پییتمی ۵ تجیشت نفسه:
 هیئنجی هاتنی و خمریک بوو وهرشی ۵ الجیش:
 سوپا، کؤمه لیک خه لک له شمرپا.

الجیشان: هیزو گمنجیته.

جاش جاشاً: به فیزو خؤبادانه وه رؤیشت ۵ جاش
 لی القتال: له شمرپا هه لات ۵ جایشهم: شانازی
 به سهرموه کردن ۵ جافت المیته: مردومه که بؤنی
 کرد.

جاش فلان: فلانکس ترسا ۵ الجیفة: جهسته
 مردو کاتی بؤگن دمکا.

الجیل: نمتوه، رمگزی ئادهمیزاد، جینیک له
 ئادهمیزاد ۵ الجیل: چهرخیکی رؤزگار ۵
 سنیهکی چهرخیکی که خه لکی تیدا دمزا ۵
 الجیولوجیا: زانیاریه که باسی زموی دمکا له
 روی دروستبونیوه وه ئه وشتانه کی کاربان
 تیکردومو ئه و فؤناغانه کی پیاندا تیبه ریوه.

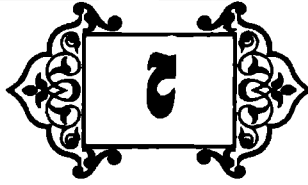
سمرپوشه که کی خسته سمر دوو کولمی ۵ اجأ
 التمل: پیلومه که به چهرمی باریک به
 (سیرمه) دوریموه ۵ الجایته: ئه و کیمو زوخاومیه
 له برین دئ ۵ الجیته: کیمو زوخاوی له برین دئ
 ۵ پارچه به که له زهر پیلو دمدری.

جیته البطن: خوار ناوک، نیوان ناوک و بهر ۵ جاب
 القیمص وخره: گیرفانی بؤ کراسه که یان که وای
 چاکمه که کرد ۵ جیب القیمص: گیرفانی بؤ
 کراسه که کرد.

جید یجید یجاد جیداً: گهردنی دریز بوو ۵ الجید:
 گهردن.

جیر یجیر جیراً: کورته بالابوو قه مبور بوو ۵ جیره:
 چهوری کرد به ماده کی جیر ۵ جیر الحرض:
 هموزمه کی قول کرد ۵ الجائر: گهرمایه که له
 قورگو سنگدا پهیدا دهبن به هوای رق
 هه لسانه وه یان برسبیته ۵ الجیر: ماده کی
 سبیه له بهردی جیری بهرهم دمه ندری که
 به ناگر دمخریته پله یه کی زور گهرمه وه.

جاش الماء جیشاً: ئاوه که هه لقولاو فیجقه کی کرد
 رهوان بوو ۵ جاش البحر: دهرپا کهوته
 شه پؤلدان و کهس نه پیویرا سواری بی ۵ جاش
 بالأواج: به شه پؤله کانی کهوته جم و جوں ۵
 جاش الرادی: ناوی روبارمه که بهرزه بوومه ۵
 جاش المیزاب: پلوسکه که ناوی لی هه لریزاو رهوان
 بوو ۵ جاش العین: جاو فرمیسی هه لومراند ۵
 جاش الفرس: ئه سپه که کهوته جه وه لان کاتیک
 ناوزمنکی لیدرا ۵ جاش القدر: مهنجه لکه

حَبَّ الْإِنْسَانِ وَالشَّيْءِ: نادممیزادمهکه یان شتهکه
خۆشهویست بوو ۵ حَبَّ فَلَائِئاً: فَلَائِئِکُمسی خۆش
ویست ۵ أَحَبُّ فَلَائِئاً: فَلَائِئِ کُمسی خۆش ویست ۵
أَحَبُّ الزَّرْعِ وَالْبَابِ: کشتو کالهکه بوو به خاومن
دان و توئکل

حَبَّ الزَّرْعِ: دانموئلهکهی دمرکوت ۵ حَبَّ الشَّيْءِ
اليه: شتهکهی وا لیکرد خۆشی بوئ ۵ قَبَأُوا:
خه لکهکه په کرتیان خۆش ویست ۵ تَحَبَّبَ اليه:
خۆشی ویست و خۆشهویستی خۆی بو دمریری
۵ تَحَبَّبَ الْمَاءُ رَهْمَهُ: لهسمر ناومهکه بلق په میدابوو
۵ الْحَبَابُ: جهند ریگایهکن لهسمر رویمری ناو
په میدامین بههوی زهختی یا ۵ الْحَبَابُ: شهونم که
دمکهوئته سمر گول و گیا.

أَلْحَبُّ: دانموئلهکه لهناو گول و توئکلهکه دایه،
ومکوو دمنکه گهنم و دمنکه جو همرشتیک له
شیوهی دمنکه دانموئلهدا بی، ومکوو دمنکی
تسهبیج و دلۆبه باران و دمنکه تهرزه ۵ أَلْحَبُّ:
خۆشهویستی؛ بهلای فهیلهسوفهکانهوه نارمزوی
نادممیزاده بو نادممیزادئیکی تر یان بو شتی تری
بهنرخ و به سوود ۵ همروا ناوه بو ممرکانهو
گوزهو کوپهی ناو ۵ الْحَبُّ: خۆشهویستی و دلسوزو
سوزدار ۵ الْحَبَّبُ: بهمانا (الحباب) دئی ۵ ددانی
وردو ریک و جوانی ومکوو دمنکه مرواری ۵ حَبَّةُ
الْقَلْبِ: ناخی دل و دموون ۵ الْحَبِيَّةُ: دانموئلهکه
روومکی کئیوی ۵ أَلْمُسْتَحَبُّ: نهو شتهی شهرع به
پهسهندی بزانی و واجبی نهکردبی ۵ حَبْلًا:
ئوسلووییکه بو مهدح بهکار دمهیندرئ ۵ حَبْنَرُ

الْحِسْمُ: جهستهکه لاوازیوو کیشی سووک بوو ۵
الْحَبَاتِرُ وَالْحَبْرُ: کورته بالآ، کوله بنه.
حَبَّابٌ: بههوی بهد خوزراکییهوه لاوازو کزیوو ۵
حَبَّ الْعَاءِ: ناومهکه کهم کهم هاته خوارموه ۵
الْحَبَابِصُ: مینشیکه بهشهو دمفرئ کلکی
دمدرهوشیتهوه.

أَلْحَبَّابُ: کورته بالآ کوله بنه ۵ رومکیکه له پیږی
کولهکه بهرمکهی له ولاتی میصر پیی دمگوتری:
(بطیخ) له عیراق پیی دهلین: (الرقی) واته: شوتی ۵
حَبْرَهُ حَبْرًا: کهیف خۆش کرد ۵ حَبْرَ حَبْرًا:
کهیف خۆش بوو، گهشایهوه ۵ حَبْرَ الْأَرْضِ:
زهوییهکه گیاو گزی زوریوو، زهوییهکه به گیا
دابوشرا ۵ حَبْرَ الْجُرْحِ: برینهکه چاک بووه و نازاری
ماوه ۵ حَبْرَ الْأَسْنَانِ: ددانهکان زمرد بوون ۵ أَحْبَرُ
فَلَائِئاً: فَلَائِئِکُمسی کهیف خۆش کرد ۵ حَبْرَ الشَّيْءِ:
شتهکهی رازاندموه، جوانی کرد ۵ حَبْرَ النُّوَاةِ:
قوتومکهی پرکرد له ممرکمب ۵ حَبْرَ الْكِتَابِ:
کتیبهکهی نووسیهوه ۵ حَبْرَ الرَّسْمِ: به ممرکمب
وئنهکهی دیاری کرد ۵ الْحَبَابُ: کۆږو کۆږوونهوی
خۆشی و رابواردن ۵ الْحَبَارُ: وشکه لیبوونی پیستی
دهست بههوی ئیش پیکردنهوه ۵ الْحَبَارِيُّ:
بالندمهکی مل دریزه رنگی خاکیهه ومکوو قاز
دهجئ دمندۆکی دریزه ۵ الْحَبْرُ: زاناو روشنبیر.

الْحَبْرَةُ: قوماشیکه له لۆکه یان له کهتان بهرهم
دمهیندرئ خمتحت بوو کاتی خۆی له ولاتی
پهمن دروست کراوه ۵ الْحَبْرَةُ: زمردیهکه
دمکهوئته سمر ددان.

دزی پیغهمبهر و موسولمانهکان بجهنگن ۵
 الْحَبَاشَةُ: همرشتیک کۆکرایتیهوه ۵ کۆمه ئیکى
 تیکه ل و ههمه جۆر له نادهمیزاد ۵ الْحَبَاشِيَّةُ:
 هه لۆ.

الْحَبَشُ: رمگه زیکن له ولاتی سۆدان ۵ دانیشتوانی
 ولاتی حه به شه ۵ الْحَبَشِيَّةُ: نافرمتی حه به شی.

حَبَطَ الْوَتْرُ حَبَطًا: زێبه که به توندی دهر به پری
 ورشهی هات، گیزی کرد ۵ حَبَطَ بِالْوَتْرِ: به زئی
 بۆلای خۆی کیشی کردو ئهمجار به ره لۆلای
 کردموه دمنگی لێوه هات ۵ حَبَطَ الْقَلْبَ وَالْعِرْقَ:
 دل، یان دهمار به په له لێیداو پاشان هیدی
 بووه.

حَبَطَ السُّهْمُ: تیرمه که سه ری کرد ۵ حَبَطَ الْأَمْرُ:
 کارمه که بوچه ن بوووو به سه ر چوو ۵ أَحْبَطَ
 الرَّامِي السُّهْمَ: تیر هاوێژمه که تیرمه کی به لند
 هاوێشتو سه ری کرد ۵ أَحْبَطَ الْحَقُّ: حه فه که ی
 بوچاندموه ۵ الْحَبَاضُ: زمعیفی و لاوازی ۵ الْحَبِضُ:
 دمنگی کزو نزم ۵ باقی مانده ی زیان ۵ الْمُحْبِضُ:
 که وچه دارینه به کی تایبه تیبه ههنگوینی پی
 دهرده هیندری.

حَبَطَ عَمَلُهُ: کردموه که ی به تال بووه ۵ حَبَطَتِ الدَّابَّةُ
 حَبَطًا: گهمه ی نازه له که بای کرد به هۆی زۆر
 خواردن یان به هۆی خواردنی شتیک که بۆی
 نه گونجاو بوو ۵ حَبَطَ الْجَرْحُ: بیرنه که دوا
 چاکبوونهوه شوینه واری ما ۵ حَبَطَ مَاءُ الْبِرِّ: ناوی
 بیرمه که رۆجوو دیارنه ماو و شک بوو ۵ حَبَطَ دُمُهُ:
 خوینه که ی به فیرۆ چوو ۵ أَحْبَطَ عَمَلَهُ رَدْمَهُ:
 کارمه که ی بوچ کردموه خوینه که ی به فیرۆ دا ۵
 الْحَبَاطُ: هیشانی سک و سک هاوسان به هۆی زۆر
 خواردنموه یان خواردنی شتیک که له گه ن
 میزاجیدا نه گونجی.

الْحَبِيرُ: کراسی نه رم و نیانی گولگولای ۵ الْمُحْبِرَةُ:
 شوشه ی مه رمکه ب ۵ الْحَبِيرُ كِي: نادمیزادی پشت
 دریزئی حاج کورت ۵ حَبَسَهُ حَبَسًا: به مندیکرد،
 نه به نیشته پیرا په ل به اوی.

حَبَسَ الشَّيْءُ: نهو ماله ی نهو شته ی ومقف کرد نه
 دهرۆشری نه دهمیته مالی میراتی ۵ إِحْتَبَسَ:
 نه به نیشته مهنی کرد ۵ إِحْتَبَسَ فُلَانُ الشَّيْءَ:
 فلان که سه نهو شته ی تایبه ت کرد به خۆیه وه ۵
 تَحَبَّسَ فِي الْكَلَامِ: له سه سه کردن که وت، له
 سه سه کردن وه ستا ۵ الْهَابِسُ: شتیکه ومکوو چه وز
 ناوی تیدا په زمهنده دمه ری ۵ الْحَبَاسَةُ: شتیکه
 له شیوه ی چه وزدا ناوی تیدا په زمهنده دمه ری
 ۵ الْحَبْسُ: په رۆی سوپا ۵ الْحَبْسُ: به مندیکه نه،
 شوینی تیدا به مندیکردنی تاوانبار و تۆمه تبار ۵
 الْحَبْسُ: نهو شته یه دمه ریته نیو ریره ی
 ناومه بۆنه وه ی به ره سه تی بکا ومکوو قفل ۵
 الْحَبْسَةُ: هورسای و گرنیه که له سه ر زویان
 خاومه که ی ناتوانی و په ستی خۆی دهر به پری ۵
 الْحَبْسُ: به مندیکراو ۵ الْمُحْبَسُ: شوینی ئالفدانی
 نازه ل ۵ په شتری ولاخ، ناغه ل.

مِحْبَسُ الْمَاءِ: قفل و سه داده که کۆنترۆلی ره وانبون و
 گرانه وه ی ناو، غاز، نهوت و نهو جۆره شتانه
 دهکا.

حَبَسَ لَهَا حَبَسًا: بۆی کۆکردموه ۵ أَحْبَسَتْ الْمَرْأَةُ
 بَوْلَهَا: نافرمته که مندایکی قوله ره شی بوو ۵
 حَبَسَ الْأَشْيَاءَ رَهْوَهَا: شتهکانی کۆکردنه وه ۵
 أَحْتَبَسَ الشَّيْءَ: شته که ی کۆکردموه ۵ تَحَبَّسَ
 الْقَوْمُ: قه ومه که کۆبوونه وه ۵ الْأَحْبَرُ وَالْأَحْبَرَةُ:
 کۆمه ئیک خه که له هۆزو خێلی جیا جیا بن ۵
 أَحْبَسَ قَرِيضَ: کۆمه ئیک نادمیزادی هورمه شی و
 که نانه و خوزعه که له لای کێوی حوبشی
 کۆبوونه وه له خوار مه که وه په میانیان به سه ت

حَبَقُ فُلَانٌ حَبَاقًا: فُلَانٌ بَاي لَيْبُووه، تَسَى كَمَنْد ۵
حَبَقُ الْمَاعُ: كَالْأَكَانِي كُوكِرْدَنَهومو توند شتمهکی
 دان ۵ **الْحَبَقُ**: گیاهکی بُوَنخُوشه.

حَبَقُ الْفَتَى وَحَبَقُ الْفِيلُ: مَهْرَنْجُوش، مَهْرَد فُوش ۵
 گیاهکی بُوَنخُوشه بُوَ مِيزْگِیران و مَعِیدَه
 تَبْکَجُون و بِنُومَدَانی دُوبَشْکِ سُودی هَمِیه ۵ **حَبَقُ**
 الْبَقْرُ: گولَه بَهَبِیون، گولَه فَهَقِیلَه ۵ **الْحَبِيقَةُ**:
 کورته بالَا.

حَبَكَ الشَّيْءَ حَبَكًا: شتمهکی پتمو کرد ۵ **حَبَكَ**
 الْحَبْلُ: گریئی حملهکی زُور توند کرد ۵ **حَبَكَ**
 الْمُقَدَّةَ: گرییهکی توند کردو پتموی کرد ۵
حَبَكَ الْأَمْرَ: کارهکی باش تهگیر کرد ۵ **تَعَبَكَ**:
 حملهکی توند کردو شتمهکی دا ۵ **الْحَبِیْکَةُ**:
 حملهیکه له ناوقهد دهبیچری ۵ **الْحَبِیْکَةُ** مِنْ
 السَّرَاوِلِ: نهومیه دُوخینی تیدابن ۵ **الْحَبِیْکَةُ**:
 چندراو، رینگه و شوینیکه که بای بههیز له
 ناوو لبه لانی دمکا ۵ **المحبولک**: نازاو بههیز ۵
حَبَلُهُ: به حمله بهستییهوه.

حَبَلُ الصَّيْدِ: داوی بُوَ نِیچِرْمکه نایهومو بَمو
 هُوَیهوه گرتی ۵ **حَبَلْتُ** الْأَثْمِي حَبَلًا: مِیینهکه
 سکی بوو، مندالی له سکی کموت ۵ **حَبَلُ** الزَّرْعُ:
 گولَه گمنه و جُو که پربوون له دانهونله ۵ **حَبَلُ**
 الْأَثْمِي: موتوربهی کرد ۵ **حَبَلُ** الزَّرْعُ:
 کشتوکالمکه گمسهی کردو تیک چرزا ۵ **حَبَلُ**
 الشُّعْرُ: موومکهی بادا قُرْمکانی کردن به برج
 هُوَنینییهوه ۵ **أَحْبَلْتُ** فَلَانَةً فَلَانًا: فُلَانٌ نَافِرْت
 فُلَانٌ کَهسی خسته داوی عیشقو دَلداری
 خُوَیهوه ۵ **تَحَبَّلُ** الصَّيْدُ: داوی بُوَ نِیچِرْمکه
 نایهوه ۵ **الْأَحْبُولُ** وَالْأَحْبُولَةُ: داوو کهبک ۵ **الْحَابِلُ**:
 نهو نِیچِرْموانمیه که نِیچِر بَهْداو دمگری ۵
 کهبکی بُوَ دَادَمَنی ۵ **الْحَابِلُ**: نهو حملهیه که

خورمارن بیی سهردمکهویته سهر دارخورماکه
 ۵ **الْحَبَالَةُ**: داوو کهبک ۵ **الْحَبَالُ**: حملهی دروستکمر
 یان حملهی فرُوش ۵ **الْحَبْلُ**: گوریس، پهتک،
 حملهی ۵ **حَبَلُ** الْوَرِيدِ: رمگی بناگویی، رمگی لامل
 ۵ **حَبَلُ** الْعَاتِقِ: رمگیکه له نیوان شان و ملدا ۵
حَبَلُ الذَّرَاعِ: رمگی دست ۵ **حَبَلُ** الْفَقَارِ:
 رمگیکه به دریزایی پشت دریزبوتسهوه ۵
 بهیمان و وادهو به لَین ۵ **الْحَبْلُ**: ههرشتیک
 شتیکی تر له خوی گرتب ۵ **الْحَبْلَةُ**: داری میو
 ۵ توله میو ۵ **الْحَبْلَةُ**: دانهونله و مکوو نِیسک و
 فاسُولیو فولو شتی لهو جُوَره ۵ **الْمَحْبِلُ**:
 مندالان، رحم، کُوَنه ندامی زاوژی نافرته.

حَسِبَ حَسَبًا: ورگی زلبوو به سروشت یان
 بَمنه خُوشی ۵ **حَسِبَ** الْقَدَمُ: قَاحَکه گُوشتن بوو ۵
حَسِبَ عَلَيْهِ: رقی لَ هَلَساو لَیی توره بوو ۵
أَحْبَنَةُ الطَّعَامِ وَالرَّأْيِ: خُوراکهکه یان دهرمانهکه
 وای لَیکرد رقی هَلَسی ۵ **الْحَسْبُ**: دهردیکه
 توشی گمده دمی، گهورهی دمکاو دمهاسی ۵
الْحَسْبُ: دومهَل، کوان، مِیمون ۵ **الْحَسْبَةُ**: دومهَل،
 کوان.

حَبَا الصَّبِي حَبَاً: مندالهکه به گاکوکتی رُوی ۵
حَبَا الشَّيْءِ: شتمهکی نَزیک بووه ۵ **حَبَا** السَّهْمُ:
 تیرمکه له زهوی خشکاو نَمجَار هَلَبَه زیهوه
 رقی مِیهست کموت ۵ **حَبَا** فُلَانٌ لِلْخَمْسِينَ: فُلَانٌ
 کَمس له مِهنجا نَزیک بُووه ۵ **حَبَا** فُلَانًا: بَه خَشْشی
 دا بَه فُلَان ۵ **حَبَا** هَ حَبَاً: تَایبمتهی کرد
 بَه خُوَیهوه روی دایه ۵ **حَبَا** فِي الْبَيْعِ: له
 مامه لهدا سمنگو سووکی بُوَ کردو لَیی خُوش
 بوو ۵ **إِحْتَبَى**: کَلُوتی سمتی خسته سهر زهوی و
 ران و قَاحی به گمدهی خُوَیهوه نان بَه مِهردوو
 دهستی چَمبهرهی له نَهْرَنُوکَانیهوه دا ۵ **إِحْتَبَى**

کرد ۵ **الْمُخْتِدُ**: نَمَصَل و رَسَمَن ۵ تَمْبِعَمَت و سروشت.

حَتْرَ فَلَاناً: بَخَشْشَى بُو فَلَان كَمَس كَه مَكْرَدَمُو ۵
حَتْرَ لَه شَيْئاً: كَه مَيْكِي بِي بِمَخْشَى ۵ حَتْرَ أَهْلَهُ:
زِيَانِي لَمَسَر مَال و مَنَدَال و خَيْرَانِي تَمَنگ كَرَد ۵ يَان
بِه خِيَوِي نَه كَرَدَن ۵ حَتْرَ الشَّيْئِ: شَتَه كَه ي
پَتِه و كَرَد.

حَتْرَ الْعُقْدَةَ: گَرِيَه كَه ي پَتِه و كَرَد تُونَدِي كَرَد ۵ حَتْرَ
الْجَمَلِ: حَه بِلَه كَه ي بَاش بَادَا ۵ حَتْرَ الشَّيْئِ: چَاوِي
لَه شَتَه كَه بَرِي ۵ **أَحْتَرُ**: خَيْر و بِيَرِي كَه م بُو ۵
أَحْتَرُ عَلَي نَفْسِهِ وَ أَهْلِهِ: مَه سَر مَفِي مَال و مَنَدَالِي
كَه مَكْرَدَمُو، بَه بَاشِي بِيَزِيَوِي بُو دَابِيَن نَه كَرَدَن ۵
أَحْتَرُ فَلَاناً: خَوْرَاك و دَه سَنَدِي لَه فَلَان بَرِي ۵
حَتْرَ لِلنَّاسِ: خَوَارِد مَه مَنِي بُو خَه لَك دَرُوسَت كَرَد
بَه بِيُونَه ي دَرُوسَت كَرَدَنِي خَانُو.

أَلْحَتْفُ: مَرَدَن، لَه نَاو چُوون.

حَتَكَ حَتَكَاناً: هَه نَگَاو مَكَانِي بَه هَوِي خَيْرَا
رُو يَشْتَه مَه لِيَك نَزِيك بُوونَه مَه ۵ **حَتَكَ الطَّائِرُ**
الْحَصَى وَالرَّمْلَ: بَالَنَد مَكَه بَه رَدَه و رَدَه مَه لِيَه كَه ي
بَه بَالَه كَانِي بَشَكْنِي و چِيَنِي تِيَدَا كَرَدَن ۵
الْحَرْتُكُ: كُورْتَه بَالَاي كَزُو كُؤْلَه وَاَر.

حَتَمَ بَكَذَا حَتْمًا: بَرِيَارِي دَاو حُو كَمِي دَه رَكْرَد بَه و
جَوْرَه ۵ **حَتَمَ الْأَمْرَ**: كَار مَكَه ي قَايَم كَرَد،
بِنَاوَانَه كَه ي شَيْلَا ۵ **حَتَمَ عَلَيْهِ الْأَمْرَ**: كَار مَكَه ي
لَه سَمَر بِيُو يَسْت كَرَد ۵ **أَحْتَمَ مِنْ طَعَامِهِ**:
هَه مَنَدِي كِي لَه خَوَارِد مَه نَبِيَه مَكَه هِي شَتَه مَه ۵
إِنْحَتَمَ الْأَمْرَ: كَار مَكَه بِيُو يَسْت بُو ۵ **تَحَتَمَ فَلَانَ**:
فَلَان كَمَس بَه رَمَاوَه ي خَوَارِد ۵ **تَحَتَمَ الْأَمْرَ**:
نِي شَه كَه ي لَه سَمَر بِيُو يَسْت كَرَد.

الْحَاتِمُ: قَازِي، دَادُو مَر ۵ قَه لَه رَمْشَه ۵ **الْحَتَمُ**: بَرِيَار و
حُو كَم و قَه مَزَا ۵ **الْحَتْمَةُ**: و رَد و هَا ر.

بالشرب: قَوْمَا شَه كَه ي لَه بَشْتِي خُوِي و هَه رَدُو و
نَه مَزُنُوِي و مَه هِي نَاو كَلُو تِي سَمْتِي خَسْتَه سَمَر
زَمُوِي ۵ **الْحَبَا**: هَه و رِي پَرُو گَه وَاَل گَه وَاَل ۵ **حَبَاءُ**
الْمَرَاةِ: مَارَمِي نَا فَرَمَت ۵ **الْحُبَّةُ**: دَمَكِي تَرِي ۵
الْحُبْسَةُ: شِيُوَه دَانِي شَتَنِي نِي حَتْبَا؛ كَلُو ت بَخَه يَه
سَمَر زَمُوِي و نَه مَزُنُو هَه نَبِي.

حَتًّا: چَاوِي بَرِيَه شَتَه كَه و زُو رِي سَه بَرِي كَرَد ۵ **حَتًّا**
الشَّيْئِ: شَتَه كَه ي قَايَم كَرَد ۵ **حَتًّا الْعُقْدَةَ**:
گَرِيَه كَه ي زُو ر تُونَد كَرَد ۵ **حَتًّا الشَّرْبَ**:
قَوْمَا شَه كَه ي سَمَر لَه نُوِي دُورِيَه مَه، بَه سَمَر
دُور مَانَه كَه دَا جَوُوَه ۵ **حَتًّا الْجَمَلِ عَنِ الدَّابَّةِ**:
بَار مَكَه ي لَه وَا غَمَكَه دَا كَرَت.

حَتَّ الرَّقْ عَنِ الشَّجَرِ: گَه لَا كَه لَه دَر مَخْتَه كَه
هَه لُومَرِي.

حَتَّ الشَّيْئِ: دَا بَرَت، هِي نَابَه خَوَارِي ۵ **حَتَّ الشَّجَرِ**:
دَار مَكَه ي سَبِي كَرَد تُو يَكْلَه كَه ي نِي كَر دَمُوَه ۵ **حَتَّ**
اللَّهِ مَالَهُ: خُودَا مَال و سَامَانَه كَه ي نِي سَتَانَد مَه
هَه زَار كَه و ت ۵ **أَحْتَّ الشَّجَرُ**: دَر مَخْتَه كَه و شَك
بُو و ۵ **إِنْحَتَّ الرَّقْ عَنِ الشَّجَرِ**: گَه لَا كَه لَه
دَر مَخْتَه كَه هَه لُومَرِي ۵ **أَنْحَتَّ شَعْرَهُ**: قَزِي
رُوتَا يَه مَه، تُو كِي سَمَرِي هَه لُومَرِي ۵ **تَحَاتَّ الشَّيْئِ**:
شَتَه كَه لِيَك بُو و مَه بِلَا و بُو و ه ۵ **تَحَاتَّتْ عَنْهُ**
ذُنُوبُهُ: گُونا هَه مَكَانِي نِي هَه لُومَرِيَن لَه تَاوَان بَاك
بُو و ه ۵ **الْحَتَاتُ وَالْحَتَاتَةُ**: نَه و مِيَه هَه لُومَرِي جَا
لَه مَه ر شَتِيَك هَه لُومَرِي و هَه ر شَتِيَك بِي ۵
الْحَتَاتُ: لَه رِي و لَاوَا زِيَه مَكَه تُو و شِي نَا زَه ل و وَا خ
دَمِي ۵ **الْحَتُّ**: تِي زَه مَه ۵ **الْحَتُّ مِنَ التَّمْرِ**: نَه و مِيَه
بَه مِيَه كَه مَه نَه مُو و سِيَن، دَمَنَكَه خُور مَا كَان و شَكَه ل
بِن ۵ **الْحَتَّةُ**: تُو يَكْل ۵ **بَه شَتِيَك لَه شَت**.

حَتَّتْ الرَّقْ عَنِ الشَّجَرِ: گَه لَا ي دَر مَخْتَه كَه ي
هَه لُومَرَانَد ۵ **حَتَّتْ الشَّيْئِ**: شَتَه كَه ي و رَد و رَد

ماندوو نمیی ۵ حَتَّحَ الْأَمْرَ وَالشَّيْءَ : کارمکهی
جولاند، نیشهکهی رایهراند ۵ حَتَّحْتُ فَلَانًا عَلَى
الشَّيْءِ: فلان کەسی هه‌لنا بۆ شته‌کهو رینگای بۆ
دۆزییه‌وه ۵ الْأَحْطَاثُ: مارنیک که هه‌میشه له
جهو جۆلدا بئ ۵ الْأَحْطَرُوثُ: هه‌لنان.

حَتْرَ حَتْرًا: توند بوو، مه‌یی ۵ حَتْرَتِ الْعَيْنِ: چاوه‌که
تووشی تراخوما بوو ۵ حَتْرَ الدَّقِيقُ: ناردمکه
ته‌ربوو بووبه پهبۆله‌و بکه‌تری نه‌گرت ۵ حَتْرَ
اللِّسَانُ: زمانه‌که تفت بوو تامی
خواردمه‌منییه‌کهی نه‌کرد ۵ حَتْرَتِ أذُنُهُ:
گوپچه‌کهی به‌باشی نه‌ببیست ۵ حَتْرَ فِرَاذُهُ: دلی
باش شته‌کهی وهرنه‌گرت ۵ الْأَحْتَرُ: گریو گۆلو
زبیرییه‌که له جاودا په‌یدا ده‌بی به‌هۆی چاو
نیشه‌وه ۵ الْأَحْتَرَةُ: دمنکی هیشوه تری سه‌رمتای
په‌یدا بوونی ۵ الْأَحْتَرُ: لوت زل، لوت که‌مشکۆن ۵
حَتْرَبُ الْمَاءِ: ناومکه لیل بوو ۵ الْحَتْرَبُ: ناوی لیل ۵
چه‌ورایی و بنکری بنکی ممنجه‌ل ۵ الْأَحْتَرَةُ:
خرۆو سوورایی که‌له‌جاودا په‌یدا ده‌بی ۵ حَتْرَمَتِ
الثَّقَلِ: لیومه‌که نه‌ستور بوو، هاوسا ۵ الْأَحْتَارِمُ: لیو
نه‌ستور، لیو قشه‌وه‌مبوو ۵ الْحَتْرَمَةُ: که‌وانه‌په‌که
له‌خوار لووته‌وه ۵ الْحَتْرُ: خلتنه‌و پلته‌ی رۆنی
قال کراو ۵ الْحَتْرَةُ: خلتنه‌و پلته‌ که‌له‌ بنکی
هاپ و ممنجه‌ل و گۆزمو دیزمدا ده‌مینیتته‌وه.

حَتَلِ حَتَلًا: ومزع و حالى خراب بوو.

أَحْتَلُهُ: خرابه‌ی له‌گه‌ن کرد ۵ أَحْتَالُهُ: شتی خراب،
شتی خراب و بئ که‌ک له‌هه‌موو شتیک ۵
أَحْتَلُ: بارودوخی ناله‌بار ۵ الْحَتْلُ: کزو له‌رو لاواز،
که‌م و کوپو بئ که‌ک ۵ الْحَتْلَةُ: ناوی که‌م له
حه‌وزدا ۵ الْحَتْمَةُ: نه‌خۆشی ره‌بوه، هه‌ناسه‌ی
تونند، رهبازی کوتره‌وه و ره‌ق ۵ الْحَرْمُ:

حَتَنِ الْحَرِّ: گه‌رماکه په‌ره‌ی سه‌ند ۵ أَحْتَنَ الشَّيْءُ:
شته‌که رینگ بوو هه‌چی جوداوازی له‌گه‌ن نه‌وی
تری دانیه ۵ حَتَّانَتِ الرِّيحُ: بایه‌که به‌رده‌موام
هه‌لی کردو به‌روه‌کهی نه‌دایه ۵ حَتَّانِ الْقَوْمِ:
قه‌ومه‌که رانواندنیان کردو که‌وتنه‌ به‌بشپرکی
کردن له‌ تهنه‌گ هاویشتن و تیر هاویشتن داو
وه‌ک یه‌ک دهر جوون ۵ الْحَاتِنُ: هاوشان و
به‌رامبه‌ر ۵ الْحَتْنُ: ده‌ستاوه‌ل و هاوشان ۵
أَلْحَتْنِي: هاوشان و له‌په‌که‌چوو کۆمه‌لێک
هه‌موویان له‌په‌که‌ بچن.

حَتًا حَتْرًا: خیرا خیرا هه‌نگاوی هه‌لینان ۵ حَتَا
الثَّوْبِ: قوماشه‌کهی دوروو چاک قایمی کرد ۵
حَتَا هُذْبِ الْكِسَاءِ: پهبۆی تورمه‌که‌کهی ویک نان و
نوساندنی پهبیه‌وه ۵ حَتَّى الثَّوْبِ وَهُذْبِ
الْكِسَاءِ: قه‌راخی قوماشه‌که یان پهبۆی قه‌راخی
تورمه‌که‌کهی ویک نان ۵ حَتَّى الشَّرَابِ: زۆری
شه‌راب خواردوه ۵ الْحَاتِي: نه‌و که‌سه‌ی زۆر
شه‌راب به‌خواته‌وه ۵ حَتَّهُ حَتًّا: به‌میتا به‌میتا هه‌لینا
بۆ نه‌نجامدانی کارمکه‌ی ۵ حَتَّهُ عَلَى الشَّيْءِ:
هه‌لینا بۆ نه‌نجامدانی شته‌که ۵ حَتَّتْ فَلَانٌ: فلان
که‌س خه‌و تینی بۆ هیناو خیرا به‌سه‌ریدا زال
بوو ۵ حَتَّتْ فَلَانًا عَلَى الشَّيْءِ: فلان که‌سی هه‌لنا
بۆ نه‌نجامدانی نیشه‌که ۵ حَتَّاتُ الْقَوْمِ عَلَى
الشَّيْءِ: قه‌ومه‌که فلان که‌سیان هه‌لنا بۆ
نه‌وکاره ۵ الْحَاتُّ: نوستنی سوک که‌ خیرا بۆ چاو
دی ۵ الْحَاتَّةُ: گه‌رمایی و گریو گۆل که
ناده‌میزاد له‌چاوی خۆیدا هه‌ستی بئ ده‌کا.

الْحَمْتُ: وردکراو کوتره‌وو هاپ و له‌مه‌ر شتیک بئ ۵
الْحَثْرُوثُ وَالْحَثِيْتُ: گورج و گۆل و به‌خه‌مه‌وه بوو
بۆ نه‌نجامدانی نه‌رکی سه‌ر شانی ۵ الْحَمَّةُ:
نه‌سپیکه‌ی ره‌سه‌ن و خۆش‌رۆ که‌له‌ رۆیشتن زوو

نادمیزادی مام ناوئندی لمباری بالآوه یان نازملی
مام ناوئندی.

حَا الراب وخره حنوا: گلی بهسردا کرد ۵
دمگوتری: (حَا الراب علیه وله) شتیکی کمی
پیدا.

حَا الراب وخره: گلی بهسردا کرد ۵ حَا فی
وجهه الرماد: تهریقی کردهوه ۵ حَا الماء:
لوئچیکی ناو هه لگواز.

إختی الراب: گلی بهسردا کرد ۵ استخرا: نهو
کۆمه له به کترین گل باران کرد گلپان
بیمیکترادا ۵ الحنا: گلی بهسردا کراو گله شهند ۵
کا یان وردمکل ۵ بنخولی کا ۵ توئیکلی خورما ۵
الحشوا: زمویبهک گلی زوری ۵ الحشوة: مشته
خولیک، چنگه خولیک.

حَا الیه: پهنای بۆ برد ۵ حَا عنه کذا: نهو شتهی
نی قهدهغه کرد.

حَا بینهما: بوو به پهمده ناوئند له نیوانیاندا
۵ حَا الشئی: دایبۆشی، شتهکهی شاردموه ۵
حَا فلاناً: نهیهیشت فلان کس بجیته
زورروه یان نهیهیشت میرات بگری ۵ احتجب:
خوی شاردموه ۵ استجبیه: کردی به دهرگهوانی
خوی ۵ الحاجب: دهرگهوان ۵ حاجب الصبح:
بهرمهپان و سهرمتای گزنگ ۵ الحجاب: پهمده،
بالا پۆشی ۵ الحجابة: پیشهی دهرگهوانی.

الحجب: ممنع کردن ۵ الحجبة: سمری کلۆت.

حَا الیه: هات بۆلای ۵ حَا المكان: قهصدی نهو
شوئینهی کرد ۵ حَا البيت الحرام: چوو بۆ مالی
خوا بهمهبهستی عیبادت و چه جکردن ۵ حَا
الجرح: برینهکهی پشکنی بۆنهوهی بزانی
چمند قوله تا چارسههری بکا.

حَاه: دهمه دهمی لهگه ل کردو کهوته کیشمو
موجادهله لهگه لیدا ۵ احتج علیه: به لگه
راست کردهوه ۵ حاجرا: موجادهله یان لهگه ل
یهک کرد ۵ الحاج: نهو کهسه به دیدنی کهعبه
دهکا بهمهبهستی چه جکردن ۵ الحاجة: ناهرفت
که چوو بۆ حج ۵ الحج: حج به کیکه له
پینج فهرزمکانی نیسلام که برهتیبه له دیدنی
کردنی مالی خوداو راوستان لهسهر کتوی
عمرهقه به گوپهری شهرع.

الحجة: بهکجار چه جکردن ۵ الحجة: به لگه و نیشانه
۵ چهکی کرین و فروشتن ۵ حجة الوداع: حمجی
مانئاوایی: دوا چه جکردنی پیغه مبهره ۵
الحجاج: نهو کهسه به زور دهمه دهمی و کیشه
دهکا ۵ نامیریکه پزیشک به کاری دههینن
بۆنهوهی بزانی برینهکه چه مند فووله ۵
الحجة: ریبازی راسته قینه.

حَا علیه: دست بهسمری کردو مامه له کردن و
دست و مردانه مال و سامانی خوی نی قهدهغه
کرد ۵ حَا الشئی: شتهکهی تهسک کردهوه ۵
احتجر فلان: پهنای بۆ فلانکس بردو داوای
یارمهتیدانی لیکرد ۵ احتجر الشئی: شتهکهی
خسته کۆشی خۆبهوه ۵ احتجر حجرة: زوریک
بۆخوی دیاری کرد، کردی به زورور ۵ تحجر
المكان: شوئنهکه بهردی زور بوو.

تحجر علی فلان: تمنگی به فلانکس هه لچنی ۵
تحجر الرجل: بپاومهکه زوریک بۆخوی بنیات
نا ۵ تحجر الشئی: شتهکهی تمنگ کردهوه ۵
استحجر الرجل: بپاومهکه زوریک بۆخوی دانا ۵
استحجر علیه: گاتتهی پیکردو سوکاپهتی
لهگه ل دا نواند ۵ الحجار: پهرزین و شورا، سیاج ۵
دیواری خانوو ۵ الحجار: نهو کهسهی نیشی بهرد
دهکا بهرد دهسکینن ۵ نههاری دهکا.

حَجَبٌ: سَك جَوونى توش بوو ◊ **الْحَبَابُ**: سَكچوون بههوى زور خواردن يان خواردن خراب ◊ **الحجيف**: قورهى سَك ◊ **حَبْلُ القُرْمِ**: پاوانهى بؤ بوکه که کرد ◊ **حَبْلُ الدَّابَّةِ**: ولاغه که به بیوفند بهسته وه ◊ **حَبَّلَتِ المرأَةُ بَنَاتَهَا**: نافرته که خنهى سمر پهنجه کانی رنگاو رنگ کرد ◊ **يَوْمَ أَسْرُ مُحَبِّلٌ**: روژى که بهناوبانگه ◊ **التحجيل**: سپایهتى له قاجى ولاغ دا ◊ **الحجل**: پاوانه، خرخال ◊ زنجيرو بیوفند ◊ **الْمَجَلَّةُ**: تارایه که، سهرپوشیکه، کهز او میه که به قوماشی رنگاو رنگ دهرانیندریته وه بؤ بوک ◊ **ثوب مُحَبِّلٌ**: کراسیکی ناو دامانه بگاته پشت قوله قاپیه وه.

حَجَمٌ فم الحیران: لغاو یان (دممبین) ی لهدهمی چه یوانه که کرد ◊ **حَجَمَ الصَّيْتُ لثدي أمه**: منداله که مەمکی دایکی مژی ◊ **حَجَمَتِ الحیةُ فلتاً**: مار که فلانکەسى گهست، پییه وه دا ◊ **أحجم الثدی**: مەمکی خر کرد ◊ **حَجَمٌ**: زوری تی روانی و لئی وردبووه ◊ **أحجم**: داوای که لهشاخ لیگرتنی لی کرد ◊ **الحجام**: لغاو، ناسنیکه دهمکرتنه دهمی و لاخه وه بونه وه شتی بؤ نه خورئ ◊ **الحجامَة**: پیشه ی که لهشاخ گرتن ◊ **الحجام**: که لهشاخ گر ◊ **المحجم**: شوینی که لهشاخ لیگرتن ◊ **المحجم**: ناله تی که لهشاخ گرتن.

حَجَبَنَ العرَّة: شور که دارمکه ی چه ماندموه ◊ **حَجَنَ الثئی**: به گوجان نه وشته ی بؤ لای خوی کیش کرد ◊ **حَجَنَ الدَّابَّةُ**: به گوجان ولاغه که لای نیو کرد ◊ **حَجِنٌ**: نوشتایه وه خواربوو ◊ **حَجِنَ الثغر**: سهری تاله مووی قزمکانی گرزبوو هه لگه پرانه وه ◊ **حَجِنَ بالدار**: له مال مایه وه دهرنه چوو ◊ **أحجن علیه**: دس به سهری کرد ◊

الحجر: له شهر عدا بریتییه له مهنکردنی شه خص له وه ی تصهروف له مال و سامانی خوی دا بکا ◊ **الحجر**: باوشی نادمیزاد ◊ **الحجر**: به مانا (الْحَجَر) دئ ◊ جگه له مانه شه رعیه که ی ◊ ههروا وشه ی (حجر) به مانا عه قل دئ ◊ **الحجر**: بهردی شکاو یان شاخ و بهردی گهورمو رمق و پته وه که پیک دئ له کومه له بهردی زل ◊ **الحجر الأسود**: بهرده رشه که له گوشه میکی دیواری که عه دایه ◊ **الحجر**: بهرده لان ◊ **الحجر**: نهو گوشته ی به دهوری نینۆکه ومیه ◊ **الحجرة**: قهراخ و لایمن ◊ **الحجرة**: زوور له ژیر خانوودا ◊ ژیرزه مین ◊ ته و یله ی ناژهل ◊ **حجرنا العسکر**: لای راست و لای چه بی سوپا ◊ **المحجر**: کانه بهرد ◊ **المحجر فی العین**: دهوران دهوری چاو.

حَجَزٌ بینها حَجْرًا: نیوانی خسته ناویانه وه لیکی حیا کردنه وه.

حَجَزَ الثئی: شته که ی له خوی گرتو نه بهیشت بؤ که سی تر بی ◊ **حَجَزَ القاضي علی المال**: قازی خاومن ماله که ی مهن کرد له وه ی تصهروف به ماله که وه بکا ◊ **حَجَزٌ**: دست به سهر کرا ◊ **حَجَزَ حَجْرًا**: ریخوله کانی قهبز بوون ◊ **أحجز**: هاته و لاتی حیجاز ◊ **أحجز**: سهر پیچی کرد ◊ **أحجز بالآزار**: پشتینی له پشت بهست ◊ **أحجز بالحصن**: به هه لاکه خوی پاراست ◊ **إنحجز**: لاساری کرد ◊ **تأجز القرم**: هه ومه که لیک ترانان ◊ **تأجز**: پشتینی توند کرد، ناوقه دی خوی به پشتین توند کرد ◊ **الحاجز**: ناوانی دوو شت ◊ ناومند ◊ **أحجزَة**: ناوقه ده، شوینی بهستنی پشتین له سیبهنده و ناوک ◊ شوینی دؤخینی شهروال.

إِخْتَجَنَ الْمَالَ: مال و سامانه‌کمی کۆکردموه ◊ إِخْتَجَنَ
مال غیری: مالی خه‌لکی داگیرکرد ◊ تَحَجَّجَنَ:
چه‌ماندیییه‌وه کردیه گۆجان ◊ الْمُحَجَّجَةُ: هموو
شتیگی چه‌ماوه خواری.

الْمُحَجَّجُ: همرشتیک سهرتیگی چه‌مابیته‌وه و مگوو
گۆجان و دهنوکی بالنده.

حَجَا بِالْمَكَاةِ: لهو شوپنه مایه‌وه ◊ حَجَا فَلَانًا كَذَا:
گومانی به فلانکس برد که نه‌ویه ◊ حَجَا
الشَّيْءَ: شته‌کمی پاراست و له‌خوی گرت، دستنی
پیوه گرت ◊ حَجَا فَلَانًا: فلانکسی منع کرد ◊
حَجَا الْأَمْرَ: وا گومانی بردو نی‌دبعای نه‌وی کرد
وه‌ل لئی یه‌قین نی‌بوو ◊ حَجَا فَلَانًا: به به‌لگه
به‌سهریدا زال بوو بۆری دا.

حَجَى إِلَيْهِ: په‌نای بۆ برد ◊ حَاجَاهُ: دهمه ده‌می
له‌گه‌ل کردو به به‌لگه بۆری دا ◊ حَاجَرَا:
ههریه‌که له‌لای خوی‌مه‌وه به‌لگه‌ی هینایه‌وه رای
خوی بی‌په‌سند بوو ◊ تَحَجَّجَى بِالشَّيْءِ: عاشقی
شته‌که بوو ◊ تَحَجَّجَى لِلشَّيْءِ: شته‌کمی هاته‌وه
بیر ◊ إِسْتَحَجَى اللَّحْمَ: بۆنی گۆشته‌که گۆرا

حَجَا: شیاو بوو ◊ الْحَجَّاجُ: په‌ناگه‌و مه‌لجه‌ه ◊ په‌رده
◊ الْحَجَّاجُ: په‌رده ◊ عَمَلٌ وَ نَاوَمٌ.
حَدَاؤُ حَذَاءُ: لای دا، گپ‌پایه‌وه.

حَدَى عَلَيْهِ: به‌رده‌وام بوو له‌سهر یارمه‌تیدان و
له‌خۆگرتنی و به‌خویکردنی.

الْحَدَاؤُ: پاچی دوو سهر ◊ الْحِدَاؤُ: واشه ◊ بالنده‌یه‌کی
گورج و گۆنه.

حَدَّبَ الرَّجُلُ: پیامه‌که قه‌مبوور بوو ◊ حَدَّبَ عَلَيْهِ:
به‌سهریدا کۆمایه‌وه و سۆزی خۆی بۆ نواند ◊
حَدَّبَتِ الْمَرْأَةُ عَلَيَّ وَلِذَلِكَ: نافرته‌که به‌سهر
منداله‌که‌یه‌وه دانیشت و دوی مردنی
می‌رده‌کمی شوی نه‌کردموه ◊ أَحَبَّهَ اللَّهُ: خودا
پشت کوری کرد ◊ الْأَحَدَبُ: ناخۆش و ناوۆزو

قورس ◊ أَحَدَّبَ: نه‌ویه له زموی به‌رزبیته‌وه
ته‌پۆلکه ◊ تیلمه ده‌ماره گلی پته‌و، بانویک
به‌سهر نزمایی دا پروانی ◊ حَسَبَ الشَّاءِ:
چمنگی سهرمای زستان ◊ الْحَدْبَاءُ: ده‌گوتری:
(دابه‌ حده‌اء) و لاغی‌که نیسقانی پشتی دیاره ◊
الآلةُ الْحَدْبَاءُ: داره مه‌یت ◊ الْحَدْبَةُ: ته‌پۆلکه‌ی
رهنه‌لان و پته‌و.

أَحَدَثَ الرَّجُلُ: پیامه‌که بی‌ده‌ست نو‌یژبوو
ده‌ست‌نو‌یژمه‌کی شکا ◊ أَحَدَثَ الشَّيْءُ: نه‌وشته‌ی
داهینا ◊ أَحَدَثَ السَّيْفُ: شمشیرمه‌کی مشت و
مال کرد ◊ حَادَثَهُ: قسه‌ی له‌گه‌ل کرد ◊ حَادَثَ
السَّيْفُ رَهْمَهُ: مشت و مالی شمشیرمه‌کی کرد ◊
حَدَّثَ: قسه‌ی کرد، هه‌والی دا ◊ حَدَّثَ بِالنُّعْمَةِ:
سوپاسگوزاری نیعمه‌ته‌کانی بوو باسی کردن ◊
حَدَّثَ فَلَانًا الْحَدِيثَ رِيَهُ: هه‌واله‌که‌ی به فلان
گه‌باندا، حمه‌یته‌که‌ی بۆ ریوایه‌ت کرد ◊ حَادَثَ
الْقَوْمَ: قسه‌یان بۆ یه‌کتر کرد ◊ اسْتَحَدَّثَهُ:
به‌دی هینا، هینایه‌ کایه‌وه ◊ الْأَحْدَاثُ: بارانی
په‌له، بارانی سهرمتای سال.

الْحَادِثُ: نه‌وی تازه په‌یدایی و سهر هه‌لبدا ◊
الْحَدَاثَةُ: سالانی گهنجی ◊ سهرمتا و همومل ◊
أَلْحَدِثُ: ته‌مه‌ن پچوک نه‌وی ته‌مه‌نی له
خوار هم‌ژده ساله‌وه بی.

حَدَّثَ الدَّمْرُ: به‌لاو کاره‌ساتی رۆزگار ◊ الْحَدَثُ:
نه‌و کهسه‌یه زۆر قسه‌بکاو جوان شت رون
بکاته‌وه ◊ الْحَدَثَانُ: شه‌وو رۆژ ◊ حَدَثَانُ الدَّمْرِ:
به‌لاو کاره‌ساتی رۆزگار ◊ الْحَدِيثُ: ههر قسه‌و
باسیک بگپ‌دریته‌وه و بگوتری ◊ الْمُحَدَّثُ:
شتیکه نه‌له قورئان و نه‌له حه‌دیه‌ندا نه‌به
نیجماع باسی کرابی ◊ الْمُحَدَّثُ: تازه گه‌ریکه‌ر
له فه‌ن و زانسته‌دا ◊ الْمُحَدَّثُونَ: زاناو
رۆشنبیرمه‌کانی دوا سه‌ده‌کانی ناوم‌راست ◊

فلان: فلانكسى منع كرد لهوى به ويستى
 خوى كاروبارى خوى بهرپو مبهرى.
 حَدَّةُ السَّيْفِ رُخْر: تيزى كرد ◊ حَدَّةُ الشَّيْءِ:
 شتهكهى ديارى كرد ◊ حَدَّةُ معنى اللفظ أو
 العبارة: ماناى وشهو رستهكانى شى كردموه ◊
 تصادوا: همنديك لهوانه بوون به جيرانى
 همنديك له نومان ◊ تَعَدَّدَ: ديارى كرد ◊ اسْتَعَدَّ:
 كيردمكهى تيزكرد ◊ اَلْحِدَادُ: بهرگى تازيهو
 كوتهل ◊ رمشپوشى ◊ اَلْحِدَادَةُ: ناسنگمىرو
 پيشهى ناسنگمى كردن ◊ اَلْحَدُّ من كل شئ
 حدته: لههر شتيك تيزاييهكهى ◊ حد الرجل:
 زمبرو زمنگى پياو، مهردايهتى له بههانا
 جوونى لى قهوماوان ◊ حدرد الله: نومهيه خودا
 به فهركان و نههيهكانى سنوردارى كردبن ◊
 اَلْحَدُّ: ياساغ ◊ اَلْحَدَّةُ: رق ههلسان و دهمار گيرى
 ◊ اَلْحَدِيدُ: ناسن ◊ اَلْمَحْدَرُ: بى بهخت و كه
 شانص ◊ حَنَرُ الرجل: پياومكه قهلهو بوو خوى
 دارشتو تيك سمرا ◊ حَنَرٌ جلده: پيستی ناوساو
 نهستورر بوو ◊ حَنَرَتُ العين: چاومكه نهستورر
 بوو زهق بوو ◊ حَنَرُ الحجر: بهردمكهى جولاندو
 خولاندى ◊ حَنَرُ اللثام عن فمه: نهوشتهى دموم
 چاوى خوى بين داپوشيبوو لايدا ◊ حَنَرُ السفينة
 فى الماء: كهشتييهكهى خسته ناو ناومكهوه ◊
 حَنَرُ القراءة والاقامة: پهلهى كرد له خویندنهوومو
 بانگدان و قامعت كردندا ◊ حَنَرَتُ العين حَنَرًا:
 چاومكه خيلى بوو.

اِنْحَدَرَ: دابمى داکهوت ◊ تَهَادَرَ: بهربووه، دابمى ◊
 تَعَدَّرَ الشَّيْءُ: شتهكه بهرمو پيرى هات ◊ اَلْأَحْدَرُ:
 نهو شوينهبه شتى ليوه ديتته خوار ◊ اَلْحَادِرُ:
 رهوش جوان، جهسته ريك و بيك و گوشتن و
 داممزاو ◊ اَلْحَدْرُ: تهپولكهى پتهو لهسمر زموى
 ◊ اَلْحَدْرُ: چال و چويلى ناو زموى ◊ اَلْحَدْرَةُ:

اَلْمَحْدَرُ: نهو راويانهى حهديشى پيغهمبهريان
 ريوايهت كردوه.
 حَدَجَهُ حَدَجًا: كالهكه مارانهى تيزگرت.
 حَدَجَ فلاناً بِسَهْمٍ وَغَرِه: تيرى تيزگرت ◊ حَدَجَ
 ببصره: چاوى تى برى سهرنجى خوى خسته
 سمر ◊ حَدَجَ البعير: بارمكهى له پشتى
 حوشترمهك باركردو شتهكى دا ◊ اَخْدَجَ البعير:
 بارى له حوشترمهك باركردو شتهكى دا.
 حَدَجَ ببصره: نيگاي خسته سمر و چاوى تيزبين ◊
 حَدَجَ الشَّيْءَ: چاوى له شتهكه برى و زورى
 سهر كرد ◊ اَلْحَدَجُ: بار، ههر شتيك به ولاخ
 بگويزرتتهوه ◊ اَلْحَدَجُ: كالهكه مارانه ◊
 كالهكى وردى نهگميشتو (زرکه تال) ◊ اَلْمَحْدَجُ:
 ناميرى داخكردنى حوشتر.
 حَدَّ السيف و غره حَدَّةً: شمشيرمهك برنده بوو ◊
 حَدَّ على غيره: رقى ههلساو قسمى رقى
 بهكابرا گوت ◊ حَدَّ فى معاملته: له مامهلهو
 ههلسو كهوتيدا زور بهلاى خويدا داتاشى ◊
 حَدَّتْ المرأة على زوجها حداداً: زنهكه بؤ مردنى
 ميردمكهى خوى رمشپوش كرد ◊ حَدَّ السيف:
 شمشيرمهكهى مشتو مان كرد ◊ حَدَّ بصره اليه:
 به سهرنجهوه سهرى كرد ◊ حَدَّ الأرض:
 سنورى بؤ زموييهكه دانا ◊ حَدَّ الشئ من غيره:
 شتهكهى جياكردموه له شتهكانى ترههلى
 هاوارد ◊ حَدَّ فلاناً عن الأمر: فلانكسى لهوكاره
 لادا ◊ حَدَّ الجانى: ههدى شهرعى بهسهر
 تاوانكاردا چهسپاند ◊ أَحَدَّتْ المرأة: نافرمتهكه
 خوى بؤ مردنى ميردمكهى لهخم گرت ◊
 أَحَدَّتْ السيف والسكين: شمشيرمهك يان
 چهقهوهكهى تيزكرد ◊ حاد فلان فلاناً:
 فلانكس بووبه جيرانى فلانكس ◊ حَدَّ على

الحرارة والنار ونورها: كهرما يان ناگرهکه بهمری
 سمند ۵ تَعَمُّمٌ: سوتا ۵ اَلْعَمَمَةُ: دهنگی
 ههنگیرسانی ناگره ۵ حَمَلُ الْاِبْلِ رِبْهَا حُدَاءُ:
 حوشرمهکی لی خوری حودیبه بی بؤ گوت
 بؤنهوهی باش بروا ۵ حَمَلُ الشَّيْ حَذْوًا: شوین
 نهوشته کهوت ۵ تَعَمَّى الشَّيْ: شوین نهوشته
 کهوت ۵ تَعَمَّى فَلَانًا: داوای بهرامبهری و
 بپشپرکینی لهگه ل داگرد ۵ رمدی دایهوه
 تهحمدای کرد ۵ الْأَخْبَرَةُ، وَالْأَخْبِيَّةُ: گۆرانیهکه
 بؤ حوشر ۵ الهادي: نهو کهسهبه به گۆرانی
 گوتن حوشر لی دهخوری ۵ حادي النجم: ناوه بؤ
 پینج نهستیره یان به نهستیرهکه دهگوتری:
 دهکهویته نیوان نهستیرهی ثورهبیوا جهوزاء ۵
 الهداء: حودیبه ۵ گۆرانیهکه بؤ حوشر
 دهگوتری.

الْحَدَقُ: همتا همتایه، همرگیزاو همرگیز ۵ اَلْحَدْوَاءُ:
 بای شمال، چونکه نهویش ههور لی دهخوری ۵
 اَلْحَدْيَا: کیشهو نیزاع ۵ تاهه بهرامبهر و هاوشان
 ۵ حَدَّ حَلًا: خیرا بریبهوه ۵ حَدَّ في سره، حَدَّ في
 کلامه، حَدَّ في عمله: له رۆپشتندا له قسه
 کردندا له نیش کردندا گورج و گۆل بوو ۵
 الْأَحْدُ: سفت و لوس بهجۆریک هیچی پیوه
 نهووسن ۵ حَفِرَ حَدْرًا: بهخهبر بوو خوی
 ناماده کرد ۵ حَفِرَ الشَّيْ ومنه: لیی ترساو خؤ
 پاریزی لیکرد ۵ اَلْحَادِرَةُ: کهسیک زۆر حمزهری
 ههبی و شت لیک بداتهوه ۵ اَلْحَدْرُ: کهسیک زۆر
 شت لیک بداتهوهو بترسی ۵ اَلْحَدْرُ: ترسینه ۵
 اَلْحَدْرُ: شتیک خوی لی دهباریزی ۵ اَلْمَحْدَرَةُ:
 خودی ترسان و ترسهکه.

حَدَقَ الشَّيْ حَذْفًا: له لایهکهوه قرتانندی لیی
 قرتاند ۵ حَذَفَ بِالْمِصْرَةِ وَغَرَهُ: بهگۆجان لییدا

زیپکهو کوان کهله بیئوی چاو دهری و چاو
 بهاوسی ۵ اَلْمَحْدَرُ: شوینی چال ۵ حَذْوَجَ الشَّيْ:
 شتهکهی خولاندهوه ۵ لوسی کرد سفت و سؤلی
 کرد ۵ حَذْوَجَ الْجِل: گوریسهکهی باداو گشتی
 کرد، پتهوی کرد ۵ اَلْحَنْجُجُ: بچوک ۵ کس ۵
 اَلْحَنْجُجُ: سفت و لوس ۵ اَلْمَحْنَجُجُ: قامچی، دارو
 شورکی فهلافه کردن.

حَدَسَ في السِّر: به گورجی رۆی زۆر هورت و
 پیچی کردن ۵ حَدَسَ الشَّيْ: شتهکهی مهزمنده
 کرد ۵ حَدَسَ الْكَلَامَ عَلَى عِرَاهِنَه: قسهکانی کردن
 بهبی نهوهی بزانی ناخؤ راستن یان نا ۵ حَدَسَ
 الشَّاةُ: مهرهکی پال خست بؤ سهبرین ۵
 سهری بری ۵ حَدَسَ الرَّجُلَ: پیاوهکی به
 زهویدا دا ۵ حَدَسَ الْأَخْبَارَ وَنُورَهَا: ههوالهکانی
 جوان گیرانهوه ۵ حَذَقَ الْمَرِيضُ وَغَرَهُ حَذْوَقًا:
 نهخۆشهکه جاوی کردنهوه ورد ورد پیی
 روانین و جاوی بهدهوری خؤیدا گیرا ۵ حَذَقَ به:
 دهوری دا جوارلای لی گرت ۵ حَذَقَ الشَّيْ بعینه:
 بهچاو تیپرینهوه تهماشای نهو شتهی کرد ۵
 حَذَقَ اليه: به سهرنجهوه بؤلای شتهکهی روانی ۵
 أَحَدَقَتِ الْأَرْضُ: زهوی ههمووی بوو به باخ و
 باخات ۵ حَذَقَ اليه: زۆری تن پوانی و بهوردی
 سهیری کرد ۵ اَلْحَدَقَةُ: رهشینهی چاو ۵ اَلْحَدِيقَةُ:
 باخ ۵ ههر زهویبهکه درهختی بهردار یا
 دارخورمای تیدابن و پهزینی بؤ کرابن.

حَدَلٌ حَذَلًا: له ریگای راست لای دا ۵ اَلْحَذَلُ: نا
 عادیل، حوکم نارپوا، ستهمکار ۵ اَلْحِذَلُ:
 نازاریکه له ملدا پهیدا دهبی ۵ حَمَمَتِ النَّارُ:
 ناگرهکه ههنگیرساو بلتیهی سمند ۵ اَحْمَمَتِ
 النار والحرارة: بهمانا (حدمت) دی ۵ اَحْمَمَ فَلَانًا:
 رقی فلانکهسی ههلساندو تورهی کرد ۵ اَحْمَمَتِ

دار عمصاکه‌ی تِیگرت ۵ حَدَقْ الشَّيْئِ: شته‌که‌ی
رَبِّک خست راسته‌و پاسته‌ی کرد.
حَدَقْ الحَطِيبُ الکَلَامُ: وتاریبیزمکه قسه‌کانی رَبِّک
خستن و جوان رازاندنیه‌وه ۵ الحَدَاقَةُ: نه‌وشته‌ی
بِرِدْرئِ و هِرْئِ بَدْرئِ ۵ الحَدَفَاءُ: گوئی پچوک
گم‌نه‌ومنده پچوک بی به ناسته‌م دیاربی ۵
الحِدَّةُ: پارچه‌یمکی بَرِدراو له قوماش و شتی
ومها ۵ المَحْرُوفُ من الرِّزَاقِ: کونده‌و مه‌شکه‌ی
هه‌نگل بَراو ۵ حَدَفْرَةُ: شته‌که‌ی پَرکرد.

حَدَقْ الخُلُ وغره: سرکه‌که زور مزربوو گه‌ستی ۵
حَدَقْ العمل رلیه: له کارمکه‌دا کارمابوو ۵ اَحَدَقَهُ:
وای لی‌کرد کاراما بی لیزان و دست رهنگین بی
۵ اِنْحَلَقَ: دابرا، براهیه‌وه ۵ تَحَلَّقَ: بوو به کاراما
۵ الحَدَقَاتِي: کِردی تیژکراوی بَرنده.

حَدَلْتُ عَيْنُهُ: چاومکانی له‌بهر زور گریان سوور
بوون ۵ الحُدَالُ: صه‌مغی‌کی سوره له دره‌ختی
سه‌موور دیته دهرموه عمره‌ب پیی ده‌لین (حوض
السَّمْرِ).

حَدَلْتُ عَيْنُهُ: چاومکانی له‌بهر زور گریان سوور
بوون ۵ الحُدَالُ: صه‌مغی‌کی سوره له دره‌ختی
سه‌موور دیته دهرموه عمره‌ب پیی ده‌لین (حوض
السَّمْرِ).

حَدَلْتُ عَيْنُهُ: چاومکانی له‌بهر زور گریان سوور
بوون ۵ الحُدَالُ: صه‌مغی‌کی سوره له دره‌ختی
سه‌موور دیته دهرموه عمره‌ب پیی ده‌لین (حوض
السَّمْرِ).

حَدَلْتُ عَيْنُهُ: چاومکانی له‌بهر زور گریان سوور
بوون ۵ الحُدَالُ: صه‌مغی‌کی سوره له دره‌ختی
سه‌موور دیته دهرموه عمره‌ب پیی ده‌لین (حوض
السَّمْرِ).

حَدَلْتُ عَيْنُهُ: چاومکانی له‌بهر زور گریان سوور
بوون ۵ الحُدَالُ: صه‌مغی‌کی سوره له دره‌ختی
سه‌موور دیته دهرموه عمره‌ب پیی ده‌لین (حوض
السَّمْرِ).

حَدَلْتُ عَيْنُهُ: چاومکانی له‌بهر زور گریان سوور
بوون ۵ الحُدَالُ: صه‌مغی‌کی سوره له دره‌ختی
سه‌موور دیته دهرموه عمره‌ب پیی ده‌لین (حوض
السَّمْرِ).

حَدَلْتُ عَيْنُهُ: چاومکانی له‌بهر زور گریان سوور
بوون ۵ الحُدَالُ: صه‌مغی‌کی سوره له دره‌ختی
سه‌موور دیته دهرموه عمره‌ب پیی ده‌لین (حوض
السَّمْرِ).

حَدَلْتُ عَيْنُهُ: چاومکانی له‌بهر زور گریان سوور
بوون ۵ الحُدَالُ: صه‌مغی‌کی سوره له دره‌ختی
سه‌موور دیته دهرموه عمره‌ب پیی ده‌لین (حوض
السَّمْرِ).

حَدَلْتُ عَيْنُهُ: چاومکانی له‌بهر زور گریان سوور
بوون ۵ الحُدَالُ: صه‌مغی‌کی سوره له دره‌ختی
سه‌موور دیته دهرموه عمره‌ب پیی ده‌لین (حوض
السَّمْرِ).

حَدَلْتُ عَيْنُهُ: چاومکانی له‌بهر زور گریان سوور
بوون ۵ الحُدَالُ: صه‌مغی‌کی سوره له دره‌ختی
سه‌موور دیته دهرموه عمره‌ب پیی ده‌لین (حوض
السَّمْرِ).

دوترسی له گز نیش رابچی ◊ الْحَرَجُ: داوی نیجیرموان (تەبک و داوو دان ◊ الْحَرَجَةُ: درهختیکه هینده چروپره کهس نەتوانی بجیتە نیو لقو بۆپهکانی ◊ الْحَرِيجُ: شوینی تەنگەبەر ◊ الْمِرْجُحُ: شەوی زۆر ساردو توش و زیبان و کپیوه ◊ الْمُحْرَجَةُ مِنَ الْإِيمَانِ: ئەو سویندەمە ناچارى دەبی بیخۆی ◊ لَيْلَةُ حَرْجَفُ: شەوێکی ساردو سەرما ◊ حَرْجَلٌ: بازی دا بە راستو بە جەهدا ◊ الْحَرْجَلَةُ: رمهه نەسب ◊ حَرْجَمُ السَّرَابِ: هەندئى له حیوانەکانی بەسەر ئەوانی تردا شکاندەوه پێشەکهی گێرانەوه ◊ إِحْرَاجُ الْقَوْمِ وَالسَّرَابِ: نازەل و خەلکەکه کۆبونەوه و تیک بوونەوه ◊ إِحْرَاقُ فُلَانٍ: فلانکەس کارێکی بریارداو دواى لێی بەشیمان بۆوه ◊ حَرْدَةٌ حَرْدًا: قەصدی کرد.

حَرْدٌ فُلَانٌ عَنِ قَوْمِهِ حَرْدًا: فلانکەس لە قەومەکهی خۆی گۆشەگیربوو ◊ حَرْدٌ عَلَيْهِ: رفی لێ هەلسا ◊ حَرْدٌ فُلَانٌ: فلان کۆلەکهی گران بوو ◊ أَحْرَدٌ فِي السَّحْبِ: بەلەى کرد لە رۆپیندا ◊ أَحْرَدٌ فَلَانًا: فلانکەسى جیاکردەوه گۆشەگیری کرد ◊ حَارِدَاتُ السَّنَةِ: سالتەکه کەم باران بوو ◊ حَرْدٌ فُلَانٌ: خۆی خستە ناو کۆخیلکەبەگەوه ◊ حَرْدٌ الشَّيْءِ: شتەکهی خوار کردەوه ◊ حَرْدٌ الشَّيْءِ: شتەکهی هەموو چەورکرد ◊ إِحْرَادٌ: تاق بۆوه کەسى لەگەڵ نەما ◊ إِحْرَادُ النُّجْمِ: نەستێرمەکه کشا ◊ تَحْرُدُ: دوورکەوتەوه ◊ الْأَحْرَدُ: ئەو ولاغەبە تووشی نەخۆشسى (حەرەد) بوو کە نەخۆشییەکه لە رەگەى لەشى کاردەکا ◊ الْحَارِدُ: کەم شیر ◊ الْحَرْدُ: گۆشەگیر ◊ الْحَرْدُ: دەردیکە تووشى رەگى لەشى حوشتر دەبی ◊ الْحَرِيدُ: پیاوی گۆشەگیر ◊ خانووی بەتاقەوه و دوور لە خانووی تر ◊ حَرْدَبٌ: سوکو و گورج و گۆل بوو.

شوینە دەنوینى ◊ الْحَرَبَةُ: نامێرە ناسنیکى کورته، سەری تیزه لەشەردا بەکار دەهیندرئى ◊ الْحَرَابَةُ: ئەوگەسەى زۆر مأل و سامان داگیربکا ◊ دەستکەوتى زۆربى ◊ الْحَرَبِيَّةُ: نافرەتیکە مندالی لى سەندرابى ◊ حَرَّتْ حَرَّتًا: دایکروشتو خواردى.

حَرَفَ الْأَرْضَ: بە گاسن زەویبەکهى کێلا بۆئەوهى کشت و کالى تێدا بکا ◊ حَرَفَ الثَّارَ: ناگرمەهى بە مقاش تیک و مرەدا ◊ حَرَفَ الدَّابَّةَ: ولاخەکهى ماندوکرد ◊ حَرَفَ الشَّيْءَ: هەلى پشکنى و گرنى پى داو لى کۆلیهوه ◊ حَرَفَ الْمَالَ: مال و سامانەکهى کۆکردەوه ◊ احترت الأرض: زەویبەکهى کێلا ◊ الحارثُ (أبر الحارث): شیر، کونیهى شیر ◊ الحرافة: پێشەى جوتیار، وەرزی.

الْحَرْنُ: کشتوکال ◊ حرن الدنيا: کالو شت و مەهکی دونهیایى و مأل و مندال ◊ حرن الآخرة: کردەوهى چاک بۆ دوارۆز ◊ الْحَرَاثُ: ئەوگەسەى زەوى دەکێنئى ◊ المحراث والمحرث: نامیری زەوى کێلان ◊ حَرَجٌ أَنْيَابَةٌ: ددانى جیرکردنەوه و لىکی گیرکردن لە رق و قینا ◊ حَرَجُ الشَّيْءِ: لە شتەکه ترسا ◊ أَخْرَجَ فِي عَيْنِهِ: سویندەمە لى کەوت ◊ أَخْرَجَ فَلَانًا: فلانکەسى خستە حالەتى حەرەجەوه، یان خستیه گیزاوى تاوانەوه ◊ حَرَجُ الشَّيْءِ: ئەوشتەى یاساغ کرد ◊ حَرَجٌ عَلَيْهِ: تەنگى پى هەلجنى ◊ حَرَجُ الْحَيَوَانَ: بەتى نیجیری لە ملى نازەلەکه کرد ◊ تَحْرَجُ: خۆی لە شتیک پاراست لە تەریقبوونەوه و کردنى کاریک کە تووشى شوکی بکا ◊ تَحْرَجُ مِنْهُ: خۆی پاراست لەو کارە ◊ الْحَرَجُ: لقو بۆپى درهختیکى چرو پەر کە ناتواندرئى بجیه نیویهوه ◊ الْحَرَجُ مِنَ النُّوقِ: حوشتری لەرو لاواز ◊ الْحَرَجُ: ئەوگەسەى

ناههوتی. ۵ العَجْرُ: صندوق و قاصه‌ی قایم و پتہو کہ شتی تیندا هه لدمگیری ۵ العَجْرَةُ: مالی هه لبرژارده ۵ الحریز: شوینی قایم ۵ حَرَصَةُ: پاراستی.

حَرِصًا: تمه‌نی دریزیبو ۵ اَحْرَسَ بِالْمَكَانِ: لهوشوینهدا زور مایه‌وه ۵ اَحْرَسَ مِنْهُ: حوی نی پاراست ۵ تَحْرَسَ مِنْهُ: حوی نی پاراست ۵ الحِرَاسَةُ: دس به‌سمرکردن ۵ الأحرسُ من الأبنية: بینای قایم و پتہو ۵ الحَرِيسُ: پاریزیکار ۵ الأحرسیُّ: تاکی (حمرسه) واته: بولیس و سهربازئی که موچه و مردمگرن و همرمانرہوا دهبازین.

حَرَشُهُ حَرَشًا: روشاندی. ۵ حَرَشُ الصید: نیجیرمکه‌ی هه لقراند دهره‌پرانند بوننه‌وه‌ی نیجیری بکا ۵ حَرَشُ الإنسان والحیوان: هه لئنا بؤ فلان شت ۵ حَرَشُ بین القوم: ناژاوه‌ی خسته نیوان قه‌ومه‌که‌وه ۵ حَرَشُ الشئِ: شته‌که زیر بوو ۵ حَارَشُهُ: شهری له‌گه‌ل کرد ۵ احتش فلاناً: فیلئی نی کرد ۵ اَحْرَشَ الشئِ: شته‌که‌ی کؤکرده‌وه ۵ احتش لعیاله: کاسیی بؤ مال و مندالی کردو بزئیوی بؤ پهداگردن ۵ الحارِشُ: نه‌خؤشیه‌که تووشی رمشه و لاخ دمبئی ۵ الحَرَشُ: نه‌سهر و شوین دمست ۵ الحرشاء: و شتری گروئ ۵ الحَرِيشُ: هزارپن ۵ الحَرِيشَةُ: نه‌وه‌ی له‌زیر دمست دایه ۵ الحَرِشْفُ: په‌له فلوسی بیستی ماسی.

حَرَصَ حَرِصًا: هه‌له‌بی کردو زیاد له‌بئویست هه‌ولی مال پهداگردنی دا ۵ حَرَصَ عَلَى الشئِ: زوری حمز لی‌کردو هه‌ولی و مدسته‌تینانی دا ۵ حَرَصَ عَلَى الرجل: به‌زمیی به‌پیامکه‌دا هاته‌وه‌وه‌ولیدا شاره‌زای بکا فیزی بکا ۵ حَرَصَ الشئِ: شته‌که‌ی دراند قه‌لاشتی ۵ حَرَصَ الجِلْدَ ونحوه: بیسته‌که‌ی داندی ۵ حرصت الماشية المرعى: ناژه‌له‌که هه‌موو

حَرَ الماء والهواء وغيرهما: ناوه‌که، که‌شو و هه‌واکه گهرم بوو ۵ حَرَ القتلُ: شهر گهرم بوو ۵ حَرَّ الشئِ حَرًا: شته‌که‌ی گهرم کرد ۵ اَحْرُ: گهرم بوو ۵ حَرِيرَةٌ: نازادی کرد ۵ حَرِيرُ الكتابِ وغيره: کتیبه‌که‌ی نووسیه‌وه، ریکی خست ۵ حَرِيرُ الرمي: رمیه‌که‌ی چاک نه‌نجام دا ۵ اِسْتَحْرُ: چاک گهرم بوو ۵ اِسْتَحْرُ القتلُ: شهر گهرم بوو ۵ الحار: گهرم ۵ الحَرَارِي: نه‌و قالدو شتانه‌ی وا دروستکارون به‌رگه‌ی گهرمی بگرن ۵ الحَرُ: گهرمای ۵ الحَرُ: شتی پالفتہو بی‌غهل و غه‌ش ۵ الحَرار: حهریر فروش ۵ الحَرَّة: زهوی به‌رده‌لان که به‌ردمکانی ره‌ش بین و مکوو نه‌وه‌ی سوتابن ۵ الحَرَّة: نافرمتی نازاد بی‌جه‌وانه‌ی که‌نیزه‌ک ۵ الحَرِيَّة: نازادی بی‌گهل بی‌ولات بؤ تاک ۵ الحَرور: گهرمای خور ۵ گهرمای به‌ردموا ۵ گهرمای ناگر ۵ الحَرِيَّة: بی‌پن‌کن له‌خه‌واربج نیسبته دمدرین بؤ ناوجه‌ی (حَروراء) له‌نزیک کوفه ۵ الحریر: دم‌زویکه کرمی (قمن) به‌رهمی دینئ ۵ الحریرة: پارچه حهریر ۵ ناردیکه به‌شیر یان به‌رون دمکریته‌ه‌لوا. ۵ الحریری: نه‌وکسه‌ی حهریر دروست دمکا یان دهبفروشی ۵ الحَرُّ: مالال؛ نام‌یزیکه دوو رمشه و لاخ یان دوو نیستر رای دمکیشن زهوی کی‌لندراوی پی‌ته‌خت دمکری ۵ حَرَزُ حَرَزًا: ومرع و خودا به‌مرستی زور بوو ۵ حَرَزَةُ حَرَاةً: سهرپنجی کردو حوی خسته قه‌لاو به‌ناگه‌ی قایمه‌وه ۵ اَحْرَزَ مَالُهُ: ماله‌که‌ی به‌زمهنده کرد ۵ حَرَزَ الشئِ: زیدهرپویی کرد له پاراستنیدا ۵ اَحْرَزَ مِنْهُ: حوی نی پاراست ۵ حَرَزُ مِنْهُ: حوی نی پاراست ۵ اِسْتَحْرَزَ: که‌وته شوینی شیاوی حوی و تیندا هه‌لگرا ۵ الحارِزُ: پاریزمرئی کی باشه‌و هیجی تیندا

بؤخوی دیاری کرد ۵ اَحْرَفَ لِأَهْلِهِ: کاسبی بؤ مال و مندالی خوی کرد ۵ اَنْحَرَفَ: لایدا (اَحْرَفَ مزاجه) تمبیاتی گؤرا ۵ اَنْحَرَفَ الی فلان: مهیلی فلانی کرد ۵ تَحَرَّفَ لِعِيَالِهِ: کاسبی بؤ مال و مندالی کرد ۵ اَلْحَرَفَةُ: تیزایی و ترشیمه که له تامدا زوبان دسوتینن ۵ اَلْحَرِيفُ: نهو خواردمه نییمه تیزایی تیدایی.

اَلْحَرْفُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ: کهنارو قهراخ و بیجاخی ۵ اَلْحَرْفُ مِنَ الدُّوَابِّ: ولاخی کزی رهقه له ۵ اَلْحَرْفُ: همر شتیک گهرمایی و ترشی و تیزی تیدا بی ۵ اَلْحَرْمَةُ: بیسه هؤکارو و مسیله دابین کردنی پیدایستی زیان ۵ اَلْحَرْفِيُّ: نهو کهسهی پیشمهیک بؤخوی برپاردمداو دمیکاته هؤکاری دابینکردنی پیدایستییهکانی ۵ اَلْحَرِيفُ: کهسینک له پیشمهیک کاربکا ۵ اَلْمَحَارِقُ: بی بهش ههول دمداو داوا دمکاو هیچی دست ناکهوی ۵ اَلْمَحْرَافُ: نهو نامیرمی هولایی برینی بی نه اندازه دمگری.

حَرْقَ اَنْبَاهَهُ: ددانی لیک چیرکردن ۵ حَرْقَ حَرْقًا: رمگی تمنیشتی، نهورمگی سهری ران و کلؤتی پیکهوه دمهستیتهوه بچرا، پسا.

حَرْقَ الشَّعْرُ وَالرِّيشَ: موومکان قزموکان، پهریو بالهکانی قرتان و هه لومهرین ۵ حَرَقْتُ اللَّحْيَةَ: مووی چمنانگی له مووی لا رومستی کورت تربوون ۵ حَرْقَ فُلَانٌ: فلانکهس دست و پهنجی فه لشان ۵ حَرْقَ حَرْقًا: شا دهماری که کلؤت و رانی پیکهوه دمهستی بچرا ۵ اَحْرَقْتُ النَّارَ الشَّيْئَ: ناگرمه شتهکهی سوتاند ۵ اَحْرَقَ الشَّيْئَ: فهوتاندی ۵ حَرَقْتُ النَّارَ الشَّيْئَ: ناگر شتهکهی سوتاند ۵ اَحْرَقَ الشَّيْئَ: شتهکه سوتا ۵ تَحْرَقُ النَّارُ: ناگرمه هه لگرسا ۵ اَلْمَحَارِقُ: ددانی برنده ناگر ۵ اَلْمَحَارِقُ: شمشیری برنده تیز ۵ اَلْمَحَارِقُ:

له موهری باوانه کهمی خوارد ۵ حَرْصَهُ عَلَيْهِ: زؤری نارمزو نی بوو.

حَرْصَ الشَّيْئِ: شتهکهی روشاند ۵ اَحْتَرَصَ الرَّجُلُ: پیامکه زؤری ههولدا شتیک و مدست بینن. اَلْحَرْصَةُ: کونی کراس، درایو پؤشاک ۵ اَلْحَرْصِيَانُ: زبر پیست، پهردمیهکی تمنکه له نیوان پیست و گؤشتدا.

حَوْضَ حَرْصًا: ماندو بوو برستی نی بری ۵ حَرْصَ فُلَانٌ: گهدمی تیک جوو ۵ اَحْرَصَ فُلَانٌ: فلانکهس مندالی خرابی بوو ۵ حَارَصَ عَلَيَّ الْعَمَلُ: بهردهوام بوو له سمر کارمکهی ۵ حَرْصَهُ عَلَيَّ الشَّيْئِ: هه لئنا بؤ نهو شته ۵ حَارَصْنَا عَلَيْهِ: ههریه که بیان له بر خویوه نهوی تری هه لئنا ۵ اَلْاَحْرَصُ مِنَ الرَّجَالِ: نهو کهسهیه برزانگی هه لومهرین ۵ اَلْاِحْرِيضُ: گیوا گوله زمعفران ۵ اَلْاِحْرِيضُ مِنَ الرَّجَالِ: پیایو پؤلکاو پیرو پهککهوته کهنمتوانن هه لئس ۵ اَلْحَرْصُ: پیایو زؤر نه خؤش ۵ اَلْحَرْصُ: نه سپون ۵ اَلْمِحْرَصَةُ: قالب و قاپی نه سپون.

حَوْفَ عَنْهُ حَرْفًا: لئی لای داو لاری بوو لئی ۵ حَرْفَ لِعِيَالِهِ: له مهموو بواریکدا بؤ مال و منداله کهمی تیکؤشا ۵ حَرْفَ الشَّيْئِ عَنْ وَجْهِهِ: شتهکهی له ریزهوی خوی لاداو گؤری.

حَوْفَ فُلَانٌ فِي مَالِهِ: همدنیک له مال و سامانه کهمی له کیس جوو ۵ اَحْرَفَ: دوی هه زاری دمو له مهنند بوو ۵ حَارَفٌ فُلَانًا: مامه لئی له گهل کرد دهرباری ئیشه کهمی ۵ حَرْفَ الشَّيْئِ: شتهکهی له شوینی خوی گؤری، لایدا ۵ حَرْفَ الشَّيْئِ: شتهکهی له شوینی خوی لادا ۵ حَرْفَ الْقَلَمِ: لایمکی فه له مکه می تاشی ۵ حَرْفَ الْكَلَامِ: قسه کهمی له سمر مانای خوی گؤری لایدا ۵ اَحْرَفَ: پیشه

نامیریکه خورمای بی ته لقیح دمکری ○ الحرقه:
 جوزیکه له کهشتی شمر، شوینی نهوهی تیدایه
 به توپو هاومن تمقه له دوزمن بکهی ○ الحرق:
 ناگر، بلیسهی ناگر ○ الحرقان: لیک کهوتنی
 همدوو ران لهکاتی رویشندا ○ الحرقه: گهرمایی،
 نهو خهمو نارهمتییهی توشی دلدار دمی بهوهی
 دلداریهوه ○ الحرقه: لای زوروی قورگ ○
 الحریق: ههنگرسیانی ناگرو شت سوتاندنی ○
 بلیسهی ناگر ○ الحرقه: گهرمایی ○ پهلو ○
 الحرقه: بنی زمان ○ وشتی رسمه ○ حرقه فی
 مشیه وکلامه: ههنگاوی کورتی نان ○ قسهی
 خیرا خیرا کردن ○ الحرقه: دعبایهکی بچوکه
 ومکوو کیج ○ الحرقه: نیسقانی سهری کلوت ○
 الحرقه: جوار بیی کزو لاواز.

حرك الحارك: سمر شانی بری ○ حرك فلاناً بالسيف:
 به شمشیر له ملی فلانکسی دا ○ حرك حركاً:
 له بمرامبر نافرندا پیاوتی نهما ○ حرك: به
 توندی راساو بیدهنگی خوی شلهفاند ○ الحراك:
 جمو جول ○ الحرك: مندالی روج سووکی
 زیرهک ○ الحركه: گواستنهوهی جهستهیه به
 رویشتن له شوینیکهوه بو شوینیکی تر ○
 الحرك: کوله ومز ○ الحرك: نهوپهری مل بهلای
 زوروهوه ○ الحركه: سهری کلوت ○ الحرك:
 شان ○ شتی کهتهو بههیز.

حرم فلاناً الشئ حرماناً: شتهکهی لهفلان یاساغ
 کرد بوو ○ حرم الشئ: شتهکه حهرام بوو ○
 حرم الصلاة حرماً: نوپزکردنهکی یاساغ بوو ○ احرم
 الرجل: پیاومکه چووو حالمتی نیجرامهوه یان
 چووو ناو مهکهوه ○ احرم بالصلاة: نوپزی
 دابهست ○ احرم عن الشئ: خوی لهو شته
 گرتسهوه ○ احرم بالهج أو العمرة: چووو ناو

نهجامدانی کاری حهج یان عومره ○ احترمه:
 ریزی لی گرت ○ حرم منه حرمة: خوی خسته
 پهناهی کهسینکهوه بیپاریزی ○ استخرم الشئ:
 شتهکهی به یاساغ داناو حهرامی کرد.
 الحرام: یاساغ و قدهغه ○ حرام الله: واته سویند بهخوا
 ○ الحرامی: نهوکهسهی کاری خراب بکا ○ الحرم:
 بهستی مهکه ○ الحرمة: نافرمت، زن ○ حرم
 الرجل: خیزانی پیاو یان نافرمتی خزمو
 خویش ○ الحريم: نهوهی یاساغه بی شیل بکری و
 بهبی ریزی سهیری بکری ○ الحريم: نهوهی
 یاساغ بی ○ الحريم: مهحرم نهو زن و پیاوهی
 بهیهکتر بیگانه نهین ○ الحريم: پویشکی نیجرام
 بهستن ○ الحريم: بهدبهختی ومها بو
 ههرشتیک بچی به دهستییهوه نهیه ○ حرم في
 الامر: زور جیره جیری کردو له کارمکهی
 کولیهوه ○ حرمه: نافرمتی لی کرد ○ الحرام:
 سفتو لووس ○ الحرام: گیاهیکی کیوییه له
 بواری تهندروستیدا بهکاردهیندری ○ حرمت
 الدابة: ولاغمهکه پاشهو پاش کشایهوه.
 حرم فلان بالمكان: فلانکس لهو شوینه مایهوهو
 تیدا نیشتهجیوو ○ حرم العسل في الخلية:
 ههنگوینهکه له خهلییهو شانه ههنگوینهکهدا
 نووسا ○ الحرام من النحل: نهو ههنگانهن که
 بهدیار شانه ههنگوینهکهوه بنو بهجینی
 نههین. حرام به حراماً: شیایو نهوه بوو.
 حرم الشئ حراماً: نهو شته کهم بوو ○ حرمی
 الشئ: روی لهوشته کرد وای بوچوو.
 حرم بالمكان: لهو شوینه مایهوه ○ حرم الشئ:
 بهمانا (حرارة) دئ ○ الاحرمی: باشتر و شیاوتر ○
 الحرارة: ترشو تیژی خوزاک که لهدهمدا ههستی
 بی دمکری.

نازا بیو لیخوپینی شتو بیو شهرکردن و بیو کارکردن.

الْحَرْزُ: بهیژو توندو تۆل ۵ الْحَرْزُ من الرجال: بیایو قسه رمق ۵ کات و ماوه ۵ الْحَرْزُ: نازاریکه بهیدا دمبج لهدلدا بههوی نهخوشییهوه یان رق ههلسانموه یان ترسهوه ۵ الْحَرْزُ: پارچه له جهرگ برابری یان لهگۆشت برابری ۵ الْحَرْزُ من السراويل: شوینی دوخینی دهرپی ۵ شوینی پشتین ۵ الْحَرْزُ من الأرض: حالایی بکهویته نیوان دوو پارچهی رمق و توندموه ۵ شوینی بمردی زور بی بمردمکانی تیزین و مکوو کیبرد شت بپرن ۵ الْحَرْزُ: شوینی شت بپرن شت کمرت کردن ۵ الْحَرْزُ: نامیرنکی شت برپنهوه و شت کمرتکردنه.

حَرْقُ القرم به حَرْقاً: قوممهکه له دموری کۆبوونهوه ۵ حَرْقُ الشئ: شتهکهی گوشو و زمختی لیکرد ۵ حَرْقُ الحُفَّ رجله: پیلاومکه (خوفمکه) حاجی گوشو ۵ تمنگای کرد ۵ حَرْقُ فلاناً: تمنگی به فلان ههلعجی ۵ حَرْقُ الأسر: بیومندو که له پچهی دیلمکهی توندکرد ۵ دمست و حاجی توند بهیهکهوه بهست ۵ أَحْرَقَهُ: معنی کرد نهیهیشت ۵ تَحْرَقُ: کۆبووه پهک هاتهوه ۵ تَحْرَقُ فلان: فلانکس چروک بوو، دمستی بهمالی خویمهوه گرت و لیتی صمرف نهکرد ۵ الحازق: نهوگهسمیه پیلاوی تمنگ بی ۵ الْحِزاقُ: بیونباخ ۵ بازنهی نهستورو پتهو ۵ الْحَرْقُ: بیایو چروک ۵ الْحَرْقَةُ: گروپ و کۆمهله له ههموو شتیک ۵ الْحَرْقُ من الرجال: کورته بالایی و مهلبه همنگای کورت بهاوی ۵ نادمیزادی بهدخوو خراب ۵ چروک و دمست قوجاو.

أَحْرَكَ بالشرب: کراسمهکه (قوماشمهکه) ی کرد به پشتین.

حَزْأُ الأبل وحرها: حوشترمکانی کۆکردموه لیتی خورین ۵ إِحْرَازاً: کۆبووه ۵ حَزْبُ الأمر: کارمهکه توند بوو قورس بوو به بنبهست گهیشت ۵ حَزْبُ الأمر فلاناً: کارمسات تووشی فلان بوو ۵ تمنگ و جهلمههه هاته بهیش ۵ حَزْبُ القرآن: قورنایی بمش بمش کرد ۵ الْحَزْبُ: زموی توندو پتهو ۵ کۆمهلیک نادمیزادی به وره و جهربزه ۵ همر تاقم و پیرو کۆمهلیک بیرو بوجون و نامانجیان جیایی ۵ حَزْبُ الرجل: خزم و خویش و یارمتمیدرمکانی ۵ حَزْبُ الشئ: شتهی جولاندو دووری خستهوه ۵ تَحْرَقُ عن الشئ: له شتهکه دوور کهوتوه ۵ الْحَرْقَةُ: نازاریکه له دل بهیدا دمبج بههوی نهخوشی یان رق ههلسان یان خهفمت یان ترس ۵ حَزْرُ الرجل: روحه: روخساری گرزبوو ۵ حَزْرُ الشئ: له گۆتره شتهکهی مهزنده کرد ۵ الْحَزْرَاءُ: نهوهی برتشی له ماست و شتی تر ۵ الْحَزْرَاءُ: (حزرة المال): مالی باش و ههلبیزارده ۵ الْحَزْرَاءُ: شوینی پتهوو قایم، رهفلان و سهخت ۵ مندالی پیکمیشو چوست و چالاک که بگاته تممهنی یالی.

الْحَزْرَاءُ: حوشتری بهستمزمان و بار خویش ۵ تمبۆلکهی پچوک ۵ الْحَزْرَاءُ: گهنجی بههیز ۵ بیایو بههیز ۵ حَزْأُ حَزْأُ: شتهکهی بریمهوه بهلام دوو کمرتی نهکرد ۵ حَزْأُ حَزْأُ و حَزْأُ حَزْأُ: دووری خستهوه ۵ حَزْأُ: زوری لی بری، زور لی کردموه ۵ التحزير: دمگوتری: (لی آسانه تحزیر) ددانمکانی تیزاییهکیان همیه و مکوو دداننی مشار و مهان ۵ الْحِزَاءُ: نازاریکه له دلدا بهیدا دمبج بههوی نهخوشییهوه یان رق ههلسانموه یان ترس و خوڤ ۵ همر و نازاریکه بههوی خواردنیکمکه که لهگهه دا دمترشی ۵ الْحِزَاءُ من الرجال: بیایو

حَسْبُ: بَيْسْتِي سَبِي بُوو بهوؤى نه خوؤشيهوه
حَسْبِ الشَّيْءِ كَذَا: گومانى وابرد كه نه موسته
وايه.

حَسْبُ الْإِنْسَانِ: خوؤى و باوك و باپيرى خاوون
رَبِزبُوون ◊ احْسَبِ الشَّيْءَ فَلَانًا: نهومندهى شت دا
بهفَلان تا گوتى بهسمه و هيچى ترم ناوئى ◊
حَاسِبُهُ: توؤيزينهوى حيسابى له گه لندا كرد. ◊
حَسْبُ فُلَانٍ: فلانكس به خششى زؤرى دا به
فلان. ◊ احْتَسَبَ الْأَمْرَ: گومانى بؤ كارمه كرد
واى زانى وهمايه. ◊ احْتَمَبَ به: گرنكى پيدا. ◊
احْتَمَبَ الْأَجْرَ عَلَى اللَّهِ: پاداشى خوؤى لاي خودا
ويست. ◊ احْتَسَبَ فُلَانٌ رَأْيَهُ: فلانكس له ناستى
روداوى مردنى كورمه كى خوؤگر بوو ويستى
خودا پاداشى بداته وه. ◊ حَاسِبًا: همريك له
هاوبهشهان حيسابى خوؤى له گه ل نهوى تريان
كرد. ◊ تَحَسَّبَ الْأَمْرَ: ههولى دا بزانى كارمه
چؤنه و چيه. ◊ الحِسَابُ: هه زماردن ◊ شتى زؤرو
كافى ◊ يوم الحِسَابِ: رؤزى قيامت. ◊ علم
الحِسَابِ: زانستى زماره. ◊ الحساب الجارى: له
زاراوى نابوريدا ريككه و تنيكيه له منيوان دوو
كهدا كه مامه لئى هه ميشه بيان ههين. ◊
حَسْبِكَ هَذَا: نهومت بهسه، ههولى شتى تر مده
◊ بِنِي قَنِيَاتٍ بَكِه. ◊ حَسْبُكَ مِنْ شَرِّ سَمَاعَةٍ:
كيفايه ته بيستنى شهر كه بيبيستى نيتر
به كسر لئى بيزار دهى. ◊ الْحَسْبُ: حَسْبُ
الشَّيْءِ: نه اندازى شت و ژماره شت ◊ الْحَسْبُ:
نهو به هاوسرورمى و ريزداريه كه بياو پال
باوك و باپرو بنه مالهى خوؤى ددها. ◊ الْمُحْتَسِبَانُ:
ژماردن ◊ ته گيرى توكمه و ورد، هه لسورانى
ريكو و بيكو هاتوچؤى بي دواكه وتن و بي
خه له ل ◊ الحَسِيبُ: ناويكيه له ناوه جوانه كانى
خودا ◊ ژميريار. ◊ الْمُحْتَسِبُ: نهو كه سه بووه كه

حَرَمَ الشَّيْءِ: شته كى كرده كؤمه ل كؤمه ل يان
باومش باومشى كرد ◊ حَرَمَ أَمْرَهُ أَوْ رَأْيَهُ: نيش و
كارى خوؤى ريكو و بيكو كرد يان راوو بؤچونى
خوؤى رونكرده وه ◊ احْرَمَهُ: بياومه كه پشتينى بؤ
دروستكرد ◊ حَرَمَهُ: پشتينه كى توند كرد ◊
احْتَرَمَ الرَّجُلُ: پشتينى له ناوه دى خوؤى بهست.
تَحْرَمُ فِي أَمْرِهِ: به ورهى به رزو بتمانه به خوؤ
تهصروفى كرد ◊ احْرَامُ: همرشتيك له پشت
به سترئ ◊ حِرَامُ الطَّرِيقِ: ناومرستى ريگه و
نيشانهى ريگه ◊ الحَرَمُ: نازارو ههست كردن به
گرئ و گريبه كه له سنگدا ◊ الحُرْمَةُ: همرشتيك
باقه باقه بكرئ و به سترئ ◊ الحُرْمَةُ: كورته
بالاى تيكمسراوى گوشتن ◊ الحُرْمُ: ناوه دى بالا،
شوئنى بهستنى پشتين.

حَزَنُ الْأَمْرِ فَلَانًا: نهو كاره فلانكسى غه مبار كرد
◊ حَزَنَ الرَّجُلُ: بياومه كه خهفته بار بوو ◊ احْزَنَ
فُلَانٌ: چووه ناو خه مو خهفته وه ◊ سوارى
ولاخى جه موش و هاربوو ◊ حَزَنُ الْقَارِيءِ فِي
قَرَاتِهِ: خوئينه ركه كه دنكى خوؤى له
خوئينده وه كه دا باريك كرده وه ◊ حَزَنُ الْأَمْرِ فَلَانًا:
كارمه كه فلانى غه مبار كرد ◊ الحُرْمَةُ: كهسو كارى
بياو نهوانهى هه ميشه له ههولى بيگه يانندن و
به خيوكرديان دايه و بؤيان غه مباره ◊ الحَزَنُ
مِنَ الدَّرَابِ: نهو ولاغميه ژير بار نمين ◊ الحَزَنُ
مِنَ النَّاسِ: نهو نادميزاديه مامه لئى زيرو توندو
تيزين ◊ حَزَا الشَّيْءُ: به گوتره شته كى مزنده كرد
◊ الحَازِي: كوله و فنانى و فالگروه.

حَسَبَ الْمَالَ: مالمه كى ژماردو سهر ژميرى كرد ◊
مهزندهى كرد.

خسته ناو خه مو خهفته توهه بان سوکایه تی پی
 کردو نه زیه تی دا. ◊ اِنْحَسَرَ: دمرکوت کشف
 بوو. ◊ اِحْسَرَ الْمَاءُ مِنَ السَّاحِلِ: ناوی دمریاکه
 کشایه وه زهوییه که دمرکوت. ◊ اِحْسَرَ الطَّيْرُ:
 بالنده که پهرو بالی کوئی هه لومرین و پهرو
 بالی تازه دمرکردن. ◊ تَحَسَّرَ الشَّعْرُ: موومکانی
 هه لومرین. ◊ تَحَسَّرَ الطَّيْرُ: پهرو بالی فری دان. ◊
 تَحَسَّرَتْ ثَلَاثَةٌ: فلان نافرته روبه ندی له سمر
 روخساری خوئی لادا. ◊ تَحَسَّرَ عَلَى الشَّيْءِ:
 خهفته تی بو شته که خواردو پهروشی بوو.

الحاسر من الجنود: نومه به زری پووشی و شتی لهو جووری
 نه می ◊ الحاسر: گیاهکی سهوزی تمه ن دریزه
 به سمر زهوی دا بلاو دمیته وه ◊ اِحْسَرْتُ: ناھو
 خهفته خواردن زور. ◊ اَلْمُحْسَرُ: دمرخستنی
 نهو شوینانه می له جهسته ی نافرته که هه موس
 دمجولینن.

حَسَنُ الشَّيْءِ: شته که له بیخ دهرهینا، ◊ حَسَنٌ
 رَأْسُ الذَّبِيحَةِ: سهری کوشتییه که خسته سمر
 ناگرو دواپی که ولی کرد ◊ حَسَنٌ فَلَانًا:
 فلانکه سی کوشت به وه سهری هه لکه ند ◊ حَسَنٌ
 الشَّيْءِ ربه: به میکی له ههسته کانی دمرکی به
 شته که کرد. ◊ اَحْسُ الشَّيْءِ ربه: به شته که زانی و
 ههستی پی کرد ◊ اِنْحَسَ: برابه وه هه لومری ◊
 تَحَسَّنَ الْحَبْرُ: هه ولیدا بنج و بناوانی هه واله که
 بزانی ◊ تَحَسَّنَ لِلْقَوْمِ: هه ولیدا زانیاری و
 چوئیته تی روداویان بو کویکاته وه. ◊ اَلْحَسَّاسُ:
 شوین دهست، شوین ◊ اَلْحَسَّاسُ: ورده شت ◊
 ورده باران، ورده بهرد، ورده نان.

الحسن: ههست کردن بهشت به میکی له ههسته کان ◊
 دمنگی نزم ◊ اَلْحَسَنَةُ: هه لپروکینه ر ◊ اَلْمَحْسَنَةُ:
 رنهک! ◊ اَلْمَحْسُوسُ: نهوشته ی ههستی پی
 دمرکی به میکی له پینج ههسته کان.

سمروکاری فه رمانگی (الحبه) ی کردوه ◊ حَسْبَلُ:
 وتی: (حسبی الله).

حَسْبُكَ لِلشَّيْءِ: نازاری جهشت و هیشانی نهو
 نازاری دمرخست. ◊ حَسْبُكَ اللَّحْمُ وَغَرُهُ:
 گوشته که خسته سمر پهشو بوئه وهی برزی.
 ◊ تَحَسَّنَ لِلْيَامِ: هه ولیدا بکهویته جمو جول. ◊
 اَلْحَسَّاسُ مِنَ الرِّجَالِ: که سیکه گورج و گوژ و به
 راپه پی. ◊ حَسَنَهُ حَسَدًا: ناواتی خواست نهو
 خیره خویشییه لای فلانه لهو دمرچی و بی
 بولای نهو ◊ اَحْسَدَ: کابرای به حسودو به خیل
 زانی. ◊ تَحَسَّدًا: هه میکه لهو دووانه هه سوودی
 بهوی تریان برد ◊ اَلْحَسْرَةُ: نهو کهسه ی به
 سروشت هه سوود بی، ج پیاو بی ج زن. ◊
 اَلْحَسَنَلُ: پهرویه کی پهچکوله می قاجی زورن
 دمعبا پیچوک دمهوا.

حَسَرَ الشَّيْءُ حَسْرًا: شته که دمرکوت، ناشکرا
 بوو. ◊ حَسَرَ الْقَمْنُ: لقه دارمکه سی پی کرد
 تویکله که تی دامالی. ◊ حَسَرَ الْقَرْمُ: نهو هه وه
 داویان له فلانکهس کرد نهویش چی هه بوو
 پیی دان و هیچی نه مایه وه. ◊ حَسَرَ الدَّابَّةَ:
 ولاغه که هیته مانده کرد کزو کوله وار بوو.
 ◊ حَسَرَ الشَّيْءَ عَنِ الشَّيْءِ: نهوشته ی له سمر نهوشته
 لاداو دمری خست ◊ حَسَرَتِ المَاجِرَةُ فَمَارَهَا عَنِ
 وَجْهَيْهَا: که نیرمکه که سمر پووشه که له سمر رووی
 خوئی لادا.

حَسَرَ فَلَانٌ حَسْرًا: فلانکهس خهفته تی خواردو
 دلگران بوو. ◊ حَسَرَ عَلَى الشَّيْءِ: پهروشی
 شته که بوو ◊ اَحْسَرَ الدَّابَّةَ: ولاغه که تی خویری
 ههتا ماندوی کرد. ◊ حَسَرَ الطَّيْرُ: بالنده که پهرو
 بالی هه لومرین. ◊ حَسَرَ الطَّيْرُ: پهرو بالی
 بالنده که تی کردنه وه. ◊ حَسَرَ الحَيْرَانَ:
 ولاغه که ماندو کرد. ◊ حَسَرَ فَلَانًا: فلانکه سی

کرد. ۵ **الْحَسَّالَةُ**: شتی خراب و بیخ خیر له همموو
 شتیک ۵ پرویشی جوؤو شتی لهو جوؤره.
الْحَسَلُ: نهبقی کال، دهنکه نهبقی نهگمبیشتوو.
الْحَسِلُ: بیچوی سوسهمار کاتی سهری له هیلکه
 دهجروک، ۵ **الْحَسِيلُ**: پروپوچ و شتی خراب لههر
 شتیک بن ۵ گۆلمکهی مائی ۵ **الْحَسِيلَةُ**: تاکی
 (الْحَسِيل) ۵ بهمانا پروپوچ و خوئیری دی.
حُسَمٌ فلان: فلانکس بهردموام بوو لهسهر کار. ۵
حُسَمُ الشَّيْءِ: شتمکهی بریهوه کۆتایی به کارمه
 هینا ۵ **حَمَمَ العرق**: رمگهکهی بری و داخی کرد
 بوئهموی خوئینی ئی نهمه. ۵ **حَمَمَتِ الأم طفلها**:
 دایکهکه مندالهکهی له شیر بریهوه. ۵ **الْحَامِيمُ**:
 بهکالا کهموه ۵ **الْحُسَامُ**: شمشیری برنده ۵
المُسْرَمُ: بهدبختی ۵ **الْمُحَسَّنَةُ**: نهوشتهمه
 کارمکان بهکالا دمکاتوه ۵ **المحسرم**: شتی بهکالا
 کراوه.
حَسَنٌ حَسَنًا: جوان بوو ۵ **أَحْسَنُ**: شتیکی کرد جوان و
 بهسند بوو. ۵ **أَحْسَنُ الشَّيْءِ**: جوان نهوشتهمی
 دروست کرد. ۵ **أَحْسَنُ به راليه**: کاریکی جوانی
 نهجمادا، ۵ **حَاسَنَةٌ**: مامهلهی جوانی لهگهئدا
 کرد. ۵ **حَاسَنٌ به الناس**: به جوانیبهکهی شانازی
 بهسهر خهئکدا کرد. ۵ **حَسَنُ الشَّيْءِ**: شتمکهی
 جوانکرد ۵ **تَحَسَّنَ**: خوئی جوانکردو روخساری
 خوئی نارایش دا. ۵ **أَتَحَسَّنُهُ**: بهجوان و باشی
 لهقهلم دا. ۵ **الْحَسَانُ**: بیاوئیک کاری باشی زؤر
 بی. ۵ **الْحَسَانُ**: شتی زؤر جوان.
الْحَسَنُ: جوانی ۵ هر بهبرهوه پروگرامیک که
 بهجیته دلی خهئکوه، ۵ **الْحَسَنِيَانُ**: سهرکهوتن و
 شهید بوون له رنگهی خوادا ۵ **الْحَسَنَةُ**: چاکه ۵
الْمُحَسَّنَةُ: نهومی شت باش دمکا، بهلای باشی دا
 کاری تی دمکا.

حَسَفَ الشَّيْءُ: شتمکهی سپی کرد، توئیکلی ئی
 کردموه.
حَسَفَ التَّمْرُ: خورماکهی له خشت و خوئلمکهی پاک
 کردموه.
حَسَفَ عليه: رقو کینهی ئی پمیدا کرد.
حَسَفَ فلان: فلانکس رهزیل بوو روخا حمهای
 جوو لادرا.
حَسَفَهُ: شتمکهی له خشت و خوئو و پرؤو پال پاک
 کردموه.
حَسَفَ شاربًا: سمیلی تاشین.
أَحَسَفَ: وردو پمت بوو، ۵ **تَحَسَفَ فلان**: فلانکس
 هرچی هاته بهردمستی خواردی، هیچی
 نههیشتموه. ۵ **الْحَسَافُ**: خشت و خوئو و پرؤو
 پالی همموو شتیک ۵ **الْحَسَفُ**: چقل. ۵ **الْحَسِيفَةُ**:
 رقو کینه ۵ دوژمنایمتهی.
حَسَكَ رأسه: هژی سهری زؤر گشت و گرزبوون. ۵
حَسَبَتِ الدَّابَّةُ: حمیوانهکه گیا حمسهکهی
 کرؤشت. ۵ **حَسَبَ عليه**: رقی ئی ههئگرت. ۵
أَحَسَكَ الدَّابَّةُ: نالیک و جوئی دا به ولاغهمکه. ۵ **حَسَكَ**
 فلان: فلانکس بهخیل بوو زؤر جهروک بوو. ۵
الْحَسَاكَةُ: رقو کین و دوژمنایمتهی.
الْحَسَكُ: گیاییکه بهریکی زبرو گپناوی و چقلاوی
 همبه له خوری مهر و کولگی حوشرموه دههائی،
 ومکوو بهیکول ومهایه.
حَسَكَ السَّعْدَانُ: بهری زبرو گپناوی گیا سمعدانه.
 ۵ **الْحَسَاكَةُ وَالْحَسِيكَةُ**: نهو نالغو نالیکهمه نازمل
 دمیکرؤؤی ومکوو جوؤ.
حَسَلٌ مِنَ الشَّيْءِ: لهشتمکه پوخلاوات بنزیل و شته
 خراب و بوچهکانی هیشتموه. ۵ **حَسَلٌ بفلان**:
 بهشی خرابی بو فلان دانا ۵ **حَسَلٌ بثلثه**: ملی له
 خوئیریمتهی ناو کهمتهرخهمی له کارمکیدا

أَلْحَشْدُ مِنَ الْمَاءِ حَسْرًا: بَالْتَدَمَكِهِ بِه دَمْدَمُوکِ
په لاماړی خواردنه که پیدا. ۵ احسائه الحسَاء:

شورباوی بدممدا کرد. ۵ احسَى الحساء ونحوه:
شورباکهی لرف دا. ۵ احسَى مانی نفسه:
هه لپیشکنی بزانی چی له دلدايه.

دهریزئی.
أَلْمَحْشَرُ: قسه رؤیشتوو.
حشرهم حَشْرًا: کۆی کردنه ووهو راپیچی کردن.

أَلْحَسَا: شۆرباوو شتی لهو جوړه ۵ په لَو، حه لَو، ۵
أَلْحَسْرُ: کورتو کهم خایه ۵ الحسرة: پر بدمم
په لَو یان حه لَو، شتی کهم.
حَسَى الحسَى: پارو پارو په لومکه، حه لَواکه ی خوارد.
۵ احسَى الحسَى: پارو پارو په لومکه، حه لَواکه ی
خوارد.

حَشْرُ الْجَدْبِ الْمَاشِيَةِ: قاتو قری مهرو مالاتی به
قرداو ههموی له ناو بردن. ۵ حَشْرُ السَّيْفِ:
شته که لینج بوو ۵ حَشْرُهُ: کۆی کردنه ووهو
همنیکی خستنه پال هیندیکیان. ۵ تَحَشَّرَ:
کۆبونوهو. ۵ الحاشِرُ: ناویکه له ناومکانی
پیفهمبری نیسلام.

الحسَى: دهشتایی زهوی که ناوی تیدا رادموستئی ۵
حَشَاءٌ بِالْمِصْرِ أَوْ السَّرَطِ حَشَاءً: به گۆچان به
قامچی له گدمو له لا که له که ی دا.

أَلْحَشْرُ: کۆبونوهو ۵ کۆبونوهوی نادمیزاد مکان له
رؤزی قیامه تدا. ۵ أَلْحَشْرَةُ: زینده وهریک له
گیاندارانی سمر زهوی ومکوو قالوچه و دوشکو
مشک و زیشکو و نهو جوړه حه یوانانه ۵ أَلْمَحْشَرُ:
شوینی کۆکردنه ووهی نادمیزاد به مهر شیویه که بی
۵ أَلْمَحْشَرَةُ: نهو گیاو گزمیه که دوی دروینه
دممیبتیه ووه له پهریزمکه دا.

حَشَاءُ النَّارِ: ناگرکه ی هه لگرساند. ۵ أَحْشَبَةٌ: رقی
هه لسان. ۵ إِحْشَبُوا: کۆبونوهو. ۵ الْحَشِيبُ مِنْ
الشيَاب: قوماشی نهستور ۵ حَفْحَشُوا: ویستی
راپهرئی بکه وپته جم و جوو ۵ حَفْحَشَتِ النَّارُ:
ناگرکه سوتانندی.

حَشْرَجٌ: همناسه که ی له قورگی دا هاتوو چۆی کرد.
أَلْحَشْرَجُ: کونیکه له کیو ناوی تیدا کۆدمیبتیه ووه
ناومکه صاف دمی.

حَشْدُ الْقَرْمِ حَشْدًا: هوممه که ی کۆکردنه ووه ۵ أَحْشَدُوا:
خه لکه که کۆبونوهو بۆ کارنک. ۵ أَحْشَدَ الْقَوْمُ
عَلَى الْأَمْرِ: هوممه که له باره ی کارمکه
کۆبونوهو ووه هوموویان هاریکاری په کتری
دمکه. ۵ الحاشِدُ: تیکۆشهر و همولدمر ۵ الحشادُ:
نهو شوینانه یه به که میک باران لافاویان لی
هه لدمستی.

حَشَّ السَّيْفُ حَشًّا: شته که تهرایی نه ماو وشک بوو
۵ حَشَّتِ الْيَدُ وَنَحْوَهَا: دستمکه شله په تته بوو
وشک بوو.

أَلْحَشْدُ مِنَ النَّاسِ: گروبو و کۆمه ل.

حَشَّ الْحَشِيشُ: گیا حه شیشه که ی دروموو کۆی
کردنه ووه.

أَلْحَشْدُ مِنَ الرِّجَالِ: نهو بیامویه چی له توانادا بی بۆ
یارمیتیدانی خه لک دریغی ناکا.

حَشَّ الْمَاشِيَةَ: گیا بۆ نازه له کان هاویشت.
حَشَّ النَّارُ: سوتهمه نی بۆ ناگرکه کۆکردنه ووه،
تیکو و مردا بۆنه ووهی خو ش بیبی و بلیسه
بسیغی.

أَلْحَشْدُ مِنَ الْأَمْكَةِ: نهو شوینه یه به که میک باران
لافاوی لی هه لدمستی.

حَشَّ الْحَرْبُ: ناگری شهرمکه ی هه لکرد ۵ أَحَشَّ
الْمَكَانُ: نهو شوینه گیاو گزی تیدا روا. ۵ أَحَشَّ
الكلأ: ومختی دروینه ی گیا که هات. ۵ أَحَشَّ فُلَانًا:

بۆنەھوی شیر لە گوانەکانیدا کۆبیتەوہ. ◊ حَشَك
 الحیوان حَشَكًا: نازەلەكە جۆی كرۆشت. ◊ اَحْشَكَ
 الدابة: نالیک و جۆی دا بە نازەلەكە. ◊ اِحْشَالِك:
 دەمبیین، لولە دارێكە لە دەمی بیجۆی نازەل
 دەكری بۆنەھوی نەتوانی لە گوانی دایکی شیر
 بخوا. ◊ اَلْحَشَكَةُ: تاوہ باران و شتی لەو جۆرە. ◊
 اَلْحَشَكَةُ: كۆمەڵی نادەمیزاد. ◊ اَلْحَشِيكَةُ: جۆ. ◊
 حَشَمَ فلان حُشْمًا: فلانكەس بەخۆیدا شكایەوہو
 شەرمی كرد. ◊ حَشَمَ منه: شەرمی لێكرد. ◊ حَشَمَ
 فلاناً حَشْمًا: ئەزبەتی داو قەسە وای لە
 روداگرد پیتی ناخۆش بێ. ◊ حَشِمَ حَشْمًا:
 خەجالت بوو. ◊ رقی هەلسا. ◊ حَشْمَةُ: رقی
 هەلساند. ◊ اَحْتَشَمَ: شەرمی كرد. ◊ لە زبانیدا
 رێبازیکی مامناوەندی گرتە بەر. ◊ اَحْتَشَمَ
 بأمره: گرتگی بە كارمەكی دا. ◊ تَحَشَمَ منه:
 شەرمی لێكرد. ◊ تَحَشَمَ الشئ: خۆی لە شتەكە
 پاراست و خۆی لێ دوور خستەوہ. ◊ اَلْحَشَمُ: دارو
 دەستەو تاقی كەسێك كە بۆ ھەموو كارێك
 گۆی لە مستی بن لە خۆشی و ناخۆشیدا
 ھاریكارو ھەماھەنگی بن. ◊ اَلْحِشْمَةُ: ھەیاو
 شەرم. ◊ رێبازی مام ناوەندی و میانەرموی. ◊
 الحشوم: درزو چرچ و لۆج. ◊ اَلْحَشِيمُ: نادەمیزادی
 بە ھەیاو رەزانو بەخۆ چاراو. ◊ شكۆمەندو
 ریزگراو.

حَشِنَ الوعاء وغره: ھابەكە گۆراو بۆگەنی كرد
 بەھۆی چەوری ئەو ماستە پێوی نووساوە. ◊
 اَحْشَنَ الوعاءُ وغره: باری بە شتێ مەنجهلەكەوہ
 نەگرت گۆیی بە شتێ نەدا تا بۆگەنی كرد. ◊
 حاشنہ: جنیوی پێداو قەسە ناشیرینی ئاراستە
 كرد. ◊ اَلْحِشَانُ: ھاپێك كە بۆنی گۆرابی. ◊
 اَلْحِشْنَةُ: كینەو رقی ھار. ◊ اَلْحِشْرُ مِنَ الدواب:

یارمەتی فلانكەسی دا بۆ درونەھوی گیایەكەو
 كۆكردنەھوی. ◊ اَحْشَ اللهُ يَدَهُ: خودا دەستی وشك
 كرد. ◊ اَحْشَتَ الحاملُ الجنبين: نافرەتەكە
 مندالەكە لە ھەبار چوو. ◊ اَحْشَتَ اَلْحَشِيشَ:
 گیایەكە دەروینە كرد. ◊ اَحْشَتَ للنار:
 سوتەمەنی بۆ ناگرمە كۆكردمەوہ. ◊ اَلْأَحْشُرُ:
 كۆرپەلە و وشكەو مېوو لەسکی دایکی دا، ◊
 اَلْحِشَاةُ: باقی ماندە گیان لە نەخۆشدا. ◊
 اَلْحِشْمَةُ: تەبۆلكە گەورە كە ھەشیشە لەسەر
 بڕۆی، ◊ اَلْحِشَائِشُ: دروینەكەری گیا ھەشیشە. ◊
 اَلْحِشَائِشُ: داس، ماراغان، نامبێرێكە گیاو گزی
 پێ دەدرویتەوہ. ◊ اَلْحِشَائِشُونُ: پێرێكن لە
 شیعە ئیسماعیلی، ◊ اَلْحِشِيشُ: گیاو گزی وشك
 بوو كە بتوانی كۆبکریتەوہو بکری بە لەوەر بۆ
 نازەل. ◊ اَلْحِشِيَّةُ: باھەو گورزەمەك لە گیاو
 ھەشیشە. ◊ اَلْحِشُ: داسی درونەھوی گیاو گز. ◊
 مقاش و كۆلەھومزێ ناگر تێك و مردان. ◊ مِحْشُ
 الكتيبة: پیاوی نازاو چاوەترس. ◊ اَلْحِشَّةُ:
 بەمانا (المِحْشُ) دئ. ◊ گۆجانێك یان دارێکی
 درێژ كە گەلای درەختی پێ بوەرنی.

حَشَفَ حَشْفًا: وشك بوو چرچ بوو وێك ھاتەوہ. ◊
 حَشَفَ النخلُ: خورماكە خراب بوو دەنكەكانی
 وشكەل بوون. ◊ تَحَشَفَ فلان: فلانكەس بۆشاکی
 رزیوو دراوی لەبەر كرد. ◊ اِسْتَحَشَفَ الأنفُ: ناو
 لوتی وشك بوو جەو جۆلی خۆی بەناسانی بۆ
 ناكری.

اَلْحَشْفُ مِنَ التمر: خورمای وشكەل و خراب.
 اَلْحَشْفُ: خراب و بێ كەلك. ◊ اَلْحِشْفَةُ: ئەوھوی دوا
 سوننەتكردنی ئالەتی نێرینە دەردەكەوئ. ◊

حَشَكَ القومُ حَشْرَكًا: خەلكەكە كۆبونەوہ. ◊ حَشَكَ
 فلان الناقة: فلانكەس حوشترەكە نەدۆشی

حَصَبُ الْمَكَانِ: شوینمکی به بمرده وردگه راخت بمرده وردگه له شوینمکه رۆگردن و بلأوی کردنه و هو تهختی کردن. ◊ حَصَبُ النَّارِ بِالْحَصَبِ: بمردی گوگردی فریدانه ناو ناگرمکه بؤنهومی خووش بین و بلآیسه زیاد بکا ◊ یان دهسته چیلهی تی فریدان بؤنهومی زیاتر بلآیسه زیاد بکا. ◊ حَصَبُ الْوَلَدِ: مندالکه سوریزهی لی هاتن. ◊ حَصَبُ الْوَلَدِ: مندالکه سوریزهی گرت ◊ حَصَبُ الْوَلَدِ: بمرده وردگه یان به یه کتردادا ◊ حَصَبُ الْوَلَدِ: باندکه له لانهی دمرجوو بؤنهومی دانه و پلای دهست بکهوئ. ◊ حَصَبُ الْوَلَدِ: شوینی بمرده وردگای ◊ حَصَبُ الْوَلَدِ: شوینی شمیتان رمجم کردن. ◊ حَصَبُ الْوَلَدِ: بمرده وردگه ◊ حَصَبُ الْوَلَدِ: بهمانا (الْحَصَبَاءُ) دئ ◊ سوریزه (کۆکه وه لامت و لمرزو تای لهگه لداپه). ◊ حَصَبُ الْوَلَدِ: دمگوتری: (أَرْضُ حَصْبَةٍ) زهوییهکی بمرده وردگاییه زوری بمرده وردگه لی همیه ◊ حَصَبُ الْوَلَدِ: شوینی شمیتان رمجم کردن. حَصَصَ: به شیوهیک رۆیشت و کوو پیومندی له پیدابن.

حَصَصَ الشَّيْءُ: شتهکه دوی نادیداری

نامه علومی رون بووهوه.

حَصَصَ بفلان: به فلانکه سهوه نووسا وازی لی نههینا.

حَصَصَ الشَّيْءُ: شتهکهی جولاندو نه مدیوو نهودیوی کرد.

حَصَصَ الشَّيْءُ فِي الشَّيْءِ: شتهکهی جولاند تالهناو شتهکهی تردا جیگر بوو.

زینده و مری قهباره گه و رهو زه به للاح، ◊ الْحَشْوَةُ: بیره ژنی قسه خووش.

حشا فلاناً: زهبرمکهی ناراستهی ریخولهی فلان کرد.

حشى فلان: ناوسکی نازاری لی بهیدا بوو ◊ حَشِي فلان غيظاً و كبراً: فلانکس پر بوو له قین و هار.

◊ حَشِي الْكُتَابِ: بهراویزی بؤ کتیبهکه کرد. ◊

حَشِي الثَّرْبِ: بهراویزی بؤ کراسهکه دروست کرد. ◊ احشئ: پر بوو. ◊ انحشئ: دمنگی تیکه ل

به دمنگی تر بین ◊ تحشئ المرأة: نافرتهکه فهروه یا نیسفنجی خسته سمر سمتی بؤنهومی

وا بزاندری سمتی گه ورن. ◊ الحاشية: له هه موو شتیک، قهراخ و بیجاغ و دهور و بهری نه ملاو

نهولا.

الحشا: نهومی ژیر بمرده نهو دیو پیستی سک که

هه موو ناوسک دمگرتیهوه به جهرگو سپل و ریخولهو نهو شتانهوه ◊ الحشأ: زهوی رهش و

سوته مهرؤ که هیج خیر و بیریک لی بهیدا نه بین.

الْحَشْوُ: ناواخن. ◊ الْحَشْوُ مِنَ الْإِبِلِ: حوشتری

بچوک ◊ الحشوة: همرچی لهناو سکدا بین جگه له

بهزو پیو. ◊ الحشوة من الشاة: ناوسکی

مهرمهکه به. ◊ الحشوة من الناس: خویری هه تیو

مچه ◊ الحشئ: نهوکسهی نازاری ناوسکی

هه بین ◊ شتی وشک بوو، پوش و په لاش ◊

الحشبة: راخهرو لیقهی ناودار دهر بییهکی

کورته له فهروه یان له نیسفنج دروست دمگرت

نافرته له پیی دمکا بؤنهومی سمتی گوشتن

دیابرن.

حماً من الماء: تیر ناو بوو. ◊ احصاء: تیر ناوی کرد.

حَصَبُهُ حَصْباً: بمرده ورکهو شتی وای تیگرت.

حصص البعر بصدرة الأرض: حوشرمه که به سنگی زهوییه که می تاخت کرد تاله سهری بیخ بخوابو پالیکه وی. ۵ تحصص السریر وصره: کولکه که روتایه ووه بلاویو ووه. ۵ الحصاص: گل ۵ الححص الححص و الححص: نهو پیاهوی زور به دوی شت دا بگمړئ و شت ورد بکاته ووه.

حصد الزرع و النبات: گیاه و دغله که می به داس دروینه کرد. ۵ حصد القوم بالسيف: خه لکه که می به شمشیر گوشت و قاره برپی کردن. ۵ حصد الجبل: حبله که می توند باداو گشتی کرد، ۵ احصد الزرع: کشتو کاله که کاتی دروینه می هاتوووه. ۵ احصد الجبل: حبله که می گشت باداو زور به پتهوی دروستی کردوووه. ۵ احصد الزرع وصره: به مانا (حصده) دی. ۵ استحصد: توند و پتهوی کرد. ۵ الحصاد: به مانا (الحصد) دی ۵ الحصاد من الشجر: نهو دره خته یه که لای زور بی. ۵ الحصيد: کشتو کالی درواوه ۵ حصاد الألسنة: قسمو باسینک که بی ماناو سودو قازانج بی ۵ الحصد: داس و ماراغان ۵ نامیری دروینه، ۵ الحصد: بیرو بو چونی راست و دروست.

حصر الخيل: بوری میزی یان بوری هاتنه ووه درموهی شیری تنگه به ربوووه. ۵ حصر فلاناً: تنگی به فلان هه لچنی ۵ حصر الشيء: شته که می سمر زمیر کرد. ۵ حصر فلان حصراً: فلانکس سنگی توندبوو ۵ به خیل و زردبوو، ۵ حصر القاري: قورنان خوینه که زمانی گیراو وشه کانی بو دمرنه بران ۵ حصر بالسر: نهینی یه کانی شاردموه ۵ حصر فلان: فلانکس توشی گرفت بوو، پیسای بی نه کرا. ۵ احصر فلاناً: فلانکس می بهند کرد. ۵ احصر المرص و احصره

الحرف: نه خویشی یان ترسو و بیم رنگی به مردم و مابوونی له سمر کاره که می نی گرت ۵ احصر فلان: فلانکس توشی گیرانی ریخوله بوو ۵ حاصره: دمورهی داو هه موو لایه می نی گرت و نه بهیشت له شوینی خوئی دمر بچی. ۵ الحصار: بهت و زنجیری به ستنه و می و لآخ ۵ نهو شوینه می نادمیزادی تیدا بهند دمر کی ۵ الحصر: واته: کورت هه لئنان نیثباتی حوکم بو شته که و لادانی له شتی تر ۵ الحصر: میز گیران و پیسای گیران. ۵ الحصر: دست و دم و داوینپاک. ۵ الحصر: بی چکلدانه و تمنگه تیزه و توره ۵ الحصره: حه سیر راخهری جنراو ۵ الحصره: زهوی به رزینکراو. ۵ حصر فلان: کابرا رز دو چروک بوو.

حص الشجر حصاً: موومکانی تاشین. ۵ حص الشيء: شته که می رویاند. ۵ حص الشجر: قزه کانی هه لومرین ۵ حص الطائر و حص جناحه: بالنده که به ربوایی تنگه بوون هه لومرین ۵ حصه: بهشی خوئی بی دا. ۵ حاصه و حصاصاً: شته که می بهش بهش کرد هه مرگسه بهشی خوئی برد. ۵ حصص الشيء: شته که دمر که وت و رون بوووه. ۵ حصص الشيء: شته که می بهش بهش کرد. ۵ الحص: روت بووه تووک و قزی هه لومرین. ۵ حاصر الشيء: شته که بیان کرده جهند به شیک. ۵ تحصن فلان: قزی روتایه ووه. ۵ الاحص: پیاونیک که قزی زیاد نهکا، ۵ الحاصه: نه خویشیه که دمیته هوی قز هه لومرین. ۵ الحصاصه: نهو توله می به میومکه ووه دهمینی پاشی برینی.

الحص: بهش و بار، ۵ الحصيصة: نهو توک و کولک و موومیه دوی تاشین و هه لکه ندن کوبکریته ووه، ۵ حص الشيء حصافه: شته که پتهوو توکمه بوو که و کورتی تیدا نه بوو ۵ احصف الفرس وصره: نه سپه که بازی به هیزی هاویشت ۵ احصفت

الشَّيْءِ: شته‌ک‌هی پته‌وکرد ۵ اُحْصَفَ الْهَرُّ فِلَانًا: گ‌مرما کاری کرده سه‌رفلان و زیبک‌هی له پیست و جه‌سته‌دا په‌یداکردن. ۵ اُحْصَفَ الشَّيْءَ عَنْ كَذَا: شته‌ک‌هی له‌وه دوور خسته‌وه. ۵ اسْتَحْصَفَ اللَّسْرُ: ه‌ه‌وو و خویش ک‌و‌بون‌ه‌وه. ۵ اسْتَحْصَفَ عَلَيْهِ الزَّمَانُ: ر‌و‌زگار له‌گ‌ه‌ن فلان دا توندو تی‌ز بوو.

الحصاف: گ‌رووی وشک ۵ زیبک‌هی ب‌چوک.

حَصَنَ الْمَكَانَ حَصَانَةً: شوپنه‌که پاریزراو بوو، پته‌و‌بوو. ۵ حَصَنَتِ الْمَرْأَةُ حِصْنًا وَحِصَانَةً: نافرته‌که داوین باک بوو ۵ شوی کرد ۵ اُحْصَنَ الرَّجُلُ: پیاو‌م‌که ژنی هینا ۵ اُحْصَنَ الْفَرَسُ: ماینه‌که جوان و نه‌س‌بی بوو ۵ اُحْصَنَ الشَّيْءَ: شته‌ک‌هی پاراست. ۵ حَصَنَ الشَّيْءَ: به‌مانا (اُحْصَنَهُ) دئ. ۵ تَحَصَّنَ: پاریزگار و ه‌ه‌لاو شوروی بو‌ دروست کرد بو‌ نه‌وی بی‌پاریزئی. ۵ تَحَصَّنَ بِالْحِصْنِ: خ‌وی به‌شوروا ه‌ه‌لاکه پاراست. ۵ تَحَصَّنَتِ الْمَرْأَةُ: نافرته‌که داوین‌باک بوو. ۵ الْحَاصِنُ وَالْحَاصِنَةُ مِنَ النِّسَاءِ: نافرمتی داوین‌باک یان خاومن می‌رد. ۵ الْحِصَانُ: نه‌س‌ب.

الْحِصْنُ: ه‌ه‌لا، سه‌نگ‌م، ۵ اَلْحَصِينُ: شوینی قایم و پته‌و. ۵ الْحِصْنُ: ه‌ه‌لا. حِمَاهُ حِمَواً: مه‌نی کرد.

الْحَصَوُ: ژان یا بیج که به‌ریخ‌و‌له دا دین. ۵ حَصِيَتِ الْأَرْضُ حِصِيً: زه‌وییه‌که به‌رده ورده‌ی ز‌و‌ر‌بوون. حِصِيَّ الرَّجُلِ: پیاو‌م‌که توشی نه‌وه بوو به‌رد بکه‌ویته میزه‌لدانی‌ه‌وه ۵ اُحْصِيَ الشَّيْءَ: نه‌ندازی شته‌ک‌هی زانی ۵ حِصِيَ الشَّيْءِ

شته‌ک‌هی پاراست. ۵ تَحَصَّيْتُ: خ‌وی پاراست. ۵ اسْتَحْصَيْتُ: عمقل و نارم‌زوی ته‌واو بوو بی‌گ‌ه‌یی. اَلْحِصْيُ: به‌رده ورده ۵ ژماره‌ی ز‌و‌ر. ۵ الْحِصَاةُ: تاک له‌به‌رده ورده ۵ می‌ز خه‌س‌ت‌بوون‌ه‌وه له میزه‌لدان دا تا‌وای لی دئ و اد‌م‌زانی به‌رده ورده‌یه ۵ حِصَاةُ اللِّسَانِ: زمان‌پار‌وای. ۵ الْحِصْيُ: بی‌اوی عاقل‌مه‌ند. ۵ اَلْمَحْصَاةُ: به‌رده‌لان.

الشَّيْءِ: شته‌ک‌هی پته‌وکرد ۵ اُحْصَفَ الْهَرُّ فِلَانًا: گ‌مرما کاری کرده سه‌رفلان و زیبک‌هی له پیست و جه‌سته‌دا په‌یداکردن. ۵ اُحْصَفَ الشَّيْءَ عَنْ كَذَا: شته‌ک‌هی له‌وه دوور خسته‌وه. ۵ اسْتَحْصَفَ اللَّسْرُ: ه‌ه‌وو و خویش ک‌و‌بون‌ه‌وه. ۵ اسْتَحْصَفَ عَلَيْهِ الزَّمَانُ: ر‌و‌زگار له‌گ‌ه‌ن فلان دا توندو تی‌ز بوو.

الحصاف: گ‌رووی وشک ۵ زیبک‌هی ب‌چوک.

حَصَلَ الشَّيْءُ حِصْرًا: شته‌که مایه‌وه په‌یدا بوو. ۵ حَصَلَ عَلَيْهِ كَذَا: نه‌وی له‌س‌مر جه‌س‌پا و پی‌ویست بوو. ۵ اُحْصَلَ النَّخْلُ: خورما‌که نال و بو‌لی لی په‌یدا بوو یان ز‌و‌ر خورمای خراب و پ‌و‌چی تی‌که‌لاو بوو. ۵ حَصَلَ الشَّيْءُ وَالْأَمْرُ: شته‌ک‌هی یا کارم‌ک‌هی له وانی تر جیا کرده‌وه، ۵ حَصَلَ: ک‌وی کرده‌وه ۵ حَصَلَ الْعِلْمُ: زانیاری به‌ده‌ست هینا. ۵ حَصَلَ الْمَالُ: مال و سامانی ک‌و‌کرده‌وه. ۵ حَصَلَ الْكَلَامُ: رسته‌ک‌هی برده‌وه سه‌رینج و بناوان. ۵ تَحَصَّلَ الشَّيْءُ: شته‌که ک‌و‌بو‌ه‌وه جه‌س‌پا ۵ اَلْحَاصِلُ: نه‌و ز‌ی‌ه پالفته‌ک‌راوی‌ه‌ که‌له به‌ردی کانه‌کان جیا‌ک‌راوت‌ه‌وه ۵ حَاصِلُ الْمَوْضِعِ: پ‌و‌خته‌ی باسه‌که. ۵ اَلْحِصَالَةُ مِنَ الْحَبِّ: پالفته‌ک‌راوی گ‌ن‌م و ج‌و‌و نه‌و ج‌و‌ره شتانه. ۵ اَلْحِصَالَةُ: کیسه‌ی پاره ۵ قاصه‌ی پاره ۵ کیسه باخه‌ن.

اَلْحَصِلُ: خورمای نال و بو‌ل تی‌که‌وتوو ۵ اَلْحَصِيلُ: مال و سامانی به‌ده‌ست هاتوو باهرشتی‌کی تر په‌یدا کرابی ۵ اَلْحَصِيلُ: نه‌و کهسه‌یه گ‌لی کانه‌که د‌م‌ردین ۵ ه‌م‌روا نه‌و کهسه‌یه زیوم‌که له گ‌ل و به‌ردی کانه‌که جیا دم‌کاته‌وه ۵ اَلْمَحْصَلُ: بی‌ژینگ، ۵ اَلْمَحْصَلُ: به‌مانا (الحاصل) دئ ۵ باقی مانده‌ی شت ۵ پالفته‌ ک‌راوی شت.

حَضَرَ الْأَمْرَ بَحْر: راوو بۆ چوونی جوانی
دمبارهی هه بوو. ◊ أَحْضَرَ الْفَرَسُ أَوْ الرَّجُلُ:

ئەسپەکه یان پیاوکه له کاتی رویشتن دا بازی
دا ◊ أَحْضَرَ الشَّيْءَ: شتەکهی هینا نامادهی کرد.

◊ أَحْضَرَ الشَّيْءَ فَلَانًا: بەفلانکەس شتەکهی
هینا. ◊ أَحْضَرَ ذَهْنَهُ لِلْأَمْرِ: سەرنجی ڕاکێشا بۆ

لای کارەکه. ◊ حَاضِرَ الْقَوْمِ: لێگەڵ قەومەکه
دانیشتو دهرسی دا دان، قەسەی بۆ کردن. ◊

حَاضِرَ خَصْمَهُ: لێگەڵ بەرامبەرەکهی دا دانیشتو
ئەژنۆیان پێکەوه نان و دەستیان کرد بەدەمه

دەمی. ◊ حَضَرَ الشَّيْءَ: نامادهی کرد ◊ حَضَرَ الدَّرْسَ:
وانەکهی له زینهنی خۆی دا ناماده کرد. ◊ أَحْضَرَ

الْمَكَانَ: لەو شوێنە دا نیشتهجێ بوو. ◊ أَحْضَرَ:
کەوتە گیانەلاووه. ◊ تَحَضَّرَ: نامادبوو ◊

رەوشتو دابو نەربیتی شارەستانیانی هەلگرت
◊ اسْتَحْضَرَهُ: داوای نامادبوونی کرد. ◊ اسْتَحْضَرَ

الْفَرَسَ: بازی بەئەسپەکه دا. ◊ اسْتَحْضَرَ فُلَانًا
المسائل والمعاني: فلان مەسەلەو زانیاریەکانی

بیر خۆی هینایهوه. ◊ حاضر البديهة: زوو لەشت
حالی دەبی. ◊ الحاضرة: قەومێکی دانیشتوو له

ناوهدانی یەك دا. ◊ حاضرة الشيء: نزیك بەو
شته ◊ الحضار: جوړنیکه له رویشتنی وڵاخ،

جوړه رەوتنیکه. ◊ الحضار من الأبل: حوشری به
هیزو خۆشپەمو ◊ الحاضرة: نیشتهجێ بوون له

ناوهدانی و شاردا.

الْحَضْرُ: شارو گوندو شارۆچکه ◊ الْحَضْرُ: رویشتنی

بەباز. ◊ الْحَضْرَةُ: حازربوون ◊ الْحَضْرَةُ: بێرێك
لەقەوم و خوێش، یان گروپێك كه خۆیان بۆ

شەڕ نامادەکردبێ ◊ پێشمتای سوپا ◊ الْحَضَار:
ئەومیه هەنگاوی بەهێز بەاوی، ◊ حاضر المرب:

خێڵێکن له عەرەب بۆ رویشتن بەناو بانگ
بوون ◊ الْحَضْرُ: شوینی شت ئی دەرھێنان ◊ ئەو

حَضَاتُ النَّارِ حَضًا: ناگرەکه هەلگرساو بلیسە
سەند.

حَضًا النَّارَ: ناگرەکهی داگیرساندو خۆشیکرد. ◊
حَضًا الْحَوَادِثَ الْمَهْرَمَ: روداوەکان خەمو

خەفەتیاں هینا. ◊ احضنا النار: بەمانا (حَضَاهَا)
دئ. ◊ الْحَضَاءُ: بلیسە ناگر. ◊ الْحَضِيءُ: زۆر

سپی، ◊ الْحَضَاءُ: مقاش، کۆلەهوز.

حَضِبَ النَّارَ حَضِبًا: دارو چیلکەي خستە ناو
ناگرەکه بۆ ئەوهی زیاتر بلیسە بسێنێ ◊ تَحَضَّبَ

الرجل: ئەو پیاوه رینگای ناخۆش و هەلنێرو بێر
کەندو لەندێ گرتە بەر لەبەر نزیکی، ◊

الْحَضْبُ: داری سوتاندن ◊ سوتەمەنی.

حَضَجَ عَنِ الطَّرِيقِ: لەرینگاکە لای دا ◊ حَضَجَ بِالْشَيْءِ
الْأَرْضَ: شتەکهی بەزەوی کێشا. ◊ حَضَجَ بفلان

الْأَرْضَ: فلانکەسی بەزەوی دا داو خستی. ◊
حَضَجَ كَلَامَهُ وَبِهِ وَفِيهِ: هەسەکی کورت کردموه ◊

أَحْضَجَ الْجَمْعُ رُغْبَهُ: حوشرەکه یان وڵاغەکه
لەسەر لا کەوت بێخی خوارد ◊ أَحْضَجَ عَلَيَّ

الشيء: بەسەر شتەکه دا بلاوکرایهوه.

الْحَضِجُ: ئەومیه به زەومیهوه بنوسی ◊ ئەو قورپو
لێتەیه بەمبکی حەوزی ناووه دەنوووسی ◊

المِحْضَاجُ: دارنیکه بەئەندازەي کلکە پاچو بچوکت
جەل شۆر که جەل دەشوا بەوداره له جەلەکان دەدا

بۆ ئەوهی زوو چلکەکهیان ئی بێتەوه.

حَضَرَ فُلَانٌ حَضْرَةً: فلان لەناوهدانی دا نیشتهجێ
بوو ◊ بوو بەشارستانی. ◊ حَضَرَ الْغَائِبَ حَضْرًا:

پیاوه نادیارەکه هاتەوه، گەراپهوه. ◊ حَضَرَ
الشيءَ وَالْأَمْرَ: شتەکه هات، بەیدا بوو. ◊ حَضَرَتِ

الصَّلَاةَ: کاتی نوێژ هات. ◊ حَضَرَ عَنِ فُلَانٍ: له
جیاتی فلانکەس ئەم ناماده بوو. ◊ حَضَرَ الْمَجْلِسَ

وغيره: نامادهی ئەنجومەن و کۆبونەومەکه بوو. ◊

حَطَبَ حَطْبًا: داری سوتاندنی کؤگردنمهوه. ◊ **حَطَبَ** في جبل فلان: یارمتهی فلانی داو کهوته سر بیرو باومری نهو. ◊ **حَطَبَ** علينا بخر: ههولی خیرو خوشی بؤ دابن. ◊ **حَطَبَ العنب:** وشکه ن و بیژوله کانی له دار میوه که کردهوه ◊ **حاطب لیل:** نهو کهسهی گوئ نهداتی هرجی بهسمرزاری دابن بیلی. ◊ **حَطَبَ المکان حَطْبًا:** نهو شوینه داری زور بوو. ◊ **احطَبَ المکان:** بهمانا (حَطَبَ) دئ. ◊ **احطَبَ الکرم:** داری میوه که شیایو نهومیه بکریته داری سوتاندن. ◊ **احطَبَ المطر الزرع:** سوتاندنی کؤگردنمهوه. ◊ **احطَبَ المطر الزرع:** بارانه که کشتو کاله کهی له بیخ دمرهینا. ◊ **استحطَبَ الکرم:** توله میوه کان وشک بوون و شیایو نهومن بپریرین و بکریته سوته مهنی. ◊ **الحطاب:** نهو توله میوانه که سالانه له داره میوه که دمپریری پیی ده لئین: میولاک. ◊ **العصَب:** هرجی وشک بوویی له لوق و پویی درخت و توله میو و کشتو کال ◊ **الحطاب:** دار گرد که رموه، دار فروش، ◊ **المحطَب:** بیور، تهور ◊ **حَطَطَ في عمله** ار مثنیه: په له ی کرد له کاره کهی دایان له ریش دا یان کهوته خوار، بهر یووه. ◊ **حَطَرُهُ حَطْرًا:** خستی، کیشای به زموی دا. ◊ **حَطَرُهُ بالنبل:** تیری پیوه نان، تیره بارانی کرد. ◊ **الماطرة:** برنده ◊ **حَطَّ فلان حَطًّا:** فلانکس دابهزی نیشه جی بوو.

حَطَّ السفر: نرخ دابهزی کالاً هرزان بوو. ◊ **حَطَّ في عرض فلان:** تانهی له ناموسی فلان دا له ریزو نرخ ی داشکاند سوکاپه تی پی کرد. ◊ **حَطَّ الرجة:** دم و چایو زیبکه یان دمردان. ◊ **حَطَّ الثیء:** شته کهی داگرت ◊ **الحطاب:** نهو توله میوانه که سالانه له داره میوه که دمپریری

خیل و هو بمان ده چنه سر ناویک و لی دهمینمهوه ◊ په ره کاغهنیکه روداویکی تیدا دهنووسری له کؤتایی دا چمند که سیک واژوی دمهکن ◊ **المحضر:** کاربه دستیکه سه رمنجامی بریاری دادومر بلا و دمکاته وه ◊ **المحضر من الاشیاء:** نهو شته یه زوو تیک بچی و بغه وتی. ◊ **حَضْرَمَ في كلامه:** لهنگی و زمانخواری به قسه کانیه وه دیار بوو. ◊ **حَضْرَمَ الثیء:** شته کهی تیکه لاو کرد. ◊ **الحَضْرَمی:** همر که سیک خه لکی (حضرمت) بی، ◊ **حَضُّهُ على الأمر:** هه لئنا بؤ کردنی کاره کهی ◊ **حَضُّهُ على الأمر:** هه لی ناو به جه خته وه داوی لی کرد کاره که بکا. ◊ **تعاضراً:** نهو کؤمه له یه کتیران هه لئا بؤ نمنجامدانی کاره که.

الحضض: هیج ◊ **الحضض:** چال و زلکاو ◊ ههر شوینیک له زموی که نرم بی ◊ **الحضیضة:** نهوی له توانا دابی ◊ **حَضَّتْهُ حَضْنًا وحضانة:** خستی به ژیر جاودیری و ژیر بالی خو یه وه ◊ **الحاضنة:** دایه ن ◊ نهو نافرته ی له شوینی باوک و دایک نه رکی به خویو کردنی زاروک له نه ستو ده گری. ◊ **الحضن:** باومش، سینگ تا دمکاته خوار ناو که وه. ◊ **الحضن من کل شیء:** نه ملاو نهو لای شته.

حضا النار حَضْرًا: ناگره کهی هه لگیر ساند.

حَطَّ به الأرض حَطًّا: به زموی داداو خستی. ◊ **حَطَّ الرجل:** به بهری دست ی پانه و پان به پستی پیایو کهی کیشا. ◊ **حَطَّ الثیء** ربه: شته کهی پال پیوه ناو هاو پستی، شته کهی له ولادا و دا کؤکی لی کرد ◊ **الحطء:** پاشماوه ی ناو له بنکی په رداخ و قاپ دا ◊ **الحطیء من الناس:** هه تیو مچه ◊ **الحطیئة:** پیایو کورته بالاً ◊ پیایو رو خسار ناشیرین.

للماء: ناوی خوْش و گوارا ◊ الحَطَامُ من كل شيء: نهومی هه‌لدموژی و وشکه‌ل دمبی.

الْحَطَمُ: دهردیکه توشی قاجی ولاح دمبی، سمی دمه‌لشن و ناتوانی بپوا. ◊ الْحَطَمُ: شوانی توندو تیزو دلرِهق له‌گه‌ل نازه‌له‌کانی دا. ◊ الْحَطَمُ من الجبل: دهربه‌ندی کیو ◊ الْحَطَمُ: زور خورنیک که تیر نه‌خوا. ◊ الْحَطْمَةُ وَالْحَطْمَةُ: سالیکی قاتو قری و گرانی. ◊ الْحَطْمَةُ: کوین، بهرد شکن، ◊ الْحَطْمَةُ: شوانی توندو تیز له‌گه‌ل نازه‌له‌کانی دا. ◊ الْحَطْمَةُ من الأبل والغنم: نمو حیوان و نازه‌لانه‌ن که به‌قاجه‌کانیان گیاو گه‌لا وردو خاش دمکه‌ن گیره‌ی دمکه‌ن و دمیخون ◊ الْحَطْمِيَّةُ من البروج: زریکی پته‌وو بان و بوز که شمشی‌ر بشکینی. ◊ الْحَطِيمُ: نمو پوش و په‌لاشه‌یه که سالی به‌سهردا دیته‌وهو وشک وورد بووه ◊ إْحَطْرُطِي: بای کرد. الحَطَا: نه‌سپی گه‌وره. ◊ الْحَطْرَاءُ من الغنم: نازه‌لی سوور.

حَطَبَ حَطْبًا: گوشتی گرتو هه‌له‌و بوو ◊ الْحَضْبُ من الرجال: کورته بالاو ورگ زل ◊ ره‌وشت زیرو توندو تیزو بی چیکلدانه.

حَطَرَ الرجلُ: بیاومکه ناماده باشی خوی و مرگرت شوینی بو نازه‌له‌کانی بنیات نا بو نهومی تییدا بجه‌وینه‌وه ◊ حَطَرَ عليه: دست به‌ستی کردو فورومتینه‌ی له‌سهر دانا ◊ حَطَرَ الشيءَ: شته‌که‌ی لی هه‌دمغه کرد ◊ حَطَرَ الماشيةَ: نازه‌له‌که‌ی به‌ند کرد، له ناو گه‌وره که نه‌یه‌یشت بپرواته دهرموه. ◊ أَحَطَرَ: زورو شوینی چه‌وانه‌وه‌ی بو که‌سانی دیکه دروست دمکرد. ◊ حَطَرَ: زیادهره‌وی کرد له‌دابینکردنی شوینی چه‌وانه‌وه‌ی بو غمیری خوی. ◊ أَحَطَرَ: شوینی چه‌وانه‌وه‌ی بو خوی بنیات نا. ◊ الحَطَارُ: همر

پیری ده‌لین: میولاک. ◊ حَطَّ زره: تاوانی لی داگرتو له کولی دامالین. ◊ حَطَّ السيفُ: نرخی ههرزان کرد. ◊ حَطَّ الدَّيْنُ: همرزمکه‌ی له‌سهر لابرد. ◊ حَطَّ الشيءَ: شته‌که‌ی دانا. ◊ إْحَطَطَهُ: دابه‌زی و سه‌رموژی‌ر بووه ◊ اسْتَحَطَّ لثأماً و زراً: له تاوانه‌کانی فلانی که‌م کردموه. ◊ الحَطَانُط: نادمه‌یزادی بچوک و کورته بالاً ◊ الحَطَاط: رونه‌که‌ره ◊ زیبکه‌ی دم و چاو. ◊ الحَطَاطُ: بوینی ناخوش. ◊ الحَطَاطَةُ: کمه‌نیزمکی بچوک. ◊ الحِطَّةُ: داوی لیخوشبون له‌تاوان ◊ الحَطْرُوطُ: شوینی دابه‌زین ◊ هه‌فتیانه. ◊ الحَطِيطُ: به‌مانا (الحطائط) دئ ◊ الحِطِيَّةُ: نمو بره‌ پاره‌یه‌ی له کۆتایی حیسابکردن دا چاو پۆشی لی دمکری و دمکریته سه‌ماح، ◊ أَلْحَطُطُ: شوینی دابه‌زین و تییدا مانه‌وه ◊ المحطوط: شمشی‌ری تیز ◊ النَحْطُوطَةُ: که نیزمیه‌کی هه‌دو بالاً جوان و شوخ و شنگ.

حَطَمَ الشيءَ حَطْمًا: شته‌که‌ی شکاند ◊ حَطَمَ الأسدُ الماشيةَ: شیرمکه نازه‌له‌که‌ی تیک شکاند. ◊ حَطَمَ الناسُ بعضهم بعضاً: خه‌لکه‌که پاله په‌ستویان کردو هه‌ندی‌کیان نه‌زیه‌تی هه‌ندی‌کیان دا. ◊ حَطَمَ حَطْمًا: به‌هوی نه‌خوشی یان پیری کزو لاواز بوو. ◊ حَطَمَتِ الدابةُ: نازه‌له‌که توشی سم قلیشان بوو. ◊ أَحَطَمَتِ الأرضُ: زه‌وییه‌که وشکه‌لو پرزو پالی زور بوو. ◊ اسْحَطَمَ الناسُ عليه: خه‌لکه‌که گه‌له کومه‌کیان له‌سهر کرد. ◊ تَحَطَمَتِ الأرضُ: زه‌وییه‌که هه‌لومری به‌هوی زور وشکبوونه‌وه‌ی. ◊ تَحَطَمَ البيضُ عن الفراخ: هیلکه‌که بیس بسو بی‌چووی لی هاته‌دمر بی‌چومکه سه‌ری له هیلکه جووفا. ◊ الحاطرم من السنين: سالی قاتو قری و گرانی. ◊ الحاطرم من

حَفَدَ الرَّجُلُ وَغَرَهُ: پیاومکه پهله‌ی کرد له‌کارمکه داو زو رابهرپارند. ◊ أَحْفَدُ الدَّابَّةَ: ولاغهمکه تاودا بؤ خیرا رُویشتن و همنگانوانی خیرا. ◊ الحَفَادُ: یارمه‌تیدمر ◊ خزمه‌تچی ◊ کورپی کورپی، کورپی کچ واته: مندالی مندال، ◊ الحَفید: کورپی کورپی، کورپی کچ. ◊ حَفَرْتُ اسنانه حَفَرًا: ددانی خراب بوون بنکیان کرمؤل بوو.

حَفَرَ عَنِ الشَّيْءِ: لماناو زهویبه‌مکه دمستی کرد بهمه‌لکولین و بهدوا داجون و بشکنین بؤ نه‌وهی شتمکه بدوزیته‌وه دمزی بینتی ◊ حَفَرْتُ ثَرِي فلان: دمرباره‌ی فلانکس توپزینه‌وهی نه‌منجام دا بزانن پیاویتیکی چؤنه و چیه. ◊ حَفَرَ الثَّنِي: چالیتیکی له‌شتمکه کرد، ◊ حَفَرَ المَرَضَ وَغَرَهُ فلانًا: نه‌خوشی فلانی لاوازی کرد. ◊ أَحْفَرُ فلان: فلانکس نیسی له چاله‌که دا کرد به‌پاچ و هولنگ. ◊ أَحْفَرُ الصَّبِيِّ والحَيْرَانِ: منداله‌که ددانی چهوت ساهلی کهوتن ◊ حَافَرٌ: زیدمرومی کرد له هه‌لکه‌ندن دا ◊ أَحْفَرٌ بَكْنَا: به‌وشته زهوی هه‌لکولتی. ◊ أَحْفَرٌ عَنِ الشَّيْءِ: به‌مانا (حَفَرٌ) دئی. ◊ أَحْفَرُ الشَّيْءِ: شتمکه‌ی هه‌لکولتی. ◊ حَفَرْتُ السَّيْلَ: لا‌هاومکه زهوی دا دری. ◊ حَفَرْتُ البَیْرَ: بیرمه‌که نه‌ملا و نه‌ولای دا خوران و له‌سرموه بؤ خواره‌وه دیوارمکانی (قهراخه‌کانی) دا روخان. ◊ الحَاوِرُ مِنَ الدَّرَابِ: سمی نازمه‌ل و ولاخ ◊ الحَفَارَةُ: پیشه‌ی هه‌لکولین. ◊ الحَفْرُ: نه‌و شته‌ی چال کرابی ◊ بیریک زیاد له نه‌ندازه‌ی خوی پان کرابی ◊ الحَفْرَاءُ: هولنگ و پاچ و شتی له‌و جوژه ◊ الحَفْرَةُ: چال. ◊ الحَفَارُ: که‌سیکه پیشه‌ی زهوی چال کردن بی، به‌زوری بؤ گوژر هه‌لگمن به‌کاردئی ◊ الحَفَارَةُ: نامیریکه به‌زهوی دا دمرواته خوار به‌کاری دمهنین بؤ دوزینه‌وهی نه‌وت و شتی‌وا

شتیک بکه‌ویته نیوان دوو شته‌وه، پهرژین و شورای باخ ◊ زهوی شورا بؤ کراو. ◊ الحَفِيَّةُ: ته‌ویله و ناغمل و گهور ◊ مشتاخ‌ی خورما. حَفَّ حَفًّا: شانسی باشی همبوو ◊ الحَفُّ: به‌مش و بار ◊ به‌خت و شانسی، ◊ الحَفِيُّ: به‌خت دار. حَفَّلَ فلان حَفْلًا: له‌بهر نازار یان له‌بهر رقو کینه قاچی نه‌بوو بیرو، واته: له رقا یا له‌بهر نازار قاچی عمرزی نه‌دمگرت. ◊ حَفَّلَ فلانًا حَفْلًا: مه‌نمی فلانی کردو نه‌یه‌یشت به‌ نامانچی خوی بگا. ◊ حَفَّلَ علیه: ته‌نگی بی هه‌لجنی. ◊ حَفَّلَ فلان حَفْلًا: فلان رُژدو چروک بوو. حَفَّلَ فلان حَفْرًا: فلانکس که‌میک رُویشت.

حَفَّي عِدَّ نَاسٍ حَفْرَةً: لای خه‌لگی رپیزی به‌میدا کرد ◊ أَحْفَاءُ: پله‌و پایه‌ی به‌رز کردموه‌و له خوی نریک کردموه. ◊ أَحْفَاءُ بَكْنَا: پیاومتی له‌گه‌ل کرد به‌وهی نه‌وهی بؤ نه‌منجام دا. ◊ أَحْفَى فلانًا علی فلان: فلانکسی به‌سمر فلانکس دا پاساو دایه‌وه زیاتر روی‌دا به‌ نه‌ویان ◊ أَحْفَى: پله‌و پایه‌ی به‌رزبووه. ◊ الحِفَّةُ: پله‌و پایه‌و ریز ◊ الحَفْرَةُ والحَفْرَةُ: تیرو که‌وانیتیکی بجوکه به‌ نه‌ندازه‌ی باسکی ئاده‌میزاد مندال به‌کاری دمهنین بؤ فیر بوونی تمهنیک و تیر هاویشتن. ◊ الحَفِيَّةُ - الحَفِيَّةُ: نه‌و نافرته‌یه له‌هی تر خۆشه‌ویست تربین.

حَفًّا حَفًّا: گولله‌ی پیوه ناو خستی.

حَفًّا بِه الأَرْضِ: له‌سمر زهوی ته‌ختی کرد.

الْحَفَا: گیا به‌رم‌دایه ◊ رومکیکه گه‌لاکانی پانن له رُوژگاری کون دا بؤ نووسین به‌کار هاتووه.

حَفَفَ: دننگی لیوه هات.

حَفَفَ الرَّجُلُ پیاومکه گوزهرانی ته‌نگ بوو.

حَفَفَةُ الشَّيْءِ حِفْظًا: شته‌ک‌هی پاراست و چاودیبری کرد. ◊ حَفَفَ الْمَالَ: مال‌ه‌ک‌هی پاراست ◊ أَحْفَظُهُ: رفی هه‌ئساند. ◊ حَافِظٌ عَلَى الشَّيْءِ: عَافِظَةٌ وَحِفَاظًا: چاودیبری شته‌ک‌هی کردو پاریزگاری نی کردو، به‌ردموام بوو له‌سەر شه‌نجامدانی ◊ حَفَفَهُ الْعِلْمُ وَالْكَلَامُ: وای نی کرد زانسته‌ک‌ه له به‌ریکاو قسه‌کان له دلی خوئی دا جین بکاته‌وه‌و له‌بیری نه‌چنه‌وه. ◊ احْتَفِظَ الشَّيْءَ، لِنَفْسِهِ: رشته‌ک‌هی تاپه‌مت کرد به‌خوئی‌ه‌وه. ◊ تَحَفَّظَ عَنِ الشَّيْءِ، رَمَنَهُ: خوئی له شته‌ک‌ه پاراست. ◊ تَحَفَّظَ بِالشَّيْءِ: گرنگی به شته‌ک‌ه‌دا. ◊ تَحَفَّظَ الْكِتَابَ: ماوه‌و وزمه‌کی زوری خهرج کرد بو شه‌وهی به‌ش دوا به‌ش کتیه‌ک‌ه له‌به‌ر بکا. ◊ تَحَفَّظَ عَلَيْهِ: پاراستی. ◊ اسْتَحَفَّظَهُ الشَّيْءُ: داوای نی کرد شه‌و شته‌ پاریزگاری بکا. ◊ اسْتَحَفَّظَهُ لَهُ: کردیه شه‌میندار به‌سه‌ریه‌وه‌و به‌شه‌مانت لای دانا. ◊ الْحَافِظُ: حهره‌س و چاودیبر ◊ الحَافِظَةُ: هیزو توانابه که ناده‌میزاد ده‌توانن به‌هویه‌وه شه‌وهی هیزو و هم‌هی دهرکی ده‌کا له معانی شه‌و له‌به‌ری بکاو کاتی پیویست به‌سه‌ر روبه‌ری میشکی دا بینمه‌وه، پیشی دمگوتری (الذَّاكِرَةُ) ◊ الحِفْظَةُ: رق هه‌ئسان ◊ خاوه‌ن غیرت و پیاو‌متی و ناموس و شه‌رف بو شه‌افرمتی خزم و عه‌شیرمتی. ◊ الحَفِيزُ: ناویکه له ناوه جوانه‌کانی خودا ◊ شه‌میندارو کار به‌ده‌ستی ده‌ستپاک ◊ الحَفِيزَةُ: رق و توپمی ◊ ده‌مارگیری ◊ ترس و خو‌پاریزی ◊ الحَفِيزَةُ: کیسه باخه‌ن بو پاره، یان جان‌تا بو کتیبی هوتابخانه‌و جل و به‌رگ و شتی له‌و جوړه.

حَفَا الطَّعَامَ: کیشته‌ک‌ه وشک بوو جه‌ور نه‌بوو، ◊ حَفَّ شَعْرَةً أَوْ رَأْسَهُ: موی ریشی یان قزی سه‌ری زا‌کاو به‌رش و بلاو بوو له‌به‌ر شه‌وهی روئی نی

الطَّلُ: بیریکه زیاد له شه‌ندازه پان کرابن ◊ گور. ◊ الحَفِيءُ: به‌مانا (الحَفِيءُ) دئی ◊ هه‌روا به‌و نامیرمش ده‌گوتری که به‌کاری ده‌هینن بو دوزینه‌وهی ناثار. ◊ الحِفَارُ: بیل و خاکه‌ناز ◊ هه‌روا هه‌رشتیک زمو پین هه‌لگو‌لدری. ◊ حَفَرُهُ حَفْرًا: له‌دواوه پالی پیوه‌نا، جا به‌ه‌اویشتن یان به‌ر‌ویشتن و رادان.

حَفَرٌ فَلَانًا بِالرَّمْحِ: له فلان‌ک‌ه‌سی دا به‌رمب، ◊ حَائِزَةٌ: لیلی نزیک که‌وته‌وه‌و شه‌زئوی به شه‌زئو‌منا. ◊ تَحَفَّرَ فِي جِلْسَتِهِ: له دانیشه‌نه‌ک‌هی دا ملی خوئی هیت کردبو‌وه‌و ترسیکی هه‌بوو، دلنیا نه‌بوو. ◊ حَفَسَ الْفَرَسُ: شه‌سپه‌ک‌ه که‌وته‌ه‌ر‌ویشتن و جوان روئی. ◊ حَفَسَتِ السَّاءُ: ناسمان تاوه بارانیک‌هی به‌خوپمی باراندو و مستایه‌وه. ◊ حَفَسَ فِي الْأَمْرِ: گرنگی به‌کارمه‌ک‌ه‌دا. ◊ حَفَسَ الْمَطْرَ الْأَرْضَ: باران رومکه‌ک‌هی له زمو و مدمرنا. ◊ حَفَسَ لِفَلَانٍ الرَّوْدَ: خو‌شه‌ویستی و نیخلاصی خوئی بو نواند. ◊ حَفَسَ السَّيْلَ الرَّادِي: لافاوه‌ک‌ه له دۆله‌ک‌ه‌دا کؤبو‌وه‌و و پری کرد. ◊ الحَفْسُ: خانووی خراب (هؤخیلکه) که هه‌لاش و زمو لیک نزیک بن ◊ احفأش الأرض: سوسه‌مارو قالونجه.

حَفَسَ الشَّيْءَ حَفْصًا: کؤی کردموه. ◊ حَفَسَ مِنْ يَدِهِ: له ده‌ستی فری دا. ◊ الحَفَاصَةُ: هه‌ر شتیک کؤ بکریته‌وه. ◊ الحَفْصُ: خانووی بجوک ◊ تورمه‌ک‌ه‌ک‌ه له پیست دروستکرابن ◊ بیچوه شیر، ◊ حَفْصَةٌ: که‌متیار، هه‌لو. ◊ الحَفْصَةُ: تورمه‌ک‌هی دروستکراو له پیست (هه‌مه‌بانه).

حَفَسَ الْعُودَ حَفْصًا: شوپکه‌ک‌هی جه‌مانده‌وه. ◊ حَفَسَ الشَّيْءَ: شته‌ک‌هی فری دا. ◊ الحَفْصُ: که‌ل و په‌ل ناو مال ◊ الحَفِيزَةُ: شانکه هه‌منگ بنیاتی دهنی و هه‌نگوینی تیدا دروست ده‌کا.

نهدابوون. ◊ حَفَا السَّمْعُ: زۆر بهی بیستنی له دهست دا. ◊ حَفَا الشَّيْءَ حَفِيفًا: دهنکیکی ئی هات و مکوو دهنکی بالی بالنده ◊ حَفَا الشَّيْءَ حَفَاً و حَفَافًا: بدموری شتهکهدا سوڤایهوه ◊ حَفَا شَعْرَةً و لَحِيَةً و شَارِبَهُ: موومکانی جهستهی و ریشی و سمیلتی تاشین. ◊ حَفَّتِ الْمَرْأَةُ وَجْهَهَا: ئافرتمهکه گهندهموو موی دهم و چاوی هه لگرتن. ◊ حَفَّتْهُ الْحَاجَةُ: ئاتاجی توش هات. ◊ أَحَفَّ رَأْسُهُ: ماومهکی زۆر روونی له قزی سمی نهدا. ◊ أَحَفَّ الْهَيْرَانُ: نازه له کهی رویند تا دهنکی رویشت. ◊ أَحَفَّ الثَّرْبُ: قوماشه کهی چنی. ◊ أَحَفَّ فُلَانًا: به خرابه باسی فلانکهسی کرد. ◊ حَفَفَ فُلَانٌ: فلان: فلانکس مال و سامانی کهم بووه زیانی زیرو نا خووش بووه ◊ حَفَفَ الْمَرْأَةُ وَجْهَهَا: ئافرتمهکه زیندمووی کرد لهدهم و چاو هه لگرتن و خو ئارایش کردن دا. ◊ حَفَفَ الثَّرْبُ: قوماشه کهی چنی. ◊ أَحَفَّتِ النَّبْتُ: رومکه کهی پارچه پارچه کرد. ◊ أَحَفَّتِ الطَّعَامُ: خواردنه کهی خوارد. ◊ اسحف الشئی: شته کهی پارچه پارچه کرد. ◊ الحافان: نمو شته به دهوری شتیکی تر بدا؛ ◊ الحِفَافُ: (حفاف الشئی): نمو شته به که دهوری شته کهی داوه له نامیزی گرتووه ◊ حِفَا الشئی: دولای شته که ◊ الحِفَاةُ: نمو توك و قزمیه که له سهرو ریشی چهورنه کراو هه لدمووی.

أَحَفَّ: شهپهتهی جولاً.

أَحَفَّفَ: پیدایهستی ◊ الحِفَافُ: نمو کهسهی دهم و چاو هه لگرتی، سهرو ریش دهناش ◊ گوشتی ژیر چۆله مه. ◊ الحِفَانُ: زیندمووی به کۆله ◊ الحِفَةُ: نهوهی له شتیکی تر کرابهتهوه ◊ مهکوکی جولاً ◊ الحِفَةُ: دارنکه و مکوو شمبیر جولابهکاری دینی بۆشه بیته پهتوودان. ◊ الحِفِيفُ مِنَ النَّبَاتِ

و الكلا: گیاوو لهومری وشک. ◊ الحِفَةُ: کهزاومه که گومبهزی نه بی ئافرتم ده چیه ناویهوه له کاتییک دا که له سهر پهشتی حوشترمه که نمو کهزاوه قایم کراوه. ◊ أَلْحَفُرُنُ: که سیکه زیانی زیرو تهنگ بی ههزارو ئاتاج بی.

حَفَلَ الدَّمْعُ: فرمیسه که زۆر بوون. ◊ حَفَلَ السَّمَاءُ: ئاسمان بارانه کهی زۆر به خوڤه بوو. ◊ حَفَلَ الشَّيْءُ بِالشَّيْءِ: نمو شته بهو شته په بوو ◊ حَفَلَ فُلَانٌ اللَّبَنَ فِي الضَّرْعِ: فلانکس شیرمه کهی له گوانی نازه له که کۆکردموه ◊ حَفَلَ النَّاقَةُ: حوشترمه کهی چمند روژنیک نه دۆشی بو ئهوهی شیرمه که له گوانهکانی دا کۆ ببهتهوه. ◊ حَفَلَ الشَّيْءُ: شته کهی دهرخست جوانیهکانی ئاشکرا کردن. ◊ حَفَلَ الْجَارِيَةُ: کهنیزمه کهی رازاندموه. ◊ إِحْفَلُ الشَّيْءِ: شته که کۆبووموه ◊ إِحْفَلُ بِالْأَمْرِ: گرنگی به کارمه کهدا. ◊ إِحْفَلُ بِفُلَانٍ: پهیزی فلانکهسی گرت و گرنگی پهی دا. ◊ تَحَفَّلَتِ الْمَرْأَةُ: ئافرتمه که خوی جوان کرد. ◊ الحافلة:

بارهه لگرتی دریزه به گازو بهنزین دهرپوا.

الحِفْلُ: کۆمهلی زۆر گریبوموه ◊ الحِفْلَةُ: جوانی رازاندنهوه ◊ ناههنگ گهیران، به خیر هاتن ◊ الحِفْلُ: زۆر ◊ الحِفْلُ: شوینی ناههنگ گهیران و کۆبونوهوه. ◊ الحِفْلُ: شوینی کۆبوونوهوه ◊ ئهنجومهن.

حَفِنَ الشَّيْءَ حَفْنًا: به بهری دهستی گرتی، ◊ حَفِنَ:

به مهردو دهستی شته کهی بادا ◊ حَفِنَ الْمَاءَ عَلَى رَأْسِهِ: به مست ناوی کرد به سهری خوی دا.

حَفِنَ حَفْنًا: که رویشت قاجی و مرسوڤاند و مکوو نهوهی گلیان په هه لکهمن. ◊ أَحَفَنَ مِنَ الشَّيْءِ: زۆری لهو شته کرد، هه لگرت، خوارد... ◊ أَحَفَنَ الشَّيْءِ: بو خوی هه لگرت، تابهتهی کرد

به خوږه وه. ◦ اَحْتَفَنَ الشَّجَرَةَ: دره خته که ی له
پیشه وه هه لکه مند. ◦ اِحْتَفَنَ فُلَانًا: دهمستی خسته
زیر ره فیچکیه و مو جهوای دا. ◦ اَلْهِنَةُ وَالْهِنَةُ:
لویچیک یان مستیک له مهر شتیک بی ◦ حفا
رحفا به: ریژی گرت.

حفا شاربته: سمیلی زور کورت کردموه.

حَفِي حَفَا: به پیخواسی به بی نه وهی نعمل یا
خوفی له بی دا بی رویشت ◦ حَفِيَتِ الْقَدَمُ وَالسَّخْفُ
وَالْحَالِرُ: پیستی حاجی به ره حاجی به رسمی
له بهر زور له مهر رویشتن تمک بوو.

حَفِي إِلَيْهِ فِي الرَّصِيَةِ: له و مسیبه تنامه که ی دا زیاد
له بهشی خوئی بو دیاری کرد. ◦ اَخْفَى فُلَانٌ:
فلانکس بهری سمی نازه له که ی تمک بوو به
هوئی زور له مهر رویشتنه وه. ◦ اَخْفَى الشَّيْءُ:
شته که ی ریشه کیش کرد ◦ اَخْفَى فُلَانًا:
فلانکسی وا ئی کرد نه خوفی هه بی نه نعمل
◦ حافا: کیشه ی له گه ل کردو که وته نیزاعه وه
له گه ئی. ◦ اَخْفَى: به پیخواسی روئی ◦ اِحْتَفَى
الشَّيْءُ: شته که ی له ره گه وه دهر کیشا، هه ئی
که ند ◦ تَخْفَى بِلَانٍ: ناهمنگی بو فلانکس گپرا.
◦ تَخْفَى إِلَيْهِ فِي الرَّصِيَةِ: له و مسیبه تنامه که ی دا
بهشی زوری بو دانا. ◦ اَلْحَفَا: رویشتن به بی
نعمل و به بی خوف و اته: به پیخواسی ◦ اَلْحَفِي:
زاناو لیکن له ره وه. ◦ حَقَبَ الشَّيْءُ حَقْبًا: شته که
گیری خوارد دوا که وت ◦ حَقَبَ عَطَاءُ فُلَانٌ:
به خششی فلان دوا که وت. ◦ حَقَبَ أَمْرَ النَّاسِ:
نیش و کاری خه لک دوا که وت. ◦ حَقَبَ الْمَعْدُنُ:
کانه که هیجی تیدا نه بوو. ◦ حَقَبَ الْحِيرَانَ:
حه یوانه که میزی گپرا ◦ اَحْقَبَ الرَّجُلُ أَر الْمَزَادَ
وَالْمَتَاعَ: له دوا خوږه وه بیا و که ی سواری و لآخ کرد ◦
تیشوو کلا که ی خسته باشکوی خوږه وه. ◦ اَحْتَقَبَ

الشَّيْءَ: شته که ی خسته باشکوی خوئی ◦ اِحْتَقَبَ
الْأَمْرَ: تاوانی نه نجام دا. ◦ اسْتَحَقَبَ الشَّيْءَ: به مانا
(اِحْتَقَبَهُ) دئی. ◦ الْأَحْقَبُ: که ره کتوی نه گهر
به ورورگی په له ی سبی تیدا بن. ◦ الْحَقَابُ: نه وهی
بیسایی بو نه کری، قه یزین. ◦ الْحَقَابُ: نه وه
سبیه ته یه که له بنکی نینوک دا دیاره ◦.

الْحَقَبُ: نه وه حبله یه که کورتانی و لآخی بی له و لآخه که
قایم دهری.

الْحَقَبُ وَالْحَقْبُ: زهمانی دورو دریز هه شتا سا و
زیاتر ◦ الْحَقْبَةُ مِنَ الدَّهْرِ: ماومه کی دیاری نه کراو
◦ یان سائیکه، ◦ الْحَقِيْبَةُ: جانتا: صندوق نه وه
شته ی پیداویستی و تیشووی تیده کری.

حَقَدَ عَلَيْهِ: له دلی خوئی دا رقی ئی بوو فارو کینی ئی
خواردموه. ◦ حَقَدَ الْمَطْرُ وَالسَّمَاءُ حَقْدًا: باران
نه باری ناسمان بارانی نه باراند. ◦ حَقَدَ الْمَعْدُنُ:
کانه که هیجی ئی په یدا نه بوو. ◦ اَحَقَدَ فُلَانٌ:
هه وئی دا له کانه که دا شتیک بدوزیته وه هیجی
دهمست نه که وت. ◦ اَحَقَدَ فُلَانًا: فلانکسی وای
کرد له دل دا کین و رق هه ئی گری. ◦ حَقَدُوا:
نه وه کومه له هه ریبه که یان رقی له وهی تریانه.

الْحَقْدُ: رق و کین له دل دا به زمه منده کردن و
چاوهر وان کردن هه لکه وتنی هه ل بو توله
کردنه وه. ◦ حَقَرْتُ: خوئی به بجوک ناساندو نیشان
دا. ◦ الْمَحْقَرَةُ: نه وه شته ی داوی سوکایه تی دمکاو
بانگه شه ی بو دمکاو. ◦ الْمَقْطَةُ: نافرمتی کورته
بالا، جهسته بجوکی فیژه فیژکه ر.

حَقَفَ الْحِيرَانَ: نازه له که له ناو لبه لان دا پالکه وت ◦
أَحْقَرَفَ الشَّيْءَ: شته که که وان هه ی بو وه وه ◦
أَلْمِحْقَفُ: نه وه که سه یه واز له خواردن و
خواردنه وه دینن مان دهری.

حَقَّ الْعَقْدَةُ: گریبه که ی توند کرد. ◦ حَقَّ فُلَانًا: به مهر
فلانکس دا بالا دهمست بوو. ◦ حَقَّ الطَّرِيقَ: جووه

ناوهرآستی رینگا ◊ ناوهرآستی رینگای گرته بهر.
 ◊ حَقّ: بهرآستی زانی و شوینتی کهوت. ◊ حَقّ: بهمانا (حَقّ) دئ ◊ هورئان دمهفرموی: ﴿وَأَذِنْتُ لِرَبِّيَّهَا وَحَقَّتْ﴾. ◊ أَحَقُّ فلان: فلان گوتی نهوه حقه ◊ أَحَقُّ الأَمْرُ: کارمکهی چهسپاند ◊ حَاقَهُ مُحَاقَةً وَحَاقًا: کیشمیان تیکموت همریمکی لهوان داوای مافی خوی کردو بیی وایوو لاسر حقه ◊ حَقَّقَ الأَمْرُ: کاری چهسپاندو بهرآستی گپرا ◊ حَقَّقَ الشَّيْءَ وَالأَمْرَ: شتهکهی پتهو کردو باشباش قابمی کرد. ◊ حَقَّقَ الثَّرْبَ: قوماشهکهی باش چنی و چاک پتهوی کرد. ◊ حَقَّقَ مع فلان فی قضیه: هسهکانی ئی وهرگرتو نووسینی

أَحَقَّتْ الأَمْرَ وَالشَّيْءَ: کارمکهی پتهو کرد بناوانی شتهکهی شیلا. ◊ أَحَقَّتْ الطَّمْعَةَ: زهبریکی کوشندهی ئی دا خمهجرریکی وهشانوو کاریگهربوو. ◊ أَحَقَّتْ الصَّيْدَ: تفهنگیکی چاکی بهنیچیرمکهوه ناو کوشتی. ◊ انْحَلَّتِ المَلِدُ: گریبهکه چاک توند بوو. ◊ تَحَالَأَ: کیشمیان تیکموت و همریهکیمان لاهی نهومی ئی دا مافی خوراومو حقه بمنهوه. ◊ تَحَقَّقَ الأَمْرُ: کارمکه بهرآست گهراو روی دا. ◊ اسْتَحَقَّ الشَّيْءَ وَالأَمْرَ: شتهکهی به بیویست زانی و کارمکهی به واجب دانا. ◊ اسْتَحَقَّ الأَثْمَ: شیوای سزای تاوانمکهبه. ◊ الحَاقُ: (حاق کل شیء): ناوهرآستی نهوشته ◊ الحَاقَةُ: بهلاو کارسات ◊ بهزوری بؤ رۆزی هیاممتو دنیا وپرانبون بهکاردمهیندرئ.

أَحَقَّتْ الأَمْرَ وَالشَّيْءَ: کارمکهی پتهو کرد بناوانی شتهکهی شیلا. ◊ أَحَقَّتْ الطَّمْعَةَ: زهبریکی کوشندهی ئی دا خمهجرریکی وهشانوو کاریگهربوو. ◊ أَحَقَّتْ الصَّيْدَ: تفهنگیکی چاکی بهنیچیرمکهوه ناو کوشتی. ◊ انْحَلَّتِ المَلِدُ: گریبهکه چاک توند بوو. ◊ تَحَالَأَ: کیشمیان تیکموت و همریهکیمان لاهی نهومی ئی دا مافی خوراومو حقه بمنهوه. ◊ تَحَقَّقَ الأَمْرُ: کارمکه بهرآست گهراو روی دا. ◊ اسْتَحَقَّ الشَّيْءَ وَالأَمْرَ: شتهکهی به بیویست زانی و کارمکهی به واجب دانا. ◊ اسْتَحَقَّ الأَثْمَ: شیوای سزای تاوانمکهبه. ◊ الحَاقُ: (حاق کل شیء): ناوهرآستی نهوشته ◊ الحَاقَةُ: بهلاو کارسات ◊ بهزوری بؤ رۆزی هیاممتو دنیا وپرانبون بهکاردمهیندرئ.

حَقَّلَ البَزُولَ: نهو شویننهی که نهوتی ئی دهرمهیندرئ.

حَقَلَ التجارِبَ: نهو شویننهی نهزومونی تیدا نهنجام دهرئ و مکوو تافیکه بهکاردی.

المَحْصُولَاتُ الحَقْلِيَّةُ: بهروبوومی زموی ◊ أَلْحَقَلَةُ: بهشیک له دهبهرو زموی کشتیاری. ◊ أَلْحَقَلَةُ: زموی کشتوکالی. ◊ أَلْحَقَلَةُ: بدمهفتارو رمزاگران. ◊ أَلْحَقَلَةُ: رزُدو چروک ◊ بی هیزو زهبون ◊ تاوانبار ◊ رقو کینه. ◊ أَلْحَقِيمُ: قولینجکی چاو بهلای گوینچکهدا.

حَقَّنَ المَاءَ واللَّبَنَ فی القَرْبَةِ حَقْنًا: ناومکه یان شیرماستهکهی لهکوندمکه یان له ممشکهکهدا ههنگرت ◊ حَقَّنَ بولَةً: میزی خوی راگرتو نهیگرد. ◊ حَقَّنَ دم فلان: نهیهیشت خوینتی فلان برزئ. ◊ حَقَّنَ ماءً وَجَهْدًا: بی ناتاجی کردو له سوالگردن رزگاری کرد. ◊ حَقَّنَ اللَّبَنَ فی القَرْبَةِ: ماستهکهی کرده ممشکهکهومو ههزانندی بؤ نهومی رۆنمکهی ئی بگری. ◊ حَقَّنَ فلانًا: له رینگهی دهرزیبهومو دهرمانی کرده چهستهی فلان کسهومو.

أَحَقَّتْ الأَمْرَ وَالشَّيْءَ: کارمکهی پتهو کرد بناوانی شتهکهی شیلا. ◊ أَحَقَّتْ الطَّمْعَةَ: زهبریکی کوشندهی ئی دا خمهجرریکی وهشانوو کاریگهربوو. ◊ أَحَقَّتْ الصَّيْدَ: تفهنگیکی چاکی بهنیچیرمکهوه ناو کوشتی. ◊ انْحَلَّتِ المَلِدُ: گریبهکه چاک توند بوو. ◊ تَحَالَأَ: کیشمیان تیکموت و همریهکیمان لاهی نهومی ئی دا مافی خوراومو حقه بمنهوه. ◊ تَحَقَّقَ الأَمْرُ: کارمکه بهرآست گهراو روی دا. ◊ اسْتَحَقَّ الشَّيْءَ وَالأَمْرَ: شتهکهی به بیویست زانی و کارمکهی به واجب دانا. ◊ اسْتَحَقَّ الأَثْمَ: شیوای سزای تاوانمکهبه. ◊ الحَاقُ: (حاق کل شیء): ناوهرآستی نهوشته ◊ الحَاقَةُ: بهلاو کارسات ◊ بهزوری بؤ رۆزی هیاممتو دنیا وپرانبون بهکاردمهیندرئ.

أَحَقَّتْ الأَمْرَ وَالشَّيْءَ: کارمکهی پتهو کرد بناوانی شتهکهی شیلا. ◊ أَحَقَّتْ الطَّمْعَةَ: زهبریکی کوشندهی ئی دا خمهجرریکی وهشانوو کاریگهربوو. ◊ أَحَقَّتْ الصَّيْدَ: تفهنگیکی چاکی بهنیچیرمکهوه ناو کوشتی. ◊ انْحَلَّتِ المَلِدُ: گریبهکه چاک توند بوو. ◊ تَحَالَأَ: کیشمیان تیکموت و همریهکیمان لاهی نهومی ئی دا مافی خوراومو حقه بمنهوه. ◊ تَحَقَّقَ الأَمْرُ: کارمکه بهرآست گهراو روی دا. ◊ اسْتَحَقَّ الشَّيْءَ وَالأَمْرَ: شتهکهی به بیویست زانی و کارمکهی به واجب دانا. ◊ اسْتَحَقَّ الأَثْمَ: شیوای سزای تاوانمکهبه. ◊ الحَاقُ: (حاق کل شیء): ناوهرآستی نهوشته ◊ الحَاقَةُ: بهلاو کارسات ◊ بهزوری بؤ رۆزی هیاممتو دنیا وپرانبون بهکاردمهیندرئ.

الْحَاكِرَةُ: زهویبیه که له نزیك گوندو شار تابیبت دمکری به ناشتنی درخت. ◊ الْحَكْرُ: شتی کم، ◊ الْحَكْرُ: زموی وقف کراو لسه شتیك، ◊ الْحَكْرُ: همرشتیک هه لَبِغْرِي بَمَمَبَهَسْتِي گران فرۆشتن ◊ الْحَكْرَةُ: شت شاردنه ووه هه لگرتن بۆ نهومی به گران بیفرۆشی.

حَكَشَ حَكْشًا: وَيَكْ هَاتِهْوَه. ◊ حَكَشَ الشَّيْءَ: شته کهی کۆکردموه ◊ حَكَشَ فَلَانًا: سته می له فلانکس کرد ◊ حَكَشَ حَكْشًا: زۆر گِزِه گِزِي کرد. حَكَّ الشَّيْءَ بِالشَّيْءِ وَعَلَى الشَّيْءِ حَكًّا:

قهباریه کی بیهسر قهباریه کی تر هیناو برد لیک خشاندن ◊ حَكَّ فَلَانًا جِسْمًا: داوی له فلانکس کرد جهستهی بۆ بخورینن ◊ حَكَّ الشَّيْءَ: شته کهی سببی کرد تو بیکله کهی لی کردموه. ◊ حَاكُهُ حَاكَةً وَحَاكَا: به کتریان خوراند ◊ بِنَشْرِ كَيْبَانٍ كَرْدَ لَهُ حُوَّ خَوْرَانْدَنِ دَا. ◊ اِحْتَكَّ الْجِسْمُ: له می خورا، جهزی له خوراندن بوو. ◊ اِحْتَكَّ بِالشَّيْءِ: به شته کهی خوی خوراند ◊ حَاكَا: ههردوکیان خویان به به کترموه ناو به کتریان خوراند. ◊ تَحَكَّكَتِ الْعَرَبُ بِالْأَفْعَى: دویشک به هانه به مار دمگری ◊ اسْتَحَكَّ فَلَانًا جِسْمًا: فلانکس جهستهی خورا ◊ جهزی له خوراندن کرد. ◊ اِحْتَاكَّ: نهومی کهسه به زۆر نیلحاح دمکا له داوا کاریدا، ◊ اِلْحَاكَةُ: ددان ◊ اِلْحَاكُ: دمگوتری: (هر حكاك شَرِّ) جهزی له مشهرو ههول دها هه لَبِغْرِي سِنِي. ◊ اِلْحَاكَةُ: وردموه پرژو پال که له کاتی خوراندندا هه لدمورن.

أَحْكُ: گومان ◊ اُنْحَكُ: بهردنکی نهومی سببیه ◊ اِحْكَات: گومان و موسوسه. ◊ اِلْحَاكَةُ: گومان ◊ هُوِي بَمِيْدَا بُوُونِي خُرُو لَه جَهْسْتَهْدَا. ◊ اِلْحَاكَةُ: مهتهلو لوغزو موعمه ما. ◊ اِلْحَاكُ:

اِحْتَقَّنْ كُوْبُوُوْمُو حَمْبِسْ بُوُو ◊ اِحْتَقَّنْ الْعَضْرُ: خوین یان ناو له نه نامیکی له شی دا کوبوومو هاوسا ◊ اِحْتَقَّنْ الْمَرِيضُ: نه خو شه که میزی گراو به حوقته میز کهی لی دهرهیندرا. ◊ اِلْحَاقِنُ: نهومی کهسه به میزی گرابی و له میزه لدانی دا کوبووبیته وه ◊ اِلْحَقْنَةُ: حوقته کردن ◊ دهرمانیکه پش حوقته که می له گمان حوقته که دمکریته جهستهی نه خو شه کهموه ◊ اِلْحَقَانُ: میز گراو؛ نهومی کهسه به میزی دمگری، ◊ اِلْحَقْنُ: نامیری حوقته کردن. ◊ اِلْحَقْنَةُ: نامیری حوقته کردن، ◊ حَقَّاهُ حَقْرًا: له که له کهی دا.

حَقِي حَقًّا: که له کهی نازاری پیدا کرد.

حَقِي حَقًّا: نازاری که له کهی بوو ◊ اِلْحِقَاءُ: دهرین یان دوخینی دهری ◊ نازاری که له سک دا به هووی گوشت خوراندنه وه پیدا دهبین. اَلْحَقُوْ: که له که به بهشتین ◊ حَقُّوا الثَّيْبَةَ: نهملاو نهولای رینگه کهژ. ◊ حَقُّوا الْجِلَّ: تۆقه سهری کتو ◊ دۆخین.

حَكَا الْعُقْدَةَ حَكْنًا: زۆر به توندی گریی دا، گری کهی توند کرد ◊ اِحْتَكَا الْأَمْرَ فِي نَفْسِهِ: کارمه له لای جهسپاو هیج گومانی تیدا نهما ◊ اِحْتَكَا الْعُقْدَةَ: گری کهی زۆر توند کرد. ◊ اَلْحَكَاةُ: قوژی، سهرمازه لهی گهوره. ◊ حَكْرَةُ حَكْرًا: سته می لی کردو کالاکه لی کم کردموه.

حَكَّرَ السَّلْعَ: کالاکاتی کۆکردموه بۆ نهومی بۆ خوی به نارمزوی بیانفرۆشی ◊ حَكَّرَ فَلَانَ حَكْرًا: زۆری گپه گپه کردو ههولی دا مه بهسته کهی خوی به سپینن. ◊ حَكَّرَ بَرَايَهُ: ههراو بۆ چونی خوی به لاوه په سمند بوو تا کرپوی کرد. ◊ حَاكِرَةُ: کیشهی له گمان دا کرد. ◊ تَحَكَّرَ فَلَانٌ عَلَى الشَّيْءِ: خهفتهی بۆ نهومی شته خوارد. ◊

نهبو لعاصو و نهبو موسای نهبوعمری بابه‌خیان
 نیه. ۵ اسْتَحْكَمَ عَلَيْهِ الشَّيْءُ: شته‌کهی لی تیک
 چوو. ۵ الحاکم: دادومر. ۵

الحُكْمُ: زانیاری و تیگه‌یشتن و فیقه زانین.

الْحَكْمُ: ناوینکه له ناوه جوانه‌کانی خودا ۵ به‌مانا
 دادومریش هاتوو ۵ اَلْحِكْمَةُ: زانینی
 گهورمترین و نایابترین شت به باشترین زانیاری
 ۵ وشه‌ی که‌مو مانای زور، ۵ اَلْحِكْمَةُ: لغاؤ؛
 ناسنیکه دمکریته دهمی نهبسب بؤ نه‌وه‌ی
 به‌ناسانی به‌یده‌ست بی ۵ اَلْحَكِيمُ: ناوینکه
 له‌ناوه جوانه‌کانی خودا ۵ همروا به‌که‌سیکیش
 دمگوتری: که خاومنی حکمهت بی ۵
 به‌مفیله‌سوفیش دمگوتری ۵ بؤ پزیشکیش
 به‌کار دهینری ۵ اَلْمُحْكَمُ: شتی چاکو دروست
 کراوو ریک و پیک ۵ اَلْمُحْكَمَةُ: دادگا ۵
 دهم‌گایه‌که که کیشی خه‌لک په‌کالا دمکانه‌وه ۵
 شوینی کؤیونه‌وه‌ی دادومرمان.

حَاكَا: لاسایی نه‌وی کرده‌وه ۵ الحکایة: به‌سمرهات و
 چیروک جا واقع بی یان خه‌یالی بی ۵ اَلْحَاكَا:
 حیکایه‌تخوان.

الْحَكِي مِنَ النِّسَاءِ: ناهرفتی فیتنه‌وه چه‌فه‌چه‌ناو.

حَلَّ الْجِلْدُ حَلًّا: پیسته‌کهی که‌ول کرد. ۵ حَلًّا فَلَانًا:
 له‌فلا‌نکه‌سی داوه. ۵ حَلًّا بِالسُّرُوطِ رِبَالِالسَّيْفِ:
 به‌مهمچی به‌شمشیر کوشتی.

حَلَّى الْأَدِيمُ حَلًّا: پیسته‌که موی تیندا به‌یدا بوو. ۵
 حَلَّتِ الشُّقَّةُ لِيَوْمِكَ زَيْبِكَةَ: لیبکه‌ی زبیکه‌ی لی هاتن ۵
 زبیکه‌ی له‌لیو هاتن. ۵ اَلتَّحْلِي: موی پیست ۵
 چلکی پیست ۵ رشایی پیست. ۵ اَلتَّحْلِيَّةُ: به‌مانا
 (التحلي) دئ. ۵ اَلْحَلَاءُ: توینکلی پیست نه‌وه‌ی
 به‌هؤی دهباغ‌کرده‌وه لی دهبیته‌وه.

الْحَلَا: نه‌و زبیکه‌وه دومه‌له بچکولانمن که له‌سمر
 لیوی نادم‌میزاد دوا نه‌خوشی به‌یدا دهین. ۵

همرشتیک خۆتی بی بخورینی به‌رد بی یان
 دار بی.

حَكَلَّ عَلَيْهِ الْأَمْرُ حَكَلًا: کارمه‌ی لی جه‌واشه بوو ۵
 حَكَلَّ فِي مَشْيِهِ: فونگرانی و تمبه‌لی کرد
 له‌رؤیشتندا ۵ حَكَلَّ فَلَانَ بِالْمَعَا: به‌گؤچان
 فلا‌نکه‌س لیی دا. ۵ اَحْكَلَّ عَلَيْهِ الْأَمْرُ: به‌مانا
 (حَكَلَّ) دئ. ۵ اَحْكَلَّ عَلَيْهِمُ: شمپی بی فروشتن،
 شمپی هاویشتنی. ۵ تَحْكَلَّ: له نه‌زانیدا رۆچوو
 زوری خۆبی عه‌قل کرد. ۵ اَلْأَحْكَلُ: گیاندار بی
 زمان ۵ حه‌یوانات ۵ گیانداریک که‌دهنگی
 نه‌بیسری و مگوو میرو ۵ الحاکیل: مه‌زندمکار، ۵
 اَلْحُكْلَةُ: نه‌وه‌یه کابرا نه‌توانی مه‌به‌ستی خۆی
 دهر بی.

حَكَمَ بِالْأَمْرِ حُكْمًا: به‌یاری دا، دمگوتری: (حکم له،

حکم علیه و حکم بینهما). ۵ حَكَمَ الْفَرَسَ: لغاؤی
 نه‌سپه‌کهی وان کرد نه‌سپه‌که سمرنه‌رم بی. ۵
 حَكَمَ فَلَانًا: نه‌به‌یشت فلا‌نکه‌س نه‌وه‌ی
 ده‌یویست به‌ده‌ستی بینتی. ۵ اَحْكَمَ الْفَرَسَ:
 لغاؤیکی وای له‌ده‌می نه‌سپه‌که کرد سمرنه‌رم
 بی. ۵ اَحْكَمَ فَلَانًا عَنِ الْأَمْرِ: فلا‌نکه‌سی کرده
 کاراما له‌کارمه‌که دا. ۵ اَحْكَمَ التَّجَارِبُ فَلَانًا:
 نه‌زمون و ته‌جره‌به فلا‌نکه‌سی کرد به‌حه‌کیم و
 عاقله‌مندو لیزان. ۵ اَحْكَمَ الْحَصَانَ إِلَى الْحَاكِمِ:
 دوو کیشه کارمه‌که کیشه‌کیمان برده لای دادومر.

۵ اَحْكَمَ فِي الشَّيْءِ وَالْأَمْرِ: به‌نارمزی خۆی
 هه‌لس و که‌وتی نه‌شته‌که‌دا کرد ۵ اَحْكَمَ فِي أَمْرِ
 فَلَانَ: به‌نارمزی خۆی سمرو کاری نیسی فلا‌نی
 کرد. ۵ تَحْكَمُ: به‌گؤیره‌ی رای خۆی کاری کردو
 گونی نه‌دایه‌ه قسه‌کهی. ۵ تَحْكَمُ الْمُرُورِيَّةُ مِنَ
 الْمَوَارِجِ: حهره‌وریه‌ه خوارجه‌کان و تیان:
 حوکم همر بؤ خودابه‌وه به‌یاری عه‌میری کوری

نازمل دوشین بی ۵ اَلْحَلْبُوبُ: نازملی شیر دهر، ۵
 الحلیبُ: شیری دوشراو ۵ شهرابی و مرگراو له
 خورما ۵ اَلْمَحْلَبُ: درختیکه بهرینکی همیه بو
 دروستکردنی بونی خوش بهکار دمهیندری ۵
 اَلْمَحْلَبُ: نمو منجهن و ستهله شیری تیدا
 دمدوشری. ۵ اَلْحَلَّاسُ: شیر ۵ پیای نازا. ۵
 اَلْحَلْبَسُ: بهمانا (الخلاص) دی.

حَلَّتْ الجلیدُ حَلَّتْ: بهسته که که توابهوه. ۵ حَلَّتْ
 الصُوفُ: خوربیه که هه لکنند له پیستی
 خاراو. ۵ حَلَّتْ دَبْنَةُ: قهرزکه دابهوه. ۵ حَلَّتْ
 فلاناً کذا سوطاً: نومنده شوپک و قه مچی
 له فلانکس و مشاند. ۵ اَلْحَلَاكَةُ: (حَلَاكَةُ الصُوفِ)
 ۵ بنه شو و پتکه پتکه خوری. ۵ اَلْحَلِيَّتُ:
 صمغیکی راتنجیه له بواری پزیشکی دا بهکار
 دمهیندری. ۵ اَلْحَلِيَّتُ: نمو و سیخوارمیه که
 شهوانی سارد دهکوتته سمرزمو.

حَلَجَ القطنُ حَلَجاً: لۆکه که له پرزو پال و توپکن و
 خشت و خاله که پاک کردوه ۵ لۆکه که
 له چیکه نهدا، ۵ حَلَجَ الخُبْزَةَ: نان که خشت
 کرد. ۵ الحلاجَةُ: پیتشی ههلاجی کردن. ۵ الحلاجُ:
 که سیکه پیتشی ههلاجی بکا. ۵ اَلْحَلْجُ: ههوره
 تریشقه. ۵ الحلاجُ: نامیری ههلاجی ۵ تیروک؛
 داریکه نانی بی پان دمکریتهوه ۵ گویندریزی
 بچوک، (ك: مَحَالِج).

حَلَجَلَ الشئُ: شته که له شوینی خوی جولاندو
 گواستییهوه. ۵ حَلَجَلَ: شته که خوی جولاندو
 له شوینی خوی لاجو.

حَلَزَ الأديمُ وغيره حَلَزاً: پیتسه که سپی کرد. ۵
 حَلَزَ حَلَزاً: له خهفته دلی نازاری بی گهی. ۵
 اَحْتَلَزَ حَلَةً: مافی خوی و مرگرت. ۵ حَلَزَ الشئُ:
 شته که مابهوه. ۵ حَلَزَ القلبُ عند الحزن: له کاتی

اَلْحَلْمَةُ: بهرینکه وردمو هه لومریوم که خاوی
 بی دمپرتزی بو شهوی نازاری نهمینی. ۵
 اَلْمَحْلَأَةُ: نامیریکه پیستی بی سپی دمکری.

حَلَبَ القومُ حَلَباً و حَلَبُوا: قهوم و خویش لهه مومو
 لایهک کوبوونموه. ۵ حَلَبَ الشاةُ و غرها حَلَباً:
 ههرجی شیرینکی له گوانی مپرکه دا هه مومو
 هه موموی دوشی. ۵ حَلَبَ فلاناً: شیری بو
 فلانکس دوشی. ۵ حَلَبَ فلاناً الشاةُ: مپرکه
 دا به فلان بو شهوی بیدوشی. ۵ اَحْلَبَ القومُ: له
 هه مومو لایه که هه خهک گرد بوونموه بو شهر
 یان بو شتی تر. ۵ اَحْلَبَ اَهْلُهُ: له کتوو لهومرگاوه
 شیرمکه دوشی و ناردی بو خزمهکانی. ۵ اَحْلَبَ
 فلاناً الشاةُ و غيرها: مپرکه دا به فلان بو
 شهوی بو خوی بیدوشی. ۵ حَالِبُهُ: بیشرکیان
 کرد له شیردوشیندا ۵ یارمته دا بو
 شیردوشین. ۵ حَلَبَ المائعُ: شله مهنیه که رهوان
 بوو ۵ اَسْحَلَبَ القومُ: قهوم و خویش کوبونموه
 بو هاوکاریکاری کردن. ۵ اِسْحَلَبَ الشئُ:
 شته که دوشی ویستی شله مهنیه که دهرینی
 ۵ هینایه دهری و هه لی مزی. ۵ الحالبُ: یه کیک
 لهو دوو بوریانهوه که له گورچیلوه میز
 دمهین بو میزه لدان. ۵ حوالب (حوالب البش):
 سهرچاوهی ناوی بیرمکه. ۵ حوالب العیون:
 سهرچاوهی ناوی چاو. ۵ الحلابُ: شیر. ۵ حَلَبُ
 العصير: شراب ۵ ههروا له پاسی تالان و دمکه وتدا
 به مانا بههرم دی. ۵ اَلْحَلْبَاءُ: خاومن شیر ۵
 شیردهر ۵ دمگوتری: (شاة حلباء).

اَلْحَلْبَةُ: رموه نهمسب لهه مومو لایه که هه
 کۆدمکریتهوه بو بیشرکی ۵ ههروا ناوه بو
 کۆره پانی بیشرکیکه ۵ حَلْبَانُ: به پانی و
 نیواره. ۵ اَلْحَلْبَةُ: رومکیکه دهخوری و دهسکریته
 دهرمان، (ك: حَلَب). ۵ اَلْحَلَابُ: که سیکه کاری

خهم خواربندا دئی نازاری پی گهپی دئی
گوشرا. ۵ تَحَلَّقَ فُلَانٌ لِلْأَمْرِ: فلانکس خوی بو
کارمه ناماده کردو فوئی ن هه ثمانین. ۵ اَلْحَلِيزُ:
کوند مهبو ۵ کورته بالا ۵ پیاوی رز دو چروک ۵
به درموش. ۵ اَلْحَلِيزُ: پیرویه که له تهویله و پشترا
دمزی ۵ گیاندارکی ناوییه له ناو صدهمه که ی
خویدا دمزی ۵ همدئی لهو گیاندارانه بکه مکی
خواردنیش دئ. ۵ اَلْحَلِيزُ: نهومی پان دهرئی
بو لای حه له مزون. ۵ حَلَسَتْ السَّمَاءُ حَلَسًا: ناسمان
بارانیکی وردی به رده هومی باراند. ۵ حَلَسَتْ
الدَّابَّةُ: سمرجلی له بهشتی و لاخه که کرد.

حَلَسَ فُلَانٌ: له برامبهر هاوشانه که ی دا
خوړاگریوو. ۵ حَلَسَ بِالشَّيْءِ: شهیدای شته که
بوو خوی پیومگرت ۵ اَحْلَسَتْ السَّمَاءُ: به مانا
(حَلَّتْ) دئ. ۵ اَحْلَسَتْ الْأَرْضُ: گزو گیاهکی راساو
زموییه که ی داپوشی. ۵ اَحْلَسَ فُلَانًا: وادهو
به لینی ته و اوای دایه. ۵ اَحْلَسَ فُلَانًا فِي الْبَيْعِ:
زیانی له فلانکس دا له مامه له دا. ۵ اَحْلَسَ فُلَانًا
عَلَى الْأَمْرِ: فلانکسی هه لنا بو نه و کاره. ۵
حَالَسَهُ: پیومی نووساو له کوئی نه بووه ووه ۵
تَحَلَسَ لَهُ: دموره ی دا ۵ اسْتَحْلَسَ اللَّيْلَ بِالظَّلَامِ:
تاریکایی شو پهری سهندو ته و او دنیا تاریک
بوو.

اَلْحَلِيسُ: وادهو به لینی ته و او.

اَلْحَلِيسُ: همر پارچه قوماشیک له زیز زین و له زیز
کور تانه ووه له بهشتی و لاخ بکری ۵ همر و
هرشتیک له مالا له زیز هرشی به نرخ و نهو
جوړه شان ه رابخری و مگوو حصیرو به ره ۵
اَلْحَلِيسُ: (ام حُلَيْس) کونیه ی دینه که ره.

حَلِطَ حَلَطًا: رقی هه نسا ۵ له سویند خواردن دا
زیدمرویی کرد ۵ اَحْلَطَ فُلَانٌ: فلانکس جووه
خانویکی خه ترناکه ووه زه حمه ته بتوانی زیانی

حَلَفَ حَلْفًا وَحَلْفًا: سویندی خوارد.

حَلَفَ الشَّيْءُ: تیزیوو ۵ برنده بوو ۵ اَحْلَفَتِ الْأَرْضُ:
زموی (حلف) ی رواند؛ رومکیکه و مگوو لقو
پرزی خورما و هابه له مزه لکاوو دم ناودا
دمروئ، به گوردی پیی دمگوترئ (قه مزاز). ۵
اَحْلَفَ فُلَانًا: داوای ن کرد سویندی بو بخوا. ۵
حَالَفَهُ عَالِفَةً وَحَلْفًا: بهیمانی له گه ن بهست ۵
تَالَفًا: په کیان گرتو بوونه هاو بهیمانی په کتر.
۵ اسْتَحْلَفَهُ: سویندی دا.

اَلْحَلْفُ: قه مزاز؛ رومکیکه په لکه کانی و مگوو
په لکی دارخورما وایه، له مزه لکاوو گه راودا
دمروئ.

اَلْحَلْفُ: بهیمان بهستن له سهر هاریکاری کردنی
په کتر، ۵ اَلْحَلْفُ: به مانا (اَلْحَلْفُ) دئ ۵ همر وها
ناوه بو کهنیزمکی خراب و ناشیرین، ۵ اَلْحَلْفَةُ:
زموییه که گیاه قه مزازی ن بروی یان زوری ن
بروی. ۵ اَلْحَلْفُ: کسینک زور سویند بخوا ۵
اَلْحَلِيفُ: یارمه تیدمرو هه مناههنگ، ۵ حَلِيفُ
اللسان: زمان تیزو جهفه جهناو.

حَلَقَ الضَّرْعُ: گوانه که له بهر نهومی شیری کم
تیدیاه هه لکشا و ته ووه ۵ دمگوترئ: (حَلَقَ لَبَنَ
الضَّرْعِ): شیری گوانه که جووه یان کم بوو.

حَلَقَ فُلَانًا حَلْقًا: له گهر دنی فلانی دا ۵ حَلَقَ الْإِنَاءَ:
گوزمه که ی پر کرد تا گه بیسته ملی. ۵ حَلَقَ الشَّيْءُ:
شتمه که ی سپی کرد توینکل و مووی ن دامالی. ۵
حَلَقَ الرَّأْسَ: سهری تاشی و مووی سهری ن
کردنمه ووه. ۵ حَلَقَتِ الْمَاشِيَةُ: ممر و مالاته که به سهر

گیاو گژمه‌دا هاتن هه‌موویان خوارد. ◊ حَلَقَ القرمُ أعداءَهُمْ: هه‌موه‌که هه‌موو دوزمه‌کانیان له‌ناو بردن.

حَلَقَ القمَرُ: مانگ خه‌رمانه‌ی داوه ◊ حَلَقَ البسرُ: مِيشوه خورماکه دوبه‌ش له‌سێ به‌شی بوو به‌خورمای گه‌ییو. ◊ حَلَقَ الخریجُ: گوانه‌که پر‌بوو له‌شیرو هه‌لاوسا. ◊ حَلَقَ الطائرُ: بالنده‌که له‌هه‌وادا زۆر به‌رز بووه‌و سوپا‌یه‌وه. ◊ حَلَقَ ببصره‌ الی کذا: چاوی گتپراو چاوی به‌رز‌کرده‌وه بۆلای. ◊ حَلَقَ ماء البئرِ: ناوی بیرمه‌که داکه‌وتو که‌م بوو رۆچوو. ◊ حَلَقْتُ عَيْنَ البعيرِ: چاوی حوشترمه‌که به‌فولا چوو. ◊ حَلَقَ الشجرُ: زیندمه‌وی کرد له‌تاشینی مووی ریشو سمیلی. ◊ حَلَقَ الشئُ: شته‌که‌ی والیکرد بازنه‌یی بی. ◊ اَحْلَقَ الرجلُ: پیاومه‌که مووی خۆی تاشین. ◊ حَلَقَ القرمُ: خه‌لکه‌که به‌شیوه‌ی بازنه‌یی دانیشتن. ◊ حَلَقَ القمَرُ: مانگ خشت بوو بوو به‌ مانگی چوارده. ◊ اَحْلَقْتُ: شوینی به‌رز ◊ هه‌وای نیوان ناسمان و زه‌وی. ◊ اَحْلَقْتُ مِنَ الرجالِ: نه‌و پیاومه‌ی بیته‌هۆی نه‌گبه‌تی بۆ هۆزه‌که‌ی. ◊ اَحْلَقْتُ مِنَ السيفِ: شمشی‌ری برنده‌و تیز. ◊ اَحْلَقْتُ: پچراندنی صیله‌ی ره‌حم ◊ سته‌مکاری ◊ هسه‌ی خراب و فیتنه‌ جو ◊ سالی قات و قری که‌ هیچ نه‌هیلێ ◊ مردن. ◊ اَحْلَقْتُ: مردن. ◊ حَلَقْتُ: مردن ◊ ناوه‌ بۆ مردن. ◊ اَحْلَقْتُ: دوور‌خسته‌وه‌ی کولک و مووه‌ له‌سەر. ◊ اَحْلَقْتُ: نه‌و موانه‌ی که‌ له‌دوای تاشینی سه‌رو ریش دمکه‌ونه‌ سه‌ر زه‌وی. ◊ اَحْلَقْتُ: پیشه‌ی سه‌رتاشی.

اَحْلَقْتُ: گهردن ◊ گه‌رو.

اَحْلَقْتُ: حوشتری داخکراو به‌داخی که‌وانه‌یی ◊ گواره. ◊ اَحْلَقْتُ: هه‌ر شتێک که‌وانه‌یی بی ◊ حَلَقَةُ البابِ: نه‌و نه‌لقه‌ که‌وانه‌یه‌ی که‌ به‌

ده‌رگا‌رمیه‌ بۆ لیدان ◊ اَحْلَقْتُ: صیغه‌ی موباله‌غه‌یه‌ ◊ یان نه‌و که‌سه‌ی پیشه‌ی سه‌رتاشینه‌. ◊ اَحْلَقْتُ: موس ◊ گوێزان ◊ به‌رگی زبیر. ◊ اَحْلَقْتُ: شوینی سه‌رتاشینه‌ بۆ ئیحرام‌شکاندن، له‌مینا. ◊ اَحْلَقْتُ مِنَ الشیاءِ: مه‌رو بزنی له‌رو لاواز. ◊ اَحْلَقْتُ: هیشوه خورما که‌ نال و بۆلێ تیکه‌وی زیاد له‌دوو به‌ش له‌سێ به‌شی گه‌ییو. ◊ اَحْلَقْتُ: گه‌رو.

حَلَقَ حَلَكًا وَحَلَكَةً: زۆر ره‌ش بوو ◊ اَسْتَحْلَقُ:

ره‌شایه‌یه‌که‌ی زۆر بوو وه‌کوو شتی سوتاو.

اَحْلَقْتُ: شتی زۆر ره‌ش. ◊ اَحْلَقْتُ: زۆر ره‌ش.

حَلَّ الشئُ حلالاً: شته‌که‌ ره‌واو چه‌لال بوو. ◊ حَلَّتِ

المرأةُ: ئافه‌رته‌که‌ بۆ نه‌وه‌ ده‌بی ماربه‌کری ◊ حَلَّ

المُحْرَمُ: حاجی ئیحرامه‌که‌ی شکاند، ◊ حَلَّ الدينَ

حلولاً: قه‌رزمه‌که‌ وه‌ختی دانه‌وه‌ی هاتو واجب

بوو. ◊ حَلَّ غَضَبُ اللهِ: رق و قاری خودا نازل

بوو. ◊ حَلَّ القُدَّةُ: گری کوپه‌رکه‌که‌ی کرده‌وه ◊

حَلَّ الجاهِلُ: سه‌هۆله‌که‌ی تواندموه، شته

ره‌قبوووه‌که‌ی شل کرده‌وه، تواندیه‌وه. ◊ حَلَّ

الكلامَ المنطوقَ: ده‌قه هۆنراوه‌که‌ی کرد به‌

په‌خشان. ◊ حَلَّ المكانَ ربهً: له‌و شوینه‌دا مایه‌وه

نیشه‌جێ بوو، ◊ حَلَلْتُ البیتَ: له‌و خانومه‌دا

نیشه‌جێ بوم. ◊ اَحْلُ: له‌ئیحرام‌ به‌ستن رزگاری

بوو ◊ اَحْلُ الشئُ: شته‌که‌ی چه‌لال کرد ◊ حَالُهُ:

له‌گه‌ ئیا دابه‌زی، پیکه‌وه نیشه‌جێ بوون. ◊

حَلَّلَ القُدَّةُ: گریکه‌ی کرده‌وه. ◊ حَلَّلَ الشئُ:

شته‌که‌ی گپراپه‌وه‌ بۆ حالی پيشووی ◊ حَلَّلَ

نفسية فلان: ده‌روونی فلان‌کسی شی کرده‌وه ◊

نه‌ینیه‌کانی ناو ده‌روونی کابرای ئاشکرا کردن.

◊ حَلَّلَ اليمينَ: که‌فاره‌تی سویندمه‌که‌ی دا. ◊ حَلَّلَ

الشئُ: شته‌که‌ی چه‌لال کرد. ◊ اَحْتَلَّ المكانَ ربهً:

تیبدا نیشته جی بوو. ۵ احتلت درلة بلاد اخرى: ۵
 دموله تتيك ولاتينيكي تری داگیر کرد. ۵ انحللت
 المقدأ: گریکه کرایه مو. ۵ تحلل من مینه رنیها:
 له گوناھی سویندمکه ی رزگاری بوو. ۵ استحل
 الشئین: شته که ی به حالان دانا. ۵ استحل فلاناً
 الشئین: داوی له کابراکه کرد نهو شته ی بو
 حالان بکا. ۵ الإحتلال: داگیر کردنی ولاتیک یان
 همدنیکی له لایمن ولاتینیکی ترموه. ۵ الإحلیل:
 گوی وانیکی نادمیزادی نیرینه ۵ گوی مهمک
 شوینی لی هاتنه دهرهوی شیر ۵ گوی گوان، ۵
 التحلة: (تعلة السمين) که فارمتی سویند ۵
 الحلال: شتی حالان ۵ شتی که یاساغ نه بی. ۵
 الحلال: نامیریکه نافرمت سواری ده بی. ۵ التحلل:
 شلیه که له قاجی ولا خدا بهیدا دمبی رمگی
 قاجی شل دمبی. ۵ التحلل: شتی ره او حالان ۵
 شوینیک که له دهرهوی حهره بی. ۵ التحلل: رونی
 کونجی که پیچی ده گوتری (شیرج). ۵ التحلان:
 کارمکوی ۵ همرشتیک مندالدانی دایکی
 هه لبدری و بیته سهر دونیا. ۵ حلان السمين:
 که فارمتی سویند ۵ التحلة: زهنیله به کی
 که وره به خوارده مهنی تی ده کری ۵ التحلة:
 خانووی هاو ولاتیان ۵ دیوه خانی خه لک ۵
 کومه تیک خانووی نیشته جی بوون ۵ التحلة:
 پو شاک تازو باش و ناستور، یان تهنک ۵ همرو
 پو شاکیکه ناواختی هه بی ۵ منهب الحلال: نهو
 بیرو باومرو بو چونه به که ده لین: خودا
 له هه موو شتی کدا هه به. ۵ الحلولیة: بی پیکن له
 سو فی و پییان وایه خودا له هه موو شتی کدا
 هه به. ۵ التحليل: پیچه وانه ی یاساغ ۵ دراوسن.
 المحلال: (مکان محلال): شوینیکه خه لکی زور بو
 بجی. ۵ التحلل: شوینی کار ۵ التحلل: نهو
 شوینیه ده بیته شوینی نیشته مهنی. ۵ محلل

الدين: کاتی دانموی قمرز. ۵ محلل الهدي: رۆزی
 هوربانی ۵ التحلل: شتی که ۵ شوینیک خه لکی
 زور بو بجی ۵ التحلل: نهو پیاهوی زنی سن
 بهسین ته لاهدرای لی ماره بکری بو نهو ی
 ته لاهی بداتموه نهمجار میرده کونه که ی ماری
 بکاتموه، به کوردی (ماره به جاش) ی پی
 ده گوتری ۵ التحلة: شوینی نیشته جی بوونی
 نتموه ۵ که ره ک و هوبه. ۵ التحلة: خانویک
 یان دو خانوو که به یه که وه بی. ۵ حلم حتماً
 و حتماً: خهوی بیینی ۵ منداله که بالغ بوو
 له تمه مهنی مندالی تی به ری. ۵ حلم به وعنه:
 خهوی پیوه بیینی ۵ حلم الجلد: پیرزو بال و
 کر مو لی له پیسته که دامالی. ۵ حلم البحر:
 حوشرمه که گهنه ی زور پیوه بوون. ۵ حلم حتماً:
 رفی نیشته موه هاتموه سهرخو ۵ لی بورد می
 به یه پره کرد ۵ احلم: مندالی له سهرخو و ناقلی
 بوون. ۵ حله الرضاع والاکل: شیرو خوراک
 هه لهوی کرد. ۵ حلم القرية: کوندمکه ی پر کرد
 له ناو. ۵ حلم فلاناً: فلانکه سی والیکرد
 له سهره خو بی. ۵ احلم: به مانا (حلم) دی ۵ همرو
 به مانای نهوش دی منداله که بالغ بوو. ۵ تحالم:
 بهروالت خو ی به له سهره خو نیشان دا. ۵ تحلم:
 به زور له سهره خو بی و بارقولی به سهر خو ی دا
 هینا ۵ به درو وتی خه ونم دیوه. ۵ الحارم: لورک
 یان فرو ۵ یان شیریز ۵ الحلال: کار ی له
 به رخوله، نهو بیچوهی شیری دایکی بخوا. ۵
 التحلم: گهنه و نه سپینی بچوک یان گوره. ۵
 التحلم: نهو شته به نادمیزاد له خودا ده بیینی.
 التحلم: له سهره خو بی و دان به خودا گرتن ۵ عمق و
 ناومز ۵ التحلة: گهنه ی گوره یان بچوک.

حلا الشئ حرارة: شته که شیرین بوو.

شمشیرمکه‌ی خشل دار کرد. ۵ حَلَى فَلَانًا: ومصفی
فَلَانَكَمَسَى لهدلی کهسانی دیکه‌دا شیرین کرد. ۵
حَلَى الشَّيْءِ فِي عَيْنِ فُلَانٍ: شته‌که‌ی له‌پیش چاوی
فَلَانَكَمَسَ جِوَانِ کرد. ۵ تَحَلَّى بِالْفَهْلِيَّةِ: بوو
به‌خاومنی رموشتی جوان.

أَحَلَّى: تِیمیسک و زیبکه، که له‌دهمی مندال دین. ۵
الحلأ (حلا السيف): رازاندنه‌وه‌ی شمشیر.

أَحَلَّى: نه‌وشتانه‌ی ده‌کرتین به‌خشل و خوی پی
ده‌رازی‌ندرتنه‌وه، ومکوو مت و میروو به‌ردی
بمنرخ و پارچه زپرو زبو.

حَمًّا البَرَّ حَمًّا: قوری بنکی بیرمکه‌ی دهره‌ینا.

حَمِيَّ المَاءِ حَمًّا: ناومکه قوری زوری تیدا بوو ناومکه
لِئَلْ بُوو بُوونی ناومکه گۆرا. ۵ حَمِيَّ فُلَانٍ عَلَي
فُلَانٍ: فَلَانَكَمَسَ رَهِي لَه فُلَانٍ هَه لَسَا. ۵ أَحْمَأُ
البِئْرَ: بیرمکه‌ی قوپاو کرد، قوری کرده
بیرمکه‌وه. ۵ أَحْمَأُ: قوروی لیته. ۵ أَحْمَأُ: قوروی
رمش و گوراوو بۆگه‌ن ۵ أَحْمِيَّ: پیاوی چاو
پیس. ۵ حَمِيَّ اللهُ عَلَيهِ حَمًّا: خودا به‌سهریا
رشت و زالی کرد.

حَمِيَّتِ الجوز وغيره حَمًّا: گونزیمکه بوچه‌ل بوو
تامی گۆرا. ۵ حَمِيَّتِ التَّمْرُ: خورماکه زور شیرین
بوو. ۵ حَمِيَّتِ اليَوْمِ حَمِيَّةً: گهرماکه‌ی تاوی سمندو
رؤزیکی گهرم بوو. ۵ حَمِيَّتِ الشَّيْءُ: شته‌که‌ی
گه‌بیشته کوتایی و باش به‌ره‌م هات. ۵ تَحَمَّتْ
لُؤْنُهُ: رهنکه‌که‌ی پالفته بوو. ۵ الحَمِيَّتُ: زیدهرپوو
تونودو تیز له ههموو شتیکدا. ۵ الحَمِيَّتُ: هیزه؛
رؤنی یان همنگوین یان زمیتی تیدمکری.

حَمَمَ الفرس والبرذون: نه‌سپه‌که دهنگیکی لیوه
هات له‌خوار حیلاندنه‌وه بوو. ۵ تَحَمَمَ الشَّيْءُ:
شته‌که رمش داگیرسا ۵ رمش بوو. ۵ الحَمَامُ:
گیاه‌کی بۆنخوشه. ۵ الحَمَامُ: بۆیه‌کی رمشه.

حَلَّتِ الفاكهةُ: میومکه بیگمیی و خوش بوو. ۵ حَلَا
الشَّيْءُ لَه فِي عَيْنِهِ: شته‌که‌ی به‌له‌زمت بوو جوان
بوو. ۵ حَلَا مِنْ فُلَانٍ: هرسه‌تی له‌فَلَانَكَمَسَ هِنَا.
۵ حَلَا المَرَأَةُ حَلْوًا: خشلی دا به‌ناهرته‌که. ۵ حَلَا
فُلَانًا الشَّيْءَ وَبِالشَّيْءِ حَلْوًا: شته‌که‌ی دا
به‌فَلَانَكَمَسَ.

حَلِيَّ الشَّيْءِ: شته‌که‌ی به‌شیرین دانا. ۵ أَحَلَّى
الشَّيْءُ: شته‌که‌ی شیرین کرد ۵ احلى المكان:
شوینه‌که‌ی به‌لاوه خوش بوو تیدا مایه‌وه. ۵
حالا: به‌خوشی حسیب کردو خاتری گرت
نه‌گینا وانهبوو. ۵ حَلَى الطعامُ: خواردنه‌که‌ی
شیرین کرد ۵ تَحَلَّى: شیرین زویانی لی داو
وانهبوو. ۵ تَحَلَّى الشَّيْءُ: شته‌که‌ی به‌شیرین
له‌قه‌له‌مدا. ۵ أَحْلَوَى الشَّيْءُ: شیرین و جوان بوو.
۵ أَحْلَوَى فُلَانٍ المَاجِرَةَ: که‌نیزمکه‌ی به‌ردل که‌وت و
پیتی جوان بوو.

أَحَلَّى: تِیمیسک و زیبکه، که له‌دهمی مندال دین.
۵ حَلَاةُ الفصا: ناومراستی پشته‌مل. ۵ أَحْلَوَاءُ:
حه‌لوا، (ك: حَلَاوِي). ۵ أَحْلَوِيَّ: همر
خوارده‌مه‌نیبه‌ک شه‌کر یان همنگوینی تیکه‌ل
بکری ۵ أَحْلَوَانُ: کری دهلان ۵ به‌رتیل. ۵
أَحْلَوَانِيَّ: حه‌لوا فرۆش ۵ حه‌لوا دروستکر ۵
حه‌لواچی. ۵ أَحْلَوُ: شتی زور شیرین. ۵ أَحْلِيَّ:
شتی باش و زور شیرین. ۵ أَحْمَلِيَّ: شوینیکه
حه‌لوا تیدا دروست دمکری یان لیی ده‌خوری.
حَلَى المَرَأَةُ حَلِيًّا: خشلی بۆ ناهرته‌که کرد. ۵ حَلِيَّتْ
المَاجِرَةَ حَلِيًّا: که‌نیزمکه‌که بوو به‌خاومن خشل ۵ یان
که‌نیزمکه‌که خشلی پۆشی ۵ یان سوودی له‌خشل
بینی. ۵ حَلِيَّتِ الشَّجَرَةُ: دره‌خته‌که گه‌لای کرد،
میوه‌ی ومبر هینا. ۵ حَلَى المَاجِرَةَ: خشلی بۆ
که‌نیزمکه‌که هینا بۆ نه‌وه بیپۆشی ۵ حَلَى السَّيْفِ:

بوو. ◊ اخمرُ: سوربوو. ◊ امرُ البأسُ: توندو تیزی و ناخوشی بهری سهند. ◊ الاخمرُ من الأشياء: نهمیه رنگی سوربی ◊ زبر ◊ زعفران. ◊ السرت الأحمر: مردنیك بهکوشتن بی ◊ یان مردنیکی وا نهخوشهکه زور بهگیانه لاوه بی. ◊ الأحمران: زمیرو زعفران ◊ گوشت و عمرهق ◊ نان و گوشت. ◊ الحامِرُ: خاومنی گویندیز. ◊ الحمارُ: گویندیز ◊ دارنکه له پیشی کهزاوه، سواربوومکه دستی بی دمگری ◊ یان نهو بنکه دارمیه ناسنی لهسر مشت و مال دمگری ◊ لمزانیاری و مرزشدا بهوداره دمگوتری ◊ دوو کس هلی دمگرن و بازی بهسهردا دمدری. ◊ حمارُ السرد: جوره کهرمگیویبیهکی رنگ خمتخته. ◊ الحِمَارَةُ: ماکر ◊ بوردی گهوره که دهخزیده قمرخی حهوز بؤ نهوی ناومکه نهروا ◊ یان نهو بهردمیه دمگریته کوختهی راوکر ◊ دارنکه له پیشی کهزاوه دمدری بؤ نهوی سوارمکه دستی بی بگری ◊ لهقاشیدا نیوان قابه رفه و پنجمیه. ◊ الحَمَارَةُ: (حَمَارَةُ الْقَيْظِ) وَحَمَارَةُ: توندی گمرما.

الْحَمْرُ: خورمای هیندی ◊ جورنکه له چولهکه ◊ گور.

الْحَمْرُ: گمه تیکچوون و نینتلا کردنیکه توشی نازهل و ولاخ دمبی، بههوی زور خواردنی چووه ◊ الحمراء: لهبزن نهمیه پهک رنگبی ◊ لهزینش نهوی پیستی سپی بی ◊ رمگزی ناعهریب که بهزوری رنگیان سورو سپیه. ◊ ابن الحمراء: نهو کهسپه دایکی عهریب نهبی ◊ جهقی گمرمای نیومرؤ ◊ سالی گرانی و قات و هرپی. ◊ حمراء الشدائین: نهو نافرتهی لهبر پیری و کونهسانی ددانهکانی کهوتبن و بوکهکانی دیارین. ◊ حمراء النعم: نازهله باشهکان ◊ حوشتره رسمهنهکان. ◊

الْحَمْرُ: شتی رمش له ههموو شتیک ◊ رومکیکی سالانهیه تام خوش و بونخوشه. ◊ حَمْدٌ حَمْدًا: سوپاسی کرد.

حَمْدٌ فلاناً: پاداشی فلانکسی دایهوه و نمرکی خوی بهجی هینا.

حَمْدُ الشَّيْءِ: لمشتهکه رازی بوو بهدلی بوو ◊ لهکردموی فلان رازی بوو رپرپی بهپهسهند زانی. ◊ حَمْدٌ فلاناً: جهند جارنک و پهپتا پهپتا سوپاسی فلانکسی کرد. ◊ تَعَمَّدَ: بهزور ملی و بهتهکلیم سوپاسی کرد. ◊ تَعَمَّدُوا: ههمهکهی همریهکهیان سوپاسگوزاری یهکتر بوون. ◊ اسْتَحْمَدَ الى الناس: داوای له خهلهکه کرد سوپاسی بکن. ◊ حَمَدٌ: سوپاسگوزاری بؤ نهو.

العَمْدُ: باسکردن و مصف کردن بهچاکه و لهسر چاکه. ◊ الْمُحْمَدَةُ: نهو کردارو گوفتارمیه که دمبینه هوی سوپاسگوزاری.

حَمْدٌ لَ: نهلهمدو لیلای گوت.

حَمْرٌ الشَّيْءِ حَمْرًا: شتهکهی سپی کرد توپیکلهکهی لی کردموه.

حَمْرُ الرَّأْسِ وَالشَّعْرِ وَالصَّوْفِ: سهری تاشی ◊ موومکهی برپیموه ◊ خورپیمکهی برینگ کرد.

حَمْرُ الفرسِ وَغَرَبِه: بههوی جوخواردنی زورموه نهمیهکه توشی نینته لا بوو بونی دهمی گورپا (جوگرتی). ◊ حَمْرَتُ الدَّابَّةِ: نازهلهکه بههوی قهلهوی زور گیز بووه ◊ ومکوو گویندیز لیهااتووه. ◊ حَمْرُ فلان: فلانکس رقی ههلساو سوور بؤوه. ◊ حَمْرُ الرجلِ: پیاوهکه مندالی سووره پیستی بوو. ◊ حَمْرٌ فلاناً: بهفلانکسی گوت نهی گویندیز. ◊ حَمْرُ الشَّيْءِ: شتهکهی سوورکرد بهمرنگی سور. ◊ حَمْرُ اللِّحْمِ: گوشتهکهی بهرپون سوورکردموه تا سوور ههلهگهرا. ◊ حَمَارُ الشَّيْءِ: شتهکه ورده ورده سور

حَمَاءُ الْعَبَّانِ: وشهبه که عمره ب بؤ زمکردنی
 ناحهزبان دهلین. ۵ الْحَمْرَةُ: رنگی سور ۵
 نهخوشی سوریزه ۵ نهخوشیبهکی پیسته و
 دمهنتیهوه ۵ ۵ الْحَمْرُ: له ههمو شتیک تُوخ و
 بههیزمهکیهتی ۵ الْحَمَارُ: خاومنی گویندگیز ۵
 یان نهو کهسهی گویندیزمکان بهخیزو دمکاو
 سهرو کاریان دمکا. ۵ الْحَمَارَةُ: نهو نهسپه
 ههنگای و مگوو ههنگای گویندیز دهاوی. ۵
 الْحَمْرُ: جۆزیکه له جۆلکه، یان قومری. ۵
 الْحَمِيرَاءُ: سورکه له ۵ بچوکراومی (الحمراء) ۵
 ووصفیکیشه بؤ دایکی موسولمانان خاتوو
 عانیسه ۵ الْحَمْرَةُ: تاقمیکن لهخورمهیهکان که
 نالوو دوروشیمان سور بووه، دزی نالوو دروشمی
 رمش یان سبی بوون. ۵ الْيَحْمُرُ: بهمانا (الأحمر)
 دئ ۵ نازه لیک شیدمری کاوینزکاره له پیچی
 حیوانه کیویه ۵ کهرمکیوی. ۵ الْحَمَارُ: شیر
 ۵ بههیزو توانا ۵ نازاو چاو نهترس.

حَمَزُ الشَّرْبِ حَمْرًا: شهرا بهکه زور تیزو کهسکون
 بوو.

حَمَزُ اللَّبَنِ وَالرَّامَانِ وَخَرَمًا: ماسته که یان ههناکه
 ترش بوون.

حَمَزُ اَهْمُ: خهمو خهفته که ی زور توند بوون.

حَمَزُ الْفَزَادِ: دل و دهرونی قاییم و پتمو بوو.

حَمَزُ الشَّيْءِ: شته که ی و مرگرت و لهخوی گرت
 شاردیهوه.

حَمَزُ التَّصَلِّ: تیرمه که ی تیز کرد.

حَمَزُ الشَّرَابِ اللِّسَانِ: شهرا بهکه زمانی گهست،
 کهسکون بوو.

حَمَزُ الْكَلِمَةِ فَزَادَهُ: قسه که کاری له دل و دهرونی
 کرد.

حَمَزُ الدَّوَاءِ الْجَرَحِ: دهرمانه که برینه که ی هیواش
 کردهوه هاوساویه که ی نه هیشت.

حَمَزُ الرَّجُلِ حَمَازَةً: پیاومه که خوراگرو وره بهرزبوو ۵
 دهگوتری: (حَمَزٌ لَفْزَةٌ): ۵ الْحَمْرَةُ: شیر
 لهروانگی نازیهتی و جهرمهزییهوه. ۵ الْحَمِيرُ:
 بهو کهسه دهگوتری زور بهخه موه بی بؤ نهو
 کارو بارمی لیی بهرپرسیاره. ۵ الْحَمِيمُ: نهو
 کهسهی زور زیره و لیهاوو بی.

حَمَسِ اللَّحْمِ وَخَرَهُ حَمْسًا: گۆشته که ی
 سور کردهوه.

حَمَسِي فَلَانًا: فلانکهسهی تهرمکرد.

حَمَسِي حَمْسًا: رهق بوو پتمو بوو.

حَمَسِي الشَّرِّ وَالرَّغِي: شهرو گیرمومژمکان زور توند
 بوو.

حَمَسِي الرَّجُلِ فِي الدِّينِ: پیاومه که زیدمروبی کرد له
 بواری ناپیندا.

حَمَسِي بِاللَّيْلِ: خوی بهشته که وه گرت و مگری بوو ۵

حَمَسِي حَمَاسَةً: نازابوو ۵ اِحْسَاسُهُ: رقی ههلسان. ۵

حَمَسِي الْحَمْسِ: نۆکه که ی سور کردهوه. ۵ حَمَسِي

الدَّوَاءِ: دهرمانه که ی خسته سهمر ناگر بؤ
 ماومیه که ی کم. ۵ حَمَسِي فَلَانًا: رقی فلانکهسهی

ههلساند. ۵ اِحْتِمَسِ الدِّيكَانِ أَوْ الْقِرْنَانِ: دوو

که له شیرمه یان دوو هاوشانه که هیرشیان بؤ

یهکتر هیناو پیک هه لیزان، شهریان کرد. ۵

حَمَسِي الْقَوْمِ: قهومه که لیک توره بون و قسهی

ناخوش و جوینیان بهیهکتر گووت و بوو

به شهریان. ۵ تَحَمَسِ الْأَمْرَ وَغِيْرَهُ: کارمه قورس

بوو نالوزاو چه لکردنی زه حمهت بوو. ۵ تَحَمَسِي

فَلَانًا: فلانکهس په نای برود داوای کۆمه کی کرد.

۵ تَحَمَسِي فَلَانًا لِلْأَمْرِ: فلانکهس بؤکارمه که اماده

باشی و سوربوونی خوی ههیه بؤ نه انجامدانی و

حمزی لییه و کهسانی دیکهش بانگه وازی دمکا

بؤ نه انجامدانی. ۵ الْحَمَّاسُ وَالْحَمَاسَةُ: نازیهتی و

سوربوون له سهمر شت ۵ داکۆکی کردن ۵

بهره‌نگاری بی‌ونه‌وه. ۵ اَلْحَمْسَةُ: حه‌رام‌بیون. ۵
 اَلْحَمْسَةُ: گیان‌دار یکی ناو دهریابه له پی‌ری
 سوله‌حفاته‌کانه. ۵ اَلْحَمِيسُ: تهن‌دور.
 حَمَشِ النَّاسِ حَمَشًا: خه‌لکه‌که‌می کۆ‌کردموه.
 حَمَشٌ فَلَانًا حَمَشًا وَحَمْشَةً: رقی هه‌لساندو تو‌په‌ری
 کرد.
 حَمَشِ الْقَوْمِ: به‌رقو تو‌په‌ریه‌وه خه‌لکه‌که‌می پ‌یش
 خۆی دان.
 حَمَشِ الرَّجُلِ حَمَشًا: بیاومه‌که قاچی باریک بیون ۵.
 حَمِشَتِ اللَّئَةِ: پوکه‌که گوشتن نییه ۵ یان تهنک و
 جوانه.
 حَمِشٌ فَلَانٌ حَمَشًا: فلانک‌ه‌س رقی هه‌لساو تو‌په‌ری
 بوو.
 حَمِشِ الشَّرِّ: شمرکه به‌ری ساندو گهرم بوو. ۵ حَمِشْتُ
 قِوَامِ الدَّابَّةِ: قاچی چه‌یوانه‌که باریک بوو ۵
 اَحْمَشُ النَّارَ: ناگره‌که‌می هه‌لگیر ساندو داری
 پی‌وه‌مان و خۆشی کرد. ۵ اَحْمَشُ الشَّجَمِ وَغَرَهُ:
 به‌ناگر به‌زمکه‌می تواندموه خه‌ریک بوو بسوتی.
 ۵ اَحْمَشُ الشَّرِّ: شمرکه‌می هه‌لگیر ساند. ۵ اَحْمَشُ
 الْقَرَمِ: هه‌ومه‌که‌می هه‌لنا بو شه‌رکردن. ۵ تَحْمَشُ
 فَلَانٌ: فلانک‌ه‌س رقی هه‌لسا. ۵ تَحْمَشُ بَنرِ فَلَانٍ
 لِفَلَانٍ: هۆزی فلان له‌سهر فلانک‌ه‌سیان کردموه. ۵
 اشْتَحْمَشَ: رقی هه‌لسا.
 حَمَضِ الزَّرْمِ حَمَاضًا وَحَمَاضًا: هاوساویه‌که فش بۆوه.
 حَمَضِ الْجُرْحِ: برینه‌که هاوساویه‌که‌می نیشته‌وه.
 حَمَضُ الْفَلَاحِ: منداله‌که بۆ خۆی چووه سهر
 جۆلانه‌که‌و ئی نیشت به‌ب‌ین نه‌وه‌ی که‌سیک
 یارمه‌تی بدا. ۵ حَمَضِ الْعَرَقِ عَنِ الْجِسْمِ: نارمق
 به‌جه‌سته‌ییه‌وه نه‌ما.
 حَمَضِ الدَّرَاءِ الْجُرْحِ: دهرمانه‌که برینه‌که‌می
 ساریژ‌کرد.

حَمَضِ الْقَذَا: پوکه‌که‌می له‌چاو دهره‌ینا به‌هیدی.
 حَمَضٌ: له‌کاتی نیومرۆ‌دا ناسکی نیچیر کرد. ۵ حَمَضٌ
 الْحَبُّ: دانه‌ویله‌که‌می سور کردموه. ۵ اِنْحَمَضَ الرَّزْمُ:
 هاوساویه‌که‌می نیشته‌وه. ۵ اِنْحَمَضَ الْجُرْحُ:
 برینه‌که هاوساوی نه‌ما. ۵ اِنْحَمَضَ الْاِنْسَانُ اَوْ
 الْمِیْرَانُ: ئادهمیزادمه‌که یان چه‌یوانه‌که کزیبو گوشتی
 پی‌ونه‌ما. ۵ اِنْحَمَضَتِ الْجَرَادَةُ: کولله‌گه‌لای درمه‌ختی
 سه‌لی خواردو سوور هه‌لگیرا. ۵ تَحْمَضُ اللَّحْمُ:
 گوشته‌که وشک بۆوه ئاوی پی‌وه نه‌ما جرج بوو.
 ۵ اَلْحَمِضُ وَالْحَمِضُ: نۆک. ۵ الْحَمِضَانُ: نۆک فرۆش.
 ۵ اَلْحَمِضَةُ: نامیری شت سور‌کردنه‌وه.
 حَمَضَتِ الْمَاشِيَةَ: ئازله‌که‌که شتی مزرو ترشی خوارد.
 حَمَضٌ عَنْهُ: حمزی له‌خواردنی نه‌بوو.
 حَمَضُ اللَّبْنِ وَالْقَافُكُهُ حَمَاضًا: شیرمه‌که یان میوه‌که
 ترش بوو. ۵ اَحْمَضُ الْمَكَانُ: نه‌و شوینه‌که شتی ترش
 (له‌وه‌ری) مزرو ترشی لی‌بوو. ۵ اَحْمَضُ الْقَرَمِ:
 هۆزمه‌که له‌ناو خۆیاندا قسه‌ی خۆشو و پی‌که‌مین
 نامیزیان بۆیه‌که‌تر کردو در‌زهیان پی‌ دا. ۵
 اَحْمَضُ الْمَاشِيَةَ: خۆراکی ترشی دهر‌خواردی
 ئازله‌که‌کان دا. ۵ اَحْمَضُ الشَّيْئِ: شته‌که‌می ترش
 کرد. ۵ حَمَضٌ فَلَانٌ فِي الشَّيْئِ: فلانک‌ه‌س له‌شته‌که‌می
 که‌م کردموه. ۵ حَمَضُ الشَّيْئِ: واته: (أَحْمَضُهُ). ۵
 حَمَضُ الصَّرِيَّةِ: وینه‌که‌می خسته‌ناو چه‌وزی
 ترشه‌لۆکه‌وه، بۆ نه‌وه‌ی وینه‌که‌ به‌رونی
 دهرکه‌وی. ۵ تَحْمَضُ الرَّاعِي: شوانه‌که‌که ئازله‌که‌کانی
 له‌له‌وه‌رگای شیرینه‌وه گواسته‌وه بۆ له‌وه‌رگای
 ترش. ۵ تَحْمَضُ فَلَانٌ: فلانک‌ه‌س له‌حالی‌که‌وه
 جووه‌حالی‌کی ترمه‌وه. ر اَشْتَحْمَضُ اللَّبْنُ: شیرمه‌که
 درمگ مه‌یی. ۵ الْحَمَاضُ: ههر خواردنی‌ک تیزو
 ترش بی‌زمان بگه‌زی، وه‌کوو سرکه‌و ماستی
 ترش. ۵ الْحَمَاضُ: حاله‌تی‌که‌ له‌جه‌سته‌دا مادده
 ترشه‌کان زیادمه‌کهن و قه‌له‌ویات که‌م دمبه‌نه‌وه.

◦ **الْحَمَضُ**: همر روک و گياو گزنيک ترش يا سويزيخ قهدي همين و زور رمگي دانمکوتابي ◦
الْحَمَاضُ: گياو گزى ترش تام. ◦ **الْحَمِضُ**: شويننيک که زور لهومري ترش تامي تيدابي بو نازهل ◦ **الْحَمَضُ وَالْحَمِضُ**: لهومرگايهک زوري لهومري ترش تيدابي.

حَمَطَ الْكُرْمَ: درهختيکي لمنزيک ميومه که رواند بو نهومي سيبمر لهميومه بکا. ◦ **الْحَمَاطُ**: درهختيکه دمشوبهيتته درهختي همنجبر مارحمز دمکا تيدا زبان بهسمر بهري ◦ درهختي همنجيره کيوييله.
حَمَقَ فُلَانٌ حَمَقًا: ريشي تهنک بوو ◦ **عَمَقَى سَوْكٌ بُوو**.

حَمَقَ حَمَقًا وَحَمَاقَةً: عمقلي کم بوو ◦ کرداري نهحمهقي نمجمان دان.

حَمَقَ السُّوقَ: بازار و هستاو کرين و فروشتن کم بوو. ◦ **أَحْمَقَ**: منداليکي نهحمهقي بوو. ◦ **أَحْمَقَ** به: بمنهحمهق ناوي برد، رهوستي نهحمهقي پالدا. ◦ **أَحْمَقَ فُلَانًا**: بمنهحمهق فلانکهمسي هاته بهرچاو. ◦ **حَامَلَهُ**: لمنهحمهقي دا هاوبهشي کرد. ◦ **حَمَلَهُ**: نيسبتهتي دا بو نهحمهق و بمنهحمهقي لهقه لهمدا ◦ ومکوو نهحمهق مامهلهي لهگمن کرد. ◦ **إِنْحَمَقَ**: بهمانا (**حَمَقَ**) دئ ◦ بهمين ليوردبونوهه ملي نا. ◦ **إِحْمَقَ الشَّرْبُ**: کراسهکهي رزي. ◦ **تَحَمَّقَ**: لافي نهحمهقيي ليدا. ◦ **تَحَمَّقَ** بهزوره ملي رهوستي نهحمهقي بهسمر خوييدا هينا. ◦ **اسْتَحَمَّقَ**: بهمانا (**حَمَقَ**) دئ. ◦ **اسْتَحَمَّقَ فُلَانًا**: نهحمهقيي فيري فلان کرد، رهوستي ناپاوانهي لهلا شيرين کرد. ◦ **الاحمقة**: نهو رهوشتانهي لهبهکيک ديارى دمدن و بهرهوستي نهحمهقانه پيناسه دهکرين. ◦ **الأحمق**: نهو کهسهيه زور رهوستي نهحمهقي ني روبدمن. ◦ **الحمق والحمق**: ناوتله که لهنادهميزاد دئو

بهجهستهدا بلاو دهبيتهوه. ◦ **الحمقاء**: ميينهي (الاحق) ه ◦ **والبقلة الحمقاء**: بيگون. ◦ **الحمرة**: نهو کهسهيه لمنهحمهقي دا گهبيشيتته نهوبهري. ◦ **الحمق**: نهو نافرتميه همر مندالي نهحمهقي ببن، ◦ **الحمقات اليبالي**: نهو شهوانهيه هميشه مانگيان تيدا ههلبئ.

حَمَكَ الدليل حَمَكًا: بهجواني ريبواراني شارهزايي كردن.

أَحْمَكَ: نهو شارهزاياننن که لهسارادا رهنومايي خهنگي نهشارمزا دمکن ◦

حَمَلَتِ العِراةُ حِينِها وَهه: نافرتمهکه حاميله بوو ◦ **حَمَلَتِ الشجرةُ**: درهختهکه ميوهي گرت.

حَمَلَ عَلَيْهِ في الحرب: هيرشي بو برد.

حَمَلَ الحِمْلَ على ظهر الدابة: بارمهکهي خسته سهرپشتي ولاخهکه.

حَمَلَ الشئَ على الشئِ: شتهکهي پهيوهست کرد بهو شتهوه.

حَمَلَ فُلَانًا على الامر: فلانکهمسي ههلنا بو کردني نهوکاره.

حَمَلَ عليه الحِفْدَ: رقيو کينهي بو لهلددا خواردوهه.

حَمَلَ الغضب: رهکهي دهرخست.

حَمَلَ عليه ذنبه: تاوانهکهي خسته سهر.

حَمَلَ فُلَانًا: ولاغنيکي سواري دا بهفلان بو نهومي سواري بيح. ◦ **أَحْمَلَتِ المرأةُ والناقةُ**: نافرتمهکه بي نهومي ميودي همبي مهمکهکاني شيريان تيهات ◦ حوشترمهکه بي نهوه کهل بگري شيري ني پميدا بوو ◦ زوري سک و زا کردن. ◦ **أَحْمَلَ فُلَانًا الحِمْلَ**: يارمهتي فلانکهمسي دا بو کول هه لگرتنهکهي. ◦ **حَمَلَهُ الشئُ والامر**: داوي ليکرد نهوه هه لگري. ◦ **أَحْمَلَ الامرُ** ان يکرن هکذا: پيدهچي کارمه ناوابي. ◦ **أَحْمَلَ ماکان**

منه: جاو بۆشى لیکردو لئی خوش بوو. ◊
 اخْتَمَلَ فلان الصنعة: فلانکس سوپاسگوزاری
 کردهوه کهی بوو. ◊ اخْتَمَلَ الغضبُ فلاناً: رق
 هه لسان فلانکسی والیکرد ناگای له خو
 نه مینئو نه زانی چی بکا. ◊ اخْتَمَلَ: که رقی
 هه لسا سور بووه رنگی گؤرا. ◊ تعامَلَ علی فلان:
 ستمی له فلانکس کرد ◊ شتیکی وای داوا لئ
 کرد له تاقه تیا نه بنئ نهجمی بدا ◊ حامل الثیئ
 ولبه ربه: داوای لیکرد نهو کاره بکا وپرای
 ناخوشی و هورسی کارمه. ◊ تعامَلَ الزمان عن
 فلان: رۆزگار روی له فلان و مرگپرا. ◊ تعامَلَ
 الرجلان الثیئ: دوو پیاوکه به نوره کۆله که بیان
 هه لگرتو یارمتهی یه کرتیان دا. ◊ تعَمَلَ القومُ:
 هۆزمه که رمویان کرد. ◊ تعَمَلَ فلان: فلانکس
 خۆراگرو وره بهرزو نازا بوو. ◊ تعَمَلَ الحاملةُ:
 کۆله کهی له کۆلئ دا. ◊ تعَمَلَ الأمرُ: کاره کهی
 لهنهستوگرت به ناره حتهی چووہ ژیری. ◊ تعَمَلَ
 شهادة فلان: له حیاتی فلانکس شایهتی دا واته
 شایهتییه کهی لئ و مرگرتو نه مجار جو
 شایهتییه کهی دا. ◊ استخَمَلَ فلان: فلانکس هه لی
 گرت. ◊ استخَمَلَ فلاناً: داوای له فلانکس کرد
 شته کهی بؤ هه لگرت. ◊ استخَمَلَ فلاناً نفسهُ:
 هه موو کارو بارو پیداویستی خوئی خسته
 نهستوی فلانکس خوئی. ◊ الحاملَةُ: میننه ی
 (الحامل) ◊ زمنبیلوه به چنه و قمرتاله که تریئ
 تیندا هه لدمگرتی ◊ مه کوکی جولا ◊ حاملَة
 الطائرات: که شتی گهورمی زمبه للاح که له
 دم ریادا فرؤ کهی له سره دمنیشیته وه همروا
 زریپوش و توب و چه کی تریش هه لدمگرتی ◊
 لمانا و دم ریادا دمنیته فرؤ که خانه و سه باز خانه،
 (ك: حَوَامِلُ). ◊ الحوامِلُ: حاج ◊ قاجه کان. ◊ الحاملة
 من القدم والنراج: ره که کانی قاج و دهمته. ◊ الحمالُ:

خوین و غه رامه، که کهسانی دیکه لهنهستوی
 خوینی دمگرن. ◊ الحامِلةُ: کریی هه لگرتنی
 کۆن. ◊ الحامِلةُ: نه لقهی شمئرو شتی لهو جۆره
 که بیئ هه لدمواسری.
 الحَمَلُ: نهوی به کۆن هه لدمگرتی ◊ که زاوه ◊ نهو
 حوشتره ی که زاوه کهی لئ باردمگرتی ◊ له زاراوه ی
 (ریاضیات) دا بریتییه له قه بارمیه ک یان
 هورساییه که که هه لدمگرتی یان رادمگرتی
 به هوی نامیرنیکه وه.
 الحَمَلُ: بهر خۆله، بورجیکه له ناسمان له بورجه
 به هارییه کانسه. ◊ الحَمَلانُ: نهو و لاختیه
 دیارییه کانی لئ دمنری که دمبرن بؤ شوینتیکی
 تر ◊ کریی حه مال. ◊ الحِملَةُ والحِملَةُ: گواستنه وه
 له شوینتیکه وه بؤ شوینتیکی تر. ◊ الحَمَلُ:
 پیای له سره خو و هیدی خۆراگرو پشودریژ. ◊
 الحَمِيلُ: مندالی بین نازو فریئدراو که کهسانی
 دیکه هه لی دمگرنه وه به خنوی دمه کن ◊
 الحَمَلُ: که زاوه ◊ دووتای بار که به سره پستی
 و لاخته که وه بین ◊ زمنبیلوه بهر چنه که تریئ
 تن دمگرتی.
 حَمَلٌ الحَمَلُ: جهبله کهی زور توند بادا.
 الحِصْلانُ: جهبلی گشت بادراو ◊ موشه دهمه ی
 مرگه رو ناسنگه ر شاخی گاو ناسک.
 حَمَلٌ: جاوی کردنه وه ◊ زور بهوردی سهیری کرد.
 حَمَلٌ العين وحَمَلُها: نهو شوینانه ی کل رمشی
 دمکا له جاو ◊ له دیوی پیلوه کانی چاومه وه.
 حَمَلٌ الثور ونحوه حَمَلٌ: تهن دورمه کهی هه لگرتساند.
 حَمَلٌ الماء ونحوه: ناومه کهی گهرم کرد.
 حَمَلٌ الشحم ونحوه: پیومه کهی تونده وه.
 حَمَلٌ الأمرُ فلاناً: کارمه گرتنی دا به فلان.
 حَمَلٌ الماء ونحوه: ناومه که گهرم بوو.

حَمُّ الشَّيْءِ: شتهکه رهش داگیرسا. ◊ حَمَّتِ الجِرَّةُ: دیزمهکه سوتا.

حَمُّ حَمَامًا: تاي ئی هات.

حَمُّ الأَمْرِ: کارمهکه جیبهه جی بوو.

حَمُّ لفلان: بیؤ فلانکمهس وامهزنده کراوه. ◊ أَحَمَّتِ

الأَرْضُ: لمرزو تا لهو ولاته بلاو بیؤوه. ◊ أَحَمُّ الشَّيْءِ:

شتهکه نزیك بوو ناماده بوو. ◊ أَحَمُّ المَاءِ وَغیره:

ئاومهکهی گهرم کرد. ◊ أَحَمُّ الطِّفْلِ وَغیره:

مندالهکهی بماناوی گهرم شت. ◊ أَحَمُّ اللهِ فَلانًا:

خودا فلانکمهسی توشی لمرزو تا کرد. ◊ أَحَمُّ اللهِ

کنا: خودا ئهوهی برپارداو ئهمنجانی دا. ◊ حَامُّ

فَلانًا: فلانکمهسی نزیك کردموه ◊ داواى لِيُکَرِد.

◊ حَمَّتِ الأَرْضُ: گیاو گزمهکه لسههوزاییهوه بهرمو

رهشی رۆیی. ◊ حَمَّمُ الفُلَامُ: کورمهکه ریشی هات. ◊

حَمَّمُ الفَرخُ: بیچوه بهلهومرمکه بهرو پالی ئی

روان. ◊ حَمَّمُ المَاءِ وَغیره: گهرمی کرد ◊ کولاندى. ◊

حَمَّمُ الرَّجُلِ: دهمو جاوی پیاومهکهی بهخهئوز

رهش کرد. ◊ أَحَمَّتُ لفلان: لمبهر فلانکمهس رهشی

ههئسا. ◊ تَحَمَّمُ: رهش ههئگیرسا. ◊ اسْتَحَمَّ: چوووه

گهرماوهوه خۆی شت. ◊ الهامَةُ: کهسانی تاییهتی

لهخزمو کهسو کارو کورونهوه ◊ حوشترى

باش. ◊ الحَمَامُ: کۆتر.

الحَمَامُ: قهزاق قهدمیری مردن. ◊ الحَمَامُ: لمرزو تاي

ههموو نازهل و لاغئیک. ◊ الحَمَاسَةُ: تاکی

(الحَمَام)ه بیؤ کۆتری نیرو می بهکاردی.

أَلْحَمُّ: بهزو پیوی تواوه ◊ پاشماوهی بهزو پیوی

تواوه.

حَمُّ الظَّهيرةِ: توندى گهرمای نیومرؤ. ◊ حَمُّ الشَّيْءِ:

زوریهی شت ◊ جا ههر شتیک بی.

أَلْحَمُّ: خهئوز ◊ خۆلهمیش ◊ ههر شتیک بهئاگر

سوتابن ◊ أَلْحَمِيُّ: نهخۆشییهکه جهستهی بی

گهرم دهبیو چمند جۆرنکی ههیه ◊ (تيفو،

تيفوس، الدق، الصفراء، القرمزية). ◊ الحَمَامُ: نهو

شوینهی خۆی ئی دهشوی ◊ شوینی خۆ ئی شتن.

◊ أَلْحَمَامِيُّ: خاومنی گهرماو ◊ ناتری گهرماو. ◊

أَلْحَمَّةُ: ههر سهرجاومهیک ئاومهکهی گهرم بیو

لهزهوی ههئقولئ، خهئک به مهبهستی شیقاو

چاکیبونهوه له نهخۆشی خۆی ئی بشۆن. ◊

أَلْحَمَّةُ: تا ◊ رهنگیکه له نیوان بیؤرو شیدا. ◊

أَلْحَمَّةُ: مردن. ◊ الحَمِيمُ: پشکو ئاگر ◊ گهرمای

نیومرؤ ◊ بارانئیک دواى گهرمای زۆر بیاری ◊

ئاوی کولاتو ◊ الحَمِيمُ بِالْحَاجَةِ: نهو کهسهی

کارهکهی دهخړئته نهستو. ◊ الحَمِيْمَةُ: مبینهی

(الحَمِيم)، ئاوی کولاتو ◊ شیرى گهرم ◊

حوشترى رهسمن و چاک، (ك: حَمَائِم). ◊ أَلْحَمُّ:

قاپئکی بجوکه له مس و چهوچۆش و شتی وا

دروست دهکری بی ئاوتیدا گهرمکردن بهکار

دههیندرئ.

أَلْحَمَّةُ: زهوییکه لمرزو تاي تیدا بلاو بوبئتهوه.

◊ طعام مَحَمَّةُ: ههر کهسئیک بیخوا تاي ئی دئ، ◊

أَلْحَمْمَةُ: گهرماو. ◊ أَلْيَحْمُومُ: ههرشتیک زۆر

گهرم بی ◊ نبت بحوم: رومکئکی تیر ئاوه که

لهسههوزییا رهش ههئگهراپی. ◊ أَلْحَمْتَانُ:

مهیمونی بجکۆله ◊ جۆرنیکه لهترئیی طائیف

رهشی مهیلهو سوره، بۆلهکهی گهورمو دهنکی

ئاوی بجوک. ◊ أَلْحَمْمَةُ: زهوییکه مهیمونی

بجوکی زۆریی. ◊ حَمَّتِ الشَّمْسُ أَر النَّارُ حُمْرًا:

گهرمییهکه بهرهی سهند.

حَمِي المَرِيضِ: نهو شتانهی زیانی بیؤ نهخۆشهکه

ههیه لئیی قهدهغه کرد. ◊ حَمِي الشَّيْءِ فَلانًا حَمِيًا

و حَمِيًا: نهو شتهی لهفلانکمهس مهنع کردو لئیی

دوور خستهوه ◊ حَمِيَّتِ الشَّمْسُ وَالنَّارُ وَالحَدِيدُ حَمِيًا

و حُمْرًا وَحَمِيًا: گهرم بوو.

حَمِي الرُّطْبِيِّ: شهر گهرم بوو.

حَمُو الرجل: خزمی پیاو بهموی ژنهکه بهوه. ◊ حَمُوُ الأَلم: نَمو پمړی نازارو نهنډیشه. ◊ الأَحْمِيَةُ: کمخوړی ◊ کمکرډنهوه لهو خوارډنانهی که زیانبهخشن. ◊ الحَمِي: نهخوښ که خوارډنی زیان بهخشی لئ فمدغه کرابی. ◊ حَمِيَا: بؤ همموو شتیک هرمتی هیزو تواناو توندو تیزیبهتی بؤ گمنج هرمتی لاومتی هیزو توانای.

الأَحْمِيَةُ: دماگرگری ◊ پایزگاری له نایینو و شمرهفو ناموس. ◊ المحامی: پاریزهر که لمدادگادا داکوکی لمپهکچ له دوو کیشه کارمکان دمکا. ◊ المعاماة: پښه‌ی پاریزهری. ◊ الأَحْمِي: شیر. ◊ قَحْمِير: بهزوبانی حیمیه‌ری قسمی کرد ◊ رموشتی ناشیرین بوو.

حَنًا المکان حَنًا: شوپڼهکه سموز بوو گیاوو گزی ومخؤ کهوتو و راساو تیک هالا. ◊ حَنًا لِحَيْتُهُ أُر رأسه: ریشی یا سمری بهخمنهرنگ کرد. ◊ الحِنَاءُ: درهختیکه گه‌لاو قمدی ومکوو هی هه‌ناروايه، گولټیکی سبې دمردمکا له شیوی هی‌شوو‌دا له گه‌لاکهی خمنه‌ی سور بهرهم دمه‌یندری.

حَنْبِ الفرس حَبًا: نهمپهکه هاجی خوار بوون ◊ نئیوان فاجه‌کانی پان بوو ◊ حَنْبِ الفرس: بهمانا (حَب) دئ. ◊ حَنْبِ الكِبْرِ فلاتًا: پیری فلانکسی چؤماندؤتهوه پشتی کؤم بؤتهوه. ◊ تَحَنْب: پشتی کؤم بؤوه (تَحَنْبَ علیه) بهزمی پيدا هاتموه. ◊ حَنْبَلٌ: لوبیای خوارد ◊ فهرومی کؤن و رزیوی لهبرکرد. ◊ تَحَنْبَلٌ: سمری تمفاند ◊ چووه سمر ریبازی نه‌محمدی کوری حمنبمل. ◊ الحَنْبَلُ: ژنی نهمستورو پتهو یان حمبلی نهمستورو هایم. ◊ الأَحَنْبَلُ: کورته بالای ورگ زل ◊ عهباو فهرومی کؤن و رزیو. ◊ الأَحَنْبَلِيُّ: نَمو

حَمِي الفرس: نهمپهکه لمشی گهرم داهاتو عاره‌فی کرد.

حَمِي عليه: رقی لئ هه‌لسا. ◊ حَمِي من الشئ حَمِيَةً: بیزی نهمهات نَمو شته نهمجام بدا. ◊ أَحْمَى الشئ: شته‌که‌ی گهرم کرد. ◊ أَحْمَى المکان: شوپڼه‌که‌ی وا لئ کرد پاریزراو بی‌کس نهمتوانی توخنی بکه‌وی. ◊ حامی عنه عاماة حَمًا: داکوکی لئ کرد. ◊ حامی ضَيْفُهُ: پیشوازی گهرمی له میوانه‌که‌ی کرد. ◊ أَحْمَى في الحرب: له‌شپردا خوی پاراست ◊ خوی په‌نادا. ◊ أَحْمَى المريض عما يضره: نه‌خوښه‌که خوی پاراست لهو شتانه‌ی زیانی بی‌ده‌گه‌یمنن. ◊ أَحْمَى من فلان: خوی له‌فلانکس پاراست ◊ (وبه) په‌نای بؤ فلان برد. ◊ تماماه: خوی لئ پاراست. ◊ الحامی من الأبل: نَمو حوشتره‌یه لای خاومنه‌که‌ی بمینیتهموه تا ده‌جار سک دمکا، ◊ الحامية: مینیمی (الحامی) به ◊ نَمو پیاوی له‌شپردا پایزگاری هاو‌له‌مکانی دمکا ◊ کؤمه‌تیک سمریاز که پایزگاری نهمفرتیک یان شاریک دمکن.

حما المرأة: باوکی یان میردی نافرتمه‌که، همروا خزمو کسو کاری میردی ژن.

حما الرجل: خمزوری پیاومکه ◊ همروا خزمی ژنه‌که به‌نیسبتم میردمکه‌یبهوه.

الحَمِي: پاوان نَمو شوپڼه‌ی له‌ومرگایه‌و تایبه‌ته به به‌کیکهموه یان به‌بنه‌ماله‌یه‌که‌موه ◊ شتی پاریزراو. ◊ الأَحْمَةُ: زه‌هری جانهمرتیکی پیوه بدا ◊ یان بگه‌ری ◊ جزوی دوشک و زمرگه‌تمو ژه‌نگه سورمو نَمو شتانه. ◊ حَمَةُ العبد: چمنگه‌ی سمرماو سؤل.

حَمُو الشمس: گهرمی خوړ.

حَمُو المرأة: خزمی ژن بهموی میردمکه‌یبهوه.

أَلْحَنْدُورَةُ: بهمانا (الْحَنْدُرَةُ) دى. ۵. **تَحْنَدَسَ الرَّجُلُ**: زعميف بوو كهوت ۵ (تَحْنَدَسَ اللَّيْلُ) شهوهمكه تاريك بوو.

الْحَنِيسُ: تاريكى شهو ۵ شهوى زؤرتاريك ۵ **الْحَنَادِسُ**: سئ شهوى كؤتابى مانگن (۲۸، ۲۹، ۳۰).

الْحَنْدَقُوقُ: پياوى دريژى شل و شياو ۵ پياوى نهحمهق ۵ گياپيهكه سالانهيه لهكيوو دهشت دمروئو نالفيكى باشه بؤ ولاخ و نازهل ۵ ناويكى ترى هميه پئي دهلين: (الْدُرُقُ).

حَنْدًا الْحَرُّ حَنْدًا: گهرما تاوى ساند. ۵ **حَنْدٌ لَهُ**: ناوى كهه كردهمو شهرايى زؤر كرد. ۵ **حَنْدَ الْعَجَلِ** وغيره **حَنْدًا وَغَنَادًا**: گؤلكهلهكهى سوركردموه بهه جؤره بيخاته ناو ناگروه، يان بيخاته ناو شتيكهوه بهناگر گهرم بوبن. ۵ **حَنْدَ الشَّمْسِ الشَّيْئِ**: خؤر شتهكهى سوتاندو برزاند. ۵ **حَنْدَ الْفَرَسِ حَنْدًا**: بازي به نهسهپهكه داو چهند مهودايهكى پئ بېرى ۵ نهمجار لهبهر خؤرمتاو جليكى بهنسهپهكهداداو بؤ نهوهى عمرهق بكا.

اسْتَحْنَدْتُ: لهبهر خؤرمتاو راكشاو بهتانى و ليقيهى بهـرى دادا بؤ نهوه عمرهق بكاتمهوه.

حَنَاءٌ: ناويكى خؤره.

الْحَنْدَةُ: گهرمايى توندو بههيز.

الْحَنْدِيَانُ: نادهميزادى جنيو فرؤشى زمان پيس.

الْحَنْسِيذُ: ناوى گهرم ۵ گوشتى برزاو ۵ هورنان دهمفرومئ: ﴿فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ خَبِيرٍ﴾.

حَنْوَرُ الْخَيْرَةِ حَنْوَرًا: تافه كهوانهپيهكهى دروست كرد ۵ فهوسى بيـ ژيى دروست كرد ۵ ناميـرى خاوكردنهموى لؤكهى دروستكرد ۵ همروا (حَنْوَر) ناوه بؤ همرشتيـك كهه بيـتمهوه.

حَنِيسٌ حَسًا: لهناو جهنگهى گؤرهبانى جهنگدا راوهـستاو سـهـهـنگهـرى بهرنـهـدا.

كهسهى شوين ريبازى نهحمهدى كورپى همنبهل دمكهوى. ۵ **الْحَانُوتُ**: دوكانى مهى فرؤشى ۵ دوكانى بازرگاني، ۵ **الْحَنْتَفُ**: كوللهى پاككراو بؤ چيشت لينان. ۵ **الْحَنْتُوفُ**: نهو كهسهى ريشى ههلهدمكندري. ۵ **الْحَنْتُمُ**: همموو رمش و سهوزتيـك ۵ سوالهتى رمش ۵ جهمپرپى سهوز ۵ ههورى رمش.

حَنْتٌ فِي عَيْنِهِ: له سويند خوارندهكهىدا راستى نهكرد (سويندى بهدرؤى خوارد). ۵ **حَنْتٌ لَهُ حَقُّ لَائِدَاو** شتى باطلو بوچى بهپرهمو كرد. ۵ **أَحْتَهُ**: واى ئى كرد سويندى ئى بكهوى. ۵ **حَنْتُهُ**: سويندى ئى خست. ۵ **تَحْتَتْ**: خودا پهرستى كرد ۵ كاريكى كرد تاوانى سويندى ئى نهكهوى.

أَحْنَتْ: تاوان ۵ **الْحَمَانِثُ**: تاوانكار ۵ شوينى تاوان. ۵ **حَنْجَتٌ لَهُ حَاجَةٌ حَنْجًا**: كاريكى بؤ هاته پيشهوه. **حَنْجَ الشَّيْئِ**: شتهكهى لادا لهريبازى خؤى ۵. **حَنْجٌ كَلَامُهُ**: فهسهكهى خؤى گؤرى.

أَحْنَجَ الشَّيْئِ: شتهكهى لا دا. ۵ **أَحْنَجَ نَلَانٌ**: غلانكس سهبرى دواخؤيهوه كرد سهرى و سنگى ومه سوراند بؤ ناوردانهومكهى.

أَحْنَجَ الشَّيْئِ: بهمانا (أَحْنَج) دى.

حَنْجَرَتِ عَيْنُهُ: جاوى قول بون ۵ بهقولاجون.

حَنْجَرُ الْخَيْرَانِ: نازهلهكهى سهريـرى.

الْحَنْجَرَةُ: گمرو ۵ بؤرى همناسهدان له ناستى مل.

الْحَنْجُورُ: بهمانا (الْحَنْجَرَةُ) دى ۵ سندوهى بچوك ۵ شوشهى عمتر و شتى لهوجؤره.

الْحَنْجَالُ: كورته بالاي تيكسمرپاو.

الْحَنْجِيلُ مِنَ النِّسَاءِ: ناهرمتى كهتهى ناشيرين و دهمهمومر.

الْحَنْدُرَةُ: گلينهى چاو، دمگوتري: (هو على حندرة عينه).

حَانِطٌ: پیاویکە کشتوکاله‌که‌ی کاتی دروینه‌ی هاتووە ۵ (أجر حانط) سوریک‌ی مه‌یله‌و رەش.

الْحِنَاطُ: هەر بۆنیکی خۆش تیکەل بکری بۆ کفن و جهسته‌ی مردوو و مگوو (میسک و صمندەل و عەنبەر و کاهور..)

الْحِنَاطَةُ: پێشە‌ی عەلافی (گەنم و جۆ فرۆشی).

الْحِنَاطَةُ: گەنم، (ك: حِنَطٌ).

الْحِنَاطِيُّ: ئەو کەسە‌ی زۆر گەنم دەخوا ۵ کەسێک گەنم رەنگ بێ.

الْحِنَاطُ: گەنم فرۆش ۵ ئەو کەسە‌ی مردو تەحنیپ دما.

الْحِنَاطُ: بەمانا (الْحِنَاطُ) دێ.

الْحِنَاطِيُّ: ئەو کەسە‌یە کەرەسە‌ی تەحنیپ کردنی مردو دەفرۆشی ۵ هەروا ئەو کەسە‌ی هەڵدەستی بەمکفن و دفنکردنی مردوو.

الْحِنَاطِيُّ: بریتییە لە هێشتنە‌وه‌ی جهسته‌ی مردوو لەسەر حالەتی خۆی، بە‌وه‌ لە مادە‌ی نەرم و پێست و بەردماکان بپاریزێ و ناوسکی بە‌مادە‌ی تاپه‌ته‌ی پاک بکریته‌وه‌.

الْحِنَاطِيُّ: رەموکێکە بە‌سەر زەوی‌دا بلاو دەبێته‌وه‌و پەل دەهاوێ ۵ بە‌رمکە‌ی لە قەبارە‌ی رەنگی پرتە‌قال دایە، ناوکە‌که‌ی زۆر زۆر تالە.

حَنْفٌ عَنِ الشَّيْءِ حَنْفًا: لەشته‌که‌ لای‌دا.

حَنْفَ الرَّجُلِ حَنْفًا: قاچی خوار بوون روپان لە‌ناو‌وه‌ کرد ۵ حَنْفُهُ: وای لێ‌کرد قاچی خوارو فەهزەن

بن ۵ تَحَنَّفَ: وازی لە‌بێت‌پرستی هینا و موسولمان بوو دەست‌یکرد بە‌خودا پەرستی ۵ چوو‌ه‌ سەر رێبازی ئەبو حنیفە. ۵ تَحَنَّفَ إِلَى الشَّيْءِ:

مه‌یلی بۆ لای ئەو شتە‌ بوو ۵ رووی لە‌و کرد. ۵ الْحَنْفَاءُ: کەوان ۵ موس ۵ دەعبای حیربە‌ ۵ ناهرفتی کە‌نیزە‌ک دەممی تە‌مه‌به‌ل و دەممی بە‌نیشات ۵ سوله‌حقاتی ناو (کیسه‌لی

الْحَنْسِيُّ: ئەو‌کە‌سانە‌ی زۆر خۆله‌مائی حەرام و کاری نابە‌جێ دەپاریزن.

الْحَوْسِيُّ: کە‌سێک کە‌س نە‌توانی پڕ بە‌چاو سە‌یری بکا و کە‌س نە‌توانی ستمە‌ی لێ‌ بکا ۵ ئە‌گەر لە‌شوینی خۆی جولا کە‌س نە‌وێری لە‌هه‌ل‌وێستی خۆی و مێگێری.

حَنْشُهُ (الْحَنْشُ) حَنْشًا: پێ‌وه‌ی دا گە‌ستی.

حَنْشُهُ: لێ‌ی خورپ دە‌ری کرد ۵ دما‌گوتری: (حَنْشُ الصَّيْدِ) نێچیرمکە‌ی راوکرد.

حَنْشٌ فَلَانًا: فلانکە‌سی هە‌لخە‌لە‌تاندا.

حَنْشِيٌّ: لە‌حە‌سه‌ب و نە‌سه‌بی کە‌م کرد‌وه‌.

أَحْنَشُهُ عَنِ الْأَمْرِ: پە‌له‌ی لێ‌ کرد.

الْحَنْشِيُّ: ماری گە‌وره‌ی رەش ۵ رەشمار‌ی گە‌وره‌ کە‌ زە‌ه‌راوی نە‌بێ ۵ هە‌روا پێ‌رۆه‌ک سە‌ری لە‌سە‌ری مار بچێ.

الْحَنْشِيُّ: کە‌سێک زۆر کاسب بێ و هە‌میشە‌ لە‌هه‌ولێ کاسبی مأل کۆ‌کردنە‌وه‌دا بێ.

حَنْطَ الزَّرْعُ حَنْطًا: کشتوکاله‌که‌ پێ‌گه‌بی.

حَنْطٌ فَلَانٌ: هە‌مانە‌ی قولی هە‌لکێشا.

حَنْطَ الْأَدِيمُ: پێ‌سته‌که‌ سور بوو (هەر حَانِطٌ).

حَنْطَ الرَّجُلُ حَنْطًا: پیاو‌که‌ ریشی گە‌وره‌ بوو پێ‌بوو، (هەر أَحْنَطُ).

أَحْنَطَ الزَّرْعَ وَهَوَّ: بە‌مانا (حَنْطٌ) دێ.

أَحْنَطَ الْمَيْتَ: مردوو‌مکە‌ی تە‌حنیپ کرد ۵ بۆنی خۆشی بە‌مردوو‌مکە‌ کرد.

حَنْطَ الْمَيْتَ: بە‌مانا (أَحْنَطُهُ) دێ.

تَحَنَّنَ مِنَ الْخِنِطَةِ: گە‌نمی خوارد.

اسْتَحْنَطَ فَلَانٌ: فلانکە‌س بە‌لاماری مردنی داو دونیای بە‌لا‌وه‌ هێچ و پوچ بوو.

الْحَانِطُ: بە‌روبوومی درەختی غە‌ضا ۵ خاومن گە‌نم ۵ کە‌سێک گە‌نمی زۆر هە‌بێ ۵ (رجل

بهما (حَنَكْتَهُ) دى. ۵ اَحْتَنَكَ الرَّجُلُ: بپاومکه بوو به حه کیم و داناو بپاوی خاومن نهمون. ۵ اَحْتَنَكَ الشَّيْءُ: شته کمى له بیخ دمهینا. ۵ اَحْتَنَكَ فُلَانًا: به سمر فلانکه سدا زال بوو ومدوی خوئی خست ۵ اِسْتَحْنَكَ الشَّجَرُ: دمره خته که به رمگ و ریشه وه هه لکنه ندرا. ۵ اَلْحَائِكُ: رمش. ۵ اَلْحَائِكُ: نه و دمزوی نه و په ته ی دمى و لاخى پی دمبه سترى.

اَلْحَائِكُ: مه لاشو ۵ دمندوکی بالنده ۵ کومه له ریبارونک لا بدنه شارنک و ماومی تییدا بمیننمه.

اَلْحَائِكُ: نهمون و تیگمیشن له کاروبار.

اَلْحَائِكُ: بپاوی ناقل و لیزان و خاومن نهمون و قالبوو. ۵ اَلْحَائِكُ: بیرمه یردی خاومن نهمون ۵ نادمیزادی زور خور. ۵ اَلْحَائِكُ: بهمانا (اَلْحَائِكُ) دى. ۵ حَنَكَلُ فِي الْمَشِي: له رویشتندا تمبه لی کردو ههنگای قورسی هاویشتن. ۵ اَلْحَائِكُ: کورته بالا ۵ نادمیزادی وشک و روگرز ۵ بپاوی خویری و بیج نه مهک، ۵ اَلْحَائِكَةُ مِنَ النِّسَاءِ: ناهرمتی ناشیرینی قولهرمش ۵ ناهرمتی وشک تمبیات و مپو مؤج.

حَنَ حَيًّا: نالاندی ۵ کورکاندی ۵ باراندی ۵ بوپاندی ۵ حَنَّتِ الرِّيحُ: رمش بباکه دمنگی لی هات وه کوو دمنگی خوشتر دمرچوو. ۵ حَنَّتِ الْقُرْسُ: کهوانه که دمنگی لی هات له کاتی هاویشتندا. ۵ حَنُّ العودِ: عودو که مانه که به هوئی په نجه لی دانه وه دمنگی لی وه هات. ۵ حَنُّ الرَّجُلِ: بپاومکه هاواری کرد یا له خویشیا یا له تاو نازار.

حَنُّ اليه: ناهرمزوی دیداری کرد.

حَنُّ عَلَيْهِ: به زمی پیدا هاته وه. ۵ اَحَنُّ فُلَانٍ الْقُرْسَ: فلانکهس وای کرد کهوانه که دمنگی لی بی. ۵ حَنُّ الشَّجَرِ: دره خته که گولوکی دمر کرد. ۵ حَنُّ

ناوی) ۵ ماسیه کی دمر بپایه ناوی (أحرم) ه. ۵ اَلْحَنَفِيُّ: شوینکه وه ته می مزهمی نه بو حمنیفه. ۵ اَلْحَنِيفُ: نه و که سیه له شهر لایدای بیو کاری خیر و باش ۵ نه و که سى له سمر ناپینی نیسلام بی و لی لانه دا ۵ نه و که سى حه جى مالى خودای کردی، (ك: حفاء). ۵ اَلْحِنْفَاءُ: پیزیکی عمرمی پیش هاتنی نیسلام بوون له ناخه وه دزی بتپهرستی بوون ۵ اَلْحَنِيفِيَّةُ: نه ته وه می نیسلام دمگوتری: (ملة حنيفة) ۵ جوریکه له شمشر که نیسبت دمدرین بولای نه حنه می کوری قمیس، چونکه نه و یکم کهس بووه له ناو عمرمدا شمشری داهینا.

حَنَقَ عَلَيْهِ حَقًّا: ره لی هه لسا ۵ اَحْنَقُ: بهمانا رق لی بوونی به رده و ماوه. ۵ اَحْنَقُ الصُّلْبُ: پشتی نووسا به مسکیه وه. ۵ اَحْنَقُ السَّنَامُ: دوگی خوشترمه که له رو لاواز بوو ۵ بهمانا هه له و بوونی دوگیش دى و اته: دومانای دزبه به کی همیه. ۵ اَحْنَقُ الزَّرْعُ: کشتو کاله که بلا و بووه. ۵ اَحْنَقُ فُلَانًا: ره لی فلانکه سی هه لساند.

اَلْحَنِقُ: هه له و، ۵ حَنَكَتِ اَلْأُمُّ الصَّبِيَّ حَنَكًا: دایکه که مه لاشووی منداله که ی هه لداپه وه.

حَنَكَ فُلَانٍ الدَّابَّةَ: فلانکهس و لاغه که ی لغا و کرد.

حَنَكَ التَّجَارِبَ الرَّجُلَ حَنَكًا وَحَنَكًا: نهمون و ته جرمله نه و بپاومیان قال کردو له بوته میان دا. ۵ حَنَكَ الشَّيْءُ: له شته که حالی بوو ۵ شته کمى په ته کرد. ۵ اَحْتَنَكَ التَّجَارِبُ: نهمون و ته جرمله له بوته میان داوه. ۵ اَحْتَنَكَ فُلَانًا عَنِ الْأَمْرِ: فلانکه سی له کارمه که گیراپه وه. ۵ حَنَكَتِ السِّنُّ وَالتَّجَارِبُ فُلَانًا: تممن و نهمون فلانکه سی قال کرد. ۵ اِحْتَنَكَ الدَّابَّةَ: په تی له لغاوی و لاخه کردو رایکیشا به حمله که. ۵ اَحْتَنَكَ التَّجَارِبُ الْجُلَّ:

قوم: نهُو نهموه همنديکيان نارمزوی دیدمنی
 بهکتر دمکمن. ◊ تَحْنُنُ عليه: بهزمیی پیدا
 هاتمهوه. ◊ اسْتَحْنُ إِلَى الشَّيْءِ: حمزی لهو
 شتمکرد. ◊ اسْتَحْنُ الشَّرْقُ فَلَائاً: سۆزۆ
 خۆشهویستی فلانکەسی خسته کهیف خۆشی و
 ههلبهرکیوه. ◊ التَّحْنَانُ: شهوق و نارمزوی زۆر.
 ◊ الحائنة: حوشتر ◊ العننان: خاو من و حم و
 بهزمیی ◊ سيفتمتیکه له سيفتمتیکانی
 خودا ◊ کەسێک چاکه لهگهڵ کەسێک بکا که نهو
 روی ئی وهرگیرایی ◊ تر بهنا و پهنجهکانتا
 ههلیسورینی دهنگی لیوویی ◊ رینگه ی راست. ◊
 الحائنة: ناهرمتیک سۆزی ههلسن بۆ دیتنی
 مندالهکە یان پادی مێرده کۆنهکە ی بکاتهوه و
 بۆ ی بکورکینی. ◊ الحنة: دلنهرمی. ◊ العننن:
 نهو بیۆمزنه ی لهبهر خاتری بهخێوکردنی
 منداله و ردیلهکانی شودهکا به پیاویکی تر بۆ
 نهومی ژیاوریا ن دابین بکا ◊ رمشهپایهک لوره ی
 بن و مکوو دهنگی حوشتر. ◊ العننن: حمزو
 نارمزۆ.

حَنَأٌ عَلَيْهِ حُرّاً: سۆزی بۆی ههییوو.

حَنَأٌ الشَّيْءِ: شتمهکە ی دولا هینایهوه.

حَتَّى العودِ وَغَيْرُهُ حَنِياً وَجَنَابَةً: خواری
 کردموه ◊ توپکلهکە ی ئی کردموه.

حَتَّى يَدِ الرَّجْلِ: دمستی فلانکەسی چهماندموه.

حَنَى القرسِ: که وانهکە ی دروست کرد. ◊ أحنى

عليه: بهمانا (حنا) دئ. ◊ أحنن: کۆمایهوه. ◊

تحننى: بهمانا (أحنن) هاتووه. ◊ تحنى على فلان:

سۆزۆ خۆشهویستی بۆ فلانکەس دهرخست. ◊

الأحنى: پشت کور ◊ الحاناة: عمرهخانه ◊ شوینی

عمرهق خواردنمهوه (بـاـر). ◊

(ألحاني) به ◊ عمرهق. ◊ الحاني: خاو منی

حانوت.

أَحْوَبٌ: وهحشمت و خهفمت.

أَحْوَبٌ: تاوان ◊ بههیلاکچوون و فهوتان. ◊ العویاء:

نهمفس. ◊ العویة: تاوانی نهزیمتدانی باوک و

دایک ◊ تاوان بهگشتی ◊ پیدایهستی ◊ غه م و

نارهحمی. ◊ الحویة: تاوان ◊ خزم بههوی

دایکهوه، ناهرمت یا پیاوی زمعیضو لاواز.

حَاتِ الطائرِ على الشئِ: بالنهمکه بهدموری فلان

شتدا سوپایهوه. ◊ حارتة: جاووروی لیکردو

فیلسی لیکرد. ◊ الحائت: نهو کەسهبه زۆر

لۆمهکارین.

أَحْوَتٌ: ماسی بچوک بن یان گهوره ◊ جۆره

گیانلهبهریکسی شیردهریشه ◊ ههروا ناوی

بورجیکه له بورجهکانی ناسمان. ◊ الحوتاء:

نومیه که لکه‌های نمستور بوبین و گوشته که میان
داچوڑایی.

حَوْتُكَ الرَّجُلُ: پیاومکه رؤیشت به رؤیشتنی کورته
بالا، لاسایی کورته بالای کرده. **أَلْحَوْتُكَ:**
نادمیزادی کورته بالا و کزو کوله وار. **أَحَالُهُ:**
جولانندی و لیک جیا کرده. **أَحَاثُ الْحَيْلُ**
الْأَرْضُ: نسهبکان زمویه که میان کوتا و گله که میان
ورد کرد. **أَحَاثُ فِلَانِ الْأَرْضِ:** فلان گل و خولی
زمویه که می سهرونا و کردو به ناوی دا گهرا
بزانی چی تیدایه. **أَسْتَحَاكُهُ:** ویستی دهری
بینی **أَهْمَانُ** گل و خوله که می دا گهرا بزانی
شته که می لئی گوم بیوه بیدوڑی تهمه. **أَسْتَحَاثُ**
فِلَانِ الْأَرْضِ: فلانکمی گله که می سهرونا و کرد.

حَاثِ بَاث: بهرت و بلا. **أَحْوُنُ:** بهمانا (حَيْثُ)
دی. **أَلْحَوْنُ:** جهرگو و دهوروبهری ریشه می
جهرگ. **أَحْوُنُ بَرْتُ:** بهرت و بلا. **أَلْحَوْفَاءُ:**
جهرگو و دهوروبهری. **أَلْحَرْكُمُ:** نهو گیاندارمه چ
نادمی چ گیانله بهری تر دریزیه که می مام
ناومندی بی.

حَاجَّ حَرْجًا: پیویستی همبوو **أَهْمَارُ** بیوو. **أَحْوَجَّ**
إِحْوَاجًا: همزار کهوت. **أَحْوَجَّ فِلَانًا إِلَى كُنَا:** وای
له فلان کرد محتاج بی. **أَحْتَاَجَّ:** پیداویستی
همبوو **أَحْتَوَجَّ:** داوی پیداویستی کرد **أَحْتَاَجَّ:**
ناتاج و همزار. **أَحْتَاَجَّةُ:** میینه می
(الْحَاَجَّ) **أَحْوَجَّ:** پیداویستی **أَهْمِي** و
سهلامتی. **أَحْوَجَّ:** پیداویستی **أَلْحَوْجِبُ:** برؤ
پانو گهوره. **أَلْحَوْجَلَةُ:** گوزمی بنک نمستور،
پان گوزمی بیچوکی دم بلاو.

حَادَ عَنْهُ حَرْدًا: معیلی کرد. **أَحَادَتْهُ أَعْمَى عَارِدًا:**
ناو بهنا و لمرزو تای بؤ دیتهمه **أَحَادَ فِي الْأَمْرِ:**
له کارمکه بوومو تئی فکری.

حَادُّ عَلَيْهِ حَرْدًا: پاراستی (حَادَ الشَّيْءُ) شتمه کی
پاراست **أَهْمَارُ** زال بیوو. **أَحَادَ الدَّرَابُ:**
نازه لکه می بهتوندی بی خوری. **أَحْرَدُ:** بهله می
کرد **أَحْرَدَ الدَّرَابُ:** بهتوندی نازه لکه می
نازووت. **أَحْرَدَ الشَّيْءُ:** شتمه کی کؤ کرده،
خستیه به نایه ک. **أَحْرَدَ الْقَصِيدَةَ:** جامه
شیرمه کی جوان و پته و ریک خست. **أَسْتَحْرَدُ**
عَلَى الشَّيْءِ: بهسمر شتمه که دا بالا دست بیوو. **أَسْتَحْرَدُ**
أَسْتَحْرَدُ عَلَيْهِ الشَّيْطَانُ: شهیتان بهسمری دا زال
بیوو. **أَلْحَرْدِي:** نهو کهسه می خؤل بؤ کارکردن
هه لدمکا، نیشه که له نمستوی دمگری و به جوانی
نهنجامی دمد؛ پان خیرا نهنجامی دمد **أَهْمَارُ** زانا
لیزان له کاردا. **أَلْحَادُ:** بهنا و پشتیوان **أَلْحَرَادُ:**
دووری. **أَلْحَرْدَانُ:** روه کی که له رومکه دوو
فاهه کان، گوله کانی جوان، زور جوڑی
همیه **أَلْحَرْدِي:** دهر بهرینه ر **أَهْمَارُ** به لهر
رؤیشتن **أَهْمَارِي** عمر بهانه. **أَلْحَرِيدُ:** بهمانا
(الأحرؤدی) دی.

حَارَ حَرًّا وَحَرًّا: گهرا بهمه. **أَحَارَ الشَّيْءُ:** شتمه که
که می بیوو. **أَحَارَ** بعد ماکار: که می کرد دوی
نهموی زیاد بیوو. **أَحَارَ الْمَاءُ فِي الْغَدِيرِ:** ناومکه له
زه لکاومکه دا هاتوو چوی کرد. **أَحَارَ فِي أَمْرِهِ:**
له کارمکه می دا سمری بی شیوا. **أَحَارَ الثَّرِبُ:**
پوشاکه که می شت و سپی کرده. **أَحَارَتِ الْعَيْنُ**
حَرًّا: سپیایی جاوی زور سپی و رشاییه که می زور
رمن **أَحَارَ الْجِرَابُ:** ولامه که می رمت کرده
(دمنگه که می دایه). **أَحَارَهُ عَارِدًا وَحَرًّا:**
وهلامی دایه **أَهْمَارُ** گهتوگوی له گه ل کرد. **أَحْرَدَ**
الذَّقِيقَ أَوْ الثَّرِبُ: ناردمکه پان کراسه که می سپی
کرده. **أَحْرَدَ الْأَدِيمُ:** جهرمه که می بهرمنگی
سور رمنگ کرد. **أَحْرَدَ الْقَرْصَ:** شتمه

الأذن: دیوی ناوهموی گونچکه ◊ داخلی حوشر
 داخکردن ◊ فروئیکی شان (هموزی شان) نمو
 قولکه نیسقانهی که سمری شانی تیدا دیوو
 دمچن ◊ هموزی ران نمو چاله نیسقانهی سمر
 نیسقانی رانی تیدایه ◊ رارهوی همناسه بؤ نریک
 که بو ◊ نامیریکه لهو نامیرانهی دیوارو دهرگاو
 بهنجههری بی بویه دهرکری ◊ نامیریکه بینای پی
 بویاخ دهرکری. ◊ المِحْرُ: دار یان ناسنیکه
 بهکرهکهی لهسمر هلهدهخونی ◊ تیروک یان
 کۆلههموزی نانهوا ◊ وتوو ◊ لهزانیاری
 نهاندازیاریدا بریتییه له هیلیکی راست که
 ههردوک لای کورپهکه دهرکریتهوه، ◊ المِحْرُ:
 وهلام.

حَازُ فِلَانٍ: فلانکس بهمیواشی رؤی.

حَازُ الشَّيْئِ: نمو شتهی بؤ خوی ههنگرت پیی برا
 بؤ نمو دهرجوو .

حَازُ الدَّوَابِّ حَوْرًا: نازهلهکانی لهسمرخؤ
 لیخوری ◊ بردنی بؤ سمر ناو بؤ ناو
 خواردنهوه. ◊ حَازُ الدَّوَابِّ إِلَى الْمَاءِ: بهمانا
 (حازها) دئ. ◊ حَازُ الْأَمْرِ: کارمهکی توندو تۆل
 کرد. ◊ احْتَاَزًا: شتهکهی بؤخوی داناو بهخوی
 برا ◊ بهرنهوه کهوت ◊ اِنْحَازًا: بؤ موطاومعهی
 (حَزَه) هاتوووه ◊ ههروا بهمانا پالی پیومدا
 لهگهلی کؤ بووه ◊ اِحَازُ الْقَوْمِ: نمو هۆزه شوینی
 خویان واز لیهینا بؤ کهسانی دیکه. ◊ احَازُ عَلِي
 الشَّيْئِ: بهسمر نمو شتهدا کۆمایهوه خوی
 بهسهردادا. ◊ احَازُ عَنْهُ: لیی لادا. ◊ حَاوَزُوا فِي
 الْحَرْبِ: ههریه که له لایهنهکانی شهر لهوئ تر
 کهنارگر بوو لیک دوورکهوتنهوه. ◊ تَحَوَّرَ: بؤ
 موطاومعهی (حَوْرَه) هاتوووه. ◊ تَحَوَّرَ الرَّجُلُ: نمو
 پیاوه ویستی ههلسن و بهنارهحهتی راست
 بووه ◊ تَحَوَّرَ عَنْهُ: لیی تمکیهوه ◊ اسْتَحَازَهُ:

بازنهمییهکهی ههلهخولاند. ◊ حَرُّ الدَّابَّةِ:
 نازهلهکهی بهمداخی کهوانهیی داخکرد. ◊ حَوْرُ
 الْحُبْرَةِ: نانهکهی پانکردمومو نامادهی کرد بؤ
 نهوهی بیخاته سمر ناگرمه بؤ نهوهی بیرئی. ◊
 حَوْرُ الشَّيْئِ: شتهکهی گپراههوه. ◊ حَوْرُ اللَّهِ فَلَانًا:
 خودا فلانکهسی گپراههوه بؤ حالهتی
 دستکورتی و بی هیزی و کهمو کوری. ◊ حَوْرُ
 فِلَانٍ الْكَلَامِ: فلانکس قسمهکی گۆزی. ◊ حَاوَرُوا:
 گفتوگۆیان کرد ◊ اِحْوَرًا: بؤ موطاومعهی (حَوْرَه)
 هاتوووه ◊ یان سپایی چاوی و رشاییهکهی زیاد
 له ناساییه (چاوگهوره). ◊ اسْتَحَازَهُ: بهقهسی
 هیئا ◊ دهمی پیکردمومو. ◊ الاَحْوَرِيُّ: سبی نهرم.
 ◊ اَلْاِحْوَارُ: سمرلی شیواو ◊ لاوازو بیهیز. ◊
 الحَاوِرَةُ: بؤ میینهی (الحائر) بهکاردئ. ◊ الحَوَارُ:
 بیجوی حوشر لهو کاتهوه لهدایکی دمبیتهوه تا
 لهشیر دمبیرپتهوه. ◊ الحَوَارُ: گفتو گۆیهکه نهنجام
 دهرئی لهنیوان دوکس یان زیاتر لهباری شانؤدا. ◊
 الحَوَارِيُّ: نهوهی پۆشاک سبی دکاتهوه ◊ نهوهی
 پاک و بی خهوش و ههلبزپراهه ◊ الحَوَارِسُونُ:
 یارمعتیدهرانی حمزهی عیسا بوون.
 الحَوْرُ: کهمی و ههوتان ◊ پهتال و بوچ.

لَحْوَرًا: سپیاتی سپینهی چاوو رشاییهتی
 رشینهکهی ◊ سَبِيْهَم نَمَسْتِيْرِي كَلْكِي (بنات
 الثَّغْسِ) دهکهویته تهنیشت (نعمش) ◊ الحَوْرَاءُ
 مِنَ النِّسَاءِ: نمو ناهرماتنهی سبی پیستن
 مهبهست نهوه نیه که سپینهی چاوی زۆر سبی
 بی. ◊ اَلْحَوْرِيَّةُ: کچیکی نهفسانهمییه خهیان
 دروستی کردوووه، له ناو دهریاو چۆم و
 جهنگهلساندا دهبیندرئ ◊ ناهرمتی جوانی زۆر
 ناسک و قۆز ◊ الحَوْرِيَّةُ: دوژمنایهتی ◊ وهلام ◊
 اَلْمَحَاَرُ: مهرجیع. ◊ المَحَاَرَةُ: نمو شوینهی دمنگ
 بداتهوه ◊ صهدهمفو مرواری. ◊ المحَاَرَةُ مِنَ

حَسْتِيه لای خَوِي و بُو خَوِي داناو کردی بهی خَوِي. ◊ الْأَحْوَزُ: لِيخوړی لسمره خَوو هیدی. ◊ الْأَحْوَزِيُّ: نَمو کسهی بهرېنک و بېنکی کارمکانی بهرپوڼه دمبا ◊ کاراما لمنیش و کاردا. ◊ الْأَهْيَازُ: پالندان بهشتیکهوه ◊ سیاسهتی ولاتانی (عدم الْأَحْيَاز) لسمردهمی تازهدا بریتیه لهوی نه بهلای غمرب یان شهرقا خَوِيان ساغ بکمنهوه. ◊ الْحَوْزُ: لسمره خَوِيی ◊ کمه تاکورت ◊ ملکاښتی. ◊ الْحَوْزُ مِنَ الْأَرْضَيْنِ: نَمو پارچه زهوییهی نادممیزاد بُو خَوِي قَوْرغی بکاو سنورمکانی دیاری بکاو خاومنیهتی بکا ◊ سروشت بهچاک و خرابیهوه. ◊ الْحَرْزَاءُ: ناحیه و ههرتیم ◊ حَرْزَةُ السَّلَامِ: سنووری ناشتی و ناوجهکانی ◊ الْحَرْزِيُّ: نَمو کسهیه بهتهنیا دانیشی و کسه لهگهتیا نهبی و تیکهلاوی کسه نکا ◊ یان کسهیکه کارو بار جوان بهرپوڼه بهری. ◊ الْحَرْزَاءُ: نَموویه زهخیره و بزئو لههاوهلهکهی پهنهان بکا. ◊ الْحِيَازَةُ: (حِیَازَةُ الرَّجُلِ) نهوی لهزیر دهستی بیاوا بین لهزموی و مال و سامان. ◊ الْحَيْزِيُّ: هَمومو کومهله شتیک که بیکهوه بگونجین و کوبینهوه.

حَاسِ الْغَارَةِ: ههلمت و هیرشمکه بهربلاو بوو. حَاسِ الرَّجُلِ: بپاومکه نازاو بهچمرگ بوو نمترسا. حَاسِ الْأُمْرِ فَلَانًا: شتهکه کارمکه لسمر فلانکسه کاریکمر بوو. حَاسِ الذَّنْبِ الْغَنَمِ: گورگ کهوته ناو مهرو بزنهکانهوهو پهترهوازهی کردن ◊ کارساتیکی کهورمیان توش بوو. ◊ حَاسَتِ الْفَتْنَةِ فَلَانًا: فیتنه و ناشوب چووہ ناو دلئ فلانهوهو تیکي دا. حَاسِ حَوَسًا: نازابوو خَوگرېوو، ◊ حَارَسَتِ الْمَرْأَةَ الرَّجَالُ: ناخرتمهکه تیکهلاوی بپاوان بوو چووہ ناویانهوه. ◊ حَعَوَسَ فِي الْكَلَامِ: خَوِي نامادمکرد بُو قسهکردن و هیزو توانای دایه

خَوِي ◊ راوستاو تمبهلی نواند. ◊ اسْتَحْرَسَ: خَوِي خافلاندو تمبهلی نواند. الْأَحْوَسِيُّ: بهردموام و ههمیشیهی ◊ دمگوترئ: (غیث أَحْوَسِي) بارانیکي بهردموامه و هملی ناېروکینئ. ◊ حَاسَتُهُمُ الْخَطْرُ الْحَوْسُ: نَمو بهلاو کارساتانه که توشی گهل و نمتومهیکه دمی و برستیان لئ دمیبرئ ◊ یهخهی گرتن. ◊ الْحَوَاسَةُ: خزمایهتی و خوینگری ◊ هیرش و پهلامار ◊ دمسکهوتی شمر ◊ پیداویستی ◊ کومهتیک لهخهگئی جبا. ◊ الْحَوَاسُ: نَمو کسهی لهشمر یا بانگی نَمو نَمو دمکاو دهلی: هَوِي فلان هَوِي فیسار کسه.

حَاشِ الذَّرَابِ حَوْشًا: نازهلهکانی کَوکردهوهو لئی خورین. حَاشِ الْقَوْمِ الصَّيْدِ: خهگهکه نیچیرمکانیان هینانو بردیان بُو نهوی بیانگرن.

حَاشِ اللَّصِّ وَخَرَّةٍ: دزمکهی گرت و نهپهشت بهحمرام بگا. ◊ حَارَسُهُ عَلَى الْأَمْرِ: هملی نا بُو کارمکه. ◊ حَارَشَ الرَّجُلُ الْبِقْ أَوْ الْمَطْرَ: بپاومکه خَوِي له ههوره بروسکهکه یان بارانهکه کهنار گیرکرد. ◊ حَارَسَ الْمَالَ وَخَرَّةً: مال و سامانی کَوکردهوهو پهزمهندهی کرد. ◊ احْتَرَسَ الْقَوْمُ الصَّيْدَ: خهگهکه نیچیرمکانیان هینان و بردن بُو نهوی بیانگرن. ◊ احْتَرَسَ الْقَوْمُ الشَّيْئَ: خهگهکه شتهکهیان خسته ناو خَوِيانهوهو دمورهماندا. ◊ اسْتَحَاشَ عَنْهُ وَمِنْهُ: لئی دوور کهوتهوه ◊ حَارَشُوا الشَّيْئَ يَبْتَنُّهُمْ: شتهکهیان خسته نیو خَوِيانهوهو دمورهماندا. ◊ تَحَرَّشَ مِنْهُ: شمرمی لیکرد ◊ (تَحَرَّشَ عَنْهُ): لئی دوور کهوتهوه. ◊ تَحَرَّشْتُ فَلَانَةً مِنْ زَوْجِهَا: فلان ناخرمت بی میرد بوو، بوو به بیومزن. ◊ الحَاشِ: کومهتیک درهختی دار خورما یان دمرهختی

ورگی زل بوو ۵ **الْحَوْصَلُ لِلطَّيْرِ**: هه لآوسانی
 چیکلاندانه پمتی خواردنی تیدا کؤ ده بیته وه
 پیش نه وهی خواردنه که بجیته معیدیه وه. ۵
حَوْصَلُ السَّارِ: گمنجینهی خانوو. ۵ **حَوْصَلُ**
الحرض: بنکی جهوز که ناوی تیدا راوستی. ۵
الْحَوْصَلُ مِنَ الشَّاةِ: نهو نازل و حمیوانهیه ورگی
 له زور ناوکییه وه زل بی ۵ **الْحَوْصَلَةُ**: بؤ بالنده
 بهمانا (**الْحَوْصَلُ**) دئ ۵ بؤ نادمیزاد له خوار
 ناوکییه وه گدهدی زل بنوئنی ۵ صندوقه
 بچکولهیه که پارو شتی وای تیدا هه لدمگری.
حَاضِ الْمَاءِ حَوْضًا: ناوکه کی کؤ کردموو دهوری دا.
حَوْضٌ: جهوزی دروست کرد ۵ **احتاض**: جهوزی
 دروست کرد. ۵ **استحرض فلان**: بهمانا (احتاض)
 دئ ۵ (استحرض الماء) ناوکه کؤ بؤوه.
الْحَوْضُ: شوئنی کؤ بیونهوی ناو ۵ (**الْحَوْضُ مِنَ الْأُذُنِ**):
 کرپرگه کی گوئ ۵ پارجهیه که له زهوی
 سنوردار ۵ زرعاتو باخی پهرزینکارو.
حَوْضُ الْبَحْرِ: نهو ولاتو شارانهی دمهکونه سهر
 لیواری دهریا.
حَوْضُ النَّهْرِ: نهو زهوی زارهی بهناوی روبارکه
 ناو دمدرئ و بهناویا تیپهر دمی ۵ **الْمَحْرُضُ**:
 نهستیرؤکه بهدهوری بنکی دارخورماو درهختی
 تردا دمکری و ناوی تیدهکری بؤ نهوهی
 درهخته که تیر ناو بیی.
حَاطُ الْقَوْمِ بِالْبَلَدِ حِطَاةً: خه لکه دهوری
 شاره که میان دا.
حَاطُ الصَّبِيِّ: منداله که پمتی چاومزاری له پشتی
 بهست.
حَاطُ السَّيِّئِ: شته که کی پارزنگاری کردو به لئینی
 داجی له بهرزهومندی شته که داب بیکاو زبانی
 لئ دوور بخته وه. ۵ **أحاط الحائط**: دیواری دانا،
 دیواری رایهست. ۵ **أحاط القوم بالبلد**: خه لکه که

تر. ۵ **الْحَوْاضَةُ**: پیداویستی ۵ ههرشتیک
 شهرمی لیبکری ۵ تاوان بی یان نا.
الحَوْضُ: جهوشه ی مال.
الحَوْضُ: حوشتری هارو جهوموش. ۵ **الحَوْضِيُّ مِنَ**
الكلام: قسمو وشه ی غمربو کهم بیستراو. ۵
الحَوْضِيُّ مِنَ اللَّيَالِي: شهوی تاریک و
 نوته که ۵ دمگوتری: (رجل حَوْضِي): پیاوئکه
 تیکه لآوی کهس ناگاو تهریکه. ۵ **الْمَحَاشُ**:
 نامیرو که مرسته ی ناو مال. ۵ **الْحَوْضِبُ**: زهنگی
 و لآخ نهو شوئینهی سمو نیسقانی قاجی بهیه که
 دمگهن ۵ یان خودی نیسقانی قاجی که له گهل
 سمی دا بهیه که دمگهن ۵ بؤشایی
 سم ۵ که روئشکی نیر ۵ گؤلک ۵ قهدباریک و
 ورگ بچکوله ۵ یان ورگ زلو که له کهه
 هه لآوسا ۵ کؤمه لیک نادمیزاد.
حَاصِ الثَّوْبِ وَغَوَهِ: کراسه که ی دوری.
حاص بين الشئین: نیوانی دوشته که کی تهسک
 کردهوه.
حاص حرة: دهوری داو پاراستی.
حَوْصُ الرَّجُلِ بِحَرْصٍ حَوْصًا: قولنجکی جاوی نهو
 پیاوه چوک بون ههر ده لئ قولنجکه جاوی
 دوراون ۵ ههروا بهمانا نهوموش دئ ۵ جاوئکی
 لهوی تری بچوکر بی ۵ **حَاوَصَهُ**: به قولنجکی
 جاوی سمیری کرد تیله ی جاوی دابه. ۵ **أحْصَا**
في الأمر: له کاره که دا نیحتیاتی کرد. ۵ **الحِوَاصُ**:
 دهرزی و سوژن یان شتیکی تری لهو جوژه
 کهشتی بی بدروئ.
الْحَوْصُ: هه لو مشاندنه وه، روخاندنه وه، ۵ **الْحِیَاصَةُ**:
 قه یاسه و بهرتهنگه ی (ولآخ نهو جهبله ی
 کورتان و باری بی له ولآخ قایم دمکری). ۵
حَوْصَلُ الطَّائِرِ: بالنده که چکلاندانه ی پر کرد له
 خؤرک. ۵ **حَوْصَلُ الْإِنْسَانِ وَغَوَهِ**: نادمیزاد خوار

دمیته دموروبهری مانو سامان، واته: پهرزین. ◊
أَنْحَوْقَلْ: دمیریا لووش.
حَافِ فِلَانِ الشَّيْءِ حَوْطًا: فلانکس لهسر لیواری
 شتهکه بیوو. ◊ **حَوْطُهُ**: خستیه سر لیواری
 شتهکه.
حَافَ البَاتِ المَكَانِ: رومکی لهدموری شوینهکه
 رواند. ◊ **تَحَوَّطَ** الشَّيْءِ: قهراغی شتهکه
 گرت ◊ یان له قهراغوه گرتی.
أَنْحَافَةً: لایهن و کنار.
أَنْحَوْقَلْ: لایهن و قهراغ ◊ پۆشاکیک مندال لهبهری
 دمکا بی قول و مکوو سوخمه.
حَوْقَرُ الصَّبِيِّ: مندالهکهی خسته سر پهنجهی
 قاجی و بهقاجی بهرزی کردهوه.
حَاقَ البَيْتِ رِجْلَهُ حَوْقًا: مالهکهی مالی. ◊ **حَوْقٌ**
 علیه: قسهکانی لی خواریو ختیج و تیکهلو
 پیکهلو کردن. ◊ **حَوْقُ** رَأْسِهِ: ناومرستی سهری
 تاشی و نهوی تری هیشتهوه. ◊ **احتاق** ماله من
 ررانه: مالهکهی زموت کرد. ◊ **الْحَوَاقَةُ**:
 مالمالین ◊ جاده مالین.
أَنْحَوْقٌ: کۆمهلی زورو قهرهبالغی.
أَنْحَوْقٌ: جوار جیوهی شت که بهکهوانههی دموری
 شت دمدن. ◊ **أَنْحَوْقَةٌ**: گهسک.
حَوْقَلْ حَوْقَلَةٌ رِحْقَالًا: همدوو دمستی خوی خستنه سر
 کهلهکهی، سر سن بهندی ◊ بهخیرایی رؤیسی
 خهریکبوو رؤیشتنهکهی بگاته راکردن ◊ ماندوبوو.
حَوْقَلْ فِلَانٍ: وتی: (لا حول ولا قوة الا بالله).
حَوْقَلْ الشَّيْءِ أَوْ فِلَانًا: هالی پیومنا ◊ هالی نا.
الْحَوْقَلُ: نادمیزادی بهتمهمنی ماندو. ◊ **الْحَوْقَلَةُ**:
 دیزوه گۆزهی مل دریز که ناو فروش بهکاری
 دینن.

دموروی شارمکهپاندا. ◊ **أحاط بالأمر**: لههمموو
 لایهکهوه گرتگی بهکارمکه داو کونترولی
 کرد ◊ **أحاط الشئ**: دموروی شتهکهیدا ◊ **أحيط**
 بفلان: فهوتانو تییدا جوونی فلانکس نزیک
 وه.
أحيط بالشر: تییداچوو فهوتا ◊ **حارطه**: گفتوگوی
 لهگهل کرد لهسر کاریک بۆ نهوی رازی بکا.
 ◊ **حَوَطٌ حَائِطًا**: دیواری رایهست ◊ (**حَوَطٌ كَرْمُهُ**)
 پهرزینی بۆ درهختی میوهکهی کرد. ◊ **حَوَطٌ**
حَوْلَ الشَّيْءِ: شتهکهی بهجوار دموری شتهکهیدا
 کۆمهلو کردو بوی کرده شورا. ◊ **حَوَطٌ الشَّيْءِ**:
 شتهکهی چاودیری کردو پهیمانی دا پاریزگاری
 بکاو جی لهبهرزومندی نهودایه نهجمای بیدا. ◊
إحتاط: له کاروباری خوی دا زور وردبینی و
 لیکنولینهوی نهجمادا ◊ **تَحَوَّطُهُ**: پاریزگاری
 شتهکهی کرد ◊ **التَّحْوِيطَةُ**: دمزوی دورمنگو
 بادراو (رنگی سورو رمش) ◊ **میرووی**
تیدمکریو بۆ چاومزار له پشت
 دهبهستری ◊ همروا بهمانا نوشتهو جادوش دئ.
 ◊ **الحائط**: دیوار ◊ شورای باخ، ◊ **الْحَوَاطَةُ**: زوریک
 بۆ ههنگرتن و پاراستنی گهنه و جۆو دانهویله.
الْحَوَاطُ: دمزویکی رنگاو رنگه (سورو رمش)
 میروی شینی پی دهموندریتهوه همرشکلی
 مانگی پهکشوهی لهزیو داریزراوی تیدمکریو
 له پشت دهبهستری بۆ دهفعی چاومزار. ◊
الْحَوَاطَةُ: بهمانا نیحتیات دئ. ◊ **الْحَوَاطَةُ**: یارییهکه
 یاریکههرمکان تییدا بهدموری پهکتردا
 دهخولینهوه. ◊ **الْحَوَاطُ**: راگر ◊ **الْحَوِيطَةُ**:
 نیحتیات ◊ سۆزو بهزههی ◊ **الْحَوِيطُ**: دمگوتری:
 (رجل حَيط) پیاویکه زور چاودیری مالو
 مندالی خوی دمکا. ◊ **الْمَحَاطُ**: نمو شوینهی

تیبهری و گۆرانکاری تیکهوت. ◊ **أَحْرَلُ بِالْمَكَانِ:** سائیک لهو شوینه مایهوه. ◊ **أَحْرَلَتِ الْمَرْأَةُ أَوْ النَّاقَةُ:** نافرمتکه لهدوا کج کوری بوو ◊ یان حوشرمکه دوا بیجوی مبینه بیجوی نیبری بوو. ◊ **أَحْرَلُ عَيْنُهُ** ◊ جاوی خیلکرد. ◊ **أَحَال:** سائیکی تهواوی بهسردا تیبهری. ◊ **أَحَال الدَّارُ:** خانومکه گۆرانکاری بهسردا هاتو سالانیکی زۆری بهسردا تیبهری ◊ دانیشنوانهکهی چهند سالو و عمیامیکه نیی دوور کهوتونهوه. ◊ **أَحَال الشَّيْءُ الرَّجُلُ:** شتهکه یان پیامکه لهحالیکهوه جووه سمر حالیکی تر. ◊ **أَحَال بِالْمَكَانِ:** سائیک لهو شوینه مایهوه. ◊ **أَحَال الرَّجُلُ:** نمو پیامه حوشرهکانی ناوس نابینو نهزۆکن ◊ هسهکانی دژ بهیهکن و هیجی بهسمر هیچهوه نیه.

أَحَالٌ عَلَيْهِ بِالْكَلَامِ: بهقسه روی تی کردوو دهستی کرد به ناخاوتن لهگهئیدا ◊ **أَحَالٌ فِي ظَهْرِ دَابْتِه** وعلیه: بازی دایه سمرپشتی ولاغهکهی و جینگیر بوو. ◊ **أَحَالُ الْغَرِيمِ:** خاومن فهرزمکهی رهوانهی سمریهکیکی تر کرد. ◊ **أَحَالُ الشَّيْءِ:** شتهکهی گواستهوه. ◊ **أَحَالُ الْعَمَلِ إِلَى فُلَانٍ:** کارمکهی بهفلان سپارد. ◊ **أَحَالُ الْقَضِيَةِ إِلَى عَمَلَةِ الْجُنَايَاتِ:** قازی روداوو کیشهکهی رهوانهی داداگای تاوانهکان کرد. ◊ **أَحْرَلُ الشَّيْءُ:** شتهکهی گۆری یان گواستهوه له شوینیکهوه بۆ شوینیکی تر ◊ **أَحْرَلُ فُلَانٌ الشَّيْءَ إِلَى غَيْرِهِ:** فلانکس شتهکهی نارد بۆ لای بهکیکی تر. ◊ **أَحْرَلُ الْأَرْضَ:** زهوییهکهی ساله ناسائیک کینلا بۆ نهومی خاکهکهی بههیزیی. ◊ **أَحْرَلُ الشَّيْءُ:** شتهکهی له حالیکهوه گۆری بۆ حالیکی تر. ◊ **أَحْرَلَهُ الْقَوْمُ:** خهئکهکه فلانیاں خسته ناو خویانهوه. ◊ **أَحْتَالَ الشَّيْءُ:** سائیک بهسمر نهو شتهدا رۆیی. ◊ **أَحْتَالَ فُلَانٌ:** فلانکس وستی بهفیل و تلهکهبازی فلان

حَاك الشَّيْءُ فِي صَدْرِهِ أَوْ قَلْبِهِ: شتهکه له میشکی دا یان له دلی دا جهسپاو جینگیربوو یان بهمانا دمنهدهنهو خوراندن دئ.

حَاك الثَّرْبَ حَيَاكَةً: هوماشهکهی جنی.

حَاك الْمَطَرُ الرُّوْضَ: بارانهکه گهسهی بهگولو و رومکی باغهکهدا ◊ **تَحَوَّلَ بِالثَّرْبِ:** بۆشاکهکهی لهسی بهندمیوهه هینا بۆ پیتشی نهزۆی و لهسمر سیچکانی دانیشت، واته خوئی کهمهندکیش کرد.

الْحَوَكُ: نموونهی وینه ◊ **دمگوترئ:** (هَذَا عَلَى حَوَكِ ذَاكَ) نهوه لهسمر شیومی نهومیه. ◊ **الْمَحْرُكَةُ:** دمگوترئ: (هم ناس لیس علیهم حوركة هؤلاء القوم) نهوانه کهسانیکن لهو هۆزو خیله ناچن. ◊ **الْمِیَاكَةُ:** جۆلایی. ◊ **الْمَحْرُكَةُ:** شمرو ههرا.

حَاَلُ الشَّيْءِ حَوْلًا: سائیک بهسمر نهوشتهدا تیبهری.

حَالُ الْحَوْلِ: سالهکه تهواو بوو.

حَالُ الشَّيْءِ: شتهکه گۆرا .

حَالٌ فِي ظَهْرِ دَابْتِه: بازی داو لهسمر پشتی ولاغهکهی وهستا.

حَالٌ عَنِ الْعَهْدِ: له بهیمانی خوئی بهشیمان بۆوه.

حَالُ الشَّيْءِ بَيْنَ الشَّيْئَيْنِ حَوْلًا وَحِيلَوْلَةً: ناوانی کردن ◊ بوو به پهردهو حائیل لهنیوان نهو دو شتهدا. ◊ **حَالَتِ النُّخْلَةُ حَوْلًا:** درهختی خورماکه سائیک بهری گرتو سائیک بهری نهگرت. ◊ **حَالَتِ النَّاقَةُ:** حوشره مبینهکه کهل درا بهلام ناوس نهبوو. ◊ **حَوَلَتْ عَيْنَهُ أَوْ طَرَفَهُ:** جاوی خیل بوو، چاومکهی توشی هیجی بوو. ◊ **أَحْرَلُ:** سائیک بهسمری دا تیبهری ◊ **دمگوترئ:** (أَحْرَلُ الصَّبِيَّ): مندالهکه سائیکی تهواو کرد. ◊ **أَحْرَلَتِ الدَّارُ:** خانومکه رۆزگاری زۆری بهسمردا

شنى دست بكهوى. ◊ اِحْتَالَ الْأَرْضُ: زمويهكه
بارانى ئى نهمبارى.

احْتَالَ عَلَيْهِ بِالدِّينِ: قهرزمكهى حموالهى نهمستوى
نهو كرد. ◊ تَحَوَّلَ: له شوئنيكهوه گواستيهوه
بؤ شوئنيكى تر ◊ يان له حال و مزعنيكهوه
كهوته حال و مزعنيكى ترموه. ◊ تَحَوَّلَ عَنِ
الشَّيْءِ: لهو شته وازى هئنا چوهه سهركارنيكى
تر. ◊ استعمال الكلام: كهلامكهى لهماناى خوى
لاداو مانايهكى ترى ئى ههلهئنجنا. ◊ استعمال
الشَّيْءِ: شتهكه حموالهكرا. ◊ الإحتيال:
ههئخهلهتاندن جهريمههيكى ياساييه ◊ بريتييه
لهوى كهسيك بيهوى بهمنارهوا مالى كهسيكى
تر بخوا. ◊ التحاويل: نافرمتيكه ساله ناسائيك
مندالى ببى ◊ همروا بهزمويهكه دمگوتري ساله
ناسائيك بكيئدرى و تۆو بكري. ◊ الحائل: نهو
شتهى گۆران پهيدا دمكا ◊ الحال: نهوكاتهى
كهمتييداي. ◊ حال الدهر: گۆرانكارى زهمانه ◊
حال الانسان: همموو كارو بارنيكى تاييهتى
ئادهميزاد ج مادي ج معنهوى. ◊ الحال في
الطبيعة: چۆنيهتيكى زوو بهسهر چوهه ◊ الحال
في النحر: حال لهزاروى نهحوبياندا بريتييه
لهزمهمانى همنوووكههين و كساتى
قسهكرندنهكه ◊ الحوال: دمورويهى شت، ◊ حوال
الدهر: گۆرانكارى رۆزگارو بهلاو كارساتى. ◊
الْحَوْلَةُ: نهوميه خاومنى قهرز لهقهرزدارنيكهوه
بگۆنيزيهوه بؤ سهر قهرزدارنيكى
تر ◊ گواستنهوى ناو له چوميكهوه بؤ
روبارنيكىتر ◊ شاهتيدان ◊ بهرعۆدمبوون ◊ چه
كيكه يان كومپيالهيهكه پارهى پئ
دمگۆنيزيتهوه لهشوئنيكهوه بؤ شوئنيكى تر.
◊ الْحَوَالِي وَالْحَوَالِي مِنَ الرِّجَالِ: نهوكهسهيه زۆر
فيئبازو قۆلپرىن.

الْحَوْلُ: جهو و جولو و هاتو چۆ ◊ سال.

الْحَوْلُ: لهمپهرو بهردهى نيوان دوشت ◊ پياوى
فيئبازو قۆلپرى.

الْحَوْلُ: زيرمكى و ليهاتوويى و كارامايى
لهئهنجامدانى كاردا ◊ نهو كهئدرو جۆگه
ههئكهنراوميه كه بهريز نهمامه خورماى تيدا
دمنيژرى ◊ دمگوتري: (هذا من حَوْل الدهر)
نهمه لهكارهسهررو عهجايهبهكانى رۆزگارو.

الْحَوْلُ: بهردمو لهمپهرو لهنيوان دوشتدا ◊ خيلى و
هيچى له ناراستهكردنى نيگاي دوو چاودا. ◊
الْحَوْلَاءُ: نهو بهردهى بيچوه حوشتر لهناو سكى
دايكى دا لهناوى دايه ◊ ومكوو مەشيمه بؤ
زاروك لهسكى نافرمتدا ◊ نهو ناوميه كه لهپيش
سهردهرهاتنى زاروك لهسكى دايكى دمپزتهدهر.
◊ الْحَوْلَاءُ: (حَوْلَاء الدهر) سهيرو سهمهرى
رۆزگار. ◊ الْحَوْلَةُ مِنَ الرِّجَالِ: نهو پياوميه زۆر
كارامايى له فيئبازى و قۆلپرى دا ◊ الْحَوْلِيُّ:
ههرشتيك سائيكى بهسهردا تيپهري
گيانلهمبربى يان روهك ببى، ◊ الْحَوْلُ: قهناتيكى
بجكۆلهيه ناوى ئى دمگوازيتهوه بؤ شوئنيكى
تر. ◊ الْحَوْلُ: نهو پياوى خيرا دمگۆرى و همر
رۆزوى لهسهر ههوايهكه ◊ پياوى فيئبازى
قۆلپرى. ◊ الْحَيْالُ: بهتيكه سهرنيكى لهپهتى
بهرسنگى حوشتر دهبهستري و سهرمكهى ترى
بهپالومكهيهو قايم دمكري ◊ پيشى
شت ◊ الْحَيْالُ: فيئبازو سياستهمدار. ◊ الْحَيْلُ:
نهو كهسهى حموالهكهى بؤسهر
دمنيژدرى ◊ نهوكهسهى حموالهكهى بؤ
دمكري ◊ بهههردووكيان ◊ الْحَيْالُ: نهوشتهى
نهگونجى ببى ◊ الْحَيْالَةُ: فيئلو چاوبهست ئى
كردن ◊ شتيك لهشيويه ناعوور ناوى پئ
ههئدههيئنجندري. ◊ الْحَيْالُ مِنَ الرِّجَالِ: نهو

حَوِي الشَّيْ حَوِي وَحَوْرَةٌ: نهوشته سموزی تیکه ن
 رمشاییه که می بوو. ۵ یان رمشی تیکه لی
 سوریه که می بوو. ۵ حَوِيْتِ شَفَةِ الرَّجْلِ: لیوی
 پیاومکه له سوری دا ممیله و رمش بوون.

حَوِي النَّبَاتِ: گزو گیاه که له سموزی دا حَوِي بمرمش
 نواند. ۵ حَوِي الشَّيْنِ: شته که می ویک هاتموه. ۵
 حَوِي الشَّيْنِ: شته که می و مرگرت. ۵ احتوی الشَّيْنِ
 وعلیه: له حَوِي گرت جیتی کردموه. ۵ حَوِي
 حَوِي کۆکردموه و پاپۆکه می بهست. ۵ الحاری: نهو
 که سه می مار به ختیو دهکا و پشی پشیمان
 دهکا. ۵ پیاویک کاری سمر سوریه نهر نهمجام
 بدا. ۵ الحاریاء: ریخۆله. ۵ ناوسک. ۵ الحَوَاءُ: نهو
 شویننه می شتی تی دهکری و مکوو
 که نجینه. ۵ کادین. ۵ هویبه و مهنزلی شمال
 نشین.

الْحَوِيُّ: میروه سوره. ۵ میروی سلیمان (میروه
 سلیمان). ۵ حَوَاءُ: دایه حهوا. ۵ الْحَوَاءُ: رنگیکه
 له رنگی زنگی ناسن دکا. ۵ حَوَاءُ الرَّادِي: نهمبهر و
 نهو بهری شیو. ۵ الْحَوِيَّةُ: خری و که وانه می. ۵ بۆ
 ههرشتیک بین. ۵ حهوزی بچوکی ناو بۆ حوشر.
 ۵ الْحَوِيَّةُ: پۆشاکیکه ناواخنه هه به دهکریته
 سه ربشتی حوشر نافرمت له سمریه وه سوار
 دهبی. ۵ بهرۆیه که له سمر سهر دادهنریت کاتن
 قاپیک یان شتیکی تر دهخه پته سمر
 سهرت. ۵ زهوی رهق و روتنه که به بهرد یان
 بهخشی کال و قور شورای بۆ دهکری. ۵ حارِية
 البطن: ریخۆله و جهرگو سی. ۵ الْحَيَّةُ:
 مار. ۵ نهمیش جهند جوړیکه هه به. ۵ الْحَوِي:
 هویبه و شمال نشین که له سمر ناویک
 کۆدینه وه.

که سه به له قسه کردندا پشت به قسه می پش
 حوییه وه به ستر و قسه می خه لک بچوینه وه. ۵
 الْحَوِيلُ: نامیریکه بهرزو نرمی کارمای پی
 کۆنترۆل دهکری. ۵ الْحَمِيلُ: نهو که سه می مندالی
 نابن (نهزۆک). ۵ الْمَسْتَحِيلُ: شتی بهتال و
 بوچ. ۵ شتی هه بوونی یان بهیدا بوونی محال
 بن.

حَام حَوْل الشَّيْنِ: به دموری شته که دا سوریه وه و
 دموری دا. ۵ له حه دیخی پیغه مبهردا هاتوه
 دهغه رموی: (من حَام حَوْل الحَمِي يوشك أن يقع
 فيه) که سیک له تاوان نریک ببیته وه له وانه به
 تیی بکه وی.
 حَام الشَّيْنِ: هه ولی بۆ نهو شته دا و بیستی
 به دمستی بینن.

حَام علی قرابه: سوزی بۆ خزمه کانی نواند
 یارمته دان.

حَام الحِيَاثُ: گیانه بهرمکه تینووی بوو، (ك:
 حوائم، حَوْم). ۵ حَوْمٌ فِي الْأَمْرِ: زۆر له کارمه که ورد
 بووه و زۆری تی روانی.

الْحَوْمُ: جه لبه حوشری قهرمباغ.
 الْحَوْمُ: شه رابی کۆن. ۵ الْحَوْمَةُ مِنَ الْبَحْرِ وَالْمَاءِ
 وَالرَّحْلِ: زۆرینه و بهشی هه ره زۆری. ۵ له شهرو
 جهنگا به شوینی تر سناکی ناو شهرمکه
 دهگوتری. ۵ الْحَوْمَاتُ: زهوی رهقی تهخت. ۵
 الْحَوْمَلُ: له هه موو شتی که دا به سمره تاکه می
 دهگوتری. ۵ لاهاوویک ناومکه می قورا و
 نه بین. ۵ هه وری رمشی باراناوی. ۵ تَحْمَلُ: زهلیل
 بوو هیلاک بوو. ۵ الحانَةُ: دوکانی عه رهق
 فروشتن.

حَوِي الشَّيْنِ حَوِيَّةُ: به سمر شته که دا زال بوو
 کردیبه ملکی حۆ.

حَارِ فُلَانٍ: فلانكس رینی نی گوم بوو ۵ حار لی
 الأمر) لهو کارمدا سمری نی تیکچوو. ۵ حار الماء:
 ناومکه کوبومو هه لخوا ۵ حیره: خستیه سمر نی
 شیوانهوه. ۵ تحیر: کهوته سمر نی شیواوییهوه.
 ۵ تحیر السحاب: ههورمکه له شوینی خوی
 ومستاو بارانی باراند. ۵ تحیر الماء: بهمانا (حار
 الماء) دی. ۵ تحیر المكان والثناء بالماء: شوینهکه
 بهر بوو لمتاو. ۵ استحار الرجل أو الماء في المكان:
 بهمانا (حار) دی. ۵ استحار الشراب: بهخوشی
 شهربهکه بی قوت جوو. ۵ الحائر: کهسک
 سهرگردان بی ۵ شوینیک نهملاو نهولای
 بهرزین و ناوی تیدا بوومست ۵ باغو بیستان. ۵
 الحارة: بهرو بهرمان ۵ ناوجهیهک نزیک بی
 لهمالهوه. ۵ الحاری: دمگوتری: (لا آتیه حاری
 الدهر) همت نایمه لای. ۵ الحیره: سرگردانی و
 راری ۵ زوی سهوزو بهر دانهوتله ۵ الحیر:
 ههور لهگهل باران بهیدا بی و نهروموتیهوه. ۵
 الحارة: دیوی ناوموی مهلاشوو. ۵ المستحیر:
 ریگهیهک لهسارابهک دابی و نیشانهی
 دیارنهبن و سمری نی دهرنهکری. ۵ المستحیره:
 پیلوی جاو که گوشت و چهوری زوری. ۵ تحیر
 الرجل: پیامکه ویستی هه لسن و زور
 بهزهحممت بوو هه لسانهکه. ۵ تحیر الیهم:
 پالی بهوانهوه داو جووه سمر بیرو بهروای
 نهوان.

حاس الحیس حیساً: تریتی خورماو کهشکی
 دروست کرد. ۵ حاس الشئی بغیره: نهوشتهی
 تیکه لاوی شتی ترکرد.

حیس الحیس: تریتی خورماو کهشکی دروست کرد.
 الحیس: خورماو کهشک و رن تیکه له بهیهک
 دهکرین و دهکوترین و دهشیلدرین دمکریته
 قاوت.

حیث: زهرنی مهکانه و نیضافه دمکری بولای رسته.
 ۵ المخرأ: (ارض مخرأ) زموی ماراوی که زوری
 مار لیبن.

حاج حجاج: ههزار کهوت.

الحجاج: زومکیکی چقلاوییه سهوزیهکهی زور
 دریزه دمکیشی و رهگهکانی زور بهزمویدا
 دهرونه خوار ۵ حجاج الرجل: پیامکه بهسرته
 قسهی کردو له بهر خوییهوه ورته ورتی بوو.

حاد عن الشئی حیداً و حیداناً: لهشتهکهی لادا ۵
 احاده عن الشئی: لهو شتهی لاداو دوری
 خستهوه. ۵ حایده حایده و حیاداً: وازی نی هیناو
 روی نی وهرگیرا ۵ وازی له دزایهتی نهو هینا. ۵
 الحیاد: نهومیه بی لایه بی پشتگیری هیچ
 لایهکی کیشهکه نهکی. ۵ الحیاد الا یحیی:
 لهسیاسهتی نیو دمولهتی دا نهومیه ولاتیک
 هاوکاری یهکک لهو دمولته دزه بهیهکهکهکان
 نهکاو لهگهل باقی دمولتهکانی تردا هاوکارو
 هاوسوز بی بو بهرقهرار بوونی ناشتهوایی
 گشتی.

الحید: نهومی له نهملاو نهولای شت هه لتوفیتیهوه.
 الحید: ناخی بوونی زاوکه لهسکی دایکی داو
 بهناسانی نهیهته دمروه. ۵ الحیدی: رؤیشتنی
 بهتهکه بوورو لارو لهنجه ۵ الحیدان: نهو بهردو
 زمیخه به لهکاتی رؤیشتندا لهزیر بی و لاخ
 دهردمپه ری. ۵ الحیده: روانینی بهرق و
 کینهوه ۵ الحید: گویدریزی زور سرک و تهر دماخ.
 ۵ الحید: ناچار.

حار بصره حیراً و حیره و حیراناً: تهماشای شتهکهی
 کردو جاوی نهیتوانی لی بیروانی ۵ جاوی لی
 هه لبهزییهوه.

بەرۆیهیه نافرمت بهخۆیهوه هه‌لدهگرئ بۆ
ئەوهی خوینەکه له جەستەیهوه نه‌چێ و بلاو
نه‌بیتهوه.

حاف علیه خیفًا: ستمی کرد.

حاف الأب: باوکهکه خۆشه‌ویستی و ریزی بۆ
مندالیک له مندالەکانی له‌وانی تر زیاتر
دەربیری ۵ گرنگی به مندالیک زیاتر له‌وانی
تردا ۵ **تحیف الشئین:** وردە وردە له‌قەراخ و
بیجاخی شتەکه‌ی گەرت و لێی
که‌مکردهوه ۵ **الحاف (حائف الجبل):** قەراخی کێو
بنارو دامینی کێو.

الحاف: رمگینکی سه‌وزه له‌زیر زوبانه‌وه‌یه. ۵ **الْحافَّةُ**
من کل شیئ: لایهن و ئەملاو ئەولای شت.
الْحَيْفُ: تیزایی بەرد، ۵ **الْحَيْفَةُ:** تیزکەرەوه‌یه‌که
سه‌رمه‌ترو سه‌ره رمی پێ تیز دمه‌کریته‌وه. ۵
الحيفة من الشئین: لایهن و قەراخ و ئەملاو ئەولای
شت.

حاق به الشئ خیفًا وحيوًا وحيفانًا:

حاق به الأمر: کارمەکی له‌سه‌ر پێویست بوو.

حاق فيه السيف: شمشیر کاری لێکرد.

حاق الشئین: شتەکه‌ی هه‌نوو وزۆری دەست ری
خست. ۵ **أحاق به الشئین:** به‌مانا (حاق)
دئ ۵ **حایقُه:** هه‌سوودی پێ بردو رقی ئی بوو. ۵
إحْتاق على الشئین: ئیحتیاتی کرد بۆ ئەوشته.

الْحَاقُ حاق الجوع: برسایه‌تی زۆر ۵ نه‌وه‌پیری
برسیه‌تی.

الْحَيْقُ: ئەوهی دێته‌وه ریی ئاده‌مه‌یزاد
له‌خراپه‌کانی. ۵ **الْحَيْقَرُ:** لاواز یان نارپه‌سن و
بهنه‌چه خوێری.

حَاك في كذا حَيْكًا: شوینکە لێکرد، کاریگه‌ری
ئێ کرد. ۵ **حَاك المذیبة:** کێرده‌که بری.

حاش حَيْشًا: ترسا ۵ ومکوو ترسنۆک رویشت.

حاش الوادي: دۆله‌که درێژ بووه.

حاش فلانًا: فلانکەسی ترساند. ۵ **تَحَيْشْتُ نَفْسَهُ:**

نەفسی لێی تۆراو پێش چاوی که‌وت.

الْحَيْشُ: کۆمه‌ل. ۵ **الْحَيْشَانُ:** بیاوی زۆر ترسنۆک.

حاص عنه: لای داو له‌رێگه‌ دورکه‌وته‌وه.

حاص القوم: خه‌لکه‌که که‌وتنه هاتو چۆ ده‌گه‌ران
رێگای هه‌لاتن بدۆزنه‌وه. ۵ **حَايَصُهُ:** چاوو راوی
لێکرد ویستی به‌سه‌ریدا زال بوو. ۵ **حَايَصَ**
المرت: سوور بوو له‌سه‌ر ئەوهی خۆ له‌مردن
رزگار بکا. ۵ **إحاص:** لایداو دوور که‌وته‌وه.

حاصي بامس: ته‌نگانه‌و نارهمتی.

حَيْصَ بَيْص: ته‌نگانه‌و نارهمتی ۵ **الْحَيْصُ:**

چه‌مووش ۵ **الْمُحَيْصُ:** چاره‌و په‌نا.

حاضت المرأة: نافرمته‌که بێ نوێژ بوو که‌وته
عاده‌تی مانگانه‌یه‌وه ۵ **حاضت شجرة السمر:**
شتیک له‌ دره‌ختی سه‌موره هاته خوارئ ومکوو
خوین سوره. ۵ **حاض السيل:** لافاوکه هه‌لسا. ۵
حَيْضُ الماء: ئاوکه‌ی به‌رداو ومکوو لافاوی
لێکرد. ۵ **تَحِيضت المرأة:** به‌مانا (حاضت)
دئ ۵ رۆژانی عاده‌ی مانگانه نافرمته‌که وازی له
ئه‌نجامدانی نوێژو رۆژو هیناو چاوم‌پروانی
کۆتایی هاتنی خوینی چه‌یزمکه‌ی کرد ۵ خۆی
به‌ له‌چه‌یزکه‌وتوو له‌قه‌له‌مدا ۵ هه‌لسو که‌وتی
وای کرد که‌ که‌وتۆته‌وه عاده‌ی مانگانه‌وه. ۵
أُسْتَحِيضت المرأة: نافرمته‌که دواي تێبه‌رپوونی
ماوه‌ی عادمی مانگانه‌ی خوینەکه‌ی نه‌وه‌ستاو
هه‌ر به‌رده‌موام بوو. ۵ **الْحِيَاضُ:** خوینی چه‌یز.

الْحَيْضُ: ئەو خوینە‌ی مانگانه‌ چه‌ند رۆژیک
دیاریکراو به‌شێوه‌یه‌کی سروشتی له‌ره‌حه‌می
نافرمته‌وه دێته‌ خوار. ۵ **الْحَيْضَةُ:** ئەو پاچه‌

حَيَّيْ حَيَاةً وَحَيَوَاناً: گه‌شهی کرد. ۵ **حَيَّي الْقَرْمُ:**

قهوممه‌که و مزع و حالیان باش بوو. ۵ **حَيَّي الطَّرِيقُ:**

رینگاکه ناشکرا بوو. ۵ **حَيَّي من القَبِيح حَيَاءً:** نفسی

لهشتی خرابو و ناشرین هه‌له نگوتو و بیی ناخوش

بوو. ۵ **حَيَّي من الرجل:** شهرمی له‌پیاوممه‌که کرد. ۵

أحیا القَرْمُ: زاوو زئیان زور بوو ۵ و مزع و خالی

نازه‌نه‌کانیان باش بوو. ۵ **أحیا الله فلاتاً:** خودا

فلاتکسی زیندوو کرد. ۵ **أحیا الله الأَرْضُ:** خودا

رووه‌کو و گزو گیای له‌زموی دهره‌ینا ۵ **أحیا الرائدُ**

الأَرْضُ: کابرا زه‌پیه‌که‌ی بیینی گزو گیاکه‌ی

له‌وپه‌ری گه‌شه‌و سه‌وزی‌دا بوو. ۵ **أحیا فلان**

اللیل: فلاتکس شه‌و نه‌نوست همر خهریکی خودا

پهرستی بوو. ۵ **حَيَّاهُ الله:** خودا هیشتی‌ه‌وه.

حَيَّ الله القرم بحَيًّا: خودا به‌هانای نه‌و قهوممه‌وه

هاتو بارانی بۆ باراندن.

حَيَّ فلان فلاناً: فلاتکس دوعای بۆ فلان کرد به‌تمه‌منی

دریژو ته‌ندروستی باش.

حَيَّ الحَمِينُ: له‌تمه‌منی (۵۰) سالی نزیك بووه. ۵ **حایا**

القَرْمُ بعضهم بعضاً: شه‌و خه‌لکه دوعایان بۆ

یه‌کتر کرد به‌تمه‌منی دریژو ته‌ندروستی.

حَيَّ النَّارَ بالنفخ: ناگره‌که‌ی به‌غو لی‌کردن

هه‌لگیرساندوه‌وه.

حَيَّ الصَّبِيَّ: خوراکی دا به‌منداله‌که. ۵ **حایا القرم:**

خه‌لکه‌که دوعای ته‌من دریژی و ته‌ندروستیان بۆ

یه‌کتر کرد. ۵ **تَحَيَّاهُ منه:** خوی لی شاردوه‌وه. ۵

استحیا الأسم: دیله‌که‌ی هی‌شته‌وه

نه‌میکوشت ۵ **استحیا فلان فلاناً:** فلان شهرمی له

فلان کرد ۵ **دمگوتری:** (استحیا منه واستحاه). ۵

التحیة: سه‌لام.

الْحَيَا: همرزانی و باران. ۵ **الْحَيَاءُ:** شهرم و شکو

(الحیاء) بۆ نازه‌ل به (زهی) دمگوتری. ۵ **الْحَيَاءُ:**

گه‌شه‌کردن و مانه‌وه به‌زیندویی ۵ له‌زاراوه‌ی زانستی

حَاك لِي مَشِيهَ حَيَّكَاناً: له‌رؤیشتنه‌که‌ی‌دا لارو

له‌منجه‌ی کرد خوی بادا ۵ **به‌توندی بیی له‌زموی‌داو**

عهرزمه‌که‌ی کوتایه‌وه.

حَاك التَّوْبُ: قوماشه‌که‌ی چنی ۵ **أحَاك فِيه السيفُ:**

به‌مانا (حَاك) دئی، واته: شمشیر کاری تی‌کرد. ۵

إحْتَاك بشوْبه: به‌کراسه‌که‌ی خوی که‌مه‌ندکیش

کرد واته: فاجی و پشته‌ی پی‌که‌وه به‌ستن. ۵

تَحَايَلَك: به‌لارو له‌منجه‌هات.

حَالِ الماء حَيْلاً: ناومه‌که له‌ناو شیومه‌که‌دا کۆ بووه. ۵

تَحَايَلَ على الرجل أو الشئ: فیلی له‌پیاومه‌که

کردو به‌سیاسه‌ت له‌گه‌لی‌دا هه‌لس و که‌وتی کرد

بۆ شه‌وه‌ی لی‌ی به‌مراد بگا. ۵ **تَحَيَّلَ:** فیل و

فه‌جه‌ری به‌کار هی‌نا به‌نه‌نجامدانی کارمکانی.

الْحَيْلُ: ناوی کۆ بوومه‌وه له‌ناو شیومه‌که‌دا، ۵ **الْحَيْلَةُ:**

جه‌له‌به‌مهر و بزنی ۵ به‌ردی به‌ریژه‌وه له‌کیتومه‌وه

بۆ دامینی و هی‌نده‌ کۆبینه‌وه تا زور دهبین و

دمبیته‌ به‌رده‌لان.

حَان الأَمْرُ: کاتی نیشه‌که نزیك بوته‌وه ۵ **أحَان:**

زور مایه‌وه. ۵ **أحَان الشئ:** شه‌تمه‌که‌ی فه‌وتاندو

له‌ناوی برد. ۵ **أحِين القرم:** گه‌له‌که کاتی شه‌وه‌ی

هاتوه‌وه به‌مافی خوی بگا. ۵ **أحِين الأبل:**

حوشترمه‌که کاتی شه‌وه‌ی هاتوه‌وه بدوشری‌یان

باری لی‌بنری. ۵ **أحِين بالمكان:** جه‌ند ماومیه‌ک

له‌وه شویننه‌ مایه‌وه. ۵ **حَايَنَهُ عَائِنَةٌ وَحَيَاناً:**

مامه‌له‌می له‌گه‌ل کرد سال له‌دوای سال. ۵ **حَيْئُهُ:**

کاتیکی بۆ دیاری کرد. ۵ **حَيَّ الله فلاتاً:** خودا

فلاتکسی هیدایه‌ت دا بۆ رفی راست. ۵ **المهانة:**

میینه‌ی (الحائن) ۵ به‌مانا به‌لای کوشنده‌دئی.

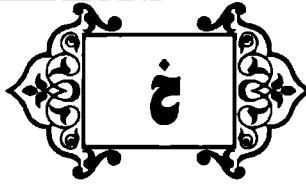
الْحَيِّنُ: ماومیه‌ک له‌زمه‌من که‌م یا زور.

الْحَيِّنُ: هی‌لاک و تیدا‌چون ۵ به‌ه‌لاو

ناخوشی ۵ **الْحَيْئَةُ:** به‌مانا کات دئی.

زيندووی و زیان. حَيَّ عَلٰی كَذَا: حازربه و و مره
 بؤ نمنجامدانی فلانكار ۵ و مكوو (حي على
 الصلاة حي على الفلاح).

زيندموهرزانی دا (حياة) بریتیه له کۆمه ئیک
 دیارده که لمگیانلمبهر و رووهک و درهختدا
 دمبندرئ و جیاپان دمکاتهوه له (جهمادات). ۵
 الحایی: خاومنی مار ۵ مار بهختیوکمر. ۵ الحیران:

الحاتین: نافرمتی شهریفو رسمه ن شوینی مورافه بهو خودا پهرستی صوفیه کان ◊ خَبَأَ خَبَأً: پنهانی کرد ◊ پاراستی ◊ اَخْبَأَهُ: به مانا (خَبَأَهُ) دئی ◊ خَبَأَهُ: به مانا (خَبَأَهُ) دئی ◊ خَبَأَهُ: که و ته مونا زمعه و به بهر یه که دا هه لگوتن و به لگه هینانه وه به مبه مستی بؤزدانی به کتری ◊ اِخْتَبَأَ: خوی حشاردا ◊ اِخْتَبَأَ لَهُ خَيْبًا: شتیکی لئ هه لگوتن و موغاماکرد ◊ تَخَبَأَ خَبَأً: ماله منو به ناگای بؤخوی دروست کرد ◊ الحاییه: کوندهی ناو، دیمکه، جه و منده ◊ اَلْحَبَاءُ: به زمهنده، به زمهنده مکر اوو شیراوه ◊ اَلْحَبَاءُ: رشمال (خانووی له کولک و مودروستکراو)، خیموت که کوله کهی زُیر دمدری ◊ اَلْحَبَاءُ: هه لگراو و به زمهنده مکر او ◊ اَلْحَبَاءُ: نافرمتیکه گوشه گیر ◊ دمگوتری: (امراة خُبَاءُ) نافرمتیکه له مال هوه خزاومو خوی دهمیریت هوه و دم رناکه وئی ◊ اَلْحَبِيءُ: به مانا (اَلْحَبَاءُ) دئی به شتیکیش دمگوتری: کرابیت هه موعه مامو به برسیار ناراسته یه کیکی تر بکری ◊ اَلْحَبِيءَةُ: به مانا (اَلْحَبَاءُ) دئی ◊ اَلْمَخْبَأُ: به ناگابه که نادمیزاد له ترسی هیرشی ناسمانی به نای بؤدبیا ◊ اَلْمَخْبَأُ: نافرمتیکه که زاومشنین و شوی نه کردبئی.

حَبَأَ الْفَرَسُ: نه سه به که له راکردن دا جارنیک دمست و باشوی راست و جه لیک هی چه بی به به که وه هه لده هینن ◊ حَبَأَ فُلَانٌ فِي الْأَمْرِ: فلان کهس له کاره کهی دا به له ی کرد ◊ حَبَأَ النَّبَاتُ: پوه که که به رزبؤومو دریز بوو ◊ حَبَأَ

الْبَحْرُ خَبَأً وَجِبَاباً: دهریا تیکیه وه هاویشته و شه پوله گانی توند بوون ◊ حَبَأَ خَبَأً: فیل و فه جهری کرد و له کاره کهی دا غمشی کرد ◊ اَحْبَأُ الدَّابَّةَ: ولاخه کهی والی کرد له روین دا خیرابی ◊ حَبِيئُهُ: فیل لئ کرد و توشی فه سادی کرد ◊ اِخْتَبَأَ: به له ی کرد ◊ اَلْخَبَابُ: دهمشتی که له نیوان دوو ته پوله که دا که حاجی تیدا هه بین ◊ رنگای لبه لان ◊ اَلْخَبَابُ: به رو به کی دریز کوله یه و مگوو فه قیانه وایه له پو شاکه که دهمده هیندرئ قول و مه چه کی بی دهمبه ستری ◊ تویکلئ درهخت ◊ شوینی نادیارو به ناو قوزین ◊ اَلْحَبَةُ: بارچه به رو به کی دریز کوله یه و مگوو فه قیانه مه چه کی خوتی بی دهمبه سستی ◊ اَلْحَبَةُ: به مانا (اَلْحَبَةُ) دئی ◊ اَلْحَبَةُ: ناو شیوو دؤل ◊ زهوی به کی مام ناومندی نه زور به بهیت نه زور خراب و بی خیر ◊ شوینتی که ناوی تیدا کؤبیت هوه و به دموری دا گیاو کز بروی ◊ اَلْحَبِيءُ: ناوی شیوو چسالی بی یه کهی ◊ چالی دریز و ته سک ◊ اَلْحَبِيءَةُ: به مانا (اَلْحَبَةُ) دئی ◊ قولای شیوو دؤل ◊ به شیک له گوشت ◊ هه بارچه گوشتیک کؤبیت هوه و دریز بی (حَبَّتِ الْمَكَانُ خَبَأً: زهوی که تهخت بوو به ستیورایه وه ◊ حَبَّتْ ذِكْرُهُ: ناوی گوم بوو ◊ اَحْبَيْتَ: شوینی چائی ویست ◊ هه ولی دا بی چیت هه جی گای نزم سایی و به رهاون ◊ دایبه زاند ◊ خوی به کهم زانی و ته و اوضاعی نواند ◊ اَحْبَيْتَ إِلَيْهِ: دنیا بوو ◊ اَلْحَبْتُ مِنَ الْأَرْضِ: نهومیه زهوی به که

خَبْرًا: گوشتی شل بوو تهندروستی تیک جوو ۵
 اخْتَبَرَ الحَبْرَ: نانی کرد ۵ انْحَبَرَ المكانَ: شوینه که
 نزم بوو ۵ تَخَبَّرَ: به حاجی لسی دا بهر پیله هقی
 دا ۵ الحَبَائِرُ: نانها، نان فروش ۵ الحَبَازِي: رومکیکه له پیړی (الحَبَازِيَة) ۵ الحَبَازَة: پینسه
 نانه وایی ۵ الحَبَّازُ: نانکهر، نانها ۵ الحَبَّازُ: رومکی
 خوبازی.

الخُبْزُ: نان و کولیرمو له واشو خه پله ۵ اَلْمَخْبِزُ:
 شوینی نانکردن، نانه و خانه.

حَبَسَ الشَّيْءَ حَبْسًا: شته که ی گرت، هه ئیگرت،
 بوو به دمه سکه وتی.

حَبَسَ فلاناً حَقَّةً أو ماله: سته می له فلان کردو
 به نارو مال هکی برد ۵ اخْتَبَسَ فلاناً حَقَّةً:
 مافی فلانی داگیر کردو مال هکی برد ۵ تَحَبَّسَ
 الشَّيْءُ: به مانا (اِخْتَبَسَهُ) دئ.

الحَبَسَاءُ: دمه سکه وتو مانی تالانی ۵ الحَبَاقَةُ: نهو
 خوراک و شتانه به کؤده کړنه وه ۵ کؤمه ئیکی
 پیکهاته له چمند هؤزو نتمه و میه کی حیاجیا ۵
 حَبَسَهُ حَبْسًا: تیکه لاوی کرد، تیکه هه لدا ۵
 حَبَسَ الحَبِيسَ: حه لوی دروست کرد ۵ اخْتَبَسَ:
 کردی به حه لوا، حه لوی خوارد ۵ اخْتَبَسَ
 الضَّيْفَ: میوانه که داوی حه لوی کرد ۵ تَحَبَّسَ:
 کردی به حه لوا ۵ اَلْحَبِيسُ: حه لوی دروستکراو
 له دوشاوی خورماو روڼ ۵ الحَبِيسَةُ: پارچه
 حه لوابه ک ۵ المِخْبِصَةُ: نه و قابه ی حه لوا که ی
 تیدا تیک هه لدمدی.

حَبَطَ خَبَطًا: چؤنی بؤلوا راکشاو نوست، گوئی
 به و مندا ناخو شوینه که گونجاوه یان نا ۵ حَبَطَ
 علی الباب: لدمرگای دا ۵ حَبَطَ فلاناً: به توندی
 له فلانی دا ۵ حَبَطَ الليلَ: به نهمشارمزابی به شه و
 رویش، ملی ریگای گرت بهر ۵ حَبَطَ فلاناً: به یی

دمه تیک که درهختی سیدرو نمرای لی پروئ
 ۵ اَلْعُبْرَةُ: نهوشته ی پیشکشی میوان دمکری
 له پسکیت و چاو ناوو شتی ومها ۵ الحُبْرُ: نهو
 همواله ی لاتو و ناگات لسیه ۵ الحَبِيبُ: ناویکه
 له ناوه جوانه کانی خودا، واته ناگاداری هه موو
 شتیک له وی بوو مو له وی دمی ۵ لَبْران و
 نه هلی کار ۵ ناگاداری شت به هوی زانایی
 تایبته ی خویبه وه ۵ اَلْمَخْبِرُ: هه والدمر، جوتیار،
 گیا و گز، کولک و موو، کفی دمی حوشر ۵
 اَلْحَبِيْبَةُ: مهریک کؤمه ئیک بیگرن و سه ری
 بیرن و گوشته که ی له نیو خویان دا دابهش بکه ن
 هر که سه به گوپری پاری خوی ۵ خوری
 چاک و په سمد ۵ المِخْبَرَةُ: نهومیه خاوه ن زوی
 زویبه که ی دمدا به سه پانیک زویبه که بکاته
 کشت و کال و به شیک دیاریکراو و مکوو
 سبیه ک و چواربه ک بوخاوه ن زوی و نهوی تری
 بو سه پانه که بی ۵ اَلْمِخْبَارُ: نامیریک
 تاقیردنه و میه، بو لی کؤلینه و می زانستی
 به کاری دهینن ۵ اَلْمَخْبِرُ: پیچه وانه ی دیمه نه
 ۵ اَلْمُخْبِرُ: هموال نیری روژنامه و نازانسه کانی
 دمنگو و باس ۵ اَلْمُخْبِرَانِي: که سیکه به باشه و
 چاکه ناوی بلا و بیته وه ۵ اَلْمِخْبِرَةُ: نامیریکه بو
 به تاقی کردنه و می شوحنه ی کارمبا
 به کار دمه ندرئ ۵ اَلْمُخْبِرَةُ: تاقیگه،
 نهوشتی نه زمونه زانستی هکانی تیدا نه انجام
 دمدی.

حَبَّرَ الحَبْرَ خَبْرًا: نانی کرد ۵ حَبَّرَ القَوْمَ: نانی
 دمر خواردی خه لکه که دا ۵ حَبَّرَ البعيرَ الأرضَ:
 حوشرمه خیرا خیرا حاجی به زوی دمکیشا، پی
 کؤلی کرد ۵ حَبَّرَ فلاناً الشَّيْءَ: فلان به دمست
 لهوشته ی دا لیدانیکی توند ۵ حَبَّرَ فلان الدَّابَّةَ:
 فلان کهس و لاخه که ی به توندی لی خوری ۵ حَبَّرَ

بیکولی لسمر لیوارمکی کردبی و تیکی
روخاندینی ◊ حموزی بچوک ◊ ناوی کم له
جالایی و بنکی حموزدا بمینیتتهوه ◊ المخبَطُ:
نمو شتهی گه لای پی دمورینن ◊ المخبَطَةُ:
بمانا (المخبَط) دی.

خَبَع الصَّيَّ خُبْعًا: منداله که همناسه ی نی
برا ◊ هیند گریا ههنسکی هه لندان ◊ خَبَع بِالْمَكَانِ
خُبْعًا: لهو شوینه مایهوه ◊ خَبَع فِي الْمَكَانِ: چوووه
ناو نمو شوینه ◊ خَبَع الشَّيْءُ: شته که ی شاردموه
◊ الخُبْعَةُ: پارچه بیک لؤکه.

خَبَقَ فلانًا خَبَقًا: فلانی له پیش چاوی خوی بچوک
کردموه ◊ تخَبِقُ: بهرز بووه.

الخَبَاتَةُ: زهوی پان و پوپر ◊ الخَبِيْقُ: دریز (جا ج بو
نادهمیزاد پان گیانله بهری تر به کارین) باز
هاویزو همنگا و پان و دریزو خوشپرو ◊ الخَبِيْقِي:
رؤیشتنی خیرا ◊ نازهلای خوشپرو ◊ همنگا و
دریزو پان ◊ الخَبِيْقَاءُ: نافرمتی به درپموشت ◊
الخَبِيْقَةُ: نازهلای خوشپرو ◊ گیانله بهری باز
هاویز ◊ گیانله بهری کورت چ نیز ج می.

خَبَلٌ: که متمرخه میگرد ◊ دهگوتری: (خَبَلٌ عَنِ
فعل أیبه) له نیشه که ی باوگی دا که م و کورتی
هینا، نمیتوانی و مگوو نمو بکا.

خَبَلُ الْإِنْسَانِ أَوْ الْخَيْرَانِ: نمدامیکی نادمیزادمکه،
پان می حمیوانه که ی له کار خست ◊ خَبَلُ فلانًا:
فلانکسی شیت و شهیداگرد ◊ عَهْقَلِي
برد ◊ خَبَلُ فلانًا عَنِ كَذَا: فلانکسی له وکاره
مهنع کرد ◊ خَبَلٌ خَبَلًا وَخَبَالًا: شیتی
کرد ◊ عَهْقَلٌ وَهُؤْسِي بَرْدٌ ◊ نمدامیکی
جهسته ی له کار خست، برپهوه ◊ خَبَلْتُ يَدَهُ:
دهستی توشی شهلهل بوو ◊ اخْبَلُهُ: حوشتریکی
دایه بو نهوه ی سودی نی و مر بگری ◊ خَبَلُهُ:

نهوه ی بیناسی، خزمایه تی و که سایه تیان
بهمه ریمکه موه همیج داوای پایاوه تی له فلان کرد
◊ خَبَطَ لِيهِمْ بَخِيرٌ: سودی پی گه پاند ◊ خَبَطَ
الشَّيْطَانُ فلانًا: شهیتان دهستی له فلان
وهشاند ◊ توشی شیتی و فی و بهر که می کرد ◊
خَبَطَ الْعَمْرُ: به داخ حوشترمکه ی نیشانه کرد ◊
خَبَطَ الْقَرْمُ سِفْهَ: به شم شیر که وته ویزه ی
نه و خه لکه ◊ خَبَطَ الشَّجْرَةَ: له دره خته که ی دا
بو نهوه ی گه لاکه ی هه لومری ◊ خَبَطَ فلان: فلان
توشی نه خووشی بوو، هه لاممتی گرت ◊ اخْتَبَطْتُ
الْبِلَادَ: فیتنه و ناشوب که وته ناو ولاته موه ◊
اخْتَبَطْتُ الشَّجْرَةَ: بمانا (خَبَطَهَا) دی ◊ تَخَبَطْتُ
الْبِلَادَ: فیتنه و ناشوب که وته ولاته موه، ولات
شیوا ◊ تَخَبَطُ الشَّيْءُ: شته که ی ژیر پیدا ◊ تَخَبَطَ
الشَّيْطَانُ فلانًا: شهیتان دهستی له فلان وهشاند
شیتی کرد ◊ الخَبَابُ: سمر سورپان و
گیزی ◊ همروا بمانا حوشتریش دی ◊ الخَبَابُ:
تمپ و توز ◊ الخَبَابُ: داخ و نیشانه له سمرده م و
چاو ◊ داخ له سمر پان ◊ الخَبَابُ: فن و
پهر که م ◊ هه لامت ◊ الخَبَابُ: بیچوی ماسی
که نعه د (جوژه ماسی به که) ◊ الخَبَطُ: نه و گه لآو
گو له ی له دره خت دمکه و پته خوارموه ◊ الخَبَطُ:
ناویکی که م که له بنکی حموزدا ده مینیتتهوه ◊
الخَبَطُ: چا و گه یه کجار
دمکه مینن ◊ هه لامت ◊ جوړ جوړه ی ناو که له
زلکا و و چالایی دا مابیتتهوه پان له بنکی
به رمیل و شتی وادا ◊ شتی که م ◊ بارانی
به رفراوان و قه مرمورد ◊ الخَبَطَةُ: باقی مانده ی
ناو له چالایی پان بنکی به رمیل و شتی وادا.

الخَبْرُ: پی به زهوی دادان ◊ الخَبِيْطُ: شیر پیش
نهوه ی بگری به ماست، که هه وینن تی بگری بو
نهوه ی ببیتته ماست ◊ حموزیک نه سب

رشمالی دروست کرد. ۵ اَخْبِي خَبَاءُ: رشمالی دروستکردو هه‌ئی دا ۵ اَخْبِي الْكِسَاءُ: هوماشه‌کە‌ی کرد به خیمه‌و رشمال ۵ اَخْبِي النَّارُ: ناگره‌کە‌ی کوژاندموه ۵ خَبِي خَبَاءُ وَكِسَاءُ: رشمالی دروست کرد ۵ اسْتَخْبِي خَبَاءُ: رشمالی هه‌لداو چووه ناوی ۵ خَتَاهُ خَتْنًا: مه‌نعی کرد ۵ گێرپه‌ممه‌و نه‌یه‌پشت ۵ اخْتَنَّا: جهوساپه‌مه‌و زه‌لیل بوو ۵ له‌ترسی شتیک رهنگی گوزا ۵ اخْتَنَّا لفلان: خۆی له‌فلان شاردموه له‌ترسا یان له شمرما نه‌یویست فلان کەس بیبینی ۵ اخْتَنَّا الشَّيْءَ: شته‌کە‌ی رڤاند ۵ الْمُخْتَنَّةُ: دورو درێژ.

خَتَّ خَتًا: خوڤری بوو ، بدمروشت بوو ۵ خَتَّ فلانًا خَتًا: به‌رمب له‌فلانی دا ، لیکدان لیکدان به‌رمب لئی دا ۵ خَتَّ خَتًا: جهسته‌ی تیکچوو ۵ اخْتُ: گهردنکه‌ج بوو ، که‌ناوی باوکیان هینا شهرمی به‌خۆی داهات ۵ اخْتُ الْقَوْلُ فلانًا: هسه‌کە‌ی فلانکه‌سی خه‌جالمه‌ت کرد نه‌زیه‌تی داو بی دهنگی کرد ۵ اخْتُ حلف فلان: به‌شی فلانکه‌سی بوچ کرد ۵ خُتِرَتْ نَفْسُهُ: نه‌فسی خۆی هه‌یج بوچ کرد.

خَرَّ فلانًا: سته‌می له‌فلان کەس کرد سته‌میکی زۆر ۵ خَرَّ خَرًّا: جهسته‌ی خاوو خلیچک بوو بیه‌یزو لاواز بوو، جا یان به‌هۆی نه‌خۆشی یان مه‌ی خواردنه‌وه یان دهرمان ۵ خُتِرَ الشَّرَابُ وَغیره: شمرابه‌که‌ باری ته‌ندورستی شیواندو له‌پهل و پۆی خست ۵ خُتِرَ: جهسته‌ی تیکچوو خا و پۆوه ۵ ته‌مه‌ه‌ل و لاواز بوو ۵ زیه‌نی شیوا شتی تیکه‌ل و پیکه‌ل کرد ۵ به‌شیوه‌ی ته‌مه‌ه‌ل و بیه‌یز که‌وته‌ ره‌یشتن.

به‌مانا (خَبْلُهُ) دئ ۵ اخْتَبِلَ: به‌مانا (خَبْل) دئ ۵ اخْتَبِلَ الدَّابَّةُ: ولاخه‌که‌ له‌شوینی خۆی نه‌یتوانی بووستن ۵ اخْتَبِلَ فلانًا: فلانکه‌سی شیت کرد ۵ اخْتَبِلَ: شیت بوو ۵ تَخَبَّلَ: به‌مانا (خَبْل) دئ ۵ اسْتَخْبَلَهُ نائِقَةٌ: حوشترکی به‌مه‌مانه‌ت لی و مرگرت ۵ الخابلان: شه‌وو رۆژ ۵ الخَبَالُ: که‌مو کوری ۵ تیدا چونو وه‌وتان ۵ زه‌هری کوشنده ۵ کیم و زوخاوی دۆزه‌خییان.

الْغَبْلُ: برین ۵ فیتنه‌و ناشوب ۵ الْغَبْلُ: نه‌مان و تیکچونی عه‌قل ۵ سمر لی شیوان و سمرگهردانی ۵ الْغَبْلُ: ناده‌میزاد ۵ جندۆکه ۵ برین ۵ مه‌شکه‌و کونده ۵ کونده‌ی پر ناو ۵ بالنده‌یه‌که‌ شه‌و بخوینی ، وه‌کوو کونده‌مبوو ۵ الْغَبْلَةُ: نه‌مان و تیکچونی نه‌ندامیک یان نه‌مانی عه‌قل و هۆش.

الْجُبُولُ: به‌مانا (الْجَبْلَةُ) دئ. حَبْنٌ: ویکی هیناپه‌مه‌و دروی ۵ حَبْنُ الشَّيْءِ: شته‌کە‌ی شاردموه ۵ به‌ری دابه‌وه ۵ حَبْنٌ الطَّعَامِ: خۆراکه‌کە‌ی هه‌لگرت بۆ کاتی قات و قری ۵ اخْبِنَ: له‌زیر دهرپیکه‌یدا شتی شاردموه ۵ الخَبْنُ: له‌ عیلمی عه‌روژدا بریتیه‌ له‌ لابردنی پیتی دووه‌م که‌ بزوینی نه‌بی له‌ ته‌فعله‌دا ۵ الْغَبْنَةُ: له‌ کراس و دهرپی به‌و به‌شه‌یان ده‌گوترئ به‌سهر په‌که‌دا هیندرابیته‌مه‌و دوروابی ۵ هه‌روا نه‌و شته‌ی ناده‌میزاد له‌کۆشی دا یان له‌ بنه‌هنگلی دا هه‌لی گری ۵ توره‌که‌ یان قاپیکه‌ شتی تی دهرکری و هه‌له‌ده‌گری، له‌کۆل دهرری ۵ الخَبْنُ: بۆ پیاو به‌که‌سه‌یک ده‌گوترئ تیکسمراوو کوله‌بینه‌ بی.

حَبَّتِ النَّارُ خَبْرًا وَخَبْرًا: ناگره‌که‌ دامرکاو بلایسه‌ی نه‌ما ۵ حَبَّتِ الْحَرْبُ: شه‌ر کوژاپه‌مه‌و ۵ اَخْبِي:

نوهی بیس نهی و شتی تی نه چی: ۱. خَنَمَ عَلٰی
 فهِجَسَهی نِ قَهْدَمَغَه کَرْد ۵ خَنَمَ عَلٰی قَلْبِه: وای
 نِ کَرْد لهشت تینهگا ۵ خَنَمَ الشَّئِیْ وَعَلِیْه:
 شتهکه‌ی چاپ کَرْد ۵ مؤزی کَرْد نِیْمَزای
 کَرْد ۵ خَنَمَ بَابَه عَلٰی فِلَان: روی لهفَلَانکَس
 و مرگنیرا و پستی تی کَرْد ۵ خَنَمَ الزَّرْزَعِ وَعَلِیْه:
 دوا کِیلان و توو کَرْدن په کَمَمَجار
 گشتو کاله‌که‌ی ناودا ۵ خَنَمَ: شتهکه‌ی مؤز کَرْد،
 لوکی کَرْد، نِیْمَزای کَرْد ۵ خَنَمَ صَاحِبَه:
 نهنگوستیله‌ی له قامکی هاوه‌له‌که‌ی کَرْد ۵ اخْتَمَّ
 الشَّئِیْ: شتهکه‌ی ته‌واو کَرْد ۵ تَخَمَّ
 نهنگوستیله‌ی له قامک کَرْد ۵ دهگوتری: (تَخَمَّ
 به) ۵ تَخَمَّ بَعَامَتَه: میزمره‌که‌ی خوی کَرْد به
 بهردهو له مېمېر ۵ تَخَمَّ بِأَمْرَه: کارمکه‌ی نه‌وی
 شاردوه ۵ تَخَمَّ عَنِ الشَّئِیْ: خوی له شتهکه
 غافل کَرْدو لئی بیدنگ بوو.

الْحَاتَمُ: نه‌و شته‌ی مؤزی بی ده‌که‌ی ۵ نه‌لقه‌یه‌که
 دمگرتیه پهنجه‌وه ۵ الْحَاتَمُ: به‌مانا (الْحَاتَم)
 دئ ۵ کچیتی و دست لینه‌دراوی ۵ الْحَاتِمَةُ مِنْ
 کَل شِیْ: سمرنجام و کوتایی شتهکه ۵ الْحَاتِیَام:
 به‌مانا (الْحَاتَم) دئ ۵ الْحَاتَمُ: قور یا میو که‌دمی
 کولسه هه‌نگی بی دمگرتی.

الْخَنَمُ: شوینی مؤز ۵ شوینکه‌ی
 مؤز ۵ دهمه‌کولسی هه‌نگ ۵ زارکی کولسی
 میشه هه‌نگوین ۵ الْخَنَمُ: به‌مانا (الْحَاتَم)
 دئ ۵ به‌مانا سمر مؤز دئ ۵ لَوکَرَاو سَمَر
 قَه‌بَاتکَرَاو ۵ الْخَنَمُ: به‌مانا (الْحَاتَم)
 دئ ۵ به‌مانا نوبه‌رمه تازه په‌یدابوو
 دئ ۵ به‌مانا کچیتی دئ ۵ الْخَنَمُ مِنَ الْخِیْلِ:
 نه‌و نه‌سپه‌یه نیوان سمی و زنگی مووه‌کانی
 سببیین ۵ الْخَنَمُ: پیومر و مکوو قسناغ و ربه‌و
 تهنه‌که‌وه و تهنه‌غارو عمر به‌ه.

خَنَمَ خَعاً وَخَرَعاً هَلَات. ۵ خَنَعٌ فِي الْأَرْضِ:
 رؤیشت و له‌ولات دوور که‌وتوه ۵ خَنَعٌ عَلٰی
 الْقَوْمِ: هیرشی کرده سمر
 خه‌لکه‌که ۵ به‌مه‌به‌سته‌وه به‌تاریکی شه‌و
 که‌وتی ۵ انْخَنَعٌ فِي الْأَرْضِ: به‌مانا (خَنَع) دئ
 ۵ الْخَنَعُ: نه‌و شاره‌زاو چاوساغمیه که هه‌رگیز
 له‌ریگا و رؤیشتندا دانامینی و ریگای نِ هه‌له
 نابی ۵ الْخَنَعُ: به‌لاو کارسات ۵ الْخَنَعَةُ:
 پیستوکیکه تیر هاویز له‌پهنجه‌ی دمکا له‌کاتی
 تیر هاویشتندا ۵ الْخَرَعُ: به‌مانا (الْخِنَعُ)
 دئ ۵ بیجوی که‌رویشک ۵ جَوْرِيكَه له میشی
 گه‌وره میسه سه‌گی بی دهگوتری ۵ الْخَرِصَةُ:
 بی‌وای کورته بالا ۵ خَنَعٌ: بوچایه‌وه ۵ توایه‌وه
 ۵ الْخَيْتَمُورُ: هه‌رشتیک گورانی به‌سهردا بی‌و
 زوو ببوکیته‌وه و له‌سمر شیوازیک به‌رده‌وام
 نه‌ه‌ب ۵ تراویلکه‌یه‌که زوو زوو
 ببوکیته‌وه ۵ خَنَلُهُ خَلًا وَخَتْلَانًا: فیلی نِ کَرْدو
 به‌بِن ناگایی له‌خشته‌ی برد ۵ (خَنَلَه فِي الْحَرْبِ)
 له‌سهر نِ فیلی لیکردو له‌شوینکه‌وه هیرشی بو
 کَرْد چاوهروان نه‌دمگرا له‌ویوه په‌لامار
 بدا ۵ خَاتَلُهُ: به‌مانا (خَنَلُهُ) دئ ۵ فِیْلِ لِيْکَرْدو
 چاووراوی کَرْد ۵ اخْتَلَّ: گوئی هه‌لخت گوئی
 کلور کَرْد بو نه‌وه‌ی قسه‌ی خه‌لکی تر بیستی ۵
 خَاتَلُوا: فیلیان له‌یه‌کتر کَرْد.

الْخَيْسَلُ: نه‌و شوینه‌ی بیلانی تیدا
 دادهریزی ۵ کونه که‌رویشک ۵ الْخَوْتُلُ مِنْ
 الرِّجَالِ: نه‌و که‌سمیه عاقل‌مندو زهریف بی.

خَنَمَ النحلُ خَمًا وَخَتَامًا: هه‌نگه‌که شانه
 هه‌نگوینه‌کانی پر کَرْد له هه‌نگوین ۵ خَنَمَ عَلٰی
 الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ: سمری قاپ و منجه‌ل و زهره‌و
 تورمکه‌ی خورا که‌که‌ی به‌ست و داپووشی بو

مه‌یاند ۵ بزپرکاندی ۵ التَّخْضُرُ التَّجَاجِي: خه‌ستبوونه‌وهی خوین له‌ناو دهمارمه‌کانی جه‌سته‌ی دا به‌هوی نه‌خووشی ۵ اَلْخَثَارُ من کل شیئ: به‌رامووه باشه‌پرۆکی همموو شتی‌که ۵ اَلْخَثَارَةُ: به‌مانا (الخثار) دئ ۵ اَلْخَثَارِمُ: لیو ئه‌ستور ۵ ره‌شبین ۵ اَلْخِثْرَمَةُ: نهرمانی لا لوت که ئه‌ستور ببی ۵ که‌وانه‌یی ناوه‌راستی لیوی سه‌رو. هُتَمَمَةُ: به‌خوین ره‌نگیکرد ۵ خوینی تیه‌له‌سوو ۵ خُثَمَ الْقَوْمِ: به‌یمانیان به‌یه‌کدا که‌پشتی به‌کتر بگرن ده‌ست لیک به‌رنه‌دهن ۵ تَخَمَمَ: به‌خوین خو‌ی ره‌نگ کرد. خُثِمَ خُثْمًا: پان بووه ۵ لوتی پان بووه ۵ خُثْمَةُ: پانی کرده‌وه.

خُثِي البقر أو الفيل خُثِيًا: مانگا‌که‌پان فیله‌که ناوسکی خو‌ی دانا ۵ توراندی ۵ هه‌رجی ریخی له‌سکی دا هه‌بوو هه‌مووی دمردا ۵ اُخْثِي: ته‌پاله‌ی داگیرساند ناگری به‌ته‌پاله کرده‌وه.

اَلْخَثْوُ: خوار ناوک که داکه‌وئ وشک ببی ۵ اَلْخَثْرَاءُ: نافرمتی‌ک لای خواروی گه‌ده‌ی داکه‌وئ و شل ببی.

اَلْخَثِي: ریخ و بیسای رمشه و لاخ و فیل.

خَجَا خُجْرًا: دلشکاو تیک شکاو بوو ۵ خَجَا اللَّيْلُ: شه‌مه‌که رو‌یی و کو‌تایی هات. هَجَجَا فلانًا: خخجنا: له فلان‌که‌سی دا تی‌ی سه‌رواند ۵ خَجِي خَجَاً: فه‌سی ناشیرین و جنی‌وی دان ۵ شه‌رمیکرد ۵ اَحَجَاً: زۆری داوا لیکرد تاوای لیکرد بیتاقه‌ت ببی ۵ تَخَاجَاتِ الْمَرْأَةُ: نافرمته‌که سمتی خو‌ی دهر به‌پراند ۵ تَخَاجًا فلان: به‌هیواشی و مه‌یله و خو‌ بادان ریشت ۵ اَلْخَجَاءُ: ئادهمیزادی فه‌له‌وی فونگران ۵ نه‌حمه‌ق و خـرـاپ رـاـو بـی بـه‌ئین.

خَجَنَ خَجْرًا وَحَتْرَةً: هاوسه‌رگری ئه‌نجامدا ۵ زنی هَيْنَا ۵ خَجَنَ الصَّبِيَّ خَجْنًا وَخَجَانًا: منداله‌که‌ی خه‌ته‌نه‌کرد ۵ خَاجِنٌ فَلَانًا: زنی بو فلان هَيْنَا ۵ اِخْتَنَنَ الصَّبِيَّ: منداله‌که خه‌ته‌نه‌کرا ۵ اَلْحِثَانُ: شه‌و شوپنه‌ی له‌هینی نیرو وانیکی مبینه دمپر دئ ۵ اَلْحِثَانَةُ: پیشه‌ی خه‌ته‌نه سوران. اَلْحِثْنُ: باوک برای خیزان ۵ میردی کج میردی خوشک واته: زاوا ۵ خَثَاخْتَرًا: ترساو دلشکاو بوو به‌هوی نه‌خووشی و خه‌مو خه‌مه‌ته‌وه.

خَثَا اللَّيْلِ: تاریکایی شه‌مه‌که زۆر په‌ره‌ی سه‌مند ۵ خَثَا الْعَقَابُ وَغَيْرُهُ: هه‌لۆکه پان همر بالنده‌یه‌کی تر که‌وت هَثَا فلانًا عن الأمر: فلان‌که‌سی له‌کارمه‌که مه‌نع کرد هَثَا الشَّرِبَ: پرزی قوماشه‌که‌ی بادا، لول دا ۵ اُخْثِي: کالاکانی به‌ک له‌دوایه‌ک فروشت ۵ اِخْتَتِي: به‌مانا (خثا) هاتوووه ۵ اَلْحِثِي: زمبه‌ره‌لیدانی زۆرو به‌ک له‌دو به‌ک.

خُثَّةُ: کو‌ی کرده‌وه ۵ پینه‌ی کردو چاکی کرده‌وه ۵ اَلْخُثُّ: که‌مفو خه‌شتوخاکی لافاو باش نیشته‌نه‌وه‌ی لافاوکه‌وه و وشکبوونه‌وه‌ی ۵ اَلْخُثَّةُ: گورزمه‌که له‌شورکی شکاوه ناگری بی گویزراومه‌ته‌وه (ده‌سته‌ه‌جیله) ۵ اَلْخُثَّةُ: به‌مانا (اَلْخُثَّةُ) دئ.

خَثَرُ اللَّيْلِ وَغَيْرُهُ: شیرمه‌که مه‌یی و توندبوو ۵ خَثَرٌ نَفْسُهُ: دهرونی شکاو ره‌نجا ۵ باری دهروونی تیک شکا ۵ خَثَرٌ فلان: فلان‌که‌س هه‌ستی به‌بئ تاقه‌تیکردو ته‌ندورستی تیکجوو ۵ خَثَرُ اللَّيْلِ: شیرمه‌که مه‌یی، بزپرکاو توند بوو ۵ اُخْثَرُ فلان: به‌مانا (خثر) دی ۵ اُخْثَرُ الرَّيْدُ: رو‌نه‌که‌مه‌که‌ی واز لیه‌ینا نه‌میتوانده‌وه ۵ له‌مه‌ندی پیشیناندا هاتوووه ۵ خُثِرَ اللَّيْلُ: شیرمه‌که‌ی

خَجَّ خُجْرَجًا: وَيْك هاتمه نوشتاهمه ۵ خَجَّ
برجله: له رؤیشتنا تمبو تۆزی بهرپاگرد ۵
خَجَّ الشَّيْءُ: پالی بهشتهکمه نا ۵ خَجَّ الشَّيْءُ:
شتهکمی شفق کرد ۵ خَجَّ العود: دارهکمی
قلیشاند ۵ اخْتَجَّ في سبب: بهخیرایی و پیچاو
پنج رؤیشت ۵ الخَجِيجُ: (خججج الريح) دهنکی
رشمبا ۵ خَجِيجُ: خوی شاردومه ۵ خَجِيجُ الريح:
رشمباکه بمشوی پیچاو پنجو گیزه لؤکمی
رؤی ۵ الخَجِيجَةُ: نهحمق و گیل ۵ خَجِلَ خَجَلًا
وَحَجَلَةً: شهرمی کردو بهخوی دا شکاهمه.

خَجِلَ الحِرَانُ: گیانله بهرمکه وافی و پماو حهوقو
بوو نهیزانی بهج لایهک دا بپروا ۵ خَجِلَ فلان
بأمره: فلان بهکارهکمه یوه زور ماندوو بوو بیوی
نه نجام نادری نازانی چی بکا.

خَجِلَ فلان: فلان دناره حمت و جازز بوو ۵ تهر
دهماخ بوو ، کیف خوُش بوو.

خَجِلَ النباتُ: گیاو گزمکه چرو پپو تیک
چرزا ۵ دمگوتری: خَجِلَ الرادی: دؤلهکه
به گیاوو گزی زور رازایهوه ۵ خَجِلَ بالحمل:
بارهکمی قورس و گران بوو ۵ خَجِلَ علی فرسه:
لهسر نهسپهکه نهیتوانی دامه زراو بی چونکه
بچکوله بوو زینهکمی بؤ پرنهکرا ۵ خَجِلَ الثوبُ
و غوه: کراسهکمی لهبیر پان و پوری چاک چاک
له جهستهی دا دمگپرا ۵ اخْتَجَلَ الثوبُ و غوه:
کراسهکمی دریزکرد پان پانی کرد تا بهته و او
لهبهریا بگمپری ۵ خَجَلَهُ: وای لیکرد تهریق
بیتهوه ۵ الخُرْجَلِيُّ: رؤیشتنی نافرته بهلارو
لهنجه.

خَدَبَ خَدْبًا: درؤیکرد ۵ خَدَبَ فلانًا: پیستو
گوشتی فلانکمی هلدبری ۵ خَدِبَ الشَّيْءُ

خَدَبًا: شتهکه دریزو پان بوو ۵ دمگوتری:
(خَدِبَتِ الضَّرْبَةَ أَوْ الطَّعْنََةَ و خَدِبَتِ الدَّرْعَ).
خَدِبَ اللسانُ: زمان دریز بوو ۵ خَدِبَ السيفُ:
شمشیرمه بپری ۵ خَدِبَ فلان: فلانکمی خوارو
خجج بوو هر بهمه و او هه و هسی خوی دپروا
بهگونی کس ناکا (هر اخدب و هی خدباء) ۵
تَخَدَّبَ: بهمانا (خَدِب) دئ ۵ تَخَدَّبَ فلان: فلان
به رؤیشتنی مام ناومندی رؤی ۵ الخَدَبُ: گهوره
دلرپق ۵ کتهو زبه للاح له هه موو شتیک.

الخَيْدَبَةُ: ریگی ناشکرا (ك: خيادب) ۵ ریوازو
دابو نه ریت و بهرپه و پپوگرام.

خَدَجَ خَدَجًا: کم بوو کممی کرد ۵ خَدَجَ الحاملُ:
نافرته دوو گیانهکه سکهکمی له بار چوو پیش
نهوهی کامل بیی ۵ خَدَجَ الزند: چهرخهکه
ناگری لی دمرنه چوو ۵ اخْدَجَتِ الحاملُ: بهمانا
(خدجت) دئ ۵ اخْدَجَتِ الشَّيْءُ: زستانهکه
بارانی کم بوو ۵ اخْدَجَ الشَّيْءُ: شتهکمی کم
کردومه ۵ اخْدَجَ أمرُهُ: کارهکمی بهباشی بنیهست
نمکرد ۵ خَدَجَتِ الحاملُ: بهمانا (خَدَجَت) دئ ۵
الخَدِيجُ: لقی رومکیک پان نهندامی جهستهی
گیانله بهرئیک که ناکامل بی.

الخَدِجُ: نافرمتیکه مندالی بؤ رانه و هستی ۵ پیش
نهوهی سکهکمی کامل بی لهبیری بجی.

خَدَّ الأرضُ: زهوییهکمی هه لکنه ۵ خَدَّ السيلُ
الأرض ولي الأرض: لاقومه زهوی داپری ۵ خَدَّ
جسمُهُ بنابه: بهکه لبهی پیستی هلدبری ۵ خَدَّ
البعيرُ: لا شهویلهی حوشترهکمی داخ کرد ۵ خَدَّ
الفرسُ الأرضُ بحوافره: نهسپهکه بهسمهکانی
شوینی له زهوییهکه کرد ۵ خَدَّه: بهر بهرمانی
کرد له نیشهکمی دا ۵ خَدَّ لحمَ الفرس: گوشتی
نهسپهکمی له پولاواز کرد ۵ دمگوتری: خَدَّه

النَّقْرُ سَوْءُ الْحَالِ: هَمْزَارِي وَ بَارِي نَالْمَبَارِ لَمْ يَرَوْ
لاوازی کرد.

خَلْدُ السَّيْرِ لِحِمِّ الْفَرَسِ: رُؤْيِي شَتْنِ كُوشْتِي
نمسه که می لاواز کرد ◊ خَدَا: بمرامبر یه ک
بستان ◊ تَخَدُّ لِحْمُهُ: بهمانا (خَدُّ) دئی ◊ تَخَدُّ
الْقَوْمِ: خه لکه که بیون به چمند تاقم و پیریک
◊ الْأَخْبَرُ: کهنبری دریزو قول ◊ الْخَدُّ: کوئم لا
روممت ◊ هَمْرُوا نَاوَهْ بُوْ لَايَمْنِي كِي شَت ◊ خَدُّ
الْمُرْدَجِ: لاتای که زاوه ◊ هَمْرُوا نَاوَهْ بُوْ
كُومَه لِي كِ خَه لَك ◊ الْخَدُّ: کوئم ◊ کهنبری
دریز ◊ حَالٌ ◊ الْمِحْدُ: که لبه ◊ الْمِحْدَةُ: سمرین،
بالیف که له کاتی نوستندا لارومه تی ده خریته
سمر ◊ ناسنیکه زموی پی هه لدمدری و مکوو
پیمیره.

خَدْرٌ خَدْرًا: خَوِي شَارْدَمُوَه ◊ خَوِي تَاقْمَتِ كَرْدُو،
خَوِي حَمَشَارْدَا ◊ خَدْرٌ بِالْمَكَانِ: لَهو شویننه
مایه وه ◊ سَمْرِي لَيْشِيوَا ◊ لَهْ كَهْلَه رَمُوْمَكَه
دواکهوت ◊ خَدْرٌ الشَّيْءِ: شته که می شاردموه ◊ خَدْرٌ
الْمُرْدَجِ: پهردمی بسمر که زاومکه دا ◊ خَدْرٌ
الْمَرْأَةِ: نافرته که می خسته ناو که زاوموه
پاریزگاری کردو پیداو یستی به کانی بُو دابین
کرد ◊ خَدْرٌ خَدْرًا: لَمْش دَاهِيْزَانِ وَ بِيْ هِيْزِي
سواری سمروملی بوو ◊ خَدْرٌ الْيَوْمِ: نهمرو
گهرماکه می توند بوو بای نهمسیم و شه مالی تیدا
هه لنه بوو ◊ خَدْرٌ اللَّيْلِ وَالْمَكَانِ: شهومکه تاریک
بوو شویننه که تاریک بوو ◊ (هَر خَدْرٌ وَأَخْدِرٌ) ◊
أَخْدِرٌ: لَمْناو که زاومدا مایه وه ◊ أَخْدِرٌ: که وته
ناو شهوموه ◊ هَمْرُوا بَارَانِ دَايِبُوْشِي ◊ أَخْدِرٌ
بِالْمَكَانِ: لَمْو شویننه مایه وه ◊ دَمْگُوْتَرِي: (أَخْدِرٌ
فِي أَمْلِهِ) ◊ أَخْدِرٌ الشَّيْءِ: شته که می
شاردموه ◊ دَمْگُوْتَرِي: أَخْدِرُ الْمَرْأَةِ: لَمْناو

که زاومکه دا نافرته که می هی شته وه ◊ خَدْرُهُ:
دایبوشی ◊ دَمْگُوْتَرِي: (خَدْرُ الْمَرْأَةِ) نافرته که می
لَمْناو که زاومکه دا هی شته وه ◊ خَدْرُ الْهَرْدَجِ:
که زاومکه می دایبوشی ◊ خَدْرَتُ الطَّيْبَةِ وَ لِدْهَا:
ناسکه که بیچومکه می شاردموه ◊ خَدْرُهُ: دای هیزان
تیکي شکاند ◊ خَدْرَتُهُ الْمَاهِدُ: دانیشن قاجی
گوج و نیقلیح کرد ◊ إِخْتَدَرَ: خَوِي شَارْدَمُوَه ◊
أَخْتَدَرَتِ الْمَرْأَةُ: نافرته که که زاوه نشین بوو ◊
تَخَدَّرَ: خَوِي حَمَشَارْدَا ◊ تَخَدَّرَتِ الْمَرْأَةُ: نافرته که
خَوِي خَسْتَه که زاوموه ◊ بَارِي تَمَنْدَرُوَسْتِي
تیکچوو لَمْشی دَاهِيْزَا ◊ الْأَخْبَرُ: که زاوه ◊ (ك:
أَخَادِرِ) ◊ التَّخْدِيرُ الْكُرْكَايِنِي: لَهْکَارِ خَسْتِنِي
هسته گان به هوئی کُوكَايِنِه وه ◊ الْخُدَارِيُّ: رَمْش وَ
تاریک ◊ الْخُدْرُ: هَمْرَشْتِي كِ تُوْ بَكْرِيْتَهْ خَوِي
له خیومت و خانوو ◊ پهردمیه که بُو نافرته له
گوشه میکی هُوْلْدَا دَا دَمْدَرِيْتَه وه ◊ لَانَهْ
شَيْرٌ ◊ الْخُدْرُ: شُوِيْنِي تَارِي كِ وَ
چهواشه ◊ هَمْرُ ◊ بَارَانِ ◊ لَمْزَارَاوِي
هه لسه هه دا له دستدانی هست به گشتی یان
شُوِيْنِي كِي تَابَهْمِي ◊ الْخُدْرِيُّ: شَهْوِي تَارِي كِ ◊
الْحَدْرَةُ: دهنکه خورمای نه گه میبو که بکه و پته
خوار ◊ هَمْرُوا نَاوَهْ بُوْ نَهْ وَ دهنکه خورمایه می
ناومکه می رَمْش بُوو بی و بُوگه می کردین ◊ الْحَدْرَةُ:
باران ؛ دَلُوْبه بَارَانِ ◊ أَلْمُخْدِرُ: دَهْرْمَانِي كِهْ بَهْکَارِ
هینانی بُوْ نَادَهْمِيْزَادُو حَمِيوَانَاتِ بَهْمَانَاگَايِي لِي
زموت دمگا، وای لیدمگا و معیی نه مینی.

خَدَشْ الْجَلْدُ: پِيْسْتِي جَهْسْتَهْ رِنِي دَايْمَالِي ◊
خادش فلان فلانًا عَادَشَةً وَ خَدَاشًا: هَمْرِهْ كِهْ لَهْ
دوو کسه پیستی نه وی تریانی دارنی ◊ خَدَشُهُ:
پیستی رنی پیسته که می دامالی ◊ أَلْخَدَشُ:
شویننه که می رنین و دامالینی پیست ◊ الْخُدْرُشُ:

بازار كهوت ۵ كرين و فروشتنى تيدا نهما ۵
تخادعاً: همريكه لهو دوانه فيلبان لهيكتر كرد
۵ تخادع فلان: فلان وای نيشاندا فيلى ليكراوه.

تَخَدَعُ: فيلكردى بسمر خۇيدا هينا.

الأخدعُ: رمگى لامل ۵ الخادع من الطريق: نهو
رينگهيميه هندی ديارمو هندیكى كوپر
بؤتهوه ۵ الخادعة: دمرگای بچوك كه دمبیته
بهشيك له دمرگای گهوره ۵ زورى بچكوله
لناو خانوودا. أَخْدَعُ: زور فيلبازو باشقولگر
۵ الخُدَعَةُ: فيل و بيلان ۵ الخُدَعَةُ: يهكجار
فيلكردن ۵ الخُدَعَةُ: زور فيلباز ۵ الخُدَعُ: زور
فيلباز ۵ الخُدَعُ: نهو كهسهى زورى فيل
ليكرابن و جهقاوه سوو بوبى ۵ الخُدَعُ: زوور
لهناو خانوودا ۵ گنجينه.

خَدَفُ خَدَفًا: رۇبيشت به خيزايى بههنگاوى

كورت ۵ كهوته نازو نيعمهتهوه ۵ خَدَفُ الشئِ:
شتهكەى برپيهوه ۵ خَدَفُ الشرب: قوماشهكەى
برى و پارچه پارچهى كرد ۵ اخْتَدَفَهُ: بهمانا
(خَدَفَهُ) دئ ۵ ههروا بهمانا رهانسن دئ ۵
أَخْدَفُ: سمرنشينانى ناوكهشتى ۵ كلكى
كهشتى كه بههوى نهو كلكهوه رپرهموى
كهشتيهكه ديارى دمكرئ ۵ الخُدَفَةُ: پارچهى
شت ۵ كؤمهنيك له نادميزاد.

خَدَلُ: پر بوو ، تهواو بوو ، بالغ بوو ۵ أَخْدُ:

تير و پر و تهواو بيكهه و كورئ. ۵ خَدَلِي:

نادميرادى دست و بهل و هل و حاج نهستور و
گوشتن ۵ خَدَمَةُ خَدَمَةً: پيداويستى نهوى دابين
كرد ۵ اخْتَدَمَهُ: خزمهتكارى بو دانا ۵ خَدَمُهُ:
بهمانا (أَخْدَمَهُ) دئ ۵ خَدَمُ البعير: پيوندى
لهقاجى حوشترهكه كرد ۵ تَخَلَّمَ خَادِمًا:
خزمهتكارى راگرت ۵ اخْتَدَمَ: خزمهتى خوى

كيتج ۵ ميش ۵ ريسوى ۵ أَلْمَخَادِشُ:
بشيله. أَلْمَخْدِشُ بشيله ۵ باريكايى مل.

خَدَعُ خَدَعًا: حال و مزعى گؤرا ۵ همر رۆزه له
حاليكدايه ۵ خدع فلان: فلانكس رموشتى
ترى بهپرهموكرد بهنهخلاق و رموشتى تر
بهرومرده بوو ۵ خادع الرأي: همرساته و رايهكى
ههيهو همرگيز لهسمر راو بوجونيكى تايبهتى
پايهدار نابئ ۵ خَدَعُ الضَّبُّ: سوسهمار جووه ناو
كونى خۇيهوه ۵ خَدَعُ الظَّبْيُ: ناسكهكه جووه
ناو كولانهكەى خوى ۵ خَدَعُ الثعلبُ: رپويهكه
قورنو و بيچى كردن ۵ خَدَعَتِ الشمسُ: خور ناوا
بوو ۵ خَدَعَتِ العينُ: چاوكهكه بهقولداچوو، يان
خهوى ئى نهكهوت ۵ خَدَعُ الشئِ: شتهكه خراب
بوو كهلكى نهما ۵ خَدَعُ الطعامُ: بؤگهنى كرد ۵
خَدَعَتِ السرقُ: بازار كهوت و كرين و فروشتن
كهمه ۵ خَدَعُ الرجلُ: بياومه مال و سامانى كهه
بوو. ۵ مع الزمان: ومرزكه بارانى كهه بوو ۵
خَدَعُ فلاناً خَدَعًا و خَدَعَةً: نهوهى بو فلانى
دمرخت پيچهوانهى نهوه بوو كه لهناو دلى
دابوو ويستى بهبئ نهوهى بهخوى بزنانى
زصبرتيكى ليدا ۵ خَدَعُ الشئِ خَدَعًا: شتهكهى
شاردموو ونى كرد ۵ خَدَعُ الدابة: ولاغهكهى
بهستهومو هيچ لهومرو نالغى نهدايه ۵ خَدَعُ
الثوبُ: قوماشهكهى نوشتاندموه ۵ اخْتَدَعَهُ:
شارديبهومو پهنهانى كرد ۵ اخْتَدَعُ فلاناً:
فلانكەسى ههنا بو فيلكردن و چاوراو ۵ خادعه
مُخْدَعَةٌ: بهمانا (خَدَعَهُ) دئ ۵ خَدَعَهُ: بهمانا
(خَدَعَهُ) دئ ۵ خَدَعَهُ: بهمانا (خَدَعَهُ)
دئ ۵ انْخَدَعُ: فيلى ليكرا
ههلههتيدرا ۵ الخَدَعُ الشئِ: شتهكه خوى
ههشارداو لهبهرچاو گوم بوو ۵ اخذع السرقُ:

کرد ۵ اخْتَنَمَ فُلَانًا: داوی لافلانکس کرد
 خزمهتی بکسا ۵ اسْتَخْتَمَهُ: کردی
 بهخزمهتکار ۵ الْخِذْمُ: نهو کسهی زور
 خزمهت بکا ۵ الْخِئْمَةُ: ساتیک لهسهو یان له
 رُوژ ۵ الْخِئْمَةُ: نهلقهیهکی پتهوی ناسنه
 دمگرتنه حاجی حوشترهوه ۵ شوری قایم و
 پتهو ۵ کۆر و کۆمهال ۵ الْخِئْمُ: زور خزمهتچی ۵
 الْخِئْمُ: نهو کسهی زوری خزمهتکار ههبن و
 دمو لهمه نسیب ۵ شوینی تیکردنی ههلقه و
 خرخال له حاجی نافرمت یان هی حوشتر ۵
 الْخِئْمُ: کسهیک نیشی نهوه بی خزمهتکار
 پشکمش بهکسانی تر بکا ۵ الْخِئْمَةُ: شوینی
 نهلقه یان پیومند له حاجدا ۵ واته: باریکایی
 حاج پشت قاپه رفقه بو نادهمی و پشت زنگ بو
 و لآخ ۵ الْمُسْتَخْمُ: نهو کسهی لافمر مانگهیهکی
 دهولمت کاریکا بهموچهیهک.

الْخِذْنُ: دۆست و برادر ۵ هاومل ۵ دۆستی
 دلداری و نهینسی چ پیاو بی چ نافرمت
 بی ۵ الْخِذْنَةُ: نهو کسهی دۆست و هاورپی زور
 دمگرتی ۵ الْخِذْرُ: ناز ناوی فهرانرهای میصر
 بووه لهزیر دسهلاتی تورکه عوسمانییهکاندا و
 نهو سهردهمانه ی رابردو تا سهردهمی کۆماریی.
 خِذْلٌ خِذْلًا: گهردن کهچ بوو زیر بار بوو ۵ خِذْلٌ له
 خِذْلًا و خِذْلًا و خِذْلًا: بهمانا (خِذْلًا) دئی ۵ اخْتَذًا:
 زهلیل و گهردنتکهچی کرد ۵ اسْتَخَذًا له: بهمانا
 (خِذْلًا) دئی ۵ خِذْلٌ الْخِرَجُ خِذْلًا: برینهکهی کیم و
 زوخواوی لمیر رویی ۵ اخْتَذَ الْخِرَجُ: بهمانا (خِذْلًا)
 دئی ۵ خِذْرَفَ الْخِیرَانَ: گیانله بهرمکه پهلهی
 کرد ۵ حاجی کهوانهیی کرد ۵ تَخَذَرَفَ الشَّوْبُ:
 قوماشه که دریا ۵ الْخِذْرَفَةُ: پارچهیهک له قوماش
 ۵ الْخِذْرُفُ: دمسکی دستار.

خِذَعَ اللحمَ خِذْعًا: گۆشتهکهی پارچه پارچهی
 کردو نهنجن نهنجنی کرد.
 خِذْعَةٌ: بهمانا (خِذْعُهُ) دئی ۵ خِذْعُ الشَّيْنِ: نهملاو
 نهولای شتهکهی بری.
 خِذْعُ الشَّجَرَةِ: لقو پوی درهختهکهی برین ۵ قَخِذَعُ
 اللحمَ و فحوه: گۆشتهکه یا شتیکی تری لهو جووره
 نهنجن نهنجن کرد بهی نهوهی پارچه پارچهی
 بکا ۵ خِذْعٌ: پهرت و بلاو ۵ الْخِذْعَةُ: پارچه
 گۆشتیک یان شتیکی تری لهو جووره ۵ الْمَخِذْعُ:
 برزاو ۵ الْخِذْعَةُ: کیرد (ک: مخاذع) ۵ خِذَلْتُ
 الدَّابَّةَ خِذْلًا و خِذْلَانًا: و لآخهکه پهلهی کرد له
 رۆیشتنهکهی دا بهردو جهوی لهزیر حاجی
 دهر په برین.

خِذْفٌ بِالْخِصَا: به پهله بیتکه بهردو چکهی
 هاویشتن ۵ خِذْفُ الشَّيْنِ: شتهکهی بریهوه (هر
 وهی خذرف) ۵ الْمِخِذْفَةُ: قۆچهقایینی ۵ دار
 لاستیک ۵ نامیریکه منداال بهردو چکهی پی
 دمگرتنه بانده.

خِذْقٌ خِذْقًا: جیقنه ی فریادا ۵ خِذْقُ الدَّابَّةِ:
 لهو لآخهکهیهوه ژمنی بو نهوهی باش برپوا ۵
 و لآخهکه بههوی تیوه ژمنینهوه باش رۆیی.

خِذْلٌ جِیَابُوه ۵ گۆشهگیر
 بوو ۵ لاکهوت ۵ هه لیراو ترمبوو ۵ خِذْلٌ فُلَانًا
 و عته: دهمتی لافلانکس بهرداو چیدی پستی
 ناگرتی و یارمهتی نادا ۵ ریسوای کرد ۵ خِذْلَهُ
 الله: خودا ریسوای کرد له لۆمه و چاو
 بهرمو زیری نه پپاراست ۵ اخْتَذْتُ الطَّيْبَةَ و فحوها:
 ناسکهکه بهسهر بیچوو هه کهیهوه مایهوه ۵ خِذْلَهُ:
 هه لیتنا بو نهوهی نه چی بو شهر و فه شهل بینن
 ۵ خِذْلٌ عَنْهُ أَصْحَابُهُ: هاوه له کانی و لیکردن
 ریسوای بکهن ۵ تَخَذَلْتُ الطَّيْبَةَ: بهمانا (أخذلت)

خَرِيٌّ: پیسایى كرد. **الْمَخْرُؤُ**: ريخ و قشپل، پیسایى ناده میزاد **الْمَخْرَأَةُ**: شوینى پیساییکردن، ناودمست **الْمَخْرُوبَةُ**: بهمانا (المخرأة) دئ.

خَرَبَ خَرِبًا: بوو بهدزو جهرده **خَرَبَ الشَّيْءَ**: شتهکهای کونکرد دراندی **خَرَبَ دِينَهُ**: ناپینى خوئى شیوند شک و گومانى تیدا پمیداکرد **خَرَبَ الشَّيْءَ**: شتهکهای سهفتت کرد بی سودى کرد لهکارى خست **خَرَبَ فُلَانًا**: لهکلوتى دا **خَرَبَ الشَّيْءَ خَرِبًا** و **خَرَابَةً**: شتهکهای دزى **خَرَبَ خَرِبًا** و **خَرَابًا**: شتهکه لهکار کهوت و سودى نهما **خَرَبَ الْمَكَانَ**: شویننهکه چؤل بوو کهسى تیدانهما **خَرَبَ الْحَيَوَانَ**: نازلهکه گوینچکهای ههلدرا **خَرَبَ** (هو اُخْرِبَ و هى خراباً) **أَخْرَبَهُ**: ویرانى کرد **أَخْرَبَهُ فُلَانًا**: فلانکهای بهدز هاته بهرجاو **خَرَبَهُ**: بهمانا (أَخْرَبَهُ) دئ.

خَرِبَ الْمَزَادَةَ وَغَرَبَهَا: دسکى بؤ تیشودانهکه دروست کرد **أَسْتَخْرِبُ**: بهمانا (خَرِبَ) دئ **دَهْكَوَتْرِي**: (استخرب فلان): فلانکهای بههوى کارساتیکهوه تیک شکاو نهامهتى بهسمردا هات. **الْحَرَابَةُ**: کونى پان و پوزى کهوانهئى **خَرَابَةُ الْأَبْرَةِ**: کونى دهرزى.

خَرَابَةُ الْوَرِكِ: سمرى نيسقانى ران لهناو ههپؤلکى جهوزى دا **الْحَرَبُ**: تورمهکهبهکه شوان تیشووى خوئى تیدا ههلدمگري **الْحَرَبُ**: (زاراومهکى زانایانى عوروزه) **الْحَرَبُ**: بهمانا (الْحَرَبُ) دئ **شَوِينِيكِ** درهختى (غضاضى) ئى برپوى **الْحَرَبُ**: کهوانهئیهکه لهسمروى ورگى نهسپهومیه **تَوَكِي** خوار نهسزنوى نهسب **نِزِينَهئى** حوبارا **الْحَرَبُ**: قهراخى کيو؛ دهرموى سنورى کيو **الْحَرَابُ مِنَ الْمَعز**:

دئ **تَمَازِلُ الْقَوْمِ**: ههندي لهخهئسهکه ههنديكى تريانى ريسواکرد **تَمَازِلُ رَجُلَاهُ**: قاجهکانى بيئيز بوون و روپينى بؤ ناکري **الْخُدْلَةُ**: کهسيك زور خهئک ريسوا بکا **الْخُدْلُ**: دوگیانیکه کهزانی هاتى لهشوینى خوئى نهمینئى لهتاوان نهم دیوو نهو دیویکا.

خَدَمَ الْحَيَوَانَ وَغَوَهُ: پهلهئى کرد خيرا رویشت **خَدَمَ الصَّقْرُ**: ههئوکه بهدندوک لهکوشتیبهکهای دا **خَدَمَ الشَّيْءِ خَدَمًا**: شتهکهای بهخیرایى پارچه پارچهئى کرد **خَدَمَ**: خيرا رویشت، دمگوترئ: (خَدَمَ الْفَرَسُ) **خَدَمَ فُلَانًا**: فلانکهای دلپاک و بهخشدمبوو خیرخوایبه **خَدَمَ السَّيْفُ**: شمشیرمهکه برنده بوو **خَدَمَ فُلَانًا خَدَمًا**: فلانکهای دابرا، ههوالئى نهما، دپارنهما **أَخَدَمَ**: دانئى بهزهليلئى و ژیر بارئى خوئى دانئا **دَاسَهَكْنَا** **أَخَدَمَ الشَّرَابَ**: ممییهکه سهرخوشکمر بوو سهرخوشیکرد **خَدَمَهُ**: پارچه پارچهیکرد **بِرِي** **خَدَمَ أَذْنَهُ**: گوینچکهای برئى **تَخَدَمَ فُلَانًا**: فلانکهای دابرا و ههوالئى نهما **تَخَدَمَ الشَّجَرَةَ**: درهختهکهای برپیهوه **الْمَخْدَامَةُ**: پارچهیهکه لهشت **الْمَخْدَامَةُ**: (شاة خدمات) مهرئک قهراخى گوینچکهای برابئى **الْمَخْدَمُ**: شمشیرئى برنده **خَدَا خَدَوًا**: شل و شهوئیل بوو **خَدَا لَحْمُهُ**: گؤشتئى جهستهئى توندو پر بوو.

خَدَى خَدَى: بهمانا (خذا) دئ **خَدَى الرَّجُلُ**: پیاومهکه زمعیفو بئ وهج بوو. **أَخَذَهُ** **زَيْرِبَارِي** کرد **زَهْلِيلُ** داماوئى کرد. **أَلْخَدَا**: شوپر بووننهوهئى گوینچکهای بهسمر لاروممتدا **كْرَمِيكِهِ** لهگهل پیسایى نازلهئدا دیتهدمر **الْمَخْدَارِيَّةُ مِنَ الْأَذَانِ**: گوینچکه سوک.

خَوْتِ الطَّرِيقُ بِهِ إِلَى كَذَا: رَيْكَاهُ بِمَرْمُو نَهْوِي
بِرْد.

خَوْرَا الشَّيْءِ: شَتَهَكِي شَهَقُ كَرْد دَايِدِرِي ◊ كُونِي
كِرْد ◊ خَوْتِ الْأَرْضِ: رَيْكَاهُ كُونِ وَ فَوُزْبِنِي زَمَوِي
شَارْمَا بُوو. ◊ الْخَوْرُ: كُونِ; كُونِي بِجَكُوْلَه
أَخْرَاتِ الْمَفَارِزِ: رَيْجَكَه وَ تَوْلَهْرِي جُوْلَهْوَانِي وَ
كَيُوو كَهْ ◊ الْخَوْرُ: كُونِ وَ كَهْلَمَبَر ◊ سَهْگُو
گُورِكِي گُورَجِ وَ گُوْل ◊ الْخَوْرُ: كُونِ ◊ نَهْلَقَهوَ
فَوْلَقَه، (سَمَرَه قَهْيَاسَهوَ گُورِيَس) ◊ الْخَوْرِيَتِ:
جَاوَسَاغِي شَارْمَا بَهْرِيكَاي بِيَابَانِ ◊ لَيْزَانِ
لَهْكَارُوْبَارْدَا ◊ الْخَوْرُ: رَيْكَاي رَاسْتِ وَ نَاشِكْرَا ◊
خَوْرِيَتِ الْمَرَأَةِ خَرْفَا: نَافَرْمَتَكَه هَمِرْدُوو كَهْلَهَكِي
قَهْلَهوَ فَشِ بُوونِ وَ گُوْشْتِي شُوْرَبُووَهوَ شَلِ بُوو
◊ الْخَوْرَاءُ: مِيْرُوْلَهْمِيَهَكِي مَهْيَلَهوَ سُوورَه ◊ الْخَوْرِيَتِي:
شَتَوْمَهَكِي نَاوَمَالِ ◊ يَانِ خَرَابَتَرِيْنِ وَ بِيْنِ كَهْلَكِ
تَرِيْنِ شَتِي نَاوَمَالِ ◊ قَهْسِي پَرُو بُوَج.

خَوْرَجَ: لَهْ شَوِيْنِي خَوِي جُووَه دَمَرِ يَانِ لَهوَ بَارُو
دُوْخَهِي تَيِيْدَا بُوو رِزْگَارِي بُوو ◊ خَوْرَجَ مِنْ الْأَمْرِ
أَوْ الشَّدَةِ: لَهْوَكَارَه يَانِ لَهوَ نَاخُوْشِيَه رِزْگَارِي
بُوو ◊ خَوْرَجَ عَلَى السُّلْطَانِ: لَهْپَاشَا قَاجَاخِ بُوو ◊
خَوْرَجَ فِي الْعِلْمِ: لَهْزَانِيَارِي دَا بِيْشَكَهْوَتِ ◊ خَوْرَجَ
السُّحَابُ: هَمُورَهَكَه بَهْرَفَرَاوَانِ بُوو بِلَاوَ بُووَهوَ
◊ خَوْرَجَ خَرْجَا: بُوو بَهْ دُورَهَنَگِ ◊ رَمَنَگَاوَ
رَمَنَگِ ◊ خَوْرَجَ الْعَامُ: سَالَهَكَه هَمَنَدِيَكِي
هَمَرَزَانِي وَ هَمَنَدِيَكِي گِرَانِي بُوو ◊ خَوْرَجَ النِّعَامُ:
نُوعَامَه بَهْلَهَكِ بُوو هَمَنَدِيَكِي رَمَشِ وَ هَمَنَدِيَكِي
سَبِي ◊ خَوْرَجَ الشَّاةُ: مَهْرَهَكَه كَهْلَهَكَهوَ قَاجَهْكَانِي
سَبِي وَ بَاقِي جَهْسَتَهِي رَمَشِ ◊ أَخْرَجَ فُلَانٌ:
فَلَانَكَهْسِ خَهْرَاجِ وَ سَهْپَانَانَهِي خَوِي
دَا ◊ نُوعَامَهْمِيَهَكِي بَهْلَهَكِي گِرْتِ ◊ أَخْرَجْتِ
الرَّاعِيَه: مَهْرَهَكَه هَمَنَدِي لَهْپَاوَانَهَكِي خَوَارْدُو

نَهوَ بَرِزْنَهْمِيَه گُوْنِجَكَهِي هَهْلَدِرَپَايِ ◊ الْخَوْرِيَانُ:
تَرَسَنُوْكَ ◊ الْخَوْرِيَةُ: بِيْزِيْنِكِ ◊ عَهْيَبِ وَ
لَهَكَكَه ◊ شَمَرْمَا ◊ هَهْلَه ◊ حَمِيَاچُونِ ◊ قَهْسِي
نَاشِرِيْنِ ◊ الْخَوْرِيَةُ: كُونِي گَهْوَرْمُو كَهْوَانَهْمِيَه
◊ خَوْرِيَةُ الْمَزَادَةِ: قَلْفَهِي تِيْشُوْدَانِي
شُوَانِ ◊ سَمَرْمَنِيَسَقَانِي رَانَ ◊ الْخَوْرِيَةُ: شَوِيْنِي
وَ زِرَانَه; كَاوَلَهْكَوْنِ ◊ الْخَوْرِيَةُ: بَهْلَاوَ كَارْمَسَاتِ ◊
تَاوَانِ ◊ عَهْيَبِ ◊ الْخَوْرِيَةُ: شَوِيْنِي وَ زِرَانَه،
كَاوَلَهْكَوْنِ ◊ الْخَوْرِيَةُ: خَرْنُوكِ ◊ رُوْمَكِيَكَه
بَهْخَوِي وَ بَمَبَهْرَمَكَه شِي دَهْگُوْتَرِي:
خَرْنُوكِ ◊ بَهْرِيَكِي دَرِيْزَكُوْلَهِي هَمِيَه لَهْمَشِيُوِي
گُورَجِيْلَهْمَدَايَه ◊ بَهْرَمَكَهِي فَتَقَه، لَهْگَهْلِ
زَهْرَدِيْنَهِي هِيْلَهْكَهْمَا دَهْكَرِيْتَه دَهْرْمَانِي جَاوَ نِيْشَه
بُوْ زُوْر دَهْرْمَانِي تَرِيْشِ بَهْكَارْدَهْمِيْنَدِرِي،
بَهْرَمَكَهِي دَهْخُوْرِي، نَافَلِيَكِي بَاشِيْشَه بُوْ نَاژَهْلِ ◊
الْخَوْرِيَةُ: (لَهْزَارَاوَمِي نَاتُونِجِيَهْكَانِدَا) دَهْنَكَه
دَانَهْوَ يَلَهْمِيَهَكَه زِيْرِي پِي دَهْكَيْشِرِي ◊ الْخَوْرِيَتِي:
كَالَهَكِ لَهْ بَهْمَنَدِي بِيْشِيْنَانِدَا هَاتُووَه دَهْلِي: (دُوو
خَهْرَبُوْز بَهْدَهْسْتِيَكِ هَهْلَنَگَايِرِي) ◊ خَوْرِيَشِ
الشَّيْءِ: شَتَهَكِي تِيْكَدَا لَهْكَهْلَكِي خَسْتِ ◊ يَانِ
شَتَهَكَهِي قَايَهوَ قُوْلِ وَ رِيْكَ وَ بِيْكَ
نَهْكَرْدِ ◊ الْخَوْرِيَاشُ: تِيْكَهْلِي وَ بِيْكَهْلِي وَ هَمَرَاوَ
هُوْرِيَا ◊ خَوْرِيَصِ الْأَشْيَاءِ: شَتَهْكَانِي لِيْكَ هَهْلَاوَارْدِ
◊ خَوْرِيَصِ الدَّابَّةِ الزَّرْعِ: وَ لَآخَهْكَه زُوْرِي
لَهْكَشْتُوْكَالَهْمَكَه خَوَارْدِ هِيْجِي نَهْمِيْشَتَهوَ ◊ خَوْرِيَقِ
فِي مَشِيَه خَوْرِيَقَةُ وَ خَوْرِيَاقَا: پَهْلَهِي كِرْدِ لَهْ
رُوْيِيْشْتَنْدَا ◊ خَوْرِيَقِ النَّبْتِ: گُزُوْ گِيَاكَه تِيْكَ هَالَا
◊ خَوْرِيَقِ الشَّيْءِ: شَتَهَكَهِي بَرِيْپِيَهوَ ◊ أَخْرَجْتِيَقِ:
بَهْزَهْوِيْپِيَهوَ نُووسَاوَ جُوْلَهِي بُوْ نَهْكَرَا ◊ الْخَوْرِيَاقِ:
نَافَرْمَتِي دَرِيْزِي كَهْتَهوَ زَهْبَهْلَلَاخِ ◊ نَافَرْمَتِي
خَوْشِرُوْ ◊ الْخَوْرِيَقِي: حَهْوَزِيْكَه نَاوِي تِيْدَا كُوْ
دَهْكَرِيْتَهوَ ◊ تَهْنَكِي گَهْوَرَه.

هندیکی جن هیشت ◊ **أَخْرَجَ النَّاسَ**:
 خه لکه که سالیکیان به سردا تیبه ری نیوهی
 هر زانی و نیوهی گرانی بوو ◊ **أَخْرَجَ الْحَدِيثَ**:
 فرمایشته که ی پیغمبه ری به پرشته ی راست و
 دروسته وه ریوایهت کرد ◊ **أَخْرَجَ الشَّيْءَ**:
 شته که ی دهر کرد ◊ **أَخْرَجَ الرَّوَايَةَ أَوْ الْمَرْحِيَةَ**:
 له سر شاشه یان له سر شانؤ به شیوهی فهنی
 مه سره حییه که ی رانواند ◊ **خُرْجُهُ فِي الْعِلْمِ**
 وَالصَّنَاعَةِ: فیری زانیاری و پیشه سازی کردو
 کارامای کردو زانیاری پیدا ◊ **قَوَاتِبِيهِ كَهَي**
بِنِجْه يَانَد ◊ **خُرْجٌ خَيْلُهُ**: نه سپ و ولاخه که ی
 رامکرد ◊ **خُرْجُ الْأَرْضِ**: زهویبه که ی خهرساندو
 خه راج و عوشری بو دیاری کرد ◊ **خُرْجُ الشَّيْءِ**:
 شته که ی به دوو رنگ رنگ کرد ◊ **خُرْجُ الْفَلَامِ**
لَوْحُهُ: قو تابییه که له وحه که ی هندیکی رنگ
 کردو هندیکی رنگ نه کرد ◊ **خُرْجُ فُلَانٍ عَمَلُهُ**:
 فلانکس کاره کانی جوړاو جوړکردن ◊ **أَخْرَجَ**:
 شته که دوو رنگ بوو ◊ **أَخْرَجَ الشَّيْءَ**: شته که ی
 دهر خست، دهری هینا ◊ **أَخْرَجَ فُلَانًا**: داوای
 له فلان کرد بیته دهر بولای.

أَخْرَجَ: نهوشته ی له زهوی و شتی تر ومبه ره هم
 دئ و دمبیته واریدات. **خُرْجُ السَّحَابِ** نهو
 بارانه یه به هیواشی له ههور دیته
 خواره وه ◊ ههروا وشه. **أَخْرَجَ**: پیچه وانه ی
 (الدخل) دئ ◊ گومرگو باجی سالانه.

أَخْرَجَ: خویدان و تورمه که جهواله بجکوله یه که له
 مو یان له جهرم دروست دمکری دوتایه به نه م
 دیوو نه و دیوی پشتی و لاخدا شوږدمکریته وهو
 شتی تن دمکری تیرو هوری پی دمگوتری ◊
الْحُرْجَةُ: که سیکن زور له مال دهر بیچته دهر وه ◊
الْحُرْجُ: ملدیر ◊ **الْحُرْجُ**: پی پیکن له پیپه
 نیسلامییه کان ◊ **الْمَخْرَجُ**: شوینی لی هاتنه
 دهر وهی شت. **خُرْجُ الْمَاءِ**: ناوکه خوره خوری
 دئ ◊ **خُرْجُ النَّاسِ**: خه و توکه پر خه پرخی
 دئ ◊ پر خه ی هات ◊ **تَخْرَجُ بطنُهُ**: سکی چوو،
 سکی هوره هوری لی هات ◊ **تَخْرَجُ الرَّجُلُ**:
 پیاوکه له بهر بی هیزی لازه لازه یهتی ◊ **تَخْرَجُ**
المرأة: نافرته که دوی هله وهی زمعیفو لاواز
 بوو ◊ **أَخْرَجَ**: حوشتری شیر زور ◊ پیایو ژیان
 نهروم نؤل ◊ **الْمُخْرَجُ**: به مانا (الْمُخْرَجُ) دئ.

تَخْرَجُ اللَّوْمُ: هه ری که لهو خه لکه به نه اندازه ی
 هاوه له که ی بزئیوی دابین کردو هاوبه شی
 له کومه کییه که دا کرد ◊ **أَخْرَجَ الشُّرَكَاءُ**:
 هه ری که له هاوبه شه کان به شه که ی خوی بو
 هاوه له که ی به فروستن دیاری کرد ◊ **تَخْرَجُ فِي فَن**
كَذَا: لهو فه نه دا دهر جوو، فیری بوو ◊ **إِخْرَجَ**
النَّعَامَ: نوعامه که به له ک بوو ◊ **إِخْرَاجُ النَّعَامِ**:
 نوعامه که به له ک بوو ◊ **اسْتَخْرَجَهُ**: داوای لی کرد
 بیته دهر بولای ◊ **اسْتَخْرَجَ الشَّيْءَ مِنَ الْمَعْدِنِ**:
 شته که ی له کانزاکه دهر هینا له هورو تمپ و توژ
 پاکی کرده وه ◊ **اسْتَخْرَجَتِ الْأَرْضُ**: زهویبه که
 چاکرا بو کشتوکان و رواندن ◊ **الْتَّخْرِيجُ**:

خَرْدُ فُلَانٍ عَلَى فُلَانٍ فَلَانُكَسَ هَيْرَشِي كَرْدَه سَهَر
فُلَان.

خَرْدُ الْقَوْمِ: خَه لَكَه كَه لَه شَوِينِي كَه كَه كَوَاسْتِيَانَه وَه بُو
شَوِينِي كِي تَر.

خَرْدُ الْمَاءِ الْأَرْضِ خَرْدُ الْأَفَاوَه كَه زَهْوِيَه كَه هِي لَدِرِي وَ
بِيِيدَارُوِي ۵ اَخْرَه: خَسْتِيَه خَوَارِي ۵ اَنْخَرُ:
كَه وَتَه خَوَار ۵ اَنْخَرُ الرَّجُلُ: پِيَاوَه كَه شَلُو شِيَاو
شَلَه بِه تَه بُوو ۵ اَلْحَرَارَةُ: سَهَر جَاوَه
كَانِي ۵ دَارِي كِي بَجَكُو لَه يَه مَنَدَالِ پَه تِي ك
لَه سَهَر تِي كِيَانِي دَه خَا، سَهَر مَه كَه يَ تَرِي پَه تَه كَه
دَه كَرِي وَ هَه لَيْدَه خَوَلِي نِي دَه نِي كِي لَيْدِي

اَلخَرُّ: بِنَكِي كُوِي جَكَه، كَه رُوِي بَه رَدَاشِي نَاش نَه وَ
شَوِينِي لَه دُوِي لَه كَه وَه كَه مَه كَه
تِي دَه مَرِي ۵ زَهْوِيَه كَه لَافَاوَه هَه لَيْدِرِي بِي.

اَلخَرِيرُ: دَه نِي كِي كَه پَه يَدَا دَمِي لَه تِي زُ رُوِي شَتِي نَاو
يَان لَه بَالِي بَالِنَدَه يَ كَه خِي رَا دَه فَرِي ۵ شَوِينِي
نَزْمَا يَ نِي وَان دُوو كَرْدُو لَكَه ۵ اَلْحَرِيَانُ: تَر سَنُو ك.

خَرْدُ الْجِلْدِ وَغَرَه: بِي سَتَه كَه يَ دَرُو وَه.

خَرْدُ خَرَزَا: كَارِي خُوِي قَا يِي م وَ پَتَه وَ كَرْد ۵ خَرْدُ:
بَه رَاوِي زِي جَنِي، بَه مِي رُوو شِي رَا زَه جَنِي كَرْد ۵
اَلْحَرَاةُ: پَه شِي مِي رُوو هُو نِي نَه وَه ۵ اَلخَرَازُ: مِي رُو
دَرُو سَتَكَه ۵ زِينَدَرُو نَه وَه كَه سَه يَ جَه رَم دَه دَرُوِي
۵ اَلْحَرَّةُ: مِي رُوِي مَلَوَانَكَه وَ تَه زِي بِي ج.

اَلخَرْدُ: هَه مَوُو كُو نِي كِي وَ پَه تِي كَه كَه لَه جَه رَم بِي ۵
اَلْمِخْرَازُ: نَه وَ شَتَه يَ بِي سَتِي بِي دَه دَرُو يَتَه وَه
(دَرِي وَشَه).

خَرْسِ اَلْقَسَاءِ خَرْسَا: خُو رَا كِي خُو رَسَه يَ بُو
نَا هَر مَتَه زَه مِي سَتَانَه كَه دَرُو سَتَكَرْد خُو رَا كِي
خُو رَسَه خُوَار دَه مَه نِي بَه كَه بُو نَا هَر مَتِي زَه مِي سَتَان
لِي دَه نَرِي ۵ خُو رَا كِي خُو رَسَه يَ دَه ر_Xُوَار دَا.

خَرْسِ خَرْسَا: زَمَانِي كِي رَاوَه سَه يَ بُو نَه كَرَا ۵ خَرَسَتِ
اَلكُتَيْبَةُ: هِي زَه سَهَر بَا زَه كَه زُو ر بَه وَ يَقَارُو

خَرْدُ خَرْدَابِي دَه نِي كِي كَه يَ دَرِي زَه يَ كِي شَا. ۵ خَرِدَتِ
اَللُّزْلِيَةُ: مِي رُوَارِيَه كَه بَه كُون تِي نَه كَرَاوِي مَا يَه وَه
۵ خَرِدَتِ الْفَتَاةُ: نَا هَر مَتَه كَه بَه كَجِي مَا يَه وَه وَ بُوو
بَه قَه بِه رَه وَ شُوِي نَه كَرْد. ۵ خَرِدَ فُلَانٍ فَلَانُكَسَ
زُو ر بَه شَه رَم وَ حَه يَا بُوو. ۵ خَرِدَ صِرْتَه: دَه نِي كِي
نَزَم وَ لَه سَه رَه خُو بُوو نِي شَانَه يَ شَه رَمِي پِي وَه
بُوو ۵ بِي دَه نِي كِي كَه يَ دَرِي زَه يَ كِي شَا ۵ اَخْرَد
الرَّجُلِ اِلَى اللُّهُرِ: پِيَاوَه كَه بَه لَای لَه وَه لَه عَه بِي دَا
جُوو حَه زِي لَه وَه بُوو ۵ تَخَرَّدَتِ الْجَارِيَةُ: بَه مَانَا
(خَرِدَتِ) دِي. ۵ اَلْحَرْدَةُ: هَه رَمَا تِي كِي وَ رَدُو پَار جَه
پَار جَه بِي. ۵ اَلْحَرُودُ: نَا هَر مَتِي بَه زَه وَ قُو وَ زِينَدُو
كَه شَه دَار ۵ كَجِي دَه سَت لِي نَه دَرَاو ۵ اَلْحَرِيْدُ:
بَه مَانَا (اَلْخَرُودُ) دِي ۵ اَلْحَرِيْدَةُ: بَه مَانَا (اَلْحَرِيْدُ)
دِي، هَه رَه وَ هَا دَه نِي كَه لَو نَلُو نِي كُون نَه كَرَاو ۵
اَلْحَرْدِيْقُ: شُو رِيَاوِي بَه كُو شَتَه وَه ۵ خَرْدَلَتِ النُّخْلَةُ:
دَرَا خُو رَمَا كَه زُو رِي لَه بِه رَمَه كَه يَ بَه نَه كَامَلِي
هَه لَو مَرَانَدُو نَه وَ يَ مَا وَه دَه نِي كَه كَانِي كَه وَه رَه بُوون
۵ خَرْدَلُ اللَّحْمِ: كُو شَتَه كَه يَ پَار جَه پَار جَه كَرْدُو
لِي كِي جِيَا كَرْدَه وَه ۵ خَرْدَلُ الطَّعَامِ: خُو رَا كَه
بَا شَه كَه يَ خُوَار د نَه وَ يَ دِي وَه لَانَا ۵ خَرْدَلُ فُلَانَا:
فُلَانُكَسَ يَ بَه عَه رَدِي دَا دَاو رَه مِي كَرْد ۵ اَلْحَرْدَلُ:
كِيَا يَه كَه لَه حَه قَل وَ دَه وَ رُو بَه رِي رِي كَا كَانَدَا
دَه رُوِي تُو وَ مَكَه يَ بُو دَه رَمَان
بَه كَار دِي ۵ اَلْحَرْدُولَةُ: هَه رَه نَه دَمَا مِي كِي جَه سَتَه
كَه كُو شَتَن بِي ۵ خَرْدَلُ: بَه مَانَا (خَرْدَلُ) دِي.

خَرْدُ الْمَاءِ وَالرِّيْحِ: نَا وَه كَه خُو رَمِي هَات ۵ رَشَه بَا كَه
وَ هِي هَات. ۵ خَرْدُ الْبِنَاءِ خَرْدَا وَ خَرُورَا: بِي نَا كَه
رُو خَاو هَا رَمِي كَرْد. ۵ خَرْدُ الشَّيْ: شَتَه كَه كَه وَ تَه
خُوَارِي. ۵ خَرْدُ سَا جِدَا: كَه وَ تَه سُو زَدَه.

خَرْدُ فُلَانٍ فَلَانُكَسَ كَه وَ تَه نَا زُو
نِي عَه مَتَه وَه ۵ مَرْد ۵ تِي بَه رِي.

لهسه ره خۆبون دمنگی تهفهو رمفهو بگرمو
بردمیان نمبوو.

خَرْسَ اللَّبَنِ: شیرمه خهست بوو کهمۆیان کرده
ناوشتی ترموه خورپی نههات.

خَرْسَ السَّحَابِ: همورمه گرمو بروسکهی نمبوو.

خَرْسَ الْمَاءِ: ناومکه لهروپشتنی دا خورپی نههات.

خَرْسَ الْجِبَلِ: کیومکه دمنگی نهادهیهوه ۵ خَرْسَت
الْأَرْضِ: زهوییهکه بهکه لکی کشتوکال نههات.

خَرْسَ فُلَانٍ بِمَكُوبِهِ نِاَوِی

خواردموه ۵ شهونهنوست بیدار بوو ۵ آخرت

الْأَرْضِ: زهوییهکه بهکه لکی کشتوکال نههات ۵

أَخْرَسَ اللهُ فَلَانًا: خودا فلانکسی توشی کهرپی

کرد ۵ خَرْسَ عَلَى النَّفْسَاءِ: چه لَوای بؤ نافرته

زهیستانهکه کرد ۵ خَرْسَتِ الْمَرْأَةَ: نافرتمکه

چه لَوای بؤ خوی دروست کرد ۵ له پهندی

پنشیناندا هاتووه ۵ اسخرست الأرض: زهوییهکه

بهکه لکی کشتوکال نههات ۵ الْخِرَاسُ:

خواردمهمه نییهکه بؤ نافرتمی زهیستان دروست

دمکری ۵ یان بهیونهی مندالبوونهوه دروست

دمکری و خه لکی بؤ بانگ دمکری ۵ الْخِرَاسُ:

کوپه و کۆلینه دروست کهر وهستای کۆلینه و

کوپه ۵ فرۆشیاری کوپه و کۆلینه ۵ عهرمق

دروستکهر.

الْخَرْسُ: کوپهی گهوره ، کۆلینه.

الْخَرْسُ: بهمانا (الْخِرَاس) دئ.

الْخَرْسُ: بهمانا (الْخَرْس) دئ ۵ زهوییهکه بهکه لکی

کشتوکال بی ۵ الْخَرْسَاءُ: ماری گهوره ۵ به لَو

کارهسات.

الْخَرْسَةُ: نهو خواردمهمه نییهکه بؤ نافرتمی زهیستان

دروست دمکری ، چه لَوای شیرینی بؤ نافرتمیک

تازه مندالی بووبی ۵ الْخَرْسُ مِنَ النِّسَاءِ: نهو

نافرتمیه له دَوای نهومی مندالی دهی چه لَوای

بؤ دروست دمکری بؤ نهومی تا چه ند رۆزیک

نهو خواردنه شیرین تامه بخوا ۵ نافرتمیک

یهکه مجار بی مندالی بیی ۵ نافرتمیک شیری

که م بی ۵ تَخْرُسَنَ: هاته خوراسان، له خوراساندا

مایه وه ۵ دابو نه ریتی دنیشتوانی نههلی

خوراسانی و مرگرت ۵ الْخَرْسَانَةُ: چیمه نتوو بهردو

چه وو لبو و ناو تیکه ل دمکری به زوری بؤ

بناغهی بیبا به کاردهیندری، واده بی شیشی

تیکه ل دمکری.

خَرْسَ مِنَ الشَّيْءِ خَرْسًا: لهشته کهی و مرگرت.

خَرْسَ لِأَهْلِهِ: کاروکاسبی بؤ مال و مندالی خوی

کرد.

خَرْسَ الْجَسَدِ: پیستی له شی رنی و روشاندی

به نینۆک.

خَرْسَ الْبَعْرِ: حوشرتمکهی به گۆجان بؤ لای خوی

کیشکرد.

خَرْسَ الْفُصْنِ: لقه دارمکهی به قه لانگ داهینا و

له خوی نزیک کردهوه.

خَرْسَ الدَّابَّةِ: و لاخه کهی داخ کرد.

خَرْسَ التَّجَابِ فَلَانًا: میشه که، زردمواله که

فلانکسی گهست ۵ خَارَسُهُ خَارَسَةٌ: چهسته ی

به کتریان روشاند ۵ خَرْسَ الزَّرْعِ: سمریکی دمنکه

میومکه له گۆله کهی دهرکهوت ۵ خَرْسَ الْجَسَدِ:

به مانا (خَرْسَةُ) دئ ۵ اخترش لاهله: کاسبی بؤ

مال و مندالی کرد ۵ اخترش الْجَسَدِ: به مانا

(خَرْسَةُ) دئ ۵ اخترش الشئی: شته کهی

و مرگرت و به دهمستی هینا ۵ تخارشت الکلاب

والسنابر: سه که کان پشیله کان به کتریان شرو و پ

کرد ۵ الْخِرَاسُ: داخیکه لاکیشمیه پیستی

نازه لی بی داخ دمکری ۵ الْخَرْسَةُ: نهو ورده و

پرزو پانه ی له کاتی برینه وه مو شکاندنی شتدا

دمکه و پیته خوار.

خَرَصَ الشَّيْءُ: له خويبه وه شته كه ي مهزنده كرد ۵
خُرَاصُ: زور مهزنده كارو ليزان له خه رساندن
 باخه خورماو باخه ميودا.

خَرَصَ النَّهْرُ: بهري چه مه كه ي گرت.

خَرَصَ الشَّيْءُ خِرَاصَةً: شته كه ي چاك كردموه.

خَرِصَ خِرَاصًا: برسياه تي و سه رمای توش بوو ۵
اخْتَرَصَ: دروی كرد ۵ **تَخَرَصَ:** به ناره و او به تال
 دروی هه تبه ست ۵ **تَخَرَصَ القَوْلُ:** به مانا
 (اخترصه) دئ ۵ **الخِرَاصُ:** رمب ، سه ره رمب.

الْخَرِصِيُّ: به مانا (الخِرَاص) دئ ۵ نه لقه ي زيړ يان
 هي زيو ۵ گواره ي به ك گو ۵ كوپه و
 كولينه ۵ زمبيله ي دوو قولفه.

الْخَرِصِيُّ: به مانا (الخِرَاص) دئ ۵ هور و جه و آل و
 خه رار ۵ لقي درخت ۵ نه لقه ي زيړ و
 زيو ۵ **الْخَرِصَةُ:** خوارده مه نيبه كه بو نافرمتي
 زمبيستان ناماده دمكړئ ۵ **الْخَرِصِيُّ:** به مانا
 (الخِرَاص) دئ ۵ نه ستيره ناويكه له روبراموه
 ناوي تي دئ و پاشان دمكړي ته وه بو ناو
 روبرامه كه ۵ ناوي سارد ۵ **الْمِخْرَاشُ:** به مانا
 (الخِرَاص) دئ، خه نجر ۵ داريكه هه نگويني
 پئ له كوله س دم دهمي ندرئ، (ك: محارص) ه ۵
خَرَطَتِ الدَّابَّةُ خِرَاطًا: ولاخه كه سه ركه ش بوو
 ريشمه كه ي له دست خاونه كه ي ساندو رويي ۵
خَرَطَتِ الْمَرْأَةُ: نافرمته كه سه ركه ش بوو قسه ي
 ناشيرين و جويني ناراسته ي به رامبه ره كه ي
 كردن.

خَرَطَ فِي حَدِيثِهِ: له هسه كانی دا دروی كرد.

خَرَطَ فِي الْأَمْرِ: له نيشه كه دا بيكي شي له راو
 بوجوني خوی كرد ۵ قسه ي كه سي قبول نه بوو
 ، هه قسه ي خوی به لاوه به سه ند بوو.

الْغُرَشِيُّ: شتي پرو بوجي ناومان؛ كه لو په لي بي
 نرځ و له كار كه وتووي ناومان ۵ **بِإِوَاتِكَ**
 له ترسان يا له برسان خه وي كه بي ۵ يان
 سه ركي سه رشاني بي نه ونه نوئ چه ره سي
 شتيك بي.

الْغُرَشِيُّ: شتي خراب و بي نرځي نامان.

الْمِخْرَاشُ: تويكلي سه ره وه ي هيكه تويكله
 ته نكه كه ۵ تويزي مار ۵ سه رتويزي ماست و
 شير ۵ ميوو كه ره شاني هه نگوين يان نه و
 هه نگانه ي له ناو هه نگوينه كه دا مردون ۵ **خِرَاشُ**
الصدرِ: نه و به لقه م و لينجا بيه كه له سينگ
 دي ته دم ۵ تمپ و توز ۵ **الْغُرَشَةُ:** ميش ۵
الْمِخْرَاشُ: داريكه پيستي پئ نيشانه
 دمكړئ ۵ گوجان (داريكه لايه كي كه وانه يي
 داديندرئ ۵ **الْغُرَشِيُّ:** به مانا (الْمِخْرَاشُ)
 دئ ۵ **الْمِخْرَافَةُ:** به مانا (المخراش) دئ ۵ **خَرَقَبَ**
عَمَلَهُ: نيشه كه ي باش نه منجم نه دا.

الْمِخْرَبُ: دريزو هه لو ۵ **خَرَشَفَ القومُ:** خه لكه كه
 كه وتنه جم و جول و هه راو هوريا ۵ **الْمِخْرَاشُ:**
 زموي ره هه لان و پته و كه نه تواندرئ رويي شتي
 له سه ر بكري ۵ **الْمِخْرَافَةُ:** به مانا (الخِرَاص) دئ ۵
أُخْرَشُوفُ: روميكي و مرزان بيه گوله كه ي
 نونبو بيبه به ره كه ي به گه لا داپوش راه
 دمكوليندرئ ده خورئ ۵ **خَرَشَمَ الرجلُ:** پياومه
 ده و چاوي دزيو بوو ۵ **اخْرَشَمَ:** خوی به زلراني و
 له دي خوی دا خوی پئ به سه ند بوو ۵ ره نكي
 گوراو گوشي پيونه ما ۵ **الْمِخْرَشِمُ:** (جيل خير شم)
 كيويكي وشك و ره ق و ته ق ۵ **الْمِخْرَشِمَةُ:** نه و بيه
 كه زموي پته و بي و مكوو به رده زروي، ره هه لان و
 سه خت بي وشك و بي ناويي ۵ **الْمِخْرَشِمُ:** دوندي
 كيوي، لوتكه ي كه ز.

خَرِصَ خِرَاصًا: دروی كرد.

خَرَطَ الشَّجَرَةَ لَمَّا دَرَجَتْهُ كَيْ رَنَى.

خَرَطَ العنقودَ هَيْشَوِي مِيومَكِي خِستِه ناو چنگی خَوِيهوه.

خَرَطَ الدُّوَاءَ فِلَانَا دَمَرْمَانَه كِه سَكِي فِلَانَكِه سِي جَوَانَد.

خَرَطَ الِابِلَ فِي المَرعى: حَوْشَرْمَكِي بَمِرَه لَای ناو لِه مِرْكَا كِه كَرَد.

خَرَطَ تَابِعَه عَنَى النَّاسِ رِيگَای بَه مَه وَا خَوَاهَانِي خَوِي دَا زِيان بَه خَه نَك بَكَمِي مَن.

خَرَطَ العَزْدَ دَارْمَكِي سَبِي كَرَد تَوِي كَلَه كِي لِي كَرْدِه مَه رِي كِي خِست.

خَرَطَ الأَشْيَاءَ: شَتَه كَانِي مَه مَه لَه خَمَرِي تَمِيه كِدا كَو كَرْدِه مَه.

خَرَطَ الحَدِيدَ: نَاسَنَه كِي مَه كَو تَه زَه دَرِيژ كَرْدِه مَه
 خَرِطَتِ اللَّبُونُ خَرَطَا: حَوْشَرْمَكِي شِيرِي
 بَه نَاخَوُشِي هَا تَه دَمَر يَان شِيرْمَكِي هَا تَه دَمَر
 نَاوِي كِي زَمَرْدِي لَه كِه لَدا بُوو.

فِلَانَكِه سَخَوَارْدِنَه كِي لَه قُورگ كِرَا
 اخَرَطَتِ اللَّبُونُ: بَه مَانَا (خَرِطَت) دِي.

خَرِطَةُ خَرِطَةُ نَه خِشْمَه كِي كِي شَا
 فِلَانَا: بَه مَانَا (خَرِطَةُ) دِي
 اخَرَطَتِ فِي البِكَا: كِه وَتَه كِرِيان وَ زِير نَه بُوو مَه.

خَرِطَ العنقودَ هَيْشَوِي مِيومَكِي خِستِه دَمِيه مَه
 لَاسَكِه كِي بَه رَوْتِي لَه دَمَد مَه يَانِيه دَمَر وَ بُوْلَه كَانِي
 لَه نَاو دَمِي دَا مَانَه مَه
 اخَرَطَتِ السِّيفَ: شَمَشِيرْمَكِي لَه كَالان دَمَر كِي شَا
 اخَرَطَتِ الدَّابَّةَ: بَه مَانَا (خَرِطَت) دِي
 اخَرَطَتِ الصَّقْرَ: بَا زَمَكِه
 كِه وَتَه خَوَار
 اخَرَطَتِ جِسْمَهُ: جِه سَتَه يِ لَاوَا ز بُوو
 اخَرَطَتِ الفَرَسَ رَغِيه فِي العَدُو: نَه سَبَه كِه يِ
 وَ لَآخَه كِه لَه غَارْدان تِي زِرْوَ بُوو
 اخَرَطَتِ عَلِيه

بِالْقَبِيحِ: بَه قِسْمَه نَو سَلُوبِي نَاشِيرِن رَوِي تِي كَرْد
 اخَرَطَتِ فِي الأَمْرِ: لَه كَارْمَكِدا مَه رَاي خَوِي هِي
 بَه سَمَنَد بُوو گُوِي نَه دَا يَه رَاو وَ بُوچُوونِي
 كِه سَانِي تَر
 اسْتَخَرَطَ فِي البِكَا: دَمَسْتِي دَا يَه
 كِرِيان وَ زِير نَه بُوو مَه
 الاخَرِيطُ: رَو مَكِي كِه
 لَه خَوُشْتَرِن كِي تَر شَوُكِه كَانَه، حَوْشَر حَه زِي لِي
 دَمَكَا
 الخَرَاطَةُ: نَه وَرْدَه مَه پَرِزُو پَالَه يَه لَه نَا كَامِي
 بَرِي نَه مَه وَ تَاشِي نِي شِت دَمَكِه وَ يَتَه
 خَوَار
 نَاوِي كِي كِه مَه لَه كَوَانِدا
 خَرَاطَةُ الامْعَاءِ: نَه وَ شَتَه يَه لَه كَاتِي سَكِجُونِي بَه رَدَمَوَا مِدا لَه
 رِيخُوْلَه دِي تَه دَمَر
 الخَرَاطُ: كَارْتِيخ; نَه وَ نَاسَنَه
 كِرْ كِرْ نَاوِي يَه يَه دَارُو نَاسَن دَه رِنِي
 الخَرِطُ: شِيرِي مَه يِي وَ كِه نَاوِي كِي زَمَرْدِي بَكِه وَ يَتَه سَمَر
 الخَرِيطَةُ: تَوَر مَكِي كِه لَه پِي سَت دَرُوسَت دَمَكِرِي
 دَمَه مَكِي دَمِيه سَتَرِي
 الخَرِطَاطُ: لَه نَازَه لِي شِير دَمَر دَا بَه وَا نَه دَمَكُوتَرِي شِيرْمَكِي خِست بِي
 يَان نَاوِي كِي زَمَرْدِي تِي كِه لَاوِي بِي بَه هَوِي
 نَه خَوُشِي يَه مَه
 هَمَر وَا نَاوَه بُو نَامِيرِي رَنِين
 مَه كَو كَارْتِيخ وَ بَر مَمَنَد
 الخَرِطُ: نَامِيرِي رَنِين وَ هَه لِكِرَانَدَن مَه كَو بَر مَمَنَد وَ كَارْتِيخ (ك):
 مَخَارِيطُ
 الخَرِطَةُ: بَه مَانَا (المَخَرِطُ) دِي
 المَخَرِطُ: شَتِيك مَه كَو مَزْرَاح وَ ابِي سَمَر مَه يِي
 پَان بِي وَ وِرْدَه وَ رَدَه بَارِيك بِي تَه مَه تَا دَمَكَاتَه
 خَالِي سَفَر يَان رَو بَرِي كِي بِيچُوك تَر
 الخَرَطُوشُ: نَاوَاخِنِي جَه كِي نَاگِرِن وَ تَه: بَارُوت
 الخَرِطَمَةُ: لَه لَوْتِي دَا
 لَوْتِي خَوَار كَرْد
 اخَرِطَمَ: لَوْتِي بَه رَزِي نَوَانَد
 خَوِي بَه زَلْزَانِي، لَوْتِي خَوِي وَ مَر كِرْ يَاو رَقُو كِي نَه يِ خَوِي خَوَار دَمَه مَه
 الخَرَاطِمُ: لَه نَافَرْمَتِدا بَه وَا نَه دَمَكُوتَرِي: بَه سَالَاچُوو بِي
 الخَرِطُومُ: لَوْت، كِه بُوو
 سَمَرِي لَوْت
 دَمَكُوتَرِي: (خَرِطُوم الفِيل) (خَرِطُوم الخَنْزِير)، دَمَكُوتَرِي:
 (رُسْمُهُ عَلَي الخَرِطُوم) زَه لِيل وَ پَرِ سَوَا يِ كَرْد

الخِرْعُ: نافرمتی بی شمرو حمیا تکاو ۵ نافرمتی نمر و نۆل و شك ۵ الخِرْعَةُ: دمگوتری: (امرأة خِرْعَة) نافرمتیکی جوان و نمر و بارخوش و رمت نهكمرهومیه ۵ الخِرْعُ: بهمانا (الخِرْع) دئ، نافرمتی بیحمیا ۵ همرشتیک خیرا بشکئ ، لیجی حوشر که شۆر بوبیتهموه ۵ الخِرْعَةُ: بهمانا (الخِرْعُ) دئ ۵ الخِرْعُ: توله داری دریژو نمر و تازه رواو و شورک ۵ توولسه نمام ۵ نافرمتی جوانی رهوشت بمرزی نمر و نیان و شك ۵ الخِرْعُ: بهمانا (الخِرْعُ) دئ ۵ قاشه خهیارو ترۆزی ۵ پارچه بمر.

خَرَفَ فِي بستانه: لهومرزی پایزدا لهناو باخهکهی مایهوه بۆ نهومی میومکهی بچئ.

خَرَفَ الثَّمَر خَرَفًا و خَرَفًا: لهومرزی پایزدا میومکهی چنی، رنی.

خَرَفَ الماشية: گیاو گزیکی بۆ نازه لهکان رواند تا لهپایزدا بیخۆن.

خَرَفَ خَرَفًا: عهقلی تیكچوو ، شیت بوو لهبهر پیری و كهنهفتی.

خَرَفَ الرجل: بهمانا (خَرَف) دئ.

خَرَفَ: یارانی پایزی لیباری ۵ اخَرَفَ: جووه ناو و مرزی پایزموه، (أخرفت الدابة) و لاخهکه یان حمیوانمهکه له پایزدا بیجوی بوو ۵

أخَرَفَ النخل: کاتی نهوه هات خورماکه بهمرکهی لیبکریتمهوه ۵ أخرفت المرأة: زوراتهکه زۆر دریژ بوو ۵ أخرف القوم بمكان كذا: خه لهکهکه و مرزی پایز لهو شوینه مانهوه ۵ أخرف الكبر الرجل:

پیری و تمهندریزی پایوهکهی تیک داوه ۵ أخرف فلاناً غلة: دارخورمایهکی بۆ فلانکس دباری کرد تا له و مرزی پایزدا میومکهی بچئ ۵ خَرَفَهُ: سهراپای و مرزی پایز مامه لهی

خراطيم القوم: گهورمو بیواو ماقولانی خه لك ۵ الخِرْمَانِي: لوت زل، كهسيك كهپوی زۆر گهورمیی ۵ الخراطين: گرمی دریژ لهناو قورو لیتهی روبارمکاندا.

خَرَع الثني خَرَعًا: شتهکهی شفقرد.

خَرَع الثني: شتهکه نمر و بوو داچۆرا بی هیژ بوو.

خَرَع فلان: فلانکس دمهشمه گرتی.

خَرَع خِرَاعَةً و خِرَاعَةً: بهمانا (خَرَع) دئ.

خَرَع خِرَاعًا: ساغ و سهلیم بوو كهوت و مرد ۵ شیت بوو ۵ خَرَع الثرب: کراسهکهی بهتۆو زمعفران رنگ کرد ۵ اخترعه: بهمانا (خَرَعَة) دئ ۵ شتیکی تازه هه لای داهینا؛ دروستی کرد ۵ بهسهر پی و گۆزو گوممهت و بی لیوردبوونهوه و تارمهکیدا ۵ قهصیدی دانا ۵ اخترع فلاناً: فلانکسی هه لئه لهتاند مالهکهی برد ۵ اخترع الدابة: ولاغهکهی هوسارکرد ۵ دای بهیمکیکی تر سودی ئی و مرگری، دواپی لیس و مرگرتهموه ۵ انخرع: دولهت بوو، قلیشا ۵ نمر بوو داچۆرا، شۆر بووموه ۵ انخرع الرجل: پایوهکه زهلیل و لاواز بوو ۵ انخرع العضو: نهندانمیکی جهستهی لهجئ جوو لهشوینی خۆی خزا ۵ انخرع: بهمانا (انخرع) دئ ۵ انخرع: دابرانیک له پشتی حوشردا بهیدا دمبی ۵ الخِرَاعَةُ: بی حمیایی و روت و هوتی و سفوری و بهمدروشتی ۵ الخِرْعُ: دمکه تۆوی گيازمعفران.

الخِرْعُ: نیشانه و داخیکه لهگوئی مهر دمکری ،

سمری گوئیچکهی دمکری بهسن تلیش، تلیشی ناومرپاست بۆ دیوی ناوموه خوار دمکریتمهوه.

له‌گه‌نداگرد ◊ له‌پایزدا به‌گری گرت ◊ خَرْقَهْ: به‌عقل تیکچوو خه‌ره‌فاوی له‌قه‌لم دا ◊ اخترف الثمر: به‌مانا (خَرْقَهْ) دئ ◊ الحراف: چاو دپری باخه خورما ◊ الحراف: کاتی رنین و جنینی میوه له‌ومرزی پایزدا ◊ الحرافة: نهو به‌رو بومهی له‌پایزدا ده‌چندری و ده‌چندری ◊ الخروف: شه‌که به‌ران ◊ خروفة: کاوړ ◊ الحروفة: دارخوما پیاو هه‌لیده‌بژئری و هه‌لی دمگری بؤ نه‌وهی هه‌رکاتی ویستی خورماکانی لیبکاته‌وه بؤ خواردنی خوی و مال و مندالی ◊ الحریف: ومرزی پایز ◊ بارانی ومرزی پایز ◊ (بارانی به‌له) ◊ سه‌رم‌تای بارانی ومرزی زستان ◊ خورماو روتابی چندراوی ومرزی پایز ◊ الخرف: شوینی مانه‌وه له‌کاتی ومرزی پایزدا ◊ باخ و کۆمه‌له دره‌ختی میوه.

الخرف: زمبیلای بچوک که میوهی هه‌لبژاردی به‌تامی له‌ومرزی پایزدا تیدا ده‌چندری ◊ الخرفة: باخ و کۆمه‌له دره‌خته خورما ◊ ریگای ناشکراو رون ◊ خرقبه: پان و فراوانی کرد ◊ دمگوتری: (عیش مخرفج) ژیانیکی خووش و هه‌رزانی به‌ره‌فراوان و بی تمنگ و جه‌لمه ◊ سراپیل عرقبة: (سراپیل عرقبة) ده‌رپیی پان و پوړ ◊ عرق فلاس: خوراک‌ی باشی بؤ فلانکس دابین کرد ◊ خرفج الشئ: شه‌که‌ی زور و مرگرت زوری لی هه‌لگرت.

الحرافج: ژبانی خووش و نهرم نؤل ◊ هه‌له‌وو گۆشتن ◊ الحرافج: ژبانی خووش و نهرم نؤل ◊ الحرفج: به‌مانا (الحرافج) دئ، (خروف خرفج) به‌رخیکی هه‌لمه ◊ الخرفج: به‌مانا (الحرافج) دئ.

الحرفق: به‌مو که به‌رومکی خویه‌وه بیو که‌لکی نه‌مابن ◊ الحرفق: خه‌رده‌ل فارسی ◊ له‌ولاتی میصر به‌حشیشی سولتان به‌ناو بانگه.

خَرْقْ في البيت خروقاً: له‌ماله‌وه مایه‌وه و ده‌رنه‌چوو.

خَرْقْ الشئ: شه‌که‌ی هه‌لشاند درپاندی.

خَرْقْ الأرض: زه‌وی داپری تا گمیشته نه‌و به‌ری.

خَرْقْ الكذب: درؤی هه‌لبه‌ست.

خَرْقْ خرقاً: نه‌حمه‌ق بوو ◊ له‌کاره‌که‌ی دا نهرم و نیان نه‌بوو ◊ ده‌ه‌شت گرتی و سه‌رسام بوو (هو خرق).

خَرْقْ الظئ و خرق الطائر: ناسکه‌که یان بالنده‌که راوکه‌ره‌که‌ی بینی سه‌ری لی شیوا له شوینی خوی جو‌له‌ی نه‌کرد ◊ ترساو هیج به‌له‌فازه‌ی راگردن یان ه‌رینی نه‌کرد.

خَرْقْ بالشئ: شه‌که‌ی نه‌زانی و نه‌یتوانی نه‌نجامی بدا.

خَرْقْ في البيت: به‌مانا (خرق) دئ ◊ (هو آخرق وهي خرقاء).

خَرْقْ خرقاً: نه‌حمه‌ق بوو.

خَرْقْ بالشئ: شه‌که‌ی نه‌زانی و بؤی نه‌نجام نه‌درا ◊ آخرقه الفرج: ترس سه‌ری لی شیواند.

خَرْقْ الثوب و غیره: درپویی قوماشه‌که‌ی زیادکرد ◊

خرق الكذب: درؤی زوری هه‌لبه‌ست ◊ اخترق الثوب و غيره: قوماشه‌که‌ی درپاند ◊ اخترق اللوم:

به‌مانا ناپوړای خه‌له‌که‌دا روئی ◊ اخترق دار فلان: مالی فلانکسی کرد به‌ریگای خوی بؤ

پیداویستییه‌کانی ◊ اخترق الأرض: همد بر به‌ناو

نهرمکه‌دا روئی گونی به‌ریگانه‌دا ◊ اخترق الخيل

سایین القری والشجر: ره‌وه نه‌سپه‌که به‌ناو

گوندو درهخته‌کاندا بلاؤ بوونمه‌وه **اَنْخَرْقُ** الشَّيْءُ: شته‌که قَلْشا دادرا.

اِنْخَرْقَتِ الرِّيحُ فِي الْأَرْضِ: رمشه‌باکه پیچاؤ پیچ هاتو هه‌لی کرد **◊ رمشه‌باکه‌ی توند بوو چوو** هه‌موو کونو هوزبِنیکه‌وه **◊ تَخَرْقُ فِي الْكَرَمِ:** لمبه‌خشیندا زور زینده رموی کرد **◊ تَخَرْقُ فِي الْكَيْبِ:** دروی هه‌لبه‌ست **◊ الحارق:** (سیف خارق) شمشیریکه برنده‌یه **◊ روداو‌یکه** **◊ شتی‌که پیچه‌وانه‌ی یاسای سروشته نه‌گمر به‌شیوه‌ی ته‌هددا بوو دمبیته موعجیزه** **◊ الحَرْقِيُّ:** جووره جوؤله‌که‌یه‌که **◊ الحَرْقِيُّ:** جوانه‌مردی سه‌خی سروشتو به‌هانا هاتووی لیقه‌وماوانه‌وه.

الحَرْقِيُّ: کونی دیوارو شتی تر **◊ دمشتو سارا**، سارای به‌رفراوانو دورو دریز کره‌شمه‌با پییدا بپروا.

الْخَرْقُ: نه‌زانی و نه‌قامی **◊ نه‌حمه‌قی.**

الْخَرْقُ: به‌مانا (الخزریق) دئ.

الْخَرْقِيُّ: تمپو تۆز **◊ الحَرْقَاءُ:** زه‌وی پان و پۆر کره‌شمه‌با ته‌ی بکا **◊ رمشه‌بای تیژرؤو**، که‌هرده‌م به‌لایه‌کا دمروا **◊ نافرمتی گیلؤ‌که‌ی شت نه‌زان که دمست رنگین نه‌بی** **◊ اذن حَرْقَاءُ:** گوینچه‌که‌یه‌که نه‌مدبو نه‌و دیو کونبئ **◊ شاة خرقاء:** مهریکه گوینچه‌که‌ی کونبئ کونه‌که که‌وانه‌یی بی **◊ یان له‌ناو‌مراستی گوینچه‌که‌ی دا کونه‌که هاتبئ تا قه‌راخی گوینچه‌که.**

الحَرْقَةُ: پارچه په‌رؤی شپو وپ **◊ الحَرْقِيُّ:** رمشه‌بای سارد **◊ الحَرْقِيُّ:** چال و نرمایی زه‌وی که گیای لیراوبئ و که‌وتیبیته نیوان دوو پارچه زه‌وی بی گیاو گز **◊ رمشه‌بای سارد** **◊ بای شه‌مال و هه‌وای ساردو هینک که که‌مکه‌م هه‌لبکاو بوومستیته‌وه** **◊ ده‌راوی دۆل و شیو** **◊ رپه‌روی**

ناو، که‌زور قول نه‌بی، بی دارو دره‌ختیش نه‌بی **◊ یان مندالدانی نافرمت که به‌هؤی مندال هاتنه دمروه هه‌لدراپی و گوشته‌ومزونی نه‌هینابیته‌وه** **◊ اَلْمَخْرَقِيُّ:** رپه‌روی هه‌وا شوینی هه‌لبوونی و رپه‌روی رؤیشتنی **◊ المِخْرَاقُ:** پیای شوخ و شه‌نگو قه‌دو بالا جوان و به‌زن رپکو پیک **◊ کارو نیشی نه‌نجامدراو** **◊ کارو نیش نه‌نجامدر (نیش له‌دمست هاتوو)** **◊ مِخْرَاق حارب:** شه‌رمنگیزو تن هه‌لا‌توو له‌شه‌مراندا **◊ پی‌اوی سه‌خ‌ی و ریزدار** **◊ شمشیر** **◊ میزه‌رو پارچه په‌رؤیه‌که لول دمدرئ و بو ترساندن پیی له‌مندال دمدرئ** **◊ که‌له‌کیوی** **◊ اَلْمَخْرَقِيُّ:** ده‌شتی پان و به‌رین که رمشه‌بای تیدا هه‌لبکا **◊ المِخْرَقِيُّ:** بی‌که‌س و هم‌زاریک شتیکی دمست ناکه‌وی بی ناتاجی بکا **◊ ده‌گوترئ:** (هر محروق الکف بالنوال) به‌هؤی سه‌خاومته‌وه هه‌چی به‌دمسته‌وه نه‌ما **◊ حَرْقَل:** تیره‌که‌ی له‌که‌وانه‌وه هاویشت **◊ حَرْقَل فِي رَمِيهِ السَّمِّ:** زور تفه‌نگ‌چیانه تیره‌که‌ی هاویشت.

حَرَمَ الشَّيْءِ حَرَمًا: شته‌که‌ی کون کرد **◊ له‌تی کرد** **◊ قه‌لاشتی**، برپه‌وه.

حَرَمَ فُلَانًا: نیوانی دوو کونه‌لوتی هه‌لدپی **◊ قه‌راخی لوتی دادپی.**

حَرَمَ الرِّبَاءِ الْقَرَمَ: تاعونه‌که خه‌له‌که‌که‌ی له‌بیخ ده‌ره‌نیوا له‌ناوی بردن.

حَرَمَ الرَّمِي الْقَرَطَاسَ: هاوینزه‌مرکه کاغزه‌مرکه‌ی هه‌نگاوت به‌لام کونی نه‌کرد.

حَرَمَ حَرَمًا: نیوان دوو کونه‌لوتی شه‌ق بوو **◊ گوینچه‌که‌ی قه‌لشاو هه‌لدرا**، (هو آخرم وهی خرماء).

خَرَمٌ خَرَامَةٌ: توندو پتهو بوو ◊ بئ شمرم و بئ
حهبا بوو.

خَرَمٌ السَّيِّئُ: شتهکي شهق

کرد ◊ برييه وه ◊ اخترمه النية: مردن

تيکيه وه بيجا ◊ اخترمه الربا: تعاون لمانوی

برد ◊ انخرم: شهق بوو ، دابرا گوشه گیر بوو ◊

انخرم العام: سالهکي تيههري و رويي ◊ انخرم

القوم: خه لکهکي فهوتان و تيدا جون ◊ انخرم

الكتاب: کتبهکي کهمی هه بوو هه نديکي

ليفه و تا. ◊ تخرم: شهقار شهقار بوو، درزي برد

قه لسا ◊ تخرم فلان: فلانکس چووه سمر

پنبازي خورهميه يکان ◊ تخرم زلد فلان او زنده:

فلانکس رفهکي نيسته وه ◊ يتخرم زنده:

دميه وئ له پتي زور و ستمه وه خوي فهريکا

خوي بسه پيني ◊ تخرم الربا، القوم: تعاونکه

خه لکهکي له ناو برد ◊ الاخرم: گردولکي ناو

بانوو دشتايي ◊ زکاوو گمراو ◊ اخرم الراي:

که سيک راو بوجوني زعيف بئ ◊ الاخرمان:

دوو نيسقان له لاو له ولاي مهلاشوي سهرو ◊

اخرما الكتفين: شه پيلي همردوشان ◊ همروا

لاي خواروي شان ◊ الحرامة: ناميرنکه کاغهزي

بي کون دمکري ◊ اخرم: بمناز پهرو مرده ◊

رومکيکه و مکوو لوبيا رنگي و منه وشه ي هيه

◊ اخرمية: شوينکه وتواني بابهي خورمي ◊

الخرماء: گردولکيه که له ناو دشتايي يه که دا ◊

قه لاو شورابه که نه تواندري له لاو نه ولاي

بجته ناوي ◊ بز نانه وپان گوينجهکي بپردري

◊ دروزن، (الخرمان) بهمانا دروزن دئ ◊ الحرمة:

شويني کونه لوت ◊ الخورمة: پيشي لوت ◊ نيوان

دوو کونه لوتي ◊ بهرديک کونکون بئ، ◊ المخرم:

رنگاي ناو کيوو کهز، يان رنگاي ناولبه لان ◊

مخرم الجبل: لوتکي کيو ◊ عارم الليل: سمرمتاي

شهو. ◊ خرمد: له مالي خوي دا مابه وه، سمری

له کوشی خوي زمي و بين دمنگ بوو ◊ اخرمس:

بين دمنگ بوو، زليل و گمردن که چ بوو ◊ اخرمس:

شهو ي تاريک ◊ خرمش العمل أو الكتاب:

کارمکي تیک دا، کتبهکي شيواند ◊ اخرمص:

بهمانا (اخرمس) دئ ◊ خرمل وير البعر: توکي

حوشترکه لهقه له وپان بهري دا ◊ تخرم الشرب:

قوماشه که ونجر و نجر بوو ◊ الخرميل: خه لکي زور

◊ شافرمتي دمنگ و دوره ناخوش ◊ پيريزني

په کهکته ◊ شافرمتي به دکارو نه حمه ق ◊

حوشتری پير ◊ خرقة بالسيف: به مشير لني دا ◊

الخراف: دريز داومل ◊ الخريف: حوشتری به شير و

قه له و ◊ لؤکه ◊ الخريف: بهرو بومي دره ختي

(غضاء) ◊ خرقت الأرض: له و دفعره کهرويشک

بهيدا بوو، کهرويشک زور بوو له و زموي زارمدا

◊ خرقت الناقة: پيوو بهز له سهنامي حوشترکه

لؤلؤ و مستا ◊ الخريف: بيچووه کهرويشک،

کهرويشکي گمنج ◊ الخورق: باله خانه يه که بوو

له عيراق مولکي نوعمان بوو.

خرب الجلد خربا: پسته که بهي نه وه ي نازاري

هه ي هاسا، قه له و بوو تاواتدمزاني هاسا وه

خرت الناقة والشاة: گواني حوشترکه يان هي

مهريکه هاسا ◊ کوني گوانه کاني تمسک

بونوه وه ◊ گواني وشک بوون و شيري کهم بوو ◊

تخرب الجلد: بهمانا (خرب) دئ ◊ الخرب: سوالمت

◊ الخربا: ميتشیکه به زوري له ناو باغ دا دهزي ◊

الخربة: کاني زير ◊ الخرب: هواساني گواني

نازمل (حوشتر و مهر) ◊ الخريسان: بهمانا

(الخرب) دئ ◊ بيچوه نوعامه ي نير ◊

الخرب: حوشترک که عادمي و ابئ پستي

نمستور بي يان هينده قه له و بي و ابزاني

هَاسَاوَه ۵ تَخْرِيْرَ عَلِيْنَا: تهكه بيبورى بهسهره
 كردين و لوتبهرزى نواند ۵ الْخَازِيَا: مِيْشِيْكه
 بهزورى لهباغ دا دهزى ۵ لاسايى كردنه وى
 دمنگه دمنگو و يئزه و يئزمكه يهتى ۵ الْخَازِيَا:
 همانا (الْخَازِيَا) دئ.

خَرْجُ خَرْجًا: زل بوو، جهسته زمه لاج بوو (هر
 خَرْجُ) ۵ الْمَخْرَجُ: حوشترى زور هلهو ۵ الْخَازِيَا:
 پياوى بههيزو جوار بهل هوى و شان و مل پان.
 حَسُوْرُ خَرْزًا: خوى بهشارمزا دمرخست ۵ پياو
 بههولينجكى چاوى بهتيلهى چاوى بپروانى ۵
 خَرْزُ الْعَيْنِ خَرْزًا: چاوى بجوك بون و تمنگ
 بوونهوه ۵ خَيْلُ بوو.
 خَسُوْرُ فَلَانٍ: فلانكس چاوىكى هه ليناو ليكى
 نايهوه ۵ وى روانى دمنگوت بهتيلهى چاوى
 شت دهبينى ۵ خَرْزُ الشَّيْخِ عَيْنِيَه: بپرميردهكه
 پيلوى چاوى بجوك بوونهوه هه تاوايان لى هات
 دمنگوت دوراوان ۵ دمنگوترى: (خَرْزُ الشَّابِ
 عَيْنِيَه) گمنجهكه پيلوى چاوى خوى بجوك
 كردنهوه بهمه بهستى همنن و ليزانى ۵ خَرْزُ
 الشَّيْخِ: شتهكى تنگه بهر كردهوه.

تَخَازَرُ: چاوى خوى بجوك كردنهوه بوئه وى چاوى
 تيز ببن و باش شت بيبينى ۵ بهتيلهى چاوى
 روانى.
 الْخَرْزُ: شوريى جهور ۵ الْخَرْزَةُ: دهرديكه توشى
 باريكايى پشت دهبى ۵ الْخَرْزَةُ: بهمانا (الْخَرْزَةُ)
 دى ۵ الْخَرْزَةُ: هه لنگه رانه وى بيبيلهى چا و بولاي
 پيلوى چا و ۵ نم جوړه خيلى به ناشيرين ترين
 شيوهى خيلى به ۵ الْخَرْزُ: گوشتيكه دمنگوتره
 كوتكوتى بجوك نه مجار به ناوو خويى زور
 دمنگوترى، كتهواو كولا ناردى بهسهردا
 دمنگوترى و دمنگوترى، نه مجار دمنگوتره پيخور

گرت بو نه وى كس سهرديوارمكه
 نهكوى ۵ دمنگوترى: (خَرْزُ الْخَانِطِ بِالشُّرُكِ).
 خَرْزُ التَّمْرِ خَرْزًا: خورماكه هيشتا كه ميك مزرى
 تيدا ماوو بهته و اوى شيرين نه بووه ۵ اختره
 بسهم: بهمانا (خَرْزَةُ به) دئ ۵ دمنگوترى: (اختره
 بصره)، به چاوهنگاوتى ۵ اختره فلانبا: هاته
 لاي فلانكس كه له نيو كومه لدا بوو شتيكى
 لى وهرگرت.

الْخَرْزُ: قوماشيكه له خورى و ناو ريشم پيك
 دههيندرى ۵ پان هه موو رايه ل و تيومدانه كى
 له ناو ريشم دهبى.

الْخَزَزُ: كمر و پشکه نیرینه ۵ بیچوه
 كهرو پشك ۵ **الْخَزَزُ**: ناوریشم
 فروش ۵ ناوریشم ریس ۵ **الْخَزَزُ**: هموو
 رومكك چقاوی بین بمرهکی زور وشك بین ۵
الْمَخَزُ: زمویبهك كهرویشکی زور بین.

خَزَع عن أصحابه خَزَعًا: لمريگا لهگل هاوه له کانی
 بوو لییان دواکهوت.

خَزَع من فلان: فرسمتی لی هیناو لهفلانکسهوه
 شتی دسکهوت.

خَزَع الشيء: شتهکهی بریهوه.

خَزَع اللحم: گوشتهکهی پارچه پارچه کرد.

خَزَع فلاناً: نمیهیشت فلانکس بمناسایی برپوا،

لهمپیری خسته بمردهم ۵ **اخْتَزَعَه** عن القرم:

شتهکهی له خه لکهکه بری ۵ **اخْتَزَع** فلاناً عرق

سوی: رهوشته ناشیرینه کانی بهفلان تهرک کرد

وازی بین لی هینا ۵ **اخْتَزَع** منه شيئاً: شتهکهی

لهفلانکس ومرگرت ۵ **انْتَزَع** الشيء: شتهکه

کوئایی هاتو نهما ۵ برایهوه ۵ **انْتَزَع** الحبل:

لهناو مرپاستدا حملهکه بهچرا ۵ **انْتَزَع** متن الرجل:

پشتی پیاوکه لهبمر پیری یان لاوازی

جو مایهوه ۵ **انْتَزَع** العود: دارمکه شکاو بوو

بهدوو لمت ۵ **تَخَزَع** عن أصحابه: لههاوه لانی

دواکهوت ۵ **تَخَزَع** اللحم: گوشتهکهی کوتکوت

کرد ۵ **تَخَزَع** منه شيئاً: شتهکهی لی ومرگرت.

تَخَزَع القرم الشيء: خه لکهکه شتهکه یان لهناو

خویاندا بهشکرد ۵ **الخَزَاعُ**: مردن ۵ **الخَزَاعَة**:

پارچهی شتیک که لئی جیا بوبیتهوه ۵ **الخَزَاعَة**:

پارچهی گوشت ۵ **الخَزُوعُ**: بهکه سیک دمگوتری

که لهمال و سامانی خه لک به شیک بو خوی

دابیری ۵ **المِخْرَاعُ**: بهمانا (الخَزُوعُ) دئی ۵ **المُخْرَعُ**:

که سیک کیشوه نیزاعی زوری ۵ بهسروشت
 گنجه لاوی بین ۵ **الْمَخْرَعُ**: قسهی خوش و
 نهستق که بیته هوی پیکمین ۵ **الْمَخْرَعُ**:
 شتی بهتان و بوج ۵ **المُخْرَعِيَّةُ**: گالتسهو
 گمب ۵ قسه بهک بیته هوی پیکمین ۵ **خَزَعَلت**
الضئج: که متیارمکه وا رویشت شمل پیوه
 دیار بوو ۵ **خَزَعَل** الماشی: رویشتمکه حاجی خوی
 راتهکاند لهبهر زور ماندوو بوون ۵ **الخَزَاعَة**:
 گالتسهو گمب ۵ **الخَزَعَل**: که متیار.

خَزَفَ به مشیه خزفا: له رویشتندا دمستی بهمرز

کردنهوه ۵ **خَزَف** الثوب: قوماشه کهی دابری

دپاندی ۵ **الخَزَاف**: گوژمو کیتله له فروش،

دروستکاری گوژمو کیتله.

الخَزَاف: همر قاپو قاچاخیک له قور دروست

بکری و سور بکریتهوه، بخریته ناو کلهوهو

ببیته سوآلمت.

خَزَقَ السهم خَزَقًا و خَزَقًا: تیرمکه له کهوانه کهوه

دمرچوو.

خَزَقَ الرجل أو الطائر: پیاوکه یان بالندمکه

نهوهی له سکیدا بوو داینا، ناوسکی خوی دانا.

خَزَقَ السهم القرماس: دریوشه که، تیرمکه له

کاغزه کهوه جووه نهوه دیو نهمدیوو نهودیوی

کرد.

خَزَقَ فلاناً بالنبل: بهسهره تیرمکه فلانکسی

هنگاوت.

خَزَقَ فلاناً بالرمح: فلانکسی به رمب کهمن

بریندار کرد (برینه کهی سوکه).

خَزَقَ فلاناً بعينه: جاوی له فلانکس بری

هنگاوتی، چاومزاری لی کرد ۵ **انْتَزَقَ** الشيء:

شتهکه به زمویدا روچوو ۵ **الخَزَاق**: سوزن،

نواند به عاستم سهری پمنجهی دهخته سهر
زهوی ۵ الْأَخْزَلُ: شهل، حوشرتیک دوگی
نهماپی.

الْخَزَلُ: زاراوه‌یهکی زانستی عوروزه.

الْخَزَلَةُ: کسریکه شکاوییه‌گه له پشندا، زاراوه‌یهکی
عوروزیشه ۵ الْأَخْزَلَةُ: نهومی دمه‌وئی لیت مهنع
دهکا، کوسب و ته‌گهره ده‌خاته بییش
کارمه‌ته‌وو ناهیلی به مراد بگی ۵ الْخَزُولِي:
رؤیشتنیکه لارو لمنجهی تیدابه دمگوتری: (هر
او هی عشي خوزلی) ۵ الْخَيْزَلُ: بهمانا (الخوزلی)
دئ ۵ خَزَمَ الْبَلْبَلُ أَوْ اللَّحْمَ: به خیرایی
حمله‌کی پساند هلی بری، گوشته‌کی
پارچه پارچه کرد ۵ خَزَمَهُ خَزْماً: شته‌کی ریز
کرد، کونی کرد، بنکی کتیبه‌کی کون کرد.

خَزَمَ شِرَاكُ التَّغْلِ: شیراکی نعل‌که‌کی کون کردو
توند بهستی.

خَزَمَ الْبَعِيرَ: لوتی حوشرمه‌کی کون کرد، کونی له
لالوتی کردو لوته‌وانه‌ی تیکرد.

خَزَمَ أُنْفَ فُلَانٍ: فلان‌کسی زه‌لیل کردو زبیری
کرد.

خَزَمَ الْجِرَادَ فِي الْعُودِ: کولله‌کانی به شیشه‌کوه
کرد بؤ برزاندن ۵ خَاذَمَةُ الطَّرِيقِ: ههریه‌که لهو
دوو کسه پیچه‌وانه‌ی یه‌کتر هه‌لس و کهوتیان
کرد، ههریه‌کهو ریباژنکی گرته بهر بؤنه‌ومی
له ناکامدا له‌یه‌ک شویندا یه‌کتر بگره‌وه ۵
خَزَمَهُ: بهمانا (خَزَمَهُ) دئ ۵ تَخَاَزَمَ الْجِيْشَانُ:
ههردوو سوپا‌گه روبه‌روی یه‌کتر بوونه‌وه ۵
تَخَزَمَ الشُّرَكَ فِي رَجُلِهِ: چقل به‌هاچیدا چوو.

الْأَخْزَمُ: نیره مار ۵ الْخِزَامُ: لیک چوون، دمگوتری:
(لقبه خزاماً) توشی بووم روبه‌رو ۵ الْخِزَامُ:
رومکیکی بؤنخوشه له پی‌ری (الشفريات)

دزیوشه، سهره‌تر که شت کون بکا ۵ نهمه بؤ
کسیرک به‌کار دهیندری که نیشه‌کانی باش
بروا همرگیز کیشه نهمه‌ته ریگای ۵ الْخِزَابِقُ:
عمودیک که‌سهره‌کی تیز بی ۵ له رۆژگاری
کوندا نهو جوړه عمودمیان جه‌فاندوهو
زه‌لامیان له‌سمر داناهو بؤنه‌ومی عموده‌که له
کومیه‌وه برواو له ته‌پلی سهری دهرچی ۵
الْخُزُقُ (أَرْضُ خُزُقٍ): زه‌وییه‌ک که ناوی تیدا
نه‌وستی هه‌لؤل بی ۵ الْمَخْزُقُ: داریکه
سهره‌کی بزمارنکی تیژی پیویه (نه‌هیزه) ۵
الْمَخْزِقَةُ: حهریه.

خَزَلَ الشَّيْ: شته‌کی بری، بری دا، لئی کرده‌وه.

خَزَلَ فُلَانًا عَنِ حَاجَتِهِ: فلان‌کسی عموق کردو
نهمیشت جووله بکا.

خَزَلَ الشَّيْ: ره‌خنه‌ی له شته‌که گرت، عمیبداری
کرد.

خَزَلَ الرَّجُلُ خَزْلاً: ناوه‌دی پشتی هه‌نگاوت،
گازمهری پشتی شکاند، (هر آخزل) ۵ خَزَلَتِ الْمَرْأَةُ
فِي مَشِيَّتِهَا: نافرته‌که له رؤیشتندا لارو
لمنجه‌ی کرد به عاستم سهری پمنجه‌ی
دهخته سهر زهوی ۵ اخْتَزَلَتْ: له‌نگی، شهل بوو
۵ اخْتَزَلَتْ بِرَأْيِهِ: تاکره‌وانه جولایه‌وه ههر رای
خوی به‌لاوه په‌سند بوو، شته‌کی دابری،
بریدا ۵ اِنْخَزَلَتْ: دابرا، گوشه‌گیربوو ۵ اِنْخَزَلَتْ
الْمَرْأَةُ فِي مَشِيَّتِهَا: بهمانا (خَزَلَتْ) دئ ۵ اِنْخَزَلَتْ
فُلَانٌ عَنِ الْأَمْرِ: فلان‌کس له کارمه‌که
هه‌لگه‌رایه‌ووو زمعیف بوو ۵ اِنْخَزَلَتْ عَنِ جَوَابِ
مَآلِلَتْ لَهُ: گرنگی به وه‌لامی قسه‌کی من نه‌دا
۵ تَخَزَلَتْ السَّعَابُ: ههورمه‌که وا دهرکه‌وت و مکوو
نهومی بگه‌ریته‌وه دواوه ۵ تَخَزَلَتْ الْمَرْأَةُ
مَشِيَّتَهَا: نافرته‌که له رؤیشتندا لارو لمنجه‌ی

عمرتى لى دروست دمكرى ۵ الْخَزَامَى: رەگمىزى رومكېكە لە پېرى (الفصيلة الشفوية) جۆرەكانى بۇندارو عمدتر نامىزن، ومكوو سمل و ميخەك ۵ بەزۆرى لە ولاتى ھۇلندا زمەج دمكرى ۵ الْخِزَامَةُ: بەمتىكى كەوانەھيپە، دمكرىتە ئەو كونە سماوى لە لوتى حوشتر داپە واتە: لوتى حوشتر دمسرىو ئەو بەمتى تىدمكەن ومكوو لوتەوانە بۇئەھەى زياتر ھەوسارو جلمەى نەرم بى ۵ خِزَامَةُ النعل: ئەو تىلمە چەرمەپە دمكرىتە نىوان دوو شىراكى نەعلەكەھە ۵ الْخَزَامُ: فرۇشپارى درەختى خەزمە درەختىكە لە تويكلكەھى حەبل و گوش دروست دمكرى.

الْخَزْمُ: لە زاراھى شىعەرىدا زىيادەپەكە لە سەرمتاى شىعەرەكەھومپە لە تەمەيلەى عوروزپەدا حىسابى بۇ ناكرى، وا دەبىن پەك پەيت دەبىن وا دەبىن تا جوار دەپروا.

الْخَزْمُ: درەختىكە لە تويكلكەھى حەبل گۆش دروست دمكرى، لە رۇزگارى كۇندا صندوق و پەغدانى كەل و پەل تاپەتەى ئاھەرت لەو جۆرە دارە دروست كراھە ۵ الْخِزْمَةُ: لە زاراھى ھۆزى ھوزەپەدا بە مانگا دمگوترى، پان مانگاى پىرو كورتە بەنە، (ك: خِزَام، خِزْم، خِزَوْم) ۵ الْمُخِزْمُ: بالئەدەم نوعمە (چونكە ئەوانە لوتپان كونى تىداپە).

خَزُونُ اللَّحْمِ وَالطَّمَامِ: گۆشتەكە پان خۇراكە بۇگەنى كەرد.

خَزُونُ الشَّيْ خَزْنًا: شتەكەى خستە ناو گەنجىنەھە.

خَزُونٌ عَنْهُ الْعَطَاءُ: بەخششى لى گرتەھە ھىچى نەداپە.

خَزْنٌ لِسَانَهُ: زمانى خۇى پاراست.

خَزُونُ السِّرِّ: نەپىنپەكەھى شارەمەھە بىلوى نەكردەھە ۵ مَخْزُونٌ: لە گەنجىنەدا ھەلگىراو ۵ اخَزَنَ: داوى ھەزارى دەولەمەند بوو ۵ اخْتَزَنَ الشَّيْءَ: شتەكەى خەزن كەرد، ھەلگىرت ۵ اخْتَزَنَ الطريق: رىنگاكەى كورت كەردەھە ۵ اخْتَزَنَ السِّرَّ: نەپىنپەكەھى شارەمەھە ۵ اسْتَخَزَنَهُ الشَّيْءُ: داوى لىكەرد شتەكە خەزن بەا، ھەلى بەگى ۵ الخِرَانَةُ: گەنجىنە، شويى شت تىدا ھەلگرتن ۵ پىشەى گەنجىنە دارى ۵ خِرَانَةُ الانسان: دلى ئادەمپىزاد ۵ خِرَانَةُ الاحتراق: لە زاراھى نەندازپارى مېكانىكى دا ئەو بەتالايپە كە سوتانى تىدا دروست دەبىن.

الْخِرَانُ: زمان، خورما كە ناوھەكەى بەھوى نەخۇشپەھە رەش بىن، شويى كۇبونەھى ناو (دەمپاچە، ئەستىر، تەنكى، ھەوز) ۵ الْمَخْرِنُ: شويى شت تىدا ھەلگرتن.

خِرًا فلانًا: فلانكەسى ژەر باركردو خۇى بەسەردا سەپاند.

خِرًا الدابة: ولاخەكەى ژەربار كەرد.

خِرًا النفس: نەفسى خۇى گرتەھە.

خِرًا الشَّيْءَ: شتەكەى كەردە ملكى خۇى.

خِرًا الفصيل: زمانى بېچەھە نازەلەكەى دەمپەناو قەلاشتىپەھە.

خِرِي خِرِيَةً: ريسوا بوو كەوتە تەنگىزەھە ناخۇشپەھە.

خِرِي فلان خِرِي وَخِرِيَةً: فلانكەس شەرمى كەرد، بەخۇپەدا شكايەھە، تەرىق بۇھە ۵ اخْتَرَاهُ: سوكاپەتى پىكەرد ۵ خِرِي فلان فلانًا: فلانكەس بەسەر فلاندا سەركەھوتوو بوو ۵ الخِرِيَةُ: بەلأو كارەسات، رەموشتىك كە شەرم ناوەر بى

تەشمەر ۵ الْخَيْسِيُّ: بەمانا (الخناسير) دئ ۵
 الْخَيْسِيُّ: گومرایی ۵ فهوتان و تیدا چوون ۵
 لۆمه ۵ غەدر ۵ بیاویک نەجی بۆ دموعوت و
 نانخواردن لە ترسی ئەوێ ئەویش دموعوتی
 ئەوان بکاتەوه.

خَسَا الرَّجُلُ خَسَاً: بیاوکه کاری پڕو پوچی
 نەنجام دا. ۵ خَسَا النِّصْبُ: بەشەکه کەم بوو.

خَسَا نَصِيه: بەشەکهی کەم کردموه.

خَسَا الرَّجُلُ خَسَاً: بیاوکه بێ ریز بوو.

خَسَا الشَّيْءُ خَسَاً: شتەکه کیشی کەم بوو،

هاوکیشی بەرامبەری ئەهاتەوه، رەزێلو بێ
 نرخ بوو ۵ أَحْسُ فُلَانٌ: فلانکەس کردموهێکی
 ناشیرینی نەنجام دا ۵ أَحْسُ فُلَانًا: فلانکەسی بە
 هیچ و پوچ هاتە پێش جاو ۵ أَحْسُ نَصِيهً:
 بەشەکهی کەم کردموه ۵ أَحْسَسُ: بێ نرخ و
 هیچ و پوچ ۵ خَسَسُ نَصِيهً: بەشەکهی کەم
 کردموه ۵ اسْتَحْسَهُ: بە هیچ و پوچی لە قەلەم دا
 ۵ أَحْسَسَاً: ئەو حالەت و بارو دۆخەیی بیاوی
 پڕو پوچ تێیدایە ۵ أَحْسَسَاً: مأل و سامانی کەم،
 مأل و سامانی بێ باهەخ ۵ یالی ئەسب.

الْخَيْسُ: گاهو، رومکێکی گەلا پانە بە کالی
 دەخوری ۵ زۆر جوۆری هەبە ۵ الْخَيْسَانُ: ئەو
 ئەستێرانەن کە هەرگیز ناوا نابن وەکوو
 ئەستێرەیی جەدی و فیرقەدان و ئەو ئەستێرانەیی
 ناویان (بنات الشمس) بە دەوری قوتب دا سوڕ
 دەخۆن.

الْخَيْسِيُّ: شتی کەم، شتی بێ نرخ ۵ الْخَيْسِيَّةُ:
 نزمی قەدر و ریز دەگوتری: (رفع من خَيْسِيه)
 لە نابودی خۆی کەم کردموه ۵ خَيْسِيَّةُ النِّقَاةِ:
 ددانی حوشتر پاش ئەوێ شیلەکانی لە سالی
 شەشەمیدا دێکەون ۵ الْمُسْتَحْسِيُّ: روخسار

۵ الْمُخْرَزَةُ: زەلیلی و ژێر دەستی و سوکایەتی ۵
 الْمُخْرَزِيَّةُ: دەگوتری: (قصيدة مُخْرَزِيَّة) جامەبەکه
 لەو پەڕی جوانی و رەوانی دایە

خَسَا الْبَصْرُ خَسَاً وَخُسُوءاً: جاو ماندوو بوو
 نەیتوانی درێژە بە روانینەکهی بەدا.

خَسَا الْكَلْبُ وَغَرَهُ: سەگەکه جەغە لێکرا دوور
 خرایەوه.

خَسَا الْقَوْمُ: خەلکەکه بەردیان بۆیە کتر هاویشت،
 کەوتنە بەردە فڕکێی یەگرتی.

إِنْخَسَا الْبَصْرُ: بەمانا (خَسَاً) دئ ۵ تَخَسَا الْقَوْمُ:

خەلکەکه شەپە بەردیان کرد بە بەردە ۵
 الحاسي من الكلاب: سەگێک کە نەهێلدری لە
 ئادەمیژاد نزیك بێتەوه ۵ زەلیلو و ژێر دەستە
 ۵ الْخَيْسِيُّ: خوری خراب و بێ کەلک.

خَسِرَ التَّاجِرُ فِي مَعَامَلَتِهِ: بازرگانەکه لە
 مامەلەکهیدا.

خَسِرَ التَّجَارَةَ: لە بازرگانیکردنەکهیدا زەرەرمەند
 بوو مأل و سامانەکهی کەم بووه.

خَسِرَ فُلَانٌ: فلانکەس فهوتا، لەناو چوو ۵ گومرا
 بوو، سەری لێ شتوا.

خَسِرَ الشَّيْءُ: شتەکهی فهوتاندو لە کیس خۆی دا

۵ أَخْسَرَ فُلَانٌ: فلانکەس کەوتە ناو زیان و زەرەم
 مەندییەوه ۵ أَخْسَرَ الشَّيْءُ: شتەکهی کەم
 کردموه ۵ أَخْسَرَهُ فِي تِجَارَتِهِ: لە مامەلەو بازرگانی
 کردنەکهیدا توشی زیانی کرد ۵ خَسِرَ الشَّيْءُ:

شتەکهی کەم کردموه ۵ خەسارەت مەندی وه
 پالدا ۵ خَسِرَ فُلَانًا: فلانکەسی لە خێرو بێر
 دوور خستەوه ۵ فهوتاندی ۵ خَسِرُهُ سَوْءُ عَمَلِهِ:

کردارە خرابەکانی فهوتاندیان ۵ الْخَيْسِيُّ:
 گومرایی، فهوتاندن، غەدر ۵ لۆمەو تانەو

ناشیرین ۵ خَسَفَتِ الْأَرْضُ خَسْفًا وَخَسْرَفًا:
 زهوییه که رُجُوو نهوهی لهسه ری بوون قوتی
 دان ۵ خَسَفَتِ عَيْنِ الْمَاءِ: سه رجاوهی ناوه
 (کانیاوکه) رُجُووه خوار ۵ خَسَفَتِ عَيْنِ فُلَان:
 جایی فلانکس درهات.

خَسَفَ الْقَمَرُ: مانگ گیرا، روناکی نهما یان
 روناکییه که کی گم بووه.

خَسَفَ الشَّيْءُ: شته که درآ، (خَسَفَ الشَّيْءُ)
 شته که کی دراند.

خَسَفَ الشَّيْءُ خَسْفًا: شته که گم بووه.

خَسَفَ بَدَنُهُ: جهسته ی لاواز بوو.

خَسَفَ فُلَانٌ: فلانکس برسی بووه، نه خوشی
 جاک بووه.

خَسَفَ فُلَانًا: فلانکسه سی ژیر بارکردو ناچاری کرد
 نه وکاره بکا.

خَسَفَ الشَّيْءُ: شته که کی بریهوه.

خَسَفَ الْبَرُّ: بیره که کی له بمرده هه لکه کند
 شاخه که کی بری ناوی زوری نی هه لقولاو وشکی
 نه کرد.

خَسَفَ لِلشُّعْرَاءِ عَيْنَ الشُّعْرِ: ریگه ی یواری شیعر بو
 شاعیره کان ناسان بوو، شاره زایی فونون و
 مه بهسته گانی شیعر بوون ۵ اخَسَفَتِ الْعَيْنُ:
 چاوه که کویر بوو ۵ اخَسَفَتِ الْأَرْضُ: بهمانا
 (خَسَفَتُ) دئ ۵ اخَسَفَتِ الْعَيْنُ: چاوه که کویر
 بوو ۵ الأخاسيفُ: زهوی نهرمه لان ۵ الخاسفُ:
 مندالی قالب سوکی به جمو جوول.

الخَسْفُ: زه لیلی و ژیر دهسته یی، برسیه تی، ستم،
 که مبوننی مال و سامان و نهمانی خیره و
 بهر مگه ت، نهو شوینه ی ناوی بری لیوه
 دهرده یندری.

خَسَقَ السَّمُ: تیرمه که نیشانه که ی پینکاو تینیدا
 مایه وه، یان نه مدبوو نهو دیوی کرد ۵ الخَسَاقُ:
 دروزن ۵ الخَسَقَةُ: زینان بوونه وه له مامه لهو
 وادمو به لئیندا ۵ الخَسَقُ: بری قول، گوزی قول ۵
 خَسَلَهُ خَسَلًا: دوری خسته وه، نه می کرد ۵
 الخَسَالَةُ: هه موو شتیکی خراب ۵ الخَسِيلُ:
 شتی پرپوچ له مهر جوریک بین ۵ الخَسِيلُ مِنْ
 القومِ: کهسانی پرپوچ له ناو کومه لگه دا ۵
 الخَسِيلَةُ: بهمانا (الخَسِيلُ) دئ ۵ اخَسَاءُ: به
 بهرده ورده یاری له گه ن کرد (هه لمانتینی له گه ن
 کرد) ۵ قَاسَى اللّاعِبَانِ: دوو یاری چیه که
 یاریان کرد، به بهرده ورده یاریان کرد ۵
 قَاسَى القومِ: خه لکه که به بهردوچکه یه کتریان
 بهرد باران کرد ۵ قَاسَتِ الدَّابَّةُ بِالْحَصَى: ولاغه که
 بههوی رویشتن به سمر زیخ و بهرده ورده دا
 قاجی هاوسا ۵ الخَسِيُّ: پُوشاک، ره شمال و خیمه
 که له خوری چنرابی ۵ خَسْبُهُ خَسْبًا: تیکه لاوی
 کرد.

خَسَبَ السِّيفُ: شمشیره که کی مشت و مال کردو
 تیزی کردموه.

خَسَبَ الثَّبَلُ وَالْقُرْسُ: به ناشیه تی تیرو کهوانی
 دروست کرد چ کارامایی و دست رنگینه کی
 تیندا نه بوو.

خَسَبَ الشُّعْرُ أَوْ الْكَلَامُ أَوْ الْعَمَلُ: جوونی بو
 ریگه وت ناوا شیعره که کی نووسی یان
 به خشانه که کی دانا یان کاره که کی کرد هیچ
 ورده کاریه کی تیندا نه بوو.

خَسِبَ خَسْبًا: زبرو نه ستورو رهق بوو.

اخْتَسَبَ السِّيفُ: شمشیره که تیز بوو.

اخْتَسَبَ الشُّعْرُ: شیعی دانا به بی ورده کاری، کال و
 کرج بوو ۵ تَخَسَّبَتِ الْإِبِلُ: حوشترمه نالفی

وشكى خوارد ۵ اخشرب: وشكو رفق بوو له
 دیندارى و پۆشاکو خواردن و خوراکیدا، له
 ههموو ههلس و كهوتیكیدا ۵ اخشرب في
 عیشه: له زيانیدا زبر بوو، به نهنقهست نهو
 جوړه زيانه زبره بهیرمو دمكا بۆنهوهی
 بهرامبهر روداو مکانی رۆزگار پشوو دریز بئ ۵
 الخشاب: (ارض خشاب): زهوییهکه وشكو
 هه لۆله و ناو رانگړئ ۵ الخشاب: (ارض خشاب)
 بهمانا (خشاب) دئ.

الخشب: دار، بهتابهتی (بنكو و قعدو لقو
 پهلهکانی) ۵ الخشاب: دار فروش ۵ نهو كسهی
 به بمرد شهر دمكا ۵ الخشب: له ههموو
 شتیكدا رفق زبرو وشكو، له پیاوو خوشتردا:
 دریز داوهلی لهرو نیسقان دمرکهوتوو، بههوی
 نیش کردن و ماندوبوونهوه ۵ الخشب: کۆکه
 كوك كهر، لیدراوو جهسته کوتراو ۵ الخشب:
 خانوی به دار دروستکراو ۵ خشخش السلاح
 و غیره: جههکهکه خپرو و پری هات که
 چه خماخهکانیان راکیشان خپه خپان هات ۵
 خشخش الشرب الجدید: پۆشاکه تازمه که خشی
 دئ ۵ خشخش في الشئین: جووه ناو شتهکهوهو
 تیبیدا هون بوو ۵ خشخش السلاح و غیره:
 چهکهکههی جولاندو خپه هات ۵ خشخش
 الشئین في الشئین: شتهکههی خسته ناو شتهکهوه
 ۵ خشخش: جووه ناویهوهو هون بوو ۵ خشخش
 في الشئین: جووه ناو شتهکهوهو هون بوو ۵
 الخشخاش: کۆمه لیک به جهک و زریوه ۵
 کۆمه لیک زوری ناده میزاد ۵ ههر شتیکی
 وشكو که لیکیان بخشینی دمنگی لیوه بئ ۵
 ههروا وشه (الخشخاش) ناوه بۆ رومکیک
 حهشیشه و نهفیونی لی بهرهم دئ.

خَشْرَ فلان: فلانكس چلئیس بوو.

خَشْرَ الشئین: مۆو خشت و خالهکهی له شتهکه
 دوور خستهوه ۵ پاکی کرد.

خَشْرَ خَشْرًا: چلئیس بوو ۵ له ترسا ههلاتو
 قاچاندی ۵ الخشارة: ناده میزادی خو پری و ههتیو
 مچه ۵ كهفو زبل و زالی سهر دهریا ۵ جوی
 بئ ناوك كههر سۆیهکهی مابئ ۵ شتی
 خراب و بئ كهلك لههر جوړیک بئ ۵ الخشارة:
 بهمانا (الخشار) دئ ۵ عاشر المنجل: دهمی داس،
 لا تیژمکهی ۵ خشرمت الضح: كهمتیارمه
 له کاتی شت خواردندا دمنگی لیوه هات ۵
 الخشرم: کۆمه لی ههنگو زمرده و الهو شامه
 ترینهکه ۵ تاکه که میان (خشرمة) ۵ ههروا ناوه
 بۆ مهلیکی ههنگهکان (شازن) ۵ کۆلهس و
 هیلانه کهیان ۵ نیسقانه نهرمه ی لوت ۵ بهره
 قسل ۵ پان نهو بهره دی دمکړئ به کهچ ۵
 کیزی پچوک (گرد).

خَشَّ السحاب خشا: ههورهکه بارانیکی کهمی
 پیوه بوو باراندی.

خَشَّ الرجل: پیاومکه رۆیشتو کارمکهی
 جیبه جئ کرد.

خَشَّ في الشئین: جووه ناو شتهکهوه.

خَشَّ في الدار: جووه ناو خانوهکهوه.

خَشَّ البعير: لوته وانهی کرده لوتی خوشترمهکو
 مهاری کرد. ۵ خَشَّ فلاناً: فلانکسهی بریندار
 کرد، زهبریکی کوشندهی لیدا.

أخَشَّ البعير: بهمانا (خشئه) دئ ۵ إخشش من الأرض:
 چپو جانه و هری زهوی خوارد، گرم و کوللهی
 خوارد، گویچه که نان و میوه زویوی خوارد ۵
 إخشش في الشئین: جووه ناو شتهکهوه ۵ الخشاش:

خَشَعَ صِرْتُهُ: دمنگی نزم بپوهه به عاستم سرتهی هات.

خَشَعَ بَصْرُهُ: چاوی شکایه و مو نه پتوانی سمیری بکا.

خَشَعَ الشَّيْءُ: شته که نارامی گرت.

خَشَعَ الزَّرْقُ: گه لاکه سیس بوو **عَشَمَتِ الْأَرْضُ**: زموییه که وشکه ل بوو لمهر بئ بارانی.

خَشَعَ الْكَرْبُ: نه ستیرمه که نزیک به ناوابوون بپوهه **عَشَمَتِ الشَّمْسُ**: خور گمرا، خور روناکییه که نه ما.

خَشَعَ السَّمَامُ: دو که که پچوک بپوهه که میکی بیو بیومه **إِخْتَشَعُ**: گمردن که چ بوو، چاوی به

زهویدا گمرا، دمنگی نزم بپوهه **دمنگی نزم کردموه** **تَخَشَعُ**: خوی زهلیل کرد **بارابه و مو**

لایه و ه **به زور خشوع و گمردن که چی به سمر خویدا هیئا** **چاوی به زهویدا گمرا و**

چاوی نوقاند **دمنگی نزم کردموه** **الْخِشَاعُ**: نه و که سهی بچیته روکوع **نه و شوینهی**

خاکه که می لمبه لانه رمشما لئی هلدگرئ و شوینه وارمه که کوپر دمکاته و **شوینیک که**

نادوزریته و **شوینی تمپ و توزاوی که که می تیدا نه بین** **الْخِشَعَةُ**: بیچونیک سکی دایکی

هه لبدرئ و بهیندریتهدر به زیندوی و دایکه که می بمرئ **الْخِشَعَةُ**: پارچه زوی پته و **گردولکه می و مها به زمویه که و پان بویته و ه.**

خَشَفَ: دمنگی هات، خشه هات **له زهویدا هون بوو، به شه و گمرا** **به ناو زهویدا هاتو و جوو.**

خَشَفَ فِي الشَّيْءِ: چوو ه ناو شته که و ه.

خَشَفَ فِي السِّرِّ: به خیرایی رؤی.

خَشَفَ الرِّدُّ: سمرما که توند بوو پهرمی سه ند.

جبرو جانهموری ناو زموی **بالتندمو** **زینده و مری په لومر** **تاکه که می (خَشَاة)**

بورده می تمنک (عهای سوکه له) **نادهمیزادی روح سوکی زیره که** **ههر شتیک ناسک و**

جوان و دلگیری **الْخِشَاةُ**: داریکه به نه ندازی دوو پهنجه درپزه دمکرته لوتی حوشتره و مو به

ریشمه که میه و دهمه ستریته و ه بونه و می جلوه می خوش بین **ماری کیو** **نه زدیها** **جبرو**

جانهموری ناو زموی **بالتندمو په لومر** **پیای روح سوکی زیره که کار له دست هاتو و**

جه و ال **الْخِشَاةُ**: بالتندمو په لومر **جبرو جانهموری ناو زموی** **پیای نازا و ره بهرز**

شتی خراب **الْخِشَاةُ**: لوته و انه می حوشتر، مهماری حوشتر.

الْخِشُّ: پیاده، پیرؤ **رمشمار می گموره** **شتی زبر** **بارانی که م.**

الْخِشُّ: گردولکه، ته بولکه **الْخِشَاءُ**: کولس، ههنگه لان هیلانمی ههنگو ژمنگه سورهو

زمرده و ال **زموییه که گل و چه بین.** **الْخِشَاءُ**: نه و نیسقانه باریکه می پستی گوچی که

مووی لی ناروئ **الْخِشِيئُ**: ناسکی پچوک **گردولکه** **الْخِشُّ**: پیای نازا، نیش له دست

هاتو و **که سیک زور تیکه لای خه لک بین و ناخاوتنیان له گه ل بکا** **نهمی چا و نمترس.**

خَشَعَ خَشْرَعًا: گمردن که چ بوو، زهلیل و دامو بوو **ترسا** **دمنگی نزم کردموه** **چاوی به**

دهورو به ردا گمرا و نهمجار چاوی لیک نا. **خَشَعَ بَصْرَهُ**: چاوی داخست، چاوی لیک نا.

خَشَعَ لِرَبِّهِ: گمردن که چی خودا بوو سه ری دانه و اند **(هو خاشع) (ك: خَشَعُ).**

خَشَفَ الْمَاءُ: نادمکه بهستی، بوو به سهوون.

خَشَفَ التَّلْحُ: لهکاتی بهناو روښتنی بهفردا

دمنگی لیوه هات خشه‌ی هات و وژه‌ی هات.

خَشَفَ الدلیل بالقوم: چاو ساغهکه به باشی

خه‌لکه‌کمی گه‌بانده شوینی مه‌بهست و

شارمزی کردن و عَشَفَتِ الْمَرْأَةُ بِالْوَلَدِ خَشْفًا:

نافرتهکه منداله‌کمی له‌بارجوو.

خَشَفَ رَأْسَهُ بِالْحَجَرِ: سمری به بهرد بریندار کرد.

خَشَفَ البعيرُ: حوشترمهکه هموو جهسته‌ی گروئ

بوو، لمبر گروپی جهسته‌ی پیستی وشکه‌ل

هه‌لکه‌پرا.

خَشَفَ الشئُ: شتهکه وشک بوو و اخَشَفَتِ الطيبةُ:

ناسکهکه بیچومکه‌ی له ته‌کدا بوو و خاشَفَ

السهمُ: تیرمهکه لهکاتی همنگاوتنی نیشانه‌کدا

دمنگی لی هات و خاشَفَ الى كذا: په‌له‌ی کرد

بو‌لای نهو شته و خاشَفَ في ذمته: خیرا وادهو

به‌ئینه‌کمی هه‌لومشاندموه و عَشَفَ الدلیل

بالقوم: چاو ساغهکه به باشی شارمزی

خه‌لکه‌کمی کردو ریگای نیشاندان و الخشافُ:

شمره‌تی تریو میوز یان هی هه‌نجیر یان هی

همر میوه‌یه‌کی تر دوا‌ی نهوه‌ی دمپال‌تودری

(به‌گورتی خو‌شاو) و الخشَفُ: جم‌وجوون، دمنگ

و الخشَفُ: بیچوی ناسک له سه‌رمتای له

دایکبوونیدا چ نیرو چ من

الخَشَفُ: بهفری زبر و الخَشَفَةُ: جم‌وجوون،

دمنگ‌دمنگی که‌متیار، خشه‌ی روښتنی مار

ورشه‌ی مار و الخشرفُ: که‌سیک بجیته ناو

کارو پیشه‌وهو و چاو نه‌ترس بی و که‌سیک

نازابی بؤ شهو رهوی و شم‌شیری برنده و

الخَشِيفُ: سهوون و شتی فش و نمرم و مکوو

نیسفنچ و بهفری زبر که بههوی ساردی کمش و

هه‌وا زبر بووی که به‌ناویدا دهرؤی خشه

خشی لی دئ و الخَشَفُ: چاو ساغی شارمزاو

کارا، به‌لگه‌ی به‌هیز و شیر و نازا بؤ شهو رهوی

و که‌سیک بجیته ناوکارو پیشه‌وه به چاو

نه‌ترسی.

الخَشْكَارُ: نانی گهنمی پاک نه‌کراو و الخَشْكَانُ:

نانیکه له ناردی گهنمی پاک کراوی بی سو

دروست دهرکری شه‌کرو بادام و گوپزو فسته‌فی

تی دهرکری هم‌جار دهرزئ، سور دهرکریته‌وه و

عُشَلُهُ عُشَلًا: رمزیلی کرد.

خَشِلَ الشرابُ: شمراه‌کمی پالفته کردو پالوتی.

خَشِلَ الثوبُ خَشَلًا: قوماشه‌که رزی.

خَشِلَ الرجلُ: پیاومکه له شمردا لاواز بوو فاشیل

بوو و عُشَلُهُ: رمزیلی کرد و خَشِلَ داری کرد به

بازنهو خلخال و تَخَشَّلَ: ته‌وازوعی نواند گهردن

که‌چ بوو.

الخَشَلُ: رمزیلی خراب و هیلکه که زهر‌دینه‌کمی

دهربه‌ئندری و نه‌مسرو نه‌وسه‌ری بازنهو

خرخال و یان نهوه‌ی شکاوه له نه‌مسرو

نه‌وسه‌ری بازنهو خرخال و عَشَمَهُ خَشْمًا: لوتی

شکاند.

خَشِمَ الانسانُ خَشْمًا: نادم‌یزاده‌که دهر‌دیک له

لوتیدا په‌یدا بوو بؤ ناکری و بؤنی لوتی

ناخوش بوو، بؤنی ناخوش دمکا و لوت که

بههوی نه‌خوشییه‌وه بؤگن بکا.

خَشِمَ اللحمُ وغيره: گوشته‌که یان هه‌رشتیکی تر

بؤنی گؤرا، خَشِمَ فلانُ: فلان‌کس که‌پووی

گه‌وره بوو، خه‌پشومی داکه‌وتو کونی لوتی

گیرا، هه‌ناسه‌ی له لوته‌وه بؤ نادری.

خَشِمَ: توشی دهردی لوت بوو و اخَشِمَ: بؤنی گؤرا.

خَشَمَ اللَّحْمَ وَغَوَه: بهمانا (خَشِيم) دئ.

خَشَمَ الشَّرَابَ فَلَانًا: بۆنى شەرابەكە لە رینگەى

لوتیهوه دای لە دەماغی و خیرا سەرخۆشى کرد

◦ قَشَمَ فَلان: فلانكەس بەهۆى هەلجونی

شەرابەكە لە فۆرگیدا دای لە دەماغی و

سەرخۆشى کرد ◦ قَشَمَ اللَّحْمَ: گۆشتەكە

بۆگەنى کرد ◦ الْخُشَامُ: دەردنكە توشى لوت

دەبى هەستى بۆنكردى نامینى ◦ لوتى گەوره،

كۆی گەوره، پیاوی لوت زل ◦ شیر لەم روهوه

كە لوتى زله.

الْخَشِيمُ: دەردنكە توشى لوت دەبى هەستى

بۆنكردى نامینى ◦ لوت ◦ جَلَمَ كە لە لوتەوه

دێتە دەر ◦ الْغَيْشُومُ: لای سەروى لوت.

خَشِنٌ: زبرو گرن گرنای بوو ◦ خَاشَنَةٌ: پەرى دایه

◦ قەسى زبرو رەقى لەگەندا کرد ◦ خَشْتَةٌ: زبرى

کرد ◦ خَشْنٌ صَدْرُهُ: دلى تىكدا، دلى رەنجاند

شتىكى وای خسته دەهوه هەلوێستى گۆزى ◦

تَاشَنُوا: لە قەسو كردهودا زبرو رەهييان

نواند، قەسى ناشىرينيان بەهەكتر گوت ◦ تَخَشَّنَ:

زبرىهەكەى زۆر بوو ◦ زۆر زبرو گرن گرنای

بوو ◦ پۆشاكى زبرى لەبەرگرد ◦ شتى زبرى

خوارد ◦ يان بارى بە وتنى قەسى زبرهوه گرت

◦ يان ژبا بە ژيانىكى زبر ◦ اِسْتَخَشَّنَهُ: بە

زبرى هاته بەر چاو.

اِسْتَشْرَفَنَ: بهمانا (تَخَشَّنَ) دئ.

الْخَشِنُ: هورسو گرانه بە ناسانى بەمیدەست نابى

◦ الْخُشْنَاءُ: پڕچەك ◦ پەيكۆل بەره رومكێكى

زبرو گرن گرنایهيه.

خَشَتِ التَّخْلَةُ: دار خورماكه بەرەكەى خورما

وشكەله بوو.

الْخَشَا: كشتو كان كە بە سەرما رمش ببى ◦

الْخِشَاءُ: زەمبیهكى پتەو جەقەن كە گیای ئى

نەپۆی.

الْخَشْوُ: خورما وشكەن ◦ الْخِشِيُّ: گیاوو گزى

زەپوو بۆگەن بوو ◦ خِشَاءُ: نەو زیاتر

دەترسا تا نەم.

خِشِيَّ خِشِيَّةً: ترسا. ◦ خِشِيَّ فَلانًا رَمَه خِشِيَّةً: لە

فلانكەس ترسا ◦ لە روى پۆزو هەمبەتەوه لىی

ترسا ◦ خِشَاءُ: وازى ئى هینا ◦ لە ئى ترساندا كى

بەركێى لەگەندا کرد ◦ خِشَاءُ: ترساندى. ◦ تَخَشَّى

فلان: فلانكەس ترسا.

خَصِبَ خِصْبًا: شوپنەكە گیاوو گزو لەهەمپى زۆر

بوو ◦ (هەو خَصِبٌ وَخَصِيبٌ هەو او هى مَخْصَابٌ) ◦

اِخْصَبَ الْمَكَانُ: بەمانا (خَصِيبٌ) دئ ◦ اِخْصَبَ

جَنابَ فَلان: فلانكەس خىرو بىرى زۆره ◦

اِخْصَبَ فَلان: فلانكەس هەرزانى روى تىكردو

كەوتە خىرو خۆشى ژيانەوه ◦ اِخْصَبَ اللهُ

المَوْضِعَ: بەرورەدگار لەو شوپنەدا گزوگیاو

لەهەمپى زۆرى رواند ◦ الاِخْصَابُ: تىكەلبوونى

خانەى نىرینەو خانەى مینە ◦ اِخْصَابُ:

دارخورماهەك زۆرى بەر گرتبى.

الْخِصْبُ: بهمانا (الْحِصَاب) دئ ◦ پەزى دار خورما

◦ تۆوى تەلقیح کردن.

الْخِصْبُ: گەشمو ئەماو خىرو بىر ◦ ژيانى نەرمو

نۆل ◦ الْخِصْبُ: خىرو بىر ◦ الْمُخْصَبُ: زبلى

كیمیاوى و هەرشتىكى تر كە بکرتە ناو

زەمبیهوه بۆنەهوى بەهیز ببى و كشتو

كالمەكەى باش پێنگا.

الْمُخْصَبُ: مادەهكى سەروشتیه يان دروست دەكړئ و

تىكەن بەخاك دەكړئ بۆنەهوى هیز بەداتە

خَصِرُ الْقَدَمِ: بهری پی (نیوان سینگى پی و پاژنه پی).

خَصِرُ السَّهْمِ: ناومراستی تیر ◊ الخَصِرِيُّ: کورتکردنهوه ◊ لابردنی شتی زیاده ◊ الخَصِرَةُ: عهصاو گۆچان هر شتیک خوی بهسهردا بدرئ ◊ داریکه له شیوهی شمشیردا وتار خوین به دستیهوه دگرئ نامازهی پی دمکا لهکاتی وتارمهکیدا ◊ خَاصِرُ الطَّرِيقِ: نزدیکترین ریگا ◊ الخَصِرَةُ: بهری پی نهو بهشهی دمکهوئته سمر زموی سنگی پی و پاژنه پی ◊ الخَصِرُور: قهد باریک، قاچ و قول پچوک.

خَصِيٌّ: تاییمت پیچهوانهی گشت و رهها.

خَصِيٌّ فَلَانًا: شتی زوری دا به فلانکس ◊ نهوی تاییمت کرد بهو شتهوه، شتهکی دا به نهو.

خَصِيٌّ خِصًا وَخِصًا: ههزار کهوت ◊ اَخَصُّ بِهِ: بهمانا (خَصٌّ) دئ ◊ اَخْتَصَّ فُلَانٌ: فلانکس ههزار بوو ◊ اَخْتَصَّ بِهِ: تاییمت بوو بهو شتهوه، تاکه کهسه لهو بوارمدا ◊ اَخْتَصَّ الشَّيْئُ: شتهکی ههلبژاردو پهسندی کرد ◊ اَخْتَصَّ فُلَانًا بِكَذَا: فلانکسی تاییمت کرد بهو شتهوه ◊ اَخْتَصَّ الشَّيْئُ لِنَفْسِهِ: شتهکی تاییمت کرد بهخویهوهو بو خوی دانا ◊ تَخَصَّنَ: قال بوو لهو شتهداو تاییمت بوو پییهوه ◊ تَخَصَّنَ بِهِ رُلَهُ: تاییمت بوو بهو شتهوهو پی تاییمت بوو ◊ تَخَصَّنَ فِي عِلْمٍ كَذَا: لیکولینهوهو خویندنهوهو نووسینهکانی تاییمت کرد بهو بوارهوه ◊ اسْتَخَصَّهُ: به تاییمتی لهههلم دا، ههلی بژاردو پهسندی کرد ◊ الاِخْتِصَاصُ فِي الْقَضَاءِ: برهتییه لهو دمهسهلاتهی دادگا همیهتی به گویرهی شوین و جووری رودارمهکه ◊ الخِصَاةُ:

خاکهکه بو گهسه پیدانی گشتوگال ◊ خَصِرَةٌ: له کهلهکهی دا.

خَصِرٌ خَصْرًا: سهرمای بوو یان سهرماکهی زیادی کرد.

خَصِرٌ: کهلهکهی توشی نازار بوو ◊ اَخَصِرَةٌ: ساردی کردموه ◊ خَاصِرَةٌ: دمستی لهسمر کهلهکهی دانا ◊ ههریهک لهو دوو کهسه ریبازکیان گرته بمر بوئنهومی له شوینی تاییمتیدا بهیهک بگهنهوه ◊ خَمْرُ الشَّرْبِ أَوْ النَّمَلِ: نهملاو نهولای قوماشهکه یان نهعلهکی باریک کردموه.

اَخْتَصَرَ فُلَانٌ: فلانکس دمستی خسته سمر کهلهکهی ◊ عهصای بهدمستهوه گرت و خوی بهسهردا دا ◊ اَخْتَصَرَ الخَصِرَةَ: عهصای ومرگرت و توند گرتی بهدمستهوه ◊ شتهکی برپییهوه بهلام دولمتی نهکرد ◊ اَخْتَصَرَ الطَّرِيقَ: نزدیکترین ریگای گرته بهر ◊ اَخْتَصَرَ الكِتَابَ: چهند باسو شتی زیادهی لهکتیبهکه لابردن ◊ اَخْتَصَرَ الشَّيْئُ: زیدهی شتهکی لابرد ◊ قَاصِرٌ: ههریهکه لهو دوانه دمستی خسته کهلهکهی ◊ قَاصِرَ الشَّخْصَانِ: نهو دوو کهسه به ریگادا رویشتن و دمستی ههریهکهیان له ناستی کهلهکهی نهوی تریان بوو.

تَخَصَّرَ: دمستی خسته سمر کهلهکهی.

تَخَصَّرَ بِالْأَزَارِ: دمپیکهی خسته سمر کهلهکهی ◊ تَخَصَّرَ بِالْخَصِرَةِ: عهصاکهی بهدمستهوه گرت ◊ الأَخَصِرُ: کورت تر ◊ الخِصَاةُ: کهلهکه (نیوان نیسقانی سهری ران و بهراسوی لای خوارو) ◊ الخِصَارُ: دهرپی یان هر شتیک له ناوکهوه بو خوارموه جهسته داپوشن، پشتین.

الخَصِرُ مِنَ الْإِنْسَانِ وَالْحَيَوَانَ: ناوقهد، ناستی سیبهندهو ناوک ◊ باریکایی پشت کلؤت.

خَصَفَ على نفسه ثوباً: قوماشيكي له خو هالاندو
نه مسرو نه وسهري به چيلكه يهك يان به هوئى
درونه وه ليك بهستن.

خَصَفَ الشئى الى الشئى: شته كهئى خسته پال
شته كهئى تروه.

خَصَفَ الكتيبة: بهله سمر بازه كهئى قهرمبالغ
كردن.

خَصَفَ خَصَفَا: رنگى له رنگى خوئ دمهئى
خَصَفَت الشاة والفرس: لا كه له كهئى مهره كه يان
نه سپه كه سبى بوو
أَخَصَفَ العريان الورق على
بدنه: به مانا (خَصَفَهُ) دئ
خَصَفَ: رهوشتى
ناشيرين بوو، تهنگه تاو بوو
خَصَفَ: جنئوى زورى
پيدا.

خَصَفَ الشيب فلاناً: موى رهش و موى سبى
فلانكس بهرامبهر بوون
خَصَفَ العريان الورق
على بدنه: به مانا (خَصَفَهُ) دئ
أَخَصَفَتِ الناقة:
حوشترمه كه به نو مانگى سكه كهئى دانا
أَخَصَفَ العريان بالورق على بدنه: به مانا
(خَصَفَهُ) دئ.

تَخَصَفَ العريان الورق على بدنه: به مانا (خَصَفَهُ) دئ
خِصَافٌ: ناوى نه سپيكي به ناو بانگه
الْخِصَافُ: پينهئى
دِرْوَزُن له م روه وه قسهئى
درو دهخاته سمر قسهئى درو، قسهه كي دروئى
به دروئيه كي تر پينه دمكا.

أَلْخِصْفَةُ: پارچه يهك كه دمكروئى به پينه
أَلْخِصْفَةُ: زرو كوئى نعمل
أَلْخِصْفَةُ: بهر چنه يهك،
زهرفنيكه له لقى دار خورما دروست دمكروئى
خورمائى تيذا هه لدمكروئى
قوماشى نهستورو
زير
أَلْخِصْفُ: گل و خوئ
رَمَنگِيك ومكوو
رنگى خاك
هَمبِي شتيك دوو رنگو زياترى
ههئى ومكوو تيكه لاو بوونى رنگى رهش و سبى

تايبمت پينجه وانئى وشهئى (عامه) يه
ههروا
نهو شتهئى تايبهئى دمكهئى به خودى خوئتموه
خاصه الشئى: تايبمت مهندى شت، نهوميه
تايبمت بئى بهو شتهوهو بو شتى تر نهئى
خرواص العتاق: كارگهري دهرمان و تايبمت
مهنديه كانئى له سمر جهسته.

الْمُخَصَّصَةُ: فهقروئى و پيداويستى و حال و مزعى
خراب
بُوشَايِي و خهلهل و درزو كون له دهرگا و
شتى وا
الْمُخَصَّصَةُ: توله مئو نه گهر تير ناو
نه بئى و هيشو تريبه كانئى دنك وردو بلاوو
لاوازين
نهو توله مئوهئى دواى برين به دار
مئوهوه دمئيتتهوه.

الْمُخَصَّصَةُ: كهبر يان كوئى كه به كه رهستهئى قهههژاؤ
دروست كرابئى
خَانُوئِك هه لاشه كهئى دارو
شتهئى وا بئى
دوكانى مهئى فروش با
به كه رهستهئى تريح دروست كرابئى
الْمُخَصَّصَةُ:
تايبمت مهنديتر له تايبمت
الْمُخَصَّصَةُ: به مانا
(الخاصة) دئ
الْمُخَصَّصَةُ: پينجه وانئى (العموم)
ماناى (به تايبهئى) دمكهئى.

الْمُخَصَّصَةُ: حالهئى تايبمت
الْمُخَصَّصَةُ: (خُصُوصِيَّة)
الشئى تايبمت مهنديه كهئى
الْمُخَصَّصَةُ: نهو
صيفهئى و چوئنيه تيبه يه كه شته كه جيا
دمكاتهوه
أَخَصَفَتِ الناقة **خَصَفَا** و **رَخَصَا**:
حوشترمه كه پينجه وهئى دواى نو مانگ بوو، له
مانگى نوئيه مئى سكه كهئى دا زا، يان دواى تهواو
بوونى سال به جهند مانگيك.

خَصَفَ التل: نهعله كهئى به دريوشه دووريبهوه.
خَصَفَ العريان الورق على بدنه: پياوه روته كه گه لا
دارى به جهستهئى خوئيهوه نوساند.

◊ چیلکه داری جقلاوی ◊ الحصیل: تاوان و گوناھ
 ◊ الحصیلۃ: همر پارچه گوشتیک بچوک یا
 گهوره ◊ برجی بادراو و هوندراوه ◊ کولک و
 موی بادراو ◊ خصۃ خصماً: له کیشهو نیزاعدا
 بهسمریدا زال بوو.

◊ خصم خصماً: کیشهو نیزاعهکهی توندکرد ◊
 کیشهی له گه‌لدا کرد ◊ اخصم فلاناً: به‌لگه و
 نیشانهی هیری فلانکس کرد بؤنه‌وهی له
 کیشه‌کهیدا بالا دست بی.

خاصۃ مخصوصاً: کیشهی له گه‌لدا کرد ◊ اخصم
 القوم: خه‌لکه‌که کیشهو نیزاعیان له گه‌ل به‌کتر
 کرد ◊ هندیکیان له گه‌ل هندیکیان کیشهمان
 به‌رپا کرد ◊ تخصصوا: به‌مانا (اختصموا) دئ ◊
 الأخصم: قولقهی جه‌وال و تیره‌وه هؤر ◊ یان
 تایمکی بار.

الأخصم: دز ◊ به‌رامبر ◊ کیشه‌کار.

الأخصم: لایهن و دهنر ◊ همرخی شت ◊ نه‌مسرو
 نه‌وسمیری شت ◊ قولینجکی هؤرو شریضو
 ته‌غار ◊ درزو به‌تالایی ◊ دمرای شیوو دؤل ◊
 کون و که‌لمبر ◊ اخصام العین: نه‌وبه‌شهی
 برزانگ دایده‌بوشی.

الأخصم: لیزان و کاراما له کیشهو نیزاعدا وریاو
 زانا بؤ بردنه‌وهی کیشه‌کهی ◊ ناشوب گترو
 کیشه دروستکار به‌ناحق ◊ قورنان دهنرموی:
 ﴿بَلْ هُمْ قَوْمٌ خَصِمُونَ﴾ ◊ الخصین: پاچه کؤله ◊
 پاچی بچوک ◊ خصاه خصياً وخصاً: خه‌ساندی ◊
 گونی دهره‌نیان ◊ کیری بری.

خصی: گونی نازاری نی په‌یدا بوو ◊ همزار بوو ◊
 اختصاه: به‌مانا (خصاه) دئ ◊ الحصی: هیلکه
 گون (هیلکه‌ی کؤنه‌ندامی زاوژی) ◊ پیستی
 گون.

◊ الخصيفة: همرشتیک به‌لکه بی دوو رنگ
 بی، ههموو توپیه‌کی نعل ◊ شیری مه‌یوو
 (هروق) ◊ المخصف: درنوشه، سوژن ◊ همر شتیک
 نعلی بی کون بکری.

حصل السهم: تیرمه له تهنیشت نیشانه‌کهی دا.

حصل الهدف أو الغرض أو القِرطاس: نیشانه‌کهی
 هه‌نگاوت.

حصل الثئی: شته‌کهی برپییه‌وه، پارچه پارچه‌ی
 کرد.

حصل غیره: له تیکؤشان و به‌رمنگاری کردندا
 به‌سمر به‌رامبرمه‌کهیدا زال بوو ◊ اخصل:
 نیشانه‌کهی هه‌نگاوت ◊ دمگوتری: (رمی
 فاخصل) دوو جار له‌سمر یه‌ک کاغهمزه‌کهی
 هه‌نگاوت ◊ خاصلة خصالاً ومُخاصلة: به‌رمنگاری
 بووه، روبه‌روی وهستا ◊ حصل الثئی: شته‌کهی
 پارچه پارچه کرد.

حصل الشجر: لقو بؤپی دره‌خته‌کهی بری و نه‌ملاو
 نه‌ولای هه‌لپاچی ◊ پرزو پالی نی کردنه‌وه ◊
 حصل البعر: توکی حوشترمه‌کهی لیکردموه ◊
 قاصل القرم: خه‌لکه‌که گه‌وتنه پیشرکی و کن
 برکی له تفنگ چیه‌تی و تیکؤشاندا.

الخصل: نه‌وهی گرمی له‌سمر دمکری.

الخصلة: ره‌وشتیکه له نادمیزاددا وادمبی ره‌وشتی
 به‌رزه وادمبی ره‌وشتی ناشیرینه ◊ هیشوی
 میوه ◊ چله داریکه درکی پیومین ◊ سمریکی
 شورکی ته‌رو نهرم ◊ الخصلة: موی کؤمه‌ل و پر
 به‌سمر نازه‌ل‌موه ◊ هیشووی میوه ◊ چیلکه
 داریکی جقلاوی، ههموو شورکه داریکی نهرم
 ◊ سمرو پرچی شؤرمه‌بووی دره‌خت، لقو بؤپی
 شؤرمه‌وه بوو ◊ پارچه گوشت ◊ الخصلة:
 سمریکی لقه داری تمپر ◊ شورکه داری (عرفوط)

الْخَضِي: گون هیشاو، نهو کهسهی گونی نازاری همبئ ۵ **الْخُصِيَّةُ:** هیلکهی گون ۵ (هیلکهی کؤنه‌ندامی زاوژی).

خُصِي: الثعلب وخصی الکلب: رمگزی نهو رومه که به‌تعمنانمن که له پیپی (السَّحْلِيه)ن و سه‌حلب که ماده‌یه‌کی سرکه‌ره لهو به‌ره‌م دمه‌یندرئ ۵ **الْمَخْصِي:** شوینی برآوی گون.

خَضِبَ: رنگاو رنگ بوو، خه‌ناوی بوو.

خَضِبَ الشَّجْرُ: دره‌خته‌که سه‌وز بوو، گه‌لای دمرکرد ۵ **خَضِبَتِ الْأَرْضُ:** زموی گزوگیای رواو سه‌وز بوو ۵ **خَضِبَتِ الْمَائِيَّةُ:** نازه‌له‌که گه‌لای تازه پشکوتوی دره‌خته‌کهی خوارد.

خَضِبَ الشَّيْءُ خَضِبًا وَخَضَابًا: رنگی شته‌کهی خه‌ناوی کرد.

خَضِبَ الشَّجْرُ: به‌مانا (خَضِبَ) دئ ۵ **اخْضَبَتِ الْأَرْضُ:** به‌مانا (خَضِبَتِ) دئ ۵ **خَضِبُهُ:** به‌مانا (خَضِبُهُ) دئ ۵ **اخْضَبَتِ:** به‌خه‌نه رنگی کرد ۵ **تَخَضَّبَ:** به‌خه‌نه و شتی لهو جوّره رنگی کرد ۵ **تَخَضَّبَ بِالسَّمَاءِ:** به‌خوین رنگی کرد ۵ **تَخَضَّبَتِ الْأَرْضُ:** به‌مانا (خَضِبَتِ) دئ ۵ **اخْضَرَضِبَ:** به‌مانا (خَضِبَ) دئ ۵ **المخاضِبُ من البهائم:** نهو نازه‌له‌یه گه‌لای تازه پشکوتوی دره‌خت بخوا ۵ **المخضاب:** خه‌نه و همرشتی لهو جوّره بی بو رنگ کردن ۵ **الْخَضِبُ:** گه‌لای دره‌خت که تازه دمه‌شکوی ۵ رومکی تازه شین بوو که به باران زور سه‌وز دمیئ ۵ **المُضْبَةُ:** نافرمتیک زور خه‌نه به‌کاربیتنی و له‌خوی بدا ۵ **المخضيب:** دهستی خه‌ناوی ۵ نه‌ستیرمه‌که ۵ **المُخَضَّبُ:** ئینجانه، سوینه، تمشت، که جلی تیدا دمه‌شوری ۵ **المُخَضَّبَةُ:** به‌مانا (المُخَضَّبُ)

دئ ۵ به‌رؤی خه‌ناوی ۵ به‌رؤی که نافرمت له‌کاتی عادی مانگانمیدا به‌خوی هه‌لدمگری ۵ **خَضِنُ الشَّيْءِ:** شته‌کهی جولاندو رای ته‌کاند ۵ **خَضِنُ الْأَرْضِ:** زمویبه‌کهی کیلاو هه‌له‌و گپری کرد بوّنه‌وهی نهرم بی و که ناودرا به باشی رومکی لی بروی ۵ **تَخَضَّنُ:** بو موطاومعی (خَضَّنَتْ) دئ ۵ **المُضَاخِنُ:** شوینیک ناوو دره‌ختی زور بی، ناودارو چربئ ۵ **قه‌له‌وی ورگن ۵ المُضَخَّاضُ:** جوّره فه‌ترانیکی رمش و روونه حوشتی گرونی بی چهور دمگری ۵ **المُضَخَّنُ:** بایه‌که له نیوان شه‌مال و رمشه‌با دایه ۵ **المُضَخِّنُ:** به‌مانا (المُضَخَّنُ) دئ.

خَضِدَ خَضْدًا: شتیکی تهری خوارد و مکوو گیزمرو خه‌یار.

خَضِدَ الشَّيْءُ: شته‌کهی شکاند به‌لام لیکی جیا نه‌کردنه‌و ۵ بریه‌وه ۵ خواری کرد.

خَضِدَ الشَّجْرُ: چقل و چالی له دره‌خته‌که دمه‌ریناو باکی کرده‌وه.

خَضِدَ الشَّرْكَ: چقله‌کهی له دره‌خته‌که دامالی لئی کردنه‌وه.

خَضِدَ شَرَكَةَ فُلَانٍ: توندو تیزی فلانکسی شکاندو هیواشی کرده‌وه.

خَضِدَ خَضْدًا: نهرم بوو.

خَضِدَ الثَّمْرُ: میوه‌که لاوازبوو سیس هه‌لگه‌را.

خَضِدَ الثَّبْتُ: رومکه‌که لاواز بوو سیس بوو ۵ **اخْضَدَ الثُّمْرُ:** جوانومه‌که ناسنی لغاومکه‌ی ده‌جوو له‌بهر تهر دمه‌ماخی و سرکی خوی ۵ **خَضْنُهُ:** به‌مانا (خَضْنُهُ) دئ ۵ **اخْضَدَ الشَّيْءُ:** شته‌که دولا هاته‌وه، چه‌مایه‌وه ۵ **اخْضَدَ البَعِي:**

سهوزی و کالی خواردی، دگوتری: (اخْتَضِرَ الفاكهة) میومگی خوارد پیش نهومی بی بگا ۵
 اخْتَضِرَ الحِنْدَلُ: بامگی هه لگرت و توانی ۵
 اخْتَضِرَ الشَّيْبَانِيَّ: به مانا (خَضِرٌ) دئ ۵ اخْتَضِرُ الكَلْبُ: لهومر که دورایه وه ۵ اخْتَضِرَ اللَّيْلُ: شهومگی تاریک بوو دونیا رمش داگهرا ۵
 اخْتَضِرُ: ورده ورده سهوز هه لگهرا ۵ اخْتَضِرَتِ: به مانا (اخْتَضِرٌ) دئ ۵ الاخاضِرُ: زبَر، گوشت، باده ۵ شاب اخْتَضِرُ: گهنجیک که مووی لا روممتی سمریان دهرهینابی ۵ سمرمقای هاتنی ریشی دپاریدا ۵ اخْتَضِرَ الجَنَامِيْنَ: شهو ۵ فلان اخْتَضِرُ: فلانکس خیرو بییری زوره ۵ اخْتَضِرَ القفا: به کسبیک دگوتری دایکی قوله رمش بی ۵ اخْتَضِرَ البطن: نازناوی جولایه ۵ اخْتَضِرَ النواجذ: نازناوی هه لاه و مرزیره ۵ الاخْيَضِرُ: میشی رنگ سهوز هه بارهی و مگوو میشی رمش وایه ۵ دهردیکه تووشی چاو دهبی ۵ الخَضَارُ: سمرمقای سهوزمهوات ۵ ماستاویک ناوی زوری تیکرابی رنگی سهوز بووبی ۵ خَضَارَةٌ: به بی وشهی (أل) واته دهریا لهو رومه که سهوز دمنوینی ۵ الخَضَارَةُ: گیاه گزی سهوز ۵ الخَضَارِيَّ: بالندمیگی رنگ سهوز به عمرمی ناوی تریشی همیه که (القارية) به ۵ ههروا ناوه بو بالندمیگی تر که ناوی (الأخيل).

الخَضِرُ: نهو لقو پوپیه به تمری بپرری.

الخَضِرُ: به فیر و چون.

الخَضِرُ: لقو پوپی دار خورما به سهوزو تمری.

الخَضِرُ: زمرعاتی تهرو تازهی سهوز ۵ شوینیک سهوزایی زوربی ۵ درمختی خورما ۵ الخَضْرَاءُ: سهوز به هه موو جوریکیه وه ۵ بنه چهو نهصل و هسل ۵ ههرزانی و زبانی خوش ۵

لوته وانهی له لوتی حوشرمه کرد بوئنهومی سهر نهرم بی لغاوی خوش بی ۵ انْخَضَدَ: شکا، چهمایه وه ۵ انْخَضَدَ الشَّمْرُ: میومگی شکا، درزی تی بوو ۵ تَخَضَدَ: به مانا (الخَضَدُ) دئ ۵ الخَضَادُ: درمختیکه نهرمو و شلو و بی چقل و درکه ۵ نازاریکه تووشی نه ندنامه کانی جهسته دهبی به لام ناگاته نازاری شکان.

الخَضُدُ: نهو لقو پوپیه بپراوو شکاوانه که به درمخته که وه دمشکینه وه ۵ یان دمبرینه وه ۵ درمختیکی نهرمو و شلو و بی چقل و درکه ۵ نازاریکه تووشی نه ندما جهسته دهبی و ناگاته نازاری شکان ۵ المِخَضُدُ: نامیری گه لا بری، تهورداس، یان ههرشتیکی تر که لقو پوپی درمختی بی بپرریته وه ۵ المِخَضُودُ: کسبیک نه توانی هه لسی و راپه ری ۵ یان کسبیک له کیشمو دانوساندا به لگی پی نه بی و دوش دابمینی.

خَضِرَ الرجلُ النخلِ خَضْرًا: پیاومگی دار خورما که برپیه وه.

خَضِرَ خَضْرًا و خَضْرَةً: سهوز بوو.

خَضِرَ الزرعُ: کشت و کاله که راساو پیگی و سهوز بوو ۵ اخْضَرُهُ: سهوزی کرد ۵ اخْضَرَ الرَّيَّ الزرعُ: ناودیر کردنه که کشت و کاله که وای لیکرد له خو بکه وئ و گمشه بکا ۵ خاضِرُهُ: بهروبو مگی به سهوزی فرؤشت (شین دروی کرد) ۵ خَضْرُهُ: وای لیکرد سهوز بی ۵ خَضِرَ الارضِ: گمتم یان زوراتی به ناو زومیه که دا چاند ۵ اخْتَضَرُهُ: به سهوزی و نه کاملی برپیه وه ۵ دگوتری: (اخْتَضَرَ الشجرَ و اخْتَضَرَ الكلبُ) بویه نه گمر گهنجیک بمری ده لین: (اخْتَضِرَ) ۵ اخْتَضِرَ: برپیه وه، له بیخ هه لی کمند ۵ به

نافرمتی رهش پیست (قوله رهش) ◊ ناسمانی
 شین ◊ دسته سهریازی زور ◊ دۆلجه که زور
 ناوی بی هه تیجیندری قهوزه بکا ◊ خضراء
 الدمن: به نافرمتیک دمگوتری روخساری جوان
 بی و رهوشتی ناشیرین بی ◊ الخضره: رنگی
 سهوز (ك: خضر و خضر) ◊ نهرم و نیان و بهناز
 بهرومرده ◊ نادمه میزادی گمنم رنگ ◊ نهمسپی
 رنگ خاکی بؤر (ش) ◊ الخضار: رنگمزی بالنده
 له پیبری (الخضارية) ◊ نمو بالندانه می بهنجیمان
 پیکهوه نووساون ◊ الخضاری: زمرعات (کشت و
 کال) له کاتی سهوزیدا ◊ الخضر: بهمانا
 (الأخضر) دئ ◊ الخضر: بهمانا (الأخضر) دئ ◊
 رومکی سهوز ◊ دمیریا ◊ الخضره: دار خورماپه که
 خورماکه می هیشتا سهوزه که می تامی شیرینی
 تیدمکهوی ◊ نافرمتیک که سکی بؤرانه گیری،
 همر مندالی لسکی کهوت پیش کامل بوونی
 سکی له بهر بجی ◊ الخضری: بالندهمه که له پیبری
 (الشرشريات) دمندوکی مه خروطیلیه، واته:
 سهر دمندوکی تیزو بنه که می نهستور.

گوینجه که می بری یان نیومی بری و لئی کردموه،
 یان به گوینجه که میوه هیشتی میوه لهره لهره می
 ◊ تخضرم الرید: رونه که له بهر ساردی دانار دانار
 بوو پزرا ◊ الخضارم: ناوی زور ◊ بیوا مافولی
 سهخی سروشت و به خشنده ◊ الخضارمته:
 خیلینکن له ولاتی شام دمزین له ولاتی
 بیگانگانه هاتوونه نمو دمهمره ◊ تاکه که می
 (خضرمی) ◊ الخضرم: همر شتیک پان و بؤرو
 گهوره بی ◊ الخضرم: ناویک له نیوان شیرینی و
 سویریدا بی ◊ سوسه مار یان بیچوه که می ◊
 الخضرم: که سیک خهته نه نه کرابی ◊ که سیک
 له سهرده می نه زانی و سهرده می نیسلامی دا
 زیابی ◊ به زوری بؤ نمو شاعرانه به کاردی که
 له سهرده می نه زانی و نیسلامیدا شیعری گوئین
 ◊ وکوو (حسان) ی کوری ثابیت ◊ ههروا به
 که سیک دمگوتری بؤ خوی قوله رهش بی و
 باوکی سپی پیست بی ◊ که سیک باوکی
 نه زانری کیه ◊ گوشت که نه زاندری گوشتی
 نازهلی نیره یان هی مییه ◊ خواردنیک نه
 شیرین نه تال ◊ الخضرم: که سیک سهرده می
 نه زانی و نیسلامی دیبی ◊ ههروا که سیک دوو
 سهرده می دیبی و وکوو سهرده می شوژی
 نه لول و شوژی گولان ◊ یان سهرده می
 به عسو سهرده می فیدرالی له عیراق ◊ خاضه:
 کالآ به کالآ مامه له می له گه لدا کرد ◊ خضض
 المرأة: نافرمته که می به میروی سپی بچوک
 رازاندموه ◊ الخضاض: نادمه میزادی نه حمه ق ◊
 خضلی که م و بچوک ◊ بؤ که سیک: خضلی پیوه
 نه بی ◊ قلیته می ناسک و پشیله ◊ پیومندی
 دیلو شیت ◊ الخضاضه: نادمه میزادی نه حمه ق.

المخضار: بهمانا (الخضرة) دئ ◊ الخضر: چنگو
 نینوک، بؤ بالندمو دینده ◊ الخضره: شوینیک
 سهوزایی زور بی ◊ (أرض محضرة) زموی سهوز ◊
 الخضر: ماده می سهوزی گیوا گز ◊ اللامخضور:
 نمو رومکی رنگی سهوز نه بی ◊ خضرب الماء
 واهوه: ناومکه سهلهقا ◊ الخضارب: ناویک
 شههوله کانی تیکهوه بهاون ◊ الخضرب: زمان
 پاروی هسه زان و کاراما له وتارانداندا ◊ الخضریح:
 شوینیک کالمکی زور بی ◊ خضرب الخبیل: بیواوه
 رزودو چروکه که به زور خوی سهخی کرد
 رهوشتی دستبلاوی به سهر خویدا هینا ◊
 خضرف: پیبری لئی دیاری داو پیستی چرج و
 لؤجی تیکهوت و داجؤرا ◊ خضرم الأذن: قهراخی

الْخَضْفُ: كَالذَّكَ.

خَضَلَ خَضْلًا: شَمَى هَيْئًا يَهْوَمُو تَمْرَ بُوو، نَازُو نِيَعْمَتِي دَمَسْت كَهَوْت.

الْخَضْلُ: دَوْرِي صَافُو بِيَكْمَرْد وَمَكُوو دَلُوْبَه نَاوِي رُون ۵ اَخْضَلَّ: بَهْمَانَا (خَضِلَ) دِي ۵ اَخْضَلَّ الشَّيْئُ: شَتَهَكِي تَمْرَ كَرْد ۵ خَضَلَهُ: بَهْمَانَا (اَخْضَلَّهُ) دِي ۵ لَه حَهْدِيئِي سَوْلَمِيْمَدَا هَاتُووَه: (خَضِلِي قَازِغَك): قَزْمَكَا نَت بَه نَاوُو رُوْن نَهْرَم بَكَه شَمَدَارِيَان بَكَه ۵ اِخْضَلَّ: بَهْمَانَا (خَضِلَ) دِي ۵ اِخْضَلَّ اللَّيْلُ: شَهْوَمَكَه زُوْر تَارِيك بُوو، هَهْوَاي فَيْنَكِي شَهْوَه هَه نِيَكْرَد ۵ اِخْضَلَّ: بَهْمَانَا (خَضِلَ) دِي ۵ اِخْضَلَّت الشَّجَرُ: دَرَه خَتَه كَه لَقُو بُوْوِي زُوْر بُووون ۵ اِخْضَلَّ: بَهْمَانَا (اِخْضَلَّ) دِي ۵ اِخْضَرَضَلَّ: بَهْمَانَا (خَضِلَ) دِي.

الْخَضْلُ: لُونَلُوْنِي بَاش ۵ دَوْرِي صَافُو رُون وَمَكُو قَهْتَرَهِي نَاوِي صَاف ۵ اَلْخَضْلَةُ: هَمْرَزَانِي نَاو دَارِي ۵ نَازُو نِيَعْمَهْت وَخُوْشْگُوْرَهْرَانِي ۵ زَنُو هَاوَسَمَر ۵ شُوْهَه زِيْرِيْنَه ۵ خَضَلَات: شَتِي پَرُو بُوْج ۵ اَلْخَضِيْلَةُ: بَاغْچَهِي فَيْنَكُو شَيْدَار ۵ خَضَمَةُ خَضْمًا: بَرِيَهْوَه، پَر بَهْدَمِي خَوَارْدَنَه كَه كِي خَوَارْد يَان بَه خَرِيَه كَا نِي دَوَاوَهِي نَاوَدَمِي خَوَارْدَنَه كَه كَمَرْت كَرْد.

خَضَمَ لَه مِنْ مَالِه: لَه مَالُو سَامَانِي خُوْي بَه شِي دَا ۵ خَضَمَةُ خَضْمًا: بَهْمَانَا (خَضَمَةُ) دِي ۵ اَخْضَمَ الْمَاءُ: نَاوَمَكَه شِيرِيْن نَهْيُوو تَالِيْش نَهْيُوو ۵ اَخْضَمَ لَه مِنْ الْعَطَاءِ: بَه شِي زُوْرِي بِيْدَا ۵ اَخْضَمَ فَلَانًا: رَزَقُو رُوْزِي زُوْرِي دَا بَه فَلَان ۵ اَخْضَمَتُهُ: بَهْمَانَا (خَضَمَةُ) دِي ۵ اَلْخَضْمَامُ: شَتِي بَرْدِرَاوَه لَه گِيَاو گَرُو دَارُو دَهْوَمون ۵ اَلْخَضْمَامَةُ: شَتِي دِرَاوَمُو بَرْدِرَاوَه لَه گِيَاو دَارُو دَرَمَخْت ۵ اَلْخَضْمَةُ: لُوْش دَمَر، كَه سِيَك خِيْرَا شَت بَخْوَاه، نَازَه نِيَك خِيْرَا

الْخَضُّصُ: مِيْرُوِي سَبِي بَجُوك ۵ خَوَارْدَنِي جُوْرَاو جُوْر، قَه سَهِي پَرُو بُوْج ۵ اَلْخَضُّصِيضُ: شُوْنِي قُوْرَاوِي ۵ شُوْنِي نِيَك نَاوُو دَرَه خَتِي زُوْر بِي.

خَضَعُ: كَمَرْدن كَه ج بُوو، مَهِيْلِي كَرْدُو نَهْرَم بُوو بَه قَه سَهِي كَرْد. ۵ خَضَعُ لَه: قَه سَهِي نَهْرَمِي لَه گَه نَدَا كَرْد ۵ بَه نَاسَكِي وَنَازَهْوَه قَه سَهِي لَه گَه ن كَرْدُو نَامَازَهِي خُوْ بَه دَمَسْتَه وَمَدَانِي تِيْدَا بُوو.

خَضَعُ فِي سِيْرِهِ: لَه رُوْيشْتَنَه كَه كُوْشِي كَرْدُو مَلِي دَرِيْز كَرْدُو بَه وِرِيَا بِيَهْوَه هَه نَگَاوِي هَه نَدَمَهِيْتَان ۵ خَضَعَةُ الْكَبِيْرُ: پِيْرِي بَشْتِي چَه مَانَدُوْتَهْوَه.

خَضِعَ خَضَاعًا: مَهِيْلِي كَرْد، زِيْر بَار بُوو، بَشْتِي كُوْمَا بِيَهْوَه ۵ رَازِي بُوو بَه زِيْر دَه سْتَهِي ۵ اَخْضَعَ فَلَانٌ: فَلَانَكَه سَه سَه سَه نَهْرَمِي لَه گَه ن نَافَرَهْتَه كَه كَرْد ۵ اَخْضَعَ الشَّيْئُ: بَهْمَانَا (خَضَعَهُ) دِي ۵ خَاضَعُهُ: قَه سَهِي نَهْرَمُو نِيَانِي لَه گَه ن كَرْد ۵ خَضَعَ اللَّحْمُ: كُوْشْتَه كَه يِي بَار چَه پَار چَه كَرْد ۵ اَخْضَعَ: بَهْمَانَا (خَضَعَ) دِي ۵ اَخْضَعَ الْمَتْرُ وَنَهْرَه: سَمَرِي شُوْر كَرْدَمُو بُوْنَهْوَمِي نِيْچِيْر بَكْرِي ۵ تَخَضَعُ: بَه زُوْر كَمَرْدن كَه چِي بَه سَمَر خُوْيْدَا هِيْنَا ۵ اَلْخَضْمَةُ: دَمَنَكِي لِيْدَانِي قَامْچِي وَ كِيْبَل ۵ اَلْخَضْمَةُ: كَه سِيَك كَه زِيْر بَارِي هَه مَوُو كَه س بِيِي ۵ كَه سِيَك خَه لَكَا نِي تَر زِيْر بَار بَكَاو بِيَا نَچَه مِيْنِي ۵ دَرَه خَتِي خَوْرَمَا كَه بَه دَمَنَك رَوَابِي نَه كَه بَه نَهْمَام.

الْخَضُّوعُ: بَهْمَانَا (اَلْخَاضِعُ) دِي ۵ كَه سِيَك زُوْر زِيْر بَار بِيِي وَ زَهْلِيْلِي قَبُوْل بَكَا ۵ اَلْخَضِيْعَةُ: دَمَنَكِي كَه لَه گَه دَمِي نَازَه ن دَمِي بِيَسْرِي، قُوْرَهِي سَك، خَوْرَهِي لَهاوُو شَتِي وَمَهَا ۵ اَلْخَضِيْعَةُ: زَاوَه زَاوُو غَه لَبَه غَه لَب لَه شَهْرُو شَتِي وَا دَا ۵ شَهْرُو هَمْرَا ۵ تَمْبُو تُوْز.

خَضَفَ الطَّعَامَ خَضْفًا: خُوْرَا كَه ي خَوَارْد.

الْخَطَأُ: بهمانا (الْخَطَاءُ) دئ ۵ الْخَطَاءُ: كَسَيْكَ زُورَ هَلَمُو تَاوَانِ بَكَ ۵ الْخَطِيئَةُ: تَاوَانِ وَ هَلَمُو.
خَطَبَ النَّاسَ وَ فَيهِمْ وَ عَلَيْهِمْ خُطَابَةٌ وَ خُطْبَةٌ: وَ تَارَى بِؤْ خَلَكُهُ كَهْ دَا ۵ خُطِبَتْ فَلَائَةُ: خَوَازِبِيْنِي نَافَرْتَهْ كَهْ كَرْد، دَاوَايْ لَهْ فَلَانِ نَافَرْتَهْ كَرْد هَاوَسَرْمَرْ كِرِي لَهْ كَهْ لَدَا نَمْنَجَامِ بَدَا ۵ خُطِبَهَا اِلَى اَهْلِهَا: دَاوَايْ لَهْ كَهْ سَوِ كَارِي نَافَرْتَهْ كَهْ كَرْد رَا زِي بِنِ بَهْ هَوِي هَاوَسَرْمَرْ كِرِي لَهْ كَهْ لَ نَافَرْتَهْ كَهْ دَا نَمْنَجَامِ بَدَا ۵ دَهْشَكُو تَرِي:

خَطَبَ رَذْفًا: هَهُوَلِي دَا خَوْشَهْ وَيَسْتِي نَهْ وَ بَدَمَسْتِ بِيْنِي.

خَطَبَ خُطْبًا وَ خُطْبَةً: رَمَنَكِي مَهْلَهْ وَ خَوْلَاوِي بُوُو.

خَطَبَ خُطَابَةً: بُوُو بَهْ وَ تَارِبِيْزُ ۵ اَخْطَبَ: بَهْمَانَا

(خُطِبَ) دئ ۵ اَخْطَبَ فَلَائًا: وَ هَلَامِي خَوَازِبِيْنِي

فَلَائِي دَا يَهْ وَ هُ ۵ اَخْطَبَ الشَّيْئُ فَلَائًا: شْتَهْ كَهْ لَهْ

فَلَانِ كَهْ سَ نَزِيكِ كَرْدَمُو وَ اِي لِيْ كَرْد دَهْسْتِي

بِيْ كَاتِي ۵ خَاطِبُهُ: قَهْ سِي لَهْ كَهْ لَدَا كَرْد ۵ قَهْ سِي

نَارَا سْتَهْ كَرْد لَهْ بَارَهِي شْتِيْ كَهْ هُو لَهْ كَهْ لِي دَوَا ۵

خُطْبُهُ: بَهْمَانَا (اَخْطَبُهُ) دئ ۵ اَخْطَبَ الْمَرَأَةَ:

خَوَازِبِيْنِي نَافَرْتَهْ كَهْ كَرْد ۵ اَخْطَبَ فَلَائًا:

دَاوَايْ لَهْ فَلَانِ كَهْ سَ كَرْد زُنْ بَهِيْنِي (زُنْ مَارَهْ

بِكَ) ۵ تَخَاطَبًا: بَهْمِيْ كَهْ هُو قَهْ سِي بَانِ كَرْد ۵ اَلْخِطَابُ:

قَهْ سِي رِيْ كَ وَ بِيْ كَ ۵ بَهْ لَكَهْ وَ شَارْمَزَايِي لَ

نَاخَاوَتِنْدَا ۵ نَامَهْ وَ تَهْ وَ جِيْهَاتَهْ (فَصْلُ الْخِطَابِ)

قَهْ سِي يَهْ كَالَا كَهْ رَهْ هُو، بَرِيْ اَرْدَانِي دَا دَوْمَر لَهْ

نَا كَامِي سَوِيْنْدِ بَانِ شَا يَهْت ۵ تِيْ كَهْ يَهْ شْتِنِ وَ

لِيْ زَانِيْنِ لَهْ قَهْ زَاوَمْتِ وَ دَا دَوْمَرِيْ دَا ۵ جِيَا كَهْ رَهْ هُو

نِيْوَانِ حَهْ قِ وَ بَهْ تَالِ ۵ دَهْ فَيْ كَ نَهْ مَوْنَدَهْ كُوْرْتِ

نَهْ كَرَابِيْتَهْ هُو مانَا نَهْ كَهْ يَهْ نِيْنِ، بَانِ نَهْ مَوْنَدَهْ دَرِيْزُ

بِيْ بِيْ تَامِ وَ جِيْزِيْبِي ۵ اَلْخِطَابَةُ: لَهْ زَارَاوِي

نَالَفِ بَمَاشِيْتَهْ هُو ۵ اَلْخِضْمُ: دَهْ رِيْ اِيْ بَانِ وَ بُوْر ۵

كُوْمَهْ لِيْ زُوْر ۵ شَمَشِيْرِيْ بَرِنْدَه ۵ نَهْ سَبِ وَ مَ اِيْنِي

كَهْ تَهْ وَ نَاوَقَدَهْ نَهْ سْتُوْر ۵ اَلْخُضْمَةُ: زُوْرِيْنَهْ يِ

هَهْ مَوُو شْتِيْ كَ ۵ بَاسْ كَ وَ هُوْلُ نَهْ سْتُوْر ۵ نَاوَمْنَدُو

مِيَا نَهْ ۵ اَلْخُضْمَةُ: جَلَهْ كِيَايْ سَهْ وَ زُو تَهْ رِ ۵

زَهْ وَ يَهْ يَهْ كَ كِيَاوْ كَرِيْ نَهْ رَمِيْ نِيْ بَرُوِي ۵ جِيْ شْتِي

كَهْ تَهْ كُوْتَاوِ، جَهْ مَسُوْتَهْ كَهْ.

خَضَنَ الْجَمَلَ وَ حِرَّهْ: خَضَنًا: بَارِيْ لَهْ حَوْشَرْمَهْ كَهْ نَا

وَ لَ اَغْهْ كَهْ يَارْ كَرْد ۵ زِيْرَ بَارِيْ كَرْد.

خَضَنَ الشَّيْءَ: شْتَهْ كَهْ يِ صَهْرَفِ كَرْد ۵ خَاضَنَ الْقَوْمَ

عَاضِنَةً وَ خِضَانًا: خَهْ لَكَهْ كَهْ جَنِيْ وَ قَهْ سِي

نَاشِرِيْ بِنِيَانِ بَهْ يَهْ كَرْتِ كُوْتِنِ ۵ خَاضَنَ الْمَرَأَةَ: مِيْ

بَازِيْ لَهْ كَهْ لَ نَافَرْتَهْ كَهْ دَا كَرْد ۵ اَلْمِخْضَنُ:

كَهْ سِيْ كَ وَ لَ اَخْ دَعْمَا مَلِيْنِيْ وَ زِيْرَبَارِيْ دَهْ كَا.

خَطِي خَطًا وَ خَطْنًا: تَاوَانِيْ كَرْد ۵ يَانِ بَهْ نَمْنَقَمَسْتِ

كُوْنَاهِيْ نَمْنَجَامِدَا.

خَطِي السِّهْمَ اَلْمُدْفَ: تِيْرَهْ كَهْ نِيْ شَانَهْ كَهْ يِ

نَهْ هَهْ نَكَاوْتِ ۵ اَخْطَأُ: بَهْمَانَا (خَطِي) دئ ۵

هَهْ لَهْ يِ كَرْد، لَهْ رِيْ بَازِيْ رَاسْتِ لَ اِيْدَا ۵ بَهْ

نَمْنَقَمَسْتِ يَانِ بَهْ سَهْ هُو تَاوَانِيْ نِيْ رُوْدِرَا ۵ اَخْطَأُ

اَلْهَدْفَ: نِيْ شَانَهْ كَهْ يِ نَهْ بِيْ كَا ۵ خَطَأُ تَهْ طِنَةُ: بَهْ

هَهْ لَهْ كَارُو تَاوَانِبَارِيْ لَهْ قَهْ لَهْ مَ دَا ۵ يَانِ بَهْ قَهْ سِي

بَنِيْ كُوْتِ هَهْ لَهْ مَتِ كَرْد ۵ تَهْ طَا لَهْ: بَهْ رَوَا لَهْ مَتِ

خُوِيْ بَهْ هَهْ لَهْ كَارِ دَانَا ۵ تَهْ طَا اَلشَّيْءُ: شْتَهْ كَهْ يِ

نَهْ بِيْ كَا ۵ تَخَطَأُ: بَهْمَانَا (اَخْطَأُ) دئ ۵

اَسْتَخَطَاتِ الْاَثْنِي: مِيْ يَهْ كَهْ نَاوَسِ نَهْ بُوُو، كَهْ لِيْ

نَهْ كَرْتِ.

الْخِطْمُ: تَاوَانِ، يَانِ تَاوَانِيْ بَهْ نَمْنَقَمَسْتِ ۵ الْخِطَاءُ:

كَرْدَمُو مِيْ هَ كَ بَهْ هَهْ لَهْ نَهْ كَرَابِيْ ۵ بِيْ جَهْ وَ اَنَهْ يِ

(اَلصَّرَابُ) ه.

ممنتیقیه کاندای قیاس و بهراوردیکه بیک هاتیب لهشتی ظهنی یان شتی مهقبول.

الخطب: نیش وکار ۵ بهلاو کارسات و کیشه که بیویستی به زور لهسمر گوتن ههبی.

الخطب: دسگیران، نافرمتی خوازبینی گراو ۵ یان بپاویک که خوازبینی دمکا.

خطب: وشهیه که عمرمهکان لهپیش هاتنی نیسلام بؤ ژن مارهکردن بهکاریان هیناوه ۵ بپاومه که وتویمتی: (خطب) له وهلامدا پپیان گوتوو (نکح) واته: له شوینی نیکاح و تهزویج بهکاریان هیناوه ۵ **الخطب:** دستیک خهنه ی تیگریایی و رهنه که ی نه مایی ۵ **الخطب:** بؤ رنگ بوتری: مه بهست رنگیکه که خاکی یان زهردیک بی سهوز یان سوری تیکه ل بی ۵ په خشانیک به شیویه کی تابهتی په کیکی زمانهوان بؤ کومه لی خه لکی بخوینیته وه به مه بهستی نه وهی گوینگرهکان کار به ناوه پروکی بکه ۵ دیباچه ی کتیب.

الخطب: خوازبینی نافرمت بؤ هاوسه رگری ۵ دسگیران ۵ **الخطب:** که سینک زور خوتبه بداو وتار وه خوینتی ۵ **الخطب:** بپریکن له شیعی رافزی شوین ریجازو بیرو بؤ جوونی نه بولخه تابی نه لئه سه دی که وتوون ۵ **الخطب:** نه وکه سه ی لیزان و کارامه یه له خوتبه خویندنه وهدا له مزگوت یان له شوینی تر ۵ وته بیژی رسمی گهل و هوز ۵ خوازبینی کمری نافرمت (زاوا) ۵ **الخطب:** دسگیران ۵ نافرمتی خوازبینی گراو.

خطب فی مشیه: خوی باداو لارو له نهجه ی کرد.

خطب بذبسه: کلکی هه لئسوراند جارنیک بهرزی دمکردموه ودممیک شوری دمکردموه ۵ یان بهملاو نهولادا هه لی دمسوراند.

خطب بباله و فیه و علی: شته که ی که وته دلوه، به خه یالیدا هات.

خطب الشيطان بين الانسان وقلبه: شهیتان ختوکه و موسوسه ی گه یانده ناو دلی ناده میرادمه که.

خطب: گه ورمبوو ریژی زیادی کرد ۵ **أخطر:** خوی کرده رفیق هاوشانی فلان و بؤی جووه مهیدان و شهر ی له گه لدا کرد ۵ **أخطر فلان لي** و **أخطرت له:** من و فلان گرهومان کرد.

أخطر فلاناً: نه و مند ی باربه هادا به فلان تا رازی کرد ۵ **أخطر المرض فلاناً:** نه خوشیه که فلان که سی خستوته حالته ی مان و نه مانه وه ۵ **أخطر الشئ:** شته که ی کرده گره و لهسمر گراو ۵ **خطب** به: خوی خسته گولمه زیکه وه نزکی لیواری مهرگ بؤوه ۵ **خطب فلاناً:** له گه ل فلان که سدا گرهوی کرد ۵ (خطب علیه) گرهوی لهسمر کرد ۵ **خطب:** بهشی و مرگرت ۵ **خطب الشمر:** مووه که ی تیکه ل به میزو قشپلی نازه لکان کرد ۵ **خطب:** گرهویان کرد ۵ **خطب الفحل** بأذناها: نه سهپه کان گوینیان جوت کردن به مه بهستی ناماده بوون بؤ هه لمت و بازدان ۵ **الخطب:** نهوشته ی به دلدا هات، نه و فکره و بیرو بؤ جوونه ی دپته ناودن و میشکه وه ۵ دل و دمرون ۵ **الخطب:** به مانا (الخطب) دی.

الخطب: هه وری گه ووال گه ووال، هه وری باراناوی ۵ حوشتری زور ۵ که میل نه و ریخ و قشپل و گه مره ی به قل و قاچی حوشتره وه ته بار دمه بهستی ۵ هه روا ناوه بؤ نامیریکی پئوانه

و مكوو تمغارو عمریبه دانیشتونانی شام بهکاری
دمهینین.

الْخَطْرُ: روهکیکه دستو بهنجهی پی خمنای
دمکری ۵ ماستاویک ناوی زور بی ۵ لقمه دار ۵
حوشتری زور ۵ نهو گهمیل و گهمرپیهی لسمر
دستو پهل حوشتر تمبار دهبست، نهو ریخ و
پیساییه که به جهستهپهوه رفق دهبی.

الْخَطْرُ: نزیک بوونهوه له لیواری مردن ۵ گرمو ۵
باربههاو بارتهاو بهش وبار.

الْخَطْرُ: نادهمیزادی به فیزو ترزل ۵ **الْخَطْرَةُ:**
نهمیه به دل و میشکدا رادمبورئ ۵ کاتو سات
۵ **الْخَطَارُ:** نهوشتهی شتی تری پی هه لدمکیشی
۵ گازو پلایس ۵ هؤجههائینی ۵ زمبهلهک ۵
شیر ۵ عمتارو بؤن فروش ۵ رمب ۵ زمبری
رمب ۵ **الْخَطَارَةُ:** گهوورپی حوشتر ۵ ناغهل
حوشتر ۵ **الْخَطِيرُ:** هاوشان له شهرهفو
وه جاخزادیمی دا ۵ لغاوو ریشمه ۵ حمل و پمت
۵ هیلهکانی خور له جهنگهی گمرمادا ۵
تاریکایی شهو.

حَطُّ الوجهُ خطاً: دهمو چاوی چرج و لؤچی تیدا
پهیدا بوون ۵ لاجانگی مووی لی دمرهات (ریشی
هات).

حَطُّ علی الشئی: نیشانهو نارمی لسمر شت وینه
کرد.

حَطُّ الخطَّة: پلانهکهی دیاری کردو نیشانهی لسمر
دانا بؤنهوهی بزانی که نهوه هه لیزاردی
خویمتی.

حَطُّ الشئی: شتهکهی هه لکؤلی و شقی کرد.

حَطُّ الكتاب: کتیبهکهی نووسیهوه ۵ **حَطَّطَه:**
بهمانا (حَطَّطَه) دی، دمگوترئ: (حَطَّطَ الأرض

والبلاد): زموییکهه پان ولاتیان سنوردار کرد
سنوورمکانی دیاری کردن ۵ **حَطَّطَ** المكان:
شوینمکهی دابهشکردو نامادهی کرد بؤ
دروستکردنی ته لارو باله خانه لسمری ۵ **حَطَّطَ**
المواجِب: بهقه لهم برؤی خوی کیشاو ریکی
خست ۵ **اخْتَطَّ** الوجهُ: دهمو چاوی چرجی
تیکهوت ۵ **اخْتَطَّ** الشئی: شتهکهی هه لکؤلی و
شقی کرد ۵ **التخطیط:** پلان دانان و نه خشه
کیشان.

الْخَطُّ: دیر ۵ نووسین ۵ همرشوینیک نادهمیزاد
سنووری بکیشی و سنوورمکانی به هه لکمندی
کانگه و روشاندنی زموییکهه نه نجام بدرئ ۵ رنگای
راستی دریزو لاکیشی.

خط الاستراء: له زاراوی جوگراهیدا نهو کهوانهیه
سفریه زوی دمکاته دوو بهش ۵ له ناومرستی
ممسافهکهدا دریز دهبیتهوه بؤ ناو
جهمسرمکان.

حَطُّ الرجعة: نهو رنگایهه سوپا دهبهستیتهوه به
مهرکهزموه.

الْخَطُّ الامامی: هیللی پیشهوهی گؤرمهانی شهر ۵
فن الخط: دست رنگینی له خؤش نووسیدا ۵
علمُ الخط: زانیاری رهمل هاوئزی ۵ **الْخَطْرُ**
البرية: نهو رنگاو بانانهی ترومییل و شتی وایا
پیدا دمروا ۵ **الْخَطْرُ** الجریة: ریبازی تهباره له
هموادا ۵ **الْخَطْرُ** المائیه: رنگای کهشتی و گهمی
لهناو ناودا.

الْخَطُّ: رنگای دریزوموبوو ۵ شوینی گهرک لهناو
شاردا.

الْخَطُّ: نهو شوینهی نادهمیزاد بؤخوی برهدا له
زموی بؤ جیگای خانوو کردن پان بهکارهینانی
بؤ باغ و شتی تر ۵ **الخطاط:** خؤشنووس ۵

الْخُطْفَةُ: نه‌خشمو بلان، نیشو کار، برپاریک
 لیکۆلینه‌وه‌ی تیداگرایو هه‌لبزردراین بو
 تمفیز ۵ الْخُطْفَةُ: به‌مانا (الْخُطْفُ) دئ ۵ الْخُطْفِيُّ:
 شمشیریک له ولاتی (الْخُطْفُ) که شوپنیکه له
 به‌حره‌ین دروستکراین، پان له‌وی دهرۆشرو و
 ره‌واجی همیه ۵ الْخُطْرُطُ: نه‌وه‌که‌سه‌ی به
 رؤیشتن به ناوی زمویدا هیل دروست ده‌کا ۵
 مادهمه‌که برۆی پئ ریک ده‌خری ۵ الْخُطِيطَةُ:
 لمبه‌لان ۵ زه‌وییه‌که هه‌ندیکی بارانی ئی درایی و
 هه‌ندیکی بارانی ئی نه‌باری بئ ۵ الْمِخْطَاطُ:
 هه‌رشتیک هیلئ پئ ریک بخری ۵ الْمِخْطُ:
 هه‌رشتیک شتی پئ بدوریته‌وه ۵ ومکوو سوژنو و
 دهرزی ۵ شیشی گۆزه‌وی چنین و شتی له‌وجۆزه
 ۵ الْمِخْطَرُطُ: هه‌ر شتیک به‌دهست نووسراین ۵
 کتیبی ده‌ستنووس ۵ الْمَخْطَرُطَةُ: نه‌وه
 نوسخه‌یه‌ی به‌دهست نووسراوه. ۵ خَطَفَ خَطْفًا
 و خَطْفَانًا: به‌خیرایی رؤیو تیژ تپه‌ری ۵
 فراندی، هه‌لی گرتو بردی. ۵ خَطِفَ خَطْفًا:
 به‌مانا (خَطَفَ) دئ. ۵ خَطِيفًا: کزو لاواز
 بوو. ۵ خَطِيفَ الشَّيْءِ: شته‌که‌ی ره‌اند، فراندی ۵
 اخْطَفَ: که‌می نه‌خۆش که‌وتو زوو چاکبۆوه ۵
 اخْطَفَ السَّهْمُ: تیره‌که نه‌به‌هنگاوت، هه‌له‌ی کرد
 ۵ اخْطَفَ الحُمَّى المَرِيضَ رَعْنَه: نه‌خۆشیه‌که
 له‌جه‌سته‌ی نه‌خۆشه‌که لاجوو نه‌ما چاکبۆوه ۵
 اخْطَفَ المَرِيضَ فَلَانًا: نه‌خۆشیه‌که‌ی له‌سه‌ر
 سووک بوو بو‌ی نه‌که‌وت ۵ اخْطَفَ الشَّيْءَ:
 شته‌که‌ی هه‌له کرد بو‌ی نه‌چوو ۵ اخْطَفَ لِي مِنْ
 حَدِيثِهِ شَيْئًا: که‌می له‌ قسه‌که‌ی بو‌ دهرخستم و
 بیدمگ بوو ۵ اخْطَفَهُ: به‌مانا (خَطَفَهُ) دئ ۵
 تَخَطَفَهُ: به‌مانا (خَطَفَهُ) دئ. ۵ الاَخْطَفُ:
 هه‌دباریک، که‌سیک ورگو ریخۆله‌ی بچووک بن

۵ الخاطف: تریک نیشانه‌که نه‌هه‌نگیوی ۵
 خَاطِفٌ هَلْه: بالئدمه‌که سیبمیری خۆی ئی
 ده‌بیته نیچرو په‌لاماری دمدا ۵ الخاطوف:
 نامیری شت فراندن ۵ الخَطَافُ: که‌سیک زۆر
 ره‌ینه‌ر بئ ۵ الخَطَافُ: به‌مانا (الخَاطُوفُ) دئ ۵
 هه‌ر ناسنیک سه‌رمکه‌ی چۆما بیته‌وه ومکوو
 هولاب، دهنوکی بالئده، بالئده‌ی سینونو که
 جۆزه بالئدمه‌که دهنوک پان باله‌کانی باریک و
 دریز ۵ کلکی فه‌شۆک ۵ الخُطْفَةُ: پارچه‌ی برآو
 له نازه‌ل به زیندوی ۵ قومه شریک مندال له
 مه‌مکی دابکی ده‌گیرئ و به‌ره‌لای ده‌کا ۵
 الخُطْفِيُّ: رؤیشتنی خیرا و به‌هله ۵ الخُطِيفَةُ:
 به‌مانا (المخْطَرُطَةُ) دئ ۵ په‌لو، کاسته‌ر ۵ شیرو
 ناردی به‌سه‌ردا ده‌کریئ و دمکوئیندرئ و به
 که‌وجک ده‌خوری ۵ الْمِخْطَفُ: به‌مانا (الخَاطِفُ)
 دئ ۵ هه‌روا به‌مانا (الخاطوف) دئ. ۵ خَطِلَ
 خَطْلًا: جه‌سته‌ی داهیزا و باری ته‌ندروستی
 خراب بوو ۵ په‌له‌ی کردو له ریبازی راست لایدا
 ۵ نه‌حمه‌ق بوو ۵ هه‌له‌ی کردو قسه‌ی ناشیرینی
 کردن. ۵ خَطِلَ فِي مَشْيِهِ: له‌ رؤیشتنه‌که‌یدا لارو
 له‌نجه‌ی کرد ۵ اخْطَلَ فِي كَلَامِهِ: به‌مانا (خَطِلَ)
 دئ ۵ تَخَطَّلَ: خۆی باداو لارو له‌نجه‌ی کرد ۵
 الخَطَالُ: جوین فرۆش و قسه‌ تپن ۵
 گومانای. ۵ الخَطْلُ: قسه‌ی پرۆبۆج و خراب و
 ناشوبای ۵ قسه‌ی بئ سه‌روبه‌رو وئ نه‌چوو ۵
 الخَطْلُ: نه‌حمه‌ق و ناکه‌س به‌چه ۵ رمب
 وه‌شینی گورج و گۆل ۵ خَطْفَةُ خَطْمًا: له
 لوته‌وانه‌که‌ی سه‌ره‌واند ۵ لوته‌وانه‌ی له‌ لوتی
 کرد.

خَطَمَ أَلْفَ فُلَانٍ: داخی عه‌یب و عاری به‌ لوتیه‌وه
 نا، سه‌ری لوتی ره‌ش کرد.

خَطَمٌ خَطْمُهُ خَطْرًا: قه‌له‌و بوو، گوشتی گرت ۵ اخلی
الرجل: بیاومکه قه‌له‌و بوو ۵ اخلی الخيوان:
نازه‌له‌کھی قه‌له‌و کرد ۵ خطأ: که‌ته‌ی کردو
گه‌ورمی کرد تا زبه‌للاج بوو ۵ الخطأی:
نه‌ستورو پته‌وو رق ۵ الخطأ: تیرو پر
له‌هممو رویه‌مکه‌وه ۵ الخطران: (رجل خطران)
بیاوینکی گوشتن و قه‌له‌وه ۵ الخطی: تیکسراو
گوشتن، نهرمو شل.

خَفَّتْ خَفَّتًا وَخَفْرًا وَخَفَاتًا: دامرگا، هیدی بوو،
بین‌هیز بوو.

خَفَّتَ المریض: نه‌خوشه‌که له قسه که‌وت، زمانی
شکا ۵ له ناکاو مرد، کتو پر مرد ۵ دمنگی نزم
بووه.

خَفَّتَ بصرة: دمنگی خوی نزم کردموه، به‌سرته
قسه‌ی کرد ۵ خافت بصرة: دمنگی خوی نزم
کردموه ۵ خافتا: نه‌و دوو که‌سه به‌یه‌که‌وه
سرکه‌یان کرد ۵ خافت فلان: فلان‌کس خوستی
له‌خوی بری جوته‌ی نه‌کرد.

الخافِتُ: هه‌وری بین باران ۵ کشتو کالی ته‌مه‌ن
کورت ۵ الخفوت من النساء: نافرمتی ره‌قه‌له‌و
کزو لاواز.

خَفِجٌ خَفِجًا: نه‌خوشن قاج له‌رزینی توش بوبی ۵
تخفج: خوار بوو.

الْخَفِجُ: دم‌دیکه توشی حوشر دمی ۵ روه‌کینکی
به‌هاریه له پی‌ری (الركبة) یه رنگاو رنگه
که‌لاکه‌ی پانه ۵ الخفج: لاوازو باریک یان حاج
باریک ۵ ناویک ننگاته ناستی شیرینی و گوارایی
۵ خفج: هیزاندی، هاواری کرد (خفج الشئ)
شته‌که‌ی جولاند دمنگی لیوه هات ۵ الخفجاف:
گن، که‌سینکه که قسه دمکا دمنگی له لوتیه‌وه

خَطَمَ فلاناً بالكلام: به‌قسه‌ی کاریگهر دمی
فلان‌کس‌ی به‌ست و نه‌یه‌یشت دم بکاته‌وه.

خَطَمَ الجلد وخره: دموروبه‌ری پی‌سته‌که‌ی
دوریه‌وه.

خَطَمَ القوس بالوتر: قه‌وسه‌که‌ی به ژیه‌که
هه‌لواسی، هه‌لیواسی ۵ خطمه: به‌مانا (خطمه)
دی ۵ الأظم: لوت دریز، رمش پی‌ست ۵ الخطام:
هه‌وسار، ریشمه ۵ نه‌و داره‌ی دم‌کریته لوتی
حوشتره‌وه بو‌نه‌وه‌ی جل‌ه‌وی خوش بی ۵ منع
خطامه: کابرا رازی نه‌بوو به چه‌وسانه‌وو ژیر
بارکردن ۵ زنی قه‌وس ۵ الخطام: دم‌گوتری:
(مسك خطام) میسکینکه پر به لووت، بو‌نی
نه‌ومنده زوره لووت پرده‌کا.

الخطمُ: لووت، پیشی لووت ۵ دمندوک ۵ الخطمی:
رومکینکه له پی‌ری (الخبازیه) یه سوودی زوره بو
ناده‌میزاد که‌لاکه‌ی وشک دم‌کری و دم‌گوتری و
دم‌کری به شامپوی سمر شتن باش پاکی
دمکاته‌وه ۵ الخطم: نه‌و شوینه‌ی لووتی حوشر
که داره‌که‌ی تیده‌کری ۵ نه‌سپیک لب‌وژی
تادمکاته شه‌وبله‌ی خوارووی نزیک قورگی سبی
بین ۵ الخطم: به‌مانا (الخطم) دی.

خطا خطراً: رؤی ۵ اخطاه: وای لیکرد بپروا ۵
هه‌لی نا بو‌نه‌وه‌ی هه‌نگاو هه‌لینی.

خطأ: به‌مانا (أخطاه) دی ۵ خطی عنه الشئ:
شته‌که‌ی لی دوور خسته‌وه، پالی پی‌وه نا ۵
إخطى: به‌مانا (خطا) دی ۵ إخطى الشئ:
شته‌که بواردی لی‌ی تی‌په‌ری ۵ تخطأ والیه:
به‌مانا (إخطاه) دی ۵ الخطوة الخطوة: هه‌نگاو،
شه‌هاو مه‌سافه‌ی نیوان دوو‌هاچی له‌کاتی
رؤیشتندا ۵ أخط الرجل: بیاومکه سکی شل بوو،
که‌ده‌ی داچورا شو‌رموه بوو.

دیته دمر ◊ دمگوتری: (هو خفخاف الصوت)
دمنگی گنه.

خَفَدَ خَفْدًا و خفداناً: خوی سوک کردو له رویشتندا
پهلهی کرد ◊ **أَخْفَدَتِ النَّاتَةَ**: حوشترمهک وهی لئ
دمرگهوت ناوس بئ وهن وانهبوو ناوس نمبوو ◊
أَخْفَدَتِ الْعَامِلُ: نافرتهکه سکهکهی لهبار
چوو پیش نهوهی کامل بئ ◊ (هی مخفید
و خفود) ◊ **خَفَّرَهُ** وبه علیه **خَفَّرًا** و **خِفَارَةً**: پهناى داو
پاریزگاری لیکرد.

خَفَّرَ بِالْمَهْدِ: پاهندی به لینهکهی خوی بوو.

خَفَّرَ الْعَهْدَ: پهیمانکهی هه لومشاندموه.

خَفَّرَتِ خَفْرًا: شهرمو چهپای زور بوو.

أَخْفَرُهُ: پاسهوانی بؤ گرت ◊ **حمرسی** له گهل نارد

پهیمانکهی هه لومشاندموه ◊ **أَخْفَرَ الْعَهْدَ**:

پهیمانکهی هه لومشاندموه ◊ **خَفَّرَ**: بهمانا

(**خَفَّرَهُ**) دئ ◊ شورای بؤکرد ◊ **تَخَفَّرَ**: بهمانا

(**خَفَّرَ**) دئ ◊ **خَوَى** خسته پهناپهوه، داوای

پاریزگاری لیکرد ◊ **إِسْتَخْفَرُهُ**: داوای لیکرد

ببیته پاسهوان و خهفهری ◊ **الْخَفَّارَةُ**: وادهو

به لئین ◊ دنئیایی ◊ پاسهوانی ◊ **الْخَفَّارَةُ**: بهمانا

(**الْخَفَّارَةُ**) دئ ◊ کرئی پاسهوانی ◊ **الْخَفَّارَةُ**:

بهمانا (**الْخَفَّارَةُ**) دئ ◊ پیشه پاسهوانی ◊

الْخَفِيرُ: **حمرسو** پاسهوان ◊ **الْمَخْفِرُ**: شوینی

حمرسی و **خهفه**.

خَفَسَ خَفْسًا: قسهی ناشیرینی کرد.

خَفَسَ الشَّرَابَ: زوری ناو کرده ناو شهراپهکهوه.

خَفَسَ الْبِنَاءَ: خانومهکی روخاند.

خَفَسَ فُلَانًا: فلانکسهی له عمرزدا ◊ گالتهی

پیکرد ◊ **أَخْفَسَ**: بهمانا (**خَفَسَ**) دئ ◊ **أَخْفَسَ**

الشَّرَابَ: شهراپهکه **خفیرا** سهرخوشی کرد ◊

إِنْخَفَسَ: بؤ مطاومعهی (**خَفَسَهُ**) دئ ◊ راکشا،
لهسر پشت راکشا ◊ **خَفَسَهُ** وبه **خَفْسًا**: هاویشتی.

خَفَسَ الْإِنْسَانَ و **غَيْرَهُ**: مرؤفهکهی له عمرزدا،
خستی.

خَفَسَ خَفْسًا: چاوی کزیبوو.

خَفَسَ: زمعیف بوو ◊ (**خَفَسَ بِالْأَرْضِ**) به

زهویپهکهوه نووسا ◊ **خَفَسَ الْبِنَاءَ**: خانومهکی

روخاند ◊ **خَفَسَ الْإِنْسَانَ** و **غَيْرَهُ**: نادهمیزادمهکی

خست، شیرمهکی بهزاند.

أَخْفَسَ: چاوی کزی کهلهکاتی رونایکی زوردا شت

نابینن ◊ **الْخَفْسُ**: شهشمه کویره.

خَفَضَ الْعِشَّ: ژبانى ناسان بوو، باری گوزهرانی

سوک بوو.

خَفَضَ بِالْمَكَانِ: لهو شوینهدا جیگیر بوو مایهوه.

خَفَضَ الشَّيْءَ الشَّيْءَ: شتهکهی نزم کردهوه، دواى

بهرزبوونهوهی خستهی خوار، دایگرت ◊ لئی

کهمکردهوه.

خَفَضَ الطَّائِرَ جَنَاحَهُ: بالندمهکه بالی لیکنان

بوئنهوهی له فرین بکهوی ◊ **خَفَضَتِ الْمَرْأَةُ صَوْتَهَا**:

نافرتهکه دمنگی خوی نهرم کردو به سرتهوه

کهوته ناخاوتن.

خَفَضَ فُلَانٌ جَنَاحَهُ لِلنَّاسِ: فلانکسه خوی تهرخان

کرد بؤ خزمهتی خه لک و سوک کردنی

کیشمهکانیان.

خَفَضَ الصَّبِيَةَ: کچهکهی خهتهنه کرد.

خَفَضَ الْعِشَّ: ژبانى فراوان بوو پینداویستی ژبانى

بؤ دهمسته بهر بوو، کهوته خووشی ژبانى نهرمو

نؤلهوه ◊ **خَفَضَ الشَّيْءَ**: شتهکهی کهم کردهوه ◊

ناسانی کرد ◊ **گیرو** گرفتهکانی لایردن ◊

دمگوتری: (**خَفَضَ عَلَيْكَ أَمْرًا**) کارمهکی خوت

لەسەر خۆت ئاسان بکە ◊ اِخْتَفَضَ الشَّيْءُ: شتەکه دوای ئەوێ بەرز بۆوه دابەزی ◊ اِخْتَفَضَتِ الْمَيِّتَةُ: کچەکه خەتمەنە کرا ◊ اِنْخَفَضَ الشَّيْءُ: بەمانا (اِخْتَفَضَ) دئ ◊ اِحْفَاضُ (خافض) الجناح: بە ئەدەب و بێدەنگە.

الْخَافِضَةُ: (أرض خافضة السقيا): زەویبەکه بەناسانی ناو دەدرئ ◊ لیلە خافضة: شەویکە بۆ شەو رەوی خۆشە ◊ دەشتایبەکی پێر بەرەمکەت ◊ ئەو کەسە خەتمەنی مندال دەمکات.

الْخَفَضُ: ژبانی خۆش و بەناز پەرورەدەیی ◊ دەشتایی پێر خێرو بێر.

خَفَعَ فلان: بەهۆی نەخۆشی یان برسییەتی لاواز بوو، یان بئ هۆش بوو لەخۆ بوو.

خَفَعَ مفاصله: جومگەکانی جەستە شل و بئ هیز بوون. ◊ خَفَعَ خَفَعاً: لە برسا یان بەهۆی نەخۆشی سکی بە پشتییهوه نووسا ◊ اِخْفَعَهُ المرضُ أَوْ الجوع: نەخۆشی یان برسییایەتی بپرستی ئی بپی ◊ اِنْخَفَعَتِ النخلة: دار خورماکە لە ریشەوه هەلکەندرا ◊ اِنْخَفَعَ فلان: فلانکەس لاواز بوو تەندروستی تێک چوو ◊ اِنْخَفَعَ على فراشه: بەهۆی نەخۆشی یان برسییەتی لە جینگادا کەوتو توانای هەناسانی نییه ◊ اِنْخَفَاعُ: نەخۆشییهکه توشی سییهکان دەبێ ئەتەت دەبن.

خَفَّ الشَّيْءُ: شتەکه کێشی کەم بوو.

خَفَّ الميزانُ: تەرازومکە سەری کرد.

خَفَّ المطرُ: بارانەکه کەم بوو هەلی بروکاند.

خَفَّ القومُ خَفَافاً: خەلک کەم بوو.

خَفَّ فلان على القلب: فلانکەس روح سوکە لە دلدا شیرینە ◊ خۆشەویستە.

خَفَّ عقله: بئ عەقڵ و ئەحمەقه.

خَفَّتْ حاله: باری ژبانی سوک بوو نارەحەتی ئەما.

خَفَّ عن المكان: لەو شوێنە باری کردو بەپەلە رۆیی ◊ دەگوترئ: (فلان خَفَّ): فلانکەس نازاو بەجەرگە ◊ اِخْفَ الرجل: بیاومکە لە سەفەردا کۆل و باری سوک بوو ◊ یان لە مالهوه بار گران نییه لەهەموو شوێنیک جیئ دەبیتەوه ◊ حال و گوزەرانی خۆش بوو ◊ وردە نازەلی هەن رەشە و لاخ و حوشتی نییه ◊ اِخْفَ فلاناً: حیلەم و لەسەرە خۆیی فلانی نەهێشت و وای لیکرد تۆرە بئ ◊ تخاف: کۆلی خۆی گران نەکرد ◊ کەمی لە شتەکهی هەلگرت ◊ خَفَّ الشَّيْءُ: شتەکهی سوک کرد ◊ دەگوترئ: خَفَّ الشرب: قوماشەکهی شاش و تەنک چنی.

خَفَّ ما به: خەمو خەمەتی لە کۆل دامال، قورسایي ژبانی لەسەر سوک کرد، نازاری لەسەر سوک کرد ◊ تَخَفَّفَ الشَّيْءُ: شتەکه سوک بوو قورسایي ئەما ◊ تَخَفَّفَ من الشَّيْءِ: لە شتەکهی کەم کردەوه بۆئەوێ کێشی سوک بئ ◊ تَخَفَّفَ خَفّاً: خووفی لەبێ کرد ◊ اِسْتَخَفَّهُ: داوای سوکی و بئ کێشی کرد ◊ بە سوکی زانی ◊ جارزی کرد ◊ سوکایەتی پیکرد ◊ اِسْتَخَفَّفِي: لە زاراوی سەرفییهکاندا بریتییه لە خەزەفکردنی پیتی هەمزه لە وشەدا جا بنووسرئ یان نا ◊ یان بگۆردرئ بە پیتیکی تر ◊ اِحْفَاف: زیرەک و وریا ◊ اِحْفَاف: فرۆشیاری خووف، یان خووف دروستکەر ◊ اِخْفَ: سەمی حوشتەر، ئەو شوێنە لە دەست و حاجی حوشتەر کە نزیک زەویبەو توکی ئی ناروئ ◊ بەری پێی نادەمیزاد ◊ گۆرەوییهک کە بتوانی ماومیهک لەسەری بپوئ ◊ کاله ◊ لە پەنددا هاتوو: (رجع بخفي حين) بە

كەسبىك دىمگوتىرى: ھەولنى بۇ كارىك دابىي و بۇي نەكرابىن و ناھومىد بوويى.

أَخْفُ: ھەر شتىك ھەنگرتنى خۇش بى ۋ كۆمەلى كەم ۋ أَخْفِيفُ: دىمگوتىرى: (ھەر خفیف الروح) ئەو كابرابە روح سوک و قسە خۇشە ۋ زىرەك و رمزا سوکە ۋ دەست كورت و كەم دەرامەتە ۋ ھەزارو بى بەختە ۋ جۆرىكە لە بەحرى عروزی شىعر ۋ خَفَّتِ النملُ خَفْتاً: نەعلەكە دەنگى لى ھات لەكاتى لەبى كىردن و بى رۆىشتىدا.

خَفَقَ الشئى خَفَقًا و خَفِقًا و خَفِقَانًا: شتەكە كەوتە پەلە پەل و جم و جول ۋ دىمگوتىرى: (خَفَقَ القلبُ) دلى كەوتە پەلە پەل و لىدانى خىرا ۋ (خَفَقَ الطائرُ) بالئىدەكە لە شەھى بالىدا و فرى.

خَفِقَ: مەبلى كىرد، بەلای ئاوا بووندا رۆى، خەرىكە ئاوابىن.

خَفَقَ فلان: فلانكەس نووست.

خَفَقَ الليلُ: شەومەكە زوربەى رۆى.

خَفَقَ الحيرانُ: ئازەلەكە لاواز بوو.

خَفَقَ المكانُ: شوئىنەكە خالى بوو.

خَفَقَ السهمُ: تىرەكە بە تىزى رۆى.

خَفَقَ فلان في البلاد: فلانكەس بەناو ولاتدا رۆى.

خَفِقَ فلاناً بالسط: بەھىواشى بە شوپك لە فلانكەسى دا ۋ أَخْفَقَ: كەوتە جم و جول و پەلە پەل ۋ أَخْفَقَ الطائر: بالئىدەكە لە شەھى بالى داو فرى ۋ أَخْفَقَ النجمُ: ئەستىرەكە نىزىك ئاوابوون بوو ۋ أَخْفَقَ السرمُ: خەلەكەكە خواردەمەنى نەما ۋ أَخْفَقَ فلان: فلانكەس مال و دارابى كەم بوو ۋ ھەولنى كارىكى داو بۇى جىبەجى نەكرا.

أَخْفَقَ فلاناً: فلانكەسى لە عمرزداو خستى ۋ أَخْفَقَ نعلية: نەعلەكانى بەبەك كىشان ۋ أَخْفَقَ الشئى: شتەكە كەوتە پەلە پەل و جم و جول ۋ أَخْفَقَ الحافقُ: ئالا ۋ ناسو، ناسوى خۇرھەلات و ناسوى خۇر ئاوا ۋ خرافق السماء: ئەو دەفمرو لایەنەى باى لىوہ دى ۋ أَخْفَقَ: پىاوى بى پان ۋ شتىك زۆر جم و جول بكا ۋ أَخْفَقَ: ئافرمى وىرگ پچكۆلە ۋ قەد بارىك ۋ أَخْفَقَان: زىدە لىدانى دل بەھوى مانىدو بوونى زۆر پان نەخۇشى ۋ أَخْفَقَ: دەشتى كاكى بەكاكى كە تراويلكەى تىدا بىدروشىتمو ۋ أَخْفَقَ: شمشىرى پان ۋ أَخْفَقَ: ھەمچى و شوپكى لىدان.

خَفَا الرقُ: بروسكەى دا.

خَفَا الشئى: شتەكە دەركەوت.

خَفِيَ له: خفراً: خوى ھەشاردا.

خَفِيَ الرق خفياً: بروسكەكە بەكەمى بروسكەى دا.

خَفِيَ الشئى: شتەكەى ئاشكرا كىردو دەرى ھىنا.

خَفِيَ الشئى خفاءً و خفيةً: خوى شاردمو، خوى ھەشاردا.

خَفِيَ البطنُ: گەدەى پچوك بوو ۋ أَخْفَى الشئى:

شتەكەى شاردمو پەنھانى كىرد ۋ أَخْفَى الشئى: شتەكە خوى شاردمو، لەپىش چاو گوم بوو ۋ أَخْفَى النىت: گۆرى مردوھەكەى ھەلدايەموو كەنەكەى دى ۋ أَخْفَى البىر:

بىرەكەى ھەل كەند ۋ أَخْفَى: خوى شاردمو ھون بوو ۋ أَخْفَى: بەمانا (تَخْفَى) دى ۋ

أَخْفَى: جندۆكە ۋ أَخْفَى: بەمانا (أَخْفَى) دى ۋ

دەمگوتىرى: (أرض خافية) زەببەكە جندۆكەى

لىيە ۋ يەكى لەو جوار پەرى بالى بالئىدەكە

ۋ

ۋ

ۋ

حَلَبَ فَلَانًا حَلْبًا وَخَلَابًا وَخَلْبَةً: فَيْلِي لِي كَرِدُو دَلِي
كِرْمِي كَرِد.

حَلِبَّ حَلْبًا: نَهْ حَمَهَق بُوو، لَهْ كَارْمَهْ كِي دَا
سَمْرَهْ وَتُوو نَهْ بُوو ◊ (هَرِ اُحَلِبْ وَهِي خَلْبَاء) ◊
اُحَلِبَّ الْمَاءَ: نَاوْمَهْ هَوْرَاوِي پَمِيدَا كَرِد ◊ خَالِب
فَلَانًا: بَهْ مَانَا (خَلْبَهُ) دِي ◊ حَلِبَّ الشَّيْئِي:
پَهْرَاوِي زِي بُوْ شْتَهْ كَهْ كَرِد بَهْ وِيْنَهْ ي
نِيْنُوك ◊ هَوْرَاوِي كَرِد ◊ اُحَلِبَّ فَلَانًا: بَهْ مَانَا
(خَلْبَهُ) دِي.

اِسْتَحَلَبَ الشَّيْئِي وَالنَّبَاتَ: بَهْ مَانَا (خَلْبَهُمَا) دِي ◊
الْخِلَابِيَّةُ: فَيْل كَرِدِن هَهْ لَهْ خَهْ لَهْ تَانَسِدِن بَهْ قَسَمِي
خَوْش.

الْخَلْبُ: نَاوِكِي خُورْمَا ◊ تُوِيكَلِي نَهْو دَرَهْ خَتَهْ ي
دَهْ كَرِي بَهْ گُوش ◊ حَهْبَلِي بَارِيك وَ پَتَهْ وَ كَه
لَهْ تُوِيكَلِي دَرَهْ خْت يَان لُوْ كَهْ يَان هَمَر شَتِيكِي
تَر دَرُوسْتَكْرَابِي ◊ قُور ◊ كَلَامِيُوِي پَان.

الْخَلْبُ: بَهْ مَانَا (الْخَلْبُ) دِي ◊
نِيْنُوك ◊ پَهْرِدَمِهْ كَهْ لَهْ نِيْوَان جَهْرْ گُو دَلْ دَا يَه
◊ پِيَاوِي مِيْبَازَهْ ◊ هَرِ خَلْبُ النِّسَاءِ: بَهْ قَسَمِي
نَهْرَمُو نِيَان قَسَهْ لَهْ گَهْل نَاْفَرَهْت دَهْ كَاو
مِيْبَازِي يَان لَهْ گَهْل دَهْ كَاو هَهْ لِي يَان دَهْ خَهْ لَهْ مَتِيْنِي وَ
دَهْ كَهْ وَنَهْ دَاوِيَهْ وَهْ ◊ اَلْخَلْبُ: هَمُور كَهْ بَرُوسَكَهْ ي
دَهْدَاو هُوْمِيْدِي نَهْ وَهِي لِي دَهْ كَرِي بَارَانِي لِي
بِيَارِي، دَوَا يِي دَهْرَهْ وِيْتَهْ وَهْمُو نَامِيْنِي ◊ اَلْمِخَلْبُ:
جِنْگُو نِيْنُوكِي هَهْ مُمُو دَرِنْدَهْمُو بَالْنَدَمِيَهْ كِي
گُوشْتَخُور ◊ اَلْخَلْبُ: فَيْلِي بَاوُو سَاخْتَهْ جِي.

خَلْبَسَهُ: عَهْقَلِي تِيك دَاو شِيْت وَ هَارِي كَرِد ◊
اَلْخَلَابِيسُ: قَسَمِي مِيْبَازَانَهْو دَرُوُو دَهْ لَهْ سَه.

اَلْخَلَابِيسُ: شَتِي پَرُو بُوْج وَ بِيْن بِنَاغَه ◊ شَتِي
هَمَرْجِي وَ پَهْرَجِي وَ بِيْن بَهْرِنَا مَه ◊ خَهْ لَكِي
خُوِيْرِي وَ هَهْ تِيَوْمَهْ جَه ◊ خَلْبَسِن: هَهْ لَات وَ

بَالَهْ كَانِي وِيك نَان دِيَار نَامِيْنِي ◊ اَلْخَفَاءُ:
نَزْمَا يِي لَهْ زَهْوِيْدَا ◊ دَهْ گُوتَرِي: (بِرْحِ اَلْخَفَاءُ)
نِيْشَهْ كَهْ دَهْرَكَهْ وَت ◊ اَلْهَفَاءُ: بُوْشَاك وَ پَهْرِدَه ◊
عَهْبَا يِي نَاْفَرَهْت ◊ اَخْفِيَةُ النُّوْرُ: تُوِيكَلِي جِرُوُو
خُوْنَهْ جَه ◊ اَخْفِيَةُ الكَرِي: جَاو ◊ اَلْهَفِيَةُ: بِيْرِي
هَهْ لَهْ نَهْ جِنْدِرَاو ◊ رُوْمَكِيك گَهْ لَا كَانِي تِيكَهْ وَه
پِيْنْجِرَابِيْن وَ مَكُوو كَاهُوو كَهْ لَهْرَم ◊

حَقَّقَ القَارُ: دِيْزَمَهْ قَلْبَهْ قَلْبِي كُوْلَانِي هَات.

حَقَّ القَارُ: دِيْزَمَهْ دَهْنِكِي كُوْلَانِي هَات.

حَقَّ فِي الْأَرْضِ: لَهْ زَهْوِيَهْ كَهْ بِيْرِيكِي قُوْلِي
هَهْ لَهْ كَهْ نَد ◊ اَلْأَخْرَقُ: كَهْ نَدِرِي دَرِيْزُو قُوْل.

الْخَقُّ: كَهْ نَدِرِي هَهْ لَهْ كَهْ نَدِرَاوِي دَرِيْزُو قُوْل ◊ شِيُوو
دُوْل.

حَقَّنَ القَوْمَ اَلْخَافَانَ عَلَيْ أَنْفُسِهِمْ: خَهْ لَهْ كَهْ كَه
خَاقَانِي يَان كَرِدَهْ مَهْ لِيكِي خُوِي يَان، پِيَاوِي كِي يَان
كَرِدَهْ خَاقَانِي خُوِي يَان.

اَلْخَافَانُ: نَاَزْنَاوِي پَاشَا تُوْرَكَهْ كَان بُوُو ◊ غَلَاتِ النَّاقَةِ
خَلْنَا وَغَلَا، وَغَلَرْنَا: خُوْشْتَرَهْ كَهْ يَخِي خُوَارِد، كَه
دَهْنِكِي يَان دَا بُوْشَهْ وَهِي بَرُوَا نَهْو وَ مَهْ سَتَاو يَخِي
خُوَارِد.

خَلَّ الْإِنْسَانُ خَلْوًا: نَادَهْمِيْزَا دَهْ كَهْ لَهْ شُوِيْنِي خُوِي
نَهْ جُوْلَا ◊ خَلَا القَوْمَ مُخَالَآةً وَغِلْبًا: خَهْ لَهْ كَه
وَ زَا يَان لَهْ شَتِيك هِيْنَاو دَهْ سَتِي يَان دَا يَهْ شَتِيكِي
تَر ◊ خَلَا القَوْمَ: خَهْ لَهْ كَهْ كَهْ دُوُوْر خَهْ سَتَهْ وَهْمُو
كَهْ نَار گِيْرِي كَرِدِن.

حَلَبَ الشَّيْئِي حَلْبًا: بَهْ جِنْگُو نِيْنُوك شْتَهْ كَهْ كَرِت.

حَلَبَ النَّبَاتَ: رُوْمَهْ كَهْ كَهْ هَهْ لَبِرِي ◊ دُوْرِيَهْ وَه.

حَلَبَ الْجِلْدَ: پِيْستَهْ كَهْ رُوْشَانَد، يَان بَهْ نِيْنُوك
هَهْ لِيْدِرِي ◊ حَلَبَتِ اَلْهِيَةَ فَلَانًا: مَار فَلَانَهْ كَهْ سِي
گَهْ سَت، پِيُوِي دَا.

قاجاندی ۵ اَلْخَلْبُوصُ: بالندهیهکی بچکۆلهیه له
جۆلهکه بچوکتره و رنگی وهک رنگی نهو
وايه ۵ دزو جهرده.

خَلَجَ الشَّيْءَ: جم و جولی کردو کهوته پهله پهله ۵
خَلَجَتْ عَيْنِي: جاوم کهوته پرتته پرت.

خَلَجَ فِي مَشِيَّتِهِ: له رۆیشتندا لارو لهنجهی کرد.

خَلَجَ الشَّيْءَ خَلَجًا: رایتهکاندو دهری کیشا.

خَلَجَ الرُّضِعَ: مندانه شیره خۆرمکهی له شیر
برپهوه ۵ خَلَجَهُ أَمْرٌ: کارێک مهشغولی
کرد ۵ خستیه جم و جولی.

خَلَجَ عَيْنَهُ وَبَعِيَهُ: چاو برکینی کرد ۵ چاوی
بروکاندن.

خَلَجَ رَمْحَهُ: رمبهکهی له تهنیشت خۆیهوه راکیشا.

خَلَجَ خَلَجًا: نازاری ماسولکه و گوشتی ههبوو،
نيسقانی جهستهی نازاریان ههبوو بههوی
نیشکردنی زۆر یان زۆر رۆیشتن.

خَلَجَ الْجَبَاءُ: لایهکی کهژاومکه، خیمهکه خراب بوو
۵ أَخْلَجَ الشَّيْءُ: شتهکه کیش بوو بۆی کشا ۵
أَخْلَجَ الشَّيْءُ: بهمانا (خَلَجَهُ) دئ ۵ خَالَجَ الْأَمْرُ
فَلَانًا: شتهکه فلانی خسته بیرکردنهوه ۵
لهبارهی فلانکهسهوه بیرو بۆجونیکی ههیه ۵
خَالَجَ فَلَانًا الشَّيْءُ: نهو شتهی خسته بیرو
بۆجونی فلانهوه ۵ تَخَلَجَ الشَّيْءُ: بهمانا (خَلَجَ)
دئ، (تَخَلَجَ مِنَ الشَّيْءِ): لهو شته بوومهوه ۵ تَخَلَجَ
الشَّيْءُ: بهمانا (خَلَجَهُ) دئ ۵ اخْتَلَجَ الشَّيْءُ:
بهمانا (خَلَجَ) دئ، دمگوتری: (اخْتَلَجَ فِي صَدْرِي
كذَا)، نهوهم بهدلداهات ۵ اخْتَلَجَ لَحْمُهُ: گوشتی
لاواز بوو ۵ اخْتَلَجَ الشَّيْءُ: بهمانا (خَلَجَهُ) دئ،
دمگوتری: (اخْتَلَجَ خَلِجًا): چالیکهی ههلهکهند
۵ (اخْتَلَجَ رَمْحَهُ) بهمانا (خَلَجَهُ) دئ ۵ تَخَالَجَهُ:

کیشی کردو دپقه دپقهی دا ۵ دمگوتری:
(تَخَالَجَهُ الْهَمُّومُ): خهمو خهفته هینایان و
بردیان.

الْخَلِيجُ: قۆلێکی دهریا کهبکشی بۆ ناو
وشکانی ۵ جوگه لهیهک له دهریا ههلبگیرئ
بهمه بهستی سود ئی و مرگرتن بۆ ناو دهری یان
بۆ ههرشتیکهی تری بهسود ۵ گوریس و ههبل.
الْمَخْلُجُ: رنجکهیهک که له رنجگای گشتیهوه
ههلبگیرئ.

خَلَجَلَ الشَّيْءَ: شتهکهی وا ئی کرد رنج و جوت
نهمین ۵ خَلَجَلَ الْمَرْأَةَ: خړخالی له قاجی
نافرتهکه کرد ۵ خَلَجَلَ الْعَظْمَ: گوشتی سهر
نيسقانهکهی لایرد ۵ تَخَلَجَلَ: بۆ مطاوعه
(خَلَجَلَهُ) دئ ۵ اَلْخَلْجَالُ: خشلێکه و مکوو بازنه
نافرت دمیکاته قاجی ۵ دمگوتری: (ثُوب
الْخَلْجَالِ) پۆشاکیکهی تهنکه.
اَلْخَلْجَالُ: بهمانا (الْخَلْجَالِ) دئ.

خَلَدَ: مایهوه، نهمهوتا ۵ تهمهنی درنژ بوو
نیشانهی پیری ئی دهرنهکهوت ۵ لهو شوینهدا
مایهوه.

أَخْلَدَ فُلَانٌ: تهمهنی درنژ بوو وه ئی نیشانهی پیری
ئی دهرنهکهوت ۵ لهو شوینه جینگیر بوو
درنژهی بهمانهومی خوی دا ۵ أَخْلَدَ بِفُلَانٍ:
ومگری فلانکهس بوو ههر لهگهلی بوو ۵ أَخْلَدَ
اليه: دلی پیه نووسا و جینگیر بوو.

خَلَدَهُ: بهمانا (أَخْلَدَهُ) دئ ۵ دمگوتری: (خَلَدَهُ فِي
السَّجْنِ) له بهندیخانهدا هیشتییهوه.

خَلَدَ الْفَتَاةَ أَوْ الْفَتَى: به بازنه و گواره و خشلی تر
کچهکهی رازاندهوه، یان کورپهکهی بهستی تر
رازاندهوه.

الْخُلْدُ: بالندمی قوببهره ۵ مشکه کوئره ۵ بازنه و خلخال ۵ گواره ۵ (دار الخلد): بههشت.

الْخَلْدُ: دل و دمرون و خمیان ۵ الْخَلْدَةُ:

گواره ۵ الْخَلْدُ: (دار الخلد) بههشت ۵ الْخَرَالِدُ:

کیوو کهز ۵ درکه شاخ و بهردی زل ۵ سی

کوچکی ناگردان ۵ الْمَخْلُدُ من الرجال: پیاویکه

تہمنی دریژ بی و نیشانهی پیری پیوه دیار

نہیج ۵ ددانی نهکوتین بههوی پیری.

خَلَسَ خَلْسًا: شتهکمی بهپر تاوو غافلگیری نی

فراند، لئی ستاند.

خَلَسَ خَلْسًا: گهنم رنگ بوو ۵ أَخْلَسَ شَعْرُهُ: هزی

ماش و برنج بوو ۵ بؤزبوو موی سبی کهوته

ناو مووه رهنهکانیبهوه ۵ أَخْلَسَتِ الْأَرْضُ

وَالنَّبَاتُ: گیاو گزی تازهیان تیکهال پؤش و

بهلاشی سالی رابردو بوو ۵ أَخْلَسَتِ الْأَرْضُ:

زهویبهکه کهمی گیاو گزی رواند.

خَلَسَ الشَّيْءُ مَخَالَسَةً وَخَلَسًا: شتهکمی نی دزی

غافلگیری کردو لئی فراند ۵ خَالَسَ فَلَانًا:

فرسهتی لهفلانکهس هیناو دزی لیکرد ۵

اخْتَلَسَ الشَّيْءُ: بهمانا (خلسه) دئ ۵ خَالَسَ الْقَرْمُ

الشَّيْءُ: خه لکهکه شتهکهمان لهبهکتر دزی

۵ هما يتخالسان أنفسها: همیرهکی لهو دوانه

دمیهوی فرسعت لهوی تریان بیینی ۵ تَخَلَسَ

الشَّيْءُ: بهمانا (خَلَسَهُ) دئ ۵ الْخَالِسُ: (موت

خالس) مردنی ناگهان ۵ کوتو پر ۵ کابرا

بهخوی نازانی ناگهان مردن یهخمی دمگری ۵

الْخِلَاسِيُّ: مندالتیک دایک و باوکی پهکیکیان سبی

پیست بی و نهوی تریان رهش پیست

بی ۵ (دجاج خَلَاسِيٌّ) مریشکیکه لهکله

بابیکی هیندی و مریشکیکی فارسی پهیدا

بووی:

الْخَلْسُ: گزو گیابهکه تمرو وشکی تیکهلاو بی ۵

الْخَلْسَةُ: نهو شتهی دمدرزی؛ نیکتیلایس دمگری

۵ ههل و فرسعت ۵ الْخَلِيسُ: (طعنة خلیس)

زمبریکی گورچکیره بهلیزانی لئی داوه ۵ (هر

خلیس): نهو پیاویکی نازاو

چاونهترسه ۵ الْخَلِيسَةُ: نیجریک لهدمست

دپنده رزگار بکری و پیش نهوی سهریپردی

مندار ببیتهوه ۵ همرشتیک داگیر بکری.

خَلَصَ خَلْصًا: خلاصاً؛ صاف بوو خشتوخال و

پوش و بهلاشی نی جیاکرایهوه، دمگوتری:

خَلَصَ من القوم: لهخه لکهکه بهناگیر بوو لییان

دوور کهوتهوه.

خَلَصَ بِنَفْسِهِ وَالى الشَّيْءِ: بیی کهمی.

خَلَصَ الْعَظْمُ خَلْصًا: نیسقانهکه پارچه پارچه بوو

لهناو گوشتهکهدا ۵ أَخْلَصَ الْعَظْمُ: نیسقانهکه

مؤخی زور بوو ۵ أَخْلَصَ الشَّيْءُ: شتهکمی پاک

کردو بژاردی و پوش و بهلاشی نی دوور

خستهوه، رزیوو کرمؤلی لی لابرد، دمگوتری:

(أَخْلَصَ النَّصِيحَةَ وَالْحُبَّ): نامؤزگاری و

خؤشهویستی فلان، بؤ نهو پالفتهو

راستالانهیه، بی ریاو بهرزهومندیبه ۵ أَخْلَصَ

لله دينه: بهخالصی و راستی ناپینداری بؤ خودا

کرد ۵ أَخْلَصَ فَلَانًا: فلانکهسی هه لیزارد بؤ

نهوی کاری تابهتیی و گرتگی بی بسپیری.

أَخْلَصَ السُّنَّ: رونهکمی قال کرد پالفتهکمی گرد

۵ خَالَصَهُ: دلسوزانه ههلس و کهوتی لهگه لدا

کرد ۵ خَالَصَهُ الرُّدُّ: بهراستی خؤشی ویست ۵

خالص لله دينه: بؤ خودا صلوحاو بهراستی

فهرمانبهرداری بوو ۵ خَالَصَ الدَّائِنُ الْمَدِينُ:

خاومن قهرز قهرزدارکهکی بهری کرد له

قهرزمکهکی خؤش بوو ۵ خَلَصَ الشَّيْءُ: شتهکمی

خاومن قهرز دانسی پیندادمنی بهومی که
قهرزدارمکی قهرزمکی لمسر نهماوه.

خَلَطَ الشَّيْءُ بِالشَّيْءِ خَلْطًا: شتهکه‌ی تیکه‌ن

بمشتهکه‌ی ترکرد جا وادمیی دواپی لیک
جیاده‌کریته‌وه واش دمیی لیک جیانا‌کریته‌وه
خَالِطُهُ مُخَالِطَةٌ وَخِلَاطًا: تیکه‌لاوی کردو تیکی
هه‌لدا ۵ خَالِطُهُ الدَّاءُ: دهرمانه‌که تیکه‌ن
به‌خوینی بوو ۵ یان کاریگری لمسر داناو
سمرخویشی کرد ۵ خُوِلَطَ فِي عَقْلِهِ: عمق‌لی تیک
جوو ۵ اخْتَلَطَ عَقْلُهُ: عمق‌لی شیوا. ۵ اخْتَلَطَ
الشَّيْءُ بِالشَّيْءِ: به‌مانا (خَالِطُهُ) دئی ۵ اخْتَلَطُوا فِي
الحديث: خه‌لکه‌که قسه‌یان تیک گراو که‌وتنه
دمه دمیی ۵ خَالِطَ الشَّيْئَانِ: به‌مانا (اِخْتَلَطًا)
دئی ۵ خَالِطَ اللُّحْمُ فِي الحَرْبِ: خه‌لکه‌که
لهمهرمکه‌دا تیک رزان.

الْخِلَاطُ: نومیه شت تیکه‌لاوی شت بی ۵ شتیک

له‌گه‌ن شتی تردا تیکه‌ن بکری ۵ نه‌حمه‌قو
گیل ۵ که‌سیک خوله‌لا‌ی خه‌لک خو‌شه‌ویست
بکا ۵ ماستاو چیو خوله‌بهرکری ۵ که‌سیک
نهمیی تیکه‌لا‌وی ۵ اخِلاطُ الانسان: له
پزیشکی کوندا بریتییبه له زهداوو به‌لقه‌م
خوین و رشاو. ۵ الخِلَاطُ: که‌سیکه خوله‌لا‌ی
خه‌لک خو‌شه‌ویست بکا ۵ الخِلَاطَةُ: هاوبه‌شیو
شراکه‌تی ۵ الخِلِيطُ: نومیه له‌دو جو‌رو زیاتر
تیکه‌لا‌و کرابی ۵ هاوبه‌ش، هاو‌ری، جیران ۵
الخِلاطُ: نمو که‌سه‌به شت تیکه‌لا‌وو جه‌واشه
بکاو بمسر خه‌لکی تردا تینی بیهرینتی‌و
نه‌هینتی بیسرو بینر به‌خو‌یان بزانی ۵
الخِلَاطُ: به‌مانا (الخِلاطُ) دئی.

خَلَعَ الزَّرْعُ خِلاَعًا: کشتوکاله‌که گه‌لا‌ی کردو

دانه‌وتله‌ی هه‌لپ‌یجا ۵ گه‌لا‌که‌ی هه‌لومری.

باک کردو زیزوو کرم‌و‌ل‌و بو‌ج و بو‌ش و
به‌لا‌شی لی جیا‌کر‌دوه، دم‌گوت‌ری: (خَلَصَهُ اللهُ):

خودا له‌ته‌نگانه‌و جه‌ورتمه‌که زگاری کرد ۵
تَمَالَصَ العُومُ: خه‌لکه‌که پیکه‌وه ناشتی‌بوننه‌وو
دمستیان خسته ناو دمستی یه‌که ۵ تَمَلَصَ: بو
موطاومعی (خَلَصَهُ) دئی ۵ اسْتَخْلَصَهُ: به‌مانا
(اخْلَصَهُ) دئی ۵ هه‌لی بزاردو ممانه‌ی پی
کردو کاری تابه‌تی و گرنگی پی سبارد ۵
الإخلاص: وشه‌ی (لا اله الا الله محمد رسول
الله) یه ۵ ناوی سورمه‌تیکه له‌مورنان به‌سورمه‌تی
(قل هو الله...) مشهوره ۵ الخالصُ: حه‌لا‌ن‌و
رموا: دم‌گوت‌ری: (هو خالص لك) نمو تابه‌تی‌و
دیاری گراوه بو‌تو، رموا‌به بو‌توو هی
خوته ۵ همروا به‌ رنگی رۆن و ورشه داریش
دم‌گوت‌ری. ۵ الخالصَة: دم‌گوت‌ری: (هذا الشيءُ
خالص لك) نمو شته تابه‌ته به‌توو بو‌
تودانراوه. ۵ الخِلاصُ: بو‌خته‌ی رووداوو نه‌ومی
له‌کی‌شه‌و نیزاعه‌که په‌لدا دم‌بی ۵ کریسی
کریکار ۵ حمقی نیش کردن ۵ الخِلاصُ: دؤشاوی
خورما ۵ جو‌ریکه له‌ دؤشاوی خورما ۵ رۆنی
قالکراو ۵ زیرو زیوی له‌بو‌ته‌دراو ۵ الخِلاصَةُ:
پالفته‌ کراوی شت. ۵ خلاصة الكلام: کورته‌و
بو‌خته‌ی قسه ۵ هم‌رشتیک له‌ شتیک به‌ره‌م
به‌ینری‌و تابه‌تمه‌ندی‌به‌کانی نمو شته‌ی
تیدابن.

الْخِلَاصُ: دؤستی گیانی به‌گیانی، دم‌گوت‌ری: (هر

خلصي) ۵ الخِلاصَانُ: دؤستی تابه‌تی‌و دلسۆز ۵
الخِلاصُ: جو‌ره دؤشاوتیکه له‌خورما به‌ره‌م
دم‌هینری ۵ خلتهمو پلته که‌ دمکه‌وه‌نته بنکی
رون و شیرو شتی وهماوه ۵ الخِلاصُ من الألوان:
رنگی تو‌خ و پالفته‌کراو ۵ الخِلاصَةُ: جه‌کیکه

خَلَعَ الشَّيْءُ خُلْعًا: شته‌کمی داکمند ۵ دمری هینا.

خَلَعَ عَلَيْهِ ثَوْبُهُ: کراسه‌کمی پئیدا.

خَلَعَ الرَّبَّالِي الْعَامِلُ: پاشا کاربهدمسته‌کمی عمزل کرد.

خَلَعَ الشَّعْبُ الْمَلِكَ: جه‌ماور پاشایان له‌سمر کورسی هینایه خواری.

خَلَعَ فُلَانٌ ابْنَهُ: فلانکس تمبهرای له کورپی خووی کردو وتی: کورپی من نیه، بؤ نه‌وهی له تاوانه‌کانی به‌رپرسیار نمب.

خَلَعَ دَابْتَهُ: ولاغه‌کمی به‌ره‌للا کرد.

خَلَعَ الرَّبْقَةَ مِنْ عَقْبِهِ: وادمو به‌یمانی خووی هه‌لومشاندموه.

خَلَعَ يَدَهُ مِنْ طَاعَتِهِ: له‌ژیر فهرمانی نه‌و جووه دهری. ۵ خَلَعَ عِزَّازَةَ: شهرمو چه‌یای نه‌ماو به‌مه‌ومسی خووی هه‌ئسو کهوت دمکا.

خَلَعَ إِمْرَأَتَهُ: ژنه‌کمی ته‌لاق دا له‌بارته‌های نه‌ومدا ژنه‌کمی وازی له‌مارمیه‌کمی هینا؛ یا هه‌ندیکی پاره دایه.

خَلَعُ: دهماری پازنه‌پیی خواریوو.

خَلَعُ: چه‌یای تکاو به‌ردمی ناموسی فری‌دا ۵ خَالَعَتْ زَوْجَهَا: ژنه‌کمی داوای لی‌کرد ته‌لاقی بدا به‌پاره واته: ژنه‌که پارمبدا بؤ نه‌وهی پیاومکه ته‌لاقی بدا ۵ خَالَعُ فُلَانٌ فُلَانًا: فلانکس قوماری له‌گه‌من فلانکس کرد ۵ خَلَعَهُ: به‌مانا (خَلَعَهُ) دئی ۵ خَالَعُ الزَّوْجَانِ: ژنو می‌ردمکه ریک کهوتن که ده‌ست به‌رداری به‌کترین و پیاومکه بری پارمبدا به‌ژنه‌که ۵ خَالَعُ الْقَوْمَ: خه‌لکه‌که وادمو به‌یمانی خوویان هه‌لومشاندموه ۵ تَخَلَّعَ: لی‌کو پیک بووه ۵ دمگوتری: تَخَلَّعَ فِي مَشِيهِ: له‌رؤیشتندا

شانی هه‌ته‌که‌اندن ده‌ستی راوه‌شانندن ۵ تَخَلَّعَ الْقَوْمَ: خه‌لکه‌که چوونه ناوموه به‌دمزده رؤیشتن ۵ تَخَلَّعَ فِي الشَّرَابِ: ومگری مهی خواردنه‌وه بوو وازی لی نه‌هینا ۵ اخْتَلَعَ الشَّيْءُ: به‌مانا (خَلَعَهُ) دئی ۵ اخْتَلَعَ مَالٌ فُلَانًا: مالی فلانکسی دمس به‌سمرآگرت. ۵ اخْتَلَعَتِ الزَّوْجَةَ: نافرته‌که به‌پاره‌ی خووی ته‌لاق درا ۵ پاره‌ی داو ته‌لاقیان دا ۵ انْخَلَعَ: بؤ موطاوعه‌ی (خَلَعَهُ) هاتووه ۵ انْخَلَعَ مِنَ الشَّيْءِ: له‌شته‌که دهرجوو ۵ الخَالِعُ: نافرمتیکه به‌پاره‌ی خووی ته‌لاقی له‌می‌ردمکه‌ی ومگرتبئی ۵ هه‌روا به‌که‌سیک دمگوتری شادهماری پازنه‌ی پیی خواریووپی ۵ جين خَالِعٌ: به‌نیرتیکي توندو جیره ۵ (شجر خالِع) دره‌ختیکي گهنده‌له‌و که‌وتووه ۵ الخَالِعُ: شیوه شی‌تیبیه‌که ۵ جوژنکه له‌شی‌تی ۵ ترسیکه نادمه‌میزاد توشی رارایی و وسومسه دمکا ۵ الخُلْعُ: دهرجوونی جو‌مژگه‌یه له‌شوینی خووی، به‌بئ نه‌وهی به‌چاوی ناسایی ببیندری ۵ گوشت نی‌سسانه‌کمی لی دهربه‌یندری و بکولیندری و پاشان بکریته ناو پیسته‌وهو بؤ سه‌فهر هه‌لبگری.

الْخُلْعُ: نه‌ومبه می‌رد ژنه‌کمی ته‌لاق بدا له‌بارته‌های نه‌ومدا بری مال له‌ژنه‌که ومگری ۵ الخُلْعَةُ: مالی باش و به‌نرخ ۵ به‌مانا (الْخُلْعُ) دئی ۵ زمعیسی و لاوازی ۵ الخُلْعَةُ: نه‌وهی دایدمه‌کنی له‌پوشاک و شتی وا، دمگوتری: (خَلَعَ) علیه خَلَعَهُ: پو‌شاکي پئیدا یان له‌بهری کرد ۵ مال و سامانی باش ۵ الخُلْعُ مِنَ الشَّيْبِ وَهَوْمَا: پو‌شاکي کون و رزیو ۵ داکه‌ندراو ۵ که‌سیک خزم و که‌سو کاری خوویان لی بی به‌ری کردبی بؤ نه‌وهی به‌رپرسیاری تاوانه‌کانی نه‌من ۵ که‌سیک له‌فورمارکردندا دؤرابی ۵

أَخْلَفَ الزَّبْرُ وَالشَّجَرُ: روهك و درهختهكه دواى
 هه لومرینی گه لاكانیان گه لای تریان دمرکرد
 أَخْلَفَ الطائر: بالندمکه بهری نی روان دواى
 نهومی بهرو بالی تری نی روا بوون
 أَخْلَفَ فلان لنفسه: فلانکس لهباتی شتیك گه
 لهکیسی چووہ شتیکی تری هه لباردووہ
 أَخْلَفَ الله لك رعليك خيراً: خودا خیرو بیرت
 بداتی
 أَخْلَفَت الشجرُ: درمختهكهی بهری
 نمرگرت
 أَخْلَفَ الغيثُ: خهریک بوو باران
 بباری
 هه موو بهتہمای بارینی باران بوون
 که جی هه مورکان رموینه موو نهباری
 أَخْلَفَ الشئُ: شتهکه گوراو که لکی بیوه نهما
 أَخْلَفَ يدهُ الى الشئُ: دستى برد بؤشتهکه بؤ نهومی
 له دواوه بیگری
 خَالَفَ عنه مخالفةً وخالفاً:
 دواکهوت
 خَالَفَ الى الشئُ: له دواوه بؤشتهکه
 هات
 خَالَفَ عن الأمر: له فمرمانکه دمرچوو
 خَالَفَ الشئُ: دزی شتهکه وستا
 خَلَفَ فلاناً:
 فلانکسسی دواخست
 خستیه دوا
 خویهوه
 کردی به جینشینی خوی
 تخالفاً:
 دزی بهکتر وستان و بهرامبهری بهکتریان کرد
 تخلفُ: بؤ موطاومعهی (خلفه) دئ
 تخلفُ القومُ: بهایاندا تیپهری و خستنیه دووا
 خویهوه.
 اختلَفَ الشيطانُ: نهو دوو شته
 بیکهوه نهگونجاوو هاوتای بهکتر نهبوون
 اختلف فلان: فلانکس توشی نهخوشی هه بیضه
 بوو
 اختلَفَ الى المكان: جار جار سردانی نهو
 شوپنهی کرد
 اختلَفَ الشئُ: شتهکهی خسته
 دوا خویهوه، له دواوه گرتی
 اختلَفَ فلاناً:
 فلانکس بوو بهجیگری فلان و له شوپنی نهو
 دانیشت
 استخلفهُ: کردی بهجی نشینی خوی
 التخاليفُ: رنگی جوراو جور، هه مہرمنگ
 التخلفُ: دواکهوتووپی
 سستی گه شهکردن و

الخرنسُ: جورہ شیتیبهکه
 هه شانصرو بهخت
 لاوی زیننه
 خرو
 تاونکار
 گورگ
 نادمیزادی
 نهحمهق و گیل
 گوشتیک لهناو سرکهدا
 بکوئیندرئ و له سهفمردا هه لیکری
 نهخوشیبهکه توشی جومزکه دهبئ
 المخلعُ:
 زمعیفو ولاو
 شیت
 گوشت نیسقانی نی
 دمرهاتی.
 المخلوعُ: ترساو، ترسنوک.
 خَلَفَ الشئُ خَلْفاً: شتهکه گوراو بؤگمنی کرد،
 که لکی نهما
 دهگوتری:
 (خَلَفَ الطعامُ)
 خوراکهکه بؤگمنی کرد
 (خَلَفَ فم الصائم)
 دهمی رؤزه وانکهکه بوئی نی دئ.
 خَلَفَ فلان: فلانکس نهحمهق بوو.
 خَلَفَ عن الشئُ: روی لهشتهکه و مرگتیا.
 خَلَفَتْ نَفْسُهُ عن الطعام: له بهر نهخوشی خواردنی
 پئش چاوهکوت.
 خَلَفَ عن خلقِ أبيه: شوپن ریبازی باوکی نهکهوت.
 خَلَفَ فلاناً خَلْفاً: دواى فلانکس کهوت. له دواوهی
 شتی و مرگرت. بوو بهجیگری فلان. خَلَفَهُ بغير
 أر شر: باسی چاکهی یان خراپهی فلانی کرد.
 خَلَفَ له بالسيف: له دواوه بؤی هاتو بهمشیر
 لیی دا.
 خَلَفَ الثربُ: ناومرستی کراسهکهی بری و نهو لاو
 نهولاکهی بیکهوه بهست.
 خَلَفَ فلاناً خَلْفاً: له دواوه هاتو بوو بهجیگری
 فلان.
 خَلَفَ على فلانة: دواى میرده کؤنهکهی نهو مارهی
 کرد.
 خَلَفَ خَلْفاً: لاخواربوو
 ههردوو چاوی خیل
 بوون
 خَلَفَتْ الناقةُ: حوشترکه ناوس بوو
 و

بېگه‌بېستن چ له‌روی عمق‌هوه چ له‌روی
زيرمکی و بوارمکانی ترموه بئ ۵ اَلْخَالِفُ:
که‌سېک ئیشتیه‌ای خواردنی نه‌مینئ ۵ که‌سېک
زور کیشهو نیزاع دروست بکا ۵ اَلْخَالِفَةُ:
کۆله‌کی دواوی خانووه ۵ نافرمتی دانیشتو
له‌ماله‌وه ۵ که‌سېک له غه‌زا دوا
بکه‌وئ ۵ که‌سېک زور کیشهو نیزاع
بنیته‌وه ۵ پیاو خراب؛ که‌سېک هیج خیرو
بیزیکي ئی جاومروان نه‌کړئ ۵ اَلْخِلَافُ: دره‌ختی
صه‌فصاف ۵ دوايين ، پاش نمو ۵ دمگوترئ:
(جاءَ خِلَافَهُ) دوا نمو هات ۵ اَلْخِلَافَةُ:
فهرمانپروایی، رابه‌رایه‌تی.

اَلْخَلْفُ: نامیریکه داری بئ کون دمکړئ ۵ تیزایی
پاج یان سهری پاج ۵ موس و تماش ۵ چمرخ و
رؤزگار دوا چمرخ و رؤزگار ۵ قسه‌ی پېرو
پوچ ۵ ته‌ویلمو ناغملی ولاخ له دواوی خانوو.
اَلْخَلْفُ: به‌مانا (الإخلاف) دئ ۵ له زارواوی
مه‌نطیق دا به‌شتیک دمگوتر: که محال بئ و
عمقل ومړی نه‌کړئ.

اَلْخَلْفُ: دزو ناتمبا ۵ کورترین په‌راسوو لاواز
ترینیان ۵ سهری گوی مه‌مک و گوان ۵ گوی
گوانی حوشر.

اَلْخَلْفُ: بارتهاو هیمت ۵ مندالی صالح ۵ اَلْخِلْفَةُ:
ناتمبایی دزایمتی ۵ دمگوترئ: (الْقَوْمُ خِلْفَةُ)
خه‌نکه‌که ناتمباو نارپکن ۵ (وَأَبَاؤُهُ خِلْفَةُ)
منداله‌کانی نیومیان کورو نیومیان
کچن ۵ نمووی له‌دوا سوارموه
هه‌لدمواسرئ ۵ چروزی دره‌خت که له‌جیی
پهل شکاوه هه‌لدمداتمه‌وه ۵ پینه‌ی
جل ۵ به‌رماوه‌ی شت ۵ پاشماوه‌ی
شت ۵ معیده ترشان ۵ نه‌خویشی همیضه ۵

اَلْخِلْفَةُ: به‌مانا (اَلْخِلَاف) دئ ۵ عمیب و بئ
که‌نکی ۵ دواتامی خواردمه‌نی ۵ اَلْخِلْفِيَّةُ:
باشینه ۵ نمووی له‌دوا به‌ردموه نه‌نجام دمدرئ
له بواری رسم گرتن و شانؤدا ۵ اَلْخِلْفِيْفُ:
رنگا ۵ یان رنگای نیوان دوو کئو ۵ خوار
ناوکی حوشر ۵ کراس ناومراستی بېرئ و
بدرئ و پینه‌بکړئ ۵ همر و به‌مانا (اَلْخِلْفُ)
دئ ، به‌مانا (المستخلف) پش دئ ۵ اَلْخِلْفِيَّةُ: نمو
که‌سه‌ی دمکرتنه جیتن شین و
فهرمانپروا ۵ سولتانی گه‌ورمو فهرمانپروای
گشتی موسولمانان.

اَلْمُخَالَفَةُ سهر بیچی و تاوان که به‌یاساو شمیرعت
شیاوی سزادان بئ به‌مهرجئ سزاکه له
حفتهمه‌یک زیاتر نه‌بئ.

اَلْمُخِلَافُ که‌سېک (اِخْلَاف) ی زوری بئ ۵ له
دواوه بؤ شت بچئ و بیگړئ ۵ ناوچه‌و
ههریمیکي بچوک.

اَلْمُخَلْفَةُ: زه‌ویبه‌که دره‌ختی خیلاfi تیدا بئ.

خَلَقَ الثَّوْبَ وَالْجِلْدَ وَغَيْرَهُمَا خَلْقًا: قوماشه‌که
پشته‌که‌ی رزی.

خَلَقَ الثَّوْبَ وَالْجِلْدَ وَغَوْرَهُمَا خَلْقًا: نه‌ندازی گرت
بؤ نه‌وه‌ی به‌گویره‌ی پئویست بی بېرئ و
بیدرئ، دمگوترئ:

خَلَقَ اللهُ الْعَالَمَ: خودا بونه‌ومړی به‌دی هیناوه‌و
هیناوه‌مه وجود له‌سمر نمو شیوه جوان و
رهنگینه.

خَلَقَ فَلَانَ الْقَوْلَ: فلانکس قسه‌که‌ی هه‌لېست.

خَلَقَ الشَّيْءَ: شته‌که‌ی لوسکردو نهرمی کرده‌وه.

خَلَقَ الثَّوْبَ وَالْجِلْدَ خَلْقًا كَرَسًا، هه‌یسته‌که
رزی.

بَاك و خَاوِيْنِي، و مَكُوو زَعْمَهْرَان ۵ اَلْخَلْقَاءُ:
 بَارِجَه زَهْوِيَهَك كه كَزُو گِيَاي تِنِيْدَا نَهْرُوِي ۵
 خَلْقَاءُ الشَّيْئِي: شَتِي رَاسْتَه و بَاسْتَه كِرَاو و لُوس
 كِرَاو.

اَلْخَلْقُ: خَهْلَك ۵ دِرُوسْتَكِرَاو ۵ هَمَمُوو شَتِيك
 رِيكْخِرَابِي و لُوس و هُوس كِرَابِي.

اَلْخَلْقُ: بِيَسْت و پُوشَاكِي رَزِيو. ۵ ثُوب اَخْلَاق:
 پُوشَاكِي رَزِيو.

اَلْخَلْقُ: رَهْمُوشْت؛ حَالَمَتِيكِي دَهْرُوو نِيِيَه
 كِرْدَه مَكَان بَه چَاك و خِرَابِيَانَه و ه لَه و ه و ه
 سَهْر چَاوَه دَه مَكْرَن ۵ خَلْقَةٌ: دَه مَكُوْتَرِي: (سَحَابَةٌ
 خَلْقَةٌ) هَه و ه رَه مَه كِ نِي قَلِيْم گِيْرَه و ه رِي نَاسْمَانِي
 گِرْتُوَه چَاوَه رَوَانِي بَارَانِي لِي دَه كِرِي ۵ اَلْخَلْقَةُ:
 فَيَطْرَمْت و بِيكَهَاتَه، دَه مَكُوْتَرِي: (عَيْبٌ خَلْقِي) نَه و ه
 عَه بِيِيكِي نَه صَلِي و بَه رَه تِيِيَه، لَه
 بِيكَهَاتَه كَه بَدَايَه و تَازَه پَه يَدَا بُوو نِيَه ۵ اَلْخَلْقُ:
 بَه مَانَا (اَلْخِلَاقُ) دِي، وَاتَه: جُوْرَه بُوْنِيكِي
 خُوْشَه ۵ اَلْخَلْقَةُ: هَمَمُوو دِرُوسْتَكِرَاوِيك ۵ نَه و
 سِرُوشْتَه ي نَادَه مِيَزَادِي لَه سَهْر دِرُوسْت كِرَاوَه
 ۵ خُودِي نَادَه مِيَزَاد ۵ اَلْمَخْلَقَةُ: شِيَاو، دَه مَكُوْتَرِي:
 (هَر مَخْلَقَةٌ لَلْخَيْرِ) نَه و شِيَاوِي خَيْر كِرْدَن و خَيْر
 لِي و مَشَانَه و مِيَه ۵ اَلْمَخْلُوقَةُ: دَه مَكُوْتَرِي: (قَصِيْدَةٌ
 مَخْلُوقَةٌ) چَامَه شِيْعَرِي يَه كَه پَال شَاْعِر مَكِي
 خُوِي نَه دِرَاوَه.

خَلَّ خَلًّا و خَلْرَلًا: خَه لَه لِي تِيكَه و ت، دَه مَكُوْتَرِي:
 (خَلَّ الْمَسْكُرُ) سَهْر بَاز مَكَان رِيك و پِيك نَه بُوون.

خَلَّ لَحْمَهُ: گُوشْتِي كَه م بُوو، زَعْمِيْف بُوو.

خَلَّ فُلَانٌ: فُلَان كَه س هَمَزَار كَه و ت و نَاتَا ج بُوو.

خَلَّ فِي دَعَائِهِ: لَه دُوعَاكِي دَا تَا يَه تِي كِرْد.

خَلَقَ الشَّيْءُ: لُوس بُوو نَهْر م بُوو ۵ اَخْلَقَ الشَّرْبُ
 و اَلْجِلْدُ و غَيْرَهْمَا: كِرَاسَه كَه رَزِي، بِيَسْتَه كَه رَزِي ۵
 اَخْلَقَ فُلَانٌ: فُلَان كَه س پُوشَاكَه كَانِي رَزِي ۵ اَخْلَقَ
 شَبَابُ فُلَانٌ: گَه نَجِيَه تِي فُلَان كَه س بَه سَهْر جُوو ۵
 اَخْلَقَ الشَّيْءُ: شْتَه كَه ي رَزَانْد ۵ اَخْلَقَ فُلَانًا:
 پُوشَاكِي كُوْن و رَزِيو ي دَا بَه فُلَان كَه س ۵ اَخْلَقَ
 السَّائِلُ مَاءً وَجْهَهُ: سُوَال كَه رَه مَكَه حَه يَاو نَا مُوسِي
 خُوِي لَه رِي گَه ي سُوَال كِرْدَن دَا بَه فِرِوْدَا ۵ خَالَقُهُ
 عَالِقَةٌ و خَلَاقٌ: هَاو رِي يَه تِي لَه گَه ل دَا بَه سْت لَه رُوِي
 رَه و شْتَه و ه ۵ خَلَقَهُ: لُوسِي كِرْدُو رِيكِي خَسْت ۵
 دِرُوسْت كِرْدَنَه كَه ي تَه وَاو كِرْد ۵ اَخْتَلَقَ الشَّيْءُ:
 دِرُوسْت كِرْدَنِي شْتَه كَه ي نَه نَجَام دَا ۵ اَخْتَلَقَ الْقُرْلُ:
 قَه سَه كَه ي هَه لِي بَه سْت ۵ تَخَلَّقَ بِخَلْقِي: بَارِي بَه و
 رَه و شْتَه و ه گِرْت و لِي بُوو بَه سِرُوشْت ۵ تَخَلَّقَ
 الْقُرْلُ: قَه سَه كَه ي هَه لِي بَه سْت ۵ اِخْتَلَقَ الشَّرْبُ
 و اَلْجِلْدُ: كِرَاسَه كَه، پِيَسْتَه كَه رَزِي ۵ اِخْتَلَقَ
 الشَّيْءُ: شْتَه كَه لُوس بُوو نَهْر م بُوو رَاسْتَه و
 پَاسْتَه بُوو ۵ شْتَه كَه نَزِيك بُوو ۵ اِخْتَلَقَ بَعْدَ
 تَفَرَّقِي: دُوَاي جِيَا بُوو نَه و ه لِيك دَا بِرَان خَه رِيكِن
 كُوْبِي نَه و ه ۵ اَلْاَخْلَاقُ: (عِلْمُ اَلْاَخْلَاقِ) بَاس و
 خُوسَه كَانِي بَرِي تِي ن لَه چَه ن دَا بَاسَاو رِي سَا يَه ك
 كَه بَه چَاك يَان خِرَاب جُوَان يَان نَاشِرِي نَاو
 زَه د دَه كِرِي ن ۵ اَلْاَخْلَاقِي: هَه رَشْتِيك لَه گَه ل
 بَاسَاو رِي سَاي نَه خَلَاقِي جُوَان و پَه سَه ن دِي
 كُوْمَه ل يَه ك بَغِرِي تَه و ه ۵ اَلْاَخْلَقُ: دَه مَكُوْتَرِي:
 (شَيْءٌ اَخْلَقَ) شَتِيكِي پَتَه و ه هِي ج شَتِيك كَارِي
 تِي نَا كَا ۵ اَخْلَقُ بَكْنَا: شِيَاوِي نَه و مِيَه ۵ اَلْحَالِقُ:
 نَاوِي كَه لَه نَاوَه جُوَانَه كَانِي پَه رُو مَر دِگَار ۵
 بَه دِي يَه نَه رِي بُو نَه و مَر لَه سَهْر شِيُو مِيَه ك كَه
 نُه مُونَه ي نَه بِي ن ۵ اَلْخَلْقُ: بَه ش و بَار لَه خَيْر و بِيَر
 ۵ اَلْحِلَاقُ: جُوْرِي كَه لَه شْتِي بُوْن خُوْش و نَا مِيَرِي

خَلَّ الإِبِلَ خَلًّا: حوشرمه‌ک‌ه‌ی برده نیو لهومر‌ی شیرین تام بوئهومی بلمومر‌ی.

خَلَّ الشَّيْءَ: شته‌ک‌ه‌ی کون کردو لیومی دمر جوهدمر. **خَلَّ** أَسْنَانَهُ: ددانی هاژنینه‌وه نهو پاشماومی خواردنه‌ی کهوتوته نیوانیانه‌وه دمری هینان. **خَلَّ** الْكِبَاءَ: نه‌مسرو نهوسهری چارمه‌ک‌ه‌ی به‌دارمه‌ک‌ه‌ی خسته‌وه سهریه‌ک‌ه‌ی.

خَلَّ فَلَانًا بِالرَّمْحِ: به‌رمب له فلانک‌ه‌سی دا، به‌رمب برینداری کرد.

خَلَّ الْفَصِيلَ: لوته‌وانه یان دهمبینی له لوتو ده‌می بیچومه‌ک‌ه‌ی کرد بوئهومی شیر‌ی دایکی نه‌خوا. **أَخَلَّ**: لهومر‌ی شیرین تامیدا به‌نازه‌له‌ک‌ه‌ی. **أَخَلَّ** الْأَرْضَ: زه‌وییه‌ک‌ه‌ی لهومر‌ی شیرینی تیدا زور بوو. **أَخَلَّتِ النَّخْلَةَ**: خورماکه نالو بولی تیکه‌وت، خورمای مزری دمرخست. **بهرمه‌ک‌ه‌ی خراپ بوو؛ خورماکانی ومکوو پنیوست هه‌لنه‌پینچا. أَخَلَّ** بِالْمَكَانِ: شوینه‌ک‌ه‌ی جی هیشتو ناگای نی نمبوو. **أَخَلَّ** بِالشَّيْءِ: که‌مته‌رخ‌ه‌می له‌شته‌ک‌ه‌دا کردو لیی بی خه‌م بوو. **أَخَلَّ** بِفِلَانٍ: پابه‌ندی نهو وادهو به‌لینه نه‌بوو که به فلانی دابوو، پارمه‌تی نه‌دا. **أَخَلَّ** فَلَانٌ: فلانک‌ه‌س هه‌زار بوو. **أَخَلَّ** الإِبِلَ: حوشرمه‌ک‌ه‌ی برده ناو لهومر‌ی شیرین تامو له‌وی له‌ومر‌اندی. **أَخَلَّ** فَلَانًا إِلَى كَذَا: فلانک‌ه‌سی موحتاجی فلان شت کرد. **عَالَهُ مَخَالَةً وَخِلَالًا**: دؤستایه‌تی له‌گه‌ل‌دا کرد. **خَلَّلَ** الشَّرَابُ: شه‌رایه‌ک‌ه‌ی فاسیدیوو ترشاو بووه به‌سرکه. **خَلَّلَ** الْحَمْرَ: شه‌رایه‌ک‌ه‌ی کرده‌وه به‌سرکه. **خَلَّلَ** البُسْرَ رَغِيماً: خورما مزرمه‌ک‌ه‌ی له‌بهر خور هه‌لخست نه‌مجار به‌سرکه پرژاندی و خسته‌ی ناو جه‌رمو کوبه‌وه. **خَلَّلَ** فَلَانٌ: فلانک‌ه‌س سرکه‌ی دروست

کرد. **خَلَّلَ** بَيْنَ الشَّيْئَيْنِ: بو‌شایی له‌نیوان دوشته‌ک‌ه‌دا دروست کرد. **خَلَّلَ** اللِّحْيَةَ وَالْأَصَابِعَ: په‌نجه‌کانی به‌تمه‌ری ومکوو شانه به‌ناو ریشی دا هیناو برد بوئهومی بنکی موومکانی ریشی تمه‌ریب. **يَان** په‌نجه‌کانی تیک نا. **خَلَّلَ** أَسْنَانَهُ: ددانی هاژنینه‌وه بوئهومی چی خواردنو پلو بو‌ش له‌ناو ددانه‌کانی دا همیه دمریان بینن. **خَلَّلَ** الزُّرْعَ: به‌ناو کشتوکاله‌ک‌ه‌دا گه‌راو هه‌رچی نه‌روابوو سهرله‌نوئ له شوینه‌ک‌ه‌ی شه‌تلی تری نی دا. **أَخْتَلَّ** العَصِيْبُ: تری گوشرومه‌ک‌ه‌ی بوو به‌سرکه. **أَخْتَلَّ** فَلَانٌ: فلانک‌ه‌س سرکه‌ی دروست کرد. **هه‌زار بوو، زوری تینوو بوو. أَخْتَلَّ** الإِبِلَ: حوشرمه‌ک‌ه‌ی لهومر‌ی شیرین تامی خوارد، یان له‌ناو لهومر‌ی شیرین تام دا به‌سته‌یه‌وه. **أَخْتَلَّ** الْعَقْلَ: عه‌قلی تیک جوو سه‌نته‌ری تیک جوو. **أَخْتَلَّ** جِسْمُ فَلَانٍ: جه‌سته‌ی فلان لاواز بوو. **أَخْتَلَّ** الْأَمْرَ: کارمه‌ک‌ه‌ی بوو بین که‌لک بوو. **أَخْتَلَّتِ** النَّخْلَةَ: دارخورماکه خورمای مزری دمرخست (نالو بولی تیکه‌وت). **أَخْتَلَّ** فَلَانًا: به‌سهم: تیریکی به‌فلانک‌ه‌سه‌وه ناو نه‌مدیو نه‌و دیوی کرد. **تَخَلَّلَ** الشَّيْءَ: شته‌ک‌ه‌ی کونی کرد نه‌مدیوو دیوی کرد. **تَخَلَّلَ** الشَّرْبُ: کراسه‌ک‌ه‌ی زری، تمسک بوو. **تَخَلَّلَ** فَلَانٌ بَعْدَ الْأَكْلِ: فلانک‌ه‌س دوا‌ی نار خواردن ددانه‌کانی هاژنینه‌وه. **تَخَلَّلَ** الْمَطْرَ: بارانه‌ک‌ه‌ی گشتگیر نه‌بوو له‌جه‌ند شوینیکی تایبه‌تی باری. **تَخَلَّلَ** فِي رِضْوَانِهِ: به‌په‌نجه تمه‌رکانی ویستی بنکی موومکانی ریشی تمه‌ریکا. **يَان** په‌نجه‌کانی تیک کردن بوئهومی ناوان په‌نجه‌کانی تمه‌ریب. **تَخَلَّلَ** الشَّيْءَ: شته‌ک‌ه‌ی کون کرد. **تَخَلَّلَ** فَلَانًا: زه‌بیر دوا زه‌بیر له‌فلانک‌ه‌سی دا. **تَخَلَّلَ** السِّدْيَارَ: به‌ناو خانومکاندا گه‌راو

اَنْخَلُّ: رینگایه که در بجهت بماند لبی کومه‌ل بودا
 ◊ در او ای له پؤشاکدا ◊ کون و قه‌لپری جل و
 بمرگ ◊ پؤشاکای رزیوو خمتخت ◊ ره‌گیکه
 له‌مدا په‌یوه‌سته به‌سمر ◊ بالنده‌ی روتله‌و
 که‌م په‌رو پؤل ◊ حه‌یوانی کزو لاواز ◊ أم اَنْخَلُّ:
 عه‌رق.

اَلخَلُّ: دؤستی راسته‌قینه ◊ اَنْخَلَّةُ: کون و
 که‌له‌بهری که‌په‌رو سابات و کؤخ ◊ کونی
 به‌چکؤله ◊ په‌یویستی و هه‌زاری ◊ کاتی دوعا بؤ
 مردو ده‌کری ◊ رینگا ◊ ره‌موشت ◊ شه‌رابی
 ترش ◊ ترشاو تام گؤراوو بؤن کردو ◊ هه‌روا
 به‌مانا زعیفو لاواز دی ده‌گوتری: (امْرَأَةٌ خَلَّةٌ)
 نافرته‌یکسی زعیفه و ره‌له‌یه ◊ اَنْخَلَّةُ:
 پاشماوه‌ی خؤراک که له‌بنکی دداندا
 ده‌میتینه‌وه ◊ کالانی شمشی‌ر که به نالتون
 نه‌خشیندرایی ◊ هه‌موو چه‌رمیک که
 نه‌خشیندرایی ◊ اَنْخَلَّةُ: هه‌موو گیاوو گزیکی
 شیرین تام ◊ دؤستایه‌تی و خؤشه‌ویستی که
 جو‌بیته ناخی ده‌روونه‌وه ◊ دؤستی
 راسته‌قینه ◊ خیزان و هاوسه‌ر ◊ اَنْخَلُّ: (أُمُّ
 اَلخُلُولِ): گیانداریکسی ده‌ریاییه سوپرده‌مکری و
 ده‌خوری ◊ اَلخَلِيلُ: دؤستی راسته‌قینه ◊
 نامؤزگاریی که‌ر ◊ جه‌سته لاواز ◊ هه‌زارو بی
 نه‌وا ◊ اَلْمَخْلَلُ: خه‌یارو زه‌یتون و نه‌و جوړه
 شتانه خو‌پیان بی ده‌کری و هه‌ندئ سرکه‌پیان
 به‌سمردا ده‌کری و ده‌خورین ◊ خَالَةٌ: هاوریه‌تی
 له‌گه‌ل‌دا به‌ست ◊ خَالَمُ الْمَرْأَةِ: میبازی له‌گه‌ل
 نافرته‌که‌مدا کرد ◊ خَلْمَةٌ: هه‌لی بزارد ◊ اخْتَلَمَتْ:
 به‌مانا (خَلْمَةٌ) دی.

اَلخَالِمُ: شتیکی راست و ریکی و مها که گزی و گؤلی
 تیدا نمبی ◊ اَلخَلْمُ: لانه‌ی ناسک ◊ پیوو به‌زی

کوچه‌و کؤلانه‌کانی پشکنین ◊ تَخَلَّلَ الْقَوْمَ:
 جووه ناو نه‌تمه‌وکه‌موه له‌ناویاندا مایه‌وه ◊
 تَخَلَّلَ الرُّطْبَ: به‌دوا دنکه خورمای شیرین دا
 گه‌را له‌ناو لقه‌کانی دا ◊ تَخَلَّلَ البعيرُ الكلا
 بلسانه: حوشترکه به‌زیانی خواردنه‌که‌ی لولدا
 ◊ اَلخَلَّلُ: خورمای مزر له‌سهره‌تای نال و بؤل
 تیکه‌وتندا ◊ اَلخِلَالُ: بؤشایی نیوان دوشت ◊
 هه‌روا ناوه بؤ داریک که ده‌خریته لوتی بی‌چوه
 نازهل بؤ شه‌وه‌ی شیری دایکی بؤ نه‌خوری ◊
 داروچه‌کی ددان هازنینه‌وه ◊ پاشماوه‌ی خؤراک
 له‌بنکی ددانه‌کان ◊ قه‌مه‌ژاژ یان داری باریک
 که له‌سهر داره رای سه‌قزی خانوو دادهنری بؤ
 شه‌وه‌ی گل و خؤل دانه‌دا ◊ اَلخَلَّلُ: خورمای تازه
 گه‌پیوو شیرین که بؤیان بگه‌رپی له نیوان لقه
 دارخورما کؤکرومکاندا، (پاشه‌رؤک چینین) ◊
 هه‌روا ناوه بؤ دیارده‌په‌ک که به‌سهر شتی تام
 مزر و ترشدا دی و شیرین ده‌بی ◊ اَلخَلَالَةُ:
 دؤستایه‌تی راسته‌قینه که هه‌یج بؤشایی و
 گه‌نده‌لی تیدا نمبی ◊ اَلخَلَالَةُ: به‌مانا (اَلخَلَالَةُ)
 دی ◊ بنکی لقه‌دارخورما ◊ پاشماوه‌ی خؤراک
 له نیوان دداندا ◊ شه‌و پارچه‌و ورده
 خواردنانه‌ی دوی نان خواردن له نیوان
 ددانه‌کان دهر ده‌میتندرین.

اَلخَلُّ: بؤشایی نیوان دوشت، کوچه‌و کؤلان،
 ده‌گوتری: (جاسَ خِلَالِ الدِّيارِ) ◊ به‌ناو
 کؤلانه‌کانی خانومکاندا گه‌را ◊ فه‌سادو گه‌نده‌لی
 ◊ اَلخَلَّلُ: سرکه‌ فرؤش ◊ شه‌و که‌سه‌ی سرکه
 دروست ده‌کا.

اَلخَلُّ: گوشراوی تری یا شتی تر که ترش و
 مزریی.

اَلخَلُّ والخمر: خیر و شه‌ر.

دهورویبهری ورگی مهر ۵ دؤستی
راستهقینه ۵ پیای ژنانی.

خِلا: خالی بوو، هیچی تیدا نهما، کسی تیداننما.

خِلا فلان من العیب: فلانکس عمیبی تیدا
نیه ۵ پیریوو زوربهی تممنی رؤیی ۵ (خِلا
فلان): فلان مرد ۵ بی تاوان
دەرچوو ۵ بمتنیا لهگه لی دا کؤبوموه.

خِلا علی طعام: بهتایبمتی نهو خواردنهی خواردو
هیچی تری لهگه ل تیکه ل نهکرد.

خِلا علیه ربه: گاتهی بیکرد، هه لی خه لهتاند ۵

أَخْلَى الْمَكَانَ وَالْإِنَاءَ: بهمانا (خِلا) دئ ۵ أَخْلَى
الرَّجُلُ: پیامکه کهوته شوینیکی

چولهوانیبهوه کهس تمنگی بی هه لنانجی ۵

أَخْلَتِ الْمَرْأَةُ: ناهرتمکه بی میرد بوو ۵ أَخْلَى لَه

الشَّيْءُ: شتهکه بؤ نهو کؤنترؤل بوو ۵ أَخْلَى

بِفلان: به تاییبمتی بمتنیا لهگه ل فلانکسدا

کؤبوموه ۵ أَخْلَى بِنَفْسِهِ: خوی گۆشهگیرکرد ۵

أَخْلَى عَلَي بَعْضِ الطَّعَامِ: بهکچؤر خواردنی

خوارد ۵ أَخْلَى الْمَكَانَ وَالْإِنَاءَ: شوینکه یان

زمرهکهی خالی کرد ۵ نهومی تئیدا بوو

ومدری نا ۵ خَالَى الْقَوْمَ: خه لکهکه

خانومکانیان چؤل کردو رویان کرده چؤل و

بیابان ۵ کهوتنه ناو مال و سامانی زؤرو گیاوو

گزی زؤرو زمبندده ۵ خَالَى فُلَانًا: وازی له فلان

هینا ۵ سمرپئچی فلانی کرد ۵ زؤرانبازی

لهگه لا کردو بهسمریدا زال بوو ۵ خودا

حافیزی لیکرد ۵ خَالَى الْعَمْرُ: نهومی لهنیوان

نهوو خؤیدا بوو وازی لی هینا ۵ خَلَى الْأَمْرَ:

وازی له کارکه هینا ۵ خَلَى سَبِيلَهُ: وازی لی

هینا و بمره لای کرد ۵ خَلَى بَيْنَهُمَا: لییان گمراو

ویستی بؤخویان بیکموه بزین ۵ خَلَى فُلَانًا:

فلانکس مرد ۵ خَالَى الْقَوْمَ: خه لکهکه بهک

هه لوپستیان هه بوو وه لی دواپی کیشمیان

تیکهوت ۵ تَخَلَّى عَنِ الْأَمْرِ وَمِنْهُ: وازی لی هینا ۵

تَخَلَّى فُلَانًا: فلانکس خوی تهرخانکرد بؤ نهو

کاره ۵ چوو بؤ سمرناودمست ۵ تَخَلَّى خَلِيَّةً:

خه لیبیهکی بؤ خوی دانا ۵ اسْتَخَلَّى الْمَكَانَ

وَالْإِنَاءَ: بهمانا (خِلا) دئ ۵ اسْتَخَلَّى فُلَانًا:

فلانکس چوووه خه لوتمخانه بؤ خودا

بهرستی ۵ داوی کرد لهگه لی دا بچیته شوینی

بهناوه کؤبینهوه ۵ اسْتَخَلَّى بِهِ: بؤی تاق بووه،

بؤ نهوه خوی تهرخان کرد ۵ اسْتَخَلَّى فُلَانًا:

پئی گوت لهگه لندا کؤبیمروه.

اسْتَخَلَّى فُلَانًا مَجْلِسَهُ: داوی لی کرد مه جلیسهکهی

بؤ چؤل بکا ۵ اخْلَوِي: بهردموام بوو له سمر

خواردنهوهی شیر ۵ اَلتَّخْلُؤُ الشَّعْمَانِي:

نهخوشیهکی مندالانیه ۵ اَلْحَالِي مِنَ الرِّجَالِ:

پیاویکه عازهب بی زنی نه بی ۵ اَلْخُلَا:

دهگوتری: (انه لْخُلُو اَلْخُلَا): قسه شیرینه ۵

اَلْخُلَاةُ: چؤل بی بهرفراوان، دشتی کاک

بهکاک ۵ شوینی دست نوپزگرتن ۵ همروا

دمگوتری: (انا منه خِلا) ۵ من لی بی بهریم و

جیم بهسمریهوه نیه ۵ اَلْحِلَالَةُ: نامیریکه بنکی

کاغمز پیکهوه دهیستی به تهل یان بهدمزو.

اَلْخُلُو: نادمیزادی بی خهم و خعیال ۵ پیاوی:

بی زن بی ۵ اَلْخُلُوَةُ: شوینی کؤبوننهوه لهگه ل

بهکیکی تردا ۵ یان خه لوتمخانهی خودا

بهرستی و بیرکردنهوه ۵ اَلْخُلُوَةُ الصَّحِيحَةُ: له

زاراوهی شعرع و یاسادا نهومیه پیاوو زن له

زوریکدا بن و دهرگایان لهسمر خؤ داخستین و

کهسیان لهگه ل نه بی ۵ اَلْخُلُوبِي:

ههنگه لان ۵ کؤلهسی ههنگ ۵ شانهی

ههنگوین ۵ نهو شوینهی ههنگ ههنگوینی

تَیْدَا دَرُوسْت دَمَكَا ۵ اَلْخَلِي مِنْ الرِّجَالِ: پیاوی
بِئْ خَمَو و خَمِيَال ۵ بِي زَنْ، بِي هَاوَسَمَر ۵
اَلْخَلِيَّةُ: هَمَنگَه لَان، كُوْلَس ۵ شَانَه
هَمَنگَوِيَن ۵ حُوشَرِيك تَا فِی كَرَابِيْتَه وَه بُو
دُوشِيَن ۵ حُوشَرِيك بِيچُوي خُوِي نَمَابِي بِيچُوي
تَرِي بَمَرِيخَهَن بُو نَه وَی شَرِيْدَا ۵ نَازَه لِي بَمَرَه لَلَا
كِرَاو بُو نَه وَی لَه كُوِي حَمَزَلِيِيَه
بَلَمُورِي ۵ كَمَشْتِيَه كَمَشْتِيَه وَانِي تَیْدَا نَمِيَن وَ
بِرُو ۵ كَمَشْتِي گَه وَه ۵ كَمَشْتِيَه كَمَشْتِي
بِيچُوكِي بَمَدَاوَمِيَن ۵ نَا فَرَمَتِيك نَه مِيْرَدِي هَمِيَن وَ
نَه مَنْدَال ۵ وَشَمِيَه كِي نَابِيَه بُو تَه لَاق، نَمَكَمَر
بِيَاوِيك بَمَزَنَه كَه كِي بَلِي (اَنْتِ خَلِيَّة) بَه وَشِي
(خَلِيَه) مَبِيَسْتِي تَه لَاق بِي، تَه لَاقَه كِي دَمَكَه وَی ۵
اَلْخَلِيَّةُ: لَه زَانَسْتِي (اَلْحَيَاء) دَا بَرِيْتِيَه لَه (خَانَه)
جَا خَانَه ي رُو مَكِي بِي يَان خَانَه ي حَمِيَاوَان
بِي ۵ خَانَه زُوْر بِيچُوكَه وَ بَه جَاوِي نَاسَا بِي
نَابِيَنْدَرِي ۵ بِي كَهَاتَه ي خَانَه (سِيُو بِلَا زَم) وَ
بَه رَدَمِيَه كِي بِلَا زَمِي بَمَدَمُور دَا ۵ خَانَه ي رُو هَك
دِيَاوَرِيكِي نَمَرَمِي هَمِيَه زُوْر بِيَه لَه سَلِيْلُوْرَه ۵
اَلْمُخَالِي: كَمَسِيك وَا دَمُو بَه لِيْنِي نَمِيَن ۵ اَلْمُخَالِي:
حُوشَرِيكَه بِيچُوكَه كِي لِي دُور خَرَابِيْتَه وَه.

خَلِي خَلِيَا: بَرِيَه وَه، پَارچَه پَارچَه كِرَد.

خَلِي الْفَرَس: لِفَاوِي كِرَدَه دَمَمِي نَمَسِيَه كَه.

خَلِي اللِّجَامِ عَنِ الْفَرَس: لِفَاوِي لَه دَمَمِي نَمَسِيَه كَه
دَمَرَه يْنَا.

خَلِي الْقَدْر: دَارِي خَسْتَه زُوْر مَمَنجَه لَمَكَه.

خَلِي الْمَاشِيَةِ: گِيَاو گَزِي تَمَرِي بُو دَرُوْن وَ خَسْتِيَه
بَمَرَدَمِي نَا زَه لَمَكَا ۵ اَخْلَتِ الْاَرْض: زَه وَيَه كَه
گِيَاو گَزِي تَمَرِي زُوْر بُو ۵ اَخْلِي الْقَدْر: نَا گَرِي
بَه قَشْبِل وَ تَمَپَالَه لَمَزِيْر مَمَنجَه لَمَكَه دَا كِرَدَمُوَه ۵
اَخْلِي الدَّابَّة: گِيَاو گَزِي تَمَرُو تَا زَمِي دَا بَه

اَلْخَلِي: حَمَشِيَش وَ گِيَاو گَز ۵ گِيَاي تَمَر.

خَمِيَج خَمِيَجَا: لَمَبَر زَمْعِيضُو لَاوَا زِي تُوَانَا ي نَمَاو
نَمِيْتُوَانِي جَمُو جُوْل بَكَا.

خَمِيَج اللَّحْم: كُوْشْتَه كَه بُو گَمَنِي كِرَد.

خَمِيَج التَّمْر: خُورْمَا كَه خَرَاب بُوو.

خَمِيَج دِيَه وَ خَلْفَه: نَابِيَن وَ رَهُوشْتِي خَرَاب بُوو ۵
اَلْمُخَمِيَج: پِيَاوِي رَهُوشْت نَاشِرِيَن ۵ دَمَكُوتَرِي:
(رَجُلٌ مُخَمِيَجُ الْاَخْلَاق) ۵ حَمِيَدَتِ النَّارِ خَمِيَدَا
وَ خَمِيَرَدَا: بَلِيَسَه ي نَا گَرَه كَه دَا مَرَكَا يَه وَه بَه لَام
بَشْكُو كَه ي نَه كُوْزَاوَنَه وَه ۵ مَرْدُو گِيَا نِي
تَیْدَا نَه مَا.

خَمِيَدَ فُلَان: بِيْدَمَنگ وَ نَارَام بُوو ۵ (حَمِيَدَ الْمَرِيض):
نَه خُوْشَه كَه بِيهُوش بُوو ۵ مَرْد.

خَمِيَدَتِ اَلْحُمِي: لَه رَزُو تَا كَه ي هِيَاوَش
بُووَه ۵ هَه لُجُوْنَه كَه ي دَا مَرَكَا يَه وَه ۵ اَخْمَدَ
الرَّجُل: جُوْلَه ي لَه خُوِي بَرِي وَ بِيْدَمَنگ بُوو،
خُوِي بَه وَ كَارَمُوَه رَاهِيْنَا ۵ اَلْحَامِدُ: رَاوَسْتَاو بِي
جَمُو جُوْلُو وَ بِيْدَمَنگ. دَمَكُوتَرِي: (قَوْمٌ خَامِيَدُوْن)
گَه ل وَ نَه تَه وَ صِيَه كِي بِي جَمُو جُوْلُوْن هَمُو وَيَا ن
مَرْدُوْن وَ بُوْن بَه خُوْلَه مِيَش.

اَلْخَمِيَرَدُ: جَالُو وَ قُوْلَه كَه يَه كَه نَا گَرِي تَیْدَمَكَهَن بُو
نَه وَی دَا بَمَرَكِي.

خَمِيَرَ مِنْهُ خَمِيَرَا: شَمَرَمِي كِرَد ۵ (خَمِيَرُ الشَّيْءِ)

شْتَه كَه ي دَا بُوْشِي ۵ شَارِدِيَه وَه ۵ (خَمِيَرُ الْعَجِيْن)

دایووشی ۵ (خَمْرُ الْمَكَانِ): لهو شوینه مایه و هو
 تییدا نیشته جن بوو ۵ خَمْرَ الْعَجَبِ: خه میری
 کرده ناو هه ویرمه که وه ۵ هه ویرمه کی شیلاو
 ماومیهک لئی گهرا بۆ نهومی هه لئی ۵ اخْتَمَرْتُ
 المرأه: نافرته که سه ریووش و چارمه کی پووشی ۵
 اخْتَمَرْتُ الْحَمْرُ: عه رفه که بیگه بی و وه ختی
 کولاندنی هات ۵ اخْتَمَرْتُ الْعَجَبِ: هه ویرمه
 هه لات بوو به خه میره ۵ تَغَمَّرْتُ الْمَرْأَةَ الْجِمَارَ:
 نافرته که سه ریووش و چارمه کی به خوی دادا ۵
 تَغَمَّرْتُ الْمَرْأَةَ بِالْحَمْرِ: نافرته که میکیاجی دهم
 جاوی به خومرکه کرد ۵ اسْتَخَمَّرَ الرَّجُلُ:
 پیاومه کی کرد به کویله ۵ الْحَمَارُ مِنَ النَّاسِ:
 کۆمه ل و دسته و دایره بیان ۵ الْخَمَارُ مِنَ الْحَمْرِ:
 نهو سه رابه یه بخورمومه کی توشی سه ره ییشه
 بکا ۵ نهو ماده سه رخوشکه ربه که تیکه لئی
 خوینی ناده میزاد دهبی ۵ الْحِمَارُ: په رده و
 سه ریووش و چارمه و میزمر ۵ الْحَمْرُ: هه رشتیک
 سه رخوشکه ربین له گوشراوی تری و خورما و
 شتی تر، تری، هه رشه ربیک سه رخوشکه ربین.

الْخَمْرُ حَقِيقًا وَكَيْفًا.

الْخَمْرُ مِنَ النَّاسِ: بئیر و کۆمه لئی
 خه لک ۵ هه رشتیک شت دایووشی له دارو
 دموم و گزو گیاو کئیو ۵ دره ختی پرکه لاو لقو
 پووب ۵ غافلگیری و نهینی ۵ الْحَمْرَةُ: به مانا
 (الْخَمْرُ) دئ ۵ کۆمه ل و قه ربیالی ناده میزادان
 ۵ الْحَمْرَةُ: بۆنی خوش ۵ الْحَمْرَةُ: نهو ماده
 بیهوش کهرانه ی تیله لای
 خویندمی ۵ کۆمه لیک داو و دمرمان نافرته
 میکیاجی بی ده کاو خوی بی نارایش
 دمدا ۵ خومره که ده کرتنه ناو هه ویرمه بۆ
 نهومی هه ویرمه که هه لئی ۵ بیرمی لیل و
 ته لخ ۵ بیرمی بۆنخوش ۵ حصیر و بهرمان که

خه میری کرده ناو هه ویرمه که وه بۆ نهومی
 باش هه لئی.

خَمْرٌ خَمْرًا: توشی سه ره هیشه بوو له نا کامی
 سه رابه خوار دنه وه ۵ به موی عه رفه خوار دنه وه
 نه خوش کهوت ۵ دهر دو ئازار جووه ناو
 جهسته یه وه.

خَمْرُ الْمَكَانِ: شوینه که سه رابی تییدا زور بوو.

خَمْرُ الشَّيْءِ: شته که لهو حاله ی له سه ری بوو گؤراو
 جووه سه رحالیکی تر.

خَمْرٌ عَنْهُ: خوی هون کردو له بهر چا و نه ما.

خَمْرٌ عَنْ الْخَيْرِ: هه واله که ی نه زانی، خه به رمه کی
 لی شیوا.

خَمْرٌ عَلَى فُلَانٍ: رفی له فلا نکهس هه لسا.

خَمْرٌ خَمْرًا: به عه رفه خوار دنه وه توشی سه ریووشه
 بوو ۵ اخْتَمَرْتُ: له ناو دارو دره خت و جهنگه لدا
 گوم بوو ۵ سه راب له لای نهو زور بوو ۵ اخْتَمَرْتُ
 الْمَرْأَةَ: نافرته که میکیاجی کردو خوی
 بۆنخوش کرد ۵ اخْتَمَرْتُ الْجَارِيَةَ: که جه که کاتی نهومی
 هاتوه خوی بالآ پووشکا ۵ اخْتَمَرْتُ الْأَرْضَ:
 زهویبه که دارو دره ختی زور بوو ۵ اخْتَمَرْتُ عَلَى
 فُلَانٍ: کینه و رفی له فلان هه لگرت ۵ اخْتَمَرْتُ
 الْخَمْرَ: سه رابی دروست کرد ۵ اخْتَمَرْتُ الشَّيْءَ:
 شته که ی دایووشی ۵ شاردیه وه ۵ باشگوینی
 خست ۵ اخْتَمَرْتُ الْعَجَبِ: خه میری کرده ناو
 هه ویرمه که وه ۵ خَمْرٌ بِهِ: شاردیه وه ۵ (خَمْرٌ
 الشَّيْءِ): تیکه لای شته که ی کرد ۵ (خَمْرٌ
 الْمَكَانِ): له شوینه که مایه وه تییدا جیگیر بوو ۵
 خَمْرًا: سه رابی دروست کرد ۵ (خَمْرُ الشَّيْءِ):
 شته که ی دایووشی ۵ خَمْرْتُ الْمَرْأَةَ رَأْسَهَا بِالْحَمَارِ:
 نافرته که به سه ریووش سه ری خوی

پېنجهم ئاودا، واتە: لەئاودانى پېشوووه ۵
الْأَخْمَسُ: كۆي (خَمَسْ) ۵ دىمگوتى: (هما لي
بردة أخماس) كاتىك ئەو دوو تەبابىن و لىك
نزىك بن.

خَمَسْ: (جاءوا أخماس) خەلكەكە پېنچ ھاتن ۵
الْأَخْمَسِيْنَ: بايەكى گەرم و وشك و تەپ و
تۆزۈپىيە ۵ لە مانگەكانى بەھاردا بەزۆرى و
لەمانگى تردا بەكمەى ھەلدەبى ۵ الْأَخْمَاسِيْ:
مندا لىك يان پۇشاكىك درىزىيەكەى پېنچ
گەزىن.

الْخَمْسِيُّ: ژمارەى پېنچە بۇ مېنىيە.

الْخَمْسِيُّ: بەشك لە پېنچ ۵ جۆرە قوماشكى
پەمەنىيە ۵ ناوھ بۇ سارايەكى بەرھراوانى و ماھ
ئاوى دووربى حوشترىيە پېنچ رۆز بگاتە
سەرئاوھەكى.

الْخَمْسِيُّ: بەشك لەپېنچ بەش ۵ پېنچ يەك ۵
الْخَمْسَةُ: ژمارەى پېنچە بۇ نىرەنە،
دىمگوتى: (هم خمسة رجال) ۵ الْخَمِيسُ: بەشك
لەپېنچ بەش ۵ ئاوى رۆزى پېنچ
شەممە ۵ سوپاى زۆر كەپىك ھاتبى لەپېنچ
بەش (پېشە تاو باشەتا لای راست و لای چەپ،
ئاوھراست) ۵ پۇشاك يان رەمب و ھەر شتىكى
تر كە درىزىيەكەى پېنچ بست بى ۵ الْخَمْسُ:
پېنچ پېنچ ۵ الْخَمْسُ: لە زاراوھى ھەندەسەدا
بەشتىك دىمگوتى پېنچ گۆشە بى ۵ الْخَمْسُ:
رەمبىكە پېنچ زىراع درىزىن.

خَمَسْ: رەجھە خەش و خەمەشا: پىستى دەم و جاوى
بىرېندار كەرد.

خَمَسْ: فلاناً: پىستى جەستەى فلانكەسى
بىرېندار كەرد ۵ خَمَسُهُ: بەمانا (خَمَسْتُهُ) دى.

لەلقى دارخورما بەتەندى و بىمەن و گوش
رايەئەند بىكرى ۵ الْخَمْرَةُ: بۆنى
خۆش ۵ دىمگوتى: (امراة طيبة
الخمره) ۵ ئافەرتىكى بۆنخۆشە ۵ لەبەركردنى
خىمار ۵ الْخَمْرَى مِنَ الْأَلوان: ئەوھى رەنگى
شەرابى بى ۵ الْخَمْرُ: مەيفرۆش ۵ الْخَمْرَةُ:
دوكانى مەيفرۆشى ۵ الْخَمِيرُ: ئەو كەسەى زۆر
شەراب بخواتەوھ ۵ (مردمين) ۵ الْخَمِيرُ: جۆرە
ھەويرىكى تايبەتتەى ۵ الْخَمِيرَةُ: رومكەكە
تاكخانەيەو لە جۆرى (فطريات) ۵ شكى
ھىلكەبى يان خپرە بەشەتل دەبى بۇ ھەلەينانى
ھەوير بەكاردى، ھەروا بۇ ئامادەكردنى
مادەسپكەرمكان و فیتامىنات بەكاردى ۵ خَمِيرَةُ
اللبن: ھەوئىنى ماست دىمگرتە ناو شىروھ بۇ
ئەوھى بەمەى ۵ الْخَمْرَةُ: مەرى سېى يان
ئەسبى سېى ۵ الْخَمْرَةُ مِنَ الشياہ: مەرى سەر
سېى باھى جەستەشى ھەر رەنگىك بى ۵
الْمُسْتَحْمِرُ مِنَ الرجال: پياوئىك زۆر مەى
بخواتەوھ.

خَمَسِ الْمَالِ خَمَساً: پېنچ يەكى مالاھەكى
ھەلگرت.

خَمَسِ فلاناً: پېنچ يەكى مالى فلانكەسى
ھەلگرت.

خَمَسِ القومِ: بوو بە پېنچەمى
خەلكەكە ۵ پېنچەم كەسيان بوو.

خَمَسِ الخيلِ: بەپېنچ تالى جەبلەكەى بادا ۵
أخمساً: بوون بە پېنچ ۵ أخصس فلاناً:
فلانكەس حوشترەكانى پېنچ پېنچ ھاتن بۇ ناو
خواردەنەوھ ۵ خَمَسِ الشئى: شتەكەى كەرد
بەپېنچ روكن بەپېنچ لايەن بەپېنچ
گۆشە ۵ خَمَسِ الأرض: زەوپىيەكەى دواى رۆزى

تَخْمَشُ: بُو موطاومعی (خَمَشَةُ) دئ ۵ تَخْمَشُ الْقَرْمُ: خه لکه که جم و جوئیان زور بوو ۵ الحامِشَةُ: ناومرؤی بچوک ۵ الحَمَاشَةُ: برینیکه خوینی دیاریکراوی له شمرعدا بُو دانمنرابج.

الْخَمَشُ: ناوه بُو برینی پیست.

خَمَصَ الْبَطْنُ خَمَصًا وَخَمْرًا: گهدمکه خالی بوو، سکی بچوک بُووه ۵ سکی قبوت، سکی چووه ناوموه.

خَمِي بَطْنُهُ: بهمانا (خَمَصَ) دئ.

خَمِي الْقَدَمُ: جالایی بهری پیی زور بهرز بُوونهوه له زموی ناکه وئ.

خَمِي الْبَطْنُ خَمَصًا وَخَمَصًا: گهدمی خالی بوو، سکی بچوک بووه ۵ تَخَمَصَ عَنْهُ: لئی دوور کهوتهوه ۵ تَخَمَصَ لَهُ عَنْ حَقِّهِ: وازی له مافی خوی هینا بُوونهوی مافه که بدا بهنمو ۵ تَخَمَصَ اللَّيْلُ: تاریکایی شهو که می رهوییهوه له دممهوبه یاندا ۵ اِنْتَخَمَصَ الْجَرْحُ: برینه که هاوساوییه کهی رهوییهوه ۵ الاخْمَصُ: جالایی بهری پی؛ نهومی له زموی ناکه وئ ۵ الْخَمَصَانُ: بهمانا (الخَمَصَانُ) دئ ۵ الْخَمِصَةُ: کراسیکی رمش یان سور وینه و نیشانهی تیدابن ۵ الْخَمِصَةُ: برسییمتی (رب مَخْصَمَةَ شَرِّ مِنَ النخم).

خَمَطَ اللَّبْنُ وَالْحَمْرُ: شیرمکه، شمرابه که بون خوش بوو.

خَمَطَ اللَّبْنُ وَالْحَمْرُ: شیرمکه یان شمرابه کهی کرده مهنجه لکه وه.

خَمَطَ اللَّحْمَ: گوشته کهی برژاند ۵ باش نهیبرژاند.

خَمَطَ الْحَمَلَ وَالْجَدِي: کاورمکه یان گیسکه کهی گروو گوشته کهی برژاند.

خَمِطَ اللَّبْنُ وَالْحَمْرُ: بهمانا (خَمِطَ) دئ ۵ دمگوترئ: خَمِطَتِ الْأَرْضُ: زموی بونی خوش بوو.

خَمِطَ الرَّجُلُ: بیاومکه فیزی کردو خوی بهزل زانی ۵ رفی هه لساو توره بوو ۵ تَخَمِطَ الرَّجُلُ: بیاومکه ته که بوری کرد، فیزی نواند ۵ زوری رق هه لساو توره بوو ۵ رکه بهرمانی خوی ملکه چ کردن و بهسر یاندا زال بوو ۵ تَخَمِطَ الْفَحْلُ: دمنگی خوی خواردموه، حیلکه ی له فورگی دا دوباره کردهوه ۵ تَخَمِطَ الْبَحْرُ: دمربا شهپوله کانی تیکیانه وه هاویشت و نارامی نهما.

الْخَمِطُ: شتی بونخوش ۵ جوړیکه له درهختی (الأراك) بهر مکه ی دهخوری ۵ بهری کم له همر درهختیک بی ۵ شیرو ماستی ترش ۵ شتی تال ۵ همرگیاوو گزیک تامی تالی گرتی ۵ الخَمِطَةُ: بونی زموی ۵ بونی توله میوو بهرسيله لهسهرتای پهیدا بوون و هه لپیجانی دا ۵ بونی کوندمو مهشکه ۵ بونی شمراب پیش نهومی بترش، لهسهرتای ترشبوونی دا ۵ الخَمِطَةُ مِنَ السقاء: بونی کوندمو مهشکه ۵ الخَمِطُ: برژاو، برژاندن.

خَمَلَ الْمَنْزِلُ: خانومکه شوینه واری نهما ۵ مهکۆکه لابراو هیجی نهما.

خَمَلَ الرَّجُلُ: بیاومکه گوم بوو نهناسراو کهس باسی ناکا.

خَمَلَ ذِكْرُهُ: ناوی ونه و کهس باسی ناکا.

خَمَلَ الصَّوْتُ: دمنگه که نزم بوو.

خَمَلٌ اللَّبْنُ: شیره که گؤراو بزرگاو بؤنه که می ناخوش کردموه. دمنگی بهرز نمکردموه.

خَمَلٌ فَلَانٌ: فلانکس زؤر گریاو دادو فیفانی کرد.

خَمَلٌ الْبَيْتِ: مال که می مائی (خَمَلٌ الْبَيْتِ) بیرمکی پاک کردموه.

خَمَلٌ قَلْبِهِ: دلی پاک کردموه له حیقدو کینه.

خَمَلٌ النَّاقَةِ: حوشرمکی دؤشی.

خَمَلٌ الشَّيْءِ: شته که می برپهوه.

خَمَلٌ فَلَانًا بِنَاءِ حَسَنٍ: بمباشی باسی فلانکسی کرد.

خَمَلٌ فَلَانٌ يَخْمُ نِيَابَ فَلَانٍ: فلانکس بمباش وچاک ناوی فلان دینن.

خَمَلٌ الدَّجَاجِ: مریشکه که کرایه کولانهوه.

خَمَلٌ الْحَمِّ: کولانه که پاک کرایهوه. اَخْمٌ لِلْحَمِّ

وَاللَّبْنِ: گؤشته که و شیرمکه بؤگمنی کرد. اِخْتَمَّ

الْبَيْتِ وَالْبَيْتِ: مال که می مائی، بیرمکی پاک

کردموه. تَخَمَّ مَا عَلَى الْحِرَانِ: نهوهی له سمر

سفرمکه بوو خواری. اَلْحَمَامَةُ: نهوهی بمالدری

له بیرو له خانوو. گهسکی مالمین. نهوه

خواردن و خوراکی دمکه ویتسه سمر سفرمو

دمهرژی.

الْخَمِيمُ: باغیکه بی درهخت و بی میوه.

الْخَمِيمُ: کولانه می مریشک. قهرتالعو سه بهتبه که

له قههزاز، کاو وردمبوش دمکریته تهخته که می

بؤ نهوهی مریشک هیلکه می تیدا بکا پان

جوچکی تیدا هه لیبینی.

الْخَمِيمُ: رهاگران و نه کله موت. شیر می تازه

دؤشراو. و سب دراو. اَلْمِخْمَةُ: گهسک، نالمتی

مالمالین.

خَمَلٌ الرَّجُلُ صَوْتُهُ خَمَلًا: پیامکه دمنگی نزم کردموه. دمنگی بهرز نمکردموه.

خَمَلٌ الْبَسْرُ: خورما مزرو کاله که می خستنه جهرهوه بو نهوهی نهرم بن.

خَمَلٌ: دمده جو مزگه می توش بوو (الخمال):

نه خویشیبه که توشی جو مزگه دمبی. اَخْمَلْتُ

الْأَرْضَ: زمویبه که گوله خه مانیلی زؤر بوو.

اَخْمَلْتُ اِمَّا لَكَ الثَّرْبُ: جؤلاکه گولی بؤ قوماشه که

دروست کرد. اَخْمَلْتُ اِلله فَلَائًا: خودا ناوو

شؤرمتی فلانی کویر کردموه، کس نایناسی و

کس باسی ناکا. اَخْمَلْتُ: له ناو خه مانیله گاندا

له و مرآ. اَلْحَامِلُ: نادمیزادی هیچ و پوچ و بی

ناوونیشان. اَلْغَمَالُ: نه خویشیبه که توشی

جو مزگه دمبی و توشی قاجی نازهل دمبی و

قههزنی دمکا. اَلْخَمَالَةُ: پهرو بؤلی نوعامه.

الْخَمَلُ: بهمانا (الْخَمَالَةُ) دئ. بپرؤ پالی قوماشی

قههذیفه یان خوری قههذیفه. نهوه جهرمه پرؤ

پرڑمی روی ناوموهی معیدمی داپوشیوه.

الْخَمَلُ: دؤستی باش. اَلْخَمَلَةُ: قههذیفه.

الْخَمَلَةُ: قههذیفه. نه نهنیبه کانی پیام. اَلْخَمِيلُ:

قههذیفه. تشریب و تیگوشراو. ههوری پرؤ

تاریک. پؤشاک گولگولای. یان پؤشاک له

قههذیفه. قههذیفه می رض. اَلْخَمِيلَةُ: پهرو پالی

نوعامه. قههذیفه. درهختی پر لق و پؤپو

گه لا به جؤزیک زهلام بیچته ناویهوه

دیارنه بی. ههرشونیک نهرمان بی و بمگیاو

گول و گولزار برانته موهو بشوبه یته پارچه

قههذیفه.

خَمُّ اللَّحْمِ حَمًا وَحَمْرًا: گؤشته که می بؤگمن بوو

بمهرزای یان کولای. بؤنی کردبی و

بمتهواوی هاسیدنه بووی.

خَمَنَ الشَّيْءِ خَمْنًا: به گوترمو مزنده شته که می
 هه لسه سنگاند.

خَمَنَ الشَّيْءِ: به مانا (خَمَن) دئ.

الْخَمَنُ: بۆگهن ۵ الْخَمَانُ مِنَ النَّاسِ: ناده میزادی
 پپو بوج و خویرپله ۵ رمبی زعیف ۵ الْخَمَانَةُ:
 شم شیر زعیف.

خَبِبَ فَلَانٌ خَبِيًّا: توشی لوت گنی بوو ۵ مردو
 فهوتا ۵ شهل بوو ۵ اخْتَبَّ: به هیلاک چوو
 (اخْتَبَّ) به هیلاکی برد ۵ اخْتَبَّ رَجُلُهُ: حاجی
 سڤرکد ۵ برپه وه ۵ اخْتَبَّوْا: تیداجون، لهناو
 چون. ۵ تَخْتَبُّ: دیمه نی ناشیرینی سهرلوتی
 لایردو نه شته رگه ری بۆ کرد ۵ تمکه بووری کرد
 ۵ الْخَتَابُ مِنَ الرِّجَالِ: پیاوی که له گه متی که تمه
 زه لام ۵ پیاوی نه حمه ق و گیل و همرده مه
 خهریکی شتی که ۵ الْخَتَابَةُ: شوینکه می ناشیرین
 له سهر جمسته ۵ شپرو نه گیمتی.

الْخَبُّ: شوینی به مه که گه بشتنی نیسقانی ران و
 نیسقانی لولاک (نمز نوو رفیجک) ۵ بۆ شای
 نیوان به منجه کان ۵ بۆشایی نیوان دوو گوشه.

الْخَبُّ: مردنیکه توشی لوت دئ و ناده میزاد که
 قسه ده کا وشه کان گن دهبین ۵ الْخَبَّاتُ: غمرو
 درؤ ۵ الْخَبَّاتُ: به مانا (الْخَبَّات) دئ ۵ الْخَبَّيَّةُ:
 فه سادو داوشان و گهنده لی ۵ الْخَبَابُ مِنَ الرِّجَالِ:
 پیاوی که له گه متی زه لام و کته ۵ پیاوی لوتزل و
 که بوگه وره ۵ الْخَبَابَةُ: نهرمایی لوتی زل،
 نه ملو و نه ولای لوت له لای سهروی
 لوت ۵ لوت به رزی و تمکه بیورکردن ۵ الْخَبُّ:
 به مانا (الْخَبُّ) دئ ۵ الْخَبَّيَّةُ: دمنگ
 لیدابران و پچراندنی په یومندی خزمایه تی.

خَنْبَسٌ: تالانیبه که می دابه شکر د ۵ الْخَنْبَاسُ: شتی
 کۆنی پته وی جیگیر ۵ شیر ۵ پیاوی که متی

ناشیرین و ره زاگران ۵ شه وی تاریکی هه نگوسته
 جاو ۵ الْخَنْبَاسَةُ: میینه له سهرمتای نه ودا که
 دهر دکه وی سکی همیه ۵ الْخَنْبَسُ مِنَ الرِّجَالِ:
 به مانا (الْخَنْبَسُ) دئ ۵ الْخَنْبَسَةُ: (خَنْبَسَةُ الْأَسَدِ)
 شیوه رویشتنی شیر نازایه تی و هه له متی ۵
 الْخَنْبُوسُ: به رده نه ستی به رنیکه که به مانس
 لئی دهی ناگری لی دمبیته وه.

خَنْبُ السَّقَاءِ خَنْبًا: ده می کونده و مه شکه که می
 هه لگیراپه وه به دیوی دهر و دوا و ده می پیومناو
 لئی خوارده وه.

خَنْبٌ فَلَانًا: گالته می پی کرد.

خَنْبُ الرَّجُلِ خَنْبًا: پیاومکه هه لس و که وتی ژنانه می
 کردن. ۵ خَنْبٌ فَلَانًا: شله به تمه بوو ۵ لارو
 له نجه می کرد خوی بادا ۵ خَنْبُهُ: وای لی کرد
 و مگوو (خونئی) هه لس و که وت بکا ۵ خَنْبٌ كَلَامُهُ:
 ناخواتنی و مگوو ژنی نازو نوزکه ر کرد، ژنانه
 دوا ۵ خَنْبُ الشَّيْءِ: شته که می چه مانده وه دولا می
 کرده وه ۵ خَنْبُ السَّقَاءِ: به مانا (خَنْبُهُ) دئ ۵
 اخْتَبَّتِ الرَّجُلُ: به مانا (خَنْبُهُ) دئ ۵ اخْتَبَّتِ
 السَّقَاءُ: کونده که، مه شکه که نوشتایه وه ۵ اخْتَبَّتِ
 العنقُ: مله که خوار بوو ۵ تَخَنَّتِ الرَّجُلُ: به مانا
 (خَبَّتْ) دئ، دگوتری: (تَخَنَّتْ فِي كَلَامِهِ)
 له قسه کردندا ژنانه دوا ۵ تَخَنَّتِ الشَّيْءُ: شته که
 چه مایه وه ۵ خَنَاتٌ: و ته به می جینو نامیزه
 ناراسته می نافرمت دگرئی. ۵ الْخَنَائَةُ: پیاویک
 ناکارو گوفتاری ژنانه بی.

الْخَنْشُ: کۆمه لی به رته وازه ۵ لویه می
 قوماشی پیچراوه ۵ چرچ و لوجی قوماشی
 پیچراوه ۵ دیوی ناووه می شه ویله ناستی ددانی
 دواوه (ددانی خری) چ لای خوارو چ لای سهرو.

كەلەپۇريان ۋە پياۋى ئازاي كە زەھەرى بىئ
 نابىرئ و دوژمن نازانى لەكۆنۈە بۆى
 بىچى ۋە پياۋى سەخى دەست و دل فراوان،
 پياۋى جنىۋ فرۆش و زمان پىس ۋە نىرى، بەران،
 ئەسپەنئىر ۋە ھىسترو بارگىنى درىژو
 كەتە ۋە كىۋى بەرزوگەورە كە بەسەر دەشتايى
 دا بېروانى.

خُنْوَ اللَّحْمِ وغيره: گوشت بۇنى كرد بۇگەن بوو ۋە
 الخُنْزَوَانُ: مەيمون ۋە نىرە بەراز ۋە الخُنْزَوَانُ:
 تەكەبورو خۇبەزلزانى ۋە الخُنْزَوَانَةُ: بەمانا
 (الخُنْزَوَان) دى.

الخُنْزَوَانِيَّة: بەمانا (الخُنْزَوَان) دى ۋە الخُنْزَوَانَةُ: بەمانا
 (الخُنْزَوَان) دى ۋە الخُنْزَاوُ: سەرمازەلە (ئەو
 جۆرەيان كەبەلەك و خالخالوین) ۋە ئەو
 جولەكانەى گوشتيان پەزمەندە كرد تا بۇگەنى
 كرد ۋە الخُنْزَوَانُ: رىزى دواۋەى سوپا
 لەشەردا ۋە كەمتيار ۋە الخُنْزَوَانُ: تىگۆشاۋ تىرىت،
 تىشەرىپ ۋە خُنْزَوَانُ: كارو پىشەى بەرازى
 ئەنجامدا ۋە بەتيلەى چاۋى روانى ۋە خُنْزَوَانُ
 الشَّيْئُ: شتەكە ئەستور بوو ۋە الخُنْزَاوِيَّةُ: زىبەكى
 رەق و بىرىنۆكەبەكە لەمدا پەيدا دەبن ۋە
 الخُنْزَوَانَةُ: پاچىكى گەورەبە بەردى بىئ
 دەشكىندىرئ ۋە الخُنْزَوَانَةُ: بەراز.

خُنْسَ خُنْسًا وَخُنْسًا خُنْسًا: دواكەوت.

خُنْسَ الطَّرِيقِ عَيْمًا: لەرىگەكە تىبەرى و خىستىنە
 پىشتى خۇى.

خُنْسَ فَلَانًا: فلانكەسى دواخت.

خُنْسَ الرَّجُلِ: پياۋمەكە دواكەوت و گوم بوو.

خُنْسَ الْكِرْكَبِ: ئەستىرەكە شوپ بۇۋەو گوم بوو
 ۋە خُنْسَتِ النَّخْلَةِ: ماۋمەكە بىئ چو تا
 دارخورماكە تەلقىجەكەى وەرگىرت.

خُنْتُ: وشەمەكى جنىۋ نامىزە ناراستەى پياۋ
 دەكرى، دەگوتىرئ: (يا خُنْتُ) ھۆى نىرەموك ۋە
 الخُنْتُسَى: نىرەموك ۋە كەسنىك كۆنەندامى
 زاۋىزى نە نىرىنەى تەۋاۋىب نە مەينەى تەۋاۋ
 بىئ ۋە رومككىك خانەى مەينە و خانەى نىرىنەى
 تىداىن ۋە الخُنْزَوَانَةُ: نىرەموكى ۋە (الخُنْزَوَانَةُ
 الكاذِبَةُ): ئەۋمەبە ئادەمىزادەكە لەراستىدا
 رەگەزى نىرىنەىبىئ يا رەگەزى مەينەىبىئ وەلئ
 ھەندى دىاردەى رەگەزەكەى تىرى پىۋە دىار بىئ
 ۋە الخُنْزَوَانَةُ: ئافرەتى چاۋ نەرم و لارو لەنچەكەم
 لەرۋپىشتندا ۋە الخُنْجَرُ: خەنجەر، كىرد، كىردى
 گەورە ۋە الخُنْجَرُ: بەمانا (الخُنْجَرُ) دى ۋە
 الخُنْجَرِيُّ: حوشرىك شىرى زۇربىئ ۋە الخُنْجَرِيُّ
 مِنَ الْمِيَاهِ: ناۋى قورس بەمەرجن نەگاتە ئاستى
 سوپىرى ۋە خُنْفَنُ فَلَانٍ: قەسى بەلوت كرد،
 لەقسەدا گنە.

الخُنْدُبُ مِنَ الرِّجَالِ: پياۋى بەدەرەۋىشت.

الخُنْدَرِيُّ: شەراب، شەرابى كۆن ۋە (عمر خندرىس):
 خورماى كۆن ۋە (خُنْدَةُ خندرىس) گەنمى كۆن ۋە
 الخُنْدَعُ: جۆرىكە لە كوللە باز دەھائى ۋە
 الخُنْدَعُ: كەسنىك نەفس نەزم بىئ ۋە بەسروشت
 ناكەس بەجەبىئ ۋە خُنْفَنُ: كانگەى ھەلەكەند ۋە
 الخُنْفَنُ: چاللىكە بەدەمورى شتەكدا
 ھەلەكەندىرئ ۋە شەفە جۇگاپەكى درىزە لە
 گۆرپەئانى شەردا ھەلەكەندىرئ بۇ پارىزگارى
 لەسوپاۋ سەربازمەكان ۋە خُنْفَنُ: بىئ حەبەبوو
 خۇى سفورگىرد دەستى داىبە بەدەرەۋىشتى ۋە يان
 شەرمەنگىز و ئازاۋ جەربەزە بوو ۋە الخُنْدِيَّةُ:
 شاعىرى چاك و شىعەر رەۋان ۋە وتارىبىزى
 زەمانرەۋان و قەسەكارىگەر ۋە پياۋ ماقولئ ھىدى و
 ھىمەن ۋە شارمزا لەبەسەرھات و مېژوۋى رۇژگارى
 عەمرەب، ھۆزۋو شىعەر و ھونەر و

خَنَسٌ مِنْ مَالِهِ: لِمَالِهِ كَمَا هِيَ لَكُنْتُ.

خَنَسٌ إِضْعَافٌ: هَامِكِي وَيَكُ نَا.

خَنَسٌ خَنَسًا: نِيرَكِي لَوْتِي كَمَا نَزَمَ بُوُو نَمَلَاو

نَمَلَاوِي كَمَا نَمَرَزَ بُوُونَمُوهُ ۵ خَنَسَتِ الْقَدَمُ:

بَازَنَهَبِيَهَكِي بَانَ بُوُوهُ ۵ أَخْنَسْتُ: دَوَى خَسْتُو

بُوُخُوِي رُوِي ۵ دَمَكُوْتَرِي: أَخْنَسَ عَنِي عَنِي:

مَالَهُ كَمَا دَوَا خَسْتَمُو لَهَكَاتِي خُوِيْدَا نَمِيْدَامَمُوهُ

۵ خُنَسْتُ: بَهَامَانَا (أَخْنَسْتُ) دِي ۵ إِخْتَنَسْتُ:

دَوَاكَمُوْت ۵ إِخْتَنَسْتُ: بَهَامَانَا (أَخْتَنَسْتُ)

دِي ۵ كَمَرِيَهَمُوهُ ۵ تَخْنَسْتُ: بُوُو مَوَطَاوَمَعِي

(خَنَسْتُ) دِي ۵ الْأَخْنَسْتُ: شِيْر ۵ مَمِيْمُون ۵

أَلْخُنَسْتُ: نَهْخُوُشِيَهَكِي تُوُشِي زُرْعَاتِ دَهَبِيُو

زُوُر بَابِه دَارِ نَابِي ۵ أَلْخُنَسَا: كَاكِيُوِي ۵ أَلْخُنَسُ:

نَاسِك ۵ لَانَمِي نَاسِك ۵ أَلْخُنَسُ: شَمِيْتَان.

أَلْخُنَسُ: نَمَسْتِيْرَه كَمَرُوُكَمَكَان ۵ بِيْنَج نَمَسْتِيْرَه

شُوُهْدَارَمَكَان (زُوُجَهَل ، مُوُشْتَمَرِي ، مِيْرِيخ ،

الزهره ، عطارد) ۵ هَمَمُوُو نَمَسْتِيْرَه ۵ (الليالي

الْحُنَسُ): سِي شَهُوِي كُوُتَابِي مَانِك كَهَلَمُو سِي

شَهَمُوْدَا مَانِك دَهْرِنَاكَمَهُوِي ۵ أَلْخُنَسُوُسُ:

شِيْر ۵ بِيْجُوُه بَمَرَاز ، كُوُدَهْلَه بَمَرَاز ۵ أَلْخُنَسُوُسُ:

(فِرْس خَنُوس) نَمَسِيْبِيَكَه لَمَبَازْدَانِدَا رَاسْت دَمِرَوَاو

دَوَابِي رَاسْتُو جَمِپ دَمَكَا هَمَرْدَهْلِيِي پَاشَمُو پَاش

دَمَكَشِيْتَمُوهُ ۵ أَلْخُنَسِرُ: بَمَد رَمُوُشْت ، بِي وَهَفَاو

وَادَمُو بَهَلِيْن ۵ كَارَمَسَات ۵ أَلْخُنَسِرِي:

بَمَدَرَمُوُشْتِي ۵ غَمَدَرُو سَتَم ۵ كُوُمَرَايِي ۵

فَمُوْتَان ۵ أَلْخُنَسِيْهِ: بِيَاوِي بِي وَرَمُو

تَرَسَنُوُك ۵ بَهَلَاو كَارَمَسَات.

الْحُنَسُ: هَمَرَشْتِيْكَ بِيْجُوُك بِي ۵ كُوُدَهْلَه بَمَرَاز ،

بِيْجُوِي بَهُوْر ۵ أَلْخُنَسِرُ: هَامَكَه بِيْجُوُهَلَه.

خَنَعُ فَلَانَ خَنَعًا: كَارِيْكَ نَاشِيْرِيْنِي كَرْد رُوِي نَابِه

سَمَر هَهَلِيْرِي.

خَنَعُ لِلْمَرَأَةِ: جُو بُوُلَاي نَافَرْمَتَهَكَه بُوُو كَارِي

بَمَدَرَمُوُشْتِي.

خَنَعُ لَهُ وَالِيَه: زَهَلِيْلِي بُوُو مَلَكَهَجِي بُوُو.

خَنَعُ إِلَى الشَّيْءِ: مَهَلِي نَمُو شْتَمِي كَرْد.

خَنَعُ فَلَانَ النِّسَاءِ: فَلَا تَكْمَسُ كَهَوْتَه قَسَمُو

بَارِيْكَرْدَن لَهَكَهَل نَافَرْمَتَهَكَا نِدَا بَهَمَمَبَسْتِي

مِيْبَازِيُو دَلْدَارِي ۵ أَخْنَعْتُ إِلَيْهِ الْحَاجَةَ:

بِيْدَاوِيْسْتِي وَنَاعِيْلَاجِي وَاي لِيْكَرْد مَلَكَهَج بِي ۵

خُنَعْتُ: بَهَبَاج بِيْرِي وَبَارَجَه بَارَجَهِي كَرْد ۵ خَنَعُ

الْجَمَلُ: حُوُشْتَرَمَكَهِي زَهْر بَارَكِرْد ۵ أَلْخُنَاعَةُ: زِيْر

دَمَسْتَمِيُو جَاوَبَمَرَمُوُوْزِيْرِي ۵ أَلْخُنَعَةُ: نَاعِيْلَاجِي ،

خِرَاطِكَارِي ۵ غَمَدَرُوُسْتَم ۵ أَلْخُنَعَةُ: شَكُو

بَمَدَرَمُوُشْتِي ۵ شُوِيْنِي جُوُل ، دَمَكُوْتَرِي: (لَقِيْتَه

بِخَنَعَةٍ فَهَرْتَه) لَهَشُوِيْنِي جُوُل تُوُشِي بُوُوُو لِيْمَدَا.

خَنَفٌ خَنَفًا وَخَرَفًا: لُوْتَبَمَرَزِي نَوَانِدُو خُوِي بَهْمَل

زَانِي.

خَنَفٌ بَاقِيَه عَه: لَوْتِي نِي بَادَاو رُوِي نِي وَهَرَكِيْرَا ۵

خَنَفَتِ الْمَرَأَةُ: نَافَرْمَتَهَكَه بَمَدَسْتِي خُوِي لَهَسَنِكِي

خُوِيْدَا.

خَنَفَ الرَّجُلُ: بِيَاوَمَكَه رَهِي هَهَلْسَا.

خَنَفَ الْفَرَسُ خَنَفًا: نَمَسَبَهَكَه لَهَكَاتِي بَازَهَاوِيْشْتِنِدَا

مَلِي خُوِي بُوُلَاي كَابِرَاي كَمَسُوَارِيَهْتِي

وَهَرَجَه خَانِد ۵ لَمَبَر نِيْشَات وَتَمِرِدَمَاخِي خُوِي

خِرَكِرْدَمُوهُ.

خَنَفَ الْبَعِيرُ: لَهَبَر نِيْشَات وَتَمِرِدَمَاخِي

حُوُشْتَرَمَكَه لَوْتِي خُوِي لَهَنَاو لِقَاوَمَكَه دَا

بَادَا ۵ زَهَنِكِي هَاجِي شَلُو نَمَرَمَهَلِيْقَهَن.

خَنَفَ فَلَانَ النَّاقَةَ: بَهَجَوَار بَهَنَجَه حُوُشْتَرَمَكَهِي

دُوُشُوِي وَبَهَنَجَه كَهَمُوْرَمَشِي خَسْتَه پَالِيَان.

خَنَفَ الْأَتْرَاجَ وَخُوَه: نَارَنَجَهَكَهِي بَارَجَه بَارَجَه كَرْد.

گه لاكانى له پېنچ بھلك تېناپهړن، نازهل بيخوا
بېى دميرى ۵ خاتق الذئب: رومكيكه سمر
بهرهگمزي (الشقيه) په، ماددهى سرپكهرى لى
دمردمهيندرى، ژاراوپيهكى زورى هميه.

الخناق: شوينى تاغمتو خودابهترى سوفييهكان.
الخناق: نهخوشيبهكه ناهيلنى بمباشى همناسه
بگاته سيبهكان ۵ الخناق: ملوانكه و
بهرمور ۵ همرشتيك نادهميزادى پى
بخنكيندرى، دمگوتري: (أخذ بخناقه): دمستى
خسته بينه هاقاى ۵ الخناق: حملهيكه دمكرپته
مل نازهل و نهو جوړه شتانه ۵ دمگوتري: (أخذ
بخناقاً) ۵ الخناق: دمردنك يان بايهكه
كاردمكاته سمر هورگو و گهروى نادهميزادو
حديوانات ۵ وا دمبى نهو نهخوشيبه توشى
سمر و هورگى بالندشم دمبى، بمزورى كوتر
توشى نهو نهخوشيبه دمبى ۵ همروا نهبش
توشى دمبى ۵ الخناق: همرشتيك ببيت هوى
خنكان ۵ الخناق: همر نهخوشيبهكه ناهيلنى
همناسه بمباشى بگاته سيبهكان ۵ الخناق:
دمرپهمند ۵ الخناق: ملوانكه و بهرمور ۵
الخناق: شوينى حمله سیداره لهملدا نهو
شوینى لهمل دا پته سیداره
تیدهخرى، دمگوتري: (غلام مخنق الحصر)
گهنجيكى قهديرهكه.

خَنَ فلان خينا: فلان دهنكى گريانى يان
پنكهنينى له لوتيهوه دمرجوو ۵ لهسرخو
گريا.

خَنَ فلان القوم خنا: فلانكس چوووه ناومراستى
مالى قوممهكه چوووه ناو حهرم سهرپانهوه.

خَنَ ماله: مالهكهى برد.

خَنَفَ الصدر أو الظهر: لايهكى سينگى يان پشى
قبوتو چوووه ناوموه ۵ الخناق: نهخوشيبهكه
توشى دهست و بهل نمسپ دمبى ۵ الخناق:
پارچه نارنج ۵ پارچه سيوو برتهقال ۵ الخناق:
بهمانا (الخناق) دى ۵ الخناق: كهتانى
خراب ۵ كراسيكى سبى نمستوره
لهمكتان ۵ حوشريك شرى زوربى ۵ ريگا ۵
المخفاف من الرجال: بياويكه كشتوكالى باش
بدهست نهيه ۵ المخفاف من الجمال: حوشترى
نمزوك.

خَنَفَ عن القوم: خهلكهكهى ناخوشويست ۵
الخناق: حهشمهيكى رشكهلهيه، بالهكانى
دمچنه ناو بهكهوه، لهقالوجه بچكولهتره
بوكهنى لى دى ۵ الخناق: خونفوسى نير،
خونفوسى گهوره ۵ الخناق: خونفوسى
خونفوسى مى ۵ خنق خنقا: هورگى بادا تا
خنكاندى.

خَنَقَ الوقت: كاتهكهى دواخت ۵ كاتهكهى تهسك
كردموه ۵ خنق: بهمانا (خنق) دى.

خَنَقَ فلان الأربعم: فلانكس نزيكه تهممنى بگاته
چل سال.

خَنَقَ الإناء: هاپهكهى پركرد.

خَنَقَ السراب الجبال: سمراب و سيخوار سهرى
كيومكانى دابوشى ۵ اخنق: ملى گوشى تا
همناسه لى براو مرد ۵ اخنق الفرس: سيباى
ناوجهوان و شهويلهو بناگوپى نهبهكهى
گرتنهوه ۵ اخنق: ملى گوشى تا گياني دمرجوو
۵ الخناق: شيوو دولتى تنگ كه دكهويته نيوان
دوو كيوموه ۵ كؤلان و دمربوونه ۵ خاتق التمر:
جوړه رومكيكه و مكوو كلكى دوشك وايه به
نمنداوى بستيك لهزموى بهرزدمبتهوه، بهلكه

برد ۵ اُخنی به: پابهندی وادمو به‌ئینی خوئی بوو.

اَلْخَنَّا: قسهی ناشیرین ۵ (خسا الدهر) به‌لاو کارهساتی رۆزگار ۵ اَلْخَنوةُ: غمدر، بۆشایی.

خَابَ خَوْبًا: هم‌زار كهوت ۵ اَلْخَوْبَةُ: زموییهك لـمَنیوان دوو زموییدا بارانی نی بباری ۵ برسایه‌متی.

خَاتَ الْبَازِي أو العقب خَوَاتًا: بازه‌كه یان هه‌ئۆكه خوئی دانه‌واندو په‌لاماری نیچیرمه‌کی دا ورشه‌ی باله‌مکانی هات.

خَاتِ فُلَانٍ: فلان‌کەس وادمو به‌ئینی خوئی هه‌ئۆمه‌شاندموه ۵ نه‌و خواردمه‌نییه‌ی په‌زمهنده‌ی کردبوو، بۆنی کرد، ناومه‌که بۆگهن بوو.

خَاتِ الشَّيْ: شته‌که‌ی فراند ۵ (خات فلاناً) فلانی دمرکرد.

خَاتِ مَالَةٍ: ماله‌که‌ی کهم کرد ۵ خارت طرفه‌ دونی: به‌دزییه‌وه تهماشای کرد.

خَوَّتَ الْبَازِي: به‌مانا (خارت) دئی ۵ خَوَّتَ الطَّائِرَ: باندمکه دهنگی هات ۵ دموگوتری: (خَوَّتَ الشَّيْ) ۵ اختات‌الهدیث: قسه‌که‌ی نی و مرگرت و دواپی وشه وشه‌و کهم کهم قسه‌کانی گتیرانه‌وه ۵ اِنَّهُمْ يَتَتَرْنَ اللَّيْلَ: نه‌وانه شه‌ورموی دمکه‌ن و هیدی هیدی ریگه‌که دهبیرن ۵ اختات‌الذئب‌الشاةُ:

به‌دزییه‌وه گورگه‌که پری دایه مهرمه‌که و بردی ۵ اختات‌البازی أو العقب: به‌مانا (خَت) دئی ۵ تَخَوَّتَ الشَّيْ: شته‌که‌ی فراند ۵ (تَخَوَّتَ الحديث): به‌مانا (اِخْتَاتَهُ) دئی ۵ تَخَوَّتَ مَالَهُ: به‌مانا (خَتَهُ) دئی ۵ اَلْخَاتِيَّةُ: هه‌ئۆو بازو واشه‌که دادیته نیچیرو ورشه‌ی بالی دئی ۵ اَلْخَرْتَعُ: برپوانه وشه‌ی (خَتَع) ۵ اَلْخَرْتَلُ: برپوانه وشه‌ی (خَتَل).

خَنٌّ وعاء التمر: له ههمبانه خورماکه په‌که په‌که خورماکانی دمه‌هینان.

خَنٌّ خَسًا و خَسِيًا و خَسَةً: قسه‌کانی له مه‌لاشوو لوتیه‌وه دمه‌اتنه دمر ۵ اُخْنُهُ: عه‌قلی برد، شیتی کرد ۵ اِسْتَخْنَتُ الْبَيْتَ: بیرمه‌که بۆگهنی کرد ۵ اَلْخَنَانُ: خو‌شگوزهرانی و ژبانی نه‌رم و نۆل ۵ اَلْخَنَانُ: دمردیکه توشی لوت دمبی و مکوو هه‌لامت ۵ دمردیکه توشی قورگی بالنده‌ دمبی هه‌روا توشی جاویشی دمبی ۵ هه‌لامت و کۆکه‌ی حوشتر.

اَلْخَنُّ: به‌مانا (اَلْخَمُّ) دئی.

اَلْخِنُّ: کهشتی به‌تان ۵ اَلْخِنَّةُ: جوړیکه له مینگه‌و غوننه‌و به‌لوت دمریبری ۵ و مگوو نه‌وه قسه‌که له لوته‌وه دمریچی ۵ اَلْخِنُّ: دهنگیکه له په‌ردمکانی زوروی لوت دا ۵ اَلْمَخْنَةُ: دمریبری دهنگ له‌لوتدا ۵ دمرای شیوو دۆل ۵ لوت ۵ نه‌ملاو نه‌ولای لوت ۵ دمرای ئاوو، به‌لگه‌ی ناشکرا، ناومندی خانوو ۵ هه‌وشه‌و به‌ردمرگی مال ۵ اَلْمِخْنَةُ: غوننه‌و به‌لوت قسه‌کردن ۵ (سنة مِخْنَةً): سالیکی هه‌رزانی و پر خیرو بیړه.

خَنَا فلان فلان‌کەس له قسه‌کردندا ناشیرین دوا قسه‌ی ناشیرینی وتن.

خَنَا الجَدُّعُ: لقه‌که‌ی بریه‌وه.

خَنِيَّ على فلان في منطقہ: قسه‌ی ناشیرینی له‌سمر فلان کردن ۵ اُخْنِي: خرابیکرد دای وشاندو گهنده‌لی کرد ۵ اُخْنِي الجرادُ: کولله هیلکه‌و گهرای زۆر بوو ۵ اُخْنِي المرعى: پاونمه‌که له‌ومری زۆری هه‌بوو ۵ اُخْنِي عليه الدهرُ: رۆزگاری زۆری به‌سمردا تیبه‌ری ۵ فه‌وتانندی و له‌ناوی

خَارُ الحُرِّ: گمرما شكا ◊ (خار اليرد): سهرما كز بوو نهما.

خَارُ فِلَانًا: قنگی فلانكسى پيكاو همنكاوتی.

خَوْرُ الرَّجُلِ خَوْرًا: پياومكه هاواری كرد ◊ **خَوْرٌ فِلَانًا:** بهمانا (خار) دئ ◊ **خَوْرٌ فِلَانًا:** فلانكس زمعیضو بی دمسهلات بوو ◊ **قَارَرَتِ الشَّيْطَانُ:** دوگاكه بؤرانديان ◊ **اسْتَخَارَ الرَّجُلُ:** داوای عطفو سوژی له پياومكه كرد ◊ **اسْتَخَارَ الطُّغْيُ:** دارنکی خسته كونی لانهی كهمتیارمكهوه بوؤ نوموی له لایمکی ترموه بیته دمر ◊ **الْخَوْرُ:** بؤرمی رمشه ولاخ، بارمی مهری بزنو ناسك.

الْخَوْرُ: كۆتایی روبرو جوگا كه دمزیینه دمراوه ◊ نرمایی زموی له نیوان دوو بهرزایی دا ◊ كنداو.

الْخَوْرُ مِنَ النَّاءِ: نافرمتی دل بیسو بهدمروشتو بی عمل ◊ **الْخَوْرُ مِنَ الْجَمَالِ:** حوشتری بچكۆلهی جوانوو ◊ **خَوْشِرُوو** بهرموته ◊ رمبی نرم ◊ چهرخو شخارته ◊ **الخَوْرَاةُ:** حوشتری شیر زورو خوش دؤش ◊ دارخورمای بهرداری زور ◊ زموی نهرمه لان ◊ **الخَوْرَمَة:** بروانه (خرم) ◊ **الخَوْرَتُق:** بروانه (خرق) ◊ خازه خورًا: گهورمیی فرمانرموایی كرد ◊ دزی ومستا.

الحازيَا: بروانه (خزب) ◊ **الخَوْرَبُ:** بروانه (خزب) ◊ **الخَوْرِي:** بروانه (خزر) ◊ **الخَوْرِي:** بروانه (خزل).

خاش فلان: فلانكس چووه قهرمبالقی خهلكموه ◊ گهرايموه.

خاش فلاناً بالمرح: بهرمب له فلانكسى دا.

خَوْتٌ خَوْتًا: ورگی زل بوو گهمدی داجوړا (هر اخوٹ وهي خَوْتًا).

خَوْتُ البَطْنِ وَالصَّدْرِ: سك و سينگی نهرمو شل بوو، گؤشتن بوو ◊ **الخَوْتَاءُ مِنَ النَّسَاءِ:** نافرمتی تازه پيگميشتوی نهرمو شلو گؤشتن ◊ **الخَوَجَلِي:** بروانه وشمی (خجل) ◊ **أَخَاخُ العُشْبِ:** گياو گزمكه فهوتا ديارنهما ◊ كه م بوو.

الْخَوُخُ: فوخ، درهختی فوخ درهختیکه له پيړی داره گولدارمكانه، درهختی بهره.

الْخَرْمَةُ: كونيگه له بيينا دمكری بوؤ نوموی روناکی ليوه بچيته زوری ◊ دمركاپهکی بچكۆله لهناومراسستی دمركاپهکی گهوره بويمه دروستكراوه تاببيته لهمپهړ له نيوان دوو مالدئا ◊ **خَوْدٌ:** كهمن خوراکي دست كهوت ◊ **خَوْدُ البعيرُ** وغيه: حوشترمهكه له رويشتندا پهلهی كرد ◊ **تَخَرَّدَ الفُصْنُ:** لقه درهختهكه چهمايموه، رازا.

الْخَوْدُ: كچكۆلهی جوانی نهرمو شلی رهوشت جوان ◊ **خَاوَدٌ** عنه **مُخَاوَدَةٌ** و**خِرَادًا:** دوركهوتهوه، ليی دوركهوتهوه ◊ **خَاوَدٌ** فِلَانًا **أَلَى الشَّيْئِ:** لهدواوه فلانی نارد بوشتهكه ◊ **خَاوَدٌ** الحُمَى **فِلَانًا:** لمرزو تا توشی فلان بوو دوايي لهكۆلی كهوتو پاش ماوميهك توشی هاتهوه ◊ **قَاوَدْرَه:** وادمو بهئينيان دا بهيمهكتری ◊ **تَخَرَّدَه:** وادمو بهيمانی دايه.

الْخَرْدَانُ: ههتيو مچهو خوڼپړی ◊ **الْخَرْدَةُ:** كلاو خونده كلاويکی پتهوه دمكریته سهر به زوری سهرياز لهسهری دمكمن ههروا نهندانزيارو كريكاری بيناسازی.

خار الترة: گايهكه بؤراندی

خار فلان: فلانكس لاوازو جهسته تيك شكاو بوو لهبمل و پوكهوت.

خاش الشَّيْ: شته‌کمی کرده ناو زمره‌وه ناو توره‌که‌و جانتاوه.

خاش منه کذا: نهومی نی و مرگرت.

خاش الزاب وغيره في الرعاء: گله‌کمی کرده ناو گوینیه‌وه.

خاش الزاب في الجوالق: گلی کرده ناو جه‌واله‌وه
 ◊ **خاوش الشَّيْ:** شته‌کمی به‌رز کرده‌وه ◊ **خاوش جَنْبُهُ** عن الفرائش: که‌له‌کمی له جینگاکه به‌رز کرده‌وه ◊ **خَرُشُ** فلاناً حقه: مافی فلان‌کمی که‌م کرده‌وه.

تَخْرَشُ بَدَنَهُ: جه‌سته‌ی دوی فه‌له‌وی کزیوو ◊ **الْخَوْشُ:** که‌له‌که، تمنیشت ◊ **الْخَوْشَان:** روم‌کیکه و مگوو پاقله وه‌نی گه‌لاکانی نهرم ترن تامیکی تفت و مرزی همیه بؤ خواردن دمب ◊ **الْخَوْشُقُ:** نهومی به‌لقمدار خورماوه دم‌مینیتسه‌وه دوی چینی، (واته پاشم‌رؤک) ◊ شتی خراب له‌هر شتیک بی.

خَاصِ العطاء: به‌خششه‌کمی که‌م کرده‌وه.

خَوِصَ خَوْصاً: چاوی به‌مقولا چوون و بچوک بوونه‌وه، یان چاویکی له چاوه‌کمی تری بچوگ‌تره ◊ **خَوِصَتِ البِئْرُ:** بیرمه‌که ناوه‌کمی داچوو نازه‌لی نی ناو ندری.

خَوِصَتِ الشَّاةُ: مهرمه‌که چاویکی ره‌شو نهومی تری سببیه ◊ باقی جه‌سته‌ی هموو سببیه ◊ **اَخْوَصَتِ النِّخْلَةُ:** خورماکه چرووی کرد، فهریکه‌کمی کرایمه‌وه ◊ **خَاوَصَ** فلاناً: که‌مینک چاوی داخست ◊ **خَاوَصَ** فلاناً: له‌کپیندا فلان به‌ریهرمه‌کانی فلانی کرد زمی به‌سرمه‌وه کرد ◊ **خَوِصَتِ الفِئِیْلَةُ:** چروکانی کرانه‌وه ◊ گه‌لاکمی دمرکه‌وت.

خَوِصَتِ النِّخْلَةُ: دره‌ختی خورماکه گه‌لای کرد ◊ **خَوِصَتِ الأَرْضُ:** چروزه‌و گوپکی دمره‌ختی نهرطای زور بوو.

خَوِصَ الشَّجَرُ: دره‌خته‌که ورده ورده گه‌لای دمرکرد.

خَوِصَ رأسه: موی سپی که‌وته سهری ◊ **خَوِصَ** فیه الشَّيْبُ: موی سهری ماش و برنج بوو نیوهی رمش و نیوهی سپی ◊ **خَوِصَ** فلان: فلان سهرمتا ریزی پیای پیایانه‌ی گرت پاشان به‌خیره‌هاتنی همتیوم‌جه‌کانی کرد ◊ **خَوِصَ** التاج: تاجه‌کمی به‌زیر زمرکه‌فت کرد ◊ **خَوِصَ** العطاء: به‌خششه‌کمی که‌م کرده‌وه ◊ **دم‌گوتری:** **خَوِصَ** ما أعطاك: نهومی نه‌تداتی نیی و مربره‌ با که‌میش بی ◊ **تَخَاوَصَ:** به‌مانا (خاوص) دی ◊ **خَاوَصَ النِّجْمُ:** نه‌ستیرمه‌کان بچوک بوونه‌وه ◊ **تَخَوِصَ** منه: شته‌کمی ورده ورده نی و مرگرت ◊ هرجه‌نده به‌خششه‌کمی که‌م بوو هر نیی و مرگرت ◊ **إِخْوَصَتِ الشَّاةُ:** به‌مانا (خوست) دی.

الْخَوْصُ: شتی که‌م.

الْخَوْصُ: گه‌لای دارخورماو دره‌ختی نهرجیل و نهو جوژه دره‌ختانه ◊ **الْخَوْصَاءُ:** (ریح خوصاء): ره‌شهای گهرم، ناده‌میزاد له حمیفا چاوی بؤ هه‌لنایه ◊ (ظهیره خوصاء) له هموو نیوم‌رؤزه‌کان گهرم‌تر بوو ◊ **الْخَوْصَاءُ:** فروشیاری خوص ◊ نهو که‌سه‌ی شت له لقه خورما دروست دمکا.

الحِیَاصَةُ: پیشه‌ی خوص فروشی ◊ **المخوص:** نهو شته‌ی له‌سهر شیوه‌ی خوص دروست کرای.

خاض القوم في الخديت خوصاً: خه‌لکه‌که به‌فسه گهرم بوون و چونه ناو فسه و گفتوگو‌وه.

خاض فلان بالفرس خوضاً وخياضاً: فلانكس
نهبهكهى برده سمر دو.

خاض الماء: جووه ناو ناومكهو بهناوىدا رويشت.

خاض الأمر والباطل: جووه ناوكارمكهوه، دمستی
کرد بهشتى پرو هوج، خوى تى فریدان.

خاض الشراب في الاناء: شهرايهكهى كرده
ناوقابهكهو تيكهلاوى كردو تيكي هملدا.

خاض فلاناً بالسيف: بهشمشير زمبرى له فلانكس

دا، لهسمرماتواه له خوار ورگى داو نمجار بو

سرموه ههئيدرى **خاض القوم**: خهلكهكه

نهبهكانيان بهناو ناودا رويشتن **خاض في**

البيع: له فروشتن دا بهربهرمكاني كرد **خاض**

الفرس: نهبهكهى برده سمر ناومكه **خوض**

الماء والشراب في الاناء: ناوو شهرايهكهى لهناو

قابهكهدا تيك هملداو تيكهلاوى كرد **خوض**

بالسيف في بطن فلان: بهمانا (خاضه) دئ

اختاض المرعى: پاوانهكه لهومرو گزوى زورو

چرو بر بوو **اختاض بالفرس**: نهبهكهى برده

سمرناو **اختاض الماء**: بهمانا (خاضه) دئ

تخاضوا في حديث: له قسهو گفتو گودا روجونو

كهوتنه دانو سان **تخوض**: بهناجارى و زور

لهخوكردن جووه ناو نهو شته **تخوض الماء**:

بهمانا (خاضه) دئ **التخوضه**: مروارى

التخيض: (سيف خيض) شمشيريكه له ناسنيكى

نهرم دروستكراوه **التمخاض**: بوارى چه؛

تهنكاو؛ نهو شويتهى لهناو روباردا ئادهميزاد

دمتوانى به پيادهيى يان بهسواري پييدا

بپهريتهوه **بهره ميبرد** بهيونهى پهرينهوهى

مهلامستهفاى بارزانى لهروبارى ناراس لهگه

ههفالهكاني دا نهو شيعرهى سالى پيشوو (۱۹۴۵)

بلاوى كردبووهوه سهرلهنوئى سالى (۱۹۴۶) بلاوى
كردهوه:

عشرت هاواره **عشرت هاواره**

هام لهسره ناراس چه بين بواره

المخاضة من النهر الكبير: بوار بهناوى رويارى

گهورهدا **المخرض**: ناميريكه شهرايو

ماستاوو شتى واى بين تيك ههئيدرى **تخوط**

فلاناً: جار دواچار هاته لاي فلانكس.

الخوط: لقه درهختى نهرم (شورك) پياوى كهتهو

زهلامو روح سوكو رموشت جوان

خوج ماله: مالهكهى كهه بوو **خوج فلاناً بالضرپ**:

بهئيدان و بيئيدان فلانكسى شلههته كردو

تيكى شكاند **خوج دينه**: ههززهكهى دابهوه

خوج السيل الوادي: لاهاوكه ههراخى چهمهكهى

داروخاند **تخوف الشئى**: شتهكهى كهه كردهوه

الخراع: برخه و لرخه **الخراعه**: جلم **الخرع**:

حهبليكى سببيه دمكريته نيشانه بو نيوان دوو

كيوو نزميايى شيوو دوئل **ههموو دمشتو**

مهزرايهك گياوو گزى باشى ني بروئى.

خاف خرافاً وخافة وخيفة: چاوهروانى پهيدا بوونى

بهلاو كارساتيكي ترسانكى كرد.

خاف: زانى، بوئى دهركهوت **خاف الطريق** او **الخفر**

خافة واخافاً: ريكاكه يان سهنگهرمكه ترساندى.

خافة الأمر: لهكارهكه ترساندى **خاف فلاناً** او

الشئى: فلانكسى والى كرد ترسى ني بكرى، ني

ترساو بين **خاوقه**: ههريهكه لهو دوو هاوهته

يهكتريان ترساند **خوقه**: ترساندى (خوقه)

الأمر لهكارهكه ترساندى **تخوف**: بو

موطاوعهى (خوقه) دئ **تخوف عليه شيئاً**:

ترسا لئى، ترساندى **تخوف الشئى**: شتهكهى

كهه كردهوه **تخوف فلاناً**: فلانكسى والى كرد

لَنْ تَرَسَاوِيحَ ۵ خَهْلَكْ لِيِي بَرَسِي ۵ **الْخَافُ**:
زۆر ترسنۆك.

الْخَوْفُ: حالهتیکه بemsر نefسدا دئ جاومروانی
ناخوشییهك دمكا ۵ پان مردنی
خۆشهویستیک ۵ شهرو همرا.

خَوَقُ الْمَكَانِ خَوْقًا: شوینهكه بهر فراوان بوو ۵
خَوَقَتِ الْمَرَأُ: نافرتهكه درنزو باریک
بوو ۵ نهحمهق و ناكهس بهجهبوو.

خَوَقٌ فلان: فلانكس کوپریوو.

خَوَقُ الْبَعْرِ: حوشترهكه گروئ بوو ۵ **اخَاقَ الرَّجُلُ**:
پیاوکه بهناو زهویدا روئی ۵ **خَرِقُ الْقَرْطُ**:
گوارمکه فراوان کرد، گهوره کرد ۵ **إخِثَاقُ**
الْمَكَانِ: بهمانا (خَرِقُ) دئ ۵ **تَخَوَّقُ الْقَرْطُ**:
گوارمکه پان و فراوان بوو ۵ (تَخَوَّقُ عَنْه): لئی
دور کهوتهوه.

الْخَوَّقُ: نهلههی زهپ پان زیو ۵ نهلههی گوینجه.

خَالَ فلان علی اهله خولاً وخیالاً: فلانكس کارو
باری مال و مندالی خوی ریک خستو
پیداویستییهکانی دابین کردن.

خَالَ الماشیه: جوان نازهلهکانی جاودپیری کردن و
بهخیوی کردن.

خَالَ فلان خولاً: فلانكس خوی بهزل زانی و
تهکهبیوری نواند.

خَالَ خولاً: لهومپیش بهتهنیا بوو نیستا بۆته
خاومن کeso و کارو دسو پیؤوندو نازو
نیعمت ۵ **اخَالَ** فيه خالاً من الحیر: جاومروانی
خیرو بییری لئ کرد ۵ **اخْشَلَّ**: خالی زۆری
همبوون دمگوترئ: (رجل مِعْمَ مُخْشَلٍ) پیاویکه
مامو خالی باشی همن ۵ همموویان پیاو
ماقولن ۵ **خَرْقَةُ الشَّيْءِ**: به پیاومتی نهومی پیدا

پیاومتی بemsرموه کرد ۵ **تَخَوَّلَ خَالًا**: خالی بو
خوی پهیداکرد، فلانی کرده خالی خوی ۵ **تَخَوَّلَ**
فلاناً: فلانكسی کرده خالی خوی، به خاله
بانگی لیکرد ۵ بهرعوده بوو، شتهکهی خسته
نهستوی خوی ۵ **تَخَوَّلَتِ الرِّيحُ الْأَرْضَ**: با نهو
زهویبه دمگرتتهوهو ههمیشه لهو دمفهروی
باههلدیبئ ۵ **تَوَلَّى فِي بَنِي فُلَانٍ خَالًا مِنَ الْحَيْرِ**:
جاومروانی خیر بوو له فلان خیل ۵ **اسْتَخَوَّلَ فِي**
بني فلان: خیلئ فلانی بهخالی خوی زانین،
خوی کرده خوشکهزای فلان هۆز.

الْخَيْلُ: نهو کهسهی شت له خۆ دمگروئ و خهریکی
چاکسازی و پهرومردمگردنیهتی.

الْخَالُ: برای دایک ۵ شتیک جاومروانی خیری لئ
بکروئ ۵ لیوایهك سمربازی سوپا ۵ **الْخَوْلَةُ**:
خال و خوارزایی.

الْخَوْلُ: نازو نیعمهتی خودا بemsر بمندهی خوی
دا لهمال و سامان و بهندهو کارمکرو دستو
پیؤوند ۵ **الْخَوْلَةُ**: ناسک ۵ **الْخَوْلِيُّ**: نهو کهسهی
فهرمانپهواپه و کاروباری گهل و نهتهومی له
نهستویه ۵ شوانی دلسسۆزو چاودپیری
باش ۵ سهروکی کریکارو و مهرزیران ۵ **الْخَوْلِيُّ**:
شوانی باش و دلسسۆز بهنازهلهکانی ۵ **الْخَوْلِعُ**:
پروانه: (خَلَع).

خَامٌ خرمانا: کۆنهندامی همزمکردنی تیک جوو
گهدی ترشا ۵ نهخوش کهوت ۵ **أخَامَ الْفَرَسُ**:
نهسپهکه هاجپیکی ههئنا، تهنها نوکی سمی
خسته سمر زومی ۵ **خَوْمٌ** علی فرسه: سهرجلی
زینهکهی ههئلهپهوه بۆ سهرمومو بهسوارمکهوه
هایمی کرد.

الخَامُ من الأمکنه: شوینی دمرداوی و هموا ناساز.

الخام من النبات: رومکی ناسکو تهرو تازه رسکاو.

الخام من النياب: پۇشاكى نەبېرداۋ نەدرواۋ.

الخام: ھەرشىتىك دەستى پەيسشەسازى نەگەپىشتىتىۋ لەسەر شىۋى خۇى مابىتەۋە بە تازەبى ۋ الخامة: ماددە سروشتىھەكان پىش ئەۋى پىشەسازى كارىان تىدا بكا.

خان فلاناً: غەدرى لە فلانكەس كرد، مافى خۇى نەداپە.

خان الصيحة: بەدلىسۆزى نامۆزگارى نەكرد.

خان السيف: شمشىركە ومكوو پىۋىست نەپىرى ۋ خانئە رجلا: قاچەكانى نەخۇش بونو نەپتوانى لەسەريان بىرو ۋ خانئە الدهر: رۇزگار لىى ھەلگەراپەۋە لە حالى خۇشپىيەۋە خستىە ناخۇشپىيەۋە.

خانئە عينه: بەجاۋى پرگومانەۋە بەدزىيەۋە سەپىرى كرد ۋ خون الشين: شتەكەى كەم كردهۋە، دەشگوتى، (خون منه): لىى كەم كردهۋە ۋ خون فلاناً: نىسبەتى بۇلاى خىانەتدا؛ بەخاننى لەقەلەمدا ۋ اخته: بەمانا (خانئە) دئ ۋ وىستى خىانەتى لەگەل بكا ۋ تخون: بوو بە خانىن ۋ تخون الشين: شتەكەى كەم كردهۋە ۋ تخون فلان حلى: فلانكەس حەقى منى كەم كردهۋە ۋ تخوننى حلى: ورده ورده مافى منى كەم كردهۋە حەقى خواردم ۋ تخونئە الدهر: بەمانا (خانئە) دئ.

خون فلاناً: فلانكەسى تۆمەتبار كورد بەخاننى ۋ خىيانەتى لى بىنى ۋ الخانئة: نىسمىكە بەمانا (الحيانة) دئ ۋ مەصدەرىكە لە سەر كىشى (الفاعلة) دئ ومكوو وشەى (العاقبة) ۋ خانئة الامين: روانىنى گومانناۋى ۋ تەماشاكردنى بەدزىيەۋە.

الخان: ئوتىل، كاروانسەرا، دوكان، شوپنى بازىرگانى كردن ومامەلە ۋ بەگو ناغاۋ فەرمانرەۋا ۋ الخانة: پەلو باپە ۋ دەگوتى: (خانة العشرات و خانة المسات) ۋ الخوان: سفرە، ئەۋ شتەى خواردمەنى لەسەر دادەنرى بۇ خواردن ۋ الخوان: كەسك لە خىانەتدا رۇچوبىۋ سوربى لەسەرى ۋ رۇزگارو زەمانە ۋ رۇزى برانەۋى ئازۋەھو بۇيۋى ۋ لەسەردەمى پىش نىسلامدا ناۋ بوۋە بۇ مانگى (ربيع الأول).

الخو: برىسىمەتى ۋ ھەنگۈين ۋ شىۋى بەرفراوان لەناۋ سارادا.

الخو: ھەنگۈين.

الخوة: زموى چۆل و بەتال

خوى المكان أو البيت وغيرهما: ئەۋ شتەى تىياندا بوو نەما ۋ بەتالۋ خالى بوو.

خوى فلان: فلانكەس برىسىمەتى دوا برىسىمەتى بەسەرى دا ھاتو ھەمىشە ھەزارو نەدار بوو.

خوى البيت: خانۋەكە دانىشتوانى ناۋى فەوتاونو كەسىان نەما، خانۋەكە بەچۆلۋ ھۆلى ماۋتەۋە.

خوى السحاب: ھەورەكە بىن باران بوو.

خوت الحامل: ئاھرىتە حامىلەكە مندالەكەى بوو سكى ھىچى تىدانەما ۋ يان لەكاتى مندالبوونى دا ھىچى نەخوارد.

خوى الرند: چەرخو شخارتە كە، ئاگرىان نەكردەۋە.

خوى الشئ حياً: شتەكەى فپراندا.

خوى فلاناً: قەصدى فلانكەسى كرد جو بۇ لاي.

خوى المكان والبيت: بەمانا (خوى) دئ.

أَخْرَى: برسی بوو ۵ أَخْرَى السَّحَابُ وَالزُّنْدُ وَالنَّجْمُ: بهمانا (خَوَى) دئ ۵ أَخْرَتِ الْمَاشِيَةَ: نازه لهکه گه‌یشته کۆتایی تمه‌منی ۵ أَخْرَى الشَّيْءَ: بهمانا (خَوَاه) دئ ۵ أَخْرَى مَا عِنْدَ فُلَانٍ: هه‌رجی لای فلانک‌س بوو هه‌موی برد ۵ خَوَى: خالی بوو ۵ گه‌دهی بچوک بۆوه برسی بوو ۵ خَوَى السُّعَابُ: هه‌ورمه‌که بارانی نه‌باراند ۵ خَوَى السَّجْعُ: حوشترمه‌که له‌کاتی بیخ دا ورگی به‌رزکردموه ۵ خَوَى الطَّائِرُ: بالندمه‌که باله‌کانی کردنه‌وهو قاچه‌کانی دریزکردن له‌کاتی نیشته‌وه‌دا.

أَخْرَى: برسی بوو ۵ أَخْرَى السَّحَابُ وَالزُّنْدُ وَالنَّجْمُ: بهمانا (خَوَى) دئ ۵ أَخْرَتِ الْمَاشِيَةَ: نازه لهکه گه‌یشته کۆتایی تمه‌منی ۵ أَخْرَى الشَّيْءَ: بهمانا (خَوَاه) دئ ۵ أَخْرَى مَا عِنْدَ فُلَانٍ: هه‌رجی لای فلانک‌س بوو هه‌موی برد ۵ خَوَى: خالی بوو ۵ گه‌دهی بچوک بۆوه برسی بوو ۵ خَوَى السُّعَابُ: هه‌ورمه‌که بارانی نه‌باراند ۵ خَوَى السَّجْعُ: حوشترمه‌که له‌کاتی بیخ دا ورگی به‌رزکردموه ۵ خَوَى الطَّائِرُ: بالندمه‌که باله‌کانی کردنه‌وهو قاچه‌کانی دریزکردن له‌کاتی نیشته‌وه‌دا.

خَوَى الْمَصَلَى فِي سَجْرَدِهِ: نوپزکه‌رمه‌که له‌کاتی سوژده‌بردندا ورگی له‌رانه‌کانی به‌رزکردموه، قَوْلُهُ كَانِي لَهُ كَهَلِكُهُ دُوور خَسْتَنَه‌وه ۵ خَوَتِ النُّجُومُ: بهمانا (خَوَت) دئ ۵ به‌ره‌و ناوا بوون رَوَى ۵ خَوَى الْمَرْأَةَ: خوارده‌منی (خه‌وییه) ی بۆ نافرته‌که دروست کرد ۵ خه‌وییه: جۆره خوارده‌منه‌نییه‌که بۆ نافرمتی زمیستان دروست دمکری ۵ خَوَى الْمَرْيَضَةَ: چالیک‌ی هه‌لکه‌ندو ناگری تیدا کردموه بۆ نه‌وهی ناوچاله‌که گه‌رم بن، نه‌مجار نه‌خۆشه‌که‌ی برده ناو چاله‌که بۆ نه‌وهی نه‌خۆش‌ییه‌که‌ی ئی دوور که‌وتنه‌وهو له‌رزو تاکه‌ی نه‌مینئ ۵ أَخْرَى فُلَانٌ: عمقل و هوشی له‌دمست دا ۵ أَخْرَى الشَّيْءَ: شته‌که‌ی فراند ۵ أَخْرَى مَا عِنْدَ فُلَانٍ: هه‌رجی لای فلانک‌س بوو بردی، هه‌لی گرت ۵ أَخْرَى الْفَرَسَ: ناو‌زنگی نه‌سپه‌که‌ی دا ۵ الْخَاوِيَةُ: به‌لاو کارسات ۵ الْخَوَاءُ مِنَ الْأَرْضِ: زه‌وی جۆل و بی دارو دره‌خت ۵ بۆشایی نیوان ناسمان و زه‌وی ۵ بۆشایی نیوان دوو شت ۵ الْخَوَاءُ مِنَ الْفَرَسِ: بۆشایی نیوان دمست و قاچی نه‌سپ ۵ الْخَوَاءُ: هه‌نگوین ۵ الْخَوَاءُ: دمنگ ۵ دمگوترئ:

خَابَ خَيْبَةً: ناهومید بوو، شته‌که‌ی ئی قه‌دمغه‌کرا.

خَابَ سَعَةً: کۆوشی به‌مفیرۆ چوو.

خَابَ أَمْلُهُ: هه‌وله‌که‌ی بی هوده بوو، هیواو ناواته‌کانی بوکانه‌وه، هیوا برابووو هه‌چی دمست نه‌که‌وت ۵ خَيْبَةٌ: ناهومیدی کرد، نه‌یه‌یشت به‌مرازیگا ۵ الْأَخْيَبُ: ناهومیدو بی هیوا ۵ ناوه بۆ به‌کئ له‌قوداحه‌کانی قومار ۵ دمگوترئ: (باء بالقح الأخيب) ۵ الْخَيْبَةُ: بی هیوا‌یی ناهومیدی ۵ دوعا‌کردنه‌ له‌یه‌کیکی تر دمگوترئ: (خَيْبَةٌ لَهُ) ۵ الْخَيْبَابُ: جه‌رخ و شخارته‌ی جه‌روک ۵ دمگوترئ: (قح خِيَاب) جه‌رخیکه‌ ناگر هه‌لناکا.

خَاتٌ خَيِّرٌ وَخَيْرَاتٌ: دمنگی لئوه‌هات.

خَاتٌ مَالٌ: مال و سامانه‌که‌ی که‌م کردموه.

اخْتَأَتْهُ: فراندی، رفاندی ۵ الْخَيْتَامُ: بپروانه (ختم) ۵ الْخَيْدُخُ: بپروانه (خَدَع) ۵ خَارٌ خَيْرٌ وَخَيْرَةٌ: بوو به‌خاومنی خیرو بیز.

خَارٌ لَهُ فِي الْأَمْرِ: له‌کارمه‌دا خیرو سودی بۆ به‌رچاو گرت.

خَارٌ فُلَانًا: له‌چاکیه‌تی و باشی دا به‌سه‌ر فلاندا سه‌رکه‌وت.

الْخَيْسَرَةُ: نىختيارو سهرېشكى ◊ **الْخَيْسَرَةُ:** به مانا (الْخَيْسَرَةُ) دى ◊ **الْخَيْسِرِيُّ:** روميكه گولى هه به، به زورى ناوه بؤ نهو جوړى كه گوله كهى زمرده، پنى دمگوتري: خوزامى بؤن خوشترين روميكى كيوو دمشته ◊ **الْخَيْسِرُ:** خاومن خيى زور ◊ **الْخَيْسِرُ:** بپروانه (خَرْب) ◊ **الْخَيْسِرَان:** بپروانه (خَرْب) ◊ **الْخَيْسِرَان:** بپروانه (خَرْز) ◊ **الْخَيْسِرِي:** بپروانه (خزل).

خَاسِ السَّيِّئِ خَيْسًا: شتمكه گوپراو تيك چوو كه لكى نهما ◊ بؤگهنى كرد.

خَاسِي فَلَانًا: فلانكسى زهليلو ژېردمسته بوو.

خَاسِي فَلَانًا: فلانكسى زهليل كرد، كه متر لهوى وادهى پيدا بوو دايه. ◊ **خَاسِي الدَّابَّة:** ولاخه كهى ژېر باركرد. ◊ **خَاسِي المَهْدِ خَيْسًا وَخَيْسَانًا:** وادهو پيمانى خوى هه لومشاندهوه دمگوتري: (خاس بالهد) ◊ **خَيْس:** گه پيشته نهو پهرى زهليلو ژېر دسته پى ◊ **خَيْس السَّيِّئ:** شتمكهى نهرم كرد ◊ **خَيْس الدَّابَّة وَفَلَانًا:** ولاخه كهى ژېر باركرد، فلانكسى زهليل كرد ◊ **خَيْس الابِل:** حوشترمه كهى دابه ستو به ستيه وه بؤ سهر پرين ◊ **خَيْس فَلَانًا:** فلانكسى به نكرد له شوپننك دابنا بؤ نهوى نه جوئى ◊ **تَخَيْس:** پيوو گوشتى له هه له ويانا نى دمركه وت ◊ **الْأَخْيَيسُ:** پتهو، دمگوتري: (خيس اخيس) داريكى پتهوه ◊ ژمارهو كؤمه لى زورو قهره مبالغ.

الْخَيْسُ: خيرو بهر مكه ت.

الْخَيْسُ: دره ختى پرگه لاو تيك چرژاو ◊ لانهى شير ◊ **الْخَيْسَةُ:** به مانا (الْخَيْس) دى ◊ **الْمُخَيْسُ:** به منديخانه ◊ شوپنى راهينان و ژېر باركردن ◊ **الْخَيْسَرِي:** بپروانه (خـسـر).

خَارَ السَّيِّئِ عَلَى غَيْرِهِ: پاساوى نهو شتمى دا به سهر شتى تردا، به باشترى زانىو به سهندى كرد ◊ **خَيْسَرُهُ فِي كَذَا:** پيش پركى و بهرام بهرى له گه لدا كرد بؤ نهوى دمركه وئى كامه مان لهوى تر باشتره ◊ **خَيْرٌ بَيْنَ الْأَشْيَاءِ:** همندي شتى له مانو شتمكاندا به سهند كرد ◊ **خَيْرَ السَّيِّئِ عَلَى غَيْرِهِ:** نهو شتمى له وانى تر به باشتر زانى ◊ پاساوى دايه وه به سهر ياندا ◊ **خَيْسَرُ فَلَانًا:** نىختيارى دا به فلان سهرېشكى كرد لهوى كام لهو شتانه هه لدمېژېرى ◊ **اختاره:** هه لى بزاردو به سهندى كرد ◊ **اختار السَّيِّئِ عَلَى غَيْرِهِ:** نهو شتمى به سهند كردو به سهر شتى تردا پاساوى دايه وه ◊ **تَخَايَرُوا:** كه وتنه پيش پركى بؤ نهوى دمركه وئى كيان باشو به سنده ◊ **تَخَيْرُهُ:** هه لى بزارد ◊ **استخاره:** داواى خيرو چاكه لى كركد ◊ **استخَارَ السَّيِّئ:** شتمكهى به سهند كردو هه لى بزارد ◊ **الإِسْتِخَارَةُ:** نيسميكه به مانا نهويه داواى خيريكه له شتيكدا ◊ **الْإِحْيَارُ:** نيسميكه به مانا نهويه لهو دووو شته لهو دوو ريگايه كامه مان به باش بزانى بؤ خوتى هه لى ژېرى ◊ **المختار:** هه لى ژېراو، به سندر او ◊ جوړيكه له سهوزموات ومكوو خهيار ◊ **خيار شنب:** خهيار جه مېمر (جوړيكه له خرنوب).

الْخَيْسَرُ: باشتر و به سندر ◊ **سودو خيرو بيىر** ◊ به خته وهوى ◊ **مال و سامانى زور** حه لال و پاك.

الْخَيْسَرُ: كه ره مو سه خاومت ◊ شهره و وه جا خزاد مپى ◊ نه صل و ره سمن ◊ **سروشت** ◊ **الْخَيْسَرُ:** به سندر او ◊ شتى باش له همر شتيك بى.

خَيْطُ الثَّرَبِ: بهمانا (خَاطَهُ) دئ.

خَيْطُ الشَّيْبِ رَأْسُهُ و في رأسه: موی سپی کهوته ناو

سهریهوه سهری ماشو برنج بوو ۵ **اِخْتِطَاطٌ**

الثَّرَبُ: بهمانا (خَاطَهُ) دئ ۵ دروی ۵ **تَخَيْطُ**

رَأْسُهُ: سهری موی سپی تیدا دمرکهوتن ومکوو

دورمان ۵ **الْحِيَاطُ:** نامیری دورین، دهرزی شوژن

۵ **بِسْمِ الْحِيَاطِ:** کونی دهرزی ۵ **الْحِيَاطَةُ:** پیشهی

خهباتی؛ جل دورین.

الْخَيْطُ: داومدمزو، کندرو بهکره ۵ رنگ ومکوو ۵

الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ: رنگی سپی.

خَيْطُ الْبَاطِلِ: نهو تمپو تُوژو گهردیلاننه که

کاتیک خُوژ لهکونی بهنجرهوه دپته زورهوه

چهند وردیلهو گهردیله دمبندرین ۵ یان نهو

داوه باریکهبه لهدمی جالجالوکه دپنهدهر.

خَيْطُ الْبِنَاءِ: تمناهی دیوار ۵ وستای دیوارو کاشی

پهتیک رادیلی بو نهومی ریزه دیوارمکانی

راست بن ۵ **الْحِيَاطُ:** خهبات؛ بهرگدروو ۵

الْخِيَاطِيَّةُ: ریبازی شوینکهوتوانی نهبولحهسهمنی

کورپی نهبو عمری (الحياط) پبیان وایه؛ همزادو

همدره هیهو نهبووشته ۵ **الْمَخِيطُ:** ریزهومی

دهرزی و شوژن ۵ **مَخِيطَ الْهَيْئَةِ:** شوین خشکهی

مار ۵ **الْمَخِيطُ:** نالهتی درومان؛ دهرزی، سوژن.

خَيْفَ الْإِنْسَانِ و غیره **خَيْفًا:** نادمیزادمهکه چاویکی

شینو نهومی تری رض ۵ **خَيْفَتِ النَّاقَةِ:** پیستی

گووانی حوشترمهکه بهرفراوان بوو ۵ **أَخَافُ:**

لهنزمایی خوار میناوه دابهزی، نیشهجی

بوو ۵ هاته دامینی مینا ۵ **أَخَيْفُ:** بهمانا

(أخاف) دئ ۵ **أَخَيْفَ السَّيْلِ الْمَيِّ:** لافاومهکه

خیلهکهی رادایه دامینی کیومهکه ۵ **خَيْفُ:** له

شوینیک دابهزی ۵ **خَيْفَ عَنِ الْقِتَالِ:** لهشمر

خَاشَ خَيْرَةً: نهرم بوو، ملکهج بوو ۵ **خَيْشُهُ:** به

نالتون داپووشی و زهرکهفتی کرد ۵ **خَيْشَ الشَّيْبِ**

بالغیش: شتهکهی داپووشی، قوماشی پیدادا ۵

الْخَيْشُ: قوماشیکه له بنمشهو پرژو پالی کهتان

دروست دمکری ۵ پیایوی خوئیری و نهفس

نزم ۵ پیایوی نازاو کار لمبهر رؤیشتوو ۵

الْخَيْشُ: شتی بهنالتون روکهشکراو ۵ **الْخَيْشُومُ:**

بروانه: (خَشِمَ).

خَاصِ الشَّيْ خَيْمًا: شتهکه کهم بوو (هر خائص).

خَيْمِي خَيْمًا: چاویکی بچوک بوو نهومی تری

کهوره ۵ گوینچهکهی شورو تمپ نهومی تری

قیت.

خَيْمِي الْكَبْشِ: بهرانهکه شاخیکی شکا، یان

شاخهکانی گپرو هیس بوون پهکیان بو

پیشهوهو نهومی تری بو دواوه ۵ **الْخَيْمِ:**

بهخششی کهم ۵ **الْحِيَاطَةُ:** بروانه (خَوَص).

الْخَيْمِي: بهمانا (الْحِيَاطِ) دئ ۵ **الْحِيَمَاءُ:**

بهخششی کهم و بی نرخ ۵ **الْخَيْمِي:** نمونه له

همرشتیک بی ۵ **الْحِيَمَانُ مِنَ الْمَالِ:** مالی کهم ۵

الْخَيْمِ: بروانه (خَوَص).

خَاطَتِ الْهَيْةَ خَيْطًا: مارکهکه بهخیریایی بهسمر زمویدا

کشاو رؤی. ۵ **خَاطَ فَلَانٌ:** فلانکمس بهپهله

رؤی. ۵ **خَاطَ لِي السِّر:** بهردموام بوو

لهرؤیشتندا، دریزهومی بهرؤیشتن داو ملی

رینگای گرت بههیج لایهکدا ناوری نهداپهوه.

خَاطَ الرَّبَّ: بهلاپیدا رؤی. ۵ **خَاطَ الثَّرَبَ خَيْطًا:**

قوماشهکهی درو پارچهکانی پیکهوه نان.

خَاطَ الْبِرْعَ: زمربیهکهی چنی.

خَيْمَةَ خَيْطًا: پشتهی دریز بوو ملی دریز

بوو ۵ رضو سپی تیکهلاو بوو بهلکه بوو.

ههورمکان دستیان کرد به بروسکه هاویشتن و
 گۆله گۆن ۵ أَخْيَلٌ فلان للذنب: فلان داوه‌ئی دانا
 له‌نزیک نازله‌کانه‌یوه بۆ نه‌وه‌ی گورگ سل
 بکاته‌وه‌وه نه‌ویژی توخنیان بکه‌وه‌ئ ۵ أَخْيَلٌ
 السحابة: به‌مانا (أخالها) دئ ۵ خایلت السماء:
 به‌مانا (أخيلت) دئ ۵ خایلت السحابة: هیوای
 باران یارین له‌ههورمکه کرا ۵ خایل فلان فلاماً:
 فلانکس شانازی به‌سمر فلان دا کرد.

خَيْلَتِ السماءُ: به‌مانا (أخيلت) دئ ۵ خَيْلَتِ
 السحابةُ: ههورمکه به‌ته‌واوی به‌ری عاسمانی
 گرت وه‌ئ یارانی نه‌باراند ۵ خَيْلٌ علی المیت:
 مردووه‌که‌ی به‌قوماش داپۆشی ۵ خَيْلٌ علیه: لئی
 شیواندو سمری ئی تیک دا ۵ خَيْلٌ فلان علی
 فلان: فلان فلانکسی تۆمه‌تبار کرد، تۆمه‌تی
 پالدا.

خَيْلٌ عنه: لئی گێراهه‌وه‌وه مهنی کرد نه‌یهیشت
 توخنی بکه‌وه‌ئ ۵ خَيْلٌ الشئ: له‌دل و دهرووندا
 وینه‌یه‌کی بۆدانا ۵ خَيْلٌ الحمر فی فلان: تیبینی
 خیرو بییری له‌فلانکس کرد ۵ خَيْلٌ الیه أنه
 کذا: وا جووه خه‌یالیه‌وه که نه‌و شته وه‌هایه ۵
 اختالت السحابةُ: به‌مانا (أخالت) دئ ۵ اختال
 فلان: فلانکس خۆی به‌زلزانی و ته‌که‌ببوری
 کرد ۵ اختال فی مشیه: له‌رویشته‌ندا فیزی کرد
 خۆی به‌زلزانی ۵ اختالت الأرض بالنبات: زه‌وی
 به‌گیاو گزو گۆن و گۆنزار رازابه‌وه ۵ تخایل له
 الشئ: شته‌که‌ی لئ تیک جوو ۵ تخایلت
 الأرض: گزو گیای زه‌وی به‌یکه‌یی و گۆلی کردو
 به‌که‌ئکی نازهل تیدا له‌موران دئ ۵ تخایل فلان:
 فلانکس ته‌که‌ببوری کردو له‌خۆی رازی بوو ۵
 تخایل اللرم: خه‌ئکه‌که له‌ناو خۆیاندا
 شانازیان کردو خۆیان هه‌ئنایه‌وه ۵ تخیلت
 السماءُ: به‌مانا (أخيلت) دئ.

خۆی بوارد هه‌لات ۵ خَيْفَ الْمَالُ: مال و
 سامانه‌که دابه‌شکرا ۵ اختاف: به‌مانا (أخاف) دئ
 ۵ تخيئت الدواب فی المرعى: نازله‌که‌کان له‌ناو
 له‌مورگادا هه‌ریه‌که‌یان روی له‌لایه‌که بوو ۵
 تخييف الشئ الواناً: شته‌که گۆراو رنگاو رنگ
 بوو ۵ الاخياف من الناس: جین و توژی
 جیاجیای ناده‌میزاد.

الْخَيْفُ: دامینی کیوو که‌ز که باشماوه‌ی لافاوی
 تیدا کۆ بووبه‌ته‌وه ۵ پیستی گوان که‌شیری
 تیدا نه‌مینئ ۵ الخيفانة من الجراد: نه‌و کوللانیه
 که خمتی سه‌پی و زهردی تیدایی ۵ نه‌وانه‌یه
 باله‌کانیان ریک نه‌بن ۵ هه‌روا وشه‌ی ۵
 الخيفانة: حوشتری کزو لاوازه که بیجوی
 ساله‌وه‌ختینه‌بئ ۵ حوشتری خۆشپرمو ۵ نه‌سپی
 هه‌مدباریک و گورج و گۆن ۵ الخيفةُ:
 کیرد ۵ لانه‌ی شیر.

خَالَ فلان خيلاً: فلانکس ته‌که‌ببوری کرد ۵ وای
 تیرابینی و هومییدی نه‌وه‌ی هئ بوو.

خال الفرس: له‌غارکردن و روشتندا نه‌سه‌به‌که لارو
 له‌نجه‌ی کرد.

خَالَ الشئ: وا بۆ شته‌که جوو ۵ واگومانی برد ۵
 أخالت السماءُ: ناسمان هه‌وری ئی په‌یدا بوو
 خه‌ریکی بارانبارینه ۵ أخالت الناقةُ: حوشتره‌که
 شیر له‌گوانه‌کانی دا کۆبۆوه ۵ أخال فلان للخمر:
 فلان نیشانه‌کانی خیرو چاکه‌ی تیدا دهرکه‌وت
 ۵ أخالت الأرض بالنبات: زه‌وی به‌گیاو گزو
 گۆن و گۆنزار رازابه‌وه ۵ أخال علیه الشئ:
 شته‌که‌ی ئی شیواو نازانی چۆنه ۵ أخال السحابة:
 وایزانی ههورمکه بارانی پۆمیه ۵ أخيلت
 السماءُ: ناسمان خۆی بۆ بارانبارین ناماده‌کرد،
 خه‌ریکه باران بیارینی ۵ هه‌ور به‌ری گرت

تَخِيلُ الشَّيْءُ: شتهکه رنگاو رنگ بوو ۵ تَخِيلُ الشَّيْءُ له: شتهکه به شيوه و پينهکه هاته بهر جاوی ۵ تَخِيلُ لِي خِيَالُهُ: له خه يالی خو مدا شيوه که بؤ نه ودانا ۵ تَخِيلُ الرَّجُلُ: پياو که تکه بوری کرد ۵ تَخِيلْتُ الْأَرْضَ: به مانا (تخايلت) دئ ۵ تَخِيلُ الْحَيُّ فِي فَلَانٍ: خيرو بهر که متی له فلاندا بمدی کرد ۵ تَخِيلُ الشَّيْءُ: تهمثيل و وينه ی فلان دمکا ۵ تَخِيلُ الرَّجُلُ فِي مِشِيته: پياو که فیزی کرد له رویشتندا ۵ استخال السحاب: سهیری هورمه کی کرد گومانی نهوی لی کرد باران ببارین، بارانی پیوه بی ۵ الْأَخْيَالُ: له خو رازی و فیزکر ۵ که سیک جهسته ی خالی زوری پیوه بین ۵ بالندمی که سهوزه باله کانی بریسکه یه کیان پیوه دیاره جودایه له گه ل باقی جهسته ی ۵ هه روا ناوه بؤ بالندمی که تر پیی دمگوتری (شقرانق) نه و بالندمی که شومه خه لک ره شبینی لئ دمکه ن ۵ عمره ب ده لین: (أشام من أخيل) ۵ هه روا ناوه بؤ بازو هه لئ ۵ الْأَخْيَالُ: گهنجی له خو رازی و تکه بورکره.

رجل خائل مال: پياو که زور باش سهر په رشتی ماله که ی دمکا.

الخال: نه خو شیبه که به زوری توشی نازل دبی ۵ هه ورو هه لا ۵ هه ورو بروسه ۵ تکه بورو فیز.

رجل خال: پياو که له خو ی رازی به و تکه بورکره ۵ هه وری که بارانی پیوه نه بی ۵ پياو کی لب و ورده و دلغراوانه ۵ (رجل خال مال) پياو که جوان سهر په رشتی مال و سامانه که ی دمکا ۵ قوماشی کی په مهنیه و تهخته که ی سووره گولی رهشی تیدان ۵ ولاتی کی چولی

کهس تیدا نه ماو ۵ نالی فهرمان په ماو مهلیک ۵ خامنی شت ۵ شتی تایبه تهمند به شتی تره وه ۵ خالی کی رهش له جهسته دا به سهر پیسته وه ۵ پياوی له رو لاوازو بی و ره و ترسنوک ۵ لانه ی چوک ۵ کیوی گوره ۵ حوشتی که ته و زمبه للاح ۵ الْخَلَّةُ: نافرمتی له نجه و لار که ره به فیز ۵ الخيال: کهس، خه یال ۵ داوه ل دارنکه له سهر زرعات ده جه فیندری ۵ یان له نریک گه و گه وری نازه له وه ده جه فیندری و کراسیک یا پالتویه کی رهشی پیدا دمکرئ بؤ نهوی ته یرو دمعیای زینه خرؤ توخنی کشتو کاله که نه که ون ۵ یا گورگو درنده ی تر بترسن و نه مهنه نریک نازل ۵ یان دارنکه ده جه فیندری له سهر هه ندئ پارچه زموی قوماشی کی پیدا دمدرئ نیشانه ی نه ویه نه و شوپنه تایبه تیبه و توخنی مه که ون ۵ به نمونه زموی به که مینی تیدا چیندرای ۵ یه کی که له هیزمکانی عمقل و بی سنوره و مه وادی پان و پوره شتی سه یرو دوور له عمقل وینا دمکا ۵ الْخِيَالَةُ: کهس، حاله تیکه له کاتی به خه بهر بووندا به سهر ناده میزاددا دئ و مکوو حاله متی خه ون بینین له کاتی نووستندا ۵ الْخِيَالَةُ: نافرمتیک خالی زور به جهسته وه هه بین ۵ الْخِيَالَةُ: تکه بورو له خو رازی بوون ۵ ره وه نه سپ.

الخيال: رومکی تام و بونخوشه ۵ الْخِيَالَةُ: تکه بورو له خو رازی بوون ۵ الْخِيَالُ: خامنی ره وه نه سپ و هیستر ۵ نه سپ سوار ۵ الْخِيَالُ مِنَ الرَّجَالِ: پياو که زوری خال به جهسته وه هه بین ۵ لایه ق و شیاو ۵ الْخِيَالَةُ: شوپنی نه سپ، ته و یله ی نه سپ ۵ شك و گومان، دمگوتری: (أخطات فيه مخيلتي) خه یال م درباری نه و

هه‌له‌ی کرد ۵ هه‌ورنك كه به‌پیی گرمه‌و
بروسكه‌ی بی دمی بارانی بی بی ۵ ته‌كه‌پورو
خۆبمزل زانین، ده‌گوتری: (فلان ذو مَخِيلَة)
هه‌روا ده‌گوتری: (ظهرت فيه مخايل الحجابة) ۵
أَلْمَخِيلُ مِنَ الرِّجَالِ: بیاوینكه زۆری خالی
به‌جه‌سته‌وه هه‌بن ۵ أَلْمَخِيلُ: كه‌سێك له‌سه‌ر
خه‌یاڵ بژی و به‌خه‌یاڵ هه‌لس و كه‌وت بكا ۵
أَلْمَخِيلَةُ: نه‌و هه‌یزه‌ ناوه‌كییه‌ی شت
كه‌مه‌ندكیش ده‌كاو ناویننه‌ی عمه‌له‌.

خامَ فُلَانٌ خَيْمًا: فُلَانُكَس لَه‌و شویننه
مایه‌وه ۵ پیلانی دا‌رشت بۆ به‌كیکی ترو
سه‌رکه‌وتوو نه‌بوو.

تَخَيَّمَ مَكَانًا كَذَا: خَيْمَهُ لَه‌فَلَانٌ شَوَيْن هه‌لدا.

الخام: بڕوانه (خَوَم) ۵ الحامَة: بڕوانه (خَوَم).

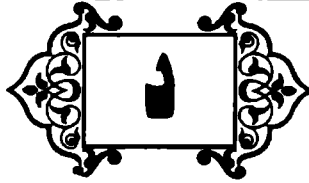
الخيم: سروشت و ته‌بیات و بنه‌ما و نه‌صل.

أَلْخَيْمَةُ: هه‌ر خانوونك كۆله‌كه‌ی داری
بۆبچه‌قیندری و گه‌لاو گیاو گزی بۆ بکری
به‌سه‌قفو سیبه‌رو به‌توئ خۆ له‌گه‌رما به‌پاریزی
۵ هه‌ر خانوونك له‌به‌ر مه‌ جووال و خه‌راری
كۆله‌كه‌ی بۆ بچه‌قین و به‌حه‌بل به‌سه‌رتنه‌وه‌و
قایم بکری ۵ واته: (رهمال) ۵ أَلْخَيْمِيُّ: خَيْمَهُ
دروسته‌که‌ر ۵ الخيام: خَيْمَهُ دروستکه‌ر ۵ أَلْمَخِيمُ:
نه‌و شویننه‌ی خَيْمَهُ تیدا هه‌لدراوه ۵ هۆبه‌و
گه‌ر مه‌ رهمال نیشینه‌گان.

خامَ الْأَرْضِ خَيْمَانًا: زه‌وییه‌كه‌ بو نیشه‌ جی بون
گونجاو نه‌بوو.

خام عن القتال: له‌سه‌ر ترساو هه‌له‌ت نه‌پویرا
بعیته‌ پیشه‌وه.

خامَ رَجُلُهُ: قاجی هه‌لیری ۵ اخامت الدابة:
ولاخه‌كه‌ قاجیکی هه‌لئاو له‌سه‌ر سی قاج
وستا ۵ به‌حال قه‌راخی قاجه‌ هه‌لئاوه‌كه‌ی
له‌زه‌وی جه‌فاندبوو ۵ أَخَامُ الْحَيْمَةِ: خَيْمَهُ‌كه‌ی
هه‌لدا ۵ خَيْمُ الْقَوْمِ: خه‌لکه‌كه‌ خَيْمَه‌یان هه‌لداو
جونه‌ ناو خَيْمَه‌گانیانه‌وه ۵ خَيْمُ فُلَانٍ: فُلَانُكَس
له‌و شویننه‌ جیگه‌ر بوو تیدا مایه‌وه ۵ خَيْمُ
الليْلِ: شه‌و دا‌پووشی و له‌خۆی گرت ۵ خَيْمُ

پیتی دال هه شتم پیتی هیجابه، مه خره جه که می
که ناری زمان و بنکی ددانی پیشینی سمره مویه.

دابَ في العمل وغيره: بمردموام بوو له و کاره داو
وازی ئی نه هیناو به جیدی گرتی.

دابَ الشئی دَابًا: شته که می به همنند و مرگرت و
پنیه و هه پابه نندبوو بمردموام له که ئیدا خمریکه
به بی داپران.

دابَ الدابة: به خیرایی و لاهه که می لیخوری ۵ **ادابَ**
فلاناً: فلانکه می ناچار کرد بمردموام بی له سمر
کاره که می ۵ **ادابَ الدابة**: و لاهه که می به خیرایی
لیخوری.

الدَابُّ والدَّابُّ: عادمه و داب و نمریت ۵ **الدائبان**:
شه و روژ ۵ خۆرو مانگ.

دَابٌّ دَابًا: بیس بوو، هورس و گران بوو.

دَابُّ الشئی: شته که می بیسکرد ۵ **الدَّبُّ**: رق و هینی
بمردموام ۵ **الدَّابُّ**: گهل و نه ته و می نه حمه ق و
گیل.

الدَّبُّ: بیاوینک بزانی مال و مندالی بی رهوشتن و
لییان بی دهنگ بی ۵ **دَادًا**: په لمیکرد ۵ بازی
به هیزی هاویشته ۵ **دَادًا** في اثره: شوین بیی
هه لگرت و به شوین ههنگامه کانی نه ودا رویی ۵
دَادًا القومُ: خه لکه که کردیه پالمه مستوو شان
لیک ترنجکردن ۵ **دَادَا الشئی**: شته که می
راته کان و خستیه جم و جول، داپهوشی ۵ **تَدَادًا**:
بو موطاومعهی (دادا) هاتوو ۵ له نه سپ
که و ته خوار مهیلی بو لاکرد ۵ له رویشتندا به لای
نه ودا مهیلی کرد ۵ **الدَّادَاءُ**: دوا روژی مانگ.

دَاظَ دَاظًا: پرپوو ۵ هه له و بوو.

دَاظَ الرعاء: هاهه که می پرکرد.

دَاظَ فلاناً: زوری له فلانکه می کرد که به تیری
خواردن بخوا ۵ رهی ئی بووه ۵ ناخوشی و پست.

دَاظَ القرحة: برینه که می گوسی و کرایه وه.

دَالٌ دَالًا: به هیوشی رویی ۵ به تمبه لای رویی.

دَالٌ الصید: فیلی له نیچیرمه که کرد و خستیه
داومه ۵ **دَالَه**: فیلی له نیچیرمه که کرد.

الدَّالُ: گورگ ۵ دعبایه که و مکوو روی.

الدَّالُ: نین ناوی، (جهه ل) ۵ **الدالانُ**: گورگ:
جهه ل ۵ **الدلول**: به لای کارسات.

دَامَ الحائط دَامًا: کوله که می بمر دیوارمه که داو پالی

پیوفا خستی ۵ **تَدَامَ** عليه الشئی: شته کان
که و تنه سمر په که ۵ **تَدَامَ الشئی** فلاناً: شته که می
به سمر فلانکه می دا که و ته و له سمری کوبوووه
تهنگی بی هه لجنی، پاله په ستوی دا ۵ **تَدَامَه**
الشئی **تَدَامَه**: شته که که و ته سمری و له سمری
کوبوووه ۵ **الدَّمُ**: شتیکی تر داپهوشی ۵
الدَّمَاءُ: دهریا ۵ **دَمًا** دَاوًا: به تمبه لای و
قونگرانی رویشتن.

دَائِي دَائِيًا: به هیوشی پاریزی برده نیچیرمه
ویستی هه لی بخه لمتین.

دَائِي دَائِيًا: به تمبه لای و قونگرانی رویشته.

الدَّايَةُ: نیسقانی شان، پشت ۵ پان دهفه ی
سنگ ۵ پان په راسو که به نیسقانی سنگه وه
په یوه ست دعبن ۵ دایه می منال ۵ شوینی تیر

لن همب ۵ تمنگزمو ناخوشی، دمگوتری: (فلان
 رقع في دَبَّة) ۵ همروا ناوه بؤ گۆزه زهيتو
 كۆلئيهی دوشاو ۵ اللبَّة: ورجه من ۵ ديله
 ورج ۵ رئاو شوين و ريباز ۵ اللبُّوب: شتيك زور
 زموى بکوتى ۵ فيتنه و دوو زمان ۵ همر شتيك
 قهلهوبن ۵ برينتيك خوئنى زور لى
 بن. ۵ اللبيب: همر شتيك بهسمر زهويدا بپروا
 (پيرق) ۵ اللبيب: فيتنه و دوزمان ۵ اللبَّة:
 زهويهك ورجى زور بن.

دَبِج الشئى دجأ: شتهكى رازاندموه و نهقشو
 نيگارى تيدا دروستکرد. ۵ **دَبِج المطر الأرض:**
 بارانهكه زموى ئاوداو سهوزو جوان بوو
 بهگول و گولزار رازايهوه ۵ دَبِجُه: رازاندييهوه ۵
 اللبيب: جۆريكه له پۇشاك ۵ تان و پۇى له
 ئاوريشمه ۵ ديباج الوجه: جوانى پيستی
 دم و جوا ۵ ديباجة الكتاب: پيشكى كتيب ۵
 اللبيبجان: دوکولم و (رومت)، دمگوتری: (هر
 بصون ديباجه) ۵ اللبُّج: له زاراوى زانايانى
 فمرموددا نهويه هاو تمهن له يهكترموه
 ريوايتم بکهن ۵ تمهن و سمنهو رستهيان
 يهك بى ۵ دَبِج: زهيل و سوك بوو، چاو بهرمو
 ژئر بوو روى نايه چاو ههئيرى ۵ پشتى
 جؤمايهوه له رويشتندا سمى دانهواند ۵ دَبِج في
 ركوعه: له ركوعدا پشتى ريك راگرتو سمى
 دانهواند لاي سمى لهلاى سمتى نرم تريوو ۵
 دَبِج في البيت: له مالهوه خزاو نههاته دهري ۵
 دَبِج ظهْرُه: پشتى خوى دوولا هيتايهومو
 ناوقهدى بهرز كردموه تاومكوو سهنامى
 حوشترى نى هات ۵ اللبِّج: بهمانا (دَبِج) دئ.

دَبِج: پشتى خوى كورکردو سمى دانهواند ۵
 دَبَاغ: جۆره پارپيهكى مندالى عمرهه ۵ دَبَب:

لهموسدا ۵ كهفهلى حوشتر ۵ (ابن دايه):
 قهلهپشه.

دَبَا دَبَا: داسهكناو نارامى گرت.

دَبَا فلاناً بالعضا: بهعضاو گوچان لهفلانى دا ۵
 دَبَا و عليه: داپيوشى و زيرخاكي كرد.

دَبَّ دَبَا: بههيواشى روى.

دَبَّ الشئى في الشئى: تىي گهراو بهناوى دا بلاو
 بؤوه.

دَبَّ الإنسان والحیوان دَبَاً ودبائاً: ئادهميزاد
 موومكانى زوربوون، ئاژهلهكه خورى و كوكو
 موى زور بوو ۵ ادَبُه: وای نى كرد خل خل بپروا،
 دمگوتری: (ادب الى أرضه جدولاً) وردو ورده
 جؤكايهكى بهرمو زهويهكه
 نهويرد ۵ ههروها دمگوتری: (ادب الحاكم
 البلاد) فهرانپهوا وای كرد خهلهكه هيواش
 بيته ژئر سييمرى دادپهرومى ۵ دَبَّيه: بهمانا
 (ادبه) دئ ۵ اللبَّة: همرچى بهسمر زهويدا بپروا،
 دوايى سهپينراوه بهسمر ولاخى باره بهردا ۵
 اللبُّب: بيچوى مانگا له سهرمتاي لهدايكبوونى
 دا (كۆلكهله).

اللَّبُّب: ورج ۵ ههروا بهرييازو رنپهويش
 دمگوتری.

اللَّبُّب الأصغر: جهوتهوانه، كۆمهله نهستيرهيهكه
 جواريان جوارگوشمى دمومستن و سىي تريان
 دهينه كلک بؤيان له كؤتابيانهوه نهستيرهى
 فوتبى هيهه. ۵ **اللَّبُّب الأكبر:** جهوت نهستيرهى
 لهوينهى جهوتهوانه بهلام لهوان گهورمترن ۵
 اللبَّاء: كولهكه ۵ اللبابة: زرى پۇش، ناميزنىكى
 جهنگيه تۆپو رشاشى لهسهرن و تايهكانى
 زنجيرن ۵ اللبَّة: شوئنيك لههلان بى، لىي زور

هراو هۆرپاو بهزم و رمزم ۵ الدَّبَادِبُ: كەسێك
 هەر هاوارو قێرەو دهنگە دهنگی بی ۵ الدَّبَادِبُ:
 تەهل، دومیە ئەك ۵ الدَّبَابَةُ: هەر دهنگیك
 ومكوو دهنگی كهوتنی سمی و لاخ له شوینی رمق
 وابی ۵ دبرت الریح دبراً: بایهكه بوو بهبای
 دمیووور.

دَبْرَ السَّهْمُ: تیرمه له نیشانهی ئاراستهكراو لایدا
 نهی پێكا.

دَبْرَ الشَّيْءِ: شتهكه تێپهری و رۆیی و بهسمرجو.

دَبْرَ فلان: فلانكەس فهوتاو مرد.

دَبْرَ السَّهْمِ الْهَذَفِ: تیرمه نیشانهكهی نهپێكاو
 لهودیوی كهوت.

دَبْرَ: بای دمیووور لێی دا.

دَبْرَ الحیوان: نازه لهكه توشی دمرده برینداری
 نازه لانه بوو، پشت و جدموی بریندار بوون ۵
 ادبَر: كهوته ناو رهشباو زریانموه ۵ لهكۆتایی
 رۆژی جوارشممهدا سهفهری كرد ۵ پاش و
 پێشی خۆی ناسین، زانی كارمه چۆن بوومو
 چۆن دمی ۵ و لاخهكهی پشتی بریندار بوو ۵
 ادبَر الشَّيْءِ: شتهكهی خسته دوا خۆیهوه ۵ ادبَر
 القَسْبِ السَّبْعِ: كورتان یان زینهكه پشتی
 حوشترمهكهی بریندار كرد ۵ ادبَر امر اللوم:
 سهروكاری خه لهكهكهی كرد لهبهر گندهلی ۵
 دابَر فلان: فلان مرد ۵ دابَر الأذن: لهدواوه گوئی
 هه لدری ۵ دابَر فلان فلاناً: فلان پشتی لهفلان
 كردو روی ئی و مرگنپرا ۵ دَبْرَ الأمر: لهكارمه ورد
 بۆوه و سهرفهجام و ناکامی لێك دایهوه ۵ دَبْرَ
 الحديث: حمدبسهكهی لهكسانی دیکهوه
 ریوایمت كرد ۵ تدابیر اللوم: خه لهكهكه كهوتنه
 دزایهتیکردنی پهگتری و دهنگیان لێك دایهری و
 زهریووون ۵ تَبْرَ الأمر: له كارمه ورد

بووه ۵ ویستی بزانی سمرنجامی چۆنه ۵
 استبیراً: لهدواوه بۆ شتهكه هات ۵ پهسهندی
 كرد هه لی گرت ۵ استبیر الأمر: لهكۆتایی دا
 كارمهکی بۆ رون بووه، ئهوهی دواي كارمهکی بۆی
 دهرگهوت له پێشدا نهیدمزانای ۵ التصدیر:
 ریکخستن (التدبیر المنزلی) ریکخستنی ناوماڵ و
 سهرو کاری کردنی بهشیومیهکی باش ۵ الدَّبَائِرُ:
 شوینکهوته، کۆتایی ههرشتیک ۵ الدابیرة:
 شوینکهوته ۵ له ههموو شتیكدا کۆتایی و دواي
 یهکهی ۵ دابِر الحیران: شا دهماری حاجی ۵ دابِرَة
 الطائر: نینۆکی پاشینی حاجی بازو هه لۆ که
 بهونینۆکه زهبر دموهشین ۵ ئافهرتی پی و
 فهدهم نهگهت ۵ تی شکان ۵ دَبْرَ: رۆژی جوار
 شهممه یان شهومکهی ۵ السَّبْرُ: تێداچون و
 فهوتان ۵ اللبَّارُ من کل شیئ: له ههموو شتیك
 کۆتایی و دوايینی ۵ اللبَّارَةُ: پارچه زهوییهك بۆ
 كشتوكاڵ چاك بكری ۵ اللبُّور: جۆر، دهمگوتری:
 (لبس من دبور فلان) فلانكەس لهجۆری فلان
 نیه ۵ اللبُّر: ماڵ و سامانی زۆر، پوره ههنگو
 كۆمه له زهردمواله ۵ له ههموو شتیك
 دواوی ۵ اللبُّرُ: پشت: سمت و كهفهل ۵ له
 ههموو شتیك كۆتایی و دوايینی ۵ اللبُّرَانُ: له
 زاراوی ئاسمانشوناسی دا پێنج ئهستیرمن له
 یورجی شهور، شهور بۆ خۆی گهورهكه یانه،
 كه لوێکی مانگه ۵ ههندیکیش ده لێن:
 نهستیریهكه كهوتۆته نیوان شهورمییاو
 جهوزاوه ۵ اللبَّرة: پارچه زهوییهكه چاك كرابی
 بۆ كشتوكاڵ ۵ جۆگای ناو لهنیو زهوییه
 گشتوكالیهكاندا ۵ تیشكان لهشهردا ۵ اللبَّرة:
 داهاتوو، دواوه پێچهوانه ی رابردوو پیش وهخت
 ۵ اللبَّرة: برینی و لاخ ۵ تیشكان لهشهردا ۵
 اللبُّرِيّ: نهو كهسهی دواكهوئ لههاتندا

دئ ۵ پیشه‌ی دهباغچیه‌تی ۵ الدَّبَاغُ: کاری
دهباغچیه‌تی و خاراندنی بیست بو نه‌وی
که لکی نی و مرگیری ۵ الدَّبَغُ: نه‌و مادانه‌ی
بیستی بی دهباغ دمکری ۵ الدَّبَغَةُ: به‌مانا (الدَّبَغُ)
دئ ۵ الدَّبَغُ: نه‌و بارانه‌یه زمو‌ی له پیس و
بۆ‌خه‌لی پاک دمکاته‌وه. ۵ الدَّبَغَةُ: شوینی
دهباغکردن، دهباغ خانه ۵ نه‌و پیسته‌ی
دهخریته ناو دهباغه‌وه.

دَبَقَ الطَّائِرَ: بدمدیکه بالندمکه‌ی گرت.

دَبَقَ دَبَقًا: پیوه‌ی نووسا ۵ (دَبَقَ بالشئ) به‌شته‌که‌وه
نووسا و لی نه‌بووه ۵ دَبَقَ الطَّائِرَ: به‌مانا (دَبَقَهُ)
دئ ۵ دَبَقَ: بۆ موطاومعه‌ی (دَبَقَهُ) دئ ۵ دَبَقَ
الشئین: شته‌که پیوه‌ی نووسا ۵ الدَّبَابُ: همر
شتیک لینگ بین و له‌زگه ناسابن؛ بالنده‌و می‌شی
بین بگری ۵ الدَّبَابُ: یاری مندالان ۵ الدَّبَابَةُ:
موی بادراوی چندراو، یان موی شی کراوه ۵
الدَّبَابُ: به‌مانا (الدَّبَابُ) دئ (ك: أدباق) ۵
الدَّبَابَةُ: هوماشیکه له شاروچکه‌ی (دبب) ی
میصری دروست دمکری ۵ الدَّبَابُ: دمگوتری:
(عیش مُدَبَّقٌ) ژیانیکی ته‌واو نیه زوری که‌م و
کوری تیدا همن.

دَبَلَّ الشئین: شته‌که‌ی هه‌نگوک هه‌نگوککرد
دمگوتری: (دَبَلَّ العجین) هه‌وهرکه‌ی هه‌نگوک
هه‌نگوککرد ۵ پارچه پارچه‌ی کرد خری هه‌لدان
دَبَلَّ الأرض: زمویه‌که‌ی به‌مزیل تیکردن
به‌میزکرد. ۵ دَبَلَّ لفلاناً بالمصا: لیکدان لیکدان
به‌گۆجان له فلان که‌سی نا.

دَبَلَّ دَبَلًّا: قه‌له‌و بوو خوی دارپشت و گۆشتن بوو.

دَبَلَّ الشئین: شته‌که‌ی خپه‌له‌نداو کردی به‌گۆ ۵
الدُّبَالُ: زیل و زال ۵ مه‌وادى عوضوی یان نه‌باتی

دواکه‌سی هاتوو ۵ پاش تیپه‌ریوونی گات
دمگا ۵ نویژکردن له‌دوا کاتی دا ۵ الدَّبَابُ:
رشه‌بایه‌که له‌خۆر ناواوه هه‌لدیبی پیچه‌وانه‌ی
بای شه‌مال ۵ الدُّبَابُ: وه‌جاخزاده‌و ره‌سه‌ن ۵
المُستَدْبِرُ: که‌سیک به‌رمو به‌خته‌وهری بجی ۵
أدبست الأرض: زمو‌ی گیاو گژی دمکردو رمشو
سه‌وزی تیکه‌لاو بوو ۵ دَبَسَ: دایپۆشی و
شاردیبه‌وه ۵ دَبَسَ الحُفْرُ: گۆرمویه‌که‌ی پینه‌کرد
۵ دَبَسَ الرِّقَّةَ وحرها: کاغه‌زمکانی به‌دممبوس
لیکدا ۵ ادبسن: رنگی سور بوو که‌می رنگی
رمشی تیکه‌ل بوو ۵ الدَّبَسُ: نه‌ومه‌یه رنگی
سوربی و رمشی تیکه‌ل بی ۵ الدَّبَسُ: دۆشاوی
تری دوا‌ی نه‌وی دمکوتیندری ۵ الدَّبَسُ: دۆشاوی
خورما یان شیله‌ی خورما ۵ الدَّبَسَةُ: شتی رنگ
سوری رمش تیگه‌راو ۵ جۆره‌ کۆترینکه.

الدَّبَسُ: دۆشاو دروستکه‌ر، دۆشاوچی ۵ دۆشاو
فرۆش ۵ الدَّبَسُ: خه‌لکی زۆرو هه‌مه‌ جۆر ۵
الدَّبَسُ: گۆجانی دار یان ناسن ۵ الدَّبَسُ:
دممبوس ۵ که‌رمسته‌یه‌کی بجوکه له ناسن یان
مه‌عدنه‌ی تر وککوو بزمارو دهرزی، سه‌ریکی
خپو نه‌وی تری تیژ شتی بی لیک دهبه‌ستری ۵
دَبَسَهُ دَبَسًا: توپ‌کله‌که‌ی نی کردموه
سه‌پیکرد ۵ خواردی ۵ الدَّبَسُ: لافاوی که‌ورمو
سامناک و رادمر، رامالهر ۵ الدَّبَسُ: که‌رمسته‌و
شتو مه‌کی ناومان که بی که‌لک بوین.

دَبَغَ الجلد: بیسته‌که‌ی له‌دهباغدا، خاراندی، تالی
گزکک و شتی وای نی دا ۵ پارچه گۆشت و رزیوی
نی کردموه ۵ دَبَغَهُ: به‌مانا (دَبَغَهُ) دئ ۵ الدَّبَغُ: بۆ
موطاومعه‌ی (دَبَغَهُ) دئ ۵ الدَّبَاغُ: نه‌و که‌رمسته‌و
مادانه‌ن که بیستی بی دهباغ دمکری بۆ نه‌وه
پیسته‌که به‌خاری و که‌لکی نی
و مرگیری ۵ الدَّبَاغَةُ: به‌مانا (الدَّبَاغُ)

الدُّثُّ: تمنیشت ۵ بارانی کهم ۵ الدُّثُّاُ: کهسیکه به قوچهفانی راوی بالنده بکا ۵ الدُّثُّةُ: ههلاممتی سوک، پهسیوییهکی کهم ۵

دَثْرَ الشَّيْءِ دَثْرًا: کۆن بوو رۆژگاری زوری بهسهردا تیپهیری.

دَثْرَ الْمَنْزِلِ: خانوومکه کۆن بوو روخا.

دَثْرَ الثَّرْبِ: قوماشکه چلکن بوو.

دَثْرَ السِّيفِ وَغَرِه: شمشیرکه ژمنگی هیئا چونکه لهمیزه مشت و مان نهکراوه.

دَثْرَ الْقَلْبِ: دلکه غافل بوو ژمنگی گرت.

دَثْرَ فُلَانٍ: فلان پیر بوو کهوته سالهوه.

دَثْرَ الشَّجَرِ: درمختهکه گه لای کردو لقو پوپی زور بوون.

دَثْرَ الطَّائِرِ: بالندمکه هیلانمکهی خوی ریکو پیک کرد.

دَثْرَ عَلَى الْمَيْتِ: گۆری مردوومکهی هه لچنی.

دَثْرَ فُلَانًا: جوبیه و عمبای لهبهر فلانکس کرد ۵ **تَدَاثَرَ:** بهمانا (دثر) دئ ۵ **تَدَثَّرَ:** عمبای پووشی ۵ خوی بهعمباو جوبیه داپووشی ۵ **تَدَثَّرَ الشَّيْءُ:** سمرشتهکه کهوتو بهسهری دا زال بوو ۵ **اُدَثَّرَ:** بهمانا (تدثر) دئ.

اُدَثَّرَ: بهمانا (دثر) دئ ۵ **الادثر:** بی ناگا ۵ **الدائر:** بی ناگا ۵ کهسیک زور گرنگی بهخو ریکخستن نهداو پووشاک چلکن و سهر و ریش ژاکاوبی ۵ **الدگار:** پووشاکیکه لهسهر پووشاک پئویست لهبهر دمکری ۵ **الدغاری:** پیاوی تمبهل و کارنهکمر ۵ **الدثر:** زور و زمبندمی همموو شتییک ۵ **دموله مهنندو ساماندار.**

کهمیگ رزی بی بان بهتهواوی پووشکابو و هیزیدا به خاکهکه بو کشتوکان ۵ **السبیل:**

جوگا ۵ **تاعون و بهتا ۵ السبیل:** گریان ۵ بهلاو

کارمسات ۵ **الدبيلة:** همنگوتکه ههویری

زل ۵ **تمشته ههویر ۵ پاروی گهوره ۵ دوومه لیکه**

لهناو سکدا پهیدا دهیو و گوشندمی ۵ **کونی**

پاچ و تمشوی ۵ **نهلهقی زپرو زپو بهشیومی ساده**

دمکریته پهنجه ۵ **السبیل:** ناهرمتی کۆست

کهوتوو که شین و شهپور بکا ۵ بهلاو

کارمسات ۵ **الدبيلة:** بهلاو کارمسات ۵

الدربل: گودهله بهراز ۵ **الدبلوم:** پروانامهیهکه له

پروانامهی زانکو لهزور بهکالوریوس و خوار

دکتوراومیه ۵ **ومکوو ماجستیر وایه ۵ السبن:**

گهوو پهرچی نازهل له قهقههژا (چندرابی)

تهدرابی ۵ **الدبيلة:** پاروی گهوره.

دبى دبا و دب: بهمانا (دب) دئ.

دبیت الأرض: کولله بیتان و گیاو گزی ناو

زموییهکهی خوارد ۵ **ادبت الأرض:** زموییهکه

کوللهی زور بوو ۵ **الدبى:** کولله پیش نهومی

بتوانی بفری ۵ **همنگ ۵ المنبأ:** زموییهک کولله

بیتانی زور بی ۵ **دکت السماء دئا:** ناسمان

بارانیکی کهمی باراند ۵ **دکت السماء الأرض:**

ناسمان بارانیکی کهمی بارانده سهر زهوی.

دب الشئ: شتهکهی پال پیومنا.

دب فلانا: باشباش لهفلانکسی دا.

دب فلانا بالحجر: بهردی لهفلان گرت بهردی بی

دادا.

دب فلانا بالمصا: به گۆجان لهفلانی دا.

دب فلان دئا و دگة: نهندامیکی جهستهی فلان

بهسروشت خواربوو.

الدثُرُ: كهسيك بزاني جوان سمرو كاري مالى
خوى بكا. **الدُّثْرُ:** چلك **الدثُر:** بهمانا (المدثر)
دئ **همروا بهمانا (الذئاري) دئ.**

دَجَّ دَجًا ودجيجا: كهوته روښتن **پهلمى** كرد،
بازرگاني كرد، بويه دمگوترئ: (ما حج و لكن
دج) فلانكس بهمبهستي حهجو عيادت
نهجووه بؤ مهككه بهلكوو به مبهستي
بازرگاني جووه.

دَجَّ السُّنْحُ: بانهكه دټوبهئ كرد.

دَجَّ الليل: شهومكه زور تاريك بوو.

دَجَّ السر دجًا: بهردمكهئ دادابهوه.

دَجَّبت السماء: ناسمان ههرواوى بوو **دَجَّ فلان:**

فلانكس خوى بهستو چهكى ههنگرت **دَجَّ**

فلائا: چهكى لهفلان بهستو پرچهكى كرد **دَجَّ**

تَدَجَّج: بؤ موطاومعهئ **(دَجَّجَه)**

هاتووه **دمهگوترئ:** **(تَدَجَّج في سلاحه)**

بهچهكهوه خوى رانواند **الكاج:** نهو جاو

ساغ و همال و خزمهتكارانهن كه لهگهئ

حاحياندان **الداجئة:** بهمانا **(الداج) دئ**

الدجاجة: مريشك به نيرو ميبهوه **واته:**

مريشك و كهشمير، نهو بهرزاييهئ له بهرسنگئ

نهسب پهيدا دهبئ، سمرهشمئ **الدجاجي:**

تاريك **الدجة:** نهوپهري تاريكئ **الدجوج:**

بهمانا **(الدجاجي) دئ** **الدجيج:** بهمانا

(الدجاجي) دئ **الذيجوج:** شموى زور تاريك

واته: همر بهمانا **(الدجاجي) دئ** **الذيجوج:**

كهسيك پر چهك بئ **چهكى تهواوى لهخؤ**

بهستبئ **زيشك.**

دَجَّ دج: دمنگيکه مريشك و كهشميري بئ بانگ

دمكري **دَجَّبت الدجاجة:** مريشكهكه بازي دا

ههلفري **دَجَّج فلان:** فلانكس بانگئ
مريشكهكاني كردو وتئ **(دج دج) دَجَّج**
الليل: شهومكه تاريك بوو **الدجاج:** رمش و
تاريك له همرشتيك بئ **زور تاريك.**

دَجَّرَ دَجْرًا: سمرسام بوو، سمرخوش بوو.

دَجَّرَ الناس: خهلكهكه توشئ نازاوهو گيروهومؤ

بوو **دَجَّر:** ههئها **اندجر الجبل والوتر**

رغرها: حهبلهكه يان زيبهكه شل بؤوه **الدجر:**

لؤببئ **لوتئ هموجار:** نهودارهئ گاسنهكهئ

بئوه فايه دمكري **الدجران:** نهو دارهئ

رادمنگيودري بؤ كهپرو سابات **الديمر:**

تاريك و رمش **الديمري:** تاريكايئ و رشايئ.

دَجَّلَ: درؤو جاوو راوى كرد.

دَجَّلَ الشئ: شتهكهئ دابوشئ **(دَجَّلَ السيف)**

شمشيرمهكئ زهركهفت كرد.

دَجَّلَ الحق: حهق و راستئ تيكهئ به درؤو ستم

كرد. **دَجَّلَ الأرض:** زموييهكهئ بهزبل

تيكرن بههيزو بيت داركرد **الدجال:** زبل و

شياكه **الدجالة:** قهتران **الدجال:** ناوى

زير **دروزن و ساخته جي و جاوو راوكمر**

جهجال **الدجالة:** هاوهئ زور و بارگران و

بهنمرك و نورك **الدجيل:** بهمانا **(الدجالة) دئ.**

دَجَّمَ الليل دجًا و **دَجَّمَ:** شهومكه تاريك بوو.

دَجَّمَ: غهمناك بوو.

دَجَّمَ: بهمانا **(دَجَّمَ) دئ** **الدجَم:** جؤر **الدجَم:**

هاورپئ نزيك **رهوشت** **الدجمة:** رنبازو

بهپروهو و پروگرام **هاورپئ نزيك.**

دَجَّنَ البرم: نهمرؤ همموى ههورو تمه و غاربوو.

دَجَّنَ السماء: ناسمان بارانئ باران.

دَخَّ فَلَانًا: دمستی بلاو کردموه و بیامالی، دمستی بلاو کردموه و کیشای به جهستهی فلانکهدا ۵ پالی به فلانکهدا.

دَخَّ الشَّيْءَ: شتهکهی بان و پور کرد هاوساندی ۵ دمگوتری: (دَخَّ الطَّعَامَ بَطْنَهُ) خوارندهکه ورگی لَيْك كشاندموه.

دَخَّ الشَّيْءَ فِي الْأَرْضِ: شتهکهی بهزمویدا بان کردموه تا جاک جاک بهزمویبهکهدا نووسا ۵ **إِنْدَخَّ:** بؤ مطاومعهی (دَخَّ) دئی.

الدُّخْرُجُ: بهرفراوان و بان و بهرین ۵ نافرمتی گهوره ۵ حوشتری زهلامو کهته.

دَخَّ دَخَّ: وشهیهکه که ناراستهی نهو کهسه دمکری که دان دمنی بهکردارمکهی، مهبهست لئی بییدنگ بهوچی دی دریزه بهدان بیانانهکمت مده ۵ **الدُّخَادُخُ مِنَ الرِّجَالِ:** بیایوی کورته بالای ورگ زل ۵ **الدُّخَادُخُ:** بهمانا (الدُّخَادُخُ) دئی ۵ **الدُّخْلُحُ:** نافرمتی کورته بالای ورگ زل ۵ **الدُّخَيْحَةُ:** بهمانا (الدُّخَادُخُ) دئی ۵ **دَحْرَةُ:** خولانندیبهوه ۵ **دَحْرَةُ دَحْرًا وَدَحْرًا:** پالی پیومناو دوری خستهوه ۵ **الدُّحْر:** بؤ موطاومعهی (دَحْرَةُ) دئی ۵ **دَحْرَجَةُ دَحْرَجَةً دِحْرَجًا:** خستیه جم و جول و بهرمو خوار پالی پیومنا ۵ بهدموری خوی دا خولانندیبهوه ۵ **دَحْرَجُ:** بؤ موطاومعهی (دَحْرَجَةُ) دئی ۵ **الدُّحْرَجَةُ:** خولخولوکه نهومی دمیعولینیتهوه ۵ نهومی قالونجه لهزبل و زال و بیسای کوی دمکاتهوهو و خری هلهدمدا ۵ **الدُّحْرَجُ:** دانهوئلهیهکی خری بهکوله و رشکهلهیه تیکهل بهگمنم دمبی و مکوو گزنیزه ۵ **الدُّحْرَجُ:** خرو خولواه ۵ **الدُّحْرَجُ:** قالونجه.

دَجَنَ بِالْمَكَانِ: لهو شوئنه نیشهجی بوو، ومگری بوو پیوهی راهات ۵ **أَدَجَنَ:** چووو ناو ههورو تهمو مزموه ۵ **أَدَجَنَ الْيَوْمَ وَالسَّعَابُ:** بهمانا (دَجَنَ) دئی ۵ **أَدَجَنَ السَّمَاءُ:** ناسمان بارانهکهی دریزمی کیشا ۵ **أَدَجَنَ عَلَيْهِ الْهُمَى:** لهرزو تای توشبووه لهکوئی نابیتهوه ۵ **دَاَجَنَهُ:** بهباشی تیکهلاوی کرد ۵ **الدَّاجِنُ:** همر نازهل و بالندمو دمعبایهک مالی بیی و رام بیی لهگهل نادمیزاددا ههلبکا ۵ **الدَّجِنُ:** نهو حالتهیه ههور سمرانسمر ولات دابگری ۵ **الدُّجْنَةُ:** رشایی، تاریکی ۵ **الدِّجَانُ:** نهو چهپوانهیه مالی بی لههر جَوْرِيك بئ.

دَجَا دَجْرًا وَدَجْرًا: تهواو بوو پیگهی.

دَجَا السَّحَابُ: ههورمکه بلاو بووه.

دَجَا اللَّيْلُ: شهومکه بهتاریکی خوی دونیای داگرت و هموو شتیکی دابوشی.

دَجَا الشَّيْءَ دَجْرًا: شتهکهی دابوشی و بهردمی پیدادا ۵ **أَدَجَى:** بهمانا (دَجَا) دئی ۵ **أَدَجَى الشَّيْءَ:** بهمانا (دَجَا) دئی ۵ **دَاَجَا:** رقو کینی خوی لی شاردموه دوژمنایمتی بؤ دهرنهخست ۵ **تَدَجَى:** بهمانا (دَجَا) دئی ۵ **الدَّاجِيَةُ:** تاریکی ۵ **الدُّجَى:** رشایی شهو تاریک و تونهکی ۵ **دمگوتری:** (لِيلَةُ دَجَى) ۵ **الدُّجَةُ:** قویبچی کراس ۵ **الدُّجِيَةُ:** تاریکایی ۵ **کۆختهی راوچی (سهنگری راوچی) ۵ الدِّيَابِيُّ:** تاریکیمکان ۵ **دَحْبَةُ دَحْبًا:** پالی پیومنا ۵ **دَحْبَةُ:** سویموه، خوراندی، هالی کردو هیئای و بردی رایکیشا.

دَخَّ فِي قَهَاهِ دَحًا وَدَحْرًا: پالی پیومنا.

دَحَسَ السُّبُلَ دَحْسًا: گوله گنم و جوکه خوئی پری کردو کامل بوو

دَحَسَ الْبَيْتَ: خانووکه به خاوون مال و مندالی خاوونکه می ناومدان بووه.

دَحَسَ بِيده في اللديحة: پهنجه کانی خسته نیوان پیستو گوشتی کوشتییه که بو نهومی بیگروئ.

دَحَسَ بَرَجْلِهِ: به قاجی شته که می سهر و ناوکرد بو نهومی بزانی چییه و چی نییه.

دَحَسَى بِالشَّرِّ: پیئی ریختست و پانی کردهوه به جوړیک نه زاندرئ چوئن بووه.

دَحَسَى بَيْنَ القومِ: فیتنه و ناشویی لمانا خه لکه که نایه وه.

دَحَسَى بَيْنَ الصَّفوفِ: که لو کونی ناو ریزمکانی پر کردهوه.

دَحَسَ الْإِلَاءَ: زمره که می پرکرد.

دَحَسَى مَا في الْإِنَاءِ: نهومی له قاپه که دا بوو هه لیلوشی لستیه وه.

دَحَسَى الشَّيْءَ في الشَّيْءِ: شته که می خسته ناو شته که می ترموه.

دَحَسَى الْحَدِيثَ عَنْهُ: قسه که می ئی شاردموه دَحَسَتْ الْأَصَابِعُ: پهنجه کان توشی زیبکه و بالوکه بوون،

نیوان نینووک و گوشتی پهنجه کانی جوړه نه خوشتییه کیان ئی پهیدا بوو دَحَسَ السُّبُلَ:

گنم و جو دوورو او مکه می گیرمکرد دَحَسَ الدَّحَسُ: جوړه زیبکه و بریندارییه که له نیوان نینووک و

گوشتی پهنجه کان پهیدا دمبی دمیته هوی دمره اتنی نینوکه کان د جوړهاوساوی و گری

پهیدا بوونیکه له پهنجه کاندان پهیدا دمبی د الدَّحَسُ: بهمانا (الدَّحَسُ) دئ د الدَّحَسُ: پر بوون و پاله په ستوو قهرمانی د مالتیکی

خیزاندارو قهرمانه د الدَّحَسُ: پر پویه که، خشوکیکه، گرمیکه زمره له ژیر زهویدا دمری

دینن و دمیکنه که پک و داو بو جو له که گرتن د الدَّحَسَةِ: بهمانا (الدَّحَسُ) دئ د الدَّحَسُ:

کشتوکان: که گوله کانی پرین و کامل بی د الدَّحَسُ: شتی زورو زمبهنده.

دَحَسَ دَحْسًا: په لهی کرد.

دَحَسَ الْأَرْضَ بَرَجْلِهِ: به قاجی گله که می پشکنی و نه ملبوو نهودیوی کرد دَحَسَتْ رِجْلُهُ دَحْسًا

و د حوضًا: قاجی هه لیلیسکا دَحَسَتْ الشَّمْسُ: خوړ به لای ناوا بوون کلابوو دَحَسَتْ الْحَبَّةُ:

به لکه که بو قاجیه وه.

دَحَسَ بَرَجْلَهُ دَحْسًا: به قاجی شته که می پشکنی.

دَحَسَ عَنِ الْأَمْرِ: له کار مکه می کوئییه وه.

دَحَسَ رِجْلَهُ: قاجی هه لیلیسکاند.

دَحَسَ الْمَاءَ الْأَرْضَ: ناوکه وای له زموییه که کرد قاجی ئی هه لیلیسکی.

دَحَسَ الْحَبَّةَ: به لکه که می بوچ کردهوه و رمتی کردهوه.

دَحَسَ: پالی پیومناو له شوینی خوئی له می کرد د هه لیلیسکاند دَحَسَ الْحَبَّةَ: به لکه که می بوچ کردهوه.

الدَّحَسُ: دهگوترئ: (فلان دَحَسَ) فلان که س رازایه و هر دم له مسر باریک و لهه وایه که ئی

دمدا د الدَّحَسَةِ: دهگوترئ: (حُجَّةٌ دَحَسَتْ) به لکه که می بوچه ل کراومیه د به لکه که می بی

بنه ماو بوچه.

الدَّحَسُ: خلیسکان د خلیسکاوی د الدَّحَسُ:

دهگوترئ: (مکان دَحَسَ) شوینیکی خلیسکه د الدَّحَسُ: بهمانا (الدَّحَسُ) دئ.

الدَّحَاضُ: شوینى هه‌لخیسکان.

الدَّحَضَةُ: شوینى هه‌لخیسکان ۵ دَحَقْتُ يَدَهُ عَنِ الشَّيْئِ: دستى نه‌گه‌پشته شته‌که، دستى کورتى هینا ۵ دَحَقْتُ الحَامِلُ بالجَنِينِ: نافرته سک پرکه منداله‌کهى لمبارچوو ۵ (دَحَقْتُ الحَامِلُ بِرَجْمِهَا) نافرته‌که مندالدانى خوى دهرهینا.

دَحَقَ الشَّيْئُ: شته‌کهى پال پیومنا ۵ دورى خسته‌وه، دمرى کرد، دمگوترئ: (دَحَقَ النَّاسُ فلاناً) خه‌لکه‌که چ گرنگیکیان به‌فلان کەس نه‌دا ۵ اُدَحَقَهُ: دورى خسته‌وهو دمرى کرد، دمگوترئ: اُدَحَقَهُ اللهُ: خودا له هه‌موو خيرو بيزئ بى بهشى کرد ۵ اِنْدَحَقَ: له‌شوینى خوى راساو روى ۵ اِنْدَحَقَ بَطْنُهُ: ورگى زل بوو ۵ الدَّاحِقُ: نافرمتیکه دواى مندالبون مندالدانى بیتهدمر ۵ الدَّحَاقُ: هاتنه دهرموى مندالدان دواى مندالبون ۵ الدَّحُوقُ: که‌سینکه زور چاوى جمو جول بکاو نه‌توانن رایبگرئ ۵ نافرمتیک دواى مندالبون ره‌همى بیتهدمر ۵ هه‌روا نافرمتیک به‌سکیک زیاد له مندالیکى ببن.

الدَّحِيقُ: دمرکراو ۵ دمگوترئ: (فلان دحیق القوم) فلانکەس دمرکراوو ره‌تیند راوى گه‌له ۵ هه‌روما به‌ناافرمتیک دمگوترئ: به‌سکیک زیاد له مندالیکى ببن ۵ چاو که زور جمو جول بکاو خاومنه‌کهى نه‌توانن بیومستینئ ۵ دَحَقَبَهُ: له‌دواوه به‌توندى پالى پیومنا پاله‌به‌ستوى دا ۵ الدَّحُوقُ: که‌تمو زمبه‌لاح ۵ ورگ زل.

دَحَلَّ: چوووه ناو په‌ناپه‌سیو.

دَحَلَّ دَحَلًا: چوووه په‌نا رهماله‌که، چوووه دوا خیومه‌که ۵ ترساو خوى شاردموه ۵ هه‌لهات.

دَحَلَّ الأَرْضَ دَحَلًا: له زمويه‌که‌دا چالیکى هه‌لکه‌ند سهرموى ته‌سک و بنکی پان.

دَحَلَّ البُرُ: نه‌ملاو نه‌ولای بیرمه‌کى هه‌لکولئ.

دَحَلَّ دَحَلًا: کورته بالا بوو فه‌له‌و بوو، ورگى گه‌وره بوو شوپر بژوه ۵ ره‌وشتى ناشیرین بوو فیلبار بوو ۵ له‌ماله‌که‌دا خوى گرت تا به‌ویستی خوى شته‌که‌ى کرى ۵ زور زمبه‌نده بوو ۵ اُدَحَلَّ: چوووه ناو په‌نا په‌سیوموه، چوووه زورى که‌نارموه ۵ داخه‌له‌ مُدَاخَلَةٌ رِدْحَالًا: چاوو راوى لیگرد ۵ زانیارییه‌که‌ى ئی شاردموه به‌که‌سانى ترى گوت ۵ الدَّاحِلُ: دن پیسو و کیناوى.

الدَّاحُولُ: ته‌له‌و که‌پکه بؤ گرتنى ناسک و ریوى دمعبای لهو جوژه ۵ الدَّحَالُ: نیچیره‌وان که نیچیر به‌ته‌له‌ بگرئ. ۵ الدَّحُلُ: چالیکه له‌زموى هه‌لکه‌که‌ندری لای سهرموى ته‌سک و لای خواروى پان و پور: په‌نا پاسارنیکه عهرمب له‌ناو خانوودا دروستى ده‌که‌ن بؤ نه‌موى که میوانیان هات خیرا نافرمتیان بچنه نه‌وى و میوانه‌که نه‌یانینئ ۵ شوینیک ناوى تیدا کو‌بیته‌وه ۵ الدَّحَلَاءُ: بیر سهرمه‌کى ته‌سک و ژیرموى پان و پوربئ ۵ الدَّحَلَّةُ: به‌مانا (الدَّحَلَاءُ) دئ ۵ الدَّحُولُ: به‌مانا (الدَّحَلَاءُ) دئ ۵ نه‌بانى حوشر له‌یه‌کتر ۵ الدَّحِيلَةُ: چالیک له‌ناو زمه‌پیدا سهرموى ته‌سک و ژیرموى پان دَحَلَقَ بَطْنُهُ: گه‌دهى هه‌واى کرد (سكى فش بوو) ۵ دَحَمَهُ دَحْمًا: به‌توندى پالى پیومنا ۵ الدَّاحِمُ: ته‌له‌و که‌پک بؤ گرتنى ریوى و ناسک و که‌رویشک ۵ الدَّحْمُ: بنه‌ماو بنیچه، دمگوترئ: (هر من دحم فلان) نه‌وه له‌نه‌وهى فلانه ۵ دَحَمَرَ القَرْيَةَ: دهرمه‌کى پرکرد ۵ دَحَمَسَ اللَّيْلُ: شه‌و تاریک بوو، تاریکیه‌که‌ى په‌ره‌ى سه‌ند ۵

هَيْلَكَه كَرْدَنِي نَوْعَامَهُو بِيْجُو هَه لَهْيَانِي ۵
 الْأَذْحِيَّةُ: بَهْمَانَا (الْأَذْحُوَّة) دِي ۵ بَوِيَه بَه نَوْعَامَهُ
 دَمْگوتَرِي: (بَسْتْ أَذْحِيَه) ۵ الدَّحِيَّةُ: مَهِيْمُون ۵
 الدَّحِيَّةُ: سَمْرُوْكي عَسْكَر ۵ الدَّحَاةُ: دَارِيْكَه
 مَسْدَالِ يَارِي پِي دَمْكَ ۵ يَارِيه كَه لَه نَاو
 دَانِيْشْتَوَانِي مَه كَه دَا بَاوَه ۵ الدَّحْرُونَةُ: بَرَوَانَه
 (دَحْن) ۵ دَخَهُ دَخَا: زَهْلِيلُو زِيْر دَه سْتَهِي كَرْد ۵
 دَخُ دَخَا وَدُخَةُ: رَهْنْگِي رَمْشُو لِيْنِ بُوو.

الدَّخُ: دُو كَه لَ (الدَّخُ) دُو كَه لَ ۵ رُو هَكِي كَه لَه نَاو
 بَاخْدَا.

دَخُ دَخُ وَشَهِيَه كَه دَمْگوتَرِي: بَه مَهِيَه سْتِي
 بُوْرْدَانِي كَه سِيْكَ وَ بِيْدَه نَگ كَرْدَنِي ۵ دَخْدَخُ:
 پَه لَه ي كَرْد، خِيْرَا خِيْرَا هَه نَگَاوِي
 هَه لِيْنَا ۵ هَه نَگَاوَه كَانِي كُـسُوْرْت
 كَرْدَنَه وَه ۵ مَانْدُو بُوو ۵ دَخْدَخُ عَن كَذَا: وَازِي نِي
 هِيْنَا (دَخْدَخُ عَن كَذَا): فَلَآن شْتِي نِي مَه نَعْرَد
 ۵ دَخْدَخُ الْقَرَمِ: سَمْرِي لَه خَه لَه كَه كَه شِيْوَانْدُو
 زَهْلِيلِي كَرْدَنُو وَ لَاتِي دَاگِرِي كَرْدَن ۵ تَدَخْدَخُ: بُو
 مَوْطَاوَه مَعِي (دَخْدَخُهُ) دِي ۵ وَيْكَهَاتَه وَه كَرُز
 بُوو ۵ تَدَخْدَخُ اللَّيْلِ: تَارِيْكي شَهو تِيْكَه لَاو بَه
 بُوْنَه و مَرِيْبُوو ۵ الدَّخَادِخُ: كُوْرْتَه بَالَا ۵ الدَّخْدَخُ:
 بِيْرُوْيه كِي زَهْرَدَه قَاچِي زُوْرِن (هَه زَارِيْن) ۵
 الدَّخْدَخُ: بَهْمَانَا (الدَّخَادِخ) دِي ۵ هَمْرُوَا بَهْمَانَا
 (الدَّخَادِخ) دِي ۵ دَخْدَرَةُ: زَهْر كَه فْتِي كَرْد ۵
 الدَّخْدَارُ: نَاثَلْتُون ۵ جُوْرَه هُو مَاشِيْكي بَه نَرَخ
 بُووَه.

دَخِرَ دَخُوْرًا: بِيْجُوْك بُوو زَهْلِيلُو مَلْكَهْج كَه وِت.

دَخِرَ دَخِرًا: بَهْمَانَا (دَخِرَ) دِي ۵ سَمْرِي نِي شِيْوَا،
 سَمْر سَام بُوو ۵ اَذْحَرُهُ: زِيْر بَارِي كَرْد، زَهْلِيلِي
 كَرْد، مَلْكَهْجِي كَرْد ۵ اَذْحَرُهُ: بَرَوَانَه وَشَهِي
 (اَذْحِرَ) ۵ الِادْحَارُ: بَه زَمَه نَدَمْ كَرْدَنِي بَرِيْ دَاهَاتَه

الدَّحَامِسُ: رَمْشُو زُوْر تَارِيْكَ ۵ نَازَاو كَه تَه و
 زَمِيَه لَلَاخ ۵ الدَّحْمَسُ: تَارِيْكَ: زُوْر تَارِيْكَ:
 هِيْزَه ي سَرَكَه ۵ الدَّحْمَسُ: بَهْمَانَا (الدَّحْمَسُ) دِي
 ۵ الدَّحْمِسُ: بَهْمَانَا (الدَّحْمِسُ) دِي ۵ الدَّحْمَسَانُ:
 رَمْشِي زُوْر كَه تَه و زَمِيَه لَلَاخ ۵ هَمْرُوَا بَهْمَانَا
 نَادَه مِيْزَادِي نَه حَمَه ي كَه تَه و زَمِيَه لَلَاخ
 دِي ۵ الدَّحْمَسَةُ: تَارِيْكَ، زُوْر تَارِيْكَ ۵ الدَّحْمَسَةُ:
 تَارِيْكَ، زُوْر تَارِيْكَ ۵ دَحْمَلَهُ رِيَه:
 خُوْلَانْدِيَه وَه ۵ بَه رَاكْشَاوِي وَ فَرِيْدِرَاوِي لَه سَمْر
 زَمُوِي بَه جِيْي هِيْشْت كُوْرزَا بُوو، بِيْي نِي دَه نَرَا ۵
 الدَّحَامِلُ: نَادَه مِيْزَادِي كَه تَه و گُوْشْتَن ۵ الدَّحْمَلُ:
 نَه و كَه سَه ي بِيْسْتِي شُوْر بُو بِيْتَه وَه ۵ الدَّحْمَلَةُ:
 نَا فَرْمْتِي كَه تَه ي زَهْلَام.

دَحِنَ دَحِنًا: قَه لَه و بُوو بُووَه كُوْلَه بِنَه، وَرْگِي زَل
 بُوو دَاچُوْرَا ۵ رَه وِشْت نَاشِيْرِيْن بُوو ۵ الدَّحِنُ:
 زَهْلَامِي وَرْگ شِرِي گَه دَه زَلِي كُوْرْتَه بَالَا ۵
 الدَّحِنَةُ: بَهْمَانَا (الدَّحِنُ) دِي ۵ نَه سْتُوْرُو خَه پَه لَه و
 پَان، تَه پُوْلَكَه ۵ الدَّحْرُونَةُ: بَهْمَانَا (الدَّحِنُ) دِي ۵
 الدَّيْعَانُ: كُوْلَه.

دَحَا البَطْنُ دَحْوًا: وَرْگِي لَه بَه ر گَه و رَمِيِي دَاچُوْرَا وَه.

دَحَا الفرسُ: نَه سِيَه كَه دَه سْتَه كَانِي بَه سَمْر زَه وِيْدَا
 رَا دَمْكِيْشَن ۵ سَمَه كَانِي لَه زَمُوِي بَه رَز نَه كَرْدَمُوَه.

دَحَا السَّيْئِي: شَه كَه ي رَاخَسْت وَ بِلَاوِي
 كَرْدَمُوَه ۵ دَمْگوتَرِي:

دَحَا الله الأرضُ: خُوْدَا زَمُوِي رَاخَسْت پَانِي
 كَرْدَمُوَه ۵ پَالِي بِيْوَمْنَا.

دَحَا الماشيةُ: نَازَه لَه كَانِي رَا دَان لِيِي خُوْرِيْن ۵ تَدَحِي:
 بِلَاو بُوْوَه و بَه رَه رَاوَان بُوو ۵ تَدَحْتُ الْإِبِلُ نِي
 الْأَرْضُ: حُوْشْتَر مَه كَه پِيْكُوْلِي كَرْد ۵ زَه وِيَه كَه ي
 زِيْر خُوْ ي چَال كَرْد ۵ كَاتِيْكَ حُوْشْتَر نَه م پِيْكُوْلَه
 دَمْكَ كَه قَه لَه و دَمْبِي ۵ الْأَذْحَرَةُ: شُوْئِي

دهست ۵ الدَّيْخَسُ: كهسيك خيرو پياومتي تيدا
 نهين . گياو گزي زورو تيکچرژاو ۵ اَلْمُدَاخَسُ:
 گيانلمبيري گوشتني نيسقان پر له مؤخ.
 دَخَلَ الْمَكَانَ وَغَرَهُ وَبِهِ دُخُولًا: چووه ناو
 شوپينهکه.

دَخَلَ بِالْمَرُوسِ: چووه پهردهي زاواپيهوه.

دَخَلَ فِي الْأَمْرِ: دهستي بهکارمکي کرد.

دَخِلَ: ناوهموي داومشا ويران بوو، ناوهموي
 عمهيدار بوو، دهگوتري: (دَخِلَ أَمْرُهُ) کارمکي
 گهنديبوو.

دَخِلَ: بهمانا (دَخَلَ) دئ ۵ کزو لاواز بوو.

دَخِلَ الْحَبُّ: دانهمويلهکه سؤي زور بوو.

دَخِلَ عَلَى فُلَانٍ: فلانکمس خهبالي بؤ شتيک چوو
 وانه بوو بهخؤي نمراني كهوته ههلهوه ۵ ادْخَلَهُ
 الْمَكَانَ رَهْوَهُ: خستيه ناو نهو شوپينهوه ۵ داخلت
 الأشياء: شتهکان چونه ناو بهکهوه، تیک گيران
 ۵ داخل فلاناً في امره: هاوکاري فلانکمسي کرد
 لهکارمکاني دا ۵ دَخَلَهُ: بهمانا (ادْخَلَهُ) دئ ۵
 دَخِلَ التمر: خورماکاني خستنه ناو
 زهمبيلهکهوه. ۵ ادْخَلَ: بهمانا (دَخَلَ) دئ ۵ زوري
 ههولدا بؤ چوونه ناو ۵ تداخلت الأشياء: بهمانا
 (داخلت) دئ ۵ تداخلت الأمر: کارمکان تيکهلا
 بوون و ليک جياناکرينهوه ۵ تَدَخَّلَ: بر
 موطاومعمي (دَخَلَهُ) دئ ۵ کم کم چووه
 ناو ۵ بمناجاري چووه ناو کارمکهوه ۵ تَدَخَّلَ في
 الحصرمة: لهخؤيهوه چووه ناو کيشهکهوه بؤ
 نهومي برگري له بمرزومنديبيهکي خؤي بکا،
 بين نهومي لايمنیک بين لهلايمنهکاني کيشهکه ۵
 الدَّاخل: له همووو شتيک دا ديوي ناوهمويهتي
 ۵ الدَّاخلة من الأزار: ديوي ناوهموي دهرپي که

بؤ دوا رؤز ۵ دَخْرَصَ الأمر: کارمکي ناشکرا
 کرد ۵ الدَّخْرَصُ: تيرؤزو نهو پارچه هوماشه
 دريزکؤلهيه که دهخريتهوه سمر کراس و شتي
 وا بؤ نهومي پان بي ۵ نهو کهسهي خؤدهخاته
 ناو کارو بارهوهو لييان دمراني ۵ الدَّخْرِصَةُ: نهو
 پارچه هوماشه دريزکؤلهيه که دهخريتهوه
 سمر کراس و شتي وا بؤ نهومي پان بي ۵ تاهمو
 کؤمهل.

دَخَسَ دَخْرَسًا: ههلهو بوو، خؤي دارپشت، گوشت و
 بهزي سهرهيك نا.

دَخَسَ لِي كَذَا: دزمي کرده ناو فلان کؤمهل،
 چووه ناو فلان شتهوه.

دَخَسَ الشئ دَخْسًا: شتهکي شاردموه.

دَخَسَ لَحْمُهُ دَخْسًا: گوشتي جهستهي زور بوو
 کؤبؤوه، پربوو.

دَخَسَ عَظْمُهُ: نيسقاني پر بوو له مؤخ.

دَخَسَ الْخَافِرُ: دهوروبهري سمی و لاخهکه
 هاوسا ۵ دهگوتري: (فرس دَخَسَ) نيسپيکي
 عمهيداره ۵ ادْخَسَ: بهمانا (دَخَسَ) دئ ۵ ادْخَسَ
 الشئ في كذا: شتهکي لهويادا شاردموه ۵
 الدَّخَسُ: زورو زهبنده ۵ پيرو ليوان
 ليو ۵ دهگوتري: (عدد دخاس) زماميهکي
 زور ۵ (بيت دخاس) مائپيکي پر ۵ درع دخاس:
 زريبهکي ههلقههچوکه ۵ الدَّخَسُ: ههلهوو
 تيکسمر او . جوانه ورج (ورجي گهنج) . جوره
 ماسيهکه ۵ الدَّخَسُ: هاوساوييهکه له دهوربهري
 سمی و لاخ ۵ الدَّخَسُ: جينسي گيانداراني دهرها
 له پيري ماسي لهوينهي دؤلفين ۵ الدَّخَسُ:
 ناهرمتي کمتو ههلهو ۵ الدَّخَسُ: زورو چرو
 ليک هالو . گياو گزي تيکچرژاو . گوشتي
 توندو پتمو، زمندی قاچي و لاخ . گوشتي بهري

لهجهسته دمكهوى ۵ الداخلة من الأرض: زهوى
 بئى سهرو بهرو نهپشكندراو ۵ الداخلة من
 الإنسان: نييمتو نيازي نادميزاد ۵ الداخلى:
 شتيك پال داخل بدرئى، ناوخويى ۵ الداخال في
 السرد: نهوميه حوشترمهكى بخاته نيوان دوو
 حوشتره ناو هه لئنجهرمكانهومو ناوى بدا ۵
 الداخال: دمگوتري: (فلان دخال في الأمر)
 فلانكس زور خو لهكارو بار هه لئدهورتينى و
 دهجيتيه ناو روداموه ۵ الداخال: جهسته
 گهورمو تيكسمرپا، جوړه بالئديهكه
 بمتوبه لاکى درهختى بهرزموه دمئيش ۵ الداخال
 من الكلال: نهو گياو گزميه كه له ناو بنكى
 درهخته كان روايى و به ناوياي دا بلاو بوييتيه وه
 ۵ الداخال من اللحم: نهو گوشته به بمنيسقانه وه
 نوسابى ۵ الداخال من الإنسان: ناومرؤك دمرونى
 نادميزاد ۵ الداخلة: ههموو گوشتيكي
 كؤبووموى توندو پتهو ۵ الداخال: داهاتو
 وارياتى تاكه كهسو خيزان ۵ دمردى ناوقولايى
 جهسته ۵ فسادو گندهلى ۵ شك و گومان ۵ دل و
 دمرونى نادميزاد ۵ الداخال القرمي: لهزاراوى
 زانستى نابورى دا كؤمه ليك نرخ و بههايه بؤ
 ههموو جوړه كالو خزمهتگوزاريه
 پيشكهشكراومكان له ماوى ساليكدا هى
 دموله تيك له دموله تيك ۵ الداخال: فسادو
 گندهلى، عهيب و لهككه ۵ دمرد ۵ شك و
 گومان ۵ درهختى چرو تيكچرزاو ۵ خيزان و
 بنه مالميهك بجه ناو بنه مالميهكى ترهوه
 خويان به به شتيك لهوان بزائن له راستيشدا
 لهوان نمين ۵ الداخلة: شوينى همنگوين كردنى
 ههنگ، (شانه ههنگوين) ناوموى جهسته ۵
 الداخلة: شهوى بووك و زاويى ۵ ناوموى
 جهسته ۵ الداخلة: ناومرؤكى شتو روداو ۵

ديوى ناوموى نادميزاد، دمگوتري: (هر غيف
 الداخلة) نهو دل و دمرون پاكه ۵ (هر خيښ
 الداخلة) ۵ دل و دمرون هيسه ۵ تيكه لاوكردى
 دورمنگه بؤ نهوى رمنگيكي تر درمبج ۵
 الداخيل: كهسيك بجيتيه ناو هومو خيانيكهومو
 خو بداته پال نهوان و خو بهيهكى لهوان حيساب
 بكاو لهوانيش نمين ۵ ميوان ۵ همر وشهيهك
 چوبيته ناو زمانى عهرمببيهومو لهو زمانه
 نمين ۵ نهسپيك بكهويتيه نيوان دوو نهسپى
 پيشريكيوه ۵ بيگانه كه دهجيتيه ولايتيه وه بؤ
 نهوى سودى ني و مرگري ۵ الداخلة:
 زممبيلهيكى پوشينه خورماي تى دمكري ۵
 الداخلة: بهمانا (الداخلة) دئى ۵ الداخال: چونه
 ناو شتهوه ۵ شوينى چونه ناو باله خانه وه ۵
 بلانى بهرپومبردى كارمكاني ريك و
 بيكه ۵ باش كارمكاني نه نجام دمدا ۵ الداخال:
 جوړه نه شكوتو پهنا پاساريكه شتى تى
 دمكري ۵ الداخال: كهسيك خو لهكارو بارى
 خه لك هه لئقورتينى ۵ ناخو و ناومرؤكى
 نادميزاد ۵ بالئديهكى بؤرمهقيه ۵ الداخال:
 بهمانا (الداخال) دئى ۵ الداخال: نهو بهزهى
 دهجيتيه ناو گوشته وه ۵ دخمس عليه: نهوى
 دمويست پينى بلنى پينى نه گوتو لئى شاردموه ۵
 دخمس الشئى: شتهكهى ني شاردموه ۵
 الداخاميس: نادميزادى رمشى كهته ۵ شتى
 خراب ۵ الداخاس: شتى شاردراوه، داپوشراو،
 روگهش و تهزوير ۵ دمگوتري: (شاء دخاس)
 بيا هه لئدان و مه دحى روگهش و ناواهيى ۵
 الداخمس: نهو كهسهى نهوى دمهوى بؤت رون
 بكاته وه نه نجامى نادا ۵ الداخمس: بهمانا
 (الداخمس) دئى ۵ الداخمس: بهمانا
 روگهش ۵ دمگوتري: (شاء مداخمس) ۵ دخنت

دهمین . توتن ۵ الدُّخَانُ : بهمانا (الدُّخَانُ)
 دئ ۵ واته : دوکهل ۵ الدُّخْنُ : رومکیکه له پیږی
 (النحلیات) ه بمرکهی بجووک و نووسه و مکوو
 کونجی لمانا زمو کشتوکالدا دهر ویندرئ و
 خورسکیشه ۵ الدُّخْنُ : دوکهل، حیقیدو کینه،
 دمگوترئ : (بینهما دَخْنٌ) ۵ له نیوانیاندا حیقیدو
 کینه ههیه ۵ ههروا دمگوترئ : (هدنة علی دَخْنٍ)
 رَنک کهوتن و ناشتهوایی لهسمرشتی بِنَ بنه ماو
 هسادو داومشای نیوان ۵ ههروا دمگوترئ : (فی
 من السیف دَخْنٌ) شمشیرمه نهومنده صافو
 پاکه رمش دمنوینئ ۵ الدُّخْنَانُ : نهومیه
 دوکهلاوی بِنَ و دوکهل دایبوشیبئ و رنگی
 دوکهلی گرتبئ، تهپو تۆزای ۵ دمگوترئ : (یرم
 دَخْنَان) رۆژیکی تهپو تۆزای و گهرمه ۵
 الدُّخْنَان : جۆره جۆلهکهیهکه ۵ الدُّخْنَةُ : نهو
 شتهی که عهترو هۆلۆنیای پئ
 دهرژیندرئ ۵ دوکهل و هف کراویکی تایهتیبه
 دهرژیندرئ بۆ لهناویردنی بهکتربا ۵ أبو دُخْنَةُ :
 بالنهمیهکه رنگی و مکو رنگی دوکهل واپه ۵
 الدُّخْنَةُ : کورهخانه، دوکهل کیش ۵ الدُّخْنَسُ :
 نادمیزاد یان نازهلی قهلهوو بههیز ۵ الدُّخْنُ :
 تاریک ۵ دمگوترئ : (لیل داخ) شهویکی تاریک ۵
 الدُّخْنُ : تاریکایی ۵ الدُّخْنَاءُ من اللیالی : شهوی
 تاریک و تونهک ۵ الدُّیْتَبُ : چاودیر،
 سیخوږ ۵ پیشهنگ ۵ کهرمکیوی ۵ الدُّیْتَبَانُ :
 چاودیر، جاسوس پیشهنگ ۵ الدُّدَانُ : چاو
 جنۆک و تیر نهخۆر ۵ شمشیر. ۵ الدُّدَانُ : گالتهو
 گمپ ۵ الدُّیدان : دابو نهریت ۵ الدُّیْنُنُ : بهمانا
 (الدُّیدان) دئ ۵ دمگوترئ : (فلان دیدنه أن يفعل
 کذا) ۵ الدُّدَا : گالتهو گمپ.

الدُّدَا : بهمانا (الدُّدَا) دئ.

النار دَخْنًا ودَخْنًا ودَخَانًا : ناگرهکه دوکهلی کرد
 ۵ دَخْنَتُ الرقود : سوتهممینییهکه دوکهلی کرد.
 دَخْنُ العبار : تهپو تۆز بهریابوو ۵ دَخْنَتُ النار
 دَخْنًا : بهمانا (دَخْنَتٌ) دئ ۵ دَخْنَتِ الفِتْنَةُ :
 فیتنهو ناشوب دهرکهوت.
 دَخْنُ الطعامِ والشرابِ : خواردهممینییهکه
 دوکهلاوی بووه بۆنی دوکهلی لی دئ و تامو
 بون و بهرامی تیکداوه.
 دَخْنُ الخُلُقِ والعقلِ والدينِ : رموشت و عهفل و دین
 گهندهل بوو، تیک جوو.
 دَخْنُ الشئِ دُخْنَةً : بهمانا (دَخْنٌ) ۵ ادَخْنَتِ النارُ :
 ناگرهکه دوکهلی کرد ۵ دَخْنَتِ النارُ : بهمانا
 (دَخْنَتٌ) دئ.

دَخْنُ الرقود : سوتهممینییهکه دوکهلی کرد.

دَخْنٌ علی الشئِ : وای کرد دوکهلهکهی بگاته
 شتهکه. ۵ دَخْنٌ علی الشجرِ أو علی الشرب :
 درهختهکه یان قوماشهکهی بهبخورئکی
 تایهتی پاک کردموه، نهخۆشی و بهکتربا پیوه
 نههیشت. ۵ دَخْنُ الثَّبَغِ : ناگری بهتوتنهکهوه
 ناو دوکهلهکهی ههلمزئ ۵ ادَخْنَتِ النارُ : بهمانا
 (دَخْنَتٌ) دئ ۵ ادَخْنُ فلانٌ : فلانکمس دوکهلی
 میشووله کوزوشتی وای بههراکرد بۆ
 پاککردنهوهی دهوروبهرو بۆنخۆشکردنی ۵ ادَخْنُ
 الزرعِ : کشتوکالهکه پیگهیی و رنگی و مکوو
 رنگی دوکهلی لی هات ۵ تدَخَّنُ : بۆ موطاومعهی
 (دَخْنَةُ) دئ ۵ تدَخَّنُ القدرُ : دیزمهکه دوکهلی لی
 بهرز بووه دوکهل دایبوشئ ۵ تدَخَّنُ فلانٌ : فلان
 جگهرمی خوارد، دوکهلی کرد ۵ الداخِنَةُ :
 دوکهلکیش بۆ کورهخانهو تمندورو سهماومرو
 نهو جۆره شتانه ۵ الدخان : دوکهل ۵ نهو شته
 وردیلانه لهناگر بهرز دمنهوهو دوکهل پیک

دَرَا دَرَا: لاریوو، خواربوو.

دَرَا البعیر: حوشرمهکه توشی نهخوشی غودده بوو ۵ غوددهی حوشرمهکه هاوسا.

دَرَا السیل: لافاومکه ههلسا.

دَرَا علیه: لهناکاو لئی پهیدا بوو هیرشی کرده سهر

دَرَا الکرکب: نهستیروهکه لهخور ههلاتهوه بهرمو خورناوا کهوتهرپئ ۵ درموشایهومو پرشنگی دا ۵ دَرَات النار: ناگرمهکه روناکی دا.

دَرَا فلان درء: فلانکمس شتیکی کرده بیانوو خوی شاردموه ۵ دیوجامهی گرتوه.

دَرَا الشئی وبه: شتهکهی رمتکردهوه، پالی پیومنا ۵ لئی دورخستهوه ۵ دَرَات المرأ زوجهها: زنهکه بهکههیفو شادی ههلسو کهوتی لهگهان میردهکهی نهکرد ناجیزهیی کرد.

دَرَا الدریئة نحر الصید: دیوجامهی خسته پیش خوی و خوی لهدواوه همشاردا بۆ نهوهی نیجیرهکه نهیبین.

دَرَا الشئی: شتهکهی رمت کردموه ۵ بلاوی کردموه ۵ ادرات الناقه: حوشرمهکه گوانی خوی شلکردن بۆ نهوهی شیریان لی بیته خوار ۵ شیری دا ۵ دارأ: تمنگی بی ههلجنی ۵ پشی پشی کرد بۆ نهوهی زیانی پی نهگهیهنئ ۵ اذرا: بیانوو پهیداکرد، دیوجامهی گرتوهوه بۆ نهوهی نیجیرهکه بگری ۵ انترا: بۆ موطاوعهی (درا) هاتوووه ۵ انترا الحریق: ناگر کهوتهوهوه بلاوی کرد ۵ انترا علیه: لهناکاو لئی دمرکهوت ۵ تدارأ: کهوتنه بهربهرمکانی بهکتری ۵ کیشعیان تیکهوت ۵ اذرا: بهمانا (لدارأ) دئ ۵ قترا: بیانوی بۆ خوی دوزیهوه ۵ زیندهزویی کرد،

خوی بهزل زانی و تهکهببوری کرد ۵ انترا: پاراستن و پاریزگاری ۵ انترا: بهمانا (الندرا) دئ ۵ الدرا: لوتکهو دوندی کیوو ۵ درزو کهندری رینگا ۵ خوارو ختیچی رینگا ۵ الدرئ: نهستیروهی خوشرپو له خوزههلاتهوه بهرمو خور ناوا به پرشنگو پرتهومو دمروا.

الدریئة: دیوجامه، کهپک و کۆخته ۵ بازنهپهکهه تپیدا فیتری تیر هاویزی و سهیاره لیخوپین و شتی وا دهیی ۵ المترا: مهتال، نامیری بهمرگری کردن ۵ الدرأین: موچهجهرمی نهملاو نهولای پلیکان بۆ نهوهی نهو کهسه پییدا سهردمکهوئو دپته خوار دهستی پی بگری و لهکهوتنه خوارموش بی پاریزی.

دَرَبَ به دَرَباً و دَرَبَةً: خوی پیومگرتو تپیدا راهات. دَرَبَ علی الشئی: بهشتهکه راهاتو فیتری بوو ۵ اذرب: جووه ناو کۆلان و گهپک و هۆبهوه ۵ اذرب فی الفزرد: جووه سننوری دوزمنهوه ۵ تهپلی لی دا ۵ دَرَبَ فلاناً بالشئی: رعلیه رفیه: فلانکمی فیرکردو لهسهر شتهکه راهینا.

دَرَبَ البعیر: حوشرمهکهی فیتری نهوهکرد بهناو کۆلان و کون و کهلمبهردا برؤا ۵ تدرَب: بۆ موطاوعهی (دربه) دئ ۵ تدرَب بالشئی: بهمانا (درب) دئ ۵ الدارِب: تهپل لیدمر (الداربة) تاهرمتی تهپل لیدمر ۵ الدرب: تمنگبهرو رینگای تهسک لهناو کیوو شاخدا ۵ مهذخهلی تمنگبهرو ۵ همر رینگایهکی چوونه زورومین بۆ ناو ولاتی روم ۵ همر رینگایهک بۆ دهرموهی شار بچن ۵ نهو شوینهی خورمای تپیدا ههلهدخری بۆ وشکیونهوه ۵ الدرب: ماسی زمردی نالتونی ومکووه نهوه به نالتون روکش کرابی ۵ الدرئة:

دَرَج بِنِهِم بِالْمَاءِ: هیتنهیی و دوزمانی له نیوان کردن. ۵ دَرَجُ الشَّيْءِ فِي الشَّيْءِ: نهو شتهی کرده ناو کون و کهلمبری نهو شتهوه.

دَرَج دَرَجاً: بمردهوام بوو لسمر خواردنی گوشت کهو ۵ پابهندی بهلگه و رینبازی خوی بوو له بیواری ناییندا ۵ بهپهیزمدا سهرکهوت ۵ بهرینبازی خویدا رویی و کاروباری خوی لمنهستو گرت ۵ مردو دونیای لهدهست جوو ۵ اَدْرَجُ الشَّيْءِ: بهمانا (دَرَجَهُ) دئ ۵ فهوتانندی و لهناوی برد، دمگوترئ: (أَدْرَجَهُ اللهُ) خودا لهناوی برد ۵ اَدْرَجُ الدُّنْيَا: لسمرهخو دۆلجهکهی داهیشه خوار ۵ اَدْرَجُ فَلاناً: فلانکسی نارد ۵ دَرَجَهُ: شتهکهی پله پلهکرد ۵ دَرَجُ البِنَاءِ: پهیزمی بو بالهخانهکه دروست کرد ۵ دَرَجُ فَلاناً: پله پله فلانکسی لهخوی نریک کردهوه ۵ فلانکسی راهیناو ورده ورده کهوی کرد ۵ دَرَجُ العِیْلِ: ورده ورده نهخوشهکهی هینایهوه سمر خواردن و کم کم خواردن دایه تا هاتهوه تایمی خوی ۵ دَرَجُ الطَّعَامِ وَالْأَمْرِ فَلاناً: خواردنهکه بهجوزیک بوو بیان کارمکه ومهابوو دمبویه فلان ورده ورده دمستی بو بیردنایه ۵ اِنْتَرَجُ: بو موطاومعهی (دَرَجَهُ) هاتوو. نَتَرَجُ علیه: لهخوی گرت، نهویشی گرتوه ۵ دمگوترئ: (اندرج تحه کذا) فیه کذا) جووه زهر خیمهی نهوموه جووه خانهی نهوموه ۵ تَنَرَجُ: بو موطاومعهی (دَرَجَهُ) دئ ۵ تَنَرَجُ الیه: ورده ورده جووه پیشهوه ۵ پله پله سهرکهوت ۵ اسْتَنَرَجَهُ: له پلهپهکهوه بو پلهپهکی تر بهری کردهوه ۵ وای لی کرد هینگاو هینگاو زموی بیرئ ۵ اسْتَنَرَجُ فَلاناً: فلانکسی لهخسته بردو هئی نا نهوکاره بکا ۵

بپرکیشکردنی همر کارنیک بیته پیشهوه ۵ ناوهراستی پشتی گاکوی ۵ اَلْمُتَرَبُّ: راهینراوو ممشق پیکراو ۵ توشیوو بهکارسات ۵ تَنَرَجاً: خولایهوه ۵ دَرَجُ: دوی رهقبون و سهرکیشی نهرم و نیانی نواند ۵ لارو لهنجعی کرد ۵ التَّرَابِجُ: خو بادهر و فیزکهرو لارو لهنجهکمر له رویشتنی دا ۵ دَرَجُ: سهری شوژکردو پشتی کۆم کردهوه ۵ لمترسا بازی هاویشت ۵ دَرَجُ له: ملکهچی بوو، زبیربار بوو ۵ دَرَجُ: سهری شوژکردو پشتی کۆم کرد ۵ دَرَجُ له: زبیرباری بوو، ملی کهج کرد، بهزهلیلی و ملکهچییهوه گوئی بو راگرت ۵ تَنَرَسُ: جووه پیشهوه ۵ التَّرَابِيسُ: نادهمیزادی کهتهو زهبه للاح، نازهلی کهوره ۵ التَّرِياسُ: شیر ۵ سهگی مینگر ۵ دَرَجُ: لمترسا خوی ماتدا ۵ التَّرَابُكَةُ: تهپلی بچوک ۵ التَّرِيكَةُ: تیکهلاوی و پالمهستوو قهرمبانی ۵ دَرَجُ: لمتهپلی دا ۵ دَرَجُ فِي مَشِيهِ: بهمنهسپایی و تمبهلی جولایهوه ۵ التَّرِيانُ: دهرگهوان ۵ التَّرِيانِيَّةُ: جوژه مانگایهکه دوگی ههیه.

دَرَجُ دَرَجاً وَدَرَجاً وَدَرَجَاناً: جوژه رویشتنیکی نهجامدا و مکوو نهومی بهپهیزمدا سمر بکهوی ۵ بهسمر زمویدا رویی.

دَرَجُ الصَّبِيِّ: مندالمکه کهوته گاکولکئی و دهستی کرد بهرویشتن ۵ دَرَجَتِ السَّرِيحِ: یابهکه بهمیواشی ههلی کرد ۵ تمبو تۆزی ههلساندو شوینی لهلبهلان کرد.

دَرَجُ فَلان: فلانکس رلگای خوی گرتبهبرو ملی لهیش نا ۵ مرد.

دَرَجُ القَوْمِ: نتمومکه بنهبربوون و کمسیان نهما.

له بهشه‌کانی پیومری تاپیه‌تی به‌کەشو
هه‌وا ۵ الدُرَجَة: کورکی: جوړه باننده‌یه‌که دیوی
دەروەسی باله‌کانی خاکیهی، دیوی ناوهموی
رمشه، له‌مه‌تی دمه‌جی وه‌ن له‌و جوان‌تره ۵
الدُرَج: فیتنه‌و دوزمان ۵ ژیشک ۵ الدُرَاج: که‌و،
جوړه باننده‌یه‌که له‌رویشتنی دا‌خوئی
ده‌له‌نگیننی ۵ الدُرَاجَة: بایسکیل و ره‌روه‌سی
مندال که له‌سهرمتای فی‌ره‌رویشتنی دا‌به‌کاری
ده‌یننی ۵ بایسکیل که دوتایه‌ی له‌ژیردایه‌ به
جولانسنی قاج هه‌له‌ده‌سوړی یان به‌وزمه
سوتانندن ده‌روا نه‌وکاته پیی دمه‌گوتری ماتوړ ۵
الدُرُج: تهنکو چه‌له‌مه‌ی ومها ناده‌میزاد له
پهل و پو‌بخا، دمه‌گوتری: (وقع فلان في الدُرَج)
فلانکەس که‌وتوته ناو تهنگانیه‌که‌وه نیی
رزگار نابیی ۵ الدُرُج: نامیرنکی موسیقابه
ومکوو ته‌نبور.

الدُرُج: خوشره‌وو تیزه‌رو ۵ الدُرَاج: نه‌و شته‌ی زوړ
شت له‌ناو به‌ری ۵ الدُرُج: ریبازو
مه‌سکه ۵ بیرو بوجون ۵ مَنْرَج النمل: رینچه‌ی
میرو ۵ رینگای پیچاو پیچ ۵ الدُرُج: له زاراوه‌ی
عیلمی چه‌دبشدا به‌ چه‌دسیک دمه‌گوتری:
وشه‌یه‌ک یان رسته‌یه‌ک به‌خ‌رتنه ناو ده‌قی
چه‌دسه‌که‌وه، راویه‌که نه‌و تیه‌له‌کی‌شیه
ده‌کاو نه‌و که‌سه‌ی ده‌ی بیسی وا دمه‌زانی
چه‌دسی مه‌روه‌ه ۵ الدُرَاج: ریزه‌وی شته‌کان
له‌سه‌ر رینگا ۵ خودی رینگا ۵ سه‌ره‌رینگا،
دمه‌گوتری: (اتخذوا داره مدرجة) ۵ زوره‌ی رینگا ۵
الدُرَاجَة من الأرض: زمویه‌ک که‌وی زوړ تیدابیی
۵ الدُرُج: شویننیک کورسی دانیشتنه‌که‌ی
خوارو زوورین واته: تا کورسیه‌کان زیاتر له
دواومین شوینه‌که‌یان به‌ره‌ترتیب.

دَرَجَه دَرَجًا: پالی پیوننا.

استنرَج الریح الشَّيْء: هه‌وا وای له‌شته‌که کرد
بو‌خوئی رابدری بیه‌ی نه‌وه‌ی به‌مرزی کاته‌وه بو‌
حه‌وا.

استنرَج الله العَبْد: به‌روه‌ردگار به‌نده‌ی خوئی
مۆلمت داو گوزوگومممت له‌سه‌ر تاوانه‌که‌ی
نمیگرت ۵ استنرَج الشَّيْء الى الشَّيْء: ورده ورده
شته‌که‌ی له‌و شته‌ نزیک کردوه ۵ الأذْرَجَة:
به‌ره‌زکه‌روه، به‌یه‌ه ۵ الدُّارِج: دمه‌گوتری: (تراب
دارج) کلتیه‌که شوینه‌واری خانووه‌که‌ی
داده‌پوشی ۵ الدُّارِجَة: دوا براو، دمه‌گوتری: (قبيلة
دارجة) هوزو خینکی دوا‌براوو ریشه‌کی‌شکراوه
۵ الدُّارِجَة من الدابة: قاجه‌کانیه‌تی ۵ دمه‌گوتری:
(هو قصير الذوارج) نه‌و گیانله‌به‌ره‌ قاج کورته ۵
الدُّرُج: دمه‌گوتری: (غن درج يدك) نیه‌ له‌ژیر
ده‌ستی تو‌داین ۵ هه‌روا دمه‌گوتری: (أنفذته في
درج كاسي) نه‌و شته‌م خسته‌وته ناو دوتوی
کتیبه‌که‌مه‌وه ۵ الدُّرُج: صدوه‌قی‌که شتی تیدا
داده‌نری پیی دمه‌گوتری په‌غدان ۵ له‌مه‌صلدا نه‌م
جوړه صدوه‌قی تاپیه‌ته به‌ ناهه‌رته‌وه هه‌ندی
جلو شت‌وممه‌کی تاپیه‌تی خوئی ومکوو خشل‌و
شتی پی‌دا‌ویستی مه‌کته‌بی تیده‌خ‌ری ۵ الدُّرُج:
به‌مانا (الدُّرُج) دئ ۵ رینگا ۵ دمه‌گوتری: (رَجَعَ
فلان دَرَجَه واذراجَه) فلانکەس به‌رینگای خوئی
دا گه‌راپه‌وه، چو‌ن هاتبوو نا‌وا
رؤیشته‌وه ۵ هه‌روا دمه‌گوتری: (ذهب دمه دَرَج
الرياح): خوینه‌که‌ی به‌فیرۆ جوو ۵ الدُّرَاجَة:
به‌مانا (الدُّرُج) دئ ۵ الدُّرَاجَة: پله‌ی سه‌ره‌که‌وتن،
پله‌و پایه‌ ۵ دمه‌گوتری: (له عليه دَرَجَة) پله‌و
پایه‌ی له‌و به‌ره‌زتره ۵ وشه‌ی (دَرَجَة) له زاراوه‌ی
ناسمانشوناسی دا به‌شیکه له‌سن سه‌ده‌و شه‌صت
به‌شی سورانه‌وه‌ی هه‌له‌ک ۵ له‌زاراوه‌ی ماتماتیکدا
به‌شیکه له‌نه‌وه‌د به‌ش ۵ دَرَجَة الحرارة: به‌شیکه

دَرَج دَرَجًا: پیر بوو، بمتواوی پیر بوو ۵ دَرَج دَرَدًا: ههموو ددانهکانی کهوتن ۵ دَرَدَت الناقه: حوشرمهکه بههوی پیری ههموو ددانهکانی کهوتن ۵ اَدْرَدَه: ددانهکانی خستن ۵ النَرْدِي: نهو خلتنه و پلتهی دمکهویته بنهومی جامه ههنگوبین و تمنهکه رُون و همر شلهممنیهکی تر ۵ همروا خهمیره که لسمر میوه گوشراومکه دهیلدیریتهوه بُو نهومی بمتهواوی گوزانی بهسردا بی ۵ دَرْدَب الطبل: تمهلمکه دمنگی لیوه هات.

دَرْدَب فلان: فلانکس بازی ترسنوکانهی هاویشت، همر دمرواو باز دهاوئو بهحهزمروه سمیری نهم لاو نهولای خوئی کرد ۵ زهللو گهردنکهچ بوو ۵ السَرْدَاب: دمنگی تهپل ۵ السَرْدَاب: دمگوتری: (امراه دَرْدَب) نافرمتیکه بهمشو دئو دهچن ۵ النَرْدِي: تمهپل کوت ۵ نهو کهسهی تهپلی بچوک لی دمدا ۵ النَرْدِي: پیرمیردو پیرمزی کونه سالو پوُلکاوو کهنهفت ۵ بهلاو کارسات ۵ میرویمکه زنه عمرهب پئیان وابوو بهکار هینان و لهملکردنی دمبیته هوی دستهبهر بوونی خوشهویستی میردکانیان بویان ۵ النَرْدِي: پیرمزنو پیرمیردی پوُلکاو که ددانیان نهمابن ۵ کهسینک زور خوبداته شتیک و حمزی لی بکا ۵ النَرْدِي: نافرمتیک دریزی و پانی وهک یهک بن ۵ دَرْدَر الماء: ناومکه ههلقولاو کفهی کرد ۵ دَرْدَر التمره رغبها: به پوکهکانی خورماکهی سووموو جوی.

تَدْرَدَر: بُو موطاومعهی (دَرْدَرَة) دئی ۵ کهوته جم و جول و راتهکان ۵ السَرْدَار: دمنگی تهپل ۵ درهختیکی گهورمیه گوتیکی زمردو بهریشی همیه، بُو جوانی لهمبهرو نهوبهیری رینگا دمرویندرئ سینهیری باشیشی همیه ۵

النَرْدِي: پوک، شوپنی ددان که ددانهکان نهمابن ۵ النَرْدِي: کهسینک همر بی و بچی و کارینکی دیاریکراوی نمبن ۵ النَرْدِي: شهپولی دمیرا که ترسی نهومی لی بکری ببیته هوی ختکاندنی نهوانهی لهناویدان ۵ النَرْدِي: غال و بوغل و ههراو هوزیای خهلتک و قسهی زور ۵ السَرْدَق: تمهپوُلکههمکی بچوک و رهقهلانه که ههئیدمکنی لمبلان دمدمکهوی ۵ النَرْدَق: شتی بچوک له همرشتیک بی ۵ السَرْدَم: نافرمتیک بهشهو همر بی و بچی ۵ حوشری پیر.

دَر زور بوو، دمگوتری: (دَر الدَّمع والسول) زوری فرمیسک ههلهشت ۵ زوری میزکرد.

دَر الدنيا على أهلها: خیرو بییری دونیا زوربوو.

دَر الخراج: دمیهک و خهراجی نهو ولاته زور بوو.

دَر كل حلوب بالبن: شیردمرکه شیری زوری دا ۵

دَر النبات: گیاو گزمکه تیک چرزا.

دَر العرق: عمرهقهکه رهوان بوو ۵ فوارهی کردو ههلهچوو.

دَر السماء بالمطر: ناسمان بارانی زوری باراند.

دَر العرق: رمکهکه پریوو له خوین.

دَر الضرع: گوانهکه پریوو له شیر.

دَر بالبن: شیری زوری دا.

دَر السوق: بازار برموی پهیدا کردو مامهلهی زر تیداکرا.

دَر السراج: چراکه روناکایی دا.

دَر جمنه: جهستهی نهخوشی پیوه نهماو جوان بووه.

دَوْرُ الطَّرِيقِ: نامانج و ممبهستی ریگا ۵ الدَّرَارُ:
 تاکی (الدَّرَه) ۵ واته دهنکه لولونئی گهوره ۵
 بهبهغای پچوک ۵ السِّرَّةُ: شر یان شیری
 زور ۵ دموگوترئ: (للسحاب دِرَّة) هومورمه
 ریژنه ی بارانی ههیه ۵ ناو زمنگی ۵ رهواجی
 کالآ، دموگوترئ: (للسرق دِرَّة) ۵ همروا دموگوترئ:
 (مرّ علی دِرَّة) راست رویی و لای نهادا هیج
 شتیک نه یگیرایهوه ۵ همروا بهمانا (هممچی)
 دئ ۵ التَّرِي: دور ناسا وهک دور وایه له جوانی و
 درهوشاومی دا نهستیره ی گمشه داری
 روناک ۵ السَّرِيْرُ: جهستمو نهدام رَنك و
 بَنِك ۵ خَیْرَ و خَوْشِرَ و روناککه رهومو شوعلهدمر
 ۵ المِرَارُ: زور رژیهر، پرخیر و بیژ ۵ دموگوترئ:
 (سحاب مَنَار) ههوری بهریژنه باران ۵ (عین
 مدار) چاوی فرمیسکاوی فرمیسک ریژ
 بهزوری ۵ المِرَّة: تهشی.

دَوْرُ دَرَزَا: نازو نیعمهتی دونیای بؤ دستمهبر بوو
 ۵ السَّرُّ: شوینی دورمانکردن ۵ نازو نیعمهتی
 دونیا ۵ السَّرَّةُ: (أولاد درزه) خهیا تهکان
 (بمرگدروو مکان) ۵ همتیومچه و خویری و باوک
 نهانسراو ۵ التَّرِي: بمرگدرو ۵ التَّرِيَّة: تاهم و
 پیریکن لمشیمه ی نیسماعیلی خویان پال (أبر
 محمد عبد الله الفاطمي) دمدن.

دَوْرَسَ دَرَسًا: بوکایه و مه نهماو شوینه واری گوم
 بوو، زمهن و کاتی بهسمر چوو.

دَوْرَسَ التَّرِبُ: پۆشاکه که کۆن بوو داپزا ۵ رُوژگاری
 زوری بهسمر دا تیپیری.

دَوْرَسَ العِرُّ: حوشترمه که گپوئ بوو.

درست المرأة: نافرته که کهوته عادمی مانگانه ی
 خویهوه.

دَوْرُ الفَرَسُ: نهسه که بازیکی بتهوزمی هاویشت
 یان جهند بازیکی یهک له دوا ی یهکی
 بهشینهی هاویشتن.

دَوْرُ رَجَهه دَرَأ: دوا ی نهخوشی جهسته ی جوان
 بؤوه ۵ اَدْرُ: شیری زور بوو، کاری باشی زور بوو ۵
 اَدْرَتِ النَّاقَةُ بلبنها: حوشترمه که شیری زوری دا ۵
 اَدْرُ الفَرَسُ: بهمانا (دَر) دئ ۵ اَدْرُ السَّيْنُ:
 شته که ی وهجم و جول خست ۵ دموگوترئ: (بین
 عیبه عِرْقُ يَدْرَةُ القَضْب) له نیو چاوانی دا
 رمگیک ههیه رق ههلسان دمهینتی و دهیا.

اَدْرُ المِرَّة: تمشیه که ی بادا و سوری پیداو بینی بی
 گرت به جویری که همرده لئی راهوستاوه ۵ اَدْرُ
 النَّاقَةُ وحرها: دمستی بهگوانی حوشترمه که دا
 هینا بؤ نهوه ی شر بدا ۵ اَدْرُ الرِّيحِ السَّحَاب:
 بایه که ههوری کوکردنهوه ۵ اَدْرُ الدَّوَاءِ البَوْل:
 دهرمانه که وای کرد زور میزیکا ۵ اَدْرُ فلان
 حاجته: فلانکهس زور ههولی دا بؤ نیشه که ی تا
 دسته بهری کرد ۵ اسْتَرَّ اللبن والدمع وحرها:
 بهمانا (دَر) دئ، واته: زور بوو ۵ اسْتَرَّ النَّاقَةُ:
 حوشترمه که حمزی له کهلدان بوو، ههوجانندی ۵
 اسْتَرَّ الحلوب: داوای شیری لی کرد، ویستی
 بیدوشی ۵ اسْتَرَّ الرِّيحِ السَّحَاب: بهمانا (أدرته)
 دئ ۵ اسْتَرَّ البَوْل: شتیک خوارد زوو میزیکا،
 زوو میزی بی ۵ الدَّارُ: بمردهوم ۵ التَّرُّ: شر، یان
 شیری زور ۵ نهفس ۵ کاری باش له معدحکردنی
 کهسینک دموگوترئ: (لله دِرَّة) همر بؤ خودابه
 پاداشی چاکه ی نهو بداتهوه بهکسی تر
 ناکری ۵ همروا دموگوترئ: (دَر دِرَّة) خیر و بییری
 زور بوو ۵ التَّرُّ دَر الرِّيح: بهرمو با، شوینی
 هه لکردنی با.

دئ: تَدْرَسُ فلان: فلانكەس پۇشاكى كۆنى
 پۇشى ۵ الدُّرْسُ: رىڭاى كۆپرەم بىو ۵ بەشيك
 لـە زانىارى لەكاتىكى دىيارىكراودا
 دەخوتىندى ۵ الدُّرْسُ: پۇشاكى رزىوو
 كۆن ۵ كلكى حوشتر.
 الدُّرْسَةُ: وەرزش و پىداچونەموى وانە ۵ الدُّرْسُ:
 كەللەزل ۵ سەگى سەرز ۵ حوشترى رامكراوى
 مل نەستور ۵ پىاوى نازا ۵ شىر ۵ الدُّرْسُ:
 بەمانا (الدُّرْسُ) دئ ۵ الدُّرْسُ: شتى
 لىكۆلنەو لەسەر كراو، خوتىندراو ۵ پۇشاكى
 كۆنى رزىو ۵ كلكى حوشتر ۵ الدُّرْسَةُ:
 چاكدرنەموى رىڭاى شەمەندەقەر ۵ كرىكارى
 چاكدرنەموى رىڭاى شەمەندەقەر ۵ الدُّرْسُ:
 ئەو شوتىنى لىكۆلنەموى نامە ئاسمانىيەكانى
 تىدا نەنجام دەدى، ئەو شوتىنى ناومرۇكى
 تەوراتى تىدا شى دەكرىتەو ناوى (مىدزاس) ۵
 (مىدزاس اليهود) ۵ ئەو كەسە شەرحى تەورات
 دەكا بۇ جولەكەكان ۵ الدُّرْسُ: ئەو كەسە زۇر
 دەرس بلىتەموى زۇر بخوتىنتەو زۇر لە كىتابان
 بىروانى، مامۇستا و انە بىز ۵ الدُّرْسُ: شوتىنى
 دەرس گوتنەموى دەرس خوتىندىن ۵ الدُّرْسَةُ:
 خوتىندىنگا و توباخانە، شوتىنى خوتىندىن و
 فىربوون ۵ كۆمەلىك فەيلەسوف، پان رۇشنىرو
 بىرمەند پان لىكۆلنەموى كە بىرو رايەكى
 تاپىبەتتىيان ەمبى و بۇچونىيان ھاوبەش بى ۵
 الدُّرْسُ: شىت ۵ دَرَسٌ: كىردارى دەروپىشانەى
 كىرد ۵ دَرَسٌ: بەمانا (دَرَسٌ) دئ ۵ الدَرَسُ:
 لەزاراوى صۇفیاندا كەسبەكە دونىا نەو پىست و
 خودا پەرسىت بى و كەشكۆل ھەنگرى بەجىهاندا
 بگەرى ۵ دَرَسٌ الناقۃ و ھەرھا دَرَساً: حوشترەكە
 پىرېوو لەبەر پىرى ددانى شكاون ۵ الدُّرْسُ:
 بىچوە مشك، بىچو جىج، بىچوە زىشك، بىچو

دَرسِ السُّنَنِ دَرَساً: شتەكەى گۆرى و
 شوتىنەوارمەكى نەھىشتەو.

دَرسِ القُرْبِ: پۇشاكەكەى كۆن كىردو رزاندى.

دَرسِ الدَّابَّةِ: ولاخەكەى زىر بار كىرد

دَرسِ الفِرَاشِ: جىڭاى داخست و چووە سەرى
 نوست.

دَرسِ الكتابِ و لمحوه دَرَساً ودراسة: كىتەبەكەى
 خوتىندەموى ھەولى دا لەبەرى بكا و فىرى بىبى ۵
 دَرسِ الخطۃ: گەنمەكەى كىرەم كىرد.

دَرسِ الطعامِ: بەخىراى خواردەكەى خوارد ۵
 اَدْرَسَ الكتابِ و ھەرھ: بەمانا (دَرَسَهُ) دئ ۵ اَدْرَسَ
 فلاً الكتابِ و ھەرھ: وى لە فلانكەس كىرد
 كىتەبەكە بخوتىنتەموى دىراسەى بكا ۵ دَرَسَ
 الكتابِ: بەمانا (دَرَسَهُ) دئ ۵ دَرَسَ فلاً:
 شتەكەى بۇ فلانكەس خوتىندەموى نەو پىش بۇ
 نەوى خوتىندەموى و بىرى پەكرىيان ھىناپەو ۵
 دَرَسَ السنوبِ: تاوانەكانى نەنجام دان ۵ دَرَسَ
 الكتابِ: بەمانا (دَرَسَهُ) دئ ۵ دَرَسَ السبعِ:
 حوشترەكەى رامكردو رايھىنا ۵ دەگوترى: (بەىر
 لم يَدْرَسَ) حوشترەكە زىر بار نەكراو، رانە
 ھىنراو ۵ سوارى نەبوون ۵ دَرَسَتْ الحوادثُ فلاً:
 روداومكان فلانكەسىيان لەبوتە داو ۵ دَرَسَ
 الكتابِ فلاً: ناومرۇكى كىتەبەكەى بۇ فلانكەس
 شى كىردەموى تىبى گەماند ۵ تَدْرَسَ الكتابِ
 و ھەرھ: كىتەبەكەى خوتىندەموى پىبى داچووم لىبى
 ورد بۇو ھەولى دا لەبەرى بكا و لەمىادى
 نەچىتەو ۵ تَدْرَسَ الطلِبَةُ الكتابِ: ھەرىك
 لەقوتابىيەكان كىتەبەكەىيان بۇ پەكتر
 خوتىندەموى بۇ نەوى تىبى بگەن و لەبىرىيان
 نەچىتەو ۵ اَدْرَسَ الكتابِ و ھەرھ: بەمانا (تَدْرَسَهُ)

پشيله، بيجوه كمر و يشك، توتنه له سهگ، بيجوه
گورگ ۵ السِّرْمُ: بهمانا (الدَّرْعُ) دئ ۵ ام
ادراس: كونه مشك و كونه جرج ۵ بهلاو
كارهسات ۵ حوشترى خيَراو ۵ السِّرْمُ:
حوشترى خيَراو.
دَرَعُ الذبيحة درعاً: كوشتيه كه لى ملييه وه
گرو.

دَرَعُ الرِّبَا: گرده مى كوشتى يه كه لى هه كه نند.
دَرَعُ لِي عَمَّه حَبلاً: پمتيكي له مى خست و
خنكاندى و خنكا ۵ دَرَعَتِ الفرسُ والشاةُ و غيرها
دَرَعاً و دَرَعَةً: نسهپه كه، ممر كه لى پيشه وه
رمش و دوا وه سبى يان به پيچه وانه وه
دمگوتري: (ليلة درعاء) سمر له منيوارى تاريخ
دوايى مانگه شه و (نمه نه گمر له كوتايى
مانگدايى) يان به پيچه وانه وه سمر له منيواره
روناك و مانگه شه و، دوايى تاريخ و تونهك
(نمه نه گمر له سمر متاي مانگ دايى).

تَمَرَعُ: فهرنجى له بمر كرد ۵ الدَّارِعُ: نه وه كه سهى
زرئى پوشيبي ۵ الدَّرَاعَةُ: پوشاكيكه له خورى
دروست دمگري، جيمه كه لى پيشه وه
كراوميه ۵ الدَّرَعُ: زرى له شيوه كراسدا له
نه لقه نه لقه ناسن ده چنبرى و بؤ خوپاريزى
له برينداربوون به جهك له بمر دمگري ۵ هه روا
ناوه بؤ كراسى نافرمت كه له ماله وه له بمرى
دهكا ۵ الدَّرَعُ: شهوانى شانزه و حهفنده وه مزدهى
مانگى هه ممرى ۵ له م روموه نه م شهوانه سمر له
نيواره يان تاريخه و كوتاييه كه يان
مانگه شه وه هه روا ناوه بؤ درمختى خورما كه
جومار كه لى دهر بكه وئ ۵ الدَّرَعِيَّةُ: تيريكه له
زرئيه كه تپه پرى كرديى.

دَرَعُ الزرعُ: زرعاته كه نيوهى خورا.
دَرَعُ الماء: هه مو له و مړو پاوانى دمورى ناومه
خورا ۵ اَدْرَعُ الشهرُ: مانگ له جواردمو پانزه
تپه پرى كه شه و مكاني سمر له نيواره تاريخ
دمبن ۵ اَدْرَعُ الزرعُ والماءُ: بهمانا (دَرَعُ) دئ ۵
اَدْرَعُ القومُ: له و مړو پاوانى دمور و بمرى ناومه كاني
نه وه خه كه دهر كهوت ۵ اَدْرَعُ الشئِ: شته كه لى
خسته كلوراى شتيكى تر موه ۵ دَرَعُ في السير:
له رويشتندا پيشكهوت ۵ دَرَعُ فلاناً: فلانكه سى
خنكاند، يان مى خسته نيوان قول و باسكى
خويه و مو خنكاندى ۵ پوشاكي زريى له بمر كرد ۵
دَرَعُ المرأة: پوشاكي ناومالى بمنافرتمه كه پوشي
۵ دَرَعُ الرجلُ: پياومه زريى له ناسن چنبراوى
له بمر كرد ۵ اَدْرَعَتِ المرأةُ: نافرتمه كه پوشاكي

اَلدَّرَعُ: دمگوتري: (نبت مُدْرَعُ) گيايه كه خورا وه
شوينه كه لى سبى هه لگه پراوه ۵ اَلدَّرَعَةُ:
زريپوش ۵ المِرْعَةُ: فهرنجى: پوشاكيكه له
خورى دروست دمگري ۵ لى پيشه وه كراوه
دمبى ۵ دَرْعَسُ: سوارى خوشترى خوشرؤ بوو،
نالاي گهوره لى هه لگرت ۵ الدَّرْعَانُ: ناده ميزادى
زبه للاح و كهته ۵ هه روا گيانله بمرى گهوره
كهته ۵ الدَّرْعَسُ: بهمانا (الدَّرْعَانُ) دئ ۵ بؤ
نيرومى ۵ بهكار دئ، حوشترى خوشرؤو، كه له كه

ناستیکی بمرز ۵ اذْرَكَ ماء البئر: ناوی بیرمهکه دابهمزی بؤ بنکهکهی ۵ ادْرَاكَ الشَّيْءُ: بهشتهکه گهیشت، دهستی گهیشتی ۵ ادْرَاكَ الشَّيْءُ ببصره: شتهکهی بهچاوی خوی بینی ۵ ادْرَاكَ الشَّيْءُ بعقله: لهشتهکه حالی بوو تیی گهی ۵ دَارَكُهُ: پی گهی، همندیکی بهشوین همندیکی تردا هات ۵ دمگوتری: (سیر ذِرَاكُ) رۆیشتنیزی بمردهوامو بئ راوستانو بشودانه ۵ دَرَاكَ الْمَطْرُوعُ: بارانهکه لیکنان لیکنان باری، دلۆبه دوا دلۆبه دهکوته سهرمزوی ۵ اِدْرَاكَ الْقَوْمِ: خه لکهکه بهشوین یهکدا هاتن بئ بچرانهوه یهک بهدوا یهکدا هاتن.

تدارك القرم: بهمانا (اِدْرَاكَ) دئ ۵ ههوانهکان یهک بهدوای یهکدا هاتن ۵ تدارك الشَّيْءُ: گهیشته شتهکه ۵ نهوی لهکیسی چوو بوو ویستی بهدهستی بینیتهوه ۵ تدارك الشَّيْءُ بالشَّيْءُ: شتهکهی بهدوا نهو شتهدا هینا ۵ اِدْرَاكَ الْقَوْمِ: خه لکهکه پی گهیشتن ۵ اِدْرَاكَ الشَّيْءُ: شتهکهی دهست کهوت ۵ اسْتَرَاكَ مافات: نهوی لهکیس جو بوو دهستی کهوتهوه ۵ استدرک الشَّيْءُ بالشَّيْءُ: بهشوین نهو شتهدا شتهکهی هینا ۵ استدرک علیه القمل: قسه ههلهکهی بؤ راست کردموه ۵ یان کهمو کورپیهکهی بؤ تهواو کرد ۵ دَرَاكَ: (اسم فعل) بهمانا (اِدْرَاكَ) دئ ۵ الدَّرَاكُ: (اسم فعل) له (اِدْرَاكَ) ومرگراوه ۵ تاوانو گوناوه ۵ بنکی همرشتیک قولی ههبن ومکوو بیرو چال و شتی وا ۵ دمگوتری: (بَلَّغَ الْفُرَاصِ دَرَاكَ الْبَحْرِ) مهلوانهکه گهیشته قولایی دهریاکه ۵ چینیکه له چینهکانی دۆزهخ ۵ بۆلیس و زهرهفان ۵ الدَّرَاكَةُ: نهلقهی زئی ۵ تیلمه جهرمیکه دمگوری بهزئی کهوانهوه ۵ پارچه خسته سهر دوخین و

گۆشتن ۵ نالای گهوره، قوماشی ناوریشم ۵ الدَّرَقَسَةُ: بهمانا (الدَّرَقَسُ) دئ ۵ الدَّرَقَلَةُ: شیومو چۆنیهتی پیکهومنونساندن و پیکهوه گونجاندن معدهنهکان ۵ دَرَقَهُ: نهرمی کردو چاکی کرد ۵ تَنَرَقُ بالدَّرَقَةِ: بهدیوجامهو مهتال خوی پاراست ۵ الدَّرَقُ: همر شتیک رهق بئ ۵ الدَّرَقَاءُ: ههور ۵ الدَّرَقَةُ: مهتال له پیست دروستکرای دهسکی پیوه نهبن ۵ پارچه لهوحنیکه له ماددهی شاخه جهیوان یان نیسقان له پیستی ههندئ جهیواناتدا دروست دهبن ومکوو نهو پارچه رهقهی کیسهل.

الدَّرَقِيَّةُ: غوددهیهکه دهکویته پیشهوی مل ۵ الدَّرِيَاقُ: بروانه (دریاق) ۵ الدَّرِيَاقَةُ: بروانه (دریاقه) ۵ الدَّرِيْقُ: هاپیکی شوشه گهورمیه له شیوهی گۆزه شهرابی تی دمگوری ۵ نامیریکه شهرابی پی دهپوری ۵ جۆره کلاوو میزهریکه پیاهه ناپینییهکان بؤ نهوی له کهسانی دئ جیابگرینهوه لهسهریان ناوه، بهزۆری کاهین و پیاهه ناپینییهکانی بوزی و مهسیحی بهکاریان هیناوه ۵ دَرَقَعُ: بهخیریایی رۆیی ۵ لهترسانا رایکردو ههلات ۵ دَرَقَعَتِ الْمَاشِيَةَ: نازهلهکه پهله پهلی کرد له لهومهران دا ۵ اِدْرَقَعُ: بهمانا (دَرَقَعُ) دئ ۵ الدَّرَقَعُ: بهمانا (الراوية) دئ ۵ الدَّرَقُوعُ: ترسنوک ۵ برست لی برپاو دمگوتری: (جرو دَرَقُوعُ) برسیراتیهمکی برست برپه ۵ دَرَقَلُ: بهخیریایی رۆیی، باری ههلبیرکی و حیلولکی نهجمادا ۵ الدَّرَقَلَةُ: یاریهمکه سهماو ههلبهرینی تیدایه ۵ الدَّرَاقِنُ: قوخ ۵ ادْرَاكَ الشَّيْءُ: شتهکه کاتی خوی هات ۵ ادْرَاكَ الشَّمْرُ: میوهکه پیگهیشت ۵ ادْرَاكَ الصَّبِيَّ: مندالهکه بانغ بوو ۵ ادْرَاكَ فُلَانٍ: زانیاری فلان گهیشته

له‌گوشت دا شاربينه‌مو ديارنه‌مين ۵ روم‌کي‌که
 گه‌لاکهي سووره نهدره‌خته‌و نه‌گيايه له‌شيوهي
 جهرگ دابه‌و له‌پيږي (حُضْض) ۵ ۵ الدَّرْمَةُ:
 کمرويشک ۵ (درع دَرْمَةُ) زريه‌کي لووسه ۵
 الدَّرْمَةُ: مندالي قه‌له‌وي گوشتن ۵ درمَج في
 مشيه: به‌کاگوئکي روئي ۵ دَرْمَجَتِ النَّاقَةِ رَلْدَمَا:
 حوشترمه‌که سوزي بو بيچومه‌که نواند ۵ اِدْرَمَج
 عليهم: بمبي پرس خوي به‌ماله‌که‌ياندا کرد ۵
 اِدْرَمَج في الشَّيْنِ: چووه ناو شته‌که‌موو خوي
 تيدا حمشاردا ۵ الدَّرَامِجُ من الرجال: بياوي لارو
 لمنجه کمرو خو‌بمزلزان له رويشتندا ۵ دَرْمَك:
 بازي دا، په‌له‌ي کرد يان خه‌ريك بوو هه‌نگاو
 بهاوي ۵ دَرْمَك الشَّيْنِ: شته‌کي ورد کردو هاري
 ۵ دَرْمَك الابِلُ الحَرَضِ: حوشترمه‌که هه‌زه‌کي
 شکاند ۵ دَرْمَك البِنَاءِ: باله‌خانه‌کي لوس کردو
 راسته‌و پاسته‌ي کرد ۵ الدَّرْمَكُ: کوتاني هه‌موو
 شتيک وردکردني ۵ گلي نهرمو بي به‌ردو
 چه ۵ ناردي سبي.

دَرِن دَرِنَا: چلکن بوو ۵ دَرِن الإِسْنَانُ:
 ناده‌ميزادمه‌که سيبه‌کاني توشي نه‌خوشي سيل
 بوو ۵ اَدْرَن الثَّرْبُ: پو‌شاکه‌که چلکن بوو ۵
 ادرنت الماشية: نازه‌له‌که پلو پوشي کوني رزيوي
 سالي پيشوي خوارد، نه‌مه‌ش به‌هوي قاتو
 هري و گراني ۵ اَدْرَن الحَطْبُ: دارمکان وشک بون
 ۵ اَدْرَن الثَّرْبُ: کراسه‌کي چلکن کرد ۵ الإِدْرِينُ:
 نالضو ناليک ۵ نيشتمان ۵ نه‌صل و بنه‌ما ۵
 الدَّرَانَةُ: پلو پوشي پزيوي سالي پيشوو ۵ الدَّرِنُ:
 نه‌خوشي‌مه‌که توشي سيبه‌کاني ناده‌ميزاد ده‌بن.
 سيل ۵ أم دَرِن: جيهان، (دونيا) ۵ الدَّرْتَةُ: له
 زانياري پزيشکيدا ته‌لخايي و گو‌رانکاريه‌که
 له‌سي سيل گرتودا دهرمه‌که‌وي ۵ له‌زانياري
 رومکناسي دا برتتويه له رمگي رومکي يان

بيشتيني کورته ۵ الدَّرْتَةُ: مه‌نزلي باهين و
 قاتي زيرموي شتي قاتقاهه ۵ الدَّرْتَاتُ: کومه‌له
 شتيکي قاتقات جين له‌خوار جين به
 بيچه‌وانهي (الدرجات) قات له‌سمر قاته ۵
 الدَّرَاتُ: پينج همسته‌کان ۵ دَرَمَتِ الإِرْتَبُ
 والفَارَةُ وَالْقَنْدُ درمًا و دَرَمَانًا: کمرويشکه‌که يان
 زيشکه‌که هه‌نگاومکاني نزیک کردنه‌موو که‌وته
 په‌له په‌ل له‌رويشتندا ۵ دَرِمَتِ الإِرْتَبِ والفَارَةُ
 وَالْقَنْدُ دَرَمًا: لاسايي کردنه‌موي رويشتني نه‌م
 گيانله‌به‌رانيه

دَرِم الكعب والعظم: گوشت قاپهرمه‌هي يان
 نيسقاني داپوشي و له‌گوشتدا هون بون.

دَرِم المکان: شوينه‌که ته‌خت بوو به‌رزي و نرمي
 تيدا نه‌ما.

دَرِم الأسنان: ددانه‌کان که‌وتن.

دَرِم العير: حوشترمه‌که دداني کرمول بون و نزیکه
 بکه‌ون ۵ دَرِمَتِ الشفتان: دوو ليوي سور بون
 به‌هوي سيواک کردن به‌درمختي (دارم) ۵ اَدْرَم:
 ددانه‌کاني که‌وتن چونکه له‌زيريانه‌مو دداني
 تري دين ۵ اَدْرَمَتِ الأَرْضِ: زهوي درختي دهرماي
 رواند ۵ دَرْمَةُ: ريکي خست ۵ دواي نه‌موي
 هرتانندي نه‌مجار ريکي کردن ۵ الأَدْرَمُ:
 بياويکه دداني نه‌ماين ۵ الدَّرَامُ: دره‌ختيکه
 ده‌شوبه‌يته دره‌ختي غه‌ضا، نافرمتان که
 سيواکي بي ده‌که‌نه‌مو ليوو پوکيان زور سور
 ده‌بن.

الدَّرَامَا: جوړيکه له شانؤ، چمندکه‌سيک لاسايي
 که‌ساني ديکه ده‌کمن قسه‌و کردموو پو‌شاکيان
 وه‌کوو نه‌وان رادمنوينن ۵ الدَّرَامُ: ناشيرين و
 رهوت ناشيرين ۵ زيشک ۵ الدَّرَمَاءُ: ده‌گوتري:
 (امرأة درمَاء): نافرمتيکه قاپهرمه‌هو نيسقاني

همدیه رومکی کمبهاوسی و ماده بزیه کانی
 تیدا کوبینهوه ۵ التریق: بلو پوشی پاوان و
 لهومرگا که هی سالی پینشووبین و رزی
 بن ۵ پوشاکی رزیو ۵ (أم درین) زهوی روت و بی
 گزو گیاو درخت ۵ المیران: کهسیک نه خوشی
 سیلی کوشندهی همین.
 دَرَهَ عَلَیْهِمْ دَرَهًا: لییان دهرکوت و هیرشی کردنه
 سمر بهین نهومی به خویان بزنان.
 دَرَهَ عَنْهُمْ وَفَسَمَ: قسمی لیومکردن و بهرگری لی
 کردن.
 دَرَهَ فُلَانًا: خوی له فلان نه ناسکرد ۵ دَرَهَ عَلَی کَذَا:
 لهسور تیپه بوو زیادی کرد ۵ تَرَهَ: همرهشی
 لی کرد ۵ الدارُة: بهیامبهر راسپاردمو
 رموانهکراو ۵ لاهرسنگ خو هه لواسمر ۵
 الدارِةُ دارهَةُ الدهر: هیرشکردنی رۆزگار ۵
 الدَرِةُ، دَرِةُ القوم: سهرک خیل، ریش سپی
 گهل ۵ المِرْةُ: بیاو ماقول و ریش سپی هوزو
 خیل ۵ سهرؤکی گهل و ته بیژ بهناو
 یانهوه ۵ پاریزمرو داکوکیکر ۵ دَرَهَمَتُ الحُبَّازِ:
 درهختی خوببازا گه لاکانی و مگوو دیره میان لی
 هات ۵ اِدْرَهَمُ: لهبهر پیری کهوته سمر زهومی و
 چپتر خوی بو رانه گرا ۵ اِدْرَهَمُ بَصْرَةَ: چاوی
 نابینابوو ۵ اَلْبِرْهَمُ: بهشیک له دوانزه بهشی
 نوقیهیه ۵ پارچه زیونکی سکه لی دراوه بو
 مامه له پیومکردن ۵ اَلْمَرْهَمُ: پاره زور، (دیرههه
 زور)
 دَرَوَى الشَّيْءَ رَوًى: پیی زانی به جوړه فیلیک فییری
 نهو شته بوو.
 دَرَوَى الصَّيْدَ: بو گرتنی نیچیرمه خوی خسته
 پهنا و لاختیک بونهومی نیچیرمه ههست به
 راوکهرمه که نهکا تادهیگری، (دری الرأس) سمری

بهشانه داهینا ۵ اَدْرَاهُ به: پیی زاناند، فییری کرد
 ۵ دَارَاهُ: نهرمی له گهل نواندو به هییدی و
 لهسرخوی له گهل جولاویهوه، خوی لهسهری
 پاراست ۵ اِدْرَتِ المَرَاةُ: ناهرته که بهشانه
 قزماکی داهینان ۵ اِدْرَتِ الصَّيْدِ: موداراتی
 نیچیرمه کی کرد ۵ اِدْرَتِ فُلَانًا: له گهل
 فلانکه سدا هه لیکردو خوی له گهل گونجاند ۵
 الدَرِةُ: نهو جهسته وهمییه کی لهسمری
 فییری شیر وهشاندن دهمین ۵ یان لهسمری فییری
 مسته کۆله وهشاندن (ملاکمه) دهمین ۵ و لاختیکه
 راوکهر خوی له پهنادا همشار دها بو نهومی
 ههل له نیچیرمه وهرگری و بتوانی گوللهی
 تیگری یان بیگری ۵ بهتایبهتی نه چیری
 وهحشی ۵ اللا ادریه: بیروکه بهکی هه لهسهمیه
 پیی وایه عمقل چ نرخیکی نیوه ناتوانی شت
 بزانی، بهلای زانا عمرمه کانهوه به تاقمیکی
 سؤسطانی دمگوتری ۵ المِرْی: شانهی گهوره چ
 له دار یان له ناسن یان لههر معدنیکی تر
 دروستکرای پی قزی نالۆزکای پی شانه
 دمکری ۵ شاخه همیوان ۵ التریاق:
 تریاق ۵ شراب ۵ الدَرِاقَةُ: بهمانا (التریاق) دی
 ۵ التَّمْتُ: دهمسته جل ۵ سهرؤکی
 نمنجومن ۵ پلهی وهزیری ۵ پاری؛ دمگوتری:
 (فلان حسن الدست) فلانکهس شهترنج
 زانیکی باشه ۵ بردنهومی پاری شهترنج ۵ له
 زانیاری هندهسهدا ۵ بریتییه له
 نوسطوانهیه کی دیوی ناومومی مادیمه کی زور
 گمری تیدایی بو توانندهومی ناسن ۵ التَّمْتُ:
 گورزه شت ۵ بریتییه له گورزیمه کی دوانزه
 پارچمی و مگوو دهمسته هه لهم دهمسته گورموی
 دهمسته بیل ۵ التَّمْتُجَه: گورزه شت، دهمسته
 شت، و مگوو دهمسته هه لهم ۵ گوزمو کوبهیه کی

گهوره بهدمست دهگويزرېتهوه ۵ اللمستور:
ياسايهكى سهرمكى و بنهرمتييه بو
بهرپوهرېردنى ولات دادهرپترى بو نهوهى
بكرېته سهرجاوهى ياساكان و ياسا ناسان لهزير
رؤشنابى نهو دمستوردها قانونهكان دارپترن ۵
دهمفترېكه ناوى سهربازو موجهو ناونيشانيانى
تيدا تومار دمكرى ۵ بهلام لهسهردهمى تازمدا
بهكومهله ياسايهكى بنهرمى دهگوترى
كهشيوهو شيوازى حكومهتو فهرمانرھوايى
ديارى دهكاو دهسهلاتهكان سنوردار دهكا.

دَسَرِ الدَّسَارِ فِي الشَّيْءِ: بزمارمكهى بهزهخت
بهشتهكهدا داكوتا.

دَسَرِ الشَّيْءِ: شتهكهى قايم كرد
بهبزمار ۵ بهتوندى پالى پيوهنا.

دَسَرِ السَّفِينَةِ: كهشتييهكهى به بزمار چاك كردو
بهزهخت بزمارى پيدا كوتا.

دَسَرِ فلاناً بالرمح: بهرمب زمبرى كوشندهى له
فلانكس دا ۵ دهگوترى: ۵ دَسَرَتِ السَّفِينَةَ المَاءَ:
كهشتييهكه بههيز ناوهكهى دردا ۵ ههروا
دهگوترى: (دَسَرَةُ البحرِ) ۵ دهريا پالى پيوهناو
خستيه ناو شتهوه ۵ الدَّسَارُ: بزمار. ۵ ههروا
حهبلېكه له توپكلنى دار دروست دمكرى پيى
دهگوترى: گوش ۵ لهو حهو پارچهى كهشتى پي
لَيْكِ دهبهسرى ۵ الدَّوَابِرُ: شتى گهورهو
زهبللاجو بههيز ۵ الدَّوَابِرُ: بهمانا (الدَّوَابِرِ)
دئ ۵ الدَّوَابِرُ: شتى كونو عنتيكه ۵
دانهوېلهپهكه گهنم رمنگه دنكهكانى وردن
تيكهلاوى گهنم دهبى ۵ پيشى دهگوترى:
(الدَّحْرَجِ) ۵ الدَّوَابِرَةُ: تاكى (الدَّوَابِرِ) ۵ الدَّوَابِرِ:
بهمانا (الدَّوَابِرِ) دئ ۵ الدَّوَابِرِ: بهمانا
(الدَّوَابِرِ) دئ.

دَسَهُ دَسًا: شتهكهى شاردموه.

دَسِ المَكْرَ: فيلهكهى شاردموه.

دَسِ نَفْسَهُ فِي الأَخْيَارِ وَلَيْسَ مِنْهُمْ: خوى بهباش
لهقهلم دا بهلام وانهبوو.

دَسِ البَعِيرَ: حوشرمكهى بهقهتران رمنگ كرد
بهلام توخ نهبوو ۵ دَسَسَهُ: بهمانا (دَسَهُ) دئ ۵
إِنْسٌ فلانٌ إِلَى فلانٍ: يو موطاومعهى (دَسَهُ) دئ
۵ انس فلان إلى فلان: فلان دپته لای فلان يو
دووزمانى ۵ الدَّسَّاسُ: مارنكى كورتى سورباوه
سهرو كلكى ومكوو يهك وابه نازاندري لای
سهرى كامهپه، دهچپته زير گلوهوو ناپهوى
ههتاو ليى بدا ۵ دهگوترى: (العِرْقُ دَسَّاسٌ) واته:
رموشى باوكان دهگويزرېتهوه يو مندالهكانيان
بهنهينى دزه دمكهن بويان ۵ فيتنهو
دووزمان ۵ الدَّسَّاسَةُ: كهړه مار رهقه مار حمزى
لهوهپه لهزير گندا خوى هشاريدا ۵ الدُّسَّةُ:
ياريهكى منداله عهرمه ۵ الدَّسِيسُ: شتى
برزاو لهناو ناگردا ۵ كهسيك خو هلكيشى و
بهشانازبپهوه باسى كردموه باشهكانى خوى
بكا ۵ كهسيك بكرى بهسيخورو بهشو بنيردرى
يو نهوهى ههوال بزانى بيانپيى ۵ دهگوترى:
(فلان دسيس قومه) فلانكس جاسوسى
گهلهكهپهتى ۵ الدَّسِيسُ: بؤگهنيك كه دهرمان
لاى نهبا ۵ الدَّسِيسَةُ: فيتنهپى دوو زمانى ۵ رِقْو
كينهى شارهوه دزى كهسانى تر.

دَسَعِ البَعِيرَ بَجْرَتِهِ دَسْعًا ودَسْعًا: حوشرمكه كاويزى
كرد، خوراكى ناوگمدهى هيناپهوه ناو دهمى و
سهرلهنوى جويهوه.

دَسَعِ الرجلُ بَقِيَّتِهِ: پياومكه رشايهوهو رشومكهى
فرى دا.

دَسَعِ فلانٌ لفلانٍ: فلان رشايهوه.

گهورمو باله خانهدا شهرابو شوینی رابواردنی
لِ بِنِ كِه بمروالمت نمو جوړه باله خانانه پاشاو
فهرمانرپهواى تیدا نيشتهجى دهبى ۵ شارمدئو
گوندى گهوره.

دَسَمِ الْأَثْرِ دَسَمًا: شوینهوارمکه پیخوست کراو گوم
بوو.

دَسَمِ الشَّيْءِ: زارکی شتهگه‌ی به تۆپه‌وانه
بمست ۵ دگوتری: (دَسَمِ القارورة وغوها):
بمتۆپه‌وانه دمى گۆزمکه‌ی هاخنى.

دَسَمِ الْبَابِ: دمرگاکه‌ی داخست.

دَسَمِ الْجُرْحِ: پلټه‌ی خسته ناو برینه‌وه.

دَسَمِ الْمَطْرِ الْأَرْضِ: بارانه‌که گهمیک زوپیه‌که‌ی
تمرکرد.

دَسَمِ البعيرِ دَسَمًا: به رنگی رمشى قه‌ترانى
حوشترمکه‌ی رنگکرد.

دَسَمِ الشَّيْءِ دَسَمًا: شته‌گه‌ی چه‌ور
کرد ۵ پیسی‌ویوخته‌لی دایپوشی ۵ تۆزو خوئل
دایپوشی به‌جوړنیک رنگی رمش بى، دگوتری:
(فلان دَسَمِ الثياب) فلانکس پۆشاکى رمشه ۵

أَدَسَمِ القارورة: دمى گۆزمکه‌ی هاخنى.

دَسَمِ الطَّعَامِ: چه‌ورى کرده ناو
خواردمه‌نییه‌که‌وه.

دَسَمِ اللُّقْمَةِ: پارومکه‌ی له رۆنه‌که هه‌لسو.

دَسَمِ الْمَطْرِ الْأَرْضِ: زوپیه‌که‌ی گهمى تهرکرد.

دَسَمِ ثِيَابِهِ: به‌چه‌ورى پۆشاکه‌ی چلکن کرد ۵ تَنَسَمُ:
چه‌ورى خوارد.

تَدَسَمِ الطَّعَامِ: خۆراکه‌که چه‌ور بوو ۵ تَدَسَمْتِ
الثيابِ: پۆشاکه‌که چلکن بوو ۵ التَسَامِ:
تۆپه‌وانه؛ زارکی گۆزمو کۆلینه‌ی پى
ده‌هاخندری ۵ التَسْمُ: لابه‌نیکى شت ۵ التَسْمُ:

دَسَعِ المِرْقِ لِي اللحمِ: رمگه‌کانی جه‌سته‌ی
له‌گۆشت دا گوم بوون.

دَسَعِ الشَّيْءِ دَسَعًا ودسعة: پالی به‌شته‌که‌وه‌نا.

دَسَعِ الإناءِ: قابه‌که‌ی پرکرد.

دَسَعِ فلانًا: فلان به‌خشیشیکى به‌مرخى دا
بمفلان.

دَسَعِ فلانًا: به‌خشیشى باشى پى دا.

دَسَعِ الجُرْحِ: شتيكى هه‌لگرت به‌مه‌ندازه‌ی زارکی
گونه‌که‌وه به‌و شته زارمکه‌ی هاخنى ۵ أَدَسَعِ
البعيرُ: به‌مانا (دَسَعِ) دئ ۵ اللِّسَعُ مِنَ الانسانِ:
نه‌وه نيسقانه‌ گرنى گهردى تیدایه ۵ شوینی
جیابوونه‌وه‌ی مل له‌شان.

الدَّسِيمَةُ: پیلوی گهوره ۵ سفره‌ی پر
خواردمه‌نه‌ی ۵ به‌خشیشى باشو چاک ۵ هیزو
توانا ۵ سروشتو نه‌خلاق ۵ بنکی ملی
نه‌سپ ۵ اللِّسَعُ: دهره‌بند، بۆرى خواردنو
خواردنه‌وه له قورگی نادمیزاد ۵ أَلْمِئَعُ: چاو
ساعو شاره‌زا بۆ رنگا.

دَسَقِ الخِوضِ دَسَقًا: چه‌وزمکه‌ پرپوو تا له
جواردموورییه‌وه ناوه‌که سمرریزی کرد ۵ اللِّسَقُ:
سپیايه‌تى ۵ اللِّسْقَانُ: ره‌وانه‌کراوو په‌یامبه‌ر،
شالیار ۵ الدِّيسِقُ من كل شين: سبى
بریسه‌که‌دار ۵ ناوی که‌م که‌ قولایى
نه‌بى ۵ همموو خشیشیکى زه‌وى سبى ۵ سینی زه‌و
۵ رونساکی ۵ ده‌ششتو ساراى
به‌رین ۵ گل ۵ پیره‌میزد ۵ قابیکه، جامیکه‌ گاتى
خۆی عمره‌ب به‌کاربان هیناوه ۵ جوانو شوخو
شمنگ ۵ سپیه‌تى ۵ رنگای دریز ۵ چه‌وزى پر
له ناو ۵ اللِّسْكْرَةُ: زه‌وى ده‌شتو ته‌ختایى ۵
باله‌خانه‌ی گهوره: که‌به‌ده‌ورو به‌ریدا چه‌ند
خانویکی خیزانى ناعهره‌بى لیبى ۵ له‌و خانووه

دوناوی تری ههن: (الْمُنُّ، التَّجَاجُ) ۵ الدُّشَيْثَةُ: به‌ئو، چیشتی گهنمه کوتاوا.

دَعَبَ دَعْبًا: قسهی سوعبهتی کردن، قسهی خوْش و بیگه‌نین هاومری کرد. ۵ دَعَبَ نَحْبًا: شته‌که‌ی پالنا، پالی بیوونا، دمگوتری: (ریح داعِبَةٌ): رشمه‌بایه‌کی به‌هیزه هه‌موو شتیک راده‌دا.

دَعَبَ: نه‌حمه‌فی کرد ۵ اُدْعَبَ: له‌قسه‌کانی دا قسه‌ی گالته‌و سوعبهتی کردن ۵ داعِبَةٌ: قسه‌ی خوْش و سوعبه‌تیاں بیگه‌کتری کردن ۵ تداعَبَ القومُ: قسه‌ی خوْش و سوعبه‌ت نامیزیاں بیگه‌کتری کردن. هه‌روا دمگوتری: (انه لیتداعب علی الناس): نه‌ویه‌قسه‌ی خوْش و سوعبه‌ت و خوْ به‌زلزانی سواری ملی خه‌لک بوووه خوْی به‌سهردا سه‌پاندون ۵ تدعَبَ علیه: نازو نوزی به‌سهردا کرد ۵ الدُّعَابُ: فیجقه‌که‌ر ۵ دمگوتری: (ماء داعب): ناویکی فیجقه‌که‌ره ۵ به‌ته‌وژم دهرده‌چن ۵ الدُّعَابَةُ: رامانهر، رادمر ۵ دمگوتری: (ریح داعبَةٌ): رشمه‌بایه‌کی به‌هیزه هیچ شتیک خوْی له‌به‌رناگریئو رایده‌دا.

الدُّعَابَةُ: یاری و سوعبه‌تکردن ۵ نه‌حمه‌فی کردن و گیلی نواندن ۵ الدُّعَابُ: پیاوی سوعبه‌تچی و دم به‌پیکه‌نین ۵ دمگوتری: (رجل دَعَابُ): پیاویکی قسه‌ی خوْش و سوعبه‌تچی به ۵ الدُّعَابَةُ: به‌مانا (الدُّعَابُ) دئ ۵ الدُّعْبُ: یاری ۵ که‌سیک زور سوعبه‌ت و یاری بکا ۵ کوری گهنجی تازه بیگه‌پشتوی پیست تهر و تازه ۵ گورانی بیژی چاک ۵ تری رتویلکه ۵ الدُّعْبُ: پیاوی گورج و گول و به‌نیشات ۵ نه‌حمه‌ق و گیل ۵ کورته بالاو ناشیرین و خوپری، ناده‌میزادی لاوازو هیچ و هوج: که بوبیته گالته‌چی خه‌لک، نه‌سپی دریز، جوریکه

رۆن و جهوری گۆشت و بیو ۵ چلک و پیسی ۵ الدُّسْمَةُ: نه‌وشته‌ی کونی کونده‌و شتی وای پی دمگری ۵ رهنگی بۆر به‌لای رهنی دا بروانی ۵ پیاوی خوپری و هه‌تیو مچه ۵ زلی بی هونه‌ر ۵ الدُّسِيمُ: که‌سیک زور یادی خودا بکا ۵ الدُّسِيمُ: رهنش ۵ تاریکی ۵ هاورپی دنسوز له‌کار و بیسه‌دا ۵ ورج ۵ بیجوه و ورج ۵ رنوی ۵ الدُّسِيمَةُ: گهردیله و زهره.

دَسَا دَسْرًا: که‌م بوو، بجوک بووه (بیجوه‌وانه‌ی که‌شه‌کردن و زوریون).

دَسَا الرجلُ: پیاومه‌که خوْی شارده‌وه.

دَسَا فلانُ: فلان‌که‌س گومراو فاسید بوو له‌رپی راست لای دا ۵ دَسَى نَفْسُهُ: نه‌فسی خوْی نیهمال کردو خوْی شارده‌وه خوْی دهرنه‌خست و به‌هه‌ره‌کانی خوْی نه‌نواندن نه‌وه‌گوو پیی بزائن و کاری شیایو بخمنه نه‌ستۆ ۵ نه‌فسی خوْی گومرا کردو سه‌ری له‌خوْی شیواند ۵ دَسَى غَيْبُهُ: که‌سانی دیکه‌ی گومراکردن و سه‌ری لی شیواندن ۵ دَسَى عنه حديثًا: حه‌دیثی لی و مرگرت و ریوایه‌تی کرد ۵ تدَسَى: گومراپوو فاسید بوو. ۵ الدُّشْتُ: سارا ۵ کۆمه‌له‌ کاغه‌زیک نارپک و پیک بن، په‌رمکاغه‌زی نیهمال کراو.

دَشٌّ فلانٌ في كلامه دَشًا: زوری قسه‌کرد.

دَشٌّ في الارض: به‌ناو زهوی دا گه‌را.

دَشٌّ الدُّشَيْثَةُ: په‌لوی دروستکرد (خواردنیکه له‌نارد دروست دمگری).

دَشٌّ الحَبُّ: دانه‌ویله‌که‌ی هاری.

الدُّشُّ: دوش، شتیکه زور کونی تیدان دمگری به بۆری هه‌مام و شوینی ترموه بۆنه‌ومی ناوه‌که له‌کونه‌کانه‌وه به‌بیلایوی بیته‌دمری. به‌عه‌رمبی

له میروی رهش باو ۵ ریگای ته ختراو
 ناشکراو ناو مدان ۵ شموئ تاریک و نوتک.
دَعَثَ التراب في الأرض دَعَثًا: گله کی بمقاچ وردو
 هارکردو کردیبه خو له پته.
دَعَثَ به الأرض: به زموی دا کیشا.
دَعَثَ دَعَثًا: گرزی و لمش داهیزاوی و سمرنی شهو
 ناره همتی سمره تکی نه خو شی بوو.
دُعَيْتُ: به مانای (دَعَيْتُ) دئی ۵ (هو مَدْعُوْتُ) ۵ اُدَعَيْتُ
 فِي الشَّرِّ وَغَيْرِهِ: له شه رمکه وه گلاو تیبیدا رُوچو ۵
 اُدَعَيْتُ الشَّيْئَ: شته که ی هی شه توه ۵ اِنْدَعَيْتُ:
 بو موطا و معنی (دَعَيْتُ) دئی ۵ تَدَعَيْتُ صدرهم:
 دوژ منایه تی و رقو کینه ی خو ی شاردموه ۵
 اَلدُّعَيْتُ: به مانا (الدُّعَيْتُ) دئی ۵ اَلدُّعَيْتُ: رقو
 کینه ۵ داواکاری ۵ تُوْلَسْمَنْدَنه وه ۵ پاشماوه
 ناو ۵ دَعُورُهُ: به زموی دا داو گوشتی ۵ دَعُورُهُ:
 شکندی ۵ دَعُورَ الحَرْصِ وَغَيْرِهِ: هموزمکه ی
 روخاند.
الدُّعُورُ: نه همه قو گیل ۵ اَلدُّعُورُ مِنَ الْجَمَالِ:
 حوشتی نازاو به هیز ۵ اَلدُّعُورُ: جال و
 کهنده لان ۵ هموزیک همراخه کانی جوان و
 ریک و بیک هه لئه جنرابی ۵ هموز یان خانوی
 روخاوو که لاوه ۵ اَلدُّعُورُ مِنَ السِّعَمِ: نازو
 نیعمه تی زور ۵ دَعِبَتِ الْعَيْنُ: رمشینه ی جاوی
 زور رهش و ســــــپینه که ی زور ســــــپی و
 جاوگه وه ۵ اَلأُدْعَجُ: دمگوتری: (لیل ادعج)
 شهوینکی زور تاریک و به یانیه که ی روناک بی ۵
 (رَجُلٌ أَدْعَجٌ): پیاوینکی رمش پیست ۵ اَلدُّعْجَاءُ:
 دمگوتری: (شفة دعجاء و لفة دعجاء): لیوینکی
 رهشباو، بوکی رهشباو ۵ ناوینکه له ناو مکانی
 شیت ۵ همروا وشه ی (الدعجاء) به په که م شهوی

شهو مکانی مه حافی مانگ دمگوتری واته: شموئ
 بیست و ههشتی مانگ ۵ نالی ده لئی:
 له دهری تویه نه ی خورشیدس پرتو به نفس شه و که به دان
 که نالی و ا له داله تی مه حافی ماهس نه و دایه
المَدْعُوجُ: شیت و کالقام.

دَاعُ دَاعٌ دَاعٌ: وشه به که بو بانگ کردنی
 مهرو بزنی یان بو دهر کردن و پاونانیان.

دُعُ دُعٌ: هممان کردنی شوانه به مه رمکانی که
 جیتر باره بار نه که م.

دَعَعُ دَعَعٌ: وشه به که به مانندوو شه که م دمگوتری
 مه به ست نه وه به هه لسه توژی هه و هه لمزه
 نارامی بدمره گیانت ۵ دَعَدَعٌ دَعَدَعَةً و دَعْدَاعًا:
 بازی داو که وه ته را کردن به لام به هیو اشو و
 پیچاو پیچ ۵ دَعَدَعٌ بالغنم: بانگی له مهرو
 بزنه کانی کرد، یان راوی نان و دهری به راندن ۵
 دهنگی لی کردن به وشه ی (دَاعٌ دَاعٌ) ۵ دَعْدَعٌ
 الرعاء: تهنه که که یان قسناغه که ی راوشاند
 بو نه وه ی شته پیوراومکه ی ناوی باش هال لیک
 بدا، به استیوری و زورتر له وشته بگری ۵ دَعْدَعٌ
 الشَّيْئَ: شته که ی پرکرد ۵ دمگوتری: (دَعْدَعٌ
 السيلُ الرادي): لافاومکه دۆله که ی پرکرد ۵
 تَدَعْدَعٌ: وکوو پیره میرد رویی، وکوو پیری
 له رزوک و پشت کۆماوه به رینگادا رویی ۵ اَلدُّعْدَاعُ
 مِنَ الرِّجَالِ: پیاوی فهزه و کولمبینه ۵ همروا
 دمگوتری: (سَفِيٌّ دَعْدَاعٌ): رویشتنیکه
 ته مه لی و قورت و پیچی تیدایه ۵ اَلدُّعْدَعُ مِنَ
 الأَرْضِ: زموی روتنه و بی درهخت و گیا

دَعَرٌ دَعَارَةٌ: فاسق و بی رهوشت بوو

دَعِرٌ العردُ: جه دارمکه دو که لی کردو ناگری لی
 نه بو موه.

دَعْرَ الزُّنْدُ: چهند جاريتك دمنكه شقارتهمكى
لىداو سهرمكهى سوتاو گپرى نهگرتو
ههئنهگرسا ۵ تَدَعْرَ وَجْهَهُ: دممو جاوى پهله
پهله بونو رمنگى پيستی گؤپا ۵ الدَّعَاةُ:
نافرمتى بهدرهوشتو داوين پيس ۵ دارخورما
كه قبولى موتوربهکردن نهكا ۵ الدَّعَاةُ:
فيسقو فوجورو بهدرهوشتى ۵ الدَّعَاةُ:
دهگوتري: (في خلقه دَعَاةٌ): لمرهوشتى دا
خراپىو پيسى هميه ۵ الدُّعْرُ: مؤرانه، كرميکه
دار دهخوا، خم خورکه ۵ الدُّعْرُ: (رجل دُعْرٌ):
پياويكى خاينين دل پيسه رهخنهى روختنمر
لههاوهئلهكانى دهگري ۵ پياويکه بينخيرو بيتره
۵ الدُّعْرَةُ مِنَ الرِّجَالِ: بهمانا (الدُّعْرُ) دئى ۵
الدَّعَاةُ: كۆمهلى بهد رهوشتان ۵ الدُّعْرُورُ:
دهرون پيسى ناكهس بهچه كه هميشه
رهخنهى بين جئ لههاوهئلهكانى دهگري ۵ دَعْرَمَ:
ههنگاوى كورتو خيرا خيراى هاويشتن ۵
رهخنهى بين جئ لههاوهئلهكانى دهگري ۵ الدُّعْرِيْمُ
مِنَ الرِّجَالِ وَغَيْرِهِمْ: پياوى كولهبنهى ناشيرين ۵
ناپياوى خوپرى دمپيس ۵ دَعَسَهُ دَعَسًا:
بهرمب لئى داو ونچر ونچرى كرد.

دَعَسَى السَّيِّئُ: شتهكهى زير حاجى داو پانى
كردموه.

دَعَسَى الرِّعَاءَ: زهرهكه يان هابهكهى پرکرد.

دَعَسَى الْقَصَابَ الشَّاةَ: ههسابهكه لهكاتى گورينى
كوشتيهكهدا دهستى بهنيوان پيستو گوشتى
دا بردو پيستهكهى لهگوشتهكهى جيا كردهوه ۵
أَدَعَسَهُ الْهَرُ: گهرما كوشتى ۵ دَاعَسَةٌ: رمبى لئى
دا ۵ الدُّعْسُ مِنَ الطَّرِيقِ: نهو ريگايهيه كه زور
ئاومدان بئو ئادهميزادو ئازهلئى پيدا برؤنو
بههوى زور پيدا رويشتنهوه خۆله بهتهى لئى

بهيدا بوويى ۵ الدُّعْسُ: لۆكه ۵ كلؤ لب كه
بهكترى گرتيى وخپيى ۵ الدُّعْسُ مِنَ الرِّجَالِ:
پياوى ئازاو چاو نهترس لهشپرو تهنگانهدا ۵
الدُّعْسُ: (مُدْعَسُ القَوْمِ): شوپنى نانكردن
چيشت لئنانى هوزو خيئل لهساراو لادئىكان دا ۵
الدُّعْسُ مِنَ الطَّرِيقِ: بهمانا (الدُّعْسُ) دئى ۵
الدُّعْسُ مِنَ الرِّمَاحِ: شمشيرى نهستور كه
جهمانهوهى نهبن ۵ الدُّعْسُ: بالندهيه
خراپيئه نيؤ قهغهزو تۆرموه بؤنهوهى بالندهى
ترى بين ههئلهئمتو بكهونه ناو تۆرمكهوه ۵
الدُّعْسُ: بهمانا (الدُّعْسُ) دئى ۵ الدُّعْسُ مِنَ
الرِّجَالِ: پياوى ئازاو رمب وشپين ۵ همروا بؤ
نافرمتيش دهگوتري: (امرأة مدْعَسٌ) ۵ المدْعوسُ
من الطَّرِيقِ: بهمانا (الدُّعْسُ) دئى.

دَعَسَى بِرَجْلِهِ دَعَسًا: حاجى لهرزين و شهپهلى
لىدا.

دَعَسَى فَلَانًا: فلانكسى كوشت.

دَعَسَى بِالرَّمْحِ: بهرمب لئى دا ۵ أَدَعَسَ: حاجى
بلوئيان كرد بههوى گهرمى لبهلانهوه ۵ أَدَعَسَ
فَلَانًا: فلانكسى كوشت.

أَدَعَسَ حُرُّ الرَّمْضَاءِ فَلَانًا: گهرماى لبهلانهكه تينى
بؤ فلانكس هيناو لهناوى برد ۵ أَدَعَسَ المَوْتُ
فَلَانًا: مردن لهناكاو پهخهى فلانكسى گرتو
مؤلمتى نهدا ۵ دَاعَسَهُ: لهناكاو پهلامارى دا ۵
تَدَعَسَ اللَّحْمُ: گوشتهكه رزى وههلوهرى ۵
إِنْدَعَسَ المَيْتُ: مردوكه بؤگهنى كردو رزى ۵
الدُّعْسُ: كلؤ لبيكى خره كه بهكترى گرتيى، ۵
الدُّعْسَاءُ: زمويهكى دهشته كه ههندئ شوپنى
لبهلان بين بهخور سور ببيتهوهو لبهلانهكهى
لهشوپنهكانى ترى گهرمتر بين ۵ الدُّعْسَةُ:
بهمانا (الدُّعْسُ) دئى ۵ المدْعَسُ: دهگوتري:

بیبی نهمسپهکانیان ۵ الْمَدْعَقُ: مَدْعَقُ الْمَاءِ: شوینی ههلقولانی ناو.
 الْمَدْعُرْقَةُ: دمگوتری: (أرض مدعوقة): زموییهکه ریژنه بارانیکی گهورهی بمتهوزمی لئ درا.
 دَعَكَ الْجِلْدَ دَعَكًا: پیستهکهی شیلاو دمستی ری خست و نهرمی کرد.
 دَعَكَ الْقَرْبُ بِاللَّيْسِ: پوژشاکهکهی نهومندد لمبرکرد تا دمهی شکاندو زبیرییهکهی نهماو نهرم بوو ۵ ههروا دمگوتری: (دَعَكَ الْحَضْمُ): دوزمنهکهی مل کهچو زهلیل کرد.
 دَعَكَ فَلَانًا فِي التَّرَابِ: فلانکسی لهگل و خوئلکه ومردا، له قورپاوی ومردا.
 دَعَكَ بِالْقَرْبِ: بهقسهی ناخووش نیثی بی گهیاوند.
 دَمِكَ دَعَكًا: گیل و نهحمهق بوو، رهومستی ناشیرینی نواند ۵ دَاعَكُهُ: ماتلی کرد ۵ کیشیههکی دزوازی بونایهوه ۵ تَدَاعَلَ الْقَوْمُ فِي الْحَرْبِ: خهلکهکه لهشهر و هرادا شارمزا بون ۵ کیشو نیزاع لهناویان دا پهری سهند ۵ الدَعَلُ: نوزه دریزو ریخوئل بهکیش و قیرسیچمه ۵ الدَعَلُ: قالونچه ۵ دمگوتری: (رجل دَعَكَ): بیاویکی زمعیضو هیچو بوچو گالته چییه ۵ الدَعَكَةُ: کومهله حوشر سوار، گاران ه حوشر ۵ المِدَعَلُ: ماتل کهرو کیشو خرموه ۵ المَدْمُوكُ مِنَ الْأَرْضِ: نهو زموییهی زوری حوشر و خهلك لئ بیو بههوی قهرمبالغییهوه زموییهکه ویران بووبی و کهلکی کشت و کالی پیونهمینن ۵ دَعَلَهُ دَعْلًا: بمنهخافل فیلی لئ کرد ۵ دَاعَلَهُ: ههلی خهلمتاندو فیلی لئ کرد ۵ الدَاعِلُ: ههلهاتوو فرار ۵ دَعَلَجَ: رارا بوو لههاتوو چون، زور هاتوو چوی کرد ۵ دَعَلَجَ الْهَرَجُ: جرحهکه هاتوو

(رجل مدعص بالرمح): بیاویکی رمب وشینی نازایه ۵ ههروا وشهی (مدعص) بهخودی رمبهکهشی دمگوتری.
 دَعَهُ دَعًا: بمتهوزم پالی پیومنا، بهشیوهی رهقو ناشیرین بهرمو روی بووه ۵ ادَعُ: خیزانی وردهی زور بوو ۵ الدَعَاعُ: خیزانی وردهی پیاو که جگه له خواردن هیچ نیثیکی تریان بی نهکری ۵ دَعَعَتِ التَّرَابُ الطَّرِيقَ دَعْعًا: نازمل و ولاخهکان هینده بهو ریگایهدا رویشتن شوین پیی خویمان له ریگاکهدا دمکهوت و خوئل بهتهیان لئ پهیدا کرد ۵ دَعَعَتِ الْإِبِلُ الْحَرَضَ: حوشرمهکه چهپوکی لهحهوزمهکه دا کهلی تیکرد ۵ یان حوشرمهکان هاتنه سهر چهوزمهکو پاله بهستویان کرد.
 دَعَقِيَ الْفَارِسُ الْفَرَسَ: سوارهکه ناوزمنگی لهنهمسپهکه دا بو نهوهی خیرا برپوا، غار بکا ۵ یان کهمن لغاوی گرتوه نهمجار بوی شل کرد بوئنهوهی بکهویته غاردان.
 دَعَقِيَ عَلَيْهِمُ الْخَيْلُ: لههلهمت و پهلامارمهکهدا بهسواری نهمسپ هیرشی کرده سهریان.
 دَعَقِيَ الْمَاءُ: ناومکهی ههلقولاند.
 دَعَقِيَ الْغَارَةَ: هیرشهکهی بهرفراوان کردو پیشی خست ۵ ادَعَقَ: ههلات و بازی هاویشت ۵ ادَعَقَ الْفَرَسَ: ناوزمنگی لهنهمسپهکهدا بوئنهوهی خیرا برپوا غاریدا.
 ادَعَقَ اِبْلَهُ: حوشرمهکی بهری کرد بو لهومرگا ۵ الدَعَقَةُ: کومهله حوشر سواری ۵ پهلامارو هاوارو ههراو هوریا ۵ ریژنهبارانی بمتهوزم ۵ الْمَدَاعِقُ مَدَاعِقُ الرَّادِي: سهرانسری شیوو دؤل ۵ الْمَدَاعِقُ خَيْلٌ مَدَاعِقِي: کومهله نهمسپ سوار کهدهچنه ناو دوزمنهوهو دوزمن دمخمنه زیر

جوی کرد ۵ دَعَلَجُ الصَّبِيِّ: منالکه هاتوو جوی کرد ۵ دمگوترئ: (فلان يُدَعَلَجُ إلى دار فلان باللیل): فلان شهوانه زور هاموشوی مالی فلان دمکا ۵ یاری منالانه (چاوشارکئی) کرد ۵ دَعَلَجُ اللَّیْلِ: شهو تاریک یوو

دَعَلَجُ الشَّيْءِ: شتهکهی زور خولاندموه، زوری لی و مرگرت. ۵ دَعَلَجُ الْمَاءِ فِي الْمَرْضَى: ناومهکی له چهوزه کهدا کؤکردهوه ۵ الدُّعَلَجُ: نهوکسهی بهین نیش ومه بهست دئو دهچی ۵ زور خور ج نادمیزاد بی ج گیانله بهری تر ۵ گهنجی قوزی شوخ و شنگ و نمر و نؤل ۵ رومکک بهسمر یه کدا تیک جرزاییو تیک هالایی ۵ گویند ریز ۵ گورگ ۵ حوشرتک لی خوری نهر و ۵ تاریکی ۵ جه وائی پر ۵ الدُّعَلَجَةُ: تاریکایی ۵ یاری مندالان (چاوشارکئی) و تیکه وه هاویشتن ۵ دَعَمَهُ دَعَمًا: پالپشتی کردو کؤله کهی بهردا بؤنه وهی نه هیلئ بکه وئ ۵ دمگوترئ: (دَعَمَ فلاناً): پشتگیری فلانی کرد ۵ دَعَمَهُ: به هیزی کردو جیگیری کرد ۵ اَدَعَمَ: پشتی به کؤله که وه دا ۵ دمگوترئ: (ادَعَمَ علی العَصَا): خوی بهسمر عهصا کهدا دا ۵ دَعَاَهُهُ الْأَمْرُ: کارهکانی زور بون و شان و ملیان گرتو گه له کؤمه کیان لی کرد ۵ الْأَدْعَمُ: نهومیه بهسنگییه وه یان به گهردنییه وه خالیکی سپی هه بی ۵ دمگوترئ: (فَرَسٌ أَدْعَمٌ): نهمسپیکی مل به نه که یان سینگ به نه که ۵ الدُّعَامُ: کؤله که ۵ داری رایه لکراو بؤ که بهر مینو ۵ الدُّعَامَةُ: کؤله کهی خانوو، نهومی قورسایی خانومهکی لهسمره ۵ دمشگوترئ: (هر دُعامة الضیف) یارمه تیدمری میوان ۵ (دُعامة القوم): سمرهک خیل و پشت و په نای هؤز ۵ (هر من دعائم الأمور): هه موو کارهکان بهوموه بهیومستن ۵ (الدُّعَامُ والدُعَامَاتُ): نهو دوو

داری که چه رخه (بهگره) کهی پیومیه ۵ الدُّعْمُ: هیز ۵ مالی زور ۵ روَن ۵ دمگوترئ: (فلان دعم ولا دعم بفلان) فلانکس نه هیزی همیه نه روَن ۵ (فلانة ذات دعم): فلان همر بهزو گوشته ۵ الدُّعْمَةُ: بهمانا (الدُّعَامُ) دئ ۵ الدُّعْمِيُّ: شتیک که قورسایی زوری قهبارمهکی لهسمر بی ۵ دارتاش ۵ الْأُدْعَمُ مِنَ الطَّرِيقِ: زوریهی رنگا یان ناومراستی رنگا ۵ الْأُدْعَمُ: پشت و بهنا ۵ دمگوترئ: (لا مُدْعَمَ لفلان): فلانکس هیچ پشت و په نای نییه ۵ ههروا دمگوترئ: (بیت مدعوم): خانویکه خمریکه بکه وئو کؤله کهی بهردارون بؤنه وهی نهر وخی. دَعَنَ دَعَانَةً: رایبوارد، سهیرو سفای کرد ۵ أَدْعَنَ الدَّابَّةَ: هیند سواری و لآخه که یوو تا به هیلاکی برد ۵ الدُّعْنُ: بهردپه وشت ۵ بهدخؤراک ۵ الدُّعْنُ: نهوکسهی سهرگهرمی گالتهو گمب و رایبوارندنه ۵ الْمُدْعَنُ: بهمانا (الدُّعْنُ) دئ.

دَعَا بِالشَّيْءِ: داوای ناماده بوونی شتهکه (کهسه که) ی کرد ۵ دمگوترئ: (دعا بالکتاب): داوای کرد کتیبه کهی بؤ بهین.

دَعَا الشَّيْءُ إِلَى كَذَا: نهوشته پیویستی بهوه همیه ومکو بلئی نهو خؤراکه پیویستی بهناوی زوره ۵ ههروا دمگوترئ: (دَعَتِ ثِيَابُهُ) پؤشاکه کهی کؤن بوو رزی پیویست بوو جلی تر بکری له بهری بکا.

دَعَا الطَّيْبُ أَنْفَهُ: بؤنی کردو ههولی دا بهدمستی بیین.

دَعَا فلاناً: بانگی فلانکسهی کرد ۵ دمگوترئ: (دعا الميت): باوکه رو، برا رو، رؤلّه روئی کرد.

دَعَا الله: هیوای خیر و لیخؤش بونی له خودا هه بوو.

دَعَا لِفَلَانٍ: هیوای خیر و خوشی بۆ فلانکس
خواست.

دَعَا عَلِيَّ فُلَانٌ: داوای شمر و به لای بۆ فلانکس
کرد.

دَعَا بَرِيْدٌ وَرِيْدًا: منداله که ی بمانوی زمید ناو زمد
کرد.

دَعَا إِلَى الشَّيْءِ: بانگهوازی بۆنه و شته کرد و هه وئی
دا نهنجامی بدا.

دَعَا الْقَوْمَ دَعَاءً: بانگی خه لکه که ی کرد که لای
نه و نان بخۆن ◊ داعی البناء: باله خانه که ی
روخاند.

دَعَا فُلَانًا: دمدمه می و کیشی له گه فلان دا کرد
◊ دَعَى فِي الضَّرْعِ: هه ندیکی شیر له گوانی
نازه له که دا هیشه وه هه مووی نه دۆشی، چۆر
بری نه کرد ◊ ادعى في الحرب: له شهردا ناوی
خۆی و باوک و باپیری راگه یاند وتی: من فلانی
کوپی فلانه ◊ ادعى الشئ: ناوا ته خوازی
فلان شت بوو بۆی بیی ◊ ادعى فلاناً: فلانکس
وای له فلانکس کرد پال باوکی خۆی نه درئ ◊
ادعى على فلان كذا: شتی پال فلانکس داو
کیشی له گه ل نایه وه ◊ له حه دیشدا هاتوه
(البينة على من ادعى واليمين على من انكر) ◊
اندعى: وه لامی بانگ کردنه که ی دایه وه ◊
دمگوترئ: (لو دُعينا لا ندعينا): نه گهر دمعو ته
بکریئن ده چین ◊ تداعى القوم: خه لکه که
یه کتریان بانگ کرد تا هه موویان کۆبونه وه ◊
تداعى القوم على فلان: خه لکه که
گه له کۆمه کیان له فلان کرد و یه کتریان گرت دزی
نه و ◊ تداعى القوم بالرحيل: خه لکه که بانگی
یه کتریان کرد به وه ی خۆ ناماد مکه من بۆ بهرئ
که وتن و گواستنه وه ◊ تداعى الناس باللقاب:

خه لکه که هه ندیکیان به نماز ناوو له مقب بانگی
یه کتریان کرد ◊ تداعى القوم بالأحاجي:
خه لکه که هه ندیکیان له گه ل هه ندیکیان
که وتنه به لکه هینانه وه وه باس ◊ تداعى
الشئ: شته که درزی برد و خه ریکه برپۆخی و
وهر گهرئ ◊ دمگوترئ: (تداعى البناء بالسقوط)
باله خانه که خه ریکه بکه وئ ◊ (تداعى الحائط،
دیوار مکه شهقی برده و خه ریکه بکه وئ ◊
تداعى ابل بني فلان: گارانه حوشتی فلان هۆز
کز و کۆله وار بون و خه ریکه له ناو بچن ◊ تداعى
الثراب: پۆشاکه که کۆن بوو ◊ تداعى في الحرب:
له شهرا نه راندی و وتی من فلانی کوپی فلانم ◊
من مهنده قیتم، من سلهیم شیوه که لیم ◊
تدعت الناحية: ناهر ته شین گیره که له کاتی
لاواندنه وه و پیدای هه لئدانی مردوو مکه دهنگی
خۆی له رانده وه و پینی لئ هه لپری ◊ استدعاء:
بانگی کرد، داوای لئ کرد ناماد می، نه رکی
خسته سه رشانی ◊ داوای کرد بۆی بانگ بکه ن ◊
یان کار نیکی کرد شیوای نه وه می داوای له دزی
تۆمار بکری ◊ الأذعرة: به لکه وه دهلیل ◊
الأدعية: به مانا (الأذعرة دئ) ◊ دمگوترئ: (بينهم
أدعية يتدعون به): به لکه یه کیان پئی به که بۆ
داوا که یان بیخه نه کار هه روا له خۆ وه نه و
قه سه یه نا که ن ◊ الإذعاء: له زارا وه ی یاسادا
ناراسته کردنی داوا به دزی به رام بهر له بهر ده م
داد و مرو قه ضادا ◊ الداعى: هۆکار ◊ (داعى
اللسن): نه ومیه هه ندیکی شیر له گوانی
نازه له که دا به یلیته وه به ته واوی چۆره بری
نه که ی بۆنه وه ی شیرى تری بیته وه ◊ الداعية:
بانگخواز، نه و که سه ی بانگه وا زی دمکا بۆ
ناینیک خه لکی هه لئدنه ی بۆنه وه ی بیته زهر
خیمه ی نه و نایینه وه و پابه ن دبن پئی وه (پیتی

لهزاروهی یاسادا داواکارو داوا لیسمر تۆمارکارو
 ۵ المَدْعِي: لهیاسادا دز رکبهر ۵ دَعْدَعُ فَلَائًا: له
 کهلهکهیهوه ژمنی یا لهورگییهوه ژمنی
 قهنهقههنه دا دیقه دیقه دا. دمگوترئ:
 (دَعْدَعُ فَلَائًا بکلمه): تانمو تمشمی لهفلائنکس
 دا ۵ (دَعْدَعُ عَرَضَةً) تانهی لهناموس و شهرهفی
 دا ۵ تانهی لهبنهجه و نهمبى دا ۵ الدُّعْفَةُ:
 ختوکهدان و قهنهदानه لهکهلهکهو دمورو بهری
 ناوک و بهری قاچ کهبههوی نهو ختوکهदानه
 نادمیزاد توشی هه لچون و ئینضیعال دهبى ۵
 المَدْعُدُغُ: نادمیزادی ختوکه دراو ۵ همروا
 دمگوترئ: (فلان مَدْعُدُغُ): فلانکس لهککهو
 بهلهی بهنهمسبو بنهجهوه همیه، یان رهوشتی
 لهکهداره.

دَعَرٌ فِي الْبَيْتِ دَعْرًا: چوووه ناو خانومهکهوه.

دَعْرٌ عَلَيْهِ: بهزۆر چوووه ناو خانومهکه، هه لهمتی بۆ
 برد ۵ هیرشی کردمسمر ۵ فورسایى خسته سمر
 تا گیانی دهرچوو ۵ خواردمهنی خرابی دایه ۵
 شیری دایه و تیری نه کرد.

دَعْرَ النَّسِي: شتهکهی تیکه لاو کرد ۵ دَعْرَتِ الْمَرْأَةِ
 النَّصْبِي: نافرمتهکه هامکی خسته ناو هورگی
 مندالهکهوه بۆنهموی نالوی بینیتهوه ۵ تَدَعْرُ:
 بارى پینوهگرت و بوو به رهوشتی ۵ الدَّاعِرُ:
 بیاوی هیچ و بوچ و نارپهسن و زهلیل، دمگوترئ:
 (ذهب صاعراً داغراً): رۆبى به بهملکهچی و
 زهلیلی ۵ همروا بهمانا دمرون پيس و ئاشوبگنپر
 دئ ۵ الدُّعْرَةُ: هه لگرتنی شته بهمزی و
 ئیختیلاس ۵ الدَّغْرِي: دمگوترئ: (دَغْرِي
 لاصفئ): واته پهلاماریان بدمن و ئاشته وایبان
 لهگهله مکهمن ۵ المَدْفُرَةُ: شهرى درئزخابهمن و
 مائویرانکمر که وشهى نهئینی لهنیوان شهرکهرو

(ت) که به بیته هی نوسراوه بۆ موبالهمیهوه
 بۆ تمئنیت نییه ۵ کهمینک بانگهشهی
 سمرومى بۆخوی بکاو لهراستی دا گندهل و
 پر و بوچ بئ ۵ سمبهبو هۆکار ۵ دمگوترئ: (هر
 داعیه إلى کذا): نهوه هۆکاره بۆ نهو ۵ نهو بره
 شیرى لهگوانی نازهلهدا دهمیلدریتهوه بۆنهوهی
 شیرى تری بیته پال ۵ همروا دمگوترئ: (أصابته
 دواعي الدهر): بهلاو کارساتی رۆزگار لئى دا
 ۵ بهمانا خودی بانگهوازیش دئ ۵ الدُّعَاءُ:
 پارانهوهو لالانهوه لهخودای مهزن ۵ الدَّعَارَةُ:
 بهمانا (الإدعاء) ۵ الدِّعَايَةُ: بانگهوازی و
 بانگهشه بۆ مهذهمبو پارتنیک بمنوسین و
 وتاردان و نهوجۆزه شتانه ۵ الدُّعَاءَةُ: کهمینک
 زۆر دوعابکاو پارانهوهو لالانهوهی لهخودا زۆر
 بئ ۵ الدُّعْرَةُ: بانگ کردن بۆنانخوردن ۵
 بانگکردن بۆ ومرگرتنی بهخشیش ۵ بهمانا
 (الإدعاء) یش دئ ۵ الدَّعْوَى: داوا ۵ ناوی
 نهوشتهی داواى دمکهی ومکوو (دعوى تخلية
 البيت) و (دعوى الطلاق) و (دعوى النفقة
 والحضانة و....) لهزاروهی یاسادا بریتیه له
 قسهبهک نادمیزاد بههوییهوه بتوانی ماھنکی
 خوی لیسمر یهکیکی تر بچمهبینئ ۵ الدَّعْوِي:
 بانگ لئ کراو، دمگوترئ: (ما بالدار دُعوي):
 لهخانومهکهدا کهمینک نییه بانگی لئیکهی ۵
 الدَّعِي: زۆل، کهمینک باوکی نهزانراوبئ ۵
 بهکورپی باوکی خوی بانگی لئنهکرئ ۵
 بانگکراو بۆنان خواردن ۵ الدُّعَاءَةُ: دمعوته و
 بانگ کردن بۆ نانخوردن، دمگوترئ: (نحن في
 مدعاة فلان): ئیمه داومتی فلانکهمین بۆ
 نانخوردن ۵ همروا دمگوترئ: (له مَدَاع
 و مَسَاع): فلانکهم له شهردا مهربدیهتی و
 نهبمردی همیه ۵ المَدْعَى و المَدْعَى عَلَيْهِ:

هاوئه که می دا نهم وشه می (دَعْرَى) به ۵
 الدُّعْرِيُّ: ریژ داوه لی نه کله ومت ۵ دَعْرَقَ الْمَاءَ:
 ناومکه می هه لقلولاند ۵ ناومکه می به ته وژم
 به سردا رزاند ۵ دمگوتری: (دَعْرَقَ عَلَيْهِ الْمَاءُ):
 هه روا دمگوتری: (دَعْرَقَ مَالَهُ): مال و سامانی
 خوی به خشان و ته خشان کرد و دستبلاوی تیدا
 نه منجم دا ۵ ناومکه می لیل کرد ۵ دَعْرَقَ الشَّيْءَ:
 به رده می به سرد شته که دا دا بپوشی ۵ الدُّعْرُقُ:
 ناوی لیل ۵ ناوی زور ۵ دمگوتری: (عَيْشٌ
 دَعْرَقُ): ژیانیکی خوش و فهرحی به ۵ (عام
 دَعْرَقُ): سالیکی هه رزانی و خوش ۵ دَعَشَ
 دَعَشًا: جووه ناو تاریکیه وه ۵ (دَعَشَ عَلَيْهِ):
 هیرشی کرد سرد ۵ اذْفَعُشَ: به مانا (دَعَشَ) دئ
 ۵ داغش: به دموری ناومکه دا هات و چو له تینوان
 ۵ داوا می نه وشته می کرد و سور بوو له سرد
 به دمست هینانی. ۵ دَعَشِيَ الظُّلْمَةَ: خوی خسته
 ناو تاریکی و بی لئوردیونه وه ملی لئ نا.

دَعَشِيَ الْمَاءَ: ناومکه می به په له خواردموه ۵ که می
 خواردموه.

دَعَشِيَ فَلَانًا: پاله به ستوی فلانکه سی کرد له سرد
 نه وشته ۵ دَعَشِيَ الْقَوْمَ: خه لکه که له سردا پان
 له هه روا قاوو قیزدا تیک چرژان و به کتریان
 هینا و برد ۵ الدُّعْشُ: تاریکی ۵ الدُّعْشَةُ: به مانا
 (الدُّعْشُ) دی ۵ الدُّعْشَةُ: به مانا (الدُّعْشُ) دئ.

دَعَشِيَ دَعْصًا: به ربوو له خواردمه منی ۵ دمگوتری:
 (دَعْصٌ فَلَانٌ): فلان رقی هه لسا خمریک بوو
 به هقی ۵ دَعِصَتِ الْكَاِبَةُ: ولاخه که زور هه له و
 بوو ۵ اذْفَعْصَةَ: به ری کرد له قین و فارو به ته و او
 رقی هه لساند ۵ اذْفَعْنَ الْمَرْتُ فَلَانًا: مردن
 به سروشتی به خه می فلانی گرت ۵ داغْصَةَ:
 به له می لئ کرد ۵ دمگوتری: (داغْصَ لِي الْأَمْرُ):

له کارمکه دا په له می کرد ۵ هه روا دمگوتری:
 (أَخَذْتَهُ مَدَاغِصَةً): به هیزو تواناو بالادمستی
 گرت ۵ الدَّاغِصَةُ: کلاوه نه زنو، نه و نیسقانه
 خه می سه رکه شکه نه زنو که دیو ده چی ۵ به زو
 بیوی ژیر پیست که دمکه و ته بهشت نه زنو وه ۵
 گؤشتی کؤبؤوه ۵ دَعَفَ الشَّيْءَ دَعْفًا: زوری
 له وشته هه لگرت. ۵ دَعَفَ الْحَرَّ فَلَانًا: گه رما
 فلانکه سی نارحمه کرد ۵ دَعَفًا: (أَبْرَ دَعْفَاءً):
 کونیه می نادمیزادی گیل و نه حمه ق ۵ دَعَفَقَ
 الْمَطْرُ: بارانه که له سردتا دا زور به ته و ژم و ریژنه
 نامیز بوو ۵ دَعَفَقَ الْمَاءَ: ناومکه می هه لپشت
 به ته و ژم و ریژنه و نه ندازه می زور ۵ دمگوتری:
 (دَعَفَقَ مَالَهُ): مال و سامانی خوی ته خشان و
 به خشان کرد به ره هابی به خشی ۵ الدُّعْفَقُ:
 ناوی رزندانراو ۵ دمگوتری: (عَيْشٌ دَعْفَقُ):
 ژیانیکی فهرحی و هه رزانی به ۵ (عام دَعْفَقُ):
 سالیکی هه رزانی و خوشه ۵ الدُّعْفَقُ:
 به رفراوان و هه رزانی ۵ دمگوتری: (عَيْشٌ دَعْفَقُ)
 و (عام دَعْفَقُ) ژیانیکی خوش و سالیکی
 هه رزانی ۵ هه رزانی و هاتی رزگار ۵ (عام
 دَعْفَقِي): سالیکی هه رزانی به.

دَعَلَ الْقَائِصُ دَعْلًا: تفه نگیه که خوی هاویشه
 کؤخته و شوینیکی نادیار بوئه وه می نیچیره که
 هه لیکه ته تیو بیوه بیی ۵ دَعَلَ لِيهِ: و مکوو
 که سیکی که له خوی به گومان بی ناوا جووه ناو
 کؤخته و سه نگه رکه وه ۵ دَعَلَ فِي الرِّبَةِ: جووه
 ناو دهریای شک و گومان وه ۵ اذْفَلَ الْمَكَانُ:
 شوینه که زور رومکی بوچ و دره ختی به رنه مگری
 لئروا ۵ اذْفَلَ الْأَرْضَ: زهویه که رومکی
 دغه ل و بوچی زور بوو ۵ اذْفَلَ فَلَانٌ: فلان
 له دمغه لی دا گوم بوو ۵ اذْفَلَ بِفَلَانٍ: خیانه تی

به‌لای رمشی دا جوو به پیچه‌وانه‌ی باقی
جهسته‌ی ◊ اذْغَمَ فُلَانٌ: فلانکس دمست
پیشخمری کرد، فلان له‌ترسی نه‌وه‌ی خه‌لکه‌که
پیشی بکه‌ون بویه به‌یی جوبن خواردنه‌که‌ی
قوت دا ◊ اذْغَمَ الطَّعَامُ: خواردمه‌مه‌نیه‌که‌ی قوت
دا ◊ اذْغَمَ الحَرُّ والرِّدُّ القَرْمَ: گهرماو سه‌رماکه
هموو خه‌لکه‌که‌ی گرت‌هوه ◊ اذْغَمَ الشَّيْئُ:
شته‌که‌ی رمش کرد ◊ ده‌گوتری: (أدغمه الله):
خودا رووی رمش کردو زه‌لیل و ملکه‌جی کرد ◊
أدغمَ الشَّيْئُ فُلَانًا: شته‌که‌ی فلانکسی ناره‌حمت
کرد ◊ اذْغَمَ الشَّيْئُ فِي الشَّيْئِ: شته‌که‌ی خسته
ناو شته‌که‌ی ترموه ◊ ده‌گوتری: (أدغم اللجاء في
فم الدابة): لفاومکه‌ی خسته‌ی دهمی ولآغه‌که‌وه ◊
إدْغَمَهُ: به‌مانا (أدغمه) دئ ◊ هه‌روه‌ها ده‌گوتری:
(إدغم الحرف في الحرف): پیته‌که‌ی خسته‌ی ناو
پیته‌که‌ی ترموه ◊ (رَدَدَ) هی کرد به (رَدَّ) ◊
إدْغَامُ الفَرَسِ: نه‌سپه‌که‌ی سمرو که‌له‌ی رمش بوو
باقی جهسته‌ی رنگینکی تری همبوو ◊ الأذغم:
لوترمش، لموز رمش ◊ که‌سیک گن بی‌وه به‌لوت
قسه بکا ◊ الدُّغَامُ: نازاریکه له‌فورگ دا په‌یدا
دمبی ◊ الدُّغْمَانُ: رمش ◊ یان رمش و گهورمو
کته ◊ دَغَمَرَهُ: تیکه‌لی کرد، لی‌ی تیک دا،
ده‌گوتری: (دَغَمَرَ عليه الجبر): هه‌واله‌کانی
لی‌شارده‌وه ◊ (ولي خلقه دَغَمَرَهُ): له‌رموشتی دا
به‌دی و بیسی هه‌به ◊ (خلق دَغَمَرِي):
رموشتیکی ناشیرین و نابه‌سه‌ندی هه‌به ◊
الدُّغْمَرُ: هون و نادیار ◊ ده‌گوتری: (رجل
مَدَغَمَرُ الخلق): پیاویکی رموشت ناشیرینه ◊
رموشتمکانی ناشکراو رون نین ◊ المَدَغْمَسُ مِن
الأمور: کاری شاردراره‌وه، ده‌گوتری: (حَسَبَ
مدغمس) بنه‌جهو نژادینکی پاکی نیه، ره‌خنه‌و
له‌ککه‌ی پی‌ومه‌یه.

له‌فلانکس کردو تیرۆزی کرد ◊ فیتنه‌می
به‌دهم نه‌ومه‌وه کرد ◊ اذْغَلَ الأمرُ: کارمکه‌ی تیک
دا، یان شتیکی خسته‌ی ناو کارمکه‌و گنده‌لی
تیدا دروست بی‌وه پیچه‌وانه‌ی سروشتی
نه‌وشته‌می ◊ الدَّغْلُ: که‌سینکه شه‌رو ناخویشی
بو‌هاوه‌له‌کانی بو‌ی ◊ له‌گه‌لیان دا راست نه‌بی،
ئه‌وان و ایزانن دلسۆزه بو‌یان و به‌لام له‌واقع دا
دوژمنیان بی ◊ ده‌شگوتری: (مکان داغل): واته
شوینیکی هون و نادیار ◊ الدَّاهِلَةُ: خه‌لکانیکه
ده‌گه‌رین به‌دوای عه‌یب و عاری پیاودا هه‌وون
ده‌دمن خیانه‌ته‌کانی بدوژنه‌وه ◊ رق و کینه‌ی
شاراوه ◊ الدَّغْلُ: عه‌یب و عاریکه کارتیک بدا ◊
دره‌ختیکی چرو پره که له‌هکانی تیک
چرزابن، زه‌لام خو‌ی تیدا حه‌شاربدا بو‌دزی و
راوو روت ◊ شوینیک ترسی دزی و تیرۆزی لی
بکری ◊ هه‌لاشو و سه‌قفی به‌رز ◊ شیوو دۆل ◊
چال و نرمایی زه‌وی ◊ اَلْمَدْغَلُ: دۆلی
داره‌ستاناوی و چرو پری.

دَغَمَ الحَرُّ والرِّدُّ دَغَمًا: گهرما یان سه‌رما
هه‌ریه‌که‌یه‌ی له‌کاتی خو‌ی دا ولاتی گرت‌هوه.

دَغَمَ الحَرُّ والرِّدُّ القوم دَغَمًا ودَغَمَانًا: گهرما
خه‌لکه‌که‌ی هموو گرت‌هوه هه‌موویان هه‌ستیان
پئ کرد.

دَغَمَ الغَيْثُ الأرض: بارانه‌که زه‌وی به‌ناو داپو‌شی.

دَغَمَ أَنفَهُ: لوتی شکاند، وردو هاری کرد.

دَغَمَ الإناء: قابه‌که‌ی داپو‌شی.

دَغَمَ الحَرُّ والرِّدُّ: به‌مانا (دَغَمَ) دی.

دَغَمَ الحَرُّ والرِّدُّ القرم: گهرماکه یان سه‌رماکه
هموو خه‌لکه‌که‌ی گرت‌هوه.

دَغَمَ الفرسُ وغيره دَغَمًا ودَغَمَةً: نه‌سپه‌که لوت و
لبو‌زی رمش بوو ◊ سمرو که‌له‌وه دهم و لبو‌زی

ناغه له کیمیان گهرم بکمن ۵ **الدَّفْتَرُ**: دمهتر ۵
الدَّفْتَران: کارمندی تایبتهتی دارایی،
 نهوکهسهی ئمرکی ریکخستنی داهات و خمرجی
 حکوومهتی لهنهستودایه، وشهکه له بنهرفندا
 تورکییه ۵ **دَفَنَف**: پهلهی کرد ۵ **دَفَنَف الطائر**:
 بالندهکه بههتواشی هری ۵ **دَفَنَف الدَّفوف**:
 بهخیرایی لمدفهکهی دا ۵ **الدَّفادِفُ**: **دَفادِفُ**
 الارض: نهو گردو لکهو بهرزایپانه یه
 کهلمدمورو بهری دابه، تاکهکهی (**دَفَدَفَة**) ۵ **دَفَرُ**
دَفَرًا: له پشتهوه پالی به پشتهملیهوه نا، یان
 لهپیشهوه پالی بهسنگیهوه نا.

دَفِرَ دَفْرًا: زهلیل کهوت.

دَقِرَ اللحم او **الطعام**: گوشتهکه یان
 خواردمهمنییهکه کرمی ههلتنا.

دَقِرَ الشيء: شتهکه بیس بوو بوگمنی کرد ۵ **ادَقِرَ**:
 بوئی بنباخهتی بلاو بووه ۵ **دَقار**: لهسهر
 شیومی (فعل) بهمانا دونیایه یان چمتیوو
 کارمکهره ۵ هرکاتی جنیوی ناراسته دمکری
 بئی دمگوتری: (یا **دَقار**)، (یا **مُنْتَة**) ۵ بهزوری
 لهکاتی بانگکردن بهکاردی ۵ **أم دَقار**: نازناوی
 دونیایه ۵ بهلاو کارمساته ۵ **الدَقَر**: بهلاو
 کارمسات ۵ (أم **دَقَر**): دونیایه.

دَفَعَ إلى فلان دفعا: گهمیشه فلانکس ۵
 دمگوتری: (طریق بدفع إلى مکان کذا):
 ریکمیهکه دمجیته سمرفلان شوینو بهوی
 کؤتای دی ۵ **دَفَعَ عن الموضع**: لهوشوینه رویی،
 نهوشوینهی جی هیشت.

دَفَعَ القرم: خه لکهکه تیکرا بهکومهل هاتن.

دَفَعَ الشيء: شتهکهی دوور خستهومو بههیز
 لایرد ۵ هرروا دمگوتری: (**دَفَعْتُ عني**)، **دَفَعَ عنه**

دَفَعَنَ اليوم دَعْنًا ودغوننا: تاریکو لیل بوو ۵
الدَعْنَةُ: لیلیو تاریکی ۵ **دُعَيْتُهُ**: ناوه بو
 نهحمهقو گیل ۵ **دَفِي من البرد**: گهرمی هاتموه
 یان شتیکی کردمبهه که گهرمی بکاتموه ۵ **دَفِي**
دَفًا: شانی کوربونو بهسهر سینگی دا دهروانی.

دَفُو من البرد دفاعة: بهمانا (**دَفِي**) دی ۵ **ادفات الإبل**
 علی مائه: ژمارهی حوشرمکان لهسهد تیپهری
 ۵ **ادفا فلانًا**: شتیکی لهبهر فلان کرد بوئهموهی
 گهرمی بیتهوه ۵ **ادفا الثرب**: کراسهکه سرما
 بوومکهی گهرم کردموه ۵ بهخشش و پاداشی
 باشی پیدا ۵ **ادفا القرم**: خه لکهکهی گرد
 کردموه ۵ **ادفا الجریح**: بریندارمکهی کوشت ۵
ادفا الجریح: بریندارمکهی گهرم کردموه ۵ **دَفَا**:
 بهمانا (ادفاة) دی ۵ بهخششی زوری پیدا ۵ **ادفا**:
 شتیکی لهبهرکرد گهرمی بکاتموه ۵ دمگوتری:
 (**ادفا بالتوب**): به پؤشاکهکه گهرمی هاتموه ۵
تَدَفَا: بهمانا (**ادفا**) دی ۵ **الدفاة**: نهوشتهی خوی
 پهن گهرم بکیموه ۵ **السب**: بیچهوانهی
 سهرمایه ۵ نهوشتهی خوتی پهن گهرم
 دمکیمتوه.

دَفِعَ الخائط: گوئسهبانهو کؤرنیشی دیوار ۵
 دمگوتری: (**أفعد دفء الخائط**): له سیبهری
 گوئسهبانهی نهو دیواره دابنیشه ۵ هرروا
 وشهی (دفعه) بهمانا بهروبیومی حوشره،
 نهومی سودی لی وهردمگری ۵ هرروا بهمانا
 (بهخشش دی) ۵ **الدفيسة**: ژوریکی لهشوشه
 دروستکراوه رومکی تیدا بهخيو دمکری ۵
المدفأة: (أرض مدفأة): زهوییهکه گهرمای
 همه ۵ **المدفأة**: زوفا، نامیزی خوگهرمکردنموه
 ۵ **المدفئة**: حوشرتیک کولکو بهزو پیوی زور
 بن، یان حوشرمکان زوربن بههمناسههیان

الأذى) واته: لهخوم دوور خستهوه، لئی پاک کردموه.

دَفَع إليه الشيء: رمته کردموه ۵ دمگوتری: (دفع القول): بهبه لگه و بهتوندی هسه که رمته کردموه.

دَفَع فلاناً إلى كذا: فلانکهسی ناچار کرد بهوه.

دَفَع عنه مدافعةً ودفاعاً: بهرگری لئ کردو ههولی دا له کیشه که دا بهسمر ره بهرمکهسی دا سمر بهکوهی.

دَفَع عنه الأذى: نه زهمت و بیسی لئ دوور خستهوه.

دَفَع فلاناً في حاجته: فلانکهسی خافلانندو

پیدا و بیستی به که بی جیبه جن نه کرد ۵ باله بهستوی له گه ل دا کردو و بیستی له گورمه پانه که لایبمزی ۵ دمگوتری: (هو سيد قومه غير مدافع): نهوه گه وره هوزو خیله که میمتی و کس ناتوانی بهر بهرمکانی بکا ۵ همروا دمگوتری: (دافع الرجل أمر كذا):

پیاومکه جووه ناو نهوه کاره و مگری بوو ۵ دَفَعَهُ: بهمانا (دَفَعَهُ) دئ ۵ دمگوتری: (رجل مُدْفَعٌ: پیاونکه له نه سب و بنه جهی خوئی و مدمر نراوه دوور خراومهوه ۵ پیاونکی هیج و بوجه ۵ ضيف مُدْفَعٌ: میوانیکه گهرمه که یان گوندمکه کس یان داپناکا و هم به که یان دمی نیری بولای به کیکی تر ۵ اِنْدَفَعَ: بؤ موطاومعهی (دفعه) هاتووه ۵ اِنْدَفَعَ في الأمر: دمستی به کارمه کردو پییدا رویی ۵ اِنْدَفَعَ في الحديث: دریزی به قسمکانی دا ۵ اِنْدَفَعَ الفرس: نه سپه که به گورجی رویی.

اِنْدَفَعَ السيلُ: لاناومکه همندیکی پالی به همندیکیهوه نا ۵ اِنْدَفَعَ اللومُ: خه لکه که

همندیکی باله بهستوی همندیکی دا ۵ اِنْدَفَعَ اللومُ الشيءُ: هم به که لهو خه لکه شته که له هاوه له کهسی دوور خستهوه ۵ تَدَفَعَ السيلُ: بهمانا (اندفع) دئ ۵ استدفع الله السوء: داوی کرد له خودا که خرابه ی لئ دوور بخاتهوه ۵ الدَفْعُ: لهزارومی قانون دا نهومیه داوا له سمر تو مارکراو نیبعا ی شتیک بکا که نهوه جو که می به سمر یا دمدری یان دراوه له خوئی بره و بیستی هوه ۵ الدَفْعَةُ من المطر: ریژنه باران ۵ نهوه ریژنه ناوه ی له کوندمو دمبهو بهرمیل به به کجارج هه لدریزی ۵ همروا دمگوتری: (اعطاه الفا دَفْعَةً): به به کجارج همزاری به به خشی ۵ الدَفْعُ: نهومیه به به یز بی بؤ شت رمته کردنهوه ۵ الدَفْعُ: خه لکی زور ۵ لاقاوی گه وره به به یز ۵ الدَفْعُ الشرعي: مافیکه قانون دمیدا به نادمیزاد که به نابمزی بؤ به کاره یانی نه ندره ی بیویست له به یز بؤ رمته کردنهوه ی دمستدریزی کردن بؤ سمر خودی خوئی یا مال و سامانی یان نه نفس و مالی کهسانی تر ۵ (وزارة الدفاع): ومزارمته که نه مری پاریزگاری له ولات دمگریته نهستوی ۵ الدَفْعُ: زور هاویژمربن، زور پالنمربن ۵ حوشترتیک له کاتی دوشینی دا لهقه بهاوی ۵ اَلْمَدْفَعُ: دمراوی ناو، ریپهوی ناو ۵ اَلْمَدْفَعُ: توپ هاویژ، نامیریکه بؤ شم به کاردی گوللهی گه وره به به هاویژری ۵ دَفَعَتِ الْجَمَاعَةُ أو الإبل دَفَاً ودَفِيفاً: کومه له که رویی به هیواشی و له سمره خوئی.

دَفَا له الأمرُ: کارمه که بؤ ره خسا.

دَفَا الطائر دَفَاً ودَفِيفاً: باندمکه باله کهانی لئیک دان و فری، له شمهقی بالی دا، یان له سمر زهوی باله کهانی جولانندو به حاج رویی ۵ دَفَتِ العقابُ: هه لوی که له زموی نزیک بؤ هوه.

ذَقَقَ المَاءَ: ناومکھی رزاند، ناومکھی بمتهموزم رشت
 ◊ (هو مدفوق وداقق) ◊ همروا دمگوترئ: (ذَقَقَ)
 الله رَوْحَهُ: خودا گیانی لی وهرگرتهوه ◊
 مراندی.

ذَقَقَ الكُرْزَ: چی ناوی له گوزمهکدا بوو بهیمکجار
 پشتی.

ذَقَقَ ذَقَقًا: پشتی کوپ بوو ◊ حوشتره که نهزنوی
 سوواوه.

ذَقَقَ القَمَّ: ددانهکانی بهرمو پیش هاتوون.

ذَقَقَ الحلال: مانگ ومکوو دمهه داسی لی هات ناوا
 خوار بووه.

ذَقَقَ النهر أو الرادي: رویارمه یان شیومکه پری
 بوو لهناوو لیوان لیوان بوو لهقمراخهکانیهوه
 ناوسمر ریژی کرد ◊ اذَقَقَ الكُرْزَ: بهمانا (ذَقَقَهُ)
 دئ ◊ ذَقَقَ المَاءَ ونصره: بهمانا (ذَقَقَهُ) دئ ◊
 دمگوترئ: (ذَقَقْتَ كفاه التدی): دو دهستی
 بهخششیان رزاند ◊ تَذَقَقَ المَاءَ ونصره: بو
 موطاومعهی (ذَقَقَهُ) دئ ◊ تَذَقَقَ فلان: فلان پهله
 پهلیهتی یوشتی پری پوج ◊ تَذَقَقَ حلم فلان:
 خهوو خهبالی فلان رویی ◊ استَذَقَقَ الكُرْزَ:
 گوزمناومکه قلب بووه هیچی تیدانهما ◊ الأذَقَقُ:
 (سیر اذَقَقُ): رویشتنیکی خیرابه ◊ الذَقَقَةُ:
 دمگوترئ: (جاءوا ذَقَقَهُ) بمیهك كؤمهَل هاتن ◊
 الذَقَقُ: حوشتری خوشرؤ ◊ الذَقَلُ: قهطران و
 زهتی تُوخ و خمست.

الذَقَلُ: رومکیکی تام تاله، گولهکھی ومکوو گوله
 سووره ومهاپه بهرمکھی ومکوو بهری درهختی
 خهروپ وابه ◊ ذَقَقْتَ الإبلُ ذَقَقًا: حوشترمه
 بهرمو پیشهوه رویی ◊ ذَقَقْتَ النَّاتَةَ: حوشترمه
 بهیجی مهبهست رویی.

ذَقَّ النَّبِيُّ: شتمکھی تمهاندومو تارو ماری کردو
 لمبیخهوه دموی هینا ◊ اذَقَّ الطائرُ: بهمانا
 (ذَقَّ) دئ ◊ اذَقَّ عليه الأمرُ: نیشمکانی بهک
 لمدوا بهک هاتن ◊ دافَهُ مُدافَةً ودافاً: کوشتی،
 هیرشی کرده سمرو لهناوی برد ◊ ذَقَفَ: پهلهی
 کرد ◊ ذَقَفَ فلاناً: هیرشی کرده سمر فلان و
 کوشتی ◊ ذَقَفَ الدفوفُ: دمفی دروست کرد ◊
 تدافُ القرمُ: خهکمهکه پالمهبستوی پهکتریان
 کرد ◊ استذَقَّ الطائرُ: بهمانا (ذَقَّ) دئ ◊ استذَقَّ
 له الأمرُ: کارمکھی بو سمقامگیر بوو، نیشی بو
 راست بوو، کارمکھی سمری گرت ◊ استذَقَّ
 الأمرُ: کارمکه چی بهچی بوو ◊ استذَقَّ بالمرس:
 بهتمراش موومکانی تاشین ◊ الذَقْفَةُ: سوپا که
 بهرمو دوزمن هیرش بهری ◊ کؤمه لیک
 لهنادهمیزاد که لهشاریکهوه برؤن بو شاریکی
 تر

الذَّقُ: لاتمنیشت و روی شت، دمگوترئ: (بات
 یقلب علی ذَّقِيهِ): واته: نهمشهو تا بهیانی
 نهمدیوو نهو دیوی کردوه ◊ ته مباره گل و
 ته مباره لب که لهزموی بهرز بووبنهوه ◊
 الذَّقَانُ: دمف دروستکر، دمف فروش ◊ الذَّقَةُ:
 لاتمنیشت و روو لههرشتیک بی ◊ همر لهم
 ممعنایمدا په دمگوترئ: (ذَقْنَا المصحف): دوو
 تمهنیشتی موصحف، دوو لای موصحف ◊ ذَقْنَا
 الطبل: نهو دوپهستهی دموری تهپلهکه که لییان
 دمدرئ و دمنگی لی دئ ◊ الذَّقَةُ من السفينة:
 سوکانی کهشتیهکه، نامیریکه لهدواوی
 کهشتیهکه بهلای راست و چمپ دا جوئهی پی
 دمکری ◊ الذَّقُوفُ من الطير: نهو بالندهمیه
 که وهستی دابیتنه نیچر لهزموی نزیک
 دمبیتموه.

دَقْن الشَّيْءُ: شته‌کە‌ی شاردموو ژێر گلی دا.

دَقْن المَيْتة: مردومکە‌ی شاردموو ۵ روبه‌پرو‌ی

ئادهمیزادی خه‌مۆک دمگوترئ: (دَقَنْتَ نَفْسَكَ

فِي حَيَاتِكَ): به‌زیندوی خۆت مراندوه.

دَقْن الحديث: قسه‌کە‌ی شاردموو ۵ إِذْن العَبْد:

کۆپله‌که‌ له‌ترسی خاونه‌کە‌ی هه‌لات، یان له‌بهر

زۆر کارپیکردن خۆی شاردۆته‌وه‌ له‌ناو مال و

هۆبه‌کان دا ۵ إِذْن الشَّيْءِ: به‌مانا (دَقْنَهُ) دئ ۵

إِنْدَقْن: بۆ موطاومعی (دَقْنَهُ) دئ ۵ تَدَاقْن القَوْمُ:

خه‌نکه‌که‌ قسه‌کانیان له‌هه‌تر شاردموو ۵ تَدَقْن:

به‌مانا (إِنْدَقْن) دئ ۵ دَاقْن الأمر: ناوموی کار ۵

الدَقْن: بیاوی خه‌مۆک و خه‌فۆک ۵ الدَقْن:

شاردراوه، ژێر گیل دراو ۵ به‌شعیری مانا

چه‌واشه‌ دمگوترئ ۵ (أَبْيَأَهُ دَقْن): شیعرمکانی

مانایان چه‌واشه‌ و ته‌مو مزاوین ۵ هه‌رواوشه‌ی

(الدَقْن) به‌مانا بیر یان چه‌وز یان پلوسکی

ئاودی ۵ الدَقُون من الناس والأبیل: نه‌وه‌یه‌ که

به‌بێ مه‌به‌ست دهبو ده‌جئ ۵ کۆپله‌ی هه‌لاتو

له‌ترسی خاونه‌کە‌ی یان له‌ترسی کارپیکردن ۵

حوشتریک عاده‌تی وابئ له‌سه‌ر دوئلی

ئاو‌خواردنه‌وه‌ خۆبجاته‌ ناوم‌پراستی

حوشترمکانه‌وه‌ ۵ بنه‌چه‌و ره‌گه‌زێکی نادیار ۵

الدَقِين: شاردراوه ۵ دَقِين: گۆشتیک له‌ناو بیرنج

دا بشاردیرته‌وو بکولێندری ۵ هه‌روا دمگوترئ:

(فِي فِلَان دَاءٌ دَقِين): فلانکە‌س دهردیکی تێدایه‌

نازاندري هه‌تا شه‌رو نازارمکانی دهرده‌که‌ون ۵

دَقِين المَرْوَة: که‌سیکه‌ مه‌ردایه‌تی تێدانه‌بئ ۵

امْرَأَة دَقِين: ئافه‌رمتیکی به‌حه‌یاو رو سووره ۵

الدَقِينَة: هه‌رشتیک ژێرخاک بکری ۵ که‌نج و

خه‌زینه‌ی پێشینان که‌له‌ناو خاک دایه‌ ۵ الْمَدَقْن:

گۆرستان ۵ نه‌و شوینه‌ی شتی تێدا

ده‌شاردیرته‌وه‌.

دَقَا الجَرِيح دَقْرًا: بربندارمکە‌ی گوشت.

دَقِي دَقَا: پشته‌ی کور بوو

دَقِي الرِّعْل: که‌له‌کۆی یان هه‌ر نازه‌ئێکی تری

شاخدار شاخه‌کانی رویان به‌ره‌مو دواوه‌ بوو ۵

هه‌لۆکه‌ دهنوکی خواربووه‌.

دَقِي الطائر: بالندمه‌که‌ بالی درێژ بوو ۵ دَقِيَت

الشَّجَرَة: دره‌خته‌که‌ له‌مکانی گه‌ورمبون و

شۆراییان کرد ۵ أدقَى الطَّيْبِي: ناسکه‌که‌

شاخه‌کانی درێژبوون تاله‌دواوه‌ به‌سه‌ر

گوێچه‌که‌کانی دا هاتنه‌وه‌ ۵ أدقَى الجَرِيح:

بربندارمکە‌ی گوشت. ۵ دَقِي الجَرِيح: بربندارمکە‌ی

گوشت ۵ تَدَاقِي البَعِير: حوشترمه‌که‌ به‌شیومه‌یه‌کی

ناریک رویشت ۵ الدَقْوَاء: حوشتری ره‌سه‌نی مل

درێژ ۵ دَقَقَت القَوْمُ: خه‌نکه‌که‌ هه‌رمبانه‌یان

کردو کۆبوونه‌وه‌ بۆ شه‌رکردن ۵ دَقَقَت الدُّوَابُ:

خرمه‌ی سمی و لاخه‌کان بیسترا ۵ دَقَقَت الشَّيْءُ:

زیندپرویی کرد له‌ کوتانی شته‌که‌دا.

دَقِر المَكَانُ دَقْرًا: شوینه‌که‌ بوو به‌ باغستان و

دره‌خت و رومکی جوانی تێدا پوا. ۵ دَقِر النَّبَات:

رومکه‌که‌ زۆر بوو بێگه‌یی و گه‌شه‌ی کرد.

دَقِر فِلَان من الطعام: فلانکە‌س ورگی پریوو

له‌خواردن ۵ الدَقْرُ والدَقْرِي: باغی جوان و

رازاوو به‌مشۆق و په‌رگول و گولزار ۵ الدَقْرَارَة:

داب و نه‌ریتی ناشیرین ۵ فیتنه‌یی و دوزمانی ۵

(رجل دَقْرَارَة): بیاویکی زۆر دوو زمان و

فیتنه‌یه‌ ۵ کێشه‌و نیزاع ۵ قسه‌ی ناشیرین،

دمگوترئ: (جاء بالدَقَارِي): هات کۆمه‌ئیک

فیتنه‌یی و دوزمانی هه‌لرشت ۵ به‌لاو کارسات ۵

بیاوی کوله‌بنه ۵ الدُّرَان: دارنکه دمکریته
که‌بری میو ۵ تاکه‌کی (دُقْرَانَة).

دَقَسْ الوتر: سنگه‌که به‌زموی دا داکوتراو رو‌یشته
خوار ۵ همروا دمگوتری: (دَقَسْ فلان في البلاد):
فلا نکس جووه فولابی ولاتمه‌کوه.

دَقَسْ خَلْف العذرة: شوین دوزمن که‌وت و راوی نا.
دَقَسْ الجراد البات: کولله بیتانه‌که جووه
کشت و کالمه‌کومو سمر له‌بری خوارد.

دَقَعْ دَعَا: زه‌لیل و ملکه‌ج بوو ۵ به‌زبانی
کوله‌ممرگی پازی بوو ۵ زور به‌ناره‌حمتی توانی
له‌گه‌ل حالمتی هم‌زاری دا هه‌لبکا ۵ ناره‌حمت
بوو به‌دوا به‌ده‌سته‌ینانی بژو دا.

دَقَعْ الفصيل: بی‌چومه‌که زوری شر‌خواردو قه‌له‌و
بوو ۵ ادَقَع: له‌ناو خوله‌به‌ته‌دا که‌وت، هیج کارو
کاسبی نه‌کرد ۵ زه‌لیل و ژنده‌سته بوو، زوری
هه‌لبه‌کرد به‌شوین دابینه‌کردنی بژودا
ناره‌حمتی چمشت.

دَقَعْ له واليه في الثم: زیدم‌په‌وی کرد
له‌جنیوب‌بیدان و هسه‌ی ناشیرین هیج نه‌ما پتی
نه‌لی.

دَقَعْ الرجل: بیاومه‌کی زه‌لیل و ناچار کرد ۵ الادَقَع:
کل و خول، دمگوتری: (جوع ادَقَع): برسیمیته
تونندو تیزو برست بر ۵ الدَقَع: که‌سیک
زیدم‌په‌ویی بکا له‌کار کردنی نزم و سوکایه‌تی دا
نه‌وکارانه‌ی له‌پوانگه‌ی بیدی کومه‌لگاوه کاری
ری‌زدار نین و مکوو ناتری هم‌ماو نیشی جادو
کولان پاک کردنه‌وه ۵ الدُقَاع: کل ۵ الدُقَاع: کل
۵ زموی بی‌روه‌ک و دره‌خت (سوته‌م‌مروق) ۵
الدُقَمی: دمگوتری: (رایت القوم دَقَمی):
خه‌له‌که‌م بیینی ته‌مه‌بل و بی‌کار له‌ماله‌وه
دانیشتون، له‌سمر زموی دانیشتون ۵ الدُقَمَة:

هم‌زاری ۵ زه‌لیلی و ملکه‌جی، به‌لاو کارسات ۵
الدُقِعُ: برسپاهه‌تی برست بر و توندوتیز.

الدُقِعُ (فقر دُقِع): هم‌زاری زور توندو ملکه‌ج
کمر ۵ حوشترنک که روه‌ک و گیاوگژ بخوا تاسمر
ر‌مگه و شینایی پیوه نه‌مه‌لیج.

دَقَّ الشئ دَقًا: شته‌که بجوک بوو، هیج و پوج
د‌مر‌چوو به‌که‌له‌کی هیج نه‌هات ۵ مانا‌که‌ی
نادیارو ناروشن بوو ناده‌میزادی زیره‌ک نه‌بی
لی‌ی حالی نابج.

دَقَّ القلب: دل‌که‌کی لی‌ی دا ۵ دَقَّت الساعة:
سه‌عاته‌که لی‌ی دا، جه‌پرسی لی‌ی دا ۵ کاته‌کانی
دباری کردن به‌وردی.

دَقَّ الشئ دَقًا: شته‌که‌ی کوتاو وردو هاری کرد،
یان به‌جه‌کوش و بیک لی‌ی داو شکندی وردی
کرد.

دَقَّ الشئ: شته‌که‌ی د‌مر‌خست ۵ له‌پهن‌دی
پیشینان دا هاتووو ده‌لی: (دَقُوا بينهم عطر
منثیم): هم‌موو عه‌ب‌و عاری په‌کتریان
د‌مر‌خست.

دَقَّ الباب والطبل وغرهما: له‌دم‌رگای دا ۵
ته‌پله‌که‌ی کوتا ۵ ادَق: شوین وردم‌کاری
ئیشه‌کان که‌وت و لی‌کولینه‌موی له‌شته
بین‌رخه‌کانیش دا کرد ۵ ادَقُ الشئ: شته‌که‌ی
والی کرد وردبج ۵ دَأَقَه في الحساب: به‌وردی
حیسابی له‌گه‌ل دا کرد ۵ دَقَق في الشئ:
وردم‌کاری له‌شته‌که‌دا کردو وردبینی تیدا به‌کار
هینا ۵ دَقَّ الشئ: شته‌که‌ی ورد کرد ۵ دَقَا:
رکه‌به‌ریان کرد له‌وردم‌کاری دا ۵ استنق
الشئ: شته‌که ورد بوو ۵ استنق الشئ:
شته‌که‌ی به‌بجوک زانی ۵ الدَقَاق والدَقَاقَة:
وردمو به‌په‌وله‌ی شت.

الذَّقُ: باریک، ورد، بجوک و کم نمود، دمگوتری: (أَخَذَتْ ذَقَهُ وَجِلَّةً): وردو گهورمی شته کم هه لگرت (وحسی الذَّق): به لمرزو تایه کم دمگوتری رۆژانه دوباره بیتهوه (الذَّقَةُ وَالذَّقَاتُ: داوو دهرمانی هارپراو (خوی هارپراو وردکراو (الذَّقَاتُ: دهرمانکوت (الذَّقَاتَةُ: ناشی برنج هارپن، نهوشتهی جه تئوکی پی کرپدمکری (الذَّقَةُ: نهوکه سانهی عمیبو عاری خه لک دهرمه خه ن (الذَّقُوقُ: جوره کلپکه دمگوتری و له جاو راده دری (دهرمانپکه دمگوتری و دمگریته جاو (الذَّقُورَةُ: گاگیره، که گیاو کرشهی گمنم و جؤو شتی تری پی گیره دمکری (الذَّقِيقُ: پیچه وانهی نه ستوره، واته باریک . وردمه نارد (پیاوی بی خیرو بیژ، کاری بجوک و هیج و پوج (کاری جه واشه و ته ماوی (الذَّقِيقَةُ: جرکه سات که به شپکه له شهست به شی سعات (په کمپه که بؤ نه اندازه گرتنی هیله کانی (الطَّرْلُ) یان (العَرَضُ) که پله میکه له شهست پله (الذَّقِيقِي: نارد فروش (الذَّقِيقَةُ: مهنجه لپکی بجکوله له مس دروست کراوه (الْمِثَقُ وَالْمِثَقُ: نهو نامیریه که شتی پی دمکوتی، جا داری جل کوتان بی یان دهسکه وانی دهرمان کوتان بی یان شتی تر (الْمِثَقُ: له هه موو شتی که بی نمودو باریک بی (باریکایی مه جه ک.

ذَقَلَّ جَسْمُهُ ذَقَلًا: جهستهی لاواز بوو.

ذَقَلَّ فَلَانًا: فلانکه سی منع کردو نه بهیشت به مراد بگا (أدقلت الشاة: مه په که لاواز بوو (أدقلت التخل: دارخورماکه خورمای خرابی لی و به رهات خرابترین خورمای گرت (أدقل فلان: فلانکه س مندالپکی جهسته بجوکی

هه بوو (ذَقَلَّ فلان: فلانکه س خوی گرت به خواردمه منیه کی تایه به تیه مه (ذَقَلَّ الشئُ: شته که ی و مرگرت و خواردی (دمگوتری: (ذَقَلَّ): خواردمه منیه که ی بؤ خوی قورغ کرد (الذَّقَلُ: خرابترین جؤری خورما (داریکی درپزه له ناو قه دی که شتی دهبه ستری، سهو له کانی به سهردا رمتدمکری (الذَّقَلَةُ: شاة دقله): ممریکی کزو له په (الذَّقِيلةُ: مه په له (الذَّقَلُ: داریکی درپزه به ناو مرپاستی به له مه وه قایم دمکری سهو له کانی به سهردا رمتدمکری **ذَقَمَهُ ذَقْمًا:** له نکاو پالی پیوه نا (به رسنگی گرت و باشه و پاش پالی پیوه نا (دانی شکاندن (أدقم فأه: دانی پی شه وه ی شکاند (الذَّقْمُ: غمی زؤرو نارحمت به وه ی قهرزدار پیوه (الذَّقْمَةُ: پی شه وه ی دم و ددان.

ذَقَنَ فِي لَحْيِهِ ذَقْنًا: شه پلاغه په کی به هیزی له لا جاوی دا (معنی کردو نه بهیشت به مراد بگا (الذَّقَانُ: سی کوچکی ناگردان.

ذَقِي الْفَصِيلَ ذَقِيًا: بیجه که زؤری شیر خوارد، ورگی تیک چوو، سکی چوو (الذَّقَاتِرِيَّة: دهسه لاتگریته دهستی تاک یان تاقمیک به بی په زامه ندی رضه خه لکه که ی حوکمیان ده کمن واته: په کیک یان تاقمیک به خؤ سه پاندن و کیزری حوکم بگرنه دهستی و تاکرپوانه قهرمانرپه وایی گهل بکن هیج ری و شوینپکی دیمو قراطی و عهداله متکاری ره جاونه کمن (ذَكَدَكَ الْغَفْرَةَ: چاله که ی پر کرد له گل (ذَكَدَكَ الْجِبَالَ: کیوه که روخا (الذَّكَدَاكُ وَالذَّكَدَاكُ: زهویبه که هه ندی شوینی هته وو زپوی و توتمان بی (له لانی که له ناوی دا پارچه گلی په بوی تیدایی.

إذْكَرَ: برونه و شه ی (إذْكَرَ).

دکس التراب: گله‌های پرگرد.

دکس البغاء: قاپه‌که پان گونیه‌های پرگرد
له‌گل و کهبسی کرد.

دکس دکسا: گله‌که همندیکی سواری همندیکی

بوو ۵ تداکس: زور بوو ۵ تداکس فلان:
فلانکس توندو تیژو سمر رمقو بی گوی بوو
۵ رهوشتی ناشیرینی نواندن ۵ الداکس: ناسکی
پال کهوتوو ۵ الدکاس: همنوز، ونه‌وز ۵ دکاس
الشحم والتمس): بهزی قاتقات و گردومبوو
خورمای یهک له‌سهریه‌ک و تمبار بهستو ۵
الدکیس: کومه‌له نادمیزاد ۵ الدوکس: زورو
زمبه‌نده ۵ دهگوتری: (نعم دوکس) و (مال
دوکس) نازو نیعمه‌تی زور مال و سامانی زور.

دکع الحیران: نازه‌له‌که بزمی و توشی کۆکه بوو ۵

الدکاخ: کۆکه‌یه‌که توشی حوشتر و ناسب ده‌بی
۵ دکه دکا: کوتای وردو هاری کرد ۵ پالی
پیومنا.

دک الباء و غوره: باله‌خانه‌های روخاند تاله بیخ
دهری هیئا.

دک الارض: زمبیه‌های ته‌خت کرد،

ته‌پۆله‌کانی ته‌خت کردن و حاله‌کانی
پرگردنموه ۵ دهگوتری: (دکه المرض): نه‌خوشی
لاوازی کرد ۵ دکت الدابته: ولاخه‌های لیخوری و
زه‌ختی لی کرد زور برپا خیرا برپا.

دک البز: بیرمکی پرگردموه ژیرخاکی کرد.

دک التراب: گله‌های رنک‌خست و په‌ستاوتی.

دک التراب علی المیت: گلی به‌سمر گۆری
مردومکه‌دا کردو کوتایه‌وه و په‌ستاوتی.

دک الفرس: نسه‌به‌که خربوومو پشته‌ی گه‌وره بوو
۵ تداک علی القرم: خه‌له‌که‌گه‌له‌کۆمه‌کئیان

له‌سمر کردو لی کۆبونموه ۵ ده‌شگوتری:
(تداکت علیهم الخیل): نسه‌پ سوار هه‌لیان
کوتایه‌ سهریان و ده‌ورمیان گرتن ۵ ایندک: بو
موطاومعه‌ی (دک دئ) ۵ ایندک الرمئل: لمبه‌که
بۆته که‌مه‌سک و په‌کتری گرتوو ۵ ایندک السنم:
دوگه‌که به‌سهرپشته حوشترمه‌که‌وه پان بۆته‌وه
۵ الدکا: زموی ته‌ختکراو ۵ ته‌پۆله‌های گل
که‌له گله‌نمرمه پیک هاتیب توتمانی تیدا نه‌بی
۵ الدکا: رویری ته‌خت له لمبه‌لان و زموی ۵
الدک: شتی زمبه‌لاخی به‌هیز ۵ الدکان: برپاونه
وشه‌ی (دکن) ۵ الدکه: لمبه‌لانی ته‌خت ۵
سه‌کۆی نامادمکراو بو دانیشتن ۵ کورسی دریزو
که‌رپه‌وته که به‌زوری له‌دار دروست دمکری ۵
المدک: جادموکوت، زموی کوت ۵ هه‌روا نه‌موکسه‌ی
که به‌هیز هاجی به‌زموی دا دمدا ۵ دهگوتری:
(رجل مدک و انة مدکة): بیایونکی نازایه بۆکار
عمرزی له‌بهر ده‌له‌رزی ناهرفتیکی نازایه بۆ نیش
۵ المدک والمدکة: خه‌رماشه ۵ رۆله ۵ باگردین،
هه‌رشتیک زموی بی ته‌خت بکری.

دگل الطین دکلا: به‌دهست قورمه‌های تۆپه‌ل کرد
بۆنه‌وه‌ی دیوارمکه‌ی بی سواغ بدا.

دگل الشی: شته‌های به‌هاج پان کردموه ۵ دگل

الدابته: ولاخه‌های له‌خۆله‌په‌ته‌دا گموزاند ۵
تدگل علینا فلان: فلانکس نازی به‌سمر:
کردین و خوی به‌عمزیزو به‌رز خسته به‌رجاو ۵
تدگل عنه: گوی بی نمداو خوی خاه‌لانند ۵
الدکله: کومه‌له خه‌لکئیکن به‌هوی خانه‌دانی و
جینگه‌و رینگه‌ی خۆپانه‌وه گوی بۆقه‌رمانی
سولتان شل ناکمن و گهردنکه‌چی نابین ۵ قوری
تمنک، به‌شیک له‌و قوره ۵ دکمه دکا: شته‌های

بەسمەریەك دا کوتاو وردو هاری کرد ◊
هەندیکی بەسەر ئەوی تردا هەلداپەوه.

دَکَمَ أَنفِ فُلَانٍ: لوتی فلانکەسی شکاند.

دَکَمَ فُلَانًا: تەنگی بە فلانکەس هەلچنی.

دَکَمَ فُلَانًا فِي صَدْرِهِ: دەستی بە سنگی فلانکەسەوه
ناو پالەپەستۆی دا ◊ تَدَاكَمَ الْقَوْمُ: خەنکەکه
پالەپەستۆی یەکتریان کرد.

دَکِنَ الْمَتَاعَ دَكْنًا: کالاکەیی بەرێک و پێکی
لەسەریەك ریز کرد.

دَکِنَ دَكَاً وَدَكْنَةً: شتەکه مەیلەو رمش بوو.

دَکِنَ الْقَرَبَ: کراسەکه چلکەن بوو ◊ رەنگی
تۆزاوی بوو، تێگوشاویکە زۆری داو و دەرمان
تێکراوه ◊ ادَکِنَ: بەمانا (دَکِنَ) دئ ◊ دَکِنَ
الْمَتَاعَ: بەمانا (دَکْنَهُ) دی.

دَکِنَ الدُّكَانَ: دوکانی دروستکرد.

دَکِنَ الشَّيْءَ: شتەکهیی والێ کردمەیلەو رمش
بنوینێ ◊ الدُّكَانُ: شوینی بازەرگانیکردن ◊
الدَّكَلِبُ: پشکۆ ناگرتیک نەکوژا بێتەوه ◊ الدُّلْبُ:
هەر درەختیک برۆیندرێ بۆ جوانی و
رازاندنەوه ◊ لەپێرێ (الدَّالِيَّة) یە درەختیکی
گولدارەو زۆری حمز لەناوه ◊ الدُّرَابُ: دۆلاب ◊
الدُّدْبِيَّةُ: زەهویەكە که درەختی دولبی زۆر بێ ◊
الدُّدْتَا: رۆبەریکە لەزەوی پێکەاتوووە لە
پاشماوەی لافاوو لیتەیی روبار که لەبناوان و
دەرماوەکان دا جێی دێلێ.

دَلَّتْ دَلِيًّا: هەنگاوەکانی خێرا خێراو لێک نزیک
هاوێشتن ◊ إِدَلَّتْ الشَّيْءَ: شتەکهیی داپۆشی ◊
إِدَلَّتْ الطَّيْفَةَ: بەهەدیقه جەستەو سەری خۆی
داپۆشی ◊ إِدَلَّتْ: پەلەیی کرد ◊ بە پەلە رۆیی و
ئاوێ لەهیج نەداپەوه ◊ بەبێ لێکۆلینەوه

وردیونەوه جووه پێشەوه ◊ إِدَلَّتْ عَلَيْنَا يَشْتَمُ:
بە تۆرە بوونەوه بۆلامان هات و هێرشى هێناپە
سەرمان ◊ تَدَلَّتْ: خۆی تی فەرێ دا ◊ الدَّلَاثُ:
حوشترێ خۆشرو پان هەرشتیک خێرا برۆا ◊
الدَّلَاثُ: شوینی شەرو پێکدادان لەسەر سنورو
بەرهی جەنگ دا ◊ مَدَلَّتْ الرَادِي: شوینی
هەلسانی لافاو لەسەرانسەری شیوەکان دا.

دَلَجَ السَّاقِي دُلُوجًا: ناوگیڕەکه دۆلجەکهی
لەبەرەکه هەلێنجاو هەلی رشتە ناو حەوزەکهوه
◊ شیره دۆشراوەکهی حوشترەکهی گواستەوه
بۆناو مەنجهله گەورەکه.

دَلَجَ بِحَمَلِهِ دُلُجًا وَدُلُوجًا: ناوگیڕەکه زۆر
بەنارەهەتی ناوەکهی لەبەرەکهوه گواستەوه
بۆناو حەوزەکه ◊ ادَلَجَ الْقَوْمُ: خەنکەکه سەر
لەئێوارە بەرێی کەوتن ◊ إِدَلَجَ الْقَوْمُ: خەنکەکه
لەکوژتایی شەودا (لەبەرە بەیان دا) بەرێی کەوتن
◊ هەموو شەوهەکه بەرپێوه بوون ◊ الدُّلْبَانُ:
کوللە بیتان، کوللەیی زۆر ◊ الدُّلْبَةُ: رۆیشتنی
سەر لەئێوارە ◊ شەورەو ◊ الدُّرُوجُ: خانوونەکه
لەزەوی دا بێ پەنجەرەو دەرگا بێ ◊ زوری
بچکۆله لەناو خانووی گەورەدا ◊ حەشارگەیی
نازەلی کێوی لەبەن درەخت و پەنا پاساردا ◊
الدُّدْبِيَّةُ: زێشک، پێشی دەگوترێ (أَبْرُ مَدَلَج) ◊
الدُّدْبِيَّةُ: بەمانا (الدُّدْبُ) دی ◊ حەشارگەیی
نازەلی کێوی لەبەن درەخت و پەنا پاساردا ◊
قەبی گەرە که شیرێ تێدا دەگوێزرێتەوه
و مکوو تەنەکه و دەبە.

دَلَجَ دَلْحًا وَدَلْحَانًا: بەکوژبارەوه رۆیشت کۆلەکهی
هێنا، کۆلەکهی گران بوو که نەیتوانی هەنگاو
بەفروانی بەاوی ◊ دَلَمَتِ السَّحَابَةُ: هەورەکه
بەهۆی بارگرانی و پەرلەبارانی یەوه بەهێواشی

رؤیى ۵ تَدَلِخَ الرجلان الشئین بینهما: نهو دوکمهسه شتهکهمیان بهدارکوهه بهستو همریهکهمیان لایهکی دارمکهمیان ههلگرت.

دَلِخ دَلِخاً: ههلوه بوو

دَلِخَ الإناث: قاپهکه لیوان ریژ بوو ۵ الدَلِخُ من الرجال: پیایوی پرخیریو بیرو بهسود بو کومهن ۵ الدَلِخُ من النساء: نافرمتی سمت ههلوهو گهوره ۵ الدُّخَةُ من النساء: بهمانا (الدَلِخُ) دی ۵ الدَلِخُ: درهختی خورمای بهروبووم زور ۵ دَلَّسَ أعضاءهُ: لهرویشتن دا ئمندامی لهشی جولاندن خوئی باداو لارو لمنجهی کرد ۵ تَدَلَّسَ الشئین: شتهکه شوربووهو شورپایهی کرد ۵ لهرویشتن دا خوئی راومشانندو شانی ههلتهکاندن ۵ الدُّسُلُ: گیانلهبهرنکی چقلاوی ددان تیژه، میژو مهگهزو کوللهو گرمو مارمیلهکه و نهوجوره گیانلهبهرانه دهخوا ۵ أدلَسَ اللرم: خهلهکهکه چونه ناو بهرنزی سمرلمنوی شین بووموه ۵ أدلَسَ الأرض: زهوییهکه بهگیاوگژی سمرلمنوی شین بووه سموز ههلگهرا ۵ دالَسَهُ: فیلئ لی کردو ستهمی لی کرد ۵ دهگوتری: (هر لایدالس ولا یوالس) نهو نهستم دهکاو نه خیانت دهکا ۵ دَلَّسَ البائع: فروشیارمکه عمیبی کالاکهی لهکریارمکه شاردموه ۵ دَلَّسَ المحدث: راوییه که حمدیشی لهاوچهرخی خوئی ریوایمت کردو هیچیشی لی نهبیستبوو ۵ وای نیشان دا حمدیشهکهی لی بیستوه، یان ناوی ماموستاکهی به ناویک هینا که پری نهناسرابوو ۵ دَلَّسَ الإبل: حوشترمه بهشوین گیای سمر لهنوی شین بوومی پاوانی خوراو دا گهرا ۵ إندلَسَ: گوم بوو ۵ تَدَلَّسَ الرجل: پیاوکه عمیهکهی شاردموه پهردمپوشی کرد ۵ تَدَلَّسَ

الشئین: شتهکه گوم بوو ۵ تَدَلَّسَتِ الدابة: ولاخهکه شتیکی کهمی له لهومرگاکه دهست کهوت ۵ تَدَلَّسَ فلان الطعام: فلان کهمکه لهخواردنهکهی ههلگرتو خواردی ۵ الدُّسُ: فیل و فهجر ۵ دهگوتری: (مالی فیهِ رُلَسٌ ولا دُلَسٌ) من نه خیانهتم لهوشتهدا کردوه نهفیل و فهجر ۵ الدُّسُ: زهوییهک گیای لی برویتهوه دواى نهومی گیای پینشووی خوراوو ۵ گیاو گز کهدهمهو پایز شین دهبیتهوه ۵ بهراموه گیاوگژی کهلهپاشمروک مایتهوه ۵ تاریکایی شهو ۵ الدُّلعة: تاریکی ۵ دَلَّصَتِ البِرْعُ دلاصاً: زریکه نهرم بوو.

دَلِصَ الشئین: شتهکهی مشتو مال کردو بریقهی دایهوه ۵ دَلَّصَتِ المرأة جبینها: نافرمتهکه زولفی لاداو روخساری جوان دهرکهوت.

دَلِصَ دلاصاً: ههلخیسکا.

دَلِصَ الشئین: شتهکه بروسکهی داوپرتهوی دهرکهوت ۵ دَلَّصَتِ الناقة: حوشترمه لهبمر پیری و کونه سالی ددانهکانی کهوتن ۵ لهبمر ههلوهی کولکهکهی بهرداو توکی پیومنهما ۵ أدلَّصَتِ الحامل الجنین: نافرمته سکپرکه مندالهکهی لهبارچوو ۵ دَلَّصَ الشئین: شتهکهی سفت و لوس کرد ۵ دهگوتری: (دَلَّصَ السيلُ الحجر): لافاوکه بهردمکهی لوس کردو سوویهوه ۵ دَلَّصَ الخبز: زریکهی نهرم کرد ۵ دَلَّصَتِ المرأة جبینها: نافرمتهکه زولفی لاداو روخساری دهرکهوت ۵ إندلَصَ الشئین مِنْ يده: شتهکه لهدمستی فلانکس کهوته خوار ۵ إندلَصَ الشئین عَنْ الشئین: شتهکه لهشتهکهی تر جیا بووه ۵ الدلاص: نهرم، بروسکهدار، لوس و صاف ورشه بهخش ۵ (دَزَعُ دلاص) زرییهکی نهرمه ۵

به ۵ دمشگوتری: (طریق ذَلَقُ) رنگابهکی
تخت و بن همورازو نشیوی به.

دَلَقَ دَلَقًا و دَلَقًا و دَلَقًا: بهنوشی رؤی و
همنگای کورتی هه لَهینان ۵ دمشگوتری: (دَلَقَ)
الشیخ و دَلَقَ الحامل بحمله).

دَلَقَ الیه: روی تیکرد ۵ ادَلَقَ له العرق: قسهکی
بوجهخت کردموه ۵ ادَلَقَ الكبیر فلاتا: پیری
وی له فلانکس کرد همنگای کورت بهاوی ۵
إندَلَقَ الیه: رویش بولا ۵ تدَلَقَ الیه: بهمانا
(اندلَف) دئ ۵ الدَلَقُ: بیرهمیردیک که
رؤزگاری دریز له پهل و پوی خستی ۵ کول
هه لگرنیک که بههوی گرانیسی کوله که بهوه
همنگای کورت بهاوی ۵ تیرنیک کورت بکاو
له خوار نیشانه که وه بداو شوینه که نه برئ
هه لَبَه زَتموه ۵ الدَلَقُ: بیای نازاو چاونمترس
۵ الدَلَقُ: حوشتنیک که به بارمکه بهوه هه لَس و
بروا ۵ الدَلَقُ: هه لوی گوج ۵ حوشتی قه لَم و
که له بمر قه لَموی ههنگای کورت بهاوی ۵
دارخورمای به بهر بومی زور ۵ الدَلَقُ: دُولفین
جوره ماسیه که زورچار له ناو دهریادا مه لهوان
سواری پشتی دهبی.

دَلَقَ ذَلَقًا: بهگورچی رویشته دهر ۵ دمشگوتری:
(دَلَقَ السیف من غمده): شمشیرکه نه چوموه
نیو کالانه کی.

دَلَقَ الخیل: نهسبکان یه که بهدوی به که دا هاتنه
دهر.

دَلَقَ الشئی: شته کی دهرهینا.

دَلَقَ الفارة علیهم: هیرشی کردمه سریان.

دَلَقَ بابه: بمتوندی دمرگاکه کی کردموه ۵ ادَلَقَهُ:
بهمانا (دَلَق).

الدَّيْصُ: شتی نمرمو شوعلامدارو لوس و صاف ۵
الدَّيْصُ: نمرمو بیرهمدارو لوس ۵ ناوی نالتون
دَلَقَ في سیره دَلَقًا: به خیرایی رؤی ۵ دَلَقَت
الهضبة بالما: گردونکه که ناوی لئ هه لَقولا.

دَلَقَ فلاتا: دستی بهسنکیه وه ناو پالی بیومنا ۵
له فلانکسی دا ۵ دَالَقَهُ مدالَقَةً و دَلَقًا: پالی
بیومنا ۵ اندَلَقَ الماء: ناومکه هه لَقولا ۵ الدَلَقُ:
کسیک له شمردا خونه گری و هه لَب ۵ الدَلَقُ:
کسیک بههیز پال بنی ۵ الدَلَقُ: کسیکه
زور پال به دمرگای هه رمان پرهواو بهر برسه وه
بنی.

دَلَعَ اللسان ذلوعاً: زمانه که له دم هاته دهرموه و
به سمر جهناگی دا شوپر بؤوه بههوی
تینوایه تی یان ماندوبونه وه.

دَلَعَ لسانه: زمانی دهرهینا ۵ إدَلَعَ لسانه: زمانی
دهرکیشا ۵ دمشگوتری: (أدلعه العطش)
تینوایه تی زمانی بی دهرکیشا ۵ إدَلَعَ اللسانُ:
زمانی دهرکشا له تینوان یان له ماندوی یا ۵
إندَلَعَ اللسانُ: بهمانا (إدَلَع) دئ ۵ دمشگوتری:
(إندَلَع السيف من غمده): شمشیرکه له کالان
هاته دهر ۵ إدَلَع بطنُ فلان: فلانکس سکی چوو
کومی هاته دهر ۵ سکی هاوسا شوپر بؤوه ۵
همروا دمشگوتری: (إندَلَعَت نارُ الحرب): ناگری
شهر له ناکاو هه لگرساو شهر گهرم بوو ۵ إندَلَع
بطنُ المرأة: سکی نافرته که گهوره بوو شوپر
بؤوه ۵ الأَدَلَعُ: نهسبب زمانی دهرکیشی
له غاردان دا ۵ الدَلَعُ: بیای گیل و نه حمه ق ۵
دمگوتری: (أحمق دالغ): نهوپری گیل و نه قامه
۵ الدَلَعُ: رنگای بهر فراوان ۵ دمشگوتری: (طریق
دلغ): رنگابه کی تخت و بن همورازو نشیوی

دَلَّكَ عَيْبَهُ لِلأَمْرِ: لمسمر هېچ بېو بؤ نه نجامدانی كار ۵ **دَلَّكَتِ الأَرْضُ:** زموییه كه گزوكيا كهی خورا ۵ **دَأَلَّكَ فَلَاناً:** له گه ل فلان دا هه لیکردو به صهبرو پشوو درئژیوو ۵ **دَأَلَّكَ غَرْمَهُ:** خاومن هه زه كهی مائل كردو له كاتی خوی دا هه زه كهی بؤ نه گپراهه وه.

دَلَّكَ الشَّيْءُ: زیدمرویی كرد له شیلانی شته كه دا ۵ **دَأَلَّكَ المَرِيضُ:** نه خو شه كهی ورد ورد شیلای بؤ نه وه له شی نهرم بین ۵ **دَأَلَّكَ الجَمَدُ:** دهستی به جهسته دا هیناو زوری دهست ری خست بؤ نه وهی پاك بیته وه ۵ **تَدَلَّكَ الرَّجُلُ:** پیاوه كه له كاتی خو شستن دا زوری دهست ری جهستهی خوی خست ۵ **تَدَلَّكَ بالطَّيْبِ:** داوو دهرمانی له دممو چاوی هه لسو ۵ **الدَّلَكُ:** ناوه بؤ كاتی ناوا بوونی خورو لادانی له نیومراستی ناسمان بؤ لای خورناوا ۵ نهرمایي نه زنوی حوشر ۵ **الدَّلَاكُ:** كه سینك جهستهی یه كی كی تر دمشیلای بؤ لابردنی نازارو نه خو شهی یان بؤ نیشات پهیدا كردن، همروا موتاشین بؤ پاك و خاوینی ۵ **الدَّلوكُ:** نه وشتهی بؤ شیلان به كاری دههینن وه كوو بؤ درمو مه له همو شتی وا ۵ **الدَّلِيكُ:** خشت و خؤل كه رشمه باو بای به هیز دهیبه ن خواردمه منیه كه له روون و شیرو په نیر دروست ده كری وه كوو تریت ۵ پیاوی دونیا دیدو كارامو لیزان له نیش ۵ **الدَّلَاكُ مِنَ الرَّجَالِ:** پیاوی كه خوی به بی ناموسیه وه گرتوو مو وازی لی ناهینن ۵ **الدَّلَاكُ:** به مانا (الدَّلَاكُ) دی.

دَلَّ علیه والیه دلالة: شاره زایی كرد ۵ **دَلَّتِ المَرَأَةُ عَلَى زَوْجِهَا:** نافرته كه له روی نازموه سه ربیچی میزدم كهی كردو وای خو پیشان دا نارازییه وه لی له واقعه دا وانیه ۵ **دهگوتری:** (ما دَلَّكَ

إِنْدَلَقَ الشَّيْءُ: شته كه له شوینی خوی به ته وزم دهرچوو ۵ **دهگوتری:** (طعنه فاندلقت أحشاء بطنه): زمبری كی لی دا ریخولهی هه لپزانه دهر ۵ **إِنْدَلَقَ السَّيْلُ:** لاهو كه به ته وزم هه لساو هیرشی هینا ۵ **إِنْدَلَقَ البَابُ:** دهرگای نوتوماتیک یان هه رده رگایه ك بؤ خوی بكریته وه مو پیوه بدریته وه ۵ **تَدَلَّقَ:** راجمی، هه لسا ۵ **دهگوتری:** (تَدَلَّقَ السَّيْلُ وَتَدَلَّقَتِ الخَيْلُ) ۵ **استدلق السيف من غمده:** به مانا (دَلَّقَهُ) دئ ۵ **الأدَلَقُ:** كه سینك به هوای پیری ددانی له ده ما نه مای و لیک له دم می بیته دهر ۵ **الدَّلَقُ:** پیشكه و توو ۵ یان شم شیریک كه به خو شهی له كالان بیته دهر ۵ **الدَّلَقُ:** ده مپاهه كه له شیوهی پشیل، پستی دریزه له پیسته كهی ههروه دروست ده كری واته ده كه ۵ **الدَّلَقُ مِنَ السَّيْرِفِ:** به مانا (الدَّلَقُ) دئ ۵ **الدَّلَوَقُ:** به مانا (الأذلسق) دئ ۵ **هیرش و هه لكو تانه سمر ۵ دَلَّكَ الشَّمْسُ دَلوكاً:** خور له ناومراستی ناسمان لای دا به ره مو خورناوا.

دَلَّكَ السَّيْلُ دَلَكاً: دانه و نله كه یان به ره دره خته كه توپكله كهی هه لساو ده می كردموه و ده كه كهی دهر كه ووت.

دَلَّكَ الشَّيْءُ: شته كهی جولاند شیلای ۵ دهستی پهیدا هینا.

دَلَّكَ الجَمَدُ: جهسته كهی شیلای ۵ سفت و لوسی كرد ۵ مشت و مالی كردو تیفتیفه ی دا.

دَلَّكَ الثَّرْبُ: كراسه كهی به دهست هه لگوفت بؤ نه وهی بیشاو.

دَلَّكَ الرَّجُلُ وَغَرَهُ بالطَّيْبِ: ده مو چاوی خوی نارایش دا.

دَلَّكَ الدَّهْرُ فَلَاناً: روژگار فلانكه سی له بوته داو ته ربیه ی دا دا.

ومكسو لسه ره خوی و شكۆمه ندی له ناکارو
 رمفتاردا ۵ دمگوتری: (امرأة ذات دِلّ):
 نافرمتی که شیوه روخساری نه جیبی و
 وه جاغزاده می پیوه دیاره ۵ الدّالّ: نهوکه سیه
 دمبیته بریکاری کپیارو فرۆشیار، کپیارو
 فرۆشیار یه کده خاو مامه له که سازدهکا ۵
 نهوکه سهی بانگه شه بۆ کالاکهی دهکاو دهیه وئ
 به پیاوه ئدان و وسفرکردن بیفرۆشی ۵ الدّیلّی:
 بهمانا (الدّیلّ) دئی ۵ الدّیلّی: چاو ساغو
 شاره زای کمر، ۵ نهومی دمکرتیه نیشانه، ۵
 الدّیلّیة: بهمانا (الدّیلّ) دئی.

دَلِمَ الشَّيْءُ دَلْمًا: شته که زۆر رهشو لووس و پوس
 بوو.

دَلِمَ الرَّجُلُ: پیاوه که رهشو درینژ بوو ۵ دَلِمَتْ
 شِقَاهُ: لچی شوپ بوونهوه ۵ (هو اذلم، هي
 ذلما) ۵ اذلام الشئ: بهمانا (دلم) دئی.

دَلِمَ اللَّيْلُ: شهوکه تاریکیه که ته اوو چپ بووه.
 الدّلام: رهشو رهشایی ۵ الدّلم: فیل ۵ الدّلم: بیچوه
 مار، ۵ الدّلماء: شهوی کۆتایی مانگی عمرمی
 (قه مەری).

الدّلمة: رنگی فیل ۵ الدّيلم: تاهمیک خه لکانی نا
 عمره ب بوون که دانیشتوی دهورو بهری ولاتی
 نازرباینجان بوون ۵ به لاو کاره سات ۵ دوزمن و
 ناحمز ۵ اذلمس اللیل: شهوکه تاریکی زۆر چپ
 بووه ۵ الدّلامس: زۆر رهشو تاریک ۵ به لاو
 کاره سات ۵ الدّلمس: به لاو کاره سات ۵ دلمس
 الشئ: شته که بریسکه دار کرد.

دَلَمَسَ رَأْسُهُ: سهری روتایه وه ۵ الدّلامس: شتی
 بروسکه دارو بریقاوی.

دَلَّهَ ذَلْهًا: تهسه لای هات ۵ خوینی بههیرۆ چوو.

عليّ) جی وای له تۆکرد نازو نوزم به سهرا بهکی
 ۵ اذلّ علیه: بتمانهی به خو شه ویستی نهو کردو
 نهویش زۆری نهو خو ش ویست ۵ اذلّ علیه
 بصعبته: تینی دایه خوی له خوی رابینی
 هاوه لی بکا ۵ اذلّ الرجل علی اقراه: له ناکاو
 پیاوه که هاوه له کانی گرتن و به سهریان دا چوو ۵
 دمگوتری: (اذلّ البازی علی صیده) بازه که
 له ناکاو نیچیرمه کی خوی راو کرد ۵ اذلّ الذئب:
 گورگه که کزرا ۵ اذلّ بالطریق: ریگاکهی زانی و
 شاره زای بوو ۵ دلّله: نمرم و نیانی له تمربیه که
 دا نواند به جوړیک گوپرا به لی نه کردو له مروی
 هه لگه پرا به وه ۵ دلّ علی المسألة: به لگهی
 له سهر مهسه له که هینایه وه ۵ دلّ علی السلمة:
 کالاکهی هه راج کرد ۵ بانگه شهی فرۆشتنی کرد
 ۵ اذلّ الماء: ناوه که هه لژزا ۵ تدلّت المرأة علی
 زوجها: بهمانا (دلّت علیه) دئی، واته: چاوی
 له میردمه کی کرایه وه.

استدلّ علیه: داوای لی کرد به لگهی له سهر
 بینتیه وه ۵ استدلّ بالشئین علی الشئین:
 نهو شته ی کرد به به لگه له سهر شته که ۵ الأدلّ:
 نهوکه سهی نیشه کانی خوی دهکاته منهت و بار
 به سهر خه لکه وه ۵ الدّالة: نهو شته ی که
 دهیکه به لگه له سهر دو ستایه تی و خزمایه تی
 ۵ نهو هه لو یست و ناکاری دهیکه به نیشانه ی
 دلسۆزی خزم دو ست ۵ نازیه تی ۵ الدّالّ: نازو
 نوز ۵ (الدّالّ من المرأة): قسه خو شی نافرمت و
 نازکردن و سوعبه تچیه تی ۵ الدّالة: شاره زایی
 کردن ۵ نهو مانایه ی رسته و وشه دهیکه به نن
 له کاتی گو تنی دا، ۵ الدّالة: بهمانا (الدّالة) دئی
 ۵ ناوه بۆ نهو هه و ئدان و ماندو بوونه ی که
 ده لالّ دهیکا ۵ کرئی ده لالی ۵ الدّلّ: نهو حالات و
 دیارده میه که نادمیزاد خوی پی دهران تینتیه وه

دَلَه دَلَهَا وَدَلَّهَا: دَلَى لِمَسْوُوزٍ عِشْقٍ دَا
تَوَابِهْوَه ۵ دَلَهَتْ فَلَائَةُ عَلَى وَلِدَهَا: فَلَان نَافَرَمَت
سَوِيَّ بُوَوَه بُوَ مَنَدَالَهَكَهَى ۵ دَلَهَتْ النَّاقَةَ عَن
إِنْفَاهَا رَوَدَلِهَا: حَوْشَرَمَكَه بَرَوَى هَاوِرَبِيَهَكَهَى بَانَ
بِيَجْوَمَكَهَى نَا ۵ دَلَهَهُ الْغُسْبُ وَالْمِشْقُ:
خَوْشَهْوِيَسْتَى وَسُوَز مَات وَحَمِيرَانَى كَرَد ۵
تَدَلَّة: سَمْرَسَام بُوُو ۵ الدَّالَةُ والدَّالِيَةُ مِنَ الرِّجَالِ:
وَرَمَزَم وَنَهَس زَعِيْف ۵ الْمُدَّةُ مِنَ الرِّجَالِ:
بِيَاوِيَك بَمَهْوَى عَمَشَمَهْوَه عَمَقَلَى تِيَك جَوِيَب ۵
إِدْتَهَمُ الظَّلَامُ: تَارِيكَايى جَر بُوُوَه ۵ إِدْتَهَمُ اللَّيْلِ:
تَارِيكَى شَهْو جَر بُوُوَه ۵ (فَهو مُدْلَهَمُ) ۵ إِدْتَهَمُ
الرَّجُلُ: بِيَاوَمَكَه بِيرو كَمَنَمَفَت بُوُو ۵ الدُّلَهَامُ:
شَيْر ۵ بِيَاوَى وَرَه بَمَرَزُو نَازَاو جَاو نَمَتَرَس ۵
الْمُدْلَهَمَةُ: (فَلَات مُدْلَهَمَةُ): دَمَشْتِيكَى كَاكَى بَه
كَاكَى وَ بِيَن كَرَدُوَتَه بُوُوَكَه.

دَلَا الدَّلْرُ وَبِهَا دَلْرًا: دُوُلْجَمَكَهَى دَاهِيَشْتَه خَوَار بُوُ
نَاو بِيَرَمَكَه بُوُوَنَهْوَى پَرَى بَكَا لَمْنَاو، بَانَ لَمْنَاو
بِيَرَمَكَهْوَه هَمَلِيكِيَشَايَهْوَه بَه پَرَى.

دَلَا فَلَانًا: لَهَكَهَن فَلَانَكَس دَا هِنْدَى وَهِيَمَن بُوُو،
لَهَكَهَلَى هَمَلَكَرَد.

دَلَا بَفَلَانِ إِلَى فَلَانٍ: فَلَانَكَسَى كَرَدَه تَكَاكَار بُوُلَايِ
فَلَان.

دَلَا النَّاقَةَ: لَمَسَمَرَه خُوُ حَوْشَرَمَكَهَى لِي خَوْرَى.

دَلَا حَاجَتَهُ: دَاوَايِ دَابِيَنَكِرَدَنَى بِيَدَاوِيَسْتِيَهَكَى
خُوُ كَرَد.

دَلَسَى دَلَى: سَمْرَسَام بُوُو ۵ اَدَلَسَى: دُوُلْجَمَكَهَى
شُوُرَكِرَدَمَهْوَه بُوُنَاو بِيَرَمَكَه بُوُوَنَهْوَى پَرَى بَكَا
لَمْنَاو ۵ دَمَشْكَوَتَرَى: (أَدَلَى الشَّيْءُ فِي الْمَهْرَاةِ):
شْتَهَكَهَى بَمَرَهَلَلَايِ سَارَا كَرَد ۵ اَدَلَى فَلَانِ بِمَجْتَه:
فَلَانَكَس بَهَلَكَهَى خُوُ نَامَادَمَكَرَدُو هِيَنَابَه رُو

بُوُ جَمَسِيَانَدَنَى دَاوَاكَهَى، بَانَ فَلَانَكَس بَهَلَكَهَى
خُوُ جَمَسِيَانَدُو دَاوَاكَهَى بَرَدَمَهْوَه ۵ اَدَلَى فَلَانِ
بِرَجِيَه: فَلَان كَمَس رَحْمُو خَزَمَايَهْتَى كَرَدَه
تَكَاكَار بُوُ بَه جِيَهِيَنَانَى نَامَانَجَهَكَهَى ۵ اَدَلَى فَلَانِ
إِلَى الْهَاطَمِ بَرَشُوَاة: فَلَانَكَس بَه رِيَتِيَلَى دَا بَه حَاكَم
۵ اَدَلَى فَلَانِ إِلَى الْمِيَتِ بِالْبِنْرَةِ: فَلَانَكَس
بَمَكُورِيَهْتَى دَمَكَاتَه مَرَدَمَكَهْوَه نَهْوَمَى نَهْوَه ۵
دَالَاه: نَهْرَمُو نِيَانَى لَهَكَهَن دَا نَوَانَدُو خُوُ
لَهَكَهَن كُونَجَانَد. ۵ دَلَى الدَّلْرُ: بَه مَانَا (دَلَاهَا) دَلَى
۵ دَلَى الشَّيْءِ فِي الْمَهْرَاةِ: شْتَهَكَهَى بَمَرَهَلَلَايِ
سَارَاكَرَد ۵ دَلَى فَلَانًا بِغَيْرِ رُو: فَلَانَكَسَى
هَمَلَخَه لَه تَانَدُو خَسْتِيَه دَاوَى خُوُيَهْوَمُو وَيَسْتَى
خُوُ بَه جِيَهِيَنَا ۵ تَدَلَى: شُوُرَبُوُوَه، لَه بَمَرَزِيَهْوَه
دَابَهزَى ۵ ۵ دَمَكُوتَرَى: (تَدَلَى مِنَ الْجَبَلِ) ۵ تَدَلَى:
نَزِيَك بُوُوَه لَه شْتَهَكَه ۵ تَدَلَى الشَّرَّ مِنَ الشَّجَرِ:
مِيُوَمَكَه بَه دَرَدَه خْتَهَكَهْوَه شُوُرَابَهَى كَرَد ۵ تَدَلَى
عَلَيْهِمْ مِنْ أَرْضِ كَذَا: لَه فَلَانِ شُوُونَهْوَه هَاتَه لَآيَان
۵ دَمَكُوتَرَى: (مَنْ أَيْنَ تَدَلَيْتَ عَلَيْنَا؟) ۵ اَدَلْكَوَلَى:
بَه لَهَى كَرَد ۵ الدَّكَالَى: دَابَهزَى ۵ يَمَكِيَك لَه هُوُزَى
(الدَّلَاةُ) نَه مَانَه هُوُزِيَكَى كُورَد نَه زَادَن ۵
خَوْرَمَايَهَك كَه هِيَشْتَا شَرِيَن نَه بُوُوِيَن كَاتَى
شَرِيَن دَمَبِي دَه خَوْرَى ۵ الدَّكَالِيَةُ: دُوُلْجَه وَشْتَى
لَه وَ جُوُره ۵ دَارِيَكَه لَه سَمَر شِيُوَه صَه لِيَب
دَرُوسَت دَمَكُرَى لَه زَارِكَى دُوُلْجَهَكَه قَايَم دَمَكُرَى وَ
سَمَرِيَكَى حَمَبَلَهَكَهَى لِي دَمَبَه سَتَرَى، سَمَرَمَكَهَى
تَرَى حَمَبَلَهَكَه لَه سَمَر لِيُوَارَى بِيَرَمَكَه
بَه شْتِيَكَهْوَه دَمَبَه سَتَرَى ۵ نَاعُور كَه بَه وِلَاخ
هَمَلَدَه سُوُرَبِنْدَرَى وَ لَه نَزَمَايَهْوَه نَاوَى بِي
هَمَلَدَه هِيَنَجِنْدَرَى ۵ زَهْوِيَهَك بَه دُوُلْجَه وَ نَاعُور
نَاو بَدَرَى ۵ الدَّكَالِيَةُ: تَرَى رَه شَكَه كَه زُوُر
رَه شَنَبِي ۵ هِيَشُوَمَكَانَى لَه هِيَشُوَى هَمَمُو
تَرِيَهَكَى تَر كَه وَرَه تَرَه، تَرِيَكَه شَى زُوُر نَاوَادَار

نییه، دمشکری به میوز ههروا ناوه بو
دمردنک توشی قاج و قول دمیج رمگهکانی
دهاوسین ۵ الدلا: دۆلجهی بچوک ۵ دۆلجهی
گهوره ۵ گوانی زل ۵ بهشیک لهشت ۵ الدلور:
زهرهیکه ناوی پی لهبیر هه لدمگوازی ۵
بورجیکه له بورجهکانی ناسمان.

دَمَجْ المکان وغیره دَمَجْ: ناسان بوو نهرم بوو.

دَمَجْ الرجل دَمَجْ ودموتة: رموشتی نهرم و نیانه ۵
دَمَجْ الشئین بیله: بدمهستی خوی شتهکهی نهرم
کرد ۵ دَمَجْ المَطْبَع: شوینی نوستنی رنک
خست و چاکی کرد ۵ دَمَجْ الحديث لفلان:
سهرمتای قسهکهی بو کابرا گتیراپهوه یان
سهرمتای قسهی بو فلان دمرخست بوتهومی
مهبهستهکه بزانی و لهویارموه بکهوینته قسه.

دَمَجْ الليل دمرجا: شهو تاریک بوو.

دَمَجْ الحيوان: پیروکه خیرا رویشت و ههنگاومکانی
خیرا خیرا ههئینان.

دَمَجْ الشئین فی الشئین: شتهکه جووه شتهکهوهو
تییدا جیگیر بوو ۵ دمگوتری: (دمج فی البیت)
جووه ناو خانومهوهو تییدا جیگیر بوو.

دَمَجْ الأمر: کارمه راست بوو، چی به چی بوو.

دَمَجْ علی القرم: جووه دیوهخان و مالی خه لک
بمیج نهومی نیزنی جوئه ژورموه بخوازی ۵
دَمَجْت الماشطة الشعر: هز چاکهرمه که قزمکانی
بهشانه کردن و هونینیهوهو رنکی خستن ۵
ادَمَجْ الشئین: شتهکهی لهقوماشهکهوه پیجا ۵
ادَمَجْ الجبل: لهسره خو گریو قولقهی
حهبلهکهی هایم کردن ۵ ادَمَجْت الماشطة الشعر:
بهمانا (دَمَجْتُهُ) دئی ۵ ادَمَجْ فلان الفرس:
فلانکس نهسپهکهی کزو لاواز کرد ۵ ادَمَجْ

کلامه: قسهکانی بهرنک و پیکی کردن ۵ یان
قسهکانی تهم و مزای بوون ۵ دامجه: لهگهلی
دا گونجاو موداراتی کرد ۵ دامج فلاناً علی
الأمر: رازیبوونی خوی نیشان دا بو فلانکس
لهسهر نیشهکه ۵ دامج فلاناً علیهم: فلانکسی
خسته گه ل پیرمکه ۵ ادَمَجْ الشئین فی الشئین:
بهمانا (دَمَجْ دئی) ۵ ادَمَجْ الفرس: نهسپهکه کزو
لاواز بوو ۵ انَمَجْ الشئین فی الشئین: بهمانا
(دَمَجْ دئی) ۵ تدامجراً علی فلان: گهله کومهکیان
لهفلان کرد، لهفلانکس کویونهوه ۵ تدامج
علی الشئین: لهسهر کارمه رنک کهوتن ۵ تَمَجْ
فی ثیابه: خوی لهپوشاکهکهیهوه پیجا ۵ الدامج:
کۆکهرموه ۵ دمشگوتری: (لیل دامج) شهوینی
تاریک و نوتکه ۵ الدماج: پتهو، دمگوتری:
(صَلَحْ دَمَاج) رنکهکهوتنیکه پتهوو قایم و قۆله
۵ یان صولحنیکی ژیر بهژیره ۵ (أمر دماج):
کارنکی راسته بیرو بوجونیکه باشه ۵ الدَمَج:
هرج و زولف ۵ الدَمَج: هاوشان، دۆست و یار ۵
الدَمَجَة: رنکاو بهیرهوو پرؤگرام ۵ دمگوتری:
(هو علی تلك الدَمَجَة): نهو لهسهر نهو بیرو
باومرو ریبازمیه ۵ الدَمَجَة: کهسینک ته مبهل و
خهوالو بی، لهمال دابنیشو هیج نهکا ۵ پیایو
بی خیرو بییر ۵ المنماجة من الرجال: پیایو
بریاردمرو کار دروست و قسه رویشتوو ۵
الدَمَج: پیاله ۵ داشی قومار ۵ پیایو رموشت
بهرزو خوگرو پشوو دریزو قالبوو لهبوتهدراو
ومکوو حهبلی تیک باهه لدراوو پتهو ۵ دَمَجْم
علیه: رقی لی هه لسا ۵ دَمَجْم القوم وعلیهم:
خه لکهکهی تمفرو تونا کردو لهناوی بردن ۵
دَمَجْم الشئین: شتهکهی ریشهکیش کرد ۵ دَمَجْم
علیه القبر: کۆرهکهی تهخت کرد، یان سهقزی
لهسهر کرد.

تَدَمَدَمَ الْجِرْحُ بِرَيْنَهَكَ جَاك بَوَّه ۵ النَّمَادِمُ: شتییکی سوره ومکوو قمران دهجی، لمدرهختی سهلوم سمور دمتکی ومکوو چۆن بنیشته تال له دارمبهن دمتکی ۵ النَّمِيمُ: لوموپی وشکوه بوو. ۵ دَمَرٌ فَلَانٌ: فلان بهیلاکجوو. ۵ دَمَرٌ عَلَيْهِ دَمَرًا: جووه لایان بهی نین ۵ هیرشی شمرنگیزانهی کردنه سمر ۵ دَمَرُ اللَّيْلِ: به رابواردن و کمیفو شادی شوی بمرؤز کردموه ۵ دَمَرُ الشَّيْءِ: شتهکمی لمانا برد ۵ روخاندی ۵ تیکی دا ۵ دَمَرُ القَوْمِ وَعَلَيْهِمْ: خه لکهکمی لمانا بوردو فهوتاندنی.

دَمَسَ الظَّالِمُ دَمَسًا وَدَمَسًا: تاریکیهکه چر بؤوه. دَمَسَ اللَّيْلُ: شوموکه تاریکیهکمی زور توند بوو ۵ دمگوتری: (لیل دامس): شویکی زور تاریک و تونهکه. ۵ دَمَسَ المَرَضُ: شوپنهکه کوپر بؤوه ناسهواری نهما. ۵ دَمَسَ بَيْنَهُ: ناشتهوایی خسته نیوانیانهوه. ۵ دَمَسَ الشَّيْءُ دَمَسًا: شتهکمی داپوشی. ۵ دَمَسَ عَلَيْهِ الخَبْرُ: ههوالهکمی شاردموه. ۵ دَمَسَ فَلَانًا فِي الارضِ: فلانکمی زرخاک کرد بمریندویی یا مردویی ۵ دَمَسَتْ يَدُهُ دَمَسًا: دستی له بیسیهوه جوو ۵ اَدَمَسَ اللَّيْلُ: بهمانا (دَمَسَهُ) دئ ۵ دَامَسَهُ: نهومی لمدلی دا بوو لری شاردموه ۵ دَمَسَ الشَّيْءُ: شتهکمی لمؤپر خه لکی تردا شاردموه ۵ دَمَسَ فَلَانًا: بهمانا (دَمَسَهُ) دئ ۵ بهمانا چلکن کردنیش دئ ۵ دَمَسَ المَرَضُ: کوپه شمرابهکمی زارهاخن کرد ۵ دَمَسَ قَبْرَ الفِئُولِ: ممنجهله پر له (الفول) هکمی خسته ناو کلی تمپالهی داگیرساوموه، بؤنهموی بکولی ۵ اِنْدَمَسَ الرَّجُلُ: بپاومکه جووه ناو تاریکیهوه، ناو تمه و مزموه

۵ تَدَمَسَتْ المَرَأَةُ: نافرتهکه داوو دهرمانی لهخوی ههسو ۵ الأَدَمَرِيُّ: تاریکی ۵ دمگوتری: (لیل آدموس) شوپکی تاریکه ۵ الدَّمَامِيُّ: کۆختمو سنهگری راوکه ۵ النَّمَامِيُّ: پهرده ۵ همرشتیک شت داپوشی ۵ پهردمیهک کهدمدري به کوننه ناوو شتی وادا ۵ النَّمَسُ: شهخسو کس ۵ النَّمَسُ: شتی گهورمو سامناک، دمگوتری: (جاءوا بأمر دَمَسٍ): کاری گهورمیان خسته روو ۵ شتی سمرنج راکیشیان نمنجام دا ۵ النَّمَسُ: تیکه لهیهکه لمبهرزه ناخوړو ورده کاو ریخی ولاخ ۵ بهگوردی (تمپاله) بؤ سوتهمهنی بهکاری ۵ النَّمَسُ: همرشتیک شت داپوشی و بکریته پهرده ۵ النَّمِيمِيُّ: بهمانا (الدَمَسُ) دئ ۵ الدَّمَامِيُّ: هیلانه ۵ زهراپی تاریک ۵ نهشکهوت و کونی بی مهنهز ۵ گهروما ۵ اَلنَّمَسِيُّ: بمندپخانه ۵ اَلنَّمَسِيُّ: همرشتیک شیلهی همنگویی بهسرهوه بی ۵ (الفول اَلنَّمَسِيُّ): فول کولاو لممنجهلی سهرقاب تراودا.

دَمَسَ فَلَانٌ دَمَسًا: فلانکمی خروی تیکهوت و هه لچو بههوی گهروما یان خواردنهومی دهرمان و شتی لهوجوره ۵ اَدَمَسَهُ: تیکه لی کرد ۵ دَمَسَهُ: بهمانا (اَدَمَسَهُ) ۵ دَمَسَقَ فِي الشَّيْءِ: پهلهی لهشتهکه دا کرد ۵ دَمَسَقَ العَمَلُ: بهخیرایی کارهکمی نمنجام دا ۵ دمگوتری: (دَمَسَقَ الشَّوَاءُ): پهلهی کردله برژاندنی گوشتهکهو زوری نهبرژاند ۵ دَمَسَقَ الشَّيْءِ: شتهکمی پازاندهموه جوانی کرد ۵ الدَّمَامِيُّ: خوشرؤ ۵ بهپهله ۵ النَّمَسِيُّ: بهمانا (الدَّمَامِيُّ) دئ ۵ ناوی پایتهختی جمهوری سورپایه.

دَمَسَى دَمَسًا: پهلهی کرد (دَمَصَتِ الأُنثَى): سکپرکه بیچومکه بهماناکاملی دانا.

دَمَعِي رَأْسُهُ دَمَاصًا: هَمْدِي جِيگه لَه سَمَرِي مَوِي
 كَه مَبُو ۵ الدَّمَعُ: نَه صَلِّ وَ بَنَمَاي نَاسِن، نَه وَ
 مَادِمِيهِي نَاسِنِي لِي دَرِوسَت دَمَكْرِي ۵ دَمَعَت
 العَيْنُ: فَرَمِي سَكِي رِزَان ۵ دَمَشْكَو تَرِي: (دَمَعَت
 الشَّجَّةُ): بَرِينَه كَه خَوِين وَ زُوخَاوِي لِي هَات.

دَمَعُ المَطْرُ: بَارَان بَارِي وَ بُوو بَه لَافَاو بَه سَمَر زَهَوِي
 دَا ۵ دَمَعَتُ الجُنْفَةُ: قَسَه كَه جَه وَرِي زُور بُوو
 سَمَر رِي زِي كَرْد.

دَمَعُ التَّرِي أَو المَكَانُ: شَوِينَه كَه كَلَه كَه ي
 وَادِمَرْد مَكه وِي دَه لِي شَه وَنَمِي لِي دَمَكْتِي ۵ أَدَمَعُ
 الإِنَاءُ: قَابَه كَه، كُوز مَكَه بَرِي وَو هَم تَا لِي رِزَا،
 سَمَر رِي زِي كَرْد ۵ الدَّمَاعُ: هِي لِي كِي بَجَكُؤ لَه يَه
 رِي رَهَوِي فَرَمِي سَكِي حَوَش تَرَه ۵ الدَّمَاعُ: شَوِينِي
 فَرَمِي سَك بَه رُوخ سَار مَوَه ۵ نَاوِي چَاو بَه هَوِي
 نَه خَوَشِي يَان بِي رِي كَه لَه چَاو دِي تَه خَوَار ۵
 الدَّمَعُ: فَرَمِي سَك ۵ الدَّمَعَةُ: كَرِينُوك ۵
 دَمَكْو تَرِي: (إمْرَأَةٌ دَمِعَةٌ): نَاهَر مَتِي كَه زُور كَرِيَانِي
 دِي ۵ (رَجُلٌ دَمِعٌ): بِيَاوِي كَه زُور كَرِيَانِي دِي،
 يَان فَرَمِي سَكِي زُورَه ۵ الدَّمَعَانُ: بِيَالَه يَه كَه بَرِي
 بُوو بِي وَ لَه هَم مَوو لَاه كَه وَه سَمَر رِي زِي بَكَا ۵
 الدَّمَعَةُ: دَلُوبَه فَرَمِي سَك، ۵ دَمِعةُ الكَرَم: شَمَرَاب،
 كُوش رَاوِي تَرِي.

الدَّمَاعُ: دَمَكْو تَرِي: (يَوْمٌ دَمَاعٌ): وَتَه: شَه وَنَم وَ
 وَر دَه بَارَانِي زُورَه ۵ الدَّمَاعُ: نَه وَ نَاوَه يَه
 كَه بَه هَارَان لَه دَارِي مِي وَ دِي تَه خَوَار ۵
 نَه وَ جُولَانَه وَ هَوِي سَمَرِي مَن دَالَه كَه لَه كَاتِي
 لَه دَا يَكْبُون دَا دَه كَا ۵ الدَّمُوعُ: دَمَكْو تَرِي: (عَيْنٌ
 دَمُوعٌ): چَاوِي كَه زُور فَرَمِي سَك دَمَرِي زِي ۵ خَيْرَا
 فَرَمِي سَكِي لِي دِي ۵ (تَرِي دَمُوعٌ): كَلِي كَه نَاو
 دَمَدِي نَاوِي لِي دِي يَان خَمَرِي كَه نَاوِي لِي
 بَه يِدَا بِي ۵ الدَّمِيعُ مِنَ الرِّجَالِ: بِيَاوِي كَه زُوو

كَرِيَانِي بِي، زُور فَرَمِي سَك بَرِي زِي ۵ هَه رَوَا
 دَمَكْو تَرِي: (إمْرَأَةٌ دَمِعٌ): زُنِي كِي كَرِينُوك وَ چَاو
 بَه فَرَمِي سَكَه زُور دَمَكْرِي ۵ الدَّمِيعُ: رِي رَهَوِي
 فَرَمِي سَك، شَوِينَه كَه فَرَمِي سَك ۵ شَوِينِي
 كُؤ بُوونَه وَ هَوِي فَرَمِي سَك لَه نَاو بِي لَوِي چَاو وَ
 قُولِين چَكِي چَاو دَا.

دَمَعُ فَلَانَا دَمَعًا: سَمَرِي فَلَانَكَه سِي شَكَانَد تَا
 بَرِينَه كَه كَه بِي شَه تَه دَمَاغ ۵ مِي شَكِي بَرِزَانَد وَ
 خَسْتِيَه دَمَر ۵ دَمَعَتُ الشَّمْسُ فَلَانًا: خُوز نَازَارِي
 مِي شَكِي فَلَانَكَه سِي دَا ۵ كَارِي لَه مِي شَكِي فَلَان
 كَرْد.

دَمَعُ الحَقِّ البَاطِلُ: حَقَق بَه تَالِي هَه لَاجُؤ كَرْد.

دَمَعُ المَعْدَنِ وَ رَحْوَه: قَاب وَ قَابَاغَه كَانِي كَار كَه كَه ي
 بَه مَؤْرِي كِي تَا بِي هَتِي نِي شَانَه كَرْد وَ نَار مِي كِي
 تَا بِي هَتِي لِي دَا ۵ أَدَمَعُ الطَّمَامُ:
 خَوَار دَه مَه نَبِي هَه كَه ي بِي شَنَه وَ هَوِي بِي جَوِي قَوْتِي
 دَا ۵ أَدَمَعُ فَلَانًا إِلَى كَذَا: فَلَانَكَه سِي نَا چَار كَرْد
 بُوؤ فَلَان شَت ۵ دَمَعُ الشَّرِيدَةِ بِالنَّسَمِ: تَرِي تَه كَه ي
 بَه چَه وَرِي نَه رَم كَرْد ۵ الدَّمِيعَةُ مِنَ الشَّجَاعِ:
 يَه كِي كَه لَه وَ دَه بَرِينَه كُوش نَدَانَه ي
 كَارِي كَه رِي هَه كَانِيَان دَه كَاتَه دَمَاغ وَ دَه بِي تَه هَوِي
 مَرْدَن ۵ دَارِي كَه دَه خَرِي تَه نِي وَ نَان دُوو
 عَمُود مَو مَو كُونَدَه نَاوِي پِنْدَا دَمَكْرِي ۵ نَاسِنِي كَه
 پَاشَه وَ هَوِي كَه زَاو مَو بَار كَه نَه ي بِي قَا بِي م دَمَكْرِي ۵
 الدَّمُوعُ وَ الدَّمَارِغَةُ: نَه وَ هَوِي شَت وَر دَو هَار دَه كَا ۵
 الدَّمَاعُ: مِي شَك، نَه وَ هَوِي لَه نَاو كَاسَه ي سَمَر دَا يَه
 لَه مَؤَخ وَ مَوخِي خ وَ نُوخَاع وَ رَه كُو زُور شَتِي تَر
 ۵ هَه رَوَا بَه مَانَا سَمَر دِي ۵ الدَّمِيعَةُ: بَاچ وَ
 رَه سَمِي كَه حَكُومَت يَان كُؤ مِپَانِيَا يَه كَه لَه سَمَر
 نُوو سَرَاو بِلَاو كَرْد نَه وَ هَرِي دَمَكْرِي ۵ دَمِيعَةُ
 السُّكُوكَاتِ: تَه مَفَه وَ نِي شَانَه يَه كَه فَر مَانَه كَه ي
 تَا بِي هَتِي بَا زَر كَانِي لَه پَار مَو مَع دَمَنِي دَه دَا

دَمَلُ الْأَرْضِ: زهویمه‌گی به‌سه‌مادو زبَل تیکردن چاک کرد.

دَمَلُ الْقَوْمِ: تیکه‌لاوی خه‌لکه‌که بوو ناشنای دابو نهریتیان بوو.

دَمَلُ جَرْحُهُ دَمَلًا: برینه‌که‌گی ساریژر بوو ۵ اَدَمَلُ الْأَرْضِ: زهویمه‌گی به‌سه‌ماد چاک کرد ۵ دَامَلُهُ:

خوی له‌گه‌ل گونجاند بؤنه‌موی له‌ورنگه‌موی بتوانی صولخی نیوانیان بکا ۵ اَدَمَلُ الْجَرْحِ:

بهمانا (دَمَل) دئ ۵ اِنَمَلُ الْجَرْحِ: برینه‌که به‌رمو چاکبونه‌موی روی ۵ دمگوتری: (اِدَمَلُ الْمَرِيضِ):

نه‌خوشمه‌که نزیکه چاک ببیته‌وه ۵ برینه‌که‌گی ساریژر بیی ۵ تَدَامَلُ الْقَوْمِ: خه‌لکه‌که رَنَك

که‌وتن و دژاهتی نیوانیان نه‌ما ۵ تَدَمَلْتِ الْأَرْضِ: زهویمه‌که به‌زبَل و سه‌ماد چاک بوو ۵

الْمَالُ: سه‌مادو زبَل ۵ خورمای گه‌نیوو ترشاوو ره‌شو و کۆن ۵ تیکچونی به‌روبووم و به‌رسيله

پیش نه‌موی بگا ۵ شتی بی که‌لک و فری دراو. **الْمَمْلُ:** کیم و زوخاو که‌له گوان و برین دپته دمر ۵

السُّمْلُ: به‌مانا (السَّمْلُ) دئ ۵ نیلتیه‌باب رزینیکی سنورداره که‌له‌پنست دا دمرده‌مک‌وئ و

کیم و زوخاوی لئ په‌یدا ده‌بی ۵ دَمَلَجُ الشَّيْئِ دَمَلَجَةً ودملاجاً: شته‌که‌گی راسته‌موی پاسته کردو

ریکی خست ۵ دَمَلَجُ جَسْمُهُ: جه‌ستمی رَنَك بوو خوی دارشت ۵ الدَّمَلَجُ الدَّمَلُوجُ: بازی به‌ند،

بازنه‌مه‌که دمکریته هَوَل ۵ به‌ردی لووس ۵ دَمَلَقُ الشَّيْئِ: شته‌که‌گی راسته‌موی پاسته‌مک‌ردو

لووس و بوسی کرد ۵ الدَّمَلِيقُ والدَّمَالِيقُ: شتی زور سفتو لووس و خرپ ۵ دَمَلَكُ الشَّيْئِ:

شته‌که‌گی خرپو سفتو لووس کرد ۵ تَدَمَلَكُ الشَّيْئِ: شته‌که سفتو خرپ بوو ۵ دَمَلَكْتِ لَدِي

بؤنه‌موی خه‌لکی دنلیا بن له‌موی ووزن و عه‌بباری نه‌و مع‌لمنه چمندو حییه.

دَمَقٌ دَمْرَقًا: له‌ناکاو جووه ژوورمه‌و نیزنی نه‌خواست ۵ دمشگوتری: (دَمَقُ الْقَوْمِ فِي الْحَمْرِ):

خه‌لکه‌که نالوده‌ی خواردنه‌موی شه‌راب بوو زوریان خوارده‌موی.

دَمَقُ الشَّيْئِ: شته‌که‌گی ژر به‌زیر دزی.

دَمَقُ الشَّيْئِ فِي غَيْرِهِ: شته‌که‌گی خسته ناو شتیکی ترموه ۵ تیکی ترنجاندن ۵ دَمَقُ فَاهٍ: ددانه‌کانی

شکاندن ۵ دَمَقُ الْعَجِينِ: ناردی به‌مه‌وپرمکه کرد بؤنه‌موی له‌دمستییه‌وه نه‌هالی ۵ اِنَمَقَ رَأْسُ

الْفَخْذِ: سه‌ری نیسقانی رانی له‌فرویلکی خوی دمر جووه، جولاهه ۵ السَّمَقُ: سه‌رماو به‌فرو

کرپوه له‌گه‌ل ره‌شما دا کمزور کوشنده ده‌بی ۵ دَمَقَسَ الشَّرِبِ: رایه‌لی قوماشه‌که‌گی به‌ناوریشم

تمنی ۵ الدَّمَقَاسُ والدَّمَقَسُ: ناوریشم.

دَمَكٌ فِي مِثْلِهِ دَمْرًا: په‌له‌ی کرد له رؤیشتن دا.

دَمَكُ الشَّيْئِ: شته‌که لوس بوو ۵ دَمَكْتِ الشَّمْسِ فِي الْجَوِّ: خوربهرز بوومه نزیک ناومرستی ناسمان

بؤوه.

دَمَكُ الشَّيْئِ: شته‌که‌گی هاری.

دَمَكُ الرَّشَاءِ: حه‌بلی دؤلجه‌که‌گی گشت باداو گرزی کرد ۵ الدَّمْرُكُ، رَحِي دَمْرُكُ: ناشیکی خیرابه بؤ

هارینی دانه‌ویله‌که، ۵ الدَّمْرَاكُ: چینی دیوار ۵ ته‌نافی وسته‌ای دیوار کردن ۵ چه‌کوشیک

به‌ردی بی راسته‌موی پاسته دمکری بؤ دیواز ۵ الدَّمْرَاكُ: تیرۆک، نامیریکه نانی بی پان

دمکریته‌وه.

دَمَلُ الدَّمَلِ: گوانه‌که‌گی دمرمان کرد.

مندالئیکی ناشیرینی بوو ۵ کردمویهکی
 ناشیرینی کرد ۵ السَّمَاءُ: کونی پمربوع
 (کونه جرج) ۵ گله وردمیهک که پمربوع
 له کونه کهی دمری دمداو دوایی دمی کونه کهی
 پی دگری ۵ السَّمَامُ: سوراوژیکه نافرمت
 روخساری خوئی پی نارایش دمدا ۵ همرشتیک
 نارایش پی بکری ۵ السَّمُ: خوین ۵ الدَّيْمُومُ
 والدَّيْمُومَةُ: ساری کاک بیه کاک کماوی
 تیدانه بی ۵ اللِّمَّةُ: مالان، داریکه پان
 ناسنیکه دونده دوندیه زموی پی ریکده خری.
 دَهْنُ الْأَرْضِ دَمًا: زموییه کهی بهزیلی کیمیاوی
 رَنِّكَ خَسْتُ.
 دِهْنِ قَلْبِهِ دَمًا: دلی رقو کینهی پیدا کرد
 دمشگوتری: (دَمَنْ فُلَانٌ عَلَى فُلَانٍ): فلان رقو
 کینهی له فلان هه لگرت.
 دِهْنِ عَلَى الشَّيْءِ: بهردموام بوو له سمر فلان شت ۵
 أَدَمَنَ الشَّرَابَ وَصَرَهُ: بهردموام بوو له سمر
 شرابو وازی لی نههین ۵ (أَدَمَنَ الْأَمْرَ وَعَلَيْهِ):
 بهردموام بوو له سمری ۵ دَمَّتِ الْمَاشِيَةُ الْمَكَانَ:
 نازه له که نهوشویننه کرده سوتهمرؤ ۵ دَمَّنَ
 الْمَاءَ: میزی کرده ناو ناومکهوه ۵ دَمَّنَ الْقَوْمَ
 الْمُرْضِعَ: خه لکه که نهو شویننه پان کرده
 سوتهمرؤو گمپه ۵ دَمَّنَ بَابَهُ: بمری دمراکای
 خوئی گرتو لی بی دمرنه چوو ۵ تَدَمَّنَ الْمَكَانَ
 وَالْمَاءَ: شویننه پان ناومکه ریخو هسپلی
 حوشترو مپرو بزنی تیکهوت ۵ الْأَدَمَانُ: رزینو
 رمشبوونی دارخورما ۵ السِّمَّانُ: زبل، لب ۵
 السَّمَانُ: نهوکسهی زبل به زموی دمکا ۵
 بؤنهوی بههیت بی ۵ السَّمُونُ: ناشیرین ۵
 السِّمْنُ: زمبلی رمق هه لاتو به جوړیک بو بیته
 گمپه ۵ دمگوتری: (فُلَانٌ دَمَّنَ مَالًا): مالو

الْجَارِيَةُ: مهمکی کچه که خریون ۵ السَّمْلُوكُ:
 بهردی پمشو خپ ۵ هه لماتی بهردی پمش.
 دَمَّ دَمَامَةً: شیوی ناشیرین بوو جهستهی بجکوله
 بوو ۵ خرابهی کرد ۵ (هُوَ دَمِيمٌ وَهِيَ دَمِيمَةٌ)
 دَمَّ عَلَى الشَّيْءِ: شته کهی داپوشی، هه مووی
 گرتوه.
 دَمَّ عَلَيْهِ الْقَبْرُ: گوړه کهی کوتایه موو ته ختی کرد.
 دَمَّ الْوَجْهَ: روخساری نارایش دا.
 دَمَّ الشَّيْبَ: قوماشه کهی رنگ کرد، له خومی دا.
 دَمَّ الْبَيْتَ: خانومه کی گه چکار کرد.
 دَمَّ السَّفِيَةَ: کهشتیه کهی قیر کرد بؤنهوی ناو
 نه دزی بؤناوی.
 دَمَّ الْعَيْنَ الرَّجْعَةَ: چاوه هیشاومکهی به سوراو
 کردنی دیوی دمرووی دمرمان کرد، نارایش دا.
 دَمَّ الصَّدْعَ بِالْدَمِ وَالشَّعْرَ اخْرَقَ: لاجانگی به خوینو
 هزی سوتاو رنگ کرد.
 دَمَّ الْأَرْضَ: زموییه کهی تمخت کرد.
 دَمَّ الْكَمَاءَ: گلی به سمر هاجکه کهدا کرد.
 دَمَّ الْبِرْبُوعَ فِي حَجْرِهِ: پمربوعه که دمی کونه کهی
 به گل گرت ۵ پمربوع جانهمرئیکه ومکوو جرج
 دستی له قاجی کورت ترن.
 دَمَّ حَجْرَهُ: کونه کهی خوئی گسک دا. (دَمَّ فُلَانًا):
 نازاری فلانی دا ۵ سمری شکاند ۵ (دَمَّ رَأْسَهُ):
 له سمری دا. ۵ دَمَّ الْقِرْدَ: خه لکه کهی هاری و
 له ناوی بردن. ۵ دَمَّ اخْسَدَ: جهستهی هه لهو بوو
 تاوای لی هات نیسقانی دیارنه مانو بهردمست
 ناکهون.
 دَمَّ دَمَامَةً: روخساری ناشیرین بوو جهستهی
 بجوکو بی نمود ۵ أَدَمَّ فُلَانٌ: فلان کهس

الدَّمُّ: خوین، شله‌مه‌نییه‌کی رنگ سووره به ناو
رمگی گیانله‌به‌ردا دهرِواو دئ ○ اللِّمَّةُ: دلۆپه
خوین ○ په‌له‌ خوین.

الدُّمِيَّةُ: بهی‌کمری لمعاج دروست‌کراوی وردیلانه‌و
جوان ○ بتی بچکۆله‌ی رازاوه ○ اَلدُّمِيُّ: زۆر
سوورو ئال ○ دم‌گوترئ: (ثوب مُدْمِيٌّ) (وخیل
مَدَمَاءَ) ○ ره‌وه ئه‌سپی سورباو ○ هه‌روا ناوه
بوئنه‌و تیرانه‌ی تیر نه‌ندازمکان به‌یه‌کتریه‌وه
ده‌نئین ○ دَمِيٌّ دَنَاءٌ: سه‌ری نه‌وی کردو خوئی
جو‌مانده‌وه

دَنُوءٌ دَنُوءٌ أَوْ دَنَاءَةٌ: هیج و پوچ بوو، خوین‌پری‌و
نه‌فس نزم بوو.

أَدْنًا: کاریکی هیج و پوچی گرتنه‌ دمست ○ تَدْنًا:
به‌مانا (دَنَرٌ) دئ ○ تَدْنًا فَلَانٌ نَفْسُهُ: فلان‌کس
نه‌فسی خوئی هئیری کاری نزم و خوین‌په‌تی کرد
○ الدَّنِيَّةُ: هیج و پوچ و خوین‌پری ○ الدَّنِيَّةُ:
کاریک ئاده‌میزاد بن نرخی بکا ○ الدَّنِيَّةُ: به‌مانا
(الدَّنِيَّةُ) دئ.

دَنَجٌ دَنُوحًا: سه‌ری له‌قاندو نزمی کرد، گه‌ردن‌کج
بوو ○ الدَّنِيَّةُ: جه‌زنی مه‌سیحیه‌بیکانه‌ که
ده‌که‌وئته‌ روژی شه‌شی مانگی دوانزه ○ پئیشی
ده‌لئین: (عید الفطاس).

دَنَجٌ دَنَحَانًا: له‌روپشتن داهه‌نگاوی قورسی هه‌لئینان
له‌به‌ر‌بار‌گرانی و قورسایی کۆله‌که‌ی.

دَنَعَتِ الْكِرَّةُ: تۆپه‌که‌ چال و چۆیل و گرن گرن بوو
○ دَنَعَتِ الرَّجُلُ: پیاوه‌که‌ به‌سه‌رتنه‌ قسه‌ی کرد
قسه‌کانی ده‌بیس‌ران به‌لام کس لییان تی
نه‌دم‌گه‌بشت ○ ده‌م‌گوترئ: (ذَلَعَنَ فُلَانٌ):
فلان‌کس به‌ده‌نگی نزم گۆرانی چراند ○ دَنَعَنَ
الذُّبَابُ: مئشه‌که‌ ویزه‌ ویزی کرد ○ دَنَعَنَ فُلَانٌ:
فلان‌کس به‌و شوینده‌ها هاتو چۆی کرد ○ دَنَرٌ

سامانی خویش ده‌وئو هه‌میشه‌ پئوه‌ی خه‌ریکه
○ البَمْنَةُ: شوینمه‌واری ئاده‌میزاد و حی ناگردانی
خینله‌کان و نه‌و به‌ردو درکه‌ شاخانه‌ی به‌ناگر
کردنه‌وه‌ ره‌شبوون ○ که‌لاوم‌کۆن ○ زب‌ل‌دان و
سه‌ران‌گۆن‌لکی ماله‌کان ○ نه‌و قشپ‌ل و ریخه‌ی
تیکه‌لاوی گئی ده‌ور به‌ری جه‌وزی ناوه‌کان
بووه‌و بوته‌ گه‌مه‌ر ○ باقی مانده‌ی ناو له‌بنکی
جه‌وزدا ○ کینه‌و رقی کۆن ○ دزایه‌تی
هه‌میشه‌یی.

دَمِيَّ الْجُرْحِ دَمِيٌّ وَدَمِيًّا: خوین له‌برینه‌که‌ ده‌رجوو

وه‌لئ له‌ده‌می برینه‌که‌ ره‌ت نه‌بوو ○ اَدْمِيٌّ
فَلَانًا: له‌فلان‌کسه‌ی دا تاخوینی له‌جه‌سته‌ی هئینا
○ اَدْمَاءُ: خوینی له‌لوتی هئینا ○ (أَدْمِيَّ الْجُرْحِ)
خوینی له‌برینه‌که‌ هئینا ○ دَمِيَّ الْجُرْحِ: به‌مانا
(أدماء) دئ ○ دَمِيٌّ لَهْ: خوینی له‌سه‌رخوئی
پئوپه‌ست کرد بپه‌اری دا گوشتی سه‌ر بپه‌ری ○
دَمِيَّ الشَّيْنِ: شه‌ته‌که‌ی واجوان کرد کردی به
عه‌نتیکه‌و دویمیه ○ دَمِيَّ الشَّأَةِ: سه‌ره‌رشتی
مه‌رم‌که‌ی کردو خزمه‌تی کرد تا قه‌له‌و بوو ○
دَمِيَّ الْفَتَاةِ: کچۆله‌که‌ی رازانده‌وه‌و ئارایشی دا ○
هه‌روا وشه‌ی (دَمِيٌّ) به‌مانا (ده‌رم‌که‌وت) دئ ○
ده‌م‌گوترئ: (خذ ما دَمِيَّ لَكَ) چیت بو ده‌رم‌که‌وت
بوخوئی به‌ره ○ اسْتَدْمِيَّ الرَّجُلُ: پیاوه‌که‌ دلۆپه
خوینی پئیداها‌تته‌ خوار ○ اسْتَدْمِيَّ الْأَنْفُ: لوتی
په‌رزا ○ اسْتَدْمِيَّ غَرْمَهُ: به‌هئواشی و له‌سه‌ره
خوئی قه‌رزه‌که‌ی له‌قه‌رزداره‌که‌ و مه‌رگرتنه‌وه ○
الدَّمَامِيَّ (دَمَامِيَّ الشَّفَتَيْنِ): سورابی لیو، رنگی
خوین له‌ لیودا ○ هه‌روه‌ها به‌ که‌سی‌کیش
ده‌م‌گوترئ که‌زۆر گه‌ر گه‌ر بکا له‌ داواکردن دا ○
الدَّمَامِيَّةُ: برینیک خوینی ده‌رم‌که‌وتی و له‌ئ
ره‌وان نه‌بووی.

الرَّجْمَةُ: دهمو جاوی درهوشایموه ومکوو پارچه نالتون بریسکهی دا.

دَنَر السَّهْب: سکهی دیناری لمانالتونه کهدا ۵ دهمگوتری: (دَنَر الدنانیر): دینارمکانی لیدان.

دَنَر القُرْب: پمراویزی کراسهکهی بمنالتون دادرو ۵ دَنَر فلان: فلانکس دینارمکانی زور بوون ۵ تَدَنَر رَجْمُهُ: بهمانا (دَنَر) دئ. ۵ الدینار: سکهیهکی نالتونی بووه، شان بهشانی عوملهی زیو کهپیی گوتراوه دیرههم عوملهی سمرمکی دمولمتی نیسلامی بووه.

دَنَسِی نُسُهُ دَنَسًا: کراسهکهی چلکن بوو ۵ دهمگوتری: (دَنَس عَرَضُهُ وَخُلُقُهُ): ناموسو شهرمفی لهکهی تیدایه رموشتی ناشیرینه ۵ دَنَس نُسُهُ: کراسهکهی چلکن کرد ۵ دهمگوتری: (دَنَس عَرَضُهُ وَخُلُقُهُ): کاریکی کرد خوی ناشیرین کرد بهوکاره حهای خوی برد ۵ تَدَنَس الثَّوْبُ: قوماشکه چلکن بوو ۵ الدَنَسُ: چلک

دَنَعَج: بن خیرو بنیر بوو، هیج و پوج دمرچوو ۵ دهمگوتری: (هو من دَعَالناس): لهچینه خوپی و هیج و بوجهکانی نادمیزاده ۵ الدَنَعَجُ: نهو پرزو پال و کوهولمیه که حوشر برموه له حوشرمکهی دمکاتهوه.

دَنَفَ المریضُ دَنَفًا: نهخوشهکه دهمدمکهی لئگران بوو کهپشته حالمتی گیانهلاو.

دَنَفَ الشَّمْسُ: خور بمرمو ناوا بوون دهچی و زمرد هه لکه پراوه.

دَنَفَ الأُمْرُ: کارمکه نزیک بووموه ۵ أدَنَفَ المریضُ: بهمانا (دَنَف) دئ ۵ الدَنَفُ: نهخوشی کوشنده، گرانماتا ۵ نهخوشیک توشی نهخوشییهکی گران بوویی.

دَنَقَّ دَنَقًا: خمهتی خواردو شوپن شتی بچوک و

بن نمود کهوت ۵ خوی بهشتی کهمبایه خهوه ههلهوگیر کرد ۵ دَنَقَ رَجْمُهُ: روخساری کزی و لاوازی پیوه دمرکهوت بههوی نهخوشی یان ماندوو بوونهوه ۵ دَنَقَتِ الشَّمْسُ: خور نزیک ناوا بوون بوو ۵ دَنَقَ البخیلُ: کابرای چروک زنده رؤیی کرد له دست قوجان و کم مهسرفی ۵ یان له حیساب و مهسرفی کولیهوه ۵ دَنَقَ فی معاملاتِه: وردمکاری لهمامه لهکانی دا کرد ۵ الدانق: شمشیهکی دیرههمینک ۵ گیسکه لهرو شتی وا ۵ الدوائیقی: کهسیک زور وردمکاری لهحیساب و معامه لهدا بکا ۵ دَنَقَسَ: سمری خوی دانه و اوندو ملکهچی نواند ۵ دَنَقَعَ الرجلُ: بیاومکه ههزار کهوت.

دَنَ الدَّيَابُ وَخَوُه: میشهکه ویزه ویزو گیزه گیزی کرد. ۵ دَنَ فلان دینًا: فلانکس مینگه مینگی کردو کس لئی حالی نهبوو.

دَنَ الرجلُ دَنًا: بیاومکه پشتی کور بوو.

دَنَ البیتُ: هه لاشی بو خانومه کرد ۵ أدَنُ بالمكان: لهوشوتینه مایهوه ۵ دَنَسَ: بهمانا (دَن) دئ ۵ الدنائة: دروستکردنی کوبه یان پیشی کوبه دروستکردن ۵ الدنُّ: کۆپهیهکی گهورمیه، شهرابی تیدمکری.

دَنًا منه والیه وله دَنًا: نزیک بووه ۵ أدنی الشئین:

شتمکهی نزیک کردموه ۵ أدنی الحامِلُ: سکرپهکه نزیک بووه له مندان بوون ۵ أدنی الشئین: شتمکهی نزیک کردموه ۵ أدنی السَّترُ أو الثَّوْبُ: پهردمکه یان کراسهکهی دادایهوه ۵ دَأَسًا: دهمگوتری: (دانی بین الشئین): نهو دوو شتمی لیک نزیک خستنهوه ۵ دَأَى اللید فی الدابة:

زنجیره‌مکی له‌مقاجی و لاخمه‌که توند کرد ۵ دَتی: به‌مانا (أدنی) ۵ تَدانی القوم: خه‌لکه‌که همندی‌کیان له‌مهنندی‌کیان نزیک بوونه‌وه ۵ تَدنی فلان: فلانکس که‌مکه‌م هاته پئیشه‌وو نزیک بوومه ۵ استدنا: داوای لئ‌کرد که‌نزیک بیته‌وه ۵ الأدنی: نزیکتر ۵ الدائیه: بؤ مئینه‌ی (الدانی) به ۵ دمگوتری: (فلان فی دنیا دایه) واته: فلان له جیهانی له‌زمت و خووشی و رابواردن دایه ۵ الدنا: کۆی وشمی (الدنی) به ۵ همروا ناوه بؤهمر شتیک نزیک بئ له‌خیرو شمر ۵ دنیا: بؤ مئینه‌ی (الأدنی) به‌کاردی ۵ دمگوتری: (هر ابن عمی دنیا): کوری مامی راسته‌قینه‌مو نه‌زادمان به‌که ۵ زبانی خووش و پر له‌زمت ۵ دنیا: به‌مانا (دُنیا) دی.

دُه دُه: دنگیکه ئاراسته‌ی حوشر دمکری بؤ دهرکردن و راوانی.

دِه ده: دمگوتری: (إلا ده فلا ده) واته: نهم کاره نه‌گمر نیستا نهبج دوابی نابج ۵ الذهب: له‌شکری شکاو ۵ دَهَبَل: پاروی گه‌وره‌ی کرد بؤنه‌وی له‌خواردن دا پئیش بکه‌وی ۵ دَهَبَل اللّمة العظيمة: پاروی گه‌وره‌ی قوت دا ۵ دَهْتُهُ دَهْتًا: به‌دهست پالی پئوه نا ۵ به‌مقاج به‌توندی شیلا ۵ پلئشانندی‌به‌وه ۵ النّهم من الأمکنة: زموی ته‌ختایی نزمو نهمه‌لان ۵ النّهم من الرجال: پیاوی نهمرو نیان ۵ پیاوی سه‌خی و به‌خشنده ۵ النّهم من الجبال: حوشری به‌هیزو توانا ۵ دهریا ۵ دَهَقَ فی ضحکه: بئکه‌منینی ناشیرینی نه‌نجام دا، یان زور بئکه‌منی ۵ دَهَقَتِ القطعة من اللحم: پارچه گوشته‌که له‌ناو منه‌جه‌له‌که‌دا به‌هۆی کولان و قَلَبه قَلَبی ناوه‌که‌وه خولابه‌وو هه‌لبه‌زو دابه‌زی کرد ۵

دَهَقَ الشئ دَهَقًا و دَهَقًا: شته‌که‌ی شکاند پارچه پارچه‌ی کرد ۵ دَهَقَ اللحم: گوشته‌که‌ی کوتکوت کردو نیسقانه‌کانی شکاند ۵ الدِهْداق: ناشیرینترین بئکه‌منین ۵ رؤبشتنی خئیرا که بگاته گورگه لوقی ۵ دَهَبَمَ البناء: خانومه‌کی روخاندو به‌سهریه‌کی دادا ۵ تَدَهَمَمَ: بؤ مطاومعه‌ی (دَهَمَمَهُ) دی ۵ دَهَمَةُ الحِجر: به‌رده‌که‌ی خولاندموه ۵ دَهَمَةُ الشئ: شته‌که‌ی به‌سهریه‌ک داداو تیک و بئکی دا ۵ تَدَهَمَةُ الحِجر: بؤ مطاومعه‌ی (دَهَمَمَهُ) دی ۵ الدَهْمَاءُ: بیجوه حوشر ۵ یان جه‌له‌به حوشری زور ۵ الدَهْمَانُ: رموه حوشری زور که بگاته سمتو زیاتر ۵ یان حوشری که‌ته‌و زه‌ب‌ه‌لاح ۵ الدَهْمَةُ: به‌مانا (الدَهْدَانُ) دی ۵ دَهَمِي الحِجر دهداء و ده‌دا: به‌رده‌که‌ی خولاندموه ۵ دَهَمِي الشئ: شته‌که‌ی به‌سهریه‌ک دادا ۵ تَبِي هه‌لشیلا ۵ تَدَهَمِي الحِجر: بؤ مطاومعه‌ی (دَهْمَاءُ) دی.

دَهْر القوم و به‌هم أمر دهر: خه‌لکه‌که توشی به‌لاو نه‌هامه‌تی هات ۵ دمگوتری: (دهرم الجزع) نه‌خووشی و به‌لا سواری شانیان بوو ۵ دَاهِرُهُ مامه‌له‌ی همتا همتایی له‌گه‌ل دا کرد ۵ دَهْرُ الشئ: شته‌که‌ی کۆکردموو فریسی دایه جۆله‌وانی ۵ دَهْرَ کلامه: درئیزی به‌هسه‌کانی داو یه‌ک به‌دوای یه‌ک داهئینانی ۵ دَهْرَ الحائط: پالی به‌دیوارکه‌وه ناو رهباندی و روخا ۵ تدهور الرمل: لبه‌که داپوخوا و زوربه‌ی زوری هاته‌ه خوارموه ۵ تدهور الشئ: شته‌که له‌سهرموه را هاته‌ه خوارو روخا. ۵ تدهور الليل: شه‌و راشکاو زوربه‌ی زوری رؤی ۵ الداهر: زمانی زور درئز دمگوتری: (دهر داهر) دمگوتری: (لا آتیه دهر

شوینی نهرمه‌لان بی لبو بهردو جهو ◊
 زهوییهک کهتازه گیاکهی سه‌ری دهرهینابی و
 هیشتا رنگی زهوییه‌کهی سه‌وز هه‌لنه‌گیرایی ◊
 گزوگیاپه‌ک هیشتا رنگی زهردو ناسک بی و
 سه‌وز هه‌لنه‌گیرایی ◊ **الدَّهْسَةُ**: رنگی لبه‌لان
 که که‌من رمش هه‌لنگه‌ری ◊ **الدَّهْسُ مِنَ الرَّجَالِ**:
 بیاوی ره‌وشت جوان و نهرمو نیان ◊ **الدَّهْسُوس**:
 شیر ◊ **دَهَشَهُ خُطْبٌ دَهْشًا**: به‌لاو کارسات
 سه‌رسامی کرد، عمقلی بردو شیتی کرد.

دِهَشَ دَهْشًا: سه‌رسام بوو عمقلی نه‌ما له ترسا
 یان به‌هوی عیشق و خو‌شه‌ویستییه‌وه یان
 له‌شمرما.

دُهَشَ: به‌مانا (دِهَشَ) دئی ◊ (هو مَدَهْوَشٌ) **أَدَهَشَهُ**
الْحَيَاءُ وَغَيْهِ: به‌مانا (دَهَشَهُ) دئی ◊ **دَهَشَ**: به‌مانا
 (دِهَشَ) دئی ◊ **دَهَشَرَ الرَّجُلُ**: بیاومکه په‌له‌ی کرد
 له قینه‌بهرایمتی و کیشه‌نانه‌وه‌دا ◊ **دَهَشَرَ**
الْأَمْرَ: کارمکه‌ی به‌هه‌له‌مشه‌یی نه‌تجام دا ◊
الدَّهْشَرَةُ مِنَ النَّوْقِ: حوشتی که‌تمو زه‌ب‌للاح ◊
دَهَفَ الشَّيْءُ: شته‌که‌ی زور هه‌لگرت ◊ **أَدَهَفَ**
الشَّيْءُ: به‌مانا (دَهَفَهُ) دئی ◊ **الدَّاهِفُ**: مانده‌وی
 زور رویشتن ◊ **الدَّاهِفَةُ**: بؤ میینه‌ی (الدَّاهِفِ) دئی
 ◊ بیگانو غه‌ریب.

دَهَقَ الكَأْسَ: بیالمه‌که‌ی پر کرد.

دَهَقَ الماءَ: بمته‌وزم ناومکه‌ی ژانده‌و روی کرد.

دَهَقَ الشَّيْءَ: شته‌که‌ی شکانده‌و پارچه‌ی پارچه‌ی کرد
 ◊ بمتونده‌ی گوش‌ی و دایچه‌وژانده‌و ◊ **دَهَقَ فلاناً**:
 له‌فلانی دا ◊ **أَدَهَقَ الكَأْسَ والماءَ**: بیالمه‌که‌ی
 پر کرد ◊ **أَدَهَقَ فلاناً**: په‌له‌ی له‌فلان کرد ◊ **دَهَقَ**
الشَّيْءَ: شته‌که‌ی ته‌سک کرد ◊ گوش‌ی،
 دایچه‌وژانده‌و ◊ شکانده‌و ◊ **إِدَهَقْتَ الحِجَارَةَ**:
 به‌ردمکان جه‌بهرمایان لیک و مرهینا و تیکه‌ل

الدَّاهِرِينَ) هه‌تا هه‌تایی ناپه‌مه‌ لای ◊ **الدَّاهِرَةُ**:
 بؤ میینه‌ی (الدَّاهِرِ) دئی ◊ دهریار‌ی نافرمتیک
 دمگوتری: (انها لداهرة الطول) به‌راستی نه‌و
 نافرمته تا بلی‌ی بال‌ی به‌رزه ◊ **الدَّهَارِيرُ**:
 سه‌رمتای زه‌مان ◊ به‌لاو کارساتی روژگار ◊
الدَّهْرُ: ماوه‌ی ژبانی دونیا هه‌مووی ◊ ماوه‌و
 روژگاری دریز ◊ زه‌مان به‌رمهایی که‌م بی یا
 زور ◊ هه‌زار سال ◊ سه‌د هه‌زار سال ◊ به‌لا ◊
 وره‌و نیازو مه‌به‌سه‌ت ◊ دابو نهریت ◊
 دمگوتری: (كان ذلك دهر النجم) ◊ **الدَّهْرُ**:
 به‌مانا (الدَّهْرُ) دئی، ◊ **الدَّهْرِيُّ**: که‌ستیکه‌ی بر‌وی
 به‌هاتنی قیامت نه‌بین، پی‌ی وابی زه‌مان و
 دونیا به‌ردمه‌وام دهبین ◊ **الدَّهْرِيُّ**: پی‌رو کو‌نه‌سال
 ◊ لی‌زان له‌نیش و کاردا ◊ **الدَّهْرِيُّ مِنَ الرَّجَالِ**:
 بیاوی خو‌راگرو و ره‌بهرز ◊ **الدَّهْرُ**: دمگوتری:
 (دهر دهر) روژگاری سه‌خت و ناهه‌موار ◊
دَهْرَجَ: له‌رویشتن دا په‌له‌ی کرد.

دِهَسَ المكانَ دَهْسا: نه‌وشویننه‌ نهرمه‌لانه‌و زه‌وی
 باشی زوره‌و ◊ **دِهَسَتِ المرأةُ**: نافرمته‌که‌ی سمت و
 که‌فه‌لی که‌وره‌بوون.

دِهَسَ العُزَّ والرَّمْلَ: رنگی مه‌رکه‌ی یان لبه‌که‌ی
 رمش هه‌لگه‌را ◊ **دَهَسَ دَهْساةً ودَهْرسةً**:
 ره‌وشتی نهرمو نیان بوو ◊ **أَدَهَسَ**: به‌ شوینی
 نهرمو ته‌ختایی دا رویی ◊ تئیدا نیشته‌جی بوو
 ◊ **أَدَهَسَ المكانَ**: شویننه‌که‌ی زوری نهرمه‌لان بوو ◊
إِدَهَسَ النبت والأرض والعُزَّ: رنگیان رمش
 هه‌لگه‌را ◊ **الدَّهْسُ**: شوینی نهرمه‌لان بی به‌ردو
 لبو جهو ◊ هه‌رشتیک نهرم بی له‌سه‌ره‌ خو‌و
 ره‌زان بی ◊ دمگوتری: (رجل دهاس): بیاویکی
 ره‌وشت جوان و له‌سه‌ره‌ خو‌و روخوشه ◊ (إمرأة
دَهْسا): نافرمتیکی سمت که‌وره‌یه ◊ **الدَّهْسُ**:

شهو ماوه ۵ السَّحْلِيْز: رَهْرَهو شوئینی جوونه
 زورهه لمنیوان دمرگاو خانودا ۵ تهوئیلهو گهوره
 (أبناء السَّهَالِيْز) زوئن وحمرامزاده ۵ دَهَمَةُ أَمْرٌ
 دَهْمًا: غافلگیری کرد، دایپوشی.

دَهَمَ الْقَرْمُ فَلَانًا: خه لکه که به کمز مه ل و سر جهم
 هاتنه لای فلان.

دَهَمَ دَهْمَةً: رمش هه لکه پرا.

دَهَمَ الْإِبِلُ: حوشترمه که سپیایی توکی نه ماو رنگی
 بوژی هه لگرت ۵

دَهَمَ فَلَانًا أَمْرًا: بهمانا (دَهْمَةُ) دئ ۵ اَدَهْمَةُ: خراپی

کردو ملکه چی کرد ۵ دَهَمَتِ النَّارُ الْغَيْرَ: ناگر
 دیزمه که رمش کرد. ۵ اِدَهَمَ الْفَرَسُ: نه سپه که
 رمش بوو ۵ دمشگوتری: (اَدَهَمَتِ الْقِدْرُ) ۵ اِدَهَامُ
 الشَّيْنُ: شته که رمش هه لکه پرا ۵ اِدَهَامُ الزَّرْعُ:
 کشت و کاله که لمتیر ناوی دا رمش هه لکه پرا ۵
 بههوی زورسهوزی رمش دمنوئینن ۵ الأدهم:

شوئینهواری کون ۵ زنجیره السَّهَامُ: رمش ۵
 الدَّهْمُ: ژماره ی زور ۵ دمشگوتری: (جاء دهم من
 الناس) خه لکیکی زور هاتن ۵ (جيش دهم)
 سوهای زور ۵ السَّهْمَاءُ: مئینه ی (الأدهم) ۵
 شهوی بیست و نو ی مانگی عمره بی ۵ مه ری
 سورباو ۵ (حديقة دهماء): باخیکه له تیرناوی و
 زور سهوزی دا رمش هه لکه پراوه ۵ بوژه بیباو

رمشه خه لک ۵ رومکیکه گه لاو په ل همیه.
 گوئیکی سووری همیه بو دباغکردن به کاردئ
 به زوری له شوئینی لبه لان دا دمروئ ۵ الدَّهْمَةُ:
 رمشایی ۵ حوشتریک توکی پیوه دیار نمب ۵
 الدَّهْمِيْمُ: نه حمه قو گیل ۵ (أم الدَّهْمِيْمِ): به لاو
 جورتم ۵ الدَّهْمِيَاءُ: به لاو کارمسات ۵ فیتنه ی
 گه وره و دنیا گیر ۵ الدَّهْمِيَّةُ: (أرض دَهْمِيَّة):
 زهوپیه کی نهرمه لان و دمشته.

کیش بوون ۵ اِدَهَقَ الشَّيْنُ: شته که ی شکاند ۵
 گوش ۵ دایچوراند ۵ الدِّهَاقُ: دمشگوتری: (كأس
 دِهَاق) پیاله ی بهرزو پر لمشمراب که به ک
 له دوا ی به ک دینه به مردمستی بخورمه ۵ ناوی
 صافو رون ۵ (ماء دِهَاق): ناوی زور ۵ الدَّهَقُ:
 فه لاقه، داری فه لاقه، نه موداره دوفاقه ی
 جوانه گاو نیئرینه ی پی ده خه سینن ۵ الدَّهَقَةُ من
 المال: به مشیک له مال و سامان ۵ دَهَقَنَ فَلَانٌ:
 مالی زور بوو ۵ دَهَقَنَ الْقَوْمَ فَلَانًا: خه لکه که
 فلانکه سیان کرد به ریش سپی و گه وره ی خوئیان
 ۵ دَهَقَنَ الطَّمَامَ: خواردمه مئیه که ی نهرم
 کردهه ۵ تَدَهَقَنَ الرَّجُلُ: پیاوکه بوو به کوئینخواو
 سمروک ۵ مال و سامانی زور بوو ۵ عَاقِلٌ وَ زَیْرٌ
 بوو ۵ الدَّهَقَانُ: سمروکی گوندو ریش سپی
 هوزو خیئل ۵ سمروکی ناوجه ۵ نازاو
 کاردروست و کاراما لمئیش و کاردا ۵ که سیک
 خاومنی زهوی و زارین ۵ بازرگان.

دَهَكَ الشَّيْنُ دَهَكًا: شته که ی هاری و وردی کرد ۵
 شکاندی.

دَهَكَ الْأَرْضُ: زهوپیه که ی پیخوست کرد ۵
 الدُّهْرُكُ: ناسیاو، ناش ۵ تَدَهَكَرَ فَلَانٌ:
 فلانکه س
 له روئیشته که ی دا نه ملاو نه ولای کردو خو ی
 بادا ۵ خو ی راوشاند، له نه مولا ری کرد ۵ تَدَهَكَرَ
 علیه: بازی داو په له ی کرد.

الدُّهْرُكُ: کورته بالا ۵ تَدَهَكُمْ: خو ی خسته ناو
 کارتیکی نهسته مه وه ۵ تَدَهَكُمْ عَلَى فَلَانٍ:
 نازو
 فیزی به سمر فلان دا کرد ۵ الدُّهْرُكُ: پیری
 په ککه و ته و کونه سال ۵ السَّاهِلُ: سهرسام ۵
 السُّهْلُ: شتی که م ۵ که مئیک له زه مهن ۵
 دمشگوتری: (مضى من الليل دهل): که مئیک
 له شه و رو ی یان (بقي دهل من الليل) که مئیک

الدُّهُمُوثُ: پیاوی سه‌خی سروشت و مهرد ◊ دَهْمَجُ الرجلُ أو البعيرُ: پیاومکه بیان حوشرمهکه همنگای خیرا خیرای هاویشتن و په‌له‌ی کرد ◊ دَهْمَجُ الهَرَمُ: بیرمهکه همنگای دمنان دمتگوت پیومندی له‌فاج دایه ◊ رُویشْت به شیوه رُویشْتنی جیاجیا ◊ دَهْمَجُ الحَبْرُ: له‌خوییه‌وه له‌هه‌واله‌که‌ی زیاد کردو پیوه‌ی نا ◊ الدَّهَامِجُ: همنگاو کورت، خوشرپو ◊ که‌ته‌و زه‌به‌للاج له‌مه‌ر شتیک بی ◊ حوشری دو دووگ ◊ الدَّهْمَجُ: جه‌سته‌گه‌وره له‌هه‌موو شتیک ◊ پان و پور ◊ دَهْمَسُ الأَمْرُ کارمه‌کی داپووشی شاردییه‌وه ◊ دَهْمَسُ فلاتاً: فلاتی دلخوش کرد ◊ بازی بی داو هه‌له‌ته‌ی بی برد ◊ دَهْمَقَ فی الشَّيْءِ: په‌له‌ی کرد ◊ دَهْمَقَ الشَّيْءِ: شته‌که‌ی شکاند ◊ دَهْمَقَ الطَّعْمِ: ناردمکه‌ی وردو هار کرد ◊ دَهْمَقَ الطَّعَامِ: خواردنه‌که‌ی جاک و خوش کرد ◊ دَهْمَقَ القَاتِلِ الرَّقْرَ: ژئ باده‌مه‌که هه‌موو ژنیه‌که‌ی رنک و بیک بادا ◊ دَهْمَقَ الکاتبِ الکتابَ: نووسه‌رمکه کیتابه‌که‌ی به‌وردی نووسی ◊ دَهْمَقَ القُداحِ القِداحَ: خوداح جیه‌که به‌روپشتی قه‌ده‌حه‌که‌ی رنک و بیک کرد ◊ شه‌قی کرد ◊ دَهْمَقَ الکلامَ: قسه‌ی جوان و رنک و بیک کرد ◊ الدَّهَامِجُ: گلی نهرم ◊ دمگوتری: (أرض دهامق) زموییه‌کی نهرمه‌لان و گله وردمییه ◊ دَهْمَتِ الناقةُ دهانةً ودهاناً: حوشرمه‌که شری که‌م بوو.

دَهْنٌ فلان دَهْنًا: فلانکس دوو رویی نه‌نجام دا.

دَهْنٌ فلاناً: له‌گه‌ل فلانکس دا دورویی به‌کاره‌ینا.

دَهْنُ الرأسِ: سم‌ری جه‌ورکرد، رونی له‌سمردا.

دَهْنُ المطرِ الأرضَ: باران که‌می‌ک زموی ته‌رکرد ◊ دَهْنٌ فلان الأرضَ: فلانکس زموییه‌که‌ی والی کرد بو کشت وکال بگونجی ◊ زبل و سه‌مادی کرده ناو زموییه‌که.

دَهْنٌ فلاناً بالعماء: به‌عمصا له فلانکسه‌ی دا ◊ دَهْنَتِ الناقةُ: به‌مانا (دَهْنَتُ) دئ ◊ اذَهْنٌ: بیچه‌وانه‌ی نه‌مو‌ی له‌دلی دایه قسه‌ی کرد ◊ فرت و فیلئ کردو گهنده‌لی نه‌نجام دا ◊ له‌قسه‌دا نهرم و نیانی نواند ◊ اذَهْنٌ الجِلْدُ: پیستی به‌روؤن و مه‌له‌م نهرم کرد.

اذَهْنٌ فلاتاً: موداراتی فلاتی کردو خوی له‌گه‌ل دا گونجاند ◊ دَهْنُ الشَّعْرِ والرَّاسِ و غیرهما: به‌مانا (دَهْنَةٌ) دئ ◊ داهْنٌ: بیچه‌وانه‌ی نه‌مو‌ی له‌دلی دایه قسه‌ی کرد ◊ داهْنٌ فلاتاً: فیلئ له‌فلان کردو غه‌شی نه‌نجام دا ◊ اذَهْنٌ: روخساری خوی به‌روؤن جه‌ورکرد ◊ تَدَهْنٌ: به‌مانا (اذَهْنٌ) دئ ◊ الداهِنُ: دمگوتری: (حجة داهن): ریشیکی جه‌ورکراوه ◊ الدَّهَانُ: شوپنی خلیسک ◊ رنکای لووس ◊ پیستی سوور ◊ سووراو سپیاو که نافرمت خوی بی نارایش دهدا ◊ خلته‌و پلتی‌ه‌ی زمیت ◊ الدَّهَانُ: روؤن فروش ◊ که‌سیک پیشی روؤن دروست کردن بی ◊ الدَّهْنُ: نه‌و نه‌ندازه بارانه‌یه که روبه‌ری زموی ته‌ر ده‌کا ◊ الدَّهْنُ: درمختیکه جروجانه‌ومر لی بخوا دمیانکوژی ◊ الدَّهْنُ: روؤن، جه‌وری، ماده‌یه‌که له‌حه‌یوان و نه‌بات دا هه‌یه جه‌وره، له‌پله‌ی گهرمی ناسایی دا رمقه، نه‌گهر شله‌مهنی بوو بی‌ی دمگوتری زمیت ◊ نه‌و نه‌ندازه بارانه‌ی روی زموی ته‌ر ده‌کا، ◊ الدَّهْناءُ: سارا، چوله‌وانی ◊ گیاه‌کی سورباوه، گه‌لاکانی پانه‌ ده‌باغی بی دمکری ◊ الدَّهْنَةُ: جوړنک له‌روؤن ◊ بوئی خوش ◊ الدَّهْنُ: جه‌ورکراوه، روؤن لی دراو ◊ دمگوتری: (شَعْرٌ

دَهْمِي: شتی ناخوْش ۵ النُّهْيَاءُ: بهمانا (الدُّهْمَاءُ) دئ.

دَاءُ الرَّجُلِ دَوَاءٌ وَدَاءَةٌ: بیاومکه نهخوْش کهوت ۵ دمگوترئ: (وقد دَلَّتْ يَارَجُلُ) کابرا نهخوْش کهوتی ۵ آءَاءُ الرَّجُلُ دَاءٌ: بیاومکه نهخوْش کهوت ۵ ناوسکی توشی نهخوْشی بوو ۵ آءَاءُ فَلَائِيًا: فلانکسی توشی شک و گومان کرد ۵ آءَوًّا الرَّجُلُ: بهمانا (دَاءٌ) دئ ۵ الفَاءُ: نهخوْشی ديارو ناديار، نهخوْشی ديوى دمروهى جهسته و همناو ۵ عهيب دياربئ يان شارهو ۵ دمگوترئ: (فلان مَيِّتُ الدَّاءِ): فلانکس رهى لهوکمسانه نييه که خراپهيان دمرحهق کردوه.

دَاءُ الْأَسَدِ: لهرزو تا.

دَاءُ الطَّيِّ: تمندروستی و نیشات.

دَاءُ الْمَرْئَةِ: نهخوْشيبهکه توشی جومگهى قناج و پهنجه دمبئ.

دَاءُ الْكُرْمِ: قهرزاري و ههزاري.

دَاءُ الضَّرَائِرِ: شمرى هميشهئى.

دَاءُ الْبُضْنِ: فيتنهئى کويرانه.

دَاءُ الذُّبِّ: برسايهئى ۵ الدَّيْبِيُّ: نهخوْش ۵ السَّرِيَارَةُ: دهمزويكى دولا لهکمتان و شتى وا درومانى بئ دمکري ۵ الدُّرَيْلُ: بپروانه (دَبَل).

دَاحٌ دَرَجًا: خزمهئى کردو يارمهئى دا ۵ الدَّاجَةُ: بئويستياتى بجوک بجوک ۵ شوئنيکهوتمو پاشمتاي سوپا ۵ الدُّوَجُ: پالتوى نهمستور و پتمو ۵ دَاخَتِ الشَّجَرَةَ دَرَحًا: درهختهکه گموره بوو لئو و بپوي کرد.

دَاحٌ بَطْنًا: سکی زل بوو داجوْرا بهرمو خوار ۵ دمگوترئ: (دَاخَتِ سُرَّتُهُ): ناوکی داجوْرا بهرمو خوار ۵ دَوَّحٌ مَالَهُ: مالهکى تمخشان و پهخشان

دَهْمِي وَحِيَةٌ دَهْمِي: قزى روْن لئ دراو ريشى جهورکراو ۵ زمعيفو بئ نرځ، ورهنزمو هيج لهبارانهبووه، هيجى بئ ناکري ۵ الْمُنْهِنُ: ناميرى جهورکردن ۵ ديزهئى روْن ۵ الْمُدْحَنَةُ: نهوشتهئى روْنى تئى دمکري ۵ بهرداو، قولکهبهکه لهشاخ ههئدمکندرئ يان سروشتى په ناوى تيدايه ۵ الْمُنْهِنُ: بهناز بهرورمه ۵ دمگوترئ: (قروم مُدْحَنُونَ): کهسانئىکن بهنازو نيعمت بئگهيشتون و هميشه لهخوْشى دان ۵ دهمور: بپروانه وشهئى (دَهْرٌ) ۵ تَدَهْوَرٌ: بپروانه وشهئى (دَهْرٌ) ۵ الدُّهْرِيُّ: بپروانه وشهئى (دَهْرٌ) ۵ دهاه دَهْرًا: توشى بهلاى کرد ۵ بهزيرهک وليزانى له قهئم دا ۵ دهته الدَّاهِيَّةُ: بهلا هاته خوار ۵ دهاه دَهِيًا وَدَهَايَةً: بهلاى توش کرد ۵ بهليزانى زانى.

دِهِي دِهَاءٌ وَدِهَاءَةٌ: لهکارو روداو شارمزابوو، راي دروستى بهرامبهر روداوکان همبوو.

دَهْوُ الرَّجُلِ: بياومکه عاقل و زيرهک بوو (همر دهئى)، ۵ آدمى الرجل: بياومکه مندالتىكى زيرهک و ليهااتوى بوو ۵ آدمى فَلَائِيًا: بهزيرهک و عاقل هاته بهرجاوى ۵ دَاهَاةٌ: بهلاى توش کرد ۵ دَهَاءٌ: به زيرهک و عاقل هاته بهرجاوى ۵ دَهَاءٌ: به زيرهک و عاقل هاته بهرجاوى ۵ تَدَهْيٌ: بهمانا (دَهِيٌّ) دئ ۵ الدَّاهِي: شير ۵ الدَّاهِيَّةُ: دمگوترئ: (رجل دَاهِيَّةٌ) بياويکه لهکارو بار شارمزيه ۵ بهلاو کارساتى گموره ۵ دواهي الدَّهْرُ: بهلاو کارساتى گمورهئى روْزگار کهتوشى ئادمميزاد دمبئ ۵ الدَّهَاءُ: عمقل و ناومز ۵ بيروپاي دروست ۵ الدُّهْرُ: عمقل و ناومز ۵ الدُّهْرَاءُ: دمگوترئ: (داهية دهواء) تمنگانهئى گموره و کارساتى جهرگير ۵ الدُّهْرِيَّةُ: دمگوترئ: (داهية دُهْرِيَّةٌ) بهمانا (الدَّهْوَاءُ) دئ.

کرد ۵ **إِنْدَاخْ بَطْنُهُ**: بهمانا (داح) دئی ۵ **الدَّخُحُ**: بهراویز بؤگردن و نه‌خشاندن بؤنهموی مندال بی‌هوی خمریک بی‌و خوی پی بغاهلئینی ۵ بازنه‌یهمکی بادراوه ۵ جۆرتیکه له‌بؤونی خۆش ۵ شله‌مه‌نییه‌که زمردایی تیدایه ۵ **الدَّحَّةُ**: قوماشی بهراویز بؤکراوو نه‌خشیندراو ۵ جیهان ۵ **السُّرُحُ**: خانوی گه‌وره له‌رهمان ۵ **الدُّوْحَةُ**: دره‌ختی گه‌ورمو لقو و بؤهداری زؤرو شوپر بؤوه ۵ **دمگوترئ**: (هو من دوحه الکرّم): سینه‌ری گه‌ورمو بانو به‌ره‌راوان ۵ **السُّرُحُ**: بهرزو هه‌نجو ۵ **دمگوترئ**: (عندق دواخ): لقه دره‌ختیکی هه‌نجوو به‌رزو ۵ دره‌ختیکی گه‌ورمو به‌رزو.

دَاخِ الرَّجُلِ أَوْ **السَّعْرِ دَوَاخًا**: بیاومکه زه‌لیل و گهردنگه‌ج بوو.

دَاخِ النَّاسِ: خه‌لکه‌که‌ی ژیربارو زه‌لیل کرد ۵ **دمگوترئ**: (دَاخِ الْبَلَادِ): ولاته‌که‌ی داگیر کردو دانیش‌توانه‌که‌ی ملکه‌ج کرد ۵ **أَدَاخِ الرَّجُلِ** أَوْ **الْبَعِي**: بیاومکه یان حوشرمکه‌ی ژیربار کرد ۵ **دَوُخِ الرَّجُلِ** أَوْ **الْبَعِي**: بهمانا (أَدَاخُهُ) دئی ۵ **دَوُخِ الْوَجَعِ** رَأْسَهُ: نازار سه‌ری گیتز کرد ۵ **دَوُخِ الْهَرَبِ** فَلَانًا: گه‌رما فلانی زعیضو لاواز کرد ۵ **دَوُخِ الْمَكَانِ**: به‌و شوینمه‌دا هاتوجۆی کرد ۵ **دَوُخِ الْبِلَادِ**: به‌ولاته‌که‌دا هاتوجۆی کرد تاوای لی هات هه‌موو کون و که‌له‌به‌ری شارمزا بوو ۵ **الدَّايِخُ** **دمگوترئ**: (لیل داخ): شه‌وتیکی تاریکه.

دَاوِ الطَّعَامِ وَخَوْدِ دَوَادِ: خۆراکه‌که کرم لی‌ی دا، کرمی تیکه‌وت.

دَوِيْدَ الطَّعَامِ: خواردنه‌که کرمی تیکه‌وت ۵ **أَدَاةُ الطَّعَامِ**: بهمانا (دَاد) دئی ۵ **دَوْدَةُ الطَّعَامِ**: بهمانا (دَاد) دئی ۵ **دَوْدَةُ السَّيِّئِ**: مندالمه‌که یاری به‌کرم

کرد ۵ **النُّوَادُ**: کرمی بجوک ۵ بیاوی به‌په‌له ۵ **النُّوْدَةُ**: کرم گیانله‌به‌ریکی درینزه زؤر جۆری هه‌یه ۵ **النُّوْدَاةُ**: جۆلانه ۵ جه‌رخ و فه‌له‌ک ۵ **دمنگی جۆلانه و جه‌رخ و فه‌له‌ک**.

دَارِ دَوْرًا وَ **دَوْرَانًا**: به‌دمووری شته‌که دا سوپایه‌وه ۵

دَارِ فِلَانٍ عَلٰی أَرْبَعِ نَسْرَةٍ: فلانکس جوار ژنی هه‌یه جاودیریان دمکاو مال و مندالیان به‌ریوه دمبا ۵ کابرا سوپایه‌وه گه‌ریه‌وه بؤ نه‌و شوینمه‌ی لییه‌وه ده‌ستی به‌رویشتن کرد.

دَارِ الْفَلَکِ فِي مَدَارِهِ: فه‌له‌ک به‌ری‌تو په‌سی خوی سوپانه‌وه‌ی به‌ره‌ی‌داو بی راوه‌ستان سوپایه‌وه. **دَارِ الْعِمَامَةِ** حَوْلَ رَأْسِهِ: میزمرمه‌کی له‌سه‌ری پیجا.

دَوِيْرَ يَهْ وَعَلَيْهِ: توشی سه‌ره خولئ بوو، گیتز بوو ۵ **أَدَارِ حَرْلِ الشَّيْئِ**: بهمانا (دَار) دئی ۵ **أَدَارِ عَنِ الْأَمْرِ**: داوای لی کرد واز له‌وکاره به‌ینی ۵ **أَدَارِ فَلَانًا** عَلٰی الْأَمْرِ: داوای له‌فلان کرد کارمه‌که نه‌نجام بدا ۵ **أَدَارِ الشَّيْئِ**: شته‌که‌ی والئ کرد بخولئته‌وه ۵ **أَدَارِ الْعِمَامَةِ** حَوْلَ رَأْسِهِ: میزمرمه‌کی له‌سه‌ر پیجا ۵ **أَدَارِ التَّجَارَةِ**: بازرگانیه‌که‌ی ده‌ست پی کرد بی نه‌وه‌ی دوا‌ی بخت ۵ **أَدَارِ الرَّأْيِ وَالْأَمْرِ**: زانیاری ته‌واوی به‌سه‌ر راوبؤجون و کارمه‌دا په‌یدا کرد.

أَدِيرَ بِهِ: سه‌ره‌خولئ‌ی توش بوو ۵ **دَاوِرَ مُدَاوِرَةً** وَ **دَوَارًا**: له‌گه‌لی دا سوپاو گونجا ۵ **دَاوِرَ الْأُمُورَ** وَعَلَيْهَا: داوای ری‌تو شوینی چونه ناوشته‌که‌ی کرد و په‌ستی بزانی چۆن نه‌وکاره بکا ۵ **دمگوترئ**: (دَاوِرَتُ الرَّجُلِ عَلٰی الْأَمْرِ) لیکۆلئینه‌مو دان و سانه له‌گه‌ل نه‌وپیاوه کرد دهرباری کارمه‌که ۵ **دَوْرَةُ**: شته‌که‌ی والئ کرد خپ بی ۵ بسوپرته‌وه هه‌لخولئ ۵ **تَدْوِيرَ الْمَكَانِ**: نه‌و شوینمه‌ی کرده خانووی نیشته‌جی بوون ۵

نامیرمهکهوه بی ◊ عطر فروش ◊ الدارة: خانوو
 ◊ ههرشتیک دوروی شتیکی تری دابی ◊
 نیمهنی مانگ لهشوی جواردمو پانزدا رونای
 مانگ ◊ کتو لبی رمق بوو ◊ ههرشتیک
 بهشتیکی تر دوره درابی ◊ همر دهشتایی و
 پانتاییهک بکهوئته ناو جهند کیویکهوه ◊
 دارات العرب: جهند دهشتاییهکن لهولاتی
 عمرمب رومگی بوئخوشیان لی دپروئ ◊ زیاد
 لهسه دو ده دهشتایی وا همیه لهولاتی عمرمب دا
 یهکن لهوانه (دائرة جُلجُل) ◊ السوار: سهره
 خولی وگیزیوونو سمر سوران ◊ السُر: تویو
 چینی شت کهدهکهونه سهریهک و شیوی
 بازنهمی پیک دهنن وکو توی میزمر ◊
 دهگوترئ: (الفسخ دور عمامته) ◊ لهزاراوهی
 زانایانی منطقدا بریتیه له ته و فوکرندی
 همر یهک لهدوشت لهسهریهکتر ◊ حمریق دهلی:
 حاشیهی زولقت لهسهر نایاتی روت

زور موتالم کرد وهکوو دورو تهسهلسول مایهوه
 ◊ کهرمت و جارو نوبه، سهره، دهگوترئ: (جاء
 دوری) سهری من هات.

الدرة الحمیرة: ههلسورانی خوین بهناو رمگهکانی
 جهستهدا ◊ لهسهرایینی دلوه بو نهووریدمکان،
 له (أوردة) وه بو شهرايين ◊ الدرة الزراعية:
 دابهشکردنی زهوی بو دووبهش پان زیاتر
 له جاری یهکهم دا نیوهی تاییمت بکری بو
 لۆکهو نیومگی تری بؤدانهوئلهی تر پان
 بهههر دابهشکردنیکی تر ◊ دورة المياه:
 ناودمست و حمام و ههر شتیک بهیومست بی
 بهوانهوه ◊ دورة المجلس النيابي: خولی
 نهنجومهنی نوئنههرا. ◊ السُرقي: جوړه
 چولهکهیهکه لهبن گوئسهبان هیلانه دهکن ◊
 الدار: همرکهسینک ههرشتیک زور بخولیتهوه،

استدار: بهدموری شتهکهدا سوراپهوه ◊ استدار
 القمر: مانگ خشت بوو روشنایی زیادکردو پتر
 سهرزوی روناک کردموه ◊ گهراپهوه بؤنهوه
 شوینهی سهرمتا سورانهوی لیوه دهست پیکرد
 ◊ استدار به: دموری دا، کونترولی کرد ◊
 التَّنورة: جهوی خر، کتولبی خر ◊ الدائرة:
 کهوانهیی، بازنهیی ◊ لهزانیاری ریازی دا
 بریتیه له وئنهیهکی یهکسان و سنوردار
 بههیتیکی خوارموه بوو ههموو خالهکانی
 لهسمر بوعدا یهکسانهکانن بهرامبهه خالی
 ناوموه ◊ ههرشتیک دوروی شتیکی تری دابی
 ◊ نهلقه ◊ دائرة رأس الإنسان: موی پیشهسهر،
 کاکوئل ◊ داریکه، سنگیکه لهناومرستی خهرمان
 دا دادمکوترئ و گا گئیره بهدموری دا
 دهسورپتهوه ◊ خوار لوت ◊ بهلاو کارمسات ◊
 تیشکان ◊ دائرة المعارف: جوړه کتیبیکه زانیاری
 جیاجیاو لهبواره جیاجیاکان دا لهخو دمگری،
 زوربهی کات زانیاریهکان بهگوئرمی (أ ب ت
 ث ... ریز بهند دمکرین ◊ الدائرة الانتخابية:
 بهشیک لهشار پان جهند گوندیک نوئنهریک
 یا زیاتر ههئدمبزیرن ◊ الدار: خانوو بهدیوارو
 ههلاشو حموشهوه ◊ شوینی نیشتهجی بوون ◊
 شارو ولات ◊ هوزو خیل.

دار الإسلام: ولاتی موسولمانان.

دار السلام: بههشت ◊ بهغدا.

دار الحرب: ولاتی دوژمن ◊ الداري: نهوکهسهی
 ومگری مال بی لهمال نهچیته دمرو ههولی
 ومدهست هینانی بزئو نهدا ◊ دهگوترئ: (ما
 بالدار داري): کس لهمالهوه نییه ◊ همر وا به
 حوشریک دهگوترئ کهلهگهل گاران دا
 دهرنهجی و لهئاغهل دا بمینیتهوه ◊ بهلهمهوان،
 کهلهکههوان، کهشتیههوان کهله دوا سهولی

ده لښوړو داسوړ بکا ۵ دمگوترئ: (الدهر دوار
بالإنسان): زهمانه زور سوړانه مو هه لښوړو
داسوړ بعمادهميزاد دمگا ۵ ناويکيشه بؤ کهعبه
۵ لهزانيارې الطبعية دا بهو شته دمگوترئ
نامادهباشي هه لښوړاني تيدابئ ۵ اللوراة: نهو
دائره و کهوانه پييه له زير لوت دايه ۵
ناميرتکه نهققاش و نه جار به کاري دينن بؤ
مهزنده مکردي نه ندامي کهوانه ۵ به کورتی و
کوردی پهرگاڼ ۵ له ورگ دا ناوه بؤ نهو بهشي
ريخولهي له خو گرتون ۵ له سر دا مه بهست
له خرابيه کهميتي ۵ اللوراة: همرشتيک بجولئ و
بخوليتوه ۵ تهپکه لمبي خر بوو که جرو
جانهمو رو نازه لي کيوي بهدموړی دا
دهخوليتوه ۵ ههمبانه و کونده که کونجی
هاردراوی تيدمکريو نمجار دهخريته سر
پهک و بهميز زهختيان لي دمکريو دمگوشرين
بؤ نهومي روئي کونجيه که بيته دمر ۵ همروا
بهمانا (اللوراة) دئ که بؤ ورگو سر بهکار
بهيندري ۵ اللوراي: زور خلوک، همرشتيک زور
بسوپيتهوه ۵ دمگوترئ: (الدهر بالإنسان دزاري)
زهمانه به زور شيوه هه لښوړو داسوړ کهره
بمنادهميزاد ۵ اللوراي: تاکه کهسيک ۵ دمگوترئ:
(ما بالدار ديار) کهسيک لهو خانومدا نييه ۵
الدوير: تاکه کهسيک ۵ دمگوترئ: (ما بالدار
ديور) ۵ اللوراي: شويتی سوړانهوه ۵ (مدار الأمر)
نهومي کارمکي له سر بهرپوه دهچئ ۵ همروا
وشهي (المدار) بهمانا رپرپوي سوړانهومي
نهستيره گهړکهکان دئ که بهدموړی خوړدا
سوړ دهخون ۵ يان رپرپوي مانگ بهدموړی نهو
نهستيرانه مانگ بهدموړيان دا دهخوليتوه ۵
مدار الأرض: نهو فهلمکي زموي تپيدا
دهسوپيتهوه بهدموړی خوړدا ۵ اللوراي:

دو لجهپهک له پيست دروست دمکريو ناوی هي
دهخوريتوه ۵ دهرپييهک دهره لينگه کاني
بنهخشيندرين به نهمين و شتي وا ۵ اللوراي:
همرشتيک له سر شيوي خرو کهوانه پي بي ۵
المدار: بهرپوهه، نهو کهسيک کاروباري
فهريمانگهپهک يان کومپانيپهک هه لښوړيني
۵ اللوراي: ناوجهپهک يان دهستمپهک که
بهرپوهه پيرک سروکاري بکا ۵ اللوراي: بپروانه
وشهي (ذرق).

داس الشئ برجله: شتهکي بمقاجي پليشاندهمو
وردو هاري کرد. ۵ داس الزرع: کشت و کالهکي
دروينه کردو گيري کرد.

داس الخيد: کشت و کاله درواوهکي گيره کرد

بونهومي دانه و پيلهکي لي دمريئ و جياي
بکاتهوه.

داس السيف: شمشيرمکي مشت و مال کرد.

داس الخديقه: باخهکي راسته و باسته کرد.

داس فلانا: فلانکسي زهليل و ژيردهسته کرد ۵
فيلي لي کردو هلي خهلمتاند ۵ اداس الحب:
بهمانا (داسه) دئ ۵ دوس الطريق: زور
بهريگا کهدا روئي ۵ اداس الحب: دانه و پيله که
گيرمکرا ۵ اللوراي: دمگوترئ: (انتهم الخيل
دوانس) نه سپهکان هاتن بويان پهک له دوي
پهک ۵ اللوراي: کومه تيک له نادهميزاد ۵
اللوراي: همرکهسيک زور کارماو ليها توو بي
له کارو پيشه خوي دا ۵ نازاو بالهوانتيک کس
جهنمبيري نهپوه همرکهسيک بهرمو پوي
بپتهوه بي پروئي. ۵ اللوراي: لوت ۵ نهو
ناميره يان نهو پارچه کومباري له بمرمک:
دافصري بؤ پيلو باککردنهوه ۵ اللوراي:
بهمانا (اللوراي) دئ ۵ اللوراي: نازاو نمبرديکي

الدَّرَاءُ أَوْ الطَّيْبُ: بِمَآنَا (دَافَهُ) دَيْءٌ ۵ السَّرْفَانُ: مَوْتَهُكَه.

دَاق فَلَانٌ دَرَقًا وَدِرَاقَةً: فَلَانُكَمَسَ نَهْمَهُقَ بُوُو ۵

لَهْكَئِلَى دَا زَيْدَمِرْوِي كَرْد. ۵ **دَاق** الحَيَوَانُ:

نَازَهْ لَهْكَه كَزُو لَآوَازِ بُوُو. ۵ **دَاق** الفَصِيلُ مِنَ اللَّبَنِ

عَنْ أُمِّهِ: بِيَجُومَكِه تَيَّرِي خَوَارِدَ لَه شِيرِي دَايَكُو

دَمَمِي لَهْكَوَانَهْكَه بَمَرْدَا. ۵ **دَاق** الطَّعَامُ: تَامِي

خَوَارِدِنَهْكَه كَرْد، لَهْ خَوَارِدِنَهْكَه كِي چَمَشْت ۵

دِيَقْتِ الغَنَمِ: مَهْرَهْكَه يَانِ بَزِنَهْكَه سَمَرِ رَهْقِي

نَوَانِدُو بَهْكَوِنِي شَوَانَهْكَه كَرْد ۵ **أَدَاقُوا** بِهِ:

دَمُورَمِيَانِ دَاو لَهْمَاوْخَوِيَانِ كَرْت ۵ **دَوَّقَهُ** كَيْلُو

نَهْمَامِي كَرْد ۵ **إِنْدَاقٌ بَطْنُهُ**: سَكِي هَاوَسَا ۵ **تَلَوَّقُ**:

كَيْلُ بُوُو ۵ **الْبَاقِقُ**: (مَتَاعٌ دَائِقٌ مَاتِقٌ): كَالْآيَهْ كِي

بِيحِ نَرْخُو بَهْمَايَه ۵ هَمَرَزَانَه ۵ **الْبَرِّقُ**: قَلْبِيَجَكِي

جَاو ۵ يَهْكَهْمَ بِلَهِي رِيْزُو بِيَاو مَاقُولِي يَه لَهْمَاو

خَوْرَنَاوَابِيَهْكَانِ دَا ۵ **الدَّرَقَانِيَّةُ**: كَهْمَدَهْلِي وَ

دَاوَمَشَانِ ۵ نَهْمَهْ هِي وَ كَيْلِي ۵ **النُّرْقَةُ**: بِهْمَا نَا

(الدَّرَقَانِيَّةُ) دَيْءٌ ۵ **النُّرْقِيَّةُ**: كَوِيْخَايِ دَيْءُو

فَهْرْمَانِرْمَاوِيَهْ كِي بَجُوكِ ۵ **النُّرْقِيَّةُ**: بِيْرَوَانَهْ

وَشَهِي (دَقَعَ) ۵ **دَرَقَلٌ**: بِيْرَوَانَهْ وَشَهِي (دَقَلَ) ۵

الدَّرَقَلُ: بِيْرَوَانَهْ (دَقَلَ).

دَاك القِرْوُ وَخِرْوَهْ دِرْكَأً وَمِدَاكًا: خَهْ لَهْكَهْكَه

وَرُوْزَانُو تِيْكَيَانَهْوَهْ هَاوِيْشْت ۵ نَهْ خَوْشِ كَهْوَتِنِ.

دَاك الطَّيْبِ وَالثَّنِيِّ دِرْكَأً: شَتَهْ بُوْنْدَارْمَهْ كِي

(بُوْنَهْكَه كِي) وَرَدُو هَاپَرَكَرْد، هَاپَرِي وَ كَرْدِي بَه تُوْز.

دَاك فَلَانًا: فَلَانُكَمَسِي لَهْمَاو هَهْ لَهْكَيْشَا ۵ خَسْتِيَهْ

نَاو كَلَهْوَهْ، زِيْر كَلِي دَا ۵ فَلَانُكَمَسِي دِيَلِ كَرْدُو

كَرْدِي بَه نَهْسِرِ ۵ **تَدَاوَلَكِ القَوْمُ**: خَهْ لَهْكَهْكَهْ

بَهْشَمِرُو خِرَابَهْ كَارِيِي بُوْنَهْ كَرْتِي تَهْ نَهْ كِيَانِ

بَهْ يَهْ كَرْتَرِهْ لَهْجِنِي ۵ **النُّرْكُ**: حَوْرِيْكَهْ لَهْمَهْ حَارِي

وَمَهَا كَهْمَهْرَكَهْسِيْكَ بَهْمَرْمَنْكَارِي بِيِي بِي

بِهْرُوِيْنِي ۵ جَوْرَهْ قَهْمَهْرَاژِيْكَه بَادَمِرِيُو

حَمَصِيْرِي لِي دِرُوسْتِ دَهْمَكْرِي ۵ **الدِّيْسَةُ**: بُو

مِيْتِيْنَهِي (الدِّيْسِ) بَهْكَارْدَهْمِيْنْدِرِي ۵ بِيْشَهْ لَانِي

بِهْرِدَارُو چِرُو زَهْمَهْمَنْدَاوِي ۵ **الْمَنَاسُ**: جَوْرَهْ

بِيْتَلَاوِيْكَه ۵ **الْمَنَاسَةُ**: خَهْرْمَانِ، شُوِيْنِي

كِيْرْمَكْرَدِنِي كَهْمَمُو جَوِي دُورَاوَه ۵ **الْمِنُوَسُ**:

جَهْنَجَمِرِ، گَاگِيْرَهْ، كَهْبَهْسَمَرِ كَرَشَهْكَهْ دَا

دَهْمَسُوْرِيْتَهْوَهْ بُو دَهْرَهِيْنَانِي دَانَهْوِيْلَهْكَه ۵

الْمِنُوَسُ: بِهْمَا نَا (الْمِنُوَسُ) دَيْءُو، وَتَه: جَهْنَجَمِرِ،

دَارِيْكَهْ خِرِ وَهْكَوُو بَاگَرْدِيْتِنِ پَارْچَهْ نَآسِنِي

وَهْكَوُو دَهْمَهْ بِيُوْرِي لِي قَايِمِ دَهْمَكْرِي

هَهْ لَهْدَهْ خَوْلِيْنِيْنْدِرِيُو بَه سَهْرَكْرَشَهْكَهْ دَا

دَهْمِيْنْدِرِيُو دَهْمِرِيُو ۵ هَمَرُوَا نَاوَهْ بُو نَامِيْرِيْكَ

شِيْرِكَمَرِ شَمَشِيْرِي بِيِي مَشْتُو مَالِ دَهْمَكَا ۵

الْمِنُوَسَةُ: جَهْنَجَمِرِ، وَتَه: بِهْمَهْمَانِ مَانَايِ

(الْمِنُوَسُ) دَيْءُو ۵ بُو وَشَهِي (الدُّوَسِرُ، الدُّوَسَرُ،

الدُّوَسَرَةُ، الدُّوَسَرِي، الدُّوَسَرَانِي) بِيْرَوَانَهْ وَشَهِي

(دَسَرُ) ۵ **الْدُّوَسَقُ**: بِيْرَوَانَهْ وَشَهِي (دَسَقُ).

دَاش فَلَانِ دَرَشَا: فَلَانُكَمَسَ شَهْوَكُوِيْرِ بُوُو.

دَوَشِ الرَّجُلِ دَرَشَا: بِيَاوَهْكَه تَارِيْكَو لِيْلِي بَهْسَمَرِ

جَاوِي دَا هَاتِ ۵ جَاوِي كَزِ بُوُو ۵ جَاوِي بَجُوكِ

بُوُو ۵ جَاوِي خِيْلِ بُوُو ۵ **دَوَشَتْ عَيْنُهُ**: جَاوِي

بَهْمُوِي نَهْ خَوْشِي جَاوِي كُوِيْرِ بُوُو ۵ **الدَّرَشُ**:

تَارِيْكََايِي كَهْبَهْسَمَرِ جَاوَا دَيْءُو كَزِي جَاو ۵

خِيْلِي جَاو ۵ **النُّرَطَةُ**: نَهْمُو دِيَارِيْهِيَهْ كَه بُوَكِ

دَهْمِيْدَا بَه زَاوَا.

دَافِ السَّدَاةِ أَوْ الطَّيْبِ دَرَفَا: دَهْرْمَانَهْكَه يَانِ

بُوْنَهْكَه كِي تِيْكَه لَاو كَرْد ۵ دَهْمَكُوْتَرِي: (دَافَهُ فِي الْمَاءِ

وَبِه) دَهْرْمَانَهْكَه كِي تِيْكَه لَاوِي نَاوَكَرْد ۵

دَهْرْمَانَهْكَه كِي تَهْر كَرْدَه وَرَدُو هَاپَرِي كَرْد ۵ **أَدَافُ**

دمريا ۵ **الدوكة**: دمگوتري: (رقعرا في دوكة) خه لکه که کهوتنه شمر و کيشه وه له گهل يه کتری ۵ **المدالك**: دمسهکوهان، سندول، شتيکه ماده بونداره که ی تيدا دمگوتري يان له سمری ورد دمکری ۵ **المنزل**: نهو دمسهکوه سندوله ی شته بونداره که ی بئ دمگوتري يان دمسی دمسهکوهان که شته بونداره که ی بئ ورد دمکری، ۵ **التوکس**: پروانه وشه ی (دکس).

دال الدهر دولا ودولة: رۆزگار گۆرانی بسمردا هاتو له حالیکه وه گواستیه وه بؤ حالیکي تر ۵ **دالت الايام**: رۆزهمکان گۆرانکاریان بسمردا هات. ۵ **دال** التراب: کراسه که (قوماشه که) رزی، کۆن بوو. ۵ **دال** بطنه: ورگی دا چۆر او شۆر بؤوه بؤسمر زهوی ۵ **ادال الشئ**: شته که ی والی کرد خه لک دستاو دستای بئ بکا.

دال فلانا علی فلان ومنه: یارمه تی فلانکه سی داو زالی کرد بسمرد فلانکه سی دا ۵ **داول کذا بینهم**: شته که ی والی کرد له ناو خویان دا دستاو دستای بئ بکه ن ۵ جاریک بدمست تاقمیکه وه بئو دهمیکي تر بدمست کۆمه لیکي ترموه ۵ دمگوتري: (داول الله الايام بین الناس): پمرومردگار رۆزگاری سوراند همدمه وه بدمست يه کیکه وه بوو ۵ **دول** دالا: پیتی دالی نووسی ۵ (تدویل المدينة) بریتیه له وه ی شاریک له زیر کۆنترولی زیاد له حکومه تیک دا بئ ۵ **اندال القوم**: خه لکه که له شوینیکه وه گواستیانه وه بؤ شوینیکي تر ۵ **اندال الشئ**: شته که هه نواسرا ۵ **اندال** بطنه: ورگی داچۆر او شۆر بؤوه ۵ **اندال** مانی بطنه: ورگی دراو ریخوله کانی هه لپزانه سمر زهوی ۵ (تداولت الأیدی الشئ): دمسته کان نهو شته یان ئال و

گۆرکرد همر رۆزه شته که بدمست يه کیکه وه بووه ۵ دمگوتري: (تداول القوم الأمر): خه لکه که ناومناوه کارمه یان له نه ستو گرت ۵ **استدال الايام**: هه ولی دا رۆزگاری دمه لاتداریه تی بؤ بگه رپته وه ۵ **الکال**: پیتیکه له پیته کانی هیجا ۵ همر او به مانا ئافرمتی هه له وه دئ ۵ (دال النهر) بریتیه له خلته وه چوپراوی ناو روبره کمان که روبره که دمکاته دوکمرت و شیوه ی پیتی (دال) بئیک دهمین ۵ **بهمزانی یونانی بئی دمگوتري**: (دلتا) ۵ **الکالة**: شۆرمت و ناوو ناوبانگ ۵ **النوالي**: تری تابه ی رمش که به لای سوری دا پروانی ۵ له زانستی پزیشکی دا نه ستوربون و هاوسانی ره گه خوینبه رمه کانه، ناهیلخ خوین پیاندا بگه رپته وه ۵ **دوالیک**: چاوگه و زوری زیده رموی دمگه یه نی له دمست به سمر اگرتن و دان و سان و لی کۆلینه وه دا ۵ **السنول**: سمر متیری دستاو دستای بئ کراو ۵ **الدولة**: دمه لات و دستای به سمر اگرتنی کاروبار ۵ شتی دستاو دستای پیکراو ۵ کۆمه لیک خه لکی زور به شیومه کی هه میشمی له همریم و ولاتیک دابنیشن و شه خصیه تیکي معنه وه ی سمر به خوی سیاسیان هه بئ ۵ نه گمر له بواری شهردا به کارهات بریتیه له وه ی دولایه نی شه رکمر همر دمه وه يه کیکان سهرکه وتن بدمست بئنی ۵ همر او به مانا (چکلدانه) دئ ۵ به مانا (دمندوک) دئ ۵ به مانا (لا ورگ) دئ ۵ به مانا (ناوک) دئ ۵ **الدولة**: زالبون و دستای به سمر اگرتن ۵ شتی دستاو دستای پیکراو له پارو پول و نامیری جۆر او جۆر ۵ **النویل**: گیای وشکه وه بووی وه ها سائیک و دوانی به سهردا رۆیشتی ۵ همر گزوه گیاهه ک تیک

شکابی و رمش هه لنگه رابی و که لکی بیومنه مابی
 ◊ **الْمَدَارِكَةُ فِي الْقَضَاءِ**: لیکۆلینه مومو قسه لی
 کردنی دادومر مکانه له سمر روداوو قهضیه یه ک
 پیش دهر کردنی بپار.

الْمُرْلَابُ: ناعور، نامیری که به نیسترو بارگیر
 هه لده سوپیندری ناوی بی هه لده مگویند
 نامیری که بو به مرز کردنه موی شتی قورس
 به کاردی ◊ کمنتوری جل و بهرگ، ◊ **الْمُرْلُجُ**:
 پروانه وشه (دَلَج) ◊ **الْمُرْلُجُ**: پروانه وشه
 (دَلَج) ◊ دام **الْمُرْلُجُ** دواماً و دواماً: جیگیرو پایه دار
 بوو ◊ مایه موه ◊ دستاو دهستی کرد ◊ جمو
 جوئی کرد ◊ کپ بوو ◊ دهمگوتری: (دام **غَلِيَانُ**
الْقِدْرِ) قَلْبُو هه لچونی مهنجه لکه کپ بوو.

دام **الْخِرَانُ**: نازه لکه، و لاهکه ماندوو بوو ◊ دام
المطر: باران که بهر دموام بوو ◊ دام **الدُّلُو**:
 دۆلجه که پریوو ◊ دیم به: توشی سمر سوران
 بوو، گیز بوو ◊ **أدامت السماء**: ناسمان بارانی
 باراند ◊ **أدام الشَّيْنُ**: شته که ی دامرکاندموه
 بهناو یان بهشتی تر ◊ خواستی وایوو
 بهر دموامی بکا ◊ کالو خوی تیدا کرد به هیواشی
 دهستی بؤبرد ◊ **أدام القِنْرُ**: قَلْبُه قَلْبُو
 هه لچونی مهنجه لکه ی هیواش کرده موه ◊ **أدام**
الدُّلُو: دۆلجه که ی پر کرد ◊ **أدیم به**: به مانا (دیم
 به) دئ ◊ **داوم علیه**: بهر دموام بوو
 له سمری و دهستی لی هه لنه گرت ◊ **داوم الشَّيْنُ**:
 هیواشی خواست بهر دموام بی ◊ هیواشی تیدا
 به کارهینا ◊ **دومت السماء**: ناسمان بارانی وردو
 له سمر خوو بهر دموامی باراند ◊ **دوم الطائر**:
 بالندمکه به حه وادا فری و بالی لیکدان ◊ فری و
 بالی راست کردن ◊ **دومت الشمس**: خور
 به ناسمان دا خولی خوی نهنجام دا ◊ **دومت**
عینه: بیلبیلهی چاوی سوپا سوپی کرد ◊ **دوم**

فلان أو البعير: فلانکس یان حوشرمکه زمانی
 لهناو دهمی خوی دا هینا و برد بؤنه موی
 ناودهمی وشک نمین ◊ **دوم الکلاب**: سه که که
 لهرا کردن دا بینی گرت. ◊ **دوم الشَّيْنُ**: شته که ی
 خولاندموه ◊ دهمگوتری: (**دوم العمامة**)
 میزمرمکه ی به دهوری سمری دا پیچ پیندا ◊ **دوم**
الصَّيْبُ العمامة: منداله که یاری به مزراحه که
 کرد ◊ **دوم الحمر شاربها**: شهرا به که کابرای
 گیز و یز کردو توشی سمر سوپانی کرد ◊ **دوم**
الزعفران: زمعفرانی کرده ناو ناوموه تیکی
 هه لدا بؤنه موی بتویته موه ◊ یان تیکی هه لداو
 تواند بیه موه ◊ **دوم المرقة**: شؤرباومکه ی زور جهور
 لینا، رونی زوری تیکرد بؤنه موی رونه که
 به سهریه موه بسوپیت موه ◊ **دوم القنر**: قَلْبُه قَلْبُو
 هه لچونی مهنجه لکه ی هیواش کرده موه.

استدام الشَّيْنُ: شته که بهر دموام بوو ◊ **استدام فلان**:
 کابرا له کارمکه دا زنده رویی کرد ◊ **چاومروانی**
 کرد ◊ **استدام الطائر**: به مانا (دوم) دئ ◊ **استدام**
الشَّيْنُ: هیواشی خواست شته که بهر دموام بی ◊
استدام الأمر: هیواشی له کارمکه بهیرمه کرد ◊
استدام عاقبة الأمر: چاومروانی سمرهنجامی
 کارمکه ی کرد ◊ **استدام غرعه**: له گهل
 فهرزدارمکه ی دا هیدی هیواشی نواند ◊ **استدام**
فلان الله نعمة فلان: داوای له خودا کرد
 نیعمت و بیاومتی فلانکسی بؤبهر دموام بکا ◊
الستوام: نهومامیه که پیویسته موجه خور
 له شوینی کارمکه ی بهر دموام بی و نمرکی
 سهرشانی نهنجام بدا ◊ **الستوام**: سمر سوران و گیز
 بوون ◊ **الستوام**: به مانا (الدائم) دئ ◊ **دهمگوتری**:
 (مازالت السماء **دوماً دوماً**) ناسمان تا نیستا
 بهر دموام باران دهمبارینن ◊ ههروا ناوه بو
 دره ختیک له پیپی دارخور مابی، ههباری زلهو

له سمعیدی میصر زۆره ۵ ههروا لهولاتی تری
 عمرهیبیش زۆره، ههباری بهرمکهی بهنهاندازی
 سۆنکه توپکلیکی ئهستورو سوری همیه ۵
 دهنکی گهورمی ههیهو کاکلهکهی نهروم
 ئیسفنجی یه ۵ ههروا ناوه بۆ درهختی گهوره
 لهههر جوړیک بئ ۵ الدَّرَاقَةُ: مزراح،
 (خلخلوکه) دارپکه لایهکی پان و لایهکی باریک
 سهری لایاریکهکهی ناسنیک خپری بهنهاندازی
 دهنکه نۆکیکو گهورمتر پيدا دمگوترئ ۵
 ئههجار بهتیک تئ دمهائیندرئو بهزموی دا
 دادهخوترئودهخولیتهوه ۵ الدِّمَّة: بارانیک
 ماوهی بارینهکهی درپزه بکیشو لهسهرخۆ
 بیاری ۵ الدَّيْمُومُ: بهردهوام ۵ الدَّمَامُ: بارانی
 بهردهوام ۵ شراب ۵ الدَّمَامَةُ: شراب ۵ المِنْوَامُ:
 ناو یان چیلکهداریکی تهپ یان ههرشتیکی تر
 که ههئچون و قلبه قلبی منهجهئی سهر ناگر
 دامرکینیتهوه ۵ المِنْوَمُ: بهمانا (المِنْرَامُ) دئ.

دان دَرْنَا ودرنا: پڕو پوچ و بئخیر بوو ۵
 زمعیضو لاواز بوو.

دان له: فهرمانبهر داری بوو، گهردنگهچی بوو ۵
 أَدِينُ: بهمانا (دان) دئ ۵ دَرْنُ دیرنا: دیوانی
 شیعری دانا، شیعری کۆکردهوهو نوسینییهوه ۵
 دَرْنُ الكَتَبِ: کتیبهکانی کۆکردنهوهو ریکی
 خستن ۵ تَرْنُ: بۆ مطاوعهی (دَرْنه) هاتووه ۵
 باش دموئههمند بوو ۵ أَلْسُنُ: خوێری و پڕو
 پوچ ۵ دَرْنُ: زمرهی زمانه.

الدَّيْرَانُ: دهفتهرو تومارگا که ناوی سهربازو شتی
 وای تیدا بنووسری ۵ نووسهرو شوینی
 ئیشکردنیان ۵ کۆمهتیک یا زۆربهی شیعری
 شاعریک ۵ ههموو کتیبیک.

دوی فلان دَوِي: فلانکس تووشی نهخۆشی سیل
 بوو ۵ بهنهخۆشی ههناو مرد ۵ رقو کینهی

بهیداگرد ۵ گیل و نهحمهق بوو ۵ کوپر بوو ۵
 دريت الأرض: زهوییهکه دهردو ئافاتی زۆر بوو ۵
 أدوی فلان: فلانکس هاوونشینی نهخۆشیک
 کرد ۵ أدوی فلاناً: فلانکسی نهخۆش کرد ۵
 چارسهری نهخۆشییهکهی کرد ۵ دَاوِي المَرِيضِ
 رهوه مداوآ وداوآ: چارسهری نهخۆشهکهی
 کرد ۵ دَاوِي الفَرَسِ: نههرکی بهخپوکردن و
 سهرپهرشتی کردنی ئهسهپهکهی لهئهستۆ گرت.

دَوِي الرعد: ههورمه گهماندی ۵ دَوِي الفحل:
 ئهسهپهکه هیلکاندی، هیلکهی ئهسهپهکه بیسترا
 ۵ دَوِي الطائر: بالندهکه لهحهوادا بالئ ریک
 کردن و فری ۵ دَوِي الكلب في الأرض: سهگهکه
 بهناو زهوییهکهدا سوپابهوه ۵ دَوِي الرجل في
 الأرض: پیاومهکه بهناو زهوییهکهدا روپی ۵ دَوِي
 بالشئین: بهلای شتهکهدا روپی ۵ ملی لهساری
 کاک بیهکاک ناو روپی ۵ دَوِي اللبن والمرق:
 شیرمهکه یان شوړباکه توپی گرت ۵ توپی کهوته
 سهر ۵ دَوِي الماء: ناومهکه بهئهی سهرکهوت ۵
 شتیکی لهسهر دهرکهوت و مگوو توئی وایه ۵ دَوِي
 الطعام: خۆراکه که زۆر بوو ۵ دَوِي فلاناً:
 سهرتوپیژی شیرو ماستی دا بهفلان ۵ إدوی:
 سهرتوپیژی شیرو ماست یان هی شوړبای خوارد
 ۵ تدای: حمبو دهرمانی خوارد ۵ الدای: (لبن
 داو) شیرو ماستیکی سهرتوپیژداره ۵ الدَاوِيَةُ:
 دهشتی کاک بیهکاک ۵ اللَوِيَةُ: بهمانا (الدَاوِيَةُ)
 دئ ۵ الدَايَةُ: مامان ۵ نافرمتی بیگانهی شیردهر
 ۵ نافرمتیک مندالی خهئک بهخپو بکا ۵
 اللوی: نهخۆشی ۵ نهخۆشی سیل ۵ عهیبی
 دهارنهبووی کالآ ۵ نادمیزادی خب بوو، خوست
 لئ پراو ۵ دمگوترئ: (ترکت فلاناً دوی):
 فلانکسم جیهیشت خوستی لئ پرابوو،
 جوولهی لیوه نهدههات ۵ السَّوَاءُ: دهرمان،

هرشتيك چارهسمرى نهخوشى پى بكرى ۵
 النوا: فوتوه مهرمكسبو نوچ و كمرسهى پى
 نووسين ۵ ههروا ناوه يو توپكى كالهكه
 مارانهو توپكى كالهك و توپكى بولمترى ۵
 النواية: تويپهكى تهنكه دمكهويته سمر شرو
 شوربا ۵ دمگوترى: (مرقة ذواية): شورباويكى
 توپدارو جهورو پيوداره ۵ نهو بهلغو
 سهوزايييه دمكهويته سمر ددان ۵ النور: سارى
 كاكي بهكاكي ۵ زموى تهخت ۵ النوي: بهمانا
 (الذارية) ۵ النوي: گرمه ههور ۵ ويزه ويزو
 گيزه گيزى ههنگو مينشو ميشوله ۵ دهنگو
 صهدا ۵ ذوي الريح: باى لهسهره خو ۵ ذوي
 الاذن: هاشه هاشى گوپچكه ۵ تاكه كس ۵
 دمگوترى: (ما بالدار ذوي) كس لهخانومكهدا
 نييه ۵ ههروا دمگوترى: (داء ذوية) دمردىكى
 گرانه ۵ النوية: (ارض ذوية): زهويپهكى
 نهگونجاوه يو تيدا ژيان، دمردو نافاتى زوره ۵
 الذبي: بپروانه (ذوا).
 الذيرب: بپروانه (ذب).

دات دينا: نهرم و ناسان بوو.

دات فلان: فلانكس غيرت و پياومتى نهماو
 خهجالمت بوو، گهواو خوئيريه ۵ ديت فلان:
 فلانكس گهواو خوئيرى بوو.

ذيت الطريق: ريكاكهى پيخوست كرد، تهخت و بى
 كوئسيى كرد ۵ ديت الشين: شتهكهى نهرم كرد،
 چهماندى، ژيربارى كرد ۵ دمگوترى: (ديت
 المطرقة الحديد) چهكوچهكه ناسنهكهى نهرم كرد
 چهماندييهوه ۵ ديت الحيوان والانسان: ولاخهكه
 پان نادميزادمكهى زهليلو ژيربار كرد ۵
 خهساندى ۵ نهومندهى زهليلو ملكهچ كرد
 تازير باربوو، دمگوترى: (دبشه بالصغار) منداله

الديدان: بپروانه (دذن) ۵ الدين: بپروانه (دذن) ۵
 تدبير المكان: بپروانه (ذور) ۵ الذير: كهنيشته،
 شوينى خوداپمرستى رهينه مهسيحيهكان چ
 نيروج مى ۵ (راس الدير): پياو ماقول و
 سهرهك خيل.

الذيراني: خاومنى كهنيشته، نهوكسهى سهروكارى
 كهنيشته دمكا لهروى پيداويستى و بينا
 سازييهوه ۵ السديار: بهمانا (الذيراني) دى ۵
 الذير: بپروانه (دور) ۵ الدير: بپروانه (دور).

الدير: بپروانه (دور) ۵ المديرية: بپروانه (دور) ۵
 الدير: بپروانه (دور) ۵ الديرية: بپروانه (دور)
 ۵ الدير: بپروانه (دور) ۵ الديرية: بپروانه (دور)
 (دسم) ۵ الديرية: بپروانه (دسم) ۵ الديرية: بپروانه
 مانگى دوانزى رومى و كانونى يهكه له
 حيسابى سورهبانى دا.

داس: لاي دا، كلا بوو ۵ رنى لى گوم بوو سمر
 كوئر بوو ۵ لهسهردا ههلات ۵ چوست و چالاک
 بوو، بهدمورى شتهكهدا سورايهوه ۵ شوين

فهرمانرپروا که وتو بایمندی فرمان و برپاری
بوو و دوی گمشکردن و بمرز بوونهوه تیشکاو
بوچایموه و جوئه جوئی کرد.

دَاص عَنِ الطَّرِيقِ: لمرنگا لای دا و داصت السمكة
في الماء: ماسییمکه روجووه خوار بهناو ناومکهدا
و انداص الشئین: شتهکه لهدمست دمرجوو
لهدمست ترازا و انداص بالشر: لهناکاو بمشپرو
خراپهکاری بمرنگاری بووه و دمشگوترئ:
(انداص علیه بالشر) و الدائص: دز و الدیاص:
قهله و خرپنیک لهبمر گوشتنی بهدمست
نهگیری و یان لهبمر بههیزو پتهوی
ماسولکهکانی کهمس پیی نوپئر و الدیاصه:
ناهرمتی گوشتن و ناهرمتی کولهبنه و الدیاعرغ:
بروانه (دفع) و الذیک: کهلهشیر، و همروا ناوه
بؤ بههار لم روموه که بهجوژرها روهک و گول
دمرازپتهوه و نمو نیسقانهی لهدوا گوچکهای
نهمپهومیه و المدیکه: (ارض مدیکه): زهوییمکی
تهخت کراو راستهواسته کراوه و الذیلغ:
بروانه (ذلع) و الذیامس: بروانه (دمس) و
الدیمة: بروانه (دوم) و الديمقراطية: جوژرکه
لهفهرمانرپروایی کهسمروروی گهلی تیدا بمرچاو
دمگریئو دژی دیکتاتوریمته و نهمه له روی
رامیاریموه، لهروی کومه لاهمتی شموه
شیوازیکتی ژیانه لهسمر بنهمای بهکسانی و
نازادی رادمبرین و بیرکردنموه.

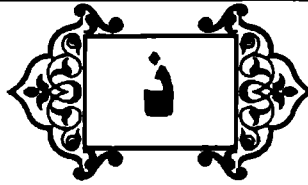
دان دینا و دیانة: ملکهچو زهلل بوو، فهرمانبر دار
بوو و دمشگوترئ: (دان له و دان منه): تولهی
لیساند و (دان بکذا): نوموی کرده ناپینی خوی.

دان فلان دینا: فلانکمس فهرزی کرد و فهرزمکانی
زوربوون و خوی بهکاری خیر یان
شمرنگیزیموه گرت.

دان فلانا دینا: فلانی زهلل کرد ملکهچی کرد و
دمگوترئ: (دان فلان نفسه) خوی هه لئا بؤ
کردنی کاریک کمپنی ناخوش بوو و نمفسی
خوی موحاسمه کرد و (دان الشئین) شتهکهی
کرده ملکی نمو و ادان: پارهی فهرز کردو بوو
بهفهرزدار، پارهی به فهرزداو بوو به خاومن
فهرز و ادان فلاناً: فهرزی دایه و فهرزی لی کرد و
دایته مداینة و دیانا: مامهلهی بهفهرز لهگهل دا
کرد و باداشی دایموه و دادگایی کرد و دایته:
فهرزی دایه و وازی لی هیئا خوی و بیرو
باومری جوئمو چون نییه چی بهسرموه نهبوو
و بروای بی کرد و دین فلاناً الشئین: شتهکهی
کرده مولکی فلان و دمشگوترئ: (دین فلاناً القرم)
فلانکمی کرده کوپخاو کاربهدمستی خه لکهکه
و ادان: فهرزی کرد، بوو به فهرزدار و فهرزی
لهسمر که لکهکه بوو و ادان القوم: خه لکهکه
مامه لیمان بهفهرز کرد و تداین الرجلان: دوو
پیاومکه مامه لیمان لهگهل بکتر دایه فهرز کرد
و تدین: فهرزی کردو بوو بهفهرزدار و تدین
بکذا: بروای بهومکردو بایمندی بوو و الدیوران:
بروانه (دور) و استدان: فهرزی کردو بوو
بهفهرزدار و داوای نوموی کرد فهرزی بی بدن
و دمشگوترئ: (استدان فلاناً) فهرزی لهفلانکمس
کرد و الدیانة: نوموی نادمیزاد بیرو باومری پییه و
الذین: فهرزی ماوه دیاریکراو و بههای کالو
شت و موهک و همرشتیگ حازرنه بی و مردن و
الذین: بهمانا (الذیانة) دئ و همروا ناوه بؤ
همموو نهوشتانهی عیبادمتی خودایان بی
دمکری و ناپینی نیسلام برپوا بهدل و دان پیاان
بمزوبان بهجسته و نهمندام کارکردن و ژینامه و
ملکایمتی و فهرمانرپروا و حال و مزع و
خوپاریزی و حیساب و نهژمار و قهزاو

دَي دِي: جۆره گۇرانىيمكه بۇ حوشتر دمگوتري ۵ الدَايَةُ:
 پروانه (دوى) ۵ الدينامىكا: زانيارىيمكه
 دمبارمى جم و جۆل بهمانا گشتييمكه ۵
 الدَيوم: پروانه (دوم).

نەخشەدانان ۵ الدَينة: بهمانا (الدين)دئ ۵
 بهمانا خودا بهرستى دئ ۵ الدَيان: ناويكە
 لهناوه جوانهكانى خودا ۵ قازى و دادومر ۵
 پاداش دمروه بهخير يان بهشمپ ۵ ژميريار.
 المَيان: كسيكە زور قمرزو قۆله بكا، كسيك زور شت
 بهقمرز بدا، دمشگوتري: (امراه مديان) ۵ المدينُ:
 بهندمو كۆيله.

الذَّالُّ: پیتی تۆیمه پیتهمکانی هیجایه ۵ لهنیوان
کهناری زوبانو کهناری دوو دانی پيشهومی لای
سمر و دمردئ.

ذَا: نیسمی نیشارمیه بؤ تاکی نیرینه بهکاردئ،
دمتوانرئ پیتی (کافی خیطایی) پیوه بلکیندرئ
بهگوپرمی خیطابه نارپسته کراومکه (کافهکه)
دمگوترئ، دمگوترئ: (ذاک، ذاک، ذاکما، ذاکم،
ذاکن) ۵ واش دمبج پیتی (ها) که بؤ هوشیار
کردنهمویه پيشی دمکموئ، دمگوترئ: (هنا)
(هناک) وادمبج پیتی (ل) که دوری دمگمبمنئ،
دمکمویتته نیوان نیسمی (ذا) و (کافهکه)،
دمگوترئ: (ذک) ۵ همروا وشمی (ذا) بهمانا
خاومن دئ، (ذا المال) واته: خاومن مال.

ذات: بؤ مینیمی (ذری) بهمانا صاحب بهکاردئ،
دمگوترئ: (هو ذو مال وهي ذات مال) ۵ (ک:
ذوات) ۵ وادمبج بهمانای بهکجار دمگمبمنئ،
دمگوترئ: (لقتی فلاناً ذات مرة) جارنک توشی
فلانکمس بووم ۵ (ما کلمت فلاناً ذات شفة):
بهک وشه قسم لمگهل فلان نمکرد ۵ همروا
بهمانا حال وومزع دئ (واصلح ذات بینهم)
حال وومزعی نیوانیانی باش کردو کیشهمان
نهما ۵ بهمانا لای شت دئ، دمگوترئ: (ذات
الیمین وذات الشمال) لای راست و لای چمپ ۵
بهمانا خودی شت و حقیقتمتی شت دئ،
دمگوترئ: (ذات الشئی) خودی شتهکهو
حقیقتمت و تابهتمندی شتهکه، دمگوترئ:
(عیب ذاتی): عهیبکی سروشتی و خورسک ۵
الذَّاتُ: نهفس و شهخم و خود ۵ لهبوارئ

ئدمبج دا (نقد ذاتی): واته رخنهکه پهیومندی
به بیرو بؤچونی کهسهکهو ههئچون و داجوونه
دمروونیمکانیهوه همیه ۵ پئجهوانمی نهقدی
مهموضوعیه، دمگوترئ: (جاء فلان بذاته):
فلانکمس خودی خوی هاته (عرفه من ذات
نفسه): لهخودی خویهوه ناسیونتی شارمزابوو.

ذات الصدر: نهینی ناو دلی ئادمیزاد.

ذات الرئة: نیلتیهاب و هموکردنی سی.

ذات الجنب: نیلتیهابی پهردی سی.

ذَاب فلان: فلانکمس کردموئ گورگانهی کرد،
که لهشونیکهوه ترسی همبوو له لایهکی ترموه
بؤی هات.

ذَاب في السر: له رؤیشتن دابهلهی کرد.

ذَاب الریح الشئی: بایمکه له همموو لایمکهوه
بؤشتهکه هات.

ذَاب الشئی: شتهکهی کؤکردموه، ریکی خست.

ذَاب الدابة: ولاخهکهی لیخوری.

ذَاب فلاناً: فلانکمس دمکردو سوکایمتی پیکرد
۵ ترساندی.

ذَاب الغلام: کاکولی بؤ منداکه دروست کرد.

ذَائِب: لمگورگ ترسا ۵ گورگ کهوته ناو مپرو
مالاتهکهبهوه.

ذَائِب ذاباً: ومکوو گورگی لی هات لهچاو چنؤکی و
زئنه خرویی دا ۵ لمگورگ ترسا ۵ له شتیک
ترسا.

ذُوبٌ ذَابَةٌ: ومکوو گورگی لی هات له خرابهکاری و جاوچنؤکی دا ۵ اذآبت الارض: ولاتهکه گورگی زور بوو ۵ گورگی تیدا بهیدا بوو ۵ لمشتیک ترسا ۵ اذآب فی السع: لمرویشتن دا بهلهی کرد ۵ اذآب الغلام: کاکولی بو مندالهکه کرد ۵ ذآبسه: کاکولی بوکرد ۵ ترساندی ۵ رایچلمکاند ۵ تذاآبت الريح: بایهکه ههلبوونمکهی شیواوبوو همدمه له لایهکهوه دمها ۵ تذاآبت الريح الشیخ: بایهکه همدمه له لایهکهوه لمشتهکهی داو بووی هات ۵ تذاآب: ومکوو گورگی لی هات ۵ تذاآب الريح الشیخ: بایهکه لهههموو لایهکهوه بوشتهکه هاتو لهههموو کونو که لهبهرنکهوه لمشتهکهی دا ۵ تذاآب فلاناً: فلانکهسی ترساند ۵ استذاآب: ومکوو گورگی لی هات ۵ الذؤابة من کل شیخ: لای سمروی هموو شتیک، دمگوتری: (فلان ذؤابة قومه): فلانکهس سرؤکی هؤزمکهیمتی، بیاو ماقول و ریش سبی خه لکهکهبه ۵ سمروی شتو کوتابهیکهی، دمگوتری: (ذؤابة السوط) سمروی شورک و همچی ۵ (ذؤابة العمامة): سمروی لکی میزمر، دمگوتری: (فلان قُلت ذؤابته): فلان لمراو بوچونی خوی زینوان کراومتهوه ۵ الذئب: گورگ ۵ سهکه کیوی ۵ لمهنندی پئشینانی عمرب دا هاتووو دهلی: (الذئب خالیا أسد): گورگی برسی شیره کؤ له هیچ ناکاتهوه، همروا دمگوتری: (فلان من ذؤبان العرب): فلانکهس له دزو جهرمدکانی عمربه ۵ المذآبة: (ارض مذآبة): ولاتیکی فره گورگه، گورگی زوره.

ذُوبٌ ذَارٌ: رهی ههلساو تورا، خوی نامادمکرد بو ههلمت بردن.

ذُوبٌ بِالْأَسْرِ: خوی بهکارمکهوه گرت.

ذُوبٌ الشیخ: شتهکهی بی ناخوش بوو روی لی ومرگتیرا.

ذُوبٌ علیه: جهسارمتی بهسمر دا کرد، بهسمرها زال بوو، دمگوتری: (ذُوبت المرأة علی بعلها): نافرتمکه له میتردمکهی ههنگهراپهوهو ناچیزه بوو ۵ اذآره الیه: بهنای بی برد ۵ اذآره علی فلان: رهی فلانکهسی ههلساند ۵ اذآره به: بهوشته ههلیناو نیفرای کرد ۵ ذآرت الناقة: حوشترمه که له بیچومکهی نهبان بوو ۵ ذارت المرأة: ژنمه که له میتردمکهی ناچیزه بوو.

ذُوبٌ ذَاوًا وَذَاوَانًا: مرد.

ذُوبٌ الجریخ: بریندارمکهی مراند، کوشتی ۵ الذؤاف: ژمهری کوشنده، دمگوتری: (موت ذؤاف): مردنی کتوپر.

ذُوبٌ ذَالًا وَذَالَانًا: بهخیرایی و خؤیادان رویشتن ۵ بازی دا.

ذُوبٌ فُلَانًا: فلانکهسی دمرکردو سوکایمتی بی کرد ۵ تذاآل: خوی بچوک کردموه، بان نهو دوو کهسه یهکتیران بهبچوک لهقهلم دا ۵ ذؤالة: عهلهمی جینسه بو گورگ (واته رهگمزی گورگ) ۵ المسذال: خوشرموی ومزن سوک ۵ ذآمه ذآمًا: رهخنهی لی گرت بهسووک و بی ریزی دانا ۵ دهری کردتپرؤی کرد ۵ اذآمه: ترساندی ۵ الذآم: عمیبو عار ۵ الذآمة: دمگوتری: (ما سمعت له ذآمة): تاقه وشهیکم لی نمبست.

ذُوبٌ ذَبًا: لهبهک شوپن جیگیر نهبوو، رهنگی ههلبزیرکا.

ذُوبٌ جَسَمًا: جهستهی چرچو لاواز بوو.

ذَبَّ شَفْتَهُ ذَبًا وَذَبِيًا وَذَبِيًّا: لَيَوِي وَشَكَّ بَوُو لَهَبَر تِينَوَابَهَتِي زُورُ لَيَوِي سِيسِ بَوُونِ دَمَكُوتَرِي: (ذَبَّ لَسَائُهُ وَالْعَدِيرُ وَالنَّاتُ ذَبًا وَذَبِيًّا): وَشَكَّ بَوُو.

ذَبَّ الذَّبَابُ وَغَيْرُهُ ذَبًا: مَيِّشَهَمَكِي دَمَرَكِرْد.

ذَبَّ عَنْهُ: بَهَرَكِرِي لِي كِرْد ۵ دَاكُوكِي لِي كِرْد.

ذَبَّ الْمَكَانُ: نَهَو شَوِيْتَه مَيِّشِي زُورُ بَوُونِ ۵ (ذَبَّ الْحَيَوَانَ): نَاژَهَلَهَكِه مَيِّشِ جَوْتَه كُونَه لَوْتِيَهَوَه ۵ ذَبُّ سَبَبٍ: بَهَمَانَا (ذَبَّ) دِي ۵ زَيْدَه رَهَوِي كِرْد لَهشَوِيْن كُورَكِي وَ هَهَلَبَهَزُو دَابَهَزَا ۵ ذَبُّ سَبَبٍ فِي السَّمْرِ: پَهَلَمِي كِرْد لَه رُوِيْشْتَن دَا، دَمَكُوتَرِي: (ذَبَّ النَّهَارُ): زُورُ نَزِيكَه تَهَوَاو بِيْنِ كَهَمَهَكِيْتِكِي مَاوَه ۵ ذَبُّ سَبَبٍ الذَّبَابُ: نَاوَه بُو زُورُ لَهجُورَمَكَانِي مَيِّشِ وَ مَهَكَز، يَكِي لَهَوَانَه مَيِّشِي مَالَهَكِي، مَيِّشَه سَهَك، مَيِّشَه نَهَسَب، مَيِّشِي مِيوَهجَات ۵ دَمَكُوتَرِي: (فَلَانُ ذَبَابٌ): فَلَانَكَس وَ مَكُو مَيِّشِ وَايَه نَهزِيَهَتِي خَهَلَكِ دَمَا ۵ ذَبَابُ الْعَيْنِ: بِيْلِبِيْلَهِي چَاو ۵ (ذَبَابُ السِّيفِ): تِيزَايِي شَمَشِير ۵ الذَّبَابَةُ: تَاكِي مَيِّشَه ۵ بَاهِي مَانَدَمِي شَت هَمَرَشْتِيَكِ بِي، دَمَكُوتَرِي: (عَلِي فَلَانُ ذَبَابَةٌ مِنْ دِينَ): فَلَانَكَس بَهشِيَكِي كَهَمِي لَهقَهَرَمَكِه لَهسَر مَاوَه، (و بَه ذَبَابَةٌ مِنْ جَوْعٍ): كَهَمِيَكِ بَرَسِيَهَتِي پِيَوَه مَاوَه، (وَصَدْرَتُ الْإِبِلِ وَبِهَا ذَبَابَةٌ مِنْ عَطَشٍ): حُوشْتَرَمَكِه لَهسَر دُوِيْلَاوَمَكِه كَهَرَايَهَوَه كَهَمِيَكِ تِينَوَابَهَتِي مَابُووَه ۵ ذَبَابَةُ الْإِبِلِ: مَيِّشُولَهپَهَكِه لَهَرَزُو تَاو سَيِّبَهَرُو دَمَكُوتَرِيْتَهَوَه ۵ الذَّبَابُ: كَاكِيُوِي ۵ دَمَكُوتَرِي: (بَعْرُ ذَبَّ): حُوشْتَرِيَكِه لَههِيچ شُوِيْنِي هَهَلَنَاكَا دَهَلِيِي مَاخُولَانِيَهَتِي ۵ الْمَذْبُتَةُ: (أَرْضُ مَذْبُتَةٍ): خَاكِيَكِه مَيِّشِ وَ مَهَكَهزِي زُورَه ۵ الْمَذْبُتَةُ: مَيِّشِ كُوز، مَيِّشِ دَمَرَكِر ۵

ذَبَحَهُ ذَبْحًا: سَهَرِي بَرِي، قُورَقُورَاگَهِي هَهَلَبَرِي.

ذَبَحَ الشَّيْءَ: شَتَهَكَهِي دُورِلَمَت كِرْد، كُونِي كِرْد، دَمَكُوتَرِي: (ذَبَحَ الدَّنَّ): كُونِي لَهكُوبَهَكِه كِرْد ۵ ذَبَحَتِ الْعَصْرَةَ: فَرَمِيْسَكِ خَنكَانَدِي ۵ ذَبَحَهُ الطَّمْسُ: تِينَوَابَهَتِي تِينِي بُوِيْتِنَا، بَرَسْتِي لِي بَرِي ۵ ذَبَحَتْ فَلَانًا لِحَيْتَهُ: فَلَانَكَسِ خُوِيْنِ لَهزِيرِ چَهَمَنَاگَهپَهَوَه رُوِيِي ۵ ذَبَّحَ: زُورِي سَهَرَبَرِيْنِ نَهَنجَام دَا ۵ ذَبَّحَ الْحَيَوَانَ وَالطَّمْسَ: حَمِيَوَانَهَكَهِي يَان بَالَنَدَمَكَهِي سَهَرَبَرِي ۵ إِذَبَّحَ: كُوشْتِي بَرِيَار دَا، حَمِيَوَانِي كُوشْتِي پَهيدا كِرْد ۵ تَمَذَّجُوا: خَهَلَكَهَكِه كَهوْتَنَه وِيَزَهِي يَهكُتَرُو يَهكُتَرِيَان سَهَرَبَرِي ۵ الذَّبَّاحُ: دَاخُ وَ نِيْشَانَهپَهَكِه لَهپَانَايِي مَل دَمَكُرِي ۵ الذَّبَّاحُ: نِيْلَتِيَهَابِيْسَكِه لَهگَهَرُودَا دُرُوسْت دَهْبِي دَمِيَهَاوَسِيْنِي بَهكُورَدِي بِيْنَهخِرَهِي پِي دَهَلِيْن ۵ الذَّبَّاحُ: نَاژَهَلِي قُوربَانِي، نَهَو نَاژَهَلَهِي نَامَادَه دَمَكُرِي بُو سَهَرَبَرِيْنِ ۵ الذَّبَّاحَةُ الصَّدْرِيَّةُ: نَاژَارِيَكِي تَاوَتَاوُو دَهَمَدَهَمِيَه لَهسَنَكِ دَا پَهيدا دَهْبِي وَ تُوشِيوُو بَهو نَهخُوشِيَه هَهسْت دَمَكَا خَهَرِيَكِه هَهَنَاسَهِي دَمَرَنَهپَهَو بَخَنَكِي ۵ الذَّبَّاحَةُ: بَهَمَانَا (الذَّبَّاحُ) دِي ۵ الذَّبَّاحُ: سَهَرَبَرَاو، هَمَر نَاژَهَلِيَكِ بَهكَهَلَكِي قُوربَانِي بِي ۵ الذَّبَّاحَةُ: حَمِيَوَانِي قُوربَانِي بَهسَمَر بَرَاوِي ۵ الْمَذْبُوحُ: هَهسَابَخَانَه يَان شُوِيْنِي پِيْشَكَهشَكِرْدَنِي قُوربَانِي لَه پَهَرَسْتَاگِي نَامُوسُولَمَانَان دَا ۵ قُورَقُورَاگَه ۵ مَذْبُوحُ الْكَنْيَسَةِ: نَهوشُوِيْنَهِي رِي وَ رَهسَمِي هُودَاسِي مَهسِيحِيَهكَانِي تِيْدَا نَهَنجَام دَهَدَرِي ۵ مَذْبُوحُ السَّمِيْلِ: نَهَو كَهَنَدِرُو دَاپَرَانَهِي لَافَاوَه كِه لَهزَمُوِي دَهيَكَا بَهَمَهَرَجِي قُولَاپَهَكَهِي بَهمنَهذَاهِي بَسْتِيَكِ بِي ۵ الْمَذْبُوحُ: نَهوشْتَهِي كَارِي سَهَرَبَرِيْنِي پِي نَهَنجَام دَهَدَرِي ۵ ذَبَّحَ الشَّيْءَ الْمُعْلَقَ فِي الْهَوَاءِ: شَتَه هَهَلُوسَرَاوَمَكِه

ذَبَلَّ البات ذبلاً وذبلاً: رومکهکه تمرو
تازمییهکهی نهما سیس بوو، دمگوتری: (ذَبَلَّ
فوه): دمی بهموی تینویتی یان نهخوشی وشک
بوو، تفی لهدم دا نهما.

ذَبَلَّ الإنسان والحیوان: نادهمیزادمهکه یان نازدهلمکه
کزو لاواز بوو.

ذَبَلَّ الرّاج ذبلاً: بلیتهی چراکهی چاک کرد ۵
اذبَلَّمَهُ: وشکی کردموه کزو لاوازی کرد ۵ اذْبَلَّ
بالشئین: شتهکهی چهماند ۵ تَدْبَلَّ:
نهمدیوو نهو دیوی کرد جینگلی دا ۵ تَدْبَلَّ
في المَشْرِی: لهروپشتن دا خوی بادا لهنجهو لاری
کرد.

تَدْبَلَّ فلان: فلانکس همموو پارچه جلهکانی
بهری داکمندن جگه لمیهک پارچهیان نهبی ۵
الذَّابِلُ: باریکو تیز، دمگوتری: (رمح ذابِلُ):
رمبیلکی باریکه ۵ الذُّبَالَةُ: بلیتهی چرا ۵
نهو داوه دمزوی دسوتی و روناکی دمدا ۵
الذُّبُلُ: پیستی کیسهلی وشکانی، یان هی
کیسهلی دمربا بازنمو شانوی لیدروست دمکری
۵ الذُّبْلَةُ: قشیل ۵ بای پیچاو پیچ (گیزهلوکه)
۵ الذُّبِيلُ: کارسات و شتی سمرسورهنمر ۵
ذَحَجَتْهُ الرِّیْحُ ذَحْجاً: بایهکه لهشونیکهوه
بؤ شوپنیکو تر بردی و هلسور و داسوری پ
کرد.

ذَحَجَ الشئ: شتهکهی فهلاشت، تونکلی لئ
کردموه.

ذَحَجَ الأدمی: چهرمکهی تاشی، ههلی گلؤفت،
همنوی ۵ ذَحَجَتِ المرأةُ بولیدها: نافرتهکه
مندالهکهی بوو فری دا ۵ اذْحَجَتِ المرأةُ علی
ولدها: نافرتهکه بهپیومژنکوشی مندالهکهی

بهحهواوه هاتوجوی کرد ۵ ذَبَبَ فلان:
فلانکس لهنیوان دوو شت یان نیوان دوو
پیاودا نهمبهر و نهوبهری کرد، همردهمه
دؤستی بهکیکیان بوو ۵ ذَبَبَ الشئین:
شتهکهی لهجم و جؤل خست ۵ ذَبَبَ فلاناً:
بهسرسامی و واقو و پرماوی فلانکسی جئ
هیشت ۵ تَدْبَبَتْ: کهوته جم و جؤل و هاتو جؤل
۵ تَدْبَبَتْ فلان: بهمانا (ذَبَبَ) دئ ۵
الذُّبَبُ: زمان ۵ الذُّبُّبُ: نهو گولینک و
همیتو هوتی بهکهژاوموه دمکری بؤ جوانی، یان
بهسرو ملی حوشترموه دمکری ۵ لهزانیاری
ریاضه و نهندازیاری دا بریتیبه لهومسافهیمی
قمبارمهتک دمیری که دمکهویته جم و جؤل
لهدورترین خال لهسمر لایهکی میحوهری
وینکجو تا دمگرنیتموه بؤ ههمان خال جاریکی
تر.

ذَبْرَ ذبارة: سمیری کردو ههستی پیکرد پی زانی.

ذَبْرَ الخیر: لههموالهکه حالی بوو.

ذَبْرَ الكتاب ذبراً: کتیبهکهی نووسییهوه، یان
بههینواشی خویندییهوه یان به خیرایی
خویندییهوه.

ذَبْرَ القراءة: خویندنهومکهی سووک کرد.

ذَبْرَ علیه: رقی لئ ههلسا ۵ ذَبْرَ الكتاب:
کتیبهکهی نووسییهوه.

ذَبْرَ القرب: بهراویزی بؤ کراسهکه کردو گوزو
گولینکی بهداوینکهمهوه کرد ۵ الذَّبْرُ: بی
دهم و پلی، دمگوتری: (فلان لا ذَبْرَ له):
فلانکس نوتقی نیبه، لهبهر لاوازی و بیهیزی
زمانی گو ناکا، قسهی بؤناکری ۵ المِذْبَرُ:
قهلم.

که‌نیشانه‌ی بیرییه و مگوو موی سپی ۵ الذَّرَابُ:
لايهنيك، بهشيك، سمره‌داونيك، دمگوتري:
(بلغتي ذرء من خبر): بهشيكی هه‌واله‌که‌م پئ
که‌پشت.

ذَرْمٌ، ذَرءٌ: وشه‌یه‌که ناراسته‌ی بزن دمکری بؤ
ئهموی شیربدا ۵ الذَّرَانِي: سپی، دمگوتري:
(ملح ذرآني) خوئیهمکی زور سببیه ۵ الذَّرِي:
توو کراو، دمگوتري: (ذرع ذري) ۵ الذَّرِيَّةُ:
وهجهو نهوه ۵ ذَرَبَ السَّيْفُ ذَرَباً:
شمشیرمه‌کی تیز کرد ۵ ذَرَبَ لِسَانُهُ: زمانی
درئزو جنیو فروش بوو ۵ ذَرَبَ فُلَانٌ:
فلانکس زمانی دوا لالی و گیری، ره‌وان بوو ۵
ذَرَبَ أُنْفُهُ: لوتی تکه‌ی کرد دلۆپ دلۆپ ناو
له‌لوتی هاته خوار ۵ ذَرَبَ الجُرْحُ: برینه‌که
پیس بوو بیوه جوو، گه‌وره بوو ۵ ذَرَبَ
مَهْدَتُهُ: گه‌ده‌ی تیک جوو، هه‌لترشا ۵ أَذْرَبَ
فُلَانٌ: فلانکس زمانی ره‌وان بوو دوا ئهموی
له‌ومپیش زمانی دمگرا ۵ زبانی تال و ناخوش
بوو ۵ ذَرَبَ السَّيْفُ رَمَاهُ: به‌مانا (ذربته) دئ
۵ له‌زه‌ری هه‌لکیشاو جه‌وه‌ررداری کردو
ئه‌مجار مشتو مالی کرد، دمگوتري: (ذَرَبْتُ
فُلَاناً): فلانکس‌م تورمکرد، رفیم هه‌لساند ۵
ذَرَبَتِ الْمَرْأَةُ طِفْلَهَا: ئافرتمکه منداله‌که‌ی
راداشت بؤئهموی پیسایی بکا ۵ الذَّرَابُ: زه‌هر
۵ الذَّرَبُ: دهردیکه توشی گه‌ده‌ی دمی خواردن
هه‌زم ناکا، خوراک تیدا دهرش و سودی لی
ومرناگري ۵ الذَّرَبُ: زمان پیس، جنیو
فروش، دمدریز ۵ الذَّرَبُ: زمان پیس، جنیو
فروش، دمدریز ۵ ئاوساوییه‌که له‌ملی
ئاده‌میزاد یان هی ئازهل دا په‌یدا دمی ۵
نه‌خوشییه‌که توشی جه‌رگ دمی درمنگ چاک

به‌خيو کردو دواي مردني مي‌رمدگه‌ي شوي
نه‌کردموه.

ذَحٌّ فُلَاناً ذَحاً: شه‌پلاغه‌ی له‌فلانکس دا،
مسته‌کوئه‌ی بیا کیشا.

ذَحَّ الشَّيْءُ: شته‌که‌ی کوتا، دوو له‌متی کرد ۵
ذَحَّحَ: هه‌نگاو‌مکانی خیراگردن و نزیکي
خستنه‌وه ۵ ذَحَّحَ الرِّيحُ القَرَابَ: ره‌شه‌پاکه
گل و خوئه‌که‌ی به‌حه‌وادا برد ۵ الذَّحُّزَاحُ:
کورته بالای ورگن ۵ الذَّحْلُ: رق و کینه ۵
توله‌ستاندنه‌وه ۵ الذَّحْلُ: به‌مانا (الذَّحْلُ) دئ.

ذَخَرَ الشَّيْءُ ذَخْرًا وَذَخْرًا: شته‌که‌ی په‌زمنده‌ کرد
بؤ کاتی بیویست، دمگوتري: (ذَخَرَ لِنَفْسِهِ حَدِيثًا
حَسَنًا) ناوو ناویانگی باشی بؤخوی هیشته‌وه ۵
إِذْخَرَ الشَّيْءُ: به‌مانا (ذَخْرَةٌ) دئ ۵
الذَّاخِرُ: قه‌له‌و ۵ الذَّاخِرُ: په‌زمنده‌ کراو ۵
الذَّاخِرَةُ: بزوی په‌زمنده‌ کراو ۵ همروا ناوه
بؤ که‌رسته‌ی شه‌ر له‌مه‌صا و گولله توپ ۵
الْمَذَاخِرُ: ریخوئه ۵ گه‌ده‌ی ولاخ و ئازهل.

ذَوَّرَ شَعْرَهُ ذَرَاءً: ئه‌مللاو ئه‌ولای توکی سه‌ری سپی
بوو.

ذَوَّرَ اللهُ الخَلْقَ: خودا مه‌خلوو‌هاتی ومدی هیناوه،
ئادهمیزادی دروست کردون و به‌ناو زه‌وی دا
بلاوی کردونه‌وه.

ذَوَّرَ فُلَانٌ الشَّيْءَ: فلانکس شته‌که‌ی زورکردوه.

ذَوَّرِي: (ذَرَأَ) پیری (موی سپی) دموری سه‌ری
داگرتوووه لاجانگی سپی بوون ۵ أَذْرَاهُ: رفی
هه‌لساند ۵ أَذْرَاهُ الی كَذَا: ناجاری کرد بؤ ئه‌و
شته ۵ أَذْرَاهُ فُلَانًا بِالشَّيْءِ: فلانکس‌ی هیری
ئه‌و شته‌کرد، وای له‌گه‌ل کرد خوی بداتو
وه‌گری ببی ۵ الذَّرَاءُ: به‌که‌م شتیک

دمبیتهموه ۵ الذَّرْبَةُ: بهمانا (غودده) دئی ۵
(ك: ذَرْبٌ) ۵ المِذْرَبُ: زوبان.

ذَرَج الطَّعَامِ ذَرْجاً: ژنگه سوروی خسته ناو
خۇراکه‌مهوه.

ذَرَج السَّيْلِ فِي الرِّيحِ: شته‌که‌ی به‌ریادا ۵ ذَرَجٌ
لِجَدَّةٍ: ناوی کرده شیرمه‌مهوه بۆنهموی زۆریی
۵ ذَرَجٌ إِدَارَتَسُهُ: قورپی له‌سوراحییکه‌ی
هه‌لسوو بۆنهموی بۆنی خوش بیی ۵ ذَرَجٌ
الثَّيْنِ فِي الرِّيحِ: شته‌که‌ی به‌ریادا.

ذَرَج الرِّغْفَرَانِ وَغَيْرِهِ فِي الْمَاءِ: شتیکی که‌می
له‌معضهران کرده ناو ناوکه ۵ الذَّرَاجُ مِنْ
اللَّيْنِ: ماستاو ۵ الذَّرَاجُ: ژنگه سور،
حه‌شهرمه‌یه‌که له‌میش گهورمتره په‌له‌په‌له‌ی
رمش به‌جه‌سته‌مه‌ومن، جه‌ند جۆریکی همیه،
نهمانه دمکۆزئین و وشک دمکۆرنه‌وه و ورد ورد
دمکۆرن بۆکاری پزیشکی به‌کاردین ۵ الذَّرِيمَةُ:
بانو، ته‌پۆلکه‌ی پانو و پۆر ۵ الذَّرِيمِيُّ: شتی
زۆر سور، دمکۆرتی: (أحر ذریجی): زۆر سووره ۵
ذَرَّتِ الشَّمْسُ ذُرُوداً: خۆر گزنگی دا.
ذَرَّ السَّاءُ: رومکه‌که سه‌ری دهره‌یناه

ذَرَّ خَيْبٌ كَوْشَتَه‌که‌ی له‌ر بوو، که‌می کرده

ذَرَّ فُلَانٌ ذُرُوداً: فلانکه‌س پێشسه‌ری سپی بوو.

ذَرَّ السَّيْلُ ذَرْجاً: شته‌که‌ی په‌رت و بلاو کردمه‌وه،
دمکۆرتی: (ذَرُّ الذَّرُورِ): به‌سه‌ری په‌نجه‌کانی
خوئی یان دهرمانیکی تری به‌شته‌که‌ی ترمه‌وه
ومرد کرد (ومکو نه‌وه بلای خونی
به‌ته‌ماته‌که‌مه‌وه کرد).

ذَرَّ اللهُ عِبَادَهُ فِي الْأَرْضِ: خودا ئاده‌میزادی به‌ناو
زه‌وی دا بلاو کردنه‌وه.

ذَرَّ أَحَبٌ: دانه‌ویلمکه‌ی تۆو کرد (به‌ناو زه‌وی دا
بلاوی کردمه‌وه) ۵ ذَرَّتِ الْأَرْضُ النِّبَاتَ: زه‌وی
سه‌ری رومکه‌که‌ی دهرخست.

ذَرَّ عَيْنَهُ بِالذَّرُورِ: چاوی به‌دهرمانی سپی رشتن.

ذَرَّ الْجُرَاحُ: دهرمانی سپی به‌میرینه‌که کرد.

الذَّرَارَةُ: نه‌و وردمو ته‌پو تۆزه‌یه له‌دهرمانی
کوتراو په‌یدا ده‌یی.

السَّائِرُ: وه‌جه‌و نه‌وه ۵ می‌روی بچوک ۵ نه‌و

گه‌ریله‌و قه‌باره بچوکه‌نه‌ی به‌هۆی تیشکی

خۆرمه‌وه که‌له‌په‌نجه‌رمو کونو که‌له‌به‌رمه‌وه دپته

ژورمه‌وه دهرمه‌که‌ون ۵ الذَّرَّةُ: بچوکه‌ترین قه‌باره

له‌مهرشتیک بئ ۵ الذَّرُورُ: نه‌و دهرمانه

سپیه‌ی دمکۆرتیه چاوومه‌وه یان به‌بیرین دمکۆرئ

یان نه‌و خوئییه‌ی به‌خه‌یارو تروزی و شتی

ترمه‌وه دمکۆرئ ۵ الذَّرِيرَةُ: به‌مانا (الذَّرُورِ) دئی ۵

الذَّرِيَّةُ: نه‌وه‌ی ئاده‌میزاد ۵ ره‌گه‌زو نه‌ژاد ۵

ژنو مندالی بچوک ۵ له‌حه‌دیث دا هاتوووه

بپه‌غه‌مبهر (ده‌خ) ژنیکی کۆزراوی دی

فهرمووی: (ما هذه تقتل إلحق خالداً فقل له: لا

تقتل ذرية ولا عسيفاً) ۵ المِذْرَةُ: ئالهمی تۆو

جانندن.

ذَرَعَ فُلَانٌ ذُرَاعاً: فلانکه‌س باسکی خوئی راکێشا.

ذَرَعَ لَهُ عُنْدَهُ: تکه‌ی بۆکرد.

ذَرَعَ السَّعِيرُ: له‌قاچی حوشرمه‌که‌ی دا ۵ ده‌ستی

حوشرمه‌که‌ی داخ کرد.

ذَرَعَ فُلَانٌ: له‌دواوه باسکی له‌ملی فلانکه‌س

هالاندو خنکاندی.

ذَرَعَ التَّرَابُ: به‌قۆل و باسک قوماشه‌که‌ی پێوا.

قسهی خووش بان ناخووشی بؤ خه‌ئک دمکرد
 مزدهی دهدا بان هه‌رهمسهی دمکرد ۵ ذَرَعُ فی
 مشیه: له‌رؤیشتن دا بهی راوشانندن بؤنه‌وهی
 پالپه‌شتی رؤیشتنه‌که‌ی بکمن ۵ ذَرَعُ فی
 السباحة: لهما له‌کردن دا بالی کردنه‌وهو بهی
 هاویشتن ۵ ذَرَعُ السبعیر: وله: حوشترمه‌کی
 بی‌وفند کرد بیه‌مؤوره‌ جه‌بلیکی بیه‌نیوان
 لوته‌وانمو دهستی حوشترمه‌دا هایم کرد، بان
 زندهی ریشه‌که‌ی به‌فاجی به‌سته‌وه ۵ ذَرَعُ
 فلاناً: له‌دواوه‌ هؤلی له‌ملی فلان و مره‌نیوا
 خنکاندی ۵ فلانکسی گوشت، ده‌شگوتری:
 (ذَرَعُ لی شیئاً من خیره): برینکی له‌مه‌والی خوئی
 بیدام، هه‌روا دمگوتری: (فلان ذَرَعُ بیننا هذا):
 فلانکس بوو به‌هؤکاری نه‌وهی نیوانمان ۵
 اِنذَرَعُ: بیه‌شکه‌وت و جووه‌ بیه‌ش ۵ اِنذَرَعُ فی
 السؤیر: له‌رؤیشتن سه‌رگه‌ر که‌وت و که‌وته
 رؤیشتن ۵ تذارعوا الطریق: بیه‌شپرکیان کرد
 له‌برینی رینگه‌که‌دا به‌خیرایی رینگه‌که‌بان بری ۵
 تَذَرَعُ السبعیر: حوشترمه‌که له‌رؤیشتن دا
 هه‌نگاوی بانى هاویشتن ۵ تَذَرَعُ فلان:
 فلانکس زوری جه‌نده‌او قسهی زوری کرد ۵
 تَذَرَعُ بَدْرِیعَةً: به‌منای برده
 به‌ربیانوه‌نیانه‌وه بؤ نه‌وکاره ۵ اسْتَذَرَعُ
 بالشئین: شته‌که‌ی کرده‌ مه‌تل و دیوجامه بؤ
 فلان نیش ۵ الأذَرَعُ: زمان ره‌وان و سه‌زمان ۵
 گورج و خیرا، دمگوتری: (قله‌وم اذرع قتل)
 به‌خیرایی و کتو بری کوشتیانن ۵ الذَرَاعُ:
 ده‌ست و باسک ج هی ناده‌میزاد بی بان هی
 جه‌یوان بی، وه‌لی له‌ناده‌میزادا بره‌تیبه له
 نانیشکه‌وه تاسه‌ری په‌نجه‌ی ناوه‌راست، له
 نازه‌لدا بره‌تیبه له‌زندو سه‌یه‌وه به‌رمو زوور ۵
 نامیرینکه بؤ بیوانه، نه‌ندازه‌ی ذیراعی هاشمی

ذَرَعُ الطریق: رینگه‌که‌ی به‌خیرایی بری، دمگوتری:
 (ذرعت الناقة الفلاة): حوشترمه‌که به‌خیرایی
 ساراکی بری.

ذَرَعُ القئی فلاناً: رشانموه‌ تمنگی به‌کابرا هه‌لجنی و
 رشومه‌که که‌وته ناو ده‌میه‌وه ۵ له‌حه‌دیت دا
 هاتووه ده‌فرموی: (من ذَرَعُ القئی فلا قضاء
 علیه) ۵ ذَرَعَتِ الدَّابَّةُ الدَّابَّةَ: و لآخه‌که
 بیه‌ش و لآخه‌که که‌وت.

ذَرِعَ ذَرَعاً: شه‌وو رؤز رؤیشت ۵ زمانی شه‌رو درینز
 بوو.

ذَرِعَ رجلاً: هاجه‌کانی ماندوو بوون.

ذَرِعَ الیه: تکای له‌لاکرد.

ذَرِعَ ذَرَاعَةً: هه‌نگاومکانی بان و پۆر بون، شه‌فاوی
 که‌وره‌ی هاویشت.

ذَرِعَ الموت: مردن بلاو بووه، په‌تاو تا‌عون بلاو
 بؤوه ۵ ذَرَعَتِ المرأةُ: نافرته‌که له‌کارکردن دا
 ده‌ستی سوک بوون ۵ (هی ذراع وذراع) ۵
 اذَرَعُ: به‌باسک و مه‌جه‌کی شته‌که‌ی گرت ۵
 اذَرَعُ فلان: فلانکس زوری گوت و درینزاد بری
 کرد ۵ اذَرَعُ القیئین: رشومه‌که له‌ده‌می
 دمکرد ۵ اذَرَعُ ذَرَاعِیهِ: هه‌ردوو هؤلی له‌مزیر
 جه‌وه‌ بالتوکمه‌وه هینایه‌ ده‌ری ۵ ذَارَعَتِ
 الدَّابَّةُ وَغیرها الطریق: و لآخه‌که هه‌نگاوی
 درینزی هاویشتن بؤنه‌وهی به‌زویی رینگه‌که‌ی بری
 ۵ ذَارَعُ فلاناً الشئین: شته‌که‌ی به‌فلانکس
 فروشت به‌گوهری بال نه‌ک به‌هه‌زمارو گوتره
 ۵ ذَرَعُ المطر: بارانه‌که به‌نه‌ندازه‌ی بالینکی
 ناده‌میزاد به‌زه‌وی دا روجو ۵ به‌ه‌ده‌مر
 ذیراعیک بؤ هؤلایی زه‌وی جووه‌ خوار ۵ ذَرَعُ
 فلان: فلانکس هه‌ردوو ده‌ستی به‌رزگردنه‌وهو

هه لکشا ۵ ذَرَفَ فِلاَناً الشَّيْئَ: فلانکسی
بمسمر شته که دا ناگادار کرد ۵ ذَرَفَ الموت:
که پانندیه شماری مردن و ممرگی نیشان دا ۵
تَذَارَفَ دَمُهُ: فرمیسی رهوان بیون،
دمشگوتری: (رایست قدحاً فی یده یَتَذَارَفُ)
پمرداخیکم بینی بدمستیوه دلۆپ دلۆپ
ناوی لئ دمتکا ۵ استَذَرَفَ الطَّرْعُ: گوانه که
وای لئ هاتبوو تهماعی دوشینی لئ بکری ۵
استَذَرَفَ الشَّيْئَ: شته که می گوشو
دایچه کاند ۵ السَّذَرَفُ: گورج و گۆل ۵
الْمَذَرَفُ: شوینی فرمیسیک.

ذَرَقَ الطائرُ: باندمکه جیقنه می کرد، دمگوتری:
(کلام یذرق علیه) قسه ناشیرین و پروبوچ.

ذَرَقَ علی الناس: وتھی نابهجی و ناشیرینی
ناراسته می خه لکه که کرد ۵ أذرق الطائرُ:
بهمانا (ذرق) دئی ۵ ذرقت الأرض: زموییمه که
گیای حمندمقوفی لئ روا، (حمندمقوف
گیایه می خورسکه و سالانه دمروئ و دمکری
بمئالف) ۵ ذَرَقَ اللَّيْنُ: ماسته که می تیکه لاوی
ناوکرد ۵ الذَّرَاقُ: جیقنه می باننده (په لومر) ۵
الذَّرَقُ: بهمانا (الذراق) دئی ۵ الذَّرَقُ:
حمندمقوف؛ گیایه که خورسکه و سالانه میوه
دمکری بمئالف.

ذَرَأَ ذُرّاً: به حه وادا فری، به حه وادا بلا و بووه.

ذَرَأَ فلان: فلان به گورجی رؤی. ذَرَأَ الشَّيْئَ:
شته که هوته خوار.

ذَرَأَ فوه: ددانی کهوتن ۵ که لبه می هه لومرین
تیزاییان نهما.

ذَرَأَ حَدُّ نابه: تیزایی که لبه می نهمان، هیزی
برینیان نهما.

ذَرَأَ اليه: بهرز بووه، جو بو لای.

سی و دوو په نجهیه یان شمست و چوار
سانتیمتره ۵ هه روا ناوه بو نه ستیریه که
که له می شو می ذیراع دایه ۵ ذِرَاعُ القنّاة: لای
پیشه و می رمب ۵ الذَّرْعُ: نه اندازه، دمگوتری:
(ذِرْعُهُ كذا) نه اندازه می نمومند میوه ۵ هیزو تواناو
وزه، دمگوتری: (ضاق به ذرعی) له وزه دا
نهماوه نه متوانی چیدی بی دمنگ بم ۵ الذَّرْعُ:
کۆخته دیوجامه ۵ نهوشته می راوجی خو می
له پاشه و می دا دشاریتته و ۵ الذَّرْعَةُ: هۆکارو
سه مبه بوشت ۵ الذَّرْعُ: همرزیندمومریک
له مسر خو برواو همنگای دریز به اوئی جا
حوشترین یا نه سپ بی یان شتی تر.

الذَّرِيعُ: بهمانا (أنتدروع) دئی، دمگوتری: (مرت
ذریع) مردنیکی به ربلاوه که مس فریا مردو
ناشتن ناکه وئی ۵ (أمر ذریع) کاریکی به رفراوان و
زوره ۵ (وأنذریع له عنده) من لای شو و تکاکارم
بو می ۵ الذَّرِيعَةُ: نیشانیه که دادمنری خه لکی
له مسری فیزی تفهنگچیته می دمن ۵ دیوجامه و
کۆخته می راوجی ۵ سه مبه و هۆکاری شت ۵
المِذْرَاعُ مِنَ الدَّابَّةِ: حاجی و لاخ ۵ نه سبی
پیشریکی ۵ لپائی دۆل و شیو ۵ گوندی بجوک
بجوکی نزیک به شاره ۵ المِذْرَاعُ مِنَ الناس:
که سیکه دایکی عمر بم بی و باوکی نا عمر مبه
یان که سیک به ماله می دایکی خانه دانترین
له به ماله می باوکی ۵ المِذْرَاعُ مِنَ الدَّابَّةِ:
نیوانی دوو نه زوئی و ناوکی.

ذَوَّفَ اللَّذْمُ: فرمیسی دبارین ۵ ذَرَفَتِ العَيْنُ:
چاوکه فرمیسی رژاند.

ذَوَّفَ اللَّذْمُ ذَرَفًا: فرمیسی بارین ۵ ذَرَفَتِ
العَيْنُ دمهها تذریفاً و تذرافاً: چاو
فرمیسی رژاندن ۵ ذَرَفَ علی الخمسين من
السمنین: له به نجا سالی تی به راندو تهمنی

ئەو وردمو خاشاکەى لەدانەوئێلەى بەشەن کراو
دەمکەوئیتە خوار ۵ الذَّرْوُ: بەشو لایەنیک،

دەگوتری: (بلغني ذرُّ من القول): سەرمداوئیکى
هەسەم دەست کەوتوو، کەمیکى هەوالەکەم

زانوو ۵ قەسەى بەتوانج و توئیکلاوى ۵ الذَّرْوَةُ:
زورەت، گەنمە شامى؛ دانەوئێلەکە دەهاپدرئ و

دەکرئ بەنان ۵ الذَّرْوَةُ: تۆپەلەک و دوندى شت
ذُرًّا اللیل: ساتە سەرمەتایەکانى شەو ۵ المِذْرَى:

شەن و سێک؛ دارنکە سەرنیکى وەکوو
بەنجەکانى دەست وایە کرشەى پێ ئەمدیوو

ئەو دیو دەکرئ دانەوئێلەى پێ شەن دەکرئ و
کاوکۆتەکەى پێ لەدانەوئێلەکە حیا دەمکرتەو ۵

المِذْرَان: دوایەى شت ۵ ئەمبەرو ئەویەرى
شت ۵ دووشان، دەگوتری: (جاء ينفص مِذْرِيه):

هات شانى هەلەدەتەکاندیان دەگوتری: (قَعَّ
الشِّبُّ مِذْرِيَّه): پیری لەسەر دوولاجانگى
هەئیشتوو.

المِذْرَاة: بەمانا (المِثْرَى) دئ ۵ ذَعْدَعَت الرِّيحُ
الشَّجَر: رەشەباکە درەختەکەى خستە جەو

جول و راوشاندن ۵ ذَعْدَعَت الرِّبَاب: گن و
خۆلەکەى بەباکەر ۵ ذَعْدَعَت فلان المال:

فلانکەس مال و سامانەکەى بەخشان و تەخشان
کرد، دەگوتری: (ذَعْدَعَهُم الدهر): رۆژگار

بەرت و بلاوى کردنەو ۵ ذَعْدَعَهُم: داپوخاو
هاری کرد، دەگوتری: (تذَعْدَع البناء والشعر):

دیوارەکە روخا، مووەکان هەلوهرین ۵
الذَّعَاذِعُ: خورمى بلاو بوو، دەگوتری:

(تفرقوا ذَعَاذِع) بلاو بوونەو هەریەکەیان
کەوتە شوئینیک ۵ الذَّعَاذِعُ: نەینى

بلاو کەرەو، دوزمان و هیتنە گێر ۵ ذَعْرَةٌ
ذَعْرًا: ترساو سەرسام بوو ۵ اذَعْرَهُ: بەمانا
(ذَعْرَهُ) دئ ۵ ذَعْرًا: ترسا ۵ بؤ موطاومعەى

ذَرَّتِ الرِّيحُ التُّراب: رەشەباکە تۆزو خۆلەکەى بلاو
کردمو بەحەوادا.

ذَرًّا احبب: دانەوئێلەکەى بەباکردو کاوکۆتى لئ
حیا کردمو.

ذُرًّا اللهُ اَخْلَقَ ذُرًّا: خودا مەخلوقاتى دروست
کردو ۵ اذَرَّتِ الرِّيحُ التُّراب: رەشەبا تەپ و

تۆزەکەى بلاو کردمو ۵ اذَرَّتِ المِصْبُ
ذَمَّهَا: چاوکە فرمیسکى باراند ۵ اذرا

الشَّيْئِ: شتەکەى هاویشت، دەشگوتری:
(اذرت الدابة راکبها): ولاخەکە سوارەکەى

لەسەرپشتى خۆى فرئ دا ۵ ذَرَّتِ الرِّيحُ
التُّراب: رەشەباکە گن و خۆلەکەى بلاو کردمو،

دەگوتری: (ذرى تراب المعدن): گن کانهکەى
پشکنى بۆدۆزینەوئى زېر ۵ ذَرَى الحِمْبُ:

دانەوئێلەکەى بەرباداو شەنى کرد ۵ ذَرَى
فلاناً: بەناى فلانکەسى داو پاراستى ۵ مەدحى

کرد ۵ تَذَرَى القَطِيعُ: جەلەبە حەيوانەکە
کۆبونەو ۵ هەندیکيان خۆيان خستە بەنا

هەندیکيان، يان خۆيان لەبەر سەرماو رەشەبا
خۆيان لەپەنا درکە شاخ و درەخت دا پەناداو

خۆيان شاردمو ۵ تَذَرَى بفلان: خۆى خستە
بەنا فلانەو بۆئەوئى دالەمى بدا ۵ الذَّرْوَةُ:

تۆپەلەک، لای سەروى شت ۵ تَذَرَى بني فلان
وفيه: لەدیارتىن پیاوى ئەو بنەمالە نافرمتى

خواست ۵ استذرى: بەمانا (تَلَزَى) دئ ۵
الذَّرَا: ئەو شتەى خۆتى لەپەنادا دەشاریبەو،

خۆت دەخەبە بەناپەو، دەگوتری: (أنا في ذرى
فيلان): من لەسەبەرى فلان کەس دام ۵

فرمیسکى رزاو ۵ تەببەعت و سروشتى نەرو
نيان ۵ الذَّرَى: ناو بۆ ئەو خشت و خۆلەى با
دەببا ۵ فرمیسکى رزاو ۵ الذَّرَارَةُ: ناو بۆ

بهوره بهر زبیهوه لهگزی راجوو ۵ الذُّفْرَى من
الْحَيْرَانِ وَالْإِنْسَانِ: نهو نيسقانهای پشت
گوینجکمه.

ذَفٌّ الظَّيْفُ: بالندمه که پهلهی کرد.

ذَفٌّ الْأَمْرُ ذَيْفًا: کارمه گونجاو ناماد مبوو
بمیدست بوو.

ذَفٌّ عَلَى الْجَرِيحِ: پهلهی کرد لهگیان دمرچوونی
بریندارمه که و تهواوی کرد ۵ أَذْفُ الْجَرِيحِ:

بمانا (ذَفْ عَلَيْهِ) دئ ۵ ذَأْفُ الْجَرِيحِ وَعَلَيْهِ
وَلَهُ: بمانا (أَذْفُهُ) دئ ۵ ذَفَّمْتُ بِهِمِ الدَّرَابُ:

نازه لهکان (ولآخهکان) پهلمیان کرد لهرویشتن دا ۵
ذَفَّفَ فُلَانٌ: فلانکس کمرسه و نامیری

کاروان و هافلکه کهی کم کردموه و آخهکانی
سوکیار کردن ۵ ذَفَّفَ فُلَانًا وَعَلَيْهِ: بمانا

(أَذْفُهُ) دئ ۵ همروا دمگوترئ: (ذَفَّفَهُ بِالسِّيفِ)
بشمشیر خیرا گیانی دمرچواند ۵ اسْتَذَفُّ

الْأَمْرُ: کارمه گونجاو ریک کهوت ۵ الذَّفَافُ:
ژمهری کوشندمو ههلاهیل ۵ شتی کم،

دمگوترئ: (مَاءٌ ذَفَافٌ) ناوی کم ۵ الذَّفَافُ:
ژمهری کوشنده ۵ شتی کم ۵ خَوْشِرُؤُ سَوَكَهْ

۵ الذَّفُّ: دمگوترئ: (سَمِعْتُ ذَفًّا نَعْلَهُ) دمنگی
تهپهی نعلهکانیم گوئ لی بوو ۵ الذَّفَافُ:

بمانا (الذَّفُّ) دئ ۵ الذَّفَافُ: کم ۵ خَوْشِرُؤُ
سوکله، دمگوترئ: (موت ذیف) مردنی خیرا

(سيف ذيف): شمشیری برنده و تیز، دمگوترئ:
(صلاة ذيفنة) نوئزی کورت و سوکله، و مکوو

نوئزی ریبوار ۵ قالونجه نیرینه ۵ الْأُمْدَافُ:
دمگوترئ: (سَهْمٌ مُذَفَّفٌ): تیری خیرا روو سوک

۵ ذَفَفْتُ الدَّابَّةَ: لغاومکهی شلکرد
لهرویشتن دا.

(ذَعْرَةٌ) دئ ۵ إِنْذَعَرَ: ترساو راجلهکی ۵
الذَّاعِرُ: ترساو ترسنوگ ۵ دمگوترئ: (رجل

ذاعِرٌ) بیاوئکی عمبیدارو نامهرده ۵ الذُّعْرُ:
ترسو لهرز ۵ السُّعْرَةُ: چولهکه کلک

ههلسهنگینه، زور ترسنوکه لهولاتی میصر پیی
دمگوترئ (نهبو فصاده) لهولاتی شام پیی

دهلئین: (أَمْ سَكَمَكُمْ) لهعیراق پیی دمگوترئ:
(زيطه و زطراطه) ۵ السُّعْرُ: ترسنوگ و

سوک هه نافرمتیک زور بترس لهقسه و هسهلوگ و
قسهی ناشیرین.

ذَعْفَ ذَعْفَانًا: مرد لهناوچوو.

ذَعْفَ فُلَانًا ذَعْفًا: ژمهری کوشندهی دا بهفلان.

ذَعْفَ الظَّمَاءِ: ژمهری کرده ناو خوراکه کهموه ۵
أَذَعَفَهُ: بهخیرایی کوشتی ۵ انْذَعَفَ:

شاگهشکه بوو دئی بچرا ۵ الذُّعَافُ: ژمهری
کوشندهی ههلاهیل ۵ (موت ذعاف): مردنی

خیرا، دمگوترئ: (حَيَّةٌ ذَعْفُ اللَّعَابِ): ماریکه
ژمهرمکهی کوشندمو خیرا کوزه.

ذَعِنَ ذَعْنًا: ملکهج بوو ژیربار بوو ۵ أذَعِنَ:
ملکهج بوو راستگو بوو هاته ژیربار، دمگوترئ:

(أذَعِنَ بِالْحَقِّ) دانی به حق دانا.

المِسْدَعَانُ: وشتری سمرنهرم، نادمه میزادی گوئ
بیست و گوئ رادیر ۵ ذَفَفْتُ: لارو لمنجهی

کرد، ههلسوو داسوری کرد ۵ ذَفَفْتُ الْجَرِيحَ
وعليه: بریندارمه کهی گوشت، پهلهی کرد

لهگیان دمرچوونی.

ذَفَّرَ النَّبْتُ ذَفْرًا: گزویا که زور بوو ۵ ذَفَفْتُ
الشَّيْئُ: شتهکه بو نهخوشه کهی زور کهسکون

بوو و مکوو میسک بوونی بلأوی کرد، یان
بوگمنی زوری لی هات و مکوو بوونی سیر بلأو
بووه ۵ اسْتَذَفَّرَ بِالْأَمْرِ: سور بوو لهسهر کارمه که

ذَكَرَ ذَكَرًا: بیره‌موری باشه و چاکی له‌بهرکرد
 أَذْكَرَتِ الْمَرْأَةُ وَغَيْرَهَا: نافرته‌که کوپری
 بوو ۵ أَذْكَرَتِ فُلَانَةٌ: فلان نافرته له‌موشته
 دا لاسایی پیاوانی کردموه ۵ أَذْكَرَ الْحَقُّ
 عَلَيْهِ: حه‌ق و راستی بالادسته کرد، حه‌قی
 راگه‌یاند ۵ أَذْكَرَ فُلَانًا الشَّيْئَ: وای له‌فلان
 کرد شته‌که‌ی بیته‌موه یاد ۵ ذَاكَرَهُ فِي الْأَمْرِ:
 دهرباری کارمه‌که وتو و پیزی له‌گه‌ل دا کرد ۵
 ذَكَرَ السِّيفَ وَالْفَأْسَ: پوژای خسته
 سه‌رنووی شمشیره‌که یان نووی پاچه‌که ۵
 ذَكَرَ الْكَلِمَةَ: وشه‌که‌ی به‌شیوه‌ی واگوت بوژ
 نی‌رینه به‌کاربی ۵ ذَكَرَ النَّاسَ: ناموژگاری
 خه‌لکه‌که‌ی کرد ۵ ذَكَرَ فُلَانًا الشَّيْئَ وَبِهِ:
 شته‌که‌ی بیر فلانکسه هینایموه ۵ إِذْكَرُهُ،
 اذ‌د‌کره، إِذْكَرُهُ: به‌مانا (ذَكَرَهُ) دئی ۵ تَذَاكَرُوا
 فِي الْأَمْرِ: دهرباری کارمه‌که وتو و پیزیان کردو
 که‌وتنه قسه و دهمه‌ده‌من ۵ تَذَاكَرُوا الشَّيْئَ:
 شته‌که‌یان یاس کرد، بیریان هاتموه ۵ تَذَاكَرَتِ
 فُلَانَةٌ: فلان نافرته له‌مه‌ئس و که‌وتا لاسایی
 پیاوی کردموه ۵ اسْتَذَكَرَ فُلَانًا: داوه
 دزویه‌کی له‌پهنجه‌ی فلانکسه به‌ست بوژ
 نه‌وه‌ی شته‌که‌ی له‌بیر نه‌چی، کارمه‌کی له‌یاد
 نه‌چیته‌وه ۵ اسْتَذَكَرَ الْكِتَابَ: کتیبه‌که‌ی
 خویندموه بوژنه‌وه‌ی له‌بهری بکا ۵ الذَّاكِرَةُ:
 توانای نفه‌س له‌سه‌ر به‌راورد کردنی نه‌زمونی
 رابردو سه‌رله‌نوئ به‌کاره‌ینانه‌وه‌یان ۵
 التَّذْكَرَةُ: هوژکاری یادخسته‌نه‌وه
 بیره‌ینانه‌وه‌ی پوژوستیات په‌سوله‌یه‌کی
 تایه‌متیبه بوژناو شه‌ممنده‌فه‌رو ته‌یارمو
 سینه‌ماو نه‌و‌جوژه شتانه به‌کاردئ ۵ الذِّكْرُ:
 دهنگو سه‌دا ۵ نوپیزو پارانه‌وه له‌خودا،
 یادکردنه‌وه‌ی خودا ۵ قَوْلَانِي بِرُؤُوسِ

ذَقْنِ فُلَانٍ عَلِي يَدِهِ أَوْ عَلِي عَصَاهُ: فلانکسه
 جه‌ناگی خوئی له‌سه‌ر ده‌ستی دانا یان
 جه‌ناگی خسته سه‌ر گوژانه‌که‌ی.

ذَقْنٌ فُلَانًا: مسته کوژئی له‌جه‌ناگی فلانکسه دا.
 ذَقْنٌ ذَقًا: جه‌ناگی دریز بوو.

ذَقِنَ الذَّلْوُ: لئوی دوژچه‌که‌ی خوار کرد ۵ ذَقْنٌ
 عَلِي يَدِهِ أَوْ عَلِي عَصَاهُ: به‌مانا (ذَقْنِ) دئی ۵
 الذَّاكِرَةُ: نه‌و به‌رزاییه‌ی گهرنده که
 ده‌که‌ویته نیوان جه‌ناگو و فولکه‌ی گهرندن ۵
 خوار ناوک ۵ پارچه داریکه موسیقاژمن له‌کاتی
 موسیقاییان دا جه‌ناگی ده‌خاته سه‌ر ۵
 الذَّقْنُ: لای خواری جه‌ناگو، کوژایی به‌یه‌ک
 گه‌شتنی همردو لای ریش ۵ له‌پهندی
 پیشیان دا هاتوو ده‌ئن: (مُثَلَّلٌ اسْمَانٌ بَدَقِيهِ)
 کوژی گرانه‌و به‌ته‌مایه جه‌ناگی هه‌ندیکی
 له‌سه‌ر سوک بکا ۵ به‌که‌سیک ده‌گوتری: پشت
 به‌که‌سیک بیسته‌ی هیچی له‌بارانه‌بی، یان
 له‌خوئی بی ده‌سه‌لات تر بی.

ذَكَرَ الشَّيْئَ: له‌بهری کرد ۵ خسته یادموری خویموه
 ناماده‌ی کرد ۵ بیری که‌وته‌وه ۵ دوی نه‌وه‌ی له‌یادی
 جو‌بووه‌ه هاتموه یادو به‌زوبان گوته‌وه.

ذَكَرَ فُلَانَةٌ: خوازینی فلان نافرته‌ی کرد بوژنه‌وه‌ی
 بیکاته هاوسه‌ری خوئی.

ذَكَرَ اللَّهُ: پادی خودای کردو ستایشی کرد.

ذَكَرَ النِّعْمَةَ: سوپاسگوژاری نیعمه‌ته‌که‌ی کرد.

ذَكَرَ النَّاسَ: باشه مله باسی خه‌لکی کرد ۵
 عه‌یب و له‌که‌کانیانی خسته‌رو.

ذَكَرَ الشَّيْئَ لَهُ: شته‌که‌ی تیگه‌یاند، پنی گوت.

ذَكَرَ حَقَّهُ: مافی خوئی پاراست.

ذَلَّتْ الرِّيحُ: بۆنمهكه بلاو بووه كونو كهلمبىرى گرتنهوه، دمگوترى: (زكا المسك) بؤنى ميسكهكه بلاو بؤوه ۵ ذَكَى الشاة: مەپمكهى سەربىرى.

ذَكِيَّ فلان: فلانكەس زىرەك بوو ۵.

ذَكُو فلان: بەمانا (ذَكِي) دى، دمگوترى: (ذَكُو قلبه) دلى هوشيار بؤوه ۵ **اذكبت السحابة:** همورمهكه جار دوا جار بارانى باراند ۵ **اذكى النار:** ناگرمهكهى هەلگىرساند، دمگوترى: (اذكى الحرب) شەرى بەرپاكرد ۵ (اذكى عليهم العيون) جاوى بۇگىپرا ۵ **ذكى فلان:** فلانكەس زىرەك بوو بەهۆى ئەزمومونى زۆرو لەبؤتمەدان ۵ كهوته سالموهو قەلموويو، جهستهى زل بوو ۵ **ذكى الفرس:** ئەسبەكه لهتمەمنى جوانويهتى تىبەپرى ۵ **ذكى النار:** بەمانا (ذكاها) دى ۵ **ذكى الشاة:** مەپمكهى سەربىرى ۵ **استذكت النار:** بەمانا (ذكت) دى ۵ **الذكا:** بلتسى ناگره پشكو ناگرى گەشاوه ۵ **الذكىة:** باوشىن، نامىرى ناگر گەشانهوه، يان چەرخى ناگر كرنهوهو شقارته ۵ **الذكىة:** نار **ذكىة:** ناگرىكه بلتسىو گرپمكهى بمتەوزمه.

ذَلِفَ الألفُ ذَلْفاً: لوتى بارىك و بچوك بووه گەورەو يان و هش بوو

ذَلِقَ اللسانُ ذَلِيقاً: زوبانى تىز بوو، دەم قەرمبالغ بووه. **ذَلِقَ السكينُ ونحوه:** كىردمكهى تىز كرد.

ذَلِقَ الصوفُ وغيره فلاناً: رۆزو گرتن و كەم خواردن فلانكەسى لاواز كرد.

ذَلِقَ السنانُ واللسانُ ذَلِيقاً: رمبەكه يان زوبانى تىز و بەپرشت بوو، (هـر أذلىق).

(ذكر الدين) جهكى قەرز ۵ **الذكرة:** پارچهپهك بؤلا بخريته سەرنووكى شمشىر يان پاچ ۵ **الذكرة:** پىچەوانهى ميينه ۵ وانىكى نيزينه ۵ ناسنى چاك و پتەوو وشك و رەق، دمگوترى: (رجل ذكر) پياوئىكى نازاو ملنەدمر ۵ بارانى قەتره گەوره ۵ قەسى رەق.

الذكرة: پىچەوانهى ميينهى ۵ **الذكى:** دمگوترى: (رجل ذكر) پياوئىكى زىرەك و ورياو بىرتىزو زاكيره باشه ۵ ناسنى پتەوو رەق ۵ **المذكار:** پياوئىك هەركوپى بىن يان ناھرمتىك هەركوپى بىن، دمگوترى: (أرض مذكار) زمويپهكه هەر رومكى نيزى لى دمپوئى ۵ (فلاة مذكار) سارايمكى كاكى بەكاكى ترسناكه پياونەبى ناوئى پىنى دا بپوا ۵ **المذكرة:** دمگوترى: (داھية مذكرة) بەلايمكى سامناكه پياوى بەجەمگ نەبى خوى بۇراناگرى ۵ (طريق مذكرة) رىگايهكى ترسناكه ۵ **المذكرة:** نيزى؛ پىچەوانهى مى، دمگوترى: (يوم مذكرة) رۆژىكى سامناكو قورسه ۵ (سيف مذكرة) شمشىرىكى جهوهەرداره ۵ **المذكرة من النساء:** ناھرمتىك لەهەئس و كهوتى دا لاسايى پياو بكاتەوه ۵ **المذكرة:** دەفتەرى تىبىنى، دەفتەرى يادومرى ۵ يادداشت و رونكردنهوى هەندى مەسنەله پىشكەش بەدادومر دمكرى ۵ **المذكرة:** دمگوترى: (رجل مذكرة) پياوئىكه ناوو ناويانگى باشى هەيه.

ذَلَّتْ النارُ ذُكُوراً وذكاءً: بلتسى ناگرمهكه بەرهى سەند.

ذَلَّتْ الشمسُ: گەرمای خۆر بەهيز بوو تاوى ستاند.

ذَلَّتْ الحربُ: شەرى هەلگىرسا.

ذَلِقَ السَّرَاجُ: چراکه روناگانی دا دموروبه‌ری روناک کردموه.

ذَلِقَ فُلَانٌ: فلانکس دلمراوکی توش بوو.

ذَلِقَ مِنَ الْعَطَشِ: لمتینوان خه‌ریک بوو بخنکی ۵

ذَلِقَ اللِّسَانُ ذِلَاقَةً: به‌مانا (ذَلِقَ) دئی ۵ اذَلِقَ فِي

الرَّمِي: په‌لمی کردله‌رمی کردن دا ۵ اذَلِقَ

السَّكِينِ: به‌مانا (ذَلَقَهُ) دئی ۵ اذَلِقَ الصَّوْمُ

وغيرُهُ فُلَانًا: به‌مانا (ذَلَقَهُ) دئی ۵ دمگوتری:

(اذَلِقِي قَوْلَهُ) هسه‌کی نه‌موندی ماندو کردم

هه‌تا بیی لاواز بووم ۵ اذَلِقَ السِّرَاجَ:

چراکه‌ی هه‌لکرد روناکی کرد ۵ اذَلِقَ الطُّمْبُ:

ناوی کرده کونی سوسه‌مارکه‌وه بوئه‌وه‌ی

له‌گونه‌که‌ی بیته دهر ۵ ذَلِقَ السَّكِينِ وَغیره:

به‌مانا (ذَلَقَهُ) دئی ۵ ذَلِقَ الْفَرَسَ: نه‌سپه‌که‌ی

کزو لاواز کرد ۵ ذَلِقَ اللَّبَنَ: شیرمه‌کی

تی‌که‌ل به‌ناوکرد، ناوی کرده شیرمه‌وه ۵ ذَلِقَ

الطُّمْبُ: به‌مانا (اذَلَقَهُ) دئی ۵ اذَلِقَ: شته‌که

تیز بوو ۵ الذَّلِقُ: تیزو برهر، دمگوتری:

(لِسَانٌ ذَلِقٌ) زوبانی تیزو ره‌وان ۵ همرشتیک

تیزو کاریگه‌ر بی ۵ الذَّلِقُ: زوبانی تیزو ره‌وان

۵ الذَّلِقَةُ: له‌مموو شتیک تیزاییه‌که‌ی ۵

الذَّلِقُ: له‌مموو شتیک دا قه‌راخو

تیزاییه‌که‌ی ۵ الذَّلِقَةُ: حوشتری خوشرؤ ۵

ذَلِقَ الذَّلِيلُ: هه‌لجزو دابه‌زی کردو شل بوو، شوپ

بووه ۵ الذَّلِيلُ وَالذَّلِيلُ: کراسی دریز ۵

جزدانه ۵ دمگوتری: (شَحِرَ ذَلَالِكَ لِهَذَا الْأَمْرِ):

داوینت بوئ شوکاره به‌لادابکه‌ه (فِرْسٌ خَفِيفٌ

الذَّلِيلُ): نه‌سپیکی کلک بجوکه.

ذَلَّ: لاوازو ملکه‌ج بوو، سوکایه‌تی بی کراو قبولی

کرد.

ذَلَّتِ الدَّائِبَةُ: ولاخه‌که ژیربار بوو ملی دا.

ذَلَّ لَهُ الْقَرَأِي: به‌مناسانی سه‌رمه‌وی بوئ دئی.

ذَلَّلَ السَّحَابَ: بارانی‌ک له‌سمر خو ببارئو هه‌وره

بروسکه‌ی تیدا نه‌بی ۵ اذَلَّ فُلَانٌ: فلانکس

هاوه‌له‌کانی زه‌لیلو بی دسه‌لات بوون ۵ اذَلَّ

فُلَانًا: فلانکسی زه‌لیلو بی دسه‌لات کرد ۵

به‌زه‌لیلو بی دسه‌لات له‌قه‌له‌می دا ۵ ذَلَّلَهُ:

گهردنکه‌چی کرد، ناسانی کرد، رامی کرد،

دمگوتری: (ذَلَّلَ الْكِرْمَ): میوه‌که هیشوه

ترتیه‌کانی به‌بهدست بوون ۵ ذَلَّلَ لِي: بوئ

موطاوعه‌ی (ذَلَّلَهُ) دئی ۵ اسْتَذَلَّهُ: به‌مانا

(اذَلَّهُ) دئی ۵ الذَّلِيلُ: زه‌لیلیو بی دسه‌لاتی ۵

سوکایه‌تی بی کردن ۵ الذَّلِيلُ: به‌مانا (الذَّلِيلُ) دئی

۵ ریگایه‌ک زور پیخوست کرابی ۵ الذَّلِيلُ:

ریگای ناسانو بوار خووش ۵ ولاخی

ژیربارکراوو جله‌و نه‌رم ۵ حوشتری خووش بارو

سه‌رنه‌رم ۵ الذَّلِيلُ: لاوازو بی دسه‌لاتو

ناچار، مالو خانووی نه‌وی ۵ ریگای ناومدانو

پیخوست کراوه دره‌ختیک هه‌موو کس دهستی

بگاتیو به‌مناسانی به‌رمه‌کی لی بکه‌نه‌وه.

ذَمَّرَ الْأَسَدُ ذَمْرًا: شیره‌که نه‌راندی.

ذَمَّرَ فُلَانٌ: فلانکس رفی هه‌لساه هه‌رمشه‌ی کرد،

دمگوتری: (جاءَ عَمْرٌ ذَمْرًا): عومهر به‌شیه‌وی

هه‌رمشه‌وه هاتو رفی هه‌لسابوو جاوی لی‌سور

بیونه‌وه.

ذَمَّرَتِ النَّارُ: ناگرمکه هه‌لگیرسا. ۵ ذَمَّرَ النَّارَ:

ناگرمکه‌ی هه‌لگیرساند. ۵ ذَمَّرَ فُلَانًا عَلَى الْأَمْرِ:

فلانکسی هه‌لئا له‌سمرکردنی کارمه‌ه ۵ ذَمَّرَهُ:

هه‌لئیا، ته‌شجعی کرد ۵ ذَمَّرَ الْأَمْرَ: شته‌که‌ی

مهمزنده‌کرد ۵ ذَمَّرُوا: خه‌لکه‌که هه‌ندیکیان

هه‌ندیکیانیان هه‌لئا بوئ شهر ۵ سمر زهنشتی

بمکتریان کرد ۵ تَدْمُر: سرزمنشتی خوی
 کرد لمسر شتیکی لمدستجوو ۵ رفی هه لسا ۵
 نارازی بوو همرهشی لی کرد ۵ الذمار:
 شتیک پیویست بی پاریزگاری لی بکری ۵
 ومکوو مال و خیزان ۵ الذماره: نازایمتی ۵
 الذمر: نازاو مەردو نه‌مرد ۵ نادمیزادی
 قسه خووش ۵ به‌لاو کارهسات ۵ الذمیره:
 دمنگو سه‌دا ۵ الذمیر: به‌مانا (الذمر) دی ۵
 الذمیر: شان و ملو دموروبه‌ریان، دمگوتری:
 (بلغ الأمر الذمیر): نیشه‌که قورس بوو گمیشه
 بنبه‌ست ۵ الذمیر: نهو کهسه‌یه ته‌ماشای
 شهرمگای نازمل دمکا بوو نه‌وی بزانی ناخو
 نیره یان مییه.

ذَمَلُ الْعَبْرِ ذَمَلًا: حوشرمه‌که به‌خیرایی روی ۵
 (فهو ذامل وهي ذاملة) ۵ ذَمَلُهُ: وای لی کرد
 خیرا بروا.

ذَمَّ الْأَنْفَ لَوْتَهْ كَهْ جَلَمِي لِي هَاتَهْ خَوَار.

بمکتریان کرد ۵ تَدْمُر: سرزمنشتی خوی
 کرد لمسر شتیکی لمدستجوو ۵ رفی هه لسا ۵
 نارازی بوو همرهشی لی کرد ۵ الذمار:
 شتیک پیویست بی پاریزگاری لی بکری ۵
 ومکوو مال و خیزان ۵ الذماره: نازایمتی ۵
 الذمر: نازاو مەردو نه‌مرد ۵ نادمیزادی
 قسه خووش ۵ به‌لاو کارهسات ۵ الذمیره:
 دمنگو سه‌دا ۵ الذمیر: به‌مانا (الذمر) دی ۵
 الذمیر: شان و ملو دموروبه‌ریان، دمگوتری:
 (بلغ الأمر الذمیر): نیشه‌که قورس بوو گمیشه
 بنبه‌ست ۵ الذمیر: نهو کهسه‌یه ته‌ماشای
 شهرمگای نازمل دمکا بوو نه‌وی بزانی ناخو
 نیره یان مییه.

تَدْمُرُ بِلَان: هانای یو فلان بردو داوای لی کرد تکا
 کاری بی ۵ اسْتَدْمُرُ اليه: کاریکی کرد هه‌موو
 کس لؤمه‌ی بکا ۵ اسْتَدْمُرُ بِلَان: به‌مانا
 (تَدْمُرُ) دی ۵ الْأَذْمُ مِنَ الدَّرَاب: ولاخی ماندو
 شه‌کت که بوستو و نه‌توانی پروا ۵ الذمَام:
 عهدو به‌یمان به‌رپرسیاری له‌جیاتی به‌کیکی
 تر ۵ مافو ریز ۵ الذمَامَة: به‌مانا
 (الذمَام) دی ۵ شمرمو حه‌باکردن لمسر زهنشتو
 لؤمه ۵ الذمَامَة: به‌مانا (الذمَام).

الذَّمُّ دَمْغُوتَرِي: (رَجُلٌ ذَمٌّ): بیاویکی زه‌م کراوه ۵
 الذمّة: دمگوتری: (بِر ذمّة): بیریکی که‌مناوه
 ۵ الذمّة: به‌یمان و به‌لین و به‌رعوده بوون ۵
 مافو ریز ۵ (أهل الذمّة): نه‌وانه‌ی
 ناموسولمانان و به‌یمان له‌گه‌ل موسولمانان
 ده‌به‌ستن و خویمان ده‌خنه زئیر زیمه‌ی
 موسولمانان ۵ الذمیر: به‌یمان پیدراو، نه‌وه‌ی
 نه‌هلی کیتابه‌و به‌یمانی دمدرتین له‌لایمن
 موسولمانانه‌وه که‌مال و ناموس و نایینی
 پاریزراوه ۵ الذمیر من الآبار: بیری که‌م ناو
 ۵ جلم به‌له‌ی رش که‌له‌سر دم و جاو
 به‌وه‌ی گه‌رما یان زور خوراندن به‌یدا دهبین ۵
 شه‌ونم که‌شه‌وانه دمکه‌ویته سرگه‌لای
 دره‌ختو تیکه‌ن به‌گل دهبین، شه‌ونم که‌موه‌کوو
 دلۆبه‌ی هوری لی دی ۵ الذمیر من الآبار:
 به‌مانا (الذمّة) دی ۵ تۆبه‌وانه‌و سمره‌مباخ
 که‌ناهیلن شت له‌زمره‌که‌ی بیته‌ی دمیر ۵

الْمُدْمُ: (رجل مُدْمٌ) بیاونکه جوئه ناکا خب
 بووه، دمگوتری: (أمر مُدْمٌ) کاریکی عهیداره
 الُمُدْمَةُ: ریزو ماف، دمگوتری: (قضى مَدْمَتَهُ)
 چاکه لهگهال کرد بؤئهوهی گلهیی لی نهکا
 الُمُدْمُ: دمگوتری: (مكان مُدْمٌ) شوینیکی
 خاوهن ریزو حورمهته.

ذمه الیوم ذمًا: رۆزمکه گهرم بوو (ذمه الحر)
 گهرمیبهکه زور بوو.

ذمه الرجل بالحر: گهرما کاری لهدماغی بیاومکه
 کرد ۵ اذمهاته الشمس: خور نازاری میسکی
 دا.

ذمه المذبح ذمًا وذمًا: جم و جوم
 لهنازه لهسمربرپاومکهدا ماوه

ذمه المريض: نهخوشهکه کهوته گیانه لاوموه،
 گیانکیشانهکهی دریژی کیشا.

ذمه الرجل وغيره: شتهکه بؤنیکی ناخوشی لی
 هاتهدهر.

ذمیت الرانحة الکرهية فلانًا: بؤنی ناخوش
 فلانکهسی نارحمت کرد.

ذمه فلان من کذا شی: شتیک بؤ فلانکهس

لهومبهیدا بوو ۵ اذماء: همنگوتی و کهمی
 جم و جولی تیدا ماوه ۵ استذمی الشیئ:

داوای شتهکهی کرد ۵ استذمی ما عند فلان:

شوین نهوشته کهوت که لای فلانهو گرتی ۵

الذمی: بؤگهن، بؤنی ناخوش ۵ الذماء:

باقی ماندهی دیاردهی گیان لهگیانداره

سمربرپاومکهدا ۵ هیزی دل ۵ الُمُدْمَا:

گیانلهبهری کراو به نیشانه بپیکری و گیانی

تیدا بمینی ۵ ذنبه ذنبًا: کلکی همنگوت ۵

شوینی کهوت ۵ شوینهواری پیوه ماوه، دیاردهی

ماوه.

ذنب الأرض: لهزهومیبهکه ناومرؤی داممزاند ۵
 اذنب: تاوانی نهنجام دا ۵ گوناھی کرد ۵ ذنب:
 کلکی دریز کرد ۵ ذنب الضب: سوسه مارکه
 لهخوار کونهکهوه کلکی دهرهینا ۵ ذنب البئر:
 بهرسيله خورماکه له لای هنجکیهوه شیرین بوو
 ۵ ذنب الجراد: کوللهکه کلکی داچهقاند بؤئهوهی
 هیلکه بکا ۵ ذنب الحارس الضب: راوکه مرکه
 کلکی سوسه مارکهی گرت ۵ ذنب الدابة: کلکی
 ولاخمهکی گرت ۵ ذنب الثئی: کلکی بؤشتهکه
 دروست کرد ۵ ذنب عمامته: لقهکی میزمرکهی
 شؤر کردهوه ۵ ذنب الكتاب: تهواو کهری
 کتیبهکهی نووسییهوه ۵ ذناب السحاب:
 هه ورمان تیک هالان و هه نندیکیان
 دواهه نندیکیان کهوتن ۵ ذناب المغمم: لقه
 میزمرکهی شؤر کردهوه ۵ ذنب علیه:
 دستدریزی کرده سمر ۵ تذنب الطريق وغره:
 له لاریوه هاته سمر رنگاکه ۵ استذنب الأمر:
 کارمه که تهواو بوو، جیگیر بوو ۵ استذنب الدابة:
 لهکاتی رقیشتنی ولاخمهکه کابرا له لای کلکیهوه
 دهرؤی ۵ استذنب فلانًا وغره: شوین فلان
 کهوت و لی دانهبرپا همر بهدوایهوه بوو ۵
 استذنب فلانًا: فلانکهسی بهتاوانبار حیساب
 کرد، بهتاوانباری زانی ۵ تاوانی پال دا ۵
 الأذنب: کلک دریز ۵ الذناب من کل شی:
 پاشین و پاشهتای ۵ قولینچک و داوهی،
 دمگوتری: (نظر الیه بذناب عنه): به هلینجکی
 چاوی سمیری کرد ۵ پمتیکه کلکی حوشتری
 پی دهبهستری بؤئهوهی سواربوومکهی پیس
 نهکا ۵ ریزهوهو پلوسکی ناو لهبهرزاییهوه بؤسمر
 زموی ۵ الذنابی: بهمانا (الذنب) دی، دمگوتری:
 (هم ذنابی فلان): نهوانه شوینکهوتهی فلانن،
 کلکهوه پلکهی فلانن ۵ الذنابة: شوینکهوتوو

۵ پاشین و لای دواوی هموو شتیک ۵ لمشیوو

دۆل دا نهو شوینیه ریپروی ناومکه کۆتایی دئ

۵ الذَّنْبُ: کلکی گیانلهبهر ۵ پاشهومی هموو

شتیک، دمگوتری: (نظر الیه بَدَنِبَ عینه)

بمقلینجکی جاوی سهیری کرد ۵ همروا ناوه

بۆسمری شورک و قامچی، دمگوتری: (ضَرَبَ

فلان بَدَنِبَ) ۵ همروا دمگوتری: (رکب ذَنبَ

الریح) پینشکوت و کس نهیگهپشتی ۵ (رکب

ذَنبَ البعیر) بمبشی کهم رازی بوو ۵ (بینهما

ذَنبَ الضَّبِّ): دوژمنایهتیبیان لهنیواندایه ۵

(حدیثه طویل الذَّنْبِ): قسهکهی دریزه و

نابریتهوه ۵ (وَأَنَّهُ الخُمُورُ ذَنِبُهَا): تمهمنی

لهپهنا تیبیری ۵ (هم أذنان الناس): نهوانه

خویری وهمتیو مچی خه لکن.

ذَنبَ الخیل: کلکه نهسب؛ جینسی رومکیکه که

گولی نیه و له شوینی زۆنگاودا دهرۆی ۵

الذَّنْبُوبُ: کلکی چاک و تهواو، کلکی دریز،

دمگوتری: (بِرم ذنوب) روژی سامناک و

شهرابییه ۵ دۆلجهی گهوره کهناوی پی

هه لدمهینجدری ۵ بهش و باره الذَّنْبُوبُ:

گیامکه و مگوو وینجه وایه بوخۆراکی و لآخ و

ناژهل بهگاردی، وادمی لهگه ل مهرمزدا

دهرۆی و بمرمکهی لهگه ل چه تۆکه کهدا تیکه ل

دمبی ۵ الذَّنْبُوبُ: رهمزی گوله له پیری

(الزنبقة) ۵ المذَّنْبُوبُ: کلکی دریز ۵ نامیری شت

هه ئینجان ۵ ریپروی ئاو ۵ المذَّنْبُوبُ: نهستیره

کلک دارمکان، قهبارمهک لهناسمان کلکیکی

غازی همیه دهرموشیتهوه، بهدموری خۆردا

هه لدمسورئ جار جار دمبیندرئ.

ذَنبٌ الشَّيْءُ ذَنْبًا: لیکاوی داچۆرا، دمگوتری: (ذَنبٌ

العین) جاو ناوی پڑاند، (ذَنبٌ الأنف) لوت چلمی

لی هاته خوار.

ذَنبٌ البرُدُ: سمرماکه توند بوو.

ذَنبٌ فِي مَشِيَةٍ: بهلاوازی رۆیی، دمگوتری: (مازال

يَذِبُ فِي حَاجَتِهِ): تائیتسا بهدوو دلپهوه دمست

بۆکارمکهی دمبا.

ذَنبٌ ذَنَاءٌ: شلهممنی لی چۆراپهوه ۵ ناوی لی هات ۵

خوینی لی هات، دمگوتری: (امراة ذنأ)

ناهرمتیک که خوینی چهیزی ناوهستیتهوه ۵

(قرحة ذنأ): برینیکه زوخاوی لی دئ و وشک

ناکا.

ذَانٌ فلاناً علسی حاجته: داوی لهفلان کرد

پیداویستییه کهی بۆ جی به جی بکا ۵ ذَنْبٌ:

دۆخاوی لی هاتمت خوار ۵ الذَّنْبَانُ: چلم

لهلوت بیته خوار ۵ الذَّنَانَةُ: پیداویستی ۵ باقی

ماندهی شت، دمگوتری: (عليه من دینه ذنأة):

لهقهرزمکهی کهمیکی لهسمر ماوه ۵ الذَّنْبَانُ:

چلک و پیسی ۵ الذَّنْبِيُّ: بهمانا (الذنان) دئ.

ذَهَبٌ: نیسی نیشارمه بۆتاکی میینه.

ذَهَبٌ ذَهَابًا و ذَهَبًا: رۆیی ۵ تیبیری، رمت بوو ۵

مردو فهوتا، دمگوتری: (ذَهَبَ الأثرُ):

شوینهواری نهماو سپراهوه.

ذَهَبٌ بِهِ: لهگه ئیا روپشت ۵ لای برد، فهوتاندی ۵

همروا دمگوتری: (ذهبت به الخيلاء):

لوتبهرزی و خو بهزلزانی لهرموتی ناسایی

خوی لایدا.

ذَهَبَ عَنْهُ: وازی لی هیئا.

ذَهَبَ عَلَيْهِ كَذَا: لهبیری چۆوه.

ذَهَبَ إِلَيْهِ: روی تی کرد، بهپرموی کرد، دمگوتری:

(ذهب الى قول فلان): بهگویری قسهی فلان

هه لئس و کهوتی کرد.

ذَهَبَ فِي الدِّينِ مَذْهَبًا: له‌نایین دا راوو بۆجونیکی

خۆی په‌په‌روه کرد ۵ یان رایه‌کی نه‌شازو تازه
قه‌لای هینایه کایه‌وه ۵ اذْهَبَهُ: لای برد ۵
بمه‌لتون زم‌که‌فتی کرد ۵ اذْهَبَ فُلَانٌ:

فلانکس نارایش و جوان و جوری ته‌واو بوو ۵
رێک و پێک و روخسار شیرین هاته به‌رجاو ۵
ذَهَبَهُ: بمه‌لتون روکه‌شی کرد ۵ الذَّهَبُ:

نالتون، عونسوریکی فیلزی رنگ زمرده، کیشی
زمرپه‌که‌ی (۱۹۷.۲)، ژماره‌ی زمرپه‌که‌ی (۷۹)،

ئه‌ندازه‌ی چرپی په‌ستاوتنی (۱.۹۴) ۵ (ك) اذْهَاب
و ذه‌رب) ۵ الذَّهَبَةُ: پارچه‌ی زێرێک ۵

الذَّهْرِيَّةُ: که‌شتییه‌که‌ می‌کوته‌کانی
دادمکوترین و ده‌به‌ستریته‌وه بۆئه‌وه‌ی ماومیه‌ک

تییدا نیشته‌جێ ببن ۵ الذَّهِيْبُ: هه‌رشتیکی
زم‌که‌فت کرابی ۵ اَلْمَذْهَبُ: رێگه‌ی رێبازی

نایینی یان رامیاری یان فه‌لسه‌فی ۵ کۆمه‌لێک
بیرو بۆجونی زانستیانه‌و فه‌لسه‌فییانه‌ن که

په‌یوهندی و پێکه‌وه‌ گرێدانیان هه‌یه‌و وادینه
پیش جاو که‌یه‌که‌یه‌کی تۆکه‌مو دارپێژراون ۵

اَلْمَذْهَبُ: به‌مانا (الذَّهِيْبُ) دئی، دمگوتری:
(فِرْس مَذْهَبٌ): ئه‌سه‌پێکه‌ سوراوی زیاتره

له‌زهدای ۵ ذَهَابُهُ وَعَنهُ: لای بی ناگا بوو،
له‌بیری چوووه‌.

ذَهَبَ ذَهَابًا: عه‌قَل و هۆشی له‌دمست دا ۵ ذَهَابُهُ
الشَّيْءُ وَعَنهُ: به‌مانا (ذَهَابُهُ) دئی ۵ اذْهَابَهُ:

وای لای کرد لای بی ناگایی ۵ الذَّهَابُ مِنْ
الليْلِ: به‌شیک له‌شه‌و ۵ الْمَذْهَبُ: نامیری

خافلانده‌ هه‌رشتیکی ببیته‌ هۆی بی ناگایی و
هه‌له‌و گه‌ریوون.

ذَهَبَ قَرْنَهُ ذَهَابًا: له‌زیره‌کی و زه‌هن بازی دا به‌سه‌ر
هاوشانه‌که‌ی دا سه‌ره‌که‌وت.

ذَهَبَ ذَهَابًا: تیگه‌یی، هه‌ستی کرد.

ذَهَبَ الشَّيْءُ: له‌شته‌که‌ حالی بوو، چوو
عه‌قلییه‌وه ته‌سه‌وری کرد ۵ (هو ذَهَبَ وَهِيَ
ذَهَبَةٌ).

ذَهَبَ فُلَانٌ: فلانکس زه‌هنی روپیندراوه‌و هه‌ست
به‌هیج ناگا، له‌هیج حالی نابن.

ذَهَبَ ذَهَابًا: زه‌هنی هه‌ستی پی کردو بۆشته‌که
چوو، بیری که‌وته‌وه ۵ ذَاهَبَهُ: پی‌شپه‌رکی

زه‌هن بازیه‌یان کرد، ویه‌ستیان بزانه‌ن کامه‌یان
زه‌هنی تیژ تره ۵ اسْتَذَهَبَهُ حَب الدُّنْيَا:

خۆشه‌ویستی دونیا زه‌هن و هۆشی لای ستاندوه
۵ الذَّهْنُ: تیگه‌یشتن و عه‌قَل و ناوه‌ز ۵ بۆ

ناوه‌لناویش به‌کار ده‌یه‌ندری، دمگوتری: (فلان
ذَهْنٌ): فلانکس زیره‌ک و وریایه ۵ هیزو توانا،

دمگوتری: (ما برجلي ذَهْنٌ): قاجم هیزی تییدا
نه‌ماوه ناتوانم برۆم ۵ له‌زاراوه‌ی زانستی دا

زه‌هن بریتیه‌ له‌و هیزه‌ معنه‌وییه‌ی
به‌هۆیه‌وه هه‌ست دمکری به‌ده‌بارده‌ نه‌فسیه‌

جۆراو جۆرمکان ۵ هه‌روا به‌کارده‌یه‌ندری بۆ
بیرکردنه‌وه‌و یاساکانی، یان ته‌نها خۆ

ئاماده‌کردن بۆ هه‌ست کردن.

ذُوبَ: به‌مانا هاوَمَل و خاومنه ۵ بۆ له‌قه‌ب و نازناوی
باشاکانی په‌مه‌نیش به‌کارهاتوه‌وه که گوتراوه:

(ذو یزن، ذو الكلاع).

ذَابَ الشَّحْمُ وَاللَّحْمُ: په‌یوکه‌ یان به‌فرمه‌که توایه‌وه،
ره‌فی نه‌ماو ره‌وان بوو.

ذَابَ الْجَسْمُ: جه‌سته‌ کزو لاواز بوو.

ذَابَ فُلَانٌ: فلانکس گیل و ئه‌حه‌مق بوو دوا
ئه‌وه‌ی له‌وه‌پیش عاقل بوو ۵ ذَابَتِ الشَّمْسُ:

خۆر گه‌رمیه‌که‌ی زیادی کرد.

بپیونوا ودمیری نا، دمگوترئ: (ذاد عن عرض
ووطنه وذاد عنه الهم)، همروا دمگوترئ: (ذاد
الدواب عن المارد): ولاحهکمی گپرایه و مو
نهیهشت بچینه سمر ناومکه ۵

ذَادَ الدَّابَّةَ: ولاحهکمی لئ خوری ۵ اذادَه:
پارمهی دا لسمر بهرگری کردن ۵ ذَوْدُ
الدَّابَّةَ: زیدمرویی کرد له بهرگری کردن و
نهیهشتنی ولاحهکمی دا ۵ الذَّوْدُ: جهلمبه
حمیوان، میگله حوشر له سئ سمرموه بؤ ده
سمر ۵ الأمدادُ: شوین لهومرو پاوان ۵ المدوْدُ:
نامیری بهرگری کردن ۵ زویان ۵ شاخی که لهگا،
دمگوترئ: (رجل مدوْدُ): پیاویکه بهرگری
لهولات و ناموس دمکا ۵ ناخوری و لآخ.

ذَاقَ الطَّعَامَ ذَوْقًا وَذَوَقَانًا: خوارندهکمی چمشت،
لئ تام کرد، تامهکمی بهتافی کردموه،
دمگوترئ: (ما ذقت نومًا): جهشی خموم
نهکردوه، خمو نهچوته چاوم.

ذَاقَ الشَّيْءَ: شتهکمی بهتافی کردموه ۵ (هو ذاق
وذواق): هستی کرد، دمگوترئ: (ذاقه یدی):
بهدهست هستم پی کرد ۵ اذاق فلانًا:
فلانکمی و لئ کرد جهشی خوارندهکمی بکا ۵
تذارق الشَّيْءَ: بهمانا (ذاقه) دئ ۵ تذوق
الطَّعَامَ: جار دواچار تامی خوارندهکمی کرد ۵
استذاق له الأمر: کارمکی بؤگونجا،
نیشهکمی بؤ مهسمر بوو، دمگوترئ: (لا
يستيق لي الشعر إلا في فلان): شيعرم بؤ نایه
مگمر لفظلان کات دا نمبج ۵ الذَّوْقُ:
تامکردنی شت ۵ الذَّوْقُ: هستیکه
تایبتمندی تامی خوارندهکمی پی دمکری،
بههوی هستی تامکردن که لهدم دا همیهو
سمنترمکی زویانه ۵ لهزاراوی نهدمب و فن

ذَابَ لِي عَلَيْهِ حَقٌّ: مافی منی لهسمر چهسپاو
چووه نمستوی ۵ اذاب عليهم المدوْرُ:
دوژمن هیرشی کردنه سمر ۵ اذاب المال:
مالهکمی تالان کرد.

اذاب الشَّيْءَ: وای لهشتهکمی کرد بتویتموه،
دمگوترئ: (اذابة الهم والغم): غم و نارهکمی
تواندیهوه ۵ اذاب حاجته: نیشهکمی تمواو
کرد، پیویستای بیجی هینا ۵ اذاب امره:
فرمانهکمی نمنجام دا ۵ لهپندی پیشینان دا
هاتوو (فلان ما یدري أیخر أم ینیب): فلان
نازانئ شتهکمی رفق دمکا یان دمیوتینیموه؛
نمه بهکسک دمگوترئ که لهبرامبر
کارسات و بهلای گموره دا نمرانئ چی بکا ۵
ذوبه: وای لئ کرد بتویتموه ۵ استذاب
الشَّيْءَ: داوی توانموی نهوشتهی کرد ۵
بالفتهی کرد ۵ هیشتیهوه ۵ ذوب حاجته:
کارمکی تمواو کرد ۵ الإذواب: رؤنهکمره که
بتویندریتموه بؤنهوی چیشتی پی لئ بندری،
نهو دممه پی دموتربت (سمن) ۵ الإذوابه:
بهمانا (الإذواب) دئ ۵ الذائب: نفس فورس
۵ رمزا گران ۵ الذوب: تاووی شت ۵ الذوبه:
یهکجار توانموه ۵ بالفتهی مال که خاومنهکمی
بوختهی دمکا هلی دمکری و بهزمنمدی دمکا
۵ المذوب: تاوه، نهوشتهی شتی تیدا
دمتویندریتموه ۵ المذوبه: بهمانا (المذوب) دئ
۵ نمسکوی و نامیری شت هلینجان ۵.

ذاح ذرحا: بهخیرایی رؤی.

ذاح الإبل: بتوندی حوشرمکی لئ خوری.

ذاح الشَّيْءَ: شتهکمی بهرت و بلاو کرد ۵ ذوح
الشَّيْءَ: بهمانا (ذاحه) دئ ۵ المذواح: گوشمر،
نامیری گوشین ۵ ذاده ذوداً و زیاداً: پالی

ذاط في مـثـیه ذیطانـاً: لهـرؤیـشتن دا شانی
ههـلتهـکانـدو گوشتـنیش بوو.

ذاع الخـرُ ذیعاً و ذیوعاً و ذیعاناً: هـموالـهـکه بلاو
بووموه، دمـگوتـری: (ذاع في جـلده الجـرب):
گرویی بهـناو پیستی دا بلاو بووموه ◊ اذاعه
ربه: بلاوی کردموه، رایگهـیاند ◊ هـمروا بهـمانا
(بردی و براندیبهـوه)ش دئ ◊ الإذاعـة:
گواستنهـوی قسه یان مؤسیقا بهـهوی نامیری
لاسلکیبهـوه ◊ المذیاع: قسه گتیرموه،
نهوکسهی قسهی تی ناوستن یان ناتوانی
نهینی پباریزی ◊ نامیری قسهو مؤسیقا
بلاوکردنموه ◊.

الْمَذِيغُ: نهوکسهی لهسهر رادیو یان تهلفزیون
هموال بلاو دمکاتموه.

ذال ذیلاً: کلکی بؤ پهیدا بووه ◊ کلکی دریز بوو ◊
کلکی ناوگهـلی نا.

ذال فلان: فلانکس خوی باداو لارو لمنجهی کرد،
کلکی شور کردموه.

ذال بدبته: کلکی هیت کرد.

ذال بثره: بوشاکهـهی دریز بوو لهزموی خشاند.

ذال الی فلان: بؤ فلانکس کرایهـوه پیی
گمشایهـوه.

ذال الشئ: شتهکه زورو بئ نرخ بوو، دمگوتری:
(ذالت الفرس و ذالت المرأة): نهسپهکه یان
نافرتمهکه کزو کۆلهوار بوو.

ذال حاله: باری ژبانی دابهزی و بهکولهمهرگی ژبا
◊ اذاله: کلکی بؤ دروست کرد ◊ کلکی دریز
کرد، دمگوتری: (أذالت المرأة قناعها): نافرتمهکه
بهجهکهی دریزکرد، دایداپهـوه ◊ شتهکهی بهبئ
نرخ سهبر کردو گرنگی بئ نهـدا ◊ لهـحدیث دا

دا بریتیبه له ههستیکی معنموی بههویهوه
نمفسی دمگرتیموه یان تهنگ دمبئ لهکاتی
تیروانین بؤ دیاردمهیهکه لهدیاردمکانی سۆزو
فیکر، دمگوتری: (هو حسن الذوق للشعر):
ههستی شیعی باشی ههیهو رهـخنهـگریکی
باشه ◊ اذعاق: تامی شت، دمگوتری: (طیب
المذاق): تام خوش.

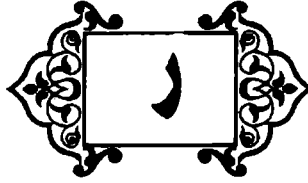
ذَوَل ذالاً: پیتی ذال نووسی ◊ الذال: نۆیهـم پیتی
هیجایه ◊ بۆنهی که لهـشیر ◊ الذولق: بروانه
(ذلق).

زوی العرد و غیره ذیا و ذریاً: جهلدارمهکه چرج بوو،
وشک بوو، دمگوتری: (ذوي عرد فلان):
فلانکس پیر بوو ◊ (هو ذار، وهي ذاوية) ◊
اذراه: وای لی کرد بتویتموه، چرج بیی،
وشک بئ ◊ الذراه: تویکلنی کالهکه مارانه،
تویکلنی خهبارو کالهک و نهو شتانه ◊ ذیسه:
پارچه پارچهی کرد ◊ (ذبا اللحم): گوشتهکهی
کولاند تا بهتهـواوی پیگهـیی و جیری نهـما ◊
تذیاً الجرح: برینهکه ههـلشت ههـلشت بوو،
داومشا، دمگوتری: (كذبات القربة): کوندمکه
ههـلشت ههـلشت بوو ◊ تذیاً اللحم: گوشتهکه
کولاو لیک ههـلومشاو لمنیسقانهکه بووموه یان
بههوی رزینموه وای لی هات ◊ تذیاً وجهه:
دهم و جاوی هاوسان ◊ اذاخ بالمکان: بهدموری
شوینهکهدا سوراپهـوه ◊ ذیخت النخلة:
درهخته خورماکه قبولی تۆو لی و وشانندنهکهی
نهکردو خورمای ههـلتهـپیچا، بئ بهربوو.

الذیغ: نیره کهمتیاری توکن ◊ گورگی نازا ◊
نهسپی سواریی ◊ لقی دارخورما ◊ لوتبهـری و
خؤ بهزلزانی ◊ اذیحته: جهـلهبه گورگ ◊
پموه گورگ.

هاتووہ: (نہی النبی ص عن إزالة الخيل)،
 همروا دمگوترئ: (أذال ماله): مال و سامانہکھی
 تہخشان و بہخشان کردو پاریزگاری نہکرد ◊
 ذیئہ: کلکی بؤکرد، لکی بؤدانا ◊ پھراویزی بؤ
 نووسی ◊ کلکی دریژکرد، دمگوترئ: (ذیل کتابہ
 او کلامہ): پھراویزی بؤ کتیبہکھی نووسی، کہمو
 کورپہہکانی پپرگرموہ.
 ذیل فی کلامہ: کرایہموہ قسہی گاتہو گمہی
 کردن ◊ قسہی بیتشہرمانہی کردن ◊ تذایلت
 حائسہ: باری ژہانی دابمزی و ہمزار کہوت ◊
 تذیلت الدابۃ: ولاحہکھی کلکی پاوشاند ◊
 تذیل فلان: فلانکھی کلکی بادا، واتہ: خوئی
 ہلکیشاو فیزو نازی کرد ◊ تبدل الی فلان:
 بہفلانکھی شادمان بوو قسہی خوئی بؤکردن
 ◊ التذیل: باشکوئی کتیب ◊ لہزارموہی عیلمی

مہعان دا ہینانی رستہہکھی بہشوین
 رستہہکھی تردا ہمان مانای پینشوو جہخت
 دمکاتووہ ◊ الذیل: کوتاہی ہموو شتیک ◊
 داوینی کراس و دشداشہ ◊ خیشکھو شیوو دؤئی
 کہ رشمبا لہ لبہلان دروستی دہکا ◊ بہکینایہ
 دمگوترئ: (فلان طویل الذیل): فلانکھی
 دمولہمہندو دست رپوشتووہ ◊ الذیل: کلک
 دریژ ◊ لارو لہنجہکھر لہرپوشتن دا، دمگوترئ:
 (ہو ذیل بربہ): بؤ فیز داوینی لہعمرز
 دمخشین ◊ ذامہ ذیم و ذاماً: رخنہی لئ
 گرتو بہخرابہ باسی کرد ◊ الذام: عمیبو
 رخنہ ◊ لہبندی پیشینان داہاتووہ (لاذم
 الحناء ذاماً) ◊ الذیم: بہمانا (الذام) دئ.

رَأَدَ الضحى: کیشته‌نگاو در فنگ بوو، به‌ته‌واوی خور سرکه‌وتو به‌رو ناو‌مراستی ناسمان کشا.

رَوَدَ الفصن: شوئه‌دارمه‌که زور نهرمو شلک بوو ◊ لقه درمخته‌که به‌ملاو به‌ولادا جمو جوئی کرد ◊ **ارتادت الفتاة:** کچه گهنجه‌که لمرؤیشتن دا لارو له‌نجه‌ی کردو خوئی بادا ◊ **ترآد الضحی:** به‌مانا (رَأَد) دئ ◊ **ترآد الشین:** شته‌که لهره‌و جوئهی کرد به‌راستو چمپ دا هاترو جوو ◊ **قرآدت الحیة:** مارمه‌که لمرؤیشتن دا مارودو رؤیی ◊ **ترآدت الريح:** بایه‌که گیزه‌نوکه ناسا بوو، له‌چند لایه‌کیه‌وه تیک گیران ◊ **ترآد الرجل:** فی قیامه: بیاوکه له‌کاتی هه‌لسان دا لهرزینی توش هات به‌ته‌کان پشتی راست کردموه ◊ **الرأد:** دمگوترئ: (فتاة رأد): کچوله‌یه‌کی جوانو خیرا بیگه‌یشتوو زوو بوو به‌گه‌وره کچ.

رَأَدَ اللحی: لاجانگ، سهرمتای ریش ◊ **الرؤود:** دمگوترئ: (غُصْنُ رُودَة) لقه درمخته‌که زور نهرمو نیان و شلکه ◊ (فتاة رُود): کچوله‌یه‌کی جوانخاص و روخسار شیرینه ◊ نه‌مسره‌و سهری لقه درمخت ◊ هه‌روا به‌مانا لاشه‌ویله دئ ◊ **الرؤد:** هاوتهممن ◊ نه‌مامه درمخت ◊ لقه‌داری نهرمو نیان ◊ **الرؤدة:** کچوله‌ی ناسک و جوان ◊ **الرؤدة:** به‌مانا (الرؤدة) دئ ◊ **رَأْرَأَ:** چاوی هه‌لگترو داگترو کردنو به‌وردی تری پوانی ◊ **رَأْرَأَت المرأة:** نافرتمه‌که سهری ناویننه‌ی کرد بوئه‌وه‌ی خوئی ببینی ◊ **رَأْرَأَت بعینها:** چاوی خوئی بریقه‌دار کردن، به‌کله سوپحانی رشتی ◊ **رَأْرَأَ السحاب والسراب:** هه‌ور یان تراویلکه

رئ پیتی دمیه‌می هیجابه، دهنگیکی گه‌وره‌ی گر به‌یدا دمکات ◊ **السرائین:** جوژه سمغیکه پیشه‌ومرمان بو پیکه‌وه نوساندن به‌کاری دینن ◊ **راتینج:** جوژه جه‌وی و سمغیکه زور درمخت دهری دمد له‌کاتی برینه‌وهو بریندار کردنی دا ◊ به‌زوری سمغ و زمیت تیکه‌لاو به‌یه‌ک دمبن.

رَأْوَسْد: هه‌موو جوژه رومگیکی ته‌منه‌ی دریزه له‌پیزی (به‌طبایعه)، رومگیکه سکی بی ده‌چی، هه‌رکسه‌ی بیخو گه‌ده‌ی بی ره‌وان دمبی.

رَأْبَت الأرض رأباً: دواي درونه‌وه‌ی گیاوگزمه‌که هه‌ئیدابه‌وه‌و سهرله‌نوئ روایه‌وه.

رَأَبَ الإنساء: قاپو قاجاخه‌که‌ی چاک کرده‌وه، پینه‌ی کرد ◊ **رَأَبَ الصُدغ:** دردومی نیوانیانی لابرد، دزایه‌تیه‌که‌ی چاره‌سهرکرد، دمگوترئ: (رَأَبَ بين القوم) کیشهی نیوان هه‌ومه‌که‌ی حمل کردو ناخوشی له‌نیواندا نه‌هیشتن ◊ **الرؤابة:** پیشه‌ی پینه‌ی دؤزی و مزگهری قاپو قاجاخ ◊ **الرؤبة:** پارچه‌ی ده‌خریته‌ی ناو قاپو قاجاخه‌وه بوئه‌وه‌ی بکری به‌پینه‌و کون و که‌لمبری بی دمگترین ◊ **رَأْبَل:** له‌سهر لا به‌پاریز رؤی و هکوو نه‌وه پاریز به‌ریته‌ی شتیک ◊ **قَرَأْبَل:** دزه‌ی کرد ◊ **قَرَأْبَل:** **القوم:** خه‌لکه‌که به‌بئ نه‌میرو سهرکرده به‌بیادیمی شهریان کرد ◊ **الرؤبال:** شیر ◊ گورگه‌ی جه‌هه‌ل ◊ گورگی بیس ◊ دمگوترئ: (لصُّ رِبَال): دزی نازاو له‌سهر بی بو هه‌لمت ◊ تاقانه‌ی دایک ◊ رومگی تیک هالاوی دریز و هکو لاولو.

بریسکه‌ی دا ۵ **رَأْوَأُ بِالْقَتْمِ**: به‌گوتنی (نهر نهر) بانگی مهرمکانی کرد ۵ **رَأْوَأُ الْحَيَوَانَ بَدَنِّيهِ**: نازه‌لکه له‌قه له‌قی به‌کلکی کرد ۵ کلکی راوشاند.

رَأْسِي فَلَانُ رَأْسَهُ وَرِيأَسَهُ وَرِنَاسَهُ: ریزی په‌یداگرد، ریزدار بوو.

رَأْسِ الْقَوْمِ: بوو به سرؤوکی گه‌له‌کهی.

رَأْسِ فَلَانًا: سمری فلانکسی همنگاو.

رَأْسِ رَأْسًا: سمری نازاری لئ په‌یدا بوو، سمری هیشا.

رَأْسِي رَأْسًا: سمری زل بوو (هو **أَرَأْسُ** وهي رَأْسَاءُ) ۵

رَأْسِي: لمهر دواکه‌وت ۵ **رَأْسُهُ عَلَيْهِم**: کردیبه

سرؤوکی فلان خیل ۵ **إِنْفَاسَ عَلَيْهِم**: بوو به

سرؤوکیان ۵ **تَرَأْسِي عَلَيْهِم**: بوو به‌سرؤوکیان ۵

الرَّأْسِي: سمران سمری دؤن و دؤپ ۵

هم‌بهرزاییه‌ک بروانیته‌نم‌یای ۵ فمرمان‌په‌واو

کاربه‌دمست ۵ **الرَّأْسِي**: (رناس السیف): دمسکی

شمشیر ۵ (رناس الأمر): سمرمتای نیش ۵

الرَّأْسِي: سه‌روپن فرؤش، پاچه فرؤش ۵ **الرَّأْسِي**:

لای سمری هم‌رشتیک ۵ سمره‌ک خیل ۵ سمری

مانگ ۵ سمری سال ۵ په‌که‌م رؤزی سال،

دم‌گوتری: (عنده رأس من الغنم): به‌ک سمر

حمیوانی همیه‌یان (عنده خمسة أروس ورؤوس)

پینج سمری حمیوان همیه.

رَأْسِ الْمَالِ: دمسماپه‌ی بازرگانی ۵ نه‌و پاره‌و پوله‌ی

ده‌خریته‌ناو پرؤژه‌بیه‌که‌وه ۵ **الرَّأْسِي**: یاسای

نابوری که‌له‌سمر بنه‌مای ملکیمتی تابیمتی‌و

تاک دادهم‌زریت ۵ **الرَّأْسِي**: سمر زل ۵ **الرَّأْسِي**:

به‌مانا (الرؤاس) دئ ۵ **الرَّأْسِي**: سمرؤوکی نه‌ته‌وه

۵ نه‌ندامی سمره‌کی له‌جه‌سته‌ی نادمیزاددا که

به‌نه‌مانی په‌کیکیان ناتوانی بیژا ۵ **الرَّأْسِي**:

نه‌و نه‌سپه‌ی لمپیش‌پکی دا گاز له‌سمری نه‌سپ
دم‌گری ۵ پيشه‌منگی قافلهمو رپوه.

رَأْفٌ به رَأْفَةً: زؤری به‌زمیی پینداهاات و سؤزی بؤ
جولا.

رَأْفٌ به رَأْفًا: به‌مانا (رَأْفٌ) دئ.

رَأْفٌ به رَأْفَةً وَرَأْفَةً: به‌مانا (رَأْفٌ) دئ ۵ **تَرَأْفُوا**:

خه‌لکه‌که له‌ناو خؤیان دا به‌زمییان به‌مه‌کتردا

دبته‌وه ۵ **تَرَأْفٌ** به: به‌هیدی و هیمنی هه‌س‌و

که‌وتی له‌گه‌ل دا کرد ۵ **اسْتَرَأْفَهُ**: داوا‌ی سؤزو

به‌زمیی لئ کردو ویستی ره‌حمی پی بکا ۵

أَرَأَيْتَ النُّعَامَةَ: نوعامه (شوتورمورغه) که بوو

به‌خاومن بیجو ۵ **رَأْمَلٌ**: په‌له‌ی کرد ۵ **اسْتَرَأْفَ**

الرَّأْفَ: بیجووه شوتورمورغه‌که گه‌وره بوو ۵

اسْتَرَأْفَ النَّبَاتِ: پومه‌که دریز بوو ۵ **الرَّأْفُ**:

بیجوی شوتورمورغ ۵ نه‌و بیجووه نوعامه‌ی

سالیکی به‌سهردا تیپه‌ربووبی ۵ **الرَّأْمُولُ**: زیندی

ددانی و لاخ ۵ لیکی و لاخ ۵ **الرَّوْأُلُ**: لیکی و لاخ.

رَأْمٌ الإِنَاءُ رَأْمًا: قاپه‌که‌ی جاک و ریک کرده‌وه.

رَأْمٌ الْحَبْلُ: حبله‌که‌ی توند بادا.

رَأْمٌ الْجُرْحُ رَأْمًا وَرِنَانًا: داپه‌که‌ه منداله‌که‌ی خؤش

ویست سؤزو چاودپیری بؤ به‌چه‌که‌ی زؤر بوو

۵ **رَأْمٌ** الشَّيْءِ: شته‌که‌ی خؤش ویست و مگری

بوو ۵ **أَرَأْمَهَا**: به‌سمری دا چؤمایه‌وه، خؤ.

کوشمه‌له‌کرد ۵ **أَرَأْمَ الْجُرْحِ**: چار‌سمری

برینه‌که‌ی کردو دمرمانی کرد تا ویک هاته‌وه‌مو

چاک بؤوه ۵ **أَرَأْمَ الْحَبْلِ**: به‌مانا (رَأْمٌ) دئ ۵ **أَرَأْمٌ**

فَلَانًا عَلَي الْأَمْرِ: فلانکسی ناچار کرد بؤ

کردنی نه‌وکاره ۵ **رَأْمٌ** الإِنَاءُ مَرَامَةً: به‌مانا

(رَأْمٌ) دئ ۵ **قَرَأْمَتِ النَّاقَةِ**: حوشرمه‌که

کورگانندی و سؤزی خؤی پیشان دا ۵ **قَرَأْمٌ** فَلَانًا:

به‌زمیی به‌فلانکس دا هاته‌وه ۵ **الرَّأْمُ**:

منداالیک که کهسانی دی جگه لهدایکی
خوشیان بوئ. ◊ الرأى: ناسکی سبی که هیج
رمنگیکى تری پیوه نمبی ◊ بیچوه ناسک ◊
الرؤمة: غمره سیکوتین که بؤپیکهوه نووسان
بهکاردی ◊ رآه رآه رأیا ورؤیة: بهجاوی سمر
بینی ◊ بروای وابوو ◊ وای بؤ جوو ◊ تهگیری
کردو نهخشی بؤکیشا.

رأى فلاناً: لمفلانکسی داو سییهکانی ههنگاوتن.

رأى الرأية: نالاکهی چهقاند.

رأى في منامه رؤياً: خهونی بینى.

رأى فلاناً عالماً: فلانکسی بمرانا لهقهلم دا، فیری
زانباری کرد ◊ گومانى لئ کرد.

رؤى رأياً: سی توشی نهخوشی بوو، سییهکانی
زامدار بوون.

أرأى: بوو بهخاومن عمقل و فام ◊ سی و جگمری
نازاریان بوو ◊ سمبری ناوینهی کرد ◊ جندوکه
ههوالی نهینی فیردمکن ◊ نیشمکهی بؤ
روپامایو خؤ ههکیشان کرد ◊ بیرو بؤچونی
بؤ داهاتوو زؤر بوو ◊ لهکاتی سمیرکردن دا
چاوی زؤر پرته پرتی کرد ◊ أرى الله بفلان:
خودا واپکرد کابرا بهدوژمنهکهی خؤش بی
دوژمنهکهی بهسکستی ببینن ◊ أرى فلاناً
المرأة: ناوینهی دایه فلان سمبری خؤی بکا ◊
أرى فلاناً الشئى: شتهکهی دایه فلان ◊ أرى وجه
العواب: وای کرد رنگای راست بدوژنیتهوه.

رأه امرأةً وراءاً وریاءاً: بؤی دهرکهوت کابرا
رموشتی بهرزو جوانی تیدان و بهپنجهوانهی
زانینی نهو بوو ◊ رأى فلاناً فلاناً: فلانکس
بهره روى فلانکس بووهومو بینى ◊ رآه:
بینى که خاومنی رموشتی جوان و بهرزو
بپنجهوانهی نهوه ◊ ناوینهی دایه سمبری خؤی
بکا ◊ إرتأى الشئى: شتهکهی وامرزمندمکردو

وای بینى، وای بؤ جوو ◊ تراوى فلان: فلانکس
لناوینهدا سمبری خؤی کرد ◊ تراوى القوم:
خهککه ههندیکیان ههندیکیانی بینى ◊
تراوى له: روبهروی بووه تا چاوی پی بکهوی ◊
تراوى له کذا: وای بؤ دهرکهوت ◊ تراوى الشئى:
شتهکهی دی ◊ لهمدیث دا هاتوووه دمفرموی:
(ترأينا اهلاك بذات عرق) ◊ تراوى فلان فلاناً:
فلان روبهروی فلان بووهوه چاوی پی کهوت ◊
ترأى له: روبهروی بووهوه تا ببینى ◊ تراوى
في المرأة ونحوها: سمبری ناوینهو شتی وای
کرد ◊ استراى بالمرأة: سمبری ناوینهی کرد ◊
استراى الشئى: شتهکهی بینى.

استراى فلاناً: داوای دیتنى فلانکسی کرد ◊
پرس و رای پی کرد ◊ بهخؤ ههکیش و
فشهبازی لهقهلم دا ◊ الرأى: بیرو باومر ◊
عمقل و ناومر ◊ تهکیرو پلان ◊ تیروانین و لئ
وردبوونهوه ◊ بینینی چاو ◊ بهلای زانایانی
نوصولهوه دهرهینانی حوکی شمعییه نهزین
رؤشنایی قاعیدمو یاسای چهسپاو ◊ الرؤى:
پؤشاکى باش کهبلاو دمکرتیموه کهسانئ دی.
جوانییهکهی ببینن.

رؤى الشئى: ببندراوی شت؛ نهوهی چاو دهیبینن
◊ دیمهن و روخساری جوانی شتو شکؤمهندی
سمرنج راکیش ◊ الرؤيا: خهون ◊ الرؤية: بینین
◊ بینینی مانگی یهکشهوه ◊ الرقة: سی،
نهندامی ههناسهدان ◊ الرئوى: (القلب الرئوى):
ههلاوسانی لای راستی دل بههوی ههندئ
نهخوشییهوه ◊ الرئى: پؤشاکى جوان و ناوازه
که بهدانسقه نیشانی خهک دهرئ
تاجوانییهکهی ببینن ◊ جندوکه که ههوالی
نهینی به نادهمیزاد دمگهینئ ◊ دمشگوترئ:
(فلان رئى قومهُ) فلان دممراستو عاقلهمندی

شوینی ره‌بیهه ◊ اَلْمَرْبَاةُ: به‌مانا (الْمَرْبَاةُ) دی ◊
 اَلْمَرْبَاةُ: به‌مانا (الْمَرْبَاةُ) دی.
 رَبُّ الْوَالِدِ رَبًّا: سر‌پهرستی من‌داله‌که‌ی کردو
 نهرکی به‌خو کردنی گرتنه نه‌ستو.
 رَبُّ الْقَوْمِ: سر‌و‌کاپه‌تی گه‌له‌که‌ی کردو کاروباریانی
 هه‌لسورانده.
 رَبُّ الشَّيْءِ: شته‌که‌ی کرده ملکی خو‌ی ◊ کو‌ی
 کرده‌وه.
 رَبُّ الْبِعْثَةِ رَبًّا وَرَبَّابًا: پاریزگاری نازو نیعمه‌ته‌که‌ی
 کردو گه‌شهی پین دا.
 رَبٌّ بِالْمَكَانِ: له‌وشو‌پینه مایه‌ووو چیگیر بوو.
 رَبُّ الدُّهْنِ: رو‌نه‌که‌ی پالفته کردو چاکی به‌ره‌م
 هینا ◊ اُرْبَتِ الرِّيحُ: بایه‌که به‌رده‌وام بوو ◊ اُرْبَتِ
 السَّحَابَةُ: هه‌ورمه‌که بارانه‌که‌ی به‌رده‌وام بوو.
 رَبُّ الْوَالِدِ: سر‌پهرستی من‌داله‌که‌ی کردو نهرکی
 به‌خو‌و‌کردنی گرتنه نه‌ستو.
 رَبُّ الْبُحْرِ: میوه‌که‌ی کرده مره‌با ◊ اُرْبَتِ الْوَالِدِ:
 به‌مانا (رَبُّهُ) دی ◊ اُرْبَتِ عَلِيَّ فُلَانًا: نازو
 نیعمه‌تی به‌سر فلان دا رزاند ◊ تَرَبَّبَ الْقَوْمُ:
 خه‌لکه‌که کو‌بو‌نه‌وه ◊ تَرَبَّبَ الْوَالِدُ: به‌مانا (رَبُّهُ)
 دی ◊ تَرَبَّبَ الشَّيْءُ: لاف‌ی نه‌وه‌ی لی دا
 که‌خاومنی شته‌که‌ی‌مه‌و نه‌و لی‌ی به‌ر‌پرس‌یاره ◊
 الرَّابُّ: باوه پیاره، می‌ردی زن که له‌می‌ردی‌کی
 تری کورنیکی هم‌بو‌و نه‌م می‌رده‌ی بو‌ی به‌خو
 بکا ◊ الرَّابَّةُ: باومزن ◊ که من‌دالی می‌رده‌که‌ی
 له‌زنیکی تری به‌خو بکا ◊ الرَّابُّ: هه‌وری
 سپی ◊ نامیری موسیقایه یه‌ک زنی هه‌یه ◊
 الرَّابُّ: واده‌و به‌لین ◊ کو‌مه‌تیک سر‌م‌تیر ◊
 په‌تیک که گورزه تیری پین به‌ستی ◊ الرَّابُّ:
 ناویکه له‌ناوه جوانه‌کانی به‌روم‌دگار ◊ خاومن ◊
 گه‌وره‌و ریش سپی ◊ به‌خو‌و‌گر ◊ سر‌پهرستی‌ار
 ◊ نه‌خشه‌کیش و ریو شوین دانهر ◊ چاک‌ساز.

گه‌له‌که‌یه‌تی ◊ الرَّوَاءُ: رو‌خسار جوانی
 شکو‌مه‌ندی ته‌واوو سر‌نرغ راکیش ◊ اَلْمَرْأَى:
 نیمه‌ن و رو‌خساری بیندراو، ده‌گوتری: (هر منی
 به‌مرای): نه‌و له‌منه‌وه دیاره‌وه نیمه‌نی ده‌بینم ◊
 الْمَرْأَةُ: به‌مانا (الْمَرْأَى) دی واته: نیمه‌ن و
 رو‌خساری بیندراو.
 الْمِرَاةُ: ناو‌پینه، یان هه‌ر شتیک ته‌ماشاکهر خو‌ی
 تیدا ببینن.
 رَبًّا فُلَانًا رَبًّا: فلان به‌رز بووه، پله‌ی ریزی زیادی
 کرد ◊ له‌ه‌موو خوار‌دنه‌مه‌نییه‌ک کو‌ی کرده‌وه
 ◊ له‌سمره خو‌و رو‌یش.
 رَبَّاتُ الْأَرْضِ: زه‌وییه‌که پاک بووه، به‌روبو‌می
 زیادی کرد.
 رَبًّا فُلَانًا كَذَا: فلان‌کسی به‌رز کرده‌وو
 به‌دم‌ستی‌اکی له‌فه‌لهم دا.
 رَبًّا لِي الْأَمْرِ: سه‌یری نیسه‌که‌ی کردو لی‌ی ورد
 بووه.
 رَبًّا الْمَالَ: ماله‌که‌ی چاودیری کردو چاک‌سازی تیدا
 کرد.
 رَبًّا الْقَوْمَ وَرَهْمًا: بوو به‌ره‌بیه‌وه سه‌نگه‌ر بو
 خه‌لکه‌که، ده‌شگوتری: (ما رَبَّاتُ رَبِّاهُ) گرنگی‌م
 پین نه‌دا خو‌م پیوه‌خه‌ریک نه‌کرد ◊ وَايَاهُ: لی‌ی
 ترساو خو‌ی لی‌ی پاراست ◊ رَابًا فُلَانًا فُلَانًا:
 هه‌ریه‌ک له‌فلان و فلان چاودیری په‌کتریان کرد
 ◊ اُرْبَتًا: به‌رز بووه ◊ اُرْبَتًا الْجَبَلَ: چووه سمر
 کیومه‌که ◊ الرَّبِّيُّ: پین‌شمگ و چاوساغ که‌له‌سمر
 سنور پاریزگاری و لات ده‌کا یان له‌پیش
 له‌شکر‌موه ده‌روا و له‌به‌رزاییه‌وه چاودیری
 دوزمن ده‌کا نه‌وه‌م‌کوو په‌لاماری هیزمه‌کیان
 بدنن ◊ الرَّبِيَّةُ: به‌مانا (الرَّبِّيُّ) دی ◊ الْمَرْبَا:

الرَّبِ: دوشاوی خورما یان میوهی تر.

رَبِ: حمرنی جهره و نیمی نهکیره مهجرور دمکا
 ◊ الرَّبِّبُ: ناوی زور ◊ ناوی شیرین و گوارا
 ◊ الرَّبِّي: نیعمت و چاکه ◊ بئویستی ◊ گرنی
 توندو تَوَلَّ ◊ الرَّبَانِي: خودا پهرست ◊ زانای
 کامل و تهواو بهمنزمری و بهکردموه ◊ الرَّبَّةُ: بؤ
 مئینه بهکاردی ◊ الرَّبَّةُ: هرچی درهخت و
 رومکیک لهگهرا ما دا شین بنوئینی ◊ درهختی
 خهروب ◊ کؤمهلی زور، یان دهمهزار کس ◊ رَبَّةُ
 البرسيم: رواوی گیا وینجه و شتی وا کهلدوا
 درونهوه سهر لهنوی هلدمداتهوه ◊ الرَّبَّةُ:
 کؤمهلی زوری نادمیزاد ◊ زانای خودا پهرست و
 خاومن صهبرو نارام ◊ الرَّبُوبُ: کؤله بسمه ◊
 گارانی رهش و لاخی کیوی ◊ الرَّبِيبُ: بهمانا
 (الرَّبَاب) دئ ◊ بهیمان لهگهله بهستراو ◊ کؤله
 بسمه ◊ پاشا ◊ الرَّبِيبَةُ: مئینهی (الرَّبِيب) ◊ کچی
 زن که لهمیردیکتی تری بی ◊ دایهن و شیردهری
 مندال ◊ الرَّبَابُ: زهویبهک گیاوو گژی زور لی
 بروی ◊ الرَّبَابُ: بهمانا (الرَبَاب) دئ ◊ شوین و
 جیگا ◊ شوینی مانهوهو نیشتهجی بوون.

رَبَّتِ الصَّبِي رَبًّا: بهمانا (رَبًّا) دئ ◊ رَبَّتِ الصَّبِي:
 مندالهکهی بهخویو کرد ◊ بهبهری دهستی
 بههیواشی کهمکه لهبشتی دا بؤنهوهی خهوی
 لی بکهوی ◊ رَبَّتْهُ عَنْ حَاجَتِهِ وَأَمَرَهُ رَبًّا: منعی
 کرد لهو مهبهستهی لادا ◊ رَبَّتْهُ عَنْ حَاجَتِهِ
 وَأَمَرَهُ رَبًّا: بهمانا (رَبَّتْهُ) دئ ◊ إِزْبَتَّ الْقَوْمُ:
 خهککهکه بلاوهیمان لی کرد ◊ إِزْبَتَّ الْقَوْمُ:
 بهمانا (ارتبوا) دئ ◊ تَرَبَّتْ فِي سِيرِهِ: لهرویشتن
 دا مایهوه ◊ إِزْبَاتٌ: بهند بوو، گیرا ◊ الرَّبِيبَةُ:
 کاریک ههلهو گرت بکا ◊ فَبَاتَ لِي بَكْرِي.

رَبِجَ رَبَّاجَةً: کهودمن بوو گیل و نهقام بوو (هو ربج
 وهي ربجة) ◊ أُرْبِجَ: کوری کورته بالای بوون ◊
 تَسْرَبِجَ: خوی بهگیلو نهقام لهقهلم دا ◊
 سهرسام بوو ◊ تَرَبَّجَتِ الْوَالِدَةُ: دایکهکه دواي
 مردنی میردهکهی شوی نهکردموه خوی
 تهرخان کرد بؤ بهخویوکردن و بئگهیاندنی
 مندالهکهی ◊ السَّرَابِجُ: تیر ناوو گهمتیر ◊
 الرَّبَاجِيُّ: نادمیزادی کهتهو زبهملاخ ◊
 گؤشتن و حوارپهل قهوی ◊ خَوْهَلَكِيشْ و
 شانازی کمر ◊ رَبَّحَتْ تِجَارَتُهُ: بازارگانیکردنهکهی
 فازانجی کرد.

رَبِحَ فَلَانًا عَلَى بَضَاعَتِهِ: فازانجی دا بهفلان. لهسهر
 کالاکه ◊ تَرَبِحَ: ههولی فازانجی داو کاسبی کرد ◊
 سهرسام بوو ◊ أَرَبَحْتَ تِجَارَتَهُ: بهمانا (رَبِحْتَ)
 دئ ◊ أَرَبِحَ فَلَانًا عَلَى بَضَاعَتِهِ: بهمانا (أَرَبَحْتَ) دئ
 ◊ رَابِحَةٌ عَلَى بَضَاعَتِهِ: فازانجی پئیدا ◊ الرَّابِحُ:
 فازانج کمر، مالیک فازانج بکا ◊ الرَّابِحُ: جهلهبه
 نهمسبو و حوشتر که بؤفرؤشتن و فازانج
 بهیندرین ◊ بهزو بیو ◊ بیجوه نازهلی بچوک ◊
 الرَّابِحُ: فازانج ◊ نهوهی قهرزدار بهزیاذه دمیدا
 به خاومن قهرز بهگؤیرهی جهند مهرجیک
 کهلهناو خویان دا دمیکن ◊ السَّرَبِجُ: دوکانیک
 فازانجی تئیدابکرئ ◊ المَرَابِحَةُ: (بيع المَرَابِحَةِ):
 پئیدانی دسمایه و گپرانسی بهفازانج، بؤ
 ههریهکی لهخاومن پارمکهو پاره پئدراوهکه
 نهمدازهمیکی دیاریکراو لهفازانجهکه دیاری
 دمکری.

رَبِحَ فِي الرَّمْلِ رَبْحًا: بهنارهحمتی بهناو لبهلانمکهدا
 رویشتنی بؤکرا ◊ أُرْبِحَ الرَّمْلُ: لبهکه
 بهستیوتراو پهکتری گرت رهق بوو ◊ أُرْبِحَ فَلَانُ:
 فلانکس کهوته ناو نارهحمتی و تهنگو

جه لئمهوه ۵ اَرَبَخَ فلان في الرمل: بهمانا
(رَبَخَ) دئ.

تَرَبَّخَ: خوی شل کرد، دمگوتری: (تَرَبَّخَ لي مشیه) له
رؤیشتن دا لؤزه لؤزی کرد، بهشل و شیواویی
رؤیشت ۵ الرَبِیخ من الرجال: پیاوی کتمه و
زهبه للاح و شلو شیواو.

رَبَدٌ بالمكان: لهو شوینه مایهوه.

رَبَدَ فلاناً رُبداً: فلانکسی بهند کرد.

رَبَدَ الثَّمَرُ: خورماکهی لمریهددا وشک کردموه و
هه لی گرت.

رَبَدَ رُبداً: رمشاییه که می تیکه لای لیلی بوو ۵ اِرْبَدَ:

بهمانا (رَبَدَ) دئ، دمگوتری: (اِرْبَدَ وَجْهَهُ):

له کاتی رق هه لسانی دا پمگی سور هه لگهراو

پمش داگیر سا ۵ تَرَبَّدَ: بهمانا (اِرْبَدَ) دئ ۵ تَرَبَّدَ

الرجلُ: پیاومکه روی گرز کرد ۵ تَرَبَّدَت السماءُ:

ناسمان هه ورو هه لا بوو ۵ اِرْبَادَ: بهمانا (اِرْبَدَ)

دئ ۵ الرُبْدُ من السيف: جهوهه ری شمشیر،

ورشه و پمگی نهو دباردمیهی که پینی دمگوتری

ناوی تیغ ۵ الرُبْدُ: خورماپهک لهسه بهتمه و شتی

وادا بهرپز دادمنری پاشان ناوی لی

دمهرپزیندری ۵ الرُبْدَةُ: صندوق و جانتا که

کتیب و توامارگه بیان تیدا هه لدمگری ۵ المرْبَدُ:

ناغهل و جهوشه ی حوشر تیدا راگرتن ۵

له بهصره شوینییکی بهناو بانگی لهو جؤره

جهوشه هه بووه حوشریان تیدا راگرتووه بؤ

فرؤشتن و شاعرانیس تیییدا کؤبونه و مو

شعیریان تیدا گو تووه ۵ همروا ناوه بؤ نهو

حمصرو سهوییه زلهی خورمای تیدا وشک

کراوه ۵

رَبَدَ رُبداً: حاجی له رؤیشتن سوک بوو ۵ دمستی

له کار کردن دا سوک و رنگین بوو ۵ اَرْبَدَ الثوبَ

أو العجلُ: قوماشه که میان حمبلکه می بری ۵

الرُبْدَةُ: نهو پارچه بهرپویه نافرمتی بینوینز

به خویه وه دمگری ۵ نهو بهرپویه نالتونچی

نالتونی بی دمسرپتته وه هه پارچه بهرپویهک

به کاربی بؤ پاککردنه وهی نامیرو شتی تر ۵

همرشتیک بیس و قیزه مون بی ۵ پیاوی بی خیزو

بیر ۵ تویه وانسهی که مندو کؤلینه و گوژه ۵

الرَبْشِي: زئ ۵ قامچی، شوپک ۵ العَرْبَادُ: زؤر

بلی و جهقه جهناو ۵ الرَّبْشِي: جه لئمه ناسک ۵

گارانی گاکیزی ۵ کؤمه لی ناده میزاد.

رَبَّشُ الكبشُ رِبازةً: بهرانه که هه لهو بوو گوشتی

گرت.

رَبَّشُ فلان: فلان کس عاقل و وردبین بوو (هو رِبَّشُ)

۵ رِبَّشُ القرية: کوندمکه می پرکرد لهناو ۵ اِرْبَشَ:

لهه ونه ری خوی دا ته و او کامل بوو.

الرِبَّشُ: گهورمو لی هاتوو لهقه مننی خوی، دا ۵ رِبَّشَةُ

بيده رِبَّشاً: بهدمستی خوی لی دا.

رِبَّشُ القرية ونحوها: کوندمکه می پرکرد ۵ اِرْبَشَسَ:

تیکه لاو بوو ۵ گوشتن و هه لهو بوو ۵ اِرْبَشَسَ

العنقود: هیشومه که پرپوو دنکه کانی پالیان لیک

داو بؤله ترییه کان لهناو خویاندا پالمه بهستویان

کردو چونه ناو په که وه ۵ تَرَبَّشَ: بهه یواشی

رؤیشت ۵ تَرَبَّشَ فلاناً: فلانکس زؤر بهوردی

به دووی فلانکس دا گهرا ۵ اِرْبَشَسَ فلان: بهناو

زموی دا رؤیی و گهرا ۵ اِرْبَشَسَ أمر القوم: مزع و

حالی خه لکه که شیوا تاوایان لی هات

بهتره وازه بوون ۵ الرَبَّشُ: پیاوی زیرهک و

لیهاتوو ۵ مالی زؤر، شتی زؤر ۵ الرَبَّشُ: مالی

زؤر، شتی زؤر ۵ بهرانی ورگ زلی هه لهو ۵ گری

داری زلی ۵ پیاوی نازاو نه بهرد ۵ الرَبَّشُ: (أم

الرَبَّشُ): مار ۵ بهکیناپه دهه یندرئ بؤ کارسات

۵ رِبَّشَتِ الأَرْضِ رِبَّشاً: زمویه که گز و گیای زؤرو

رینگاو رینگ بوو ۵ زموی به گز و گیای رینگاو

رهنگو زؤر رازابه‌وه، دمگوترئ: (رَبِضَتِ السَّنَةُ
 وربش المكان وَرَبِضَ الرَّجُلُ): رهنگی جیاجیای
 بوون، به‌له‌مو خالی سووو همندیکی تری رمشی
 تئیدا پهیدا بوون ۵ اَرَبِضُ الشَّجَرِ: دره‌خته‌که
 بشکوت و گه‌لای کرد ۵ میومکه‌ی دمرکه‌وت
 ومکوو دمنکه نوك ده‌جوو ۵ الرَّبِضُ: سپیایه‌ک
 که‌له نینۆکی مندالی ساوادا دمرده‌که‌وئ.
 رَبِضٌ بفلان رِبْضاً: چاومروان بوو فلان جی به‌سمر
 دئ له‌خیر یان له‌سهر ۵ تَرَبِضٌ: په‌زمه‌نده‌ی
 کرد، دمگوترئ: (تَرَبِضٌ بِهِ الشَّيْءُ) نه‌و شته
 چاومروانی بوو ۵ تَرَبِضٌ بسلته: چاومروان بوو
 مال و کالاکه‌ی نرخ‌ی به‌رز بیته‌وه ۵ الرَّبِضَةُ:
 رهنگی جؤراو جؤر، دمشگوترئ: (لِي عَلَى هَذَا
 الْأَمْرِ رِبْضَةٌ): من له‌سهر نه‌م کاره لی
 وردبونه‌وهو چاومروانیم هه‌یه ۵ رَبِضَتِ الْقَنْمَ
 و غیرها من الدواب رِبْضاً و رِبْضاً: مه‌رو بزنه‌کان
 یان نازه‌له‌کان مؤل بوون، مؤلین خوارد.
 رَبِضٌ الْأَسَدُ عَلَى فَرِيسته: شیرمه‌که نیچیره‌که‌ی
 خۆی خسته زئیر چنگی خۆبه‌وه‌وو خپی کرد،
 دمشگوترئ: (رَبِضَ الْقَرْنَ عَلَى قَرْنِهِ) پاله‌وانه‌که
 هاوشانه‌که‌ی خۆی خسته سهر زموی و زئیر
 خۆی ناو بؤری دا.
 رَبِضٌ بِالْمَكَانِ: له‌شوئنه‌که‌ی مایه‌وه ۵ اَرَبِضَتِ الشَّمْسُ:
 خؤر گهرمیبه‌که‌ی توند بوو هتا وای لی هات
 نازه‌له‌کان خۆیان کوتایه بن دارو په‌ناو په‌سیوو
 خۆیان مؤل دا نه‌یانتوانی له‌بهر گهرماکه‌دا
 خۆیان راگرن ۵ اَرَبِضَ الرَّاعِي الْقَنْمَ و غیرها من
 الدواب: شوانه‌که مه‌رو بزنه‌کانی والی کردن
 بمؤلن ۵ اَرَبِضَ الشَّرَابُ الْقَوْمَ: شه‌رایه‌که
 خه‌لکه‌که‌ی تیراوو مه‌ست کرد، هه‌موو که‌له‌لا
 بوون له‌سهر زموی رمق خه‌ویان لی که‌وت و
 لال و پال لئی که‌وتن، دمشگوترئ: (أَرَبَضَهُمْ

الإناء) جامه مه‌بیه‌که مه‌ست و که‌له‌لای کردن ۵
 اَرَبِضَ أَهْلَهُ: بزئوی بؤمال و مندالی خۆی دابین
 کرد ۵ رَبِضَ الرَّاعِي الْقَنْمَ و غیرها من الدواب:
 به‌مانا (أَرَبَضَهَا) دئ ۵ رَبِضٌ فَلَاناً بِالْمَكَانِ:
 فلانکه‌سی له‌شوئنه‌که‌ی جئگیر کرد ۵ تَرَبِضٌ
 الْكَبِشُ عَنِ الْقَنْمِ: به‌مانا (رَبِضٌ) دئ ۵ تَرَبِضٌ
 بِالْمَكَانِ: به‌مانا (رَبِضٌ) دئ ۵ الرَّابِضُ: شیر ۵
 نه‌خؤش ۵ الرَّابِضَةُ: نهرمانی لوت ۵ الرَّبِضِيُّ: ژن،
 هاوسهر ۵ الرَّبِضِيُّ: به‌مانا (الرَّبِضِيُّ) دئ ۵ ته‌ویله‌و
 ناغه‌لی نازم‌ل و ولاح ۵ هموشه‌و شوئین تئیدا
 مؤلینی حوشر ۵ ههر که‌سیک ههر شوئینیک
 خیزان و تاکه‌کانی خیزان بؤی بگهرپنه‌وه بؤ
 بشودان و نیسراحت و بجه‌نه لای و تئیدا
 به‌میننه‌وه ۵ وه‌کوو می‌ردو ژن و کچ و خزم ۵
 هه‌روا به‌مانا ریخۆله‌و ناوسک دئ ۵ گورس و
 فه‌پاسه و جه‌لی باربه‌ستن ۵ سوچ و لاو که‌ناری
 شت ۵ دهوروبه‌ری شار، بزئو که‌له شیر پئیک
 هاتبئ ۵ الرَّبِضِيُّ: کۆمه‌لئیک ره‌شه و ولاح و
 چه‌یوانی تر له‌کاتی مؤلین دا ۵ الرَّبِضِيُّ: ناومندی
 شت ۵ بناغه‌ی بئنا ۵ کۆمه‌لئیک دره‌ختی تئیک
 هالوو تئیک‌چرژاو ۵ الرَّبِضِيُّ: ژن ۵ خیزان ۵
 هه‌روا دمشگوترئ: (رَجُلٌ رِبْضٌ عَنِ الْحَاجَاتِ
 وَالْأَسْفَارِ): پیاویکه خوی به‌سه‌فه‌رو شتی واوه
 نه‌گرتووه ۵ الرَّبِضَةُ: فه‌بارمه‌که که خۆی به‌سهر
 شتیک دا دابح و مات بووبئ ۵ کۆمه‌لئیک
 ناده‌میزاد ۵ الرَّبِضَةُ: پیاوی دانیشتوو بی
 دمه‌سلات ۵ پارچه‌یه‌ک تئیکوشاو ۵ الرَّبِضَةُ:
 پیاوی دانیشتوو بی دمه‌سلات ۵ الرَّبِضُ:
 دمشگوترئ: (شَجَرَةٌ رِبْضُ): دره‌ختی گه‌ورمه
 فه‌دزل ۵ (سلسله رِبْضُ): زنجیری نه‌ستورو
 پته‌و (قَرِيبة رِبْضُ): گوندئیکی فه‌رمبالفه ۵
 السَّرْبِضِيُّ: مه‌رو بزنی به‌شوانه‌وه له‌حه‌وشه‌ی

مؤلّدان دا ۵ کۆیووننه‌وی بهز له‌گه‌ده‌دا ۵
 الرُّبَيْعَةُ: پیاوی خویرپی و ناکه‌س به‌چه.
 رَبَطَ جَانَهُ رَبَاطَةً: دلی قایم بوو په‌له‌گوتهی پی
 نه‌گه‌وت له‌کاتی ترسان دا، خۆراگریوو.
 رَبَطَ الشَّيْءَ: شته‌کهی شته‌ک دا.
 رَبَطَ نَفْسَهُ عَنِ كَذَا: خۆی له‌وشته بواردو لاقهی
 نه‌کرد.

رَبَطَ اللهُ عَلَى قَلْبِهِ بِالصَّبْرِ: خودا صه‌برو ئارامی
 به‌سه‌ر دل و دهرونی دا رشت و هیزو توانای
 معنه‌وی پی به‌خشی ۵ رَابَطَ مِرَابِطَةً وَرَبَاطًا:
 سه‌نگه‌ری سه‌رسنوری پاراست و له‌شوینی
 ترسناک دا مایه‌وه ۵ اِرْتَبَطَ فِي الْحَبْلِ وَنَحْوِهِ:
 گه‌وته ناو حه‌بله‌گه‌موو تری هالا ۵ اِرْتَبَطَ الدَّابَّةُ
 وَغَيْرَهَا: و‌لاخه‌کهی به‌سته‌وه، ده‌گوتری: (فلان
 یرتبط من الدواب كذا رأساً) فلانکس نه‌ومنده
 سه‌ر و‌لاخه‌ نازه‌ل ده‌به‌سته‌تیه‌وه، واته: خاومنی
 نه‌ومنده سه‌ر و‌لاخه‌ نازه‌له ۵ اِرْتَبَطَ فِرْسًا:
 نه‌سه‌به‌کهی به‌خۆی کرد بۆ سوار چاکی و رمیازی
 ۵ تَرَابِطَ الْمَاءِ فِي الْمَكَانِ: ناوه‌که له‌شوینی
 خۆیه‌تی هه‌چی لی نه‌رۆیه‌شتوو ۵ التَّرَابِطُ:
 له‌زاراوی فه‌لسفه‌دا هه‌بوونی په‌یومندی نیوان
 دووشته چونکه له‌زمین دا هۆکارنک بیکیه‌وه
 به‌ستون ۵ الرَّابِطُ: ده‌گوتری: (هو رابط الجأش):
 دل قایم و جاو نه‌ترسه ۵ نازایه، له‌هیج شتیک
 ناترسی ۵ الرَّابِطَةُ: په‌یومندی وابه‌سته‌یی
 نیوان دوو شت ۵ و‌لاخه‌ به‌ستراوه ۵ کۆمه‌لئیک
 ئاده‌میزاد له‌پرۆژه‌یه‌ک دا له‌بیر و بۆچون و
 هه‌لس و گه‌وت دا یه‌ک یگرن ۵ الرَّبَاطُ: ئه‌وی
 شتی پی ده‌به‌سته‌تیه‌وه، ده‌گوتری: (قَرَضَ
 رَبَاطَهُ): مرد، یان له‌نه‌خۆشیه‌کهی رزگاری بوو،
 ده‌شگوتری: (جاء وقد قَرَضَ رَبَاطَهُ):
 به‌ماندوویی گه‌راپه‌وه ۵ (رباط الخيل): شوینی

به‌سته‌نه‌وی نه‌سه‌پ ۵ شوینی گه‌مه‌ند کیشی
 صوفیان و خودا به‌رستیان ۵ دَلَّ ۵ السَّرْبَطُ:
 له‌زاراوی فه‌لسفه‌دا په‌یداگرندی جۆره
 په‌یومندییه‌که له‌نیوان دوشتی هه‌ست بیکراو
 دا له‌زمین دا به‌هۆی هه‌بوونی جۆره
 په‌یومندییه‌که‌وه ۵ الرَّبِطَةُ: گورزه ۵ باقه‌و
 باومه‌شه شت ۵ الرَّبِيطُ: به‌ستراو ۵ ره‌به‌ن و دنیا
 نه‌ویست ۵ خورمای وشکه‌وه بوو گه‌ده‌گرته
 ناو هه‌مبانه‌و کیسه‌وه، یان ده‌خریته ناو
 خورمادان و مشتاخه‌موو ناوی پیندا ده‌گرئ ۵
 ورمای نه‌گه‌یه‌شتوی شو‌راوه ۵ ته‌م‌رپوو،
 ده‌شگوتری: (هو ربط الجأش): نازاو نه‌به‌ردو
 چاو نه‌ترسه ۵ الرَّبِيطَةُ: و‌لاخه‌ به‌ستراوه ۵
 الْمِرَابِطَةُ: کۆمه‌لی ئاده‌میزادو نه‌سه‌پ سوار
 که‌له‌سه‌ر سنور سه‌نگه‌ر له‌دو‌زمن ده‌گرن و
 ناهیلن دو‌زمن پی بخاته‌ خاکی نیشه‌مانه‌وه ۵
 الْمِرْبَطُ: ئه‌و زنجیرو حه‌بل و که‌ره‌سته‌یه‌ی
 و‌لاخه‌ پی ده‌به‌سه‌رتیه‌وه ۵ الْمِرْبَطَةُ: به‌مانا
 (المربط) دی.

رَبَعَ الرَّبِيعُ رُبْعًا: به‌هار په‌یدا بوو، هاته ناومه‌و.
 رَبَعَ الْإِبِلَ رُبْعًا: له‌ پاوانه‌که دا حوشترکه به‌ره‌للا
 کرا له‌کۆی ده‌له‌م‌رئ بله‌م‌رئ و بخواته‌وه.
 رَبَعَ عَلَيْهِ الْحَمِي: توشی نه‌خۆشی سیبه‌رۆ بوو
 رُوْزَيْكٌ لِمَرْزُوتَايَ تَوْشَ دَهْبِيٍّ وَرُوْزَيْكٌ يَانَ دَوُو
 رُوْزِي بُوِي نَاهِي.
 رَبَعَ بِالْمَكَانِ: له‌وشوینه مایه‌موو جیگر بوو.
 رَبَعَ فَلَانَ: فلانکس پاره‌ستاو چاوم‌روانی کردو
 گیری خوارد، ده‌گوتری: (ارْبَعُ عَلَيْكَ أُرْ عَلَى
 نَفْسِكَ) به‌ینه‌موو چاوم‌روان به ۵ به‌رده‌کهی
 به‌رز کرده‌وه بۆ به‌تافیکردنه‌وی هیزو بازوی
 ۵ به‌روبوومی باشی هه‌بوو ۵ رَبَعَتِ الدَّابَّةُ:
 و‌لاخه‌که هه‌نگاوی درێژی هاو‌ه‌شتن.

رَبَّعٌ عَنْهُ: وازی لى هینا، دمگوترئ: (ربیع علی فلان):
به زمینی پیداهاتموه، دمگوترئ: (رَبَّعُ الرَّجُلُ
بِالْمَكَانِ فِي الْمَالِ): پیاهوکه دمستی
لهشویینه که یان له مالم و سامانه که گیر بوو
به نارمزوی خوئی ته صهرو فی تیدا کرد.

رَبَّعَ فُلَانًا: جواریه کی مال و سامانی فلانی برد،
ومری گرت.
رَبَّعَ الْجَيْشُ: جواریه کی دمستکه وتی سو پای برد.
رَبَّعَ الْحِمْلُ: به جوار دمستکه کی بارمکه میان به مرز
کرده وه.

رَبَّعَ الْحَبْلُ أَوْ الرُّتْرُ: پمته که ی له سن هه ودا بادا یان
زُییه که ی بادا ۵ رَبَّعُ الثَّلَاثَةِ: بوو به جوارومی
سییه کان ۵ رَبَّعُ السَّعَةِ وَالسَّالِثِينَ: بوو
بمته و او که ری جل ۵ رَبَّعُ الثَّلَاثَةِ وَالْأَرْبَعِينَ: جل و
جواروی ته و او کرد.

رَبَّعٌ: توشی له مرزوتای سییه رپو بوو ۵ أَرْبَعُ
الْعَدَدُ: ژماره که بوو به جوار یان جل ۵ أَرْبَعُ الْقَوْمِ:
خه لکه که که وتنه و مرزی به هارموه ۵ أَرْبَعُ
الْحَامِلِ: له به هاردا نافرتمه که مندالی بووو (هی
مُرْبِعٌ وَمِرْبَاعٌ) ۵ أَرْبَعُ الْمَوْلُودِ: منداله که ددانی
پیشه و هی دهر که وتن، یان که وتن ۵ أَرْبَعُ فُلَانٍ:
فلانکه س به گه نجی مندالی بوو ۵ أَرْبَعُ الْقَنْمِ:
مهرو بز نه کان ته مه نیان چوو ه سالی
جوارمه وه ۵ أَرْبَعُ فَوَاتِ الْحَافِرِ: و لآخه
سمدارمه که جووه سالی پینجه مه وه ۵ أَرْبَعُ فَوَاتِ
الْخَفِ: نازه له پی پانه که جووه سالی
حه وته مه وه ۵ أَرْبَعُ الْغَيْثِ: بارانه که هیند زور
بوو ریگاو بانی له خه لکه که بریومو له ناو
ماله کان یان دا ماونه ته وه ۵ (فهر مُرْبِعٌ) ۵ أَرْبَعُ
مَاءِ الرُّكْبَةِ: ناوی بیرمه که زور بوو ۵ أَرْبَعُ الْإِبِلِ:
حوشترمه کی به ره للا کرد همرکاتی ویستی بجی
بؤ ناو خوار دنه وه ۵ أَرْبَعُ الْمَرِيضِ: دوو رور

بواروی دا نه جووه لای نه خو شه که و رورزی سییه
سهردانی کرد ۵ رَبَّعَ الْحِصْلَ مَرَابَعَةً وَرَبَاعًا:
کوله که ی له گه ل په کیکی تردا به جوار
دمسته کی هه لگرت ۵ رَبَّعَ فُلَانًا: کوله که ی
له فلانکه س به دسته بار هه لگرت ۵ له به هاردا
مامه نه ی له گه ل کرد ۵ رَبَّعَ الشَّيْنِ: شته که ی
کرده جوار گوشه ۵ کردی به جوار به شه وه ۵ رَبَّعَ
فُلَانٍ رَجُلِيه: فلانکه س جوار مه شقی دانیشت و
فاچه گانی نوشتاندنه وه ۵ إِرْتَبَعَ الْبَعِيرُ:
حوشترمه که گیای ته ری به هاری خوارد ۵ قه له و
بوو ۵ په له ی کرد ۵ رویشت فاجی له عمر ددما
۵ إِرْتَبَعَ الْحَيَوَانَ: گیاندارمه که هاته سهر تایمی
زیند مگانی خوئی و گه شه و نه شه ی دمست پی
کرده وه به هوئی چار سه مرئک.

إِرْتَبَعَ بِالْمَكَانِ: لهوشویینه مایه وه لهومرزی به هاردا
۵ إِرْتَبَعَ حَجْرًا وَنَحْوَهُ: به ردمکه ی به مرز کرده وه
إِرْتَبَعَ فُلَانٌ أَثْرَ الْقَوْمِ: فلانکه س چاومروانی کرد
ببیته سه روکی گه له که ی ۵ قَرَّبَتِ الْعَاشِيَةَ:
نازه له که گیای ته ری به هاری خوارد ۵ قَرَّبَعَ
الْجَالِسُ: دانیشت و مه که فاجه گانی نوشتاندنه وه و
خستنیه زیر رانی ۵ تَرَبَّعَ الْمَكَانَ وَبِهِ: لهومرزی
به هاردا لهوشویینه جیگیر بوو ۵ تَرَبَّعَ حَجْرًا
وَنَحْوَهُ: به ردمکه ی به جوار دمست که و دسته بار
له گه ل په کیکی تردا هه لگرت.

اسْتَرَبَعَ الْبَعِيرُ وَنَحْوَهُ لِلسَّيْرِ: حوشترمه که به هیز بوو
بؤ رویشتن ۵ اسْتَرَبَعَ فُلَانٌ بِعَمَلِهِ: فلانکه س
له کارمه کی خوئی دا سه ربه خو بوو توانای به سه ر
نیشه که ی دا شکا ۵ اسْتَرَبَعَ الرَّمْلُ وَنَحْوَهُ: له به که
ته باری به ست ۵ اسْتَرَبَعَ الْغَبَارُ وَنَحْوَهُ: تمپ و توز
به مرز بووموه ۵ اسْتَرَبَعَ شَيْئًا: توانای به سه ر
شته که دا شکاو به سه ری دا زال بوو ۵ الْأَرْبَعُ:
جوار، وشه یه که بؤ ژماره ی جوار به کاردی.

دەگوتىرى جوار بىيانه بگىرى ۵ الرّبِيعُ: بىجوه نازەل كە لەومرزى بەھاردا لەدايك بىيە و دەستە گول و نۆبەرە بىي ۵ الرّبِيعُ: لەرزو تاپەكە رۆژنىك توشى نەخۆشەكە بىي و دواى دوو رۆژ بەرى بىدا و ئەمجار رۆژى چووارەم بىگىرتەھو، بىي دەگوتىرى مەلاربا ۵ ھەروا جوۆرىكە لەھوشتر ئاودان رۆژنىك دەبىنە سەر ئاوو دوو رۆژ نايبەن و رۆژى چووارەم دەبىنەھو سەرئاومكە ۵ الرّبِيعَةُ: ئادەمىزادى بالا مامناوندو جوارشانە ۵ فوتوى بۆن خۆش ۵ الرّبِيعَةُ: مەسافەى نىوان بەردى سى كوچەكى ئاگردان ۵ بارانە بەھارە، گيا بەھارە ۵ پياوى گەنج كەژنەكەى مندالى بىي ۵ الرّبِيعَةُ: (رَبِيعَةُ الْقُرْمِ): تىشوو بىزوى خەلك لەسەرھتاي زستان دا ۵ الرّبِيعُ: دەگوتىرى: (بِقِرَّةٍ رِبْعٍ): مانگاىەك بدۆشرى و چووار قاپى شىر تىداىي ۵ الرّبِيعُ: ومرزى بەھار ۵ ومرزى نىوان زستان و ھاوین ۵ مانگى رىبىعى يەكەم و رىبىعى دووم ۵ بارانى بەھار ۵ جوگاى بجوك ۵ گياوگىزى تەرو تازە ۵ ھەركياو گۆزىك لەبەھاردا بىروى ۵ بەشىك لەچوار بەش ۵ چارەك ۵ أبو ربيع: نازناوى پەپوسلئیمانكەبە ۵ الرّبِيعَةُ: بەردىكە ھىزى پالەھوان و مرزىشكارانى بىي بەتافى دەمكىرتەھو ۵ زىنەكە لەكاتى شەردا لەبەردەمكىرى ۵ باخچە ۵ مەشكەو ھەنباھەو كوندە ۵ فوتوى بۆنى خۆش كەبوك و زاوا بەكارى دەھىنن ۵ الرّبِيعُ: لاوازو پەرو پوچ ۵ كۆلەبىنەى خۆپىرى ھەتىومچە ۵ الرّبِيعَةُ: دەردىكە توشى بىجوه نازەلى شىرە خۆرە دەبى ۵ كورتە بالا ۵ دانىشتنى چووارمەشقى ۵ الرّبِيعُ: چواریەكى دەستكەوتى شەپ كەلەپىش ئىسلام دا سەرۆك و پاشاكان بۆخۆپانىيان دادەنا ۵ بالا مامناوند ۵ ئەو نازەلى لەومرزى

فوات الأربيع: ھەر گيانلەبەرىك لەسەر جوار قاچ بپروا. ۵ الرّياح الأربيع: جوار جوۆرە باپەكە (كزەى بەرمەبەيان، باى دەببور، باى شەمان، باى باشور). الأربيعاء جوارشەمە ۵ الأربيعاء: دەگوتىرى: (قَعْدُ الأربيعاء) جوار مەشقى دانىشت ۵ الأربيعاء: بەمانا (الأربيعاء) دىي ۵ الأربيعاء: چوار (وشەمەكە بۆ ژمارەى جوار بەكاردىي) ۵ الأربيعون: چل؛ واتە چووار چار دە ۵ التربيع في الزراعة: چووارەم پاراوو ئاودانى كشتوكال ۵ الرباع: پەلى دوا پەلە سى ۵ رباع: جوار چوار، دەگوتىرى: (جاء القرم رباع): خەلكەكە جوار چوار ھاتن ۵ الرباع: ومزعو حال و بارو دۆخ، دەگوتىرى: (هم على رباعهم) ئەھوان ھەر لەسەر حال و مزعى خۆيانن و ھىچ ناخۆشەبەگيان نەھاتۆتە پى ۵ الرباع: خۆپىنى كوۆزاو كە ھۆزنىك لەجىياتى ھۆزنىكى تر بىدا ۵ الرباعية: بەمانا (الرباع) دىي ۵ الرباعية: ددانى نىوان كەلەبو خىرى، كەچوارن، بەھەرىەكى لەشەويلەى خوارو شەويلەى سەرو ۵ الرباعي: ھەرشىك لەچوار پىك ھاتبى ۵ لەعيلمى ھەندەسەدا ناوھ بۆ وئەنەمەكى يەكسانى چوارگۆشەى جوار سوچ ۵ الرباعية في الشعر: چوارین؛ بەھارسى پىي دەگوتىرى دوو بەيت ۵ الرباع: كەسنىك زۆر ھوشترى شىردەر بگىرى ۵ بان كەسنىك خۆتافى بىكاتەھو بەبەرزكردنەھوى كىشى فورس ۵ الرّبِيعُ: بەھارە ھەوار؛ ئەو شوپنەى بەھاران دەمكىرتە شوپنى تىدا نىشتەجى بوون ۵ خانوو نىشىنگە، دەورو بەرى خانوو ۵ ھۆبەو گەپرەك ۵ بالا مامناوند ۵ جوۆرە و مرزىشەكە شتى فورسى تىدا بەرز دەمكىرتەھو بۆ بەتافىكردنەھوى ھىز ۵ الرّبِيعُ: بالا مامناوند ۵ الرّبِيعُ: چارەك؛ بەشىك لەچوار بەش ۵ بەزۆرى و بەعورف بەنامىرتىكى پىوانە

ژيانېكى خوښ و پر نازو نيعمهته ۵ (ربيع رابع): بهارى بهبیتو بهرمکهته ۵ الرَّبِيعُ: ناودېزى ۵ گلنه ورده ۵ الرَّبِيعُ: ژيانى خوښ و پرنازو نيعمهت ۵ رَبِيعَةٌ رَبِيعًا: بهمېلى قولفمدار شتمكى دا.

رَبِيعٌ فَلَانًا فِي الْأَمْرِ: فلانكسى خستناو كيشهكهوه ۵ رَبِيعَةٌ: زېدمېروى كرد لهشتهكدانى دا بهگوريسى قولفمدار ۵ رَبِيعُ الْكَلَامِ: قسمهكى ههلبهست، دروى تېكه لاوكرد ۵ رَبِيعُ الْخَيْزُرِ: روڼمكهمى كرده پېخوژى نانمكه، دمگوتري: (خيزة مرْبِيعَةٌ): نانه چهوره ۵ كوليژه بهرپون ۵ اربيق في الحباله: بمتوږمكهوه بوو، دمگوتري: (اربيق في حالته): كهوته ناو فيلى خويهوه ۵ الرَّبِيعُ: گوريسى قولفمدار ۵ زنجيرى ولاخ بهستنهوه ۵ حميل، گوريس ۵ دمزوو ۵ الرَّبِيعَةُ: تاكه وشهى (الرَّبِيعُ)، دمگوتري: (حَلَّ رَبِيعُهُ) تمنگو چهلممكهى كوتايى بى هات ۵ ههروا دمگوتري: (لا يرضى الحرّ في رَبِيعَةِ الدَّلِّ): همرگيز بياوى نازاد رازى نابى پيووندى ژېردمستى لېږ دا بى. ۵ الرَّبِيعُ: (أم الرَّبِيعُ): مار ۵ تمنگو چهلمه ۵ شمېر.

رَبِكَ الشَّيْءُ رَبِكًا: شتمكهى تېكه لاو كرد.

رَبِكَ الرَّبِيعَةَ: كهشكى دروست كرد(كهشكى تېكه لاو بهخورماو روڼكرد). ۵ رَبِكَ التَّيْبَةَ: تېگوشاومكهى تېكه لاو كردو چاكى كرد واى لى كرد بؤ خواردن گونجاوو خوښ بى، دمگوتري: (رَبِكَ طَعَامًا): خواردنى بؤ دروست كرد. ۵ رَبِكَ الرَّجُلَ: بپاومكهى خسته ناو هوردهوه. ۵ رَبِكَ رَبِكًا: كارمكهى لى شيناو ۵ اَرْبَكَ الْأَمْرَ: نيشمكهى لى تېكه لاو پېكه لاو بوو ۵ اَرْبَكَ فِي الْوَحْلِ: لمقوږ چهقى و پرستى لى برا

بههاردا زاوژى دمكا ۵ نمو شوپنهى لهبههاردا بهكمسجار گياى لى دمپوئ ۵ الرَّبِيعُ: همرشتيك جوارگوشه بى ۵ لهزاراوى همندهسدا همرشتيك چوار تمنيشتو سوچى بهكسانى همبى، دمگوتري: (رجل مُرْبِعِ الْحَاجِبِينَ): بياويكه توكى بروى زوره دهلى جوار بروى هميه ۵ الرَّبِيعُ: عمصايهكه دوو پياو ههريهكهميان سمرنكى ههنگرتووه بؤنهوهى لهسمرپشتى ولاخهكه شتى پى بيگوږنزهوه ۵ الرَّبِيعُ: نهوشوپنهى بههاران دمكرپته هموارو نشينگه ۵ بههاره هموار ۵ بارانى بههار ۵ الرَّبِيعَةُ: زموييهك (بهربوع: جرحه قاج كورتى) زوربن يان ج زورج كه م بهربوعى همبى ۵ الرَّبِيعَةُ: بهمانا (الرَّبِيعُ) دئ ۵ الرَّبِيعُ: بالا مامناومند ۵ توشبوو بهنهخوشى سيبمرو لهرزوتايهك روژنك دمگيرئو دوو روژ بهرى دمداو روژى جوارم توشى دمبېتهوه ۵ الرَّبِيعُ: جانهمرپكه ومكوو جرج وايه بجوكه قاجى درنژو دستى كورتن، كلكيكى درنژى هميه كوتاييمكهى بهتاله مويهك دئ.

رَبِيعٌ رَبِيعًا: لمانا نازو نيعمهت دا مايموه ۵ رَبِيعٌ رَبِيعًا: ژيانى خوښ و بهرفراوان بوو ۵ سمرى كرده نمنجامدانى كارى خراب و بپهوهو رابواردنى ناشهريفانمو خوى تاوانكردن و حمرام خواردن ۵ رَبِيعُ الْعَيْشِ: ژيان و گوزمران خوښ و پرنازو نيعمهت بوو ۵ اَرْبَعَةُ النَّاقَةِ: حوشرمكه ههلمو بوو شپرو بهرهمى زوربوو ۵ اَرْبَعُ الشَّيْطَانِ فِي قَلْبِهِ: شهپتان بهسمر دل و دهرونى دا زال بوو دلى شيواندن ۵ رَابِعٌ: شپويكه لهمنپوان مهككهو مهدينه دا نزيك كهنارى دهرى سوري ۵ شوپنېكه لهوشوپنانهى ميقاتى نبحرام بهستنه بؤ حاجيمكان ۵ الرَّابِعُ: دمگوتري: (عَيْشٌ رَابِعٌ):

دەگوتى: (لصّ ريبال) دزىكى نازايە و ھەمىشە
لەكەلەن داھە بۆ شەر ۋ رومكەك تىكەبھالەن و
دريژ بى ۋ كەسەك تاقانەى داىكى بى ۋ
الرّيبالّة: شىرى جەموش.

الرّيبيل: حوشترى گۆشتن ۋ ئافرمى نەرم و نىان ۋ
الرّيبال: زەمبەكە كە رەھكى (رەبىل)ى زۆر بى ۋ
أرنبّة: پىشەكى ەمرىبونى داھە ۋ قرين: بوو بە
كەشتىبەھان ۋ الأربون: لۇغمەتەكە لە (الرّيبون)
ۋ الرّيسان: سەرۋكى دەرياوانەكان، لىپرسراوى
كەشتىبەھانەكان ۋ ريان كل شىي: زۆرىنەى ئەو
شە ۋ ريان الشباب: سەرمەكە گەنجىبەتى ۋ
الرّيباني: بەمانا (الرّيبان)دى ۋ الرّيبون: لۇغمەتەكە
لە (الرّيبون).

رِبَا الشّيء: شتەكە زىادى كەشەى كەرد، فەشەل
بوو ھاوسا

رِبَا الفرس: نەسپەكە خەپبۇو لەترسان پان خۇى
ئامادەكەرد بۇ بازدان.

رِبَا الجرح: بىرەنەكە ھاوسا.

رِبَا السريق و غره: ھاوتەكە ناوى پىداكراو فەشەل
بوو. رِبَا في البيت و في بني فلان: لەمالا گەورە
بوو پان لەناو ھۆزى فلان دا پەرومردە بوو ۋ
توشى نەخۇشى (رەبۇ) بوو.

رِبَا الرّايّة: چوو سەر تۆپەلاكى تەپۆلكەكە.

رِبَا في بني فلان: لەناو ھۆزى فلان دا پىگەپشت ۋ
أرنبى على الحسین: لەبەنجا تىپەپى ۋ پتر لەھوى
دا بووى ەمرى گەرت ۋ سورى خوارە، پان
مامەلەى رىبای كەرد ۋ لەسەر گەرمەكە پراوستا،
مايەھ ۋ أرنبى الأرض: زەمى پاك بۇو ۋ أرنبى
الشّيء: شتەكەى كەشە بى كەردو زىادى كەرد ۋ
رأبأ: نەرم و نىانى لەكەلا نوانە ۋ رتبأ: كەشەى
بى كەرد ۋ رأبى فلاناً: فلانكەسى بەخىو كەردو

ۋ أربك في الأمر: كەوتە ناو كارەكەھومو
نەمىتوانى خۇى لى رزگار بكا ۋ الرّبك: كەسەك
فيل و پىلاننى لاوازى ەمبىن ۋ الرّبك: (رّجل
رّبك): پىاوتىكى سەر لى شىواو نازانى چ بكاو
بۇ كوى بچى ۋ الرّيكة: كەشك بەخورماو
بەروڭ سور بىرئەھو ۋ پان دۇ كەشك ۋ ھوراو
ۋ رۇن كەھىشتا لەماسەت و ئاھەكە
جىانەكەرابىتەھو.

رِبَال المکان زبلاً: شوپنەكە گىا (رەبىل)ى لى پوا؛

چۆرە رومكەكە ۋ پان زۆرى لەوچۆرە گىايە لى
ھەبوو. ۋ رِبَال القرم: خەلكەكە زۆر بوون، زاوو
زىى باشيان كەرد ۋ مال و سامانىان پەمرى
سەندو كەشەى كەرد ۋ رَبَلت المرأة: ئافرمەكە
قەلەو بوو، گۆشتن بوو ۋ إربل ماله: مال و
سامانى زۆر بوو ۋ رَبَل الجسم: جەستەى كەتەو
زەبەھلاچ بوو ۋ رَبَلت المرأة: ئافرمەكە قەلەو
بوو ۋ رَبَل شجر الرّبيل: دەرەختى رەبىل گەلای
دەركەرد ۋ رَبَل الظبي: ناسكەكە گەلای (رەبىل)ى
خوارە ۋ رَبَل الرجل: پىاومەكە پراوى كەرد ۋ رَبَلت
الأرض: زەمى دواى وشك بوونى لەومرزى ھاوین
بەھاتنى پاپىزو بارانى پەلە سەرلەنئى سەوز
بووموھ ۋ الرّابّة: گۆشتى شان ۋ الرّبيل: رومكەكى
گەرزو زىرو زۆر سەھوزە، گەلاكانى پەرو
تىكچەرزاون، سەمرى لەھەكانى گوتىكى زەردى
شىوھ ئوقھوانى ددان ددانى پىئومەھ ۋ الرّبيل:
بەمانا (الرّبيل)دى ۋ الرّيبّة: كوتە گۆشتى گەورە،
گولمە گۆشت ۋ دىوى ناوموھى پان.

الرّبيل: جەستەى قەلەو گەورە ۋ پىاوى دزو
چەتە كەبەتەنیا پەلامار بەداو تالان و بېرۇ بكا،
نازاو بەجەمەگ بى ۋ الرّيبلة: رۇن و چەورى ۋ
نازو نىعمەت و ھەرزانى ۋ الرّيبال: بەمانا
(الرّبيل)دى كە بەمانا شىرە ۋ پان گورگە،

پئى گماند ۵ هيزو لايهنه جهستهي و
 عهقلى و رهوشتى خوى پهره پيدا ۵ رابى الأثرج:
 نارنجهكهى كرد به روبو رهقى كرد خهستى
 كردهوه ۵ تريسى: بينگههيو و رؤشنبير بوو ۵
 الرابية: گردۆلكه، تهپۆلكه، هيزو تواناى زياد
 لمسنور ۵ الريا: زيدمو دوجهندان ۵ نهو نمدازه
 پارميهى قمرزدار بهزياده دميداته خاوون قمرز
 بهگويزرى جهند ممرجيك ۵ الرياء: منعت و
 بياومتى و نهمهك ۵ الرياء: بهمانا (الريا) دئ ۵
 الرياء: بهمانا گردو بهزرايى دئ ۵ الريو: بهمانا
 (الراية) دئ ۵ نهخوشيهكه توشى بؤريهكانى
 همناسه دهين بهناخوشى همناسه دمدا ۵ الريوة:
 بهمانا (الراية) دئ ۵ كۆمهلى نادهميزاد كهله
 (ده) هزار كس زؤرترين ۵ المرئى: مرعبا
 كهلهميوه دروست دمكرئ ۵

رَتَا رُتْوًا: مايهوه، نيشتهجى بوو.

رَتَا الْعَبْرَ رَتَانًا: حوشترمهكه ههنگاومكانى كورت
 كورت هاويشتن. ۵ رَتَا فُلَانًا: فلانكسى ختكاند.

رَتَا الْعَقْدَةَ: گريهكهى توند كرد.

رَتَا: به نابهدى پيكنى ۵ وهپيكنهينى هينا.

رَقَبًا رُتْبًا: جيگير بوو لهشوينى سامناك و
 ناخوش.

رَقَبَ فُلَانٌ: فلانكس ههلسايه سهريين ۵
 دمولهمنديش بووه كهجى سوال دمكا.

رَقَبَ الشَّيْءَ: شتهكهى جهسپاند ۵ جههاندى ۵ رَقَبَةُ:
 شتهكهى جهسپاندو دانى بيانا، لهشوينى خوى
 داينا ۵ اَرَقَبَ: بهمانا (رَقَبَ) دئ ۵ تَرَقَبَ: لهسر
 نهوه بهيدا بوو، ليئوى كهوتوهوه ۵ لهسهرنهوه
 بنيات نرا ۵ بنيات دهنرى ۵ الرقاب: دمگوتري:
 (رزق راتب) رزق و رۆزيهكى بهردموام و
 ههميشهيه ۵ الرقبة: پلهو پايه، يان پلهى بهرز

كه دمولت دهيدا به كهسيك كهشياوى ريز
 لينان بين ۵ الرقبة: پله بهيزه، پلهى قاندرمه ۵
 لوتكه شاخ و دونه بهرد كهليك نزيك بنو
 ههنديكيان لهههنديكيان بهرز تريئ ۵
 تهپۆلكهى زموى ۵ بؤشايى نيوان بهنجهكان ۵
 تهنگ و جهلهمه ۵ كارسات ۵ المرقبة: بهمانا
 (الرقبة) دئ ۵ شوينى جاويدىرى ۵ ههموو
 شوينيكي ترسناك ۵ نمركى قورس، نهو
 شوينهى ژمارهى رههاو مولهقى تيدايه نرخی
 تابهتمى خوى ههين، دمگوتري: پلهى يهكان،
 دهيان، صهدان، ... ههد ۵ المرطب: موجه.

وَقْتُ رَتَا وَرَتَا: زمانى تورتى تيدابوو زمانى
 خواربوو، جۆره بينگانهبيهكى بيوه دياربوو ۵
 (هو اَرَت و هي رتاء) ۵ الأرت: زمان تور.

الرت: سهروك، ريش سبى ۵ الرتة: زمان لارى و
 خوارو خيچى لهقسهكردن دا ۵ الرتاء: نافرمتى
 زمان لار.

وَقَّحَ الصَّبِيَّ رَجَانًا: مندالهكه سهركهوت به
 قاندرمهدا. ۵ رَقَّحَ الْبَابَ: دمركاهى داخست

رَجَّحَ الْبَحْرُ: دمريا شهپۆلى داو ناومكهى زؤربوو
 ههموو شتيكى داپوشى ۵ رَجَّحَتِ الدَّجَابَةُ:
 مريشكهكه هيلكهدانى پربوو لههيلكه ۵ رَجَّحَتِ
 السنَةُ: ههموو سالهكه گرانى و قاتو هپرى بوو.

رَجَّحَ النَّجْحُ: بهفرمهك و لاتى گرتو مايهوه.

رَجَّحَ الْحِصْبُ: ههرزاني ههموو و لاتى گرتوهوه.

رَجَّحَ الْأَتَانُ: دپله كهرمهك ناوس بوو.

رَجَّحَ الْبَابَ: دمركاهى داخست ۵ أَرَجَّحَ عَلَيْهِ: قسهى
 هين نهكرا، زمانى گيرا ۵ الرجاج: دمركاى گهوره ۵
 دمركا بهههرشيوهميهك بين ۵ الرتاجة: ههرشيوو
 دۆليك تهسك بين ۵ دركه شاخ و بهرده زله ۵
 الرجاج: ريگهى دهرنهچوو (مال رج) ماتيگه

ياساغه كهمسى بئى ناگا ۵ الرَّتَّحُ: دمركاى گهوره
۵ الرَّتَّاجُ: قفل و كيلون، باشكۆل.

رَتَّحَ العَجِينُ وَالطَّيْنَ: هومپرگه بان هورگه تمنك
بوو. ۵ رَتَّحَ بِالْمَكَانِ: لمو شوينه مايهوه. ۵ رَتَّحَ بِهِ:
بيئوى نووسا.

رَتَّحَ عَنِ الْأَمْرِ: لمئيشهكه دواكهموت ۵ ارْتَحَ الهَجَامُ:
كه لهشاخگرمكه برينهكهى زور گهوره نه كرد ۵
الرَّتَّحُ: پارچه وردهى بيست بهتابهتى كوته
ورده بيست ۵ الرَّتَّعَةُ: قورى توندو قاج گر ۵
رَتَّعَتِ الْمَاشِيَةَ: نازه لهكه بمنارمزوى خوى له
لهومپرگاى خوش دا لهومرا.

رَتَّعَ فِي حِمَى: باشمله باسى كرد بهخرايه ۵ ارْتَعَ:
كهوته ناو لهومپرگاى خوش و زورمهوه ۵ ارْتَعَ
الْمَطْرُ: بارانكه نمومندى گيا رواند نازهلن بيى
تيربخوا، تيره خورى هينا ۵ ارْتَعَ الْمَكَانُ:
شوينهكه تيره خورى نازهلى لى پميدا بوو ۵
ارْتَعَ إِلَهُهُ: حوشترمكاني كردنه ناو پاوان و
لهومپرگاى خوشمهوه بئونهوى بمنارمزوى خويان
بلههومپرڤن ۵ الرَّتَّاعُ: نهو كهمسى شوين
نازه لهمكاني دمكهوئ و دميانباته لهومپرگاى
خوش و فرماوموه ۵ الرَّتَّعَةُ: همرزانى و همبوونى
لهومپرگاى بمرهراوان ۵ الرَّتَّعُ: پاوان و لهومپرگا
بؤ نازهلن.

رَتَّقَ الشَّيْءَ رَتَّقًا: شتهكهى بينمكرد، كونهكهى
گرت، لهحيمي كرد ۵ چاكي كردموه، دمگوترئ:
(رَتَّقَ فَتَّقَهُ) دپاوپيمكهى دوريبهوه، چاكي
كردموه ۵ (رَتَّقَ فَتَّقَهُمْ): ناخوشى نيوان بنمهالهو
خيزانهمكهى چارسمر كرد ۵ رَتَّقَتِ الْمَرَاةُ: بيلا
مانى نافرتهكه كوئر بؤتهوه گيراوه كارى
ناسابى خوى ناكا ۵ ارْتَقَ الشَّيْءُ: بهمانا (رَتَّقَ)
دئ ۵ الرَّتَّاقُ: دوو پارچه قوماش كه بهمپرڤى

دامينه كهمان بيكهوه بدورينهوه ۵ الرَّتَّقُ:
بيكهوه نوساوو بهكپارچه ۵ الرَّتَّقَةُ: بؤشايى
نيوان بهنجمكان.

رَتَّقَ البَعِيرُ رَتَّقًا وَرَتَّقَانًا: حوشترمهكه بهمهنگاوى
كورت كورت غارى دا ۵ ارْتَقَ الضَّاحِكُ: بيكهمنى
بهناچارى، بهيناو بهين بيكهمنى.

رَتَّقَ رَتَّقًا: رَتَّقًا وَرَتَّقًا: رَتَّقًا وَرَتَّقًا: رَتَّقًا وَرَتَّقًا:
كهوته پال بهك، دمگوترئ: (رَتَّقَ الرُّكْبُ أَوْ
الْإِسْنَانُ): بوك و دم و ددانى جوان و رَتَّقًا
بِيَكْ بِيوون ۵ رَتَّقَ الشَّيْءُ: شتهكهى جوان
رَتَّقَ خَسْتًا وَهَيْبَةً ۵ رَتَّقَ الْكَلَامَ: هسهكانى
جوان رَتَّقَ خَسْتًا، بهجوانى خوينديهوه ۵ همروا
دمگوترئ: (رَتَّقَ الرُّكْبُ): ددان و بوكيى رَتَّقًا
بِيَكْ وَجَوَانًا ۵ رَتَّقَ: دمگوترئ: (رَتَّقَ فِي
كَلَامِهِ): دريژى بههسهكانى داو بههيندى و
هينمى هسهكانى گوتن ۵ الرَّتَّقُ: بؤنى خوشى
همرشتيك بئى ۵ سپيايهتى ددان و ناوى زار ۵
كؤمه ليك نهسب و ولاخه بمرزه بان نوتومبيل
كه بهشوين يهكترا ريز دهبين ۵ الرَّتَّقُ: بؤنى
خوش لههر شتيك بئى ۵ هسهى جوان ۵
الرَّتَّقِيلى: جورئكه لهجالجاولكه ۵ الرَّتَّقِيلاءُ:
بهمانا (الرَّتَّقِيلى) دئ ۵ رَتَّقَتِ الْمِعْزَى رَتَّمًا: بزنهكه
پوومكى رتمى خوارد بهموى زور خواردى
گياى (رتم) گئزو وئز بووه.

رَتَّمَ فُلَانٌ: فلانكس جئگر بوو، مايهوه.
رَتَّمَ فِي بَيْتِ فُلَانٍ: لمانا هوزو هؤبهى فلان خيزان دا
بيگمى ۵ بهنسهپايى هسهى كردن.
رَتَّمَتِ الشَّيْءُ: شتهكهى شكاند، وردو هاپى كرد ۵ ارْتَلَّ
النَّصِيلُ: بمرخهكه دوگى گؤشتى هه لگرت ۵
ارْتَلَّ فُلَانٌ: فلانكس گرئى لهقامى خوى دا
بؤنهوى شتهكهى بيتهوه يادو لهبيرى نهجئ.

إرثتم: گرنی لهفامکی خوئی بهست ۵ ترثتم: بهمانا
 (ارتتم) دئ ۵ الرثام: نئسک و پروسک ۵ نئسقانی
 مردوو ۵ الرثم: جوړه رومکئی کئیویه، وادمبئ
 لهباخجی مالانئش دا بو جوانی دهر وئندری ۵
 بهلگه و دلئل ۵ قسمی بهنئسپایی و لهسره
 خو ۵ الرثمة: دهر وئیکه لههمنجه دهبهستری
 بو یاد کردنموه ۵ الرثیمة: بهمانا (الرثمة) دئ.

وقن الشح بالعمین: بهزو بیومکئی تئکه لاوی
 ههویر کرد.

المرتنة: نانه جهوره بهیوو ۵.

وقا الرجل رثوا ورثوا: پیاومکه همنگای نا ۵ رقا
 برأسه: بهسمر نامازی کرد ۵ رقا بالدلو:
 بههتواشی دۆلجهکئی داهیشه خوار ۵ رقا
 الشئی: هاویشتی، شلی کردموه ۵ گریهکئی یان
 ریشمکئی شل کردموه ۵ رقا القلب: دلئ بهمیز
 کرد ۵ رقا الشئی الیه: شتهکئی بۆلای خوئی
 کئیش کرد.

وقی: دمگوترئ: (رثی فی ذرعه) بالئ برایموه، هرتا
 ۵ الراتی: زانای خواناس و شارمزا لهزانستهکان دا
 ۵ الرثرة: همنگاو ۵ همروا بهمانا زنده ریزو
 شکۆمندی دئ ۵ گرنئ شل و خاوکراوه ۵ ساته
 ومخت ۵ دلۆبه ۵ مهودا بهمنندازی برکردنی
 جاو.

وقا البعیر: حوشترمه برینی لهناو شان هات،
 جدهوی بوو.

رقة الغضب: رغو کینهکئی نیشهوه.

رقة الشئی بالشئی: شتهکئی تئکه لاوی شتهکئی کرد،
 دمگوترئ: (رثا اللبن): ماسته ترش و شیرینهکئی
 تئکه لاو کردو بزپکا.

رقة فلان: لهفلانکئی دا.

وقی الکبش رثا ورثاء: بهرانمکه رهنکی
 خوریهکئی بهله بهله بوو ۵ ارثا اللئین:
 شیرمه بزپکا ۵ ارثا فی رأیه: راو بوچونهکانی
 تئکه و بئکه ن بوو ۵ ارثا اللئین: شیرمه
 بزپکا ۵ ارثا الریثة: دؤی ترش و شیرینی
 تئکه بهیهکی خواردموه ۵ الرثة: گئلی و
 نهفامی و کهودمنی ۵ الرثاء: دهر دئیکه توشی
 ناوشانی حوشتر دمبئ ۵ الریثة: بهمانا (الرثاء)
 دئ همروا دؤی ترش که تئکه به دؤی شیرین
 بکری و ببزپکی ۵ الرثوة: کهسئک بی ورمو
 ترسنوک بی ۵ گئل و نهفام بی.

وق الثوب وغیره: بوشاکهکه کراسهکه رزی و دادر
 دادر بوو.

رث الرجل: پیاومکه شیوه ناشیرین و چلکن بوو ۵
 أرث الثوب وغیره: بهمانا (رث) دئ، دمگوترئ:
 (أرث الرجل): پیاومکه گوریسهکئی یان
 بوشاکهکئی پزی ۵ إرثوا رقة القوم: کۆنمو
 رزیوی نهوخه لکه یان کۆکردموو کرپیان.

أرث فلان: فلان لهسهر پیکراو گوژرایموه بو
 دواوه، باشان بهو برینه مرد (فهو مرث) ۵
 الأرض: رزیوو بی کهک ۵ الأرض: رزیوو ۵ الرث:
 کالای خراب ۵ خانوو لانمی بی کهک و خراب ۵
 الرقة: بهمانا (الرث) دئ ۵ نافرمتی گئل و
 نهحمق ۵ نادهمیزادی خویرپی و هیج و پوج ۵
 الریث: بریندارئک بهناستم گیانی تئدا مابئ.

وقد المناغ رثدا: کالاکانی خستنه پمانا بهکتر بهرپز
 یان خستنیه سهریک ۵ ركدت الدجاجة بیضها:
 مریشکهکه هئیکهکانی کۆکردنموه ۵ رث الماء
 رثدا: ناومکه لئیل بوو (هو رثه وهي رثدة) ۵ أرکذ
 الماء: بهمانا (رث) دئ ۵ أرکذ فلان: زهوی
 هه لکۆلی تا گمیشه هولایی زهوی ۵ أرکذ القوم:

بارانه ۵ رَكَاهُ رَكَاراً ورشاه: بؤى گرياو ناكاره
چاگهكانى ژماردن ۵ الرُّس: ماستى شيرين
تيكهَل بَكْرِي بهى ترشو بى بزپركينتى.
رَشِي المِت: بؤ مردوو كه گرياو لاوانديهوه،
دهگوتري: (رَكَاهُ بقصيدة): بهجاممبهك
لاوانديهوه، (ورشاه بكلمة): بهوتارتيك
لاوانديهوه.

رَشِي له: دلى بئ سوتاو بزمبى پيدا هاتوه.
رَشِي عنه الخديث رثابة: قسهى ليوه گيرانهوه.

رَشِي: توشى بئ هيلى و خهمو خهفمت بوو ۵
توشى نهخوشى دمرده جومزگه و روماتيزم بوو
۵ همر نهخوشيبهك چوست و چالاكى نينسان
پهكيخا ۵ دواى مردنى لاوانديهوه ۵ وابه
شيرى بؤ گوت ۵ الرثابة: گريانى بهدمنگو
رؤرؤ ۵ الرثابة: لاوازى و جهواشمبى، دهگوتري:
(في امرره رثابة): كارمكاني لاوازى و
خهمسارديبان پيوه دياره ۵ گيلى و نهقامى ۵
نازارى جومزگه و نيسقان و نهزئو ۵ سمرنيشه،
نهخوشى روماتيزم ۵ همر نهخوشيبهك بپرست
لهنادمميزاد بپري ۵ الرثابة: بهمانا (الرثابة دئ) ۵
المركاة: نمو شيعرو بهخشان و لاوك و حهبرانهى
مردوى بئ دهلاوينرتهوه ۵ ارجات الحامل:
سكپرکه نزيكه بزئو سكهكه دابنى ۵ ارجا
الصائد: نيچيرهوانهكه هيچى دست نهكهوت
ارجا الامر: كارمكهى دواخت، ماومهكى ترى
بؤ ديارى كرد ۵ المُرَجَّة: فيرقهيهكى نيسلامين
هيچ بپريارتك دهريارهى موسولمانان دهرناكهن،
بهلكوو همموو شتيك ههلدمگرن بؤ رؤزى
دوايو بؤ قيامت ۵ نهوان پييان وابه كسيك
نيمانى همبى تاوان زهرمرى نيبه بؤى ۵
كسيك كافربى تاغمت كهلكى نيبه.

خهلكهكه كؤبونموه ۵ ارتكد المتاع: بهمانا
(رَكَدَة) دئ ۵ الركد: كؤمهته نادهميزادىكى
نيشتهجى بوو ۵ الركد: كالاى ريزكراو
سهفتهكراو، ۵ خانوى خراب ۵ نادهميزادى
زهبون و هيچ لهدمست نههاتوو ۵ المُركد: بياوى
كهريم و رموشت بهرزو سهخى سروشت ۵ شير.
رَشَع رَعاً: بهتمماع بوو چاو جنوك بوو ۵
بمبهخشى كهه پازى بوو، يان بهبهشى خراب
پازى بوو ۵ دؤستى خرابى گرتو بوو به
هاوهلى بياوى خوڤرى ۵ رهوشتى ناشيرينى
ههبوو ۵ ارتعن: بئهيلى لهش داومشاو بوو ۵
ارتعن المطر: باران زؤر بارى، بارانهكهى بهبيت
بوو ۵ ارتعن الشعر: قزى شوڤر بؤوه ۵ المُرئع:
لافاوى زؤرو بهتهوزم ۵ رادمر و رامالمر.

رَكَمَ أُنْفَهُ أَوْ قَمَهُ رَعاً: لوتى شكاند دهى شكاند،
خوينى ليهينا، دهگوتري: (رَكَمَ أحد أعضاء
جسمه): پهكى لهمنهدامى جهستهى شكاند
خوينى ليهينا ۵ رَكَمَتِ المرأة أُنْفَهَا بالطيب:
نافرتهكه بؤنى خوڤى لهلوتى دا. ۵ رَكَمَ فلان:
فلانكسه قسهكهى رون نهكردموه بههوى
نهخوشيبهك كهلهزمانى دا هميه. ۵ رَكَمَ الفرس:
نهسپهكه لا لبؤزى سببيه ۵ داخ و نيشانى
حوشتر ۵ الركم: سببياهتى لالبؤزى نهسپ، يان
لبؤزى سهروى نهسپ ۵ الركعة: وردهباران و
بارانى زمعيض، دهگوتري: (بَلَّغَهُ رَكْمَةً من الخبر)
سمرهداوينكى ههوالهكهى زانى، پى گمبى ۵
الرقيم: (رقيم الحصى): ورده بهرد ۵ المِرْكُم: لوت ۵
المِرْكُم: بهمانا (المِرْكُم) دئ ۵ رَكَمَتِ الركنة الأرض:
زهوى بارانيكى كهه و لاوازى و تيكهوت ۵ رَكَمَتِ
الركنة الأرض: بهمانا (رئتها) دئ ۵ رَكَمَتِ المرأة:
نافرتهكه دهه و چاوى خؤى بهزمعفران رنگ
كرد ۵ الركنة: بهمانا (الرئمة) دئ كهبهمانا ورده

وَجَبَّ رَجَبًا وَرَجَبِيًّا: ترسا ۵ شهرمی کرد.

رَجَبٌ فَلَانًا رَجَبًا: فلانکسی ترساند ۵ لری ترساو
پتی سهرسام بوو.

رَجَبٌ فَلَانًا بَقُولَ سَيِّئٍ: بوختانی بهفلانکس کرد،
هسهی ناشیرینی بؤ ههئبست ۵ رَجَبٌ رَجَبًا:

لری ترسا، بهشکؤمهند هاته پیش جاوی، پتی
سهرسام بوو ۵ اَرْجَبٌ فَلَانًا: بهمانا (رَجَبٌ) دئ ۵

رَجَبٌ الرَّجُلُ: لهمانگی رهجب دا پیاوهکه
کوشتی سهربری لهلای بتو صمنم ۵ فوربانی

بوبت کرد ۵ رَجَبٌ الْإِنْسَانُ وَغَيْرُهُ: نادهمیزاد یان
شتی تری بهگهوره زانیو بجوگی خؤی بؤ

دهرخست ۵ رَجَبٌ النَّخْلَةُ: کؤلهکهی بؤ
دارخورماکه چهفاند بؤئهوهی ببیته پالپشتیو

بهناسانی بانهیشکینن، یان لقهکانی
کؤکردنهوهو بهحملو لیفی خوبو شتی وا

شتهکی دا بؤئهوهی رهشبا یاری بهلقهکان
نهکا ۵ دموری دارخورماکهی بهجقلو شتی وا

پهرزین کرد بؤئهوهی گس توخنی نهکهوئ ۵
رَجَبٌ الْكِرْمِ: تولهی میومکه ریکو پیک کردنو

خستنیه شوینی خویان ۵ الأرجاب: ریخؤله ۵
الراجبة: جومزگیه پنجهکان ۵ الرواجب

وهمهرمکانی شوینی لئ دهرجوونی زهری
گویدریژ ۵ رَجَبٌ: ناوی پهکیکه لهمانگهکان

دوامانگی جیمادی الآخرة پیش مانگی شهعبان
دئ ۵ لهپندی پیشینان دا هاتووه دهلی: (عش

رجباً ترعجاً): چند مانگه رهجهپیک یهک
لهدوایهک بژی شتی سهیر دهبینی ۵ الرُّجْبُ:

سهری بهراسو بهلای سنگهوه ۵ الرَّجْبَةُ: نهو
شتهی دمکریته کؤلهکهو باشکؤل بؤ دارخورما

۵ کؤخیتهی راوکر ۵ الرَّجْبِيَّةُ: نهو نازهلهی
لهمانگی رهجب دا سهردهمی پیش نیسلام بؤ

بتو صمنم سهردهپران ۵ دیدهنی کردنی

شاری مهدینه لهمانگی رهجب دا ۵ رَجَبٌ رَجَبًا
رَجَبٌ: رایومشانندو ههلی تهکاند بههمموو هیزی

خؤی همزانندی.

رَجٌّ فَلَانًا عَنِ الشَّيْءِ: فلانکسی لهوشته مهنج کرد.

رَجٌّ الشَّيْءِ: شتهکه کهوته ههئبزو دابهز ۵
حوشتری دووگ گهوره.

أَرْجَتُ الْهَامِلُ: نافرته دوگیانهکه نزیکه مندالی
ببی سکهکهی دابنی ۵ اِرْتَجَّ: کهوته جمو جوئلو

همزان ۵ اِرْتَجَّ الْبَحْرُ: دهریا کهوته شهپؤل دان ۵
اِرْتَجَّ الْكَلَامَ وَاللَّطَامَ: هسهکان تیکهلو پیکهئ

بوون، شتهکان گوم بوونو پهرده پؤش کران ۵
الإرتجاج: لهزانیاری پزیشکی دا بریتیه لهوهی

میثک کاری خؤی بهباشی نهنجام نهدا لهناکامی
صهدهمو ویکهوتنی شتیکی قورس پیی ۵

الرُّجَّاجُ: خهلکانی زمعیضو وره نزمو خویری،
یان نازهلی ناپهسهندو خراپو بی خیر ۵ بی

شیرو کزو لاواز ۵ الرَّجَّاجَةُ: لانهی شیرین ۵
الرُّجَّاجَةُ: لهعیلمی کیمیاادا نامیزیکه بؤ

راوشاندن و تیکهئدان بهکاردئ.

الرُّجَّةُ رَجَّةُ الْقَوْمِ: هاوو فیژو قیرمو همراو تیکهلاو
بوونی دهنگیان ۵ رَجَّةُ الرَّهْدِ: دهنگو گرمهی

ههور ۵ رَجَّحَ الشَّيْءُ: شتهکه سمنگین بوو،
پهسهند بوو، دهگوترئ: (رجحت إحدى الكفتين

الأخرى) لابهکی تهرزو بهسمر لابهکهی تری دا
پاساوی ههپوو ۵ رَجَّحَ فِي جُلْسِهِ: لهکؤرهکهدا

سمنگین بوو بهفورس لییان روانی ۵ رَجَّحَ عَلَيْهِ
ار رأيه: عهقلو ناومزی تهواو بوو رایهکهی

تهواو بوو ۵ رَجَّحَ الشَّيْءُ يَبْدَهُ: شتهکهی بهرز
کردموه بؤ نهوهی بزانی قورسایب چهنده ۵

رَجَّحَ فَلَانًا: لهعهقلو رهوشت جوانی دا بهسمر
فلان دا بالآ دهست بوو، (قول راجح): هسهی

پهسهند، (رأى راجح): رای پهسهند ۵ اَرْجَعَهُ:

واى لى کرد راجيج بى ۵ رَجَجَ الميزان: تايهكى
 ترازومهكى قورس تر کرد تا سلاوى بى دايهوه
 ۵ رَجَجَ فلاناً وله: بهخششى زياترى دا
 بهفلانكس ۵ راججه: پيشپرکى لهگه دا کرد
 لهروى پهسندبيمهوه ۵ رَجَجَهُ: بهمانا (أرجحهُ)
 دئ ۵ پاساوى دايهوه، پهسندى کرد ۵ اِرْتَجَجَ
 الشئ: بهمانا (رَجَجَ) دئ ۵ همروا بهمانا وردو
 هارپون و خواربون و لادان دئ ۵ بهمانا هاتوو
 چؤ دئ، دمگوترئ: (ارتجحت به الأرجوحة):
 چؤلانهكه هيناي و بردى ۵ اِرْتَجَجَ السرادف:
 ستهگان لهرينهوه ۵ تَرَجَجَ: لهرزى و كهوته
 جم و چؤل ۵ تَرَجَجَ الرأى عنده: لهلاى نهو نهو
 رايه پهسند بوو پاساوى دا بهسمر راكمى تردا
 ۵ الأرجوحة: چؤلانه بهدوو حميل يان بهدوو
 زنجير بهبهرزبيمهوه دهبهسرى بهزورى مندال
 سوارى دهبين و رادهزئ و دئ و دهجئ ۵ ناوتيكيشه
 بو سارا لهم رومه كه ريبوار تييدا دى و دهجئ
 ۵ الرجاج: لهزاراوى فهلسهفى دا نهوميه بوونى
 لهنهبوونى گونجاو تربئ و جيگاي قبول بى،
 يان راستيهكهى ويچوتربئ لهدرؤى ۵ الرجاج:
 نافرمتى سمت و كهفهل گهرمو گؤشتن ۵ جفنة
 رجاج): سوينهيمكى پر ۵ (امرأة رجاج):
 نافرمتىكى ناقل و هؤسيار ۵ كتيبة رجاج):
 راكيشمىكى قورس و بههيز ۵ الرجاجة:
 بارهولئ و لهسرهخؤى ۵ الرجاجة: چؤلانه،
 حمبلى چؤلانه ۵ همروا بهمانا (الرجاحة) دئ ۵
 الرجعانية: لهبارى فهلسهفهدا مزههب و
 ريبازنيكه بهپرموكارمكاني بييان وايه گميشتن
 بهيهقين محاله ۵ المرجاج: نادهميزادى هيدى و
 لهسرهخؤ ۵ درهختيك بهمى قورس بى ۵
 كهسيك لهرويشتن دا خؤباداو لمنجهو لار بكا ۵
 المرجوحة: بهمانا (الأرجوحة) دئ ۵ اِرْتَجَجَ:

قورس بوو ميهلان و لاژانهوى کرد، لهرزى،
 دمگوترئ: (اِرْتَجَجَ الرذف) سمتى لهرهلهريان
 کرد ۵ (اِرْتَجَجَت الرحى): ناشكه كهوته جم و
 چؤل، بلاو بووه، ولاتى تهنيمهوه، دمگوترئ:
 (اِرْتَجَجَ الجيش) ۵ وَجَدَ الفمخ: كرشمو
 كهليهكاني لهبهريزهوه گواستهوه بو سمر
 خمرمان بو گيره كردن ۵ رَجَجَ الشئ: شتهكه
 چؤلانهوه، كهوته همزان ۵ رَجَجَ فلان:
 فلانكس ماندوو بوو، برستى لى بىرا ۵ رَجَجَ
 الشئ: شتهكهى راوشاندو ههلى تهكاند ۵
 رَجَجَ البئر: گلى بيرهكهى دهرهينا ۵ تَرَجَجَ
 الشئ: شتهكه كهوته همزين و جم و چؤل ۵
 الرجراج: شتيك بهمزي و ههلهك و داتهك بكا،
 دمگوترئ: (بحر رجراج): دهرى شهبؤلاوى و
 جهموش ۵ (ناس رجراج): كهسانيك بى عهقل و
 بير تهسك و هيچ لهدمست نههاتوو ۵ الرجراجة:
 (كتيبة رجراجة): كهتبهكه لهبهر زورى
 نالياتهكاني زور بهناخؤشى دمكهويته چوله ۵
 (جارية رجراجة): نافرمتيكه سمتى شورابهيان
 كروه هيندميان گؤشت پيوميه ۵ الرجراجة:
 باقى ماندهى ناوى ليل و تيكهل بهفوربه لپته
 كه لهبىكى هموزى ناودا بمينيتمهوه ۵ ليك ۵
 كؤمهلى زور لهمپردا.

رَجَزَ الرجز رجزا: هؤنراوميهكى خويندمو،

هؤنيهوه، دمگوترئ: (رجز به): هؤنراوى بو
 هؤنيهوه ۵ رَجَزَت الريح بينهم: بايهكه لهناويان
 دا بهردموام بوو.

رَجَزَ الجمل رجزا: حوشترمهكه لهكاتى ههلسان دا
 قاجهكاني لهرزين بههؤى نهخؤشى
 (رهجهزهوه) ۵ راجزة: لهدانانى شيعر لهسمر
 شيوى رهجهز پيشپرکى لهگه دا کرد ۵ رَجَزَةُ:
 هؤنراوميهكى بو خويندموه ۵ اِرْتَجَزَ الراجز:

هۆنراومیهکی گوت ۵ ارتَجَزَ القومُ: خه لکه که له ناو خۆیان دا شیعی شیوه ره جهزبان بویه کتر خویندموه.

ارتَجَزَ الرعدُ: هه وره که گۆله و گرمه یه که له دوایهکی لی بیسترا ۵ تراجَزَ القومُ: به مانا (ارتَجَزُوا) دئ ۵ کیشمه یان تیکه موت ۵ تَرَجَزُ الحادي: حودیه خوین حودیه یه به شیوه یه ره جهز خویندموه ۵ حودیه گۆرانیه که ۵ (تراجَزَ الرعدُ): هه وره دنگی لی بیسترا، گرماندی ۵ تَرَجَزَ السحابُ: هه وره که به هیواشی رۆی چونکه باری گران بوو به باران ۵ الأرجزة: هۆنراوه له به حری ره جهز ۵ الرأجزُ: نه و که سه مه شیعی شیوه ره جهز ده خویندیه وه یان ده یه ونیه وه ۵ الرَجَازَةُ: شتی که و مکوو که زاوه به لام له و بجو کتره ۵ همروا نه و گۆزو گۆلینه که به نه مه که که زاوه یه ده رازیندریه وه ۵ الرَجَازُ: به مانا (الرأجز) دئ ۵ الرَجَزُ: تاوان ۵ سزا ۵ بتپهرستی ۵ هاوه لدانان بۆ خودا.

رَجَزُ الشيطان: وه سوه سه و ختوکه ی شهیتان ۵ الرَجَزُ: ده ریدیه که توشی حوشتر ده بی به وه هۆیه وه له کاتی راستبونه ودا سمتی ده لهرزن ۵ به حریسه که له به حرمکانی شیعیر بنه مه ای کیشمه کی شمش جار (مستغلن) ه.

رَجَسَ صوت الرعد أو الخيش رجسا: دنگه که تیکه ل بون و دنگه که گه وره بوو. رجس البعير: حوشتره که به خیرایی و توند بۆراندی.

رجس السماء: هه وره که نامان به هیز گرماندیان.

رَجَسَ فلان: فلان که سه ئه ندازی ناوی بیرمه کی به میرجاس مه زنده کرد ۵ (مانای میرجاس له مه دوا دئ).

رجس فلاناً عن الأمر: فلان که سه له کاره که مه نه کرد له مه پهری بۆدانا.

رَجَسَ: بیس بوو، شتی بیسی هینا، جووه لای شتی بیس.

رَجَسَ الشيء رجاسةً: شته که فیزه مون بوو.

رَجَسَ فلان: فلان کاری ناشیرینی کرد ۵ أَرَجَسَ فلان: فلان ناوی بیرمه کی به میرجاس مه زنده کرد ۵ ارتجست السماء: به مانا (رَجَسَتْ) دئ.

ارتجس البناء: باله خانه که که وته شه مه تۆله وه هزان ۵ ارتجس أمره: کاره که شیواو لی تیک جوو ۵ الرَجَسُ: دنگی به هیزو گه وره ۵ (ورَجَسُ البعير): بۆری حوشتر ۵ الرَجَسُ: فیزه مون، شتی بیس، کاری خراب، حمرام و یاساغ ۵ نه فرمت ۵ کوفر ۵ سزاو تۆله ۵ رجس الشيطان: ختوکه و ده نه دان و وه سوه سه ی شهیتان ۵ المرَجاسُ: به ریدیه که حه بی به سه ریکیه وه ده به سترئ و دایدلدریه ناو بیر ناوه وه رادموشیندرئ بۆ نه وه لیته ی بنکی بیره که ببیه قوراوو هه لگۆزری، هه روه ها ئه ندازی ناوی ناو بیرمه کی هه مه زنده ده کری، هولی بیرمه کی هه مه زاندرئ ۵ المرَجوسةُ: ده گوترئ: (هم لي مرجوسة من أمرهم) نه وان سه ریان لی شیواوو شته که یان لی تیکه ل و بیکه ل بووه هه ریدین و ده جهن ۵ رَجَعَت الطير: باله دنگه که له شوینه که مره که مه که گه رانه وه بۆ کوستانه کان.

رَجَع الشيء: شته که سو دی بوو، ده گوترئ: (رجع

فيه كلامي): سه که م کاری تیکردو سو دی بوو

بۆی.

رَجَعُ الكَلْبِ فِي فَيْهٍ: سه‌گه‌که رشوی خوی خوارده‌وه.

رَجَعُ فَلَانًا عَنِ الشَّيْءِ وَالِيه: فلانکه‌سی لادا له‌وشته، یان گنرپایه‌وه بۆلای.

أَرْجَعُ فَلَانًا: فلانکه‌س دهستی خوی بردنه باش خوی بۆنه‌وه‌ی شتیک هه‌لبگری ◊ أَرْجَعُ الرَّجْلُ أَوِ الدَّابَّةُ: بپاوه‌که یان ولاخه‌که بیسیای کرد ◊ أَرْجَعْتُ النَّاقَةَ: حوشرمه‌که لاواز بوو دواپی فه‌له‌و بوو ◊ أَرْجَعُ فَلَانًا: فلانکه‌سی گنرپایه‌وه، رمتی کرده‌وه ◊ أَرْجَعُ اللهُ بَعْتَهُ: خودا خیرو بی‌ری خسته مامه‌له‌که‌یه‌وه ◊ رَاجِعٌ فَلَانًا فِي أَمْرِهِ: ته‌کبیرو پای به‌فلان کردو ږاو بۆچونی له‌گه‌ل دا گۆرپیه‌وه ◊ رَاجِعُ الكِتَابِ: به‌کتیبه‌که‌دا چوووه‌وه، بۆی گم‌پایه‌وه سه‌پیری کرد تری روانی ◊ رَاجِعُ الكِتَابِ أَوِ الحِسَابِ: جارنکی تر به‌حیسابه‌که‌دا چوووه‌وه ◊ رَاجِعٌ زُرْجَتَهُ: دوا ته‌لاقدان زنه‌که‌ی سه‌ر له‌نوئی هینایه‌وه زینر نیکاحی خوی ◊ رَاجِعٌ فَلَانًا الكِتَابَ: وه‌لامی فلانی دایه‌وه، کیشو دمه‌ه ده‌می له‌گه‌ل دا کرد ◊ وای لئ کرد قسه‌که دوباره بکاته‌وه.

رَجَعٌ عِنْدَ المَصِيبَةِ: له‌کاتی به‌لاو موصیبت دا وتی: (إنا لله وإنا إليه راجعون) ◊ رَجَعُ صَرْقَتِهِ: له‌فورگی دا ده‌نگی خوی لئ دایه‌وه، له‌رانده‌موه ◊ رَجَعُ فَلَانٌ: له‌خویندنه‌وه‌دا ده‌نگی خوی له‌رانده‌موه و دریزه‌ی پندا ◊ رَجَعُ المَوْذُنُ فِي آذَانِهِ: بانگبیزه‌که شایه‌تومانه‌که‌ی دوباره کرده‌وه دواي نه‌وه‌ی به‌له‌سه‌ر خویی گوتنی ◊ رَجَعُ الحَمَامُ: کۆتره‌که خویندنه‌وه‌که‌ی برب‌ر کرد ◊ رَجَعُ النِّقَشِ وَالكِتَابَةِ: به‌سه‌ر نووسینه‌که‌دا چوووه و نویسه‌که‌ی تۆخ کرده‌وه جه‌ند جارنک پنی دا چوووه ◊ إِرْتَجَعُ عَلَي الفَرِيمِ وَالمُتَّهَمِ: داوای

له‌مه‌رزدارو تاوانبارمه‌که کرد ◊ إِرْتَجَعُ الشَّيْئُ إِلَيْهِ: شته‌که‌ی بۆ گنرپایه‌وه بریدی‌وه بۆلای ◊ إِرْتَجَعُ بِهِ شَيْئًا: شته‌که‌ی به‌وه گۆرپیه‌وه ◊ إِرْتَجَعُ المَرَأَ: نافرته‌که‌ی ره‌جه‌ کرده‌مو دواي ته‌لاق بریدی‌وه زینر نیکاحی خوی ◊ إِرْتَجَعُ النَّاقَةَ: حوشرمه‌که‌ی کری به‌نرخ‌ی حوشرمه‌که‌ی تری و مکوو نه‌و ◊ إِرْتَجَعُ المَرَأَ جَلْبَابِهَا: نافرته‌که‌ی چاره‌که‌ی هه‌له‌دایه‌وه بۆ سه‌ر ده‌مو جاوی خوی، خوی پی داپۆشی ◊ تَرَجَعَ القَوْمُ: خه‌لکه‌که‌ گم‌رانه‌وه بۆ شوینی خویان ◊ تَرَجَعَ القَوْمُ الكِتَابَ بَيْنَهُم: خه‌لکه‌که‌ قسه‌که‌یان خسته به‌ر لئیکۆلینه‌وه وتو ویز ◊ تَرَجَعَ فَلَانٌ: به‌مانا (رَجَعٌ) دئی ◊ تَرَجَعَ فِي المَصِيبَةِ: له‌کاتی به‌لاو ناخۆشیدا وتی: (إنا لله وإنا إليه راجعون) ◊ تَرَجَعُ فِي صَدْرِي كَذَا: نه‌وه له‌دلما هاتو جۆی کرد ◊ تَرَجَعُ النَّاقَةَ: به‌نرخ‌ی نه‌و حوشره حوشرنکی تری کری ◊ اسْتَرَجَعَ عِنْدَ المَصِيبَةِ وَفِيهَا: له‌کاتی به‌لادا وتی: (إنا لله وإنا إليه راجعون) ◊ اسْتَرَجَعَ الحَمَامُ فِي شِدْوِهِ: کۆتره‌که خویندنه‌که‌ی خوی بپی ◊ اسْتَرَجَعَ الشَّيْئُ: شته‌که‌ی ره‌تکرده‌وه، و مری گرتوه ◊ الرَّاجِعُ: نافرمتیک دواي مردنی می‌رده‌که‌ی، بچپته‌وه سه‌ر مائی باوک و که‌س و کاری ◊ الرَّاجِعَةُ: زه‌لکاوو گۆماو ◊ جَوْرِيكُهُ له‌مرزوتا به‌ نۆره به‌یناو به‌ین توشی نه‌خۆش ده‌بی ◊ الرِّيحُ الرَّاجِعُ: بایه‌ک شوینی لئیه‌اتن و رویشتنی جوداواز بی.

الرِّجَاعُ: ره‌شمه‌وه هه‌وسار ◊ نه‌و به‌شه هه‌وساره‌ی ده‌که‌وته سه‌ر لمبۆزی ولاخه‌که ◊ الرِّجْعُ: ریخ و زیل ◊ نه‌و شله‌مه‌نبیه‌ی بپیش هاتنه‌دمری سه‌ری مندال له‌کاتی له‌دایکبوون دا دپته‌ ده‌ری له‌جلم ده‌جی ◊ ناو ◊ بارانی دوا باران ◊ قازانج و سود ◊ زه‌لکاوو گۆماو ◊ وه‌لامدانه‌وه‌ی نامه ◊

مرجعةً): سفهريك خيرو بيرو تيدابي و
سهرنجامي باشي ههبي ۵ المرُجوعُ: گهراوه،
دمگوتري: (توب مرجوع) و(خير مرجوع) (نفس
مرجوع) نووسراومكه تۇخ كراومتهوه ۵ مؤرهمكه
تۇخ كراومتهوه ۵ وهلامى نامه ۵ كالاى گهراومو
نمفرؤشراو.

المرجعةُ: بهمانا (المرجوع) دئ.

وَجَفَ: لهزى، ههزا كهوته شهمتوله.

رَجَفَ فلان: فلانكس ترساو لهمهبيمهتا نهؤنؤى
شكان ۵ رَجَفَتْ يده: بههؤى نهؤشى دهستى
لهزى يان لهبهر پيرى.

رَجَفَ القلب: لهترسا دلى كهوته تهپه تهپ.

رَجَفَ القرمُ: خهلكهكه خويان نامادمكرد بؤ شمير ۵
رَجَفَتْ الأرض: زموى كهوته لهزىن و ههزان و
شهمتوله.

رَجَفَ الرعدُ: ههورمكه دمنكى دايهوهو گرمهكهى
دووباره بؤوه ۵ رَجَفَتْ الأسنان: ددانهكان كهوتن،
ههئومرين ۵ رَجَفَ البحر: دهرىا كهوته
شهبؤلدان و ههزان.

رَجَفَ الحمى فلاناً: لهرزو تاكه فلانى هينايه
لهزىن و شهپله.

رَجَفَ الثنى: شتهكهى خسته جم و جؤل ۵ أرجف:
بهمانا (رَجَفَ) دئ ۵ أرجف القرمُ: خهلكهكه
كهوتنه بلاوكردنهوهى هموالى درؤو دهلهسهو
پرو پاگهندهى بى سمر و بهر ۵ أرجفت الأرض:
زموى كهوته ههزان و شهمه توله ۵ أرجفت الريحُ
الشئى: بايمكه شتهكهى جولاندموه ۵ إرجف:
دهستى كرد به لهزىن و كهوته شهمه توله ۵
أسترجف رأسه: سمرى لهرزاند، سمرى بادا.

الإرجاف: هموالى درؤو سهرنج راكيش و فيتهنه جؤ
۵ الأراجيف في السوق: پروپاگهندهى بازارپانه
بؤ گؤزىنى نرخی كالا ۵ الرأجفةُ: فوكردن

دمنگدانهوى دمنگ ۵ گيا بههاره ۵ لاي خواروى
شان ۵ الرجعى: گهرانهوه ۵ وهلامدانهوى نامه،
دمگوتري: (جاءني رجعي رسالي) ۵ الرجعةُ:
گهرانهوى بياوى تهلاهدمر بؤ هاوسمرى لهگهل
ژنه تهلاهدراومكهى دا ۵ مزهههب و بيرو
بؤچونى نهوانهى پييان وايه دواى مردن سهر
لهنؤى دهگهپيینهوه بؤ ژيانى دونيا ۵ لهزاراوهى
(أحيا)دا برىتييه لهگهرانهوه بؤ ژيان دواى
مردنىكى روالمتى يان خهمه بوون ۵ الرجعةُ:
وهلامى نامه ۵ الرجعىُ: (الطلاق الرجعي):
نهويه بؤ ميرد دروسته ژنه تهلاهدراومكهى
بگنيريتهوه بؤ ژير نيكاچى خؤى بهبي
گرپهستهى مارهپى سهر لهنؤى ۵ الرجعيةُ:
كؤنهپهرستى، مانهوه لهسهر بيرو باومرو دابو
نهرىتى كؤن و ههئنهكردن لهگهل پيشكهوتنى
بارى ژيان و گؤرانكارى رؤزگار ۵ الرجيعُ: زبل و
زال و پيسايى، ههر قسهو بيرو باومرينك كه
پهسهند نهپى ۵ (كلام رجيع): هسهى رهد كراوه
بؤ خاومنى ۵ (جبل رجيع) گوريسيك سهرلهنؤى
ههئومشابيتهوه. و جارىكى دى ريسرا بيتهوهو
كرابيتهوه به گوريس ۵ (طعام رجيع) خؤزاكى
سهرلهنؤى گهرم كراوه ۵ (بعير رجيع): حوشترى
ماندوو شهكهتى ريگا ۵ گياو گزى بههاران ۵
كاويؤزى حوشتر ۵ پؤشاكى رزيو ۵ عمرهق ۵
زهلكاوو گؤماو ۵ (رجيع الفحم): خؤله پهتهى
خهئوز دواى گهشانهوهى ۵ (رجيع الأرز): نارده
برنج ۵ الرجعيةُ: حوشترى ماندوو شهكهتى
سهمر ۵ المرُجِعُ: بهمانا (الرجوع) دئ ۵ شوئنى
گهرانهوه ۵ بنهما ۵ لاي خواروى شان، شهپيلك
۵ مامؤستاو ربيهر له يوارى نهدهب و زانست دا
۵ سهرجـاوهى نووسـراو، وهـكـوو
دائيرمتولهعاريفو هاموس ۵ المرُجعةُ: (سفرة

به‌کمرنادا لمرۆژی قیامت دا ۵ الرَّجَافُ: دمریا، رۆژی قیامت ۵ الرَّجَفُ: وینکها ته‌ومو لمرزینتیکه له‌ماسولکه‌کانی جه‌سته‌دا په‌یدا دمبئ، جگه له ماسولکه‌ی ده‌م و جاو ۵ الرَّجْفَةُ: شه‌فته‌تۆله‌و لمرزینی توند ۵ رَجَلُهُ رَجُلًا: حاجی هه‌نگاوت.

وَجَلَّ الشَّاةُ: مه‌رکه‌ی به‌م‌حاجی به‌سته‌وه ۵ به‌م‌حاجی هه‌لیواسی ۵ وَجَلَّتْ الْمَرْأَةُ رِلْدَهَا: ئافرته‌که مندا‌لی بوو به‌شێوه‌یه‌ک حاجی په‌ئیش سه‌ری هاته‌ه دهره‌وه.

رَجَلٌ رَجُلًا وَرَجُلَةٌ: حاجی گه‌وره بوو ۵ له‌سه‌ر دوو‌حاجی رۆبشت ۵ توانای رۆبشتنی په‌یدا کرد ۵ هاواری ئازاری حاجی کرد.

رَجَلٌ الْخِيَرَانُ: ئازه‌له‌که له‌حاجتیک‌ی دا په‌له‌ی سه‌ی هه‌بوون.

رَجَلٌ الشَّعْرُ: موومگان مامناومندی بوون نه‌زۆر گرژ نه‌زۆر خاو بوون ۵ أُرْجِلْتُ الْمَرْأَةَ: ئافرته‌که کور‌ی بوو ۵ أُرْجِلْ فُلَانًا: وایکرد فلان به‌م‌حاج بپروا ۵ مۆله‌تی دا بۆ ماومه‌یه‌ک ۵ رَجُلَةٌ: به‌هه‌زی کرد ۵ أُرْجِلْ الشَّعْرَ: هه‌زماکانی داهه‌ئینان و رێک و پێکی کردن، رازاندنیه‌وه ۵ إِرْجِلْ: له‌سه‌ر حاج رۆبشت ۵ تاک ره‌وی نواندو رای خۆی په‌ئ رۆبسته‌ند بوو گوئی به‌رای که‌سی تر نه‌دا ۵ إِرْجِلْ الطَّبَّاحُ: کیشت لینه‌رکه له‌دیزدا کیشتی لئ نا ۵ إِرْجِلْ النَّهَارُ: رۆژ دره‌نگ بوو ۵ إِرْجِلْ الشَّاةَ: مه‌رکه‌ی به‌م‌حاج به‌سته‌وه ۵ إِرْجِلْ الشَّيْئَ: شه‌که‌ی خسته زه‌ر حاجیه‌وه ۵ إِرْجِلْ الْكَلَامَ: به‌هه‌ز لئ ورد بوونه‌وه و به‌ر کردنه‌وه قسه‌ی کردو وتاری دا ۵ تَرَجَّلَ: له‌سه‌ر حاجی رۆبشت ۵ تَرَجَّلَ الرَّابِعُ: سواره‌که دابه‌زی و به‌م‌حاج رۆبشت ۵ تَرَجَّلْتُ الْمَرْأَةَ: ئافرته‌که لاسایی په‌یاوی کرده‌وه هه‌لس و کهوتی نه‌وانی په‌په‌رمو کرد ۵

تَرَجَّلْتُ الشَّمْسُ: خۆر هه‌لکشا ۵ (تَرَجَّلْتُ النَّهَارَ): رۆژ دره‌نگ بوو ۵ تَرَجَّلْتُ الشَّيْئَ: شه‌که‌ی خسته زه‌ر حاجیه‌وه ۵ تَرَجَّلْتُ شَعْرَهُ: هه‌زماکانی رێک و پێک کردن ۵ قَزَى دَاهِيْنَانُ ۵ تَرَجَّلَ الْبَيْتُ: چووه ناو به‌رکه‌وه ۵ الْأُرْجُلُ: حاج گه‌وره (به‌ئ پان)، ده‌گوتری: (هه‌ر أُرْجُلُ الرَّجُلَيْنِ) نه‌و به‌هه‌زترین و ئازاترین نه‌ودو په‌یاومه ۵ الرَّاجِلُ: فه‌ئنه‌و قسه‌ هه‌ئنه‌و قسه‌ به‌ر ۵ هه‌ر شه‌تیک له‌سه‌ر دوو حاج بپروا ۵ الرَّجُلُ: حاج له‌سه‌رته‌ی پانه‌وه تا پازنه‌ هه‌ئ ۵ ده‌سگوتری: (هه‌ر قائم علی رج‌ل) نه‌و له‌سه‌ر په‌ئیه، ئاماده‌یه بۆئیش ۵ (كان ذلك على رج‌ل فلان): نه‌و شه‌ه له‌سه‌ر ده‌می فلان دا بوو، هه‌روا وشه‌ی (رج‌ل) به‌مانا کۆمه‌لێک شه‌ت دئ ۵ ره‌وه کولله ۵ سوپا ۵ به‌مش و بار ۵ (رج‌ل البحر): که‌نداوی دمریا ۵ (رج‌ل الغراب): گه‌یه‌کی دره‌زه به‌سه‌ر زه‌وی دا بلاو ده‌به‌ئته‌وه، گه‌لاکانی شه‌تال شه‌تاله‌ ده‌مکوئینه‌ری و ده‌خوری ۵ (رج‌ل الجبار) و (رج‌ل الجوزاء): نه‌سته‌یرنه‌ ۵ الرَّجُلُ: په‌یاو؛ نیره‌نه‌ی بائغ له‌ ره‌گه‌زی ئاده‌میزاد ۵ کۆی کۆیه‌که‌ی (رج‌لات)، ده‌گوتری: (هه‌ر من رج‌لات القوم): نه‌و له‌په‌یاوماه‌ولانی گه‌لو نه‌مه‌وه‌یه ۵ الرَّاجِلُ: په‌یاده، په‌ئچه‌وانه‌ی سوار ۵ السَّرْجَلان: به‌مانا (الرج‌ل) دئ ۵ بۆ مه‌ئینه‌ ده‌گوتری: (رج‌لی).

الرَّجُلَةُ: لافاو، هاته‌ه خوارمه‌وی ئاو له‌به‌رزایی و شاخ و که‌نه‌که‌وه بۆ ده‌شتایی ۵ رومکی نه‌حمه‌ق (به‌لپه‌نه) که‌ گه‌یه‌کی سالانه‌یه به‌کالی و به‌کولای ده‌خوری تۆویکی وردی هه‌به ۵ الرَّجُلَةُ: ئافرته‌؛ ئافرته‌یک لاسایی په‌یاو بکاته‌وه، ده‌گوتری: (امْرَأَةٌ رَجُلَةٌ): ئافرته‌یکه ده‌له‌ی په‌یاوه له‌به‌رو بۆچون دا ۵ الرَّجُلِيون: باز هاوێژماکان، نه‌وانه‌ی وهرزی راکردن ده‌که‌ن ۵

الرَّجُولَةُ وَالرَّجُولِيَّةُ: بیاومتی نهومی بتمواوی
 رموشتی بیاوانهی تیدایی ◊ الرَّجِيلُ: بیاده
 بیجهوانهی سوار ◊ همروا بکسبیک دمگوترئ
 بؤ بیاده رُویشتن نازابی ◊ الْمَرْجَلُ: پُشاکیک
 وینهی بیاوانی بیومی ◊ الْمَرْجَلُ: دیزه، کیتله
 ◊ قاپ و قاجغیکه لمقور دروست دمکری و سور
 دمکریتهوه ◊ لمزانیاری میکانیکا بهو نامیره
 دمگوترئ بهکاردهمیتئرئ بؤ بهرهههیتانی
 ههلم لمناو یان لهشتی تر ◊ رَجَمَهُ رَجْمًا:
 بهردمبارانی کرد ◊ بهمرد کوشتی.

رَجَمَ فَلَانًا: جنیوی بهفلان دا ◊ نفرینی لی کرد
 ◊ دهری کرد ◊ وازی لی هیئا.
 رجم بالظن: گومانی خسته سمر.

رَجَمَ الْقَبْرَ: کیتله بهردی بؤ گورمهکه دانا ◊ رَأَجَمَ فِي
 الْكَلَامِ وَالْعَمَلِ وَالْحَرْبِ: زنده رُوی کرد ◊ رَأَجَمَ
 عَنْ قَوْمِهِ: داکوکی لهگهل و نتمهوهکی کرد ◊
 رَجَمَ: بهگومانهوه قسهی کرد، دمگوترئ: (رَجَمَ
 بِالغَيْبِ): قسهی لهشتی نهینی و نهو دیو
 بهردموه کرد، قسهی لهشتیک کرد که ناپزانی،
 نازاندئرئ ◊ رَأَجَمَ الْقَبْرَ: کیتله بهردی خسته سمر
 گورمهکه ◊ ارْتَجَمَ الشَّيْئُ: شتهکه همدنیک
 کهوته سمر همدنیک ◊ ارْتَجَمَ الْقَوْمَ بِالْحِجَارَةِ:
 خهلهکهکه بهردیان لههک گرت، شمره بهردیان
 کرد ◊ ارْتَجَمَ بِالْكَلَامِ: جنیویان بههکتر دا ◊
 اسْتَرَجَمَهُ: داوای لی کرد بهردمبارانی بکا ◊
 الرَّجَامُ: نهو بهرده تابهتیبیهه لهسمر بیر
 دادمنئرئ بؤنهومی لهکاتی بیویستدا داهیلدئرئته
 ناوبیرمهکه بؤنهومی قوری بنکی بیرمهکی بی
 بشلمهتیندرئ و ههنگوازرئ ◊ نهو دولا دیواره
 یان دوو کؤلهکیمهمن که چمرخ و فهلهکی
 دؤلجهکی لهسمر دادمنئرئ ◊ الرَّجْمُ: کوشتنی
 زیناکمر بهمهرده بارانکردن ◊ نهو بهردانهی

بیادمنئرئ ◊ (رَجَمَ بِالغَيْبِ): قسه هاویشتن
 بهبی بهنگه ◊ الرَّجْمُ: کیتی قمبر ◊ گؤر ◊ بیر ◊
 تمندور ◊ الرَّجْمُ: تیر نهستیره ◊ نهو دیمهمنیه
 کهدهلئی نهستیرمهوه بهردمبیتهوه بؤسمر
 زموی ◊ کیتی سمر گؤر ◊ الرَّجْمَةُ: کیتله بهردی
 سمر گؤر ◊ الرَّجْمَةُ: بهمانا (الرَّجْمَةُ) دئ ◊ نهو
 ناوان و بهرینوکیهه (بهمرد یان ناسن)
 دمخرتیه نیوان دوو دُبهرمروه، یان دوو
 باخجهوه ◊ الْأَرْجَامُ: قسهی ناشیرین و جنیو
 ناسا ◊ تاکمهکی (مِرْجَمَةٌ) ◊ الْمِرْجَامُ: قوچهقاینی،
 دارلاسیک نهو نامیرهی بهردی بی دهاویئرئ،
 دمگوترئ: (رماه بالمراجم) ◊ الْمِرْجَمُ: بیاوی بههیز
 ◊ نهسپی بههیز، دمگوترئ: (رَجَلٌ مَرَجِمٌ):
 بیاویکی بههیزو توانابه ◊ (فَرَسٌ مِرْجِمٌ):
 نهسپی سمکؤلکمر نهو نهسپی بههیز سمی
 بهزموی دا هدا ◊ (لِسَانٌ مِرْجِمٌ): زمان درئزو
 زؤر بلی.

رَجَنَ بِالْمَكَانِ رُجْنًا: لهو شوئنه ماههوه.

رَجَنَ الْحَيَوَانَ: حمیوانهکه مالی بوو، کهوی، بوو
 و مگری نادهمی بوو.
 رَجَنَ الدَّابَّةَ رَجْنًا: ولاخهکی بهستهوه، لهزوری
 کرد، قالی باشی نهدایه بؤ نهومی کزو لاواز بی
 ◊ لهمالهوه دایبهست و بهرهلای نهکرد بؤخوی
 بهمورئ.

رَجَنَ فَلَانًا: شهرمی لهفلان کرد ◊ ارْجَنَ: بهمانا
 (رَجَنَ) دئ ◊ ارْجَنَ الدَّابَّةَ: ولاخهکی بهند کرد،
 بهستهوه، لهزوری کرد ◊ ارْتَجَنَ الشَّيْئُ: شتهکه
 تیکهَل و بیکهَل بوو، خراب بوو کهلکی نهما ◊
 ارْتَجَنَ الزُّيْدُ: رونهکه هرچاو خهوش و خالی لی
 جیا نهبؤوه ◊ کهلکی نهما ◊ ارْتَجَنَ أَمْرَ الْقَوْمِ:
 کاری خهلهکهکه شیواو تیکهَل و بیکهَل بوو.

إِرْتَجَنَ بِالْمَكَانِ: له شوینمه که مایهوه، نیشتهجی بوو ۵
 الرَّجِيْنُ: زههري کوشنده ۵ الرَّجِيْنَةُ: کومهل و
 تاقم ۵ المَرْجُونَةُ: جوره زميله به که له پوشی
 خورما دروست دمگرتی بنکی پان و لای
 دمه که می تمسکه، دمگوترتی: (هم لي مرجونة):
 خیله که پاران و همردين و دهچن نازانن نایا
 بمیننهوه یان باربکمن. ۵ رَجَاءٌ: هیواداری کرد،
 نهمه لی پی به خشی ۵ لیتی ترسا ۵ به زوری بو
 (نه کردن، نمبون - نهقی) به کار دمهیندری ۵
 رَجِي رَجَاءً: له قسمو ناخاوتن کهوت، بی دمنگ
 بوو.

رَجِي عَلَيْهِ الْكَلَامُ: زمانی گیرا قسهی بونه کرا ۵
 أَرَجَتِ النَّاقَةُ: حوشترکه نزیکه بزئو بیجوی
 بیج ۵ أَرَجِي الْأَمْرَ: کاره که می دواخت ۵ أَرَجِي
 الصَّيْدَ: هیچ نیچیرینکی بو نه گیرا ۵ رَجَاءٌ:
 به مانا (رَجَاءٌ) دئی ۵ تَرَجَّأُ: هیواداری کرد.

الأرجرانُ: دار نمرخهوان؛ دره ختی که گوئیکی
 سوری زور جوانی همیه ۵ بویه می سوری زور
 سور ۵ سور ۵ پوشاک ری رنگ سوری توخ ۵
 الأُرْجِيَّةُ: شتی که دوا بخری ۵ (ك: أراجي) ۵
 التَّرْجِي: جاومروانیکردنی شتیکی خوش و
 مومکین ۵ الرَّجَا: لای شت، تمنیشتی شت ۵
 الرَّجْسَانُ: شوینی ممترسیدارو فهوتینسر،
 دمگوترتی: (رُمِي به الرجوان): خرایه شوینی
 خه تهر و ممترسیداروه ۵ الرَّجِيَّةُ: همرشتیک
 به هیوای بی، دمگوترتی: (مالي لي فلان رجِيَّة):
 هیچ هومیدینکم به فلانکس نییه.

رَحَبَ الْمَكَانَ رَحْبًا: شوینمه که به فرراوان بوو.

رَحَبَ الْمَكَانَ رَحْبًا وَرَحَابَةً: به مانا (رَحَب) دئی ۵
 أَرَحَبًا: به فرراوان بوو ۵ أَرَحَبَ الشَّيْئَ:
 به فرراوانی کرد ۵ رَحَبَ الْمَكَانَ: شوینمه که می

فرراوان کرد ۵ رَحَبَ فَلَانًا رِبَةً تَرَحِيْبًا:
 به خیرهاتنی فلانی کردو هیوای بو خواست
 لهوشوینه به خوشی بگوزمردنی ۵ پیی گوت
 مهره باو خوش هاتی ۵ تَرَحَبَ: به فرراوان بوو
 ۵ الرَّحَابُ: پان و پور، به فرراوان ۵ الرَّحْبُ: پان و
 پور

رَحَبَ الصِّدْرَ: سنگ فراوان ۵ هیدی و هیمن.
 رَحَبَ السِّدْرَاعَ: به هیزو دست و بازو له کاتی
 تمنگانهدا.

رَحَبَ الدِّرَاعَ وَالْبَاعَ: سهخی و دست و دل فراوان.
 رَحَبَ الرَّاحَةَ: دست و پل پان و گهوره، زور
 به خشنده.

رَحَبَ الْفَهْمَ: عاقل منندو تیگه بیشتوو ۵ الرَّحْبِي:
 پانترن بهراسو له که له که می حوشتر دا ۵
 شوینی لیدانی دل ۵ الرَّحْبِيَّةُ: زموی به فرراوان ۵
 الرَّحِيْبُ: دمگوترتی: (هر رحیب الصدر): سنگ
 فراوان و سنگ پان ۵ (رحیب الجرف): گهده
 پان و زل ۵ رحیب الباع والتراخ: سهخی سروشت
 ۵ زور خور.

الرَّحَبُ: پان و پور ۵ له به خیرهاتنی میواندا
 دمگوترتی: (مَرَجًا بك): فهرمو له شوینی پان و
 فهرح دا دابهزه و دانیشه پشوو بده ۵ بمیننهوه
 لامان شوینی خوش و به فرراوان بؤتویه ۵
 دلخوشین به هاتنت ۵ بو دوعا لی کردن
 دمگوترتی: (لا مرجًا بك): به خیر نمیه، له
 هاتنت دا خوشی نمینی ۵ (أبو مَرَحَب):
 نازناوی سیبهره.

رَحَّ الْفَرَسُ رَحْحًا: نهمه که سمی پان بوو
 (نیشانه می رسه نییمتی).

رَحَّ الرَّعْلُ: که له کیویبه که سمی پان بوو.

رَحَّ الرَّجُلُ: پیاو که حالایی بهری پیی نمبوو،
 بهری حاجی راست بوو ۵ الأَرَحُ: که سیک بهری

جۆره عمدتريکه ۵ ميسكى بئ غهش ۵ بنهجهو
 رهگهزى خاوين ۵ (رحیق الأزهار): نهو هه لانهو
 شيله به به گون و روهك دهري دهدا ههنگو
 حه شهراتى تر رايده موسن.

رَحَلَ مِنَ الْمَكَانِ: رَوَى ۵ رَحَلَ الْبَعِيرَ رَحْلًا وَرِحْلَةً:
 حوشرمهك بارو بارگه نهى لى نرا ۵ سواری
 حوشرمهك بوو، هه لاته سمر پشتی، دمگوتری:
 (رُحِلَ فَلَانٌ بِمَكْرِهِ): فلان به زور بېردا سه فمى
 بئ كرا ۵ به سمرى دا زال بوون.

رَحَلَ لَهُ نَفْسُهُ: صَمِرِي كَرْت لِمَسَرِ نَهْزِيه تَدَانِي وَ
 كَوْنِي بِي نَهْدَا ۵ أُرْحَلَ فَلَانٌ: فَلَانُ كَسَ سَهْفَرُو
 كاروانى زور بون ۵ أُرْحَلَ الْإِبِلَ: حوشرمهك دواى
 كزو لاوازى قه لهو بووه تواناى نهوى بهيدا
 كردهوه بارى لى بندرى ۵ أُرْحَلَ فَلَانًا: واى له
 فلانكس كرد سه فمى بكا، كاروان بكا ۵ ولاخى
 سوواری و توپشوى دا به فلانكس ۵ رَاخَلَهُ:
 يارمهتى دا له سمر كاروانه كهى و سه فمى كردنى ۵
 رَحَلَهُ: واى لى كرد سه فمى بكا، شوپنه كه جئ
 بئلى ۵ رَحَلَ الْإِبِلَ: حوشرمهكى زېربار كرد،
 رايهينا ۵ رَحَلَ الثَّوْبَ: كراسه كهى رازاندهوه
 به وينهى جؤراو جؤرى كه ل و په ل كاروانى ۵
 رَحَلَ الْمَسَابَ: حيسابه كهى گواسته وه بو
 شوپنئكى تر كه به يوفندى به سه فمى
 حيسابه كه وه هه به ۵ ارَحَلَ: به مانا (رَحَلَ) دئ
 ۵ ارَحَلَ الْجَمْعَ: كه ل و په ل سه فمى
 له حوشرمهك بار كرد ۵ سواری حوشرمهك بوو ۵
 ارَحَلَ الْوَلَدُ أَبَاهُ: مندا له كه چووه سمر پشتی
 باوكى ۵ تَرَحَّلَ: به مانا (رَحَلَ) دئ ۵ تَرَحَّلَ الدَّابَّةَ:
 سواری ولاخه كه بوو (وَتَرَحَّلَهُ) به ناخوشى
 سواری بوو ۵ اسْتَرَحَلَ: داواى لى كرد بارى بو
 بار بكا ۵ داواى پيداويستى كاروانى لى كرد ۵

بئى جالابى تيدا نمبى هه مووى له زموى بدا ۵
 رَخْرَجَ الرَّجُلُ: بياومه كه نه گه ميشته بېرارى نهوى
 دهيهوى بيكا ۵ رَخْرَجَ بِالْكَلَامِ: قسه كهى دركاندو
 روى نه كردهوه ۵ رَخْرَجَ الْحُبْسَ: نانه كهى
 بانكردهوه لئكى كيشايه وه ۵ تَرَخَّرَتِ الْفَرَسُ:
 نه سه كه هاجى بانكردن بوئه وه مى ميز بكا ۵
 الرُّخْرَاجُ: قاپى پان و بوړ ۵ (إِنَاءَ رَخْرَاجٍ): قاپى
 پان و قه راخ نزم ومكوو له گه من و تهشت و سيني
 ۵ (عِشْرَ رَخْرَاجٍ): زيانى خووش و بهر خيرو بئير
 ۵ الرُّخْرَجُ: به مانا (الرُّخْرَاجُ) دئ.

الرُّخْرَجَانُ: به مانا (الرُّخْرَاجُ) دئ.

وَحَضَى الثَّرْبَ رَحْضًا: قوماشه كهى شت ۵ الرِّحِيضُ:
 شتى شوږدراو (قوماشى شوږدراو).

رُحِضَ الْأَحْمَرُ رَحْضًا: نه خووش و تاداره كه سه فمى
 زورى كرد به جؤرنك كه ده تگوت خوئ شتووه ۵
 ومكوو مريشكى ناومر و تگوت لى هات.

رُحِضَ فَلَانٌ: فلانكس سه فمى زورى كرد
 سه رتاپاى جهستهى بوو به ناو ۵ ارْحَضَ الثَّوْبَ:
 قوماشه كهى شت ۵ له سه دپشى ميعراج دا
 هاتووه: (فَمَسَحَ عَنِ الرَّحْضَاءِ): سه فمى
 جهستهى سېرى ۵ ارْحَضَ الْأَحْمَرُ: تاداره كه
 سه فمى زورى كرد ۵ رَحَضَهُ: به مانا (رَحَضَهُ)
 دئ ۵ ارْحَضَ فَلَانٌ: فلانكس سه فمى چوو،
 ناوى زېرا ۵ الرُّحَاضَةُ: چلك و پاشه روى ناكامى
 شتن ۵ الرُّحَاضُ: گوندى كوون و كه لاه كوون ۵
 قوماشى دارزاو به هوى زور شتنه وه ۵
 الرُّحَضَاءُ: سه فمى زور به جؤرنك هه موو
 جهسته بشوا ۵ سه فمى دوا له زرو تا نه خووشى
 تا به سه فمى وه ۵ الرُّحَاضُ: شوپنى خو
 پاكردهوه و غوسل كردن ۵ دارنك پؤشاكى بئ
 دمگوترى له كاتى شتن دا ۵ الرُّحَضَةُ: شتبه كه
 ده ستنويژى تيدا دمگيرى ۵ الرُّحَاقُ: سه راب ۵

رَجِمَ السَّاءُ: كوندمه تالو جهوتی نمکراوه رزی و کهلکی نمما.

رَجِمَ فَلَانًا رَجْمًا وَرَجْمًا وَمَرَجَةً: بزمی بی مفلانکس دا هاتموه، دلی بوی نهرم بوو ۵ رَجِمَتِ الْمَرَاةُ: بهمانا (رحمت) دئی ۵ رَجَمَ عَلَيْهِ: دوعا و نزای رحمتی بؤکرد ۵ تَرَامَمَ الْقَوْمَ: خه لکه که لمانا خویمان دا همندیکیان بزمی بیان به همندیکیان دا هاتموه ۵ تَرَمَّمْ عَلَيْهِ: دوعای رحمتی بؤکرد.

اسْتَرْحَمَهُ: داوای سؤزو بزمی لی کرد ۵ الرَّاحِمُ: نازه لیک (بزدانی) بیچودانی هاوسایی ۵ الرَّحَامُ: مهر و بزنیکی بیچوی بووبی و بزدانی فری نمدا ۵ الرَّحِمُ وَالرَّحْمُ وَالرَّحْمُ: بیچودانی نازه ل شوینی دروستبوونی بیچو ل مسکی نازه ل دا ۵ خزمایمتی و هؤکارمکانی ۵ (ذری الأرحام) نمو خزم و کس و کاربه که نه معصمبن نه خاومن بهشی دیاریکراون له میراث دا، و مگوو کچی براو کچه مام ۵ الرَّحْمُ: نه خوشییه که توشی رحمتی نافرمت دبی ناهیلئی ناوی بیاممکو و هیلکه می خوی متر به ببن و زاروله هه لپیچی ۵ الرَّحْمَنُ: زور به رحم و بزمی، نم ناوه تمنها بؤ خودا به کاردمه یندری ۵ الرَّحْمَةُ: خیر و بیرو خوشی ۵ الرَّحْمُوتُ: بهمانا (الرحمة) دئی، دمگوتری: (رهبوت خیر لک من رحمت): بترسیندری و تاوان نمکی باشتره لهوی تاوان بکی و عفو بکری ۵ الرَّحْمَى: رحمت و بزمی ۵ الرَّحِمُ: زوربه روح و بزمی ۵ نافرمتیک مندانانی نازاری همب ۵ الرَّحِيمُ: زور به رحم و بزمی ۵ الْمَرْحَمَةُ: بهمانا (الرحمة) دئی.

وَحَّتَ الْحَيَّةُ رَجْوًا: مارکه خوی گهوانه کردموه و پاپوکمی بهست.

اسْتَرْحَلَ النَّاسَ نَفْسَهُ: نفسی خوی ژیر دسته کردوه و خه لکی به سمر خوی دا زال کردوه.
الْرَّاحِلَةُ مِنَ الْإِبِلِ: حوشتریک به که لکی کاروان و باره لگرتن بی ۵ له حدیث دا هاتووه: (وتجدون الناس بعدي كإبل مائة ليس فيها راحلة) ۵ دمگوتری: (مشت رَوَّاحِلُهُ): بیرو لاواز بووه که لکی نمماوه ۵ الرَّاحِلُ: بهمانا (الراجل) دئی ۵ الرَّحَالَةُ: زین، یان زینی دروستکراو له پیست و شتی وا که بؤ غارغارین و پیشرکی به کاردی ۵ الرَّحَالُ: زیندرو ۵ همرشتیک پیداویستی سمفهری ۵ الرَّحَالُ: عمرمی کؤچهری، که همیشه به نازه له کانیا نهوه گرمیان و کویستان دمکن و به دوو لهومرو ناودا دمگه رین بؤ نازه له کانیا ۵ الرَّحَالَةُ: کسیک زور گه ریده بی ۵ زور ولات گه رایی ۵ الرَّحْلَةُ: کاروان کردن و له مال دهرجون بؤ ولاتانی تر ۵ همروا ناوه بؤ گه شتنامه (کتیبیک باسی به سهرهات و روداوو نمو دیمه نانه بکا که گه شتیارمه بینیونی) ۵ الرَّحْلَةُ: نهوشته می سمفهری بؤ دمگوتری و مه بهسته، دمگوتری: (الکعبة رحلة المسلمين) ۵ (عالم رُحْلَةً): زانایه که له هممو لایه که موه خه لک دی بؤ خزممتی ۵ (بعیر ذو رُحْلَةٍ): حوشتریکه توانای زور رویشتنی همبه ۵ الرَّحْلُ: گه ریده؛ کسیک زور بگه ری و سمفهر بکا ۵ پیداویستی سمفهر ۵ الرَّحْلَةُ: بهمانا (الراحلة) دئی ۵ الرَّحِيلُ: سمفهر و کاروان کردن ۵ به توانا له سمر سمفهر و رویشتن ۵ الْمُرْتَحِلُ: شوینی بارلینانی و لآخ کاروان سمرا ۵ خان ۵ شوینی دابینکردنی پیداویستی سمفهر ۵ الْمُرْحَلُ مِنَ الْجِمَالِ: حوشتری به هیز ۵ الْمُرْحَلَةُ: قوناغه رنگه روژمری به رویشتنی ناسایی ۵ رَجِمَتِ الْمَرَاةُ: نافرمتکه مندانانی (رحمی) نازاری بوو ۵.

رَحَا الرَّحَى: ناشی نایموه (وبها) خولاندیموه ۵
 رَحَى الْإِنْسَانُ الرَّحَى: نادمیزاد ناشی
 دروستکردو نایموه ۵ تَرَحَّتِ الْمِيَةُ: بهمانا
 (رَحَّتْ) دئی ۵ الرَّحَا وَالرَّحَى: ناسیاو، ناش ۵
 نامیزی هارین ۵ سنگ ۵ ددانی خری ۵ (رحی
 الحرب): بهرداشی شمر، دمگوتری: (دارت رحی
 الحرب): شمر ههگیرسا ۵ بهرداشی شمر و مگمر
 کهوت ۵ کۆمهئی خزمو کهس ۵ جهلمبه
 حوشتی زور و کۆبۆوه.

رَحَى سِد: ریش سپی و پیوا ماقولی هۆزو
 نتموه، که خه لکهکه له قسهی دمرناجن ۵
 (رحی السحاب): هموری گهوال، گهوال و کۆبوه
 ۵ (رحی الأرض): تهپۆلکه ۵ الرَّحْمِيَّةُ: (بی
 المکانیکا): نامیزی که بۆ هه لگرتن و
 بهرزکردنهموی قهباری قورس یان راکیشانی ۵
 أَلْمَرْحَى: ممدارو جهمسری ناش، یان گۆرمهانی
 جهنگ و پیکادان.

رَحَّ الْعَجِينُ: همویرمه ناوی زور بوو.

رَحَّ الشَّيْ رَحَا: پیی بهشته کهدا ناو شلی کردهوه
 یان شکاندی و شلی کردهوه.

رَحَّ الشَّرَابُ: شمرابه که تیکه لاو کرد.

رَحَّ رَخْفَا: ناسان و نمرم بوو ۵ أَرَحَّ الشَّيْبُ:
 زیدمهموی کرد له مثل کردنهموی شتم کهدا ۵ أَرَحَّ
 الْعَجِينُ: ناوی همویرمه کی زور کرد ۵ إِرْتَحَّ: شل
 بووه، داجۆرا، شوڤر بووه ۵ إِرْتَحَّ رَأْيُهُ: راوو
 بۆجونه که می جهواشه بوو ۵ إِرْتَحَّ السَّكْرَانُ: زور
 سمرخۆش بوو، مهست و کهله لا بوو ۵ إِرْتَحَّ
 الْعَجِينُ: همویرمه ناوی زور بوو ۵ الرَّخَاخُ:
 نمرم و شل، دمگوتری: (أرض رخاخ): زهویبه کی
 نمرم و شل ۵ (نبات رَخَاخ): رومکیکی فشه لۆکه
 ۵ (عیش رخاخ): زبانی خۆش و بهر نازو

نیعمهت و بهخته و همیری ۵ الرَّحْ: رومکیکی
 نمرم و نیان و سوکه ۵ بالندهمیکی نهمسانهمیه
 بهیشیان چهندان رودای سهریان بۆ
 ههلمبه ستوو هاشیکه (پارچه بهک)
 له پارچه کانی شترنج ۵ الرَّخَاخُ: زهوی نمرم و
 فسه ل که له زور پیدا بخزی ۵ الرَّخَاخُ: له قور یان
 ههویر نهمیه نمرم و شل بی ۵ الرَّخَاخُ: بهمانا
 (الرَخَاخ) دئی.

رَحَى رَخَاصَةً وَرَخَاصَةً وَرَخَاصَةً: ناسک و نمرم و

نیان بوو

رَحَى السَّعْرُ رَخَاصَةً: نرخه که ههزران بوو، دابهزی
 ۵ أَرَحَّ السَّعْرُ: نرخه کی ههزران کرد ۵
 أَرَحَّ الشَّيْبُ: شته که می به ههزران دمست کهوت
 یان به نرخه کهم کری ۵ (أرخص له في الأمر):
 کار ناسانی بۆ کرد له نیشه کهدا ۵ رَحَى له في
 الأمر: کارمه کی بۆ ناسان کرد ۵ دوی مهنع
 کردن ریگی پیدا ۵ إِرْتَحَصَهُ: به ههزرانی
 له قه لیم دا ۵ به ههزران کری ۵ تَرَحَصَ في
 الأمور: روخصهتی و مرگرت ۵ به مؤلمت و ریگی
 پیدان چوو ه ناو کارمه موه ۵ اسْتَرَحَصَهُ:
 به ههزرانی حسیب کرد ۵ الرُّحَصَةُ والرُّحَصَةُ: کار
 ناسانی کردن و ریگی بۆخۆش کردن، سوک کردن و
 کهم کردنهموی نمرک ۵ قومه ناو، ۵ بهش و بار
 له هاوبه شلی و میرات دا ۵ مؤلمت و
 ریگی پیدانی که دهولت دمیدا به چهند که سیک
 بۆ کردنی کاریک یان به کارهیتانی شتیک ۵
 و مگوو مؤلمتی سمرتاشی و شوهری و هستایی
 تر.

الرَّحِيسُ: کهودمن و گیل و گهوج ۵ پۆشاک نمرم و
 نیان ۵ (موت رخيص): مردنی تال و تفت.

رَحْفَا الْعَجِينُ وَرَحْفَا: همویرمه شل بۆوه و
 داهیزا له مبر زور ناوی.

رَحْفَ وَرَحْفًا: بهمانا (رَحْفَ) دین ۵ اَرْحَفَ العَجِبُ:

ناوی ههوپرهمکه ی زور کرد تا شل بؤومو داهیزا

۵ الرُّحْفُ: جۆره رنگو بؤیاخیکه ۵ الرُّحْفَةُ:

قورپاوی تهنک ۵ بهردی سوک ۵ تَرَحَّلَ:

بهرخۆلهی بهخپو کرد ۵ الرِّحَاخِيلُ: سرکهی

خورما ۵ الرُّحْلُ: بهرخۆلهی مئ (کاوړ) ۵ الرِّحْلُ:

بهمانا (الرِّحْلُ) دئ ۵ الرُّحْلَةُ: بهمانا (الرِّحْلُ) دئ.

وَرَحْمَ الصَّوْتِ وَالْكَلَامِ: دهنگهکه، قسهکه نهرم بوو

۵ رَحَمَتِ النِّعَامَةِ وَالذَّجَاجَةِ يَبْسُطُهَا وَعَلَيْهِ:

نوعامهکه یان مریشکه بهکرهمکه هیلکهکانی

زیرخو دان لهسهریان کړکهوت ۵ رَحَمَتِ الْمَرْأَةِ

وَلَدَهَا رَحْمًا: نافرتهکه یاری لهگهڼ مندالهکه

کرد.

وَرَحْمَ السَّقَاءِ وَغَوْرَهُ رَحْمًا: کوندمکه بیستهکه

بؤگهنی کرد.

وَرَحْمَ الْفَرَسِ وَغَوْرَهُ رُحْمَةً: سهری سپی بوو باقی

جهستهی رمش

وَرَحْمَ فَلَانًا رَحْمًا: بهزمیی بهفلانکهمس دا هاتهوه،

دهگوتړئ: (القی علیه رَحْمَتَهُ): خوشهویستی

خوی خسته سهر.

وَرَحْمَ الصَّوْتِ وَالْكَلَامِ رَحَامَةً: دهنگی نهرم نیان

بوو، قسهکه نهرم بوو ۵ اَرْحَمَتِ النِّعَامَةَ

وَالذَّجَاجَةَ عَلَى يَبْسُطُهَا: نوعامهکه یان مریشکهکه

بهسهر هیلکهکانی دا کړکهوت ۵ رَحْمَ الذَّجَاجَةِ:

مریشکهکهی والئ کرد کړبکهوی ۵ رَحْمَ الْبَيْتِ:

خانومکهی بهبهردی روخام کاشی کرد ۵ (ترخیم

الأسم): برهتیبه لهوی پیتیک یان دوو بیت

لهناومهکه قت بکهی لهکاتی بانگ لئ کردنی دا

۵ الرُّحَامُ: جۆره بهردنیکه لهکاربؤوناتی کالسیؤم

که بلور ناسبی بهسروشت ۵ الرُّحَامِي: کزه یا،

سروهی با ۵ ناوی جۆره رومکینکه توؤاوی

مهپلهو سپیبه نازهل زوری حمز لهخواردنیمتی

۵ الرُّحْمُ: بالندمهکه بهرو بؤولی زوره، پرهنگی

سپییبه وخالخالی رهشی تیدان، دهندوکی

دریزو کهوانهیی کهمه، پرهنگی خاکی مهپلهو

سووره ۵ نیوهی زیاتری بهچهرمینکی تهنک

دابهؤسراوه ۵ دوو بایی دریزوی همن نیو مهتر

دهبن، کلکی دریزو چوار پهړی پیومن، قاجی

باریکو نینوکی مام ناوهندی و رهشن ۵ شیري

خهست، (زهک) ۵ الرُّحَامُ: نهوکمهسی بهردی

روخام مشتو مال دهکاو تیف تیغهیان دمدا ۵

روخام فروش.

وَرَحَا الْعَيْشُ وَغَيْرُهُ: ژیانی خوښ بوو.

وَرَحِي الشَّيْ رَحًا وَرَحَاءً: شتهکه نهرم و شل بوو.

رَحِي العيش: ژیانی خوښ بوو.

وَرَحْوَرَحَاءَ وَرَخَاوَةَ: نهرم و نیان بوو ۵ اَرْحِي:

کهوته خوښی و ههرزانپیهوه.

وَرَحِي الْفَرَسِ: نهسپهکه بازی توندی هاویشت ۵

اَرْحِي الشَّيْ: شتهکهی شل کردموه ۵ اَرْحِي

السَّوْرَةِ: بهردمکهی دادایهوه ۵ اَرْحِي عَمَامَتَهُ:

دنیا بوو ۵ اَرْحِي الزَّمَامَ: جلهوی شل کرد ۵

اَرْحِي لَهُ الْعَيْدَ: پیوندمکهی بؤ فراوان کرد ۵

اَرْحِي لَهُ الْعِنَانَ: وازی لئ هیناو هموو شتیکی

دایه دمست خوئی ۵ اَرْحِي الدَّابَّةَ: گوریسی

ههوساری و لآخهکهی دریز کرد بؤنهوهی پتر

نهملاو نهولا بکا ۵ رَحِي الشَّيْ بِالشَّيْ:

نهوشتهی تیکه لاوی نهو شتهکرد ۵ راخی (راخت

الحامل): نافرته سکرهمکه کاتی منداال بوونی

هات ۵ راخی الشَّيْ: شتهکهی نهرم و شل

کردموه ۵ راخی العقدة: گرنیکهی شل کردموه ۵

راخی خِنَاقَهُ: پهتی ملی شل کردموهو رینگای

ههناسهدانی پیدا ۵ تراخی: دواکهوت دوی

خست، قته قتهی پی کرد ۵ تراخی عن الأمر:

رَدَوُ رَدَاءَةً: بِيَهْتِزْبُوو خِرَابِ بُوو كَهَلَكِي نَمَا ◊ اَزْدَا:

كاري ناشيريني نهنجام دا ◊ شتي خرابي پهيدا
 كرد ◊ اَزْدَا عَلَي كَذَا: لَمُوهُ زِيَادِ بُوو ◊ اَزْدَا
 الشَّيْءُ: شَتْمَكِي بِيحْ كَهَلَكِ كَرْد، دابومشاند
 خرابي كرد ◊ اَزْدَا فِلَانًا: يَارْمَتِي فِلَانِي دَاو
 بُوو بَمِهَالِبَشْتِي ◊ اَزْدَا الحَانَطَ: كَوَلَهَكُو پَالِبَشْتِي
 بِيُو دِيوارمكه دانا ◊ اَزْدَا السُّرَّ: بَمِرْدَمَكِي
 دادابهوه ◊ تَرَادَا القَرْمُ: خَهَلَكَمَكِه لَمَنَاو خَوِيَان
 دَا بُوون بَمِهَالِبَشْتِي يَمَكْتَرُو يَارْمَتِي يَمَكْتِرِيَان دَا
 ◊ الرِّيْدَةُ: يَارْمَتِيْدَمِرُو پَالِبَشْتِ ◊ هِيَزُو كَوَلَهَكِه ◊
 لَاتَاي قورس ◊ الرِّيْدِي: نَاخُوْشِو خِرَابِ ◊ بِيحْ
 كَهَلَكِو گهنمهل ◊ هَمْتِيُو مَجُو خَوِيْرِي ◊ تَرَدَّبَ
 بَه: نَهْرَمُو نِيَانِي لَهگهَلَدَا نَوَانْد، بَهزَمِيِي
 پَنِيَاهَاتَهوه ◊ الإِرْدَابُ: بِرَوَانَه (الإِرْدَابُ) لَهپِيْتِي
 (۱) دَا ◊ الرَّدَابُ: (الرَّدَابُ القَوْلُونِي) هَمبُوونِي
 چهنْد كُونِي گِيْرَاو لَهقُوْلُوْن دَا ◊ الرَّدَابُ: رِيگَاي
 دهرنهنچوو، كُوْلَانِي كُوْتَايِي گِيْرَاو، كُوْلَانِي گِيْرَاو.

رَدَحَ الصَّبِيَّ أَوْ المَهْرُ أَوْ السَّخْلَةَ: مَنْدَالْمَكَمِيَان

جوانو نهنسپهكه يان كارزپلهكه پيش نهوهي
 خواردن بخوا چي لهنسكي دا بُوو دهری دا ◊
 الرَّدَجُ: يَمَكَمِ پيسايي كه مندال يان جوانو يان
 كارزپله دهری دمدا پيش نهوهي شت بخوا ◊

رَدَحَ رَدْحًا: جِيْگِرِ بُوو مَائِهوه، دَامَهْرَا،

دَمگوتري: (رَدَحَ بِالْمَكَانِ).

رَدَحَ الرَّحْلُ: پياومكه كاري مهيسر بُوو نيشهكهي
 جِيحْ بَهجِي بُوو.

رَدَحَ الشَّيْءُ: شَتْمَكِي بِلَاو كَرْدَموه.

رَدَحَ الرَّجُلُ: پياومكهي خست، بَهزَمُوِي دَا دَا.

رَدَحَ البَيْتِ بالطَّنِ: گَلِي كَرْدَه سَمِرِ خَانومَكِه ◊ رَدَحَتِ

المِرَاءَ رِدَاخَةً: نَاهَرْمَتَكِه سَمْتِي گهوره بُوو

كَمَفَهَلِي قَهَلَمُو بُوو ◊ اَرَدَحَ البَيْتِ: بَهْمَانَا

وازي لهنكارمكه هينا ◊ تَرَاخَتِ السَّمَاءُ: نَاسَمَان
 بارانباريني دواخست، لهگاتي خوِي دَا نهِي
 باراند ◊ تَرَاخِي مَا بَيْنَهُمَا: نِيَوَانِي نَمُو دُووشْتَمِي
 زُوْر هِرَاوَان كَرْد ◊ اسْتَرَخِي: شَلُو نَهْرَمِ بُوو، بِلَاو
 بُووه پان بُووه ◊ اسْتَرَخِي الأَمْرُ: كَارْمَكِه نَاسَمَان
 بُوو بَهلَاو نَاخُوْشِيْبَهكِه نَمَا ◊ اسْتَرَخِي الرَّجُلُ:
 پياومكه لهسمر پشت رَاگشاو ماسولكهگاني شل
 كَرْدَنَهوه ◊ الأَرخِيَّةُ: نَهوهِي لَهشْتَمَكِه شل
 بَكْرِيْتَهوه ◊ الرُّخَاءُ: هَمْرَزَانِيو گوزمِرَانِ خُوْشِي
 ◊ الرُّخَاءُ: كَرِه بَا، سَرُوْمِي بَا ◊ بَاي هِيْدِي.

الرَّخَاةُ. (رَخَاةُ العَضَلِ الخَلْقِيَّةِ): نَهخُوْشِيْبَهكِه

هَمْنَدِي مَنْدَالِ كَهَلَمَدَايَكِ دَمْبِنِ شَلُوْگِيَايَانِ پَيُوهُ
 دِيَارَه ◊ الرُّخُو: هَشَمَلُو نَهْرَمِ لَهْمَهْرَشْتِيكِ بِيحْ ◊
 الرُّخُو مِنْ الأَصْوَاتِ: دَمْنَكِيكِه لَهْمَرِيچَهكِي دَا
 هَمُوَا بَه تَهوَاوِي بَهْرِيهَسْتِ نَابِي بَهلُكُوو رِيگَاي
 دَهْرَجُوونِي دَمبِنِيِي ◊ بِيْتِي (رَهخُو) نَهْمِ
 پِيْتَانَهِن (ش، ح، خ، ذ، ز، ظ، ص، ض، غ، ف، س،
 ش، ه) ◊ الرُّخِي: دَمگوتري: (عِيْشِ رَخِي): زِيَانِي
 خُوْشِو بَهْرِ بَهخْتَهوهرِي.

رَخِي البَالُ: بَهْمَازِ پَهْرَمِرْدَمُو گوزمِرَانِخُوْشِ ◊

المِرْخَاءُ: دَمگوتري: (فِرْسِ مِرْخَاءِ): نَهسِيْبَهكِه

گورج باز دمدا ◊ رَخُوْدَةُ: زِيَانِي خُوْشِ بُوو،

گوزمِرَانِي پَهْرِ نَازُو نِيَعْمَتِ بُوو ◊ الرُّخُوْدَةُ:

شَلُوْكِو نَهْرَمِ، دَمگوتري: (هَرِ رَخُوْدَةُ): نِيْسَقَانِ

نَهْرَمُو قَهَلَموه ◊ الرُّخُوْدَةُ: نِيْسَقَانِ نَهْرَمِي،

هُؤَاكِرْمَكِي كَهْمبُوونِي كَالسِّيُوْمِو فِسْفُوْرَه

لَهلهش دَا ◊ رَدَاهُ بَه رَدَاً: پَالِبَشْتِي بُو دَانَا.

رَدَاً الحَانَطَ: پَالِبَشْتِي بُو دِيوارمكه داناو بَههِيْزِي
 كَرْد.

رَدَاً المَاشِيَّةَ: نَازَهَلَمَكَانِي بَاشِ بَهخِيُو كَرْدِنِ ◊ رَدَاهُ

بَجْر: بَهْرِدِي پِيَادَا.

(رَدَّخَه) دئی ۵ رَدَّخُ الشَّيْئِ: بهمانا (رَدَّخَه) دئی ۵
 الرَّاكِدَة: (مائدة رادحة): سفرمو خوانیکی
 گهورمو پرخیرو بییره ۵ الرُّدَّاحُ: دمگوتری:
 (دوحة رداح وجفنة رداح): باخچهی گهوره،
 سوینهی گهوره ۵ کَوَّلِیْنَهی زل ۵ (امرأة رداح):
 نافرمتی سمتو کمهفل پان و قهلهو ۵ (کبش
 رداح): بهرانی دوگ زل ۵ (جمل رداح):
 حوشتی بارگران ۵ (فتنة رداح): فیتنه و
 جورتمیکی گهوره ۵ الرُّدَّاعَة: تهنهکه بو
 درنده دمتریتموه ۵ الرُّدَّعَة: گوشادی خویشی ۵
 الرُّدَّحِي: بهقانی گوند ۵ الرُّدَّوْح: نافرمتی سمت
 زلو کمهفل پان و پوژ ۵ المُرْتَدَّحُ: خویش
 گوزمرانی و همزانی.

وَدَّخَ رَأْسَهُ: سمری شکاند، سمری قهلاشت ۵ الرُّدَّخُ:
 قورپی زور ۵ (رَدَّخَة) پارچه قورپ ۵ رَدَّه رَدَّأ
 وقرداداً: گهراندیهوه نهیهشت بهمراز بگا،
 دمگوتری: (رَدَّه الیه): بوی گپراهوه، بریدییهوه
 بولای ۵ (رَدَّه علی عقبه): گپراهوه بو دواوه ۵
 (رد کیده فی غره): قیل و بیلانی هاوجهشنی
 لهگهل دا کرد ۵ (رَدَّ الباب): دمرگاکهی داخست
 ۵ (رَدَّ علیه کذا): شتهکههی بهسمردا داپهوه
 لی و مرنگرت ۵ (رَدَّ الیه الحکم): برپارمکههی
 داپه دمست نمو ۵ (رَدَّ فلاناً): فلانکهمسی بههله
 زانی ۵ (رَدَّ الشَّيْئِ): شتهکههی لهحالمتیکهوه
 برده سمر حالمتیکی تر ۵ ومکوو کابرای شاعیر
 دهن: فرد شهرهن السهد بیضاً
 ورد ووجههن البیض سهداً

أرَدَّ: توره بوو رقی ههلسا، خوینی گهرم بوو ۵ أرَدَّ
 البحرُ: دهریا کهوته ماخولان و شهپولهکانی زور
 بوون ۵ أرَدَّ فلان: فلانکهمس رقی ههلسا ۵
 خوینی گهرم بوو ۵ ماومیمکی زور لمتهمنی

رؤی بی هاوسمر بوون ۵ أرَدَّ الشاة: ممرمکه
 گوانی پرپیون لمشیر ۵ رَأَدُ الکلام: بمنووسینهکه دا چووه بوی ۵ رَأَدُ البیع: داوای
 ههلووشانهومی مامهلهکهی کرد ۵ رَدَّه: دوباره و
 سح بارمی کردموه ۵ ارتد: ههنگهپراهوه،
 گهرایموه ۵ ارتد الشیئ: داوای گهرانهومی
 شتهکههی کرد ۵ تراذ: بهمانا (ارتد) دئی ۵ ترَدَّ
 المتبايعان البیغ: کرپارو فروشیارمکان
 مامهلهکهیان ههلووشاندوه ۵ ترَدَّ فی: تئیدا
 کهوته گومانهومی بوی یهکالا نمبوموه ۵ ترَدَّ فی
 الکلام: زمانی گیرا و برنیک و پیکی قسمی
 بوئنهکرا ۵ ترَدَّ الی مجالس العلم: هاتو چوی
 کوزی زانیاری دمکرد بهممبستی فیربوون و
 بیرو پا گورینهوه ۵ استرد: داوای گهرانهومی
 شتهکههی کرد ۵ استرد فلاناً الشیئ: داوای
 لهفلانکهمس کرد شتهکههی بداتهوه ۵ الأردُّ:
 کهسینک لهدمو جاوی دا عمیب و خهوشیک
 ههبی ۵ الرَّاْدَةُ: نافرمتیک دهم و جاوی عمیبی
 تئیدا بئ ۵ سودو قازانج ۵ الرَّدُّ: زمانگیران
 کهسینک لهقسمه کردن دا زمانی بگیری ۵ شتی
 خراب و نارپمن ۵ بهروبووم ۵ قهلب و ساخته،
 دمگوتری: (درهم رد): دیرههمی قهلب ۵ بیرو
 باومرو یاساو رتسایهک پیچهوانهی سوننهتی
 پیغهمبیری نیسلام بئ ۵ الرَّدَّة: گهرانهومی
 مهیل کردن بولای شتیک ۵ عمیب و خهوش ۵
 ناشیرینی شوپنیکی دهم و چاو لهگهل جوانی
 باقی جهسته ۵ جهناگی بجوک و بوکاوه ۵
 کوزمرو بن زیل ۵ الرَّدَّة: گهرانهوه بو کوفر
 دواي موسولمان بوون ۵ پرپیونی گوانی نازهل
 لمشیر بیئش نهومی بزئ ۵ دمنگدانهومی دمنگ
 ۵ بوکانهومی جهناگه ۵ (حروب الردة): نمو
 شهپانه بوون که موسولمانان بهرپراهیهتی

جینشینیی یه کهم حمزرتی نه بویه کر
نه نجامیان دا دزی نهوانی له زمکاتدان باشگمز
بوونمه، همندیکیشیان وازیان له نوینژ هینا ۵
الرُدُی: نافرمتی ته لاندراو.

الرُدید: گمپیندراوه ۵ ههلب و ناشیرین، هوریک
بارانی باراندیی و ناوی هین نه مابین ۵ نه ندامی
گۆشتن و تیکسمرپا ۵ الإستراه: (دعوی استرداد
الجزاة): داوا یه که بۆ گپرانه وهی مافی
خاومندانیتی که لئی ز موت کراوه ۵ المترد:
کورتیه بالا و کوله بنه ۵ المرء: که سیک زور
بیت و بپروا ۵ المرء: که سیک ماومیه کی زور
له تمه منی بپروا و بئ هاوسهر بین ۵ المرء:
سهر لئ شیواو ۵ المرء: مینیهی (المردود) یه ۵
نافرمتی ته لاندراو ۵ رَدَسَ رَدَسًا: ببهرد لئی
دا ۵ وردی کردو شکانندی ۵ بهیه کی کیشان،
لیکی دان ۵ رَدَسَ برأسه: بهسهر گپرایه وه،
شهره قوچی له گهل کرد.

رَدَسَى بالثی: شته کهی برد.

رَدَسَ الدابة: ولاخه کهی ژبربار کرد ۵ تَرَدَسَ:
کهوت و هه لندیرا، سهر منگری بوو ۵ المرء امرئ:
شتیکی رهق و پتموه شتی هین دمگوتری و ورد
دمگری، صندوق، دسکه صندوق، یان کوین و
چه کوچ ۵ سهر ۵ بهردیک هه لهدریتیه ناو
بیرمو بیونمه وهی بزانی ناوی تیدایه یان نا ۵
المرءس: به مانا (المرداس) دئ ۵ رَدَعَهُ رَدَعًا:
گپرایه وه، نه میهشت بیت، بهری هین گرت.

رَدَعُ ثوبه بالزعفران: به زعفران کراسه کهی
رهنگ کرد.

رَدَعُ الثی: شته کهی کوتا، وردی کردو به ستاوتی،
دمگوتری: (رَدَعَهُ بالحجر): ببهرد کوتای.

رَدَعُ به الأرض: بهوشته زموییه کهی کوتایه وه.

رَدَعُ رَدَعًا ورَدَعَةً ورَدَاعًا: رهنگی گؤرا بۆ زمردی
(رهنگی زمرد هه لنگهرا) ۵ کوزرا، به مهرزدا درا.

رَدَعُ المریض: نه خو شه که باری تمندروستی تیک
چوو ۵ جهستهی داهیزراو نازاری لئ بهیدا بوو،
دمگوتری: (رَدَعُ فلان): فلان کس هه موو
جهستهی نازاری لئ بهیدا بوو ۵ رَدَعَهُ بالطیب:
بۆنی خو شی له خودا ۵ إرتدع: وازی لئ هینا،
نه میهشت، داپهتا، بۆنی خو شی له خودا ۵
بهمعفران خو ی رهنگ کرد، دمگوتری:
(أصاب السهم المدف فارتدع): تیرمه
له نیشانه کهی داو دولهت بوو شکا ۵ تَرَادَعُوا:
همندیک خه لک همندیک تریان منع کردن.

تَرَدَعُ بالطیب: بۆنی له خودا ۵ بۆنی له خو ی هه لسو
۵ الأردع من الغنم: نهو مهریه سنگی رهش
بین و باقی جهستهی سپی بین ۵ الرادع: کراس و
پوشاکیک ناسه واری بۆنی خو شی بیوه مابین ۵
الرءاع: نازاری سهرانسه ری جهسته ۵ لهش
داوشان ۵ الرءاع: دمگوتری: (أحمر رءاع):

سوریک صاف ۵ الرءع: ههرشتیک به زهوی دا
بکهوی، وکوو نهوه بالنده به چه واه
به منگیورئ و بکهویته سهر زهوی یان نادمیزاد
بکوزرئ و بکهویته سهر زهوی، نهو به شمی به
زهوی دمکهوی پینی دمگوتری (رَدَع)، دمگوتری:

(رَكِبَ رَدَعَهُ): بهرمو دم بهسهر زهوی دا
کهوت، رهپهرو کهوته سهر زهوی ۵ لهش
داوشان ۵ زعفران، یان شویننه واری
زعفران، یان خوین ۵ دمگوتری: (بالرب رءع
من هذا): کراسه که بهله بهله خوینی بیومیه ۵
الرءعا: مینیهی (الأزءع) ۵ الرءیع: کوزراو ۵
گپل و نه حمهق ۵ لهش داوشاو ۵ ههرشتیک
ناسه واری زعفران یان بۆنی خو شی بیوه
مابین ۵ تیریک تیزاییه کهی بیوه نه مابین ۵

همروا بهمانا سمتو كهفهل دئ ۵ الرَدَافُ: شويئى سواربوونى باشكۆى سوار كهله كلؤتى ولاخهكه تيدمهپيرئ بؤلاى پشتى ۵ الرَدَافِي: نهو كهسهى لهدوا سوارموه سوار دهبيئ (باشكق) تاكهكهى (رديف) ۵ دالاشى بچوك ۵ واشه، باشو، بالئدميهكى گؤشت خۇره، زؤر گورج گؤله ۵ دهگوتريئ: (جاءوا رُدافِي): بهشويئ يهك داهاتن، يان ههئندئكيان لهباشكۆى ههئندئكيانهوه سواربوون ۵ الرَدَافَةُ: پلهو مهقامى جيئگرى پاشا ۵ بريكارى مهليك ۵ الرَدَافُ: سوار لهباشكۆى سوار ۵ همرشتيئك سوار بيخاته باشكۆى خؤيهوه ۵ شوئينكهوته ۵ دواومى همرشتيئك ۵ سمتو كهفهل ۵ ناكامو نامانجى شت ۵ نهستيرمهكه بهشويئ نهو چوار نهستيرموه دى كه مهچيره دهپرن ۵ خهليفهى پاشا كه لهسهردهمى نهقامى دا لهپال پاشا دادمئيشتن و دواى پاشا شهرابى دهخواردموه بهگوردى خۇمان پئي دهئيين ومزيرى دهسته راست، همركاتئ مهليك بچويابه بؤ شهر نهو لهشويئى فهمرمانرپومايى كردوه ۵ الرَدَافان: شهوو رؤؤ ۵ نهو دوو كهشتيهوانهى لهدواى كهشتيهوه سواردهبن ۵ الرَدَافُ: سوارى باشكۆى سوار، نهو كهسهى لهدوا سوارموه سوار دهبيئ، كهسيئك لهخزمهتى سهربازى رزگارى دهبيئ: وهكوو سهربازى يهدهك لهكاتئ پئويست دا بانگ دهكرتتهوه بؤ هاوبهئى كردن لهجهئنگ.

رَدَمَ الشَّيْءِ رَدْمًا: شتهكه دهوامى كرد.

رَدَمَ الشَّجَرَةَ: درهختهكه سمر لهئويئ سهوز بؤوه.

رَدَمَ الْبَابَ وَالثَّلَمَةَ: دهرگاكه يان كهلئنهكهى گريت.

رَدَمَ الْحُفْرَةَ: گلئى كرده چالهكهوه.

رَدَمَ التَّرْبَ: كراسهكهى پينه كرد، يان قهدى كرد ۵ ارْدَمَ: بهردهموام بوو، دهگوتريئ: (اردمت عليه

الرِدْعُ: كهسيئك بچئ بؤ شتيئك بؤى جئ بهجئ نهكرئ بهمانومئدى بگهپتهوه ۵ كهشتيهوانى تمهبل ۵ كورته بالا ۵ تيرئك سمره تيرمهكى پئوه نهمايئ.

رَدَغَ الْمَكَانَ رَدْغًا: شوئيمكه هورپوى بوو يان هورپى زؤر بوو ۵ ارْدَغَ الْمَكَانَ: شوئيمكه هورپى زؤر بوو ۵ ارْدَغَ فَلَانَ: فلانكس لهقور چمقى ۵ ارْتَدَعَ فَلَانٌ: بهمانا (ارْدغ)دئ.

الرُدْعَةُ: هورپى زؤر ۵ المرْدَعَةُ: باخى رازامو جوانو تهر دهماغ ۵ نيوان گهردن و هورهوراگه ۵ گؤشتى نيوان شان و ئيسقانى سئگ، يان گؤشتى سئگ ۵ رَدْعُهُ رَدْفًا: لهدواومى سوار بوو، بوو بهباشكۆ ۵ شوئنى كهوت ۵ (رَدْعُهُ امْرَأً): كارپكى گرئنگ بهخهى گرت ۵ توشى ناستمئنگ بوو ۵ ارْدَفًا: بهشويئ يهك دا هاتن، ريچكهيان بهست ۵ ارْدَفَنَ فَلَانًا: بهدوا فلان دا هات ۵ شوئنى كهوت ۵ لهدواومى سوار بوو ۵ رَادَفَتِ الدَّابَّةُ: پشتى ولاخهكه جيئگى نهومى لى بؤوه لهدوا سوارمهكه يهكيئى تريئش سوارى بئو ببئته باشكۆ، يان ولاخهكهى تواناى نهومى ههبوو، ويئراى سوارمهكه باشكۆكش بتوانئ ۵ ارْتَدَفَ فَلَانٌ: لهباشكۆى هاوهلهكهيهوه سوار بوو.

ارْتَدَفَ فَلَانًا: فلانكسى لهدوا خؤيهوه سواركرد ۵ ترادفا: شوئن يهك كهوتن ۵ يهكيان لهدوا نهوى تريان سوار بوو، بوو بهباشكۆى ۵ يارمهتى يهكتريان دا ۵ (ترادفت الكلمتان): لهنيوان دوو وشهكان دا تهرادوف ههيه ۵ تَرْدَقُهُ: بهمانا (رَدْقُهُ)دئ ۵ اسْتَرْدَقُهُ: داواى لى كرد لهدوا خؤيهوه سوارى بكا ۵ الترادف: نهوميه دوو وشه يهك مانايان ههبيئ ۵ همروا جهئند وشهيهك يهك مانا ببهخشن ۵ الرَادِقَةُ: هوكردنى دوومجار بهكهپنهئى صوردا لهرؤؤى قيامت ۵

القَمِيصَ: به مانا (أَرْدَنَهُ) دئ ۵ إِرْتَنَ: تمشی
پمیدا کرد ۵ رَدَن: ماندوو زعیف بوو.
الأَرْدَنُ: جۆریکه لمانوریشمی سور (دئباحی سور)
۵ الرکان: زمعهمران ۵ (أحمر رادنی) سوری
تیکهَل بهزمد.

الرْدُنُ: هَوْل ۵ الرْدُنُ: رنساو، بادراو ۵ جۆریکی
ناوریشم یان حریر ۵ نهو شتهی لهگهَل منداَل
دیته دهر لهکاتی لهدایک بوون دا ۵ الرْدِنِي:
رمبی رودمینی ۵ رودمینه نافرمتیک بوو کاتی
خوی رمبی راست کردونهوه چهخماخ سازی
رمب بووه ۵ المِرْدُنُ: تمشی، خهرک ۵ المُرْدِنُ:
(عرق مُرْدِنُ): نارفتیکی بۆگهنه ههموو
جهستهی گرتۆتوهوه ۵ (لیل مُرْدِنُ): شهوینکی
تاریک.

رَدَهَ فلان ردها: فلانکس بوو بهگهورهو
سهرکردهی گهلهکهی بههوی نازایهتی و بیاهتی
خۆیهوه.

رَدَهَ الْبَيْتَ: خانومهکی گهوره کرد.

رَدَهَ فلاناً: بهردی لهفلانکس گرت، بهرد بارانی
کرد ۵ الرْدُه من الرجال: بیای نازاو قیرسیجمه و
لیزان کهبههیج شیویهک تینهکهوئ ۵ الرْدَهَةُ:
گهورمترین خانوو، یان ممدخهل و پیرهوی
خانویک که دهرگای ژورمکانی لسهمر بن ۵
قوللهو تۆبهلاکی رمبیهو مهخضر ۵ سهنگهری
گهورمی بهبهرد بنیات نراو ۵ بهرداو چهوزاوی
ناو شاخو کیو، یان بهردی زل لهناو ناودا ۵
بهفراو کهدمبیته نیمچه لافاویک.

رَدِي الفرس ردياً وردياناً: نسهپهکه بی کۆلی کرد،
لهکاتی رویشتن و غاردان دا بهسمی گلی
بهرزکردهوه.

رَدِي الغراب: قهلهپشهکه قاجیکی ههئیری و
لهسر قاجیک رویشت.

أخْمِي نهخۆشی لمرزو تاکهی بهردموام بوو ۵
رَدَمُ الثُّوبِ: به مانا (رَدَمَهُ) دئ، دمگوترئ: (رَدَمُ
كَلَامَهُ): هسمو ناخاوتنهکانی راست کردنهوه ۵
بهقهسهکانی دا چوووه ههلهکانی لابردن،
بهلهمبیری کرد ۵ إرتدم: بۆ موطاومعهی (رَدَم) دئ
۵ تَرَدَمُ الثُّوبِ: کراسهکه کۆن بوو تاواى لی هات
بئویست بوو پینهی بکا ۵ تَرَدَمُ الحَصْرَمَةِ:
کیشهکه دریزهی کیشا ۵ تَرَدَمَتِ المرأه علی
ولدها: نافرتهکه سۆزی بۆ مندالهکهی بوو ۵
تَرَدَمُ الثُّوبِ: کراسهکهی پینهکرد ۵ تَرَدَمُ الكلام:
بهقهسهکانی دا چوووهوه تا ههلهمبیری کردو راستی
کردهوه ۵ تَرَدَمُ فلاتاً: شوین ههئس و کهوتی
فلان کهوت تا بهتهواوی لی رون بۆوه ۵
الأَرْدَمُ: کهشتیهوان یان کهشیهوانی کاراما ۵
الرْدَامُ: نادهمیزادی خوئیری و بی کهئک و ترکهن
۵ الرْدَمُ: نهو خشتو خۆئهی لهدیواری روخاو
دمکهوینته خوار ۵ بهربهستی گهوره، ومکوو
سهددی یهنجوجو مهنجوج ۵ الرْدَمُ: پۆشاک
پزیوو کۆن ۵ الرْدِيمُ: به مانا (الرْدَم) دئ ۵
الرْدِيْمَةُ: مینیهی (الرْدِيم) ۵ دوو کراس تیک
هائین ۵ المُرْدَمُ: نهو شوینهی لهپۆشاک پینه
دمکری ۵ نهو کهسهی پینه دۆزی دمکا.

رَدَن رَدناً: حهریرو مهنئویهکهی پست، پای دا،
یان بهتمشی پستی، دمگوترئ: (رَدَن الثوب):
پۆشاکهکی بهتمشی پست.

رَدَن السِّلَاحُ: چهکهکان بهسهریهک دا کهوتن،
دهنگیان لی هات.

رَدَن المَتَاعُ: کالاکانی ریز بهند کردن.

رَدَن الجِلْدَ رَدناً: پیستهکه گرژ بوو ویکهاتهوه ۵
أرْدَنُ: بهردموام بوو ۵ أرْدَن العِرْقُ: نارقهکه
بۆگهنی لی هات ۵ بۆگهنی کرد ۵ أرْدَن القَمِيصَ:
هۆل و ههقیانهی بۆ کراسهکه کرد ۵ رَدَن

رَدِّي الفِلاحة: مندا له كه قاچيكي هه لپري و
بۇيار يكردن لىسەر قاچيكي رۆيشت.

رَدِّي فلان: فلانكەس رۆيشت، دىگوتري: (ما ادري
اين ردى): نازانم بۇ كويى جوو.

ردى في البئر: كهوته ناو بيرموه.

ردى غسنة: مەپرو بزىنهكانى زياديان كرد.

رَدِّي علي السنين من عمره: تەممەنى لەشەصت سان
تېپەري. ردى الإنسان وغيره باخجر! بەردى
لەئادەمىزادەكه گرت.

ردى الحجر بحجر أو بمعرب: بەردى بەمەرد كيشا
يان كوينى بەمەرد كيشا بۆنەوى بيشكىنى.

ردى فلاناً: فلانكەس رو بەروى فلان بۆوه.

رَدِّي رَدِّي: فەوتتا، تىدا جوو.

رَدِّي في أفرة: كهوته ناو جالەكهوه.

أرذى على السنين: تەممەنى لەشەصت تېپەري.

ردى فلاناً: فلانكەسى بەهياك بەرد، كوشتى

خستى ۵ رادى ەنە: داکۆكى لىن كرد، بەرگرى

لىن كرد ۵ رَدَاة: ريداي كرده بەرى ۵ بەرى

دايهوه ۵ ارتلى الرَدَاة: ريداي لەبەر كرد ۵

ترادوا بالحجارة: شەپە بەرديان كرد ۵ تردى

بالرَدَاة: ريداي لەبەر كرد ۵ تردى في الهرة أو من

عال: كهوته جالەوه، يان لەبەرزىيهوه كهوته

خوار ۵ الرَدَاة: ئەوشتەى لەسەر پۇشاكهوه

لەبەر دىكرى و مكوو جوببەو عەبا ۵ كراسيک

لاى ژوروى جەستە داپوشى و بگانه ژوور دەربى

۵ قوماشيكي تايبەتى راست و چەپ بەشان دا

دەدرى پى دىگوتري وشاخ، يان بەرو بەرمورى

نافرمت ۵ (رداء الشمس): جوانى و روناكى خۆر

۵ (رداء الشباب): تەپرو تازەمى گەنج،

دەشگوتري: (هو خفيف الرداء): كەم خيزانەو

قەرزى ژۆر لەسەر نىيە يان قەرزدار نىيە ۵

الرَدِّي: هياك و تىدا جون ۵ زىدەمو پاساو ۵

الرَدَاة: بەردى زل ۵ الرَدِيَّة: شىوهى جلو پۇشاك

بۆشين ۵ الرَدِّي: بەرد ۵ بەردى زل و قورس ۵

بۆيه بەپياوى ئازا دىگوتري: (هو مِرَدِّي

الحروب): يان (مِرَدِّي الخصرمة): پشو دريژه ۵

المِرَدَاة: بەردىكى سەختە بەردى ترى پى

دەشكىندري ۵ حوشترى تۆكەمو بەهيز ۵ قاچى

حوشتر ۵ الرَدِّي: سەولى كەلەكهوان و بەلەم،

يان دارىكى دريژه خاومن بەلەم بەلەمەكهى

پى لەزموى دوور دەختەموه بۇناو ئاو ۵ رَدَات

السماء رَدَاة: ناسمان سىخوارى باراند، يان وردە

بارانى ژۆر وردى باراند، دىگوتري: (باتت

السماء ترَدْنَا) ۵ أرَدَات السماء: بەمانا (رَدَّت) دى

۵ الرَدَاة: بارانى ژۆر وردى لەسەر خۆى

بەردەموام بەجۆرىك كە دەلىى تۆزۆ غوبارە ۵

المِرَدَاة: نامىزىكە شەلمەنى بىلاو دىكاتەموه

دەپەرزىنى و مكوو تەپو تۆز ۵ الرَدِّي: ئەو

بەرخەيه بەسەر بىراوى دەخرىتە ناو ئاوى

گەرمەوه بۆ ئەوهى هيج تالە مويەكى پىوه

نەمىتى و سور بىكرىتەوه ۵ گۆشتى كولاوو

تىكەل كراو بە تەواپىل و داو دەرمان ۵

پىستى ئاومپوتكراو ۵ رَدَّكُه: بەرەزىل و پيسكە

ناوى بەرد.

رَدَّل: بەزىل بوو ۵ أرَدَل فلان: فلانكەس كىردار:

بەزىلانەى كرد ۵ أرَدَل الشئى: شتەكه بەهوج

لەقەلەم دا، دىگوتري: (أرَدَل العَسم، وأرَدَل

الصيرفي النقره): مەپكەى بەلاوه پەسمەند

نەبوو، پارە گۆزەكه پارەكهى بەقەلب زانى ۵

استرَدَلُه: بەهيج و پوج و بى كەلك و خراپى

لەقەلەم دا ۵ أرَدَل العسر: دوا دواى تەممەنى

بىرى و كەنەفتى ۵ الرَدَال: بەمانا (الأرَدل) دى ۵

الرَدَالَة: بەمانا (الرَدَالَة) دى ۵ الرَدُّل: بەمانا

(الرَدَال) دئ ۵ (ثوب رَدَل): بۆشاکئکی چلکنی
خراب ۵ الرُدَيْلُ: بهمانا (الرَدَال) دئ ۵ الرُدَيْلَةُ:
رهوشتی ناشیرین ۵ پیچهوانهکمی (الفضيلة) به.

رَدَمَ رَدَمًا و رَدَمَانًا: پریبوو تالیوان ریز بوو،

رَدَمَ رَدَمًا: بهمانا (رَدَمَ) دئ، دمگوترئ: (قَدَزَ رَدَمَةً) ۵
اَرَدَمَ: بهمانا (رَدَمَ) دئ ۵ زیاد بوو، تیپمیری،
دمگوترئ: (اَرَدَمَ عَلَى الْخَمْسِينَ): ته مهنی
لهمنجا تیپمیری ۵ الرُدْمُ: کۆمهال کۆمهال، باقه
باقه، دمگوترئ: (رَأَيْتَ رَدْمًا مِنَ النَّاسِ) ۵ الرُدْمُ:
شله مهنی لههر شتیک بئ، دمگوترئ: (قِصْعَةُ
رَدْمٍ): لهگهنهکه لیوان لیوانه لئ دهرژی ۵
(عَظْمَ رَدْمٍ): ئیسقانهکه مؤخی لئ دمکوهیته
خوار ۵ الرُدْمَةُ: شیوه رۆیشتنی ولاح.

رَدَفِي رَدَاةً: زمعیف بوو ۵ نهخوشی برستی لئ
بریوه.

رَدَفِي النَّاقَةَ: حوشترمهکه بههوی زور رۆیشتنهوه
لهپهل و بۆ کهوتوهوه ۵ اَرَدِي فَلَانًا: فلانکس
حوشترو ولاحهکانی لهپهل و بۆ کهوتن ۵ اَرَدِي
فَلَانًا: ولاحی ماندوو شهکهتی دا بملفلان ۵ اَرَدِي
نَاقَتَهُ: حوشترمهکی ماندو کردو لهکاروان دوی
خست ۵ اَرَدِي الرَّجُلَ: نهخوشی پیایومگی
لهپهل و بۆ خست ۵ اَلرُدَى: هرئ دراوو خویری
کراو ۵ رَزَاهُ رُزَاهُ و مَرَزِيَّةً: توشی بهلای کرد ۵ رَزَاهُ
رَزِيَّةً: بهلای توش بوو ۵ رَزَاهُ مَالَهُ: شتیک
لهمالهکه دست کهوت کهم بوو ۵ رَزَلَهُ مَالَهُ
رُزْمًا: بهمانا (رَزَاهُ) دئ.

رَزَى و لَدَهُ و بَرَلَدَهُ: بهمانهکه میهوه توش بوو ۵
جهرگی سوتا ۵ رَزَاهُ: زوری مال خهرج کرد،
مالی زور خورا، دمگوترئ: (انه لکريم مرزًا):
سهخییهو زوری مال دهخوریو سود بهخشه بۆ
خهک، همروا دمگوترئ: (نحن قوم مُرَزَّوْنٌ)

ئیمه نهمهوه بهکین زورجار توشی نهوه دهبین
باشترین مال و چاکترین مرؤفمان تیدا دهجئ ۵
اِرْتَزَا الشَّيْئُ: شتهکه کهمی کرد ۵ اِرْتَزَا فُلَانًا:
مالی فلانی خوارد ۵ ترازوا الاموال:
همندیکیان مالی همندیکیان هه لگرتو
بۆخویان برد ۵ الرُّزُءُ: بهلاو کارمسات ۵ الرُّزِيَّةُ
و الرُّزِيَّةُ: همدوکیان بهمانا (الرُّزُءُ) دئ ۵ المُرَزِيَّةُ:
بهمانا (الرُّزُءُ) دئ، دمگوترئ: (نحن وفد التَّهْنِيَّةِ لَا
وفد المُرَزِيَّةِ): ئیمه شاندى پیروزباين نهک
شاندى سمرهخوشی.

رَزَّابٌ عَلَى الْأَرْضِ رَزْبًا: کهوته سمر زهوی و

نهیتوانی هه لسن، یان له شوینیک نیشهجئ
بوو بهجئ نههیشت ۵ الإِرْزَابُ: پیایوی
کورتهبالای جوارشانهی بههیزو توانا ۵ پیایوی
گهوره ۵ الإِرْزَابُ: جهکوج کوینی گهوره که
بهردی پئ دهسکئ ۵ گۆجان و عهصایهکی ناسن
۵ المِرْزَابُ: پلوسک ۵ بۆری ناو کهله بهرزییهوه
ناوی پئدا بیته خوار ۵ کهشتی و بهلمی دریز
یان گهوره ۵ اَلْمُرْزِيَانُ: پاشای فارس، یان پیایوی
نازاو بهجهرگو فهرماندی گهل پلهی لهخوار
پاشاوه دئ.

رَزَّحَ البَعِيرُ رَزَاحًا و رَزَزَ حًا: حوشترمهکه لاواز بوو پال
کهوت نهیتوانی هه لسن.

رَزَّحَ فَلَانًا: فلانکس زمعیف بوو هرچی همیبوو
فهوتا.

رَزَّحَ فَلَانًا بِالرَّمْحِ رَزْحًا: بهسهره رمب فلانکسی
راپیچ کرد.

اَرَزَّحَ الْكِرْمَ: توله میوهکه می بهرز کردهوه دوی
نهموی کهوتیبوووه خوار ۵ رَزَّحَهُ: کزو لاوازی کرد،
دمگوترئ: (رَزَّحَتِ الْأَسْفَارُ): سهفهرو هاتوو چۆ
ماندوو شهکهتی کردهوه ۵ تَرَازَحَ: بهمانا (رَزَّحَ)
دئ، دمگوترئ: (تَرَازَحَتِ حَالَهُ) حالی خراب بوو

◊ المِرْزَاحُ مِنَ الإِبِلِ: بهمانا (السَّرَاحُ) دئ ◊
 أَلْمِرْزُحُ: زهوی دشت و سارا ◊ المِرْزُحُ: هه لانگ که
 توله میوی بین لهزهوی بهرز دمکرتهوه ◊
 دمنگ ◊ المِرْزَحَةُ: نهو هه لانگهی توله میوی
 بهسمر یه کدا کهوتوی بین بهرز دمکرتهوه ◊
 المِرْزِیحُ: دمنگ ◊ رَزَّحَهُ بِالرُّمْحِ وَنَحَرَهُ رِزْحًا:
 بهرمبو شتی وای لئی دا ◊ المِرْزَحَةُ: همرشتیک
 بریندار کردنی بین بکری و مگوو شیرو رمبو
 خه نجهرو جه قوو کیرد.

الرِّزْدَاقُ: شوینیک گوندو هوبهی لئی هه بین ◊
 الرِّزْدَقُ: ریزی ناده میزاد یان ریزه درخت ◊
 رَزْدَرَةٌ: رابومشانند، همزاندی ◊ رَزْدَرُ الحِمْلِ:
 بارهکی راست کردهوه ◊ رَزَّتِ السَّمَاءُ رِزًّا:
 بارانبارین خرمه و گرمی بهیدا کرد.

رَزَّ الشَّيْءُ فِي الشَّيْءِ: شتهکی جه سپاند له شته کهدا،
 دمگوتری: (رَزَّ السَّمَارَ فِي الحَانِطِ): بزمارمکی
 به دیوارمکهدا داکوتا ◊ رَزَّتِ الجِرَادَةُ ذَنبَهَا فِي
 الأَرْضِ لَبِيضًا): کولله که کلکی لهزهوی جه هاند
 بوئه وهی هیلکه بکا.

رَزَّ البَابُ: نهلقهی دمگاکهی رتک و بیتک کرد.
 رَزَّ فلانًا: فلانکهسی بریندار کرد ◊ أَرَزَّتِ الجِرَادَةُ:
 بهمانا (رَزَّتْ) دئ ◊ رَزَّوه: جه سپاندی ◊ تهختی
 کردو کوتایه وهو بین پهستی کرد، دمگوتری:
 (رَزَّزَّتْ أَمْرًا عِنْدَ فلان): کارمکه تم لای فلان بو
 جی به جی کردی.

رَزَّ القِرْطَاسُ: کاغزمکهی سفت و لوس کرد.
 رَزَّ الطَّعَامُ: خوارده مهنی له برنج بو دروست کرد،
 دمگوتری: (طعام مُرَزَّزٌ): خوارده مهنی به که
 به برنج رازاومه وه ◊ إِرْتَزَّ الشَّيْءُ فِي الشَّيْءِ:
 شتهکه له ناو شتهکی تردا جه سپاو قاییم بوو،
 دمگوتری: (إِرْتَزَّ السَّهْمُ فِي الحَدَفِ) ◊ إِرْتَزَّ البَحِيلُ
 عِنْدَ السَّوَالِ: کابرای چروک و به خیل بهردموام

بوو لهسمر نه به خشین و رزدی ◊ خه جالمه تو
 ریسوا بوو روی رهش بوو ◊ الإِرْزِيزُ: هه وره
 تریشقه و گرمه و گوئه گوئل ◊ دمنگیک
 له دوورهه بین ◊ دمنگ دریزو همناسه دریز ◊
 له رزین و همزاندن، دمنگ تهرزهی ورد ورد ◊
 الرِّزَّازُ: رمصاص ◊ الرِّزُّ: برنج ◊ الرِّزُّ: دمنگ،
 دمنگی نزم، یان دمنگ له دوورهه بین ◊ دمنگی
 ههور، حیلهی نهسب ◊ خوره خوری گمه ◊
 الرِّزَّازَةُ: برنج هروش، جه توتک کهر، مهوره
 کهر ◊ الرِّزَّازُ: برنج هروش ◊ الرِّزَّةُ: ناسنیکه
 ققلی پیوه دمکری ◊ نهلقه ریز ◊ الرِّزِيزُ: دمنگ
 ◊ المِرْزَّةُ: نهو شوینهی برنجی تیندا
 کوده که رته وه، خرمانی جه توتک.

رَوَّحَ رَزَّغًا: کهوته ناو هورمه ◊ أَرَزَّغُ: کهوته ناو
 هورمه ◊ أَرَزَّغُ المَاءُ: ناوکه کهم بوو ◊ أَرَزَّغُ
 المحْتَفِرِ: بیر هه لکنه که گه پشته هور ◊ أَرَزَّغُ
 المطرُ الأرضَ: بارانه که زهوی ته پرکرو لاهاوی لئی
 هه نهسا.

أَرَزَّغَ فلانًا: رمخنهی له فلان گرت، تانهی لئی دا،
 دمگوتری: (أَرَزَّغَ فِي فلان): زوری نه زیه تی
 فلانکهس دا ◊ به جاوی سوک و بین نرخ ته ماشای
 فلانی کرد ◊ أَرَزَّغُ: بهمانا (رَزَّغَ) دئ ◊ استرغه:
 به زمعیض و لاوازی دانا ◊ رَاَزَّغَهُ: جاوو راوی لئی
 کرد ◊ الرَّاغُ: له قور جه هیو له قوردا وستاو ◊
 الرِّزَّغَةُ: بهمانا (الرِّزَّغَةُ) دئ.

رَوَّفًا رَزَّفًا ورزفا: دمنگی لئی هات.
 رَوَّفَ الإنسانَ والحیوانَ: ناده میزاد مکه یان
 چه یوانه که له ترسا رای کرد.
 رَوَّفَ الأمرَ: کارمکه نزدیک بووه.
 رَوَّفَ إليه: بولای جوو، لئی جووه پیتش ◊ أَرَزَّفَ
 الجَمَلَ: حوشترمه که بوژاندی ◊ أَرَزَّفَتِ النَّاقَةُ:
 حوشترمه که له ترسا به پهله پویی ◊ أَرَزَّفَ الجَمَلَ:

حوشترمه‌کی به‌په‌له لیخوری، دهنه‌دمنه‌ی دا بۆ خیرا رویشتن، دمگوتری: (أَرْزَفَ الْقَوْمُ):

خه‌لکه‌که راونرا، به‌پاکردن دوايان کهوتن ۵ رَزَقَ الْجَمَلُ: حوشترمه بۆراندی ۵ الرُّزْقَةُ:

(رِزَاقَاتُ الْبَلَدِ): دمورو به‌ری شار ۵ رَزَقَهُ رِزْقًا:

رِزْقِي بِنِی گمیاند، رِزْقِي دای، بَرِزْوِي پیندا،

دمگوتری: (رِزْقُ الطَّائِفِ فَرَّخَهُ): بانده‌که

خۇراکی بۆ بیچومکانی به‌پداکردو بۆی هینان ۵

(رَزَقَ الْأَمِيرُ جُنْدَهُ): پاشا موجهو بَرِزْوِي بۆ

سهربازمکانی دابین کرد.

رَزَقَ فَلَانًا: سوپاسی فلانی کرد ۵ اِرْتَزَقَ الْجُنْدِيَّ

وَعِيَّهُ: سهربازمه‌که رِزْقِي خۆی ومگرت ۵ اِرْتَزَقَ

اللَّهُ: داوای رِزْقُو رِزْقِي له‌خودا کرد ۵ الرَّاكِبُ:

ناوێکه له‌ناوه جوانه‌کانی خودا ۵ الرَّاكِبِيُّ:

جۆره ترییه‌که بِنِي دمگوتری تری تایه‌فی، یان

عهرمه‌ی دروستکراو لهو جۆره ترییه ۵ کراسی

که‌تان‌ی سپی، یان همر هوماشیک‌ی تهنک، یان

خوری که‌تانه‌که ۵ لاوازو بیهیز ۵ الرَّاكِبِيُّ:

مییینه‌ی (الرَّاكِبِيُّ) یه ۵ شهرابی دروستکراو

لمتری تایه‌فی ۵ پۆشاک‌ی که‌تان‌ی سپی ۵ الرِّزْقُ:

ناوێکه له‌ناوه جوانه‌کانی خودا ۵ السَّرِقُ:

ههرشتیک سوودی لی ومه‌بگری، خواردمه‌منی

بِنِی یان پۆشاک و شتی تری ۵ باران له‌م رومه

هۆکاری به‌پداوونی رِزْقُو رِزْقِيه ۵ موجهو

به‌خشش ۵ الرِّزْقَةُ: نهو رِزْقُو رِزْقِيه‌ی

به‌جاریک دمدریت به‌ سهرباز.

الرِّزْقَةُ: نهو مولک و مال‌ی داهاته‌که‌ی دابه‌ش

دمگری به‌سهر مزگه‌وت و مجه‌ورو

کارمهنده‌کانی دا ۵ الرِّوَاظُ: بانده‌ی گوشت

خۆرو دپنده‌ی جوار بِنِی ۵ الْمُرْتَبَةُ: به‌کریگراو

جاش ۵ نهو سهربازانه‌ی به‌کری و له‌پیناو

پارهدا شهرده‌که‌ن ۵ به‌زۆری له‌که‌سانی بیگانه

بِنِیك دِنِی ۵ اَلْمُرْتَبُ: خاومن به‌خت و شانس.

رَزَمَ رِزْمًا رِزْمًا: له‌سهر زهوی چه‌سپاو و مستا ۵

له‌ماندو شه‌که‌تی دا که‌وته سهر زهوی و جوله‌ی

لی بپرا، یان له‌شوینی خۆی مایه‌ومو نه‌میتوانی

جوله‌مبکا.

رَزَمَ عَلِي قِرْنَهَ: به‌سهر به‌رامبه‌رمه‌کی دا زال بوو.

رَزَمَ الشَّاءَ رِزْمًا: زستانه‌که سارد بوو.

رَزَمَ الْحَيَوَانَ: نازه‌له‌که مندار بۆوه.

رَزَمَ بِالشَّيْءِ: له‌جیاتی شه‌که‌که بردی.

رَزَمَتِ الْأُمُّ بِنِی: دایکه‌که‌ی به‌وه له‌دی هینا.

رَزَمَ شَيْئًا: شه‌که‌کی کۆکرده‌وه، یان کردییه باقهو

به‌سته، یان کردییه گوینی و کارتۆنه‌وه ۵ (رِزِينِ

الرَّأْيِ): را دروستو را په‌سه‌نده ۵ الرِّزْمَةُ:

کونی سهرگریو، کوره‌خانه ۵ الرِّزْمَامَةُ:

رۆژنامه، نامیلکه‌یه‌کی بجوک که زانیاری

رۆژانه‌و هه‌فتانه‌و مانگانه‌ له‌خۆبگری ۵

به‌رپوه‌بردنی دابه‌شکردنی موجه به‌سهر موجه

خۆران دا.

رَسَبَ فِي الْمَاءِ رَسْبًا وَرَسْبًا: جووه بنکی ناومه‌که.

رَسَبَ التَّلْمِيذُ: هوتابه‌که له‌تاهیکردنه‌ومدا

ده‌رنه‌جوو.

رَسَبَ عَيْنَاهُ: جاوی به‌قولا جوو ۵ اِرْسَبَ فَلَانٌ:

فلانکس له‌برسا جاوی به‌قولا جوو ۵ اِرْسَبَ

فَلَانًا: فلانکسی والی کرد رُجْحِي ۵ ببیته

بنکل و بنکر ۵ الرَّاكِبُ: بار قول و له‌سهره خۆ ۵

(جبل راسب): کتوینی چه‌سپاوو دامه‌زراو ۵

الرُّسْبُ: نهو خلته و پلته‌یه‌ی ده‌که‌ویته ژیر

ناو له‌رپه‌موی جۆگاو جۆم دا ۵ الرُّسْبُ:

شمشیری برنده که له‌برین دا گوم بِنِی ۵ پیاوی

عاهل و له‌سهره خۆ ۵ المَرَاكِبُ: کۆله‌که‌و پایه ۵

بِنای هایم و پتمو ◊ المَرَسِبُ مِنَ السَّيْرِفِ:
شمشیری برنده.

رَسَمْتُ: به کهم مقامی جهوت مهقامه
رسمه نه گانه، له بواری موسیقادا ◊ الرُّسْتَاقُ:
به مانا (الرُّزْدَاق) دی، واته: چمند گوندو
کۆمه له خانویک.

رَسِخَ رَسْحًا: گوشتی سمتی کهم بوو، پانی له پرو
لاواز بوون ◊ الرُّسْحَاءُ: نافرمی سمت له پرو
لاواز.

رَسَخَ رُسْرَخًا: له شوینی خۆی جیگیرو چه سپاو
مایه وه.

رَسَخَ الغَدِيرُ: زه لکاومکه ناومکهی رۆجوو.

رَسَخَ المَطْرُ: ناوی بارانه که به زموی دا رۆجوو خوار.
رَسَخَ العِلْمُ فِي قلبه: زانیارییه که له دلی دا جیگیر
بوو بوو به حهقیقهتی زانستی و شک و گومانی
نه ما ◊ اَرَسَخُهُ: چه سپاندی ◊ رَسْرَسَ السَّبْعُ:
حوشترمه که توانی راست بیته وه ◊ رَسَّتِ المَجْرَادَةُ
رَسًا و رَسِيًّا: کولله که کلکی له زموی چه قاند
بۆنه وهی هیلکه بکاو گهرا دابنی.

رَسَّ الثَّنِيُّ فِي الثَّنِيِّ: شته که جووه ناو شته کهی
ترمووه جیگیر بوو، دمگوتری: (رَسَّ الفَرَامُ فِي
قلبِه): عهشوق و دلداری له دلی دا چه سپا، (رَسَّ
السَّقْمُ فِي جِسده) نه خۆشی له جهستهی دا
جیگیر بوو.

رَسَّ الثَّنِيُّ رَسًا: شته کهی له بیر جووه چونکه
ماوهی زۆری به سهردا تیپهری.

رَسَّ البُرُّ: بیرمه کهی هه لکمند.

رَسَّ خَبْرَ القَرَمِ: توشی خه لکه که بوو به سهمر
کاروباریان دا ناگادار بوو.

رَسَّ له الخَيْرُ: هه واله کهی بۆ گێرپیه وه.

رَسَّ المِيتَ: مردوو مه کهی ناشت.

رَسَّ الثَّنِيُّ: شته کهی خسته ناو گله وه ◊ اَرَسُّ:
جووه زورو جیگیر بوو، دمگوتری: (أَرَسَ السَّقْمُ
فِي جِسده): نه خۆشی له جهستهی دا جیگیر بوو
◊ اَرَسُّ الثَّنِيُّ: نیشانهی بۆشته که دانا ◊ رَسَّ
الْبَعْرُ: حوشترمه که توانی راست بیته وه ◊ اَرَسَّ
الخَبْرُ: هه واله که بلاو بۆوه ◊ تَرَأَسْرَأَ الخَبْرُ:
هه واله که بیان بۆ یه کتر گێرپیه وه ◊ الأَرَسُوتَةُ:
هه رشتیک سهری بی داپۆشری جا میزهری،
کلاوی بی هه رشتیکی تر بی ◊ الرُّسُّ: کان و
مه معدن ◊ بیریك كه هه له نه جنرابی ◊ بیریك
بوو له ناو قهومی شهمود ◊ سهمرتهای شت ◊
پاشماوهی شت ◊ لایه نیکی شت، دمگوتری: (به
رَسَّ الحِمَى): سهمرتهای تایی پیوه دیاره ◊ (رَسَّ
الْحَب): پاشماوهی دلداری ◊ (رَسَّ مِنَ الخَبْرِ):
لایه نیکی هه واله ◊ الرُّسَّةُ: بۆشاکای سهمر کلاو،
میزهر، عه گال.

الرُّسِيْسُ: سهمرتهای شت یان پاشماوهی شت،
دمگوتری: (به رَسِيْسِ الحِمَى): سهمرتهای
لهرزوتای لی دیاری داوه ◊ شتی چه سپاو
له شوینی خۆی ◊ عاقلی زه رهك، دمگوتری:
(رِيحَ رَسِيْسِ المس): شهنبایه کی خۆشه نه رم
نه رم له جهسته دها گه شهی بی دما ◊ رَسَعَتْ
العَيْنُ رَسْعًا: جاومکانی کوپریوون، پیلوی
جاومکانی به یه که دا نووسان.

رَسَعَّ العَضْرُ: نه مندانه کهی جهستهی له کارکهوت
که لکی نه ما.

رَسَعَّ الصَّبِيَّ وَغَيْرَهُ: میروی شینی له قاجی منداله که
کرد یان میروی شینی به نازه له که وه هه لئاسی
بۆ جاومزار.

رَسَعَّ فلان وَرَسَعَّ به الثَّنِيُّ: فلان کهس پیوه نووسا ◊
شته کهی پیوه نووسا ◊ رَسَعَتْ عَيْنُهُ: به مانا
(رَسَعَتْ) دی، دمگوتری: (رَسَعَّ فلان): فلان کهس

رَسَفَ فِي الْقَيْدِ رَسْفًا وَرَسْفَانًا وَرَسْفًا: هَيَواش
هَيَواش به پيژومندموه رؤيى ۵ اُرْسَفَ الْإِبِلَ:
به پيژومندموه حوشرمهكى پاونان.

وَسِلَّ السَّعْرُ رَسَلًا: حوشرمهكه رؤيشتنى
لهسهرهخؤو نهرمو نيانه.

رَسِلَ الشَّعْرُ: مووهكان دريژو نهرمن ۵ اُرْسِلَ الشَّيْئُ:
شتمهكى بهره لآكرد، وازى لى هينا، دهگوتري:
(اُرْسِلَتِ الطَّائِرُ مِنْ يَدَيْ) بائندهكه م بهره لآ كرد
لهدمستم ۵ (اُرْسِلَ الْكَلَامُ): قسهكهى به شيوى
گشتى ناراسته كردو تابيهتى نه كرد ۵ اُرْسَلَّ
الرَّسُولُ: فرستادهى نارد به ناموه پهيامهوه ۵
اُرْسَلَّ الْكِلَابُ عَلَى السَّمِيدِ: سهگهكانى
له نيچيرمهكه بهردا ۵ رَأَسَلَهُ فِي عَمَلِهِ: لهكارو
پيشه دا چاوى لهوكرد ۵ رَأَسَلَ الْفِتَاءَ: لهگوزانى
دا لاسايى نهوى كردهوه ۵ رَأَسَلَهُ: فرستادهى بؤ
نارد، نامهى بؤ نارد ۵ رَسَّلَ فِي الْقِرَاءَةِ:
لهخويندندنهوه دا لهسهرهخؤو به لى
وردبوونه وويهكى تهواوهوه وشهو رستهكانى
خويندندنهوه ۵ تَرَأَسَلَ الْقَوْمُ: خه لكهكه
هه نديكيان فرستاده يان نامه يان بؤلاى
هه نديكى تريان نارد ۵ تَرَسَّلَ: لهسهره خؤ بوو
به هيواشى كارهكانى نه انجام دا ۵ تَرَسَّلَ الْكَاتِبُ:
نووسهرمهكه، وتاربيژهكه قسهكانى به شيوى
سهجعو سهروهوا نه كردن ۵ تَرَسَّلَ فِي الرُّكُوبِ:
چاچى لهسهر ولاخهكه راكيشان بؤنه وهى
به پؤشاكهكهى دا يانپؤشى ۵ تَرَسَّلَ فِي الْقَمَرِ:
جوار مهشقى دانيشتو به پؤشاكهكهى چاچى
دابؤشى ۵ اسْتَرَسَلَ الشَّعْرُ: زونفهكانى
شؤر بوونهوه ۵ اسْتَرَسَلَ الشَّيْءُ: شتمهكه ناسان بوو
۵ اسْتَرَسَلَ إِلَيْهِ: بؤلاى چوو خؤى پيژومگرتو
دلى پيى كرايهوه ۵ اسْتَرَسَلَ بِهِ: بتمانهى پيى

لهمالهوه دانيشت، مالى بهجى نه هيشت ۵
الرُّسَاعَةُ: سيرمهو گولينكن به دامينى قايشى
شمشيروه دهكزين، قايشى لهشان كردنى
شمشير كه پيى دهگوتري همه ياهل ۵ الرُّسَيْعُ:
پيكهوه نووساو ۵ لهزگيندراو ۵ الرُّسْعُ: نهويه
بههوى شهو به خه بهرى چاوى ليل و ويل بن ۵
الرُّسْعُ: كه سيك پيلوى چاوى پيكهوه نووسابن
۵ الرُّسْعَةُ: به مانا (الرُّسْعُ) دئ ۵ پياويك له مان
نه چيته دمر ۵ الرُّسْعَةُ: نوشته يهكه، هه ندي
ميروو تهنته نه ن دهكزينه دهستى مندالهوه
وهكوو بازنه بؤ چاووزار.

وَسَعَّ الْمَطْرُ رَسْفًا: ناوى باران گه يشته پشت
قوله پيى.

رَسَعُ السَّعْرِ وَخَرَهُ: بهتى به قاچى حوشرمهكهوه
بهست، بهستيهوه ۵ رَأَسَهُ مُرَأَسَةً وَرَسَاغًا:
لهكانى زؤرانبازى دا باريكايى قاچى گرت ۵
رَسَعُ: ژيانى بؤ خؤش كرد
رَسَعُ فِي الْكَلَامِ: قسهكانى هه ليهستن.

رَسَعُ الْمَطْرُ: به مانا (رَسَعُ) دئ ۵ ارْتَسَعُ عَلَى عِيَالِهِ:
بزيوى باشو چاكي بؤ خيزانهكهى دابين كرد
۵ الرِّسَاغُ: جه بلينكه قاچى حوشر يان ههر
نازه ليكى ترى پيى ده به سترينه وه بهم جؤره
سهريكى جه بلهكه له قاچى توند دهكزيو
سهرمهكهى ترى به سنگيكهوه ده به سترئ ۵
الرُّسْعُ: به مانا (الرِّسَاغُ) دئ ۵ جومگهى دهست
نيوانى قؤل و له به دهست، يان نيوان به له كه و
پوزو قوله پيى ۵ الرُّسْعُ: سلايى قاچى حوشر ۵
نهرمايى قاچى حوشر.

الرُّسَيْعُ: بهر فراوان، زؤرو زه بهنده، دهگوتري:
(عيش رسيغ): ژيانى خؤش و ههرزاني ۵ (طعام
رسيغ): خواردنى زؤرو زه بهنده ۵ الرُّسْعُ: راي
نابهجى، دهگوتري: (رأي رُسْع).

پهياميکهوه کاری پی بکاو بهخه لکیشی
 رايگه مینى ۵ الرَسِيلُ: بهمانا (الرُّسُولُ) دئ ۵
 نامهبر، بهرفراوان، ناسان، شتی سوک و ناسان،
 ناوی شیرین و گوارا ۵ الرُّسَيْلَةُ: دمگوترئ: (ألقى
 الكلامَ على رُسَيْلِهِ): بهین لئورد بوونهوهو
 راومستان قسهکانی کردن ۵ الرُّسُلُ من النساءِ:
 نهو نافرتمه به بؤخوی خوازبینی کاران بانگ
 بکا بؤنهوی بیخوازن ۵ یان نهو نافرتمه به
 له میردمکه ی جیا بوبیتتهوه بههوی تهلاق و
 شتی ومهاوه، یان نافرمتیک جهسته ی توکن بی،
 یان حاجی توکن بن، یان نافرمتی ته رپیر ۵
 مَراسِلُ الصحیفة: کهسیکه له دوروه ههوال بؤ
 پؤژنامه یان گؤفارمکه دمنیری ۵ ههوالنیر
 له دوروه. ۵ المراسلُ: بهمانا (الرُّسول) دئ ۵
 حوشتری سمر نهرمو خوشرپؤو خیرا رپؤ ۵
 المُرسلُ: لهزاراوهی عیلمی حمدیت دا نهومیه
 لهزنجیری راویبهکان دا صهحابه نهبن، وگوو
 نهوه تابعی له پیغه مبهروه حمدیت ریواهت
 بکاو ناوی نهو صهحابه بهی حمدیته که ی لئ
 بیستوه نههینئ ۵ (نشر مرسل): بهخشانئ بی
 قافیهمو سهروا پیچه وانه ی بهخشانئ سهجع
 نامیز ۵ (شغُرُ مرسَل): شیعرتک که پابهندی
 یهک سهروانه بنئ و سهرواگانئ جیا جیا بن ۵
 المُرسلات: که له فورئان دا هاتووه بهمانا پایه،
 یان فریشته یان نهمسپ ۵ المُرسلَةُ: میینه ی
 (المُرسل) ۵ بهرمؤر ۵ مله وانکه بهک درئز بی
 یگاته سمر سینگ ۵ رَسَمَتِ النَّاتَةِ: حوشترمه که
 بهنهرمه غار رپوشت ۵ بهمقاچهکانئ شوینئ
 لهزموی کرد.

رَسَمَ فلان رسماً و رسمًا: فلانکس جوان رپوشت.

رَسَمَ نحوه: بؤلائی رپوشت بهمهله.

رَسَمَ في الأرض: لهزمویبه که دا گوم بوو.

بوو ۵ الراسلان: دووشان یان دوو رپمگی شان ۵
 الرِّسَالُ: قاجی حوشتر، همرجوار قاجی ۵
 الرِّسالة: نامه، پهيام ۵ كتيبتيك چمند
 مهسه له بهکی لهخؤ گرتبی ۵ بهحثنیکی
 نهکادیمی قوتابی ناماده ی دهکا بؤ و مرگرتنی
 شهاده ی بالا ۵ دیبلؤم عالی، ماجستر،
 دکتورا... هتد.

رسالة الرسول: پهيامی پیغه مبهبر، نهوه ی له خوداوه
 فهرمانی پی کراوه بهمانه میزادی بگه مینئ و
 بانگه وازی خه لکی بکا بؤ په رپه و پکردنی
 په یامه که ی ۵ الرُّسُلُ: ههرشتیک نهرمو نیانی
 تیدابئ، دمگوترئ: (شغُرُ رسل): هزی نهرم ۵
 (بعير رسل): حوشتری نهرم رپؤ ۵ الرُّسُلُ: هیدی و
 هیمن، دمگوترئ: (العمل كذا على رسلِك):
 نهوکاره بههیدی و هیمنئ نه منجام بده ۵ ههروا
 بهمانا ماستو شیر دئ ۵ الرُّسُلُ: جهلمبه مهرو
 بزن ۵ گارانه رپشه ولاخ ۵ گارانه حوشتر ۵
 رپوه نهمسپ ۵ کؤمه نیک نادمیزاد ۵ دمگوترئ:
 (جاء القوم أرسالاً، وجاءت الإبل والخیل أرسالاً):
 خه لکه که کؤمه ل کؤمه ل هاتن ۵ حوشتر و
 نهسپهکان وه جبه وه جبه هاتن ۵ الرُّسُلُ:
 که میزهمکی بچوک که چارشئو بهخؤدا نهما ۵
 الرُّسُلَةُ: میینه ی (الرُّسُل) ۵ نهرمو نیان ۵ نازو
 خووشی، دمگوترئ: (هم في رَسَلَةٍ من العیش):
 نهوان لهزبانئکی خووش و پر نازو نیعمت دان
 ۵ نافرمتیک توکی جهسته ی زوربی ۵ الرُّسُلَةُ:
 هیدی و هیمن و سؤزو بهزمی، دمگوترئ: (العمل
 كذا على رسلِك): نهوکاره لهسره خو نه منجام
 بده ۵ (جاءوا رِسَلَةً رِسَلَةً): کؤمه ل کؤمه ل هاتن
 ۵ الرُّسُلُ: پیغه مبهبر، رهوانه کراو بهمه یامهوه ۵
 لهفریشته نهوانه ن له خوداوه په یام دههینن ۵
 له نادمیزاد کهسیکه خودا دههینرئ به

رَسَمَ عَلَى الرَّقِّ: لَهْسَمَر كَاغَمَزْمَكَه خَمَتِي كَيْشَا.

رَسَمَ لِلْبِنَاءِ: نِيشَانَمِي بِيْ بِالْهَخَانَه كَه دَانَا.

رَسَمَ الْكِتَابَ: كَتَيْبَه كَهِي نُووسِيَه وَه.

رَسَمَ الْحَبَّ بِالرُّوسَمِ: گَنَمَه كَهِي بَه رَه مَه سَم مَوْز كَرْد.

رَسَمَ لَهُ كَذَا: فَهْرْمَانِي بَه وَه پِي كَرْد.

رَسَمَ لَهُ بَكَذَا: مَهْرَسُوْمِي بِيْ نُووسِي (فَهْرْمَانِي دَامَه زَرَانْدِنِي بِيْ دَهْر كَرْد).

رَسَمَ الْغَيْثُ الدِّيَارِ: بَارَان شُوَيْنَه وَارِي كَه لَو مَكَانِي كُوَيْر كَرْد مَه وَه.

رَسَمَ الْأَسْفَفُ فَلَانًا: نَهْسَقُوْف پَه وَه پَاهَه پَه كِي

كَمَنِي سَهِي دَاهِه فَلَان ۵ اَرَسَم النَّاقَةَ: حَوْشْتَرْمَكِي

تَاوَدَا بِيْ نَه وَهِي خَيْرَا بَرَوَا ۵ رَسَمَ الشَّرْبِ:

خَمْتَه مَتِي وَرْدُو شَارَا وَهِي لَه كِرَاسَه كَه كَرْد ۵

اِرْتَسَمَ: دَهْگُوْتَرِي: (اَنَا اِرْتَسِمُ مَرَايْمَكَ): مَن

لَهْرِي وَ رَهْسَمِي تُو دَهْر نَا حَم ۵ اِرْتَسَمَ فَلَانًا:

فَلَانَكَه س (الله اَكْبَر) ي كَرْد پَارِي ه وَه لَه خُودَا ۵

اِرْتَسَمَ الْمَسِيحِي: بِيَا وَه نَائِي نِي ه مَه سِي حِي يَه كَه

بَهْرَز كِرَ اِي ه وَه بُو پَه لِي كَاهِي ۵ تَرَسَمَ فَلَانًا:

فَلَانَكَه س رَوَانِي لَه كُوِي كَانْگَه هَه لَكَمَنِي وَ بِيْنَا

بِكَا.

تَرَسَمَ الرَّسْمَ: بِيْ رَهْسَمَه كَهِي رَوَانِي ۵ تَرَسَمَ الْمَنْزِلَ:

لَه خَانُو مَه نَزَلْ كَا كَه وَرْد بِيْ وَه، لِي رَوَانِي ۵

تَرَسَمَ الْقَصِيْدَةَ: لَه جَامَه شِي عَرْمَكَه وَرْد بِيْ وَه

بِزَانِي چُوْنَه وَ چُوْن نِي ه ۵ تَرَسَمَ الشَّيْءَ: بِيْرِي

شْتَه كَهِي كَرْد مَه وَه لِي نَه نَجَامِي نَه دَا ۵ الرَّاسِمُ:

نَاوِي رَهْوَان ۵ الرَّاسِمُ: مَوْزِي كَه زَارَكِي هَه مَبَانَه وَ

تَوْرْمَكَه پِي مَوْز دَه كَرِي ۵ الرَّسَامَةُ: پِي شَهِي

وَيْنَه كَرِي ۵ الرَّسَامُ: وَيْنَه كِي ش بَه هَه لَه مَو شْتِي

وَ ۵ الرَّسْمُ: شُوَيْنَه وَارِي خَانُو كَه لَو ه ۵

لَه زَانِيَارِي مَه نْتِي ق دَا پِي نَاسَهِي شْتَه بَه

تَايِبَه مَه نَدِي يَه مَكَانِي ۵ بِيْرِي پَارِي ه حَكُوْمَه ت

دَمِي خَاتَه سَهْر هَاوُولَاتِي يَانِي لَه حِيَاتِي

خَزْمَه تَگُو زَارِي كَه پِي شَكَه شِيَانِي دَه كَا ۵ وَه كُوُو

رَهْسَمِي بَهْرِي دُو رَهْسَمِي تَا بِيْ وَ رَهْسَمِي فَه ضَاو دَاد

۵ الرَّسْمُ: جَوَان رُوَيْشْتَن ۵ الرَّسْمِي (الْعَمَلُ

الرَّسْمِي): كَارِي كَه يَان گُوْهْتَارِي كَه بِيْ دَهْوَلَه ت

دَه كَرِي وَ بَه گُوِيْرَهِي قَانُون وَ يَاسَا يَه كِي تَايِبَه تِي

نَه نَجَام دَه كَرِي ۵ الرَّسْمُ: نَه وَهِي شَه وَو رُوْزِي ك

لَهْسَمَر يَه ك بَهْر دَه وَ مَ دَهْبِيْ لَهْسَمَر رُوَيْشْتَن ۵

حَوْشْتَرْمَكَه بَه وَوِي تَوْنَد قَاج بَه زَمُوِي دَا دَان دَا

شُوَيْنَه وَار لَه زَهْوِي يَه كَه بِي كَا ۵ الرَّسْمُ: كَارْمَسَات ۵

شْتِي زَه نَدَه هَبَهْر ۵ شْتِي كَه دِهِنَارِي زِيْرِي پِي

تِيْف تِي ضَه دَه كَرِي پِي يِي جَه لَ اِي دَه كَرِي ۵

لَه وَحِي كَه نُووسِرَاوِي لَهْسَمَر نُووسِرَا وَه شْتِي پِي

مَوْز دَه كَرِي ۵ الْمَرْسُمُ: زُوْرِي رَهْسَم وَ وِي نَه كِي شَان

لَه قُوْتَا بَخَانَه كَان وَ شُوَيْنِي تَسْرَدَا ۵ الْمَرْسُومُ:

فَهْرْمَانِي كِي رَهْسَمِي يَه پَاشَاي وَا لَات (سَهْرَه ك

كُوْمَان) بَه شِي وَ مِي ه كِي تَايِبَه تِي دَه يِنُووسِي وَ

نَ اِرْسَه تَه شُوَيْنِي پِي وَ يَسْتِي دَه كَا دَهْر بَارَهِي

كَارِي ك لَه كَارْمَكَانِي وَا لَات، نِيْتَر وَ مَكُوُو دَه سْتُوْرُو

قَانُون كَارِي پِي دَه كَرِي.

رَسَمَ الدَّابَّةَ رَسْمًا: هَه وَسَارِي وَا لَخَه كَهِي تَوْنَد كَرْد

۵ دَهْمِي نِي وَا لَخَه كَهِي تَوْنَد كَرْد، دَهْگُوْتَرِي:

(رُمِي بَرَسَه عَلِي غَارَه): هَه وَسَارَه كَهِي خَسْتَه

سَهْر مَلِي وَ بَهْرَه لَلَاي كَرْد بِيْ كُوِي دَه جِي بِي جِي وَ

كَهْس مَهْنَعِي نَه كَا ۵ الْمَرْسِيْنُ: لَوْت، نَه وَ شُوَيْنَه ي

لَه وَ لَ اَخ هَه وَسَارِي تِي دَه كَرِي، دَهْگُوْتَرِي: (فَعَلْتُ

ذَلِك رَغْمَ مَرَسَنَه): وَ اْتَه (رَغْمَ اَنْفَه)، هَه رَوَا

دَهْگُوْتَرِي: (بَلِيْسَ مَرَسَنَه): نَه وَ وَا لَخَه هَه وَسَارِي

خُوْشَه سَهْر رَهْق نِي يَه.

رَسَمَ الشَّيْءُ رَسْمًا وَرَسْمًا: شْتَه كَه جِي كِي ر بُوُو.

رَسَمَ الْجَبَلِ: كِي تُوْمَكَه بِنَا غَه ي بَه زَمُوِي دَا رُوْچُو وَه.

رَسَا قَدَمُهُ: لَمْ يَمْشِ فِي خُجْرٍ وَجَمْرٍ مَزَّةً بُوُو ۵ رَسَتْ
السَّفِينَةُ: كَمَشَتْ يَمِينَهُ لَمْ يَرْوَيْشْتَن كَمَوْتُ
لَمْ يَكْمُرِي كَرْت.

رَسَا بَيْنَ الْقَوْمِ رَسَوًّا: جَاكَسَا زِي لَمْ نَاوْ خَه لَكَه كَه دَا
كِرْد.

رَسَا لَهُ رَسَوًّا مِّنَ الْخَدِيثِ: بَه شَيْئِكِي لَمْ حَمَدِيثْ وَ
رُودَاوْمَكَه بُوُو كِرْپَايَهوَه.

رَسَا عَنْهُ الْخَدِيثُ: هَمْرَايَشْتَه كَه ي لَمْوَهوَه كِرْپَايَهوَه.

رَسَا الْخَدِيثُ فِي نَفْسِهِ: لَمْ دَلِّي خُوِي دَا بَاسِي نَهوَمِي
كِرْد ۵ أَرَسِي الشَّيْئُ: بَه مَانَا (رَسَا) دِي، دَمْگُوتَرِي:

(أَرَسَتْ السَّفِينَةُ): كَمَشَتْ يَمِينَهُ لَمْ يَكْمُرِي كَرْت ۵

أَرَسِي الشَّيْئُ: شَتَه كَه ي جَمَسَا نَد، دَمْگُوتَرِي:

(أَرَسَتْ السَّفِينَةُ): كَمَشَتْ يَمِينَهُ لَمْ يَكْمُرِي كَرْت ۵

أَرَسِي الرَّكْبَ فِي الْأَرْضِ: سِينَكَه كَه ي دَا كُوتَا

بَه زَمَوِي دَا ۵ الرَّكْسِي: جَمَسَاوُو دَا مَه زَاوُو ۵

الرَّاسِيَةُ: مَيِينَه ي (الرَّاسِي) يَه ۵ (قَدْر رَاسِيَةُ):

مَه نَجَه لِي جَمَسَاوُو كُوتِينَه ي گَهوَرُو جَمَسَاوُو

كَه لَمْ بَمَر گَهوَرَمِي لَمْ شُوِي نِي خُوِي نَه جُو لِي ۵

الرَّسُو: لَآيَه نِي كِي جِي رُو كُو بَه سَمْرَهَاتَه ۵

الرَّسُوَّةُ: بَازَنَه ي پَان وَ تَه خَت ۵ جُوْرَه بَازَنَه يَه كَه

پَارْجَه پَارْجَه لِي ك دَمِي سَتَرِي وَ نَه خَشِي تِي دَابَه

۵ دَه سَتَه وَ انَه ي مِي رُو ۵ الرُّسِي: كُوتَه كَه ي

جَمَه قِيوُو جَمَسَاوُو لَمْ نَاوْ هَدِي رَه مَال دَا ۵

كَمَسِي ك بَمَر دَمُوَام بِي لَمْ سَمْرَكَارِي خُوِي ج خِيَر

ج شَمْر ۵ الرُّسِي: شُوِي نِي لَمْ يَكْمُرِي كَرْت نِي كَمَشْتِي

لَمْ بَه نَد مَر دَا يَان لَمْ قَمْرَاخ دَمْرِيَادَا ۵ مَرَسُ الْمَزَاد:

لَمْ هَانُون دَا نَمْ نَجَا مَدَانِي فَرُو شْتَنِي كَالْآيَه يَهو

كَمَسِي لَمْ مَه زَادَا كِرْپَنَه كَه ي بُوُو دَمْرَدَه جِي ۵

الْمِرْسَاةُ: شَتِي كِي فُورَسَه دَه خَرِي تَه نَاو نَاوْمَكَه بُوُو

نَهوَمِي كَمَشْتِي يَه كَه رَا بَكْرِي وَ لَمْ يَكْمُرِي يَه ي

بَكْرِي، دَمْگُوتَرِي: (أَلْقَى الْقَوْمَ مَرَايِبَهُمْ):

خَه لَكَه كَه جِي كِر بُوُون جِي دِي بَه كُوتَه جَمْرِي

نَه مَانَهوَه وَازِيَان لَمْ گَه رِي دَمِي هِي نَا ۵ (أَلْقَى

السَّحَابَ مَرَايِبَهُ): هَمُوْرْمَكَه لَمْ نَاسَتِي ك دَا

وَمَسْتَاو بَارَانَه كَه ي بَارَانَد ۵ رَشَاتُ الطَّيْبَةِ رَشْنَا:

نَاسَكَه كَه زَاو بِي جُوِي بُوُو ۵ الرُّشَا: بِي جُوِي نَاسَك

كَاتِي ك هِي ز بَه ي دَا دَمْكََاو دَمْتَوَانِي لَمْ گَه ل

دَا يَكَه كَه ي بَرُوَا ۵ دَرَه خَتِي كَه بَه رَز دَمِي تَهوَه

بَه مَه نَدَا زَمِي بَالَا بِيَاوِي ك گَه لَآكَه ي وَ مَكُوُو گَه لَآ

هَمْ نَجِي رَا يَه ۵ بَه رُو بُوُو مِي نِي يَه وَ نَاشْخُورِي ۵

الرُّشَّةُ: هَمُوِرِي نَكَه بَه تَازَمِي نَانِي تَه نَكِي لِي

دَمْكَرِي وَ دَوَا يِي نَانَه كَه دَه شَكِي نَد رِي تَهوَه لَمْ گَه ل

شِي رِدَا دَمْكَو لِي نَد رِي.

رَشَحَ الْعِرْقَ رَشْحًا وَرَشْحَانًا: عَمْرَه فَه كَه هَاتَه دَمْرُو

رَهوَان بُوُو.

رَشَحَ الْجَسَدَ: لَاشَه كَه عَمْرَه ي كِرْد ۵ رَشَحَتْ الْقَرْيَةَ

بِالْمَاءِ: كُوتَه كَه نَاوِي لِي تَكَاو دَلُوْب دَلُوْب نَاوِي

لِي هَاتَه دَمْر.

رَشَحَ الطَّبِي: نَاسَكَه كَه يَه كَم جَار لَمْ گَه ل دَا يَكَه كَه ي

دَه سَتِي بَه رُو يَشْتَن يَان تَوَانَا ي رُو يَشْتَنِي

بَه ي دَا كِرْد، يَان بَازِي دَا ۵ أَرَشَحَ: بَه مَانَا

(رَشَحَ) دِي ۵ رَشَحَتْ الْأُمُّ: دَا يَكَه كَه بِي جُو مَكَه ي

لَمْ گَه لِي دَا كَهو تَه رِي ۵ رَشَحَةُ: بَه خِيُوِي كِرْدُو

گَه شَه ي بِي كِرْد.

رَشَحَ لِلشَّيْءِ: نَامَادَه ي كِرْد بُوُو نَهو شَتَه، دَمْگُوتَرِي:

(رَشَحَ فَلَانًا لِلرُّطِيْفَةِ): فَلَانَكَه سِي بُوُو كَارُو

وَمُظْهِفَه بَه رُو مَر دَمْرُ كِرْد، يَان بُوُو فَلَان نَمْ نَجُو مَه ن

دِيَارِي كِرْد، يَان پَا كَانَهو بَه شَتَكِرِي بُوُو كِرْد ۵

رَشَحَتْ الْأُمُّ وَكَلْبَا: دَا يَكَه كَه مَدَالَه كَه ي فِي رِي

رُو يَشْتَن كِرْد ۵ دَا يَكَه كَه كَه م كَه م شِي رِي خَسْتَه

نَاو دَمْمِي مَدَالَه شِي رَه خُوْرْمَكَه يَهوَه بُوُو نَهوَمِي

خُوُو بَكْرِي ۵ رَشَحَتْ الدَّابَّةَ وَكَلْبَا: حَمِيَا نَه كَه

بِي جُو مَكَه ي لَه سَتَهوَه دَوَا لَه دَا يَكِيوُونِي ۵ رَشَحَ

الْمَاشِيَةَ: نَازَه لَه كَانِي بَه خِيُوِي كِرْدَن وَ جَوَان

په رومردی کردن ۵ رَشْح السَّائِلِ:
 شله مهنیه که ی بهیله که شیر پالیوک بالآوت
 ۵ تَرَشْح العَرَقُ: به مانا (رَشْح) دئ ۵ بیجوی ناسک
 که بتوانی له گه ل دایکی دا برپوا ۵ رَشْح فلان
 لکنا: فلان پینگه بی وای لی هات بؤ نه وکاره
 بگونجی ۵ استرشح النبئ: رومکه که بهرز بؤومو
 گه شهی کرد ۵ استرشح الصغیر: منداله که ی
 به خئیو کرد بؤنه وهی گه وره ببئ ۵ استرشح
 الثبات أو النبئ: چاومروانی رومکه که ی کرد
 دریزبئی و به خئیوی بکا ۵ الترشح: لهزاراوهی
 به لاغیان دا نهو به لهئستیعاردا یاسی شتیک
 بکری په یوفندی و تابیمتمندی به (مشبه
 به) یه وه همن ۵ بالآوتنی ناوو جیا کردنه وهی
 قه باره رفقه کان له ناو شله مهنی دا له پینگه ی
 به کارهینانی نامیرنیکی کونگون که
 شله مهنیه که له کونه بجوکه گانه وه دمربچی و
 شته رفقه کان بمیننه وه ۵ الإرتشاح: (الإرتشاح
 النشوانی): له پزیشکی هه ناوی دا بریتیه
 له روسوب و مانه وهی هندی ماددی مهله و
 سوتاوو له کارگه وتوو له ناو نه نسیجه
 نه خوشه کان دا ۵ الرأیح: هرشتیک بیالیوردی،
 هه لاو پزردی، بتکی ۵ هرشتیک به سمر زهوی
 دا برپوا له زیندمومر به خشوک و پیرویه وه ۵
 به لای کیمیا گرانه وه نهو شله مهنیه بی
 خه وشه به که له نا کامی بالآوتنه وه پیدا دمی ۵
 الرُشْح: هر عمره ق و ناویک تکه بکاو دا چوړی
 ۵ له حمدینیکدا که له باره ی قیامتیه وه دموی
 دمفرموی: (حتی یبلغ الرُشْح آذانهم): گه رماکه
 هیند توند دمی و خه لک عمره ق لی ده چوړی
 تا دمگاته بناگوویان ۵ الرُشْح: (بشر رَشْح):
 بیرمه که ناو دمزدی، ناوی تی دمزدی ۵ الرُشْح:
 به مانا (الرُشْح) دئ ۵ بان به مانا عمره قه ۵

رومکی سمر زهوی به گشتی ۵ المرشْح: نهو بارجه
 هوما شه به که له ژیر زین و کورتانه وه له پستی
 و لاخ دمکری، له روموه عمره قه که هه لده مزئی و
 وشکی دمکاته وه ۵ فانیله و ژیر کراس که
 ناده مزید له ژیر پؤشاکه وه له بهریان دمکا بؤ
 وشک کردنه وه هه لدمزینی عمره ق ۵ المرشْحة:
 به مانا (المرشْح) دئ ۵ المرشْح: نامیزی بالآوتن و
 بالفته کردن.

رَشْد رَشْدًا: شارمزا بوو.

رَشْد رَشْدًا و رَشَادًا: به مانا (رَشْد) دئ ۵ أرشدة:
 شارمزی کرد، هیدایمتی دا ۵ رَشْدة: به مانا
 (أرشدة) دئ ۵ رَشْد القاضي الصبي: قازی
 (دادومر) برپاری دا که منداله که بؤته بیاوو
 له تمه منی مندالی تیپه ری ۵ إشرشد له: بؤی
 شارمزا کرد ۵ إشرشد فلاناً: داوی له فلانکه س
 کرد که شارمزی بکا ۵ الترشيد: برپاردانی حاکم
 به وه که نهو لاهه گه بیشتوته تمه منی کاملی و
 تیگه یشتن ۵ الرأشد: که سیک به پیک و پیک
 ری بازی حق بگری و به مو لسی لانه دا ۵ بؤیه
 ناوه لئاوی جینیشینه کانی پیغه مبر (د.خ) نهو
 ناومیهو پیان دمگوتری (الخلفاء الراشدون) ۵
 الرُشَادُ: رومکیکه سالانه دمروئ دمکنیکی هه به
 پیی دمگوتری (حب الرُشَاد) ۵ الرُشَادة:
 به ریدیک پر بدهست بی ۵ الرُشْد: به لای
 شرعزانا نه وه نهومیه مندال بالغ بین کاروباری
 نایینی و مالداری خوی به جوانی به پیوه به ری
 ۵ له قانون دا تمه منیکه هرکاتی ناده مزید
 گمیشته نهو نه ندازه دمتوانی ته صروف
 به مالی خویوه بکا ۵ الرُشْدة: دمگوتری: (هر
 ولد الرُشْدة): مندالیکه بنه چه دیار و هجاخ
 زادمیه ۵ الرُشيد: ناویکه له ناوه جوانه کانی
 خودا ۵ که سیکه عاقل و ژیر بی، مزنده

کردنی رَشَقَ و رَشَقَ و بَشَقَ و بَشَقَ بهمانا ناموژگاری
 که رو رَشَقَ نیشاندهریش دئ ۵ که سَشَقَ بگاته
 تهمنی باقو و بهپاو حسیب بکری ۵ بَشَقَ
 میننه دمگوتری: (رَشَقَ) ۵ المَرَشَقُ:
 مهسته که ۵ المَرَشَقُ: واعیزو ناموژگاریکمر ۵
 رَشَقَ نیشاندهری کهشتی و بهلم لمتهنگاوو
 تمنگه بهرمان دا ۵ رَشَقَ بمری پویس ۵ رَشَقَ:
 خوی شل کرد ۵ (رَشَقَ البعیر): حوشترکه
 یخی خوارو بهسنگی زهویبه که تهخت کرد
 بَشَقَ نهمی پشوو بدا ۵ رَشَقَ: رموان بوو، تکه
 کرد، بلاو بَشَقَ، بهحه وادا چوو ۵ رَشَقَ:
 الشَّوَاءُ: گوشته برزاوکه جهوریبه که تکایه
 خوار ۵ الرَشَقُ: نهرم، شل، دمگوتری: (خیز
 رَشَقَ): نانیکو وشک و نهرمه ۵ عظم
 رَشَقَ): نیشقیکی نهرمه ۵ (شواء رَشَقَ):
 گوشته برزاوکه جهوریبه که تکاوو ۵ الرَشَقُ
 من العین: بهمانا (الرَشَقَ) دئ ۵ رَشَقَ السماءُ
 رَشَقَ: ناسمان بارانی باراند، یان نهرمه بارانی
 باراند ۵ بارانی رَشَقَ، دمگوتری: (رَشَقَ العین):
 چاو فرمیسی که هله رَشَقَ ۵ (ارض مرشوشة):
 زهویبه کی بهناو رَشَقَ اوو.

وَشَقَّ البیتَ و الترابَ: ناو مالکه کی ناورشین کرد یان
 ناوی له پُوشاکه که پرزاند، دمگوتری: (رَشَقَ
 علیه الماء):

رَشَقَ الطریقَ: ناوی له رَشَقَ که پرزاند بوشه و
 توژمکه کی بمری ۵ اَرَشَقَ السماءَ: بهمانا
 (رَشَقَ) دئ ۵ اَرَشَقَ الطَّغْنَةَ و لغوها: برینه که
 خوینی لی رموان بوو پرزا ۵ اَرَشَقَ الفرسَ و لغوه:
 بهغار پی کردن نهمیبه که کی عمره قاوی کرد ۵
 اَرَشَقَ الفصیلَ: کلکی بیجومه کی خوراند
 بوشه و شیریخوا ۵ رَشَقَ السائلُ:
 شلمه منیبه که پرزاو بهمه وادا چوو ۵ استرَشَقَ

الفصیلُ للرَضاع: بیجومه کی ملی دریز کرد بوناو
 دوو رانی دایکی بوشه و شیریخوا، گوانه کانی
 بمری ۵ الرَشَقُ: ناو پرزینکه، نامیریکه
 شلمه منی بی دمپرزیندئ ۵ تاکه کی (رَشَقَ)
 ۵ الرَشَقُ: بهمانا (الرَشَقُ) دئ ۵ نهرمه باران ۵
 الرَشَقُ: جوره که کی بهریش گولله دتمه قینی
 ۵ المَرَشَقُ: دمگوتری: (شواء مَرَشَقَ) گوشته
 برزاوکه تک تک جهوریبه که لی دیته خوار
 ۵ المَرَشَقُ: نامیریکه ناوی بی دمپرزیندئ.
 وَشَقَّ الماءَ و حوْرَهُ رَشَقاً و رَشَقاً: به لوی ناو که
 هله می.

رَشَقَ الإناءَ: نهمی له قاپه که دا بوو هله می
 لستیه وه ۵ رَشَقَ رَشَقاً و رَشَقاً: بهمانا (رَشَقَ)
 دئ ۵ اَرَشَقَ الماءَ: بهمانا (رَشَقَ) دئ ۵ اَرَشَقَ:
 هله می ۵ رَشَقَ: قوم قوم هله می ۵
 الرَشَقُ: باشماوی شلمه منی که له منکی قاپو
 گلاس دا دمینیتیه وه به لوی دله ستریتیه وه
 دمگوتری: (حوض رَشَقَ): حهوزیکه ناوی تیدا
 نهمه وه ۵ الرَشَقُ: بهمانا (الرَشَقُ) دئ ۵ الرَشَقُ:
 دمگوتری: (امرأة رَشَقَ): ناهرمتیکی دم
 پاک و دم و قسه خوش و بونخوشه ۵ همروا
 دمگوتری: (ریق رَشَقَ) ۵ الرَشَقُ: دمگوتری:
 (حوض رَشَقَ) حهوزیکه ناوی تیدا نییه ۵
 المَرَشَقُ: شوینی نه و جوره شلمه منیبه
 که له منکی قاپ دا دمینیتیه وه ۵ رَشَقَ رَشَقاً:
 رمی کرد، تهنکی بیونا، تری تیگرت.

وَشَقَّ بصره: چاوی تی بری ۵ (رَشَقَ بلسانه):
 قسه پی گوتن، گله می لی کردو به سمر
 کونه کردن دایگرت.

رَشَقَ رَشَقاً: همدی باریک و بالای جوان بوو.

رَشَقْ فِي غَمَلِهِ: بمناسانی و به خیرایی کارهکانی
 نه منجام دهدا، دمگوتری: (رجل رشیق) و (خط
 رشیق) و (فأنة رشيقة) و (فوس رشيقة) ۵ اَرَشَقْ:
 بوی روانی و سمیری کرد ۵ اَرَشَقَ الرامی:
 هاوینژمرکه په کجار رمی کرد ۵ اَرَشَقَتِ الطَّبِیَّةُ:
 ناسکه که ملی دریز کرد ۵ اَرَشَقَ اليه النظر:
 جاوی تی بری و زوری سهر کرد ۵ رَاشَقُهُ:
 لهگه لیا رویش و هاوړا بوو، دمگوتری: (رَاشَقَنِي
 لقصدي): پینشپرکی لهگه ل دا کردم بؤ
 نه منجامدانی مهبست ۵ تَرَشَقَ القومُ: خه لکه که
 په کتریان تیرباران کرد، بهرد باران کرد،
 دمگوتری: (تَرَشَقُوا بالسنتهم): هسه یان به په کتر
 گوتن ۵ تَرَشَقَ في الأمر: له کاره که دا توندو تیژی
 کرد ۵ الأَرَشَقُ: دمگوتری: (جید اَرَشَق) گهردنی
 بلند ۵ الرُّشَقُ: که وانیک که خیرا خیرا تیری
 بی به اوینژری ۵ الرُّشَقُ: په کجار رمی کردن و
 نهو شته ی دهاوینژری ۵ سیرمو جیره ی هه لثم
 لهکاتی نووسین دا ۵ رَشَمَهُ رَشْمًا: ویننه گرت و
 نووسی، دمگوتری: (رشم الیه): بوی نووسی.
 وَرَشَمَ الجُرَبَ بالرَّشْمِ: همرده دانه ویننه کانی
 مؤرکردن به مؤری تایبمتی.

رَشَمَ رَشْمًا: فلان خال و کوتر اوو خیت و چرچی
 پیوه بوون ۵ اَرَشَمَ الشَّجَرُ: دره خته که گه لای
 کرد ۵ اَرَشَتِ الأرضُ: روهک و گژوگیای زهوی
 سمیری دهرهینا ۵ اَرَشَمَ البرقُ: به هیواشی
 هه ورکه برسکه ی دا ۵ اَرَشَمَ: دهمی
 زهرفه که میان تورمه که یان فوتوومکه ی مؤرکرد
 به مؤری رهوشه ۵ الأَرَشَمُ: شتیک په ک رنگ
 نه بی رنگی تری تیکه لایو بن ۵ سمگو پشیلهو
 نهو جوره چه یوانانه سهرلبوزیان رهش بی ۵
 بارانی که م و زیان به خشن، بارانی که م و ناوهخت،
 دمگوتری: (غیث اَرَشَمَ و عام اَرَشَمَ): بارانی بی

خیرو بهر مکه مت، سالی قرو نه هات ۵
 نادمه میزادی نهوسن ۵ الرَّاَشْمُ: مؤر، قالی
 نووسراو که له گوینی و همدو شتی وا دمدری ۵
 المرَّشْمُ: به مانا (الأرشم) دی.
 وَرَشَنَ: چوو ه ناو هه موو کاریک ناشرینه وه ۵
 هه لئس و کهوتی نه مقامانه و مندالانه ی کرد.
 رَشَنَ الكلبُ في الإناء: سهگه که دهمی خسته ناو
 قاپه خواردمه منیه که ۵ الرَّاَشِنُ: نهو که سه ی
 بونی خواردن بکاو لهکاتی خوی دا خوی بؤ دا
 هه منگویی ۵ نهوشته ی دمدری به شاگردی وهستا
 ۵ الرُّشَنُ: فونای رویار که ناوی لی
 هه لدمگوتیزی ۵ الرُّشَنُ: رهفه ی شت
 لهسهردانان ۵ کولانه ی هه و او روناکی ۵
 په نهجهری سهر جادمو کولان.
 وَرَشَا الفَرخُ رشواً: بیچومه که ملی دریز کرد بؤ لای
 دایکی بؤ نهومی خواردنی بخته دهمه وه.
 رَشَا فلاناً: بهرتیلی دا به فلان کهس ۵ اَرَشَى الشَّجَرُ
 والمنطلُ: لقی دره خته که یان تولی کاله که
 مارانه که دریز بوو و مکوو همل.
 رَشَا القومُ في دم فلان: خه لکه که هه موویان
 هاوکار بیان کرد بؤ خوینی فلان.
 رَشَا القومُ بسلاحهم فيه خه لکه که هه موو تیکرا
 روی چه که کانیان کرده فلان.
 رَشَا الذَّلُو و نحوها: حمیلی بؤ دونه که دانا.
 رَشَا الفصيلُ: شیری دا به بیچومه که، میژاندی ۵
 راشاه: لسی پارپه وه، ماستاوی بؤ کردن ۵
 بهروالمت دل سوزی بؤ نیشان دا ۵ اِرَشَى:
 بهرتیلی و مرگرت ۵ استشى في حكمة: دادومرکه
 له پای دمرکردنی برپار داوای بهرتیلی کرد ۵
 استشى الفصيلُ: بیچومه که داوای شیری کرد ۵
 استشى ما في الضرع: چی له گوانه که دا بوو
 دمری هینا.

الرُّسْدُ: بارانی دواباران ۵ الرُّمْدُ: ریگا ۵
 لهومری کهم و بارانی کهم ۵ یان بارانیك دوی
 بارانی تر بیاری ۵ لهزارومو یاسای ناسمان
 شوناسی دا ناوه بۆنهو شوینه تابهتی و
 نامیرری لیبانهوه جاودیزی جم و جوئی
 ئهستیرمکان دمکری ۵ الرُّمْدُ: نهو نهلقه زیړه
 یان زیومیه دمکریته قایشی شمیرموه یان بلنی
 ناغزونهی قایشهکهیمتی ۵ الرُّصْبِيُّ: نهو
 کهسهی لهسمر ریگادا دادمنیشی چاومپنی
 خهلك دمکا باین و گیجهلیان پی بکا شتیکیان
 لی بستینی بهناحق ۵ الرُّصِيدُ: بهمانا
 (الرَّاصِدُ) دی، دمگوتری: (سَبْعُ رَصِيدٍ):
 درندهکه خوی ماتداوه بۆنهومی نیچیرتیکی
 لی ههئبکهوی و پهلاماری بدا، (وَحْيَةُ رَصِيدٍ):
 ماریکه خوی ماتداوه شتیکی لی ههئبکهوی و
 پهلاماری بدا ۵ ههروا ناوه بۆنهو پارمیهی
 لهحیسابی جاری دا لهبانق دمینیتهومو
 خاومنهکهی رای نهکیشاوه ۵ ههروا ناوه بۆنهو
 ئالتون و زیومی لهبانق دادمنری بۆنهومی بییته
 بارمتهو بتمانه بۆ بانقه نهوت (دینارو تمهن و
 لیرمی کاغزو مس و شتی وا) ۵ المرَصَادُ: ریگای
 چاودیزی و تیشک خستنه سمر شت ۵ یان
 شوینی نهنجامدانی نهوکاره، دمگوتری: (هو لك
 بالمرصاد): نهو بۆت لهسهنگردهایه ههمیشه
 چاودیزی دمکا ناگای لهههئسو کهوتته ۵
 المرَصْدُ: ریگای چاودیزی کردن و سمرنجدان ۵
 یان شوینی نهنجامدانی نهوکاره ۵ ناوه بۆ
 شوین و فهرانگهوه نهو نامیرانهی کاری پی
 دمکری ۵ ههروها نهو نامیرو شوینهی ریژی
 هیزی بوملهمرزه تۆمار دمکا کهپنی دمگوتری:
 (ریکختهن) ۵ رَضْرَضَ فِي الْمَكَانِ: لهشوینهکه
 جیگیر بوو ۵ رَضْرَضَ الشَّيْءُ: شتهکانی خستنه

ترشاه: نهرمو نیانی لهگهل دا بهکارهینا، ویستی
 بهبهرتیل نهرمی بکا ۵ الرُّشَا: جهیل یان
 جهیلی دۆلجه ۵ تولهی روهکی کولهکهو
 کالهکهمارانهو شتی وا ۵ نهستیرمهکه
 لهبورجی حوت دا کهدوا مهنزلی مانگه، پیی
 دمگوتری (بطن الحوت) ۵ الرُّشَا: گیاهکه
 دمکولیندری و دمخوریتهوه بۆ رهوانبونی گمه
 ۵ الرُّشُو: نهو مالمیه بهبهرتیل دمدری بۆ
 ومدستهینانی بهرژومندییهکان، یان دمدری بۆ
 بهجهقدانانی بهتال یان بهتالکردنی حق ۵
 الرُّصْبُ: لهپشته دمست دا نیوان بنکی قامکی
 ناومراست و پهناهی ۵ رَصَدُ: لهسمر ریگا بۆی
 دانیش و چاوی بۆگنپراو سمرنجی دایه ههئسو
 کهوتی، چاودیزی کرد بزانی چی دمکاو چۆن
 دمکا ۵ رُصِدَتِ الْأَرْضُ رُصْدًا: ریژنه باران دای
 لهزومی ۵ أَرْضَتِ الْأَرْضُ: زهوییهکه کهمن
 بارانی لی باری، یان کهمن لهومری لی رواو
 چاومروان دمکری گیاوگری باشی لی بروی ۵
 أَرْضَدَ الشَّيْءُ لَه: شتهکهی بۆ نامادمکرد،
 دمگوتری: (أَرْضَدَتِ الْجَيْشَ لِلْقِتَالِ وَالْفِرْسَ
 لِلطَّرَادِ): سوپام ناماده کردووه بۆ جهنگ،
 نهسپم نامادمکرد بۆ راومدونان و هیرش بردن،
 ههروا دمگوتری: (أَرْضَدَ لَه بِالْخَيْرِ وَالشَّرِّ):
 پاداشی دایهوه بهچاک یان بهخراب ۵ أَرْضَدَ
 الْحَسَابَ: حیسابهکهی نامادمکردو ناشکرای کرد
 ۵ رَاصَّةٌ: چاودیزی کرد بزانی چی دمکا ۵
 إِرْصَدَهُ: چاودیزی کرد ۵ تَرَاصَدًا: همدوکیان
 چاودیزی یهکتریان کرد ۵ تَرَصَّدُ وَه: چاودیزی
 کرد ۵ الرَّاصِدُ: رهقیب و چاودیز ۵ نهوکهسهی
 چاودیزی نهستیره دمکاو بهدوربینی زۆر
 پیشکوتوو دمروانیته جم و جوئی نهستیرمکان
 ۵ شِیر ۵ ههروا دمگوتری: (حیة راصدة) ۵

به‌نایه‌کتر و ریزی کردن و لیک‌ی ترنجانیدن ◊
 الرُّصَاعَةُ: زوی رمق و پتهو ◊ به‌ردیک به‌ملاو
 نه‌ولای ریزموی کاریزدا دامنری بؤ بیراستنی
 ناومکه ◊ رَصْعُ رَصَاً: همدئ له‌شته‌کهی خسته
 پال نه‌وی ترو ریزی کردن ◊ به‌فورقوشم
 پته‌وی کرد یان فورقوشمی تیه‌لسوو پیی
 روکەش کرد.

رَصْعٌ رَصَاً: همدئ له‌شته‌کان که‌وتنه پال به‌ک و
 ریز بوون، دمگوترئ: (رَصَعَتِ الْإِنْسَانُ):
 ددانه‌کان ریک بوون ◊ رَصْعٌ: زؤر ئیلحاحی
 کرد له‌سوال و داواکردن دا ◊ رَصَعَتِ الْمَرْأَةُ:
 نافرته‌که روبه‌ندی پۆشی تهنه‌جاوی دیار
 بوون ◊ رَصْعٌ النَّقَابُ: روبه‌نده‌کهی دادایه‌وه
 تهنه‌جاوی دمبیران ◊ رَصْعٌ الشَّيْءُ: شته‌کهی
 له‌فورقوشم دروست کرد یان به‌فورقوشم
 روکەشی کرد ◊ ارْتَصَعَتِ الْأَشْيَاءُ: شته‌کان
 همدیکیان که‌وتنه پال به‌کتر و ریز بوون ◊
 تَرَصَعَتِ الْأَشْيَاءُ: به‌مانا (ارتصت) دئ، دمگوترئ:
 (تراصَّ القومُ): خه‌لکه له‌ناو خویان ریک
 که‌وتن و به‌کریزو به‌که‌لوئست بوون، له‌جه‌نگ
 دا به‌رامبر دوژمن تیکرا سه‌نگریان گرت و
 ریزبه‌ندی خویان نواند ◊ یان له‌نوئیزدا
 ریزبوون و شانیان به‌شانی به‌گرموه نووساند ◊
 تَرَصَعَتِ الْأَشْيَاءُ: به‌مانا (ارتصت) دئ ◊
 الْأَرْصُوعَةُ: جۆره کلاویکه دمکریته سمر، یان
 همرشتیک سمردابۆشئ ◊ الرِّصَاعُ:
 عونصوریکی فیلزه، نهرمه کیشی ذهرپیه‌کهی
 (۲۰۷/۲۱)، ژماره ذهرپیه‌کهی (۸۲)، توندی و
 خه‌ستی (۱۱/۳۴)، له‌پله‌ی گهرمی (۳۲۷) دا
 دمتوئته‌وه، گولله‌ی فیشه‌ک که به‌تفه‌نگ و
 دهمانچه‌و کلاشینکۆف و نه‌وجۆره چه‌گانه
 دهاوئیزئ ◊ (قلم رصاص): جۆره پینوسیکه ◊

الرِّصَاعِي: همرشتیک رهنگی رصاصی هه‌بی ◊
 (الرِّصَاعُ الرِّصَاعِي): سک ئیشه‌یه‌کی تونده
 له‌گه‌ل حالته‌ی قه‌بز بوون دا دمبی، که
 هۆکاره‌کهی ژمه‌راوی بوونی رصاصه ◊
 الرِّصَاعَةُ: به‌رد به‌گشتی، یان به‌ردیک که بؤ
 بیرازتنی کاریز له‌مبه‌رو له‌مبه‌ری ریزموی
 ناومکه‌دا ریز دمکری ◊ هه‌روما ناوه بؤ
 به‌خیل و چروک ◊ الرِّصِيصُ: روبه‌ندی نافرمت
 که زؤر له‌جاوی نریک ببیته‌وه.

رَصَعٌ بِالْمَكَانِ رَصْعًا: جینگیر بوو له‌وشوئنه‌و
 مایه‌وه.

رَصَعُ الرَّجُلِ وَغَرَّةٌ: به‌سته کۆله‌و شه‌پلاغه
 له‌بیاومکه‌ی دا ◊ به‌تیغ زمیری کوشندی لی دا.
 رَصَعُ الْحَبِّ: دانه‌ویله‌کهی له‌نیوان دوو به‌ردا هاری
 ◊ به‌دمستار وردی کرد.

رَصَعٌ فَلَانٌ رَصْعًا رُضْعًا: فلانکەس سمتی پوچ و
 رانی لاواز بوون.

رَصَعُ الشَّيْءِ بَفَمِهِ: شته‌کهی به‌دممیه‌وه نووساند.
 رَصَعٌ بِالطَّيْبِ: بونی له‌خوی دا ◊ ارْصَعَهُ بِالرَّمْحِ:
 به‌مانا (رَصَعَهُ) دئ ◊ رَصَعُهُ: به‌گۆزو گولینه‌که
 رازاندیه‌وه، دمگوترئ: (رَصَعُ السَّاجِ أَوْ السِّيفِ
 بِالْجَوَاهِرِ): تاجه‌کهی یان شمشیره‌کهی
 به‌جه‌واهیتر رازاندیه‌وه ◊ رَصَعُ الطَّائِرِ عَشْتُهُ:
 بالنده‌که هیلانه‌کهی خوی به‌به‌رو پۆل و
 چیلکه و شتی وا رابه‌ست ◊ رَصَعُ السِّيرِ:
 گریه‌کهی سی سوجی له‌سیرمه‌که دا ◊ ارْتَصَعُ:
 پیوه نووسا ◊ ارْتَصَعُ الْأَسْنَانَ وَغَرَّهَا: ددانه‌کان
 لیک نریک بوون بیکه‌وه لکان ◊ ارْتَصَعُ الْحَبُّ:
 دانه‌ویله‌کهی هاری ◊ الرِّصِيصُ: جۆریکه
 له‌جۆرمکانی زانیاری به‌دیع، به‌و شیوه وشه‌کان
 کیشه‌کهیان لیک بجئ و کۆتاییه‌کهیان چون
 به‌ک بی ◊ الرِّصِيصُ: زنجیرۆکه‌ی قولقه‌ی کیفی

موصحف ۵ الرصيفة: همر خشلیك رازاندنه‌وی پی بکری یان همر خشلیك بازانه‌ی بی و دموران دموری تاج و شتی وای پی برازینریته‌وه ۵ گزی هموسارو لغاوو شتی وا ۵ گنمه کوتاو، همریسه ۵ گوزو گولینک‌ی نه‌ملاو نه‌ولای زینی نه‌سپ ۵ المرصاع: پارچه دارینکه یاری پی دمکری و مکوو مزراح ۵ المرصعان: قولک‌مه‌کی گهورمیسه له‌بهرد هه‌لکه‌ندرئ و مکوو سندوژ ۵ دسکه سندوژ نه‌ستورایی پر به دهستی نادمیزاده دانه‌ویل‌ه و شتی وای پی دمکوترئ.

رَصَفَ به الأمر رَصْفًا: لایه‌ق و هاوشانیه‌تی، دمکوترئ: (هذا الأمر لا یرصف بك): نه‌و نیسه بؤ تو ناشی.

رَصَفَ الشئ: ریزی کرد، چینی رابه‌ست، دمکوترئ: (رصف الحجارة في البناء): به‌رمه‌کانی له‌چینی دیوارمه‌دا ریز کرد ۵ (رَصَفَ قدمیه): حاجی جوت کردن ۵ (رَصَفَ مابین قدمیه): حاجی لیک نزیك کردنه‌وه.

رَصَفَ السهم: تیلمه سیرمه‌کی له‌ترمه‌که شته‌ک دا.

رَصَفَ رصفاً: شته‌کان همندیکیان کهوتنه پال همندیکیان، دمکوترئ: (رَصِفَتِ الأسنان): ددانه‌کان له‌پوکه‌کان دا چاک هاتنه دمروه‌وو ریز بوون و ریک و هستان.

رَصَفَ رَصْفًا: پته‌وو قایم بوو، دمکوترئ: (رَصَفَ الجواب): وه‌لامه‌کی زور ریک و پیک و به‌هیز بوو کهس نه‌یتوانی بلئ وانییه ۵ اَرَصَفَ فلان: فلان‌کهس شه‌را به‌کی تیکه‌ل کرد به‌ناوی رونی هه‌لرژاو له‌بهرزایی و شاخ و کمه‌ک ۵ رَصَفُهُ: به‌مانا (رَصَفُهُ) دئ ۵ اِرْتَصَفَ: به‌مانا (رَصِفَ) دئ، دمکوترئ: (هو مُرْتَصِفُ الأسنان): ددانه‌کانی

لیك نزیك و جوتن ۵ تراصَفَ: به‌مانا (رَصِفَ) دئ، دمکوترئ: (تراصفوا في الصف): له‌صه‌فا به‌رپیک و پیکی راوه‌ستان ۵ تَرَصَفَ: به‌مانا (رَصِفَ) دئ ۵ الرِصاف: به‌ردی ریزکراو ۵ الرِصافة: تیلمه سیرمه‌یه‌که دواوی شوینی تیرخوره‌گی پی دبه‌سترئ ۵ ههرشوینیک له‌پشه خاکی عیراق دره‌ختی لی روا بی، دواپی کراوه به‌ناو بؤ گهرمکیک له‌بغدا له‌بهری خور‌ه‌لاتی روبری ده‌جلمیه ۵ الرِصَفُ: به‌مانا (الرِصاف) دئ ۵ به‌ریه‌ستی ناو ۵ رِیْه‌وی صه‌ریج ۵ (ماء الرِصَف): نه‌و ناومیه له‌شاخ و به‌رزایی هه‌لده‌رژیته خوارو زور رون و صافه ۵ الرِصْفَةُ: تاکی (الرِصاف) یان به‌مانا (الرِصَف) دئ ۵ رهمکیکه له‌کمشکه نه‌ژنودا، یان همر خودی کهشکه نه‌ژنوک‌یه ۵ الرِصِيف: به‌مانا ره‌صین و پته‌وو دئ، دمکوترئ: (عمل رصيف) و (جواب رصيف) پته‌وو ریک و پیک و پت واکریته‌وه ۵ (هو رصيف فلان): نه‌و هاوشان و وینه‌ی فلانه له‌مه‌لس و کهوت و کردمووی دا دمق له‌و ده‌چی ۵ هه‌روا به‌ به‌ردی ریزکراوی نه‌مبه‌رو نه‌وبه‌ری ریگاش دمکوترئ ۵ له‌مپه‌رو دیوارینکی قایم و پته‌وه کهشتی و همتارو شتی وای رادوموستیندرین ۵ المرِصافة: چه‌کوچ ۵ اَرصفه به: پیومی نووساند، دمکوترئ: (جر مرصق): گوپزینکی کویره ناوکه‌کی پیومی نووساوه دهرنابه ۵ اِرْتَصَقَ به: پیومی نووسا، دمکوترئ: (جرز مرصق): گوپزینکه کاکله‌کی پیومی نووساوه دهرنابه ۵ رَصَنَهُ رَصْنًا: ته‌واوی کرد، مه‌حکه‌مو پته‌وی کرد.

رَصِنَ الذَّاتَةَ: ولاحه‌کی به‌داخ نیشانه‌کرد.

رَصِنَ بلسانه: به‌زویان جنیوی پی دا.

رَضَنَ رَضَانَةً: جینگرو پتەمو بوو، دمگوترئ: (رَضَنَ البَاءُ): بیناکه هایم و پتەمو بوو و عاقل و هوشمند بوو و ریک و پیک و نایاب بوو
 اَرْضَنَهُ: جینگری کردو جهسپاندی و رَضَنَ: دمگوترئ: (رَضَنَ الشَّيْءَ مَعْرِفَةً): شتهکهی باش زانی و (رَضَنَ لِي هَذَا الْخَبْرَ): نەم هەوالەهێ بۆیه کالاً کردەمەوو لیکۆلینەوهی باشی تیدا نەنجام دا و الراضين: شتی موحکەم و جهسپاو و الراضين: دمگوترئ: (فلان راضين بماجتك): فلانکەس شیاوی ئەو مەیه پێداو یستییە کانت جی به جی بکات و راضين الجوف: ناوسک هیشاو و المرضن: ناسنیکه گەرم دمکری و ولاخی پی داخ دمکری و رضاه رسوا: جینگری کردو جهسپاندی و جوان دایمە زراندا و ارضى بالمكان: به و شوینەوه نووسا و به جی نه هیشت.
 وَهَبَ الْمَطْرَ رَضْبًا: باران دایکردو لافاوی لی هەلسا.
 وَضَبَ الرِّيقَ: لیکى چاند، ناوی دەمی هاته خوارو هەلی ملیست و قَرَضَبَ الرِّيقَ: تفی هەلملیست و الراضبُ: جوړه سیدرو بۆنیکى خوښه و الرضابُ: تفو لیک و یان تفی هەلملیسا و رنگی راوی هەنگوین و شەونم کەدەکه و پتە سەردارو روهک و تەرزە و میسکی وردو هاپا و کلۆ شەکر و گوارا، دمگوترئ: (ماء رَضَاب): ناوی شیرین و گوارا و المرَضَبُ: ناوی دەم کە شیرین بی و ناوی دەمی دلدارو خوښە و یست و رَضَخَهُ رَضَخًا: به بەرد کوتای، وردی کرد، شکاندی، دمگوترئ: (رَضَخَ الحصى والتوى): یان (رَضَخَ رَأْسَهُ): ارتضخ منه: عوزری بۆهینایه وه و قَرَضَخَ الحُبْرَ وَهَوَهُ: نانهکهی وردو هاپکرد و الرَضَخُ: به خششی کهم و شتی ناوازه، ئەوهی له ناوی بادام و گوێزو شتی وا پمیدا دەبی، دمگوترئ: (بلغنا رَضَخَ من خبز): کهمیک

لهههواله کهمان پی گهپی و الرَضَخُ: دهنکی کوتراوو شکینراو، یان ئەو دهنکانهی له سندۆله که دهمپرزین و له ملاو ئەولا دمکهون و الرَضَخَةُ: ئەو دهنکانهی دهمپرزین لهزیر دمسکه سندۆله که و المرَضاخ: دمسکه سندۆل، ئەوهی شتی پی دمگوترئ و رَضَخَتِ التَّيْرُ رَضَخًا: نێریه کێویهکان شه ره هۆجیان کرد.

رَضَخَ به الأرض: بهزهوی دا دا.

رَضَخَ لَهُ مِنْ مَالِهِ: له مانا و سامانی خوێ شتی کهمی دایه.

رَضَخَ الشَّيْءَ الْبَاسَ: شته وشکه کهمی تیک شکاندو هاری و اَرْضَحَ لَهُ: شتی زور کهمی پێدا و راضح منه شیئا: شتیکی لی دمسکهوت و راضح فلاناً: بهرده بارانی فلانکەسی کرد، بهردی تیگرت و اِرَضَخَ: دمگوترئ: (هو يرتضخ لکنة أعجمية): لهقسه کردنی دا شیوه بیگانهی زمانی عهرمی پێوه دیاره و یان زمانی تیکه لاوه لهوشه ی عهرمی و ناعهرمی و تراضخوا بالسهم: تیران لهیه گرت، یه کترین تیره باران کرد و قَرَضَخَ الحُبْرَ وَهَوَهُ: نانهکهی ورد کردو خواردی و قَرَضَخَ الحَبْرَ: ههواله کهمی بیست به لای لی دلتیا نه بوو و الرَضَاخَةُ: به خششی کهم و الرَضَخُ: به مانا (الرَضَاخَةُ) دئ و شتی کهم و کور، ههوائیک بیسی و لی دلتیا نه بی و الرَضَخَةُ: به مانا (الرَضَخُ) دئ و الرَضِيخَةُ: به مانا (الرَضَاخَةُ) دئ و المرَضاخُ: نامیری گهنم کوتان و نۆک کوتان و شتی وا و المرَضَخَةُ: به مانا (المرضاخ) دئ و مَرَضَخَهُ: تو بیکله کهمی لی کردەموو چاک نهیکوتا و قَرَضَخَهُ: شکاندی و وردی کرد و جولایه موو رابوشاند و الرَضْرَاضُ: بهرده وردهی ناو ریزهوی ناو و دلۆپه بارانی ورد و گوشتن و دمگوترئ: (رجل مرضاض)

و(ردف رضراض): بیاوی گوشتن، سستی
 گوشتن ◊ الرضاضة: میینهی (الرضراض) ◊
 بمرد که دهاویژرئی و ههلبمزو دابهز دمکا ◊
 الرضرض: بمردی بچوک لهپریموی ناوی کاریزدا
 ◊ رَضَهُ رَضًا: کوتای توینکلهکی لی کردموه، یان
 شکاندی و وردی کرد ◊ اَرْضُ: فونگران و تممبیل
 بوو ◊ اَرْضُ فِي الْأَرْضِ: بهزموی دا رۆیی ◊ اَرْضُ
 التَّمْبُ وَغَيْهَا الْعَرَقُ: ماندویهتی عمرهقی بیج کرد
 ◊ اِرْتَضَ الشَّيْءُ: شتهکه شکا ◊ الْأَرْضُ:
 نادهمیزادی لهجیدا کهوتوو کهجینگای خوئی
 جی نههیلئ ◊ الرضاض: نامیزی شکینمر،
 وردکمر ◊ الررض: خورما دهنکهکی
 دمر بهیندرئی و ورد بکری و پاشان تیکهلاوی
 ماست بکری، یان خورماو رونهکمره تیکه
 بکری ◊ المررضة: همرشتیک بییته هوی
 عمرهکردن و جهستهی نادهمیزاد گمرم دابینئ
 لهخواردن و خواردنموه ◊ ماستی ترش، دوی
 ترش ◊ المررضة: بهمانا (الرض)دئی ◊ ماست و دوی
 ترش، کهعمرهقی بهینسان بکا.

وَصَعَّ رَضَاعَةً: خو خراب بوو ناکهس بهچه بوو.

رَضَعَ أُمَّةً: گوئی مەمکی دایکی مزئی و شیری خوارد،
 دهشگوترئ: (رضع الثدي)، دهشگوترئ: (هر
 یرضع الدنيا ویدمها): بهرو بومی دونیا دهخواو
 زهمی دمکا ◊ رَضَعَهَا رَضْعًا: بهمانا (رَضَعَهَا) دئی.
 رَضَعَ رَضَاعَةً: خو خراب بوون دهگوترئ: (أَلْوَمَ
 وَرَضَعَ): بۆ کهسێک گوانی نازهلهکه بمزئ نهک
 بیدوشئ مزینهکشی لهترسی نهومیه نهومکوو
 خهلی گویان لی بی و داوی شیری لی بکمن
 ◊ اَرْضَعَتِ الْأُمُّ: دایکهکه مندالی همبوو شیری
 دهدایه ◊ اَرْضَعَ الْوَلَدَ: مندالهکی والئ کرد
 شیرمه بخوا ◊ راضعة: شیری لهگه ل دا خوارد ◊
 دایه دهست دایهنیک شیری بداتی ◊ راضع

الطفل: مندالهکه شیری دایکی دهخواردو
 دایکهکمش سکی ههبوو ◊ اِرْتَضَمَهَا: بهمانا
 (رضمها)دئ ◊ اِرْتَضَمَتِ الْعُنْتُ: بزنهکه شیر
 خوئی خواردموه ◊ تَرَضَعًا: دوو مندالهکه
 بهمهکهوه شیریان خوارد ◊ اسْتَرْضَعَ الْوَلَدَ: داوی
 کرد شیردەرنک بۆ مندالهکی پهیدابکری ◊
 اسْتَرْضَعَ الْمَرْأَةُ الْمَوْلُودَ: مندالهکه داوی کرد
 نافرتهکه شیری بداتی ◊ الراضع: سوالکمر ◊
 خویری و همتیو مچه ◊ خاومن شیر کهدهکاته
 میردی ژنه شیردەرکه ◊ الراضعة: میینهی
 (الراضع)ه ◊ ددانی پیشهوهی مندال که بؤشیر
 مزین پشتیان بی دهبستی، یان نهو ددانانهی
 لهماوی شیرخواردن دا دهکهون ◊ الرضاع:
 دهگوترئ: (بینهما رضاع اللبن) برای شیر
 بهکترن ◊ الرضاعة: شیر خواردن، شیر پیدان ◊
 الررضع: پوره ههنگ یان ههنگی بچکۆله ◊
 الررضع: درهختیکه حوشتر حمزی
 لهگه لاکه بهتی ◊ الررضعة: بهمانا (المررضة) دئی،
 دهگوترئ: (شاة رضعة) ◊ الررضع: بهمانا
 (الراضع)دئی، دهگوترئ: (فلان رضیعی):
 فلانکس برای شیرمه ◊ المررضة: نامیزیکه
 مندال شیری لی دهخوا (مههمی شیر).

وَضَفَّ رَضْفًا: لهسمر بهردی سورکراوه برژاند؛
 کولاندی، گهرمی کرد، پی گهپاند ◊ لهسه
 بهردی سورکراوه داخی کرد.

رَضَفَ الرَّسَادَةَ: سهرین و پشتیهکهی دوو لۆ
 هینابهوه ◊ رَضَفَهُ: بهمانا (رَضَفَهُ)دئی، دهگوترئ:
 (رَضَفَهُ): واته رقی ههلساند تاواي لی کرد
 دهتگوت لهسمر بهردی گهرم و سورموه بووه ◊
 الررضفة: بهردی سورموه بوو گهرم کراو بهناگر
 ◊ دهگوترئ: (هر علی الررضف): نهو دهلیی
 لهسمر بهردی سورموه بووه ◊ جهجینی نیهو

همدا نادا ۵ یان به‌لایه‌کی هیند گهورمیه به‌لاو
 ناخوش‌سییه‌کانی له‌موه‌پیشی له‌بیر بردنه‌وه ۵
 همروا به‌ز که‌مه‌وته سه‌برمردی گهرم
 دمتوینه‌موو گهرمییه‌که‌ی سارد ده‌کاته‌وه ۵
 ئیسقانی قاوغه نه‌ژنو ۵ الرِّضَافَةُ: به‌ردی
 گهرم و سورموه بوو که‌نازه‌لی بی داخ بکری ۵
 اَرْضَكَ عَيْنِيه: جاوی فوجاندو کردنیه‌وه.

رَضَمَ رَضْمًا وَرَضْمَانًا: هونگران بوو، به‌ته‌مه‌لی
 هه‌نگاوی هه‌ئینان و هه‌نگاو‌مکانی کورت
 هاویشن.

رَضَمَ بِالْمَكَانِ رَضْمًا وَرَضْمًا: له‌وشوینه جیگر بوو.
 رَضَمَ الْبَعْرُ رِخْوَةً وَنُحْوَةً: حوشرمه‌که یان شتیکی تر
 خووی دابه‌زموی داو لی پالکه‌وت.

رَضَمَ الْبَيْتَ: خانومه‌کی به‌بهردی سپی بنیات نا،
 دمگوتری: (رضم علیه الحجر): به‌ردی له‌سهر
 که‌له‌که کردن.

رَضَمَ الْمَاعَ: کالاکه‌ی ریزکردن و له‌سهریه‌ک هه‌لی
 چنی.

رَضَمَ الْأَرْضَ: زه‌وییه‌که‌ی کێلا بو کشتوکال ۵ اِرْتَضَمَ
 الشَّيْئُ: شته‌که هه‌ندیکی جووه پال هه‌ندیکی و
 چه‌سپ بوو ۵ تَيْكُ تَرْجَا ۵ شكاو كه‌رت كه‌رت
 بوو ۵ الرِّضَامُ: دمگوتری: (رضام من نبت):

که‌میک له‌روه‌ک و گیاوگژ ۵ الرِّضْمُ: به‌ردی سپی
 ۵ یان تاشه‌به‌ردی گه‌وره که هه‌ندیکیان
 که‌وتبته سهر هه‌ندیکیان ۵ الرِّضْمَةُ: به‌رد، یان
 گاشه به‌ردی گه‌وره ۵ الرِّضْمَةُ: به‌مانا
 (الرِّضْمَةُ) دئی ۵ المرزوم: دمگوتری: (برذون
 مرزوم العصب): ولاخیکی نا رسه‌نه،
 رمه‌گه‌کانی چه‌سته‌ی سواری به‌کتر بوون روینی
 بو‌ناگری ۵ رَضَمَهُ رَضْمًا: هه‌ندیکی خسته پال
 هه‌ندیکی تری ۵ یان ریزی کردو هه‌لی چنی ۵
 رضاه رَضُوا: زۆر تر لی رازی بوو، دمگوتری:

(راضاني فَرَضْتَهُ): له‌کاتی لیک رازی بوون دا
 به‌سهر یا زان بووم ۵ رَضِيَهُ رِيهَ رَعْنَهَ وَعَلِيهَ رَضًا
 ررضاء ررضواناً: هه‌لی بژاردو بی رازی بوو،
 به‌سه‌ندی کرد، دمگوتری: (رضيه له): به‌شایه‌نی
 زانی بو‌نه‌و کاره ۵ اَرْضَاهُ: وی لی کرد رازی
 بی، دمگوتری: (أرضيته عني): وام لی کرد لیم
 رازی بی ۵ ارضاه مرضاه ررضاء: هاو‌پابوو
 له‌گه‌لیاو رازی کرد ۵ پیش‌په‌کیان کرد له‌پازی
 کردنی به‌کتر دا ۵ اِرْتَضَاهُ: به‌مانا (رَضِيَهُ) دئی،
 دمگوتری: (إرتضاه لصحته): هه‌لی بژارد بو
 هاو‌په‌یمتی ۵ به‌شیاوی زانی بو هاو‌په‌یمتی ۵
 تراضيا: هاو‌پابوون، به‌به‌کتر رازی بوون ۵
 تَرْضَاهُ: هه‌لی به‌ده‌سته‌ئینانی ره‌زامه‌ندی نه‌وی
 دا، یان به‌ناپه‌ه‌تی و زه‌مه‌ت رازی بوو ۵
 استرضاه: هه‌لی ره‌زامه‌ندی نه‌وی دا ۵ داوای
 لی کرد رازی بکا ۵ الرِّضَا: ره‌زامه‌ندی ۵
 الرِّضَاءُ: به‌مانا (الرِّضَا) دئی ۵ الرِّضِيُّ:
 فه‌رمان‌به‌ردار و ملکه‌ج ۵ رَطَاهُ رَطْبًا: شتیکی
 خسته نه‌ستوی که‌پیی ناخوش بوو.

رَطَبِي رَطْبًا: نه‌حه‌ق و گیل بوو ۵ استرطاً: نه‌حه‌ق
 بوو ۵ استرطاً فلاناً: فلانکه‌سی نه‌حه‌ق و
 خو‌په‌ری کرد.

رَطَبَ الْبُسْرُ رَطْبًا: خورماکه په‌نگه‌یی ۵ تامی
 له‌به‌ر سیله‌په‌وه گۆرا بو شیرینی.

رَطَبَ الدَّابَّةُ: ولاخه‌که خورمای گه‌میوی خوارد.

رَطَبَ فُلَانًا: خورمای شیرین و ته‌رو تازهی
 دهرخواردی فلان دا.

رَطَبَ رَطْبَةً وَرَطَابَةً: شیی هینایه‌وه، ته‌ر بوو، پاراو
 بوو، دمگوتری: (لساني رطب بذرك): زوبانه
 پاراو په‌یادی تو.

رَطَبٌ فُلَانٌ رَطْبًا: فَلَانُكُمَا سَهْمِي لَآي بُوو
لَهْرَاسْتَو جَمُوت رَايَنَوَانْدُو دِرْكَانْدِي.

رَطَبٌ رَطْبَةٌ رَطَابَةٌ: بَهْمَانَا (رَطَبٌ) دِي، نَهْرَمُو نِيَان
بُوو.

رَطَبٌ هِرَاءٌ رَطْبَةٌ: هَمُوَا بُوخَارِي زُور بُوو.

رَطَبٌ الْبُسْرُ: خُورْمَاكَه گَمِييُو شِيرِيْن بُوو ◊ اَرَطَبٌ
الْبُسْرُ: خُورْمَاكَه بُوو بَه رُوتَاب، يَان تَهْرِي و
شِيرِيْنِي تِيكَهوت ◊ اَرَطَبٌ فُلَانٌ: فَلَانُكُمَا
خُورْمَاي گَمِييُو تَازَمِي زُور بُوو ◊ خُورْمَاكَه بُوو
بَه رُوتَاب، يَان تَهْرِي و شِيرِيْنِي تِيكَهوت ◊ اَرَطَبٌ
النَّخْلُ: دِرَهخْتِي خُورْمَاكَه خُورْمَاكَانِي

بِيكَهِييُو شِيرِيْن بُوو ◊ خُورْمَاكَه بُوو بَه
رُوتَاب، يَان تَهْرِي و شِيرِيْنِي تِيكَهوت ◊ اَرَطَبٌ
الْأَرْضُ: زَهْوِييَكَه خُورْمَاي رُوتَابِي زُور بُوو يَان
هَمِيْبُوو ◊ اَرَطَبٌ الشَّرْبُ وَغَيْرُهُ: كِرَاسَمَكَه
تَهْرِكْرَد ◊ رَطَبٌ الْبُسْرُ: بَهْمَانَا (اَرَطَبٌ) دِي ◊
اَرَطَبٌ الشَّيْئُ: شَتَهَكَه تَهْرِكْرَد ◊ اَرَطَبٌ فُلَانًا:
خُورْمَاي رُوتَابِي دَهْرخُورَادي فُلَان دَا ◊ تَرَطَبٌ:
تَهْرِيْبُوو، دَهْشِگُوتْرِي: (تَرَطَبٌ لِسَانِي بَذَكْرَك):

زُوبَانَم بَهْيَادِي تُو پَارَاو بُوو ◊ الرُّطْبُ: نَهْرَمُو
نِيَان ◊ تَهْرِي، بِيچَهْوَانَهِي و شِك، دَهْگُوتْرِي: (غِلَام
رَطَب): كُورِيكَه نَازُو نُوْزِي زُنَانَه دَمَكَا ◊ هَمُرَا
نَاوَه بُو هَمَرَشْتِيك بَهْمَاو تَهْرِيكْرِي ◊ هَمَمُوو
شُورْكِيكي تَهْر ◊ الرُّطْبُ: لَهْمُرْگَاي سَهْوَزُو
دَارَاسْتَانَاوِي ◊ بَهشِيك لَهو جُورَه لَهْمُرْگَايَهِي
بَهگِيَاو گُرُو دِرَهخْتِي سَهْوَز خُوي دَهْمُونِيْنِي ◊
الرُّطْبُ: خُورْمَاي گَهْيِيُو پِيْش نَهْمُوِي و شِك
بِيْتَهْوَه ◊ الرُّطْبَةُ: مِيْتِيْنَهِي (الرُّطْبُ) ◊ جَارِيَه
رَطْبَه): كَهْمِيْزَمَكِي نَهْرَمُو نُوْل يَان بِي رَهْمُوشْت ◊
هَمَر رُومَكِيك بَه تَهْرِي بَخُورِي ◊ الرُّطْبُ: (غَصْن
رَطْب و رِيْش رَطْب): لَقِي دِرَهخْت كَه زُور تَهْرِي
شِك بِي ◊ پَهْرُو پُوْلي نَهْرَمُو نِيَان ◊ المُرَطْبَةُ:

دَهْگُوتْرِي: (بِر مَرَطْبَه) بِيْرِيك كَه لَهْنَاو بِيْرَمَكَانِي
تَرْدَا نَاوْمَكَه شِيرِيْن بِي ◊ الرُّطْرَاطُ: نَاوِي
بَهْرَمَاوَهِي حُوشْتَر لَهْبَنَكِي حَهْوَزْدَا ◊ رَطْسَه
رُطْسًا: شَهْبِلَاغَهِي لِي دَا ◊ اَرُطْسْتُ عَلَيْهِ الْمَجَارَةُ:
بَمَرْدِي لَهْسَهْر هَه لُجْنِي ◊ اَرَطُ: نَهْحَمَهق و گِيْل
بُوو ◊ مَآخُولَانِي تِيكَهوت و هَاوَارِي كَرْد، هَمُرَاو
هُوزِيَاي نَايَهْوَه ◊ اَرَطُ فِي مَقْعَدِهِ: زُورْمَايَهْوَه
نَهْوَشُوتِيْنَهِي جِي نَهْمِيْشْت ◊ الرُّطْبِيْطُ: كَهْسِيك
بِكَهوِيْتَه هَه لَبَهْزُو دَابَهْزُو هَاتُو هَاوَارِكْرَدن ◊
گِيْلِي و نَهْحَمَهقِي.

رَطَلٌ رَطْلًا: بَازِي دَا.

رَطَلٌ الشَّيْئُ: بَهْدَمَسْت هَهْلِي سَهْنِگَانْد بَزَانِي كِيْشِي
چَهْمَنْدَه ◊ اَرَطَلٌ فُلَانٌ: فَلَانُكُمَا سَهْمَانِيكِي
زَمْعِيضُو لَاوَزُو نَهكَاْمَلِي بُوو ◊ شَلُو شُيُوَاو بُوو
◊ گُوتْچَكَهكَانِي شُورْپُوونَهْوَه ◊ رَاطَلُهُ: بَهكِيْشِي
رِيْطَل كَالَاكَهِي بِي فَرُوشْت ◊ رَطَلٌ الشَّعْرُ:
قَزْمَكَانِي بَهْرُون چَهْوَرِكْرَدُو نَهْرَمِي كَرْدن ◊
قَزْمَكَانِي هَه لَدَايَهْوَه ◊ دَايَهِيْنَان و شُورِي
كَرْدنَهْوَه.

اسْتَرَطَلُهُ: دَاوَاي لِي كَرْد بَهكِيْشِي رِيْطَل شْتِي بِي
بِفَرُوشِي ◊ الرِّطْلُ: كِيْشِيكَه شْتِي بِي دَهْمِيْوَرِي
يَان دَهْمِيْشِرِي ◊ بَهگُورَمِي دَاب و نَهْرِيْتِي
وَلَاتَهكَان دَهْگُورِي ◊ بُوْنَمُونَه لَه مِيْصَر ۱۲
نُوقِيَهِيَه، نُوقِيَهَش و مَزْنِي دَوَانَزَه دِيْرَهْمَه ◊
نَهْرَمُو نِيَان ◊ هَمَرَشْتِيك مَهْيَلَهو نَهْرَمُو و شِك
بِي ◊ بِيْرِي زَمْعِيضُو رَهق ◊ مَنْدَالِي بَارِيكِي بَالَا
بَهْرَز ◊ نَهْحَمَهق ◊ رَطْمَه رَطْمًا: قُورَاوِي كَرْد
لَهقُورِي هَه لِكِيْشَا ◊ لَهقُورِي و مَرْدَا، دَهْگُوتْرِي:
(رَطْمَةٌ فِي الرَّحْلِ): خَسْتِيَه نَاو قُورِمُوَه ◊ (رَطْمَةٌ
فِي الْأَمْرِ): خَسْتِيَه نَاو كِيْشَهْمِيَهكَهْوَه زُور
زَهْحَمَهتَه لِي رَزْگَار بِي ◊ بَهْمَنْدِي كَرْد، گِيْرِي
بِي خُورَاد.

رَعَبَا الحَمَامَةُ: كۆترمه كه دهنكى بهرز كرده موو شولى

لِى هه نَكِيشَا

رَعَبَا فلَانَا: فلانكهسى ترساند ۵ هه ره شهى لى
كرد.

رَعَبَا السنام: دوگه كهى برى.

رَعَبَا الخوض: جهوزمه كهى پر كرد.

رَعَبَا السهم: شويى سهرمترمكاني شكاند ۵ رَعَبَات
الحمامَةُ ترعيباً: بهمانا (رعبت) دى.

رَعَبَا فلَانَا: فلانكهسى ترساند.

رَعَبَا السهم: شويى سهرمترمكاني چاك كرده موو ۵

إِرْتَعَب: ترسا ۵ الأَرْمَب: كورت ۵ الرَّاكِبِي: جۆره

كۆترنكه زۆر به دهنكى بهرز دهخوينى ۵

الرُّعْبُ: هه ره شه ۵ جۆره سه جعيكى زمانى

عهرمبببه ۵ الرُّعْب من السهم: نمو شويئنهيه

سهرمترمكاني تيوه دهجن ۵ الرُّعْبِي: دهگوترى:

(هو رعب العين): چاو ترساوه ۵ بۆههرشتيك

بروانى لى دهرترسى ۵ دوگى حوشتر كه شيتال

شيتال كرابتى ۵ هه له موئيك كه جهورى لى

بچۆرپتتهوه (سنام رعب) پتمو، گۆشتن ۵ كورته

بالا ۵ التَّعَابَةُ: زۆر ترسنوك ۵ التَّعِيبَةُ: پارچه

دووگى حوشتر ۵ المَّرْعَبَةُ: شويى ترس ۵ بازو

هه له ممت بردى ترسناك ۵ وهكوو نهوه

به نه خافل يه كيك بهلامارت بداو لى بترسى

۵ رَعَبِي: هه له مو بوو واى لى هات روئى لى

دهتكا ۵ الرُّعْبِي: سهرمتاى دهرمهوتنى خورما ۵

الرُّعْبِي: زمعيفو ترسنوك ۵ سوكو و جهه بلهر

۵ ئافرمتى تازه بپگه يشتوى بالا بهرزى

گۆشتن و نهرمو نۆل ۵ يان ئافرمتى سبى پيئتى

جوان و نهرمو نۆل ۵ الرُّعْبِي من النساء: بهمانا

(الرُّعْبِي) دى ۵ رَعَبِي: ئافرمتى سهر رهقو

نه حمهق ۵ رَعَبِي الشَّيْئِي: شته كهى پارچه

پارچه كرد، شرو و نجر و نجرى كرد ۵

رَطَمَ رَطْمًا: نهوى له ناو سكى دا بوو گيرى خوارد

۵ قهبز بوو ۵ أَرَطَمَ: بپدهنك بوو ۵ إِرَطَمَ:

كهوته ناو خوڤه موو، له خوڤر جهقى ۵ إِرَطَمَ

الشَّيْئِي: شته كه قهرمبالغ بوو ۵ كهوته سهرمهك

۵ إِرَطَمَ فيه: كهوتو و تيكيموه هاويشتو

نه ميزانى چى بكا ۵ تَرَاطَمَ: كهوته سهرمهك ۵

تَرَطَمَ السَّلْحَ: قهبرى كرد، گوى گيرا، ميزى گيرا

۵ الرَّاطَمُ: تايه مته ندى شت ۵ الرُّطَامُ: گيربوونى

خۆراك له گه دهى حوشتر دا، واته: حوشترمه كه

يان ههر نازه ئيكي تر كه بپسايى بۆنه كرى ۵

الرُّطْمَةُ: نمو چورتو و كيشه يه تىرى دهكهوئى،

دهگوترى: (رَقَعَ لِي رُطْمَةٌ): كهوتوتسه

كيشه يه كهوه نه مسمهرو سهرى نازانى و

ههر چه نده دهكا لى رزگار نابى ۵ الرُّطْمُ:

نه حمهق و گيل ۵ ئافرمتيك وانىكى به نيسقان

گيرابى ۵ الرُّطْمَةُ: بهمانا (الرُّطْمَةُ) دى.

رَطَنَ الأعجمي رطانة: كابراى ناعهرمب به لوغمتو

زمانى خوئى قسهى كرد.

رَطَنَ فلان: كابرا به زمانى ناعهرمب قسهى كرد.

رَطَنَ له رَطْنَا ورطانة: بهزويانيك دوا، كهس لى

حالى نه بوو ۵ رَاطَنَهُ مَرَاطَنَةً ورطانا: به زمانى

ناعهرمب قسهى له گه ل كرد ۵ الرُّطَانَةُ: ئاخاوتن

به زمانى بيگانهو ناعهرمب، دهگوترى: (كَلَّمَهُ

بالرطانة): قسهى له گه ل دا كرد به زمانى

عه جهمى يان به زمانىك زۆربهى خه لكه كه

لى حالى نه دبوو ۵ الرُّطَانَةُ: حوشترى زۆر

له گه ل خاومن و ماله كۆچه ربه كان.

أَرَطَتِ الأَرْضُ: زهوييه كه رومكى نهرمتاى لى روا؛

گيايه كه بؤ دباغ كردن به كاردى.

رَحَبَ رَعْبًا: ترساو لئوه له رمى بپ كهوت.

رَعَبَ الوادي: شيومه كه هريبو له ناو.

دمگوترئ: (رعبل اللحم): گوشته‌که‌ی کوتکوت کرد بؤ نه‌وی زوو بیرئ.

تَرَعْبَل: پارچه پارچه بوو ۵ کوتکوت بوو ۵ الرُعْبَل: ناهرمتی دمنگو دؤره ناخووش و نه‌حمق، نه‌و ناهرمته‌ی پو‌شاک‌ی زبرو ناشیرین دمپو‌شئ ۵ زینده‌ومری قه‌باره زلو گه‌وره ۵ الرُعْبَلَةُ: گیزه‌لوکه‌و خواریو خییج، دمگوترئ: (ریج رعبلة): باه‌مکی نارینک و پینک و گیزه‌لوکه‌و ناسایه ۵ الرُعْبُولَةُ: پارچه قوماشی دپا‌و، دمگوترئ: (ثوب رعایل): کراسینکی شپرو وپو دپا‌وه ۵ رَعَّتِ العَنْزُ او الشَّاءُ رَعْتًا: دمورو به‌ری سپی واشمه‌یه، بزنه‌که‌ی بان مەرپه‌که‌ی لیبوز به‌له‌که ۵ رَعَّتِ الحَيْةُ فَلَائًا: ماره‌که‌ی فلانی گه‌ست، که‌میک پئوی دا ۵ رَعَّتِ العَنْزُ او الشَّاءُ رَعْتًا: به‌مانا (رَعَّتْ) دئ ۵ رَعْتَهَا: گواره‌ی له‌گویی کرد، مله‌وانکه‌ی له‌مل کرد ۵ الرُعْتُ: گواره‌ی بان همرشتینک بؤ جوانکردن و رازاندنه‌وه به‌خودا بکری ۵ ومکوو گواره‌و مله‌وانکه‌و گیزو گولنکه ۵ گوشته‌ی زیدامیه‌که‌ی به‌سمر سمری ه‌مندئ بالنده‌ومیه‌ی بان به‌سمر دمندوکیه‌ومتی ۵ الأرعرة: نه‌و به‌رده‌ی له‌سمر لیواری بیر دادهنرئ و ناو هه‌لکیش له‌سمری پادموستئ.

رَعَث الرمان: گولوکه‌ی ه‌منار.

رَعَجَ البرقُ رَعَجًا: هه‌وره بروسکه‌که‌ی پینجاو پینچی کردو پرتووو بریسکه‌که‌ی زور مایه‌وه.

رَعَجَ فَلَائًا: فلانکه‌سی دمو‌له‌م‌مند کرد.

رَعَجَ: زور بوو ۵ ارعج البرقُ وحموه: به‌مانا (رَعَج) دئ ۵ ارعج فلان: فلان دمو‌له‌م‌مند بوو ۵ ارعج: به‌مانا (رَعَج) دئ ۵ که‌وته به‌له‌م‌قازمو له‌رزین و ماخولانی پینکه‌وت ۵ ارعج الرادي: شیومه‌که‌ی پربوو ۵ الرعج: مپرو بزنی زور.

رَعَدَ السحابُ رَعْدًا ورُعُودًا: هه‌ورمه‌که‌ی گولاندئ و بارانی باراند، دمگوترئ: (هه‌رپشه‌ی لی کرد). رَعَدَتِ المِراةُ: ناهرمته‌که‌ی خو‌ی رازاندموه‌و خو‌ی جوانکرد.

رَعَدَ رَعْدًا: له‌رزین و ماخولانی تی که‌وت ۵ ارعد: به‌مانا (رَعَدَ) دئ ۵ ارعد له: هه‌رپشه‌ی لی کرد ۵ ترسو دله‌گوتی توش هات ۵ گویی له‌گولنه‌ی هه‌ور بوو ۵ ارعدت المِراةُ: به‌مانا (رَعَدَت) دئ ۵ ارعد فلان: فلان زور نیلحاحی کرد له‌سوالکردن و پرسیاردا ۵ ارعد فَلَائًا: وای کرد فلان به‌رزئ ۵ ارعد فلان: فلان جه‌سته‌ی وشمه‌قه‌ی توله‌ که‌وت و هه‌موو گیانی له‌رزئ ۵ ارعدت فرائضه‌ عند الفزع: هه‌موو ماسولکه‌و جومزگاکانی که‌وته له‌رزه، له‌ترسا.

ارعد: که‌وته له‌رزمو شمه‌متوله ۵ ترعد: به‌مانا (ارعد) دئ ۵ له‌قه‌له‌ویبان جه‌سته‌ی له‌ره‌ی لیوه (ارعد) دئ ۵ الراعد: هه‌وری بروسکاوی ۵ (ذات الرواعد): به‌لاو کارسات ۵ الرعد: دمنگینکی گه‌ورمیه‌ی پمیدا دمبئ دوی بروسکه‌و جه‌خماخه، دمگوترئ: (جاء بذات الرعد والصليل): شپرو به‌لاو کارساتی هینا ۵ الرعدة: هه‌له‌له‌رزینی جه‌سته‌یه له‌ترسان بان به‌هوی تاوو له‌رزموه، بان هوکاری تر ۵ الرعاد: هه‌ورینک زور بروسکه‌ی به‌اوی ۵ که‌سینک زور بلئ و جه‌قه‌ی چمناو بی ۵ جو‌ره ماسیه‌که‌ی هه‌رکاتی ناده‌میزاد ده‌ستی لی بدا ده‌ستی دمکه‌ویته له‌رزین تا ماسیه‌که‌ی زیندو بی نه‌و له‌رزینه به‌رده‌موام دمبئ، نه‌و جو‌ره ماسیه‌ی له‌روبارمکانی کیشومری نه‌فریقادا به‌متایبه‌تی روبراری نیل دا زوره ۵ تاکه‌که‌ی (رعادة) ۵ الرعاة: مینینی (الرعاة)، دمگوترئ: (سحابة رعادة): هه‌روا به‌مانا زور بلئ و جه‌قه‌ی چمناو

دئ، دمگوترئ: (رجل رعادة) ◊ رَعْدَد: زؤری
 برسپار کرد نیلحاحی کرد لهسوالکردن دا ◊
 تَرَعْدَد: لهرزداپگرتو جهستهی وشهفتهتۆله
 كهوت ◊ تَرَعْدَد الشَّيْئُ: شتهكه راتلههاو كهوته
 همزان ◊ الرُّعْدِيد: كهسيك لهكاتی شهرو
 بپكدادان دا بلهرزئو جهستهی وشهفته تۆله
 بكهوی ◊ نافرمتی نهرمو شل كهلهبهر نهرمو
 شلی گۆشتی جهستهی لهروی لیوه دئ ◊ رومکی
 نهرمو شك ◊ الرُّعْدِيدَةُ: بهمانا (الرُّعْدِيد) دئ، چ
 بیاویب چ زن ◊ رَعْرَع الشَّيْئُ: شتهكهی راوشاند
 ههلی تهكاند ◊ رَعْرَع الله الفلَّامُ: خودا نهو گوره
 لاوهی بهدی هیناوه ◊ رَعْرَع الدَّابَّةُ: سواری
 ولاخهكه بوو بوئهوهی رای بینئ ◊ تَرَعْرَعُ:
 دمگوترئ: (تَرَعْرَع الصُّبِي) مندالهكه جولابهوه،
 گهشهی کردو بیگهیی جهستهی ریک و پیک
 وستا ◊ بان خهریکه لهتهمهنی دهساله
 تیدمهپرئ، بان تیبهپرئ.

ترعرعت الأسنان: ددانی وشهفتهتۆله كهوتن ◊
 تَرَعْرَع الماءُ أو السرابُ: ناوکه بان تراویلکه
 مۆنجاوی دایهوهو لهپیش جاو بریسکهی داو
 شوئی لی دهرکهوت ◊ الرِّعْرَاعُ: گهنجی جهسته
 جوان و ریک و پیک ◊ قهقههژاژی دریز ◊
 ترسنۆك ◊ الرِّعْرَعُ: گهنجی ریک و پیک و جوان
 ◊ ترسنۆك.

الرُّعْرَعُ: بهمانا (الرُّعْرَع) دئ ◊ رَاعَزُ: ویک هاتموه ◊
 رَاعَزَ فُلَانًا: سمر زهنشتی فلانی کرد ◊ المُرْعَزُ:
 گهنده موو توکه وردهی ژیر خوری و موی
 مهرو بزن ◊ المِرْعِزَاءُ: بهمانا (المُرْعَزُ) دئ ◊
 المِرْعِزُ: بهمانا (المُرْعَزُ) دئ ◊ المِرْعِزِي: بهمانا
 (المُرْعَزُ) دئ ◊ المُرْعِزُ: دمگوترئ: (سُرْبُ
 مَرْعَزُ): قوماشیکه لهگهنده موو توکه نهرمه
 مهرو بزن دروستکراوه.

رَعَشِي: جهستهی كهوته لهرزمو ههزان ◊
 بههئواشی رویشت، لهبهر ماندویی و بین هیزی
 بهحال ههنگاوی ههئینا ◊ سهری بادا سهری
 راوشاند بههوی زمعیفی، بان خهوالوی بان
 بین نیشاتی ◊ اُرْعَسَةُ: وهلهرزوی خست ◊ اِرْعَسُ:
 بهمانا (اِرْعَشُ) دئ، واته لهرزوی جهستهی
 وشهفتهتۆله كهوت ◊ تَرَعْسُ: بهمانا (اِرْعَسُ)
 دئ ◊ الرُّعْساُ: دمگوترئ: (رُمُحُ رَعاسُ):
 رمبیک میوج مهوج مهوجو جهوههرمهکی شهپۆل
 دمدا ◊ الرُّعوسُ: دمگوترئ: (هو رعوس): سهری
 خوی راناگرئ سهری لۆزه لۆزیمتی بان بههوی
 ههنۆزهوه بان بین هیزی و كهم نیشاتی ◊
 دمگوترئ: (ناقة رعوس): حوشتریکه خیرا خیرا
 قاجهکانی ههلهمهینیتیهوه ◊ المِرْعَسُ: هیچ و
 بوچ و خوپری.

رَعَشِي رَعَشًا: ههلهرزوی لیوه لهروی پیکهوت،
 جهستهی وشهفتهتۆله هات.

رَعَشَ رَعَشًا: بهمانا (رَعَش) دئ.

رَعَشُ: توشی لیوه لهرمو لهرزین بووه ◊ اُرْعَشَةُ:
 وای لیکرد بلهرزئو وشهفتهتۆله بکهوی،
 دمگوترئ: (أُرْعَشْتُ يدها): دمستی لهرزۆك
 بوون ◊ رَعَشَةُ: بهمانا (أُرْعَشَةُ) دئ ◊ اِرْعَشُ:
 بهمانا (رَعَش) دئ ◊ الرُّعْشاُ: ههلهرزین ◊
 لهرزۆکیهکه بههوی نهخۆشییهوه توشی
 ئادهمیزاد دهبی و خۆی بو زهوت ناگرئ
 جهجمینی نابئ ◊ نهخۆشییهکی دهماری و
 نهعصابه بان میکروبییه توشی مهپر دهبی ◊
 الرُّعاشِي: (الشلل الرعاشي): نهخۆشییه
 بههوییهوه ماسولکهکان زمعیضو رهق دهبن
 جهسته توشی لهرزین دهبی ◊ ههروا
 ماسولکهکان نازاریان دهبی و ئادهمیزادمهکه
 توشی توپه بون و راریی دمکا ◊ الرُّعْشُ:

ترسنۆك لشمردا، لهمالبه خشین دا ۵ (ظلم رَعَشَ): شتورمورغیگی مل درنزه، یان خیرا رویه ۵ الرُعشاءُ: دمگوتری: (دابة رعشاء): ولاغیکه سرکه لمبر تهردهماخی خوی همر ههلبمزو دابزمیتی، یان لمکاتی رۆیشتن لمبر خۆشپهوی خوی همموو جهستهی دهلمریتهوه ۵ مل درنژ، تیز رهو ۵ الرُعشةُ: لمرزین و همستکردن بهخۆشی یان ناخۆشی ۵ الرُعشةُ: بهمانا (الرُعشةُ) دئ ۵ خیرایی و پهلهکردن ۵ الرعیش: لمرزۆك، شهپله لی دراو ۵ المرعشُ: جۆره کۆترنکه بهمزۆری بهحهواوه دهفرئ و کهم ههدا دمدا ۵ الرُعشیشُ: ترسنۆك ۵ نهوکهسهی لهشهردا لمرسان لیوه لمری پی دمکهوی ۵ الرُعشُنُ: لمرزۆك و شهپله لی دراو، دمگوتری: (جل رَعَشُنُ): حوشترنکی خۆشپهوه لمکاتی رۆیشتن دا لمری لیومدی ۵ ترسنۆك و نهویر.

رَعَصَ رَعَصًا: لمرزی و کهوته جم و جۆل و ههلبمزو دابمزو خۆراوشاندن، دمگوتری: (رَعَصَ البرقُ): بروسکهکه پیچاو پیچی کرد ۵ (رَعَصَ علیه جلده): پیستهکهی لمرزییهوه. رَعَصَ الشَّيْءُ: شتهکهی راوشاند ههلی تمکاند ۵ بۆلای خوی رای تمکاند ۵ ارْعَصَهُ: بهمانا (رَعَصَهُ) دئ ۵ ارْتَعَصَ: ههلهمرزی، خوی راوشاند، وشهقهتۆله هات ۵ خوار بۆومو دولاهاتهوه، دمگوتری: (ارتعص البرقُ): ههوره بروسکهکه پیچاوپیچ لهمعانی دا ۵ ارتعصَ السمُرُ: نرخمهکه بهرز بۆوه ۵ ارتعصَ الجُنُبُ: کارزیلهکه لهتهردهماخی دا ههلبمزو دابمزی کردو بازی دا ۵ ترْعَصَ: بهمانا (ارتعص) دئ.

وَعَصَى رَعَصًا: بهمانا (رَعَصَ) دئ، واته خوی راوشاند لمرزی و کهوته جم و جۆل ۵ ارْعَصَهُ: بهمانا (رَعَصَهُ) دئ ۵ ارْتَعَصَ: بهمانا (رَعَصَ) دئ.

وَعَضَّ السُّهْمَ رِعْطًا: تیردانی بۆ تیرمکان دروست کرد ۵ کونیک لمتیرو کهوانهکهدا دروست کرد بۆ نهومی تیرمکانی لیوه بخاته سمر پی ۵ لای تیردانهکهی توند شهتهک دا ۵ ارْعَطَهُ: شوین تیری بۆ تیرو کهوانهکه دروست کرد ۵ ارْعَطَ فُلَانًا عَنِ الْأَمْرِ: فلانکهسی لهکارمهکه دابری ۵ رَعَطَهُ: وهجمو جۆلی خست، دمگوتری: (رَعَطَ الْأَصْبَعُ): قامکهکانی جولاندن بۆنهومی بزانی کامیان نیش ناکا. ۵ رَعَطَ الرَّتَدَ: سنگهکهی لهقاند بۆنهومی دمری بهینی ۵ تَرَعَطَ: بۆ موطاومعهی (رَعَطَهُ) دئ ۵ خوی لی بوارد ویستی خوی لی رزگار بکا ۵ الرُعْطُ: نهو شوینهی تیرمکانی لیوه دهخرینه سهرپی بۆ هاویشن.

رَعَى رَعًا: دامرگا و هیدی بۆوه ۵ الرُعاع من الناس: همرچی و بهرچی و بی سمر و بهر ۵ الرُعامة: کهسیک بی عهقل و هۆش بی. رَعَفَ الشَّيْءُ رَعْفًا ورَعَفًا: شتهکه رهوان بوو، پیش کهوت. ۵ رَعَفَ فلان أو نفسه: خوین لهلوتی هاتدمر ۵ خوینی لوتی بهر بوو.

رَعَفَ بفلان البابُ: فلانکهس لهناکاو لهدمرگا که جووه ژوورمهوه. ۵ رَعَفَ به: پیشی خست. رَعَفَ السَّائِرُ: پیش ریبوارمهکه کهوت ۵ ارْعَفَ الإناءُ: قاپهکهی پیرکرد تاله همر جواراپهوه لسی رزا ۵ ارْتَعَفَ: پیش کهوت و جووه پیش ۵ استرَعَفَ: بهمانا (ارتعف) دئ ۵ استرَعَفَ الشَّيْءُ: شتهکهی داجۆراندو دلۆپ دلۆپ ئاوی لی هینا،

دمگوترئ: (اسرَعَف الشَّحْمَةَ): بزمکه‌ی
تواندموه، دَلْوَب دَلْوَب چه‌ورییه‌که‌ی تکا
استرعف فلاناً: خوینی له‌لوتی فلانکس هینا
الأزْعُوفَةُ: گاشه به‌ردیکی گهورمییه له‌سمر بیر
داده‌نرئ، نه‌وکه‌سه‌ی ناو دهرده‌هینئ له‌سهری
رادموه‌ستئ
یان به‌رده‌که له‌بنکی بیرکه‌دا
ده‌بئ نه‌وکه‌سه‌ی بیرکه پاک ده‌کاته‌وه ده‌چینته
سهری، یان به‌رده‌که له‌بنکی بیرکه‌دا
ده‌مینینته‌وه‌و لانا‌برئ
الرَّاعِفُ: لوت، یان
نهرمایئ لوت
لوتکه‌ی شاخ
رمب چونکه
نامیری خوین ریژییه
الرُّعَافُ: خوینی پزاو
له‌لوت (خوینی دهره‌اتو له لوت)
بارانی زور
الرُّعَافِيُّ: به‌خشنده‌و سه‌خی ته‌بی‌بعمت، که‌سئک
زور بیه‌خشن
الرُّعُوفُ: بارانی که‌م
الرُّعِيفُ:
ههوری پیش ههوری باراناوی
الرُّعَافُ: لوت و
ده‌ورو به‌ری لوت، دمگوترئ: (ما أحسن مراعیفُ
أقلامه ومقاطرها): جه‌ند ده‌م و لیوو لوت و چاوی
جوانن
رَعَعَتِ الدَّابَّةُ: ولاخه‌که له‌کاتی
راکردن و غاردانی دا ورگی دمنگی لیوهمات
الرُّعَاقُ: نه‌و دمنگیه له ورگی ولاخ ده‌بیسرئ
له‌کاتی رویشتنئ دا (الرَّعِيقُ): به‌مانا (الرُّعَاقُ):
دئ
رَعَلَهُ رَعَالًا: شه‌قی کرد قه‌لاشتئ، یان
درزه‌که‌ی زلترکرد.

رَعَلٌ رَعَالٌ رَعَالَةٌ: درئز بوو، شل بوو، دا‌چؤرا.

رَعِلٌ رَعَالَةٌ: نه‌حمق و گیل بوو عه‌قلئ تئک چوو
أرَعَلَتِ العَرَسَجَةُ: گویچکه‌ی رومکه‌که
دمرکه‌وت، دمگوترئ: گیاهه‌که سهری دهره‌ینا
أرَعَلَ الرَّجُلُ: زمیرئکی کوشنده‌ی ناراسته‌ی
بیاومکه کرد
رَعَلَ الكَرْمُ: دارمیومکه تهرزه‌ی
دمرکه‌وتن، توله ناسکه‌کانئ هاتنه‌ دهر
استرَعَلَ: له‌گه‌ن وه‌جیه‌ی په‌که‌م چوووه دهر
استرَعَلَتِ الماشیةُ: نازه‌له‌کان کۆمه‌ل کۆمه‌ل

بوون، ده‌شگوترئ: (جاء القوم مسرعین):
خه‌لکه‌که وه‌جیه وه‌جیه هاتن
الأرَعَلُ:
دمگوترئ: (ثوب أرعل): پۆشاکئکی درئزه شوپ
بۆته‌وه، یان هه‌راخه‌کانئ شوپ‌بوونه‌وه
رَعَلُ: گیاهه‌که درئز‌بووه تاوا‌ی لی هاتوووه
چوما‌ومتوه
ضرب أرعلُ: زمیرئکه گۆشتئ
بهریومو گۆشته‌که شوپ‌بووته‌وه
رَعَلٌ: غلام أرعلُ:
کورئیکه سوننمت نه‌کراوه
الرَّاعِلُ: جۆره
خورمایه‌که، یان جۆری باشیمتی
الرُّعَالُ: نه‌و
شته‌ی له لوت دینته دهر
الرُّعَلُ: لوتکه‌ی کئو
پۆشاکئ نادهمیزاد، دمگوترئ: (مرَّجَرَ رَعْلَهُ):
رؤیشت پۆشاکه‌که‌ی به‌دوخوی دا رادهمکئشا
پشتئ گویچکه‌ی نازه‌ل که‌هه‌لبدرئ
الرُّعَلُ:
توله‌میوی ناسک
سهره تهرزه‌ی میو
الرَّعْلَاءُ: مه‌ری گویچکه هه‌لدرای، یان گویچکه
درئز
الرُّعْلَةُ: کۆمه‌لئکی که‌م که له پیشه‌ومی
کۆمه‌لی زور دهرؤن
شوتورمورغ
مال و
مندال یان خیزانی زور
پئستی گویچکه‌ی
ولاخ هه‌لدمدرئ و به‌دواوی هه‌لدمواسرئ
دهرختئ خورمای زور به‌رز
سهری چوکی
نیرینه
الرُّعْلَةُ: دمسکه ریحانه‌و شتی وا
که‌له‌سمر سهر داده‌نرئ
ته‌رزمو توله میوی
ناسک
الرُّعْلَةُ: (أبو رَعْلَةَ): کونیه‌ی گورگه
الرُّعُولِيُّ: (شواء رعولي): چاک نه‌برزاو،
که‌میرزاو، باش نه‌کولاو
الرُّعِيلُ: کۆمه‌لی که‌م
له‌پیاوو له نه‌سب، یان نه‌و کۆمه‌له‌ که‌مه‌ی
پیش دمه‌وئ و ده‌بئته پیشه‌تای کۆمه‌لی زور،
دمگوترئ: (فلان من الرعيل الأول): فلانکس
له‌پیشینانی نه‌و تاقم و کۆمه‌له‌یه
الرُّعْلُ:
شمشیری برنده، دمگوترئ: (سيف رِعْلُ).

وَهُمْ رَعْمًا رَعَامًا: چلمی هاته خوار.

رَعَمَ المَخَاطُ: له‌بهر کزی و لاوازی چلمی شوپ‌بووته‌وه.

تَنِكَهوتوو) ◊ الرُّمَّة: لَمَزَاروَمى صَوْفِيَانِ دَا
راوستان لَمِبِرْدَمِ دَاخَوَازِيبِهَكَانِى نَمَفَسِ.

وَعَا عَنْهُ رَعَاً وَرَعَى: وَازِى لِيَهِيْنَا، لِيَتَى نَهْمَانِ
بُوو.

رَعَا فَلَانَا رَعَاً: لَسِى تَوْرَه بُوو، تَرْوَى كَرْدِ،
كَيَرَاپِهَوَه.

ارَعَى عَنْهُ: بَهْمَانَا (رَعَا) دئ ◊ الأَرَعَايَةُ: نَازَهَلِى
بَاشَا كِه هَمَمُوويَانِ نِيشَانَه كِرَاوَنِ وَ لَهَوَمِرْكَاى
تَابِهَمَتِييَانِ هَمِبِه ◊ الأَرْمُورَةُ: نِىرِى نَامِيَرِى
جَوْتَكِرْدِنِ وَ كَيَلَانِ ◊ الرُّعَايَى: حَوَشَتْرِيَكِ
لَهَدَمُووِو بَهْمِرِى هُوْبِه وَ رَهْمَالِ بِلَهَوَمِرْئِ وَ
لَهَهَوَارْگِه وَ نِيشِينْگِهى خِيَلْمَكِه دُووَرِ
نَهَكِه وَيَتِهَوَه ◊ الرُّعَايَةُ: نَازَهَلِيَكِ بِلَهَوَمِرْئِنْدِرِى
بِي بَاشَا يَانِ بِي فَرُوْشْتِنِ وَ جَهَلْمِبْكَارِى.

وَهتِ المَاشِيَةَ رَعَاً وَرَعَى: نَازَهَلْمَكِه بُوْخُوْى لَهَوَمِرْوَ
شَوَانِى لَهَكَهَلِ نَهَبُووِ يَانِ بِيُوِيَسْتِى بَهْمَالِيَكِ وَ
نَالْفِ نَهَبُووِ.

رَعَى الحَيَوَانَ النَبَاتِ: نَازَهَلْمَكِه كِيَاپِهَكِهى خَوَارْدِ.

رَعَى الشَّيْءَ رَعَاً وَرَعَايَةً: پَارِيَزْگَارِى شْتَهَكِهى كَرْدِ ◊
چَاوَدِيَرِى كَرْدِ ◊ أَرَعَتِ الأَرْضُ: زَهَوِيْبِهَكِه
لَهَوَمِرْئِ زُوْرِ بُوو بَهْرَبُوومِى زُوْرِ بُوو ◊ أَرَعَى
عَلَيْهِ: هِيَشْتِيْمَهَوَه ◊ بَهْزَمِي بِيَاهَاتَهَوَه ◊ كُوْنِى
بِيُوْرَاگِرْتِنِ دَمْگُوْتَرِى: (فَلَانِ لَآيِرَعَى اِلَى قَوْلِ
أَحَدٍ): فَلَانِ كُوْنِى بِيُوْقَسَهى كَمَسِ رَانَگَرِى.

رَعَى المَاشِيَةَ: نَازَهَلْمَكَانِى لَهَوَمِرْأَنْدِنِ.

رَعَى اللهُ المَاشِيَةَ: خُوْدَا كِيَاوِ گَزِى بِيُوْ نَازَهَلْمَكَانِ
پَوَانْدِ. ◊ رَعَى فَلَانَا المَكَانَ: پَاوَانِ وَ لَهَوَمِرْكَاى بِيُوْ
نَهَوِ شُوِيْنَه دَانَا.

رَعَى فَلَانَا سَمْعَهُ: كُوْنِى بِيُوْ فَلَانِ گِرْتِ وَ بَهْقَسَهى كَرْدِ
◊ رَاعَاهُ مِرَاعَاً رِيْعَاً: مَوْلَاچَهْزَمِى كَرْدِ،
چَاوَدِيَرِى كَرْدِ ◊ دَمْگُوْتَرِى: (رَاعَى الأَمْرَ):

رَعَمَ الشَّيْءَ رَعْمًا: چَاوَدِيَرِى شْتَهَكِهى كَرْدِ،
دَمْگُوْتَرِى: (رَعَمَ الشَّمْسَ): چَاوَدِيَرِى نَاوَابُوونِى
خُوْرِى كَرْدِ.

رَعَمَ رَعَامَةً: بَهْمَانَا (رَعَمَ) دئ ◊ رَعْمُهُ: جَلْمِى نَهَوِى
سِرِى ◊ الرُّعَامُ: چَاو تِي بَرِيْنِ وَ زُوْرِ سَهَبِرْكَرْدِنِ
لَهَكَانِى چَاوَدِيَرِى كَرْدِنِى دَا ◊ الرُّهَامُ: جَلْمِ ◊
دَمْرَدِيَكِيَشَه تُوْشِى لُوْتِ دَمْبِيْنِ وَ نَاوِى بِيُوَه
نَاوَسْتِيْنِ وَ هَمِيْمِه شَه جَلْمِى دِيْتَه خَوَارْمَهَوَه
نَهخُوْشِيْبِيَهكى سَارِيْبِه تُوْشِى وَ لَآخِى سَمْدَارِ
دَمْبِيْنِ وَ لَهَمُوَه بِيُوْ نَادَمِيَزَادِ دَمْگُوِيَزِيْرِيْتَهَمُووِ
كُوْشِنْدَمِيَه وَ دَمِيَكُوْزِئِ ◊ الرِّهْمُ: بَهْرُو بِيُو ◊ (أَمِ
رِعْمَ): كُوْنِيَهى كِه مَتِيَارَه ◊ الرُّعْمُ: زُوْرِ كَزُو
لَاوَزِ ◊ يَانِ كِه سِيَكِ تُوْشِى نَهخُوْشِى نَهَوَه
بُووبِيْنِ لُوْتِى جَلْمِى بِيُوْهِنَه وَ سْتِيْنِ وَ هَمِيْمِه
جَلْمِى شُوْرِ بُووبِيْتَهَوَه.

وَهَنَّ رُعُونَةً: قَسَهى نَاشِرِيْنِى كَرْدِنِ ◊ رَهَنْتِ
الشَّمْسُ فَلَانَا رَعْنًا: خُوْرِ لَهَسَمِرِى فَلَانْكَمَسِى دَاوِ
مِيَشْكى نَازَارِ دَا ◊ جِهَسْتَهى شَلُو شِيَوَابُووِ بِيُوْ
هُوْشِى بَهسَمِرْدَا هَاتِ.

رَعِنَ رَعْنَاً: بَهْمَانَا (رَعِنَ) دئ.

رَعِنَ: بِيُوْ هُوْشِ بُوو لَههُوشِ خُوْى چُوو ◊ الأَرَعِنُ:
قَسَه تَرِنِ ◊ دَهْمِ وَ لَهْمَفْظِ نَاشِرِيْنِ ◊ (جِيْشِ
أَرَعِنَ): سُوْبَاى زُوْرُو خَاوَمِنِ كِه مَهَسْتَهى شَهْرِ،
يَانِ سُوْبَايَهَكِ لَهَبَرِ زُوْرِى بِيُوْ شَمَارِى دَهَلِيْى
دَمْرِيَاپِه وَ تِيَكِهَوَه دَهْمَاوِ ◊ (جَبَلِ أَرَعِنَ):
كِيُوِيَكِه لُوْتَكِهى زُوْرُو بَهْرَزِى هَمِنِ ◊ (رَجَلِ
أَرَعِنَ): بِيَاوِى لُوْتِ دَرِيْزَه ◊ الرُّعْنُ: كَارْكَرْدِنِى
خُوْرِ لَهْمِيَشْكِ وَ نَازَارْدَانِى ◊ لُوْتَكِه شَاخِى بَهْرَزِ ◊
الرُّعْنَاءُ: مِيِينَهى (الأَرَعِنَ) ◊ جُوْرَه تَرِيْبِهَكِه
لَهوَلَاتِى طَانِيْفِ، سِيْبِيَه وَ بُوْلَهَكَانِى دَرِيْزِنِ (تَرِئِ)
تَايَهْفِ) ◊ نَاوِيَكِ شَارِى بَهْمِرَه يَه ◊ الرُّعُونُ:
بَهْمِيَزُو تَوَانَا ◊ زُوْرِ جَمِ وَ جُوْلِ كَمَرِ (مَآخُوْلَانِ

سمرنجی کارمکی داو چاومروانی سمرنجامی
 بوو ۵ چاودیزی کردو هینشتموه ۵ همروا
 بهمانا لهگه‌ل لهومرپان دئ، دمگوترئ: (راعی
 الجملُ الخروف): حوشرتمکه لهگه‌ل کاورمکه
 لهومرپا ۵ راعی فلاتاً سَمَعَهُ: گوئی بو فلاتکس
 راگرت ۵ همروا دمگوترئ: (هر لایراعی الیه):
 نهو گوئی ناداته نهو ۵ اِرْتَمَتِ الماشیة: بهمانا
 (رَعَتْ) دئ ۵ قَرَعَتِ الماشیة: بهمانا (رَعَتْ) دئ ۵
 استعما الشئی: شتهکمی پاراست، پاریزگاری لی
 کرد، یان داوای لی کرد چاودیزی شتهکه بکا ۵
 لهپندی پیشینان دا هاتووه: (من استرعی
 الذنب فقد ظلم): کسینک گورگ بکا بهشوانی
 مهر ستمکاره ۵ الثرعیة: کسینک پیشه‌ی
 خوئی و باوک و باپیری شوانی بووین ۵ الثرعی:
 دمگوترئ: (انه لیرعی مال): زور باش سمروکاری
 مال و سامانی خوئی دمکا ۵ یان زور بهباشی
 حوشر بهخینو دمکا ۵ الثرعیة: بهمانا (الیرعی)
 دئ ۵ الراعی: شوان ۵ هرکهسینک کاروباریکی
 بهدمستهوه بن، وکوو همزمانموا سمرؤک
 خیل و سمرؤک خیزان ۵ همروا بهمانا چاودیزو
 جاسوس دئ ۵ (راعی البستان): جووره
 کوللمیکه ۵ (راعی الجوزاء): و(راعی العائم):
 دوو نهمستیزن ۵ الراعیة: مینهنی (الراعی) به ۵
 راعیة الشیب: سمرمتای بیری ۵ الرهایة: پیشه‌ی
 شوان ۵ الرهریة: نیسمته بو رمعیه‌تیبون،
 دمگوترئ: (فلان من الرعیة العثمانیة) ۵ الرهی:
 دمگوترئ: (رعياً لك): واته خودا بتپاریزی ۵
 الرعی: لهومر، نهوشته‌ی نازل هل دمیخوا ۵
 الرعیة: نهو حالت و چوئیه‌تمیه که له
 لهومرکمکه دباره یان چوئیه‌تی هه‌لس و کموتی
 شوانمکه‌یه ۵ همروا به زهوبیه‌ک دمگوترئ
 کهبمردی زوری تیدابو و بهگاسن و شتی وا

نه‌کیندرئ ۵ نهو گیاو گژی خودا له لهومرگادا
 دمپروینئ ۵ الرهیة: همیوانی لهومرپا،
 کومه‌نگابه‌ک که‌پیاویک سمر و کاری کاروباریان
 بکاو بهرژه‌ومندیبه‌کانیان بپاریزی ۵ المراعاة:
 (مراعاة النظر): لهزاراوه‌ی زانایانی به‌دیج دا
 بریتییه له کوکرنه‌وه‌ی شت لهگه‌ل شتیکی
 تری مونسایب دا، وکوو بازارو مامه‌لهو
 ده‌لالئ و کرئ همالی..هتد ۵ المرعی: گیاو گزو
 لهومرپا و پاون و شوینی نازل لی لهومرپان ۵
 المرعاة: بهمانا (المرعی) دئ.

وَهَبَ فلان: سوور بوو له‌سمر شتهکه و ته‌ماعی
 تئیدا بوو.

رَغِبَ الیه: لی‌ی پاراپه‌ومو به‌رستشی بوکرد.

وَهَبَ عن الشئی: وازی له‌شتهکه هیناو به‌نه‌نقه‌ست
 ده‌ست به‌رداری بوو.

رَغِبَ بنفسه عن الشئی: خوئی له‌وشته به‌رزتر زانی.

وَهَبَ بنفسه عن فلان: وای زانی پیاومتی به‌سمر
 فلانه‌وه همیه.

رَغِبَ بفلان عن کذا: وایکرد فلان نه‌وشته‌ی نه‌وئ ۵
 بئی ناخوش بوو بو نه‌و بن.

رَغِبَ الشئی رفیه: ویستی، گهرمکی بوو.

رَغِبَ رَغْباً و رَغَابَةً: به‌ره‌راوان و گه‌وره بوو.

رَغِبَ الرادی: شیومکه گه‌وره بوو.

رَغِبَ فلان: فلانکس زورخور بوو، چئیسیه‌که‌ی

زیادی کرد ۵ اَرْغَبَ فلان: فلان دموله‌مهند بوو،

مال و سامانی زور بوو ۵ اَرْغَبَ فلان فلاتاً فی

الشئی: فلان وایکرد فلانکس حمزی له‌شتهکه

بئ ۵ اَرْغَبَ عنه: وای کرد فلان فلان شتی

نه‌وئ، حمزی لی نه‌بن، دمگوترئ: (أرغَب الله

قلربك): خودا پیزت زیاد بکا ۵ رَغَبَهُ لیه: وای

کرد رمغبه‌تی بوئی همبن ۵ نه‌وه‌ی دمیویست

دایه ده‌ستی ۵ اَرْتَمَبَ الجملُ: حمه‌لمکه قورس

رَغَدٌ العَيْشُ رَغَدًا ورَغَادَةً: بهمانا (رَغَدٌ) دئ ۵ ارْغَدًا: كهوته ناو ژيانى خۆش و پرنازو نيعمهتهوه، يان دموله مهند بوو توشى ژيانى خۆش هات ۵ ارْغَدَ عَيْشَهُ: ژيانى خۆش كرد ۵ ارْغَدَ الماشيةَ: نازه له كهى بهرله لاکرد بۇخۆى به نارمزوى خۆى بهلوه وئى ۵ استرغَدَ العَيْشَ: ژيانى خۆشى دمستكهوت ۵ ارْغَادَ اللَّيْنُ: شيريكه هه ندىكى تيكه لاهو بهه ندىكى بوو باش نهمه ي ۵ ارْغَادَ فلان: فلانكس رهنكى هه ئيزكاو روخسارى گؤرا بههوى نهخۆشى يان رق هه لسان يان كه م خهوى، دمگوتري: (ارْغَادَ النَّائمُ): نوستومكه لهخه وه لسا بهخه والويى خه و بهرى نهدابوو ۵ ارْغَادَ في رايه: له بېرو بۇچون دا پارايه و ههردمه لهسر رايه كه نازانن چؤن كارو بارى خۆى بهرپئوه بهرى ۵ ارْغَادَ الغضبانُ: رق هه لساوه كه له بهر زؤرى رقه كهى وه لامى پئ نهدرايه وه ۵ الرّاغِدُ: ژيان خۆش و به ناز بهر و مرده ۵ الرّغد من العيش: نه و كه سهى به بئ ماندوو بوون ژيانى خۆشى بؤ داببن بېن، وهكوو ژيانى ناو بهه هشت ۵ دمگوتري: (هر في رغد من العيش): نه و له ژيانىكى خۆش و بئ ماندوو بون دايه، رزق و رؤزى زؤرو زمبه ندميه ۵ الرّغيدُ: ژيانى خۆشى بئ كؤسپ و ناره حهتى ۵ الرّغيدة: ميينه ي (الرّغيد) ۵ شير بكوئيندرئ يان ناردى بهسهر بكرئ تاوهكوو په لوى لى دئ نه مجار به كه وچك بخورى ۵ رؤنه كه ره ۵ الرّغَدَةُ: باخ ۵ باغچه ۵ رَغْرَغَ العيشُ: بهمانا (رَغَدٌ) دئ ۵ رَغْرَغَ فلان: فلانكس نقومى نازو نيعمته بوو توشى خيرو بئرى زؤرو زمبه ندمه بوو ۵ رَغْرَغَتِ الماشية: نازه له كه به نارمزوى خۆى هه موو رؤزئ ده چئ بؤسه ر جوگا بؤناو خواردنه وه ۵ به كه يضى خۆى لهدهورو بهرى

بوو كهوته نؤمانگو نؤ رؤزى خۆيه وه ۵ ارتَقَبَ الشَّيْءُ رَغِبًا: رهنه مته له شته كه بوو، به دئى بوو ۵ تَرَأَّبَ: بهر هراوان و گهوره بوو ۵ الرُّغَابُ: زموى نهرمه لان ۵ زمويهك بارانى زؤرى لئ نه بارئ، لافاوى لئ هه لته ستئ، يان نهرزى نهرمه لان و دمشت و بهر هراوان ۵ الرُّغْبُ: زمويهك زؤر ناوخؤر بئ ۵ الرُّغْبَانَةُ: حه بلى نهعل ۵ الرُّغَيْبُ: (واِد رَغِيْب): شيوئك زؤر ئاوبگرئ ۵ حه زليكر او ۵ (رجل رَغِيْب): بياوئك هه منگاوى درئز به اوئ و زموى ببيچيته وه ۵ (جَمَلٌ رَغِيْب): بارى قورس ۵ الرُّغَيْبَةُ: ميينه ي (الرَّغِيْب) ه ۵ هه روا بهمانا حه زليكر اوه ۵ بهخششى زؤرو زمبه ندمه ۵ دمگوتري: (فلان يفيد الغرائب ويفي الرُّغائب) ۵ المَرَّغِبُ: حهزو تهماع، ژيانى ناخۆش و بوارمكاني ژيان ۵ المَرَّغِبَةُ: بهمانا (المَرَّغِبُ) دئ. وَهَشَّ أُمَّهُ رَغْنًا: دايكى شيرى دايه.

رَغْنًا فلانًا: هه رچى فلانكس هه بيوو له رتيكاي بهخششه لئى و مرگرت و هيجى پئ نه هيشته ۵ يان زمبردواى زمبر لئى داو تئى سهرواند. رَغْنًا رَغْنًا: هه رچى هه بيوو به بهخشين له ناوى برد ۵ (هر مرغوث وهى مرغوثه) ۵ رَغْنَتِ المرأة: نافرته كه رمكى شيرى ناو ميمكى نازارى بوو ۵ ارْغَنَّتْهُ: شيرى دايه ۵ ارْغَنَّتْ فلانًا: بهمانا (رَغْنَةُ) دئ ۵ يان زمبرى له رمكى شير هينى ميمكى دا ۵ الرُّغَاثُ: زموى نهرمه لان كه به بارانى زؤر نه بئ لافاوى لئ هه لته ستئ ۵ الرُّغَاءُ: رهنككه له ميمك دايه شيرى لئوه دئته دمر.

الرُّهْرَةُ: ناهرمتى شير دمر.

رَغَدَ العَيْشُ رَغَدًا: ژيانى خۆش بوو له هيج بهكى نه كه هوت له نازو نيعمته دا گهوره بوو

جۆڭاگه گياو گز دهخواو ئاو دهخواتهوه ۵
بهكوردی خویمان ومكوو (مانگای مالوان)
دهلهومپړئو لهپهناوه ئاو دهخواتهوه ۵ رَغْرَغُ
الإبل: گياو گزی مزرمتامی بؤ حوشترمهگه داناو
نمویش حمزی لی ناکا.

رَغْرَغُ الأمر: نیشمهی شاردموه ۵ المرغُغ: ریسو
بهنیک نهچندرابی، پارچه پارچه نهکرابی ۵
رَغَسَتِ المرأة: نافرمتکه مندالی زور بوون.
وَقَسَى الله القرم: خودا ئهه نهمهومیه ی زورو
گهشه دار کرد.

رَغَسَ الله المال أو الولد: خودا بهرمهگتی خسته
ناومال و مندالموه.

رَغَسَ الله فلاناً مالاً أو ولداً كثيراً: خودا مال و
سامانی زوری بهفلانکس داو بهرمهگتی خسته
ناویهوه یان مندالی زوری پیدان و لییان
همسایهوه مال و مندالی پرخیرو ههپوون ۵
أرغَسَ الله المال: بهمانا (رَغَسَهُ) دئ ۵ أرغَسَهُ
مالاً: بهرمهگتی بؤ خسته ناو مال و سامانهوه ۵
أرغَسَ نفسه: خووشی بؤ خووی دهسته بهر کرد ۵
رَغَسَهُ: بهمانا (أرغَسَهُ) دئ ۵ استرغَسَهُ: بی
هیزی کردو چهماندی، نهمی کرد ۵ الرغَسُ:
خیرو بهرمهگت و خووشی و همزانی ۵ الرغَسُ:
پزدان، یان نهموشته ی که لهگهل مندال دا
دیتهمدر ومکوو جلم وایه ۵ المرغَسُ: زیانی
خووش و بی کؤسپ و نارپههتی ۵ المرغوسُ:
روخساری گوشادو تمرو تازمو خیر لی و مشاوه
۵ المرغوسه: تیکهل و پیکهل و نالهبار ۵
نافرمتیک بهسک و زابی، مندالی زور بین.

وَقَسَى عليه: دوزمانی بهسهرموه کرد، نازاوهی
ناپهوه، دمگوترئ: (لا ترغش علینا):
موشاغه بهمان لهسمر مهکه ۵ الرغيفة: توپز
(سمر توپزی ماست و شیر) ۵ شیر بکولیندرئو

ناردی بهسهردا بکری تاهوگوو پهئوی لی دئ،
جوره خواردنیکه دهئین دهرمانه بؤ نافرمتیک
تازه مندالی بوو بی ۵ ههروا بهخواردنیکیش
دهگوترئ ومکوو پهئو وایه لهخورما دروست
دمگری ۵ ههویری شل ۵ گیای نهرم ۵ زیانی
بهختهومر.

وَقَسَفَ العجین وخره رَغْفاً: ههویرمهگی کرد
بهمهنگوتک ۵ رَغَفَ العجین وخره: بهمانا (رَغَفَهُ)
۵ الرغيف: همنگوتکه ههویر که ناماده دمگری
بکری بهمان.

وَقَلَّ أمه: قومه شیرینی لهدایکی دزی.

رَغَلَ رَغلاً: کیری نهپراوه، سوننمت نهکراوه ۵
أرغَلَ: کاری خرابی کرد، شتهکانی لهشوینی
خویان دانمنا ۵ أرغَلَ الزرع: دانهویلهکه
پینگهی، دمنکهکانی رهق بوو ۵ أرغَلَ فلان:
فلانکس کاری مندالانه ی نهمجام دا ۵ لهکاتی
ترسو و ناخووشی دا هانای بؤ دایکی دمیرد، یان
ومکوو مندال دمدوا نهممش مانای وایه پیاومتی
تیدا نییه ۵ أرغَلت الأم المولود: دایکهکه شیری
دا بهمندالهکهی ۵ أرغَلَ الطائر فرخه: بالندهکه
بزیوی بؤ بیچووهمکانی دابین کردو خووراک
پیدان ۵ الأرقط: سوننمت نهکراو یان
(دمعبال) ۵ الرغلة: شیر پیدان بهلهنکاوو بی
ناگاداری ۵ الرغلة: نهه پیستهیه کهلهکاتی
سوننمتکردن لههینی نیرینهی دهکهنسهوه ۵
الرغول: دمگوترئ: (شاة رَغول): کاوپرهو
شیردهخوا ۵ (فلان رم رَغول): فلانکس ههموو
شتیک کؤدمکاتهموو دهیخوا (ههموو شتیک
دهماشیتهموه).

وَقَمَّ رَغماً ورمغماً ورمغمة: ملکهچ بوو، بهناچاری
ملکهچ بوو، دمگوترئ: (رَغَمَ أنفه): لوتی نایه

سمرزەموى ۵ ارغَم فلاتاً: فلانكەسى ناچار كرد، زەلىلى كرد. ۵ رَغِم رَغماً: خۆلاوى بوو، لەگەنى دا ۵ زەلىل كەوت ۵ بە زۆره ملن كاريان پى كرد ۵ ارغَمَةُ: بەمانا (رَغَمَةُ) دى، دىگوترى: (ارغَمُ) (رَغَمُ) ۵ رَغَمٌ: بەجىي هيشت، روى ۵ رَغَمٌ فلاتاً: دەنگى لەفلانكەس دابىرى و دزايەتى لەگەل دا كرد، دىگوترى: (فلان لا يراغِمُ شيئاً): فلان پىويستى بەهيچ نيبه ۵ رَغَمَةُ: بەمانا (رَغَمَةُ) دى ۵ رَغَمٌ فلان أَنفَهُ: فلانكەس زەلىل و ناچار بوو ۵ قَرغَمٌ فلاتاً: كاريكى وى كرد فلانكەسى ناچار كرد ۵ الرُّغْمُ: بەمانا (الرُّغَمُ) دى، واتە ناچاركراو ۵ الرُّغَامُ: گل و خۆل، دىگوترى: (ألقاه في الرُّغَامِ): زەلىلى كردو ئيهانهى كرد، ناچارى كرد ۵ الرُّغَامَى: لوت ۵ بىورى هەناسە ۵ هاوسان و گەوره بوونى جگەر ۵ الرُّغَافَةُ: داواكارى و پىويستى ۵ الرُّغْمُ: بەمانا (الرُّغَامِ) دى، دىگوترى: (فعلهُ على رَغْمِهِ و على الرغْم منه، و على رَغْمِ أَنفِهِ): واتە بەزۆره ملن ئەو كارەى كرد ۵ الرُّغْمُ: پىناخۆشبون، ناچارى ۵ زەلىلى، دىگوترى: (فَعَلَهُ عَلَى رَغْمِهِ) ۵ الرُّغَامُ: پەناكاو شويى لى حەوانەهه ۵ قەلاو شويى خۆپاراستن ۵ المَرْغَمُ: لوت ۵ دىگوترى: (مالي عن ذلك مَرْغَمٌ): دەرپارەى ئەوشتە هيچ دەسهلاتىكەم نيبه ۵ مَرَاغِمُ الإنسان: واتە لوتى و دەورو بەرى ۵ المَرْغَمَةُ: داواكارى و پىويستى

وَرَغَنَ إِلَيْهِ رَغْناً: بۆلاى هاتهوه، مەبلى بۆ كرد ۵ گوپى بۆ قەسەكانى گرتو بەدلى بوون.

رَغَنَ فِيهِ: تەماعى لى كرد.

رَغَنَ فلان: فلانكەس لەنازو نيعمەت دا گەوره بوو، بە ئارەزمۆى خۆى لەزىانى دا خواردى و خواردىهوه، دىگوترى: (يَوْمَ رَغَنَ): رۆزى دەنگىك بەكاردى، وەكوو دەلى: (سمعت رغاء

خواردن و خواردنەمويه ۵ رۆزى نازو نيعمەته ۵ ارغَنَ: هەرمانبەردار بوو ۵ ارغَنَ إِلَيْهِ: بۆلاى چوو، بۆى گەپرايهوه ۵ ارغَنَ فلاتاً: خواردەمنى دا بەفلان ۵ ارغَنَ الأَمْرَ: كارمەكى ئاسان كرد.

وَرَغَا رَغواً: سەر توپزى گرت، سەرتوپیژى لى پەيدا بوو.

رَغَا البعيرُ وغره: حوشترمەكە يان رەشه و لاخەكە بۆراندى و ناپەرحەت بوو هاوارى لى هەلسا، دىگوترى: (رغا الصبي): مندالەكە زۆر بەتوندى گریا ۵ (رغا الرعد): هەورمەكە گۆلاندى، گرماندى.

رَغَا فلان: فلانكەس زۆرى قەسەكرد زۆر بلى بوو ۵ ارغى: سەر توپزى بۆ پەيدا بوو، يان سەر توپزى زۆر بوو، دىگوترى: (أرغى فلان وأبذ): فلان رقى هەلساو هەرمشەى كرد ۵ هەروا دىگوترى: (جنته فما أرغى ولا أشفى): هاتم بۆلاى نەچاك و نەخراپ نەكەم و نەزۆر هيچى نەدامن ۵ نەحوشترى دامى نەمەر ۵ ارغى البعير: حوشترمەكى خستە بۆرە بۆر ۵ ارغى فلاتاً الحديث: فلانكەس قەسەى كەم تاركرد لەو ۵ رَغَى الشئىءُ: بەمانا (أرغى) دى، دىگوترى: (كلام مُرغٍ): قەسەكە لى حالى نابى ۵ رَغَى فلاتاً: رقى فلانكەسى هەلساند ۵ ارتقى الرغوة: سەر توپزەكەى هەلقوراند ۵ تراغوا: هەرمەكەيان لەعاست خۆپهوه بارەى لى هەلسا، دىگوترى: (تراغت الركبُ وتراغوا عليه): سوارمەكان هەرمەكەيان لەعاست خۆپهوه هەرا هەرايهتى ۵ الرافِيةُ: حوشتر، دىگوترى: (ماله ناغية ولا راغية): نەمەرى هەيه نە حوشتر ۵ الرُّغَاءُ: بۆرەى حوشتر ۵ بەدەنگى گيانلەمەرى تەرىش دىگوترى ۵ جارى وادەبى بۆ هەموو دەنگىك بەكاردى، وەكوو دەلى: (سمعت رغاء

الرعد): گویم لهگرمه ی همور بوو ۵ الرغاوی:

نمو تويزو دياردميه به لسمر شلمه منى دمردمكهوئ

لهكاتى كولاندىنى دا بان لهكاتى همزان و راوشانى

بان لهكاتى توانهوى شت دا ۵ الرغاة: بهمانا

(الرغاوى) دئ ۵ الرغاء: زور بلئ ۵ دمنگ گهوره

۵ دمنگ ناخوش ۵ المرغاة: كهوگير ۵ ناميرنكه

تويزو شتى واى لهسمر شلمه منى پئ

هه لدمگيرئ.

رَقَا الثوبُ و غوره رَقَا و رَفَاءُ: دِراوى پوْشاكه كهى

دورپه وه و ليكى داو چاكى كردموه.

رَقَا يهيم: نيوانى باش كردن.

رَقَا فُلَانًا: فلانكسى هئدى كردموه و ترسو و خؤفى

لئ پمواندموه.

رَقَا السَّفِينَةَ: كهشتيه كهى له به ندمر نزيك كردموه

۵ اِرْقَاتُ السَّفِينَةِ: كهشتيه كه له به ندمر نزيك

بووه ۵ اِرْقَا فُلَانِ اليه: فلانكس مه بلى نهوى

كرد ۵ اِرْقَا فُلَانًا: فلانكسى هه نخه له تاند،

موداراتى له گه گن كرد ۵ اِرْقَاءُ مِرْفَأَةٍ و رَفَاءُ:

رمزاه مندى بو نواند، پئى رازى بوو، دمگوترئ:

(رِاقَا فِي الْبَيْعِ): له ماله كهدا ليبوردمى نيشانداو

نه وازشى بو نواند ۵ رَقَا تَرْفِيَةً و تَرْفِيًا:

پيروزيابى كردو وتئ: به خؤشى و به كورو كجئ

باش زيان به سمر بهرن ۵ الرِّفَاءُ: بيكه وه

هه لكردن و به خؤشى زيان به سمر بردن ۵

الرِّفَاءَةُ: پينه دؤزى پوْشاك ۵ الرِّفَاءُ: نهوكه سى

پوْشاك پينه دمكاو چاكى دمكا ۵ المِرْقَا:

به ندمرى كه شتى ۵ (ك: مِرْفِئِي) ۵ اَلْمِرْقِئِي:

ترسنوك ۵ به ندمى هه لاتوو ۵ حوشتر ۵ ناسك ۵

شوانى مهرو بزن ۵ اِرْقَانٌ: بئ هئزو شل و شئواو

بوو، دواى تورمبوون هئواش بوو وه ۵ اِرْقَانٌ

عَضْبَةٌ: رقو كينهى نيسته وه هئواش بووه ۵

اِرْقَانٌ عَيْشُهُ: دواى كه مو كورتئ و همزارى زيانى

خؤش بوو، گوزهرانى باش بوو ۵ الرُقَانِيَّةُ:

زيانخؤشى ۵ ناز پهرومدمى.

رُقِيَّتَ رُقِيًّا: تيك شكاو وردو خاش بوو ۵ دابرا،

براپه وه.

رُقِيَّتَ فُلَانٌ الشَّيْءَ: فلانكس شته كهى شكاندو كردئ

به ورده و پرده ۵ تَرُقِيَّتَ: به مانا (رُقِيَّتَ) دئ ۵

الرُقَاتُ: ورده شت له مهر جؤره شتيكى بشكو و

ورد بكرئ و ببئته په پؤله ۵ الرُقْتُ: نهوكه سى

شت ورد دمكاو دهبه پئئ ۵ كاي وردكراو.

رُقِيَّتَ فِي كَلَامِهِ: هسهى ناشيرينى كرد.

رُقِيَّتَ رُقِيًّا: به مانا (رُقِيَّتَ) دئ ۵ رَأَقُهُ: به قسهى

ناشيرين له گه لئ دوا ۵ تَرَأَقْتُ: قسهى ناشيرينيان

ناراسته يه كتر كرد ۵ الرُقِيْتُ: رابواردن و

سمر جئيبى كردنى پياو له گه گن هاوسه رى خؤى

دا ۵ رَقَدَهُ رَقْدًا و رَفَادَةً: باربوى كرد، شتيكى دابه

پئويستى خؤى پئ دابئين بكا ۵ گرتى و

كه مندى كرد.

وَقَدَ فُلَانًا: يارمتمى فلانكسى دا ۵ به خشى پئدا.

رَقَدَ الدَّابَّةَ و عليها: ژئر زين و ژئر كورتانى بو

ولاخه كه دابئين كرد ۵ رَأَقَهُ: يارمتمى دا ۵ رَقَدَ:

به شئويه كورگه لؤقه رؤبى ۵ رَقَدَ الْقَوْمَ فُلَانًا:

گه له كه فلانكسيان كرده سمر و ك و گهوره

خؤيان و ريزيان لئ گرت ۵ اِرْقَدَ مِنْهُ: به شى

خؤى بهر كهوت ۵ اِرْقَدَ مَالًا: مال و سامانى

په پيدا كرد ۵ تَرَأَقُوا: يارمتمى به كتريان دا ۵

اسْتَرَقَدَهُ: داواى بهش و بارى خؤى كرد ۵

يارمتمى دا ۵ التَرَقِيدُ: دواوهى شت ۵ سمت ۵

الرَّقِيدُ: جيگيرى پاشا ۵ نهو كه سى له شوونى

پاشا دادمنيشن و كارمكاني جئ به جئ دمكا ۵

جؤم ۵ روبارى بجوك بجوك كه ده چنه وه سمر

جهمى گهوره ۵ الرَّقِيدَانُ: روبارى ديجله و

روباری فورات ◊ الرَّافِدَةُ: لهزانیاری هه‌نده‌سه‌دا بریتییە له دارێك یان چەند دارێكی بچوك پەیکەری بالەخانەو نامیریان لێ پێك دەهیندرئ بۆ هێربون و پراوه پێکردن ◊ الرَّفَادَةُ: جەسری ئەملاو ئەولای زین ◊ ئەو خۆراك و شتەیه کاتی خۆی هورمیش لەمان و سامانی خۆیان گۆیان دمرکدەمو خواردەمەنی و ناویان پێ دەکڕی بۆ حاجیه هەزارەکان ◊ ئەو پارچە قوماشیە لەژێر زینەوه لەبەشتی و لایخ دەکڕی ◊ پارچە قوماشیکە برینى پێ دەبەستری ◊ الرَّفْدُ: بەش و بارو قاپو قاچاخی گەوره و مکوو لەگەن و سەعەند و شتی وا ◊ قاپی شیر، مەنجەلی شیر، دەگوترئ: (أریق رَفْدُ فلان): فلانکەس کوژرا یان مرد ◊ الرَّفْدُ: بەمانا (الرَّفْدُ) دئ ◊ بەخشش و عەطا ◊ یارمەتی ◊ الرَّفْدَةُ: تاقمێک ئادەمیژاد.

الرَّفْدُ: نازەلی بەشیر؛ کەهەموو جارێ مەنجەلیک پڕیکا ◊ الرَّفِيدَةُ: دەگوترئ: (هو رفيدة صدق): ئەو یارمەتیدەری راستەقینەیه ◊ الرَّوْفَادُ: داری رَاهِئِلْکِرَاوئ هەلاشی خانوو ◊ الرَّفْدُ: یارمەتی ◊ (ك: مَرافِد) ◊ المَرْفِدُ: پەرداخی گەوره، یان مەنجەلی گەوره ◊ المَرْفِدُ: ئەو نیسفنج و شتەیه ئاھەرت دەپهاتە سەر سمتی بۆئەوهی سمتی قەلەوو گەوره بنوینن ◊ پیالەو پەرداخی گەوره ◊ مەنجەلی گەوره ◊ (ك: مَرافِد) ◊ رَفْرَفَ الطائر: بانیئەمکە بالەکانی راست کردن لێکی دان ◊ بالەکانی خستنه جەم و جۆل بەدەموری شتێک دا ویستی خۆی بەسەردا بدا ◊ رَفْرَفَ العَلَمُ: ئالاکە شەکاڤەوه، باهینایی و بردی ◊ رَفْرَفَ المحسومُ: تادارەکه هەل لەرزى ◊ رَفْرَفَ الشئُ: شتەکه دەنگی لێومەهات ◊ رَفْرَفَ عليه: سۆزی بۆ دەربڕین و خستنیە ژێر بالی خۆیەوه

◊ الرَّفْرَافُ: بال ◊ بێجۆه حوشتر ◊ هەروا ناوه بۆ جۆره جۆلەکەبەک کەبەلاماری سێبەری خۆی دەدا، کەبەسەر ناودا دەروا وینەى خۆی دەبینئ بەلاماری دەدا، دەشگوترئ: (غفر رفراف): ددان و پوکی دەرەوشاوه ◊ الرَّفْرَفُ: رەفە، کەشتی نایاب و عەنتیکەى لەسەر ریز دەکړئ ◊ هەروا ناوه بۆ دیکۆرو کۆرپنیشی خانوو کەلەدیوار دەردەچن بەمەبەستی دور خستنه‌وهی تیشکی خۆر لەخانومکە ◊ داوینى کراس و زری و کەوا ◊ پەردە ◊ راحەر ◊ پەشتی، کەشانى لەسەر دادەنرئ، دەشگوترئ: (ثوب رفرف): قوماشی تەنک ◊ الرَّفْرَفَةُ: تاکى (الرفرف)، واتە: کورسى قەنەفه

وَرَفَسَ رَفْسًا ورفاسًا: بەقاچ راپکرد، قاچی لێ دا ◊ قاچی تێوژەنى.

رَفَسَ فلانًا رَفْسًا ورفوسًا: بەقاچ لەسنگى دا، قاچی لەسنگی‌وه ژەنى.

رَفَسَ الدابة: و لایخەکەى بە حەبلى بەلەمەکەوه بەستەوه.

رَفَسَ الشئُ: شتەکەى کوتا، وردى کرد ◊ الرَّفاسُ: حەبلىکە دەکړتە باریکایی پەشتى سمتى و لایخەوهو بەئەزۆیەوه دەبەستری ◊ الرَّفاسُ: دۆلابى کەشتى ◊ بەلەمێک بەمەکینە برۆیەندری ◊ الرَّفوسُ: و لایخێک قاچ پێشەوهى هەلئى.

الرَّفَسُ: نامیری شت کوتان و مکوو کوتکی ساوهر کوتانو ئەو جۆره شتانه.

وَرَفَسَ في الأمر رَفْسًا: بەرفراوان بوو، کارمەکه تەنیه‌وه.

رَفَسَ الحبوب رَفْسًا: دانەوینەکەى تێک هەلداو هەلئى پەشت.

رَفَسَ الطعامُ: بەرپێک و پێکی خواردنەکەى خوارد.

رَفْضُ الشَّيْءِ: شته‌کمی وردکردو کردیه شورباو.
رَفْضُ رَفْشًا: گوچکه‌کانی زلو بان بوون (گوپیان)

◊ اَرْفَضَ: کهوته خواردن ◊ دمست پیکردن ◊
اَرْفَضَ بِالْمَكَانِ: لهو شوینته مایه‌ومو لئی نه‌جولا
◊ رَفْضٌ طَيْتُهُ: ریشی به‌ردایه‌وه تا به‌قه‌د
دممه‌بیلئیک بان و دریز بوو ◊ الرِّفْضُ: خواردنی
چاک و خواردنه‌وه له‌شوینی خوُش و نه‌مین دا،
دمگوترئ: (وقع في الرِّفْضِ والقَفْضِ): کهوته ناو
نازو نیعمه‌ته‌وه، خواردنی چاک و زنی جوان ◊
همروا ناوه بوُ نهو ئامیره خاکه‌ناز ئاسایه‌ی
دانه‌ویله‌ی پی رادمدرئ، دمگوترئ: (من الرِّفْضِ
الی العرش): نهو پیاوه له‌کریکاری گمنم و جوُ
رادانه‌وه بؤسمر کورسی پاشایی ◊ الرِّفْضُ: نهو
کریکاری به‌بیل و خاکه‌ناز دانه‌ویله‌ی پی
رادمدرئ ◊ اَرْفَضَ السَّعْرُ: نرخ به‌رز بؤوه، همروا
دمگوترئ: (ارتفعت السُّرْقُ): بازار به‌رز بؤوه ◊
ترافصوا الماءَ وَغَيْرَهُ عَلَيْهِ: به نوره چوونه سمر
ناومکه.

رَفْضُ الشَّيْءِ: شته‌کمی وردکردو کردیه شورباو.
رَفْضُ رَفْشًا: گوچکه‌کانی زلو بان بوون (گوپیان)
◊ اَرْفَضَ: کهوته خواردن ◊ دمست پیکردن ◊
اَرْفَضَ بِالْمَكَانِ: لهو شوینته مایه‌ومو لئی نه‌جولا
◊ رَفْضٌ طَيْتُهُ: ریشی به‌ردایه‌وه تا به‌قه‌د
دممه‌بیلئیک بان و دریز بوو ◊ الرِّفْضُ: خواردنی
چاک و خواردنه‌وه له‌شوینی خوُش و نه‌مین دا،
دمگوترئ: (وقع في الرِّفْضِ والقَفْضِ): کهوته ناو
نازو نیعمه‌ته‌وه، خواردنی چاک و زنی جوان ◊
همروا ناوه بوُ نهو ئامیره خاکه‌ناز ئاسایه‌ی
دانه‌ویله‌ی پی رادمدرئ، دمگوترئ: (من الرِّفْضِ
الی العرش): نهو پیاوه له‌کریکاری گمنم و جوُ
رادانه‌وه بؤسمر کورسی پاشایی ◊ الرِّفْضُ: نهو
کریکاری به‌بیل و خاکه‌ناز دانه‌ویله‌ی پی
رادمدرئ ◊ اَرْفَضَ السَّعْرُ: نرخ به‌رز بؤوه، همروا
دمگوترئ: (ارتفعت السُّرْقُ): بازار به‌رز بؤوه ◊
ترافصوا الماءَ وَغَيْرَهُ عَلَيْهِ: به نوره چوونه سمر
ناومکه.
الرِّفْضَةُ: هه‌ل، نوره، بریتییه لهو بره کاته‌ی که‌بهر
یه‌کیک دمگوه‌ی بؤ چونه سمر ناویک که
هاوبه‌شه له‌نیوان خه‌لکه‌که‌دا ◊ خودی
ناوه‌که‌یه که‌هاوبه‌شه له‌نیوان خه‌لکه‌که‌دا ◊
الرِّفْضُ: نهومی زور ناو خوُرمومیه.
رَفْضُ الرّوادي رَفْضًا وَرَفْرَضًا: شیوو دۆله‌که
به‌ره‌راون بوو.
رَفْضُ التَّحْلِ: دارخورماکه له‌ه‌کانی بلاو بوونه‌وه و
به‌ردمکه‌ی له‌خوُ دارپنی ◊ رَفَضَتِ الْمَأْشِيَةَ:
نازه‌له‌ه‌کان له‌پاوانه‌که‌دا بلاو بوونه‌ومو
همریه‌که‌ه‌یان له‌شوینئیک ده‌له‌ومرئ.
رَفْضُ الشَّيْءِ رَفْضًا: وازی له‌شته‌که هینا و خوُی لئی
پاراست ◊ ره‌می لئی کردو دمری کرد ◊
شکاندی و هریی دا.

رَفْضُ الشَّيْءِ: شته‌کمی وردکردو کردیه شورباو.
رَفْضُ رَفْشًا: گوچکه‌کانی زلو بان بوون (گوپیان)
◊ اَرْفَضَ: کهوته خواردن ◊ دمست پیکردن ◊
اَرْفَضَ بِالْمَكَانِ: لهو شوینته مایه‌ومو لئی نه‌جولا
◊ رَفْضٌ طَيْتُهُ: ریشی به‌ردایه‌وه تا به‌قه‌د
دممه‌بیلئیک بان و دریز بوو ◊ الرِّفْضُ: خواردنی
چاک و خواردنه‌وه له‌شوینی خوُش و نه‌مین دا،
دمگوترئ: (وقع في الرِّفْضِ والقَفْضِ): کهوته ناو
نازو نیعمه‌ته‌وه، خواردنی چاک و زنی جوان ◊
همروا ناوه بوُ نهو ئامیره خاکه‌ناز ئاسایه‌ی
دانه‌ویله‌ی پی رادمدرئ، دمگوترئ: (من الرِّفْضِ
الی العرش): نهو پیاوه له‌کریکاری گمنم و جوُ
رادانه‌وه بؤسمر کورسی پاشایی ◊ الرِّفْضُ: نهو
کریکاری به‌بیل و خاکه‌ناز دانه‌ویله‌ی پی
رادمدرئ ◊ اَرْفَضَ السَّعْرُ: نرخ به‌رز بؤوه، همروا
دمگوترئ: (ارتفعت السُّرْقُ): بازار به‌رز بؤوه ◊
ترافصوا الماءَ وَغَيْرَهُ عَلَيْهِ: به نوره چوونه سمر
ناومکه.

رَفْضُ الشَّيْءِ: شته‌کمی وردکردو کردیه شورباو.
رَفْضُ رَفْشًا: گوچکه‌کانی زلو بان بوون (گوپیان)
◊ اَرْفَضَ: کهوته خواردن ◊ دمست پیکردن ◊
اَرْفَضَ بِالْمَكَانِ: لهو شوینته مایه‌ومو لئی نه‌جولا
◊ رَفْضٌ طَيْتُهُ: ریشی به‌ردایه‌وه تا به‌قه‌د
دممه‌بیلئیک بان و دریز بوو ◊ الرِّفْضُ: خواردنی
چاک و خواردنه‌وه له‌شوینی خوُش و نه‌مین دا،
دمگوترئ: (وقع في الرِّفْضِ والقَفْضِ): کهوته ناو
نازو نیعمه‌ته‌وه، خواردنی چاک و زنی جوان ◊
همروا ناوه بوُ نهو ئامیره خاکه‌ناز ئاسایه‌ی
دانه‌ویله‌ی پی رادمدرئ، دمگوترئ: (من الرِّفْضِ
الی العرش): نهو پیاوه له‌کریکاری گمنم و جوُ
رادانه‌وه بؤسمر کورسی پاشایی ◊ الرِّفْضُ: نهو
کریکاری به‌بیل و خاکه‌ناز دانه‌ویله‌ی پی
رادمدرئ ◊ اَرْفَضَ السَّعْرُ: نرخ به‌رز بؤوه، همروا
دمگوترئ: (ارتفعت السُّرْقُ): بازار به‌رز بؤوه ◊
ترافصوا الماءَ وَغَيْرَهُ عَلَيْهِ: به نوره چوونه سمر
ناومکه.

رَفْضُ الشَّيْءِ: شته‌کمی وردکردو کردیه شورباو.
رَفْضُ رَفْشًا: گوچکه‌کانی زلو بان بوون (گوپیان)
◊ اَرْفَضَ: کهوته خواردن ◊ دمست پیکردن ◊
اَرْفَضَ بِالْمَكَانِ: لهو شوینته مایه‌ومو لئی نه‌جولا
◊ رَفْضٌ طَيْتُهُ: ریشی به‌ردایه‌وه تا به‌قه‌د
دممه‌بیلئیک بان و دریز بوو ◊ الرِّفْضُ: خواردنی
چاک و خواردنه‌وه له‌شوینی خوُش و نه‌مین دا،
دمگوترئ: (وقع في الرِّفْضِ والقَفْضِ): کهوته ناو
نازو نیعمه‌ته‌وه، خواردنی چاک و زنی جوان ◊
همروا ناوه بوُ نهو ئامیره خاکه‌ناز ئاسایه‌ی
دانه‌ویله‌ی پی رادمدرئ، دمگوترئ: (من الرِّفْضِ
الی العرش): نهو پیاوه له‌کریکاری گمنم و جوُ
رادانه‌وه بؤسمر کورسی پاشایی ◊ الرِّفْضُ: نهو
کریکاری به‌بیل و خاکه‌ناز دانه‌ویله‌ی پی
رادمدرئ ◊ اَرْفَضَ السَّعْرُ: نرخ به‌رز بؤوه، همروا
دمگوترئ: (ارتفعت السُّرْقُ): بازار به‌رز بؤوه ◊
ترافصوا الماءَ وَغَيْرَهُ عَلَيْهِ: به نوره چوونه سمر
ناومکه.

رَفْضُ الشَّيْءِ: شته‌کمی وردکردو کردیه شورباو.
رَفْضُ رَفْشًا: گوچکه‌کانی زلو بان بوون (گوپیان)
◊ اَرْفَضَ: کهوته خواردن ◊ دمست پیکردن ◊
اَرْفَضَ بِالْمَكَانِ: لهو شوینته مایه‌ومو لئی نه‌جولا
◊ رَفْضٌ طَيْتُهُ: ریشی به‌ردایه‌وه تا به‌قه‌د
دممه‌بیلئیک بان و دریز بوو ◊ الرِّفْضُ: خواردنی
چاک و خواردنه‌وه له‌شوینی خوُش و نه‌مین دا،
دمگوترئ: (وقع في الرِّفْضِ والقَفْضِ): کهوته ناو
نازو نیعمه‌ته‌وه، خواردنی چاک و زنی جوان ◊
همروا ناوه بوُ نهو ئامیره خاکه‌ناز ئاسایه‌ی
دانه‌ویله‌ی پی رادمدرئ، دمگوترئ: (من الرِّفْضِ
الی العرش): نهو پیاوه له‌کریکاری گمنم و جوُ
رادانه‌وه بؤسمر کورسی پاشایی ◊ الرِّفْضُ: نهو
کریکاری به‌بیل و خاکه‌ناز دانه‌ویله‌ی پی
رادمدرئ ◊ اَرْفَضَ السَّعْرُ: نرخ به‌رز بؤوه، همروا
دمگوترئ: (ارتفعت السُّرْقُ): بازار به‌رز بؤوه ◊
ترافصوا الماءَ وَغَيْرَهُ عَلَيْهِ: به نوره چوونه سمر
ناومکه.

رَفَعُ فُلَانٌ إِلَى أَصْلِهِ: فَلَانُكَهْسِي بَرْدَمُوهُ سَمِر رَمَكَمَزِي خَوِي.

رَفَعُ الْحَدِيثُ إِلَى قَائِلِهِ: قَسَمَكَمِي بِهِ زَنْجِيرَهُ بَرْدَمُوهُ سَمِر بِيْزَمَرَمَكَمِي بِيْوِيهِ حَمْدِيْثِي مَعْرُوعٌ نَهْوَمِيهِ بَمِرْزَنْجِيرَهُ بَكَاتَهُ سَمِر بِيْفَهْمَبِمِر (د.خ).

رَفَعُ الْحَيْرُ: هَمُوَالَهَكَمِي بِلَاوُ كَرْدَمُوهُ.

رَفَعُ الْبَعِيرُ: حَوْشْتَرَمَكَمِي تَاوَدَا بِيْؤَنَهْوَمِي خَيْرَا بِرْوَا.

رَفَعُ الْكَلِمَةُ: وَشَهَكَمِي بَمَعْرُوعُ خَوِيْئِنْدَمُوهُ وَاتَهُ كُوْتَايِيَهَكَمِي نِيْشَانَهِي رَهْفَعَمِي خِسْتَه سَمِر.

رَفَعُ الْعُقُوبَةُ أَوْ الضَّرْبَةُ: سَزَاكَمِي يَانَ زَمْرِيَهَكَمِي هَهَلْگَرْت، دَمَشْگُوْتَرِي: (فُلَانٌ مَرْفُوعٌ عَنْهُ التَّكْلِيفُ): فَلَانُكَهْسِي نَمَرَكِي لَمَسَمِر نِيْيِيَه، بَمِرْپَرَسِيَار نِيْيِيَه.

رَفَعُ رِفَاعَةً: دَمَنَكِي گَهْوَرَه بُوُو.

رَفَعُ الثَّرْبُ أَوْ الْخَيْطُ: هُوَمَاشَهَكَمِي تَمَنَك بُوُو، دَمَزَمَكَمِي بَارِيك بُوُو.

رَفَعُ فُلَانٌ: فَلَانُكَهْسِي بِلَهْوِ پَايَمِي بَمِرْز بِيْؤَه ۵ رَافَعُهُ: بَمَانَا (رَفَعُهُ) دِي ۵ رَافِعٌ إِلَى الْحَاكِمِ وَغِيْهِ: نِيْشَهَكَمِي گَهْيَانَدَه دَاوَمَرُو شَكَايَهْتِي لِي كَرْد ۵ رَفَعٌ: بَايِي هَاوِيْشْتَن هَمَنْدِيْكِيَان دِرِيْزْتَر بُوُو.

رَفَعُ الشَّيْئِ: شْتَهَكَمِي بِيْشَكَمَش كَرْد بِيْشِي خِسْت ۵ اِرْتَفَعَ: بَمِرْز بِيْؤَه ۵ بِيْشَكَهْوَت ۵ گُوَاسْتِيَهْوَه، لَاجُو نَمَا ۵ رَفَعُ الشَّيْئِ: شْتَهَكَمِي بَمِرْز كَرْدَمُوهُ ۵ تَرَاغَا إِلَى الْحَاكِمِ: كِيْشَهَكَمِيَان بَرْدَه لَای دَاوَدَه

۵ تَرَاغَ الْمَحَامِي عَنِ الْمُتَهَمِ أَمَامَ الْقَضَاءِ: پَارِيْزَمَر لَهْمَرْدَم دَاگَا دَا دَاكُوْکِي لَه تُوْمَهْتَبَار كَرْد بَهَلْگَمِي بَهِيْزِي خِسْتَنه رُو لَمَسَمِر بِيْتَاوَانِي تُوْمَهْتَبَار ۵ تَرَفَعٌ: بَمَانَا (اِرْتَفَعَ) دِي ۵ پَاكُو بِيْگَهْرَدَه، لَه خَهْوَش وَ لَه كَكَه دَارِي دُوُوْرَه ۵ تَرَفَعُ الشَّيْئِ: بَمَانَا (رَفَعُهُ) دِي ۵ اسْتَرَفَعَ الشَّيْئِ: شْتَهَكَمِي كَاتِي لَابَرْدَنِي هَات ۵ اسْتَرَفَعَ الشَّيْئِ: دَاوَاي لَابَرْدَنِي شْتَهَكَمِي كَرْد ۵ اِلْرَفَاعُ:

دَمَهَاژُوِي بِيْ پَاوَان وَ چَاوَدِيْزِيَان دَمَكَاو نَمَجَا لِيْيَان دَمَكَمِرِي بِيْخُوِيَان بَهْوِيْسْتِي خُوِيَان بِلَهْوَمِرِيْن ۵ الرِّفَاعُ: نَهْوَكَمَسِيَه چَاوَدِيْزِي نَهْوِ شُوِيْنَانَه دَمَكَا كَه نَاكَرِيْنَه مَوْلَك ۵ الرِّفِيضُ: عَمْرَهْقِي لَمَش ۵ شُوْتِي شَكَاو پَكَاو ۵ الْمَرْفِيضُ: رِيْزَمُوِي نَاو، شُوِيْنِي هَاتَنَه خَوَارَمُوِي نَاو (پَلُوسَك).

رَفَعُ الْقَوْمُ: خَه لَكَهَكَمِي بَه كِيْؤَه كَمَدَا هَهَلْگَمِرَا.

رَفَعُ الْبَعِيرُ: حَوْشْتَرَمَكَمِي خَيْرَا رُوِيُو بَه لَه ي كَرْد.

رَفَعُ الشَّيْئِ: شْتَهَكَمِي بَمِرْز كَرْدَمُوهُ بِيْؤَسَمَرَمُوهُ ۵ گُوَاسْتِيَهْوَه.

رَفَعُ الْبِنَاءِ: بِآلَه خَانَهَكَمِي بَمِرْز كَرْدَمُوهُ، چِيْن چِيْن دِيُوَارَمَكَانِي خِسْتَه سَمِرِيَهَك.

رَفَعُ يَدُهُ عَنِ الشَّيْئِ: دَمَسْتِي لَه شْتَهَكَمِي هَهَلْگَرْت.

رَفَعُ فُلَانًا: نَاوِي فُلَانِي بَمِرْز كَرْدَمُوهُ، رِيْزُو حَوْرَمَهْتِي بِيْ زِيَاد كَرْد ۵ نَاوِي هِيْنَا بَه بَاشَه، دَمَشْگُوْتَرِي: (هَذَا أَمْرٌ يَرْفَعُ الرَّأْسَ): نَمَمَه كَارِيْكَه سَمِر بَمِرْزِي دَمَسْتَه بَمِرْ دَمَكَا، دَمِيْئَتَه هُوْكَارِي شَكُوْمَهْمَنْدِي.

رَفَعُ اللَّهُ عَمَلَهُ: خُوْدَا خَيْرَمَكَمِي لِي وَ مَرگَرْت.

رَفَعُ الشَّيْئِ فِي خَزَائِنِهِ: شْتَهَكَمِي لَمَنَاو قَاسَهَكَمِي دَا هَهَلْگَرْت.

رَفَعُ ذَاتَ اللَّبَنِ لَبْنَهَا: شِيْرْدَمَرَمَكَمِي شِيْرْمَهَكَمِي گَرْتَهْوَمُو نَهِيْدَا.

رَفَعُ فُلَانًا إِلَى الْحَاكِمِ: فَلَانُكَهْسِي خِسْتَه بَمِرْدَم دَاوَمَر بِيْؤَنَهْوَمِي دَاگَايِي بَكَا، دَمَشْگُوْتَرِي: (رَفَعُ إِلَى السُّلْطَانِ رِفَاعَةً): هَمَنْدِي رُو دَاوِي تَايِيَهْتِي خَوِي بِيْشَكَمَش بَه پَاشَا كَرْد.

رَفَعُ السَّيْمَ عِيْرَانَهُم: سَمِرِيَان كَرْد ۵ دَمَشْگُوْتَرِي: (دَخَلْتُ عَلَى فُلَانٍ فَلَمْ يَرْفَعْ لِي رَأْسًا): چُوْمَه لَای فُلَانُو هَمَرَسَمَرِي بَمِرْز نَه كَرْدَمُوهُ سَمِرْم بَكَا، رُوِي تِي نَه كَمَرْدَم.

وَرَفَعٌ رَفَأً: شوینى پیسایى ناو جهستهی فراوان
بوون گهدمی کشا ۵ دیوی ناوموهی گوشتی
نازاری پمیدا کرد.

رَفَعٌ العِشْرُ رَفَاعَةً: ژيانی خوْش بوو ۵ اَرْفَعُ: ژيانی
خوْش بوو، گوزهرانی باش بؤ گونجا ۵ اَرْفَعُ له
العَيْشُ: ژيانی بؤخوْشکرد ۵ تَرْفَعُ: گوزهرانی
خوْش بوو ۵ الأَرْفَعُ مِنَ العِيشِ: ژيانی خوْش و
بهپیت و گوزهرانی خوْش ۵ الرِّفَاعَةُ:
گوزهرانخوْش ۵ الرِّفَاعِيَّةُ: بهمانا (الرِّفَاعَةُ) دئ ۵
الرُّفْعُ: نهرمو نیانی و ناسانکاری ۵ ژيانخوْشی و
گوزهرانی گونجا ۵ شوینى بهپیت و بهرمکمت ۵
گرانی و قات و فری ۵ هershوینیک لهجهسته
چلک و پیسایى تیدا کؤبیتهوه ۵ خوْپری و
ههتیو مچه ۵ الرُّفْعُ: هershوینیکی جهسته،
چلکی تیدا کؤبیتهوه ۵ الرُّفْعِيَّةُ: ژيانخوْشی و
ههرزانی ۵ اَلْمَرْفَعُ: بن بال و شان و شهپیلک و
کؤتایی پان.

وَرَفَأَ رَفَأً: بالندمکه هونهی کرد، بالی فش کردن بؤ
هه لفرین ۵ (رَفَأَتِ العَيْنُ او الحَاجِبُ): چاوی فری
یان برؤی فری و پهلهی کرد ۵ رَفَأَتِ النِّبَاتُ:
گیاو گزمکه لهتیر ناوی و تهردمماخی دا شنه
شنى بوو.
رَفَأَ البَرَقُ: بروسکهکه روناکایی داو شوعله بهخش
بوو.

رَفَأَ فلان رَفَأً: فلانکمس زؤری خوارد.

رَفَأَ له وایله: کهروپشکهی کردو شناپهوه، دمگوترئ:
(رَفَأَ فُؤادِي لحدیثه): دلّم بهوتهکانی گهشابهوه
شناپهوه.

رَفَأَ القَوْمُ به: خه لکهکه دهورهیان داو لئی
کؤبونهوه.

رَفَأَ عَلَيْهِ النِّعْمَةَ او السَّعَادَةَ: نازو نیعمهتی بهسمردا
رشت ۵ بهختهومری کرد.

لهزاراوهی ئەندازیاری دا بریتییه له دریژی
پایه و شتی بهرزوه بوو ۵ الرِّفْعُ: ناویکه
لهناوه جوانهکانی خودا، دمگوترئ: (برق
الرِّفْعُ): بروسکهیهکی شوعلهدار، (ناقة الرِّفْعُ):
خوشرئیکه شیرمهکی گرتوتهوهو شیر نادا ۵
الرِّفَاعَةُ: همر کؤمه ل و تاقمیک هموال و نهینى
بلاو بکه نهوه ۵ نامیریکه شت بهرزدمکاتهوه،
شتی بی بهرز دمکرتتهوه ۵ الرِّفَاعُ:
گواستنهموی کرشهی کشتوکال بؤسر خهرمان
بؤ گیرمکردن و شنمکردن و پاککردن ۵ الرِّفَاعَةُ:
توندى دهنگو بهرزى و کاریگهرى لهسهر
گوپچکه، دمگوترئ: (في صوته رَفَاعَةً) ۵ الرُّفْعُ:
لهزاراوهی نه خودا ضهمیهه (بؤره) یان نهو
پیتهی له شوینى نهو دئ ۵ همروا بهدهست
هه لگرتن له خواردن و خواردنیش دمگوترئ
پیش کازپوه بؤکسبیک بهرؤزو بی ۵ الرِّفْعَةُ:
رئزو پلهو پایهو شکؤمندی ۵ الرِّفْعَةُ: نهو
شتهی بههوی پیشنیارو راپورتتهوه بهرز
دمکرتتهوه بؤلای دادومر ۵ المَرْفَعَةُ: هه لئس و
کهوت و جهندو جونیکه بهرچاو دمگترئ بؤ
راستکردنهوهی داواو پیوه پؤیشتنى کهوا بوو
(قانون المرافعات): نهو یاساییهه هه لئس و کهوت و
چؤنیمتی بهرپوه بردنى داواکمریک دهخاته
بهردهم دادگا ۵ المِرْفَاعُ: نامیریکه بؤ
بهرزکردنهوهی فورسایى ومکوو (جهگ) ۵
المِرْفَعُ: کورسى ۵ وشهى (مِرْفَعُ): لای
مسیحیهکان چمند رؤؤکی دپارن پیش
پؤزانی رؤزو گرتن دمکهون ۵ المِرْفَعُ: نامیری
بهرزکردنهوه.

المرفوع: لهحمدی پیغهمبهردا (د.خ) نهومیه پال
پیغهمبهر دهرئ، جا هسه بی یان کردموه بی
یان رازی بون بی.

رَفَاً له: کردو کۆششی بۆکرد به چاکه یان به خرابه.
رَفَاً فلاناً: به خششی دا به فلان و شتی خوشی
دمر خوارد دا ۵ چاکه ی له گه ل کردو ریزی لئ
گرت، دمگوترئ: (ذَهَبَ مِنْ يَحْفَهُ وَيَرْفُهُ): رۆیی
ئه وهی خزمه تی دمگردو پینداویستی ژبانی
خوشی بۆدابی نکردو سۆزی بۆ دهنواند.

رَفَاً البَقْلَ ونحوه: گیاهه که ی خوارد به لأم پاروی
په یه ده می نه گرت.

رَفَاً الطعامَ: زۆری خوارد ۵ رَفَّتْ الأُمُّ: دایکه که شیر
دا به زارۆکه که ی.

رَفَاً اللبنَ: هه موو رۆژی شیری خواردمه.

رَفَاً الشَّيْءَ: شته که ی مزی وه لئ لوشی، دمگوترئ:
(رَفَاً المرأةَ أو شفتيها): نافرته که ی ماچ کرد
لئوی مزی.

رَفَاً الذَّابَّةَ: کای دا به ولاخه که.

رَفَاً البيتَ: تاق و ره فه ی بۆ خانومه که دروست کرد.

رَفَاً الثَّوْبَ: قوماشی تری خسته سه ربانایی
کراسه که بۆئه وهی له لای خواره وهی پانتریبی ۵
أرَفَّتْ الدَّجاجةُ ونحوها علی بیضا: مریشکه که
بالی خۆی به سه رب هیلکه که ی دا فش کردنه وه

کپ له سه ربان هه لئیش ۵ إرَفَّتْ: به مانا (رَفَاً

یرَفَاً) دئ، دمگوترئ: (إرَفَّتْ الثَّيَابُ وإرَفَّتْ

البرق) ۵ الرُفَاةُ: نه و وردمه ته پ و تۆزه له کا

هه لدمه مری ۵ الرُفَاةُ: نه و شته ی له خوار که له

سه رمه وه ده سه ربئ ۵ الرُفُّ: ومکوو تاقه وایه

له دیوار دا، شتی نایابی ناو مالی له سه رب

داده نری ۵ یان ته خته داریکه به پال دیواره وه

داده نری هاب و هاجاغ یان کتیب و ده فته رو شتی

وای ده خرتیه سه رب، دمگوترئ: (وَضَعَ الكَتَبَ

علی الرُّبِ): کتیبه که ی له سه رب ره فه که داناون ۵

تاهمیک مه ل و بالئدمن ۵ کراسی نه رم و نیانه ۵

ناوی زاره که دمه رموشیته وه وه لدمه ملیسه ربئ ۵

الرُّفُّ: کا ۵ ورده کاو کوت ۵ الرُّفَانُ: شتیک زۆر

بدمه وشیته وه، دمگوترئ: (نمر رُفَانٌ): په کو

ددانیکی دمه وشاوه ن ۵ (روضة رُفَاةٌ): باخیکه

په رشنگاره ۵ الرُّفَّةُ: قومه ناویک ۵ خواردنیکی

باش و ریک و پیک ۵ جاوه رین، برۆ فرین ۵

الرُّفَّةُ: به مانا (الرُّفَّ) دئ ۵ الرُّفِيفُ: بریسکه و

په رشنگ، دمگوترئ: (لغرها ريف) ۵ هه روا ناوه

بۆ پۆشاکێ ته نک ۵ دره ختیک لق و پۆیه که ی

شۆرا به یان کردبئ ۵ زه وی به پیت و به رمکه ت ۵

هه لاشی ره شمال یان نه و په رۆ په تکه نه ی لئیه وه

شۆرپونه وه ۵ (ذات الریف): نه و باغچه و

روه ک و دره خته ی له به ر تیرناوی و ته په ده ماخی

بریسکه و ورشه ی لئویبئ ۵ هه روا ناوه بۆ نه و

به له م و که له که نه ی له ناو روبا ردا ریزدمکرین بۆ

ئه وهی خه لک به سه ربان دا به په ریته وه.

وَرَفَقَ به وله و علیه رَفَقاً و مرفقاً: نه رم و نیان بوو

له که لئ دا هه لئس و که وه تی جوانی له که ل دا

کرد.

رَفَقَ في السر: له رۆپشتن دا هئیدی و له سه ره خۆ

بوو.

رَفَقَ فلاناً: له نانیشکی فلانی دا.

رَفَقَ البعيرُ: به گورپس ده ستی حوشرمه که ی به ست.

رَفَقَ فلان رفاةً: بوو به هاویرئ و براده ر، دمگوترئ:

(كنت في رفاة فلان): له که ل فلانکه سه ربووم ۵

أرَفَقَهُ: له که لئ دا هئیدی و هئیم بوو ۵ سو دی پئ

که یاندا ۵ رَأْفَهُ مِرْفَقَةً رِفَاقاً: بۆ به هاوه ل و

هاویرئ، دمگوترئ: (رَأْفَهُ في السفر، ورافقه

السلامة) ۵ إرَفَقَ: سو د به خش بوو، داوای

پارمه تی کرد ۵ إرَفَقَ علیه: شانی له سه رب دادا ۵

نانیشکی دادا، دمگوترئ: (بِت مُرَفَقاً): شه وم

به رۆز کردمه و نانیشکم دادا بوو ۵ إرَفَقَ اللومُ:

خه لکه بوون به هاویرئ په که تری ۵ تَرَفَقاً: بوون

رَفَلَ رَفَلًا ورفلاتًا: لمرؤیشتن دا لارو لمنجهی کردو
داوینسی خوئی لمرهوی خشانو بهدوخویدا
رایکیشا.

رَفَلَ ثَوْبَهُ: کراسه‌که‌ی درپژکردو بهدوخوئی
خشاندی.

رَفَلَ الْبِنْتُ: بیرمه‌کی لیل و قوراو کرد ◊ اَرَفَلَ: به‌مانا
(رَفَلَ) دی، دمگوتری: (أَرَفَلَ فِي ثِيَابِهِ): له‌ناو
پوشاکه‌که‌دا لارو لمنجهی کرد ◊ اَرَفَلَ ثَوْبَهُ أَوْ
أَزَارَهُ أَوْ ذِيْلَهُ: کراسه‌که‌ی یان دهرپیه‌که‌ی یان
لکی میزمره‌که‌ی درپژ کردو شلی کردو
بهدوخویدا خشاندی ◊ اَرَفَلَ الْعَرْمُ فُلَانًا: گه‌له‌که
فلان‌یان کرده گهرورمو پاشای خویمان ◊ رَفَلَ:
دمگوتری: (رَفَلَ فِي ثِيَابِهِ): به‌پوشاکه‌که‌یه‌وه
لارو لمنجهی کرد واته: دمق به‌مانا (رَفَلَ) دئی ◊
أَرَفَلَ ثَوْبَهُ أَوْ إِزَارَهُ أَوْ ذِيْلَهُ: کراسه‌که‌ی یان
دهرپیه‌که‌ی یان لکی میزمره‌که‌ی درپژکردو
بهدوخوئی دا دا له‌عمرزی خشاند ◊ اَرَفَلَ الْمَلِكُ
فُلَانًا: پاشا فلان‌کسی کرده حاکم و لپرسراو ◊
تَرَفَلَ فُلَانٌ تَرَفَلَةً: به‌مانا (رَفَلَ) دئی ◊ تَرَفَلَ: به‌مانا
(رَفَلَ) دئی ◊ تَرَفَلَ عَلَيْهِمُ: بوو به‌حاکم و
فهرمان‌پروا به‌سهریانه‌وه ◊ التَرَفِيلُ: لمرانستی
عوروزدا زیادکردنیکی سه‌به‌به له‌سهرموئی
شیرمه‌که‌دا، و مگوو زیادکردنی (تَرَفَنَ) له‌سمر
(مُتَاعِلِنَ) و بگوتری: (مُتَاعِلَتِنَ) ◊ الرِّفَالُ: درپژ،
دمگوتری: (شَعَرَ رِفَالًا وَثَوْبًا رِفَالًا) ◊ الرِّفْلُ:
کلکی درپژ ◊ پُوشاکِ درپژ ◊ پُوشاکِ فِش و
فُؤن ◊ زبانی خُوش ◊ ناهرمتی گُوشتن ◊ الرِّفَالُ:
که‌سینک زُور لارو لمنجه بکا ◊ الرِّفْلَةُ: به‌رمورو
خشل و ملوانکه‌ی درپژ، که ناهرمت لارو لمنجهی
پتوه بکا ◊ (ك: مَرَايِلَ) ◊ رَفَّةٌ رَفْهًا وَرَفْهًا: نازو
نیعمه‌تی باش و به‌رفراوانی توش هات.

به‌دوو هاومل ◊ بوون به‌هاورپیی به‌کتر ◊ تَرَفَّقَ
به: به‌مانا (رَفَّقَ) دئی ◊ تَرَفَّقَ عَلَيْهِ: پشتی پیومه‌دا
نانیشکی له‌سمر دادا ◊ تَرَفَّقَ به: سودی گه‌یاند،
داوای کُومه‌کی کرد ◊ اسْتَرَفَّقَهُ: داوای کرد ببیته
هاورپیی ◊ الأَرْفَقُ: دمگوتری: (هَذَا الأَمْرُ أَرْفَقَ بِكَ
وَعَلَيْكَ): نهو کاره بؤ تو سود به‌خشه ◊ الرِّافِقُ:
سود به‌خش ◊ الرِّافِقَةُ: هیدی و هینن ◊ الرِّفَاقُ:
حه‌بلیکه دمستی حوشتی بین دمه‌ستری، کاتی
ترسی نه‌وه‌ی لی کرا به‌له‌سه‌ببئ ◊ الرِّفَاقَةُ:
کُومه‌لی هاورپیان و دُوست و برادرم ◊ الرِّفْقُ:
به‌یده‌ست و خُوش له‌مست، دمگوتری: (مَاءٌ رَفِقٌ
وَمَرْتَعٌ رَفِيقٌ): ناوینکه به‌خُوشی دمستی دمگاتئ
له‌ومرگایه‌که به‌ناسانی پیی دمگه‌ی ◊ الرِّفْقَةُ:
هاورپیه‌تی ◊ الرِّفِيقُ: به‌سُوزو نهرم و نیان و
له‌سهره خُوش ◊ به‌وکسه‌ش دمگوتری که‌له‌ته‌ک
فهرمان‌پروا و پاشادایه‌و بؤ هه‌موو شوینیک
له‌خزمه‌تی دا دهبئ ◊ سود به‌خش ◊ زَن،
میرد، هاوسمر ◊ الرِّفِيقَةُ: میینه‌ی (الرِّفِيقِ) ◊
زَن ◊ المُرْفِيقُ: هاودم و هه‌مناهنگی مه‌لیک و
پاشا ◊ المُرْفِيقُ: دام و دمزگای خزمه‌تگوزاری
المُرْفِيقُ: نهو دام و دمزگایانه‌ی خزمه‌تگوزاری
پیشکشی کُومه‌نگا دمکن، و مگوو دائره‌ی ناوو
ناومرؤو کارمباو خسته‌خانه.. ◊ هَرَشْتِيكَ
له‌سهری دابنیشی و پالی له‌سهریدمه‌وه ◊
نانیشک؛ جومگه‌ی نیوان دمست و فُؤن ◊ المُرْفِيقُ:
به‌مانا (المُرْفِيقُ) دئی، (مُرْفِقُ الدَّارِ وَغُوهَا): نهو
شтанه‌ی له‌گه‌ل خانوو حیساب دمکرین، و مگوو
حه‌مام و مه‌تبه‌خ و به‌ربیللا و حه‌وشه‌و ته‌نکی و
بیری ئاو ◊ المُرْفِيقَةُ: نه‌وشته‌ی له‌سهری پال
دمدمیه‌وه ◊ دُوشَه‌ک و سه‌رین و کورسی و
که‌ره‌ویته.

رَقَبَة فَلاناً وبه: بهزمی بهفلانکس دا هاتموه،
سۆزی بۆی بوو.

رَقَبَة: بهمانا (رَقَبَة) دئ ۵ اَرْقَبَة: بهمانا (رَقَبَة) دئ،
دمگوترئ: (اَرْقَبَة فلان): لهخواردن و خواردنهمو
پوشاک لمبهرکردن دا زنده رۆی کرد ۵ خوشی
پابواردو نيسراحتی کرد ۵ همروا دمگوترئ:
(اَرْقَبَة عندي): لای من بمینهومو نيسراحت بکه
۵ اَرْقَبَة: سمري بهشانهکردو رۆنی لی دا ۵ اَرْقَبَة
فلاناً: فلان کهمی خسته ناو نازو نيعمتهومو ۵
رَقَبَة: بهمانا (اَرْقَبَة) ۵ رَقَبَة نَفْسَة: نازو نيعمته
بۆ نهفسی خۆی دابین کرد، دمگوترئ: (رَقَبَة
عندي): لای من بمینهومو خوش پابویره ۵ رَقَبَة
عنه: ناخوشی دورخستهومو و زبانی خوشی
پرنازو نيعمتهی بۆ دسته بمرکرد ۵ رَقَبَة عليه:
مؤلمتی دا ۵ قَرَقَبَة: بهمانا (رَقَبَة) دئ ۵ اسْتَرْقَبَة:
بهمانا ((قَرَقَبَة) دئ، دمگوترئ: (اسْتَرْقَبَة عندي)
بهمانا (اَرْقَبَة عندي) دئ ۵ الرُقَابَة: زبانی خوش و
پرنازو نيعمته و همرزانی ۵ الرُقَابَة: بهمانا
(الرُقَابَة) دئ ۵ الرُقَابَة: سۆزو خوشهويستی و
بهزمی ۵ الرُقَابَة: بهمانا (الرُقَابَة) دئ

رَقَبَا رَقَبَا: ژنی هینا ۵ هاوسهرگیری کرد.

رَقَبَا النوب و نحوه من کل منسوج: پوشاکهکی
پینهکرد، دورپیهوه، همندیکی بههمندیکی
ترهوه نووساند، دمگوترئ: (رَقَبَا الخرق):
کونهکی پرکردومو چاکی کردموه.

رَقَبَا فلاناً: ترسو بیمی لسمهر فلانکس لابرد ۵
اَرْقَبَت السفينة: کهمتیبهکه لمبندمر نزيك بۆوه
۵ اَرْقَبَا اليه: بهمنای بۆ برد، چوو بهائی ۵ اَرْقَبَا
السفينة: کهمتیبهکی نزيك بمندمر کردموه ۵
پان لهزموی نزيك خستهومو ۵ اَرْقَبَا فلاناً:
موداراتی لمگهال دا کرد ۵ راقباً مرافاة: هاواری

بوو، چووهر سمهر بپرو باومری نهو ۵ زمانه
سازی لمگهال دا کرد ۵ رَقَبَا المتزوج: پيرۆزبایی
لهو کهمکرد کهژنی هیناوه پینی وت
پيرۆزباییت لی دمکهه هیوادارم کورپو کچی
زورتان بین ۵ ترافواً على الأمر: کارمکهمان
بهسمند کرد، بهلایانهوه باش بوو ۵ الرقباء:
پيرۆزبایی کردنه لهو کهمی هاوسهرگیری
کردوه ۵ الرقبة: کاو پلپوش ۵ الرقباء:
نهوکهمی پيشهی پینهسازی جلو بهرگ بین ۵
بۆ ناهمرت دمگوترئ: (رقباء).

رَقَبَا الدَّمْعُ والدَّم: فرمیسهکه پان خوینمهکه
گیرسایهوه وشک بۆوه.

رَقَبَا دم القتال: بکوزمهکه خوینی بؤدرا، خوینی دا،
خوینبهستی کرد.

رَقَبَا بينهم: ناشتهوایی لهنیوان دا کردن ۵ ریکی
خستهومو، دمگوترئ: (اَرْقَبَا على ظلمك):
بهزمیبت بهخوتا بی ۵ بهمنهنازمی بهمری
خوت قاج راکیشه، همروا دمگوترئ: (لا ارقبا الله
دمعته): خودا فرمیسهکت وشک نهکاتهوه ۵
الرُقَبَة: بهوکهمه دمگوترئ صولچی نیوان
خه لک دمکا ۵ ناشتهوایی دهخاته نیوان
خه لکهوه، دمگوترئ: (الذیة رفاء الدم): خوین
دان بهکس و کاری کوزراو خوینی بکوز
دهپاریزی و لهکوشتنهوه رزگاری دمکات ۵.

رَقَبَة: چاوهروانی کرد ۵ سهرنجی راکیشه ۵
پاریزگاری کرد.

رَقَبَا فلاناً: لهملی فلانی دا ۵ بهمتی لهملی
فلانکس کرد.

رَقَبَا رَقَبَا: ملی نهستور بوو ۵ (هو اَرْقَبُ وهي رَقَبَاءُ)
۵ اَرْقَبُهُ داراً أو ارضاً: خانومهکه پان زهویبهکی
کرده ملک و سامان بۆ خۆی و بۆنهومکانی ۵
راقبته: جاودپیری کرد ۵ لی ترسا ۵ اَرْقَبَا:

بهرزبوه، ریزدار بوو ۵ اِرْتَقَبَّ الشَّيْءُ: چاومروانی شتهکهی کرد ۵ تَرَقَبَهُ: چاومروانی کرد ۵ الرُّقَابَةُ: چاودپیری کردن ۵ سانسورکردن لیسر کتیب و نوسراوی تر پیش لهچاپدان و بلاوکردنهومیان ۵ یان دمست تیومردانی حکومت یان بانکی مهرکهزی بۇ شهوی کار بکاته سمر نرخ و بهمای جوره پارمیهک ۵ الرُّقْبَى: نهومیه یهکیک بهیهکی تر بلئ نهگمر من پیش تو مردم فلان خانوو یان فلان زهویم بۇ تو بی، شهوی تریش بهویان وابلئ، همریهکهیان چاومروانی مردنی شهوی تربی ۵ الرُّقْبَةُ: چالیکه هلدکهندرئ بۇ گرتنی پلینگ ۵ الرُّقْبَةُ: نهستو، مل ۵ بههموو جهستهی نادمیزادیش دمگوترئ ۵ همروا ناوه بۇ کۆیلهو بهندهو کهنیزهک ۵ همروا ناوه بۇ بهشی زوروی کهمان ۵ الرُّقَابَةُ: حهرمسی کالاو چاودپیری شت و مهک.

الرُّقْبُ: نهو دایکو باوکهی مندالیان بۇ نامینی ۵ کهسیک (پیاو بی یا زن) نهتوانی کاربکاو بژئوو پیداویستی خوی دابین بکا ۵ همروا بهزنییک دمگوترئ چاومروانی مردنی میردمهکی بکا بؤنهوهی میراتی لی بگری یان شوبکاتهوه بهیهکیکی تر ۵ (أم الرقوب): بهلاو کارسات ۵ الرُّقِيب: ناویکه لهناوه جوانهکانی خودا ۵ چاودپرو حهرمس ۵ پیشهتای سوپا ۵ کهسیک نهمرکی پیداجونهوهو خویندنهوهی کتیب و نووسراوی دهخریتنه نهستو پیش چاپکردنیان بؤنهوهی سانسوریان بکاو رستهو وشهگهلیک کهلهگهل بارو دۆخهکه نهگونجن لایبمرو ۵ المُرَقَبُ: پیاو خرابیک که پیاوانی ناسایش دمپهینه ژئر چاودپیری خویانهوه بؤنهوهی بزاند هلسو کهوتی چونهو نههیلن

خرابهکاری بکا ۵ المُرَقِبُ: چاودپیر ۵ شهو کهسهی چاودپیری کردن دمکاته پیشهی خوی ۵ المُرَقِبُ: شوینی چاودپیری کردن ۵ المُرَقِبَةُ: بهمانا (الرُّقْبُ) دی.

رَقَّحَ رَقْحًا و رَقَاحَةً: کاسبی کرد، خیزان و مندالی خوی بهخیکردن

رَقَّحَ الشَّيْءُ: شتهکهی ریک خست و چاکی کردموه. رَقَّحَ مَالَهُ: مال و سامانی خوی ریک خست، سمروکاری کرد ۵ اِرْتَقَّحَ رَأْسُ الْمَالِ: پارمو بولهکهی بههوی چاودپیری کردنهوه گمشهی کرد ۵ تَرَقَّحَ: کاسبی کرد، همولی نا بۇ دابینکردنی بژئوی مال و خیزانی خوی ۵ الرُّقَاحِي: بازارگانیک زور بهخهم مال و سامانی خویهوه بی.

رَقَّدَ رَقْدًا و رَقْدًا: نوست ۵ (رَقَّدَ عَنِ الْأَمْرِ): وازی لهنیشکه هینا ۵ گوئی بهنیشکه نهدا لی غافل بوو.

رَقَّدَ عَنِ الضَّيْفِ: گرتگی بهمیوانهکه نهدا. رَقَّدَ الْحُرَّ: گمرما نهما ۵ اِرْقَدْتُهُ نواندی ۵ رَقَّدَ الْمَكَانَ: لهو شویتنه مایهوه ۵ رَقَّدْتُ: بهمانا (أرقدته) دی ۵ تَرَقَّدَ: خوی بهنوستوو خست ۵ أَرَقَّدْتُ: خیرا رۆپشت ۵ اسْتَرَقَّدْتُ: همنهوز سواری بوو ۵ الرُّاقِدَةُ: کۆلینهو کوپهی گورمو قول ۵ الرُّقْدَةُ: گهرمای دوا سمرما ۵ الرُّقْدُ: نافرمتیک ناز بهروهر بی و کیشتمنگاوان بخهوی ۵ المُرَقْدُ: شوینی نوستن و پالکوتن ۵ گۆرو نارامگا ۵ المُرَقْدُ: دمردیکه نادمیزاد بیهوش دمکا ۵ بی ناگای دمکا.

رَقِرِقَ الْمَاءُ رَغِيغًا: بههیناشی ناوهکهی رشته ناو شتهکهوه.

رَقِرِقَ عَيْنُهُ: چاوی فرمیسکی رزاندن ۵ رَقِرِقَ الشَّرَابُ: شمرابهکهی تیکهل بهشلهمنی تر

سمرنج راکیشه لمانا گزوکیادا دمزی ۵ الرقصة:
رمنگیکى خالخالاوییه، یان تیکهله رمنگیکه له
لئیل و رمش و بیور.

رَقْصِ رَقْصًا: سه‌مای کرد، جهسته‌ی خو‌ی
جولاندموه له‌سمر شیومو هم‌وای مؤسیقا یان
گۆرانى ۵ به‌شیومى لارو له‌نجه و خو‌یادان
رؤیشت.

رَقْصِ النَّبِيَّةِ: سرکه‌که هه‌لجوو.

رَقْصِ فِي الْكَلَامِ: خیرا خیرا قسه‌ی کردن.

رَقْصِ الْجَمَلِ: حوشرمه‌که که‌وته سه‌ر ره‌وتو جوان
رَقْصِ ۵ اَرَقْصِ فِي سَهْمِ: به‌مانا (رَقْصِ) دئ ۵
اَرَقْصِ فَلَانًا: فلانکه‌سی هه‌لنا بۆ سه‌ماکردن ۵
اَرَقْصَتِ الْمَرَأَةَ وَكَلَّمَهَا: نافرته‌که منه‌داله‌که‌ی
هه‌ته‌کاند ۵ هه‌لی به‌راند ۵ اَرَقْصِ فَلَانَ الدَّابَّةَ:
فلانکه‌س و لاخه‌که‌ی هاندا بۆ خیرا رؤیشتن ۵
رَقْصَهُ: به‌مانا (اَرَقْصَهُ) دئ ۵ تَرَقَّصَ: به‌مانا
(رَقْصِ) دئ ۵ الراقصةُ: سه‌ماکه‌ر ۵ (ليلة راقصة):
شه‌وینکه سه‌مای تیدا بکری ۵ الرقصُ:
جولاندى به‌شیکه له‌جهسته یان زۆربه‌ی
له‌سمر شیومى مؤسیقاو گۆرانى، به‌مزوری
به‌هه‌لته‌کاندنى شان یان سمت یان دوو ده‌ست
ئه‌نجام دهرئ ۵ بۆ دهربرینى جوژه مانایه‌ک
له‌ماناکان ۵ چمند جوړى هه‌به ۵ الرقصُ: قسه‌و
قسه‌لۆک، ده‌گوتري: (سمعت رقص الناس علينا):
گویم له‌قسه‌ی ناشیرینى خه‌لک بوو دزی ئیمه
۵ هم‌روا ده‌گوتري: (له رقص في كلامه):
له‌قسه‌کردن دا به‌له به‌لیه‌تى ۵ الرقصُ:
که‌سیک زۆر سه‌ما بکا، پیشه‌ی سه‌ماکردن بئ ۵
به‌ندوولی کاتزیمیر ۵ الرقاصَةُ: نافرمتیک پیشه‌ی
سه‌ماکردن بئ ۵ زه‌وییه‌ک ناویش بدرئ هیچی
لئ نه‌روئ ۵ المرقصُ: شوینى سه‌ماکردن ۵
المرقصَةُ: به‌مانا (المرقصُ) دئ.

کرد ۵ ررق الثريدَ بالدم: تیگوشاوی تیکه‌ل
رؤناو کرد ۵ ررق الطيبَ في الشرب: بو‌نى
خو‌شى بو‌شاکه‌که‌ی کرد ۵ تَرَقَّرَقَ الْمَاءُ وَغِيهِ:
ناومه‌که به‌هیواشى هه‌لرژایه خو‌ار، یان
به‌هیواشى رؤی ۵ تَرَقَّرَقَ الْمَاءُ وَغِيهِ: ناومه‌که
شله‌قاو شه‌بو‌لی دا، یان به‌هیواشى ره‌وان بوو
کشا، ده‌گوتري: (تررق الدمع من العين):
فرمیسک له‌جاودا قه‌تیس ما ۵ تَرَقَّرَقَ عَيْنُهُ:
جاوی فرمیسکی رژاند ۵ تَرَقَّرَقَ السَّرَابُ:
تراویلکه‌که دره‌وشایه‌وه، بریسکه‌ی دا ۵ تَرَقَّرَقَتِ
الشمسُ في طلوعها: خو‌ر له‌کاتی هه‌له‌هاتنی دا
واهاته به‌رجاو بسورپه‌ته‌وه ۵ تَرَقَّرَقَ الحيران
للمنن أو الهزال: نازه‌له‌که خه‌ریکه قه‌له‌مو بئ
یان به‌رمو لاواز بوون بچی ۵ الرقارِقُ: شه‌و
شته‌ی بدره‌وشیته‌وه یان تیکه‌موه به‌اوائ ۵
الرُقَارِقُ مِنَ الْمَاءِ: ناوی که‌م ۵ جوژه ناو ۵
الرُقَارِقُ مِنَ الشَّيْبِ: بو‌شاکى تمنک ۵ الرُقَارِقُ مِنَ
الشراب: شله‌مهنی رون ۵ الرُقَارِقُ مِنَ السَّيْفِ:
شمشیری بریسکه‌دار ۵ الرُقَارِقُ: به‌مانا (الرُقَارِقُ)
دئ ۵ همرشتیک بدره‌وشیته‌وه ۵ الرُقَارِقُ مِنَ
الشمع: فرمیسکی قه‌تیس ماو یان زه‌نگو‌ل
زه‌نگو‌ل ۵ (جارية ررقارة): که‌چۆله‌یمکی ته‌رو
تازمو دهمو جاو ته‌رو گمش ۵ (رقراق البثرة):
په‌تست سه‌ی دره‌وشاوه ۵ رَقَّصَهُ: زه‌خره‌قه‌ی کردو
نه‌خشاندى ۵ جوانی کردو رازانددیه‌وه.

رَقْصِ الْكِتَابِ: کتیبه‌که‌ی نووسیه‌وهو خالی له‌سه
په‌ته‌کان دانا.

رَقْصِ الثَّمَامِ كَلَامًا: فیتنه جوپه‌که قسه‌کانى خو‌ی
رازانندنه‌وه بۆ شه‌ومی مه‌به‌سته‌کانى بپه‌یکى.
رَقْصِ رَقْصًا وَرَقْصَةً: خالخالاوی و به‌له‌ک بوو ۵
الرَّقْصَاءُ: به‌مانا (الرَّقْصَاءُ) دئ ۵ جوژه کرمیکه
ره‌نگاو ره‌نگ خالی زه‌ردو سوری تیدان جوانو

رَقَطَهُ رَقَطًا: خالی تیدا دروست کردن.

رَقِطَ رَقِطًا: خالی پیوه بیون ۵ رَقَطَهُ: بهمانا

(رقطه) دئ ۵ دمگوترئ: (رَقَطَ علی ثوبه): بویهو

رهنگی بهسمر بوشاکه‌کی دا بژاند ۵ تَرَقَطَ:

به‌له به‌له بوو ۵ دمگوترئ: (تَرَقَطَ النسیح):

قوماشه‌که گول گول بوو ۵ الأَرَقَطُ: پلنگ ۵

همرگیانله‌بهرئیک رهنگی خالخال و به‌له‌ک بئ ۵

الرَقَطُ: نوخته‌و خال ۵ الرَقَطَاءُ: مینینه‌ی

(الأرقطه) ۵ جوژه ماریکه ۵ تیگوشاویکی

جهوری وها روته‌که‌ی له‌سمر پراوستابئ به‌له

به‌له ۵ الرُقُطَةُ: رهنگیک له‌سب و رهش تیکه‌لاو

بئ ۵ یان له‌رهنگی سورو زهردو هی تر تیکه‌ل

بوو بئ.

رَقَع الشیخ رَقَعًا: بیرمیردمکه یان بیرمژنه‌که

له‌کاتی هه‌ستان دا ههردوو دهستی دادان.

رَقَعَ فی سِرِه: خیرا رویشت ۵ دمگوترئ: (مارقع

فلان رَقَعًا): فلانکس هیجی بونه‌کرا، هیجی

نه‌کرد.

رَقَع الثُّرْبَ والحذاء رَقَعًا و رَقَعَةً: کراسه‌که‌ی پینه‌کرد

۵ پیلأومکانی پینه‌کردن.

رَقَع البناء: پالپشتی بؤ بیناکه دانا، دمیرمگی به‌مردا.

رَقَعَ أمرؤ: کاروباری خوئی رَنک خست.

رَقَع فلانًا: له‌فلانکسه‌ی دا ۵ (رَقَعَهُ بکف أو بسهم):

شه‌بلاغه‌ی لی دا، تیری پیوونا.

رَقَع الأرض برجله: به‌قاج زمویبه‌که‌ی کوتایه‌ووهو

بئ پهستی کرد. ۵ رَقَع رَقَاعَةً: نه‌حمه‌ق بوو گیل

بوو ۵ أَرَقَعَ الثوبُ وغیره: بوشاکه‌که کاتی

پینه‌کردنی هاتوو ۵ أَرَقَعَ فلان: فلانکس بئ

عه‌قلیبه‌کی زوری کرد شتیکی ناشیرینی نه‌نجام

دا ۵ رَأَقَعَ الحَمْرَ: به‌مرده‌وام بوو له‌سمر

خواردنه‌وه‌ی مه‌ی ۵ رَقَعَهُ: به‌مانا (رَقَعَهُ) دئ ۵

رَقَع البناء: باشکولی بؤ بیناکه دانا، دیرمگی

به‌مردا ۵ رَقَع أمواله أو معيشته: مال و سامانی

خوئی رَنک خست یان ژبانی خوئی رَنک خست ۵

رَقَع الحديث: له‌فسه‌که‌ی زیادکردو که‌م و کورئ

تیدا نه‌هیشت ۵ اِرْتَقَعَ: دمگوترئ: (ما اِرْتَقِعْ له

أو به): گرنگی بئ نه‌دا ۵ (ما ترتقع مني برفاع):

گوئی به‌ناممؤژگاری من نادا ۵ یان هیجم به‌فسه

ناکا ۵ تَرَقَعَ: کاسبی کرد ۵ استرقع: کاتی نه‌وه‌ی

هاتوو و پینه‌ی بکه‌ی ۵ الأَرَقُعُ: نه‌حمه‌ق و گیل ۵

ناسمانی دونیا له‌م روه‌وه که‌به نه‌ستیره

رازاوته‌وه ۵ الترقیع: (ترقع الجروح): نه‌ومیه

برینه‌که پاک بکریته‌وه نه‌مجار به پارچه

پیستیکی شوینیکی تری جهسته‌ی دابیوشرئ

۵ الرُقَاعَةُ: گیلی و بئ عه‌قلی ۵ بئ حه‌باو بئ

شهرم ۵ الرقاعي: که‌سینکه زور دهریبه‌ست مال و

سامانی خوئی بئ و هه‌میشه خه‌ریکی رَنک و

پَنک کردنی بئ ۵ الرُقُعُ: ناسمانی حه‌وته‌م ۵

الرُقَعَاءُ: نافرمتی گیل ۵ شتی رهنگا و رهنگ ۵

نافرمتی قاج باریک ۵ الرُقَعَةُ: پینه، پارچه‌یه‌ک

پینه‌ی بئ بکری ۵ کوته کاغه‌زَنک پارچه

پیستیکی شتی له‌سمر بنوسری ۵ پارچه زه‌وی

به‌له‌م‌گیاو گزو له‌ومرگا ۵ رَقَعَة الشطرنج: پارچه

ته‌خته‌یه‌ک که جوارگوشه جوارگوشه کراوه ۵

خط الرُقَعَة: جوژه خمت و نویسنیکه نامه‌ی بئ

دمنوسری ۵ الرُقَعَةُ: جوژه دره‌ختی‌که

زمبه‌للاح و گه‌وره گه‌لاکه‌ی و مکوو گه‌لای کوله‌که

وايه، به‌رمکه‌ی و مکوو هه‌نجیر ده‌جئ ۵ الرُقِيعُ:

گیل و نه‌حمه‌ق ۵ ناسمان ۵ المُرَقَعَانُ: گیل و نه‌قام

۵ (مُرَقَعَانَة): بؤ مینینه به‌کاردئ ۵ المُرَقَعُ: شوینی

پینه‌کردن ۵ المِرَقِعُ: دمگوترئ: (خطیب مِرَقِع):

وتار بیژنیکه قسه ده‌خاته پال قسه و رَنکیان

ده‌خاو و تارنکی جوانی لی پَنک دئ ۵ المُرَقِعُ:

بیاوی هالبوو لمبوته دراوو خاومن نمزمون ◊
 الْمُرْقَعَةُ: بوشاکی صوفیان له روهه بینه بینه
 بی ◊ رَقَّ رَقًا رِقَّةً: تمنکی کرد.

رَقَّ رَقًا رِقَّةً: باریک بوو کزو لاوواو ناسک و لمتیف
 بوو.

رَقَّ عَظْمُهُ: ئیسقانی زعیف بوو، پیر بوو، بهسالآ
 جوو.

رَقَّ عَدَدُهُ: تممنی کهم بوو ◊ پیستی دامالندراو
 هیزی نهما.

رَقَّ حَالُهُ: همزار کهوت و مال و سامانی نهما ◊ ناسان
 بوو، نرم بوو.

رَقَّ لَهُ: بهزمیی پیدایا هات ◊ گمردنکهج بوو، ملی دا
 ◊ شمیری کرد ◊ دمگوتری: (رَقَّ وَجْهَهُ): بهپروان
 تمنک بوو.

رَقَّ الْحُرُّ: نازادمهکه بوو بمکویله ◊

أَرَقَّ: بهمانا (رَقَّ) دئی.

رَقَّ الْفَرَسُ وَغَرَهُ: نهمسهکه سمی تمنک بوو.

رَقَّ فُلَانًا: فلانکمس بارو دؤخی نالمبار بوو، همزار
 کهوت.

رَقَّ بِهِ اخْلَافُهُ: جروک بوو خیریو بییری نهما.

رَقَّ الْحُرُّ: نادممیزادمهکی کرده کویله ◊ ههلی

گنرپایهوه، به ناموزگاری و قسهی جوان نمری

کرد ◊ رَقَّ قَلْبُهُ: دلی دایهومو نمری کرد ◊ رَقَّ

كَلَامُهُ: قسهکانی نمرم و نیان کردن، قسهی

جوانی وتن ◊ رَقَّ مَشِيئُهُ: بههیاوشی رؤیی ◊

رَقَّ بَيْنَهُمَا أَوْ مَابَيْنَهُمَا: نیوانی نمو دوکسهی

تیک دا ◊ تَرَأَى هَرْمَةً: راوو بؤچونی گهپشته

کوتایی ◊ تَرَقَّتْ: بهمانا (رَقَّ) دئی ◊ بههیاوشی

رؤیپشت، زهلیل و مل کهجی کرد ◊ دمگوتری:

(رَقَّتِ الْحَسَنَاءُ فُلَانًا): نافرمته جوانمهکه

فلانکسهی ژهدسته کردو دلی لی ستاندو

کردویهتی بمکویله ◊ اسْتَرَقَّ الْمَاءُ وَنَحْوَهُ: ناومکه

رؤچوو جگه لهکممنکی ◊ اسْتَرَقَّ اللَّيْلُ وَغَيْرُهُ:

شهومکه زوربهی رؤیشت ◊ اسْتَرَقَّ الْأَسْحَابُ: بمدیل

گیراومکهی کرده کویله ◊ اسْتَرَقَّ الْحُرُّ: مامهلهی

کویلهی لهگهله پیاوه نازادمهکه کرد ◊ الرَّقَاقُ:

زموی دهشت و نمرمهلان ◊ نهو چالآپیهی

ماومیهک ناوی تیدا راوستاومو دواپی ناومکه

رؤچوووه، دمگوتری: (أَرْضُ رِقَاقٍ): زموییهکی

نمرمهلان، گله وردیهی ◊ (یوم رِقَاقٍ): رؤزیکی

گهرمه ◊ الرَّقَاقُ: کویله ◊ نانی تیری ◊ رؤیشتنی

لهسره خو ◊ الرَّقُّ: جهرمینکه تمنک بو تیدا

نوسین بهکاردئی ◊ لاپهرمی سپی ◊ ناوی کهم

لهبنکی دمزیادا پان لهشیوو دؤل دا ◊ کیسهلی

گهوره ◊ گیانلهبهریکی ناوییه ومکوو ◊

تیمساح وایه ◊ الرَّقُّ: شتی تمنک ◊ بمندایهتی ◊

زموی نمرمهلانی پان و پور ◊ نهو چرؤو سره

تمرزانهی نازهل بمناسانی دهمی دهیگاتئی و

بهلایهوه خو شه ◊ الرَّقُّ: ناوی تمنکاو ◊ ناوی

کهمی بنکی دمزیادا ناو شیو ◊ زموی نمرمهلانی

پان و پور ◊ الرَّقُّ: نمرمی و سوکی ◊ تمنکی ◊

زموی نمرمهلان و پان و پور ◊ لاوازی و بی هیزی

◊ الرَّقَّةُ: بهمانا (الرِقَاقُ) دئی ◊ پان هر

زموییهکی دم روبراره که لهکاتی همستانی

ناومکه دا ناوی بگاتئی و کهجهمهکه نیشتهوه

ناومکهی لهسر نامینئی و زموییهکه بؤ پوهک

تیدا ناشتن لمباره ◊ الرَّقِيْقُ: شتی باریک و تمنک

◊ کویله ◊ الْمَرَقُّ: همرشتییک باریک پان تمنک

بی ◊ (مَرَقُ الْأَنْفِ): نمرمهی لوت ◊ (مَرَقُ

الْبَطْنِ): نمرمهی ورگ ◊ لای خواروی ورگ ◊

الْمِرْقَاقُ: تیرؤک؛ داریکه نانی بی پان دمکریتهوه

◊ الْمُرَقُّ: نانی تمنک، نانی تیری ◊ الْمُسْتَرَقُّ مِنْ

الشَّيْنِ: نمرمهی شت ◊ أَرَقَلَّ فِي سَبْعٍ: پهلهی

کرد لمړیشتنی دا ◊ أَرَقَلَّتِ النَّخْلَةُ: دارخورماکه

دریژ بوو، هه لڅو ۵ الراقل: حملېنکه
به کاردئ بؤ چونه سمر دارخورما ۵ الرُقْلَةُ:
دارخورمای بهرز ۵ الرُقَالُ: تیزرؤ، یان
رؤیندهم زؤر رهو.

رَقَمَ الْكُتَابَ عَلَيْهِ وَفِيهِ رَقْمًا: کتیبه کهی نووسی ۵
(هو يَرْقُمُ عَلَى الْمَاءِ): به کهسیک دهگوترئ کارئ
بئ سود بکا، بهئیشی هیچو بوجهوه خمریک
بئ.

رَقَمَ السَّلَّةَ: کالاکهی نیشانه کرد، نرخئ لهسر دانا
۵ رى لى دا، جؤرمکهی دیاریکرد ۵ رَقَمَ
الْكِتَابَ وَالشَّرْبَ: بهمانا (رَقَمَ) دئ ۵ الأرقمُ: نیره
مار یان ماری ژارواى پيس ۵ الترقيمُ:
خالبهندی؛ دانانی خال و فاریزمو داشو
نیشانهی پرسیارو سمر سورمان ۵ الرُقْمُ: خهتی
گهوره ۵ نیشانه کردن ۵ مؤر لى دان ۵ نرخ
لهسر شت دانان ۵ ناوزه دکردنی قوماش ۵
ههروا ناوه بؤ ژماره سادهمکان: (۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹)

۹) ۵ الرُقْمُ القياسي: ژمارمه که بهئشپرکئ کار
لاى ژوروى لى بهدمست دینئ، و مکوو نهوه
راکهمریک لهماوهی ده چرکه دا همزار مهتر
بپرئ و کهسانی تر به (۱۵) چرکه نهو
مهودایه یان برپین ۵ الرُقْمَةُ: باخچه ۵ قهراخی
شیو، یان زؤنگاو، یان شونئ کؤبونوهی ناو ۵
رومکیکه ناوی خوبازیه ۵ نیسقانیکه لهشیوهی
نینؤک لهسرو باریکایی دهستی و لاخهوه
دهردمکهوئ ۵ خالیکی خیره لهشیوهی دیرههه
دا ۵ الرُقِيمُ: کتیب ۵ ناسمان ۵ گوندی (أصحاب
الکهف)، یان نهو کیوهی بؤی چوون، یان
شیومه که یان نهو بهردو نهشکهوتهی چونه
ژیرئ، یان نهو رهصاصه یان نهو لهوحهی
زانبارئ دهربارئ (أصحاب الکهف) ی بئ
نوسراوه لهسر نوسراوه ۵ الرُقْمُ: نووسر ۵

الرِقْمُ: قه لههه و پینوس، دهگوترئ: (طاح
مِرْقَمُك): قه لهمه کهت هه لهی کرد، تیزر رقی
کرد ۵ نامیریکه نان و کولیرئ بئ نهخش
دهکرئ ۵ نوتو ۵ رَقَتِ الْمِرْأَةُ رَقْنًا: ناهرمته که
بهمزهفران قزی خوی رنگ کرد.

وَقِنَ الشَّعْرَ: قزمکهی رنگ کرد ۵ أَرَقَنَ:
بهمزهفران خوی رنگ کرد ۵ أَرَقَنَ شَعْرُهُ:
بهمانا (رَقْنُهُ) دئ ۵ أَرَقَنَ الطَّعَامَ: رونی
تیکه لاوی خوارنده که کرد ۵ رَقَتِ الْمِرْأَةُ: بهمانا
(رَقَتِ) دئ ۵ رَقَنَ الْكِتَابَ: بهشیومیه کی جوان
کتیبه کهی نووسیوه ۵ رَقَنَ الثَّرْبَ: کراسه کهی
بهمزهفران رنگ کردو رازاندیبهوه ۵ أَرَقَنَ:
بهمانا (أَرَقَنَ) دأ ۵ الأرقان: خمنه ۵ زمعفران ۵
الراقنُ: رنگی جوان ۵ الرقان: بهمانا (الإرقان)
دئ ۵ الرقنُ: هیلکهی دالاش و دال ۵ الرقن:
خمنه و سمهو زمعفران ۵ الرقنُ: بهمانا
(الرقيم) دئ ۵ دیرههه و شتی لهو جؤره.

وَقِي الطائرُ: باندمکه بهرز بووه.

وَقِي المریضُ: نوشته و دعای بؤ نهخوشه که کرد
۵ رَقِيْتُ فَلَانًا: تمه لوق و سازشکاریم بؤ فلان
کرد.

وَقِي رَقِيًا وَرَقِيًا: سرکهوت، بهرز بؤوه.

رَقِي الْجبلُ: چووه سرکئومه که.

رَقِي الدَّرَجُ: بهمیزمه که دا سرکهوت.

رَقِي عَلِي الْبَاطِلِ: شته بهتاله کهی بهسرم دا
تیپه راند ۵ شتیکی بهدم منهوه هه لبهست
کهنهم گوتووه ۵ أَرَقِي: بهرز بؤوه ۵ (أرقى
العرش): چووه سرگورسی دهسه لات، بوو
بهپاشا ۵ أَرَقِي بطنه: ورگی پرپوو، تیزر بوو ۵
تراقى: هه لکشا، بهرز بؤوه ۵ تَرَقِي: بهمانا
(أرقى) دئ، دهگوترئ: (أرقى) فلان من حال الی

حال): لهحالو ومزعیکهوه جووه ناو بارو
 دۆخیکی ترهوه ۵ تَرَقَى العَامِلُ: کریکارمهکه
 پلهی بهرز بۆوه لهپلهیهکهوه بۆ پلهیهکی بهرز
 تر ۵ تَرَقَى فِي العِلْمِ وَغِيهِ: پله پله لهخوینندن و
 زانیاری دا بهرز بۆوه ۵ استرقی فلاناً: داوای
 لهفلان کرد دوعاو نوشتهی بۆ بکا ۵ الرَاقِي:
 نوشتهمکار ۵ خاومن نووشته و دوعا ۵ الرِّقَاءُ:
 بهمانا (الراقی) دئ، کهسیک چوبیته سمر کیو
 ۵ الرِّقْوُ: کۆمهله گل یان کۆمهله لب ۵ الرِّقْوَةُ:
 بهمانا (الرقو) دئ، پلهو پلیکانه ۵ الرِّقِيَّةُ:
 نووشته و دوعا بۆ نهخۆش و شتی وا ۵ المَرَقِي:
 شوینی بهرز بوونهوه ۵ المِرْقَاءُ: هۆکاری بهرز
 بوونهوه ۵ بهیژه و پلیکانه ۵ یان شوینی بهرز
 بوونهوه ۵ رَکَبَهُ: لهئهژنۆی دا یان بهئهژنۆ
 لئی دا.
 رَکَبَ رَکَبًا: ئەژنۆی گهوره بوو یان پهکیکیان
 گهوره بوو.
 رَکَبَ الشَّيْءَ عَلَيْهِ وَفِيهِ: سواری شتهکه بوو، جووه
 سمری، دمگوترئ: (رکب فی السفینة)، ههروا
 دمگوترئ: (رَکَبَ الشَّخْمُ بَعْضُهُ بَعْضًا): بهز قات
 قات جووه سمریهک.
 رَکَبَ الدِّينَ فَلَانًا: ههرز سواری شان و ملی فلان بوو.
 رَکَبَ فَلَانَ رَأْسَهُ: بهمهشارمزاری ملی رینگای گرت.
 رَکَبَ الدَّلْبَ: تاوانی ئەنجام دا ۵ نیشی خرابی کرد.
 رَکَبَ فَلَانًا: شوین فلانکس کهوت ۵ لهحمیدت دا
 هاتووه: (إِذَا عَمِرَ قَد رَکَبْنِي): روانیم عومهر
 بهشوینم دا هات.
 رَکَبَ: ئەژنۆی نازاری پهیدا کرد ۵ أَرَكَبَ المَهْرُ:
 جوانووهمکه کاتی سواریبوونی هات، دمگوترئ:
 (دابة مُرَكَبَةٌ): ولاخیکه کاتی سواری هاتووه ۵
 أَرَكَبَ فَلَانًا: فلانکهسی سوار کرد ۵ لهدوا
 خۆیهوه سواری کرد یان ولاخی سواری بۆ

دا بین کرد ۵ رَکَبَهُ: سواری کرد ۵ رَکَبَ الشَّيْءَ:
 شتهکهی خسته سمریهک ۵ تَبَسَّكَ خَسْتُ و
 شتهکانی تَبَسَّكَ و کردنی بهیهک پارچه ۵
 إِرْتَكَبَ ذَنْبًا أَوْ قَبِيحًا: تاوانی کرد، کاری
 ناشیرینی ئەنجام دا ۵ تَرَکَبَ الشَّيْءَ: شتهکه
 ههندیکی کهوته سمر ههندیکی ۵ تَرَکَبَ:
 دمگوترئ: (تَرَکَبَ الشَّيْءُ مِنْ كَذَا): ئەو شته
 لهوه بێک هاتووه ۵ إِسْتَرَكَبَهُ: داوای لی کرد
 سواری بکا ۵ التَّرَاكِبُ: لهزانیاری رومکناسی دا
 زیادبوونی دیواری خانیهه لهباری
 ئەستورییهوه بهو جۆره مادهی ئەستورمهکه توئ
 توئ بچنه سمریهک ۵ التَّرَكِيبُ: لهزانیاری
 فلهسهفهدا بێکها تنی شته لهبێکها ته
 بهسیتهکانی ۵ بَیْجَهَوَانَمِي (التَّحْلِيلُ) ۵ الرَّاكِبُ:
 سهره تهزهزی لقه خورما که بهرمو زهوی شۆر
 دمبههوه ناگهنه زهوی، یان لهبنکی درهختی
 خورما دېنه دمروهو رمگی نییه ۵ تَوَقَّه سَمْرِي
 کَبَّ ۵ الرَّاكِبَةُ: مینیهی (الرَّاكِبُ) ۵ الرَّاكِبُ:
 بهمانا (الرَّاكِبُ) دئ ۵ الرَّاكِبُ: ئاوزهنگی ۵
 حوشتری سواری ۵ یان حوشتری بار ههنگر ۵
 الرَّاكِبُ: خوار ناوک، شوینی بهر لی روان ۵
 کۆتایی ران ۵ سپیاییهکه لهئهژنۆدا ۵ الرَّاكِبَانُ:
 (رُكبان السبيل): ئەو گۆله گهنمانهیی زوو
 دمردمهگون دمبهه نو ئەخشی ئەوانی تر ۵
 الرُّكْبَةُ: ئەژنۆ ۵ الرُّكْبِيُّ: کهسیک زۆر سواری
 ولاخ بێ، یان سوارچاک بێ ۵ الرُّكُوبُ: ولاخی
 سواری و شتی لهو جۆره ۵ (طریق ركب):
 رینگایهکی خۆش و تهخته ۵ الرُّكُوبَةُ مِنَ الدَّرَابِ:
 بهمانا (الرُّكُوبُ) دئ ۵ یان بهمانا ولاخی
 تابهته بۆ سواری ۵ الرُّكْبِيُّ: کهسیکه لهگهل
 پهکیکی تردا سوار بوویی، دمگوترئ: (هر
 ركب فلان) ۵ أَلْمُرْكَبُ فِي الشَّيْءِ: ومکوو میروی

رَكَدَ رَجُهُمْ: بای به ختیان رویبشت ۵ هیزو
دهسه لاتیان نهما ۵ أَرَكْنُهُ: جئ نشینی کرد، دای
نیشاند ۵ الرَّاكِدَةُ: سئ کوچکه ۵ الرُّكُودُ: نهو
شیردمری ماوهی شیردانی دریزه بکیشئ ۵
کۆلینهو گهندوی پر لهشت ۵ رَكْرَكٌ: لاواز بوو ۵
ترسنۆك بوو ۵ تَرَكْرَكَ السَّمَاءُ: مەشكەكە زاو
رۆنهكهی سمرکهوت.

رَكَّزَ شَيْئاً فِي شَيْءٍ: شتهكهی جهماند لهشتهكهدا،
دمگوترئ: (رَكَّزَ السَّهْمَ فِي الْأَرْضِ): تیرمکهی
لهزموی جهماند ۵ (رَكَّزَ اللَّهُ الْمَعَادِنَ فِي الْأَرْضِ):
خودا کانی زۆری لهزموی دا بیدییهیانوان ۵ أَرَكَّزَ
الْمُنْجَمُ رَهْمَهُ: کانهکه معدهنی تیدا دۆزرایهوه ۵
أَرَكَّزَ فُلَانٌ: فلانکس کانی دۆزییهوه ۵ أَرَكَّزَ
صاحب المعدن: خاومن کانهکه زیوی زۆری بو
لئ دهرهینا ۵ رَكَّزَهُ: بهمانا (رَكَّزَهُ) دئ ۵ أَرَكَّزَ
اللَّبَنُ: ماستهکهی خهست کردموه ۵ أَرَكَّزَ فِكْرَهُ:

سهرنجی خۆی تیدا کۆکردموه ديقهتی دا ۵
إِرْتَكَّزَ: جینگیر بوو، وهستا ۵ إِرْتَكَّزَ عَلَيْهِ: پشتی
بئ بهست ۵ تَرَكَّزَ: جینگیر بوو خۆی جهمپاند
۵ الإِرْتِكَاذُ: (نقطة الإرتكاز): نهو شوینه
جهمپاوهی هاوسهنگی نیوان هیزی پالنهرو
هیزی بهرگری دمکا ۵ أخذ الجيش مدينة كذا
نقطة ارتكاز): واته: سوپا فلانه شاری کرده
بارمگا ۵ الرِّكَاذُ: نهو معدهنه سروشتیانهن که
لهزموی دا خودا بیدییهیانوان ۵ گهنج و خمزینه
۵ مال و سامانی شیردراوه لهزیر زموی دا که
بگهریتهوه بو پیش هاتنی نیسلام ۵ الرِّكْزُ:
جرپهو ورته ۵ الرِّكْزَةُ: تاکی (الرِّكَاذُ) ۵ نهمامه
خورما که لهقهدی دارخورما برپوو دواپی
ههلبکهنسری و لهشوینیکی تر برپوینسری ۵
داممزراوی عهقل و ناوم ۵ الرِّكِيْزَةُ: نهو شتهی
هورسای دهرخیته سهر و دهبیته جهمسهر ۵

ناو نهنگوستیله و شتی وا ۵ باخ و زموی
کشتوکال ۵ نهمامه خورما که لهسمر جوگا
بهریز جهمقیندراپن ۵ پارچه زهوییهک
قهراخهکانی ههلهراپنهوهو بگونجئ بو کشتوکال
۵ ههروا ناوه بو جوگایهک بکهویته نیوان دوو
پارچه زهوییهوه یان بکهویته نیوان دوو باخی
دارخورماو رمز ۵ الْمَرْكَبُ: ههرشتیک بو سواری
بشئ لهوشکانی یا لهناو دهریادا ۵ وهلی بهزوری
بو کهشتی بهکاردئ ۵ الْمَرْكَبُ: بنهماو شوینی
روان ۵ بنهجهو نهژاد ۵ (هر کریم الْمَرْكَبُ): نهو
وهجاخزادهمیه ۵ (الجهل الْمَرْكَبُ): نهومیه کابرا
نهمزانئ و نهمزانئ کهنازانئ ۵ وشهئ (مَرْكَبُ):
لهزانیاری ممنتیق دا نهومیه بهشتیک لهوشهکه
بهشتیکی ماناکهی بگههمنئ ۵ ومکوو (کاتب
المقالة) ۵ الْمَرْكُوبُ: ههرشتیک بشیئ بو
سواری.

رَكَّحَ إِلَيْهِ رَكْحًا: پهناى بؤ برد، پشتی بئ بهست ۵
أَرَكَّحَ إِلَيْهِ: بهمانا (رَكَّحَ) دئ ۵ أَرَكَّحَ شَيْئاً إِلَيْهِ:
شتهکهی کرده باشکۆل و پشتیوان ۵ إِرْتَكَّحَ
الْإِنَاءُ: قاپمکه پرپوو لهسۆرباو ۵ إِرْتَكَّحَ إِلَى
الشَّيْءِ: بهمانا (رَكَّحَ) دئ ۵ تَرَكَّحَ بِالْمَكَانِ: لهو
شوینه مایهوه ۵ ههولی فراوانکردنی دا ۵
الرُّكْحُ: سوچ و پهنا ۵ بهربیللا ۵ بناغه ۵ مالى
رههمن و دهروتش ۵ الرُّكْحَاءُ: تهپۆلکه زموی
سهخت ۵ الرُّكْحَةُ: ساحه ۵ بهربیللا ۵ پارچه
تیگوشاو که لهبئکی قاپ دا مایبیتهوه ۵ الْمِرْكَاحُ:
نهوکهسهی زۆر لهسمر پشتی ولاخ بمینیتهوه.

رَكَدَ رَكْدًا: هیواش بوومو نارامی گرت.

رَكَدَ السَّرِقُ: بازار وهستاو مامهلهی تیدا نهمکرا.

رَكَدَ الْمِيزَانُ: تهرازوومکه ههردوو تاکهی بهرامبهر
یهک وهستان.

حەبل بان شتیکی لەو جوۆره هەردو سەری
دەخزینە زەوییهوه، ناوەراستیەکە و مکوو
کەوانە دەردمکەوئ و لاخی پێوه دەبەستریتهوه
◊ الرُّكْسُ: کۆمەڵێک نادهمیزاد ◊ شتی پێس و
فیزهون ◊ خانووی تەمەیر کراو ◊ الرُّكُوسِيَّةُ:
تاهمێکن نایینیکی تیکەن لەنایینی مەسیحی و
صابینەیان هەبە ◊ الرُّكَيْسُ: گەپاوه، هەرشتیک
فیزهون بێ ◊ لاوازی هەلەو گێربوو بەگێچەن و
جوورتم.

رَكْفَ رَكْفَا و رَكْفَا: بازی هاویشت، رای کرد،
هاچی بەزموی کێشا.

رَكْفَ مە: لەبەری هەلات.

رَكْفَ الطائر: باندەكە پەلەي کرد ◊ رَكْفَت النجم
والكواكب: ئەستێرەكان كشان.

رَكْفَ الخيل: ئەسپەكە سەكۆلی کرد.

رَكْفَ الدابة: لەلاکە لەكەي و لاخەكەي دا بەهاچی،
ئاوژمەنگی لێ دا بۆئەوه خێرا بڕوا.

رَكْفَ الطائر: باندەكە لەشەقەي باالی دا، باالی لێك
دان، دەگوتری: (هو لايركض المحجن): كەمەند
لەخۆی دوور ناخاتەوه.

رَكْفَ القوس السهم: كەوانەكە تیرمەكەي هاویشت.

رَكْفَ النار بالركض: بەمقاش ناگرمەكەي تێك و مردا
◊ ارتكضت الحامل: نافرمتە سەك پرمەكە
منداڵەكەي ناوسکی جولایهوه ◊ رَاكضَهُ: لە
پاگردن و پێشپێکی دا پێشی كەوت ◊ هەریەك
لەسوارمەكان ئەسپی خۆیان هەلینگ دا بۆئەوهی
بزانن کامیان پێش دمهكەوئ

ارتكض: بەمانا (ركض) دئ ◊ كەوتە جەم و جوۆن ◊
دەگوتری: (ارتكض الجنين في بطن امه) ◊
(ارتكض قلبه فزعاً): لەترسا دئ كەوتە پەلە
پەل ◊ ارتكض فلان في شئونه: فلانكەس بۆكارو
باری فلان كەوتە جەم و جوۆن ◊ ارتكض الماء في

پارچە مەعدەنێکی بەنرخ كە لەژێر زەوی دا
شار درابیتەوه ◊ پارچە نامیژیکی مۆسیقیە
الْمُرْتَكِزَة: لاسکی رۆك كە گەلاو پڕزەمەكانی پێوه
نەماین.

الْمُرْتَكِزُ: مەژبەندو بارمگای سەرمگی كە لق و پۆبی
تری لێ ببنەوه ◊ مركز الجند: مەژبەندی
سەربازو پێشمەرگە كە فەرمانیان پێ كرابێ
تێیدا بئیننەموو جێی نەهێلن ◊ مركز الرجل:
مال و حال و پلەو پایەي پیاو ◊ مركز الدائرة:
چەقی كەوانە، ناوەراستی كەوانە ◊ المرکزية:
پاساو نیزامیکە و لات هەمووی پەيووست دەبی
بەبارمگای سەرۆكەوه و هەموو كاروباریك
بەدەستی یەك كەسەوه دەبن و ئەو خاوەن
بڕیار دەبی ◊ پێچەوانەكەي (اللامرکزية) یە،
كە هەندئ دەسەلات دەدرئ بە بەشەكانی و لات و
كاربەدەستهكانی خوار تر هەندئ بڕیاریان
بەدەستهوه دەبی ◊ رَكْسَهُ رَكْساً: گەپاندییهوه،
هەلی گێراییهوه.

رَكْسَ الرِّكاس: حەبلەكەي لەلوتی حوشرمەكە
كردو بەزمەندی هاچیوه شەتمەكی دا بۆئەوهی
زۆر جەم و جوۆن نەكا.

أرْكَسْت المارية: كچۆلەكە مەمکی دەرکەوتن ◊
بناغەي مەمکی دانا ◊ أركس فلان: دەگوتری:
(أركس في الشر): توشی شەری كردو بەقوربا
بەریه خواری ◊ أركس الشرب: قوماشەكەي
لەپزنگ هەلکێشایهوه جاریکی تر خمی
كردوه ◊ إرْكَسَ: تیشكا، پێوه بوو، پزگاری
نەبوو ◊ پالەپەستۆی كردو هاتوو چو
إرْكَسْت المارية: بەمانا (أركست) دئ ◊ تراكس:
سواری یەك بوو كەوتنە سەر یەك ◊ الرِّكاسُ:
حەبلیكە لەلوتی حوشر دمكرو و بەدەستیهوه
دەبەستریتهوه بۆ ئەوهی ژێر باربێ ◊ الرِّكاسَةُ:

رَكُّ الْفُلِّ فِي عَقَبِ رَكَا: چروكو دمست قوجاو بوو.
 رَكُّ الشَّيْءِ بِيَدِهِ: شتهكهی نهمدیوو نهو دیو كرد
 بؤنهوهی بزانی ههبارهی جهنده.
 رَكُّ الْأُمْرِ: شتهکانی سواری یهك كردن.
 رَكُّ السَّقَاءِ: كونده مهشكهكهی پینهكرد.

أَرَكَّتِ السَّمَاءُ: ناسمان بارانیکی كهمی باراند
 أَرَكَّتِ الْأَرْضُ: بارانیکی كهمی له زهوی دا
 رَكَّتِ السَّمَاءُ: بهمانا (أَرَكَّتْ) دئى
 بوو، لاواز بوو، كهوته گومانهوه
 بهلاوازی لهههلم دا
 رَهَزِلُوا لِعَمَلِهِمْ وَرَادَا الرُّكَاكُ: بهمانا
 (الرُّكَاكُ) دئى
 لئ نهكهن و ریزی نهگرن
 غیرعت و خیزان بهرهللا
 بئو لئى بئیدنگ بئ
 الرُّكْمَى: دمگوترئى
 بتوئتهوه
 (هو ريك العلم): نهو كهسه زانیاری كهمه
 (ريك الأسلوب): نوسلوبی ناپئك و پئكه
 (ريك العقل): كهم عمقله
 (الريك).

الرُّكُ: زهویبهك بارانی كهمی لئ باریبئ
 الرُّكُوكُ: كهسئك قسهزان و زمان رهوان بئ
 قسهی بؤنهكری
 سهرخوشئكه دهمی تئكهل و پئكهل دهمئ
 رَكْلُهُ رَكْلًا: لینگهژمنهی كرد
 لهودوكهسه قاجیان لئكهومژئى
 ههركهسه لهعاست خؤیهوه لینگه ژمنهی
 لهگهل نهوی تركرد
 بهپئمهرهكهدا دا بؤنهوهی لهزهوی بجهقئ
 الرُّكُلُ: رینگا
 لهولاخیش بهو شوئنهی

البنر: ناومكه لهناو بیرمه كؤبؤوهو شلهقا
 ارتكض بعضهم الى بعض فرسه: ههريهكهيان
 بؤلای نهوی تر نهسپى خؤى ههلینگ دا
 ارتكض الخيل: نهسبهكهی ههلینگ دا
 الركض: بههئزو پالنهمر، هاوئئمر، دمگوترئى:
 (قوس ركض): كهوانئكى توندو هاوئئمره
 المرْكض: شوئنى راكردن و جلیت بازی
 كهلهكهی ولاخ نهو شوئنهی به ناوزمنگی لئى
 دمدرئى
 شوئنهیه ناومكه لئى دمداو لئى نادا
 المرْكض: كؤلهومژ، ههرشتئك شتى بئ تئك
 ههئدرئى
 پالنهمر، هاوئئمر
 نهسپى سمكؤل كهر.

رَكْعَ رَكْعًا وَرَكْعًا: چوه روکوع،
 دمگوترئى: (رَكْعَ الْمَرْمِ): پیرهكه چؤمايهوه
 (رَكْعَ الْمَصْلَى): نوئزكهرمكه چووه روکوع،
 چؤمايهوه تادمستی گهشته نهژئوى
 بهمانا مل كهج بوونه
 الى الله: دلى بهخوداوه پهيوست بوو نارامى
 گرت
 أَرَكَعَهُ: وای لئ كرد بچؤمئتهوه
 تَرَكَّعَ: نوئزى كرد
 چونه روکوع
 خوئندنى فاتئجه و چونه روکوع و چونه سوزده
 خوئندنى فاتئجه خؤى بچؤمئتهوه تا بهرى
 دمستی دمگاته كهشكه نهژئوى و پشئى تهخت
 بوومستئ
 مايهوه
 مهريهم.

رَكُّ الشَّيْءِ رَكًّا وَرَكَاكَةً: شتهكه لاواز بوو باريك
 بوو

رَكَا فلان: هموزیکی لاکیشیمی هه لکهند. ۵ رَكَا
الأرض: زهوییه که می هه لکهند. ۵ رَكَا الحُرُض:
حهوزه که می پرکردموه. ۵ رَكَا الأثر: کارمکه می
چاک کردو پتهوی کرد. ۵ رَكَا علیه الحِمَل:
بارمکه می لی فورس کرد ۵ ارکی علی فلان:
بهمانا (رکا) دئی ۵ ارکی علیه الحِمَل: بهمانا
(رکاه) دئی. ۵ ارکی الیه: بهمای بؤ برد ۵ ارکی
لهم جنداً: سهربازی بؤ نامادمکردن ۵ ارکی فی
الأمر: له کارمکه داواکهوت ۵ ارکی الأمر:
کارمکه می دواخست ۵ اِرْتَكِي عليه: پشتی پی
بمست ۵ قورسای خسته سمر نهو ۵ الرُّكُوءُ:
قاپیک یان دۆلجه میکی بجوکه له بیست دروست
دمکری ناوی پی دمخوریتهوه ۵ یان ناوی پی
هه لدمهینجری ۵ الرُّكِيَةُ: بیریک هه لئه چندرابی
۵ الأَمْرُكُوءُ: هموز.

رَمَاً بالمكان رمُوءُ: لهو شوینه مایهوه. ۵ رَمَاً الشَّيْءُ
علی کذا: نهو شته له و مزید بوو ۵ رَمَاً الحَبْرُ:
گومانی بؤ هه واله که جو، مزندمی کرد ۵
رُمَات الأخبار: ههوالی نهفسانه نامیز ۵ رَمَثُ
رَمَثاً: بهدستی مهسحی کرد، چاکی کردموه.

رَمَثَ الشَّيْءَ بالشَّيْءِ: نهوشته می بهوشته تیکه لاو
کرد. ۵ رَمَثَ الشَّيْءِ رَمَثاً: شته که می دزی. ۵ رَمَثَ
أمرهم رَمَثاً: کارمکه میان تیکه و پیکه ن
بوو. ۵ رَمَثَ الإبل: حوشرمه گیای (رمثی) خوارد
سکی نیشا. ۵ رَمَثَ: گیا ترشوکه به له ولاتی شام
زور دمروی ۵ أَرَمَثَ في ماله: هه ندئی له ماله که می
هیشتهوه ۵ أَرَمَثَ الشَّيْءُ: شته که می زیاد کرد ۵
شلی کرد، نمرمی کرد ۵ رَمَثَ علی کذا: لهو می
زیادکرد ۵ دمگوتری: (رَمَثَ علی الخمسين): له
بهنجا تیپهری ۵ رَمَثَت غنمه علی المائة:
مهرمکه می لهسه د زیاد بوون ۵ رَمَثَ الشَّيْءِ:

دمگوتری که سوار له کاتی هه لینگ دانی دا
ناوزنگی لی دها ۵ رَكَمَهُ رَكْمًا: شته که می
کۆکردموه خستیه سهریه ک ۵ اِرْتَكَمَ: کۆ بؤوه
هیندیکی کهوته سمر همندیکی ۵ تَرَكَمَ:
بهمانا (اِرْتَكَمَ) دئی، دمگوتری: (تَرَكَمَ
الأسفال): کارمکان کهوته سهریه ک و
کۆبوونهوه ۵ الرُّكَامُ: شتی کۆبؤومو بهسهریه کدا
کهوتوو، کۆمه لئه شت ۵ الرُّكْمُ: هه وری که وانی
که وانی بهسهریه کدا کهوتوو ۵ الرُّكْمَةُ: قورو
کلی کۆمه ل بوو.

مُرْتَكَمُ الطريق: ناوهرستی رینگا.

رَكْنٌ الیه: مهیلی بؤلاکردو خوی پالداو جینگیر
بوو پشتی پی بهست.

رَكْنٌ الیه رکا و رکونا: بهمانا (رَكْنٌ) دئی.

رَكْنٌ في المنزل رَكْنَا: له خانومه کدا جینگیر بوو حیوی
نههیشته.

رَكْنٌ رَكَانَةٌ و رَكَانَةٌ و رَكُونَةٌ: عاقل بوو ویل و
وسولی نواند ۵ تَرَكَنَ: رفق بوو، پتهو بوو ۵
الأرکونُ: سهرۆکی گوند ۵ کویخای دئی ۵ الرُّكْنُ:
پایه و سوچ ۵ بهشیک له بهشه کانی حهقیقه می
شت ۵ کاری گهوره ۵ همرشیک ببیته هوی
بههیز بوونی دمهسلات و همرمانرهوایی ۵
دمگوتری: (فلان رکن من ارکان قومه):
فلانکس بهکیکه له پیاو ماقولانی تایهفه و
هۆزمکه می ۵ له پاسای عهسکه می دا
بهنهفسمریک دمگوتری له زانیاری سهربازی دا
لیهاتووی هه ب ۵ ههروا ناوه بؤ جینگیری
همرمانرهوای عهسکه ۵ المِرْكُنُ: ممرکانه و
سوینه می جل تیدا شویرین.

رَكَاً علی فلان رَكْرَاً: ههوالی ناخوشی بهگوینی

فلان دا دا ۵ یان به هسه ناشیرین دمری کرد.

رَكَاً بالمكان بقية يومه: لهوشوینه مایهوه.

شته‌ک‌هی چاک کردموه ◊ اسْتَرَمَّتْ فِي مَالِهِ: به‌مانا (آرمت) دئی. ◊ الرَّمْتُ: پی‌اوی جل شرو چلکن ◊ پشت باریک ◊ گیاه‌کی کتیبیه له‌گیا ترشه‌کانه به‌زوری له چۆله‌وانی شام دهرۆی ◊ داری که‌له‌کی سه‌رناو به‌له‌م، یان کونده‌ی زَیْر که‌له‌کی سه‌رناو ◊ حه‌بلی رزیو ◊ پاشماوه‌ی شیر له‌گوانی حه‌یوانی شیر دهردا ◊ الرَّمْمَةُ: (أَرْض مَرْمَةٌ): زه‌وییه‌که زور گیا ترشه‌ی تیدا دهرۆی.

وَمَجَّ الطَّائِرُ رَمَجًا: بالنده‌که چیقنه‌ی کرد ◊ رَمَجَ ما کتب من السطور: نمو خه‌تانه‌ی نوسیبوونی رمشی کردنه‌وه ◊ الرَّمَجُ: کونده‌به‌بوو حاجی دهبه‌ستنه‌وه لای ته‌له‌وه فاقه بو شه‌وه‌ی حه‌یوان و بالنده‌ی زینه خرو‌ی پی بگرن ◊ الرَّمَجُ: پشتی رمبو لوله‌ی رمب.

وَمَجَّ البرقُ رَمَجًا: بروسکه‌که به‌کزی دهرکه‌وت، شو‌قی زور نه‌بوو.

رَمَجَ فُلَانًا: رمبی له‌فیلان دا ◊ رَمَحَتِ الدَّابَّةُ فُلَانًا رَمَحًا ورماحًا: ولاخه‌که لوشکی له‌فیلان دا ◊ رَامَحَهُ: به‌رمب لئی دا.

تَرَامَحُوا: به‌رمب لیکیان دا ◊ الرَّمَجُ: خاو‌من رمب ◊ (سور رامج): که‌له‌گای دوشاخ ◊ (السماك الرامح): نه‌ستیرمه‌که له‌به‌شیه‌وه نه‌ستیرمه‌کی تر هه‌به روناکیه‌که‌ی دریز دمنوینی ◊ الرَّمَجُ: (رماح الجن): به‌تاو تاعون ◊ (رماح العقرب): جزوی دوشک ◊ الرَّمَاخَةُ: پیشه‌ی رمب دروستکردن (شیرگه‌ر) ◊ الرَّمَجُ: ناسنیکه لای سه‌روی تیژه بو بریندار کردن ◊ هه‌روا ناوه بو ده‌سته دوی نامیری جوتیاریی ◊ هه‌روا دمگوتری: (كَسَرُوا بَيْنَهُم رَمَحًا): واته شه‌رو هه‌را که‌وته ناویانه‌وه ◊ (وهم على بني فلان رمح واحد): نه‌وانه له‌ناو خو‌یان دا یه‌کیه‌تییان هه‌یه ◊ الرَّمَجُ: رمب دروستکه‌ر

نه‌وه که‌سه‌ی رمب به‌ده‌سته‌وه دمگری ◊ الرَّمَاخَةُ: نه‌وه که‌وانه‌به زور توندیی و هاویشتنی به‌هیز بی ◊ الرَّمُوحُ مِنَ النَّوَابِ: نمو حه‌یوانه‌به که‌شت دمگه‌زی ◊ الرَّمِيحُ: عه‌صاو گۆچان که‌پی‌اوی پیرو زنی پیرو خوی به‌سه‌ردا دهمه‌ن ◊ الرَّمْحُ النخْلُ: دارخورماکه به‌رسیله‌ی کرد ◊ الرَّمْحُ فلان: فلانکس نهرم بوو، ملکه‌ج بوو ◊ الرَّمَحَتِ الدَّابَّةُ: نازه‌له‌که پیرو بوو یان فه‌له‌وه بوو ◊ الرَّمِيحُ: دره‌ختی کۆبومه تیکچه‌رژاو ◊ الرَّمِيحُ: به‌رسیله‌ی خورما ◊ خورمای کال و نه‌گه‌بیو.

وَهَدَّ رَمْدًا ورمادةً: فه‌وتاو بوو به‌خۆله‌میش ◊ رَمَدَ الشَّيْءُ: شته‌که‌ی له‌ناو برد.

رَمَدَ رَمْدًا ورمدةً: رنگی خاکی بوو ◊ رَمَدَتِ العَيْنُ رَمَادًا: چاو‌مه‌که هینشا زانی تیکه‌وت به‌گری ومستا ◊ الرَّمْدُ: فه‌وتا ◊ هه‌زار که‌وت ◊ الرَّمْدُ القرمُ: خه‌نکه‌که توشی فاتو قری و هه‌زاری هاتن ◊ الرَّمْدُ البُكَاءُ عَيْنُهُ: گریان چاوی توشی چاو نیشه کرد ◊ الرَّمْدُ الشَّيْءُ: شته‌که‌ی وه‌کوو خوله‌میش لئ کرد ◊ رَمَدَ الشَّيْءُ: شته‌که‌ی خسته ناو خۆله‌وه ◊ وه‌کوو خۆله‌میش لئ کرد ◊ رَمَدَ الشَّرَاءُ: برزاوه‌که‌ی خسته ناو به‌شکو ناگره‌کانه‌وه ◊ الرَّمْدُ: وه‌کوو نوعامه بازی دا ◊ الرَّمْدُ وَجْهُهُ: دهمو چاوی رنگی خو‌لی گرت ◊ الرَّمَدَةُ العَيْنُ: چاو‌مه‌که هینشا ◊ الأَرْمَدُ مِنَ الشَّيْبِ: بو‌شاک‌ی تمبو تو‌زاوی چلکن ◊ الرَّمْدُ: شتی رزیوو بی سود ◊ الرَّمَادُ: خو‌ل شه‌وه‌ی دوا سوتان له‌شته‌که دهمینیته‌وه ◊ (كثير الرماد): سه‌خی سروشت و دلفراوان (کینایه یه) ◊ (سقي الرماد في وجهه): دهمو چاوی گۆزا ◊ الرَّمَادَةُ: کۆمه‌له‌ خو‌ل ◊ (عام الرَّمَادَةُ): سالیکی بوو له‌زه‌مانی نیمامی عومهردا خه‌نک توشی فاتو

هَرِي هَاتَن، سَالِي ۸ كۆچى بوو ۵ الرَّمَادِي: رَمَنگ خۇلاوى (خاكى) ۵ الرَّمْدُ: نهخۇشسيهكه توشى چاو دهمبى ۵ (علم الرَّمْد): زانيارى پزىشكى چاو ۵ الرَّمْدُ: رَمَنگ لئىلى كهومكوو رَمَنگى خۇل بى ۵ ناوى گمراو ۵ پۇشاكى چلكن ۵ الرَّمْدُ: مېشوهله ۵ الرَّمَلِي: پزىشكى چاو ۵ رَمَرَمَ الرَّجُلِ رَغِيه: پياومكه خۇراكى بهراموومو پرت بلاوى داكمهتوومو لهمميزو سفرهى كهسانى تر خوارد، بيزى لهپيس بوونى نهكردهوه ۵ لهحمديث دا هاتووه دهمفرموى: (دخلت امرأة في مرة حَبَّتْهَا فلا أطمعها ولا أرسلتها ترمرم من خشاش الأرض) ۵ تَرَمَرَمَ: دهمى جولاند قسه بكا قسهى نهكرد ۵ تَرَمَرَمَ الشَّيْءُ: شتهكه پېرژو بلاو بۇوه ۵ الرَّمْرَامُ: پوشو پالى بهمار.

وَهْوَ اليه رمزا: لئوى لى بادا، چاوى لى داگرت برؤى لى ههئتهكاند ۵ بهليو پان بهچاو پان برؤ نيشارمى بۇ كرد.

رَمَزَ الظَّيِّ رَمَزَانًا: ناسكهكه بازى هاويشت.

رَمَزَ إِلَى الشَّيْءِ بكذا: بهوشته شارمزاى كرد بؤى.

رَمَزَ فَلَانًا بكذا: فلانكهمسى بهوشته ههئخهلاتاند.

مَزَ رَمَازة: ويك هاتهوه ۵ جموجولى زور بوو، عاقلو ناغر بوو، شكؤمهند بوو، رهمسن بوو.

رَمَزَ فَرَادة: دلى تمنگ بوو ۵ ترامزا: همريهكهميان نيشارمى بؤ نهوى تر كرد ۵ تَرَمَزَ: جموجولى كردو كهوته شهمقتهؤله، دمگوترى: (تَرَمَزَ مِنَ الضَّرْبَةِ): بهليدانهكه كهوته جموجول ۵ تَرَمَزُوا: خهئكهكه لهكورهكهميان دا كهوتنه جموجول و تيك خرؤشان ۵ خۇبان نامادمكرد بؤ جموجول و رابهپين ۵ اِرْتَمَزَ: بهمانا (تَرَمَزَ دى ۵ الرَّمَاةُ: بيمزىكه لهئهؤنؤدا دهمبى ۵ الرَّمَزُ:

نامازمو تيل نيشان ۵ نيشانهو ديارده ۵ لهزارهوى (علم البيان) دا كيتابهى شاردراوهميه ۵

الرَّمَزُ: نامازمو تيل نيشان ۵ الرَّمَزُ: بهمانا (الرَّمَزُ) دى ۵ الرَّمَزِيَّةُ: ريبازى رهمزى، ريبازىكى شهدهمبى و فهننبييه لهشيعردا سمرى ههئدا ۵ الرَّمَاةُ: شافرمتى بهدرهوشته كه بهنيشاره پياوى بيگانه بۇلاى خۇى كيش دمكا ۵ (كيبه رَمَازة): بهله پيشمهرگهو كؤمهله سهرباز كهلهبهر زۇرپيان ههرتيكهوه دههاون.

وَهَسَى المِتَ: مردومكهى بهخاك سپار لهگؤرې ناو گلى بهسمردا كرد سهرقهبرمكهى كؤتاييهوه.

رَمَسَ الشَّيْءَ: شوپنهوارى شتهكهى كوژاندهوه، دمگوترى: (الرَّيْحُ ترمسُ الأتار): رهمسبهبايهكه شوپنهوارمكاني داپوشين، گل و خولى بهسمردا كردن.

رَمَسَ القَبْرَ: گؤرمكهى لهگهئ زهوى دا تهخت كرد.

رَمَسَ عَلَيْهِ الحَبْرَ: هموالهكهى لى شاردهوه.

رَمَسَ فَلَانًا بحجر: بهردى گرته فلانكهمس ۵ اَرَمَسَ

الميت: بهمانا (رَمَسَ) دى ۵ اِرْتَمَسَ فِي المَاءِ: خۇى

لهئاومكهدا نضوم كرد تا سمرى چوووه ژير

ئاومكه ۵ الرَّمْسُ: گؤر ۵ الرَّمْسُ: بالنده ۵

پهلهومر ۵ دمعباى شهوگهر و مكوو شهمشمه

كويره ۵ الرَّمْسَةُ: بايمكى بهمهير كهگل و خول

ههئبگريو شوپنهوار داپوشى ۵ الرَّمْسُ: كؤرنيك

لهگهئ زهوى دا تهخت بوويى ۵ نهو گلهى

دمكريته ناو گؤرهوهو مردومكهى بى

دادهپوشرى ۵ الرَّمْسُ: شوپنى گؤر ههئكهئندن:

گورستان ۵ المَرْمُوسَةُ: دمگوترى: (وقعرا في

مرموسة من أمرهم): خهئكهكه كهوتنه مقؤ

مقؤو تيكنو و بيئكهئيهوه لهئيشهكهميان دا.

وَهَسَى الشَّيْءَ رَمْسًا: بهسمرى پهئجهى شتهكهى

گرت ۵ دهستى لى دا.

رَمَسَ فَلَانًا بحجر: بهردى لهفلانكهمس گرت ۵ رَمَسَتْ

عَيْنُهُ رَمْسًا: پيلوى چاوى سوربون و برژانگى

بېنكەوه نووسان و جاوی ناویان لـهات ۵
 اَرْمَضَ الشَّجْرُ: درمختهكه پشكوت و گهلاى كرد ۵
 اَرْمَضَ فُلان: بهمانا (رَمَضَ) دئ ۵ جاوی زؤر
 تروكاندن لهبەر زمعیفی جاوی ۵ جاوی
 تېكچون پیلومكانی چاك نهبوونهوه ۵ الرَّمَضُ:
 سپیایهتیه كهله نینۆكى مندال دا دمردمكهوئ ۵
 المِرْمَاشُ: نهوكهسهی لهكاتی روانین دا زؤر
 جاوی بتروكینئ ۵ اَلْمَرْمَاشُ: نهوكهسهی پیلوی
 جاوی توشی نهخوشی بوین و چاك نهبنهوه ۵
 رَمَصَتِ الدَّجَاجَةَ رَمَصًا: مریشكهكه جیقنهی
 كرد.

رَمَصَى فُلان لَأَهْلِهِ: فلان كاسبى بؤ خیزانى خوئ
 كرد.

رَمَصَ بَيْنَ الْقُرْمِ: لهناو خهلكهكهدا ناشتهوايیو
 چاكسازى بلاو كردهوه.

رَمَصَ اللهُ مُصِيئَةً: خودا پاداشتی كۆستهكهی دایهوه
 ۵ خهساری بؤ پركردهوه.

رَمَضَ الشَّيْءُ: داواى شتهكهی كرد ۵ دهستی لی دا ۵
 رَمِصَتِ العَيْنَ رَمَصًا: چلك و پهپۆهی سبى له
 قولینچكى جاوی دا كۆبووهوه ۵ اَرْمَصَهُ الرِّمْدُ:
 چاوهیشه پیلوی چاومكانی تېك دان ۵ الرَّمَضُ:
 چلكیكى سبى رهمه له قلینچكى جاوی دا
 كۆدمبیتهوه.

رَمَضَى الصَّلَ رَمَضًا: سمره تیرمكهی تیز كرد.

رَمَضَ الشَّاةُ: مهرمكهی كهول كردو پیستهكهی
 بهسهردا دایهوه ۵ خستیه سمر بهردی گهرم
 بوو، ناگری لهسهر كردهوه بۆنهومی پی بگاو
 بهكهلكی خواردن بی.

رَمَضَ الرَّاعِي مَرَاثِيَهُ: شوانهكه له لمبهلان و گهرمه
 سیردا نازهلهكانی لهومراندن.

رَمَضَ فُلان: فلانكس لبی گهرم قاجی سوتاندن.

رَمَضَ رَمَضًا: بهلمبى گهرم دا رۆیشت.

رَمَضَ الشَّيْءُ: شتهكه گهرمی زؤر بوو، دمگوترئ:
 (رَمَضَتِ الأَرْضُ): زهوییهكه بههوی
 چرپیونهوهی تیشكى خؤر بؤسهری زؤر گهرم
 بوو ۵ (رَمَضَ اليَوْمَ): رۆژمكه رۆژنكى گهرم بوو
 ۵ (رَمَضَ الصائم): رۆژوهوانهكه ناوسكى گهرم
 داهاات لهتینوان ۵ (رمضت قدمه): قاجی بهلمبى
 گهرم سوتان.

رَمَضَ الغنمَ: نازهلهكان لهچرهی گهرمادا لهومرآن و
 جهرگیان توشی نهخوشی بوو.

رَمَضَ للأمر: لهرقان جهرگی بؤ سوتا ۵ داخ لهدل

بوو بؤی ۵ اَرْمَضَهُ الحُرُّ: گهرما ههلی پرپوكاند ۵

اَرْمَضَ الشَّيْءَ فُلانًا: شتهكه فلانكسسى داخ كرد

۵ اَرْمَضَ النصلَ: سهرمقیرمكهی تیز كردن ۵

اَرْمَضَ الرَّاعِي مَرَاثِيَهُ: لهگهرمه سیرو لمبهلان

دا شوانهكه مهرمكاني لهومراندن ۵ رَمَضَهُ:

كهميك چاومروانى كردو دوايى رۆيشت ۵ رَمَضَ

الرَّاعِي مَرَاثِيَهُ: بهمانا (رَمَضَهَا) دئ ۵ رَمَضَ

الصَّومَ: نيهمتى رۆژوى هينا ۵ اِرْمَضَ مِنْ كَذَا:

لهويشته چارز بوو لهسهر شانى گران بوو ۵

اِرْتَمَضَ له: پهرووشى بوو ۵ جهرگ داپزا ۵

اِرْتَمَضَ الفَرَسُ به: نهسپهكه بازى پی دا ۵

تَرْمَضَتِ نَفْسُهُ: دمروونى تېك چوو، نهفسى

لاواز بوو ۵ تَرْمَضَ الصَّيْدَ: نيچيرمكهى راوكرد

له لمبهلان و گهرما دا، واته: رپی كهوتو

لهقافۆزهى پيچا تا خزاندييه ناو لمبهلان و

قاجى له لمبهكه چهقین و بېرستى لی بپراو گرتى

۵ الرَّمَضَاءُ: گهرمای بههیز ۵ جهنگهى گهرما ۵

زهوییهكه كه راستهوخؤ خؤر لى بداو سوور

بوویتهوه ۵ رمضان: مانگی نۆیهمى سالى

قهممرييه ۵ الرَّمَضُ: بارانى پيش وهرزى پاييز

كهزموى گهرم و سۆتمهروۆيه ۵ الرَّمَضِيّ: ههورو

بارانى كۆتابى هاوين و سهرمئای وهرزى پاييز ۵

رَمَعَهُ رَمَعًا: بدمهست شیلای، همنووی ۵ دهستی
 بپداهینا ۵ رَمَعُ الطَّعَامِ: خواردنه‌کمی به‌پینخۆر
 رازانده‌وه ۵ خۆشی کرد ۵ چه‌وری کرد ۵
 چه‌وری تی‌کرد ۵ (رَمَعُ الْكَلَامِ): قسه‌کمی
 هه‌ل‌گن‌پراپه‌وه ۵ رَمَعَهُ رَمَعًا: سه‌بری کرد،
 دم‌گوت‌ری: (رَمَعَهُ بَصْرَهُ): چاوی تی ب‌ری ۵
 چاوی به‌دوو دا گن‌پراو چاودن‌بری کرد ۵
 چاودروانی بوو ۵ رَامَعَةٌ رَامَعَةٌ رَمَاقًا: به‌مانا
 (رَمَقُهُ) دئ ۵ به‌چاوی رَقَو و قینه‌وه سه‌بری کرد
 ۵ سازش و زهمانه سازی له‌گه‌ل کرد ۵ له‌ترسی
 نه‌وی زیانی بی بگه‌به‌نی له‌گه‌لی دا هه‌ل‌یکرد
 ۵ رَامَقُ الْأَمْرِ: کاره‌کمی ته‌واو نه‌کرد ۵ رَمَقُهُ:
 چاوی تی‌بری و سه‌بری کرد ۵ رَمَقَ فِي الشَّيْءِ:
 زنده‌م‌روی له‌کاره‌که‌دا نه‌کردو به‌جوانی
 نه‌نجامی نه‌دا ۵ رَمَقَ الْكَلَامَ: قسه‌کانی
 هه‌له‌سه‌تن و ته‌کانی هه‌ل‌گن‌پراپه‌وه ۵ إِرْمَقُ:
 لاوازی کرد ۵ دا‌رزا ۵ (إِرْمَقُ الْجِلْدِ): پیسته‌که
 ته‌نک بوو ۵ (إِرْمَقُ الطَّرِيقِ): رینگه‌که درن‌ز بووه
 ۵ تَرْمَقُ الشَّرَابِ: شله‌مه‌نییه‌کمی ورده ورده
 خواردموه ۵ الْأَرْمَاقُ: (جبل أرماق): حمبل‌یکی
 زمعیض و بزیه‌وه ۵ الرُّمَاقُ: زیانی کوله‌مه‌رگی ۵
 الرُّمَقُ: باقی مانده‌ی گیان (گیانه‌لاو) ۵ الرُّمُقُ:
 (عیش رَمِقُ): زیانی کوله‌مه‌رگی ۵ زِیَانِیْکَ
 که‌زۆر زب‌ری‌بو و که‌مو کورتی تیداب‌ی ۵ الرُّمُقُ:
 چه‌سودی ۵ نه‌و هه‌زارانه‌ی ده‌گه‌نه‌ی نه‌ویه‌ری
 به‌لی هه‌زاری ۵ الرُّمُقُ: پیاوی زمعیض و لاواز ۵
 المُرَامِقُ: نه‌وکه‌سه‌ی به‌عاسته‌م هۆکاری زیانی بو
 به‌رحه‌سه‌ته بوو بی ۵ نه‌وکه‌سه‌ی که‌م‌ینک
 خۆشه‌ه‌ویستی نه‌ب‌ن هیچی تری له‌دل دا نه‌ماوه
 ۵ ناده‌م‌یزادی ره‌وشت ناش‌ری‌بو و لاواز ۵ المُرْمُقُ
 من العیش: که‌س‌ینک به‌زیانی کوله‌مه‌رگی بزیا.

الرَّمْعُ: باوان شوینی له‌موه‌رانی نازم‌ل ۵ رَمَعَهُ
 رَمَطًا: ره‌خه‌نی لی گرت و تانه‌ی لی دا.
 رَمَعَهُ رَمَعًا وَرَمَعَانًا: که‌وته په‌له په‌ل و هه‌لسو‌رو
 داسو‌ر.
 رَمَعَهُ أَلْفَهُ: له‌رق هه‌لساو‌بیا لوتی که‌وته له‌رزه ۵ بان
 به‌ خن‌پرا‌یی که‌وته ر‌ی و رو‌یشت ۵ رَمَعَتِ الْأُمُّ
 بولد‌ها: دایکه‌که منداله‌کمی به‌نه‌کاملی بوو.
 رَمِعَ: نه‌خۆشی توشی پشتی ناو هه‌روشه‌که بوو
 له‌رو‌یشتن که‌وت.
 رَمِعَ: به‌مانا (رَمِعَ) هاتووه ۵ أَرْمَعُ: به‌مانا
 (رَمِعَ) هاتووه ۵ رَمَعَتِ السَّبَاعُ: در‌نده‌کان
 بی‌جویان بوون به‌نه‌کاملی ۵ رَمِعَ: به‌مانا (رَمِعَ)
 هاتووه ۵ تَرْمَعُ: که‌وته چه‌و جو‌ل و شله‌زان و
 هاتوو چه‌و ۵ الرُّمَاعُ: نازاری‌که توشی پشتی
 ناو‌گن‌پ (ناو هه‌روش) ده‌بی ناتوانی ناو له‌کو‌ل‌نی و
 بی‌فرۆشی ۵ نه‌خۆشییه‌که توشی گه‌ده ده‌بی و
 له‌ناکام دا ده‌م و چاوی زمره هه‌ل‌ده‌مه‌ر‌پ‌ن ۵
 الرُّمْعَةُ: کۆمه‌له‌ ره‌مه‌ک‌یک، باهه گیایه‌ک ۵
 ده‌س‌ک‌یک گول و ریحانه ۵ الرَّمَاعَةُ: پشت
 مه‌لاشوی مندال که‌له‌بهر ته‌نکی و زمعیضی
 چه‌و جو‌ل ده‌کا ۵ الیْرَمَعُ: مزراحه قۆز قۆره‌ی
 مندال که دایده‌خوتی ده‌نگی لی دئ ۵ به‌رده
 سیخ‌رۆ که‌له‌بهر تیشکی خۆردا ده‌مه‌روشیته‌وه
 ۵ إِرْمَعَلُ: فرمی‌سکی بی و هستان هاتنه خوار
 دل‌و‌پ دل‌و‌پ هه‌ل‌ر‌زان ۵ (إِرْمَعَلُ الصَّيْفُ):
 منداله‌که لی‌کی دیته خوار (لیکنه) ۵ (إِرْمَعَلُ
 الشَّرَاءِ): گوشته بر‌زاومه‌که چه‌ورییه‌کمی دا‌چۆ‌را
 ۵ (إِرْمَعَلُ الثَّرْبِ): کراسه‌که ته‌پ بوو ۵ (إِرْمَعَلُ
 الْأَدِيمِ): چه‌رمه که‌زۆر ته‌پ بوو ۵ (إِرْمَعَلُ الْإِبِلِ):
 حوشره‌کان بلاو بوونه‌وه ۵ (إِرْمَعَلُ فَلَانٍ):
 فلان‌ک‌ه‌س په‌له‌ی کرد ۵ له‌رخه‌و په‌رخه‌ی
 لی‌هات.

رَمَكٌ فِي الْمَكَانِ رَبِّهِ رَمُوكَا: لَمْ يَشْوِيْنَهُ مَائِهِمُوه جَبِيْ
نَهَيْشْت.

رَمَكٌ فِي الطَّعَامِ: هِيَجِيْ لَمْ خَوَارِدْنَهْكَه نَهَيْشْتَمُوه
هَمْ مَوُوِيْ لَرْفِ دَا ۵ اَرْمَكُهُ: وَايْ لَيْ كَرْدْ لَمْو
شُوِيْنَه بَمِيْنِيْتَهْوَه ۵ اَرْمَكُ: نَاسَكْ بُوُو بَارِيَكْ
بُوُو ۵ اِرْمَاكُ الْجَمَلُ: حَوْشْتَرْمَهْ رَمْنِكِيْ خَاكِيْ بُوُو
يَا نِ زُوْرُ بُوُو تَاوَا دَهْمِيْنِدْرَا مَهِيْلَهْ وَرَهْشِ بِيْ
۵ حَوْشْتَرْمَهْ كَزُوْ لَاوَازْ بُوُو.

اسْتَرْمَكُ الْقَرْمُ: خَهْ لَهْ كَهْكَهْ گَالْتَهْ يَانْ بَهْ بَاوَكْ وَ
بَا پِيْرَانِيْ خُوِيْ يَانْ دَهْ كَرْدْ ۵ الرَّمَاكُ: كَهْ سِيَكْ
لَهْ شُوِيْنِيَكْ نِيْشْتَهْ جَبِيْ وَ لِيْ نَهْ رُوَا ۵ جُوْرَه
بُوْنِيَكَهْ رَهْ نَهْ كَهْ كِيْ خَاكِيِيَهْ ۵ الرِّمَكَةُ: لَاوَازْ ۵
نَهْ سَبِيْ بَارْ گِيْرِيْ، تَايَبَهْتْ بَكْرِيْ بُوُو پَهْرِيْنِ ۵
الرِّمَكَةُ: رَهْ نَهْ كِيْ خَاكِيْ يَانِ زُوْرُ لَيْلِ وَ مَهِيْلَهْ
رَهْشِ.

وَمَلَّ رَمَلًا وَرَمَلَانًا: گُورْ گَهْ لُوْفَهِيْ كَرْدْ.

رَمَلُ النَّجْرِ رَمَلًا: جَنْرَاوْمَهْ كِيْ تَهْ نَكْ وَ سَفْتُوْ سُوْلُ
كَرْدْ.

رَمَلُ السَّرِيْرِ: گُورْ سُوْ وَ مِيْزُوْ سِيْسَهْمَهْ كَهْ رَا زَانْدَمُوه
بَهْ جَهْ وَا هِيْرُوْ يَاقُوْتْ.

رَمَلُ الْخَصِيْرِ: حَهْ سِيْرَهْ كَهْ كِيْ ۵ اَرْمَلُ الْمَكَانُ:
شُوِيْنَهْ كَهْ بُوُو بَهْ لَهْ لَانْ ۵ اَرْمَلُ فَلَانُ: فَلَانْ كَهْ
تِيْشُوِيْ نَهْمَاوْ هَمْ زَارُوْ نَاتَا جْ بُوُو ۵ اَرْمَلْتُ الْمَرَاةَ:
نَا فَرْمَهْ كَهْ بِيَوْمِزْنِ كَهْ وُتْ ۵ مِيْرِدِيْ مَرْدْ ۵ اَرْمَلُ
الْحَبْلُ: حَهْ بَهْ كَهْ كِيْ دَرِيْزْ كَرْدَمُوه ۵ اَرْمَلُ الْحَصِيْحِ:
حَهْ سِيْرَهْ كَهْ كِيْ ۵ اَرْمَلُ الرِّزَاةَ: تِيْشُوُو مَهْ كِيْ
تَهْ وَاوْ كَرْدْ هِيَجِيْ نَهْمَا ۵ رَمَلُ الطَّعَامِ: لَمْبِيْ كَرْدَهْ
نَاوْ خَوَارِدْنَهْ كَهْ وَهْ بُوُو نَهْ وُهِيْ كَهْ لَكِيْ نَهْ مِيْنِيْنِ ۵
رَمَلُ الشَّرْبِ: خُوِيْنِيْ لَهْ كَرَسَهْ كَهْ هَهْ لَسُوْ،
خُوِيْنَاوِيْ كَرْدْ ۵ رَمَلُ النَّسِيْجِ: جَنْرَاوْمَهْ كِيْ
تَهْ نَكْ وَ سَفْتْ كَرْدْ ۵ رَمَلُ الْكَلَامِ: قَهْ سَهْ كَهْ بَهْ مِيْنِ

بِنَاغَهْ دَانَاوْ بُوُو جِيْ كَرْدَمُوه ۵ رَمَلُ الْكَاتِبِ خَطَهْ:
نُوْسَهْرَهْ كَهْ دُوَايْ نُوْسِيْنِيْ لَآ پَهْرْمَهْ كَهْ لَمْبِيْ بَهْ سَهْرِدَا
بَلَاوْ كَرْدَمُوه بُوُو نَهْ وُهِيْ مَهْرَهْ كَهْ بَهْ زِيَادَهْ كَهْ
هَهْ لَمْزِيْ ۵ اِرْتَمَلُ بِالْدَمِّ: بَهْ خُوِيْنِ جَلْ كَنْ بُوُو،
جَهْ سَهْتَهْ خُوِيْنَاوِيْ بُوُو ۵ تَرَمَلُ: بَهْ مَانَا
(اِرْتَمَلُ) دِيْ ۵ الْاَرْمَلُ: نَاتَا جْ ۵ پِيَاوِيَكْ زُنِيْ
نَهْ هِيْنَابِيْ ۵ زُنِيَكْ مِيْرِدِيْ مَرْدِيْبِيْ ۵ هَمْ رُوَا نَاوَهْ
بُوُو سَالِيْ كَهْ مِ بَارَانْ وَ بِيْ پِيْتْ ۵ مَهْرِيَكْ
قَاجَهْ كَانِيْ رَهْشِ بِنِ وَ بَاقِيْ جَهْ سَهْتَهْ سَبِيْ بِيْ ۵
الرَّمَالُ: شَتِيْ جَنْدِرَاوْ ۵ اَمْ رَمَالُ: كَهْ مَتِيَارْ ۵
الرَّمْلُ: بَهْرَدَهْ وَرْدَهْ، لَمْبُوْ زِيَخْ ۵ (عِلْمُ الرَّمْلِ):
زَانِيَارِيِيَهْ كَهْ بَاسِيْ شَتِيْ نَهْ زَانْدِرَاوْ دَهْ كَا،
زَانِيَارِيِيَهْ كِيْ بِيْ بِنَاغَهْ يَهْ وَ خَوْرَافَهْ وَ نَهْ فَسَانَهْ يَهْ
۵ الرَّمْلُ: بَارَانِيْ كَهْ مِ وَ نَمْ نَمْ ۵ يَهْ كِيْ كِيْ شَهْ لَهْ
بَهْ حَرْمَكَانِيْ شِيْعِرِيْ عُوْرُوْزِيْ ۵ (بَحْرُ الرَّمْلِ):
(فَاعِلَاتِنِ، فَاعِلَاتِنِ، فَاعِلِنِ) ۵ الرَّمْلَاءُ: سَالِيْ كَهْ
بَارَانْ وَ بِيْ پِيْتْ ۵ مَهْرِيْ قَاجْ پَهْشِ وَ خُوْرِيْ سَبِيْ
۵ وَاْتَهْ: هَهْ مَوُوْ جَهْ سَهْتَهْ سَبِيْ وَ قَاجِيْ پَهْشِ ۵
الرَّمْلِيْ: گِيَا يَهْ كَهْ لَهْ نَاوْ لَهْ لَانْ دَا بَرُوِيْ ۵
الرَّمَالُ: كَهْ سِيَكَهْ خَهْرِيَكِيْ زَانِيَارِيْ رَهْمَلِ بِيْ ۵
الرَّمْلُ: زَنْجِيْرِيْ بِيْ جُوَكْ ۵ اَلْمَرْمَلَةُ: نَهْ وُهِيَهْ لَمْبِيْ
تِيْدَهْ كَرِيْ بُوُو نَهْ وُهِيْ نُوُو سِرَاوَهْ تَا زَمَهْ وَ شَكْ
بِكَا تَهْ وَهْ.

رَمَّ الْعَظْمُ رَمًّا وَرَمَّةً وَرَمِيمًا: نِيْسَقَانَهْ كَهْ رَزِيْ ۵
دَهْ گُوْتَرِيْ: (رَمَّ الْمِيْتِ): مَرْدَمَهْ كَهْ رَزِيْ ۵ (رَمَّ
الْحَبْلُ): گُورِيْسَهْ كَهْ بِيْ جَرَا.

رَمَّ الشَّيْءَ رَمًّا وَرَمَمَةً: شَهْ تَهْ كَهْ كِيْ چَاكْ كَرْدَمُوه
هَمْ نَدِيَكِيْ لِيْ رَزِيْ بُوُو بِيْنْ كَهْ لَكْ بُوُو بُوُو ۵ (رَمَّ
الْمَنْزِلُ): خَانَهْ كَهْ كِيْ نُوِيْ كَرْدَمُوه رُوْ خَاوُوْ دَرَزِيْ
چَاكْ كَرْدَمُوه.

رَمَّ الشَّيْءَ: شَهْ تَهْ كَهْ كِيْ خَوَارِدْ، (رَمَّ الشَّاةَ الْحَشِيْشِ):
مَهْرَهْ كَهْ گِيَاوْ گَزْمَهْ كِيْ خَوَارِدْ، بَهْ دُوُوْ لَهْ جِيْ گَرْتِيْ

رزيو ۵ نهو حهبلهى دمكرتته مى حوشتر ۵
 همر لهم روموه دمگوترى: (أعطاه الشئى برمه):
 واته همموو شتهكهى بئى بهخشى ۵ الرَّمَةُ:
 بهمانا (الرُّمَةُ) دئى ۵ نيسقانى رزيو ۵ خم
 خوزكهو مؤرانه ۵ ميروى بالدار ۵ الرَّمِيمُ:
 ههرشتيك رزى بئى ۵ الرَّمَةُ: شتو مهكى ناو
 مان ۵ الرُّمَان: همنار ۵ (رمانه القبان): تۆپه
 فهبان ۵ رُمَان الأنهار: رومكيكه گولتيكى زمردى
 مهيلهو سوورى ههيه ۵ دهنكهكهى لهدهنكى
 ترشه سماق دهچى بهزورى بؤ دهرمان بهكار
 دمهيندرئى بؤ نهخوشى جومزگهو نهخوشى
 (عرق النساء) ۵ (رمانه الدابة): ناوموى ناخورى
 ولاخ ۵ الرَّمْنَة: زموييهك زورى درهختى همنار
 لئى بئى.

رَمَى اليَوْمَ رَمَاهَا: رۆزمكهى زور گهرم بوو.

رَمَى الشئى رَمَاءً: شتهكه زيادى كرد، گهشهو نماى
 كرد ۵ تئپهرى: دمگوترى: (رمى على الحسين
 من عمره): تهمنى لههبنجا تئپهرى ۵ (هو یرمی
 على صاحبه): نهو له هاوهلهكهى بهتهمهن تره.
 رمى الشئى ربه: شتهكهى هاويشت.

رمى الله له: خودا يارمهتى داو سمرى خست.

رمى الله في يده: خودا لهدهستى بيدا (دوعا كردنه
 لئى).

رمى فلاناً بأمر قبيح: بوختانى بهكابرا كردو كارى
 ناشيرينى خسته پال.

رمى بجله على غاربه: وازى لئى هئينا، بهرهلاى كرد.

رمى به على البلد: بالادهستى كردو كردى به
 فهرمانرهموى شار.

رمى البلد: چو بؤ نهو شاره.

رمى الصيد: شتيكى بؤ نيچيرمهكه ههئدا بيگرئى ۵

أرمى الشئى: شتهكه زياد بوو، زور بوو،

۵ أَرَمَ العَظْمُ: بهمانا (رَمَ) دئى ۵ (أَرَمَ الميت):

بهمانا (رَمَ) دئى ۵ لهههندى پئيشينان دا هاتووه

دهربارمى مهرى لاتو لاواز دهئى: (ما يَرُمُ منها

مضرب): نهگهر نيسقانى بشكيكى مؤخى تئدا

نبيه ۵ رَمَتْهُ: بهمانا (رَمَتْ) دئى ۵ إرتمت الشاةُ

الحشيش: مهرمهكه بهدوو ليچى گيايهكهى گرت ۵

تَرَمَّتْ العَظْمُ: نيسقانهكهى كراندموه همرچى

گؤشتى لهسمرى بوو بهددان لئى كردموه ۵

تَرَمَّ الشئى: چاكسازى لهشتهكهدا كردو كونو

كهلهبهرى پرگردنوه ۵ إسترَمَ الشئى: شتهكه

كاتى نهومى هات نۆژمن بكرتتهوه، دمگوترئى:

(إسترَمَ الجدار): ديوارمهكه پئويستى به نۆژمن

كردنوه ههيه ۵ الأرمام: (جبل الأرمام):

حهبلتيكى كؤنو رزيوه ۵ الترميم: لهزاراوى

رسمو وينهدا بيرتته لهدانانى ومرفههيهكى

رونو نايلؤن ناسا لهسمر نهو رسمههكى كه

دهخوازئى بگويزرتتهوه، بهم جؤره فهلم دئنى

بهسمر خهته ديوارمكاني رسمهكهدا كهلهزير

ومرفهه رونكهوميه تا بهتهواوى وينهكهى

زيرموه دهخاتهسمر ومرفهه رونكه ۵ الرَّمَام:

(جبل رَمَام): حهبلتيكى كؤنو رزيوه ۵ الرَّمَامُ:

(جبل رَمَام): حهبلتى رزيوه ۵ رومكى باقله پاش

پاككردنى ۵ الرَّمَامَة: ژيانى خؤش و بهمناز

بهرومرده ۵ الرَّمَامُ: زهوى، خاك ۵ مؤخى

نيسقان ۵ نهو بوشو بهلاشو خشتو خؤلهى

با ههئيدمگرئى ۵ نهو پرزو پالو خشتو خؤلهى

لافاو لهگهل خؤى دهيهئنى ۵ الرَّمُ: غهمو

بهزاره.

الرَّمَاءُ: (نعجة رَمَاءُ): مهرمهكه يهكرهنگ ۵ الرَّمَامُ:

نهو چئيسو گهنده خؤرميه كه گوى ناداته

پاك و پيسى و همرچى دهستى كهوى

دهيماشيتهوه ۵ الرَّمَةُ: پارچهيهكه لهحهبلتى

دمگوتري: (أرمى على الخمسين من عمره):
 تمهنى لهپنجا زياتر بوو ۵ أرمى فلان الشئ:
 فلان شتهكەى هاويشت ۵ (أرمه من يده): هړېنى
 دا ۵ (أرمه عن فرسه): لهسەر نەسپهكەى
 خستيه خوار ۵ (أرمى به البلد): ولات دمري
 كردو لهخوى نهگرت ۵ رماه مرماء ۵ رماء:
 همرهك لهوانه تهنكى بهوى تريانهوه نا ۵
 لهپهندي پيشناندا هاتووه دهلى: (قبل الرماء
 تملأ الكنانين): پيش تهقه لهپهك كردنو تهنك
 پيكه ومانا رڼو هينكان سمر رېژ دمكهن.

رمى عن قومه: تيكوشا بؤ گهل و ولاتى ۵ ارمى
 المتناضلان: دوو رقه بمرمکان تهقه يان لهپهكدى
 كرد ۵ ارمى به البلاد: ولات ومدمري نا ۵ (ارمى
 الشئ): شتهكه زور بوو ۵ (ارمى الصيد):
 تهقهى لمنيجيرمهك كرد ۵ ترامى القوم:
 خهلكهكه ههنديكيان تهقه يان لهههنديكى
 تريان كرد ۵ ترامى امره الى الظفر: كارمكى
 سهرمنجام بوو به سهركهوتن ۵ ترامى الجرح الى
 الفساد: برينهكه سمرى كيشا بؤ داوشان و
 شيرپه نجه ۵ ترامى الشئ: شتهكه بهرمو
 زوربوون رويشت ۵ ترامى السحاب: ههورمکان
 پاليان ليك دا ۵ ترامى به البلاد: ولات ومدمري
 نا ۵ الرماء: ريباو سود ۵ گمشه كردن ۵ الرمايه:
 تهننگچيهتى ۵ الرمي: تمهن دريژ ۵ الرمي:
 زياده، زور ۵ دمگوتري: (في هذا رمي على ما
 سمعت): نهمه زورى زياده لهوى بيستومه ۵
 ههورى پايزانه كهقهتره ي بارانهكەى گهوره
 گهوره بئ ۵ الرمي: پهكجار تهنك هاويشتن ۵
 لهپهندي پيشنان دا هاتووه دهلى: (رب رمية
 من غير رام): وادمبي كابرا تهننگچى نيبه و
 نيشانهكه دهپيكي ۵ الرمي: نيشانه و ههدمف
 نهوشته ي تيرمكى ناراسته دمكري ۵ لهيارى

توپين دا بهو شوينه دمگوتري: توپهكەى
 ناراسته دمكري ۵ الرماء: تهننگيكه بچكوله
 نهشارمزاى پئ فيرى تهننگچيتى دمكري ۵ سمى
 بزنو مەر ۵ الرئب: كهرويشك ۵ الرئب:
 زهوييهك كهرويشكى زور بئ ۵ الرئب: جوړه
 ماسييهكه خويى پئ دمكري و وشك دمكري و
 ههلهدمكري ۵ رجع فلان: فلانكس بههوى سهر
 خووشيبهوه لاره لاريهتى ۵ همر دپروا و بهلادا
 دئ ۵ رجع الشراب فلان: شهرايهكه فلانكسى
 والسى كردوه گوده گؤديهتى ۵ رمشهباكه
 لقه دارمكهى بؤ راست و چهپ هينا و بردى.

رجح فلان رجح عليه: فلانكس لههوش خوى چوو
 بئ هيزو لاوازيهك جهسته ي داگرت بههوى
 ليدان يان ترسو و بيم يان سهرخوشى ۵ ترجح
 فلان: فلانكس بههوى سهرخوشى لاره لاريهتى
 ۵ ترجح للشئ: بؤ شتهكه راپسكوت بؤى چوو ۵
 ترجح على فلان: دستدريژى كرده سمر فلان ۵
 الرجح: سمره خوله، سمر سورهاتن ۵ موخه يخ
 كه لهدوا ميشكه وويه ۵ الرئب: پيشى كهشتى.
 رجع زوخا: پچر پچر بوو (رئخه) ملكهچ و
 ژيربارى كرد ۵ ترجح به: تمشه بوسى پئ كرد ۵
 الرئد: درهختيكه بؤنى خوشه لهپيږى
 (الغارية) په له كهنارمکانى شام و ولاتى غهورو
 كيومكانى قهراخ دمرياي شه و ولاتانه دمروئ ۵
 رومكى عود ۵ دارى ناس و زهره يكي گهوره ي
 وكمكو جهوال كه لهپرزو پالى درهختى خورما
 دروست بكري ۵ الرئاز: نينزيميكه دمبيته
 هوكارى مهيينى شير.

رجح الزرع: كشتوكالهكه ناوى لئ براو سيس و
 لاواز بوو.

رجح لونه: كشتوكالهكه رهنكى گؤراو سبس بوو.

رَتَعَتِ الدَّابَّةُ: وَاخَذَهَا بِرِأْسِهَا سَمَرَى مَيْشَى
لَهُ خَوْى دَمْرُكَرْد.

رَنَعِ فُلَانٌ: فَلَانُ كَمَسْ كَانْتَهَى كَرْد.

رَنَعَ بِرَأْسِهِ: بِرِسْيَارَى لَى كَرَا بِهَسْمَرِ نَامَاژَى كَرْد
كَمَنَابِیْنِ وَ رِزَى نِیْمِ ۵ رَنَعَ رَأْسُهُ: سَمَرَى خَوْى
بَادَا، سَمَرَى لَهْقَانِد.

الرَّنَعَةُ: دَمْنِگُ وَ صَمَدَى نَاوِ گُؤِرْمَبَانَى پَارَى ۵
هَمْرَزَانَى وَ بَیْتِ وَ بَمْرَمَكْتِ ۵ بَاغُ وَ بَاغِجِه ۵
پَارِجَهَبِهَك نِیْجِرِ، پَارِجَه خَوَارِدَه مَهَنَبِیَهَك،
قَوْمَه شَمْرَابِیَك ۵ ارْتَقَتِ الذَّكَاةُ بِأَلْبَانِهَا: وَاخَذَهَا
لَهْمَانْدَوِیْ دَا گُوئِی تَمَپْ كَرْدَن ۵ ارْنَفَتِ البَعِیْرُ:
حَوْشَرَمَكِه رُویشْتِ وَ سَمَرَى خَوْى خَسْتَه جَمِ وَ
جُوْلُ وَ نَاوَجَهَوَانَى پِیْشِ خَسْتِ ۵ پَهَلَهَى كَرْد ۵
الرَّانِفُ: (رَانِفُ كَلِّ سِی): هَمْرَاخِ شْتَمَكِه ۵
الرَّانِفَةُ: هَمْرَاخِ كِرْكَرَاگَمَى گُوئِ ۵ پِیْسْتُوَكَمَى
نَهْرَمَایِ گُوئِ ۵ كُوْتَاپِی لَه پَهْدَه سَتِ بَه لَای
قُوْلَه وَه ۵ لَای خَوَارَوِی سَمْتِ لَا پَان.

وَرَقَّ الْمَاءُ رَنْقًا وَرَنْقًا: نَاوَمَكِه لَیْلِ بُوو ۵ دَمْگُوْتَرِی:
(رَنْقُ عِشْتُ): زُهَانَى نَاخَوْشِ بُوو.

رَنْقَ الْمَاءُ رَنْقًا: بَهْمَانَا (رَنْقُ) دِی.

ارْتَقَ الْمَاءُ: نَاوَمَكِهَى لَیْلِ كَرْد ۵ رَنْقُ: سَمْرَسَامِ بُوو ۵
هَمَسْتَاو نَهَبِزَانَى بُوُ كُوئِ بَیْجِ نَهَبِزَانَى نَاخُو
دَمْرُوَا یَانِ دِی ۵ رَنْقَتِ السَّفِیْنَةُ: كَمَشْتِیْبِهَكِه
لَه شَوِیْتِنِی خَوْى سَوْرَاپَه وَه نَمْرُوئِ ۵ رَنْقَتِ الرَّایَةُ:
نَاَلَاكِه بِهَسْمَرِ سَمَرَى خَه لَكَه وَه شَه كَاپَه وَه ۵ رَنْقُ
الطَّائِرِ: بَالِنْدَمَكِه بَالِی لَیْكَ دَانِ وَ فِرْیِ، خَمْرِیَك
بُوو بِفِرْیِ وَ نَهْفِرِی ۵ رَنْقَتِ الشَّمْسُ: خُوْرُ
خَمْرِیَكِ بُوو نَاوَابِی ۵ رَنْقُ الطَّائِرِ: بَالِنْدَمَكِه بَالِی
شَكَانِ بَه نَه خَوْشِی یَانِ بَه شَتِی تَرُو كَه وَتَه
خَوَارَمَه ۵ رَنْقَتِ عَیْنُهُ: لَه بِرَسَا جَاوِی سِی
بُوو ۵ رَنْقُ العَرْمُ بِالْمَكَانِ: خَه لَكَه كَه
لَه وَشَوِیْتَه مَانَه وَه گِیْرِيَانِ خَوَارِدِ ۵ رَنْقُ النُّرْمِ

عَیْنِیَه: خَمُو تَیْكَه لَى جَاوَمَكَانِی بُووَه بَه لَامِ
خَمُو لَى نَاكَه وَئِ ۵ رَنْقُ الْمَاءُ: نَاوَمَكِهَى لَیْلِ كَرْد
۵ رَنْقُ النُّظْرُ: سَمِیْرَكِرْدَنَه كَمَى شَارِدَمَه ۵ جَاوِی
تَنِ بَرِیْنِ وَ جَاوِی لَى نَه گَوَاسْتَه وَه ۵ تَرَنْقُ الْمَاءُ:
نَاوَمَكِه لَیْلِ بُوو ۵ الرَنْقُ: خَسْتِ وَ خُوْلَى نَاوِ نَاوَه
۵ نَاوِی لَیْلِ ۵ دَرُوُ ۵ الرَنْقَاءُ: پَه لَه وَه مَرِی
بَه كِرْكَمُوْتُو ۵ زَمُوِی سُوْتَه مَمْرُوُ ۵ الرَنْقَةُ: نَاوِی
كَمِ وَ لَیْلِ كَه لَه بِنَكِی حَمُوْرَدَا دَمِیْنِیْتَه وَه
دَمْگُوْتَرِی: (حَارَ الْمَاءُ رَنْقًا): نَاوَمَكِه قُوْرَاوِ بُوو ۵
الرُّوْنِقُ: (رَوْنِقُ السِّیْفِ): وَرَشَمُو بَرِیْسَكَمَى
شَمِشِیْرِ ۵ جَوَانِی وَ نَاوَادَرِی ۵ رَوْنِقُ السُّطْحِ:
سَمْرَمَتَايِ چِیْشْتَه نِگَاوِ ۵ رَوْنِقُ الشُّبَابِ: سَمْرَمَتَايِ
گَمَجِی وَ نَاوَادَرِی رُوخَسَارِ ۵ الرُّنْكَ: دَرُوْشَمِی
پَاشَاو فَهْرَمَانِ رَهْمَاوَا تُوْرَكَمَكَانِ بُووَه لَه مِیْصَرِ.

وَرِمَ الْمَغْيِ: گُوْرَانِی بَیْزَمَكِه دَمْنِگِ خَوْى لَهْرَانْدَمَه
۵ رَنْمُ: بَهْمَانَا (رَنْمُ) دِی ۵ هَمْرَشْتِیَكِ دَمْنِگِ
خَوْشِ بَیْ وَ لَمَزَمَتِ لَه دَمْنِگِ بَكْرِی ۵ تَرَنْمُ:
بَهْمَانَا (رَنْمُ) دِی ۵ الرَنْمُ: دَمْنِگُ نَاوَازِ ۵ الرَنْمَةُ:
بَهْمَانَا (الرَنْمُ) دِی ۵ الرَنْمُ: بَهْمَانَا (الرَنْمُ) دِی.

رَنَ رَنْبًا: دَمْنِگِ لَى هَاتِ ۵ نَاوَازِی چِرَانِدِ ۵ رَنْ
الیه): گُوئِی بُوُ رَاگِرْتِ ۵ ارَنْ: بَهْمَانَا (رَنْ) دِی ۵
رَنْتِ الْمَرْأَةُ تَرِیْنًا: نَاهَرْمَتَه كَه لَه رَمِی بَه دَمْنِگِ
خَوْى كَرْد ۵ بِالْوَرَمِ لَى دَا ۵ (رَنْنَ الْقَوَسُ
وَغَوْه): وَاى كَرْد كَه وَنَه كَه دَمْنِگِ لَه رِیْنَه وَه
لَى بَیْ ۵ الرَنْنُ: نَاوِی كَمِ ۵ الرَنْنِی: بُوْنَه وَه
خَه لَكِ ۵ دَمْگُوْتَرِی: (مَالِی الرَنْنِی مِثْلُهُ) ۵ الرَنْنَةُ:
گِیَانَلَه بَرِیْكِی گَوَانْدَارَه (شِیْرِ دَمْرُو گَمْرُوَكَه) لَه
پِیْرِی نَاسَكِه ۵ هَاوَارِ بَه دَمْنِگِ بَهْرَزِ ۵ دَمْنِگِ غَهْمِ وَ
بَه زَارَاوِی (دَمْنِگِ حَمَزِیْنِ) لَه كَاتِی گُوْرَانِی گُوْتِنِ
دَا، یَانِ لَه كَاتِی گِرِیَانِ دَا ۵ الرَنْنَانِ: كَه وَنِ ۵ تِیْرِی
كَه وَنِ ۵ وِیْزَمِی تِیْرُو گُوْلَه ۵ دَمْگُوْتَرِی:

(أَرْهَبَ كَهْبُ): هَوَلِي كِرَاسَه‌كَي دَرِيژ كَرْد ۵
 أَرْهَبَ فَلَانًا: فَلَانَكَه‌سَي تَرَسَانَد، زَمَنَدَه‌قِي بَرْد ۵
 رَهَبَ الْجَمَلُ: رَوِيشْتَنِي رِيگَاكَه بَرَسْتِي
 لَه‌حَوشْتَرْمَكَه بَرِي، لَه‌كَاتِي هَه‌لَسَان دَا بَه‌لَا دَا
 هَاتو يِيخِي خَوَارَد.
 رَهَبَ فَلَانًا: فَلَانَكَه‌سَي تَرَسَانَدو زَمَنَدَه‌قِي بَرْد ۵
 تَرَهَبَ الرَّاهِبُ: رَهَبِنَه‌كَه (رَاهِبِيَه‌كَه
 لَه‌خَه‌لَوَمَتَخَانَه‌كَي دَا لِي بَرَا بُو خُودَا پَهَرَسْتِي)
 ۵ تَرَهَبَ فَلَانًا: فَلَانَكَس خُودَا پَهَرَسْتِي كَرْد ۵ تَرَهَبَ
 فَلَانًا: هَه‌پَرَسْمَي لَه‌فَلَانَكَس كَرْد.
 اسْتَرْهَبُهُ: بَه‌مَانَا (رَهْبُهُ) دِي ۵ الإِرْهَابِيُونُ: تَاهَمِيَكُن
 كَه پَرَبَازِي عَوْنُو تُونَد رَهْوِي لَه‌كُوشْتَنو بَرِين
 دَا پَه‌پَرَهو دَمَكَن بُو گَه‌يِشْتَن بَه مَه‌رَامَه
 سِيَاَسِيَه‌كَانِيَان، رِيگَاي تُونَدو تِيژِي دَمُگَرَنَه
 بَهَر ۵ الرَّاهِبُ: رَهَبِنو خَه‌لَوَمَكِيَشِي
 مَه‌سِيحِيَه‌كَان كَه‌وَاز لَه‌دُونِيَاو خَزْمو خُوِيَش
 دَمَهْيِنِيَو خُو تَه‌رَخَان دَمَكَا بُو خُودَا پَهَرَسْتِي
 لَه‌دَبِيرو نَه‌شَكَه‌وَتو پَه‌نَاو پَسَارَدَا ۵ الرَّاهِبَةُ:
 مَيِينَه‌ي (رَاهِب) ۵ حَالُو وَمَزَعِيَكِي تَرَسَنَاك ۵
 الرَّهَابُ: (رَهَاب الإِحْتِجَاز): لَه‌زَارَاوَمِي پَه‌رِيَشَكِي
 هَه‌نَاوِي دَا تَرَسَه نَه‌خُوَشِيَه‌كَه لَه‌بُوون
 لَه‌شَوِيَنِيَكِي گُوشَه‌گِيرو پَه‌نَا پَسَارَدَا ۵ الرَّهَابَةُ:
 غُوضِرُوفِيَكَه وَمَكُوءو زُوبَان لَه‌خُور سِيَنَكَه‌وَمِيَه
 ۵ الرَّهَابَةُ: بَه‌مَانَا (الرَّهَابَةُ) دِي ۵ الرَّهَبُ: تِيرِي
 بَارِيك ۵ حُوشْتَرِي لَه‌رَبُوو بَه‌هَوِي مَانَدُوو بُونِي
 رِيگَاوَه ۵ الرَّهَبُ وَالرَّهَبُ: هَوَلِي كِرَاسو پُوشَاك
 ۵ الرَّهَابِيَةُ: وَازَهَيِنَان لَه‌كَارُوبَارِي دُونِيَاو دَابِرَان
 لَه‌هَه‌مُومو خُوَشِيو لَه‌زَمْتِيَكو گُوشَه‌گِير بُوون بُو
 خُودَا پَهَرَسْتِي ۵ الرَّهْبَةُ: (رَهْبَةُ المَاءِ): لَه‌زَارَاوَمِي
 پَه‌رِيَشَكِي هَه‌نَاوِي دَا بَرِيَتِيَه لَه نَه‌خُوَشِيَه‌كِي
 گُوزَارَاوَهو بِلَاوَمَبُوو بَه‌هَوِي لِيكَه‌وَه
 فَاپَرُوسَه‌كَي دَمُگُوزِيژِيَتَه‌وَه لَه‌و دِرِنْدَانَه‌وَه

(قوس مرنان، سحابة مرنان): تَرِيَكَه وَيژَه وَيژِي
 هَه‌بَه، هَه‌وَرِيَكَه دَمُگُوزِيَنِي.
 وَفَا رَلْرَا وَرَلْرَا: چَاوِي تِي بَرِيو چَاوِي لِي
 نَه‌پَارَاَسْت ۵ تِيلَه‌ي چَاوِي دَاپَه ۵ (رَنَا اِلِي
 حَدِيثَه): گُويِي بُو قَه‌سَه‌كَانِي رَاگَرْت.
 رَنَا عَه: لِي بِي نَاگَا بُوو ۵ رَنَا فَلَان: فَلَان كَه‌وَتَه
 كَه‌بِيَفْخُوَشِيو چَاوَه چَاوَو عِيَشَقِبَازِي ۵ أَرْنَاه
 حَسْنُ الْمَنْظَرُ: جَوَانِي دِيَمَه‌نَه‌كَه سَه‌رَنَجِي رَاگِيَشَا
 بُو نَه‌وَمِي چَاوِي تِي بَرِيو چَاوِي لِي
 نَه‌گُوزِيژِيَتَه‌وَه ۵ أَرْنَاه اِلِي الطَّاعَةِ: وَاي لِي كَرْد
 هَيَواش بِييْتَه‌وَهو دَاهِمَرَكِي ۵ رَانَاه: بَه‌سَه‌رِي دَا
 بَه‌رَز بُووَهو شَكُومَنَدَر بُوو لِي ۵ دَمُگُوتَرِي:
 (لَه شَرَف يِرَانَسِي الكِرَاكِب): رِيژو
 شَكُومَه‌نَدِيَه‌كِي هَه‌بَه پَشْت نَه‌سَتِيَرَمَكَان
 دَمَكَه‌وِي ۵ رَانَا فَلَانًا: لَه‌گَه‌ل فَلَانَكَه‌س دَا گُونَجَاو
 هَه‌لِي كَرْد ۵ رَنِي: كَه‌بِيَفْخُوَش بُوو، گُوزَانِي گُوت
 ۵ نَالَانْدِي ۵ رَنِي الصَّرْتُ فَلَانًا: دَه‌نَكَه خُوَشَه‌كَه
 فَلَانِي خَسْتَه كَه‌بِيَفْ خُوَشِيو رَه‌قَسو سَه‌مَا ۵
 رَنِي الْحَسْنُ فَلَانًا: جَوَانِي نَه‌وَشْتَه فَلَانَكَه‌سِي
 وَاي كَرْد چَاوِي لِي نَه‌تَرُوكِيَنِي ۵ تَرَنِي: چَاوِي
 لَه‌خُوَشَه‌وِيَسْتَه‌كَه بَرِيو چَاوِي لِي نَه‌تَرُوكَاَنَد ۵
 الرُّنَا: نَه‌وَمِيَه لَه‌بَه‌ر جَوَانِيَه‌كَه چَاوِي لِي
 نَه‌تَرُوكِيَنَدَرِي ۵ الرُّنَا: جَوَانِيو شُوخو شَه‌نَكِي
 ۵ الرُّنَا: دَه‌نَك، دَه‌نَكِي خُوَش ۵ كَه‌بِيَفْخُوَشِي ۵
 الرُّنَا: نَه‌وَكَه‌سَمِيَه مَيِيَازِي دَمَكَاو هَه‌مِيَشَه
 سَه‌مِيرِي نَافَرْمَتِي جَوَان دَمَكَاو چَاوِيَان لِي
 نَاَتَرُوكِيَنِي ۵ الرُّنُونُ: دَمُگُوتَرِي: (هَو رَلْرُونُ
 فَلَانَه): نَه‌و گُوپَرَايَه‌لِي فَلَان نَافَرْمَتَهو بَه‌دَه‌مُو
 گَفْتِي مَوْعَجَبَه ۵ (هَو رَلْرُو الْأَمَانِي): نَه‌و
 كَابِرَايَه هَيَوَايَاتِي زُورَهو نَاوَاتَه‌خَوَازَه نَاوَاتَه‌كَانِي
 بِيَنَه دِي يَان بَه‌تَه‌مَابَه بِيَنَه دِي ۵ رَهْبُهُ: لِي
 تَرَسَا ۵ أَرْهَبُ: هَوَلِي پُوشَاكَه‌كَي دَرِيژ بُوو ۵

کهله پیری سهگن بوناو جهستهی نادمیزادو
 گیانله بهری تر، دیاردهی نهم نه خوشییه
 نومیه توشبوومکه ماسولکهی همناسه دان و
 فوتدانی گرزدمین و وینک دینهوه ۵ شیتی و
 تیکجونی نهمصابو گهلج پشئیوی جهستهی
 تری لی دمکه ویتنهوه ۵ الرُهْبَنَة: بهمانا
 (الرُهْبَانِيَة) دئی ۵ الرُهْبُوت: بهمانا (الرُهْبَة) دئی،
 دمگوترئی: (رهوت خیر من رحوت): نهگمر
 بترسی و تاوان نهکهی باشتره لهوی تاوان
 نمنجم بدهی و بهزمیان بیتا بیتنهوه ۵ رَهْبَل:
 قسهی کردن و کس لئی حالی نمبوو ۵ تَرَهْبَل:
 بهشئیوی گورگه لوقه کردن رؤیی ۵ الرُهْبَل:
 قسهیهک لئی حالی نمبی (قسهی بی مانا).

الرُهْبَلَة: جوره رؤیشتنیکه ومکوو گورگه لوقه وایه
 ۵ أَرهَجَت السَّمَاءُ: ناسمان بارانی باراند ۵ أَرهَج
 فلان: فلانکس بخوری مالموی زور بوو، یان
 زوری کرد ۵ أَرهَجَ البَخَارَ: تمپو توژی
 بهریاکرد، دمگوترئی: (أَرهَجَ بَيْنَ القَرَمِ): لمانا
 خه لکهکه دا فیتنه و ناشویی بهریاکرد ۵
 الرُهْجُ: تمپو توژ ۵ تمنکه ههور ۵ همراو هوزیا
 ۵ أَلْمُرْهَجُ: (نوء مرهج): ومرزو کمشو هموایمکی
 باراناوییه ۵ رَهْنَةُ رَهْدًا: هاری، تمفرو تونای
 کرد ۵ رَهْنَةُ رَهَادَةً: نمرمو نؤل و همرزان بوو ۵
 (هر رهید وهي رهیده) ۵ رَهْدًا: کمتنی گهوری
 کرد، نهحمهقی نواند ۵ أَلْمُرْهُودُ: شتی بناغه
 هه لؤل و باش قایم نهکراو ۵ الرُهْبَلُ: نهحمهق و
 همتیو مچه ۵ لاوازو هیج لهبارانه بوو ۵ رَهْنَن:
 تمبیلی کرد، گیر بوو، همر بهدهوری خوئی دا
 جولابهوه ۵ الرُهْنَنُ: بالندمییهکه ومکوو چولهکه
 لهولاتی مهککهدا هییه ۵ نهحمهق و نهدان ۵
 رَهْرَة لُونُهُ: روخساری جوان و بریقهدار بوو ۵
 رَهْرَة مَائِدَتُهُ: سفره و خوانهکهی فراوان کردو

سهخاومتی خوئی نواند ۵ تَرَهْرَة السَّرَابُ:
 تراویلکهکه ورشو بریسکهی بهردموام بوو ۵
 تَرَهْرَة الجِسْمُ: جهستهی بههوی نازو نیممهتهوه
 سیی و ناسک بوو ۵ الرُهْرَاءُ: (ماء رَهْرَاءُ): ناویکی
 صاف و رونه ۵ (جسم رَهْرَاءُ): جهستهی ناسک و
 نمرم نیان بوو ۵ (طست رَهْرَاءُ): تمشتیکی
 پانه و قولی کهمه ۵ الرُهْرَاءُ: (جسم رَهْرَاءُ):
 بهمانا (رَهْرَاءُ) دئی ۵ إِرْتَهَشَ لِكَذَا: راهسکوت بو
 فلان شتو کهوته جمو جؤل بوئی.

رَهْسَى السَّيِّئِ رَهْسًا: بهتوندی پیی لی ناو
 پلیشانندییهوه ۵ إِرْتَهَسَ: کهوته جمو جؤل و
 هاتو جؤ، دمگوترئی: (إِرْتَهَسَ القَوْمُ): خه لکهکه
 کهوتنه تیکرزان و فیتنه و ناشوبهوه همر
 تیکهوه دمهاون ۵ إِرْتَهَسَ السَّرَاهِي: بهلاو
 کارسات زور بوون ۵ إِرْتَهَسَ القَوْمُ: شمر و نازاوه
 لهناو خه لکهکهدا بهریابوو، خه لکهکه
 تیکرزان و پالمهستوی پهکریان کرد ۵ إِرْتَهَسَ
 الجِرَادُ: کولله لسمر پهکتر که لکهکه بوون ۵
 إِرْتَهَسَ الرَادِي: شیومهکه پریوو لهناو.

إِرْتَهَسَ رَجُلًا الدَابَّةَ: دوو حاجی و لآخهکه لمرؤیشتن
 دا لیک دمکونو فهیزمنه ۵ تَرَهْسَ: کهوته جمو
 جؤل و پهله فازه ۵ رَهْسَتِ الدَابَّةَ رَهْسًا: دوو
 دهستی و لآخهکه لیک کهوتن و دهماری حاجی
 برآو بریندار بوو ۵ إِرْتَهَسَ القَوْمَ والجِرَادَ: بهمانا
 (إِرْتَهَسَ) دئی ۵ إِرْتَهَشَ فلان: فلانکس جهستهی
 کهوته لمرزمو شمهقه تؤل ۵ الرَاهِشَانُ: دوو
 رمگن لهدیوی ناوموی دمست دان ۵ الرَوَاهِشُ:
 دهماری ناوموی قؤل و باسکه یان هی بمری
 دمست ۵ همروا ناوه بؤ رمگو دهماری ناوموی
 دهستی و لآخ ۵ الرُهَيْشُ: ورده شت ۵ تیری
 باریک و بچکوله ۵ شتی زعیفو باریک و کم
 گوشت ۵ کَلَيْبِكَ که پهکتر نهگری.

رَهْمَنَ بَدِينَهُ: به توندی دستى به نایبى خۆیموه گرتووه.

رَهْمَنَ الْحَائِطِ: دیوار بهندو پاش دیواری بۆ دیوارمکه کرد.

رَهْمَنَ الدَّابَّةِ وَالْحَجَرِ: و لآخه که پان بهردمکهى جولآند.

رَهْمَنَ الشَّيْءِ: شته کهى گوشى.

رَهْمَنَ فَلَانًا فِي الْأَمْرِ: له کارمکهدا سمر زمشتى فلانى

کرد ۵ په لهى کرد ۵ رَهْمَتِ الدَّابَّةِ: و لآخه که

سمى توشى نه خۆشى بوو، پان دستى ناوى تیدا

کۆبوووه ۵ (رَهْمَتِ): هه ماناى هه به ۵

أَرْهَمَ عَلَى الذَّنْبِ: سور بوو له سمر نهنجام دانى

تاوان ۵ أَرْهَمَ الْبِنَاءَ: پليکانهى بۆ باله خانه که

دروست کردن ۵ کۆلکه و پایهى بۆ بينا که

دروست کرد بۆ نهوى نه که وئ ۵ أَرْهَمَ الشَّيْءَ:

شته کهى چه سپاندو دايمه زرانده ۵ أَرْهَمَ اللَّهُ

فَلَانًا لِلْخَيْرِ: خودا فلانکه سى کردوه به کانى

خېرو پياومتى و مەردايمتى و زانىارى ۵

رَأَهَصَهُ: جاودېرى کرد ۵ الإِرْهَاصَ: روداوى

ناناساى که بۆ پېغمبەر هاتوونه دى پيش

نهوى ببېته پېغه مېمېر ۵ السَّرْهَمُ: قور که

تۆپه ل تۆپه ل ده خړيته سهره که بۆ بينا کردن

۵ الرُّهْمَةُ: نهوميه دېوى ناوموى سمى و لآخ

توشى نه خۆشى ببې و نه توانى باش بېروا، پان

ئاوى قاچى دايمزى به هۆى بارى گران و

ماندو بيموه ۵ الرُّهْمِيُّ: (أسد رهيمى): شيريك

لانهى خۆى جى نه هيلى ۵ الرُّهْمِيُّ: بهرده

زروئ؛ نهو بهرده به که و لآخ به سهرى دا بېروا

سمى دسوئىن، توشى نه خۆشى رهه صى دمکا ۵

ههروا ناوه بۆ بهردى ريز كراو و دامه زراو

له سمر شه قام و ناومال و مكوو ره صيف ۵

المُرَاصَةُ: بهردى چه سپاو و دامه زراو ۵ المُرَاصَةُ:
پليکانه و سه کۆ.

رَهَقَ فَلَانٌ رَهَقًا: فلانکه س به خيراى خواردى

خوارد پاروى گهوره گه ورهى کردن ۵ رَهَقًا:

به مانا (رهق) دئ، ههروا به مانا نهوميه سواری

بهشتى و لآخ بوو لى دان به مزى ۵ له مانه وه

دانىشت و نه جووه دمر ۵ إِرْتَهَطُوا: خه لکه که

کۆبوونه وه ۵ الرِّهَاطُ: که ل و په ل ناومال ۵

الرُّهْقُ: تاقم و کۆمەل، پير له سى پان

حهوتمه و بۆ ده ۵ رَهَقَ الرَّجُلُ: ههوم و قيلهى

پياو، خزمه نزيکه کانى ۵ رَهَقَهُ رَهَقًا: تيزى کرد

مشت و مالى کرد، دمگوتري: (رهف سيفه):

شمشيرمه کهى بارىک و جوان کرد.

رَهْفًا رَهْفًا و رَهْفًا: تمنک و ناسک و جوان بوو ۵

نهو پياوه پان نهو نافرته هه دبارىک و جوان و

هه شمنگه ۵ أَرْهَفَهُ: به مانا (رَهْفَهُ) دئ ۵ (أَرْهَفَ

بالکلام): راشکاوانه قسه کانى کردن هيج پيچ و

په نای تيدا نه بوون ۵ أَلْمَرْهَفَ: پياوى دانه مرم و

ههست ناسک ۵ نه سپى قه د بارىک و بهراسو

لئک نزيک ۵ المَرْهَفُ: جهستم و نه ندام رنک و

پنک.

رَهَقَ فَلَانٌ رَهَقًا: فلان بچ عهقل و نه حمه ق و نه زمان

بوو ۵ هيرى شمرو ستمكارى بووو و ازنا هينى

۵ گونا هه دايپوشيووه هه موو و جودى تاوانه ۵

درؤى کرد ۵ په لهى کرد ۵

رَهَقَ الصَّلَاةَ: کاتى نوئز هات ۵ (رَهَقَ قَدْرَمَ فَلَانِ):

هاتنه وهى فلان نزيک بوومه.

رَهَقَ الشَّيْءَ: شته که نزيک بووه جا کابراکه

شته کهى دست بکه وئ پان نا، پيى بگا پان نا.

رَهَقَ الشَّيْءُ فَلَانًا: شته که له فلان نزيک بووو پيى

گه پشت، دمگوتري: (رَهَقَهُ الدِّينُ): قهرزمکهى

وتختی هات ۵ اَرَهَقَ اللَّيْلُ: شمو نزیك بوموه ۵
 اَرَهَقَ فَلَانًا: كارِیكى خسته سهرشانی فلان
 كه بوی ههئناسورئ، بوی شهجام نادرئ ۵ اَرَهَقَ
 اللَّيْلُ فَلَانًا: شمو لهكابرا نزیك بوموه، شمو
 بهسمر هات ۵ اَرَهَقَ الصَّلَاةَ: نوپژمكهی دواخت
 تاكهوته نزیكى كاتی نوپژنزیكى ترموه ۵ اَرَهَقَ
 فَلَانًا: پهلهی لهفلان كرد، دمگوترئ: (اَرَهَقَ
 فَلَانٌ اِنْ اَصْلِي): فلانكس پهلهی لی كردم كه
 نوپژ بكهم ۵ اَرَهَقَ فَلَانًا شَيْئًا: شتیكى بهسمر
 فلانكس دا دا دایپوشئ، دمگوترئ: (اَرَهَقَهُ
 حَسَامًا): بهمشیر دایپوشئ ۵ (اَرَهَقْتَاهُمُ
 الْخَيْلُ): بهمشپ دویان كهوتین ۵ (اَرَهَقَهُ اِثْمًا):
 تاوانی خسته سهرشانی و تاوانباری كرد ۵ رَاهَقَ
 الْغَلَامُ: گهنجهكه خهریكه بالغ ببئ، دمشگوترئ:
 (رَاهَقَ الْغَلَامُ الْخُلْمَ) ۵ هَرَوَا دَمْغُوتَرِي: (صَلَى
 الظَّهْرَ مَرَاهِقًا): نوپژ نیومرؤی كرد لهدواكات
 دا، خهریكبوو كاتی نوپژئ عهصر دایئ ۵
 الرَّهَاقُ: ئمندازه، دمگوترئ: (القوم رهاق مائة):
 قهومكه بهئندازمی سهدهكس دهبن ۵
 الرَّهِيْقَانُ: زمعفران ۵ الْمَرَاهِقَةُ: لهكاتی بالغ
 بوونهوه تا دهگاته تهمهنی رهشیدی ۵ الْمُرَهَقُ:
 كهسیك بی عهقل و كالفام بی ۵ سهخی
 سروشت و نانبدیهگی وها ههمیشه میوانی
 ههبن ۵ بیایوی خوپری و خرابهكار ۵ كهسیك
 توممتی بیلینی لی بكرئ.

رَهَكْ بِالْمَكَانِ رَهَكًا: لهو شوپنه مایهوه، جیگیر
 بوو.

رَهَكَ الشَّيْءُ: شتهكهی بارهك كرد، وردی كرد،
 هاری.

رَهَكَ الدَّابَّةَ: ولاخهكهی بهلیخوپین ماندو كرد ۵
 رَهَوَلًا: بههوی رۆیشتنموه جموزگهكانی شل بونو
 نهیتوانی برؤا ۵ رَهَوَلًا الْعَرْمُ: خهلكهكه

وَهْلَ لَحْمَهُ رَهْلًا: گوشتی شل و داجؤراو بوو،
 هاوسا، جهستهی فش بوو ۵ رَهْلُهُ: وای لی كرد
 گوشتی جهستهی شل و داجؤراو بی ۵ بهاوسئ ۵
 رَهْلُهُ النَّمْرُ: زؤر نوستن پیلوی چاوی هاوساندون
 ۵ تَرَهْلٌ: بهمانا (رَهْلٌ) دئ ۵ الرَّهْلُ: نمو ناوه
 زمردمیه كهلهگهئ مندال دا دپته دمروه لهكاتی
 لهدایكبوونی دا ۵ الرَّهْلُ: تمكه هور كهومكوو
 دیمهنی شهونم دهجئ ۵ رَهْمَتِ الْأَرْضِ:
 زهویبهكه بهردموام بارانی ورد لی دا ۵
 أَرَهْمَتِ السُّحَابَةُ: هورمكه وردمبارانی
 بهردموامی باراند.

أَرَهَمَ الرَّيْحُ: بههار ورده بارانی بهردموامی زؤر بوو
 ۵ الرَّهْمَانُ فِي سَعْرِ الْإِبِلِ: لؤژه لؤژی رۆیشتنی
 حوشت لهبهر كزو لاوازیی ۵ الرَّهْمَةُ: بارانی
 زمعیضو بهردموام ۵ الرَّهْمُ: مهری لهرو لاواز ۵
 رَهْمَسَ فَلَانٌ: فلانكس ههرشهی لیكرد ۵ رَهْمَسَ
 الْأَمْرَ: كارمكهی شاردموه ۵ رَهْمَسَ الْحَبْرَ:
 بهشپکی لهمهوالهكهی ناشكرا كردو ههمووی
 رون نهكردموه ۵ رَهْمَسَ فَلَانًا: فلانكسی كهیف
 خوئن كرد.

رَهِنَ الشَّيْءَ رَهْنًا وَرَهْنًا: شتهكه جهسپاو بهردموام
 بوو.

رَهِنَ بِالْمَكَانِ: لهوشوپنه جیگیر بوو.

رَهْنُ الرَّجُلِ وَالِدَابَّةُ رَهْنًا: بپاومکه لاواز بوو، ماندو بوو.

رَهْنُ الشَّيْ رَهْنًا: شتهکه‌ی چه‌سپاندو دموا‌می پی دا.

رَهْنُ فُلَانٍ عِنْدَ فُلَانِ الشَّيْ: فُلَانِکَس لِمِبَاتِي هَمَرَز شتهکه‌ی لای فُلَانِ داناو چه‌بسی کرد، دم‌گوتری: (رَهْنَةُ لِسَانِي): زَمَانِم لِمِنَاسْتِي نَهو بَمِنْد کِرْدومو هِيچِي پِي نَائِيْم ۵ اَرْهَنْ فِي السَّلْمَةِ رِيهَا: بِي بَمَدَسْتَهِيْنَانِي نَهو کَالَايَه زَوْرِي مَالِ دَا تَا دَسْتَكِرِي بُوو ۵ اَرْهَنْ الشَّيْ: شتهکه‌ی چه‌سپاندو بَمَرْدَمَوَام بُوو لِمَسْمَرِي ۵ اَرْهَنْ لِهْم الطَّعَامَ وَالشَّرَابَ: خَوَارِدِن و خَوَارِدِنَهو‌ی بِي دَابِيِن کِرْدِن ۵ اَرْهَنْ الْمَيْتَ الْقَبْرِ: مَرْدومَه‌ی خَسْتَه نَاو گُوْرَموه ۵ اَرْهَنْ فُلَانًا رَغِيه: فُلَانِکَسِي لاواز کِرْد ۵ اَرْهِن فُلَانًا الشَّيْ: شتهکه‌ی لای فُلَانِکَس رَهْمِن کِرْد ۵ يَان نَهو شْتَه‌ی دَا بَمَفْلَان بِي نَهو‌ی لای پَه‌کِيکِي تَر رَهْمِنِي بکا ۵ رَاهَتُهُ عَلَي کِنْدَا مِرَاحَتُهُ وِرَهَانًا: گِرَمو‌ی لِمَسْمَر نَهو شته‌م‌کِرْد.

اِرْتَهَنُهُ مِنْهُ: بَمَرَهْمِن لِسِي و مَرگِرْت ۵ تَرَاهَنْ الْقَوْمَ: هَمَرِيَه لِهو خَه‌لِکَه گِرَمو‌يَان کِرْد بِي نَهو‌ی پَه‌کِيکِيَان بِيْبَاتَهو‌مو بَمَهْرَمَمْنِيْبِي ۵ اَسْتَرَهَنُهُ: دَاوای رَهْمِنِي لِيکِرْد ۵ الرَّاهِنُ: نَامَادَم‌کَار ۵ دم‌گوتري: (هَذَا رَاهِن لِك): نَهووه بِي تُو نَامَادَم‌کِرَاوه ۵ (طَعَام رَاهِن): خَوَارِدَمَمْنِيَه‌کِي بَمَرْدَمَوَامِه ۵ الرَّاهِنَةُ: بِي مَيِيْنَه‌ی (الرَاهِن) بَم‌کَارِدِي، دم‌گوتري: (نَعْمَةُ رَاهِنَة): نَازُو نِيَعْمَه‌تِيکِي هَمَمِيْشَمِيَه ۵ الرَّهَانُ: پِيْشِرِکِي ۵ (خِيْل الرَّهَان): نَمَسِي پِيْشِرِمَوِي کِرْدِن ۵ الرَّهْنُ: رَهْمِن بَرِيْتِيْبِيَه لِمَبِنْد کِرْدِنِي مَالِيْکِ کَه دَا دَمْنَرِي لای بَابَاي خَاوَمِن حَه‌ق بِي نَهو‌ی هَمَرکَاتِيْکِ خَاوَمِنِي مَالَه رَهْمِن کِرَاومَه‌کَه

نَهْمِيْتَوَانِي حَه‌قِي خَاوَمِن حَه‌قَه‌کَه بَدَاتَهوَه لِهو مَالَه رَهْمِن کِرَاوه و مَرِي بَگِرِيْتَهوَه، يَان بَلِي مَالِيْکَه دَا دَمْنَرِي لای تُو لِمِبَارْتَه‌قَاي نَهو مَالَه‌ی لِيْت و مَرگِرِاوه، دَمَشگوتري: (الْإِنْسَان رَهْمِن عَمَلِه): نَادَمَمِيْزَاد بَارْمَتَه‌ی کِرْدومو م‌کَانِيَه‌تِي، بَه‌گُوِيْرَه‌ی کِرْدومو م‌کَانِي بَدَا دَاش و سَزَاي دِيْتَهو مَرِي، هَمَرَوَا دَم‌گوتري: (أَنَا لِك رَهْمِن بَكْنَا): مَن بِي تُو بَه‌رَعُوْدَه دَمِيْم بَهو شْتَه ۵ الرَّهْنُ: دَم‌گوتري: (رِهْمِن مَال): بَمَرِيْوَمَبَمَرِي مَال و سَامَانَه سَمَرُو کَارِي دَم‌کَا ۵ الرَّهِيْن: دَم‌گوتري: (أَنَا رَهْمِن بَكْنَا): مَن بَمَر پَر سِيَارِم لِهو مَو بَمَرَعُوْدَه‌ی هَم مَوْشْتِيکِي نَهو مَو ۵ الرَّهِيْنَة: نَهو شْتَه‌ی دَم‌کِرِيْتَه رَهْمِن ۵ بَمَر پَر سِيَار.

رَهَا رَهْرًا: هِيْدِي و لِمَسْمَرَه‌خُو بُوو ۵ لِمَسْمَرَه‌خُو رُوِيْشْت ۵ دَامَرکَاو هِيْدِي بُووه ۵ رَهَا بِيْن رَجْلِيَه: نِيْوَان دُوو قَاچِي کِرَانَهوَه ۵ اَرْهِي: تَوْشِي شُوِيْنِيکِي بَمَر فَرَاوَان بُوو ۵ اَرْهِي الشَّيْ لِك: نَهو شْتَه بِي تُو گُوْنجَاوه، بِي تُو دَمِيْب ۵ اَرْهِي الشَّيْ لِك: نَهو شْتَه‌ی بِي تُو گُوْنجَانْد ۵ اَرْهِي لِهْم الشَّيْ: شتهکه‌ی بِي نِيْوه بَمَرْدَمَوَام کِرْد ۵ رَاهَا: لِسِي نَزِيْکِ بِيْوَه ۵ اِرْتَهِي الْقَوْمَ: خَه‌لِکَه‌کَه تِيْکَه‌ل و پِيْکَه‌ل بُوو ۵ تَرَاهِيَا: خُوْدَا حَافِيْزِيْبِيَان لِمِيَه‌کَر کِرْد ۵ اَرْهَاءُ الشَّيْ: نَه مَلَاو نَهو لای شْت، قَمْرَاخ و بِيْجَاخِي ۵ الرَّاهِي: (طَعَام رَاه): خَوَارِدَمَمْنِيَه‌کِي هَم مِيْشَمِيَه ۵ (عِيْش رَاه): زِيَانِي خُوْش و بَمَنَاز بَمَر و مَرْدَه ۵ الرَّاهِيَة: مَيِيْنَه‌ی (الرهي) بَه ۵ هَمَرَوَا نَاوَه بِي هَمْنِگ لِهْم رُو موه کَه لِه‌کَاتِي فَرِيْن دَا پَه‌لَه‌قَازَه نَاکَاو بَال لِيْک نَادَا ۵ الرَّهَاءُ: شُوِيْنِي فَرَاوَان و گُوْشَاد ۵ دم‌گوتري: (طَرِيْق رَهَاء): رِيْگَايَه‌کِي پَان و پُوْرُو فَرَاوَانَه، هَمَرَوَا هَمَر شْتِيْکِ و م‌کُوو دُوکَه‌ل و تَم و

مژبجی ۵ الرُّهُرُ: شتی دامه زراوو بی جوئه ۵
 هیندی و لسه ره خو ۵ دمگوترئ: (مطر رهس):
 بارانی لسه ره خو ۵ (بحر رهس): دهریای
 پامستاو ۵ (أَفْعَلُ ذَلِكَ رَهْرًا): نهوکاره بکه
 بهکاله خو ۵ همروا بهمانا پو شاکای تمنک دئ ۵
 شتی بلاوو لیک جیابووموه ۵ شوینی بان و پوژ
 ۵ شوینی نرمای و جال و زهکاو ۵ پهله موری
 کورگی ۵ کومه لی نادمیزاد (پیر و تاقم) ۵
 الرُّهُرَةُ: شوینی نزم لزموی کمناوی تیدا
 کؤدمبیتهوه ۵ الرُّهَاءُ: خو شرو ۵ دمگوترئ:
 (فرس مرهه): نهسی تیزرویه ۵ رهوک: پروانه
 مادهی (رَهْكَ) ۵ رَهْيًا: لاواز بوو نهیتوانی ۵
 رَهْيَاتِ السَّمَاءِ: ناسمان ناماده به بؤ باران بارین،
 (رَهْيَاتِ السَّحَابِ): هه وره که خهریکه باران
 بیارینئ ۵ رَهْيَا السَّيْفِ: شته که تیسه کن و
 پیکه کن کردو چاکای نه کرد ۵ رَهْيَا رَأْيَهُ:
 رایه که خوی تیک دا ۵ زبون بؤوه ۵ رَهْيَا فِي
 أَمْرِهِ: سوور نمبو له سمر کار که ۵ رَهْيَا الحِمْلِ:
 لاتایه کی باره که فورس تر کرد لهوی تریان ۵
 چمندیک ههول بدا باره که راست بکاته وه همر
 خوار دهین ۵ تَرَهْيًا: کهوته جم و جؤل و
 پهله قازه ۵ رارا بوو له شته که، دمگوترئ: (تَرَهْيًا
 فِي أَمْرِهِ): رارا بوو له کار که دا ویستی
 نه نجامی بدا پاشان نه بکرد ۵ همروا دمگوترئ:
 (عِيَاهُ تَرَهْيَانًا): بیلوی جاوی بؤ راناوستئ ۵
 تَرَهْيَا السَّحَابِ: هه وره که خهریکه باران
 بیارینئ ۵ تَرَهْيَا فِي مَشْيِهِ: له رویشتن دا لارو
 له نجهی کرد ۵ رَوًّا فِي الْأَمْرِ تَرَوَّةً وَتَرَوِيًّا:
 له کار که ورد بؤوه تئ فکری خیرا برپاری
 له سر نه دادو مستبجج وه لامی ندایه وه ۵
 الرَّاءُ: پیتیکه له پیته کانی هیجاء ۵ دره ختی که

بهریکی سبی یان سوری همیه ۵ الرُّوِيَّةُ:
 تی فکرین و ورد بوونه وه له مشت.
 رَابِ اللَّيْلِ رَوْبًا: شیرمه بزپکا ۵ یان ماسته که
 هه ژیندراو رونه که جیا کرایه وه دهره یندرا.
 رَابِ فُلَانٍ: فلانکس سرسام بوو ۵ گنژی توش
 بوو بههوی تیری یان همنوزو خه والویی ۵ یان
 بههوی خوارنده وهی دوی زؤرو ترش ۵ یان
 فلانکس دروی کرد ۵ عمق لی تیک چوو ۵ رای
 ناپه سمند بوو ۵ همروا دمگوترئ: (رَابٌ ذُمَّهُ):
 خوینی حلال بوو ۵ کاتی له ناو برندی هات ۵
 کاتی سه برپینی هات ۵ أَرَابَ اللَّيْلِ: شیرمه که
 مهیاند ۵ ترشانندی ۵ بزپکاندی ۵ رَوْبَ اللَّيْلِ:
 بهمانا (أَرَابُهُ) دئ ۵ الأَرُوبُ: پیایو سمرگ مردان ۵
 یان که سیک له برسان یان بههوی ومنه وزو
 نه نوستن سه منتمری تیک چوبی ۵ الرائب من
 الأمر: کاری ریک و پیک و بی موشکیله و بی
 شوبه وه گومان ۵ نه م وشه به نه گمر له (رَوْب)
 و مرگیرا بی بهمانا گومانای و شوبه هداره ۵
 (الرائب) ی به کم له (رَوْب) و مرگیرا وه
 (الرائب) ی دووم له (رَبِّب) وه و مرگیرا وه
 الرَّابُّ: نه ندازه، دمگوترئ: (هذا راب كذا):
 نه وه به نه ندازهی نه وهیه ۵ الرُّوبُ: شیری
 بزپکا و ترشاو مهییو، دمگوترئ: (ماعندي شرب
 ولا روب): نه همنگوینم لایه نه دوی ترشاو ۵
 له حدیث دا هاتووه: (لا شرب ولا روب في البيع
 والشراء): واته نه غمشکردن ره وابه نه تیکه کن
 کردنی شتی خراب بهی جاک ۵ الرُّوبان من
 الرجال: پیایو غمشکر، گومانای ۵ الرُّوبَةُ:
 هه وین ۵ خه میرمه که ترشه دمکرته ناو
 ماستو شیرمه بؤ نه وه به میی ۵ الرُّوبَةُ: بهمانا
 (الرُّوبَةُ) دئ ۵ شیری بزپکا، ترشاو ۵ جاک کردنی
 نیش و کار ۵ پیداو یستی ۵ بزئوی ژیان،

هممو کاتیکی رویشتن به کاردی ۵ دمگوتری:

(راح القوم وراح الیهم): جوو بؤلای قهومه که.

راح الإبل و غیرها: حوشرمه که دوی مه غریب
گه پرایه موه بؤ ناغه له که ی.

راح الیرم: رمشه با که ی توند بوو ۵ هه واکه ی خویش
بوو.

راح فلان للمعروف راحة: فلانکس بؤ چاکه کردن
چوستو جالاک بوو ۵ راحت ینده لکننا: دست ی
بؤ نهو شته سوک بوو.

راح للأمر رواحاً وراحاً وراحة و أريحیة: بؤ نهو کاره
که یف خویشو و تهر دهماخ بوو.

راح فلان معرفاً راحة: فلانکس به چاکه که ی
گه یشت.

راح الشئ روحاً: شته که به رفراوان بوو.

رَوَّحَ الرَّجُلُ: پیاوکه نیوان قاجه کانی پان بوو لای

بمنجه کانی پان و لای پاژنه بیی تهسک ۵ (هو

أروح وهي روحاء) ۵ أراح: پشوی دا هه ناسه ی دا

۵ حه ساپه وه ۵ مرد ۵ أراح الشئ: شته که

بؤگه نی کرد ۵ أراح فلان: فلانکس که وته

نیواره ۵ که وته ناو رمشه با ۵ له حوشرمه که ی

دابه زی بؤ نهو ی حوشرمه که ی بجه سینیته وه ۵

أراح الإبل و غیرها: حوشرمه که ی گپرایه وه بؤ

ناغه له که ی ۵ أراح علیه حقه: مافه که ی بؤ

گپرایه وه ۵ أراح فلاناً: فلانکس ی خسته

نیستراحت و خویشیه وه ۵ أراح منه معروفاً:

له فلان وه خیره خویشی پی گه یی ۵ أراح

الشئ: بؤنی شته که ی کرد ۵ أروح الشئ:

شته که بؤگه نی کرد ۵ أراح بین الشئین: له نیوان

نهو دوو شته دا به کسانی نواند ۵ جارنک دست ی

بؤ نهو شته بر دو جارنک بؤ شته که ی تر ۵

دمگوتری: (راوح بن جنیه): هه رده مه له سر

لاته نیشتی کی راکشا ۵ (راوح بین رجلیه):

دمگوتری: (ما يقوم فلان بروية أهله): فلانکس

بژیوی مان و مندالی دابین ناکا ۵ هه روا ناوه بؤ

زهویه که زور به پیت و هه پین ۵ پارچه گوشت،

دمگوتری: (قطع اللحم روبة روبة) ۵ هه روا ناوه

بؤ سه روکاری کردنی نیشو کارو هه نسورانیان

۵ به شیک له شهو ۵ عه فل و ناو مز ۵ المرزب: نهو

قاپه یه شیر ی تیدا دمگری به په نیر پان شیر ی

تیدا دمه یه ندری.

رَأَتْ ذر الخافر زوتاً: نازه له سم دوو قافه که ریخی

کرد ۵ له په نندی پشینیان دا هاتووه ده لی:

(أخشك وتروثي): من گیاو گزت دده می تو

ریخم بؤ ده که ی، به که سیک دمگوتری، کوفرانی

نیعمت بکاو چاکه ی له بهر جاو نه بین ۵ الروث:

کاویزی نازه لی سم داره ۵ الرثة: تاکی وشه ی

(الروث) ۵ کوزهره ی گمنه که له گل گرو

بیژنگ دادمینیتسه وه دوی له بیژنگدانی

گمنه که ۵ لایه کی لوت که ناوی لی دینه خوار

۵ دهنوکی هه لؤ ۵ راجت السلعة رواجاً: کالاکه

برهوی بوو، داخوازی زور بون ۵ راجت الأمر

روجاً و رواجاً: به خیرایی کارمه جن به جن بوو

۵ راجت الریح: بایه که له زور لاوه مات، شوینی

هه لونه که ی زیاد له جیه که بوو، نه زاندره

له کوپه هات ۵ روج الغبار: تمپو توزه که

دریژه ی کیشا ۵ روج السلعة: برهوی به کالاکه دا

۵ روج كلامه: قسه کانی خو ی رازانده وه ۵

قسه کانی خو ی جه واشه کردن و حه قیه تیان

نه زاندره ۵ الرجة: به له کردن ۵ خیرایی ۵

المرج: (امر مرّوج): کاری تیکه ل و بی که ل.

راوح رواجاً: نیواره رویشتن ۵ هه روه ها وشه ی

(راوح): به کار دمه پیرت بؤ رویشتن له هه موو

کاتیکی شهو و رؤدا ۵ هه روا وشه ی (الغدز): بؤ

همرساته لهسمر هاجیگی وستا ۵ همروا دمگوتری: (أنا أغادیه وأزواخه): جاری واهمه بهیانی دهجم بؤلای، جاری واهمه نیواره دهجم بؤلای، یان بهیانی و نیواره دهجم بؤلای ۵ رُوح علیه بِالرُوحَة: پانکهکمی خسته نیش بؤنهموی هموای پاک یی بیئی ۵ همواکه بگؤری ۵ رُوح بالقوم: نوپزی تروایچی بهخه لکهکه کرد ۵ رُوح القوم: نیواره رؤیشت بؤلای قوممهکه ۵ رُوح السُّهْن: بؤنی خووشی تیکهن بمرؤنمهکه کرد بؤنهموی بؤنی خووش بیی ۵ رُوح فلاتاً او الإبل: بهمانا (أزاج) دئی ۵ إرتاح للأمر: دلی بهکارمهکه خووش بوو ۵ ارتاح الله له برحمته: خودا لمبهلاو جورتم رزگاری کرد ۵ إرتوح: نؤبهکردن، دمگوتری: (هما یرتوحان عملاً): نهم دووه بمنؤبه کاردمکن ۵ تَرَاوَح: دمگوتری: (فلان یداه ترأوحان بالمعروف): دستهکانی بهردموام دمهبخشن بههمردوو دستی خیرو پیاوختی دمکا ۵ (تراوحا العمل): بههمردوو دستی کاردمکا همرساته و دستیکی لهکارداپه ۵ تراوحته الاحتاب: زور رؤزگاری بهسمردا تیبهری ۵ تَرَوَّح: نیواره و سمرتای شهو دستی کرد به شهو رؤی ۵ یان نیشی تیدا کرد ۵ تَرَوَّح الشَّيْئ: شتهکه بؤنی فلان شتی گرتووه چونکه لسی نزیك بوموه ۵ تَرَوَّح الثُّبْتُ: رومکهکه درنژ بوو، بالای کرد ۵ تَرَوَّح الشجر: درختهکه دوی رؤیشتنی وهرزی هاوین گهلاکهی هه لومری ۵ تَرَوَّح بِالرُّوحَة: بهمانا (رُوح) هاتووه ۵ تَرَوَّح القوم: نیواره هات بؤلای قوممهکه ۵ استراح: پشوی دا ۵ حساسیهوه ۵ استرَّوح: بهمانا (استراح) دئی ۵ استراح الیه: بمنهو نارامی گرتو داسهکنا ۵ استراح الفصن: نهمدرهختهکه همزا هاتو جوی کرد ۵ استراح الرجل: پیاوکه لارو

لمنجهی کرد ۵ استراح الشئی: بؤنی شتهکهی کرد ۵ بؤنی بیوه کرد ۵ استراح الطر الزرع: بارانمهکه زممرعاتهکهی بوژاندموه ۵ الإستراح: لمبوری بزیشکی دا بهوه دمگوتری ههوا داخل بکهیه بؤشایهکی جهستهوه ۵ الأریح: دمگوتری (مخمل أریح) کمزایهکی فراوانه ۵ الأریحی: سنگ فراوان و رموشت جوان و نامادباش بؤ چاکهکاری و سهخی سروشت ۵ شمشیر ۵ الأریحیة: سهخی سروشت و حمزله پیاوختی و نامادباش بؤ مالبهخشین ۵ الترایح: کوی وشعی (ترویحه) یه؛ لمبنهمادا نهم وشهیه ناوه بؤ دانیشن همرچونیک بی ۵ دوابی کراوه بمنوا بؤ نهم دانیشنهمی نمنجام دهمدری دوی جوار رکاتی نوپزی عیضا لهمانگی رهمهمزان دا بؤ حسانهموه، نهمجار بهمشیومی مهجاز کراوه بمنوا بؤ همر جوار رکاتیک نوپز که دوو رکات دوو رکات نمنجام دهمدری لهمانگی رهمهمزان دا ۵ الرایحَة: بؤن ج خووش بی ج بؤگمن بی ۵ حوشتر که دوا خؤرناوایوون بگهپرتهوه بؤ ناغه لکهکی ۵ بهپیجهوانهی وشعی (السارحة) یه ۵ لهمندی پینشینان دا هاتووه دهلی: (ما له سارحة ولا رائحة): واته هیچی نیه ۵ همروا وشعی (الرائحة) ناوه بؤ بارانی نیواران، پیجهوانهی وشعی (الغادیه): کمبارانی بهیانیانر بی دمگوتری ۵ الرأح: حسانهموه ۵ شراب ر رؤزگاری رهشهباو سهخت و دؤوار ۵ الرأحة: بهمری دست ۵ کمسیک همزایبی بتهوی همزایهکهی رابگههینی دمگوتری: (ترکه علی أنقی من الرأحة) ۵ همروا ناوه بؤ حسانهموه ۵ زن ۵ گؤرهمان ۵ الرأح: بهمانا (الرأحة) دئی ۵ ناوه بؤ کاتی نیوان نیومرؤو شهو ۵ بهرامبهرمهکی (الصباح) ۵ الرأحة: بهمانا

گواستننهموی دمنکه تۆمی موتوربیه بههوی
 ههواوه ۵ (رِجْمَى الْإِنْتِشَارِ): ناوه بۆ نمو روومکهی
 تۆمهکهی یان پمگهکانی جرثومهکانی
 بلاو دهمینهوه بههوی یا ۵ أَلْمَرَّاحُ: نمو شوپنهی
 خه لکه که لیبهوه دمپۆن یان بۆی دهجن ۵
 پیچهوانه ی وشه ی (أَلْمَغْدَى) دئی، دمگوتری: (ما
 ترك فلان من أبيه مَغْدَى ولا مراحاً): فلانکس
 ههموو شتیکی لهباوکی دهچی ۵ أَلْمَرَّاحُ:
 لهوشه ی (أَرَّاح) ومگریره بهمانا بهرجهو
 ناغه لی نازه له ۵ أَلْمَرَّاحُ: نهمسپی پینجه م
 لهمنسهپهکانی گۆرمهانی پشپرکی دا ۵ الْمِرْوَّاحُ:
 نامیری تۆو جانندن ۵ الْمِرَّاحُ: بهمانا (المِرْوَّاحُ)
 دئی ۵ پانکهو نامیری فینک کردنهوه ۵ الْمِرْوَّاحَةُ:
 ساراو بیایان ۵ نهوشوپنه یی بای لی دئی ۵
 الْمِرْوَّاحَةُ: نامیری که لهکاتی گهرمادا بای فینکی
 پی دهمبردمکری بههوی دهست یا کارمیا ۵
 الْمِرَّاحُ (طعام مِرَّاح): خواردنی که غاز لهگهدهدا
 زۆردمکاو ورگ دههاوسین ۵ أَلْمُسْتَرَّاحُ: بهناو
 کهمنف ۵ خانوی خه لومه نارام ۵ رادت النِّوَابُ
 رُوداً وَرُوداً رِیاداً: نازه لهکان له لهومرگا کهدا
 هاتوچویان بوو.

راد فلان: فلانکس هاتو رۆیی و لهشوپنیک
 دانهسکنا.

راد سَادُهُ من مرض أو هم: لهبهر نهخۆشی و نازار
 یان غهم و نارجهتی سهری لهسمر سهری
 نهوستاو نارامی نهگرت ۵ رادت المرأة:
 نافرمته که زۆر هاتوچوی ماله جیرانهکانی کرد.
راد السَّيِّئِ رُوداً وَرِیاداً: داوی شتهکه ی کرد،
 دمگوتری: (راد اهله منزلاً وکلاً): داوی کرد بۆ
 خیزانی مهنزل و بۆ نازه لهکانی لهومر ۵ اراد
 السَّيِّئِ: شتهکه ی وپست ۵ خۆشی وپست،
 دمگوتری: (اراد الجدار أن ینفص): دیوارکه

(الرَّاحَةُ) دئی ۵ أَلرُّوحُ: بهمانا (الرَّاحَةُ) دئی ۵
 رهحمت ۵ بای شهمال ۵ دمگوتری: (یوم رُوحُ):
 رۆژی که ههوا ی خۆشه ۵ (عشیه روحه):
 نیوارمه که ههوا خۆشه ۵ ههروا بهمانا کهیف
 خۆشی و بهخته ومریبه ۵ أَلرُّوحُ: گیان ۵ نفس
 ۵ فورئان ۵ نیگا.

روح القدس: بهلای مەسیحیه کهانهوه ئوقنومی
 سییه مه.

الروح الأمين وروح القدس: ناوی ههزرتی
 جوبرائیله سهلامی خودای لهسمر بی ۵
 لهزانیاری فهلسهفی دا نمو شتهیه که بهرامبهر
 مادهمیه ۵ لهزانیاری کیمیادا نمو بهشهمیه
 که لهکاتی پالوتنی مادهمدا بهرزدمبیتهوه
 ومکوو رۆحی گوت و رۆحی نعمنا ۵ أَلرُّوحَانِي:
 نهوشته ی گیانی ههبن ۵ نیسهبتدانه بۆلای
 رُوح ۵ (الآباء الروحانيون): زانا ناینبیهکانی
 مەسیحیه کهانن ۵ (الطب الروحاني): جۆره
 چارسه رنکی نهفسیه ۵ أَلرُّوحَةُ: بهک جار
 رۆشنتی نیوارانه ۵ أَلرُّوحِيَّةُ: لهبوار ی فهلسهفی
 دا پیچهوانه ی (المادیة) به ۵ (الأشربة الروحية):
 عهرمق و بیره نمو جۆره خواردنهوانه.

الروح: با ۵ بۆن ۵ رهحمت ۵ هیزو توانا،
 دمگوتری: (ذهب ربحه): هیزو توانای نهما ۵
 سهرکهوتن و بالآ دهستی ۵ فهرمانهروایی،
 دمگوتری: (الريح لآل فلان): سهرکهوتن یان
 فهرمانهروایی بۆ خیلی فلانه، ههروا دمگوتری:
 (رجل ساكن الريح): بهاویکی عاقل و سهنگینه
 ۵ (قَبَّت رِبحه): بهویستی خۆی کارمهکی بۆ جی
 بهجی بوو ۵ أَلرَّيْحَانُ: ریحانه ۵ ههر روومکیک
 بۆنی خۆش بی ۵ رهحمت و بزق و پۆزی ۵
 أَلرَّيْحَةُ: با ۵ أَلرَّيْحُ: پۆزگارو شوپنی بۆنخۆش ۵
 شتی بۆن کهسکون ۵ أَلرَّيْحِيُّ: (رِجْمَى التلقیح):

خەریکە بروخی ۵ اراد فلاناً علی الأمر:
 فلانکەسی هەلنا بۆ ئەوکارە ۵ ارود فی مشیه:
 بەهێواشی رۆیی ۵ (ارود فلاناً): مۆلمتی فلانی
 دا ۵ رارده مرارده ویراداً: فێلی لئ کرد، چاوو
 رپاوی لئ کرد ۵ رارودت المرأة عن نفسها:
 ئافرمتەکە داوای کرد زینای لگەل بکری ۵ ارود
 عن الأمر وعليه: لەبارەى کارمکەوه زەمانە
 سازیی کردو خۆی لگەل هاوئەکەى گونجاند ۵
 ارود علی الأمر: داوای لئکرد کارمکە بکا ۵
 ارتاد لأهله: داوای کرد بۆ خۆی و خیزانی
 شوینی حەوانەوو بۆ نازەئەکانی لەومر ۵ ارتاد
 الشئین: داوای شتەکەى کرد ۵ استرادت الدواب:
 بەمانا (رادت) دئ ۵ استرادت لئامره: گەراپەوه
 بۆ ئیشی خۆی و ملکەج بوو ۵ استراد الشئین:
 بەنا بەدلی و رپایی داوای شتەکەى کرد ۵
 الأروء: دەرگوتری: (الدەر ارود ذر غیر): رۆژگار
 بەهێواشی کارمکانی خۆی دەرگا بەجۆریک
 هەستی پئ نەکری ۵ الرائد: لەبەرەت دا
 بەوکەسەدەرگوتری کە چاوساغی خێلە بۆ
 لەومرگای باش و شوینی ناوو دەرگەریک باران
 بیگریتەوه ۵ چاوساغ و شارما بۆ نیشانسانی
 رینگا بۆ کاروان ۵ ئیستا کراوه بەپەلەیکە
 تاییبەتی فەرمانبەری پۆلیسی یان سوپا لەزورور
 پەلەى ئەقیب و لەخوار پەلەى موفەدەمەویە ۵
 رائد العین: چقلى چاو، دەرگوتری: (فلان رائد
 الوساد): فلانکەس لەبەر نازار یان غەمو
 ناپەرەمتی سەری خۆی لەسەر سەری ناکری،
 هەروا دەرگوتری: (إمرأة رائدة): ئافرمتیکە زۆر
 مالانگەرە زوو زوو هاموشۆی درواستیەکانی
 دەرگا ۵ الرأء: بەمانا (رائد) دئ ۵ دەرگوتری: (ریح
 رادة): هەواپەکی نەرم و لەسەرە خۆیە ۵ (امرأة
 راد و رادة): ئافرمتیکە مالانگەرە ۵ الرادار:

ئامیریکە ئەلکترۆنییە بەهێووە دەرگوتری
 هەست بەبونی فرۆکە بکەى لەناسمانی
 ناوچەپەکی تاییبەت، یان بوونی کەشتی
 لەدەرپاداو دیاری کردنی شوینەکەیان
 لەمەسافەپەکی تاییبەتی دا لەبارو دۆخیک دا
 کەبەچاوی عادەتی ئەوکارە ئەنجام نادرئ ۵
 الرادایوم: عونصوریکە سەپو و ورشەدارە،
 نیشاتیکی تیشکدەری هەپە دەشووبەیتە کالسیوم
 لەکارایی کیمیایى دا ۵ الرؤء: بای نەرم و
 لەسەرەخۆ، هەوای شەمالی هندی ۵ مۆلمت ۵
 الرؤئد: دەرگوتری: (رؤئد): واتە لەسەرەخۆ
 بەهێمى ۵ (رؤيدك خالد): واتە مۆلمتی خالد
 بدە ۵ المرؤء: کل چپوک، کلی پئ لەچاو رادەدرئ
 ۵ پارچە ئاسنیکە لەفاوادپە هەلەدەسورئ ۵
 جومزگە ۵ سنگ ۵ جەمسەری خولخولکەى
 ئاسن ۵ پەکیکە لەکۆئەکەکانی جەنچەری گێرە
 ۵ رؤءن: مانسو بوو لاواز بوو ۵ رازة رؤءا:
 بەتاقی کردموه.

راز الدينار: دینارە زێرکەى کیشا بۆئەوهى بزانی
 کیشی چەندە ۵ راز صنعته ومالء: سەرو کاری
 مال و سامان و بەرھەمی خۆی کرد ۵ راز
 ماعنده: داوای لئ کرد ئەوهى لاپەتی بیداتی ۵
 رازؤءه: بەتاقی کردموه لەبۆتەى دا ۵ رؤء کلامه
 ورأيه في نفسه: لەدلی خۆی دا زنجیرمو چۆنیەتی
 راو قەسەکانی خۆی تاوو توی کردن بۆئەوهى
 بزانی چۆن دەریان دەبرئ ۵ رؤء رأيه: دواى لئ
 ورد بوونەوهو تیفکیرین دەستی بەشتەکە کرد ۵
 الرأء: باش و ستا، سەرۆکی و ستا بیناسازمکان
 یان سەرۆکی هەربێشەومرو پێشەسازنک ۵
 الریازة: پێشەى بیناسازی ۵ و ستای دیوار.

رَأْسٍ رَوْسًا: لارو لمنجھی کرد ◊ (راس السیل):
لافاومکه پلو پوشو چیلکهو جهوئی
کۆکردموه لهگهَل خۆی رابدا.

الرُّؤْسُ: عهیبو عار، دهمگوتری: (فلان رَوْسُ سُوءٍ):
فلانکەس پیایوی خرابه.

رَأْسٌ رَوْشًا: زۆری خوارد (راش المرضُ فلانًا):
نهخۆشی فلانی لاواز کردوه.

رَوْشٌ رَوْشًا: عهقتی سوک بوو بئ عهقله ◊ کالفامه

◊ الرُّوشُ: گوئیجکهی زۆری موو پیومن ◊ پشتی

لاوازه ◊ بئ هیزه ◊ الرُّوشُنُ: پروانه وشهی

(رَشَن) ◊ راضَهُ رَوْضًا رِیاضًا: ژێرباری

کرد، ملکهچی کرد، دهمگوتری: (راضُ الْمُهْرُ):

جوانومکهی رام کرد ◊ (راضُ نَفْسَهُ بِالْتَقْوَى):

نەفسی خۆی راهینا لهسەر خودابه‌رستی ◊

(راضُ الْقَوَائِي الصَّعْبَةِ): سهره‌وی قورسو گرانی

هینانه ناو چامه شیعرییه کهیهوه ◊ (راضُ

الدَّرُّ): مروارییه کهی کون کرد ◊ أَرْضُ الْمَكَانِ:

شوینه که باغی زۆر بوون ◊ أَرْضُ السَّوَادِي

وَالْمَرْحُ: شیومکه یان حهوزمه که نه‌هه‌ندهی تیدا

کۆبووهوه زهوییه کهی دابهۆشی ◊ أَرْضُ فِلَانِ:

فلانکەس قوم دوا قوم شه‌راهه کهی نۆش کرد ◊

أَرْضُ الْمَكَانِ: شوینه کهی کرده باغ ◊ أَرْضُ

الْقَوْمِ: خه‌لکه کهی تیرناو کرد ◊ أَرْضُ الْمَكَانِ:

به‌مانا (أَرْضِ) دئی ◊ رَاوَضَهُ عَلَي الْأَمْرِ: له‌سەر

نیشه که جه‌ندو چون وتو وئزی له‌گهَل داگرد

بوئنه‌وهی بیخاته ناو کارمه‌وه ◊ رَوْضُ الْمَكَانِ:

به‌مانا (أَرْضِ) دئی ◊ رَوْضُ فِلَانِ: فلانکەس

هۆگری باخ بوو تیدا مایه‌وه ◊ رَوْضُ الْمَكَانِ:

شوینه کهی کرده باخ، دهمگوتری: (رَوْضُ الْمَطَرِ

الْأَرْضِ): باران زهوی کرده باخ و رازاندیه‌وه ◊

رَوْضُ الْمُهْرُ: جوانوه ئەسپه‌کهی راهینا ◊ إِرْتَاضُ:

رام بوو، ژێربار بوو، دهمگوتری: (إِرْتَاضُ الْمُهْرُ):

جوانومکه رام بوو ◊ إِرْتَاضُ الْقَرَانِي: سهره‌وا

(قافية) كان بهیدمست بوون ◊ تَرَاوَضًا: جه‌ندو

چونیان کرد له‌کپین و هروشتن دا ◊ إِسْتَاضَ

الْمَكَانَ وَالرَّادِي وَالْمَرْحُ: به‌مانا (أَرْضِ) دئی ◊

هه‌روا به‌مانا بان و پۆری و گوشادی دئی ◊

إِسْتَاضَ النَّفْسِ: دلی نارامی گرتو کرایه‌وه،

خۆشنوود بوو ◊ اسْتَوْضَعَ النَّبَاتِ: رومکه‌که

گه‌یشه نه‌وه‌په‌ری گه‌ورمیی و به‌رزی خۆی ◊

اسْتَوْضَعَتِ الْأَرْضُ: زهوییه‌که گیاو گزی باشی

به‌ره‌م هینا ◊ الرُّوَضَةُ: زهوی سه‌وز ◊ باخی

جوان و رازوه، دهمگوتری: (مجلسه روضة):

مه‌جلیس و دانیشن له‌گه‌لی دا خۆش و

به‌له‌ززه‌ته ◊ روضة الخروض: نه‌ندازه‌ی نه‌وه‌میشه‌ی

ناومکه دابهۆشیوه ◊ الرِّیاضَةُ: به‌لای

صوفیه‌که‌نه‌وه بریتییه له‌پالفته‌کردنی

نه‌خلاقه‌ی دهر و و سهرگه‌رمبوون به‌خودا

به‌رستی و وازه‌ینان له‌وشتانه‌ی که‌نه‌ه‌فس

داخوازیانه ◊ الرِّیاضَةُ الْبَدِیَّةُ: نه‌ه‌جامدانی

جۆره‌ی جم و جوئیکی تایبه‌تی که‌جه‌سته

به‌هیز ده‌کا و رایدمه‌هینئ ◊ (العلوم الریاضیة):

بریتییه له‌ زانیاری حیساب و نه‌ندازیاری

جه‌برو نه‌و جۆره‌ی زانیاریانه ◊ الرِّیضُ مِنْ

الدَّرَابِ: نه‌و نازمه‌ل و لاغمه‌یه که‌رام نه‌کری و مل

نه‌دا بۆ خاومنه‌که‌ی رای بیئن، دهمگوتری: (أمرُ

رِیضُ): کاریکه به‌ریک و پیکی نه‌ه‌جم نه‌دراوه،

که‌مو کوری زۆری تیدا به ◊ الرِّیضَةُ: (قصيدة

رِیضَةُ): جامه‌یه‌که ریک و پیک نه‌کراوه،

له‌نگی و که‌مو کوری زۆری تیدا به ◊ (قصيدة

رِیضَةُ الْقَوَائِي): جامه‌یه‌که سهره‌واکانی له‌لایهن

شاعیرانه‌وه رام نه‌کراون.

راع روعاً: ترسا.

راع الشئى رواعاً: شتهکه گهرايهوه بؤ شوينى خوى.

راع الأمر فلاناً: کارمهکە فلانکەسى ترساند.

راع الشئى فلاناً: شتهکه فلانکەسى خسته

سمرسورمانهوه، دمگوتري: (راعنى جماله):

جوانيبهکەى سمرنجى راکيشام ۵ (راعنى کلامه):

قسهکانى سمرنجيان راکيشام ۵ (هر رانع وهى

رائعه) ۵ همرورا دمگوتري: (هذه شربة راع بها

فزاى): نهمه شمرايک بوو کفتو کوى دلئى

دامرکاند.

رواع روعاً: زيرهک و ليهاتوو بوو، سمرنج راکيش

بوو ۵ اراعاً: ترساندى ۵ روعاً: بهمانا

(اراعه) دئى ۵ روع الطعام بالسئى: خواردنهکەى

جهورکرد، جهورى تى کرد ۵ ارتاع: ترسا ۵

ارتاع للغير: ههوالهکەى پىن خووش بوو.

تروع: ترسا ۵ الأروع: زيرهک و ليهاتوو وريا ۵

کەسنيک شايى بهخوى بىن لهپوى جوانى

روخسارهوه يان لهپوى نازايهتى و شههامةوه

۵ بؤ نافرمت دمگوتري: (روعاء) ۵ الرابع:

سمرنج راکيش، شايى بهخو ۵ الرائعة:

بؤمينهى (الرابع) دئى ۵ همرورا ناوه بؤشتيک

کهلهبوارى فهزنو فيکرو نهخلاق دا سنورى

بهزاندين و سمرنج راکيش بىن ۵ رائعة الشيب:

يهکهم موى سبى کهله سمر و ريش پهيدا دهين

۵ رائعة النهار: زوربهى روع، دمگوتري: (هر

كالشمس في رائعة النهار) ۵ الرواع: شکوممندو

زيرهک و ليهاتوو ۵ الروع: جمنگ ۵ الروع: دل ۵

ذهين ۵ عهقل و ناومز، دمگوتري: (وقع في روعى

کذا): واکهوته دلئهوه، عهقل وى بؤ جو ۵

(أفرخ روعه): ترس لهدى دا نهماو نارام بؤوه ۵

الروعة: شيوه جوانيبهکەى ۵ ترسو بيم ۵

لهحهديت دا هاتوووه (اللهم آمين روعاتي):

خودايه وام لى بکه له تۆنهينى لهکەس نەترسم

۵ الروع: تينگهيشتو؛ نهوکەسى باش لهشت

حالى بىن.

راع روعاً: لای دا، نهملاو نهولای کرد قورتو

پنجى کردن، دمگوتري: (راع العلب):

رئوييهکه بهقورتو پنج رويشت، فيلبازى کرد.

راع الى كذا: بانهينى جو بولای فلان شت ۵ اراعاً:

فيللى لى کرد ۵ لهگهئا كهوته گفتو گوو داواى

لى کرد نهوى بؤيكا، نهوى بداتى ۵ راعاً:

فيللى لى کرد، ويستى بيخهلمتينى ۵ بؤرى داو

شکاندى، بهعهرزى دادا ۵ روع الطعام:

خواردنهکەى جهورکرد، رونى تىکرد،

دمگوتري: (روع اللقمة في الدسم): پاروهکەى

لهناو رونومکه دا نهمديو نهويدو کرد تا

بهباشى جهوربوو رونهکەى ههلمزى ۵ ارتاعاً:

ويستى و داواى کرد ۵ تراوعاً: نهو دووه

ههريهکەيان فيللى لهوى تريان کرد ۵ كهوته

زورانبازى و پهکتريان بؤردا ۵ تروغت الدابة:

ولاغمهکه خوى گهوزاند ۵ الأروع: دمگوتري: (هر

أروغ من ثعالة): نهو له ريوى فيل زان تره ۵

الرابع: دمگوتري: (طريق راع): ريبازيکى

خواره ۵ الرائعة: ريبازى قورتو پنجاوى ۵

الرعاة: نهوشوينهى زور خهئكى تيدا بکوژري،

شوينى تيدا بههياک چوون ۵ الرواع: کەسنيک

زور فيل زان بىن ۵ ريوى ۵ الرىاع: همرزانى،

بهپيت.

راق روعاً: رون بوو، ساف بوو، تهمو مزى لهسمر

نهما.

راق عليه: فهضل و پياومتى بهسمردا زورکرد. ۵ راق

الشئى فلاناً: شتهکه سمرنجى فلانکەسى راکيشا.

رَوَق رَوَقًا: ددانی پيشینهی سهرموی لهددانی خوارموه زیاتر هاتوونه پیش، واته که لبه‌ی سهروی لمناستی که لبه‌ی خواروی نین ۵ رَوَقَه: دیوه‌خانه‌گه‌ی بهرام‌بهر دیوه‌خانی شه‌وه، دمگوتری: (هو جاري مراري) ۵ رَوَقُ اللَّيْلِ: شه‌وه به‌رده‌ی تاریکی خوی درین‌زک‌رده‌وه ۵ رَوَقُ الشَّرَابِ: شه‌راه‌گه‌ی ساف کرد ۵ خشت و خۆل و تمپ و تۆزی لی پالوت ۵ رَوَقُ السَّلْمَةِ: کالاکه‌ی فروشت و باشتری کری ۵ رَوَقُ لَه فِي السَّلْمَةِ: نرخ‌ی کالاکه‌ی به‌رزک‌رده‌وه‌ی ناشیه‌وه‌ی بیکری ۵ رَوَقُ الْبَيْتِ: به‌ربیلای بۆ خانومه‌گه‌ی دروست کرد ۵ دیوه‌خانی بۆ خانومه‌گه‌ی دروست کرد ۵ تَرَوَقُ الشَّرَابِ: شه‌راه‌گه‌ی ساف بوو ۵ الْأَرَوَقُ: که‌سیکه که لبه‌ی سهروی به‌سمر که لبه‌ی خواروی دا به‌روان لیان پیش که‌وتین ۵ (عام أَرَوَق): سالیکی سه‌خت و زهمه‌ته، ژسانی تیندا ناخۆشه ۵ الرَّاوِقُ: شت پائیو ۵ چاپائیو، شیر پائیو، نموت پائیو ۵ پیلنه‌وه‌ی گلاس ۵ الرِّوَاقُ: زوریکه‌ی مکوو خیمه‌ی لهدرین‌زومیه ۵ رَوَاقُ الْبَيْتِ: به‌ربیلای خانوو ۵ زوریک بۆ خویندن و دهرس گوتنه‌وه‌ی له مزگه‌وت دا یان له‌ههر عیبادت‌خانه‌یه‌کی تردا بی ۵ پمنایه‌ک بۆ راگۆرینه‌وه‌وه‌ی وتو وینز له‌کۆبونسه‌وه‌ی نیو دموله‌تی و فیستیفالی نهدمبی و نه‌وشتانه‌دا ۵ رَوَاقُ اللَّيْلِ: سهرمتای شه‌وه، به‌شیک له‌شه‌وه ۵ رَوَاقُ الْعَيْنِ: بروی چاو ۵ الرِّوَاقِيْنَ: قوتابیه‌کانی زمینونی فه‌له‌سه‌وفی یونانین، شه‌م نازناوه‌یان له‌وه‌وه‌ی و مرگرتووه‌ی که‌ی زمینون له‌ریواقیک دا دهرسی بی دمگوتنه‌وه ۵ الرُّوَقُ: له‌هه‌موو شتیک دا پیشه‌کی و سهرمتا که‌یه‌تی

رَوَقُ الْقَرَمِ: گه‌وره‌ی یکه‌ی پیایو فه‌ومه‌که‌ه.

رَوَقُ اللَّيْلِ: به‌شیک له‌شه‌وه

رَوَقُ السَّحَابِ: لاهای باران، دمگوتری: (أَلْقَتِ السَّحَابَ أَرَوَاقَهَا): هه‌ورمه‌گه‌ی بارانی به‌رده‌وام بوو.

رَوَقُ الدَّابَّةِ: شاخی نازهل ۵ له‌به‌ندی پيشینان دا هاتووه‌ی ده‌لی: (كالتور يحمي أنفه بروقه): ومکوو که له‌گا وایه لوتی به‌شاخی دمپاریزی ۵ هه‌روا وشه‌ی (الرروق): به‌مانا به‌خۆنازو نازاد دی ۵ به‌مانا ته‌ممن دی، دمگوتری: (أكل فلان روقه): هه‌روا بۆ شه‌م مانایانه‌ی دی: به‌رده‌ی شتی صاف و پون ۵ کۆخته‌ی راوکمر ۵ وره‌ی پیایو عه‌زم و جه‌زمی ۵ کۆمه‌لی ناده‌میزاد، دمگوتری: (جاء روق بني فلان): کۆمه‌لی خبلی فلان هاتن ۵ خۆشه‌ویستی بی خه‌وش ۵ بارته‌های شت ۵ لاشه (لاشه‌ی مردوو) ۵ خیمه، دمگوتری: (ضرب روقه بالكان): له‌وشوینه‌ی خیمه‌ی خوی هه‌لداو نیسته‌جی بوو ۵ ده‌شگوتری: (أَسْبَلَتْ أَرَوَاقَهَا): هه‌رمیسکی رشتن ۵ (رَمَاءُ بَارَوَاقَه): هورسای خوی خسته‌ی سهری ۵ (رَمَى بَارَوَاقَهَ عَلَى الدَّابَّةِ): سواری ولاغه‌که‌ی بوو ۵ (ألقى عليه أَرَوَاقَهُ): شیت و شه‌یدای بوو زوری خۆش ویست تاوای لی هات له‌پیناو خۆشه‌ویستی دا خوی به‌خت بکا ۵ الرُّوَقَةُ: جوانی گه‌مه‌داری ۵ روخساری جوان ۵ الرُّوَقَةُ: مندالی جوان ج کور بی ج کج، تاک بی، دویی، کۆبی ۵ ناده‌میزادی باش و وه‌جاخزاده ۵ دهرباری رۆمه‌کان پیغه‌مبه‌ر (دخ) هه‌رموویمتی: (يخرج اليهم روقة المؤمن) باشترین که‌سانی موسولمان به‌ره‌وه‌ی رویان دهمبه‌وه‌ی لیان و مددست دین ۵ الرِّيقُ: (ريق الشباب): سهرمتای گه‌نجی ۵ الرِّيقُ: له‌هه‌موو شتیک دا باشه‌که‌یه‌تی ۵ رَيْقُ الشَّبَابِ: به‌مانا (ريقه) دی ۵ رَيْلُ الْفَرَسِ وَغِيْرِهِ: شه‌سه‌که‌ی لیکی چاند ۵ میزی به‌چر به‌چری کرد ۵ رَوَلُ الطَّعَامِ:

وان الیوم زُناً: روژمهکه زور گهرم بوو زور ناخوش بوو.

ران الأمر: کارمهکه ناخوش بوو تال و تفت بوو، گران بوو ۵ الأرتان: دمنگ ۵ روژانی سهخت و ناخوش، دمگوتری: (بوم ارونان و بوم ارونان): روژنیکی گهرم و ناخوش و پرغهم و پهزاره ۵ الروانی: جهنواپهک لههیلکه و ناردو شهکر دروست دمکری ۵ الرین: ناخوش و زهحمت ۵ الرونة: (رونه الشئی): نهستورایی شتهکه و ناخوشییهکه، لهگهرمی لهساردی لهغهم و پهزاره و نهو جوړه شتانه ۵ المرین: (هر مرون به): نهو تیشکاوه، ژیرکه و تووه.

رَوِّي علی العیر ریاً: لهسر حوشرمهکه داوای ناوی کرد. ۵ رَوِّي القوم و علیهم رهم: داوای ناوی کرد بو خه لکهکه ۵ لهسر حوشرمهکه توند دایبهست، دمگوتری: (رَوِّي علی الرجل بالزواء): لهسر پستی حوشرمهکه پیاومکهی شتهکه دا بوئهوهی لهکاتی هیرش هینانی خه و دا نهکه و پته خوار. ۵ رَوِّي الحدیث أو الشعر روابة: حه دینهکه یان شیعرهکهی و مرگرت و هلی گرت بو گپړانه و هو نهقل کردن.

رَوِّي علیه الکذب: دروی بهدمهوه کرد.

رَوِّي الحبل ریاً: حهبلهکهی خاو بادا.

رَوِّي الزرع: کشتوکالمهکهی ناودا.

رَوِّي من الماء وخره ریاً: ناومکهی خواردهوه و تیرناو بوو.

رَوِّي الشجر وروي الثبت: درهختهکه یان رومکهکه تیرناو بوو تهردماغ بوو ۵ اروزا: وای لئ کرد تیرناو بئ ۵ اروی فلاناً الحدیث والشعر: حه دینی بو خویندموه، شیعری بو گوت بوئهوهی نهویش لئیوه نهقل بکاو بو خه لکی تری بخویننیهوه

خوراگهکهی جهورکرد (رونی تیکرد) ۵ رَوِّي رأسه من الدهن: سمی جهورکرد ۵ تَرَوِّي: لیکي چاند (لیکی لهبهر روئی) ۵ الرائل: ددانی زپر ۵ الراروئ: بهمانا (الرائل) دئ، همر و بهمانا (لیک) دئ ۵ الروال: لیک ۵ المرول: کهسینک زوری لیک ههبن ۵ رامه روماً و مراماً: داوای کرد، قهصدی کرد ۵ روم: مایهوه، دانیش ۵ روم فلاناً الشئی: وای کرد فلانکهس داوای شتهکه بکا ههولی بو بدا، دمگوتری: (روم فلاناً، روم بفلان): وای کرد فلان داوای بکا ۵ روم رایه: قهصدی شتهکهی کرد دواپی داوای شتیکی تری کرد ۵ جار دواچار داوای شتی کرد ۵ تَرَوِّي بفلان: یاری پی کرد ۵ راکه: شوینیکه لهبادییهی عمرهب (لهساری عمرهبوستان) وادمبی دمیکنه دوانی و به (مشی) ناوی دمهینن ۵ وککو لهپهنی پشینان دا هاتوه (تسانی برامین سلجماً): لهبادییهدا نیشتهجی بووم داوای شیلیم لئ دمکا ۵ بهکهسینک دمگوتری داوای شتی بکا لهشوینیک که دمست نهکهوی ۵ الروم: نهرمای گوتجه ۵ دهرخستنی بزوینی کوتایی وشه بهخیرایی بهجوړیک نهو بزوینه بییستری ۵ الروم: نهرمای گوتجه ۵ شهراپیک زور کهسکون بی و زور سمرخوشکهربئ که لهقهسهبی شهکر پالفته دمکری ۵ بهشیک لهنادمیزاد کهپیان دمگوتری: (روم) و نیستا بهشیک لهگهلانی نهورویا و ناسیا ۵ الرومة: غهرمو سریش ۵ الرومی: حهبل و سهولهو زنجیری کهشتی بهتال ۵ المرأ: داخوازی ۵ الروماتیزم: زاراوویهکی گشتییه بو چهندهالمتی جیاحیا بهکار دمهیندرئ که دیاردمکانی نازاری ماسولکهو جومزگه و نهسیجهی لیقییه.

تینوایهتی بشکینتی ۵ ناوگتپر ۵ زمعیضو لاواز ۵
لهزانتستی عوروزدا نهو پیتهی که
چامهشیرمهکی لهسهر بنیات دهنری و
چامهکهکی پال دهنری دهلیی چامهی بانئ
چامهی واوی .. ۵ هتد ۵ الریة: وردبونهمو
تیفکرینه لهکاروبار ۵ لیماوهو باشماوهی شت،
دمگوتری: (علی رویه من دین): لهسهر ناپینی
بؤماوهی خوینان ۵ پیداویستی ۵ الریا: بؤنی
خوش ۵ الریان: دمگوتری: (فرس ربان الظهر):
نهمسپنکی پشت پتهوو تۆکمیه ۵ (وجه ریان): دمومو
چاوی گوشتن ۵ (هو ریان العلم): نهو پره لهزانتستو
زانپاری. ۵ الریة: دمگوتری: (عین ریة): چاویکه
ناوی زوره ۵ المرئی: بناوانی روبارو جوگا
کهناوی لی هه لدمهستری بؤ ناودانی کشتو کال
۵ المرئی: ناوی شیرین و سازگار ۵ رابیه الامر
وفلان رَبَّاباً ریبیة: کارمهکه یان فلانکهس خستیه
گومانهمو ۵ دمگوتری: (رابیه من فلان امر):
دمرباری فلان دنلیابوو لهگومانهمو.

راب الرجل فلاناً: پیاومکه لهفلان کهوته گومانهمو.
راب الامر فلاناً: کارمهکه فلانی گرتهمو ۵ ارب الامر
والرجل: کارمهکه گومانای بوو، پیاومکه گومانی
کرد ۵ ارب الامر والرجل فلاناً: کارمهکه یان
پیاومکه وای کرد فلان گومان پهیدا بکا ۵ اربه
من فلان امر: روداوینک، کارنک وای کرد گومان
لهفلان بکا ۵ ارب الرجل: شکو گومانی خسته
ناو دلی پیاومکه ۵ ارب فلاناً: دلّه پاوکیی
خسته ناو دلی فلانهمو و توشی ناانارامی و
قهلمقی کرد ۵ لهحه دینی فاطیمه دا هاتوو که
پتفه مبر دمرباری فهرموویهتی: (یریبی
مایریها): ههرشتیک فاطیمه نیرعاج بکا منیش
نارحمت دمکا ۵ ارباب فیه ریه: گومانی لی
پهیدا کرد ۵ تۆمهتباری کرد ۵ تربیه به: بهمانا

۵ ریی: ناوی لهگه ل خوی هه لگرت ۵ ریی فلان
في الامر: فلانکهس لهکارمهکی روانی و لیی
وردیووه ۵ ریی فلاناً: فلانکهسی والئ کرد تیر
ناوی ۵ ارتوی: بهمانا (روی) دئی، دمگوتری:
(ارتوت مفاصله) جومزگهکانی ریک و پیک
بون و پتهو بوون ۵ ارتوی الجبل: حهبلهکه
تالهکانی زوربون و بهگشتی بادرا ۵ تروی: بهمانا
(روی) دئی، دمگوتری: (ارتوت مفاصله):
جومزگهکانی ریک و پیک بون و پتهو بوون ۵
ترئی في الامر: سمیری کارمهکی کردو لیی
وردیووه.

رَوِي الحديث أو الشعر: حه دیت و شیرمهکی
ریوایمت کرد ۵ الأریة: مانگا کیوی، بزنه کیوی
۵ القریة: (یوم الزویة): رۆزی هه شته می مانگی
ذیلحیجهیه ۵ الریوی: راوی الحدیث أو الشعر:
حه دیت گتپومکه شیر هه لگرمکه بؤنهومی
ریوایهتی بکهن بهگهسانی دیکهی بلین ۵
الرأیة: میینهی (الزای)یه ۵ نهوکهسهی داوی
ناودمکا ۵ کهسینک زور حه دیت و شیر ریوایمت
بکا نهو کاته (تا) خرمهکی بؤ موبالغهمه، بؤ
تمنیث نییه ۵ کوندهی ناو کهناوی تیدابج ۵
نهو ولاغهی باره ناوی لی دهنری ۵ الریاء من
الماء: ناوی شیرین و سازگار و گوارا ۵ ناوی زورو
تینوایهتی شکین ۵ الریوی: ماء ریوی: ناوی
شیرین و سازگار ۵ الریاء: حه بلنکه بارو
بارگهنه پی له حوشت دهمهستری ۵ الریاء:
روخساری جوان ۵ الریایة: جیرۆکی دریز ۵
الریاء: ناوگتپر، ناوگتیش ۵ الریوی:
ناو خواردهومی تهواو، دمگوتری: (شربت شربا
روی) ۵ ههورنیک بارانهکی دلۆبه گهورمیی و
بهریزنه می توند بباری ۵ ناوینک زور زوو

دممزرینی و ناسانکاریان بؤ دمکا بؤ بمرهم
هینان و سود و مرگرتن ۵ الأریخ: بروانه ماددهی
(رَیْح) ۵ الریحان: بروانه ماددهی (رَیْح).

رَیْح ریحاً: ذلیل و ملکهج بوو ۵ نهرم و شلو و شیواو
بوو ۵ ناو گهلی لیک دور کهوتنموه ناتوانی
قاجمکانی و رانهکانی لیک نریک بکاتمهوه ۵
رَیْحُهُ: ذلیلی کرد چهماندی، چهپاندی ۵ الریادة:
(ریح رادة): بایهکه لسمرخو هه لدهبی و
شمان ناسا فینکی دخاته ناو ولاتهوه ۵ الرید:
لوتکه شاخ ۵ الرید: کاریکی داخوازو مبهست
دهتوی بیته جی و بیدهست بیی ۵ الریدة: بای
لسمرخوو هیدی و شمان ناسا.

وَأَوْ رَیْحاً: مؤخی قاجی زمعیف بوو ۵ ارار الهزال
مُح ساقیه: کزی و لاوازی مؤخی نیسقانی قاجی
باریک کردوه ۵ الراسرة: بهزو چهوراییهکه
لهکهشکه نهزئودا و مکوو مؤخ وایه جولانی
جومزگهی نهزئو خوش دمکا ۵ الریز: دمگوتری:
(مخ ریز و ریز): مؤخیکی خراب و بی که لکه
بههوی کزو لاوازی تواوتهوه.

وَأَشِ الطائر ریشاً: پهلهومرکه پهری لی روان.
راش فلان: فلانکس بی ناتاج بوو پیویستی نهما.
راش السهم: پهری لمرکه بهست و قایمی کرد.
راش فلاناً: فلانکسی بههیز کرد، یارممتی دا،
حال و مزعی باش کرد، دمگوتری: (راشه الله):
خودا گمشهی بفلانکس دا ۵ (راشه الله مالاً):
خودا مال و سامانی بی بهخشی ۵ (راشه السقم)
فلاناً: نهخوشی فلانکسی لاواز کرد ۵ (لاشر
علي): هسهکه بی مبره لیم گهری با وتهکهم
تهواو بکهم ۵ (فلان لا یریش ولا یری):
فلانکس نهزانی هیه نهسود هیچی بی
ناکری ۵ ریش السهم: تیرمکهی پهپدار کرد

(ارتاب) دئ ۵ استراب به: شتیکی وای لی بینی
بیخاته گومانهوه ۵ الریب: شک و گومان و
تؤمت ۵ پنداویستی بهلای رۆزگار ۵ روداوی
زمانه ۵ الریبة: گومان و تؤمت ۵ الریب من
الأمیر: کاری ترسناک ۵ المسترابة: نافرمتیک
نهکه و پته عادهی مانگانهوه همر چهنده
لهتممنیک دا بی دمبویه بکهوتایه چهیزهوه
۵ الریساس: روهکیکی تهمن دریزه لهولاته
ساردو سمرماکان و کیوه بهفراوییهکان دا
دهروی، هدمکهی دمخوری و شمراپیشی لی
دمگوشری،

وَأَث ریشاً: تمهلی کرد.

أرائه عنه: وای لی کرد تمبهل بی ۵ خاوو
خلیجک بی.

وَأَث فلان: فلان ماندوو بوو، دمگوتری: (ریش عما
عليه): تمبهل بوو لهنهجامدانی نهو
نمرکانهی لهنستوی بوو.

ریش فلاناً: وای لهفلانکس کرد تمبهل بی ۵
ماندوشهکمتی کرد، پرستی لی بری.

ریش الشئ: شتهکهی نهرم کرد ۵ تریش: بهمانا
(راش) دئ ۵ استائه: داوای لی کرد تمبهلی بکا
۵ خاوه خاو بکا ۵ الریش: تمبهلی ماتل بون ۵
لهپمندا هاتوو دهلی: (رب عجلة تهب ریشاً):
زورجار پهلهکردن دواکهوتن و ماتل بوون
دعبهخش ۵ نهاندازهو چهندییت، دمگوتری:
(ما جلس عندنا إلا ریش أن حدثنا بحديث ثم مر):
همرنهوضنده لامان دانیشت بهنهاندازهی نهوهی
قسهیهکی بؤ گپراینهوهو پاشان ریشت ۵
الریش: سست، تمبهل ۵ المریش: دمگوتری: (هر
مریش العينین): نهو نادهمیزاده چاوی کزمو باش
نابین ۵ الریحی: یاسایهکه بهگوپرهی نهو
یاسایه دهولمت هندی پروژی نابوری دا

بۆئەھمى لىسەمىرى ھايم بىكاو بېيىتە نىشانەى
رَبِيعَان بۇى ۵ الرِيَاضَةُ: بېروانە وشەى (رُوح)
۵ الرَاكِبَةُ: لىفە پان چەرچەف كە ھەموى
لەمەك تان و پۇ بى و يەكپارچە بى ۵ ھەر
ھوماشېك نەرم و تەنك بى، دىگوتىرى: (خىرج
مىشئلا بىرېطە الظلماء).

رَاعِ الشَّيْ رِيعاً و رِيعاً: شتەكە گەشەى كىرد زىھاد
بوو.

رَاعِ الْإِنْسَانَ أَوْ الْحَيَاةَ رِيعاً: ئادەمىزاد پان
ھىمىوانەكە گەپرايمە، دىگوتىرى: (رَعَّظَةُ فَايى
أَنْ يَرِيعَ): نامۇزگارىم كىرد بەگوتى نەكردم
نەھاتەمۇ سەر رېيازى راست.

رَاعِ فُلَانٌ: ھالانكەس ترسا.

أَرَاعَ فُلَانٌ: ھالانكەس كىشت و كالىھەكى گەشەى كىردو
بەرو بومى باشى ھەبوو ۵ أَرَاعَ الشَّيْئُ: شتەكەى
گەشەپ كىردو زىھادى كىرد ۵ رَعِيَ: بەمانا (أَرَاع)
دئ ۵ تَرَعَّ الشَّيْئُ: شتەكە زىھادى كىردو گەشەى
كىرد ۵ تَرَعَّ فُلَانٌ: ھالانكەس سەرسام بوو
راوېستا ۵ مكىھى كىردو رۇنى لەقزى داو خۇى
رازاندەمۇ ۵ تَرَعَّ الْمَاءُ: ئاۋەكە رەوان بوو ۵ تَرَعَّ
يَدُهُ بِالْجُرْدِ: دەستى بەخىشندە بوو خىرو بىرى
زۇر بۇ ھەزاران بوو ۵ اسْتَرَعَ فُلَانٌ: بەمانا
(تَرَعَّ) دئ ۵ الرِّيعُ: زىھە و پاشاموى ھەرشىك
بى ۵ بەروبووم ۵ لەبوارى ئابورى سىياسى دا
بىرىتىيە لەوبەشەى سەپان و ھەرزىر دەيدەن
بەخاۋەن ملىك لەبەرامبەر سود و ھەرگىرتن
لەنامىرو زەمى و زارو وزە سىروشتىيەكانى
سەرمایە دارمەك ۵ ھەروا وشەى (الرِّيع): ئاۋە بۇ
سەرمەتەى ھەمۇ شىك و باشىرنى دىگوتىرى:
(هذا لي ربيع الشباب): ئەۋە لەسەرمەتەى گەنجى و
لاۋەتەى دايە ۵ (ربيع الضحى): روناكەى
چىشەنگاۋ ۵ رِيبَاز ۵ رِيعَان كُلُّ شَيْءٍ: سەرمەتاو

پەرى لى شتەك دا ۵ رَيْحُ الثَّوْبِ: كىراسەكەى
بەۋىنەى پەرى بائندە رازاندەمۇ ۵ رَيْحُ السَّمِّ
فُلَاناً: نەخۇشى ھالانكەسى لاواز كىرد ۵ ارتاش
فُلَانٌ: ھالانكەس توشى خىرو خۇشى بوو،
كارىگەرى نەمۇ نازو نىعمەتەى پىۋە دىيارە ۵
ارتاش السُّهْمُ: پەرى لەتەرەكە بەست ۵ تَرِيحُ:
بەمانا (ارتاش) دئ ۵ الأَرِيحُ: كەسەك تووكى
گوتىچكە و سەرو پىشى زۇر بى، دىگوتىرى: (رجل
أريش): پىاۋىكە خاۋەنى مال و سامان و پۇشاكى
باشە ۵ الأَرِيحُ: تىرى پەردار ۵ ئەۋكەسەى
دەبىتە ئاۋەند لەنىۋان بەرتىلدەرو بەرتىل
۵ ۋەرگىردا ۵ بۆئەھمى كارمەپان جىبەجى بىكا ۵
الرِّيَاحُ: پۇشاكى باش و بەنرخ ۵ كالى ناۋمال ۵
مال و سامان ۵ ھەرزانى ۵ مۇجە ۵ بارودۇخى
باش ۵ الرِّيحُ: كىلارنىش: لەۋمىكى گەلا زۇرە ۵
الرِّيحُ: پەرو بۇلى بائندە ۵ تاكەكەى (رىشە) ۵
پۇشاكى بەنرخ ۵ ناۋمال ۵ سامان ۵ ھەرزانى ۵
بارودۇخى لەبار ۵ السَّرِيحُ: تووكى زۇر
بەگوتىچكە دەمۇ چاۋبەۋە ۵ ئەۋ بەلغ و
چىكەى لەسەر مەعدەن دەردەگەۋى پىش
مىشت و مال كىردى ۵ الرِّيشَةُ: قەلەمىكە
دروسىتكارەۋ لەدارو لەپىزى مەعدەن ۵
پارچەپەكە لەنامىرى عود لە بوارى مۇسقىادا
بەكار دەھىندىرئ بۇ لىدانى ۵ مەرمەكان
(زىيەگان) ۵ لەنامىرى قانۇن دا پارچەپەكە
لەشاخى ھىۋان دەشاشرئ و دىگوتىرى تاتەۋاۋ
بارىك دەبى ۵ دەخىتە نىۋان چاۋە قامك و
كوشىتبانەۋە ۵ لەبوارى ۵ پىنەكىشانىش دا
بىرىتىيە لە پەرى بائندەھەك لەمەرمەكب
ھەلدەمكىشىرو ۵ ۋىنەى پىن دىكرى پان شتى پىن
دەنوسرى ۵ الرِّيحُ: پىاۋىك پىشى لاواز بى ۵
پان پاشا پەرى بائندەھەكى پىن بەخىشەۋە

بهما نا (الریق) دئ ۵ بان که میک له لیک ۵
سمرتای گهنجی ۵ لههمموو شتیك نایابه کهی.
وَالَّ الصَّيُّ رِيلاً: مندالده که لیکی چاند لیکی لهدم
هاته دمر ۵ رَيْلُ الصَّيِّ: بهمانا (رَال) دئ ۵
الرَّيَالُ: لیک ۵ جۆریکه له بهاری سکه لیدراوی
هندئ ولات ۵ الرِّيَالَةُ: لیک ۵ الرِّيَالَةُ: دسه
سپیکه پارچه قوماشیکه له گهرنی مندان
دهنالیندرئ بؤ شهوی لیکه کهی بؤشاکه کانی
تهرنه کا.

وَأَمَّ الخُرْجُ رِعاً وریعانا: برینه که دمی ویک هاته ومو
بهره چاکی وونه دهج.

رام الخِمْلُ: بارمه لاسنگ بوو، خواربوو.
رام علیه رَيْمًا: لئی زیاد بوو، دگوترئ: (له ریم
علی هذا): فضل و پیاوتی بهسمر فلانمه
همه ۵ رَيْمَتِ السَّعَابَةِ: همورمه بارانه کهی
بهردهوام بوو ۵ رَيْمَ فلان: فلانکس تهواوی
رؤژمه بهردهوام بوو له رؤیشتن ۵ (رَيْمَ فلان
بالمکان): فلانکس لهوشوینه جینشین بوو.

رَيْمَ علیه: لئی زیادکرد ۵ الرَّيْمُ: گۆر ۵ نیواره
تاکاتی داهاتنی تاریکی، دمشگوترئ: (بقي رَيْمَ
من النهار): سمعاتیکی درئزی رؤژماوه ۵ همروا
بهمانا (بله) دئ ۵ الرَّيْمُ: ناسک کههمموو
جهستهی سپی بی.

رِيمَ البرِّكَةِ أو الأرز: همودا فهوزمی سموز که
بهسمر ناوی راوستاوموه دمردهکون.

وَأَنَّ التُّوبَ رِيًّا: بؤشاکه که چلکن بوو.

رانت النفس: دموونی بیس بوو.

رَانَ الشَّيُّ فلاناً وعلیه وبه: شته که به سمرفلانکس
دا زال بوو دابپوشی، دمشگوترئ: (رانت علیه
الخمر): شراب کاری تیگردو مست و کهله لای

باشترینی همموو شتیك ۵ رَيْغُ الطعامِ:
خواردنه کهی جهورکرد ۵ (رَيْغُ الخئ):
شتمه کهی خو لای کرد ۵ (رَيْغُ الطعامِ):
خواردنه کهی جهور بوو ۵ الرِّياغُ: گل ۵ بان گله
ورده ۵ بهروبوو بهرمکت ۵ الرِّیغُ: تمبو تۆز
۵ گل.

وَأَفَّ فلاناً: فلانکس هاته لادئ ۵ رافت الماشية:
نازه له کان کشت وکاله که بیان خوارد ۵ أَرَيْفَ فلان:
بهمانا (راف) دئ ۵ أَرَيْفَتِ الأرضُ: زمویبه که
به پیت و بهرمکت بوو ۵ أَرافَتِ الأرضُ:
زمویبه که به پیت بوو، بهروبوومی چاکی هینا ۵
رأیفَ لِلطَّيْنَةِ: تۆمته کهی هینا بهمدی ۵ تَرَيْفَ
فلان: بهمانا (راف) دئ ۵ الرِّیْفُ: زموی
کشت وکال و بهروبوو لادئ ۵ همرشوئینیک
شارو گهوردئ و شاروچه نمبی ۵ خواردن و
خواردنهوی زؤر زمبند.

الرَّيْفَةُ من الأرض زموی به پیت و بهرمکت.

وَأَقَّ الماءُ وخره ريقاً: ناومکه هه لړزا.

راق الشرابُ: بهرده سیخروکه تراوئلکه که
درهوشا بهوه.

راق فلان بنفسه ريقاً: فلانکس گیانی دا ۵ أراق
الماء: ناومکه هه لړزاند ۵ رَيْقَةُ الشرابِ:
شمرابه کهی بهمی بالوتن بی خواردهوه ۵ تَرَيْقَ
الشرابِ: شمرابه که رزا ۵ تَرَيْقَ الماءِ أو الطعامِ:
ناومکهی خواردهوه، خواردنه کهی خوارد بهمی
بیخۆر ۵ الرِّاقُ: پالفته و پالیوراو ۵ (خیز راق):
نانی بی بیخۆر ۵ الرِّیقُ: دمشگوترئ: (خیز رَيْقُ):
نانی بیخۆر ۵ ناو خواردنهوی له خورینی ۵
شتی بهتال و بهرو بوچ ۵ سمرتای گهنجی ۵
الرِّیقُ: لیک ۵ هیزو توانا ۵ برسیمتی، دمشگوترئ:
(جاءوا علی الرِّیقِ): بهبرسیتی هاتن ۵ الرِّیقَةُ:

کرد ۵ (ران عليه العاس): همنموز بهسهری دا

زَال بُوو.

ران علی قلبه الذ لب: تاوان بهسهر دل و دهروونی

دا زَال بُوو، دلی رمش بُوو بههوی نهنجامدانی

تاوان دوا تاوان ۵

رِسِن به: مرد ۵ كهوته كيشه و چورتميكهوه

دهرمهتی نایمو ناشتوانی لی دمرچی ۵ اران:

نازه لهکانی ههوتان، یان کزو لاواز بوون ۵ الران:

بهردمو داهوشهری نهستور ۵ ژهنگ که شتی

وه . شمشیرو خهنجمر دادهپوشی ۵ تاوان و

ستهه که دل و دهروون دادمگری ۵ چلک و

بژوین ۵ الرین: بهمانا (الران) دی ۵ الرینه:

شهراب.

وَاه السراب زَيْهًا: تراویلکهکه درهوشایهوه ۵ رَيْهَتِ

الهاجرَة السراب: گهرمای کاتی نیومروژ

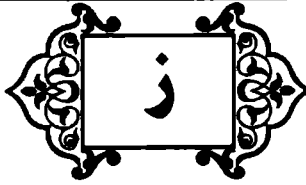
تراویلکهکهی والیکرد لمپیش چاو جم و جۆل

بکا ۵ قَرِيَّة: بهمانا (رَاه) دی ۵ الرَيْهَتَان: پروانه

مادهی (رَهَق) ۵ رِيَا الرَايَة: نالای دروست کرد ۵

جههاندی ۵ الرِيَا: پروانه وشهی (رِي) ۵

الرَايَة: نالای.

هاویشت ۵ (زَا زَا الظَّلِيمُ): نوعامه که رای کرد
 کلک و ملی خوی بهرز کر دیونهوه ۵ زَا زَا فَلَاحًا:
 فلانکهمسی ترساند ۵ (زَا زَا الشَّيْءِ): شتهکه ی
 جولاند، دمگوتری: (زَا زَا الخَوْفُ): ترسو و بیم
 ومشهقه تۆله ی هیناومو لمرزی پی خستوهه ۵
 تَزَا زَا: کموته اینوه لهرمو جمو جوئل ۵ بهپهل
 پاووشان رویی ومکوو شیوه رویشتنی جل کوتو جل
 شور ۵ ترسا ۵ خوی شاردهوه ۵ (تَزَا زَا منه): لسی
 ترساو خوی به بجوک نیشان دا لهناستی دا ۵ زَا فَهُ
 زَا فَا: پهله ی لسی کرد ۵ (زَا فَا علیه): گیانی
 دهرجواند ۵ اَزَا فَا فَلَاحًا بَطْنُهُ: فلانکهمس ورگی
 برستی لسی برپوهه ۵ الزَّوْفُ: پهله کردنو خیرایی
 ۵ (موت زَوَاف): مردنی خیرا.

زَا مَ زَا مَ زَا مَ زَا مَ: خیرا گیانی دهرجوو، کتو پر
 مرد ۵ بهتاسوخهوه خواردنهکه ی خوارد.
 زَا مَ فَلَاحًا زَا مَ: ترساندی. ۵ زَا مَ الرُّدُ فَلَاحًا: سرماو
 لهرز جهسته ی فلانی پرکردوهو توشی لیوه
 لهرمو همل لمرزینی کردوهو.
 زَا مَ لِي فَلَاحًا كَلِمَةً: فلانکهمس قسمیهکی بو کردم
 نهمزانی راست دمکا یان درؤ.

زَا مَ زَا مَ: ترسیندرا ۵ (زَا مَ زَا مَ): بهمانا (زَا مَ) دئی.
 زَا مَ بَفَلَاحًا: بهفلانکهمس دا هه لشاخی و بهسمریا
 نهمراندی ۵ اَزَا مَ عَلى الأَمْرِ: بهزور کارمکه ی پی
 کرد ۵ اَزَا مَ الیه: وای لسی کرد بهنابهری بو فلان
 ۵ اَزَا مَ الجُرْحِ بِمِیْهِ: بهخوینسهوه برینهکه ی
 ویکهینایمومو بهستی و خوینسهکه ی پیوه وشک
 بووه ۵ برینهکه ی دهرمانکرد تا چاک بووه ۵
 الزَّوْمُ: (مسوت زَوَام): مردنی خیرا.

الزَّاي: پیتی یانزمهمه لهریزی پیتهمکانی هیجاء ۵
 شوینی دهرهاتنی له نیوان سمری زوبانو و بنکی
 دووکه لبه ی لای سمرون ۵ له حمره کانی صمغیر
 دوژمیردری.

زَا بَ زَا بَ: بهتاسوخهوه شله مهنیه که ی خواردهوه.

زَا بَ بِجَمِلِهِ: شتهکه ی کیش کرد رای کیشا.

زَا بَ الإِبِلِ: حوشترمکانی لسی خورپن.

زَا بَ الشَّيْءِ: شتهکه ی له باومش گرتو بهگورجی
 هینایه پیشهوه ۵ زَا بَرَ الشَّرْبُ: کراسه که
 (هوماشه که) پرزو پالی لسی پهیدابوو ۵ زَا بَرَ
 فَلَاحًا الشَّرْبِ: فلان رهشوو پرزی بو هوماشه که
 کرد ۵ الزَّيْبَرُ: نهو توکه وردمو پرزو پالمیه
 که له سمر شتی چندراو (هوماشو شتی ومها)
 دهردمکه وئی، دمگوتری: (أَخَذَ الشَّيْءَ بَزَيْبَرِهِ):
 شتهکه ی بهکولک ومووه به پرزو پالمیه
 وهرگرت ۵ زَا بَقَ الشَّيْءِ: شتهکه ی به جیوه سواخ
 دا جیوه ی تیه لهسو ۵ الزَّيْبِقُ: عونصورینی
 فلزی شله لهله ی گهرمی ناسایی دا.

زَا وَ الأَسَدُ زَا وَ زَا وَ: شیرمه که نهمراندی.

زَا وَ الفَحْلِ: نهمسه که حیلانندی.

وَا وَ: بهمانا (زَا وَ) دئی ۵ اَزَا وَ: بهمانا (زَا وَ) دئی ۵
 الزَّوْرُ: بیایوی رق هه لساو، زیر بوو؛ نهومی دنکی
 لهبرادهری خوی دابریوه ۵ الزَّوْرَةُ: بیشه ی شیر
 (لانهای شیر) ۵ باخ ۵ جهلمینکی زورو چرو پر
 لهحوشتر و مهر و بز.

الزَّوْرِيُّ: (الزَّوْرِيُّ الصَّرِي): جوژه نه خویشیه که
 تووشی هورگی ولاخه بهرزه دعبی ۵ زَا زَا: بازی

زوری کرد زیاد له پیوست ناخاوتنی کرد
 پرپوو لهرقو کینه ۵ الازب (عام ازب): سائیکی
 هاتو پرپیستو بهرکه ته گزوگیای زورو
 زمبهندهیه ۵ الزیاب: جوړه مهگه زیکه
 لهباکوری نهوړوپا زوره ۵ الزیب: قیرمو همرا ۵
 (الزب في الإنسان): توکنی و مو دریزی ۵
 الزیب: دمنکه میوز ۵ ترینی وشک کراو ۵ کمفی
 سمرناو ۵ زهر لهناو دمی ماردا ۵ شهرابیک
 له میوز دروست بکری ۵ الزیب: دمنکه میوز ۵
 بالوکه که لمدست و پهنجه پهیدا دمی که فیکه
 له لفاوی نهوکهسه دمردهکوی که زور قسه بکا ۵
 خالیکه له دوخالی رمش که له سمر و جاوی مار
 یان سهگه وه دمردهکوی ۵ الزیب: میوز
 فروش ۵ خوشاوی میوز ۵ زب زبدا: رونه کمری
 دمرخوارد دا ۵ زب السقاء: مهشکه که هی هژاند
 بوئه وهی رونه کمری لی پهیدا بکا.

زَیْدَ الطَّعَامُ زَیْدًا: خوارنده که تی که لی رونه کمره
 کرد ۵ ازید: کمفی چاند، کمفی هلد،
 دمگوتری: (أزید البحر)، (أزید فم البحر الهادر) ۵
 (أرغی فلان وأزید): فلانکس رفی هلساو
 هه رهمه ی کرد ۵ کمفی چاند ۵ ازید فلان:
 فلانکس رونه کمری زور بوو ۵ ازید الشی:
 شتمه زور سبی بوو ۵ زید: کمفی چاند، کمفی
 دمردا، دمگوتری: (زید شدقه) ۵ زید اللین:
 دویکه رونه کمری له سمر بوو ۵ زید اللین:
 رونه کمری له ماسته که دمرهینا ۵ تزید: کمفی
 چاند، کمفی دمردا ۵ تزید الشی: کاکله ی
 شتمه که گرت ۵ الزیاد: همیوانیکی گوانداره
 له پیری (الزبادیه) په بشیوه له بشیله دمی،
 کیسه که بون خوشی به لاسمه وه هیه،
 ماددمیه کی جهور دمردا له ولاتانی
 خوړه لاتدا دمگریته هوینو و بنه مای عتر ۵

الزئم: همسبو و نسمب ۵ چاو ۵ الزامة: دمنگی
 بههیز، دمگوتری: (ما سمعت له زامة): دمنگی
 بهرزم لی نه بیست ۵ خواردن و خوارنده وهی
 بهتاسوخ ۵ پیداویستی، دمگوتری: (أخذ من
 الطعام زامة): پیداویستی خوئی له خوارنده که
 برد ۵ المزام: که سیک زور بترسو همل له رزی ۵
 الزوان: مرور؛ گیاه که به زوری له ناو گمنم دا
 دمروئ، دانه و پله که هی و مکوو گمنم وایه به لام
 رنگی رهمه یان زمرده که دمروئنه دمگوری
 له گهل گمنمه که تی که ل دمی و تامو چیژی
 گمنمه که تی که دمداو خرابی دمکا.

زَای زایا: نو تمبرزی نواند، خوئی بهزل زانی ۵ ازاه
 بطنه: ورگی پرپوو نه پتوانی بجولی ۵ ازیار
 الشمر: قزماکی بزبوون، موی زاکا ۵ ازیار
 النبات والسریر: رومکه که یان توکه که رواو
 دمکهوت ۵ ازیار الرجل: پیامکه خوئی
 ناما دمکرد بو شهر ۵ زب القرية: کوندمه کی
 پرکرد ۵ زب الحقل: کوله که هی هلگرت ۵ زب
 زبیا: زوری توکو کولک پیوه بوو ۵ زب
 الشمس: خور نریک به ناو ابوون بوو ۵ ازیب
 الشمس: به مانا (زب دئ) ۵ ازیب العنب:
 تریمه که کرد به میوز ۵ زب العنب: تریمه که
 بوو به میوز ۵ زب الشمس: خور نریک
 به ناو ابوون بوو ۵ زب شدقا فلان: همدوو
 لاشه ویله ی فلان پرپوو له متف، دمگوتری:
 (زب لم فلان): دمی فلان پرپوو له متف ۵ زب:
 بو موطاومعه ی (زب دئ) ۵ تزب العنب:
 تریمه که بوو به میوز ۵ له پندی پیشینان دا
 هاتوو دهلی: (تزب قبل ان يتحصم): پیش
 نه وهی ببیته بهرسيله بوو به میوز، به که سیک
 دمگوتری لاهی شتی که لی هدا هیشتا خوئی بو
 ناماده نه کردی ۵ تزب فلان: فلانکس قسه ی

لہسر ناوشانی شیرو حیوانی تردا ہمن ◊
 ہمروا شو موانہی بمبازویموہ ہمن ◊ زُبْرًا
 الحدید: پارچہ ناسنی گمورہ ◊ ہمروا ناوہ بؤ
 سندان و شتی رمقی وہک سندان ◊ الزبیر:
 کتیبی نووسراو ◊ کراوہ بہناو بؤ نامہی
 ناسمانی حمزرفتی داود سہلامی خودای لی بی
 ◊ المزیر: قہلم، پینووس ◊ زُبْرَجَةُ: جوانی کردو
 رازاندیہوہ ◊ الزبیرج: خشل و کالای رازاندنہوی
 نافرمت ◊ نالتون ◊ ہموری تمنک کہ سورابی
 تیدا بی ◊ الزبیرجُد: بہرڈیکی بہنرخہ
 دمشوبہیتہ زومہرمدو زور پمنگی ہمبہ
 بہناوبانگترین و بہنرخترین زوبہرجمدی
 سہوزی میصری و زہردی قوبپروصیبہ ◊ زُبْرَقُ
 الثوب: قوماشکہی بہرمنگی سور یان زہرد
 پمنگ کرد ◊ الزبیرقان: مانگی شہوی جوارده ◊
 کہسک ریشی تمنک بی ◊ بریق و باقی شتی
 درموشاوہ ◊ زَطَّتْ البَطَّةُ: مراویبہ کہ گارمگاری
 کرد ◊ الزبایطہ: مراوی ◊ تَزْبِيعُ: رموشی ناشیرین
 بوو، ہنس و کہوتی ناشایستہی نمنجام دا ◊
 رقی ہنس او کینہی پمیدا کرد ◊ الزبویعَةُ:
 زربان و گیزہ لوکہ ◊ الزبغری: رموش ناشیرین ◊
 پیاوای کہتہو زہلام و نافولاو دم و جواو
 توکناوی و ریش پرو برو پرو تیکچرژاو ◊ بؤ
 نافرمت دمگوتری: (زبغرة).

زَبَقٌ شَعْرَةٌ زَبَقًا: مومکانی ہلکمندن ◊ (زَبَقٌ
 الشئی): شتہ کہی شکاند ◊ (زَبَقٌ فَلَائًا فِي الشئی):
 فلا نکہسی خستہ ناو شتہ کہوہ ◊ تمنگی ہی
 ہلجنی و ہندی کرد ◊ زَبَقَتِ الْمَرْأَةُ بَوْلَهَا:
 نافرمتہ کہ مندالہ کہی فری دا ◊ لمبار خوی
 جواند ◊ (زَبَقَ الشئی بغيره): شتہ کہی تیکہ لاوی
 شتی تر کرد، دمگوتری: (ہو مزبوق وزبوق) ◊
 الزبِق: جووہ ناوموہ، دمگوتری: (الزبِقُ فِي الْحَالَةِ

الزبَادُ: روئنکمرہ ◊ لہمندی پیشیناندا دلن:
 (اختلط الخائر بالزباد): بوشتی شیواو و تیکہ ل و
 پیکہ ل بہکاردی ◊ زَبَادُ اللبن: ماست و شیر
 پیکہ لک ◊ الزبَدُ: عطاو بہخشش ◊
 لہمدہنخدا ہاتووہ دمہرموی: (إنا لا نقبل زَبَدَ
 المشركين): نئمہ دیاری موشریکہکان
 و ہرناگرین.

الزبد: روئنکمرہ کہبہموی ہمزاندنہوہ لہماست
 دہرمدہیندری ◊ (الزبودة): پارچہ ہمبہک
 لہروئنکمرہ ◊ زَبْدَةُ الشئی: ہافتہی شت و
 بوختہ کہی.

الزبد: کہفی ناو، کہفی دہریا، کہفی حوشتر ◊
 توپزی شیر ◊ الزبیدیة: دیزمو کیتہ لہ کہماستی
 تیدا ہوین دمکن ◊ الزبیدیة: جؤرہ میومبہ کہ
 شوینہ نصلی و سہرمدکیہ کہی نہمہریکی
 ناومرہ استہ ◊ زَبْدَةُ بالمجارة زبدا: بہردی ہیا مالی.
 زَبْرُ البناء: دیوارمکی جین لہسر جین بنیات نا.

زَبْرُ البئر: بیرمکی بہمہرد ہلجنی.
 زَبْرُ الكتاب: کتیبہ کہی نووسیموہ، یان ہاکنووسی
 کردموہ.

زَبْرٌ فَلَائًا عَنِ الامر: فلا نکہسی لہکارمکہ ممنع کرد،
 دمگوتری: (زَبْرُ السائل): سوالکمرمکی دمرکرد،
 ہیا ہلشاخا و ہیچی نہدایہ.

زَبْرٌ زَبْرًا: کہتہو زہبہ للاح بوو ◊ (ہو زَبْرٌ وَهِيَ
 زبيرة) ◊ اَزْبَرَسَ: جمستہی زلو زہبہ للاح بوو ◊
 نازاو چاونمترس بوو.

أَزْبَرَ الكِبشَ: بہرانہ کہی قہ لہو کرد.

زَبْرُ الكتاب: کتیبہ کہی نووسیموہ.

الزبر: خاومن ہیزو توانا ◊ بہرد ◊ راو بؤ چون و
 عمقل ◊ دمگوتری: (مالہ زبر): عمقل نبیہ ◊
 الزبر: نووسراو ◊ الزبيرة: شان ◊ شو موانہی

وَإِنْزَلْتَنِي فِي الْبَيْتِ: کموتمانا داومکهوه،
لهخانومهکدا خوی همشاردا ۵ الزَّبْرَقَةُ: (زابرقة
البيت): گۆشوه پمناپاساری خانوو.

زَبَلَّ الزَّرْعُ: زبلی کرده ناو کشت وکالهکهوه،
دمشگوتری: (زَبَلَّ الْأَرْضَ): زبلی کرده ناو
زهوییهکهوه ۵ الزُّبَالُ: نهوشتهیه میرو بهدم
ههلی دمگری، دمگوتری: (مَا أَصَابَ مِنْهُ زُبَالًا):
هیچی لسی دست نهکهوت ۵ الزُّبَالَةُ:
دمگوتری: (مَا فِي الْإِنْسَاءِ زَبَالَةٌ): قاپهکه
(تورمهکهه) هیچی تیدا نییه.

الزُّبَالُ: نهوهکهسهی کمناسهو بیسو بوخهلی
کۆدمکاتهوهو فرینی دمدا ۵ الزُّبُلُ: زبل و ریخو
بیسایی ۵ الزُّبُلُ: زبل و بیسایی ۵ بیاوی کورته
بالاو جهسته بجوک ۵ هر بمرمیله شکاو
زهنبیله دراویک خشت و خوئی تی بکری ۵
الزُّبَيْلُ: زهنبیلهو بهجه (زبیلدان و کیسهی زبل
تیکردن) ۵ الْمُرْتَلَةُ: زبیلدان و سمرانگوتیک ۵ زَبْتُهُ
ریه زبنا: هاویشتی، فریتی دا، دوری خستهوه ۵
شهمی تیههئا، دمگوتری: (زَبَتِ النَّاقَةَ وَالذَّهَاءَ
وَحَالِبَهَا عَنْ ضَرْعِهَا): حوشترمهک بیجوومهکی یا
شیردۆشهکهی لهگوانی خوی دوورخستهوه.

زَوْنٌ فَلَانًا عَنِ الشَّيْءِ: فلانکمی لهستهکه لادا ۵
دمشگوتری: (زَوْنٌ عَنِ الشَّيْءِ): شتهکهی
لهفلانکمی لادا ۵ زَابَنَةٌ: پالی پیومنا ۵ شتیکی
فروشته لهگوتره نهیزانی کیشی چمند یان
ژمارهی چمنده ۵ تَابَنُوا: پاله بهستویان کرد،
یمکریان پالنا ۵ تَرَبُّهُ: بسمهردی دا زال بوو ۵
إِسْتَرَبُّهُ: بهمانا (تَرَبُّهُ) دئی ۵ زَبَانِي الْمَقْرَبِ:
دووشاخو دوپشک؛ دوو شتی ومکوو شاخ وان ۵
الزُّبَانِيَانِ: دوو نهستیرمن لهکۆمهلهی کۆوتهرازو
۵ مهنزلی شانزهممی مانگن ۵ الزُّبَانِيَةُ:

فریشتهی دۆزهخ شهو فریشتانهی بمرپرسی
دۆزهخن ۵ الزُّبْرَةُ: ملو گهردن، دمشگوتری:
(رجل فيه زبونة): بیاویکی لوتبهرزو
خۆبهرزلزانه ۵ الزُّبْنُ: پیوستی، دمگوتری: (أَخَذَ
زَبْتَهُ مِنَ الْمَالِ أَوْ مِنَ الطَّعَامِ): بهشی خوی لهمال و
سامانهکه یان لهخوارینهکه برد ۵ الزُّبْنُ: کریارو
معمیلی بازارگان و دوکاندار ۵ زَبَاهُ زَبِيًّا: ههلی
گرت ۵ کیشی کردو بۆلای خوی رایکیشا ۵ أَرْبَاهُ:
ههلی گرت ۵ زَبَاهُ بِالشَّرِّ: توشی شمرو نهگبهتی
کرد. ۵ زَبَاهُ اللَّحْمِ وَغَيْرُهُ: گۆشتهکهی ههئاپه
بهرزایی همراخی روبروو شیومهکه. ۵ زَبَا الزُّبْيَةُ:
همراخی روبرمهکی ههئکهندو کردیه کۆختهی
خوی بو نیچیرموانی ۵ تَزَابِي: خوی بهمزلانی ۵
(تَزَبَّى الزُّبْيَةُ): بهرزاییهکهی ههئکهندو تهختی
کرد ۵ الزُّبْيَةُ: رمییهو بهرزایی همراخ روبروو
شیو کمناوهکه نهیگاتی لهپمنددا هاتوووه دهلی:
(بَلَّغَ السَّيْلُ الزُّبْيَةَ): کاتییک دمگوتری کارمهکه
لهسنوری خوی تیپمربوبی ۵ ههروا وشهی
(الزُّبْيَةُ): بهقولکه ناگردانییک دمگوتری شتی
تیدا بیرزیندری و نانی تیدا بکری ۵ ههروا ناوه
بو چالییک لهشوینی بهرزایی سمرمهکی
دمگریو بمرز دمگریتهوه بو نهوهی شیرمهکه
پئی لی نیو تیی بکهوی.

زَبَّتْ الْمَرْأَةُ وَالْمَرْوَسُ: نافرتهکه یان بوکهکهی
رازاندهوهو جوانی کرد، نارایشی دا ۵ تَزَبَّتْ:
خوی نارایش دا ۵ (تَزَبَّتْ فَلَانًا لِلسَّفَرِ):
فلانکمی خوی بو سهفهر نامادهکرد ۵ الزُّبْتُةُ:
رازاندهوهی بوک لهشوهی بوک و زاویای دا،
دمگوتری: (أَخَذَ زَبْتَهُ لِلسَّفَرِ): پیداوپستی خوی
بۆسهفهر نامادهکرد.

زَجَّ الظَّلِيمُ: بیجوه نوعامهکه بازی دا.

زَجَّ فَلَائِي: بمناسنه چكۆله لای خواروی ریمه‌که‌ی
له‌فلائنکسی دا

زَجَّ الرُّمُحُ: ناسنه بچكۆله بؤ ریمه‌که دروست
کرد.

زَجَّ بالشَّيْءِ من يده: شته‌که‌ی فری دا، دمشگوتری:
(هذا واد يَزُجُّ النبات والنبات): نهمه دۆل و
شیونیکه زؤر باش رومکی لئ دهرۆئ و گزوکگیای
چاک دهرۆئتی.

زَجَّ الحَاجِبُ زَجَجًا: برۆ که باریک و کهوانه‌یی
بووه.

زَجَّ الرَّجُلُ وَالظَّالِمُ: بیاوه‌که یان بیجوه نوعامه‌که
قاجی دریز بوون و هه‌نگاوی دریزو پان بوون
أَزَجَّ الرُّمُحُ: ناسنه بچكۆله یان فۆنداغی بؤ
ریمه‌که دروست کرد
أَزَجَّ الرُّمُحُ: به‌مانا
(أَزَجَّهُ) دئ
زَجَجَتِ الْمَرْأَةُ حَاجِبِيهَا: نافرتمه‌که
برۆی خۆی دریزو باریک کردن
أَزَجَّ الحَاجِبُ:
برۆکه باریک و دریزو کهوانه‌یی بوونه‌وه
الرُّجَاجُ: شوشه؛ ماده‌یه‌کی ره‌قه شکاندنی
ناسانه له‌لب دروست دمکری، (الرُّجَاجَةُ): پارچه
شوشه
په‌رداخ و سوراخی شوشه، گلۆپ و چرا
الرُّجَاجَةُ: دروستکردنی شوشه
الرُّجَاجِي:
شوشه فرۆشی
الرُّجَاجِي: ناسنیکه به‌لای
خواروی ریمه‌وه
که‌ناری نانیسک
الرُّجَاجُ:
شوشه دروستکەر، شوشه فرۆش
المِرْجُ:
ریمیکی بچوک به‌لای خواروی ریمه‌وه‌یه
نه‌و
مقه‌ست و موکیش و گشته‌که‌ی برۆی پی باریک
دمکرین
المِرْجَةُ: نه‌وشته‌ی برۆی پی
هه‌لدمگیرین
ریمیکی کورته.

زَجَّرَ الكَلْبَ وَغَيْرَهُ: سه‌گه‌که‌ی دهرکرد، هه‌بیدی
کرد.

زَجَّرَ فَلَائِي عَنْ كَذَا: فَلَائِي نكسي له‌وشته مهنع کرد
لئی تورمبوو هه‌بیدی کردو باشه‌و باش
گیراپه‌وه.

زَجَّرَ الشَّيْءُ: شته‌که‌ی وروژاند هه‌لی هاژاند.

زَجَّرَ البَعِيرَ: حوشترمه‌کی دهنه‌ده‌مه‌دا بؤ خیرا
رۆپشتن.

زَجَّرَ الطَّيْرَ: بایندمه‌کی هه‌لفراند بۆنه‌وه‌ی بزانی
راست دهرۆا یان چه‌پ دهرۆا تا گه‌شبینی یا
ریشبینی پی دیاری بکات
إِنزَجَرَ: دمشگوتری:
(إِنزَجَرَ له): ملکه‌چی بوو
رام بوو
تزازجرو

عَنْ المنكر: هه‌ندیکیان سه‌رمزمنشتی هه‌ندیکیان
کردو نه‌هییان له‌به‌کتر کرد له‌کردنی کاری
خراب
إِذْجَرَ: به‌مانا (إِنزَجَرَ) دئ
إِذْجَرَ فَلَائِي:
به‌مانا (زَجَّرَهُ) دئ
الرُّجْرَةُ: په‌کجار راتله‌فاندن و
جوله پی‌کردن
أَلْمَزَجَرُ: شۆینی راتله‌فاندن و
دهرکردن و هه‌بیدی کردن
مزجر الكلب: شۆینی
سه‌گ راومدونان
أَلْمَزَجَرَةُ: هه‌رشتیک مهنع
که‌رو کۆسپ پی، دمشگوتری: (ذکر الله مَزَجَرَةَ):
یادی خودا ناده‌میزاد مهنع دمکا له‌شتی خراب
زَجَلَهُ وَزَجَلَ بِهِ زَجَلًا: هه‌لی فراند، ناردی،
هاویشتی، دمشگوتری: (زَجَلَ الحِمَامُ وبه):
له‌دوره‌وه کۆترمه‌کی هه‌لفراندو ناردی بؤ دور.

زَجَلَّ زَجَلًا: یاری کرد، ده‌نگی به‌رز کرده‌وه،
که‌بیفخۆش بوو
زَاجَلَّ النَّمَامُ وَصَوهُ: نوعامه‌که
هینکه‌کانی هه‌له‌وه‌گیر کردن له‌کاتی
به‌کپه‌کوتنی دا
الزَّاجِلُ: هاوئیزم
سوپاسالار
ه‌(حَامٌ زَاجِلٌ): جۆزه کۆتریکه بؤ شۆینی دوور
ده‌نیردرئ نامه‌ی پئیدا ده‌نیردرئ
هه‌زار

ده‌لی: کۆتریکی سپی تیز بالی باشه‌وه

نامه به‌رئته کۆنگرمی وارشه‌وه

بیست ملیۆن کوردین له‌روی ناسیادا

کۆنترین میلیت له‌روی دونیادا

الْحَاجَةَ: نیشه‌کمی ناسان کرد ۵ تَرْجَى بکننا: کیفایمتی بهشته‌که کرد رازی بوو ۵ الْمَرْجَأُ: کهسیک و لآخ زُور ماندوو بکاو زُوری بینئو بهرئ ۵ الْمَرْجَمُ: شتی کهم و بی نرخ، دمگوترئ: (هی مُرْجَاة) ۵ زَجَمَ زَجْمًا: له‌شوینی خوی دووری خستوه.

زُحْرًا زُحْرًا وَ زُحْرًا وَ زُحْرًا: به‌نالو هانکه هانکه وه همناسی هه‌لکیشاو نوزی لی هات ۵ زَحْرَت بِالرُّد: نافرتمه‌که مندالی بوو.

زُحْرَ الْبَحِيلِ: رُذُو چروکه‌که داوای به‌خششی لی کرا به‌لایه‌وه زه‌حمت بوو شتیکی بداتئ.

زُحْرًا فَلَانًا بِالرَّمْحِ: به‌رمب برینداری کرد.

زُحْرًا: توشی نه‌خوشی زوحار بوو؛ نه‌خوشیبه‌که به ناخوشی و بچر بچر پیسای بی‌دمکری و خوین و کیم له‌کومی دپته دهر له‌گه‌ل پیسای، جوړه نه‌خوشیبه‌که پیی دمگوترئ مایه‌سیری ۵ زَاخْرَةً: دژایه‌تی کرد ۵ زُحْرًا: به‌نالو نال دمنگی لیوه‌هات و همناسی به‌ناخوشی هه‌لکیشا له‌بهر ماندوی و نه‌خوشی ۵ الزُّحْرَارُ: نه‌خوشیبه‌که به ناخوشی پیسای بی‌دمکری له‌گه‌ل پیسای کردنه‌که کیم و خوین له‌کومی دپته دهر ۵ الزُّحْرَارُ: بۆله بۆلی پیای رُذُو چروک که داوای به‌خشینی لی دمکری ۵ الزُّحْرَارُ: به‌مانا (الزُّحْرَارُ) دئ ۵ الزُّحْرَةُ: مه‌صدری مه‌رمیه ۵ تاوه بی ژانی مندالیون.

الزُّحْرُ: به‌مانا (الزُّحْرَارُ) دئ ۵ زُحْرَهُ مِنْ مَكَانِهِ: له‌شوینی خوی دوری خستوه ۵ قَزَحَ: دورکه‌وتسه‌وه، لاجوو، وه‌لاگه‌وت ۵ به‌جئی هیشت ۵ (دخلت علی فلان قَزَحَ لِي عَنْ مَجْلِسِهِ): جومه‌لای فلان و جینگای خوی بؤ چؤل کردم ۵ الزُّحْرُوحُ: دوور

الزُّحْرُوحُ: دوری.

الزُّجَالُ: هاوئزمر ۵ نه‌وکسه‌ی شیعر دمه‌وئیته‌وه له‌سمر شیوه‌ی زه‌جل ۵ الزُّجَلُ: جوړه شیعرئکی ومهایه زاراوئی (عامی) به‌سمردا زاله ۵ (سحاب ذو زَجَلٍ): هه‌ورئکه گرمه‌و نالهی همیه ۵ الزُّجَلُ: دمگوترئ: (نبات زَجَلٍ): گزوگیاکه رشمبا ورشه ورشی لی په‌یدا دمکا ۵ (غیث و سحاب زَجَلٍ): هه‌وره‌که دمنگی لی دئ ۵ الزُّجَلَةُ: هه‌مله‌له‌کیشانی جه‌ماومرو زاومزاو ۵ الزُّجَلَةُ: پارچه‌یه‌ک له‌شت ۵ کؤمه‌لئیک خه‌لک ۵ حال و مزع و بارودوخ ۵ پیستی نیوان دم‌وجاو ۵ الْمَرْجَالُ: شتیکه ومکوو کورته رمب وایه دمه‌اوئزری.

الْمَرْجَلُ: رمبی بچوک ۵ نووکی شمشیر ۵ الْمَرْجَلُ: نه‌و شوئنه‌ی کؤتری نامه‌به‌ری لیوه‌هه‌وانه دمکری.

زَجَمَ زَجْمًا: بیدمنگ بوو ۵ الزُّجْمُ: نه‌ومیه شتیکی له‌مناخوتنی سرتوه و به‌نسه‌پایی تی بگه‌ی و بیببسی ۵ الزُّجْمَةُ: دمگوترئ: (لَمْ أَسْمَعْ لَهُ زُجْمَةً): ورتیه‌هکم لی نه‌بیست.

زَجَا الشَّيْءُ زَجْوًا وَ زَجْوًا وَ زَجَاءً: شته‌که ده‌سته‌بهر بوو.

زَاجِ فُلَانٍ فِي الْأَمْرِ زَجَاءً: فلانکه‌س جه‌وه ناوکارمکه‌وه، دمگوترئ: (هو ازجی بهذا الأمر منه): نه‌و باشتر ده‌جپته ناو کارمکه‌وه.

زَاجِ الشَّيْءِ زَجْوًا: شته‌که‌ی لی خویری پالی پیومنا ۵ به‌هئیدی و له‌سهره‌خؤ پالی پیومنا ۵ ازجی الشَّيْءِ: به‌مانا (زَجَاءً) دئ، دمگوترئ: (أَزَجَيْتُ أَيَامِي): به‌خواردنیکی کهم جه‌مند روژئیکم پال پیومنا ۵ تَرْجَى الشَّيْءِ: به‌مانا (زجاءه) دئ، دمگوترئ: (زَجَيْتُ أَيَامِي): به‌خواردنیکی کهم و نه‌میری و نه‌زی روژگارئیکم رابوارد ۵ تَرْجَى

زَحْفَ الصَّبِيَّ زَحْفًا وَزَحْفًا: مندالمکه بهونگه خشکی رؤیى ۵ همر خشوکیک لمسر گمه برؤا، دمگوتری: (زَحْفَ العسکرُ الی المدر): سوپاکه بهره دوژمن رؤیى.

زَحْفَ البعیرُ: حوشترمه ماندو بوو ۵ اَزَحَفَ: ماندوی کرد (اَزَحَفَ القومُ): خه لکه که لمسر ورگ رؤیستن، بوون به سوپایه کی زور ۵ اَزَحَفَ السفر فلاناً: سمه مرکه فلانی ماندو کرد ۵ اَزَحَفَتِ الریحُ الشجرَ: رمه سبکه له مدارمکانی جولاندن و هینان و برنی پی کردن ۵ زَاخَفَهُ زِحافًا وَمُزَاخَفَةً: نزیکی کردموه ۵ زَحَفَ الشیئُ: به هیدی رایکیشا ۵ زَحَفَ الأرضُ: زهویه که ی به مال مال و سیکله ناسنینه تهخت کرد ۵ تَزَاخَفُوا فی القتال: له سردا لیک نزیکی بوونموه ۵ تَزَحَّفَ الیه: بهمانا (زَحَفَ) دئی ۵ الزُّحُفُ: قاعیده میکی عیلمی عوروضه ۵ الزُّحُفُ: همر خشوکیک له سر سک برؤا و مکوو مارو شتی وا ۵ الزُّحُفَةُ: نامیریکه زهوی کیلدرای پی راست و تهخت دمکری بو کشتوکال ۵ الزُّحْفُ: سوپای زور ۵ الزُّحْفَةُ: سمه مرکردن بو شوینی نزیکی ۵ الزُّحُوفُ: شتی ماندوکمر ۵ الزُّرُحِفُ: کومه لیک دمعبای خشوکن و مکوو مارو شتی وا ۵ اَلْمَزْحَفُ: شوینی زهحفو خشان ۵ (مَزَاخِفُ الحیات): شوین خسانی مارمکان ۵ مَزَاخِفُ السحاب: شوینی لیکهوتنی دلؤیه بارانهکان.

زَحَلَ عن مکانه زَحْلًا وَزَحُولًا: له شوینی خوی لاجوو، دوور کهوتموه ۵ زَهْرَكَ عن مکانه: له شوینی خوی دووری خستهوه ۵ اَزَحَلَهُ الیه: پهناى برده لای ۵ اَزَحَلَ فلاناً: فلانکهسی دوور خستهوه ۵ زَحَلَهُ: دووری خستهوه ۵ تَزَحَّلَ: دوور کهوتموه ۵ تَزَحَّلَ: دوور کهوتموه.

زَحَلَ: دورترین نهستی ره گمروکه له زهویهوه له کومه لهی خوری ۵ ناوی خودا درؤز نه میکی نیغریقیشه ۵ الزَّحْلُ: لیک دوور ۵ اَلْمِزْحَلُ: نهوشوینی بی دمجی، پهناى بو دمهبی ۵ زَحَلَفَ فی الکلام: له قسه کردن دا پهلهی کرد ۵ زَحَلَفَ الشیئُ: شته که ی جولاند ۵ تَزَحَلَفَ: جولاو هه لکه ندر، له شوینی خوی لاجوو ۵ الزُّحْلُوقَةُ: نهوشوینی مندال خلیسکانی لی دمکه ۵ زَحَلَفَهُ: جولاندیهوه ۵ تَزَحَلَقَ: خولایهوه ۵ الزُّحْلُوقَةُ: نامیریکه له سر بهفر خلیسکانی پی دمکری ۵ اَلْمِزْحَلَقُ: شتی لوس و سفت ۵ زَحَمَهُ زَحْمًا وَزَحْمَةً: به تمنگه بهرینک دا بردی، کوتابه تهسکاییه ک و تری ترینجاند ۵ زَاخَمَهُ مَزَاخَمَةً وَزَحَامًا: بهمانا (زَحَمَهُ) دئی ۵ زَاخَمَ الحسین من عمره: تمهمنی نزیکی په نجا بوتهوه ۵ اِذْخَمَ القرمُ: خه لکه که همندیکیان پالمهستوی همندیکیان کرد ۵ اِذْخَمَتِ الامواجُ: شهپولهکان یه که بهدوایه کدا هاتن، شهپول کهوته سر شهپول ۵ تَزَاخَمُوا: پالمهستوی به کریان کرد ۵ اَلزُّحَامُ: پالمهستوی کردنی نادمیزدان بو به کتری له شوینی تمنگه برده ۵ (یوم الزَّحَام): رۆزی قیامت ۵ اَلزُّحْمُ: نادمیزدانی کویوه له شوینی تمنگه برده.

اَلزُّحْمَةُ: بهمانا (الزُّحَام) دئی ۵ زحمة الی لاده: نهوزانه می مندالمکه له گهل دیتهدمر ۵ اَلْمُزَامِ (أبو المزاحم): فیل ۵ که لهگا که شاخهکانی شکابن ۵ اَلْمِزْمُ: نهوکسه می زور به هیزه بو پال بیوفنان و شانوه شان کردن

زَحَنَ عن مکانه زَحْنًا: له شوینی خوی جولاً. زَحْنٌ فلان عن أمره: فلانکهس له کاره که ی دا تممهلی کرد.

زَحْنُ الشَّيْءِ عَنِ مَكَانِهِ: شته‌کمی له‌شوینی خوی لادا
 ◊ تَزْحَنَ مِنْ أَمْرِهِ: له‌کارمکی دا تمبه‌لی کرد
 ◊ تَزْحَنَ الشَّيْءُ: به‌نا به‌دلی کارمکی نمنجام دا
 ◊ الزُّحْنُ: کورته بالای ورگن ◊ بؤ مینه (الزُّحْنَةُ)
 دمگوتری ◊ الزُّحْنَةُ: کاروان به‌کالاو بارمبه‌ریه‌وه
 ◊ زَحْوَلَةٌ: بیروانه مادمی (زَحَلٌ) ◊ تَزْحَوْلٌ: بیروانه
 مادمی (زَحَلٌ).

زَحَّ الْجَمْرُ وَنَحِرَهُ زَحًّا وَزَحِيحًا: بشکوکه گمرمی
 هالاوی زور بوو.

زَحَّ فُلَانٌ زَحًّا: فلانکس رفی هلسا ◊ یازی دا.
 زَحَّ الشَّيْءُ بِهِ: شته‌کمی پال بیوونا، هاویشتی،
 دمگوتری: (زَحَّةٌ فِي قَفَاهُ) پشته ملی گرتو پالی
 بیوونا ◊ (زَحَّ بُولُهُ): میزی هلسا ◊ (زَحَّ الْإِبِلُ):
 به‌خیرایی حوشرمکی لیخوری ◊ الزُّحَّةُ: رقو
 کینه.

زَحَرَ النَّهْرُ زَحْرًا وَزَحْرًا وَزَحِيحًا: روبارمکه هلساو
 سمر پیژی کرد.

زَحَرَ الْحَرْبَ وَالْقَدْرَ: شمرمکه گمرم بوو ◊
 مهنجه‌لمکه کولی.

زَحَرَ فُلَانٌ بِنَا عِنْدَهُ: فلانکس شانازی کرد به‌وهی
 هیمتی.

زَحَرَ النَّبَاتَ: رومکه‌که در پیژیوو بالای کرد.

زَحَرَ الشَّيْءَ: شته‌کمی پرکرد، شته‌کمی به‌ریادا.

زَحَرَ فُلَانًا: له‌شانازی کردن دا به‌سمر فلانکس دا

رال بوو ◊ زَاخَرَهُ: شانازی به‌سمر دا کرد ◊ تَزَحَّرَ

النَّهْرُ: روبارمکه سمر پیژی کرد ◊ الزَّخِيرُ:

شمر رفی به‌رزو وه‌جاخزاده‌می ◊ الزُّخَارِيُّ مِنْ

النَّبَاتِ: رومکی تیرناوو تیک‌چرزاو ◊ زُخَارِي

النَّبَاتِ: گول و رنگی روه‌ک، دمگوتری: (أَخَذَ

النَّبَاتَ زُخَارِيَةً): رومکه‌که تیک چرزاو گوله‌کانی

دمرکه‌وتن ◊ زُحْرَقَهُ: رازانده‌وه نارایشی دا،

جوانی کرد ◊ زُحِرَفَ اللَّوْلُ: قسه‌کمی جوان کرد
 به‌دروو ده‌له‌سه رازانده‌وه ◊ الزُّخَارِفُ: کهشتی
 رازاوه ◊ (زُخَارِفُ الْمَاءِ) رنگه ناویبه‌کان
 ◊ الزُّحْرُفُ: زپیر ◊ جوانی و رازاومی شت ◊ زُحْرُفُ
 الْأَرْضِ: رنگی جوهرمکانی گول و گولزار ◊ زُحْرُفُ
 الْبَيْتِ: کالای ناومال ◊ زُحْرُفُ اللَّوْلُ: قسه‌ی
 خویش و ناراست ◊ قسه‌ی جوانی درو نامیز
 ◊ الزُّحْرَفَةُ: زهرکه‌شمرکردن.

وَزَحَفَ زُحْفًا وَزَحِيْفًا: شانازی کرد، خوی به‌زلزانی.

زَحَفَ فِي الْكَلَامِ: زوری قسه‌کردن ◊ تَزَحَّفَ: جوان
 بوو، رازایه‌وه ◊ زَعَمَهُ زَعْمًا: به‌توندی پالی
 بیوونا.

وَزَحِمَ اللَّحْمَ وَغَوَهُ: گوشته‌که بؤگمنی کردو که‌لکی
 نهما ◊ اَزْحَمَ: به‌مانا (زَحَمَ) دئ ◊ الزُّحْمَةُ: جوهره
 هه‌مچی و شوپ‌کیکه.

زَوَّبَ الْمَاشِيَةَ: نازه‌لمکانی کردنه ته‌ویلوه ناغه‌له‌وه.

زَوَّبَ الْمَاءَ وَنَحِرَهُ زَوْبًا: ره‌وان بوو، رقیی ◊ اِنزَوَّبَ:

چووه ناو ته‌ویلوه ناغه‌له‌وه، دمگوتری:

(انزربت الغنم): نازه‌لمکه چووه ناو ناغه‌له‌که‌وه

◊ (الزَّرَبُ الصَّانِدُ): نیچیرموانه‌که چووه ناو

کوخته‌که‌می‌وه ◊ الزَّرَبُ: شوینی چونه ناو

ته‌ویلوه ناغه‌ل و به‌جه‌و کوزی نازل ◊

الزَّرِيْبِيَّةُ: دوشه‌ک و پشتی ◊ زرابی النبات: نه‌و

په‌لکه گه‌لاو جالنه‌ن که وشکه‌ل دمبن، زمرد

هه‌لدمگه‌پین.

الزَّرِيَابُ: نالتون ◊ ناوی نالتون ◊ الزَّرِيْبِيَّةُ: کوخته‌و

سه‌نگه‌ری راکمر ◊ ناغه‌ل و ته‌ویلوه نازل ◊

لانوه بیته‌ی شیرو درنده ◊ المِزْرَابُ: پلوسک و

ناومرؤی سهربان ◊ الزَّرَجُونُ: توله‌میو ◊ شهراب

◊ رنگو بیویه‌مکی سور ◊ زَرْدَةٌ زَرْدًا: خنکاندی،

دمگوتری: (زرد حلقه‌): قورگی فلیقاند ◊

(زرد عینه علی صاحبہ): چاوی لہاواہ لہکھی نوقاند بمناستم تروسکاییہ کی لی ہیشتہوہ، بے مہموو چاوی تہ ماشای نہ کرد.

زَرَّةُ الدَّرَعِ: زریبہکھی چنی.

زَرَّةُ اللُّقْمَةِ: پارومکھی قوت دا **اَزْرَدَةُ اللُّقْمَةِ:** پارومکھی قوت دا **اَزْرَدَةُ:** پشہی زری چنی و نلقہ دروستکردنی زری **اَزْرَدَةُ مِنَ الطَّعَامِ:** خوراک شلممنی **اَزْرَدِيَّةُ:** نامیریکہ و مستای زری چنہکے نلقہکانی پی لیک دمدا **اَزْرَدِيَّةُ:** پارچہکانی پی دمبری **اَزْرَدَةُ:** نلقہ دروستکھری زری **اَزْرَدَةُ:** نلقہ.

زَرَّةُ السَّنَانِ زَرِيْرًا: شمشیر بریسکھی دا، دمگوتری: (**زَرَّتْ عِيْنُهُ:**) چاوی تیشکی هاویشت و تیز بینییان لی دمرکھوت.

زَرَّةُ الرَّجُلِ: پیاوہکے عھلی گھشی کرد **اَزْرَدَةُ:** نهمون و تاقیکردنہومی زوری دیتن.

زَرَّةُ الشَّرْبِ: قوپچہکانی داخستن، قوپچہ کراسہکھی لہکونہکانیانہوہ نلودیو خستن.

زَرَّةُ الشَّيْ: شتہکھی کوردموہو خری ہلدا.

زَرَّةُ عَيْنِهِ: چاوی فوجاندن.

زَرَّةُ الْمَنَاعِ: کالاکھی بلاوکردموہ.

زَرَّةُ فَلَانَا: فلانکھسی دمرکرد.

زَرَّةُ فَلَانَا بِالرَّمْحِ: رمبی لہفلانکھسی دا برینداری کرد.

زَرَّةُ الصَّرْفِ: خوریبہکھی ہلکیشا (بہشی کرد).

زَرَّةُ زَرَا: دستدریژی کردہ سہر رکاربہرہکھی **اَزْرَدَةُ:** دوی گیلی و نحمہقی عاقل بوو **اَزْرَةُ الشَّرْبِ:** قوپچہو ماشالای بؤ کراسہکے کردن و پیوہی درون **اَزْرَةُ الشَّرْبِ:** بہمانا (زَرَّةُ دِي، ہمروا بہمانا (اَزْرَةُ دِي **اَزْرَةُ الشَّرْبِ:** کراسہکے قوپچہ دار بوو **اَزْرَةُ:** شتیکہ و مکوو حب وایہ

فورسیکی گہوانہبیہ دہخرتہ کونی کراسو گہواوہ **اَزْرَدَةُ:** واتہ قوپچہ **اَزْرَدَةُ:** (زمانہبہکھی بہرزاییہکے بہ سویچی کاربایوہ بہرزو نومی پی دمکری بؤ ہلپون و کوژاندنہومی کاربایو جہرسو و نھوجورہ شتانہ **اَزْرَدَةُ:** ہمروا خرایبہکے لہکوتایی شان و کوتایی ران دا لہناوہوزیکدایہ بہویستی خوت جمو جولی پی دمکھی **اَزْرَدَةُ:** نیسقانوکیکہ لہخوار دلہوہ **اَزْرَدَةُ:** خونچہی روہک **اَزْرَدَةُ:** پارچہبہکے لہکھمانی موسیقا **اَزْرَدَةُ:** دولایی و بہرزوموہویبہکے لہپاشی صندوق **اَزْرَدَةُ:** (زَر السيف): تیزی شمشیر **اَزْرَدَةُ:** (السين): راگرو کولہکھی نایین **اَزْرَدَةُ:** شوینہواری گازو گہستن **اَزْرَدَةُ:** عاقل و ناومز **اَزْرَدَةُ:** (الزير): وریاو جلاک **اَزْرَدَةُ:** کاراما **اَزْرَدَةُ:** بہتیکہ و مکوو دوخین دہمی تورہکے و کیسہی پی دہبہستری **اَزْرَدَةُ:** زَرَّةُ الشَّرْبِ: ریشولہ دہنگی لیومہات جریوہ جریوی بوو **اَزْرَدَةُ:** بالکان: لہشویبہکے جیگیر بوو **اَزْرَدَةُ:** جولہی کرد **اَزْرَدَةُ:** (الزرايز): زیرہک و وریاو چوستو جلاک **اَزْرَدَةُ:** (الزرايز): بہمانا (الزرايز) دِي **اَزْرَدَةُ:** بالندمیہکے لہبیجی چولہکمدایہو کھمیک گہورترہ، پی دمگوتری ریشولہ.

زَرَعُ الحَبِّ: توومکھی چاند.

زَرَعُ الارضِ: زمویبہکھی کیلا بؤ کشتوکال کردن.

زَرَعُ الله الزرع: خودا کشتوکالہکھی رواندو پی گہیاند، دمگوتری: (**زَرَعُ:** لہ بعد شقاوہ): دوی ہزارایی دہولہمہند بوو **اَزْرَعُ الشَّرْبِ:** کشتوکالہکے لہخوکھوت و پاسا **اَزْرَعُهُ مَزَارَعَةً:** بہشیوہی موزارعہ مامہلہی لہگہل کرد **اَزْرَعُهُ:** (زرع) دِي **اَزْرَعُهُ:** کیلا **اَزْرَعُهُ:** (الاستراع): نامادکردنی زوی بہیارہ بؤکشتوکال کردن **اَزْرَعُهُ:** ناوی سہگہ (سہگنیکی تاییہتی)، (اولاد

کورتیلهی بهسمر سه‌ریه‌وه همه به‌بیست دابو‌شراوه، رهنگی زمردو خۆلاویه جهستی به‌له‌به‌له‌یه وادمیئ به‌له‌کان سورن وادمیئ زمردی مه‌یله‌و خاکی دمنوینن کی‌شومری نه‌مه‌ریقا نیشتمانی سه‌رمکیه‌تی ۵ به‌گوردی بیی دمگوتری زمرافه ۵ الزراق: گورج و گۆل و خۆش‌برؤ ۵ الزراق: دوشی ئاو که زپعاتی بیئ ئاودمدری.

زَرَق الطائر بسلجی: بالندمه که جیقنه‌که‌ی هری دایه خوار ۵ زَرَقَتْ عینهُ صرعی: جاوی خوی بؤلام و مرگپرا جاوی لی هه‌لگپرامه‌وو سپیایی جاوی دمرکه‌وتن.

زَرَق الطیر: به‌قوجه‌قایی رهمی له‌بالندمه‌که کرد.

زَرَق: ئادهمیزادی شله؛ جاوی شین و بیستی سور ۵ بیئ نیر دمگوتری: (ازرق) ومیینه (زرعاء) ۵ اَزَرَقَتْ عینهُ صرعی: به‌مانا (زَرَقَتْ دئ) ۵ اِنزَرَق: له‌سمر پشت پاكشا ۵ (انزرق السهم): تیره‌که جهسته‌که‌ی کون کرد، چوو ه ناومه ۵ اِزْرَاق: ورده ورده شین بوو ۵ یه‌ک له‌دوایه‌ک شین بوون ۵ اِزْرَاق: شین بوو ۵ تَزْرَاق: جی له‌ناو سکی دا بوو هریی دایه دهره‌وه ۵ الأزارق: تاهم و پپریکن له‌خه‌واریه‌گان، پال نافیعی کوری نه‌زرقی جه‌نه‌فی دمدرین نه‌م کومه‌له‌ نیمامی عه‌لی و شوینکه‌وتوانی و نه‌وانه‌ی شه‌ریان دزی عه‌ل نه‌کرد به‌کافریان دمرانن، به‌لایانه‌وه ره‌وایه هه‌رکه‌سیک دزیان بیئ بیکوزن و ژنه‌کانیان برقیین ۵ الأزرق: هه‌رشتیک رهنگی شین بیئ، دمگوتری: (نصل ازرق): سه‌رمتری شین ۵ (ماء ازرق): ناوی زور صافو رون ۵ الأزرقی: رنگ شین ۵ الزراق: زراق الأطراف: شینبونه‌ومه‌که توشی ده‌ست و قاچ دمیئ وه‌لی ئازاری له‌گه‌ل دا نییه ۵ (الزراق المعوی):

زارع): سمگ به‌گشتی ۵ الزراعة: به‌شهی کشتوکال ۵ زانیاری دمرباری کشتوکال ۵ الزراع: نه‌وه‌که‌سه‌ی کشتوکال دمکا ۵ هیتنه‌و دوزمان ۵ الزراعة: نه‌و زه‌وییه‌ی کشتوکالی تیدا دمکری ۵ الزرع: جیندراو به‌روبووم ۵ مندال ۵ الزرع: تۆو ۵ نه‌وشویننه‌ی تۆومه‌که‌ی تیدا دمکری ۵ الزرع: نه‌وشویننه‌ی زمرعاتی تیدا دمکری ۵ الزریعة: زموی جیندراو ۵ المزراعة: شیوه مامه‌له‌یه‌که بو به‌کاره‌ینانی زموی کشتوکال ۵ خاومن زموی و هه‌لا و مرزیر، رنک دمکه‌ون زه‌وییه‌که به‌کارده‌هیندرو به‌ریومه‌که‌ی به‌نیومی یان به‌سییه‌ک یان به‌ریژه‌یه‌کی تر له‌ناو خۆیان دا به‌ش به‌ش بکه‌ن به‌گوپه‌ری دابو نه‌ریتی تاییه‌تی نه‌و ده‌فه‌رو هه‌ریمه ۵ المزعة: نه‌و زه‌وییه‌ی دمکریته کشتوکال ۵ شوینی روه‌ک لی پواندن.

زَرَقٌ فِي الشَّيْ زَرَقًا: له‌روپه‌شتن دا په‌له‌ی کرد ۵ بازی دا (زَرَقٌ فِي الكلام): له‌مه‌سه‌که‌ی زیاد کرد. زَرَقُ الجرح: برینه‌که هه‌له‌پچه‌رایه‌وه، دواي گۆشته‌ومزون برینه‌که تیک چۆوه.

زَرَقٌ فُلَانٌ زَرِيفًا: فلانکس له‌سمرخۆ روپه‌شت.

زَرَقٌ إِلَيْهِ: لیئ نزه‌ک بوومه‌وه.

زَرَقُ الجرح: به‌مانا (زَرَقٌ دئ) ۵ اَزْرَق: په‌له‌ی کرد ۵ هیش که‌موت ۵ (أَزْرَقُ الجرح): به‌مانا (زَرَقٌ دئ) ۵ زَرَقٌ: زیاد بوو ۵ زیاد کرد، دمگوتری: (زَرَقٌ عَلَى الخمين من عمره): ته‌مه‌نی له‌په‌نجا زیاد بوو، (زَرَقٌ الشئ): له‌شته‌که زیادبوو ۵ اِنزَرَقَ السریع: بایه‌که روپه‌شت، گوزمزی کرد ۵ الزرافة: کومه‌لیک ئاده‌میزاد ۵ هه‌روا ناوه بو حیوانیکی گیاخۆرو شیردمر له‌پیری سمدارمکانه، ملی زور دریزه، قاچی له‌دهستی کورت ترن، دوشاخ

خوارو ۵ المِرْزَأُ: كَمَسِيكَه گائته بمخهك دمكا
 ۵ الزُّيَابُ: بَرَوَانَه (زَرَب) ۵ زَيْذَكْت المِرْأُ:
 نافرتهكه لمرؤيشتن دا سمتى خوى
 ههئتهكاندن ۵ السَّرِيكَلُ: پياوى كورتمبالا كه
 لمرؤيشتن دا شان ههئتهكيني.

وَهَبَ الغَرَابُ: قهلهرشمه قراندى.

زَعْبُ الإِنَاءِ وَغَيْرُهُ: قاپهكه يان ههرشتيكي لهوجورد
 پرپوو.

زَعْبُ الرَادِي: شيوهكه پرپوو لافاومكهى ههئتيكى
 پال پيومان.

زَعَبَتِ القِرْبَةُ: كوندمكه ناومكهى دهردايه دهر.

زَعْبُ الشَّيْ: شتهكه پالتهپهستوى كرد، پالى پيومان،
 دهگوتري: (جاء سيل يزعب) ۵ (زعب بحمله):
 كۆلمكهى خوى پال پيومان.

زَعْبُ الشَّرَابِ: هموو شمراپهكهى خواردموه.

زَعْبُ الشَّيْ: شتهكهى پرپيهوه، دهگوتري: (زعب له
 من ماله زُعبَة): لهمالهكهى خوى وهجبهيهكى
 دابه.

زَعْبُ الإِنَاءِ وَغَيْرِهِ: قاپهكهى پرکرد.

زَعْبُ الشَّيْ عَه: شتهكهى لى دورخستهوه ۵
 تَزَعَّبُ: نيشاتى پهيداكردو گورجو كۆل بوو ۵
 تَوَّرَو رَهى ههئسا ۵ تَزَعَّبَ فِي الأَكْلِ وَالشَّرَابِ:
 زورى خواردو خواردموه ۵ الزَّاعِبُ: شارمزاو
 گهريده بهناو جيهان دا ۵ الزَّاعِيَّةُ: شمشيرو
 ريمب كه پال (زاعب) بدرين جا وشهى (زاعب)
 ناوى نادميزاد بى يان ناوى ولاتيک بى يان
 شمشيرىكى وهمايه كهراوشيندرا دهلىسى
 دهچيتهوه ناويهك لهبمر زور نهرمى ۵ الزَّعْبُ:
 پارچه كالاپهك ۵ الزُّعْبَةُ: بهمانا (الزَّعْبُ) دئ ۵
 الزُّعْبَلُ: مندالتيك خواردنى پى نهكهوى ورگى
 زل بى و مى بارىك ۵ ههروا ناوه بو
 حهشمهرى حيرباء ۵ مار ۵ روهكى كولهكه ۵

تيكچونى ريخولتهوه ههبوونى ئازارى زور
 لهرىخولدها ۵ الزُّرْقُ: جوره باندميمكه لهپيرى
 ههئوو بازمکان جهستهى تيكسمرپاوو كهتميه،
 دهنديكى گهورمو كهوانهپى و قهراخ تيزه
 لههموو شوينديكى جيهان دا هميه ۵ الزُّرَاقَةُ:
 لولهپهكه لهشوشه و شتى وا سهرىكى تمسك و

سهرىكى بلاوه، لهناويدا شتيكى مهيله و دريژ
 هميه شلهمهمنيهكه كيش دمكاو باشان هرپى
 دمدا ۵ السَّرِيكُ: بازى نير ۵ جاوتيز ۵ السَّرِيكُ:
 بهلمو كهئتهك كه بهسهولهليدان دهرپوا ۵
 المِرْزَأُ: رمبى كورت ۵ زَرَمَةُ زَرَمًا: برپيهوه.

زَرَمُ زَرَمًا: كوتايى هاتو بر، تمواو بوو، دهگوتري:

(زَرَمُ الدَّمْعِ، زَرَمُ البَوْلِ، زَرَمُ الكَلَامِ، زَرَمُ البَيْعِ) ۵
 رزىدو چرؤك بوو، زهليل بوو ۵ تمنگى پى
 ههلعنى ۵ (هر زَرَمٌ وهى زَرَمَةٌ) ۵ أَنْزَمَ الشَّيْ:
 بهمانا (زَرَمَةٌ) دئ ۵ زَرَمَ الشَّيْ: بهمانا (زَرَمَةٌ):
 دئ ۵ الأَزْمُ: بشيله ۵ الزَّرِيمُ: بى دهمهلاتى زير
 دهمتهو بى پشتو بهنا ۵ الزَّرْتَبُ: گياپهكى
 بوئوخوشه ۵ زاهرمان، قاجهكولله ۵ السَّرِيخُ:
 عونصورىكه دهموبهئته فيلزات لهبوارى
 پزيشكى دا بهكاردهميندري ههروا بو لهناو
 بردنى جرو جانهمهرش.

زَرَى عَلَيْهِ زَرِيًا وَزَرِيَةً: رهخنهى ليگرتو لؤمهى

كرد ۵ كارمكهى بهدل نهبوو ۵ (أَزَرَى عَلَيْهِ):
 بهمانا (زَرَى) دئ ۵ (أَزَرَى بِالشَّيْ): شتهكهى
 بههيچ و هوج زانى بهمنابوتى لهقهلم دا ۵
 (أَزَرَى بِأَخِيهِ): كارىكى خسته سهرشانى براكهى
 دهپهوى بهسهرپا برؤيمنى ۵ زَارَأُ: رهخنهى لى
 گرت ۵ عهيبى لى دؤزيهوه ۵ إِزْدَرَأُ:
 سوكايمتى بيگرتد عهيبى لى گرت ۵ اسْتَزَرَأُ:
 بهمانا (إِزْدَرَأَ) دئ ۵ الزَّرِيَّةُ: (العظمة الزَّرِيَّةُ):
 پارچه ئيسقانتيكه نزيك پاشهوى لاشهويلى

دريژ، زور جوړی همیه، له زور بواړی پزیشکی
دا که لکی لئ و مرده گری ۵ زعفران الحدید:
ژمنگی ناسن.

زَعَقَ زَعَقًا: هاواری کرد ۵ زَعَقَ فلانًا: فلانکسی
ترساند ۵ بههیز بهسمریا نه راندی و ترساندی.
زَعَقَ الدُّوَابَّ: به خیرایی و لآخه کانی راوانان.

زَعَقَ القِدْرَ: زوری خوئی له منجه له کیشه که کرد
خواردنه که سویر کردو که لکی نهما ۵ زَعَقَت
الريح الثراب: پشمباکه گل و خوله که
هه لساندو دونیای کرده تمبو توژ.

زَعَقَ زَعَقًا: به ترسه وه جوست و چالاک بووه ۵ زَعَقَ
الماء والطعام زَعَقًا: ناوکه، خواردنه که زور تال
بوو ناتواندری بخوریته وه یان بخوری ۵ اَزَعَقَهُ:
ترساندی ۵ اَزَعَقَ القِدْرَ والطعامَ: خوئی زوری
کرده ناو منجه له که وه یان خواردنه که وه ۵
اِنزَعَقَ: ترسا ۵ (اِنزَعَقَ الدُّوَابَّ): و لآخه که ترسا
۵ الزُعَاقُ: ناوی زورتال که نه تواندری
بخوریته وه خواردنی زورتال که نه تواندری
بخوری ۵ الزُعَاقَةُ: دمنگ، دمگوتری: (سمعت زَعَقَةُ
المؤذن) ۵ الزُعَاقَةُ: بیرى ناوی تال ۵ المِزَعَقُ:
خیرا و بهه له، دمگوتری: (سر مزعق): واته
رؤیشتنی خیرا.

زَعَلَ زَعَلًا: جوست و چالاک بووه. ۵ زَعَلَ من المرض
او الجوع: به هوئی نه خوشییبه وه یان
برسایمیتیبه وه نالاندی و خوئی نه مندیو نه ویدیو
کرد. ۵ زَعَلَ من الشيء: به هوئی شته که وه نازاری
هئ گهیی و رفی هه لسا ۵ اَزَعَلَهُ: گورج و گولی
کرد ۵ اَزَعَلَهُ من مكانه: له شوینی خوئی
نیزعاجی کرد ۵ تَزَعَلَ: جوست و چالاک بووه ۵
الزُّعَلَةُ: نوعامه ۵ نافرمتیک سال نا سالتیک
مندالی بیی.

زَعَجَهُ زَعَجًا: توشی دله پراوکی و پارایی کرد ۵
له شوینی خوئی هه لی که مند ۵ دموی کرد ۵
اَزَعَجَهُ: به مانا (زَعَجَهُ) دئ ۵ اِنزَعَجَ: به مانا
(زَعَجَ) دئ، ناره حمت بوو ۵ المِزَعَجُ: نافرمتیک
هه دادانی نه بی و هه ربی و بچی و له شوینی تیک
جیگر نه بی.

زَهَرَ السُّنْفَرُ والریش والرير: موو که یان
به روپیوله که یان کولکه که کهم و به له په له بوو
بهیسته که یان زیره مو میان دیاره، دمگوتری: (زَعِرَ
المكان): شوینه که کهم گزوگیا بوو به متنه کی و
بچی بچی رومکی لی رو ابوو.

زَعَرَ فلان: فلان رهوشی ناشیرین بوو خیرو بیری
کهم بوو ۵ اِزَعَارُ: به مانا (زَعَرَ) دئ ۵ اِزَعَرَ:
به مانا (زَعَرَ) دئ ۵ الأزعرُ: رهوش ناشیرین ۵
الزُّعْرُ: ده لال و جهقا و سو ۵ الزُّعْرُورُ: گویز ۵
به دپره و شتو تورپه و تهوسن ۵ زَعَزَعَهُ رِيه:
به هیزو رابه ساوتن شته که یان جولاند ۵ زَعَزَعَ
الإبلَ وَغَيْرَهَا: به ته و ژوم خیرایی حوشرمکه ی
لی خوپی ۵ تَزَعَزَعَ: به هیزو زهخت رای
پسکاوت ۵ الزُّعَازُجُ: بای به هیزو ۵ الزُّعَازُجُ: بای
به هیزو ۵ الزُّعَازُجُ: به مانا (زَعَازُجُ) دئ ۵
الزُّعَازُجَةُ: کومه تیک سمریاز (دسته، په ل، لق)
که نه سب سواریان زور بی ۵ الزُّعَازُجُ: به مانا
(زَعَازُجُ) دئ ۵ (سر زَعَزَعَ): رؤیشتنی خیرا.

زَهَطَ فلان زَهَطًا: خنکاندی ۵ الزُّهَاطُ: (موت
زاعط): مردنی کوت و پر ۵ الزُّهَاطُ: شوینی
خه تهره و هه وتینهر ۵ اَلزُّهَاطُ: به مانا (زُهَاطُ)
دئ ۵ (سیف مزعف): شمشیری خیرا بکوژ ۵
زَعَفَرَهُ: به مزعفران پهنگی کرد ۵ تَزَعَفَرَ:
به مزعفران بوخنخوشی کرد یان پهنگی
کرد. ۵ الزُّعْفَرَانُ: رومکی که شیوه پیوازو ته مه ن

رَعَمَ زَعْمًا: گومانی بوو ۵ وشه (زعم) بهزوری بؤ شتی بوچ و بی بناغه بهکاردمهیندري ۵ همروا بهمانا (دروی کرد، گومانی برد، بهرعودمی بوو، فرمانبروایی کرد) دی.

رَعَمَ زَعْمًا وَرَعْمًا: تهماعی بهیداکرد، دمگوتری: (هو يزعم في غير مزعم) واته: تهماعی همیه لهشتیک دا که تهماعی لی ناکری.

رَعَمَ زَعْمَةً: بوو به لیپرسراوو کار بهدهست، دمگوتری: (زعم قومه) ۵ اَزَعَمَ فَلَانًا: فلانکس فرمانبردار بوو ۵ اَزَعَمَ الْأَمْرُ: کارمکه مومکین بوو ۵ اَزَعَمَ فَلَانًا: خواردنی دا بهفلان ۵ اَزَعَمَ فَلَانًا الشَّيْءَ: فلانکسی کرده بهرعوردمی شتمکه ۵ تَزَاعَمَ: بیکهوه ناخاوتنیان کردو بؤ یهکتر دوان دهریاری قسمو باسیک که بروایان بی نیبوو ۵ تَزَاعَمَا علی کذا: ههمناهمنگیان کرد لهسمر فلان شت ۵ تَزَاعَمَ: دروی کرد ۵ تَزَاعَمَ الْقَوْمَ: بوو به سهروکی گهلمکه ۵ التَزَاعَمَةُ: سهروکی فرمانبروایی ۵ باشرین مال، زورینهی مال لهمیراثو شتی وا ۵ التَزَعْمَةُ: قسه ۵ الرُّعْمِيمُ: سهروک ۵ بهرعورده، کهفیل ۵ التَزَعْمُ: کاری بتمانه بی نهکراو، دمگوتری: (أمر فيه مزاعم): کاریکه خوارو خیحجو برکیشمیه ۵ زَعْنَقَتِ الماشطة العروس: ناهرته نارایشکارمکه بوکهکهی رازاندوموو جوانی کرد ۵ التَزَعْنَقَةُ: پوخلآواتی هموو شتییک و خرابمکهی ۵ تاقم و پیپر لههرشتیک ۵ نهوشتهی لهماسی دا همیه ومکوو بالی باننده ۵ پارچه قوماش لهکراسیک لای خواروی کراسی درآو ۵ تاقم و بنهمالمیهک لهووزو خیل ۵ همرتاقم و پیپریک بیک هاتین لهچند بنهجهو بنهمالمیهک ۵ التَزَعْنَقَةُ: بهمانا (التَزَعْنَقَةُ) دی.

رَعَمَبَ زَعْبًا: بهره وردمی بالندمو گمنده مووی دهم و جاوی نادمیزاد دهرکهوتن ۵ زَعَبٌ: بهمانا (زَعَبٌ) دی ۵ اِزْعَابٌ: بهمانا (زَعَبٌ) دی ۵ الأزْعَابُ: نهمسی بهلمک ۵ الزُعَابَةُ: بهرو پوئی وردمی بال ۵ الزُعْبُ: بهرو پوئی وردمی بالنده ۵ نهو ورده مووانه بهسمری پیآوی بهروه دمیننهوه تالتاله ومکوو گمنده موو دهجن ۵ زُعْبَرُ الثَّوْبِ: قوماشکه کهههکه پرزو پالی ههلدا تووکی ههلدا ۵ زُعْبَرُ الثَّوْبِ: پرزو پالی قوماش ۵ زُعْبَرُ الثَّوْبِ: پرزو پالی قوماش.

رَعَدَ البعير زَعْدًا: بهخیرایی حوشرمکه داگهراپه خوار. ۵ زَعْدَ النهر: روبرمکه ناوی ههلساو لیوان لیو بوو. ۵ زَعْدَ الشئ: شتمکهی گوش.

رَعَدَ فلانًا: قورتمی فلانکسی جهراپند.

رَعَدَ السقاء: ممشکهکهی گوشی بوئنهومی رونمکهرمکهی بیته دهر.

رَعَدَ فلانًا بالكلام: فلانکسی جولاند بوئنهومی بیخاته قسه ۵ ههلینا بؤ ناخاوتن ۵ اَزْعَدَتِ ولدها: دایکهکه شیری دا بهمندالمکهی ۵ الرُّعْدُ: رونمکهره که لهزارکی ممشکه دپتهدهر ۵ زَعْدَبٌ: توره بوو، رقی ههلسا ۵ زَعْدَبٌ علی الناس: زوری داوا لهخلمک کرد ۵ الرُّعْدَبُ: هاتنه خوارموی بهتهوزوم لیزمه ۵ بارههوه گهراپنهومی دمنگ لهفورگی حوشردا ۵ زَعْرَدَ البعير: حوشرمکه بارههبارمکهی خوی لهفورگی دا خواردموه ۵ زَعْرَدَتِ المرأةُ: ناهرتمکه تلیلی لیو ههلهلهی کیشا لهکاتی خویشی و فهرههی دا ۵ زَعْرَعُ الشئ: شتمکه سوک بوو (زَعْرَعُ به): گالتهی پی کرد ۵ زَعْرَعُ الشئ: شتمکهی حمشارداو شاردیهوه، دمگوتری: (زَعْرَعُ كَلَامُهُ): قسهکانی بهسرتوه پرتهکردو ماناکانی جوان

رَعَمَ زَعْمًا: گومانی بوو ۵ وشه (زعم) بهزوری بؤ شتی بوچ و بی بناغه بهکاردمهیندري ۵ همروا بهمانا (دروی کرد، گومانی برد، بهرعودمی بوو، فرمانبروایی کرد) دی.

رَعَمَ زَعْمًا وَرَعْمًا: تهماعی بهیداکرد، دمگوتری: (هو يزعم في غير مزعم) واته: تهماعی همیه لهشتیک دا که تهماعی لی ناکری.

رَعَمَ زَعْمَةً: بوو به لیپرسراوو کار بهدهست، دمگوتری: (زعم قومه) ۵ اَزَعَمَ فَلَانًا: فلانکس فرمانبردار بوو ۵ اَزَعَمَ الْأَمْرُ: کارمکه مومکین بوو ۵ اَزَعَمَ فَلَانًا: خواردنی دا بهفلان ۵ اَزَعَمَ فَلَانًا الشَّيْءَ: فلانکسی کرده بهرعوردمی شتمکه ۵ تَزَاعَمَ: بیکهوه ناخاوتنیان کردو بؤ یهکتر دوان دهریاری قسمو باسیک که بروایان بی نیبوو ۵ تَزَاعَمَا علی کذا: ههمناهمنگیان کرد لهسمر فلان شت ۵ تَزَاعَمَ: دروی کرد ۵ تَزَاعَمَ الْقَوْمَ: بوو به سهروکی گهلمکه ۵ التَزَاعَمَةُ: سهروکی فرمانبروایی ۵ باشرین مال، زورینهی مال لهمیراثو شتی وا ۵ التَزَعْمَةُ: قسه ۵ الرُّعْمِيمُ: سهروک ۵ بهرعورده، کهفیل ۵ التَزَعْمُ: کاری بتمانه بی نهکراو، دمگوتری: (أمر فيه مزاعم): کاریکه خوارو خیحجو برکیشمیه ۵ زَعْنَقَتِ الماشطة العروس: ناهرته نارایشکارمکه بوکهکهی رازاندوموو جوانی کرد ۵ التَزَعْنَقَةُ: پوخلآواتی هموو شتییک و خرابمکهی ۵ تاقم و پیپر لههرشتیک ۵ نهوشتهی لهماسی دا همیه ومکوو بالی باننده ۵ پارچه قوماش لهکراسیک لای خواروی کراسی درآو ۵ تاقم و بنهمالمیهک لهووزو خیل ۵ همرتاقم و پیپریک بیک هاتین لهچند بنهجهو بنهمالمیهک ۵ التَزَعْنَقَةُ: بهمانا (التَزَعْنَقَةُ) دی.

رون نهکردنموه ◊ اَلزُّعْفَرُ: نادمیزادی قالب
سوکى جوستو چالاک ◊ نادمیزادی بنهجهو
نمژاد نماسراو ◊ الزُّعْفَرُ: کورته بالای بچوک ◊
زَعَفَتِ الْبُشْرُ زَعْفًا: بیرمهکۀ ناوی زور بوو ◊
(زَعَفَتِ السَّمَاءُ): ناسمان بارانی باراند ناوی
خوی رشت.

زَعَفَ فِي حَدِيثِهِ: دروو دهلمهسی بهمسهگانیهوه نا،
دمگوتری: (زَعَفَ كَلَامُهُ كَثِيرًا): زوری درو
بهمسهگانیهوه نان.

زَعَفَ لَنَا مَالًا كَثِيرًا: زوری لهمالو سامانی خوی بو
دابیرین.

زَعَفَ فَلَانًا: زمبری لهفلان داو برینداری کرد ◊
ازدَعَفَ الشَّيْءُ: شتمهکۀ ههنگرتو پیچایهوه ◊
الزُّعْفَرُ: هورینک باران ببارینسو ههموو
ناسمانی داگرتیب ◊ زُرْبِي بَانُو دَرِيْزُ ◊ الزُّعْفَرُ:
چیلکهو چهوینل ورده دارو سهره کوتهره ◊
پرژوبالی درهختو گیاوگژی لاواز ◊ المَزْعَفُ:
چنیسو تاممزروی بوشت ◊ ههنگاو دریز.

زَعَلَ الشَّرَابُ زَعْلًا: شهرابهکۀ بهیهکجار کرده
پیالمهکموه ◊ شتمهکۀ لهناو دهمی خوی دا
هیناو برد.

زَعَلَ بَبُولَهُ: میزهکۀ به بهچر بهچر کرد ◊ اَزْعَلَتِ
الطَّمْعَةُ بِالْمِ: برینمهکۀ خوین لیبهوه فیجقهی
کرد ◊ اَزْعَلَ الشَّرَابُ: شهرابهکۀ بهیهکجار
کرده بهرداخهکموه خواردیموه ◊ اَزْعَلَ الطَّائِرُ
فَرْخَهُ: بانندمهکۀ بهمدنوک خواردنی کرده ناو
دمندوکی بیچومکانیهوه ◊ الزُّعْلُ: غمش ◊
الزُّعْلَةُ مِنَ الشَّرَابِ: هومه شراب نهاندازهی
نهموهی دم پرپکا ◊ چورینک میز ◊ دلویه
میزینک ◊ الزُّعْلُ: رُوحُ سُوک ◊ مندال ◊
بیچومکوثر ◊ چورینکه لهخورمای سوری دمنک
گهوره شیرین (لهمیصر ههیه) ◊ تَزَعَمَ الْجَمَلُ:

حوشترمهکۀ بارانندی لهشهوویهکانی دا
بارمهبارمهکۀ دوباره کردهوه ◊ تَزَعَمَ الْفَصِيلُ:
بیچومهکۀ بههیشوی بارانندی ◊ تَزَعَمَ فَلَانُ:
فلانکس بهرق ههلساوییهوه قسهی کرد ◊
الزُّعْمُ: زمان بیس.

وَقَّتَ الْإِنَاءَ زَفْنَا: قاپمهکۀ پرکرد ◊ (وَقَّتَ فَلَانًا):

فلانکس مامندو کرد ◊ رقی ههلساند ◊ دهری
کرد ◊ پالی پیومهنا.

وَقَّتَ الدَّابَّةَ وَلَاغَمَكَي لِحِ خَوْرِي.

وَقَّتَ الْحَدِيثَ فِي أُذُنِهِ: هسهکانی بهگوئی دادا.

وَقَّتَ الشَّيْءَ: بهقیرو زفت شتمهکۀ سواخ دا.

الزُّفْتُ: قیر ◊ مادیهکی رهشی رهقه بهمنارو
گهرمی دمتویتهوه).

وَفَرَّ زَفِرًا وَزَفْرًا: ههناسهی قهتیس ماوی ههنگیشا
◊ زَلَّتِ النَّارُ: ههنگیرسانی ناگرمهکۀ بیسترا.

وَفَرَّ الشَّيْءُ زَفْرًا: شتمهکۀ ههنگرت ◊ (زَفَرُ الْمَاءِ):

ناومکۀ ههتینجاو پهزمهندهی کرد بو
خواردنوه ◊ الزُّفْرَةُ: سوچی خانوو بالهخانه ◊

شان و ناوشان ◊ کومهل و پیر ◊ دستهو تاقم و
لقو سوپای شهر ◊ دهرمگ و کولهکۀ کهپره
میو ◊ پهراسوو، دمگوتری: (فرس شدید

الزرافر): نهسپینکی پهراسو نهستورو پتهوه ◊
تایمهفو کومهلی بارمهتیدمر ◊ الزُّفْرُ: کؤل و بار

◊ بارو بارگهنهی ریبار ◊ جهماعمتو تاقم ◊
الزُّفْرُ: نازاو جاو نهترس ◊ پیاو ماقول و ریش

سپی هوز ◊ دهریا ◊ روباری گهوره و زور ناو ◊
پیاوی سهخی و دستو دلفراوان ◊ بهخششی

زور ◊ دستهو تاقمی سوپا ◊ زَفْرَةُ الشَّيْءِ:

ناومرپستی شت ◊ (زَفْرَةُ الشَّيْءِ): بهمانا

(زَفْرَتَهُ) دئ، دمگوتری: (فرس عظیم الزُّفْرَةُ):

نهسپینکی ورگ زل و فراوانه ◊ السُّفْرُ:

ههناسهدانی قول، ههناسهدان دواي ۴۴۲

زَقْنُ زَفَا: سماى كرد.

زَقْنُ فَلَانًا: پالی بفلانكسموفا ۵ همروا دمگوترئ: (هم زَقَانَةٌ حَفَانَةٌ): نهوانه پيڙيكن هه لدمه پرن و خوراك لرف دمدن ۵ الزَقْنُ: كه پريكه له سر سمریان دروست دمكړئ بؤنومى سه قهقهه له گه رماو سه هؤل بمندان بپاريزئ.

زَقَّتِ الرِّيحُ زَفِيًا وَزَفِيَانًا: بايمكه بمتهؤزم هه لبوو.

زقت القوس: قهوسهكه دمنگي ليومهات.

زَقَّ فَلَانٌ بِنَفْسِهِ: فلانكس خوى بهخت كرد.

زَقَّ الشَّيْءُ: شتهكهى پال بؤمناو هاويشتى، دمگوترئ: (زَقَّتِ الرِّيحُ السَّحَابَ وَالغُبَارَ): رشمه بايمكه همورهكهى پادا تؤزو خولهكهى پادا ۵ (زَقَّتِ الْأَمْوَاجُ السَّفِينَةَ): شه بؤلهكان كه شتيه كه مان له پيڙموى خوى لادا ۵

زَقِيَّ الحَادِي المَطِيِّ: حوديه خوينهكه (حوشترهوانه گوراني بيژمكه) حوشترمكهى لى خورى ۵ ازفاه: له شوپنيكهوه گواستيهوه بؤ جيمكى تر، دمگوترئ: (أزفى العروس): بوكهكهى له ماله باوانيوه گواستهوه بؤ مالى ميردمكهى.

زَقَبَ الجُرَذُ فِي جُحْرِهِ: جرحهكه جووه كوني خويموه. ۵ زَقَبَ فَلَانٌ الجُرَذَ فِي حَجْرِهِ: فلانكس جرحهكهى كرده كونهكهيموه ۵ زَقَبَ المَكَاءُ: هاواركهمكه هاواري كرد ۵ انزَقَبَ الجُرَذُ: جرحهكه جووه ناو كونهكهيموه ۵ الزَقَبُ: ريگاي تمنگمهر، دمگوترئ: (رَمَيْتُهُ مِنْ زَقَبٍ): لمنزيكهوه بيمهوه نا ۵ زَقَزَقَ الطَّائِرُ زَقْرَقَةً وَزَقْرَاقًا: بالندمكه زيقه زيقو جريوه جريوى كرد ۵ زَقَزَقَ الطَّائِرُ فَرَحَهُ: بالندمكه بيجومكاني هينانه زاقه زاق ۵ زَقَزَقَ فَلَانٌ: فلانكس له سره خو بيكنى ۵ زَقَزَقَ الصَّبِيُّ: مندلتهكهى

مانى ۵ بيجهوانمى (شهيق)ه كه بهمانا هه لكيشانى همناسمه ۵ زَقَزَزَتِ الرِّيحُ: رشمه بايمكه هه ليكرد و زموزى لمره ختمه كان هينا ۵ زَقَزَزَ المَرْكَبُ: كاروانهكه خرمه خرمو تمهتهقى لى هات ۵ زَقَزَزَ فَلَانٌ: فلانكس هه ل لمرزى ۵ بمشيوهمكى جوان روى ۵ زَقَزَزَ الطَّائِرُ: بالندمكه خوى هه لداو بالهكاني كردنوه ۵ زَقَزَزَتِ الرِّيحُ الحَشِيشَ وَغَيْبَهُ: بايمكه گياو گومكهى پيژاند ۵ تَزَقَزَقَ: هه ل لمرزى ۵ الزَقَزَقُ: رشمه بايمكه به هيزو بمردهوم ۵ الزَقَزَقَةُ: بهمانا (الزَقَزَقُ) دئ ۵ الزَقَزَقُ: بهمانا (الزَقَزَقُ) دئ ۵ شتى سوكو كه م نمود.

زَقَّ زَقًا وَزَقْفًا وَزَفِيًا: پهلمى كرد ۵ زَقَّتِ الرِّيحُ: بايمكه هه ل بوو روى.

زَقَّ الطَّائِرُ زَفَاً: بالندمكه هه لپري و بالهكاني كردنوه.

زَقَّ العُرْسُ زَفَاً وَزَقَّةً: بوكهكهى له ماله باوانهوه گواستهوه بؤ مالى ميردمكهى.

زَقَّ الطَّائِرُ زَقْفًا: بالندمكه هم پرموردهى زؤرو پيږون ۵ أَزَقَّ: بهمانا (زَقَّ) دئ ۵ أَزَقَّ الطَّلِيمَ وَغَيْبَهُ: بيجوه نوعامهكهى تاودا بؤ خيرا رويشتن ۵ أَزَقَّ العُرْسُ: بهمانا (زَقَّهَا) دئ ۵ اسْتَزَقَّهُ الشَّيْءُ: شتهكه كه مى كردموه، سوكى كرد ۵ اسْتَزَقَّ السَّيْلُ الشَّيْءَ: لاهامكه شتهكهى رادا ۵ الزَقَفُ: (ليلة الزَقَفِ): شهوى زاواو بوكينى.

السَّرْفُ: پمړه وردى بالنده ۵ الزَقَّةُ: جارتيك، جهليك، دمگوترئ: (جشك زَقَّةٌ أَوْ زَقَتَيْنِ): هاتم بولات جارتيك يان دوو جار ۵ الزَقَّةُ: تاقم و پيږ ۵ الزَقُوفُ: نوعامه ۵ الزَقِيفُ: خيراو تيزرؤ ۵ المَزَقَةُ: كمزاهيمكى سر دانه پؤشراوه بوكى بى دمگوترئتهوه.

زَقَى زَقِيًّا: بهمانا (زقا) دی ۵ ازقاه: وای لی کرد
بخوینتی، بگری ۵ ازقی هامة فلان: فلانکسی
کوست ۵ الزاقي: که لمشیر ۵ الزُقِيَّةُ: کومه و کؤ
لههر شتیک بین.

زَكَأَ اليه زَكَاً: پستی بیومداو کردیه پشتیوانی
خوی ۵ زَكَّتَتِ الْمَرْأَةُ بَرْلِدْهَا: نافرتمکه مندالی
بوو.

زَكَأَ فلاناً كذا سُرْطاً: نهومنده قه مجیبهی
لهفلا نکسی دا.

زَكَأَ فلاناً درهماً: نهومندی دبرهमे زیو بؤ فلان
ژمارد ۵ یان خیرا بؤی ژماردو پیی دا.

زَكَأَ حَقَّةً: مافی خوی دایهوه پیی ۵ ازكاً منه حَقَّةً:
مافی خوی لی ستاندموه ۵ الزَكَاُ: دمگوتری:
(هو زكاء النقد): نهو دهوله مهندهو به حازرو
بمنه هت دمگرتی ههرز ناکا ۵ الزَكَاُ: پهناکه
۵ زَكَبَتِ الْأُمُّ وَلِدَهَا (ریولدها) زَكْبًا: نافرتمکه
بمیهک ژان مندالمهکی بوو.

زَكَبَ الإِنَاءَ: قاپهکهی پرکرد.

الزُّكْبَةُ: نوتفه (دلؤپه منی) ۵ مندال.

زَكَرَ الإِنَاءَ: قاپهکهی پرکرد ۵ زَكَرَهُ: بهمانا
(زَكَرَهُ) دی ۵ تَزَكَّرَ: پرپوو، دمگوتری: (تَزَكَّرَ
بطنه): گمدی پرپوو ومکوو کونده هه لاختندرا ۵
الزُّكْرَةُ: کوندهیهکی بچوکه ناوی خواردنهومی
تیدمگرتی ۵ زَكَرَكَ: رؤیشت لهبهر پیری یا
نهخوشی همنگای کورتی هه لئینان ۵ تَزَكَّرَكَ:
پیداویستی خوی نامادهکرد.

زَكَ الرجلُ والفرخ: بیاومکه یان بیچومکه به لؤزه
لؤز همنگای کورتی هه لئان لهبهر لاوازی و بی
هیزی ۵ زَكَتِ الدُّرَجَةُ: بالئنده کورکییهکه
حمدنلحؤو هه لبهزو دابهزی کرد.

زَكَ الإِنَاءَ: قاپهکهی پرکرد.

هه لبه پراند ۵ الزُّزْفَاةُ: نافرمتیک لهسهره خؤ
بپروا ۵ زَقَّهْ زَقًّا: به خیرایی قوتی دا ۵ تَزَقَّهْ:
به خیرایی قوتی دا، واته بهمانا (زَقَّهْ) دی ۵
بهگورجی و لهناکاو لی فراند، لی رفاند ۵
الزُّقَّةُ: نهوشتهی قوت دمدری.

زَقَّ الطائرُ فرخه: بالئدمکه بهمدندوکی خواردنی دا
بمبیچومکانی.

زَقَّ الذبيحة: کوشتییهکهی لهلای سهریهوه گروو
دایمالی بؤلای پاشوانی ۵ زَقَّ الجِلْدُ: پیستمهکی
لهگرده ملهوه گروو تاگه شسته قاجی دواومی
حهویانمهکه بؤنهومی پیستمهکه بکاته کونده ۵
زَقَّ فلاناً: مووی سهری فلانکسی تاشی هیچی
پیومنه هیشتهوه ۵ الزُّقَاقُ: رینگهکی تمنگه بمر
دهریجی یان داخراو بی ۵ الزُّقُ: کونده؛
زهر فیکه له پیست موومکانی دمپرئنهوهو
لهبهنهوه هه لئانکه ندرئن ناوی تیدمگرتی بؤ
خواردنهوهو شتی تر.

زَقَّمَ الحَبْرُ وجره زقماً: نانمهکی کرده پاروو قوتی
دا ۵ ازقنه الشئین: شتهکهی بی قوت دا ۵
إِزْدَقَّمَهُ: قوتی دا ۵ تَزَقَّمَ فلان: فلانکس زهفوم،
تلاوی خوارد ۵ تَزَقَّمَ الحَبْرُ وجره: نانمهکی قوت
دا ۵ الزُّقْمُ: درهختیکی تالی بؤن ناخوشه،
خؤزاکی دؤزه خیانه ۵ هه رخؤزاکیک کوشنده
بی، بخؤرمهکی بکوزی ۵ الزُّقْمَةُ: پهتاو تاعون،
کولیرا.

زَقَّنَ الحِمْلُ زَقًّا: کؤلمهکی هه لگرت ۵ ازقنه:
یارمتمی دا بؤ کؤل هه لگرتن.

زَقَا الطائرُ والديكُ زقواً وزقاءً: بالئدمکه یا
که لمشیرمهکه خویندی.

زَقَا الصبيُّ: مندلمهکه بهکول گریاو گریانهکهی توند
کرد.

بۆچوننهکهی راست دهریجی و فیراسهتهکهی
 بیتهدی ۵ الزکَنُ: پاریزمرو ضابطو نهفسمر.
 زَكَا الشَّيْءُ زَكْوًا وَزَكَاةً وَزَكَاءٌ: شتهکه گهسهی
 کردو زیاد بوو.
 زى فلان: فلانکس صالح بوو ۵ ناز بهرورده بوو،
 کهوته خوښی و شادبیهوه ۵ فلانکس شیایوی
 نهوه بوو ۵ نهم کاره شیایوی فلان نهبوو.
 زَكِيٌّ زَكِيٌّ وَزَكَاءٌ: گهسهی کردو زیاد بوو ۵ ازکی
 الشَّيْءِ: شتهکه گهسهی کردو زیاد بوو ۵ ازکی
 الشَّيْءِ: بهمانا (ازگاه) دئ ۵ چاکی کردموه پاکی
 کردهوه ۵ زَكِيٌّ نَفْسُهُ: مهدحو شهناى نهفسی
 خوئی کرد ۵ زَكِيٌّ الشَّهْرَةُ: شاهتهکانی بهعادل و
 نههل دانان ۵ زَكِيٌّ مَالُهُ: زمکاتی مالهکهی دا ۵
 تَزَكَّى: بؤ موطاومعهی (زَكِيٌّ) هاتووه ۵ تَزَكَّى
 فلان: فلانکس صالح بوو باش بوو ۵ خَیْرُو
 خیراتی کرد ۵ الزکاء: جوت بهرامبهر تاک
 لمبویاری ژماردها، دمگوترئ: (خَسًا أَوْ زَكَاً): تاک
 یان جوت ۵ الزکاء: بیت و بهرمکمت و
 گهشهپیدان ۵ پاک و خاویتی ۵ چاکسازی ۵
 بافتھی شت ۵ لهشهریعت دا بریتییه
 لهبشیک لهمالی ساماندار دمدری بهههزار
 بهجهند مرجیک ۵ الزکیة: أرض زکیة:
 زهوییهکی پاک و بهبیت.
 زَلَجَ الْمَيِّ بِأَمِّهِ زَلْجًا: مندالکه ومگری دایکی بوو
 لئی دور نهکهوتهوه ۵ الزلایة: حهئوایمه
 لههویر دروست دمکری و زمیتی تیدمکری
 دمکوئیندرئ و پاشان دؤشاوی تیکهال دمکری و
 رمق دمبن ومکوو باسوق ۵ الزلایة: بارو.
 زَلَجَ زَلْجًا وَزَلْجَانًا وَزَلْجًا: بهخیرایی رقیشت و
 پاشان هیواش بوومه.
 زَلَجَ مِنْ فِيهِ كَلَامٌ: قسمیهکی لهدم دمرجوو.

زَكًا: لاوازو بی هیز بوو لمبمر نهخوښی ۵ بهربوو
 ۵ أَزَلَ عَلَى الشَّيْءِ: بهسمر شتهکهدا بالادست
 بوو داگری کرد ۵ أَزَلَ عَلَى رَأْيِهِ: سور بوو
 لهسمر راوبوچونی خوئی ۵ أَزَلَ بِبِرْلِهِ: میزی
 خوئی کوکردموه بهندی کرد ۵ تَزَكَّكَ:
 پیدایوستی خوئی نامدمکرد ۵ الزک: کزو لاواز ۵
 الزکة: خهمو بههزاره ۵ زَكَتَ بِهِ أُمُّ زَكَاً:
 دایکی بهولهدی هیئا.
 زَكَمَ اللهُ فُلَانًا: خودا فلانکسهی توشی نهخوښی
 کوکهوه ههلامت کرد.
 زَكَمَ الْقَرْبَةَ: مهشکهکهی پرکرد.
 زَكَمَ: توشی ههلامت بوو ۵ زَكَمَ عَلَيْهِمُ: شیواو
 گوږاو مناسرا ۵ الزکام: ئیلتیهاییکی بههیز
 توشی بهردهی لوت دمبن پزمین و فرمیسکو و
 ناویکی زورو رون لهلوتهوه دپتهخوار ۵ الزکة:
 دوا مندالی باوک و دایک.
 زَكِنَ إِلَيْهِ زَكُونًا: پهناى بؤیردو تیکهلاوی بوو،
 لهگهلی دا بوو.
 زَكِنَ الْأَمْرَ زَكَاً: پئی وابوو نهوکاره ومهایه.
 زَكِنَ الشَّيْءُ: شتهکهی زانی لئی حالی بوو ۵ أَزَكِنَ
 الشَّيْءُ: بهمانا (زَكَنَهُ) دئ ۵ أَزَكِنَ فُلَانًا الْأَمْرَ:
 کارمهکی فیری فلان کردو پئی زاناند ۵ زَاكَنَهُ:
 بهکتریان تیکهیمانند ۵ شتیکی پی پاگهیمانند
 ومکوو لوغزو جهواشهکاریی دهجوو ۵ لئیی
 نزیك بوومه، دمگوترئ: (هَذَا جَيْشٌ يُزَاكِنُ
 أَلْفًا): نهوه سوپایهکه نزیکهی ههزار دمبن ۵
 (بِئْسَ فُلَانٌ يَزَاكِنُ بَنِي فُلَانٍ): خیلى فلان
 لهخیلى فلان نزیك دمبنهوهو هاموشویان
 دمکن ۵ زَكِنَ: جهواشهی کردو گوږاندى ۵
 الزکاة: فیراست و زیرمکی، ومکوو نهومگومان
 بؤ شتیك بهری و وادمریجی ۵ الزکِنُ: کسبیک

زَلَجِ السَّهْمُ زُلُجًا: تیرمه که له عمرز کهوت و مهبهستی نه پیکار.

زَلَجٍ مِنْ فِيهِ كَلَامًا: قسه په کی کردو دواپی ژوان بؤوه ۵ بهی وردبوونهوه قسه په کی دمر په پانندو لری ژوانه.

زَلَجِ الْبَابِ: دمرگاکه ی به کیلون داخست.

زَلَجِ الْمَكَانِ: شوینه که لوس و خلیسک بوو، قاجی لئ هه خلیسکا ۵ اَزْلَجَهُ: وای لئ کرد هه ن بخلیسکی ۵ اَزْلَجِ الْبَابِ: دمرگاکه ی به کیلون داخست ۵ زَلَجِ الْبَابِ: به مانا (اَزْلَجَهُ) دئ ۵ زَلَجِ كَلَامَهُ: قسه که ی دمر په پانند، بلاوی کردموه، دمگوترئ: (زَلَجٍ مِنْ فِيهِ كَلَامًا ثم ندم عليه) ۵ زَلَجِ عَيْشَهُ: به بیژیوی خوی ژبانی خوی بردسهر ۵ اِنزَلَجِ: به مانا (زَلَجِ) دئ ۵ تَزَلَجِ: به مانا (زَلَجِ) دئ ۵ تَزَلَجِ الشَّرَابِ: زوری شراب خواردموه ۵ اَلزَّلَجِ: کسینک له بیتهوشی و گیانه لآو رزگاری بوبی ۵ زوری شراب و شله مهنی خوارد بیته وه ۵ اَلزَّلَجِ: کیلون، سورگی، (همرشتینک دمرگای پی دا بخرئ و بو کردنموه ی کیلی نه وئ)، دمگوترئ: (امراة مَزْلَاجٍ): نافرمتیک تۆپی سمتی و رانی گوشتیان کهم بی ۵ اَلزَّلَجِ: کسینک بیخیر و بیبری هیج پیاوختی تیدانه بی ۵ زُولُ و ناکس بهجه ۵ خراب و بی که لک له مهر شتیک بی ۵ همرشتینک ریک و پیک نه منجم ندرابی ۵ زَلَجَهُ: تامی کرد ۵ (تَزَلَجَهُ): به مانا (زَلَجَهُ) دئ ۵ اَلزَّلَجِ: شتی پوچ و بهتان ۵ زَلَجَهُ: دووری خسته وه ۵ تَزَلَجَفَ: دوور کهوتسه وه ۵ اِزْلَجَفَ مِنْهُ: لری دوور کهوتسه وه.

زَلَجِ زَلْجًا و زَلْجَانًا: رویشت و په له ی کرد.

زَلَجِ فُلَانًا: فلانکسی هه لپیچاو کردیه کونه وه.

زَلَجِ رَأْسَهُ: سمری شکاند. ۵ زَلَجِ زَلْجًا: هه له بوو ۵ زَلَجَهُ: سفت و لوسی کرد ۵ زَلَجَهُ اللهُ فُلَانًا: خودا

فلانکسی توشی نه خووشی لومباجو کرد؛ جوړه روماتیزمیکه توشی رهمگی ماسولکه دهی نازارو شه پله ی بهردموه ای لئ دمکه ویتسه وه ۵ اَلزَّلَجَةُ: زوحلوقه ی مندالان حندلقوو هه لبهزو دابهزی پی دمکن ۵ همروا ناوه بو نه خووشی (لومباجو) که جوړه روماتیزمیکه.

زَلَجِ زَلْجًا: نارهمت و ناشارام بوو ۵ اَلزَّلَجُ: کالای ناومال و پیداویستی ۵ اَلزَّلَجُ: نادمه میزادی ناشارام و هه له ق ۵ کالو شت و مهک ۵ اَلزَّلَجَةُ: میتینمی (اَلزَّلَجَةُ) ۵ نافرمتی گه پریده و زور هاتو چوکهر بو ماله هاوسیکانی بهی کاری بیویست ۵ اَلزَّلَجَةُ: دمگوترئ: (جمعوا زَلْجَاءَهُمْ): کاری خویان به کخست و برپاریان دا ۵ زَلَجَهُ زَلْجَةً و زَلْجَالًا: راپته هانندو بهتونندی و شه هه توله ی هینا ۵ زَلَجِ فُلَانِ الْمَاءِ: فلانکسی ناومکه ی خواردموه یان له قورگی دا غه رغه رمی پی کرد ۵ تَزَلَجِ: به راپته هانندنه که وه له رزه کهوت و همزا ۵ تَزَلَجِ نَفْسُهُ: له گیانه لآو دا همناسه ی جووه ناو سنگی ۵ اَلزَّلَجُ: ناوی زولان و شیرین و صاف و گوارا ۵ اَلزَّلَجَالُ: بومه له رزه، زوی هه ژین ۵ به لآو کارسات و جورتم ۵ اَلزَّلَجُ: ته پل لیدری کاراما ۵ رُوحِ سوك و قسه خووش ۵ اَلزَّلَجُ: رویشتنی خیرا ۵ اَلزَّلَجُ: بهرده وردمی لوس و پوس ۵ زَلَجَتِ النَّارُ زُلُوعًا: ناگرکه بهرز بووه بلتسی سمند.

زَلَجِ لَهُ مِنْ مَالِهِ زَلْعَةً: له ماله که ی خوی پارچه په کی بو دابری.

زَلَجِ الشَّيْءِ زُلْمًا: به غافلگری شته که ی لئ رفاند.

زَلَجِ الْمَاءِ مِنَ الْبَرِّ: ناومکه ی له بیر دهره یینا.

زَلَجِ فُلَانًا: به گوجان و دار عهصا له فلانکسی دا.

زَلَجِ رَأْسَهُ: سمری هه لاشت.

زَلَع جلدہ بالنار: پیستی بمانگر سوتاند، داخی کرد
 ۵ زَلَعَتِ الكفَّ أَر القَدْمُ زَلَعاً: لمپهدستی یان
 حاجی قه لشان ۵ زَلَعَتْ جَرَأَتُهُ: برینه که می
 داومشا، رزی، دمگوتری: (شَقَّةُ زَلَعَاءُ): لیوی
 قه لشاو ۵ اَزَلَع: تهماعی بهرنا ۵ تَزَلَعْتُ يده
 بَرَجُلُهُ: دستو حاجی قه لشتن ۵ سوتان ۵ تَزَلَع
 ريشُهُ: پمرو پوئی نهمان ۵ تَزَلَع الشَّيْئُ: شته که
 شکا ۵ اِزْدَلَعَهُ: دایپرې بوی، جیای کردموه ۵
 اِزْدَلَع الشَّجَرَةَ: درهخته که می برییه وه ۵ اِزْدَلَع
 عَقَّهُ: به غافلگیری مافی خوی لئ ستاندموه ۵
 الزُّلْعَةُ: برینی داومشاوو داپزاو ۵ اَلزُّلْعُ: جوړه
 میرویمکه نافرمت دمیکنه دسته وانوه
 ملیوانکهو شتی تر ومکوو خشل بهکاری دینن ۵
 المَزْلَعُ: که سیک پیستی حاجی قه لشابن.

زَلَفَ اِله زَلْفاً و زَلِيفاً: نزیك بووهو پیچی كهوت
 جووه پیشه وه.

زَلَفَ الشَّيْئُ: شته که می نزیك کردموه پیچی خست ۵
 اَزْلَفَهُ: بهمانا (زَلَفَهُ) دئ ۵ کوی کردموه،
 دمگوتری: (اَزْلَفْتُ القَرْمَ): خه لکه که م گرد
 کردنوه ۵ زَلَفَ فِي حَدِيثٍ: له قسه که می زیاد کرد
 ۵ (زَلَفَ الشَّيْئُ): بهمانا (زَلَفَهُ) دئ ۵ تَزَلَفَ: نزیك
 بووه، جووه پیشه وه ۵ اِزْدَلَفَ: بهمانا (زَلَفَ) دئ،
 دمگوتری: (اِزْدَلَفَ السُّهْمُ اِلَى كَذَا): تیره که
 نزیك بووه لی ۵ الزُّلْفُ: نزیکی ۵ پلهو پایه ۵
 الزُّلْفُ: باخ ۵ الزُّلْفُ: بهمانا (الزُّلْفُ) دئ ۵
 حموزی پر لمانو ۵ الزُّلْفَةُ: بهمانا (الزُّلْفُ) دئ ۵
 به شیک لهسمرمتای شمو ۵ الزُّلْفَةُ: همرشتیک
 پرین لمانو (بیر، حموز، کوپه، کونده، ...) ۵
 باخ ۵ نینجانمی سموز ۵ ناویننه یان روی ناویننه
 ۵ بهردی لوس ۵ زهوی رفقو پتهو ۵ الزُّلْفِيُّ:
 نزیکی و پلهو پایه می بمرز ۵ باخ ۵ المَزْدَلِفَةُ:

شوینیکه له نیوان میناو عمرفات دایه له کاتی
 حه ج دا حاجی شهوئیک لسی دمیینه وه ۵
 المِزْلَفُ: بهیژه ۵ نامیری بهرزبوونه وه ۵
 اَلْمِزْلَفَةُ: همرگوندیک له نیوان وشکانی و لادی دا
 بی ۵ مزالف: هوناخ، پوژه ری ۵ زَلَعَتِ القَدَمُ
 زَلَعاً: حاجی خلیسکا و جینگیر نه بوو، دمگوتری:
 (زَلَقَ فُلَانٌ بِمَكَانِهِ): فلانکس لهوشویننه جاپرز
 بوو لی دوورکه وته وه.

زَلَقَ فُلَاناً بِبَصْرِهِ: به حه سودی و هینه وه سهیری
 فلانکسی کرد، دمییه و پیستی له شوینی خوی
 له ناوی بهری.

زَلَقَ رَأْسَهُ: سهری تاشی و لووس و پووسی کرد ۵
 زَلَعَتِ القَدَمُ: حاجی هه لخلیسکا ۵ اَزْلَعَتِ الحَامِلُ:
 نافرمته سکپرکه منداله که می له بارجوو ۵ اَزْلَقَ
 فُلَاناً بِبَصْرِهِ: به چاو فلانکسی هه نکاوت و
 هه لخلیسکاند ۵ زَلَقَ المَكَانَ: شویننه که می سفت و
 لووس کرد، دمگوتری: (زَلَقَ الحَدِيدَةَ):
 ناسنه که می زور تیز کرد تا وای لیهات لوس بوو ۵
 زَلَقَ فُلَاناً بِبَصْرِهِ: بهمانا (زَلَقَهُ) دئ ۵ اِنزَلَقَ:
 بهمانا (زَلَقَ) دئ ۵ تَزَلَقَ: خوی نارایش داو خوی
 جوان کرد تا پوخساری رهنگی دایه وه و بریقه می
 هات ۵ خوی بهرین چهور کرد ۵ الزُّلْقُ: شوینی
 خلیسک، که حاج پیوه می بمند نه بی له بمر سفت و
 لووسی ۵ الزُّلْقِيُّ: هوخی لوس ۵ الزُّلْقِيُّ مِنَ
 الاجنة: زاروکی له بارجوو ۵ الزُّلْقِيُّ: دمگوتری:
 (ريح زَلَقُ): رهمه پایه که خیرا دپروا ۵ المِزْلَاقُ:
 کیلون، سورگی، همرشتیک دهرگا و شتی وای بی
 دابخریت و بو کردنوه می کللی پیویست نه بی ۵
 نافرمتیک زو زو سکی پر بی و زور مندالی
 له باربجی ۵ اَلْمِزْلَقُ: شوینی خلیسک ۵ اَلْمِزْلَقَةُ:
 شوینی خلیسک ۵ اَلْمِزْلَقَانُ: ریگایه که نه مدیوو
 نهو دیوی تهلان بن ومکوو خمتی شه مند همر

◦ زَلَمَهُ: هوتى دا، هه لیلووشى ◦ الزَّلْمُ: دهریا ◦
 الزَّلْمَةُ: بان و بۆرى ◦ الزَّلْمُومُ: گهرو، لوتى فیل
 (خرطوم) ی فیل ◦ زَلْتُ قَدَمَهُ زَلًّا وَزُلُولًا: قاچى
 هه لیلیسکا، دهگوترئ: (زَلَّ في منطقة و رأيه):
 هه لئى کرد لهراو بؤجونی دا.

زَلَّ عن مكانه: له شویننه کهى دور کهوته وه ◦ زَلْتُ
 منه الى فلان نعمة: له موه نازو نیعمه تی پی
 گهیی.

زَلَّ عَمْرُهُ: ته مننى به خیرایی تیپیری.

زَلَّ التَّفْرُدَ: پارمه کیشى کهم بوو.

زَلَّ زَلًّا (زَلَّ يَزُلُّ): گوشتى سمت و رانى کهم بوو،
 لاوازو له ربوو ◦ اَزَلُّهُ: هه لیلیسکاند ◦ پيشى
 خست ◦ زَلَّلَ اليه نعمة: نازو نیعمه تی پيدا،
 دهگوترئ: (فلان مُزَلَّلٌ): فلانکهس نانبدو
 سه خى سروشته ◦ زور ديارى بو خه لک
 دهنيرئ ◦ اسْتَزَلَّهُ: به مانا (أَزَلَّهُ) دئ ◦ رايکيشا بو
 تاوان کردن ◦ الأَزْلُ: خيراو تيزرؤ ◦ (السمع
 الأزل): جوژه گورگيکه له نيوان کهم تيارو
 گورگ دا دپته دئ ◦ الزَّلَالُ: ناوى شيرين و گواراو
 ساردو صاف ◦ شتى رون و شفاف له مهر شتیک
 بئ ◦ له بواری کيميا دا جوژيکه له پرؤتين
 له ناودا دمتوپته وه ◦ الزَّلاليُّ: دهگوترئ: (بول
 زلالئ): ميزيکى رونه ◦ الزُّلُّ: دهگوترئ: (مقام
 زُلُّ): شويننيکه خلیسکه ◦ الزَّلَاءُ: بو مينه نى
 (الأزل) به کاردئ، دهگوترئ: (قوس زلاء):
 هه وسیکه رپرپوى تيره کهى زور لوسه و
 به خیرایی تيرمه کهى لئ دهرده چئ ◦ الزَّلْمَةُ:
 تاوان، هه لئ ◦ بوك ◦ زيافته و داومت ◦ دهست
 رهنگينى و کارى باش ◦ به خشش ◦ الزَّلْمَةُ: ته نگه
 نهفهسى ◦ الزَّلْمَةُ: بهردى لوس ◦ الزَّلْمَةُ: جوژه
 پاخه رنيکه ◦ الزَّلْمُ: دهگوترئ: (مكان زلول):
 شويننى خلیسک (ماء زَلْمُ): ناوى زولال ◦

الزَّلِيل: (ماء زليل): ناوى زولال ◦ (مكان زليل):
 شويننى خلیسک ◦ الْمَرْيَةُ: شويننى تاوان و
 هه لیلیسکان.

زَلَمَ زَلْمًا: هه لئى کرد.

زَلَمَ أُنْفَهُ: لوتى بیری.

زَلَمَ عَطَاءَهُ: به خششه کهى کهم کردموه.

زَلَمَ السَّهْمَ تيرمه کانى راست و ريك و بيك کردن،
 باشى دروست کردن.

زَلَمَ الإِنَاءَ: قاپه کهى پرکرد.

زَلَمَ زَلْمًا: گوینى بزنه کهى بیری و لری نه کرده وه،
 پارچه که پتوى مايموه ◦ زَلَمَهُ: به مانا (زَلَمَ) دئ
 ◦ زَلَمَ غِنَاءَهُ: خوارده مننى خراپى پيدا لاشه
 پيى لاواز بوو ◦ زَلَمَ الإِيْلَ: گوینچه کهى
 حوشترمه کهى بیری و پارچه براوه کهى پتوه
 هيشته وه ◦ زَلَمَ الرَّحَى: بهرداشه کهى
 خولانده موو له ملاو له ولاى تاشى ◦ إِذْ زَلَمَ رَأْسَهُ:
 سهرى بیری ◦ إِذْ زَلَمَ أَنْفَهُ: لوتى بیری ◦ الأَزْلَمُ:
 که له کيوى، نيره هه رمى کيوى ◦ روژگارى
 ناخوش و پرکار مساتو به لاو جورتم ◦ الزَّلْمُ:
 تيرى بئ بهر ◦ له پرؤژگارى پيش نيسلام دا
 عمر به کان له ريگای تيره وه شتيان بهش ده کرد،
 نه و بوو دههاتن سه ره تيرمه کانيان ده خستنه ناو
 تورمه که يه وه تيکه لاويان ده کردن نه مجار
 ده ستيان ده برد تيرميگان دهر دينا نه گهر
 له سهرى بنوسرايه بکه نه و نيشه کهى ده کرد،
 نه زگهر له سهرى بنوسرايه مه که نه وه وازى
 له نيشه که دهينا.

الزَّلْمَاءُ: مينه نى (الأزلم) بزنه کيوى ◦ بازي مى ◦
 الزَّلْمَةُ: شيومه هه ندام، دهگوترئ: (هو العبد
 زَلْمَةً): دهق له کؤيله ده چئ، شيوه کؤيله يه ◦
 پارچه يه که له گهر دنى بزى دا شوژر ده بيته وه ◦

۵ (زَمَخٌ): ته‌که بیوری نواند ۵ الزُمُخُ: به‌رزو
 بلندو سرکه‌مش ۵ الزُمُخُ: دم‌گوتری: (عقبه
 زَمَخٌ) و(رحله زَمَخٌ): کارنیکی نه‌سته‌مه،
 سه‌مه‌ریکی ناخوشه ۵ الزُمُخُ: به‌مانا (زَمَخٌ دئ)
 ۵ زَمَخَرُ الصرْتُ: دمنگی به‌هیز بوو، دم‌گوتری:
 (زَمَخَرُ الثَمِرُ و غیره): پلینگه‌که زه‌پرانندی له‌کاتی
 رق هه‌لسانی دا ۵ زَمَخَرُ الشجرُ: دره‌خته‌که تیک
 چرژاو لقو بوپی لیک هالان ۵ زَمَخَرُ العُشْبُ:
 گیاو گزه‌که له‌خو کهوت و دریز بوو جرؤی
 کرد ۵ تَزَمَخَرُ الثَمِرُ و غیره: به‌مانا (زَمَخَرٌ دئ) ۵
 اِزْمَخَرُ الصرْتُ: دمنگه‌که به‌هیز بوو ۵ الزَمَاخِرُ
 والزَمَاخِرِيُّ: ناوکلور ۵ الزَمُخَرُ: کلور ۵ شتی
 ومکوو هه‌مه‌ژاژ نیسقان که‌موخی نه‌بی ۵
 هه‌مه‌ژاژی میزمار بلویر ۵ تیری دروستکراو
 له‌مه‌فه‌ژاژ ۵ دره‌ختی به‌لقو بوپو تیک‌چرژاو ۵
 بیایو شکومه‌ند، ریزدار.

۵ زَمَرٌ زَمْرًا و زَمْرًا: به‌میزمار بلویری لی دا ۵
 به‌جوزه‌له شمشالی لی دا.

زَمَرٌ بِالْحَدِيثِ: هه‌واله‌که‌ی بلاو‌کردموه ۵ زَمَرَتِ
 النعمانَةَ زَمْرًا: نوعامه‌که گارمگاری کرد.
 زَمَرُ الطَّبِيِّ زَمْرَانًا: ناسکه‌که تهره بوو هه‌ل
 سلهمیه‌وه.

زَمَرٌ فَلَانًا بَفْلَانٍ زَمْرًا: فلان‌کسی به‌فلان له‌خشته
 برد. ۵ زَمَرُ الوَعَاءِ: قاپه‌که‌ی پرکرد.

زَمَرُ الشَّيْءِ زَمْرًا: شته‌که کهم بوو

زَمَرٌ فَلَانٌ: فلان بیاوتمی کهم بوو مه‌ردایه‌تی
 زعیف بوو ۵ (عطية زَمْرَةً): به‌خششی کهم.

زَمَرٌ بِالزَّمَارِ: فوی به‌بلویرمکه‌دا کردو بلویری لی دا
 ۵ زَمَرُ الوِعَاءِ: قاپه‌که‌ی پرکرد ۵ زَمَرُ الكَلْبِ:
 قلیتمی له‌ملی سه‌گه‌که کرد ۵ اسْتَزَمَرَ: ویک
 هاته‌ووو بو‌چایه‌وه ۵ الزَمْرُ: زورنا ژن ۵ بلویر
 لیدم ۵ الزَمَارُ: گارمگاری نوعامه ۵ روانی موو

الزَمْرُ: کورته بالای گورج و گۆل و رُوح سوک ۵
 کلک کورت ۵ زَمَّتْ زَمْتًا: خنکاندی.

زَهَّتْ زَمَاتًا: عاقل و سه‌نگین بوو ۵ کهم هسه بوو ۵
 تَزَمَّتْ: خوئی قورس راگرت ۵ توند رهو بوو
 له‌باری نایین و راو بو‌چونی خو‌یه‌وه ۵ الزَمَّتْ:
 قه‌له رهش؛ بالندمه‌کی تیک‌سمراوو به‌پرو
 بوئی رهش جه‌سته‌ی دابوش‌راوه ۵ الزَمِيَتْ:
 که‌سیک زور پابه‌ندی راو بو‌چونی خوئی بی ۵
 (هي زَمِيَةٌ) ۵ الَّتَمَزَّتْ: به‌ویقارو عاقل ۵
 توند رهو دهرباری نایین.

زَهَجَ عَلَيْهِ زَمَجًا: به‌بی نيزن و پرس کردن چوو
 زور، بی نه‌وه‌ی بانگ بکری.

زَمَجَ بَيْنَ النَّاسِ: ناشویی له‌نیوان خه‌لک دا نایه‌وه
 خه‌لکی هه‌لنا بو‌په‌کتر.

زَمَجَ القَرْبَةَ: کوندمه‌کی پرکرد له‌ناو.

زَمَجَ زَمَجًا: رقی هه‌لسا ۵ (هو زَمَجٌ وهي زَمَجَةٌ) ۵
 اِزْمَاجٌ: به‌مانا (زَمِجٌ) دئ ۵ شتیکی تهر
 هه‌لبهاوسئ له‌بهر گهرمی یان شی ۵ الزَمَاجُ:
 که‌سیک قاجی بچکولمن ۵ الزُمُجُ: به‌مانا
 (الزَمَاجُ) دئ ۵ بالندمه‌که له‌پیری بازو هه‌لؤو
 دالاشه‌کانه، زور ره‌نگی هه‌ن به‌زوری سووره،
 بالندمه‌کی گۆشت خوژه، دهن‌دوکی تیزو
 به‌هیزی هه‌یه ۵ زَمَجُ المَاءِ: بالنده‌ی ناوییه
 له‌پیری بالنده‌ی نه‌ورپسییه دهن‌دوکیکی
 دریزی که‌وانه‌یی هه‌یه، ره‌نگی سه‌وزی مه‌پله‌و
 سووره، قاجه‌کانی ومکوو له‌په‌دمست وه‌مان،
 یارمه‌تیدهرنی بو‌مه‌له‌کردن ۵ زَمَجَرٌ: دمنگی
 خوئی له‌راندموه له‌سنگی دا گه‌پرانده‌وه،
 گریه‌کی تیدا بوو.

زَمَخَ زَمَخًا و زَمَخًا: خوئی به‌زل زانی و ته‌که‌بیوری
 نواند، دم‌گوتری: (زَمَخٌ بَأَنَفِهِ): لوتبه‌رزی نواند

لهسمری مندالی تازه له دایک بوو ۵ الزمراء:
 فهوج و تاقم و کومهل ۵ بیرو دهمسته ۵ الزمار:
 بهمانا (الزام) دئ ۵ الزمار: مبینه (الزام) ه
 ۵ نامیری گورانی گوتن و بلویرلیدان ۵ زنجیر ۵
 قلیتهی ملی سمگ ۵ الزمیر: جوړه ماسییه که
 مهیلوه دریزه جهستهی لوسه توپکل و شتی
 پوله که ناسا دای نه پوښیوه، له لامله نیشته کانی دا
 صه فیهی نیسقانی هه ن کلکیکی دریزی همیه،
 له روبرو ماکانی نه وروپادا دمزی ۵ ههروا ناوه بو
 بالنده په کی جهسته بچوکی تیکسمرپا، به پهر و
 پوئی نمرم جهستهی داپو شراوه رهنکی خاکی و
 رهنکی مهیلوه سوره، حمزی له شوینی روتنه و
 سهرانسمری کیوو کهزه، له میصرو ههندئ
 ولاتی عهرمی تر دهزیا ۵ الزمیر: جوړه
 رومکیکه له پیړی نهرجیلی ۵ الزمیر: کورپه
 لاوی جوان ۵ الزمیر: کورته بالا ۵ المزار:
 نامیرنکه له دار یان له مه معدن بوقتیکی پانی
 به لای سهریه وه همیه ۵ بهگوردی (زورنا) ۵
 المزمور: بهمانا (المزار) دئ ۵ مزامیر داود: نه و
 نامیرانهی حمزرتی داوود سروده ناپینیه کانی
 پی ده خویند ۵ کتیبیکه دوعاو سرود ماکانی
 حمزرتی داودو حمزرتی سولهیمان و ناصه فی
 بهرخیای تیدا کوکراوتمه وه که نا و نراوه (الزبور)
 ۵ الزمیر: بهر دینکی بهنرخه، رهنکی سه ووزه
 زور سه ووزه و شه فافه ههتا سه ووتر بنوینی
 بهنرخه و نهو نیشانهی باشییه تی ۵ زمزم:
 له دوورمه دمنکی هات دمنگیک که لای حالی
 نهدمیوی ۵ مؤنه مؤنی کرد، دمگوتری: (زمزم
 الحصان): نه سپه که حیلکه حیلکی کرد ۵ (زمزم
 المغنی): گورانی بیژمه دونه دونی بوو ۵ (زمزم
 الجوسی عند الأكل والشراب): بابای ناگر
 پهرست له کاتی خواردن و خواردنه وه دا

دونه دونی کرد دهمی وینکنا بوو که مکی بوو،
 له لوتی دا گوتنه کانی دمگوتن زمانی و لیوی
 نه جولاند ۵ زمزمت النار: ناگر مکه له کاتی
 هه لگیرسانی دا لره لرف و فرجه فرجی هات ۵
 زمزم شینا: شته که ی کوکردمه وه نه وهی لای
 بلا و بویه وه هه لیدانه وه سمر کومهل ۵ الزمزم
 من الميا: ناوی زور ۵ الزمزم من الميا: ناویک
 له نیوان شیرین و سویری دا بی، دمگوتری:
 (سحاب زمزم): هه ورینکه دمنکی زور نا شکر
 نییه ۵ الزمزم من الميا: بهمانا (الزمزم) و
 (الزمزم) دئ ۵ بیرنکه له مکه که له پنه که عبه،
 ناو مکه ی پیر زو و شیفایه، ناو مکه ی به شیوهی
 موتضمرک دمیرئ بو هه موو جیهانی نیسلامی ۵
 الزمزمه: کومهل و تاقم ۵ الزمزمیه: کونده ناو
 دیمکه ناو، مه تاره ناو، دبه ناو ۵ الزمزم من
 الناس: پالقمه ی ناده میزاد و پیاوه باشه کانی،
 دمگوتری: (فلان في زمزم قومه): فلانکس
 له پیاوه باشه کانی که له که په تی.

زَمَع زَمَعاً و زمرعاً و زمعاناً: له رویشتن دا په لای
 کرد، دمگوتری: (زَمَعَتِ الأرنب): که رویشته که
 به خیریایی رویی.

زَمَع زَمَعاً: تاسا، ترسا ۵ له رزی، دمگوتری: (زَمَعَتِ
 أصابعه): په نجه کانی زیاده یان تیدا بوو.

زَمَع فلان: فلانکس جوست و چالاک و نازا بوو ۵
 أزمع: په لای کرد، (أزمعت الأرنب):
 که رویشته که بازی داو دواپی هیواش بووه ۵
 أزمعت الكرمه: دار میومکه پوخی کردو شوینی
 توله میوی تازهی لای دمرکهوت ۵ أزمع النبات:
 گز و گیاه که بهر زو نرم دمرکهوت و هندیکی
 له هه نندیکی باشتر رسکاوه ۵ أزمع الأمر ربه
 وعلیه: برپاری دا کار مکه نه منجم بدو وازی لای
 نه هینئ ۵ زَمَع الزبیر وصره: زهرده واله که،

شوینی لئ روانی پەری کلکی ◊ الزمکی: بەمانا
(الزَمَك) دئ.

زَمَل: بازی هاویشت لەسەر یەك قاج واتە
بەهەنگە شەلە بازی دا ◊ زَمَلَتِ الدَّابَّةُ:
ولاخەكە بەهۆی تەردەماخی و نیشاتیەوه وا
پۆیشت دەتگوت دەشەلی ◊ ناوگێری سەربەر ◊
(زَمَل القوس): كەمەندەكە فینگە ی لی هات ◊
(زَمَل فلاناً زَمَلًا): هاوشانی فلانی كرد ◊
بەشوین فلانكەس دا هات ◊ شوینی كەوت ◊
(زَمَل الثئی): شتەكە ی بەرزكردمەوه هەلی گرت
◊ (هو زمزل زمیل) ◊ زَمَلُهُ: هاوتایی كرد
لەسەر پستی حوشترمەكە یان لەسەر هەرشتیكی
تربیی، دەگوترئ: (زَمَلُهُ في العمل) ◊ زَمَلُهُ:
شاردبەوه، دایبۆشی ◊ (زَمَلُهُ بئربه وفيه): خۆی
لەكراسەكەبەوه پینجا ◊ تَزَمَل: خۆی پینجاوم
خۆی دایبۆشی ◊ اَزَمَل: بەمانا (تَزَمَل) دئ ◊
(اَزَمَل شیناً): شتەكە ی بەهەكجار هەنگرت ◊
الازمَل: هەردەنگێك تێكەل و پێكەل بئ،
دەشگوترئ: (سَمعت اَزَمَل القوس): گویم لە
گیفەو ویزە ی كەوانەكە بوو ◊ (أَخَذَ الثئی
بازمَلِهِ): هەموو شتەكە ی وەرگرت ◊ (جاء
بازمَلِهِ): بەمال و بەمنداڵەوه هات و كەسی جئ
نەهیشت بوو ◊ (تَرَكَ اَزَمَلًا): مال و خیزانی جئ
هیشت ◊ الأزمَلَةُ: زۆرو زەبەندە، دەگوترئ: (لە
عیال اَزَمَلَةً) ◊ هەروا بەمانا مال و خیزان و
دەنگی كەوان و هەمووی دئ ◊ الإزمیل: چەقۆی
كلاش بڕین، چەقۆی پینەجی، دەگوترئ:
(قطعت الجلد بالإزمیل) ◊ هەروا ناوه بۆ
كێردنێكی كەوانەیی و مكوو مانگی بەك شەوه
بەسەری پمبەوه دەكڕئ بۆ راوکردنی كەلەگا
كیوی ◊ چەكۆج ◊ نامبیرنێكی ئاسنە لایەکی
تیژە بەردو داری پئ كون دەكڕئ یان و مكوو

زەنگەسورمەكوو شتی وا گیزمگیزو ویزەویزیان
بوو ◊ الزُمَاعُ: پەلەو خێرا ◊ سوربون
لەسەر كارو و رەبەرزی ◊ الزُمُعُ: كەسێك كەترسا
یان رقی هەلسا مێز بەخۆدا بكا یان فرمیسکی
بڕزئ ◊ الزُمَعَةُ: پەلەو كۆپلە لەگژوگیا ◊
الزُمَعَةُ: ئەو هینەزبەدە ی دەستی و لاخ و نازمَل
لەپشت سەیمەوه یان بلی لەپشت زەندبەیهوه ◊
هەروا دەگوترئ: (فلان زُمَعَةٌ): فلانكەس
شوینكەوتەو لاپەرسەنگەو كەس حیسابی
بۆناكا ◊ ئەو گریبە ی بەلاسکی هیشووی
تربۆمبە یان تەرزەو تۆل ئەملاو ئەولای مێو ◊
شوینی نزمایی زەوی ◊ الزُمُعِيُّ: هەتیو مچە،
ناكەس بەچە ◊ تەنگە تیزەو خێرا هەلچوو ◊
پیاوی نازاو كاراماو لێهاتوو ◊ الزُمُعُ: كەسێك
زوو پێداوایستی جئ بەجئ نەكا ◊
زەردمەوالهیهك جەزوی نەبئ و مندال یاری پئ
دەكەن ◊ الزُمُوعُ: گورج و گۆل و عەجول ◊
كەرویشكی بەنیشات ◊ الزُمُعُ: خێراو عەجول
◊ پیاوی نازاو سور لەسەر هەلوێستی خۆی ◊
كۆلنەدمرو تێكۆشەر ◊ رابەسەندو چاوانەترس
, دەگوترئ: (هو زَمِع الرأي) و (فلان قلبه زَمِع
ماض غير هِيَاب) ◊ زَمَكُهُ زَمَكًا: پەری كرد ◊
(زَمَك فلاناً): فلانكەسی چولاندو تێوی زەنی
تا رقی هەلساند ◊ زَمِكُ زَمَكًا: شتەكان تێك
گیران و چوونە ناویەكەوه پەپووستی یەكدی
بوون.

زَمَك فلان: فلانكەس رقی هەلسا ◊ زَمَكُهُ: بەمانا
(زَمَكُهُ) دئ ◊ الزُمَكَةُ: كەسێك زوو رقی هەلسئ،
دەگوترئ: (فلان زُمَكَةٌ): فلانكەس زوو رقی
هەلنەستی و هەلنەجئ ◊ پیاوی نەحمەق ◊
كولەنبەو كورته بالا، دەشگوترئ: (هي زمكة):
بۆ ئافەرت ◊ الزُمِكُ: بنکی کلکی باننە

بېرمنند زيادمو گړئو و گژلی داری بې دعتاشری
 ۵ الزَمَلُ: و لاخی تېر دماخو و بېنیشات کهدمروا
 وادمزانی دمهلی ۵ حوشر ۵ الزاملة: مینینه
 (الزامل) ۵ الزَمَالُ: شمل ۵ الزَمَاءُ: پلمیهکی
 زانستییه ۵ الزَمْلُ: بار، کۆل ۵ ترسنوکی هیچ و
 پوچ ۵ تمبهن ۵ الزَمْلُ: لاوازو ترسنووک و
 بهست و پایین ۵ الزَمْلَةُ: نهوهی تیک هالآوه له
 دارخورمای بهرز ۵ الزَمْلَةُ: هاورئو و تاقم و
 کۆمهل ۵ الزَمْلَةُ: خیزان و عمیال، دمگوترئ:
 (ترك زَمْلَةً) ۵ الزَمِيلُ: بهمانا (الزَمْلُ) دئ ۵
 الزَمِيلُ: هاورپی سمفهر یان خویندن یان نیش
 ۵ هوشان ۵ نهوکسهسی پلهی زمالهی
 و مرگرتوو ۵ الزَمِيلُ: بهمانا (الزَمْلُ) دئ ۵
 الزَمْلَةُ: جهرمیهکی گهورهی سهوزه هاونان
 ناوی تیدمکری بۆنهوهی ساردین.
 زَمَّ زَمًا: لهرویشتن دا پئیش کهوت ۵ قسهی کرد.
 زَمَّ بَأَنفِهِ: لوتبهرزی نواند تمکهبوری کرد.
 زَمَّ الْبَعِيرُ بَأَنفِهِ أَوْ بِرَأْسِهِ: حوشرمهکه سمری هه لپری
 یان لوتی هه لپری چونکه نازاری همبوو.
 زَمَّ الْقَرْبَةَ زَمْمًا: کوندهکه پېر بوو.
 زَمَّ الزَّبُورُ أَوْ الْعَصْفُورُ زَمِيمًا: زمردموالهکه یان
 چولهکهکه دنگی لی هات.
 زَمَّ الشَّيْءُ زَمًّا: شتهکهی شتهک دا.
 زَمَّ الْبَعِيرُ: هوسارو لغاوی بۆ حوشرمهکه کرد.
 زَمَّ الْقَوْمُ: پئیش خه لکهکه کهوت و مکوو نهوه
 رابهریان بئ.
 زَمَّ الشَّيْءُ شْتَهَكَيْ بِرْ كَرْد تَا لَه سهریموه ریزهی
 کرد ۵ زَمَّ فُلَانًا: دزایهتی فلانکسهسی کرد ۵
 زَمَّمَهُ: بهمانا (زَمَّمَهُ) دئ ۵ زَمَّمُ الْجَمَلُ: هوساری
 حوشرمهکی توند کرد ۵ الإزْمِيمُ: مانگی یهک
 شموه که کهوانه دمبیتهوه و مکوو داسی لی دئ
 ۵ الزِمَامُ: ریشموه و هوسار ۵ (هو زِمَامٌ قَوْمَهُ):

نمو سمرۆك و رابهری گه له کهمیهتی ۵ (القی فی یده
 زِمَامٌ أَمْرَهُ): نیش و کارمکانی بئنهو سپارد ۵
 الزَمُّ: دمگوترئ: (أَمْرُهُمْ زَمُّمٌ): مبهستیکی بوو
 له نه ندازهی خوی تینه پمپی ۵ (داری من دراه
 زَمَّمٌ): خانومه کهم نزیکی خانومه کهمیهتی ۵ (داری
 زَمَّمٌ دَارَهُ): خانومه کهم بهرامبهر خانومه کهمیهتی.
 زَمِّنٌ: نه خو شیبیهکی در پز خایه نی گرت ۵ یان
 به هوی پری به وه لاواز بوو ۵ أَزَمَّنَ بِالْمَكَانِ:
 لهوشوینه جهند زه مانیک مایه وه ۵ أَزَمَّنَ
 الشَّيْءُ: روژگاری در پز به سمر شته که دا رویشت
 ۵ أَزَمَّنَ عَنْهُ عَطَاةً: به خششی در فنگ پئیدا
 و مغراندی ۵ أَزَمَّنَ اللَّهُ فُلَانًا وَغَيْرَهُ: خودا
 فلانکسهسی توشی نه خو شوی گوجی و نیفلیجی
 کردوه ۵ زَامَنَهُ: مامه لهی به کات له گه ل دا کرد
 ۵ الزَمَانُ: کات کهم بئ یا زور ۵ تمه نی دنیا
 هه مووی ۵ ومرز ۵ دمگوترئ: (السنة أربعة
 أزمنة): سال چوار و مرزه ۵ الزَمَانَةُ:
 نه خو شیبیهکی در پز خایه نی ۵ الزَمْنُ: بهمانا
 (الزَمَانُ) دئ، دمگوترئ: (زَمَّنَ زَائِنٌ): روژگار یکی
 زور نه ستمه و ناخوشه ۵ الزَمْنُ: دمگوترئ:
 (زَمِنَ الرَّغْبَةَ): کهم نارمزوو حمز لاوازه ۵ الزَمِينُ:
 بهمانا (الزَمِينُ) دئ ۵ الزَمِينُ: دوی ماوهی زور ۵
 الْمُتَزَمِّنُ: هاوکات و هاوزمهان.
 وَهَهُ الْخَرُّ زَمًّا: گهرما تاوی ستاند.
 زَمَّ الرَّجُلُ بِالْحَرِّ: پیاومه کهم رای لی به هیز بوو ۵
 زَمَّهت الشمسُ: خور تین و گهرمی به هیز بوو ۵
 زَمَّهَرَّتْ عَيْنَاهُ: دوو چاوی لی سور هه لگه پان
 به هوی رق هه لسان ۵ أَزَمَّهَرَّ الْيَوْمُ: روژمه که
 سمرماکهی توند بوو ۵ أَزَمَّهَرَّ الرَّجُلُ: دهم و
 چاومه کهم گرزو ته لخ بوون ۵ أَزَمَّهَرَّ فُلَانٌ:
 فلانکسهس زور رقی هه لسا، دمگوترئ:

دا شکایموه ◊ اَلْمُزَيَّرَةُ: زمویبهک ژمنگه سورمی
 زورین ◊ اَلْمُزَيَّرُکُ: زهنبهلهکی سمعات ◊ اَلْمُزَيَّرَةُ:
 رومکینکه لهپیری زهنبهقیه گولتیکی بونخوشی
 همیه ◊ رونی یاسه مین ◊ اَلْمُزَيَّرُکُ: لوغمتیکه له
 (اَلْمُزَيَّرُکُ) ◊ تَزَيَّرْتُ: لارو لمنجهی کرد ◊ اَلْمُزَيَّرَةُ:
 تمنگانسه و ناخوشی ◊ زَجَجْتُ اِبْرَأْلُ زَجَجًا:
 حوشترمهک زوری تینوو بوو.

زَنَجٌ الرَّجُلُ: بیاموکه لهمتینوانا ریخولهی وینک
 هاتنمومو وشک بیونموه ◊ ناتوانی زور بخواو
 بخواتموه ◊ زَانَجَهُ مَزَاجَةً زَنَاجًا: بهچاکه یان
 بهخراپه پاساوی دایموه ◊ تَزَنَجَ عَلَيْهِ:
 دهستدریزی کردمسر لری دا لری توره بوو ◊
 اَلزَّنَجُ: چینیک نادمیزادن لهولاتی سودان
 پیستیان رهشه، هزبان تیک باهه لدراوو گشته
 لیو نهستورو کهپویان مهلهو پانه، لهمدیو نهو
 دیوی هیلی استواء نیشته جین هه ریمه که بیان
 لهولاتی مغربیهوه دست پیدمکات تادمگاته
 ولاتی حبهشه، همدیکیشیان لهسر روباری
 نیل نیشته جی بوون، نیستا وشه (الزنج)
 بههیندی هوزو بنه مالهی نهفریقیش دمگوتری
 جا لههر جینگایهک نیشته جی بووین ◊
 اَلزَّنَجِيْلُ: رومکینکه لهپیری (النجارية) به رگی
 نهستوری همن و بهزموی دا دمرواته خوار، تامی
 تیژه ◊ ههروا ناوه بو شهرب ◊ زَنَجِيْلُ الشَّامِ:
 رومکینکه لهپیری (المرکبة) به رگهکانی
 نهستورن لهبواری دهرمانسازی دا
 بهکاردمهیندریت ◊ زَنَجِيْلُ الْكَلَابِ: گیایهکه
 سهگ کوزه (سهگ بیخوا پیی دهنوپی)،
 لاسکهکهی سوره ◊ زَنَجَسْرًا: نینوکی هامکه
 گهورهی بهنیونوکی هامکی شایهدومان کیشا ◊
 چمهقه نهی لری دا ◊ اَلزَّنَجَارُ: ژمنگی مس ◊ اَلزَّنَجْرُ:
 نهو سپاتیاهی بهسر نینوکی مندالی ساواوه

(اَلْمُهْرُ عَلَيْهِ): رهی لی هه لسا ◊ اَزْمَهْرْتُ عَيْنَاهُ:
 جاوی لی سور هه لگه پان ◊ اَزْمَهْرُ الْكَوَاكِبُ:
 نهستیرمکان درموشانهوه پان روناکیبیان زیاد
 بوو ◊ اَزْمَهْرْتُ اَسْنَانَهُ عِنْدَ الضَّحَاكِ: لهکاتی
 پیکه نین دا ددانی بریقهبان هات ◊ اَلزَّمَهْرِسُ:
 سهرمای بهشیدمت، جمنگی سهرما ◊ اَلزُّمَارُودُ:
 خواردمهه نیبهکه لههیلکهو گوشت دروست
 دمکری، لوقمه هازی ◊ لوقمه خهلیفه.

زَنَّا زَبْرًا: تمنگه بهربوو ◊ (زَنَّا بَوْلًا): میزی گیرا.
 زَنَّا الشَّيْءُ: شتهکه بهزمویبهوه نووسا.
 زَنَّا الظِّلُّ: سیبهرمهکه هه لکشایهوه، هه نندیکی
 لهه نندیکی نریک بیونموه.
 زَنَّا فِيهِ: پیدیا سهرکهوت.

زَنَّا بَوْلًا: بؤ میز گیرانهکی حوقنه می بؤکرد ◊ اَزَّنَّا:
 بهمانا (زَنَّا) دئ ◊ زَنَّا عَلَيْهِ: تمنگی پین هه لچنی
 ◊ اَلزَّنَاءُ: تمنگی، تمنگه بهر ◊ خرو خه پان و
 کوله بهنه ◊ نهوکهسهی حوقنه بؤ میزی خووی
 دمکا ◊ اَلزَّنِيَّةُ: تمنگ ◊ کوندمی بجکوله، جامی
 بجوکی ناو خواردنهوه.

زَنَجًا زَبًّا: بهکورتبه بالایی هه لهو بوو، بوو به
 خه بهتوله ◊ اَلزَّنَابِي: بهمانا (الزبابی) دئ واته:
 دوشاخو دوپشک ◊ اَلزَّنَابِيَّةُ: بهمانا (الزبابی) دئ ◊
 اَلزَّنَبَارُ: حمشه ریمه که پیومدانی بهمنازاره
 لهپیری (الزبور) به واته: ژمنگه سووره ◊
 اَلزَّنْبُرُ: لاوی تازه رسکاوی قالب سوک ◊ اَلزَّنْبُرِيَّةُ
 مِنَ الرِّجَالِ: بیایو قورسو وونگ گران ◊
 کهشتی گهورمو زه به للاح ◊ اَلزَّنْبُرِيَّةُ: جوژه
 کهشتیهکی گهورمو زه به للاح ◊ اَلزَّنْبُرُ: بهمانا
 (الزنبور) دئ ◊ اَلزَّنْبُرِيَّةُ: مهسه لهیهکی
 هه واعدی نه حویبه کیسانی و سیبویه تیدیا
 کهوتنه کیشوه، ناکامه کهی بهسر سیبویهی

همیه ۵ الزَّهْبِي: بهمانا (الزَّخْر) دئ ۵ نينوك كمر
 ۵ چه همنه ليدان ۵ زنجير ۵ الزَّهْبُفَرُ:
 مععدمينكه بينكها تووه لمتيكه لاوبوونی جيوه
 به گؤگردوه، وردگراومكهی زور سور،
 نووسرو وينهگر بهكاری دمهينن.

وَزَجَّ الذُّهُبُ زَنْجًا: رَوْنَمَكَه بُونِي گُورَا ۵ (هُوَ زَنْجٌ) ۵
 زَنْجٌ: بهمانا (زَنْج) دئ.

وَزَعَدَ النَّارُ زَنْدًا: نَاگْرَمَكَه ي هه لگيرساند، دمگوتري:
 (زَنْدٌ نَارِ الْحَرَبِ): شَمْرِي هه لگيرساند، بمرهای
 کرد.

زند الإناء: قاپهكهی پرکرد.

زَنْدٌ زَنْدًا: تينوی بوو ۵ (هُوَ زَنْدٌ) ۵ اَزَنْدُ: زيادی کرد
 ۵ زَنْدٌ: نَاگْرَمَكَه بَلَيْسَه سَمَنْد ۵ دروی کرد ۵
 تهنک بوو، تمنگی پئ هه لجنی، دمگوتري: (زَنْدٌ
 عَلَى أَهْلِهِ): تهنگی بهمان و مندالهكهی
 هه لجنی و لهقا قوزمی بينچاون ۵ زَنْدٌ فَلَانًا: زياد
 له پئويست سزای فلانكهی دا ۵ تَزَنْدُ: تمنگه
 بمر بوو ۵ تَزَنْدُ فِي الْأَمْرِ: لهكارمكهدا تمنگی پئ
 هه لجنراو ناره حمت بوو ۵ الزَّنَادُ: ناميرتکه
 چه رخهكه دمگوتري و نَاگْرَمَكَه هه لدمبي و
 باروتهكه دمه قينيه وه ۵ الزَّنَادُ: نهو پارچه بهی
 لای سمره كه دمگوتري به پارچه ی ژيرموه
 نَاگْرَمَكَه هه لدمبي هی سمره وه پئی دمگوتري:
 (الزَّنَادُ) هی ژيرموه (الزَّنَادَةُ) واته: بمر دو نهستی،
 بمر دمكه پئی دمگوتري: (الزَّنَادَةُ) نهستیکه ش
 پئی دمگوتري: (الزَّنَادُ) ۵ همرو ناوه بو
 کتبيبيکی نايینی مهجوسی ۵ ددانی مشارو شتی
 وا له بمر دو له دار ۵ الزَّنَادَانُ: باسک و قوْل ۵
 الزَّنَادَةُ: بمرده نهستی ۵ قوتولکه بهكهی مادهی
 نَاگْرَاوِي و باروتی تيدايه لای قونداخی
 تۆبهكهمويه گر دمري و پال بهگوللهكهموه دمنی

۵ الزَّنَادِيَّةُ: باز نهميه كه له دست و قوْل دمگوتري
 پئی دمگوتري: بازي بهند ۵ اَلْمَزْنَدُ: دمگوتري:
 (تَرْبُ مَزْنَدٌ): كراسی تهسك ۵ (رَجُلٌ مَزْنَدٌ):
 پياوئکی رز دو چروك، هه تيو مچه و باوك ناديار
 ۵ پياوی تورمو هه لچوو ۵ تَزَنْدَقٌ: بوو به زنديق
 ۵ الزَّنَنْدَقُ: زور رز دو چروك ۵ الزَّنْدَقَةُ: بيرو
 باوميرتکه پئی وايه كه بوونه ومر كؤنو
 نهزه ليهو سمرمتای نييه، كاتيك نييه
 نه بووي ۵ وشه ي (الزَّنْدَقَةُ): بو
 زمردمش تيه كان و مانه موييه كان و هه موو
 نهوانه ي بپروايان به هه بوونی دوو خودا هميه
 بهكار هاتوه، دوايی مانای گشتی تريان بو دانوا
 هه ركه سيك گومانی له تاك و ته نهايي خودا
 هه بين يان گومراي يان هيچ نايينكي نه بين
 پئی گوتراوه زنديق ۵ الزَّنْدِيقُ: كه سيك بيرو
 باومري زمندقه ي هه بين ۵ زَنْرَهُ زَنْرًا: زوناری
 له پشتي نهو بهست ۵ زَنْرَ الْإِنَاءِ: قاپهكهی
 پرکرد ۵ زَنْرَتَ عَيْنِهِ: جاوی تهسك بوونه وه
 له كاتی زور سه پر كردن و جاو تيرين دا ۵ زَنْرَ
 اِلَيْهِ عَيْنِهِ: جاوی تی بري و زوری سه پر کرد.

زَنْوَرُ الْقَسِّ: قهشه كه زوناری له پشست كابرا بهست ۵
 تَزَنْرُ الْقَسِّ: قهشه كه زوناری له پشستين بهست ۵
 تَزَنْرُ الشَّيْءِ: شته كه وردو باريك بوو ۵ الزَّنَارُ:
 زونار، پشستينكه مه سيحيه كان له پشتي
 دمه سستن ۵ الزَّنَانَةُ: زورتيکی بچوکه
 له بهنديخانهدا هه ندئ بمر دگراوی به ته نها تيدا
 بهند دمگوتري.

وَزَفَّ زَنْفًا: رقی هه لسا ۵ تَزَفَّفَ: بهمانا (زَنْف) دئ ۵
 الزَّنُوفُ: نيره موك ۵ زَنْفَلٌ: سه ماي نه به طي کرد
 ۵ وارپوشت و مكوو نهوه كوئيکی گرانی پئ بی
 ۵ به له ی کرد.

بیرنکه نازاندی ئایا ناوی تئیدایه یان نا ۵
 الزَّهْدُ: تَوَمَّتْ ۵ (أَبْرُ زَهْدًا): نازناوو کونییهی
 مهیمونه ۵ الزَّهْدُ: نَهَوَّ كَسَمَى مِيزَى خَوَى
 حهوق بکا ۵ زَهَّرَ إِلَيْهِ بَعِينَهُ: چاوی دهرهپرانندو
 بهوردی سهیری کرد.

زَهْدِي زَهْدِي: زینای کرد، بهبئ مارهپین و عمقدی
 شعرعی جووه لای ناهرفت ۵ أَرْزَاهُ: ههلی نا بو
 زیناکردن ۵ زیناکردنی پال دا ۵ زَرْزَاهُ: بهمانا
 (أَرْزَاهُ) دئ ۵ الزَّهْدُ: کهمیک زور زینابکا ۵
 الزَّهْدُ: دمگوترئ: (هو ابن زَهْدِي): واته: له زیناوه
 پمیدا بووه.

زَهْدِي: وشهیمکی فارسییه کاتیک دمگوترئ شتیکی
 جوانی بهلاوه بکری.

زَهْدًا فِيهِ وَعَنهُ زَهْدًا وَزَهَادَةً: پوی لئ وهرگیرا
 لهبهر بهکهم زانین یان لهبهر ناخوشهویستی
 یان لهبهر کهمی و کهم بایهخی، دمگوترئ: (زَهْدًا
 فِي الدُّنْيَا): وازی لهشته جهلالهکانی هینا لهترسی
 لئ پرسینهوه، وازی لهشته حهرامهکانیشی
 هینا لهترسی سزادان ۵ أَرْزَاهُ الرَّجُلُ: پیاوهکه
 مال و سامانی کهم بوو ۵ زَهْدًا: بهکهمی زانی،
 کهمی کرد ۵ (زَهْدًا فِيهِ وَعَنهُ): وای لئ کرد
 زاهیدو نهویست بئ ۵ وای لئ کرد رزُدو
 چروک بئ ۵ تَزَاهَرُوا: بههیچو بوچیان لهقهلم
 داو بهکهمیان زانی، لهحهدیشدا هاتوو: (کُتِبَ
 إِلَى عَمْرٍ: إِنَّ النَّاسَ قَدْ انْدَفَعُوا فِي الْخَمْرِ، وَتَزَاهَدُوا
 الْحَدَّ) ۵ تَزَهَّدَ: بوو بهدونیا نهویست، خودا
 پهرسی کرد ۵ إِزْدَهَّدَ: بهکهمی زانی، بهکهمی
 ژمارد ۵ الزَّهْدُ: خودا پهست ۵ الزَّهَادَةُ فِي
 الشَّيْئِ: پیچهوانهی حمز لئ بون و داخوازی
 شته ۵ وهرگرتنی کهمترین پیداویستی، رازی
 بون بهکهم لهشتی جهلال ورمواو وازهینان

زَنَقَ عَلَى عِيَالِهِ زَنَقًا: چروکی لهگهل مال و مندالی
 خوی کرد باش و تیرو تهسهل بهخوی نهکردن
 جایان لهبهر رزُدی یان لهبهر همزاری.

زَنَقَ الذَّابَّةَ: ولاحهکهی هموسار کرد.

زَنَقَ الشَّيْئَ: شتهکهی خرهلهداو تهنگی بئ
 ههچنی.

زَنَقَ الرَّأْيَ: راو بوچونهکهی پتهوو بهنگهدار کرد ۵
 (هو زَنِيقٌ) ۵ أَرْزَقَ عَلَى عِيَالِهِ: باش مال و
 خیزانی بهخوی نهکرد ۵ زَنَقًا: بهمانا (أَرْزَقَهُ) دئ
 ۵ الزَّنَاقُ: ههر جهبلیک لهپیست دروستکرایئ
 بهدموری لمبوزی ولاحهکهدا هاتبیتهوو نهمجار
 بهرداربیتهوو بوسهری ۵ واته هموسار، ریشمه ۵
 جوژه خشلیکه وککوو میخهکهنند ۵ الزَّنَقُ:
 شوینی هموسار ۵ لایهکی تیر، سهرمباریکهکهی
 ۵ الزَّنَقَةُ: ریگای تهنگههمی ناوگوند ۵ الزَّنَكُ:
 زهنگ، عونصورئکی فلزیبه سببیه گهردیله
 ژمارهکهی (۳۰)یه، کیش گهردیلهکهی (۶۵،۳۸)
 لهلهی (۴۱۹) دموتیتهوو.

زَنِمَ زَنَمًا: گوئی برپاو برپاوهکهی شوپبووه لئ
 نهبووه ۵ زَنِمًا: بهمانا (زَنِمًا) دئ، دمگوترئ:
 (بَعِيرٌ مَزْنَمٌ): حوشتری گوئ برپاوی وهما
 کهبرپاوهکهی لئ نهبوویتهوو ۵ الزَّنِيمُ: زؤل،
 باوک نادیار خو حسابکهر لهگهل و نهتهومیهک
 لهوان نهبئ ۵ پیاوی خویری و شهراپی و جهقاوه
 سوو، بیوهقاو ناکهس بهچه.

زَنَفٌ غَضَبٌ زَنًا: رهگهکهی وشک بوو، جوهرگهکانی
 شل بوونهوه. ۵ زَنَفَانًا بَحْرٌ أَوْ شَرٌّ: فلانکهمی
 پال دا بو چاکه یان بهخرپکاری لهقهلم دا.

زَنَ بَوْلًا: میزمهکهی حوقته کردو بهندی کرد ۵
 أَرْزَاهُ: بهمانا (زَهْدًا) ۵ الزَّهْدُ: کهمو تهنگههمر،
 دمگوترئ: (ماء زَهْدًا): ناویکی کهم ۵ (بئر زَهْدًا):

لەشتی زنده لەبەر خاتری ڕەزامەندی خودا ۵
 الزُّهْدُ: بەمانا (الزُّهَادَةُ) دئی ۵ الزُّهْدُ: ئەندازە
 کەم، دەرگوتری: (خَلْدٌ زُهْدٌ مَا يَكْفِيكَ): کەمترین
 پێداویستی خۆت وەریگرە ۵ الزُّهْدُ: زەمکات ۵
 لەم ڕۆوه کەمترینی ئەو مالمیە زەمکاتی لئ
 دەرگوتری ۵ الزُّهَادُ: کەسێک زۆر زوهدی هەبێ
 ۵ الزُّهَيْدُ: کەم، دەرگوتری: (عَن زُهَيْدٍ): بەهای
 کەم ۵ (زُهَيْدُ الْأَكْلِ): خواردنی کەم.

زَهْرَ الْوَجْهِ وَالسَّرَاجِ وَالْقَمَرِ: دەمو چاو، چرا،
 مانگ، ڕوناکی داو درەوشایەوه.

زَهْرَ الشَّيْءِ: شتەکە ڕەنگی صاف و ڕون بوو.
 زَهْرَ الزُّنْدِ: ناگری چەرەکە ڕوناکی داو بلیتەسی
 سەند، دەرگوتری: (زَهْرَتُ بَكِ نَارِي): بەهۆی
 تۆوه بەهێز بووم، (زَهْرَتُ بَكِ زَنَادِي): بەهۆی
 تۆوه کارەکەم ئەنجام درا.

زَهْرَ النَّبَاتِ أَوْ الشَّجَرِ: رومەکە یان درەختەکە
 گۆلی کرد ۵ زَهْرَتُ الشَّمْسِ اللَّسِنِ: خۆر ڕەنگی
 گۆزی.

زَهْرَ زَهْرًا: جوان بوو، سببی بوو، ڕەنگی صاف بوو ۵
 أَزْهَرَ النَّبَاتِ أَوْ الشَّجَرِ: رومەکە یان درەختەکە
 گۆلی دەرگوت ۵ أَزْهَرَ النَّارَ وَغَيْرَهَا: ناگرەکە
 هەنگیرساند، دەرگوتری: (أَزْهَرْتُ زَنْدِي): پلەو
 پایمت بەرزکردمەوه، ئیشەکەمت جێ بەجێ
 کرد ۵ أَزْهَرَ: بەمانا (زَهْرٌ) دئی ۵ کەیفخۆش بوو،
 روخساری گەشایەوه ۵ شتەکە یەزم کردو
 لئ حالی بوو، بەئیشەکە ڕازی نەبوو
 ڕەخنە گرت ۵ شتەکە خستە دایەوه ۵ إِزْهَرَ
 النَّبَاتِ أَوْ الشَّجَرِ: بەمانا (أَزْهَرَ) دئی، گۆلەکانی
 زۆر بوون ۵ أَزْهَرَ النَّبَاتِ أَوْ الشَّجَرِ: رومەکە
 یان درەختەکە وردە وردە گۆلی کردو گۆلەکانی
 دەرگوتن ۵ الْأَزْهَرُ: هەموو ڕەنگێکی سببی
 صاف و ڕون ۵ مانگ ۵ ڕۆژی هەینی ۵ هەموو

گیانلەبەرێک یان ڕومکێک ڕەنگی ڕیق و باقی
 هەبێ ۵ الزَّاهِرُ: روخسار جوان لەڕۆک بئ یان
 لەگیاندارێن یان بئ گیان بئ ۵ ڕەنگی
 ڕەشنگدارو روناک، دەرگوتری: (أَحْمَرُ زَاهِرٌ):
 سورنکی زۆر سور ۵ الزَّاهِرِيَّةُ: لارو لەنجە،
 دەرگوتری: (هُوَ عَيْشِي الزَّاهِرِيَّةُ): بە لارو لەنجە
 دەرپوا ۵ الزَّهْرُ: خۆنچەو گۆلی ڕۆک یان هی
 درەخت ۵ تاکەکە (زهرة) ۵ (زهرة النرد):
 بەلەمی سەر نەردی تاو لەو شتی وا ۵ ماء الزهر:
 ئەو ئاوی لەگۆلی نارنج دەرپو ۵ الزُّهْرُ: سئ
 شەوی سەرمتای مانگ ۵ الزُّهْرَاءُ: مێینە
 (الأزهر) ۵ هەروا لەهەب و نازناوی فاطیمە
 کچی پێغمەبەرە ۵ الزُّهْرَارَانُ: سورمتی (البقرة
 وآل عمران) نە لەقورئانی بیرو ۵ الزُّهْرَةُ: تاکێ
 (الزُّهْرَةُ) ۵ (زهرة الدنيا): جوانی و خۆشی زبانی
 جیهان ۵ الزُّهْرَةُ: سببی ڕەشنگدار ۵ ڕەنگی ڕون و
 جوان ۵ الزُّهْرَةُ: یەکیەکە لەئەستێرە
 گەڕۆکەکانی کۆمەلەیی خۆری، کەمێ ئەستێرە
 گەڕۆکن و دوو ئەستێرە لەپرو دوری لە
 خۆرەوه، دەرگوتنە نیوان ئەستێرە عوطاریدو
 زەویبەوه، لەدوای خۆر و مانگ لەهەموو
 قەبارەکانی ئاسمان ڕەشنگدارترە ۵ هەروا
 وشە (الزُّهْرَةُ): ناوی خودای جوانی
 ئیغریقیبەکانە کە پێی دەئین (أفروديت)، لای
 ڕۆمانەکانیش (فینوس) ۵ الزُّهْرَةُ: جئ
 بەجێکردنی حەزو نارەزو، دەرگوتری: (قضيت
 منه زهرتي): کاری خۆم لئ ئەنجام دا ۵ الزُّهْرِيُّ:
 نەخۆشییەکی کوشندەو چارنەکراوو گوازاراویە
 توشی کۆئەندامی زاوو زئ دەبێ ۵ الزُّهْرِيَّةُ:
 گۆزەو سوراحی لەسوألەت دروستکراو، بۆ
 جوانی گۆلیان تئ دەرگوت (گۆلەدان) ۵ الزُّهَارُ:
 گۆلفرۆش ۵ بۆ ناوەرمتی گۆلفرۆش دەرگوتری:

في كلامه: له قسه كانی دا دهنگی هه لپری ۵ دروی
 كرد زيادى بمقسه كانه وه نا.
 ازدهف عنه: روى لى وهرگيپراو مهنى كرد
 گه پانديه وه ۵ ازدهف الشئى ربه: شته كى برد ۵
 ازدهف فلاتاً بالقول: قسه فى فلانكسى پوج
 كرده وه ۵ ازدهف له بالخبر: له مه واله كى زياد
 كرد ۵ ازدهف اليه حديثاً: قسه نا شيرينى پال
 دا ۵ يان دروى بو كرد ۵ ازدهف فلاتاً:
 فلانكسى بمسوك زانو سو كايتمى پيكرد ۵
 په لى كرد، دمگوتري: (ما ازدهف شئاً):
 هيجى لى وهرنگرت.
 زَهَقَ زَهَقاً زَهَقاً: پيش كه وتو چووو پيش،
 دمگوتري: (زَهَقَتِ الفرسُ): نسه په كه پيش
 نسه په كانى تر كه وت.
 زَهَقَ الباطلُ: به تال و ناحق پوج بو وه وهوتا ۵
 زهق السهمُ: تيره كه مبهستى نه پيكاو سمرى كرد
 ۵ زَهَقَتِ نفسه: گيانى دمرچوو ۵ الزُهْرُقُ:
 دمرچونى شت له شتيك به نارحه تى.
 زهق مخ العظم: مؤخى نيسقانى پريوو ۵ ازهق في
 السر: له رويشتن دا په لى كرد ۵ ازهق الشئى:
 وای كرد شته كه له شتيكى تر بينيتهدمر يان
 وایكا شته كه بيه وتى و نه مينى و مكوو ده لى
 (أزهق الله الباطل): خودا به تال و ناهمه
 له ناو برد ۵ ازهق السهم من الهنق: تيره كه
 له مه ده مه كه تپه پرى كرد ۵ زَاهَقَهُ: به مانا
 (أزهقهُ) دئ ۵ إنزَهَقَ: پيشكه وتو برديه وه ۵
 الزَاهِقُ: ناو نك به تموزم بپروا ۵ تيشكاوو دپراو ۵
 پيشكه وتو لمكى بركى دا ۵ وشك ۵ دمگوتري:
 (بئر زاهق): بيركه بنكى قوله ۵ الزُهَقُ: زهوى
 تهختان و نرم ۵ الزُهوقُ: دمگوتري: (بئر زهوق):
 بيريك كه بنكى قول بئ ۵ المَزَهَقَةُ: شوينى
 فهوتان و له ناو چوونى به تال، شوينى گيان

(زَهْرَةٌ) ۵ المِزَهْرُ: نهو دارى پيى له كه مانه كه
 دمدري، په كيكه له ناميرمكاني شايى و زماو مند،
 نهو كه سهى ناگر هه لده گير سيني و ميوان بانگ
 دمكا بو داوت ۵ زَهْرَقَ: به دهنكى به رزو به هيز
 بيكه نى، به شيوه زاراويه كه قسهى كرد كه س
 لى حالى نه بوو ۵ زَهْرَقَ الصبيُّ: مند له كه
 هه لپه پاندا ۵ الزُهْرَاءُ: لارو له منجه كه ر، بو مينه:
 (زَهْرَاهُ).
 زَهَفَ زَهْفًا: زهليل بوو، دروى كرد.
 زَهَفَ للموت: له مردن نزيك بوو وه.
 زَهَفَ زَهْفًا: خيرا رويى، گورج و گول بوو.
 زَهَفَ للشئى: به خيراى چوو بو شته كه و گورج و
 گول و چوست و چالاك بوو ۵ ازَهَفَ: دروى كرد
 ۵ فيتنه پى كرد ۵ خيرا به ره و شهر چوو ۵
 ازَهَفَ به: هه و اليكى له كبرا دا خه لكه كه نازان
 راسته يان نا ۵ ازَهَفَ بي: خيانتمى ليكردم
 له كاتيك دا من به تمانم پيى بوو ۵ ازَهَفَ به:
 پيى موعجب بوو ۵ ازَهَفَتِ اليه فلانة: فلان
 نا فرت فلانكسى توشى سمرسام بيون كرد،
 وای لى كرد پيى موعجب بئ ۵ ازَهَفَ عليه:
 په لى كرد له كوشتنى و زوو گيان دمرچوونى ۵
 ازَهَفَ الشئى: شته كى برد ۵ فهوتاندى ۵ ازَهَفَ
 فلاتاً: فلانكسى زهليل كرد، له مديدان دا
 خستى ۵ ازَهَفَتِ الطعنة فلاتاً: برينه كه
 فلانكسى گه پانده ليوارى مهرگ ۵ ازَهَفَ له
 حديثاً: قسهى دروى بو هينا، قسهى خرابى پال
 دا.
 ازَهَفَ فلاتاً بالشئى: فلانكسى هه لئا بو شهر كردن ۵
 انزَهَفَ: بازى دا ۵ دمستى گه پاندى و لى دا ۵
 تزَهَفَ عنه: مهنى كردو روى لى وهرگيپرا ۵
 اِرْذَهَفَ: به مانا (زَهَفَ) دئ ۵ اِرْذَهَفَ له بالسيف:
 به شمشير زهبرى لى دا بريندارى كرد ۵ اِرْذَهَفَ

پيسایى دا کيسىكى هميه مادهیهكى تىدايه
ميسك ناسا بۇنى خۇشى هميه ۵ الزُّهُمُ: بۇگمىنى
لاکه تۇبپيو ۵ پىوى نازهلئى كىوى ۵ باقى ماندهى
پيو لهلاشهى نازهل دا ۵ الزُّهُمَةُ: باى بۇگمىن ۵
الزُّهُمَةُ: بهمانا (الزُّهُمَةُ) دئ.

زها زَهْوًا وَزُهْوًا: خۇى بهزلزانی و تهکهبپورو
شانازی کرد.

زها السراجُ وغيره: چراکه روناكى دا ۵ (زها اللون):
رنگهکه صاف و دروشاوه بوو ۵ (زها البسُّ):
هيشوه خورماکه نال و بۇلى تىكهوت دمنكى
سورو زهردى تىكهوتن.

زها الزَّرْعُ: گشتوكالهکه گهشهى کردو پاسا.
زها الغلام: كورمهکه پسيده بوو گميشته تمهمنى
گمنجى.

زها النباتُ: رومهکه دريژ بوو پيگهى.
زها الشَّيْءُ فلاناً زهواً: شتهکه فلانكسى سوك کرد.
زها الكِبْرُ فلاناً: خۇ بهزلزانی وای لهفلانكس کرد
بهخۇى موعجب بئ.

زها السرجُ وغيره: چراکهى ههگيرساند، شۇقى
دايه چراکه.

زها الظُّلُّ الزُّهْرُ: بارانهکه رهنهقى دا بهگولهکهو
گهسانديهوه.

زها السَّرَابُ الشَّيْءُ زهواً: تراويلکهکه شتهکهى
بهزررکردموه.

زها الريحُ النباتُ وَالشَّجَرُ: بايهکه روهك يان
درهختهکهى دواى باران و شهونم راوشاندو
ههژاندى.

زها السفينة: كهشتييهکهى ليخورى.
زها المُرُوحُ المُرُوحَةُ: موشدهمكم موشدهمهکهى
خستهكار.

زها الشَّيْءُ: شتهکهى ئهندازه گرت.
زُهِي الشَّيْءُ: روخسارى شتهکه جوان بوو.

دمرجوونى يان هۇكارى فهوتانى بهتال و گيان
دمرجون، دمگوترى: (جَمَلَ مُزْهِقَةً لأرواحِ المطي):
حوشترىکه رۇح كيشمى و لاخه سواريبهكانه ۵
همر ههول دمدمن و نايبگمى ۵ زَهَكُهُ: ترنجانديه
نىوان دوو بهردموه.

زَهَكَ الريحُ الأرضَ (أو السرابَ عن الأرض):
رشمهبايهکه زموى مالى، يان گل و خۇلى لهروى
زموى دا رادا.

زَهَلَ زَهْلًا: دلى نارامى گرت ۵ (زهل عنه): لىى
دورگهوتموه.

زَهَلَ زَهْلًا: سبى و لوس بوو ۵ الزُّهُلُّ: شتى لوس
جا ههرجيبهك بئ ۵ مار كه مى توكى لى
هاتبئ (بالى ههبن).

زَهَمَ العظمُ زَهْمًا: نيسقانهکه مؤخى تىكهوت.

زَهَمَ فلاناً: زورى قسه لهسمر فلان کرد ۵ لىى تورپه
بوو ۵ زَهَمَتَ يَدَهُ زَهْمًا: دمستى چهور بوو
رۇناوى بهدمستيهوه بوو، قهلهو بوو گۇشتو
بهزى سمريهك نا ۵ أزهَمَ العظمُ: بهمانا
(زَهَمَ) دئ ۵ أزهَمَ الشَّيْءُ: لهشتهکه نزيك بووهوه
بهلام نهيبگميشتن، دمگوترى: (أزهَمَ الأربعين أو
الخمسين): نزيك چل سالى بووهوه بهلام نهبوو
بهچلى تهواو نزيك بهنجا بۆتهوهو بهنجاي
تهواو نهکردوه ۵ زَاهَمَهُ: لىى نزيك بووهوه
(زاهم في السر): له رۇيشتن دا لىى نزيك
بووهوه، يان دمگوترى: (زاهم في البيع):

لهمامهلهکه دا لىى نزيك بۆوه، ديقه ديقهى دا
۵ نزايمتى کرد ۵ لىى جيبابۆوه ۵ الزُّهُمُ: باى
بۇگمىن ۵ پىوى نازهلئى كىوى بئ نهوهى بۇگمىنى
لى بئ بۇنىكى خۇشى ناسراو به (الزُّبَاد) ۵
نازهلىكى كىوى هميه پىى دمگوترى: (سِنُورُ
الزُّبَاد) لهژير كلكى لهنىوان ههردوو كونى

تزاوجا: يهكتر يان مارمكرد ژنو بياومكه بوون
 بهاوسمري يهكتر ۵ تزواج القوم: خهلكهكه
 هاوسمرگريان كرد ۵ تزواج الكلام: قسهكان
 لهبوارى سهجعو كيش دا ليك چوون ۵ تزواج
 امراة وبها: نافرتهكهى مارمكرد كردى
 بهماوسمري خوى ۵ الزاج: كبريت ۵ الزواج:
 هاوسمرگريى و جوتبوونى ميتردو ژنه ۵ يان
 جوتبوونى نيرو مى ۵ الزوج: هاوسمر (ميترد
 بى يان ژن بى) ۵ بؤ همدوكيان بهكاردى ۵
 شتو و بېجهوانهى شت و مكوو (تېرو وشك،
 نيرو مى، شهوو پوژ، تال و شيرين، ۵..هتد)
 نهمانه بهشيوى موثمننا وشى (زوج) يان بؤ
 بهكاردى ۵ قورنان دمفمرموى: ﴿قُلْنَا اَحْمِلْ فِيهَا
 مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ الثِّينِ﴾ ۵ همروا وشى (زوج)
 بهمانا پېرو تاقمو جوردى ۵ الزوجة: ژنى بپاو
 (نافرتمى ميتردار) ۵ الزوجية: بهمانا
 (الزواج) دى، دمگوتري: (بينهما حق الزوجية):
 لهنيوانيان دا مافى هاوسمرييمتى ههيه ۵
 المزاجية: قاعيدميهكى عيلمى بدميهه ۵ المزاج:
 بپاويك زور ژن بهينى يان نافرمتيك زورى شو
 كردين ۵ المزواج: شتيك دولامنى ههين،
 دوجورى تيدابن ۵ (مزواج الثمر): لهزانستى
 نهحيادا رهمكئيكه دوو جور ميوه صيفات
 جياجيا بگري يان لهدوو و مرزدا ميوه ههين ۵
 (مزودج اللون): رهمكئيكه گونى رهنكاو رهنك
 بگري.

زاح عن المكان زوحاً وزواحاً: لهوشوينه لاجوو
 نهما ۵ دووركهوتموه.
 زاح الشئى زوحاً: شتهكهى دوور خستهموه.
 زاح الإبل وغيرها: حوشترمكاني ليك بلاو كردن ۵
 ازاحه: دوورى خستهموه.

زهي على الناس: شانازى بهسمر خهلكدا كرد ۵
 ازهي: بهمانا (زهي) دى ۵ ازهي البس: بهمانا
 (زها) دى ۵ ازهي النبات: بهمانا (زها) دى ۵ زهي
 البس: هيشوه خورماكه نالو بؤلى تيكهوت ۵
 زهي المروحة: پانكهكهى خسته نيش ۵ ازدهى:
 كهميك هستى كرد بهخونازين، كه م شانازى
 كرد ۵ الزها: (زها الشئى): نهندازى شت
 يان نزيك له نهندازى شت، دمگوتري: (هو
 زها الف): نهمانه بهنهندازى همزاركهن يان
 نزيك بهو ژمارمهن ۵ الزهو: تهكهبيبور ۵
 روخسارى جوان ۵ رومكى تېرو تازه ۵ هيشوه
 خورماى نالو بؤلى تيكهوتوو.

زأب الماء زوباً وزوباناً: ناومكه رهمان بوو.

زأب فلان: فلان خوى دزيهومو ههلات ۵ الميزاب:
 پلوسك ۵ زيرموى ناوى سهربانى مال ۵ زوير
 الثوب وصره: قوماشهكه پرژو پالو شتى وى
 لهسمر ديارى دا ۵ الزوير: نهو پرژوپالهى
 لهسمر قوماشى تازه دمدمكهوى.

زأج بينهم زواجاً: دنهدمنهى دانو ههلينان ۵ أزواج
 بينهما: بهرامبهرى خسته نيوانيان و بيكى
 گرتن ۵ زأجه مزاجه وزواجاً: تيكهلاوى كردن ۵
 زأج بينهما: بيكى گرتن و بهراوردى كردن ۵
 زأج الأشياء تزواجاً وزواجاً: شتهكاني ليك نزيك
 كردنهمو جوتى كردن ۵ زأج فلاتاً امراة: وى
 لهفلانكس كرد نافرتمكه مارمبكا ۵ ازدهجاً:
 ليك نزيك بوونهوه، بونه هاوسمري يهكترى ۵
 ازدهج القوم: ههندى بپاوى گهلهكه ههندى
 نافرتمى گهلى خويان مارمكرد ۵ ازدهج الكلام:
 قسهكان ههندىكيان لهههندىكيان دهچون
 لهبوارى سهجعو كيش دا ۵ ازدهج الشئى:
 شتهكه بوو بهدوو.

همندنگیان دیدنی همدنگیانی کرد ۵ تَزَوَّر ۵
 عنه: لئی لا دا ۵ تَزَوَّر: قسهی دروی گوتن ۵
 تَزَوَّر الکلام: قسهی ههلبهست ۵ استزاره: داوای
 لئی کرد تمزویری بۆ بکا.
 اَزَوَّر عنه: لای دا، ریبازی خوارکرد ۵ اَزَوَّر عنه: لای
 داو ریبازی خوار کرد ۵ اَزَوَّر عنه: بهمانا
 (اَزَوَّر) دئی ۵ الرّاز: ناههنگیکی سهمایه رینک
 دهخرئی بۆ دهرکردنی گیانه پیسهکان
 کهبهرپروای شهوان مهسسی جهستهی ههندئی
 کس دهکن ۵ الرّازة: کومهلئی زوری نادمیزاد
 ۵ چلیدانهی بالنده ۵ الرّازوة: حبلینکه ههردوو
 دهستی دهلی بهسنگیهوه پی شهتهک دهرئی ۵
 ههرشتیک چاکسازو رینکخهمری شتیکی تربیو
 پاریزهمری بی ۵ الرّز: چاوگی (زازه) به ۵ شوینی
 بهیهکگهیشتنی نیسقانی سنگه، نهو نیسقانهی
 لهسنگهوه بهرز بۆتهوه بۆ شان ۵ همرورا وشه
 (الرّزور): بهمانا هیزو توانایه بهمانا عمقلو
 ناومزه، بهمانا عزمهت و ورهبرزیبه ۵ الرّزور:
 بمتالو بوچ، شایمتی درۆ ۵ درۆ ۵ کۆری لههوو
 گۆرانی و سما ۵ الرّزور: سمیرکردن بهقولینچکی
 چاو ۵ الرّزوراء: دوور، دهگوتری: (فلاة زوراء):
 سارابهکی دوور ۵ (ارض زوراء): زهوییهکی
 دوور ۵ (ریسر زوراء): بیریکی هولته بنکی
 دیارنییه ۵ همرورا ناویکی شازی بهغدایه،
 یهکه م روژنامهش کهلهبهغدا دهرچووه ناوی
 (الرّزوراء) بووه ۵ الرّزورة: یهکجار دیدنی، دوری
 ۵ الرّزور: بههیزو توانا چ نادمیزاد بی یان
 گیانلهبهری تر ۵ روفیشتنی خیرا ۵ الرّزوراء:
 کهسینک زور دیدنی کهسینک یا شوینیک بکا ۵
 بۆ نافرمت دهگوتری: (الرّزوراء) ۵ الرّزوراء: بهمانا
 (الرّزوراء) دئی ۵ الرّیسر: کهسینک زور بچی بۆ
 دیدنی نافرمت و حمزی لئی بی لهگهلیان

زاد زوردا: تیشوی نامادمکرد ۵ آزاده: تیشوی پی دا
 ۵ زوده: تیشوی پیندا، دهگوتری: (زودته کتاباً
 الی فلان): بهنوسراویک بولای فلانکس
 بهسنگریم لئی کرد ۵ تَزَوَّر: تیشوی ههنگرت،
 دهگوتری: (تَزَوَّر من الأمير کتاباً الی عامله):
 لهپاشاوه نووسراویکی وهرگرت بۆ
 کاربهدمستهکه تاپارمهتی بداو نیشی پروا ۵
 الرّزاد: خواردن و بیژویکه بۆ سهفهرو کاروان
 دهرئی ۵ نهو کردمو گوختارانیه نادمیزاد
 لهژیانی دا دیانکا ۵ الرّزوة: ههمبانه،
 تورمهکهبهکه تیشوی تی دهگری ۵ زاره زوراً
 زیارة و مزاراً: دیدنی کرد لهمالهوه چوو بولای
 بۆ رابواردن و گفتو گو یان بۆ دابینکردنی
 پینداویستی.

زور زوراً: سنگی خواربوو، لایهکی لهلایهکی
 بهرزتر بوو ۵ آزاره الشیئ: ههلینا بۆ دیدنی
 کردنی شتهکه، دهگوتری: (أزرتة ثانی
 وقصائدي): مهدحو شیعرهکانم ناراستهی نهو
 کردن ۵ زور الطائر: بالندهکی نهومندهی خوارد
 چلیدانهی پر بوو بهرز بووه هاوسا ۵ زور
 الشیئ: شتهکهی چاک کردو راستی کردموه
 بهباشی کردی ۵ جوانی کرد، رازاندیهوه ۵ زور
 الشهادة وصرها: برپاری دا شایهتیبهکه یان فلان
 شت تهزویره، ناراسته ۵ زور علیه: قسهی
 ناراستی لهسهر کردن ۵ دروی پال دا ۵ زور
 امضائه أو ترقیعه: لاسایی واژوی نهوی کرد ۵
 زور الزائر: پاساوی دیدنی کرنهکهی بهباشی
 دایهوهو ریزی لئی گرتو پیشوازی باشی لئی
 کرد ۵ زور الأسیر وصره: حهبلی تاپهستی
 لهمهچهکی دیلهکه کرد بۆنهوهی شهتهکی بداو
 برستی لئی برئی ۵ تَزَوَّر الناس: خهلهکه

کرد لابدا ۵ الزاغ: جوره فهلمرشمهکه پنی
دمگوترئ: (الغراب الزرعی) و(غراب الزيتون):
چونکه زمیتون دخوا، له کۆتر بچوکرته رشه،
سهری خاکی و ممله و سبیه، گۆشتی لاک و
شتی وا ناخوا، لهخورهه لاتی نه وروپا و
تورکستان و ئیران دهژی و همدنیکی رومدکا
بؤ ولاتی فهلمستین و میصر.

زاف الطائرُ في الهواء زَوْفًا ورُءُفًا: بالئدمه
بمهوادا فری و ههلهقی لی دان.

زاف الغلام: کوره گمنجهکه بازی داو خولایهوه.

زاف الماء: ناومهک بلقى لهسهر دمکهوتن.

زاف الحمامة الذكر عند الحمامة الأنثى: کۆتره
نیرمهکه لای کۆتره مییهکه بالی خوی فش
کردن لهسهر زهوی خشانندن. ۵ زاف فلان:
فلانکس رویی بهلۆزه لۆز ههموو جهستهی
داهیزرابوو ۵ ترارف الغلمان: مندالهکان یاری
(التزارف) یان کرد بهم جوره بهکیکیان دئ
دهست دهخاته سههرکهناری سهکۆکه، ئههجار
زور بهگور بازیک بهرمو هموا دمداو بهحهواوه
خو ههلهوگنر دمکاو دپتهوه شوینی خوی،
بهمهش پراوهی نهوه دمکهن خویان فیتری خو
ههلدانه سههرشتی و لاخ بکهن.

الزواف: دمگوترئ: (موت زواف): مردنیکی خیرا
۵ الزوفی: مادمیکی لینج و لهزگه ناسایه
دهنووسی بهخوری مهرو موی بزنهوه،
بهتا بهمتی لهولاتی ئهرمینیهدا، بهزوری بؤ
چارسههری شیرپهنجه بهکاردههیندرئ ۵
پومکیکی تهمن دریزه لهبواری پزیشکی دا
بهکاردههیندرئ، گه لاکمی بۆنیکی خوشی
ههیهو تامی تیزمو دهخوری ۵ زوفه: بهجیوه
(زینبهق) زهرکهفتی کردو جوانی کرد،
دمگوترئ: (زوق العروس): بوکهکهی رازاندموه

دابنیشی و گفتو گویان لهگه ل بکا، دمگوترئ:
(فلان زیر نساء): فلانکس میبازه ۵ دابو
نهریت ۵ وهتهری باریکی کهمان ۵ کهمان ۵
مهراکهمی ناو (جهرمی ناو) ۵ کوپهی ناو ۵
المرار: شوینی زیارمهکردن ۵ ههر گورو
نارامگایهک خه لکی لهروی پیرۆزییهوه زیارمتی
بکهن ۵ تزیق: برپوانه مادهی (زرق) ۵ الزوق:
برپوانه مادهی (زرق) ۵ زوق: برپوانه مادهی
(زوق) ۵ زوقی زوقا: پشتهی راست کردموو
پهلهی کرد لهبازدان ۵ زوقی فلان: فلانکسی
بهمهیج و بوچی لهههلهم داو دهری کرد.

زاع لحمه زوعا: گۆشتهکهی لهدهمارهکانی
جیابوووه.

زاع الشئ: شتهکهی پیش خست ۵ (زاع البعر):
حوشترمهکی راهپرانندو دهندهنهی دا.

زاع الثريد وشبهه: بهدمست تریتهکهی کیشکرد بؤ
خوی. ۵ زاع الشئ: شتهکهی دولا هینایهوه ۵
ممنعی کردو گنپراهوه.

زاع فلان زوعه من الطبخ: قاشه کالهکیکی بؤ
فلان بری ۵ تزوع اللحم: گۆشتهکه لهدهمارمهکه
بؤوه ۵ لهسهر رمهکه لاجوو ۵ الزاعه: پهکهم
دهستهی پیشمههرگه و گیانبهختکهری بههری
جهنگ ۵ الزوعه: قاشه کالهک و شتی وا ۵
الزوعه: جوست و چالاک و خوشرؤ ۵ کومهئیک
نادهمیزاد ۵ پارچه گۆشت ۵ دهسکیک گیا ۵
دهسکه گول و پیحانه.

زاع زوعا وزوغانا: لهمه بهست لهپدا.

زاع عن الطريق: لهمرنگه لای دا.

زاع في منطقه: قسهی ناخوشی کردن.

زاع الشئ زوعا: شتهکهی خوارکردموه. ۵ زاع الناقه:
حوشترمهکی بهرپشمه راکیشا ۵ ازاعه: وای لی

نمستیرمکان دمدرمشینه‌ومو جمو جولیانه
که‌جی ناوانابن.

زَالَ زَوَالُهُ: خودا لمانوی به‌ری، داومشی نه‌مین
(دوعا لی‌کردنه) ۵ اَزَالَهُ: دووری خسته‌وه،
دمگوتری: (أزال الله زواله): دوعا کردنه لی
بهمفوتان و لمانا چون ۵ زَاوَاهُ مُزَالَةٌ وَزَوَالًا:
دمستی دایه‌وه کارمه دمست به‌کاربوو ۵ زَوَّلَهُ:
بهمانا (أزاله) دی ۵ اِنزَال: به‌مانا (زال) دی.
(انزال عنه): لی جیابووه ۵ تَزَوَّل: عاقل بوو ۵
نازا بوو، چوست و چالاک بوو ۵ اسْتَزَالَ: چاوه
روانی فهوتان و لاجونی کرد ۵ الزَّائِلُ: جهنگی
نیومرؤ ۵ (لیل زائل النجوم): شوی دریز ۵
الزَّائِلَةُ: مینیهی (الزائل) ۵ هرچی گیانی له‌بهر
بی ۵ هرچی بجولیتنه‌وه، دمگوتری: (زالت له
زائله): که‌سیکی بینی، شه‌خصیکی هاته
بهرچاو ۵ الزَّوَالُ: نیجیر ۵ نافرمت، دمگوتری:
(فلان یرمی الزوال): فلانکس چاک دزمان
دلی نافرمت بؤلای خوی کیش بکاو نیجیری
خوی بگری ۵ نمستیره، لهو رومه که‌له‌خور
هه‌لاته‌وه به‌رمه خور ناوا دی له هه‌لخولان و
دمورانی خوی دا.

الزَّوَالُ: جهنگی نیومرؤ، نه‌وکاته‌ی خور له‌هیل
نیستیوا لادهدا ۵ الزَّوَالُ: چوست و چالاک ۵
زهره‌ک ۵ شه‌خص ۵ نازاو نه‌بمردی و مها خه‌لک
هه‌لاچؤ بکا ۵ بازو هه‌لؤ ۵ دشگوتری: (هذا
زَوَالٌ مِنَ الْأَزْوَالِ): نه‌مه عه‌جایبیکه له
عه‌جایبه کان ۵ الزَّوَالَةُ: مینیهی (الزَّوَالِ)،
دمگوتری: (شئوة زَوَالَةٌ): زستانیکی عه‌جایبه
له‌ساردو سه‌رمایی دا ۵ نافرمتیک زور
خونیشانی بیاو بدا ۵ الْمَزْوَالَةُ: سه‌عاتی زموالی
که‌کاتی بی دیاری دمگری به‌هوی نه‌و
سینبهری کاته‌گی له‌سهر دیاری دمگری.

۵ (زَوَقٌ كَلَامٌ): هسه‌کانی رازاندنه‌وو جوانی
گوتن ۵ زَوَقَ الْمَسْجِدَ: مزگه‌وته‌که‌ی رازاند‌وه
بهنه‌خش و نیگار ۵ زَوَقَ الْكِتَابَ: کتیبه‌که‌ی
زمرگه‌فت کرد ۵ التَّرْوِيقُ: جوانکردن و
رازاندنه‌وه، کاری سمرکی له‌م بوارمدا نه‌ومیه
جیوه له‌گه‌ل نالتون تیکه‌لاو بگری و نه‌مجار
شته‌که‌ی بی زمرگه‌فت بگری پاشان بخرپته ناو
ناگرموه جیومکه دمبیته هه‌لم و دوکه‌ل و
به‌حه‌وادا ده‌جئ و نالتونه‌که دمبیتنه‌وه، به‌لام
پاشان وشه‌ی (ترویق) به‌کاره‌ینراوه بؤ هه‌موو
شتیک که نه‌خش و نیگاری تیدا بگری و
ههرگه‌س خهریکی نه‌خش و نیگار کردن بی
هپی گوتراوه (مُزَوِّقٌ)، هرچه‌نده جیوش
به‌کارنه‌ینن ۵ الزَّوِيقُ: جیوه، زنبه‌ق ۵ الزَّوِاقُ:
جوانی نافرمت، خشلی نافرمت ۵ الزَّوِاقَةُ:
نه‌وانه‌ی هه‌لاشی خانوو زه‌خرمه‌وه نه‌خش و
نیگار دمکن ۵ الْمُزَوِّقُ: دمگوتری: (شعر مُزَوِّقٌ):
فزی پاک و خاوین و به‌شانه گراو.

زَاكٌ زَوَاكًا وَزَوَاكَانًا: شانی هه‌لته‌کاندن و سمتی
بادان و له‌راندنیه‌وه له‌کاتی رپیشتن دا حاجی
لیک بلاو‌کردن ۵ لارو له‌نجه‌ی کردو خوی
پاومشان ۵ اَزَوَاكٌ: رپیشت و مگوو رپیشتنی
کورته بالا ۵ تزاوک: شمرمی کرد.

زَاكٌ زَوَالًا وَزَوَالَانًا: گواستیه‌وه له‌شوینی خو‌یه‌وه
جووه شوینیکی تر، بجوک بؤوه بو‌چایه‌وه،
نه‌ما ۵ زالت الشمس: خور له‌نیوه راستی ناسمان
لای دا ۵ زال النهار: رور رابورد نزیکه شه‌و
دابئ ۵ زال الخيل برکانه‌ها: نه‌سه‌په‌کان
به‌سوارمکانیان‌وه بازیان دا.

زال السراب بالشخص: تراویکه‌که شته‌که‌ی به‌رز
کرده‌وو هاتوجوی بی کرد، دمگوتری: (أرى
النجوم تزول ولا تغيب): له‌پیش چاوم

زَامَ زَوَامًا: مرد ۵ بهر قهوه تماشای کرد ۵ دونه
دونو مؤنه مؤنی بوو کس نهیزانی دهلن چی
۵ **الزَامُ:** جواریمکی شت، دمگوتری: (مضی زام
من النهار أو الليل): جواریمکی روژ یان شهو
رؤیشت ۵ (مضی زامان منه): نیوهی رؤیسی ۵
الزامة: پیرو تاقم و گروپ ۵ **الزَیْمُ:** کؤبووهوه
لههرشتیک بی.

زَیْنُ الزُّبُرِ: گنمهکه مرؤراوی بوو مرؤری تیکه
بوو. ۵ **الزُّنُّ:** ههلاوسانو قهلهوی، ۵ درهختیکه
گهورهو بهرزه چل مهتر بهرز دهبیتهوه،
دارمکهی پتهوه زوربهی کالای ناومال لهوداره
دروست دمکری ۵ **الزَّائِنَةُ:** شتیکه لهربمب کورتره
نامیری شهره، کاتی خوی چهکی دمپلیمیهکان
بووه ۵ **الزُّوَانُ:** مرؤر، پروانه (الزُّوَان) ۵ **الزُّوَان:**
بتو صمنه، ههرشتیک جگه لهخودا
پهرستشی بؤ بکری، شوینیک بتی تیدا
کؤدمکریتهوه تیدا ههله نرین ۵ **أزوی:** هاتو
یهکیکی تریشی لهگهل دا بوو ۵ **الزُّوُ:** دوو
هاورئی و هاوشان، دمگوتری: (جاء زوًا): نهو
دووه بهیهکهوه هاتن ۵ ههروا دمگوتری: (کان
تَرًا فصار زوًا): تمنها بوو بوو بهجوت ۵ نمندازه
روداوو کارمساتی مردن، دیاردهی گیانهلاو ۵ **زَوَاهُ**
زِيًا: بردی، شتهکهی لهگهل خؤبرد، دمگوتری:
(زوی الدهرُ القوم): روژگار نهو نهتهومیهی
لهگهل خوی رادا.

زَوَى الْمَالَ: مالهکهی ههلبؤارد.

زَوَى السَّرَّ: نهینیهکهی شاردموه.

زَوَى الشَّيْءُ: شتهکهی کؤکردمومو، وهری گرت.

زَوَى مَابِن عَيْنِي: نیوجاوانی بهیهکدا داو گرژ بوو.

زَوَى الشَّيْءُ عَنْهُ: شتهکهی لی لاداو دووری خستهوه
۵ **زَوَى:** کهوته سوچی خانومهکهوه ۵ **زَوَى الشَّيْءُ:**

شتهکهی پنجابهوه، کؤی کردموه وهری گرت ۵
زَوَى الْكَلَامَ فِي نَفْسِهِ: لهدلی خوی دا قسهکهی
گؤری ۵ **زَوَى الْحَرْفِ:** پیتهکهی بهدمنگی (زای)
لهدم هاتدمر ۵ **زَوَى الزَّيَّ:** نوسیهوه ۵ **إِنزَوَى:**
کهوته سوچی خانومهکه ۵ ویکهاتهوه، کؤبووهوه
۵ **إِنزَوَى الْقَوْمُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ:** خهئکهکه لیک
نزیک بوونهوه ۵ **تَزَوَى:** بهمانا (الزَّوَى) دئی ۵
الزَّارِسَةُ مِنَ الْبِنَاءِ: سوچی خانوو، چونکه
دولادیوار بهک دهخاتهوه ۵ **كُونِيَا ۵ الْمِرْزَاةُ:**
نامیریکسی ورده وستای بیناسازی بهکاری
دینن بؤ نمندازمگرتنی سوچ و قولینجکی خانوو
۵ **تَزَيَّبَ لَعْمَةً:** گؤشتی کهوته سهریهک و قهلهو
بوو ۵ **الزَّيْبُ:** کورته بالای گؤشتن و همنگاو
کورت ۵ **بای باشور ۵ بایهک لهنیوان بای**
باشورو شهمال دایه، پشهبا ۵ ترس ۵
دوژمنایهتی.

زَاتَ الطَّعَامِ و غیره: زهیتی کرده ناو طعمعامهکهوه.

زَاتَ الْجِلْدِ و غیره: پیتسهکهی بهزمیت ههنوو.

زَاتَ فَلَانًا: زهیتی دهرخواردی فلانکس دا ۵ **أزات**
فَلَانًا: فلان زهیتی لهلا زور بوو ۵ **زَيْتُهُ:** بهمانا
(زاته) دئی ۵ **زَيْتَ فَلَانًا:** زهیتی بؤ فلان نارد ۵
زَيْتَ الْأَلَةِ: زهیت یان بهزو چهوری تری کرده
نیوان دوو قهبارمی لیک خشاو بؤنهوهی
زهختی لیک خشانهکه کم بکاتهوه ۵ **استرات:**
داوای زهیتی کرد ۵ **الزَّيْت:** رونی زهیتون ۵
ههروا بهههموو روینیک دمگوتریت زهیت،
بهرههایی ۵ **الزَّيَّات:** زهیت فروش ۵ **زهیت گوش**
۵ **الزَّيْتِن:** درهختیکه بهمداره، بهرمکهی دواي
سـویرکردنی دهخـوړی، زهیتیـشی
لیندهردهیندری ۵ **الزَّيْبُ:** ههرکتیبیک،
جهدوهل فهلهکی تیدابن و چونیهتی رؤیشتنی
نهستیرمکان دیاری بکاو بههؤیهوه سائنامو

تفهوم دیاری بکرین ۵ تمنافی وستای بینا سازی.

زَاحَ زِحًا: دور کهوتوه رویش ۵ ازاعه: لای برد، دمگوتری: (أزاح الله عنه فزاحت): پمرومردگار نهخوشیه که لای بردو شیفای دا ۵ **إنزاح:** لاجوو.

زَادَ زَيْدًا زیاداً زیاده: زیادبوو گهشی کرد.

زاد الشيء: شتمه کی والی کرد زیاد بن.

زاد فلاناً خيراً: خیرو بهر مگه تی دا بهفلان.

زاید: بهر بهر مگانی کرد لمز یاد کردن دا، زه و

زه مکاری کرد ۵ **زَيْدًا:** بهمانا (زاد) دئی ۵ **تَزَايَدَ:**

بهمانا (زاد) دئی ۵ زاد من قوله أو فعله: زیاد

لمپیویست هسی کرد یان زیاد له پیویست کاری

کرد ۵ **تَزَايَدَ النَّاسُ فِي السَّلْعَةِ** وعلیها: خه که که

له نرخه که میان زیاد کردو زمیان بهسمر

یه کتره کرد تا نرخه که میان گه پانده نهو پهری،

دمگوتری: (تَزَيْدَ الْجَمَلُ فِي سِرِهِ): زیاد له توانای

حوشتره که هه لینگی داو زهختی لی کرد ۵

إزْدَادًا: بهمانا (زاد) دئی، (إزداد شيئاً له): شتمه کی

بؤ خوی زیاد کرد ۵ **إزْدَادَ فُلَانًا:** داوای زیدمی

له فلان کهس کرد ۵ **الزائد:** دمگوتری: (أخذه

بدرهم فزاداً) بمديرهم مینک کړی و زیاتریش ۵

الزائدة: میننه (الزائده) ۵ همروا ناوه بؤ

ریخوله کویره ۵ له قه بی شیر، شته

زموئیدمگانیشی چنگو نینوک و هه لمهت و

نهریه تی ۵ **زوائد الأسنان:** نهو ددانیه

له نهیشت ددانی ترموه دمروئ ۵ **الزائدة:**

نهوی له شتمه که زیاده ۵ (زيادة الكبد):

زیدمکه به تی ۵ (حروف الزيادة): پیه کانی

(سالمونیا) یان (ألبروم تساهان) ۵ **الزئیدیة:**

تاقمیکن له شیعه پال زمیدی کوری عمل

دمدرین و له ولاتی یه من ریبازی نهوان پهرمو

دمکری، بروایان وایه نیمامت دمبی له وه چه و

نهوی عمل کوری نه بو طالب و فاطیمه ی

خیزانی بی ۵ **المرأة:** مهرانخانه: شوینی

فروشتنی کالاً له هه پراجخانه به شیوه ی زه و

زه مکاری بؤ نهوی له مگانام دا کالاکه

له سهریه کی که له به شدارانی مه زاده که دا

پاوستی ۵ (ثمن المزد): نهو نرخه یه که له

مه زاده که دا کالاکه له سهری دهوستی ۵ **المرأة:**

هه میانه، تویشودانی کاروانی و ریبوار.

زار الدابة زيراً: حمل و هموساری له سهری

ولاخه که بهست ۵ **زُيِّرَ الدابة:** به حمل

ولاخه که ی بهسته وه ۵ **الزير:** بروانه ماده ی

(زُرَّ) ۵ **الزيرية:** به له کردن و خیرایی ۵ **الزيراء:**

زهوی ساغ و پته و ته بؤ که ۵ پهری باننده ۵

الزيرفون: حوشتری خوشر هوی جوست و جالاک

۵ دره ختی که خودی داره که سپیه به تهری

ده خوری، گولیکی سپی هه یه بهری نییه،

له گوله که ی شراب دروست دمکری ۵ له پهنای

بیشینان دا هاتوو ده لی: (کالزیرفون یزهر

ولایشر): و مکوو درهختی زمیزه فون وایه گول

دمردمداو بهرناگری، به که سیک دمگوتری واده

بداو پابهندی وادمه کی نه بی.

زَاطَ زَيْطًا زبیطاً: هاواری کردو هیراندی هیزاندی ۵

هیره و همرای کرد.

زاط الناس: خه که که غه لبه غه لبیان کرد ۵

الزيط: جهرسی بجوک، فیتفیتو که ۵ **الزيطه:**

یه کجار هاوار کردن و هیره ۵ هیره و همراو

زاومراو.

زَاعَ عَنهُ زَيْعًا: لای دا، مهیلی کرد خواربوو،

دوورکه و ته وه، دمگوتری: (زاغت الشمس): خور

به لای ناوابون دا رویی.

زاع عن الطريق: له ریگه لایدا.

زَاكٌ فِي مَشِيهِ زَيْكًا وَزَيْكَانًا: لَهُ رُؤْيِي شَتْنِي دَا لَرَو
لَه نَجَهِي كَرْدُو خَوِي بَادَا.

زَالِ الشَّنِي زَيْلًا: شَتْمَكِي دَوور خَسْتَهوَه، لَای دَا ۵
هَهَلِي هَاوَرْدَن، دَهگوتَرِي: (زَلِ ضَانَكٌ مَن
مَعزَك): مَهْرَمَكَانَت لَه بَزَنَه كَانَت هَه لَآوِزَه
جِيَايَاَن بَكَهوَه.

زَالِ يَزَالُ: نَهَم دَوو فِیْعَلَه دَمِیْ لَه پِشِيَاَن هَوَه بِيْتِي
نَهْمِي هَمَبِن نَهوَكَا تَه فِیْعَلِي نَاهِیْص دَمَبِن،
دَهگوتَرِي: (مَازَال مَحْمَد مَدْرَسًا) وَ (لَا یَزَال مَحْمَد
مَدْرَسًا).

زَيْلٌ زَيْلًا: لَیْنِكِي لَیْنِك بِلَاو كَرْدَن هَوَه، فَاجِي پَان
هَاوِشْتَن ۵ زَايَلَه مُزَايَلَه وَزَايَلًا: لَیْ جِيَا بَوُوَه ۵
زَيْلَه: بِلَاوِي كَرْدَموَه ۵ (نَزَال: جِيَا بَوُوَه ۵ تَزَايَلُوا:
لَیْنِك جِيَا بَوُوَن هَوَه، (تَزَايِل فِلَان مَن جَلِیْمَه): فِلَان
خَوِي لَه هَاوَرِي وَ هَاوَنِشِيْنَه كَه كِي شَارْدَموَه ۵
خَوِي لَی دَا بَوُوشِي بُو نَهوَمِي نَهِي بِيْنِي ۵ (اِمْرَاةُ
مُتَزَايِلَه): نَافَرْمَتِي كَه بَه حَه پَاو شَهْر مَه رَوِي خَوِي
دَا دَه پِوشِي.

تَزَيَّلُوا: لَیْنِك جِيَا بَوُوَن هَوَه دَه سَت بَه رَدَارِي پَه كَتَرِي
بِوون ۵ الْمَزِيْلُ: عَاقِلْمَه نَدِي زَانَا كَه دَه تَوَانِي
سَهْر مَدَاوِي شَتْمَكَه لَیْنِك بَكَا تَهوَه ۵ (رَجُلٌ مَبْخَلَطٌ
مَزِيْلُ): پِیَاوِي كَه شَتْمَكَاَن تِي كَه لَدَم كَاو عَاقِلَانَه
لَیْنِكِيَاَن جِيَا دَم كَا تَهوَه بِيْرِي تِي زَه سَهْرِي لَ:
نَاشِيوِي.

زَامٌ لَه زَيْمًا فَاسَكْتَه: كَارْنِكِي پِن كَرْد پَان بُو كَرْد
بِيْدَه نِكِي كَرْد ۵ تَرَعَتِ الْاِبْلُ وَالسَّوَابُ:
حَوَشْتَر مَكَان پَان وَاخَه كَاَن بِلَاو بَوُوَن هَوَه ۵ تَزِيْمُ
اللَّحْمُ: گُوَشْتَه كَه تَوْنَد بُوو پَانِي لَیْنِك دَا ۵ الزَّيْمَةُ:
جَه لَه بَه حَوَشْتَر كَه لَه دَوو كَه مَتَر نَه بِن وَ لَه پِیْنَج
تِيْنَه پَهْرِي ۵ (مَاشِيَه زَيْم): نَازَه لِي بِلَاوَه بُوو
(غَاْرَة زَيْمُ): هِيْرَشِي بَهْر بِلَاو ۵ زَانَه زَيْنًا: جَوَانِي

زَاغَ الْبَصْرُ: جَاو حَمَبَه سَاو شَتْمَكَه كِي لِي تِي كَه لَو
پِي كَه لَو بُوو ۵ اَزَاغَه: وَاي لِي كَرْد رِي كَه كِي لِي
گُوَم بِيْن وَ لَه رِي بَا زِي رَاسْت لَآبِدَا ۵ زَيْغَه: خَوَارِي
كَرْدَموَه ۵ خَوَارِي پَه كَه كِي رَاسْت كَرْدَموَه ۵ الزَّيْغُ:
لَا دَاَن لَه حَق وَ رَاسْتِي ۵ زَاغَتِ النُّقُودُ زَيْفًا
وَزَيْفًا: دِرَاوْمَكَه تَه زَوِيْرُو غَمْشِي تِي دَا بُوو پَارْمَكَه
پُوچ بُوو.

زَافٌ فِي مَشِيهِ زَيْفَانًا: پَه لَه كَرْدُو لَای دَا نَه مَلَاو
نَهوَلَاي كَرْد ۵ خَوِي بَادَا لَه نَجَه وَ لَارِي كَرْد.
زَافِ الْحَمَامَةِ الذَّكْرُ عِنْدَ الْحَمَامَةِ الْأُنثَى: كُوْتَرَه
نِيْرْمَكَه لَای كُوْتَرَه مِيْنَه كَه بَالِي فِش كَرْدَن وَ
لَه زَمُوِي خَشَانْدَن.

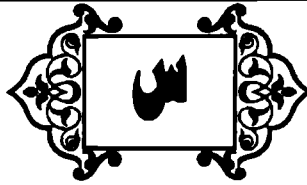
زَافَ الْبِنَاءِ زَيْفًا: بَالَه خَانَه كَه بَهْر ز بَوُوَه.

زَافَ الْفَلَامِ: كُوْرَه گَه نَجَه كَه بَا زِي دَا بُو سَهْر سَوَجِي
سَه كُو كَهو خَوِي بَادَا پَهوَه بُو شُوِيْنِي پِشِيوِي
بُوْنَهوَمِي رَام بِيْن بُو سَوَار جَا كِي.

زَافَ النُّقُودِ وَغَيْرَهَا: پَارْمَكَه كِي پُوچ كَرْدُو تَه زَوِيْرِي
كَرْد، وَاي لَیْنِك نَرَخِي نَه بِن وَ پُوچ بِيْن ۵ زَيْفَ
النُّقُودِ: پَارْمَكَه كِي تَه زَوِيْر كَرْد، پَارْمِي تَه زَوِيْرُو
بِيْن بَه هَاي خَسْتَه نَاو بَا زَا رَموَه ۵ غَمْشُو
تَه زَوِيْرِي پَارْمَكَه كِي دَه رَخَسْت ۵ دَه مِشْگُوْتَرِي:
(زَيْفَهَا عَلَيْهِ): شَتْمَكَه كِي بَه سَهْر دَا تِي بَه رَا نَد،
فُوْپِيِيَه كِي لَیْنِك كَرْد ۵ زَيْفَ رَأْيِهِ أَوْ قَوْلِهِ: پَاو
بُوْچُوْنَه كَه كِي پُوچ كَرْدَموَه فَه سَه كَه كِي رَه تَه كَرْدَموَه
پُوچُوِي وَ بَه تَالِيَه كَه كِي دَه رَخَسْت ۵ بَه هِيْج وَ پُوچ وَ
بِيْن بَا يَه خِي لَه فَه لَه م دَا ۵ الزَّيْفُ: تَه زَوِيْر، پُوچ ۵
دَهگوتَرِي: (دِرَهَم زَيْف): دِرَهْمِي كِي پُوچَه سَكَه كِي
نَه صَلِي نِيِيَه ۵ گُوِيْسَه بَانَه كِي خَانُو ۵ بَار كُوْن وَ
دِي كُوْرِي بَالَه خَانَه كِي گَهوْرَه ۵ زَيْقُ الْقَمِيصِ وَصَوُّهُ:
پَه خَه وَ مَلَهوَانَه كِي بُو كَرَا سَه كَه كَرْد، دَهگوتَرِي:
(عِبِلٌ لِلجِبِّ زَيْقًا): يَه خَه كِي بُو گِيْرَه نَه كَه دَرُوو.

کرد، رازانديهوه ◊ اَزَّيْنِ الشَّيْنِ: شتهكەى
 جوانکرد ◊ زَيْتُهُ: جوانى کرد ◊ تَزَيَّنَ: بهمانا
 (إِزْدَان) دى ◊ إِزَّيْنُ: بهمانا (إِزْدَان) دى ◊ الزَّيْنُ:
 خۇ جوانکردو، دمگوترى: (إمرأة زائِن): ئافرهتیکه
 خۇى رازاندوتهموه ◊ الزَّيَّانُ: همرشتیک خۇى پى
 جوان بکرى ◊ الزَّيْنُ: همرشتیک شت جوان بکا ◊
 الزَّيْنَةُ: بهمانا (الزَّيَّان) دى ◊ يوم الزَّيْنَةِ: رۇزى
 جهژن ◊ جهژنى نهوړوؤز.

الزَّيْنُون: لهبوارى كيميادا عونصورتيكى (خامل)
 لهههوادا بهكهمى هميه بؤ بؤرى روناكى
 بهكاردمهيندرى ◊ زَيْأُهُ تَزْيَةٌ: نامادى كردو
 پۇشاكى لهبهرکرد ◊ تَزَيَّا بَكْنَا: خۇى حازر
 كردو پۇشاكى لهبهرکرد ◊ الزَّيُّ: شتومو روخسار
 ◊ پۇشاك، دمگوترى: (أقبل بزي العرب):
 بهپۇشاكى عهرمبيهوه هات.

السَّيْنُ: پیتی دوانزمه می پیتهکانی هیجایه ۵
له که ناری زمان و ددانی سمرهوی پیشی دم
دیته دهرهوه ۵ پیتی (سین) به مفتحوی
دهچیته سمر فیعلی موزاریع و تایبتهی دمکا
بهرزمانی داهاتوو.

سَأ: دمنگیکه، گویندیزی پی هوش دمکری، یان
پنی بانگ دمکری بونهوهی ناو بخواتهوه یان
بروا ۵ له کوردی دا له جیاتی نهو وشهیه
(ههجه) یان (ههته) به کار دهیندرئ ۵ سَأْبُه
سَأْبًا: خنکاندی ۵ دهستی له هۆرته مننا (هوپگی
چهراند).

سَابُ السَّقَاء: ممشکه که می ههلاخی، پانی کرد.

سَمِبٌ مِنَ الشَّرَابِ سَأْبًا: تیری خواردهوه
له شمرابه که ۵ السَّابُّ: کوندی ناو ۵ السُّزْبَانُ:
دمگوترئ: (هر سُّزْبَان مال) به جوانی و ریک و
پینکی ماو سامانه که می سمره بهر کرد ۵
السَّابُّ: کوندی ناو ۵ سَادَةٌ سَادًا: خنکاندی،
هۆرته می گرت و چهراندی.

سَمِدًا: نهخۆشی (سونادی) توش بوو، توشی شۆری
بوو.

سَمِدُ الْجَرَحِ سَادًا: برینه که ههته میهوه ۵ سَادًا
السَّجَّ: روپینی مام ناومندی نه نجام دا ۵ به شهو
روپی ۵ السُّوَادُ: نهخۆشییه که توشی کهسانیک
دمبئ که ناوی سویر دهخۆنهوه ۵ السُّوَادَةُ: باقی
مانده می گهنجی، ناخرو نوخوری گهنجی ۵
السُّوَادُ: کونده.

سَارٌ مِنَ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ سَارًا: ههندیکی له
طعام و شمرابه که هیشهوه.

سَمِرٌ سَارًا: مایهوه (سَارٌ) به مانا (سَارٌ) دئ ۵ له
حه دیشدا هاتوو دهه فرموی: (إذا شربتم
فانثروا): که ناوتان خواردهوه که میکی لی
بهیننهوه ۵ اسَارٌ مِنَ حَسَابِهِ: ههندیکی
له حیسابی خۆی هیشهوه مو سفری نه کرد ۵ تَسَارٌ
الشَّرَابِ: باقی مانده می ناومه که می خواردهوه،
بهر ماومه که می خواردهوه ۵ السَّادُّ: باقی مانده ۵
السُّوَرُ: بهر ماوه، باقی مانده ۵ السُّوَرَةُ: بهر ماوه
۵ نافرمتیک که ههرمتی گهنجی بر واو که می
تفر و تازمی پی مایی ۵ السُّوَرَةُ مِنَ الْمَالِ: مالی
چاک و باش ۵ سَأَسًا بِالْمَعَارِ سَأَسَاءً:
به گویندیزی که می گوت (سَأَسًا) بۆ نهومی ناومه که
بخواتهوه ۵ یان بۆ نهومی ههسه میتهوه بر واو یان
راییوستئ ۵ تَسَأَسَاتُ الْأُمُورُ: کارهکان
گویندیزیان تیکهوت ۵ تَسَأَسًا فَلَانَ بِمَعْنَى:
فلانکهس دانی نا به مافی من دا باش نهومی
نینکاری دم کرد ۵ سَأَفْتُ يَدَهُ سَأَفًا: دمورو بهری
نینوکی دهستی هه لشتن، نینوکی هه لشت
هه لشت بوون ۵ سَفَفْتُ يَدَهُ: به مانا (سَأَفْتُ) دئ،
دهشگوترئ: (سَفَفْتُ شَفَفُهُ): لیوی توینکی
هه لدا.

سَفَفَ لَيْفَ النِّحْلَةِ: توینکی دارخورما که شهقار
شهقار بوو لیک بلاو بووه ۵ سَوَّفْتُ أَيْلَهُ سَأَفَةً:
نهخۆشی و هران که وته نیو حوشره که نهوه ۵
إِسْأَفٌ: به مانا (سَأَفٌ) دئ ۵ السُّوَأَفُ: دهردیکه

سَبَأَ الْحَمْرَ: شمرابه‌کمی کړی بؤنه‌وه‌ی بیخواته‌وه ۵
 إِنْسَبًا الْجِلْدُ: پیسته‌که که‌ول کړا. ۵ سَبَأًا: ناوی
 بیاوونکه گوايه خپله‌کانی بې‌ممن هم‌ووېان
 ده‌چنه‌وه سمر شو ۵ له‌په‌ندی پېشینان دا
 هاتووه: (تفرقا ایدی سبأ): بؤ نموونوی
 پم‌رت‌ه‌وازمی ده‌یندریته‌وه، چونکه خه‌لکی
 یان بلن هؤزه‌کانی (سبأ) که ولاته‌که‌یان ناو
 داگری کردو وپرانی کردو باغو باغاتیان له‌ناو
 چوو هم‌ریه‌که‌یان رویان کرده دپه‌رو ولاتیک و
 پم‌رت‌ه‌وازه بوون ۵ السَّبَاءُ: شمراب ۵ السَّبَاءُ:
 سه‌فه‌ری دورو درنژ ۵ السَّبِيَّةُ: پېرپنکن له
 شیعه توند روم‌کان که بال عمبدوللای کوری
 (سبأ) دمدرین ۵ السَّبَاءُ: مهی هرؤش ۵ السَّبِيَّةُ:
 (سبی الحیه): توپزی مار ۵ السَّبِيَّةُ: شمراب ۵
 السَّبَاءُ: ریباز له‌ناو کینو که‌ژدا ۵ سَبَأُ: جنیوی
 پې دا.

سَبَبُ الشَّيْءِ: شته‌کمی برپیه‌وه. ۵ سَبَبُ الذَّابَّةِ:
 نازه‌له‌کمی سهربرئ ۵ سَبَبُ مَسَابَةِ وَسَبَابًا:
 جنیوی پې دا ۵ (جنیویان بیه‌کتر دا) ۵ سَبَبُهُ:
 زوری جنیو پې دا ۵ سَبَبُ الْأَسْبَابِ: هؤکاره‌کانی
 هینانه‌دی ۵ سَبَبُ اللَّمَاءِ مَجْرِي: ناومرؤی بؤ
 ناومه‌کمی دروست کرد ۵ سَبَبُ الْحَكْمِ وَنَهْرِهِ: هؤکاری
 حوکمدانه‌کمی دیاری کردن ۵ اسْتَبْرَأُ: خه‌لکه‌که
 جنیویان بیه‌کتر دا ۵ تَسَبَّرَا: شه‌ره جنیویان
 کرد ۵ تَسَابَرُوا: جنیویان بیه‌کتر دان و دنگیان
 لیک دابری ۵ تَسَبَّبَ الْيَهُ: به‌واسیته‌وه هؤکاری
 جؤراو جؤروه پتی گه‌می ۵ اسْتَسَبَّ لَهُ: وای
 لئ کرد جنیوی پې بدرئ، دمگوترئ: (اسْتَسَبَّ
 لَأَيِّهِ): جنیوی به‌باوکی خه‌لکی تر‌داو به‌وه
 هؤیه‌وه جنیو به‌باوکی نه‌ویش درا ۵ رَنَگَاي
 خؤش کرد که‌سانی دی جنیو به‌باوکی بدن ۵

هپان به‌حوشتر دمکا ۵ السَّنَانُ: موی کلک ۵
 مووه نه‌ستورو درنژمه‌کانی کلک ۵ سَأَلَهُ عَنِ كَذَا
 سُؤَالًا: پرسیری لئ کرد دمبارمی فلان شت ۵
 سوالی کردو ده‌ستی له‌که‌سانی دیکه پان
 کرده‌وه.

سَأَلَ فَلَانًا الشَّيْءَ: داوی شتی له‌فلان کرد بیداتی،
 دمگوترئ: (سَأَلْتُ مُحَمَّدًا دَرْهَمًا): داوی
 دره‌می‌کم له موحه‌مه‌د کرد ۵ أَسَأَلُهُ سُؤْلَهُ:
 نیشه‌کمی جئ به‌جئ کرد ۵ سَأَلَهُ: به‌مانا
 (سأله‌دی) ۵ تساءلوا: پرسیریان له‌یکه کرد ۵
 السَّائِلُ: هم‌زارو سوالکهر ۵ السَّالُ: که‌سینک زؤر
 پرسیر بکا ۵ السُّؤَالُ: سوالکردن، داوی خیر
 پیکردن ۵ پرسیری به‌تافیکردنه‌وه‌ی هوتابی ۵
 السُّؤَالُ وَالسُّؤَالَةُ: نه‌وشته‌ی دواکراوه یان داوی
 ده‌کمی ۵ السُّؤَالَةُ: که‌سینک زؤر پرسیر بکا ۵
 السُّؤُولُ: به‌مانا (السَّالُ) دی ۵ الْمَسْأَلَةُ: شتی
 دواکراو ۵ یان هه‌ضیه‌وه روداو‌یک به‌لگمی
 له‌سمر به‌یندریته‌وه ۵ الْمَسْتَرْئِلُ: به‌رپرس ۵
 لِیْبِرْسِ سُرَاوِي دمو‌ل‌مت ۵ الْمَسْتَوْكِيَّةُ:
 به‌رپرسیریته‌ی له‌گفتارو له‌مکر‌دار.

سَمَّمَ الشَّيْءَ وَمَنْهُ: له‌شته‌که وپرز بوو ۵ أَسَامَهُ:
 وپرز کرد، جاززی کرد ۵ السُّؤُومُ: که‌سینک زؤر
 وپرزین و وپرزبوونی گه‌یشتیته‌وه نه‌وه‌پری.
 سَمَّى سَارًا: بازی دا، دوزمنایته‌ی کرد ۵ ناشویی
 خسته نیو جه‌ماومر ۵ السَّارُ: زیندو نیشتمان ۵
 ورمو هی‌ممت، دمگوترئ: (فلان ذر سَارُ):
 فلان‌که‌س وره به‌رزو خوگره ۵ مبه‌ست و
 نامانج.

سَبَأًا عَلَى عَيْنِ كَاذِبَةٍ سَبَأً: سویندی خواردو هیچ
 گونی به‌گرنگی سویند پې خوراومه‌که نه‌دا.

فوماشی تمنك و سوك ۵ پارجه مو (گازلّه مو) ۵
 درزو دراوی كه م لهفوماشی كهتان ۵ نافرمتیكى
 زولف دریزه ۵ (سباب الدم): ریزه و موكانى
 خوین ۵ السَّبُّ: جوین فروش؛ كهسیك زور
 جوین بدا ۵ المسبَّة: پمنجهی شایه تومان.

سَبَّتَ سَبًّا: نوست ۵ پشوی دا ۵ دامركا.

سَبَّتَ فلان سَبًّا: رۆزی شه ممه فلانكس چوو
 زورموه. ۵ سَبَّتَ اليهود: جوله كه مراسیمی
 شه ممه یان پيسكینا و پشویان دا و ازبان
 لهكاروكاسی هیئا. ۵ سَبَّتَ الشَّيْءُ: شته كه ی شل
 كرده وه. ۵ سَبَّتَ شَعْرُهُ: قزموكانى كرده وه
 برپه وه، دهگوتری: (سَبَّتَ عِلْمُهُ): له ملی دا ۵
 (سَبَّتَ رَأْسُهُ): سمری تاشی ۵ اسبَّتت الهیة:
 مار كه پاپوكه ی بهست و خو ی مات دا ۵ اسبَّت
 فلان: فلانكس رۆزی شه ممه داخل بوو ۵
 اسبَّت اليهود: جوله كه داب و نهریتی رۆزی
 شه ممه یان پهیره و كرد ۵ سَبَّتَ الشَّيْءُ: شته كه ی
 برپه وه ۵ اسبَّتت الجلد: پیسته كه به دمباغ كردن
 نرم بوو ۵ اسبَّتت الرطب: خورما كه شیرین بوو
 هه مووی بوو بهر و طاب ۵ اسبَّتت الشَّيْءُ: شته كه
 دریز بوو كشا له گه ل نرم بوون دا ۵ السبَّات:
 راحه و پشودان ۵ ههروا وشه ی (سبَّات) به مانا
 خه مو ی سوك و سه ره خه وه، و مكوو نوستنی
 تا و ناتا وه پیره میردو نه خووش ۵ عه مرى كور ی
 مه سعود به معاویه ی گوت: (ما تسأل عن شیخ
 نومه سبَّات و ليله هبَّات) ۵ له بواری پزیشكى دا
 بره تیبه له حاله تيك كه نه خووش تییدا بچ ناگا
 دمبئ و له خو دمبئته وه وه به هبچ دهرمانيك
 به ناگا نایه ته وه به بچ چه وانه ی نیغمایه
 كه شتیكى كاتیبه و دوا ی ماومیهك له سه رخو
 جوو كه به ناگا دپته وه ۵ (ابنا سبَّات): شه وو

الأسبورية: نه و عه بب و له كه كه یه جنیوی بی
 ده دری و دمكریته نامرزی جنیو ۵ السَّبُّ: جنیو
 فروش ۵ كهسیك زور جوین بدا ۵ سه ره پووش ۵
 میزمر ۵ حه بل ۵ سنگ و گولمخ ۵ فوماشی
 تهك ۵ (سبُّ الشخص): جنیو پی دمر ۵
 السبب: حه بل ۵ هه رشتيك ببئته هوكار بو
 گه یشتن به شتیک ۵ خزمایه تی و خو شه ویستی
 ۵ له زار وه ی عه روزدا (سبب) بره تیبه له دو
 پیت یه كه میان بزوینی هه بی و نه وی تر بی
 بزوین ۵ یه كه میان سه به بی سوك و دووم
 سه به بی قورس ۵ له زار وه ی شهرع دا هوكاریكه
 كه به هویه وه ده گه یه شتیک و به لام تییدا
 كاریگر نیبه ۵ و مكوو كات هوكاره بو واجب
 بوونی نوئز، به لام تییدا كاریگر نیبه ۵ (أسباب
 السماء): پهیزه و پلیكانه بو به رزبوونه وه ۵
 ده گوتری: (تَقَطَّعتْ بهم الأسباب): هبچ
 به هانه و فروقیلیان نه ماون ۵ (أسباب الحكم):
 بریتین له و به لنگه و شایه تانه ی دادوم دمه یان
 بین و دمه یان كاته بنه ما بو حوكمه قانونیه كه ی
 ۵ السبابة: قامكى شایه تومان، قامكى نیوان
 قامكه گه ورمو قامكه دریز ۵ السببة: ماومیهك
 له زه مان، ده گوتری: (مضت سببة من الدهر):
 ماومیهك له رۆزگار تیپه ری ۵ (أصابنا سببة من
 الحر أو البرد): رۆزگار یكى گهرم یان ساردمان
 به سه ردا تیپه ری، ماومیهك گهرما یان سه رما
 لی داین نیستا مه وجه ی بو به كارد ده یین ۵
 ده لئین: مه وجه ی گهرما یان مه وجه ی سه رما ۵
 السببة: عه بب و عار ۵ كهسیك خه لك زور
 جوینی بی بدا ۵ السببة: كهسیك زور جنیو
 به خه لك بدا ۵ السببية: په یومندى نیوان
 سه به بو و سه به بب ۵ السبب: (سبب الفرس):
 مو ی كلك و بال و ناوجاوانی نه سب ۵ السببية:

دَمَكْرِيْتٌ ۵ السُّبَّاحُ: مهله كمر نهو كسهی زور
 لهناو ناودا دمبی ۵ السُّبَّاحَةُ: قامکی شایه تومان؛
 پهنجهی نیوان قامکه گه ورمو قامکه دریژ ۵
 السُّبُّوحُ: ناویکه لهناوه جوانه کانی پهرو مردگار؛
 واته لههموو عهیبو لهککمهک دوره
 همرچی نهقص بی تییدا نییه ۵ سُبْحَانَ:
 دمگوتریت: (سبحان الله) وشهیه که بو ته نزیهی
 زاتی پهرو مردگار به کاردی ۵ لهکاتی
 سمرسورمان له شتیك و عاجباتی لن هاتن
 دمگوتری ۵ السُّبُّوحُ: بهتالایی و هماغ ۵ السُّبُّوحَةُ:
 دهنکه میروی تهزیبج ۵ دوعاو پارانهوه ۵
 نویژی سونمت ۵ (ك: سُبْحٌ) ۵ سُبْحَاتُ: الله:
 نورو جهلال و شکومندی پهرو مردگار ۵
 السُّرَّابُ: بههیزو توانا، پتهوو قایم ۵ السُّبُّوحَةُ:
 پهنجهی شایه تومان ۵ السُّبُّوحَةُ: میروی تهزیبج ۵
 سَبَّحَ فلان: فلانکس وتی (سبحان الله).

سَبَّحَ سَبَّحًا: داسه کناو دامرکایهوه، دمگوتری:
 (سَبَّحَ الحَرُّ): گمرما پهویهوه.

سَبَّحَ القَطْنُ: لؤکه کهی پیچایهوه، لولی دا ۵ سَبَّحَتْ
 الارضُ سَبَّحًا: زهوییه که شوږ بوو، سویره خاکه
 ۵ (اسَبَّحَتْ الارضُ) بهمانا (سَبَّحَتْ) دئی ۵ اسَبَّحَ
 فی حفرة: له هه لکه مندی چاله کهدا گه پشته
 سویره خاک ۵ سَبَّحَ: نوست ۵ سَبَّحَ الشَّيْءُ:
 شته که سوک بوو دامرکاو داسه کنا، دمگوتری:
 (سَبَّحَ العرقُ): دهمارکه له فره فرکه وتو
 لیدان و نازاری نهما ۵ (سَبَّحَ الحَرُّ): گمرما
 دامرکایهوه ۵ (سَبَّحَ عنه الشدة): ناخوشی و
 چورتی لهسر سوک بوون ۵ (سَبَّحَ القطنُ):
 لؤکه کهی شی کردموه، پانی کردموه ۵ (سَبَّحَ):
 سوک بوو، دامرکایهوه ۵ السَّبَّاحُ: زهوییه که
 نه کیندرابی و ناوهدان نه کرابیته وه له برنه وهی

رُوْزٌ ۵ السَّبْتُ: رُوْزِي شهمه ۵ رُوْزِگار یان
 ماومیهیک، دمگوتری: (أقمننا فی بغداد سبتاً):
 ماومیهک له بغداد ماينهوه ۵ پراحو پشودان ۵
 نوستن ۵ کسینک زور بنوی ۵ گمنجی نازاو چاو
 نه ترس ۵ نه سپی په منی بهراپهرو تیزرؤو
 بازهاویژ ۵ السَّبْتُ: همرپیتیک دهباغ بکری ۵
 جوړه نعلیک همیه پیی دمگوتری: (نعملی
 سیبتی): لهو جوړه پیستانهیه ۵ السَّبُّبَةُ:
 ماومیهک له رُوْزِگار ۵ السَّبُّبُوتُ: نه خوشی بی
 هوش و بی هاوارکردن و په له هازه ۵ مردو ۵
 سَبَّحْتُمُ: مانگی نوی زایینی ۵ تَسَبُّحٌ: پیست و
 کهولی له بهر کرد کهولی نازهلی پوخی ۵ السَّبُّحُ:
 میروی رمش ۵ السَّبُّبَةُ: جوړه پوشاکیکه
 نافرمت له مانهوه له بهری دمکا ۵ السَّبُّبَةُ:
 بهمانا (السَّبُّبَةُ) دئی. (سَبَّحَ بالنهر رفیه: له
 روبارکه دا مهلی کرد چوووه ناو ناومکهو خوی
 نقوم کرد. ۵ سَبَّحَ الفرسُ: نه سپه که له روپشتن دا
 دهستی هاویشتن.

سَبَّحَ النجرمُ: نه ستیرمکان له فله لمکی خویان له هاتو
 چؤدا بوون.

سَبَّحَ فلان فی الأرض: فلانکس له زموی دا دور
 کهوته وه ۵ چالی هه لکه مند ۵ باری زیانی نال و
 گوږی به سر دا هات بوژیان و دابین کردنی
 پیوستیاتی تیکو شا ۵ سَبَّحَ فی الکلام: زوری
 قسه کردن ۵ اسَبَّحَهُ فی الماء: مهلی پی کرد،
 له ناوی هه لکیشا ۵ سَبَّحَ: وتی (سبحان الله)،
 ته سیبجاتی کرد ۵ سَبَّحَ الله وله: پهرو مردگاری
 بهتاک و تنهاو بی عهیبو له ککه و مصف کرد
 ته قدیس و ته نزیهی کرد ۵ السابجات: گه میکانی
 ناو دهریا ۵ فره شته ۵ نه ستیره ۵ السَّبَّاحَةُ:
 مهله کردن؛ جوړه و مرز شیکه له ناو ناودا

قوﻻﻳﻰ ﺑﺮﻳﻨﻪﻛﻪﻱ ﭘﯿﻮﺍ، ﻣﻪﺯﻧﺪﻩﻱ ﻛﺮﺩ
ﺑﻪﻧﺎﻣﯿﺮﻯ ﺗﺎﺑﯿﻪﺕ.

سَبْرٌ ﻓَﻻﻧَا: ﻓَﻻﻧَﻜﻤﺴﻰ ﻫﻪﻟْﭙﯿﺸﻜﻨﻰ ﺑﯘﻧﻪﻭﻩﻱ ﺑﺯﺍﻧﻰ
ﺟﻰ ﻻﻫﻤﯿﻪ ۵ ﺁﺳْﺒَﺮَ: ﺑﻪﻣﺎﻧﺎ (سَبْرَةُ) ﺩﺉ ۵
(ﺁﺳْﺘَﺒَﺮَ) ﺑﻪﻣﺎﻧﺎ (سَبْرَةُ) ﺩﺉ ۵ ﺁﺳْﺘَﺒَﺮﻯ ﻣﻦ
ﺁﺗﯿﺎﺏ: ﻗﻮﻣﺎﺷﻰ ﺗﻪﻧﻜﻰ ﺯﯗﺭ ﺑﺎﺵ ۵ ﻧﻪﮔﻪﺭ ﺑﯘ
ﺯﺭﻯ ﺑﻪﻛﺎﺭﻫﺎﺕ ﻣﻪﺑﻪﺳﺖ ﺯﺭﻯ ﺟﺎﻙ ﭼﻨﺪﺭﺍﻭﻩ ۵
ﺁﺳْﺘَﺒَﺮَ: ﻧﻪﻭ ﻧﺎﻣﯿﺮﻩﻱ ﻗﻮﻻﻳﻰ ﺑﺮﯨﻨﻰ ﭘﯿﻰ
ﺩﻩﭘﯿﻮﺭﻯ ۵ ﻳﺎﻥ ﻗﻮﻻﻳﻰ ﻧﺎﻭﻱ ﭘﯿﻰ ﻣﻪﺯﻧﺪﻩ
ﺩﻣﻜﺮﻯ ۵ ﺁﺳْﺒَﺮُ: ﻫﻪﺯﺍﺭ ۵ ﺁﺳْﺒَﺮُ: ﺗﻪﺧﺘﻪ
ﺭﻣﺸﻰ ﻗﻮﺗﺎﺑﺨﺎﻧﻪ ۵ ﺳﻪﺑﻮﺭﻩ ۵ ﺁﺳْﺒَﺮُ: ﺋﻪﺼﻞﻭ
ﺭﻣﺴﻪﻥ، ﺑﻨﺎﻏﻪ ۵ ﺭﻣﻨﮕ ۵ ﺷﻴﻮﻣﻮ ﺭﻭﺧﺴﺎﺭ ۵
ﺁﺳْﺒَﺮُ ﻭﺍﻟﺘﻤﯿﻢ: ﻟﻪﺯﺍﺭﻭﻩﻱ ﺯﺍﻧﺎﻳﺎﻧﻰ ﺋﻮﺼﻮﻝ
ﻫﯿﻘﻪﺩﺍ ﺑﺮﯨﺘﯿﻴﻪ ﻟﻪ ﮔﯘﮔﺮﺩﻧﻪﻭﻩﻱ ﻭﻣﺼﻔﻪﻛﺎﻥ
ﻟﻪﻧﻪﺼﻞﻭ ﻗﯿﺎﺱ ﺑﯘﺳﻪﺭ ﻛﺮﺍﻭﻣﻜﻪﺩﺍ ﺋﻪﻣﺠﺎﺭ
ﻭﻩﻻﻧﺎﻧﻰ ﻫﻪﻧﺪﯨﻜﻴﺎﻥ ﺑﯘﻧﻪﻭﻩﻱ ﺑﺎﻗﻰ ﻣﺎﻧﺪﻩﻛﻪ
ﺑﻜﻪﻧﯿﻪ ﻋﯿﻠﻪﺕﻭ ﺑﺎﻳﺴﻰ ﻗﯿﺎﺳﻪﻛﻪ ۵ ﺁﺳْﺒَﺮُ:
ﺑﻪﻣﺎﻧﺎ ﺋﻪﺼﻞﻭ ﺭﻣﻨﮕﻮ ﺷﻴﻮﻣﻮ ﺭﻭﺧﺴﺎﺭ ﺩﺉ ۵
ﺁﺳْﺒَﺮُ: ﺑﺎﻟﺪﻩﻣﻪﻛﻰ ﺩﺭﻧﺪﻣﯿﻪ ﻟﻪﺑﺎﺷﻮ ﮔﻪﻭﺭﻣﺘﺮﻩ
ﺑﺎﻟﻪﻛﺎﻧﻰ ﺩﺭﯨﺰﻥ ۵ ﺁﺳْﺒَﺮُ: ﺳﻪﺑﻤﯿﺎﻧﻰ ﺳﺎﺭﺩ ۵
ﺁﺳْﺒَﺮُ: ﻧﺎﻣﯿﺮﻯ ﺑﺮﯨﻦ ﻣﻪﺯﻧﺪﻣﻜﺮﺩﻥ ۵ ﺁﺳْﺒَﺮُ:
(مَسْبَرَةُ الجرح): ﻛﯘﺗﺎﻳﻰ ﺑﺮﯨﻨﻪﻛﻪ ۵ ﺁﺳْﺒَﺮُ:
ﺭﻭﺧﺴﺎﺭ ﺟﻮﺍﻥ ۵ ﺳَﺒَﺮْتُ: ﺑﺮﻭﺍﻱ ﻛﺮﺩﻭ ﻧﯿﺪﻯ
ﻧﻪﭘﯿﺮﺳﻰ.

ﺁﺳْﺒَﺮَاتُ: ﻫﻪﺯﺍﺭﻭ ﻣﺴﻜﯿﻦ ۵ (ﻭﻫﻰ ﺳَﺒَﺮَاتٌ) ۵
ﺁﺳْﺒَﺮُ: ﺷﺘﻰ ﻛﻪﻣﻮ ﺑﯿﻰ ﻧﺮﺥ ۵ ﻫﻪﺯﺍﺭﻭ ﻣﺴﻜﯿﻦ،
ﮔﻮﺭﻯ ﮔﻤﻨﭽ ﻛﻪﻣﻮﻱ ﻟﻰ ﻧﻪﻫﺎﺗﯿﻦ ۵ ﺯﻣﻮﻱ ﭼﯘﻝﻭ
ﺳﻮﺗﻪﻣﻪﺭﻭ ۵ (ﺁﺭﺽ ﺳﺎﺭﯨﺖ): ﺯﻣﻮﻱ ﺳﻮﺗﻪﻣﻪﺭﻭ
۵ ﺁﺳْﺒَﺮَاتُ: ﺑﻪﻣﺎﻧﺎ (ﺁﺳْﺒَﺮَاتُ) ﺩﺉ ۵ (ﻫﻰ
ﺳﺮﯨﺘﻪ). ۵ ﺳَﺒَﺮَ ﻋَﻠﻰ ﺁﻣﺮ: ﻛﺎﺭﻣﻜﻪﻱ ﻧﺎﺁﯞﺯ ﻛﺮﺩ
۵ ﺳَﺒَﺮَ ﺷﻌﺮَ: ﻣﻮﻭﻣﻜﺎﻧﻰ ﺗﺎﺷﯿﻦ ۵ ﺳَﺒَﺴَﺐَ ﺭﺟﻞ:
ﭘﯿﺎﻭﻣﻜﻪ ﺑﻪﻫﯿﻮﺍﺷﻰ ﺭﯗﻳﺸﺖ ۵ ﺳَﺒَﺴَﺐَ ﺍﻟﻤﺎﺀَ:

ﺳﻮﻳﺮﻩ ﺧﺎﻛﻪ ۵ ﻫﻪﺭﻭﺍ ﻧﺎﻭﻩ ﺑﯘ ﺯﯨﻠﻰ ﻛﯿﻤﯿﺎﻭﻱ ۵
ﺁﺳْﺒَﺮُ: ﺷﻮﻳﻨﯿﻚ ﺳﻮﻳﺮﻩ ﺧﺎﻙ ﺑﯿﻰ ﻗﺎﺟﻰ ﻟﻰ
ﺭﯗﻳﭽﻦ ۵ ﺁﺳْﺒَﺮُ: ﺯﻩﻭﻳﻴﻪﻙ ﻟﻪﺑﻪﺭﻧﻪﻭﻩﻱ ﺷﯘﺭﻩ
ﺧﺎﻛﻪ ﻫﯿﭽﻰ ﻟﻰ ﻧﻪﺭﻭﻯ ۵ ﻳﺎﻥ ﺷﻮﻳﻨﯿﻚ
ﻧﺎﻭﻣﻜﻪﻱ ﻗﻪﻭﺯﻱ ﻟﻪﺳﻤﺮ ﺑﯿﻰ ۵ ﺁﺳْﺒَﺮُ: ﻧﻤﺮﺯﻱ
ﻧﻪﻛﯿﻠﺪﺭﺍﻭ ﻧﺎﻭﻣﺪﺍﻥ ﻧﻪﻛﺮﺍﻭﻩ ﻟﻪﺑﻪﺭ ﺷﯘﺭﻩ ﺧﺎﻛﻰ ۵
ﺁﺳْﺒَﺮُ: ﭘﺎﺭﭼﻪ ﻟﯘﻛﻪ ﻛﻪ ﺩﻩﺭﻣﺎﻧﻰ ﺩﻩﺧﺮﯨﺘﻪ
ﺳﻪﺭﻭ ﻧﺎﻣﺎﺩﻩ ﺩﻣﻜﺮﻯ ﺑﺨﺮﯨﺘﻪ ﺳﻪﺭ ﺑﺮﯨﻦ ۵ ﻳﺎﻥ
ﻟﯘﻛﻪﻱ ﺷﻰ ﻛﺮﺍﻭﻩ ۵ ﻳﺎﻥ ﻧﻪﻭ ﻟﯘﻛﻪﻱ ﻟﻮﻝ
ﺩﻣﻜﺮﻯ ﺑﯘ ﺭﯨﺴﺘﻦ ۵ ﻧﻪﻭ ﭘﺮﯨﯘﭘﺎﻟﻪﻱ ﻟﻪﺑﺎﻟﻰ ﺑﺎﻟﻨﺪﻩ
ﺩﻣﻜﻪﻭﻳﺘﻪ ﺧﻮﺍﺭ.

ﺳَﺒَﺮَ ﺷﻌﺮَ ﺳَﺒَﺪُ: ﻣﻮﻭﻣﻜﺎﻧﻰ ﺟﻪﺳﺘﻪﻱ ﻭ ﺭﯨﺸﻰ
ﺗﺎﺷﯿﻦ ۵ ﺁﺳْﺒَﺪُ: ﺑﻪﻣﺎﻧﺎ (ﺳَﺒَﺪُ) ﺩﺉ ۵ ﺳَﺒَﺪُ ﺍﻟﺸﻌﺮُ:
ﻣﻮﻭﻣﻜﺎﻥ ﺩﻭﺍﻱ ﺗﺎﺷﯿﻦ ﻫﺎﺗﻨﻪﻭﻩﻭ ﺳﻪﺭﻳﺎﻥ
ﺩﻣﺮﻫﯿﻨﺎﻳﻪﻭﻩﻭ ﺭﻣﺸﺎﻳﻴﺎﻥ ﺩﯨﺒﺎﺭﻩ ۵ ﺳَﺒَﺪُ ﺍﻟﻔﺮﺥُ:
ﺟﻮﭼﻜﻪﻛﻪ (ﺑﯿﭽﻮﻣﻪﻛﻪ) ﭘﻪﺭﻭ ﭘﯘﻟﻰ ﻟﻰ ﺭﻭﺍﻥ ۵
ﺳَﺒَﺪُ ﺷﻌﺮَ: ﻣﻮﻭﻣﻜﺎﻧﻰ ﺗﺎﺷﯿﻦﻭ ﻟﻪﺑﯿﻨﭽ ﺩﻣﺮﻱ
ﻫﯿﻨﺎﻥ ۵ ﺳَﺒَﺪُ ﺭﺁﺳَ: ﺳﻤﺮﻱ ﻧﻪﺷﺘﻮ ﭼﻪﻭﺭﻱ
ﻧﻪﻛﺮﺩ، ﻫﺰﻣﻜﺎﻧﻰ ﺑﻪﺯﺍﻛﺎﻭﻱ ﻭ ﭼﻠﻜﻨﻰ ﻫﯿﺸﺘﻨﻪﻭﻩ
۵ ﺁﺳْﺒَﺪُ: ﺩﯨﻤﻪﻧﻰ ﺭﻭﻩﻙﻭ ﮔﺰﯗﮔﯿﺎ ﻟﻪﻛﺎﺗﻰ ﺳﻪﺭ
ﺩﻣﺮﻫﯿﻨﺎﻧﻰ ﻟﻪﺯﻣﻮﻱ ﭘﯿﺸ ﻧﻪﻭﻩﻱ ﭘﻪﻝﻭ ﭘﯘ ﺑﻜﺎﻭ
ﺑﻼﻭ ﺑﯿﺘﻪﻭﻩ ۵ ﭘﺎﺷﺎﻣﻮﻱ ﮔﯿﺎﻱ ﺩﻭﺭﺍﻭﻩ ۵ ﻛﻪﻣﯿﻚ
ﻟﻪﻗﺰ، ﺩﻣﮕﻮﺗﺮﻯ: (ﻣﺎﻟﻪ ﺳَﺒَﺪُ ﻭﻻ ﻟَﺒَﺪُ): ﻧﻪﻛﻪﻡ ﻧﻪ
ﺯﯗﺭ ﻫﯿﭽﻰ ﻧﯿﻴﻪ ۵ ﺁﺳْﺒَﺪُ: ﺑﺎﻟﺪﻩﻣﻪﻛﻰ ﭘﻪﺭ
ﺧﺎﻟﺨﺎﻻﻭﻱ ﻭ ﺩﻩﻡ ﭘﺎﻥﻭ ﮔﻪﻭﺭﻣﯿﻪ، ﭘﻪﺭﻭ ﭘﯘﻟﻰ
ﻧﻪﺭﻣﻪ ﻛﻪ ﻧﺎﻭﻱ ﺭﯨﻰ ﺩﻣﻜﻪﻭﻱ ﺧﯿﺮﺍ ﻟﻰ
ﺩﻩﺟﯘﺭﯨﺘﻪﻭﻩ، ﻋﻤﺮﻣﺐ ﺋﻪﺳﺒﻰ ﻋﻤﺮﻣﻖ ﻛﺮﺩﻭ ﺑﻪﻭ
ﺑﺎﻟﺪﻩ ﺩﻩﺷﻮﺑﻪﻳﻨﻦ ۵ ﻫﻪﺭﻭﺍ ﻧﺎﻭﻩ ﺑﯘ ﻗﻮﻣﺎﺷﯿﻚ
ﺟﻪﻭﺯﻱ ﭘﯿﻰ ﺩﻩﻫﺎﺧﻨﺪﺭﻯﻭ ﻟﻪﻧﺎﻭ ﺟﻪﻭﺯﻣﻜﻪﺩﺍ
ﺭﺍﺩﻩﺧﺮﻯ ﺑﯘ ﻧﻪﻭﻩﻱ ﻛﻪ ﺣﻮﺷﺘﺮﻣﻜﺎﻥ ﻫﺎﺗﻨﻪ ﺳﻪﺭ
ﻧﺎﻭﻣﻜﻪ ﻗﻮﺭﺍﻭﻭ ﻟﯿﻞ ﻧﻪﺑﯿﻦ ۵ ﺳَﺒَﺮَ ﺳَﺒَﺮَ: ﻣﻪﺯﻧﺪﻩﻱ
ﻛﺮﺩ ۵ ﻧﻪﻧﺪﺍﺯﻩﻱ ﮔﺮﺕ، ﺩﻣﮕﻮﺗﺮﻯ: (ﺳَﺒَﺮَ ﺍﻟﺠﺮﺥ):

والبول: ناومکه یان میزمهکی رژاند، پهوانی
کرد ۵ تَمَسَبَ الماءُ: ناومکه جاری بوو ۵
السَّبَبُ: ساری کاکی بهکاکی.

سَبَطَ سَبَطًا: خاو بوو، نمرم بوو.

سَبَطَ الشعرُ: قزی خاوو نمرم بوو، دمشگوتری:

(هو سبط الجسم): همدو بالی ریکو پیکو

نمدامی جوان ۵ اسَبَطَ: لهترسان بیدمنگ بوو

۵ سمری شوړ کردوو چاوی لمزهوی ژمنین ۵

لهشی داهیزاو گورجو گول نهبوو ۵ اسَبَطَ

بالارض: بهزموییموه نووساو راست نهبووه،

بههوی نهخوشی یان زمبر ویکهوتنهوه کهوته

سمر جیو ههئنهستا ۵ اسَبَطَ في النوم: چاوی

لیکنان ۵ (اسَبَطَ عنه): لسی بی ناگا بوو ۵

سَبَطَتْ بولدها: پینش کامل بوون مندالمهکی

لمبارچوو ۵ السَّبَابُ: ههلاشیکه لهسمر دوو

دیوارو بهژنر یا ریگای کراوه ههیه ۵ سَبَاطُ:

لهرزو تا ۵ السَّبَاطَةُ: نهو گهنده موو پرزو

پالمیه که لهکاتی سمر شانهکردن دا دمکهونه

خوار ۵ سمرانگوتیک ۵ هیشوی خورما که دهنکه

خورماکانی پیومین ۵ السَّبِطُ: پیاونکه که

بالابهرز بی، دریز بی ۵ قزی خاو ۵ بارانی

بهردهوام.

سَبَطُ الیدین: سهخی سروشته ۵ (سبط الأصابع):

قامکی دریزن.

سَبِطُ الجسم: جهسته ریکو پیکه، دمشگوتری:

(امرأة سبطه الخلق): نافرمتیکی نمرم و نیانو

ناسکه ۵ السَّبَطُ: درهختیکه لقو پوی زورنو

یهک همدی ههیه ۵ السَّبِطُ: کورمزاو کچه زا ۵

لهناو جولهکمش دا وکوو پیکهاتهی خیلو

هوزی ناو عمرمب ومهابه ۵ السَّبَطَانَةُ: تاپرو

ساجمهزمن ۵ تفهنگیک کهراوی بالندهی پی

بکری ۵ اسَبَطَرُ: پاکشا ۵ دریزبوو، دمشگوتری:

(اسَبَطَرَت الذیحة): کوشتییهکه دوی

سمرپینی پاکشاو دریز بوو ۵ اسَبَطَرُ البلاءُ:

ولات نارام بوو ۵ السَّبَطَرُ: پیاوی زیرهکو

کولنهدمر لهکارو پیشهی خوی ۵ دریز،

دمگوتری: (شعر سَبَطَرُ): قزیکی دریزی خاو ۵

ههروا بهمانا تیز پوو گورجو گول دئ،

دمگوتری: (جمل سَبَطَرُ): و (أسد سَبَطَرُ): واته

لهکاتی بازدان دا جهستهی دریز دمی ۵

السَّبِطَرَةُ: نافرمتی جهسته گهورمو کهته ۵

السَّبِطِيُّ: رؤیشتنیکه لارو لهنجهی تیدابه ۵

السَّبِطَرُ: دریز.

سَبَعَ القرم سَبَعًا: بوو بهحهوتهم کسی خهئکهکه

بهنهو ژمارهی خهئکه کهبوو به ههوت،

دمگوتری: (هو سابع سته): نهو ژماره ههوته

حهوتی دوا شمش ۵ ههروا مانای نهومدمگهیهنی

که ههوتیهکی مالهکهی لی وهرگرتوون.

سَبَعَ الخیل: حملهکهی بهحهوت لؤ بادا.

سَبَعَ الذنب الغنم: گورگهکه ههوتی لهجهلهبه

مهرو بزنهکان خنکاند.

سَبَعَ فلاناً: فلانکهسی ترساند، پهخنهی لیگرتو

جنتوی پیدا.

سَبَعَ المولد: مندالمهکه سمری تاشراو ههوتی

بؤکرا ۵ سَبَعَتِ البقرة الوحشية: درنده بیجوی

مانگا کیویهکهی خوارد ۵ اسَبَعَ القرم:

خهئکهکه بوونه ههوت کهس ۵ درنده کهوته

ناو نازهلهکانیان و لسی خواردن ۵ اسَبَعَتِ

الحامل: نافرته سکپرمکه بهحهوت مانگی

مندالی بوو ۵ اسَبَعَ الطريق: ریگاکه درندهی زور

بوو.

أَسْبَعُ إِنَّهُ: منداله‌کمی دا به‌دایمن شیری بداتی و به‌خیوی بکا ۵ سَبَّعَ الْعَمَلُ: حموت جار کارمکی نم‌نجام دا ۵ بان دوچه‌مندانه‌ی ک‌ردموه، دمگوتری: (سَبَّعَ الْإِنَاءَ): حموت جار قاپه‌کمی شت ۵ (سَبَّعَ اللَّهُ لَكَ الْأَجْرَ): خودا حموت هینده‌ی پاداش دایه‌وه بان پاداشی بو دوچه‌ندانه کرد ۵ هه‌روا دمگوتری: (سَبَّعَ عِنْدَ إِمْرَأَتِهِ): حموت شهو لای زنه‌کمی مایه‌وه ۵ سَبَّعَ الْحَامِلُ: نافرته‌که به‌حموت مانگی مندل‌ه‌کمی بوو ۵ سَبَّعَ الْقَوْمُ: خه‌لکه‌که زماره‌بان بوو به‌حموت سهد ک‌س، له حه‌دیشدا هاتووه دمفهرموی: (سَبَّعَتْ سَلِيمَ يَوْمَ الْفَتْحِ): هوزی سوله‌یم رۆزی فه‌تج حموت سهد ک‌سیان ناماده بوون بو زگار کردنی مه‌ککه ۵ اسْتَبْعُرَا: بوون به‌حموت ۵ الأسبوع من الأيام: هه‌فته ۵ که بو تها‌فکردنی کعبه، گوترا مه‌به‌ست حموت‌جار سورانه‌ویه به‌دموری که‌عبدا ۵ السَّبَاعِيُّ: زماره‌ی نیوان شه‌شو هه‌شت، دمگوتری: (هر سَابِعُ سَبْعَةٍ): په‌کیکه له‌زمارمکانی حموت ۵ السَّبَاعِيُّ: حموت سوچ، حموت لا ۵ (رَجُلٌ سَبَاعِي الْبَدَنِ): پیاوئکه جه‌سته ته‌واو (ثوبٌ سَبَاعِيٌّ): قوماشیکه حموت ممتره، حموت بسته ۵ السَّبْعُ: درنده، هه‌رده‌عبابه‌ک چنگو نینۆکی هه‌مین و په‌لاماری ناده‌میزادو نازهل بداو نیجیری بکا و‌مکوو شیرو گورگو پلینگ ۵ السَّبْعُ: به‌شیکه له‌حموت به‌ش ۵ السَّبْعَةُ: زماره‌یه‌که بو نیرینه به‌کاردی ۵ السَّبْعَةُ: بیجوه شیر ۵ السَّبْعُ: هه‌فته ۵ السَّبْعُ: به‌مانا (السَّبْعُ دَيْئٌ ۵ الْمُسْبَعُ: له‌زاراوی نهم‌دازاری دا قه‌بارمه‌کی حموت سوچه ۵ الْمُسْبَعُ: شوینیک درنده‌ی لی هه‌مین ۵ الْمُسْبَعُ: به‌ناز په‌رومردمو زیان نهرمو نۆل ۵ منداله ساواپه‌ک داپکی

بمرو و نافرته‌تیک تر شیری بی بداو به‌خیوی بکا ۵ مندالی زؤل ۵ مندالی باوک نه‌ناسراو ۵ مندالیك به‌حموت مانگی له‌دایک بیی ۵ الْمَسْبَعَةُ: زمویه‌ک درنده‌ی زۆرین. سَبَّعَ الشَّيْءُ: شه‌که ته‌واو بوو ۵ دریز بوو، به‌ره‌راوان بوو، زور بوو ۵ اسْبَعُ الْفَارَسُ: سوارمه‌که زینی بانو پۆری له‌بهرکرد، دمگوتری: (اسْبَعُ ثَوْبَهُ): ک‌راسه‌کمی بانو پۆر کرد ۵ (اسْبَعُ رِضْوَةً): به‌رینک و پیکی ده‌ست‌نوئزی گرتو نهم‌داه‌کانی جوان شت ۵ (اسْبَعُ لَهُ فِي النِّفْقَةِ): به‌تیرو پری نه‌فه‌قه‌ی کیشا ۵ (اسْبَعُ اللَّهُ عَلَيْكَ فِي النِّعْمَةِ): په‌رومردگار نازو نیعمه‌تی به‌سهردا رشتی ۵ التَّسْبِغَةُ: (تسبغة الخردة): نه‌و قه‌میتان و قۆپچه‌و تره‌مه‌و شتانه‌یه که نه‌لقه‌کانی زریه‌مکی بی قاپیم دمکری له‌مل دا ۵ سَبَّعَ إِلَى الشَّيْءِ سَبًّا: پیشی که‌وت، دمگوتری: (سَبَّعَ الْفَرَسُ فِي الْحَلْبَةِ): نه‌سه‌په‌که له‌مه‌یدانی غار غارین دا پیش نه‌سه‌په‌کانی تر که‌یسته مه‌به‌ست. ۵ سَبَّحَ عَلَى قَوْمِهِ: نه‌پیاوئتی و شکۆمه‌ندی دا پیش هوزو نه‌ته‌وه‌مکی که‌وت ۵ (سَبَّحَ عَلَى الْأَمْرِ): له‌کارمه‌دا تیشکا ۵ اسْبَحَ الْقَوْمُ إِلَى الْأَمْرِ: خه‌لکه‌که به‌په‌له‌و لی‌پرانه‌وه بو‌کارمه‌که چون ۵ اسْبَحَ الرَّأْيُ: له‌سمر رایه‌کمی سور بوو به‌بی لی وردیونه‌وه بی سی و دوو ۵ سَابَقَ إِلَى الشَّيْءِ مُسَابَقَةً وَسَابِقًا: په‌له‌ی کرد بو‌لای شه‌که. ۵ سَابَقَ بَيْنَ الْحَيْلِ: نه‌سه‌په‌کانی خسته‌نه غارکردن و سوارمکانیان به‌سهرپانه‌وه بوون، سه‌بری کرد بزانی کامیان پیش دمکوی ۵ سَابَقَ فَلَانًا: پیش‌په‌ری له‌گه‌ل فلانک‌س دا کرد ۵ سَبَّقَ: پیش‌که‌وتنی به‌ده‌ست هینا ۵ سَبَّقَ بَيْنَ الْحَيْلِ: به‌مانا (سابق) دئی ۵ سَابَقَتِ الشَّاةُ

وهرها: مهرمه که پیش وخت بیجو مکهی بوو ◊
 سابق الطیر الجاریح: حمبلنیکی سیرمه ی له قاجی
 بالندمه که کردو بهستی موه ◊ استَبَقُوا الی کذا:
 خه لکه که پیش برکییان کرد بولای نهو شته ◊
 استبقوا الطريق: له ریگاکه لای دا ◊ تسابقوا:
 به مانا (استبقوا) دئ ◊ کئ برکییان کرد ◊
 السابق: که سبک دست پیشخهر بی بؤ کاری
 چاکه ◊ السابق: پیش برکی له رویشتن و شتی تر
 دا ◊ دست پیشخهری لهشت دا، دهگوترئ: (له
 فی هذا الأمر سابقه): له م نیشه دا پیش کهسانی
 دی که وتوو مو تئیدا کارامابه ◊ له یاسادا
 بریتیه له تاوانیک که سبک دهکاو له سهری
 تومار دمکری ◊ هه لس و کهوتیکی ریک و
 پیکه و تازه هه لایمو دمکریته نمونه و سهره
 ممشق ◊ السابقات: نه سب ◊ السباق: قهیدو
 حمبلی له سیرمه و شتی قایم قاجی بالندهی
 به هیزو درندهی بی دهبسترئ ◊ سباق الحیل:
 نه نجامدانی پیش برکی له مهیدانی غار غارین دا
 ◊ السباق: که سبک زور جار پیشکه و تن
 به دست بینن ◊ السبق: نهوشتهی گرهوی
 پیش برکی که ی له سهر دمکری یان شوینی
 پیش برکیکه.

سَبَكَ الْمَعْدِنَ سَبَكًا: معدنه که ی تواند موه و
 بالفتهی کردو خشت و خالی لئ دوور
 خسته موه له قالی دا، دهگوترئ: (سَبَكَ
 التجارب فلاناً): نه زمون و تاهیکردنه موه
 فلانکه سی له بوته داوه هالی کردوه ◊ سَبَكَ
 المعین: به مانا (سَبَكَ) دئ ◊ استَبَكَ: له قالی درا ◊
 السبَاكَةُ: پیشه ی نالتون و مس توانه موه و شتی
 واو له قالی دان ◊ السبَاك: نهو که سهی
 معدنه کان دمتوینتیه موه له بوته یان دمداو
 دمیانکات موه به قالی ◊ هه روا ناوه بؤ نهو که سهی

بؤری به لوعه له ناو خانوو باله خانه لیک دمداو
 دمیانبه ستن ◊ السبِيكَةُ: قالی به نالتون قالی به زیو
 قالی به رصاص و شتی وا ◊ هه پارچه
 معدنیکی مهیلو دریزو له قالی درا ◊
 الْمَسْبُكُ: نهو شوینه ی معدنه گانی تئیدا
 له قالی دمدرئ ◊ الْمَسْبُكَةُ: نهو قالی بو
 نامیرانه ی نالتون و زیوو معدنه تواومکانی
 تئیدا له قالی دمدرئ ◊ اسْبَكَ الشئُ: شته که
 دریز بوو، دهگوترئ: (اسْبَكَ النبتُ واسْبَكَ
 الثَّعْرُ): روه که که بهرز بووه، فزه که دریز بوو ◊
 اسْبَكَ الشباب: گهنجیه که ی کامل بوو چاک
 پیکه یی ◊ اسْبَكَ الثَّهْرُ: جومه که رهوان بوو،
 ناوم که ی رویی ◊ اسْبَلَّت الطريق: ریگاکه
 قهر باغ بوو خه لکی زور پئیدا رویی ◊ اسْبَلَّ
 الزرعُ: کشتو کاله که گولی دا (اسْبَلَّ السماءُ):
 ناسمان بارانی باراند (اسْبَلَّت العين): چاو
 فرمیسی رشت، (اسْبَلَّ علیه): زوری قسه له سهر
 کرد ◊ (اسْبَلَّ الشئُ): شته که ی بهره للا کردو
 شلی کرد موه، دایدا به موه ◊ سَبَلَّ الشئُ: شته که ی
 کرده مولکی هه موانی، وقفی گشتی له ریگه ی
 خودا دا ◊ الاسْبَلُّ: سمبل دریز یان ریش دریز ◊
 السابلُ: (طریق سابل): ریبازی که خه لکی پئیدا
 تیپه ر دهبین ◊ الاسابِلَةُ: ریگایه که خه لکی پئیدا
 دمروا، دهگوترئ: (سبیل سبابة): ریبازی که
 خه لکی پئیدا دمروا ◊ السبَلُّ: بارانی به خوردم ◊
 گولی روه که ◊ دمردیکه توشی چاو دهبین
 بهردمیه کی ته نیکی و مکوو تهن دراوی جالتا لکه
 خمتخته ی سور له ناو چاو پهیدا دهبین ◊
 بؤشاک ی دریز ◊ کراسی ناو دامان ◊ السبَلَةُ:
 نافرمتیکه له زور لئوی سهر موه ی مووی لئ
 روابن ◊ چاو نیکی برزانی دریز بن ◊ السبَلَةُ:
 (سبلة الزرع): گولی روه که، گوله گهنم و جو ◊

بِيَهُودَه، دَمگوتَرِي: (عَمِي سَبَّهَلَا): دِي و دَهجِي
بَمبِي نَموِي سَوْدِيكِي دَهسْت بَكَموِي ۵ كَارِيك
كَمهِيچ سَوْدِيكِي لِي جَاوَمِرَوَان نَه كَرِي ۵ هَمروا
دَمگوتَرِي: (ذَهَب أَمْرُه سَبَّهَلَا): هَموَلدَانَه كَمِي
بِي سَوود بُوو ۵ السَّبَّهَلِي: خُو بَه زَلزَان و لَارو
لَه نَجْم كَار.

سَبَّي عَذْرَه سَبَّيَا و سَبَّيَا: دُو زَمَنِي دِيَل كَرْد،
دَمشَك گوتَرِي: (سَبَّه الْفَانِيَة): هَم دَبَارِيك و
جَاو جَوَان دِيَلِي كَرْد.

سَبَّي الْحَمْرُ: لَهوَلَاتِيكَه و ه شَمَرَابِي بَرْد بُو و لَاتِيكِي
تَر. ۵ سَبَّي الْمَاءُ: زَموِي هَه كَوَلِي تَا كَه يَشْتَه نَاو
۵ سَبَّاهُ اللَّهِ و أَبِئِدُهُ: حُو دَا نَه فَرِينِي لِي كَرْد ۵
خُو دَا نَه فَرِينِي لِي بَكَا ۵ اسْتَبَاهُ: بَه مَانَا
(سَبَّاهُ دِي ۵ تَسَابِي الْقَوْمُ: خَه لَكَه كَه هَم نَدِيكِيان
هَم نَدِيكِيانِيان دِيَل كَرْد ۵ تَسَبَّي لَه: خُوِي
لَاخُو شَه و يَسْت كَرْد و مَامَه حَمَمَه ي بُو كَرْد ۵
السَّبَّيَا: پَزْدَان ۵ نَا زَهَل و بَه رُو بُوومِي و زُوْر
بُونِيان زُوْر بُونِي مَالُو بِيَاوِي تِيكُو شَه رُو
جَه نَكَاوَمَر ۵ (ك: سَرَابِي) ۵ السَّبَّيَا: نَمو دَارو
جِي لَكَه و جَهوِي نَمِيَه نَاو لَهوَلَاتِيكَه و ه دَمبِيَا بُو
و لَاتِيكِي تَر ۵ السَّبَّيِي: دِيَل كَرَا و رَفِينِرَاو ۵
بَه زُوْرِي بُو نَا فَرْت بَه كَار دَه فِينِدَرِي لَه و رُو مَوَه
دَل رَفِينِن پَان خُو پَان بِي دَه سَه لَاتِن و
دَه رَفِينِن رِين ۵ السَّبَّيِي: دِيَل كَرَا، رَفِينِن دَرَاو ج
پِيَاو بِي ج نَا فَرْت بِي ۵ السَّبَّيَا: تُوِي زِي
مَار بِي سْتِي مَار ۵ السَّبَّيِي: دُو رُو كَه و هَمَر
كَه مَه لَه و ان لَه دَه رِيَا دَه رِي دِينِي ۵ السَّبَّيِي:
شَم شَم، دَمگوتَرِي: (جَاء فَلَان سَأْتًا): فَلَان كَمَس
بَه مَه لِي شَم شَم هَات ۵ السَّبَّيِي: شَم شَم زَمَارِي
نِي و ان پِي نَج و حَهوَت ۵ بُو مِي نِه بَه كَار دِي
دَمشَك رِي تَه و شَه رِي زِدَانَان بُو نَا فَرْت دَمگوتَرِي

(سَبَّه الرَجُل): نَمو كَه و ان مَه ي لَه نَاو مَرَا سْتِي
لِي و ي سَه رُو مَه ۵ هَم رَاخِي سَمِيَل ۵ لَا ي خُوَاروِي
رِي ش ۵ (سَبَّه الْإِنَاء): سَه رِي قَاب، دَمگوتَرِي:
(مَلَأَهُ اِلِي سَبَّه): تَا سَه ر قَابَه كَمِي پَرِي كَرْد ۵
(جَرُّ فَلَان سَبَّه): فَلَان كَمَس بُو شَا كَه زِي دَمو
شُو رِي بُو مَه كَمِي رَا كِي شَا ۵ (جَاء و قَد نَشْر سَبَّه):
هَات هَم رَه شَه ي كَرْد ۵ (هُر أَصْهَبُ السَّبَّه): نَمو
دُو زَمَنَه ۵ السَّبَّيِي: رِي كَا ۵ هُو كَارو سَه مَب ۵
هَم رُوَا بَه مَانَا فِيل و تَه لَكَه دِي ۵ سَبَّي اللَّهِ:
جِي هَادو تِيكُو شَان لَه رِي كَه ي خُو دَا دَا ۵
حَه جَك رِن ۵ هَموَلدَان بُو فِيرِي و نُو عِي لَم و
زَانِيَارِي ۵ هَم رَشْتِيك خُو دَا فَه مَرْمَانِي
بَه نَه نَجَام دَانِي كَر دِي لَه كَارِي خِي رُو جَا كَه ۵
بَه زُوْرِي بَه مَانَا ي جِي هَاد بَه كَار دِي ۵ هَم رُوَا
بَه مَانَا حَه رَه ج و عَه بَه دِي، دَمگوتَرِي: (لِيَس
عَلِي فِي كَذَا سَبَّي) ۵ بَه مَانَا بَه لَكَه و دَه لِيل دِي،
دَمگوتَرِي: (لِيَس لَك عَلِي سَبَّي).

إِسْن السَّبَّيِل: كَه سِيكَه رِي بُوَارِي و پِي دَاو يَسْتِي
كَه رَانَه و ه ي بُو شُو يَنِي خُو ي دَه سْت نَه كَه و ي ۵
السَّبَّجُونَةُ: فَه رُو مَو بَانُو ي دَرُو سْت كَرَا لَه كَه و لِي
رِي و ي ۵ رِي وَا يَه تَكْرَا و ه سَمَنِي كُو رِي عَه ل
فَه رُو مَه ي كِي لَه و جُوْرِي هَم بُو و لَه كَاتِي
نُو يَز كَر دِن دَا لَه بَه رِي نَه دَم كَر د ۵ السَّبَّيِي سَه:
فَار غُو نِي دُوَا و ي شَه مَه نَه مَه ر.

سَبَّه سَبَّه: عَه قَلِي نَه مَا، شِي ت و كِي ل بُو و لَه بَه ر
پَه رِي، دَمگوتَرِي: (هُر مَسْرُه).

سَبَّه: بَه مَانَا (سَبَّه) دِي ۵ زَمَانِي كَرَا مِيَه ۵ السَّبَّه ي:
(رَجُل سَبَّه): پِيَاوِيكَه لَه بَه رِي پَه رِي عَه قَلِي
نَه مَا و ه ۵ السَّبَّه: خُو بَه زَلزَان ۵ السَّبَّه يَة: خُو
بَه زَلزَان ۵ السَّبَّه لِي: پِيَاوِي بِي عَه قَل و هِيچ
نَه بُو و، هِيچ لَه بَارَا نَه بُو و ۵ پِيَاوِي تَه ر دَه مَاخ و
لَه خُو رَا زِي و لُو تَه مَر ز ۵ هَموَلدَمَر بُو شْتِي

(الصقريات) گه ورفترين بالندهيه له پړوی
 هه باره وه، چونکه دريژي باله کاني له کاتي
 کردنه و هېان نزيکه ي سځ مه تر دمېن ۵
 له شويڼي جياو شاخ و که ژدا ده ژي ۵ اَلْسْتَلُ:
 ريځگي ته نگه بهر ۵ سَتَه سَتَه: دواي کهوت و
 لڼي نايبته وه، هميشه به دواو هيه تي.

سَتَه سَتَه: سمی زل بوون ۵ (فهو آسته وهي ستهاء)
 ۵ الإِسْتُ: سمت ۵ جاري و ايش دمېي مهبست
 خودي کوني باشه و هيه ۵ (ك: آستاه) ۵
 به خه لکاني خو پړي و همتي و مچه ده لڼين: (ستاه)
 ۵ آست الدهر: نه وه لڼي پړوژگار ۵ ابن استها:
 کوري کوي له و دايک نهمه ته ۵ مندالی زينا.

سَجَجُ بَطْنُهُ سَجَجًا: گورونکه ي توش بوو ۵ سکی چوو.

سَجَجُ الطائرُ: بالنده که ناوسکی خوی دانا.

سَجَجُ بَسَلْجِه: جيقتنه ي روني کرد.

سَجَجُ سَطْحُهُ: به قوري شل سه ريانه که ي سواخ دا.

سَجَجُ الحانطُ: ديوار که ي سواخ دا ۵ السَجَجُ:
 ماستاوی زور رون ۵ السَجُ: دموگوتري: (أخذه لي
 بطنه سَجَجُ: سکی چوو ۵ السَجَجَةُ: مالنج، ماله;
 ناميري که هور و گه چ و شتي وای هېي بلا و
 دمکريته وه.

سَجَجُ له بشي من الكلام سَجَجًا: به تمعريض و
 توانج مانايه کی ناراسته کرد.

سَجَجِج: ناوی ژنيکی ته ميمييه لافي
 بيغه مېمېرتي لڼ ده دا، هاوسه رو هاوه لڼي
 موسه ي ليمه بوو.

السَجَجُ: بهرام بهر.

السَجَجُ من الطريق: ناو مرستي ريگا ۵ ريزو تمناف
 ۵ دموگوتري: (بنوا بيوتهم على سَجَج واحد):
 خانووه کانيان له پړي زي په ک دروست کردون.

(ست فاطمة، ست رقية، ... هتد) ۵ السِتَّة:
 ژماره ي شمش يو نيړينه به کاردئ ۵ السِتُون:
 ژماره ي شهست ۵ شمش چار ده ۵ يو نيرو من
 به کاردئ ۵ سَتْرَةُ سَتْرًا: شاردیه وه ۵ ساتره
 العدارة: دوزمانايه تيه که ي يو نه و دمرنه خست ۵
 اِسْتَرَّ: دايپوشي ۵ اِنْسَتَرَ: به مانا (اِسْتَرَّ دئ)
 تَسْتَرَّ: خوی شاردوه، دموگوتري: (تَسْتَرَّ عليه):
 لڼي شاردوه ۵ الإِسْتَارُ (من العدد): ژماره چوار
 دموگه ي مني ۵ هه روا کيشي چوار مثقال و نيو
 دموگه ي مني ۵ اِسْتَارُ القوم: چوارمې هه و مکه ميه
 ۵ هه روا به مانا عه قل و شهر و حه يا دئ ۵
 اَلْسِتَارُ: دايپوشه، په رده ۵ په رده ي به نجه ره و
 دمرگا ۵ السِتَارَةُ: به مانا (السِتَار) دئ ۵ السِتْرُ:
 به مانا (السِتَار) دئ ۵ به مانا عه قل و شهر و
 حه يا دئ ۵ السِتْرَةُ: به مانا (السِتَار) دئ ۵
 اَلْسِتْرُ: که سيکه حه زي له شتي نه يڼي بي و
 سپړوش بي ۵ داوينپاک ۵ دره ختيک لقو پويي
 زور بين ۵ اَلْمُسْتَرَّةُ (جارية مُسْتَرَّة): که چوله يه کی
 که زاوه نشين و پاريز زاوه و مکوو دورې ناو
 صه دمف و ايه ۵ اَلْمُسْتَر: داوينپاک و خاوين ۵
 که سيک حال و و مزعي لای خه لک ديار نه يڼي ۵
 اَلْمُسْتَرِق: پاره ي ستوک و تمزوير ۵ پاره ي قه لب
 ۵ اَلْمُسْتَقَّةُ: ناميري که پيڼي له سازو سه متور
 دمدري.

سَتَلُ القومُ سَتْلًا: خه لکه که به پريز په ک له دوا په ک
 هاتنه دمره وه.

سَتَلُ اللزراءُ: دهنکه لوتلونه کان په ک په ک
 له بيه که ميان کهوتنه خواره وه ۵ سَتَلُهُ سَتْلًا:
 شويڼي کهوت ۵ سَاتَلُ: شويڼي کهوت ۵ تساتَلُ:
 به مانا (سَاتَل) دئ ۵ سَتَالَةُ الشئین: جوړه پړو
 پوجه کاني شت ۵ اَلْسَتْلُ: بالنده يه که له پيړي

السَّجْحَةُ: سروشت و رپوشت.

السَّجِيحُ: نهرم و شل، ناسان ۵ دمگوترئ: (خُلِقَ

سَجِيحاً): رپوشتی نهرم و نیان.

السَّجِيحَةُ: بهمانا (السَّجْحَةُ) دئ.

سَجَدَ سُجْرًا: چووه سوژده ۵ ملکه چ بوو

ناوچاوانی خسته سهرزموی.

سَجَدَتِ السَّفِينَةُ لِلرِّيحِ: کهشتییه که به گوترئ

بایه که مهیلانی کرد.

سَجِدَتِ رَجُلُهُ سُجْدًا: قاجی هاوسا ۵ اَسَجَدَ: سمری

دانهواند چووه رکوع ۵ (أَسَجَدَ الرَّجُلُ) بیاومکه

به تیلهی چاو زوری بؤ روانی و دریژی به

ته ماشاگردنمه که دا ۵ السَّاجِدُ: دمگوترئ: (فلان

ساجد المنخر) فلانکس ملکه چ و زهلیل و

فهرمانبمداره ۵ السَّاجِدَةُ: مینهی (السَّاجِدُ)

دمگوترئ: (عين ساجدة) چاومکه پرته پرتیهتی،

چاومکه فره فریهتی ۵ دمشگوترئ: (تخله

ساجده) دار خورمایه کی قهد خوارو خنیچه ۵

السَّجَادُ: کهسیک زور سوژده بهرئ ۵ السَّجَادَةُ:

بهرمان، فهرشیکی پچوکه نوژی له سمر

دمکرئ ۵ شوینکهی سوژده بردن بهناو

چاوانهوه ۵ الْمَسْجِدُ: ناوچهوان ۵ (الْمَسَاجِدُ من

بدن الانسان) نهو نهمدانهی لهکاتی سوژده

بردنندا بکهونه سمر زموی که بریتین له

ناوچهوان و لوت دوو بهری دمست و هر دوو

کهشکه نه زنوؤ همدوو چاوه قامکی حاج ۵

الْمَسْجِدُ: مزگهوت ۵ شوینی نوژی موسولمانان

۵ الْمَسْجِدُ الْحَرَامُ: مزگهوتی کهعبه ۵ الْمَسْجِدُ

الْأَقْصَى: مزگهوتی قودس ۵ الْمَسْجِدَةُ: بهرمان.

سَجَرُ سَجْرًا و سَجِرًا: پریوو (سَجَرُ الْإِنَاءِ)

قابه کهی پرکرد ۵ (سَجَرُ الشَّعْرِ) شیعرمکهی

بمناک قافیهمی نهگوت.

سَجَرَ الْمَاءَ فِي حَلْقِهِ: ناوی رزانده فورگیهوه.

سَجَرَ التَّرْبُ: تمندورمه کی پرکرد له سوتهمه می و

گهرمی کرد.

سَجَرَ الرَّجُلُ الْكَلْبَ: بیاومکه قلیتهی کرده ملی

سهگه که ۵ سَجِرَتٌ عَيْنُهُ سَجْرًا و سَجْرًا: سپینهی

چاوی که میک سوری تیدابه ۵ (فهي سَجْرَاءُ) به

خاومنی چاومکه ش دمگوترئ ۵ سَاجِرَةٌ:

هاورپیهتی کردو نهمه ک و وهفای لهگه لندا نواند

۵ سَجَرُ الْإِنَاءِ و سَجْرٌ: قابه کهی پرکرد ۵ سَجَرُ الْمَاءِ:

ناومکهی هه لقلولاند فیچقهی کرد ۵ سَجَرُ الشَّعْرِ:

شیعرمکهی تاك قافیهم و قافیهم جودا خویندموه

یان به همدوو شیومکه شیعیری دانا ۵ سَجَرُ

الْكَلْبِ: قلیتهی له ملی سهگه که کرد ۵ اِنْسَجِرُ:

پری کرد (السَّجَرُ الشَّعْرُ) شیعرمکهی به قافیهمی

جیا جیا دانا، خویندییهمه ۵ اِنْسَجَرَ فِي السَّيْرِ:

له رؤیشتندا بهردموام بوو ۵ الْأَسْجَرُ: لیل ۵

دمگوترئ: (غدير أسجر) گولایوکی لیل،

ناومکهی فوراپوکی مهیلهمه سوره ۵ السَّاجِرُ:

لافاو ۵ السَّاجِرُ: قلیته دمکرته ملی سمگ ۵

السَّجِرُ: چاوگه و بهکاردمهیندرئ بؤ گرمه ی

هور ۵ دمگوترئ: (بئر سَجْرٌ) بیریکه پرله له

ناو ۵ السَّجْرُ: دارو چیلکه و جهوئل که ناگری

بین دمکرتهوه ۵ السَّجِيُّ: دوستی گیانی بهگیانی

۵ الْمَسْجِرُ: کولهمهژ نهو داری ناگری تمندوری

بین خوش دمکرئ ۵ الْمَسْجِرَةُ: بهمانا (الْمَسْجِرُ)

دئ ۵ الْمَسْجُرُ: هه لایسا هه لگیرساو ۵ پری.

سَجَسَ سَجْسًا: لیل بوو رنگی گؤرا.

سَجَسَ الْمَاءَ: ناومکه لیل و فوراپو بوو ۵ سَجَسَ الْإِبْطُ

وَالْمَاءُ: بین همنگلی بوئی کرد، ناومکه بؤگهن بوو

۵ سَجَسَ الْمَاءَ: ناومکهی لیل کرد ۵ السَّاجِسِيُّ:

(كش سَاجِسِي) مهرنگی سپی زور سپی و خوریه‌کشی زوره.

السَّجْسُ: لَيْلٌ وَغُزَاوٌ ۝ السَّجْسِيُّ: هَمْرُ كِزَاوٍ هَمْرُ كِزٍ ۝ دَمَكُوتَرِي: (لا أَفْعَلُ سَجِسِ اللَّيَالِي أَوْ سَجِسِ اللَّيَالِي وَالْأَيَامِ أَوْ سَجِسِ الدَّهْرِ) مَبْهَمَةٌ تَهْمِيهٌ هَمَّتْ تَهْمُوهُ نَاكَمٌ ۝ السَّجْسَجُ: (يَرْمِ سَجْسَجٌ) رُوژَنِي كَمَشُو هَمُو مَام نَاوَمَنَدِيه نَه سَارَدُو نَه كَمَرَمَه ۝ (ظَلَّ سَجْسَجٌ) (وَأَرْضٌ سَجْسَجٌ) زَهْوِيه كَه نَه نَه رَمَلَانَه نَه رَهَقُو پَتَهوه ۝ يَان زَهْوِيه كِي يَان وَ پُورَه ۝ سَجَمَتُ الْهَمَامَةِ وَالنَّاقَةُ سَجَمًا: كُوتَرَمَكَه بَه يَه كِ شِيُوهُ خُوِنَدِي ۝ حُوشْتَرَمَكَه بَه يَه كِ شِيُوهُ بَارَانْدِي.

سَجَجَ فلان: فلانكس به شيوميك قسهی كردن رسته كانی وشمكاني سهرموايان هه بوو ومكوو شيعر ۝ دهمگوتري: (سَجَعُ الْكَلَامِ وَ سَجَعُ بِهِ) قسهكاني سهرموادار كردن.

سَجَجَ له: قهصدی نهوی كرد.

سَجَجَ فلان في سره: فلان مامناومندی و راستال بوو له مبهست لای نهاد ۝ سَجَعُ الْكَلَامِ وَ سَجَعُ فِيه: قسهكاني به شيويه سهج كردن شيوازی سهجی له قسهكانيدا به پرمو كرد ۝ الْأَسْجُرْمَةُ: قسهی سهج دار، رستهی سهرموادار ۝ السَّاجِعُ: دهمگوتري: (نَاقَةٌ سَاجِعَةٌ وَ سَاجِعٌ) حُوشْتَرَنِي وَ هَمَاهِيَه لَه يَه كِ شِيُوهُ دَهْيَارِنِي ۝ دَهْمُو جَاوِي رَنِكُو پَنِكُ ؛ رُوحَسَار جَوَان وَ قُوَزُ ۝ السَّجْعُ: قسهكردن به شيويهه رستهكان سهرموايان هَمِيَه بَه لَامِ بِي كِيَشِ بِن ۝ السَّجْفَةُ: پَارَجَه يَه كِ لَه كَه لَامِي سهرموادار ۝ السَّجْنَجُ: مَبْهَمَةٌ رِيَرَمُو

سَجَفَ الْبَيْتَ سَجْفًا: حَصِيرو شتی وای خسته سمر سهقزی خانومه ۝ اَسْجَفَ اللَّيْلُ: شَمُو

تاریك بوو ۝ اَسْجَفَ الْبَيْتَ: حَصِيرو تَامَانُو قَهْفَه ژَاوِي خسته سمر سهقزی بانهكه ۝ اَسْجَفَ السُّنَّ: پهردهكی دادابهوه ۝ السَّجَافُ: پهرده ۝ تَهْمُو نَه خَشُو نَه تَهْمِيِن وَ پَهْرَاوِيَرَمِيَه بَه دَامِيِنِي كِرَاسَهوه دَه لَكِيَنَدَرِي ۝ السَّجَافَةُ: پهرده ۝ السَّجَلُ: دُوو پهرده لَيْكُ نَزِيكُ بِن وَ بَه تَالَاوِي يَه كِيَان لَه نِيَاوِنَا بِي ۝ السَّجْفَةُ: سَاتِيكُ لَه شَمُو ۝ السُّجِيُّ: رِيخُوْلَه بَه پَارَجَه گُوشْتُو بَه ز دَاهُو شَرِي.

سَجَلٌ به سجلاً: له بهرزيهوه فرتي دايه خوار.

سَجَلُ الشَّيْءِ: شتهكهی پهك له دواى پهك نارد.

سَجَلُ الْمَاءِ: ناومكهی له بهرزيهوه به سمردا هه لِرِزَان.

سَجَلُ السُّورَةِ أَوْ الْقَصِيدَةِ: سُورَتَه قُورَعَانَه كَه يَان جَامَه شِيَعَرَمَكِي بِي پَسَانَهوه خُوِنَدَمُوه ۝ اَسْجَلُ فُلَانٍ: فُلَانَكَسِ خِيَرُو بِيَرِي زُورُ بُوو ۝ اَسْجَلُ الْمَرُوضِ وَغَرِه: حَهْوَزَه كِي پَر كَرْد ۝ اَسْجَلُ فُلَانًا: دُوْلَجَه يَه كِ يَان دُوو دُوْلَجَه يِ دَا بَه فُلَانَكَسِ ۝ يَان زُورُ عَمَتَاوُ بَه خَشِي پِيِنَا ۝ اَسْجَلُ لَه: نَام يَه كِي بُو نُوو سِي ۝ اَسْجَلُ الشَّيْءِ: شتهكهی نارد، دهمگوتري: (أَسْجَلُ الْبَهْمَةِ مَعَ أَمَهَا): يَه رُخُوْلَه كِي لَه تَه كِ دَاهِي كِي دَا نَارْدُ بُو كِيُو ۝ اَسْجَلُ الْكَلَامِ: قسهكاني به پرمانی و بی پارهستان ناراسته كردن ۝ رَنِكِيَه يِيِنَا قسهكاني خُوِي بَلِي وَ رَاي خُوِي دَه رِيَرِي ۝ اَسْجَلُ الْأَمْرِ: كَارَمَكِي بُو بَه رَمُو زَانِي ۝ (هَذَا أَمْرٌ مُسْجَلٌ): كَارَنِكَه بُو هَمُوو كَه س رَمُو يَه ۝ اَسْجَلُ النَّاسِ: وَازِي لَه خَه لَكَه كَه هِيِنَا ۝ سَاجَلَةٌ: بَه رَامَبَه رِي وَ سَتَاوُ شَانَاوِي بَه سَمَرْدَا كَرْد ۝ سَجَلٌ: سِي جَه كِي نُوو سِي ۝ سَجَلُ الْقَاضِي: قَاوِي بَرِيَارِي دَاو حُوكَمِي كَرْدُو بَرِيَارَمَكِي

لهدمفتهدا تۆمار كرد ۵ سَجَلُ الْعَقْدِ:
 گرېبهستهكهى لهسيجلى تايبهتى فهرمى دا
 تۆمار كرد بۆ ئەومى نەفەوتى ۵ سَجَلُ الْخَطَابِ
 وەومى في البريد: وتارمكهى لهسيجلى تايبهتى دا
 تۆماركرد بۆ ئەومى نەفەوتى ۵ سَجَلُ عَلَيْهِ
 بكنا: شۆرمى پيداو ناوى بلاو كردموه بهوه ۵
 اِنْسَجَلُ: دمگوترى: (اِنْسَجَلُ الْمَاءِ وَالدمعُ): ناومكه
 رزا يان فرميسكى رزان ۵ تساجلوا: خۇيان
 ههئاپهوهه ههركهسهيان شانازييان بهسهر
 بهرامبهرمكهى دا كرد ۵ السَّاجِلُ: كيفى
 شوشه و قۇرى و سوراحى شوشه و نهو جوژه
 شتانه ۵ السَّجِيلُ: سؤالت، گلى رهق بوو
 سوركراوه ۵ ديوان و دمفتهدى تۆماركردنى
 سزاي كافرهكان ۵ شيونكه لهناو دۆزهخ دا ۵
 السَّجَلُ: دۆلجهى گهورمى پېرناو يان خالى ۵
 گوانى گهوره ۵ بهشيك لهشت ۵ دمگوترى:
 (الحرب بينهم سجال): واته شمېر لهنيوانيان دا
 بهنۆرميه، ههرجارمو سهركهوتن بۆ يهكيكيانه
 ۵ السَّجَلُ: كتيبىك شتى مهبهستى تيدا تۆمار
 بكرى ۵ ههروا بهمانا نووسهره ۵ السَّجِيلَةُ:
 لهدۆلجه مهبهست دۆلجهى گهورميه ۵ اَلْمُسْجَلُ:
 دمگوترى: (عقد مُسْجَلٌ و خطاب مُسْجَلٌ):
 گرېبهستى تۆماركراوه لهدمفتهدى فهرمى دا ۵
 وتارى تۆماركراوه ۵ اَلْمُسْجَلُ: دمگوترى: (فعلنا
 ذلك و اللهدمُ مُسْجَلٌ): ئەو نيشهمان ئەنجام داو
 كەس لهكەسمان نهدمترسا.

سَجَمُ الدَّمْعِ وَالْمَطَرِ سَجُومًا وَسَجَامًا وَتَسْجَامًا:
 فرميسك ههئېزان يان باران بارى.
 سَجَمَ الْعَيْنُ الدَّمْعَ سَجْمًا وَسَجُومًا: جاومكه
 فرميسكى باراندىن. ۵ سَجَمَ عَنِ الْأَمْرِ: لهكارمكهدا
 تهملهلى كرد، خۆى لى گرتهوه ۵ أسجمت

السَّحَابَةُ: ههورمكه بارانهكهى بهردهوام بوو ۵
 اُسْجَمَتِ الْعَيْنُ السَّمْعَ: جاومكه فرميسكى
 باراندىن، دمگوترى: (اُسْجَمَتِ السَّحَابَةُ الْمَاءَ):
 ههورمكه بارانى باراندىن ۵ اِنْسَجَمَ: ههئېزا
 بمتهوزم بارى ۵ السُّجْمُ: ناو، فرميسك ۵
 السُّجْرُمُ: ههورىك زۆر باران ببارينى يان چاوى
 فرميسكاوى ۵ نهگهر بۆ حوشترو شتى وا
 بگوترى بهمانا ئەوميه شيرى زۆرىي ۵ اَلْمَسْجَامُ:
 بهمانا (السجوم) دى ۵ سَجَنُهُ سَجْنًا: بهندى كرد
 سَجَنَ لِسَانَهُ: زمانى خۆى گرت.

سَجَنَ أَمَّهُ: خەمو خەفتهكهى خۆى ناشكرا
 نهكرد شارديهوه ۵ سَجَنَهُ: بهمانا (سَجَنَهُ) دى.

سَجَنَ النَّخْلَ: چالى بۆ بنكى دارخورماكه
 ههئكهند هولكهى بۆكرد بۆئەومى ناوى بيته
 ناوموه ۵ السَّاجُونُ: ناسنى نهرم ۵ السَّجَانُ:
 ئەوهكەسهى سهروكارى بهندركراوان دمكا ۵
 السَّجِينُ: بهند، بهنديخانه ۵ شيونكه له دۆزهخ
 ۵ پهراوينكه كرادرو گوفتارى تاوانبارانى
 ئادهمیزادو جندو كهى تيدا تۆمار كراوه ۵
 نامهى كردموى تاوانباران ۵ شتى زۆر رهق و
 پتهو، دمگوترى: (ضرب سَجِينٍ): ليدانىك
 ئەومنده كارىگهري ليدراومكه لهگل و گو بجا ۵
 بهردهوام و ههميشهئى ۵ (نخل سَجِينٍ):
 دارخورمايهك كه بۆ بنكهكهى هولكه كرابى ۵
 ههروا وشهئى (سَجِينٍ): بهمانا ناشكرا دى،
 دمگوترى: (فعل ذلك سَجِينًا): ئەوشتهئى
 بهناشكرا ئەنجام دا ۵ السَّجِينُ: بهنديخانه ۵
 قيرائمتيك ههيه به (السَّجِنُ) دمخويندريتهوه
 ۵ اَلْسُّجُنُجُلُ: ناوينه ۵ ئالتون ۵ قابله زيوو
 زمعهفران.

کرا، راکیشرا ۵ اَسْحَبَ فلان من المجلس: له بر هؤیهک فلان له مه جلیسه که چووه دهرهوه، دهگوتری: (اَسْحَبَ الجیش من الميدان): سوپا له بهر می شهرکشایه وه ۵ تَسْحَبَ فی حق فلان: مافی فلانکسی داگیر کردو خستی بهال سامانی خوی ۵ تَسْحَبَ فلان: فلانکس نازو نوزی کرد ۵ السَّحَابُ: هور بارانی پیومی یان نا ۵ السُّحَابَةُ: پهله هورنیک ۵ السُّحَابَةُ: نهو جوژه ناوی له بنکی گوماوو زه لکاو دا دمینیتموه ۵ سَحْبَان: بیایکی هؤزی وانبله به زمانره وانو قسمزان بهناو بانگه ۵ السَّحْبَانُ: رادمر، رامالمر ۵ السُّحْبَةُ: بهمانا (السُّحَابَةُ) دئ ۵ بهردهو داپوشهر ۵ اَلسَّحْبُ: شوینی سهحب کردنو راکیشان ۵ سَحَتِ الثَّيْبِ سَخًا: شته که می له بیخ دهرهینا ۵ سَحَتِ رَأْسِهِ: سهری هه لکمند ۵ سَحَتِ الْبُرْكَاتِ: بهرمکه ته که می برد ۵ سَحَتِ الشَّحْمِ وَاللَّحْمِ: بمزو گوشته که می هه لاشته وه ۵ سَحَتِ فِي تِجَارَتِهِ: سوتو ریپای له بازارگانیکردنه که می دا نه نجام دا.

اَسْحَت: کهوته ناو سوتو ریپاوه، دهگوتری: (اَسْحَتِ فِي تِجَارَتِهِ): بهمانا (سَحَتِ) دئ ۵ اَسْحَتِ الثَّيْبِ: شته که می له بیخ دهرهینا ۵ ههروا دهگوتری: (اَسْحَتِ رَأْسَهُ): سهری هه لکیشا ۵ (اَسْحَتِ مَالَهُ): ماله که می هه وتاند ۵ اَلْاَسْحَتُ: (عام اَسْحَتُ): سالیکی بین له ورو کهم بزئوه ۵ (وهي سَحْتَاءُ): دهگوتری: (سنة سحَاء): (أرض سحَاء) ۵ السُّحْتُ: شتی پیسو پوخه ل و ناحه لال، که نه نجامدانی یان قبولکردنی شهرمزاری بی، وه کوو بهرتیل و مرگرتن ۵ ههروا بهمانا شتی کهم کهم بایه خیش دئ ۵ وشه (السُّحْتُ): نه گهر مه بهست ناده میزاد بیوو بهمانا ناده میزادی نهوسن و زور خورو

سَجَا الثَّيْبِ سَجْوًا وَسُجْرًا: شته که دامرکا هیواش بیوو، دهگوتری: (سجا الليل وسجا البحر وسجت الريح) ۵ سجت الحلوبة للحالب: شیردهرمه که بیو شیر دوشه که راوستاو نه می نه کرد ۵ اَسْجَى البحرُ وغيره: بهمانا (سَجَا) دئ ۵ اَسْجَى البئر: بیرمه که ناوی زور بیوو ۵ اَسْجَتِ الحليسة: شیردهرمه که شیر ی زور بیوو ۵ اَسْجَى الثَّيْبِ: شته که می داپوشی ۵ ساجاه: دهستی لی دا، دهگوتری: (أأنا بطعام فما ساجناه) ۵ سَجَى الميث: مردومه که می داپوشی ۵ تَسْجَى: داپوشرا ۵ السَّاجِي: برته پرتکمر، نوقاو، قوجاو، دهگوتری: (طرف ساج) و (ليلة ساجية) شهویکی نارام نه ساردو نه گهرم نه هه وری هه میوه نه زور تاریکه ۵ السُّجْرَاءُ: (إمرأة سجراه): نافرمتی که جاو بهل، جاو نهرم ۵ (ناقصة سجواء): حوشرتیکه که دهیدوشن نارام دهگرتی ۵ (ريح سجواء): بای نهرمو نیان ۵ (بئر سجواء): بیرتیکه ناوی زوره ۵ السَّجِيَّةُ: سروشتو رهوشت.

سَحَبَ الثَّيْبِ سَحًا: شته که می بهسمر زموی دا راکیشا، دهگوتری: (سجت الريح السراب): رهشهباکه تمپو توژی هه لساندو راپمالی ۵ (سَحَبَ ذَيْلَهُ): داوینتی له دو خوی خشاندن ۵ (سجت الريح أذیالها): رهشهبای داوینتی نهو نافرمته می هه لدا یه وه ۵ (اَسْحَبَ ذَيْلَكَ عَلَى مَا كَانَ مِنْ): داوینت له دیدی خوت نه دیدی بکه واته عمقوم بکه ۵ (جاء فلان يسحب ذيله): فلانکس هات به له نجه و لار، دهگوتری: (سَحَبَ وديعته): نه مانه ته که می و مرگرته وه ۵ (اَسْحَبَهُ الثَّيْبِ): وی لی کرد شته که و مرگرتیه وه ۵ اِنْسَحَبَ: بهسمر زموی دا کیش

جامه شیرینکم لی کرد بن مینجه مینج
بمسهریدا خویندمهوه.

سَحَّ فلاناً: لافلانکمی دا.

سَحَّ: جهلمدی لی دا، دمگوتری: (سَحُّ مائة سوط):

سهد شورکه داری حمددی لی دا ۵ سَحَّ الماء
واهو: بهمانا (سَحَّ) دئی ۵ اِنْسَحَّ: ههلرزا، ناومکهی
بمسهدا ههلرزابه خوار ۵ تَسَحَّ: بهمانا
(سَحَّ) دئی ۵ السَّحَاءُ: شتیک بهردموام بهرپژنه
بباری، دمگوتری: (بینه سَحَاءُ): دمستی
بهخشدنمیهو زور دمبهخشن ۵ (غارة سَحَاءُ):
ههلمهتیکه گشتی و پهرتهمازمیه ۵ السَّحَاءَةُ:
لهزانیاری کیمیادا لولهپهکه لهشوشه دمرهجه
دمرهجهپهه بو تهحلیلی کیمیانی
بهکاردمهیندری.

سَحَّرَ فلان: فلانکس پارشیوی کرد ۵ کهوته کاتی
پارشیومهوه.

سَحَّرَ عن الشيء سَحْرًا: لهشتهکه دوور کهوتهوه.

سَحَّرَ فلاناً بالشيء: بهشتهکه سیحری لافلان کرد.

سَحَّرَ بالطعام: بهخوارک تیری کرد، بزوی بی دا.

سَحَّرَ بالشراب: خیرا خیرا ناوو شهرابی دایه
بیخواتهوه.

سَحَّرَ الشيء عن وجهه: شتهکهی لهری لادا
دمشگوتری: (سَحْرَةَ عن الشيء): فلانی لهشته

لادا ۵ سَحْرَةَ بكذا: نالومدی کردو هوشی برد،
دمشگوتری: (سَحْرَتُهُ بعينها) و(سَحْرَةَ بكلامه).

سَحَّرَ فلاناً: گهرندی ههنگاوت، زهبری کوشندمی
لهگهروی دا.

سَحَّرَ الشيء: شتهکهی تیک داو بی کهلکی کرد ۵
سَحَّرَ المطرُ الأرض: بارانکه لهبهر زوری زموی
زارمکهی تیک دا ۵ کشتوکالهکهی خراب کرد.

ورگ زله که همرگیز تیرخواردنی نهبی ۵
السَّحْتُ: قوماشی کوزو و رزیو ۵ هیزی
برسییهتی و تینوایهتی ۵ سزاو نهشکمنجه ۵
(مال ودم سحت): مائیک یان خویندیک که
بهفرۆ دانیان تاوان نهبی ۵ السَّحْتُوتُ: هاوتی
کهمو چهور ۵ دمستی نهران و گل نهرم ۵
قوماشی رزیو ۵ السَّحْتِيْتُ: هاوتی چهورایی کهم
بن ۵ السَّحِيْتُ: ورگ زلی تیر نهخورو نهوسن ۵
السَّحِيْتُة: رادمر، رامالمر ۵ المسحوت: بهمانا
(السَّحِيْتُ) دئی ۵ سَحَبَهُ سَحْبًا: رنی، برینداری
کرد، ههلاشتیبهوه، دمگوتری: (سَجَّحَ المرءُ
بالمرء): دارمکهی گرن گرن کردو سپی کرد
توینکلی لی کردموه ۵ (سجحت الريح الأرض):
رشمباکه زمویبهکهی رادا شوینکهی لی کرد.

سَحَّ شجرة: قزمکانی بهشانمدا هینا.

سَحَّحَ في سره: بههینواشی رؤیشت، همروا ۵ سَحَّحَهُ:
سپی کرد ۵ توینکلی لی کردموه ۵ گهستی و
شوینکهی لی کرد ۵ اِنْسَحَّحَ: سپی کرا توینکلی
لی کرایهوه.

تَسَحَّحَ: سپی بوو ۵ السَّحُوجُ: ناهرمتیک زور سویند
بخوا ۵ المِسْحَاجُ: بهمانا (السَّحُوجُ) دئی ۵ شتیک
زور شتی تر بگهزی ۵ المِسْحُجُ: گمزنده ۵ شتیک
گمزینی زوربی ۵ ههلمه دامر نامیریکه داری
بی داهدری.

سَحَّ الانسان والحيوان سَحًا وسُحْرًا: ههلهو بوو
زور ههلهو بوو.

سَحَّ الماءُ ونحوه: ناومکه لهبهرزایبهوه ههلرزابه
خوار بو نماپی.

سَحَّ الماءُ ونحوه سَحًا: ناومکهی لیکدان لیکدان
ههلرزاننده خوارو پپی داکرد، دمشگوتری:
(استنشدهتة قصيدة فسَحَّها علي سَحًا): داوی

سَحَرٌ سَحْرًا: بهیانی زوو دمرچوو، سمر لمبهیانی زوو دمستی پی کرد، چۆلمهمی بچرا ◊ اَسْحَرَ الْقَوْمَ: خه لکه که گهوتنه وهختی پارشیووه یان لهکاتی پارشیوکردن سهرمیران کرد ◊ سَحَرٌ فَلَانًا: جادوی لهفلانکس کردو سيجری نیشان دا همتا وای لی کرد عهقل و هوشی تیک داو شیستی کرد ◊ ژهمی پارشیوی خسته بهردم فلانکس ◊ اِسْتَحَرَ الْقَوْمَ: خه لکه که پارشیویان کرد ◊ اِسْتَحَرَ الطَّائِرَ: بانده که دممهو بهیان خویندی ◊ تَسَحَرُ: ژهمی پارشیوی خوارد، دمشگوتری: (تَسَحَرُ السَّحْرَ): نانی پارشیوی خوارد ◊ پارشیوی کرد ◊ السُّحَارَةُ: ههرشتیک پهپوهندی بهگهرووهه ههبن ومکوو دل و ریخۆله ◊ السِّحْرُ: سيجرو جادوبازی و چاو بهستی ◊ ههروا روداوو دیاردیمه که هۆکارمهکی نمازاندی و بهپیچمهوانهی واقیع بیته بهرمهوادای خهپان ◊ السُّحْرُ: بهمانا (السُّحَارَةُ) دئی، دمشگوتری: (انفتح سُحْرُهُ): رهمی لاملی لی فش بوون و تورپ بوو، لمهاندازهی خوی دمرچوو، دمشگوتری: (انفتح سُحْرُهُ): دلی هر بوو لمترس و رهنگی زهرد بوو ◊ (انقطع منه سُحْرِي): لی نانو مید بووم ◊ السُّحْرُ وَالسُّحْرُ: کۆتایی شهو (پیش کازیوه) ◊ لایهکی شت، نهملاو نهولای ◊ سپیایه که سمرتاریکی دمکهوئ گهپیی دمشگوتری: فهجر، بهیان ◊ فهجری کاندیبو فهجری صادق ◊ السُّحْرَةُ: کۆتایی شهو، شهبهقی بهیان، سپیایه تییه که دمکهوئته سمرتاریکی ◊ السُّحْرِيَّةُ، وَالسُّحْرِي: کۆتایی شهو، بهرمبهپان ◊ السُّحْرُ: خواردمهمنی پارشیوو شلهمهنی کهپارشیوو دهخوریتهوه ◊ السُّحْرُ: درهختی صهفصاف ◊ الْمَسَاجِرُ: دمشگوتری: (انفتح مساجِرُهُ):

لمهاندازهی خوی دمرچوو بهمهاندازهی خوی پیی رانهکیشا ◊ السُّحْرَةُ مِنَ الْأَرْضِ: نهو زهوییهی هیچی لی نهروی ◊ زهوی سوتهمهروو پوتهن ◊ ههروا بهنازهلی کهم شیریش دمشگوتری ◊ تَسَحَّحَ الْمَاءُ وَغَرِه: ناوهکه رۆیی رهوان بوو ◊ السُّحْمَاخُ: بارانی بهریژنهو بهخورهه ◊ السُّحْمَاخَةُ: (عين سَحْمَاخَةً): چاویکی فرمیسک ریژه ◊ ههمیشه فرمیسک دمهاریتی ◊ بارانی بهخورهه ریژنه ناسا ◊ السُّحْمَاخَةُ: هموشهی خانوو، بهردمرگای مان ◊ سَحَطَهُ سَحَطًا: خیرا سهری بری ملی قت کرد.

سَحَطَ الطَّعَامُ فَلَانًا: خواردنه که لمبینی فلانکس گرا.

سَحَطَ الشَّرَابُ: شهراپه کهی تیکهل بهناو کرد ◊ اِسْحَطَ الشَّيْءُ مِنْ يَدِهِ: شته کهی لهدست کهوته خواری رزگاری بوو ◊ اِسْحَطَ فُلَانٌ عَنِ النَّخْلَةِ: فلان لهدارخورماکه هاته خوار ◊ اَلْاِسْحَاطُ: گهرو.

سَحَفَ الشَّيْءَ سَحْفًا: شته کهی سپی کرد توپکی لی کردموه، دمشگوتری: (سَحَفَ الشَّحْمَ عَنِ ظَهْرِ الشَّاةِ): بهزی پشتی مهره کهی قهلاشتهوه.

سَحَفَ الشَّعْرَ عَنِ الْجِلْدِ: موهکانی لهپسته که کردموه سپی کرد هیچی پیوه نههیشت.

سَحَفَ اللَّهُ فَلَانًا: خودا فلانکسی توشی سیل کرد ◊ اسحفت الريح السحاب: بایه که ههرومهکی رادا ◊ اَسْحَفَ فُلَانٌ: فلانکس بهزی فرۆشت ◊ السُّحُفُ: سیل ◊ السُّحْفَةُ: نهو بهزو پیوهی بهموراغی پشتهوه ههیهو نووساوه بهپشتهوه لهناو شانهوه تا دمگاته نیهایهتی پشت (کلنجه) ◊ السُّحْفَةُ: (رَجُلٌ سَحْفَةٌ): پیاویکی سهرتاشراو.

السُّحْرُفُ: قه‌لویک که بمزی سمریشتی
 به‌لشیندریته‌وه ۵ دمنگی ناش، خرپه خری
 ناش ۵ خوشه‌ی شیردوشین له‌کاتی دوشین دا ۵
السُّحُفُ: کره‌کری ناش ۵ **السُّحِيفَةُ:** به‌مانا
 (السُّحْفَةُ): دئ ۵ بارانی به‌خورپه‌و ریژنه
 که‌دمبیته هوی لافا‌و هه‌لسان و هه‌موو شتیک
 له‌پیره‌وی خوی دا پادما ۵ **السُّحْفُ:** (مَسْحَفُ
 الحیة): شوینکه‌ی مار له‌سمر زموی که‌دمروا
 خیشکه دروست ده‌کا ۵ **السُّحْفَةُ:** زه‌ویبه‌ک
 به‌ته‌نکی گیاو گزی لئ بروی ۵ **السُّحْفَةُ:**
 نامیریکه (کیردیکه) گۆشتی بی فاش دمکری
 ۵ **سَحَقَهُ سَحَقًا:** وردو خاشی کرد، دمگوتری:
 (سَحَقَ الدُّرَاءَ): دهرمانه‌ک‌ی کوتاو وردی کرد.

سَحَقَ الشَّيْءَ: شته‌ک‌ی ته‌فرو تونا کرد له‌ناوی
 برد

سَحَقَ رَأْسَهُ: سمری تاشی ۵ **سَحَقَتِ العَيْنُ الدَّمْعَ:**
 چاو فرمیسکی هه‌لومراندن.

سَحَقَ اللهُ فُلَانًا: خودا فلانی دوور خسته‌وه.

سَحَقَ سَحَقًا: زور دووری خسته‌وه ۵ (هر سحیق
 وهی سحیقه).

سَحَقَ الشَّيْءُ سَحَاقَةً وَسُحُوقَةً: شته‌که پزی و بی
 که‌لک بوو.

سَحَقَ الشَّيْءُ سَحَقًا: زور دوورکه‌وته‌وه ۵ **سَحَقَتِ
 النَّخْلَةَ:** دارخورماکه دریز بوو، به‌رز بووه ۵
أَسْحَقَ: پزی، دمگوتری: (أَسْحَقَ الثَّرِبَ):
 قوماشه‌که پزی، زور دوورکه‌وته‌وه ۵ (أَسْحَقَ
 الضَّرْعَ): گوانه‌که وشکی کرد شیر ی تیدا نه‌ما ۵
أَسْحَقَ اللهُ فُلَانًا: خودا فلانی دوور خسته‌وه ۵
أَسْحَقَ الثَّرَاءَ: دهرمانه‌که وردکرا، کوترا ۵
أَسْحَقَ الثَّرِبَ: قوماشه‌که پزی ۵ **أَسْحَقَ فُلَانًا:**
 فلانک‌س دوور که‌وته‌وه ۵ **أَسْحَقَ الدَّمْعَ:**

فرمیسه‌که هه‌لومری ۵ **أَسْحَقَ الشَّيْءَ:** شته‌که
 بان و پور بوو ۵ **السُّحُقُ:** قوماشی پزیو ۵
 شوینکه‌ی برینی جه‌سته‌ی حوشتر که‌سپی
 دمبی ۵ ته‌نکه هه‌ور ۵ **السُّحُقُ:** شتی زور دوور،
 دمگوتری: (سُحَقًا لَهُ وَسُحَقًا سَحَقًا): ومکوو
 دووعا لیکردن دمگوتری ۵ **بُوَ زَيْدُهُ رُوِي لِمُو**
 مانایه‌دا دمگوتری: (سُحِقَ سَاحِقًا) ۵ **السُّحُوقُ:**
 دریز، دمگوتری: (عود سَحُوقٌ وَغَلَّةٌ سَحُوقٌ) ۵
 (أَمْرًا سَحُوقًا): نافرمتیکی دریزه ۵ **السُّحِيقَةُ:**
 بارانی به‌ریژنه که‌دمبیته هوی لافا‌و هه‌لسان ۵
أَلَسَّحُوقًا: کوترا‌وو ورد کراو ۵ **سَحَلَّتِ العَيْنُ**
سَحَلًا وَسَحَلًا: چاو فرمیسکی پزاند، دمگوتری:
 (سحلت السماء): ناسمان بارانی باراند.

سَحَلَّ الحِمَارُ سَحَلًا وَسَحَلًا: گویندریزه‌که زمپی.

سَحَلَّ الحَبْلُ سَحَلًا: یه‌کجار چه‌بله‌ک‌ی بادا.

سَحَلَّ الدِّرَاهِمُ: درمه‌ک‌انی به‌بوچ و ته‌زویر
 له‌قه‌لهم دا.

سَحَلَّ فُلَانًا كَذَا دَرَهْمًا: په‌له‌ی کرد له‌پاره پیدانی
 فلانک‌س ۵ به‌خیرایی نه‌وفنده دیره‌می بو
 بیژارد.

سَحَلَّ السُّورَةُ وَالْقَصِيْدَةُ: سورته‌که یان چامه
 شیعریه‌ک‌ی بی پاوستان و پسانه‌وه
 خویندموه.

سَحَلَّ الشَّيْءُ: شته‌ک‌ی بان کردموه، پلیشانندیه‌وه،
 وردو خاشی کرد.

سَحَلَّ الذَّهَبُ وَالْفِضَّةُ: نالتون و زیومه‌ک‌ی دوی
 له‌بوته‌دان و قال کردن سارد کردنمه‌وه ۵ هه‌روا
 وشه‌ی (سَحَلَّ): به‌مانا توینکل لئ کردنمه‌وه
 داتاشین و راسته‌و پاسته‌و کردنه، ده‌شگوتری:
 (سحلت الريح الأرض): په‌شه‌بايه‌که
 زه‌ویبه‌ک‌ی مالی و تمپ و توژمه‌ک‌ی له‌سمر پادا.

سَحَلْ فَلَائِئاً بِلْسَانِهِ: جَنِيوِي بِمَفْلَانِكِهِس دَاو
 سَمِرْزَهَنَشْتِي كَرْد ۵ اَسْحَلْ اَلْمَبْلُ: يَهَكْجَار
 حَمْبِلَهَكَهِي بَادَا ۵ سَاخْلُوا: هَاتَنَه فَمِرَاخِي دَمِرِيَا
 ۵ يَان پَيِيدَا رُوِيَشْتَن ۵ سَاخْلُ فَلَائِئاً مَسَاخَلَةً
 وَسَحَالاً: سَمِرْزَهَنَشْتِي فَلَائِنَكَهْسِي كَرْد، جَنِيوِي
 پَيِيدَا ۵ اِنْسَحَلْ: تَوِيكَلِي لِي بُوُوَه، سَبِي بُوُو،
 خَيْرَا رُوِيِي، دَمْگُوْتَرِي: (اِنْسَحَلْتِ النَّاقَةِ):
 حَوْشْتَرَمَكَه خَيْرَا رُوِيِي ۵ اِنْسَحَلْ اَلْخَطِيْبُ: وَتَار
 بِيْزَمَكَه بَه_خَيْرِيِي وَتَارِي دَا ۵ اَلْاِنْسَحِلُ:
 دَرَه_خَتِيكَه لَقَه_كَانِي بُوُ سِيوَآك پِي كَرْدَن
 بَه_كَارْدِي دَمَشُوْبِيَهْتَه دَار حَمِيْزَمِرَان (دَار_گَهَن)
 بَه_زُوْرِي لَه_دَهَشْتَو سَارَادَا دَمِرُوِي، سَرُوَشْتِي
 دَرَه_خَتِي نِيْرَاكِي هَهِيَهو لَه_وَنَاوَجَانَه دَمِرُوِي
 كَمَنَهوِي لِي دَمِرُوِي ۵ اَلْسَاخِلُ: فَمِرَاخ دَمِرِيَا ۵
 نَهو شُوِيَنَانَهِي نَاوِي دَمِرِيَا جَار بَه_جَار بَه_هُوِي
 شَه_پُوْل وَ بَمِرْز بُوُونَهوَه دَمِيْكَاتِي وَ جَارِي وَاش
 هَمِيَه نَايْكَاتِي ۵ اَلْسِحَالُ: لِفَاو ۵ اَلْسَحَالَةُ: وَرَدَمِي
 نَالْتُون وَ زَبُو وَ نَه_وَشْتَانَه ۵ سُوِي نَارْدِي گَمَنَمُو
 جُو ۵ (سَحَالَةُ الْقُرْمِ): خُوِيْرِي وَ هَمْتِيُو مَجَهِي
 قَهْمُو وَ هُوُز.
 اَلْسَحَلُ: قَوْمَاشِيكَه رِيَسَهَكَهِي بَه_دَوْلَا بَانَمَدَرِي ۵
 حَمْبِلِي يَهَك هَمُوْدَا ۵ قَوْمَاشِي سَبِي تَهَنَك ۵
 اَلْسَحِيْلُ: قَوْمَاشِيكَه، رِيَسَهَكَه نَه_بِرِيْتَهوَه
 دَوْلَانَه_كِرِيْتَهوَه يَهَك هَمُوْدَابِي ۵ اَلْمُسَحَلَةُ: سَمِرَه
 تَهَشِي ۵ اَلْمِسْحَلُ: لِفَاو ۵ نَه_لَقَهِيَهَكِي دَوَانِي
 تِيكْخِرَاوَن بَه_مِلَاو بَه_وَلَاي لِفَاوَهوَمِيَه ۵ لَايَهَكِي
 رِيَش ۵ نَامِيْرِي نَه_حَتَكْرَدَن ۵ مِسْحَلُ اَللِّسَانِ:
 دَمْگُوْتَرِي: (رَكَبِ اَلْخَطِيْبِ مِسْحَلُهُ) وَ تَار_بِيْزَمَكَه
 بَه_رَدَمُوَام بُوُو لَه_وَتَار_دَانَه_كَهِي دَا ۵ كَارْتِيخ ۵
 بِيْزِيْنِگ ۵ اَلْمَسْحَرُ: شْتِي بَجُوَكِي بِي نَرخ ۵
 شُوِيْنِي دَهَشْتَو بَه_رَفِرَاوَان.

سَحِمَ سَحْمًا وَسَحَامًا وَسَحْمَةً: رَمَش بُوُو، رَمَش
 دَاگِرِسَا ۵ اِسْحَمَتِ السَّمَاءُ: نَاسْمَان بَارَانِي بَارَانِد
 ۵ سَحْمُ الشَّيْءِ: شَتَهَكَهِي رَمَش كَرْد ۵ اَلْاِسْحِمَانُ:
 هَمِرَشْتِيك رَمَش بِي ۵ اَلْسَحْمُ: چَه_كُوْجِي
 نَاسَنگَر ۵ اَلْسَحْمَةُ: بَار_چَه_پَهَكِي گَه_وَرَهو خِرِي
 نَاسَن.

سَحَنَ الشَّيْءَ سَحْنًا: شَتَهَكَهِي بَجُوَك كَرْدَهوَه،
 بَارِيكِي كَرْد.

سَحْنُ اَلْحَنِيَّةِ: وَرَدَه وَرَدَه دَارَمَكَهِي وَالِي كَرْد نَهْرَم
 بِي وَ دَابِي ۵ سَاخَنَةُ: بَه_شِيُوَهِي جَوَان بَهْرَمُو پِيْرِي
 چُوُو.

سَاخَنَةُ الشَّيْءِ: لَه_شَتَه_كَه_دَا تِيكَه_لَاوِي بُوُو ۵
 اَلْسَخْنَاءُ: شِيُوَهو رُوخْسَار ۵ رَمَنگ ۵ حَالُو وَ مَزَع
 ۵ بِيَسْتِي نَهْرَم ۵ نَازو نِيَعَمَت ۵ اَلْسَخْنُ (رِيَم)
 سَخْنُ: رُوْزِي كُوْبُونَهوَهِي جَه_مَامَهْرِي زُوْرَه ۵
 اَلْسَخْنُ: پَمِنَاو زِيْر بَال ۵ دَمْگُوْتَرِي: (هَر فِي سَخِيْهِ)
 نَهو لَه_زِيْر دَمَسَه_لَاتِي نَه_وَدَاپَهو لَه_زِيْر بَالِي نَه_وَدَا
 جِيْكَاي بُوْتَهوَه ۵ اَلْسَخْنَةُ: بَه_مَانَا (اَلْسَخْنَاءُ) دِي
 ۵ اَلْمِسْحَنُ: شَتِيكَه دَارِي پِي تِيْف تِيْفَه دَمَدَرِي
 تَاوَاي نِي دِي لُوس دَمْبِي ۵ وَ مَكُو بَرْمَهَنَد وَاپَه.

سَحَا الشَّيْءَ سَحْرًا: شَتَهَكَهِي رَادَاو رَايْمَالِي ۵
 تَوِيكَلِي نِي كَرْدَهوَه ۵ دَمْگُوْتَرِي: (سَحَا اَلزَّرَابِ
 عَن وَجْهِ اَلْاَرْضِ) گَلَه_كَهِي رَامَالِي ۵ (سَحَا
 اَلشَّخْمِ) بَهْرَمَكَهِي نِي كَرْدَهوَه ۵ (سَحَا اَلْقُرْطَاسِ)
 كَاغَهْرَمَكَهِي پَاك كَرْدَهوَه نُوُوَسِيْنَه_كَهِي سَهْرِي
 كُوْزَانَدَمُوَه لَاي بَرْد ۵ (سَحَا مَن اَلْقُرْطَاسِ)
 هَه_نَدِيكِي لَه_كَاغَهْرَمَكَه كِرَانِد (سَحَا اَلشَّفْرُ)
 مَوُوْمَكَانِي تَاشِيْن.

سَحَا الْكِتَابِ: كَتِيْبَه_كَهِي بَه_تَوِيكَلِي دَرَه_خَتُو
 شْتِي وَ بَهَسْت.

السُّخْتُ: بههیزو بهتوانا ◊ دمگوترئ: (حرُّ سَخْت) گهرمای بهتین (برد سخت) سهرمای بهتین همروا بهمانا شتی رفقو پتهو تهنک دئ ◊ السُّخْتِيت: بهمانا (السُّخْتُ) دئ ◊ شتی باریکو وردو سبی تهواو یهک رنگ ◊ السُّخْتِيَانُ: پیستی بزَن به دهباعگراوی ◊ اَلْسُخْرُوت: شتی لوسو و بوس ◊ سَخَّتَ الجَرَادَةُ سَخًّا: کوللهکه کلکی له زموی چهقانند.

سَخَّ فِي السِّرِّ وَالْحَفْرِ: زُور رُوَيْشْت، زُورِي قَوْلُ كَرْد ◊ السُّخَاخُ: زموی نهرمه لان که چهوی تیدا نمین ◊ سَخِدَ رِيقُ الشَّجَرِ: گهلای درهختهکه شهونماوی بوو په لکه گه لاکانی که وتنه سمر یهک ◊ السُّخْدُ: گهرم ◊ السُّخْدُ: ناویکی زمردو خهسته له گهل مندالبوون دیتهدمر پارچه یهکه ومکوو جهرگو سی ◊ تمنکه ههور ◊ زمردی دم و چاو، پارچه یهکه به دیواری ناو ره حمه وه دهنووسی ◊ نهو ریخولیهی له ناوکه وه زاروکه که بزوی نی و مردمگری بهو پارچه وه په یومسته ◊ السُّخْرُودُ: (شباب سَخْرُودُ) گهنجیکی نهرم و شله ◊ اَلْمُسَخَّدُ: لهش داهیزراو دل شکاوو خه مبار ◊ سَخَرَتِ السُّفِينَةُ سَخْرًا: کهشتیه که ره بابوو به ویستی کهشتیه وانه که بایه که هه لی کردبوو.

سَخَّرَ فَلَانًا سَخْرِيًّا: ته کلیفی له فلان کرد بو شتیک که نمویست نهنجامی بدا پیی ناخوش بوو بیکاو به زور پیی کرد ◊ سَخَّرَ مِنْهُ وَبِه: سَخْرًا و سَخْرًا و سَخْرِيًّا: گالتهی پیکرد ◊ سَخَّرُهُ: داوی شتیکی نی کرد له وزمیدا نمبوو بیکاو به زور پیی کرد ◊ بیگاری پیکرد ؛ کاری پی کردو کرنی نه دابه ◊ دمگوترئ: (سَخَّرَ اللهُ الْاِبْلَ) په رومردگار حوشتری ژربار کردوه بو نیوه سودی نی و مردمگرن ◊ سَخَّرُهُ عَلَيْهِ: بالا دمستی

سَخَا الطَّيْنُ سَخِيًّا: هورمه کی رادا، کراندی ◊ اسَخَى الكتاب: کتیبه که ی به توینکله دارو شتی وا بهست ◊ سَخَا: به مانا (سَخَا) دئ ◊ اسَخَى الشَّيْءُ: توینکی له شته که کرده، سبی کرد ◊ اسَخَى الشُّمْرُ: موومکانی تاشین ◊ اسَخَى: توینکله که ی نی کرایه وه پاک کرا، سبی کرا ◊ الأَسْحُوَانُ: دریزو جوان ◊ زُورُ خُوْرُ ◊ الأَسْحِيَّةُ: همر توینکلیک به سمر گوشته وه بی که گوشته که به سمر نیسقان یان ده ماروه بی ◊ السَّاحِيَّةُ: بارانی به خورمه و ریژنه ◊ که خشت و خوئی روی زموی ده شواته وه ◊ دهسگوترئ: (سیل ساحیه) لافاویکی شت رادمره و هموو شتیک لول دها ◊ (ت) یه که بو موبالغیه ◊ السَّخَا: له هموو شتیکدا به توینکله که ی دمگوترئ ◊ السَّخَا: توینکی هموو شتیک ◊ تاکه که ی (سَخَاةٌ و سَخَايَةٌ) دمگوترئ: (ما في السماء سحاة من السحاب) چلکه ههوریک توژه ههوریک به ناسمانه وه نیه ◊ السَّخَايَةُ: پیشه ی تیف تیفه دانی دارو لوسکردنی توینکل دامالینی ◊ په رده ی دماغ ◊ السَّخَا: دروسته کری بیل و خاکه نازو شتی وا که شتی پی رابدئ ◊ السَّخَاةُ: همر نامیریک شتی پی دامالی، شتی پی رابدهی ◊ السَّخَابُ: ملوانکه و گهردن بهند که له همرمنفول و میخهک دروستکری لولونو جه و اهیرات و زیرو زوی تیدانه پی ◊ ومکوو میخهک بهند ◊ دمگوترئ: (وجدته مارث السَّخَاب) بینیم ومکوو مندال و ابوو هیچی نه دهمزانی نه فامو که مودن ◊ السُّخْبَرُ: درهختیکه که به مرز دهبیته وه لقهکانی دادین و شورده مینه وه، مارو مؤر بنکه کانیاں دمکه نه نشینگه ی خوین ◊ دمگوترئ: (رکب فلان السُّخْبَرِ) فلان غه درو زولمی کردوه ◊

کرد به‌سهریدا ◊ تَسَخَّرَةُ: نمرکیکی خسته
سرو کرنی نمدابه بیگاری بی کرد ◊ اِسْتَسَخَّرَ
منه: به‌مانا (سَخِرَ) دئی ◊ السُّخْرَةُ: بیگار
(سؤغره) به‌بی کرئی پیدان کار به خه‌لک بکعی
◊ ده‌گوترئ: (هم سُخْرَةَ) نه‌وانه بیگار بی
کراون ◊ اَلْمُسَخَّرَةُ: همرشتیک بیبته هوی گالته
بی‌کردن ◊ السُّخْرِيَّةُ وَالسُّخْرِيَّةُ: به‌مانا گالته
بی‌کردن ◊ سَخِطَ وَسَخِطَ عَلَيْهِ سَخَطًا وَسَخَطًا:
رقی لی‌بوو ناخوشی ویست لئی رازی نه‌بوو ◊
اَسْخَطَهُ: رقی هه‌لساند ◊ تَسَخَّطُ: لئی رازی
نه‌بوو ◊ تَسَخَّطَ الْمَطَاءَ: به‌خششه‌کعی به‌کهم
زانی، به ویستی نه‌بوو ◊ کهمی پیداو بیی
ناخوش بوو.

سَخَفَ الشَّيْءُ سَخْفًا وَسَخْفَةً وَسَخَافَةً: تمنک و لاواز
بوو ◊ ده‌گوترئ: (سَخَفَ الثَّرْبُ) هوماشه‌که
تمنک و زعیف بوو ◊ هه‌روا ده‌گوترئ: (سَخَفَ
العقلُ) کالقام و بی عه‌قل بوو ◊ (هو سَخِيفٌ
وهی سَخِيفَةٌ) ده‌گوترئ: (رای سَخِيفٌ) رایه‌کی
لاوازه (ثرب سَخِيفٌ) هوماشیکی ته‌نکه ◊
سَخَفَهُ: بی عه‌قلی کرد به‌بی عه‌قلی له فه‌لمدا
◊ سَخَفَ الْجُرْعَ فَلَانًا: برسیمتی فلانی لاوازو بی
تین کرد ◊ السُّخْفَةُ: (سُخْفَةُ الْجُرْعِ) نه‌بو بی
هیژی و لاوازیه‌ی به‌هوی برسیمه‌تی‌هوه به‌یدا
ده‌بی.

سَخَّلَ الشَّيْءُ سَخْلًا: به‌ فیل شته‌کعی گرت ◊
اَسْخَلَ الْأَمْرَ: کاره‌کعی دواخست ◊ سَخَّلَتِ
النَّخْلَةُ: دارخورماکه خورماکانی لاواز بوون، یان
پیش‌گه‌بشتن وهراندنی ◊ سَخَّلَ النَّخْلَةَ:
خورماکانی هه‌لرشتن، به نه‌کاملی وهراندنی ◊
السُّخْلَةُ: شتی پرو پوچ و بی که‌لک ◊ السُّخْلُ:
خورما نه‌گمر ناوکه‌کعی رفق نه‌بوو بی ◊

السُّخْلُ: همرشتیک کامل نه‌بوو بی ◊ لاوازو بی
نرخ ◊ السُّخْلَةُ: به‌رخوله و کارزله دوی نه‌وی
له دایک دمن ◊ سَخَمَ اللَّحْمُ: گواشته‌که بوگمنی
کرد ◊ سَخَمَ فَلَانًا بِصَدْرِهِ: رقی فلانکه‌سی
هه‌لساند ◊ سَخَمَ اللَّهُ وَجْهَهُ: خودا روی رمش کرد
◊ تَسَخَّمَ عَلَيْهِ: رقی کینه‌ی په‌یدا کرد ◊ الْأَسْخَمُ:
رمش (هی سخماء) نه‌و نافرتمه رمشه.

السُّخَامُ: رمشایی بنکی دیزه و منجه‌ل ◊ خه‌لوز ◊
ده‌گوترئ: (لیل سَخَامٌ) شه‌ویکی تاریکه ◊
السُّخَامِي: رمش ◊ ده‌گوترئ: (لیل سُخَامِي) ◊
السُّخْمُ: رمش، رمشایی ◊ تاریکی ◊ السُّخْمَةُ:
رمشایی ◊ رقی کینه و توره بوون ◊ السُّخْمِيَّةُ:
رقی کینه ◊ ده‌گوترئ: (سَلَّتْ سَخِمَتَهُ بِاللِّطْفِ
وَالرِّضَى) رقی کینه نه‌وم به‌هیدی و نارامی و
رازیکردن له‌ناو برد ◊ الْأُسْخَمُ: خاومن رقی
کینه ◊ توره و ته‌وسن.

سَخِنَ سَخْنًا وَسَخْنَةً: گهرم بوو.

سَخِنٌ: به‌مانا (سَخِنَ) دئی ◊ سَخِنَتِ الْعَيْنُ: چاو
فینک نه‌بووه (هو سَخِنٌ وهی سَخِينَةٌ).

سَخِنَ سَخْنَةً وَسَخَانَةً: به‌مانا (سَخِنَ) دئی ◊
اَسْخَنَهُ: گهرمی کرد ◊ اَسْخَنَ اللَّهُ عَيْنَهُ وَبَعِينَهُ:
خودا توشی به‌لایه‌کی کرد گریانی بی ◊ له‌م
روموه که فرمیسکی ناخوشی گهرمن ◊ به
بی‌جه‌وانه‌وه ده‌گوترئ: (أَقْرَأَ اللَّهُ عَيْنَهُ) خودا
فینکایی بخاته چاویه‌وه ؛ توشی خوشی بیی ◊
سَخِنَتْهُ: وای لیکرد گهرم بیی ◊ التَّسَاخِينُ:
منجه‌ل و نامیری ناو تیدا گهرم کردن ◊ هه‌روا
ناوه بو شتیک وکوو ته‌لمسان وابه ◊ السُّخَانُ:
بوپلهر (ناو گهرمکهر) ◊ هه‌ر نامیرتیک ناوی
ناو بووری و شتی و گهرم بکا ◊ السَّخِينُ:
گهرمکهر ◊ لیدانی گهرم و به‌هیزو نازار هینهر

وینفسه عن کفنا: نهفسی خوئی هه لئا بوؤ
 وازهیتان لهوشته ◊ سَخَى النَّارَ: بهمانا (أسخى
 النار) دئ ◊ تَسَخَى عَلَى أَصْحَابِهِ: به زوره ملئو
 تمکه لولف وای نیشانی هاوه لانی دا که سهخی
 سروشته ◊ السَّخَاوِيَّةُ: زموی نهرمه لآن یان پان و
 بوؤر ◊ السَّخْوَاءُ مِنَ الْأَرْضِ: بهمانا (السَّخَاوِيَّةُ)
 دئ ◊ سَدَّتْ فَلَانَةَ سَدْحًا: فلان نافرمت لای
 میردمه کی بهخته وهر بوو له شانس و بهختی
 خوئی رازی بوو ◊ مندالی زوری لی بوون.

سَدَحَ بِالْمَكَانِ: لهوشینه مایه وه.

سَدَحَ الثَّنِيَّ: شته که ی لهسمر زموی بلاو کردموه.

سَدَحَ فَلَانًا: فلانکه سی به زمویدا داو بهرهورو
 (رهبه ورو) رایکیشا ◊ یان لهسمر پشتی رایکیشا.

سَدَحَ النَّاقَةَ: حوشرمه کی بیخ دا ◊ یان لهسمر
 زموی رایکیشا و سه ری بیری ◊ السَّادِحُ: بیاوئکی
 به زروئته نه زوک نیه ◊ السَّادِحَةُ: هه وری پرو
 رمشو و تاریک.

سَدَّ الثَّنِيَّ سَدَادًا وَسَدْرًا: شته که راست و ریک و
 پیک بوو.

سَدَّ السَّهْمَ: سَدَّ فَلَانَ: له هسه و کردمو میدا
 پیکای.

سَدَّ قَوْلَهُ وَفَعَلَهُ: گوفتارو کردمو ی له جیی خوئیدا
 بوو.

سَدَّ الثَّنِيَّ: کون و که لینی شته که ی پرکردنه وه.

سَدَّ الْقَنَاةَ: پردۆ که ی بهسمر جوگا که دا رایهست.

سَدَّ عَلَيْهِ بَابَ الْكَلَامِ: هسه ی له فهدغه کرد.

سَدَّ الثَّنِيَّ سَدًّا: کون و که له بهری پرکردنه وه ◊
 شته که ی پیکا ◊ سَدَّ السَّهْمَ إِلَى الصَّيْدِ:
 تیره که ی ناراسته ی نیچیرمه کرد ◊ سَدَّ اللَّهُ
 فَلَانًا: خودا فلانکه سی خسته سمر ریگای

◊ دستمدوی هه و جار، شوینی دهست پیگرتنی
 نامیری کیلان و ورد کردنه وه ◊ بیل و خاکه ناز
 ◊ کیردی قهساب ◊ السَّخْنُ: گهرم (گهرمای) ◊
 السَّخْنَةُ: گهرمی ◊ تاوو نه خوئی ◊ زنده
 گهرمای نازار ◊ دمگوتری: (عليك بالأمر عند
 سَخْنِهِ) له سه رمتاوه به جیدی کار دهست پی
 بکه ◊ دمگوتری: ناسن تا گهرمه دمتوانی به
 ویستی خوئت به کاری بینی که سارد بووه
 هیجت بوؤ له گهل ناکری ◊ (سَخْنَةُ الْعَيْنِ)
 پیچه وانهی (قرة العين) ◊ السَّخْنَةُ: بهمانا
 (السَّخْنَةُ) دئ ◊ السُّخُونُ مِنَ الْمَرْقِ: شویری گهرم
 ◊ السُّخُونَةُ: (سُخُونَةُ النَّفَاسِ): بهرز بوونه وه ی
 پله ی گهرمی جهسته ی نافرمته دوا ی نه وه ی
 مندالی دهین ◊ السُّخِينُ (ضَرْبٌ سَخِينٌ): لیدان
 به نازارو نه شکهنجه ◊ السُّخِينَةُ:
 خوارده مهنیه که له نارد دروست دمکری نه زور
 شل نه زور توند به کوردی پیی دمگوتری:
 په لوو ◊ خوراک گهرم ◊ الْمُسَخَّنَةُ: دیزهیه که
 خواردنی تیدا گهرم دمکری ◊.

سَخَا سَخَاءً: به خشی، سه خاومتی نواند دمگوتری:
 (سخابه، فهو ساخ، هی ساخیه).

سَخَا فَلَانَ: فلانکه س له جوئه که وت.

سَخَوُ سَخَاةً: بوو به نادمیزادئکی به خشنده

سَخِي سَخًا: به خشنده و دهست و دل فراوان بوو.

سَخِي نَفْسُهُ عَنِ الثَّنِيَّ: نهفسی له شته که بیزارو
 وازی لی هینا ◊ أسخى النَّارَ: ریگای دهر جوونی
 بوؤ ناگره که کردموه نه یه یشت جیدی له ژیر
 مهنجه له که دا پهنگ بخواته وه ◊ دهسگوتری:
 (أسخى القدر) دوکه لکیشی بوؤ مهنجه له که
 دامه زراند بوئه وه ی بلئسه ی ناگره که به ملاو
 نه وه ی مهنجه له که دا دهر بچن ◊ سَخِي نَفْسَهُ

بیتان که همموو ناسۆ داگیریکا ۵ وشکه چهه که
 گوماوو بهردی گهوری تیدا بن و ناویان تیدا
 بمینیتهوه بوماومیهک ۵ السد: قسهی راستو
 دروست ۵ السد: بهمانا (السداد) دئ ۵ السداه:
 (رجل سداد): پیاویکی لهسهره خوۆ بهردموام
 لهسهر کاری باشی خویمتی ۵ السد: دمرگای
 مال ۵ بهربیلای خانوو، ساحهی بهردمرگا ۵
 سیسم ۵ همروا بهمانا (السداد) دئ ۵ السد:
 شوین و جیگا، دمگوترئ: (سد مسده) شوینی
 نهوی گرت، له شوینی نهو دانیشته ۵ همروا
 دمگوترئ: (هم یسدون مساد آبانهم) نهوانه
 شوینی باوک و باپیری خوین دمگرنهوه.

سَدِر فِلَانٍ فِي الْبِلَادِ سَدْرًا وَسَدْرًا: فِلَانٌ رُوَيْشْت

بهناو ولاتدا گهرا هیچ شتیک نهیگهراپهوه.

سَدِرُ الشَّرْبِ: قوماشهکهی دری. ۵ سَدِرٌ سَدْرًا
 وسَدْرَةٌ: جایی لهبهر گهرما لیل و بیل بوون ۵
 دمگوترئ: (سَدِرٌ بَصْرَةٌ) هیچ له کردارو
 گوفتاری خووی ورد نهوموهو گوئی بهوه نهدا چ
 دمکاو چ ناکا ۵ دمگوترئ: (هو سادر و سَدِرٌ، وهي
 سَدِرَةٌ) ۵ همروا دمگوترئ: (هو سادر في الغي)
 نهو له گومراپیدا رۆچوووه ۵ (تکلم سادراً)
 قسهی کردو له هسهکانیدا دنیا نهبوو ۵ اسدرة:
 گومرای کرد، وای لیکرد گرنکی نهدا بهشت ۵
 اسدرة: پهلهی کرد له بازدان و راگردندا ۵ تسدرة
 بالثرب: به قوماش خووی رازاندوهه، خووی
 دمرخست. ۵ الأسدرة: دوو رمگهن له ژوور
 کولمهوه بهرز بوونهوه بهره ژوور گهوتووونه
 پینش کپرگاگی گوپچکه تا گهپشتونه تۆقه
 سهر ۵ دمگوترئ: (جاء يضرب أسدريه) به
 کهسێک دمگوترئ هیچ ئیشیکی نهبن بئ کارو
 مهبهست بسورپتهوه ۵ یان به دهستی بهتال
 گهراپهوه هیچی دهست نهکهوت ۵ السدرة: شیوه

راستو هیدایهتی دا ۵ سَدَّةٌ صَاحِبَةٌ: نامۆزگاری
 هاوهلهکهی کردو رنگای باشی نیشاندا ۵ سَدَّةٌ
 مَالُهُ: به باشی مال و سامانهکهی خسته گهر ۵
 سَدَّةٌ عَلَيْهِ الْقُرْلُ: هسهکهی ههلومشاندوهه.

إِسْتَدَّ: رِيكٌ وَبِيَكٌ بَهْرْدَمُوَامٌ بُوُو لَهْسَهْر كَارِي خُوِي
 ۵ إِنْسَدَّ: گهراو بهربهستی بۆ پهیدا بوو ۵ تَسَدَّ:
 رِيكٌ وَبِيَكٌ بَهْرْدَمُوَامٌ بُوُو لَهْسَهْر كَارْمَكَانِي ۵
 الإِنْسَادُ التَّاجِي: گهرانی شا رمگی تاجیهه
 بهجهتهی خوینی ۵ الساد: دمگوترئ: (هر ساد
 القامة) نهو پیاوه بالای ریک و شوشه ۵ السادة:
 چاوێک کراومیی و باش نهبین ۵ السداد:
 بهردموام بوون لهسهری کاری باش و ههنگاو نان
 بهره مهبهستی پرۆز ۵ گوفتارو کرداری
 حهق و راست ۵ السداد: نهوهی کون و
 کهلهبهریکی پئ بگری ۵ دمگوترئ ۵ سداد
 السارورة: تۆپهوانهی گوزه و دیزه و کۆلینه ۵
 سداد من عَمَزٌ وَسَدَادُ الْعِيْشِ: دابین کردنی
 پنداویستی زیان ۵ همروا ناوه بۆ جهتهی
 خوینی یان کۆمهتیک بهکتریا یان قهباریهکی
 غهریب که رنگای هاتوچوی خوین بگری ۵ سداد
 الشفر: نهو پئشمهههه سهربازانهی لهسهر
 سنووری ولات له سهنگهردان ۵ السداد:
 نهخۆشییهکه کونه لوت دمگرت و ناهیلی ههوا
 لهویوه بچپته ناو سییهکانهوه ۵ همروا ناوه بۆ
 ههرشتیک لهناو جهستهدا رئ له هاتوچوی
 شتیک تر بگری ۵ السد: بهردهو لهمهپه
 لهنیوان دوشتا ۵ دروستکردنی بهربهست و
 لهمهپه پتمو له رپهوی روباودا بۆنهوهی
 بهگویزی پئویست ناو گل بداتهوه و کۆ
 بکاتهوه ۵ السد: بهمانا (السد) دئ ۵ بهو
 ههوهی ناسۆ داگیردمکا دمگوترئ (سد من
 سحاب) ۵ (سد من جراد و جراد سد) کولله

بهردمیه که لهناو خیمه هه لهدمیری ۵ السُّرُّ:
 سمر گیزی و ناو لی گهرانه توشی نهوانه دهیی
 که سواری کهشتی دهین لهناو دهریا سمرگیزی
 دهین ۵ السُّرُّ: درهختی نمبگ ۵ سِنْرَةُ المنتهی:
 درهختیکه له بهمهشتدا ۵ السِّدیر: باله خانهی
 سی لا (سی سوچ و تاومر) یان گومبهنیکه پیک
 هاتوو له سی گومبهنی و مها که چوبنه ناو
 یهکهوه ۵ سهرچاوهی ناو، کاریز ۵ سدر العشب
 و سدر النخل: کومه لگا و کانی گیاوگژ ۵ باخه
 دارخورما ۵ رمشایی دیمنی نهو جوژه ستانه ۵
 السِّیدارة: سداره ؛ جوژه کلاویکه بهزوری
 موجه خورو خانه نشین له بری ولاتدا له سمر
 دهکن.

سَدَسَ القَرْمَ سَدَسًا: شمش یهکی مالو سامانی
 خه لکه کهی و مرگرت ۵ بوو به شه شم کسی
 قه و مه کهی ۵ اسْتَمَسَ القَرْمُ: خه لکه که بوون به
 شمش ۵ السُّداسُ: شمش شمش دمگوتری:
 (جاءوا سُداسَ) شمش شمش هاتن ۵ السُّداسِیُّ
 (إزار سُداسِیُّ): نيزاریکه، دهر پنیه که
 درنیزه کهی شمش بسته ۵ السُّنْبِیَّةُ: له زاراوهی
 نهندان یاریدا بریتیه له نامیرکی بینین پله
 پلهی شیوه کهوانه کهی درنیزه کهی شمش یهکی
 موحیتی کهوانه کهیه ۵ نهبعادی سوچی پی
 دهپتورئ ۵ السُّنْمُ: شمش یهک ۵ دمگوتری:
 (هو یضرب الأُحْراسَ فی الأَسَداسِ) نهو کابراهه
 همر پینج شمشیهتی و خهریکی فیل و ته له کهیه
 ۵ السُّنوسُ: طهلهسان یان طهلهسانی سهوز ۵
 السِّدیس: بهمانا (السُّنُس) دئ ۵ مهریک
 کهوتبیته سالی شه شمی ته مهنیهوه ۵
 حوشریک چوبیته سالی هه شتمهوه ۵ (ک:
 سُدُسُ) ۵ السُّنْمَسُ: له نهندان یاریدا (شمش لوج)
 شمش سوچ ۵ همروا ناوه بژ دهمانجهی گولله

هاویژ ۵ به زوری بهو دهمانجهه دمگوتری
 شمش گولله بخوا، همروا ناوه بژ دهمانجهه کی
 خانه دارو خاومن شان ۵ مَسْمَسَ: دمگوتری:
 (جاءوا مَسْدَسَ) شمش شمش هاتن.
 سَدَعِ الشَّيْءِ بغيره سَدَعًا: شتمه که بهرمنگاری
 شتیکی تر بووه لیکنران.
 سَدَعِ الشَّيْءِ: شتمه کهی بلاو کردهوه.
 سَدَعِ الحِیوانِ: نازه له کهی سمر بری.
 سَدَعِ فلاناً: ریگه ی نیشانی فلانکس دا ۵
 السِّدْعُ: ری نیشاندرو چاوا ساغ که مل دهنی
 به ریگای خوی و نمرکی خوی نه منجم دما ۵
 یان خیرا روو به بهله ۵

سَدَفَ البَصْرَ سَدَفًا: چاومه که له برسانا تاریکایی
 به سمر دا هات ۵ اسْدَفَ: تاریک بوو ۵ اسْدَفَ
 فلان: فلانکس نووست ۵ له برسان یان له بر
 بری چاوی تاریک بوو ۵ یان جووه ناو
 تاریکستانهوه ۵ له روناکایی دور کهوتهوه
 جووه زیر پهردهی تاریکیهوه ۵ اسْدَفَ السُّرُّ:
 بهرمه کهی هه ندهیهوه ۵ اسْدَفَ البابَ: دمرگاکه
 کردهوه ۵ اسْدَفَتِ المرأَةُ القِناعَ: نافرته که
 روپوشه کهی خوی بهردایهوه ۵ سَدَفَ اللُّحْمَ:
 گوشته کهی بری کوتکوتی کرد ۵ الاسْدَفُ: رمش
 ۵ تاریک ۵ (لیل اسْدَفُ) شمو تاریک ۵ السِّدافَةُ:
 پهرده ۵ داپوشهر ۵ الاسْدَفُ: تاریکایی ۵ شهوو
 تاریکایی شهو ۵ السِّدْفَةُ: تاریکی ۵ به شیک له
 شهو ۵ تیکه لآو بوونی تاریکی و رونایی پیکهوه
 و مکوو کاتی نیوان دمرکهوتنی بهمان تا دمگاته
 کاتی سپی بوونی ناسو ۵ السِّدْفَةُ: دمرگا ۵ یان
 بهرمه دمرگا ۵ السِّدْفَةُ: شهوو تاریکایی شهو ۵
 بهمانی نیوان دمرکهوتنی رونایی بهمانی

(فهجر) تا کاتی سپی بوونی ناسؤ ◊ السَدِيلُ:

گۆشتی پشته خرمی حوشر (سهنام).

سَدِكْ بالشيءِ سَدَاً وَسَدَاً: وگری شتهکه بوو پییهوه لکا.

سَدَاً جلال التمر: سبته خورماکانی خستنه

سمر پهك ◊ السَدَاً: نادمیزادی دست گهرمو

دست سوک له نیش کردندا ◊ دمگوتری: (هر

سَدِكْ بِالرَّمْحِ) نهو دست رمنکینو کارامابه له

رعب وشاندا.

سَدَلُ الثَّرْبِ وَالسَّرِّ وَالشَّرِّ سَدَالًا: کراسهکهی

دادایهوه یان بهردمکهی دادایهوه یان قزی

بهردانهوه.

سَدَلٌ فِي الْبِلَادِ: بهناو ولاندا رؤی.

سَدَلٌ سَدَالًا: مهیلان بوو ◊ مهیلی کرد ◊ اَسَدَلَهُ:

دادایهوه، بهری داپهوه ◊ شلی کردهوه ◊ سَدَلَهُ:

بهمانا (اَسَدَلَهُ) دئ ◊ اِنْسَدَلْتُ: شلی کردهوه،

دادایهوه ◊ السَدَلُ: ملیوانکهی گهوههر دورو

جهواهر که دریز بیته خوار تا سهر سنگ ◊

وهکوو بهرمور ◊ السَدَلُ: پهرده ◊ السَدِيلُ: نهو

پارچه قوماشهی بهسهر کهزومدا دمدری ◊ یان

نهو بهردمیهی لهناو مالدا بؤ بووک دمگیریتهوه

◊ یان تارای بووک.

سَدَمَ الْبَابَ سَدَمًا: دمراگاکهی بهدو خؤیدا پیوه

دایهوه.

سَدَمَ الْمَاءَ سَدَمًا: ناومکه بههوی زور مانهوهی

بؤگهنی کرد ◊ گل و خؤلی تیکهوت تا ناومکه

گوم بوو داپؤشرا.

سَدَمَ فَلَانٌ: فلانکس غهمو نارچهمتی توش هات،

توره بوو. ◊ سَدَمَ بِالشَّيْءِ: سور بوو لهسهر

شتهکه وازی ئی نههینا ◊ بهزوری لهگهن

مادهی ومرگیراو لهه وشهی (ندم)دا

بهکاردمهیندری ◊ سَدَمَ الْمَاءَ طَوَّلَ الْمَهْدَ: زور

مانهوه ناومکهی بؤگهن کرد ◊ اَسَدَمَ دُبُرَ الْبَعِي:

برینی پشته حوشره که چاک بؤوه ◊ السَدِمُ

مِنَ الْفَحُولِ: نهسپی سهرکهشو چهמוש ◊

نهگهر بؤ ناو بهکارهات بهمانا ناوی ههلقولاوه

◊ دمگوتری: (الماء السَدِمُ) ◊ عاشق سَدِمٌ

عاشقئیکي شهیدا ◊ السَدِمُ مِنَ الْفَحُولِ وَمِنَ الْمِيَاهِ:

بهمانا (السَدِمُ) دئ ◊ السَدِمُ: بئر سَدِمٌ: بیرى ناو

که هرکرایتهوه ◊ السَدِيمُ: ماندو ◊ گومراو

سهر ئی شیواو ◊ ناوی ههلقولاو ◊ تهمو غاری

کهمو تهنک ◊ پهله پهلهی جؤره ههورو تهمو

غارنک که بههوی چرپوونهوه یان

بهریهککومتنی زورنک له جورمه ناسمانییهکان

که ههندیکیان مهچهرهکانن پهیدا دهین.

سَدِنٌ سَدْنَا وَسَدَانَةٌ وَسِدَانًا: خزمهتی کابهی کرد،

بووه مجهوری مالی خودا ◊ السَادِنُ: مجهوری

کعبه ◊ خزمتهجی مالی خودا ◊ دمگوتری:

(هو سَادِنٌ فَلَانٌ وَأَدِنُهُ) نهو پیاوه خزمهتکاری

فلانکسه، دهرگهوان ورنجبهریهتی ◊ السَدِينُ:

بهزو پیو ◊ خوین ◊ خوری.

سَدَاً فَلَانٌ سَدْرًا: دهستی بؤ شتهکه دریز کرد.

سَدَاً فَلَانٌ سَدْرٌ كَذَا: فلان لایهنی فلان شتی گرتو

نهوی مهبهست بوو، بؤ نهو چوو ◊ ههروا

دمگوتری: (خطب فمزال علی سَدْرٍ وَاحِدٍ)

فلانکس وتاری داو بهردموام بوو لهسهر پهك

شئوه سهجع.

سَدِي الثَّرْبِ سَدِيًا: رایهلی قوماشهکهی دریز

کردهوه.

سَدِي سَدِيًا: نمی هینایهوه ؛ شهو نماوی بوو ◊

دمگوتری: (سَدِيَتِ الْأَرْضُ وَسَدِيَتِ الْمَكَانُ وَسَدِيَتِ

سَرَبٌ سَرَبًا: چووه دمر ۵ (سرب في الأرض) لسممر
چنگ بهسمر زهويدا روييشت ۵ دمگوترئ: (هر
سارب) ۵ همروا دمگوترئ: (سَرَبٌ في حاجته) به
نيشى خؤى روييشت.

سَرَبُ الْمَاءِ: ناومکه رهوان بوو ۵ (سَرَبَتِ العَيْنُ) چاو
هرميسكى رشت ۵ (سَرَبَ القِرْبَةَ) کوندمکهى
پينه کرد، به سیرمه کوندمکهى دروهوه.

سَرَبُ الْمَاءِ سَرَبًا: ناومکه رهوان بوو ۵ (هر سَرَبٌ) ۵
أَسْرَبَ الْمَاءَ: ناومکهى رويانند، رزاندى.

سَرَبَ السَّرَبِ: ريبازى نهينى دروست کرد ۵
گؤرپچهى لهزير زهوييهوه هه لککهند ۵ سَرَبَ
الشَّيْئِ: شتهکهى پارچه پارچه نارد ۵ سَرَبَ
الماءَ: ناومکهى رهوان کرد، روياندى ۵ أَسْرَبَ
الماءَ: ناومکه رهوان بوو (أَسْرَبَ في حجره)
چووه ناو کونهکهى خؤيهوه ۵ تَسْرَبَ: بهمانا
(أَسْرَبَ) دئ ۵ تَسْرَبَ مِنَ الشَّرَابِ: پريوو له
شهراب ۵ تَسْرَبَ القَوْمُ في الطريق: خه لککه به
شوين يهکدا به ريگاکهدا روييشتن ۵ السَّرَابُ:
تراويلکه سيخرو؛ شتيکه له دهوروبهري
نيومرؤدا که گهرماين ومکوو ناو له دهشتاييدا
له دور دهبيندرئ به لام هيچ نيه ۵ السَّرَبُ:
ريگای ناديارو دزه رئ ۵ همروا ناوه بؤ گؤرپچه
لهزير زهويدا که مله ماى نمبئ بين مهنفمز بين
۵ کونه مشك و کونه مار ۵ گؤرپچهى کاريزاو،
کونجى کاريز، بؤرى ناو ۵ ناوى چؤورا له کونده
۵ السَّرَبُ: کومه له باننده و نازل ۵ دمگوترئ:
(سَرَبٌ مِنَ النساءِ) رموه نافرمت ومکوو چؤن
دمگوترئ رموه ناسك ۵ همروا دمگوترئ: (سرب
مِنَ التَّخْلِ) پوره ههنگ ۵ دل و دهورون
دمگوترئ: (أَمِنَ السَّرَبِ) دل نارام ۵ (أَمِنَ في
سربه) له دلدا نارام و هيدى و هيمنه ۵ همروا

الليلة) زهوييهکه شيدار بوو؛ شمو نماوى بوو
۵ أَسْدَى الثَّرِبَ: رايه ئى قوماشهکهى دريژ
کردموه ۵ أَسْدَى إِلَيْهِ مَعْرُفًا: بهخشى پيدا،
چاگهى لهگه ل کرد ۵ أَسْدَى الْأَمْرَ: کارمکهى
پيكا، باشى ئى زانى چاگى نهنجامدا ۵ أَسْدَى
الشَّيْئِ: شتهکهى نيهمال کرد ۵ أَسْدَى بَيْنَهُمَا:
صولجى نيوانى کردن ۵ رَيَكِي خستنهوه ۵
أَسْدَى بَيْنَهُم حَدِيثًا: قسه له نيوان خه لککهکدا
هه ليهست ۵ سَنَى الثَّرِبَ: رايه ئى قوماشهکهى
دريژ کردموه ۵ سَنَى إِلَيْهِ: چاگهى لهگه ل کرد ۵
سَنَى بَيْنَهُمَا: صولجى نيوانى کردن ۵ سَنَى
النَّحْلُ الشَّهْدَ: ههنگه که ههنگوينى کرد ۵
استدى فلان: بهمانا (سدا) دئ ۵ دمشگوترئ: ۵
استدى الى الشَّيْئِ: دهستى بؤ شتهکه دريژ کرد.
استدى الفرس: نهمسهکه عمرمقى کرد ۵ تَسَدَى
الثَّرِبَ: بهمانا (أسداه) دئ ۵ تَسَدَى الشَّيْئِ: سمر
شتهکه كهوت و سوارى بوو ۵ دمگوترئ: (تَسَدَى
الأمر) بهسمر کارمکهدا زال بوو، کارمکهى
کؤنترؤل کرد ۵ السَّدَى: نيهمال کردن و گوى بين
نهدانى، نيهمال کراو ۵ السَّدَى مِنَ الثَّرِبِ:
رايه ئى قوماش، پيچهوانهئى تيومدان ۵ همروا
بهمانا عطاو بهخشه ۵ نيهمال کراو ۵
السَّدَابُ: رمگمزي رومکه پزيشکيهکان له پيڤرى
(السَّدَابِيَّةُ) به ۵ السَّدَاجُ: شتى خالص و پالفته که
شتى ترى تيکه ل نمبئ و نهفش و نيگاريشى
تيدا نمبئ ۵ دمگوترئ: (حجّة ساذجة)
به لکهمکهى سادميه ۵ سَرَاتُ الجَرَادَةِ وَالسَّنَكَةِ
سَرًا: کولله يان ماسيهکه هيلکهى کرد، گهرای
نايهوه ۵ سَرَاتُ المَرَأَةِ: نافرمتکه مندالى زؤر
بوون ۵ أَسْرَاتُ: کاتى نهومى هات هيلکه بکا.
سَرَاتُ: بهمانا (سَرَاتٌ) دئ ۵ أَلَسْرَةُ: هيلکهى
ماسى و گهرای کولله و دمعباى لهوچؤره.

(سَرَجُ الْأَحَادِيثِ) هسه‌کانی به درو رازاندنمه‌وه
 روکشی کردن ۵ سَرَجُ اللَّهِ فَلَانًا: خودا توفیقی
 فلانی دا له کارمکانیدا سمرکهوت ۵ سَرَجَتِ الْمَرْأَةُ
 شعرها: نافرتمکه هژی خوی هؤنینه‌وه ۵
 اِسْتَسْرَجَ السَّرَاجُ: چراکی هه‌لکرد ۵ السَّرَاجُ:
 (جبین سارج) ناوچه‌وانی گه‌شو و جوان و مکوو
 چرا ۵ السَّرَاجُ: چراي هه‌لگیرساو ۵ السَّرَاجَةُ:
 پيشه‌ی زين دورين (زيندرو) ۵ السَّرَاجُ: زیني
 و لاخ ۵ السَّرَاجُ: زين فروش ۵ زيندرو ۵ دروژن ۵
 سُرْجُ: ناسنگه‌رو شيرگه‌ریکی به‌ناویانگ بووه،
 شمیشیری سورمچی بؤ لای ئەو نیسبەت دەدرین
 ۵ اَلْمِسْرَجَةُ: ئەو شوینە پان ئەو شتەبە که چرا
 رۆنه‌که‌ی تیدا دادمەنری ۵ سَرَجِنَ الْأَرْضِ: زبلی
 به زهویبەکه کرد بۆئەهوی باش رومکی تیدا
 بروی ۵ السَّرَجِينِ: زبیل.

سَرَجَ سَرْحًا وَسُرْحًا: به‌مانی زوو دەرچوو رۆی.

سَرَجَ السَّيْلِ: لاقاومکه به هیواشی رۆی ۵ سَرَعَتِ
 الماشية: نازه‌له‌که بۆخوی له‌مورا پیووستی به
 نائف پیدان نه‌کرد. > سَرَجَ الشَّيْئِ: شته‌که‌ی
 نارد. ۵ سَرَجَ مَا فِي صَدْرِهِ: چی له سنگیدا بوو
 دەری خست دەری پری.

سَرَجَ الْمَاشِيَةَ: نازه‌له‌کانی به‌ره‌لای له‌مورگا کردن
 بۆئەهوی بۆخویان به‌مورین.

سَرَجَ اللَّهُ فَلَانًا: خودا توفیقی فلانکەسی دا ۵
 دهمگوتری: (هو يَسْرُحُ فِي أَعْرَاضِ النَّاسِ) ئەو
 باشمله به خرابه باسی خه‌لک دمکا.

سَرَجَ سَرْحًا: له ئەره‌که‌کانی خوی زنگاری بوو ۵
 سَرَجَ الشَّيْئِ: شته‌که‌ی نارد ۵ دهمگوتری: (سَرَحَ
 الرَّسُولُ) نیردراوی خوی نارد بؤ ئەنجامدانی
 کارمکه ۵ سَرَجَ الشُّمْرِ: هزمکانی به‌شانه کرد

به‌مانا سینگ دئ ۵ دهمگوتری: (هو واسع
 السرب) ئەو سینگ فراوانه ۵ همروا به‌مانا
 ریبازو نامانج دئ ۵ دهمگوتری: (خَلَّ سِرْبَهُ)
 رینگای ئەو واز ئی بینه، همول بؤ به‌دهیتانی
 نامانجی ئەو مەده ۵ السَّرْبُ: نازه‌ل به گشتی ۵
 ریبازو نامانج ۵ سینگ ۵ السَّرْبَةُ: کۆمه‌له
 بالنده‌و رموه حەبوان ۵ کۆمه‌لیک له سەرباز
 خانه دوور دهمگوتنه‌وه هه‌لمەت دەبەنه سەر
 دوژمن و دهمگوتنه‌وه ۵ تووکی جهسته‌ی
 ناده‌میزاد له سینگیه‌وه تا دمگاته ناوکی ۵ رینگا
 ۵ دهمگوتری: (هو قریب السَّرْبَةُ) رینگای نزیکه ۵
 به‌خیرایی ده‌چن کاری خوی دمگاو دهمگوتنه‌وه
 ۵ (هو بعيد السربة) ئەو رینگاکه‌ی دووره ۵
 السَّرْبَةُ: سه‌مه‌ری نزیک ۵ اَلسَّرْبُ: شوین
 خیشکه‌ی مار؛ شوینی خسانی مار به‌سەر لبه
 ورده‌و گله ورده‌دا ۵ دهمگوتری: (هذه مسارب
 الحياة) ئەوه شوینی خسانی مارمکانه له‌سەر ئەو
 لبه پان ئەو گله ورده ۵ اَلسَّرْبَةُ: مووی نیوان
 سینگ و ناوک ۵ به‌ریپلا و پیش هه‌بوانی ژوور
 ۵ اَلسَّرْبَةُ: مووی نیوان سینگ و ناوک ۵ پاووان و
 له‌مورگا ۵ سَرَبَهُ السَّرِيَالُ: کراس پان زری له‌بەر
 فلان کرد ۵ تَمَرِيْلَ بِالسَّرِيَالِ: کراسی له‌بەرکرد ۵
 السَّرِيَالُ: کراس پان زری پان همرشتیکی تری
 وها که له‌بەر بکری ۵.

سَرَجَ فَلَانَ سَرَجًا: دروی کرد ۵ دهمگوتری: (سَرَجَ
 فَلَانَ الْكَلْبِ) فلان دروی هه‌لبه‌ست ۵ سَرَجَتِ
 المرأة شعرها: نافرتمکه هژی خوی هؤنینه‌وه.

سَرَجَ سَرَجًا: دهم‌و‌جاوی جوان بوو ۵ دروی کرد ۵
 اَسْرَجَ السَّرَاجُ: چراکی هه‌لکرد ۵ (أَسْرَجَ
 الشَّيْئِ) شته‌که‌ی جوان کرد رازاندنمه‌وه ۵ اَسْرَجَ
 الفرس: ئەسه‌به‌که‌ی زين کرد ۵ دهمگوتری:

همندی گمنده مووی هه لکه مندرای به ددانی
 شانمه که جیا کردموه ۵ سَرَح فلاتاً الی موضع کذا:
 فلانی ناراسته ی فلان شوین کرد ۵ سَرَح المرأة:
 نافرتمه که ی ته لاق دا ۵ سَرَح العاصِل:
 کریکارمه که ی له نیشه که دمرکرد ۵ سَرَح الماشية:
 نازه لکه گانی برده جینگاهه که بدممی خویمان
 بله و مریزین و بیویستیان به ثالث پیدان نمبی ۵
 سَرَح الثیئین: شته که ی ناسان کرد ۵ سَرَح عنه
 الثیئین: شته که ی له چنگ نه و رزگار کرد ۵
 سَرَح الله العبد للغير: خودا بدمدمه که ی توفیق دا
 بو خیر و خویشی ۵ انسَرَح فلان: فلان کس
 پو شاک ی لمبر خو ی داکه ند ۵ په له ی کرد ۵
 تَسَرَح من المكان: له و شوینه رو ی و جو و دمدر ۵
 التسریة: شیومه که له داهینان و چاککردنی فز
 ۵ السَّارِح: شوان ۵ نازهل ۵ السَّارحة: نازهل ۵
 دمگوتری: (ماله سارحه ولا رائحة) واته: هیچی
 نیه ۵ السَّرَّاح: ناسان ۵ دمگوتری: (افعل ذلك فی
 سَرَّاح و رواج) به ناسانی و بن گرو گرفت نه و
 کاره دمکه ۵ همروا دمگوتری: (أطلق سراحه)
 بمره لای کرد ۵ وازی لی هیئا ۵ السَّرْح: نازهل ۵
 به تایبته ی به و نازه له دمگوتری به یانی بیرئ
 بو له و مر خواردن و نیواره بهیندریته وه ۵ همروا
 ناوه بو دره ختی گموره و بهرز ۵ بمردرگا و بمر
 بیلای خانوو ۵ السَّرْح: ناسان ۵ دمگوتری:
 (یشیه سَرْح) رویشتنیکی ناسان ۵ (وولدتُه
 سَرْحاً) به ناسانی مندالی بوو (عطاء سَرْح)
 به خشنده ی و مرگراو و گه پشتوو ۵ (فرس سَرْح)
 نهمسپیکی تیزرو و گورج و گوئل ۵ السَّرْحان:
 گورگ ۵ (دَثب السَّرْحان) فه جری دروژن
 (سَرْحان الخوض) ناومرستی هموز ۵ السَّرِیح:
 نهمسپ و حوشتی خو شرو و تیزرو ۵ السَّرِیح:
 شتی ناسان ۵ په له کردن دمگوتری: (لا یکن

ذلك الا فی سَرِیح) نه وه به په له نمبی ناکری ۵
 رویشتنیک کاله ی بو بیه سترئ ۵ خو ی بو
 نامادمبکری ۵ نهمسپیک زینی به پشتوه نمبی،
 بین زین بی ۵ السَّرِیة: پارچه به رو ی شرو دراو
 ۵ خوینی رزای به سر شتدا رویشتوی وشکه وه
 بوو ۵ ریگای راست و دیار له شیوو دوئل و تمنگه
 بهر پیدایا، که به جوار دموریدا درهخت هه بین ۵
 المَسْرَح: پاوان، له مورگا ۵ شوینی شانوو
 رانوانسنی تهمسپیل ۵ المَسْرَح: شان ۵ المَسْرَحة:
 به مانا (المَسْرَح) دئ ۵ المَسْرِیة: جیر و کتیک
 ناماده گرابی بو سمر شانو ۵ المَسْرَح: په کتیکه
 له به حرمانی هر روز، زور به که می شیعی
 بی گوتراوه.

سَرَد الثیئین سَرَدًا: شته که ی کون کرد ۵ (سَرَدَ
 الجِلْد) پیسته که یان (چهره) که ی کون کرد.

سَرَد الدَرغ: زرنیه که ی چنی، هر دوو لای
 نه لقه که ی به په که وه نووساندن و دایکوتان
 به په که وه.

سَرَد الثیئین: دریزه ی به شته که داو به ردموام بوو
 له سمری ۵ دمگوتری: (سرد الصوم) به ردموام
 بوو له سمر روژو گرتن ۵ دمگوتری: (سرد
 الحدیث) دریزه ی به قسه کردنه که ی داو به
 ریگ و پیکی ناخاوتنی کرد.

سَرَد سَرَدًا: به ردموام بوو له سمر روژو گرتن ۵
 اَسَرَد الثیئین: شته که ی کون کرد ۵ (اَسَرَد الدَرغ)
 زرنیه که ی چنی ۵ تَسَرَد الثیئین: شته که
 ریچکه ی بهست زنجیره ی بهست، به شوین
 په کلا ریزبوو ۵ دمگوتری: (تَسَرَد الدر) (تَسَرَد
 الماشی) (تَسَرَد الدمع) ۵ (تَسَرَد الحدیث)
 قسه گانی جوان ناراسته کردن و به ریگ و
 پیکی دوا ۵ التَّارَد: میرو ساز، میرو کونکر ۵

يان نەو دوو شەومبە كە مانگ نابیندرئو و گوم
 دەمبەن ۵ استسَرَّ الأمرُ: نیشەكە دیارنەما، شتەكە
 گوم بوو ۵ استسَرَّ فلاناً: نەیننی خۆی بۆ فلان
 باس کرد ۵ استسَرَّ الجارية: كەنیزمەكەمى كرده
 ملكى خۆى ۵ تَسَارَوا: بە پەكەمە سرتە سرتیان
 بوو ۵ دەشگوترى: ۵ تَسَارَ الى كذا: حمزى لە
 فلان شت بوو بەخۆشى زانى ۵ تَسَرَّدَ الشرب:
 قوماشەكەمى دې دې كرد، دراندی ۵ تَسَرَّدَ فلان:
 فلانكەس كەنیزمكى كرده ملكى خۆى ۵ تَسَرَّدَ
 بنت فلان: كچى فلانكەسى كرده هاوسەرى خۆى
 چونكە بۆ خۆى دەولەمەندو ئاخرتەكە هەزار
 بوو ۵ الأساریر: خەتو شیوو دۆلى بەرى
 دەستو دەم و چاوو ناوچەوانە ۵ تاكەكەمى
 (أسرار) ۵ هەروا ناوہ بۆ جوانى دەم و چاو ۵
 جوانى دوو رومەتو دوو كولم ۵ الأسرُّ (أسرُّ
 الرجل): نەو كەسەمى خۆ لە كاروبارى پیاو
 هەلدەمقورتینو لە نیشەكانى دەمكۆلتیەمە ۵
 السَّرَّارُ: كۆتابى (سَرَّار الشهر) دوا شەوى مانگ ۵
 سَرَّار الحسب: بنبیچە پاك و خاوتین و وەجاخ زاده
 ۵ سَرَّار الأرض: ناومرەستى شیوو شوینى باشى ۵
 السَّرَّارُ: (سَرَّار الأرض) ناومرەستى پارچە
 زەویبەكە ۵ خەتو شیوو دۆلى بەرى دەستو
 دەم و چاو ناوچاوان ۵ السَّرَّارَةُ: (سَرَّارة الأرض)
 باشترین شوینى زەوى و بە نرخترینى ۵ سَرَّارة
 الحسب: مامناومندى و وەجاخ زادەمى ۵
 دەمگوترى: (سَرَّارَةُ السَّرَّارة) پالفتە كراوى شت
 ۵ كاكەلە ۵ السَّرَّارُ: نەیننى: نەو شتەمى
 دەشاربەهە و ناتەوئ كەس بیزانى ۵ بنەماو
 بنبیچە ۵ پالفتەمى شت ۵ بە نرخترینى شت.
 سَرَّ الوادى: بە نرخترینى شیوو دۆل. ۵ سَرَّ
 الأرض: بە نرخترین شوینى زەوى ۵ شتى

السَّرَّادُ: نامیرى شت كوتكرن، نەو شتەمى
 میروى بێ كون دەكرئ ۵ السَّرَّادُ: ناوہ بۆ نەو
 كەسە زرتیەكان، ئەلەمەكان كۆ دەكاتەمە ۵ (سَرَّادُ
 سَرَّادُ) شتى بە ریزو بە زنجیرە و زور.
 السَّرَّادُ: بەمانا (السَّرَّادُ) دئ ۵ السَّرَّادُ: ئەلقە
 دروستكەر بۆ زرى ۵ السَّرَّادُ: بەمانا (السَّرَّادُ)
 دئ ۵ زویان ۵ دەمگوترى: (ماشِ سَرَّادُ): كەسبە
 بەردەوام هەنگاو دەهاوئو دئو دەجئ ۵
 السَّرَّابُ: زبیر زەمین، هۆدەو هاوشبەكە لەزبیر
 بینادا دروست دەكرئ بۆكاتى پتوپیستی
 لەسەرماو گەرمادا پەنای بۆ دەبرئ ۵ السَّرَّار:
 سەرۆكى سەربازو پۆلیس ۵ سَرَّادُ البیت:
 خانومكەمى توندو تۆل كرد ۵ السَّرَّادِ: هەر
 دیوارو پەرزەنتىك دەورەمى شتىكى تر بەدا ۵
 خیمەمى هەلدراو بەبۆنەمى بوك گواستەمە یان
 تەعزیمەو سەرە خۆشبیەمە ۵ السَّرَّادِ: جۆرە
 ماسیبەمى پچوكە خۆئ دەكرئو هەلدەمگىرئ،
 پال دەدرین بۆ دوورگەمى (سەردەنبیە) ۵ سَرَّارة
 سَرَّاراً: كەمبە خۆشى كرد.

سَرَّ فلاناً سَرَّاً: چاك و چۆنى لێكردو هیواى خۆشى
 بۆ خواست.

سَرَّ الصبي: ناوكى مندالمكەمى پرى.

سَرَّ فلاناً: زەبىرى لەناوكى فلان دا.

سَرَّ الشئ: شتەكەمى شاردهمە.

سَرَّ سَرَّاً وسَرَّاً: ناوكى ژانى كرد ۵ أسَرَّ: شاردهمە
 ۵ (أسَرَّ اليه حديثاً) هەسبەمى نەیننى بە گۆئ دادا
 ۵ سَارَّ سَارَّاً وسِرَّاراً: سرتەمى لەگەلدا كردو
 بەسەر نەیننى خۆیدا ناگادارى كرد ۵ سَرَّارة الماء:
 ناومكە گەپشتە ناوكى ۵ استسَرَّ: خۆى شاردهمە،
 خۆى پەنادا ۵ دەمگوترى: (استسَرَّ القمر) مانگ
 خۆى پەنا داو گوم بوو (ليلة السرار) نەو شەمە

زیره‌ک و زاناو لیسکۆلهرموه له کاروباردا ۵
 السَّرَّامُ: نەستور بوون و هاوسانیکه له بهردهی
 دهماغدا پهیدا دهیی و لهرزوتای بهردموام له
 نه‌خۆشه‌که‌دا پهیدا دمکا، همروا دیاردهی
 تریشی لی پهیدا دهیی بۆ نموونه خه‌و زپاندن و
 سه‌ر سوڤمان و سه‌ر لی شتیوان ۵ سَرَّطَه سَرَّطاً:
 قوتی دا ۵ سَرَّطَه سَرَّطاً: به‌مانا قوتیدا ۵
 استَرَّطَه: به‌مانا (سَرَّطَه) دئ ۵ انسَرَطَ الطعام فی
 حلقه: خوارندنه‌که به ناسانی له قورگی چوو
 خوار ۵ تَسَرَّطَه: به‌مانا (سَرَّطَه) دئ ۵ السَّرَّاط:
 ریبازی ناشکرا ۵ السَّرَّاطُ: بڕنده ۵ ده‌گوترئ:
 (سیف سُرَّاط) شمشیری بڕنده ۵ السَّرَّطُ:
 قوتده‌ر، پارو‌گه‌وره، خیرا‌خۆر، تیزرۆ ۵
 السَّرَّطَان: قه‌رژال؛ گیاندارکی دهریایه‌ له
 پێری (القشريات) ده‌ حاجی همیه ۵ بورجیکی
 ناسمانه ۵ له‌ بواری پزیشکیش دا هاوسانیکی
 پیسه‌ له‌ خانه‌ ناشکراکانی جه‌سته‌دا دروست
 ده‌یی و به‌ نهنسیجه‌کانی دهوروبه‌ری خانه‌کان
 دا بلاو ده‌بیته‌وه ۵ السَّرَّیط: چه‌لوا ۵ خورماو
 رۆن ۵ المِسْرَطُ: گه‌رو.

سَرَّعَ سَرَّعاً: په‌له‌ی کرد ۵ (فهو سَرَّعَ وسرعان وهي
 سرعی). ۵ سَرَّعَ سَرَّاعَةً وسَرَّعَةً وسَرَّعاً: به‌مانا
 (سَرَّعَ) دئ ۵ اسَرَّعَ: په‌له‌ی کرد ۵ ده‌گوترئ:
 (اسَرَّعَ فی السیر) په‌له‌ی کرد له‌ رۆیشتندا ۵
 سَارَّعَ: ده‌ست پێشخه‌ری کرد ۵ تَسَارَّعَ: به‌مانا
 (سَارَّعَ) دئ ۵ تَسَرَّعَ: به‌مانا (تسارع) دئ ۵
 الاسَرَّعُ: تاکی (الأساربع) نه‌و شته‌یه‌ له‌ توله‌ی
 دارمیو دیتهده‌ر ۵ گرمیکی سپی سه‌ر سووره
 ده‌شوبه‌یته‌ هامک و په‌نجه‌ی ناهه‌رت ۵ (أساربع
 الذهب) چال و چوینی نالتون ۵ السَّرَّاع: خیرا‌رۆ،
 تیزرۆ ۵ السَّرَّعُ: هه‌ر توله‌ میوو لقه‌ دره‌ختیک

دله‌خۆشکمه‌رو فه‌رح نامیز ۵ نه‌و کارانه‌ی
 ناده‌میزاد نه‌نجامیان ده‌دا دلی پێیان خۆشه‌.
 سَرَّ الشئ: پالتمه‌ی شت. ۵ سَرَّ النسب: کاکله‌و
 بوخته‌ی بنیچه‌ و نژاد ۵ ده‌گوترئ: (هو فی سَرَّ
 قومه) نه‌و له‌ وه‌ج‌اخ زاده‌ی نه‌ته‌وه‌که‌یه‌تی ۵
 (هو سَرَّ هذا الأمر) نه‌و زاناو لیزانی نه‌و
 نیشمیه ۵ السَّرَّ: خه‌مت و شیوو دۆلیکن له‌ به‌ری
 ده‌ست و ده‌م و چاوو ناوچاوان ۵ نه‌و ریخۆله‌یه‌ی
 په‌یوه‌سته‌ به‌ ناوکه‌وه‌و کاتی له‌ دایکبون
 ده‌بدرئ ۵ ده‌گوترئ: (عرفت ذلك قبل أن یقطع
 سُرَّك) پێش نه‌وه‌ی ناوکت به‌بدرئ من نه‌وه‌م
 زانیوه ۵ السَّرَّ: نه‌و ریخۆله‌یه‌ له‌ ناوکی مندالی
 تازه‌ له‌دایکبوو ده‌بدرئ ۵ شه‌وی په‌نا گرتنی
 مانگ نه‌و شه‌وه‌ی مانگ نابیندرئ ۵ السَّرَّاء:
 نازو نهنعمه‌ت ۵ هه‌رزانی و خۆش‌گوزه‌رائی ۵
 بۆری ناو بۆش ۵ زه‌وی به‌ پیت و به‌ره‌که‌ت ۵
 السَّرَّاء: ناوک ۵ (وسرة الروضة) باشترین شوینی
 باخ که‌ باش شتی لی بڕوئ ۵ (سرة الحوض)
 ناوه‌راستی هه‌وزو شوینی ناو تیدا راوه‌ستانی ۵
 (سرة البذرة) خالیکه‌ له‌ شوینی گه‌یه‌شتنی تۆم
 به‌ دیواری هیلکه‌دانه‌وه ۵ السَّرَّاء: ده‌سکه‌ ریحانه‌
 ۵ چه‌پکه‌ ریحانه‌ ۵ السَّرَّیر: نه‌و که‌سه‌ی
 هاوه‌له‌کانی که‌میف خۆش ده‌کاو چاکه‌ کاره‌
 له‌گه‌لیان. ۵ السَّرَّیرة: که‌نیزه‌کی کهدراو ۵ السَّرَّیر:
 که‌میف خۆشی له‌کاتی په‌یدا بوونی سود یان
 نه‌مانی زیان ۵ السَّرَّیر: سیسه‌م، کورسی و
 فه‌نه‌فه‌ی له‌سه‌ر دانیشتن ۵ داره‌ مه‌یت، تاته‌
 شوڤ ۵ سریر الرأس: شوینی نیوان مل و سه‌ر ۵
 السَّرَّیرة: نه‌ینسی و شاراوه ۵ السَّرَّیرة: که‌میف
 خۆشی ۵ فه‌راخ و په‌نا ریحانه‌ ۵ السَّرَّیر: ه‌رۆ،
 زه‌ک ۵ نه‌و شه‌ری دوا‌ی له‌ دایکبون ده‌چیته‌
 گوانی نازه‌ن، یان مه‌مکی ناهه‌رت ۵ السَّرَّیر:

تَهْرِبِينَ ۵ سُرْعَانٌ مَا فَعَلْتَ كَذَا: نای چمند به
خیرایى نمو گارعت نهنجامدا! ۵ السَّرْعَانُ:
(سَرْعَانُ النَّاسِ) پيشمتهای خه لکه که ۵ (سَرْعَانُ
الْخَيْلِ) پيشمنگی رهوه نهسبو هافلله ۵ السَّرِيعُ:
بهله درهختی تهر بهتایبمتی درهختی بهششام
که درهختیکی بؤن خو شه و سیواکی بئن دمگرتی
۵ بهحریکی عوروزیشه زور به کهمی شیعی
بئن گوتراوه ۵ السَّرْعُجُ: لقه دار له کاتی تهرپدا
۵ شورکه دارى دریزو باریک ۵ شتى دریزو
باریک ۵ گهنجی تهر تازمو شوخ و شمنگ ۵
سَرَفَتِ السَّرْفَةُ الشُّجْرَةُ: کرمی ناوریشم
درهخته کهمی خوارد ۵ سَرَفَتِ الْأُمُّ وَلَدَهَا:
دایکه که زوری شیردا به منداله که و کؤنه ندایى
همزمی تیکدا.

سَرَفِ الطَّعَامِ: زوری خوارد تا توشی گده ترشان و
نینته لا بوو.

سَرَفِ الشَّيْءِ: شته کهمی باش گوئ خست، غافل
کرد ۵ هه لهی تیدا کردو مبهستی نه پیکا
شته کهمی نه زانی. ۵ سَرَفِ الْقَوْمِ: له خه لکه که
تیبهری. ۵ أسرف: له نه ندازه دهر جوو ۵ هیل
سوری به زاند ۵ دمگوتری: (أسرف في ماله)
دهستلاوی له مال و سامانی خوئ نهنجام دا ۵
(أسرف في الكلام) زوری چمنه دا ۵ (أسرف في
القتل) له کوشتنه که زیدمروئى کرد ۵ أسرف:
هه لهی کرد ۵ بئن ناگا بوو ۵ نه زان بوو ۵
السَّرْفُ: خوگرتن به شتیکه وه ۵ له گریزه
نه چون ۵ له سهنتمر لادان.

سَرَفُ الْمَاءِ: نمو ناوهی به خویرایى بر اوو که لکی ن
ومرنه گریئ ۵ السَّرْفُ: کهم ۵ دمگوتری: (هر
سَرَفِ الْعَقْلِ) نمو کهم عهقله ۵ (سَرَفِ الْفُؤَادِ)
بئن ناگا و غافلله ۵ (مکان سَرَفٍ) شوینیکه کرمی

ناوریشمی زوره ۵ السَّرْفَةُ: کرمی ناوریشم ۵
السَّرْفُ: بههیزو گهوره ۵ السَّرِيفُ: توله میو.
سَرَقٌ مِنْهُ مَالًا: ماله کهمی ن دزی. ۵ سَرَقَ السَّمْعَ
وسرق النظر: به دزیه وه گوئی هه لخت
بؤنه وهی هسه که بدزئ ۵ به نهینى بؤی روانی ۵
سرلتنی عینى: نووستم ۵ خوه م ن کهوت.

سَرِقَ سَرَقًا: گوم بوو ۵ لاواز بوو ۵ سَارَقَهُ النَّظْرَ،
وسارق النظر اليه: هه ولیدا هه ل بؤ هه لیکه وه
سهیری بکا، به دزیه وه بؤی پروانی ۵ سارق
السمع: هه ولیدا به نهینى گوئی له وته کانی بئن
۵ سَرَقَ الشَّيْءَ: بهمانا (سَرَقَهُ) دئ ۵ سَرَقَ فُلَانًا:
فلانکه سی به دز له هه له مدا ۵ اسَرَقَ الشَّيْءَ:
بهمانا (سَرَقَهُ) دئ ۵ اسَرَقَ: لاوازو بئن هیز بوو
۵ دمگوتری: (اسرق صوته) دهنگی زمعیفو
لاواز بوو (اسرقت مفاصله) جومزگه ی لاواز
بوو ۵ اسرق عن القوم: له خه لکه که دوا
کهوت و خوئ گوم کردو رؤی ۵ تَسَرَّقَ: ورده
ورده شته کهمی دزی ۵ هه روا دمگوتری: (تَسَرَّقَ
النظر والسَّمْعَ) ۵ السَّارِقَةُ: زنجیر ۵ بزمار له
ههیدو شتى وا ۵ السَّرَاقَةُ: نه وهی بدزئ ۵
دمگوتری: (هذه سَرَاقَةُ فُلَانٍ) نه مه ماله
دزراومکه ی فلانه ۵ السَّرَقُ: بو شاکى ناوریشم ۵
باشترین جوئى ناوریشم ۵ السَّرَقَةُ: دزی ۵
هه لگرتنى مائیکى دباریکراوه له شوینى
شیاوی خوئ به شيوه دزی ۵ المُسَرَّقُ: لاوازو
کالفام، جهسته بئن هیز ۵ مسرق العنق:
ناده میزادی مل کورت ۵ قسه دزو قسه
هؤزرموه ۵ سَرَقَنَ الْأَرْضَ: زهوییه کهمی زبل ریز
کرد، زیلاوی کرد ۵ السَّرِيقُ: زبل.

سَرَكٌ سَرَكًا: دواى بههیزو به توانایى لاواز بوو ۵
تَسَارَكَ فِي الْمَشْيِ: له بهر ماندویى و لاوازی

رینگا. ۵ سَراة الفرس: سمر پشته نهمپ ۵ السَرَو:
درهختی سنه و بهر ۵ تمهولکهای ناو شیوو دۆل
۵ کونیکي ناکهوانهیبیه لهسمر سندوقی
ثامیری قانونی مؤسیقا ۵ سَرَوَه: دهرپیی لهپیی
نهو کرد ۵ تَسَرَوَل: دهرپیی لهپیی کرد ۵
السَرَوایل: دهرپیی؛ پۆشاکیکه نیوان ناوک و
نهزَنو دادمپوشی ۵ اَلَسَرَوَل: کوتریک بهری به
هاچهکانهوه بی ۵ نهمپیکه پهلهی سپی
جهستهی له دست و هاچی تیپهر بووبی.

سَرِي اللیل، سَرِيا و سَرِيا و سَرِي: شمو رؤیی و
کۆتایی هات.

سَرِي اَلَهْم: غهم و پهزاری رؤیی.

سَرِي اللیل: به رؤیشتن شهوی بهری کرد.

سَرِي بفلان: شمو رموی به فلان کرد.

سَرِي عِرْق الشجرة في الأرض: رمگی درهختهکه به
ناوی زهویدا رۆجون.

سَرِي فِيه السَّم و اَلخمر: ژهمرکه یان شهراب بهناو
جهستهی دا بلأوبۆوه.

سَرِي فِيه عِرْق السَّو: رمگی خرابهکاریی تیدا

بلأوبۆوتهوه. ۵ سَرِي عليه اَلَهْم: غهم و پهزاره

شهو پهخهی گرت ۵ سَرِي الجرح الى النفس:

نازاری برینهکه بهردهوام بوو تا کوشتی ۵ أسره

اللیل ربه: شهو رموی کرد به شهو رؤیی ۵ أسر

فلاناً و بفلان: شهو رموی به فلان کرد ۵ ساری

صاحبته: شهو رموی لهگهه هاوهلهکهی کرد ۵

إسْتَرِي اللیل ربه: بهمانا (سری) دئ ۵ إستری

الشئین: شتهکهی ههلبزارد ۵ تَسَرِي: به نهینی

چووهر دهر (تَسَرِي الشئین) بهمانا (اسزاه) دئ ۵

الساریة: ههوریک بهمشو پهیدا بیی ۵ بارانی

شهو، کۆلکه ۵ شهو دارهی نالای کهشتی

نهیتوانی بپروا ۵ السُرکي: چهکی موجه ۵
دهفتهری پیدان و مهرگرتی نامه ۵ دهفتهری
رۆژانهی کریکار ۵ السُرکودية: نهخۆشییهکی
دریز خایمنه و هۆکاری پهیدا بوونی نازاندری،
به زۆری توشی غودهی لهمفاوی و چاوو
سییهکان و نیسقانی دهست و قاج دهبی ۵
السُرکومة: (السُرکومة اللمفیة) هاوسانیکی
پیسسه له گوشتدا پهیدا دهبی ۵ سَرَمَه: برییهوه
۵ پچراندی ۵ تَسَرَم: بپردراهوه ۵ پچرا ۵ السُرْم:
قهراخی ریخۆله ۵ السُرْمَد: بهردهوام و نهبراهوه
۵ السَرْمِيي: پالدراو بۆ لای (السَرْمَد).

سَرَا فلان سَرَا و سَرَاوة: فلان بهرپیز بوو شهریضو
وهجاج زاده بوو ۵ سهخی سروشت بوو.

سَرَا الشئین عنه سَرَا: شتهکهی داکهندو فرپیی دا.

سَرَا عنه ثوبه و درزعه: کراس و زرییهکهی لهبرخۆ
داکهند.

سَرَا اَلَهْم عن فزاده. غهم و پهزاری خۆی
دهرخت.

سَرَا السیف: شمشرمهکی روت کرد، له کالان
رایکیشا.

سَرَو سَرَاوة و سَرَاوة: شهریف بوو ۵ أسرى الشئین

عنه: شتهکهی لهبهر داکهند ۵ سَرِي الشئین عنه:

شتهکهی لهبهر داکهند ۵ دمگوتری: (سَرِي عن

فلان) فلانکس غهم و نارچهتهی له دلدا نهما ۵

إنسری: دهرکهوت، بهردهمو تهمو مزی لهسمر

لاجوو ۵ إنسری اَلَهْم عنه: غهم و پهزاری له

دلدا نهما ۵ تَسَرِي: به زۆره ملئو تهکهلوف

سهخاومتی بهسمر خۆیدا هیئا ۵ السَرَاة: (سَرَاة

کل شئین) لای زوروی شتو ناومراستی ۵ یان

زۆرینهی ۵ (سَرَاة النهار) چیشتهنگاوو نیومرۆ ۵

سَرَاة الطریق: ناومراستی رینگا، یان زۆرینهی

خورما، خورماکانی تیدا بلاو دهکرنهوه
 بۆنهوهی وشک بین (ك: مسطح) ◊ همروا ناوه
 بۆ حصیر که له پڕۆی دارخورما دروست
 کرابی ◊ کۆلهکهی رهمال و خیمه ◊ ممنجهلی
 گهنم تیدا کولاندن ◊ داری رانگیودراو به سمر
 کۆلهکهی کهبره میودا ◊ تیرۆکی نان کردن ◊
 السَطْحُ: (أَنْفُ مُسَطَّحٌ) لوتی پانهوه بوو.

سَطْرَ الْکِتَابِ سَطْرًا: کتیبهکهی نووسیهوه.

سَطْرَ فَلَانًا: فلانکهسی به زهویدا دا.

سَطْرَ الشَّيْءِ بِالسَّيْفِ: به شمشیر شتهکهی بریهوه
 ◊ اسَطْرَ الشَّيْءِ: شتهکهی به ههله خویندموه ◊
 دهگوتری: ◊ اسَطْرَ إِسْمِي: ناوی منی
 نه خویندموه، نهو دپهری ناوی منی تیدا
 نووسرابوو پهراوندی ◊ سَطْرَ الْکِتَابِ: به مانا
 (سَطْرَةٌ) دئ ◊ سَطْرَ الْوَرَقَةِ: به راسته هیل و
 خانهی لهسهر کاغزهکه دروست کرد ◊ سَطْرُ
 الْمِبْرَاةِ: عیبارتهکهی داپشت ◊ دهسگوتری:
 سَطْرَ الْأَكَاذِيبِ: درۆی هه ئهستهن ◊ سَطْرَ عَلَيْنَا:
 جیرۆکی بۆ گپراپنهوه ◊ اسَطْرَ الْکِتَابِ:
 کتیبهکهی نووسیهوه ◊ الاساطير: نهفسانه و
 جیرۆکه کۆن ◊ فهسی پرپوچ و بی بنهما ◊
 السَّاطِرُ: فهساب ◊ السَّاطِرُ: کیردی فهساب ◊
 شمشیری فهساب ◊ تهورزمهی فهساب که
 کیردیکی زله ئیسقانی کوشتییهکهی پی
 ورددهکا ◊ السَطْرُ: ریزو چین له ههرشتیک بی
 ◊ السَطْرَةُ: هیوا و ناوات ◊ السَطْرَانُ: فهساب ◊
 الْمِسَطْرَانُ: شهربایتک بخۆرموهکهی که له لا بکا ◊
 تمپ و تۆزی بهرزموه بوو بۆ حهوا ◊ له بواری
 رسم و تصویردا بریتیه له فهله میکی
 مهعدمنی له شیوهی پانداندا ◊ الْمِسَطْرَةُ: راسته
 ◊ نهوهی کتیبی پی دپهر دهکری ◊ له بواری

پیدا دهکری ◊ السَّرِي: رۆشتنی زوریهی شهو ◊
 السَّرِي: جۆگا ◊ روبراری پچوک ◊ السَّرِيَّةُ:
 کۆمه ئیک سهریاز ◊ پۆله پینهمه رگهیهک ◊
 دهستهیهک جاش ◊ له پینج کهسهوه تا سی
 سهد کس ◊ رهوه نهسپ نزیکهی چوار سهد
 دانه ◊ (ك: سرايا) ◊ السَّرِيَالِيَّةُ: بیرو بۆ جونیکی
 سهرده میانهیه له بواری فهن و نه دمیدا پشت
 به خهیاڵ ده بهستی و له ژوو و واقعهوه ههوا
 پهروازه و حال و جۆنیهتی (اللاشعور) دهردهخا
 ◊ سَرِيْم: عونصوریکی فیلیزیه و له عونصوره
 ناوازمگانه ◊ سَرِيْم: عونصوریکی فیلیزیه و
 تایمه تمندییهکانی ده شو بهیته سودیوم وهن
 لهو نیشاتی پتره ◊ الْأَسْطَبَةُ: پڕۆو پالی کهتان
 که به ددانی سیک و شهنه جیا ده بیتهوه ◊
 الْمِسْطَبَةُ: سندانێ ناسنگهر ◊ سهکۆی دانیشن
 سَطْحَهُ سَطْحًا: بلاوی کردهوه، ریکی خست،
 رابخست ◊ دهگوتری: (سَطْحَ اللَّهِ الْأَرْضُ) یان
 دهگوتری: (سَطْحَ الْحَبْرِ بِالْحَبْرِ) نانکهرهکه به
 تیرۆک نانکهی پان کردهوه.

سَطْحَ فَلَانًا: فلانکهسی به زهویدا داو خستی.

سَطْحَ الْبَيْتِ: سهبرانی خانوهکهی ریک خست،
 راسته و پاسته کرد ◊ سَطْحَهُ: به مانا (سَطْحَهُ)
 دئ ◊ اسَطْحَ: بلاو بۆوه، راخرا ◊ راکشا، لهسهر
 پشته مل خۆی دریز کردو جولهی له خۆی بری
 ◊ تَسَطَّحَ: راکشا، تهخت بوو ◊ السَطْحُ: سهطحی
 ههموو شتیک لای سهرویهتی ◊ له زانیاری
 نهندان یاریدا به فهبارهیهک دهگوتری دریز و
 پانی ههین ◊ السَطْحُ: ههر روهکیک بهسه
 زهویدا بلاو ببیتهوه ◊ السَطْحُ: نهو کهسهی
 له بهر نه خۆشی نهتوانی هه ئس یان دانیشی ◊
 هه مبهانه و کونده ◊ السَطْحَةُ: کونده و هه مبهانه
 ◊ که له دوو بیست بی ◊ السَطْحُ: خهرمانی

سَعَطَ الْمَاءُ: ناومکه زۆر بوو ۵ (سَطَا عليه وبه) بهلاماری داو هیترشی بۆیرد.

سَعَطَ عَلَى الْحَامِلِ: مندالی سکی نافرتهکهی به

مردویی دهرهینا. ۵ سَعَطَ الطَّعَامَ وَفِيهِ:

خۆراکهکهی خوارد دهستی بۆ بردو خواردی

دمگوتری: (ما سَطَرْتُ فِي طَعَامِ أَحَدٍ) ۵ اَسَطَى

عليه: بهمانا (سَطَا) دئ ۵ سَاطَاهُ: شتهکهی ئی

توندکرد ۵ السَّرَاطِي: دهستهکان ۵ سَعَبَ لَهُ كَذَا:

شتهکهی بۆ رِيك و بِيَك كَرْد ۵ اَنْسَعَبَ: رهوان

بوو ۵ لِيَك كَشَايِهوه ۵ تَسَعَبَ: كَشَا ۵ لِيَك

كَشَايِهوه ۵ السَّعْبُ: ههرشتيک شلهممنی بیو

رهوان بی ۵ السَّعَائِبُ: نهوهی دريژ دمبيتهوهو

وهك داوه دمزوو شوڤراوگه دمبهستنی وهك

دُشَاوو همنگوبن و بنیشتو ليك و نهو جۆره

شَتَانِه ۵ دمگوتری: (سَالُ فَمُهُ سَعَائِبٌ) دممی

ليكي دريژ بووه وهكوه هيله دمزوو ۵ تاكهكهی

سَعَدَ سَعْدًا رَسْعَدًا: بهختهومر بوو، كهوته

كامهرانی و خووش بهختیهوه ۵ پيچهوانهی

نهگبهتی و شومه ۵ دمگوتری: (سَعَدَ يَوْمُكَ)

رۆژگارت بهختهومر بی.

سَعَدَ اللَّهُ فَلَانًا: خودا فلانكهي بهختهومرو

خووشنود كرد.

سَعِدَ سَعَادَةً: بهمانا (سَعَدَ) دئ.

سَعِدَ الْمَاءُ: ناومکه رۆی سلۆبی همیه پئويست به

نامیري ئاو بهرز كردنهوه ناکا ۵ اَسَعَدَهُ اللَّهُ:

خودا توفیقى فلانی دا ۵ اَسَعَدَ اللَّهُ فَلَانًا: خودا

پارمهتی فلانكهي دا ۵ دمگوتری: اَسَعَدْتَ

النَّاعِمَةَ الشُّكْلِيَّ: ژنه شهپۆر گيرمهك ژنه وايه

شيرمهكرمهك هاوكاری ژنه كوؤست كهوتوهكهی

كردو لهگهئيدا شينو شهپۆري گيړا ۵ سَاعَدَهُ

عَلَى الْأَمْرِ: يارمهتی دا لهسمر كارهكه.

ئهندازياری و ريازدا ناميرنيكي ههراخ تيزي

راسته بهكاردههيندري بۆ رسم كردني هيلي

راست ۵ اَلْمُسَطَّرُ: بالاد ههست ۵ اَلْمُسَطَّرِينَ:

كهمهجي بيناسازی.

سَطَعَ الشَّيْءُ سَطْعًا وَسَطْرَعًا: شتهكه بلاو بووه ۵

دمگوتری: سَطَعَتِ الرَّائِحَةُ: بۆنهكه بلاو بووه.

سَطَعَ الْأَمْرُ: كارمهك دهركهوت ناشكرا بوو.

سَطَعَ الرَّجُلُ: پياومهك سمری خۆی بهرز كردهوهو

ملی دريژ كرد.

سَطَعَ فَلَانٌ بِيَدَيْهِ: فلانكهي جهپلهی به همردوو

دهستی ئی دا ۵ سَطَعْتُ فَلَانًا رَائِحَةَ الْمَسْكِ: بۆنی

ميسك لوتی فلانكهي پر كرد.

سَطَعَ سَطْعًا: ملی دريژ بوو ۵ السُّطَاعُ: دريژترين

كۆلهكهی ژير رهشماله، نهو كۆلهكهی دهخريته

ژير ناومراستی خيمهوه بۆنهوهی باراناو دهركا

۵ السُّطْعُ: ههرشتيک بلاو بيتهوهو بهرز

بيتهوه ۵ السُّطِيعُ: بهيانی ۵ دريژ ۵ اَلْبَسِطُ:

زوبان رهوان و گهفت و لغت شيرين ۵ السَّاطِلُ:

تهپ و تۆزی بهرزوهو بوو ۵ السُّطُلُ: سمتل.

سَطَعَمَ الْبَابَ سَطْمًا: دهرگاكهی پيوه دايهوه ۵

الْإِسْطَامُ: كۆلهوهو، ناگر خووشكهر (ناسنيكي

دريژي سهرپان) ۵ الْأَسْطُمُ: شهپۆل دهریا ۵

بِنَهْمَا ۵ الْأَسْطَمَةُ: (أَسْطَمَةُ الْقَوْمِ) پياوی ريزداری

قهوم ۵ السُّطَامُ: بهمانا (الإسْطَام) دئ ۵ تيزايی

شمشير ۵ تۆپهوانهی ديزمو گۆزمو نهو جۆره

شَتَانِه ۵ السُّطْمُ: تيزايی شمشير ۵ سَطَعْتُهُ:

چهسپاندي و هايمی كرد.

سَطَا الْفَرَسُ سَطْرًا وَسَطْرَةً: نهميهكه ملی نهداو

سهر رهق بوو.

سَعَرُ القَوْمِ بالبیل: خه لکه که می داخ کردو
سوتانندی و جهوسانندیوه ◊ شمر و نه گبته
به سمر بلاو کردنموه.

سَعَرُ اللَّيْلِ بالمطی: به سواری ولاخ شهومکه می بهرئ
کرد.

سَعَرُ اليَوْمِ في حاجته: بؤ نیشی خوی سوپایهوه.

سَعَرٌ: برسی بوو ◊ تینوی بوو، برسییهتی
تینوایهتی تینی بؤ هیئا ◊ شیت بوو ◊ (هر
مسعر).

سَعَرٌ سَعْرًا وَسَعْرَةً: رنگی مهله و رض بوو ◊ اَسَعَرَ
النار والحرب: ناگره که هه لگیرساند، شمره که
هه لگیرساند ◊ اِسْتَمَرَّتِ النَّارُ: ناگره که
هه لگیرسا ◊ دمگوترئ: (اِسْعَرُ الشَّرُّ واسْعَرُ
المرض) شمر و ناژاوه، نه خوشی بلاو بیژوه ◊
استمرت الحرب: شمره که گهرم بوو ◊ استمر
اللمرصوص: دزو جهردمکان که وتنه جم و جولو
وروزان ◊ تَسَعَّرَتِ النَّارُ: به مانا (اِسْعَرَتْ) دئ ◊
الاسْعَرُ: دال گؤشت ◊ که سیک نهومنه کزو لاواز
بیج دهماری له شی دیارین ◊ التسمع الجهمي: نرخ
دانان بؤ شتومه که له لایمن دسه لاتموه (نرخ
دانانی حکومت) ◊ الساعور: تمندور ◊ ناگر ◊
الساعورة: ناگر ◊ السعار: گهرمای بی ناگر ◊
شازاری برسییهتی ◊ تینوایهتی ◊ شیتی ◊
السعر: نرخ کالآ ◊ دمگوترئ: (له بهر) نرخ
زیادی کرد، به نرخه ◊ دشگوترئ: (لیس له
بهر) زور هرزانه.

سِعْرُ السوق: نرخ بازار ◊ نهو نرخه له بازاردا
باوه.

سِعْرُ الصَّرْفِ: نرخه پاره به گویره می دراوی
دمولمتهمکان ◊ السعير: شیت.

اِسْتَسْعَدَ برزیه: دپتنه که می به خیر و بهر زانی و
گمشینی لی بهدی کرد ◊ الساعد: قول و بازوو
نیوان نانشیک و بهر دست ◊ دمگوترئ: (شد
الله على ساعدك) خودا یارمه تیت بدا ◊ ساعد
القوم: سمرۆکی گهل و هؤز ◊ ههروا وشه می
(ساعد) ناوه بؤ رپهوی مؤخی ناو نیسقان ◊
رپهوی ناو بؤ ناو روبارو دهریا ◊ رپهوی شیر
بؤ ناو گوان و مهمک ◊ سواعد الطير: بالمکانی
بالندمه ◊ دشگوترئ: (امر ذو سواعد) کارنکی
فره لایمن و فره خاومن و فره شیوازه ◊
الساعدة: (ساعدة الساق) پارچه نیسقانی قاچ ◊
السعاة: بهخته و مری ◊ یارمه تی پهروردگار بؤ
بهندمی خوی بهوه بهخته و مری بکا ◊
(بپچه وانهی بهدبه ختی) ◊ السعدان: چقلی
دره ختی خورما ◊ روهک و دره ختی چقلاوی ◊
له بهنددا هاتوو (مرعی ولا سعدان) ◊ السعدانة:
کوتر ◊ گرنیه که له لای خواروی لایهکانی
تسرازو ◊ که وانهی دوری گوی مهمک ◊
سعدیک: دوعای خیر و خوشی، واته: خودایه
بهخته و مری دوا بهخته و مری بؤ دست بهر
بکا.

السعد (سعد النجوم): کومه له نهستیره که
هه ره که میان پیی دمگوترئ: (سعد)
نهستیره (سعد السمود) په کی که لهو کومه له
◊ السعيد: روبری بچوک ◊ السعيدة: (سعيدة
القميص): په خه کراس و شوینی قوچه کانی.

سَعَرُ الفرس سمرانا: نه سپه که به توندی بازی
هاویشت.

سَعَرُ النَّارِ: ناگره که هه لگیرساند ◊ دمگوترئ:
(سعر الحرب) شمره که گهرم کرد.

قەلشەن ◊ الإسعاف: فریاكەوتن ◊ (جمیة الإسعاف) كۆمەلەى فریاكەوتن كە نەركى بەھاناوہ جونى توشبوانى كارساتو روداوہ دلتەنزىنەكان چارسەر بكەن ◊ السُّعَافُ: قەلشەن و درز بىردنى قەراخى نىنۆكەكان ◊ السُّعْفُ: لقە دارخورما ◊ گەلای دارخورماى وشكەوہ بوو ◊ جىيازو بارو بارگەنەى بوك ◊ السُّعْفُ: كالا ◊ السُّعْفَةُ: نەخۇشپىيەكى فېطرىيە توشى پىست دەبىن ◊ السُّعْرُفُ: سروشتەكان ◊ شتومەكى ناو مان ◊ پىالەو بەرداخى گەورەو فراوان ◊ السُّعَافِ: نزىك ◊ خزم.

سَعَلَ سَعَالًا وَسَعَلًا: كۆكى (كۆكەى ھات).

سَعَلَ سَعَالًا: چوستو چالاک بوو ◊ اسَعَلَهُ: چوستو چالاکى كرد ◊ اسْتَسَعَلَتْ فُلَانًا: فلانكەس وەكوو دىوى ئى ھات ◊ السَّاعِلُ: شوىنى كۆكە لە گەروو دەمدا ◊ السُّعَالُ: كۆكەو بەلقەم فرىدان ◊ (السُّعَالُ اللدبكى) كۆكە رەشە ◊ جۆرە كۆكەبەكە بە زۆرى توشى مندال دەبىن ◊ السُّعْلَى: دىو (غول)، خىو ◊ السُّعْلَالُ: بەمانا (السُّعْلَى) دى ◊ اسَعَنَ فلان: فلانكەس سىيەرۈكەبەكى بۇخۇى دروست كرد ◊ تَسَعَنَ: پىروو لە چەورى ◊ السُّعْنُ: كوندىيەكە لە نىوہ راستەوہ دەبىردىو سرگەى تى دەكرىت ◊ يان دەكرى بە نامىرى ناو تىدا خواردەنەوہ وادەبىن ئافرىمت كۆلك و مۆو رىسى تىدا ھەلدەگرى ◊ ھەروا ناوہ بۇ سىيەرۈ سەققىكى سانەوى لەسەر سەربان دروست دەكرى ◊ السُّعْنُ: بەزو پىوو دوگ ◊ السُّعْنَةُ: سىيەر ◊ السُّعْنَةُ: دەمگوترى: (ماله سَعْنَةٌ وَلَا مَعْنَةٌ) واتە: ھىچى نىيە نەكەم نە زۆر ◊ السُّعْرُفُ مِنَ اللَّيْلِ وَالسُّعْرُفَةُ مِنْهُ: بەشىك لە شەو ◊ السُّعْرُفَةُ: مۆم.

السُّعْرُ: گەرما ◊ نارمىزى خواردن و برسنىيەتى ◊ شىتى ◊ پەتاو تاعون ◊ يەكەى نەندازمى گەرمى ◊ السُّعْرُ: شىت ◊ السُّعْرَةُ: كۆكەى بە شىدەت ◊ سەرمەتەى كارو گرتكى پىدانى ◊ السُّعْرُ: ناگر ◊ بلىيسەى ناگر ◊ دەمگوترى: (خبا سەر النار) بلىيسەى ناگرەكە دامركا ◊ السُّعْرَارُ: كۆلەومۇزى ناگر تىكۈمردان ناسن بى يان دار بى ◊ السُّعْرُ: بەمانا (السُّعْرُ) دى ◊ دەمگوترى: (ھو مِسْرُ حَرْب) ئەو ھەلگىرسىنەرى شەپە ◊ (عنى مِسْرُ) مىلى درىز ◊ السُّعْرُ: جلىس و تىر نەخۇر ◊ گەدەى پى بوو ھەر دەخوا ◊ شىت و وىت ◊ سَعَجَ: گەورە بوو بەرەو پىرى رۇبى و پۆلكا ◊ دەمگوترى: (سَعَجَ الجِسْمُ) جەستەى بەھۇى پىرى توشى نەخۇشى شەپە بووہ ◊ سَعَجَ الشُّعْرُ: رۆنى لە قزى دا ◊ تَسَعَجَ: گەورە بوو جووہ تەمەنى پىرىيەوہ و پۆلكا ◊ تَسَعَجَ الجِسْمُ: جەستەى گەورە بوو بەھۇى پىرى پۆلكا ◊ تَسَعَجَ الشُّعْرُ: شتەكە نزىكى كۆتابى بونەوہ بوو ◊ تَسَعَجَ حاله: حال و مزعى شىو بەرەو خرابى رۇبى ◊ سَعَطَةُ الدَّوَاءِ: سَعَطًا وَسَمْرَطًا: دەرمانى كرده لوتىيەوہ ◊ اسَعَطَةُ الدَّوَاءِ: دەرمانى كرده لوتىيەوہ ◊ اسَعَطَهُ: علماً: زۆرى ھەولدا فىرى زانىارى بكا ◊ اسَعَطَ الدَّوَاءِ: دەرمانى كرده لوتىيەوہ ◊ السُّعَاطُ: كەسكونى بۆن و بلاوبونەموى ◊ السُّعْرَطُ: دەرمان كە دەكرىتە ناو لوت ◊ ھەروا بۇ وردەى جۆرە توتنىسك كە دەكرىتە لوتەوہ و ھەلدەمۇزى ◊ السُّعْطُ: قوتوى بۆن، قوتوى دەرمان

سَعَفَ بِحَاجَةِ فلان سَعْفًا: نىشى فلانى جىبەجىن كرد ◊ سَعَفَ الصَّبِيَّ: مندالەكە توشى نەخۇشى پىست بوو ◊ سَعَفَتْ يَدُهُ سَعْفًا: دەورى نىنۆكى

رَيْكُخَسْتَنهوى نِيوان به شهر هاتوو مگان و
 حه للى نيزاعو كيشه يان.

سَخَبَ سَخْبًا وَسَخَبًا: به هوى ماندويه تيه وه برسى
 بوو.

سَخَبَ سَخْبًا وَسَخَابَةً: به مانا (سَخَبَ) دئ ۵

أَسَخَبَ: كه وته ناو حاله تى برسنيه تى و
 گرانيه وه ۵ السَقَابُ: برسنيه تى ۵ الْمَسْقَبَةُ:

برسيه تى و هاتو قرى. فورئان دمه رموى:

«أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَقْبَلَةٍ» ۵ سُفِدٌ: هاوسا ۵

سَفَعُ الشَّيْءِ: شته كه تى له قانند بؤنه وه تى دهرى

بَيْنِي ۵ سَفَعُ الشَّيْءِ فِي التَّرَابِ: سنكه كه تى به ناو

زهويدا داكوتا ۵ سَفَعُ الطَّعَامِ: زؤرى جهورى

كرده ناو خوارده مهنه كه وه ۵ سَفَعُ رَأْسِهِ

بِالدَّهْنِ: سهرى به رؤن جهور كرده ۵ سَفَعُ

الدَّهْنِ فِي رَأْسِهِ: رؤنى كرده ناو هزى سهرى ۵

تَسَفَسَّتْ ثَنِيَّتُهُ: ددانى پيشينه تى (كه لبه تى)

له قين ۵ تَسَفَسَّ فِي الْأَرْضِ: چوه ناو زهويه وه ۵

تَسَفَسَّ مِنَ الْأَمْرِ: له كارمه رزگار تى بوو.

سَقَلَ الرَّجُلُ وَغَيْرُهُ: بياوه كه جهسته بچوك و هاج

باريك بوو يان جهسته تى نا قوللا بوو ۵ زعيفو

لاواز بوو ۵ رهوشتى ناشيرين بوو ۵ السُّقْلُ

التَّنَاسُلِي: نه خوشيه كه تهناسوليه توهوشى

كؤنه ندى زاووز تى ۵ تَسَقَّمُ سَقَمًا: خه م

خه قه تى گه باندنه دلى و زؤرى ناره حمت كرده ۵

أَسَقَمَهُ: به مانا (سَخَمَهُ) دئ ۵ أَسَقَمُ الصَّيْبِي:

خؤراك تى ريك و پيك و باشى دا به منداله كه ۵

سَقَمُهُ: جوان خؤراك تى پيدا و شتى گونجاوى

دهر خواردا ۵ سَقَمُ الفَصِيلِ: بيچوه كه تى قه له و

كرده ۵ سَقَمُ الشَّيْءِ: زنده رهوى كرده له ناودانى،

له جهور كرده شته كه ۵ أَسَقَمُ: مندالى به ناز

به رومرده و قه له وو خوباب ۵ السُّقْنُ: خؤراك تى

سَعَى فُلَانٌ سَعْيًا: فلانكس ههويدا كؤشى كرده ۵
 جا له مهر بوار تى كدا بئ.

سَعَى إِلَيْهِ: چو بؤلاى، كرده نامانجى خؤى.

سَعَى لِعَالِهِ: كاسى بؤ مال و مندالى خؤى كرده.

سَعَى فِي مَشْيِهِ: له رويشتنيدا په له تى كرده بازى
 هاويشت.

سَعَى إِلَى الصَّلَاةِ: چوو بؤ نويژ.

سَعَى بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ: له نيوان كرده دلكه تى
 صه فاو مه رومدا هاتوو چؤى كرده.

سَعَى عَلَى الصَّدَقَةِ: ههويدا زهكات له زهكات
 دهران كؤبكات هوه.

سَعَى عَلَى الْقَوْمِ: بوو به سهرؤك و كاريه دهستى
 گه ل و هؤز.

سَعَى بِه سَعْيًا: هيتنه و دوو زمانى بؤ كرده.

سَعَى فُلَانًا سَعْيًا: له فلانكس تيكؤشهر تر بوو ۵

أَسَاعَاهُ: واى كرده كؤشش بكا ۵ هه لينا بؤ سه تى

كردن ۵ سَاعَاهُ: كؤشى له گه لدا كرده، پيشپر كئى

له گه لدا كرده له كؤشش و سه تى كردن دا ۵

تَسَاعَرَا إِلَى كَذَا: بؤ به دهست هينانى نه وه

پيشپر كئيان كرده ۵ اِسْتَسَاعَاهُ: كرده به

كاريه دهستى زهكات كؤ كرده وه ۵ دهسه لاتى

دايه زهكات له دهوله مهنده مگان و مربرگ تى ۵

اسْتَسَعَى الْعَيْدَ: كاريكى واى به كؤيله سپارد

بتوانى خؤى نازاد بكا ۵ نه گهر له وه پيش

ههنديكى نازاد كرابئ و ههنديكى مابئ ۵

السَّاعِي: كاريه دهستى زهكات و مربرگ تى ۵

دايه شكه رى به ريدى فه مانگه و نامه تى پؤسته ۵

الْمَسَاعِي: ريزو شكؤمهندي ۵ المساعي الحميدة:

هه ولدانى ههنديك لايه م و قسه رويشتوو بؤ

خرابو بی که تک ۵ (ک: أسغان) دمگوترئ:
(هم یعیئون بالأسغان).

سَفْتَا الشَّرَابِ سَفْتَا: زۆری له شهراپه که
خواردموه و لئی تیراو نهبوو ۵ اسفَتَّ الشَّيْءُ:
شته که ی برد ۵ السَّفْتُ: خوراکیک بهرکه متی
تیدا نه بی ۵ سَفْتَجَ بالثَّد: به شیوهی حهواله
مامه له ی به پارمه که کرد ۵ السُّفْتَجَةُ: نهومیه
بازرگانه که مال بدا به په کییک نه و که سه مالی
له ولاتی پاره پیدمه که هه بی له وئی بیداتی و
لیره و مر ی بگریته وه ۵ واته: به شیوهی حهواله
۵ قازانجه که ی له وهدایه نه رکی هه لگرتنی
ماله که و ترسی ریگی له سهر شان لادمبا ۵ له
زانباری نابوریدا بریتییه له حهواله یه که که
خاوه ن قهرز که سی سییهم دهنیریته سهر
قهرزدارمه که و داوی لیدمه که قهرزکه ی بداته
که سه سییهمه که ۵ همروا جووری تریشی هه یه.

سَفَحَ الدَّمَّ وَخَرَهُ سَفْحًا وَسَفْحَانًا: خوینمه که رزا.

سَفَحَ الدَّمَّ سَفْحًا وَسَفْحًا: خوینی رشت ۵ پیای
کوشت.

سَفَحَ الْمَاءَ وَالذَّمْعَ: ناوکه، یان فرمیسی رزاندا ۵
سافحه مسافحةً وَسَفْحًا: به بی نیکی شمرعی
له گه ن نافرته که هدا مایه وه، خه لومی کرد ۵
دمگوترئ: (ینهم سفاح) له منیوان نه و کومه ن و
تایه هدا خوین رشتن هه یه ۵ له په کتریان
کوشتوه. ۵ سَفَحَ: کاریکی کرد سوودی بو خوی
نه بوو ۵ تسافحا: له نیوانیاندان خوین ریژی هه یه
۵ السَّفْحُ: (سفع الجبل): دامینی کیو ۵ بناری
کیو ۵ همروا وشه ی (سُفْح) ناوه بو درکه
شاخی رزیوو شاخه شینکه ۵ السَّفْحُ: نه و
که سه ی زۆر خوین ریژیو پیاو کوژیی نازناوی
یه که ه خه لیفه ی عهباسیسه (أبو العباس

السَّفْح) ۵ السَّفِيحُ: بهرگو و پۆساک ی نه ستور ۵
قهده ح ی هومار پارچه دارنکه راسته و پاسته
دمگوترئ و بهرزی و نرمی و نه خش و نیگاری تیدا
دروست دمگوترئ هه یه که بهان له وی تر جیاوازه
وه که داشداهه، بو هومار کردن به کار دهیندرئ
۵ السَّفِيحَان: خورجی، تیره ۵ دوو جهوالی
به یه که وه دوراوان دهمیان بو سه ره وه
کراوته وه، دهخرینه سهر پشتی و لاخ و شتی
تیدمه گترئ ۵ الْمَسَافِحُ: (مسافح الرادی): ناومرؤی
شیو ۵ ریزموی ناوی دۆل ۵ الْمَسَافِحَةُ: (ولد
المسافحة) مندالی زۆل و حهرا مزاده ۵ الْمَسْفُوحُ:
پان و پۆر دمگوترئ: (جمل مسفوح الضلوع)
حوشتریکی پهراسوو پانه ۵ دهسگوترئ: (هر
مسفوح العنق) نه و مل نه ستورو مل دریزه.

سَفَدًا: نازه له نیرمه که سواری نازه له میینه که بوو.

سَفَدَ الذَّكْرَ الْأُنْثَى: بهمانا (سَفَدَ) دئ ۵ اسفَدَ الذَّكْرَ:
وایکرد نیرمه که سواری میینه که بی ۵ سافدها:
سواری بوو ۵ سَفَدَ اللَّحْمَ: گوشته که ی به
شیشه وه کرد بو نه وه ی بییری زینی ۵ تَسَافَدَ
الْحِيَّوَانُ: نازه له کهان همندیکیان سواری
همندیکیان بوون (نیری و بهران تیکرا) ۵ تَسَفَدَ
الْبَعِجَ أَوْ الْفَرَسَ: له دواوه سواری حوشترمه یان
ماینه که بوو ۵ اسفَدَ الْبَعِجَ أَوْ الْفَرَسَ: بهمانا
(سَفَدَ) دئ.

سَفَّرَ سَفَرًا: دهرکه وت ناشکرا بوو ۵ دمگوترئ:
(سفر الصبح) گزنگی بهمان دهرکه وت و روناکی
دا ۵ ناسو روون بووه ۵ سَفَّرَتِ الشَّمْسُ: خۆر
ههلات ۵ (سفر وجهه حسناً) دهم و چاوو
روخساری جوان بوو درموشایه وه ۵ سَفَّرَتِ الْمَرْأَةُ:
نافرته که خوی سفور کرد، دهم و چاوو
روخساری خوی دمرخت بیگانه ببینن.

سَفَرُ الرَّجُلِ سَفْرًا: بیاومکه رویشت بؤ سەفەرو گەران.

سَفَرُ السَّيِّئِ سَفْرًا: شتەکهی ناشکرا کرد ۵ دمگوترئ: (سَفَرُ الْقَمَامَةِ عَنْ وَجْهِهِ) میزمری لەسەر سەری خۆی لابرد ۵ سەرت الریح الحیم عن وجه السماء: رەشەباکە هەوری روی ناسمانی رامالین .

سَفَرُ الْبَيْتِ: مالهەکی مائی، گەسکی لێدا.

سَفَرُ الْكُتَابِ: کتیبەکهی نووسیهوه ۵ (سَفَرُ الْجَعْرِ) لغاوی کردە لووتی حوشترمکه.

سَفَرُ بَيْنِ الْقَوْمِ: صولج و ناشتەوایی خستە ناو خەلکەکهوه ۵ دمگوترئ: (هو سافرو سفر) ۵

أَسْفَرُ: ناشکرا بوو دەرکەوت ۵ أَسْفَرَ فَلَانَ:

فلانکەس گەوتە ناو سەفەری بەیانیهوه ۵

أَسْفَرَ بِالصَّلَاةِ: له کاتی گزنگی بەیانیدا نوێزی

کرد ۵ أَسْفَرَتِ الشَّجَرَةُ: درەختەکه گەلاکە

ومری ۵ أَسْفَرَتِ الْحَرْبُ: شەپەکه هورس بوو،

توند بوو ۵ أَسْفَرَ الْجَعْرُ: حوشترمکه بؤ سەفەرو

گەشت نازاو بەهیز بوو ۵ سافر مسافرة وسفارا:

جووه دەر بؤ گەران و گەشت ۵ ومغزی کرد،

مرد ۵ سَفْرَةٌ: وای لیکرد سەفەر بکا بجی ۵ بؤ

گەران ۵ سَفَرُ النَّارِ: ناگرەکهی هەلگیرساند ۵

سَفَرُ الْجَعْرِ: لوتەوانە (لغاری) کردە لووتی

حوشترمکه ۵ إِنْسَفَرَ الشَّيْءُ: شتەکه ناشکراو دیار

بوو ۵ دمشگوترئ: (إِنْسَفَرَ مَقْدَمُ رَأْسِهِ) پێشە

سەری تووکی پێوه نەما ۵ سەری روتایهوه

نەصلەح بوو ۵ تَسَفَّرَ: له کاتی بەیانیدا هات ۵

تَسَفَّرَ الْجِلْدُ: پێستەکهی کاری تیکرا، نازاری پی

گەیی ۵ تَسَفَّرَ النِّسَاءُ: داوای کرد نافرمتەکان

خۆیان سەفور بکەن ۵ تَسَفَّرَ شَيْئًا عَنْ حَاجَتِهِ:

هەندئ پێوهستیاتی خۆی دەرختن پێراگەیی

دەریان بێتی ۵ اسْتَسَفَّرَ: کردی بە شالیار لەنیو
فلان گەل و نەتەوهدا ۵ اسْتَسَفَّرَ النِّسَاءُ:

نافرمتەکانی سەفور کردن ۵ السَّافِرُ: رێبوار ۵

هەروا بەمانا: نووسەر دئ ۵ ئەو فریشتانە

نامە ی عمەل نادەمیزادەکان دهنووسن ۵

دمگوترئ: (إمراة سافر) نافرمتیکە روخساری

خۆی نیشانی بێگانه دەدا ۵ دمگوترئ: (فرس

سافر) ئەسپێکی دالگۆشت و لاوازه، کەم گۆشتە

۵ السَّافِرَةُ: مێینهی (السَّافر) ۵ السَّافِرُ: یاقوتی

شین کە پەکیکە له جووره نایابه کانی گەوهەر

ئەو شوینانە ی ئەم مادەیان هەیه (سیام،

سیلان، بۆرما، هیند، کشمیر، ئوسترالیا، مونتانا)

۵ السُّفَارُ: ناسنیکە یان چەرمیکە دەریتە لووتی

حوشتر و مگوو لغاوی بؤ نەسب، حوشترمکه سەر

نەرم دەکا ۵ السِّفَارَةُ: نەرکی سەفەر، شوینی

سەفەر ۵ السُّفَارَةُ: گەسک لێدەر ۵ جادەو رینگا

مان و کەناس ۵ السُّفْرُ: بێینی رینگا، رویشتن له

شوینیکەوه بؤ شوینیکێ تر ۵ هەروا وشە

(السُّفْرُ) ناوه بؤ ئەو سپایە ی دوا خۆرناوا بوون

له کەناری ناسمانهوه دبارە ۵ السُّفْرُ: رێبوار ۵

شوینکە لەسەر پێست بێنیتەوه ۵ السُّفْرُ:

کتیب ۵ یان کتیبی گەوره ۵ هەروا ناوه بؤ

بەشیک له تەورات ۵ السُّفْرَةُ: خواردەمەنیهکه

بؤ رێبوار نامادە دەرئ ۵ تیشو ۵ تیشودان

(هەمبانه) ۵ سفرو خوان ۵ السُّفْرُ: نێردراو ۵

ناوبژی کەرو رێکخەرموی نیوان دوو هۆزو

گەل ۵ له بواری یاسای نیو دەولەتیدا سەفەر

بریتیه له نێردراوێک له لایەن دەولەتیکەوه

بؤ دەولەتیکێ تر کە نوێنەرایەتی دەولەتەکهی

یان سەرۆکی ولاتەکهی دەکا له ولاتی بؤ

نێردراودا ۵ دەلال و نیوانکاری فرۆشیارو کپیار

۵ زاناو شارمزا له بواری ناوازمکاندا ۵ پیاوی

هَيْلَمَكُوهُ دَادِمِيْزِيْ وَ كُوْمَهْلَ دَمْبِيْ ۵ يَانْ كَلَه
 وَرْدَه كَه كُوْمَهْلَ دَمَكْرِيْ ۵ شَتِيْ پَرُو پُوْج وَ بِيْ
 كَهَلَك، كَارُو كُوْفَتَارِيْ بِيْ سُوود ۵ السُّفَاةُ:
 رَهْشَهْبَاهِكْ كَلْ وَ خُوْلَ رَابِدَا بَهْسَمَر زهَوِيْدَا ۵
 اَلْمُنْسَفِيْ: جِرُوْكَ وَ دَهْمَسْت فُوْجَاو، رَهْوَسْت
 نَاشِيْرِيْن.

سَفَسَطُ الطَّائِرُ: بِالْتَدْمِكَةِ جِيْقَنَهِيْ كَرْد ۵ سَفَسَطَةُ
 السَّيْفِ: جِهوههرو شهپُوْلِيْ وَرْشَه دَارِيْ شَمَشِيْرِيْ.
 سَفَطُ سَفَاةُ: دَلِيْ يَاكْ بُوو لَهْكَهْلَ سَهْخَاوَهْتِيْدَا ۵
 سَفَطُ الحَوْضِ: حَهْوَزْمَكَهِيْ جَاكْ كَرْدُو سَوَاغِيْ دَا،
 لَهْبَغِيْ كَرْد ۵ اسْتَفَطَ مَا فِيْ الْاَنَاءِ: هَمَرْجِيْ لَه
 قَاهَهْكَدَا بُوو خَوَارِدِيْهَوَه ۵ تَسَفَطَ مَا فِيْ الْاَنَاءِ:
 بَهْمَانَا (اسْتَفَطَ) دِيْ ۵ السُّفَاةُ: فَشُو فُوْلَ وَ
 كَلُوْر ۵ السُّفَاةُ: شَتِيْ نَاو مَال ۵ السُّفَطُ:
 صَنْدُوْقِيْكَه نَافَرَهْتِ عَمْتَرُو مَكِيَاج وَ شَتِيْ
 تَابِيْهَتِيْ خُوِيْ تِيْدَا هَهْلَدَمَكْرِيْ ۵ بَهْ جَنَهْ وَ
 قَهْرْتَالَهْ وَ زَهْمَبِيْلَه كَه مِيُوَهِيْ تِيْدَا هَهْلَدَمَكْرِيْ ۵
 مِيُوَهِيْ تِيْدَمَكْرِيْ ۵ تُوِيْكَلِيْ سَمَر پِيْسْتِيْ مَاسِيْ ۵
 السُّفَاةُ: نَهْوَ كَهْسهِيْ صَنْدُوْقُو وَ يَهْغَدَانِيْ
 تَابِيْهَتِ بَهْ كَلْ وَ كُوْلْتُوْرُو عَمْتَرُو مِيَكِيَاجِيْ
 نَافَرَهْتِ دَرُوْسْت دَهْكََا يَانْ دَهْمِيْفَرُوْشِيْ ۵ السُّفِيْطُ:
 نَهْوَ خُوْرْمَا نَهْگَهْپِيْوَانَهِيْ كَه هَهْلَدَمُوْمَرِن.

سَفَعٌ بَعْضُ مَنْ اَعْضَانُه: نَهْمَدَامِيْكِيْ جَهْسهْتِيْ
 گَرْتُو رَايْكِيْشَا بُوْلَايْ خُوِيْ ۵ دَهْگُوْتَرِيْ: (سَفَعٌ
 بِنَاصِيْهَه) قَزِيْ پِيْشَه سَمَرِيْ گَرْتُو رَايْكِيْشَا ۵
 هَمَرُو دَهْگُوْتَرِيْ: (سَفَعٌ بِنَاصِيْهَه الْفَرَسِ لِيْرِكِيْهَه)
 يَالِيْ نَهْسهِيْهَكَهِيْ گَرْتُو سَوَارِيْ بُوو ۵ سَفَعَتْ
 السَّمُوْمُ وَ الشَّمْسُ وَ النَّارُ وَ جَهَّه: رَهْشَهْبَاو هَهْمَتَاوُو
 نَاگَر دَهْمُو جَاوُو رُوْخَسَارِيْ فَلَآنِيْ دَاخْ كَرْدُوَه
 هَهْلِيْپِرُوْرَآنَدُوَه، رَهْنَكِيْ پِيْسْتِيْ كُوْرِيْهَوَه وَ رَهْشِيْ
 كَرْدُوَه.

لِيْهَاتُوُو قَهْسه خُوْش ۵ هَمَرُو نَاوَه بُوْ نَهْمُو
 پُوْشُو وَ پَهْلَآشُو گَهْلاوُو گُوْلَهِيْ دَهْكَهْوِيْته سَمَر
 زَهْوِيْ وَ بَنَكِيْ دَرْمَخْتَهْكَان ۵ السُّفْرَةُ: مِيْئِيْنَهِيْ
 (السُّفْرُ) ۵ مِلْوَانَكَهْپَهْكِيْ قُوْلَفَه بَهْمَنَدَه لَه زِيْرُو
 زِيُو ۵ اَلْمَسَافِرُ: (مَسَافِرُ الرَّجَلِ) نَهْمُوِيْ لَه
 رُوْخَسَارِ دِيْآرَهْوُو دَهْرَدَهْكَهْوِيْ ۵ اَلْمِسْنَارُ: بَه
 كَهْسهِيْكَ دَهْگُوْتَرِيْ نَآزَابِيْ بُوْ سَهْفَهْر كَرْدِن، يَان
 زُوْر سَهْفَهْر بَكَا ۵ اَلْمِسْفَرُ: بَهْمَانَا (اَلْمِسْفَارُ) دِيْ ۵
 اَلْمِسْفَرَةُ: مِيْئِيْنَهِيْ (اَلْمِسْفَرُ) ۵ هَمَرُو نَاوَه بُوْ
 گَهْسهَكْ ۵ اَلْمِسْفَرَةُ: تُوْپَهْلِيْ بَهْمَنِيْ رِيْسَرَاو (كَلُوْلَه
 رِيْس) ۵ السُّفْرَجَلُ: بَهْهِيْ ۵ دَرْمَخْتِيْ بَهْمِيْ،
 دَرْمَخْتِيْكِيْ گُوْلِيْ يَهْرَدَارَه، بَهْرَمَكَهِيْ خِرَه وَ مَكُوُو
 سِيُوُو پَرْتَهْقَال، شُوِيْنِيْ سَهْرَمَكِيْ وَ لَاتِيْ نِيْرَانَه وَ
 لَه هَهْمُوُو وَ لَاتِيْكِيْ تَرْدَا دَهْرُوِيْ نَهْگَمَر نَاوُو
 هَهْمُوِيْ مَام نَاوَهْنَدِيْ بِيْ ۵ بَهْرَمَكَهِيْ بَهْكَآلِيْ
 دَهْخُوْرُوُو دَهْكُوْلِيْئِنْدَرُوُو شَهْكَرِيْ تِيْكَهْلَ دَمَكْرِيْ
 مَرَهْبَايْ لِيْ دَرُوْسْت دَمَكْرِيْ.

سَفَسَطُ: قَهْسه تِيْكَهْلَ وَ پِيْكَهْلَ وَ بِيْ بَنَهْمَايْ كَرْدِن،
 بَهْخَهْمِيْآلِيْ خُوِيْ حِيْكَمَهْتِ وَ فَهْلَهْسَهْفَه بِلَاوُو
 دَهْكَآتَهْوَه ۵ اَلْسَفَسَطَةُ: قِيْآسُو وَ پِيْكَگَرْتِنُو قَهْسه
 دَامَمَزَآنَدِن لَهْسَمَر بَنَهْمَايْ وَ مَهْمُو وَ خَهْمِيْآلِ
 مَهْبَهْسهْتِ بُوْرْدَانِيْ بَهْرَامَبَهْرُو بِيْئَدَهْمَنْگ
 كَرْدِنَهْتِيْ ۵ اَلْسَفَسَطِيْ: نَهْمُو كَهْسهِيْ سَهْفَهْسهْطَه
 جِيْيَه وَ بِيْرُو بُوْجُوْنِيْ هَهْلَه بِلَاوُو دَهْكَآتَهْوَه ۵
 السُّرْفَسَطَايِيْه: پِيْرِيْكِن نِيْنَكَارِيْ شَتِيْ حَسِيْ وَ
 رُوْنُو نَآشَكْرَا دَهْكَمَن وَ بَرُوآيَاْن بَهْ هِيْج نِيْه ۵
 سَفَسَطَ الْعَمَلِ: كَارْمَكَهِيْ بَهْ بَآشِيْ نَهْمَجَام نَهْمَا ۵
 دَهْغَهْلِيْ تِيْدَا كَرْد ۵ سَفَسَطَ الدَّقِيْقِ: نَارْدَمَكَهِيْ
 بِيْزَا ۵ دَهْگُوْتَرِيْ: (سَمَعَتْ سَفَسَطَةَ اَلْمُخْلِ) گُوِيْم
 لَهْ خَشَه خَشِيْ هَيْلَمَكِيْ نَارْد بِيْزَانَهْكَه بُوو ۵
 سَفَسَطَ الرِّيْحِ اَلْتَّآبِ: رَهْشَهْبَاهَكْ كَلْ وَ خُوْلَهْكَهِيْ
 بَهْ حَهْوَادَا بَرْد ۵ اَلْسَفَسَاتُ: وَرْدَه نَارْد كَه لَه

سَفَعَ الشَّيْءُ: شته‌کە‌ی نیشانه کرد ۵ داخی کرد.

سَفَعَّ سَعْمًا وَسَفَعَةً: رنگی ره‌شی مه‌یلە و سور بوو

۵ سَأَفَعُهُ مَسَافَعَةً وَسِيفَاعًا: شم‌ری له‌گه‌ن کرد،

ده‌ری کرد ۵ سَفَعَتِ النَّارُ رَجْعَهُ: ناگر دەم و چاوی

هه‌ل‌پ‌روزاندو ب‌یستی ره‌ش کردوه ۵ اسْتَفَعَّ ثِيَابَهُ:

پوشاکه‌کە‌ی له‌بەر کرد ۵ به زۆری بو پۆشاک‌ی

ره‌نگاو ره‌نگ به‌کار ده‌ه‌یندرئ ۵ اسْتَفِيعَ لُونَهُ: له

ترسا یان به‌هۆی شتی ترموه ره‌نگ‌ی گۆ‌را ۵

تَسَفَعَّ بِالنَّارِ: به ناگر خۆی گ‌رم کرده، خۆی

به‌ر ناگردا ۵ اسْتَفِيعُ: پۆشاک له هەر جۆ‌ری‌ک

ب‌ی ۵ السُّفْمَاءُ: س‌ی کوچک‌ی مهنجه‌ن و دیزه ۵

کو‌تری ملیوانکه له‌مل ۵ السَّرَافِعُ: گ‌رو گ‌رم‌ی

ب‌ای سه‌موم.

سَفَّ الطَّائِرُ سَفِيًّا: بانده‌که له نزیک زه‌وییه‌وه

ه‌فری.

سَفَّ الخَروصَ والخَصِيرَ سَفًّا: لقه دارخورماو

حه‌صیره‌کە‌ی به پهنجه تهنی.

سَفَّ الدَّرَاءَ سَفًّا: به وشکی ده‌رمانه‌کە‌ی خوارد

نه‌یکرده هه‌ویرو نه‌ب‌ش‌یلا ۵ اسْفُ الطَّائِرِ: به‌مانا

(سَفَّ) دئ ۵ اسْفُ السَّحَابِ: هه‌وره‌که له زه‌وی

نزیک بۆوه ۵ اسْفُ فُلَانٍ: فلانک‌س هه‌ول‌ی کاری

سوکانه‌ی داو کاری خوی‌پ‌ریانه‌ی گ‌رته نه‌ستۆی

خۆی ۵ اسْفُ الأَمْرِ: کارم‌کە‌ی نزیک خسته‌وه،

لئ‌ی نزیک بۆوه ۵ اسْفُ النظرِ اليه: چاوی تی

ب‌ری و زۆری سه‌مرکرد ۵ اسْفُ البعِيعِ: نالقی دا

به حوشترمه‌که ۵ نالقی وشکی دایه ۵ اسْفُ فُلَانًا

السُّفْرَفِ: ده‌رمان‌ی وشکی ده‌ر‌خواردی فلان دا،

وایکرد فلان ده‌رمانه‌که به وشکی بخوا ۵

ده‌گوت‌ری: (اسْفُ الجُرْحِ دواءً) ده‌رمان‌ی وشکی

خسته سه‌ر ب‌ره‌نه‌که ۵ اسْفُ الفرسِ اللجامِ:

لغاوی کرده ده‌می نه‌سه‌به‌که ۵ اسْفُ الخَروصِ

والخصير: ب‌رزه دارخورماو حه‌صیره‌کە‌ی تهنین ۵

اسْفُ الوشمِ: خاله‌کە‌ی به نه‌وشاتر داپوشی

(سواخیدا) ۵ ده‌شگوت‌ری: (ما اسْفُ منه بتافه)

هیچی لئ‌ی دەس نه‌که‌وت ۵ اسْفُ وَجْهَهُ:

روه‌خساری گۆ‌را ۵ اسْتَفَّ السُّوقَ والسَّوَاءَ:

قاوته‌که‌و ده‌رمانه‌کە‌ی به وشکی خوارد.

السُّفَّةُ: نه‌و ب‌رزو پال‌ه‌ی ده‌مخت‌ی خورما‌که

ده‌ته‌ند‌ری و زهن‌بیلە و شتی وای ئ‌ی دروست

ده‌ک‌ری ۵ گ‌ورزه ب‌رزو پال‌ی دارخورما ۵

السُّفوفِ: هەر ده‌رمان‌یک وشک ب‌ی و نه‌ک‌راب‌ی به

هه‌ویرو ناوی تی‌که‌ن نه‌ک‌راب‌ی ۵ السُّفِيْفَةُ:

به‌ر‌ج‌هنه و زهن‌بیلە و شتی وا که له ب‌رزی

دارخورما تهن‌راب‌ی.

سَفَّقَ: به‌مانا (سَفَّقَ) دئ به هه‌م‌وو صیغه‌کانیه‌وه

۵ سَفَّكَ سَفْكًا: رشتی، رۆی کرد ۵ ده‌گوت‌ری:

(سَفَّكَ الدَّمَّ) خوی‌نه‌کە‌ی رشت ۵ اِنْسَفَلَ: رزا،

هه‌ل‌رزا ۵ السُّفْكَةُ: نه‌و زه‌لاته‌و ته‌وابیلانه‌ی

پیش خواردن له‌سه‌ر سف‌ره و خان داد‌هن‌ری ۵

السُّفوكِ: درۆزن ۵ ناوی‌که له ناوه‌کان‌ی نه‌فس و

ده‌رون.

سَفَّلَ سَفْلًا: نزم بووه، پ‌نجه‌وانه‌ی به‌ر‌زی‌ونه‌وه‌یه

ده‌گوت‌ری: (سَفَّلَ في الشيء) له‌سه‌رموه راهاته

خوار بو دامت‌ین.

سَفَّلَ في علمه وخلقه: له زانیاری و ره‌وشتا نزم

بووه، شانس و به‌خت‌ی که‌م بوو.

سَفَّلَ سَفْلًا: خوی‌پ‌ری و هیچ و پ‌وج بوو ۵ سَفَّلَهُ:

نزمی کرده‌وه و به‌رمو خوار ناردی دابه‌زانه

خوار.

اسْتَفَّلَ: به‌مانا (سَفَّلَ) دئ ۵ تَسَفَّلَ: ر‌یزی دابه‌زی

شکۆمه‌ندی له‌ده‌ست دا ۵ الاسْفَلُ: (اسْفَلُ الشَّيْءِ)

خواروی شت پ‌نجه‌وانه‌ی زوروی ۵ السَّافِلَةُ:

مَيِّنَمَى (السَّافِلُ) ◊ (وسافة الشيء) لای
خواروی شت ◊ دمگوترئ: (سافلة الريح) نیومی
رمب به لای دمسکه کمیدا ◊ (سافلة النهر) لای

خواروی جووم و روبار ◊ پیجهوانه لای سمروی
◊ السَّفَالَةُ: (سَفَالَةُ الشَّيْءِ) لای خواروی شت
(سَفَالَةُ الرِّيحِ): بهرامبمری نمو شوینمه لای لای

هه لدمبی ◊ السَّفَلَةُ مِنَ النَّاسِ: خویرپی و همتیو

مجهی خه لک ◊ السَّفَلَةُ مِنَ النَّاسِ: خویرپی و

همتیو مجهی خه لک ◊ الْمَسْفَلَةُ (مسفلة الشيء):

لای خواروی شت قولابی شت ◊ دمگوترئ: (هر

یسکن محلاة المدينة وانا اسکن مَسْفَلَتِهَا) ◊ سَفَّتِ

الرِّيحُ سَفُونًا: بابه که له سمر زهوی به نرمی

هه لبوو.

سَفَنَ الشَّيْءَ سَفَنًا: توپکلی له شتمکه کردموه سبی

کرد ◊ سَفَنَ الشَّيْءَ: بهمانا (سَفَنَ) دئ ◊ السَّافِنُ:

رهگیکه له ناو بهشتدابه به دریزایی بهشت

بهیوهسته به ریشهی دلموه پیشی دمگوترئ:

(الأكحل) ◊ السَّفَانَةُ: پیشه می گمشتی دروست

کردن ◊ السَّفَانُ: گمشتی دروستکمر و وستای

گمشتی دروستکردن ◊ السَّفَانَةُ: لولونوو مرواری

◊ السَّفَنُ: تمشوی، پاچ فولینگ. هرشتیک شتی

پی بتاشری ◊ پیستی رمق و زبر ◊ السَّفِينَةُ:

گمشتی ◊ به حوشتریش دمگوترئ: (سفان البر)

◊ السَّفَوَانُ: با، رهشه با، تاکه کهی (سافنة) ◊

الْمِسْفَنُ: بهمانا (السَّفَنُ) دئ.

سَفَهَ نَفْسَهُ رَأْيَهُ سَفَاهًا وَسَفَاهَةً: نفیسی خوئی هه لئا

بؤ سهفاهمتو رابواردن و بی عمقلی ◊ بان

نیسهمتی دا بؤ سهفاهمت ◊ فهوتاندی به

هیلاکی برد. ◊ سَفَهَ صَاحِبَهُ سَفَاهًا: له سهفاهمتو

بی عمقنیدا به سمر هاوه له کمیدا بالا دهست بوو

لهوی تیبه پرائند.

سَفَهَ سَفَاهًا: بی وزن بوو نمران بوو ◊ دمگوترئ:

(سَفَهَ عَلَيْنَا) بیجایی بهرامبمر کردین جنیوی

پیداین.

سَفَهَ الْحَقَّ: حمق و راستی ژیر پیداو بابه ند نمبوو

پئیهموه.

سَفَهَ نَفْسَهُ رَأْيَهُ: بهمانا (سَفَهَ) دئ.

سَفَهَ فُلَانًا: فلانکسی به نمران و گیل له قه له مدا.

سَفَهَ الشَّرَابَ: زوری له شمرابه که خواردموه تیراو

نمبوو ◊ سَفَهَ نَصِيْبَهُ: بهمی خوئی لمبر جووه ◊

سَفَهَ فُلَانٌ سَفَاهًا وَسَفَاهَةً: بهمانا (سَفَهَ) دئ ◊

سَفَاهَةً: جنیوی پیدا ◊ سَفَاهَةُ الشَّرَابِ: زوری له

شمرابه که خواردموه، زیدمرومی تیدا کردو له

گوتره خواردیهموه ◊ سَفَاهَةُ الطَّرِيقِ: ملی ریگای

گرتو به خیرایی پییدا رویشت ◊ سَفَاهَةُ: به

کالقام و نمرانی له قه له مدا وای لیکرد گیل و

نمقام بی ◊ دمگوترئ: (سَفَهَ الْجَهْلُ حِلْمًا)

نمرانی و گیلی عمقلی کهم کردو نمقام بوو ◊

سَفَهَ فُلَانًا: نیسهمتی فلانکسی بؤلای گیلی دا ◊

تَسَفَهَ عَلَيْهِمُ: بی عمقلی بهرامبمری نواندن ◊

تَسَفَهَتِ الرِّيَاحُ: رهشماکه تیکیموه هاویشت و

بوو به گیزه لؤکه ◊ تَسَفَهَ فُلَانٌ: فلانکس به

زوره ملی و تمکه لولوف گیلی و سهفاهمتی به سمر

خویدا هینا ◊ تَسَفَهَ عَلَيْهِ: قسه می ناشرینی

بهرامبمر کردن و ریزی شکاند ◊ تَسَفَهَ الرِّيحُ

الشَّيْءَ: رهشماکه شتمکه می حمواداو هینایی و

بردی ◊ تَسَفَهَ فُلَانًا عَنِ الشَّيْءِ: فلانکسی له

شتمکه لاداو فیلی لیکرد.

السَّافِيَةُ: نه حمق و گیل ◊ زور تینو ◊ کسبیک

زوری تینوبی ◊ السَّفِيَةُ: کسبیک به نفامی و

گیلی مال و سامانی خوئی خمرج بکا ◊ نمران و

کالقام دمگوترئ: (لـسرب سـفیه)

رومکی بی دی ◊ ومکو په لکه گه لای سینامه کی و
کۆکا.

سَقَبَ سَقَبًا وَسَقَبًا: نَزِيكٌ بُوُوهُ ◊ اَسْقَبَ: نَزِيكٌ
بُوُوهُ (اَسْقَبَ الشَّيْءُ) شته که ی نَزِيكٌ کردوه ◊
سَاقِبَةٌ: لَيْتِي نَزِيكٌ بُوُوهُ ◊ تَسَاقِبًا: لَيْتِي نَزِيكٌ
بُوُونه وه ◊ السَّقَابُ: پارچه لۆکه به که له
سه رده می پیش نیسلامدا ئافرمتی عمره ب به
خوینی خوئی سوری دمکردو له سره سهری خوئی
قایمی دمکرد لکیکی له ژیر سهر پیچکه به وه
دهینایه دمروه تا خه لک بزانن میردی
نهماوه، یان براو که سیکی نَزِيكٌ له دهست
داوه ◊ اَسْقَبَ: بیچوه خوشتر ئه وکاته ی له دایک
دهبی ◊ دَرِيْزٌ لِهَمْرٍ شَتِيكٌ بِيْنِ ◊ کۆله که ی
خیمه و رهمان ◊ اَسْقَبَ: نَزِيكٌ ◊ دهگوتری:
(مَنْزِلٌ سَقَبٌ) مه نزلی نَزِيكٌ ◊ السَّقِيْبَةُ:
کۆله که ی خیمه و رهمان ◊.

سَقَدَ فَرَسًا سَقْدًا: ئه سپه که ی لاواز کرد ◊ السُّقْدُ:
ئه سپی لاواز ◊ السُّقْدَةُ: بالندمی که گوشت خۆره
جهسته ی بچوکه، باریکه له یه، دهندوکی رهق و
رهمه جرو جانه و مری بی کۆدمکاته وه، پشتی
خاکیه، که نارو قهراخی پهرو بالی بونیه، بهر
ورگی سپیه، سینگ و کلکی و قاجی سورن ◊ له
ولاتانی ئه وروپا و سیریا دهژی.

سَقَرَّ سَقْرًا: دوور که وته وه ◊ سقرت النار أو الشمسُ
فلانًا: ناگر یان خۆر پیستی فلانی رهش
هه لگیرا ◊ نازاریدا سوتانندی، داخی کرد ◊
اَسْقَرَتِ النَّخْلَةَ: خورما که دۆشاوی له بهر رویی ◊
شیرینی ئی چۆرایه وه ◊ دۆشاوی ئی تکا ◊
السَّقَائِرُ: گهرمایی ◊ گهرمی ◊ ئاسنی
داخکردن و نیشانه کردنی نازه ل و شتی وا ◊
السَّقْرُ: گهرمی خۆر یان گهرمی ناگر، نازاری
گهرمی به که ◊ یان دۆشاو ◊ سَقَمَتِ الطَّائِرُ:

هوماشیکه چینه که ی خرابه (زَمَامٌ سَفِيهُ)
لغاویکه ناریک و پیک ◊ نَأَقَةُ سَفِيهِةٌ)
خوشتریک سوك رویه، به هیواشی دمروا ◊
اَلْمَسْفَهَةُ: خواردنیک که زۆر ناو کیش بی ◊
سَفَا سَفْوًا: په له ی کرد ◊ دهگوتری: (سفا في
مشيه): له رویشتندا په له ی کرد (سفا في
طيرانه): له فریندا په له ی کرد.

سفا فلان: فلانکس به نهایه تی خودای کرد
تهه: وعی نواند ◊ شیعی ناسک و جوانی
هه ◊ عَمَلٌ وَهُشَى لاواز بوو.

سفا الريح التراب وخره سَفِيًا: رهمه بایه که گل و
خۆله که ی هه لگرت ◊ بلاوی کردوه ◊
سَفِي الشَّيْءِ سَفِيًا: شته که سوك بوو ته نک بوو
دهگوتری: (سَفِي شَعْرٌ ناصيته) قزی پیسه سهری
ته نک بوو ◊ سهری روتایه وه ◊ سَفِيَتِ الْبَغْلَةُ:
هیسترکه جهسته سوك و خیرارۆ بوو.

سَفِي الحيران أو الانسان: نازه له که یان
ناده میزاده که کزو لاواز بوو ◊ اَسْفَى فلان:
فلانکس گله که ی گواسته وه ◊ لاواز بوو ◊ اَسْفَى
بصاحبه: خرابه کاری له گه ل هاوه له که ی کرد ◊
فیتنمی بیۆکرد ◊ اَسْفَى الزَّرْعُ: کشت و کاله که
دهور و بهری گوله دانه و پله کانی زبربوو پیگه می
◊ اَسْفَى فلانًا: فلانکسی هه لئا بو شتی
پهروبوو و خو پیه تی ◊ اَسْفَى الريح التراب:
رهمه بایه که گل و خۆلی حموادا رابدا بلاوی
کردوه ◊ السَّافِيَاءُ: تمپ و تۆز ◊ رهمه بایه که
گل و خۆلی زۆر هه لگیری ◊ السَّفَا: گل و خۆل ◊
درهختی چقاوی ◊ خودی چقل و درکه کان ◊
السَّفَاءُ: دهرمان ◊ السَّفِيَّةُ: زیدیه کی باریکه
کۆتابی سهری په لکه گه لای هه ندی درهخت و

ببیرکینئ ۵ اسَطَطَ اَحْبَرَ: ورده ورده هوالمکهی
 ومرگرت ۵ اسَطَطَ كَذَا من كذا: نموی لموه
 دمرکردو نیی کمم کردموه ۵ اسَطَطَ في يده:
 بهمانا (سَقَطَ) دئ ۵ سَاقَطَ الشَّيْءُ مُسَاقَطَةً
 وسَقَطًا: شتهکهی خسته خوار، دابگرت ۵
 بمردموام بوو لسمر خسته خوارموی شتهکان
 بهک لهدوا بهک ۵ سَاطَ فَلَانٌ فَلَانًا الْحَدِيثُ: فلان
 قسهی بؤ فلان کردو نهویش گوئی بؤ گرت،
 نهمجار نهویان کهوته قسه کردن نهمیان گوئی
 بؤ گرت ۵ سَاقَطَ الفرسُ العَنَتُو: نهمسپهکه
 بههیواشی بازیدا ۵ سَاقَطَ الحِصَانُ الحِيلَ ورضيها:
 نهمسپهکه پیش ماینهکه کهوت ۵ تسَاقَطَ: بهمانا
 (سَقَطَ) دئ ۵ بهک لهدوا بهک کهوتنه خوار ۵
 تسَاقَطَ عليه: خوی فریذایه سمری ۵ تسَقَطَ
 فلاناً: داوی خسته خوارموی فلانی کرد ۵
 فلانکسی هلنا بؤنهموی خوی بخا، ریزی خوی
 بشکینئ ۵ بکهویته ههلموه، درؤ بکا ۵ اسْتَسَقَطَهُ:
 بهمانا (تَسَقَطَهُ) دئ ۵ الإسقاطُ: له بوارى
 بزیشکیدا منداال لمبار جوونی نافرته به جوار
 مانگی تا حهوت مانگی ۵ السَّاقِطُ: خویری و
 همتیو مچه ۵ دواکهوتوو له بدمست هینانی
 بهختهومری و برپوا نامه و دستکهوتهکانی زیان ۵
 دمگوترئ: (لکل ساقطة لاقطة) بؤ همموو
 قسهیکی خراب و بی کهک کسانیک همن بیان
 فؤزنهوه و بلاویان بکنهوه ۵ یان بؤ همموو
 شتیکی خراب داخوازیک ههیه ۵ السَّقَاطُ: نهو
 خورما نهمگیوانههی ههلدومرن ۵ ههلهو
 ههتلخیسکان ۵ بالی باننده، یان نهو بهشهی
 بالی که له زموی دمخشئ لهکاتی رؤیشتن
 بمسر زهویدا ۵ السَّقَاطُ من الشَّيْءِ: لایهکی
 شتهکه ۵ همراخی شت ۵ سَقَاطُ الليل: دوو
 لایهنی تاریکی شهو ۵ السَّقَاطُ: همرجی لهشت

بالندمکه به دمنگی نزم خویندی ۵ حیقنهی
 کرد ۵ اَلْمُسْتَقِطُ: شیعر خوینندنهوه به نوره،
 واته: دوو کمس به نوره همریهگمیان دیرپه
 شیعریک بخویننتیهوه.

سَقَطَ سُقُوطاً وسَقَطاً: کهوت ۵ کهوته خوار ۵
 دمگوترئ: (سقط من كذا في كذا أو على كذا أو
 إلى كذا) له بهندی پیشیناندا هاتوو دهلئ:
 (سَقَطَ العشاءُ به على سِرْحان) به کهسیک
 دمگوترئ ههولی بدمست هینانی شتیکی بداو
 سمری خوی دانئ و تیدا بچی.

سَقَطَ الجنين من بطن أمه: زارؤکهکه پیش نو مانگی
 له سکی دایکی کهوته خوار ۵ به نهکاملئ له
 دایک بوو.

سَقَطَ الكربُ: نهمستیرمه ناوا بوو .

سَقَطَ الحرُّ أو البردُ: گهرما یان سرما هات.

سَقَطَ عني: لاجوو دهرهات.

سَقَطَ في كلامه وبه: ههلهی کرد له قسه کردندا
 تیکهوت.

سَقَطَ من عيني و من منزلته: پیش جاوم کهوت ۵
 ریزی لام نهما.

سَقَطَ في يده: پهمیمان بووه، سمر سام بوو ۵ اسَطَطَ
 في قوله أو فعله: ههلهی کرد له قسهدا یان له
 کردموه ۵ دمگوترئ: (تَكَلَّمَ فما أسقط في كلمة)
 قسهی کردو هیچ ههلمههکی له قسهکهیدا
 نهکرد ۵ اسَطَطَ له: به قسهی پپرو پوج
 ناخاوتنی لهگهئ کرد ۵ اسَطَطَتِ الحاملُ الجنينَ:
 نافرته سکرپمه منداالهکهی لمبارجوو ۵
 اسَطَطَ الشَّيْءُ: شتهکهی خست، بمری دایه
 خوارموه ۵ اسَطَطَ فلاناً: له شان و شکوی فلانی
 کهم کردموه، شکندی ههولی لهگهئ فلاندا
 ههلهی پبیکا یان درؤ بکا، نهوهی لایهتی

بكهويته خوار، پرژو بالو ورده و بنزيرل و
 خشت و خۆل ۵ السَّقَاةُ: بهمانا (السَّقَاط) دئ ۵
 السَّقَطُ: هرچی بهر بيتهوه به نهكاملى ۵
 زارۆك و مندالى لهبارچوو پيش تهمنى نۆ
 مانگى ۵ پرېشكه ناگر كه له بهردمستى و شتى
 وا دمبيتهوه ۵ كۆتايى لمبهلان ۵ السَّقَطُ: نهو
 پرژانهى له شهونم دمكهونه خوار ۵ بهر ۵
 نادميزادى خوڤرى و هيچ و پوچ ۵ السَّقَطُ من
 كل شين: قهراخى شت ۵ نهملاو نهولاي شت ۵
 بالى بالنده، يان نهوى له زموى دهخشى له
 كاتى رويشتنيدا ۵ (سقطا الليل) نههمپهرو
 پهري تاريكيهكهى ۵ السَّقَطُ: ههلوهرهوو
 بهر بۆوه لههر شتيك بئ ۵ شتى خراب و بئ
 كهلك ۵ بۆنه به ورگو ريخۆلهى كوشتى
 دمگوترى: (سَقَط) ۵ ههروا ناوه بۆ قسهو
 كردموى ههته ۵ اسقاط الناس: خوڤرى و
 ههتيو مچى نادميزاد ۵ السَّقَطَةُ: جارنيك
 كهوتن و بهر بوونهوه ۵ بهلاى همز يندر ۵
 ههلهنگوتن ۵ السَّقَطِيُّ: فرؤشيارى كالاي خراب و
 بئ كهلك ۵ السَّقَاط: بهمانا (السَّقَطِي) دئ ۵
 السَّقَاةُ: شتيكه لهلاى سهروى دمرگاوميه
 دمرگاكهى بئ قفل دمدرئ (سورگى) ۵ السَّقُوط:
 (سُقُوط الجِراح) له يوارى مندالبوندا لهجئ
 چوونى شان و شهپيلكه، يان هاتنه دمروهى
 دودمستيهتى له پيش سهردا ۵ له يوارى قانوندا
 كۆتا پيڤينانى كيشميه پيش بهريارى دانگا،
 دواى تيبهر بوونى ساليك بهسمر نواندنيداو
 ومگهر نهخستنى ۵ السَّقِيطُ: بهمانا (السَّقِيط)
 دئ ۵ نهو پرژانهى له شهونم دمكهونه خوار ۵
 تهرزه ۵ سههۆل ۵ ههروا ناوه بۆ گيل و
 نهحمق ۵ السَّقِيطَةُ: ميينهى (السَّقِيط) ۵
 نافرمتى بئ رهوشتو جهتيوهو بئ ريز ۵

السَّقَاطُ: نافرمتى ومها مندالى بۆ رانهومستى،
 ههر مندالى له سكى بكهوى به نهكاملى له
 بارى بچئ ۵ السَّقَطُ: شوينى بهر بوونهوهو
 كهوتنه خوارموه ۵ مَسَقَطُ الراس: شوينى
 لهدايكبوون ۵ دمگوترى: (فلان يمن الى مَسَقَطِه)
 فالانكهس بيرى شوينى لهدايكبوونى خۆى
 دمكاتهوه بۆى دمكور كينئ. ۵ مَسَقَطُ النجم ار
 الفيث: نهو شوينهى نهستيرمهكه يان بارانهكه
 لئى دما ۵ دمگوترى: (هم يتجمعون ماسقات
 الفيث) نمو خيله لهو شوينه مانهوه كه بارانى
 ئى بارى و لهومرو ناوى لئيه ۵ مَسَقَط الراسل:
 كۆتايى لمبهلان ۵ (مَسَقَط الضراء) ۵ پهنجهرمو
 كولانهى كه روناكى لئيه دئته ناو مالهوه ۵
 السَّقَطُ: بالى بالنده، يان نهو سهره پهرو
 بالهى لهكاتى رويشتنى بالنده بهسمر زمويدا له
 عهرز بخشى ۵ السَّقَطَةُ: هۆى بهر بوونهوه،
 داخوازى بهر بوونهوه ۵ السَّقَطِيُّ: ههر شتيك
 نيسهت بدرئ بۆ (سَقَطِي) كه دورگهيمهكه
 لهناو دمرياي هينددا ۵ دمگوترى: (صِرُّ
 سَقَطِي) تالى سوهوهورى.

سَقَعَ سَعًا: رويشت ۵ (سقع الديك) كهلهشيرمهكه
 خوڤندى ۵ سَقَعَ الشئ الصلْب: به شتيكى رهق
 له شته رهقهكهيدا ۵ الاسْعُ: دوزمن و حهسوود
 كه بيگانه بن ۵ قهله رمشه ۵ بالندميهكى
 جهسته بهچوكه ومكوو چۆلهكه وايه همندى
 بهشى پهرو بالى سهوزه ۵ سهمرى سيبهه ۵ زۆر
 حمزى له نزيك ناوه.

سَقَفَ البَيْتَ سَقْفًا: سهقفو ههلاشى بۆ خانوومهكه
 كرد.

سَقَفَ سَقْفًا: دريز بوو به مهيلهو خووارى ۵
 ئيسقانى نهستتورور بوون.

سَقْفَ الرَّجُلِ: پياومکه لاخوار بوو ۵ (سَقْفَ الظَّالِمِ)
 بِيَجُوهَ نُوْعَامِهِ مَكَّهُ مَلَى خَوَارِ بُوو ۵ (هُوَ أَسْفَتْ
 وَهِيَ سَقْفَاءُ) ۵ أَسْفَتْ النَّصَارَى فَلَائِيًا:
 مهسيحيهكان فالانکهسيان کرده نوسقوفی
 خویان واته: کردیان به کهشیش بهسهر
 خویانهوه ۵ سَقْفَهُ: بهمانا (أَسْفَفَهُ) دئ ۵ تَسَقَّفَ:
 بوو به نوسقوف (کهشیش) ۵ الْأَسْفَفُ:
 سهروکیکه له سهروکهکانی مهسیحی پلهی له
 زوور پلهی کهشیشهوهیه و لهخوار
 مھطرانهوهیه ۵ الْأَسْفَفِيَّةُ: پلهی نوسقوف ۵ نهو
 مهسیحیانهی له زَیْرَ كُونْتَرُولِي نوسقوفیکدان ۵
 نهو ههر پیم و ناوجهیهی له زَیْرَ هَرْمَانِي
 نهودان ۵ السَّقْفُ: ههلاشی خانوو (سهقفی)
 خانوو ۵ ناسمان ۵ السَّقَافُ: کهسیک پيشهی
 سهقف دروست کردن بی ۵ السَّقِيفُ: بهمانا
 (السَّقْفُ) دئ ۵ السَّقِيفَةُ: کهپرو سابات ۵ شَتِيك
 سَيْبَمِر بَكَ ۵ سَقِيفَةُ بَنِي سَاعِدَةَ: ساباتیك بوو
 موسولمانان له زَیْرِيدا بهیعهتیان به
 نهبویهکری صدیق کرد بُو جِي نَشِينِي ۵ ههروا
 ناوه بُو ههر تهله بهردیکی پان که بکری به
 سهقفو سهرقاب بُو جُوگاو بیرازو شتی لهو
 جُوْره ۵ لهوحی کهشتی ۵ همر پارچه زیوو
 نالتونیک که وردو چهکوچ لِي دراو بی و درِيژ
 بوبی ۵ شهپکهی دار؛ که دهخریته سهر
 نهندامی شکاوو پیی هه لدمبهسرتیتهوه ۵
 الْمُسَقْفُ: درِيژ ۵ سَقِلَتْ الْيَدُ أَوْ الرَّجُلُ سَقْلًا:
 دهستهکه پان قاجهکه خوار بوو ۵ (فهر أسْقَلُ
 وَهِيَ سَقْلَاءُ) ۵ الْإِسْقَالُ: پیوازه مشکه؛ رومکیکی
 به تهمنه پیی دمگوتری: (عَنْصَلُ) ۵ الْإِسْقِيلُ:
 بهمانا (الْإِسْقَالُ) دئ ۵ السَّقَالَةُ: بهمانا
 (الاسقالة) دئ ۵ السَّقْلُ: کهلهکه ۵ السَّقِيلُ:
 کهلهکه تِيك قوبیو (فهد باریک).

سَقِمَ سَقْمًا وَسَقَامًا: نهخوشیهکهی درِيژمی کیشا.
 سَقِمَ سَقْمًا وَسَقَامًا وَسَقَامَةً: بهمانا (سَقِمَ) دئ ۵
 اسَقَمَ لِنَلَانٍ: نهخوشی بهک له دواى بهک
 بهخیمان گرت ۵ اسَقَمَ اللهُ فَلَائِيًا: خودا
 فالانکهسی نهخوش خست ۵ دهسگوتری: (أَسَقَمَهُ
 الْعِشْقُ وَأَضْنَاهُ) عِشْقٌ وَسَوْزٌ نَهْخَوْشِي خَسْت ۵
 كَزُو لَوَاوِزِي كَرْد ۵ سَقَمَهُ: بهمانا (أَسَقَمَهُ) دئ ۵
 السَّقِيمُ: دهگوتری: (هُوَ سَقِيمُ الصَّدْرِ عَلَي أَخِيهِ)
 رقی له براکهیهتی حيقدو کینهی ههیه
 بهرامبهر براکهی ۵ (فهر سَقِيمٌ وَكَلَامٌ سَقِيمٌ)
 تِيگهیشتنی لاواز، فسهو ناخاوتنی لاواز ۵
 الْمِسْقَامُ: کهسیک زور جار نهخوش بیی ۵
 الْمَسْقَمَةُ: (أَرْضٌ مَسْقَمَةٌ) نهزیکه زور نهخوشی
 تیدا پهیدا دهبن ۵ السَّمُونِيَا: گیاهکه دهرمانی
 رهوانی و سکچونی لِي دهردههیندری ههروا
 دهرمانی گرمیشی لِي دروست دمکری.

سَقِي بَطْنُهُ سَقِيًا: له بوشایی ورگیدا جُوْره
 شلهمهنییهکی نهخوشی تیدا پهیدا بوو که
 چاکبونهوهی زهحمت بی.

سَقِي الْعَرَقُ: رمهکه خوینی بهربوو
 نهوهستایهوه.

سَقِي الْحَيَوَانَ وَالنَّبَاتِ: حهیوانهکه یان گشتو
 کالهمکهی ناودا ۵ سَقَاهُ غَيْشًا: بارانی بهسهردا
 باراند.

سَقِي التُّرْبُ: قوماشهکهی رنگ کرد، له خمی دا.

سَقِي بَطْنُهُ: سکی چوو، رهوان بوو.

سَقِي قَلْبُهُ عِدَاوَةً: دل و دهروونی به دوزمانیهتی
 ناودراوه ۵ (أَسْقَاهُ) بهمانا (سَقَاهُ) دئ ۵ نَاوِي بُو
 دابین کرد ۵ دهگوتری: (أَسْقَاهُ جَدُولًا مِنْ نَهْرِهِ)
 جُوگه ناویکی له چهمهکه بُو حیاکردموه ۵

گير، مەي گير ۵ الساقية: جۆگە ئاۋ ۵ دۆلجەي ناعور.

السقاء: كوندە، مەشكە ۵ هەرشتيك شتى خواردنەۋەي تى بىكرى ۵ (ك: اسقية) ۵ السقاية: شويىنى ئاۋ دابەش كىردن ۵ ئاۋدان ۵ ئەۋ بەرداخ ۵ سەتل ۵ گۆزەي ئاۋمكەي تىدايە ۵ پيشەي ئاۋ دابەش كىردن.

سقاية الحاج: دابەش كىردنى شەرىپەت، ئاۋو، خۇشاۋى مېۋز، كە تايىمەت بوۋ بە قورمىشەيەكانەۋە شاناۋىيان بەۋە دىمكىر كە ئەۋ كارمىان لە ئەستۆيە ۵ السقاء: ئاۋ كىش بۇ مال ۵ بۇ ھەرمانگە شويىنى ۵ ۱۰ بۇ ئافرىت ۵ السقي: ئاۋدىرى، ئاۋدان ۵ لە دوعا كىردن ۵ دىمگوترى: (سقا لە ورعياً) ۵ السقي: ئەۋەي ئاۋ دىمىرى لە زەۋى زىرات ۵ دىمگوترى: (زرع سقي) زىراتىكە بەيى باران ئاۋ دىمىرى ۵ بەشە ئاۋو نۆرە ئاۋ ۵ دىمگوترى: (كم سقي أرضك) بەشە ئاۋى زەۋىيەكىمەت جەندە؟ ئەۋ ئاۋەي لەگەل مىندال بوۋندا دېتە دىم ۵ السقيا: ئاۋى ئاۋ داشتە ۵ ئاۋ دىرى كىردن، دىمگوترى: (سقا رحمة لا سقا عذاب) واتە بارانىكىمان بۇ بىبارىنە سودى ھەبىۋ بى زىيان بى ۵ السقي: ئاۋ دراۋ ۵ ئەۋ شتەي پىۋىستى بە ئاۋ داشتە ھەبى ۵ دىمگوترى: (زرع سقي) ۵ (وتخل سقي) ئەۋ دار خورمايەي بە ناعور ئاۋ دىمىرى ۵ رومكى بەردا ۵ بۇيە پىۋى دىمگوترى: (سقي) چۈنكە لەناۋ ئاۋو نىزىك ئاۋ دىمىرى ۵ ھىروا ئاۋە بۇ ھەۋرى باراناۋى قەترە گەۋرە كە بە خوررەم لە زەۋى دىمدا.

السقاة: شويىنى ئاۋدىرى ۵ جۆگايەك زىرات ۵ ئاۋەل ئى ئاۋ دىرى ۵ (ك: ساقى) ۵ السقاة: بەمانا (السقاة) دى ۵ نامىرى ئاۋ داشتە ۵

استى فلاناً: شويىنى ئاۋى نىشانى فلانكەس دا ۵ پىۋى گوت: خودا تىراۋوت بىكا ۵ ساقى فلاناً ماءً أُر شراياً: بەمانا (سقا) دى ۵ ساقى فلاناً شجره أُر أرضه: باخەكەي يان زەۋىيەكەي دا بە فلان بۇئەۋەي بەخىۋى بىكاۋ ئاۋى بىداۋ ئاۋمدانى بىكائەۋە بەشېكى لە بەرو بوۋمەكە بىدىرىتى ۵ سقا: زۆرى ئاۋدا زىاد لە پىۋىست ئاۋدىرى كىرد ۵ سقى الثرب كذا من الصبغ: چەند جارىك قوماشەكەي لە رىنگەكە ھەلكىشاۋ لە خمى دابەۋە ۵ سقى فلاناً: بە فلانكەسى گوت خودا تىراۋوت بىكا ۵ استقى فلاناً ومنه: داۋى ئاۋى لە فلانكەس كىرد ۵ استقى من النهر أُر البئر: لە ئاۋى روباۋمەكە يان لە ئاۋى بىرەكەي ھەلئىنجا ۵ استقى المعارف أُر الأخبار من كذا: زانىارى ۵ ھەۋالى لە فلان شتەۋە دىمست كەۋت ۵ تساقى القرم: خەلكەكە ھەر يەكەيەن ئاۋى دا بەۋى تىرىان ۵ دىمگوترى: (تساقوا كؤوس المية) خەلكەكە لەناۋ خۇياندا بوۋ بە شەرىپان ۵ يەكتىرىان كۈشت ۵ بىر كىرد ۵ تسقى: تىراۋ بوۋ ئاۋمكەي تى بوۋورا ۵ (تسقى السائل) شلە مەنىيەكەي خاۋردەۋە ۵ دىمگوترى: (تسقى الجلد اليم) پىستەكە خۇيەكەي ھەلمزى ۵ استسقى بطنه: بەمانا (سقى) دى ۵ استسقى فلاناً: داۋى ئاۋى لە فلان كىرد ۵ الاستسقاء: داۋى باران بارىن پاراۋەۋە لە خودا بۇ باران بارىن ۵ (صلاة الاستسقاء) نۆيژە بارانە ۵ ھىروا ئاۋە بۇ كۆبوۋنەۋەي شلە مەنىيەكى تايىبەتى لە بۇشاۋى بىرىتونىدا كە نەخۇشەيەكە چاكبوۋنەۋەي كەمە ۵ (الإستسقاء الدماغى) نەخۇشەيەكى زىكماكە زۆر جارىۋادىمى شلەي مۇخ لە كىسەي دىمماغدا زىاد دىمىۋ دىمكىشىنى ۵ الساقى: ئاۋ

ناعور ۵ اَلْمَسْقُورِيُّ: نعو زمهرامی به جوگاو
 ناعور ناو بدری نك به باران ۵ میصریه‌مان
 پی دهلین: (مسقاری).
 سَكَبَ الْمَاءُ سَكَبًا وَسَكَبًا: ناومکه هه‌لرزا، رموان
 بوو.
 سَكَبَ الْمَاءُ سَكَبًا وَتَسَكَبًا: ناومکی رزاند،
 هه‌لرشت ۵ اِنْسَكَبَ: هه‌لرزا ۵ اَلْاِنْسَكَابَةُ:
 داروچکه‌به‌که کونی کوندهو ممشکی پی
 دمگپری ۵ همروا کونی تمنکی و عهمارویشی
 پی دمگپری ۵ رحمتی نهوت و رُون و بمنزین
 تیکردن و شتی لهو جوړه ۵ اَلْاَسْكُوبُ: بارانی
 بهردموام و نیقلیم گیر که بروکه‌ی نه‌داتی ۵ له
 بروسکه‌شدا بهو به‌شهی دمگوتری که به‌رهو
 زهوی دئ ۵ ریزه دره‌ختی خورما ۵ اَلْسُكْبُ:
 بارانی همتره گهوره و بهردموام ۵ لافاوی خیراو
 به ته‌وژم ۵ نسیبی خوشرۆ ۵ دمگوتری: (فرس
 سَكَبَ) نسیبکی تیز رویه، نسیبی جهسته
 سوکو به نیشات ۵ کاری پیویست و حمتی ۵
 دمگوتری: (امر سَكَبَ) کاری پیویست ۵
 پیایو دریز ۵ مس ۵ رمصاص ۵ اَلْسُكْبُ:
 رمصاص ۵ دره‌ختیکی بۆن خوشه پرزو گه‌لای
 ومکوو رومکی صه‌عتر وایه ۵ اَلْسُكْبَةُ:
 به‌روی‌هکه دمگرتنه کلاو ومکوو شمه‌که وایه ۵
 پیستیکی تمنکه به سمری منداله‌ومیه له‌کاتی
 له دایکبووندا له‌گه‌ل منداله‌که دپته دمر ۵
 اَلْمُسْكَبَةُ: کرپزو چلکی سمر ۵ اَلْمِسْكَبَةُ: ناو
 ریژو نامیری ناو پرژین ۵ دمگوتری: (اُرْسَلِ الْمَاءُ
 فِي الْمِسْكَبَةِ) ۵ سَكَبَج: خواردنی سه‌که‌جه‌ی
 ناماده کرد ۵ نم خواردنه بریتییه له گوشت و
 سرکه و هندی زه‌لاته و توابیل ۵ که تیکه‌لاو
 دمگرتن و ده‌بپته خواردنیکی خوشت و به‌تام ۵
 اَلْسُكَبَج: خواردنی‌که له گوشت و سرکه و

هندی توابیل دروست دمگرتی ۵ پارچه‌یه‌ک
 لهو خواردنه پیی دمگوتری: (سَكَبَجَة).
 سَكَبَت سَكْرًا وَسَكَاتًا: بی دنگ بوو ۵ وازی له
 هسه کردن هیئا ۵ سَكَبَتِ الْمُتَحَرِّكُ: جمو جوته
 کهره که دامرکاو خپ بوو ۵ دمگوتری: (سَكَبَت)
 واته مرد ۵ (سَكَبَتِ الْقَضْبُ عَنْهُ) رفی نیشته‌وه
 ۵ سَكَبَتِ الرَّيْحُ: ره‌شپه‌که کهوت دیارده‌ی نه‌ما.
 سَكَبَتِ الْخُرُّ: گهرمییه‌که زه‌ادی کرد له‌بهر کزی با.
 سَكَبَتِ الْفَرَسُ: نسیبه‌که دواپین نسیب بوو که له
 حه‌له‌به‌که دمرجوو ۵ اُنْكَبَةُ: بی دنگی کرد،
 خوستی نی بری ۵ دمگوتری: (لَا اُسْكَبُ اللهُ لَكَ
 حَسًا) خودا هیچ هه‌ستی‌تک له‌کار نه‌خا زیانت
 خوش بی ۵ سَكَبَةُ: به‌مانا (اُسْكَبَةُ) دئ ۵
 اَلْاَسْكَاةُ: پاشماوه له‌مهر شتیک بی ۵ پیرو
 کۆمه‌لی جیا جیای ناده‌میزاد ۵ ناده‌میزادی
 خویری و هیچ و پوج ۵ رۆزانی کۆتایی و مرزی
 هاوین ۵ اَلْاِنْسَكَاةُ: بی دنگییه‌کی کاتی و
 ده‌ستکردنه‌وه به خویندنه‌وه و ناخاوتن ۵
 اَلْسَاكُوتُ: بی دنگی زۆر ۵ که‌سک ماوه‌ی زۆر
 بی دنگ بی ۵ اَلْسَاكُوتَةُ: به‌مانا (اَلْسَاكُوتُ)
 دئ ۵ مردنی نا‌کاوو به سه‌کته‌ی دل ۵ اَلْسَاكَاةُ:
 به‌ردموامی له‌سهر بی دنگی ۵ نه‌خویشیه‌که
 ده‌بپته هوی زمان و مستان و هسه نه‌کردن
 هر شتیک بیپته هوی وسکوت بوون ۵ مردن
 سه‌کته ۵ ماری گازنده‌ی ومها که هه‌ستی پی
 نه‌کرتی تا پیوه دمدا ۵ دمشگوتری: (هو علی
 سَكَاتِ الْأَمْرِ) نهو له‌سهر ته‌واو کردنی
 کارمه‌به‌متی ۵ خهریکه نیشه‌که‌ی ته‌واو بکا ۵
 اَلْسُكْتُ: همناسه دان و نارام بوونه‌وه له‌کاتی
 خویندنه‌وه و گۆزانی گوتندا ۵ اَلْسُكْتُةُ:
 وه‌ستانیک (جارتیک له وه‌ستان) ۵ مردنی

دمگوترئ: (سَكْرَ بَصْرُهُ) چاوی نوفا، قوچا ۵ یان له دیتن مهنع کرا ۵ یان لئیل و بیل بوو ۵ سَكْرَ الماء: به شهکر ناومکی شیرین کرد ۵ تماکر: خوی به سمرخوش نیشانداو له واقیعدا سمرخوش نییه. ۵ السُّکَّارین: بهشیکه له بهرهمی قهترانی خه لوز، رنکی سپیبه، بلوریبه، شیرینه دمدرئ به کهسینک نهخوشی شهکری همین له حیاتی شیرینی ۵ السُّکَّرُ: بئ هوش بوون و ناگا لهخو نهمان بههوی شراب خواردنهوه ۵ جاری وا دمبج بههوی رق ههئسان یان عهشق یان هیزو گهنجیبهوه حالتهی بئ هوش بوونی بهسمردا دئ ۵ السُّکَّرُ: بهرهمستی ناو، همر شتیک بگریته بنداو ۵ همر شتیک درزو کون و کهلهبهر پر بکاتهوه ۵ السُّکَّرُ: ههرشتیک سمرخوشکه بیت ج شراب بئ یان بیرهوشی تر ۵ گوشراوی خورما که به ناگر نهکولابی ۵ سرکه ۵ السُّکَّرَةُ: پهک جار سمرخوش بوون ۵ دمگوترئ: (ذهب بین الصحرة والسكرة) واته: له نیوان دوو حالتهی وا ناگای لهخوی بئ یان بئ ناگا بئ ۵ رق ههئسانیک ۵ بالا دهستی لهززهتو خوشی بهسمر گهنجدا ۵ مردنی ناخوشو به نازار ۵ غهم و نارچهتی زور ۵ لهسمر خوجوونی گیانهلاو ۵ السُّکَّرَةُ: دانهویلهی مرور دانهویلهیهکی تام تاله به زوری لهناو گهنمدا دمروئ ۵ السُّکَّارُ: فروشیاری شرابو بیرهوشی سمرخوش کمر ۵ السُّکَّرُ: شهکر، مادهیهکی شیرینه به زوری له قهصهب و جهومندمر دمردمهیندرئ، قهصهبهکهی همر بهناوی (قصب السكر) ناو دمبری ۵ جوریک له تری سپیبه زور شیرینه ۵ جوریکیشه له خورما زور شیرینه ۵ تاکهکهی (سُكْرَةُ) ۵ سُكْرُ الشَّعیر: جوریکه لهشهکر که له

لهنکاو ۵ السُّكْرَةُ: همر شتیک مندال یان شتی تر بئ دمنگ بکا ۵ پاشماوه له بنکی بهرداخ ۵ السُّكْرَةُ: شیوهی بئ دمنگی و جورمهکی ۵ همر شتیک مندال یان شتی تر بئ دمنگ بکا ۵ السُّكْرُ مِنَ الْأَبْلِ: حوشریکه کاتن بارو کهزاوهی دهخریته سمر پستی بوره بوز ناگا ۵ (ومن الحیات) له رمگزی ماریشدا بهو مارانه دمگوترئ: که خو مات دمکاو پیوه دمدا، کهم ههستی بئ دمکری ۵ السُّكْرَةُ: کهسینک زور بئ دمنگ بئ ۵ السُّكْرَةُ: بهمانا (السُّكْرَةُ) دئ ۵ دوا نهسپی ناو چهلهبه ۵ دمگوترئ: (فلان سَكْرَةُ الحلبه) بهکهسینک دمگوترئ له کارو باری خویدا سمر نهکهوی ۵ السُّكْرَةُ: دوایین قوداحی قوماره.

سَكْرَ سَكْرًا و سَكْرَانًا: مهست بوو ۵ خپ بوو ۵ بیدمنگ بوو ۵ راومستا ۵ سكرت عینهُ: چاوی له روانین ووستا ۵ چاوی مهست بوو.

سَكْرُ الْإِنَاءِ سَكْرًا: قاپهکهی پر کرد.

سَكْرَ النَّهْرُ: ناوی روبارمهکی بهند کرد، بهرهمستی لهبهردا کرد.

سَكْرَ الْخَوْضُ وَخَوْه سَكْرًا: هموزمهکه پرپوو.

سَكْرُ مِنَ الْقَصْبِ: رقی ههئساو زور توپه بوو.

سَكْرُ فَلَانٍ مِنَ الشَّرَابِ سَكْرًا و سَكْرًا: فلانکس بههوی خواردنهوهی شهرابهوه سمرخوش بوو عهقل و هوشی لهدهست دا.

سَكْرَ الْبَحْرُ وَخَوْه: دمريا نارام بوو ۵ (سَكْرَ بَصْرَهُ) چاوی له بینین مهنع کرا ۵ أَسْكَرَهُ الشَّرَابُ: شراب سمرخوشی کرد ۵ دهشگوترئ: (أَسْكَرَهُ فَلَانٌ) فلانکس شتیک پیدا سمرخوشی کرد ۵ سَكْرُهُ: موبالعهی کرد له سمرخوش کردنیدا ۵

۵ سَكَّعَ فَلَانًا: وای له فلانکەس کرد گومرا بییو
 ۵ سمیری ئی بشیوی نەزانی چی دمکاو چی ناکا
 ۵ تَسَكَّعَ: بەمانا (سَكَّعَ) دئی ۵ ملی له بەتانو
 ۵ گومرایی ناو کەوتە ناو تاریکی تاوانو سمیری
 ۵ خۆی بۆ رزگار ناکرئ ۵ السَّاكِعُ: غەریب ۵ بۆ
 ۵ ئافەرت دمگوترئ: (ساکعة) ۵ السُّكَّعُ: بەمانا
 ۵ (السَّاكِعُ) دئی ۵ السُّكَّعُ: گومراو سەر ئی شیواو ۵
 ۵ اَلسُّكَّعَةُ: شوینی زلکاوو گومرایی ۵ شوینی
 ۵ سەرسام بوونو رئ ئی تیکچون.

سَكَّفَ الباب أو البيت سَكْفًا: بۆ دەرگاگە یان بۆ
 ۵ خانومگە بەر بیلائی دروست کرد ۵ دمگوترئ:
 ۵ (ما سکت الباب) بەر بیلاو چەترم بۆ دەرگای
 ۵ خانومگە نەکرد ۵ اَسَكَّفَ فلان: فلانکەس بوو
 ۵ بە بۆیاخکەری قۆندەرە ۵ تَسَكَّفَ البابُ أو
 ۵ البَيْتُ: بەر بیلائی بۆ خانومگە دروست کرد ۵
 ۵ الإسكافُ: پینەچی (قۆندەرە چی، پێیلاو
 ۵ دروست کەر) ۵ الأَسْكُفُ من العین: شوینی
 ۵ روانی برژانگ ۵ پێلوی چاوی لای خوارو ۵
 ۵ موی چاوی ۵ السَّاكِفُ: سەر دەرگای خانوو ئەومی
 ۵ گرێژنەیی لای سمروی دەرگاگەیی تێدا دەسوڕئ
 ۵ السَّكَّافَةُ: پینەیی پینە چیبەتیو پێیلاو
 ۵ دروست کردن.

سَكَّ الشَّيْءَ سَكًّا: شتەگەیی بەست ؛ (سك الباب أو
 ۵ الخشب) بزمازی له دەرگاگە دان دەرگاگەن بە
 ۵ بزمار داکوئا.

سَكَّ الكلامَ سَكًّا: قەسەگە گۆنچکەیی کەر کرد
 ۵ لەبەرئەومی بەهێز بوو ۵ دمگوترئ: (ماسک
 ۵ سمعی مثل ذلك) دەنگی وا گەورەم نەچۆتە
 ۵ گۆنچکەموه ۵ (سَكَّ الباب) دەرگاگەیی داخست.

سَكَّ ما في بطنه من غائط وغره: ئەومی له وەرگیدا
 ۵ بوو بە شەلی هاتە دەر.

۵ هیدراتی کاربیۆن دەردەهێندرئ، وەئی بە
 ۵ نەندازەیی شەکرێ قەصەب و چەومەندر شیرین
 ۵ نیه ۵ سَكَّرَ العِنَبَ: جۆرێکە له شیرینی له
 ۵ تریدا هەیه ۵ هەروا له زۆر میوهی تریشدا
 ۵ هەیه ۵ له هەنگوینیشدا هەیه ۵ شەکر
 ۵ جۆرێکی بلورییه و له ئاودا دەتوێتەوه و بئ
 ۵ رەنگە و تامی شیرینە ۵ شەکر یان شیرینی میوه
 ۵ هات: جۆرێکە له شەکر و سپییە و بلورییه و
 ۵ تامی شیرینە بە زۆری له میوهی تازەدا هەیه ۵
 ۵ هەروا له هەلالی گۆل و رووک و هەنگوینی
 ۵ هەنگدا ۵ السُّكَّرِي: (الْبَوْلُ السُّكَّرِي)
 ۵ نەخۆشییەگە شەکرە تری له میزدا بەیدا
 ۵ دمکا، هۆکارەکانی زۆرن، گرنگە کەیان کەمیوونی
 ۵ هەرمۆنی (الأنسولين) کە سوتانی ئەو شیرینییه
 ۵ له خەلای جەستەدا رێک دەخا ۵ السُّكَّرِيَّةُ:
 ۵ قوتوی شیرینی ۵ السُّكَّرِيَّةُ: کەسێک زۆر
 ۵ سەرخۆش بئ ۵ بۆ ئافەرت دمگوترئ:
 ۵ (السُّكَّرِيَّةُ) ۵ السُّكَّرُ: زۆر سەرخۆش ۵
 ۵ السُّكَّرَانُ: رومکێکی بە تەمەنە له پێری
 ۵ بازینجانە له ساری میصرو هیندا دەروئ، لقو
 ۵ پۆبی زۆری هەن و یەک بێکی هەیه ۵ گەلاکانی
 ۵ (عصيرية) و گۆلەکانی بنەفسجیە له بواری
 ۵ پزیشکیدا سویدی ئی وەردەگێرئ ۵ السُّكَّرُ: هەر
 ۵ شتێک بە شەکر شیرین کرابئ ۵ سەرخۆش ۵
 ۵ بۆ ئافەرت دمگوترئ: (مُسْكَّرَةٌ) ۵ السُّكَّرِيَّةُ:
 ۵ دەوری پچوکی چێشت تێدا خواردن ۵ بەزۆری
 ۵ میوه و خۆراکی نیشتیها کەرمومیان تێدا
 ۵ دادەنرئ.

سَكَّعَ سَكْمًا: ملی له رۆیشتن ناو بۆ خۆشی نازانی
 ۵ بۆ کوئی دەچن ۵ گومرا بوو، سەرسام بوو.

سَكَّعَ فَلَانًا: له سمیری فلانکەسی دا ۵ زەبیری
 ۵ ناراستەیی سمیری کرد ۵ سَكَّعَ: بەمانا (سَكَّعَ) دئی

سَكَّ أذنيه: گویچه‌ی دهره‌ینان.

سَكَّ البَر: بیرمه‌ی به‌تنگه‌ی بمری لیدا، پان و پۆر نه‌بوو.

سَكَّ النُفُود: له‌سمر سکه‌ی پارمه‌ی چاپ کرد ۵ سکه‌ی له‌دراومکدا.

سَكَّ سَكَّأ: گویچه‌ی بچوک بوو به‌سهریه‌وه

نووسا بوو زۆر له‌سمری جیا نه‌بوونه‌وه ۵

توشی کهری بوو ۵ سَكَّ الأذن: کرکراگه‌ی

گویچه‌ی بچوک بوو ۵ استک: گرا، کلۆرای

نهما ۵ (انسك مسامعهُ) گویچه‌ی گرا ۵ کهر

بوو ۵ ده‌شگوتری: (ما إنسك في مسامعي مثله)

شتی وام به‌گویچه‌دا نه‌جووه ۵ تنگه‌بهر بوو

۵ استك الشجر أو النبات: درمخته‌که چرو پیر

بوو بۆشایی ناو لقو پۆی نهما ۵ إنسك: به‌ره‌و

پیش رۆی راسته‌و راست ۵ تسكك: پاراپه‌وه،

لالایه‌وه ۵ السُّكَّال: هه‌واو بۆشایی نیوان

ناسمان زه‌وی ۵ ده‌گوتری: (لا أفعل ذلك لـ

صعدت في السكك) بجه‌ی سمر ناسمان من نه‌وه

ناکه‌م ۵ همرنا ناوه‌ بۆ نه‌و شوینه‌ی به‌ره‌ تیری

نی‌هایم ده‌کری ۵ السُّكَّاء: به‌مانا (السُّكَّك) دئ

۵ ناده‌میزادی گویچه‌ بچوک ۵ که‌سینک همر به

رای خۆی بچوئینه‌وه‌و نامۆزگاری که‌سی به

گویدا نه‌چی ۵ السُّكُّ: ته‌بیات ناشیرینی به‌د

سروش‌تو به‌د ره‌وش‌ت ۵ بزمار ۵ بیری تنگه

به‌رو ته‌سک ۵ زرنی نه‌لقه‌ ته‌سک ۵ بیناو

دیواری راست ۵ کانگه‌ی راست ۵ ده‌گوتری:

(ضربوا بیوتهم سِکَاکاً) خانومکانیان به‌ریز

دروست کردون ۵ (ذَارُ السُّكِّ): باله‌ خانه‌ی

دراوو چاپ کردن ۵ شوینی سکه‌ لیدانی پاره ۵

کارگه‌ی پاره‌ لیدان ۵ السُّكُّ: رینگای تنگه

به‌ری گراو ۵ کونی دوپشک یان جالجالۆکه ۵

زرنی نه‌لقه‌ بچوک ۵ بیری تنگه‌ به‌ر

هه‌نچندراو ۵ به‌د سروشت ۵ ده‌گوتری: (هر

يفعل ذلك بئسك طبعه) به‌هۆی به‌د ره‌وش‌تی نه‌و

نه‌وکاره‌ دمکا ۵ جۆرنیکه‌ له‌ بۆنی خۆش تیکه‌ل

به‌ میسکو رامک ده‌کری ۵ السُّكَّاء: مینینه‌ی

(الأسك) زرنی نه‌لقه‌ بچوک ۵ السُّكَّال:

که‌سینکه‌ پیشه‌ی سکه‌ لیدان بی ۵ السُّكَّاء:

مینینه‌ی (السُّكَّك) ۵ رینبوارو ره‌وته‌نی ۵ السُّكَّة:

ریزه‌ دارو ریزه‌ دار خورما ۵ رینگای راست و بی

که‌ندو له‌ند ۵ سکه‌ی شه‌مه‌نده‌فهر ۵ کۆلان و

که‌ره‌ک ۵ دراوی ناسن ۵ گاسنی هه‌وجار ۵

ده‌شگوتری: (أخذ الأمر بسككته) له‌کاتی خۆیدا

کارمه‌ی نه‌نجامدا ۵ یان ده‌گوتری: (فلان صبغ

السكك) فلانکس راپاره‌و له‌سمر کاری خۆی

به‌رده‌وام نابین ۵ (أصحاب السكك) کار

به‌ده‌ستانی پۆسته ۵ السُّكِّي: بزمار ۵ دینار ۵

السُّكِّي: پالدراو بۆلای سکه ۵ پۆسته ۵ السُّكُّل:

ماسیبه‌کی ره‌شی گه‌وره‌یه‌و دریزه ۵ الإسكَّة:

په‌یزه‌ی گوازراوه ۵ به‌نده‌ری که‌شتی ۵

نه‌سکه‌له.

سَكَمَ سَكْمًا: له‌به‌ر پیری و بی هیزی هه‌نگاوی

کورتی هه‌لینان ۵ السُّكْمُ: که‌سینکه‌ له‌به‌ر

پیری و لاوازی هه‌نگاوی کورت به‌هاوینزی.

سَكَنَ المتحرك سَكْرًا: جم و جوله‌که‌زه‌که‌ خپ بوو

خوستی نی‌بیرا.

سَكَنَ التكلّم: هسه‌ که‌رمکه‌ بی‌دمنگ بوو.

سَكَنَ المطر: باران بیرا.

سَكَنَ الريح: ره‌مه‌بکه‌ که‌وت ۵ نارام بۆوه.

سَكَنَ النفس: دل و دهرونی نارامی گرت.

سَكَنَ اليه: نارامی پی‌گرت، و مگری بوو ۵

نیسراحتی لا کرد.

سَكَنَ الحرفُ: بپتەكە بزوینی نه بوو.

سَكَنَ المكانَ ربه: لهو شوینی و جیگاهەدا نیشتەجی

بوو ۵ ئەو شوینەى کرده نیشتەمانی خوێ.

سَكَنَ فلانَ سكرتةً و سكاثةً: فلانكەس هەزار بوو ۵

اسكَنَ فلانَ: بەمانا (سَكَنَ) دئ ۵ اسكَنَ المتحرک:

خوستی لەجەم و جۆلكەرەكە بری ۵ اسكَنَ فلاناً

المكانَ رفيه: فلانكەسى لەو جیگاهە نیشتەجی

کرد ۵ اسكَنَ المكانَ فلاناً: ئەو شوینەى دا بە

فلانكەس بۆنەهوى تییدا نیشتەجی ببی ۵

اسكَنَ اللهَ فلاناً: خودا فلانكەسى هەزار کرد ۵

اسكَنَ الفقرَ فلاناً: هەزارى بپرستی لە فلانكەس

برى و بئ هیزی کرد ۵ ساكَنَه: لە گەلیدا لە

خانوو مەكەدا نیشتەجی بوو ۵ سَكَنَ المتحرکَ ربه:

بزوینەكەى لە جەم و جۆل خست ۵ بپتە

بزوینەكەى لە حەرەكە خست ساكنی کرد ۵

سَكَنَ فلاناً المنزلَ: فلانكەسى لە مەنزڵەكەدا

نیشتەجی کرد ۵ سَكَنَ القنأةَ: شمشیرەكەى بە

ناگر تەعەدیل كرددو راستی كردموه ۵ سَكَنَ

الكلمةَ: لەسەر كۆتایی وشەكە و مستاو بزوینی

نەدایە ۵ استكن فلان: فلانكەس زەلیل و داماو

بوو ۵ استكان: بەمانا (استكن) دئ ۵ تساكنوا:

بە كۆمەل بەیەكەوه لە خانوو مەكەدا نیشتەجی

بوون ۵ تسكَنَ: هەزار بوو، خوێ و مكوو هەزاران

لێكرد ۵ نارامی گرتو هیواش بۆوه ۵ تَسَكَنَ:

بەمانا (تَسَكَنَ) دئ ۵ الساكِنُ: بپتەجوانەى جەم و

جۆلە ۵ بۆ مینە دەگوترئ: (الساكنة) ۵

السكاكيني: پالەراو بۆلای (السكاكين) ۵

دروست كەرى كێردو چەقۆ ۵ السُكَّانُ: ئەو

شەى لەنگەرى كەشتی رادەگرئ و ناھێلئ

كەشتیەكە جەم و جۆل بكاو لە رێرەوى خوێ

لابدا ۵ المِسْكِنُ: كێرد، چەقۆ ۵ السِكِينة: بەمانا

(السِكِينُ) دئ ۵ السُّكُنُ: خاوو خێزان و

دانیشتوی ناو خانوو مەنزڵ ۵ السُّكُنُ: مەنزڵ و

شوینی تییدا حەوانەوه ۵ بزبو ۵ نیشتەجی

بوون لە خانوو مەنزڵدا بەبێ كرى. ۵ السُّكُنُ:

خانوو مەنزڵ ۵ هەر شتێك دل پێى نارام ببی و

رەحمەتى بە گیان بەخشی ۵ هاوسەر ۵ ناگر ۵

سۆزو بەزمی ۵ خێرو بپرو بەرەمەت ۵ بزبو ۵

السُّكُنِي: بەمانا (الإسكان) دئ. هەروا بەمانا

نەومیە نادەمیزادێك یان خیزانێك لە

خانووێكدا نیشتەجی بەكەى بەبێ كرى ۵ خانوو

مەنزڵ ۵ السُّكُنَةُ: دل نارامی و نارام بوونەوه ۵

السُّكُنَةُ: خانوو مەنزڵ ۵ شوینی راگیر بوونی

سەر لە ملدا ۵ دەشگوترئ: (تركهم على

سكناهم) ئەوانم جی هێشت لەسەر حال و بارى

خۆیان و هیچ نەگۆرا بوون ۵ السُّكِينَةُ: كچۆلەى

روح سووك و زەریف و چوست و جالاک ۵

السُّكِينَةُ: نارام گرتن و پشودان و وەستان ۵ بار

هۆل و خۆ گرى ۵ اَلْمُسْكِنُ: شوینی نیشتەجی

بوون ۵ اَلْمُسْكِنَةُ: هەزارى و زەعیفی ۵ اَلْمُسْكِنُ:

كەسێك ئەومەندەى نەبێ ژبانی دا بین بكا ۵

هەزار ۵ گەردن كەج و لاواز و ژێر دەستە و بئ

دەسەلات ۵ بۆ نافرەت دەگوترئ: (مِسْكِينَة) ۵

السُّكُنَجِيْنُ: شەرابێكە تێكەلە لە شیرینی و

ترشى (واتە: مزره) ۵ لە وشەپەكى فارسى

وەرگراوه كە (سرکا أنطین) ە.

سَلَا الدُّهْنُ أَوْ الزَّيْتُ سَلْنَا و سَلَا: رۆنەكەى بە گەرم

كردن تۆندموه.

سَلَا السَّمِيمَ و غیره: كۆنجییەكەى گوشى و

رۆنەكەى دەرھینا. ۵ سَلَا فلاناً: لە فلانكەسى دا

۵ دەگوترئ: (سلاه مائة سوط) سەد شوپكى لێدا

۵ (سالا الدرهم) زۆر زوو درهه مەكانى

لی کذا) په پرموی شوینی فلانکسم کردووه له فلان شتدا ◊ ریبازو شیوازی نووسین ◊ ریزی دار خورما. ◊ السَّالِبُ: نهو نافرتمهیه: مندالی نی رفیندراپی ◊ لهباری چوبی ◊ السَّلَابُ: پوښاکیکي رغه نافرمت به بونهی تمعزییه و رودای ناخوشهوه دهیپوښی ◊ السَّلَابُ: رویشنی خیرا ◊ السَّلْبُ: دهسته دوی نامیری جوت (دهسته دوی هوجار) ◊ السَّلْبُ: همرشتیک له کهسیک بسیندری و مگوو پوښاک و چهک و ولاغی سوارپی ◊ دهگوتری: (أخذ سلب القتل) نهسابی گوزراومگی برد یو خوئی ◊ توپکلی درخت و روک ◊ یان همصبی هه لکیشراو ◊ یان توپکلی درختی ومها که سلهو زمبیلوه به چنه و شتی وای نی دروست بکری ◊ پرزو توپکلی درختیکه له ولاتی په من جهلی نی دروست دمکری ◊ توپکلی درختی دؤم خورما ◊ نهگمر بؤ ناژدی سمرپراو به کار هات مهیست پیستی ورگو ریخوله کانیتمی ◊ السَّلْبَةُ: روتبون له پوښاک (سفوری) ◊ السَّلْبَةُ: جوړیکه له حمل و گوش ◊ که له پرزو پالی درخت و روک دروست دمکری ◊ السَّلْبُوتُ: کهسیک زور شت برهینن ◊ یان کاری سمرگی شت رفاندن بی ◊ السَّلْبِيَّةُ: به لای فمیله سوفه کانه وه حاله تیکي دمرونیه سمر دمکیشن بؤ تمبیل و راریس له جم و جول و هلس و کهوتدا ◊ وا دمب سمر دمکیشن بؤ له گل و گوکهوتن و جهسته له کار کهوتن ◊ یان به کهسیک دهگوتری نه ندامه کانی جهسته ی هاریکاری په کتر نه کمن ◊ السَّلَابُ: دروستکری به چنه و زمبیلوه و سله و شتی له و جوړه ◊ یان هرؤشیاری نه و جوړه شتانه ◊ السَّلْبَةُ: پیاوینک زور شت برهینن ◊ السَّلْبِيَّةُ:

سکه لیدان ◊ (سلا فلاناً کذا درهماً) نهومنده درمه ی بؤ فلان سکه لیدا.

سَلَا التَّخْلَةُ: چقلی دار خورما که ی دهرهینان ◊ اسْتَلَا الزُّبْدَ أَوْ الدَّهْنَ: به مانا (سَلَاةً) دئ ◊ السَّلَاةُ: رُؤن و شتی و ا به مخرج خالص و بی خهوش بی ◊ السَّلَاةُ: چقلی دار خورما ◊ تاکه کی (سَلَاةً) ◊ تیر نه گمر له سمر شتیه چقلی دار خورما بی ◊ بالندیه کی رنگ بوری قاج دریزه ◊ السَّلْوَةُ: رُونه که ره ◊ رُون.

سَلَبَ الشَّيْءَ سَلْبًا: به زور شته که ی نی ستاند ◊ سَلَبْتُ فَلَانَةً فِرَاذَةً أَوْ عَقْلَهُ: فلان نافرمت دئی بردوه و عهقلی نی ستاندوه.

سَلَبَ فَلَانًا: که ره سی جهنگی فلانکه سی بؤ خوئی بردو دهستی به سردا گرت ◊ چهک و پوښاک نی ستاندو روتی کرده وه.

سَلَبَ الشَّجَرَ أَوْ الْبَاتَ: توپکلی درخته که یان رومکه که ی دامالی سبی کرده وه، که لا میومکه ی رنی و مراندی. ◊ سَلَبَ الْقَضِيَّةَ: نامرایی سه لپی خسته ناو رسته ی (قضیه) ی مه نظیکه که وه ◊ سَلَبْتُ الْمَرَاةَ سَلْبًا: نافرتمه که پوښاک پوښی ◊ اسْلَبَ الشَّجْرُ وَغَرَهُ: درخته که به رکه ی و مری و که لاکه ی کهوته خوارو، روت بوو ◊ اسْلَبَ الثَّمَامُ: بل و پرشه که ی دهرهینا ◊ اسْلَبْتُ الْحَامِلُ: ژنه سک پرکه منداله که ی له بارچوو ◊ یان منداله که ی بوو لییان ستاند، یان به هوئی مردنی منداله که وه جهرگی سوتا ◊ (فهي مُسْلَبٌ وهي سلوب) ◊ سَلَبْتُ: به مانا (سَلَبْتُ) دئ ◊ سَلَبْتُ الْحَامِلُ: به مانا (اسْلَبْتُ) دئ ◊ (فهي مُسْلَبٌ) ◊ اسْلَبْتُ: به مانا (سَلَبْتُ) دئ ◊ تَسَلَبْتُ فَلَانَةً: به مانا (سَلَبْتُ) دئ ◊ الأَسْلُوبُ: ریباز، شیوه و شیواز ◊ دهگوتری: (سلکت اسلوب فلان

بپری درهختی نهرمه یان درهختیکه حوشر
 حمزی لیهتی و گه لاکهی دهخوا ◊ السُّلْجَانُ:
 بهمانا (السُّلْجُ) دئ. یان جۆرئیکه لهو ◊ السُّلْجُ
 من الطعام: خواردنی خوُش که به ناسانی قوت
 بچن ◊ السُّلْجَةُ: داری ساج که دهرگا و شتی وای
 نِ دروست دمکری ◊ السُّلْجَمُ: بپاوی درئز ◊ یان
 تیری درئز ◊ السُّلْجَمُ: ریشی بر ◊ سهرو دهمو
 جاوی درئز ◊ بیری و ناوی زۆر بی و کۆنه بیر
 بی ◊ رومکی گهرجهک: جۆره رومکیکه له
 بپری (الصلییات) دهرپوندری بۆنهوهی
 رۆنهکهی نِ بگری بۆ جراو روناکی، نیستا
 بهکاردی بۆ جهورکردنی نینجانهی دۆلاب و
 شتی و بۆنهوهی هاتوجویان خوُش بی ◊
 السُّلْجَمُ: نهمبی درئز، بپاوی درئز، تیری درئز.
 سَلَج سَلْحًا وَسَلْحًا: ریخی کرد، توراندی ◊ اسْلَحَهُ
 السَّوَاءُ: دهرمانهکه وای لیکرد پیسایی بکا،
 بتورپینن ◊ سَلَحَهُ: بهمانا (أَسْلَحَهُ) دئ.
 دهگوتری: (سَلَحَ الْعُثْبُ الْمَاشِيَةَ) گیاکه وای کرد
 نازه لهکه بتورپینن ◊ سَلَحَ فَلَانًا: چهکی دا به
 فلان ◊ سَلَحَ إِتَاءَ السِّمَنِ: گوزهی رۆنهکهی به
 جۆره (روب) یَک چهور کرد، ههنوی ◊ تیف
 تیفهی دا ◊ تَسَلَّحَ: خوُی چهکدار کرد، چهکی
 ههنگرت ◊ تَسَلَّمَتِ الْإِبِلُ وَغَيْرَهَا بِأَسْلِحَتِهَا:
 حوشرمهکه قه له و بوو له پئیش جاوی
 خاومنهکهی جوان بوو ◊ الْإِسْلَاحُ: جۆره
 رومکیکه که حوشر بیخوا شیری زۆر دهمبی ◊
 السَّالِحُ: چهکدار، خاومن چهک ◊ السَّلَاحُ: ناوه
 بۆ چهکی شهر بهگشتی چ له وشکانی چ له
 دهریادا چ له چهوادا ◊ دهسگوتری: (أَخَذَتِ
 الْإِبِلُ سِلَاحَهُ) حوشرمهکه قه له و بوو له پئیش
 جاوی خاومنهکهی جوان بوو ◊ ههروا ناوه بۆ
 (السِّمَکِ الرَّامِحِ) که نهمستیریهکی ورشه داره و

رفیندراو ◊ دهگوتری: (رجل سلب العقل)
 بپاویکه عهقلی نِ ستیندراوه ◊ سَلَّتَهُ سَلْتًا:
 روتی کرد، رایکشا ◊ نهوهی لهسمری بوو لایدا
 ◊ نهوهی لهناویدا بوو بردی ◊ ریخۆله ◊
 بهدمستی دهری هینا ◊ چی تیدا بوو هینایه
 دهر ◊ سَلَّتَتِ الْمَرْأَةُ الْحِضَابَ عَنْ يَدِمَا وَرَهْمَا:
 نافرتمهکه خهنه و وسمهکهی له دمستی و حاجی
 کردموه.

سَلَّتَ الشَّعْرَ أَوْ الرَّأْسَ: سهری تاشی ◊ (سَلت
 الثَّنِيَّ) شتهکهی برپهوه ◊ (سَلَّتِ الْأَنْفَ) لوتی
 بری ◊ (سَلَّتَ فَلَانًا) له فلانکهسی دا ◊ إِسْلَمْتُ:
 بهمانا (إِسْلَمَ) دئ ◊ الْأَسْلَمُ: گوی براو.
 السُّلَاكَةُ: ههر شتیک برپردی و برپندرتهوه ◊
 کراندنی نهو چلک و پلک و کیشه کۆنهی به
 قهراخی قصعه و منهجهل و لهگهنهوه
 دهمینتهوه بۆ نهوه پاک بگریتهوه ◊ السُّلْتُ:
 جۆره جۆیهکه سوی پئوه نیه، توینکی نهبن،
 وککوو گنم وایه، له غهوری ئوردن و له حیجاز
 ههیه ◊ السُّلْتَاءُ: میننهی (الأسلت) ◊
 نافرمتیک خهنه و وسمه لهسهر نهگری و
 میکیاج نهکا ◊ السُّلْتَةُ: له دمستی دهرچون و له
 کیس چون ◊ دهگوتری: (ذهب مني سَلْتَةٌ) له
 نکاو له دمستم دهرجوو ◊ سَلَبَتِ الْإِبِلُ سُلْجًا:
 حوشرمهکه رومکی سولجی خواردو توراندی،
 سکی جوو.

سَلَجَ الْفَصِيلُ النَّاقَةَ: بیچومهکه شیری حوشرمهکهی
 مزی.

سَلَجَ اللَّقْمَةَ: باروهکهی فوتدا ◊ إِسْتَلَجَ الشَّرَابَ:
 خیرا شهرابهکهی ههلقوراندو زوو خواردیهوه ◊
 تَسَلَّجَ الطَّعَامَ وَرَهْمًا: خواردنهکهی فوتدا. ◊ تَسَلَّجَ
 الشَّرَابَ: شهرابهکهی به فورگییهوه ناو
 ههلقوراند ◊ السُّلْجُ: جۆره رومکیکه نهرمه له

سَلَخُ الریحُ مامرت به: رمشه‌باکه همرچی هاته
پیشی رابدا.

سَلَخُ الکلافة: له قسه‌کان همدنیکی لابردو قسه‌ی
تری بردنه شوینی قسه لابراومکان که هه‌مان
ماناو مه‌به‌ستیان دمگه‌پاندا.

سَلَخُ موضع الماء: شوینی ناومک‌هی هه‌لک‌مندا.

سَلَخُ الطعامُ والشرابُ سَلَاخَةً: خوارندنه که بی تامو
خوئی بوو هیج تامی نه‌بوو ۵ سَلَخُهُ: به‌مانا
(سَلَخُهُ) دئی ۵ اِنْسَلَخُ: دهرکه‌وت، گوروا، پیستی
لی دارن‌درا، که‌ول کرا ۵ تَسَلَخُ: به‌مانا (اِنْسَلَخُ)
دئی ۵ اَلْاَسَلَخُ: نه‌صله‌ع؛ سمر روتاوو ۵ سوره
فلهو زور سور ۵ شله ۵ السَّالِخُ: رهماری زور
رهمش ۵ ده‌گوت‌ری: (أَسْرَدَةُ سَالِخُ) رهمشی زور
رهمش و هه‌ترانی ۵ بؤ میینه ناگوت‌ری: (سَالِخَةُ)
به‌لکو ده‌گوت‌ری: (أَسْرَدَةُ) ۵ نه‌و جووره ماره
زور گازنده‌و کوشندنه، بؤیه پیستی ده‌گوت‌ری:
(سَالِخُ) چونکه هه‌موو سالی توپزی خوئی فرئی
دهدا ۵ گروپیه‌که توشی پیستی حوشر ده‌بی.

السَّلَاخَةُ: پیشه‌ی پیستی گوروین، که‌سیک نیسی
نه‌ومبی ۵ السَّلَخُ: پیستی گرواو ۵ کۆتایی مانگ
۵ السَّلِخُ: پیستی گورواو ۵ السَّلِخُ: نه‌و ریسه‌ی
به‌سمر ته‌شیه‌وه هه‌لک‌راوه. السَّلَخَةُ: یه‌کجار
گروین ۵ پارچه‌یه‌ک له شتیکی تر دامالدرئ ۵
له زاراوی چاپه‌مه‌نیدا پارچه‌یه‌ک له پلیت و
صفحه‌ی پیش نه‌وه‌ی شتی له‌سمر چاپ بکری ۵
السَّلِخَةُ: شیوه‌ی گروین ۵ السَّلَاخُ: که‌سیک
پیسایی زور بکا (گو گه‌وره) ۵ که‌سیک پیشه‌ی
گروینی پیستی بی ۵ السَّلِخُ: گورواو ۵
خواردنیک تامی نه‌بی ۵ السَّلِخَةُ: بیجوی تازه
له‌دایک بوو ۵ له بواری بؤنو عه‌تردا شتی‌که
ده‌لئی توپکله‌و دامال‌دراوه ۵ له دره‌ختی باندا

که‌وتۆته باکورموه به‌رام‌بهر (السماک الأعزل)
که که‌وتۆته باشورموه ۵ السَّلَاخُ: همرچی له
گه‌ده بیته دهرموه له پیسایی ۵ السَّلِخُ: به‌مانا
(السَّلَاخُ) دئی ۵ السَّلِخُ: روبیکه گوزه‌و دیزه‌ی
رۆنی بی جه‌ور دمک‌ری ۵ السَّلِخُ: ناوی باران که
له جال و جوپلدا ده‌می‌نیت‌موه ۵ السَّلِخُ: بیجووو
که‌و؛ که‌و بار ۵ السَّلَاخُ: که‌سیک پیسایی زور
بکا (گو گه‌وره) ۵ اَلْمَسَلِخُ: شوینی جه‌ک دانان
(مه‌رجه‌ب) ۵ همر شوپنیک ترسناک بی و
بؤلیس و سه‌ریاز به‌جه‌که‌وه لئی رابوه‌ستن بؤ
پاریزگاری کردنی ۵ کۆمه‌لئیک جه‌کدار که له
سه‌نگه‌رو مه‌خه‌ردا کۆبینه‌وه بؤ جاو دیری و
پاریزگاری ۵ اَلْمَسَلِخَةُ: به‌مانا (اَلْمَسَلِخُ) دئی ۵.

السَّلَخَانَا: سوله‌حفات: (کیسه‌ن) چه‌یوانیکی
(وشکی و ته‌رییه) له پییری زه‌واحیفه‌کانه
سندوقیکی نیسق ده‌وره‌ی جه‌سته‌ی داوه به
پوله‌که‌ی بچوک دابؤشراوه ۵ سَلَخَتِ الحَيْئَةُ:
ماره‌که توپزی فرپدا ۵ (سَلَخُ الشهرُ) کۆتایی
مانگ هات ۵ مانگ ته‌واو بوو.

سَلَخُ النبات: روومه‌که‌ه دوای وشکی سه‌وز بوو.

سَلَخُ الجِلْدُ وغره: پیسته‌که‌ی گرو دیمالی.

سَلَخُ الخُرُّ أو الجربُ الجِلْد: گه‌رما یان گروینی
پیسته‌که‌ی سوتاندا.

سَلَخُ ثِيَابُهُ: پۆشاکه‌که‌ی داکه‌ندا، داپرنی ۵ (سَلَخُ الله
النهار من الليل أو الليل من النهار) خودا شه‌وی
له رۆز داپرنی یان رۆزی له شه‌و داپرنی، لیکی
جیاگردنه‌وه.

سَلَخُ فلاناً: به‌قه‌سه‌ی ناشیرین فلانک‌سه‌ی نه‌زیه‌متدا.

سَلَخُ فلانٍ شهرةً وغره: فلانک‌سه‌س مانگه‌که‌ی به‌ری
کرد، که‌وته کۆتایی مانگ.

به رۆنى بهروبومهكەى دمگوترئ پئيش
 كۆلاندن و كردنى به مرما ۵ **السَّلَاخُ**: درهختى
 خورما كه بهرسيلهكەى بلاو دمبئتهوه و هئيشتا
 سهوزه ۵ پئىست ۵ دمگوترئ: (هو ملك او حمار فى
 صلاح انسان) ئەو فرىشتهيه يان گوئ درئزه
 له پئىستى نادميزادايه ومكوو دمگوترئ:
 (گورگه له پئىستى مهردايه) ۵ **السَّلَخُ**: شوئنى
 گروئنى ئازهل ۵ شوئنى دامالئنى پئىست ۵
السَّلَخَةُ: بهمانا (**السَّلَخُ**) دئ.

سَلْسَلِ الشَّيْءِ سَلْسَأً: ناسان بوو، نهرم بوو، ملكهچ
 بوو ۵ دمگوترئ: (شراب سَلْسَلِ) شهرايئكى
 گوارايه خوؤش به قورگدا دهرواته خوار ۵
 (سَلْسَلِ البَرْلِ) ميزمكه رانهومستا هاته خوار ۵
 (سَلْسَلِ له بحقه) مافى خوؤى دايه به ناسانى هيچ
 گروئ و گوؤن و تهگهرى تئ نهخست ۵ (**سَلْسَلَتِ**
 النخلَةُ) دار خورماكه بنكى لقو پېرژمكاني
 نه مان ئى بونهوه ۵ **سَلْسَلَتِ العَشْبَةَ**: دارمكه
 گهندهل بوو رزى.

سَلْسَلِ سَلْسَأً: نهرم بوو، ناسان بوو، ملكهچ بوو
سَلْسَلِ سَلْسَأً: عهقلئ نهما، بئ عهقلئ بوو (هر
 مَنلوس) ۵ **سَلْسَلَتِ النخلَةُ**: دار خورماكه بنكى
 لقو پېرژمكاني ئى بوونهوه ۵ بهرسيلهكەى بلاو
 بووه ۵ **سَلْسَلَتِ الناقَةَ**: حوشترمكه به نهكاملى
 بئجوى بوو ۵ پئيش وهخت بئجوى بوو ۵ **سَلْسَلِ**
الشَّيْءِ: شتهكەى نهرم و ناسان كرد ۵ **سَلْسَلِ**
الْهَلْبِيِّ: خشلهكەى رنك خست و رازانديهوه به
 گهوههرو شتى بهنرخ نهك به متو ميرو.

السَّلْسَأُ: نهمانى عهقلئ ۵ شئت بوون ۵ **السَّلْسَأَةُ**
 (سلاسة اللفظ): ناسانى و خوؤش ئاوازى لهسمر
 گوئچكه و گونجانى و ناسانى لهسمر زوبان و
 ماناي ناشكرا ۵ **السَّلْسَلُ**: ئەو بهنهى

تهسبيحهكەى پئ دهوؤندريتهوه ۵ ميروى سبى
 له ريزى ملوانكهدا ۵ گوارى زئرو خشل ۵ چار
 شئوهو چارمكه و دصمان ۵ **السَّلْسَلُ**: نهوميه
 كابرا ميزى پئ راناگرئ ۵ **السَّلْسَلَةُ**: جوژه
 رومكئكه له دهشتاييدا دهرؤئ ۵ **السَّلْسَلِيلُ**:
 شهرايئكه به ناسانى له قورگ دهچئته خوارو
 گوارايه ۵ ناوى كانياوئكى ناو بهمهشته ۵ يان
 ناوه بو ههموو سهرحاوهو كارئزاوئيك به
 خيئرايى جهرميان بكا ۵ **سَلْسَلِ الاشياءِ**:
 شتهكاني پئكهوه هؤنينهوه ومكوو زنجيره ۵
 دمگوترئ: (**سَلْسَلِ الأعدادِ**) ژمارمكاني ريز
 كردن ۵ **سَلْسَلِ الماءِ** و نهره: ناومكهى رۆكرده
 خوارو ههلى رشت و جوگهلهى پئ بهست ۵
سَلْسَلِ الحيرانِ و زههه: ئازلهكەى بهستهوه، به
 زنجير بهستيهوه ۵ (**سَلْسَلِ الثوبِ**): وئنهى له
 قوماشكهدا دروست كرد ومكوو زنجير ۵
تَسَلْسَلُ: كهوتنه شوئن يهك و زنجيرميان بهست.
تَسَلْسَلِ الماءِ: ناومكه جوگهلهى بهست و سر بهرهو

خوار رهوان بوو ۵ رويهرى ناومكه ومكوو زنجير
 خوؤى نيشاندا كاتئ ههوا لئيدا ۵ **تَسَلْسَلِ الشَّيْءِ**:
 شتهكه تئيكهوه هاويشت و شئوا ۵ **تَسَلْسَلِ**
الثوبِ: كراسهكه ئەومهنده لهبهركرا ههتا
 رايهلهكەى تمك بوو ۵ **السَّلْسَلِ**: لب كه رمق
 ههئدئ و دمكهوئته سهريهك ۵ ههوره
 بروسكهكه به شوئن يهكدا لئيداو بئچاو بئيج
 بروسكهكه ومكوو زنجير دئته بهرچاو ۵ نهگهر
 له باسى كئئيدا گوترا مهبهست دئرمكانيهتى ۵
السَّلْسَلِيلُ: ناوى شيرين و سافو گواراو خوؤشرو
 به گهرودا ۵ كه خورايهوه له گهرودا زنجير
 بهبهستئو به خوؤشى هوتجئ ۵ **السَّلْسَالُ**: بهمانا
 (**السَّلْسَالِيلُ**) دئ ۵ دمگوترئ: (ماء سَلْسَالٍ)
 ئاوئكه به ناسانى به گهرودا دهرواته خوار

ناردو سرکه و ناوی لیمو و خوی ◊ السَّلِيطُ: همر
 رُونِيك له دمنکی کونجی گوشرابی ◊ السَّلَاطُ:
 ددانی کلیل ◊ المسلوط: دمگوتری: (رجل مسلوط
 اللحية) پیاویکه مووی ریشی نه ملاو نه ولای
 رومستی ته تکه ◊ اسلنطخ السوادى: شیومه که
 فراوان بوو ◊ اسلنطخ الشين: شتمه که درنژ بوو
 پان بوو ◊ اسلنطخ الرجل: پیاومه که کرایه وه
 پشویدا ◊ لسمر پشت پان بمره دم راکشا ◊
 سَلَطْتُهُ: کردی به سولتان و پاشا ◊ تسلطن: بوو
 به سولتان و خاومن دسه لات ◊ السُلطانُ:
 مهلیک، پاشا، فرمان رهوای ولات ◊ بؤ میینه
 دمگوتری: (سُلطانة) ◊ هیزو تواناو دسه لاتى
 زبیر بارکردن ◊ به لگه و دهلیل ◊ السلطانية:
 قاپیکه، لهگه نیکه له سولانت دروست دمگوتی
 خواردن تیدا ده خوروی ◊ به کوردی پنی
 دهلین: (کاشی) ◊ السُّلْطنة: ناوچه و پانتای زبیر
 دسه لاتى سولتان.

سَلَعَ رَأْسَهُ سَلْعًا: سمری شکاند. ◊ سَلَعَ الطريق:
 ریگاکه ی راکیشا کهندو له ندی تهخت کردن،
 جال و چوینی پرکردنه وه کردی به جاده ری.
 سَلَعَ جِلْدَهُ سَلْعًا: پیستی شهقار شهقار بوو ◊
 به لکه بوو. ◊ سَلَعَ الرجلُ: پیاومه که پشتی
 دهرپری و شان و شهپیلکی خوارو خینج بوون ◊
 اسلَع فلان: فلانکس بوو به خاومن کالاو
 شتومه ک ◊ سَلَعَ الجلدُ: پیستکه ی فه لاشت
 هه لیدری ◊ اسلَع جلدًا: پیستی شهقار شهقار
 بوو ◊ تسَلَعَ: به مانا (انسَلَعَ) دئ ◊ الاسلَعُ:
 پیست فه لشاو ◊ پیست به لکه ◊ پیست
 دهرپریو ◊ پشت کؤم و شان و شهپیلک خوارو
 خینج ◊ اسلَعُ: شهقبونی پیست ◊ فه لشت
 بردنی کتوو شتی وا ◊ السَّلْعُ: شهقبونی کتوو ◊

چونکه شیرین و گوارایه ◊ (ماء سَلَسَل) ناومه که
 ره شبا لییداو روبهرمه کی و مگوو زنجیر
 دمنوینئ ◊ السُّسَلُ: مندالی رُوح سوک ◊
 السُّسَلَةُ: نه لقه نه لقه ی تیکخراو ◊ به شتی
 زنجیره ناسا دمگوتری ◊ و مگوو دهلین: (سِلْسِلَة
 مقالات أو مؤلفات) ◊ همر وا به بروسکه به ک
 دمگوتری به پانتای هه ورمه که دا رابشکی ◊
 (سِلْسِلَة الجبال) زنجیره ی کتوو ◊ ریزه که ز که
 به ک به دوای یه کدا به به که وه به سترابن ◊
 السُّسَلُ: دمگوتری: (سُوب مُسَلَسَل)،
 قوماشیکه وینه ی و مگوو زنجیری تیدا کراون ◊
 قوماشی خراپ چندراو ریزو ◊ حمده یی
 پیغهمبهر (د.خ) که حمده ی گره و مکانی تا سمر
 پیغهمبهر حمده ی که یان له به کتر بیستین ◊
 ریوایه تکه بر بر نه بن.

سَلَطَ الطَّعَامُ سَلْطًا: خوارده مه نی یه که، رونی
 کونجی تیکرابی. ◊ سَلَطَ فلان سلاطة و سُلْطوة:
 فلانکس زمانی درنژ بوو.

سَلَطَ فلان سلاطة و سُلْطوة: به مانا (سَلِطَ) دئ ◊
 (فهر سلط وهي سَلِطَة) ◊ سَلَطَهُ: دسه لاتى
 ره های دایه، بالآ دستى کرد ◊ وای لی کرد
 بتوانی کؤنتر و لی بکا ◊ تسَلَطَ علیه: بالآ دست
 بوو، به سمردا زال بوو ◊ السَّلَاطُ: همنگوتکه
 هه ویری گه وره، نانی گه وره ◊ السُّلْطُ: به هیزو
 ته وژم ◊ زمان درنژو زمان تیز ◊ پیاوی چه فه
 چه ناوی زمان درنژ ◊ السُّلْطُ: تیر: که هیج
 زیبکه و گرناپیه کی پیوه نه بی ◊ السُّلْطَةُ:
 دسه لات و بالآ دستى و دست لى گری بوون ◊
 السُّلْطَةُ: تیری بارکی درنژ ◊ قاپیکه
 حمه شیه و کاو شتی وای تیدمکری ◊ السُّلْطَةُ:
 زه لاته ◊ سه وزی ورد کراو ◊ ماستی ترشاو پان

امر: له کارمه‌دا فلانکەسی وەک خۆی لیکرد ۵
 سَلَفَ فلان: فلانکەس سولفەى خوارد ۵ سَلَفَ
 الخييف: خواردنى خسته بەردەم میوانەکە،
 بەلام کەم بوو ۵ سَلَفَ الشيء: شتەکەى پيش
 خست ۵ سَلَفَ فلاناً مالاً: مالى بە قەرز دا بە
 فلانکەس.

اسْتَلَفَ: قەرزى کرد ۵ تسالف الرجلان: ئەو دوو
 پیاوھ دوو خوشکیان مارە کردن بوون بە ناوەن
 زاوا ۵ تَسَلَفَ: بۆ (مطارعة)ى (سَلَفَهُ) دى ۵
 سلفهى خوارد ۵ تَسَلَفَ منه: پارەى ئى قەرز کرد
 ۵ الأسلوفة: خەزورو زاوا بەندى ۵ السالفة:
 لامل، ئەستۆ ۵ گەردنى ئەسب ۵ السلاف:
 باشترین شراب و پوخته‌کەى ۵ کاکلەى هەموو
 شتيك. ۵ السلافه: بەمانا (السلاف) دى ۵
 السلفه: پيشتى دهباغ نەکراو پان دهباغ
 کردنەکەى تەواو نەبى ۵ گوندەى گەوره ۵
 السلف للرجل: ناوەن زاوا ؛ مێردى خوشكى
 ژنەکەى ۵ سلفان: دو کەس ناوەن زاواى
 يەکتەرىن ۵ هەروا ناوھ بۆ ئەو تۆزە پيشتهى له
 هينى کوپو وانیکى کچ دەبیردئ لەکاتى
 خەتمەنە کردنیاندا ۵ السلف: کۆى (السالف) ە
 بە هەموو ئەوانە دەرگوتئى کە پيش تۆ کەوتون
 له تەمەندا له باوک و باپيرو خزم و کەسو کار
 ۵ پان له بواری زانیاری و فەضل و شکۆمەندیدا
 پيش تۆ کەوتون ۵ هەر کردومەیکى باش پيش
 خۆت ناردییتت و ئەنجامت دابى ۵ ئەو
 پيشەکەى پارەى دەیدەى پيش وەرگرتنى کالاً ۵
 قەرزىک کە سودى بۆ قەرزەمرکە نەبى ۵
 فرۆشتن بە شیوەى سەلەم ۵ السلف: بەمانا
 (السلف) دى ۵ ئەو تۆزە چەرمەى له هينى
 کوپو وانیکى کچ دەبیردئ لەکاتى خەتمەنە
 کردندا ۵ السلف: بیچوھ کەو، کەوبار ۵ بیچوھ

وینەو شیوە ۵ السلف: دەرختیکە له ولاتى
 یەمەن دەروئ، له پێرئى (العينية)یە ۵ السلفه:
 بپینى سەر، سەر شکان ۵ السلفه: کالو
 شت و مەکى بازرگانى ۵ شت و مەک بە گشتى ۵
 هاوسانىکی پيسو نەکلەموتە بە گوشتەوھ
 ناووسئى له ژنر پيشتهومیه و دەجوئى
 پەردەمەیکى هەبە ۵ جارى وا دەبئ زۆر گەوره
 دەبئ ۵ پان زیدمەیکە له جەستەدا پەیدا دەبئ
 بە تايبەتى له ملدا زۆر پەیدا دەبئ بە
 ئەندازەى نوکیک پان زیاتر ۵ السلف: تالى زۆر
 تان ۵ السلف: چاو ساغ و شارمزاو رى نیشانەمر.
 سَلَعَ ذو الخافر سلفاً: نازەله سەدارکە شیلەى
 کەوتن و له شوپنى ئەوھ دەدانی تری روان.

سَلَعَ ولد الشاة أو البقرة: کاورکە پان گۆلکەکە
 دەدانی تەواو هاتن ۵ پان دەدانی پاش شەش
 سالفى کەوت.

سَلَعَ سلفاً: بەئەک بوو ۵ زۆر سور بوو.

سَلَعَ اللحم: گوشتەکە نەکوئى. ۵ سَلَعَ فلان:
 فلانکەس بەد رەوشت بوو

سَلَفَ سلفاً و سلفاً: پيش کەوت ۵ رابورد ۵ (هر
 سالف) ۵ (وهي سالفه) ۵ تيبهري، بەسەر جوو.

سَلَفَ السائر سلفاً: پيش ريبوارکە کەوت.

سَلَفَ القوم الأرض: خەلکەکە زەویيەکەيان
 تەخت کرد بۆ کشت و کال تیدا کردن ۵ اسلفت
 المرأة: ناهەرتەکە تەمەنى له چلو پينج سالى
 تيبهري. ۵ اسلف فلاناً مالاً: بە قەرز مالى دا بە
 فلانکەس ۵ اسلف الأرض: زەویيەکەى ریکخست
 بۆ کشت و کال تیدا کردن ۵ اسلف اليه في
 الشيء: شتەکەى بەشیوەى فرۆشتنى سەلەم
 پيدا ۵ سالف: پيش کەوت ۵ سالف سائراً في
 الأرض: بە زەویيەکەدا روشت ۵ سالف فلاناً في

سَلَقَ الذَّيْحَةَ بِالماءِ الحار: کوشتییه که بی ناوی کولاتو ئاومروت کرد ۵ کولکه که یان خورییه که بی دامالی.

سَلَقَ اللَّحْمَ عَنِ العَظْمِ: گۆشته که بی ئیسقانه که دامالی ۵ دهگوتری: (رکب الذَّابَّةُ فَسَلَقَتْ باطن لَحْذِهِ) سواری و لآخه که بیو ناو رانی دامالدران. سَلَقَ بالسُّوطِ وَغیره. بیستی گرو.

سَلَقَ ظَهْرَ الذَّابَّةِ: پشتی و لآخه که بریندار بیو بیستی دامالدرار.

سَلَقَ البُرْدُ أَوْ الحُرُّ النِّبَاتِ: سهرما رومکه که بیرد ۵ گهرما رومکه بی سوتاند.

سَلَقَ الجِلْدَ: بیسته که بی چهور کرد.

سَلَقَ الخَانِظَ وَغیره: چووه سهر دیوارمه.

سَلَقَ العُرْدَ وَغیره فِي المَرَّةِ: دارمه که خسته ناو قولفه بی گۆزمکه وه.

سَلَقَ فلان عَلى هَذِهِ السَّلِيْقَةِ: فلانکه سه له سهمر نهو رهوشته دروست بیووه ۵ اسَلَقَ الرَّجُلُ: بیاومه که کولله بی نیچیر کرد ۵ اسَلَقَ العُرْدَ فِي المَرَّةِ: دارمه که کرده ناو قولفی گۆزمکه وه ۵ اسَلَقَ: بی موطاومعهی (سَلَقَهُ) دئ ۵ اسَلَقَ اللِّسانُ: زوبانه که هه لشت هه لشت بیو ۵ اسَلَقَ الجُفْرُنُ: بیلوی چاومه که سور هه لگراو شه هار شه هار بیو ۵ تَسَلَقَ عَلى فِراشِهِ: له سهمر جیگا خهوی بی زراو له سهمر خه مو په زاره خهوی بی نه که موت ۵ الاسَلَقُ: مه لاشوو له زمانه به کۆله به ملاوه یان خودی زمانه به کۆله ۵ الاسَلِيقَةُ: نافرمتیک له کاتی تمگانه و به لآو ناخوشیدا دنگ به مرز بکاته وه و بقیزین ۵ یان له دم و جاوی خوی بدا و قزی خوی برنیتموه ۵ السَلَقُ: زبیکه که له بنکی زمان بی ۵ هه لشان و شه هار بیوونی

هَمَتَن ۵ السِّلْفَةُ: که منیک خوراک که بیش نان خواردنی ته و او ئاده میزادی برسی ده بیخوا ۵ (به رکولی خواردن) ۵ نه وهی نافرمت په زمه مندی دمکا له پارچه شت و مه کی عادمی بونه وهی بی کاته دیاری بی نه وانه ی دیدنی دمکه ن پاش گواسته نه وه ۵ به و بیرو کۆمه لانه دهگوتری که له بیشدا دهگه نه جی و بیش دمکه ون ۵ پارچه زهوییه که ریک ده خری بی کشت و کال، تیداکردن، بیستیکی تمکه دهگوتری به ناو. ده فی بیلآو ۵ نه و تۆزه بیسته به که له هینا. کورو وانیکی کج ده بردری له کاتی خه تمه نه کردندا ۵ مانی هه رزکراو ۵ السِّلْفَةُ لِلمرأة: ژنی برای میردی نافرمت (برازن) ۵ السِّلْفَتان: دوو نافرمت که ژنی دوو برابن ۵ السِّلْفَةُ مِنَ الارضِ: زهوییه که دره ختی که بی بی رواج ۵ السِّلْفِي: که منیک له نه حکامی شه رعدا بگه برنیتموه بی فورنان و حه دینی بیغه مبه مر (د.خ) ۵ گوئی به راو بی چونی زانیانی ئیسلام نه دا ۵ السُّلُوفُ مِنَ المَسْکِرِ: بیسته مای سوها ۵ السِّلْفُ: به مانا (السَّالِفُ) دئ ۵ بیرو کۆمه ل که له بیشدا دهگه نه جی ۵ السِّلْفَةُ: نامیری که زهوی بی تمخت دهگوتری بی کشت و کال و شتی وا.

سَلَقَ سَلَقًا: بازی دا ۵ هاواری کردو دنگی به مرز کرده وه. ۵ سَلَقَ اللِّحْمَ وَالخَضِرَ بِالماءِ الحار: گۆشته که یان ته ماته و بامیه که بی له ناوی گهرما کولاتد رۆن و تامی تیکرد. ۵ سَلَقَ فلانًا بکلامه أَوْ بلسانه: به زوبان دلی فلانکه سی نازاردا ۵ سَلَقَهُ: لئی دا ۵ زهبری لیدا و برینداری کردو به سهمر لادا خستی ۵ به سهمر پشته ملیدا خستی. ۵ سَلَقَ الطَّيْبَ فلانًا: بزیشک فلانکه سی له سهمر پشت راکیشا.

گوشت بکوئیندرئ ۵ السَلَقون: نۆكسىدى
رمصاصى سور بۇ بۇيە كردن و شتى وا بهكار
دمهيندرئ ۵ السَلَقون: بهمانا (السلقون) دئ.
سَلَك المکان وبه وفيه سلكاً وسلوكاً: چووه ناو
شوپنهكهوه.
سَلَك الثئى في الثئى: شتمكهى خسته ناو
شتمكهوه.
سَلَك فلاناً المکان: فلانى خسته ناو شوپنهكهوه ۵
دمشگوترئ: (سَلَك به المکان) يان (أسلكه
المكان) ۵ خستيه ناو شوپنهكهوه، وى كرد
بجپته ناو شوپنهكهوه ۵ سَلَكُ: خستيه ناو
شوپنهكهوه ۵ سَلَكُ: بؤ (موطاومعه)ى
(سَلَكه) دئ ۵ السَلَكُ: بهنى تهزييح و ميرو
هؤنينهوه يان بهكرهى درومان ۵ يان وايهرى
راكيشانى كارميا ۵ السَلَك الديپلوماسي:
كۆمهنيك كارمىندى دهولمت كه له ولاتيىكى
تردا نوپنهرايهتى دهولمتى خويان دمكمن ۵
السَلَك: بيچوه همتى و بيچوه كهو (كهويار) ۵
السَلَكى: كارى راستهوخؤ ۵ شتى راست و بئ
پنج و پهنا ۵ برينى راست و هول ۵ السَلَكُ: داوه
دهزوو بهكره ۵ وايهرى كارميا ۵ السَلَاكُ:
فرؤشيارى دهزوو بهكره يان هى وايهرى كارميا
۵ دروست كمرى نمو شتانه ۵ السَلوكُ: زيانى
نادهميزادو ههئسو كهوتو بيرو باومپرى ۵
دمگوترئ: (فلان حسن السلوك أو سئ السلوك)
۵ له بوارى دهرونناسيدا برپيتيبه له ناماده
باشى تهواوى بونهومرئكى زيندو بؤ همر
ههئويستو روداويك كه دپته پيشى ۵
السَلَكُ: ريگا ۵ (مسالك الماء) رپرمهكانى ناو.
سَلُّ الثئى من الثئى سَلًا: به هيدي و لهسمرهخؤ
شتمكهى له شتمكه دهريئا ۵ ومكوو دمگوترئ:

پوك و بنكى ددانه ۵ السَلَقُ: گورگ ۵ يان
رومكى (سَلَق) كه دمكوئيندرئ و يابراخو
دۆلمهى پئ دروست دمكرئ، يان به شيومى تر
كه دمكوئيندرئ و دمخورئ ۵ لافاوى ناو.
السَلَقُ: ريگاي يان و بؤر ۵ دمهتايى يان و بؤر كه
روتن بئ و هيچى لئ نهروايى ۵ السَلَقَةُ:
ناهرمتى زمان درئزوو بئ حميا ۵ كولله كه گمرا
دمنيتيهوه و هيلكه دمكا ۵ السَلَقُ: دمگوترئ:
(خطيب سَلَق) وتار بيژيىكي بهليغ و زمان
رموانه و قسه شيرينه ۵ السَلَقى: همر شتيك
پال (سَلوق) بدرئ كه گونديكه به سهكى چاك
بهناوبانگه ۵ ومكوو چؤن لهلاى نيمه سهكى
گوندى ههوشار ممشهورن ۵ ههروا گوندى
(سَلوق) به زريى باشيش بهناوبانگه ۵
السَلوقية: شوپنى دانيشتنى كهشتيهوان لهناو
كهشتيدا ۵ السَلِيَقُ: رومكى سهрма بردو يان
گمرا بردو ۵ گمنده گياو رومكى تهنكى
وشكهوه بوو ۵ نهومى ههئدمومرى له درمختى
بچكۆله ۵ نهملاو نهولاي ريگا ۵ شان ههنگوين
۵ السَلِيَقَةُ: سروشت ۵ دمگوترئ: (فلان يتكلم
بالسليقة) فلانكس به سروشت بهبئ هيركردن
بهو زمانه قسه دمكا ۵ لا تهرادو گؤشتى نهملاو
نهولاي كهلمكه ۵ جئ شوپنى هاج و سمى ولاخ
لهناو ريگادا ۵ ريگاي ناشكراو شهقامه رئ ۵
شتيكة همنگ لهناو همنگهئانهكهيدا دهيجئ
به درئزايى كۆئسمكه ۵ دانهويئهى زورات
بهاردريئ و لهگهئ شيردا بكرئ به پهئوو
بكوئيندرئ ۵ السَلِيَقى: نيسبمت دراو بؤلاى
سهليقه ۵ عمرهبيك بهبئ خوئيندى نهحوو
ئيعراب قسهى رموان و بئ ههئله بكا، به سروشت
به زمانى زكماك ناخوتن بكا ۵ السَلَقُ: بهمانا
(السَلَق) دئ ۵ السَلوقَةُ: فروجاو گؤشتاوا، ناوو

(سَلَّ الشَّعْرَةَ مِنَ الْعَجِينِ) موومکەى له
ههویرەکه دهرکیشا.

سَلَّ السِّيفَ مِنْ غِمْدِهِ: شمشیرەکهى له کالانى
دهرهینا.

سَلَّ الشَّيْءَ: شتەکهى دزی ۵ (سَلَّ) توشى نهخۆشى
سیل بوو ۵ سَلَّ اللهُ لِلأَمَانَةِ: خودا فلانکەسى
توشى دهردى سیل کرد ۵ اسْتَلَّ الشَّيْءَ: بهمانا
(سَلَّه) دئ ۵ دهمگوترئ: (اسْتَلَّ به) به دزی بردى.

سَلَّ الخَیْطَ: لێه: جۆگاکه له روبرمکه ههنگراو
بوو به لقیکی چۆمەکه ۵ انْسَلَّ: بۆ
موظاومەى (سَلَّه) دئ ۵ به دزیهوه چووهر دهر
۵ تَسَلَّلَ: بهمانا (انْسَلَّ) دئ ۵ دهمگوترئ: (تَسَلَّلَ
في الظلام) ۵ الأَسْلُ: دز ۵ الإِسْلَالُ: دزیهتی، دزی
کردن له حمدیندا هاتووهر (لا إِغْلَالَ ولا إِسْلَالَ)
۵ همروا به مانا بهرتیل دان و هیرش بردنى
ناشکراش هاتووهر ۵ السَّأَلُ: تەنگەلانى ناو شیوو
دۆل ۵ ریزهوی ناو که تەنگه بهربى ۵ السَّلَّالُ:
نهخۆشیهکه توشى جهرگو سى دهبى و
خاومنهکهى زمعیضو لاواز دهبى و سهرمنجام
دهیکوزئ ۵ السَّلَّالَةُ: ههر شتی که شتیکی تر
دهربهیندرئ ۵ دلۆبه مهنى (دلۆبه ناوی گهرا)
۵ کۆمهلیک بونهومری زهندو له رهوشت و
ناکاردا لیک بچن ۵ السَّلُّ: سهله، زمببيله،
بهچنه.

السَّلَّالُ: بهمانا (السَّلَّالُ) دئ ۵ السَّلَّةُ: بهکجار
دهرکیشان، راکیشانیکی ۵ دهمگوترئ: (أتیانهم عند
السَّلَّةِ) لهکاتی راکیشانی شمشیرمکانیان هاتینه
لایان ۵ دزی ۵ دهمگوترئ: (أَلْخُلَّةُ تدعو الى السَّلَّةِ)
نهیوونی و ناتاجی سهر دهمکیشن بۆ دزی کردن
۵ درزو ههلهشتی ناو زهوی که ناو دهمزن ۵
بازدانی نەسب ۵ السَّلَّةُ: روهکیکی چقلاویه له

سارادا دهرۆئ ۵ السَّلَّالُ: سهله و زمببيله
دروستکهر ۵ هرووشیاری نهو جۆره شتانه ۵
السَّلِيلُ: راکیشراو روتکراو، دهرهیندراو ۵
مندال کاتج له رهحمى دایکیهوه دیتهدمر ۵
شهرابی خالص و بئ خهوش که هیچ خلته و
لێلی تیدا نهبئ ۵ ریزهوی ناو لهناو شیوو دۆلدا
۵ السَّلِيلَةُ: مبینه (السَّلِيل) بهمانا کچ و
کهنیزمکه ۵ خوروی موی بهشهکراو و شیکراوهر
۵ ریشاله گۆشت ۵ گۆشتی ریشال ریشال ۵
المِسْلَةُ: دهرزی نهمستۆران، سوزن ۵ میلی
سهرکهوتن که بهردنیکی گهوره یان دیوارنیکی
مناره ناسابه نووسینی کۆنینهی لهسهره ۵
وهکوو میلی هیرعهونهکان و میلی حامورابی،
میلی کتله شین و زۆر شوینی تر ۵ المُسَلِّلُ:
شارمزا له هیل و تهلهکهدا، دهست سوک له دزی
شتی وادا ۵ دز.

سَلَّمَ الْجِلْدَ سَلْمًا: پێستهکهى به گهلاى دارى
(سهلم) دهباغ کرد.

سَلِّمْ من الأفات وخرها سلاماً ورسالمةً: له بهلاو
نهخۆشى رزگاری بوو، هواتار بوو.

سَلِّمْ له كذا: تايبمت بوو بۆ نهو، کهوته بهشى
نهوهوه ۵ اسَلِّمْ: گهردن کهچ بوو، ملکهچ بوو،
به راستالی و دلسۆزی بهندایهتی بۆ خودا کرد ۵
موسولمان بوو، چووهر زێر خیمهى ناپینی
نیسلامهوه ۵ چووهر ناو حالهتی ناشتهواپی و
نارامیبهوه ۵ اسَلِّمْ من الشَّيْءِ: وازی له شتەکه
هینا لێ دهرچوو ۵ اسَلِّمْ في البيع: له مامهلهدا
سهودای شیوه سهلهمی کرد ؛ به شیوهی سهلهم
کرین و فرۆشتنی کرد ۵ اسَلِّمْ اليه الشَّيْءِ:
شتەکهى تهسليم کرد ۵ اسَلِّمْ أمره له: کاری
خۆی به نهو سپارد ۵ اسَلِّمْ الخَيْطَ ولسره: بهنى
تهسبیحهکه بهچراو دهنکه تهسبیحهکه پهرت و

رنگینکه له نیوان پهنجی برا توتوه پهنا
 براتوته ۵ السَّلَامُ: ناوینکه له ناوه جوانه‌گانی
 خودا ۵ سهلامتو بئ عهیبو خهوش ۵
 شیوهی سهلام کردنه له‌لای موسولمانان ۵
 صولج و ناشته‌واپی ۵ نه‌شیدی نیشتمانی ۵
 جوړنکیشه له درخت ۵ (دار السلام) بهه‌هشت
 ۵ هه‌روا ناوه بو شاری به‌غدا ۵ السَّلَامَى: بای
 باشور پیچه‌وانه‌ی بای شه‌مان ۵ السَّلَامَى:
 نیسقانی پهنجه له دست و قاچدا ۵ السَّلَامِيَّات:
 نه‌و رنگو دهمارانن که له دست و قاچدا
 دهم‌دکه‌ون.

السَّلَامان: درختیکی ده‌شتاپیه ۵ السَّلْمُ: په‌یزو
 هه‌لکیش و داکیش؛ (مه‌صعد) ۵ له بواری
 مؤسیقادا کومه‌له ناوازیکن سنوریان دیاری
 کراوه پله له زور پله ۵ السَّلْمُ: نیسلام؛
 ناشته‌واپی و صولج ۵ پیچه‌وانه‌ی شهر ۵ ناشتی
 خواز ۵ السَّلْمُ: گهردن که‌چی و ژیر باری ۵ خو
 به‌دسته‌وه دان ۵ دیل بوون له غه‌یری شهردا ۵
 فروشتن و کرینی کالآ به شیوه‌ی سه‌له‌م ۵
 درختیکه گه‌لاکه‌ی دباغی پی دمکری ۵
 تاکه‌که‌ی (سَلْمَة) ۵ (أبو سَلْمَانَ) دمعیایه‌که
 ومکوو فالونجه ده‌جی ۵ السَّلْمَةُ: به‌رد ۵
 نافرمتی دست و پهنجه نهرم و نیان ۵ السَّلِيمُ:
 ناده‌میزادی گه‌ستراو ۵ برینداری گه‌پیشته به
 حالته‌ی گیانه‌لاو ۵ السَّلِيمُ: موسولمان: همر
 که‌سینک په‌یامی حه‌زرمتی موحه‌ممد به‌راست
 قبول بکاو په‌یرموی بکا ۵ اسَلَّهَبَ الفَرَسُ ونحوه:
 نه‌سپه‌که به‌ردمواو بوو له رویشتنی خویدا ۵
 السَّلْهَابُ: نافرمتی نازاو پی‌شکه‌وتن خواز ۵
 السَّلْهَابَةُ: به‌مانا (السَّلْهَابُ) دئ ۵ السَّلْهَابُ: دریز
 چ ناده‌میزاد بئ چ نه‌سپ بئ ۵ اسَلَّهَمُ: سیس
 بوو، وشک بوو به‌هوی نه‌خوشییه‌وه ۵ یان

بلاو بوونه‌وه ۵ اسلم فلاناً: فلانکه‌سی دا
 به‌دهست دوزمنه‌وه ۵ نیهمالی کرد، ریسوای کرد
 ۵ سَالَمَهُ سَالَمَةً وسلاماً: صولجی له‌گه‌لدا کرد ۵
 سَلَّمَ: ملکه‌ج بوو ۵ رازی بوو به بریارمه‌که ۵ سَلَّمَ
 المصَلِّي: نوپژ که‌رمکه سه‌لامی دایه‌وه له
 نوپژمه‌که دهرجوو ۵ گوتی: (السلام عليكم ورحمة
 الله وبركاته) ۵ سَلَّمَ في البيع: به شیوه‌ی سه‌له‌م
 کرین و فروشتنی کرد ۵ سَلَّمَ في الدعوى: دانی
 به‌راستی داواکه‌دا نا ۵ سَلَّمَ الجيشُ لعلونه: سوپا
 دانی نا به تیشکان له به‌رامیمر دوزمنی ۵ سَلَّمَ
 امره لله واليه: گهردن که‌چی خودا بوو ۵ سَلَّمَ
 نفسه لغيره: خو‌ی ته‌سلیم به غه‌یر کرد ۵ سَلَّمَ
 الشيءَ له: شته‌که‌ی بو خو‌ی تابه‌ت کرد ۵ سَلَّمَ
 الله فلاناً من كذا: خودا فلانکه‌سی له‌و شته
 ره‌ما کرد ۵ سَلَّمَ الشيءَ له واليه: شته‌که‌ی پیدای،
 پنی گه‌یاند ۵ اسَلَّمَ الزرعُ: کشت و کاله‌که‌ گولی
 کرد ۵ اسلم الحاج الحجر الأسود: حاجیه‌که
 به‌رده ره‌شای ماچ کرد، دستی لیدا به دست
 ناما‌زه‌ی بو کرد ۵ تسالماً: تسالماً: که‌وتن
 صولجیان کرد ۵ تسالماً الهليل و لحوها: نه‌سپه‌که
 به هیواشی له گه‌لیدا روشت ۵ تسَلَّمَ الشيءَ:
 شته‌که‌ی و مرگرت.

تَسَلَّمَ منه: خو‌ی لی بئ به‌ری کرد خو‌ی نه‌کرد به
 خاومنی ۵ تَسَلَّمَ الكافر: کافرکه موسولمان بوو
 ۵ خو‌ی به موسولمان دانا ۵ خو‌ی شوپهان به
 موسولمان ۵ اسْتَسَلَّمَ: ملکه‌ج بوو ۵ اسْتَسَلَّمَ سَنَنْ
 الطريق: ملی رینگای گرت‌ه به‌رو پیدای رو‌ی
 هه‌له‌ی نه‌کرد ۵ الاسلام: په‌یرموی کردنی نه‌و
 په‌یام و پرؤگرامه‌ی حه‌زرمتی موحه‌ممد (د.خ)
 هینا‌ویه‌تی و پایه‌ند بوون پی‌یه‌وه ۵ ناپینی
 خودا په‌سه‌ند که حه‌زرمتی موحه‌ممد
 هینا‌ویه‌تی و فورنان به‌رنامه‌یه‌تی ۵ الأَسْلِيمُ:

کزیوو شیوا بهیخ نهخوشی ◊ رنگی گؤرا،
 بؤنی گؤرا ◊ اسَلَهْمُ الْمَرِيضُ: نهخوشهکه
 شوینکهی نهخوشییهکهی به جهسته بهوه دیاره
 ◊ اسَلَهْمُ: قهد باریک ◊ وشری کزو لاواز بوو
 بههوی نهخوشی ◊ سَلَاً وَعَنهُ سَلَوًا وَسَلَوًا
 وسلواناً: بروی نا تهسهلای هات ◊ سَلِيَهُ سُلِيًا:
 بوغزانندی ناخوشی ویست ◊ دمگوترئ: (ما
 سلیت أن أقول كذا) له بیرم نهچوو نهوه بَلِيْم
 بهلکوو به نهنقهست نه مگوت ◊ اسَلَى الْقَوْمُ:
 خه لکهکه له درنده دلتیا بوون ترسی نهوه بیان
 نهما ◊ اسَلَى فَلَانًا عَن كَذَا: وای له فلانکس
 کرد تهسهلای بی و بروی نهو شته بنی ◊ اسَلَى
 فَلَانًا مِّنْ هَيْبَةٍ: خه مو خهفتهی له دلی فلان
 دمرهاویشته ◊ سَلَاً عَنْهُ وَمِنْهُ: تهسهلای نهوی
 لهو شته هینا ◊ اسَلَى عَنْهُ الِهْمُ وَغَيْرُهُ: خه مو
 خهفتهی نی رویی ◊ خه می بهبادا ◊ تَسَلَى فَلَانًا:
 فلانکس بروی نا، تهسهلای هات ◊ تَسَلَى عَنْهُ
 الِهْمُ وَغَيْرُهُ: خه مو خهفمت له دل و دهرونی دا
 نهما ◊ اسَلَى: همر شتیخ تهسهلای تو بیننی
 ◊ ناوه بؤ بالندهی سومانی که بالندهیهکی
 پچوکه له پیچی (السُّجَّاجِيَات) جهستهی
 تیکسپراوو خرو خوئه ◊ زستانان رهو دمکا بؤ
 ولاتی یمهن و سودان، له نهورویا و لاتانی
 دهوروبهری دمریای ناوهراسست دمزی تاکهکهی
 (سَلَوَة) ◊ السُّلْوَانُ: ناویتکه پییان و ابووه عاشق
 بیخواتهوه سؤزی عیشقهکهی له دلدا
 داده مرکئی و تهسهلای دئ ◊ دهرمانیکه خه مبار
 بیخواتهوه خه مهکهی دهرهوی و تهسهلای دئ ◊
 دمگوترئ: (سَقَيْتِي سُلْوَانًا) که میف خوشت کردم
 ◊ خه مت له دلدا لایرد ◊ السُّلْوَانَةُ: میرویهکه
 پییان و ابووه نهگهر بارانی نی بیاری و عاشق
 باراناوهکهی بخواتهوه تهسهلای دئ و

عشقهکهی داده مرکئی ◊ السُّلْوَة: همر شتیخ
 تهسهلا بداتهوه و بیروشی بشکینی ◊ دمگوترئ:
 (سَقَيْتِي سَلْوَةً) بیروشیت پی هینام، تهسهلات
 دامهوه ◊ همر وا ناوه بؤ زیان خوخی.
 اسَلَى: بهمانا (السُّلْوَة) دئ ◊ اسَلَاً: بهمانا
 (الْمَسَلَى) دئ ◊ السُّلْوُ: جؤره ماسییهکه له
 دمریای رویاردا ههیه، وادمبی سن مهتر دریز
 دمبی.
 سَلَى الثَّاقَةَ وَغَرَهَا: پزدانی حوشرهکهی دهرهینا ◊
 سَلِيَتِ الْحَامِلُ سَلَى: سک پرکه پزدانی پچرا ◊
 پزدان: پهردمیهکی تمنکه بیچو لهناو سکی
 دایکیدا لهو پهردمیابه نهگهر نهو پهرده لهناو
 سکی دایکه کهدا بیچری دایکهکه و بیچوکه
 همر دوکیان دممرن ◊ اسْتَلَّتِ الْحَامِلُ: سک پرکه
 پزدانی فریدا ◊ اسْتَلَّتِ الشَّاةُ: ممرکه قه نهو
 بوو ◊ اسَلَى: پزدان ◊ به پیای خوچی
 دمگوترئ (هو آكل السَلَى) پزدان خور ◊ سَمَالُ
 الْحَلِّ: شمرابهکه زینگاوتهوه و بلقه وردهی
 کهوتونه سهر ◊ اسْمَالُ الظِّلِّ: سیبهرکه
 بوکایهوه ◊ اسْمَالُ الْحَيَوَانُ: حه یوانهکه لاواز بوو
 قهدی باریک بوو ◊ اسْمَالُ الشُّوبُ: قوماشهکه
 رزی ◊ السَّمَالُ: سیبهر ◊ السَّمْرَالُ: سیبهر
 بلقه وردهی سمر کوبه شراب.
 سَمَتَ سَمًا: رهویتی جوان بوو ◊ به گومانهوه
 بهسمر ریگادا رویی.
 سَمَتَ لِلْقَوْمِ: ری و شوینی بؤ خه لکهکه داننا،
 بهرنامهی بؤ دارپشتن تا بهیرهوی بکهن.
 سَمَتَ الثَّيْبِ: قه صدی شتهکهی کرد ◊ دمگوترئ:
 (سَمَتَ سَمْتِ فَلَانٍ) چووه دهوروبهری فلان و
 ری و شوینی نهوی گرته بهر ◊ سَمَتَهُ: روو
 بهروی بووه، بهرامبهری وستا ◊ سَمَتَ فَلَانٍ:

فَلَانَكَمَس رِيگای راستی گرتنه بمر ۵ سَمَتُ الله:
 له کاتی تمنگانهدا هاواری له خودا کرد ۵ سَمَت
 على الشی: ناوی خودای لسمر شتمکه هینا ۵
 السَمْتُ: رِيگای ناشکرا، معزه مبو و رِيباز ۵
 نارامی و شکومندی ۵ شیوه و ناکار ۵ خَالِيکَه
 له ناسمان له ناستی سمری بِنَمَر ۵ اَلْمَسَامِئَةُ
 اَلنَّقَطُ المَسَامِئَة: چمند خَالِيک لسمر پهک دِیَر
 ریز بکرین (زاراوه بهکی همنده مسیه) ۵ اَلْمَسْمُتُ
 من النعل: بهری نعل ناوهر استه که ی.

سَمَجُ سَمَاجَةٌ و سَمْرَجَةٌ: ناشیرین بوو ۵ سَمَجُهُ:
 ناشیرینی کرد ۵ اِسْتَمَجَجَهُ: هه ولیدا ناشیرینی
 بگا، داوای کرد ناشیرین بی ۵ اَلْسَمُجُ: شیری تام
 گوژراوی بۆگمن ۵ اَلْسَمِجُ: بهمانا (اَلْمَسْمُجُ) دئ ۵
 سَمَجَرُ اللَّبَنُ: شیرمکه ی تیکه ل به ناوکرد ۵
 ناوی کرده شیرمکه.

سَمَجَ سَمَاحَةً سَمَاحَةً: لیبورده و نهرم تمبیمت بوو.

سَمَجُ العرْدُ: شورکه که بی گری بوو.

سَمَجُ فَلان: فلانکس له همرزانی و گرانی دا
 به خشنده بوو هه موو کاتی له مالی خوی
 دمه خشی ۵ دمگوترئ: (سَمَجَ له بِحَاجَة)
 کارمکه ی بۆ ناسان کرد.

سَمَجُ سَمَاحَةً و سَمْرَجَةً: له پیری نادمیزادانی
 لیبورده و به خشنده بوو ۵ اَسْمَجُ: بهمانا (سَمَجُ)
 دئ ۵ دمگوترئ: (اَسْمَجَتْ نَفْسُه) نفسی زلیل
 بوو ملکه ج بوو هاته ژیربار ۵ سَمَاحَةٌ بگنا ولیه:
 رازی بوو داواکه ی بینیته دی ۵ لئی خوش بوو ۵ له
 دوعا و پارانه و مودا دمگوترئ: (سَمَحَ اللهُ) ۵ سَمَجُ:
 بهمانا (سَمَجُ) دئ ۵ شهو به هیواشی له سمرخو
 رویشت ۵ سَمَجُ الشَّيْئِ: شته که ی ناسان کرد
 نهرمی کرد ۵ سَمَجُ الرَّمْعِ و غمعه: رمبه که ی نهرم
 کرد، مشت و مالی کرد ۵ سَمَجُ فَلاناً: ناسانکاری

له گه ل فلانکس کرد ۵ تَسَامَحَ فِي كِنَا:
 ناسانکاری له گه لدا کرد لهو شته دا ۵ تَسَمَحَ لِيه:
 بهمانا (تَسَامَحَ) دئ ۵ یان به زوره ملئ
 لیبورده یی و سهماحتی به سمر خویدا هینا ۵
 اَلْسَمَاحُ: ناسانکاری و لیبورده یی ۵ (بیع السماح)
 فروشتنی شت به که متر له نرخی خوی ۵
 (رَقِصَة السَمَاح) جوړیکه له سوپدانی به
 کومه ل که سوپ دهرمکان به شیوه ی باز نه یی
 سوپدانه که بیان نه نجام دمدن ۵ اَلْسَمَاحَةُ:
 به خشنده یی و شکوداری، ناسانکاری ۵ اَلْسَمُجُ:
 دمگوترئ: (فلان سَمَح جراد سَخِي) فلانکس
 لیبورده و سهخی و به خشنده یی ۵ هه روا دمگوترئ:
 (عود سَمَجُ) شوپرکیکه بی گری و گوژ ۵ اَلْسَمَاحَةُ:
 میینه ی (اَلْسَمَجُ) ۵ دمگوترئ: (شريعة سَمَاحَة)
 شهریمت و یاسایه کی ناسانکارو گونجاوه ۵
 اَلْمَسَاحُ: که سیک زور لیبورده و چاو پووشیکر
 بی ۵ اَلْمَسْمُحُ: هه رشتی که ناسانکاری و نهرم و
 نیانی تیدا بی ۵ اَلْمَسْمُحُ: که سیک زور
 ناسانکاری و نهرمی تیدا بی ۵ اَلْمَسْمُحُ:
 پیستی که یان توپکی که تهنکه و به سمری
 ئیسقانی سهرومه یی ۵ نه و په رده تهنکه به که
 مندال له سکی دایکیدا تییدایه ۵ شتیکی
 تهنکه له یه و مگوو توپکل ۵ پارچه هه ورکی
 تهنکه ۵ برینیک قولایی بگاته پیسته تهنکه
 سمر ئیسقان ۵ شوینی برای خه تهنه کردن ۵
 اَلْمَسْمُحُ: دریزی باریک ۵ درهختی خورمای
 بهرز.

سَمَدَ سَمَدًا: بهرز بووه ۵ سمری بهرز کرده وه
 سنگی دهر بهراند.

سَمَدَ عَنْه: لئی غافل بوو ۵ سَمَدَةٌ: غافلئ کرد ۵
 سَمَدُ الارْضِ: زبلی کیمیاوی کرده ناو
 زهوییه که وه و جاکی کرد بۆ کشت و کان ۵ اِسْمَدُ:

هاوسا به هاوسانیکی زور ۵ دمشگوتری: (اِسْمَدُ
من الغضب والغیظ) بههوی رق ههلسان و سور
بوونهوه خوئی فش کردهوه، سور بؤوه ۵
السَّمَادُ: زبَل و همر شتیک زهوییهکه بههیز
بکاو پیتو بهرمکهتی زیاد بکاو کشتو
کالهکهی زیاد بکا ۵ اَلْسَمْدُ: بهردوامو
هممیشهی ۵ اَلْسَمِيدُ: لوغعتیکه له وشهی
(السَّمِيدُ) بهمانا ناردی بیژراوی بئ سو دئ ۵
اَسْمَرُ بصره: جاوی رهشکهو پیشکهی کرد ۵
اَسْمَرُ الطَّرِيقُ: ریگاکه درنژو راست بوو ۵
اَسْمَرُ الْكَلَامُ: قسهکه راست دمرجوو ۵
السَّمَادِيرُ: نهو رهشکهو پیشکانهن که دینه
پیش جاوو وا دهمانی مییش و میشلهن ۵
تاکهکهی (سَمْدور) ۵ اَلْسَمِيدُخُ: بیاوی بهرپژو
پیاوانه و سهخی سروشت ۵ سهروک ۵ نازا ۵
جوست و جالاک بؤ دابینکردنی پیویستیاتی
خوی ۵ اَلْسَمِيدُ: لوغعتیکه له (السَّمِيدُ).

سَمَرٌ سَمْرًا و سَمْرًا: شهو چهرهی کرد، شهو لهگهن
هاو نشینهکانیدا به وتو ویز کاتی بهرئ کرد ۵
له پهنددا هاتوو (لا اَفْعَله ما سَمَر السَمِرُ اَوْ ابن
سَمِر اَوْ ابنا سَمِر) واته قمت نهو کاره ناکهم ۵
سَمَرَتِ الْمَاشِيَةُ: نازهلهکه لهومرا ۵ (سَمَرَتِ الْمَاشِيَةُ
النبات) نازهلهکه رومکهکهی خوارد.

سَمَرُ الْإِبِلِ: حوشترهکهی بهره لا کرد خوی ئی بئ
خاومن کرد.

سَمَرُ اللَّبَنِ: ماستهکهی کرد به ماستاو.

سَمَرُ الْخَشَبِ: دارهکهی به بسمار لیک قایم کرد،
به یکی داکوتان.

سَمَرٌ سَمْرَةٌ: گهنم رنگ بوو، رنگی نهمم بوو.

سَمَرٌ سَمْرَةٌ: بهمانا (سَمِر) دئ ۵ سَامْرَةٌ: بمشهو
قسهی لهگهن کرد به قسه کردن بؤ بهکتر

شهویان بهسمر برد ۵ سَمَرُ الْإِبِلِ وَاللَّبَنِ وَالْخَشَبِ:
بهمانا (سَمَر) دئ ۵ سَامْرًا: به یهکهوه شهو
قسهیان بؤ بهکتر کرد ۵ اِسْمَارًا: ورده ورده
رنگی گهنم رنگ بوو ۵ اِسْمَرُ: بهمانا (سَمِر)
دئ ۵ اَلْأَسْمَرُ: گهنم رنگ ۵ دمشگوتری: (عام
اَسْمَرُ) سالی بئ بارانی و گرانی ۵ رمبو شمشیر
۵ شیری ناسک ۵ اَلْأَسْمَرَانُ: ناوو گهنم ۵ (نانو
ناو) ۵ اَلْأَسْمَرُ: نهوانهی قسه بؤ بهکتر دمکنو
شهو بهرئ دمکن ۵ یانهی شهو چهرهوه شهو
بهسمر بردن ۵ اَلْأَسْمَارِيَّةُ: نهوانهی پال
(السَامِرَةُ) دهمرین که گهل و هؤزیکن لهگهن
جولهگهدا له ههندئ بیرو باومردا یهک
دمگرنهوهو له ههندئ بیرو بؤ چوندا لیک جیا
دهبنهوه ۵ یهکیکه له پیاوانی نهتهوهی
ئیسرائیل له سهردهمی حهزرتی موسادا
یهیکهری گؤلکه نهیهکی دروست کردو داوای له
نهتهوهکهی کرد که گوپرمکهکه بهپرستن و واز
له بهندابهتیکردن بؤ خودا بهینن ۵ اَلْأَسْمَارُ:
ماستاو ۵ رومکیکه له پیپی (الأسلية) به له
زلکاوو شوینی تهر و شیداردا دهرؤی، حصیرو
سهلهو زمبیلهی ئی دروست دمکری ۵ اَلْأَسْمَارَةُ:
شهو به ریگردن به قسهو چیروک گپرانهوه ۵
اَلْأَسْمَرُ: قسهو باسی شهو (شهو چهره) چیروک و
روداو گپرانهوه، یانهی قسهکردنی شهوانه ۵
ترپههی مانگه شهو ۵ رۆزگارو زهمانه ۵
دمگوتری: (لا اَكْلِمَةُ السَمَرِ وَالْقَمَرِ) واته:
ههرگیزاو هرگیز قسهی لهگهن ناکهم ۵ اَلْأَسْمَرُ:
جوره درهختیکه له درهختی (الطَّلَح) ۵
تاکهکهی (سَمْرَةٌ) ۵ اَلْأَسْمَرَةُ: نهمم رنگیکه
لهنئوان سپی و رهشدا ۵ اَلْأَسْمَرَةُ: چیروک
گپرانهوه به شهو ۵ اَلْأَسْمَرُ: نازه لیک گواندارو
شردمه له پیپی (السَمْرِيَّة) یه گوشت خوره،

سَمَسَمُ الثعلبُ: رُیویه که بازی دا ۵ سَمَسَمُ الله وجه
فلان: پەروەردگار شتی وەکوو کونجی و شتی
وای لەسەر دەم و چاوی فلان پەیداکردن ۵
السَّماسِمُ: چوست و چالاک لەهەر شتیک بێ ۵
رِیوی ۵ السَّمَامُ: چوست و چالاک لەهەر شتیک
بێ ۵ السَّمَسَمُ: رِیوی ۵ زهەر ۵ السَّمَسَمُ: مِیروە
سوورە ۵ بالئەدەیه که دەشوبهیتە هەلۆ ۵
تاکەکی (سَمَسَمَةُ) دەگوتری: (لا کلفتی بیض
السَّماسِم) داوای شتیکم ئی مەکه که رینگا
چارە ی نییه ۵ السَّمَسِمُ: مِیروە سوورە ۵
رومکیکی سالانەیه و رۆنی ئی دەر دەهیندری
پیی دەگوتری: رۆنی کونجی ۵ السَّمَسَمَانُ:
چوست و چالاک لەهەر شتیکدا بێ.

سَمَطُ اللَّيْلِ سَمَطًا وَسَمِطًا: ماستەکه یان شیرمە
شیریناییه که ی رُیویه و تامی نەگۆراوه.

سَمَطٌ عَلَى الْبَيْنِ: سویندی خوارد.

سَمَطٌ فَلَانًا بَيْنًا عَلَى حَقِّهِ: لەسەر مافی خۆی
فلانکەسی سویندا.

سَمَطُ الذَّيْحَةِ سَمَطًا: کوشتییه که ی لەناو ناوی
گەرما نوغزۆ کرد ۵ یان خستیە ناو مادە
کیمیای پەرمەنگەناتەوه بۆنەوهی موو پەرو
پولی پێوه نەمینی پێش نەوهی بکوئیندری و
بکری بە شیوو پێخۆر، یان پێش دەباغ کردنی.

سَمَطُ السَّكِينِ: کێردەکی تیز کرد.

سَمَطُ الشَّيْءِ: شتەکی بە تەنافتا هەلواسی ۵ سَمَطُ
الشَّيْءِ: شتەکی بە بەن ساموتەکی زینی
نەسپەکهوه هەلواسی ۵ سَمَطُ الْقَصِيدَةِ: جامە
شیرینی که ی بە شیوازی (سَمِطٌ) هۆنیوه
(پروانە مانای ئەو وشەیه) ۵ سَمَطُ الشَّيْءِ:
پاوەند بوو بە شتەکهوه ۵ تَسَمَطَ بِهِ: پەپومست
بوو پێیهوه ۵ تَسَمَطَ اللَّحْمَ رَغِيحًا: گۆشتی

لە پێستەکه ی هەروە ی بەنرخ دروست دەکری
۵ لە باکووری ناسیا دەزی ۵ السَّمِيعُ: کەسیک
شارمزا بێ لە چیرۆک گێرانەوهی شەوانەدا ۵
دەگوتری: (فلان سَمِيعٌ مَلِكٌ) فلانکەس چیرۆک
خوونی پاشایە ۵ السَّمِيعُ: حیکایەت خوونی
فەرمانرەوا ۵ زەمانە و رۆژگار ۵ دەگوتری: (لا
أفعلهُ سَمِيعٌ اللَّيَالِي) قەت ئەوه ناکەم ۵ السَّمِيعِيَّةُ:
چۆرە کەشتییه که ۵ المِسْمَارُ: بزمار ۵ شتیکە لە
ناسن دروست دەکری سەریکی تیزه و سەریکی
پانە دارو شتی وای پێ لیک قایم دەکری ۵
دەگوتری: (فلان مِسْمَارٌ الْاِبْلِ) فلانکەس زۆر
باش حوشر بەخۆ دەکا و خاوەنداریان نەنجام
دەدا و لیزانە لە پەروەردە کردنیاندا ۵ السَّمِيرُ:
دال گۆشت، گزو لاواز، ئیسقان رەق و دەمار
گشتە ۵ سَمَرَجٌ: بە سی جار بەری خەراجی
سالانە ی وەرگرت ۵ السَّمَرَجَةُ: بەمانا (السَّمَرَجُ)
دی ۵ السَّمَرَمُ: بالئەدەیه که دەشوبهیتە بالئەدی
شیلایە ۵ رەنگی رەشه کوللە لەبەر دەنگەکی
هەلدین ۵ السَّمَرَمَةُ: غولی چۆلەوانی ۵ خێوی
بیابان ۵ سَمَرٌ فَلَانٌ: فلانکەس بوو بە دەلال و
ناوەند لە نیوان کێپارو فرۆشیاردا هەردوکی
گەیاننە پەکترو مامە ئەکه ی پیکردن بۆنەوهی
بەشیکی لە پاره بەدەنی ۵ السَّمَسَارُ: دەلال و
ناوەند لە نیوان کێپارو فرۆشیاردا بۆ
ناسانکردنی نەنجامدانی مامە ئەکه ۵ (سَمَسَارُ
الأرض) زانا و شارمزا لە بواری زەوی ناسیدا ۵
السَّمَرَةُ: پێشە دەلالی ۵ پاره ی دەلالی کردن
۵ السَّمَسَقُ: رومکیکی بۆن خۆشه، عەتری ئی
بەرەم دەهیندری ۵ لە پیری (الثقوية) یه،
پێشی دەگوتری: مردقوش (مرنجوش) ۵ سَمَسَمٌ:
بە هیواشی و لەسەرە خۆ رۆیشت.

هه لگرتیبوو ؛ له کۆلیدا بوو ◊ دمگوترئ: (رابته
 مُسَمَطًا حَمًا) نهو بپاوهم بیینی گوشتی له کۆلدا
 بوو، گوشتی هه ل گرتیبوو ◊ السامط: ناوی
 کولاتوو که کولک و پهرو پۆلی گوشتی دادهمالئ
 ◊ السمط: ریزو صف ◊ دمگوترئ: (مشی بین
 سباطین من الجنود) بهناو دوو ریزی سهربازدا
 تیپهپی ◊ یان دمگوترئ: (هم علی سباط واحد)
 نهوان لهسهر یهک ریزو یهک یاساو ريسان ◊
 سفره که رادهخرئ بۆ خواردمهمنی لهسهر
 دانان ◊ نهملاو نهولای ریگا دمگوترئ: (مشی
 علی سباطی الطريق أو النهر) یان دمگوترئ:
 (وقف عند سباط الرادي) له ناوهراستی
 دۆلتهکهدا وهستاوه ◊ السمط: بپاوی همزارو بار
 سووک ◊ السمط: بهنی تهسبیح و ملوانکه
 بهمهرجئ میرومگانی پئ هۆنرابنهوه ◊ بهرمور
 ◊ ملوانکهی درئژ که له مل بیته خوار ◊ بهن
 ساموتهکه ؛ که بریتییه له تیلمه چهرمیک
 بهدوا زینهوه شوڤر دمیتهوه راوکهمر گوشتی
 پیندا هه لدهواسئ ◊ یان شتی تری پیندا
 هه لدهواسئ ◊ بپاوی زیرهک و جوست و جالاک ◊
 کاراماو دلسۆز بۆ کاری خۆی ◊ نیجیرهوان لهم
 رومه که خۆی له کۆختهکهدا مات دهکاو
 دهمینیتهوه و مگوو مانهوهی ملوانکه له ملدا ◊
 السمط: پۆشاکیکه له خوری دروست کراو ◊
 السمطاء من القوائد: جامه شیعی (مسمطه) ◊
 السميط: گوشتی ناوه روتکراو ◊ بهنی
 تهسبیح و ملوانکه که میرومگانی پئ
 هۆنرابنهوه ◊ خشتی ریز کراوو یهک لهسهر
 یهک دانراو ◊ السميط: خشتی ریز کراوو یهک
 لهسهر یهک دانراو ◊ السمط: نهو شوینهی
 گوشتی تیدا پاک دمکری و ناوه روت دمکری ◊
 سهرو پپو ورگو ریخۆلهی گوشتیهکهی تیدا

پاک دمکری ◊ المسمط من القوائد: جامه
 شیعیریکه جهند دپێریکی سهروهوی چون یهکی
 ههمیه نههمجار دپێریکی تر دئ سهروهوی جودای
 ههمیه بهم جوڤه تا جامهکه کۆتایی دئ ◊
 المسمط من الاشياء: نهو شتهی رعت ناگریتهوه
 دمگوترئ: (حکمتك مسمطاً) بپیریاری تۆ
 پهسهندهو رعت کردنهوهی نییه کهس دژی
 ناوهستی.

سَمِعَ لفلان أو اليه أو الى حديثه سمعاً: گوئی بۆ
 فلانکس، گرت گوئی له قسهی فلانکس گرت.

سَمِعَ له: به قسهی کرد، فهومان بهرداری بوو.

سمع الله من خدمه: پهرومردگار چهمدو سوپاسی
 سوپاسکاری قبول کرد.

سمع الصوت: گوئی له دهنکهکه بوو گوینچهکی
 بیستی.

سمع الدعاء: به پیر بانگهوازیهوه هاتو هبولئ
 بانگهکهی کرد.

سمع الكلام: له قسهکه حالی بوو ◊ أسمع الدُّوَّار
 الزنبيل: هونفهی بۆ دۆلچهکه یان بۆ زمبیلکه
 کرد ◊ بۆنهوهی به ناسانی هه لگیری ◊ (أسمع
 الزنبيل) دوو دهمسکی بۆ زمبیلکه دروست کرد
 بۆنهوهی گلی ناو بیری پئ هه لگیشی بۆ
 سهروهوه ◊ أسمع فلاناً: جنیوی به فلانکس دا ◊
 أسمع فلاناً الكلام: وای کرد فلانکس قسهکهی
 گوئ لیبی ◊ یان قسهکهی پئ راگهبانند ◊ سَمِعَهُ
 الكلام: وای لیکرد گوئی له قسهکه بئ ◊ سَمِعَهُ
 بفلان: ناوی فلانکسهی زړاند پپو پاگهندهی دژ
 کرد. عهیبو عاری فلانی بلاو کردهوه ◊
 دمگوترئ: (سمع به في الناس أو في المجالس) ◊
 لهناو خه لکدا لهناو یانهو کۆڤو کۆمه لدا ناوی
 زړاند ◊ إستمعه لهه والیه: گوئی گرت بۆ

دمگوترئ: (فَعَلَ ذَلِكَ رِيَاءً وَسَمْعَةً) ثمومى كرد بؤنهومى خهك بييينى و بييسى ۵ السَّمْعِيَّاتُ: له بوارى عمقيددا بهو شتانه دمگوترئ كه به نيگاو سروس دهمزاندري و مكوو بههشتو دؤزهخو حالو ومزعى قيامت ۵ السَّمَاعَةُ: ميينهى (السَّمَاع) ۵ دمگوترئ: (أذن سماعة) ۵ همروا ناوه بؤ نهو ناميرمى پزيشك نهاندازمى فشارى خوينو جؤنيهتى لئيدانى دلى هئ ديارى دمكا ۵ پارچهيهكه لهناو تلهفؤندا قسمى هئ دهنيردرئو و پئى دهبيسترئ.

السَّمِيعُ: ناويكه له ناوه جوانهكانى خودا ۵ ببيسر ۵ گوئگر ۵ السَّمِيعُ: دمگوترئ: (هر منى برنى و سَمِع) نهو ليم نزيكهو دهبينمو گوئى له وتمهكانمه ۵ السَّمِيعُ: گوئچكه ۵ قولفهى ناومراستى دؤلجه ۵ السَّمِيعَةُ: گوئچكه ۵ السَّمِيعَةُ: ميينهى (السَّمِيع) ۵ نافرمتى گؤزانى بيژ ۵ السَّمِيعُ: چوستو چالاك و قالب سوك ۵ بهلاى ناخؤشو و ببس ۵ پياوى بچكؤلهو سهر سهرما زهله ۵ سهرى بچوك و سوكهله ۵ قاجى دريژو باريك ۵ نافرمتى تيكؤشهر و كؤلنهدمر ۵ السَّمِيعَةُ: ميينهى (السَّمِيع) ۵ نافرمتى ناشيرين و گورك ناسا ۵ نافرمتى دپوه زمهو بهد رهوش ۵ همر دهئى غولو گورگه.

سَمَقٌ النبات أو الشجر وغيره سَمَقًا: رومهكهكه، درهختهكه دريژ بوو، بهرز بؤوه ۵ السَّمَقُ: پالفتهو پوخت ۵ السَّمَقُ: پياوى دريژ ۵ السَّمَقُ: درهختى ترش ؛ ترشه سماق ۵ گهلاكهى بؤ دماغ كردن بهكاردئ ۵ له شوئنى بهرزو كيئو كهز دهرؤ ۵ السَّمِيقُ (السَّمِيقان): كهلهوه (دوو دارى خوار كراومن له نيرى سمر مى گاي جووت هاييم دمكرئن بهملاو بهولوى مى گا جوتهكهدا دئنه خوارو له ژير گهردى

هسهكهى ۵ سَمَعَ النَّاسُ بِالْكَلَامِ: خهلكهكه هسهكهيان له يهكتر بيستو بؤ يهكتر يان گيژپراهوه ۵ سَمَعَ النَّاسُ بِفُلان: عميبو عارى لهناو خهلكدا بلاو بووه ۵ تَسَمَعَهُ وَلَهُ رَأْيُهُ: گوئى بؤ گرت ۵ تَسَمَعَهُ الطَّيِّبُ: پزيشك پشكنينى بؤ نهخؤشهكه كرد ۵ السَّمَاعَةُ: ميينهى (السَّمَاع) ۵ ناويشه بؤ گوئچكه. دمگوترئ: (أذن سماعة) گوئچكهيهكى زؤر ببيسره.

السَّمَاعُ: ياد كردنى خوداو زيكرى بيستراوو پهسهند ۵ گؤرانى ۵ بهلاى زانايانى زمانهوه بريتيبه له پئچهوانهى (قياس) واته بيستراو له عهرمب بهلام قياسى بؤ سمر ناكري ۵ سَمَاعُ: بهمانا (إِسْمَعُ) دئ ۵ السَّمَاعِيُّ: شتيك نيسيمت بدرئ بؤ لاي سهماع ۵ پئچهوانهى (القياسى) يه ۵ واته: نهومى ياسايهكى نيه تا قياسى بكهى بهلكوو همر پشت به بيستن دهبسترئ تييدا ۵ السَّمِيعُ: هيزنيكه له گوئچكهدا دهنكى هئ دهبيسترئ ۵ خودى گوئچكه ۵ بيستراو ۵ زيكرو يادى خودا دمگوترئ: (سَمَاعٌ وَطَاعَةٌ) واته: ببيسه به بيستن ملكهچ و فرمان بهردار به ۵ (سَمِعَ وَطَاعَةً) ئيشى من گوئ رادبئرى و فرمان بهردار ييه ۵ سَمَعَكَ إِلَيَّ: له من ببيسه.

سَمِعَ أذُنِي: به گوئى خؤم گويم لى بوو ۵ السَّمِيعُ: زيكرى بيستراو ۵ گيانلهبهمرنيكه له پئبرى (الكلية) يه له سهگ گهورمتره قاجى دريژو سهرى پانه گوئچكهى سوكه بؤ گوئ سوكى بهناوبانگه ۵ السَّمْعَةُ: همر شتيك ببيسترئ له چاكهو له خرابه ۵ دمگوترئ: (فَعَلَ ذَلِكَ رِيَاءً وَسَمْعَةً) نهومى كرد بؤنهومى خهك بييينى و بييسى ۵ همروا دمگوترئ: (أذن سمعة) گوئچكهى زؤر سوكو سركه ۵ السَّمْعَةُ: دهنكو و باسو شوهرت ۵

گا جوتکه‌دا به به‌نکه‌لموه سمری دوو دارمکه
پیکه‌وه دمبه‌سرتین و دهبنه تۆقی ملی به‌مه‌ش
نیرمکه له ملی گا جوتکه‌که شته‌ک دمدرئ).

سَمَك سَمَكَا: بمرز بؤوه.

سَمَك الشَّيْ سَمَكَا: شته‌کهی بمرز کرده‌وه
إِسْمَك الْبَيْتُ: خانووکه قه‌باره‌ی دریز بوو،
بمرز بوو
إِسْمَك الْبَيْتُ: به‌مانا (إِسْمَك) دئ
سَمَكَا: همر شتیک بمرز بگریتموه دیوار بی
یان هه‌لاش
یان شتی بی بمرز بگریتموه
السَّاکَان: دوو نه‌ستیره‌ی ورشه دارن
یه‌کیان له باکوره پیی دمگوترئ: (السَّامَك الرامح) نموی
تریان له باشوره پیی دمگوترئ: (السَّامَك
الأعزل) سَمَكَا: سَمَكَا: هه‌لاش
قه‌دو بالا هی همرشتیک بی
له بواری و مرزشدا بریتییه له بوعدی
سییه‌م جگه له پانی و دریزی که دهبیته
قولی یان بمرزی قه‌باره‌که
سَمَكَا: (سَمَك الشَّيْ) نه‌ستوری شته‌که
سَمَكَا: ماسی؛ گیانله‌به‌ریکی ناوییه
و زور جۆری هه‌یه همر جۆره
ناویکی تایبته‌ی هه‌یه
سَمَكَا: تاکی (السَّمَك) له پهنندا
هاتوو ده‌لن: (شوي في الحريق سَمَكَا) له ناگر
که‌وتنه‌وه‌دا ماسی خۆی برژاند
واته: له حیاتی نه‌وه‌ی هه‌ول بدا ناگرکه
بکوزینیتیه‌وه نه‌و خه‌ریکی ماسی برژاندنی
خۆی بوو
به‌که‌سینک دمگوترئ هه‌له‌پرست
بی و بمرزمو‌فندی گشتی مبه‌ست نه‌بی
سَمَكَا: شتی نه‌ستوری قه‌باره دار له‌روی
قولی و به‌رزیه‌وه
سَمَكَا: مۆرانه، خمخۆرکه
سَمَكَا: جۆره ماسییه‌که وردیله دریزیه‌که‌ی
ده سانتیمتر دهبی، رنگی زیوی مه‌له
و سه‌وزه
له ده‌ریای سورداد و له‌سمر که‌ناری
خۆره‌ه‌لاتی نه‌ه‌ریقاو له ده‌ریا لوشی نارام
و به‌حرمین ده‌زی
و وشک دمگریتموه‌وه

ده‌خوری
سَمَكَا: کۆله‌که‌به‌که له‌زیر خیمه‌و
رشمالدا سه‌ه‌قی خیمه‌که‌ی بی به‌رز دمگریتموه
سَمَكَا: دَرِيْز، نه‌سپی تیکسمرپا
سَمَكَا: که‌سینک شت و مه‌کی ناو مال
دروست بکا و مگوو گۆزه‌و دیزمو قومومه
سَمَكَا: پلیتی ناسن که به ماده‌ی قصدیر
روکه‌ش کرابی.

سَمَل الثَّوْبُ و غره سَمَلًا و سَمَلًا: قوماشه‌که رزی.

سَمَلٌ بِيَهُمْ سَمَلًا: صولحی نیوانی کردن.

سَمَلٌ فِي الْمَيْشَةِ: هه‌ولی چاککردنی ژیانی خۆی دا.

سَمَلٌ الْعَيْنِ: چاومه‌کی هه‌ل کۆلی
سَمَلٌ الْحَرَضِ و غره: چه‌وزه‌که‌ی له قور و لیته
و قه‌وزو شتی وا پاک کرده‌وه.

سَمَلٌ الثَّوْبُ: قوماشه‌که رزی
سَمَلٌ بَيْنَهُمْ:

صولحی نیوانی کردن
سَمَلًا: هه‌روا به‌مانا (سَمَلٌ) دئ
سَمَلٌ الْحَرَضِ: چه‌وزه‌که ناوی که‌می لی هاته‌دمر
سَمَلٌ الْحَرَضِ و غره: چه‌وزه‌که‌ی پاک کرده‌وه
قور و لیته و قه‌وزی لی دهره‌ینا
سَمَلٌ فَلَانًا بِالْقَوْلِ: فلانکه‌سی به قسه
بؤ دلنه‌رم کرد، هیدی کرده‌وه
سَمَلٌ الْعَيْنِ: چاومه‌کی هه‌لکۆلی
سَمَلٌ فَلَانٌ: ناوی بنکی په‌رداخه‌که‌ی
خواردموه به‌رماوی بنکی قه‌به‌که‌ی
خواردموه
سَمَلٌ النَّيْبَةِ: بی گری کرد له
خواردنه‌وه‌ی بیرو شه‌رابدا
سَمَلٌ زُورِيْ لِيْ خواردموه
سَمَلٌ: کرمی ناو ناوی راوستاوی بۆگه‌ن
کردوو
سَمَلٌ: (ثوب سَمَلٌ) قوماشیکی
رزوو کۆنه
سَمَلٌ: باقی مانده‌ی ناو له بنکی
چه‌وزدا
سَمَلٌ: (ثوب سَمَلٌ) قوماشی
کۆن و رزیو
سَمَلٌ: (ثوب سَمَلٌ) قوماشی
رزوو
سَمَلٌ: باقی مانده‌ی شه‌راب
سَمَلٌ: ناوی که‌م له بنکی

سَمَّ الْأَمْرُ: شته‌ک‌هی نهن‌دازه گرتو قولیه‌ک‌هی پی‌وا.

سَمَّ بِنَهْمٍ: چاک سازی نی‌وانی کردن.

سَمَّ الْقَارُورَةَ: دهمی سوراچییه‌ک‌هی به‌ست، دهمی دیزمه‌ک‌هی به‌ست.

سَمَّ فُلَانًا: فلانک‌ه‌سی تایبمت کرد.

سَمَّ التَّمَةَ: نیعمه‌ته‌ک‌هی تایبمت کرد.

سَمَّ فُلَانٌ سَمَّ فُلَانٍ: فلانک‌ه‌س مه‌به‌ستی نه‌وی کرده مه‌به‌ستی خوی.

سَمَّ الْيَرْمُ: رۆژمه‌ک‌ه‌ی بای سه‌مومی هم‌بوو، یان بای

سه‌مومی تیدا هه‌ل بوو ۵ اَسَمُ الْيَرْمُ: به‌مانا

(سَمَّ) دئ ۵ سَعَمَةُ: تایبه‌تی کرد ۵ ژمه‌راوی کرد

۵ سَمَّ السِّلَاحُ: ژمه‌ری کرده ناو سیلاحه‌ک‌ه‌وه ۵

سَمَّ الرُّوحِینَ: قولقه‌ی بؤ قه‌میسه‌ک‌ه‌ی کرد ۵ سَمَّ

الشَّيْءِ: شته‌ک‌ه‌ی به مرواری رازاندوه ۵ تَسَمَّ:

بؤ موطاومعه‌ی (سَمَمَةُ) دئ ۵ دمگوترئ: تَسَمَّ

الطَّعَامِ، تَسَمَّ الْغِیْرَانِ، تَسَمَّ الْجُرْحُ: واته:

ژمه‌راوی بوو، ژمه‌ری پندا بلاو بؤوه ۵ الْأَسْمُ:

لوت که له‌لای سه‌روه‌وه کونه‌ک‌ه‌ی تنگه‌به‌ر

بئ ۵ السَّامُ: همر جرو جانهمریک ژمه‌ری

هه‌بی و مکوو مارو دوپشک و سمر مازله.

سَامُ أَرْضٍ: جۆره سمر مازله‌به‌ک‌ه‌ی ۵ السَّامَةُ:

میینه‌ی (السام) ۵ دمعبای ژمه‌راوی ۵ مردن ۵

نادهمیزادی تایبه‌تی و زهره‌ک و لیکۆله‌رموه له

نه‌ینی کاروبار ۵ السَّمَامُ: جۆره بالنده‌به‌ک‌ه‌ی

ومکوو بالنده‌ی (السَّمَانِي) وابه ۵ شتی سوکه‌له‌و

ناسک و عهننتیک‌ه‌ی، شتی خیراو دهمته‌و یه‌خه ۵

السَّامَةُ: له هه‌موو شتی‌ک‌دا که‌سایه‌تی و

جه‌وه‌ه‌رو ماده‌ک‌ه‌یه‌تی ۵ روخساری شت و

دیمنی دیاری ۵ دمگوترئ: (فلان به‌ی السَّمَامَةُ)

به‌رداخ و سوراچیدا ۵ برسایه‌تی که نادمیزاد

وا لیبکا فرمیسکی له چاو بینه‌ خوار ۵ السَّمَلَةُ:

(توب سَمَلَةٌ) به‌مانا (سَمَلٌ) دئ ۵ ناوی که‌م له

بنکی به‌رداخ و سوراچی و دیزمدا به‌میینه‌وه ۵

باقی مانده‌ی ناو له بنکی هه‌وزدا ۵ یان قورو

لیته‌ی بنکی هه‌وز ۵ سَمَلَجُ الشَّيْءِ فِي حَلْقِهِ:

شته‌ک‌ه‌ی به ناسانی فوتدا ۵ السَّمَالِجُ: شیری

شیرین ۵ (مستی شیرین) ۵ السَّمَلُجُ: جیزنیکی

مه‌سیچییه‌ک‌انه ۵ السَّمَلُجُ: ماست و شیری چه‌ورو

تام خۆش ۵ السَّمَالِجِي مِنَ اللَّبَنِ وَالطَّعَامِ: نه‌وه‌یه

بئ تام بئ ۵ تامی خۆش نه‌بی ۵ ماستیک

خرابیته ناو مه‌شکه‌وه و خرابیته ناو چاله‌وه

بؤنه‌وه‌ی ترش بئ، ببئ به تۆراخ ۵ السَّمَلُجُ:

چۆل و سارابه‌ک دره‌خت و روه‌کی لئ نه‌روابی ۵

نافرمتی نه‌زۆک ۵ پیریژنی به‌سالآ چوو بۆلکا و

۵ السَّمَلُجُ مِنَ الْكُذْبِ: درۆی ته‌واوو بئ پیچ و

په‌نا ۵ سَمَلِكُ اللَّقْمَةِ وَغَرْمَا: پارومکه‌ی باداو

لولی کردو هه‌لی پیچا ۵ سَمَتُ الرِّيحِ سُمُومًا:

بایه‌ک‌ه‌ی سوتاندی، سوتینه‌ر بوو ۵ سَمَتُ الْيَرْمِ:

رۆژمه‌ک‌ه‌ی بای سه‌مومی هه‌بوو.

سَمَّ الشَّيْءِ: شته‌ک‌ه‌ی تایبمت بوو ۵ سَمَتُ النِّعْمَةِ:

نازو نیعمه‌ته‌ک‌ه‌ی تایبمت بوو ۵ سَمَتُ الْهَامَةِ

فُلَانًا: جرو جانهمریکه‌ی فلانک‌ه‌سی گه‌ست و

ژمه‌ری خسته ناو جه‌سته‌به‌وه، ژمه‌راوی کرد.

سَمَّ السُّمُومُ الْبِاتِ: بای سه‌موم روه‌کی سوتاند

هه‌لی پروزاند یان گه‌رما بردوی کرد.

سَمَّ الْإِبْرَةَ: کونی له دهرزییه‌ک‌ه‌ی کرد، کونی بؤ

دروست کرد.

سَمَّ الثَّقَبُ: چووو ناو کونه‌ک‌ه‌وه.

سَمَّ الشَّيْءِ: شته‌ک‌ه‌ی چاک کرد، ریکی خست.

فَلَانَكْسُ رُوخَسَارِ جَوَانِ وَ خَاوَمَنْ دِيمَهَنِي
 شَكْوَمَهَنَدَه ۰ نَالَا ۰ خَالِيَكِي كِهَوَانِهِيَه لِه مَلِي
 نِهَسْبِدَا بَه هَاي زِيَا تَر بُو نِهَسْبِهَكِه بَه دِهَسْت
 دِمَكَا ۰ اَلْسَمُ: هَمَر مَادِهِيَه كِي زِهَرَاوِي بِي ۰
 شَتِيَكِه وَ مَكُوو دَمَنَكِه مَرَوَارِي لِه دَهْرِيَا
 دَهْر دِهِيَنْدَرِي وَ دِهَوْنْدَرِي تِهَوَه بُو جَوَانِي
 خُوْرَا زَانْدَنَهَوِي نَا فَرْمَت وَ شَتِي تَر ۰ يَه كِيَكِه
 لِه وَ دُوو رَمَكِي لِه مَه لَاشُوو لُوو تِي نِهَسْبِدَا يَه ۰
 اَصَاب سَم حَا جَتِه: مَه بَه سَتِي خُوِي پِي نَا ۰ اَلْسِمُ:
 هَمَر مَادِهِيَه كِي زِهَر بِي (سَم الْفَارَة) دَهْر مَانِه
 مَشَك ۰ مَشَك كُو زِه ۰ هَمَر كُو نِيَك تِهَنَك بِي
 وَ مَكُوو كُو نِي دَهْر زِي وَ كُو نِه لُو تُو وَ كُو نِه گُوِي ۰
 دَهْم وَ كُو نِه لُو تُو وَ كُو نِه گُوِي ۰ اَلْسَمَةُ: هَمَر
 شَتِيَك وَ مَكُوو دَمَنَكِه مَرَوَارِي بِي وَ لِه دَهْرِيَا
 دَهْر بَهِيَنْدَرِي وَ بَهُوْنْدَرِي تِهَوَه بُو جَوَانِي وَ
 رَا زَانْدَنَهَوَه ۰ حَمَصِيْر؛ كِه رَا دَه خَرِي لِه زِيَر دَا ر
 خُوْر مَا بُوْنَهَوِي لِه كَاتِي رَنِي نِي خُوْر مَا كَانِي دَا
 دَمَنَكِه خُوْر مَا هَه لُو مَرِيو مَكَانِي بَكِه وَ نِه سَمَر ۰
 خَزْمَا يَه تِي تَا يِبَه تِي ۰ كَرُو كِي دَا ر خُوْر مَا كِه بَه
 كِه لَكِي خُوَارْدَنْ بِي ۰ اَلْسُمُوْمُ: بَا ي گَهْر مِي
 سَه مَوْم بَه زُوْرِي لِه وَ لَاتِي مِي صَر لِه مَانِكِي مَا يُو
 بَه رُو ز هَه لَدَمِيْن ۰ كِهْر مَا ي بَه تِيْن كِه كَا ر دِمَكَا تِه
 وَ رْدَه كُو نِي پِي سَتِي جِه سْتِه ۰ اَلْمِيْسَمُ: نِهَوِي
 دَه سَه لَاتِي بَه سَمْر دَا بَشَكِي دَمِي خُوَا ۰ اَلْمَسَامُ: وَ رْدَه
 كُو نِي پِي سَتِي جِه سْتِه ۰ اَلْمَسْمَةُ: تَا يِبَه تِي ۰
 (اَهْل الْمَسْمَة) خَزْم وَ كِه س وَ كَارِي تَا يِبَه تِي.

سَمَن لَفْلَان سَمْنَا: بِي خُوْرِي رُو نِي بُو فَلَانَكْس
 دَا نَا، رُو نِي بُو كَرْدَه پِي خُوْر.

سَمَن الطَّعَامُ: بَه رُو ن خُوَار دَه مَهْنِي دَرُوسْت كَرْد.

سَمَن فَلَانَا: رُو نِي دَهْر خُوَار دِي فَلَانَا دَا.

سَمَن سَمْنَا رَسْمَانَة: قَه لَه وَ بُوو، گُو شْت وَ بَهْرِي زُوْر
 بُوو.

سَمَن سَمْنَا رَسْمَانَة: بَه مَانَا (سَمِن) دِي ۰ اَسْمَن: بَه
 سَرُوشْت قَه لَه وَ بُوو ۰ اَسْمَن فَلَانُ: قَه لَه وَ يُوْر
 بُوو، زِيَاد لِه بِيُو يَسْت گُو شْتَنْ بُوو ۰ نَا زِه لَه كَانِي
 قَه لَه وَ بُوو ۰ بُوو بَه خَاوَمَنِي شَتِي قَه لَه وَ ۰
 اَسْمَن اَلْمِيْرَانُ: حَمِيوَانِه كِه ي قَه لَه وَ كَرْد ۰ اَسْمَن
 الطَّعَامُ: خُوْرَا كِه كِه ي چَه وِر كَرْد ۰ اَسْمَن فَلَانَا:
 فَلَانَكْس ي قَه لَه وَ كَرْد ۰ سَمْنَةُ: قَه لَه وَ يُوْر كَرْد ۰
 لِه يَه نْدَا هَا تُووَه (سَمِن كَلْبِك يَا كَلْبِك)
 سَه گَه كَه ت قَه لَه وَ بَكِه ي دَمْتَخُوَا ۰ بَه كِه سِيَك
 دَم گُو تَرِي تُو چَا كِه ي لِه گَه ل بَكِه ي نُه وَ خِرَا بَهْت
 بَهْرَا مِي مَر بَكَا ۰ سَمَن الطَّعَامُ وَ نِهَوَه: خُوْرَا كِه كِه ي
 چَه وِر كَرْد ۰ سَمَن فَلَانَا: چَه وِر ي دَا بَه
 فَلَانَكْس ۰ چَه وِر ي دَهْر خُوَار دَا ۰ سَمَن لَفْلَان:
 زُوْرِي بَه خَشِي ش دَا بَه فَلَانَكْس ۰ تَسْمَن:
 بَه مَانَا (سَمِن) دِي ۰ تَسْمَن فَلَانُ: زُوْر
 شَكْوَمَهَن دِي پَال خُوِي دَا ن وَ لَافِي زُوْر شَتِي لِي دَا
 كِه تِي ي دَا نِيْن؛ (فَشَه كِه رُو خُو هَه لَكِي شَه) ۰ زُوْر
 هُو كَارِي قَه لَه وَ بُوو نِي بُو خُوِي دَم سْتَه مَر كَرْد
 لِه خُوَارْدَنْ وَ خُوَار دَنَهَوَه ۰ اَسْمَن فَلَان:
 فَلَانَكْس دَا وَا ي چَه وِر ي كَرْد ۰ اَسْمَن اَلشَيْئِي:
 شْتِه كِه ي بَه قَه لَه وَ و چَه وِر حَسِيْب كَرْد ۰ لِه
 يَه نْدَا هَا تُووَه (اَسْمَن ت ذَا رِم) نُه وَ جِه سْتِه
 هَا وِسَا وِت بَه قَه لَه وَ حَسِيْب كَرْد ۰ بَه كِه سِيَك
 دَم گُو تَرِي: بَه رُوَا لَت وَ رُو كِه ش هَه ل خَه لَه تِي ۰
 اَلْاَسْمَنُ: دَم گُو تَرِي: (فَلَان اَسْمَن حَطَا) فَلَانَكْس
 بَه شِي بَاشْتَرِي هَمِيَه، شَانَس وَ بَه خَتِي چَا كَرْتَرِي
 هَمِيَه ۰ اَلْسَامِنُ: كِه سِيَك رُو نِي بِي، چَه وِر ي لَا
 هَمِيَه ۰ اَلْسَامِنِي: جُوْرَه بَا نْدَمِيَه كِه پِي سِي
 دَم گُو تَرِي (شِي لَاقَه) ۰ اَلْسَمَانُ: پُوْن فَرُوش ۰
 بُو يَه يَه كِه زَه خَرْمَه ي پِي دَم كَرِي ۰ اَلْسَمَنُ:
 رُو نِي قَالْبُوو ۰ اَلْسَمْنَةُ: دَهْر مَانِيَكِه بُو قَه لَه وَ يُوْر
 بَه كَار دِي ۰ گَزُو گِيَا يَه كِه كِه لَو لَاسَكِي هَمِيَه،

لەنجە کردن له روی فیزموه ۵ السَّمَهَةُ: پَرزَو
 پالی دار خورما دهنندری و لیک دهری و مگوو
 شیوی سفری نان لەسەر خواردن ۵ السَّمِيهِ:
 بەمانا (السَّمِيهِ) دئ ۵ دمگوترئ: (مشی
 السَّمِيهِ) روشتنی بە فیزو لوت بەرزبیهوه ۵
 سَمَهَج في السمر وغيره: پهلای کرد له روشتندا ۵
 سَمَهَج الشئ: شتەکی رمانه کرد ۵ سَمَهَج
 کلامه: دروی له قسهکانیدا کرد ۵ سَمَهَج الحبل:
 حەبلەکی توند بادا ۵ سَمَهَج اليمين:
 سویندەکی جەخت کردموه ۵ السَّمَاهِج من
 اللين: شرو ماستیک شیرین نەبی و تامی
 نەگۆرابی ۵ السَمَاج: درۆ ۵ السَمَهَج: شیری
 شیرین و چەور ۵ ناسان ۵ دمگوترئ: (ماء
 سَمَهَج) ناویکی گواراو خۆشپرموه ۵ (أرض
 سَمَهَج) زوپیەکی تەخت و نەمرەلانە ۵ (درغ
 سَمَهَج) زریەکی خۆش لەبەر دمکرئ بە
 جەستە خۆشە ۵ السَمَهَجَةُ: سویندی جەخت
 لەسەر کراوه ۵ سَمَهَر الزرع: کشت و کالەکی بە
 بیت نەبیو، زیادی نەکرد ۵ اسَمَهَر الشئ
 والامر: شتەکی رەق و پتەو بوو ۵ کارمە
 سەخت بوو، توند بوو ۵ مام ناومندی بوو ۵
 اسَمَهَر في القتال: لە شەردا جەربەزمو وەر بەرز
 بوو ۵ اسَمَهَر الظلام: تاریکی کەوتە سەر تاریکی
 ۵ السَمَهَرِي: رمبیک ناسنەکی زۆر پتەو بی ۵
 دەلین: ئەم جۆرە رەبە دەدرنە پال پیاویک
 ناوی (سَمَهَر) بووه ئەو دروستی کردون ۵
 خیزانەکەشی ناوی (رُدِينة) بوو رمبی رودەینی
 نیسبەتیان بۆ ئەو دهری ۵ هەروا وشە
 (السَمَهَرِي) ناوه بۆ ژبی گشت و پتەو.

سَمَهًا سَمَرًا و سَمَاءً: بەرز بووه، سەرکەوت، درێژ بوو ۵
 دمگوترئ: (سَمَتَ هَيْتَهُ إِلَى مَعَالِي الْأُمُور)

لاسکەکانی باریکن، گولیکی سبی هەبە، دمنکە
 تۆمی هەبە، نافرەت دەیخوا بۆ ئەوێ قەلمو بی
 ۵ السَّمِنِيَّةُ: پیرپێکن له هیندوستان دهری
 مەزەمبەن و پروایان بە کۆپیکردن(تناسخ)هەبە،
 پروایان بە هەوایی رابردو نیه و دەلین رینگای
 زانیاری تەنیا هەستەو بەس ۵ جگە له هەست
 هیچ شتیکی تر نیه زانیاری ئی دەستەبەر بی
 ۵ السَّمِينُ: پینجەوانی خراپە ۵ دمگوترئ:
 (کلام سین) قسەیکی ریک و پیک و پڕ مانایە
 ۵ (أرض سَمِينة) خاکیکی بە پیت و بەرمکەتە ۵
 خاکیکی بی بەردەلان و پاکە، شیدارو گونجاوه
 بۆ کشت و کال ۵ السَّمِنَةُ: هەر شتیکی
 چاومروانی چەوری ئی بکری دمگوترئ: (طعام
 مَسْمُونَةٌ للجسم) خۆراکیکی گومانی چەوری ئی
 دمکرئ و وێدەجئ بە خواردن قەلمو بی ۵
 السَّمْنَةُ: نەسب ۵ السَّمْنَةُ: گیانلەبەریکی
 قەبارە پچوکه لەناو ناو و وشکانیدا دەزی ۵
 باننەبەکی له ولاتی هیندوستان هەبە، دەلین:
 ناگر نایسوتینی.

سَمَهَةً سَمَهَا و سَمَرَهَا: سەرسام بوو، حەیران بوو ۵
 دمگوترئ: (بقي القوم سَمَهَا) خەلکەکی بە واق
 و پراوی مانەوه.

سَمَهَةَ الفرسُ في شوطه سَمَرَهَا: نەسپەکی غاریداو
 هەستی بە ماندو بوون نەکرد ۵ سَمَهُ اللهُ عَقْلَهُ:
 خودا عەقڵی فلانی بێرد ۵ سَمَهُ الرَّجُلُ إِبْلَهُ:
 پیاوێکی حوشترەکانی نەبەمال کردن ۵ السَّمَةُ:
 بەتال و پوج ۵ درۆ ۵ هەولەدانی بی مەبەست ۵
 دمگوترئ: (ذهب فلان في السَّمَةِ) فلانکەس ملی
 له شتی بی هودە ناو بی مەبەست دئ و دەجئ
 ۵ با، هەوا ۵ السَّمِيهِ: ئەو دیمەنەبە کە
 نادەمیزاد لەکاتی روانینیدا بۆ فۆرسی خۆر
 دەمەو نیومرۆ دپتە بەرجاوی ۵ خۆ بادان و لارو

هَميشه نَمو چاوى له كارى مەردانەو
 شكۆدارىيە ۵ هەولئى عىزەتو شەرف مەندى
 دەدا ۵ (سما في الحسب والنسب) له بنەمالەو
 وەجاخ زادەييدا زۆر بەرزو شكۆدارە.
 سَمًا بصره الى الشين: چاوى له شتەكە بېرىو
 تەماحى لىكرد.
 سَمًا الهلال: مانگى نوئى بەرز بوو ۵ بەرزى
 دەرگەوت.
 سما الشوق لفلان: عيشقو سۆز بۆ فلانكەس
 هاتەو.
 سما القوم و غوهم على الماء و غوها: هەومەكە
 زامەيان له سەد تىبەرى ۵ سەلە شەخس: له
 دورموە كاپرايەك خۆى بۆ ديارى كردو چاوى ئى
 بوو ۵ سايە: بەرزى كردموە ۵ سألهم: رابەرى
 بۆنەوى شەريان لەدز بكا.
 سما الفحل سارة: نەسبەكە خۆى ھاويشتە سەر
 شوئىنى ئاو خواردنەو مەكوە ئاوى بىكى
 دوئلاومەكى خواردموە.
 سما فلانا عمداً: ناوى فلانكەسى نا (موحەمەد)
 ۵ وشەى موحەمەدى كرده ناوى كەسايەتى بۆ
 فلان.
 سما الصائد الوحش: راوكەرمەكە تارمايى دەمباكەى
 بەدى كردو هەولئيدا فرسەتى ئى بىنى ۵ أسى
 الشين: شتەكەى بەرز كردموە.
 أسى فلاناً من بلد الى بلد: فلانكەسى دەست نیشان
 كرد لەم شارە ناردى بۆ شارىكى تر ۵ أسى
 الشين كذا بكنا: شتەكەى كرد بە ناو بۆ ئەو ۵
 ساماه: كئ بركيى لەگەلدا كرد ۵ سَمَاهُ كِنا:
 ناوى نا فلان ۵ استى فلان: فلانكەس چووو
 دەرموە بۆ راوكردن ۵ گۆرموى هەلكيشان و
 لەكاتى گەرمادا خەرىكى راوە ناسك بوو ۵

إِسْتَمَى الصائدُ الرَّحْشَ: راوكەرمەكە دەمباكەى
 ديارى كردو هەولئى نىجىر كردنى دا ۵ استى
 فلاناً: داوى ناوى فلانكەسى كرد ۵ استى
 فلاناً: داوى گۆرموى راوكردنى له فلانكەس
 كرد بۆ كاتىكى ديارى كراو بىداتى و بچى راوى
 بچى بكا ۵ واى لىكرد بچى ناسك راو بكا بە
 گۆرموى تايەتى راوكردن ۵ بە نەمقەست چوو
 بۆ دیدەنى ۵ خيرو چاكەى ئى چاومروان كرد ۵
 الإسم: ناوى شت: ئەو وشەيەى دەبىتە نیشانەى
 شت و پىناسەى ۵ بەلای نەحويەكانەو
 برىتيەى له وشەيك دەلالەت دەكا له مانايەك
 له خودى خۆيداو ماناى زەمەن تىيدا بەرچاو
 نەگراو ۵ الاسم الأعظم: ناويكە كۆكەرەوى
 ماناى هەموو صىفاتى خودايە ۵ اسم الجلالة:
 ناوى پەروەردگار ۵ السامى: بەرزو شكۆدار ۵
 دىگوترى: (مقام سام) ۵ پلەو پايەى بەرزو
 شكۆدار ۵ السُما: ناوو شوؤرت ۵ السماء:
 ئاسمان: ئەوى دەق بەرامبەر زەويە ۵ له
 هەموو شتىكدا لای ژوروى ۵ هەرشتىك لەسەر
 تۆو بىو سىبەرت لىبكا ۵ هەورو باران ۵
 هەروا ناوە بۆ گزوكيا چونكە بەهۆى بارانى
 ئاسمانەو دىتە بەرهم ۵ السُماوة: هەلاشى
 خانوو ۵ له هەموو شتىكدا شەخسى شتەكەيە
 يان روخسارمەكەيە ۵ (سمارة الهلال) ديمەنى
 مانگ كە كەمىك له ناسۆ دەرېكەوى ۵ السُمُ:
 بەرزى و شكۆمەندى ۵ (صاحب السم) نازناوى
 پاشاو مىرو فەرمانرەوايە ۵ السُمى: بەخۆ نازو
 خۆ هەلكيش ۵ وینەو بەرامبەر ۵ أَلِسْمَاءُ:
 گۆرموى كە له خورى و شتى وا دروست دىكرد
 ۵ راوكەر لەبەرى دەكا بۆنەوى گەرما كارى تى
 نەكا ۵ أَلِسْمَى: ناوانراو، ديارى كراو ۵
 دىگوترى: (فلان من مسمى قومه) فلانكەس له

پیاوه باشمگانی گهله که بهی ۵ السَّنَابُ: شمري
 قورس ۵ السَّنَابُ: که سَنَبِک پشتو سکی دريژ
 بئ ۵ السَّنَابَةُ: به مانا (السَّنَابُ) دئ ۵ السَّنَبُ:
 زمانه و رُوژگار ۵ السَّنَبُ من الحیل: نهمسپی زور
 خوشرو و رسمن ۵ السَّنَبَةُ: به شَبِک له رُوژگار ۵
 السَّنَبُ: دروژن و غمبعت که ر ۵ رَق هه لساو،
 رَق نه ستور ۵ السَّنَبُوقُ: به لهمی هچوک ۵
 السَّنَبَلُ: هه راخی سمی ولاخ ۵ له هه موو شتیکدا
 سهرمتا که ۵ دمگوترئ: (أصابتنا سُنْبُک السماء)
 سهرمتای بارانمان لئ باری ۵ یان دمگوترئ: (کان
 ذلك علی سنبک فلان) نهو شته له سهرمتای
 هه رمان رهوایی هلاندا بوو ۵ هه روا ناوه بؤ
 هه راخی نهو شوینهای شمشير که زمرکه هفت
 کراوه ۵ لای زووروی کلاو خودی ناسن ۵ زهوی
 پته و بئ خیروی بیژ ۵ هه راج و باج ۵ السَّنَبُولُ:
 به مانا (السَّنَبُولُ) دئ ۵ سَنَبَلُ الزرعُ: کشتو
 کاله که گولی کرد ۵ سَنَبَلُ ثوبه: کراسه که ی
 بهردایه وه و لکئی که به دووی خؤیدا راکیشا ۵
 السَّنَبَلُ: گولی رووه که ۵ نهو به شهمی توومه که ی
 تیدایه ۵ رومکی نارمین که رومکئی که له
 رمه گانی همدئ جؤر عه تر دهرده هیندرئ ۵
 عهتری نهم رومکه زور به ناوبانگه ۵ السَّنَبَلَةُ:
 به مانا (السَّنَبَلُ) دئ ۵ هه روا ناوه بؤ بورجیک
 له دوانزه بورجه گانی ناسمان ۵ السَّنَبُولُ: به مانا
 (السَّنَبُولُ) دئ ۵ تاکه که ی (سنبولة) ۵ أَسْنَتُ
 القومُ: خه لکه که توشی سالیکی بئ بارانی و
 هاتو هری بوو ۵ سَنَتُ القدرِ و نهمها: که مونی
 کرده ناو منجه له که وه ۵ تَسَنَّتُ کرمة آل فلان:
 له سالیکی گرانی و بئ بارانیدا که هه خانمی
 فلان بنه ماله ی ماره کرد ۵ یان پیاوئی که
 خوپی دهوله مهنه کچی که خانم و خاتونی
 هه زاری ماره کرد له سالی بئ بارانی و هاتو

هه ریدا ۵ السَّنَبُولُ: که مون ؛ رومکئی که کشتو
 کالی سالانه یه دهنک و توومه که له تهو ابیلاته و
 زور جؤری هه به پروانه مادهی (کمون) ۵ سَنَجَةُ
 سَنَجًا: به رنگی جیا له رنگی خؤی بؤیه ی
 کرد ۵ سَنَجُ الثوبِ: قوماشه که ی خیت خیت
 کرد ۵ السَّنَجُ: شوینه واری دوکه لی چراو
 فتیله به به یوارو شتی وه هاوه ۵ له به نددا
 هاتوه (لابد للسراج من السنج) چراو فتیله
 بئ دوکه لئ نابئ، جهرات داگیرساند دیوارت رهش
 دهمی ۵ له بوازی کیمیا دا بریتیه به له ورده
 کاربؤن که له ناکامی هه مونی که م و کوپی له
 سوتانی سوتهمه نییه که بهیدا دهمی ۵ السَّنَجَةُ:
 پارسه نگ و مکوو کیلو و حوققه و ریطلو شتی
 وا ۵ السَّنَجَةُ من الألوان: رنگی به له ک و خالخال
 ۵ السَّنَجَابُ: سموره: گیانه به ری که له جرج
 که وره تره کلکی دريژه توکی پره چوستو
 جالاکه، رنگی زهردی خاکیه ۵ السَّنَجُوقُ:
 هه ریتمیک هه لهم رهوی پاریزگار یان قائم مقام
 بئ، بؤیه جار جار نهم و شهمیه پال شاری کؤیه
 دهرئ و دمگوترئ کؤی سنجه ق.

سَنَجَ سرحا: هاته دلپه وه، به دلپدا هات، وای بؤ
 دهرکهوت ۵ دمگوترئ: (سَنَجَ لي رأي في كذا) له
 فلان شتدا بؤ چونیکم بؤ بهیدا بوو.

سَنَجَ الطائرُ أو الطَّيْرُ و نهمها: بالنده که یان
 ناسکه که له لای جه پته وه بکه ویته لای راستت ۵
 عه ربه به بینینی دپارده ی ناوا گه شبین بوون.

سَنَجَ الثَّيْبُ: شته که ناسان و به پده ست بوو.

سَنَجَ الخاطرُ بكذا: دلی سهخی بوو، لیبورده می
 نواند.

سَنَج فِلَان بَكْذَا: فَلَانَكْس به شیوه تیلنیشان و تعریض نامازی بؤ شتهکه کردو راسته و خؤ دانی پئیدا نهنا.

سَنَج به آر علیه: خستیه حالمتی لهرودامانهوه، یان شمر و نمگهتی توش کرد.

سَنَج الشَّيْ سَنَجًا: به دهست پئیشوازی لیکرد.

سَنَج فَلَانًا عَنْ كَذَا: فَلَانَكْسِ لهو كاره لادا ◊ گپراهیهوه ◊ سَنَجٌ سِنَاحًا وَمُسَاحَةً: به مانا (سَنَج) دئ ◊ تَسَنُّجٌ مِنَ الرِّيحِ: خؤی له بایهکه شاردموه ◊ خؤی له بایهکه پهنادا ◊ تَسَنُّجٌ فَلَانًا عَنْ كَذَا: فَلَانَكْسِ هه لپشکنی له بارهی نهو شتهوه ◊ اِسْتَسَنَّجَهُ: به مانا (تَسَنَّجَهُ) دئ ◊ السُّنَّجُ: خیر و بمرهکت ◊ ناومرستی رینگه ◊ السُّنَّجُ: گهوههرو مرواری ◊ خشل.

سَنَج سُرْخًا: جینگیر بوو، بهرز بووه.

سَنَج الدَّهْنِ أَوْ الطَّعَامِ: رۆنهکه یان خؤراکهکه بؤگهنی کرد.

سَنَج أَسَانُهُ: ددانی خوران و هه لومرین ههتا بنکی ددانهکان دمرگهوت ◊ (هو سَنَجٌ وَهِيَ سِنَجَةٌ).

سَنَج مِنَ الطَّعَامِ: خواردممنییهکهی زؤر کرد.

السَّنَاجَةُ: بای بؤگمن ◊ السَّنَجُ: بنه ماو نهصلی شت جا همر شتیک بی ◊ شوئنی روان و دامهزرانی ددان لهناو شهویله و پوکدا ◊ نهو ناسنه بچکولهی به سهری تیرهکهدا دهرئ ◊ گرو گفی تاو نهخؤشی ◊ السَّنَجُ: دمگوترئ: (بلد سَنَج) ولاتیکی لمرزو تا داره ◊ شوئنیکه لمرزو تای زؤره. ◊ سَنَدٌ اِلَيْهِ سَوْدًا: پالی پیومدا، پشتی بی بهست، خؤی بهسردا دا.

سَنَدٌ ذَنْبُ النَّاقَةِ: کلکی حوشترهکه لهملاو لهولای خؤیدا راست و چهپی کرد.

سَنَدٌ فِي الْجَبَلِ: به کیومهکهدا سمرکهوت.

سَنَدٌ لِلْخَمْسِينَ وَخَوْرًا: له پهنجا تیپهری.

سَنَدٌ الشَّيْ سَنَدًا: کۆلهکهی بؤ شتهکه دانا،

کۆلهکهی ژیر شتهکهدا ◊ اَسْنَدٌ اِلَيْهِ: به مانا

(سَنَدٌ) دئ ◊ اَسْنَدٌ فِي الْعَدُوِّ: له راکردن و بازداندا

تینی تن کردو گورپی دایه خؤی ◊ اَسْنَدٌ الشَّيْ:

به مانا (سَنَدُهُ) دئ ◊ اَسْنَدٌ الْحَدِيثِ اِلَى قَائِلِهِ:

قسهکهی بهرز کردهوه بؤ سمر بیژمرهکهی ◊

اَسْنَدٌ اِلَيْهِ اَمْرًا: کارو باری خؤی خسته نهستوی

نهوو کردی به بریکاری خؤی ◊ سَنَدٌ: سهندی

لهبهرکرد ◊ سَنَدٌ الشَّيْ: به مانا (سَنَدُهُ) دئ.

سند ایه: به مانا (سَنَدٌ) دئ ◊ تَسَالَدٌ اِلَيْهِ: به مانا

(استند ایه) دئ ◊ تَسَالَدٌ اللَّحْمِ أَوْ الْجَبِشِ:

خه لکهکه یان سوپاکه وهجه وهجه هاتنه

دمرو ههر وهجه و نالای خؤی بهرز کردهوه ◊

الاسنادُ: به لای زانایانی زمانی عهرمبیهوه

بریتییه له لیکدانی دوو وشه به شیومهیه که

مانای تهواو بگهیهنی ◊ السِّنَادُ: له رووی

قافیه و سهرواوه جوداوازی نیوان حهرهکه و

پیتی مهدی پیش رمویه، نه م جودا وازییه به

عهپیکی گهوره شیعر دادهنری ◊ السُّنْدُ:

جؤرنیکه له قوماش یان جؤره بوردمیهکی

یهمنییه ◊ السُّنْدُ: ولاتیکه کهوتوته بهشی

باکوری خؤرئاوای هیندوستان ◊ سهووزی

روباری (السِّند) کهوتوته ناومرستی، نیستا

زوربهی نهو ولاته کهوتوته پاکستانی

خؤرئاواوه ◊ همروا وشهی (السِّند) ناوه بؤ

پیریک نادمیزاد که لهو ولاتهدا نیشتهجین ◊

السُّنْدُ: جؤرنیکه له قوماش یان جؤرنیکه له

بوردهی یهمنی ◊ کیوی بهرامبهرو بهرز ◊

همر شتیک پشتی بی بهسترئ یان بکرئته

به‌لگه، بویه به چه‌کی قمرز دمگوتری: (سَنَدٌ)
 ◊ له بواری نابوریدا بریتیبه له وهره‌مه‌یه‌کی
 رسمی قمرزیکه ییاری کرای تیدا تۆمار
 کراوه ◊ السَّنَدُ الإذنی: نوسراویکه پابمند
 بونیکی تیدا تۆمار کراوه که نمدانزه‌یه‌ک پاره
 بدا به کهسیکی دیاریکراو یان به هه‌لگری نهو
 نوسراوه له کاتیکی دیاریکراودا ◊ له عیلمی
 حمدیدا بریتیبه له زنجیره‌ی پیایو حمدیث
 گیرهوه ◊ السَّنَدان: دزگای ناسنگر نهو ناسنه
 پته‌وه‌ی داندراره‌و ناسنگر به چه‌کوچه‌که‌ی
 ناسنی تر دمکوتی له‌سمری ◊ دمگوتری: (هر بین
 المطرقة والسندان) فلان شت له نیوان چه‌کوچ و
 سنداندایه ◊ السَّنَدان: پیایو به‌هیزو گه‌وره،
 گورگی گه‌وره به‌هیز ◊ السَّنَدیان: دره‌ختیکه
 له دره‌ختی (الأحراج) دار به‌رو ◊ السَّنیدُ:
 زؤل و باوک نادبار ◊ (هی سیده) ◊ اَلْمُسْنَدُ من
 الحديث: نهو حمدیته‌یه زنجیره‌که‌ی بگاته‌وه
 سمر پیغه‌مبیر (د.خ) ◊ ناده‌میزادی حرام زاده
 ◊ جۆزه نووسینیکی حیمیره‌یه‌کانه که له
 کۆندا له یممن به‌کاریان هیناوه له‌گه‌ل شیوه
 نووسینی نیمه جوداوازه ◊ همروا به شیعریک
 دمگوتری: (سَنَد)ی تیدا بئ ◊ اَلْمُسْنَدُ: هر
 شتیک پالی پیوه بدری ◊ سَنَدٌ فی الامر: په‌له‌ی
 له کارمه‌دا کردو ملی لئنا ◊ السَّنَدُ: جاو
 نه‌ترس و نازاو به جهرگ که سل له هیج
 نه‌کاته‌وه ◊ السَّنَدُ: پیومرئیکه گه‌وره‌یه و مکوو
 تمغاره‌و عهریه ◊ دره‌ختیکه سمره تیرو شتی
 وای ئی دروست دمکری ◊ شوینیکیه له‌سمر
 سهربانی خانوو کالای ناو مالی تیدا هه‌لدمگری
 به تایبته‌ی نهو نامیرو شتانه‌ی که رۆزانه
 پیویست نین و ناو به‌ناو پیویستمان پی دمیب ◊
 السَّنَدی: که‌سئیک بۆ کاروباری خۆی به په‌له
 بئ و گرنگی تمواو به کاری خۆی بدا ◊ نازاو به
 جهرگ ◊ توند ره‌وو به‌هیز ◊ درئز ◊ جاو
 گه‌وره ◊ باش و رسمن ◊ السَّنَدُوسُ: که‌تیره‌و
 صمغیکه له دره‌خت دمردمه‌یندری و دهرمانی
 برین و شتی وای پی دمکری ◊ السَّنَدُوسُ:
 جۆریکه له ناوریشتی تمنک ◊ سَنَدَلُ: گۆرموی
 هه‌لکیشان بۆ راوکردنی حه‌یوانی کیویو و
 درنده ◊ السَّنَدالُ: به‌مانا (السندان) دئ.
 السَّنَدَلُ: گۆرموی ◊ سَنَدَوَ سَرًا: تمنگه تیزه بوو،
 ره‌وشتی ناشیرین بوو ◊ السَّنَدَوُ: پشیله؛
 خۆشترین خواردن لای نه‌م گیانله‌بهره مشکه ◊
 پشیله‌ی کیوی و پشیله‌ی مالی هه‌یه ◊ گرده مل
 ◊ بنکی کلک ◊ السَّنَدَوُ: کۆمه‌لن چه‌ک و
 تمقه‌مه‌نی ◊ پۆشاکیکه له چه‌رم دروست
 دمکری و مکوو زری له شهردا له‌بهر دمکری ◊
 سَنَسَنَتِ الرِّيحُ: با هه‌لیکرد زۆر سارده ◊
 السَّنَسِنُ: تینوایه‌تی ◊ هه‌راخی فه‌قه‌ره‌ی پشت
 ◊ لایه‌کی په‌راسو نهو لایه‌ی به سنگه‌وه
 نووساوه ◊ دمگوتری: (جاءت الریح سانسین)
 بایه‌که له‌سمر په‌ک شیوه هه‌لبوو ◊ السَّنَسِنَةُ:
 هه‌راخی فه‌قه‌ره‌ی پشت ◊ لایه‌کی په‌راسوو
 نه‌ولایه‌ی به سنگه‌وه نووساوه.
 سَنَطٌ سَاطَةٌ: کۆسه بوو ◊ ریشی مووی ئی نه‌هاتووه
 ◊ یان لا رومه‌تی مووی پیوه نیه.
 سَنَطٌ سَطًا: به‌مانا (سَطَط) دئ ◊ السَّنَطُ:
 دره‌ختیکه له پییری (القرنیه) به‌گه‌لاکه‌ی
 دمیباغی پی دمکری ◊ له شوینی گهرمه‌لاندای
 دهرۆی ◊ السَّنَطُ: جموزگه‌ی دمست، مه‌چه‌کی
 دمست ◊ السَّنَطُور: سه‌متور؛ نامی‌ریکی
 موسیقایه دهبه‌یته هانون ژیه‌کانی له مس
 دروست کراوه.
 السَّنَطِيرُ: به‌مانا (السَّنَطور) دئ.

به‌لگه، بویه به چه‌کی قمرز دمگوتری: (سَنَدٌ)
 ◊ له بواری نابوریدا بریتیبه له وهره‌مه‌یه‌کی
 رسمی قمرزیکه ییاری کرای تیدا تۆمار
 کراوه ◊ السَّنَدُ الإذنی: نوسراویکه پابمند
 بونیکی تیدا تۆمار کراوه که نمدانزه‌یه‌ک پاره
 بدا به کهسیکی دیاریکراو یان به هه‌لگری نهو
 نوسراوه له کاتیکی دیاریکراودا ◊ له عیلمی
 حمدیدا بریتیبه له زنجیره‌ی پیایو حمدیث
 گیرهوه ◊ السَّنَدان: دزگای ناسنگر نهو ناسنه
 پته‌وه‌ی داندراره‌و ناسنگر به چه‌کوچه‌که‌ی
 ناسنی تر دمکوتی له‌سمری ◊ دمگوتری: (هر بین
 المطرقة والسندان) فلان شت له نیوان چه‌کوچ و
 سنداندایه ◊ السَّنَدان: پیایو به‌هیزو گه‌وره،
 گورگی گه‌وره به‌هیز ◊ السَّنَدیان: دره‌ختیکه
 له دره‌ختی (الأحراج) دار به‌رو ◊ السَّنیدُ:
 زؤل و باوک نادبار ◊ (هی سیده) ◊ اَلْمُسْنَدُ من
 الحديث: نهو حمدیته‌یه زنجیره‌که‌ی بگاته‌وه
 سمر پیغه‌مبیر (د.خ) ◊ ناده‌میزادی حرام زاده
 ◊ جۆزه نووسینیکی حیمیره‌یه‌کانه که له
 کۆندا له یممن به‌کاریان هیناوه له‌گه‌ل شیوه
 نووسینی نیمه جوداوازه ◊ همروا به شیعریک
 دمگوتری: (سَنَد)ی تیدا بئ ◊ اَلْمُسْنَدُ: هر
 شتیک پالی پیوه بدری ◊ سَنَدٌ فی الامر: په‌له‌ی
 له کارمه‌دا کردو ملی لئنا ◊ السَّنَدُ: جاو
 نه‌ترس و نازاو به جهرگ که سل له هیج
 نه‌کاته‌وه ◊ السَّنَدُ: پیومرئیکه گه‌وره‌یه و مکوو
 تمغاره‌و عهریه ◊ دره‌ختیکه سمره تیرو شتی
 وای ئی دروست دمکری ◊ شوینیکیه له‌سمر
 سهربانی خانوو کالای ناو مالی تیدا هه‌لدمگری
 به تایبته‌ی نهو نامیرو شتانه‌ی که رۆزانه
 پیویست نین و ناو به‌ناو پیویستمان پی دمیب ◊
 السَّنَدی: که‌سئیک بۆ کاروباری خۆی به په‌له

بئ هابم دمکری ۵ السِّنْف: به چنهو زمبیله
میوه به هموو فهبارمه کهوه؛ خربی له
دریژوهه بی، هر شتیک میوهی تی بکری پیی
دمگوتری: (السِّنْف). همروا ناوه بؤ لقی و پۆپو
پرزی بی گهلا ۵ گهنم جوئی کورته بالآ ۵
کۆمهلهو پیی ۵ السَّنِيفُ: قهراخی بهرپه مافور
۵ السِّنْفَالُ: پیشکهوتوو له رویشتندا ۵ قهه
باریکو کزو لاواز.

سَنَقَ من الطعام أو الشراب: له خواردنه که تیری
خواردو نینته لای کرد.

سَنَقَ فلان: فلانکس ناز بهروردموه ژبان نهرمو
نۆل بوو ۵ اسنقه الطعام أو الشراب: خواردن و
خواردنهوه تمبیاتی تیکدا و توشی نینته لا بوو
۵ اسنَقَةُ النعميمُ فلاناً: نازو نیعمهتی زۆر
فلانکسهی توشی تهرهفو گومرایی کردو له
رنگهی راست لایدا ۵ السَّنِيقُ: خانووی
که چکاری کراو ۵ نهستیرمهکی سپیه ۵
السِّنْكَسارُ: کتیبیکه ژینامه ی پیاو چاکانی
مهسیحی و رهمن و دیر نشینی تیدا تۆمار
کراوه له که نیشتهکاندا بهسمر کۆپو کۆمه لانی
خۆیاندا دهخویندریتهوه.

سَنِمَ البعيرُ سَمًا: حوشترکه دۆگی گهوره بوو.

سَنِمَ الشئُ: شتهکه له زهوی بهرز بۆوه ۵ (هو سَنِمَ
وهي سَمَةٌ) ۵ اسنَمَ: بهمانا (سَنِم) دئ ۵ اسنَمَتِ
النارُ: ناگرکه بلنسهی گهوره بوو.

اسنَمَ الطعامُ البعيرَ: خۆراکه که دۆگی حوشترکهی
گهوره کرد ۵ سَنَمَ الكلالُ البعيرَ: لهومرو نالهکه
دۆگی حوشترکهی گهوره کرد ۵ سَنَمَ فلان
الشئُ: فلانکس شتهکهی له روی زهوی بهرز
کردهوه ۵ مکوو دۆگی حوشتر لای سهروی
تهسک و لای خواروی پان ۵ دمگوتری:

سَنَعَ ساعةً رُسرَعًا: هه لکشا، بهرز بۆوه ۵ جوان
شیرین بوو ۵ جومزگهکانی نهرمو نه ندام شک
بوو ۵ اسنَع: بهمانا (سَنَع) دئ ۵ اسنَع فلان:
فلانکس کۆپو کچی بالآ بهرزو روخسار جوانی
بوون ۵ فلانکس جومزگهی نازاریان هه بوو ۵
اسنَع مَهَرُ المرأة: ماریی نافرته کهی زۆر کرد ۵
الاسنَع: دریژو بالآ بهرز (امرأة سنعاء) نافرتهی
بالآ بهرز دمگوتری: (هو اسنع منه افضل وأطول)
۵ السَنَعُ: مهجهک و جومزگه ۵ السَنِيعُ: زۆر ۵
دمگوتری: (مهر سنيع) مارییهکی زۆره ۵
السَّنِيعَةُ: مینیهی (السَّنِيع) ۵ نافرتهی نهرمو
شل و دهست و مهجهک شک و نيسقان نهرم ۵
رنگای ناو کيو ۵ السَّنْبَةُ: (ابن عرس) جهقهل
۵ دهعبایه که مکوو مشک میملی مریشک و
جوچه ۵ نهو گۆشته پچکۆلمیه له ناومراستی
دیوی ناوهوی لیوی سهروهویه.

سَنَفَ البعيرُ: حوشترکه پیش کهوت.

سَنَفَ البعيرُ: بهرسک و پالووشتی وای بؤ حوشترکه
دروست کردو شتهکیدا بۆنهوهی بارو کورتانی
پنیه بوسته ۵ اسنَفَ البعيرَ: بهمانا (سَنَف) دئ
۵ اسنَفَتِ البکرُ: حوشترکه جهند مانگ
بهسهر ناوس بوونیدا تیپهپی و گوانهکانی
هاوسان ۵ اسنَفَ الحرقُ والسحابُ: بروسکه و
ههورمه که له نزیکهوه بینران ۵ اسنفت الريحُ:
بایه که به تهوژم هه لپوو تمپو تۆزی بهرپا
کرد ۵ اسنفت الناقةُ: حوشترکه کزو لاواز بوو
۵ اسنفت الارضُ: زموییه که بی گیاو گزیوو
پیداویستی ژبانی تیدا نه بوو ۵ اسنفت الامرُ:
کارمهکی هابم کردو گرنگی پندا ۵ السِّنْفَالُ:
حهبلنکه یان سهرمهیه که به دهوری جهستهی
حوشتردا دهیندری کورتان و باری سهه پشتهی

بِنِ ۵ السَّنَامُ: مانگ ۵ پیاویک شهو نه خهوی ۵ دزو جهرده ۵ سَنَامُ: ناوی وستایه کی رومییه باله خانه یه کی بُو نوعمانی له خمی دروست کرد، نهو وستایه باله خانه که کی جوان دروست کرد که تهواوی دمکا له جیاتی نهوی نوعمان پاداشی بداتهوه، فرمانی دا لهسر باله خانه که هه بیخمنه خوارو لهناوی بهرن بونهوی باله خانهی لهو جوړه بُو که سی تر دروست نهکا ۵ بویه دهرحقی گوتراوه (جوزی جزاء السَنَام) نیستا نهه پهنده به که سیک دمگوتری: که چاکه بکاو به خرابه پاداشی بدریتهوه.

سَنُ السَّکین وخره سَا: کپرده که تیژ کرد.

سَنُ الحَجَرُ وخره: بهردم که سووه، لوس و پوسی کرد ۵ دمگوتری: (هذا مما یَسْتُک علی الطعام) نه مه هه لت دهنی بُو خواردنی خواردمه نیه که.

سَنُ الأمرِ رعیته: فرمانپروا به ریک و پیکی کارو باری که له که یه پیره برد.

سَنُ الأسنان: ددانی هاژنینهوه، سیواکی کردن، دهرمانی کرد.

سَنُ فلانا: گازی له فلانکس گرت، به فلانکس رُوگزی ۵ ددانی فلانی شکاندن ۵ به ددان برینداری کرد.

سَنُ الریح: ددانی بُو رمبه که دروست کردن و لپی بهستن.

سَنُ الثئی: وینهی شته که کرد ۵ لوس و پوسی کرد.

سَنُ الطین: کله که یه سور کردهوه کردی به سوالمت.

سَنُ الغفلة: گریه که یه کردهوه.

(سَنَم القیر) گلی گورم که یه بهرز کردهوه سهرانسرمه که یه تهسک کردهوه و تهختی نه کرد ۵ سَنَم الریاء: ته نه که و بهرمیله که یه پرکردوو هه لیدایه وه تا وای لیهاث و مکوو دوگی حوشتر بهرز بُووه ۵ اسنَم السبع: سواری دوگی حوشترمه بوو ۵ اسنَم الثئی: سواری شته که بوو، جووه تُوپه لاکي ۵ تسنَمه: به مانا (اسنَمه) دئ ۵ تسنَم علیه من فرق الغرف: له ژور ژورمکانه وه هاته خوار ۵ تسنَم السحاب الأرض: هه ورمه که زهوی ناودا ۵ تسنَم فلاناً: له نکاو فلانکسی گرت ۵ تسنَم الثیب فلاناً: دیاردهی پیری له فلانکسدا ژور بوو ۵ التسنیم: جوگه یه که له بهه شتدا ۵ السنَام: هه بارمیه که به زوو پیوه به شیوهی خواره وه بوو لهسر پشتی حوشتر کُو بُوته وه ۵ هه روا له هه موو شتی کدا لای سهرویمتی ۵ له زهویدا به ناومرستی دمگوتری ۵ له گهل و نه ته و مدها به پیاوی وه جاج زاده و شریف دمگوتری ۵ ده لین: (سَنَم الرُّجُل) بهرزی و شهو که تی پیاو ۵ السِنَا: سینما ۵ وینه و جم و جولکمر لهسر شاشه به بهرچاوی بینهراندا ۵ نهو خانووهی وینه کانی تیدا رادمنوینرین ۵ السِنَا توغراف: نامیری که وینه جم و جولکمر مکان لهسر شاشه پیچه وانه دمکاته وه ۵ السِنَمَة من النبات: نهوی دمکه وینه لای سهروی رومکه که و مکوو گو له گنم و گو له جوو شتی وا ۵ چرُوو گولی رومک ۵ تُوپه لاکي درمخت، سه ره ته رزه و کوتابی لقو پُوپ ۵ هه دره ختیک بهردار نه بن و نه ملا و نه ولای وشک بِن ۵ السِنیم: دمگوتری: (رجل سیم) پیاویکی ریزدارو شکو مهنده ۵ المُسَنَم: دمگوتری: (جمد مُسَنَم) ریزو شکو مهنده یه که گهورمیه ۵ شتیک لهسر شیوهی دوگی حوشتر

سَنُّ الطَّرِيقِ: رینگاکه‌ی ته‌خت و خویش کرد.

سَنُّ الْأَمْرِ: کارمکه‌ی ناشکرا کرد.

سَنُّ اللَّهِ سُنَّةً: به‌رومردگار رینگای راستی رون کردوته‌وه.

سَنُّ الْمَشْرِعِ الْقَانُونِ: یاسا دانه‌رمکه یاسای دانا ه‌ه‌روا همر کاریکی داهین‌دراوو تازه قه‌لا بکه‌ی و دوایی کسان‌ی دیکه به‌میره‌وی بکه‌ن نه‌وه به وشه‌ی (سَنُّ) تمعبیری لئ دمدری.

سَنُّ الْمَاءِ أَوْ الثَّرَابِ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ: به هیواشی ناو یان گلی رؤکرده سمر زموی ه‌دمگوترئ: (سَنَّتِ الْعَيْنُ الدَّمْعَ) چاوه‌که به هیواشی فرمیسکی باراندن.

سَنُّ الرَّجْعَةِ: دهم و چاوی به شیوه‌ی دریزو مه‌خروطی دمرکه‌وت ه‌ده‌ئیی گوشتی لئ داتاشراوه.

سَنُّ الْمَاءِ: ناوه‌که گؤرا بؤگمن بوو ه‌سَنَّتِ الْأَرْضُ:

زمویبیه‌که گیاو گژی هه‌مووی خوراو هیچی پیوه نه‌ما ه‌اَسَنُّ: ددانی روان ه‌تمه‌نی گه‌وره بوو، تمه‌نی دریز بوو ه‌اَسَنُّ اللَّهُ سِنَّتَهُ: خودا ددانی رواندن ه‌اَسَنُّ الرُّمْحُ: ددانی بؤ رمبه‌که دروست کردن ه‌سَنُّ السَّكِينِ وَصَوْرَهُ: کیردمکه‌ی تیز کرد ه‌سَنُّ كَلَامَهُ: هسه‌کانی پالفته کردن و جوانی رازاندنه‌وه ه‌سَنُّ الرُّمْحُ: ددانی له‌سمری رمبه‌که به‌ست ه‌سَنُّ الرُّمْحِ إِلَيْهِ: رمبه‌که‌ی ناراسته کرد ه‌رمبی تیگرت ه‌سَنُّ الشَّيْئِ:

ددانی بؤ شته‌که دروست کردن ومکوو مشار ه‌سَنُّ الرَّجْلِ: تمه‌نی بؤ پیاومکه مه‌زنده کرد ه‌اَسَنُّ: سیواکی کرد ه‌اَسَنَّتِ الْعَيْنُ: چاوه‌که فرمیسکی هه‌ل رشتن ه‌اَسَنُّ دَمَ الطَّعْنَةِ: خوینی برینه‌که فیچقه‌ی کرد ه‌اَسَنُّ الْفَرَسُ: نه‌سپه‌که له‌سمر رموتی خو‌ی رؤیشت به‌رمو

بیش ه‌اَسَنُّ السَّرَابِ: تپراویلکه‌که له پیش چاو که‌وته شه‌بؤلدان و ژاکان ومکوو نه‌وه جاری ببئ و بپروا ه‌اَسَنُّ بَسْتَتِهِ: به ریبازی نه‌وه کاری کرد، به‌میره‌وی بیرو بؤچونی نه‌وی کرد

تَسَنَّنَ فِي عَنَرِهِ: به‌رمو پیش رؤیی ه‌تَسَنَّنَ:

به‌میره‌وی حمدیشی پیغه‌مبه‌ری کرد ه‌اَسَتَّنَ: تمه‌نی زؤر بوو، به سالا چوو ه‌اَسَتَّنَ الطَّرِيقَةَ: ریبازه‌که‌ی گرته به‌رو پییدا رؤیی ه‌السَّنَانُ: نوکی رمب ه‌هر شتیک کیردو شتی وای له‌سمر به‌سترئ ه‌السِّنُّ: ددان ه‌السِّنُّ مِنَ الشَّيْءِ: همر به‌شیک له شتو سهرمکه‌ی تیز ببئ ومکوو ددانی شانه‌و مشارو داس و کلیل و قه‌له‌م ه‌تمه‌ن ه‌دمگوترئ: (صَدَّقَنِي سِنُّ بَكْرَةٍ)

تمه‌نی گهنجی نه‌وه بپروای به من هینا ه‌دمنکی سه‌ره سیرو پیاز ه‌هاوته‌مه‌ن ه‌دمگوترئ: (فَلَانَ بَيْنَ فَلَانٍ) فلان هاوته‌مه‌نی فلانکه‌سه ه‌السَّنُّ: ریبازو شیوه‌و شیواز ه‌دمگوترئ: (بِتَوَابِعِهِمْ عَلَى سِنِّ وَاحِدٍ) خانومگان‌یان له‌سمر یه‌ک شیوه‌و شیواز بنیات ناون ه‌السَّنُّ مِنَ الطَّرِيقِ: شیوه‌ی رینگاو ناراسته‌ی رینگا ه‌دمگوترئ: (تَسَحَّ عَنْ سَنِّ الْخَيْلِ) له ریره‌وی نه‌سپه‌که لایدا ه‌السَّنَّةُ: یه‌کجار تیز کردن ه‌ورج ه‌فهد ه‌السَّنَّةُ:

رئباز ه‌ژینامه‌ی پاک و خاویز یان پیس و بؤخه‌ل ه‌یاساو داب و نه‌ره‌تی به‌رومردگار، حوکم و بریاری خودا دهربارمی مه‌خلوقاتی ه‌سوننه‌ت و ریبازی پیغه‌مبه‌ر (فه‌رمودمو کردارو رازی بوونی له‌سمر شت) ه‌هر شتیک پال پیغه‌مبه‌ر بدرئ له گوفتارو کردارو بیده‌نگ بوون له شت ه‌له‌ فیقه‌ی نیسلا‌میشدا به‌ کردموه‌ی چاک دمدگوترئ له بوا‌ری طاعه‌تدا به‌و نمرکانه‌ دمدگوترئ (سُنَّةً): که نه‌ فه‌رضن نه‌

واجبن ۵ سروشت و رموش ۵ روخسار ۵ وینه
 ۵ دمگوترئ: (هو أشبه شيء به سُنَّة) لمروی
 وینه و روخسارموه له همموو شتیک زیاتر له و
 دهچن ۵ اهل السنة: نهو جمعامت و لایمنمن
 که پییان وایه نهیوبهکرو عومسر دوو
 خهلیفه و جینشینی یهک لمدوای یهکی
 پیغهمبر بوون و جینشینیهکهمان شرعی
 بووه ۵ شیعه دزی نهام رایمن ۵ السُنَّة: هاجی
 دوو سمر (هاچه نینگلیزی) ۵ یان نهو ناستهی
 زموی بی دمکیندرتهوه و مگوو گاسن و پیمیره ۵
 السُنَّة: نیسبت بولای (سُنَّة) ۵ سونه مزههب
 ۵ دمگوترئ: (هو سني وهي سُنَّة).

السُّنُونُ: نهو دهرمان و مهلممهی ددانی بی پاک
 دمکرتیهوه ۵ السُّنُونُ: نهوهی ههلموهری له
 برینی مشارو لیک خشانندی بمرد له شتی تر
 ۵ زهویبهک گیاو گزی خورابی و بویته سوته
 ممر و هاوشان و دهسته براو دهسته خوشک ۵
 السُّنِينَةُ: مینینهی (السُّنِينُ) ۵ لمبی بهرزموه بوو،
 کۆمهل بوو لهسمر زموی ۵ دمگوترئ: (جاءت
 الريحُ سَنَانٍ) بایمهکه لهسمر یهک شیوه ههلیکرد
 ۵ الْمَسَانُ مِنَ الْإِبِلِ: حوشتری گهوره تاکهکهی
 (مُسِنٌ) ۵ الْمَسْنُ: ههسان، کارتیک؛ همر شتیک
 چهقوی بی تیز بکری یان لهسمری تیز بکری.

سَنَا الفِرَقُ وَغَيْرُهُ سَنَاءٌ: ههوره بروسکه لییداو
 دونیای روناک کردموه ۵ روناکایی داو ورشهی
 بهرز بووه.

سَنَفَتِ النَّارُ: ناگرمکه بلتسهی بهرز بووه.

سَنَا إِلَى مَعَالِي الْأُمُورِ: خۆی بۆ کاری بهرزو شکۆ
 مهندانه ناماده کرد.

سَنَا فُلَانٌ سَنَوًا وَسُنُوَةً: ناوپیتری کرد، ناویدا.

سَنَا عَلَى الذَّائِبَةِ: لهسمر و لاخمهکه ناوی دابهش کرد.
 سَنَا الْقَوْمَ لِأَفْسِهِمْ: ناویان بۆ خۆیان دهرهینا،
 ناویان دا بهبهکتر.

سَنَسَتِ السَّنَائِيَةَ الْأَرْضُ: به ناعورو ناو ههلیکش
 زهویبهکهی ناودا.

سَنَا الدَّلْوُ وَخَوَّهَا: دۆلچهکهی له بیرمهکه دهرهینا.

سَنَّهُ الطَّعَامُ أَوْ الشَّرَابُ سَنَهًا: خواردنهکه گۆرا،
 بۆگمینی کرد ۵ سَنَهَتِ النَّخْلَةَ: دار خورماکه
 سالی زۆری بهسمردا تیبهرین ۵ سَاهَتِ النَّخْلَةَ
 رضرها مَسَاهَةً وَسَنَاهًا: بهمانا (سَهَت) دئ ۵
 یان سَاتِيك بمری گرتو سَاتِيك بی بهر بوو ۵
 سَائَةً فَلَانًا: به سال مامهلهی لهگهه کرد،
 دمگوترئ: (اسَاجِرَةٌ سَائِيَةٌ) به سال به کرپی
 گرت ۵ تَسَنَّتْ: بهمانا (سَنِيَّة) دئ ۵ تَسَنَّتْ عِنْدَ
 فُلَانٍ: سَاتِيك یا زیاتر لای فلانکس مایهوه ۵

سنا الباب: دمرگاکهی کردموه.

سنا الشئى: شتهکهی ناسان کرد.

سَنِى سَنِيَا وَسِنِيَا: بهمانا (سنا) دئ.

سَنِى سَنَا وَسَنَا: بهرز بؤوه ◊ بوو به خاوون ريزو شکومهندى ◊ (فهو سَنِى وهى سِنِيَا).

سَنِى الدابة: لهسمر پشتی ولاخهکه ناو درا به خهک ◊ اَسْنَى البرقُ وهو: روناکى بروسکهکه روناکایى بلاؤ کردموه، پرتهوى بروسکهکه چووه ناو مایهوه ◊ اَسْنَى القرمُ: خهککهکه سائیک یان زیاتر له شوینیک مانهوه ◊ سالیان بهسمردا تپهبرى.

اَسْنَى الشئى: شتهکهی وا لیکرد ريزو نرخى ههبن، روناکایى بدا ◊ اَسْنَى النارُ وهوها: بئیسهی ناگرهکهی بهرز کردموه روناکایى دا ◊ اَسْنَى له الجائزة: پاداشهکهی بؤ بهرز کردموه.

اَسْنَى جواره: هاوسییتهى به ریکو پیکی پهپهرو کرد ◊ سانى البابَ ورضی مَسَانَا وَسِنَا: دمرگاکهی کردموه ◊ سانى فلاتاً: به نهرمی لهگه فلاندا جولایهوه ههلس و کهوتی جوانی لهگه لدا کرد ◊ (سَانَهْ) بهمانا (ساناه) دئ ◊ اِسْتِنَى: داواى ناوی کرد، ناوی دابهش کرد ◊ اِسْتِنَى النارُ وهوها: سهبرى بئیسو شوئی ناگرهکهی کرد ◊ تَسَنَى الشئى: شتهکه گؤراو بؤگهنی کرد ◊ تَسَنَت العقدة: گرنیهکه کرابهوه ◊ شل بؤوه ◊ تَسَنَى عند فلان: له لای فلانکس سائیک یان زیاتر مایهوه.

تَسَنَى الشئى: چووه سهبرى و بهرز بووه ◊ تَسَنَى فلاتاً: فلانکسسى رازی کردو نهرمو نیان بوو لهگه لیدا ◊ السانیه: نامیری ناو ههئینجان ومکوو ناعور وایه دؤلچهکانی له پیستی گا دروست دمکری، لهناو بیرمهکهوه به ولاخ

رادمکیشری که هاته دمرو ناومکه رؤکرا نهمجار ولاخهگان پاشهو پاش دمکشینهوه دؤلچهکان دهکونهوه ناو بیرمهکهوه ◊ ههروا ناوه بؤ حوشر که ناو لهسمر پشتی دابهش دمکری، وشر دمرواوا ناوی ئی دابهش دمکری و راومستان نیه بؤیه له پهنددا هاتووه دهلی (سِر السُراني سفر لا یقطع) رؤیشتنی حوشری ناو لهسمر پشت سمهبرىکه برانهوهی نیه ◊ السنا: تریضی مانگه شهو ◊ روناکایى زؤر ورشه دار ◊ ههروا ناوه بؤ روناکى ههوره بروسکه ◊ ههروا ناوه بؤ رومکى سینامهکى ◊ نهو روناکیهی وینهگر به کامیراکهی بهکاری دههینى بؤ وینه گرتن ◊ السنا: بهرزى و شکومهندى ◊ السنوا: قات و قری، دمگوترئ: (سنة سنوا) سالی ناخوش و گرانی (أرض سنوا) زهوى بی روک و بی بهروبووم ◊ اَلْمَسْنَا: بهر بهستیکه بنیات دمئری بؤ گلدانهوى ناوی لاهاو وشکه شیوو، قفلى تیندا بهکاردمهیندرئ بؤنهوهی به گوپهرى پیویست ناوی ئی خهرج بکری ◊ اَلْمَسْتَرِيَّةُ مِنَ الْاَبَار: بیری زؤر قول؛ که بههوى حوشر و ولاغ و ناعورموه نهبن ناوی ئی دمرنههیندرئ ◊ اَلسِّنِيْرِيَّةُ: نهخوشییهکه بههوى گرمى شریتییهوه پهیدا دهبن ◊ نهگهر توشی دماغی مهرو بزى بوو لؤزه لؤزو لهزى ئی پهیدا دهبن ◊ یان نهگهر توشی نوخاعى شهوکی بوو نهخوشی قهغزى تیندا پهیدا دهبن ◊ وا دهبن نهو نهخوشییه توشی نادمیزادیش دهبن ◊ سَهَبُ سَهَبًا: وهرى گرت، گرتى ◊ اَسْهَبَ: چووه چۆلهوانی رؤیى بؤ ساراو دمشتو دمر ◊ اَسْهَبَ المكانُ: شوپنهکه وپو هه لؤل بوو نه ناوی تیدمومستى نه ناو دمگرتیهوه ◊ اَسْهَبَ فلانُ: فلانکس بیرمهکهی هه لکهندو گه پشته لبو

رحمه‌باکه گلی سمر روی زهوی رامالی و
زهویه‌که‌ی باک کردموه ◊ سَهَجُ السَّائِرُ لَيْلَتُهُ:
رَبِّبَارو شهو ره‌موکه به به‌ردموای رُوی ◊
الأسَاهِجُ: چمند جوړه رُویشتنیکه ◊ السَّاهِجُ:
بای به‌هیز ◊ السُّهُجُ: به‌مانا (السَّاهِجُ) دئ ◊
السُّهْجُ مِنَ الرِّيحِ: به‌مانا (السَّاهِجُ) دئ ◊
الْمَسْهَجُ: رِبْرَموی با ◊ الْمَسْهَجُ: باومشین ؛ همر
شتیک با په‌یدا بکا ◊ نمو که‌سه‌ی له ههموو
دیزمیه‌ک نمسکوئیه‌و خو له ههموو شتیک
هه‌لدمقورتینن ◊ سَهَجَرٌ: بازی ترسنوکانه‌ی
هاویشت.

سَهْدٌ سَهْدًا وَسَهْدًا وَسَهْدًا: شهو به خه‌بهر بوو ◊
اسْهَدَتِ الحَامِلُ: نافرته سک پرکه به یهک زان
منداله‌که‌ی بوو ◊ اسْهَدَ فُلَانًا: خه‌وی له
فلانکه‌س زړاند، نه‌په‌یشت شهو بخه‌وی ◊ سَهْدٌ:
شهو به خه‌بهری کرد، خه‌وی ئی زړاند ◊
دمگوترئ: (رجلٌ مُسَهَّدٌ) پیاوئکی وریاو به
ناگایه ◊ الأسَهْدُ: دمگوترئ: (هو اسْهَدُ منه رأياً)
نمو زور له فلان به وره ترو به‌رجاو رونترو به
ناگاتره ◊ السُّهْدُ: جوان و ریک و پیک ◊
دمگوترئ: (هذا شیءٌ سَهْدٌ مَهْدٌ) نهمه شتیک
جوان و ریکه ◊ السُّهْدُ: شهو به خه‌بهری ◊
بیدارو بئ خمو ◊ دمگوترئ: (رجلٌ سُهْدٌ وامرأةٌ
سُهْدٌ) ◊ السُّهْدَةُ: یهک جار خمو زړان و بتداری
◊ دمگوترئ: (فلان ذرٌ سُهْدَةٌ فی أمره) فلانکه‌س
بؤ به‌رزه‌مندی خو‌ی وریایه ◊ (ما رأیت من
فلان سُهْدَةً) لی‌هاتوی و زیرمکیه‌کم له
فلانکه‌سدا نه‌بینی، حمزی له خیرو پیاومتی
نیه ◊ کاروباریک پستی بئ بیه‌ستری و جینگای
هیواو نومید بئ ◊ السُّهْدَةُ مِنَ الفُلْسانِ: کوری
تازه پیگه‌یشتوو ◊ درنژی به‌هیز.

چهو ناوی دمست نه‌که‌وت ◊ به تهماع و چاو
جنوک بوو، زور جووه شته‌که‌وه و په‌ل و پوی
تیدا هاویشت و هه‌ولی به‌رفراوان کردنیدا ◊
زوری به‌خشی ◊ قسه‌که‌ی زور درنژ کردموه ◊
دمگوترئ: (فی کلامه إسهاب) و (أسهَبَ کلامه)
◊ أسهَبَ الفرسُ: نهمسپه‌که بازی به‌رفراوانی
هاویشتن و پیش که‌وت ◊ أسهَبَ الرضیعُ: شیره
خوره‌که زوری شیر خوارد تیر خواردنی نه‌بوو
◊ أسهَبَ الماشیةُ: نازه‌له‌کانی به‌ره‌لای له‌ومرگا‌که
کردن و وازی ئی هینان بؤ خو‌یان بله‌ومرین ◊
أسهَبَ فلانٌ: فلانکه‌س له‌تاو نازاری دوپشک
پیومدان و گه‌ستنی مار دهمزبرکینن ◊ رنگی
روخساری له برسا یان له ترسا یان به‌هوی
نه‌خوشی گورا ◊ اسْهَبَ فلانٌ: فلانکه‌س زوری
به‌خشی ◊ التمهیبُ: نهمانی عمل و ناومز ◊
الأسْهَبُ: دمشت و چوله‌وانی ◊ زهوی دورو
دمشتایی ◊ دمگوترئ: (قطعا سَهَبًا من الأرض) ◊
دمشتاییه‌کی زوری بری تا گه‌یشته لای ◊
نهمسپی به راپه‌رو چوست ◊ نهمسپیک زور
عمره‌ق نه‌کا، زوو عمره‌ق نه‌کا ◊ نهمسپی همنگاو
درنژ باز هاویژو به‌هیزو توندو تول ◊ به‌شیک
له شهو ◊ دمگوترئ: (مضى سَهْبٌ من اللیل)
به‌شیک له شهو رابورد ◊ السُّهْبُ مِنَ الارضِ:
به‌مانا (السُّهْبُ) دئ ◊ سُهْرُبُ الفلأ: قه‌راخ و
بیجاخی چوله‌وانی که ریگای لیوه دمرنه‌جئ ◊
السُّهْبَةُ: بیرى قول ◊ الْمُسْهَبُ: دمگوترئ: (رجلٌ
مُسْهَبٌ) پیاوئکی درنژه ◊ (طویل مُسْهَبٌ)
درنژیکی زیاد له نه‌ندازه درنژه ◊ الْمُسْهَبَةُ:
میینه‌ی (الْمُسْهَبُ) ◊ بیرى زور قول ◊ سهجت
الریحُ سُهْرَجًا: ره‌مه‌باکه توند بوو، به‌هیز بوو ◊
به به‌ردموای هه‌لیوو ◊ سَهَجُ الشَّيْئِ سَهَجًا:
شته‌که‌ی وردو هار کرد ◊ سهجت الریحُ الأرضِ:

سَهْر سَهْرًا: شهو تا بمیانی به ناگا بوو، خهوی ئی زړاو بیدار مایموه.

سَهْر الرِّقْ: له شهودا ههوره بروسکه روناکی دا ۵
 اَسَهْرَة: شهو بیداری کرد، خهوی ئی زړاند ۵
 الأَسْهْران: دوو رمگن له چاوو له گوچکهدا.

السَّاهِر: دمگوترئ: (لِيلٌ ساهر) شهونک که نوستنی تیدا نهکری، خه لکهکه تیدا خهوی بزړئ ۵
 السَّاهِرَة: مینینهی (الساهر) دمگوترئ: (ليلة ساهرة) (أرض ساهرة) زهوییهکه رومکی زوو بی دمگا دهلئی رومکهکانی قمت له گهشه ناکهونو همر خهریکی نهشو نمان ۵ (قطعا ساهرة) زهوییهکی دهشتایی و پانو پۆریان بپری، زهوییهکی وهما ریبورانانی شهو تیدا ناخهونو شهو بیدارن ۵ همروا وشهی (الساهرة) ناوه بؤ سارایهکی سپی بی روهک بویه بهو دهشتو سارایهکی که رۆزی قیامت نادهمیزادی لهسمر حمشر دمگرتن دمگوترئ: (الساهرة) ۵ همروهما به چۆلهوانیهک دمگوترئ نادهمیزاد پیی نهخستیتته سمر ۵ کاریز ۵ خولانهوهی مانگ ۵ السَّاهِرُ: خولانهوهی مانگ ؛ خولگهی مانگ ۵ نؤ رۆزی کۆتایی مانگ ۵ روبهری زهوی ۵ سهرجاوهی ناوو شوینی سهرهکی ههلقولانهکهی ۵ السَّهَارُ: شهو بیداری بههوی نهخوشی پان خهمو خهفتهموه ۵ السَّهْرَة: کهسیک زؤر بهشهو به خهبر بی همیشه خهوی ئی زړایی ۵ السَّهَارُ: بهمانا (السَّهْرَة) دئ ۵ دمگوترئ: (رجل سَهَّار العين) پیاویکه شهو به خهبرمو خهوه له چاوی ناکهوهی ۵ السَّهَارِي: چرایهکه خهغهو کم نووره ۵ گلۆپی سفر، خه لک دوا نووستن هه لی دمکهن ۵ السَّهَارُ: کهسیک بؤ شهو بهخهبرمی نازابن بتوانی شهو تا بمیانی نهنوی.

سَهْفَ الذَّبُّ سَهْفًا وَسُهْفًا وَسُهْفًا: ورجهکه بۆلاندی.

سَهْفَ القَيْلِ أَوْ الذَّبِيحِ: کوزراومکه پان سمر بپراومکه له خویناوی خۆیدا لنگه فرتهی کرد کهوزی.

سَهْفَ سَهْفًا وَسُهْفًا: زؤری تینوو بوو
 اِسْتَهْفَ: سوکایهتی پیکرد، بهبی نرخ سهبری کرد ۵
 الساهِفُ: فهوتاو تیدا چوو ۵ کهسیک خوینی بهربووبی و بی هۆشو گوژ کهوتی ۵ پان به تینوایهتی گیانی دهرچوو بی ۵ پان روخساری گؤرا بی ۵ السُهْفانُ: دهرپیکه توشی همر کهسیک بیی تیراو نابن همیشه تینوویهتی ۵ السُهْفُ: توپکل و پیستی ماسی ۵ السُهْفانُ: زؤر تینو ۵ دمگوترئ: (ناقة سُهْفان) حوشرتیکی گهرو وشکو زؤر تینوووه ۵ اَلْسُهْفَةُ: همر خواردنیکی ناو خواز بی ۵ رِبْرَهوی رِنْگا ۵ اَلْمُسَهْرَفُ: دمگوترئ: (رجل مسهرف) پیاویکه همیشه تینوویهتی و قمت تیر ناخواتهوه ۵ (وهي مسهوفة) ۵ سَهَكَ الرِّيحُ سُهْرًا: بایهکه هه لپوو بوو به گیزه لۆکه ۵ سَهَكَ الدَّابَّةُ: ولاخهکه به خیرایی رۆیشت.

سَهَك الثَّيْبِ سَهْكَ: شتهکهی کهرت و بهرت کرد به لأم نهیگه یانده نهاندازی هارین ومکوو نارد وردی نهکرد.

سَهَكَ الرِّيحُ الأَرْضَ: رهسهباکه گل و خۆلی سمر زهوی رامالی.

سَهَكَ الرِّيحُ الترابَ: رهسهباکه گل و خۆلی به چهوادا برد.

سَهَكَ سَهْكَ: بۆگمنی ناخوش بوو.

سَهَكَ فلان: فلانکس عمرهقی کرد بۆنیکی ناخوشی ئی هات ۵ همروا دمگوترئ:

ناسان له قه‌لهم دا ۵ پان شته‌کە‌ی به ناسان
دمس کهوت، به ناسانی بۆ‌ی گونجا ۵ الإسهالُ:
سکچون، رموان بوون ۵ هاتنه دمرموی ناو گه‌ده
به شیوه‌ی نا سروشتی ۵ التسهیلُ: له‌لای
زاناپانی ته‌جویدو زانیاری صه‌رف بریتیه‌ له
سوکرندی بی‌تی (همزه) و کردنی به نهل ۵
السُّهْلُ: همر شتی‌ک مه‌یلی به‌لای نهرمیدا بی‌و
زبری پتوه نه‌بن ۵ زموی دمشتایی نهرمه‌لان
دمشگوتری: (هو سهْلُ الرجه) دم‌و‌چاو کزو بی
گۆشته ۵ (سهْلُ الخدين) کولم کراوه و نهرم
گۆشته ۵ (سهْلُ الخلق) ره‌وشت خاکی و ناسان
خوازه ۵ (اهلاً وسهلاً) تووشی دۆستو نه‌هل و
ناسیاو بووی و هاتیه‌ شوینیکی سه‌هل و
دلکه‌رموه ۵ السُّهْلُ: گنیکه و مکوو لب وایه ناو
کیش دمکا، ناو دمدری ۵.

السُّهْلِي: دمشته‌کی، دمشتایی ۵ همر شتی‌ک
نیسبت بدری بۆ‌لای دمشت ۵ دمگوتری: (نبات
سُهْلِي) رومیکه له دمشتایی دمروئ ۵ (بعر
سُهْلِي) حوشتریکه دمشته‌کی و له دمشت
ده‌له‌ومرئ ۵ السُّهْمْلُ: دمرمانی رومانکمر،
دمرمانی وها گه‌ده نهرم بکاو سک بچوینی ۵
السُّهْلَةُ فِي الْكَلَامِ: نه‌ومیه که‌لامکه خالی بی
له زۆر له‌خۆ کردن و گری و گۆل و زنده رۆی له
وشه کاریدا ۵ سُهَيْلٌ: نه‌ستیری سیومیل،
نه‌ستیری گه‌لاویژ ۵ ده‌لین: به‌دمرکه‌وتنی له
شه‌ودا میوه بی دمگا و گه‌رما نامینی ۵ په‌کیکه
له نه‌ستیرمکانی په‌مانی ۵ له په‌ندی پیشیناندا
هاتووه ده‌لج: (اذا طلع سهل رفع كيل ورضع
كيل) واته: که گه‌لاویژ هه‌لات هه‌وا دمگورئ ۵
السُّهْلُ: دمرمانی وا سک بچوینی.

(يدي من السمك او من صدا الحديد سهكة)
دهستم به‌هوی ماسی پان ژمنگی ناسنه‌وه
بۆ‌گه‌نی نئ دئ ۵ الاساهيك: (اساهيك الذابة)
جوهرمکانی رۆیشتنی و‌لاخ و خۆ‌بادانیه‌تی به
راستو چه‌پدا ۵ الساهك: چاو نیسه ۵ خورانی
چاو ۵ دمگوتری: (بعينه ساهك) چقل له
چاویدایه، چاوی نازاری هه‌یه.

الساهكة من الرياح: ره‌مه‌بای به‌هیزو خیرا رۆ‌که
خشت و خۆ‌لی سمر زموی رابمائی ۵ السُّهَاكَةُ:
شتیک کاتی بی به‌سهر بیرئ خۆ‌ی بی
بخاهلنیدرئ دمگوتری: (سُهاكة من خبير)
چیرۆک و نه‌فسانه‌یه‌ک ۵ حیکایه‌ته درۆزنه ۵
السُّهَاكَةُ: بۆ‌نی ناخۆش ۵ السُّهَاكَةُ: به‌مانا
(السُّهَاكَةُ) دئ ۵ السُّهْرُكُ: بای بۆ‌گمن ۵ هه‌لۆ.

سهْلٌ سهْرَةٌ: نهرم و ناسان بوو، زبری که‌م بوو ۵
أسهْلٌ: دابه‌زییه دمشتایی ۵ پان هاته ناو
دمشتاییه‌وه ۵ له‌گه‌ل خه‌لکدا له‌سهره‌خۆ
نهرم و نیان بوو ۵ أسهْلُ الشَّيْئِ: شته‌که‌ی ناسان
کرد ۵ أسهْلُ الأَمْرِ: کارمه‌کی به ناسانی هاته
دمست، لای ناسان بوو ۵ أسهْلُ التَّوَأُ البَطْنِ:
دهرمانه‌که سکی چواند، ره‌وانی کرد ۵ أسهْلُ
البَطْنِ: سکی چوو، خۆ‌راکی ناو گه‌ده‌ی نهرم
بوو، گوو فیره‌ی توش بوو ۵ سَاهَلَةٌ: نهرمو
نیانی له‌گه‌لدا نواند ۵ سهْلَةٌ: به‌مانا (أسهْلُهُ) دئ
۵ تساهل الشَّيْئِ: شته‌که ناسان بوو، زه‌حممت
نه‌بوو ۵ تساهل فلان: فلانکس لیبورده بوو ۵
تساهل الناس بعضهم مع بعض: خه‌لکه‌که له‌ناو
خۆ‌پاندا لیبورده‌وه هاریکار بوون و ناسان کارییان
بۆ‌یه‌کتر کرد ۵ تسهْلٌ: به‌مانا (سهْلٌ) دئ ۵
استسهل فلان: فلانکس دهرمانی ره‌وانی
خوارد، شتیکی خوارد سکی ره‌وان بکا، سکی بی
بچی ۵ استسهل الشَّيْئِ: شته‌که‌ی به سه‌هل و

تایبتهی ۵ له زانیاری پیوانه و روپیوی دا
بهشیکه له بیست و چوار بهشی قیراط ۵
چیلکه داریکه دهتاشری و ریك دهمخری و
دهخزیده ناو کهوانمهوه دهاویژری ۵ داریکه
له نیوان دوو دیواردا رادهنگیووری ۵ تیری
کهوان ۵ نهستیرمهکه ۵ السُّهُمَةُ: بهش و بار ۵
خزمایمتی ۵ السُّهُيمُ: هاوبهش له گهڼ کسان
دیکه ۵ همر له م روموهیه که (بدیع الزمان
الهمدانی) دهلی: (أَقْرَضِي أَنْ تَكُونَ سَهِيمَ حَمْرَةَ فِي
الشَّهَادَةِ) ئایا رازی دمیج به شیکت له پاداشی
شهید بوونی حمزه بهر بکهوی.

سَهَا عنه وفيه سَهْوًا وَسَهْوًا: لئی بی ناگا بوو ۵
دمشگوتری: (سَهَا فِيهِ) ههلهی تیدا کرد ۵ به
نهمانی وازی ئی هینا.

سَهَا عنه: به مبهستهوه وازی ئی هینا ۵ دمگوتری:
(سَهَا فِي الصَّلَاةِ) شتیکی له نوێژدا لمیر جوو. ۵
(سَهَا عَنِ الصَّلَاةِ) شتیکی له نوێژ تهرک کرد،
نهمجانی نهدا.

سَهِي سَهْوًا: بهمانا (سَهَا) دئ.

سَهْو سَهْوًا: نهمرو نیان و نارامگر بوو، بان بووهو
تمخت بوو ۵ اسْهَى فُلَانٌ: فلانکس بهر بیلا
دروست کرد بو خانومکهی ۵ اسْهَى فُلَانًا: وای
کرد فلانکس سههو بکا ۵ سَاهَا: بی ناگای
کرد ۵ کالتهی پی کرد ۵ بهریك و پیکی
ههلس و کهوتی له گهڼ کرد ۵ وازی له
توێژنهوه و ورد بونهوه هینا و ناسانکاری
له گهڼدا کرد ۵ سَهَا: وای لیکرد سههو بکا ۵ بی
ناگای کرد، غافل گیری کرد ۵ السُّهَا:
نهستیرمهکی خهفۆکه روناکی کهمه لمهر
دوری لمپیتری (بنات النعش) وه ۵ السُّهُرُ: بی
ناگای و غافلئ ۵ السُّهُرَةُ: خانویکه له قهراخ ناو

سَهْم سَهْمًا وَسَهْمًا: رنگی گۆزا لمهر شتیکی
تازه بهیدا بوو لمهر خهمو کزی و لاوازی ۵
کزو لهی بوو.

سَهْم فُلَانًا سَهْمًا: له کج برکی بهسهریدا زالی بوو ۵
دمگوتری: (سَاهَمَهُ فَسَهْمَهُ) کج برکی له گهڼدا
کردو پیشی کهوت.

سُهْمًا: بهمانا (سَهْمٌ) دئ ۵ بان گهری گهرمی
هاوین و بای گهرم لئی داو روخساری گۆری ۵ له
شهردا به زور تاوانی پی نهمجام درا.

سَهْم سَهْمًا: بهمانا (سَهْمٌ) دئ ۵ اسْهَمَ بَيْنَهُمْ: تیرو
پشکی خسته نیوانیانمهوه ۵ اسْهَمَ لَهُ: بهشی
دایه، نهمنازمهکی بهخشش بو دیاری کرد،
بووی زیاد کرد ۵ اسْهَمَ فِي الشَّيْءِ: له شتهکهدا
کردی به هاوبهش ۵ اسْهَمَ الشَّيْءُ: شتهکهی
بهش بهش کرد ۵ سَاهَمَهُ مَسَاهِمَةً وَسَهْمًا:
هاوبهشی کرد له کج برکیدا و به سهریدا زالی
بوو ۵ له دیاری و مرگرتندا پیشی کهوت لهوی
تتیهراوند ۵ له تیرو پشکدا تیشکا ۵ له گهڼ نهودا
بوو به هاوبهش له بهش و مرگرتندا ۵ سَهَمَ
الشَّرْبِ: له قوماشهکهدا وینهی تیرو کهوانی
دروست کردن ۵ تساهم الرجلان: نهو دوو پیاوه
زوران بازی، شمشیر بازی، گوریس کیشمهکیان
کرد ۵ تَسَاهَمَ الشَّيْءُ: شتهکیان بهش کرد.

السُّهَامُ: کزی و لهری و گۆران ۵ گهرمی بای رهشما
۵ السُّهَامُ: لهری و روخسار گۆران، رنگ
ههلقرجان. ۵ السُّهُمُ: نهو هوداچهی قوماری پی
دمکری ۵ بهش و بارو بهخت و شانص ۵ نهوهی
قومارکه دهبیاتهوه ۵ له بواری نابوریدا چهکه
پارمهکه نمونهی بهشیک له سهرمایه
کۆمپانیایه که زیادو کهمی بهسهردا دئ ۵
به لگه نامههکی چاپکراوه به شیوازیکی

بنيات دهنري بۆنهوهي مهلهوان و راوچي
 پشوي تيدا بدمن ۵ سياحي خانوو ۵ گمنجینهي
 ناو مال ۵ چوار دار يان سي دار لاوو نيو
 دهخريته سمر يهكو كالايان دهخريته سمر
 سَاء سَاءُ و سَاءُ: شتيكي شهرم ناومري بهسمردا
 هاتو توشي عهيداري بوو.
 ساء به ظناً: گوماني خرابي ليكرد ۵ لئي به
 گومان بوو (فهو ستي وهي سية)
 ساءَ فلاناً سَاءُ و سَاءُ: شتيكي واي لهگه لدا كرد
 پئي ناخوش بوو.
 ساء: وشه يهكه و مكوو (بئس) بهكاردئ بؤ زهم
 كردن ۵ دهگوتري: (ساء مايفعل) نهوهي دميك
 كاريكي خرابه ۵ آساءَ فلاناً: فلانكس كاري
 خرابي كرد ۵ آساءَ الشئي: كارمكي باش
 نمنجام نهدا ۵ شتيكي ناشيريني پالدا ؛ شتيكي
 زيان ناميزي پالدا ۵ آساءَ فلاناً وله واليه وعليه
 ربه: بهمانا (ساءه) دئ ۵ سَاءُ: شتي ناشيريني
 پالدا ۵ سَاءُ عليه قوله ار فعله: رهخني لهسمر
 نهوه ني گرت.

سَاج سَاجٌ وَسَاجٌ وَسَاجَانٌ: هاتو روئي ۵ به
 هيواشي روئي.

سَاجُ الحائك السَّيِّحِ بالسَّرَجِ: جؤلا مهكوكهي
 هيناو بردو ريسراوي تيومرداو به شهپيته كهي
 قوماشهكهي ريك خست. ۵ سَوجٌ على البستان
 وغيره: شوراي بؤ باخهكه كرد ۵ السَّاجُ: درهختي
 ساج جؤره درهختيكه زؤر گهوره دمبي و لقو
 پؤبي بلاو دمبنهوه ۵ گهلايهكي گهوره ي هميه
 ۵ السَّاجَةُ: تاكي (السَّاجُ) ۵ جؤره بهتاني و
 ليفهيهكه ئادهميزاد خؤي پئ دادمپوشئ ۵
 السُّجُ: جؤره چاره سهريهكه به قوري كولاو
 جؤلا رايهلي قوماشهكهي پئ سفت دمكا ۵
 السَّيَّاجُ: بهرزين به شتي چققدارو دركاوي يان
 به ديوار ۵ السُّجُجَةُ: ناميريكه جؤلا
 قوماشهكهي پئ سفتو لوس دمكا ۵ ناو پيرزين
 ۵ السَّاحَةُ: گؤرهبان ۵ دمشتايي و پانتايي نيوان
 خانوي هؤبه و گهرك ۵ دهگوتري: (هر بري
 الساحة) نهو بن تاوانه ۵ ساخت قوائمه: قاجي
 له زموي جهقين (ساخت الأرض بهم) زموي

سَوٍ وَلَا تُسَوِي: چاك سازي بكهو گندهل كاري
 مهكه ۵ إِسَاءٌ: بؤ موطاومعهي (ساءه) دئ ۵
 نارهحت بوو دئي ناخوش بوو ۵ دؤش داماو
 ويزداني روشا ۵ السَّوَةُ: وشه يهكه له شتي
 ناشيريندا بهكار دئ ۵ دهگوتري: (رجل سَوٍ
 وعمل سَوٍ ورجل السَوٍ والرجل السَوٍ) ههروا
 بهمانا ناگر دئ ۵ السَّوَةُ: ههر شتيك خهم و
 بهزاره بخاته ناو دلهوه ۵ ههر شتيك ناشيرين
 بي و به خراب له فهلم بدرئ ۵ ناويكه
 كؤكه رهوهي بهلاو كارساتو چورتم دمگهيهنئ
 ۵ دمبيته دركهو كينايه بؤ نهخوشي بهلهكي ۵
 السَّوِيُّ: ميينهي (الأسوأ) ۵ تاوان ۵ ناگر ۵

هوتی دان ۵ اسَاخُه: وای نیکرد له هور بجهتی
 ۵ تَسُوخُ فِي الطَّيْنِ: کهوته ناو هورمهوه ۵ السُّوَاخُ:
 هوری زور که حاجی تیدا بجهتی ۵ دمگوترئ:
 (مَطْرَنَا حَتَّى صَارَتِ الْأَرْضُ سُورَاخًا) نهومنده
 باران باری زموی زل بوو حاجی پندا رودهجن.
 سَاءَ سِيَادَةٌ وَسَوْدَاءٌ وَسَوْدَادٌ: بهرئزو شکومهند بوو
 ناوی پیاوتمتی و سهخاومتی بلاو بووه ۵ رمش
 بوو، رمش ههنگهرا ۵ ناوی سازگاری خواردهوه.
 سَاءَ قَوْمُهُ أَوْ غَيْرُهُمْ: بوو به گهورمی قهومهکی.
 سَاءَ غَيْرُهُ: پئیش کهوتو بهسمر ناحهزانیدا بالآ
 دهست بوو.
 سَاءَ فُلَانًا: له گهورمیی و بالآ دهستیدا بهسمر
 فلاندا زال بوو.
 سَوْدٌ سَرْدٌ: رنگی ومکوو خهئوز رمش بوو ۵
 أَسَادٌ: مندالی رمش پئستی بوو ۵ کورپکی بوو
 به گهورمو فهرانرماه و کاربهدهست ۵ أَسْوَدٌ:
 بهمانا (أساد) هاتووه ۵ سَاوَدَةٌ مَسَاوَدَةٌ سِرَادٌ:
 کئی برکیی لهگهئدا کرد له پیاوتمتی و
 شکومهندیدا، له وهجاخ زادمیی و رسمنیدا ۵ له
 تاریکایی شهودا توشی بوو ۵ رقه بهرایتمی کرد
 ۵ سَارِدَتِ الْمَائِيَّةُ النَّبَاتِ: نازهلهکه دهمی بو
 رومکهکه برد بونهومی بیخوا وهل هیچی دهست
 نهکهوت چونکه گزویگیاکه کهم و کورت بوو له
 زموی جیانهمبوومهوه ۵ سَوْدٌ: نازا بوو ۵ سَوْدٌ
 الشَّيْءِ: شتهکهی رمش کرد ۵ سَوْدٌ الْكِتَابِ:
 کتیبهکهی رمش نووس کرد، پهکهه جار
 نووسییهوه. ۵ سَوْدٌ لِلْإِسَاءِ: فلانکهسی کرده
 گهورمو سهرومر ۵ دمگوترئ: سَوْدُهُ عَلَيْهِمْ:
 کردیبه گهورمو فهرانرماه به سهریانهوه ۵
 إِسْتَادَ الْقَوْمُ: قهومهکه گهورمی خویان کوشت ۵
 وتاریان بو خویندمهوه نارمزاییان بهرامبهر

دمریری ۵ استاد القومُ بني فلان: خهلهکهه
 گهورمو ریش سبی فلان بنهمانمیان کوشت، یان
 دیلیان کرد ۵ یان وتاریان ناراسته کرد ۵ استاد
 القوم وفيهم: نافرمتیکی خانهدانی نهتهوهکهی
 خواست ماری کرد، گواستییهوه ۵ تَسْوَدٌ: زنی
 هینا ۵ إِسْوَادٌ: ورده ورده بوو به رمش پئست ۵
 إِسْوَدٌ: بهمانا (إِسْوَادٌ) دئی ۵ دمگوترئ: (إِسْوَادٌ
 وجهه) دهم و جاوی رمش ههنگهراو خهمبار بوو
 ۵ الْأَسْوَدُ: رمش پیچهوانهی سبی ۵ لهلای
 عمرهبت شتی زور سهوز به رمش ناوزهده دمکری
 ۵ دمگوترئ: (هو أسود الكبد) واته دوژمن و
 ناحمز ۵ (هم سود الكبد) نهوانه دوژمنن (أَلْقَمُ
 سود البطن) مهرکان کزن ۵ ههروا وشهی
 (الأسود) ناوه بو چولهکه ۵ ماری گهوره که
 رمشی تیدا بین ۵ ماری قوله هوپیاب و پیسو
 زهراوی ۵ دمگوترئ: أسود سَالِحٌ: ماریکی
 رمش و توئیز فریدمر ۵ چونکه ههموو سَالِحٌ
 توئیزیک فرئ دمدا ۵ الأسودان: بهردهلان و شهو
 ۵ مارو دوشک ۵ خورماو ناو ۵ ناوو ماست ۵
 الْأَسْوَدُ: ماری گهوره که پهلهی رمشی تیدابن ۵
 السُّوَادُ: رمش، رمشایی ۵ پیچهوانهی رنگی
 سپییه ۵ کهسایتمتی و خود ۵ دمگوترئ: (لا
 يُفَارِقُ سَوَادِي سَوَادَةً) من ههرگیز خوم له نهو
 جیاناکهمهوه ۵ ههروا دمگوترئ: (لا يُرَابِلُ
 سَوَادِي يَابَضًا) کهسایتمتی من له کهسایتمتی تو
 جیا نایبتهوه ۵ سواد القلب: ناخی دل ۵ سواد
 العين: گلینهی چاو ۵ سواد البطن: جهرگ ۵
 ههروا ناوه بو کومهئیک دارخورماو درمختی
 ترو رومکی زور سهوز ۵ چونکه سهوزایی
 نزیکه له رنگی رمش ۵ پوشاکی رسمی ۵
 دمگوترئ: (جاء الرزير وعليه سوادة) ومزیر
 هاتو بهرگی رسمی خوی لهبردا بوو ۵ ههروا

سیو و سمرکردی کۆمه ئیک ئادهمیزاد ۵
 همرکه سیک به گوی کردنی فمرزو پیویست بی
 ۵ نازناویکی ریزو خۆشهویستییه بۆ وجهه و
 نهوهی فاطیمه کی چپی پیغه مبر به کار
 دههیندی ۵ همروا وشمی (السید) له هندی
 ولات بۆ هموو کس و بۆ ریزداری هموو
 شتی که به کاردی ۵ دموگوتری: (القرآن سید
 الکلام) ۵ قورئان ریزداریترین کهلامه ۵
 اَلْمَسْوَدُ: دموگوتری: (ماء مسوَدَة) ناویکه دل
 هینک کهرمویه. ۵ اَلْمَسْوَدُ: جۆره خواردنیکیه
 لهناو عمرهیدا باوه ۵ اَلْمَسْوَدُ: رمش نووسی
 لاپهرمییه که یا زیاتر به کهمجار دمنوسری و
 دواپی پاکنووس دمکری ۵ اَلْسَوْدُقُ: باز بان
 هه لۆ ۵ سَوْدُقُ فُلَانٌ: فلانکس سمیلی درنژ بوون
 ۵ اَلْسَوْدُقُ: سمیل ۵ اَلْسَوْدَانِقُ: بهمانا (اَلْسَوْدُقُ)
 دئ ۵ اَلْسَوْدُقُ: بهمانا (اَلْسَوْدُقُ) دئ ۵ نه لقهی
 زنجیر ۵ دل ۵ اَلْسَوْدُقُ: بهمانا (اَلْسَوْدُقُ) دئ ۵
 اَلْسَوْدَقِي: هه لۆی باز ناسا ۵ (اسم منسوب)
 واته: چوستو چلاک و قیل زانو وریا.

سار سوراً و سورَة: رقی هه لسا، توپه بوو
 بهلاماریدا.

سار الشجاع في الحرب: جهنگاومره نازا که له
 شهردا هه لمه تی برد.

سار الشراب في رأسه: عمره فکه له که للهی داو
 سهرخۆشی کرد، گیزی کرد.

سار الحانط: جووه سمر دیوارکه ۵ (سُر سُر)
 فه رمانیکه له (ساریسور) وهرگتیاوه ناراسته
 ئادهمیزاد دمکری به مبهستی هه لنانی بۆ
 کاری بهرزو بیاوته ۵ سارره مُسَاوَرَة و سارار:
 بهلاماری دا ۵ له شهرو زۆرانبازیدا سمری گرت
 ۵ دموگوتری: (ساروته اهموم و الهواجس و الافکار

وشمی (السواد) ناوه بۆ گوندی سمر بهشار ۵
 دموگوتری: (خرجوا الى سواد المدينة) چونهدم بۆ
 دیهاتی دموروبهری شار.
 سواد العراق: رمشه خاکی عیراق ۵ سواد المسکر:
 خیمه و جهک و پیدایستی سهربازی ۵ سواد
 الأمير: دارو دهستهی پاشاو یاسا و لهکانی ۵
 زۆرینهی خه لک ۵ مال و سامانی زۆر ۵ نازه ل و
 کشت و کالی زۆر ۵ السواد: کهیف خۆشکردن ۵
 نه خۆشییه که توشی جهرگ دهیج له ئاکامی
 زۆر خواردنی خورما ۵ وا دهیج نه نه خۆشییه
 دهیکوژی ۵ دهردیکه توشی مهر دهیج گۆشتی
 رمش دهیج و دهیکوژی ۵ رهنگ زهردییه که ۵
 سهوزییه که توشی نینۆک دهیج ۵ نه خۆشییه که
 توشی گهنم و جۆ دهیج، دهنکه که رمش دهیج
 ۵ السواد: بهمانا کهیف خۆشی دئ ۵ السواد:
 پلیتیکی مهعدمنی ریک و پیکه ۵ شوینیک
 بهردی زۆر بی بهتایبهتی بهردی رمش و زبر ۵
 السواد: مینینهی (الأسود) ۵ بهکیک لهو چوار
 مادهمیهی جهستهی ئی پیک دئ: که به بریوی
 پشینان جهسته لهو چوار شته پهیدا دهیج؛
 نهوانهش (الصفراء، الدّم، البلغم، السواد) ۵
 رهشاری گهوره ۵ رهشکه؛ که به (حبة البركة)
 ناسراوه ۵ دمشگوتری: (کلمته مارد علی سواد
 ولا بضاء) قسم لهگه ل دا کرد نه به چاک نه
 به خراپ و هلامی نه دامهوه ۵ السودان: کۆی
 (الأسود) چینیکسی ئادهمیزادن رمش پیست،
 هه ندنیکیان قز هه لپروزاو هه ندنیکیان لهج
 نهستوو هه ندنیکیان لوت پانهوه بوون ۵
 السوَدَة و السوَدَة: گهورهی شکۆمهندی، ریزو
 بیاوتهی و مهردایهتی ۵ السواد: بهجوکراوهی
 (السواد) ۵ همروا ناوه بۆ ناخی دل ۵ السید:
 خاومن ۵ پاشاو گهوره ۵ خاومنی کۆپله ۵ ریش

راپهرین و پهلامار دان، دیاردمو نیشانهی
 پیاوختی و مرداپهتی ◊ بمرز بوونهوهی ریزو
 شهرهف ◊ کوشندی سهرما ◊ کهسکونی و
 کاریگهری شهراب ◊ رق ههئسانی زۆرو له سنور
 دمرجوو ◊ ههئمت و تۆله ستاندنوهی پاشا له
 تاوانباران و کهمترخه مان ◊ دمشگوترئ: (فلان
 ذر سورۃ فی الحرب) فلانکس له شهردا لیزان و
 بیروبوچونی پهسندی همیه ◊ السورۃ من
 البناء: نهو باله خانهمه بهرزو جوان بی ◊
 چینیکه له چینهکانی دیوار ◊ قاتیکه له
 قاتهکانی باله خانه ◊ تاکی سورمه له
 سورمهکانی قورثانی بیروز ◊ پله و پایهی
 بهرزو شکۆمهند ◊ فهضل و گهرمی ◊
 شهرهف و نهجیب زادهی ◊ نیشانه ◊ السورۃ:
 نهو کهسهی زۆر توره دمبو و رقی ههئدستئ ◊
 زۆر ههئمت دمباو تۆله ستینه ◊ کهسبک
 شهراب له کهلهی بدا و تمپدهماخی بکا یان له
 پهل و پوی بخا ◊ هیرش بهرو تانه و تمشهر
 هاویژ ◊ سهگی درنده و نازا بو ئادهمیزادی
 بیگانه ◊ قسهی کاریگرو سملیندراو بوژدهر
 ◊ المسورۃ: سهرین و پشتی له پیست و جهرم
 دروستکراو ◊ سهرین ◊ المسورۃ: بهمانا (المسور)
 دئ ◊ المَسورۃ: مهچک ◊ شوینی بازنه و
 دستهوانه ◊ پیاویک به زۆر کرابیته پاشا و
 همرمانپهوا.

سأسی الحَبِّ وَالْحَشْبِ سَاسًا: دانهویله که سن لئی

دا ◊ دارمهکه مۆرانه کرمۆلی کرد.

سأسی الشَّاةِ: مهرمهکه ئهسپ له خوریهکهی دا ◊
 ئهسپیی ناو خوریهکهی زۆر بوو.

سأسی الناسِ سَاسًا: بوو به گهرمی خهئکهکهو

همرمانپهواپی کرد.

سأسی الذَّوابِ: ولاخهکهی رام کردو ژێرباری کرد.

(وخواه) خهمو پهزاره، دئه خوته و بیرو
 بوچونی جیا جیا له ناخیدا سهریان ههئدا و
 زۆرانبازییان لهگهئدا کردو هینایان و بردیان
 جهمبهریان لهگهئدا بهست ◊ سورۃ: شورای بو
 کرد، بهرزینی بو کرد ◊ سورۃ المرأة: بازنهی
 کرده دستی ئافرتهکهوه ◊ سورۃ الحائط: چووه
 سهر دیوارمهکه ◊ سورۃ فلاناً: فلانکسی کرده
 گهرمو کار بهدست ◊ کردی به تفهنگچی و
 راست هاویژ ◊ تسارر للشین: خودی شتهکهی
 بو بهرز کردهوه ◊ تسارر الرجلان أو غیرهما: نهو
 دوو پیاوه پهلاماری پهکیان داو دمسته و
 پهخهی یهکتر بوون ◊ تسورت المرأة: ئافرتهکه
 بازنهی له دست کردن ◊ تسور الحائط: چووه
 سهر دیوارمهکه ◊ تسور علیه: هیرشی بو برد ◊
 الإسوار: لۆغهتیکه له (السوار) بهمانا نهو
 بازنه و خشلهمه ئافرته له دستی دمکا ◊
 سهرکردهیهکی هارس بووه ◊ تفهنگچی و نیشان
 ههنگیو ◊ دامهزراوو خوژگر لهسهر پشتی
 نهسپ.

الأسارىة: نهتهوهیهکی ناعهرمین له دپهر زمانهوه

له بهصرهدا نیشهجئ بوون ◊ السوار: بازنه و

خر خان ◊ السوار: بهمانا (السوار) دئ ◊ سوار

الحمر وحرهما: کهف و ههئچونی شهراب و

کاریگهری توندو کهسکونی ◊ دمشگوترئ: (أخذه

سوار الفرح وخواه) نمش و نمای دل خووشی و تمپ

دمماخی له کهلهی دا ◊ السورۃ: ههر شتیک

دمورهی شتیک تر بدا و بیته سیاج بوی ◊

وشتی رسمن ◊ خواردنی نامادمکراو بو

میوانی بهرپیز ◊ له حمدیشدا هاتووه: دهئ:

پیغهمبهر (دخ) به هاوهلانی خوئی همرموو:

(قوموا لقد صنع جابر سوراً) ◊ ههستن بابروقین

جابر خواردنی بو نامادمکردوین ◊ السورۃ:

ورده شتهکه دهخوا ومکوو (سن)ی ناو دانهوئله،
 کرمی ناو خۇراک ۵ کرموئل بوونی ددان ۵
 ههروا ناوه بۇ رومکيکی عوضی، تمهمن دريژه
 دمشتهکييه رمگهکانی دريژو قولن، رمگهکانی
 ورد دمکريئنو دمکوئرين دهرمانی ئی دروست
 دمکريئ ۵ ههروا شهرايیکي ئی دروست دمکريئ
 پيئي دمکوئري عيرقی سوس ۵ ههروا دمکريته
 کينايه بۇ سروشتو رهوشتی شت ۵ دمکوئري:
 (الکرم من سوسه) سهخی و نانبدیهي له
 سروشتو رهوشتی نموه ۵ نهصلو بنهما ۵
 الحیاسة: رامیاری ۵ (سیاسة سوق الحره)
 دهرپرينو تعبيریکه ههئسو کهوتی بانقه
 سهرمکييهکان دیاری دهکا دهریاری کرپینو
 فروشتنی پاره جیا جیاگان ۵ به مهيهستی
 زۇرتري گۇرپينهومی کالوو دراو ۵ السوسن: جۇره
 رومکيکه له پيئری رومگهکانی (الایرس) قمدو
 بالای شهصت سانتيمهتریک بهرز دمبيتهوه ۵
 گوئيک یان جهند گوئيک ههريهکهیان له
 غونجهيهکهوه پهيدا دهبيو دمپشکوي، هميه
 سبي، هميه شينه هميه زمرده هميه سووره ۵
 رومکيکی تمهمن دريژه له ولاتانی نهوورپاوا
 ولاتانی سهر دهریای سبي ناوهراست دهروي،
 ههندی جۇری به رمگی بۇن خوش بهناویانگه،
 چونکه رومکيکی عهتر ناميزه ۵ ساطت نفسه
 سَوطاناً: دلی تیکهله هات.
 سَاطِ الثَّيِّ سَوطاً: شتهکهی تیکهلاو کرد به
 نهسکويو شتی وا تیکي ههئدا بۇنهموی باش
 تیکهله بهمهکترین ۵ دمکوئري: (ساط القدر
 وغرها) خواردنی ناو منجهلهکهی تیک ههئدا
 ههروا دمکوئري:
 سِيَطَ حُبِكَ بَدْمِي: خۇشهويستیت تیکهله به
 خوئینم بووه.

سَاسَ الْأَمْرَ: کارمکانی ریکخستن و چاکسازی تیدا
 کردن.

سَوسِ الْحَبِّ وَغَيْرُهُ بِهَمَانَا (سَاسَ) دئ ۵ دمکوئري:
 سَوسِ الْحَيَاةِ مَهْرُ بَزْنَهَكَه نَهَسِبِي لَيِي دَانِ وَ
 گهنه لئی دان ۵ سَاسَ الْحَبِّ وَغَيْرُهُ: بهمانا
 (سَاسَ) دئ ۵ دمکوئري: سَاسَ الْقَوْمِ فَلَاناً:
 خهئکهکه فلانکهسیان کرده گهورهو
 فهمرانرپهوی خویان ۵ دهشگوئري: (أساسوا
 فلاناً أمرهم) کاروباری خویانیان دا به نهو ۵
 سَوسَ فِلَانٍ لِفِلَانٍ أَمْرًا: فلانکهس کارمکهی بۇ
 فلانکهس ناسان کردو ریئ بۇ خوش کرد ۵
 إِسْتَأَسَى الْحَبُّ وَغَيْرُهُ: بهمانا (سَاسَ) دئ ۵ تَسَوسُ:
 بۇ موطاومعهی (سَوسَهُ) دئ ۵ السَّاسِ: نهو
 کهسهی ولاخ رامو ژیربار بکا، کارامابه لهژیر
 بارکردنی ولاخدا ۵ السَّاسُ: خمخۇرکه، سن که
 له دانهوئلهو خوریو شتی وا دهداو
 دایدهومشینی ۵ ههرشتیک دابخوریو کرموئل
 بیئ.

السَّوسُ: بهئقی سهر ددان، ددان کرموئل کهر ۵
 السَّاسَةُ: کوی وشهی (السَّاسُ) ۵ دانهوئلهو
 خۇراکی سن ئی دراوو نهسپئ ئی دراوو کرم ئی
 دراو ۵ السَّوسُ: درهختیکه له جۇری درهختی
 (عیضا) دهشوبهئته درهختی مهرخ جقلی نیه
 گهئای نیه، بهرز دمبيتهوه باشترین چیلکهی
 شقارتهی ئی دروست دمکريئ ۵ السَّوسُ:
 دهرنیکه توشی ملی نهسپ دهبی قورگی وشک
 دهکاتهوه تا دمتوپئ ۵ السَّوسُ: دهرنیکه توشی
 هاچی ولاخ دهبی ۵ دهرنیکه توشی سمتی ولاخ
 دهبیو هاچی لاواز دهکا ۵ السَّوسُ: بهمانا
 (السَّاسُ) دئ ۵ (سَوسُ كَلِّ شَيْءٍ) خمخۇرکهی
 شتهکهیه، که لهناو شتهکهدا پهيدا دهبیو ورده

سَاعُ الْأَمْرِ وَغَرَبُهُ: کارمکه‌ی نهمدیو او دیو کردو
لیئی ورد بوؤوه ◊ (سَاعُ الْحَرْبِ وَغَرَبُهَا) له
شهرمکه‌وه گلاو جووه ناویه‌وه.

سَاعُ الدَّابَّةِ: به قه‌مچی ولاغه‌که‌ی نازوت لیئی
خوری ◊ سَاعُ فُلَانًا: به قه‌مچی له فلانک‌ه‌س
راسا ◊ یان به قه‌مچی به‌ره‌نگاری فلانک‌ه‌س
بوؤوه له شهره قه‌مچی دا به‌سهریدا زال بوو ◊
سَوَّطُ الْكُرَّاتِ: گیا کوراث گلوکی ناوم‌پرستی
دمرک ◊ سَوَّطُ الشَّيْءِ: شته‌که‌ی تیک هه‌لدا ◊
سَوَّءٌ: بره او رایه: له کارویارمکانیدا یان له راو
بوؤ‌چونه‌کانیدا تیکه‌لو و پیکه‌لی کرد ◊ سَوَّطُ
الْحَرْبِ: که‌وته شهره دست‌ی به‌شهر کرد ◊ استوط
الأمر: کارمکه شیواو چه‌واشه بوو، دهمگوترئ:
(استوطَ علیه أمره) نیشه‌که‌ی نی چه‌واشه بوو
دهستی تن خراو له‌سمری هورس بوو ◊ السَّوْطُ:
قه‌مچی له چهرم و شتی وا دروست کرابی ◊
لاسکی رومکی کوراث که هیشتا گوله‌که‌ی له
غونجه‌دایه ◊ به‌مش و بار ◊ نازارو ناره‌حمتی ◊
خودا عه‌زابی به نیسی به‌سمر رشتن ◊
پالاوگه‌ی ناو ◊ زیدمی گؤلاو که ومکوو قه‌مچی
درئز دهمبته‌وه ◊ ریگای باریکی نیوان دوو
بارکون.

سَوَّطٌ باطل: نهو دیمه‌نهمیه که له کونیکه‌وه
تیشکی هه‌تاو دم‌چپته ناو زوریکه‌وهو خیتیک
دروست دمکا ◊ دهمگوترئ: (هما يعاطيان سوطاً
واحداً) نمو دووانه به‌ک کاردمکن ◊ السَّوْطُ:
خاومن قه‌مچی، یاساول، پؤلیسی قه‌مچی
به‌دهست که له‌خه‌لک دهمدا ◊ السَّوْطَاءُ:
شؤرباویکه‌ی ناوو به‌رمک‌پشته‌که‌ی زور بی ◊
بیازو نوکی زور تیدا بی ◊ السَّرِيْطَةُ: تیکه‌لاو
تیک هه‌لراو تیکه‌ل‌کراو ◊ دهمگوترئ: (أمرهم

سويطة بينهم) ماله‌که‌یان تیکه‌لاوه ◊ السَّوْطُ:
داریکه یان شتیک تر ومکوو نه‌سکوی نه‌وه‌ی
له‌ناو مه‌نجه‌له‌که‌دایه بیئی تیک هه‌لدمدرئ ◊
نه‌سپیکه به قه‌مچی نه‌بی بازنادا، ناکه‌ویته
غار ◊ السَّوْطُ: به‌مانا (السَّوْطُ) دئی ◊ السَّيْطُ:
ناو که له بنکی چه‌وزدا به‌میتته‌وه ◊ سَاعُ
الشَّيْءِ سَرْعًا: شته‌که هه‌وتا، له‌کیس چوو،
دمگوترئ: (ضائع سائغ): هه‌وتاوو له‌ناو جووه ◊
سَاعَتُ الإِبِلِ أَوِ الْمَاشِيَةِ: حوشترمکه یان مه‌رو
بزنه‌کان چوونه له‌ومرگاوه، یان به‌بی شوان
له‌پاوان ده‌له‌ومرین ◊ أَسَاعٌ: له‌ساتیکه‌وه بوؤ
ساتیک گواسته‌وه ◊ یان سمعاتیک دواکه‌وت ◊
أَسَاعُ الشَّيْءِ: شته‌که‌ی پاشگوی خست،
هه‌وتاندی ◊ أَسَاعُ الْمَاشِيَةِ: نازه‌له‌کانی به‌ره‌للا
کردن تا بوؤ‌خویان بله‌ومرین ◊ سَاعَةٌ مُسَاعَةٌ
وسواعاً: بوؤسمعاتیک به‌کرئی گرت ◊ یان
به‌سمعات به‌کرئی گرت ◊ السَّاعُ: ناره‌حه‌تی و
ناخوشی ◊ السَّاعَةُ: به‌شیک لمبه‌شهمکانی کات ج
که‌م بی یان زور ◊ به‌شیک له‌بیست و چوار
به‌شی شه‌وو رؤز ◊ نامیریکه کاتی پی دیاری
دمکری ◊ واته سمعات ◊ سمعاتی خوری
به‌هؤی وزمی خور ئیش دمکاو کاته‌کانی شه‌وو
رؤزی پی دیاری دمکری ◊ رؤزی قیامت ◊ یان
نه‌وکاته قیامه‌تی تیدا ردمبی ◊ ساعة الغفلة:
سمعاتی نیوان مه‌غریبو عیشایه ◊ ساعة
سَرْعًا: ساته‌وه‌ختیک ناخوش و ناله‌باره ◊
ساعة الصفر: له‌زاراوه‌ی هیزی چه‌کدارو سوپادا
نه‌وکاته نه‌نییمه‌به که ده‌ست دمکری به‌کاری
سمربازی تیدا ◊ السَّوْاعُ مِنَ اللَّيْلِ: سمعات ◊
سُوعٌ: بتیک ناوداره له‌ناو قه‌ومی نوح دا
به‌رستشی بوؤ کراوه دواپی بوومته به‌رستراوی
هؤزی هوزمیل یان خیلی هه‌مدان ◊ السَّوْعُ مِنَ

اللیل: بهمانا (السُّرَاغُ) دئی ۵ اَلْمِسِيَاغُ: فموتیننمر، قهلاجوکمر، دمگوترئ: (هو مِسِيَاغ مِضِيَاغ) ۵ ههروا ناوه بؤ حوشرتیک که بهبئ شوان دهجیتته لهومرگا.

سَاغِ الشَّيْنِ سَوْغًا وَسَوَاغًا: شتهکه خوْش و گوارا بوو بهجهستهی کموت ۵ (ساغ الشرابُ والطعامُ فی الخلق): بهناسانی ناوو شلهمهنبیهکه یان خواردنهکه له گهروی رُویشته خوار.

سَاغِ الشَّرَابِ أَوْ الطَّعَامِ: بهناسانی ناوو خواردنهکهی قوت دا ۵ اَسَاغُ فَلَانَ بَفَلَانَ: فَلَانَکَمَسِ بَمَفَلَانَکَمَسِ کارهکهی بؤ تهواو کراو جئ بهجئ بوو ۵ اَسَاغُ الشَّيْنِ: شتهکهی والئ کرد قوت بجئو بهناسانی لهگهروی بپرواته خوار، دمگوترئ: (أَسِغْ لِي غُضَّتِي): مؤلتمم بدمو پهلهم لئ مهکه ۵ اَسْوَعُ أَخَاهُ: لهگهمل براهکی لهدایک بوو، دوو لانهبوو، یان لهدوای براهکی لهدایک بوو ۵ سَوْغُ الشَّيْنِ: شتهکهی گونجانند، وای لئ کرد بهناسانی قوت بجئ ۵ سَوْغُ الْأَمْرِ وَنَحْوِهِ: نیشهکهی بهرموا زانی و وای لئ کرد کهسانی دیکه سودی لئ ببینن ۵ سَوْغُ فَلَانًا مَا أَصَابَ: رینگای دا فَلَانَ سود له بهشی خوْی وهربرگئ، بهشی خوْی بهرئ و کمس پئی لئ نهگرئ ۵ شتهکهی بهپالفتهکراوی جئ هیشت ۵ (سَوْغُ لَهُ كَذَا): فَلَانَ شَتِي پئی دا ۵ اِسْتَسَاغَهُ: بهمانا (سَاغَهُ) دئی ۵ بهگونجاوی دانا ۵ وای کرد خواردن و خواردنهومکه بهخوْشی قوت بجئ ۵ قسهکهی خوْی برده سمرو وای کرد کهسانی بهرامبهر بیرو بؤچونهکانی پهسهند بکهمن، دمگوترئ: (لا اَسْتَسِخِ الطَّعَامَ أَوْ الْكَلَامَ): نمو خواردنه یان نمو قسه پهسهند ناکهم. ۵ اَلْأَسْوَعُ: گواراو خوْش قوت چوو، دمگوترئ: (شراب اَسْوَعُ): شهرابیکی گوارایه ۵ اَلتَّسْوِيعُ:

(تسویفات السلاطين): رینگه پیدانی باشابه بهموه کهسیک بتوانئ له لایهنبیکی دیاریکراو مافی خوْی وهربرگئ ۵ السَّوَاغُ: همرشتیک ببیتته هؤکاری فوتدانی خوراک، دمگوترئ: (الماء سِراغُ الفِصَصِ): ناو هؤکاری فوتدانی باروه خوراکه ۵ السَّوْغُ: (هذا سَوْغُ هذا): نموه بهمنندازهی نموه ۵ یان لهسمر شیوهی نموه ۵ دهشگوترئ: (فلان سَوْغُ أخيه): فلان دوا بهدوای براهکی لهدایک بووه مندالی تریان نهکهوتوتته نیواننموه ۵ ههروا دمگوترئ: (هو أخوه سَوْغُهُ): فلان دوا بهدوای براهکی لهدایک بووه مندالی تریان نهکهوتوتته نیواننموه ۵ ههروا دمگوترئ: (هي أخته سَوْغُهُ): نموه خوشکیهتی و دوا بهدوای نمو لهدایک بووه ۵ السَّوْفَةُ: بهمانا (السَّوْغُ) دئی ۵ اَلْمُسْرَفَاتُ: (مُسْرَفَاتُ الصَّيْنِ): نمو بهلگهناممو بپرواناممو پشتگیری کردنانهمن کهپئوپئوسته نهوکسههی دهمهوی لهفهرمانگهیهک دایمهزری پيشکهشیان بکا بؤ تمعین بیون ۵ سَافَتِ الْمَاشِيَةِ سَوْفًا وَسَوَاغًا: نازهلهکان بهنهخوْشی (سرواف) لهناو چوون.

سَافٍ عَلَيْهِ: خوْی گرت، بهصهبر بوو لهسهری.

سَافِ الشَّيْنِ: بؤنی شتهکهی کرد. ۵ سَافِ السَّائِفَةِ: لهلبهلانمهکه نزیک کهوتوهه ۵ اَسَافٌ: نهخوْشی (سرواف) کهوته ناو نازهلهکانیهوه. ۵ اَسَافٌ الرَّالِدَانِ: باوک و دایکهکه مندالیان مرد، بهمنداله مردوومکه دمگوترئ (مُساَف)، بهباوکمهکه ۵ اَسَافٌ فَلَانًا وَرِجْلِهِ: فَلَانَکَمَسِ لهناوبردو فموتاندی ۵ اَسَافٌ فَلَانَ رِجْلًا: بؤنی فَلَانَکَمَسِ کرد ۵ سَافَةٌ فَلَانًا: فَلَانَکَمَسِ رُوپاند ۵ بؤنی کرد بؤنهموی بزانی کامیان بؤنی کهسکون تره ۵ فَلَانَکَمَسِ خَافَلَانَد.

خیراً: خودا خَیْرِ بُونارد، خَیْرِ بَمَسْمَردا
 پَشت ۵ سَاقَت الرِّیْعُ السَّعَابِ:
 پَشمه‌بایمه که تمپو تۆزۆ گَل و خۆلی حه‌وا دا،
 هه‌وره‌مکانی رامالی.
ساق الحدیث: قسمه‌کی درنیزه پَینداو به‌زنجیره
 گَیَراپه‌وه.
ساق الیه الحدیث: روی ناخاوتنه‌کی کرده نه‌و.
ساق المهرالی المرأه: مارمیه‌که‌کی نارد بۆ
 نافرته‌که.
سَوَقَ سَرَقًا: حاجی نه‌ستورو گه‌وره بوو ۵ اسَاقَه:
 به‌مانا (سَاقَه) دئ.
ساق فَلَائاً الماشیة: وای کرد فلان کَمَس نازه‌له‌که
 لئ خورئ ۵ نازه‌له‌مکانی کرده مولکی فلان ۵
 سَاقَه: له‌رؤیشتن دا پَیش‌برکیی له‌گه‌ل دا کردو
 پَیشی کهوت ۵ کئ برکیی له‌گه‌ل دا کرد
 تابزاندئ کامیان تیز ره‌وتره.
ساق مَعَه: شته‌که‌ی له‌گه‌لدا لَیخوری ۵ شوئنی
 کهوت. ۵ سَرَقُ النَبْتِ أَوْ الشَّجَرِ: رومه‌که‌که یان
 دره‌خته‌که قه‌دی پمیدا کرد ۵ سَرَقُ المِیْرَانِ
 وَغَیْرَه: به‌مانا (سَاقَه) دئ ۵ سَرَقَ فَلَائاً امره:
 کاروباری خۆی دایه دمست فلانکس.
ساق البِضَاعَه: هه‌ولی دا بازار بۆ کالاکانی بکاته‌وه
 ۵ اسَاقَه: به‌مانا (سَاقَه) دئ ۵ اِنْسَاق: بۆ
 موطاومعه‌ی (سَاقَه) دئ ۵ شوئین غمیری خۆی
 کهوت ۵ ملکه‌ج بوو، ژَیْرَبَار بوو ۵ اِنْسَاقُ الجَبَلِ:
 کَیومکه درنیز بووه ۵ تسَاقَت الماشیة: نازه‌له‌مکان
 دوايه‌کتر کهوتن، به‌شوئین یه‌کتردا هاتن ۵
 له‌رؤیشتن دا پالمه‌ستویان کرد ۵ تَسَاقُ
 الشَّیْثَانِ: نه‌و دوو شته پَیکه‌وه رؤیشتن، شان
 به‌شانی یه‌کتر رَیْیَان کرد ۵ تَسَاقُ القَوْمِ:
 خه‌لکه‌که له‌بازاردا زه‌م و زه‌مکارییان کرد ۵

سَرَقَ فَلَائاً: فَلَائَنکَمسی دواخست ۵ خا‌فَلَائندی ۵
 سَرَقَ الامر: گوتی له‌وه دوا نه‌و کاره دمکه‌م ۵
 کارمه‌کی دواخست ۵ سَرَقَ فَلَائاً امره: کارمه‌کی
 دایه فَلَائَنکَمسو وتی به‌ویستی خۆت چۆنی
 دمکه‌ی و چی دمکه‌ی بیکه ۵ اسَاقَه: بۆنی کرد
 ۵ اسَاقَ الْمَسَافَه: ماومکه‌ی بری له‌مه‌سافه‌که‌ی
 تَیْپَمَری ۵ الْمَسَافَه: لمبه‌لان ۵ زه‌وییه‌که لمنیوان
 لمبه‌لان و زه‌وی ره‌ق و پته‌ودا بئ ۵ السَّاقُ:
 چینی دیوار له‌خشت بئ یان له‌مردو شتی تر ۵
 نه‌و خشت و خۆل و پَیْرۆ پالمه‌ی پَشمه‌با
 دمیه‌ئینی و دمیه‌با ۵ السَّرَاقُ: دمردنکه توشی
 حوشتر دمیه‌ی دمیه‌وتَیْن ۵ السَّرَاقُ: سه‌برو
 چاومروانی کردن، دمگوتئ: (فلان یقتات
 السَّرَاقُ): فلانکس به‌هه‌وا ده‌ژی.
سوف: حه‌رفیکه بۆ رۆزگاری داهاتوو
 به‌کارده‌هیندرئ ۵ فیعلی موزاریع تایبته دمکا
 به‌داهاتوووه ۵ السَّيْفَةُ: دوور بوون،
 دوورکه‌وتنه‌وه، دمگوتئ: (کم سیفه هذه
 الأرض؟) یان دمگوتئ: (وینسا سیفه عشرين
 يوماً): نیوانمان دووری بیست رۆزه رَیْگابه ۵
 المسَاف: دووری ۵ لوت ۵ المسَافه: دووری ۵
 به‌زۆری بۆ پوبه‌رو نه‌ندازه به‌کار ده‌هیندرئ،
 دمگوتئ: (مَسَافَه یوم أَوْ مَسَافَه شهر): واته
 دووری نه‌و ولاته رۆزه رَیْیه‌که یان مانگه
 رَیْیه‌که.
ساق المریض سَرَقاً رَسِیْاقاً: نه‌خۆشه‌که کهوته
 گیانه‌لاوموه، دمگوتئ: (رایت فلاناً یسرق):
 فلانکسم بینی خه‌ریکی گیان دهرچون بوو ۵
ساق فَلَائاً: حاجی فلانکسی همنگاو، له‌حاجی دا
 ۵ له‌دواوه تَیْیه‌وه ژمنی و دمنه دمنه‌ی دا
 بۆنه‌ومی پَروا ۵ ده‌شگوتئ: (ساق الله الیه

بوتاک و بۆکۆ به کاردهیندرئ، دمگوترئ: (هر سُرقة وهم سُرقة) ◊ السُرقي: بازارپی، دمگوترئ: (هذا الشيء سُرقي): نهم کالایه بازارپییه واته باش دروست نهکراوه ◊ السُرْاقُ: سایهق ◊ قاج دریز ◊ حهلوا فروش ◊ حهلواچی ◊ السُرْاقُ: قاج دریز ◊ روهکینک یهک ساقی ههبی ◊ پرزی دار خورما نهوکاتهی دمردمکهوئ و بهمنه ندهزی بستیک دریز دمی ◊ السُرِيقُ: قاوت؛ حهلوا، خواردنیکه بهناردی گهنم یان ناردی جو دروست دمکری ◊ السُرِيقَةُ: لاسکی روهک و هدی درخت ◊ یان بازارپی بچوک ◊ السِّيَاقُ: ماریمی ◊ (سِّيَاقُ الكلام): شیوهی قسه و باسو و نوسلوب و شیوازی کهلام ◊ گیانه لآو کاتی گیان کیشان، دمگوترئ: (هو في السِّيَاقِ): نهو له گیان کیشانداپه. ◊ السِّيَقُ من السحاب: نهو هه وری با رایدمائی جا ناوی پیوه بی یان بی باران بی ◊ السِّيَقَةُ: نازه لی لیخوراو ◊ نازه لی فریندراو له لایمن دوژمنه وه ◊ ههروا دمگوترئ: (المرأ سِيَقَةُ القدر): نادمیزاد راپیچکراوی دهستی قهدمره بۆ کوئی دهوئ وادمیباو ناتوانئ لئی لادا ◊ کۆخته و دیوجامه و شتی وا کهراوچی له دواپه وه خوی حمشار بدا ◊ الْمِسْرُوقُ: حوشتریک راوکه خوی له پهنادا نه دیو بکا بۆ نهوهی نیچیرمهکی نهیبینی ◊ الْمِسْرُوقَةُ: گۆجانی شوان که نازه لهکانی بی دهنآوئ.

ساک سَواکَ رساواکَ: به هیواشی رویشت.

ساک الشین: شتهکهی شیلا دهستی پیدایهینا.

ساک قَمَهُ وَأَسْنَانُهُ بالسواله: دم و ددانی بهسیواک پاک کردنه وه، سیواکی بهدم و دانی دا هیئاو برد ◊ سَوَکَه: سیواکی کرد ◊ اسْناک: دم و ددانی بهسیواک پاک کردنه وه ◊ تَسْناوْکَ: به

تَسْوَقُ: له بازاردا کرین و فروشتنی کرد ◊ تَسْوَقُ اللسومُ: خه لکهکه بازارپان دروست کرد ◊ السائقُ: لیخوری ترومبیل یان ترین و شتی لهو جوژه ◊ السَّاقُ: نیوان نهژنو و قاج ◊ قهدی درهخت و روهک ◊ ههروا بهمانا نهفس و گیان دئ ◊ نیمامی عهلی دمبراره ی خهوارپهکان دهلی: (لا بد لي من قتلهم ولو تلفت ساقی): ناچارم شهرپان له گهل دا بکه تمنا نمت نه گهر گیانشم تیدا بچن ◊ له پهندی پشینان دا هاتوو (کشف عن ساقه): قاجی لئ هه لمانی، نهم پهنده به که سیک دمگوترئ که زور به جیدی دهست به کاریک بکا شانی بهردا ◊ ههروا دمگوترئ: (فَرَعَ للأمر ساقَه): قاجی هه لکرد بۆ کردنی کارمه ◊ قامت الحرب علی ساق: شهرمه که گهرم بوو تاوی ساند ◊ قام فلان علی ساق: فلانکهس زور لیبروانه شانی بهرکارمه داو خوی پیوه خمریک کرد ◊ ههروا دمگوترئ: (بنی القوم بيوتهم علی ساق واحدة): خه لکهکه خانومکانیان له سهر یهک ریزو شیوه دروست کرد ◊ (ولدت المرأة ثلاثة ذكور علی ساق واحدة): نافرتهکه یهک بهدوای یهکدا سن کوری بوون و مینیمیان نه کهوته نیوانه وه.

ساق حُر: نیرینهی بالندهی قهمارپییه ◊ السَّاقَةُ: باشینهی سوپا ◊ السُّوقُ: بازار؛ نهو شوپینهی کرین و فروشتنی تیدا دمکری.

سوق القتال: شوپنی لیکدان و شهرکردنی دوو لایمنی بهگز یهکدا جووه ◊ گۆرپهانی جهنگ.

السوق الحرة: بازارپی نازاد ◊ السُّوقُ السَّوْداء: بازارپی ریش ◊ بازارپیکه مامه له جیههکان تیدا پابهندی نرخی دیاریکراو نابن ◊ السُّوقَةُ: ریشه خه لک و بۆره پیاو ◊ خه لکی هه رپه مهکی ◊

رُؤِیْشْتِنِیْکِی نَهْرَم رُؤِیْشْت ۵ تَسَاوِکْتِ الْمَاشِیَّةُ:
 نَازَهْ لَهْ کِه نَهْ مَوْنِدِه لَآوَاژ بُووَه کِه دَهْرَوَا لُوْزَه
 لُوْزِیْمَتِی ۵ تَسَوْرُکُ: بَهْمَانَا (اَسَاکْ) دِئِ ۵ هَمْرَوَا
 بَهْمَانَا (تَسَاوِکْ) دِئِ ۵ السَّوَالُکُ: جِیْلِکِه دَارِیْکِه
 لَهْدِرِه خَتِی نِیْرَاکِ یَان دِرِه خَتِی لَهْوِ جُوْرَه
 سَهْرِیْکِی پَرِزْ پَرِزْ دَهْکَرِئِ و سِیَوَاکِی هِیْ دَهْکَرِئِ
 ۵ اَلْمِیْرَاکُ: بَهْمَانَا (السَّوَالُکْ) دِئِ.

سَال فلان سُوَالاً: بِرَوَانَه (سَال).

سَوَّلَ سَوَّلًا رَسَوَّلْتُ: نَهْرَم بُوو، دَهْگُوْتَرِئِ: (سَوَّلَ
 الْبَطْنُ): گَهْدِی دَاچُوْرَا ۵ سَوَّلَ لَه الشَّرُّ: شَهْرُو
 هَمْرَای لَه لَا خُوْشَهْوِیْسْت کَرْدُو هَهْلِی نَا بُوْ شَهْرُو
 هَمْرَا، دَهْگُوْتَرِئِ: (سَوَّلْتُ لَه نَفْسَه کَذَا): نَهْفَسُو
 هَمْوَا هَهْلِی نَا بُوْ نَهْوِ کَارَه ۵ هَمْرَوَا دَهْگُوْتَرِئِ:
 (سَوَّلَ لَه الشَّیْطَانَ کَذَا): شَهْیْتَانِ جُووَه
 کِه لَهْلَه یَهْمُووَه نَهْوِ کَارَه یِیْ کَرْدُو ۵ (وَهَذَا مِنْ
 تَسْوِیْلَاتِ الشَّیْطَانِ): نَهْوَه لَه خَشْتَه بَرْدِنَه کَانِی
 شَهْیْتَانَه ۵ تَسَوَّلْتُ: بَهْمَانَا (سَوَّلَ) دِئِ ۵ پَرِسیَاْرِی
 کَرْدُو دَاوَای کَرْدُو ۵ السَّوَالُکُ: بِرَوَانَه مَادَه یِیْ (سَال)
 ۵ السَّوَّلُ: بِرَوَانَه مَادَه یِیْ (سَال) ۵ السَّوَالُزُ:
 شَلَهْمَه نِیْیَه کِه کَلَبَه سَتِیْنَه زُوو گِرِ دَهْگَرِئِ لَه
 پِیْتَرُوْل دَهْرَدَه یِیْنِدِرِئِ، کِه شَافَه یِیْ لَه سُوْتَه مَهْمَنِی
 دِیْزَل کِه مَتْرَه ۵ السَّوَالُغُ: بِرَوَانَه مَادَه یِیْ (سَالِغ).

سَام سَوَّمًا وَسَوَّمًا: بَهْرَهو پِیْش رُؤِیْشْت بَهْوِیْسْتِی
 خُوْی ۵ بَهْمَه بَهْمَسْتِی و مَدَه سْتِ هِیْنَانِی شَتِیْکِ
 رُؤِیْشْت ۵ سَامَتِ الْمَاشِیَّةُ: نَازَهْ لَهْ کَانَ بُوْ خُوْیَانِ
 لَهْوَمْرَانِ و پِیُوْیْسْتِیَانِ بَهْمَا لَف نَهْبُوو ۵ بَهْرَدَهْوَام
 بُووِن لَه سَهْر لَهْوَمْرَانِ.

سَام الطَّرِیْ عَلَی الشَّیْئِ: بَالْنِدَه بَهْدَهْوَرِی شْتَه کِه دَا
 سُوْرَا یَهْوَه ۵ سَامَتِ الْإِبْلِیْ وَ السَّرِیْعُ وَ غَیْرَهَا:
 حُوْشْتَرَه کِه یَان بَا یَه کِه بَهْرَدَهْوَام بُووِن
 بَه خِیْرَا یِیْ یَان بَه هِیْوَا شِیْ گُوْزَهْرِی کَرْدُو.

سَام الشَّیْئِ: بَهْمَشْتَه کِه وُه لَکَاو لِئِی نَهْبُووَه.

سَام الْإِبْلِیْ فِی الْمَرْعِی: حُوْشْتَرَه کِه یِیْ بَهْرَه لَلَا یِ
 بَاوَانَه کِه کَرْدُو وَا زِی لِئِ هِیْنَا.

سَام الْإِنْسَانَ ذُلًّا أَوْ حُسْفًا: زَهْلِیْلِی و نَارَه حَهْتِی
 بَه سَهْر نَادَه مِیْزَادَه کِه دَا رِشْت.

سَام فَلَانًا الْأَمْرَ: کَارَه کِه یِیْ خَشْتَه نَه سَتُوْی و دَاوَا یِ
 لِئِ کَرْدُو نَه نِجَامِی بَدَا.

سَام الْبَائِعِ السَّلْعَةَ سَوَّمًا وَسَوَّمًا: فَرُوْشِیَارَه کِه
 کَالَا یِ رَانَوَانْد بُوْ فَرُوْشْتِن و نَرَخَه کِه شِیْ دِیَاْرِی
 کَرْدُو ۵ لَه حَهْدِیْث دَا هَاتُووَه (لَا یَسُوْمُ أَحَدُکُمْ عَلَی
 سَوْمِ أَخِیْه) بَا یَه کِئِ لَه نِیْوَه زَهْم و زَهْم کَارِی بَه سَهْر
 بِرَاکِه یِ دَا نَه کَا ۵ دَهْگُوْتَرِئِ (سَمْتُ فَلَانًا سِیْلَتِی):
 بَه فَلَان کِه سَم گُوْت کَالَا کَهْم بَهْوَنْدِه لِئِ دَهْکَرِئِ؟
 ۵ هَمْرَوَا دَهْگُوْتَرِئِ: (سَمْتُکَ بَعِیْرَکَ سِیْمَه حَسَنَه):
 نَرَخِی حُوْشْتَرَه کِه مَتَم بَا شِ بَهْرَز کَرْدَهْوَه.

سَام الْمَاشِیَّةِ عَلَی الْحَرَضِ: و لَآخَه کِه یِیْ بَرْدَه سَهْر
 حَهْوَزَه کِه ۵ اَسَامِ الْمَاشِیَّةِ: و لَآخَه کِه یِیْ لَه لَهْوَمْرِگَا
 لَهْوَمْرَانْد ۵ اَسَامِ اِلَیْه بِیْصَرَه: چَاوِی بِیْسی تِئِ
 بِیْیِی و بَه چَاو هَه نِگَاوَتِی ۵ سَاوَمُهُ مَسَاوَمَةُ
 رِیْوَامًا: مَامَه لَه یِیْ لَه گَهْل دَا کَرْدُو بُوْ کِرِیْن و
 فَرُوْشْتِن ۵ سَاوَمِ الْبَائِعِ بِالْسَّلْعَةِ: فَرُوْشِیَارَه کِه
 نَرَخِی کَالَا کِه یِیْ بَهْرَز کَرْدَهْوَه ۵ سَوَّمُ الْمَاشِیَّةِ:
 نَازَهْ لَهْ کِه یِیْ لَه لَهْوَمْرِگَا لَهْوَمْرَانْد ۵ سَوَّمُ الْخِیْلِ:
 و لَآخَه کَانِی بَه سُوَاْرَه کَانَهْوَه رَهْوَانَه کَرْدِن ۵
 نَارْدِنِی ۵ سَوَّمُ فَلَانًا: وَا زِی لَه فَلَان کِه س هِیْنَا چِی
 دَه کَا بِیْکَا ۵ سَوَّمُ فَلَانًا فِی مَالِه: فَلَان کِه سِی
 لَهْمَا ل و سَامَانِی خُوْی دَا دَه سَه لَاتَدَار کَرْدُو
 هَهْمُوو صَه لَآحِیْبِیَه تِیْکِی دَا یَه ۵ سَوَّمُ عَلَی الْقَوْمِ:
 پَه لَامَاْرِی نَه تَهْوَمَه کِه یِیْ دَاو هِیْ رِشِی لَه نَا کَاوِی
 کَرْدَه سَهْرِیَان و بَارُوْدُوْخِی شِیْوَانْدِن ۵ سَوَّمُ
 الشَّیْئِ: شْتَه کِه یِیْ نِیْشَانَه دَار کَرْدُو ۵ اَسَامَتِ

کرد ۵ به‌لَمَك بوو، توشی نه‌خوشی پیست بوو ۵
 اَسْرَى الشَّيْءِ: شته‌که‌ی رَنَك خست و ته‌ختی
 کرد ۵ باشگوئی خست ۵ اَسْرَى الشَّيْءِ بالشَّيْءِ:
 شته‌که‌ی ومکوو فلان شت لئِ کردو رَنَك
 خستیه سمر شیوه‌ی نهو ومکوو نهوی لئِ کرد
 ۵ ساواہ: هاوشانی نهوی لئِ کرد، خستیه ناستی
 نهو، دمگوترئ: (ساری فلان قِرْنَهُ ربه فی العلم
 وغیره): فلانکس له‌بوارى زانست و شتی تردا
 جووه ناستی هاوشانه‌که‌ی و پیئی گه‌یشته‌وه ۵
 ساری هذا بذالك: نهوی به‌رز کرده‌وه تا
 گه‌یاندیبه ناستی نهو ۵ ساری بینهما: نهو
 دوانه‌ی والی‌کرد له‌یک ناست دابن و ومکوو به‌ک
 وابن ۵ سَوَى الشَّيْءِ: شته‌که‌ی راست کرده‌وه
 رَنَكی خست ۵ رَنَك و پیئی کرد ۵ سَوَى بینهما:
 به‌مانا (ساری بینهما) دئِ ۵ سَوَى الطَّعام:
 خواردنه‌که‌ی پی گه‌یاند، دمگوترئ: (سَوَيْتَ
 علیه الأرض ربه) له‌و‌خاکه‌دا به‌هیلاک جوو
 فهوتا ۵ استوی: راست بوو، مایه‌وه له‌سمر نهو
 حاله ۵ استوی الشَّيْءان: نهو دوو شته هاوشان و
 چون به‌ک بوون ۵ استوی فلان: فلانکس
 گه‌نجیه‌تی کامل بوو ۵ استوی الطَّعامُ:
 خواردنه‌که پیگه‌یی ۵ استوت الأرض: زمویبه‌که
 بوو به‌سوته‌ممرؤ قات و فری تئیدا په‌یدا بوو ۵
 استوی به‌الأرض: له‌و‌خاکه‌دا فهوتا ۵ استوی ع
 کذا: جووه سمری ۵ کونترؤئی کرد ۵ جئِ گیر
 بوو مایه‌وه ۵ بوو به‌خاومنی و دهستی به‌سردا
 رؤی ۵ استوی علی سریر الملک: دهسه‌لاتی گرته
 دهست ۵ استوی الیه: جو بؤلای و کردیه نامانجی
 خوی ۵ تَسَوَى: بؤ موطاومعه‌ی (سَواہ) دئِ ۵
 تَسَوَى به‌الأرض: له‌و‌خاکه‌دا تئیدا جوو فهوتا ۵
 الإِستواءُ (خط الإِستواء): هئئی کاکیشان ۵
 بروانه ماده‌ی (خطط) ۵ السَّوَى: عهدل

الْمَاشِيَةَ: به‌مانا (سامت) دئِ ۵ استام البائع
 بالسلعة وعليها: فرؤشیارمه‌که نرخى کالاکه‌ی
 به‌رز کرده‌وه ۵ استام المشتري من البائع بسلامته:
 کرپار نرخى کالاکه‌ی به‌فرؤشیار رانواند داوای
 لئِ کرد پیئی بلئِ چه‌نده؟ ۵ استام فلاتاً السِّلعة
 وعليها: داوای له‌فلانکس کرد نیشانه‌ی
 کالاکه‌ی بؤ رون بکاته‌وه ۵ تساوما السِّلعة
 وفيها: فرؤشیارو کرپار دان و سانیان کرد
 دهرباره‌ی کرپن و فرؤشتنی کالاکه ۵ فرؤشیار
 نرخیکی درکاندو کرپاریش نرخیکی تری
 رانواند ۵ تَسَوَمُ فلان: فلانکس نیشانه‌یه‌کی بؤ
 خوی دانا تا پیئی بناسرئ ۵ السَّائِمة: همر
 نازه‌لَیک به‌دممی خوی بله‌ومرئ و پیویستی
 به‌مناضو نالیک نه‌ب ۵ السَّامُ: مردن ۵ زَپر ۵
 توئژو ریهروی نالتون و زیو له‌بهردو له‌کانه‌کان
 دا ۵ قالبه زَپر و زیو ۵ دار خه‌یزهران ۵ السَّامِي:
 همرشتیک بال بدرئ بؤلای (سام) که په‌کیکه
 له‌کورمه‌کانی چه‌زرتی نوح (د.خ)، دمگوترئ:
 (جِنْسٌ سامي): رهمگزی سامی نه‌زاد ۵ (لغة
 سامية): زمانیکی سامی.

السُّرْمَةُ: نیشانه‌وه علامت ۵ نرخ و به‌ها،
 دمگوترئ: (انه لغالي السمة): نهوه گران به‌هایه
 ۵ السَّيْمَةُ: به‌مانا (السُّرْمَةُ) دئِ ۵ السَّعَا: نیشانه‌وه
 علامت ۵ السَّيْمَاءُ: به‌مانا (السَّيْمَاءُ) دئِ ۵
 السَّيْمَاءُ: به‌مانا (السَّيْمَاءُ) دئِ.

سَوِيَّ الرَّجُلُ سَرِيٌّ: پیاومه‌که کاروباری باش بوو،
 پیاومه‌که نیشی له‌بار بوو ۵ اَسْرَى: راوستاوو
 به‌رده‌وام و کار دروست بوو ۵ اَسْرَى فلان:
 فلانکس نیشی باش و رَنَك و پَنَك به‌رده‌وام
 بوو ۵ له‌نه‌خوشی رزگاری بوو ۵ له‌بیری جوو ۵
 خرابه‌ی کرد ۵ له‌حیاسب دا هه‌له‌ی کردو
 راستی کرده‌وه ۵ ریسوا بوو ۵ دایه‌پئنا ۵ په‌یدای

هَيْلَى نَاوَمِرَاسْتِيَان يَان هَيْلَى بِيَوَه لَكَاوِيَان رَاسْت
بِيَو خَوَارِي تِيْدَانَمِيَن ۵ سَيَاتِ النَّاقَةِ:
حوشترمه شيرى داجوراند شيرى لهگون دا
چورا ۵ سَيَا فلان الناقه وهرها: فلانكس شيرى
حوشترمه شيرى دوشى نهو شيرى خمريكوو
لهگونى داجوراي ۵ اِنْسِيَا اللبْنُ مِنَ الطَّرْح:
شيرمه بى دوشين لهگونى نازه لهكه چورايه
خوار ۵ تَسِيَاتِ النَّاقَةِ وهرها: بهمانا (سيات) دئ
۵ تَسِيَاتِ الْأَمْرِ: كارمکان تيكه و پيکه ل بوون
۵ تَسِيَا فلان بَسِيْنِي قَلِيل: فلانكس شتيكى
كهى شير پيدام ۵ تَسِيَا فلان بَقِي: فلانكس
دواى ئينكارى كردن دانى بهمافى من دانا ۵
السَّيْنُ: شيرى نازه لهكه به بى دوشين لهگونى
داجوراي ۵ السَّيَا: كفن فرؤش ۵ سَابِ سَيْبَا
وَسَيْبَانَا: رويى بؤ كوئى ويست مى ناو
نهگهرايهوه.

ساب فلان فى كلامه: فلانكس دريژمى

بمقسه كردن داو دهمدريژمى كرد ۵ سَيْبَةُ: وازى
لى هيناو بهره للاى كرد بؤ كوئى دهجى بجى ۵
اَنسَاب: بهمانا (ساب) دئ ۵ اَنسَابُ نَحْر كَذَا):
بؤلاى نهو گهرايهوه ۵ اَلْإِسَابَةُ: لهبوارى كيميدا
بريتيه لهو عمه ليه تهى كه مادهى رهق
دهكاته شلهمنى يان غاز ۵ السَّائِبَةُ: ئيهمال
گراو بهره للاكراو ۵ لهسردهمى پيش ئيسلامدا
حوشترمان نهزى بتهگانيان دمكرد نيتر نهو
حوشتره بارى لى نهدمنراو لهكوئى بيويستايه
دهلهومراو كهس لههيج شتيك نهيدمگيرايهوه ۵
يان حوشترنك وهجهى پيگاو زاوژمى لى
كهوتيتيهوه نيتر نهو جوره حوشتره بهره للاكراو
دمكراو بارى لى نهدمنراو كهس سواري نهدمبوو
۵ ههروا ناوه بؤ كوئيلهكه نازاد بكرى وهلاى
بؤ نازادكه رهكه نه بى ۵ السَّيْبَابُ: خورماى

۵ مبهستو نامانج ۵ (وَسُورَى السَّيْنِي):
ناومرستى شت ۵ لهجياتى شت ۵ غميرى شت ۵
السَّوَاءُ: بهمانا (السُّورَى) دئ ۵ هاوشان و
هاورپيهتى ۵ تهخت و دهشتايى، دمگوتري:
(مكان سواء): شوينىكى تهخت ۵ (وئروب
سواء): كراسيكي ريك و پيك و دريژو پانى
گونجاوو لهبار ۵ (رجل سواء البطن): پياويكه
ورگى لهگه ل سنكى دا ريكه و ورگى
دمرنه بهريوه ۵ (رجل سواء القدم): پياويكه
بهريى تهخته و پاژنه بى و سنكه پنى لهگه ل
بمى پنى دا راست و ريكه ۵ سَوَاءُ الْجَبَل:
توپه لاكى كيو، دوندى كيو ۵ (سواء النهار):
نيومرؤ، زوربهى شهو ۵ (ليلة السَّوَاء): شهوى
چواردهى مانگى قه مەرى ۵ كه مانگ تيدا
خشت و كامل دهين ۵ دهشگوتري: (مررت برجل
سواء والعدم): بهلاى پياويك دا رويشتم بوون و
نهبوونى چون يهك بوو.

السَّوَاءُ مِنَ الْأَرْضِ: زمويهكه گلهكهى ومكوو لب
وابى ۵ يان زموى دهشتى نهرمه لان ۵ السَّوِي:
دهشتايى و ريك ۵ مام ناومنديى ۵ ناسايى و
عادهتى ۵ مام ناومند ۵ السَّوِيَّةُ: راست و مام
ناومند ۵ عمدل و ويژدان ۵ پارچه بهرگيكه
دوگى حوشتر لهخؤ دمگري ومكوو ملهوانكه و
شتى بازنه بى دموران دمورى سهنامهكه دمدا ۵
جله حوشتر.

السَّيْنُ: هاوشان و بهرامبەر بؤ نيزو مى يهك شيوه
بهكاردئ ۵ ههروا بؤ شوينى دهشتايى و ساراو
چوئهوانيش بهكاردئ ۵ سَيِّمَا: بهتايبهتى،
دمگوتري: (أتقن فلان العلوم العربية سَيِّمَا النحو):
فلانكس زانسته عمره بيبهكه كان فير بووه
بهتايبهتى نهحو ۵ المستوي: (السطح المستوي):
نهو روبهرمه لهههروشوينيك دو خال دابننى

بهرسیله و سموز ۵ السَّيَابَةُ: تاکی (السَّيَابُ) ۵
شهراب ۵ السَّيْبُ: همرشتیک وازی لئی
بهیندرئو و بهره‌للا بکری ۵ عطاو ۵ به‌خشش ۵
چاکه ۵ زیادهو سوننمت ۵ موی توکی کلکی
نمب ۵ پالی نمب ۵ مان و سامانی ژیر گل
دراوی کون ۵ کان و کانزا ۵ سهولئ کهشتیهوان
نمو دارمی به‌لمو کهشتی هئ لئ ده‌خوری ۵
السَّيْبُ: دماوی ناو ۵ سیو، بویه ده‌لین:
(سیویه): به‌مانا بونی سیوه ۵ السَّيَابُ: به‌مانا
(السَّيَابُ) دئ ۵ السَّيْرَةُ: له‌بوارئ کیمیادا
سیقه‌تی جیسمی سانبه ۵ سَیجَ کذا وعلیه:
به‌مانا (سَوَجَ) دئ، ده‌گوترئ: (سَیجَ) حانطه
بالشوک أو الأملاک الشانکه): دیوارمکه‌ی تم
به‌ندرکد یان چقل ریزی کرد بونه‌موی کس
نه‌توانئ بیگاتی یان خوی لیوه هه‌لبداته خوار
۵ السَّاجُ: بپروانه مادهی (سَوَجَ) ۵ السَّيَاجُ:
بپروانه مادهی (سَوَجَ) ۵ السَّيَجَارُ: جگهرمیه‌ک
که‌لاتوتنه‌که ورد نه‌کرایئ و لول درایی ۵
السَّجَارَةُ: جگهرمیه‌ک توتنه‌که‌ی ورد کرایئ و
له‌پارچه کاغزئکی ته‌نک پی‌جراپئ،
نامادمکرایئ بؤ کیشان.

بهرمه‌کمی رۆیاندا ناوی روبرمه‌کمی ره‌وان
کرد ۵ سَیجَ اکثر کلامه: زوربه‌ی قسه‌کانی
رازاندنه‌وه ۵ هیلکیشی و بؤ کردو پلانی بؤ
دانا.
انسَاحُ: به‌رفراوان بوو، ده‌گوترئ: (انسَاحُ البطن):
گه‌مدی کشا، گه‌وره بوو له‌بهر گه‌ورمی
دا‌جوراپه‌ خوار ۵ انسَاحُ الماءُ: ناومه‌که هه‌لقولا ۵
(السَّاحُ الرُّبُ): قوماشه‌که دادرا، شه‌قار شه‌قار
بوو ۵ انسَاحُ الصُّبْحُ: ناسؤ روناک بوو روناکایی
بهرمه‌بیان تاریکی درئ ۵ السَّائِحُ: گه‌ریده‌و
دمرویش ره‌وشت ۵ گه‌ریده به‌ناو زه‌وی دا بؤ
به‌ده‌سته‌ینانی زانیاری و لی‌کولینه‌وه یان بؤ
گه‌شت و گوزار ۵ رۆزوه‌وانی و مگری مزگه‌وت
بوو و نیعتیکاکهر ۵ السَّيْحُ: ناوی ره‌وان بوو
به‌سمر روی زه‌وی دا، ناوی جوگا ۵ قوماشی
خمت خمت ۵ السَّيْحُ: گه‌ریده؛ که‌سیک نیسی
هر گه‌ران بی و هه‌میشه له‌گه‌شت و گوزاردا بی
۵ السَّيْحُ: نه‌وکسه‌ی به‌مه‌به‌ستی فیتنه
جوئی و شه‌رنامه‌وه به‌ناو ولتان دا بگه‌ری ۵
السَّيْحُ: بپروانه مادهی (سَیْحَ) ۵ السَّيْحُ: کولله‌ی
رنگاو رنگو خمتخت ۵ که‌رمکئی ۵ ساخت
قوائمه‌ سَیْحاً رَسَیْحَاناً: حاجی به‌زه‌وی دا رۆجون
۵ ساخت الأرض بهم: زه‌وی قوتی دان ۵ اسَاحُ
السَّيْحُ: شته‌کمی والئ کرد به‌زه‌وی دا رۆبجئ ۵
السَّيْحُ: تایه‌فه و پی‌ریکی ناینین له‌هیندوستن
شیشی گوشت برزاندن ۵ السَّيْدُ: گورگ ۵
السَّيْدَانَةُ: به‌مانا (السَّيْدَةُ) دئ ۵ ناهرفتی نازا ۵
السَّيْدَانُ: دره‌ختئکی قعد نه‌ستوره، توئکله‌کمی
تیژو بی‌بهر ناسایه، خوئی داره‌سوتاومه‌کمی
رئسراوی که‌تانی هئ سبی ده‌کرئته‌وه ۵
تاکه‌کمی (سَيْدَانَةُ).

ساح فلان في الأرض سيعاً وسيحاناً: فلانکه‌س
به‌ناو زه‌وی دا گه‌راو گه‌شت و گوزاری کرد ۵
به‌ناو زه‌وی به‌مه‌به‌ستی خوداپه‌رستی و
بیرکردنه‌وه و دمویشی به‌ناو ولات دا گه‌را ۵
(سَاحُ فلان): له‌مزگه‌وت دا مایه‌وه لئی
دهرنه‌جوو ۵ هه‌میشه به‌رۆزوو بوو.
سَاحُ الظِّلِّ: سَیْهرمه‌که له‌خۆرناووه به‌رمو
خۆره‌لات گه‌راپه‌وه ۵ اسَاحُ الفَرَسُ وهره‌ بذببه:
نه‌سپه‌که کلکی خوی شور کرده‌وه ۵ اسَاحُ نهراً

سَارَ سَاحاً: رۆیی.

سَارَ الْكَلَامُ أَوْ الْمَثَلُ: قَسَمَكَ يَانَ بِمَنْدَمَكِه بَمَنَاو خَهَلَك دَا بِلَاو بُوُوِه.

سَارَ الشَّيْءِ رَبَهُ: شَتَهَكِي رُوِيَانْد.

سَارِ الدَّابَّةِ: سَوَارِي وَاخَهَكِه بُوُو.

سَارَ السَّنَةَ أَوْ السَّيَةَ: شُوِيَن سَوْنَمَت كِهَوَت يَانَ

بِهِيَرَمُوِي زِيَنَامَهِي بِيَفَهَمبِهَرِي كِرْدُو بَهَوَشِيُوِه

هَهَلَسُو كِهَوَتِي كِرْدَ ۵ اَسَارُهُ: وَاي لَسِي كِرْدَ بِيَرُوَا

۵ (اَسَارَ الدَّابَّةِ): وَاغَهَكِهِي بَهَرَهَلَلَا كِرْدِه نَاو

لَهَوَمِرْگَاو بَاوَان ۵ سَايَرُهُ: لَهَكِهَلِيَا رُوِيِي و

هَاوَرِيَهَمَتِي كِرْدَ ۵ (فَلَان لَأَسَايَرُ خَيَلَاه):

فَلَانَكِهَس لَهَكِهَلَن نَهَسپِهَكَانِي دَا رُوِيَشْتَن نَاكِرِي

وَاتِه دِرُوَزَنَهو بَهَكِهَلَكِي هَاوَرِيَهَمَتِي نَاپِه ۵

سَيَرُهُ: بَهْمَانَا (اَسَارُهُ) دِي ۵ سَيَرُ فَلَانًا مِّنْ بِلْدٍ أَوْ

مِرْطَن: فَلَانَكِهَسِي لَهَوَشَارُو وَاوَاتِه دَا كِرْدِه دَمَر ۵

سَيَرُ الْمَثَلِ أَوْ الْكَلَامِ: بِمَنْدَمَكِه يَانَ وَتِهَو

نَاخَاوَتَنَهَكِهِي بَهْمَانَاو خَهَلَك دَا بِلَاو كِرْدَمُوِه ۵

سَيَرُ فَلَانٍ سَمِيَةً: فَلَانَكِهَس سَمَر گُورَشْتِهِي

رَابُوَارِدَوَانِي گِيَرِيَاپِهَوِه ۵ سَيَرُ الشَّرْبِ وَغِيَرِه:

قُومَاشَهَكِهِي تِيَتُوَل تِيَتُوَل كِرْدَ ۵ سَيَرَتِ الْمِرَاةِ

خِيَابَهَا: نَاغَرَمَتَهَكِه خَهْتَمَت خَهْنَهِي لَهَخُوِي

دَا ۵ اِسْتَارَ بَسْمَتِه أَوْ بَسْتِنَتِه: رِيَنگَاو پِرُوْگِرَامِي

نَهَوِي رَهچَاو كِرْدَ ۵ تَسَايَرُ: بَهْمَانَا (سَارِ) دِي ۵

دَمگُوتَرِي: (تَسَايَرِ عَن وَجْهَةِ الْغَضَبِ): رِقُو

رِهَنگ تَرَشِي لَهَدَمُو چَاوِي رُوِيِي نَهْمَا، رُوِي

نَاسَايِي بُوُوِه ۵ تَسَايَرِ الرِّجْلَانِ: نَهو دُوُو پِيَاوِه

بِيَكِهَوِه رُوِيَشْتَن ۵ تَسَيَرُ جِلْدِه: بِيَسْتِي شَهْقَار

شَهْقَار بُوُو ۵ (تَسَيَرُ بَسْرَتِه): بَهْمَانَا (اِسْتَارِ) دِي ۵

السَّائِرُ مِنَ الشَّيْءِ: بَاغِي مَانَدَهِي شَت ۵ بِمَنْدِي

بِلَاوِه بُوُو بَاو لَهْمَانَاو خَهَلَك دَا ۵ السَّيْرُ مِنَ الْجِلْدِ:

سِيرِمِه چِهْرَم تِيَلِمِه چِهْرَم ۵ السَّيَاهُ: جُوْرِه

بُورِدِهپِهَكِه خَهْتِي زَمَرْدِي تِيَدَان ۵ قُومَاشِيَكِي

خَهْتَمَت و تِيَتُوَل تِيَتُوَلَه خَهْتِي نَاوَرِيَشْمِي

تِيَدَان ۵ زِيَرِي خَالِص ۵ بِيَسْتِي نُوُوَسَاو

بَهْدَمَنَكِي بَهْرُوبُومَهَوِه.

السَّيْرَةُ: زِيَنَامِه ۵ رِيَبَاوُو پِرُوْگِرَام ۵ السَّيْرَةُ:

كِهَسِيَك زُوْر بِيَرُوَا ۵ السَّيَارُ: رُوِيَنْدَمُو خُوَشِرُو

زُوْر رُو ۵ يَهَكِيَك لَهْمَهَسْتِيَرِه گِهْرُوْكِه_Kَان ۵

السَّيْرَةُ: كَارُوَان وَهَاقَلِه هُوْرِنَان دَهْقَهْرَمُوِي:

﴿وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَرِدْمَهُمْ﴾ ۵ نُوْتُوْمِيْبِيَل،

تِرُومَبِيْل كِه بَهَبَهَنْزِيْن گَاز نِيَش دَمكَاو خِيَرَا

دَمْرُوَا لَهْمَر چُوَار بِيَنجَكِهَو زِيَاتَرُو كِهْمَتَر ۵

الْمُسَيَّرُ: قُومَاشِيَكِه تَالَتَانِي نَاوَرِيَشْمِي تِيَدَاپِه

وَمَكُو تِيَلِمَهَو هِيْل.

سَيَّسَى الْهَبُ سَيَّسًا: دَانَهَوِيْلَهَكِه مُؤَرَانِه لَسِي دَا ۵

السَّيَّسَاءُ: رِيَزِه فَهْقَهْرَهِي بَهْت يَانَ بِيَكِهَوِه

بَهْسَتِهِي فَهْقَهْرَمَكَان ۵ دَهْمگُوتَرِي: (جَمَلِه عَلِي

سِيَاءِ الْحَقِّ): هَهَلِي گِرَت بُوُو سَمَر سَنُوُوَرِي

حَهَقُو رَاسْتِي ۵ السَّيَّسَاءُ: زَهَوِي نَهْرَمَهَلَانُو

گَلَهَوْرِدِه ۵ الْمَسِيَّاطُ: بِيَرُوَانِه مَادَهِي (سَوَطُ) ۵

سَيَّنَّطَرُ عَلَيْهِ: بَهْسَهْرِي دَا زَالُ بُوُو.

سَاعَ سَيَّعًا وَسَيَّعًا: فَهْوَتَا ۵ تِيَدَا چُوُو.

سَاعَ الْمَاءِ أَوْ الشَّرَابِ: نَاوَمَكِه يَانَ تِرَاوِيلَهَكِه

لَهْمَر رُوبِهَرِي زَهَوِي بَرِيَسَكِهَو شَهَبُوِي دَان ۵

اَسَاعُهُ: وَاي لَسِي كِرْدَ بَهْوَتِي ۵ يَانَ

بِدِرَهوشِيَتَهَوِه. ۵ سَيَّعَ الْخَانِطُ: دِيُوَارَهَكِهِي بَهْقُورِه

سَبِي كَابِيَدَاكِرَاوُو شِيَلِرَاو سُوَاخ دَا ۵ گَلَن گَهچِي

كِرْدَ ۵ سَبِيكَارِي كِرْدَ ۵ سَيَّعَ الرَّقِّ وَالسَّمِيْنَةَ:

كُوْلِيْنَهَكِه يَانَ كِهَشْتِيَبِهَكِهِي قِيَر كِرْدَ، قِيَرِي تَن

هَهَلَسُوُو ۵ سَيَّعَ الْجِلْدُ وَغِيَرِه: بِيَسْتَهَكِه يَانَ شَتِيَكِي

تَرِي لَهو جُوْرَهِي بَهَبَهَزُو بِيُو چِهْمُور كِرْدَ ۵

هَهْنُوِي ۵ اِنْسَاعَ الْمَاءِ أَوْ الشَّرَابِ: بَهْمَانَا

(سَاعِ) دِي ۵ اِنْسَاعَ الْجَمْدُ: سَهْوَهَلَهَكِه تُوَاپِهَوِه

رموان بوو ۵ تَسْبَعُ: بهمانا (ساع) دئ ۵ تَسْبَعُ
 البقل: گزویگیاکه کهرویشکهای کرد، رازا، مؤنجدی
 دایهوه ۵ الأَسْبَعُ: ناوی شهپولایوی و تراویلکهی
 درموشاوه ۵ السَّيَّاحُ: درهختی لبان یان درهختی
 بان ۵ قوری بهکا شیلدراو بؤ سواخکردنی
 خانوو ۵ قیرو زفت ۵ پیو که مهشکهو شتی وای
 هئ چهور دمکری ۵ السَّيَّاحُ: قوری بهکا شیلدراو
 کهدیواری هئ سواغ دمکری ۵ قیرو زفت ۵ پیوو
 شتی لهو جوژه ۵ مالمی لمدار دروستکراو بؤ
 سواخکردن ۵ السَّبْعُ: ناوی رموان بوو بهسمر
 زهوی دا ۵ السَّيَّاهُ: بمشیک لهشو ۵ السَّيَّاهُ:
 بهمانا (السَّيَّاهُ) دئ ۵ السَّيَّاحُ: بروانه (سَوَّع).
 المَسِيحَةُ: داریکه لوس یان شتیکی تری لووس ماله
 ناسا یان ومکوو کهمچه فورمکهی هئ لووس و
 ریک دمکری.
 ساع سَيْفًا: پاک و خاوین بوو ۵ بهلمزت بوو.
 ساع الطمَام والشراب فی الخَلق: بهخوشی
 خواردنهکه یان ناوو شلممهنیهکه لهفورگ
 روجووه خوار.
 ساع الشیء: شتهکه رموا بوو لهبار بوو گونجا ۵
 (هو سانغ وسَّع).
 ساع الشراب والطمَام: شلممهنی و
 خواردممهنیهکهی فوت دا بهناسانی لهفورگی
 نهو دیوی کردن و تامو لهزمتی بیگمهی ۵
 (أَسَاعَهُ): وای لی کرد رموابی بگونجی هیچ
 نهزی و لهبهریکی لهبهردهم دا نمبی ۵ السَّحُّ:
 دمگوتری: (هذا سَحُّ هذا): نهوه بهنهندهزی
 نهویه لهسمر شیوهی نهوه ۵ ساقَتَ يَدَهُ سَيْفًا:
 دستتی قه‌لشتن ۵ دهورو بهری نینوکهکانی
 چلکن بوون.

ساع فلاناً و غیره: بهشمشیر لهفلانکسی دا ۵
 سَبَتِ النخلة: درهختی خورماکه توینکی بنکی
 لقمهکانی مابوون.
 اساف فلان: فلانکس شمشیری لهشان کرد ۵
 شمشیری کری ۵ اساف الوالدان: دایک و باوکهکه
 منداله‌کمایان مرد ۵ اساف فلان: فلانکس
 همزار کهوت ۵ سَأَيْفَهُ: شمشیر بازی لهگه‌ل دا
 کرد ۵ بهشمشیر گالتهی لهگه‌ل کرد ۵ سَيْفَهُ:
 لهشتهکه‌دا وپنهی شمشیری دروست کرد ۵
 اسْتَأْفُوا: شمشیر بازیان کرد ۵ بهشمشیر
 لیکیان دا ۵ تاویان دایه شمشیر ۵ تَسَأَيْفُوا:
 بهمانا (استافوا) دئ ۵ تَسَيْفَهُ: بهمانا (سَأَفَهُ) دئ ۵
 السَّالِف: خاومن شمشیر ۵ السَّالِفَةُ: زهویبهک
 بکه‌ویته نیوان رهقانی و لبه‌لان ۵ السَّيْف:
 شمشیر؛ جوژه چه‌کیکی ناسراوو دیاره ۵ بهمانا
 زمان لوسی و قسه‌زانی دئ ۵ دمگوتری: (بین
 فکی فلان سب صارم): لهنیوان دوو شه‌ویلهی
 فلانکس دا شمشیری برنده همه مه‌بهست
 زمانلووسی و قسه‌زانییه ۵ ماسیبهکه لهسمر
 شیوهی شمشیره (سب الغراب): جوژه گولیکه
 له‌پیتری (السوسنات) گه‌لاکانی باریکه‌ل‌هن
 ومکوو شمشیر وان ۵ السَّيْفُ من السلك: نهو
 ماسیبهه کهلهسمر شیوهی شمشیره ۵ کهناری
 دهریا ۵ کهناری شیوو روبار ۵ (سب القارة):
 نهو بهشه دهشتاییه‌ی کی‌شومرنیکه که
 دمکه‌ویته قه‌راخی دهریا ۵ نهو توینکلهی لکاوه
 به‌بنکی لقه دار خورماوه ۵ السَّيْفَانُ: پیاو
 دریزی قهد باریک ومکوو شمشیر ۵ (وهی
 سيفة) ۵ السَّيْفَةُ: بروانه مادهی (سَرَف) ۵
 السَّيْفُ: خاومن شمشیر ۵ شمرگه‌ر، شمشیر
 دروستکمر ۵ کهسبک باشاو قهرمانرموا نه‌ری
 لهملدانی تاوانبارانی ده‌خاته نه‌ستو ۵ السَّيْفَةُ:

لهبوارى سهربازى دا نهو شهرکمر و
 جهنگاورانهن که بهشمشیر شهردهکهن
 ۵ **السَّائِفُ**: سالانى قاتو هرې و گرانى
 ۵ **السَّائِفَةُ**: ليکدان بهشمشیر ۵ راهينان لهسمر
 بهکارهينانى شمشیر ۵ **الْمُسَيْفُ**: شمشیر لهشان
 ۵ **الْمُسَيْفُ مِنَ الثِّيَابِ رَهْمَا**: نهو قوماشه
 وينهى شمشيرى لهسمر دروست کرابى ۵ نهگمر
 بو دراو بهکارهات نهوه پارمو دراويکه
 همراخهکانى نهخشو زبرى پيونهبى لووس و
 پوس بى ۵ **السَّيْفُونُ**: نهو صندوقو خهزانه
 ناوميه که پيسايى ناو ناودهست رادهمالى.

سَالٌ سَيْلًا وَسَيْلَانًا وَمَسِيلًا: رهوان بوو، جارى بوو
 ۵ سمر ريژى کرد ۵ دمگوترى: (سالت الارض
 بما فيها): زهوى سمر ريژى کرد بهوى تييدا بوو
 ۵ سالت عليه الخيل رعيها: لههموو لايهکهوه
 نهسب سوار پهيدا بوون و سهرمان هه لدا.

سَالٌ بِهِمُ السَّيْلِ: لاهاو راهدان ۵ (وجاش بنا البحر):
 دهرمان خستنيه ناو گيژاوى خويمه واته نهوان
 کهوتنه کيشه و ناخوشيهوه نيمه کهوتينه
 گيژاوو جورتمى ناخوشترموه ۵ سالت الغرّة:
 سپيايى و بهلمسپى ناوجهوانى نهسپهکه پان و
 دريژ بووه تهنانت تاسمر لوتى هات ۵ **أَسَأَلُهُ**:
 شلهمهنيهکهى روپاند، توانديهوه ۵ دمگوترى:
 (أَسَأَلَ الْمُغَدَّنَ): کانزاکهى تواندموه ۵ **أَسَأَلَ حَدَّ**
النَّصْلِ: سمرى تيرمهکى دريژو باريک کرد ۵
أَسَأَلَ الْغَازَ: غازمهکى والى کرد نهزور شل بى
 نه توند بى ۵ **سَيْلُهُ**: بهمانا (أَسَأَلَهُ) دى ۵ **تَسَائِلٌ**:
 بهمانا (سَالٌ) دى ۵ **تَسَائِلُ الْكُتَابِ** و رعيها:
 دهسته و تاهم و گروههکان لههموو رويهکهوه
 راجمين ۵ **السَّائِلُ**: لهبوارى کيميا گمرى دا

حاله تیکه له حاله تهکانى ماده نهزور شلو و غاز
 ناسايه، نهرقو تونده ۵ (ک: سوائل) ۵
 دمگوترى: (الزيت نوع من السوائل): زهويت
 جورتيکه لهشلهمهنى ۵ **السَّائِلَةُ**: ميتينه
 (السائل) ۵ دمگوترى: (رأيتُ سائِلَةً من الناس):
 کومه له خه لکبکم بينى لههموو لايهکهوه
 هه لپزان ۵ (ک: سوائل) ۵ **السَّيَالُ**: درهختيکه
 جقلاوى هه باره مام ناومنديبه له پيږى
 (القرنية) يه توپکليکى سورى هميه بو
 دمباغکردن بهکار دى لقهکانى لوس و بى گرین،
 له ميصرى سهرمومو ولاتى هه بهمشه و ولاتى
 عمرهب دهرؤى ۵ درهختى (سهرم) نهگمر بهمرز
 بى ۵ (شجر الخلاف): بهزاراوى يه مهنى ۵
السَّيْلُ: لاهاو ناوى زورى رهوان ۵ ناوى باران
 نهگمر کوبببتهوه و بهگورجى بهسمر زهوى دا
 بروا ۵ **السَّيْلَانُ**: هه وگردنى ريږهوى ميز،
 کهناوه عيلميهکهى (الجنوككي) يه ۵ يه کيکه
 له نه خوشيهکانى کونهندامى زاوو زى ۵
السَّيْلَانُ: دهسكى شمشيرو کيرد نهوهى دهستى
 تيومردى ۵ **المسيلُ**: ريږهوى ناوو فرميسک و
 شتى وا ۵ **السيماقور**: نالايهکه لهسمر ريږهوى
 شهمندهفرو شتى وا هه لدهدرى، بهلاى
 سهرموى پارچههکى پيوميه و مکوو باسكى
 شادهميزاد هه لپمرو دابهز دهکا، نهگمر سمرى
 شور بووه نامازميه بو نهوه کهرينگا چولهو
 لهمپه نيبه ۵ **السيمياءُ**: سيجرو جادو بازي ۵
 پهيداگردنى شتى خه يالى و پوچ و بى بناغهميه
 که له واقع دا بوونى نيبه ۵ **السَّيَّةُ مِنَ الْقُرْسِ**:
 نهملاو نهولاي کهوان که کهوانه يى دمبنهوه.

شین: پیتی سیانزمه مه له زنجیری پیته کانی هیجا، لمانا و پراستی زمان و مه لاشو دهری، په کیکیشه له پیتی (الشجرية) ۵ الشؤبوب: تاوه باران، ریژنه باران ۵ توندو به هیزی له همموو شتی کدا ۵ (شؤبوب الشمس): نه و په ری گهرمای خور. (شؤبوب القرس): بازهاویشتنی به گوری نه سب.

شَنْزُ الْمَكَانِ شَاؤًا: شوینه که به رزیوو، رهقه لان و توند بوو ۵ شَنْزُ فُلَانٍ: فلانکس راپاو گرنگ خواز بوو ۵ أَشَاؤُهُ: گرنگی پیداو خستیه قه له قو دله راکتیه ۵ إِشْتَاؤُ: بیزرا، رۆی، پیتی ناخویش بوو ۵ شَاؤَاتُ النَّخْلَةِ وَشَاؤَاؤُ وَشَاؤَاؤُ: دارخورماکه قبولی متوربه کردنی نه کرد ۵ شَاؤًا فُلَانٌ بَاغْمُرٍ وَالْقَمَمِ: فلانکس گویدریزو مهرو بزنه کانی رادان و لئی خورپن به و تهی (شَاؤًا) ۵ تَشَاؤًا الْقَوْمُ: خه لکه که بلا و بونه وه ۵ تَشَاؤًا أَمْرُهُمْ: کاره میان ناسان بوو ۵ شُنِفَتْ رِجْلُهُ: قاجی کوانه رهقه لیتهات ۵ (هر مَشُووف) ۵ شُنِفَتْ رِجْلُهُ: به مانا (شُنِفَتْ دئ) ۵ شُنِفَتْ الْأَصَابِعُ: دهوروبه ری نینوکه کانی چلکن و شفقار شفقار بوو.

شُنِفَ جِسْنُهُ: جهسته کوانه رهقه لیتهات ۵ (فَهُوَ شِنِفٌ).

شِنْفٌ فُلَانًا رَلَهُ رَمَسًا شَاؤًا وَشَاؤَةً: رقی له فلان بوو رهشبینی له لا پهیدا بوو ۵ إِشْتِشَاؤَاتُ الْقَرْمَةِ: برینه که ییس بوو، قول بوو ۵ شَاؤُ الْجُرْحِ: بیس بوونی برین و داوشانی به جوړیک

چاکیوونه وهی چاومروان ناکری ۵ الشَّامَةُ: کوانه رهقه که شوینه کهی زیرمو به داخ کردن چارسه ری دهگری ۵ رِقْوٌ وَکِنْبَهُ وَرَهْشِبِينِي. دهگوتری: (إِسْتَأْصَلَ اللَّهُ شَأْفَتَهُ): خودا له مرگو ریشه وه دمری هینا ۵ شَأْمُهُمْ شَأْمًا: نه گه تی بو هینان.

شَمِّمْ عَلَيْهِمْ: یوو به نه گه تی بویان ۵ (هر مشزوم علیه) ۵ أَشَامٌ: چوو بو شام ۵ شَاءَمَ بِهِ: به لای چهی دا بردی ۵ تَشَاءَمَ: رهشبینی نواند ۵ تَشَاءَمَ بِهِ: به لای چهی دا بردی ۵ تَشَامٌ: نیسه تی دا بو لای نه گه تی ۵ بردی بو لای چهی ۵ تَشَامَ بِهِ: به مانا (تَشَاءَمَ) دئ ۵ الْأَشَامُ: نه گه تی ۵ نه گه تی هین ۵ دهگوتری: (أشام کل إنسان بین لَحِيئَةٍ): نه گه تی همموو ناده میزادیک به هوئی زوبانی وه میه تی ۵ الشَّامُ: هریمی باکوری خورشاوی نیوه دورگی عمره ۵ الشُّؤْمُ: شهرو نه گه تی ۵ الشُّؤْمِي: میینهی (الأشْأَمُ) ۵ پیچه وانهی مانای (الیمنی) به، دهگوتری: (أَلْيَدُ الشُّؤْمِي) ۵ الشَّامَةُ: لای چهی، دهگوتری: (نظَرِيْمَتُهُ وَشَامَةٌ) ۵ الشَّامَةُ: نه گه تی ۵ لای چهی ۵ الشَّامُ: رهشبین ۵ که سیک گومانی خراب به زیان به ری.

شَانٌ شَانًا: نیشی بو پهیدا بوو ۵ (شَانٌ شَانٌ فُلَانٍ): شوین ری بازی فلان که وت، به ریچکهی نه ودا رویش ۵ إِشْتَانٌ شَأْنُهُ: شوین ری بازی نه و که وت ۵ الشَّانُ: حال و مزع و چونیتهی ۵ پله و پایه، دهگوتری: (رجل من ذوي الشان): پیاوکی خاومن ریزو پله و پایه به ۵ به لاو چورتم و

تهنگانه و هه‌له‌و گېريون ۵ به‌لاو کارسات ۵
 همروا به‌مانا پېداويستيهك هاتوو ۵ شۆين
 العين: رېرموى هرميسكى جاو ۵ شۆين الطلبة:
 كاروبارى فوتابيان ۵ شۆين العاملين: كاروبارى
 كرېكار ۵ شارت القوم شأراً: پېش خه‌لكه‌كه
 كه‌وتم.

شاو الشين فلاناً: شته‌كه فلانى توشى سهر
 سورمان كردو شوكى له‌لا پيدا كرد ۵
 خه‌مبارى كرد ۵ شاءه: پېشپركى له‌گه‌ل دا كرد
 ۵ تشاى مابينهم: نيوانيان دور بوو ۵ تشاى
 القرم: خه‌لكه‌كه په‌رته‌واز بوون ۵ الشار: هه‌ل و
 كه‌رمت و جار ۵ ماومو مه‌به‌ست، دمگوتري: (انه
 لبعيد الشار) نه‌و نامانج و هيوای دورو دريژى
 هه‌يه ۵ شباط: مانگى پېنجه‌مى سالى
 سورمىيانى و مانگى دووى زايينيه.

شېب الغلام شباباً: كه‌وته قوئاغى گهنجيه‌وه ۵
 شبت النار شبرياً: ناگره‌كه هه‌لگيرسا ۵ كلپه‌ى
 كرد. ۵ شب الفرس شباباً وشبرياً: نه‌سه‌به‌كه
 نيشاتى پميداكردو ته‌رده‌ماخ بوو هه‌لسايه سهر
 پاشوى ده‌ستى به‌رزده‌كردموه، سمكولى ده‌كرد.
 شب النار شباً: ناگره‌كه‌ى هه‌لگيرساند.

شب الحمار والشعر لوم المرأة: چاره‌كه و چارشيو
 روخسارى نافرته‌كه‌و رنگى فزى جوان كرد ۵
 شېب له‌كذا: رنگاى پې در، بوى گونجا ۵ اقب
 الغلام: به‌مانا (شب) دى ۵ اقب فلان: فلانكه‌س
 مندا‌له‌كانى گه‌ورمبون و گه‌يشتنه ته‌مهنى
 گهنجى ۵ اقب الحيوان: نازه‌له‌كه به‌ته‌واوى كامل
 بوو گه‌بشته نه‌و په‌رى هه‌راشيونى ۵ اقب الله
 السبي: په‌رورده‌كار مندا‌له‌كه‌ى گه‌يانده
 ته‌مهنى گهنجى ۵ اقب الفرس: نه‌سه‌به‌كه‌ى تاودا
 ۵ شېب الشاعر: شاعيره‌كه يادى روژانسى

دندارى و رابواردنى خوى كردموه ۵ شېب بفلاته:
 شيعرى دندارى به‌سه‌ر فلانه نافرمت دا
 هه‌لگوت و وه‌صفى جوانى نه‌وى كرد ۵ استشب
 على ساقه: خوى ناماده‌كرد بۆ هه‌لسان و تينى
 دايه قاچه‌كانى ۵ گهنجه‌كانى هه‌لبىزارد بۆ بره
 كارىكى تايبه‌تى ۵ الشاب: گهنج، كه‌سيك
 بگاته ته‌مهنى باخ بوون و ته‌رو تازمىي گهنجى
 پيوه ديار بى ۵ نه‌بوو بيته پياو ۵ الشباب:
 گهنجه‌ه‌تى و تازه پېنگه‌يشتوى ۵ شباب الشين:
 سه‌رمتاى شت، دمگوتري: (لقيه فى شباب النهار):
 له‌سه‌رمتاى روژا توشى فلان بووم ۵ ميباز،
 دمگوتري: (محمد علي مدهوش ارق الناس شباباً):
 حه‌مه‌ه‌ل مه‌دهوشى له‌هه‌موو كه‌س ميباز تر
 بوو ۵ هه‌رشتيك بلېسه‌ى پى هه‌لبكرى ۵
 الشب: نازه‌لى گهنج، جوانو جوانه‌گا ۵ كاوپ،
 كورو ۵ الشب: گهنج ۵ كيريتى نه‌له‌مانيوم
 پوتاسيوم ۵ الشب: كچى تازه‌پېنگه‌يشتوو ۵ شبة
 النار: بلېسه‌دانى ناگرو هه‌لگيرسانى ۵ الشوب:
 نه‌وى ناگرى پى هه‌لگيرسيندرى ۵ نه‌وى شت
 جوان و رازاوه بگا، دمگوتري: (هذا شوب لكذا)
 ۵ نازه‌لى گهنج ۵ جوانو، جوانه‌گا، كاوپ، گيسك و
 كورو ۵ الشيبية: گهنجه‌ه‌تى ۵ گهنج و لاو ۵
 المشروب (رجل مشروب): پياويكى دن ورياو
 ره‌وشت به‌رزو نازايه ۵ روخسار جوان و رنگ
 دره‌وشاومو ته‌ر ده‌ماخه ۵ مشروب الاطافر:
 نينوڤ تيزه ۵ الشبت: روه‌كېكه له‌پېرى
 خيومتية و به‌مه‌به‌ستى بۆنخوشكردى
 چيشت و خوراك سود له‌گه‌لاكه‌ى و له‌ توومكه‌ى
 و مرده‌گيرى، به‌مكوردى پىي دموتري شوپت.

شېب الشين وبالشين: به‌شته‌كه‌وه نووساو و مگرى
 بوو پيوه‌ى بابه‌ند بوو ۵ شابت الشين: ده‌سته و
 به‌خه‌ى شته‌كه بوو تيك هالان ۵ شبت

بِالشَّيْءِ: بمانای (شَبَّ) دئ ۵ تَشْبِثٌ بِرَأْيِهِ: پایه‌ندی رای خوی بوو ۵ الشُّبُّبُ: جوره مهگمزیکه بهمندازمی جالجاوکه گموره، رمشه خه‌ک پیی ده‌لین (أبْر شَبَّ) ۵ الشَّيْبُ: (رَجُلٌ شَبَّ): بیاویکه پایه‌ندی راو بو چونی خویمتی ۵ الشُّبَّةُ: نه‌وکه‌سمی همیشه له‌گه‌ل هاوشانی خوی دایه‌و لسی جیانابیتته‌و.

شَبَّحَ الشَّيْءُ: تارمایی شته‌که دهرکه‌وت.

شَبَّحَ الْجِلْدَ نَعْرَهُ: له‌نیوان سینگو گولمیخ دا راپکیشا بؤ نه‌ومی لسی بدا، دگوتری: (شَبَّحَ الشَّخْصَ): که‌سه‌کی راپکیشا بؤ نه‌ومی جه‌لده‌ی لسی بدا ۵ یان ومکوو له‌سیداره دراو دریزی کردموه.

شَبَّحَ الْعَرْدَ: داره‌کی ری‌کخست و پانی کرد ۵ دست‌ی هه‌ل‌پری و دریزی کردن بؤ پارانه‌ومو دوعا کردن.

شَبَّحَ الرَّجُلُ شَبَاعَةَ: بیاومکه باسکی نه‌ستور بون و نیوشانی پان بوون ۵ (فَهْرُ مَشْرُوحِ الذَّرَاعِيْنَ) ۵ شَبَّحَ فُلَانٌ: فلانکه‌س نه‌ومنده پیر بوو جاوی کز بون به‌جوریک یه‌ک تارمایی به‌دوو تارمایی ببین ۵ بؤ موبالغه‌ی (شَبَّحَ) دئ زوری نیلحاح کرد له‌داوا کردن دا ۵ شَبَّحَ الشَّيْءُ: شته‌کی لیک کیشایه‌ومو هه‌ولی دا زیاتر پانی بکا ۵ توپکله‌کی لسی کردموه ۵ الشُّبُّجُ: تارمایی که‌له دورموه ده‌بیندزی و نازانی چیه.

شَبَّحَ الشَّيْءُ: سیبه‌رو خه‌پالی شت

شَبَّحَ الشُّبْرَ: قوماشه‌کی به‌بست پیوا.

شَبَّحَ شَبْرًا: تهر دماخ بوو ۵ شَبَّحَ الشُّبْرَ وَضَعَهُ: قوماشه‌که پان شتی تری به‌بست پیوا ۵ تَشَابُرَ الْفَرِيقَانِ: دوو تاقمه‌که له‌شه‌ردا لیک نزیک بونه‌وه ۵ الشُّبْرُ: بست؛ نیوانی سه‌ری په‌نجه

گه‌ومو سه‌ری په‌نجه بجوکه ۵ الشُّبْرُ: شوینی به‌کاره‌ینانی ناو ۵ ناوی نرمی زیر زوی که‌ناوی تری دپته سر ۵ الشُّبْرُ: که‌رنا، زورنا ۵ شتی دمنگ گموره که‌ر ۵ الشُّبْرَةُ: تمه و مزی به‌پانی ۵ شَبْرَهُ شَبْرَةً وَشَبْرَاقًا: بری و پارچه پارچه‌ی کرد، دگوتری: (شَبْرَقُ الثُّوبِ، وَشَبْرَقُ اللَّحْمِ وَشَبْرَقُ الْبَازِي الصَّيْدِ) ۵ شُبَّارِقُ: (ثوبٌ شُبَّارِقُ): قوماشیکی دادر دادر و نجر و نجرکراوه ۵ لَم شُبَّارِقُ: گواشتیکی جورا و جور کولامو گراوه به‌جه‌ند جور چیشت ۵ الشُّبَّارِقُ: (ثوبٌ شُبَّارِقُ): قوماشی دراو و نجر و نجرکراو.

الشُّبْرَةُ: پارچه قوماش ۵ گزوگیای تمنک و بچه بچه ۵ الشُّبْرُطُ: جوره ماسیه‌که له‌روباری دیجله‌دا به‌زوری هه‌یه، ناوه‌مد نه‌ستورو کلک باریک و جه‌سته نهرمه ۵.

شَبَّحَ شَبْعًا: گده‌ی پیر بوو له‌خواردمه‌نی، تیر بوو ۵ شَبَّحَ الجُحْمُ: جه‌سته‌ی پیر بووه، قه‌له‌و بوو تیکسمر.

شَبَّحَ مِنَ الْأَمْرِ: له‌کارمکه وهرزبوو لسی بی‌زرا ۵ أَشْبَعَهُ: تیری کرد ۵ خواردنی دایه تا تیری خوارد ۵ أَشْبَعَ الثُّوبَ: قوماشه‌کی رنگ کرد ۵ أَشْبَعَ السَّائِلَ: شله‌مه‌نیبه‌که چی تیدابوو توانرایموه ۵ نه‌ومی کرا بتویته‌وه توانرایموه ۵ أَشْبَعَ الشَّيْءُ: شته‌کی به‌تیرو ته‌سلی ته‌واو کرد، دگوتری: (أَشْبَعَ الْحَثَّ): باسه‌کی به‌تیرو ته‌سلی خسترو ۵ تَشْبَعُ: خوی به‌تیرو ته‌سلی نشان دا، دگوتری: (تَشْبَعُ الْمَاءُ بِالْمَلْحِ): ناومکه تیر خوی بوو ۵ الشُّبَاعَةُ: ورده نان و نیسقانی کراومو به‌راموی خوراک له‌سمر سفرمو خوان دوی تیر لی‌خواردن ۵ الشُّبُّعُ مِنَ

الطعام رغبه: ئەمە خۇراگەى دەپتە ھۆى تېرىبون.

الشُّبْعَةُ مِنَ الطَّعَامِ: زەمە نان ۋە الشُّبُوعُ: تىركراو.

شَبَقَ الذِّكْرُ مِنَ الْغَيْرَانِ شَبَقًا: نىزمە زەمەى لەمپىيەكە بەھىز بوو.

شَبَكَ الشَّيْئُ شَبَكًا: شتەكە ھەندىكى چوۋە ناۋ ھەندىكى ترموۋ.

شَبَكَ الشَّيْئُ: شتەكە ھەندىكى چەتپىيە ھەندىكى،

چونە ناۋ بەكتەرەۋە، دىگوتى: (شَبَكَ أَصَابَهُ):

بەنچەكانى تىك نان ۋە شَبَكَ: زىدەپۇيى ماناى

(شَبَكَ) دىگەنەن ۋە شتەكان زۆر چونە ناۋ

يەكەۋە چەمبەرىيان بەست ۋە تَشَابَكَ الشَّيْئُ:

بەمانا (شَبَكَ) دى، دىگوتى: (تَشَابَكَتِ الْأُمُورُ):

كارەكان چونە ناۋ يەكەۋە ئالۋزان ۋە اشْتَبَكَ:

بەمانا (تَشَابَكَ) دى، دىگوتى: (تَشَابَكَتِ

الْأُمُورُ): كارەكان تىكەلاۋ بوون ۋە اشْتَبَكَ

الْغَيْشَانُ: دوو سوپاكە تىكچىزۇن پىك وىرېوون

ۋە تَشَبَكَ: بەمانا (اشْتَبَكَ) دى ۋە الشَّابَكَ: (طريق

شَابَكَ): رىگايەكى چەۋاشەۋ ئالۋزە ۋە (أمر

شَابَكَ): كارىكى تىكەل و پىكەلە ۋە الشَّابَكَ:

ئەمە كەسەى بەتۇرۇ داۋ نىچىر دىگوتى ۋە

الشَّابَكَ: بەنچەرە لەناسن و دارو شتى وا ۋە

تايىنچەۋ رەشكە ۋە سىرەمە شتى وا كەۋەكۋو

تايىنچە بەچەندىۋ شتى تىدا بارىكرى ۋە

الشُّبُكُ: ددانى شانە ۋە كۆى (شُبُكَةٌ).

الشُّبُكُ: سەبىل; شتىكە توتنى تىدەكرىۋ ئاگرى

پىۋە دەنرى بۇ كىشان ۋە الشُّبُكَةُ: تۇرى راۋچى

ۋە بەزۇرى لەبەن و بەنى ئايلىۋن دەچەندىۋ

ۋەكۋو تايىنچەۋ رەشكە ۋە ھەرشتىك بەمەكەۋە

بەپەۋەست بن ۋە الشُّبُكَةُ: دىارى زاۋا بۇ بوك ۋە

دىارى بۇ دەزگىران بۇ ئەۋەى بزائرى كە ئەۋ

كۋو كچە دەبەنە ھاۋسەرى يەكترى ۋە الشُّبُكَةُ:

ھەر چىراۋنىك كۋنكون بىۋ ۋەكۋو تايىنچەۋ

رەشكەۋ تۇرى ماسى گرتن و راۋكردىنى نىچىر ۋە

الشُّبُكُ: جۆرە چەئۋاۋ شىرپىنىيەكە لەسەر

شىۋەى بۇرى تىك خراۋو لىك بەستراۋ دروست

دەكرى ۋە الشُّبُكُ: ئامىرى چىنىنى شەبەكەۋ

تۇرۇ تايىنچەۋ شتى وا ۋە جۆرە خىشلىكە لە زىر

يان لە ئەئەماس لەسەر سىنگو مەمە

ھەئەۋاسرىۋ يان لەسەر قايم دەكرى.

شَبَلُ الْغَلَامِ شَبَلًا: مندالەكە گەۋرە بوو، لەنازو

نىعمەت دا بەرۋەردە بوو ۋە اشْبَلَتِ اللَّبْرَةُ: دىئە

شېرەكە بىچۋى بوو ۋە اشْبَلَتِ الْمَرْأَةُ عَلَى أَوْلَادِهَا:

ئافرىتەكە بەسەر مندالەكانىيەۋە دانىشت و

دۋاى مردنى مېردەكەى شۋى نەكرەۋە خۋى

كرد بە شىرەزن ۋە (فهي مُشْبَلٌ) ۋە الشَّبَلُ: بىچۋە

شېر.

شَسِيمٌ شَبِيمًا: سارد بوو ۋە ھەستى بەساردىۋ

بىرسىمىتى كرد ۋە (فهو شَسِيمٌ)، دىگوتى: (ماء

شَسِيمٌ): ئاۋىكى ساردە ۋە (غداة شَسِيمٌ): بەمىانىەكى

ساردە ۋە (قلب شَسِيمٌ): دىكى ساردو كەم ھەستە

ۋە الشَّبِيَامُ: مەمە مژە، دارىكە يان ئايلىۋنىكە

دەخرىتە دەمى مندالەۋە بۇ ئەۋەى بخافلىۋ

بىرى شىرخاردنى نەمىنى ۋە ھەروا ناۋە بۇ

دەمىن و ئەۋ دارەى دەخرىتە دەمى بىچۋە

ئازەلەۋە تانەتۋانى شىرى داىكى بخۋا ۋە

الشَّيْبَانان: دو بەت و چەبلن لەملاۋ لەۋ لای

دەسمال و كۆلۋانەۋ رۇبو شتى وا پىكەۋە گرى

دەدرىن.

شَبِينُ الْغَلَامِ شَبِينًا: مندالەكە گەۋرە بوو پىنگەبىۋ

خۋى دارىشت ۋە شَبِينُ الشَّيْئُ: شتەكە نىك بۆۋە

ۋە (فهو شَابِينٌ) ۋە الشُّبِينُ: لەلای مەسىحىيەكان بەۋ

كەسە دىگوتىۋ كە ھاۋرپىيەتى بوك يان زاۋا دەكا

كەم كەس لىرى تى بگەن ۋە وشەى (متشابه)
 لەوشوئىنەدا زۆر مانا ھەندمگىرى ۋە اَلْمُشَابِهَةُ:
 بەمانا (الاشباه) دىۋ كۆى (شَبَّهَ) بەماناى ھاو
 وئىنە دىۋ ۋە اَلْمُشَبَّهَةُ: پېرىكى ئايىنىن خودا
 دەشوبھىتىن بەشتى دروستكراۋ.

شَبَّهَ الشَّيْءُ شَيْئاً شَبَّهَهُ: شتەكە بەرزبۆۋە ۋە (شَبَّهَ الفرسُ):
 نەسپەكە بۆۋە بەجوانو.

شَبَّهَ وَجْهَهُ: دەموجاۋى گەشاندەمومو دواى گىرژىۋ
 مۇنى روخسارى پون بۆۋە.

شَبَّهَ النَّارَ: ناگرى كىردمە ۋە اَشْبَى الشَّجَرُ:
 درەختەكە دىرژى بوو تىكھالا، تىكچىرزا ۋە اَشْبَى
 عَلَى فُلَانٍ: بەزمى بەفلان دا ھاەتومو پارمەتى
 دا ۋە اَشْبَى فُلَانٍ: فلانكەس مندالىكى زىرەك و
 ناقتى بوو ۋە اَشْبَى فُلَانًا: پىزى فلانكەسى گىرتو
 قەدىرزانى بەرامبەر نواند ۋە اَشْبَى الْاَوْلَادَ اَبَاهُمْ:
 مندالەكان جوونەۋە سەر باۋىكىان لەو دەچن ۋە
 اَلشَّبَّابُ: قەۋز ۋە تەرزە ۋە شَبَّاهُ الشَّيْئِ: تىزايى
 قەراخى شتەكە ۋە (شَبَّاهُ السِّيفِ): تىزايى دەمى
 شەشىر ۋە (شَبَّاهُ العَقْرَبِ): جزوى دوپشك ۋە
 شَبَّوْهُ: ناۋە بۆ دوپشك (اسم غير منصرف) ۋە
 جارىة شَبَّوْهُ: كەنىزمەكىكى گورج و گۆلە ۋە شتت
 الاشياء شَتَاتًا: شتەكان لىك بلاۋبون ۋە شتت
 الديار بفلان: ولات فلانى لەخۇى دورخستەۋە
 لەولات دوركەۋتەۋە ۋە شَتَّ بقلبه الوجْدُ: عەشق و
 دىلدارى سۆزى فلانى ھەئساندو بىرو بۆچونى
 شَبَّوْهُ ۋە شَتَّ الاشياءُ: شتەكانى بلاۋە پىز كىرد،
 دەمگوتىرئ: (أَشَتَّ بى قومى): نەتەۋمكەم سەرىان
 لىتتىك دام نازانم چۆن ھەئس و كەۋت دەكەم ۋە
 شَتَّتَ الاشياءُ: شتەكانى بلاۋكرىنمەۋە ۋە شَتَّتُوا:
 بلاۋ بونەۋە ھەرىكەكەيان بەلاپەكدا رۇمى ۋە
 الشَّتَاتُ: حىياجىيا ۋە (أَمْرٌ شَتَاتٌ): كارى جىيا جىيا،
 دەمگوتىرئ: (جاء القومُ شَتَاتَ شَتَاتٍ): خەلكەكە

لەرۋزانى گواستەنمەۋى بوك دا، بەمكوردى خۇمان
 (بەرىوك و بىرازوا) يان پى دەئلىن ۋە ھەروا ناۋە بۆ
 نەۋكەسەى بەفەرمانى قەشەى مەسىحى مندالەكە
 دەخاتە ناۋى مەعمودىيەۋە كە دابو نەرىتىكى
 مەسىحىانە دەپن قەشە نايمەتى تەنصىر بەسەر
 ناۋەكەدا بىخونىۋى و مندالەكەى پى بىشۆزى ۋە اَشْبَهَ
 الشَّيْءُ الشَّيْئِ: شتەكە لەشتەكە چوو ۋە شَابَّهَهُ:
 لەو چوو ۋە شَبَّهَ عَلَيْهِ الامرُ: شتەكەى لى
 تىكچوو نەمىزانى كاممەۋ لىرى جەۋاشە بوو ۋە
 شَبَّهَ الشَّيْءَ بِالشَّيْئِ: شتەكەى بەشتىكى تر
 شوبھاند ۋە لەشونى نەۋ شتە شتتىكى تىرى
 ھاوشىۋەى دانا چونكە لىك دەچوون ۋە شَبَّهَ
 عَلَيْهِ وَلَهُ: لىتى تىكچوو نەمىزانى كامە كاممە ۋە
 اِشْتَبَهَ فِي الْمَسْأَلَةِ: گومانى لەرستى مەسەلەكەدا
 بۆ بەمىدابوو ۋە تشابە الشَّيْئَانِ: نەۋ دوشتە لىك
 چون بەجۆزىك چەند سەرنجىان بەدھىتى
 نازانى كاممەيان كاممەۋ لىك ناكىرنەۋە ۋە تَشَبَّهَ
 بغيره: جاۋى لەو كىرد لاسايى كەسىكى تىرى
 كىردمە ۋە اَلتَّشْبِيهِ: شوبھاندن و لىك جواندىنى
 دوشت يا زىاتر بەبەگىر چونكە لەچەند
 دىاردەۋ رەۋشتىك دا جۆرە ھاۋبەشىيەكەيان
 ھەبە ۋەككو شوبھاندنى پىاۋى نازا بەشىر يان
 شوبھاندنى ئافىرمتى جوان بە گول يان
 بەمانگو ئەستىرە... ھتد ۋە تشبىه المسجونين:
 ۋەمگرتنى بەنچە مۆرى گىراۋەكان و نووسىنى
 شىۋەۋ روخسارىان لەسەر كارتىكى تاپبەتى بۆ
 دىپارىكردنى كەساپەتتىيان ۋە اَلشَّبَّهُ: ھاوشىۋە ۋە
 اَلشَّبَّهُ: مىسى زەرد ۋە اَلشَّبَّهَةُ: لىتتىك چون و
 لىشئوان ۋە لەشمرع دا بەشتىك دەمگوتىرئ
 نەزاندرى ئاخۇ جەلالە يان حەرامە، حەققە يان
 بەتالە ۋە الشَّبَّهَةُ: ھاو وئىنە ھاوشىۋە ۋە اَلْمُشَابِهَةُ:
 تەم و مزاۋى و مانا بەزەحمەت زانراۋ، شتى وا

بِهَجِيَا جِيَا هَاتِن ۵ الشَّتُّ: (أَمْرٌ شَتُّ): كَارِيكِي
 پهرت و بلاوه ۵ دمگوترئ: (اذهَبُوا أَشْتَاتًا):
 بهجيا جيا رويشتن ۵ شَتَّان: دمگوترئ: (شَتَّان
 ماينهما): نيوان نهو شته زور جياوازيبان
 گهورمو بهرفراوانه ۵ الشُّتُّوتُ مِنَ النَّاسِ:
 كؤمه لگابهك دانيشتوانه كهى همره كهيان سهر
 بهتيرمو هؤزئك بن و لهتيرمو خيلى جيا جيا
 بيكهاتبن ۵ الشُّتِيْتُ: لِيَكْ بِلَاوَه بُوو ۵ (نَعْر
 شيت): دداني نيوان كهل و يهك يهك، واته
 ددان شاش و رِيك ۵ اَشْيَاءٌ شَتَّى: جَمَدٌ شَتِيك
 له جؤزى جيا جيا ۵ قورنان دمفهرموى: (إِنَّ
 سَعْيَكُمْ لَشَتَّى) ههول و كؤششى نيوه جؤراو
 جؤرو جياجيان ۵ شَتْرُهُ شَتْرًا: برپيهوه، دراندى،
 دمگوترئ: (شَتْرٌ ثَوْبُهُ): قوماشه كهى درى ۵ (شَتْر
 فلاناً): فلانكسى بريندار كرد ۵ شَتْرَ الدَّاءِ
 عَيْنُهُ: نهخؤشيبه كه بيلوى چاوى
 هه لگيراپيهوه.

شَتْمٌ شَتَامَةٌ: روخسار ناشيرين و نهكلهومت بوو ۵
 شَاتَمَهُ: جوينى پيدا ۵ الشُّتَامُ وَالشُّتَامَةُ:
 دموجاو ناشيرين و بهدرهوشت ۵ الشُّتِيْمَةُ:
 جوين.
 شَتْنُ الشَّرْبِ شَتِيًا: قوماشه كهى چنى ۵ (فهر شاتين
 رشرن) ۵ شَتَّان: برپوانه (شَتَّت).
 شَتًّا بِالْمَكَانِ شَتْرًا: به زستان لهوشوينه مايهوه.
 شَتًّا الشَّتَاءُ: زستان سارد بوو.
 شَتَا اليَوْمُ: سهرماكهى توند كرد.
 شَتَا السَّمَاءُ: ناسمان بارانى باراند ۵ أَشْتَى فُلَانٌ:
 فلانكس كهوته زستانهوه ۵ أَشْتَى القَوْمُ:
 خه لكه كه توشى برسيمهتو قاتو قبرى بوون
 ۵ شاتاه مشاتاة و شتاء: مامه نهى له گهل دا كرد
 له ماوهى زستان دا ۵ شاهره مشاهرة: له ماوهى
 مانگيك دا مامه نهى له گهل دا كرد ۵ شَتَّى
 بِالْمَكَانِ: بهمانا (شَتَا) دئ ۵ شَتَّى الشَّيْءُ فُلَانًا:
 شته كه بهشى زستانى فلانكسى كرد ۵ الشَّتَاءُ:
 زستان ۵ زمستان و مرزئكه له و مرزهكانى سال،
 له سهرماتى بيست و دووى مانگى دوانزه دهست
 پيدهكات و له بيست و يهكى مانگى نازاردا
 كؤتابى به دئ ۵ گرانى و قاتو قبرى ۵ الشُّتَوَةُ:
 زستان ۵ الشُّتَوِيُّ: بارانى زستان ۵ الشُّتِيُّ:
 بهمانا (الشُّتَوِيُّ) دئ ۵ الشُّتِيُّ: شوينئيك
 زستانى تيدا به سهر بهرى ۵ وهرزى زستان ۵
 الشُّتَاءُ: بهمانا (الشُّتِيُّ) دئ ۵ زستان ۵ شَتَّتْ
 كُهُ شَتْنَا: دهستى زبر بون رهق و نهستور بون ۵
 الشُّتْنُ: نهستور و زبرو رهق، دمگوترئ: (رَجُلٌ
 شَتْنُ الْأَصَابِعِ): بياويكه دهست و بهنجه زبره.

شَجَبٌ فُلَانٌ شَجَبِيًا: فلانكس بههياك جوو،
 فهوتا ۵ غهمبار بوو.

شَتْرَ شَتْرًا: دوو لهت بوو، دمگوترئ: (شَتْرَ فُلَانٌ):
 فلانكس ليوى خواروى فهلىشى ۵ شَتْرَ فُلَانٌ:
 رهخنهى له فلانكس گرت و جوينى پيدا ۵
 الشُّتْرُ: عه بیدارو رهوشت ناشيرين ۵ الشُّتْرَةُ:
 بو شايى نيوان بهنجهكان.
 شَتَلُ الزَّرْعِ شَتْلًا: تَوَّه كَهى له شوينئيك چاند
 بوئه وهى برپوين و دوايى شهتلهكان هه لكيشن و
 له شوينئيكى تر بيان نيئزئ ۵ الشُّتْلَةُ: رومكى
 تازه رسكاوو سهوز بوو لهوشوينه لى رواوه
 بگوپزرينتهوه بو شوينئيكى تر ۵ الشُّتْلُ:
 شهتلا ۵ شوينى شهتل ۵ زهويهك توى لى
 بچيندرئ دواى تيبه رپوونى مانگيك با زياترو
 كه متر شهتلهكه هه لبيكيشرو له شوينئيكى تر
 بچه فيندرينهوه ۵ شَتْمَهُ شَتْمًا: جوينى پيدا.

شَجَبَ الْغَرَابُ شَجَبًا: هلهرمشه که هراندی و ناوانی خه لکه که می تیکدا.

شَجَبَ فَلَانًا شَجَبًا: فلانکسی به میلاک برد.

شَجَبَ الصَّيْدُ: تیرکی به نیچیرمه و مناو خپی کرد، جوئی لی بری.

شَجَبَ فَلَانًا: فلانکسی خمه تبار کرد.

شَجَبَ الشَّيْءُ فَلَانًا: شته که فلانکسی هله و گیر کرد.

شَجَبَ الشَّيْءُ: شته که کیش کرد، دمگوتری: (شَجَبَ اللَّجَامُ): ریشه که می توند کرد و گرتیه و.

شَجَبَ الْقَارِرَةَ بِالشَّجَابِ: به توپه وانه دهمی گوزمه که گرت.

شَجَبَ الرَّأْيَ وَالرَّقِيفَ: نارمزی خوی به رامبر او هه لوئیسته که دمر بری.

شَجَبَ شَجَبًا: فهوتا، تیدا جوو و خمه تبار بوو و اشَجَبَهُ: غه مباری کرد و تشاجبت الامر: کارمکان لیک نالوزان و جهواشه بوون و الشَّاجِبُ: زور بلو و چمه جهناو و قله رمشی نه گبت که دمقرنی و شوم بلاو دمکاته و الشَّجَابُ: علاگی جل هه لواسین و سمداده و الشَّجَبُ: پیدایستی و غه و خمه ت و الشَّجَبُ: نارمحتی و نازارو لهش داهیزان که به هوی نه خوشییه و توشی نادمیزاد دمبن، دمگوتری: (امرأة شجوب): ناهرمتی که توشی خه و ناخوشی بووه به هوی نهومی دلی به کورنیکه و به و الشَّجَبُ: علاگو سینگو شتی و که جلی پیدا بگری و شَجَهُ شَجَبًا: سمری شکاند، برینی لهدم و جاوی کرد و شَجَّتِ السَّفِينَةُ الْبَحْرَ: که شتییه که ناومکه می دردا، شمی کرد.

شَجَّ الشَّرَابُ بِالْمَاءِ: شمراه که می تیکه لی ناو کرد و ههروا دمگوتری: (فلان يَشُجُّ بيد وياسو باخری): فلان به دمستیکی بریندار دمکا بهومکه می تری دمرمانی دمکا، نه مه په ندو به که سیک دمگوتری خرابه و چاکه بکا.

شَجَّ شَجَبًا: شوینه واری برین به روخسارییه و ماوه و شاجه شججا: به کتریان بریندار کرد و الشَّجَجُ: شوینه واری برین لهناو چاوان دا و یان له شوینی تردا و الشَّجَّةُ: برین له سمر یان لهدم و چاوان یان لهناو چاوان و الشَّجِجُ: بریندار کراو، سه رشکاو، روخسار بریندار کراو. شَجَرَ الْأَمْرُ بَيْنَهُمْ شَجْرًا: کاره که له نیوانیان دا نالوز بوو، کیشه یان تیکهوت، بوو به مقوی مقویان و شَجَرَ الشَّجَرَ وَالنَّبَاتَ: لقه شو بری وومی درخت و رومکه که می به رز کرده و.

شَجَرَ الشَّيْءُ: شته که می به ستمه و شته که می خسته سهر علاگه که می پیدای هه لواسی.

شَجَرَ فَلَانًا عَنِ الْأَمْرِ: فلانکسی له کارمکه لادا، نه می نیست بیکا و اشَجَرَتِ الْأَرْضُ: زموییه که درختی زور بوو و شاجره: کیشی له گله لدا کرد و شَجَرَ النَّبَاتُ: رومکه که بوو به درخت و شَجَرَ الْأَرْضُ: درختی له زموییه که دا رواند و شَجَرَ النَّسَبُ: بنه چه و پهل و پوی خیزان و هوزمه که رونکردم و له شویمی درخت دا وینه می کرد و اشَجَرَ الشَّيْءُ: شته که هه ندیکی چووه ناو هه ندیکیه و تیکچرژان، دمگوتری: (اشَجَرَتِ الْأَصَابِعُ): په نجهان چونه ناوییه که و اشَجَرَتِ الرِّمَاحُ: شمشرمکان تیک پزان و اشَجَرَ الْقَوْمُ: خه لکه که کیشه یان تیکهوت و اشَجَرَ فَلَانًا: فلانکس دهمتی خسته بن جهناگی و هورسای خسته سهر نه نیسکی و

تساجر الشئین: شتهکه هندیکی جووه ناو
 هندیکیهوه، دهگوتری: (تساجرت الرماح):
 ربهکان تیکرژان ◊ تساجر القوم: خه لکه که
 کهوتنه کیسهو نیزاعهوه ◊ الشجبار: کهزاوی
 بچوک: داریکه لهپاش دمرگاو و هککو کیلون و
 پاشکون دمرگاکه پی هایم دمکری ◊ داریکه
 دهخریته دهمی بیچوه نازه لهوه بو نهوهی
 شیر پی نهخوری ◊ الشجر: کاری سمر
 بهگیجهل و کیسه نامیز ◊ بوشایی ناو دم نیوان
 مهلاشو و پانایی زمان ◊ چهانگه ◊ الشجر:
 درخت؛ رومکیکه یه کهدی رمقی هه پی، جاری
 واش دمبی به رومکیکه دهگوتری که راست
 نه بیته و مو به لکوو به سمر زوی دا پان بیته و
 و موو رومکی کاله و ترؤزی و کوله که ◊ نهومتا
 رومکی کوله که فورنن به درخت ناوی بردووه،
 ولسن زانیانی روهک ناسی و شمی (شجر)
 به درختی به تمه منی یه که قدمو همد رفق و روت
 ده لئین ◊ تاکه که می (شجرة) ◊ دهگوتری: (هو من
 شجرة طيبة): نهو له بنه مالو خیزانیکی رسهن و
 و هجا خزاد میه ◊ شجرة النسب: رونکردنه و مو
 وینه کردنی بنه مالو لقو پوی خیزان و هوزو
 تایه فله له سمر شیوهی لقو پرژی درخت
 که له باپیره گهوره و مست پیدمکاو و هچه و
 نهوه دیاری دهکرین ◊ الشجرا: درختی
 تیکچرژاوی پرو چر ◊ زموی درختاوی چرو
 پر ◊ الشجری: پیتی شه جهری که
 (ش.ض.ج.ی) ◊ الشجری: دهگوتری: (واد شجر)
 شیوی پردارو درخت ◊ (ارض شجر): زموی
 پر درخت ◊ الشواجر: به ربه ستو له مپه ر،
 دهگوتری: (قد شجرتي عنه الشواجر):
 به ربه ستو له مپه ر منیان له وشته گپرایه و
 (رمح شواجر): رمبی تیک رژا و تیکه و بو

المشجر: همرشتیک وینهی درختی تیدا پی ج
 کاغز پی یان قوماش پی یان همرشتیکی تر
 پی ◊ المشجر: شوینی رواندنی درخت،
 شوینیک درختی لی روابی ◊ هره پانایه که
 درخت دایبوشیبی کهم یا زور ◊ المشجرة:
 به مانا (المشجر) دی ◊ المشجر: علاگه ی جل
 پیدا هه لواسین.

شجع شجاعة: نازا و ره بهرزو چاو نه ترس بو ◊
 شاعة: پیشرکئی له گهل دا کرد له نازایه تی دا
 ◊ شجع: و ره بهرز بو ◊ وای خونیشان دا
 نازایه و خوی نازا کرد ◊ الأشجع: تاکی
 (الأشجع) ◊ ناوه بو دهمارمکانی پشتی ده ست
 ◊ الشجاع: نازا و چاونه ترس ◊ ماری گهوره ◊
 الشجع: (رجل شجع) پیاویکی نازا و به جهرگ
 ◊ شجنت الحامة شجوناً: کوتره که خویندی
 نالاندی.

شجن الأمر فلاناً شجناً: کارمکه فلانکسی هه له و
 گیر کرد، خه فته تباری کرد ◊ شجن شجناً: غه مبار
 بو ◊ أشجن الكرّم: دار میوه که توله کانی تیک
 هالان ◊ أشجن الأمر فلاناً: کارمکه فلانکسی
 غه مبار کرد ◊ تشجن: خه فته تبار بو، یادی
 رابردوی کرده و مو کولی گریانی هه لسا ◊ تشجن
 الشجر: درخته که تیک چرژا چرو پر بو ◊
 الشاجن: شیوو دولی پر دارو درخت ◊ ریگی
 ناو شیو ◊ الشجن: لقو پوی تیک چرژا و لیک
 هالو ◊ لایمن و کون و که له بهر له مهر شتیک
 پی، دهگوتری: (الحدیث ذو شجون): قسه و باسی
 جورو شیوازو نهینی و ناشکرای هه یه ◊ هه روا
 به مانا غه و خه فته دی ◊ پیدایستی کات
 گرو هه له و گیر که ر ◊ الشجنت: لقو پوی
 تیکهالوو تیکچرژا و درختی چرو پر ◊

کون و که له بمری هموو شتیک ۵ شجَاهُ الأمرُ
شجراً: خه مباری کرد.

شجَا الحَدِيثُ وَغَرِبَ فِلَانِيًّا: شيعرکه يا چيروکه که
فلانی خسته هه ئه بمرین و سهما ۵ شجَاهُ تَذَكُّرُ
الإلف: يادی هاوول و دوست و خوشه و بوست
خستیه سمر شهوق و يادومری و کولی گریانی
هه لساند.

شَجِي شجياً: پاروی له قورگ گرا ۵ کولی گریان
له قورگی گرا ۵ دمگوترئ: (شجي باهم): خه م و
خه ممت دابگرت و هيچ رنگا چارميه کی
نه دؤزیه وه دمرفتانی نه بوو ۵ (شجِي بقرنه):
هاوشانه که ی به سمری دا زال بوو ۵ هه روا
وشه ی (شجِي): به مانا گرنگی دان بهشت و
غه مبار بوونه ۵ بیری رابردوی کرده م و دلی
گهرم بوو، گریا ۵ أشجاء: به مانا (شجاه دئ) ۵
به سمری دا زال بوو، ژیر باری کرد ۵ أشجاء
بکذا: به وشته هورگی گرا ۵ الشجَا: شتیک
له قورگ بگریئ و مکوو نيسكو و شتی وا ۵ الشجورُ:
غه م و خه ممت ۵ له پهندی پيشينان دا هاتوو
دهلئ: (بکی فلان شجوة): فلانکس گریا غه م و
خه ممتی خوی به بادا ۵ الشجِي: که سیک غه م و
ناپه حمتی کولی گریانی هه لسنين ۵ له پهندی
پيشينان دا هاتوو دهلئ: (وييل للشجِي من
الخلي): هاوار بؤ عاشق له دمست دؤسته که ی.

شَحَبَ جِسْمُهُ شَحْباً: جهسته ی گؤراو کزو لاواز
بوو.

شَحَبَ اللُّوْبُ: رمنگی گؤرا.

شَحَدَ: پرسياری کردو زؤر کپوزا به وه ئيلحاحی
کرد ۵ الشَّعَاتُ: سوالکهری درئزه دادرو ئيلحاح
که ر.

شَحَجَ البَغْلُ والحمار شَحِيجاً: هيسترمکه يان که رمه که
لوشکه لوشکی کرد، حنکه حنکی کرد،
دمگوترئ: (شَحَجَ الفرابُ): قه له رمه که
فراندی ۵ تَشَجُّعٌ صوته: دمنگی گر بوو، گریی
تيدا دمکهوت ۵ الشامِجُ: هيسترو گوئدرئز.

شَحَّ الماءُ وَغَرِبَ: ناومکه يان شتی تر که م بوو
به ناخوشی دمست دمکهوت.

شَحَّ الزَّئادُ: شقارته يان به ردو نه ستيه که ناگری
نه کرده م.

شَحَّ فلان بالشئِ: فلانکس دمست قوجاوو
به خيل بوو.

شَحَّ عليه: سوور بوو له سمری ۵ شاحُ فلاناً: کيشی
له گه ن فلانکس ناپه وه به لگه و بيانوی لئ
دؤزیه وه، زانایان ده فرمون: (لأشاحة في
الإصطلاح): کيشه و نيزاع له زاراه دا نيه ۵
تَشاحُوا في الأمرِ وعليه: پيشپرکيان بؤ نيشه که
کرد ۵ تَشاحُ الحُصانُ: دوو کپرکيه که رمه کان
هه ريه که يان له لای خويه وه سور بوو له سمر
سه رکه و تنی خوی و ژیر خستنی به رام به رکه ی
۵ الشَّحُ: رزدي و چروکی ۵ الشَّحَةُ: (نفس شحة):
دمرونيکی زؤر رزودو چروک ۵ الشَّحِجُ:
به خيل و چروک ۵ بؤ ميينه دمگوترئ:
(شحيحة) ۵ (إبل شحاح): حوشتری که م شیر.

شَحَدَ السَّيْفُ وَغَرِبَ شَحْداً: نوکی شمشيرمه که تيز
کرد، دمگوترئ: (السيف شحذ ومشحوذ)، هه روا
دمگوترئ: (شَحَدَ ذَهْنُهُ): زمينی خوی مشت و مال
کرد ۵ (شَحَدَ النَّاسُ): به پارانه وه ی زؤرو
به ئيلحاحه وه داوی له خه لک کرد ۵ ديق به مانای
(شَحَنَ) دئ ۵ أَشَحَدَ السَّيْفُ وَغَرِبَ: به مانا
(شَحَدَ) دئ ۵ الشَّعَادُ: سوالکهری نوزه درئزو
ويړه و يړکه ر ۵ المِشْحَدُ: هه سان و کارتبخ و شتی

وا که تیغی بی تیز بکری ۵ المَشْحَدَةُ: دهگوتری: (هذا الكلام مَشْحَدَةٌ للفهم) نهم قسمیه ریخوشکهرمو داخوازه بؤ تیگه‌یشتن ۵ الشُّحْرُ: ناوه وهی شیوو دؤل ۵ ریرموی ناو ۵ الشُّحْرُورُ: بالندمییه که دهخوینی و دنگخوشه له پیرری (الشحورریات) ه نیرمه‌کی رمشه، میینه‌کی لای سهری سهوزمییه و گمنم رمنگه سنگی مهیلوه سوره ۵ دهگئری و دهخریته قه‌قهسهوه بؤ خویندن.

شَحَطُ الْمَكَانِ شَحُطًا: شوینه‌که دور بوو.

شَحَطَ فِي الْمَسَارَةِ: زنده رویی کرد له‌مامه‌له‌وو جه‌له‌حانی داو له‌سنووری تیپیراند ۵ شَحَطَتِ النَّاقَةُ: حوشتره‌که نه‌خوشیییه‌کی له‌سنگ دا دروست بوو کوشندو قه‌لاچوکهره ۵ شَحَطَتِ الْأَلَةُ: نامیرمه‌که سوته‌مه‌نییه‌کی که می کرد خهریکه له‌کاربکوهی.

شَحَطَ الْقَتِيلَ فِي الدَّمِ: کوزراومه‌که له‌خوینی خویدا گه‌وزی.

شَحَطَ فَلَانًا شَحَطًا: له‌راکردن دا پینش فلا‌نکس که‌وت.

شَحَطَ الْكِرْمَةَ وَغَرَهَا: توله میوه تهره‌کانی خسته سمر که‌پرو داری راهیلندراو.

شَحَطَ الْإِنْبَاءَ: قابه‌که‌ی پر کرد.

شَحَطَ الشَّرَابَ: شمرابه‌که‌ی تیکه‌ل به‌ناو کرد بؤ نه‌وهی همندی که‌سکونی نه‌مینتی و رون بیته‌مو خواردنه‌وهی ناسان بی.

شَحَطَ اللَّبَنَ: زوری ناو له‌شیرمه‌که کرد.

اشْحَطَ: دوری خسته‌وه ۵ شَحَطَهُ فِي دَمِهِ وَبَدَمِهِ: وای لئ کرد له‌خویناوی خویدا بگه‌موزی ۵ الشُّحَطُ: نه‌و داره راهیلندراومییه که توله‌میوی دهخریته

سمر بؤ نه‌وهی شوپرنه‌بنه‌وه ۵ الشُّحَطَةُ: شوپنه‌واری چرنوک و پرنی بیست ۵ الشُّرْحَطُ: جوره دره‌ختیکه له‌کیومه‌کانی (السُّرَاةُ) همیه، تیری که‌وانی لئ دروست ده‌گئری، که‌لا‌که‌ی تمنک و دریزمو به‌ره‌که‌ی و مگوو عمنبه‌ی دریز وایه و ده‌خوری.

شَحِمَ الطَّعَامَ وَالْحَبْزَ شَحْمًا: بیوی کرده ناو خواردنه‌که‌وه.

شَحِمَ الْقَوْمَ: به‌زو بیوی دهرخواردی هه‌ومه‌که دا.

شَحِمَ شَحْمًا: قه‌له‌وو بوو، خوی دارپشت.

شَحِمَ الْمَتَّبِ: ترییه‌که ناوی که‌م و توینکی نه‌ستور بوو ۵ شَحِمَتِ الرَّمَاةُ: همنارمه‌که به‌رده‌ی نیوان دمنکه‌کانی نه‌ستور بوو.

شَحِمَ إِلَى الشَّحْمِ: حمزی له‌پیو بوو ۵ أَشْحَمَ: به‌زو پیوی زور بوو ۵ أَشْحَمَ الْقَوْمَ: به‌مانا (شَحْمَهُمْ) دئ ۵ شَحْمٌ: موباله‌غهی (شَحْمٌ) یه ۵ شَحْمُ الْأَلَةِ:

نامیرمه‌کی به‌به‌زو پیو جه‌ور کرد، نهرمی کرد ۵ الشُّحْمُ: به‌زو پیو له‌جه‌سته‌ی نادمیزادو نازهل دا، مادمییه‌کی سپی جه‌وره له‌گهل گوشت دایه و به‌جیاش له‌جه‌سته‌دا کؤدمبیته‌وه و مگوو دووگی مهر و حوشتر، له‌شتی تریش دا به‌هوی

ته‌کنولوزی‌واوه دهرده‌هیندری ۵ الشُّحْمَةُ: پارچه به‌ز ۵ (شَحْمَةُ الْعَيْنِ): گلینه‌ی چاو نه‌و شوینه‌ی

رهمشایی و سپیایی چاو به‌یه‌ک دمنگن و کؤدمبنه‌وه ۵ (شَحْمَةُ الْأُذُنِ): نهرمایی گویچکه: نه‌وشوینه‌ی کون ده‌گئری و گوارمی پیندا

هه‌لده‌واسری ۵ (شَحْمَةُ الرَّمَانَةِ): نه‌و به‌رده‌ی نیوان دمنکه همنارمه‌کانه ۵ الشُّحِيمُ: گیانداریک به‌زو پیوی زورین، ده‌گوتری: (رجل شحيم طميم): پیاویکی قه‌له‌وو گوشتنه.

(فلان بعید الشحوة في مقاصده): فلانكس دوربين و بلانى ستراتيچى دريژخايهنى ههيه بؤ زيان و مهبهستي دورو دريژى همن ۵ (إناء الشحرة): هاپيکه ناومهکی فراوانه.

شَخْبَ اللَّيْنُ شَخْبًا: شيرمه که له گوان هاته دهر و خوشه هات، دمگوترئ: (شَخْبٌ مِنَ الْجُرْحِ): خوينه که له برينه که فيجقه ه کرد، دمگوترئ: (شَخْبٌ أوداج القتل دماً): رهگی لاملى کوزراوه که فيجقه خوينيان کرد، بهفيجقه خوينيان لی هاته دهر ۵ **إِنْشَخَبَ اللَّيْنُ:** خوينه که بهفيجقه هاته دهر، دمگوترئ: (إِنْشَخَبَ العرقُ دماً): رهگه که خوينی بهفيجقه لی هاته دهر ۵ **الأشخوب:** خوشه خوشی شیر لهکاتی دؤشين دا ۵ **الشُّخْبُ والشُّخْبُ:** خوشه شیر، فيجقه کردنی شیر لهکاتی دؤشين دا ۵ لهپهندی پيشينان دا هاتوو دهلی: (شَخْبٌ فِي الإناءِ وشخبٌ في الأرض): خوشيک بؤناو قاپه که خوشيک بؤسر زهوی، واته جاریک دمهيه نگیوی و جاریک نا ۵ **الشُّخْبَةُ:** بهمانا (الشُّخْبُ دئ).

شَخِطَ شَخْرَةً: جهستهی لاوازو باریک بوو بهشيوهیهکی سروشتی ۵ **الشُّخْط:** ههر گیانله بهریک بهسروشت کزو کۆله واربه. دمگوترئ: (فلان شخت): فلانکس لاوازو ق باریکه ۵ (هو شخت العطاء): نهو دهست فوجاوو که مبه خشه.

شَخٌّ فِي نومه: له خه ودا پرخه پرخی هات ۵ (شَخٌّ بوله): گیزه گیزی میز کردنی هات.

شَخْرٌ شَخْرًا و شَخِيمًا: دنکه که له قورگی دا هاتو جو بی نهوهی بیته قسه، دمگوترئ: (شَخْرَ الفرس): نهسپه که حیلانندی.

شَخْنُ السَّفِينَةِ و غيرها شَحْنًا: کهشتیه که یا باره له لگرمه کی بارکرد، پری کرد له کالاً، دمگوترئ: (شَخْنُ البلدِ بالخيل): ولاته که ی پرکرد له مهسپ.

شَخْنٌ فَلَانًا: فلانکسی دوورخسته وه، دمری کرد.

شَخِنَ عَلَيْهِ شَخْنًا: رفی لی هه لسا ۵ **أشحن:** دمگوترئ: (أشحن له بهم): خوی بؤ ناماده کرد تیری پیوه بنی ۵ **شاحته:** رفی لی هه لسا ۵ دزیه تی کرد ۵ **شاحتوا:** یه کترین دزاو ناکوکی که وته نیوانیانه و مو بوون به دوزمنی یه کتر ۵ **الشاحن:** پری، دمگوترئ: (مرکب شاحن): باره له لگریکی پری له کالایه ۵ **الشحناء:** حیقندو دوزمنایه تی و رقی و کینه ۵ **الشحنة:** نهو کالایه کی کهشتی لی پرده کری ۵ نهو خوراک و پنداویستییه ی زیانه که کؤدمگریته وه بؤ نهوهی بهنی یاساؤل و پولیس و کاربه دمست که پاشا دیارییان دمکا لیی بدرئ، بؤ نهوهی نه من و ناسایشی ولاتیکی یان شاریک بپاریزن ۵ رهوه نهسپ ۵ (الشحنة الكهربائية): نهو بره کارمبایه یه که قه بارمیه کی هه لی دمگری.

شحا فلان شحراً: فلانکس ههنگاوی پانی هاویشتن و پهله ی کرد، دمگوترئ: (شحا في الفتة): له فیتنه یی و دووو زمانی دا رۆجوو.

شَحَى فَمَهُ شَحِيًا: دهمی داچه هاند ۵ **تَشَى فِي الشَّيْنِ:** فراوانخواری له شته که دا کرد ۵ **تَشَى فِي السُّومِ:** زیده رۆی کرد له بانگه وازی کردن بؤ فروشتن و همراچکردن یان گرانکردنی کالاً ۵ **تَشَى عَلَى فلان:** زمانی له فلانکس بهره لا بوو چی خودا پیی ناخوشه پیی کرد ۵ **الشحرة:** بازو ههنگاو، دمگوترئ: (فرس رغب الشحرة): نهسپیکی ههنگاو درپزه بازی درپژ دههائی ۵

شَخْرَ الحمار: گویند ریژه که زمری.

شَخْسَ الأمرُ شَخْساً: کاره که شیوا، چهواشهیی

تیکهوت ۵ راستی و دروستی خوی لهدست دا ۵

تَشَاخَسَتْ أَسنانه: ددانی ریک و پیک و ریز

بهستوو نهبون ۵ شَخِخَ القش: کوزمرو

کاوکوته که دنگی خهشخهشهیان لی هات.

شَخْسَ الشئی شَخِصاً: شته که بهرز بؤوه ۵

لهدووروه دمرکهوت.

شَخْسَ السهم: تیره که مهبهستی نهپیکاو

نهیهنگاوت.

شَخْسَ من بلده، رغنه: لهولاتی خوی رؤیشته

دمروه.

شَخْسَ الی بلده: گهراپهوه بؤ ولاتی خوی.

شَخْسَ أمامه: لهبردهمی دا خودی خوی ناماده

بوو.

شَخْسَ فلان بصره، رببصره: فلانکس چاوی

بهملوق ومستاو نهیتر وکاندن.

شَخْسَ فلان شخاصة: قهبارهی فلان گهوره بوو

جهستهی زمبلاچ بووه اشخص فلان: فلانکس

کاتی رؤیشتنی هات ۵ اشخص الراسی: تیری

تیرهاویژه که هلهی کردو نهپینکا ۵ اشخص

فلاناً من بلده: فلانکسی لهولاتی خوی دمرکرد

۵ اشخص فلاناً الیه: فلانکسی نارد ۵ شَخْسَ

الشئی: شته که دیاری کردو لهشتی تر جیای

کردهوه.

شَخْسَ الداء: دمرده که دوزیهوه ۵ شَخْسَ المشكلة:

کاره که ناشکرا بوو، رون بؤوه ۵ الشاخص: شتی

بهرجاوو بینراو ۵ بهنیشانهو عهلاماتی ریگاو

بانو شتی لهو جوژه دهگوتری ۵ الشخص:

هرقه بارههک بهپیوه بیو ببیندری، بهزوری

بؤ ناده میزاد بهکاردههیندری ۵ لهزاروهی

فهلسهفهدا وشهی (شخص) بریتییه له زاتو

بونهومریک کههوشی ههبیو کیانی

سهربهخوی بزانی ویستو نیرادهی سهربهخوی

ههبی ۵ الشخصی: کاری تایبهتی کهسیک، شتی

پهیوهندیدار بهکهسیکی تایبهتییهوه ۵

الشخصیة: جهند رهوشتو دیاردهیهکن کهسهکه

لهکهسانی تر جیا دمهکنهوه، دهگوتری: (فلان

ذر شخصیه قویه): فلانکس جهند رهوشتو

ناکاریکی جیاکهرموهی تیدانو ویستو نیرادهو

کیانو بونیکی سهربهخوی ههیه ۵ (الأحوال

الشخصیة): باری کهسیهتی؛ ههوییهکی

تایبهتییه ۵ ههروا جهند مهسهلهو قانونو

یاساو ریسیایهکن لهبوارای خیزان دا وهکوو

میرات گرتنو مارهکردنو لیک جیابونهوهو

پیکهوهزیانی ژنو میردو مندالو نهو جوژه

شتانه.

شَخِمَ الطعامُ شَخِماً: خؤراکه که خراب بوو، گؤراو

بؤگهنی کرد، دهگوتری: (شخم فم فلان): دهمی

فلانکس بؤگهنی کرد ۵ اشخِم: بهمانا

(شخم) دئ ۵ الأشخِم: دهگوتری: (فلان اشخم

الراس): فلانکس سهری بؤز بوو، سپیایهتی

مووهکانی بهسهر رمشهکانی دا زال بوون ۵

(شعر اشخم): مووی سبی بوو ۵ مووی ماشو

برنج ۵ (عام اشخم): سالیکی بی بارانی، وشکه

سالیو بی دانهویلهو لهومر ۵ (روض اشخم):

باخیکه بی روهکو درهخت ۵ شَدَخَت الفِرأ

شَدَخاً: شته که بریندار کرد، دهگوتری: (شَدَخ

الراس والحنظل): سهری شکاند ۵ کاله که

تاله که بریندار کرد.

شَدَخَ دم فلان: خوینی فلانکسی بهفیرؤ دا،

تؤلهی نهساندموه ۵ شَدَخُهُ: بؤ زنده رؤی

لهمانای (شَدَخ) دا به‌کار دئی ۵ اِنشَدَخ: بریندار بوو هَرینجا ۵ تَشَدَخ: شکا ۵ الشَّدَخَة: برینتیک، هَرینجا و بییهک ۵ رومکیکی نهرمو تمرو گه‌شه ۵ المَشَدَخ والمَشَدَخَة: نامیری هَرینجانندن و بریندار کردن.

شَدَّ الشَّيْنُ شَدًّا: شته‌که به‌هیز بوو، پتمو بوو ۵ قورس بوو.

شَدَّ فُلَانٌ شَدًّا: هَلانکس بازی دا.

شَدَّ النَهْلُ: رُوژمه زوربه‌ی به‌سمر چوو، به‌رز بووه. ۵ شَدَّ عَلَيْهِ فِي الْحَرْبِ: له‌سهرپدا به‌توندی هیرشی بؤ برد.

شَدَّ عَلَى قَلْبِهِ شَدًّا: دلی مؤر کرد.

شَدَّ نَاحِيًا: هَلانکسی پیومند کرد، ده‌سگوترئ: (شد علی عضده) یان (شَدَّ عَلَى يَدِهِ) ده‌ستی گوشی و پشتگیری لئ کرد، یارمندی دا.

شَدَّ رَجَالُهُ: خۆی بؤ سه‌فهر کردن ساز دا.

شَدَّ مَنزَرُهُ: کۆششی کرد له‌کاره‌که‌دا، به‌ لیبراوانه پری دایه.

شَدَّ الْغَيْلُ وَغَوَّ: جهبل و به‌تمه‌که‌ی راکیشاو توندی کرد ۵ اَشَدُّ الْفِتْنَى: کورمه‌که گه‌میشته تمه‌منی گهنجی و همرمتی لاومتی و له‌عه‌قل و تمه‌من دا به‌نگه‌یی و خۆی دارشت ۵ شَادُهُ مُشَادَةٌ وَشَادَادًا: به‌سمری دا زال بوو.

شَادَّ فِي الْأَمْرِ: زنده ره‌وی له‌کاره‌که‌دا کردو ناسانکاری ره‌جاو نه‌کرد ۵ شَدَّدَ: به‌مانا (شَادَّ) دئ ۵ (شَدَّدَ الشَّيْنُ): شته‌که‌ی پتمو کرد، هیزو توانای دایه ۵ شَدَّدَ الْحَرْفَ: پیته‌که‌ی به‌شیوه‌ی دوباره کراوو تیک‌خراویی دهربری.

إِشْتَدَّ: به‌هیز بوو، زیاد بوو، ده‌سگوترئ: (إِشْتَدَّ مَرَضُهُ): نه‌خۆشیبه‌که‌ی توند بوو ۵ إِشْتَدَّ عَلَيْهِ

الْأَمْرَ: کاره‌که‌ی لئ قورس کرد ۵ إِشْتَدَّ فِي عَمَلِهِ: به‌له‌ی کرد له‌بازدان دا ۵ إِشْتَدَّ النَّهَارُ: رُوژمه‌که زۆری رۆیی و خۆرمه‌که‌ی به‌رز بووه ۵ إِشْتَدَّ السَّعْرُ: نرخه‌که‌ی به‌رز بووه ۵ کالاکان گران بوون ۵ إِشْتَدَّ اللَّبْنُ وَغَوَّ: شیرمه‌که مه‌یی و رمق بوو خهرمه‌که ده‌میته به‌نیر ۵ تَشَادًا: به‌سهربه‌که دا زال بوون ۵ تَشَدَّدَ فِي الْأَمْرِ: زنده ره‌وی له‌میسه‌که‌دا کردو ناسانکاری نه‌کرد ۵ رُزِدَ بُوو ۵ الْأَشْدُّ: ته‌واو بوون ۵ (بَلَغَ أَشَدَّهُ): گه‌میشته همرمتی هیزو توانا ۵ الشَّدَادُ: نه‌وه‌ی شتی پی قائم دم‌کری ۵ الشَّدُّ: راکیشان و کیشکردن، ده‌سگوترئ: (لا یقوی علی شَدٍّ وَلَا إِرْحَاءً): ده‌سه و سانه‌و هیچی پی ناکری ۵ (أَتَانَا شَدَّ النَّهَارَ): له‌جه‌نگه‌ی نیومرؤدا هاته لامان ۵ (أَتَانَا شَدَّ الضُّحَى): له‌جه‌نگه‌ی کیشته‌نگاودا هاته لامان ۵ الشَّدَّةُ: هیرشو و په‌لاماری شهر ۵ چوکل‌یه‌که ده‌خریته سهر بیت بؤ نه‌وه‌ی پیته‌که به‌دوبارمیی و تیک‌خراویی دهربری ۵ الشَّدَّةُ: ته‌نگزه کاری گورچکرو به‌لاو کارسات که‌بیاو به‌زه‌حممت خۆی بؤ رادم‌گری ۵ شِدَّةُ الْعَيْشِ: ته‌نگو جه‌له‌مه‌ی ژیان ۵ الشَّدِيدُ: به‌هیزو توانا ۵ کاری قورس و نه‌سته‌م ۵ شَدِيدُ الْقُرْبَى: ده‌سه‌لاتداری به‌توانا ۵ خاومن توانای ره‌ها ۵ عَهْرِيك بۇنه‌که‌ی که‌سکون بی ۵ پیاو ۵ چاوتیزو نازا بۆشه‌و به‌خه‌به‌ری ۵ أَلْمَشَدُّ: که‌مبه‌ره: خشلیکه نافرمت له‌قه‌دی خۆی ده‌به‌ستی بؤ نه‌وه‌ی قه‌دی باریک بی ۵ شَدَّفَهُ شَدْفًا: پارچه پارچه‌ی کرد، وردو هاری کرد.

شَدَفَ شَدْفًا: ته‌ر ده‌ماخ بوو ۵ له‌روی خۆ به‌زلزانی و به‌خۆ نازینه‌وه روی و مرگنیرا ۵ تَشَادَفَ: لارو له‌نجه‌ی کرد، خۆی بادا ۵ الْأَشْدَفُ: که‌سک به‌ده‌ستی چه‌پ کاره‌کانی نه‌نجام بدا ۵

إِلَّا شَدًّا): که میکی هیزو توانا ماوه ◊ نهندازهی
شت، سنوورو قهباری شت ◊ الشُّنُّ: بهشی کهم
لهزور ◊ دهگوتری: (أَخَذَ شَدْرًا مِنَ الْمَالِ):
بهشیکی کهمی لهماله زورمه که وهرگرت.

شَدَّبَ اللَّحْمَ شَدْبًا: توینکله کهمی قهلاشتو لی
دامالی.

شَدَّبَ الْعَرَبَ: لقو پوپی له دارمه که کردهم تا وی
لی هات قهده کهمی روت بوو، دهگوتری: (شَدَّبَ
عَنْ فُلَانٍ): داکوکی لهفلان کردو شمر و نهگیمتی
لی دوور خستهوه ◊ شَدَّبَ اللَّحْمَ وَالشَّجَرَ
وَالْعَرَبَ: بهمانا (شَدَّبَهُ) دئ، واته توینکله کهمی
سپی کرد، دارمه کهمی روت کرد، لقه کهمی
هه لپاجی ◊ شَدَّبَ الشَّيْءَ: شته کهمی بلاوه پی
کردو ونجر ونجری کرد.

شَدَّبَ الْمَالَ: مال و سامانه کهمی په رتو بلاو
کردهم.

شَدَّبَ فُلَانًا عَنِ الشَّيْءِ: فلانکه سی لهشته که
خستهوه ◊ تَشَدَّبَ الْقَوْمُ: خه لکه که بلاو میان
کرد ◊ الشَّادِبُ: دوور که وتی ولاتو زیندو
نیشتمان ◊ دهرکراوی ناهومید لهزرگار بوون ◊
الشَّدْبُ: نهوهی دمپر درئ و فرئ دمدرئ لهشت ◊
باشماوی شت ◊ پاشه روک ◊ الشَّدْبُ: (رجل
شَدَّبَ الْعُرُوقَ): پیاوینکه دهمارمکانی جهستهی
دبارن ◊ المِشْدَبُ: باس؛ نامیری گیا درون.

شَدَّ شُدًّا: تاك بووه له کومه ل و تهرمبوو، هه لئس و
کهوتی پیچه وانهی کومه ل بوو، دهگوتری: (شَدَّ
عَنِ الْجَمَاعَةِ): له پریموی کومه ل دهرجوو تاق
بووه.

شَدَّ الْكَلَامُ: قسه که له قیاس و یاسای ناخاوتن
دهرجوو ◊ أَشَدُّ فُلَانٍ: فلانکهس قسه و رایه کی
شازو وینه جوی هینایه پيشه وه ◊ أَشَدُّ الشَّيْءِ:

الشَّادِفُ: دوشی ناوهرژاندن؛ نامیریکه
ناویدیری زهوی پی دمکری ◊ الشَّدْفَةُ: پارچه
لههرشتیک بی.

شَدَّقَ شَدَقًا: شهویله یان بوون ◊ (فهر أشدق
وهی شذقاء) ◊ تَشَدَّقَ: بهمه بهستی شت جوین
شهویله ی خوی جولاندن ◊ شهویله ی خوی بادا
بوئه وهی قسه ی رهوان بکا ◊ الْأَشْدَقُ: (خطیب
أشدق): وتار بیژینکی دهنگ گه وهی قسه زمانه ◊
(وهی شذقاء): بو ناهرمت به کاردئ، دهگوتری:
(شفة شذقاء): دمی گه وره شهویله پانه ◊
الشَّقُّ: لا روممت له خوار کولمه وه، لاشهویله ◊
الشَّدْمُ: نادمیزادی شهویله یان.

شَدَّنَ الطَّبِيْبُ شَدْنًا: بیچوه ناسکه که بو خوی
له وهر او پینگه پی پیویستی به شیر ی دایکی نه بوو
◊ أَشَدَّتِ الطَّبِيْبَةُ وَهَرْمَا: بهمانا (شَدَّنَ وَلِذَٰهَا) دئ
◊ الشَّادِنُ: بیچوه ناسک ◊.

شَدَّهُ فَلَانًا شَدْمًا: فلانکه سی سهرسام کرد،
دهگوتری: (شُدَّة): به کارمه که سهرسام کرا توشی
سهراسیمه بوو ◊ أَشَدَّهُ: سهرسامی کرد ◊
إِنْشَدَّهُ: سهرسام بوو ◊ الشَّدَاؤُ: سهرسامی و واق
ورمان و سهراسیمه بوون ◊ الْمَشَادَةُ: نهو
شانهی نادمیزاد هه له وگیر دمکن ◊ تاکه کهمی
(مَشَدَّهُ).

شَدًّا شَدْرًا: گورانی گوت ◊ بولبوله که خویندی.

شَدًّا بِالشَّمْرِ: شیعرمه کهمی به شیوهی گورانی
خویندومه.

شَدًّا شَدْرَ فُلَانٍ: خوی لهفلانکهس جواند، خوی
بهو شو بهاند.

الشَّادِي: گورانی بیژ ◊ هوتابی و هه و لدمر بو
وهدسته هینانی نه دهب و زانیاری ◊ الشَّدَا:
بهشیک لهیزو توانا، دهگوتری: (لَمْ يَبْقَ مِنْ قُرْتِه

شته‌کمی دوور خسته‌وه ◊ (أَشَدُّ الْقَوْل):
 قسه‌یه‌کی کهس نه‌گوتوی هینایه پیشه‌وه ◊
 الشَّادُ: تاق بووه، دمر جوو له‌کۆمه‌ل ◊
 بِنَجَه‌وانه‌ی قاعیده ◊ دمر جوو له‌یاساو رِنسای
 کۆمه‌لگه ◊ شَرَّ الْعَقْدِ رَعْرَع: میروو شتی خسته
 نیوان ریزی خشله‌که‌وه یان دمنکه زینرو زیوی
 خسته نیوان میرووه هونراو‌مکانه‌وه، دمرگوتری:
 (شذر الأديب كلامه بالشعر): نووسه‌ره‌که
 شیعری خسته نیو په‌خشانه فه‌نییه‌که‌یه‌وه ◊
 تشتر القوم: خه‌لکه‌که بلاو بوونه‌وه ◊ پاو بیرو
 بوجونیان حیواوز بوو هه‌ریه‌که له‌هه‌وا‌یه‌ک لی
 دهدا ◊ تشتر فلان: فلانکه‌س خوی ناماده‌کرد بؤ
 جه‌نگ ◊ تشتر الرجل: پیاوکه هه‌رمشه‌ی کرد ◊
 الشتر: پارچه زینر که له‌کالانه‌کمی
 دمرده‌هیندری ◊ میروویه‌که ده‌خریته نیوان
 میروی حیواوز ◊ لولئونی بجوک ◊ تاکه‌کمی
 (شذرة).

شَقَر مَتْر: دمرگوتری: (تفرقوا شذر منر):
 بلاو بوونه‌وه بوونه پارچه پارچه و گروپ
 گروپ و کیشه و نیزاعیان تیکه‌وت.
 شَدَّ الْمَسْكُ شَدْرًا: میسه‌که بۆنه‌کمی که‌سکونه‌و
 بلاو بۆوه.

شَدَّ فُلَانٌ: فلان به‌میسه‌ک خوی بۆنخۆش کرد ◊
 أَشَدَّاهُ عَنْهُ: لی‌ی دوور خسته‌وه ◊ الشتر: میسه‌ک
 یان بۆنی میسه‌ک یان رهنگی میسه‌ک ◊ الشدا:
 که‌سکونی بۆنی خۆش یان ناخۆش ◊ پارچه
 پارچه‌ی داری عود که بؤ بۆنخۆشی به‌کار دئ ◊
 الشدا: باقی مانده‌ی هیزو توانا ◊ اشراب الیه
 رله‌ اشرباباً: ملی بؤ دریز کرد ◊ جووه به‌رزایی
 بۆنه‌وه‌ی بیروانی.

شَرِبَ الْمَاءَ رَعْرَعًا شُرْبًا: ناوه‌کمی فوت دا.

شَرِبَ السُّنْبُلُ الدَّقِيقَ: گوله‌گه‌نم و جۆیه‌که
 بینگه‌پشتووه دمنکه‌کانی رهنق بوون و کاتی
 دروینهی هاتووه.

أَشْرَبَ الرَّجُلُ: پیاوکه حوشرمکانی یان گشتو
 کاله‌کمی و هختی ناودانیان هات یان تیراو بوون
 ◊ اشرب فلاناً: ناوی دا به‌فلانکه‌س، دمرگوتری:
 (أشربني ما لم أشرب): کردموویه‌کی پالداوم
 که‌نم کردوه ◊ اشرب اللؤلؤ: رهنکه‌کمی تیرو
 تۆخ کرد ◊ اشرب اللؤلؤ غمياً: شتی تری
 تیکه‌لای رهنکه‌که کرد، دمرگوتری: (أشرب
 البياض حمرة): رهنگی سوری تیکه‌لی رهنکه
 سپییه‌که کرد ◊ (وأشرب قلبه حب الإيمان):
 خۆشه‌ویستی نیمان و خودا به‌رستی تیکه‌ل
 به‌ناخی دلی بووه ◊ شاربه مشاربه و شراباً:
 له‌گه‌لی دا خواریه‌وه ◊ شرب قصب الزرع: ناو
 له‌لاسکی گزو گیاکه زیا ◊ شرب فلاناً: وایکرد
 فلانکه‌س بخواته‌وه ◊ تشرب الماء رَعْرَعًا: ناوه‌کمی
 ورده ورده هه‌لمزی، دمرگوتری: (تشرب الثوب
 العرق أو الصبغ): قوماشه‌که عه‌رقه‌کمی
 هه‌لمزی یان رهنکه‌کمی هه‌لمزی ◊ استشرب
 اللؤلؤ: رهنکه‌که تۆخ بوو ◊ اشراب الیه: بیروانه
 (اشراب) ◊ الشارب: بخۆرمه‌وه ◊ سمیل: نه‌و
 موانه‌ی له‌سمر لیوی سه‌رو دمروین ◊
 (الشاربان): جوت سمیل ◊ الشاربه: مبینه‌ی
 (الشارب) ◊ کۆمه‌لێک خه‌لک له‌سمر که‌ناری
 روباریک نیشه‌جی بین و ناوی تایبه‌تیا
 له‌جه‌مه‌که‌وه هینابی.

الشراب: هه‌رشتیک بخۆریته‌وه ◊ الشرب: کۆمه‌له
 خه‌لکێک بخۆنه‌وه و دانیشتبین و بؤ خواردنه‌وه
 کۆمه‌له‌یان کردین ◊ الشرب: ناوی خواردنه‌وه
 به‌شه‌ ناوی تایبه‌تی ◊ دویلاو: شوینی ناو
 خواردنه‌وه ◊ الشربة: په‌کجار ناو‌خواردنه‌وه،

قاجی یان دمستی نهستور بوو بهوئی سمرماوه
قه‌لشین و شه‌قار شه‌قار بوون.

شَرِبْتُ النَّمْلَ: نه‌عله‌که درآ ۵ **إِنْ شَرَبْتُ يَدَهُ:** دمستی
قه‌لشین ۵ **الشَّرْبُ:** تیزایی دمسی شم‌شیر ۵
تیزایی جه‌قو و شتی وا.

شَرَحَ الشَّيْءَ شَرْحًا: بارچه و کهرته‌کانی شته‌که‌ی
خستنه پال یه‌ک.

شَرَحَ اللَّبَنَ رَغْوًا: خسته‌کانی ریز کردن.

شَرَحَ الْعَيْبَةَ: همدئی قولغو نه‌لقهی عمیبه‌که‌ی
لینک به‌ستن ۵ **(الْعَيْبَةُ):** تانه‌چه و ره‌شکه و تیره و
قه‌رتال‌ه و شتی وا که به‌روبوومی دوراوه و
چنراوی تیدا ده‌گوینزیته‌وه بو سهر‌خهرمان.

شَرَحَ الشَّرَابَ بِالْمَاءِ: شه‌رابه‌که‌ی تیکه‌لاوی ناو
کرد.

شَرَحَ الْجِسْمَ شَرْحًا: جه‌سته‌که قه‌له‌وو گوشتن بوو ۵
أَشْرَحَ الْعَيْبَةَ: به‌مانا (شَرَحَ) دئی، ده‌شگوتری:
(أَشْرَحَ صَدْرَهُ عَلَى كَذَا): سنگی خوی به‌مووه
جوت کرد ۵ **شَرَّجَ:** بو موبال‌ه‌غو زیاده‌پرؤیی
له‌مانای (شَرَّجَ) دا دئی.

شَرَّجَ الشَّرْبَ: به‌ته‌قه‌لی درشت قوماشه‌که‌ی درو ۵
إِنْ شَرَّجَ: شته‌که بوو به‌دووو به‌ش ۵ **تَشْرِجُ اللَّحْمُ**
بِالشَّحْمِ: گوشت و به‌ز تیکه‌لاو بوون ۵ **الشَّرْجُ:**
ریره‌وی ناو له‌ته‌پول‌سکه و شتی وا دا که‌دیته
خوار بو پیدمشت و بناره‌کان ۵ کومه‌ل و تاقم،
ده‌گوتری: (أَصْبَحُوا فِي هَذَا الْأَمْرِ شَرَجِينَ): له‌م
کارمدا بوون به دوو تاقم و پیر ۵ **الشَّرْجُ:**
نه‌لقه و قولغه‌ی عمریبه و ره‌شکه و خیمه‌و شتی
وا ۵ دموران دوری کونی پاشه‌وه ۵ **(شَرَّجَ**
الْوَادِي): دمرای شیو ۵ **الشَّرْبِجُ:** سهری چیلکه
دار دوا‌ی شکاندنه‌وه‌ی.

قومه ناوین‌پرؤیاه‌تکراوه: که پی‌نجه‌مبه‌ر
(دروودی خودای له‌سهر بین) ۵ **الشَّرْبَةُ:** سورابی
سهر دم و چاو ۵ نه‌ندازه‌ی نه و ناوه‌ی
ناده‌میزادیک پیی تیرا و ده‌بی ۵ به‌لوی رون که
هه‌ل لوشری ۵ **الشَّرْبَةُ:** زور خواردنه‌وه ۵
تینوایه‌تی، ده‌گوتری: (لَمْ تَزَلْ بِهِ شَرْبَةً هَذَا
الْيَوْمَ): به‌رده‌وام نه‌مپرؤ تینوی بوو ۵ (یوم ذر
شَرْبَةً): روزه‌که‌ی گهرم بوو ناوی زور تیدا
خورایه‌وه ۵ (طعام ذر شَرْبَةً): خواردنیکی
ناو‌کی‌شه بخوره‌که‌ی پی‌ویستی به ناو
خواردنه‌وه‌ی زور هه‌یه ۵ هه‌وزی بچکوله
که‌به‌ده‌وری بنکی دره‌خت و روک دا دروست
ده‌کری بو نه‌وه‌ی ناوی تن بکری و ماومیه‌ک کلی
بنکی دره‌خته‌که به‌ته‌ری بمینیته‌وه ۵ **الشَّرْبَةُ:**
نه‌وه‌ی زور ناو ده‌خواته‌وه ۵ **الشَّرْبُ:** نه و
که‌سه‌ی زوری حمز له‌خواردنه‌ومه ۵ **الشَّرْبُ:**
زور خوره‌وه ۵ ناوینک گوارا نه‌بی ۵ که‌میک
تال و تفت بی ۵ **الشَّرْبُ:** به‌مانا (الشَّرْبُ) دئی
۵ نه‌وه‌ی ناوی له‌گه‌ل ده‌خواته‌وه یان له‌گه‌لی دا
ده‌چیته سهر دوینلاوو کانی ناو خواردنه‌وه ۵
المَشْرَبُ: نه و شوینه‌ی لینی ده‌خوریته‌وه، شوینی
ناو‌خواردنه‌وه ۵ یان ناوه بو خودی نه و شته‌ی
ده‌خوریته‌وه ۵ **مَشْرَبُ الرَّجُلِ:** هه‌وا و هه‌وه‌س و
مه‌یلی پی‌او، ده‌گوتری: (هَمَّ قَوْمٌ إِخْتَلَفَتْ
مَشَارِبُهُمْ): نه‌وانه قه‌ومینکن بیرو بو‌چون و
هه‌زو نارمزووی جیا‌جیا‌یان هه‌یه ۵ **المَشْرَبَةُ:**
شوینی خواردنه‌وه ۵ زموی نه‌رمه‌لان و هه‌میشه
سه‌وزو رود‌کاوی ۵ (طعام مشربة): خوراکیکه
ناو‌کی‌شه زوری ناو له‌سهر ده‌خوریته‌وه ۵
المَشْرَبَةُ: جامی ناو خواردنه‌وه، پی‌اله‌ی ناو
خواردنه‌وه ۵ **شَرِبْتُ يَدَهُ** اَر رَجُلُهُ شَرَفًا: پیستی

الشريمان: دوو رنگی جیا له مهر شتیک ۵ الشریمة: زه میلیه یکی گه وره له پژی دارخورما ده چندرئ کاله ک و میوهی تیدا ده گوازیتموه ۵ کولانه و قهقهه سیکه له پژی دارخورما دروست دمکری بؤ کوتر ۵ شریج الحشبة المریعة: نه ملا و نه ولای داره جوار گوشه که می تاشی ۵ الشریج: دریز ۵ داره مهیت ۵ (المشرج): دریز کراو.

شرح اللحم: گوشته که می کوتکوت کرد به شیومیه ک کوته کانی دریزو تمنک بن.

شرح الشی: شته که می رونکرده و شی کردنه ووه لی کولینه ووهی تیدا نه نجام دا، دمگوترئ: (شرح صدره بالأمر): دلی خویش کرد به کار که ۵ نیشه که می لا خوشه و یست کرد ۵ شرح اللحم: به مانا (شرح) دی ۵ شرح الجنة: لاشه که می پشکنی، هه ندیکی له هه ندیکی جیا کرده ووه بؤ پشکنینی زانیاری ۵ انشرح: بؤ موطاومعهی (شرح) هاتووه، دمگوترئ: (انشرح صدره لکذا): دلی پی خویش بوو، هاته سمر نه و رایه و به راستی زانی ۵ الشریح: (علم التشریح): زانیاری به که در بهاری پیکهاته می جهسته می عوضوی به شیومی هه لدرین و پشکنین بؤ مه به ستنیکی تابه ته می ۵ الشریمة: پارچه گوشتی ته نک یان پارچه می ته نک شتی تر ۵ المشرعة: نه و میزو ته خته می به جهسته می له سمر دمپشکندرئ هه روا ناوه بؤ زوریکه گه وره ناماده دمکری بؤ هه لدرین و پشکنینی جهسته می مردومکان تیبدا.

شرح الصبی شرحاً: منداله که گه یشته سه رمته می گهنجی.

شرح ناب البعر شرحاً: ددانی حوشرمه که دهر که وتن گوشته که میان دری و سه ریان دهره ینا

۵ الشرح: نه صل و بنهما ۵ رمگو دهمار ۵ (شرح الشباب): سه رمته می گهنجی و تهرو تازمی ووه گه شه دارمی گهنجی ۵ درزو که لینی که له نیسقان و دیوارو شتی وا دا په یدا بیرو نه گاته ناستی لیک جیا بوونه ووه به چران.

شرد البعر رغیر: حوشرمه که ته رمبوو، یخی بوو.

شرد عن الطريق: له ریگه لای دا ۵ (فهر شارد و شرود).

شرد فلان: فلان که سه شاریه دمر کرا، به شیومی تر و کراوی شوینی خوی جی هیشت ۵ اشرده: شاریه دمری کرد به زور و مدمری ناو وای لئ کرد بن لانه و مال و حال بی ۵ شرد: تروی کرد و مدمری ناو بی شوین و جیگا میه ووه ۵ شرد اللحم: خه لکه که می به مرت و بلاو کرد و ته فرو تونای کردن ۵ شردرا: بلاو بوونه ووه، دمگوترئ: (شردوا في الأرض): به ناو زموی دا بلاو بوونه ووه ۵ الشارده: دمگوترئ: (رجل شارد العين): بیاوینیکه جای بریومته شتیک که می نه و نییه، بؤ نه و نابی، بؤ نافرمت دمگوترئ: (امرأة شارده) ۵ (قصيدة شارده): چامه شیمرینیکه ده ستاو ده ستی پی کرا به ناو خه لک دا بلاو بؤوه ۵ (ك: شرارد) ۵ شرارد اللغة: وشه و رسته می ناوازه و که می بیستراوی زمان ۵ الشرد: (شرود الذهن): له زمانستی دهر و نزان می دا به ووه دمگوترئ کابرا ناگاداری شت نه بی و بی ناگابی له یارو دؤخی دهر و به رو رودای تازه په یدا بوو ۵ الشرد: دهر کراوی بی شوین و جیگا لانه ۵ المشرد: تمبه ل و بی کار و نیش و هیج له بارا نه بوو ۵ الشردمة: به شو و تاقم و گرؤه، دمگوترئ: (شردمة من الناس): کؤمه لیکه که می له ناده می زاد ۵ دمگوترئ: (ثوب شرادم و ثياب

شراذم): کراسیکی دادراوو کؤنه ۵ پؤشاکى
شپرو ورکراو.

شَرَّ فلان شَرّاً: فلانکس حمزى لمشپرو نازاوه بوو
۵ باری بهشپرو همراوه گرتوو.

شَرَّ فلاناً شَرّاً: رهخنه‌ی لفلانکس گرتو عهیبو
عاری پان دا. ۵ شَرُّ الثَّوْبِ أَر اللّٰحْمَ وَغَوْمَا:

قوماشهکه یان گوشتهکه‌ی بلاو کردهوه بؤ
نومى وشك بېتهوه ۵ اَشْرُ الشَّيْءِ: بهمانا (شَرَّة)
دئ، دمگوترئ: (أَشْرُ الثَّوْبِ وَاللَّحْمِ وَغَوْمَا):

قوماشهکه یان گوشتهکه‌ی بلاو کردهوه ۵ اَشْرُ
فلاناً: کیشه‌ی لهگه‌ل فلانکس بهرباکرد ۵

الإشْرَارَةُ: نهو شته‌ی گوشتی لهسهر بلاو
دمکریتهوه بؤ نومى وشك بېتهوه یان په‌نیرو
شتى لهو جوروى لهسهر هه‌لده‌خرئ ۵ همروا

ناوه بؤ پارچه گوشتی وشکهوه کراو ۵ الشَّرَّارُ:
پریشک کهله‌قمبارى ناگر تیبمربوو په‌یادامین
۵ روناکایی په‌یدا بوو له‌خالئ بوونى کارمباوه ۵

الشَّرُّ: پریشک دهمق بهمانا (الشَّرَّارُ) دئ.

الشَّرُّ: خرابهوه نه‌گبه‌تى زيانو زینه‌خرؤ ۵
دمگوترئ: (رجل شَرٌّ): پیاویکی خرابه‌کاره ۵
الشَّرَّةُ: توندو تیزی، دمگوترئ: (أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ

شِرَّةِ الْغُضَبِ): په‌ناده‌گرم لهسهر پئزکردنى رِقو
قین ۵ جوستو چالاک، دمگوترئ: (لِلشَّبَابِ
شِرَّةً): گمنجیه‌تى جوستو چالاکى همیه ۵

الشَّرِيرُ: پیاو خرابو شهر خواز.
شَرَّو الشَّيْءُ شَرّاً: شته‌که‌ی پارچه پارچه کرد ۵
برپیهوه ۵ اَشْرَهُ اللهُ: خودا خستیه ناو جورتمو

ناخوشییموه به‌هیج شیئومیهک رزگار بوونى
نییه ۵ شَارَزَّةُ: دزایه‌تى کردو به‌ره‌لستکاری
کرد ۵ شَرَزَّةُ: نه‌شکنجه‌ی دا ۵ جوئنى پئ دا ۵

(شَرَزَّ الشَّيْءُ): شته‌که‌ی شه‌تهک داو نه‌ملاو

نه‌ولای به‌ست ۵ الشَّرْزُ: شپرو نه‌گبه‌تى ۵ توندو
گرزى ۵ هیزو توانا، دمگوترئ: (عَذَّبَهُ اللهُ عَذَاباً

شَرّاً): خودا سزای به‌نیشى دا ۵ المشَارِزُ:
ره‌وشت ناشیرین ۵ شهرکمرى جهربه‌زه‌بو

بهمزیی.

شَرَسَ الْجِلْدُ: بېسته‌که‌ی شیلا، دهمتى پئدا هینا.

شَرَسَ صَاحِبُهُ: به‌قسه هاوه‌له‌که‌ی تنگه‌تاو کرد.

شَرَسَ الدَّابَّةُ: ولاحه‌که‌ی رام کرد.

شَرَسَ شَرّاً وشراسئ: ره‌وشتى ناشیرین بوو توندو

تیزیی نواند دزایه‌تیبه‌که‌ی توندو به‌هیز بوو
شَرَسَ شَرّاً: بهمانا (شَرَسَ) دئ ۵ شَارَسَهُ:

دزایه‌تى کرد ۵ تَشَارَسَ الْقَوْمُ: خه‌لکه‌که
دزایه‌تییان کرد پیچه‌وانه‌ی نهو جولانه‌وه ۵
الإشْرَاسُ: سریش، ماده‌یه‌که وه‌کوو که‌تیره بؤ

شت به‌یه‌که‌وه نوساندن به‌کاردئ ۵ الشَّرَّاسُ:
بهمانا (الإشْرَاسُ) دئ ۵ الشَّرَّاسُ: به‌دره‌وشت ۵
توند ره‌و له‌دزایه‌تیکردن دا ۵ الشَّرَّاسُفُ: سمى

په‌راسو به‌لای گه‌دهوه ۵ شَرَّشَرَّ الْمَاءُ وَغَوْمَهُ: ناوه‌که
دلؤب دلؤب هاته‌ خوار ۵ تکه‌ی کرد ۵ شَرَّشَرَّ

السَّكِينُ وَغَوْمَهُ: کیردمکه‌ی تیز کرد ۵ دهمى
کیردمکه‌ی وه‌کوو مشار دابپر دابپر کرد ۵ شَرَّشَرَّ
الشَّيْءِ: شته‌که‌ی گه‌ستو دواپى فریى دا ۵

شته‌که‌ی جوئو دواپى تضى دایه‌وه ۵ الشَّرَّاشِرُ:
قمراخی بال، سهره بال ۵ جه‌سته‌وه قه‌بارمو
فورسایى، دمگوترئ: (ألقى علیه شرابشِرَّةً):

خه‌مو خه‌فه‌تى خؤى به‌سهردا دان، یان له
خؤشه‌ویستیو به‌خه‌مه‌وه بوونى خؤى به‌سهر
دا دا ۵ تاکه‌که‌ی (شَرَّشِرَّةً) ۵ الشَّرَّشَرُّ: (شیراء

شَرَّشَرُّ): شه‌واپه‌یه‌که جه‌ورى گوشته‌که‌ی تک تک
دېته‌ خوار ۵ الشَّرَّشِرَّةُ: داسى بچوک، داسى
دروینه‌ی بچوک.

الشَّرْطِ: پارچه‌ی شت ۵ الشَّرْطُورُ: بالندمی‌هکی بچوکه و مکوو چۆله‌که و مه‌ایه.

شَرَطَ الْجِلْدَ وَغَرَهُ شَرَطًا: پیسته‌که‌ی هه‌ئدری کونییکی بچوکی تیکرد.

شَرَطَ لَهُ أَمْرًا: بۆی به‌رعوهدی کاریک بوو.

شَرَطَ عَلَيْهِ أَمْرًا: کاریک‌ی خسته‌ی نه‌ستوی.

شَرَطَ فُلَانًا: فُلَانُكَسَ که‌وته‌ی ناو کاریک‌ی نه‌سته‌م و گه‌وره‌م ۵ اشْرَطَهُ: نیشانه‌ی بۆدانا،

دمگوتری: (اشْرَطَ نَفْسَهُ بكذا): نه‌فسی خۆی بۆ نه‌وشته‌ی نامه‌ه کرد ۵ اشْرَطَ الرَّسُولَ إِلَى فُلَانٍ:

به‌په‌له‌ی پیاوی نارد بۆلای فُلَانُكَسَ ۵ اشْرَطَ فُلَانًا لِعَمَلٍ كَذَا: فُلَانُكَسَى رَاسِیَارْدَ بۆنه‌وه‌ی به‌سمر فُلَانٍ كَارِدَا رَابِعًا ۵ شَارَطَهُ عَلٰی كَذَا:

مه‌رجی له‌سمر دانا ۵ اشْرَطَ عَلَيْهِ كَذَا: به‌مانا (شَرَطَ دئ) ۵ اشْرَطَ الْقَوْمُ كَذَا: خه‌ئکه‌که‌ی فُلَانٍ شَتِيَانٍ كَرِدَةً نِيشَانَهُ بۆ خۆپان ۵ تشارطاً عَلٰی

كَذَا: ئەو دوووكه‌سه‌هه‌ریه‌که‌میان مه‌رجی خۆی له‌سمر نه‌وی تریان دانا ۵ تَشْرَطَ فِي عَمَلِهِ:

له‌کاره‌که‌ی دا ده‌ست رهنگینی و ورده‌کاری نواند ۵ الشَّرَطُ: مه‌رج؛ دوو که‌س یا زیاتر له‌مامه‌ئهو

شتی وادا مه‌رج بۆیه‌که‌تری دادمنین بۆنه‌وه‌ی پییه‌وه‌ی پابه‌ند بن ۵ له‌فیه‌وه‌ی قانون دا شه‌رت

نه‌ومیه‌ی شته‌که‌ی بن ئەو ته‌واو نه‌بێ له‌په‌یکه‌ته‌ی شته‌که‌ش نه‌بێ ۵ به‌لای نه‌حویه‌که‌مانه‌وه

په‌یدابوونی شتی‌که‌ی به‌هۆی شتی‌کی ترموه‌ی، په‌یوه‌ست بووونی شتی‌که‌ی به‌شتی‌کی ترموه‌ی

به‌هۆی نامرأزیکه‌وه‌ی ۵ نامرأزی شه‌رت و مکوو (إِنْ، مَنْ، مَهْمَا، ... هتد).

الشَّرَطُ: نیشانه‌ی الشَّرْطَانِ: دوو نه‌ستیره‌ن بییان

دمگوتری (قَرْنَا الْحَمَلَ) له‌سمرفتای به‌هاردا دهرده‌که‌ون ۵ الشَّرْطَةُ: پۆلیس ۵ تاکه‌که‌ی

(شَرَطِي وَشَرَطِي) به‌ی ۵ صَاحِبُ الشَّرْطَةِ: سه‌رۆکی

پۆلیس ۵ الشَّرِيطُ: حه‌بلی بادراو ۵ پلئیه‌ی چرا

۵ تیلمه‌ی چهرم و تیلمه‌ی نایلون که‌ی درئزو ته‌سک

بین ۵ جانتاو توره‌که‌یه‌کی بچوکه‌ی نافه‌رت

عه‌ترو په‌یداویستی مکیاجی خۆی تیدا.

هه‌ئده‌گرئ ۵ الشَّرِيطَةُ: به‌مانا (الشَّرْطُ دئ) ۵

المِشْرَطُ: چه‌هۆو گویزانی پزیشک بۆ

به‌کاره‌ینانی له‌ نه‌شته‌رگه‌ریدا ۵ المِشْرَطَةُ:

به‌مانا (المِشْرَطُ دئ).

شَرَعَ الْوَارِدُ شَرْعًا: ده‌می خسته‌ی ناو ناوه‌که‌وه‌و

خواردییه‌وه‌.

شَرَعَ الْمَنْزِلُ: خانومه‌که‌ی له‌رینگاکه‌وه‌ی نزیك بوو.

شَرَعَ فُلَانٌ يَفْعَلُ كَذَا: فُلَانُكَسَ ده‌ستی به‌فُلَانٍ كَار

کرد.

شَرَعَ الشَّيْءُ: شته‌که‌ی به‌رز کرده‌وه‌ی ده‌ری خست.

شَرَعَ الدِّينَ: ناپه‌ینه‌که‌ی دانا روکن و مه‌رجه‌کانی

رونکردنه‌وه‌.

شَرَعَ الْأَمْرَ: کاره‌که‌ی به‌باش داناو په‌سه‌ندی کرد.

شَرَعَ الطَّرِيقَ: رینگاکه‌ی خۆش کردو ته‌ختی کرد.

شَرَعَ الْمَنْزِلَ: خانومه‌که‌ی له‌سمر رینگای دهرچوو

کراوه‌ی بنیات نا .

شَرَعَ الْبَابَ: دهرگاکه‌ی خسته‌ی سه‌ر رینگای

دهرچوو کراوه‌ی ۵ اشْرَعَ الشَّيْءُ: شته‌که‌ی

دهرخت، به‌رزی کرده‌وه‌ی ۵ اشْرَعَ لَمْرَهُ الرَّمْعَ:

رمبه‌که‌ی بۆ راداشت، روی رمبی تیکرد ۵ اشْرَعَ

الطَّرِيقَ: رینگاکه‌ی درئز کرده‌وه‌ی ته‌خت و خۆشی

کرد ۵ اشْرَعَ النَّافِذَةَ إِلَى الطَّرِيقِ: په‌نجه‌ری سه‌ر

رینگای کرده‌وه‌ی ۵ اشْرَعَ الدَّابَّةَ: ولاحه‌که‌ی برده

سه‌رناو ۵ شَرَعَ: بۆ موبالغه‌وه‌ی زنده‌رپۆیی مانای

(شَرَعَ دئ) ۵ شَرَعَ الْبَيْتَ: خانومه‌که‌ی به‌رز کرده‌وه‌ی

◊ شَرَفُ السَّفِينَةِ: شِرَاعِي بُو كَه شَتِيهَكه دروست كرد ◊ اشْتَرَعُ الشَّرِيعَةَ: قانون و ياساو شهریمتی دانا ◊ الشَّرَاعَةُ: سهر لاشیبانه، تاكیكه دمكه ویته سهر دمرگا، بُو ههوادان و روناکی ◊ الشَّرْعُ: رینگاو بان ◊ رِيبَازو ياسایهك خودا داینابن بُو ناده میزاد ههروا دمگوترئ: (النَّاسُ فِي هَذَا شَرَعٍ وَاحِدٍ): ناده میزاد لهم بوارمدا یهكسانن ◊ الشَّرْعُ: یهكسانی ◊ الشَّرْعُ: هاوشان، دمگوترئ: (هما شِرْعَان) ◊ ههروا ناوه بُو و متهری عود ◊ الشَّرْعَةُ: كه پرو سابات ◊ الشَّرْعَةُ: رِيبَازو په پرموو پروگرام ◊ مهزه مپو رِيبَازوی راست ◊ الشَّرِيعَةُ: نهو بهرنامه یهی خودا بُو به ندمکانی دایناره له بواری بیرو باومرو یاساو رِيساوه ◊ رِيبَازو پروگرام ◊ دمرای ناو كه به بین جامونكه و په رداخ دمتواندرئ دهمی پِیومنیی و ناوی لی بخویه وه ◊ به ربیلآو هه یوان ◊ المَشْرَعَةُ: پلوسکی ناو ◊ دمرای ناو ◊ المَشْرُوعُ: نهوی شمرع بهر موای بزانی ◊ كاریك بخریته بهرنامه وه بُو نهنجامدان ◊ شَرَفَتِ الدَّابَّةُ شَرُوفًا: ولاخه كه به سهر شته كهی دا روانی.

شَرَفَ الحَانِطَ: گوئسه بانهی بُو دیوارمكه كرد.

شَرَفَ الرَّجُلُ: پیاوه كه شهریمو مهردبوو پلهو پایهی بهرز بُووه ◊ اشْرَفَ الشَّيْءُ: شته كه بهرز بُووه، گران بوو.

اشْرَفَ عَلَيْهِ: له بهرز زاییه وه تیی روانی ◊ چاودیری كردو به سهری دا راگهی ◊ لئی نزیك بُووه، دمگوترئ: (اشْرَفَ عَلَى المَوْتِ): ههرومها به مانای بهزمی پیداهاتنه وه دئ ◊ اشْرَفَ الشَّيْءُ له: شته كهی بُو جینگیر كرد، نهو شتهی بُو گونجانند ◊ اشْرَفَ المَرْقَاةَ: چووه سهر په یزهو بهرز كه و مصعهد ◊ شَارَفَهُ: له بنه چه و باوك و باپیره وه خوی هه ئنایه و مو شانازی به سهردا كرد

◊ شارَفَ الشَّيْءَ: له بهرز زاییه وه پیدایه روانی و سهیری كرد ◊ شَارَفَهُ: لئی نزیك بُووه ◊ شَرَفَ البِنَاءَ: گوئسه بانهو دیکووری بُو خانومه كه دروست كرد ◊ شَرَفَ فلانًا: ریزی له فلان گرتو به گه ورمی دانا ◊ ومسپی دا ◊ تَشْرَفَ الرَّجُلُ: پیاوه كه شهر میفاب بوو پله و پایهی بهرز بُووه ◊ تَشْرَفَ للشَّيْءِ: چاومروانی شته كهی كرد، به هیوای بوو ◊ تَشْرَفَ للفتنة: توشی فیتنه و ناشوب بوو ◊ تَشْرَفَ الشَّيْءِ: دهستی خسته سهر بروكانی بُو نهوی تیشکی خور نازاری چاوی نه داو بهناسانی شته كه له بهرزوی دووری ببینی.

تَشْرَفَ المَرْقَاةَ وَعَلَيْهَا: چووه سهر په یزهو بهرز مكه كه ◊ اشْتَرَفَ: راست بُووه و خوی بهرز كرده وه ◊ اشْتَرَفَ الشَّيْءَ: چاوی هه لپری بُو نهوی له بهرز زاییه وه ببینی ◊ اشْرَافَ الرَّجْمِ: دوگوپچكه و لوت ◊ الشَّارِفُ مِنَ السَّرَابِ: ولاخی پیر ◊ الشَّارِفُ مِنَ الْأَشْيَاءِ: شتی كۆن و عهنتیكه ◊ الشَّارُوفُ: گهسكه ◊ الشَّرَافَةُ: دیکوور زموانیدی و مها كه شته كهی پئ برازینریته وه ◊ الشَّرَفُ: شوینی بهرز كه لینیه وه پروانیته نه ملاو نه ولا، دمگوترئ: (هو علی شرف من كذا) ◊ به سهری دا دمروانی و لئی هه وه نزیكه ◊ بهرزوی شكۆمندی و په سنی ◊ الشَّرِيفَةُ: ژوروی شت ◊ لای سهروی شت ◊ نه گهر بُو بینا و باله خانه به کاری بی بهو دیکوور زه خره فه یه دمگوترئ كه له سهروی بینا كه وه دروست دمكرئ به مه به سستی رازاندنه وه ◊ یان هه وره بانه ◊ المَشَارِفُ: (مشارف الأرض): بهرز زاییه كانی زموی ◊ تاكه كهی (مَشْرَف) ◊ (مشارف العراق): نهو گونده عهرمبانهی سهر سنوری رشه خاکی عیرافن.

توئ کرد لمبەر خۆر هه‌لی خست تا وشك
 بێته‌وه ◊ **إِشْرَقَ اللَّحْمُ**: گۆشته‌كه‌ی توئ توئ
 کرد لمبەر خۆر هه‌لی خست تا وشك بێته‌وه ◊
 انشَرَقَتِ الْقُرْسُ: هه‌وسه‌كه‌ دوو له‌ت بوو ◊
 تَشَرَّقَ: خۆی به‌ره‌ه‌تاو دا، له‌جێشته‌نگاودا
 له‌بهر به‌رپۆچك دانیشته‌ بۆ ئه‌وه‌ی گه‌رمی
 بێته‌وه ◊ **الإشراق**: په‌یدا بوونی نورو روناکیه
 له‌جیهانی هه‌ست پێ نه‌گراوه‌وه بۆ ناو زه‌مین،
 كه‌ ده‌بێته‌ هۆی په‌یدا بوونی زانسته‌و زانیاری ◊
التشریق: (ایام التشریق): سێ رۆژی دوا
 جه‌ژنی فووربان رۆژی (۱۲-۱۳-۱۴) ی مانگی
 ذی‌حجه‌ ◊ هه‌روا به‌ نوێژی جه‌ژنی فووربانیش
 ده‌گوترئ ◊ **الشارق**: خۆر ◊ لای خۆر هه‌لات ◊
 ده‌شگوترئ: (أحر شارق): سورنکی زۆر سوره‌ ◊
الشرافي: له‌زاراوه‌ی خه‌لكی میصردا نه‌و
 زه‌وییه‌ ناوی روبا‌ری نیل نه‌بگرتنه‌وه ◊ كه‌
 ناو دراو به‌رو بوومی باشی بوو پێی ده‌گوترئ:
 (ري الشرافي) ◊ **الشرق**: خۆر ◊ لای خۆر هه‌لات
 ◊ (شجرة شرقية): نه‌و دره‌خته‌یه
 له‌خۆر هه‌لاته‌وه خۆر لێی بدا تا نیومرۆ ◊
الشرق: خۆر ◊ (لحم شرق): گۆشتی بێ چه‌وری
 ◊ **الشرق**: خۆر هه‌لات ◊ **المشاركة**: دانیشتیوانی
 خۆر هه‌لات ◊ تاكه‌كه‌ی (مشرقي) به‌ ◊ **المشرق**: لای
 خۆر هه‌لات ◊ ولاته‌ نیسلا مییه‌كانی خۆر هه‌لاتی
 نیوه‌ دورگه‌ی عمرمبی ◊ **المشرقان**: خۆر هه‌لاتو
 خۆرناوا (به‌شێوه‌ی ته‌غلیب) ◊ **المشرقان**:
 تیشكێكه‌ له‌درزی ده‌رگا و په‌نجه‌رمه‌ ده‌جێته
 زور ◊ یان ناوه‌ بۆ خودی درزكه‌ ◊ **شركت النمل**
 شرکا: شراکی نه‌عه‌له‌كه‌ به‌چرا.

شوكْ فلاناً في الأمر شرکاً وشركهٌ وشركهٌ: فلانكه‌س
 بوو به‌هاوبه‌ش له‌كارمه‌داو بۆ هه‌ریه‌كێ
 له‌هاوبه‌شه‌كان به‌شێکی دیاپكراو هه‌یه‌ ◊ **أشركهٌ**

المشرفي: شمشیرێكه‌ له‌ولاتی مشارف دروست
 ده‌كړئ یان له‌ویوه‌ ده‌هیندرئ ◊ **شَرَقَتِ الشَّمْسُ**
شَرَقًا: خۆر ده‌ركه‌وت، خۆر هه‌لات.

شَرِقَ الْمَكَانُ: شوینه‌كه‌ خۆر لێی دا، خۆری
 تێكه‌وت.

شَرِقَ الشَّيْءُ: شته‌كه‌ تێكه‌ن بوو.

شَرِقَ لرنه‌: رهنگی سور بوو.

شَرِقَ البَلْحُ: خورما به‌رسيله‌كه‌ سور هه‌لگه‌را.

شَرِقَ رجه‌: خه‌جالته‌ بوو، رهنگی سور هه‌لگه‌را.

شَرِقَ الدَّمُ بجمده‌: خوینه‌كه‌ ده‌ركه‌وتو و په‌وان بوو.

شَرِقَ فلان بالاء فلانكه‌س به‌ناو فوورگی گه‌را،

ده‌گوترئ: (شَرِقَ بريقه وشَرِقَ الموضع بأمله): ده‌می

به‌په‌وه‌ له‌ تف ◊ شوینه‌كه‌ به‌په‌وه‌ له‌خه‌لكو

ته‌نگه‌به‌ر بوو ◊ **شَرِقَتِ الألة**: نامیزمه‌

(مه‌كینه‌كه‌) به‌سوته‌مه‌نییه‌كه‌ی خنكا ◊ **شَرَقَتِ**

الأرض: زه‌وییه‌كه‌ به‌هۆی ناو دیرنه‌كردنی بوو

به‌سوته‌مه‌رۆ ◊ **أشَرَقَتِ الشَّمْسُ**: خۆر له‌ناسۆوه

ده‌ركه‌وتو گزنگی خۆی به‌زه‌موی دا بلاو

كرده‌وه، ده‌شگوترئ (أشَرَقَتِ الأرض): زه‌وی

به‌تیشکی خۆر روناك بۆوه ◊

أشَرَقَ وجهه‌: روخساری دره‌وشایه‌وه جوا‌نی لێ

ده‌تكا ◊ **أشَرَقَ البَلْحُ**: به‌رسيله‌ خورماكه‌ سور

هه‌لگه‌را ◊ **أشَرَقَ القومُ**: خه‌لكه‌كه‌ كه‌وته‌ن كاتی

خۆر هه‌لاتنه‌وه ◊ **أشَرِقَ** فلاناً: فوورگی فلانكه‌سی

گه‌راندا ◊ **أشَرِقَ** الشرب بالصيغ: زیدمه‌روی كرد

له‌بۆیه‌كردنی هوماشه‌كه‌دا ◊ **شَرِقُ**: لای

خۆر هه‌لاتی گرت ◊ **شَرَقَتِ** وجهه‌: ده‌م و چاوی

كه‌شایه‌وه جوا‌نی لێ تكا ◊ **أشَرَقَتِ الأرض**:

زه‌وییه‌كه‌ بێ به‌روبووم بوو، ناوی لێ بپا‌و بوو

به‌سوته‌مه‌رۆ ◊ **أشَرِقَ اللحمُ**: گۆشته‌كه‌ی توئ

◊ (مال مشترك): مالتيكى ھاوبەشە زىياد لە خاومنيكى ھەبە.

شَرَمَ الشَّيْءَ شَرْمًا: لەلاوہ شتەكەى دادپى، دىگوتري: (شرم آنفە و شرم اذنە): لەلای سىمروى لى بى كەمىكى لى كردموه.

شَرَمَ لَه مِنْ مَالِهِ: لەمال و سامانى خۆى شتيكى كەمى دابە.

شَرِمَ شَرْمًا: درزى برد، قەلشا، دىگوتري: (شَرْمُ الْجِلْدُ): پىستەكە قەلشت ◊ (شَرْمُ نَوَاحِي الْكُتَابِ): قەراخى كتيبەكە شەقار شەقار بوو ◊ الشَّرْمُ: ھەر درزو دەلاقەمبەك لەديووار يان لەكۆ دابى و داخراويى ئەم ديووار ديونەبى ◊ الشَّرْمُ فِي الْبَحْرِ: بەمانا خلیجى دىمربا (قوناو) دى ◊ شَرْمَةُ بَرِيهَو: الشَّرَائِقُ: كاز؛ تويزى مار كەسالانە فرپى دەدا ◊ الشَّرْمَةُ: قۇزاخە؛ پەردەبەكى جىراو لەھەوداى بارىك بپى جپو جانەومەر بەدەورى خۆى دا دەبجنى بۇ پارىزگارى كردنى بۇ نموونە كرمى ئاوريشم.

شَرِهَ إِلَى الطَّعَامِ وَغَيْرِهِ: حمزى لەخواردن كرد زۆر بۆ جلیس بوو (فەر شره و شرهان و ھى شره و شره) ◊ شَرَاهُ شَرِي: فرۇشتى ◊ بەنرخ و بەھای خۆى شتەكەى ھەنگرت.

شَرَى اللهُ فَلَانًا: خودا فلانكەسى توشى نەخۆشى خپۆيلكە كرد.

شَرِي فِي الْأَمْرِ: توند رەوى لەكارمەدا كردو زۆرى لى كۆليەوه ◊ بەتوندى تى نووساو خيرا ھەنگاوى نا

شَرِي الْبِرِّ: بروسكە روناكى و تيشكەكەى درپۆزى كيشا ◊ شَرِيَتُ الْعَيْنُ بِالْمَعِ: چاو بەريز فرمىسكى رشتن.

في أمره: خستىه ناو كارمەكەمەوه ◊ كردى بەھاوبەش، دىگوتري: (أشرك بالله): ھاوئى بۆ خودا دانا، شتى تری كرد بەھاوبەشى خودا لەخودايەتى و دەسەلات دا ◊ أشركَ النَّمْلَ: شىراكى بۆ نەعلەكە دروست كرد ◊ شاركە: ھاوبەشى كرد، بوو بە ھاوبەشى، دىگوتري: (فلان يشارك في علم كذا): فلانكەس لەفلان زانست دا ھاوبەشى ھەبە شتيكى لى دەزانى ◊ شَرَكٌ بَيْنَهُمْ: كردنى بەھاوبەش ◊ شَرَكُ النَّعْلِ: شىراكى بۆ نەعلەكە دروست كرد ◊ اشترك الأمرُ: كارمەكە تىكەن و پىكەن بوو ◊ اشترك فلان في كذا: فلانكەس لەفلان پەرۆزدا ھاوبەشى كرد شتيكى پاره خستە ناو پەرۆزەكەوه بۆ ئەوى سۆدى لى وەرگرى، دىگوتري: (اشرك في الصحيفة أو في السكة الحديدية) ◊ اشترك الرجلان: ئەو دوو پىاوه بوون بەھاوبەشى يەكتر ◊ تشاركا: ھاوبەشى يەكتر يان كرد ◊ الإشتراكية: رىيازىكى سىياسى و ئابورىيە پەپەرھوو پەرۆگرامى ئەومبە دەولەت نامىرو كەرمەسى و مەپەرھىنان كۆنترۆل بكاو سەروكارىان بكاو بەشيوەى عەدالەت بەرو بوومەكەمیان بەسەر دانىشتوانەكان دا دابەش بكا يەكسانى بخاتە ناو كۆمەلگاوه ◊ (لەپراستىدا ئەوه ھەر قەسمەو چەواشەكردنى جەماومەرەو لەواپە دا شتيكى ترە) ◊ الشَّرَاكُ: شىراكى نەعل كەدەكەو پتە پەشتەبى ◊ الشَّرْكُ: بەش و بار ◊ بپرواى فرەخوايى.

الشَّرْكُ: داوى نىچىرەوان ◊ الشَّرِكَةُ: گرپەستىكە لەنۆوان دووكەس يان زياتر بۆ ئەنجامدانى پەرۆزى ھاوبەش ◊ الشَّرْكُ: (رجل مشترك): پىاويكى خەمۆكە، قەسە لەكەن خۆى دىكا ◊ (لفظ مشترك): وشەبەكە زىياد لەماناىەكى ھەبە

گه ورمترين همسارمى گهړوكه ۵ له چړوك و
 نهفسانهكان دا بهگه ورمى خوداكانيان داناوه.
 شَرَبَ الحَيوانُ شَرِباً: حميوانهكه كزو لاواز بوو.
 شَرَبَ المكانُ: شوپنهكه رښه و كړين بوو ۵ (فهو
 شارب) ۵ شَرَبَ الحَيوانُ: حميوانهكه كزو لاواز
 كرد ۵ زير بارى كرد ۵ الشَّرِبُ: پهلهدار پيش
 نهومى راسته و پاسته كرابڼ.
 شَرَزَ الجبلُ شَرَزاً: حملهكهى بادا.
 شَرَزَ فلاناً راليه: بهتيلهى چاو سهيرى كرد،
 بهزورى لهكاتى رق ههلسان و تورمبون دا
 روودمدا.
 شَرَزَ بالسنانِ: زميرى لى دا لمراست و چمپ،
 بهمسره رمب ههلا ههلاى كرد ۵ تَشَارَوا:
 بهتيلهى چاو سهيرى پهكترپان كرد، خيسهپان
 لهپهكتر كرد.
 اسْتَشَرَّ الجبلُ: حملهكه گشت بوو زورى باخوارد ۵
 امرؤ القيس دهلئ: (غذاثرا مستشترات الى
 الملا) ۵ اسْتَشَرَّ الجبلُ: حملهكهى زور بادا ۵
 گشتى كرد ۵ الشَّرُّ: سمرگردنى دردومى و
 نهويستى، تهماشاگردن و خيسه لى كردن،
 بهجاوى تهماشاگردن.
 شَرِنَ شَرناً: نيشاتى پهيداكرد، بهردموام بوو
 لهسر نيش و كار ۵ ماندو بوو لهنيش كردن ۵
 تَشَرَّتْ الأرضُ: دهماره رښه و بهردمزپوئى
 زمويهكه دريژ بووه ۵ تَشَرَّنَ الشَّيْءُ: شتهكه
 پته و بوو ۵ تَشَرَّنَ الأمرُ عليه: كارمكهى لى
 قورس بوو، بوى نمنجام نادري ۵ تَشَرَّنَ للأمر:
 خوى يوكارمكه ناماده كرد ۵ تَشَرَّنَ قِرْنُه:
 هاوشانهكهى خوى بوړدا، بهسمرى دا زال بوو ۵
 تَشَرَّنَ الشَّاةُ: ممرمكهى خسته سمر زموى
 بوئنهومى سمرى بږي ۵ الشَّرْنُ: پارچه زموى

شَرِي الجلدُ: بښتى خړويلكهى دمردا ۵ (فهو شَرِي) ۵
 اشْرَتِ الشَّجْرَةُ: درمختهكه پهلكه گهلاكانى
 لهزموى خشان بهناوى دا بلا و بوونهوه ۵ اشْرَى
 القومُ: خهلكهكه خوږيان شويهند بهكومهلى
 شورات ۵ اشْرَى بين القوم: شمرو ناشوبى خسته
 ناو خهلكهكهوه ۵ اشْرَى الشَّيْءُ: شتهكهى خوار
 كردهوه ۵ اشْرَى فلاناً بكذا: بهفلان شت
 فلانكهمسى ههئا بو كردنى شتيك ۵ شاراه
 مشارة و شراء: پتي فروشت مامهلهى لهگهڼ
 كرد ۵ زور توند رموى كرد لهكيشهو
 نيزاعهكهى دا ۵ اشْراه: بهبههاو نرخى خوى
 شتهكهى و مرگرت ۵ لى كړى ۵ تَشَرَّى القومُ:
 خهلكهكه بلاومپان لى كرد ۵ چوونه نيو پيړو
 تاقي شوراټهكانهوه ۵ اسْتَشَرَّى: خړويلكه پان
 ميكوتهى جهستهى زور بوون ۵ اسْتَشَرَّى الشَّرُّ
 أو الداءُ: شمرو نازاومكه پان دمردمكه پهمرى
 ستاند لهوزه دمرجوو ۵ الشَّارِي: كړپار ۵
 فرؤشيار ۵ كهسيك لهبمرخاترى خودا خوى
 جانفيدا بكا، خوټيكاته قوربانى ۵ الشَّرِي: بلقى
 سورن و مكوو فلس و بهنجايى و شتى وا لهسمر
 جهسته پهيدا دمېن خروپان تيډايه و نازارپشيان
 همپه ۵ كيوو كمز ۵ شوپنيك شيرى زورپښ،
 دمگوتري: (هم أسد الشرى): نموان نازاو
 بهجهرگو مگردن ۵ ناوجه ۵ شَرِي الشَّيْءِ:
 و مكوو نهوخته ۵ هاوتاو هاوشيوه شت،
 دمگوتري: (هو لايجلك شررى نقر) ۵ نهوپياوه
 دارى توټكله خورمايهك نيه، همزارو
 لاکهوتهميه ۵ الشَّرِي: كالهكه مارانه ۵ نهمامه
 خورما كه بهموى دنكهميهوه بږوي ۵
 تاكهكهى (شَرِيه) ۵ الشَّرِيان: نهو رښهپه خوږين
 لمدلهوه دابمش دمكا بو جهسته ۵ الشَّرِيه من
 النساءُ: نافرمتيكه همركچى بښن ۵ المُشَرِي:

نهگمیشتوی شهقار بوو ۵ گوشتیک تهرایی پتوه
 نهمینو خمریک بی وشک بیتهوه ۵ الشَّم:
 شتیکه دمهاردی و زور ورد دمکری بؤ دمرمانی
 چاو بهکار دمهیندری یان بؤ بههیزکردنی
 بینایی چاو ومکوو کل لهچاو رادمدری.
 شَصَبَ العیشُ: زیان و گوزهران ناخوش بوو، کهمو
 کوری تیکهوت ۵ (فهر شاصب).

شَصِبَ المکانُ شَصَباً: شوپنهکه بی بهروبووم بوو.
 شَصِبَ الأمرُ: کارهکه هورس بوو ناستهنگی هاته
 پیش ۵ الشَّصْبُ: کهمو کوری و گرانی و زیانی
 کولله مهرگی ۵ الشَّصِيبَةُ: بهمانا (الشَّصْبُ) دی.
 شَصَرَ الثَّرُ: کهلهگا کئیویبهکه بهشاخهکانی شهره
 قوچی کرد.

شَصَرَ فلاناً بالرمح: بهرمب لهفلانکسی دا ۵
 شَصَرَتِ الشَّرْکَةُ فلاناً: چقلهکه لهفلانکس
 راجوو.

شَصَرَ الثَّربُ: قوماشهکی بهتفهتی گهوره گهوره
 دروو ۵ تهملهکانی لیک دورو بون ۵ الشَّاصِرُ
 من الثَّباء: ناسکیک بی بگاو هیزو توانای
 بازدان و راکردن بهیدا بکا، یان بگاته نهو
 ناسته شهره قوچ بکا ۵ الشَّاصِرَةُ: مینیهی
 (الشَّاصِر) ۵ داویکه درهندهی بی کهمهند
 دمکری ۵ الشَّصَار: تختهداریکه دمکریته لوتی
 حوشرموه بؤنهوهی چلهو خوش بی ۵ الشَّصْرُ
 من الثَّباء: بهمانا (الشَّاصِر) دی.

شَصِيَّ فلان شَصاً: فلانکس بهتوندی دهستی
 بهسمر شتهکهدا گرت ۵ ددانی خوئی لی
 چیرکردون و بهری نادا ۵ شَصَّتِ الناقَةُ و فرها:
 حوشرمهکه شیری وشکی کرد یان شیری کهم بوو
 ۵ شَصَّتِ السنَةُ: سالمکه بی بارانی و گرانی و

رهم، دهماری پتهو توند رهوشت، تورپو ترپو،
 سمر رهم ۵ الشَّرْنُ من الشَّيْ: تمنیشت و نهملاو
 نهولای شت، دمورو بهری شت ۵ دوریسی ۵
 الشَّرْنُ: ناوجه ۵ لای شت ۵ نریک شت.
 شَصَّعَ الشَّيْ شُرْعاً: شتهکه دورو کهوتهوه، دورو
 بوو، دمگوتری: (شَصَّعَ فلان عن بلدِه و وطنِه):
 فلانکس لهخاک و ولاتی دورو کهوتهوه.

شَصَّعَ بفلان: فلانکسی دورو خستهوه.
 شَصَّعَ النملُ: تیلمه چهرمی بؤ نعلکه دانا بؤ
 نهوهی قامکی قاجی تی بکا لهرویشتن دا
 نعلکهکه بهقاجیبهوه ههلبس ۵ شَصَّعَتِ النملُ:
 نعلکهکه تیلمه چهرمهکهی بچرا، نهو تیلمه
 چهرمه قامکی قاجی تی دمکا بچرا ۵ اَشَصَّعَ
 النملُ: تیلمه چهرمی بؤنهعلکهکه دروست کرد ۵
 اَشَصَّعَ الشَّيْ: شتهکهی دورو خستهوه.

شَصَّعَ النملُ: تیلمه چهرمی بؤ نعلکهکه دروست
 کرد واته دمق بهمانا (شَصَّعَ النمل) دی ۵ الشَّصَّعُ:
 تیلمه چهرمیکه بهدیوی سهرمهوهی نعلهوه
 چهسب دمکری و شوینی پهنجهی قاجی لی
 دروست دمکری بؤنهوهی پهنجه گهورهی قاجی
 تی بکری و لهرویشتن دا نعلکهکه بهقاجهوه
 ههلبس ۵ الشَّصَّعُ: قهراخی شوین، نهمبرمو
 بهری شوین، دمگوتری: (نزلوا بِشَصَّعِ الوادي):
 لهلایهکی شیومکه دابهزین ۵ (نزلوا بِشَصَّعِي
 الصحراء): لهم سهرمو سهری سارایهکه ههلیان
 داو نیشته جی بوون.

الشَّصَّعُ من الأرض: شوینی تنکه بهری زهوی.

شَصَّعَ المالُ: باقی ماندهی مال، بهرماوه، دمگوتری:
 (له شَصَّعُ مال): پیاویکی مال خو شهویستهو باش
 سهرو کاریی دمکا ۵ الشَّصَّعُ: نانی وشک،
 کولیرهی رهم ههلاتوو ۵ الشَّصَّيفُ: خورمای

قات و هری بوو ۵ شصت المیشت: زیانو
گوزمران ناخوش بوو.

شعی فلاناً عن الشی: فلانکسی له شتهکه
دورخستهوه لری مهن کرد ۵ اشنه عن
الشی: بهمانا (شعه) دئ، الشعی: ناسنیکی
سمر هولابه ماسی بی دمگری ۵ الشصص من
النوق: حوشتری کهم شیره ۵ (الشصص من
السن): سالی بی بارانی و قات و هریبه.

شعما السحاب شعراً: هورمهکه بهرز بووه ۵ شصت
القرية: کوندمکه پربوو لهناو همنگلهکانی بهرز
بوونهوه.

شعما بصراً: جاوی بهملوق وستا ۵ شصت عینه:
جاوی تیل روان بوو، خیل بوو، روی
لهشوینیکمو جاوی لهشوینیکمی تر.

شعما المیت شعراً رخصياً: مردومکه هاوسا ۵
دمست و قاجی بهرز بوونهوه ۵ اشنی بصراً:
جاوی بهرز کردموه ۵ الشصص: چورتمو ناخوشی
۵ سیواک.

شعماً الزرع شطناً رشطياً: کشت و کالهکه چروزی
کرد درهختهکه چروی کرد ۵ شطنت الأم بالولد:
دایکهکه مندالی بوو.

شعماً الزرع: بهمانا (شطاً) دئ، دمشگوتری: (اشطات
الشجرة بفصرنها): درهختهکه چروی کرد ۵
(اشطاً الرادي): دۆلکهکه لافاوی لی ههلسا ۵
شاطاتة: من لمبهر روبارو نهو بهوبهر
روبارموه رۆبشتین ۵ شاطن النهر والرادي:
قمراخ چۆم کهناری شیو ۵ الشطنة: نهمامی
درمخت ۵ چروی درمخت ۵ گهلای درمخت
لهسمرفتای دمرکهوتنی دا.

شعماً النهر والرادي: کهناری روبارو شیوو دۆل.

شعطب عنه شطباً: لئی لا دا.

شعطب الأديم: چهرمهکهی ههئدری.

شعطب الكاتب الكلمة: نووسهرمهکه وشهکهی
کوزاندموه.

شعطب القاضي الدعوى: قازی داواکهی چمرت
کردو لهلیستی داواکان دمری هینا لهبهر
هۆکاریکی یاسایی ۵ شطب: زیندرویی لهمانای
(شطب) دمگههینن، دمشگوتری: (شطب العمل):
کارمهکهی کۆتایی بی هینا ۵ شطب اللحم:
گۆشتهکهی توی توی کرد، ههلاشتیهوه ۵ شطب
السيف جسمه: شمشرمهکه شوینکهی لهجهستهدا
جی هیشت ۵ إنشطب الماء: ناومکه پهمان بوو ۵
الشاطب: (طریق شاطب): رنگای خوارو پیچاو
پیچ ۵ (مکان شاطب): شوینی دوور ۵ (رمية
شاطبة): هاویشتنیک نامانج نهپیک، لهدهورو
بهری نیشانهکه بدا ۵ الشطب: (شطب السيف):
نهو خمت و هیلاننن کهومکوو جهوههر
لهشمشرمهکهدا دمبندرین ۵ تاکهکهی (شطب)
الشطب: دریزی رهوش جوان ۵ لهزاراوی
ژمیریاری و دهفتهر داران دا بریتییه له
دیباریکردن و تۆمارکردنی مهسروقات
لهدهفتهری تابهتی داو داگرتنی له بودجهی
بهسهندکراو دا ۵ الشطبة من الشی:
پارچههکه لهشت بهدریزی بپرئ و مکوو
تلیشه دار، تیتۆله هوماش ۵ هیلیکه بهسهر
نوسراوه ههلهکهدا دهیندری، وادمبی دو هیلی
راست و چپ بهکاردهیندرین ۵ الشطبية: نهو
پارچه تیلمه چهرمهیه بهدریزی دمپرئ ۵
یان ههرشتیکی لهوچۆره.

شطح في السیر ار في القمل: زۆر دوور کهوتهوه،
زۆری گوت.

الشُّطْحَةُ: قسهو کردهوی ناقولاً

شَطْرَ الرَّجُلِ عَلَى قَوْمِهِ شَطْرًا وَشَطْرًا: بپاوهکه
بمهر و ناخوشی قهومهکهی خوئی نارهحمت
کرد.

شَطْرَ عَنِ الْقَوْمِ: لهخه لکهکه جیابووه بهرق
هه استاوی.

شَطْرَ الشَّيْءِ شَطْرًا: شتهکهی لمت کرد، دابهشی
کرد، کردی به دوو بهش.

شَطْرَ الْخَلْبَةِ: گوانیکی نازه له شیردمرکهی دوشی و
گوانهکهی تری نه دوشی ۵ شَطْرَهُ الشَّيْءِ:
شتهکهی کرد به نیوه ۵ شَطْرَ الشَّيْءِ: بؤ همر
نیوه دپره شیرتک نیو دپره شیرری خوئی
خسته سهر جامه شیرمهکه ۵ الشَّاطِرُ: به دخوو
دل بیس و خراپه کار ۵ به لای صوفیه کانهوه
که سینک دصت پشخه ری و بؤ لای خودا
به له بکا ۵ زیرهک و لیها توو دهست رنگین ۵
الشُّطْرُ: نیوهی شت، به به شیکیشی دمگوتری ۵
ناحیه و لای شت.

شَطْرُ الْبَيْتِ مِنَ الشَّعْرِ: نیوه دپری شیرمهکه ۵
الشُّطْرُ: دمگوتری: (ثوب شطور): قوماشهکه
لاپهکی پانیه کهی له لاکهی تری زیاتره ۵
الشُّطْرُ: دوور، دمگوتری: (منزل شطير و بلد
شطير): مهنزل گایهکی دوور ولاتیکی دوور ۵
غریب و عننتیکه ۵ شَطِهَا الشَّيْءِ: نیوهی شت ۵
الشُّطْرِيَّةُ: نانیکه دوو توئی دمکری و پیخوری
تیدمکری و مکوو شلکینه، که لانه، کوبیه شامی ۵
المشطور من العجز: به مانا (الشطيرة) دئ ۵
یاسایهکی شیربیه نیوهی شیرمهکه له جووری
(السريع) یان (الرجز) بی له هموو شیرمهکه
ره چاوی بهک سهرهوا دمکری ۵ الشُّطْرُجُ:
یاریه که له سهر پارچه تخته بهک (که

شعصت و چوار چوارگوشه ی تیدابه) نه منجم
دمدري، لاسایی دوو دموتتهی به شمپهاتوو
له گه له یه کتردا دمکری تهوه، سی و دوو پارچه
تیدا به کاردمهیندري که نمونهی دوو مه لیک و
دوو وه زیرو نه سب سوارو قه لای و فیل و
سمریازمهکانن، له بینه رخت دا یاریه که هیندیه.

شَطْفُ شَطْرًا وَشَطْفًا: دوور کهوتهوه، دمگوتری:
(شطت الدار): ماله کهی دوور بوو ۵ (شَطُّ فِي
الْأَمْرِ): زور له کارمه که ورد بووه که لیک
نه مندیو نهو دیو کرد زیاد له پنیوست لای
کؤلیهوه، دمگوتری: (شَطْفُ فِي الْمَسَاوِمَةِ):
له مامه نهو دان و سان دا زوری هینا و برد ۵ (شَطْفُ
عَلَيْهِ فِي حِكْمَةٍ): له برپارمه کهی دا سته می لای
کرد ۵ أَشَطُّ: دوور کهوتهوه، دمگوتری: (أَشَطُّ
فِي الصَّحْرَاءِ): له سارادا زور دوور کهوتهوه ۵
(أَشَطُّ فِي الطَّلَبِ): زوری له داوا که کؤلیهوه یان
زوری داوا کرد ۵ (أَشَطُّ فِي حِكْمَةٍ): سته می
له برپارمه که دا کرد ۵ شَاطُءٌ: له سته و زیان پی
که یاندن دا به سهری دا بالآ دصت بوو.

شَطَطٌ: زنده رؤی کرد له دوور کهوتهوه ودا ۵
إِشْتَطَّ: دوور کهوتهوه ۵ (إِشْتَطَّ فِي حِكْمَةٍ):
له برپارمه کهی دا سته می کرد ۵ الشُّطَاطُ: دوری
۵ دریژی و هه ندام ریک و پیکی.

الشُّطُ: که ناری روبار.

شَطْفَ عَنِ الشَّيْءِ: وازی له شته که هینا لای
دوور کهوتهوه.

شَطْفَ الثَّرْبِ: قوماشه کهی شت ۵ الشُّطْرُفُ:
دمگوتری (نبة شطوف): نیازتکی دووره ۵
الشُّطْفَةُ: پارچه ۵ الشُّطْرُفُ: له بواری ماتماتیک
دا بریتیه له وهی قه بارمه که دوو کهرت بکری
به نه نندازمه که بنکه کهی بهرام بهر یه کیک

شَطْفَ العیشُ: زبانی ناخوش و پرکهم و کوری
بوو.

شَطْفَ الحلق: پرورشی ناشیرین بوو (فهر شظیف)
◊ الشَّطْفُ: نانه سوتاو ◊ پارچه دارنکی بچوک
ومکوو سنگ ◊ الشَّطْفُ: جورتمو ناخوشی ◊ پل
هه لاندانی گوشت لهبنکی نینوک و نهملاو
نهولای.

شَطْفِي العردَ و غمرُ شَطْفِي: عودمه که قلیشاو دوو
کهرت بوو.

شَطْفِي القرم: خه لکه که بلاومیان لی کرد.

شَطْفِي الفرس: نئسقانی خوار نه زنوی نه سپه که
نه خوش کهوت ◊ اشْطَاءُ: پریشکی نهو شته ی
ری کهوت ◊ پارچه ی نهوی لی درا ◊ شَطْفِي
الشیئ: شته که ی پارچه پارچه کرد ◊ شَطْفِي
القوم: خه لکه که ی پورته وازه کرد ◊ تَشَطْفِي
العرد: عودمه که کهرت کهرت بوو، دهگوتری:
(شَطْفِي الصَّدْفُ عن اللؤلؤ): تویکنی
مرورایه که فه لشی و دنکه مرارایه که
دهر کهوت ◊ تَشَطْفِي القوم: خه لکه که بلاومیان
لی کرد ◊ الشَّطْفِي: نئسقانی که به نه زنوی
نه سپه وه لکاوه ◊ دست و پیومندی هوزو خیل
له بنه چه و نمزادا لهوان نین و به غه واره حسیب
دهکرین ◊ الشَّطْفِي: نئسقانی بچوک که به ددهو.
نئسقانی ناو زنگی هاچه و میه ◊ پارچه و پریشک
که له قه باره ی ره هوه به مین ◊ به زوری
بؤ پارچه ی تفه منه نی و گولله متوب و شتی وا
به کار ده میندری.

شَعْبَ الشیئ شَعْباً: شته که لیک بؤوده پارچه
پارچه بوو ◊ ته قیه وه.

شَعْبَ الیه: نازروی کردو هزی لی بوو.

شَعْبَ عنه: لیبی دوور کهوت هوه.

له قاعیدمکانی نمب و اته فه یزه ن بی ◊ شَطْنَت
الدار شَطْرناً: خانومه که دوور کهوت هوه، دهگوتری:
(شَطْن عنه): لیبی دوور کهوت هوه ◊ (شَطْن صاجیه
شطناً): به پیچه وانه ی ممبهستی هاوه له که یه وه
جولایه وه.

شَطْن الدابة: و لآخه که ی به مته تی دریز به سته وه،
یان و لآخه که ی به حه بلی دریز شته که دا
شَطْن: ومکوو شهیتانی لی هات، یان کرداری
شهیتانی کرد ◊ تَشَطْن: به مانا (شَطْن دئ)
اشْطَنهُ: دووری خسته وه ◊ الشَّطْن: حه بلی دریز
که له بیر ناوی بی هه لده مین جندری، یان و لآخی
بی شته که دهری ◊ الشَّطْن (بتر شطون): بیری
قول ◊ (بیر شطون): سمه فرنکی دورو نیازو
ممبهست دووره ◊ (رمح شطون): رمبی دریزو
خوار ◊ (حرب شطون): شهر ی ترسناک و
خویناوی و ناخوش ◊ الشیطان: گیانی شهر و
نه گبت و گومرا کهر ◊ همر که سیک بی فهرمانی
خودا بکاو فساد بلاویکاته وه ◊ ماری زهراوی
هیس و زینه خرو ◊ بی ناشیرین کردنی شت
دهگوتری: (کانه وجه شیطان): روخساری ده لیبی
روخساری شهیتانه، یان دهگوتری: (راسه رأس
شیطان): سمی ده لیبی سمه شهیتانه ◊ ههروا
دهگوتری: (رکه شیطان): شهیتان سواری شانی
بوو ◊ شهیتان چوو که لله میه وه ◊ (نزع عنه
شیطان): شهیتانه که ی له که لله ی دابهزی یان
له که لله ی شهیتان هاته خوار ریبازی ناشتی و
بارقولی و هیمنی ره جاو کرد ◊ شیطان الفلا:
تینوایمی ◊ شیطان الشاعر: جندو که ی شاعر ◊
له سمه رده می نه زانی دا بریوایان و ابوو هه موو
شاعر ینک جندو که ی هه یه و فیری شعیری دمکا.
شَطْفَ الشجر: دره خته که به هو ی کهم ناودانیه وه
وشک بوو.

ئادەمیزادى زۆر بىمەك زامان ناخاوتن بىكەن ۋ
 الشَّعْبُ: شىوو دۆل، نزمابى نىوان دوو كىو ۋ
 رىنگا ۋ پىرەموى ئاۋ لەزىر زىمى ۋ شَعْبَانُ:
 مانكى ھەشتى سالى قەمەرىي ۋ الشُّعْبَةُ:
 كۆمەلەشت ۋ پارچە كە قاپو قۇرى و شتى
 شكاوى لەوچۆرى پى چاك دەكرى ۋ لىقى
 درەخت ۋ الشُّعْبُ: پەنجەكانى دەستو قاچ، پان
 پەل نوكى نامىرى ومكوو سىلك و شەنەو شەو
 ھەنجەو شتى وا، دەگوترى: (شُعْبُ السُّود): شتىكە
 ومكوو مقاش دووسى نووكى بەسەرەمىيە، لەكاتى
 گۆشت سورگىرنەو ھەدا گۆشتەكەي پى تىك
 ھەلەدەرىو ونچر ونچر دەكرى ۋ (شُعْبُ الدھر):
 بارو دۆخەكانى رۇزگارو گۇرانكارىيەكانى ۋ (شُعْبُ
 الصدر): بۇرىيەكانى ھەناسە لەناو سىيەكان دا ۋ
 (النزلة الشُّعْبِيَّة): ھەوكردى بەردەي رىرەوھەكانى
 ھەناسە ۋ شُعْبُ: ناۋىكە لەناوھەكانى مردن،
 دەگوترى: (شُعْبَةُ الشُّعْبِ): مردن تەفرو توناي
 كرد ۋ الشُّعْبِيَّة: نەزەو بىرو باومپىكى
 دەمارگىرى نەتەو بەرستىيە لەسەردەمى
 عەباسىيەكان دا بەردى سەند دۇي رىزلىنان و
 پاساۋ دانەوھى رەگەزى عەرەبە بەسەر
 نەتەوھەكانى تردا ۋ ھەروا ناوہ بۇ ھەلگىرە
 ئەو بىرو باومپە ۋ تاكەكەي (شُعْبِ) يە ۋ
 الشُّعْبِيَّة: لەبواری بېزىشكى دا رىرەوئىكى
 ھەوايىيە لەناو سىيەكان دا ۋ ھەروا ناۋى
 شوپنىكە لەباشورى عىراق نىك بەسەرە،
 لەسەرمەتاي ھاتنى ئىنگلىزەكان بۇ داگىرگىردى
 عىراق ۱۹۹۵م شەرىكى بەناۋ بانگى تىدا گراۋە
 شىخ مەھموودى حەفەيد بەلەشكرىكى
 بىكەتتو لەجەنگاۋەرانى كورد ھاۋبەشى ئەو
 شەرىكى كىرە ۋ الشُّعْبُ: نامىرىكى كونكرىدە
 بەكاردەھىندىرئ بۇ چاككرىدەھى قاپو قاچاخ

شَعْبُ الشَّيْ: شتەكەي پارچە پارچە كرد ۋ وادىي
 بۇماناي پىچەوانەي لىك بوونەو ھەو تەقىنەو ھە
 بەكاردەھىندىرئ، دەگوترى: (شُعْبُ الصُّدْع):
 شتە تەقىوۋ درزىرەدەكەي پىكەو ھە
 نووساندەو ھە.

شَعْبُ الرَّجُل: پىاۋمەكە ناۋشانى پان بوو.

شَعْبُ الظُّبْي: ئاسكەكە نىوان شاخەكانى پان بوون
 ۋ اَشْعَبُ الشَّيْ: قەلشاۋى شتەكەي چاك
 كىرەو ۋ شُعْبُ الزَّرْعُ: كشتو كالىكە پەلەپەلە
 بوو دىراۋ دىراۋ بوو ۋ شُعْبُ الأَمْر: كارمەكى
 بەشەبەش كرد ۋ شُعْبُ الإِنَاءُ: ھەروە: درزى زەرفو
 مەنجەل و قاپەكەي چاك كىرەو ۋ اِنْشَعَبَ:
 بلاۋو پەرتەوازە بوو، دەگوترى: (اِنْشَعَبَتْ
 أغصان الشجرة): پەل و لىقى درەختەكە بلاۋو
 بوونەو ۋ اِنْشَعَبَ النهرُ: روباۋمەكە بەشەبەش
 بوو ۋ (اِنْشَعَبَ الطريق): پىگاگە دابەش بوو، رى
 رى بوو، بوو بە دوو پىيان و سى رىيان ۋ اِنْشَعَبَ
 عنہ: دورگەوتەو ھە لىقى، دەگوترى: (اِلشَعْبُ
 القولُ بصاحبه): قەسكە سەرنجى كاپراي خاۋىنى
 لەمانايەكەو ھە بۇ مانايەكى تر برد ۋ تَشَعَّبَ:
 پارچە پارچە بوو، بوو بە چەند بەش ۋ تَشَعَّبَ
 الزَّرْعُ ھەروە: كشتو كالىكە پەلەپەلە بوو ۋ
 اَشْعَبُ: پىاۋىكى نازادكراۋى ھەزەرتى عوسمان
 بوو لەمەدەينە، زۆر چاۋ چىنۇك و بەتەمەك بوو
 بۇ تە نەمەي تەمەككارى و لەپەندا دەگوترى:
 (أَطْمَعُ من أشعب): فلان لە ئەشعەب بەتەمەك
 ترە، پان دەگوترى: (طمع أشعبي) ۋ الشُّعْبُ:
 نەتەو ھە، كۆمەلە زۆر كەلەنەزادا بچەنەو ھە
 سەرباۋكەيلىك و لەھۆزو خىل بەرەراۋانرە، پان
 كۆمەلەك ئادەمیزادى زۆرن و پەپىرەمى يەك
 پاساۋ رىساي تاپبەتى دەكەن ۋ پان كۆمەلەك

شَعْرَ فُلَانٍ: فلانكس شيعرى گوت.

شَعْرَ لِه: شيعرى بؤ گوت.

شَعْرَ بِه شَعْرًا: هستى پيكرودو پي زانى.

شَعْرَ فُلَانًا: لمشيردا زال بوو بهسريد، بؤرى دا.

شَعْرَ الشَّيْنِ شَعْرًا: كوك و موى كرده ناوكمفى

شتهكه، دمگوتري: (شَعْرَ الحُفِّ): موى كرده

ناواخن و ناوكمفى خوفهكه.

شَعْرَ شَعْرًا: موى زورو درنژ بوون (لهر اشعر

وهي شعراء).

شَعْرَ فُلَانٍ شَعْرًا: فلانكس مهلهكهى شيعرى

لهلاپيدا بوو، شيعرى جوان و نايابى گوتن

أشعر الغلام والجارية: كورو كچهكه لهكاتى

پيگهيشتن و باقى بوون دا موويان لهسر

جهسته پيدا بوو (أشعر القرم: خهلكهكه

دروشميكيان بؤ خويان دانا (أشعر الشين

الشين: شتهكه بهشتهكهوه نووسا، پان

تيكهلاوى بوو (أشعر الأمر: شتهكهى بلاو

كردموه (أشعر فلانًا: پؤشاك و شيعارى تايبهتى

لهبهر فلانكس كرد (أشعر فلانًا الأمر وبالامر:

كارهكهى بهفلان زاناند (شاعرة: شهره

شيعريان كرد، لمشير گوتن دا پيشپرگيان

كرد، بهشيعر بهرهلهستى شيعرى نهوى ترى

دايهوه. (شعر الشين: بهكوك و مو ناواخن

كرد (شاعرة: لافى شاعريتى لى دا، خوى

بهشاعر دانا (استشعر القرم: لهسهر خهلكهكه

بهدروشمى خويان بانگى بهكتران كرد

بهنهينى تايبهتى خويان بهكتران ناگادار كرد

استشعر الشوب: قوماشهكهى ومكوو دروشم

لهبهر كرد.

استشعر الحرف: هستى بهترس كرد (الأشعر:

گوشتى زير نينوك (هو أشعر الرقية): نازاو

شَعْبَةَ شَعْبَةً: كاراما بوو لهفرت و فيل و چاو

بهستهكى دا توانايهكى تايبهتى همبوو بؤ

شاردنهوى راستييهكان و دهرخستنى شته

بهتال و بوچهكان لهقاوغى راستييهكان دا

بهپشت بهستن بهچاو بهستهكى.

شَعِبَ الشَّعْرُ شَعْبًا: فزى زاكاو نالوزاو گري گري

بوو، دمگوتري: (شَعِبَ فُلَانٌ وَ شَعِبَ رَأْسُهُ

وبدنه): فلانكس چلكن و پلكن بوو (لهر

أشعث وهي شعفاء).

شَعِبَ الأمرُ: كارمهك بلاو بؤوه، پارچه پارچه بوو

(شَعِبَ مِنَ الشَّيْنِ: شتيكى كهى لهشتهكه

ههنگرت (شَعِبَ مِنَ فُلَانٍ: بهچاوى سوک و بى

نرخ سهبرى فلانى كرد (شَعِبَ الشَّاعِرُ:

شاعيرمهكه لمشيرمكاني دا شيوه (تمشعيتى

عروزي بهكارهينا واته لهجياتى تمفيله

(فاعلان) لهبهحرى (أجثت) دا، تمفيلهى

(مفعلن) ي بهكارهينا (تَشَعَّبَ: ليك بلاو بوو،

دمگوتري: (تَشَعَّبَ رَأْسُ الرتد): سمى سنگهكه

پرژ پرژ بوو، فهشى و پارچه پارچه بوو.

تَشَعَّبَ رَأْسُ المِصْرَاك: سهرى دارسيواكهكه پرژ پرژ

بوو (تَشَعَّبَ الشَّعْرُ: فزمهكه نالوزكان، چلكن

بوو (تَشَعَّبَ القرم: خهلكهكه بلاو بوونهوو

پارچه پارچه بوون (الأشعث: سنگ (سيواك (

الشعث: كاروبارى بلاوو هممهچهن و چؤراو

چؤر، دمگوتري: (لَمْ اللهُ شَعْبَهُ): خودا نيش و

كارمكاني بؤ كؤكردنهوو بهكالا بوونهوه (

التشعيت: لمبوارى عوروزدا نهوميه تمفيلهى

(فاعلان) لهسهرهوى بهحرى خهففى

موجتمت دا بببته (مفعلن) (شَعْرَدَ شَعْرَدًا:

بهمانا (شَعْبَةً) دئ (لهر مُشَعْرَدٌ (المشعرة:

نهوكهسهى چاو بهستهكى لى كرابن.

به جهرگه (کینایه له شیر، دشو بهیندرئ
 به شیر باملی توکیشی بیونه بی) ◊ الأشعرية:
 تاقمیکن لمعولمه ای که لام شوین ریبازی
 نه بولحه سمنی نه شعمری که وتوون لمزور شت دا
 بیرو باومرپان پیچه وانهی مو عتمز یله کانه ◊
 الشاعر: شاعر، هستیار، شیعوویژ ◊ (شعر
 شاعر): شیعی چاک و په سمند ◊ الشعار:
 درهختی تیکه لالو، درهختی چرو پې ◊ شوینی
 پې دارو درهخت ◊ الشعار: ژیرکراس؛ نهو
 پارچه کراس و دمر بییهی ده که ونه سمر گوشت
 ◊ نارم و دروشمی تایبتهی کۆمه لیک، پارتیک،
 دمو له تیک ◊ وشو رسته و نه نیبیه که کۆمه لیک
 له سه فهدا یان له شمر پدا بۆ په کتر ناسینه و می
 خویان به کاری دهینن ◊ الشعار: گنده مو؛
 موی زیاده که له سمر جهسته ی ئاده میزاد و
 گیانله بهری تر دا دمر ده که ون ◊ گنده گیا ◊
 الشعار: که لامیکی کیشراو و هاو کیشمو خاوم
 سهر مو و سۆزو خه یالی له خۆگرتوو و
 به مبه به سته و بگوتری ◊ له زاره و می
 مهنتیقیه کان دا هسو ناخاوتنیکه بیکه اتوو و
 لهشتی خه یالی و مبه به سته لی حمز لی کردنه
 یان قیز لی کردنه و مگوو ده لی: (الخمیر یا قوته
 سیالة): می دور و یا قوتیکی شله ◊ (المسل قی
 النحل): همنگوبین رشوی همنگه ◊ الشعار المنشر:
 په خشانه شیعر؛ که لامیکی به لیغ و سه جج
 نامیزه به شئومی شیعر خه یال و سۆزی تیدایه و
 بی کیشی عوروزییه ◊ الشعری: نه مستیره یه کی
 روناکی زور گه وره یه له کاتی گهر می هاوین دا
 دمر ده که وئ ◊ الشعراء: فهروه ◊ زهوی یان باخی
 درهختاوی که درهختی زور بی ◊ (داهیه شعراء):
 به لای هورس و سامناک ◊ الشعرائی: توکنی،
 توك دریژ ◊ الشعراء: تاله موو ◊ له بواری چاو

ئیشهدا بریتیه له هه لگه رانه و می برزانگ
 بۆلای گلینه ◊ الشعری: شاعیرۆکه؛ که سیک
 ههستی شیعی به میز نه بی ◊ الشعریه:
 شمعییه؛ جوړه خوار دنیکه له هه ویری گمن
 دروست دمکری وشک دمکریته و ده مگوئیندرئ.
 الشعری: ههست، دمک پیکردن به بی به لگه ◊
 له کاتی زه و ره خهدا دمگوتری: (فلان لایشر)
 ◊ له زاره و می زانایانی دهر و ناسدا به و زانینه
 دمگوتری که له نه نفسی به رام به ردا ههستی پی
 دمکری یان له بارو دۆخ و دورو به ردا پی
 دهر زاندرئ، یان نهو دمک کردن و شته
 ویزدانیا نه یه که عه قیل کۆیان دمکاته و ه ◊
 الشعری: جو؛ زه وادو بزیوه له خوار گمنه و میه
 بۆ به میزی ◊ له مهنندا هاتوو ده لی: (فلان
 کالشعیر یۆکل و یلم): فلان کهس و مگوو جو وایه
 دمشخوری و زه می شی دمکری ◊ الشعریه:
 نهو شته ی شرع و ئابین به په سه سندی بزانی و
 فه رمانی به نه نجامدانیان کرد بی ◊ قوربانی و
 هه دی بۆ مالی خودا ◊ نیشانه و دروشم ◊
 المشاعر: (مشاعر الحج): نه نجامدانی کاروباری
 حج ◊ الشعار: درهختی تیک چرزاو و پرگه لاد
 لقو و پۆپ ◊ ههست ◊ شوینی نه نجامدانی حج
 ◊ المشعر الحرام: موزده لیفه ◊ شعشع الضوء:
 روناکییه که که میک بلا و بۆوه.

شعشع الشراب رغرا: ناوی تیکه لای شه رابه که
 کرد ◊ شعشع الزید: رۆن و چهوری زوری کرده
 ناو تیگوشا و یه که ◊ شعشع الضوء: روناکییه که
 بلا و بۆوه ◊ شعشع الشهر: زور به ی زوری مانگ
 تیبهری ◊ الشعشع: بلاوه بوو، دمگوتری: (ظل
 شعشع): سیبهریکه له هه ندی گون و
 که له بهر یه و ه روناکی و تیشکی خۆر دپته نا و مه

شَعَفَ الْمُبُّ فَلَانًا: دلدارى دلى فلانكسى داخ
كردوه.

شَعَفَ بِهِ رَجَبُهُ شَعْفًا: خوشى ويست، ومگرى بوو،
بنييموه هه لهو گير بوو (شَعَفَ بِالْأَمْرِ): ترسا
لهكارمكه و توشى شوك بوو. الشُعَافُ: شَيْتَى (شَعْفَةُ
الشُّعْفَةُ: لاي سمروى همرشتيك بى، دهگوتري:
(شَعْفَةُ الْجِل): دوندى كيو توبه لاي كهمز (شَعْفَةُ الرَّأْسِ):
تۆقه سمر (هه لهه هزى سمر،
كۆپله مووى سمر (خوشهويستى لهسنور زياد
(شَعْفَةُ: نمه باران؛ تاوه بارانى كهم كه
بمناستهم روى زهوى تهرپكا (المشعوف: دل
سوتواوى عيشقو نهوين، دل بريندارى
خوشهويستى، دل ترساو، شَيْت، شَعَلَتِ النَّارُ
شَعْلًا: ناگرمكه هه لگيرساو كلپهى كرد.

شَعَلَ النَّارَ: ناگرمكه داگيرساند، كلپهى كرد.

شَعَلَ شَعْلًا: سبببامتى تيكه لى هزى مكنى بوو،
هزى مكنى ماشو برنج بوون (اشعل النار:
ناگرمكه داگيرساند، دهگوتري: (اشعل النار):
رهى فلانكسى هه لساند (اشعل الفتنة: هيتنهو
ناشوبه كهى بهر فراروان كرد (اشعلت الطعنة
الدم: زمبرو برينه كه خوينى پرزاند (شعل
النار: بو زنده رهوى له ماناي (شعل) دا بهكار دئ
(اشعلت النار: ناگرمكه هه لگيرساو بليسهى
كرد (اشعل فلان غضبًا: فلانكسى رهى
هه لساو گرى گرت. (اشعل الرأس: پيرى بهناو
هزى سمريدا بلاو بووه (هزى سمرى ماشو
برنج بوو (الاشعل من الخيل: نه سبيك كه
تووكى سبب تيكه لاوى توكى بى (ناده ميزاد كه
رهمگى سور له جاوى دا بى، يا سبببى جاوى سور
بى (الشعلة: بليسه ناگر، ناگرى گردار، بليسهى
ناگردان و تهنور (بليسهى جاوى ته باخو

هه سه خوشو نيكته بازو دممو لهفظ شيرين
(الشعشع: بهمانا (الشعشع) دئ.

شَعَّ الشَّيْبُ شَمًا: شتمكه بلاو بووه.

شَعَّ فُلَانٌ: فلانكسى بهلهى كرد.

شَعَّ الْمَاءُ شَعًا: ناومكه هه لپرشت (اشعت الشمس:
خور تيشكى خوى بلاو كردموه (اشعت النار:
ناگرمكه روناكايى و گهرمايى خوى نارد (اشع
السنبل: گوله دانه ويله كه پربوو، دنكه كانى
كامل بوون (اشع الماء: ناومكه بچر بچر نارد
چوپر چوپر ناوى بونارد (الإشعاع: بلاو
بوونهموى روناكى و تيشكه لهه زادا به شيوى
شه پؤل شه پؤل (الأشعة السينية: تيشكى
موغنونكارمبييه له لنيك كه موتنى نه لكتروناتى
تيزرو پيدا دهين.

الأشعة الكونية: تيشكىكه له بوشايى دهرموه دهگاته
زهوى زور كارايه بو چونه ناومهموى شتو
كونكر دنى شت (الشعاع: شتى بلاوه بوى
پرزوا، دهگوتري: (دم شعاع): خوينى پرزوا،
(قلب شعاع): دلى رپارو بهرته وازه (ذهبوا
شعاعاً): به بهرته وازمى رويشتن، دهگوتري:
(تطايرت العصا شعاعاً): گۆچانه كه شكوا بوو
به چمند پارچه به كهوه (شعاع السبل): پرزى
گوله گمنم (تمبو و تۆزو كاوكوتى گوله گمنم كه
وشك بووه (الشعاع: هيلى روناكى كه له مدرزو
كون و كه له بهرموه دينه زورموه، ومكوو تيتول و
داوه دمزو دينه بهرچاو (الشع: بهمانا
(الشعاع) دئ (خانوى جالجالوكه (المشعة:
(النظائر المشعة): نهو شيوه نمونانمن
كه تايبه متمدنى تيشكدانه و ميان همبى.

شَعَفَ الشَّيْبُ شَعْفًا: زور شتمكه كهوت.

دره‌ختی لقو پۆپ بلاؤ ۵ غاره شعراء):
هه‌لمه‌تی بهر بلاوو سه‌رانسمری ۵ شَعْرُؤ:
بروانه مادمی (شَعْد).

شَعْبُ القرم (عليهم وفيهم وبهم): شهرى له‌ناو
قه‌ومه‌كه‌دا هه‌لگه‌رساند ۵ فیتنه‌و ناشوبى
له‌ناویان دا به‌ریاکرد، دمگوترئ: (شَعْبُ فلان):
فلانکەس فیتنه‌ی نایه‌وه.

شَعْبَ عن الطريق: له‌رێگه‌ لای دا ۵ شاعِبُه زۆرى
فیتنه‌ جۆبى له‌گه‌ل دا کرد ۵ تَشاعَبَ فلان:
فلانکەس شه‌مغەب و فیتنه‌ی دروست کرد ۵
خۆى به‌ده‌سته‌وه‌مه‌دا ۵ تَشاعَبَ الرجلان:
هه‌ریه‌ك له‌و دوو بیاوه‌ ناشوبى بۆ نه‌وى تر
نایه‌وه ۵ الشَّعْبُ: ناگرى فیتنه‌ خۆشکردن و
دنه‌دنه‌ى خه‌لك بۆ شه‌رو به‌گژ به‌كدا چون ۵
ناشوب نانه‌وه‌و فیتنه‌ به‌ریاکردن ۵ هَیرش
کردنه‌ سه‌ر به‌كتر و كیشه‌ به‌ریاکردن ۵ الشَّعْبُ:
شه‌رانگیزو فیتنه‌ جو ۵ ناژاوه‌ گێر ۵ شه‌رانی ۵
الشَّعْبُ: به‌مانا (الشَّعْبُ) دئ.

شَعْرَ المكان وشه‌ر شَعْرًا: شوپنه‌كه‌ خالی بوو، چۆل
بوو ۵ شَعْرَ البلد: ولات له‌بارێزگارو كاربه‌ده‌ست
خالی بوو، كه‌س نیه‌كاروباری به‌رێوه‌ به‌رى
نه‌من و ناسایشی به‌اریزی، به‌ره‌راوان بوو.

شَعْرَ السَّفر: نرخ دابه‌زى.

شَعْرَ الكلب: سه‌گه‌كه‌ هاچینكى هه‌لنېرى بۆ نه‌ومى
میز بكا.

شَعْرَ فلاناً عن البلد وشه‌ر شَعْرًا وشعاراً: فلانکەسى
له‌ولات دهرکردو ترپۆى کرد شاربه‌ده‌رى کرد ۵
أشَعْرَ النَّهْلُ: سه‌رچاوه‌ى ناوه‌كه‌ له‌رێگا دوور
بوو ۵ شاعِرُهُ مُشاعِرَةٌ: ژن به‌ژنى له‌گه‌لدا کرد
خزمینكى خۆى له‌فلان ماره‌کرد به‌مه‌رجینك
نه‌ویش خزمینكى خۆى لى ماربكا، واته‌

سه‌ماوه‌رو شتى له‌و جۆره‌ كه‌به‌نه‌وت یان
به‌غاز نیش دمه‌كن كه‌ غازمه‌كه‌یان دمگرتیه‌وه
ناگر به‌ شوپنى هاتنه‌ دهره‌ومى غازه‌كه‌ دمترئ و
گرده‌مگرتئ ۵ یان به‌رپۆیه‌ك له‌سمرى دارنكه‌وه
ده‌پنجرتئو له‌نه‌وت و زمیت هه‌لده‌كه‌یشرتئو
ناگرى پێوه‌ دمترئ بۆ روناكى ۵ الشَّعِيلُ:
هه‌لگه‌رسا، بۆ مینه‌ (الشَّعِيلَةُ) به‌كاردئ ۵
المُشَعَّلُ: نامیرى شت داگیرساندن و مكوو چه‌رخ و
شقارته‌و شتى له‌و جۆره ۵ المُشَعَّلُ: به‌مانا
(المشاعل) دئ ۵ المُشَعَّلُ: به‌مانا (المشعال) دئ ۵
المُشَعَّلُ: چراو فانۆس و شتى له‌و جۆره ۵
المُشَعَّلُ: شتى پڕژاوو بلاوه‌ بوو به‌چوار ده‌ورى
خۆى دا

شَعْنُ شَعْرُهُ شَعْنًا: قزى ژاكاو بز و تیکه‌لالو بوو.

اشَعْنُ فلان: فلانکەس كاكۆلى دوژمنه‌كه‌ى گرت و
بۆلای خۆى رایكیشا ۵ قزى ناوچه‌وانى گرت و
كیشى کرد ۵ اشَعْنُ شَعْرُهُ وشه‌ر: قزى زۆر ژاكاو
بزیون ۵ الشَّعَانین: چه‌ژنێكى مه‌سیحیانه‌یه
دكه‌وینته‌ روژى په‌كشه‌مه‌ه‌ى پێش جه‌ژنى
فیصح، ناهه‌نگ و چه‌ژنێكه‌ به‌یۆنه‌ى یادمه‌ورى
چونى چه‌زرتى عیسیایه‌ بۆ به‌یتوله‌قدیس ۵
الشَّعْنُونُ: (رجل شَعْنون): بیاوینكى قز بز و
ژاكاوه ۵ گیل و نه‌حه‌مق.

شَعَا شَعْوًا: بلا و بۆوم، په‌رته‌وازه‌ بوو.

شَعَا الشَّعْرُ وشه‌ر: قز مه‌كه‌ بزبوو زۆر ژاكا.

شَعِي شَعًا: به‌مانا (شَعًا) دئ ۵ اشعى القرم الغارة:
خه‌لكه‌كه‌ هیرشیان بردو ده‌ستیان به‌شه‌ر کرد
۵ شه‌ریان هه‌لگه‌رساند ۵ الشَّاعِي: به‌شى
ناشكراو ديار ۵ دوور ۵ الشَّعِي: كۆپله‌ قزى
بلاوه‌ بوو ۵ الشَّعْرَاءُ: به‌ریلاو، په‌رته‌وازه ۵
شاش و پاش، دمگوترئ: (شجرة شعراء):

في فم الدابة: لغاوى لهدمى ولاحهكدا جولاندو
توندى كرد بؤ نهوى ولاحهكه سمرنرم بئ،
جلمو كيش بئ ۵ شَغَشَعُ السنانِ في المطمرن:
سمره رمبهكەى لهبرينهكدا لقاند بؤ نهوى
برينهكه كارىگمر تر بئ ۵ شَغَفَهُ شَغَفًا: دلى
داگير كرد، دلى برد، واى لئ كرد عاشقى بئ.

شَغِفَ به رعبه: حمزى لئ كرد بهسوزو
خوشهويستى نهو ههلهو گير بوو، كهوته داوى
دلدارى نهوموه.

شَغِفَ به رعبه شَغَفًا: بهمانا (شَغِفَ) دئ ۵ (لهو
مشغوف) ۵ تَشَغَفَهُ: بهمانا (شَغَفَهُ) دئ ۵ تَشَغَفَ
الحجر فلاناً: ههوالهكه فلانكەسى خسته
دلپراوكيوه وپييهوه ههلهو گير بوو ۵ الشَّغَاف:
پهردى دل، يان ناخى دل.

شَغَلَ الدارَ: لهخانومهكه دا جىگير بوو، مايهوه.

شَغَلَ فلاناً عن الشيء: فلانكەسى لهشتهكه لادا،
ممشغول كرد.

شَغَلَ عنه بكذا: بهموى فلان شتهوه لئى بئ ناگا
بوو ۵ شَغَلَهُ: بؤ زىنمىرومى لهماناى (شَغَلَهُ) دا
بهكاردئ، واى لئ كرد ممشغول بئو ناگاى
لهشتى تر نهبئ ۵ اشْتَغَلَ السراءَ في جسمه:
دەرمانهكه بهجستهى دا بلاو بوو كارىگمر بوو
تئيدا ۵ اِنْشَغَلَ: بؤ موطاومعهى (شَغَلَهُ) دئ ۵
تَشَاغَلَ به: پييهوى ممشغول بوو ۵ الاشغولة:
همرشتيك نادميزاد ممشغول بكاو لهشتى تر
بئ ناگاى بكا ۵ الشُّغَالُ: نهو كهسهى ئيشى زور
بئ ۵ نهوكهسهى هممه كاره بئو هرچى داواى
لئ بكرئ جگه لهكارى پيشهسازىي نهجامى
دمدا ۵ الشُّغُلُ: پيچهوانهى بهتالييه ۵ شتى
پهيدا بوو كه نادميزاد ممشغول بكا بؤ زنده
رؤى لهممشغول بون دا بهمانا خودى كارمكش

بمشيوهوى (نكاح الشغار) زنيان مارمكرد بهبئ
مارههى كهله راستى دا نهمه لهنايىنى نيسلام دا
حمرامه ۵ اشْتَغَرَ: بهمانا (أشغر) دئ ۵ زور
تيكهل و بيكهل بوو ۵ اشْتَغَرَ السَّوَابُ: جرو
جانهمورو نازهل زور بون و پهريان سهند ۵
اشْتَغَرَ الأمرُ بفلان: كاروبارى فلان يان كيشه
نيزاعهكهى لهوزه دمچوو بهرفراوان بوو ۵
اشْتَغَرَ عليه الأمر: كارمكهى تيكهل و بيكهل
بوو ۵ اشْتَغَرَ الحَسابُ عليه: حيساب و مامهلهكهى
بهرفراوان و تيكهل و بيكهل بوو سمره دمى
لئ ناكا ۵ اشْتَغَرَ على فلان: دست دريژى كرده
سهر فلان و هسهى ناشيرى بئ گوت، شانازى
بهسردا كرد ۵ شَاغَرَ: ههرهكه لهو دووكهسه
خوشكى خوى يان خرمى خوى لهوى ترماره
كرد بهبئ مارههى (زن بهزنيان كرد) ۵ تَشَغَّرَ
فلان في البيع وغيره: فلانكەس لهشتى ناشيرى و
كارى نابهجئ دا روجوو، سنور شكينى كرد ۵
الشَّاهِرُ: خالى و بوش، دمگوتري: (مكان شاعر أو
منصب شاعر أو كرسي شاعر): شويئى چوئ،
پلهو بايهى چوئ، كورسى چوئ ۵ الشَّاهِرَان:
شويئى برهنى ناوك ۵ كوئايى رمگى ناوك ۵
الشُّغَارُ: بهتان و بوش ۵ بيرىك ناوى زورى
تئيدا بئ ۵ رمگيكه لهلاتهنيشتى حوشتر ۵ الشُّغَارُ
(نكاح الشغار): نهوميه پياوئيك نافرمتيكى
خرمى خوى لهپياوئيك ماره بكا بهبئ مارههى
بهممرحىك پياومكهى ترهش نافرمتيكى
خرمى خوى لهنهو ماره بكا بههممان شيوه ۵
الشُّغْرُ: دمگوتري: (تفرقوا شَغْرَ بَغْرَ): بههممو
لايهك دا بلاو بوونهموه كون و هوژبى و لاتيان
پرگرمهموه ۵ الشُّغَارَةُ: بهرده نهستى بهناسن
لئى دمىرو و پريشكى ئاگرى لئ بهرز
دمبنهموه ناگرى بئ دمكرتيموه ۵ شَغَشَعُ اللجامِ

دئ، دمگوترئ: (شغل شاق): کارئکی قورسو
 گرانه، (شغل جید): کارئکی باشهئ ۵ المشغول:
 دمگوترئ: (فلان فارغ مشغول): فلانکس
 بهکارئکی بن سودموه خهریکه ۵ (دار مشغولة):
 خانوئیکه خیزانی تیدایه، نادهمیزادی تیدا
 نیشته جئیه ۵ (منصب مشغول): مهنصبهکه
 پرکراومتهوه، که سئک همیه لهو پلهو پایه دا
 کاردمکا ۵ شَغِيَتْ سِنَّهُ شَغِيٌّ: ددانئکی
 لهددانهکانی تری دریژ تره، که ورمتره ۵ یان
 لهپیزی ددانهکانی تر دمرچووه.

شَغِيَتْ الصَّيْحُ النَّبَات: سهرماو سؤلمکه گیاوو
 گزمکهی هه لپروکاند ۵ شَغِيَتْ لَهُمْ فَلَانًا: خهمو
 خمفمت فلانکسی کزو کؤلهوار کرد ۵ شَغِيَتْ
 الْمَاءَ رَمَحَهُ: کهم کهم ناوی رشاند ۵ شَغِيَتْ الدَّرَاءَ
 عَلَى الْجِرْح: دهرمانهکهی به بیرنه کما پرزاند
 پئیدا بلاو کردموه ۵ الشَّغِشَافُ مِنَ الشِّيَاب:
 قوماشی تمک چنراوو شاشو باش چنراو ۵
 بای شمانو فئینک کهرموه ۵ نهرمه بای فئینک ۵
 سروه بای فئینک ۵ الْمُشْفِشُفُ: که سئک بههوی
 رق هه لسانو توره بوونهوه بلمرزی، غیره
 بیگریو توره ببئ ۵ الْمُشْفِشُفُ: هسه کهرو بهد
 رهوش.

شَفَعَ الشَّيْءُ شَفَاعًا: شتهکهی کرد به جوت،
 دوهیندهی خوئی لی کرد.

شَفَعَ الْبَصْرُ الْأَشْيَاحَ: بیناییه که شتهکهی بهدو دوو
 بینئ، وهکوو جوئن خیل شتی تاک به جوت
 دهبینئ ۵ شَفَعَتِ الْحَامِلُ: ژنه دوگیانه که
 مندالهکانی کردن به جوت، بهدوو، واته دوووم
 مندالی بوو. ۵ شَفَعَ لِفُلَانٍ: تکاو پارانهوهی بو
 فلانکس کرد بوئهوهی لهتاوانی خووش بین یان
 لی کهم بکهمنهوه. ۵ شَفَعَ إِلَى فُلَانٍ: هانای بو
 فلانکس بردو تکاوری نارد بوئی.

شَفَعَ فِي الْأَمْرِ: شفاعتو تکای لهکارمکهدا کرد ۵
 شَفَعٌ: مانای (شَفَع) بهزئده وه دمگمهینئ ۵ شَفَعٌ

شَغِيٍّ مَسْرُ الطَّائِرِ: دمندوکی باندمکه کهوانهیی
 بوو، خوار بوئهوه ۵ شَغِيَتْ الْأَسْنَانُ: ددانهکانی
 لهکورتی و دریژی دا جوداوازیان هه بوو ۵
 أَشْفَى الرَّجُلُ: بپاومکه پاراو حولحولیبه
 همردهمهو رایهکی همیه ۵ أَشْفَى الْقَوْمَ بَكْنَا:
 خه لکه که بیرو بو چونیان جوداواز بوو
 همره که و رایهکی خوئی هه بوو ۵ أَشْفَى بَبُولَهُ:
 جوژ جوژو دلؤب دلؤب میزی کرد ۵ شَفْرَةٌ شُفْرًا:
 قهرخی ههنگاوت، لهکهمناری دا.

شَفَرَتِ الشَّيْءُ: قهرخی شتهکهی ههنگاوت ۵ شَفَرَتِ
 الشَّمْسُ: خۆر لهناوا بوون نزیك بووه ۵ شَفَرَتِ
 الْمَالُ: مالو سامانه کهم بووه، لهناوچوو
 فهوتا ۵ شَفَرُ عَلَى الْأَمْرِ: لهکارمکه نزیك بووه
 لی چووو پئشهوه ۵ الشَّفْرَةُ: قهرخی
 همرشتیک ۵ (شَفْرُ الْجَفْنِ): قهرخی پئلیوی چاو
 نهوهی که برزانی لی دهرپوئن ۵ الشَّفْرَةُ: دممه
 شمشیرو دممه جهقو، دممه کئیرد نهوهی پان
 کراومتهوهو تیزکراوه له مادهی ناسن ۵ موسو
 تهراش و گوئزان همرشتیک موی پی بتاشری ۵
 رهمرزو نهینیبه که هه ندئ کؤمه ل و تاقم
 لهناو خوئیان دا بهکاری دهینن بو لیك حالی
 بونو لیك تیگه بیشتن به شیوهی نهینئ ۵

فَلانِساَ فِي كِنانِ: تَكَايَ فَلَانَكَسِ لِهوشْتِهدا
 ومَرگَرَتِ ۵ تَكَاهِي وَمَرگَرِيا، دَمگوتَرِي: (هَر
 مُشْفَعُ): تَكَاو شِمْفَاعَتِ وَمَردَمگَرِيو قَبولِيْمَتِي ۵
 (هَر مُشْفَعُ): تَكَاو شِمْفَاعَتِي وَمَرگَرِياو ۵ تَشْفَعُ
 لِه: بَهامانا (شَفَعُ) دِي ۵ تَشْفَعُ لِفَلاَنِ اِلى فِلاَنِ:
 تَكَاي لِمَفْلاَنِ كَرَدِ بُو فِلاَنِ ۵ تَشْفَعُ: جَووَه سَمَر
 رِيبازِي نِيمامِي شافِيعِي، بُوو بَهشافِيعِي
 مَهزَهَبِ ۵ اسْتَشْفَعُ: داوايِ كُوْمَهكِي وِيا رَمَلَتِي
 كَرَدِ ۵ الشَّفَاعُ: خاوَمَن تَكَاو شِمْفَاعَتِ ۵ (ناقَه
 شافِع): حوشَتَرِيك بِيَجوِي لِهگَهَلِ بِي ۵ (شَاة
 شافِع): مَهَرِ بَه رَخولَهِي لِهگَهَلِ بِي ۵ الشَّفَاعُ:
 شَتِي دوو لايَمَن وِ دوو سَمَرَه ۵ شِفافِعِ النَّبَتِ:
 رومَكِيك بَه دوو جُوْر بَرِوِي ۵ الشَّفَاعَةُ:
 تَكَاكَرَدِن وِ پارِانَموَه بُو لِيخوشِبوَن لِه تاواَنبَارِ ۵
 الشَّفَعُ: نَهوِي شَتِ دَمكا بَه جوتِ وِ دوو دوو ۵
 بِيچَهوانَهِي تاكَه ۵ الشَّفَعُ: بَهامانا (الشَّفَعُ) دِي ۵
 الشَّفَعَةُ: دُورِكاتِ نوِيزِي چَه شِمْفَاعَتِ ۵ الشَّفَعَةُ:
 مافي جيرانِ بُو هَه لَگَرَتَنهوِي زَموِي وِ خانوِي
 هاوسِي خُوِي وِ نَه هِيشَتِنِي كَرِيارِي تَر كَه نَهو
 مَنكَه بَكَرِي بَهو مَرَج وِ ياسايَهِي شَمَرِيْعَتِي
 نِيسلام دِياري كَرَدِن، هَمروا وِ شَهِي (الشَّفَعَةُ)
 ناوَه بُو خُوْدِي مَوْلَكَه هَه لَگَرِاومَكَه بَهو شِيوَمِيَه
 ۵ هَمروا بَهامانا (الشَّفَعَةُ) دِي ۵ چاوَهزارِ،
 دَمگوتَرِي: (أصابَتِ شَفَعَةُ): جاوِي بِيَسِ كاري لِي
 كَرَدوَه ۵ الشَّفَرُ: كَمَسِيكَه بِيَتوانِي دوهِيَنَدِي
 هاوَه لَهكَهِي كارِ بكا ۵ الشَّفِيْعُ: خاوَمَن تَكَاو
 شِمْفَاعَتِ ۵ نَهوَكَمَسِي زَموِي وِ خانو بَهشِيوَمِي
 شوَفَعَه هَه لَگَرِيَتَهوَه ۵ زَماري جوتِ وِ مَكُوو
 (٢٠٤٦٨، ٢٠٤٦٩،هتد).

شَفَا الشَّيْءُ: شَتَهكَه هِيَنَدِه تَهَنكَه يان نَهوَضَه
 رَوَن وِ شَمفاهَه نَهوَدِيوِي نَهشارِدَموَه، دَمگوتَرِي:
 (شَفَا الإِناءُ): مَهنَجَه لَهكَه سوراَحِييَهكَه شَتِي
 نَهوَدِيوِي تِيَدَا دَمبِيَنَدِي ۵ (شَفَا السائل):
 شَلَمَه مَه نِييَهكَه نَهوَمَنَدِه رَوَنَه نَهوَدِيوِي خُوِي
 نَهشارِدوَتَهوَه.
 شَفَا: بَه هُوِي نَه خُوَشِي وِ غَمو وِ خَمَفَتَهوَه كَزو
 لاوازِ بُوو ۵ لَه بَه ر سوكِي وِ بِي كِيَشِي وِ مَهقَرَه
 ناگَرِي ۵ شَفَتِ الرِيحُ: كَزَه با هَه لِيكَرَدِ هَهوايِ
 سارِدو كَزَمبا هَه لِيبوو.
 شَفَا الشَّيْءِ شَفَا: شَتَهكَه ي لاوازِ كَرَدِ، خَموِي لِي
 زَرانَدِ، دَمگوتَرِي: (شَفَةُ الحَبِ أَوْ الفِمْ): دَلداريِ
 يان خَمو وِ پَهزارَه خَموِي لِي زَرانَدِ.
 شَفَا الهِراءُ المَاءِ وِغِيَه: هَهواكَه كَه مِيكِي لِمناوَهكَه
 بَرَدِ.
 شَفَا الشَّارِبُ المَاءِ أَوْ الشَّرابُ: بَخُوَرَموَكَه چُوْرِي
 لِمناو وِ شَمرايَهكَه بَرِي هَه مَووِي هَه لِقوَرانَدو
 هِيچِي نَه هِيشَتَهوَه.
 شَفَا الرِسمُ: وِيَنَهكَه ي بَهشَتِي رَوَن وِ شَمفاهَه
 دَروستِ كَرَدِ ۵ أَشَفُ عَلِيَه: بَه سَمَرِي دا بالَا
 دَهسَتِ بُوو ۵ أَشَفُ الشَّيْءِ: شَتَهكَه ي رَوَن وِ
 شَمفاهَه دَروستِ كَرَدِ ۵ أَشَفُ بَعْضِ أَوْلادِه عَلِي
 بَعْضِ: زِيَدِه رِيَزو خُوَشَهوِيَسَتِي دا بَه مَه نَدِي
 لَه مَنالَه كَانِي وِ بَه مَه نَدِي كِيانِي نَمَدَا ۵ شَفَفُ
 عَلِيَه: بَه سَمَرِي دا بالَا دَهسَتِ بُوو ۵ تَه نَكِ
 بارِيكِي كَرَدِ ۵ اسْتَفُ ماِي الإِناءِ: نَهوِي
 لَه پَه ر داخ وِ قاهَهكَه دا بُوو هَه مَووِي خوارِدَموَه ۵
 اسْتَفُ الأَمْرِ: لِيكُولِيَنهوَمِي لَهكارِمكانِ دا كَرَدِ ۵
 اسْتَشَفُ الشَّيْءِ: شَتَهكَه ي بِيَنِي بَه هُوِي
 چاوِيلَكَه وِ دُورِ بِيَن وِ شَتِي وِ هَهواَه ۵ اسْتَشَفُ
 شاشَه نَهو دِيوِي دَمبِيَنَدِي.

شَفَا الشَّرِبُ وِغِيَه: هَهواشَمَكَه نَهوَضَه تَه نَكِ
 شاشَه نَهو دِيوِي دَمبِيَنَدِي.

شَفَا الشَّرِبُ وِغِيَه: هَهواشَمَكَه نَهوَضَه تَه نَكِ
 شاشَه نَهو دِيوِي دَمبِيَنَدِي.

همنگاوت ۵ زور به گیره گیره داوای لی کردو
شتی لی و مرگرت تاهیچی پیوه نه هیشت.

شَفَه المَالِ رَغْرَه: ماله‌کهی له کیس دا تمفرو تونای
کرد.

شَفَه الشَّيْنُ: شته‌که داواکاریی زوربون ۵ (فهو
مشفوه) ۵ شافَهه مشافَهه رشناها: راسته و خو
رو بهرو قسهی له گهل کرد ۵ شافَهه البلد ار
الامر: له ولات و شارمهک نزیك بؤوه یان
له کارمه‌کهی نزیك بؤوه ۵ الشافَهه: تینو ناوی
دمست نه‌که‌وئ ۵ الشفاهي: لیو نه‌ستور یان
همردو لیچی نه‌ستورو خه‌پله بن ۵ الشفة:
(شفة الشيء): کهناری شت، قهراخی شت،
قهراخی لای سهروی شته‌که

شفة الإنسان: لیوی ناده‌میزاد؛ نه‌و پارچه
گۆشته‌ی ددان دادمپوشن مه‌به‌ست همردو لیوه
لیوی خواریو لیوی سمرو ۵ (بنت الشفة): وشه
هسه، دمگوتری: (لم ینس بنت شفة): قسه‌یه‌کی
نه‌کرد ورته‌ی له‌دم نه‌هاته‌دمر ۵ شفت الشمس
شفوا: خور نزیك به‌ناوا بون بوو.

شفا الله العلیل: خودا شیفای نه‌خۆشه‌کهی دا،
له‌نه‌خۆش‌یه‌کهی چاک بؤوه ۵ اشفی فلان:
فلان‌کس که‌وته کۆتایی شه‌ومه‌و ۵ اشفی علی
الشین: له‌شته‌که نزیك بؤوه، دمگوتری: (أشفت
الشمس علی الغروب): خور له‌ناوا بون نزیك
بؤوه ۵ اشفی الرجل علی الموت: فلان‌کس
له‌مردن نزیك بؤوه ۵ اشفی المریض: داوای
شیفای بؤ نه‌خۆشه‌که کرد ۵ یان دهرمانی
کاریگه‌ریی بؤ دمست نیشان کرد ۵ اشفی المریض
الغوا: دهرمانی چاک‌کرمه‌وی دا به‌نه‌خۆشه‌که
۵ شافاه: راسته و خو و روبه‌رو قسه‌ی له‌گهل کرد
۵ اشفتی بکذا: به‌فلان دهرمان چاری سمری

التراب: هوماشه‌کهی هه‌لپشکنی بؤ نه‌وه‌ی
بزانئ ناخو عه‌یبی تیدانییه.

استشف الكتاب والامر: له‌کتیبه‌که ورد بؤوه یان
له‌کارمه‌کهی روانی بؤنه‌وه‌ی بزانئ چی تیدایه ۵
استشف الشراب: شه‌راپه‌کهی هه‌موو هه‌لقورانده
جوژی لی بری ۵ الشفافة: به‌رامه‌وه‌ی شه‌راب ۵
الشف: په‌رده‌ی تهنک که‌نه‌و دیوی تیرا دیاربئ،
دمگوتری: (ترب شف): قوماشیکه نه‌و دیوی
تیرا دیاره ۵ الشف: زیده به‌ش ۵ خوزگه‌و
په‌روزیبایی، دمگوتری: (شف لك یافلان):
خوزگه‌م به‌خوت فلان‌کس، نه‌و شتمت په‌روزیبئ
۵ الشفف: تمنکی و لاوازیی ۵ سوکی و بئ کیشی
۵ که‌م گوزمرانی و دمست کورتی ۵ شتی که‌م و
بئ به‌ها و ناسان ۵ الشفاف: نه‌وه‌ی نه‌و دیوی
خوی نه‌شاریته‌وه له‌بهر رونی و تهنکی ۵
الشفیف: به‌مانا (الشفاف دئ) ۵ گه‌ستنی سه‌رما،
نازاری سه‌رما.

شَفَقَ منه رعليه شَفَقًا: ترسا لیئ ۵ لیئ وریا بوو ۵
به‌زمیی پیداهات و سۆزی بؤ نواند ۵ اشفق منه:
لیئ ترسا، چه‌زمی لی کرد ۵ اشفق علیه:
به‌زمیی پیداهات‌وه خه‌می بوو توشی شتیک
بئ ۵ الشفق: سۆزو به‌زمیی ۵ سوراپیه‌که دوا
خور ناوا بون له‌که‌ناری ناسمان دیاره‌و
دممینیته‌وه تاکاتی نوژی خه‌وتنان ۵ لای شت
۵ شتی خراب له‌هه‌رشتیک بئ ۵ الشفقة:
ره‌حم و سۆزو به‌زمیی ۵ ترسو خوڤ له‌په‌یدا
بوونی به‌لاو کاره‌سات ۵ الشفق: خاومن سۆزو
به‌زمیی ۵ شفته والیه شفونا: به‌تیلهی جاوو رق
لییوونه‌وه سه‌پری کرد، یان به‌ سه‌رسورمان
لیئ سه‌پری کرد، یان به‌گالته په‌نکردن و که‌م
نرخیه‌وه ته‌ماشای کرد ۵ شفنه شفها: لیوی

فَرُوش ٥ الشَّقِيذُ: نوکسهی خهو ناچیته جاوی.

شَقْرَ شَقْرًا وَشُقْرَةً: سورو سببی بوو، رنگه سببیه‌که‌ی سوری تیگمراوه ٥ اِشْقَرُ: سوری و سببیه‌که‌ی زور بوو ٥ الاشْقَرُ مِنَ السَّمَاءِ: خوینپاره ٥ الشُّقَارِي: گولی شه‌فانق النعمان؛ رومکیکه گولمه‌ی سورو په‌له په‌له‌ی به‌خالی رمش، زور جووری هیه هندیکی دمویندری هندیکی خورسکه له‌کو‌تایی زستان و به‌هاردا دموئی ٥ الشُّقْرُ: کاری گرنگ ٥ نهینسی، دموگوتری: (بَنَّهُ شُقْرُورَةً): خه‌مو خه‌فتی بؤ هه‌لرشتن ٥ الشُّقْرُ: که‌لشیر. ٥ الشُّقْرِي: جووره خورمایه‌کی باشه، له‌یهمه‌ن پی‌ی ده‌لین: (المُشْقَرُ) ٥ الشُّقْران: نه‌خوشبیه‌که توشی کشت و کال دهبی ٥ الشُّقْرَةُ: سوری‌یه‌کی رون و صافه و تو‌زیک مه‌له‌و سببیه به‌زوری بؤ پیستی نادم‌یزاد به‌کاردمه‌یندری ٥ الشُّقَارُ: به‌مانا (الشُّقَارِي): دئی ٥ جووره ماسبیه‌کی سوری کلک دریزه ٥ الشُّقَارِي: به‌مانا (الشُّقَارِي) دئی ٥ الشُّقْرُ: غه‌مو دلته‌نگیه‌ک خه‌و بزپینسی ٥ الشُّقَيْرُ: جووره حه‌ربابه‌که، سیسرپه ٥ جووره کوللمیه‌که ٥ الْمُشْقَرُ مِنَ الرَّمْلِ: جه‌وو لبی ته‌مباره به‌ستوی ره‌ق و پته‌و ومکوو شاخه زروی که‌مه‌نا و زه‌وی دا دریز بؤ‌ته‌موه ٥ الْمُشْقَرُ: سوراچی ٥ پی‌اله‌ی گه‌وره ٥ کونده‌ی ناو ٥ قه‌لایه‌کی کؤن و می‌زوبیه له‌ولاتی به‌حرمین ٥ الشُّقْرانُ وَالشُّقْرانُ: بالندمیه‌کی بجوکی ومکوو په‌یوسولمه‌مانکه‌یه رنگی خالخاله به‌سه‌وزو سورو سببی، پی‌شی دموگوتری: (الأخيل) عه‌رب کردوو‌یانه به‌ نیشانه‌ی ره‌سببینی و نه‌گه‌متی ٥ شَقْشَقُ الْجَمَلُ: حوشرمه‌که دمگی خوی له‌قورگی دا خواردموه ٥ جه‌وله‌که‌که جریواندی ٥

الشَّقِشِقَةُ: شتیکه ومکوو سی وابه حوشر له‌کاتی جه‌موشی و دمگ خواردموه‌ی لهدمی دمری دمه‌ینسی ٥ همروا دموگوتری: (هدرت شَقِشِقَةُ فُلان): رهی فلان هه‌لسا، یان به‌باشی راو بؤ‌جونی خوی دهربری، همروها دموگوتری: (شَقِشِقَةُ هَدْرَتِ ثَم قَرْت): ناشوب و فیتنه‌یه‌ک بوو به‌ریابوو باشان دامرکایه‌وه، همروا دموگوتری: (فلان شَقِشِقَةُ قَوْمِه): فلانکس گه‌ورمو هسه رۆیشتوی گه‌له‌که‌یه‌تی ٥ شَقَصَ النِّيعَةَ وَغَرَّهَا: گوشتی کوشتییه‌که‌ی کهرت و به‌رت کرد، به‌یه‌کسانی به‌سهر هاویه‌شه‌کاندا دابه‌شی کرد ٥ الشَّقَصُ: پارچه‌ی شت، به‌ش وبار، الشَّقِصُ: به‌مانا (الشَّقَصُ) دئی، شتی که‌م، هاویه‌ش. ٥ المِشْقَصُ مِنَ النِّصَالِ: سه‌ره رمبی دریزو بان، دموگوتری: (سهم ذو نصل عريض) ٥ المِشْقَصُ: هه‌صاب ٥ گوشت فروش ٥ الشَّقْفُ: سوالمت یان له‌ته سوالمت ٥ تاکه‌که‌ی (شَقْفَةٌ) ٥ الشَّقَافُ: سوالمت دروستکه‌م، یان سوالمت فروش.

شَقُّ الْأَمْرِ شَقًّا: کارمه‌که گران و زه‌ممت بوو.

شَقُّ عَلَى فُلان: نه‌رکی گرانی خسته سه‌ر شانی فلانکس. ٥ شَقُّ النَّبْتِ: رومکه‌که رواو دمرکه‌وت، سه‌ری له‌زه‌وی دهره‌ینا.

شَقُّ النَّابِ: که‌لبه‌که (ددانه‌که) دمرکه‌وت.

شَقُّ الْبِقِ: هه‌وره بروسکه‌که به‌دریزی بیندرا له‌ناو هه‌وردا به‌لام بلاو نه‌بؤوه.

شَقُّ الشَّيْءِ: شته‌که‌ی شه‌ق و به‌ق کرد.

شَقُّ نَهْرًا: جوگای راکیشا، جوگاکه‌ی هه‌لکه‌ند.

شَقُّ الْأَرْضِ: زه‌وییه‌که‌ی کیلا، دموگوتری: (شَقُّ عَصَا الطَّاعَةِ): سه‌ریچی کردو یاخی بوو ٥

بؤنهوری لهدمرگاکه یان لهسوینی تمنگبمر
 نهودیو بکهوی ۵ الإستشاق: لهزانیاری عمرمی
 دا بریتییه لهدمرهینان و دروستکردنی وشمیهک
 لهوشمیهکی تر بهگویره یاسای زانیاری سهرف
 ۵ الشاق: هورس، گران و ناخوش ۵ الشقاق: یان
 (شقاق النعمان): بهچهند جوژه گوئیک
 دمگوتری و مکوو گولانه سورهو گوله نیسان و
 شلیرو گه لووک ۵ الشقاق: هه نشانی پیستی
 دمست و هاج و دهم و لیو بههوی نهخوشی یان
 ساردو سهرماوه ۵ الشق: نارهحمتی و مینهتی ۵
 درزو که لهبهر و هه لشت و کون ۵ الشق
 الحشرمی: کونی لوت بهلای سهردا ۵ الشق
 القیصری فی الولاده: هه لدرینی سکه بو
 دهرهینانی زاروک له منهداندانی دایکی ۵ الشق:
 (شق الشيء): لای شت ۵ بهشیک شت ۵
 کهرتیکی نیوی ۵ چورتم و نارهحمتی نهرکی
 هورس و گران ۵ الشقاق: دمگوتری: (رجل
 شقاق): بیاویکی خوبهزلزان و لهخوبایی و هیچ
 لهبارانهبووه ۵ الشقة: نیوی شت که بکری
 بهدوو کهرتوه ۵ پارجهی لیکراوه یان هه لدریو
 شهقبوو ۵ هه پارجه قوماشیک بهدریزی
 درایی، یان عهصاو داری تر که درزی بریدی ۵
 دوری ۵ سهفهری دریز ۵ یان مهسافهیهک که
 بهناخوشی رویشتنی پیدابکری ۵ الشقیق: برای
 باوک و دایکی ۵ هاو وینهو هاوشان، هاوسهر ۵
 الشقیقه: خوشکی باوک و دایکی ۵ بارانی زور ۵
 نازاریکه نیوی سهردمگری یان نیوی دهم
 چاو دهمیش ۵ الشقة: نارهحمتی و مینهتی ۵
 شقله شقلا: کیشی ۵ الشاقول: شاول ۵ داریکه
 بهلای سهرویهوه شتیکی پیویه و مکوو بزمار ۵
 کشتیارمکان زموی پی مزنده دمکن یان
 سنووری زهوییهکانیانی پی دیاری دمکن ۵

(وشق عصا الجماعة): بهکیهتی کلومهلی تیک
 داو نازاوهی خسته ناویانهوه، تهبابی لی کردن
 بهدزایهتی.

شَقَّ الفرسُ ونحوه شَقَّأً: نهسهکه لهرویشتن دا
 نهملاو نهولای ریگای گرتو بهراسته ریگادا
 نهرویی ۵ شاقه: دزایهتی کردو بهپیجهوانهی
 نهو جولایهوه ۵ شقله: بو زیدهرموی لهمانای
 (شقه) دی ۵ شَقَّ الكلامَ: هسهکی دریزه پی داو
 رونی کردموه لههسه هسهی دهرهیناو هسهکی
 وردکردموه، دمگوتری: (اشق الفرسُ ونحوه فی
 عدوه و فلان فی الكلام أو الخصومة ونحوها):
 نهسهکه لهرویشتنی مههست لای دا، یان
 فلانکس لهمههستی سهرمی باسهکه جووه
 دهر و شتی لاومگی هینانه ناو باسهکهوه یان
 کیشه سهرمکیهکی واز لی هیناو شتی تری
 هینانه پیشموه ۵ اشق الطريق فی الفلاة:
 بهریگای چۆن و سارادا روی ۵ اشق طريقه فی
 الأمر: بهتواناو لی هاتوبیهوه جووه کارمکهوه ۵
 اشق الكلمة من غيرها: وشهکی لهوشمیهکی
 تر دهرهینا، وکوو بلئی وشهی (یضرب، ضارب،
 مضروب) ی لهوشهی (ضرب) دهرهینا ۵ اشق:
 شهقی برد، درزی گهوری تیکهوت ۵ اشق
 الفجر: کازیوی بهمانی دهرکهوت ۵ اشق العرق:
 بروسکهکه دهرکهوت ۵ اشق الراي: رایهکه
 کیشهی تیکهوت بو بهچهند رایهکی جیاجیا،
 دمگوتری: (اشقت عصا الجماعة): کلومهکه
 بهرتهموزه بوون ۵ پیرو تاقمهکه بلاومیان لی
 کرد ۵ شقاقا: لیک جیابوونهوه دزایهتی
 کهوته ناویانهوه ۵ شقق: شهق بوو، درزی
 گهوری تی بوو که لهبهری دهرکهوت ۵ شقق
 الفرس: نهسهکه کزو لاواز بوو ۵ اشق الحمل
 یحمله: کولبارمکه کولمهکی خسته سهر لایهکی

شَقَاءُ شَقْرًا: خستیه نیو نهگبمتیهوه، توشی
نههاممتی کرد.

شَقِي شَقًا رَشْقَارًا: بهدبهختو نهگبمت بوو، ومزغ
حالی ناخوؤس بوو زبانی تال بوو.

شَقِي فِي كَذَا: ماندوو بوو، نمرکی گرانی کهوته
سمرشان ۵ توشی ناخوؤسی و کارمسات بوو ۵
اشقاء: خستیه ناو نهگبمتی و چورتموه، توشی
کیشو و کارمساتی کرد ۵ شاقی الشیء مَشَاقَاةً
رَشِقَاءً: لهشتهکه نارحمتی جهشتو ناخوؤسی
بینی. ۵ شاقا، في الحرب: لهسریدا بهسمریدا زال
بوو ۵ الشقاء: تمنگو و جهلممو ناخوؤسی ۵
تمنگانمو دمردمسری ۵ گومرایی بهدبهختی ۵
الشقارة: بهمانا (الشقاء) دئ ۵ الشقوة: بهمانا
(الشقاء) دئ ۵ الشقی: نهگبمت و بهدبهخت ۵
گومرپو ریگا لی گوم بوو ۵ لاسارو هیدایمت
ومرنهگر ۵ بؤ میینه (شقیة) بهگاردی.

شکی ظفره شكا: نینوکی فهلشتن ۵ دمگوتری:

(شکی فلان): فلانکمس نینوکی فهلشان ۵
قامکی شفقار شهقاربوو ۵ اشکات الشجرة:
درهختهکه جرؤی کرد، لقو بوپهکانی
بهکهمجار دمرکهوت ۵ الشقاء: فهلشینی دمورو
بهری نینوک ۵ فهلشانی پیست ۵ الشکبان:
تاینجه، رشکه، شریضی گون کون، شتیکه
گونکونه گشتیارمکان گاو گوتی تیدمکنو
دمیگوپزنهوه. شگنه شکدا: بهخشینی باشی
دایمو چاومپروانی سوپاسیشی لی نهکرد ۵
لهکاتی بهریکهوتنی بؤسهمر همدئی خوؤراکی
پیدا ۵ الشکد: بهخشینی بی پاساوو سوپاس ۵
خمرمانانمو مشتاخانه نمو شتمی کهلهکاتی
چنین و درونموها بهشیک دمدری بههمزارو بی
نمواپان بهناوی خمرمانلوغمو مشتخانه ۵ نمو
خواردن و تیشومی بؤ ریبوار ناماده دمکری

لهکاتی سهمرکردنی دا ۵ شکرَتِ الدابة شکرًا
وشکورا وشکرانًا: ولاخهکه نالغو نالیکی کهم
بهشی کرد ۵ ولاخهکه چووو ناو پاوانموهو
لهومپراو فهلمو بوو.

شَكَرَ فَلَانًا رَلَه شَكَرًا وشکرانًا: باسی نازو نیمممتی
فلانی کردو سوپاسگوزاری بوو، باسی
پیاومتیبهکانی فلانی کردو پیدیدا ههلگوت،
دمگوتری: (شکر الله): سوپاسی خودای کرد ۵
(شکر لله): سوپاسگوزاری خودا بوو
نیممتهکانی خودای هینانه بهرجاوی خوئی
سوپاسگوزار بوو.

شَكَرَ عَمَلَهُ: لسمر کارمکی پاداشی دایموه ۵
شکرَتِ الشجرة شکرًا: درهختهکه پرزو پالی
دمرکرد.

شَكَرَ الضرع: گوانهکه پریوو لهسر، دمگوتری:
(شکرَت الناقة): حوشرمهکه شیری زور بوو ۵
شکرَت السحابة: همورمهکه پریوو لهباران.

شَكَرَ فلان: فلانکمس دوی رژی و جرؤکی
دلغراوان سهخی سروشت بوو، یان عمتاو
بهخشینی زور بوو ۵ (لهو شکر وشکران وهي
شکرَة وشکری).

أشكر الضرع والشجر: بهمانا (شکر) دئ ۵ إشكر
الجن: مندالهکه گندهموی لی روان ۵ إشكر
السماء: ناسمان بارانی زوری باراند، بارانی
بهخوپرمی باراند ۵ إشكر الرياح: باههکه
بارانی هینا، بای پیش باران بوو ۵ إشكر الهوا
الهد: گمرما یان سمرما بهرمی سمند ۵ إشكر
الرجل في عهده: پیاومکه ههنگاوی خیرای
هه لیمان ۵ تَشَكَرَ له: سوپاسی کرد،
سوپاسگوزاری بوو ۵ الشكائر: پیشه سمر،
ناوجهوان ۵ الشكاراة: کیسیکه لهکاغمز یان

لَمَشْتِي تَرِ دَرُوسْتِ دَمَكْرِي ۵ جِيَمَهَنَتَوِي تِي
دَمَكْرِي ۵ الشُّكْرُ: سَوِياسِگوزاري و بِي زانيني
نِيَعَمَت ۵ سَوِياسِگَرْدن لَمَسَر نِيَعَمَت ۵
الشُّكُورُ: بُو زِيَدَه ماناي وِشَمِي (الشَّاكِر) دِي ۵
وِشَمِي (الشُّكُور) يَهَكِيكَه لَمِناوَه جِوانَهكاني
خودا بَهمانا پاداش دَمرومُو نِيَعَمَت بَهخَش
دِي ۵ هَمروا بَهكَمَسِيك دَمگوتَرِي دِياردِي
نِيَعَمَتِي بِيوَه دِياري، دَمگوتَرِي: (امِراة
شُكُور): نافرَمَتِيكَه نازو نِيَعَمَتِي بِيوَه دِياره،
ناز بَهرومَرديِي لِي دَمبِنَدَرِي ۵ الشُّكِيُّ:
گَمَنَدَمُو، گَمَنَدَه بَهرو پُوَل ۵ پَرزُو پالي
دَموروبَهري لَقَه دارخورما ۵ لَقَه داري تَهرو تازَه
۵ چَرورَمِي دَرمَخَت كَمَسَر دَمردِيئِي ۵ نَهو
دَمومَن و پَرزُو پالَمِي لَمَدَمورو بَهري بَنكي
دَرمَخَت دَمروِي ۵ المِشْكارُ: نازَهلي بَمَشِيرو شِيَر
زُور ۵ المِشْكارُ مَن العُشْبِ رَغِيه: نَهو گِياو گَزِي
كَه نازَهل دَميخِواو بِيئِي قَهلَمُو دَمبِي و شِيَرِي بِي
زُور دَمبِي ۵ شُكْرُهُ شُكْرًا: بَهسَمَرَه نَمَفِيزَمُو
گُوچان تِيومِي زَمَنِي ۵ بَمَزمان لِي دِواو باسِي
كرد، قَسَمِي نَاشِرِيئِي نَازِاسْتَه كَرَد.

شَكْسِي شَكْسًا وِشْكَاسَةً: رَموشْتِي نَاشِرِيئِي بُوو،
مامَهلَمِي قورسو گران بُوو ۵ شَاكْسُهُ: رَقِي
هَهلسان، تورهِي كَرَد، تَمَنگِي بِي هَهلَجَنِي ۵
تَشَاكْسًا: دُزايَمَتِي كَهوتَه نِيويانَهومُو بَهرامبَمَر
بَمِيهَك گَرزُبُوون ۵ هَمَرِيهَكَمُو دَمِيهَوِي مَزِي
خُوِي لِي بَكْرِي ۵ الشَّاكِرُسُ: چَهكُوج چَهكُوجِي
بِچُوك ۵ شُكْحَاك السِّلَاخُ: شَمَشِيرو كِيَرَدَمَكِي
تِيَز كَرَد خَمَنجَمَرَمَكِي مَشْتُو مال كَرَد.

شَكَّعَ الدَّابَّةَ بَرَمامِها شَكَمًا: بَهَمَموسارَمَكِي سَمَرِي
وِلاخَهكَمِي بَهَرز كَرَدَمُوَه.

شَكَّعَ فَلانَ شَكَمًا: فَلانَكَمَس نالانَدِي و هاواري
نازاري كَرَد ۵ اشْكَمَهُ: نارَهكَمَت و خَمَفَمَتبارِي
كَرَد.

شَكَّ الشَّيْئُ شَكًا: هَمَنَدِيكِي لَمَشْتَهكَمِي
بَهَمَنَدِيكِي تَرِيهَوَه نوساندو چَهسپانَدِي ۵
شَكَّتِ القَرابَةَ: خَزمايَهتِيبِيهَكَمِي راگَرَت و نَهِي
بِچَرانَد.

شَكُّ الدَّابَّةِ: دَهسْتِي وِلاخَهكَمِي هَهلَبَسْت بُوئَهومِي
هَمَنگَلَمَشَهله بَكَا.

شَكُّ عَلِيهِ الأَمْرُ: كارَمَكِي لِي چَهواشَه بُوو، لِيئِي
تِيكُجُوو نَهيزاني كامَه كامَهِيه.

شَكُّ فِي الأَمْرِ: لَهكارَمَكَه كَهوتَه گومانَهوه.

شَكُّ فِي السِّلَاحِ: بَهتَمِواوِي چَهكِي لَهخُويَهسْت.

شَكُّ الحِرْزِ وِغَرِه: مِيروومَكاني هُوئِنِيهوه.

شَكُّ الحِلْدِ بِالْمِخْرَجِ: بَهدَرِيوشَهو دَمَرزِي بِيئَسْتَهكَمِي
دورِيبِيهوه.

شَكُّ القَرْمِ يَبْرَتَهْم وِغَرِها: خَهلَكَهكَه خانَهومَكانيان
بَهريزو لَهپَمنا يَهكَمَرَمُوَه دَرُوسْت كَرَدو بَمِيهَك
شِيومُو دِيكُور رازانَدِيانَهوه.

شَكُّ الشَّيْئِ: شْتَهكَمِي كُون كَرَد، دَمگوتَرِي: (شَكُّ
الدَّابَّةِ بِالْمِهازِ): بَمَنَهفِيزَه لَهوِلاخَهكَهپَهوه زَمَنِي
يان بَهقَمَجِي لِي دا بُوئَهومِي خِيَرَا بَرِوا.

شَكُّ فَلانًا وِغَرِه بِالرَمِحِ: بَهسَمَرَه رَمب لَمَفَلانَكَمَسِي
دا.

شَكَّكَ: خَسْتِيه گومانَهوه ۵ اِشْتَكَّ الشَّيْئِ:
هَمَنَدِيكِي شْتَهكَمِي بَمِيهَكَهوه نوساندو
چَهسپانَدِي ۵ تَشْكَلًا: بُو موطاوَمَعَمِي (شَكُّه دِي)
۵ تَشْكَلَنِي فِي كِذا أَر فِي الأَمْرِ: كَهوتَه گومانَهوه
لِي ۵ التَشْكِيكِ: نَهومِيه دَهلالَمَت بَكَا لَمَسَر
لَهفَضَلِيكِي عام و هاوبَهش لَمَنِيوان هَمَرَدَمَكاني دا

شَكْلُ اللَّوْنِ شَكْلًا: رهنګه که رهنګی تری تیکه لارو بوو ۵ **شَكَلْتِ العَجُنُ:** سپینی چاومکه سورایی تیکه ن بوو ۵ **وَشَكَلْتِ الحَيْلُ:** رمشایی نهمسپه که سورایی تیکه ن بوو ۵ **اشْكَالُ الأمرُ:** کارمکه جهواشه بوو ۵ **اشْكَالُ اللوْنُ:** بهمانا (شَكِلْ دئ) ۵ **اشْكَالُ فلان:** فلانکس له گمن هاو هل و هاو وینه کانی خوئی دا کو بووه، کو بونه وهی پی کردن ۵ **اشْكَالُ التُّغْلُ:** بهرسپه خورماکه رهنګی گؤراوه خمریکه پی بگا ۵ **اشْكَالُ الكتابُ:** سمرو ژیرو بؤری بو کتیبه که کرد ۵ **اشْكَالُ المرأةُ شَعْرًا:** نافرته که له هممو لایه که وه قزمکانی هه لدا نه وه بو تۆقه سمری ۵ **شَاكَلَهُ:** ومکوو نه و جوو، هاو وینه ی بوو ۵ **شَكَلُ الدابةُ:** ولاخه که ی بهرنجیر بهسته وه، به پیومند قاجه کانی بهستن ۵ **شَكَلُ الشیئ:** وینه ی شته که ی کرد، به پیکه ری بو شته که کرد ۵ **شَكَلُ الزُّمَر:** دهسکه گولی جوړاو جوړی بهستن ۵ له چمند جوړه گول چه پکه گولی بهست ۵ **شَكَلْتِ المرأةُ شَعْرًا:** نافرته که له هممو لایه که وه قزمکانی هه لدا نه وه بو ته پله سمری ۵ **تَشَاكَلًا:** نه و دووه لیک چون هاو وینه ی به کتر بوون ۵ **تَشَكَّلَ:** بو موطا و معنی (شَكَّلَهُ) دئ ۵ **تَشَكَّلَ الشیئُ:** شته که وینه ی وهرگرت بوو به واقع و خوئی نواند ۵ **اشْتَشَكَلَ الأمرُ:** کارمکه جهواشه بوو ۵ ره خنه ی لی گراو بوو به هوئی دلته راوکی ۵ نیشکال و له مپه ری خسته ناو کارمکه وه ۵ **اشْتَشَكَلَ فی تنفیذ الحکم:** چمند به لگه و نیشکال و پاساویکی خسته روو داخوازی نهومن برپاری دادگا رابگریئو لی کولینه وهی تر له دؤسیه که دا بگریئو گری کویر که کان بگرینه وه ۵ **الإشْکالُ:** بریتیه له کاریک، له به لگه و نیشانه پیک جهواشه کاریی ده خنه

به لام به پیکسانی نا ومکوو وشعی (أبيض) که ده لالت دمکا له سمرو ژور شت که سپی بن به لام به پیکسانی نا ۵ **الشَّاكَة:** همو کردنی لوزمتینه ۵ **الشِّكَاك:** دمگوتری: (ضربوا بیرتهم شِکاکًا): خه لکه که خانومکانی خویمان له ریزی به کتر و به پیک شیوه و شیواز بنیات نان ۵ **الشُّكُ:** گومان ۵ **حَالَتِکِ دروونییبه** زهین له گه لیا دئ و ده چی نازانی وایه یان وانیه و ناتوانی برپارمکه به کالاً بکاته وه ۵ پارچه پیکه بجوکه له نیسقان دا ۵ **الشُّکَالُ:** که سینک ژور گومانوای بی ۵ شکی له هممو و شتیک بی ۵ **الشُّکَاکُونُ:** پی پیکن له مفهیله سوفه کان، پاران له مودا ناخو حه قانقی شته کان همن یان نین، له مفه لسه مفه ی نیسلامی دا به (ألا أدریة) به ناو بانگن و به شیکن له سه و فه سلطانیه کان ۵ **الشُّکْرُکُ:** (أمر شکوک): کاریکی لیل و ته و مزاوی و گومانواییه ۵ **الشُّکِیکَةُ:** کومه له شتیکن به پیکه وه ده لکیندرین ۵ **المِشْکُ:** نامیری شت پیکه وه لکاندن ۵ سیر مپه که یا ته لیکه زری پی ده چندری ۵.

شَكْلُ الأمرُ شَکْرًا: کارمکه جهواشه بوو، سمرو به ری نه ما.

شَكْلُ المریضُ: نه خو شه که خهریکه چاک بیته وه.

شَكْلُ الثمرُ: میوه که خهریکه پی بگا نال و بولی تیکه وت.

شَكْلُ الدابةُ: ولاخه که ی بهرنجیر بهسته وه، دمگوتری: (شَكَّلَهَا به): بهرنجیر قاجه کانی پیومند کردن.

شَكْلُ الكتابُ: سمرو بؤرو ژیری بو کتیبه که دانان.

خودی موضوعه، و مكوو نموه بلئ لای نیمه داواکه بهتالو بئ بناغمه ۵ الشُّكْلُ: وینمو شیومی شت ۵ الشُّكْلَةُ: یهك تمشکيله، دانانی حمرمهکه یهك لسمر وشه ۵ الشُّكْلَةُ: تیکه لیبوونی رمنگه کانه ۵ له جاودا بریتیه له تیکه لیبوونی رنگی سورو سبی ۵ شیومو لیک چوون، دمگوترئ: (فیه شُكْلَةٌ من اییه): چووتمهوه سر باوکی، لمباوکی دمکا ۵ الشُّكْلَةُ: هاو ویننه، هاوشیوه ۵ له زانستی بهدیج دا بریتیه لهومی شتهکه بهوشی تر بدرکینی بههوی هاونشینیهوه ۵ الشُّكْلُ: جهواشه، لیل و تمم مزای ۵ به لای زانابانی نوصولی فیهقهوه، نهومیه له ماناکی تی نهگی مهگمر له لایمی ترموه به لگی بؤ بیئی ۵ (خنی الشُّكْلُ): بریتیه لهومی مرؤفیک همدو لایمی نیرایمتی و مینینهی و مكوو یهك واین، هیچ لایمینیکی بهتواویی رون نمبوینیتهوه.

شَكَمَ الفَرَسَ رَعْرَه شَكَمًا: لغاوی کرده دمی نهمهکهوه، دهشگوترئ: (شَكَمَ المصدي): بههیزو توانوه دمست درئزو هیرش کاری پاشه و پاش شکانهوه.

شَكَمَ التَّسْلَطَ: داگیر کمر و دمه لاتدارمهکی دمکوت کرد، بؤری دا.

شَكَمَ فُلَانًا: پاداشی فلانکمی دایهوه.

شَكَمَ شَكَمًا: برسی بوو ۵ اشْکَمَهُ: بهمانا (شَكِمَهُ) دئ ۵ الشُّكْمُ: بهخشش بهشیومی پاداش و موکافئه ۵ الشُّكِيمَةُ: ناسنیکه پانه و پان دمکرته دمی و لآخهوه ۵ هیزو توانای دل و وره بهرزی ۵ سرکهوتن بهسر زولم و ستم دا ۵ دمگوترئ: (فلان شدید الشکیمه): فلانکس ورمبهرزو دل دامهرزروه.

روو ناهیلن روداومکه رون بکریتیهومو برپارمهکی جئ بهجئ بکرئ ۵ الأشْکَلُ: دوو رمنگ، دورنگی تیکه لآو ۵ و مكوو نموه ناو خوینی تیکه ل بیئ رمنگی ناومکه بگورئ ۵ الأشْکَلُ من الناس: کسئیک له جاویدا رمنگیک همبئ بجیتیهوه سر شیومی جاوی باوکی، یان جاوی جهند رمنگیکی تیدا ببیندرئ، دمگوترئ: (هر اشْکَلُ بأیه): نهو زور لمباوکی دهجئ ۵ الشُّكْلَةُ: سروشت و تمبیات ۵ شیومو شیواز ۵ همرو ناوه بؤ نهو بهشمی دمکوینیته نیوان زولفو گوئچکهوه ۵ کهلهکه ۵ ناومراست و کرؤکی شت ۵ الشُّكَالُ: زنجیرو پیومند ۵ همرو ناوه بؤ نهسپیک قاچی راستی و دمستی چهپی له خوار نمژنؤیهوه په لیمهکی تیداین قاچ و دمستهکی تری په لکه میان رمنگیکی تربئ ۵ الشُّكْلُ: کاری جهواشه و پر گریو گؤل ۵ وینمو شیومی شت، دیاردمو روالمتی شت، دمگوترئ: (مسائل شکلیه) جهند مهسه له میکن تیبیان دا گرنگی بهویننه و شکل دمدرئ نهک بهکرؤک و ناومرؤک ۵ شیومو سیما ۵ گونجاو لهبار، دمگوترئ: (هذا من شکلي): نهمه بؤ من گونجاوه، له من دئ ۵ لمبوازی نهندانباری دا شیوه قهبارمهکه یان روبهرنکه بهیهک سنور دیاری کراوه و مكوو تؤپ یان به جهند سنورنکی جیا جیا و مكوو سئ گوشه و جوارگوشه ۵ لمبوازی زانستی منطقیه کمان دا جؤره دهلیلیکه گؤرانکاری تیدا رودمدا بهگوپرئی نیسبتمدانی حمددی ناومراست بؤلای حمددی (أصفر) و (أكبر) ۵ (الدفع الشکلي): لهقانوونی (المرافعات) دا بریتیه لهومی داوا لهسر تۆمارکارکراو رهخنهی خوئی ناراستهی شیوازی بهرئوه چوونی کیشمهکه بکا نهک

◊ نەھەمى دەپتە ھۇى نازارو نارەھەتى ◊
 الشُّكْرَةُ: زەرفىتىكى بىچوك بەكار دەھىندىرى بۇ
 ئاوتىكرىدىن پان بۇ ماستو دۇتىكرىدىن لەپىست
 دروست دەكرى، وادەبىي بۇ سارد كرىنى دۇو
 ئاومكە بەكاردى بەكوردى خۇمان نەھەمى ئاوى
 تى دەكرى پىي دەگوترى كوندە پان جەھەندە
 نەھەمى بۇ ماستو دۇ بەكاردى مەشكولەپە ◊
 الشُّكِّيَّةُ: نەھەمى ناخو ئۇفى لى دەكرى ◊
 پاشماوى شت ◊ بەرماوھ ◊ المِشْكَاةُ: تاقىمەكە
 لەدېوار چىراى تىندا دادەنرى ◊ ھەروا ناوھ
 بۇئەھ شتەى چىراكى لەسەر ھەلدەگىرى ◊ پان
 خودى چىراو دېواركۇو لۆكرەكەى تىندا دادەنرى
 ◊ الشُّلْجُمُ: شىلم ◊ شَلْمَةُ: روتى كرىدەھ.

شَلْحَ العَيْنِ: چاۋ نەھەمى ◊ نەپتوانى پىلۋى چاۋى
 بەتەواۋى بقوجىنى ◊ شَلَّ المَاءُ: رەھە: لىكەدان
 لىكەدان ئاۋى پىداكرى، دەگوترى: (شَلَّ)
 السيفُ الدمُ): شمشىرەكە زۇرى خوپىن رزاند ◊
 تَشَلَّ المَاءُ: رەھە: ئاومكە بەپىزۋاۋى ھاتە
 خواروھ ◊ تَشَلَّ السيفُ بالدمِ: شمشىرەكە
 خوپىنى رزاند ◊ تَشَلَّ فلان في عمله: فلانكەس
 لەكارەكەى دا چوستو چالاک بوو ◊ الشَّلَّيلُ:
 رومكى ناسك ◊ الشَّلَّيلُ: چوستو چالاک
 لەكارى خۇىدا ◊ دَلْبَاكُ و بىغەش، دەگوترى:
 (ماء شلش ردم شلش): دَلُوبُ دَلُوبُ ئاومكە پان
 خوپىنەكە دمتكى ◊ شَلَّه شَلَّاهُ: بەھەمى لىپىدا.
 شَلَّقِ الأذنَ أَر الأذنَ: لەدرىزەھە گوتچەكى پان
 لوتى ھەلدېرى ◊ گوڭى ھەلدېرى، لوتى ھەلدېرى.
 شَلَّ الدَّابَّةُ شَلَّاهُ: ولاخەكەى لى خورى، دەرى كرى،
 دەگوترى: (شَلَّت العَيْنُ السدمِ): چاومكە
 فرمىسى رشت.

شَاكُهُ مُشَاكَةٌ رَشَاكَا: لەھوچو شىۋەى چوۋە
 سەر شىۋەى نەھەمى ◊ تَشَاكَا: شىۋەپان لەپەك
 چوۋ.

شَاكَا شَكْرًا و شَكْرِي و شَاكَا: نازارى نەخۇشى
 ھەبوو.

شَاكَا الشُّكْرَةَ: دەمى مەشكولەكەى كرىدەھە نەھەمى
 تىپىدا بوو دەرى خست.

شَاكَا هَمُّهُ: خەم و نارەھەتى خۇى ھەلپشت، باسى
 كرىدىن.

شَاكَا فلانًا: ھەۋالى خىراپەكارىەكانى فلانكەسى دا،
 ھەۋالى نەھەمى دا كەفلانكەس خىراپەى دەرىبارە
 كرىدەھ ◊ أَشْكِي مِن فلان: مافى خۇى
 لەفلانكەس وەرگرت ◊ أَشْكِي فلانًا: فلانكەسى
 ھەلنا بۇئەھەمى شىكات بىكا، باسى مەپىنەتى و
 نارەھەتى خۇى بىكا ◊ رازى كرىدەھ ھۇكارى
 شىكاتكردنەكەى لاپرد، دەگوترى: (أشكاه على
 مايشكوه): پارمەتى دا ◊ أَشْكِي شَكْرَةَ:
 مەشكولەى دۇى دروست كرىدەھ ◊ شاكاه: بەمانا
 (شكاه) دى ◊ شَكِي فلان أَر الراعي: فلانكەس
 پان شوان مەشكولەى دۇى بۇ ھەزاندنى ماست
 دروست كرىدەھ ◊ شَكِي فلانًا: ھۇكارى شىكات و
 نازارەكانى فلانكەسى لاپرد ◊ إِشْتَكِي: بەمانا
 (شكا) دى ◊ نەخۇش كەموت ◊ مەشكولەى دۇى
 دروست كرىدەھ ◊ إِشْتَكِي إِلَيْهِ: بەناى بۇ بىرد
 بۇئەھەمى ھۇكارى شەكواكەى لاپەرى ◊ تَشَاكِي
 القومُ: خەلەكەكە ھەندىكىان شىكاتىان لاي
 ھەندىكىان كرىدەھ ◊ تَشَكَّى: بەمانا (اشتكى) دى ◊
 الشَّاكِي: شىكايەتكر ◊ (شاكى السلاح): چەك
 لەخۇ بەستوو نامادە بۇشەر ◊ الشُّكَاةُ: شىكات و
 نازار ◊ نەخۇشى ◊ عەپىپ لەككە ◊ الشُّكْرِي:
 ناخو ئۇكرىدىن لەبەر نازارو نارەھەتى و شتى وا

شَلُّ الصَّبَاحُ الظَّلَامُ: گزنگی بهیانی بهسمر تاریکی
دا زال بوو تاریکی رادا.

شَلُّ الثَّرْبُ: قوماشه‌کی بهتمه‌نی گومروم دمزوی
باریک دروو.

شَلُّ المَضْر شَلَّلاً: نهدامی‌کی جهسته توشی
شه‌له‌ل بوو، یان وشک بوو له‌کارک‌هوت یان
سست بوو ۵ بو دوعا کردن بو که‌سینک
دمگوتری: (لا شَلَّتْ عینک) بو دوعا کردن لینی.

شَلُّ الثَّرْبُ: قوماشه‌که رمشایی تیوه جووه به‌ناو
پاک نابیت‌هوه ۵ اشلُ فلان: فلانک‌س شه‌له‌لی
توش بوو ۵ اشلُ الله فلاناً اوسده: خودا
فلانک‌سی توشی شه‌له‌ل کرد یان دهستی توشی
شه‌له‌ل کرد ۵ اِنشَلُّ المَطْرُ: باران باری به‌خوپرم
۵ الشَّلَاةُ: دورمانی تمه‌ن گومروم دمزو باریک
۵ الشَّلُّ: وستانی جمو جوول لهنهدامی‌کی
جهسته‌دا یان له‌مهموو جهسته‌دا ۵ الشَّلَّالُ:

هه‌لِرْزانی ناوی روبار له‌پِرْهوی خوی دا
له‌بِرْزاییه‌وه سه‌رمو خوار هه‌لِرْزئی ومکوو
شه‌لال گه‌لی عمل به‌گ، شه‌لال بیخال ۵ شَلَّال
العین: نه‌خوشیبه‌که توشی چاو دمبئی هی‌زی
بینین کم دمکا ۵ الشَّلُّول: چوستو چالاک
له‌کاری خوی دا ۵ نه‌گمر بو حوش‌ترو مه‌ر
به‌کارهات مهبست نه‌ومیه تمه‌منیان چوبیت‌ه
سانی دووم ۵ الشَّلِّیلُ: دمرای ناو له‌دوول
شیودا ۵ پارچه پو‌شاکیکه له‌زیر زریه‌وه له‌بمر
دمکری ۵ نوخاعی شه‌وکی (دمزوی پشت) ۵
المِشَلُّ: نه‌وشته‌ی می‌ش و شتی وای بی
دمردمکری ۵ نه‌ومی زور شت دمه‌او‌پِزئی ۵
ملیج ۵ المِشَلُّ: نه‌وکه‌ره کیویه‌ی زور گزنگی
به‌دیله‌که‌رمکه‌ی دعداو لینی دوورناکه‌وپته‌وه ۵
الشَّالْمُ: گیامرور که‌به‌زوری له‌ناو گمتم دا

دمروئو دمنکی‌کی ره‌ش یان زهردی همیه‌وه
همرگه‌ممیک نه‌وه دانه‌ویله‌ی تیکه‌ل بی نرخی
کم دمکاته‌وه ۵ الشَّرْمُ: به‌مانا (الشالم) دئی ۵
الشَّيْمُ) به‌مانا (الشالم) دئی ۵ اشلُ الحیران:
بانگی نازه‌له‌که‌ی کرد بو خواردن یان بو
دوشین ۵ اشلُ الکلب علی الصید: سه‌گه‌که‌ی
تاودا بو گرتنی نیجیر ۵ اِشْتَلَّه: بانگی کرد بو
نه‌وه‌ی له‌تمه‌نگاوو ناخوشی رزگاری بکا ۵
اِشْتَلَّی: رهی هه‌لساو توربه بوو ۵ اِشْتَلَّی
الکلب: سه‌گه‌که‌ی هه‌لنا بو گرتنی نیجیر ۵
اِشْتَلَّی فلاناً: بانگی فلانک‌سی کرد بو‌نه‌وه‌ی
له‌هیلاک‌متو ناخوشی رزگاری بکا ۵ الشَّلَّ: شلا
الشیئ: قه‌باری شته‌که ۵ باقی مانده‌ی شت ۵
پیت ۵ نهدامی‌کی جهسته ۵ الشَّلُّول: نهدامی
جهسته ۵ پارچه‌یه‌ک له‌گوشت ۵ باقی مانده
له‌مهر شتیک بی. ۵ اِشْتَلَّه اِلْإِسْمَ وَغَیْه: نیسقو
پروسکی جهسته‌ی ناده‌میزاد یان هی
گیانله‌بهری تر دوی رزینو لیک بلاو بوون ۵
الشَّئِیةُ: باقی مانده‌ی مال و شتی وا، دمگوتری:
(لم یبق من ماله الا شِئَة) ۵ هه‌روا ناوه بو کوته
گوشت و شتی وا ۵ المِشَلُّ: دالگوشت، کزو لاواز
۵ اِشْمَاؤُ: برونه ماده‌ی (شَمَز).

شَمِت به، او بعنره: که‌بف خوش بوو به‌وه که
دوژمنه‌که‌ی تووشی به‌لاو کارسات بووه ۵ خورا
که‌له‌خودا دمه‌پاریت‌هوه به‌کئ له‌داخوازیبه‌کانی
نه‌ومیه ده‌لئ: (خودایه دوژمنم بی خوش
نه‌که‌ی) ۵ اِشْمَتَهُ الله بعنره: خودا وایکرد
به‌دوژمنه‌که‌ی خوش بوو ۵ شَمَتَهُ بعنره: به‌مانا
(اشته) دئی ۵ شَمَّت العاطس وعلیه: دوعای خیری
بو بزمیوه‌که کرد ۵ که کابرا بزمی پیی گوت
(یرحمک الله) ۵ تَشَمَّت: به‌مانومی‌دی گه‌پ‌ایه‌وه،
هیج دمسه‌کوتی جهنگی دهست نه‌که‌هوت ۵

بوو، بهرزییه که زور بوو ۵ الشَّمْعَرِيرَةُ: خو
بمزلزانی و لوتبهرزی ۵ الشَّمْعَرُ: بیاوی گمته و
زل ۵ یان زاناو بیاو ماقول ۵ لوتبهرز ۵
ههولدمر بؤ بهدمستهینانی دوا رُوژنکی
بهختهومر ۵ دوور بین و خاومن هیواو ناواتی
بهرز.

شَهْدُ الْغِيْرَانِ شَحْنًا وَشُرُودًا: نازه نه که کلکی بهرز
کردموه، دمشگوتری: (شَمَّةٌ بَدْنِهِ) ۵ شَمَّةُ الرَّجُلِ
كُرْبُهُ: بیاومکه خوئی هه لکرد دهرپییه که تا
نهژنوی هه لکرد ۵ الشَّامِدُ: دوپشک، بویه نه و
ناوهی هه به چونکه جزوی کلکی بهرز دمکاته وه
۵ الشَّمْنَةُ: درهختیکه ناماده دمکری بؤنه وهی
درهختی تری بی هه لگه ری، تیوهی نالی.

شَمْرَ شَمْرًا: بهوریایی و ههست و خوسته وه رویش
۵ به خو بادان و فیزه وه رویش.

شَمْرَ الشَّيْءِ: شته که ی وکناو لؤلوی کرد ۵ اشْمَر
الدَّابَّةُ: ولاحه که ی بهگورجی لی خو ری ۵ شَمْرُ:
بهمانا (شَمْرٌ) دئ ۵ شَمْرٌ فِي الْأَمْرِ: چوست و
چالاک کاره که ی نه نجام دا ۵ شَمْرٌ لِلْأَمْرِ: خوئی
بؤ کاره که ناماده کرد، دمشگوتری: (شَمْرٌ عَنِ
سَاعِدِ الْجَدِ): قوئی هه لمالی بؤ نه نجامدانی
کاره که بهباشی، یان دمگوتری: (شَمْرٌ عَنِ سَاقِهِ):
چاکی ئیشکردنی مهردانه ی لی هه لکرد ۵
شَمْرَتُ الْحَرْبِ: شه رمه که رم بوو، توند بوو،
به ره ی سه ند ۵ شَمْرَ الشَّيْءِ: شته که ی وکنان،
لؤلوی کرد ۵ شَمْرٌ كُرْبُهُ: چاکی کراسه که ی
هه لدايه وه، یان قوئی لی هه لمالین ۵ شَمْرٌ
الدَّابَّةُ: ولاحه که ی به خیرایی تاودا ۵ اِنْشَمَرَ: بؤ
موطاومعه ی (شَمْرَةٌ) دئ ۵ تَشَمَّرَ: بؤ
موطاومعه ی (شَمْرَةٌ) دئ ۵ تَشَمَّرَ الشَّيْءُ: شته که
ویک هاته وه ۵ هه لقرچا، دمگوتری: (تَشَمَّرَتِ

الشَّامِتَةُ: حاجی نازه ل ۵ که سنیک دوعای شهر
لهه کینک بکا ده لی: (لَا تَرَكَ اللَّهُ لَهُ شَامِتَةً): خودا
تا که نازه ئیک بؤ نه هیئیه وه ۵ الشَّمَات:
که سانیکن ناحمزانیان بییان خویش بین له بهر
ناومیدی یان وه زعو حالی خرابیان ۵ (نهم
وشه به تاکی نییه) ۵ الشَّمَاتِي: بهمانا
(الشَّمَاتِ) دئ ۵ الشَّمَاتَةُ: که یخویش بوون
به وه ی دوژمن توشی به لایوه ۵ بیخویش بوون
به دوژمن ۵ شَمَجَتِ الدَّابَّةُ شَمَجًا: ولاحه که
به به له روئی، به له ی کرد ۵ (له ی شجی)،
دمشگوتری: (شَمَجٌ فِي الْأَمْرِ): به له ی له کاره که دا
کرد.

شَمَجَ الشَّيْءِ: شته که ی تیکه ل بهشتی تر کرد.

شَمَجَ الشَّرْبِ: قوماشه که ی به ته هه لی گه وره و
به دمزوی باریک دووری.

شَمَجَ الشَّمْرِ أَوْ الرُّزَّةِ: خه پله ی گه وره ی له ناره
جو یه که یان له برنجه که دروست کرد ۵
الشَّمَجُ: خه پله و نانی گه وره که له برنج و ناردی
جو و شتی وا دروست بکری ۵ هه روا ناوه بؤ
نه و هیشوه تریه ی بؤله ساخه کانی ده خورین و
لاسک و تری رزیومکه ی فری دهری، نه وه ی فری
دهری بیی دمگوتری (الشَّمَجِ)، دمگوتری:
(مَادَقَتِ شَمَجًا) هیح شتیکم نه خواردوه.

شَمَخَ الْجَبَلُ وَغَرَهُ شُمْرًا: کتومکه بهرز بوو.

شَمَخَ أَنْفَهُ: لوتی بهرز نواند، خوئی بهزل زانی،
فیزی نواند ۵ الشَّمَاخُ: بهرزو شکومند ۵
(نسب شامخ): رسته و بنه جه ی نه رین و
به سه ند، وه جاخزاده ۵ الشَّمَخُ: دوور ۵ الشَّمُوخُ:
بهمانا (الشَّمَخُ) دئ ۵ الشَّمَخْتُ: خو پری و دل
پیس و به دره وشت ۵ نه گیمت ۵ شَمَخَرُ: خوئی
بهزل زانی، لوتبهرزی نواند ۵ اِشْمَخَرُ: زور بهرز

جوستو جالاک، دمشگوتری: (جَمَلْ شَمَرْدَلْ):
حوشتریکى بهتوانایه بؤ رُویشتن.

شَمَر شَمَرَا: ویک هاتهمو کؤبؤوه ۵ قیزو بیزی
کرد لهوشتهی ناخوشی دمویست ۵ تَشَمَر: ویک
هاتوه، تیچو، کؤبؤوه، گرژ بوو، دمگوتری
(تَشَمَر وَجْهَه): روخساری گرژبوو ویک هاتوه
۵ اِشَمَارْ بِالْأَمْرِ: بهکارمکه تهنکه تاو بوو،
نارمحت بوو ۵ قیزی لی کردموه ۵ الشُّمَارِيزُ:
بهمانا (الإِشْتِرَازُ) دئی ۵ شَمَسِ الْيَوْمِ شَمَرَا:
نهمرؤ خورمکهی دمرکهوت یان خورمقاومکهی
بههیزر بوو ۵ شَمَسِ فُلَانٍ: فلانکس یاخی بوو.
شَمَسِ فُلَانٍ: ویستی زیان بهفلانکس بگهمینی
نهمیمتی بدا ۵ أَشَمَسَ الْيَوْمِ وَهَرَه: بهمانا
(شَمَسَ) دی ۵ شَامَسَهُ مَشَامَسَةً وَشَامَسَا: رهه
بهرایمتهی کرد، دزی وستا ۵ شَمَسُ: خوری
پهرست.

شَمَسِ الشَّيْءِ: شتهکهی رانواند بؤ خور، بهر
خورى دا بؤنهموی وشک بییتهموه ۵ تَشَامَسَا:
دزایهتی یهکتریان کرد دزی یهکتر وستان ۵
تَشَمَسُ: بؤ موطاومعهی (شَمَسَهُ) دئی ۵ بهر خور
کهوت همتاو لئی دا، گهرما بردو بوو، کهم بوو
۵ الشَّمِيسُ: دمگوتری: (یوم شامس) رؤزیکى
خورمقاوه ۵ الشَّمْسَانُ: منع کردن، بهرگری
کردن ۵ الشَّمْسُ: خور؛ نهستیرمیهکی گهورمو
سهرمکیه لهکؤمهلهی خوری دا بهدموری دا
زهوی دمسورپتتموه، ههروا باقی ههسارمکانی
ترى کؤمهلهی رؤزی بهدموری خوردا
دمسورپتتموه ۵ الشمسية: ههرشتیک نیسبت
بدری بؤلای خور وکموو (الحروف الشمسية
المجموعه الشمسية) ۵ چهتر، بؤ خۇپاراستن
لهگهرما یان لهباران ۵ (الأم الشمسية) (ألدی)

اللَّهُ: بوکی ههلقرجا، داخورا ۵ الشَّامِرُ: (ناقة
أو شاة شامس): حوشتریک یان مهریک که
گوانهکانی چرج بوبنهمو ههکشابنهمو بؤلای
ورگی ۵ الشَّمَارُ: رومکیکه لهپیری
خمیمیهکانه، جؤزیکى ههیه شیرینه
دمرویندری، لاسکو گهلاکهی بهکالی دمخوری ۵
جؤزیکى ترى بهکولای دمخوری ۵ الشَّمَرُ:
بهمانا (الشمار) دئی ۵ الشَّمَرُ: کهسیکه گرنگی
بهکاری خوی بداو ههولی نهجمادانی بدا ۵
سهخی تمبیعمتو دمستو دل فراوان ۵ الشَّمِيرُ:
نیشی گهوره که پیویست بی پیاو هؤلی بؤ
ههکاو چاکی بؤ بهلادا بکا ۵ الشَّمِيرِيُّ:
نهمکهسهی زور بهتمنگ نیشو کاری خؤیهوه
بی ۵ الشَّمِيَّةُ: بؤ زنده رموی لهچاک بهلادا
کردن و هؤل لی ههلمالینو گرنگی دان بهکار ۵
شَمْرَجِ الثُّرْبِ وَهَرَه شَمْرَجَةٌ وَشَرَاجَا: قوماشهکهی
بهتهقهلی گهوره گهوره دروو ۵ شَمْرَجِ النَّسَاجِ
الثُّرْبِ: جؤلاکه یان تهنکهرمکه شاش و باش
قوماشهکهی جنی ۵ شَمْرَجِ الْكَلَامِ: قسهکانی
تیکهل کردن ۵ الشَّمْرُجُ: قوماشی تهنک جنراو
۵ الشَّمْرُوجُ: بهمانا (الشمرج) دئی ۵ شَمْرَجِ الْعِثْقِ:
گهلاو پرزی له لقهدرهختهکه کردموه ههلی
پهرداوت یان بهتهور داسو شتی و لقی و پؤپی
درهختهکهی ههلهپهرداوت ۵ شَمْرَجِ النَّخْلَةِ: دهنکه
خورما نهگهیموکانی لههیشوه خورماکه جنی ۵
الشَّمْرَاجُ: هیشوی خورما که بهرسيله بی یان
خورماکهی پئومبی نهجنرابی ۵ ههروا هیشوی
ترى که بؤله تریکانی پیومبنو نهجنرابی ۵
لقهداریکى باریکو زمعیف کهلهسهر لقی
نهمستور سهری ههلدابن ۵ بهکوردی خؤمان
پینی دمگوتری چروزه یان تهرزه ۵ الشَّمْرُوجُ:
بهمانا (الشمراخ) دئی ۵ الشَّمْرَدَلْ: مندالی

تَمَعْرِيفَ بَجَيْتِهِ سَمَرِ بَيْتِهِ كَانِي وَمَكُوو
(ت، ث، د، ذ، ز، س، ش، ص، ض، ل، ن) كه چووه
سمر بېته كانی تر بڼی دمگوتری (اللام القمرية)
◊ الشَّمَّاسُ: زور جهموشو و تورهو تهوسن ◊ ناوه
بو كه سڼك خزمهتی كهنیسه بكاو (پلهو
پایمه كه له خوار پلهی كه شیشهمویه) ◊ الشَّمْرُسُ:
جهمووشو و سركو و تورهو تهوسن به جوړيك
كس نمتوانی لهگهلی هه لېكا.

شَمَعِي الدَّابَّةَ وَغَيْرَهَا شَمَّصاً وَشَمْرُصاً: به توندى
ولاخه كه ی تاوداو لڼی خوری تاوای لڼی كرد
ماندوو شهگمتی كرد، دمگوتری: (شَمَّصَ
الرجل): پیاو كه ی داخوړپاندو تورهی كرد ◊
الشَّمْرُصُ: به مانا (الشمرس) دئ ◊ الشَّمْرُصُ:
كه سڼكه نه و مندهیان تیومژمنی بڼو لڼیان دابڼ
ماندوو شهگمت بووبڼو چاوی لڼی به ملوق
و وستابڼ.

شَمَطَ الشَّجَرُ وَغَيْرَهُ شَمَطًا: دره ختمه كه گه لای كرد،
گه لاکه ی بلاو بووه.

شَمَطَ الشَّيْءُ: شته كه ی تېكه ل به شتی تر كرد.

شَمَطَ مَالَهُ: ماله جه لاله كه ی تېكه ل به مانه
حرامه كه كرد.

شَمَطَ الْكَلَامَ: قسه ی تېكه ل و بېكه لى كردن،
له زور بوارمه دواو چووه ناو زور باسو
خواسه وه.

شَمَطَ الْإِنَاءَ وَغَيْرَهُ: قاپه كه ی پر كرد

شَمَطَ الشَّيْءُ شَمَطًا: شته كه تېكه ل به شتی تر بوو.
شَمَطَ شَعْرَهُ: قزمكانی رمشو و سڼی تېكه لاو بوون،
قزی ماشو و برنج بوون.

شَمَطَ الشَّجَرُ: دره ختمه كه گه لاکه ی و مراند ◊ اشَمَطَ
الشَّيْءُ: به مانا (شَمَطَ) دئ ◊ دمگوتری: (اشمَطَ

شَمَعَ شَمْعًا وَشَمْرُعًا: گالتهو گه یی كرد، كه یف
خوش بوو ◊ اشَمَعَ السِّرَاجُ وَغَيْرَهُ: چراكه داگیرسا،
روناکی به رز بووه ◊ شَمَعَهُ: یاری بڼی كرد،
هه لى پېراند ◊ شَمَعَ لَهُ: نامیری وای بو
په خساند یاری بڼی بكاو كه یف خوش بڼی ◊ شَمَعَ
به: قهشمه ری بڼی كردو بڼی بېكمنی.

شَمَعَ التُّرْبُ: قوماشه كه ی میودا بوئه وه ی
سفت و لوس بڼی ◊ شَمَعَ الْحِرْزُ: میوی له سمر
دمرگای قاسه كه یان صندوقه كه داناو مؤزی
كرد ◊ الشِّعَاعُ وَالشِّعَاعَةُ: گالتهو گمب ◊ الشَّمْعُ:
میو؛ مادیه كه ی نمرمه و تېكه ل له چه وری و
شتی تره ◊ همروا ناوه بوئه و مادیه ی همنگ
شانه ههنگوینی بڼی رادمبه ستی و ههنگوینی تی
دمكا كه بڼی دمگوتری كه ره شان ◊ همروا ناوه بو
مؤم كه بو روناکی و مكوو چرا به كار دمه ڼندری
◊ الشَّمْعَةُ: تاکی (الشَّمَع) په كه یه كه ی پڼوانه ی

شَمَلِ الْأَمْرِ الْقَوْمَ: کارمکه همموو خه لکه که ی گرت هوه.

شَمَلِ الدَّابَّةِ اللِّحَاحِ: و لآخه که که ی گرت هوه
ته لقیحه که ی و مرگرت هوه **أشملت الريح:**
له باکورم هه بایه که هه لیکرد هوه **أشملت الريح**
القوم: خه لکه که بای شهمال لئی دان بؤیان
هه لیبوو فینکی کردنه هوه هوه **أشمل فلان:** فلانکس
بووبه خاومن جاجم و شهمله هوه **أشمل فلاناً:**
پارچه شهمله ی له بهر فلانکس کرد هوه **أشمل**
التمر والضرع ونحوه: به هوی شهمله بیدادانه هوه
خورما که یان گوانه که ی پاراست هوه **أشتمل بشربه:**
قوماشه خوربیه که ی له خووه بپنجا هه موو
جهسته ی خو ی بپن داپوشی هوه **أشتمل بسيله:**
شمشیره که ی له خو بهست هوه **أشتمل على كذا:**
داگرنده بو بؤ نهو شته هه مووی داپوشی هوه
أشتمل على فلان: خو ی پاریزگاری فلانکسی
کرد هوه **تشمّل بالشملة:** شهمله ی له خووه بپنجا هوه
الشمال: چمب، باکور، بپنجه وانه ی باشوور هوه بای
شهمال نهو هه وایه ی له باکورم هوه دئ هه روا
به مانا شوم و نه گه متی دئ هوه **(طير الشمال):**
بالنده ی شوم هوه بومی شوم هوه نه خلاق و رهوش
هوه هه روا ناوه بؤ تورمه که یه که دمکریته گوانی
نازه نهوه بؤنه هوی زور شور نه بپنجه و هه له زموی
نه خشی، یان تورمه که یه که دمکریته هیشوه
خورما و هیشو ترپوه بؤنه هوی زور بلاو
نه بپنجه هوه هوه **الشمّل:** **(شمّل القوم):** کومه لی
خه لک، دمگوتری: **(جمع الله شملهم):** خودا
ناده میزاده دابراو و بهرا گهنده و تهرمه کانی نهو
گهل و نه ته هوه کوبکاته هوه، یه که یه تی بیان بخاته
ناومو یه که ریزو یه که هه لوئست بن هوه **الشمّل:**
لقه دار خورما هوه **الشمّل:** که سیک به جاجم
(شهمله) خو ی داپوشیبی هوه **الشملة:** پارچه

هیزی چرای کارمبایی بپن دمکرئ هوه **الشماع:**
مؤم دروستکهر یان مؤم فروش هوه **الشماعة:**
شوینی هه لگرتن و بیداکردنی پؤشاک هوه
عه لاگه ی پؤشاک بپنجا هه لوئسین هوه **الشموع:**
سوحبه متجی و قسه خووش هوه **الشمعة:** گالته و
سوحبه مت و که یه خووشی هوه کارگه ی مؤم
دروستکردن هوه **المشمع:** همر قوماش و شالیک
میو درئ، به میو سفت و لوس بکرئ هوه
الشمعدان: مؤم دان؛ به یکه ریکی به رزه مؤمی
له سر جهسب دمکرئ له کاتی داگیرسان دا
بؤنه هوی مؤمه که نه که وئو روناکیه که مشی
باش بلاو بپنجه هوه هوه **أشتمل الرجل:** بپاوه که بوو
به بپاوی ناو بپاوان و پله و پایه ی بهرز بؤوه،
که یه خووش بوو هوه **أشتملت الدابة:** و لآخه که
چوست و چالاک بوو خووش باربوو جله و سووک
بوو هوه **أشتملت الفارة:** هیرشه که به ریلوو
گشتگر بوو هوه **أشتمل اللبن:** ماسته که زور ترش
بوو **(أشتمل) بهرز بؤوه** خاومن شهمه و ریز
بوو هوه **شمق فلان شمقا و شماعة:** فلانکس نهومنده
که یه خووش و تهر دهماخ بوو دمتگوت شپته
سه نته ری نه مابوو هوه **الأشمتق:** که یه دم
که له گهل خوین دا تیکه ل بپن هوه **الشمق من**
التياب: قوماشی دراوو کونکون هوه **الشمقنق:** بالا
به رزو دریز هوه **شملت الريح شملاً و شمولاً:** بایه که
گؤرابوو به پای شهمال.

شَمَلِ بِلَان: فلانکسی بهرمو باکور برد.

شَمَلِ الْأَمْرِ الْقَوْمَ: کارمکه همموو خه لکه که ی گرت هوه.

شَمَلِ فِلَاناً: فلانکسی به جاجم داپوشی،
به پارچه قوماشی له خووری دروستکراو داپوشی

شَمُّ الشَّيْءِ شَمًّا وَشَمِيماً: بۇنى شتەكەي كرد ۵ أَشْمُ الرَّجُلُ: پياومەكە بەلوتبەرزيپەوہ رؤىى و هيچ سەرى خۇى دانە نەواند بزانى چى لەبەر دەمايە. ۵ أَشْمُ عَنْهُ: لىي لادا، دوروگەوتەوہ ۵ أَشْمُ فَلَانًا الطَّيْبُ: بۇنەكەي بۇ فلانكەس رانواند تا بۇنى پيۈمبكا ۵ أَشْمُ الْحَاتِنِ: خەتەنەكەرمەكە كەمىكى لەپىستى دەورو بەرى گۆپكەي ھىنەكە ھىشتەوہ ۵ شَمَمَةُ الطَّيْبِ أَوْ النَّوَاءِ: وى لى كرد بۇن بەعەترەكەوہ يان دەرمانەكەوہ بكا ۵ إِشْتَمُّهُ: بەمانا (شَمُّهُ) دى ۵ تَشَمَّمْتُ: لەسەرە خۇ بۇنى پيۈە كرد ۵ تَشَمَّمُ الْأَمْرَ: لەكارمەكى كۆلپەوہو ھەولى دا بزانى چۆنە ۵ الإِشْطَامُ: لەلاى زوربەى نەحوپپەكان و قورنانخوينەكان برىتپپە لەوہى دەنگىكى زمانەوانى بەتارمايى دەنگىكى تر رەنگ بكرى وەكوو زاراوہى زۇر لەھۇزى ھەيس و بەنى ئەسەد كەوشەى وەكوو (قيل، بيع) بەلارى دەخويننەوہ ۵ ھەروا بەلاى زانايانى تەجويدەموہ برىتپپە لەوہى بەدولپو بەسكون نامازە بكرى بۇ بزوينە بۇرئىك كە لەكۆتايى وشە لەسەر راوہستاوەكە كرتاوە بەبى ئەوہى دەنگى بۇرەكە ببىسترى ۵ الشَّمَمُ: بۇنكرەن ۵ الشَّمَمُ: بەرزايى، بەرز ۵ بەرز بوونەوہى بۇرى لوت ۵ الشَّمَامُ: كەسكى ھەستى بۇنكرەنى زۇر بى، بەبۇن بى ۵ شەمامە جۇرە كالەكەكە ھىلكەيپەو بچوكە تونكەكەكەي خمتخەتەو بۇنەكەي زۇر بەھيزە ۵ الشَّمَامَاتُ: ھەرشتيك بۇنى ھەبىو بۇنى پيۈمبكرى ۵ الشَّمِيمُ: ئەوہى بۇنى پيۈمبكرى ۵ بەرزو بەرز بۇوہ ۵ شَمْنَا، شَمْنَا وَشَمْنَا: رھى لى بوو، بۇغزاندى ۵ تَشَانُوا: يەكتريان بۇغزاندى ۵ الشَّمَاةُ: رقى لى بۇنى زۇر ۵ الشَّمْوَةُ: قىز لى بون و بىزلى كرنەوہ ۵ خۇباراستن نەعەيبو

بۇشاكيكە راست و چەپ لەشان دەكرى بۇ خۇپازاندنەوہ، يان قوماشيكە لەخۇزى و موو مەرز دەروست دەكرى وەكوو جاجم بەخۇدا دەدرى يان خۇى تيۈە دەپيچرى وەكوو ەمباو ھەروہى ەمرەبى ۵ الشَّمْلَةُ: چوست و جالاک ۵ الشَّمُولُ: باى شەمان ۵ شەراب ۵ المِشْمَالُ: ئەو پارچە بۇشاكەي پىي دەگوترى شەملە (جاجم) كە مرؤف خۇى پى دادەپوشى ۵ المِشْمَلُ: بەمانا (الشَّمْلَةُ) دى ۵ ھەروا ناوہ بۇ شمشيرى كورت كەخاومەكەي بتوانى لەناو بۇشاكى خۇى بىشارپتەوہ، كەسانى دى ھەست نەكەن كەشمشيرى ھەنگرتوہ ۵ المِشْمَلَةُ: شەملەكە (جاجميكە) دولكى ھەبە بۇ نووستن بەخۇ دا دەدرى ۵ المِشْمُولُ: كەسكى باى شەمان لىي بىدا، دەگوترى: (غدير مشمول): گۆمە ناوو جالايپەكە باى شەمان دەپيچرتەوہ، يان كەسكىكە باى شەمان دەمو چاوى كەش و جوان كردون فېنكى كردۆتەوہ ۵ نار مشمولة: ناگرىكە باى شەمان ھەلى گىرساندوہ.

شَمَلٌ: پەلەى كرد ۵ شَمَلٌ الشَّجَرُ: درەختەكە ميوەكەي خۇى ھەلومراند ۵ الشَّمَلُ: چوست و جالاک ۵ الشَّمُولُ: دەمارە بەردە زپوئى و رەھەلان كەبەناو زەمى دا دىز بوبپتەوہ ۵ لقە دارى پىزواى پەل ھاويشتوو بلاو ۵ گەلى پەرتەوازە، نەتەوہى لىك دابراو ۵ (شرب شاليل): قوماشى دپاوو ھەلدپراو ۵ الشَّمِيلُ: چوست و جالاک ۵ شَمُّ: بۇنى كرد، دەشگوترى: (شَمُّ الْحَبْرِ): چىتىكى لەھەوالەكە زانى ۵ (شَمُّ الْأَمْرِ): لە ھەوالەكەي كۆلپەوہ، سەرمونايى كرد.

شَمُّ الْأَنْفِ: بۇرى لوتى كەمىك بەرز بوو.

شَمُّ الرَّجُلِ: پياومەكە لوتبەرزو بەمفیز بوو.

عَارُو هَيْز لِي كَرْدَنهوه لِيَان ۵ الْمَشْتَأُ: رُوخسار
ناشیرین، نمکلهومت ۵ الْمَشْتَأُ: بوغزایو دَل
بیسو رهاوی ۵ گوشهگیر لهخهك ۵ الْمَشْتَرُ:
رمزگران و ناخوشهویست، هرچمند لهواهیع دا
جوان بی.

شَنَب شَنَباً رَشْنَبَةً: دهمو ددان و پوکی جوان بوو،
ددانی سپی و رَنَك و وردبوو.

شَنَب الیرمُ: رُوژمهکی ساردو سرما بوو ۵ الشَّنَبُ:
پوکی جوان ددانی سپی و بریقمدار ۵ الشَّنَبَاءُ
من الرمان: نهو ههناهی دمنکهکانی تُوویان نمبی
۵ شَتَّرَ كَرِيهً و نَحْرَهُ: قوماشهکی دپی و نجری
و نجری کرد. ۵ شَفَّجَ شَنَباً: وِنَك هاتمهوه تی
چوو ۵ شَنَجُ الشَّيْرِ: وِنَكی هینایهوه، تِنَكی
جواند، گرزوی کردمهوه، دمگوتری: (شَنَجُ وَجْهَهُ):

دهمو جاوی خوی وِنَك هینایهوه گرزوی کرد ۵
شَنَجُ الْحِيَاظِ الْقَبَاءُ: خهپاتهکه باتوکهکی تمسک
کردمهوه ههلی فرچاند ۵ تَشَنَّجُ: گرز بوو،
دمگوتری: (تَشَنَّجُ عَضَلَاتِهِ): ماسولکهکانی گرز
بوون ۵ الْأَشَنَجُ: گرزو مؤن و توره ۵ التَشَنُّجُ:
گرزبوونی ماسولکه وِنَك هاتنهومیان ۵ الْمَشَنُّجُ:
گرزکراو ههلقرچیندراو ۵ السَّرَابِلُ الْمَشْنُجَةُ:

دهرپیی پانی دهرهلینگ تمسک ۵ شَتَّرَهُ وعلیه:
بیستی ۵ نابروی برد وی لِي كَرْد گویی لِي بِن
۵ الشَّنَارُ: کاری بمانا بانگ بهخرابی و ناشیرین
۵ شَتَّنَ الْقِرطاسُ أَوْ الشَّرْبُ الْجَدِيدُ: کاغهمکه
یان قوماشهکه خزی و خشمی هات ۵ الشَّنَشِيَّةُ:
دابو نهریتی باو، رهوشتی لِيك چوو باو.

شَنَطَ اللَّحْمَ: گوشتهکهکی برژاند، وهلی زووی
نهمیرژاند.

شَنَعُ الْحَرَّةَ و نَحْرَهَا شَنَقاً: بهرُوکهکی دراندو شی
کردمهوه.

شَنَعٌ نَلَاماً: رهخنهی لهفلائنکس گرتو نابروی
تکاند.

شَنَعَ بِهِ شَنَعاً: پیتی نارازی بوو به ناشیرینی
لهقهلم دا.

شَنَعُ شِنَاعَةً: ناشیرینییهکهکی لهسنور تیبهربوو
زور نمکلهومت بوو ۵ شَنَعٌ: بؤ زنده رهوی
لهمانای (شَنَعٌ) دا هاتوه ۵ شَنَعُ الشَّيْرِ: شتهکهکی
بمناشیرین لهقهلم دا، ناشیرینی کرد ۵ شَنَعٌ
علی فلان: فلانکسی ریسوا کردو سومعهی
ناشیرین کردو کسایمتی لهکمدار کرد ۵ تَشَنَّعُ:

ناشیرینی و بهد رهوشتی بهسمردا زال بوو ۵
تَشَنُّعُ الْقَرْمُ: خهكکهک نیشهکهکیان ناشیرین بوو
بههوی دوبهرمکی رارایی و پهرتهوازمیان ۵

تَشَنُّعُ الشَّرْبِ: قوماشهکه (کراسهکه) شرو وپ
بوو، و نجر و نجر بوو ۵ تَشَنُّعُ الْغَارَةِ: هیرشهکی
بهر بلاو کرد ۵ اسْتَشَنَّعَ الْأَمْرَ: کارمکی
بمناشیرین دانا، بهخرابی لهقهلم دا ۵ اسْتَشَنَّعَ

فَلاناً: فلانکسی خسته بهمدخویی و کاری
ناشیرینهوه، دمگوتری: (اسْتَشَنَّعَهُ جَهْلُهُ):
نمزانییهکهکی ناشیرینی کرد یان (اسْتَشَنَّعَ بِهِ

جهله) ۵ الشَّنَعَاءُ: دمگوتری: (فعلته شناعاء):
کاریکی زور ناشیرینه ۵ الشَّنَعَةُ: ناشیرین ۵ بهدو
خراب ۵ الشَّنِيعُ: ناشیرین و خراب و قیزمون.

شَنَفَ إِلَيْهِ شَنَفاً رَشْنَفاً: بهجاوی سوک و هیز لِي
کردنمهوه سهپری کرد.

شَنَفَ عَنْهُ: بهلوتبهرزیهوه روی لِي و مرگتپرا.

شَنَفَ لَهُ شَنَفاً: هستی بی کرد پیتی زانی ۵ شَنِفَتِ
الشفة العليا: لیوی سمرهوی ههنگهراومهوه ۵

(زارقز)، دهشگوتری: (شِنَفَ الرَّجُلُ): بیاومه
لیچی سمرهوی ههنگهراومهوه.

بمههشتا سمر و بهمه دوکیان یه کم مری زمکات
دمدن ۵ شَانَقَه مَشَانَقَه و شَانَا: ماله‌کمی تیکه‌ن
بهمالی نهوی تر کرد بؤ فیلل کردن له‌زمکات
دان دا ۵ بویه پیغه‌مبیر (د.خ) نهی لهم کاره
کردوو و همرموویمتی (لاشِنَاق) مالی زمکات
تیکه‌ن بهمه‌کتر مه‌کمن بهمه‌بهستی
که‌مکردنه‌وی زمکات دان.

شَنَّقُ العَجینَ أَو اللحم: هه‌ویرمکه‌ی هه‌نگوت
هه‌نگوت کرد گوشته‌کمی کوتکوت کرد ۵ شَانَق
الرجلان: نهو دوو بیاه ماله‌کمیان تیکه‌ن
بهمالی یمکتر کرد بؤ فیلل کردن له‌زمکات دان ۵
الشَّنَاق: دریز ۵ پمتی دریز ۵ الشَّنَاق: حه‌بل
یان پمت و سیرمه که شتی پی دهبه‌سرتی و
هه‌لده‌واسری پیسی و مکوو قایشی تهنه‌گو
شمشیر و شتی وا ۵ زپی که‌وان ۵ الشَّنَق: لابار،
لاتا ۵ به‌های خوین برین که‌متر له‌به‌های خوین
۵ الشَّنَاق: بؤ میینه به‌کاردی، ناهرمتیک
ماله‌کمی تیکه‌ن به مالی یه‌کی تر بکا
بهمه‌بهستی که‌مکردنه‌وی زمکات ۵ بالندمه‌یک
به‌دمندوک خواردن بدا به‌ببچه‌کمی ۵ المَشَّنَاق:
نموکه‌سه‌ی حمزی له‌هه‌موو شتیکه، هه‌ولدانی
هه‌مه جوری هه‌یه ۵ المَشَّنَق: فه‌نارو سیداره
نهو شامیری تا‌وانبار کراوی پی له‌فه‌ناره
ده‌ری، ده‌خنکیندری.

شَنُّ شَانًا: رشک بوو، رزی ۵ ده‌گوتری: (شَنَّت
القربة): کونده ناومکه پزی، وشک بوو ۵ (شَنُّ
الجمال من العطش): حوشترمه‌که له‌تینوان وشک
بؤوه.

شَنُّ الماء شَنِيناً و شَنِيناً: ناومکه دلۆب دلۆب
چۆرایه‌وه.

شَنُّ السَّائِلِ شَانًا: شله‌ممنیبه‌کمی رژاند، پهرژاندی،
ده‌گوتری: (شَنُّ الماء على الشَّرَاب): ناوی رژانده

شَنَفَ فَلَائاً و له: هَلَانکه‌سی ناخوش ویست و رفی
لینی بؤوه ۵ شَنَفَ المرأه: گوارمی بؤ ناهرمته‌که
کرد، ده‌گوتری: (شَنَفَ الأذان بکلامه): به‌قهسه
خوشه‌کمی گویچه‌کمی زاخا دا ۵ شَنَفَ کلامه:
قهسه‌کمی رازاندنه‌وه ۵ تَشَنَّفَت المرأه: ناهرمته‌که
به‌گواره خوی رازاندموه ۵ گوارمی له‌گویچه‌که
کرد ۵ الشَّنَف: گواره ۵ وادمبی نه‌م وشه‌یه بؤ
خشانیک ده‌گوتری که به‌پشت گویچه‌که‌وه
هه‌لاوسری و مکوو لاگیره ۵ وشمی (القرط) پش
به‌خشانیک ده‌گوتری به‌خوار گویچه‌که‌وه
هه‌لبواسری ۵ شَنَفَهُ شَنَاقاً: هه‌لیواسی.

شَنَّقَ الرجل: بیاه‌کمی له‌فه‌ناره دا، به‌شیوه‌ی
هه‌لبواسین گوشتی، به‌م جوره پمتی له‌ملی کردو
هه‌لیواسی، له‌سیداری دا.

شَنَّقَ السبع و غمره: به‌لغاوو هه‌وسار سه‌ری
حوشترمه‌کمی شمه‌ک دا بؤ نه‌وی ژیر باری
بکاو جله‌وی خوش بی.

شَنَّقَ الأمر شَنَاقاً: خوشی ویست و هوگری بوو ۵
أشَنَّقَ الشيء: شته‌کمی هه‌لبواسی، له‌فه‌ناری دا
۵ أَشَنَّقَ اليدَ الى العنق: دمست قوچاوو جه‌روک
بوو ۵ أَشَنَّقَ السبع و غمره: سه‌ری حوشترمه‌کمی
به‌لغاوی هه‌وسارو ریشه‌ شمه‌ک دا تا ژیر
باری بکاو جله‌وی خوش بی ۵ أَشَنَّقَ القرية:
کونده ناومکه‌ی به‌حبه‌لی دریز شمه‌ک دا ۵
أشَنَّقَ ماشيته الى ماشية غمه: نازه‌له‌کمی خوی
تیکه‌ن به نازه‌لی که‌سانی تر کرد بؤنه‌وه‌ی
زمکاته‌که‌کیان که‌م بکاتموه، و مکوو نه‌وه دوکه‌س
هه‌ریه‌که‌کیان چل سمر سه‌ری هه‌بی نه‌گهر
به‌جیابن دهبی هه‌ریه‌که‌کیان مریک بدا
به‌زمکات واته به‌مه‌ردوکیان دوو مریبدن،
نه‌گهر تیکه‌لاویان بکه‌ن و نازه‌له‌کان دهبین

ماستاوی ساغ و سارد ◊ المِسْنَةُ: نانندان، تمشتمنان، سبمتهی نان، بمرزوری لهرزوری بلی دارخورما دروست دمکری، له شُورِک و خه لفه نهمای دارچوالهو درهختی کفرو بی دروست دمکری، وایش دهبی له لاسکی گمنه و شتی وای دروست دمکری ◊ شَهَبُ الحَرِّ أَوْ البَرْدِ شَهَبًا: گهرما یان سهرما رهنگی بیست و روخساری گۆزی.

شَهَبَتِ السَّنَةُ القَرْمُ: سالی قات و قری و نه هاتی توشی خه لکه که هات مان و سامانی به هیلاک بردن.

شَهَبٌ شَهَبًا وَشَهَبَةً: سبیمتی تیکه ل به موی رمش بوو بۆ زی کرد، رهنگی سروشتی گۆزی، قزی ماش و برنج بوو ◊ اشْهَبَتِ السَّنَةُ القَرْمُ: سالی نه هات و قات و قری توشی نه و نه تمهومیه بوو، مان و سامانی به هیلاک بردن ◊ اِشْهَبَ: به مانا (شَهَبٌ) دئی ◊ اِشْهَبَ الرّاسُ: قزی سمری سپی بوو بریمی لسی دیاری دا ◊ اِشْهَابٌ: به مانا (اشْهَبٌ) دئی، واته ورده و رده سمری سپی بوو ◊ اِشْهَابُ الرِّزْقِ: کشت و کاله که زمرد بوو په لئه په لئی سهوزی تیدا ماوه ◊ اِشْهَابُ الشِّفَاءِ وَالْمَشَافِرِ: لچ و لیوی قهبارهی سپیان له سمر دیاری دا ◊ اِشْهَبٌ: به مانا (اشْهَابٌ) دئی ◊ الاِشْهَابُ: دمگوتری: (عام اشهب): سالیکی گرانی و قات و قرییه ◊ (بوم اشهب): رۆژیکی ساردو سهرماو رهسبایه ◊ الشَّهَابُ: ماست یان شیر نه موندنه یان ناو تیکه ل کرابی سپیایه تیه که میان کم بوو بیته وه ◊ الشَّهَابُ: دهسته چيله ناگری بلتسه دار کم تاریکی شهو کون بکا ◊ همروا ناوه بۆ نه ستیره ی پرشننگدار، قهبارمیگی ناسمانییه له فمزادا دئی وده چی، که هاته خوار بۆ ناوکمش و هوای زموی گر

ناو شهرا به که وه ◊ شَنَّتِ العَيْنُ السَّمْعَ: چاو فرمیسی رزاند.

شَنُّ الفَارَةِ علی عهده: له هه موو لایه که وه هیرشی کرده سمر دوزمن ◊ اَشْنُ: به مانا (شَنُّ) دئی ◊ شَنُّ السَّعَاءِ أَوْ المَاءِ: به مانا (شَنُّ) دئی ◊ اِشْنُ الذَّيْبِ فِي الغنمِ: گورگ که وته ناو مبرو بزنه موو که لاک لى خستن ◊ تَشَنُّ المَاءِ: ناوه که خیرا خیرا و دلۆب دلۆب چۆر یاه خوار ◊ تَشَنُّ الجِلْدِ: پیسته که وشک و چرچ بوو، گرژ بوو هه لقرچا ◊ تَشَنَّتْ بَشْرَةُ الرِّجْلِ: پیستی بیامو که به موی بریمی وه چرچ و لۆچی زوری تیکه وت ◊ اسْتَشَنَّتِ الرِّبِيَّةُ: به مانا (شَنَّتْ) دئی، دمگوتری: (استشَنُّ الرِّجْلُ أَوْ الحَمْلُ): بیامو که یان مبره که کزو لاواز بوو ◊ الشَّائَةُ: دهراوی ناو که بروا بمرمو شیوو دۆل ◊ الشَّانُ: هه ورک که بارانی لى بیاری به تاوو خورم ◊ ناوی سارد، دمگوتری: (ماء شنان): ناوی بلاوو هه لپژاو به پهرزو قه لیه زمو که فو کوئوه.

الشَّائَةُ: ناوی هه لپژاو چۆر چۆر له کونده، ناوی تکه تک کمر له کونده یان لمره خته وه ◊ همر شیرو ماستیک ناوی تیبکری ◊ الشَّنُّ: کونده ناوی بچوک و کۆن که به رواله ت کونده تا کۆن بیج باشر ناوی تیدا سارد دهبی.

شَنُّ رَطْبَةٍ: ناوی بیوو و نافرمتیکه که بۆ زیرمی به ناو بانگ بوون ◊ له پندی پیشینان دا هاتوو ده لی: (وافق شَنُّ رَطْبَةٍ): شمن و تمبه قه ریک که وتن ◊ الشُّنَّةُ: به مانا (الشَّنُّ) دئی ◊ بریزن ، دمگوتری: (قوس شَنَّةُ): کهوانی کۆن ◊ (جَنْبَهُ شَنَّةُ): ناوچه وانى گرزو مؤن ◊ ناوچه وانى چرچ و لۆچاوی و گرژ ◊ الشُّنُونُ: گیانله سمری مام ناومندی نه کز نه قه له وه ◊ الشُّنِينُ: ماستی ساغ ناوی ساردی تیبکری بیته

دمگرتی و دمبیته خوئلمیش ۵ همروا کسینک
 لمشپردا شارمزا بیچ یان لهکارو بارو زانیاریی دا
 لیهاوتوو بی بیی دمگوتری (هو شهاب حرب او
 شهاب علم) ۵ الشُّهُبُ: نهمستیره برشنگدارو
 درموشاوه ۵ الشَّهَابَةُ: بهمانا (الشَّهَابُ) دئی ۵
 الشُّهُبُ: کیتیوی سمر داپوشراو بهبمفر ۵
 الشَّهْبَاءُ: دمگوتری: (کیتیبه شهبا): کهتیبه
 سمریازنکی پرچهک و تفهمهنبیه ۵ (عُرَّةُ
 شَهْبَاءُ): پهله مویهکی سپی بمنسپو شتی واوه
 که همدئی لهموومکان رنگی ترین ۵ (سنة
 شهباء): سالی گرانی و قات و قری ۵ (أرض
 شهباء): زهوییهک بمفر داپوشیبی ۵ همروا
 وشه (شهباء): نازناوی شاری (جهلمب) یشه
 چونکه بهردی سپی لییه ۵ الشُّهُبَةُ: سپی
 تیکه ن بهرمش، (پهله موی سپی بچوک لهگه ن
 موی رمش دا).

شَهِدَ عَلَى كَذَا شَهَادَةً: هموالی راستهقینهی دایه.

شَهِدَ لِفُلَانٍ عَلَى فُلَانٍ بِكَذَا: فلانکس نهو
 شایمتیهی لای بوو دهربارهی فلان شت لهسمر
 کابرا دای، نمنجامی دا.

شَهِدَ بِاللَّهِ: سویندی بهخودا خوارد ۵ دانی بهوودا
 نا کهدمیزانی.

شَهِدَ الْمَجْلِسَ: نامادهی مهجلیس و نمنجومهنهکه
 بوو جووه ناویهوه.

شَهِدَ الْحَادِثَ: روداوکهی بیینی.

شَهِدَ الشَّيْءَ: شتهکهی بیینی، دمگوتری: (شهد
 على شهادة غيره وشهد بما سمع): شایمتی لهسمر
 شایمتی دا، شایمتی دا بهوهی بیستوویمتی ۵
 أَشْهَدُ عَلَى كَذَا: وای لیج کرد شایمتی لهسمر
 نهوه بدا ۵ أَشْهَدُ الشَّيْءَ: شتهکهی ناماده کرد ۵
 شَاقِدَةً: جاوی بیچ کهوت بیینی ۵ تَشْهَدُ:

شایمتومانی هیئا ۵ داوای شایمتومانی لیج کرد
 ۵ اسْتَشْهَدَ: نزیک بوو شهید بیی لهبیئاو
 نایینی خودادا ۵ اسْتَشْهَدَ الرَّجُلُ فُلَانًا: پیاهوکه
 داوای کرد فلان شایمتی بویدا ۵ بهنگهی لهسمر
 هیئایهوه ۵ اسْتَشْهَدَ فُلَانٌ: فلانکس لهریگی
 خودادا شهید بوو ۵ الإِشْهَادُ: لهبواری
 (جنایمت و تاوان دا) نهومیه بهخاوون خانوو
 بگوتری دیواری خانومکمت خوارهو راستی
 بکهروه، ترسی روخانی همیه چاکی بکه ۵
 التَّشْهَدُ: لهنوئژدا بریتیبه لمتحیات خویندن
 ۵ الشَّاهِدُ: شایمت ۵ بهنگه و نیشانه ۵ مادهمکه
 لهگه ن هاتنه دمرهوی مندال لهسکی دایکی
 دیته دمرهوه وکوو چلم وایه ۵ بؤ غهیره عاقل
 (شراهد) دمگوتری ۵ (صلاة الشاهد): نوئژی
 شیوان و نوئژی بهیانی ۵ الشَّهَادَةُ: نهومیه کابرا
 شایمتی بدا لهسمر نهوهی ناگای لییهو
 دیویمتی، یان دان بنیچ بهوهی که دهیزانی ۵
 همموو نهوشتانهی بهمهست دمراندرین ۵
 الشهادة البينة: لهبواری (داد دا) قسهو گوفتاری
 شایمتهکانه لهبهردهم دادوهردا ۵ (عَالَمُ
 الشهادة): جیهانی بونهومره، شته ناشکراو
 همست بیکراومکان ۵ دهق بهرامبهری (عالم
 الغیب): دئی جیهانی نهودیو ماددمو جیهانی
 نهبینراو ۵ الشُّهُدُ: ههنگوین بهمهرجی لهگه ن
 کهپر شانهکهی دا بیچ و لیج جیا نهکراپنهوه ۵
 شانه ههنگوینیک بیی دمگوتری: (شُهْدَةٌ) ۵
 الشَّهِيدُ: کهسینک لهریگی نایینی خودادا خوئی
 بهخت بکا ۵ کهسینکه شایمتی بدا ۵ المُشَاهَدَةُ:
 همست کردن بهیمکی لهپینج همستهکان ۵
 المُشَاهَدَاتُ: نهو شتانهی بهمهستهکان
 دمراندرین ۵ المُشْهَدُ: ناماده بوون ۵ نهوهی
 بهچاو دمبندرئ ۵ کۆمه لگای نادمهیزاد ۵

خۆزى پى دىگوتىرى ۋ اَشْهَرُ الحرم: نەو مانگانەن لەكاتى پىش هاتنى ئىسلام دا عەرمبەكان شەريان تىدا حەرام كەردبوو، نەو مانگانە چوارن سىيان بەشۆين يەكەوۋە دىن (ذو القعدة، ذو الحجة، الحرم) يەككىشىيان مانكى رەجەبە ۋ ھەروا وشەي (الشهر): ناوہ بۇ ياسا و نىزامىكى ھەرمى بەمەبەستى بەدىكۆمىنت كەردنى گەربەستەكان و بلاو كەردنە و ھەيان ۋ راکەياندىيان ۋ (مصلحة الشهر): ھەمانگەيەكى دەولەتتە گەربەستەكان تۆمەردەكان دەيانكاتە دىكۆمىنت ۋ الشُّهُرُ: دەرگەوتنى شت و بلاو كەردنە ھەيان.

الشُّهُرُ: مانگانە، ھەشتىك نەسبەت بەدى بۇلاى مانگ ۋ موحە كە بەمانگ سەنوردار بەكرى ۋ الشُّهُرُ: بەناو بانگ و مەشھور ۋ گۆپكەي ھىنى نىر ۋ المشھرات: زارو ھو بىرو باو ھەرىكەن ھەموو ئادەمىزاد يان زوربەيان كۆكن لەسەر باشى و بەباش زانىنيان و مكوو دىگوتىرى: (العدل جيل والكذب قبيح) ۋ الشُّهُرُمان: جۆرە مەراو بىيەكە قاچ كورت و جەستە بەلەكە و لەلەقلەق بەچوكتە.

شَهَقُ البناء والجبل و نەرمەسا شەرقات: بالەخانە يان كۆمەكە زۆر بەرز بوون،

شَهَقُ شَهَقاً: ھەناسەي لە ھورگى دا ھات و جو بىسترا لەناخى دا گەياو كوركە كوركى كەرد ۋ ھەواي ھەلمزى و سىبەكانى پەركەرن لە ھەوا (ئۆكسىجىن) ۋ الشَّاهِقُ: دىگوتىرى: (فلان ذو شاق): فلانكەس رق نەستور و دەمار گەرزە ۋ (لحل ذو شاق): نەسپەكە ھىلكەندى بەھىزە ۋ الشَّهيق: دىنگى نەساز و گەورە، زەمى گۆنەرىز ۋ گەرمو نالەي ناگر ۋ ھەروا ناوہ بۇ ھەلكىشەنى ھەناسە بۇ ناو سىبەكان.

(ومشاهد مكة) ۋ نەو شۆينانەي مەككە و دەورو بەرى كە خەلك لەكاتەكانى جەج و عەمەردا وە مونسەبەتاتى تەردا تىيدا كۆبونەو ۋ ھەروا ناوہ بۇ ئارامگا ۋ المشھود (يوم مشھود): رۆزى بەناو بانگ كەردو ھەروا گەورە يان تىدا رويدا ۋ الشُّهْدانِجُ: تۆوى دەرەختى (قَب) كە دەرەختىكە تويكەكەي بەدەرى و دىكۆمىنت بەگوش ۋ (قَب) ھىندىش ھەبە ھەبە شەيشەي لى دەردەھىندىرى ۋ الشُّهْدانِجُ: بەمانا (الشهدانج) دى ۋ شَهْرٌ شَهْرًا و شَهْرَةٌ: بلاوى كەردمەو، رايگەيانە.

شَهْرُ السَّيْفِ: شەمشىرى لەكالان دەرگىشاو بەرزى كەردمەو.

شَهْرُ العَلَدِ: گەربەستەكەي مۆز كەردو لەفەرمانگەي زەوى و زار تۆمەرى كەردو بە تاپۇ ۋ اَشْهَرُ الشَّيْ: شتەكە مانگىكى بەسەردا تىبەرى ۋ اَشْهَرُ فِي المَكَانِ أَوْ بِهِ: مانگىك لەو شۆينە ماپەو ۋ اَشْهَرُ الحامِلُ: نافرەتە سەپەرەكە جوو ھە مانگى مەندالوونىو، جوو نۆ مانگ و نۆ رۆزى خۆبەو ۋ اَشْهَرُ الشَّيْ: شتەكەي بلاو كەردمەو ۋ شَاهِرَةٌ مَشَاهِرَةٌ و شَاهِرًا: بەمانگانە مامەلەي لەگەل كەرد ۋ شَهْرَةٌ: بۇ زىدەرىقى لەماناى (شَهْرَةٌ) دى ۋ شَهْرَةٌ بِهِ: ناوى زرانە ۋ ھەلس و كەوتى خرابى پال دا ۋ اَشْهَرُ الأَمْرُ: كارەكە بلاو بۆو، ناوبانگى دەرگە.

اَشْهَرُ الشَّيْ: شتەكەي بلاو كەردمەو، رايگەيانە ۋ تَشَاهَرٌ بَعْضًا: وىستى بەھەولەدان و لاف و گەزاف ناوبانگ بۇ خۆي دەرگا ۋ الشُّهُرُ: مانگ، بەشەك لەدوانزە بەشى سال ۋ ج سالى مانگى يا سالى خۆزى بى ۋ نەگەر مانگەكە بەھۆي تەواو كەردنى خولى مانگەو ھەو نەو مانگى ھەمەرى پى دىگوتىرى، يان بەھۆي دىبار كەرنى بەشەك لەدوانزە بەشى سال نەو مانگى

شَهْلُ اللّوْنَانِ شَهْلًا: دوو رهنگهکه تیکهَل بهیهکتر بوون ۵ فلانککس لهچاوی دا سوراوی همیه، دمگوترئ: (شَهْلَت عینه): گلینهی چاوی سوراوی تیداویه ۵ **شَاهْلُهُ مُشَاهَلَةٌ:** جوینئ بی دا، رهخنهی لی گرت ۵ **تَشَهَّلَ** ماء وجهه: لمبمر زمعیفی و بی هیزی ناوی روخساری نهما، تهرپو تازمیی دهمو چاوی رۆیی، دمگوترئ: (**تَشَهَّلَ الرَّجُلُ:**) بیاومکه روخساری چرج بوو، گمشهداریی لهدمست دا ۵ **الشَّهْلُ:** نومویه گلینهی چاو سوراوی تیداوی ۵ **الشَّهْلَةُ:** بهمانا (**الشَّهْلُ**) دئ ۵ **الشَّهْلَةُ:** پیریزن ۵ نافرمتئ قهبرهی عاقل و رمان ۵ **شَهْمُهُ شَهْمًا وَشُهُرْمًا:** چوست و چالاکئ کرد ۵ دمرئ کرد، لئی تورپه بوو.

شَهْمٌ شَهْمًا: خاومنی مەردایهتی و بیاومتی بوو ۵ **الشَّهْمَا:** نهفس بهرزوی سور بون لهسمر نهنجامدانی کاری گهوره که ببنه چیگای ریزلینسانی خه لک و باسکردنیان ۵ **الشَّهْمُ:** زیرهک ۵ بیاوی گهورمو رادروست ۵ عاقل و لیزان لهکارو باردا ۵ پشوو دریز بۆ نهنجامدانی نمرکی سمر شانی ۵ (فرس شهْم): نهمپی بههیزو تیز پهو ۵ **الشَّهْمُ:** گیانلهمبمرئکی ددان تیزه، شت دمقرتینئ، چقئکی دریزئ همیه لهپیری (**قَالَ:**) بهگورتئ جوړئکه له زیشک پئشی دمگوترئ: **دولدول ۵ الشاهنشاه:** پاشای پاشایان، یان پاشای گهوره ۵ **الشاهین:** دالاش؛ جوړئکه لهبالنده گوشت خۆرمکان ومکوو هه لۆ وابه ۵ عمودو راستهی تهرزوو ۵ **شَهَاءُ شَهْرًا:** خووشی ویست، حمزی لی کرد ۵ **شَهْرُ الطَّامِ** رغبه شهارة: خۆراکهکه تام خووش و بهلمزمت بوو ۵ **أَشْهَاءُ:** وای لهخواردمهمنیبهکه کرد تام خووش بی ۵ نوموی حمزی لی بوو دهرخواردی

دا ۵ **شَهَاءُ:** هه لئنا بۆ نوموی نارمزوی بکاو بهلمزمتی بزانی، تامی خووش کرد، دمگوترئ: (هذا شئ يُشَهِّي الطعام): نهمه شتیکه خۆراک خووش دمکا ۵ **اشتھی الشئی:** زۆری نارمزوی شتهکه کرد ۵ **تَشَهَّى الشئی:** حمزی لهشتهکه کرد ۵ **تَشَهَّى** علیه: جار دواچار داوای نوموی کردموه ۵ **الشَّاهِيَة:** شههومت و نارمزو ۵ **الشَّهْرَان:** کهسیک زۆری حمز لهوشته بی ۵ بۆ میننه دمگوترئ: (شهری) ۵ **الشَّهْرَانِي:** کهسیک زۆری حمز لهرابواردن و خواردنی خووش بی نهفسی خۆی بی زهوت نهکری ۵ **الشَّهْرَاءُ:** حمزو نارمزوی زۆرو سمرکمش ۵ هیزئکی دهرونیبه، نارمزوی نهو شتانه دمکا که حمز لیگراون ۵ نهو شته ماددیانهی حمزیان لی دمگری ۵ **الشَّهْمِي:** حمزلیگراو نوموی نهفس نارمزوی بکا، شتی بهتام و لهزمت ۵ **الشَّهْمِيَة:** میننهی (**الشَّهْمِي**) به ۵ ههروا بهمانا حمزکردن لهخواردن و شتی وابه ۵ **الشَّهْمِيَات:** نهو شتانهی دمبنه هۆی کردنهومی شههیهو تام و لهزمت دان بهخواردن ومکوو ترشیات و زه لاتمو سهوزهوات.

شَابِ فِلَانٍ فِي بَيْعٍ أَوْ شِرَاءٍ شَرِيًّا: فلانککس لهمامهلهدا فیلی کرد ۵ (شَابِ فِي قَوْلِهِ): درۆی کرد، دمگوترئ: (هو يشوب ويروب): نهو لهفسمو کردمووی دا شت تیکهَل و پیکهَل دمکا، وادمبی دمی پیکئ و وادمبی هه لهدمکا.

شَابٌ عَنْ صَدِيقَةٍ: بهرگری له دوست و برادرهکهی کرد جارئک بهجدی و جارئک به تمبهلی.

شَابَ الشَّيْءُ بِالشَّيْءِ: شتهکهی تیکهَل بهشتهکهی تر کرد.

شَابَ الشَّيْءُ غِيْبًا: شتهکه تیکه لای شتی تر بوو ۵ (شَاب): تیکه لکمر ۵ (مَشْرَب): تیکه لای

كراو ۵ شُرْبٌ هُنَّ: بؤ زنده رموی لهمانای (شاب
 عنه) دی ۵ الشَّائِبَةُ: شتی غمربیبو جوداواز
 لهشتهکمی تر که تیکهلی بیی، دمگوتری: (ما
 فیه شائبة): نهوه هیج شکو گومانی تیدا نییه ۵
 چَلْک و بیسای و شتی فیزلیکراو ۵ (ک:
 شوائب)، دمگوتری: (فلان بری من الشوائب):
 فلانکس هیج عیبو لهکمی تیدانییه ۵
 الشَّرْبُ: نهومی تیکهَل غمیری خوی بیی ۵
 ومکوو هنگوین تیکهَل ناوبیی، دوشاو تیکهلی
 ماستو شر بیی ۵ دمشگوتری: (سقاء الدُّرْب
 بالشرب) ۵ الشَّرْبَةُ: هرتو فیل، دمگوتری: (فی
 فلان شوبه): فلانکس فیل و فهجهریکی تیدایه
 ۵ الشَّيَابُ: ناوه بؤ شتی تیکهَلکراو ۵ الشَّرْحُ:
 بپروانه (شَحَط) ۵ شَرْدَاتُ الشَّمْسِ: خور بمره
 ناوابون رویی ۵ شَرَّةُ السَّحَابِ الشَّمْسِ: هموری
 تمنک دموری خوری داوه.

شار الرجل شرداً: بپاومکه دیمنی جوان بوو.

شار الشیء: ستمکمی رانواند بؤ نهومی شته
 جوانهکانی، لایمنی جوانی دمریغا.

شار الدابة: ولاخهکمی لمبرچاوی کپارهکه
 راپسکاندو هینای و بردی بؤنهومی چوستو
 چالاکیهکمی دمریکهوی ۵ لهحمدیس دا هاتووو
 هاوهلیکی پیغممبمر (د.خ) که ناوی طهلهجه
 بوو لمبردممی پیغممبمر دا خوی رانواندو
 هاتو چو بؤ نهومی دمری بجا که بمتواناو
 چوستو چالاکه.

شار العسل: هنگوینهکمی لهکولمس و شانکه
 دمرهینا ۵ اِشَارَ اليه یبسه أو نرها: بدمستی
 یان بمنندامی تری نامازی کرد بؤ مانایهک
 لهماناکان ومکوو هاتنه دمرهومی چوونه زورمه
 لهگه لدا رپیشتنو نهوشتانه ۵ اِشَارَ اليه بکنا:

ناموزگاری کرد فلانکار نمنجام بداو سودمکانی
 بؤ رون کردنموه ۵ اِشَارَ فِلاَناً عَلَی العِملِ:
 یارممتی فلانکسی دا هنگوین بیی ۵ شاربه
 مشاوره و مشاوراً: داوی رای نهومی کرد بؤ نیشهکه
 ۵ شَوَّرَ اليه بیده ونرها: بهمانا (أشار) دئی ۵ شَوَّرَ
 بالنار: بهناگر بهرزی کردموه ۵ شَوَّرَ فِلاَناً ربه:
 فلانکسی شهرمهزار کرد، یان کاری
 حهبابهری بی کرد ۵ شَوَّرَ الشَّوْبَ ونهوه:
 قوماشهکمی بمزمعفران رنگ کرد ۵ اِستِشار
 العِملِ: هنگوینهکمی لهکولمسکه دمرهینا ۵
 اِستِشار الفِعلِ الناقِةُ: حوشتره نیرمهکمی بؤنی
 بهحوشتره مییهکموه کرد بؤنهومی بزانی ناخو
 کهلی گرتووو یان نا ۵ اِستِشار القومُ: خهلهکه
 هندیکیان راو بؤچونی بهکتریان ومرگرت ۵
 تشارروا: بهمانا (اِشترروا) دئی ۵ اِستِشار فلانٌ:
 فلانکس تاج و نهجهی بهستن، پؤشاک
 تاییهتی فهرمی پؤشی، پؤشاک جوانی
 لمبرکرد ۵ اِستِشار امره: کارهکمی دمرکهوتو
 رون بؤوه ۵ اِستِشار فِلاَناً فِی کذا أو فِی الامرِ:
 پرس و رای لی ومرگرت دمرباری فلانکار ۵
 الإِستِشارةُ: نامازه ۵ شت دیباریکردن بدمست
 راداشتن بؤی ۵ یان نامازمکردن بهسمر، بهچاو،
 بهلیو بهشیمویهک مبهستمکه دمربیی ۵
 الشَّارُ: روخساری جوان، دمگوتری: (رجل صارَ
 شاراً): پیاویکه روخسار جوان و خاومن ناوو
 شؤرمتی جوان ۵ الشَّارةُ: جوانی، زور جوان و
 سمرنج راکیش ۵ شیوه ۵ پؤشاک جوان ۵ رُون و
 جمهوری ۵ الشَّرَارُ: بهمانا (الشَّارة) دئی ۵ خشل و
 شتی خورازاندنموه ۵ الشَّرَارُ: شتو مهکی ناو
 مال، یان شتی نایابی ناو مال ۵ جیازی بوک،
 شتو مهکی ناومان که بوک لهگهَل خوی دمپا
 بؤ مالی میدردی ۵ الشَّرُّ: هنگوینی بپدراوو

وشمیه وشههکی رسمهنی عمرهیی نیه و تازه داتاشراوه، وشه رسمهمنکه (التهوش) هو له مادهی (موش) مه ۵ تَشْرُشْ علیه الأمر: نیشه که ی لئ تیکه ل و بیکه ل بوو ۵ الشاش: هوماشیکه له لؤکه دروست دمکری ته نک و شاشه بؤ برین بیجان و شتی وا به کارده هیندری ۵ ههروا دهسکری به میمزرو له سمر دهبه ستری ۵ المَشْرُشْ: شتی نارپیک و بیک ۵ لهزاروهی به لاغیان دا (لف و نشر مَشْرُشْ) بریتییه له هینانی وشه ی کورت شمجار شی کردنه و هو درپزه پیدانیان به شتیوهی نا ته مرتیب و بیجه وانهی ته رتیبی وشه کورته کان.

شاص شرمأ و شومانأ: جؤلایه و هو په له کوتهی کرد، دمگوتری: (شاص الجنین فی بطن أمه): زارؤکه که له سکی دایکی دا جؤلایه وه.

شاص به العرق والمرض: نه خووشی و شتی وا تلاو تلی بی کرد چه جمینی لئ پری.

شاص فلان بفلان: فلانکس دوزمانی به فلان کرد.

شاص الشیئ شرمأ: جؤلاندی و له شوینی خوئی لاپرد.

شاص أسنانه بالسواک: ددانی به فرشهو سیواک

پاک کردنه وه ۵ شرمست المین شرمأ: چاوی گه وره بوو پیلومکانی دایان پؤشین، یان پیلوی چاومکانی پته پتیان بوو ۵ تَشْرُشْ: جؤلایه و هو په له قازدی بوو ۵ الأشرص: که سیکه هه همیشه پیلوی چاومکانی پته پتیانه، یان پیلوی چاوی په کناکه و نه و هو چاومکانی دانا پؤشن ۵ الشوئص: شیلان و دست ری خستن ۵ نازاری ددان هیشان سک هیشان ۵ الشرمأ: میتینهی (الأشوص) ۵ چاویک به شتیوهی ناسایی خوئی نه روانی، به لکوو شتیوه خیل بی، یان له قولینچکه وه

جیاکراوه ۵ الشوری: راولیز ۵ الشورأ: ناوو ناویانگ ۵ دیممن و روخسار ۵ شانه همنگ یان شوینی همنگوبین ۵ الشیار: به مانا (الشاره) دی ۵ الشیر: شتی زور جوان و رازاوه ۵ بؤ شافرمت دمگوتری: (شیار) ۵ المَشَار: شانمی همنگ که ههنگوبینی تیدابی و بتواندری لئ دی دمر به پیندری ۵ المَشوار: چیلکه مه که ههنگوبینی پی کؤدمکری ته وه ۵ زئی نامیری ههلاج ۵ شوینیک که کالای تیدا رابنویتری ۵ (نمایشگا)، نه و مه سافه و گؤرهبانهی نازولی تیدا رادمنویتری بؤ فروشتن ۵ ههروا ناوه بؤ نه و قوناغهی نادهمیزاد دمیبری له پینگا ۵ المَشورأ: به مانا (المشوار) دی ۵ المَشورأ: نه و نامؤزگاری و رادمر برینه مه که راولیز پیکراو ناراستهی راولیز که ری دمکا ۵ المَشورأ: به مانا (المشورة) دی ۵ المشرة: به نجهی شاه تومان.

شاس فلان شرمأ: فلان له بهر خو به زلزانی یان

رق لئ بوون به قولینچکی چاوی بؤی روانی، چاویکی یان هه دوو چاوی بچوک کردنه و هو پیلوی چاومکانی هینانه وه په ک و به و شیوه سهیری کرد.

شاس خُلَّه: رموشتی ناشیرین بوو.

شوس شرمأ: نازاو چا و نه ترس بوو، درپز بوو ۵ خوئی به زلزانی و فیزی کرد ۵ شارس الماء: ناوه که له بهر که می یان له بهر دووری بینینی زه حمت بوو ۵ تشاوس الیه: به مانا (شاس) دی ۵ خوئی وانیشان دا ریگای هه له کردووه ۵ شوشه: شتهکانی تیکه ل کردن و شیواندنی، خرابی ریز کردن، دمگوتری: (شوش بینهم): بشتیوی خسته ناویانه وه ۵ په کیه تی و ته بابی لئ تیک دان نساووه ناشوبی له ناودا بهر پار کردن ۵ التشریش: تیکه ل و بیکه ل کردن ۵ دهلین: نه

المجاریة: جاریه‌گی رازاندهوه (جهتیهوه‌گی
 قوزکرد) ۵ شَيْفَ السَّوَاءِ: دهرمانه‌گی کرده
 دهرمانی چاو نیسه ۵ اشتاف الیه: بؤی روانی و
 سمیری کرد ۵ اشتاف الفرس و غیره: نهمسپه‌گی
 ملی بهرز کردهوهو بؤ پیش خوی روانی ۵
 اشتاف الشیئ: چاوی خوی خسته سمیری و
 سهرنجی دابه ۵ تَشْرُفَ الشَّيْئِ: لهبرزاییهوه
 دهرگهوت ۵ خوی رازاندهوه ۵ تَشْرُفَ له والیه:
 بؤی روانی و لسی گهراو چاوه‌روانی کرد ۵
 تَشْرُفَ أَمْرًا: همولی نمنجامدانی کارمکی دا
 حمزی لی بوو نمنجامی بدا ۵ الشُّرْفُ: مالمان؛
 نامیرنیکه زموی کیندرای بی تهخت دهرکی،
 تهخته داریکی پانه، پیاویک ده‌چیته سمیری و
 دورشه و لاخ یان دو هیسترو بارگیر رابده‌کین
 ۵ الشُّرْفَانُ: روه‌کیکی ئالفیه، دهرکیته ئالف بؤ
 نازهن ۵ الشِّیَافُ: دهرمانی چاوو شوینی تر ۵
 المُشْرِفَةُ مِنَ النِّسَاءِ: نهو نافرته‌ی خوی بؤ
 بیگانه رابنوینی و مبهستی بن خه‌ک
 بیبین.

شاق الیه شوقاً: حمزی لی بوو، نارمزوی لای
 نهوی کرد.

شاق الشیئ فلاناً: شته‌گی فلانکسی وروژاند.

شاق الشیئ الی آخر: شته‌گی بؤلای شتیکی ت
 کیش کرد، دهرگوتری: (شاق المُشْجَبَ و نخردی
 الحائط): عه‌لاگه پؤشاکه‌گی به دیوارمکهوه
 جهسپاند ۵ (شاق الطنب الی الوتد): لکی
 رمشماله‌گی به‌سینگه‌کوه شته‌ک داو
 بهستییهوه ۵ اشاق الشیئ فلاناً: شته‌گی
 فلانکسی توشی زه‌حممت کرد ۵ اشاق فلان
 الشیئ: فلانکس شته‌گی به‌لاوه زه‌حممت بوو
 ۵ شوقُ الیه: لای خۆشه‌ویستکرد وایکرد شته‌گی

بروانی یان له‌لای پیلوی سمرهوه بروانی ۵
 الشُّرُفَةُ: سک هیشان به‌هوی باکردنهوه، یان
 برک و کوزلینج کردن ۵ الشُّرُفَةُ: به‌مانا
 (الشُّرُفَةُ) دئ ۵ الشِّیَاصُ: رهوشتی ناشیرین و
 خراب.

شاق الفرس و غیره شوقاً: نهمسپه‌گی بازی دا بؤ
 شوینی مبهستی ۵ شوقُ المُسافرُ: ریبوارمکه
 سمفرمکه‌گی دریزی کیشا ۵ شوقُ الفرس:
 دهره‌به‌گی غار به‌نهمسپه‌گی کرد ۵ تَشْرُفُ
 الفرس: نهمسپه‌گی هه‌لینگ دا تاماندوی کرد ۵
 الشُّرُفُ: راکردن به‌رمو مبهستی ۵ غاردان
 به‌نهمسپ بؤ گه‌پشتن به‌مبهستی ۵ هه‌روه‌ها
 ناوه بؤ به‌شیتی هممو کارو حتی ۵ مه‌سافه‌و
 شوینیک له‌نیوان دوو عممود یان دوو نیشانه
 که دریزی مه‌سافه‌گی به‌نهمسپه‌گی گه‌پشتنی
 دهنگ بی.

شاق به المرض شوقاً: نه‌خۆشیه‌گی هه‌جمینی لی
 بری.

شاق الفسب: رق و کینه‌گی به‌رمی سمند ۵
 الشُّرُافُ: بلنسه ناگری بی دوکه‌ن ۵ گهری
 گهرما.

شاق شعراً: هز ژاکاوو جهسته هه‌لومشاوو چلکن
 بوو.

شوق الشعراً: توك و هزی بلاوو ژاکاو بوون
 ومکوو چقل راست بوونهوه ۵ الشُّرُغُ: دهرختی
 بان یان به‌رمگی ۵ جاری وا ده‌بی به‌رمی
 دهرخته‌گی ناوی دهرخته‌گی لی دهنین.

شاق شعراً: به‌سمری دا راگه‌یی و سمیری کرد.

شاق الشیئ: شته‌گی مشت و مال کردو
 رازاندهوه ۵ اشاف علیه: به‌سمری دا راگه‌یی و
 بؤی روانی ۵ شوقه: به‌مانا (شاقه) دئ ۵ شوقُ

لاجانگی زبر بوون ۵ شرک فلاتاً بالشرك وصره:
 چقلی لفلانکس رۆکرد، به چقل لفلانکسی
 دا ۵ شرک الحانط: چقلی بهدموری دیواره کهدا
 رایه ل کرد یان بهسمر دیواره کهدا چقلی رایه ل
 کرد ۵ الشائک: چقلای ۵ کاریک کیشمو
 ناخوشی لهسمر بی، دمگوتری: (امر شاک او
 موضوع شاک): هورسو گرانو زیان بهخشه،
 دمشگوتری: (رجل شاک السلاح): بیاویکه
 پرچهک و سیلاحه، یان تهلی درکاوی بهدموری
 مال و جینگه و مهیته ۵ الشوک: چقل
 کهله درهخت و روهک دیته دهر رهق و سهرتیزه ۵
 الشوکا: (حلة شوکاء و برده شوکاء): کهواو
 عمباو پالتویهکی زبره ههموو بهتازمی دیته
 بهرجاو ۵ شوکة المغرب: جزوی دوشک ۵
 ههروا وشه ۵ الشوکة) بهمانا جهک و هیزو
 تواناو زمبرو زهنگ دئ ۵ ههروا ناوه بؤ نهو
 نامیزه جۆلاو تهونکار رایه ل و پوی چنراوو
 تهنراوهکی بی سفت و لوس دهکا ۵ ههروا ناوه
 بؤ جهتالی میوهو گوشت خواردن شتیکه و مکوو
 کهوچک سهرمکهی و مکوو شانه بهل بهله ۵
 سورایهکه لهسهردهمو چاوو جهسته پهیدا
 دهبی ۵ الشوکي: ههرشتیک نیسبمت بدری
 بؤلای چقل ۵ (الجل الشوكي او النخاع
 الشوكي): بهشیک لهکۆنه ندامی دهماری
 کهله ناو بؤری فمهراتو بربری بهشت دایه ۵
 (التين الشوكي): رومکیکی چقلای به پیری
 (الشوكية) به.

شال الشی شولا و شولانا: شتمکه بهرز بؤوه.

شال میزان: تابهکی تهرازوومه که سهری کرد، بهرز
 بؤوه، دمشگوتری: (شال میزان فلان): لهخۆ
 هه ئنانه و مو شای بهخۆبون دا فلان بالادست
 بوو ۵ (شالت نعامة فلان): فلانکس خیرا توپه

حهزی لی بکری ۵ اشتاق الیه: یان
 (اشتاقه) ههزی لی کرد ۵ تشوق الی الشیین:
 زۆری نارمزو کرد ههزی لی بوو ۵ خۆی
 وانیشان دا ههزی لهشته که به ۵ الشائق: بهمانا
 (المشتاق) دئ ۵ نارمزومند، نهوشتهی وا
 لهناده میزاد بکا به جوانی و رهنگینه کهی
 شهیدای بی ۵ الشوق: ههزو نارمزو، مهیل
 کردنی نهفسه یان ومگری بونیتهی بهشته کهوه
 ۵ الشیق: بهمانا (المشتاق) دئ ۵ شاکته الشوکة
 شوکا: چقل لی دا، چقلی تیرا چوو.

شاک فلان فلاتاً: فلانکس چقلی لفلانکس
 رۆکرد، به چقل لی دا ۵ نهزیهتی دا، دمگوتری:
 (لا تشوک مني شوکة): لهمنهوه هیج زیانیکت
 بی ناگا.

شاک الشجر و غیه شوکا: درهخته که چقلی
 دهرکرد یان چقلی زور بوون.

شاک الرجل: بیاوکه شکۆمهندی و بیاوتمی
 دهرکهوت.

شاک لدي الفتاة: مهکی کهکه سهریان هه لدا،
 کهکه بناغه می مهکی دانا.

شاک فلان الشوک: فلانکس کهوته ناو چقل و
 چالهوه.

شیک الجسد: جهسته که چقلی تیدا پۆجوو، یان
 نوخاعی شهوکی توشی نهخۆشی بوو ۵ اشاک
 الشجر: درهخته که چقلی دهرکرد ۵ اشاک فلاناً:
 چقلی لفلان دا ۵ شوکة الزرع: کشت و کاله که
 سهری دهرهینا ۵ شوکة الفرخ: بیچوه بالندمه
 بهرو پۆلی لی روا ۵ بهرمکانی سهریان دهرهینا
 ۵ شوکة الرأس: سهری توکی لی هات، یان دوی
 تاشین موومکانی سهری هاتنهوه ۵ شوکة شارب
 الغلام أو عناره: سمیلی گمنجهکه زبر بوو، یان

رون کردنهومی مهبست ◊ همروا مهزلو
 هؤناغی که لهمهزلهکانی مانگ ◊ دوو
 نهستیری بهرامبهر بهیهکن له بورجی
 عهقرهبا دا بییان دمگوتری: (حُمَةُ العُقْرَب)
 چونکه بورجهکه هممووی لهشیوی دوشک
 دابه ◊ الشُّوَالُ: کهسیک بهرامووی زور بی ◊
 همروا ناوه بو یهکیک لهمانگهکانی عمرهبی
 کهبهدوا مانگی رهمهزان دا دئو بیی دمگوتری
 شمهسلان ◊ الشُّوَالَةُ: نافرمتی فیتنه دوو زمان
 ◊ بالندهیهکه کهلهفرین دا راست دهبی کلکی
 دهجوئینی ◊ همروا وشهی (شُرَّالَة) عهلهمی
 جینسه بو دوشک ◊ المِشُّوَالُ: نامیری
 بهرزکردنهو ◊ المِشُّوَالُ: نامیری بهرزکردنهو ◊
 داسی بچوک ◊ المِشُّوَالَةُ: بهمانا (المِشُّوَالُ) دئی ◊
 الشُّوَالُ: پروانه مادهی (شَلَم) ◊ الشُّوَمُ: دارینکی
 رهنه بهکاردهمیندئی بو دمسک لی دروست
 کردنی نامیرو شتی وا ◊ شَوْنُ الفَلَاةِ:
 دانهوئلهکهی تاهمت کرد، خمزنی کرد ◊ الشُّوَالَةُ:
 کوزلینهو کمندو عمباری دانهوئله ◊ همروا ناوه
 بو جوره کهشتیهکی شهر لهکون دا
 بهکارهینراوه ◊ الشُّوَالُ: نهوکهسهی لی
 پرسراوی کمندو عمباری دانهوئلهیه ◊
 الشُّوَالُ: رشکه؛ دانهوئلهبهکه بو زور
 نهخوشی دمرانهو بیی دمگوتری (حبة البركة).

شاه الشی: شتهکه ناشیرین بوو.

شاه نفسه الی کذا: نهسی نارمزی نهومی کرد ◊
 شاهت هینه: بهتیزی ووردی بوی روانی.

شاه الإنسان: نادهمیزادکهی بهچاو همنگاو.

شوه الشی شوما: شتهکه شیوا، زاکا ◊ بهنرخ بوو
 بهرز بووه ◊ جاوی پیس کاری لی کرد، بان
 توشی چاو ئیشهی توند بوو ◊ شوه: ناشیرینی

بوو پاشان رهنهکی نیشتهوه ◊ (شالت نعامة
 القوم): بهکیهتی و تمبابی قوممهکه نهماو
 فهوتا.

شال الرجل یدی: بهیاومکه دمستی هه لیری ◊ شالت
 الناقة بذنبها: حوشترمه کلکی هه لیری ◊ شارل
 الشی: شتهکهی بهرز کردموه ◊ شارل فلان
 قرنه: فلانکس هاوشانهکهی خوی تورمگرد،
 وای کرد دهماری بهرز بینهوه رهی هه لسی ◊
 شول الشائل: شلهمهنییهکه کهم بوو، دمگوتری:
 (شول لب الناقة): شیری حوشترمه کهم بوو ◊
 شولت السواب: نازه لهکان لهبرسان سکیان
 بهپشتیانوه نووسا ◊ شول فی المزادة:
 لهکوندهکهدا شتیکی کهمی ناو هیشهوه ◊
 إنشال: بهرز بووه، بو موطاومعهی (شاله) دئی ◊
 شارل القوم عند القتال: خه لکهکه بهرامبهر
 بهیهک جهکیان هه لگرت ◊ همرتاقمهو
 بهرامبهر بهیهک وستان ◊ الشائل: همرشتیک
 بهرز بکریتهوه ◊ حوشتری بهکه ل که کلکی
 بهرز دمکاتهوه بو حوشتری نیر ◊ الشائلة:
 مینهی (الشائل)، دمگوتری: (فرس شائلة) ◊
 همروا بهحوشتریک دمگوتری: دوا بیجو بون
 گوانی هه لکشینهوه شیری کهم بی ◊ الشال:
 جوره هؤساکیکه ومکوو دسمالی نافرمت لهسهر
 شانوه سنگو بهروکی بی دادمهوشری، بان
 دمکری بهمیزمو گورمو لهچکه ◊ همروا ناوه
 بو جوره ماسیهکی روباری نیل ◊ الشول: باقی
 ماندهی شیر لهبنکی گوانی نازل دا ◊ باقی
 ماندهی ناو لهبنکی جام و بهرداخ دا ◊ ناوی کهم
 ◊ الشول: گورج و گول و چوست چالاک لهنیش و
 کاری خوی دا ◊ الشولة: نهو نمدازه کلک و
 جزوهی که دوشک بهرز می دمکاتهوه ◊ هاریزمو
 کوما که لهنیوان رستهو وشهکان دهنوسری بو

کرد ۵ تشوه له والیه: جاوی تی بیری، زۆری
 سهبر کرد ۵ خۆی لی نهنام کرد ۵ تشوه فلان
 شاة: فلانکس مهپێکی نیچیر کرد ۵ الأشوه:
 ناشیرین و نهکلهوت ۵ خۆ بهزلزان و لارو
 لهجهکمر ۵ چاو بیس و ههنگیو بهچاو، بۆ
 مێینه دمگوتری: (شواه) همروا ناوه بۆ تاقانه
 لهمپرو بزن و ناسک و رمشه و لاخ و کمره کێوی ۵
 الشاه: پاشاو مهلیک ۵ همروا نهو شامهلیکهی
 لهیاری شترنج دا بهکاری دههینن ۵ شابلوط:
 شابهرو چۆره درهختیکه لهپێری داربهروو
 میصریهکان پێی دهلین (أبو فروة) ۵ شاهنشاه:
 پاشای پاشایان، پان شای گهوره ۵ الشوها:
 ناشیرین و نهکلهوت ۵ رمزگران ۵ الشوهة:
 ناشیرین ۵ المشاهة: زوییهک مپرو بزنی زۆر
 بئ:

شَوَى اللحمَ رغياً شَيًّا: گۆشتهکهی برژاند بهناگر.

شَوَى الماءَ: ناوهکهی گهرم کرد.

شَوَى الشيءَ: لهشوینی کاریگهری شتهکهی دا ۵

پارچهی برژاو کوته گۆشتی برژاو ۵ باقی
 ماندهی شت، بهراموهی شت ۵ الشویه: بهشی
 کهم لهزۆر ۵ المشوی: شوینی برژاندن ۵ شاه
 شینا: ویستی، نیرادهی کرد ۵ شاهه الى كذا:
 ناچاری کرد بۆ نهو شته ۵ شياه على الامر:
 بهمانا (شاهه) دئ ۵ شيا فلان: فلانکس
 رهکهی نیشتهوه ۵ الشين: شت، ههبوو،
 ههرشتیک کهمهندکیشی خهیاڵ بێن و بتوانی
 ههوالی لی بدهی ۵ المشينه: ویست و نیراده ۵
 المشيا: ناچار کراو بۆ کار، بێگار پێکراو ۵
 المشرة: جهسته نارنک و پێک بهزکماکی ۵
 جهسته شیناو به خۆرسک.

شَاب فلان شيباً رشيباً: فلانکس سهرو ریشی

سپی بووه بهزۆری بۆ پیاو دمگوتری: (أشيب)
 بۆ ژن (شمنطاه) دمگوتری، همروا دمگوتری:
 (شابت رؤوس الأكام وغيرها): سهری کێومکان
 بهفر دایبۆشین.

أشوى اللحم: گولهگهمنهکهی ههلبپروزاند، وای

لی کرد بهکه لکی برژاندن بئ ۵ أشوى السنف:

لقه دار خورماکه زمرد بوو بهرمو وشک بوون

دهچئ ۵ أشوى فلان: فلانکس شتی سوتاوو

خرابی بۆ خۆی پهزمهنده کرد ۵ أشوى من

الشيئ: لهشتهکه ههندیکی هیشتهوه ۵ أشوى

فلاًتاً: برژاوی دهرخواردی فلان دا ۵ أشوى

الصيدَ وغیره: نیچیرمهکی نهههنگاوت بۆی

راونهکرا ۵ شوى فلاًتاً: شتی برژاوی دهرخواردی

فلانکس دا ۵ اشوى: بۆ موطاومعهی

(شواه) دئ ۵ اشوى اللحم: گۆشتهکهی بهبرژاوی

ههنگرت ۵ إشتوى: بۆ موطاومعهی (شواه) دئ ۵

الشوى: قهراخ و تمنیشتی جهسته، دمگوتری:

كويستانان خالخال بىغرى ناچىتۇ

قېلىم تۇراوھ ئاشتى ئابىتۇ

أشَابُ الرَّجُلُ: پىاومكە كورمكە بىر بوو ۋە اشَابُ
الْكِبَرُ أَوْ الْحَزَنُ أَوْ الْحَرْفُ فَلَانَا: بىرى، غەم و
خەمەت، ترس و بىم فلانكەسى پۇلكاندو موى
سې بوو ۋە شَيْبَةُ: بەمانا (أشَابُهُ) دى ۋە ھەر لەم
مانا پەداپە كە (عبدالملك) كورپى مەروان
وتويەتى (شَيْبَى اعْتَلَى النَّابِر): چوونە سەر
مىنبەرو وتار خوئىندىنەو پىرى كردم ۋە الْأَشْيَبُ:
بىرو كەنەمەت، دىگوتى: (جىل أشيب): كىوى
سەر بەمىغىر ۋە (يوم أشيب): رۇزىكى ھەورو
ھەلاووى و ساردو سەرما ۋە بۇ مېنە دىگوتى:
(شياء) ۋە الليلة الشَّيْبَاءُ: شەوى كۇتايى مانگ ۋە
الشَّيْبُ: موى سې، سېپامتى موو ۋە الْمَشِيبُ:
تەمەنى بىرى ۋە الشَّيْبُ: جۇرىكە لەقوماشى
تەنك و شاش و گۇگولوى دروستكراو لە لۇكە،
بەكوردى خۇمان پىنى دەلئىن (چىت).

شاح نى الامر شىعاً: دىسۆزى لەكارمكەى دا
نواند.

شاح على حاجته: بۇ نىشى خۇى لىبراو، سووربوو
لەسەر ئەنجامدانى ۋە اشاح المكان: زەمبىيەكە
رومكى (شىخ) رواند ۋە اشاح وجهه أو برجه: روى
خۇى لى و مرگىراو نارازىبوونى خۇى دەرخست و
بەمىغ و بوچى لەقەلەم دا ۋە الشاح: پىاوى نازاو
چاۋنەترس، و رىياو ناگادار ۋە الشىخ: رومكىكى
ھەمە جۇرى دەشتەكېيەو بۇنىكى خۇشى
كەسكونى ھەپە، نازمەل ھەزى لىمەتى و دەمىخوا.
شاح الإنسان شىخاً و شىرخة و شىرخة: ئادەمىزادە
كە بىر بوو كەوتە سالەو.

شاح النبات: رومكەكە ناومەوى وشك و گەندەل
بوو ۋە شىخ: بەمانا (شاح) دى ۋە شىخ فلاناً:

بەوشەى شىخ بانگى فلانكەسى كرد ۋە شىخ
عليه: رەخەنى لى گرت، ناوى زىراندو نابروى
بىرد ۋە شىخ: خۇى بەپىرو بەكەوتە نىشان دا ۋە
الشىخ: ئەوكەسى زوو پىرى لى دىيارى دەدا،
پىگەمىشتىن و كامىل بوونى ئاساى نەبى ۋە
الشىخة: پەسو پايەى شىخ و رىش سې
غەشەرت، سەنورى قەلەمەروى و دەست
رۇشتىنى سەرەك ھۇز ۋە الشىخ: پىرەمىرد،
بەزۇرى لەتەمەنى پەنجا سالىيەو پىرى
دەست پىدەمكا ۋە پەسو پايەپەكە دەدرى
بەكەسىك لەناو ھۇز و دەفەردا رۇتىكى
كارىگەرى ھەبىن و خاۋەنى رەوشت و ناكارى
پەسند بىن و خزمەتى گەل و ھۇزى بكا،
خەل كەكەش پايەندى فەرمەن و
نامۇزگار پەكەنى بن.

شىخ البلاد: كۇنخاى گوند، رىش سې شارو دەفەر.

شاه البناء شيداً: بالەخانەكەى گەچكارى كرد،

بۇيەى كرد، لەبىى كرد، بەزى كردەو، ھەلى
چنى ۋە اشاد البناء: بالەخانەكەى بەرز كردەو
ۋە اشاد بالشىخ: بەدەنگى بەرز وەسپى شتەكەى
داو پىنى دا ھەلگوت و لى رازىبوونى خۇى
دەرىپى ۋە نامازەى بۇكرد ۋە اشاد عليه: ناوى
زىراند، بەخراب باسى كرد ۋە شىبە: بەمانا
(شادە) دى، بىناكەى قايم و قۇل دروست كرد ۋە
الشيد: ھەرشتىك دىوارى خانووى پى لەمىغ و
گەچكارى و بۇبەكرى ۋە الشىخ: زەمىتى كونجى
ۋە شىز البرد أو الثوب و نمره: قوماشەكەى بەمىلى
سور خالخال كرد ۋە الشىز: دارىكى رەشى
پتەو، شانەو كاسەو قاپ و قاچاغى لى دروست
دەكرى، وادەبى خودى شانەو كاسەو شتەكانى
ترى كەلەو دارە دروست دەكرىن پىيان
دەگوتى (شىز) ۋە اشاشت النخلة: دارخورماكە

لهو خوار دنه‌ی تیدا لی نرا بوو به بنکیه وه نووسا، گهمپری کرد.

شَاطَ فُلَانٌ: فلانکس فهوتا، تیدا چوو، خوینی به پیرو رؤی، دمگوتری: (شَاطَ دَمَ الْقَتِيلِ): خوینی کوزراومکه به پیرو چوو **۵** **أَشَاطَ الشَّيْءُ**: شته‌کمی والی کرد بسوتی، خوار دنه‌کمی والی کرد بسوتی **۵** **أَشَاطَ فُلَانًا**: فلانکسی به هیلاک برد **۵** **أَشَاطَ دَمَ الذَّبِيحَةِ**: خوینی کوشتییه‌کمی رزاند **۵** **أَشَاطَ الْحَاكِمُ دَمَ الْقَتِيلِ**: دادومر خوینی کوزراومکه به پیرو دا **۵** **أَشَاطَ اللَّحْمَ عَلَى الْقَوْمِ**: گۆشته‌کمی پارچه پارچه کردو به سمر خه‌لکه‌کهدا دابه‌شی کرد.

شَيَّطَ الشَّيْءُ: شته‌کمی والی کرد هه‌ندیکی یان هه‌مووی بسوتی.

شَيَّطَ الْجُلْدُ: پیسته‌کمی هه‌نپروزاند چی توكو گهنده‌موی پیوه بوو هه‌مووی هه‌نکپروزاند.

شَيَّطَ اللَّحْمُ: گۆشته‌کمی به‌ناگر راداشت و چاک نه‌میرزاند **۵** **اشطاط عليه**: زور رقی هه‌لسا **۵** **تَشَيَّطَ**: سوتا، هه‌نپروزا **۵** **تَشَيَّطَ دَمَ الرَّجُلِ**: خوینی پیاه‌کمی له‌ر‌ها دمکولا، دمشگوتری: (تَشَيَّطَ بِهِ دَمُهُ): خوینی گهرم بوو، رقی هه‌لسا **۵** **استشاط**: به‌مانا (اشطاط) دئ **۵** **استشاط الحماض**: کۆترمه‌کمی به‌جوست و چالاکمی هه‌نفری **۵** **استشاط في الحرب**: له‌شهر‌دا گورج و گۆل بوو جانفیدایی نواند **۵** **استشاط في الضحك**: زور پیکه‌نی و خه‌ریک بوو هه‌ناسه‌ی لی بیری **۵** **الشَّيَاطِ**: بۆسۆ، بۆنی سوتاوی په‌رۆو لۆکه‌و شتی وا **۵** **تَشَيَّطَنَ**: بروانه‌ی ماده‌ی (شطن) **۵** **الشَّيْطَانُ**: بروانه‌ی ماده‌ی (شطن) **۵** **تَشَيَّطَ عَلَيْهِ بِالْكَلَامِ**: خیرا قسه‌ی له‌گه‌ل کردو توند بوو **۵** **الشَّيْطَانُ**: شـیـر **۵** **درنـز** **۵** **روگوشـاد**.

بهرمه‌کمی هه‌ل نه‌پنجاو دمنکی ناوهموی خورماکانیان رمق نه‌بوو بوونه خورما وشکه‌ل و به‌که‌لکی خوار دن نه‌هاتن **۵** **الشَّيْشُ**: دار خورمایه‌که دمنکه‌کانی هه‌ل نه‌پنجی، یان به‌رمه‌کمی کزو لاوایی که‌وشک بیته‌وه بینه خورما وشکه‌ل **۵** **جۆرنکه** له‌یاری ریازه شمشیری کول و نه‌بری تیدابه‌گار دمه‌نندری بۆ په‌راوه‌پیکردن و فیربوونی شهره شمشیر **۵** ناوه بۆ خودی نه‌و شمشیره‌ی کول و نه‌په‌رو یارییه‌کمی پی دمکری **۵** هه‌روه‌ها ناوه بۆ شوشه‌ی په‌نجه‌ره، خودی په‌نجه‌ره‌که به‌شیوه‌یه‌کی فه‌ننی له‌جباتی په‌رده کونکونی چوار گۆشه‌یان په‌افلاوی تیدایی که‌س‌تیه‌ر له‌زورمه‌که بکاو نه‌هتلی هه‌تاو له‌ناوهمه‌ بداو هه‌وش به‌رته‌ زور **۵** **الشَّيْشَاءُ**: خورمایه‌ک کال و کرج و بیژۆک بی **۵** **الشَّيْثَةُ**: نیرگه‌له‌ که به‌ کاربی بۆ کیشانی توتن **۵** یان ناوه بۆ خودی شوشه‌ی نیرگه‌له‌که **۵** **أشاصت النخلة**: دارخورماکه خورمای بیژۆکی به‌ره‌م هینا، به‌هۆی ته‌لقیح نه‌کردنه‌وه یان به‌هۆی خراب به‌خپو کردن **۵** **شَايَصَ مُشَايَصَةً** و شیاصاً: شهره‌نگیزو به‌د ره‌وشت بوو **۵** **شَايَصَ فُلَانًا**: قیزی له‌فلان کرد ترۆی کرد **۵** **شَيَّصَتِ النَّخْلَةَ**: دارخورما به‌ری بیژۆک وشکه‌لی به‌ره‌م هینا **۵** **شَيَّصَ فُلَانُ النَّاسَ**: فلانکس نه‌زیه‌تی خه‌لکی دا **۵** **الشَّيْصُ**: خورمای بیژۆک وشکه‌ل به‌هۆی باش ته‌لقیح نه‌کردن و خراب به‌خپوکردنه‌وه **۵** **الشَّيْصَاءُ**: دوق به‌مانا (الشَّيْشَاءُ) دئ.

شَاطَ شَيْطَانٌ و شیاطاً: خه‌ریک بوو بسوتی، هه‌ندیکی یان هه‌مووی نریک بوو گرپگری، دمشگوتری: (شَاطَ الطَّعَامُ): خۆراکه‌که هه‌ندیکی سوتا **۵** **شَاطَتِ الْقِدْرُ** و قه‌رها: مه‌نجه‌له‌که هه‌ندی

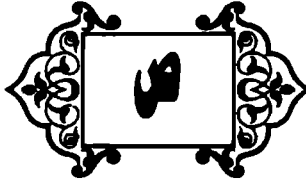
بلاو بؤوه ◊ تشايخ القرم: همدئى لهخه لکهکه
 پشتگيرى همدنکيانيان کرد، يان بوونه چمند
 گروپ و تاقميناك ◊ تشيخ في الشين: لهحهزو
 نارمزمكاني خوى دا سهرى تيداچوو ◊ تشيخ
 القضب فلانا: رق هلسان و تورمى فلانكسى
 سوك و سهليم کرد، لهپيش جاوى خه لک ريزى.
 دابهزى ◊ الإشاعة: بلاو بوونه موى هه والى بن
 بنهما ◊ الشاع: بلاوه بوو ◊ الشائعة: هه والى
 بلاوه بووى بن بنهما ◊ الشاع: بهمانا
 (الشاع) دئ ◊ الشياغ: بانگان، بانگ لى کردن
 ◊ ناميزى دمنگ گهوره کردن ◊ الشيع:
 هاوشيوه هاوشان و نزيك له شيوه نهو،
 دمگوتري: (آتیک غداً أو شيعه) يان دمگوتري:
 (شع شيع عشرين درهماً): نرخه کهى نزى
 بيست ديرهمه ◊ الشيع: کسيك زناني بن و
 زور تيکه لى پيرى ناهرفتان بن، دمگوتري: (هو
 شيع نساء) ◊ الشيعه: جوړه درهختيکه له بالى
 نادميزاد کورت ترمو په له کاني گريو و گوليان
 زورمو گوله کهى له گولى ياسه مين بچوکره،
 رنگى گوله کهى سورينكى توخه و بوونى زور
 خوشه پو شاکى بن پاك دمگوتريه ◊ ههنگوينى
 نه م جوړه گوله زور به تامه و ههنگ هه لالهى
 لى ورمدمگري ◊ الشيعه: فيره و کومل، پيرو
 تاقم ◊ شوينکه و تومو يارمه تيدمر ◊ همروا
 دمگوتري: (هم من شيعه فلان) ◊ شيعه
 جه ما ورنى زورى موسولمانان و ريزو
 خوشه و يستيان بؤ عه لى کورى نمبو طالب و
 وهجه و نه و مگاني هميه و پييان وايه هر
 کسيك له نه زادى عه لى بن نهو شياوه بؤ
 خه ليفايه تى موسولمانان ◊ الشيعي: تاكى
 (الشيعه) په ◊ بهميك دمگوتري له پيرى
 نيمامى عه لى بن ◊ الشيع: هاوبهش لهشتى

شاع الشين شيرعاً و شيماناً و مشاعاً: شته که بلاو
 بووموه دمکه و ت. ◊ شاع بالشين: شته کهى بلاو
 کردموه. ◊ شاع الدار: خانومکه هاوبهش بوو
 حيا نه کرايووه ◊ دمگوتري: (اشترى داره على
 الشيرع): خانوى تيکه لى و نيفراز نه کراوى
 كرى. ◊ شاع الإناء: فاهمکهى پرکرد ◊ لهدوعا
 کردن دا دمگوتري: (شاعك الخبز) خيرو خوشى
 داتپوشن ◊ اشاع الشين: به شته کهى بلاو
 کردموه دمري خست ◊ اشاع الدار و مهرها:
 خانومکهى والى کرد تيکه لى بن و به شه کاني
 ليك جيانه کريته و نه نيفراز نه کراين ◊ اشاع
 بالقوم: بانگى خه لکه کهى کردو هاوارى لى
 کردن، لئيان توره بوو ◊ اشاع الله القوم بالسلام:
 پهرومردگار نه من و ناسايشى به سهر نهو
 قه و مه دا رژاند گشتگيرى کرد بويان ◊ شايعه
 مشايعة و شياعاً: شوينى كهوت، پشتگيرى کردو
 هاوارو هاوبيرى بوو ◊ شيع: بهمانا (شاع) دئ ◊
 شيع فلان: فلانكس بوو به شوينکه و تهى
 خه لکى تر ◊ بوو به شيعه مه زب ◊ شيع
 الزامر: زورنا ژمنه که فوى به زورپناکه دا کردو
 لئى دا ◊ شيعت فلاناً نفسه: فلانكس نه نفسى
 ته مى خواردو بوو ◊ شيع النار في المطب: ناگرى
 خسته ناو دارمگانه و مو بلاوى کردموه خوشى
 کرد ◊ شيع القضب فلاناً: رق هلسان و تورمى
 فلانكسى که ميا به خ و بن نمود کرد ◊ شيع
 فلاناً: له گه لى فلانكس جووه دمرو به پيرى کرد،
 خودا حافيزى لى کرد ◊ ويستى بيگه به نيته و نه
 شوينى خوى، دمگوتري: (شيع الجنازة): تهر مى
 مردومکهى به پيرى کرد، له گه لى رويشت بؤ سهر
 گورستان و به خاکی سپارد ◊ اشاعا في كذا:
 له و شته دا هاوبهش بوون ◊ تشايخ الامر: کارمکه

موشاع دا ۵ الشیوعیة: مزه‌هب و بیرو
 بؤجونیکه داوادمگن خاومنداریتی ملک و
 سامان هموانی بی ملکداریه‌تی تایه‌تی
 نه‌مینئو هممو کس به‌نهنده‌زی توانای
 خؤی نیش بکاو به‌گویره‌ی بیویستی شت
 وهریگری ۵ الشیوعی: کسینک نیسبت بدرئ
 بؤ شوسالیسی ۵ المَشاعُ: همه جؤرو هموانی و
 به‌ره‌لا بؤ هممو کس ۵ المَشاعُ: بلاوه بوو،
 ملک‌ی هاوبه‌ش و جیانه‌کراوه ۵ المِشیاعُ: بؤ
 زیاده رموی له‌مانای بلاو کردنه‌موو دمرخستنی
 شت دا هاتووو ۵ المِشیعَةُ: تورمکه، سندوختیکی
 بچوک یان جانتایمکی بچوکه نافرمت هندی
 پیداو‌یستی خؤی تیدا هه‌لدمگری ۵ المِشیعُ:
 کسینک زؤر لایه‌نگرو شوینکوتوووی هه‌بن ۵
 نازاو به‌جهرگو دل‌ایرو دل‌قایم ۵ الشیقُ:
 که‌له‌بهری نیوان دوو به‌رد ۵ رنگای ته‌نگه‌بهر
 ۵ الشیک: چه‌کینکی فه‌رمی پاره وهرگرته
 کابرای خاوه‌ن پاره که‌له‌بانک دیناوه فه‌رمان
 ده‌کا به‌بانکه‌که برینک له‌پارمکه‌ی بدن به‌فلان
 ۵ شالهُ ربه شیلأ ورمشالاً: به‌رزی کردموه ۵
 الشیالُ: نه‌سپیکه باوکی ره‌سه‌ن بی و دایکی
 نارسه‌ن ۵ الشیالهُ: پیشی شت به‌رزکردنه‌موو
 لابرده‌ن ۵ کرین به‌رز کردنه‌موو لابرده‌ن ۵
 الشیالُ: حه‌مان ۵ کؤل هه‌نگر ۵ الشیالهُ:
 نامیری شت به‌رزکردنه‌موه ۵ کرین ۵ المِشیالُ:
 کسینک جه‌سته‌ی نارینک و پینک بی ۵ نافؤلایی
 ۵ الشلمُ: بپروانه (شلم).

شام فلان شیمأ: فلانکس خال له‌سمر پیستی
 دمرکه‌موت. ۵ شام السحاب والبرق: تهماشای
 همورو بروسکه‌مکی کرد ناخؤ له کوئ باران
 دمبارینئو. ۵ شام غایل الشین: به‌وردی روانی
 بؤ شوینی گومانای شته‌که.

شام الشین: شته‌مکی ناماده‌کردو مه‌زنده‌ی کرد.
 شیم شیمأ: خال له‌سمر جه‌سته‌ی دمرکه‌موت ۵ خال
 به‌جه‌سته‌یه‌وه بوو ۵ زؤری خال پیوه بوو،
 موحه‌مه‌دی ماملئ ده‌لئ:
 ده‌بارن هه‌ی ده‌بارن ده‌بارن و کربوس ده‌کا
 له‌سه‌ر سینگی که‌زالن خالو بانکس خال ده‌کا
 شیم یدی نه‌ی راس فلان ار توبه: به‌هه‌ردوو ده‌ستی
 سه‌ری فلانی گرت یان په‌خه‌ی گرت شه‌ری
 له‌گه‌ن کرد ۵ تَشیمُ الشینُ غی: شته‌که به‌ناو
 غه‌یری خؤی دا بلاو بؤوه، ده‌گوتری: (تَشیمُ
 الحریق القصب): ناگر به‌ناو به‌رئزو پوشو
 به‌لاشه‌که‌دا بلاو بؤوه ۵ (تَشیمُ الثیب الرجل):
 پیری به‌ناو جه‌سته‌ی فلان دا بلاو بؤوه ۵ تَشیمُ
 فلان أباه: فلانکس سه‌ری له‌بابی خؤی دا
 له‌نه‌خلاق و ره‌وشت دا ۵ الشامةُ: خال:
 نیشانه‌یه‌که له‌جه‌سته‌دا رنگی جودابه
 له‌رنگی پیستی، هه‌تا خاله‌که ره‌ش تربی
 جوانتره، ده‌گوتری: (کأنهم شامة في الناس):
 نه‌وانه ناشکراو دیارن له‌ناوکه‌سانی ترده ۵
 (شامة القمر): نه‌وته‌لخی و ره‌شیه‌یه له‌پوی دا
 ده‌بیندري ۵ الشیمُ: زه‌ویه‌ک له‌بهر ره‌قی و
 توندی هه‌لکه‌ندنی زه‌حمت بی ۵ المِشیعَةُ: نه‌و
 به‌رده دهرمکیه‌یه که زارؤک له‌مندالدانی
 دایکی دا تیندایه له‌گه‌ن له‌دایکبوونی دیته
 دهرموه ۵ شانه شینأ: ناشیرینی کرد، ره‌خنه‌ی
 لئ گرت ۵ الشینُ: عه‌یب و ناشیرینی،
 بی‌چه‌وانه‌ی جوانیه‌یه ۵ المشاین: عه‌یب و
 ناشیرینی جؤراو جؤر ۵ الشایي: جا؛ رومکینکه
 به‌زؤری له‌ولاتی سیلان و ولاتانی تری ناسیا
 دهرپیندري گه‌لاکه‌ی وشک ده‌کری و
 ده‌کوئیندري و شه‌گری تیکه‌ل ده‌کری و
 ده‌خوریته‌هوه.

پيوش دمداو دوش فيزئني ۵ تصاي: زيده رموي
کرد له هاوارکردن و دادو فيغان دا ۵ الصاء: نمو
ناوای له گهل مندا لبون دا دتته دمروهو و هندیکی
دمینیتیموه.

صَبَّ النَّابُ رَغْوٌ صَبْرًا: ددانه که سمری دهرهینا ۵
که لبه که دمرکهوت.

صَبَّ مِنْ شَيْنٍ إِلَى شَيْنٍ: له شتیکهوه گوستیموه بؤ
شتیکی تر ۵ دمگوتری: (صَبَّ الرَّجُلُ) پیاومکه له
نایینی خوی و مرگه پراو چووهر سهر نایینیکی تر.

صَبَّ عَلَيْهِ: له فهران و کونترولی نمو دمرچوو ۵
هیرشی کرده سمری، لئی پاپیری ۵ اصبا الناب
و نصره: ددانه که سمری دهرهینا ۵ که لبه که
دمرکهوت ۵ اصبا علی القوم: هیرشی کرده سمر
خه لکه که و پهلاماری دان و بمبایشی شوینه که بیان
نازانی ۵ الصابون: که سانیکن واز له نایینی
خویان دینن و نایینیکی تر و مردمگرن ۵ تاقم و
پیریکن نهستیره دمپرستن و بییان وایه نهوان
له سمر نایینی حمزرمتی (نوح) ن، رۆگه و
قبیله بیان شوینی هه لکردنی بای شه ماله له کاتی
نیومرؤدا.

صَبَّ الرَّجُلُ فِي الرَّادِي صَبِيًّا: پیاومکه به دۆلو
شیومکه دا سهر و ژهر بؤوه.

صَبَّ الْمَاءُ: ناومکه هه لپرا.

صَبَّ الْمَاءُ رَغْوًا: ناومکه هه لپرا ۵ دمگوتری:
(صَبَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ) سزای به سردا باراند.

صَبَّ الرَّجُلُ فِي الْقَيْدِ: پیاومکه له زنجیردا پیومند
کرد.

الصَّادُ: پیتی چواردمه می پیتهمکانی هیجایه،
شوینی هاتنه دمروهی که مناری زوبان و لای
ژوروی ددانی پيشه موی سهر و وه، بمته و او متی
پيشه موی مه لاشو دادمگري ۵ ناوی سورمتیکی
قورنانشه.

صَبَّ صَابًا: زوری ناو خواردموه ۵ شهرابی زوری
خواردموه ۵ بمته و او پیتی تیراو بوو.

صَبَّ الرَّأْسُ: سمری رشکی زوری هه ل هینا ۵ سمری
رشکاو پیتی بوو ۵ اصاب الرأس: به مانا (صَبَّ) دئ
۵ صاصا الجرد: توتکه سه گمه که هه ولی چاو
هه لئانی داو هیشتا چاوی بؤ هه لئه هاتوون ۵
صاصا الرجل: پیاومکه ترسنوک بوو دمگوتری:
(صاصا من فلان) له فلان که تر ساو گمردنکه چی
بوو ۵ تصاصا منه: به مانا (صاصا) دئ.

صَبَّكَ الشَّيْنُ صَاكًا: شته که بؤگمی کرد به هوی
عهره ق کردنه موه یان به هوی تهره شو و
تهر بوونهوه.

صَبَّكَ الدَّمُ: خوینته که خهست بؤوه.

صَبَّكَ الشَّيْنُ بَغِيًّا: شته که به غمیری خویموه نووسا
۵ صاء كة: شته کی دا ۵ الصاء كة: بؤنی که مروی
داره که به هوی تهر بوونهوه برزی و که مرو پینی
۵ بؤگمی عهره ق.

صَوَّلَ السَّبْعُ صَالَةً: حوشرمه که جم و جۆلو
رهوینه موه و پهرینی زور بوو (لهو صؤل).

صَايَ الْفَرْخُ رَغْوًا صَبِيًّا: بیچومکه هاواری کرد ۵
به که سیک که ستمیش بکاو شکوای هه بین،
دهگوتری (تلدغ القرب و تصای) دوو پشک

(حقّ صابح) حَقُّ صَبَاحٍ حَقُّ قَوْمٍ مَافِيكَ نَاشِكْرَابِهِ ۝ الصَّبَاحُ
 مِنَ الطَّعَامِ: خَوَارِدُنِي تَازِهِ ۝ الصَّبَاحُ: سَمَرَمَتَاي
 رُوژ، بَهْيَانِي وَ كَازِيوَه ۝ دَمِگوتَرِي: (أَتَاهُ صَبَاحٌ
 مَسَاءً) هَمَمِيشَه دَهْمَاتَه لَای ۝ الصَّبَاحُ: گِرِي چِرَاو
 هَمَنَدِيل ۝ الصَّبَاحِي مِنَ الدَّمِ: خَوِيَنِي زُوْر سَوور
 ۝ الصَّبَاحِيَّةُ: بَهْيَانِي شَهْوِي يَهْكَمِي بُووك
 زَاوَابِي ۝ الصَّبِيحُ: سَمَرَمَتَاي رُوژ، كَازِيوَه بَهْيَانِي
 ۝ الصَّبِيحَانُ: رُوكَرَاوَه وَ رُووُخُوْش وَ رُونَاك ۝
 مَهَبِخُوْرَهْوِي بَهْيَانِيَان نَهْوَ كَمَسَمِي بَهْيَانِي
 بِيَالَهِي شَلَمَمَنِي دَهْخَوَاتَهْوَه ۝ بُو نَافَرَمَت
 دَمِگوتَرِي (صَبَحِي) ۝ (فَعْلَان، فَعَلِي) ۝ الصَّبِيحَةُ:
 نُووسَتَنِي بَهْيَانِيَان، بَهْرَكُوْل وَ خَوَارِدُنِي نَهْوَ
 شَتَانَهِي پِيْش نَان خَوَارِدِن نِيْشْتِيهَا دَهْكَنَهْوَه ۝
 الصَّبِيحُ: شَهْرَابِي بَهْيَانِي ۝ مَهَبِخَوَارِدَنَهْوِي
 بَهْيَانِيَان ۝ نَهْوَ شَلَمَمَنِي وَ خَوَارِدَنَهِي بَهْيَانِيَان
 دَهْخُوْرِي ۝ زَمِي نُيُوَارَان بِيْ دَمِگوتَرِي (غُبُوق)
 ۝ الصَّبِيحَةُ: بَهْيَانِي، كَازِيوَه ۝ الصَّبِيحُ: چِرَاو
 گَلُوْب وَ هَمَرَشْتِيك لَهْوَ جُوْرَه ۝ مَصَابِيحُ السَّمَا:
 نَهْسْتِيْرَه نَاسْمَان ۝ الصَّبِيحُ: بَهْمَانَا (الصَّبَايِحُ)
 دِي ۝ (ك: مَصَابِيحُ).

صَبْرٌ صَبْرًا: دَانِي بَهْخُوِي دَاگِرَتَو وَ رَهْمَهْرَزُو دَلْ قَايِم
 بُوو ۝ پَشُوو دَرِيژ بُوو، بَهْمَارَامِي چَاوَمِرَوَانِي كِرَد
 ۝ دَمِگوتَرِي

صَبْرٌ عَلَى الْأَمْرِ: لَهْسَمَر نِيْشَهْكَه خُوِي گِرَتَو پَشُوو
 دَرِيژ بُوو ۝ هَاتَو هَاوَارِي نَهْكَرَد.

صَبْرٌ عَنْهُ نَفْسُهُ: خُوِي لِي مَهْنَع كِرَد، نَهْفَسِي خُوِي لِي
 گِرَتَهْوَه ۝ نَهْفَسِي خُوِي كُوْنَتَرُوْل كِرَد.

صَبْرٌ الْبُرِّ: گَمَنَمَهْكَه كُوْمَهْل كِرَد، خِرِي هَهْلَا.

صَبْرٌ فَلَانًا: فَلَانَكَمَسِي حَمَبِس كِرَد، لَهْكَه لِي كَهْوَت ۝
 أَصْبَرُ الطَّعَامِ: خَوَارِدَنَهْكَه تَان بُوو ۝ أَصْبَرُ فَلَانًا:
 فَلَانَكَمَسِي وَ لِي كِرَد خُوْگِرُو بَهْغِرَمَت بِي ۝ وَرَه

بَهْرَزُو لَهْسَمَر خُوِي ۝ صَابِرُهُ مُصَابِرَةٌ وَ صَبَارًا: لَه
 خُوْرَاگِرَتَن وَ پَشُوو دَرِيژِيْدَا بَهْسَمَرِيْدَا بِالَادَدَسْت
 بُوو ۝ صَبْرَةٌ: دَاوَاي لِي كِرَد خُوْرَاگِرُو پَشُوو دَرِيژ
 بِي ۝ صَبْرُ الْبُرِّ: گَمَنَمَهْكَه كُوْمَهْل كُوْمَهْل كِرَد ۝
 صَبْرُ الْجِبْتَةِ: جَهْسْتَهْكَه مُمِيَاكِرَد بُوْنَهْوِي
 بُوْمَاوَمِيَهْكَ نَهْرِيژِي ۝ لَهْكَوْن دَا نَادَمِيَزَاد بَهْهُوِي
 جَهْوَت وَ تَالُو تَقْتَهْوَه كَارِي مُمِيَاو دَهْبَاغ وَ شَتِي
 وَايَان نَهْمَجَام دَاوَه ۝ إِصْبَرٌ: بَهْمَانَا (صَبْرٌ) دِي ۝
 تَصَبَّرَ: نَهْفَسِي خُوِي هَهْلَا بُو خُوْرَاگِرِي وَ پَشُو
 دَرِيژِي ۝ خُوْرَاگِرِي وَ نَارَامَكِرَتَنِي بَهْسَمَر خُوِيْدَا
 هِيْنَا ۝ إِسْتَصَبَّرَ: گَمَنِي كُوْمَهْل كُوْمَهْل كِرَد ۝
 دَمِگوتَرِي (اِسْتَصَبَرَ الطَّعَامُ) خُوْرَاكَهْكَه گِرَد بُووَه ۝
 تَالٌ بُوو ۝ التَّصْبِيغُ: بَهْرَكُوْل وَ نَهْوَ جُوْرَه
 خَوَارِدَنَهْيَه كَه كَابِرَاي بَرَسِي خُوِي پِيوَه
 دَهْخَاْفَلِيْنِي تَا خَوَارِدَنَه سَهْرَهْكَيَهْكَه بُو نَامَادَه
 دَمِي ۝ الصَّبَابَةُ: نَهْوَ قُوْرَسَايِيَهْ دَهْخَرِيْتَه نَاو
 كَهْمَشْتِيَهْوَه بُو نَهْوِي لَهْرَه لَهْرَه نَهْكَات ۝
 الصَّبَارَةُ: قَلَنْ وَ بَهْلَوَعَه وَ سَهْرَهْقَابُو تُوْپَهْوَانَهِي
 گُوْرَهْوَه كَهْنَدُوو تَهْمَنَكِي وَ شَتِي وَهْمَا ۝ الصَّبَارَةُ:
 سَهْرَمَاي كُوْشَنَدَه ۝ الصَّبَارُ: كَهْسِيك زُوْر خُوْگِرُو
 وَرَه بَهْرَزُو پَشُوو دَرِيژ بِي ۝ هَمَرَوَانَاوَه بُو
 رَهْمَكِيكِي دَهْمَشْتَهْكَه، گُوْشِرَاوَهْكَه زُوْر تَالَهْو
 گَهْلَاكَهِي پَان وَ نَهْسْتُوورَه، هَمَمِيشَه سَهْوَزُو
 نَاوَادَرَه وَ چَقْلِي هَمِيَه ۝ الصَّبْرُ: وَرَه بَهْرَزِي وَ
 دَامَهْرَزَاوِي وَ خُوْگِرُ لَهْبَهْرَامَبَهْر كَارَهْسَات دَا ۝
 خُوْگِرِي لَهْسَمَر دُوورَكَهْوَتَنَهْوِي خُوْشَهْوِيْسْت وَ
 لَهْدَهْسْت دَانِي، پَان خُوْگِرِي لَهْسَمَر نَهْزِيْمَت
 دَان وَ نَازَار بَهْمِي نَاخ وَ نُوف كِرَدِن ۝ دَمِگوتَرِي:
 (قَتْلَه صَبْرًا) بَهْمَنَدِي كِرَد تَا مَرَد ۝ (شَهْرُ الصَّبْرِ)
 مَانَكِي رُوژُوو، مَانَكِي رَهْمَهْرَان ۝ الصَّبْرُ مِنَ
 الشَّيْئِ: لَای زُوْرُوِي شَت ۝ پَهْمَا شَتَهْكَه ۝
 دَمِگوتَرِي (مَلَأَ الْكَاسَ إِلَى أَصْبَارِهَا) بِيَالَهْكَه تَا

صَبَعُ الْأَنَاءِ: نَمُوهُ لَمِنَاو هَابَهَكَمَدَا بُوو لَمَنِيَوَان دُوو
بَمَنجَهوَه رَزَانْدِي بُو شُوئِنِي بِيُوئِيسْت بُو نَمُوهُ
نَه پَرزِي وَ بِلَاو نَهْبِيْتَهوَه.

الْإَصْبَعُ وَ الْأَصْبَعُ: يَهَكْيِك لَه بَمَنجَهِي دَهْسْت يَان
بَمَنجَهِي فَاج ۵ هَمِرَوَا نَاوَه بُو شُوئِن دَهْسْتو
نَاسَار ۵ لَهبُوَارِي كِيْمَادَا بَهْمَادِيَهَك دَمگُوْتَرِي بَه
شِيُوِي كُوْلَهَكَهو سْتوون قَهْبَارَه بَهْسَسْتِي ۵
الْأَصْبُوعُ: بَهْمَانَا (الْإَصْبَعُ) دِي.

صَبَعُ الشَّرْبِ وَ عَمْرُه صَبَغًا: قَوْمَاشَهَكَهِي رَمَنگ كَرْد.

صَبَعُ الشَّيْنِ: شَتَهَكَهِي نَوْقَم كَرْد ۵ لَه
شَلَمَمَنِيَهَكَهِي هَهَلَكِيْشَا ۵ دَمگُوْتَرِي: (صَبَعُ يَدَه
فِي الْمَاءِ) دَهْسْتِي خَسْتَه نَاو نَاوَمَكَهوَه نَوْقَمِي كَرْد
(صَبَعُ اللَّقْمَةِ فِي الْإِدَامِ) پَاروَمَكَهِي لَه پِيْخُوْرَمَكَمَدَا
نَقوْم كَرْد.

صَبَعُ الْحَدِيثِ: قَهْسَهَكَهِي تِيْكَهَل بَه دَرُوو دَهْلَهْسَه كَرْد
۵ دَمگُوْتَرِي (صَبغوني في عينك) سَهْرَنج وَ رَاي
تُوْيان بَهْرَامَبَهْر بَه مَن بَهْمَشِيُوِي خِرَاب گُوْرِي.

صَبَعُ النَّصْرَانِي رَلِدَه: كَابِرَاي نَهْصِرَانِي مَنْدَالْمَهَكَهِي
خُوِي لَه نَاوَدَا نَقوْم كَرْد لَه نَاو نَاوِي (مَعْمُوْدِيَه) دَا
۵ أَصْبَغْتِ النَّخْلَةَ: خُوْرَمَاكَه نَال وَ بُوْلِي تِي كَهوْت،
گَهْبِيْنِي لِي دِيَارِي دَا ۵ صَبَّغْتِ الْبُسْرَةَ:
پِيْگَهْبِيْن وَ گَهْمِيْشْتِنِي خُوْرَمَاكَه دَهْرَكَهوْت ۵
دَمَشگُوْتَرِي (صَبَّغْتِ النَّخْلَةَ) بَهْمَهْمَان مَانَا ۵ صَبَّغُ
الثَّوْبِ: قَوْمَاشَهَكَهِي بُوْيه كَرْد ۵ إِصْطَبَّحَ بَكْنَا:

بَهوْشْتَه رَهْنَكِي كَرْد ۵ إِصْطَبَّحَ بِالْأَدَامِ: بَه
پِيْخُوْرَمَكَه نَانَهَكَهِي چَهوْر كَرْد ۵ پِيْخُوْرَمَكَهِي لَه
نَانَهَكَه هَهَلَسُوو ۵ تَصَبَّغُ فِي دِيْنَه رِيْدِيْنَه: لَه
نَايِيْنِي خُوْيدَا دَامَهْزَرَاو بُوو ۵ الصَّبَاغُ: نَمُو
شْتَهِي قَوْمَاشِي هِي بُوْيه دَمگَرِي يَان شْتِي تَر ۵
هَمِرَوَا نَاوَه بُو پِيْخُوْرِي شَل ۵ صَبَاغُ الدَّمِ: لَهبُوَارِي
پَرِيْشَكِي دَا مَادَهْمَهَكَه دَهْبِيْتَه هُوْكَارِي پَهْدَابُوُونِي

لَاي سَهْرُوِي پَهْرگَرْدُووَه ۵ لِيَوَان لِيُوِي كَرْدُووَه ۵
(أَخَذَ الشَّيْءَ بِأَصْبَارِهِ) شَتَهَكَهِي هَهْمُوو هَهَلگَرْت ۵
الصَّبْرُ: گُوْشَرَاوِي دَرَهخْتِي تَال ۵ الصَّبْرَةُ: بَهْمَانَا
(الصَّبَارَةُ) دِي ۵ الصَّبْرَةُ: كُوْمَهَلَه دَانَهوْئِلَه ۵
كُوْمَهَلَه خُوَارِدَهْمَمَنِي ۵ دَمگُوْتَرِي: (اشْتَرَى الطَّعَامَ
صَبْرَةً) خُوَارِدَهْمَمَنِيَهَكَهِي بَه گُوْتَرَهو بَه كُوْمَهَل
كِرِي ۵ بَهْبِي پِيَوَان وَ كِيْشَان خُوْرَاكَهَكَهِي كِرِي ۵
الصَّبُورُ: كَهْسِيْك بَهْسَرُوْشْت خُوْرَاگَرُو وَرَه
بَهْرَزُو دَامَهْزَرَاو بِي ۵ نَاوِيْكَه لَمِنَاوَه جُوَانَهكَانِي
خُوْدَا ۵ مَانَاكَهْشِي نَمُوْيه: پَهْلَه نَاكَا لَه
تُوْلَهْسَمَنْدَنَمُوَه لَه تَاوَانْبَار ۵ الصَّبِيْرُ: هَهوْرِي
سَبِي وَ پَر ۵ كِيُو ۵ (ك: صَبْرٌ) ۵ بَهْمَانَا گَهوْرَمُو
سَهْرگَرْدَهِي گَهَل وَ نَهْتَهوْمَش دِي ۵ الْمَصْبُورُ:
كَهْسِيْك بَههُوِي تَاوَانِي كُوْشْتَنَمُوَه بَهْنَدَكِرَايِي.

صَبَّصَبَ الشَّيْءَ: شَتَهَكَهِي بِلَاو كَرْدَهوَه، لِيْكِي
جِيَاكَرْدَهوَه ۵ تَصَبَّصَبَ الشَّيْءَ: شَتَهَكَه بِلَاو بُوْوه
۵ كَهْمِيْكِي لِي مَاهَهوَه ۵ دَمگُوْتَرِي: (تَصَبَّصَبَ مَا
فِي السَّقَاءِ) كَهْمِيْك نَاو لَه كُوْنَدَهو كُوْبَهو شْتِي وَ
مَاهَه ۵ (تَصَبَّصَبَ اللَّيْلُ) شَهو كَهْمِيْكِي مَاهَه ۵
الصَّبَّصَابُ: مَانَهوِي كَهْمِيْك لَه نَاو وَ شَهْرَاب لَه
بَنَكِي پِيَالَهْدَا.

صَبَّعَ بِهِ ر صَبَّعَ عَلَيْهِ صَبْمًا: بَهْقَامَك وَ بَهْمَشِيُوِي
گَالْتَه پِيْكَرْدَن نَامَاْزِي بُو كَرْد ۵ بَهْمَشِيُوِي گَالْتَه
نَامِيْز هَامَكِي بُوْرَا دَاشْت.

صَبَّعَ فِي الشَّيْنِ: هَامَكِي خَسْتَه نَاو شَتَهَكَهوَه ۵
دَمَشگُوْتَرِي: (مَا صَبَّعَ فِي الطَّعَامِ): هَامَكِي
نَهخَسْتُوْتَه نَاو خُوَارِدَنَهكَهوَه.

صَبَّعَ فَلَانًا: قَامَكِي فَلَانَكَهْسِي هَهْنَاوَت.

صَبَّعَ فَلَانًا عَلَي الشَّيْنِ: بَهْقَامَك فَلَانَكَهْسِي شَارَهْزَا
كَرْد بُو شَتَهَكَه، قَامَكِي بُو رَادَاشْت بُوْلَاي شَتَهَكَه.

رهنگی خونین ۵ الصَّبَاةُ: بۇيە جىيىمتى،
خمچىمىتى ۵ الصَّبَاغُ: كەسنىك نىشى بۇيە كىردىن
بىن پىشەى بۇيە جىيىمتى و رەنگ كىردى قوماش
۵ درۆزن ۵ الصَّبْعُ: بۇيە و رەنگ ۵ پىخۇر ۵
ھەروا ناوہ بۇ شتى رەنگ كراو ۵ الصَّبْفَةُ: ئەموى
شتى ھى رەنگ دىمكرى ۵ شىموى شت دواى رەنگ
كىردىنى ۵ صِبْغَةُ اللّٰه: ئەموى ھىرەتمت و سىرۇشتەى
خودا ئادەمىزادى لەسەر دروست كىردووه ۵ ئەموى
ئايىنەى خودا دايناوہ بۇ ئادەمىزاد ۵ المَصْبُغَةُ:
خمخانە ۵ شوپنى بۇيە كىردىن ۵ الصَّبْغِي:
شىمويەك لەمادە لەناوكى خانەدا لەكاتى دابەش
بوونى دا ومرى دىمكرى ۵ واتە: (كروموسوم).

صَبْنٌ عَنْهُ الْهَدِيَّةُ: دىيارىيەكەى نەدايە، لەموى بىوارد
بۇ يەككىكى تر.

صَبْنُ الْقَامِرِ الْكَمْبِينِ: قومار كەرمەكە ھەر دوو
كەعبەكەى خستە ناو دەستىيەوہ بۇ ئەموى
بەرامبەرەكەى ھەنخە ئەتىنى ۵ ھاوہ ئەكەى پىنى
دەلن: (لا تصبن) فېلىم نى مەكە و ناكام لىيە جى
دەكەى.

الصَّابُونُ: صابون، پىكەتەيەكە لە ترشە لۇكە
جەمورىيەكان و بىرئ ھەلەموىات ۵ الصَّبَّانُ:
صابونكەر، صابون فرۇش ۵ الصَّبَّانَةُ: ئامىرنەكە،
دەفرنەكە صابونەكەى تى دەخىرى بۇئەموى
لەناوہكەدا نەتوتتەموى ۵ المَصْبُغَةُ: كارگەى صابون.
صَبَاً فَلَانَ صَبْرًا، رَصْبْرَةً: فلانكەس روى كىردە
رابىواردىن و لەموى لەعب ھەزى لە مېبازى و
رابىواردىن بوو ۵ صَبْتُ الرِّيحَ: بايەكە ھەلى كىرد ۵
باى صەبا ھەلبوو.

الصَّبَا: تەمەنى مندالى و پىنگەبشتن ۵ عەشق و
سۆزو خۇشەمويستى ۵ الصَّبِيُّ: مندال تادەمگاتە
تەمەنى لاوى ۵ يان مندالى شىرە خۇر ۵ تىزايى

صَبِيَّ صَبَاً: كارى مندال ئەنى كىرد.

صَبِيَّ إِلَيْهَا: بۇ كورگاندى ھەزى نى كىرد، مەيلى نى
بوو ۵ أَصَبَتِ الْمَرْأَةَ: ئافىرەتكە مندالى بوو چ نىر
چ مى ۵ مندالى زۆر بوون ۵ أَصَبَتِ الْفَتَاةَ فَلَتَأُ:
كچەكە دلى فلانى بىردو سەراسىمەى كىرد ۵
صَابِي الشَّيْءِ: شتەكەى خوار كىردووه، لارى كىرد ۵
واى نى كىرد ناراست بىن ۵ صَابِي سَيْفِهِ: بە
پىچەوانەموى شمشىرەكەى خستە كالانەوہ ۵
صَابِي السَّكِينِ: كىردەكەى سەرمو بىن كىرد ۵
دەگوتىرئ: (صَابِ السَّكِينِ) دەسكى شمشىرەكە
بغەرە لاي مىن ۵ صَابِي الْكَلَامِ: قەسەكەى بە
شىموى راست و درووست نەگىرايەوہ ۵ صَبِي
رأسه: سەرى خۇى دانەواند بۇلاى زەموى ۵
تصَابِي: خۇى مندال كىردووه ۵ تصَابِي الْمَرْأَةَ: دلى
ئافىرەتكەى بۇ لاي خۇى كىش كىرد،
ئافىرەتكەى ھىنايە سەر رىبازى دلدارى و كەوى
كىرد ۵ الصَّبَا: كىزە بايەكە لە خۇرەھەلاتەوہ
ھەلدەمىن لەكاتى يەكسان بوونى شەو و رۇژدا ۵
صَحْبَةٌ صَحَابَةٌ وَصَحْبَةٌ: ھاوپىيەتى كىرد ۵ لە
دوعاو پارانەمۇدا دەگوتىرئ (صَحْبِكَ اللّٰه) خودا
بىتبارئىزئ ۵ چاودىرى خودات بەسەرموہ بىن.

أَصْحَبَ فَلَانٌ: فلان كەس ھاوپىنى بۇ خۇى پەيدا
كىردن ۵ مندالەكانى گەمورە بوون لەگەلى
كەوتون و ھاوپىيەتى دەكەن ۵ شىوہ شىتتىيەكى
بەسەردا ھاتووه لەبەر خۇيەوہ وىتە وىتتىيەتى ۵
أَصْحَبَ لَهُ: ملكە جى بوو شوپنى كەوت ۵ أَصْحَبَ

هله بړی گرد لکه و عهیب و خهوشی ن لایبرد
 ◊ تَصَحَّحُ: چاک بؤوه ◊ دمگوتری: (تَصَحَّحَ بِالذَّوَاءِ)
 به دمرمانکه چاک بؤوه، به دمرمانکه چاکسازی
 له خوئی دا گرد ◊ اِسْتَصَحَّحَ مِنْ عِلَّتِهِ: له
 نه خویشیبهکهی چاک بؤوه. ◊ اِسْتَصَحَّحَ الشَّيْءُ:
 شتهکهی به ساغی کهوته دمست ◊ الصُّحَّاحُ:
 بهمانا (الصُّحَّاحُ) دئ ◊ الصُّحَّةُ فِي الْبَلَدِ: لمش
 ساغی ◊ حالتهتیکی سروشتیه له جهستهدا
 نهندامهکانی همریمکه و بهرینک و پیکی رۆئی
 خوئی بیینی ◊ لمشرعدا بریتیه لهوئی نه و
 عیبادهتهی نهنجامی دهدا بهسهند بی و
 قهزاکردنهوئی نهوئی ◊ یان هۆکارو سهبب بی
 بؤ نهوئی ناکام و نامانجی پیویستی لهسر پهیدا
 ببن وکو له ماملهدا نهگمر ماملهکه پلهی
 (صیحهتی) هیوو نهوه نهنجام و ناکامهکهی ن
 پهیدا دهنن ◊ وکو مولکیمت و تصهرروفو نه و
 شتانه ◊ الصُّحَّاحُ: ساغ و بی عهیب ◊ قسهی پشت
 بی بهستراو ◊ قهرموودهی پیغهمبهر (د.خ) که
 بگاتهوه سر پیغهمبهر و هاولهکانی لییهوه
 ریوایمت بکهن و راویهکانی عادل و بهناگا و
 زیرهک و وردبین و هوشیار بن ◊ الْمَصْحَةُ: نه و
 شتهی دهپیته سهببی بوونی شت ◊ همروا ناوه
 بؤ شوینیک چارهمری نهخوشی تیدا دمکری
 (نهخوشخانه).

صَحْرَ الطَّعَامِ صَحْرًا: خوارینهکهی لینا، کولاندی ◊
 صَحَّرَتِ الشَّمْسُ فَلَانًا: خور نازاری دماغی
 فلانکسی دا.

صَحْرًا صَحْرًا وَصَحْرًا: رنگی سوراییمکی کهمی تن
 کهوت ◊ اصْحَرَ الْقَوْمُ: قومکه له سارادا
 دمرکهوتن ◊ اصْحَرَ الْمَكَانُ: شوینکه فراوان بوو
 ◊ اصْحَرَ الْأَمْرُ بِالْأَمْرِ: نیشهکهی ناشکرا کرد ◊
 صَاخَرَ قِرْنَهُ: قیل و تهلهکهی له بهرامبهر و

فلاناً: فلانکسی کرده هاورپی خوئی ◊ اصْحَبَ
 فلاناً الشَّيْءُ: فلانکسی کرده هاورسانی فلان شت
 ◊ صَاخَبَهُ مُصَاحِبَةٌ وَصِاحِبًا: هاورپیتهی کرد ◊
 اصْطَحَبَ فلاناً: فلانکسی کرده هاورپی خوئی ◊
 دمگوتری: (اصْطَحَبَ الْقَوْمُ): خه لکهکه
 ههندیکیان بوون به هاورپی بهکتری ◊ تصاحبا:
 بوون به هاورپی بهکتری ◊ استصحبه الشئین:
 هۆگری بوو پیوهی گیروده بوو پیوهی نووسا ◊
 استصحبه الشئین: داوی ن کرد نهو شته لکهگی
 بکهوئی ◊ استصحبه فلاناً: بانگی فلانکسی کرد
 داوی ن کرد بییته هاورپی ◊ الصاحب: هاورپی و
 لکهگلبوو (مراقق) ◊ خاومن شت ◊ چاودیری شت
 ◊ همروا ناوه بؤ کسانیک پهیرهوی رینبازو
 پرؤگرامیک دمکن ◊ وکوو دمگوتری: (اصحاب
 ابي حنيفة واصحاب الشافعي) ◊ الصَّاحِبَةُ: هواسر
 (زن) ◊ الصَّحَابِي: کهسیکه پیغهمبهری دیبی و
 بهخزمتهی گهیشتی و نیمانی پی هینابی و به
 موسولمانیش مردبی ◊ المصحاب: ملکهچ و ژربار
 ◊ دمگوتری: (هر مصحاب لنا بما نحب) نه و
 ژربار و ملکهچ و پابهندی قهرمانی نیمهه ◊
 المصحب: لقه دار که توپنکهکهی ن نهکرایتسهوه
 ◊ چهرم تووکهکهی ن نهکرایتسهوه ◊ دنکه
 خورما به ناوکهوه.

صَحَّ الشَّيْءُ صَحًّا وَ صِحَّةً وَصِحَاحًا: شتهکه بی
 عهیب و لکهبه. ◊ صَحَّ الْمَرِيضُ: نهخوشهکه چاک
 بؤوه. ◊ صَحَّ الْحَبْرُ: ههوالکه راست بوو.

صَحَّ لَهُ عَلَى فُلَانٍ كَذَا: نهوئی لهسر فلانکس بؤ
 جهسپا ◊ اصْحَ الرَّجُلُ: بپاوهکه نهو عهیب و
 نهخوشی و کهم و کورپییهی همیبوو نهماو باری
 خواری راست بؤوه ◊ اصْحَ اللَّهُ فَلَانًا: خودا
 نهخوشی و ناردهتهی فلانکسی لایبرد ◊ صَحَّحَهُ:

لکینراين و تهجلید کرابین ۵ بمرزوری ئەم وشەبە
 بۆ قورنانی پەرۆز بەکار دەهێنرێ.
صَحْل فلان صحلاً: لەدەنگی دا گریبەك هەبوو ۵
صَحْنُهُ صَحْنًا: لێی دا ۵ دەرگوترێ: (صَحْنُهُ بڕجەلە)
 قاجی بیانا ۵ الصَّحْنُ: بیالە شەرابی گەورە ۵
 قاپیکی گەورە کە خۆراکی تێ بکری ۵ وەکوو
 لەگەن و سەمەندو ئەو جۆرە دەفرانە ۵
 گۆرپانیکی ئەناو مزگەوت یان لەمالدا ۵ زەوی
 دەشت و فراوان کە درەختی تێدا نەبێ.
صَحْنُ الأذن: ناو گۆیجە ۵ الصَّحْنان: دوو تەشتی
 بچوکن بە بەکتر دەکیشرین بۆ و دەهێنانی
 دەنگیکی تاپبەتی لە بواری مۆسیقاو گۆرانیدا ۵
 الصَّحْناء: جۆرە پێخۆریکی لە گۆشتی ماسی
 بچوکن دروست دەکری ۵ الصَّحْنُونُ: ئەسپی
 راپهێنراو و پام کراو ۵ المِصْحَنَةُ: قاپیکی وەک
 لەگەن خواردنی تێدەکری.
صَحَا النائم صحراً: نووستووێک بە خەبەر هات.
صَحَا السكران: سەرخۆشەکە بەری دا، ناسایی
 بۆوه.
صَحَا القلب: دڵ و مناگا هاتەوه لە خەوی غەفلەت و
 عیشقبازی بە خەبەر هات.
 صحت السماء: ناسمان ساو بوو هەوری بۆوه نەما.
صَحَا الیرم: ئەمرۆ خۆرتا و فینک بوو، ئەمرۆ
 خۆرتا و بوو، سەرماي کەم بوو. ۵ أصحی: بەمانا
 (صحا) دئ ۵ کەوتە ناو حالەتی بە خەبەری و بە
 ناگاپیەوه ۵ کەوتە ناو وڵاتیکیهه هەساو و
 خۆرتاوه ۵ أصحی فلاناً: فلانکەسی بە خەبەر
 هێنا ۵ وای ئێ کرد خەو یان بێهۆشی یان
 سەرخۆشی بەری بدا ۵ الصَّحْرُ: دەرگوترێ: (سما
 صحر و یوم صحر) واتە بێ هەورەو سافو بێ
 گەردە ۵ المِصْحاة: بیالەو سوراحی شەراب کە

رەقەبەرەکی نەکرد ۵ إِصْحَرُ: بە مانا (صَحْر) دئ
 ۵ الصَّحَارُ: دەرگوترێ: (ابرز لە الأمر صحاراً)
 کارمەکی بە ناشکرا رۆبەرۆ کردەوه ۵ الصحراء:
 ساراو دەشت کە فراوان بێ، کەم ناوبێ ۵
 الصَّحْمَةُ: خۆراکیکی لە شیر و پۆن دروست
 دەکری، وا دەبێ ئاردهیسی پێ و مەردمگەرئ ۵
 صَحْمَحُ الأمر: کارمە ناشکرا بوو ۵ الصَّحْماحُ و
 الصَّحْمَحُ: زەوی دەشت و فراوان ۵ الصَّحْمُحُ و
 الصَّحْمُوحُ: لێکۆڵەوه مەیکی و مەها کە وردەکاری
 کارو روداو مەکان بکاو هەزماریان بکاو بیانزانێ ۵
 اصْحَفَ الكتاب: کتیبەکی بەرە بەرە کۆکردەوه
 ۵ صَحَّفَ الكلمة: وشەکەکی نووسی یان
 خۆی نەدەوه بەهەلە ۵ وەکوو پێویست
 نەپهخۆیندەوه یان نەینووسی، بەهۆی ئێ
 تێکچوونی پێتەکان لێی ۵ تَصَحَّفَتِ الكلمة أو
 الصحيفة: وشەکە یان لاپەرەکە لە راستییەوه
 بوو بە هەلە ۵ الصحافة: پۆزنامەوانی، ئەو
 کەسە هەواڵ و راپ بۆچوون کۆدەکاتەوه و لە
 پۆزنامەو گۆناردا بلأوی دەکاتەوه ۵ الصحاف:
 ئەو کەسە صەحافی دەکا ۵ یان خەریکی
 فرۆشتنی پۆزنامەو شتی وایە ۵ الصحفة:
 قاپیکی لەهاتی خواردەمەنی وەکوو دەوری
 لەگەن و کاشی و ئەو جۆرە شتانە ۵ الصَّحْفِي:
 ئەو کەسە زانیاری لە پۆزنامە و مەرگەرئ ۵
 کەسیک کاری پۆزنامەوانی نەنجام بدا ئەوهی
 کردبێتە پێشە خۆی ۵ الصحيفة: لاپەرە
 نووسراو یان ئەوهی تێیدا نووسراوه ۵
 لاپەرە مەکی تاپبەتیە لە پۆزنامە مەیک پۆزنامە یان
 لەکاتیکی دیاریکراو دەردەچێ و تاپبەت دەبێ
 بە لاپەنی سیاسی یان کۆمەلایەتی، یان ئابوری
 یان پۆشەبیری ۵ صحيفة الوجه: پێستی دەم و چاو
 ۵ المصحف: کۆمەلە لاپەرە مەیک کە پێکەوه

جمنگه‌ی گهرما ۵ **إِسْطَخْدُ الحِرْيَاءُ**: حیریاو
 چروجانهمر به گهرمای خۆر بووزانهوه گهرم
 بوونموه ۵ **الصَّاحِدَةُ**: گهرمای نیومرۆ ۵ **الصَّخْدَةُ**:
 گهرمای نیومرۆ ۵ **الصَّيْخُورَةُ**: بهردی زۆر رهق ۵
 دمگوترئ: **(صَخْدُ وصَيْخُورَةُ)** شاخو رهقه‌نیکه
 قولینگو پاچ کاری ئی ناکمن.

صَخْرَ المکان صَخْرًا: شوپنه‌که بهرده‌لانهو شاخو
 رهقه‌نی زۆره ۵ **أَصْحَرُ المکان**: شوپنه‌که شاخو
 بهردی زۆر بوو ۵ **الصَّاخِرُ**: زرينگه‌ی ناسن که
 بهیه‌ک دمکهون.

الصَّاخِرَةُ: قاپی ناو تیدا خواردنه که له سوالمهت
 درووست کرابئ ۵ **گۆزلیکه‌ی ناو ۵ الصَّخْرَةُ**:
 بهردی گهورمو رهق ۵ له زاراوی جیؤلوجیادا
 بریتیه له مادیه‌کی سروشتی زهوی به زۆری
 له یه‌ک گرتن و تیکه‌ل بوونی دو (معه‌دن)
 کان و زیاتر پینک دئ ۵ **(علم الصَّخِر)**:
 زانیاریه‌که له شاخو بهرد دمکۆلتهوه له‌جی
 درووست بووهو تایبته مهندی جیهه‌و ج
 جۆرنیکه.

صَدِيّ الحدید: ناسنه‌که ژمنگ دایپوشی ۵
 دمگوترئ: **صَدَات يده من الحدید**: دهستی به
 ناسنه‌که ژمنگاو یوو.

صَدِيّ نلان: فلانکس خه‌مۆک و سیس بوو ۵
 دمگوترئ:

صَدِيّ القلب: دل ژمنگی گرت.

صَدِيّ اللون: رمنگه‌که رهشی تینگه‌را ۵ **أصدأ الحدید**:
 ناسنه‌که‌ی والی کرد ژمنگ بینئ ۵ **الصدأ**: ژمنگ
 ۵ **همروا (الصدأ)** ناوه بۆ ته‌لخ و به‌لخیک
 دمکه‌ویته سهر روی شت.

له‌زیو دروست کرابئ ۵ **الصَّخَاءُ**: همر شتیک
 خه‌م بره‌وینئ، سهرخۆشی لابه‌ری.

صَخْبَ الجمع صَخْبًا: کۆمه‌له‌که بوو به زاوه زاو و
 قیره‌و هه‌رایان.

صَخْبَ فلان: فلانکس هاواری کرد هیراندی.

صَخْبَ البحر: ده‌ریا که‌وته جونیوش و شه‌پۆل
 هاویشتن ۵ **صَاخِبُهُ**: له قیره‌و هه‌راو هۆریادا
 پینشیرکینان کرد ۵ **إِسْطَخْبَ القوم**: خه‌لکه‌که
 کردیانه هه‌راو هۆریاو لیکدان و پینکدادان ۵
(إِسْطَخْبَ الموج) شه‌پۆله‌کان پینکیاندا ۵
تصَاخِبَ: به‌مانا **(إِسْطَخْبَ) دئ**.

صَخَّ الحجر صَخًا و **صَخِيحًا**: به‌رده‌کان له‌کاتی پینک
 کیشاندن دمگیان لیوه‌هات.

صَخَّ فلاناً صَخًا: له گونجکه‌ی فلانکسه‌ی داو که‌ری
 کرد ۵ **دمگوترئ**: **(صَخَّ سمعُهُ)** و **(صَخَّ الصوت)**
 اذنه‌) دمگه‌که گونجکه‌ی که‌ر کرد.

صَخَّ الصُّلب على الصُّلب: رهقی به رهق کیشا دمگی
 ئی هات.

أصَحَّ سمعُهُ: گونجکه‌ی که‌ر کرد ۵ **الصَّاحَةُ**: گرمه‌و
 دمگی گهوره که نه‌ه‌ونده به هیزین گونجکه
 که‌ر بکا ۵ دمگی که‌رمنای هاتنی قیامت و دنیا
 ویرانبووون ۵ **الصُّعْتُ**: دمگی بهرد که‌به‌ر شتیک
 بکه‌وی.

صَخْدَ الیوم صَخْدَانًا: رۆژه‌که گهرماکه‌ی به‌هیز بوو
 ۵ **صَخَدَت الشمسُ الشین والانسان صَخْدًا**: خۆر
 له‌شته‌که‌ی داو نه‌خۆشی خست هه‌لی پرۆکاند ۵
 دمگوترئ: **(صَخْدَةُ الحر)** گهرما‌به‌ردی نه‌خۆشی
 خست.

صَخْدَ الیوم صَخْدًا: نه‌مرۆ گهرماکه‌ی به‌هیز بوو ۵
أصْحَدَ فلان: فلانکس گهرمای ئی هات، که‌وته

صَدَحَ الطائرُ صَدْحاً و صِدْحاً: مهلمکه خویندی و
دمنگی بهرز کردموه ۵ دمگوتری: (صَدَحَتْ
الْمُنْيَةُ) نافرته گوزانی بیژمکه دمنگی لی
هه لیری و کهوته گوزانی وتن ۵

الصُّحُ: تهپۆلکهی بچوک و رمه لآن ۵ درکه شاخ ۵
الصُّيْحُ: خاومنی دمنگی بههیزو ناوازی گوزانی
۵ الصُّيْحُ: بهمانا (الصُّيْحُ) دئ.
صَدَّ عَنْهُ صَدّاً و صُدَّ: روی لی و مرگپرا.

صَدَّ صَدّاً: نارحمت بوو روی و مرگپرا ۵ اصْدُ الجرح:
برینه که کیم و زوخاوی کرد ۵ اصْدُ فلاناً عن
کذا: فلانکهسی لهو شته مهنع کرد ۵ صَدَّ الجرح:
برینه که کیمی کرد ۵ الصُّدُّ: واز لی هینان و خو
گومکردنی دولبهر له عاشقه کهی ۵ لایمنی شت ۵
پیرموی ناو لهناو شیو و دۆلدا ۵ الصُّدُّ: لایهنو
نزیک ۵ نامانج و مه بهست ۵ بهرامبهر ۵
دمگوتری: (هذا الدار صَدَدٌ هذه) ۵ (بصددها)
بهرامبهری ۵ له میانهی قسه کردندا دمگوتری
(لاحد لي دونه ولا صَدَدٌ) هیچ مانیمیکم نییه
۵ (هو بصددٌ کذا) نهو خهریکی نهو شته به
سهرگرمی نهو شته به ۵ الصُّدِّد: کیم و زوخاو.
صَلَّرَ الأمر: نهمرکه مؤرکراو دهرجوو.

صَلَّرَ الشئ عن غیره: شته که ومدی هات، بهیدا بوو
۵ دمگوتری (فلان یصدر عن کذا) فلانکهسی
هیزو دمه لآت له فلان شته وه و مردهگری.

صَلَّرَ عن المكان والرود: له شوینته که گهرا به وه،
پاشگه زیبوه.

صلو الى المكان: گه بیشته نهو شوینه.

صَلَّرَ فلاناً: فلانکهسی گهرا به وه ۵ سنگی فلانکهسی
ههنگاوت ۵ صَلَّرَ صَدراً: سنگی نازاری بهیدا کرد
۵ اصَلَّرَ الأمر: هه رمانه کهی بلا و کردموه و جئ

به جی کرد ۵ اصَلَّرَ فلاناً عن الشئ: فلانکهسی
لهو شته گهرا به وه، مهنعی کرد ۵ اصَلَّرَ القوم:

خه لکه کهی تیز کرد ۵ دمگوتری: (اطعمهم حتى
اصَلَّرهم) ۵ اصَلَّرَ الرعاء دوابهم: شوانه کان
نازه له کانی خوینان ناوداو له سهرناومکه
گهرا پاننه وه دواوه ۵ ههروا دمگوتری: (فلان یرد
ولا یصدر) دست به کارمکه دمکا به لام تهواوی
ناکا ۵ صَاذَرَهُ علی کذا: به جهخت و نیلحاحوه
داواوی لی کرد ۵ صادرت الدولة الامران:

حوکومت مال و سامانه کهی داگیر کرد ۵ دستنی
به سهردا گرت به مه بهستی سزادانی خاومنه کهی
۵ صَلَّرَ الفرس: نه سپه که له غاردان و پیشپر کیدا
پیش نهوانی تر کهوت ۵ صَلَّرَ فلاناً: فلانکهسی
گهرا به وه ۵ خستی به پیشه وهی مه جلیسه که ۵ له
پیشه وهی مه جلیسه دا نه نشانند ۵ صَلَّرَ الکتاب:

پیشه کی بو کتیبه که نووسی ۵ صَلَّرَ البضاعة:
کالا کهی له ولاتی که وه نارد بو ولاتی کی تر ۵
تَصَلَّرَ الفرس: بهمانا (صَلَّرَ) دئ ۵ تَصَلَّرَ فلان:
فلانکهسی له پیشه وهی مه جلیس دانیشت ۵ پیش
نه ته وه کهی کهوت ۵ اصَلَّرَ الأمر: داواوی
دهر جوونی هه رمانه کهی کرد ۵ الاصلر: سنگ
پان و گه وره ۵ الصَّادِرُ: دمگوتری: (ما له صادر
ولا وارد) نه دره جوو نه هاتوو هیچی نییه ۵
(طریق صادر وارد): ریگای هه رمبالغو ناومدر

الصادرات: کالای ولات که رهوانهی دهرموی
ولات بکری ۵ الصُّدَار: پۆشاکی که سنگ
دادمیوشی (سوخمی په خه داخراو) ۵ الصُّدَارَة:
پیشکه وتن، پیشهنگو پیشهوا، دمگوتری: (فلان
له الصُّدَارَة في القوم) ۵ له لای زانایانی (نهحو)
تا به تمندی وشه به که بهوهی که له سهرمتای
رسته وه بیج ۵ و مگو (اسماء الإسطهام) ۵ الصُّدَّرُ:
پیشه وهی شت ۵ دمگوتری: (صَلَّرَ الکتاب)

پیشگی کتیب ۵ (صدر النهار) سمرقانی رُوژ ۵
(صدر الأمر): سمرقانی کار.

صدر القوم: سمرقانی نتموه.

صدر الانسان: سنگی ناده میزاد.

(ذات الصدر) نه خوشی سنگ (سیل).

(ذات الصدر) نهینی ناودل و دموون ۵ الصنتر:

گه پانهوه له ناو خوار دنهوه ۵ پان گه پانهوه

له کاری تر ۵ (يوم الصدر) رُوژی چوارمی

جه زنی قوربان ۵ چونکه حاجیه کان له

مه ککه وه دمگه پانهوه بؤ ولاتو شوینی خویان ۵

الصنتر: بهمانا (الصنتر) دئ ۵ سوخه ۵ چاکمتی

بی قول که سنگ داپوشی ۵ زرنی کورت ۵

الصنتر: لای سمروی شیو ۵ پیشهوهی دؤل و

شیو ۵ المصدر: چاوک و کانی شت ۵ نهوهی شتی لی

ومدی دئ ۵ له لای زانا زمانه وانیه کان بریتیه له

نیمسک ماناکهی زهمانی له خو نه گرتبی ۵

الصنتر: دهگوتری: (رجل صنتر) پیاویکی سنگ

پتموی قایم و قوله ۵ صند المنخل: بیژنیک و

که و گرو گل گیرمکهی به دست هینا و بردو

له زانندی بؤ به کارهینانی.

صَدَغَ النبات الأرض: رومکه که سمری له زهوی

دهرهینا و دهرکهوت.

صَدَغَ الزجاج وغره: شوشه کهی شکاند.

صَدَغَ المسافر الفلأ: پنبوارمکه چوله وانیه کهی

بری.

صَدَغَ القوم: خه لکه کهی په رته وازه کرد.

صَدَغَ الأمر به: کارمکهی ناشکرا کردو رونی کردهوه

صَدَغَ: سمرنیشهی تووش بوو ۵ صَدَغَ: زنده رموی

کرد له گه پاندنو رونکردنه ودا له شکاندنو

سارا برین دا ۵ توشی سمرنیشهی کرد ۵ صَدَغَ:

بهمانا (صُدغ) دئ ۵ تَصَدَغَ: شق بوو قه لشا ۵

درزی برد ۵ دهگوتری: تَصَدَعَت الأرض بالنبات:

زهوی شق بوو به سمر دهرهینانی روهک لئی ۵

تَصَدَغَ القوم: خه لکه که په رته وازه بوون ۵

إِنصَدَغَ: شق بوو ۵ درزی برد ۵ إِنصَدَغَ الصَّبغ:

بهیانی شمهقی دا ۵ کازیومی بهیانی دهرکهوت ۵

التَصَدَغُ: له (جیؤلؤجی) دا بریتیه له تیکشکانی

شاخ و بمرد بههوی هیزی زورهوه ۵ الصادغ:

دادومر له نینوان هموم دا ۵ الصادغ: سمرنیشه،

نازاری سمر که هؤکارمکانی زورن ۵ الصدغ:

درزو شق بوون له شتی په قدا ۵ الصدغ:

نیومی شتی شق بوو، درز تی بوو بؤ دووگمرت ۵

جه لمبه نازل ۵ الصدغ: شق کراو ۵ نیومی

شتی دوولمت کراو.

صَدَغَ الى الشيء صُدغاً: مهیلی بؤلای شته که کرد.

صَدَغَ عن طريقه: له په بازی خوی لایدا.

صَدَغَ فلاناً صَدغاً: له لاجانگی فلانکسی دا ۵

خواریه کهی راست کردهوه.

صَدَغَ البعير وغره: لاجانگی حوشترمکهی داغ کرد ۵

نیشانهی کرد.

صَدَغَ فلاناً عن الأمر: فلانکسی له کارمکه لادا.

صَدَغَ صَدغاً: لاواز بوو ۵ صَدغاً: بهرامبری کرد

شان بهشانی یه کتر رویشتن ۵ تَصَدَغَ: سمرینی بؤ

لاجانگی خوی دانا ۵ الاصدغان: دوو رمگن

له خوار لاجانگهومن ۵ الصادغ: نیشانه به که به

دریژی له سمر لاجانگ دروست دهگوتری ۵ الصدغ:

نینوان قولینچکی جاو و گوینچه که ۵ زولضو

لاجانگ ۵ المصدغ: سهرین.

صَدَفَ عنه صَدفاً و صَدفاً: روی و مرگتیرا مهیلی

کرد.

صَدَقَ فلاناً عن الشيءِ صَدَقاً: فلانكەسى لە شتەكە لادا.

صَدَقَ صَدَقاً: لە رۆیشتن دا ئەژنۆكانی رۆیان لەبەك بوو لێك دەمران ◊ أَصَدَّهُ عَنِ الشَّيْءِ: لە شتەكەى لادا، لە شتەكەى گێراپەوه ◊ صَادَقَهُ مَصَادَقَةً: رۆبەروى بۆوه بە رێكەوت تووشى بەكتر بوون بەبێ ئەومى هیچ وادەبەكیان لە بەینا هەبێ ◊ تَصَادَفَا: بە رێكەوت بەبەكتر گەپشتن ◊ تَصَدَّقَ لَهُ: پێشى پى گرت ◊ بەرپەرچى داپەوه ◊ تَصَدَّقَ عَنْهُ: رۆى لى وەرگێرا ◊ الصَّدْفُ: رۆتێكردى ئەژنۆكانە بۆلای بەكتر لەكاتى رۆیشتندا ◊ هەرشتیك گەورەمۆ بەرزو مەبەست بێ، وەكوو نیشانە، دیوار، كێو ◊ لایەن و پەناو قەراخ ◊ صَدَفَا الْجَبَلُ: ئەملاو ئەولای كێوه بەرامبەر بە بەكتر بن ◊ بەردەمۆ توپێكل و سەدەفى مروارى ◊ تاكەكەى (صدفة) ◊ الصَّدْفَةُ: كێركراگەى گۆئ ◊ الصَّدْفَتَانِ: دوو حەوزى كلۆت كەسەرى نێسقانى رانى تێداپە ◊ الصَّدْفُ: نافرمتێك رۆى خۆى نیشان بێنەر بىداو خێرا رۆى وەرگێرێ ◊ دەم بۆگەن.

صَدَقَ فلان في الحديث: فلانكەس راستى وت ◊ راستگۆ بوو ◊ واقيعى روون كردهوه.

صَدَقَ في القتال رُحْمَةً: بە هیزو تواناو ورمبەرزىپەوه رۆى كرده گۆرپەپانى شەڕ.

صَدَقَ فلاناً: هەوالى راستى بە فلان گوت ◊ دەشگوترئ (صَدَقَهُ الْحَدِيثُ) بۆ هەمان مانا ◊ صَدَقَ فلاناً النصيحة والأخاء: بەراستى و دلسۆزى نامۆزگارى فلانى كىردو برادەراپەمتى و دۆستاپەمتى راستەقینەى لەگەڵدا بەست ◊ صَدَّقَ فلاناً الرعد: پاپەندى وادەمۆ بە ئێنى خۆى بوو بۆ فلانكەس ◊ (فهر صادق) ئەو راستگۆپە (فهر

صَدوق) زۆر راستگۆپە ◊ أَصَدَقَ فلاناً: فلانكەسى بە راستگۆ لە قەلەم دا ◊ أَصَدَقَ المرأةَ: ماریى دا بەنافرمتەكە ◊ ماریى بۆ بریار دا ◊ صَادَقَهُ مَصَادَقَةً وَصِدَاقاً: كرده دۆست و برادەرى خۆى ◊ صادق فلاناً المرءة والنصيحة: بە دلسۆزى خۆشەویستى و نامۆزگارى خۆى بۆ فلانكەس دەرپێرى ◊ صَدَّقَهُ رَصَدًا: بە تصدیقا و تصدایقا: دانى نا بەراستگۆپى ئەو ◊ قەسى خۆى برده سەرو ئاواتى خۆى هێناپە دى ◊ صَدَّقَ عَلَى الأمرِ: فەرمانەكەى تەمصدق كىرد، واژوى كىرد ◊ تَصَادَقَا: بوون بە هاوپیى بەكترى و بەكتریان خۆش وىست ◊ تَصَادَقَا الْحَدِيثُ: هەریەك لەو دووانە قەسى راستیان بۆ بەكتر كىردو راستگۆ بوون لەگەڵ بەكتر ◊ تَصَادَقَا عَلَى الأمرِ: هەردوكیان فەرمانەكەیان پەسەند كىردو پێى رازى بوون ◊ دانیان نا بە واقیعهكەدا ◊ تَصَدَّقَ عَلَيْهِ: خێرى پێى كىرد، پارمەتى دا بە مال و سامان، زمكاتى داپە ◊ التَّصَدِيقُ: لەلای مەنطیقىەكان بریتىپە لە دەرک كىردنى حوكم و نىسبەت لەنێوان دوولایەى قضیەدا ◊ لەبواری یاسای نێودهوڵەتیدا بریتىپە لە رازى بوون و واژو كىردنى سەروۆكى دەوڵەت بۆ پەیمان نامەپەك كە لە نێوان ولاتەكەى و ولاتىكى تردا بەستراوه یان هەرشتیكى لەو جۆره ◊ الصَّدَاقُ: دەگوترئ: (قەر صادق الحلاله) خورماپەمى شیرینە ◊ (هر صادق الحكم) ئەو دلسۆزه لە بریارمەكەى داو هیچ شتیك راستى پێى ناگۆرئ ◊ دەگوترئ: (فجر صادق) سەپپاى كەنارى ناسمان كە بىلاو دەبێتەوه و سەرمەتای پۆزێكى تری تازه دەست پى دەكا، لە پێش ئەوه قەجى كازىب هەپە كە بەدەرتزى بەرمۆ خۆرناوا ستونى دیارى دەدا ◊ الصَّدَاقَةُ: مێینەى (الصادق) ◊

فَلَانِكَمْسَى گرت ۵ صَدَمَةٌ بِالْقَوْلِ: به قسه بؤری
 داو بیج دمنگی کرد ۵ صَادَمَةٌ مُصَادَمَةٌ وَصِدَامًا:
 بهرگری کردو پائی پیومنواو بهرمنگاری بووه ۵
 إِصْطَمًا: نهو دوانه ههرهپهکه میان بهرمنگاری
 نهوی تریان بؤوه ۵ تَصَادَمَا: به مانا (اصطدام)
 دئ ۵ دَمَشْكَوْتَرِي: تصادمت الآراء: بیرو رایهکان
 جوداوازو دزیههک بوون ۵ الصُّدْمَةُ: پائنانی
 لهناکاوا به شیوهی تهکان ۵ دَمْكَوْتَرِي: (صَرَغَةٌ
 بصدمة) به راتهکاندن و پائنانی گوزوگومممت
 خستی.

صَدِيَ صَدِي: تینوایهتی په رمی سهند ۵ اَصْدَى
 الْجِبَلُ: کیومهکه دمنگهکهی دووباره کردوه ۵
 صَادَاه: بهرهلستی کرد، لهگه لئیدا ههلی کردو
 مه دارای کرد ۵ صَدَى فُلَانٌ بِيَدِهِ تَصْدِيَةً:
 فُلَانِكَمْسٌ بههرردوو دهستی چهپلهی ئی دا ۵
 تَصَدَّى لِلْأَمْرِ: سمری بهرزکردوهو بوکارمهکی
 روانی بزانی چیه و چؤنه ۵ تَصَدَّى لِفُلَانٍ:
 بهرپهرچی فُلَانِكَمْسَى دابهوه ۵ روى له
 فُلَانِكَمْسٌ کردو ویستی قسهی لهگه ل بکا ۵
 الصُّدَى: تینوایهتی زؤرو کوشنده ۵ گَیْرَانِهْوَى
 دمنگ که شاخ دووباری دمکاتهوه، دمگوترئ:
 (صَمَّ صَدَاه) خپ بوو دمنگی نهما فهوتا ۵ (أَصَمَّ
 اللهُ صَدَاه) خودا لهناوی برد ۵ ههروا وشه
 (الصُّدَى) به مانا پاش بهرپیومبردن و
 پهرومردمکردنی مال و سامانه ۵ دمگوترئ: (هر
 صَدَى مال) ۵ پالندیهکی نهفسانههیه له کؤندا
 پئیان و ابووه له سمری کوژراو دپته دهرمه ههر
 هاوار دمکا تینوومه و ناوم بدضی ههتا تۆلهی
 کوژراومکه دمکرتیهوه نهوجا بیدمنگ دهبی.

الصَّدَاقُ: مارهیی ژن ۵ الصُّدَاقَةُ: دؤستایهتی و
 پهپومندی نیوان برادرهرو خوشهویستان ۵
 الصَّدِيقُ: نهوکهسهی ههمیشه پشتگیری حهق و
 راستی دمکا ۵ زنده رهوی دمکا له راستگوپیدا ۵
 نهو کهسهی گردهومکانی پشتگیری له قسهکانی
 دمکا ۵ قسهو کردهوی ومکو بهک وان ۵ ههروا
 وشه (الصَّدِيقُ) نازناوی حمزرمتی نهبوپهکره
 (رمزای خودای ئی بی) ۵ الصَّدِيقُ: تهواو له ههموو
 شتیک دا ۵ دمگوترئ: (رمح صدق) رمیکی
 راست و رقهه ۵ (رَجُلٌ صَدَقَ الْفَقَاءَ) پیاویکی
 خؤراگره لهکاتی روو به رووبوونهوهی دوزمن ۵
 الصَّدِيقُ: راستگوئی، پیکهاتنهوهی قسه بؤ و اهبع،
 خؤراگری و وره بهرزی ۵ دمگوترئ: (رَجُلٌ صَدَقَ
 (وَأَمْرًا صَدَقَ) ۵ کاروباری راست و بی عهیب و
 دوور له کهم و کورپی و درؤو پیچ و پهنا ۵
 الصُّدُقَةُ: مارهیی ناهرت ۵ الصُّدُقَةُ: خیرو
 خیرات، نهوهی که خامنی دارایی دمیدا به
 همزاران بؤ رهامندی خودا و بهنیازی خیر ۵
 الصَّدِيقُ: هاوهلی دلسؤزی راستهقینه ۵ جاری و
 ههیه بهو شیوه بؤ تاكو و کؤو بؤ نیرو بؤ می
 بهکاردههیندرئ دمگوترئ: (هر صدیق وهم
 صدیق وهی صدیق وهن صدیق) ۵ المَصْدَقُ: له
 زاراوی ممنتیقیهکان دا نهو تاکانمن که مانای
 کولیههکه میان تئیدا بهرجهسته دهبی ومکوو
 (نازادو وریاو حسن و حسین رسول و
 مامهند....) دهبینه (مَصْدَقُ) ی نادهمیزاد که
 مهفهومی کولیهه ۵ مِصْدَاقُ الْأَمْرِ: بهلگه
 لهسمر راستی شتهکه ۵ (صَدَمَ الشَّيْءُ الشَّيْءَ
 صَدَمًا) شتهکه له شتهکهی دا پئیکیان کیشا ۵
 پائی پیومنا ۵ دمگوترئ: (صَدَمَ الرَّجُلُ غَيْرَهُ)
 پیاومکه پالهمستوی غهبری خوئی دا ۵ صَدَمَتِ
 النَّازِلَةِ فَلَانًا: بهلاو کارسات ناگهان یهخه

حیا بؤوه ◊ الصَّرِیح: رونکردنهووه را دهرپرینی
 حوکووممت یان وته بیژی فهرمی حوکووممتو
 دامهزاراوهو پرؤژهو شتی وا به بهیائنامیهک
 دهریارمی کارنکی نیداری یان سیاسی یان
 سهربازی ... هتد ◊ یان نیزن و مرگرتن بهکارنک
 له کسینک خاوفنی دمهسلاتی نیزن دان بی ◊
 الصَّرَاحُ: پالکو بی خهوش له کمهفو بهلغو و پلو
 پوش ◊ دهگوتری: (نسب صُراح) نژادو
 بنیجهیهکی خاوپن ◊ (حمر صُراح) شهرابی
 خالص و بی غمش ◊ (تکلم به صُراحاً) به ناشکرا
 قسهی دهربارمی کردو رونی کردموه و پهردی
 لهسر لادا ◊ الصَّرَاحَةُ فِي الْحَمْرِ: ناشکراو بی
 جهندو چوونو بی پیچ و پهنا ◊ الصَّرْحُ:
 بالهخانهی بهرز، بیانی هه لچوو بهناسماندا ◊
 بهزاراوهی تازه (ناطحة السحاب) نهو بالهخانهی
 نهومنده بهرزه شهر لهگه ل ههور دمکا ◊
 الصَّرْحَةُ: گۆرهبانی خانوو جهوشهی مال ◊
 الصَّرِیحُ: خالص و پالفته له تلپ و کمهفو بهلغو
 پلو و پوش ◊ ناشکراو نمایان.

صَرَخَ صُراحاً رصراً: نهراندی، به ههموو هیزی
 هاواری کرد ◊ داوای یارمیتیدان و به هانهوه
 چوونی کرد ◊ اصْرَحُهُ: به هانهیهوه چوو ◊
 تَصَرَخَ: له هاوارکردنهکمییدا تهکه للوفی بهکار
 هیئا، به نابهدلی هاواری کرد.

اصْطَرَحَ: هاواری کرد، داوای یارمیتی و به هاناوه
 چوونی کرد ◊ تصارخوا: هاواریان کرد ◊ دق
 بهمانا (اصطرخوا) دئ ◊ استصرَحُهُ: هاواری بؤ
 بردو داوای یارمیتی لی کرد ◊ الصَّارِخُ: هاوار
 کهر و پهنا هین ◊ به هاناهاوو یارمیتیدمر ◊
 الصَّارِخَةُ: دمنگی هاوار کهر و پمناهیئمر ◊
 الصَّارِوِخُ: صاروخ: هاوئژراونکی ناگراوییه ◊
 دینژو لای سهروهوی باریک، هه لدمدری بؤ

صَرَبَ اللَّبَنُ صَرَباً: ماستهکهی کرده ناو مهشکهوه بؤ
 نهوهی ترش بی بترشی.

صَرَبَ اللَّبَنُ فِي الضَّرْعِ: شیرمهکی له گوانهکهدا
 هیشتهوهو نمیدوشی.

صَرَبَ اللَّبَنُ صَرَباً: شیرمهکی له گوانهکهدا کؤیبؤوه ◊
 اصْطَرَبَ اللَّبَنُ: ماستهکهی له مهشکهدا ورده ورده
 کؤکردموه و لئی گهرا ترشاو بوو به توراخ ◊
 الصَّرَبُ: شیر ترشاو ماستی ترش ◊ الصَّرِيبُ:
 صهمنی سوور ◊ ماستی ترش ◊ المِصْرَبُ: هابی
 گهوره، منجه ل دیزمی گهوره، ماستیان تی
 بکری و وازی لی بینن تا دهرشنی ◊

صَرَخَ البِنَاءُ: باله خانهکهی به صاروخ بؤیه کرد ◊
 الصَّارِوِخُ: تیکه لهیهکه بهکاردههیندری بؤ
 بؤیهکردنی دیواری بالهخانهو شتی وا ◊ صَرَخَ
 الأمر صَرَخاً: کارمهکی ناشکراکردو روونی
 کردموه.

صَرَخَ الشَّيْنُ: شتهکه له خهوش و توپکل و پوشو
 په لاش پاک بؤوه ◊ صَرَخَ بما في نفسه: نهوهی له
 دهررونی بوو دهری خست ◊ صَرَخَ فلاتاً بالأمر:
 راستهوخؤ دهریارمی کارمه قسهی لهگه ل فلاندا
 کردو بهرمو روی نهوی کردموه ◊ صَرَخَ الشَّيْنُ:
 شتهکه دهرکهوت و ناشکرا بوو ◊ دهگوتری: صَرَخَ
 الحق: حهق و راستی دهرکهوت و ناشکرا بوو ◊
 صَرَخَتِ الحمر: شهرابهکه کمهفهکی هه لداو خالص
 بوو هیچی پیوه نهماو صافو بیگهرد بوو ◊
 صَرَخَ النهارُ: رؤژهکهی خویش کرد ههوری نهماو
 خؤر دهرکهوت و دونیا گهرمی بووه ◊ صَرَخَ
 الأمرُ: کارمهکی دهرخست ◊ (صَرَخَ بالأمر)
 لهبارمی کارمهوه داوای قسهی لهسر کرد ◊
 تَصَرَخَ: بهمانا (انصرَح) دئ ◊ دهسگوتری (تَصَرَخَ
 الزَّيْدُ عن الخمر) کمهفو بهلغهکه له شهرابهکه

مردن فلانکسی خپ کرد ◊ تاروماری کرد ◊
صَرَعت الریح الزرع: ریشه‌باکه کشتوگاله‌مهی
لال و پال خست.

صَرَغ الباب: دمرگاکهی کرده دوو تاکی.

صَرَغ فلان: فلانکه تووشی پهرکه‌م و فنّ نِ هاتن
بوو ◊ شه‌له‌ی نِ هات ◊ صَارَعَه مُصَارَعَةً
وَصِرَاعاً: له زؤرانبازی و پال‌ه‌وانیتیدا به‌سهریدا
زال بوو، بؤری دا ◊ صَرَغَةُ: زؤر به‌هیز به
زه‌ویدا دا ◊ صَرَغ الباب: دمرگاکهی کرد به دوو
تاکی ◊ صَرَغ البيت: همدووو تاکی شیعرمه‌کی
وانی کردن سهرموایان یه‌ک بئ ◊ إِصْطَرَحَ القومُ:
خه‌لکه‌که کهوتنه کی‌شهو زؤرانبازی و یه‌کتر
هینان و بردن ◊ تصارع الرجلان: نه‌و دوو پیاوه
ههریه‌که‌مان همولی دا نه‌وی تر به زه‌ویدا بدا ◊
خبی بکا ◊ الصَّرْعُ: نه‌خؤشیه‌که له کؤنه‌ندامی
ده‌ماردا په‌یدا دمبئ له‌گه‌لیدا بئ هؤشی و
گرزبوونی ماسولکه په‌یدا دمبئ به‌کوردی پئی
دمگوترئ فن، پهرکه‌م ◊ الصَّرْعان: دوو لایه‌نی
شت ◊ دمگوترئ: (للأمر صرعان) نیشه‌که
دووسهره دوولایه‌نه ◊ (جنته صرعی النهار)
به‌یانی و نیواره هاتم بؤ لای ◊ (هو ذر صرعین)
نه‌و دوو رهنکه ◊ الصَّرْعُ: هاوشیوه ◊ جؤرو فه‌نی
شت ◊ دمگوترئ (ما أدری علی أي صرعی أمره
هو) نازانه نه‌و له‌سمر چ رئو شوین و بابه‌تیکه
◊ همروا به‌مانا (المصارع) دئ ◊ دمگوترئ: (هما
صرعان) نه‌و دووانه دوو پال‌ه‌وانی زؤرانبازی
گؤرمپانن ◊ الصَّرْعَةُ: پال‌ه‌وانیکه زؤر که‌س
بیخه‌ن و بمزویدا بدن ◊ الصَّرْعَةُ: پال‌ه‌وانی
سهرکه‌وتوو له زؤرانبازیدا ◊ الصَّرْعُ: تیشکاو و
بؤردراو له گؤرمپانی زؤرانبازیدا ◊ لال و پال
که‌وتو، خپ بوو، داهیزاو شپړئو ◊ شیت و ویت

دمگوترئ: (جاء فلان یصطرّ) فلانکه‌س هات به
تورمپی و هاوار هاوارموه ◊ الصَّارُ: دره‌ختی پر
گه‌لاو لقو پؤپو چرو پرو سئبهرخؤش ◊
الصَّارَةُ: پیوستی ◊ الصَّارور: نه‌و که‌سه‌ی زنی
نه‌هینابئ ◊ حه‌جی نه‌کردبئ ◊ الصَّارورة: به‌مانا
(الصَّارور) دئ ◊ الصَّرَارُ: دم‌زوو به‌نیکه له بنی
گوان دمبه‌ستری بؤ نه‌وی بیجوومه‌که شیر نه‌خوا
◊ په‌رده‌و له‌مپه‌رو به‌ربه‌ست ◊ الصَّرُّ: سهرمای
کوشنده، هه‌وای زؤر سارد ◊ الصَّرُّ: گولی
دانه‌وئله‌ که دانه‌وئله‌که‌ی هه‌ننه‌پنجابئ کامل
نه‌بووبئ ◊ الصَّرَاءُ: به‌ردی لووس.

الصَّرَّةُ: کؤمه‌ل و تاقم ◊ هاتو هاوارو فیژو هوپ ◊
کوشنده‌ی به‌لاو ناخؤشیی و شه‌رو گهرما ◊ دم‌و
جاو گرژ بوون به‌هؤی نارپه‌زانه‌ندی و بی
ناخؤش بوونه‌وه ◊ الصَّرَّةُ: نه‌روه هاواری به‌هیز
◊ کوشنده‌ی سهرما ◊ الصَّرَّةُ: نه‌وه‌ی شتی تی
دمکری و دم‌ی دمبه‌ستری و مکو کیسه‌و تورمه‌که‌و
هه‌میان‌ه و جاننا ◊ الصَّرْدَة: دیره‌م و پارمی
نیکل که به‌ستران ◊ الصَّارُ: ریخؤله، دمگوترئ:
(شرب حتى ملأ مصاره) نه‌ومنده‌ی خواردموه تا
ریخؤله‌کانی پر بوون ◊ صَرَصَر: به‌دمنگی
گه‌وره پچر پچر هاواری کرد ◊ صَرَصَر السَّرَاب:
نازه‌له‌کانی خپ کردموه نه‌ملاو نه‌و لای مه‌رو
بزنه زؤره‌کانی به‌سهریه‌کدا دادایه‌وه و نازه‌له
تهرصوو و بلاومکانی خسته‌وه گه‌ل جه‌لمبه‌که ◊
هه‌روا به‌مانا: سهرمای کوشندمو دمنگی گهورمش
دئ ◊ الصَّرَصَر: سیسه‌ره، حه‌شه‌ره‌مبه‌کی
زیانبه‌خشه‌و به‌ زؤری له ته‌والیت و شوینی
ناوادا دمزی، شاخی دریزئ له تاله موو هم ◊
زؤربه‌ی کات دمنگی سپه‌ سپی هه‌به
الصَّرَاطُ: رینگا ◊ صَرَغَهُ صَرَاعاً و مَصَرَاعاً: خستیه‌به
سهر زه‌وی، خبی کرد ◊ دمگوترئ: (صرعته المنية)

بایه‌که‌ی لادا بؤ شوینیکی تر ۵ همروا وشه‌ی
 (صَرَفَ) به‌مانا رونکردنه‌وش دئ ۵ صَرَفَ
 الألفاظ: همدئ وشه له همدئیکی تریان
 دهرهینراون ۵ صَرَفَ الشراب: شهرابه‌که‌ی به
 خالصی هیشته‌وه هیچی تری تیکه‌ن نه‌کرد ۵
 زنده‌ی رۆیی کرد له گۆرپانه‌وی شته‌که له شوینی
 خوی ۵ اصْفَرَفَ: گمرا به‌شوین کاسبی دا، هه‌وئی
 کاسبی کردنی دا ۵ اِنصَرَفَ عنه: لئی لادا وازی
 لئ هیئا، به‌جی هیشت ۵ تَصَرَّفَ فلان فی الأمر:
 فلانکس له کارمه‌دا فرت و فیل و پلانی
 نمنجاندان بؤ نه‌وی شتیکی دمست بکه‌وئ، یان
 له شتیک رزگاری بئ ۵ تَصَرَّفَ لعیاله: کاسبی بؤ
 مال و منداله‌که‌ی کرد ۵ تَصَرَّفَ به‌الأحوال: حال و
 وه‌زعی جورا و جوری به‌سهردا هاتن ۵ بارو
 دۆخی ژیانی گۆران ۵ اِسْتَصَرَّفَ الله المکاره: داوی
 له خودا کرد ناخۆشیه‌کانی له‌سهر لابه‌ری ۵
 تصاریف الأُمُور: گۆرانکاریی روداوه‌کانی ژیانی
 که به‌سهریدا هاتوون ۵ تصاریف الرياح:
 هه‌لکردنی با له‌جه‌ند لایه‌که‌وه ۵ الصَّارِف:
 که‌لبه، ددان ۵ الصَّرْفُ: پاره‌ی گۆرپه‌روه ۵ نه‌و
 که‌سه‌ی پاره‌ی دمگۆرپته‌وه به‌پاره‌ی ورده‌ی یان به
 پاره‌ی تر ۵ ژمیرپارو به‌پرپس له‌سهر قاصه‌و
 خه‌زینه‌ی بؤ وهرگرتن و صه‌رف کردنی پاره ۵
 الصَّرَافَة: پیشه‌ی پاره‌ی گۆرپه‌روه ۵ الصَّرْف (صَرَفَ
 الدهر): به‌لاو کارساتی رۆزگار ۵ له‌بواری
 نابوویدا بریتیه‌ی له‌گۆرپه‌روه‌ی پاره‌ی ولات به
 پاره‌ی ولاتیکی تر ۵ همروا به‌نرخ‌ی
 گۆرپه‌روه‌که‌ش دمگوتری ۵ له‌بواری زمانه‌وانیدا
 زانیاریه‌که‌ به‌هۆبه‌وه‌ چۆنیه‌تی بینای
 که‌لیمه‌و شیوه‌ی دروستکردنی دهماندری، واته:
 (زانیاری صه‌رف) له‌زاراوه‌ی نه‌حوپیاندا
 بریتیه‌ی له‌لکانی ته‌نوبن (دوو سه‌ر یان دوو بۆر

۵ المصارعة: وهرزشیکی جه‌سته‌یه‌ی هیزو
 توانای تیدا به‌کار ده‌ینری، له‌نیوان دوو
 پاله‌واندا نمنجام دمدرئ و له‌گۆرپاندا و له‌ژیر
 جاوینری جه‌که‌مو به‌پیی بری یاسای تایه‌ت
 به‌و وهرزشه‌ی نمنجام دمدرئ ۵ هه‌ریه‌که‌ له‌دوو
 پاله‌وانه‌که‌ هه‌وئ دمدا به‌رامبه‌رمه‌که‌ی بۆر بدا ۵
 المصراع: تاکی دهرگا ۵ په‌کی له‌دوو تاکی دهرگا
 که‌یه‌کیان به‌لای چه‌پ و نه‌وی تریان به‌لای
 راستدا دمگۆرپه‌وه ۵ همروا ناوه‌ی بؤ نیو دیر
 شیعر ۵ شیعریش دوو تاکی هه‌یه‌ی په‌کیان پیی
 دمگوتری (صدر) نه‌وی تریان (عجن).

صَرَفَ البابُ أَر القلمُ: دهرگا‌که‌ جه‌ری کرد،
 فه‌له‌مه‌که‌ سه‌ری هات.

صَرَفَ نابُه رَصَرَفَ بناه: ددانی جه‌رمیان هات ددانی
 له‌جه‌روه‌ی بردن.

صَرَفَ الشَّيْنُ صَرَفًا: شته‌که‌ی له‌په‌روه‌ی خوی
 گۆرپه‌روه، دمگوتری: (صَرَفَ الأَجْرَ مِنَ العَمَلِ)
 کریکارمه‌که‌ی له‌نیشه‌که‌ گۆرپه‌روه‌ نه‌یه‌شت بیکا
 ۵ (صَرَفَ العَلامَ عَنِ المَكْتَبِ) منداله‌که‌ی له
 مه‌کتبه‌ی گمرا‌نده‌وه.

صَرَفَ المالُ: ماله‌که‌ی به‌خشی به‌سهر ناتاجاندا.

صَرَفَ النِّقْدَ: پارمه‌که‌ی گۆرپه‌روه‌ به‌پاره‌ی تر یان
 به‌پاره‌ی ورده.

صَرَفَ الكلامُ: فه‌سه‌کانی پازانده‌وه.

صَرَفَ الشَّرَابَ: شهرابه‌که‌ی تیکه‌ن شتی تر نه‌کرد
 ۵ اصْرَفَ الشَّرَابَ: به‌خالصی شهرابه‌که‌ی
 په‌شکمه‌ش کرد، هیچی تری تیکه‌ن نه‌کرد ۵
 صَارَفَ نَفْسَهُ عَنِ الشَّيْنِ: به‌زۆر له‌خۆکردن
 نه‌فسی خوی له‌شته‌که‌ گۆرپه‌روه ۵ صَرَفَ الأَمْرَ:
 کارمه‌که‌ی جه‌یه‌جی کرد و خسته‌ی سه‌ر په‌روه‌ی
 خوی ۵ ده‌شگوتری: (صَرَفَ اللهَ الرِّيحَ) خودا

فَلَانَكَمَس نازاو به جهرگو خوږاگر بوو ۵
 الصَّارُمُ: دمگوتري: (سيف صارم) شمشيري بړنده
 ۵ (رجل صارم): پياوې نازاو به جهرگ ۵ يان
 سووره له سر کارمکانې دميوي نهنجاميان بدا ۵
 الصَّرَاكُمُ: پښت فروش: بيلاو فروش خوف
 فروش ۵ الصَّرْمُ: پښت ۵ الصَّرْمُ: پارچه له مهر
 شتيك بڼ ۵ تاهمې خه لکې گوشه گير ۵ خوفې
 شيوه نعل ۵ الصَّرْمَةُ: كومه له دارخورما ۵ يان
 جهلمبه حوشر ۵ په له همور ۵ الصَّرْمُ: نهوي
 بهرو بوومه كې كوكرايتموه ۵ ميوي به سر
 په كدا كهوتوو ۵ بمشيك له شو يان له رُوژ ۵
 كومه له لمبې تاقهوه بوو له لمبه لان ۵ الصَّرْمَةُ:
 بهمانا (الصَّرِيم) دئ ۵ كار قايم كردن و
 پښكخستن وړه به رزي تييدا ۵ دابړان ۵
 جهلمبو پؤل.

صَرِي الرجل صَرِيًا: نه پښت پياوکه به ويستی
 خوی بگا ۵ منعی کرد لهوي دميويست.

صَرِي الماء واللبن والدمع: ناومکه يان شيرمه يان
 فرميسکه كې له شوپنی خویدا قمتيس کرد ۵
 صَرَتِ الناقة عُنُقَهَا: حوشرمه له بهر گرانې
 بارمكې ملي به رز كردموه.

صَرَتِ الناقة صَرِيًا: حوشرمه گوانې پر بوو له
 شير.

صَرِي الماء واللبن: ناومکه يان شيرمه له شوپنی
 خوی مايموه و بؤگن بوو، گؤرا.

صَرِي الدمع: فرميسکه له چاودا قمتيس ماو
 نه هاته خوار.

صَرِي فلان في يد فلان: فلانكس لای فلانكس
 مايموه به حبس كراويي ۵ اصْرَتِ الناقة:
 حوشرمه شيرمه كې له گواندا مايموه.

يان دوو ژير له كوتايي وشهوهو دميته به لکه
 له سر نهوه كه نمو وشمبه له جوړي (اسم) ۵ و
 تييدا هالبوتوهوه ۵ الصَّرْفَان: رمصاص ۵ الصَّرْفَان:
 شهو و رُوژ ۵ الصَّرْف: شتي خالص و بوختهو بڼ
 خهوش ۵ دمگوتري: (شراب صِرف) شمرايكي
 خالص و بڼ خهوشه هيچې له گم ل تيکه لاور
 نه كراوه ۵ الصَّرِيف: زيوي خالص ۵ شمرايې
 خالص و بڼ خهوش ۵ شير كه تازه دؤشرايې ۵
 الصَّرِيف: نمو كسه ي ديره مي زيو نالوگؤر دمكا
 ۵ كاروبار پښكخرو خاوهن نهمون له نيشدا ۵
 الصَّرِيفِي: بهمانا (الصَّرِيف) دئ ۵ الصَّرِيفُ:
 گه رانهوهو نينصيراف ۵ شوپنی پاره گؤپينهوه ۵
 جوگاو پږهوي ناوه بؤ رومانبونوني ناوي زياده
 له زموي ناو دراوو تير ناو كراو ۵ صَرْمُهُ صَرْمًا:
 برييموه ۵ دمگوتري: (صَرْمُ الحبل) حمله كې
 بري ۵ (صَرْمُ التخل والشجر) دار خورماكه يان
 درمخته كې برييموه.

صَرْم فلاناً: دهنكي له فلانكس دابري و هامو شوي
 ناکا ۵ دمشگوتري: (صَرْمٌ وصله) سيله ي رحمې
 بري ۵ صَرْمُ السيف صَرَامَةٌ و صَرْمَةٌ: شمشيره
 بړندمو تيز بوو ۵ صَرْمٌ فلان: فلانكس نازاو
 به جهرگو وړه به رز بوو، سوور بوو له سر
 گه يشتن به نامانجو ته واو كردني كارمکانې (هر
 صارم و صرورم) ۵ اصْرَمَ النخل والشجر:
 دارخورماكه يان درمخته كه كاتي نهوه يان
 هاتووه بپرديتموه ۵ صارمُهُ: برييموه ۵ صَرْمُهُ:
 پارچه پارچه كړد ۵ اصْرَمَ: بپايموه، دابړا ۵
 رُوپشت و ته واو بوو ۵ دمگوتري: (انصرم الليل)
 شهو رُوپشت، (انصرم الشتاء) زستان ته واو بوو ۵
 تصارمًا: په كتر يان برييموه ۵ پړانهوه ۵ تصرم:
 پارچه پارچه بوو رويي به سر جوو ۵ دمگوتري:
 (تصرم الليل) شهو رُوپشت ۵ تصرم الرجل:

صِرِي الناقه: شیری حوشرمهکی له گوانیدا حمبس کرد ۵ الصَّارِي: کۆلهکهیهکه له کهشتیدا حملهکانی پیوه دمیسترئ ۵ ههروا ناوه بۆ کهشتیههوانهکه ۵ الصَّارِيه: بیری ناو ۵ کۆلهکهیهکه حملهکانی دۆلجهی پیوه دمیسترئ ۵ الصَّرِي: ههرشتی زۆر بمینیتیهوهه بۆگهن بکا ۵ دمگوترئ: (لبن صَرِي) شیریکه تام و بۆنی گۆراوه ۵ المَصْرَاة: نازهکێک شیردمربین و شیر ی له گواندا هیلدراپیتهوهه ۵ الأَصْطَبَةُ: (مشافه الکتان) واته نهو وردهو خشتو خۆلهی له کهتان ههلهدموهرئ لهکاتی گیرمکردن و پاککردن دا ۵ المِصْطَبُ: سندانێ ناسنگهر ۵ المِصْطَبَةُ: سهکۆی لهسههر دانیشتن.

صَعْبٌ صُعْرِيَّةٌ: هورس و گران بوو ۵ اصْعَبُ الأَمْرُ: بهمانا (صَعْبٌ) دئ ۵ اصْعَبُ الرَّجُلُ: بیاومهکه تووشی کاری هورس بوو ۵ اصْعَبُ الشَّيْءِ: شتهکهی به هورس هاته بهردمست ۵ صَعْبُهُ: شتهکهی هورس کرد ۵ تَصَعَّبَ: بهمانا (صَعْبٌ) دئ ۵ تَصَعَّبَ الأَمْرُ: کارمهکی به هورس و گران له قهلهم دا ۵ اِسْتَصْعَبَ الأَمْرُ: بهمانا (صَعْبٌ) دئ ۵ اِسْتَصْعَبَ الشَّيْءَ: کارمهکی به گران بینێ پێی وابوو هورسه ۵ اصْعَبُ: ناخۆش و گران ۵ داكۆكِيكَار ۵ دمگوترئ: (عقبة صعبة) و(حياة صعبة) ۵ الصُّعْبَةُ: پارمی گرانبهها ۵ ومكُوو زَپْرُوو زِيُوو و دُولارُوو يَظْرُوو ۵ اَلْمُصْعَبُ مِنَ الرَّجَالِ: (بیاوی کراو بهگهروه) ۵ له حوشریشدا به حوشرتیک دمگوترئ بۆ تۆو بهکاربێ و کهم بۆی نهمی سوار ی بێ و باری ئی بێ.

صَعْدٌ صُعْدًا: بهرز بۆوه ۵ دمگوترئ: (صَعْدُ الْجَبَلِ) چووه سههر کێومهکه ۵ (وَصَعْدُ السَّلْمِ) چووه سههر بهیزمهکه ۵ دهسگوترئ: (صَعْدٌ فِيهِ وَعَلَيْهِ وَالِيهِ) ۵

بۆلای خودا وشهی خاوینو پیرۆز بهرزدمبیتهوه ۵ اصْعَدُ: بهرز بۆوه ۵ دمگوترئ: (اصْعَدُ فِي الأَرْضِ) بهرزبۆوه بۆسههر بهرزایی بهکه ۵ اصْعَدُ فِي العَدْرِ: بههیزو خیرایی بازی دا ۵ اصْعَدُ فِي الرَادِي: به شیومهکهدا سههره زێر بۆوه ۵ اصْعَدَتِ السَّفِينَةُ: شیراع و حهبلێ کهشتیههکه درێژ کرایهوهه و پههبا بردی ۵ صَعْدٌ فِي الْجَبَلِ وَعَلَيْهِ وَعَلَى الدَّرَجَةِ: چووه سههر کێومهکه ۵ وَصَعْدٌ فِيهِ النَظْرُ: به وردی لهسههرهوه بۆ خوارمهوه له خوارمهوه بۆ سههرهوه سههری کرد ۵ صَعْدُ الشَّرَابِ: شهرابهکهی بهناگر کولاند بۆتهوهی رهنگو تامهکهی بگۆرئ ۵ صَعْدُ السَّائِلِ: شلهمههنبیهکهی گۆرئ بۆ بوخار بههوی کاریگهری گهرمی ۵ صَعْدُ الحَرْبِ: توندو تیزئێ شههرمهکی پههرمبێ داو وای ئی کرد زیاتر توندو تیز ببێ ۵ تَصَاعَدَ، يَتَصَاعَدُ وَرِصَاعَدُ: بهمانا (صَعْدٌ) دئ ۵ تَصَاعَدَ الأَمْرُ: کارمهکی لهسههر شان هورس بوو ۵ تَصَعَّدَ يَتَصَعَّدُ يَصْعُدُ: بهمانا (تصاعد) دئ ۵ تَصَعَّدَ فِي الشَّيْءِ: بهناخۆشی و زهحمهت لهگهه کارمهکه رویشته بهنهركێکی زۆر شتهکهی جێ بهجێ کرد ۵ تَصَعَّدَ النَّفْسُ: بهناخۆشی ههناسهی ههئینا ۵ تَصَعَّدَ الشَّيْءُ الرَّجُلُ: شتهکه بیاومهکی ماندو کردو تینی بۆ هینا.

الصُّعْدُ: دمگوترئ: (بَلَّغْ كَذَا فِصَاعِدًا): گهیشته نهوهو زیاتریش ۵ الصُّعْدُ: نارهحهتی و شهکهتی ۵ (عذاب صَعْدٌ): سزای زۆرو توند ۵ الصُّعْدُ: گهشهکردن بهرهه بهرزئ، دمگوترئ: (هذا النبات ينمو صُعْدًا): نهه رومهکه لهبارئ درێژئ و بهرزئ زیاد دمکا ۵ الصُّعْدَاءُ: نارهحهتی و شهکهتی ۵ (نفس الصُّعْدَاءِ): ههناسهی ههول و نازاراوی ۵ الصُّعْرُودُ: نارهحهتی و مهینهتی ۵ كُوسِبُو

بوو ۵ صَعْفَقُ: جهستهی لاوازو سیس بوو ۵
الصَعْفَقُ: کەسیک بچیتە بازار بۆ مامەلمو پارە
پێ نەبێ، کە بازرگانیک بێ شتیک بکڕێ خۆی
پێوه هەلواسێ و خۆی بخاتە گەلی بۆنەموی
شتیکێ دەست بکەوێ ۵ الصَعْفَرُ: بەمانا
(الصَعْفَقُ) دئی ۵ صَعَلْتُمُ السَّمَاءَ صَعْفًا: ناسمان
بروسکە ی لى دان ۵ صَعَلْتُ الصَّاعِقَةَ الْقَوْمَ:
هەورە بروسکە لەوقەمە ی دا، سوتاندنی
لەناوی بردن.

صَعَقَ التَّيَّارَ الْكَهْرِبِيِّ الرَّجُلَ: کاربە لەو پیاوێ دا،
کاربە گرتی.

صَعِقَ الْحَيَّانُ: گیانلەبەرکە دەنگی بەهێز بوو،
زێراندی یاراندی نەپراندی زەراندی، دەگوتری:
(صَعَقَ الْحَمَارُ وَصَعَقَ الثَّوْرُ).

صَعِقَ الرَّجُلُ: پیاوێکە هەورە بروسکە لى دا، بێ
هۆش بوو، خەپ بوو، گیانی دەرچوو.

صُعِقَ: هەورە بروسکە لى دا ۵ (فَهْرٌ مَصْعُوقٌ) ۵
أَصْعَقَهُ: بەمانا (صَعْفَهُ) دئی ۵ الصَّاعِقَةُ: هەورە
بروسکە؛ ناگرتکە لەناسمانەوه دیتە خوار ۵
بەلاو کارساتی کوشندمو فەوتینەر (مابَعَة
الصَّوَّاقِقُ): کۆلەکەو عمودی ناسن و شتی وابە
لەسەر بەلەخانە ی بەرز دەچەقیندرین بۆ
پارێزگاری لەبروسکە ۵ الصُّعِقُ: دەنگی
بەشیدمت و بەهێز ۵ کەسیک لەهۆش خۆ چوێ
۵ پیاویک چاومروانی هەورە بروسکە بکا.

صَعَلَ صَعْلًا: سەرباریک و مل باریک بوو ۵ إِصْعَالٌ:
بەمانا (صَعَلَ) دئی ۵ الصُّعْلُ: درێژ ۵ مل باریک و
سەرباریک ۵ الصُّعْلَةُ: باریکی و لاوازی و کیش
سوکی لەجەستەدا ۵ درەختی دارخورما کە
قەدی خوارو لقو پڕژی روتین ۵ صَعْلَكَ فَلَانًا:
فلانکەسی هەزار خست ۵ صَعْلَكَ الْبَقْلُ الدَّرَابُ:

تەگەری ناخۆش ۵ الصُّعِيدُ: رۆی زەموی ۵ گَلَو
خۆل ۵ هەروا ناوه بۆ شوینی بەرز لەزموی
و مکوو بانی مغان یان صەعیدی میصر ۵ شوینی
بەرفراوان ۵ المِصْعَادُ: نامیری بەرزکردنەوه ۵
مەصعد کەبەهۆی هیزی کاربەوه بەرز
دەبیتەوهو دیتەوه خوار بۆ بەلەخانە ی بەرز
بەکار دەهیندری ۵ المِصْعَدُ: بەمانا (المِصْعَادُ) دئی.

صَعِرَ صَعْرًا: ملی یان دەمو چاوی بەلایەک دا
خوار کردووه ۵ جاری وادەبێ بەهۆی
نەخۆشییەوه دەمو چاوی یان ملی خوار دەبێ.

صَعِرَ نَلان: فلانکەس بەهۆی لوتبەرزێ و
خۆبەزلزانییەوه رۆی وەرگێرا.

صَعِرَ رَأْسُهُ: سەری بچوک بوو ۵ أَصْعَرَ خُدَّهُ: رۆی
خۆی بەهۆی خۆ بەزلزانی و بەخۆ نازینەوه
وەرگێرا ۵ صَاعَرَ: بەمانا (أَصْعَرَ) دئی ۵ صَعَرَ خُدَّهُ:
رۆی خۆی وەرگێرا لەبەر تەکەببورو خۆ
بەزلزانی ۵ تَصَاعَرَ: بەمانا (صَعَرَ) دئی ۵ تَصَعَّرَ:
بەمانا (تَصَاعَرَ) دئی ۵ إِصْعَرْتُ الدَّابَّةَ: وڵاخەکە ی
رۆیشتنی خۆی خێرا کردو کەوتە مەیلان و
خۆبەدان ۵ الصُّعْرُ: دەردیکە توشی مل دەبێ (ملە
رەفە) ۵ صَعَّخَ الرَّجُلُ صَعْفَعَةً وَصَفَّاعًا:
پیاوێکە ترساو کەوتە لەرزین و شەقەتۆلە ی پێ
کەوت، کەوتە هاتوو چۆو هاواری کرد ۵ صَعَّخَ
الْقَوْمَ: قەومەکە ی ترساندن و لیک ی بلاو کردن
بەرته‌وازی کردن ۵ صَعَّخَ رَأْسَهُ بِالذَّهْنِ: رۆنی
لەسەری دا، بەتەواوی چەوری کرد ۵ تَصَعَّخَ
الْقَوْمَ: قەومەکە ترسان و بەرته‌وازه بوون،
دەشگوتری: (تَصَفَّعَتْ صَفَّوْفَهُمُ): ریزمکانیان
بەرته‌وازه بوون و لەشوینی خۆیان هەلکەندران
۵ تَصَعَّخَ بِهِمُ النَّهْرُ: رۆژگار گەل و هۆزمەکی
تەفرو توناکرد ۵ الصُّعَّخُ: بەرته‌وازه و بلاوه

صَفْحًا فَلَانَ: فَلَانِكْس به لایهك دا خوار بژوه كهوته
سهر لاتمه نیشتی.

صَفْحًا اِلَى الْقَرْمِ: بېدَلْ لَمَكَهَلْ هَمومهكه بوو مهیلی
نموانی همبوو.

صَفْحًا عَلَى الْقَرْمِ: بېدَلْ لَمَكَهَلْ غَمبیری هَمومهكه بوو
لاخوار بوو.

صَفْحِي: مهیلی کرد ۵ اصْفَى اِلَى فَلَانَ: جوان گونی
لمفلا نكس گرت ۵ اصْفَى الْاِنْسَاءَ: قاپهكهی
خوار کردموه بؤنهموی شموی تییدایه بېرژئی ۵
صاغية الرَّجُلِ: دارو دستمو دربار، نموانهی
حمزبان لمېرېبازی نموه ۵ الصَّفْرُ: ناوموهی لونیج.

صَفْحَ عَنْهُ صَفْحًا: روى ومړگړپړا.

صَفْحَ عَنْ ذَنْبِهِ: لئى خَوْش بوو لمتاوانی بوری.

صَفْحَ فَلَانًا عَنْ حَاجَتِهِ: فَلَانِكْسى لمئيشهكهی
گړپړایهوه، نمېه نیشت بگاته مېهستى خوی.

صَفْحَ الْقَرْمِ: خه لکهكهی پهك پهك رانواند.

صَفْحَ رِيقَ الْكِتَابِ: پهره پهره كتيبهكهی
هه لداپهوه.

صَفْحَ الشَّيْءِ: شتهكهی پان کرد.

صَفْحَ فَلَانًا بِالسَّيْفِ: شمشيرمهكهی لمباری پانی
بمفلا نكس كيشا، شميرمهكهی پانهو پان لمفلان
كس دا ۵ صَفِحَتْ جِبْهَتُهُ صَفْحًا: ناوجاوانی زور
گوشاد بوو ۵ اصْفَحَ الشَّيْءُ: شتهكهی
هه لگړپړایهوه ۵ اصْفَحَ فَلَانًا عَنْ الْحَاجَةِ: فَلَانِكْسى
لمېتويستو مېهستى خوی گړپړایهوه ۵ صَافَحَهُ:
تؤه می لکهل دا کرد، دستى خسته ناو
دستیهوه ۵ صَفْحَ الشَّيْءِ: شتهكهی پان کرد ۵
صَفْحَ بِيْدِيهِ: بههمردوو دستى چهله می لى دا ۵
صَفْحَ الشَّيْءِ: شتهكهی بهپارچه لهوحو پارچه

گیاو گژمه نازمهكهی هه لمو کرد ۵ تَصَعَّلَكَت
الْاِبْلُ: حوشترمهكه كونهكهی روتاپهوه، بهربوو ۵
تَصَعَّلَكَ الرَّجُلُ: پیاومهكه همزار بوو ۵ الصُّغْلُوك:
همزار ۵ الْمُصْعَلِكُ: (رأس مصعلك): سمرى خپرى
بچوك ۵ صَفْرُهُ صَفْرًا: تمهمنى لهتمهمنى نموه
كه متر بوو

صَفْرًا صَفْرًا: قمبره می بچوك بوو پان تمهمنى كه
بوو.

صَفْرًا صَفْرًا: بهزير دستمى و زهليلی رازيهه ۵
اصْفَرَّ: كاری بچوكى نه نجام دا ۵ اصْفَرَّتْ الْاَرْضُ:
زمويهكه رومهكهی دريژ نمبوو ۵ اصْفَرَّ فَلَانًا:
فلا نكسى زهليل و ريسوا کرد ۵ صَفْرُهُ: بچوكى
کردموه، زهليل و ريسوا کرد ۵ تَصَاغَرَ فَلَانَ:
فلا نكس لاسایى مندالی کردموه، هه لس و
كهوتى مندالانه می نواند ۵ تَصَاغَرَ اِلَيْهِ نَفْسُهُ:
لمېنیش چاوى خوی خوی بكمه زانى و به چاوى
سوك سمېرى خوی کرد.

اصْفَرَّ: داواى شتى بچوكى کردو پنی رازی بوو ۵
اصْفَرَّ الشَّيْءُ: شتهكهی بهبچوك دانا،
بهبچوكى لهقه لم دا ۵ الاصْفَرُّ: بچوكتر ۵
الاصْفَرَانُ: دل و زوبان ۵ التَّمْفِرُ: لهزاراوهی
عیلمى صمرف دا بریتیه لهوهی پایهكى ساكن
لهدواى دوهم بیتى نيسمهكهوه زياد بکریو
شيوه و شهكش گورانكارى تيدا بکری،
بؤمه مېهستى بمديه نانی مانای بچوك کر نهوه
پرو بوچ کردنى شتهكه و مكوو (حَسَنَ حَسَيْنَ،
قَمْرَ قَمِيرَ، كِتابَ كُتَيْبَ) ۵ الصُّغَارُ: بهمانا
(الصغير) دئ ۵ الصُّغْرَةُ: تاوانی بچوك.

صَفْحًا صَفْرًا: مهیلی کرد.

صَفَّتِ الشَّمْسُ وَالنَّجْمُ: خور پان نهستیره به لای
خور ناوا دا مهیلی کرد خهريك بوو ناوا بې.

تیدمکری ۵ صَفَاحِ البَاب: لهوحی دهرگا ۵
 المَصْفُحُ: (أَنْفٌ مُصْفَحٌ): لوتیک کونهکانی ریک
 بن، همرشتیک بهلهوحه و شتی وا داپوشرابی ۵
 المَصْفَحَةُ: دمگوتری: (سِيارَة مُصْفَحَةٌ):
 سهیارمیکه به لهوحی پؤلا داپوشراوه
 بؤنهومی بیته دیرعو پاریزمر بوی ۵ صَفَنُ
 صَفْدًا: بستی و شتهکی دا پیوفندی کرد ۵
 اصْفَدُهُ: بهمانا (صَفْدَةُ) دئ ۵ نهومندی پی
 بهخشی و دهنهخوری کرد تا بمبهخشین.
 پیوفندی کرد ۵ صَفَدُهُ: بؤ زنده روی لهمانای
 (صَفْدَةُ) دئ ۵ الصَّفَادُ: پیوفندو کهلهبچه ۵
 الصَّفْدُ: بهمانا (الصَّفَادُ) دئ ۵ همروا بهمانا
 بهخشن دئ.
 صَفَّرَ صَفْرًا: فیتوی لی دا ۵ بهدهمو لیوی فیته
 فیتی کرد.
 صَفَّرَ به: بهمدنگی فیتو بانگی لی کرد.
 صُفْرًا: برسی بوو ۵ توشی نهخوشی زمردویی بوو ۵
 کرمی گهدی تیدا پیدا بوو.
 صَفْرًا صَفْرًا و صَفْرَتًا خالی بوو، هیچی تیدا نهما،
 دمگوتری: (صَفْرَ البَيْتِ من المتاع): مالهکه لهکالاو
 شتو مهک خالی بوو.
 صَفْرَ الإِنَاءِ من الشرابِ بهرداخو سوراحیبیکه
 شرابی تیدا نهما ۵ صَفْرَتِ يده من المال: هیج
 پارمو مال و سامانی لهدهست دا نهما ۵ (فهر
 صَفْرَ).
 اصْفَرَ الشَّيْءَ: بهمانا (صَفْرَ) دئ ۵ اصْفَرَ فلانًا:
 فلانکس همزار کموت ۵ اصْفَرَ الشَّيْءَ: شتهکی
 خالی کرد لهومی تیدا بوو ۵ صَفْرًا: بهمانا
 (صَفْرًا) دئ، دمگوتری: (صَفْرَ له): بمفیتو بانگی
 کرد، فیتوی بؤ لی دا ۵ صَفْرَ الشَّيْءِ: شتهکی
 زمرد کرد ۵ بهمرنگی زمرد رنگی کرد.

تمنهکه داپوشی، یان به پؤلا داپوشی ۵ تَصَفَّحَ
 الشَّيْءَ: لهشتهکه ورد بؤوه، زور سمیری کرد،
 دمگوتری: (تَصَفَّحَ الكتاب): کتیبهکهی پمپه
 پمپه کردو لی روانی ۵ تَصَفَّحَ القَوْمَ: لهخهکهکه
 ورد بؤوه بؤنهومی بزانی چی دمکهن و کین و
 بهتهمای چین، یان بؤنهومی پهکیکیان لی
 بناسی ۵ اسْتَصَفَّحَ فلانًا: داوی لیبورنی
 لهفلانکس کرد ۵ اسْتَصَفَّحَ فلانًا ذنبه: داوی
 لهفلانکس کرد لهتاوانی خوش ببی ۵ الصَّفَاحُ:
 دمگوتری: (لقيه صَفَاحًا): روبمرو توشی بوو یان
 لهناکاوو گوزو گوممته توشی بوو ۵ الصَّفْحُ:
 عمفوو لیبورن ۵ تمنیشتو لا، دمگوتری: (صَفْحُ
 الجبل): پانتایی کیو، بناری کیو ۵ صَفْحُ
 السيف): پانایی شمشی ۵ (صَفْحُ الوجه): پانتایی
 روخسار ۵ ضَرَبَ عنه صَفْحًا: روی لی وهرگیرا ۵
 صَفْحَةُ الشَّيْنِ: روی شتو لای شت ۵ (صَفْحَةُ
 الورقة): رویهکی لاپمپه ۵ صَفْحَةُ الرجل: تهختی
 سنگی پیاوکه، پمانای سنگی، دمگوتری: (أبدی
 صَفْحَتَهُ): نهینیبهکانی ناشکرا کرد، یان بهناشکرا
 تاوانی نهنجام داو سنوری شهرعو پاسای بهزاند
 ۵ الصَّفْحَتان: دوو کولم، دوو لاروممت ۵ الصَّفَاحُ:
 بمردی پان و تمنک ۵ الصَّفْحُ: دلفراوان و لیبورده
 ۵ (امرأة صَفْرَح): نافرمتیکی رو وهرگیرو
 چهמוש و کهله رمقه ۵ الصَّفْحُ: تهختی روی
 همرشتیک پان بی ۵ له پلیتی ناسن و تمنهکهو
 شتی لهو جؤره کهلهبوار پیشهسازی دا
 بهکاردن ۵ الصَّفْحِيَّةُ: همرشتیک پان بی
 لهبمردو لهوحه و شتی لهوجؤره ۵ روبمیری
 همرشتیک پان بی ۵ وکوو پانایی شمشی،
 پانایی لهوحی ناسن و تمنهکهو بمرد ۵ صَفْحِيَّةُ
 الوجه: پیستی روخسار ۵ دبهبهکه لهناسن و
 تمنهکهو شتی لهو جؤره بهنزین و زهیتی

ومكوو (س بزص) ◊ صَفْصَفٌ: به تهنیا كهوته
چوله وانوی و سارا ◊ صَفْصَفَ العُصْفُورِ: چوله كه كه
جریواندی ◊ الصَّفْصَافُ: درهختیكه درهختی
خیلافی ناوه ◊ الصَّفْصَفُ: زموی دمشتی روتهن و
هیچ لئ نهرِواو ◊ دمشتی كاكی به كاكی و
چوله وانوی ◊ الصَّفْصَفُ: چوله كه ◊ صَفَعَهُ صَفْعًا:
شهبلاغهی لئ دا.

صَفَّ القَوْمُ صَفًّا: خه لكه كه ریزبوون ◊ بهیهك ریز
وستان.

صَفَّ الطَّيْرُ فِي السَّمَاءِ: بالندمكه له حهوا بالهكانی
راست كردن و چوله جولی پئ نه كردن.

صَفَّ الشَّيْءُ: شته كهی ریز كرد.

صَفَّ القَوْمُ: خه لكه كهی له شهر و شتی تردا ریز
كردن.

صَفَّ اللحمُ: گوشته كهی توی توی كردو بهر خوری
دا یان له سمر بهردی گهرم برزاندی ◊ (فهو
صَفِيفٌ) ◊ اصْفَهُ: سنبهری بؤ دروست كرد،
دمگوتری: (اصْفَ الأریكة): بهرگی بؤ كورسی و
قهنه فكه كرد ◊ اصْفَ السُّرُجَ: زینه كهی داپوشی
◊ (اصْفَ البيت): خانومه كهی سمرگرت ◊ صَافٌ
الجیشُ عِدْرُهُ: سوپا له گهل دوزمن دا ریز ریز
شهری كرد، دمگوتری: (صَافَ القائدُ جِندَهُ):
سمرگردمكه سمربازمکانی ریز كردن بؤ شهر ◊
صَفَّفَهُ: زور ریگی خستن، دمگوتری: (صَفَّفَتِ
المرأةُ شعرها): نافرته كه زور بهر كوپییگی
قزمکانی داهینان و ریگی كردن ◊ اصْطَفَ: بؤ
موطاومعهی (صَفَّفَهُ دئ) ◊ تصَافُوا: ریز ریز
وستان بهرامبهر بهیهك ◊ تصَافُوا علی كذا:
له سمر نهو شته یهك راو هه لوئیست بوون ◊
الصَّفُّ: هیلی راست له همرشتیك ◊ خه لكی ریز

صَفَّرَ الشَّرِبَ: قوماشه كهی بهر پنگی زهرد پنگ
كرد ◊ یان نهو شتانهی له قوماشه كه دا بوون
دمری هینان، دمگوتری: (صَفَّرَ البيتَ من الماع):
خانومه كهی له ناو مال خالی كردو هیچی تییدا
نه هیشت ◊ اصْفَرَّ: پنگی زهرد بوو ◊ اصْفَرُّ
الزَّرْعُ: كشتو كاله كه وشك بوو، كاتی دروینهو
بهرو بوم گوگردنه وهی هات ◊ هو اصفر وهي
صفراء) ◊ الاصْفَرُّ: زبِر ◊ (بصر الاصفر): نازناوی
رؤمهكانی دانیشتوی كیشومری ناسیای بجو كه
له گهل فوسته متینیوه دمورو بهری ◊ الاصفران:
زبِر و زعفران ◊ الصَّفَّارُ: نهو باشماوه خوراك و
نالقهی له ددانی نازل دل دهمینیته وه ◊ الصَّفَّارُ:
فیتو، دمشگوتری: (في كلامه صَفَّارٌ): له قسهكانی
دا جوره دمنگیکی فیتو ناسا همیه ◊ ههروا ناوه
بؤ كرمی نواسك ◊ ناویکی زهرده له ورگا
كودمییته وه ◊ نه خوشی زهردویی، جوره
زهردییه كه له سمر بیست بهیدا دهبی به وهی
كزی یان نه خوشییه وه ◊ الصَّفَّارَةُ: رومگی بهریوو
زهرد هه لگهراو.

صَفَّرَ: مانگی دووهمی سالی قه مهربیه ◊ الصَّفَّرُ:
مسی زهرد ◊ زهرفی خالی و بهتال ◊ الصَّفَّرُ:
برسییتمی ◊ كرمی ناو ریخوله و گهده ◊
نه خوشییه كه روخسار پیی زهرد دهبی ◊
الصَّفَّارَةُ: زبِر، پیكاته و تیكه لهیه كه
له پیكاتهكانی جهسته ◊ شله مهنیه کی زور
تاله له زراودا خه زن دهبی پنگی زهردی مهیلهو
سووره ◊ الصَّفَّارُ: مس دروستكمر، مزگمر،
دروستكهری مسی زهرد ◊ الصَّفَّارَةُ: فیتفیتو كه
(شاور) نامیریكه فوی پیدا دمگرتی و دمنگی دئ
◊ الصَّفَّرِيَّةُ: پیریكن له خه وارجه سهرمتاییهكان
له عیراق بوون له سهردهمی نه مهوییهكان دا
مابوون ◊ الصَّفَّرُ: دمنگیكه زور خاوی تیدايه

بمستو ۵ بولی فوتابخانه، بمشيك لمقوتابیانی
فوتابخانه ۵ (ك: صرف).

الصَّفَقُ: پوښاکيکه لمزير زړپوه لمبمر دمکري ۵
الصَّفَةُ: سېبمر بمربيلآ ۵ هولي بمرزو بمرفراوان
۵ شونښيکی سيپيرو سمگرياو لممزگهوتی
مهدينه، لمسمردمی پيغممبمردا همزارمکان
تييدا دمحموانهوهو پيغممبمر (د.خ) چاودپري
دمکردن پييان دمگوتن (اصحاب الصفة) ۵
الصُّفيلُ: گوشتي تمک و توي توي کراو، کوتکوت
کراو.

صَفَقَ الشَّيْءَ صَفَقًا وَصَفَقَةً: وای لئ دا دمنگی
ليدانهکمی بيسترا ۵ صَفَقَتِ الرِّيحُ الشُّرْبَ وَالشَّجَرَ
وَالْمَاءَ: رمشباکه لمقوماشهکمی داو جولانديپوه،
لمدرهختهکمی داو لقهکاني همزاندن، لمناومکمی
داو شهپولی پي پميديا کردن.

صَفَقَ الطَّائِرَ جَنَاحِيهِ رِيحًا: باندمکه بالهکاني ليک
دان و فري، لمشهقهی بالی دا.

صَفَقَ العُرْدَ: لومتمری کهمانهکمی دا، لمزپي
کهمانهکمی دا.

صَفَقَ البَابَ: دمراکهی پيوهداپهوه ۵ (صَفَقَ
الشراب): شمراپهکمی تيکهلاو کرد.

صَفَقَ القَدْحَ: پيالنهکمی پرکرد.

صَفَقَ البَيْعَ: مامهلهکمی مؤرکردو روياندي ۵
دهستی خسته ناو دهستپيهوهو لمقبهلی
پمکريان کرد ۵ دابو نمریتی عمرهب وابوو که
بيانويستايه مامهلهيهک پرپویمن پمکيان
دهستی دهخته ناو دهستی نهوی ترپانهوه، واته
دهستيان بمهکمتر دمکيشا ومکوو چهپله ليدان،
نيتر لم روموه نم مانايه هاتوهو.

صَفَقَ الشَّرْبُ صَفَاقًا: کراسهکه تيهدان و چنينهکمی
نمستور بوو.

صَفَقَ الرَّجُلَ: روخساری ناشيرين بوو ۵ (لهو صفيق)

۵ اصْفَقَ القَوْمَ على كذا: خهلهکهکه لمسمر

نهوشتهی پهکيان گرتو برياريان دا لمسمری ۵

كذلك بوون لمسمری ۵ اصْفَقَ عنه: روي لئ

ومرگيتر ۵ اصْفَقَ فلان الشيءَ والبَابَ والقَدْحَ

والشرابَ: فلانکمس لمشتهکمی دا دمنگی لئ

هات ۵ دمراکهکمی پيوهداپهوه ۵ پيالنهکمی پرکرد

۵ شمراپهکمی تيکهلاو کرد ۵ اصْفَقَ النَّاسِجَ

الشربَ: جولاکه قوماشهکمی نمستور چنی ۵

صَافَقَ: لمسمر تمنيشت نووست ۵ صَفَقَ: بؤ

زهدمروهی لهمانای (صَفَقَ) دا هاتوهو ۵ صَفَقَ

بيديه: بمهمردوو دهستی چهپلهی لئ دا، بهری

دهستی راستی بمبهری دهستی چهپي کيشا ۵

همردو بهری دهستی بمهکمتر کيشان ۵ اصْطَفَقَ:

بؤ موطاومعهی (صَفَقَهُ) دي ۵ اصْطَفَقَ الشَّيْءَ:

شتهکه کهوته جولوه پهله پهله، دمگوتري:

(اصْطَفَقَتِ الأشجارُ واصْطَفَقَ العودُ): درهختهکان

جولانهوه، زپي کهوانهکمی لمريپهوه ۵ اصْطَفَقَ

البحرُ: دمريا کهوته جونبوش وشهپولدان ۵

اصْطَفَقَ الناسَ: خهلهکهکه کهوته هاتو چوو

جمو جول ۵ اصْطَفَقَ المجلسُ بالقومِ:

مهجليسهکه جمهی هات ۵ انْصَفَقَ: بؤ

موطاومعهی (صَفَقَهُ) دي ۵ انْصَفَقَ القومُ:

خهلهکهکه هاتن و رويان تي کرد ۵ تصافقَ البائع

والمشتري: کرپارو فروشيپارمه مامهلهکميان

روياندو همزماندييان لمسمر نمجمادانی دا ۵

تَصَفَّقَ: تلاوتلی کرد، نممديواو ديوی کرد ۵

تَصَفَّقَتِ الدَّابَّةُ: نازهلهکه سم پشت گمرا ۵ تَصَفَّقَ

للأمر: خوی لهکارمهکه داو چوهو ناو نيشهکهوه ۵

الصَّفَاقُ: پيستی زير پيستی سمروهو ۵

بمردميهکه له نيوان پيستی ريخولمدا ۵ الصَّفَاقُ:

همبانه، تورمه‌که‌یه‌که له‌بیت دروست ده‌کری،
گوند نشینه‌کان تیشووی تی دم‌کن، زۆر جاری
وادمبئ دمه‌که‌نه دۆلجه و ناوی بی هه‌لده‌هینجن
◊ الصَّفَنُ: په‌رده‌ی گون ◊ زهمبیله‌ی هوشین ◊
ئه‌و هوش و په‌لاشه‌یه که باننده بۆ بی‌جومه‌کانی
راده‌خا بۆ تیدا به‌خێوکردن.

صَفَا صَفْرًا صَفَاءً: صاف بوو رون بوو لئی‌ی نه‌ما،
ده‌گوتری: (صفا الماء و غوره): ناومه‌که رون و جوان
بوو. ◊ صفا الجو و الیوم: هه‌وا صاف بوو، رۆژمه‌که
رۆژنکی صاف و رون بوو، هه‌ورو هه‌لای نه‌بوو.

صفا الیوم: نه‌مپۆ رۆژنکی خۆش بوو ناخۆشی
تیدا نه‌بوو ◊ اصفی الحائر: بیر هه‌لکه‌نه‌که
گه‌یشه به‌ردو شاخ و شوینی رهمق و نه‌یتوانی چی
دی بیرمه‌که هه‌لکه‌نی ◊ اصفی الشاعر: شاعیره‌که
شیعری نه‌ما، شیعری دواپی هات ◊ اصفت
الدجاجة: مریشکه‌که له‌هه‌یلکه جهۆه ◊ اصفی
فلاناً: به‌راستی دۆستایه‌تی فلانی کردو دلسۆزانه
برایه‌تی له‌گه‌ل دا برده‌سه‌ر، ده‌گوتری: (اصفا
الرد): دلسۆزانه خۆشه‌ویستی له‌گه‌ل کرد ◊
اصفی فلاناً بکذا: فلانکه‌سی تابه‌ت کرد
به‌هوشته و بۆئه‌وی دانا ◊ اصفی الحاکم و نوره دار
فلان و ماله: دادوهر مال و سامانی فلانکه‌سی
هه‌موو ده‌ست به‌سه‌راگرت و ته‌صفیه‌ی کرد ◊
صافاه: راستالانه برادهری و دۆستایه‌تی له‌گه‌ل
کرد ◊ صَفَاءً: چلک و پیسو و پۆخله‌واتی لئ
دامالی و پاک‌ی کردموه ◊ پاک‌ی کردموه له‌هوشته‌ی
تیکه‌لای بوو بون، هه‌موو پل و هوش و مرۆرو
زیزانه و شتی تری لئ هه‌لاواردو پاک‌ی کردموه ◊
صَفَى ماینه‌ها: هه‌موو گرز و ناخۆشی
نیوانیانی لابردو ناشتی کردنه‌وه ◊ صَفَا الحِسَابَ:
کۆتایی به‌حیسابه‌که هیناو ته‌صفیه‌ی کرد ◊

بۆمانای زنده هاتوو له‌ماده‌ی (صفق) دا ◊ الدَّيْلِكُ
الصَّفَاقُ: نه‌و که له‌شیرمه له‌کاتی خویندن دا
بالی لیک دها ◊ همرو ناوه بۆ که‌سیک زۆر
مامه‌له بکاو هه‌میشه خه‌ریکی سه‌وداو
مامه‌له‌بئ ◊ الصَّفَقُ: کرپن و فرۆشتن ◊ ته‌نیشت،
ده‌گوتری: (صَفَقًا الإنسان): دوو ته‌نیشت و
دوولای ناده‌میزاد ◊ صَفَقًا الفرس: دوو لاچاوی
ئه‌سه‌پ ◊ (صَفَقًا الباب): دوو تاکی ده‌رگا ◊
الصَّفَقُ: (صَفَقُ الباب): تاکی ده‌رگا ◊ الصَّفَقَةُ:
تۆفه‌کردن و ده‌ست خسته‌نه ناو ده‌ستی په‌ک
له‌کاتی مامه‌له‌دا و مکه‌وو ئامازمه‌کردن
به‌مه‌زانه‌ندی و دامه‌زانی مامه‌له‌و سه‌وداکه ◊
همرو ناوه بۆ خودی سه‌وداکه ◊ فرۆشتن ◊
الصَّفَقُ: بازار که مامه‌له‌ی زۆری تیدا بکری ◊
(بۆرسه).

صَفَنَ الفرسُ صَفْرًا: ئه‌سه‌په‌که له‌سه‌ر سئ هاج
وستاو نوکی سمی هاجی چواره‌می له‌زه‌وی
جه‌فاند.

صَفَنَ الرجلُ: بیاومه‌که هاجی جووت کردن.

صَفَنَ الطائرُ: ئنده‌که هیلانه‌ی خۆش کرد بۆ
بی‌جومه‌کانی، هوش و په‌لاشی بۆ رابخستن.

صَفَنَ به الأرض: به‌زه‌وی دادا، خسته‌یه سه‌ر زه‌وی.

صَفَنَ فلاناً: په‌رده‌ی گونی فلانکه‌سی درێ ◊ صَافَنَ
القومَ: هاوپی خه‌لکه‌که بوو ◊ په‌شتگیری کردن ◊
ده‌سته‌و نه‌زه‌ر له‌به‌ر ده‌میان راوستا ◊ صَفَنَ
الطائرُ: باننده‌که هیلانه‌ی خۆش کرد بۆ
بی‌جومه‌کانی، هوش و په‌لاشی بۆ تیدا رابخستن ◊
تَصَافَنَ القومَ: خه‌لکه‌که ناو یان به‌ش به‌ش کرد
له‌ناو خۆیان دا ◊ الصَّافِنُ: ره‌گیکی گه‌ورمه‌یه
له‌ه‌ج دابه ئه‌م شاده‌ماره له‌به‌ری هاجه‌وه درێژ
ده‌بیته‌وه تاده‌گاته شاده‌ماری ران ◊ الصَّفَنُ:

صَفَا الشَّرْكَةَ: حیسابی کۆمپانیاکهی تصفیه کردو کۆتایی بی هیئا ۵ اِصْطَفَاهُ: هه‌لی بزاردو به‌چاکی له‌قه‌له‌م دا ۵ تصافیا: له‌خۆشویستی یه‌کتر دا دلسۆزو راستال بوون ۵ اسْتَصْفَاهُ: به‌مانا (اصطفاه) دئ ۵ به‌دۆستو خۆشه‌ویستی خۆی له‌قه‌له‌م دا ۵ اسْتَصْفَى الشَّيْءَ: پوخته‌ی شته‌که‌ی برد ۵ اسْتَصْفَى مَالِ فُلَانٍ: مالی فلانکسی هه‌موو برد ۵ اِصْطَفَاهُ: به‌ردی لووس ره‌قو پان، دمگوترئ: (ماتفرع له صَفَاةً): کس به‌خرابه‌ی دستێ بۆ درێژ ناکا، دمگوترئ: (ما تندی صفائه): رزدو چروکه‌و هیچی له‌ده‌ست هه‌لتاومرئ ۵ الصُّفْرُ: صافی و لووسی ۵ رونی و ناشکرای ۵ بی گهردی ۵ الصُّفْرَانُ: به‌ردی گهورهی لوس ۵ الصُّفْرَةُ مِنْ كَلِّ شَيْءٍ: کاکله‌و پوخته‌ی هه‌موو شتی ۵ الصُّفِيُّ مِنْ كَلِّ شَيْءٍ: کاکله‌و پوخته‌ی شته‌که له‌هه‌رشتی ۵ بی دۆستو براده‌ری هه‌لبژاردن ۵ هه‌روا ناوه‌ بۆ ئه‌و غه‌نیمه‌ت و ده‌سکه‌وته‌ی فه‌رمانه‌روای موسولمان جیای ده‌کاته‌وه‌ بۆ خۆی پێش دابه‌شکردن ۵ الصَّرَافِي: ملک و زه‌وی و سامان خاوه‌نی مردبئ و کس میراتگری نه‌بئ ۵ ئه‌و زه‌وی و زاره‌ی پاشا و فه‌رمانه‌روا دا‌یده‌من بۆ ده‌ست و پێونده‌مکانی خۆی ۵ تاگه‌که‌ی (صافية) یه ۵ اِصْطَفَاهُ: شت پالتیو، هه‌رشتی ۵ شتی بی تصفیه بکری ۵ هه‌رنامیری ۵ شیرو شه‌راب و شه‌مه‌نی تری بی بی‌التیورئ. ۵ صَقَبَ الطَّائِرُ صَقْبًا: پالتدکه‌ی قه‌راندی، جیواندی، هیزاسدی، خۆبندی، گارمگاری کرد. ۵ صَقَبَ الْجَسْمَ الْمُصْتَمَتًا: به‌به‌ری دستێ له‌قه‌باره بی دنکه‌که‌ی داو ته‌به‌ ته‌به‌ لی هیئا. ۵ صَقَبَ الشَّيْءَ: شته‌که‌ی کۆکرده‌وه.

صَقَبَ البَنَاءَ: بیناکه‌ی به‌رز کرده‌وه.

صَقَبَ صَكْبًا: نزیک بوو ۵ اصْتَبَ الشَّيْءَ: شته‌که‌ی نزیک کرده‌وه ۵ صَاقِبُهُ مُصَاقِبَةٌ وَصَقَابًا: نزیک بۆوه، به‌رامبه‌ری بوو، دمگوترئ: (جار مصاقب): جیرانی به‌رامبه‌ر ۵ تصاقبت البیوت: خانوه‌کان لیک نزیک بوون ۵ الصُّقْبُ: کۆله‌که‌ی هه‌ره به‌رز له‌ناو کۆله‌که‌کانی ژیر ره‌شمان دا ۵ مسته کۆله ۵ کۆله‌ مسته ۵ الصُّقْبُ: ته‌نیش ۵ مال به‌ماله‌وه، جیرانی په‌ناو مال به‌ ماله‌وه ۵ صَقَرَتِ الشَّمْسُ صَقْرًا: خۆر گه‌رمایه‌که‌ی توند بوو ۵ صَقَرَتِ الشَّمْسُ فُلَانًا: خۆر گه‌رمیه‌که‌ی ئازاری فلانکسی دا.

صَقَرَهُ فُلَانُ النَّارَ: فلانکس ناگه‌که‌ی هه‌لگیرساند.

صَقَرَهُ فُلَانًا: به‌ناحەق جینیوی به‌فلانکس دا.

صَقَرَهُ فُلَانًا بِالْعَصَا: به‌گۆچان له‌سه‌ری فلانکسی دا.

صَقَرَهُ بِهَ الْأَرْضِ: به‌زه‌وی کیشا، له‌سه‌ردی دا ۵

خستیه سه‌ره‌زه‌وی. ۵ صَقَرَهُ الْمَجْرَمَ: به‌پاچی

دووسه‌ر به‌رده‌که‌ی شکاند ۵ صَقَرَهُ: به‌هه‌لۆو باز

راوی کرد، پالتدی تری پێگرتن ۵ صَقَرَهُ:

به‌بازو هه‌لۆو راوی کرد ۵ الصَّاقِرُ: چاو تیز،

دمگوترئ: (صَقْرٌ صَاقِرٌ): بازکی چاو تیزه ۵

الصَّاقِرَةُ: به‌لاو کارسات ۵ الصَّاقِرُ: پاچی

دووسه‌رو نوک تیز به‌ردی بی بشکیندرئ ۵

دیوی ناومه‌وی ئیسقانی سه‌ر که ده‌وره‌ی میشر

داوه ۵ الصَّقْرُ: بازو هه‌لۆو ۵ الصَّقْرَةُ: لیدانی خۆرو

گه‌رمایی تیشکی ۵ الصَّقْرَةُ: ناوی که‌می راوستاو

۵ الصَّقَارُ: بازو هه‌لۆو به‌خێو که‌ر، نه‌وکه‌سه‌ی

خه‌ریکی راهینانی بازو هه‌لۆبه‌ بۆ راو پیکردن

۵ نه‌وکه‌سه‌ی راو به‌ بازو هه‌لۆو ده‌کا.

صَقَقَ فِي البِلَادِ صَقَقًا: به‌ناو ولات دا رۆیی،

ده‌شگوترئ: (صَقَقَ فِي القَوْلِ): له‌قه‌سه‌کردن دا

فمننی نواندو بارو شیوازی گوږپین و جوړمکانی
رہوانبیژی بمتافی کردنہوہ.

صَقَّعَ صُتَعُ كَذَا: جو بؤی قمصدی نہوی کرد

صَقَّعَ الدَيْكُ: کہ لہ شیرمکہ خویندی.

صَقَّعَ فَلَانًا وَغَيْرَهُ صَقْعًا: لہ فلانکسی دا یان لہ فلان
شتی دا.

صَقَّعَ بِه الأَرْضُ: بہ زموی دادا، خستی بہ زموی کیشا.

صَقَّعَ فَلَانًا بِكَيْ: فلانکسی بہ داخ کردن نیشانہ
کرد.

صَقَّعَ صَقْعًا: سہرما سیخوارو سہوؤلبہندان لسی

دا ◊ صَقَّعَتِ الأَرْضُ: زموی سیخواری لہ سہر باری

◊ اصْقَعُ: جووہ ناو سیخوارو سہوؤلبہندانہوہ ◊

الصِقَاعُ: حہبلیکہ بہ سہر رشمال و خیمہ دا

رایہ ل دمگرتی و ہمدو سہری لہ مدیوہو دیوی

خیمہو رشمالہکہ بہ سنگی دا کوتراو بہ زموی دا

قایم دمگرتی بؤ نہوی رشمبا نہیبا ◊ ناسنیکہ

دمگرتیہ دمہی نہسپو و لآخی ترہوہ بؤ لغاو

کردنی ◊ الصَّقْعُ: لایہن و لای شت ◊ الصَّقْعُ:

نازاری سہرماو سہوؤلبہندان ◊ الصَّقْعَةُ:

کوشندہی ساردو سہرماو سہوؤلبہندان ◊

الصَّقِيعُ: سیخوارو سہوؤلبہندان (سیخوار

شہونمیکہ لہناسمانہوہ دمبارتیہ سہر زموی و

دمبیتہ سہوؤل) ◊ المَصْقُ: زمانپاراوو رہوان بیژ،

دمگوتری: (خطیب مصق) ◊ صَقَّعَهُ صَقْلًا وَصَقَالًا:

مشت و مالی کرد، دمگوتری: (صَقَّلَ السِّيفَ

والمِرَّةَ وَغَوَّهَما): شمشیرمکہی مشت و مال کرد ◊

ناوینہکہی پاک کردہوہ، سرپیہوہ.

صَقَّلَ كَلَامَهُ: قسہکانی خوئی ہہ لہبژاردن ہالفتہو

ہوختہی کردن. ◊ صَقَّلَ الدَّابَّةَ: و لآخہکہی گرتہ

نہستوی خوئی بؤ بہخوگرندن.

صَقَّلَ صَقْلًا: شتہکہ مشت و مال کراو بوو زمنگو
چلکی لی کرابوہوہ.

صَقَّلَ الفَرَسُ: نہسپہکہ قہدباریک بوو ◊ الصَّقَالُ:

مشت و مال کردن ◊ الصَّقَالُ: کہسینک پیشہی

مشت و مال کردن بی ◊ الصَّقْلُ: لاکہلہکہ ◊

(صِقْلان): ہمدو کہلہکہ ◊ الصَّقْلَةُ: کزو لاوازی

◊ الصَّقِيلُ: مشت و مال کراو ◊ دمگوتری: (سیف

صقيل ومعدن صقيل) ◊ (ك: صقال) ◊ الصَّقِيلُ:

بہمانا (الصِقَالُ) دئی ◊ المِصْقَلَةُ: نامیری مشت و

مال کردن ◊ (ك: مِصْقَالٌ) ◊ الصَّقَالِيَّةُ: پیڑیکن

لہنادمیزاد زیدو نیشتمانیان لہبنہرمتا باکوری

ولاتی بولغاریاو دمورو ہمری بوو، نیستا لہ زور

ولاتی خورہہلاتی نہورہوہا نیشتہجی بوونو و

بلاو بوونہوہوہ پنیان دمگوتری رمگزی سلاف

یان سولاف ◊ صَكَّهُ صَكًّا: بہتہوزم پالی پیومنا،

یان بہہموو ہیژی خوئی شہپلاخہی لی دا.

صَكَّ البابُ: دمراگاہی داخست ◊ اصْطَكَّ الشَّيْئانُ:

نہو دووشتہ پینک کیشران لیکیان دا، دمگوتری:

(اصطكت ركبته و قدماه): فہیزمن بوو نہژنوی

لیک دمدران، یان حاجی لیک دمدران ◊ الأَصْكُ:

نہو کہسہ ددانی ہرو جوت بن بوشاییان

تیدانہبن ◊ الصُّكُّ: شیک، چہکی پارہ و مرگرتن

لہبانق ◊ المِصْكُ: نامیری پیکہوہ نوساندن ◊

فَقْلٌ و كيلون ◊ ددانی ہرو بی بوشایی.

صَكَمَ الفَرَسُ: نہسپہکہ لغاومکہی جوو.

صَكَمَ الشَّيْءُ: شتہکہی پال پیومنا، بہرانہمیری کردو

لہگہلی داکہوتہ زورانبازی و ہیٹان و بردن ◊

صَلَّبَتِ الحُمَى على فلان صُلْبًا: لہرزو تاکہ لہسہر

فلانکسہس دریزمی کیشاو تاوی سہند ◊ صَلَّبَهُ

الحُرُّ: گہرما سووری کردہوہ کولانندی تینی

بُوهِينَا ۵ صَلْبَتَه الشمس: خۆرتا و گهستی و همتا و بردی.

صَلْبَ الْجِسْم: نهملا و نهولای جهستهی شهتهك داو ههلیواسی، دمگوترئ: (صَلْبَ الْجَانِي): تاوانبارمکهی ههلیواسی.

صَلْبَ اللَّحْم: گۆشتهكهی برژاندو چهورییهكهی لی تکاند.

صَلْبَ صَلَابَة: توندو پتهو بوو، خۆی گرتو رهق بوو.

صَلْبَ عَلَى الْمَالِ رَغِيه: دهستی بهسمر مالهكهمه گرتو رز دو چروك بوو دلی نههات لی بیهخشئ ۵ صَلْبَ الشَّيْءُ: زۆر توندو پتهو بوو، دمگوترئ: (صَلْبَ فَرْغَ الشَّجَرَة): لقهدارمکه پتهو بوو خۆی گرت ۵ صَلْبَ النَّصْرَانِي: مەسیحییهكە سهلیبی ههنگرت ۵ لهسمر سینگو و روخساری وینهی سهلیبی دروست کرد ۵ صَلْبَ الْجِسْم: جهستهكهی شهتهك داو ههلیواسی ۵ صَلْبَ الشَّيْءُ: شتهكهی پتهو کرد ۵ صَلْبَ السَّلَاح: چهكهمهی تیزکردو مشتو مانی کرد ۵ اصطلب العظْم او اللحم: بهناگر چهورایی گۆشتو ئیسقانهكهی چۆراندومه، دهی هیئا ۵ تَصَلَّب: گرزو رهق بوو، نهرمی تیدانهما، دمگوترئ: (تصلب المرء): لقهدارمکه پتهوو رهق بوو ۵ تَصَلَّبَ الشَّرِيَانُ: دهماره خوینبهرمکانی دل گرژ بوون ۵ تَصَلَّبَ فِي الرَّاي: لهراو بۆچونهکانی دا توندو تیز بوو، سور بوو لهسمر رای خۆی ۵ الصَّالِبُ: لهرزو تای بهشیدمت ۵ كهپلهی گهرمی زۆر بی.

الصَّلَابَة: روهایی، چاو فایمی، دمگوترئ: (في وجهه صلابه): لهروخساری دا خۆگری و پتهوییهك ههیه ۵ بۆ جهستههك بهكاردئ لهسمر شیوهو

شیوازی خۆی زۆر بهمینتهمهوه ۵ زۆر گۆرانکاری بهسمردا نهیه ۵ الصُّلْبُ: پتهوو رهق و بههیز ۵ زهوی رهق و وشك و پتهو ۵ ههرمادمهك شك و قهبارهو شیوازی لهحالمی ناسایی دا گۆرانکاری بهسمر دا نهیه ۵ بهپێچهوانمی غازو شلهممنی ترهوه ۵ قالبه ناسنیکه یان لهعونسوری تری ومکوو سلیکۆن و مەنگەنیزو شتی وا ۵ همروا مادهی (الصُّلْبُ): بهمانا ههقهرمی پشت دئ ۵ دهسگوترئ: (هو من صلب فلان): واته لهوهچهو زوریهتی نهوه ۵ الصُّلْبُ: بههیزو بهشیدمت ۵ سورینچك ۵ (ك: أصلاب) ۵ الصُّلْبُ: بههیزو بهشیدمت ۵ بهردی ههسان ۵ تَقِي تَبْرَجْرَاوِی مشتو مال کراو ۵ الصُّلْبُ: بههیزو توانا ۵ نهژاد خاوین و رهسهن، دمگوترئ: (هو عربي صليب): نهو عمرهپێکی پاك نهژادو پهسهنه ۵ همروا وشهی (الصليب): ناوه بۆ سورینچك ۵ ههرشتیک لهسمر شیوهی دو هیللی پهکتر بر دروستکاری بی جا ناسن بی یان لهدارو شتی تربی ۵ قهناره نهوهی لهسهری لهخاج دهدرئ ۵ نهو دارهی بهلای مەسیحییهكهمهوه جهزرمی عیسی لهسمر لهخاج دراوه ۵ الصُّلْبُ الاحمر: دامهزراوهیهکی نیو دمهولتهیه، کاری سهرمکی پێشكش کردنی خزمهتگوزاری مرفییه لهکاتی رودانی بومهلهرزمو لافاوو شتی وا، ئا لهم کاتانهدا خزمهتگوزارییهکانی پێشكشی لێقهوماوان دمکا ۵ الصُّلْبِيُونُ: سوپای مەسیحییهکانی نهوروپایه جهههه جارێك پهلاماری جیهانی نیسلامییان داوه له چاخهکانی یانزهو دوانزهو سیانزهی زاہین بهبیانووی رزگار کردنی بهیتولوقههدیس لهچنگی موسولمانهگان.

صَلَاتَ اللَّيْلِ وَغَره صَلَاتاً: شيرمه چهوری كه م بوو.

صَلَاتَ فُلَاناً رَغِيه: غاری بهنهسپهكه دا.

صَلَّتْ مَانِي الْقَدَح: نهموی له‌پیاالمکه‌دا بوو رشتی.
 صَلَّتْ الْجَبِينُ صَلُوتَةً: ناوچه‌وانی دمرکه‌وتو و
 بریسکه‌ی دا ۵ اَصَلَّتْ الشَّيْئُ: شته‌که‌ی دمرخست
 ۵ دمگوتری: (اَصَلَّتْ السَّيْفُ): شمشیرمه‌که‌ی
 له‌کالان دمرکیشا ۵ اِنْصَلَّتْ: دمرکه‌وتو ناشکرا
 بوو ۵ اِنْصَلَّتْ فِي سَهْمٍ اَوْ امْرَةٍ: له رؤیشتن و
 نیش و کاری خوی دا دلسۆزو به‌خه‌مه‌وه بوو،
 جیدی بو ۵ بَيْشَ كَهْوَتٍ ۵ اِلْصَلِيَتْ: نیش
 له‌دمست هاتوو ۵ الصَّلْتُ: دمرچوو به‌دمروه ۵
 لوس و پوس ۵ جَبِيْنٌ صَلَّتْ: ناوچه‌وانی پان و
 گوشادو نورانی ۵ (سيف صلت): شمشیری
 بریقه‌دار ۵ (سكين صلت): کیردی تیزو برنده ۵
 الصَّلْتَانُ: به‌هیزو تواناو چوستو و چالاک.

صَلِحَ صَلَجًا: کمر بوو ۵ تصالِح فلان: فلانکس
 خوی به‌کمر نیشان دا ۵ الصَّلِجَةُ: به‌ردمه‌که‌ی
 پاریزمری ناوری‌شمیه ۵ الصَّلِجَةُ: قالبه زیوی
 بوخته کراو ۵ الصُّوْلُجُ: صاف و بِن غهل و غمش
 ۵ عمصایه‌که لایه‌کی ومکوو گۆچان
 چه‌میندراومته‌وه، سوارچاک پیی له‌گۆپه‌که دمدا
 ۵ الصُّوْلُجَةُ: به‌مانا (الصُّوْلُجُ) دئ ۵ الصُّوْلُجَانُ:
 به‌مانا (الصُّوْلُجُ) دئ ۵ هه‌روا ناوه بو ۵ نه‌و
 گۆچان و عمصایه‌ی پاشا به‌دمستیه‌وه دمگرن
 ومکوو نیشانه‌ی دمسه‌لاتو هه‌رمانرهموایی ۵
 الصُّوْلُجَانَةُ: به‌مانا (الصُّوْلُجَانُ) دئ.

صَلِحَ صَلَاحًا و صَلُوحًا: گهنده‌لی و پیسی تیدا نهماو
 پاک بۆوه.

صَلِحَ الشَّيْئُ: شته‌که گونجاو بوو، به‌سود بوو ۵
 دمگوتری: (هذا الشئ يصلح لك): نهم شته بو
 تو گونجاوه سودی هه‌یه.

صَلِحَ صَلَاحًا و صَلُوحًا: به‌مانا (صَلِحَ) دئ ۵ اَصَلِحَ
 الشَّيْئُ: گهنده‌لی و خرابی شته‌که‌ی نه‌هیشت لای

برد ۵ اَصَلِحَ بَيْنَهُمَا: دوژمنایه‌تی و دزایه‌تی
 نیوانی لابرندن ۵ اَصَلِحَ اللهُ لِفُلَانٍ فِي ذَرْبِهِ لِمَا
 مَالِهِ: خودا مان و مندالی فلانکسی صالح و
 گونجاو و به‌خوجار اوکردن ۵ صَالِحُهُ مُصَالِحَةٌ
 و صَلَاحًا: ناشته‌وایی له‌گه‌ل دا کرد ۵ له‌گه‌لی رِيك
 كه‌وت ۵ اِصْطَلَحَ الْقَرْمُ: خه‌لکه‌که کیشهو
 ناخۆشییان له‌ناوادا نهما ۵ اَصْلَحُوا عَلَى الْأَمْرِ:
 له‌سهر کارمه‌که رِيك كه‌وتن و رازی بوون ۵
 تَصَالَحُوا: به‌مانا (اِصْطَلَحُوا) دئ ۵ اِصْطَلَحَ
 الشَّيْئُ: شته‌که خه‌ریکی چاکساز و باشبون بوو
 ۵ اِصْطَلَحَ الشَّيْئُ: شته‌که‌ی چاک کرده‌وه ۵ داوای
 چاکبون و چاکساز تیدا کرد به‌باش و گونجاوی
 دانا ۵ الإِصْطِلَاحُ: چاوگی (اِصْطَلَحَ) ميه ۵
 به‌کدیگیربوونی کۆمه‌لیک خه‌لکه له‌سهر شتیکی
 تابه‌تی و هموو زانست و زانیاریه‌کیش زاراوه‌ی
 نیصطلاحی خوی هه‌یه ۵ الصَّالِحُ: راستان و گوی
 رادپرو پابه‌ند به‌نه‌نجامدانی نهرکی سه‌رشانی ۵
 واش ده‌بی به‌کار دئ بو شتی زۆرو گونجاو ۵
 الصَّلَاحُ: به‌ردمومبوون له‌سهر کاری چاکه ۵ بِن
 عمه‌بو و خه‌وش ۵ الصَّلَاحِيَّةُ: دمست رؤیشتویی و
 کارنه‌نجامدر به‌ریک و پیکی ۵ الصَّلَاحِيَّةُ لِلْعَمَلِ:
 باش خۆنما‌دمکردن بو نیش ۵ الصَّلَاحِيَّةُ لِلنَّهْيِ
 السلطان: نه‌و دمسه‌لاته‌ی قانون ده‌یدا به
 که‌سیک بو ره‌هاکردنی نیش و کار ۵ الصَّلُحُ:
 ناشته‌وایی ۵ کۆتایی هینان به‌کیشهو نیزاع ۵
 کۆتایی هینان به‌شهر و کوشتار ۵ الصَّلِحُ: گونجاو و
 له‌بار ۵ الْمَصْلَحَةُ: به‌مانا (الصَّلَاح) دئ ۵ سوود و
 به‌رژومندی ۵ دمسته‌یه‌کی کارگیریه‌ له‌بواریکی
 گشتی دا کاردمکن بو به‌رژومندی گشتی.

صَلِحَ صَلَاحًا: بیستنی نهما، کمر بوو ۵ تَصَالِحَ: خوی
 به‌که‌رو گوی گران له‌قه‌لهم دا.

صَلَدٌ صَلْدًا رُصُلْدًا: رَهَقٌ وَ پَتَهُ بُوُو ۵ صَلَدَتِ
الأرض: زهوییه که هیجی لئ نهرِوا، روتن بوو.

صَلَدٌ فَلان: فلانکس رُزْدو چروک بوو دمستی
ناچیتته مالی خوی ۵ دل رَهَق بُوُو ۵ صَلَدَتِ
الدَّابَّةُ: ولاخه که لهرکردن و غاردان دا بهتوندی
هاچی بهزموی کیشان.

صَلَدٌ الرُّزْدُ: بهردو نهمستیکه دمگی هات و ناگری لئ
نهمبُوُو.

صَلَدٌ فَلان بیديه: فلانکس چهپلهی لئ دا ۵ صَلَدَتِ
انیا به: ددانهکانی (که لبهکانی) سپره سپرو جیره
جیریان هات.

صَلَدٌ الشَّيْنُ: بروسکهی لئ دا.

صَلَدٌ صَلْدًا وَصَلْدَةً: رَهَقٌ وَ پَتَهُ بُوُو، رُزْدو چروک
بوو ۵ أَصْلَدُ: رَهَقٌ وَ پَتَهُ بُوُو ۵ أَصْلَدُ الشَّيْنُ:
توشی شتی رَهَقٌ وَ پَتَهُ بُوُو ۵ الْأَصْلَدُ: شتی زور
رَهَقٌ وَ پَتَهُ ۵ بیایوی زور رُزْدو چروک ۵ الصَّلْدُ:
رَهَقٌ وَ لُوس ۵ بهردی زور لُوس ۵ زموی
رَهَقن و چهقن که هیجی لئ نهرِوی ۵ رأس
صَلْدُ: سهری لوس و بی توك ۵ (جلد صَلْدُ) ۵
بیستی لوس و بی توك ۵ همرِوا وشهی (صَلْدُ)
ناوه بُوُ چهرخ و شخارتهیهك دمگی لئ بی و
ناگری لئ همیدا نهبی ۵ الصَّلْدُ: بُوُ زیده رهوی
لهمانای (صَلْدُ) دئ ۵ مهنجهل و دیزه که درمنگ
شتیان تیدا بکولئ ۵ المِصْلَادُ: دمگوترئ: (ناقه
مِصْلاد): حوشتریکه بیجوی بوووو شیری تیدا
نییه ۵ المِصْلَادَةُ: بهمانا (المِصْلَادُ) دئ ۵ المِصْلَدِيمُ:
رَهَقٌ وَ قایم و پتهو ۵ ولاخی سم گهوره ۵ صَلَصَل
الشَّيْنُ: شتهکه زرينگی لئ هات، دمگی دایهوه
۵ صَلَصَل فَلان: فلانکس همرِوشهی کرد ۵
صَلَصَل بکلامه: هسهکانی پچر پچر دهرپهراندن

۵ صَلَصَل الغدير: زهلاکاوکهی وشک بوو ۵
الصَّلَاصِلُ: شتیک دمگ بداتهوه ۵ ترينگی لئ
بی ۵ الصَّلَصِلُ: ناوجهوانی نهمب ۵ الصَّلَصِلُ:
باقی ماندهی ناو لهبنکی زهلاکاو دا یان لهبنکی
تهنکی و بهرمیل و شتی وا دا ۵ نهو شوینهی
لهپشتی نهمب سپی دمبی بههوی روتانهوهی
توکهکهی ۵ صَلَطَعَهُ: بلاوی کردهوه و رایخست ۵
الصَّلَطُحُ: پان و پور ۵ کهتمو زمبلاخ ۵ المِصْلَطُحُ:
راخراوی پان.

صَلَعٌ فَلان صَلَمًا: قزی پیشه سهری یان توههسهری
روتانهوه ۵ موی پیوه نهما ۵ صَلَعَتِ الشَّجَرَةُ
وغوما: برزو سهره لقی درهختهکه ههلوهرین
یان نازهل خواردنی ۵ صَلَعَتِ الشمسُ: خور
لهزیر ههور هاته دهر و دهرکهوت ۵ صَلَعَتِ
الشمسُ: بهمانا (صَلَعَتِ) دئ ۵ الْأَصْلَعُ: کهستیک
سهری روتابیتتهوه، پیشهسهری یان توههسهری
روتابیتتهوه ۵ بُوُ نافرمت دمگوترئ: (صَلَعَاءُ) ۵
نۆکه شمشیری مشت و مال کراو، نووکه رمبی
مشت و مال کراو ۵ همرشتیک بدرهوشیتتهوو
لووس بی ۵ الصِّلَاخ (صِلَاخ الشمس): گهرمای
خور ۵ الصِّلَعُ: روتانهوهی مووی پیشهسهر یان
توهه سهر ۵ الصِّلَعَةُ: بیستی سهر که تووکی
پیوه نهمابن ۵ الصِّلَعَةُ: بهمانا (الصِّلَعَةُ) دئ ۵
الصِّلَاعَةُ: بهردی رهقی پتهوو پان ۵ الصِّلِيعُ:
بهمانا (الأصلع) دئ ۵ شتیک لهزموی
جیاووییتتهوه ۵ بُوُ مینیه (صلیعه) بهگاردئ ۵
صَلَفَهُ صَلْفًا: رهی لئ بوو، ناخوشی ویست.

صَلَفَ الشَّيْنُ صَلْفًا: خیر و بییری کهم بوو ۵
دمگوترئ: (صَلَفَ النبات): رومکهکه همدو بالای
کهم بوو، دانهویلهی کهم بوو ۵ (صَلَفَ الطعام):
خوراکه که هیتامیناتی کهم بوو ۵ (صَلَفَ

السحاب): هورمه که بارانی کهم بوو، بروسکهی کهم بوو.

صَلَفَ فلان: فلانکهس بی بهخت و چاره پشه خه لک خوشیان ناوی ◊ اصْلَفَ: بهمانا (صَلَفَ) دئ ◊ پمزاگران بوو، چاره هورس بوو ◊ اصْلَفَ فلاناً و غیره: رفی لهفلان بؤوه ◊ اصْلَفَه الله: خودا وای لی کردوه خه لکی رفیان لی بی ◊ تصْلَفَ: چاره رمشی و بی خیری دیارکهوت ◊ جووه ناو زمویبیه کی رفقه و پتهو ◊ الاصلف من الارض: زموی رفو و پتهو که هیجی لی نه پوی ◊ الصلْفُ: دمگوتری: (سحاب صَلَفَ): هورپیکه بروسکهو گۆله گۆلی زوره به لام بارانی نییه ◊ همروا ناوه بؤ خوراکیک تامی کهم بی یان هر بی تام بی ◊ الصلْفاء: بهردی لهگه ل زموی تهخت بوو ◊ الصلْفُ: بهمانا (الصلْفُ) دئ ◊ لامل، خوار گوچیکه بؤسر شان ◊ الصلْفان: هر دو لامل ◊ دو دارن لهم دیوو شهو دیوی کورتانی و لاخ دهبه سترین باریان بی قایم دمگوتی.

صَلَقَ القرم: زمهروو زیانی زوری لهفهمه که داو کارساتی بهسمر هینان.

صَلَقَ اللحم و غیره: گوشته کهی کولاندو کردی به چپشت.

صَلَقَ الشاة و غیره: مرمکهی شهو دیوو نهو دیوو برژاند ◊ صَلَقَتِ الشمسُ فلاناً و غیره: خور بهگرمیبه کهی زیانی بهفلانکهس گه یاند.

صَلَقَ فلاناً بالصا: بهگوجان لهفلانکهسی دا ◊ اصْلَقَ الناب: ددانه که (که لبه که) سپری هات چونکه له ددانیکی دهخشا ◊ تصْلَقَ: تلاوتلی کرد، نه مدیواو دیوی کرد ◊ تصْلَقَتِ الدابة: و لاخه که خوی گه وزاند، تلاوتلی کرد ◊ اصْطَلَقَ: بهمانا (اصْلَقَ) دئ ◊ الصلقة: ناویک زور مابیته و مو

بؤگه نی کردبی ◊ ناوی گمراهه ◊ الصلْقُ: هاوارو لوره لور ◊ دمنگ و جیره ی ددانی حوشر که لیکیان دما ◊ الصلْقُ: دشتی کاکی به کاکی ◊ الصلْقُ: بؤ موبالغهو زنده رموی لهمانای (صلَقَ) دا دئ ◊ همروا بهوتار بیژی زمانه روان و دمنگ گه وره دمگوتری ◊ الصلِقُ: گوشتی کولاو ◊ گوشتی برژاو ◊ نانی تیری ◊ المصلقُ: بهمانا (الصلقُ) دئ.

صَلَّ الشئُ صلیلاً: شته که دمنگی شیوه له رینه و مو زربنگانه و می لی هات.

صَلَّ بیضُ الحدید: ناسنه که دمنگی لی هات به هو ی پیک کیشانه و ه. ◊ صَلَّ المسار: بزمارمه که کاتی دا کوتان دا دمنگی لی هات.

صَلَّ الإباءُ الفارغ: قاپه بهتاله که له کاتی پیکیشانی شتیخی تر پیی دمنگی لی هات زربنگه ی لی هات.

صَلَّ اللحمُ صلیلاً: گوشته که گؤراو بؤگه نی کرد.

صَلَّ الشرابُ صلاً: شهرا به کهی ته سفیه کرد.

صَلَّ الحبُ المختلط بالتراب: ناوی پیدا کردو قورمه که له دانه و پنه که کردمو دای شور د ◊ اصْلَّ اللحمُ ار الماء و غیره: گوشته که بؤگه نی کردو تام و پمنگی گؤرا ◊ صَلَّ: بؤ زنده لهمانای (صَلَّ) دئ ◊ الصالُ: کمره کیوی زهره تیزر ناخوش ◊ الصائِلُ: بؤ مینینی (الصال) دئ ◊ به لاول کارسات ◊ الصلُ: گوشتی بؤگه نی کردو گؤراو یان هرشتیکی تر که گؤرابی و بونی کردبی ◊ الصیلُ: ماری پیس و ژمهراوی پیسترین ماری ژمهراوی ◊ دمگوتری: (صلُ اصلال): به لاول نه خووشی پیس ◊ الصلَّةُ: پیستی وشکه وه بووی بؤگه نی ◊ الصلَّةُ: پای بؤگه نی ◊ صلَّمَه صلاماً: برپه وه ◊ له پشه دمری

السباق: نمو نسهپهه که له دوا نسهپی بهکه م
دئ له گۆرمپانی پیشپرکی دا ۵ بؤ نادمیزایش
بهکاردهیندرئ که له دوا بهکه مهوه بی له مهر
نیش و کارنک دا بی ۵ المصلی: شوینی نوپزکردن.
بهرمال و تاته بمردی نوپزکردن ۵ صَلَّى الشیئ
صلیاً: شته که ی خسته ناو ناگرموه ۵ صَلَّى اللحم:
گۆشته که ی برژاند ۵ دمگوترئ: (صَلَّى الصيد):
داوی بؤ نیچیره که نایه وه ۵ (صَلَّى فلاناً):
فلانکسی خسته ناو چورتم و نه گبه تیبیه وه.

صَلَّى فِي النَّارِ رِبْهَا صَلَّى وَصَلَّى: لمانگردا سوتا ۵
صَلَّى الْأَمْرَ رِبْه: چورتم و ناخوشی له کارمه که توش
هات ۵ دمگوترئ: (صَلَّى بفلان وَصَلَّى بَشْرَ فِلان):
گرفتاری فلانکس بوو، گرفتاری شمپی فلان
بوو ۵ (فهر صالح).

أَصْلًا النَّارِ رِبْهَا وَعَلَيْهَا: خستیه ناو ناگرموه ۵
أَصَلَّى اللَّحْمَ: گۆشته که ی برژاند.

صَلَّى النَّارَ: خستیه ناو ناگرموه ۵ صَلَّى الْمَاءَ:
ناوه که ی گهرم کرد ۵ صَلَّى النَّعَاءَ أَوْ الْعَمَّا
بالنار: رمبه که یان عصاکه ی بهسهر ناگردا
راداشت بۆنه وه ی گهرم ببی و نهرم ببی راستی
بکاته وه ۵ إِصْطَلَى النَّارَ رِبْهَا: خوی به ناگر گهرم
کردمه ۵ همر وا دمگوترئ: (فلان لا یصطلی
بناره): فلانکس کس خوی به ناگری گهرم
ناکاته وه، واته: نه وفنده نازاو چاو نه ترسه ۵
تَصَلَّى النَّارَ رِبْهَا: خوی به ناگر گهرم کردمه ۵
تَصَلَّى النَّعَاءَ: رمبه که ی به ناگر راداشت بۆنه وه ی
گهرم و نهرم ببی و راستی بکاته وه ۵ الصَّلَى: ناگر
۵ سوتهمه نی ۵ الصَّلَاةُ الصَّلَاةُ: دهسکه وان ی
کوتانی نه و شتانه ی بونی خۆشیان لی دروست
دمگئرئ ۵ الصَّلَى: چوونه ناو ناگر ۵ المصلاة:
داوی که دهنریتمه وه بؤ نیچیره کردن ۵ فرتو فیل و

هینا ۵ به زوری بؤ گوپچکه و لووت
به کاردهیندرئ ۵ صَلَمَةُ: بؤ موبالعه وه
زیدهرپی له مانای (صَلَمَ) دا به کار دئ ۵ إِصْطَلَمَةُ:
به مانا (صَلَمَةُ) دئ ۵ دمگوترئ: (إِصْطَلَمَهُمُ الدُّمْرُ
أَوْ الْمَوْتُ أَوْ الْعَدْوُ): زمانه یان مهرگ یان دوزمن
له بیخی دهرهینان و له ناوی بردن ۵ الْأَصْلَمُ: گوئ
بر او ۵ گوئ بچوک که به سروشت گوئی بچوک
بن ۵ الصُّلْمَاءُ: مینه ی (الأصلم) ۵ الصُّلْمَةُ:
زریه ده چندرئ به نهنده زه ی کلاو له زیر کلاوو
قه له نسوه له سهر دمگئرئ ۵ الصُّلْمُ: به لاو
کاره ساتی و ا شت له بیخ ببنی ۵ شمشیر ۵ المصلم:
به مانا (الأصلم) دئ ۵ بؤ ته عیر دانه وه
له زه لیلی و بی دهسه لاتی دمگوترئ: (مَشْرَا بآذَانِ
النَّعَامِ المصلم) ۵ صَلَّيْتُ النَّاقَةَ أَوْ الحَامِلَ:
حوشترمه که یان نافرته دوو گیانه که وانیکی شل
بوو چونکه نزیکه بزئ ۵ أَصَلْتُ الحَامِلَ: به مانا
(صلیت) دئ ۵ نزیکه منداله که ی ببی ۵ صَلَّى
الفرس: نسهپه که له پیشپرکی دا به دو وه م
گه یشت ۵ صَلَّى فلان: فلانکس نزاو پاپانه وه ی
کرد ۵ دمگوترئ: (صَلَّى علیه): دوعای خیری
بؤ کرد ۵ نوپزی کرد ۵ صَلَّى اللهُ عَلَى رَسُولِهِ:
خودا ره حممت و سوژی خوی برژاند بهسهر
پنغه مبر دا ۵ الصُّلَا: نه م لاو نه ولای کلک،
راست و چه بی کلک ۵ بوشایی نیوان هنگو کلک
۵ ناوقه دی پشت بؤ نادمیزادو نازهل ۵ الصُّلَاةُ:
دوعاو پاپانه وه ۵ دمگوترئ: (صَلَّى صَلَاةً):
دوعای کرد ۵ نوپز عیباده تیکی تایبه تیبیه کاتی
دیاریکراوی همیه وه له شه ربعت دا به دورو
دریزی باسی لیوه گراوه ۵ ره حممت و به زمی ۵
خانه ی خودا به رستی لای جوله که ۵ مه به ست
به وشه ی (صلوات) له نایه ته که دا شوپنه کانی
عیباده تکردنی جوله که کانه ۵ المصلی من خیل

ته له که مازی ۵ **إِصْمَالٌ**: بتهو بوو ۵ **(إِصْمَالٌ**
النبات): پوو مکه که راساو تیک چرژاو گمشه
کرد ۵ **إِصْمَالٌ** فلان: فلانکس ره هی هلساو پمگی
لاملی فش بوون ۵ **(فهر مُصْمِلٌ)**.

صَمَتَ صَمَتًا: بیدنگ بوو هسهی نه کرد ۵ بؤ جگه
له ناده میزاد دمگوتری: **(صامت)** ناگوتری
(ساکت) ۵ **أَصَمَّتِ العلیل**: نه خو شه که زمانی
شکاو له قسمه کردن که موت ۵ **أَصَمَّتِ فلاتاً**:
فلانکسهی بیدنگ کرد ۵ **صَمَّتْ**: به مانا
(صَمَّتْ) دأ ۵ **صَمَّتْ فلاتاً**: فلانکسهی بیدنگ کرد
۵ **صَمَّتِ الثیئ**: شته که هی والی کرد بوشای تیدا
نه ما ۵ **الصامت**: بیدنگ ۵ **همر شتیک** نوتقی
نمیی ۵ **الصامت من المال**: زیرو زیو ۵ دمگوتری:
(ما له صامت ولا ناطق): خاومنی هیج نییه ۵
هیجی نییه ۵ **الصمات**: بیدنگی ۵ له بواری
مارمردنی کج دا گوتراوه **(إذنها صماتها)**:
بیدنگی کج نیشانهی رازیو نییه می ۵ هر و
دمگوتری: **(رماه الله بصماتها)**: خودا زهبریکی
ناراسته کرد بیدنگی کرد ۵ **الصمات**: شت ۵
جت ۵ هر دمی له گهل نامرزی نه می دا به کار
بهیندری ۵ دمگوتری: **(ما ذقت صماتاً)**: هیج
نه جهشتوو ۵ **الصمات**: مبهست ۵ دمگوتری:
(بات علی صمات أمره): وازی نه هینتاو سوور بوو
له سر کارمگی و دمی هوی نه جامی بدا ۵
الصمته: نهو شهقه شه و حمت ته تکه و گهلوازه
شتی تر که مندالی بچوک ده خافینن و خواردن و
گریانی له بیرد مباته وه ۵ **الصموت**: بیدنگ ۵
دمگوتری: **(ضربة صموت)**: زهبریکی خپ کمر
بهیی نه وهی دنگی لی بی ۵ **(مسنس صموت)**:
دهمانجهی بیدنگ ۵ هر و ناوه بؤ شم شیر ۵
زرنی مشتو مال کراوی نهرمه لیکه ۵ هر و

دمگوتری: **(خلخال صموت و جارية صموت**
الخلخال): دنگی خه لخال لی نایه چونکه
فاجی گؤشته و پری کردوه ۵ **المصمت**: شتی بی
گیان و گمشه و نما که ناوی کلور نمیی و مگوو
بهردو شتی وا ۵ **فقلیک** که به نارمحه تی
بکرتنه و مو شوینی کلبله که هی چه و شه کاری
تیدایی ۵ **رنگی خالص و بی غمش** که هیجی تری
تیکهل نه کرابی ۵ **نوو ستنی قول و گران**
که به ناسانی به خبه ر نهیه ۵ **المصمت**: دمگوتری:
(هر یشکو الی غیر مصمت): دادو هیفانی له لای
که سیک دهکا که هیج شلوی نابی ۵ شکاته که
هستهی نا جوئینی.

صَمَحَ الیوم صمحا: گهرما که به هیز بوو.

صَمَحَ المر فلاتاً: گهرما می شکی فلانی نازار دا.

صَمَحَ فلاتاً بالسوط: به قه مچی له فلانکسهی دا.

صَمَحَ فی المسألة: زور له باسه که کؤلییه وه و

وردبینی تیدا کرد ۵ **الصمخ**: داخ کردن ۵ بؤگن
۵ **صمخه صمخاً**: له کرپاگی گویچ که می دا نازاری
زهبری گه باند بهردی گویی ۵ **الأصمخ**: به مانا
(الصمخ) دئ ۵ **الصمخ**: بؤری ناو گویچ که
دهگاته کرپاگی گوی ۵ **(ضرب الله علی**
صماخه): خودا خه وی لی خست ۵ **الصمخه من**
النساء: نافرمتی ناسک و تازه بیگه پشتوو ۵
الصمخه: نهو که لوو لوانه ی له ورگی نازه لی
کاویژ کار دابه ۵ **صمدا صمدا و صمردا**: خوگرو
دامه زراو بوو ۵ **صمدا الثیئ** وله والیه صمدا:
قه صدی شته که می کرد ۵ **صمدت الشمس وجهه**:
گر می گهرمای خو ر دهم و چاوی داخ کرد.

صَمَدَ القارورة و مرها: تۆپه وانه ی خسته دمی
دیزمکه وه ۵ **اصمدا لمر الیه**: نیشه که می خسته

صَمْرَ الْمَاءِ: ناومکه بۆگەن بوو، بۆنى ناخۆشى لى
 پەيدا بوو ۋ دىمگوتىرى: (بىدى صَوْرَةَ مِنْ
 السَّمَكِ): دىستىم بەماسى بۆنى ناخۆشى لى
 پەيدا بوو ۋ اصْمَرَ اللَّبَنُ: ماستەكە زۆر مزر بوو
 ۋ اصْمَرَ فُلان: فلانكەس كەوتە كاتى
 خۆرناوايوون ۋ اصْمَرَ المتاع: كاللاو شتو
 مەكەكەى كۆكردموه ۋ صَمْرُ: بۆ زىندەپۇى
 لەماناى (صَمْرَ) دا دى ۋ صَمْرَ المتاع: كاللاو شتو
 مەكەكانى كۆكردموه ۋ الصامرة: ماستى زۆر
 مزر و ترش ۋ الصمْرُ: زەلكاوو شوپىنى ناوى
 بۆگەن ۋ الصمْرُ: بۆگەن ۋ دىمگوتىرى: (أصابه صَمْرُ
 البحر): بۆگەنى ناوى دەريا كارى لى كردووه ۋ
 الصميرُ: گۆشتى وشكەوه بوو بەسەر ئىسقانەوه
 كەبۆگەنى عەرفى لى دى ۋ بۇئافرت ۋ
 الصميرُ: كاتى ئاوا يوونى خۆر ۋ دىمگوتىرى:
 (دخلنا المدينة لي الصمير) ۋ

صَمْرَمَ فِي كَذَا: بەمانا سووربوون لەسەر شت،
 پىگىرى كىردن لەداوا ۋ صَمَمَتِ القنفذة:
 زىشكەكە دەنگى ئىوھەت ۋ فىزاندى ۋ
 الصنصامُ: سوور بوو لەسەر داوا ۋ شمشىرى
 بىرندەو تىز كە نەنوشتىتەوه ۋ الصنصامة:
 بەمانا (الصنصام) دى ۋ الصنصمُ: زۆر رۇدو
 چرۆك ۋ الصنصمة: كۆمەن و تاقم ۋ تەپۆلكەى
 پتەو بەردەلان ۋ الصنصمُ: زۆر رۇدو چرۆك ۋ
 الصنصمة: كۆمەن و تاقم ۋ تەپۆلكەى پتەوو
 بەردەلان.

صَمْعَ صَمْعاً: گۆنچكەى بچوك بوو، پاژنە پىنى
 بچوك و بارىك بوو ۋ صَمِعَتِ القنائة: رىبەكە
 گرىكەى بچوك بوو ۋ صَمِعَ فلان: فلانكەس نازا
 بەجەرگ بوو، مى لى نابۇ ناو كارسات و گۆنى
 بەھىج نەدا ۋ صَمِعَ الشئى: شتەكەى تىز كرد ۋ

نەستۆى ئەو ۋ اصْمَدَ فُلاناً الى كذا: فلانكەسى
 ناچار كرد بۆ ئەو شتە ۋ صَامَدُهُ مُصَامَدَةٌ
 و صَامَادٌ: بەسەرى دا زال بوو لەخۆراگرى و
 بەرگرى كردن دا ۋ صَمْتُهُ: بۆ زىندە رەوى
 لەماناى (صَمَدٌ) دا دى ۋ صَمَدٌ رَأْسُهُ: جەفتەبەكى
 بچوكى لەسەر بەست ۋ تصامدا: كى بركىيان
 لەگەن يەكتر كرد لەبوارى بەرگرى و خۆگرى دا
 ۋ الصمادُ: دىمگوتىرى: (بات على صماد الماء):
 شەوى بەرۆز كردموه بەتەما ناوو هەولدان بۆ
 ناو ۋ ئەو جەفتەو دەسپە بچوكەبە كەپىش
 مېزەر لەسەر دەبەستى ۋ تۆپەوانەى گۆزمو
 دىزە ۋ الصمادة: تۆپەوانەى دىزمو گۆزە ۋ
 الصمْدُ: شوپىنى بەرز، تەپۆلكەى بەرز ۋ الصمْدُ:
 ئەوكەسەى بۆ بەھانا ھاتن و جى بەجى كردنى
 پىوېستىيات قەصد دىمگوتىرى لەداوا دىمگوتىرى
 پىوېستىياتى مەخلوقات دابىن بكا ۋ ھەروا
 ناويكە لەناوھ جوانەكانى خودا ۋ ھەروا بەشتىك
 دىمگوتىرى كە كلۆر نەبى ۋ دىمگوتىرى: (شى
 صَمَدٌ): شتىكى پتەوو پىر بى كلۆراپىه ۋ
 الصمْدَةُ: بەردى جەفتىوو دامەزراو رۇچو
 بەزەوى داو كەمىكى بەدەرەومىن ۋ الصمادُ:
 دقظوترا: (ناقة صماد): حوشترىكە خۆگرە
 لەسەر برسىيەتى و تىنواپەتى ۋ الصمْدُ:
 مەقصود و مەبەست ۋ شتىكى رەق و پتەو كە
 كلۆراپى تىدا نەبى.

صَمْرَ الْمَاءِ: ناومكە لەبەرزاپىه و ھەلپزاپىه شوپىنى
 تىدا راوستانى خۆى ۋ صَمْرَتِ الرىحُ: رەشەباكە
 كەوت و نەما.

صَمْرَ الرَّجْلِ: پىاومكە رۇدو چرۆك بوو.

صَمْرَ الشئى: شتەكەى مەنە كرد.

صَمْرَ اللَّبَنِ صَمْرًا: ماستەكە مزر بوو.

شهويله ◊ الصنْعُ: ماديهكى لينجه ومكوو غمره وایسه لهبرئى درهخت دهردههئندرئى و وشك دمكرئتهومو نامادهى توانهوى تئدايه دمكرئته كهمرسهى شت پئكهوه نووسان ◊ الصنْفَانُ: بهكهسئك دمگوترئى كه شتئكى ومكوو صهمغ لهگوئچكهى يان له لوتبييهوه بئته دهر ◊ الصنْفَةُ: لهبواری پزئشكى دا ههوكردن و هاوسانئكه لهقواناغى سئبيهمى نهخوشى زوهرى بؤماومى پميدا دمبئو كئيم دمكا نهگمر لهبئست دا بئى ◊ الصنْغَةُ: سمئلهو هابئكه صهمغى تئدايه، كاغزهو شتى واى پئى بهيهكهوه دنوسئئرئى.

صَمَلٌ صَمَلًا وَصُمُولًا: خوى دارشتو خوى بهركردموه پتهو بوو.

صَمَلٌ عَنِ الطَّعَامِ: وازى لهخواردن هئتا.

صَمَلٌ لِلْعَمَلِ رَفِيحٌ: خوى بؤ كارمه راکرتو پشوو درئز بوو ◊ (فهر صامِلٌ رصمیل) ◊ اصْمَلُهُ: واى لئى كرد پشوو درئزو خوگر بئى ◊ دمگوترئى: (اصْمَلَةُ الصَّيَّامِ): رؤزو لاوازى كرد كزو كوئلهوارى كرد ◊ اصْمَلُ الشَّجَرَةِ الْعَطَشُ: تئناويهتى و بئى ناوى درهختهكهى لاوازو زمرد كرد ◊ الصَّمْرَةُ: پارچه ناسنئكه بازنهئى يان سوجداره برغوو بزمارى پئى قايم دمكرئى ◊ الصِّلاخ (صملاخ الأذن): كركراگهى گوئى ◊ يان نهو ماده زمردى گوئچكه ئيفرازى دمكا ومكوو صهمغ وایه ◊ الصَّمْلُخُ: بهمانا (الصملاخ) دا.

صَمٌّ الْقَارِرَةُ وَغَرْمَا صَمًّا: دمى گؤزهكهى گرت، تۆبهوانهئى تئى هاخنى.

صَمُّ الْجُرْحِ: برئنهكهى دهرمانكردو دهمهكهى بهست.

صَمٌّ الْحَدِيثُ: فهرمودمكهى لهبهركرد، خستبييه مئشكى خوئيهوه.

صَمْعُ الْحَيْرَانَ: گيانلهبهرمكهى كزو كوئلهوار كرد ◊ صَمْعَ اللَّهِ الظَّيْمَى: خودا شاخى بچوك و تئزى بؤ ناسكهكه خولقاند ◊ اِنصَمَعْ فِي غَضَبِهِ: لهرق ههئسانهكهى دا بهردموام بوو ◊ تَصَمَّعَ: رقى لهگهئ رق تئكهلاو كرد ◊ رقى سوار رق بوو ◊ تَصَمَّعَ رِيشَ السُّنَمِ: پهرو بؤلى پئكهوه نووسا چونكه خوئناوى بوو ◊ الأَصْمَعُ: بئچوو ◊ نهو ناوهى لهوموه بؤ هاتوووه كه گوئچكهى بچوكن و بهسهريهوه نووساون ◊ بئشى دمگوترئى: (الأصْمَلُ) ◊ ههروا بهمانا سهربارىك و تئز دئى ◊ دمگوترئى: (نبات أصمَعُ): رومكئكه جزووهمكهى دهركهوتو هئشتا نهگهشاومتوه ◊ (قلب أصمَع) دئئكى زهركو قايمو پتهو ◊ الصَّمْعُ: دئى قايم ◊ نازاو وره بهرز ◊ الصَّنْعَاءُ: دمگوترئى: (أذن صَمْعَاءُ): گوئچكهى بچوك و نوساو بهسهرموه ◊ (قدم صَمْعَاءُ): قاجئكه پازنهئى رئىك و پئىك و ناسكه ◊ (برعومة صَمْعَاءُ): جوزهرمهكه هئشتا نهگهشاومتوهوه نهكراومتوهوه ◊ (قناة صَمْعَاءُ): سهر رهمبئكه ناسنهكهى پتهوو بئى كلؤزاييه ◊ صَرَمَعُ الشَّيْءِ: شتهكهى گرد كردموه ◊ صَرَمَعُ الْبِنَاءِ: بالهخانهكهى بهرز كردموه ◊ الصَّرْمَعُ: كهئشته، خانووى خودا بهرستى مهسئبييهكان ◊ خهئوهى خودا بهرستى و گوشهگى ◊ الصَّرْمِعةُ: بهمانا (الصَّرْمَعُ) دئى ◊ سائلوئى دانهوئئله ◊ كهئدوو عهمبارى دانهوئئله تئدا ههلكرتن ◊ اصْمَفَتِ الشَّجَرَةُ: درهختهكه صهمغى تازمى دمردا ◊ اصْمَعُ شِدْقُهُ: لاشهويلهئى كهفى پئوه بوو ◊ صَمَّقَهُ: صهمغى لئى دا، صهمغى تئى كرد ◊ بهصهمغ پئكبهوه نووساند ◊ اصْتَصَمَعُ الشَّجَرَةَ: صهمغى لهدرهختهكه دهرهئنا ◊ التَّصَمُّعُ: نهخوشبييهكه توشى برئى شتى سوئرو شيرين دقبا ◊ الصَّمِيفَانُ: نهملاو نهولای دم بؤلاى

صَمَّ فَلَائًا: بەشیدمتو هیز لەفلائنکەسی دا.

صَمَّ صَمًّا وَصَمًّا: کەربوو ۵ دەرگوتری: (صَمَّتْ أذُنُهُ):
گوێچکەمی گێرا ۵ کەربوو.

صَمَّ عَنْ حَدِيثِهِ: روی لەقسەکانی وەرگێرا، گوێی
خۆی لە قسەکانی کەرکرد نەوی و یست گوێی لێ
بێ.

صَمَّ الْمِسْمُ: قەبارەکە پتەوو بێ کلۆزایی بوو.

صَمَّ الْأَمْرُ: کارمەکە گێربوو، کێشەیی تیکەوت ۵ (فەر

أَصَمُّ وَهِيَ صَمَاءٌ) ۵ أَصَمُّ: کەربوو ۵ أَصَمُّ فَلَائًا:

فَلَائَنکەسی کەرکرد ۵ أَصَمُّ الْقَارِوْرَةُ: تۆبەوانەیی

بۆ گۆزەمە دروست کرد ۵ صَمَّ فِي كَذَا أَوْ عَلَيْهِ:

سوور بوو لەسەر ئەوشتەو دەستبەرداری نەبوو

۵ صَمَّ السَّيْفُ: شمشیرمەکە تاسەر ئێسقانی بێی

۵ صَمَّ فَلَائًا: فَلَائَنکەسی کەرکرد ۵ صَمَّ صَاحِبُهُ

الْحَدِيثُ: فەرموو دەمکەیی بەهاووە ئەکەیی لەبەرکرد ۵

صَمَّ الْحَدِيثُ وَعِنَهُ: وای خۆنیشان دا کە کەرپەو

قەسە نابێستێ ۵ الْأَمُّ: کەر ۵ گوێ گران ۵ کەسێک

هیچ هیواوەکی لێ نەکرێ ۵ کەسێک نامۆزگاری

کاری تێ نەکا ۵ دەرگوتری: (جَلَمَ أَمَمٌ):

لەسەرەخۆیی و بارقوولی زۆرو بێ ئەندازە ۵ (خَطَبُ

أَمَمٌ): بەلای بەهێزو کوشندە ۵ (مَكَانَ أَمَمٌ):

شوێنی روتەن و سوتەمەرۆ کەهیچی لێ نەرۆی ۵

(الشَّهْرُ الْأَمَمُ): مانگی رەجەب، عەرەبەکان دابو

نەریتیان وای بوو لەم مانگەدا بانگەوازێیان

نەدەکرد بۆ شەر ۵ الصَّمَاءُ: (الْقُدَّةُ الصَّمَاءُ):

لوێکە، غودمەیکە بۆ ئیفراتەمکەیی مەنزەری

نەبێ بۆدەرەوی جەستە، وەکوو غودەیی دەرەقی

۵ صَمَامٌ: ناوێ بۆ بەلای کارەساتی ناخۆش ۵

هەر وای بەمانا فەرمانکردنە بەبێ دەنگ بوون ۵

(صَمَامٌ): واتە بێدەنگ بە.

الصَّمَامُ: بەرەبەست و تۆبەوانە ۵ هَفَلَيْكَه نۆتۆماتیکی

لەکاتی زەخت لێ کردن دا بۆخۆی دەرگوتری ۵

الصَّمَامَةُ: بەمانا (الصَّمَامُ) دێ ۵ الصَّمَمُ: نەمانی

هەستی بیستن ۵ کەربوون ۵ دەرگوتری: (بە

صَمَمٌ): بەکەسێک دەرگوتری ببێس بەلام

هیدایەت نەدرێ بەگوێزەیی ئەوێ دەبێستێ ۵

الصَّمَةُ: نازاو بەجەرگ ۵ دەرگوتری: (رَجُلٌ صَمَةٌ):

پیاویکی نازایە ۵ الصَّمَامُ: ژێشکی مێ ۵ الصَّمِيمُ:

ناوەرۆک و بوختەو کاکلە ۵ ناوەرەستی دێ ۵

گەرماو سەرما بەشیدمت ۵ صَمِيمُ العَضْرُ: ئەو

ئێسقانەیی جەستە رادەرگێ ۵ دەرگوتری: (ضربته

فأصاب منه صميمة): لێی داو شوێنی کاریگەری

گرت ۵ الصَّمِيمُ: ئەو کەسەیی سوورە لەسەر

کاروباری خۆی و نایەوێ کۆل بەدا ۵ شمشیری

تیزی بێرندە کە ئێسقانیش دەبێ ۵ کەسێک

بەردەوام بێ لەسەر رۆیشتن و شتی وا ۵ الصَّمَانُ:

زەوی پتەوو بەردەلان کە لەگەڵ لب دا تیکەل بێ

۵ الصَّمَانَةُ: بەمانا (الصَّمَانُ) دێ.

صَمَّي الصَّيْدُ وَفَرُهُ صَمِيًّا وَصَمِيَانًا: نیچیرمەکە بێکراو

لەبەردەستی نیچیرمەوانەکەیی دا گیانی لەدەست

دا.

صَمَّي الرَّجُلُ: پیاومەکە بازی داو بەلەیی کرد ۵ أَصَمِّي

الصَّيْدُ وَالرَّجُلُ: بەمانا (صَمِّي) دێ ۵ أَصَمِّي

الصَّيْدُ: نیچیرمەکە بێکراو کەوتە ژێر دەستی ۵

لەحەدیس دا هاتوو: (كُلُّ مَا أَصَمَّتِ وَدَعَّ مَا

أَغْمَتِ): گۆشتی ئەو نیچیرە بێخۆ کە لەبەر دەست

دا گیان لەدەست دەدا ۵ ئەو نیچیرە مەخۆ

بەڕێنداری دەکەیی و دوور لەتۆ مندار دەبێتەوه ۵

أَصَمِي الرَّمِيَّةُ: باش نیشانەکەیی بێکراو تیرەکەیی

تێ جەقاند ۵ الصَّنَابُ: خۆراکیکە دەرگوتری

بێخۆر لەخەردەمل و میوز دروست دەرگوتری ۵

الصَّنَابِي: ئەوێ رەنگی لەنێوان سوورو زەرد دا

ئادەمىزادى ئازا ۋە دەشگوتىر: (برد صىندىد):
 سەرمەي بەتەوزۇم ۋە (رىح صىندىد): باي بەھىز ۋە
 (بوم حامى الصناديد): رۇزى زۇر گەرم ۋە صناديد
 القدر: بەلەي رۇزگار ۋە الصندوق: سندوق بۇ
 تىداهەلگىرتنى كىتىب و پۇشاك و شتى تر ۋە
 صندوق البريد: سندوقى پۇستە؛ سندوقىتە
 لەبرىئ شۇنى تايىمەت لەسەر شەقام دادەنرى بۇ
 تىكرىنى نامە و شتى وا رۇزانە يان ھەفتانە
 كارمەندى پۇستە دەيانكاتەمومو نامەگان
 كۆدەمكاتەمومو بۇنەمومى بگەپەنرىنە شۇنى خۇيان
 ۋە صندوق الترفيح: بەشىتە لەفەرمانگەي بەرىد
 موحەخۇرو خاومەن پارەم پەل ھەلەمەن بۇ
 پەزمەندەمكىردى مال و سامان و مەبەرھىنانى بۇ
 سودو قازانچ ۋە صندوق الطرد: نە و تەنكىيە
 ناومەيە كەلەتەوالىت دا دادەمەزىندىرئ بۇنەمومى
 كاتى پىويست بۇ پاكردنەمومى سىفۇنى ئاودەست
 بەكاربەپىنرىت ۋە صندوق الرجل: پياومكە بەبۇنى
 صەندەل خۇي بۇنخۇش كرد ۋە صەندەل پۇشى ۋە
 الصناديل من التراب: نازەلى سەرگەمورە ۋە جەستە
 گەورەم تۆكەمومو بەھىز ۋە الصندل: درەختى
 صەندەل، دارمكەي بۇنىكى خۇشى لى دى
 بۇنەكەي بەدەست پىداهىنان و سوتاندن بلا و
 دەپىتەمومو ۋە دارمكەي چەند جۇرىكى ھەيە
 (سورو سىبى و زەرد) ۋە خۇفىتەكە زىرەكەي
 نەعلىكى پتەمومو بەتىلمە چەرمى بارىك لەقاج
 شەتەك دەدىرئ ۋە بەلەمىكە زىرەكەي كەوانەپىيە
 لەروربارو شتى وادا بەكاردەھىنرى ۋە الصندلاني:
 صەيدەلانى ۋە عەتر فرۇش و ئەوانەي دەرمانى
 پزىشىكى دروست دەمكەن ۋە الصنارة: شىشە ئاسنى
 بارىك و سەرگۇچانى لىكەمومو گۇرەمومى پى
 دەچندىرئ ۋە ئاسنىكى سەرگۇچانى قولابە پىيە
 پەتىك لەسەرىكى دەخىرئ و ھەلەندىرئتە ناو

بى ۋە صَنْبَرَاتِ النَّخْلَةِ: نەمامى درەختى
 خورماكە لەسەر قەدى درەختە خورماپەكى تر
 رەوا بۇخۇي سەمبەخۇ لەزمومى دا نەمروا ۋە
 دەشگوتىر: (صَنْبَرُ أَسْفَلِ النَّخْلَةِ): لاي خواروى
 ھەدە دارخورماكە بارىك بوو ۋە الصَنْبَرُ: بارىك و
 تەمك لەھەرشىتەك بى ۋە الصَنْبَرُ: لەقە
 دارخورماپەكە لەقەدى درەختە خورماپەكى تر
 سەرھەلەمومو دەپروئ، بەمى ئەمومى خۇي بەنەمام
 لەزمومى بىروئ ۋە ھەروا ناوە بۇ بنكى
 دارخورماپەك لاي خواروى قەدەكەي بارىك و
 بنكى لەقەكانى روت و بەرى كەم بى ۋە درەختە
 خورماي بەتەنباو دەور لەدارخورماي تر ۋە
 بەلوعەي ناو ۋە كونى بەلوعەي ناو ۋە الصَنْبَرُ:
 باي سارد كاتى دونبا ھەمورو ھەلابى ۋە صَنْبَرُ
 الشتاء: كاتە زۇر ساردەكانى زستان ۋە الصَنْبَرُ:
 درەختى سەنەبەر، زۇر جۇرى ھەيە بىرئ
 لەجۇرەكانى بەرىكى بچوكى تام خۇشى ھەيە.

صَنَجٌ صَنْجًا وَصَنْجًا: سازى لى دا، سازو سەمتورى
 لى دا.

صَنْجَ النَّاسِ: خەلگەكەي بىردەمومو سەر بىنەجەي
 خۇيان ۋە الصَنْجُ: پلىتەكى بازىيە لەمس و
 مەدەمى تر بەيەك دەمكىشېرئ و دەنگيان لى
 دى بۇ شايى و سەماكردن بەكاردىن ۋە ھەروا
 چەند پارچە صەفەجەمەكى زەردن بەقەراخى
 دەفەمومو دا دەگوتىرئ يان لەپەنجەي راقىصەدا
 دەمىن لەكاتى شايى و زەماومند دا پىكىيان
 دەمكىش و دەنگيان لى دى ۋە الصَنْجُ: خاومى
 سەنج يان ئەوكەسەي پارى پى دەكا ۋە الصَنْجَةُ:
 بۇماناى زىدە رۇبى لەمادەي (الصَنْج) دا دى ۋە
 صَنْجَةُ الْعَرَبِ: ناز ناوى شاعىر (أعشى قيس) ۋە
 چونكە شىعەرەكانى بۇ گۇرانى زۇر لەباربوون ۋە
 الصَنْدُ: شەرىف و نازا ۋە الصَنْدِيدُ مِنَ النَّاسِ:

ناوموه بؤماسی گرتن ۵ پیشی دمگوتری: (الشص).

صَنَعَ الشَّيْءَ صُنْعًا: شته‌کی دروست کرد.

صَنَعَ به صُنْعًا قَبِيحًا: خرابه‌ی له‌گهل کرد، نازاری

دا. ۵ صَنَعَ له او اليه معروفًا: به‌خششی خو‌ی به‌سمردا رشت.

صَنَعَ فَرَسَهُ: جوان نهمسپه‌که‌ی بؤ رام کردو چاودپیری

بوو، دمگوتری: (صَنَعَهُ عَلَي عِنه): له‌زیر

چاودپیری نه‌ودا نه‌وشته‌ی هینایه دی ۵ همروا

دمگوتری: (صنعه بعين فلان): له‌زیر چاودپیری

فلان دا نه‌وشته‌ی هینایه دی.

صَنَعَ صُنْعًا: له‌دروستکردن دا دست رنگین بوو ۵

اصْنَعِ الْأُحْرُقُ: حوشترمه‌کی باش رام بوو ۵ اصْنَعِ

الْفَرَسَ وَفَرَسَهُ: جوان نهمسپه‌که‌ی به‌رومرده کردو

رای هینا بؤ سواری ۵ صَانَعَهُ: له‌گهل دا هلی

کرد، له‌گهل گونجا ۵ صَانَعِ عَنِ الشَّيْءِ:

له‌شته‌که‌دا هیل لی کرد ۵ صَنَعَهُ: بؤ زنده رویی

له‌مانای (صَنَعَهُ دئ) ۵ صَنَعِ الْجَارِيَةَ: کیزمه‌کی باش

به‌رومرده کردو فه‌لوی کرد ۵ صَنَعِ الْأُمَّةَ:

گه‌له‌که‌ی کرده گه‌لیکی پیشه‌ومرو دست رنگین

۵ اصْطَنَعُ: بؤ زنده‌رموی له‌مانای (صَنَعِ) دئ ۵

اصْطَنَعِ فُلَانًا: فلانکس خواردنی نامادمکرد

بؤ‌خیر به‌هاناوه جوونی ناتاجان ۵ اصْطَنَعِ عِنْدَ

فُلَانٍ صَنِيعَةً: چاکه‌ی له‌گهل فلانکس کرد ۵

اصْطَنَعِ فُلَانًا لِنَفْسِهِ: فلانکسی بؤ‌خوی هه‌لبزارد

۵ تَصْنَعُ: لاهی شتیکی لی دا کنه‌یبوو ۵ اصْتَصْنَعِ

فُلَانًا كَذَا: داوای له‌فلان کرد نه‌وشته‌ی بؤ

دروست بکا ۵ التصنيع: پیشه‌سازی ره‌چاو کردن

۵ گؤ‌رپنی گهل بؤ گه‌لیکی پیشه‌ومرو شت

دروستکهر ۵ بلاو‌کردنه‌وی گیانی پیشه‌سازی

له‌ناو گهل دا ۵ الصانعُ: وهستاو دست رنگین ۵

پیشه‌ومرو ۵ دمگوتری: (امرأة صانعة الیدین):

ثافرمتیکه دست رنگین و کاراماو که‌میانوو ۵

الصناعة: پیشه‌سازی ۵ هم‌رکارو کرده‌ومیه‌ک

ثادهمیزاد بیکاو تئیدا دست رنگین بی ۵

الصناعية: دمگوتری: (قوم صناعية): نه‌ته‌ومیه‌کن

باش دهمزان مالو سامان بخه‌نه گهر ۵ الصناعي:

که‌سیک به‌خویندن و فی‌ربوون فی‌ری پیشه‌سازی

بین ۵ همروا ناوه بؤ شتیک خؤ‌رسک و سروشتی

نهمب دروست کرابی ۵ ومکوو ده‌لی: (حریر

صناعي) ۵ همروا به‌چاوگی صه‌ناعیش دمگوتری

ومکوو (الخصومية، الفروسية والطفولية) ۵ الصنْعُ:

کرده‌ومی ثادهمیزاد ۵ همروا ناوه بؤ تاودو

ثامیری گوشت برژاندن ۵ شیشی گوشت برژاندن

۵ ته‌نکی و عه‌مباراو که‌ناوی بارانی تئیدا

به‌زمنه‌نده بکریو کاتی پیویست لیی به‌کابی ۵

ده‌شگوتری: (رجل صنع الیدین): پیاوی دست

رنگین ۵ الصنْعُ: زمان‌روان و پاراو، دمگوتری:

(لسان صنْع ورجل صنع اللسان): قسمره‌وان و

کاراما ۵ (صنْع الیدین): دست رنگین و شارمزا

له‌پیشه‌ومری دا ۵ الصنِعةُ: کرده‌ومی پیشه‌ساز،

دمروستکراو و بهره‌می پیشه‌ساز ۵ پیشه‌ی

پیشه‌ومرو ۵ له‌زاراوی فه‌لسه‌فهدا ری‌بازی ریکو

پیک و تایه‌می بؤ نه‌نجامدانی کاری ده‌ستی یان

زیه‌نی ۵ الصنِيعُ: کردارو بهره‌م ۵ الصنِاعةُ:

به‌رتیل ۵ شتیک بؤیه‌کیک نه‌نجام بدمی بؤنه‌ومی

نه‌ویش شتیکت بؤ بکا ۵ المصنِعُ: کارگه ۵ شوینی

دروست کردن و بهره‌مه‌نیانی شتو مه‌ک ۵

عه‌مباراو که‌ناوی باران و شتی وای تئیدا

کؤدمکری‌ته‌وه بؤنه‌ومی له‌کاتی پیویست به‌کاری

بینی ۵ المصانعُ: باله‌خانه بؤ نیشته‌جیبوون و

قه‌لاو نه‌و جو‌ره شتانه ۵ المصنِعةُ: کارگه ۵ نان

دروستکردن و زیافه‌مت که دؤست و ناسیاوی بؤ

بانگ بکرین ۵ هه‌نگه‌لان (شوینی هه‌نگ به‌خوی

کردن لهدووری گوندو شوینی نیشتهجی بوون) ۵ المصنوع: پیچهوانه‌ی شتی خورسک ۵ بهدی هینراو بهدستی ناده‌میزاد ۵ هه‌روا ناوه بؤ شیعرنک عاتیفه و خه‌مال رۆلی نه‌بووبی له له‌دایکبوونی دا ۵ صَنْفَ الشَّجَرُ: دره‌خته‌که جهند جوړنک بوو ۵ یان گه‌لای کردو گه‌لاکانی جوړ جوړ بوون ۵ یان گه‌لای دمرکرد ۵ صَنْفَ الثمر: میومه که همدنیکه پینگه‌یی و همدنیکه نا ۵ صَنْفَ الأشياء: کالاکانی لیک هه‌لاواردن و هه‌رجوړه‌ی به‌جیا ریزکردن ۵ صَنْفَ الكتاب: کتیبه‌که‌ی تملیف کرد (دای نا) ۵ تصَنَّفَ الشَّجَرُ: دره‌خته‌که گه‌لای کردو گه‌لاکانی جوړاو جوړ بوون ۵ تصَنَّفَ الأشياء: شته‌کانی لیک بونه‌وه هه‌رجوړه‌ی به‌جیا ریز به‌ندو کۆبه‌ند بوون ۵ تصَنَّفَتْ شَفْتُهُ: لیوی قه‌لشی، باری گرت، همتاغه له‌سهری دروست بوو ۵ الصَنْفُ مِنَ الشَّيْءِ: جوړی شت که به‌روا‌لمت له‌شتی تر جیایی ۵ الصَنْفَرَةُ: جوړه وهره‌فیکه زبره داری پی سفت دمکری ۵ اصْتَقَّ: له‌بهر خه‌فمت و توره‌یی هیچی نه‌خواردو نه‌خواردومه ۵ صَنِيتَ الرَّائِحَةَ صَنْمًا: بۆنه‌که ناخۆش بوو، دمگوتری: (صَنَمَ الجسم): بۆگه‌نی جهسته ۵ صَنَمَ فلان: فلانکس بتیکی دروست کرد ۵ صَنَمَ الشَّيْءَ: شته‌که‌ی هینایه سهر شیوه‌ی بت ۵ الصَّنَمُ: په‌یکه‌ریکه له‌بهرد یان له‌دار یان له‌کانزای تر به‌رستشی بۆکراوه لای عمره‌ب باو بووه پئیان واپووه به‌رستنیان له‌خودایان نزیك دمکاتومه ۵ (ك: أصنام) ۵ الصَّنَمَةُ: به‌مانا (الصَّنَم) دئ.

جایان له‌بهر رِقو توره‌یی یان به‌هوی ته‌که‌مبورو خو به‌زلزانی ۵ الصَّنَانُ: بۆگه‌ن، بۆنی ناخۆش ۵ اَصْنَى فلان: فلانکس خۆله‌که‌وه پیسی کرد ۵ اصْنَتِ الشَّجَرَةَ: دره‌خته‌که په‌لیکی لی جیا بۆوه، دره‌خته‌که به‌دوو به‌ل یان زیاتر روا ۵ تصَنَّى فلان: به‌مانا (أصْنَى) دئ ۵ الصَّنَاءُ: خۆله‌که‌وه ۵ نه‌وه‌ی دمکه‌و‌پته سهرجه‌سته له خۆله‌میش و دوکه‌ل ۵ الصَّنَرُ: هاوشان و به‌رامبهر ۵ نه‌مام و شلکه دار که‌له‌سه‌ربنکی دره‌ختیکی تر دهرۆی ۵ برای باوک و دایکی ۵ الصَّنَرَةُ: مینه‌ی (الصَّنَر) ۵ الصَّنَوْرُ: سنه‌وهر؛ دره‌ختیکه دهرۆن‌دئ یان بؤ جوانی و رازاندنه‌وه‌ی شوین یان بؤ سود وهرگرتن له‌داره‌که‌ی هه‌ندی جوړی هه‌به به‌ردمگری تامیکی خۆشی هه‌به.

صَهَبَ اللّٰهَ صَهْبًا وَصُهْبَةً: رهنگی زهردی سورباوی سپی و اشه.

صَهَبَ صُهْرِيَّةً وَصَهْبًا: به‌مانا (صَهَبَ) دئ ۵ صَهْبَةٌ: وای لی کرد رهنگیکی زهردی سورباوی سپی و اشه‌ی هه‌ب ۵ اِصْهَبَ الشَّعْرُ: قزی زهردی سورباوی سپی و اشه بوو ۵ الاَصْهَبُ: رهنگی زهردی سورباوی سپی و اشه ۵ بؤ مینه‌ی دمگوتری: (الصَّهْبَاءُ) ۵ الصَّهْبَاءُ: شراب ۵ الصَّهْبَةُ: زهردی‌هکی سورباوی مه‌یلو سپی ۵ صَهْدَةُ الْحُرِّ صَهْدَةٌ وَصَهْدَانًا: گهرماکه به‌هیز بوو ۵ الصَّهْدُ: گهرمای به‌هیزو ته‌وژم.

صَهَرَ الشَّيْءُ بِالنَّارِ وَغَرَّمَا صَهْرًا: شته‌که‌ی توانده‌وه ۵ صَهْرَةَ الْحُرِّ: گهرمی تینی بۆهیناو ته‌نگی پی هه‌لجی ۵ صَهْرَةُ الْحَبْرِ وَغَرَّمَا: پیوی تیاوه یان مۆخی کرده پیخۆر.

صَهَرَ شَعْرَهُ: قزی خۆی به‌هیزو جه‌ور کرد.

صَنْ صَنًا وَصُنْرًا: بۆگه‌نی کرد، بۆنی ناخۆشی لی به‌یدا بوو، دمگوتری: (صَنَ اللحمَ وَصَنَ الماءَ) ۵ اصْنُ: به‌مانا (صَنَ) دئ ۵ اصْنُ فلان: فلانکس بی دمنگ بوو ۵ لوتبه‌رزی نواندو ترپو فیزی کرد

صَهْرَ جِسْتُهُ: جهستهی خوی همنو، چهوری کرد.

صَهْرَ الشَّيْءِ اليه: شتهکمی لهخوی نزيك كردموه ۵

أَصْهَرَ اليه: لئى نزيك بؤوه ۵ أَصْهَرَ الى القوم

ويهم: بوو بمزاواى قوممهکه، نافرمتى لى

خواستن ۵ صَاهَرَ القومَ وفيهم واليهم: بهمانا

(أصهر) دئ ۵ إِصْطَهَرَ الشَّخْمَ: بيومکمی تواندموهو

خواردی ۵ إِصْطَهَرَ: توابهوه ۵ تصاهراً: نهو

بنه ماله زن و زنخوازيان بيهکهوه کرد ۵ بوون

بمزاواو خمزورى يهکترى ۵ الإِنْصِهَارُ: گۆرانی

مادهی رفقو پتهو بؤ حالتمتى شلممenny ۵

الصُّهْرَاءُ: توابه ۵ پيوو بيم ۵ مَوْخُ ۵ الصُّهْرُ:

گۆراندنى ماده له حالتمتى رفقى پتهوييهوه بؤ

حالتمتى شلممenny ۵ الصُّهْرُ: خمزور، خممايهتى

بههؤى زن خواستنموه ۵ الصُّهْرُ: گۆشت برزین

۵ بمزو پيوو توینرموه ۵ الصُّهْرُ: توابه ۵

هرشتيك له حالتمتى رفقيهوه گۆرابى بؤ

شلممenny ۵ المُّصَهَّرُ: شوینى توانموه ۵ صَهْرَجَ

صِهْرِيًّا: حموزى ناوى دروست کرد ۵ عمباراوى

بنيات نا ۵ صَهْرَجَ الحُرْمَ: حموزمکمی بهقىرو

زفت کونبر کرد، قىرو زفتى له حموزمکه ههئسو ۵

الصُّهْرِيْجُ: حموزى تىکی گهورمى ناوه، عمباراوى،

تمنكى ناو.

صَهٌ: بئ دهنگ به، قسه مکه ۵ صَهَصَهَ بالقوم:

لهخهئکهکه تورمبوو بؤنهموى بئدمنگيان بکا ۵

بئدهنگ بن.

صَهْلَ الفَرَسِ: نهمسپهکه حيلاندی ۵ تصاهلت الحيل:

نهمسپهکان بؤيهکترىان حيلکانند ۵ الصَّاهِلُ:

نهمسپ.

صَهِيًّا صَهًا: بريندار بوو، دواى برينهکمی تمر بوو

(ناوى کرد) ۵ أَصْهَى الفَرَسُ وفسوه: نهمسپهکه

۵ أَصْهَى المَرِيضَ: نهخۆشهکمی بهرؤن همنوو

خستيبه بهرخؤر ۵ صَاهَى الفَرَسِ: چووه سهر

قهبوچكى زين سوارى پشتى نهمسپهکه بوو ۵

الصُّهْرَةُ: شوینى زين لهسهر پشتى نهمسپ ۵

همروا ناوه بؤ تۆبهلاك و لای زوروى همموو

شتيك ۵ بورج و بالهخانه که لهسهر تهپولکه

دروست بکرىن ۵ شوینى پهناو پاسار که

حوشترى تهرمبوو تيیدا دهموینموه ۵

سهرچاوى ناو لهکئودا ۵ الصُّهَيْرِيَّةُ: جمو

جول و تىکؤشانىکه بؤ دروستبوونى کؤمهئگاو

قهوارمىهكى سياسى سهربهخؤ بؤ نهمموى

جولهکه لهفلهمستين دا ۵ نهم ناوه لهوموه

دانراوه کهلهنزيك شارى نورشهليم كئويك هميه

بئى دمگوترئ: (صهيرن) و پال نهو دراوه.

صَابَ النَّظْرَ صَرِيًّا وَصَيْبِيًّا: بارانکه ههئرؤا.

صَابَ السَّحَابُ بِالْمَطَرِ: ههورمکه لهکاتى بئويست دا

بارانى بئويستى باراند.

صَابَ النَّظْرَ الأَرْمِيَّةَ: بارانکه زهوييهکمی ناوداو

تئراوى کرد ۵ لهکاتى بئويست دا بارانکه بارى.

صَابَ السُّهْمُ: تيرمکه نيشانهکمی پئىکا ههنگاوتى.

صَابَ بِهِ: کهوته شوینى خؤى، شوینى خؤى گرت ۵

أَصَابَ الشَّيْءَ: گهيشته شتهکه ۵ أَصَابَ الحَنْبَ

فلائاً: بهلاکه سوارى شانى فلان بوو ۵ أَصَابَ

بعينه: همسوودى پئ برد، جاوى همسوودى برپه

مال و سامانى و بهخيلى پئ برد ۵ أَصَابَ السُّهْمَ

الرَّمِيَّةَ: تيرمکه لهنيشانهکمی دا، نيشانهکمی پئىکا

۵ دهمگوترئ: (أصاب الرامى): تيرهاوئزمکه

تفمنگچيهکه نيشانهکمی ههنگاوت ۵ أَصَابَ من

المال: لهمال و سامانهکمی برد ۵ صَرَبَ السُّهْمَ:

تيرمکه ناراستهکردو لئى دا، ههنگاوتى ۵ صَرَبَ

الفَرَسِ: نهمسپهکمی ههلينگ دا بهرمو نامانجى

تايبهتی له پيشبرکي کهدا ◊ صَوَّبَ فعله ار قوله: کردارمکهی یان گوفتارمکهی بهراست داناو پهسهندی کرد ◊ صَوَّبَ الحطاً: ههلهکهی راست کردموه ◊ صَوَّبَ فلاناً: بهفلانکەسی گوت باشت کرد، دست خووش ◊ صَوَّبَ الشئین: شتهکهی شوژکردموه، خواری کردموه ◊ صَوَّبَ الطعامُ ار الحب: خوړاکه یان دانهوئلهکهی کرده کۆمهل ◊ إنصاب الماء: ناومهکه هه لږزا ◊ تصوَّب: بو موطاومعهی (صوَّب) هاتوو ◊ ههروا بهمانا سهروو زير بوونهوميه ◊ استصاب رایه او قوله ار فعله: راوو بوچونهکهی بهراست دانا پهسهندی کرد پشتگیری قسهو کردموکهی کرد ◊ استصوَّبته: بهمانا (استصاب) دئ ◊ الصَّابُ: درهختیکه تال، گوشراویکی سبی ههیه ومکوو شیر وایه زور تاله، بهرجاو بکهوئ یهکسر لهناوی دمبا ◊ الصُّرَابُ: بهربهست ◊ حهق و راستی ◊ الصُّرْبُ: لای شت ◊ دمگوترئ: (الوجه صوَّبته) روی کرده لای نهو ◊ مهبهست و نامانج ◊ دمگوترئ: (فلان مستقیم الصُّرْبُ): فلانکەس لهمهبهست و نامانجی خوی لاناوو بهرو ههدهف ههنگاو دمنئ ◊ ههروا ناوه بو بارانئیک کهبهئنهاندازی پیویست بیاریو زیان نهگهیمئ ◊ الصُّرْبَةُ: خواردمهنی کۆبووه یان دانهوئلهی خرکراوه ◊ ههروا ناوه بو زورئیکی لهشوشه دروستکراوو پلهی گهرمی تیدا رهچاوبکرئو برئ جوژی رومکی تیدا پهرومرده دمکرئ ◊ الصُّوَابَةُ (صوَابة القوم): هه لږاردی گهل و هۆز ◊ الصُّرْبُ: ههنگیو، نامانج پیک، را دروست ◊ الصُّرْبُ: ههوری باراناوی که بهئنهاندازی پیویست باران بیاریئنی ◊ خودی باران ◊ الصُّرْبُ: بهمانا (الصُّرْب) دئ ◊ المَصَابُ: ههنگاوتن و پیکان ◊ به لای گهرومو سامناک

ههنگیوراو؛ کهسیک زیمانئکی بی بکهوئ ◊ المَصِيْبَةُ: بهلاو کارسات، کهتوشی نادمیزاد دمنئ ◊ الصُّرْبُ: تیرۆک ◊ نهوشتهی ههویری بی یان دمکرتهوه ◊ الصُّرْبُ: بهمانا (الصُّرْب) دئ.

صَاتَ صَوْنًا و صَوَاتًا: دهنگی لی هات، قهراندی، هیزاندی ◊ اصَات: بهمانا (صَات) دئ ◊ اصَات بفلان: ناوی فلانکەسی زړاند ◊ اصَات فلاناً: وای لهفلانکەس کرد هاوار بکا دهنگی لی بی ◊ صَوَّت: بو زیده رویی لهمانای (صَات) دا دئ ◊ صَوَّت به: بانگی کرد ◊ صَوَّت له: لههه لږاردن دا دهنگی بوذا ◊ صَوَّت الطَّسْتُ: وای لهتهشتهکه کرد دهنگی لی بی ◊ انصَات: وهلامی دایهوه ◊ دمگوترئ: (انصات فلان للامر): فلانکەس گوئ رادیری فهرمانهکه بوو ◊ دوی خواریو خنجی راست بووه ◊ انصات به الزمان: روژگار ناویانگی دایه ◊ الصَّاتُ: ناویانگی باش که بهناو خه لک دا بهلاو بیتهوه ◊ دمنگ تیزو گهوره دمنگ زړ ◊ الصُّوَّت: دمنگ ◊ دمنگان بهنووسین یان بهنامازمو دست هه لږین یان بهقسه بو پهسند کردنی شتیک ◊ الصَّيْتُ: ناویانگی باش ◊ دمگوترئ: (ذهب صيته بين الناس): ناویانگی باشی بهناو خه لک دا بهلاو بووه ◊ الصَّيْتُ: بهمانا (الصَّيْتُ) دئ ◊ الصَّيْتُ: دمنگ گرو دمنگ تیز ◊ دهنگی گهوره ◊ صَاعَهُ صَوْحًا: قهلاشتی ◊ صَوْحُ النَّبْتِ وحره: رومهکه وشک بوو شهقار شهقار بوو ◊ صَوْحُ النَّخْلِ: خوړماکه باشو خراپی لیک جیابوونهوه ◊ صَوْحُ الرِّيحِ الشَّيْرِ: رشه بایهکه شتهکهی وشک کردموه ههتا شهقار شهقار بوو وردو هاریوو ◊ انصَاح: شهق بوو ◊ قه لشا ◊ دوو لمت بوو ◊ انصَاح النَّبْتِ وحره: بهمانا (صَوْح) دئ ◊ ههروا بهمانا نهوه دئ گوئهکهی دهرکەوت ◊ انصَاحَ الفَجْرُ ار البرقُ ار القمرُ: بهیانی یان

لهای زانایانی مهنتیق نامادهکردنی تاکه یان ماهیهتی شته لهزمین دا بهیئ نهوی جوکمی نهبوون یان بوونی بهسمر دا بدرئ **التَّصْوِرَة**: لهفلهسهفهدا بریتیه لهو ریبازو بیرو بوجونهی کهدهلئ: کوللیات همر لهزمین دا هیهو لهدرهوهی زمین دا وجودیان نییه **التَّصْویر**: وینهگرتن، وینه کیشان **وینه کیشانی** شت یان شهخص لهسمر دیوار یان لهسمر شتی تر بهقلئم یان بهشتی تر **التَّصْویرُ الشمسی**: وینهگرتنی شت بهکامیرای شهمس **الصَّارَة** من الجبل ونصره: توفهسمر و توفه لاک **الصَّوَارُ**: جهلهبه رمشه ولآخ (کاگهل) **الصَّوْرُ**: لامل **لِیواری روبار** **الصَّوْرُ**: کهرنا **شَتیکه وهکوو شاخهگا ویه فوی پئدا دمکری و دمنگی لئ دئ** **الصَّوْرَة**: وینه، سمر و شکل و روخسار **جوزی شت** **دهگوتری**: (هذا الأمر علی ثلاث صور): نهو شته سن جوزی همیه **ماهیهت و وینهی شت لهزمین دا** **سیبهری شت له زمین دا یان لهعقل دا** **صورة الحكم التنفيذية**: وینهی فهرمی بریار کهبهپیئ نهو نوسخه بریارهکه **جیبهجی دمکری**، کهبهمؤری دادگا مؤرکرابی و واژو کرابی و شیوازی جی بهجیگردنی تئدا رون کرابیتهوه **الصَّیْرُ**: جوان روخسار **الصَّوْرُ**: وینهگر؛ کهسئیک پیشهی وینهگرتن **الصَّوْرَة**: مئینهی (المصوّر) کامیرای وینه گرتن **صَاعَت التَّحْلُ صَوْعاً**: ههنگهکان ههلایزان و بهرت و بلاو بوونهوه ههندیکیان شوین ههندیکیان کهوتن **صَوْعُ الْأَشْيَاء**: بهمانا (صَاعَهَا) دئ **صَوْعُ الْمَوْضِعِ**: شوینهکهی تهخت کردو نامادهی کرد بؤ پئدا رویشتن **إِنصَاع**: بؤ موطاومعهی (صَاعَه) دئ **گهراپهوه**، یان بهخیرایی رویشتن **تَصَوُّعُ الْقَوْمِ**: خهلهکه

بروسکه یان مانگ روناکی دا **تَصَوُّحُ النَّبْتِ**: بهمانا (صَوَّحَ) دئ **دهگوتری**: (تصوحت الأرض): زهوییهکه وشک بؤومو شهفار شهفار بوو **تَصَوُّحُ الشَّجَرِ**: قزی پرزو بلاو بوو **الصَّاحَة**: زموی سوتهمهروو هیج لئ نهرواو **الصَّوَّاحُ**: سمره تهرزی دارخورماو پرزو پالی که وشک دمیئو بلاو دمیئتهوه **کهچ** **الصَّوَّحَانُ**: وشک و برینگ **الصَّوَّحَة**: نهو تیسکه خوریانهی بهر دمیئهمو بلاو دمیئهمو **اصاخ له والیه**: گوئی بؤگرت **اصاخ عن الأمر**: لهکارهکه ژپوان بؤوه، گهراپهوه **اصاخ علی حق فلان**: لهمافی فلان بئدمنگ بوو **جاوی لئ پووشی** **الصَّاحَة**: بهلاو کارسات **لهمباری پزیشکی دا ههوکردن و نهستوربوونی نیسقانه بههوی لئکدان و نازار پئنگهیشتنهوه** **الصردیوم**: کانزایهکی قلزی ورشه داری سبی زیوییه، زور بهپیزو چاپوکهو زوو لههوادا بلاو دمیئتهوه.

صَارَ صَرّاً: دمنگی هات.

صار الشئنی الیه: شتهکهی بؤلای خوئی کیش کردو نزیک کردموه.

صَوَّرَ صَرّاً: خوار بؤوه، مهیلی نهوی کرد **اصارَه الیه**: مهیلی بئ کرد، بؤلای نهوی خوار کردموه **صَوَّرَهُ**: وینهی کیشا.

صَرَّرَ الشَّيْءَ أَوْ الشَّخْصَ: بهقلئم وینهی شتهکهی یان فلانکهسی لهسمر کاغز یان لهسمر شتی تر کیشا یان بهنامیری وینهگرتن وینهی گرتووه **صَرَّرَ الْأَمْرَ**: ومصفیکی کرد، که ههموو بئیکهاتهکانی رون بکاتهوه **تَصَوَّرَ**: وینهو شکلی بؤ پهیدا بوو **تَصَوَّرَ**: لهزانستی دهرونزانی دا نامادهکردنی وینهی شتیکی ههست بئکراوه لهعقل دا بهیئ نهوی کاریگهری تئدا بکا

بلاوميان لی کردو په رته وازه بوون ۵ الصَاغُ: ربه و قسناغی دانه ویلنه پیوان ۵ دانیشتوانی حیجاز نامیری (صاغ) یان به جوار مود مزنده کردوه ۵ دانیشتوانی عیراق به ههشت (ریطل) مزنده میان کردوه ۵ هر ووا ناوه بو جامیلکه ی ناو خوار دنه وه ۵ گوچان و عمصا ۵ عمصای پاشا ۵ الصَاعَة: زوی تهخت کراو، ناماده کراو بو پیدار ویشتن ۵ شوینیک ناماده بکری بوشیکردنه وه لؤکه تیندا ۵ الصَوَاغُ: به مانا (الصَاغُ) دئ واته: ربه قسناغی دانه ویلنه پیوان ۵ یان جامیلکه ی ناو تیدا خوار دنه وه ۵ صَاغَة صَوَاغُ و صیاغَة: به شیویه کی جوان و ریک و پیک دروستی کرد.

صَاغُ المَعْنُ: کانزیه کی کرده قالب و شتی وا.

صَاغُ الکَلْمَة: وشه کی لهسمر شیوهی قیاس و یاسا دروست کرد.

صَاغُ الکَلَامُ: رسته کی ناماده کردو ریکی خست ۵ إِنصَاغُ الشَّيْءِ: بو موطاومعی (صَاغَة) دئ ۵ الصَّانِعُ: ناتونجی؛ که سیک پیشه ی نه وه بی ناتون و زیوو شتی وا بکاته خشل ۵ دمگوتری: (فلان من صاغة الكلام) فلانکس قسمزان و داریزمری رسته یه ۵ له و که سانه یه باش قسه که ریک دهخن ۵ بو کؤی میننه دمگوتری (صَوَاغ) ۵ الصَوَاغُ: بو زیدمروهی له مانای (الصَاغ) دئ ۵ به زوری بو نه و کهسه به کار دئ که قسه گانی برانینته وه و ریکیان بخاو هه لیان به ستن ۵ الصِّيَاغَة: ناتونجیه تی ۵ پیشه ی به خشل کردنی زپرو زیو ۵ دمگوتری: (کلام حسن الصياغة): رسته و تاریکه زور به پیزه و جوان داریزراوه ۵ الصِّيغَة: خشل ۵ کانزای داریزراوو به خشل کراو ۵ نه صل و بنه ما ۵

دمگوتری: (هو من صيغة كريمة): نه و وه جاخزاد میوه له نصل و بنه مایه کی په سنه ۵ صيغة الامر: نه و شیویه ی وشه کی لهسمر بنیات نراوه ۵ صيغة الكلمة: شیوه ی وشه که و ریزکردنی بیته گانی و بزونه گانی ۵ گوتراره (اختلف صيغ الكلام): واته لیکدان و شیوازی رسته گان جوداوازی بیان همیه ۵ الصيغة التنفيذية: رسته یه کی تایبه تییه کارمندی تایبه تی لهسمر روپه ری برپارمه که دمینوسن بونه وه ی به زوره ملی برپارمه که جن به جن بکری ۵ الصيغ: به مانا (الصَوَاغ) دئ ۵ الصيغ: قسه رازینهرموه ۵ قسه زان ۵ (صیغتی موشه به هه) ۵ یان به مانا قسه هه لبه ست و دروزن دئ ۵ الصيغَة: میننه ی (الصيغ) ۵ به هیزو توانا ۵ المصاغ: دارستن ۵ خشلی داریزراو له زپرو زیو یان له شتی تر ۵ المصوغ: خشلی دروستکراو.

صاف الكبش صَوَفَا: خوری لهسمر پستی مهرو

به رانه که دهرکه و ته وه، توکیان هاته وه ۵ یان خوری سمر پشتیان زور بوو ۵ صَوَفُ النَبَات: لهسمر رومکه که شتیک پهیدا بوو و مکوو گنده ممو و ابوو، و مکوو خوری دهچوو ۵ صَوَفُ فلاناً: فلانکس بوو به صوَفی ۵ تَصَوَفُ فلان: فلانکس بوو به صوَفی ۵ التَصَوَفُ: ریبازیکی نه خلاقییه بنه ماکه ی دونیانه ویستی و خو نارایشت دانه بهرمو شتی بهرمز بو پاککردنه وهی دهر و ون و بهرمز کردنه وهی گیان ۵ علم التصوف: کؤمه لیک یاساو ریسان که صوَفیه گان پابهندی دهن و جی به جیبیان دهکن له ناو کؤرو کؤبونه وه و گو شه گیرییه گانیان دا ۵ الصوف: خوری که پیستی مهرو بهران داده بو شتی.

صوف البحر: شتیکه لهسمر شیوهی خوری مهرو، سه رناو دمکه وئ ۵ الصوفان: رومکیکه پرزو

خهرمانس خه مان ها وه بهر باوه
 شه نكهه يه كي كه وه دووشه ن وه لوه
 نهو بيزينگو ناميرى مرورو زيزانهى بى
 له گهنمه كه جيامكرتته وه ۵ المصوكة: گهسك
 كه دهورو بهرى خهرمانى بى ده مالدري ۵ المصوكة
 والمصوكة، المصوكة والمصوكة: برونه مادهى
 (صَلَج).

صَامَ صَرْمًا رصيما: بهر وو بوو، نيتهى هيناو
 خوى له خواردن و خواردنه وه گرتوه له سه رتاي
 روزه وه تا خورناوا بوون.

صَامَ الْفَرَسُ: نهمه كه راست بووه ناليكى
 نه خوارد.

صَامَ الْمَاءُ وَالرَّيْحُ: ناو كه يان بايه كه بوگهن بوو ۵
 صامت الشمس: خور گه يشته ناو همدى ناسمان.

صَامَ النُّعَامُ: نوعامه كه چي قنهى خوى هري دا.

صَرْمَةٌ: واى لى كرد بهر وو بى ۵ اِضْطَامٌ: بو
 زيدهروى له ماناي (صام) دى ۵ الصائم: روژوهوان
 ۵ كه سيك بهر وو بى ۵ الصوام من الارض: زهوى
 بيرون و بى ناو ۵ الصوم: خوگرتنه وه له كردارو
 گوفتار ۵ له شهرع دا خوگرتنه وه له مهرشتيك
 روژوى بى بشكى، له بهره بهيانه وه هه تا
 خورناوا بوون ۵ هسه نه كردن ۵ الصوام: كه سيك
 زور بهر وو بى ۵ الصيام: به مانا (الصوم/دى) ۵
 هه روا كووى وشهى (صائم) يشه ۵ الصام: (مصام
 الفرس): شوينى راوستانى نهمه ۵ مصام النجم:
 شوينى نهمه تيره، پيرهوى نهمه تيره ۵ دهگوتري:
 (جنته والشمس في مصايها): هاتم بوياى له كاتيك
 دا خور له ناوهراستى ناسمان دا بوو ۵ (الصومع
 والصومعة): برونه مادهى (صَمَع).

صَانَ الْفَرَسُ صَرْنًا: نهمه كه راوستاو نوكى سمى
 له زهوى جه قاند بوو ۵ حمزى له روپشتن نه بوو

بائيك دهردهدا ده شو بهيته خورى ۵ الصوفاني:
 شتيك نهمه بدي بوياى (صوف - خورى)
 به شيوه ناقياس و هاعيه ۵ الصوفة: پارچه
 خورى، تيسكه خورى ۵ الصوفي: كه سيك صوفى
 بى و باهمندى ريبازى صوفينزمى بى ۵ شارمزا
 له زمانيارى صوفيه تى دا ۵ ناو كه مش له وه وه
 هاتوه و گوايه به وهى دونيا نه ويستيانه وه
 بو شاكى خورى ده بو شن ۵ الصيفية: به مانا
 (الصيف) دى ۵ الصراف: خورى فروش ۵
 الصيف: هه روماشيك زورى پيكه تهمه كى خورى
 بى.

صَاكٌ بِه الْمِسْكُ: ميسكه كى پتوه نوسا.

صَاكٌ الطَّيْبُ: بو نه خو شه كه بلاو بووه ۵ تصوك
 المسك ونهوه: خوى به ميسك بو خو ش كرد.

صَالَ عَلَيْهِ صَوْلًا وَصَوْلَانًا: هه لمتى بو برد ۵
 به لامارى دا بو نه وهى تيكى بشكىنى.

صَالٌ الْجَمَلُ: حوشترمه كه گه ستى ۵ صَاوَلَهُ مُصَاوَلَةً
 وصيالاً: به سه رى دا زال بوو، به ران به رى كرد
 له هه لمت بردن دا ۵ صَوَّلَ الْبَيْسَرَ وَنَهْوَهُ:
 ده ور و به شتى خهرمانه كى مالى ۵ صَوَّلَ الْمِنْطَةَ
 ونه وه: گهنمه كى به ناو پاك كرد وه هيجى
 پتوه نه هيشت ۵ صَاوَلَا: كى بركتيان كرد
 له هه لمت بردن دا ۵ الصوئل: هه لمت به رى
 به زهبرو زهنگ ۵ جه ربه زه له هه لمت بردن دا ۵
 الصوئل: به لاماردان، بركتيش كردن ۵ الصوئل:
 نهو گهنمه كى پاك كرابى و شو رابيتته وه به ناو ۵
 المصوئل: شه نهى خهرمان سور كردن ۵ خهرمان
 دواى گيرم كردنى به شه نه به وهى باى شه ماله وه
 گهنه و كا كه لىك جيامكرتته وه ۵ مه وه وه
 ده لى:

لمبهرنهومی سمی نالی بپوه نهمايوو ۵ سوابوو
۵ پان سمی دمهيشا.

صَانِ الشَّيْنِ صَرْنًا رَصِيَانَةً: شتهكهی لهشوينيكي
باش و نهمين دا پاراست ۵ دمگوتري: (صَانِ
عِرْضَهُ): ناموس و همای خوی پاراست و
نميهيشت لهكهدار بي ۵ اِصْطَانَهُ: بوزيدمرومی
لهمانای (صَانِ) دئ ۵ تَصَارَنُ: خوپاريزی کرد ۵
تَصَارَنَ مِنَ الْمَاعِيْبِ: خوی لهعيبو عار پاراست
۵ تَصَرَّنَ: بهمانا (تَصَارَوْنَ) دئ ۵ الصِّرَانُ:
هرشتيك كتیبي تيدا بپاريززی، پان پؤشاکي
تيدا ههلبگري ۵ الصِّرَانُ: بهردمستی، جوړه
بهردنکه زور رقه که بمنهستی و ناسن لئی
دمدري پزیشکی ناگری لئ دمنهوه ۵ الصِّرَائَةُ:
ناوه بو پارچهيك لهبهردمستی ۵ الصَّيْنَةُ:
بهمانا (الصَّرْوَنُ) دئ ۵ دمگوتري: (هذا ثوب صينة)
نهوه پؤشاکي همراج نيه بهلكوو پؤشاکيکه لهناو
صندوق دا ههلدگري.

صَوِي صَرِي: وشك بوو كزو لاواز بوو ۵ دمگوتري:
(صَوِي الضَّرْعُ): گوانهکه شیری تيدانهما وشکی
کرد ۵ اصْرَى القَرْمُ: خهلكهکه دابهزينه سمر
تهپولکهی بهردهلان و پتهو لهوی جینی خوږيان
خوش کرد ۵ اصْرَى فلان: فلانکس نازهلهکاني
كزو لاواز بوون ۵ صَرَى الصَّرِي فِي الطَّرِيقِ: لهسمر
ريگاو بو شارمزيی نهمارمزيان بهردی خسته
سمرهك تا بزاندري ريگاکه چون دمروا ۵ صَرَى
الثَّاقَةَ: حوشترهكهی نهدهوشی بونهومی شیر وشك
بكاو ههلهو بي ۵ صَرَى الدَّابَّةَ: ولاخهكهی
بهردهلاکرد بونهومی ههلهويیو نيشات پهيدا بكا
۵ الصَّرْوَةُ: تهپولکهی رهق و پتهو ۵ كَوْمَهُ لَهْ بَهْرَدِي
سمر يهك نراو بو نيشانهی كويزه ريگا ۵ صَيًّا
النَّحْلُ: خورماکه رنگی خورما نهگهبيوييهکاني

دمرکهوت ۵ صَيًّا رَاسَهُ: سمری خوی شتو چاک
پاکي نهکردموه ۵ الصَّاءُ: نهو ناوميه لهناو پزدان
دايه ۵ نهو خوږينو خورميه دوی مندال بوون
ديته دهر ۵ الصَّيْنَةُ: بهمانا (الصَّاءُ) دئ ۵
الصَّيْرُبُ: همنگيو ۵ دست راست ۵ پان زور
همنگيو ۵ الصَّيْبَةُ: بهمانا (الصَّرَابَةُ) دئ ۵
دمگوتري: (هو صَيَابَةُ قَوْمِهِ): نهو پياوه ريش
سپو و پياو ماقولی قهومهکهيمتی.

صَاح: هاواری کرد، بهمهموو هيزی فيراندی ۵
فيزاندي، نهپراندی... ۵ صَاحَ به: بانگی کرد.

صَاحَ عَلَيْهِ: بهسمر يا ههلشاخی، لئی توره بوو ۵
صَاحَتِ الشَّجَرَةُ: درهختهکه دريژ بوو.

صَاحَ العنقرد: هيشووکه يان گولهکه دمرکهوت و
دريژ بوو، لهتويکلی خوی هاتهدمر.

صَيَّحَ به: ترسا. ۵ صَيَّحَ بهم: فهوتان تيدا چون، خب
بوون دمگوت بومهلهرزمو گرمه و نالهی
فهوتينهر لئی داوون ۵ صَيَّحَ القَرْمُ: خهلكهکه
همنديکيان بانگی همنديکيانيان کرد.

صَاحَ فلاناً: بانگی فلانکهسی کرد ۵ صَيَّحَ: بو
موبالغه له مانای (صاح) دا دئ ۵ صَيَّحَ الشَّيْنُ:
شتهكهی ههلاشت و دمنگی ليومهات ۵ اِنْصَاحَ:
ههلاشو دمنگی لئ هات ۵ اِنْصَاحَتِ الْأَرْضُ:
زهوييهکه همنديکی بهروهك داپوشراو همنديکی
بهروتمنی مايهوه هيچی لئ نمرؤا ۵ الصَّائِعَةُ:
گريان و هاواری كوژستهوتوو مردو لئ مردو ۵
ترسان و خوربه پنهوتن ۵ الصَّيْنَةُ: هاوارو
دمنگی توفينهر ۵ فوکردن به كهرضای دونيا
ويړانبوونا ۵ ههلمهتی لهناكاو غافلگرو
زمندهقبر که خهلكهکه بتاسينئ ۵ سزاو
عمرابی فهوتينهر ۵ الصَّيَّاحُ: بو موبالغه و
زيدمرومی لهمانای (الصائح) دا دئ ۵ صَادَ الطَّيْرَ

والرُحش صَيِّدًا: بالندمكه يان نازله كَيُوييهكهى
بمداوو تهله گرت ۵ همروا بهمانا كيش كردنو
ومگرى كردنيش دئ ۵ دمگوتري: (صَادُ النَّاسِ
بالمعرف): بهچاكو و پياومتي خهلكى بُولاي خُوى
كيش كرد ومگرى خُوى كرد.

صَادَ فُلَانًا طَرًا: بالندمكهى بُو فُلَانكس گرت.

صَيْدَ صَيِّدًا: ملى خواره يان ملى خوار بوو ناتوانى
ملى بادا ۵ أَصَادَ فُلَانًا وَخَرَهُ: فُلَانكسى
هه لُخه له تاند به نيچير بُوگرتن ۵ داخى كرد بُو
نهوى مله خيره و نه خُوشى مل خواربوونى
نهمينى ۵ إِصْطَادَهُ: زُور به ناخُوشى راوى كرد ۵
تابُوى گيرا تهواو شه پرزه بوو ۵ تَصَيَّدَهُ: فَيْلُ و
پيلانى به كار هينا بُو نيچير كردنى ۵
دهشگوتري: (خَرَجَ يَصِيدُ) چووه دهرهوه
بهيووى نهوى نيچير بگرئ ۵ إِصِيدُ: ملى خوار
بوو مله خره توش بوو ۵ الْأَصِيدُ: ملخوار
گنه توانى به هوى نه خُوشى مليهوه ناوړ
بداتهوه ۵ لوتبهرزو فيزگمر ۵ ههركه سينك
له پاشاو فه رمانره واه دمه لاتيكي پي درابى ۵
بُو نافرمتيش دمگوتري: (صَيِّدَاءُ) ۵ الصَّادُ:
پيتيكه له پيتهكانى هيجا ۵ مردممل، مله خره،
مل خوار بوون ۵ الصَّيْدُ: نهو نازه لهى راو بگرئ
۵ گيانله بمرى دهرىا ومكوو ماسى و شتى وا ۵
الصَّيْدُ: نه خُوشيهكه توشى مل دمبى ناتوانى
مل بسورپنين ۵ خُوبه زلزان و لوتبهرز ۵ الصَّيُّودُ:
راوچى كارامو ليزان له بوارى راو كردن دا ۵
الصَّيِّادُ: راوچى؛ نهوكه سى پيشه راو كردن بى
۵ الصَّيُّودُ: تيرى پيكاو، تيريك باش همدفى پيكا
بى ۵ الصَّادُ: شوينى راو كردن ۵ تَوْقَه سهرى كيو
۵ المَصْطَادُ: نيچير هوان، راوكر ۵ راوكر او، نيچير ۵
المِصِيدُ والمِصِيدَةُ: تهله و داوو ناميرى راو كردن ۵
صَيِّنَلْ: دهرمانسازى كرده پيشه خُوى ۵

الصَّيِّنَلْ: بهرده زيو ۵ بهرده سيخرو ۵ الصَّيِّدَةُ:
پيشه دهرمانسازى ۵ علم الصَّيِّدَةُ:
زانياريهكه تيبدا باسى داوو دهرمان و
تا پيمتمه مندى و شيوه تيكه ل كردن و گرتنه وى
دهرمانه كانى تيدا دمكرئ ۵ الصَّيِّدَلِي: بهمانا
(الصَّيِّدَلَانِي) دئ ۵ الصَّيِّدِيَّة: دهرمانخانه ۵ شوينى
دهرمانسازى و فرؤشتنى ۵ الصَّيِّدَالِي: دهرمانساز
نهوكه سى دهرمان دروست دمكاو دهيفرؤشنى ۵
زاناو كاراما له بوارى دهرمانسازى دا ۵ الصَّيِّدَان:
بهرديكه ديزه و گلينه لى دروست دمكرين ۵
مس ۵ الصَّيِّدَانَةُ: ديوو درنج ۵ بهدره و شت ۵ زُور
بلى ۵ الصَّيِّدِين: بهمانا (الصَّيِّدَلُ) دئ ۵ دمعبايهكه
له زير زهوى دا شوين بُوخُوى دروست دمكا ۵
چمند ريگايهكى جهواشه كارى و دهر باز بوونى
دروست دمكا بُو نهوى راوكر نه توانى نيچيرى
بكا ۵ باله خانهى توكمه و قايم ۵ پُوشاكى خزو
نهستور چندراو.

صَارَ الشَّيْءُ كَذَا: له حالتكوه سهر حالتكى

تر. ۵ صَارَ اَيْه: بوى گمرايه وه ۵ هاته وه ۵ اَصَارَه
كذا اُر اِلَى كَذَا: گُورِ، گُورَانِي به سهر دا هينا،
كردى بئنه و شته ۵ صَيَّرَهُ كَذَا اُر اِلَى كَذَا: بهمانا
(اَصَارَه) دئ ۵ تَصَيَّرَ اِبَاهُ: ومكوو باوكى چو،
له شيوه و روخساردا له باوكى چو ۵ الصَّائِرَةُ:
لهومرى وشكه وه بوو كه دواى فُوناغى
سهوزبوونى زُور مابيته وه ۵ الصَّيَّارَةُ: تهويله و
ناغه ل و گه و پى نازه ل و ولاخ ۵ الصَّيَّرُ: كُوتايى
كارو سهرمنجامى ۵ لايهن و نه ملا و نه ولاى شت ۵
دمگوتري: (هو على صَبْرٍ حَاجَةٌ اَخِيَه) نهو كابرايه
زُور گرنگى دمدا به نيش و كارى براكه وى
دميه وئ به باشى نهنجامى بدا ۵ نَاوِيكَ خَه لِكَ
له دهورى كُوبينه وه بيهكهنه شوين هه وارى
خُويان ۵ درزى دمرگا و كونى دمرگا لاي نهلقه و

صَافَ الْيَوْمَ صَيْفًا: رۆژمکه زۆر گهرم بوو، پلهی گهرمای بهرز بۆوه.

صَافَ بِالْمَكَانِ: هاوین لهوشوینه مایهوه.

صَافَ عَنْهُ: لای دا، وازی لای هینا.

صَافَ السُّهُمَ عَنِ الْهَدْيِ: تیرمکه لهنیشانمکه لای دا نهیههنگاوت.

صَافَ الْمَطْرُ الْأَرْضُ أَرِ النَّاسِ: زهوییهکه یان

خهکهکه بههاوین بارانیان لای باری ۵ **أَصَافَ:**

کهوته هاوینهوه ۵ بهپیری مندالی بوو ۵ **أَصَافَتِ**

النَّاقَةُ: حوشترمکه بههاوین بیجوی بوو ۵ **أَصَافَ**

الرَّجُلَ النِّسَاءَ: بیاوهکه بهگهنجی ئافرتمکهکی

مارنهکرد، کهپیر بوو ئهمجار ماری کرد ۵

أَصَافَ الشَّيْئُ عَنْهُ: شتهکهکی خوار کردهوه ۵

أَصَافَ اللَّهُ الشَّرُّ عَنْهُ: خودا شهپهکهکی لای لادا ۵

صَايَفُهُ صَايِفَةٌ رَصِيْفًا: مامهلهی لهگهل کرد

هاوین بۆ هاوین ۵ **صَيَّفَ بِالْمَكَانِ:** بههاوین

لهوشوینه مایهوه ۵ **صَيَّفَ الشَّيْئُ فَلَتَأُ:** شتهکه

بهشی ماوهی هاوینی فلانکهمسی کرد ۵ **صَيَّفَ**

الْمَطْرُ الْأَرْضُ أَرِ النَّاسِ: بارانهکه بههاوین

لهزهوییهکه یان لهخهکهکه باری ۵ **أَصَافَ**

بِالْمَكَانِ: بههاوین لهوشوینه مایهوه ۵ **تَصَيَّفَ**

بِالْمَكَانِ: بههاوین لهوشوینه مایهوه ۵ **الصَّانِفَ:**

گهرم ۵ **الصَّانِفَةَ:** کاتی هاوین ۵ غهزاکردن

لهومرزی هاوین دا بۆیه غهزاکردنی

موسولمانهکان بۆ ولاتی روم بهو ناوه ناوانراوه ۵

صَائِفَةُ الْقَوْمِ: بزوی خهک لههاوین دا ۵ **الصَّافُ:**

گهرم ۵ **دمگوتری:** (یوم صاف) رۆژیکی گهرمه ۵

الصَّيْفُ: هاوین؛ بهکیکه لهجوار ومرزمهکانی سان

۵ **الصَّيْفِيُّ:** هاوین؛ شتی هاوینی جلی هاوینی،

میوهی هاوینی همرشتیکی لههاوین دا پهیدا ببی ۵

دمگوتری: (مطر صیفي ونبت صیفي): پووهمکیک

شوینی کلیل و کیلون ۵ همروا ناوه بۆ کهشیشی

مهسیحیهکهکان ۵ **الصَّيْرَةُ:** بهمانا (الصَّيْرَةُ) دئی ۵

الصَّيْرُ: کۆتایی و سهرمنجامی شت ۵ رای

پهسهندو دروست ۵ **الصَّيْرُ:** سهرمنجام و دوا قۆناغ

۵ **دمگوتری:** (مصر الميا): کۆتایی پیرهوی ئاو ۵

(مصر الخلق): گهرانهومو دوا قۆناغی ئادممیزادو

سهرمنجامیان ۵ **صَاصَتِ النَّخْلَةُ صَيْصًا:** درهخته

خورماکه خورماکانی بیژۆک و خراب بوون، باش

دمنکه خورماکانی ههلهنهپنجان بههوی خراب

بهخێوکردنهوه یان بههوی دهردی تر ۵ **أَصَاصَتِ**

النَّخْلَةُ: بهمانا (صَاصَتِ) دئی ۵ **صَيْصَمَتِ النَّخْلَةَ:**

بهمانا (صَاصَتِ) دئی ۵ **الصَّيْصُ:** بهمانا

خورماپهکه باش ههلی نهپنجایی و دمنکهکانی

بیژۆک و وشکهل بن ۵ **دمق بهمانا (الشيص) دئی ۵**

الصَّيْصَاءُ: لۆغهتیکه له (الشبيص) ۵ **الصَّيْصَةُ:**

ئهوه تهلهه خوارهوبوووی بهسههری

سهرمتهشییهوهیه داوه بهنهکهکی تی دمگری ۵

مهکۆک و شانوه چۆکی جۆلا که رایهل و

پۆیهکهکی بین ریک دهخا ۵ شاخه گا ۵ **الصَّيْصَةُ:**

بهمانا (الصيصة) دئی ۵ چنگ و نینۆکی کهلهشیر

که بههاچییهومن ۵ شوانتیک بهباشی نازهلهکانی

چاودییری بکاو بهخێویان بکا ۵ **قهلاو دزو**

سهنگهری قایم.

صَاعَ الْغَنَمِ رَحْمًا صَيْعًا: مهرو بزنهکانی بلاو

کردنهوه ۵ بهمرتهوازهی کردن.

صَاعَ الْقَوْمِ: خهکهکهکی پتکهوه نان و پتکی

ههلهزاندن بۆ نهومی دزی یهک بن و نازاوه

بکهوئته ناویانهومو بهمرتهوازه بن ۵ **أَصَاعُهُ:**

بهمانا (صَاعُهُ) دئی ۵ **انصاع فلان:** فلانکهمس خیرا

گهرایهوه ۵ **صَيْعُ الطَّعَامِ:** خواردنهکهکی

لهپتخۆرهکه ههلهکیشا تا بهتهواوی پتخۆرهکهکی

ههلهزی.

صَاكُ الدَّمِّ رَعْرَعَةٌ: خویتمکه وشك بۆوه، رَهَق ههلهات.

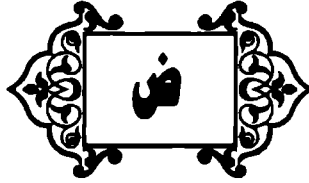
صَائِلٌ عَلَيْهِ: بېروانه مادهی (صَوْل).

صَيْلٌ لَهُ كَذَا: نهومی بۆرپکهوت، بۆی گونجا ۵ بۆی رَهخسا ۵ الصَّيْنِيُّ: شتو مهك و كالتی صینی ۵ الصَّيْنِيَّةُ: دموری قاپو بهلهمی چینی که بهکاردههیمدرین بۆنان تیداخواردن.

لهاوین دا بېرئ ۵ الصَّيْفُ: همرشتیک لهاوین دابی ۵ المَصِيْفُ مِنَ النَّاسِ: بیاویکه تا تهواو کامل نهبی ژن نههینئ ۵ همروا وشهی (المَصِيْفُ) ناوه بۆ حوشتیک هاوینان بیچوی بیئ ۵ زموییهک تمنها لهاوین دا شتی لی بېرئ ۵ المَصْطَفُ: هاوینه هموار ۵ المَصِيْفُ: شوینی مانهومی هاوین، هاوینه هموار.

صَاقٌ بِهِ كَذَا: بئومی نووسا ۵ الصَّيْقُ: تمبو تۆزی چرو پری بهرزموه بوو لهحموادا ۵ عمرهق.

صَاكٌ بِهِ كَذَا صَيْكًا: بئومی نووسا.

الضَّادُ: پیتی پانزهمه له پیتهکانی هیجا ۵ هندی عه رب نه و منده به گوشراوی و کوکراومی دمیلین و مکوو دالی قه لهوی لی دئ ۵ (پیتی (ضاد) تایبتمه ندیبه کی ته اوای هه به له زمانی عه رمی دا تمنامت هندی جار له جیاتی (لغة العرب) دمگوترئ (لغة الضاد) کم که سیش و مکوو عه رب دتوانن نه و پیته و مکوو خوی دهر برن، هندی گهل و نته وه هه ناتوانن ته له فوظی بی بکن، و ندهی من بزاتم دوا عه رب کهس بئه ندهزی کورد لیزان نیبه بو وتنی نه و پیته و ته له فوظ بی کردنی ۵ الضَّئِبُ: گیانله به ریکی دهر پاییه و له ناو ناودا دهزی ۵ دهنکی مرواری ۵ الضَّئِرَّانُ من الجمال: حوشتری قه لهوی به هیز ۵ ضَّارُهُ ضَّارًا: سته می لی کرد، دمگوترئ: (ضَّارُهُ حَقُّهُ): مافی ژیر بی دا، که می کردموه، مافی خوی نه دایه ۵ الضَّئِرِّي (قِسْمَةُ سِزِّي): دایه شکردنی سته مکارانه و ناعمه دالت ۵ ضَّاحًا: غال و بوغلی کرد، هاواری کرد ۵ الضَّاحَا: دهنکه دهنگو هاوار هاوار ۵ الضَّئِضِيُّ: نه صل و بنه ما، دمگوترئ: (هه من ضئِضِي کریم).

ضَبَّ ضَاطًا: له رویشتن دا شان و جهسته می هه لده ته کینئ.

ضَوَّلَ الرَّجْلُ ضَالَّةً وَضُوَّةً: جهسته و قه باره بیچوت بوو، کزو لاواز بوو، هیج و پوچ و بی نمود بوو، دمگوترئ: (ضَوَّلَ رَأْبَهُ): راوو بو چونیک هیج و پوچی هه بوو ۵ دمگوترئ: (ما علیک لی ذلک ضَوَّلَةٌ): له ودا تو هیج که مو کو ریبه کت

نیبه ۵ ضَائِلٌ شَخْصَةٌ: که سایه تی نهوی بیچوک کردموه ۵ تضَائِلٌ: به مانا (ضَوَّلَ) دئ ۵ وَتِكَ هاته وه مو هندی کی که وته سه هندی کی و پالیان لیک دا ۵ که سایه تی خوی شاردموه و خوی بیچوک کردموه ۵ الضُّوْلَانُ: ماندوو بون و بارگرانی، دمگوترئ: (هه علیه ضُوْلَانٌ): نه و له سهر فلان بارگرانی و نه رکه ۵ اَضَّانُ فلان: فلان کهس مفری زور بوو ۵ الضَّائِنُ: مفر ۵ کهم شیر ۵ جهسته جوان و ریک و بیک ۵ الضَّائِنُ: مفر، مفره سپی، مفری خوریدار، دمگوترئ: (لحم ضَّانٌ): گوشتی مفر ۵ الضَّئِنِيُّ: ممشکه می دؤ تیدا ژاندن.

ضَّأَى ضَّأِيًا: به مانا (ضَوَّلَ) دئ ۵ جهسته می زمعیضو لاواز بوو.

ضَبَّ بِالْأَرْضِ رَفِيهَا ضُبُورًا: به زموییه وه نووسا، خوی شاردموه، دمگوترئ: (ضَبَّ الصَّائِدُ): نیچیره وان خوی مه لاس دا بو نه وه می نیچیره که بیخاته داوی خوییه وه.

ضَبَّ مِنْهُ: شه رمی لی کرد.

ضَبَّ عَلَيْهِ: به نای بو برد.

ضَبَّ بِه الْأَرْضُ: به زموییه وه می نووساندو ناهیلئ هه لسه تیه وه ۵ (فهر ضَائِي وَضِي) ۵ اَضْبَأَ عَلِي الشَّيْءُ: له شته که بی دهنگ بوو لی نه دوا، دمگوترئ: (اَضْبَأَ عَلِي مَا فِي نَفْسِهِ): نه وه می له دلی دا بوو شارده وه نه می درکاند ۵ (اَضْبَأَ عَلِي مَا فِي يَدَيْهِ): نه وه می له دهستی دا بوو به فری نه دوا دهستی به سهرا گرت و پاراستی ۵ الضَّائِبِيُّ: خوئل،

سوسه‌مارمکه (بزن مژمکه) ی دمنه دمنه دا
 بؤئه‌موی له‌کونه‌کهی بیته دهرئو نیجیری بکا.
ضَبُّ الشَّيْءِ: توند شته‌کهی گرت بؤئه‌موی له‌کیسی
 نه‌جی ۵ **تَضَيَّبَ**: دهمستی کرد به‌قه‌له‌و بوون ۵
الضُّبَابُ: تهم و مژ، و مکوو ههور وایه زه‌وی
 دادمبووشی ۵ **الضُّبُ**: بزن مژه، سوسه‌مار، قوڑی
 ۵ گیانله‌بهرئیکی خشوکه، پیستی زمبره کلکی
 دریزه ۵ له‌دهشتو بیابانه‌کانی ولاتی عهرمب
 زوره ۵ رقی و کینه که‌له ناخ دا شاراهه بی،
 دمگوترئ: (رجل خب ضب): بیاوئیکی فیلاوی و
 ته‌له‌که بازه ۵ **الضُّبِيبُ**: شوینی تهم و مزای ۵
الضُّبَةُ: سوسه‌ماری میینه، ده‌شگوترئ: (امراة
 خبّة ضبّة): ناهرفتیکی مه‌کر بازو فیلاوی و
 به‌جاوو راهه ۵ پیستی سوسه‌مار ده‌باغ بکریئو
 رونی تی بکری ۵ پارچه ناسنیکه دهرگای پی
 پته و دمکری ۵ سورگی دمرگا ۵ شمشیرو کللیل
 دارینه دهرگای پی داده‌خرئ ۵ **الضُّبُوبُ**:
 ولاغییک له‌کاتی بازدان و رؤیشتن میز بکا ۵
الضُّبِيبُ مِنَ السَّيْفِ: تیزایی و تیزی شمشیر ۵
الضُّبِيَّةُ: خوراکیکه له‌رؤن و خورما دروست
 ده‌کری له‌توره‌که‌و زهرفی چه‌رمین دا
 هه‌لدمگری بؤئه‌موی ورده و رده بدرئ به‌منال
 بیخوا ۵ **ضَبَّتِ الشَّيْءَ** ره وعلیه ضبّا: شته‌کهی
 له‌ناو قوله مشتئ دا به توندی گرت و گوشئ ۵
 (ضَبَّتْ به): هه‌لممتی بؤ برد، (ضَبَّتْ فلاناً):
 له‌فلان‌کهمسی دا ۵ **الضُّبَاتُ**: شیر ۵ چنگی شیر.

ضَبَّجَ ضَبَّجاً: خوئی دا به‌زه‌موی دا به‌هوی ماندو
 بون و ناره‌حمتی.

ضَبَّجَ الثَّلَبُ: رژیویه‌که وافاندی، ده‌شگوترئ:
 (ضَبَّجَ الإنسانُ والبومُ والخیلُ): ناده‌میزاد
 کوندبوو نه‌سپ هانکه هانکی کرد له‌کاتی

خوئه به‌ته ۵ **الضُّبَابَةُ**: کوئی قورس، باری
 گران، که کوئبهرمکه نه‌توانئ له‌زه‌موی به‌رزی
 بکاته‌موه، دمگوترئ: (غِرارة ضابئة): کوئییکی
 قورس و گرانه کوئبهرمکه له‌زئریا دیار نییه ۵
المضَّبُ: چه‌شارگه.

ضَبَّ الماءِ و غمره **ضَبّاً** و **ضُبوراً**: ناومکه به‌کهمی
 دا‌جوڑا کهمی لی ره‌وان بوو، دمگوترئ: (ضَبَّ
 الدَّمُ والعَرَقُ والرَّيْقُ): خوینی کهم لی رؤی،
 عهرمقی کهم کرد، تضاو لیکی کهم بوو.

ضَبَّ بكذا ار علیه: هه‌ولی بؤدا ویستی به‌ده‌مستی
 بیئئ.

ضَبَّ: رقی و کینهی په‌یدا کرد ۵ رقی لی هه‌ئسا.

ضَبَّ على ماني نفسه: نه‌موی له‌ناخی دا بوو نه‌ی
 درکاند، شارده‌موه ۵ **أضَبَّ اليومُ**: رۆژمکه
 رۆژیکی تهم و مزای بوو ۵ **أضَبَّ المكانُ**:
 شوینه‌که تهم و مزی هه‌بوو ۵ **أضَبَّتِ الأرضُ**:
 گزوغیا زه‌وییه‌کهی دابووشئ ۵ زه‌وییه‌که تهم و
 مزی زور بوو ۵ **أضَبَّ القومُ**: خه‌لکه‌که تیکرا
 به‌کارمکه هه‌ئسان و خهریکی بوون ۵ **أضَبَّ**
فسلانُ: فلان‌کهمس زانیاری خوئی شارده‌موه
 نه‌یویست، سود له‌مسه‌کانی بییندرئ ۵ **أضَبَّ**
على ماني نفسه: نه‌موی له‌دلی دا بوو به‌مرق و
 قینه‌وه شارده‌موه ۵ **أضَبَّ على ماني** يديه:
 نه‌موی له‌ده‌مستی دا بوو به‌توندی پاریزگاری
 کردو گرنگی پی دا ۵ **ضَبَّبَ الحشَبُ**: پارچه
 ناسنی له‌دارمکه شه‌ته‌ک دا، ته‌خته دارمکه‌ی
 به‌پینه‌ی له‌وحه ناسا هایم و پته‌و کرد ۵ **ضَبَّبَ**
البابُ: پینه‌ی ناسنی له‌دهرگا‌که هایم کرد
 به‌مه‌به‌مستی ره‌خته کردن و پته‌و کردنی ۵
 دهرگا‌کهمی وا دروست کرد به‌سه‌ر په‌ک دا
 بشکیت‌موه، بجیته ناو په‌که‌وه ۵ **ضَبَّبَ الضُّبُ**:

همناسه دان دا ۵ فورئان دهفهرموی: ﴿وَالْعَادِيَاتُ ضَبْحًا﴾ ۵ ضَبَعَتِ النَّارُ أَوْ الشَّمْسُ الشَّيْءُ: ناگرکه یان خوره که شته که ی رمش ههنگیرا، که میک پرنکی گوری.

ضَبَجَ الْعَرْدُ بِالنَّارِ: سهری دارمکه ی که میک سوتاند ۵ کردی به سه ره بزوت ۵ اِنْضَبَجَ: بو موطاومعهی (ضَبَحَهُ) دئ ۵ اِنْضَبَجَ لَوْنُهُ: رمنکی که میک به لای رمشی دا رویی که میک رمش ههنگیرا ۵ الضَّبَّاحُ: حیلای ناسب ۵ واقه وافی ریوی ۵ الضَّبْحُ: خول، خولنه همته ۵ الضَّبْحَاءُ: کهوان که به ماناگر داهیندرا بی ۵ به ماناگر گهرم کرابی و چه میندرا بیته وه ۵ المَضْبِجُ: ناگردان و مهقلی که که وانه که ی تیدا گهرم کرابی ۵ تاوه که شتی تیدا سور بگریته وه ۵ المضبوحة: بهردی نهستن، چهرخ.

ضَبَّرَ ضَبْرًا وَضَبْرَانًا: بازی دا ۵ (ضَبَّرَ الْفَرَسُ): ناسبه که هاجه گانی کۆکردنه وه بۆنه وه ی باز ببا، دهگوتری: (ضَبَّرَ الْمَقِيدُ): ناسبه بیومند کراومکه بازی دا.

ضَبَّرَ الرَّجُلُ حَبْرًا: روخسارمکه گؤرا.

ضَبَّرَ الشَّيْءُ ضَبْرًا: شته که ی خر کردموه شته کی دا، دهگوتری: (ضَبَّرَ الْكَنْبُ): کتیبه گانی کۆکردنه وه توند شته کی دان و کردنی به گورزه شهدهو دؤسیه ۵ اضَبَّرَ: به مانا (ضَبَّرَ) دئ ۵ ضَبَّرَ اللَّحْمَ: گۆشتی هه لپه چنی و هه لهو بوو ۵ ضَبَّرَ الشَّيْءَ: شته که ی کۆکردموه ۵ الإضبارة: کۆمهله کتیبینی که به به که وه بیه سترین و بگرینه شهدهو گورزه ۵ الضَّبَّارَةُ: کۆبونه وه ی خه لک به مانا دانیان به به که تری ۵ الضَّبَّارَةُ: به مانا (الإضبارة) دئ ۵ همرشوینی که کۆکه رموی هیزمکان بی ۵ کۆمهلی ناده میزاد ۵

الضَّبَّارِمُ: دهگوتری: (أَسَدُ ضَبَّارِمٍ): شیرینی دامه زراوه ۵ جهسته تیکسمر اوو پته وه ۵ الضَّبَّارِيَّةُ: به مانا (الضَّبَّارِم) دئ ۵ الضَّبَّارُ: درهختی که بره دارمگانی بو سوتاندن باشن و مگوو دار بهرو وایه ۵ الضَّبِيرُ: پتهوی نیسقان و کۆبونه وه ی گۆشت له نه ندامه کان دا، دهگوتری: (فَرَسٌ ضَبِيرٌ): نه سپینی جهسته تیکسمر اووه ۵ جوره ده بابیه که بوو له ته خته دار دروست دهگراو به چهرم دادمپوشراو ده خرایه گهر بو گرتنی هه لای سمنگهرو روخاندنی دیوارمگانی ۵ کۆرو کۆمه ل ۵ درمختی گویزی کیوی ۵ جوره دار گویزی که گول دکا و گویز ناگری ۵ الضَّبِيرَةُ: ده بابیه ۵ الضَّبِيرُ: توندو پتهوو به هیز ۵ نه سپی باز هاویز، نادمیزادی بازدمر ۵ الضَّبِيرُ: به هیز ۵ توندو پتهو ۵ الضَّبِيرُ: دهگوتری: (فَرَسٌ ضَبِيرٌ): نه سپینی به هیزو تیکسمر اووه ۵ الضَّبِيرُ: به مانا (الضَّبِيرُ) دئ ۵ داس.

ضَبَّسَهُ ضَبْسًا: بیکیشی لی کرد ۵ زوری داوا لی کرد.

ضَبَّسَ الرَّجُلُ ضَبْسًا: پیاوه که به درموشت بوو، دهگوتری: (ضَبَّسَتْ نَفْسَهُ): رهوشتی خوی گۆری خوی ناشیرین کرد ۵ رژدو چروک بوو ۵ الضَّبْسُ: رژدو به خیل ۵ الضَّبْسُ: نه حمه قو که ودمن ۵ جهسته لاوازو بی هیز، دهگوتری: (هَرُ ضَبْسٌ شَرٌّ): شهرهنگیزو پیاو خراب ۵ ضَبَّطَهُ ضَبْطًا: شته که ی کۆنترۆل کردو به هیزو توانا دهستی به سهرا گرت ۵ باش پاریزگاری کرد، دهگوتری: (ضَبَّطَ الْبِلَادَ وَغَرَاهَا): به ریک و بیکی ولاتی کۆنترۆل کردو به ریوه ی بر دو که م و کوری تیدا نه هیشت ۵ ضَبَّطَ الْكِتَابَ): که م و کوری له کتیبه که دا نه هیشت و هه لکه گانی

چاك كرد ۵ هه‌له بری کردو سه‌رو ژێرو بۆری
بۆ وشه‌كان دانا.

ضَبَطَ لَهُمُ: تاوانبارمه‌کی گرت.

ضَبَطَ ضَبْطًا: به‌دهستی چه‌پی ومکوو دهستی راستی

کاری کرد ۵ اِنْضَبَطَ: بۆ موطاومعه‌ی (ضَبَطَ) دئ

۵ تَضَبَطَ فَلَانًا: به‌رقو قینه‌وه فلانکه‌سی گرت

۵ الضَّابِطُ: به‌لای زانیانه‌وه یاسایه‌کی گشتیه

به‌سه‌رتاکی رگه‌زمکه‌دا خورد ده‌بیته‌وه ۵

نازناوو پله‌یه‌که له‌ناو پۆلیسو سه‌ریاز دا واته:

(ئه‌فسەر) ۵ الضَّابِطَةُ: له‌زگه ۵ هه‌رشتیك

به‌شتیكی تره‌وه بنووسی و شت بگه‌ری ۵

الْمُضَبَّطَةُ: سچل و ده‌فته‌ری‌که به‌ریارو

نامۆزگارییه‌کانی دانیشتنه فه‌رمیه‌کان ومکوو

سچلی په‌رله‌مان و دادگای باری که‌سیه‌تی تیدا

تۆماره.

ضَبَعَ الفرسُ: ئه‌سه‌به‌که ده‌سته‌کانی هاو‌پشتن و خه‌را

رۆی.

ضَبَعَ فلان ضَبْعًا: فلانکه‌س سته‌می کرد.

ضَبَعَ فلانًا: قۆلی بۆ فلانکه‌س درێژ کرد بۆنه‌وه‌ی

له‌ی ب‌دا، ده‌گوتری: (ضَبَعَ اليه يده بالسيف

و نحوه): شمشیری بۆ راداشت، له‌ی راسا، ده‌ستی

بۆ درێژکرد.

ضَبَعَ علي فلان وغيره: ده‌ستی به‌رز کرده‌وه بۆ

دوعا کردن له‌فلانکه‌س.

ضَبَعَ الضَّبُعُ الحيرانُ: سوسه ماره‌که گیانه‌به‌ره‌مه‌کی

خوارد ۵ ضَبِعَتِ الدَّابَّةُ ضَبْعًا: گیانه‌به‌ره

مئینه‌که حمزی له نیره‌نه‌که‌ی بوو بۆنه‌وه‌ی

که‌لی ب‌دا، حمزی له‌جوتبوون بوو ۵ (فهي ضَبْعَةٌ

و ضَبْعِي) ۵ اَضْبَعَتِ الدَّابَّةُ: به‌مانا (ضَبِعَتِ) دئ ۵

ضَابَعُهُ بالسيف مُضَابَعَةً و ضَبَاعًا: به‌شمشیر لیک

راسان و به‌شمشیر ده‌ستیان بۆ په‌کدی درێژ کرد

۵ ضَبَعَ فلانًا: فلانکه‌س ترسا ۵ ره‌وشتی بز

مزه‌ی گرت ۵ اِضْطَبَعَ بالشرب: قوماشه‌که‌ی بن

هه‌نگل دا ۵ اِسْتَضْبَعَتِ الدَّابَّةُ: به‌مانا

(ضَبِعَتِ) دئ ۵ الضَّبْعُ: قۆل؛ له‌بن هه‌نگله‌وه تا

نانیشك ۵ (ضَبْعَان): هه‌ردوو قۆل ۵ الضَّبْعُ:

که‌مه‌تیار؛ گیانه‌به‌ریکی درنده‌یه‌وه له‌سه‌گ

گه‌وره تره‌وه به‌هه‌یز تریشه، سه‌ری گه‌وره‌وه

شه‌ویله‌ی پانه ۵ هه‌روا وشه‌ی (الضَّبْعُ): به‌سالی

بئ باران و قات و هه‌پیش ده‌گوتری ۵ الضَّبْعُ:

په‌ناو پاسارو هه‌وزبن ۵ الضَّبْعَان: که‌مه‌تیاره نیره

۵ نیره که‌مه‌تیار ۵ المَضْبَعَةُ: کۆی وشه‌ی

(الضَّبْع) ۵ گۆشتی لاهه‌راسوو بن هه‌نگل ۵

ضَبِعَتُهُ ضَبْنًا: به‌لاکه‌له‌که‌ی هه‌لی گرت.

ضَبِنَ الشَّيْءَ عَنْهُ: شته‌که‌ی مهنع کرد، گه‌په‌یه‌وه.

ضَبِنَ ضَبْنًا: گۆج بوو ۵ (ضَبِنَ المکان): شوپنه‌که

ته‌نگ بوو، ده‌گوتری: (ماء ضَبِنُ): ناوی رون و

بئ خلته‌وه پلته ۵ اَضْبَنَ الشَّيْءَ: شته‌که‌ی خسته

سه‌ر لاکه‌له‌که‌ی و هه‌لی گرت ۵ اَضْبَنَ الدَّاءُ فَلَانًا

وغيره: دهرده‌که فلانی گۆج کرد ۵ اِضْطَبِنَ

الشَّيْءَ: شته‌که‌ی به‌لاکه‌له‌که‌ی هه‌نگرت ۵ یان

له‌باوشی گرت، له‌نامیزی گرت ۵ به‌دهستی

هه‌لی گرت ۵ الضَّبْبَانَةُ: گۆجی و ئیظلیجی،

ناخۆشی ۵ الضَّبْنُ: که‌مو کۆری و زه‌ره‌ر ۵ کئوو

که‌زو شوپنیک که درنده‌ی زۆر بئ ۵ الضَّبْبَانَةُ:

گۆجی و ئیظلیجی ۵ الضَّبْبَانَةُ مِنَ الرَّجُلِ: دارو

ده‌سته‌ی په‌یاو، که‌سو کارو خه‌یزان، دۆست و

ناسیاو ده‌ست و په‌یومند ۵ الضَّبْبَانَةُ: ده‌گوتری:

(هو لي ضبنة فلان): ئه‌وه له‌ژێر سابه‌ی

فلانکه‌س دابه‌وه ئه‌وه په‌نا‌ی داوه.

ضَبَّأَ اليه: خۆی خسته په‌نا‌یه‌وه.

به خواری درکاندن و مکوو لهگوتنی پیتی
 (الف) دا بهشیوهی (ی) بیلی ۵ اضجَع فلاناً:
 فلانکسی لهسر لاتهنیشت راکشا ۵ اضجَع
 المرض فلاناً: نهخوشی فلانکسی خسته سر
 جیگا ۵ اضجَع الشیء: شتهکی نزم کردهوه،
 خواری کرد ۵ ضاجَعَه مضاجَعَه رضجاءاً: لهسر
 لاکهلهکه لهگهلی راکشا ۵ اضجَع الهمم: غم و
 خهفت پهخهی گرت ۵ ضجَع في الامر: کهمتر
 خهمی لهکارمهدا کرد ۵ ضجَعَتِ الشمسُ:
 خور بمره ناوا بوون رؤی ۵ اِضْطَجَعَ: بهمانا
 (ضجَع) دئ، دمشگوترئ: (اضجَع) ۵ اِضْطَجَعَ: بو
 موطاومعهی (اضجَعَه) دئ ۵ تضَجَّعَ عن کذا:
 خوی لهوشته بی ناگارد ۵ تضَجَّعَ: بهمانا
 (ضجَع) دئ ۵ تضَجَّعَ في الامر: وازی لهکارمه
 هینا و نهجای نهاد ۵ الاضجَع: خوار، چهماوه،
 دمشگوترئ: (هو اضجع الثیاب): ددانی پیشهوهی
 خوارو شاش و باشن ۵ الضَّاجِعُ: تمبهل و فونگ
 گران ۵ کهسیک کاری باش و پیاوانهی لهدهس
 نهیه ۵ نهحمق و همتیو مچه ۵ قولای شیوو
 دؤل ۵ الضَّجَّةُ: گوزمرانی تنگ ۵ دمشگوترئ
 ۵ رای پرو پوج ۵ الضَّجَّةُ: شیوهی راکشان ۵
 تمبهلی ۵ کهسیک لهمال دهرنهچن، بی کارو
 تمبهل و تهومزل ۵ الضَّجَعِي: بهمانا
 (الضَّجَّة) دئ ۵ الضَّجْرُ: کهسیک بیرو رای
 لاوازی هبئی ۵ حوشر که لهلاری لهومر بخوا ۵
 کونده ناو کهزور فورس بیو هلهگرهکی
 بجهمینتهوه ۵ ههوری پرباران کهبههیوایی
 بسرو ۵ الضَّجِيعُ: بهمانا (المضاجع) دئ ۵
 دمشگوترئ: (بئس الضجیع الجوع): برسایهتی
 خرابترین هاومل و هاونشین ۵ المضجَعُ: شوینی
 راکشان ۵ (مضاجع الفیث): شوینی باران بارین
 ۵ المضجَعُ: کهسیک رای پرو پوج بی.

ضَبَّتِ النَّارُ أَوِ الشَّمْسُ الشَّيْءَ ضَبْرًا: ناگر یان
 تیشکی خور شتهکی گهست، ههلی پروزاند،
 سوتاندی، سوری کردهوه، برزاندی ۵ اضْبَى: کز
 بوو، قهلهوی نهما ۵ توابهوه ۵ اضْبَى الضَّفْرُ
 بالقوم: سهفهرکه بی سود بوو بو قهوممهکه
 هبجیان دمشگیر نمبوو ۵ الضَّابِي: خؤل ۵ گل و
 خؤل.

ضَجَّ ضَجًّا: کردیه هات و هاوارو قیرمو ههرا بههوی
 نهخوشی و ماندوو بونهوه یان بههوی شتی
 ترموه ۵ اضْجِ القومُ: خهلهکه نارهحمت بوون
 ۵ ضاجَهُ مُضاجَةً و مضجاءاً: دممه دمهی لهگه
 کرد، کیسهی لهگه دا کرد ۵ الضَّجَّاجُ:
 چهماندن و پرواندن و زیر بارکردن ۵ الضَّجَّةُ:
 ههرا هوزیا، دمنگه دمنگو زاومزاو ۵ الضَّجْرُ:
 جازز کهرو نیزعاج.

ضَجِرَ بِالْأمرِ رَمْنَه ضَجْرًا: بهکارمه نارهحمت بوو
 لهکارمه نارازی بوو.

ضَجِرَ الْمَكَانُ: شوینهکه تمنگه بهر بوو جیگی
 نهوانه نهیوموه کهمتییدا بوون ۵ اضْجِرَهُ: جاززی
 کرد، وای لی کرد نارهحمت بی ۵ تضْجِرُ:
 بهمانا (ضجر) دئ ۵ الضَّجْرُ: کهسیک زور
 نیزعاج بی و خهک جازز بکا بو نیرو می
 بهکاردئ.

ضَجَّعَ ضَجْعًا و رضجراً: لاتهنیشتی خسته سر
 زهوی، لهسر لاکهلهکه راکشا ۵ ضَجَّعَ اليه:
 نارمزوی نهوی کرد ۵ ضجعت الشمس أو النجم:
 خور یان نهستیرهکه بهره ناوا بوون رؤی.

ضَجَّعَ في الامر: سستی لهکارمهدا کردو باش
 نهجای نهاد ۵ اضجَع: بهمانا (ضجَع) دئ ۵
 اضجَع في السواني: سهروهوی شیعرهکانی باش
 هینان ۵ اضجَع في المركات: بزونهکانی

ضَجَمَ الشَّيْءُ ضَجْمًا: شتهکه خوار بوو (وهر
 اصجم وهي ضَجْمَاء) ◊ تَضَاجَمَ: بهمانا
 (ضَجِمَ) دئ ◊ تَضَاجَمَ الْأَمْرُ بَيْنَهُمْ: کارمه
 لمنیوانیان دا بوو بهکیشه ◊ الضَّجْمُ: زور خور ◊
 الضُّعُ: خور، بان تیشکی خور کاتیک راسته و
 خو له زهوی بدا، دمگوترئ: (جاء بالضَّحَّ
 والريح): زوری شت هینا ◊ ضَخَضَخَ السَّرَابُ:
 تراویلکه که درموشایه وه ◊ ضَخَضَخَ الْأَمْرُ:
 کارمه ناشکرا بوو ◊ تَضَخَضَخَ السَّرَابُ: بهمانا
 (ضَخَضَخَ) دئ ◊ الضُّخْضُخُ: دمگوترئ: (ماء
 ضحضاح): تمنکه ناو که فولایی نه بی ◊ ناوی
 کم ◊ الضُّخْضُخُ مِنَ الْمَاءِ: بهمانا (الضُّحْضُحُ) دئ
 ◊ له بواری جوگرافی دا بریتیه له لبه لآن و
 بمرده لآن که منزکی روبه ری دهریا بی ◊
 بمرسه وه به له وه کشتی پیدا تیپه ری.

ضَحِكَ ضَحْكًا وَضَحِكًا: پیکه نی له خووشی دا تا
 ددانی دهرکه وتن.

ضَحِكَ مِنْهُ: گالته ی بی کرد ◊ سهری لی سوپما
 لئی ترسا.

ضَحِكَ طَلْعُ النَّخْلَةِ: گلوکی دارخورما که کرایه وه
 بشکوت ◊ ضَحِكَتِ النَّخْلَةُ: دارخورما که گولی
 بشکوت ◊ ضَحِكَتِ الْأَرْضُ عَنِ النَّبَاتِ: زهوی
 گزوگیای رواند.

ضَحِكَ السَّحَابُ: هه وره که بروسکه ی دا،
 چه خماخه ی دا.

ضَحِكَ الطَّرِيقُ: ریگاکه ناشکرا بوو ◊ (فهر ضاحك)
 ◊ اضْحَكَتِ النَّخْلَةُ: بهمانا (ضَحِكَتِ) دئ ◊
 اضْحَكَ الشَّيْءُ الْإِنْسَانَ: شتهکه ناده میزادی
 خسته پیکه نی ◊ اضْحَكَ الْهَوَاضُ: هه وره که ی
 پرکرد له ناو تا له سهریه وه رزا ◊ ضَاخَكُهُ:
 له گه لی پیکه نی، دمگوترئ: (رَأَيْكَ يُضَاحِكُ

المشكلات): راو بوجونت جورتم تهنگزه مکان
 به کالآ دمکاته وه ◊ ضَحَكُهُ: به پیکه نی هینا ◊
 تضاحك: پیکه نی، پیکه نی هینا به خو ی ◊
 تَضَحَّكَ: بهمانا (ضَحِكَ) دئ ◊ اسْتَضَحَّكَ: بهمانا
 (تضاحك) دئ ◊ الْأَضْحُوكَةُ: هه رشتیک پیکه نی
 دروست بکا بیته هوی پیکه نی ◊ الضَّاحِكَةُ:
 نه و ددانانی له کاتی پیکه نی دا دهره که مون ◊
 خرنی تنیشت که لبه ◊ الضُّحَاكُ: که سیک زور
 پیکه نی ◊ گولوکی دارخورما که دمگرنه وه ◊
 ریگی ناشکرا ◊ الضُّحُكُ: سمر سوپمان ◊
 گولوکی دارخورما که دمگاته وه ◊ خونچه ◊
 الضُّحُكَةُ: که سیک خه لک زور بی بی بکه نی،
 گالته جاری خه لک بی ◊ الضُّحُكَةُ: که سیک زور
 پیکه نی ◊ الضُّحُوكُ: که سیک زور پیکه نی ◊
 ریگی ناشکرا و رون ◊ الضُّحُكَةُ: عمنتیکه و
 شتی وا که ناوازه بی و پیکه نی دروست بکا ◊
 ضَحَلَّ الْغَدِيرُ ضَحْلًا: زونگاومه ناوی کم بوو ◊
 الضُّحْلُ: ناوی کم له سهر زهوی، ته نکاو بی و
 قول نه بی ◊ نه و بمرده یه ده خرنیته سمر زارکی
 بیرو هه وز دمگرنی و لوس ده بی.

ضَحَا ضَحْرًا وَضَحْرًا وَضَحِيًّا: خو ی بهر خوردا ◊
 (ضحا الطريق): ریگاکه ناشکرا بوو، دهرکه وت،
 ده شگوترئ: (ضحا ظل فلان): فلان که س مرد ◊
 سیپه ری نه ما ◊ هه روا و شه ی (ضَحَا): بهمانا
 (تا و برده) دئ، واته گه رمای خور کاری تی کرد.

ضَحِي ضَحْرًا: گه رمای خور لئی داو هه لی هرچاند
 ◊ عمره ی کرد، له چیشه تنگاودا نانی خوارد ◊
 اضْحَى: که وته چیشه تنگا و ◊ نو یزی
 چیشه تنگاوی کرد، ده شگوترئ: (اضحى يفعل
 كذا): له چیشه تنگاودا دهستی کرد به ◊ اضْحَى
 عَنْهُ: لئی دورکه وته وه ◊ اضْحَى الشَّيْءُ:

شته‌کمی دمرخست ۵ لهدوعاو پارانهمودا
دمگوترئ (لا اُضحى الله لنا ظلك): خودا
پایه‌دارت بکاو سیبهرت لسه‌رمان بی و له‌ناو
نه‌جی ۵ ضاحت البلاد: ولاته‌که خوره تاو لی
داو گزویگیا‌کمی وشک بوو.

ضاح فلاناً: له‌چیشته‌نگاودا هاته لای فلان ۵ ضحی
بالشاة ونه‌رها: له‌چیشته‌نگاوی جه‌ژنی فوربان
دا مه‌رهم‌کمی کرده فوربانی ۵ ضحی الحاج:
حاجی له‌رؤژانی جه‌ژنی فوربان دا فوربانی
سه‌ربری ۵ ضحی بنفسه: خوئی به‌خت کرد ۵
(ضحی بماله): مال و سامانی خوئی به‌یی
به‌رام‌بهر خرج کرد ۵ ضحی الأضحاة:
فوربان‌بییه‌کمی سه‌ربری ۵ ضحی عن الشین:
له‌شته‌که به‌کالوخو بوو، په‌له‌ی له‌کارم‌که‌دا
نه‌کرد. ۵ ضح الحیران: همیوانه‌کمی نالف دا
له‌چیشته‌نگاودا ۵ ضحی الماشیه: له‌چیشته‌نگاودا
چاودیری نازه‌له‌کانی کرد ۵ تضحی:
له‌چیشته‌نگاودا خواردنی خوارد، قاولتی کرد ۵
الأضحی من الحیل: نه‌سبی شی، ره‌شی مه‌یلو
بؤر ۵ الأضحاة: نازه‌لی فوربانی، که‌له‌رؤژانی
جه‌ژنی فوربان دا سه‌ردم‌بری ۵ الإضحیان من
الایام: رؤژانی هه‌ساوو بی هه‌ورو ته‌م و مز ۵
الأضحیه: به‌مانا (الأضحاة) دئ ۵ الضاحیه:
ناشکرا، دمگوترئ: (فعله ضاحیه) به‌ناشکرا
کارم‌کمی نه‌منجام دا ۵ (مفازة ضاحیه الظلال):
سارایه‌کی بی درمخت ۵ هه‌روا وشه‌ی (ضاحیه)
به‌و نازه‌له‌ دمگوترئ چیشته‌نگاو ناو به‌خواته‌وه ۵
شوینی ناشکرا له‌قمراخ شار ۵ درمختی خورما
که له‌دم‌ره‌م‌وی باخ دا پوابی ۵ الضحاحی:
ناسمانه‌کان ۵ ضحاحی السروم: نه‌و ناو‌چه‌و
هه‌ریمان‌ه‌ی له‌ولاتی رؤم دیارن ۵ (قریش

الضحاحی): نه‌و فوربه‌یشیانی له‌ده‌ورو به‌ری
مه‌که‌دا نه‌شته‌جی بوون ۵ الضحی: تیشکی
خور، رونایی خور ۵ کاتی چیشته‌نگاو،
دمگوترئ: (مالکلامه ضحی): هسه‌کمی بی
مانایه‌و مانای ناشکرا نییه ۵ الضحاه: به‌مانا
(الضحی) دئ ۵ یان کاتی بی‌ش نیومرو ۵ الضحور:
به‌مانا (الضحی) دی ۵ الضحور: به‌مانا
(الضحاه) دئ ۵ الضحیه: به‌مانا (الضحی) دئ ۵
الضحاه من الأرض: نه‌و شوینه به‌رزان‌ه‌ی زموی
که به‌که‌می خوئی لی ناوا دم‌بی.

ضح الماء ضحاً: ناومکه چوپایه‌وه، هه‌لرزا ۵ ضحیت
المین: چاو فرمی‌سکی کرد ۵ ضحاً الماء ونه‌ره
ضحاً: ناومکه‌ی پ‌رژاند، هه‌لی هینجا ۵ إنضح:
بؤ موطاومعه‌ی (ضح) دئ ۵ هه‌لرزا، پ‌رزا ۵
المضحة: نامیری ناو به‌رزرک‌دنه‌وه، نامیری ناو
پ‌رژین، نامیری ناو هه‌لم‌زین و ناو هه‌لینجان،
ناو فرپ‌ده‌ر.

ضخم ضحامة: قه‌به‌و گه‌وره بوو ۵ فهو ضخم
وضخم ۵ ضخمه: قه‌بارمی شته‌کمی گه‌وره کرد
۵ الأضخمه: نه‌و نیسفنچ و سه‌ره‌بنوک‌میه
نافرمت سمت و که‌فه‌لی خوئی بی والی دمکا زلو
گه‌وره بنویتن ۵ التضخم: له‌بوارى نابوری دا
پاره زورییه ۵ الضخام: گه‌وره‌و که‌ته‌و زمیه‌لاح
۵ رنگه‌ی پان و پور ۵ ناوی قورس ۵ ضده ضداً:
به‌سمری دا زال بوو ۵ ضد عنه: له‌سمره‌ خوو
به‌هیواشی گ‌یرایه‌وه ۵ اشد: رقی هه‌لسا ۵ اشد
فلاناً ونه‌ره: دزو رکه‌به‌ری بؤ فلان دانا ۵ اشد
الإناء: قاپه‌کمی پ‌رکرد ۵ ضاده: دزی جولایه‌وه،
رکه‌به‌راه‌ته‌ی کرد ۵ تضاه الأمران: نه‌و دوشته
هه‌ره‌م‌گه‌میان دزی نه‌وی تریان بوو ۵ الضد: دز،
دوژمن، ناحمز ۵ پیچه‌وانه ۵ هاوشان ۵ (الفاظ

ضَرْبَ عَلِيٍّ الْمَكْتُوبِ وَغَيْرِهِ: نوسراومهکی مؤر کرد،
واژوی کرد ۵ زهرفی نامهکی داخست.

ضَرْبَ النِّرْمِ عَلَيَّ أذْنَهُ: خهو بهسمری دا زال بوو.

ضَرْبَ فُلَانٍ عَلَيَّ يَدِ فُلَانٍ: فلانکس دستي فلانی
گوشی و دست خوشی لی کرد یان
بهپتجهوانهوه دستي گرتو نمیهشت هیچ
بکاو کارمکی لی تیک دا، دمگوتری: (ضَرْبَ)
القاضي علي يد فلان): دادومر قورمیتینهی
خسته سمر فلان و نمیهشت هیچ مامه‌وه
گورپنهوه بهمان و سامانی خویهوه بکا ۵ ضَرْبَ
بالسيف وغيره: بهشمشیر لال و پالی خست.

ضَرْبَ الدَّهْرِ بَيْنَ الْقُرْمِ: زهمانهو رۆزگار خه‌لکهکی
لیک بلاو کردن لهبهکتری جیاکردنهوه، لیکی
دوور خستنوه، نازاوهی خسته ناویانهوه.

ضَرْبَ الشَّيْءِ: لهشتهکی دا، همنگاوتی ۵ لَيْكِ
کهوتن، دمگوتری: (ضَرْبَ بِهِ الْأَرْضُ): بهزموی
کیشا ۵ ضَرْبَ بِهِ عَرْضَ الْحَائِطِ: وازی لهشتهکه
هیناو روی لی وهرگیرا، گرنگی بی نهاد.

ضَرْبَ فُلَانًا وَغَيْرَهُ بِكَذَا: لهفلانکسی دا، بهوشته
لهفلانی دا ۵ داری حهدی لی دا ۵ ضَرْبَتْ
الْمَرْبُ فُلَانًا بِأَبْرَثَا: دویشکهکه بهجزومهکی
بهفلانیهوه دا ۵ دویشک پیوهی دا.

ضَرْبَ الْحَاتِمِ وَغَيْرِهِ مِنَ الْحَلِيِّ وَالْمَعَادِنِ:
همنگوستیلهکی دروست کرد.

ضَرْبَ الدَّرْهِمِ: پارمی زیوی لی دا، سکهی زیوی لی
دا. ۵ ضَرْبَ لَهُ مِثْلًا: بهندی بی هینایهوه ۵

ضَرْبَ الْحَاسِبِ عِدْدًا فِي آخِرِ: ژمیرپارمهکه ژمارهکانی
لیک دان.

ضَرْبَ لَهُ أَجْلاً أَوْ مَرَعْدًا: کاتیکی دیاری کراوی بی
دانا.

الأضداد): نمو وشانمن دومانای دژ بهمهکیان
همیه ومکوو (الْجُرْنُ) کهبهمانا سپی و همروا
بهمانا رهشیش دئ ۵ الضَّئِيدُ: بهمانا (الضَّئِدُ) دئ
۵ المتضادان: لهزاراوی (مه‌نطیق) دا نمو
دوشتمن بهمهکهوه کؤنابنهوه، بهلام وادبئی
همردوکیان نابن ۵ ومکوو رهش و سپی، بی نمونه
ناگونجی همبارمهکه همبئ لمیهک کات دا هم
سپی بی هم رهش بی ۵ بهلام ری دمگوتی
شتیک همبئ نهرهش بی نهسپی بی به‌لکوو
سور بی.

ضَدِّي ضَدِّي: رقی هه‌لسا پرپوو لهقارو قین ۵
أضدِّي الإِنَاءِ وَغَيْرِهِ: قاپهکه یان کیسهکی پرکرد
۵ الضَّوَادِي مِنَ الْكَلَامِ: قسهی پرپو بوچ و
ناشاپسته ۵ قسهی بی کردار.

ضَرْبَ الشَّيْءِ ضَرْبًا وَضَرْبَانًا: شتهکه جم و جوئی
کرد.

ضَرْبَ الْقَلْبِ: دلکه لی دا.

ضَرْبَ الْعِرْقِ: رمهکه خویتنی وروژا.

ضَرْبَ الضَّرْسِ: ددانکه نازاری زور بوو.

ضَرْبَ الرَّجْلِ فِي الْأَرْضِ: بیاومهکه بمناو ولاتان دا
گه‌پراو گهشت و گوزاری کرد، لهمان دورکهوتهوه
۵ راهیری و لهرویشتن دا په‌لهی کرد.

ضَرْبَ فِي الْمَاءِ: لهناو دا مه‌لهی کرد.

ضَرْبَ فِي الْأَمْرِ بِسَهْمٍ: لهکارمه‌دا هاوبهشی کرد.

ضَرْبَ عَنِ الْأَمْرِ: وازی لهکارمهکه هیناو پشتی لی
هه‌لکرد

ضَرْبَ اللَّوْنِ إِلَى اللَّوْنِ: رهنگهکه له‌رهنگهکی تر
جوو.

ضَرْبَ بَيْدِهِ إِلَى كَذَا: حمزی لهفلان شت بوو.

ضَرْبَ إِلَيْهِ: ناماژمی بی کرد.

توشی ساردو سمرما بونو سههولبمندان
 گرتنیموه ۵ **أَضْرَبَ الرِّيحُ** أو **العهد النبات**: رضه
 باو زریانو ساردی لهگژوگیاکهی داو خرابی
 کرد ۵ **ضاربه مطاریة و ضراباً**: زهلامهکان
 لمبهکتریان دا همیرهکهیان زمیری لهوی تر یان
 دا ۵ لهلیدان دا بهسهریا زال بوو زورتری لی دا
 ۵ **ضارب فلان في ماله**: بهمالو سامانی فلان
 بازارگانی دمکا بهمرژمیهمکی تاببهتی لهقازانج و
 زیان دا ۵ **ضارب في السرق**: لهبازاردا شتی
 بهمهرزانی کړی و جاومروانی کرد تا نرخ بهرز
 بیتهوه بوئنهوهی بمنرخه بمرز بیفرؤشیتهوه،
 وادهبی نرخ دادمهیزکی زهره دمکا ۵ **ضَرْبَ**:
 زوری لی دا، بو زیده رویی لهمانای (**ضَرْبَ**) دئ
 ۵ **ضَرْبَ فلان**: فلانکس شیری تیکهلاو لهچمن
 شیره حوشرتیکی خواردومه ۵ فلانکس توشی
 ساردو سمرماو سههولبمندان بوو ۵ **ضَرْبَت**
هینه: جاوی بهقول دا چون ۵ **ضَرْبَ الشیئ**
بالشیئ: شتهکهی تیکهلاو بهشتهکهی تر کرد ۵
 تیکه هلدان ۵ **ضَرْبَ بین القوم**: خه لکهکهی
 هه لئا بوئنهوهی بهگژیهک دا بجن ۵ **ضَرْبَ**
المُضْرِبَة: لیفتهکهی دووری، تهریبی دا ۵ **اضطرب**:
 بهنارنیک و بیکی جولایهوهو کهوته هه لیمزو
 دابهزو حندل حوؤ پهله قازه ۵ **اضطرب البحر**:
 دمربا شهپولی دا ۵ **اضطرب الأمر**: کارمهک شیاو،
 لهگریژنه جوو ۵ **اضطرب الشیئ**: شتهکه دریز
 بوو، نهرم بوو لهرزوی کرد، دمگوتری:
 (**اضطرب الحبل بینهم**): پهتی نیوانیان شل بوو
 ناکوکی و کیشهیان تیکهوت ۵ **اضطرب القوم**:
 خه لکهکه لیکیان دا تیک و روژان و پیکدا
 هه لپژان ۵ **تضاربا**: نهو دوکسه لمبهکتریان دا،
 دهشگوتری: (**تضاربا بكذا**): بهفلان شت
 لمبهکتریان دا ۵ **تضارب الآراء**: راو

ضَرْبَ له في ماله أو غیره نصیباً: لهمالی خوئی
 بهشیکی دیارپیکراوی بو دانا.
ضَرْبَ الحیمة و عمره: چادرمهکی هه لئا، بلاوی
 کردمومو کۆلهکهکانی بو چه هاند.
ضَرْبَ اللیل بظلامه: شهو داهات و تاریکی هیناو
 جیهانی داپوشی.
ضَرْبَ علیه الذلّة: زهلیلی کرد، زهلیلی داپیوشیوه.
ضَرْبَ الشیئ علیه: شتهکهی لهسر پنیوست کرد،
 دهگوتری: (**ضَرْبَ علیه خراجاً**): دمیهک و
 خمراجی خسته سهر.
ضَرْبَ الشیئ بالشیئ: شتهکهی تیکه لئ شتهکهی
 تر کرد.
ضَرْبَ الرز: چه لئوکهی سپی کرد توینکلهکهی لی
 کردمومو.
ضَرْبَ بذقنه الأرض: سهری داخست و شهرمی کرد
 ۵ یان لهترسا سهری خوئی شوړ کرد.
ضَرْبَ له الأرض: لههه مومو شویننیک بوی گهرا.
ضَرْبَ الرقم القیاسی: لهژمارهی ناسایی تیی
 پهراوندو زور پیش کهوت.
ضَرْبَ ضریاً: سهرمای بوو، سهرما کاری لی کرد.
ضَرْبَت الأرض: زموی توشی بهسته لهک بوو.
ضَرْبَ الحیران: نازه لهکه گمدهی گهوره بوو، سکی
 داچوړا ۵ **ضَرْبَت یده ضرابة**: دمست راست و باش
 ههنگیو بوو ۵ **أَضْرَبَ في المكان**: لهشویننهکه
 مایه مومو جیی نه هیلا، راوستاو نه جوللا ۵
 بیدهنگ بوو ۵ **اضرب العمال**: کریکارمکان
 وازیان لهکار هیناو مانیان گرت تاداوا
 کاریبه کانیان جئ بهجئ دمکری ۵ **أَضْرَبَ عنه**:
 روی لی و مرگتیرا ۵ **أَضْرَبَ الحُبز**: نانهکه برزاو
 پینگهی ۵ **أَضْرَبَ القوم و غهم**: خه لکهکه

درايخ ۵ پارچه مو، پارچه خوری، پارچه لؤکه که شی بکریته و مو پاشان به په تیک ببه سترئ و نهمجار برپسئری ۵ سروشتو ته ببعمت ۵ باج که ده خریته سمرملک و زموی و زارو داهات بؤ حیسابی میری، به گویره ی یاساو شوین و کات نه و باجه گوړانی به سهردا دئ ۵ نه ندازمیه که له برنج و جه لئوک ۵ المضاربة: جوړه گریبه ست و عه قنیکه له نیوان دوکسو زیاتر دا دمبه سترئ لایم نیک مال و سامانی هم بی و لایه نه که ی تر کاری تیدا بکا هردولا هاوبهش بن له قازانج دا به پرژهی تایبه می ۵ له یواری نابوری دا بریتیه له کرین و فروشتن که کومه لئیکي پسپوړ له بازاردا نه نجای دمدن بؤ نه وی سود له جودا وازی نرخه کان دا بکه ن ۵ المضارب: نامیری لئدان ۵ زور لیدم، یان زهبر و شینی کاریگر ۵ المضارب: به مانا (المضارب) دئ ۵ گه وره ۵ المضارب: شوینی لئدان یان کاتی لئدان ۵ مضرب السیف: تیزی شمشیر ۵ (مضرب الرز): شوینی کوتانی جه لئوک ۵ شوینی سپی کردنی جه لئوک ۵ المضربة: همر لیفه و جهر جه فیک زور تریبی دورمانی تیدا نه نجام درایخ، لیفه و پیخه فیکه دوو توئو لؤکه ی تیدا همرش کرابی و نهمجار تریبی دورمانی پیدا هاتبن و جوبن ۵ ضَرْجَه ضَرْجاً: قهلاستی، دایدی.

ضَرْجَ النَّاز: دوکه لکیشی بؤ ناگرده که کرد.

ضَرْجَ الشَّرْبِ وَرَمِه: به رنگی سور قوماشه که ی رنگ کرد، به توخی نا به لکوو به رنگی سوری کال، دمشگوترئ: (ضَرْجَه بکدا): رنگه که ی تی هه لسوو ۵ ضَرْجَه: بؤ زنده رژی له مانای (ضَرْجَه) دئ، دمشگوترئ: (ضَرْجَ الْكَلَامِ): قسه کانی رازاند نه مو جوانی کردن.

بؤ جوړه کانیان دز به یکه بوو ۵ تضرب: کهوته جم و جوړو و سمر و خوار ۵ استضرب العسل: شانه همنگوینه که نه ستور بوو ۵ الإضراب: مانگرتن، وازه نیان له کارو پیسه ۵ الضرب: هاوشان و هاوشیوه، جوړو په گمز ۵ له زارو وی عوروزدا کوتایی ته فعیلمیه له به شی دوو می نیوه شیعر ۵ دمشگوترئ: (رجل ضرب): پیاویکی دال گوشت و همدو بالآ ریک و پیکه، کارگرو دست به کاره، قالب سوکه له جی به جی کردنی نیش و کارمکانی دا ۵ (مطر ضرب): بارانی سوک و کم ۵ (درهم ضرب): دیره می سکه لی دراو، زیوی سکه لی دراو ۵ الضرب: شانه همنگوینی سپی نه ستور ۵ الضربة: پارچه ی شانه همنگوینی سپی ۵ الضرب: شاره زا له لئدان دا، راست همنگبو، دست راست ۵ الضربة: په ک لئدان، زمبریک پیکشانیک ۵ تاو مگازو هه تاو برردو نه خوشیبه که به هوئی لئدان تیشکی خور له جهسته دا پیدا دمی، نه گمر زو فریای نه که وی کوشنده میه ۵ الضرب: زور لیدم، که سیک زور لیداو لئدانه که شی به نیش بی ۵ الضرب: به مانا (الضرب) دئ، همر وا به که سیکش دمشگوترئ به مان و سامانی په کیکي ترموه بازارگانی بکاو به شیکي دیاریکراوی له قازانج دا بدرتئ ۵ به وکه سهش دمشگوترئ له یاری فورماردا پشک (قداح) به او یژی ۵ همر وا ناوه بؤ هاوشان و رکه بهر ۵ شریک له کومه لئیک حوشر بدوشرئ و تیکه ل بکری له مهنجه لئیکدا ۵ یان بهوشیره دمشگوترئ: به سه ره یکه دا له حوشر مکان بدوشرئ و راسته و خو بکریته قاپه که هوه ۵ سه هؤل، سیخوار ۵ الضربة: میینه ی (الضرب) ۵ که سیک شمشیری لی

ضَرَجَ الدابة: ولاحه‌ک‌ه‌ی هه‌لینگ دا، غاری بی کرد
 ۵ اِنضَرَجَ: دادرا، شهمی برد، دمگوترئ: (انضرج
 الثور): خونچه‌که بشکوت، دهمی کرده‌وه ۵
 اِنضَرَجَ الشجر: دره‌خته‌که بشکوت، چرؤی
 دره‌خته‌که کرایه‌وه ۵ گه‌لاکه‌ی دمرکه‌وت ۵
 اِنضَرَجَ الطریق: ریگاکه بان و بوؤر بوو،
 دمشگوترئ: (اِنضَرَجَ ماينهم): نیوانیان زور
 فراوان بو ۵ تَضَرَجَ: بو موطاومعه‌ی (ضَرَجَهُ) دئ
 ۵ تَضَرَجَ الحد: کولمه‌که سور بوو، دمشگوترئ:
 (تَضَرَجَت المرأة): نافرتمه‌که خؤی رازانده‌وه،
 خؤی نارایش دا بان خؤی سفورور کردو خؤی
 نیشانی پی‌اوی بیگانه دا ۵ تَضَرَجَ بالدم:
 به‌خوین رنگاو رنگ بوو ۵ تَضَرَجَ الشئ:
 شته‌که شهق بوو، دادرا ۵ تَضَرَجَ الزهر:
 خونچه‌که بشکوت، کرایه‌وه ۵ الاضریح: رنگی
 سور، قوماشی رنگ کراوه به‌رنگی سور ۵
 قوماشیکه لمانوریشمی سور ۵ نهمی پهمن و
 خوشرؤ ۵ الطریح: رنگ کراو، دمشگوترئ:
 (عَدُو ضریح): بازی به‌هیز ۵ المِضْرَجُ: (ثوب
 مِضْرَج): قوماشی رزیوو بی نرخ ۵ المِضْرُوجَةُ:
 دمگوترئ: (عين مِضْرُوجَة): چاوی گوره‌وه کراوه
 ۵ ضَرَحَتِ السَّرَقُ ضَرُوحاً: بازاره‌که ته‌بی و
 مامه‌له‌ی کم تیدا نه‌نجام دمدری.

ضَرَحَ الشئ: ضَرَجاً: شته‌که‌ی دادری، شهمی کرد.

ضَرَحَ القبر: گؤری هه‌لکمند.

ضَرَحَ الشئ: پالی به‌شته‌که‌وه ناو دوروی
 خسته‌وه.

ضَرَحَ شهادة فلان: شایه‌تی فلانی رمتکرده‌وه،
 قبولی نه‌کرد ۵ اَضْرَحَهُ: دوری خسته‌وه ۵
 دایومشانندو تیکی داو خرابی کرد ۵ اَضْرَحَ
 السوق: بازاری خست، جم و جولی تیدا کهم بوو

۵ ضَارَحَهُ: جینیوی بی دا، تانوتی لسی دا ۵
 به‌مرنگاری بووه، هاوشانی کرد ۵ اِنضَرَحَهُ:
 فریسی دایه هوزبنیکه‌وه ۵ اِنضَرَحَ: بو
 موطاومعه‌ی (ضَرَحَهُ) دئ ۵ ضَرَّاح: اسم فعل،
 به‌مانا فرمان دئ، واته به‌مانا (اضرح) دئ ۵
 الضَّرْحُ: دمگوترئ: (نية ضَرَح): مبه‌ستی دور
 ۵ الضُّرُوحُ: بو زیده رؤی له‌مانای (ضَارِح) دئ،
 دمشگوترئ: (قوس ضروح): که‌وانیکی توندو
 به‌هیزه به‌ته‌وزم تیره‌که فری دما ۵ (فرس
 ضروح): نهمی سمرکه‌ش ۵ الطریح: به‌مانا
 (المضروح): دئ، واته دورکه‌وته ۵ گؤرو نارامگا
 ۵ گؤریجه ۵ الضَّرِيحَةُ: به‌مانا (الضريح) دئ ۵
 المِضْرَجُ: هه‌لو، بازی بال دریز ۵ المِضْرِحِي: به‌مانا
 (المِضْرَح) دئ ۵ گه‌وره پی‌اوو خانه‌دان و پی‌او
 ماقول و ده‌جاخزاده ۵ ضَرَّه ربه ضَرّاً و ضَرّاً:
 زیانی بی گه‌باند، خرابه‌ی له‌گه‌ل کرد.

ضَرَّ فلاناً الى كذا: پالی به‌فلا‌نه‌وه ناو ناچاری کرد
 بو‌نه‌وه ۵ اَضْرَت المرأة: زنی به‌سه‌ر ژنه‌که‌ی
 هینا ۵ اَضْرَ فلان على السير الشديد وصره:
 فلانکس به‌صه‌بر بوو پشوو دریز بوو ۵ اَضْرَ
 على فلان ربه: زیانی به‌فلا‌نکس گه‌باند ۵ اَضْرَ
 فلاناً على الامر: فلانکسی ناچار کردو به‌زور
 نه‌وه‌ی بی کرد ۵ ضَارَهُ مَضَارَةً وضراراً: زیانی
 بی گه‌باند، ته‌نگی بی هه‌لجنی ۵ سه‌رپیچی
 کرد ۵ اضطره اليه: ناچاری کرد بو‌نه‌وه ۵ شیخ
 رمزای تالمبانی ده‌لن:

نه و قه‌به ژنه مه‌حتاجی ک‌ردم

مه‌حتاجی ره‌شی ره‌شیدی ک‌ردم

تضاراً: به‌کینک له‌دوو‌مه‌کان زیانی به‌وی تر گه‌باند ۵
 هه‌ردوکیان زینان بی گه‌بی ۵ تَضَرَّرَ به أو منه:
 به‌هؤی نه‌وموه توشی زیان بوو یان له‌وه‌وه

زیانی بی گهی ۵ استضر به: بهموی نوموه
 توشی زیان بوو ۵ الضَّرارة: زیان؛ کمکردن
 لهمال و سامان دا، یان کمکردنی کومه ل ۵
 کوپری ۵ الضُّر: حال و مزعی خراب، همزاری
 نه داری ۵ نهخوشی ۵ دمشگوتری: (تزوج فلان
 علی ضر): فلانکس هوی بؤ زنهکی پهیدا
 کرد ۵ زیانی به زنهکی گمیانده بوه که زنی
 بهسهر هینا ۵ الضُّر: بهمانا (الضرء)،
 دمشگوتری: (هو ضرُّ اضرار): نهو به لای
 به لایانه، ناخوشی ناخوشیانه ۵ یان به لایه کی
 زیرمهک باش نیچیری خوی دمدوزیته وه ۵
 الضُّر: تنگ و چه له موه ناخوشی ۵
 نهخوشیهک بیته بیانوو عوزر بؤ نه چون بؤ
 جیهاد ۵ ئیظلیجی ۵ هر حاله تنیک زان به خش
 بی ۵ الضُّر: بهمانا (الضرء): دئ ۵ هویسار ۵
 به کیک له زنهکانی بی او تک زیاد له زنیکی
 همی ۵ دمشگوتری: (بینهم داء الضرائر) ۵
 نهخوشی هویساری که وتوته ناویانه وه ۵
 چهسودی و رقو کینه که وتوته ناویانه وه ۵
 بنکی گوئی مومک ۵ مالی زور ۵ سنگی بهرمی
 ۵ زهقایی بهرمی ۵ الضُّر: پیوستی و ناچاری
 ۵ تهنگانهیهک چاری نمیی ۵ نارچهستی و
 تهنگزه ۵ له بویاری شیعدا نهو حاله تهیه
 که شاعیر بؤی رهاوه همدئ وشه به شیویه کی
 نایاسایی به کار بی نی به جوریک که بؤ به خشان
 نووس رهوانیه ۵ الضُّر: شتی پیویست ۵
 هر شتیکی بونی پیویست بی نه بوونی
 نهگونج ۵ الضُّر: زیان لی که وتوو ۵ کوپرو
 نابینا ۵ غیرهت ناموس، دمشگوتری: (ما أشدَّ
 ضریره علی زوجة): زور چاودیری زنهکی
 دمکا، دلی له زنهکی پیسه ۵ الضُّر: سرک،

چموش ۵ تمر دماغ و دل تمر ۵ المضرة: زیان،
 زهره.
 ضَرَسَ الشَّيْءَ ضَرْسًا: گازی له شته که گرت ۵
 همپالی لی گرت، دمشگوتری: (ضَرَسَ العود):
 بهمدان دارهکی گرتوو.
 ضَرَسَ الزَّمانُ فلانًا: رۆزگار بؤ فلانکس خراب
 بوو، ستمی لی کرد.
 ضَرَسَ البَشرَ: بهبهرد بیرمهکی هه لچنی.
 ضَرَسَ الدَّابةَ: لوتوانه یان (دمبی) ی لهدمی
 نازه له که شهتهک دا بؤنوهی ژرباری بکا ۵
 ضَرَسَتْ أَسنانه ضَرْسًا: ددانی به خواردن، شتی
 ترش و مزر نال بوون ۵ کول بوون.
 ضَرَسِيَ فلان: فلانکس سهر رهق و چهموش و
 شهرانی بوو ۵ اضره الهامض: شتی ترش و مز
 ددانی نال کردنه وه ۵ ددانی کرمول کردن ۵
 اضرَسَ بالكلام: به قسه بی دهنگی کرد ۵ اضرَسَ
 الأمر فلانًا: کارمهک فلانی خسته دله پراوکیوه ۵
 ضارَسَ الأمر مضاَرَسَة و ضِرَاسًا: کارمکانی
 بشکنین و بهتاقی کردنه وه، فیزی نیشهکان بوو
 ۵ ضَرَسَه: بؤ زنده رویی لهمانای (ضَرَسَ دئ)،
 چرج و لوجی له شته که پهیدا کرد ۵ ضَرَسَ
 الشَّربَ: وینهی ددانی له قوماشه که دا دروست
 کرد ۵ بهوینهی ددان قوماشه که ی رازانده وه ۵
 ضَرَسَتْه الحروب: شهر و جهنگی همه جور
 فلانکسی له بوتهداو هالی کرد ۵ تضارَسَ البناءُ
 و لغره: باله خانه که ریک و بیک دروست نه کراوه
 ۵ دیوار و شیومهکی له بارو نه ندازیاری دروست
 نه کراون ۵ خوار و خنج و بهرزی و نزمی تیدایه
 ۵ تضارَسَ القرمُ: خه لکه که کیشمو همپایان
 ترکه وتو بوو به همپایان، دوزمنایه تیبیان
 که وته ناوه وه ۵ تضَرَسَ البناءُ: بهمانا

(تضارس) دئى ۵ التضرسى: پميداكردنى قوزرتو
پيچ و بهرزى و نرمى له مباردا ۵ له شيوه
بهرزى و نرمى ددان ۵ تضارس الارض:
تمپولكهو بهرزى و نرمى سمر روى زهوى ۵
الضرسى: دداني هارپر ۵ خرى ۵ ههروا ناوه بو
ناميرى ناو دابهشكردن و ناو دمهيتان.

ضرس العتل: په كيك لهو جوار ددانى دمكهونه
كوتايى ريزى ددانهكان، له پمندی پيشينان دا
هاتوو (هو لايعض في العلم بضرس قاطع):
زانباريهكانى باش كونترول نمكردووو نيش و
كارى ريك و پيك نمكردوه ۵ ههروا ناوه بو نهو
جوړه بهردى بيرى پي هه لده چندرئ ۵ دركه
شاخ و بهرزو نرمى سمر و بهرى زهوى كهومكوو
ددان بهرزو نرمييان تيدا بهدى بكرئ،
دمگوتري: (رجل ضرس): پياويكى رفقو زيره،
تمبيات توندو تورپه ۵ بارانى وردو كه، تاوه
بارانى نهرم ۵ الضرسى: گازنده، سمرگهش،
رهوشت بهد، دمگوتري: (ناقة ضروسه):
حوشرتيكى بهد خووه گاز له شير دوشهكه
دمگري، يان همركهسى له بيجهومكهى نزيك
بيتهوه په لامارى ددا ۵ (حرب ضروس): شهري
كاولكارو خويناو ۵ الضرسى: تهرزو سمرماو
بهز ۵ جوړه درهختيكه له زموى شيدارو تهردا
دهروئ تمهنى دريژه، له نهو روپاو همندي
ولاتى ترى ههواسازو موعتهديل دهروئ ۵ بيرى
هه لجنراو بهبهرد ۵ هر باله خانميهك به بهرد
دروستكرايى ۵ بهردى سوجدارو توركه توركه ۵
المضروسه: زهوييهك بهردى توركه توركه و
سوجدارى ومكوو ددان تيدابن.

ضوط ضراط: ترى كمند ۵ (لهو ضروط و ضراط).

ضوط ضراط: بهمانا (ضراط) دئى ۵ اضراطه: ترى پي
كمند ۵ يان كارى قورسى پي نه نجام دا تاواى

لى كرد تر بكنه ۵ اضراط به: به گاته جرتى
بو لى دا، جرتى بو داكوتا ۵ گاتهى به
نيشهكهى يان به قسهكهى كرد ۵ ضراط: بهمانا
(ضراط) دئى ۵ ضراط فلاتا وغيره: ترى به فلانكس
كمند ۵ ترى پي لى دا ۵ ضراط به: بهمانا
(اضراط) دئى ۵ عمر به كان به معمرى كورى
هينديان گوتوه (مضراط الحجارة): چونكه
نه و منده نازاو چاونه ترسو و به هيز بووه ۵
به كوردى خومان ده ليين فلانكس نه و منده
وايه و وايه بهرد دمكا بهناو ۵ الضراط: ترى ۵
(الضراط): بهمانا (الضراط) دئى ۵ ضرع الرضيع
ضروعا: شيره خورمه كه مكمى دايكى مزي ۵
رضعت الشمس و رهوا: خور له ناو ابوون نزيك
بووه ۵ رضع الحيوان: گيانله بهر كه كزو لاواز
بوو ۵ رضع اليه وله: گهر دنكه جى بوو ۵ داواى
لى كرد شتيكى بداتى ۵ رضع ضروعا: رضاعة:
كزو لاواز بوو ۵ اضرع الأنثى: مپينهكه
مهمكى خپر كرد، گوانى دمر كهوت ۵ اضرع
الهاميل: سكرپه كه پيش نهوى بيجهومكهى لى
بيتهوه گوانى گهوره بوون، نافرتهكه پيش
مندال بوون مهمكى زل بوون ۵ اضرع فلاتا: واى
له فلان كرد ژيربارى پي ۵ اضرع الله خد: خودا
زهليلو پي دمه لاتى كرد ۵ اضرع فلان مالا
وهو: مالى به خشى به فلان، يان شتى ترى دايه
۵ تضرع اليه وله: گهر دنكه جى بوو، ژيربارى
بوو ۵ تضرع الى الله: له خودا پارايهوه، لايهوه
۵ الضراع: تمهمن بچوك ۵ دمگوتري: (خد
ضارع و جنب ضارع) نزاو پارانه و مكار، له خودا
ترس ۵ (جسم ضارع): جهستهى لاواز ۵
الضرع: گوځى مهمك، گوځى گوان ۵ دمشگوتري:
(ماله زرع ولاضرع): هيچى نيه، پي كشتو
كال و مهر و مالاته ۵ الضرع: هاوشان ۵

الضَّرْعَاءُ: مَهْمَكُ زَلٍ ۝ گوان گموره ۝ الضَّرْعُوعُ:
بِهِمَانَا (الضَّرْعَاءُ) دِي ۝ الضَّرْعِيُّ: دَمَكُوتَرِي: (شَاةُ
ضَرِيحِ): مَهْرِيكِه گَمَلُ و گوانِي جَوَانِ و رِيكِ و
بِيكِه ۝ گِيَاوُ گَزِي و رِدَكِرَاوُ هَمَنَجِنْدِرَاوُ ۝ پَزْدَانِ
۝ (عَمُوسَه جِي تَهِي): جُورَه رُومَكِيكِي دِرَكَاوِييَه
بِهْرِيكِي هَمِيَه و مَكُو و شِيْلَانِ ۝ الضَّرْعِيُّ: بَهْلَايِ
نَه حَوِييَه كَانِه و ه بَرِيْتِيَه لَه فَيَعْلِيكِ لَه پِيْشِ
فَيَعْلَه (مَاضِيَه كِه و ه) بَه كِي لَه پِيْتَه زِيْدَمَكَانِ
(اِن، ي، ت) هَمَبِي ۝ بَه حَرِيكِه لَه بَه حَرَه كَانِي
شِيْعَر كِيْشَه كَه ي نَه مَوِيَه دُوجَارِ (مَضَاعِيْلِنِ
فَاعِلَاتِنِ) ۝ ضَرَعْتِ الْاَبْطَالُ: بَالَه وَاْنَه كَانِي
شِيْرِنَا سَا جُولَانِه و ه، كَارِي شِيْرَانِه يَانِ نَه مَجَامِ دَا،
هَه لَمَت و بَه لَامَارْدَانِيَانِ شِيْرَانِه بُونِ ۝ تَضَرَعْتِ
الْاَبْطَالُ: بَه مَانَا (ضَرَعْتِ) دِي ۝ الضَّرْعَامُ: شِيْرِي
بَه هَه لَمَت و تِيكِ شَكِيْنَمَرِ ۝ نَا زَاوُ جَاوْنَمَتْرَسِ ۝
الضَّرْعَمُ: بَه مَانَا (الضَّرْعَامِ) دِي.

ضَرَكُ ضَرَاكَةً: هَمَزَارُو دَامَاوُ بُوُو، خُوِي دَارِشْتِ و
دَهْسْتِ و مَه جَه كِي قَه و ي و جَوَارِشَانِه بُوُو ۝
نَه حَمَقِ و كِيْلِ ۝ الضَّرَاكُ: جَوَارِ پَهْلِ قَه و ي و
جَوَارِشَانِه و دَامَه زَرَاوُ دَه مَارِ گِشْتِ ۝ ضَرِيْمَتِ
النَّارِ ضَرَمًا: نَاگِرْمَكِه بَلِيْسَه ي لِي هَه لَسَا.

ضَرِيْمَ فُلَانٍ: فُلَانَكَمَسِ زُوْرُ رَقِي هَه لَسَا، زُوْرِي بَرَسِي
بُو.

ضَرِيْمَ الشَّيْئِ: گَه رِمَاكَه ي بَه هِيْزِ بُوُو.

ضَرِيْمَ فُلَانٍ فِي الْأَمْرِ: كُوْشِي كِرْدِو پَهْلَه ي كِرْدِ.

ضَرِيْمَ فِي عَدُوِّهِ: لَه بَا زْدَانِ دَا پَهْلَه ي كِرْدِ ۝ اَضْرَمَ
النَّارَ: نَاگِرْمَكَه ي هَه لَكِيْرَسَانْدِ ۝ اَضْرَمَ الشَّيْئَ:
شْتَه كَه ي وَا لِي كِرْدِ گِرَبَكِرِي ۝ ضَرَمَ النَّارِ و نَهْرَاهَا:
زِيْنْدَه رَه و ي كِرْدِ لَه نَاگِر هَه لَكِيْرَسَانِ دَا.

اضْطَرَمَتِ النَّارُ: بَه مَانَا (ضَرِيْمَتِ) دِي، دَمَكُوتَرِي:
(اضْطَرَمَ الشَّرُّ و الْحَرْبُ يَنْهَمُ): شَهْرُ و نَا زَاوَه

لَه نَاوِيَانِ دَا هَه لَكِيْرَسَا ۝ اَضْطَرَمَ الشَّيْئَ فِي
الرَّأْسِ: مَوِي سِي و پِيْرِي بَه سَهْرِي دَا بِلَاوُ بُوُوَه
۝ تَضْرَمَتِ النَّارُ: نَاگِرْمَكِه هَه لَكِيْرَسَا،
دَمَكُوتَرِي: (تَضْرَمَ عَلَيْهِ غَضَبًا): رَقِي لِي هَه لَسَا
۝ اسْتَضْرَمَ الْحَبُّ و نَهْرَه: دَانِه و يْلَه كِه بِيْگَه ي و
كَاتِي نَه و ي هَاتِ بَه نَاگِر بِيْرِيْزِيْنْدِرِي ۝ الضَّرِيَامُ:
هَه لَكِيْرَسَانِي نَاگِر، هَه رِشْتِيكِ لَه جِيْلَكِه و
جَه و يْلِ و شْتِي وَا كِه نَاگِرِي پِي خُوْشِ بَكِرِي و
زُو بَسُوْتِي ۝ الضَّرْمُ: رُومَكِيكِه دَهْسْتَه كِي،
بَهْرِيكِي هَمِيَه و مَكُو و بَهْرُو وَا يَه سُوْرِي مَه يْلَه و
رَهْشَه، گُوْلِيكِي سِي و رِدِي هَمِيَه، بُوْنِي خُوْشَه،
دُوكِه لَه كَه شِي بُوْنِي خُوْشَه، لَه زُوْرُ شُوْپِنِي وَا تِي
لُوبِنَانِ دَمَرُوِي ۝ الضَّرْمُ: بَه مَانَا (الضَّرِيَامُ) دِي،
خُودِي نَاگِر ۝ لَقَه دَار خُورْمَاوُ شْتِي تَر كِه
پَهْرُزْمَكَانِي نَاگِرِيَانِ پِيُوَه بِي ۝ الضَّرِيْمَ: حَهْرِيْقِ،
سُوْتِيْنَمَرِ ۝ سُوْتَاوُ.

ضَرَّ الْعَرَقُ أَرَّ الْجُرْحَ: دَه مَارْمَكِه يَانِ بَرِيْنَه كِه خُوِيْنِي
لِي هَاتِ و نَاوَسْتِي.

ضَرَّ الْإِنْسَانَ: قَابَه كِه شَلَه مَه نِيَه كَه ي تِي نَه و مَسْتَاوُ
هَه مَوُوِي لِي هَاتَه خَوَارِ.

ضَرًّا فُلَانٌ وَغَيْرِهِ: فُلَانِ خُوِي شَارْدَمُوَه ۝

ضَرِي الْعَرَقِ وَنَحْوِهِ: بَه مَانَا (ضَرًّا) دِي.

ضَرِي ضَرًّا رَضَاءً وَرَضَاوَةً: پَهْرَه ي سَهْنْدِ، تُونْدِ بُوُو.

ضَرِي بَه أَرِّ عَلَيْهِ: و مَكِرِي بُوُو، خُوِي پِيُوَه گِرْتِ ۝

سَامِي لِي شَكَاوُ هَه لِيكُوْتَا يَه سَهْرِي ۝ اَضْرَاهُ: وَا ي

لِي كِرْدِ و مَكِرِي بِي ۝ لَه خِشْتَه ي بَرْدِ ۝ ضَرُّهُ:

زِيْنْدَه رَه و ي كِرْدِ لَه و مَكِرِي بُوُو نِي دَا،

لَه خَلِيْسَكَانِي دَا ۝ اسْتَضْرِي السَّمِيْدَ وَنَحْوِهِ:

نِيْجِيْرْمَكَه ي هَه لَخَه لَه تَانْدِ بَه خُوِي نَه زَانِي

تَا فَرَسَه تِي لِي هِيْنَا ۝ الضَّرِي: سَهْگِي رَاهِيْنْدِرَاوُ

لَه سَهْرِ رَاوُ ۝ دِرِنْدَه يَه كِ زُوْرُ گُوْشْتِ خُوْرَبِي ۝

ضَعَّفَ الشَّيْءُ: شتهکه زیادی کرد ◊ اضْعَفَ الرجلُ: پیاومکه مال و سامانی زیادی کرد ◊ و لآخه کانی کزو لاواز بوون.

اضْعَفَ الشَّيْءُ: شتهکه‌ی زیاد کرد ◊ اضْعَفَ القومَ: به‌خشش و عمتای بؤ خه‌لکه‌که زیاد کرد ◊ اضْعَفَ الرجلُ: پیاومکه‌ی زعیف کرد ◊ ضَاعَفَهُ: به‌خشش و عمتای بؤ زیاد کرد ◊ ضَعَّفَهُ: به‌مانا (اضْعَفَ) دی ◊ ضَعَّفَ الحديثُ أو الرَّأْيُ: حمدینه‌که یان رایه‌که‌ی به‌لاواز دانا ◊ ضَعَّفَ الشَّيْءُ: شتهکه‌ی دوو توئ یان دولؤ کردموه ◊ تضاعَفَ: بؤ موطاومعه‌ی (ضاعف) دئ ◊ بوو به‌دوو چهندانه‌ی خؤی ◊ استضعَفَهُ: به‌زمعیض و لاوازی دانا ◊ زهلیلی کرد ◊ التضاعيف: (تضاعيف الشئ): نه‌وه‌ی له‌شته‌که دو لؤ بوته‌وه ◊ تضاعيف الكتاب: په‌راویزو نیوان دپره‌کانی کتیب ◊ الضعيفُ: دوچه‌ندانه له‌قه‌باره یان له‌زماره، یان نه‌وشته‌ی که دو توئ یان دولؤ دمکریته‌وه ◊ اضعاف الكتاب: په‌راویزو نیوان دپری کتیب ◊ اضعاف الجسد: نه‌ندامی جهسته، یان نیسقانی جهسته ◊ الضعفانُ: لاواز ◊ الضعْفَةُ: دل کزی، که‌ودمنی ◊ نازیرمکی ◊ الضعُوف: زور کزو لاوازیب ◊ دلی زور بئ هیز بئ ◊ الضعيف: نافرمت و کؤیله ◊ الأضعاف: وشه‌یه‌که نه‌گهر سن پیتی بوو دووهم و سییه‌می له‌یه‌ک جوربن و مکوو (شد، مد) نه‌گهر چوار پیتی بوو نه‌وه‌یه پیتی په‌که‌م و سییه‌می و دووهمی و چواره‌می له‌یه‌ک جوربن و مکوو (زلزل، قهقه) ◊ المضعَفَةُ من الدروع: زرییه‌که حه‌لقه‌کانی دوو دوو چن‌دراين ◊ المضعَفُ: به‌مانا (المضاعيف) دئ ◊ المضعَفَةُ: (أرض مضعَفَةٌ): زموییه‌ک بارانی که‌می لی درایی ◊ الضعْفُوسُ: خه‌یاری ورد ◊ بی‌چوه ری‌وی.

نآزه‌لی ناسایی که له له‌ومرگای خؤی دا بلمه‌ومرئ ◊ السعترُ: دهشتی بی دره‌خت و ناومدانی ◊ زموییه‌ک دره‌ختی تیدابی‌و درمنده خویانی تیدا حه‌شار بدن ◊ همر دره‌خت و گزو گیایه‌ک زموی دابوشی ◊ السعترُ: به‌مانا (الضاري) دئ ◊ توتکه سمگ و شتی وا ◊ الضعيرُ: درنده و سمگ ◊ حزنه حزنأ: دهستی گرت به‌سهر نه‌و شته‌ی که‌له‌زیر دهستی دایه ◊ تضازنا: شتیان دا به‌یه‌ک‌ترو به‌سهر یه‌ک دا زال بوون ◊ الضيئُنُ: همرکه‌سیک له‌کارک دا تمنگ به‌یه‌کی تر هه‌لبچن، ببیته پواز بؤی ◊ کونی خولخولؤکه که‌ورمب، نه‌مجار پوازی لی بدرئ ◊ حهدیت گپره‌وه‌ی بتمانه پی‌کراوو زمین رون ◊ ضَعْفُ البناءِ: باله‌خانه‌که‌ی روخاند تاله‌گه‌ل زموی ته‌ختی کرد ◊ ضَعْفَ الرجلُ: پیاومکه‌ی بی هیز کرد ◊ زهلیل و ژیر باری کرد ◊ تَضَعَفَ جسمهُ: جهسته‌ی به‌هؤی نه‌خؤشی و خه‌م و خه‌مفت لاواز بوو ◊ تَضَعَفَ ماله: مال و سامانی که‌م بوو ◊ تَضَعَفَ به‌الدهرُ: روژگار زهلیل و دامای کرد ◊ الضعْفَاعُ: که‌سیک له‌همموو شتیک دا زمعیض و لاواز بئ ◊ پیاوی بئ بیرو بوچون، گیل و نه‌فام ◊ بئ وره و ترساو له‌شت ◊ الضعْفُعُ: به‌مانا (الضعْفَاع) دی.

ضَعَّ الجملُ رُحْمهً ضَعْفًا: حوشرمه‌که‌ی ژیر بارکرد ◊ یان دمنگی حوشرمه‌که‌ی دا پتی گوت (ضَعَّ) بؤ نه‌وه‌ی نارام بگری ◊ ضَعَّفَ الشَّيْءُ ضَعْفًا: شته‌که‌ی کرد به‌دوو چهندانه.

ضَعَّفَ القومَ: زماره‌ی خه‌لکه‌که‌ی زور کرد.

ضَعَّفَ ضَعْفًا: کزو لاواز بوو ◊ نه‌خؤش که‌وت ◊ هیزی نه‌ما ◊ تهن‌دروستی هه‌وتا.

صَفَّتَ الحَشِيشَ وَغَیْرِهٖ: چیلکھو چھوئلہکھی کردہ گورزمو باقہ.

صَفَّتَ الْأَشْیَاءَ: شتہکانی تیکہل کردن ۵ تیکہل و پیکہلی کردن، دمگوترئ: (صَفَّتَ الْحَدِیثُ): قسہکھی تیکہل و پیکہل کرد ۵ صَفَّتَتِ الْمَرَأَةُ شَعْرَهَا: نافرمتہکھ بدمستی قزمگانی شت و پاکی کردنہوہ، ہہولئ دا ناو بگاتہ بنکی قزمگانی.

صَفَّتَ الشَّيْءَ: دمستی لمشتہکھ داو بدمست پشکنی ۵ أَصَفَّتِ الْمَاءُ الرِّیاءَ: خہو بینہکھ خہومکھی گیراہوہ ہمشیوہی تیکہل و پیکہل ۵ صَفَّتُهُ: بؤ زیدہ رموی لہمانای (صَفَّتَ دئ) ۵ الضَّفَائِلُ: کالای پمپہوتو بی نرخ ۵ الضَّفِئُ: گورزہ شوړک و چیلکھ ۵ ہمرشتیک جنگی پیا کرابی ۵ گورزہ شوړک کھپر بدمست بی ۵ دمگوترئ: (أَنَا بَأَصْفَاتٍ مِنْ أَجْبَارٍ): ہہوالی تیکہل و پیکہلی ہینانہ پشہوہ ۵ أَصْفَاتٍ أَحْلَامٍ: خہونی پرو ہووچ، کھمانای بؤ نہکری ۵ لہہنددا ہاتووہ (صَفَّتَ عَلَيَّ إِبَالَةٌ): بہلا لہسمر بہلا ۵ صَفْطُخُ الْأَدْرَةِ اللَّقْمَةُ: بی ددان پارومکھی جوو ملجہ ملجہ لی ہینا ۵ صَفْطُخُ اللَّحْمِ فِي فِیہ: بہباشی گوشتہکھی نہجوی ۵ صَفْطُخُ الْكَلَامِ: قسہکھی جوان دمرنہخست ۵ صَفْطُهُ صَفْطًا: پالہہمستی دا، ہمستاوتی.

صَفَطَ الْكَلَامَ: قسہکھی زور گوشو و کورتی کردموہ. ۵ صَفَطَ عَلَيْهِ فِي غَرَمٍ: تہنگی بی ہہلجی ۵ ژیرباری کرد، زوری لی کرد ۵ صَافَطَهُ مَضَافَةً وَمِصْطَافًا: ہمستاوتی، تہنگی بی ہہلجی ۵ تَضَافَطًا: ہمریکہ لہو دوانہ تہنگی ہوی تر ہہلجی ۵ الضَافَطُ: چاودپرو بارزمری شت ۵ صَافَطَهُ: نامیریکہ لؤکھو شتی

وای بی دمہمستیو تری ۵ الضُّفْطُ: (صَفَطَ الدَّمُ): نھو پالہ ہمستیو خوینہمہ کھ شہبؤلہکانی خوین لہسمر دیوارمگانی خوینبہرمان پمہدای دمکھن ۵ لہزانیاری مساحدا نھو ہیزہ ہمستاوتنہمہ کھ ہمشیوہی عمموودی دمکھویتہ سمر ہمشیک لہمساحکھ ۵ الضُّفْطُ الْجَبْرِي: نھو ہمستاوتنہ ہہوایہمہ کھلہسمر خائیکی دیاریکراو بہہوی نھو قورسایہی کؤلہکھی ہہوای لہسمر نھو خالہ پمہدای دمکا ۵ الضُّفْطَةُ: تہنگہ ہمری، تہنگانہ ۵ چمراندن ۵ ژیربارکردن ۵ الضُّفْطَةُ: توندو تیزیو ناخوشی ۵ نینکاری و کیشہو نیزاعی نیوان قمرزارو خاومن قمرز کھ قمرزدار ہمول دمدا ہندئ لہقمرزمکھی لہسمر دابشکی ۵ الضَّفِيطُ: ہیاوی بی بیرو راو بؤجون ۵ بیریک ناومکھی گؤرابیو دزہی کردبی بؤ بیریک جیرانی ۵ بان بہ بیریک دمگوترئ لہنزیکیہوہ بیریک تر لی درابیو کاری کردبیتہ سمر ناوی نھوو کھی کردبی ۵ الضَّفِيطُ: زہوی چال کھناوی تیدا بومستی ۵ صَفَمَهُ رِيهَ صَفْمًا: بہدم بہتوندی گہستی، دمگوترئ: (صَفَمَهُ الْفَقْرُ): ہمژاری چہوساندوبہتیموہ ۵ أَصْفَمَ الْفَمُ: دم لیک زور بوو ۵ الضَّفَامَةُ: نھو پاروہ جوراومہ لہدم فرئی دمدمہ دمر ۵ الضَّفِيمُ: شیرئ شہویلہپان.

صَفِنَ الْعَرْدَ صَفْنًا: دارمکھ خوار بوو.

صَفِنَ الدَّابَّةَ: ولاخہکھ جہموش و سمر رھق بوو نہاہتہ ژیربار.

صَفِنَ الْيَدَ: حمزی لی کرد.

صَفِنَ عَلَيْهِ: رھی لی بوو، زوری ناخوش ویست.

صَفِنَ صَدْرَهُ: دلئ پر بوو لہقارو کینہ ۵ صَافَنَهُ: بہ حیقدو کینہ بہرامبہری کرد نھویش وکھو

له دَلْدَا ناخوشی وِیست ۵ **إِضْطَقَنَّ القَرم:** خه لکه که دلیان له یه کتر کرمی بوو، یه کتریان ناخوش وِیست ۵ **إِضْطَقَنَّ فلان علی فلان:** فلان رقی له فلان بوو ۵ **إِضْطَقَنَّ بالثَرب:** به قوماشه که دایبوشی ۵ **تضاضنا:** نهو دووه همریه که یان رقی له وی تر بوو ۵ **الضَّافِنُ من الخیل وحرها:** نه سبیک به لیدان نه بی غار نه دا ۵ **الضَّغْنُ:** حیق دو کینه ی تهواو پهره سه ندوو، دمگوتری: (سَلَّ ضِغْن فلان): فلان کس رازی بکه ۵ مهیل و حمزو نارمزو، دمگوتری: (ناقة ذات ضغن): حوشتریکه بو کونه زای خوئی دمگورکینی ۵ (جمع الأضغان): دل و دموون ۵ **الضَّغُون:** نهو و لاخیه که دمروا ده لئی پاشهو پاش دمکشیته وه ۵ **الضَّغِيْنَة:** قین و قاری زور، رقی له ارادهمردم.

ضَفَاً القَطُ وحره: پشیله یان سه گو ریویو گورگو مار له بهر نازاری جهسته یان دنگیان لی دی ۵ **أضغاه:** وای لی کرد بفیضکینی، بقورسکینی، بلورینی، بواقینی ۵ **ضَغَاهُ:** به مانا (أضغاه) دی ۵ **تضاضی القَطُ:** پشیله که مییواندی ۵ **تضاضت الثريدة:** که شکه که که له بهر جهوری و تیکه لی به جهوری که به که و چک تیکه هه لدهدی دنگی لیومهات ۵ **الضَّافِيَة:** همرگیانداریک به هوئی نازاریک دنگی بی ۵ **بقوَرِنِي، بنالِنِي، بفیضکینی، بقورسکینی، بلورینی، هتد ۵ ضفح الماءُ أَر المکان:** نامکه یان شوپنه که بوئی زوربوون ۵ **الضَّفْدَعُ:** بوق ۵ **(الضَّفْدَع):** به مانا (الضَّفْدَع) دی.

ضَفَرٌ ضَفَرًا: بازی دا، خوئی هاویش.

ضَفَرٌ الشَّعر: هژمکانی به سهریه که دا هونینه وه یان کردنیه سی پرچ.

ضَفَرٌ الخبلُ أَر الخيطُ: حمله که یان دمزمکه ی بادا. **ضَفَرٌ البنا:** دیوارمکه ی بهوشکه که نه که هه لجنی یان بهردمکانی تیک هه لکیش کردن ۵ **ضَافِرُهُ** علیه: یارمته یان بوئمه وی به سهری دا زال ببی ۵ **ضَفَرُهُ:** بو زیدمرویی له مانای (ضَفَرُهُ) دی ۵ **إنضفر الخبلان:** حمله که یان تیک هالان ۵ **تضافروا** علیه: یارمته یه کتریان دا ۵ **له دزی نهو** یه کتریان گرت ۵ همریه که یان یارمته ی نهوی تری دا ۵ **الضَّافِرُ:** گوریسی موو که حوشتری بی بیبستریته وه ۵ **به تکه حوشتر ۵ الضَّفَرُ:** به مانا (الضَّفار) دی ۵ **پشتین ۵ هم پارچه مویه که به** جیا بادرابی و هوندرابی ۵ **کومه له لبی گه وره ۵ الضَّفَرُ:** موی بادراو، پرچی هونراوه ۵ **ضَفِيرُ البحر:** قمرخی دمربا ۵ **الضَّفِيرَةُ:** همر کومه له مویه که بادرابی یان هوندرابی ۵ **دیوار که له سمر** رُوخی دمربا یان جوم دروستکرابی.

ضَفَرٌ ضَفَرًا: بازی دا، خوئی هه لدا.

ضَفَرٌ الشَّيْبُ: شته که ی بهدمست یان به حاج هاویش، ده سگوتری: (ضَفَرٌ اللجمُ أَر العلفُ في لم الفرس): لفاوه که یان نالیکه که هه لدا یه ناو دهمی نه سپه که وه.

ضَفَرٌ الخيوانُ: نالی دا به ولاغه که ۵ **نالیک و جوئی** دابه ۵ **زهختی لی کرد نالیکه که قوت بدا ۵ اضْطَفَرُ الشَّيْبُ:** به زور شته که قوت دا ۵ **الضَّفَرُ:** جو یان همرشتیکی تر بکرتنه نالیک و وردبکری یان به اردی نه مجار بخوسیندری بوئمه وی بدری به ولاغه که ۵ **الضَّافِرُ:** فیتنه و نازاوه گنر ۵ **الضَّفِيرَةُ:** جوئی وردکراوو خوسینراو بو نالیک، یان همرشتیکی تر له و جـوزه ۵ **پـاروی گـهوره.**

ضَفَا القوم على الشيء ضَفَاً: خه لکه که کۆبونهمو به باله بهستویان کرد.

ضَفَاً المصطلی: خۆگرم کهرموکه بهنجهکانی جوت کردن و لهناگرکه نزیکی کردنهوه.

ضَفَاً الشيء: شته که ی کۆکردموه و تضافوا على

الشيئ: لهسمر شته که کۆبونهمو بهالهبهستویان

کرد یان زۆر کۆبونهمو و مال و سامانیان که

بوو و الضَّفَاً: دمگوتری: (رجل ضَفَاً الحال):

بیاویکه وهزعو حالی سادمیه و الضَّفَاً: ته تله

میره؛ پیرۆیهکی فره حاجه، رنگی خۆلینی

همیه که بیست دمگهزی خوروکهکی دمه نیتهوه

و الضَّفَاً: تهنگانه و گوزمرانی ناخۆش و

خواردنیک نهگاته ریزهی تیربوون و بخۆری

زۆرو خواردنی کهم و خیزانی زۆرو دهست و

پتومندی همرمالغ و گردبوونهوی خه لک یان

حهیوانی تر لهسمر ناوو شتی تر و همرشتیک

پتومرکه پرنهکا و همرشتیک پرنهبی و

په له کردن له نیش و گاردا و لاوازی لهراو

بوچون دا و په له کردن له نیش دا و الضَّفَاً:

قهراخی دهرا یان هی چۆم، یان قهراخی شیو

و سه رمقای ناو، پێشه تای ناو و کۆمه لئ

ناده میزاد و الضَّفَاً: به مانا (الضَّفَاً دئ) و

الضَّفَاً: جاو؛ که فرمیسی زۆربن، پرنه او بن

و همرو ناوه یۆ حوشتری به شیر، یان مه ری

گوان پیر له شیر و الضَّفَاً: پتیرو تاقم،

دمگوتری: (فلان لفیفا و ضفیفا): فلان کهس

له پیری ئیمهیه که متوشی ناخۆشی بوو

له خۆمانی دمگرن و پهنای دمه مین و الضَّفَاً

من النبات: رومکی لاواز، باخی سه وزو تهرو

تازمو پرگرو گیا و الضَّفَاً: شتی که

که له کۆمه کی لهسمر کرابی و کهسی که شتیکی

لا بوو بیو نه مابن.

ضَفَنَ بالشئین: شته که ی هاویشت و ضَفَنَت الدابة

برجلها: و لآخه که به قاجی سمکۆلی کرد،

دمشگوتری: (ضفته برجلها): به قاجی سویه وه،

بانی کردموه.

ضَفَنَ اليه: هات بۆلای بۆنه وه ی له لای دابنیشی و

له گه لئ دابنیشی.

ضَفَنَ مع الضيف: شوپن میوانه که کی کهوت.

ضَفَنَ الشيء على الدابة: شته که ی له و لآخه که

بارکرد.

ضَفَنَ صرغ الناقة: گوانی حوشتره که کی گۆشی

بۆنه وه ی بیدۆشی.

ضَفَنَ فلاناً: شهمی لهسمتی فلان کهس هه لدا و

ضافته علیه: یارمه تی دا و تضافنا علیه:

یارمه تی یه کتریان دا له دزی نهو.

الضَفَنُ: کورته بالا و نه حمه قو گیلی قه لهو.

ضَفَاً الشيء: شته که گه شه ی کردو زۆر بوو.

ضَفَاً الثوب: قوماشه که رینگه که ی و مرگرت هه لئ

جنی.

ضَفَاً رأسه: هژی سه ری زۆرو پیر بوو.

ضَفَاً الحرض: حه وزمه که سه مر ریزئ کرد،

دمشگوتری: (فلان ضافي الفضل): فلان کهس

ریزی لی دهسکی و الضَفَاً: ته نیشت و قهراخ،

هموو شتی که نه م لاو نه ولای همیه و لایه کی

شته که و الضَفَاً: (ضفوة العیش):

خۆشگوزهرانی و زبانی خۆش و ضكضك:

له رۆبیشن دا په له ی کرد و ضكضك الشيء:

شته که ی په ستاوت و ضكضك المطر الأرض:

بارانه که زهویه که ی شته وه و ضكضك: بۆ

موطاومعه ی (ضكضك) دئ و کرایه موو

رۆخۆش و دم به پیکه مین بوو و الضكضك:

ددانی وککوو پهراسوو کهوانهیی بن ◊ الضالغ: خوار، چهماوه ◊ الضلغ: پهراسوو ◊ دارنک خوار بوبیتهوه ◊ الضلوع: زموی چال ◊ الضلوع: بههیز ◊ پهراسوو پتهو ◊ سینگ پان ◊ شان و مل هموی ◊ تیری خوار.

ضَلَّ ضَلًّا ضَلَالًا وضلالة: گوم بوو، دیار نه‌ما، دمگوتری: (ضَلَّ الشَّيْءُ فِي الشَّيْءِ): شتهکه له‌ناو شتهکه‌ی تر دا گوم بوو، فهوتا، تیداچوو، پوج بوو، دمگوتری: (ضَلَّ سَعْيُهُ): کاریکی بی سودی نه‌نجام دا پان دمسخه‌رؤو مایه پوج بوو.

ضَلَّ المَيْتَ فِي الْأَرْضِ: مردوو‌مکه له‌ناو زه‌وییه‌که پۆلکاو گوم بوو هیچی به‌سمر هیچه‌وه نه‌ما. ضَلَّ: رینگای لی گوم بوو، شتهکه‌ی نه‌دۆزییه‌وه. ضَلَّ النَّاسِيَ: لمبیر چوو‌مکه هیچی له‌بهر نه‌ماو هیج نازانی.

ضَلَّ الشَّيْءَ وَعَنهُ وَفِيهِ: شتهکه‌ی لمبیر چۆوه پان لمبیری برابه‌وه ◊ شتهکه‌ی له‌کیس جوو. ضَلَّ الطَّرِيقَ: رینگاکه‌ی نه‌دۆزییه‌وه.

ضَلَّ الشَّيْءَ فَلَانًا: شتهکه له‌دهست فلان چوو، دمسه‌لاتی به‌سمردا نه‌شکا ◊ أضله: وای لی کرد رینگای لی گوم بی ◊ شاردیه‌وه، په‌نهانی کرد ◊ زیر خاکی کرد ◊ له‌ناوی بردو فهوتاندی ◊ أضلَّ الشَّيْءَ فَلَانًا: شتهکه فلانی گومرا کردو رینگای لی تیک دا ◊ أضلَّ اللهُ أَعْمَالَهُمْ: خودا پاداشی باشی کردمو‌مکانی نه‌دانه‌وه ◊ ضلَّه تظليلاً: گومرای کرد، سمری لی شیواند ◊ به‌گومرای حسیب کرد ◊ ضلل الماء: ناومکه‌ی به‌ردایه ناو دارو به‌رده‌وه ◊ تضال فلان: فلانکس لافی گومرای لی دا، خۆی به‌گومرا خسته به‌رچاو ◊ تضلل الماء من قمت الشجر: ناومکه له‌زیر دره‌خته‌که دا نغرو بوو، رۆچوو ◊ أضلَّ

خه‌به‌تۆله ◊ کورته‌بالاو گوشتن و پتهو ◊ الضكضالك: به‌مانا (الضكضالك) دئ ◊ ضكَّ ضكًا: به‌ستاوتی، شیلای، هه‌لیپشکنی. ضَكَّ الأمرُ فلانًا: ئیشه‌که فلانکسی ته‌نگه‌تاو کرد ◊ جه‌واشهی کرد.

ضَكَّ فلانًا بالعجة: به‌به‌لگه فلانی بۆردا. ضَلَعَ ضلعًا: خواری کردموه وککوو پهراسوو. ضَلَعَ عن الحق: له‌حق لای دا.

ضَلَعَ عليه: دمستدریزی کرده سمری و نه‌زیه‌تی دا. ضَلَعَ الميران: پهراسوی نازه‌له‌که‌ی شکاند.

ضَلَعَ ضلعًا: خوار بوو، دمشگوتری: (ضَلَعَ مع فلان): مه‌یلی فلانکسی کردو و‌مگری بوو، پارمته‌ی دا ◊ تیربوو ◊ تیراو بوو.

ضَلَعَ ضلعةً: به‌هیز بوو، پهراسوی نه‌ستورو پتهو بوون.

ضَلَعَ نُهًا: دمسی گه‌وره بوو ◊ ددانه‌کانی جوت بوون ◊ أضلعت الدابة: ولاخه‌که‌ی بارمکه‌ی بۆه‌نه‌گرا ◊ أضلع للشين وعليه: توانای شتهکه‌ی بوو، دمسه‌لاتی به‌سمر شته‌که‌دا شکا ◊ أضلع الشين: شتهکه‌ی خوارکردموه دابه‌ینا ◊ أضلَعَ الحِمْلُ الدابة: بارمکه گران بوو ولاخه‌که‌ی ماندو کرد ◊ أضلعت الحطرب: به‌لاو کارمسات ته‌نگیان بی هه‌لچنی ◊ ضلَعُهُ: وینه‌ی سوچ و زاویه‌ی له‌سمر دروست کردن ◊ أضلَعَ للأمر: به‌کارمکه هه‌ئساو باش نه‌نجامی دا ◊ إضلَعَ به: توانای به‌سمردا شکا ◊ کارمکه‌ی نه‌نجام دا ◊ تضلَع: تیری خوارد ◊ مریبوو ◊ تیراو بوو، دمشگوتری: (تَضَلَعَ من العلوم): له‌زانباری دا مه‌ست بوو ◊ إضلَعُ: به‌مانا (تضلع) دی ◊ الأضلع: به‌هیزو پهراسوو نه‌ستور ◊ نه‌وکه‌سه‌ی

المَضَلَّةُ: دماگوترئ: (لثمة مَطْبَلَة): ناشووییکی گومپراکمه ۵ اِضْمَحَلَّ: لاوازیبو ۵ ورده ورده لیک هه لومشا هیچی نهما، دماگوترئ: (اِضْمَحَلَّ السَّحَابُ): ههورمه که رهوییهوه.

ضَمَّخَ جَسَدَ رَغِيًا بِالطَّيْبِ: زۆری بۆنی خۆش له خۆ هه نسووه.

ضَمَّخَ فَلَانًا: شوین فلان کهمس کهوت ۵ ضَمَّخَهُ بِالطَّيْبِ: زیدمپوویی کرد له خۆ بۆنخۆشکردن دا، زۆری بۆنی خۆش له خۆدا ۵ تَضَمَّخَ بِالطَّيْبِ: بۆنی خۆشی له خۆی هه نسو، دماگوترئ: (اِضْمَخَ وِاضْمَخَ) ۵ الضَّمْخَةُ: بهمانا (الضَّمْخُ) دئ ۵ نافرمتی قه له موی زۆر گوشتن ۵ حوشتزی قه له موی خه مه تۆله.

ضَمَدَ الْجَرْحَ ضَمْدًا وَضَمَادًا: برینه که می به قوماشی تابیهتی بپنجا.

ضَمَدَ الْجَرْحَ بِالدَّوَاءِ: برینه که می به دمرمان هه منو، چهوری کرد یان دمرمانی خسته سهر برینه که.

ضَمَدَ فَلَانًا: هاریکاری فلان که سی کردو ریکی خست ۵ ضَمِدَتِ الْمَرْأَةُ فَلَانًا: نافرمته که دلداری له گه فلان دا کرد.

ضَمَدَ ضَمْدًا: وشک بوو، بنپ بوو، دماگوترئ: (ضَمَدَ الدَّمُ عَلَى الذَّيْحَةِ): خوینه که به کوشتییه که موه وشک بووه.

ضَمِدَ عَلَيْهِ: زۆری رق لئ هه لسا ۵ اَضْمَدَ الْقَوْمُ: خه لکه که می گرد کرده موه یه کی خستن ۵ ضَمِنَهُ: بۆ زیدمپوویی له مانای (ضَمِنَ) دئ ۵ قَضَمَهُ: بۆ موطاومعهی مانای (ضَمِنَهُ) دئ ۵ الضَّمَادُ: به نافرمتیک دماگوترئ: که له کاتی گرانی و پنداویستی دا دۆستایهتی له گه زیاد له پیاوینک بگری بۆنه موه لای هه موویان بزۆوی خۆی دابین بکا ۵ هه پارچه قوماشیک برین یان

ضَلَّالُهُ: داوی لئ کرا خۆ گوم بکا، خۆ گومپرا بکا ۵ الضَّلَالَةُ: گومپرای، سهر لئ شیوان ۵ الضَّالُّ: هه که سی که له نایینی و مرگه پئ، دماگوترئ: (هه ضَالَّ تَالًا) ۵ الضَّالَّةُ: هه رشتیک گوم بوویی، هه ولی دۆزینه موهی بدرئ، دماگوترئ: (الحكمة ضالة المؤمن): حیکمته و چاکسازیی و کاری باش شتی که دمی هه می شه مرۆقی موسولمان هه ولی به دهسته نایانان بداو، به دوا یانا بگه پئ ۵ الضَّلَالُ: گوم بوون ۵ فهوتان و تیداجون ۵ بوچ و بی نرخ ۵ له بیر چوونه موه ۵ لادان له ریگی راست به نه منقهست یان به هه له زۆر بی یان که م بی، دماگوترئ: (هه الضلال ابن الضلال): کهس نایناس، کهس نازانی کورپی کتیه ۵ الضَّلَالَةُ: به مانا (الضلال) دئ ۵ گرتنه موری رهبازی که نه تگه به نیته نامانج ۵ ضلالة العمل: کرده موهی به تان و بوچ و بی سود ۵ الضَّلُّ: به مانا (الضلال) دئ ۵ الضَّلُّ: دماگوترئ: (هه ضَلَّ بن ضَلَّ): کهس نازانی کورپی کتیه ۵ به لایو کاره ساتی گه موره ۵ الضَّلُّ: ناوینک به مین به مردو شاخ دا رهوان بی و خۆر لئ نهدا یان ناوینک به ناو دره خت و چهروستان دا بپروا ۵ الضَّلَّةُ: سه رسام بوون و سهر لئ تیکچون ۵ الضَّلَّةُ: لیزانی و شاره زایی له سه فه ردا ۵ الضَّلَّةُ: دماگوترئ: (ذهب دمه ضلَّة): خوینی به فپو جوو، تۆله می نه سه ندرایه موه ۵ الضَّلِيلُ: که سی که زۆر گومپرا بوویی، زۆر هۆکاری گومپرا یون و ریگا لئ تیکدان بزانی، بۆیه به (امرؤ القیس) یان گوتووه (الملك الضليل) ۵ الضَّلُولُ: به مانا (الضليل) دئ ۵ یان به مانا (الضال) دئ ۵ الضَّلُّ: تراویکه، به مرده سیخرو چونکه نادمیزادی بی هه له ده خه لمتی.

شكاوى بى بيهستى ۵ نمو دهرمانهى دهخريته
 سمر برين ۵ الضمادة: ههرشتيك برينى بى
 بپيچريت ۵ الضماد: دوستو دندار ۵ (اضماد) ۵
 الضمد: قين و كينهى زور ۵ ستهم و زوردارى ۵
 المضد: نير؛ دارپكه تابهتبييه دهخريته سمر
 مى دووگاجوت بهكه لئمه و بهنكه لئمه له مى
 گاجوته كان شتهك دمدرئ، نهمجار هه و جاپرو
 مزان كه بههوى دوو هه پهلئيك بهسترون
 له ناوهراستى نيره كه هاييم دمكرئ و هه و جاپر كه
 گاسنى ناسنى بهنو كه وهيه له زموى دهجهقى،
 جوتيار دمسكه دووى هه و جاپر كه دمگرئ و
 بهنه قيزه گاجوته كان لئى دهخوپرئ و زموى
 دمكئلى ۵ ضمّر ضمراً: كزو لاواز بوو ۵ گوشتى
 كه م بوو ۵ جووه ناو بهكه ومو بوكايه وه.

ضمّر العود: داره كه تهرابى لئى برپا و وشك بوو ۵
 اضمرت المرأة: نافرته كه سكى پرپوو، مندالى
 له سكى كه وت ۵ اضمر الشاعر: شاعير كه
 له شيعر كهى دا ياساى ئيضمارى بهكارهئنا ۵
 اضمّر الميران: نازده كهى لاواز كرد، واى لئى
 كرد گوشتى پئوه نهمئنى ۵ اضمر الشئى:
 شته كهى شاردهوه، دمگوتري: (اضمر في نفسه
 امرأ): له دلى خوى دا برپارى نهمجامدانى
 كاره كهى دا ۵ ضمّره: واى لئى كرد كزو لاواز بى،
 زهليل و ژير بارى كرد ۵ ضمّر الفرس للمسابق:
 نهمپه كهى بهسته وه ناليكى باشى پيدا، ناوى
 زورى دايه، نهمجار له گورهمان دا تاوى دا
 بؤنهموى خوار دنه كهى همزم بكاو توندو تؤل
 بى بى بؤ پيشرپكى، ماوهى نهم جوره
 بهخيو كردنه لاي عمر بهم كان چل روزه ۵
 اضمطر: بهمانا (ضمّر) دئ ۵ اضمطر اللؤلؤ:
 مرواريد بهم كان پاليان له بك دا ۵ اضمطر: بهمانا
 (ضمّر) دئ ۵ ضمّر: بؤ موطاومعهى (ضمره) دئ ۵

تضمّرت الوجه: بئستى دهم و جاوى چرچ بوون و
 نيشانهى لاوازى لئى دهر كه وت.
 الاضرار: ياسايه كى زانستى عروزه پيتى دووه مى
 تهفعله كه ساكن ده كهى ومكوو بئلى (مضاعلن)
 ۵ الضامر: ولاخى دالگوشت ۵ حوشترى كزو
 لاواز بههوى ماندويى ۵ الضمار: ناديار ۵
 كارئك پياو بتمانهى بى نهمبى، دمگوتري: (مال
 ضمار): مال و سامانئيكه دمسكه وتنه وهى
 نهمستهمه، كاتئيكى ديارى كراو نييه بؤ
 ومرگرتنه وهى ۵ (دين ضمار): همرزئيكه كاتى
 ومرگرتنه وهى نادياره ۵ الضمّر: تمنگو
 چه لئمه، تنگزه، دهسگوتري: (رجل ضمّر):
 بپاوتئيكى ههدباريكه ۵ الضمّر: بوكانه وه ۵
 (الضمّر الفضلى): نهخوشبييه كى ماسولكه يه و
 بؤ ماوه و ويرانييه له دواى تهمه نى چل سالى
 توشى نادهميزاد دهمبى، به زورى توشى
 ماسولكهى حاج دهمبى ۵ الضمير: ويزدان ۵ شاراه
 ۵ نمو رازو نيازى له دلى خوت دا هه لئى
 دمگرئ و ناهئلى كهس بيزانئى ۵ ناماد مباحشى و
 خوسازدانى نهمفس و دمروونه بؤ ههست كردن
 بهكار و گوفتارى باش و خراب ۵ همروا بيرو
 بؤ چونى بهسهندو نهمسهندو لئيك
 جيا كردنه و هميان له زاراوه نه حوييه كاندا به
 (رانار) دمگوتري ومكوو (أنا، أنت، هو، هي،
) لئق و پؤپه كانئيشيان ۵ الضمّوران
 والضمّمان: ريحانهى فارسى ۵ المضمار: شوئنى
 بهخيو كردن و راهئنانى نهمسب بؤ پيشرپكى يان
 گورهمانى غار غار نهمكه ۵ يان ماوهى راهئنان و
 بهخيو كردنى نهمسب كه چل روزه.

ضَمَّ الحِيرانُ ضَمْرًا: نازەلەكە لەكاویژ كردن كهوت دەمی خۆی لەكاویژكردن گرتەوه لەترسا پان لەبەر هۆی تر.

ضَمَّ فلان: فلانكەس بێدەنگ بوو.

ضَمَّ ناد دەمی خۆی نوقاند.

ضَمَّ علی ماله: دەستی بەمال و سامانی خۆیەوه گرت و لێی نەبەخشی ۵ ملكەج بوو ۵ ژێر بار بوو.

ضَمَّ فلاناً: فلانكەسی بێدەنگ كرد.

ضَمَّ اللقمة: پارووكەى قوت دا، پان زۆرى پاروكردن.

ضَمَّ فلاناً: رهخەنى لەفلانكەس گرت ۵ الضمُّ:

گردۆلكە، تەپۆلكە ۵ كێوى بەتاقەوه بوو ۵

كێوێك بەردمكانى سورین و گلیان بێومەبێ ۵

ضَمَّه ضَمًّا: بەهێواشی شتەكەى جوی، كەم

جوى. ۵ ضَمَّ الأسد: شێركە زریكاندى،

نەراڤندى ۵ ضَمَّ فلان: فلانكەس دلى بەهێز

بوو، نازا بوو ۵ ضَمَّ على المال: مال و

سامانەكەى هەموو هەلگرت ۵ الضماض: شیری

تورە كەهەموو شتیكى بۆخۆى دەوئ ۵ زۆر

خۆرى تێر نەخۆر كەهەموو نیجیرمكە بۆخۆى

قۆرخ بكا ۵ بەخیل و چروك ۵ الضمُّم: چاو

چنۆك كەهەموو شتیكى بۆخۆى بوئ و

خۆپەرست و خۆ وىست بئ ۵ الضمُّم: بەمانا

(الضماض) دئ ۵ مروڤى كەتەى تێكسەراو ۵

پان نازاو و رەبەرز ۵ الضميلة: نافرمتى گۆج و

گێرو فيج ۵ نافرمتى شەل.

ضَمَّ فلان من ماله ضَمًّا: فلانكەس مالى خۆى هەلگرت.

ضَمَّ على المال: هەموو مالهكەى هەلگرت.

ضَمَّ الأشياء: شتەكانى خستەنە پەنايەك كۆى كردنەوه.

ضَمَّ الشيء إلى الشيء: شتەكەى خستە پەنا شتەكەى تر.

ضَمَّ فلان إلى صدره فلانكەسى لەنامیز گرت و بەخۆیەوه گۆشى.

ضَمَّ جناحه عن الناس: پالى میهرمانى بۆ خەلكى كردەوه.

ضَمَّ الحرف: بزوینى بۆرى خستە سەر بێتەكە ۵

ضامُهُ إليه مضامَةٌ وضاماً: بەمانا (ضَمَّه) دئ ۵

ضامٌ فلانٌ فلاتاً: فلانكەس چوووە پال فلان

لەكارێكى تر ۵ اِضْطَمَّ بعضه إلى بعض: پالى

بێومدا ۵ اِضْطَمَّ عليه: دا بپۆشى ۵ اِضْطَمَّ الشيء:

شتەكەى هێنايە پال خۆیەوه ۵ هینايە ژێر

ركیڤى خۆیەوه ۵ اِنْضَمَّ الشيء: شتەكە

هەندیكى چوووە پال هەندیكى ترى ۵ اِنْضَمَّ

الفرم: خەلكەكە پالپان لەپەكتردا ۵ الإضامة:

هەرشتیک هەندیكى پال هەندیكى ترى بدرئ،

كۆمەلێك لەخەلك بەنەچەیان پەك نەبێو

بچنە پال یەكترى ۵ دووسیهو نیضبارە ۵ گورزە

قاغەزى نوسراو ۵ كۆمەلێك كتیپ بەپەكەوه

بەستراپن ۵ (ك: أضاميم)، دەگوترئ: (فرس

سَبَّاق الأضاميم): نەسپێكە پێش هەموو پەوه

نەسپەكان كەوت ۵ الضمَامُ: كۆكەرمەوى شت ۵

هەرشتیک شتی پئ لێك بدرئ، دەشگوترئ:

(التقوى ضمام الخير كله): لەخودا ترسان

كۆكەرمەوى هەموو خێرو بێرێكە ۵ الضمامة:

بەمانا (الإضامة)دى ۵ الضميمة: گۆرپەنانى

پێشپێكى نەسپ ۵ بزوینى بۆر ۵ الضميم:

لێك دراو، پێكەوه بەستراو ۵ پالندراو بۆلای

شتى تر.

ضَمِنَ ضَمَّنَا رَضَانًا: نهخۇشى و بهتايهكى توش بوو.

ضَمِنَ عَلَى أَمَلِهِ: بوو بهبارو قورسايى بهسمركەس و كارپهوه.

ضَمِنَ الرَّجُلُ ضَمَانًا: بوو بهكەفيل و بهرعۇده بووى بياوهكه يان ئەركى ئەستۆى بياوهكهى خسته سەرشانى خۆى.

ضَمِنَ الشَّيْءُ: بهرعۇدهى باشى و بىن عەيىبى شتەكه بوو ◊ اضمنه الله أو غيره: خودا نهخۇشى خست ◊ ضَمَّنُ الشَّيْءَ الرَمَاءَ: شتەكهى خسته ناو كيسەكهوه ◊ ضَمَّنُ فَلَانًا الشَّيْئَ: فلانكەسى والىي كرد بهرعۇدهى باشى و بىن عەيىبى شتەكه بىن ◊ تضامنوا: هەريەكهەيان ئەركى ئەستۆى ئەوى ترى خسته سەرشانى خۆى و بېرىارى دا هەرچى ئەو نەتوانى ئەنجامى بدا ئەم لەجياتى ئەو جىن بەجىي بكا ◊ تَضَمَّنُ الرَمَاءُ وَغَمْرَهُ الشَّيْئَ: زەرەكه شتەكهى لەخۇ گرت ◊ شتەكه تىيدا جەواپهوه ◊ تَضَمَّنْتَ العبارة معنى: دېقەكه راسته خو يان ناراسته خو ماناكەى گەياند ◊ تَضَمَّنَ الْفَيْئُ وَغَمْرَهُ التَّبَاتُ: بارانكە گزۇگياكەى هينايە دەرو گەشەو نەشەى بىن دا ◊ التضامن: ئەوهيه دەسه لاتدار يان دەولەمەند پارمەتيدانى بىن هيزو هەزار لەئەستۆى خۆى بگرئ ◊ التَّضَمُّنُ: بەلاى زانايانى زمانى عەرەبىيەوه جەند جۇرئىكى هەيه، جۇرئىكيان ئەوهيه وشەيهك لەشويئى وشەيهكى تر دابنئىسى و هەمان مامەلەى لەگەل بكەى لەم روموه كەنەم وشەيه ماناى وشەكهى ترى لەخۇ گرتووه جۇرئىكى ترى ئەوهيه شاعمرئىك يان وتار بئىژئىك جەديسئىك يان ئايەتئىك يان بەشئىك

لەشيعرى شاعمرئىكى تر بخاته ناو نووسينهكهى خۇپهوه بهبىن گزۇرانكارىي لەلفظو مەعنای دېقە هينراوهكهدا ◊ الضَّامِنُ: بهرعۇده بوو بۆكەسىئىكى تر ◊ قەرزدار ◊ الضَّمان: بهرعۇده بوونو ئەرک خستنه ئەستۆ ◊ ضَمَانَ الضَّرَكِ: گزۇرانسەوى بەها بۆ كزپار كاتىن فرۇشيار نەيتوانى فرۇشراو تەسليم بكا ◊ ضمان الرهن: ئەوهيه بهرعۇده بوونەكه لەنرخى كالاكە كەمتر بىن ◊ ضمان الفصب: ئەوهيه بهرعۇدهى نرخبەكەبىي ◊ ضمان المبيع: ئەوهيه بهرعۇدهى نرخبى فرۇشراوهكه بىن كەم بىن يا زۆر ◊ الضمان الإجتماعي: ئەوهيه دەولەت يارمەتيدانى ئاتاجان لەخۇ بگرى ◊ الضمّانة: دىكومپىنت و بەلگە نووسراوئىكە، كەمرؤف لەرئيهوه شت لەئەستۆ دەگرئ بۆ هاوئەلەكهى يان ئەوهيه فرۇشيار بەعودى ئەوه بىن كە فرۇشراوه كه بىن عەيب و لەككەيه بۇمامويهكى ديارىكراو ئەركى خۆى ئەنجام دەدا يان هەر بەگوفتار بهرعودى بىن عەيبى فرۇشراوه كه دەبىي ◊ الضمّينُ: ناوموى شت، ژئەر بەردى شتەكه، دەشگوترى: (يفهم من ضمن كلامه): لەناومرؤكى قسەكهى ئەوه دەردمكەوى ◊ الضمّينُ: گۆج و ئىقلىج، نهخۇش ◊ دلدارو عاشق، قورسايى و بارگرانى ◊ الضمّينُ: بەمانا (الضامنُ) دئ ◊ هەرومها بەمانا (الضمّينُ) دئ ◊ الضمانُ: بەمانا (الضامنُ) دئ يان بەمانا (الحاملُ) دئ ◊ المضمون: ناومرؤك، دەگوترى: (مضمون الكتاب): يان (مضمون الكلام) ◊ ضنات المرأة ضنئاً وضمناً: نافرەتەكه مندالى زۆر بوون.

ضنّاً المالُ: مالو سامانەكه زۆر بوو ◊ اضمنات المرأة وغيرها: بەمانا (ضمنات) دئ ◊ الضنُّ من كل شئين: وەجەو نەوه ◊ ضنكە ضنكاً: تەنگى

کردموه، دمگوتری: (ضَنَكُ الله عيشه): خودا گوزمرانی تنگ کرد.

ضَنَكُ ضناكَة و ضنوكَة: تنگ بوو، دمگوتری: (ضَنَكُ عيشه): ژبانی کولهمرگی بوو.

ضَنَكُ فلان: فلانكس جهستهی لاواز بوو، یان عهقی كزو كه م بوو.

ضَنَكُ السحاب و غيره: همورمه سوارى پهك بون و بوونه گهوال گهوال.

ضَنَكُ ضَنَكًا: ههلامتی توش بوو، درمی پیوه نووسا ۵ اشنکه الله: خودا توشی ههلامتی کرد ۵ تضنك: ماندو كرا ۵ الضنك: ههلامت، درم، پهتا ۵ الضنك: تیکسپراو بههیز ۵ درهختی گهوره یان چرو پېر ۵ لقو پوپو گهلا ۵

الضنك: تمنگهبری و كه م كورتی لههرشتیک دا بی ۵ الضنكة: بهمانا (الضنك) دئ ۵ الضنیک: تمنگه بمر ۵ لاواز له جهستدا لهبرو باومردا ۵ شوپنكه و تمه كاسه لیس ۵ نانمسك و چلكاو خور ۵ دابراو.

ضَنُّ به عليه ضنًا: زور رزودو چروك بوو.

ضَنُّ بالمكان: لهشوپنكه مایه و مو بهجیبی نههیشت ۵ الضنائة: دمگوتری: (أخذت الأمر بضنائه):

بهبی گوزرانکاری و دمست لیدان کاره كه م لهمنستو گرت یان دمگوتری: (هجمتُ على

القوم وهم بضنائهم): هیرشم برده سمر خهلكه كه هیشتا بلاومیان نهكردیو ۵ الضنن:

نازاو چاونترس ۵ الضن: ههگراوو پاریزراو، یان شتی بهنرخ و ناوازه كه دمست لیس

نابیتهمو دلت نایه لهدمست خوتی بلدی، دمگوتری: (فلان ضنني): فلانكس دؤستی

راسته فینه مو دلم نایه لهخومی بکه م ۵ (وهر ضنی من بین اخوانی): لهناو برادره مكانم دا نهو

شویزو جینگای تاییهتی همیه ۵ الضنن: زور رزودو چروك و دمست فوجاو ۵ یان كه سینك

شتی گرنك بیاریزی ۵ (ضنانن الله): پیاوه تاییهتییه گانی خودا ۵ الضنن: ههرشتیک

گرنگی بی بدری كئ برکیی تیدا بكری بو و دمستهینانی ۵ المضنون والمضنونة: ههرشتیک

ناوازه بی و خهلك همولی نهوه بدن و دمستی بهینن ۵ ضننت المرأة و غيرها ضننًا و ضننًا: ئافرتمكه مندال و نهوی زور بوون.

ضَنِي ضنِي و ضنًا: نهخوشیه كهی بهرمی سمند ههتا وای لی هات جهستهی لاواز بوو ۵ اشنی:

بههوی نهخوشی لهجیگادا كهوت ۵ اشنی المرض و غيره الإنسان: نهخوشیه كه

ئادهمیزادكهی داته پاندو بولكاندی ۵ ضانی المرض و غيره: بمنهخوشیه كه گرفتار بوو نازاری

جهشت ۵ تضنني: خوی بهنهخوش خست، خوی بهنهخوش دانا ۵ الضنني: نهخوشی و لاواز

بوونی جهسته ۵ نهخوشی دریژ خایهن.

الضنني: نهخوش، خهسته ۵ ضاهاه: لهوچوو، کرداری و مگوو نهوی کرد ۵ بهزمی پیداهات ۵

الضنياه: ئافرتیک و مگوو پیاوبی لهودا عادهی مانگانهی نهبی، مندالی نهبی، لهم پوهوه

كؤنه ندای زاورزی لهقونای ناکاملی دایه.

ضَهَبَ الرجلُ ضهريًا: پیاوه كه لهپینگه یشتنی رهوشتی نیرینهی دا دواكهوت و دیاردهی

پیاومتی لی دهرنه كهوت.

ضَهَبَ اللحمُ و غيره بالنار ضهَبًا: گؤشته كهی برژاند، گؤزی ۵ ضاهبه: بهبی پهرده هسمی ناشیرینی

ناراسته کرد ۵ ضهَبَ الرمحُ أو القنّاة أو العصا أو القوس بالنار: رمبه كه یان شمشرمه كه یان

عهصا كه یان كهوانه كهی بهناگر ورده ورده

الضَهْرُ مِنَ النِّعَامِ: نوعامی سببی ◊ ضَهِيْتُ ضَهِيًّا: نافرته که نه که و ته عادهی مانگانموه، مندالی لاسکی نه که و ته واته سروشتی میینهی تیدا بهرجهسته نه بوو ◊ اَضَهِي: نافرمتی نمزؤکی ماره کرد ◊ ضاهاه: لهوچو، شوپهایه ئه و ◊ الضَهْرَةُ: حموزی ئاو (چالی ئاو) ◊ الضَهْرِيُّ: هاوشان و هاو وینه ◊ بهرامبهر.

ضَاءُ الشَّيْءِ: شته که رونایکی دا شوپنه کهی روشن کرده و ◊ اَضَاءُ: به مانا (ضاء) دئی ◊ اَضَاءُ الشَّيْءِ: شته کهی والی کرد رونایکی بدا روشنایی بیه خشخ ◊ ضَرَأَ الشَّيْءِ: شته کهی روناک کرده و ◊ ضَوَّءَ عَنهُ: لئی لادا، خوئی لئی پاراست ◊ تَضَرَّأَ الشَّيْءِ: شته کهی لمانا و رونایکی دا بینی (واته بینمر له تاریکی داو بینراو لهرونایکی دا بوو) ◊ استضاء: هه ولی رونایکی په پیداکردنی دا ◊ استضاء به: داوای رونایکی لئی کرد ویستی روشنایی بداتی ◊ الضَّرْوُ: رونایکی، روشنایی (ضوء و نور): له فظیان جیایه و مانایان په که ◊ یان دمگوتری: (وشه ی ضوء) بؤ رونایکی زؤرو به هیژ به کاردی (نور) بؤ رونایکی بی هیژ ◊ یان وشه ی (ضوء) بؤ رونایکی بنهرمتی و نه صلی به کاردی و مگوو بلیی (ضوء الشمس و ضوء النار) و ولی (نور) به و روشنایی به دمگوتری که راسته و خو له کانه که به و و مرنه گیری، و مگوو بلیی (نور القمر) ◊ الضَّرْوُ: به مانا (الضَّرْوُ) دئی.

ضاج الرادي و غره ضَرَجًا: شیومکه پان و پؤر بوو.

ضاج عنه: لئی لادا ◊ إنضاج الرادي و غره: شیومکه پان و پؤر بوو ◊ إنضوج في ضوج الرادي: جووه ناو فولایی شیومکه ◊ تضرج الرادي: شیومکه پان و پؤر بوو ◊ بهرزو نزمی ناو شیومکه زؤرو جؤراو جؤر بوو.

گهرم کردو مشتو مائی کردو چه ماندی، راستی کرده و ◊ ضَهَبَ اللَّحْمَ و غره: گوشته کهی برژاند به لام زؤری نه برژاند یان له سر بهردی گهرم گوشته کهی برژاند ◊ الضُّهْبَاءُ: کهوانی تیر که به ناگر چه میندر ایته و ◊ ضَهْدُهُ ضَهْدًا: زهلیلی کرد، سته می لئی کرد ◊ اَضَهْدَهُ ربه: به مانا (ضَهْدَهُ) دئی ◊ اِضْطَهْدُ: زیند پرؤیی کرد له چه و ساندنه و می دا ◊ الضُّهْدَةُ: زالبون و ژیربار کردن ◊ که سیک خه لک زؤر به چه و سینیته و، زؤر سته می لئی بکن ◊ الضَّاهِرُ: لوتکی کیو ◊ یان فولایی شیوو دؤل ◊ الضُّهْرُ: تۆپه لاک کیو ◊ پارچه می که له کیو رنگی له وی تر جیایی ◊ کیسه ل.

ضَهْلُ اللَّبَنِ و غره ضهلا و رهلا: شیرمه که ورده و رده کؤ بؤوه. ◊ ضَهْلُ الشَّرَابِ: ناومکه (شله مه نیه که) کهم بوو، رون بوو ◊ ضهلت الشاة: مهرمه که شیری کهم بوو.

ضَهْلُ الظِّلِّ: سببهرمه که لایدا، کهم بوو، هه لکشایه و.

ضَهْلُ الْيَةِ: بؤی گه رایه و، دمگوتری: (ضَهْلُ الْيَةِ خَبْرٌ): هه واله که بیسترا، په پیدای بوو، زاندر.

ضَهْلٌ فَلَانًا حَقَهُ ضَهْلًا: مافی فلانی کهم کرده و، یان کهم کهم مافی خوئی دایه ◊ اَضَهْلُ الْبُسْرُ: هی شوه خورما که نال و بؤلی تیکه و، دمگوتری: (اضهل النخل): خورما که بؤلی شیرینی تیکه و ◊ اَضَهْلُ الْيِ فِلَانٍ مَالًا: مال و سامانه کهی گه پانده فلان ◊ تَضَهْلُ الْيِ فِلَانٍ: به مانا (ضَهْلُ) دئی ◊ اسْتَضَهْلُ الْخَبْرِ: له مه واله که به گویره ی خوئی شتیکی لئی هه لکراند ◊ الضَّاهِلَةُ مِنَ الْعَيْسَنِ: جاو که ناوی کهم بی ◊ الضَّهْلُ: ناوی کهم ◊ شیری کؤ بؤوه.

الضَّوَجُ: قولايى و نزمایى ناو شیو.

ضَار ضَرّاً: زۆرى برسى بوو.

ضَار الشَّيْءُ فَلَاناً وَغَیْرِهِ: شتهکه زیانى گه یاند
بمفلان ۵ تَضَرَّ: لمبرسا یان بههوى نازار تلاو
تلى کرد ۵ الضَّرْبَةُ: برسایهتی ۵ الضَّرْبَةُ:
مرؤفى پرو پوچ و لاواز که نمتوانج بهرگری
لهخوى بکا ۵ ضَرْباً ضَرْباً: قاوو قیزی کرد،
دمگوترئ: (ضرباً القوم): خه لکه که دستیان
کرد به قپرمو همراو قاوو قیزو دمگیان
تیکه ل و پیکه ل بوو ۵ ضَرْبِي ضَرْباً: بهمانا
(ضَرْباً) ۵ الضَّرْبَاءُ: قاو قیزو همراو هوریا ۵
الضَّرْبِي: دمق بهمانا (الضَّرْبَاءُ) دئ.

ضَوَطٌ نَكَ ضَرْطاً: شهویلهی خوار بوو

الضَّرْبِيَّةُ: قوری بنکی حموز ۵ همویری شلی زۆر
ناو ۵ الضَّرْبَارُ: کهسیکه بجیته ناو بازارو
سه رمایهی نه بین فرت و فیل بکا بو پاره
پهیدا کردن ۵ الضَّرْبَرُ: کهتمو زمبه للاحی بی
خیرو بیتر ۵ الضَّرْبَرِي: بهمانا (الضَّرْبَرِي) دئ ۵
کۆمه لگایه ک که پیدایهستی خویان دابین
نه کهن پییان دمگوترئ (بسر ضَرْبَرِي) ۵ اَبْر
ضَرْبَرِي: نازناوی برسایهتی یه.

ضَاعُ الشَّيْءِ ضِعْماً: شتهکه جم و جولى تیکه وت و
بۆن و بهرامی بلاو بۆوه ۵ ضَاعَتِ الرَّائِحَةُ: بۆنى
خۆش بوو، بۆنه کهی بلاو بۆوه.

ضَاعُ الضَّرْعُ: بالنده بوم ناساکه کهوته ناله و
فیغان.

ضَاعُ الشَّيْءِ: شته کهی چه ماندموه ۵ جولهی پی
کرد ۵ ترساندی، دمگوترئ: (لَا يَضْرَعُكَ مَا تَسْمَعُ
مِنْهُ): گرنگی مده بههوى لیى دمبیسى، ترست
لیى نه بی.

ضَاعُ الطَّائِرِ فَرخه: بالنده که خۆراکی بۇ بیچومکانی

دابین کرد ۵ ضَاعُوه: بۆ زنده رموی
لهمانای (ضَاعه) دئ ۵ اِنضَاعُ الفَرْخُ: بیچومکه بالی
فش کردنه وه بۆنه وهی دایکه کهی خواردی
بکاته دمیه وه ۵ تَضَرَّ: ناله و فیغانی زیاد کرد
۵ بالنده که ریژمی به خویندن و ناله نال دا ۵
الضَّرَاعُ: دنگو شین و ناله نالی بالندهی بوم
ناسا ۵ الضَّرْعُ: بالنده که مکوو بوم (کونده
بوو) که هست دمکا بهر ابوونی شه و
نزیک بوونه وهی بهر به میان دست دمکا
به خویندن و ناله نال.

ضَانٌ ضَرناً: وهجه و نه وهی زۆر بون ۵ تَضَرُّنٌ:

به مانا (ضان) دئ ۵ الضَّرْنُ: جۆره رومکیکه
ومکوو باینجان ۵ جۆره مادیه که له گه دهی
گۆلک و کاریلدا پهیدا ده بی ۵ الضَّرْنُ: پشیله
نیره.

ضَوِي إِلَيْهِ ضِياً وَضَرِباً: مهیلی نه وهی کرد، خوی
دایه نهو.

ضَوِي فَلَاناً وَغَیْرِهِ إِلَيْهِ: فلانکه سی خسته گه ل
خوی، بۆلای خوی کیشی کرد.

ضَوِي ضَرّاً: زعیفو لاواز بوو، یان باریک بوو ۵

ضَرِيْتُ الإِبِلُ وَغَیْرَهَا: حوشرمه توشی نه خۆشى
هه وکردن بوو ۵ اَضْرَى: بهمانا (ضَرِي) دئ:

ناهرتمه که مندالی کزو لاوازی بوون .
له حه دیت دا هاتوووه (اغربوا ولا تضروا):

له بیگانه ژن بیئن له خزمی نزیکی خۆتان ژن
مهینن بۆنه وهی مندالی فونبوچتان نه بین ۵

اَضْرَى فَلَاناً: فلانکه سی والی کرد زعیفو
لاواز ببی فونبوچ بی ۵ اَضْرَى الأَمْرَ وَغَیْرِهِ:

کارمه کهی باش نه انجام نه دا ۵ اَضْرَى حَقَّهُ: مافی
پیشیل کرد، که می دایه، ده شگوترئ: (أَضْرَى

کردموی بهسودو باش ۵ مامه‌له‌ی پر خیرو
بیر، دمگوتری: (فشت علیه ضیعه): مالو
سامانی زور بوون ۵ یان نیشو کاری زور بون ۵
نیشه‌کان زورو همه‌جور بوون ۵ المضیاع:
که‌سیک زور مالی خوی به‌فیرؤ بدا (وهی
مضیاع و مضیاعه) ۵ المضیعة: باشگوئی خستن ۵
دمشتو ساری کاکی به‌کاکی که مروؤ سمری
تیدا دمرناچی ۵ ههرشتیک بییته هوکاری له‌ناو
بردن و فهوتاندنی مالو سامان و مگوو یاری
هومارو گرهوو شتی له‌وجوره.

ضاف الیه ضیفاً و ضیافةً: نزیك بؤوه لئی و مگری
بوو میوانداری کرد. ۵ ضاف منه: لئی ترسا.

ضاف فلاناً: بوو به میوانی فلانکس، دمشگوتری:

(ضافه المهم و غیره): خه‌مو خه‌فمت بوو
به‌میوانی ۵ داوای لی کرد میوانداری بکا ۵
اضاف الیه: به‌مانا (ضاف) دئی، دمشگوتری:
(اضاف الی صرته): مگری بوو ویستی لئی
نزیك بیته‌وه ۵ اضااف منه: لئی ترسا ۵ (اضاف
الشئ الیه): شته‌که‌ی پال نه‌ودا خستیبه پال
شته‌که‌ی تر ۵ نیسانای دا نیسبمتی دا بؤلای
فلان شت ۵ اضااف فلاناً: به‌هانای فلان‌ه‌وه جوو
له‌خوی گرت، دالده‌ی دا کردیبه میوانی خوی
ریزی لی گرت ۵ انضااف الیه: جووه په‌نا نه‌و،
پالی به‌وموه دا ۵ تضایف الوادی رصوه: شیومکه
تمسک بؤوه ۵ تضایف فلان الرادی: فلانکس
که‌وته ناو چال و جوئی شیومکه‌وه که‌وته ناو
تمنگبهرایی شیومکه‌وه ۵ تضایف السبعمان
فلاناً: دوو درنده‌کان فلانکس‌سیان خسته نیوان
خویانه‌وه ۵ تضایف الکلاب و رهرها الصید
وعلیه: سه‌گه‌که نیچیرمکه‌ی خوارد ۵ تضایف
فلاناً: مگری فلان بوو، خوؤشی ویست ۵
استضااف فلاناً: په‌نای برده بهر فلانکس ۵ یان

فلاناً حقه): مافی فلانکسی به‌ته‌واوی نه‌دا ۵
انضری الیه: خوی پال نه‌ودا، دمشگوتری:
(انضری تحت لوانه): جووه ژیر نالای نه‌وموه ۵
الضراة: لویکه، یان شیوه لویکه لمزیر نهرمه‌ی
گوئی په‌یدا دمبی ۵ همر لویک ره‌قو و وشک بی ۵
شوین برین و شکاوی له‌جه‌سته‌دا ۵ ضاحت
البلاد و رهرها ضیعاً: ولات گرانی و قاتو قری
تیدا نه‌ما.

ضاح اللبن: شیرمکه‌ی تیکه‌ل په‌ناو کرد هه‌تا وای
لی هات ریژه‌ی شیرمکه زور که‌م بوو،
دمگوتری: (عیش مضیح): زیانی تیکه‌ل
به‌چورتهم و تنگو چه‌له‌مه ۵ ضیح اللبن: ناوی
تیکه‌ل به‌شیرمکه کرد.

ضیح فلاناً: ماستاوی رونی دا به‌فلانکس
(دؤشینکه‌ی دهرخوارد دا) ۵ تضح فلان:
فلانکس ماستاوی رونی خواردموه ۵ تضح
المستقی: ناو دهرمکه کاتیک هاته سهر چه‌وزو
بیرمکه زوری نازه‌له‌کان ناویان خواردبؤوه ۵
الضیاح: ماستیک زوری ناو تیکرابی، بو بیته
دؤشینکه ۵ همر دمرمان و زهریک ناوی زوری
تیکه‌ل بکری ۵ الضیح: به‌مانا (الضیاح) دئی.

ضاره کذا ضیفاً: زیانی پی گه‌پاند ۵ ضاز ضیفاً:
خوار بوو، سته‌می کرد، دمشگوتری: (ضاز فلاناً
وضاز حقه): سته‌می لی کرد ۵ الضیعی: (قمة
ضیزی): دابه‌شکردنی سته‌مکارانه.

ضاح ضیاعاً: فهوتا، باشگوئی خرا ۵ اضااف فلان:
فلانکس شتو مه‌که‌کانی بلاو بوونه‌وه یان
زور بوون ۵ اضااف الشی: شته‌که‌ی فهوتاند،
وای لی کرد بزه‌وتی ۵ ضیعة: به‌مانا
(اضاعه) دئی ۵ الضائع: همزاری خاومن خیزان و
مال و مندال ۵ برسی ۵ الضیعة: زموی به‌بیت ۵

ضاق صدره به: شته‌کمی بؤ قبول نه‌کرا، پیی تیکچوو ۵ به‌لایه‌وه گران و قورس بوو ۵ **اضاق**: کهوته ناو تهنگو چه‌لمه‌وه ۵ مال و سامانی نه‌ما، هزار بوو، وای لی کرد هم‌زار بکه‌وئ ۵ **ضایقه فی کذا**: تهنگی بی هه‌لچنی و چاو پؤشی لی نه‌کرد له‌وکارمدا ۵ **ضیقهُ**: به‌مانا (أضاقه)دی.

ضیق علیه: نیشه‌کمی لی توند کرد ۵ **تضایق**: به‌مانا (ضاق)دی ۵ **تضایق منه**: لی پی بوو، چاوپؤشی بؤ لی نه‌کرا، نه‌بتوانی لی بی‌دحنگ بی یان نارازیبوونی خوئی به‌رام‌بهر دهربری ۵ **تضایق القوم**: خه‌لکه‌که له‌گه‌ل په‌کتر هه‌لیان نه‌کرد، له‌په‌وستی په‌کتر نارازی بوون، نه‌بانتوانی پی‌که‌وه بزین هه‌ریه‌که‌یان تهنگی به‌نه‌وی تر هه‌لچنی ۵ **الضیق**: هه‌زاری و نار‌حمتی، هه‌رشتیک دل چه‌واشه بکاو بیته هوی دل‌ه‌راوکی و خه‌م و خه‌فت.

ضیق النفس: تهنکه نه‌فه‌سی نه‌زمه‌یه‌کی چه‌سته‌یه‌یه توشی ئاده‌میزاد دهبی و ه‌کوو نه‌خؤشی ره‌بوو شتی و ۵ **الضیق**: تهنگانه و کارساتی ناخؤش ۵ ره‌په‌وی تهنکه به‌ری ناو، تهنگل، تهنکه، و ه‌کوو تهنگی دهرده‌نیل و تهنگی هورمز ۵ **اضال المكان**: شوینه‌که ره‌وکی (الضال)ی لی ره‌وا ۵ **الضال**: دره‌خت - نه‌بقی کئیوی که‌به باران ناو بدرئ ۵ **الضالة**: تاکی (الضال) ۵ چه‌ک و سیلاح یان تیر ۵ **ضامه** ضیماً: سته‌می لی کرد ۵ ژیر باری کرد.

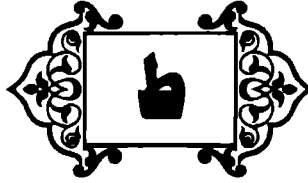
ضام فلاناً: فلانکسی له‌که‌دار کرد ۵ که‌سایه‌تی شکاند ۵ زهرمر مندی کرد ۵ **استضامه**: به‌مانا (ضامه)دی ۵ **الضمیم**: سته‌م و چه‌وساندنه‌وه.

داوی لی کرد میوانداریی بکا ۵ **استضاف منه** الی کذا: په‌نای برده به‌ر نه‌و.

الإضافة: له‌لای نه‌حویه‌یکان بریتیه له‌به‌یه‌که‌وه نانی دوو ناوو پال‌دانیان بؤلای په‌کتر به‌جؤرتیک ناوی په‌که‌م ناسین یان تایه‌تمه‌ندی تایه‌متی بؤ په‌یدا بیی ۵ له‌لای زانایانی حکیمت په‌یومندی نیوان دوو ناوه که‌بوئی په‌کیکیان داخوازی بوونی نه‌وی تره و ه‌کوو (الأبوة، الإخوة، الأئمة، الصداقة) ۵ **التضایف**: به‌مانا (الإضافة)دی ۵ **الضیف**: میوان ۵ بؤ نیرو می و تاک و کؤ به‌کارده‌هیندرئ ۵ **الضیف**: تهنیشت و نه‌ملاو نه‌ولا، نه‌مبه‌رو نه‌وبهر، ده‌شگوترئ: (ضیف الرادئ وضیف الجبل) ۵ **الضیفن**: که‌سینک به‌شئوه‌ی مند‌البازری شوین میوان بکه‌وئ و قه‌شمه‌ری بی بکا ۵ **المضاف**: که‌سینک پال بنه‌ماله‌یه‌ک بدرئ و له‌وان نمبی (زؤله‌زابن) ۵ **المضرفة**: کاری ترسناک ۵ نیشیک خه‌لک ترسیان لی‌بی ۵ **المضیاف**: که‌سینک میوانی زؤر بی ۵ **المضیفة**: شوینی میوانداریی ۵ **المضیفة**: به‌مانا (المضرفة)دی ۵ هه‌روا به‌مانا هه‌م و نار‌حمتی دی ۵ **المضیف**: که‌سینک بانگی خه‌لک بکا بؤ نه‌وه‌ی ببنه میوانی و خزمایه‌یتیان بکا ۵ که‌سینک خزمه‌تی نه‌وانه بکا که به‌فروکه هاتو چؤ دمکن ۵ **المضیفة**: نه‌و کیژوله تابه‌تیا‌نه‌ن که‌له‌ناو تمپاره‌دا خزمه‌تی گه‌شتیارمکان دمکن.

ضاق ضیقاً رضیقاً: تهنکه به‌ریوو ۵ ویکه‌اته‌وه جیگی نه‌وشته‌ی نه‌کردمه‌وه که‌تیی گرابوو، ده‌شگوترئ: (ضاق حیلته): هرت و فیلی دادیان نه‌دا.

ضاق بالامر: به‌کارمکه نار‌حمت بوو.

طام: بیٹی شانزہمہ لہنجیری پیتہکانی

ہیجا، شوینی ہاتنہ دمرہوی قہراخ زمان و
بنکی ددانی پیشینی سہروہن، دہنگیکی
قورس و بہہیزو داگرندہی زمان و مہلاشوہ،
زانایانی پیشو و توپانہ دہنگہکی (مہجہوورہ)
نیستا زوربہی ولاتانی عمرہب پیٹی دہلین
(مہمووسہ) ◊ الطابور: کومہ لیک سہریاز
ژامریان لہمہشت سہدموہ بؤ ہزار ◊ ریزو
چین ◊ لہہندئ کتیبی قاموس دا نوسراوہ
(تابور) ◊ الطابور الخامس: لہزاروہی سیاسی دا
بریتیہ لہو هاوولاتیانہی بہیومندیان
بہدوژمنہوہ ہمہ دزی ولاتی خویان یان نہو
کہسانہی لہولاتیکا نیشہجین و لہدزی نہو
ولاتہ بہیومندی بہدوژمنہوہ دہبستن ◊ طاطاً
من السئی: لہشتہکی داشکاند ◊ طاطاً من
فلان: لہریزی فلانکہسی کہمکردموہ ◊ طاطاً
یدہ بعان الفرس: جلموی نہسپہکی شل کرد ◊
طاطاً الحفرة و نحوها: چالہکی قول کرد ◊
طاطاً فرسہ: نہسپہکی تاوداو بہناوزمنگی
لہکہلہکی دا بؤنہوی غاریدا ◊ تطاطاً: نزم
بوو، بچوک بؤوہ، دہگوترئ: (تطاطاً لہ): خوی
بہبچوک دانا لہناستی دا ◊ طامن: پروانہ
(طمان).

طَبَّ فلان: فلان دہست رہنگین و کاردروست بوو،
لیزان بوو.

طَبَّ بہ: لہگہلی دا لہسمرہخوو ہیدی بوو.

طَبَّ المریض و نحوہ طَبَّ: نہخوشہکی دمرمان کرد،
تیمار کرد، دہشگوترئ: (طَبَّ لہ او لدانہ): بیوی
تیمار کرد یان چارہسہری دہردہکی کرد ◊
جادوی لی کرد.

طَبَّ السئی: شتہکی چاک کرد ریکی خست.

طَبَّ خَرَزَ السقاء و نحوہ: کونی کوندو مہشکہکی
بہچہرم پینہکرد ◊ طابؤ: دمرمانی کردو چاکی
کردموہ.

طَبَّ بؤ زیدمرہوی لہمانای (طَبَّ) دا ◊ طَبَّ
الخیاط القوب و نحوہ: خمپاتہکہ پارچہبہکی
خستہ سمر قوماشہکہ بؤنہوی پان و فراوانی
بکا ◊ طَبَّ فلان: فلانکہس دہستی و مردایہ
کاروباری پزشکی بہلام تیندا کارامہ نہبوو ◊
طَبَّ لہ: ہر سیاری بؤ لہپزیشکہ کرد ◊
اسْتَطَبَّ لدانہ: ہر سیاری بؤ لہپزیشکہ کرد
دہریاری نہخوشیہکی ناخو کام دہرمانہیان
بؤ چارہسہری نہو بہکہلکہ ◊ اسْتَطَبَّ بالدواء
و نحوہ: چارہسہری خوی کرد دہرمانی
نہخوشیہکی کرد ◊ الطَّبَّابُ: چارہسہر ◊
الطَّبَّابَةُ: پیشہی پزشکی ◊ کونی لاکیشہیی
لہقوماش یان کونیکہ لہقوماش دہگوترئ
بؤنہوی بہرفراوان بی ◊ پارچہ پینستہبہکی
لاکیشہبہ دہنوشتیندیرتہوہ بہسمر قہراخی
پینستیکی ترداو دہدروئی و تہریب دہدروئ
بؤنہوی کونہ بچوکہکان داپوشی و پتہوی بکا ◊
رینگای دریزو باریک لہزہوی یان لہ لمبہلان ◊
الطَّبَّ: لیزانو کارامایی ◊ دہست رہنگین و
کاراما ◊ هاورپی لہسمرہ خوو کار دروست ◊

الطَّبُّ: لِيَزَانِي وَكَارَامِي ۵ الطَّبُّ: چارسمری
جهستمو دمروون ۵ لسهمره خوویی و دست
سوکی و فیلزانی ۵ جادو بازی ۵ دابو نهریت ۵
الطَّيْبُ: پزیشک؛ کسٹیک پیشی پزیشکی بی
نهوکهسهی خهریکی چارسمری نهخووش و
دمردمداری ۵ زاناو بمنزمون لهبوری پزیشکی
دا ۵ دست رنگین و کارامو لیزان ۵ هاوهلی
زمان پاراوو قسهزان ۵ الطَّيْبَةُ: کهلمبری
لاکیشی لمزموی یان لهقوماش و هورو بیست
۵ طَبِخَةُ طَبَخًا: کولاندی، کردی بهشورباو بو
خواردن نامادهی کرد ۵ برزاندی ۵ سوری
کردموه ۵ گهرمی کردو تواندیهوه، دمگوتری:
(طَبِخَ الْأَجْر): خستهکهی سور کردهوه،
سوتاندیهوه.

طَبِخَ الْقِدْرَ وَغَرْمَا: نهوهی لهناو منجهلهکه دا بوو
کولاندی، دمگوتری: (طَبَخَ الْحُرُّ التَّمْرَ): گهرما
میومکهی پیگهیناند ۵ طَبِخَ الطَّعَامَ وَغَيْرَهُ:
زیدمزموی کرد لهکولاندنی خواردمهمنیهکه ۵
إِطْبَخَ: کالهک و گوندوری پهیدا کرد ۵ إِطْبَخَ
الشَّيْءُ: شتهکهی کولاند ۵ إِنْطَبَخَ: کولیندرا.
تَطْبِخُ: کالهکی خوارد ۵ الطَّبِخُ: لمرزوتای توند ۵
تای بههیزو توندو بهردموام ۵ الطَّبَاخَةُ: میینهی
(الطَّبَاخ) ۵ گهرمای پیش نیومروؤ ۵ الطَّبَاخَةُ:
گوشراوی شتی کولاو ۵ نهو کهف و کولهی
بهدموری لیواری منجهلهوه دمی لهکاتی شت
تیداکولاندن دا ۵ الطَّبَاخَةُ: پیشی ناشپهزی و
خواردن درست کردن ۵ الطَّبَاخُ: کیشت لینمر
که گوشت و شتی وا دمکولینی ۵ الطَّبَاخُ: کالهک
(بهمزمانی خهکی مدینه) ۵ الطَّبِخُ: کولاو ۵
الطَّبِخُ: کولاو ۵ المَطْبَخُ: چیشخانه ۵ المَطْبَخُ:
نامیری کیشت لینان و مکوو منجهل و کهوگرو
تهباخ و نهو جوړه شتانه.

طَبَّرَ طَبْرًا: بازی دا ۵ خوی شاردموه، خوی پهنادا ۵
الطَّبْرُ: جوړه چهکیکی زور کونه و مکوو باج
وايه ۵ الطباشير: تمباشیر؛ مادیهکی سبی
جیریه لهسمر تهخته رشمو شتی وا بیی
دمنووسری ۵ طَبَّبَ الْمَاءُ وَغَرْمَا: ناومکه یان
لافاومکه لهکاتی جمبوش و ههلسانی دا دمنگی
لیوه هات ۵ ههلبزو دابهزی کردو شهپولی دان
۵ طَبَّبَ الْمَاءُ وَغَيْرَهُ: ناومکهی شلهفاندو وای لی
کرد دمنگی لی بی ۵ ههلبزو دابهز بکا ۵
تَطَبَّبَ الْمَاءُ وَغَرْمَا: بهمانا (طَبَّبَ) دئ ۵
الطَّبَّابَةُ: تمخته داریکه یاری توپتوپینی بی
دمگری ۵ الطَّبَّابَةُ: لاسایی کردنهومی دمنگی ناو
۵ حیکایمت کردن ۵ خرمة خرمة و تهپهتهپ و
خشب خشی دمنگی قاچه لهکاتی رویشتن دا.

طَبِخَ الشَّيْءِ طَبْعًا وَطَبَاعَةً: شتهکهی چاپ کرد، کوی
کرد لهشیومیهک لهشیومکان دا، دمگوتری: (طبع
الله الخلق): خودا بونهومری لهوشیومدا
هیناومته دی ۵ (طَبَعَتِ الدُّوْلَةُ التَّقْد): حکومت
پاری چاپ کرد، سکهی لیداو بهوشیوه خستهی
بازارموه.

طَبِخَ الْإِنَاءَ مِنَ الطَّيْنِ وَغَرْمَا: گوزمو کیتلهی لهفور
دروست کرد، یان دموری بیالهی لهشوشه
دروست کرد، نهفش و نیگارو رسمی تیدا
دروست کردن.

طَبَعَ الْكِتَابَ: کتیبهکهی لهپیته رصاص و
معدمنیهکانهوه یان لهفلیم و لهوحهکانهوه
یان لهدیسک و میمورییهوه خسته سهر کاغزو
چاپی کرد.

طَبَعَ فَلَانًا عَلَي كَذَا: فلانکسی لهسمر نهو جوړه
رموشته راهیناو بهرومردمی کرد.

طَبَعُ الشَّيْءِ وَعَلَيْهِ: شته‌کهی مؤزگرد، نیمزای کردو
 خستیه کیسه‌موو ختمی کرد، مؤزی لی دا
 خودا دلی نهو کافرانهی داخستوهو خیرو فه‌ر
 و مرناگرن و شتی به‌که‌ک نأچپته ناو دلپانه‌وه.
 طَبَعُ الدَّابَّةِ: باری فورسی وای له‌ولآخه‌که بارکرد
 که‌مه‌یتوانی.
 طَبَعُ الشَّيْءِ: شته‌کهی چلکن کردو خرابی کرد.
 طَبَعُ طَبْعاً: پیس بوو، عه‌بیدار بوو جا ج له‌بواری
 جه‌سته‌یی دا بی یان له‌باری ره‌وشته‌وه بی.
 طَبَعُ السَّيْفِ: شمشیرمه‌که ژنگاوی بوو.
 طَبَعُ التُّرْبِ: قوماشه‌که زور پیسو چلکن بوو.
 طَبَعُ الْفُلَانِ: فلان‌کس پیاوتمی له‌دمست هه‌لنه‌هاتو
 هیچ رولیکی نه‌بوو له‌بواری چاکه کاری دا.
 اطْبَعَهُ: باری فورسی لیبارکرد
 له‌کولتی دا
 طَبَعَهُ: بؤ زیدم‌رموی له‌مانای
 (طَبَعَهُ) دئ
 طَبَعَهُ عَلَي كَذَا: له‌سمر نه‌وشته رای
 هینا
 چلکن و پیسو پؤخه‌لی کرد
 باری
 فورسی لیبارکرد
 اطْبَعُ: بؤ موطاومعه‌ی
 (طَبَعَهُ) دئ
 تَطَبَعُ بكذا أو بطباعه: نهو ره‌وشته‌ی
 گرت، بهو ره‌وشتو شیوازموه راهات
 تَطَبَعَ
 الإناء بالماء: هاپه‌که هرپوو له‌ناوو سه‌ررپیزی کرد
 الطَّابِعُ: نه‌وه‌ی شتی پی چاپ و کؤپی ده‌کری
 یان پیی مؤز ده‌کری
 نامیزی داخکردن و
 نیشانه‌کردن
 ره‌وشتی باوو به‌ربلاو
 پولی
 به‌رید، نهو پوله‌ی ده‌ولمت چاپی ده‌کاو برئ
 نرخ‌ی له‌سمر دباریی ده‌کاو به‌زمرفی نامه‌و
 شتی واوه ده‌لکین‌رئ
 الطَّابِعُ: به‌مانا
 (الطَّابِعُ) دئ
 ته‌بیع‌مت ره‌وشت
 ده‌گوتری:
 (له‌طابع‌حسن): ره‌وشتی جوانی همس
 الطَّبَاعَةُ: پیشه‌ی چاپ‌کردن و کؤپی کردن
 ده‌رکردن و چاپ‌کردنی چهند نوسخه‌یه‌ک

طَبَعُ: کاکله‌ی لاسکی طه‌لع
 کرک‌رگه‌ی طه‌لع
 الطَّبَعُ: ره‌وشت
 شتیومو شیوازو صیفه‌ی شت
 له‌بواری زانیاری ده‌رونناسی دا کؤمه‌لئیک
 دیاردمو ناکارو ره‌فتارو هه‌ست و سلوکن که
 مرؤف به‌یدایان ده‌کا، یان بؤماومو میراتین،
 به‌هؤپانه‌وه نه‌م که‌سه له‌وکسه جیادمه‌یته‌وه
 الطَّبَعُ: چلک و پؤخه‌لی زور
 ژمنگ
 عه‌یب و
 له‌که‌که
 الطَّبَعُ: چلکن
 ره‌وشت ناشیرین
 الطَّبَعُ: به‌مانا (الطَّبَعُ) دئ
 الطَّبِيعَةُ: ره‌وشت و
 سروشت
 میزاج و پیکه‌ته‌ی نادمه‌یزاد
 هیزو
 توانایه‌که له‌جه‌سته‌دا به‌هؤپه‌وه جه‌سته ده‌گاته
 پله‌ی به‌رزنی سروشتی خوی
 طبعه‌ النار: نهو
 سروشته‌ی که خودا له‌ناگردا دروستی کردووه
 که‌سوتاندن و گهرمیبه
 طبعه‌ الدراء: نهو
 هیزه کاریگهرمه‌به که‌له‌دمرمانه‌که‌دایه
 علم
 الطَّبِيعَةُ: زانیاریه‌که ده‌رباری سروشتی
 شته‌کان و نهو هیزه‌ی تیایاندایه
 الطَّبَائِعُ
 الأربع: به‌لای حوکه‌ماو زانا سروشت ناسه
 کؤنه‌کانه‌وه بریتین له‌گهرمی و ساردی و ته‌ری و
 وشکی
 الطَّبِيعِي: شتیک پال طه‌بیع‌مت بدرئ
 المطبعة: چاپخانه: شوپنی چاپ‌کردن و کؤپی
 کردنی کتیب و شتی وا
 کؤمه‌لئیک نامیزو
 که‌رسه‌ی به‌کاره‌ینان بؤ چاپ‌کردن و کؤپی
 کردن
 المطبوع: نه‌وه‌ی له‌سمری راهین‌دراوه
 چاپ‌کراوو بلأوکراوه
 فیربوو کارامه و لیزان
 ده‌گوتری: (فلان مطبوع لي فن كذا): فلان‌کس
 له‌وفه‌ن و نیشه‌دا ده‌ست رهنگین و کارامه‌یه
 (فلان مطبوع على الكرم): فلان‌کس نانبدمی و
 پیاوتمی سروشت و ته‌بیع‌ته‌ی له‌سمر نه‌و
 ره‌وشته به‌رزه خولقاوه
 اطبق القوم على كذا:
 خه‌لکه‌که له‌سمر نه‌و شته کؤک و به‌ک راو بیرو
 بؤ‌چون بوون
 اطبقت عليه الحمى: به‌رده‌وام

گرت ◊ (طَبَقُ الْمَاءِ وَجِهَ الْأَرْضِ): ناومگه زوربهی
 زمویبهکهی داپووشی ◊ اِنطِق: شتهکان پالیان
 لیکداو کهوتنه سمریکه ◊ اِنطَبَقَ علیه کذا:
 لهگهلی گونجاو موناسیپی بوو ◊ کهوته سمری ◊
 تطابقا: نهو دوو شته وهک یهک هاتنهووه لیک
 چونو بهرامبهر بوون ◊ تطَبَّقَ: بهمان
 (اِنطَبَق) دئی ◊ الإطْبَاقُ: نهومیه لهگوتنی
 پیتکهکدا همدو فخرای زوبان بولای مەلاشو
 بهرزیکهپتهووه دمنگی پیتکهکه بهگهورمیی بیته
 دهر ◊ پیتهکانی (الأطباق) جوارن (ص.ض.ط.ظ)
 ◊ التَطْيِقُ: راهینان و کردنی یاسا نمظهریبهکان
 بو پهریموگردنیان بهشیویه عمهلی و زانستی
 ◊ الطَّائِقُ: بهرامبهر ◊ منهجمل و تاومو شتی وا
 کهشتی تیندا بکولیندری ◊ خشتی سورموگراوی
 گهوره.

الطَّبَاقُ: بهمانا (المطابق) دئی بهلای زانایانی زانستی
 جوانکاری (البدیع) کؤگردنهومیه لهنیوان
 دومانای جیاواز وهکوو (مردن و زیان، تاریک و
 روناک... هتد) ◊ هر لهم مانایهدا که
 دمگوتری: (السموات الطَّبَاق) لهم روهوه
 کهناسمانهکان چین لهسمر چین لهسمر یهکن ◊
 الطَّبَاقَاءُ: نهوکسهپیه که نهرکهکانی سواری یهک
 بوون و هموو کاتی زینانی گراوهو هیج کاتی
 بی نیش نییه ◊ کهسک که قسهدهکا لیوهکانی
 ویک دینهوه ◊ الطَّبَاقُ: گیا دوکهته؛ رومکیکی
 تهمندریزه لهپیری تیکهتهی گوله لولهپیه،
 لههنندئ دمفهری شام دا بو پهرزین و
 باریزگاری تری بهگاردئ ◊ الطَّبَقُ: هاوشان و
 چونیهک و هاوشیوه ◊ الطَّبَقُ: بهرامبهر و هاوشان
 ◊ بهردمو داپوشهر ◊ هاب و دوری شت تیندا
 خواردن ◊ حال و مزع و مهنزل و پایه ◊
 دمشگوتری: (بات یرعی طَبَقَ النجوم): شو

لهرزو تای بوو شهوو رؤز بهری نهدا ◊ اَطْبَق
 اللیل: شهو تاریک بوو، تاریکی داهات ◊ اَطْبَق
 الشئی: چینیکی لهشتهکه لهسمر چینهکهی تر
 داناو ریکی خست ◊ اَطْبَقَ الرَّحَى: بهرداشی
 سهرموهی خسته سمر بهرداشی ژرموه ◊ اَطْبَقَ
 فَمَهُ: دهمی هوجاند، لیومکانی پیکهوه نوساندن
 ◊ اَطْبَقَ شَفِيهِ: لیوی پیکهوه نوساندن ◊ اَطْبَقَ
 الشئی الشئی: شتهکه شتهکهی تری داپووشی،
 دهگوتری: (اَطْبَقَ السحابُ السماء): ههور
 ناسمانی داپووشی ◊ اَطْبَقَ السَّلْجُ الْأَرْضَ: بهفر
 زهوی داپووشی ◊ طابِقُ الْفَرْسُ فِي مِثِيهِ: نهسپهکه
 لهرویشتن دا حاجی لهجپی دستنی دانا ◊ طابِق
 الْمُقَيْدُ: پیومند لهپیکه رویی، همنگای کورتی
 ههئینا ◊ طابِقُ فَلَانًا: هاواری فلانکس بوو ◊
 یارمهتی دا ◊ اَطْبَقَ عَلَى الْأَمْرِ: لهکارمهدا
 یارمهتی داو ههمنانهنگی کرد ◊ طابِقُ الشَّيْءِ
 عَلَى الشَّيْءِ: بهمانا (أطبقه) دئی ◊ طابِقُ بَيْنَ
 الشَّيْئَيْنِ: دوستهکهی بهرامبهر بهکتر کردن ◊
 طابِقُ بَيْنَ قَمِيصَيْنِ: دوکراسهکهی لهسمر بهکتر
 لهبهر کردن ◊ طَبَقَ الْجَازِرُ: قهصابهکه
 جومزگهی کوشتیبهکهی بریبهوه ◊ طَبَقَ
 الْحَاكِمُ: دادرومرکه بریارو فهرانهکهی
 ریک و دادورمانه بوو ◊ طَبَقَ الْفَرْسُ وَغَرَهُ:
 نهسپهکه همدو دستنی بهیهکهوه هاویشتن و
 بهیهکهوه داینان لهغارکردن دا ◊ طَبَقَ الشَّيْءُ:
 بهمانا (أطبقه) دئی ◊ طَبَقَ الشَّيْءُ عَلَى الشَّيْءِ:
 شتهکهی خسته سمر شتهکهی تر.

طَبَقَ الْمَلَى أَوْ الرَّاعِ كَفِيهِ أَوْ بَدِيهِ: نوپزکهمرکه
 لهركوع و تمحیات خویندن دا دستنی خسته ناو
 رانیهوه یان نیوان نهژنؤکانیهوه، نهمش
 کاریکی باش نیوه نهپی لیکراوه ◊ دمشگوتری:
 (طَبَقَ السحابُ الجِرَّ): ههورمهکه بهری ناسمانی

چاودبیری نئستیرمکانی کرد چۆن دهرۆن و حال و
 ومزعیان چۆنه ۵ له‌بوارى پزیشكى دا بریتییه
 له غوضروف و نهو پارچه لینجی ده‌که‌وێته
 نیوان هه‌موو دوو فه‌قهرى موراعه‌ی پشتی
 ناده‌میزادو گیانه‌به‌رى تر ۵ أطباق الرأس:
 نئسقانى سمر ۵ سات طَبَق: کيسه‌ن ۵ الطَّبَقَةُ:
 ته‌له‌و داو ۵ الطَّبَقَةُ: چين دوا چين ۵ خه‌لكانى
 هاوته‌مه‌ن و هاوچه‌رخ ۵ حال و مزعو و به‌لو و پایه
 ۵ فه‌قهرمه‌يك له‌فه‌قهرمکانى پشت ۵ توپزىكى
 زه‌وى ۵ له‌بوارى زانستى زه‌وى ناسى دا بریتییه
 له توپزىكى يه‌ك شى‌ومى به‌ردى رسوبى
 كه‌له‌رنگ و پى‌كه‌اته دا له توپزى ژى‌ر خۆيه‌وه
 جوداوازه ۵ ومكوو چینی به‌ردى ره‌ملى، چینی
 به‌ردى جبرى ۵ المَطْبَقُ: نه‌وشته‌ی توپكى
 مروارى پتوه چه‌سپ ده‌كړئ تاواى لى دئ
 هه‌رده‌ئى خودى مرواریه‌كه‌به ۵ المَطْبَقُ: (رجل
 مُطْبَقٌ عليه): پیاویكه له‌هوش خۆى چووه ۵
 المَطْبَقُ: به‌مندیخانه له‌ژىر زه‌وى دا ۵ جۆرىكه
 له‌شیتى هه‌میشه‌یى و به‌رده‌وام ده‌گوترئ (جهل
 أو جنون مُطْبَقٌ) نه‌زانى یان شیتى به‌رده‌وام و
 هه‌میشه‌یى ۵ (حُمى مُطْبَقَةٌ): له‌رزوتای
 هه‌میشه‌یى و به‌رده‌وام ۵ المَطْبَقِيَّةُ: نامێرىكه
 له‌مه‌تبه‌خ دا چینه‌كانى هاپ و قاچاخ و
 كه‌رسته‌كانى كیشته لى‌نانى پى ریز ده‌كړئ.

طَبَلٌ طَبَلًا: ته‌پلى لى دا ۵ طَبَلٌ: زۆرى ته‌پل لى دا
 ۵ الطَّبَلُ: له‌بوارى پزیشكى دا هه‌لاوسانى
 رىخۆله‌یه و مكوو له‌ناكامى گرانماتدا دپته دئ ۵
 الطَّبَالَةُ: پيشه‌ی ته‌پل لى‌دان ۵ الطَّبَالُ: خاوم
 ته‌پل ۵ ته‌پل لى‌ده‌ر ۵ یان زاناو كاراما له‌ته‌پل
 لى‌دان دا ۵ الطَّبَلُ: ته‌پل ۵ نامێرىكه پى‌ستىكى
 پانى له‌سمر هاپم ده‌كړئ و به‌دارىكى تاپبه‌تى
 لى‌ئى ده‌دئ، زوربه‌ی ته‌پله‌كان دووو رون، واته

له‌دولاه پى‌ستى لى شه‌ته‌ك ده‌دئ ۵ برود
 الطبل: پارچه قوماشیكه فه‌رمانه‌په‌واكانى
 میصر كاتى خۆى له‌به‌ریان كرده‌وه ۵ الطَّبَلَةُ:
 ته‌پل ۵ به‌زۆرى به‌ته‌پلىك ده‌گوترئ كه‌یه‌ك
 روبى ۵ الطَّبَلِيَّةُ: شتىك پال ته‌پل به‌دريئ و
 په‌یومندى به‌ته‌پله‌وه هه‌بى ۵ سفره‌و خوانیكه
 نانى له‌سمر ده‌خورئ.

طَبَنَ النارَ طَبَنًا: ناگره‌كه‌ی ژى‌ر گل دا بۆنه‌وه‌ی
 پشكو ناگره‌كان نه‌كوژینه‌وه، نه‌بى به‌خۆل.

طَبَنَ الثَّيْبَ وله وبه طبنا وطبانه: به‌شته‌كه‌ی زانى و
 بۆى رون بۆوه.

طَبَنَ فلاناً وله: فَبِنَى لِمَفْلَانٍ كَرِدُو نَانُومِيْدِي كَرِد.

طَبِنَ له وبه: به‌مانا (طَبِنَ) دئ ۵ طَابَنَةُ مُطَابِنَةٌ وَطِبَانًا:
 نرخ و به‌هاى كه‌مه‌كرده‌وه له‌رێزو شكۆمه‌ندى
 شكاند ۵ الطَّابُونُ: نه‌وچان و قولكه گه‌رمیه‌ی
 پشكو ناگرى تى‌ده‌كړئ بۆنه‌وه‌ی پشكو ناگره‌كان
 نه‌به‌نه خۆله‌میش و نه‌كوژینه‌وه ۵ نئستا نه‌م
 وشه‌به بۆنانه‌وه‌خانه به‌كاردئ، هه‌روا بۆ فرن
 به‌كاردئ ۵ الطَّبْنُ: هه‌ردارو به‌ردویه‌ك هه‌بى
 شتى په‌ر و بوج ۵ خانوى له‌گل و قور دروستكراو
 ۵ الطَّبْنَةُ: ده‌نگى ته‌نبور ۵ طَبَاهُ اليه طَبْرًا:
 به‌شيوه‌یه‌كى جوان و نه‌رم نىان بانگى لى گرد
 ۵ رابه‌رايمتى گرد ۵ طَبِيَّتُ النَّاقَةِ وَغِيْرَهَا: گۆى
 گوانى حوشترمه‌كه شل بوو ۵ اِطْبَاءُ اليه:
 ده‌گوترئ: (اِطْبَى الْقُلُوبَ): خۆى له‌دلى خه‌لك
 دا خۆشه‌ويست كرد ۵ به‌فيل و ته‌له‌كه خۆى لى
 نزيك كرده‌وه فرسه‌تى لى هیناو كوشتى ۵
 الطَّبْرَاءُ: حوشترىك گۆى گوانه‌كانى شل بوو بى
 ۵ الطَّبْيُ: گۆى گوانى حوشتر نه‌وبه‌شه‌ی بى‌چو
 له‌كاتى مژنى شیردا ده‌مىخاته ده‌مى خۆيه‌وه ۵
 واده‌بى بى بى و هه‌موو

گوانه که به کاردی ۵ الطورغرافية: شیوازی روبیری
 زموی بمگشتی جا سروشتی بی پان دمست لی
 دراو بی ۵ طُئَةُ طُئاً: بدمست هاویشتی ۵ لی
 داو پالی بیومنا بؤنهموی لهشوینی خوئی
 لایبیری ۵ الطَّرَةُ: پروانه وشمی (الطَّرَةُ).

طَجَنَ الشَّيْ طَجْناً: شتهکمی لمتاومو ممنجهل دا
 سورکردموه ۵ طَجْنَةُ: بهمانا (طَجْنَةُ) دئ ۵
 الطَّاجِنُ: تاوه؛ هابی شت تیدا سورکردنموه،
 هاپیکمی لهفور دروستکراوی خرو کیتلهمی
 خوراک تیدا دمبزیندری له فرن دا ۵ الْمُطَجَّنُ:
 نمو کیک و خواردانانی لهکیتلهمو شتی وادا
 لمانا فرن دا دمبزیندری، دمگوتری: (قَلِيَّة
 مُطَجَّنَةٌ) ۵ طَهُّ طَحاً: بهمازانه بیئ شیلای ۵
 اطْحُ: بیری دابهوه، فرنی دا ۵ اِلْطَحُّ: کرایهوه
 کهیفخوش بوو.

طَحَرَ: نالاندی، همناسمی سواربوو، بهموی بار
 قورسی و تنگه نهفهمسیهوه هانکاندی.

طَحَرَ الشَّيْ طَحْراً: شتهکمی هاویشت، دمگوتری:
 (طَحَرَتَ عَيْنَ الْمَاءِ الطَّحَالِبِ): کانیاومکه هموزمی
 ههئینا ۵ طَحَرَتِ الْقَرَسُ السُّهْمُ: کهوانهکه
 تیرمکی هاویشت.

طَحَرَ الْحِجَامُ وَغَوَّ الْقَلْفَةَ: خهتهنهکهمرکه بیستی
 وانیکمی بری ۵ الطَّحَارُ: نهوکمسی کهوا
 همناسمی سوار بوو تنگه نهفمس بوو لهکاتی
 همناسهدان دا نیخه نیخو ناله نالی کرد ۵
 الطَّحْرُ: کهوانیک تیرمکه دور بهاوی ۵ طَخَطَحَ:
 بههیواشی بیکنمی ۵ طَخَطَحَ الشَّيْ: شتهکمی
 شکاندو وردو هاری کردو فهوتاندی، دمگوتری:
 (طَخَطَحَ بِهِمُ الدُّهْرُ): روژگار تیکی شکاندن و
 فهوتاندنی ۵ تَطَخَطَحَ: بو موطاومعهی
 (طَخَطَحَهُ) دئ ۵ طَحَلَهُ طَحْلاً: سبلی همنگاو.

طَحَلَ طَحْلاً: سبلی گهور بوو ۵ الطِّحَالُ: سبلی؛
 نهمدامیکه لهنیوان گهمو بهردمی لهمبهر
 لهلای جهبی سک دابه نمرکی نهومی همیه
 خوین دروست بکاو خرپوکه کؤنهکان لمانا
 بیری ۵ الطِّحَالُ: دمردیکه توشی سبلی دمبی ۵
 الطِّحْلُ: رمش و لیل ۵ رق ههلساو توره ۵
 الطَّحْلَاءُ: میینهی (الأطْحَلُ) ۵ الطَّحْلَةُ: رمنگیکه
 لهنیوان توژاوی و سبلی دا ۵ رمنگی تیکهل
 لهسبلی و رمش ۵ رمنگیک لهشیومی رمنگی
 فهوزهدایه ۵ طَحَلَبَ الْمَاءُ: ناومکه هموزمی
 سمرکهوت ۵ طَحَلَبَتِ الْأَرْضُ: زمویبهکه بهموی
 لیروانی گزوگیواوه رمش ههنگهرا ۵ الطَّحْلَبُ:
 سهوزایهکه سمرناوی راوستاومکهوی ۵
 فهوزه؛ رومکیکه بهسیت و بی گول و بی رمنگو
 گهلایه جهند جورکی همیه، سهوز، زهره،
 بوننی و سروشتین لهناوی شیرین و سویردا
 دهژی همروا لهزموی شیدارو تهردا همیه.

طَحَنَ الحَبَّ وَغیره طَحْناً: دانهموئلهکمی هاری و
 کردی بهنارد، دمگوتری: (طحتهم الحرب
 وأحداث الأيام): شمر و رودای روژگار نمو
 خهکمی هاری، تهمرو تونای کردن ۵ طَحْنَةُ:
 زیدمپموی کرد لهورد هارینی دا ۵ الطَّاحِنَةُ:
 خری؛ نمو ددانانهای خواردن ورد دمکن
 (۱۲) ددانن دمکونه دوا نمو ددانانهای لهکاتی
 بیکنمین دا دمدمکهون، بییان دمگوتری هارپر
 ۵ الطَّاحُونُ: ناش ۵ نا میتری شت هارین ۵
 دستار ۵ بهرداش ۵ الطَّحَانَةُ: هارین ۵ پیشمی
 هارین ۵ ناشهوانی. ۵ الطَّحَانَةُ: نهوکمسهی
 لهناش دا کاردمکات، ناشهوانی ۵ الطَّحَانَةُ:
 میینهی (الطَّحَانُ) ۵ همروا ناوه بو ناش و

الطَّحَاءُ: پهرده که شتی تر داپوشن ۵ دمگوتری:
(علی قلبه طحاء): پهرده بهسمر دلیهوه همیه
دایپوشیوه، پهردهی خهمو خفمت یان پهردهی
نمزانی دلی داپوشیوه ۵ ههوری بهمرز کمزور
لهموی دوورین ۵ الطَّحَاءُ مِنَ اللَّيَالِي وَنَحْوَهَا:
شهو ی زور تاریک ۵ الطَّحْيَاءُ: بهمانا (الطَّحْرَاءُ)
دئ ۵ رستهی قسه کهمانا نهگهینهن ۵ الطَّحِيَّةُ:
تاریکی زور ۵ پهله ههور.

طَرَأَ: پمیدا بوو، هاته پیشهوه، سمی ههلدا ۵
لهناکاو دمرکهوتو پمیدا بوو.

طَرَأَ طَرَأَةً: ناسکو تهرو تازه بوو ۵ طَرَأَهُ: ناسکی
کرد وای لیکرد تهرو تازمبی ۵ الطَّارِي:
غمریب و بیگانه ۵ بَوَّ جِغَه لَمَنَادَمِيَزَاد
دمگوتری (طواری) ۵ الطَّارِنَةُ: مینهی (الطَّارِي) ۵
بهلایهک نماندری لهکوپیوه هاتووه ۵
الطَّرَانِي: بهلاو کارساتیک نماندری لهکوپیوه
هاتووه، دمگوتری: (کلام طرآنی): کهلامیکه
لهجوارچیوهی نهدهب و رهوشت بهرزیی دا نیه.

طَرِبَ طَرِبًا: کهیفخوش و تهردماخ بوو، لهخوشی و
تهردماخی دا ههموو جهستهی پیدمکنی، یان
لهغمو نارچهتی دا دمههژی، دمگوتری:
(طَرِبَ الْغَنَاءُ): گورانی بیژمکه خوشنود بوو
گمشهی کرد ۵ ههموو جهستهی لهخوشی دا
ههزا.

أَطْرَبَهُ: وای لی کرد کهیفخوش بی ۵ طَرِبَ: گورانی
گوت.

طَرِبَ فِي صِرْتِهِ: دمنگی لهراندهوو ناسکی کردهوه.

نامیری شت هارپن ۵ الطَّحْنُ: هارپراو،
نهوشتهی وردکراوه ۵ نارد ۵ الطَّحْنَةُ: نهومی
زور ورد کرابن، نهوکهسهی زور شت وردبکا ۵
کورته بالا، کولهبنه ۵ الطَّحْرُونُ: ناشهوان،
نهوکهسهی لهناش دا کاربکا ۵ کهتیهه سمربازی
زور گهوره کههرچی بیگاتن بیپروینن،
ههموشتیک تارو مار بکا، دمگوتری: (حرب
طحون): شمپی تارو مارکمر شمپی نهستم
کههموو شتیک بهاری ۵ الطَّحِينُ: وردکراو ۵
نارد ۵ هاروا ۵ الطَّحِيْنَةُ: تلپهی کونجی دوی
گوشینی، کهثمم گوشراوه لهدروستکردنی
شیرینهمنی دا بهکاردمهیندری ۵ الْمُطْحَانُ:
ماری پاپوکه بهستو ۵ الْمُطْحَنُ: نامیری هارپن و
شوینی شت هارپن ۵ الْمُطْحَنَةُ: نامیری هارپن.

طَحَا طَحْرًا: دوورکهوتهوه ۵ لههموو لایهکهوه
کهمارو دراو.

طَحَا الْمَكَانَ: شوینهکه بان و فراوان بوو.

طَحَا الشَّيْءَ: شتهکهی بان کردهوه، رایخست ۵
بهرفراوانی کرد ۵ هاویشتی، دمگوتری: (طَحَا
بِالْكِرَةِ) ۵ طَحَّى: گراهوه، پان بووه، دریز بووه
۵ رهپه و وو پاکشا ۵ بهزموییهوه نوساو
ههلهستا ههردانیشت ۵ تَطْحَى: بهمانا
(طَحَى) دئ ۵ الطَّحَا: دشتایی و تهختایی لهزموی
۵ الْمُطْحِيَّةُ: رومکی پانهومبوو بهسمر زموی دا
ومکو رومکی بهیکول و کالهک و ترۆزی و پهلبینه
... هتد.

طَحَّ: جهموش بوو، رهوشتی ناشیرین بوو.

طَحَّ الشَّيْءَ: شتهکهی فری داو دوری خستهوه ۵
الْمُطْحَنَةُ: نامیری شت دوور خستهوه.

طَحَا اللَّيْلُ وَنَحْوَهُ: طحرا: شهو تاریک بوو،
تاریکیکهی پهری سهندو زور تاریک بوو ۵

درواوی بی ورد دمکری، ولاغیک بان دوو ولاخ رایدمکیشن بهکه وانه بی بهناو کرشه کهدا دهخولینه موو کرشه که ورد دمکن تاده بیته کا نهوگات بهشمنه و له شوینیکی بهرمو با خمرمانه که ورده ورده بهربا دما تادانه ویله و کاکه له بهکتر جیاد مینه وه، بهوکاره دمگوتری خمرمان سورکردن ۵ الطَّرْسُوت: رومکیکی مشه خوره له پیبری (السنوموریة) به جوریکی تری هیهه دریزکوله و باریک له جولوهوانی ولاتی میصرو کهناری دهریای روم دهری.

طَرَحَ الشَّيْءُ وبه طرَحًا: شته کهی فری دا، هاویشتی، دمگوتری: (طرحت به النوی کل مطرح): دوری و غهریبی بههموو لایه کی داداو هه لیدایه هموو کون و هوزب نیکه وه.

طَرَحَ عِدْداً من عدد: ژماره کی له ژماره کی زور تر دمکرد.

طَرَحَ علیه شیئاً: شتیکی بؤ هاویشت، شتیکی خسته سهر ۵ شته کهی بلاو کردموه رایخست.

طَرَحَ علیه المسألة: مهسه له کهی خسته بهردمی و داوا لیکولینه وه لی کرد ۵ کارمه کی خسته بهردمی.

طَرَحَ الشَّيْءُ عنه: شته کهی لی فری داو لیی دوورخسته وه.

طَرَحَ طَرْحًا: دوورکه و تهموه ۵ (لهو طَرِحَ) ۵ طارحهُ الحدیث و نحوه: گفتو گوئی لهگه ل کردو راوو بؤ چونیان لهگه ل بهکتر گوژیهموه ۵ طَرَحَ الشَّيْءُ: بهمانا (طَرَحَهُ) دئی ۵ طَرَحَ البناء: باله خانه کهی زور بهرز کردموه، فراوانی کرد ۵ اِطْرَحَهُ: بهمانا (طَرَحَهُ) دئی ۵ اِنطَرَحَ: بؤ موطاومعهی (طَرَحَهُ) دئی ۵ تطارحا الحدیث و نحوه: بیرو بؤ چون و هسه و گفتو گوئیان گوژیهموو دان و سانیان کرد ۵

طَرَبَ فلاناً: فلانکهسی هینایه حالتهی خووشی و شادمانیهموه ۵ استَطْرَبَ: بهمانا (طَرَبَ) دئی ۵ داوا گورانی گوتن و خووش رابواردنی کرد ۵ اِسْتَطْرَبَ فلاناً: داوا له فلانکهس کرد گورانی بلی و شادمانی بهربا بکا ۵ بان فلانکهسی هینایه جونبوش و گورانی گوتن ۵ الطَّرَبُ: لمرزه و خووشی و تهرده ماخیبه که توشی دهرونی ئاده میزاد دمی بههوی پهیدا بوونی حالتهی فهرح بهخش، بان لمرزین و غم که به سمر ئاده میزاد دئی حالتهیکی نانا سایی بؤ دیته جی جم و جول و همزانی بؤ پهیدا دمی ۵ بهزوری وشهی (الطَّرَبُ) بؤ خووشنودی دل و تهرده ماخی بهکاردی ۵ ههروا بؤ گورانی و هه لپه رکی بهکاردی ۵ الطَّرَبُ: کهسیک زووبکه ویته حالتهی خووشنودی و جونبوشه وه شتی فهرح بهخش زووکاری تی بکا و بیهه ژینی ۵ اَلطَّرَبُ: گورانی بیژ ۵ گورانی بیژی دهنگ خووش و شارمزا له گورانی گوتن دا ۵ الطَّرِبُ: گولله توپیکی گهرمه که شتی دهریایی بان فرۆکهی شهر دهبهاویژی بؤ زیان گه یانندن به که شتی دوزمن ۵ الطَّرْبُوش: تهرپوش، کلایوکی سوره له خوری و شتی وا دروست دمکری، جاری واهمه به قوماشیکی سپی لی دههالیندری، پیش نویژو خوتبه خوینی موسولمانان له سهری دمکن ۵ طَرَبَلَ فلان: فلانکهس داوینی خوی به سهرزموی دا راکیشاو لمریشتن دا شلو و شیواو بوو ۵ الطَّرَبَالُ: نیشانه و بورج و سهنگه ریکه له سمر توپه لاکی کیو دروست دمکری ۵ هه ربینایه کی بهرز بی و مکوو منارمو شتی وا ۵ هه رلوتکه شاخ و دیواریکی بهرز هه لچوو بؤ لای ناسمان ۵ الطَّرَبِيلُ: جهنجهر؛ نامیریکه گمنم و جوی

رومکیکی تمهمن درنزه بونی گه لاکه ی خو شه و
بمتهری له گه ل خوارده منی دا ده خوری، پتشی
دمگوتری (الحوذان) ۵ الطریح: ماسیبه کی
بجوکه و خوی دمکری و ده برزینداری و ده خوری
۵ طَرَدَه: دهری کرد له بهر قیزه منی یان له بهر
هیچ و بوچی یان به مهبستی سزادان و توله لی
ستاندن.

طَرَدَ الْغَبْرَ وَغَرَهُ: هیرش هین و بهلامار دهرمه کی
راونا، شکاندی.

طَرَدَ الدَّوَابَّ: له ملا و نه ولوه و لآخه گانی
خپرکرنه وه، دمگوتری: مهرمه کی به سهرمه کی دا
دایه وه.

طَرَدَ الْقَاعِدَةَ وَالْحَكْمَ: یاساو برپارمه کی به گشتی
نارپاسته کرد.

طَرَدَ بَصْرَهُ فِي أَثَرِ الْقَوْمِ: جاوی له دوی گه له که ی
بوو.

طَرَدَ الْمَرْلُودُ أَخَاهُ: منداله که له دوا براکه ی له دایک
بوو.

طَرَدَ الْقَوْمَ: به سهر خه لکه که دا تیبه ری.

طَرَدَ الصِّدْقَ طَرْدًا: هه ولی نیچیرکردنی نیچیرمه کی
دا ۵ اَطْرَدَه: وای له شته که کرد دهرکراو
فریندراو بی ۵ اَطْرَدَ فَلَانًا مِنَ الْبَلَدِ أَوْ عَنْهُ:
فه رمانی کرد فلانکهس له ولات دهریکری و دوور
بخریته وه ۵ اَطْرَدَ صَاحِبَهُ: گرموی له گه ل
هاوه له که ی کرد له راکردن و پیشبرکی دا یان
له قومار دا یان له زوران بازی دا ۵ طَارَدَهُ مُطَارَدَةً
و طَرَادًا: هه له متی بؤبرد و بهلاماری دا، دهری
کرد، دهری په راند ۵ پیشبرکی له گه ل دا کرد
له هه له مت بردن بؤ سهردوژمن ۵ طَرَدَهُ: بؤ
زنده ری له مانای (طرده) دی ۵ طَرَدَ السَّرْطَ:
شورکه که یان گورزه که ی درنژ کرد ۵ اَطْرَدَ:

طَرَحْ: به لؤزه لؤز روی و لاته لاتی بوو ۵
تهلهسانی له بهر کرد ۵ الأَطْرُوحَةُ: پتشی
نیازکردن و بیرو راده برین بؤ لیکولینه وه
دان و سان تییدا ۵ مهسه له و باس و خواستیک بؤ
لیکولینه وه بخریته بهر دان و سان ۵ الطَّرَاحُ:
شوینی دور، زور دور ۵ الطَّرْحُ فِي الْحِسَابِ:
که مکردنی ژماره که له ژماره که ی تری زور
تر له خوی.

طَرَحَ الْبَحْرُ فِي مِصْرَ: بریتیه له زمویبه که
به رزیبوته وه له سهر قهراخی روبری نیل ۵
الطَّرْحُ: دهرکراو؛ واته شتی که له شتی زور
چهرت کراب ۵ الطَّرْحَةُ: تهلهسان که بریتیه
له پو شاکیک شان و ملی پی دده پو شری، وه لی
نیستا ناوه بؤ پارچه هوماشیک سهروشان و ملی
پی دپو شری و مگوو چاروکه ی ناهرت و تارای
بوک و نه و چهفته به ی له زیر عه گانه وه پی اوی
عه رب سهروشان و ملی پی دده پو شری ۵
الطَّرُوحُ: نه وه ی زور شت فری دما یان زور
دووری ده خاته وه ۵ که وانیک ترمه کی به ته وژم
به اوی ۵ الطَّرِيحُ: فری دراو، واز لیته ندراو
له بهر بی نرخی و هیچ و بوچی شته که ۵.

المَطْرَحُ: شوین و جیگای شت ۵ بؤیه به شوینی
نیشته جیبون و شوینی دانیشتن و یانه وه
نه نجوممن دمگوتری (مَطْرَح) ۵ هه روا ناوه بؤ
شوینی دور ۵ جاری واش دمی و مگوو چاوگ
(مصدر میمی) به کاردی ۵ المِطْرَحُ: نامیری شت
فری دان ۵ رمبی دوور هاوتزراو ۵ نامیری
تهون کردن ۵ المِطْرَحَةُ: رفیده؛ نه و شتی
نانی پی دخریته ته ندورو فرینه وه ۵
المَطْرُوحُ: ژماره دهرکراو که که بجوکه تره
له ژماره لی دهرکراو که که پی دمگوتری
(مطروح منه) ۵ الطَّرْحُونُ: گیاته رخون؛

بمشوین یمک دا هات، زنجیری بستم و
 نمبرایموه ۵ همریم بؤنیموه لمروانگی نم
 مانایه ۵ واته قسهکانی بزمنجیرو بمشیومیهکی
 ریک و پیک ناراسته کردن و مبهستی گماند
 ۵ **طَرْدُ النهرُ**: روبارمکه بمردموام و
 بمشیومیهکی نمپساوه ناومکهی پیداهات و
 برانهومی نمبوو ۵ **طَرْدُ القیاسُ**: حوکم و
 ومصفهکه (عیلمت و بایسهکه) بمبون و بمنهبون
 دمورانیان کرد، بؤ نمونه سرخوشکردن
 کههؤکارو عیلمتی حوکمیکه کهحمرامبوونه
 دموران دمکن، لهمرشونینیک ومصصف و
 عیلمتهکه ههبوون حوکهکه همه، واته
 هرشتیک نادمیزادی سرخوشکرد حمرامه ۵
تطارد الأقران و غیرهم **في الحرب**: شهرکهمرکان
 همدنیکیان همدنیکیان راومدوونا ۵ **تطارد**
السئی: شتهکه زنجیری بستم و یاساکی
 بمرقمرار بوو ۵ **استطرد** له **في الحرب** و غیرها:
 لهشردا بمفیل و بؤ نومی هملی بخلمتین
 لمبری هلات و دوابی هلممتی بؤ هینایموه ۵
استطرد في الكلام: لهقسهکان دا لهباسیکهوه
 گواستیهوه بؤ باسیکی تر ۵ **الطرد**: (فرسان
الطرد): **ثو** سوارچاکانهی گؤرهبانی شهرن
 کههلممت بؤیهکتر دمبن و یهکتر راومدوو
 دمبن، یهکتر دمهینن و دمبن ۵ **الطرد**: **ثو**
 کالو شت و مکمیه بههؤی بمریموه
 لمشونیکهوه دمبدرئ بؤ شوینیک تر ۵ نم
 وشمه لمبهرمتا جاوگه، دوابی بؤکالی
 نیردراو بمبهرمتا بهکارهاتوو ۵ لمبواری
 زانستی پزیشکی دا بؤ دمهینانی مندال لهسکی
 داپکی بمشیومی ناسروشتی بهکاردمهیندرئ ۵
الطرد: راوجیهتی و نیچیرهوانی، دمگوترئ:
 (هذا يوم **الطرد**): **ثو** مبرؤ روژی راوکردن و

راومدونانی نیچیره ۵ پورمهنگ ۵ **الطرد**:
 سهربانی ریک و روبیری دشت ۵ نامیریکه
 بهگاسنی ههوجارموه شمتکه دمدرئ بؤنوموی
 خمته جوتهمکان گهوره بن ۵ کهشتی بجوک و
 تیزرمو ۵ نیستا بؤ کهشتی جهنگی تیزرمو
 بهکاردمهیندرئ ۵ **الطرد**: کهشتی جهنگی
 تیزرمو ۵ **الطرد**: دمکراو ۵ راومدونراو
 دمرپهیندراو لهلانهی خوی، جا نیچیری یان
 شتی تر ۵ **ثو** مندالهی دوا مندالی پیتش خوی
 لهدابک دمبی.
الطرد: دمکراو راومدونراو ۵ **ثو** نیچیره یان
 هرشتیکی تر لهلانهی خوی دمرپهیندرئ،
 ریچکهو باریکه رئ ۵ کونیک لهقوماش کرابی
 بهدریزی ۵ پمرویهکه تهردمکری و ناوتمندوری
 پی دمسرپرتهوه ۵ **المطرد**: شوینی جلیت
 بازی و راومدونانی نهمپ سوار له کاتی شهر و
 همراداوهلممت برنی سوارمکان بؤ یهکتری ۵
 نیشانهی ریکاو بان ۵ **المطرد**: هرشتیک
 جهموش بی مالی نمبی ۵ **طرد** **طرورا**:
 جوان و روگوشادو پمزشیرین بوو.
طرد الشعر: موومکان روان، دمگوترئ: (طر شاربه):
ثو گمنجه موی لی هاتن ریشی روا، سمیلی
 هاتن.
طرد البت: رومکهکه رواو دمکرموت.
طرد النجم: نهمتیرمکان هلاتن و روناکییان دا.
طرد التراب: قوماشهکی دراند
طرد الشعر: موومکانی کورت کردنموه.
طرد البناء و **نحوه**: بالهخانهکی بؤیهکردو جوانی
 کرد.
طرد المال و **نحوه**: مالهمکی دزی یان رفاندی ۵ **اطرد**:
 شارمزی کرد ۵ بهم بهرو **ثو** بهری شیومکهدا

هاتوجۆی کرد ۵ لهپهندی پیشینان دا هاتووہ
 دەلن (اَطْرَى فانك ناعله): ئەوکاره قورسە بکە
 تۆ بۆکاری وا گران لیھاتوی ۵ اَطْرَ الشئى:
 شتەمکەى بېرپەوہ، خستیه خوار ۵ طَرَزْ: تورپى
 دروستکرد یان تورپو نارپى پەیداگرد ۵ طَرَزْ
 الثرب: بۆ قوماشمەكە نارمى پەیدا کرد ۵ تورپو
 مۆرى لەقوماشمەكە دا ۵ طَرَزْ الجارية: کیزمەكە
 بەزولتو و قزى پيشەسەرى تورپى بۆخۆى
 دەستەبەر کرد ۵ الطَرُ: ئەو توك و كوك و
 موومپە كەدوا بېرپەوہ و روتانەوہ دېنەوہ ۵
 مۆرى طوغراو نارمى شت ۵ الطَرُ: لایەن و
 دەفەر و لایەنى شت ۵ پەراویز ۵ كۆمەل ۵
 الطَرُ: ناوہ بۆشتى بېردراوہ ۵ كەنارى
 ھەمووشت ۵ لیواری شیو ۵ ئەو قزى ئافرەت
 لەسەر ناوچەوانى رىكى دەخاو دای دەھینى،
 كاكۆل ۵ مۆرى طوغرا ۵ دىگوترى: (بەت ئاخىل
 الأمر و طرره): نیشانەى كارو روداومكە
 دەركەوت ۵ الطَران: دزو گىرفانىر ۵ گىرفانى
 پیاو دەدرئ و دەبرئ پارمەكى دەردېندرى.

طَرَزْ: پەراویزى پارمەكى دەردېندرى.
 الطَرُ: كاكۆلى كچ و كور ۵ الطَرُ: كاكۆلى
 رىك و پىك و شانەكراو ۵ خاومن روخسارى
 جوان و رمزا شیرین و جەستە رىك و پىك ۵
 گەنجىك سەمىلى بۆرگىدىب ۵ طَرَزْ طَرَزْ: پالى
 پېومناو پالەمەستۆى دا.

طَرُ طَرَزْ: رپوشتى جوان بوو دواى ئەوہى
 لەوھەپش بەد خو بوو ۵ لەپوشىنى پۆشاك و
 خواردن دا شتى باش و خاوین بەگاردینى ۵
 خواردنى خۆش دەخاوا پۆشاكى جوان و بەنرخ
 لەبەردەگا و بەرپىك و پىكى خۆى دەردەخا ۵
 طَرُ الثرب و غىرە: پەراویزى نایابى بۆ
 كراسەمكەى دروست کرد، ئەتەمىن و شیرازەى
 پىوہ دادرو ۵ طَرُ فى اللبس و غىرە: شتى

جنى قوماش و پۆشاك.
 الطَران: پيشەى پەراویز جنى قوماش و پۆشاك ۵
 الطَران: ئەوہى پەراویز جنى دمكا ۵ یان
 بەھەوداى ئاوریشم پەراویز جنى كراسەكە
 دمكا ۵ الطَرُ: شیوازو شیوہ ۵ شتى باش
 لەھەرچۆرىك بى ۵ الطَرُ: بەمانا
 (الطَران) دى ۵ المَطَرُ: بەمانا (الطَران) دى.

طَرَسْ الكتاب طَرَساً: كتیبەكەى نوسىمەوہ ۵
 رمشى كەردمەوہ ۵ طَرَسْ: بەمانا (طَرَسْ) دى ۵
 سەر لەنووى كتیبەكەى نوسىمەوہ، بەسەر
 دېرەمكالى و كوزاومكان دا چۆوہ ۵ طَرَسْ فى
 ملبسە و مەطعمە: پۆشاكى باشى پۆشى و بەشىوہى
 رىك و پىك پۆشاكى پۆشى ۵ خواردنى چاكى
 ھەلبۇاردو خوارد ۵ طَرَسْ عن الشئى: خۆى
 لەشتەكە پاراست و خۆى لەوہ بەرزتر زانى
 كەخەرىكى ئەو چۆرە شتانە بى ۵ الطَرَسْ:
 كاغەزو پەرپە ۵ پەراویك نوسراویك
 كوزاویتەمەو دواى تۆخ كرابیتەوہ پان
 نوسرابیتەوہ.

طَرَشْ طَرَشاً و طَرَشْتاً: گوپى گران بوو ۵ كەر بوو ۵
 تَطَارَشْ: خۆى بەكەر و گوئى گران نیشان دا ۵
 الأَطْرَشْ: كەر و گوئى گران ۵ بۆ مینە.

الأَطْرُوش: بەمانا (الأَطْرُوش) دى ۵ الطَرَشْ: گوئى
 گران ۵ طَرَطْرَطْ: شانازى بەشتىك کرد كەنیهتى
 ۵ طَرَطْرَطْ بضانە و غوھا: بانگى مەرەمكەنى کرد

دانا ◊ تازه ههلی بژارد ◊ **طَرْفَ**: هاته
 كهناروه، چووه ههراخ شتهكه، دمگوتري:
 (طَرْفَت الشمس): خور لئاوايوون نزيك بؤوه
 ◊ **طَرْفَ** منه: ليی دوور كهوتهوه ◊ لهسنووری
 ناسایی خووی لايداو تپهري کرد ◊ **طَرْفَ**
 الشئى: ههراخی شتهكهی گرت ◊ بهناسكو تهرو
 تازمی لهقهلم دا ◊ **اسنطَرْفَه**: بهناسكو
 ناوازی لهقهلم دا.

الاطروفه: نوكتهی خووش و هسهی سهيرو جیروکی
 سهيرو سهمهره ◊ ديارى و شتى عهنتيکه ◊
 شتى تازه داهاتووی سهيرو سهمهره ◊
القطريف: نينوك کردن و جوانکردنی دستو
 بهمنجه ◊ **الطارف**: شتى ناسكو دلخوشکمر
 هسهی خووش ◊ **الطارقة**: جاو ◊ کون و
 كهلهبهری خيمه و رشمال كهدمكهونه نهملاو
 نهولايهومو لئيانهوه دمروانی بؤ دهرموه ◊
 چمند حهلقهوه هوقهيهك كه حهبلان
 تيخراومو بهسنگه داکوتراومكانهوه خيمهكه
 شهتهك دراوه ◊ **الطراف**: هسهی بهتوانج و
 توئيكل بؤنهومی ببينه هوی خووشی و بيكهنين
 ◊ خانويك لهخشت دروستکراي و بچوك و
 نهويلکبئي واته هوقخيلکه، خانوی عمربه سارا
 نشينهگان ◊ نهومی لهههراخ و بيجاخی
 کشت وکان دمروئي لى دمکرتيهوه ◊ **الطرف**:
 جولانندن و ههلهتهکاندن پيلوی جاو ◊ خودی
 جاو ◊ تپروانين و سهيرکردن ◊ گوتسای و
 نهوپهري ههموو شتيك ◊ ههروا بهمانا
 (الطرف) يش هاتووه ◊ **الطرف**: پياوی پياوانه و
 سهخی و نانبهده ◊ نهسپي رهسمن ◊ هسهی
 خووش و بيكهنين ناومر ◊ ههرمانيهك وشه
 (الطارف) بيگرتيهوه، نهميش دميگهيهني ◊
 ههر گول و بهرو بوميکی رومکی كه هيشتا

بؤنهومی بياندوشی ◊ **الطرفطر**: شهرايی
 پاليوراو، خلتمو پلتهی شهرايی پاليوراو ◊
الطرفطور: شتى باريکی دريژ ◊ فيسی دريژ
 بؤسمری باريك ◊ نهفامی لاواز ◊ **الطرفطير**:
 خلتمو پلتهی بنکی پيالشهراي، دوايی
 بهكارهيندراوه بؤ خلتمو پلتهی ههموو
 شلهممنيهك.

طَرْفَ البصر طرفاً: پيلوی جاوی ههلهتهکاند،
 جولانندی، دمگوتري: (مايقيت منهم عين طرف):
 ههموويان فهوتان و كهسيان نهماوه.

طَرْفَ اليه: بؤی روانی، سهيري کرد.

طَرْفَ عينه و بهما: پيلوی جاوی جولانندن ◊ (طَرْفَ
 الشئى): سهيري شتهكهی کرد.

طوف عينه الخزن و طرف عينه المال: خهمو خهفمت
 يان مال و سامان جاوی کوپرکردو حهق و راستی
 نهبينی.

طَرْفَ فلاناً عن الشئى: فلانكسى لهوكاره لادا.

طَرْفَ طرافةً: ناسكو تهرو تازه بوو.

اطرف: شتيکی سهيرو عهنتيکهی هينايهكايهوه ◊
اطرف الرجل: شتيکی ناياب و عهنتيکهی
 دابهفلان ◊ **اطرفه** بكذا: بهدياری نهوشته
 نايابهی دايه ◊ **اطرف الشرب**: هوماشهکی
 نيشانهکردو وينه و شتى وای لهسمر رهسمر کرد
 ◊ لهههراخهکانی وينهی کيشا ◊ **طَرْفَ** الجدي:
 سهيرازمه لهههراخ شههگمدا شهري کرد ◊
طَرْفَ الشئى: شتهكهی خسته كهناروه ◊
 ههراخی بؤدانا ◊ كهنارمکهی دياريی کرد ◊
 شتهكهی بهناسكو تازه لهقهلم دا ◊ **طَرْفَت**
 المرأة أناملها وأظفارها: نافرمتمكه قامكو
 نينوكمکانی بهخمنه رنگ کردن، جوانی کردن
 ◊ **اطرف الشئى**: شتهكهی بهناسكو تهرو تازه

له خونچه گه کی دابیو نه پشکو توبی ۵ نهو که سهی
 له سر هیج نیشو و بیرو راپهک به ردموام نه بی
 ۵ نهو که سهی زوزو له له مورپگا و باوانیکه موه
 ده گوینزیتسهوه بو له مورپگایه کی تر و
 له له مورپگایه ک دا نامینیهوه ۵ چاو جنوک و
 چاولیکمرو به خیل، همرشتیک بیینی پیی
 خوشه بوئه و بی ۵ قسهی جوان و پرمانا ۵
 الطَّرْفُ: له هه مووشتیک نه مسرو نهوسری و
 کو تاییه که ی ۵ ناوچه و ده فسر ۵ کومه ئیک
 لهشت ۵ یه کیک له کپار و فروشیار ۵ الطرفاء:
 دره ختی که له پیری (الطرهاویة) ۵ دره ختی
 (الانثل) له و پیریه ۵ الطَّرْفَةُ: خانیکی سوره
 له چاودا پهیدا ده بی له ناکامی خوین تیزان
 به هوئی زهخت و زه پریک که له چاو ده که وئ ۵
 الطَّرْفَةُ: همرشتیک تازه هه لآو عمنتیکه و
 سه رسوپهینمر بی ۵ الطَّرْفَةُ: مینیهی (الطَّرْف)
 ۵ شتی چاکی عمنتیکه و ناوازه ۵ قسه و گفت و
 گوئی خوش و گالته و گه پ ۵ المَطَّرَف:
 چارمه که به که یان پو شاکیکه له ناو ریشم جوار
 گو شه به و گوئی تیدان ۵ المَطَّرَفُ من الخیل:
 نه سپیک سه ری سبی بی یان کلکی سبی بی و
 باقی جهستهی رهنکی تر بی ۵ یان نه و دوو
 شوینیهی رهش بز و باقی جهستهی رهنکیگی
 تر بی ۵ المَطَّرَفَةُ: مریک دمور و بیری گوئی سبی
 بی و باقی جهستهی رهش بی ۵ یان
 به پیچه وانه وه دمور و بیری گوینچه کی رهش بی
 باقی جهستهی سبی بی ۵ المَطَّرَفُ: چاو تی
 بر پردراو، ده گو ترئ: (فلان مطروف بفلان):
 فلان که سه چاوی له فلان برپوهو سه بری که سی
 تر ناکا ۵ المَطَّرَفَةُ من النساء: نافرمتیک چاو
 داخاو چاو زهق نه کا. ۵ طَرَقَ النجمُ طَرَقاً:
 نه ستیره که شه هه لهات و جوان دهر که وت.

طَرَقَ المُنذَن طَرَقاً: معده نه که ی خسته سر
 سندان و به چه کوچ لیی دا دریزی کرد پانی
 کرد.

طَرَقَ الصرْف و نحوه: خورپیه که ی به شه کرد و شی
 کردم وه لۆکه که ی شی کردم وه به هه لاج.

طَرَقَ الباب: لهدمرگاکه ی دا.

طَرَقَ القرم: شه و درمنگانیک کابرا هاته مالی نه و
 خیل و بوو به میوانیان.

طَرَقَ الطَّرِيقَ: رینگا که ی پیاده کرد و پییدا رویی.

طَرَقَ الکلام: قسه که ی هینا به پیشه وه و خسته
 به ریاس و لیکوئینه وه.

طَرَقَ طَرَقاً: سه ری داخست و بیدنگ بوو، قسه ی

نه کرد ۵ له تر ساو به هوئی حبه سهانه وه بیدنگ
 بوو ۵ چاوی داخست و خوی لی بی ناگا کرد ۵
 أطرق جناح الطائر: بالی بالندمه که هندی
 له پهرمکانی که وتنه سه ریه ک ۵ أطرق الشيء:
 هندی له شته که ی خسته سر هندیکی ۵
 أطرق الشيء بالجلد و نحوه: چه رمی له برشته که
 کرد ۵ أطرق فلاناً لفلاناً: نیزی به هره یان
 حوشره نیریه کی دا به فلان که سه بوئه وه ی
 بز یان حوشره گانی بی که ل دا ۵ أطرق
 الصيد: ته له و داوی بو نیچیره که نایه وه
 بوئه وه ی بیگری ۵ طَارَقَ الشيء: شته که ی
 هندیکی خسته سر هندیکی و راسته و
 پاسته ی کرد ۵ طَارَقَ الشيءَ وینهما:
 دو شته که ی خسته سه ریه ک و پیکی گرتن ۵
 طَارَقَ النعل و نحوه: نه علمه گانی خسته
 سه ریه ک و هاتقات داینان ۵ طَرَقَت الحامل:
 نافرته سه پرکه منداله که ی له سی دا گیر بوو
 ۵ یان هندیکی هاته دمرو هندیکی ماوه
 نایه ته دهر ۵ ده گو ترئ: (طَرَقَت بولدها):

مندالەكەى لەسكى دا ناخى بوو ۵ طَرَقت
 الدجاجة ونحوها: مريشكەمە ھىلكەى بەناخۇشى
 كرد ۵ طَرَق الشئى: زۆرى شتەكە فش كردموه ۵
 طَرَق المرضع: شوپنەكەى كرده رىبازو رىرەو ۵
 طَرَق طريقاً: رىنگاكەى تەختو خۇش كرد ۵
 طَرَق له: رىنگاى بۆكردموه ۵ إنطرق: بۆ
 موطاومعەى (طَرَقه) دى ۵ تطارق: بەدواداچونى
 بۆكرد ۵ تطرق اليه: ويستى رىنگاى بۆ بكتاەوه
 ۵ لىي پارايەوه كارمەكى بۆبكاو پارمەتى بىدا،
 دمگوترى: (تطرق الى ذهنه كذا): ئەوه بەمبىرى
 داھاتو ئەوه جووه دليەوه ۵ تطرق الى
 الموضوع: باسەكەى وروژاندىو خىستىيە
 بەرلىكۆلئىنەوه ۵ استطرق الى الباب: رىنگاى
 دۆزىەوه بۆلاى دەرگاگە يان بەو رىنگايە دا
 رۇيى كەدمجووه لاي دەرگاگە ۵ استطرق فلاناً:
 داواى لەفلان كرد رىنگا چارمەكى بۆ
 بدۆزىتەوه ۵ استطرق فلاناً فحلاً: داواى لەفلان
 كرد حوشترە نىرەمەكى بىداتى بۆ كەلدانى
 حوشترە مئىيەكانى ۵ الطارق: ميوانى شەو،
 كەسنىك شەو بى بەميوانى يان بۆ مەبەستى تر
 بى ۵ ئەستىرەى روناك گە بەرونكاكى خۇى
 تارىكى شەو كون بكا ۵ روداو ۵ روداوتىك
 بەشەو رويدا ۵ بۆ نادەمىزاد... بۆ شتى تر
 (طَوَارِق) ۵ الطارقة: خىل و ھۆزى پىاو ۵
 سىستەمى بچكۆلە بۆ نوسىن ۵ ئەوكەسەى
 بەردى پشكو گرمو دىبارى دىكاو دەستە گونى
 لى دەدا ۵ الطراقى: توپزىكى پىست
 كەدمەوئىتە سمر توپزىكى تر ۵ تووى ئەسب و
 حوشترى نىرە كە بۆكەلدان بەكارىان دىنن ۵
 الطرق: دىبارىكردىنى بەردوچكەى فال گرموه
 كەمەزندى دىكاو لىي دەدا ۵ داوانانەوه، تەلە
 نانەوه بۆ نىچىر ۵ بەزو پىو ۵ ھىزو توانا ۵

الطَرَقَةُ: بەكجار لىدانى پشك ۵ يەك جار
 لەمھەرشتىك بى، دمگوترى: (آتيه في اليرم
 طرقتين): لەرۆزنىك دا دووجار ھاتم بۆلاى ۵
 الطَرَقَةُ: رىنگا ۵ رىبازو بىرو بۆجونى ئايىنى
 يان سىياسى يان ھەربوارنىك ۵ دابو نەرىت ۵
 رىنگاو جۆنىمەتى پىك گرتنى دوو شت يان
 زياترو دانانىان لەسەر يەكتر ۵ الطرقى: دانانى
 بەرد جىن لەسەر جىن ۵ الطرىق: رىنگا،
 شوپنى پىداروئىشتن ۵ رىنگاى پان و پۆر ۵
 رىبازى پىرى صوفى و دمروئىش.
 طَرَقُ الطمن: لەقانونى مورافەعاتدا برىتئىيە لەو
 ھۆكارە ياسايىو بەلگە مادىو مەعنەويپانە كە
 تاوانبارو ھوكمدراو پەناى بۆدەبا بۆنەومى ئەو
 ھوكمەى بەسەرى دا دراوھ ھەلئومشئتەوه، يان
 راستەو پاستە بىكرى ۵ الطرىقة: رىباز ۵
 زىنامەو بەسەرھاتى تاكەكەس ۵ مەزھەبو
 بىرو بۆجون و پەپىرەو پىرۇگرام ۵ جىن و توپز
 ۵ الطرائق: جىنەكان ھەندىكىان لەسەر
 ھەندىكىان ۵ كۆمەل و تاقى بىرو باومر
 جىاواز، دمگوترى: (سب طرائق): كراسىكى
 رزىوو كۆنە، يان پارچە پارچەيە ۵
 المُسْتَطْرِقَةُ: قاپو قاچاخى مەعدەنى.
 المِطْرَاقُ: جەكوچ ۵ ئامىرى كوتان ۵ رىنگايەك
 زۆرى رىدوار پىدا بىرۇن ۵ المِطْرَاقُ من الس...
 شتىك بەدوا شتىك دا بى يان ھاوشان و
 ھاوشىوھ بى ۵ المطاريق: پىادەرەو، دمگوترى:
 (جاءت الدواب مطاريق): ولاخەكان بەرپز
 بەشوىن بەكدا ھاتن ۵ المِطْرَاقُ: جەكوچ؛
 ئامىرىكى ئاسنىنە ئاسنى گەرمكاروو مەعدەنى
 ترى بى دمگوترى ۵ ئامىرىكە خورى بى شى
 دمكرتەوه يان لۆكەى بى شى دمكرتەوه ۵
 المِطْرَاقَةُ: بەمانا (المِطْرَاقُ) دى ۵ المِطْرَاقُ:

كسنيك بئ عهفلو گيل بئ ۵ المنطرقات: نمو همباره معمدنيانهي بهجهكوج راست دمكرينهوه، دريژو بان دمكرين ۵ طرمت بيوت النحل طرماً: شانه همنگوينهكان پربوون لههمنگوين ۵ اطرمت اسنانه: ددانهكاني بهلفي سهوزيان گرتوه ۵ الطارمة: خانوي بچوك لهدار دروستكراوبئ ومكوو قوبيبه ۵ الطرامة: نمو چلك و بهلغه سهوزي دمكهويته سرددان ۵ پاشماوهي خواردن لهناو ددانهكان دا ۵ الطرم: همنگوين ۵ رونهكهره ۵ الطرمة: زيبيكهو لووه بچكولهيهكه لهناومراستي ليوي سهرو ۵ الطرئشول: گوله بهرؤزه، رومكئيكه لهبيپري (الركبة) به گؤلهكهي ههميشه روي لهخوره.

طري طراوة و طراة: ناسك و نمرم و شل بوو.

طرو طراوة: تمرو تازهو ناسك بوو ۵ اطراه: زوري پهسن كردو رموشته جوانهكاني ژماردن ۵ زنده رموي كرد لهپهسن كردني و باسي رموشته جوانهكاني ۵ طراه: واي لي كرد ناسك بي ۵ طري الطيب: بونه خوشمكهي بههوي راتهكان و راوشاندن بلاو كردموه ۵ الإطرية: جوړه خواردمهمنيهكه ومكوو ههودا دمزوو وايه لهنارد دروست دمكرئ ۵ الطري: نمرم و شلو تمرو تازه ۵ پالفتهكراو پاليوراو ۵ المطراة: جوړه بونئيكى خوشه ۵ الطارج: تمرو تازه ۵ الطراجة: بهمانا (الطارج) دئ، يان لؤغمتيكه له (الطارج) ۵ الطست: تهشت ۵ فاپئيكى كهوانهبيه لهمس و شتي وا دروست دمكرئ بوشت تيداشتن و كاري تر.

طس في الأرض واليهها طساً: زور روئيشت و دووركهوتموه.

طس فلاناً: فلانكسي زامار كرد بريني تيكرد ۵ كيشهو نيزاعي لهگهل دا كردو بوړي دا.

طس الشئ في الماء وغره: شتهكهي لهناودا نقوم كرد ۵ بهسري پهنجهي شتهكهي گرت، يان خواردي ۵ طمس: بهناوزهوي دا روئي ۵ الطاسة: برينيك قول بيو بگاته كلؤرابي ۵ الطماسة: پيشهي تهشت دروستكردن ۵ الطس: تهشت ۵ الطماس: تهشت دروستكهر، تهشت فروش ۵ نينوك ۵ الطمان: گوږمباني شهرو چنگ ۵ تمپو توژ كاتي بهرپا دهبي ۵ الطسة: بهكجار نقوم كردن ۵ تهشت ۵ نينوك ۵ الطسة: تهشت ۵ الطشت: تهشت ۵ طشت السماء طشاً و طيشاً: ناسمان باراني كزي باراند.

طش المطر: بارانهكه كهو و لاواز بوو.

طش فلان: فلانكس ههلامتي هينا ۵ لوتي ناوي بيوه نهماو هاته خوارو زور پزمي و ناوي لوتو دهمي پېژاند ۵ الطشاش من المطر: پېژاني باران، بارانيك نمبريژنه بيو نهپروشهي ۵ جاوكزو نابينا ۵ الطشاش: نهخوشيهكه ومكوو ههلامت و نينفلوونزا كه كايبرا دمېژمي و ناوي لوتو دهمي دمېژني ۵ الطش: بهمانا (الطشاش) دئ ۵ الطشيش: بارانيكي مام ناوندي نمبريژنهبي نمبهورده باران بي.

طعم طعماً و طعماً: خواردي ۵ چهشتي.

طعم الغصن: لقه درهختهكه له درهختيكي تردا موتربهكرا.

طعم الشئ ومنه: شتهكهي بهمداني پيشيني خوارد ۵ اطعمت البسرة: خورماكه گهي و شيرنايي لي بهدمر كهوت ۵ اطعمت الشجرة: درهختهكه

ميوه‌مکى پى گمى ۵ اطعمت الماکرل: تامى
 خواردمه‌نيکه سمر سورهيتمر بوو ۵ اطعم
 فلانا: وای لفلانکمس کرد شت بخوا ۵ اطعم الله
 فلانا: خودا رزق و رۆزى دا بهفلانکمس ۵ اطعم
 الفسن باخر من غير شجره: لقه درهخته‌مکى
 لهدرهختيکى تر موتوربه کرد بؤنه‌وى
 درهختيکى تر يان لى بيتهدى درهخته‌کش
 لقه موتوربه کراومکى قبول کرد ۵ طاعمه:
 نانى خوارد، يان نانى له‌گه‌ل يه‌کيکى تر خوارد
 ۵ طاعم الحمام اناه: کۆترمه دمندوکى خسته
 ناو دمندوکى ميه‌که‌وه ۵ طعم العظم:
 ئيسقانه‌که مۆخى تيدا پيدا بوو ۵ طعم
 الفسن: لقه درهخته‌مکى لهدرهختيکى تر دا
 موتوربه کرد ۵ طعم الخشب بالصدف وغره:
 صه‌دمفو مروارى لهدرهخته‌که چه‌سپاند بؤ
 جوانى و رازاومى ۵ اطعمت البسرة: خورما
 به‌رسيله‌که نال و بۆلى تيکه‌وت و تامى شيرينى
 لى پيدا بوو ۵ اطعمت الشجرة: درهخته‌که
 ميوه‌مکى پى گمى، دمگوترى: (فلان لا يطعم):
 فلانکمس رام نابى و عمقلى مه‌جليس و ناداب
 فيرنابى ۵ طاعما: پيکه‌وه نانيان خوارد ۵
 تطاعمت الحمامتان: کۆتره نيترمه دمندوکى
 خسته نيو دمندوکى کۆتره ميه‌که‌وه ۵ طاعم
 الملائكان: نهو دوو ماچ و موجکهره دمميان
 خسته ناو دمى يه‌کتره‌وه وککو دوو کۆترى
 نيرو مى، دمشگوترى: (انه المتاعم الخلق): نهو
 مروفه جهسته و هه‌ندامى ريك و پيکن ۵
 طعم: بؤ موطاومعى (طعم) هاتوو ۵ طعم
 الشئى: شته‌مکى تام کرد، تۆزىکى لى جهشت
 بؤنه‌وى بزاني تامى چؤنه.

کردو به‌لايه‌وه خۆش بوو ۵ استطعم فلانا:
 داواى خوارنى لفلان کرد ۵ استطعم فلانا
 الحديث: داواى لفلانکمس کرد قسمى بؤ
 بگيرپته‌وه بؤنه‌وى گوى له‌قسمه‌کانى بگريو
 تامى و ته‌کانى بچيزئى لزميتيان ليىکا ۵
 التطعيم في النبات: نه‌ويه لاسكى رومكيك
 بيى له‌گه‌ل لاسكى رومكيكى تر كه‌رمگ و
 ريشه داكوتابن تيكيان با هه‌لحمى يه‌کتر
 بگرن ۵ الطاعم: بخور ۵ خاومن خوراك ۵
 له‌يارى خوارنده‌وه ريك و پيک ۵ الطعام:
 خوراك، ههرشتيك بخورئ و مانه‌وى جهسته
 پيوه به‌ندى ۵ ههرشتيك بگري به بخورئ
 وککو گه‌نم و جؤو خورما و نهو جؤره شتانه ۵
 نه‌ملى عيراق و حيجاز به‌زورى وشى (الطعام)
 بؤگه‌نم به‌گاردنين ۵ طعام البحر: نهو
 ماسيانه‌ى له‌ناو ناوى قه‌راخ و بيجاخى
 دهر يادان و ناومکه‌يان رۆده‌چئ و ماسيه‌کان به‌مى
 راوکردن به‌دهست ده‌بن ۵ ههرشتيك به‌ناوى
 دهر يادناويدرئ و روايى ۵ الطعامى: خوراك
 فرؤش ۵ الطعم: تام و جيژ كه‌به‌هه‌ستى
 جهشتن كه‌له‌زماندا به هه‌ستى پى دمكرى وککو
 شيرينى و تالى و مزرى و ساردى و گرمى ... هتد.
 نه‌وى نه‌فسى زيندمور جه‌زى لى دمكا
 له‌خوراك ۵ دمگوترى: (غير طعم فلان): هه‌ستى
 جه‌زتى فلانکمس له‌حاله‌تى ناسايى خؤى
 دهر جوو گؤزا ۵ هه‌روا دمگوترى: (فلان ذو
 طعم): فلان خاومن عمق و بيرو بؤچونى
 خؤيمتى ۵ (وما هر بذى طعم): فلانکمس
 خاومنى عمق و راي به‌سه‌ند نيه ۵ الطعم:
 خواردمه‌منى ۵ نهو خواردن و شته‌ى كه‌بؤماسى
 فرئ دهرئ بؤنه‌وى نيچير بگري ۵ هه‌روا ناوه
 بؤ هه‌موو نه‌وشتانه‌ى دهرئ به‌يه‌ك تر بؤ

خسته ناو دمى تا بزاني تامى چؤنه ۵ تامى

بکموئ ۵ دهمگوتري: (انک مُطْعَمُ مودتي): نهمتؤ
خوشهويستی و ريزت لمدلی من دا بؤخوت بهما
کردوو ۵ المَطْعَمُ: زورخور ۵ المَطْعَمَةُ: قورگ ۵
دمگوتري: (أخذ بِمُطْعِمِهِ): لهشپردا دستي
لهبينه قاقای ناو جهراندی ۵ نهو کهممندهی
نیجیری پی دمگري ۵ نهو جنگو نینؤکهی
بالندهی گوشت خور گوشتی پی دمپجریو
دمگري ۵ نینؤکه گهورهی بالنده کهدمکهوینته
پیشی قاجی ۵ هموو بالندهمیهک دوو نینؤکی
ناوا گهورهی همن گوشتیان پی دمگري.

طَعْنَ فِيهِ: تانهی لی داو عهیبو لهککهی تیدا
بهیدا کردن ۵ رهخنهی لی گرت ۵
دمگوتري: (طَعْنٌ فِي عَرْضِهِ): تانهی
لهناموس و شهرهفی دا.

طَعْنٌ فِي الشَّيْءِ: چووو ناو شتهکهوه، دستي به
نیشهکه کرد ۵ طعنّت المرأة في الحيضة:
نافرتهکه چووو ناو عادهی مانگانهی خویهوه.
طَعْنُ غصن الشجرة في الدار: لقه درهختهکه
چووو ناو خانومهکهوه.

طَعْنٌ فِي السِّنِّ: چووو سالهوهو پیر بوو.

طَعْنٌ فِي الْأَرْضِ: بهناو زهوی دا رویی.

طَعْنُ الفرس و نحره في عنانه: نسهپهکه خوی
کیشاهوهو دستي کرد بهرویشتن.

طَعْنُ اللَّيْلِ و نحره: شهورهوی کرد ۵ یان هموو
شهمکه بهرپوه بوو.

طَعْنٌ فَلاناً و غيره بالرمح و غيره: طعنأ: بهرمب لئی دا
یان رمبی تیوه ژمنی.

طُعْنٌ: توشی تاعون و بهتا بوو.

طَعْنٌ بكذا: توشی نهو نهخوشیبه یا نهو بهلاو
چورتهمو ناخوشیبه بهوو.

مهبهستیك و مكوو بهرتیل و بهخشین و دیاری
۵ شلهممنیهکی زمرده لهخوین و مردمگري
لهرپیگهی دمرزی و شتی واوه دمگريته
ناوجهستهوه بؤنهوهی چارهسهری همندی
نهخوشی پی بکري ۵ الطَّعْمُ: بهمانا (الطَّاعِم)دی
۵ الطَّعْمَةُ: همرشتیک بخوری ۵ رزق و رزوی ۵
گومرك و مهراوه و سمرانه ۵ دهمیهک و خهراج ۵
دمسکهوتی جهنگ ۵ شیومو بواری کاسبی ۵
دمگوتري: (هر طيب الطعمة): کاسبیبهکهی
چهلان و بوخته ۵ (هر خبيث الطعمة):

کاسبیبهکهی پیس و نامهشروع ۵ بانگ کردن
بؤنان خواردن "داومت" ۵ مامهلهیهکه بریتیبه
لهوه کابرا زهمیهک دمدا به پیاویک بؤنهوهی
بهکاری بینی و دهمیهک بداو بهدرپزایی ژیانی
نهم گریبهست و مامهلهیه بهردموام بی که
کابرا مرد زهمیهکه نادری بهمیراتگرمکان
بهلکو دمگريتهوه بؤ خاومنهکهی ۵ الطَّعْمَةُ:
نهو بواری رزق و رزوی لی دستهبر دهمی ۵
الطَّعْمِيَّةُ: جوره خواردنیکه لهناردی باقله
(فول) کهسوی پیوه نهبی و بری سهوزمو شتی
وا لهگهل خوی و تهوابلی تیکهل دمگري و
دمگريته همنگوت همنگوتی بچوک و لهناو رؤن و
زهیت دا سور دمگريتهوه ۵ الطَّعْمُ: نهو نازهلهی
لهناو نیسقانی دا مؤخ همی ۵ یان همندی
بهزی تیدایه ۵ نازهلی قهلهو ۵ الطَّعْمَةُ: نهو
نازهلهی دادهمیستري (دابسته) ۵ الطَّعِيمُ:
بهمانا (الطَّعْمُ)دی.

المطعمأ: زور خور ۵ زور نانبدمی ۵ زور
میوانی ههین ۵ بؤ پیاوو ژن نهو وشهیه
بهکاردهیندري ۵ المَطْعَمُ: خوراک ۵ شوینی
پیشکهشکردنی خواردن چاک ۵ چیشتخانه ۵
المَطْعَمُ: کهسیک لهراودا شتی چاکی دست

طَعْنٌ فِي بطنه أَوْ فِي جَنَازَتِه: كهوته گيانه لاومه
 بزیکه گیانی درچی ۵ طاعنه بکذا مطاعنة
 و طعانا: همرهك لهو دوانه لهیه کتریان دا ۵
 اِطْعَنَا: همرهك لهو دوانه لهیه کتریان دا ۵
 طاعنا: بهمانا (اطعنا) دئ ۵ الطاعون: تاعون و
 پهتا، دمردیکی گوازاومیه، هؤکارمهکی
 مکرؤبیکه توشی مشک و جرج دمبی میشوله
 دمگوازیتهوه بؤ مشکی ترو بؤ نادمیزاد.

الطَّعَانُ: زمیر وشین کهسیک زور رمب وشین بی
 !**الطَّعِينُ**: بهمانا (الطَّعَانُ) دئ ۵ یان دست
 راست و لیزان لهزمبروشاندنا ۵ **الطَّعْنُ**:
 لهفانونی مورافعات دا بریتیه لهوه
 حوکمدراو حوکمهکی بگهیمینته دادگای
 هه لوشاندنهوه داوا بکا حوکمه
 بهسراسه پاومهکی هه لوشیتیهوه بهبه لگی
 قانونی ۵ **الطَّعْنَةُ**: په کجار زمبر لیدان ۵
 کاریگهری و شویندمستی زمبرمه ۵ **الطَّعِينُ**:
 زمبر لیندراو بریندار کراو ۵ **المطعانُ**: بهمانا
 (الطَّعَانُ) دئ ۵ **المطعِنُ**: بهمانا (الطَّعْنُ) دئ ۵
 شوینی زمبرمهکه، شوینی عهداریهکه،
 برینهکه، روشاومهکه ۵ **المطعِنُ**: بهمانا
 (المطعانُ) دئ ۵ **الطُّغْرَاءُ**: مؤری پادشا ۵ تورمو
 نارم ۵ ناوو نیشان و عینوان که له لای زووری
 نامه رسمیه کان دهنوسری و دهکه و پته پشت
 (بسم الله) وه ۵ نازناوو شوهرتی حاکم و
 فرمانرموای تیدا تومارکراوه ۵ بنه مای نهم
 وشمیه (طوغرای) ه وشمیهکی تهترییه رؤمو
 فارس به کاریان هیناوه، پاشان عمره ب لییان
 و مرگرتون ۵ (الطُّغْرَى وَ الطُّغْرَى) همر بهمانا
 (الطُّغْرَاءُ) ن ۵ نالی دمفرموی:

برهت بالی هوما سایه سهری سولتانی حوسنت بوو
 خهطت هات و وتی: من ناسیخ طوغراییی خونکارم

الطُّغْرَائِي: دروستکمری مؤری طوغرایان
 نووسهری طوغرای ۵ **تَطَّعَمَ** علیه: خوی نهزان
 کرد ۵ کاری ههتیو مچانهی کرد ۵ **الطُّغَامُ**:
 خوئری و ههتیو مچو بی عهقل و کالقام ۵
 لاوازو خراب و بوچ لهه موو شتیک ۵ **الطُّغَامَةُ**:
 تاکی (الطُّغَام) ه ۵ نهحمه ق و گیل ۵ **الطُّغْمُ**: دهریا
 ۵ ناوی زور ۵ **الطُّغُومَةُ**: کاری پهست و بی ریزی
 ۵ لاوازی و زه بونی ۵ گیلی و نهفامی ۵
الطُّغُومِيَّةُ: بهمانا (الطُّغُومُ) دئ.

طَغِي طغياً و طغياناً: لهسنور دمرجو، زیده رؤی
 کرد ۵ ناو لهسنوری خوی زیادبکاو تیپهری.
طَغَتَ البحرُ: دهریا کهوته جونبوش و شه بؤلدان و
 شه بؤلی دا، هه لچو ۵ دمگوتری: (طغی الموجُ):
 شه بؤلهکه هه لچو.

طَغِي فلان: فلانکس لهتاوان کردن دا رؤجوو ۵
 سته می کردو خوی بهزلزانی و سهر رهقی
 نواندو زیده رؤی کرد.

طَغِي به الدمُ: خوینی گهرم بوو، توربه بوو،
 هه لچو. ۵ اطفاه المالُ و السلطانُ: مال و سامان و
 دهسه لات وای لی کردوه له خوی بایی بووه و
 لهسنوری خوی دمرجووه ۵ **تطاعى الموجُ**:
 شه بؤلهکه هه لچوو هه لیهزو دابهزی کرد ۵
الطُّغَاوْتُ: ملهورو دیکتاتور ۵ دستدریزکهر و
 زیده رؤو سنور بهزین ۵ همرکهسیک
 رؤجو بیته ناو زه لکاوای گومراییه و مو له ریبازی
 حهق لای دایی ۵ کاهین و کوله و منانی ۵ جادو
 باز ۵ همرشتیک جگه له خودا په رستشی بؤ
 بکری جا نه و شته جندؤکه بی یان مرؤف بی
 یان بت و صمنه بی ۵ بتخانه ۵ **الطُّغَايَةُ**:
 سته مکاری گهوره ۵ زور ملهورو دیکتاتور ۵
 ههوره بروسکه و گرمه و نالهی زنده مقبره ۵

طَفَّحَ عقله: عقلی کامل بوو ۵ طَفَّحَتِ الحاملُ: زنه سکرپهکه مندالی زور بوون ۵ طَفَّحَتِ بالولد: مندالهکهی بهکاملی بوو.

طَفَّحَ الفرسُ وغره: نهمپهکه بازی هاویشت و غاری دا.

طَفَّحَ عنه: رؤیشت.

طَفَّحَ الإناءَ: قاپهکه پر بوو بهسمریهوه پڑا ۵ طَفَّحَتِ الريحُ وغوها الشئُ في الهراء: پشمبا شتهکهی بمرز کردهوه بو حهوا ۵ اَطْفَحَهُ: وای لی کرد ههلبچی سمر ناو بی، بمرز بیتمهوه ۵ طَفَّحَهُ: بهمانا (اَطْفَحَهُ) دئی ۵ اَطْفَحَ القدرُ وغوها: کهفو بهلئی دموری منجهلهکهی گراند، لئی کردهوه، دمگوترئ: (اَطْفَحَ الطفاحه): کهفو بهلئی دمورئ منجهلهکهی پاک کردهوه ۵ الطفاحه: نمو کهفو کول و بهلقمه منجهل و شتی وا له کاتی کولاندنی شت تیبدا بهملاو بهولای خوی دا دمری دمدا ۵ همرشتیک ههلبچی و بهقراخی جهوزو منجهل دا سمر ریژبکا و برزئ ۵ الطفح: لمبوری پزشکی دا نهخوشیهکی پیسته لهنهخوشی تروهه پهیدا دمبی ۵ الطفحان: بهمانا (الطافح) دئی ۵ بو میینه دمگوترئ: (الطفحی) ۵ الطفاح: (فرس طفاح القوام): نهمپکی باز هاویژو تیژروهه ۵ المطفحه: نهمکوتو کهوگیریکه یان شفرهو شتیکی ومهایه کهفو بهلئی رفقهومبووی دمورو بمری منجهلی بی دمکریندرئ.

طَفَّرَ اللبنُ طَفَّراً: شیرمهکه سمر توئزی کرد.

طَفَّرَ فلان طَفَّراً وطفراً: فلانکس بازی هاویشت.

طَفَّرَ الشئُ: لمسمر شتهکه وه بازی داو خستهیه دوا خوویهوه ۵ اَطْفَرَّ الفرسُ وغره: بو زیدمرویی لهمانای (طفر) هاتووه ۵ الطفرة: پهکجار باز

بهمانا (الطیان) دئی واته دمرجون لمسنور ۵ الطفري: بهمانا (الطیان) دئی ۵ الطیان: لمسنور دمرجون و زنده رموی کردن له ستمکاری دا ۵ لمبوری زموی ناسی دا بریتیه له داپوشینی روی زموی بهناوی دمریا بهجوریک کهختهو رمواسی دمریا که روبمړیکی زوری زمویهکه داپوشی و چین چین بکهویته سمریهک. ۵ الطفیه: همرشوپنیک بمرز بی و عاسی بی و نمتوانی بچیه سمری، لوتکه شاخی لوس و بمرز ۵ طَفَّحَتِ النارُ وغوها طفناً وطفراً: ناگرمکه خاموش بوو، کوژایهوه.

طَفَّيَ فلان: فلانکس بوکایهوه، کوژایهوه شکومندی و کهسایمتی نهماو تی شکاو بوچایهوه ۵ مرد ۵ اطفأ النارُ أو الفتنة وغرها: ناگرمکهی کوژاندموه ۵ طفاً النارُ وغرها: بهمانا (اَطْفَأَ) دئی ۵ اِنطفأً: بهمانا (طَفَّيَ) دئی ۵ بو موطاومعهی (اَطْفَأَهُ) ۵ اَلطَفِيُّ: (مَطْفِئُ الرُّضْفِ): روداویک نهمونده کاریگمر بی روداوی پیش لهبیر بمریتموه ۵ اَلطَفِيَّةُ: ناگر کوژینموه ۵ شلهممنی بی یان هموابی ۵ مَطْفِئَةُ الرُّضْفِ: ممری قهلهو ۵ بهلای کهورهو کارساتی کاریگمر که روداوی پیش خوی لهبیر بمریتموه.

طَفَّحَ الإناءَ أو النهْرُ طَفَّحاً وطفراً: قاپهکه یان روبارمهکه پر بوو لهم لاو لای سمری کرد، دمگوترئ: (طفح الكيل): ربهکه پر بوو لهسمریهوه پڑا.

طَفَّحَ السكرانُ: سمرخوش و مهست بوو فول سمرخوش بوو.

طَفَّحَ القدرُ وغوها بزیدما: منجهلهکه کهفو کولی خوی هرئ دا ۵ طَفَّحَتِ البثرةُ أو الجلدُ: پهله بهسمر پیست و جهستهیهوه پهیدا بوو.

هاویشن ۵ توپژنکی سهرهوه یان رهق دمبیو ژیرهومیان رونه.

طَفَسَ طَفَسًا: مرد، خپ بوو ۵ لهناو چوو ۵ یان بمبی نهومی نهخوشیهکی ناشکرای همبی مرد.

طَفَسَ طَفَسًا وَطَفَاسًا: چلکن بوو، پیس بوو.

طَفَسَ: بهمانا (طَفَسَ) دئ ۵ طَفَطَفَ: تهسلیم بمناحمهکهی بوو، بووه دیلی دوزمن ۵ طَفَطَفَ الطائرُ: بالندهکه بالهکانی کردنهوه ۵ بالی فش کردن ۵ الطَفَطَافُ: تمنیشتو پهنا ۵ نهملاو نهولا ۵ کهناری رویارو دمرا ۵ روهکی ناسک و تازه ۵ قهراخو بیجاخی درخت ۵ گهلاقی لقهدار ۵ الطَفَطَفَةُ: کهلهکه ۵ گوشته نهرمهکی ورگ ۵ تمنکایی قهراخی جهرگ ۵ الطَفَطَفَةُ: بهمانا (الطَفَطَفَةُ) دی.

طَفَّ الشَّيْءُ طَفًّا: شتهکه سهر ناو بوو ۵ بهرز بووه ۵ نزیك بووه ۵ ناماده بوو ۵ طَفَّتِ الشَّمْسُ: خور نزیك ناوا بوون بووه.

طَفَّ مِنْهُ: له: دهرکهوت ۵ بهیدمست بوو بمناسانی دهستی دهگهیشتی.

طَفَّ الفرسُ ونحوه: نهسپهکه جوستو جالاک بوو.

طَفَّ له بمجر ونحوه: داهاتهوه بهردنیک هه لگرتو تیی گرت.

طَفَّ الحائطُ: چووه سهر دیوارمهکه.

طَفَّ الشَّيْءُ بیده او برجله: شتهکه بهدهستی یان بهقاجی بهرز کردهوه.

طَفَّ الناقةُ ونحوها: قاجی حوشترمهکی بمست.

اطْفَأَ: بهرز بووه ۵ نزیك بووه ۵ (اطْفَأَ علیه):

بهسهری دا روانی ۵ لهخوی گرت، دایپوشی ۵ اطْفَأَتِ الناقةُ أو الحاملُ: حوشترمهکه سکرپهکه

بهنهکاملی بیچومهکی بوو ۵ اطْفَأَ له: زهرمک بوو، تیی گمبی ۵ ویستی فیلی لی بکا ۵ اطْفَأَ علیه بمجر ونحوه: بهمانا (طَفَّ) دئ واته داهاتهوه بهردنیک هه لگرتو و پییدا دا ۵ اطْفَأَ له السيفُ ونحوه: شمشیرمهکی دهرهیناو لسی نزیك کردهوه هه پرشهکی لی کرد ۵ اطْفَأَ الشَّيْءُ: شتهکهکی والی کرد بهرز بیتهوه ۵ اطْفَأَ الكَيْلُ ونحوه: پیوانهکهکی گهپانده نهوپهری سنورو جاک پرپی کرد ۵ اطْفَأَ المكيالُ: نامیزی پیوانهکهکی دارمال کردو زیدمهکی سهری لایرد ۵ طَفَّفَ: بو زندهرویی لهمانای (طَفَّ) دئ ۵ طَفَّفَتِ الشَّمْسُ: خور نزیك ناوا بوون بووه ۵ طَفَّفَ الطائرُ: بالندهکه بالهکانی فش کردنهوه ۵ طَفَّفَ به الفرسُ ونحوه: نهسپهکه بازی دا سوارمهکش لهسهر پشتی بوو ۵ طَفَّفَ به كذا: پالی پیونفا بووای نهوهو بهرامبهری کرد یان وای لی کرد دهستدریژی بکاته سهر.

طَفَّفَ على فلان: کهمتری پییدا لهماهی خوی ۵ زیادی لی وهرگرتو کهمی پییدا ۵ طَفَّفَ علیه أو على عیاله: چروکی لهگهل مال و مندالی دا کرد، یان چروکی و دهست هوجاوی گرت بهر دهربارهی بهخویکردنی مال و خیزانی ۵ طَفَّفَ المكيالُ ونحوه: نامیزی پیوانهکهکی بجوک کردهوه ۵ (تهرازو بازی کرد) ۵ اسْتَطَفَّ: بهمانا (طَفَّ) دئ ۵ اسْتَطَفَّ السَّنامُ ونحوه: دوگی حوشترمهکه بهرز بووه ۵ اسْتَطَفَّ له الشَّيْءُ: شتهکهکی لی دهرکهوت ۵ اسْتَطَفَّ علیه: بهسهری دا روانی ۵ الطَّافَةُ: (طافة البستان): شوراو بهرزینی باخو بیستان ۵ الطَّفَافُ: (طفاف الشمس): نزیکبوونهوهی خور لهناو بوون ۵ الطَّفَافُ مِنَ المكيالِ ونحوه: هه لاقوچکهکی رهه و هسناغو پیومری تر ۵

پَرَکردنی نامیری پیوانه دوی دارمال کردنی ◊
تاریکایی شمو ◊ الطَّفَاقَةُ: شتی که مو بهرم او
لمبکی فاپو مهنجهل و پمداخ دا ◊ همرشتیک
گرنک نمبئ و گرنکی بی نهدری ◊ الطَّفُّ: نهو
بهرزایی و بانوی لهولاتی عمرهب بهسمر ساراو
دهشتی عیراق دا دمپروانی ◊ لایهن و دمفهر ◊
کهناری روبرو دمرا ◊ دامینی کیو ◊ جهوشمو
بهریبلای خانوو ◊ الطَّفَاف: جهسته سوکی
تیزرمو ◊ چوست و چالاک ◊ الطَّفِيفُ: ناتهواو ◊
که م ◊ که می بی نرخ ◊ بی بههاو هیچ و بوچ.

طَفِقَ یَفْعَلُ الشَّيْءُ طَفَقًا و طَفِرْقًا: دمستی بهشتهکه
کرد.

طَفِقَ به: فرسمتی لی هیئا ◊ طَفَّقَتِ النّاقَةُ و غرها
طفلا: حوشرمهکه بیچومهکی پمرومرده کرد ◊
طَفَّقَتِ الشَّمْسُ طَفْلًا و طَفِرْلًا: خور بهرمو
ناوابوون رؤیی ◊ یان خور لهناسوی ناوابوون دا
سوور هه لگهرا ◊ یان نزیکه لهخور هه لاتهوه
دمربکهوئی و گزنگی هه تاو دیاری بدا ◊ یان
خورکهوته کاتی پیش ناوابوون.

طَفِلَ فلان: فلانکس کهوته کاتی پیش
خورناوابوون.

طَفِلَ التِّبَاتُ طَفْلًا: رومکهکه گئی لی باری
خولبارانی لی پمیدا بوو خرابی کردو
نه بهیشت گشه بکا.

طَفَّلَ طِفْلَةً و طفالة: نمرمو نیان بوو، تمنک و لاواز
بوو ◊ بوو بهمندال ◊ اَطْفَلَتِ الأُنثَى: مبینهکه
بیجوی بوو.

اَطْفَلَتِ الشَّمْسُ: خور بهرمو ناوا بوون رؤیی،
لهناسوی ناوابوون دا سوور هه لگهرا ◊ خمریکه
لهخور هه لاتهوه دمربکهوئی ◊ اَطْفَلَ فلان
و غیره: فلانکس کهوته کاتی پیش

خورناوابوون هوه ◊ طَفَّقَتِ الشَّمْسُ: بهمانا
طَفَّقَتِ) دئ ◊ طَفَّلَ اللیل: شمو داهات ◊ شمو
تاریکی خوی هیئا ◊ طَفَّقَتِ النّاقَةُ و غرها: بهمانا
طَفَّقَتِ) دئ ◊ طَفَّلَ الخیران و غیره: گیانله بهرمکه
بمهیواشی رؤیشت ◊ طَفَّلَ الإبلَ و غرها:
لهرؤیشتن دا بههیواشی حوشرمهکی لی خوری
بوئهوهی بیچومهکی بتوانی لهگه لی بیروا ◊
طَفَّقَتِ الماشیة الغُصْب: نازه لهکان گل و خولیان
خسته سمر گیاو گزمکه و خرابیان کرد ◊ طَفَّلَ
الکلام: لهقسکه ورد بووه ◊ تَطَفَّلَ: بوو
بهخوتی هه لهقورتینهر ◊ خوی لهشت هه لهقوتاندا
◊ الطِّفالُ: قوری وشکهوه بوو ◊ الطِّفْلُ: شتی
نهرمو ناسک و تمنک، دمگوتری: (إمرأة طِفْلة
الأنامل): نافرمتیکه دمست و پنجه نهرمو و شله
◊ قوریتی وشکهوه بووی تبار بهستو بههوی
قورسایی نهو بهردو شتهی لهسمریمتی ◊

الطِّفْلُ: مندال، زاروک که تازه له دایک دمبی ◊
مندال تادمگاته تمهمنی باقی بوون ◊ گیای
کورته بالا ◊ پشکو ناگرو بریشکه ناگر ◊ همروا
دمگوتری: (هو یسمی لی فی أطفال الخواج): نهو
ههول دمدا پیدایستی بچوک و بی نمودم بو
جئ بهجئ بکا ◊ (أیتة واللیل طفل): هاتم بولای
که تازه شمو داهاتبوو ◊ الطِّفْلُ: نهرمو نیان،
ناسک و شلک ◊ هاتنی شهوو تاریکبوونی
بهشینک لهروبهری زهوی ◊ تاریکایی شهو ◊
کاتی پیش خورناوابوون ◊ یان کاتی دوا عصر
که خور بهرمو ناوابوون دمروا.

طَفَّلَ العشی: کۆتایی نیواره، که خور ناوادمبی و
کهناری ناسمان زهره هه لگهرا ◊ کاتی دوا
هه لاتنی خور، نهو کاتهی خور لهناسوی
دمرده کهوئی و هیشتا بهرز نه بوئهوه.

طَفَلٌ الغداة: دوا خور هه لاتن، كههيشتا گزنگي همتاو دمركه وتوووه خور بهرز نه بؤتهوه ۵ **الطُفُولِيَّةُ**: به مانا (الطُفُولَةُ) دئ ۵ **الطُفَيْلُ**: ناوي ليل كه له بنكي حموزدا دميينيتهوه ۵ **الطُفَيْلِي**: نهو كه سهي بؤ هه موو داومتو كوروو كؤبونوه وميهك دهچئ بمبيئ نهومي بانگ بكريئ، دهئين: بياويكي كوههبي له خيلى عميدوللاي كوري غهتهفان هه بووه بؤ هه موو داومتو كوروو كؤبونوه وميهك جووه، بمبيئ نهومي بانگ بكريئ نامادى هه موو شايو و ناخواردنيكي زن ماره كردن بووه بؤيه ببيان وتوووه: (طفيل العرائس أو الأعراس): نيسا ههركه سيك په پرموي كاري نهو بكا پال نهو دمريئو بيئ دمگوتريئ: (طفيلي) ۵ له بواري زانستي (الأحياء) دا بونه ومريكي زيندووه به شئيويهكي خو هه لواسه له سهر حيسابي بونه ومريكي تري زيندو دمزي ۵ **المُطْفِلُ**: خاومن مندال، مندال مبهر ۵ خاومن بيچو ۵ دمشگوتريئ: (ليلة مطفل): شهويكي مندال كوژه له مبهر زور ساردى.

طفا الشئ فوق الماء طفوا وطفوا: شتهكه تقوم نهيوو، سهرناو بوو، سهركهوت.

طفا الثور الوحشي: كه له گا كئويهكه جووه سهر ته بؤلكهكه.

طفا الفرس: نه سپهكه سهري خوئي بهرز كردمووه سهري خوئي بادا.

طفا الظبي: ناسكهكه چوستو چالاك بوو بازي دووري هاويشت.

طفا فلان: فلانكس چووه ناو نيشهكهوه ۵ دريژمى به بيتهقلي و نهفامى خوئي دا له بهرامبهر باباي له سهره خوو عاقل.

طفا فلان فرق الفرس: فلانكس خوئي هه لدايه سهر پشتهي نه سپهكه ۵ **طفت** الخوصة فرق الشجرة: جرؤو ته رزه له سهر درهختهكه دمركهوت ۵ (فهو طاف وهي طافية) ۵ **اطفى** فلان: فلانكس بهر دمواوم بوو له سهر خواردني نهو ماسييانه ي سهر ناو دهكهون ۵ **الطافية** من العنب: نهو بؤله ترييه ي له شئيومو هه مبهري بؤله ترييه كانى تر جيا دهبيتهوه ۵ له وحه ديسه ي باسى دهجال دمكا هاتوووه دمفهرمويئ: (وكان عينه طافية) ۵ **الطفاوة**: نهو جهوري و كهفو كوله يه دهكه و تته سهرو قاپهكه، دمگوتريئ: (أصبنا طفاوة من الربيع) ۵ شتيكمان له مبههار دهسكهوت ۵ خهرمانه ي مانگو خور ۵ **الطُفِيَّةُ**: كرؤك و جرؤي درهختهي (دؤم) خهتي سهي يان رهش يان زهره له سهر پشتهي مار، ماري كلك كورتو نه رمه ليقه ي پيس (كوله هو يباب) كه به سهر پشتهيهوه دوو خيت هه من ۵ نه م جهوره ماره ناويكي تريشي هه به بيئ دمگوتريئ: (ذات الطفتين) ۵ **الطافس**: نيزام ۵ ته رتيب ۵ له لاي ماسيحيه كان ناوه بؤ خزمهتي نساينوي رئو و رسمى بؤنهو حهفله كانيان ۵ كه شو ههوا.

طَقٌّ طَقًّا: تهقه تهقى هات ۵ دهنكي تهق تهقى لي بيسترا ۵ **طَلَطَقَ**: دهنكي لي هات ۵ يان دهنكي زور بوو يان دهنكي (تهق تهقى) دوباره و سئ باره كردموه ۵ **طَلَطَقَ** الحجاره: بهر دمكا هه منديكيان كهوتنه سهر هه منديكيان و تهقه تهقيان هات ۵ **طَلَطَقَتِ** الدواب: ولاخه كان به سهه كانيان له سهر زموي رهق تهقه تهقيان كرد ۵ **طَلَطَقَ** الشئ: شتهكه ي والى كرد دهنكي لي بيئ.

طَقَّ: لاسایی کردنهومی دمنگی بمردمکه بهیهکتر دمکیشرین و دمکونه سمریهک (تهق و هوپ یا خرو هوپ) یان قره قره بۆق که له کهمنار روبرو شتی وا دمقرینن ۵ دشگوترئ: (هَذَا لَابَسَارِي طِقْ): نهمه هیج ناهینئ ۵ الطَّقْمُ: کۆمهئیک کهرسته و نامیزی جیاچیا که پیشه و مر به کاریان دینئ بۆکارمکی و مگوو تاقمی فیتمر تاقمی شیش بستم، تاقمی تمهکه چی، تاقمی کۆرۆ کۆمهئیک که کاریکی تابهتی دمکن و همریه کهمان لاپه نیکی کارمکه نهمچام دمدا ۵ طَلَبَةُ طَلَبًا: بهدوی دا گمرا ، ههولی دا دهستی بکهوئ ۵ وپستی نهو شته بۆ نهو بی ۵ داوای کرد بیدریتئ.

طَلَبَ طَلَبًا: دوور کهوتهوه بۆ نهومی خۆشه و پست بیو ههولی دیتنی بدرئ ۵ اَطْلَبُ: بهمانا (طَلَبَ) دئ ۵ اَطْلَبُ فَلَانًا: فریا فلانکس کهوت و پیداوپستییه گانی بۆ دابین کردن و یارمتهی دا ۵ دشگوترئ: (أَطْلَبُ فَلَانًا الشَّيْءَ): فلانکسی ناچار کرد بۆ نهومی داوای نهو شته بکا ۵ طَالِبُهُ بجهه مطالبه و طلباً: داوای مافی خوی لئ کرد ۵ طَلَبُهُ: بهمانا (طَلَبُهُ) دئ ۵ اَطْلَبُهُ: بهمانا (طَلَبَهُ) دئ ۵ تَطَلَبَهُ الْأَمْرُ كَذَا: کارمکه پیو پستی بهوه بوو ۵ الطالب: قوتابی نهو کهسهی ههولی فیربوونی زانستی دمدا ۵ بهزۆری بۆ خوتندکار به کار دئ له قوناغی دواناومندی و کۆلیزۆ زانکۆدا ۵ الطَّلَابُ: داواکراو ۵ الطَّلَابَةُ: داواکراو ۵ الطَّلِبُ: داواکراو ۵ دمگوترئ: (هِيَ طَلِبُ فَلَانٍ): نهو نافرته حمزلیکراوی فلانکسه و عاشقی بووه بهمانا ههولدمردئ، دمگوترئ: (هِيَ طَلِبُ نِسَاءً): نهو بیاوه بهدوژن دا دمگهرئ ۵ (هِيَ طَلِبُ رِجَالٍ): نهو نافرته ههولی دۆزینهموی بیاوپهتی شوی بی بکا یان بیکاته دۆستی خوی

۵ الطَّلِبُ: داواکراو ۵ له بواری نابوری دا نهو چهندیته کالایه به بمرخیک کرپار دمیکرئ ۵ لهقانونی (مراعات) دا بریتیه له پیشنیاری داوایجی که پیشکشی دمکا بۆ دادگا و داوادمکا به بیئ نهو پیشنیاره دادوهر حوکم بکا ۵ الطَّلِبَةُ: سمفهری دوورو دریز ۵ الطَّلِبَةُ: داواکراو ۵ (أُمُّ طَلِبَةٍ): نازناوی دالاشه (داله کهرخۆن) ۵ الطَّلِبَةُ: داواکراو ۵ پیو پستی ۵ الطَّلَابُ: کهسێک داواکاری زۆربن ۵ الطَّلُوبُ: بهمانا (الطَّلَابُ) دئ، دمگوترئ: (بِشْرِ طَلُوبٍ): بیریکه ناومکهی زۆر لهقوتی دایه ۵ الطَّلِيبُ: بهمانا (الطَّلَابُ) و (الطَّلُوبُ) دئ ۵ المَطْلَبُ: بهمانا (الطَّلِيبُ) دئ ۵ همروا بهمانا مبهست و نیاز دئ ۵ شوینی توپزینهموو لیکۆلینهوه ۵ شوینی داواکردن.

طَلَحَ طَلْحًا و طَلْحًا: ماندوو بوو له رویشتن و نهیتوانی بپروا.

طَلَحَ فَلَانٌ طَلْحًا: فلانکس بهد خوو بوو، داومشا تیکچو.

طَلَحَ البعيرُ و غيره طَلْحًا: حوشرمکهی والئ کرد ماندوو شهکت بوو و ستاو نهیتوانی بپروا.

طَلَحَ المکانُ: شوینهکه درهختی (تملح) ی زۆر بوو.

طَلَحَ الإبلُ: حوشرمکه بههوی خواردنی گهلای درهختی (تهلحهوه) سکی هیشا ۵ (فهي طَلْحِي).

طَلَحَ البعيرُ: حوشرمکه ناسکی خالی بوو له خۆراک ۵ (فهو طَلِحٌ) ۵ اَطْلَحُ: بهمانا (طَلَحَ) دئ ۵ اَطْلَحَ البعيرُ و غيره: بهمانا (طَلَحَهُ) دئ ۵ طَلَحَ: بهمانا (أَطْلَحَ) دئ ۵ طَلَحَ البعيرُ: بهمانا (أَطْلَحَهُ) دئ ۵ طَلَحَ عليه: زۆری تین بۆهینا و ماندوو شهکتی کرد ۵ الطَّلْحُ: درهختیکی گهورمیه له جۆری درهختی (العِضَاءُ)

حوشتر گه لاکه‌ی ده‌خاوا حمزی لییه‌تی ۵
همروا ناوه بۆ میوه‌ی مۆز ۵ جاری وادهبی
له‌جیاتى (الطَّلُحُ) دمگوترئ: (الطَّلُحُ)، همروا
وشه‌ی (الطَّلُحُ) ناوه بۆ ناوی هورپاوی بنکی
حه‌وزو شتی وا ۵ ورگ خالی و برسی ۵ ریخۆله
۵ الطَّلُحُ: ماندو ۵ کزو لاواز.

طَلَسَ بَصْرَةَ: چاوی کوپر بوون.

طَلَسَ بالشی علی رجهه: شته‌که‌ی هینا ومکوو
خۆی ۵ چونی بیستبوو ناوا گیرپاوه‌ه.

طَلَسَ به فی السجن وخره: فرپى دایه ناو
به‌ندیخانه‌وه.

طَلَسَ الكتاب: نووسینی ناو کتیبه‌که‌ی شیواند
تیکی دا.

طَلَسَ: کوژانديپیه‌وه.

طَلَسَ الثوب: کراسه‌که یا پۆشاکه‌که رزی کۆن

بوو ۵ یان رنگی بۆری مه‌یلوه ره‌ش بوو ۵
طَلَسَهُ: بۆ زنده رۆی له‌مانای (طَلَسَهُ) دئ ۵
إِطْلَسَ: کوژایه‌وه، سرپاوه‌ه، گوم بوو ۵
تَطْلَسَ: به‌مانا (إِطْلَسَ) دئ ۵ تَطْلَسَ
بالطالسان: خاوی له‌ملی خۆی پینچا، خاوی
به‌سهر شان و ملی خۆی دا دا ۵ (طالسان): جۆره
پۆشاکیکه له‌بهری کرد ۵ الأَطْلَسُ: نه‌ومتا

رنگی بۆری مه‌یلوه ره‌ش بی ۵ بۆیه به
گورگی بۆره‌نه‌ی مه‌یلوه ره‌ش دمگوترئ
(الأطلس) ۵ الأطلس: دز، سه‌گ ۵ چلکن ۵
که‌سێک کارێکی ناشیرینی پالدرایی ۵ پارچه
ناوریشم ۵ الأطلس الجغرافي: پروانه وشه‌ی
(الأطلس) له‌پیتی (ا) دا ۵ الطالسمان: جۆریکه
له‌سهرپۆشو و مل پینچ ده‌خریته سه‌رشان یان
له‌جه‌سته‌وه ده‌پنچرئو نه‌بدراره نه‌دمدروئ،
له‌میصر پیتی دمگوترئ: (شال) ۵ پروانه

(الطالسان) ۵ الطلس: گورگی بۆره‌نه‌ی
مه‌یلوه ره‌ش ۵ پۆشاکي چلکن یان قوماشیک
رنگی بۆره‌نه‌ی مه‌یلوه ره‌شی تیدا بن ۵
نوسینیکی سرپراپیته‌وه‌وه شوپنه‌واری مابئ ۵
پیستی رانی حوشتر نه‌گهر روتابیته‌وه ۵
الطلساء: مینیه‌ی (الأطلس) ۵ الطلسة:

بۆره‌نه‌ی تۆزاوی مه‌یلوه ره‌ش ۵ ته‌نکه همور
۵ الطلاسة: ته‌خته سر ۵ به‌رۆیه‌که ته‌خته‌ی
شت له‌سهر نووسراوی بی بسپردریته‌وه‌وه
نوسینه‌که‌ی لابیرئ ۵ الطلینس: کوپر ۵

الطلینس: که‌سێک چاوی نوقابن و هه‌ئه‌یه‌من ۵
الطلینس: لوغه‌تیکه له (الطالسان) عمره‌ب که
جنیو به‌یه‌کیک ده‌دمن ده‌لین: (یا ابن
الطالسان): نارسه‌من، عه‌جه‌م ۵ طلمم: سه‌ری

داخست و روی گرژ کرد ۵ ساحیر و جادو ۵
جادوو ته‌له‌سه‌می نووسی ۵ طلمم الشئ:

خمت و هیلکاری جۆراوجۆری بۆشته‌که کیشان و
پیی وابوو به‌وخمت و هیلانه‌ی ده‌یاننوسی
گیانی نه‌ستیره به‌رزمان به‌سروشته نزمه‌کانی
سه‌رزموپیه‌وه ده‌به‌سه‌ستیه‌وه ده‌متوانئ سود

راکیشئ و زیان دوور بخاته‌وه، ئەم وشه‌یه
له‌به‌نه‌رته‌ دا وشه‌یه‌کی یۆنانییه‌وه به‌هه‌موو ئەو
شتانه‌ه دمگوترئ که چه‌واشه کاری تیدا به‌وه
ته‌م و مزی نه‌زانی داپپۆشیوه، ومکوو لوغزو

فال و هاوه گرته‌وه‌وه به‌خت گرته‌وه‌وه ئەو
جۆره شتانه ۵ له‌کوردي دا به‌زۆری ته‌لیسم
به‌کار ده‌هیندرئ ۵ دمگوترئ: (فك طلسه‌ه او
طلابمه‌ه): ته‌لیسمه‌که‌ی رون کردموه،

چه‌واشه‌کارپیه‌کانی شی کردموه ۵ الطلسم:
به‌مانا (الطلم) دئ ۵ طلل: ده‌ستی راوشاند
له‌کاتی رۆیشتن دا ۵ به‌پهل راوشان رۆیشت ۵
طلل الشئ: شته‌که‌ی جولاند ۵ الطلال:

دمردی بی دهرمان ۵ نازاری پشت ۵
 نه خوشبیه که پشتی گویند ریز دابر دابر دمکا ۵
 الطَّلَاطِلَّةُ: بهمانا (الطَّلَاطِلُ) دئی ۵ سمربرینی
 خیرا ۵ گۆشتیکه له قورگ دا یان ئالو کهوتن
 کهتوشی نادمیزاد دمیو ناتوانی خواردن و
 خواردنهوه قوت بدا ۵ الطُّطُّلُ: نه خوشی
 بهردموام ۵.

طَلَعُ الشَّمْسِ أَوْ **الْكُرْكُبُ طُلُوعًا**: خۆر
 له بهرزایهوه دهرکهوت ۵ خۆر ههلات ۵
 نهستیره دهرکهوت ۵ دهمگوتری: (طَلَعَ مِنْهُ أَوْ
 فِيهِ عَلَى كَذَا): نمو رهوشانهی تیدا بهدی
 کردن.

طَلَعَ النَّخْلُ: درهخته خورماکه چروکهی
 دهرکهوت.

طَلَعَ عَلَيْهِ: روی تی کرد ۵ هیرشی کرده سمر ۵
 له نکاو هات.

طَلَعَ عَنْهُ: لئی گوم بوو ۵ خۆی لی شاردموه
 بۆنهوهی نه بیینی.

طَلَعَ السَّهْمُ وَغَوْه عَنِ الْهَدَفِ: تیرمه نیشانهکهی
 نه پیکاو نهی ههنگاوت.

طَلَعَ الشَّيْءُ وَفِيهِ: جووه سهرشتهکهو پیدای
 سمرکهوت.

طَلَعَ الْمَكَانَ: گه بیسته شوینهکه، جو بو شوینهکه
 ۵ **اطَّلَعَ النَّخْلُ**: بهمانا (طَلَعُ) دئی ۵ **اطَّلَعَ الشَّجَرُ**:
 درهختهکه گه لای گرت ۵ **اطَّلَعَ الشَّجَرُ**:
 درهختهکه گه لای گرت ۵ **اطَّلَعَ الرَّامِي**: تفهنگ
 هاویژهکه، تیر هاویژهکه تیرمهکهی سمری کردو
 نیشانهکهی نه پیکاو ۵ **اطَّلَعَ عَلَيْهِ**: بهمانا
 (طَلَعُ) دئی ۵ **اطَّلَعَتِ النَّخْلَةَ**: درهخته خورماکه
 دریز بوو، بهرز بوو ۵ **اطَّلَعَ الشَّيْءُ**: وای
 لهشتهکه کرد دهریکهوی ۵ **اطَّلَعَ رَأْسُهُ عَلَى**

الشَّيْءِ: بهسمر شتهکهی دا روانی بۆنهوهی
 بی بیینی ۵ **اطَّلَعَتِ النَّخْلَةَ الطَّلَعُ**: درخته
 خورماکه چروزمکهی دهرخست ۵ **اطَّلَعَ فَلَانًا**
 علی کذا: فلانکهسی بهسمر شتهکهدا ناگادار
 کردو بوی دهرکهوت ۵ **اطَّلَعَ فَلَانًا**: پهلهی
 لهفلانکهس کرد ۵ **اطَّلَعَ إِلَيْهِ** معروفًا: چاکه
 لهگه کرد ۵ **طَالَعَ الشَّيْءُ**: بههوی تیروانین و
 لی ورد بونهوه بهسمر شتهکهدا ناگادار بوو ۵
طَالَعَ الْكِتَابَ: کتیبهکهی خویندموه ۵ **طَالَعَ**
 فَلَانًا: تهماشای نهوهی کرد لای فلان بوو ۵
طَالَعَ فَلَانًا بِالْأَمْرِ: فلانکهسی بهسمر کارهکهدا
 ناگادار کردموه ۵ **طَالَعَ فَلَانًا بَكْبَكِهِ**: کتیبهکهی
 بو فلان کهس نارد بۆنهوهی بهسمری دا ناگادار
 بی ۵ **طَلَعَ النَّخْلُ**: درهخته خورماکه چروزمکهی
 دهرکرد ۵ **طَلَعُ الْكَيْلِ**: ربهکهی پیواو پری کرد
 ۵ **إِطَّلَعَ**: بهمانا (طَلَعُ) دئی ۵ **إِطَّلَعَ عَلَى الْأَمْرِ**:
 کارهکهی زانی ۵ **إِطَّلَعَ عَلَى الشَّيْءِ**: بهسمر
 شتهکهی دا روانی ۵ بهسمری دا ناگادار بوو ۵
إِطَّلَعَ إِلَيْهِ: بهسمری دا روانی ۵ سهریری کرد
 بۆنهوهی بزانی جیبه ۵ **إِطَّلَعَ لِلْأَمْرِ**: بهسمر
 کارهکهدا بالا دهست بوو توانی نهنجامی بدا ۵
إِطَّلَعَ الْأَمْرَ: کارهکهی زانی و بهسمر نهینهکهی
 دا ناگادار بوو ۵ **تَطَّلَعَ**: بهمانا (طَلَعُ) دئی ۵ **تَطَّلَعَ**
 الْإِنَاءُ: قاپهکه پری بوو ۵ **تَطَّلَعَ الْمَاءُ** وَغَوْه مِنْ
 الْإِنَاءِ: ناوکه سمر پیزی کردو لههمموو لایهکی
 شتهکهوه هه لریزا ۵ **تَطَّلَعَ فِي مَشْئِهِ**:
 لهرویشتهکهی دا خۆی باداو لارو لهنجهی کرد
 ۵ **تَطَّلَعَ إِلَى الشَّيْءِ**: سهریری دیمهنی شتهکهی
 کرد ۵ شتهکهی زانی ۵ **تَطَّلَعَ إِلَى قَلْبِهِ**: جاوی
 هه لری سهریری کرد، دمگوتری: (عَافَى اللَّهُ رَجُلًا
 لَمْ يَطَّلِعْ فِي فَيْكٍ): رهحمتهی خودا لهوکهسهی
 بهدوا هسهکانی تۆدا نهگهرا ۵ **اسْتَطَّلَعَ الشَّيْءُ**:

ويستی شتهکه دمریغاو بزانی جیبیه ◊ **اِسْتَطَلَّعَ** رأیة: لہراو بۆچونہکانی ورد بۆوہ تابزانی جیبیه ◊ **الإستطلاع الصحفي**: باسو لیکۆلینہومی رۆژنامہنووسی، کہ نووسمیریک یان زیاتر نهنجاسی دہدا دمربارہی روداویک بہومسضو وینہوہ ◊ **الطالع**: مانگی یەکشوہہ ◊ گزنگی درۆزنی بہرہ بہیان (فہجری کانب) ◊ تیریک بکہوینتہ نہو دیو مہبہستو سمریکا ◊ لہواری نہستیرہ ناسیو ناسمانشوناسی دا نہو ہہوالہ بی بنہمایہی نہستیرہ ناس بلاوی دمکاتہوہ دمربارہی ہہلاتنی نہستیرمہیکی تاییہمتو پھیدایوونی روداوی سہبرو سہمہرہ ◊ **الطالعة من الإبل**: یەکہم حوشتر کہلہگارنہکہدا دمردمکوی ◊ **الطیلاع**: بہمانا (الإطلاع) دئی ◊ ہمروا ناوہ بۆ ہمرشوینیک خۆری لی ہہلیی ◊ (طلاع الشی): ہپی شتہکہ ◊ دمگوتری: (قوس طلاع الکف): قہوسہکہ ہپ بہدہستہ ◊ (قداح طلاع): ہمرداخیکہ ہرہ ◊ (عین طلاع): جاویکہ ہرہ لہمفرمیسک ◊ **الطلیع**: شوینی ہمرز کہلییہوہ ہروانی بۆ شتیکی تر یا شوینتیکی تر ◊ دہفہرو لایہنو ناوچہ ◊ **الطلعة**: نہومی دمرکہوی لہشت ہمرشتیک بی ◊ دہم و جاو ◊ پارچہمیک لہچرورہی تازہ دمرکہوتوی دارخورما ◊ **الطلعة**: نہومی زور دمرکہوئی، یان جاومروانی شت بی ◊ دمگوتری: (امرأة طلعة خبأة): ناہرمتیکہ جار جار دمردمکہوئی و جار جاریش خۆ گوم دمکا ◊ (وطلعة قبعه): ناہرمتیکہ جار جار سمر روت دمکا و جار جاریش سمری دادمہوش ◊ (ونفس طلعة): نہفسیکہ زور جاومروانی نہوشتمہہ ◊ **الطیلاع**: (طلاً الثیابا): قالیوو لہبوتہ دراوی روداوی رۆزگارہو باش دہزانی تہگبیر یان بکاو

حہلیان بۆ بدۆزیتہوہ ◊ **الطلیعة من الجیش**: ہیشہ تآی سوہا، یەکہم وہجبہی سوہا کہ دمردمکہوئی ◊ نہو تاقہم کۆمہلہی سوہا کہ دہنیردرین بزانی سوہای دوزمن چۆنہو چہندمو چی دمکہن ◊ **المطیع**: ہیشمتاو دہباچہی جامہ شیعر ◊ یەکہم دہرہ شیعی جامہکہ ◊ شوینی خۆر ہہلاتن ◊ کاتی بہیانیو خۆر ہہلاتن ◊ **مطیع الأمر**: شوینی بۆچونی کارمکہو چۆنیہتی دہست ہیکردنی و رہبازی چوونہ ناوہومی ◊ مہصعدو نامیری ہمرز بوونہوہ لہ نزمییہوہ بۆ ہمرزی ◊ دہشگوتری: (هذا مطیع الأکمة): نئمہ رونو ناشکرایہ ◊ **مطالع الشمس**: شوینہ جیاجیاکان کہخۆر لییانہوہ ہہلدئی، چونکہ خۆر رۆژانہ شوینی دمرکہوتنو ناوایوونی دمگۆری.

اطلف فلان: فلانکس تۆلہکردنہومی دوزمنہکہی ہہلومشاندمووہ پیلانہکہی ہوچ کردموہ ◊ **اطلف** دم القیل: خوینی کوزراوہکہی بہفیرؤ دا ◊ **اطلف مال فلان** ار حقہ: مافو مالی فلانکسی ژیر بی دا ◊ **اطلف فلاناً** کذا: فلان شتی بہخشی بہفلانکس ◊ **طلف** علیہ: لیی زیادکردو لہسمری زیادکرد ◊ **الطلف**: بہفیرؤ دان ◊ بہتال و ہوج ◊ **الطلف**: بہمانا (الطلف) دئی ◊ شتی ناسانو بہیدہست ◊ زیادہی شت ◊ بہخشش و دیاری ◊ **الطلیف**: بہمانا (الطلف) دئی ◊ شتی بہلاش ◊ کاری ناسانو کہم نمرکو ہمرزان بہما.

طلق طلقاً وطلاقاً: لہکۆنرۆلی نەودا نہما، لہژیر دہسہلاتی جووہ دمر ◊ **طلقت المرأة** من زوجها: ناہرمتیکہ لہژیر نیکاحی میردمکہی جووہ دمر و لہقمیدو نمرکی میردمکہی رزگاری بوو.

طَلَّقَ يَدَهُ بِالْخَيْرِ: دستى بيه بخشش و نانبدى بلا و كردموه.

طَلَّقَ فَلَانًا الشَّيْءَ: شته كهى به خشى به فلانكس.

طَلَّقَ طَلْقًا: دووركه و تموه.

طَلَّقَ طُلُوقَهُ وَطَلَّاقَهُ: بهمانا (طَلَّقَ) دئ.

طَلَّقَتِ الْيَدَ: دسته كه به خشنده بوو.

طَلَّقَ الرَّجُلَ: دهم و چاوى رون و گشه دار بوون و كهيف خووش و ته رده ماخ بوو.

طَلَّقَ اللِّسَانَ: زمانى ره وان و قسه شيرين بوو.

طَلَّقَ فَلَانٌ: فلانكس روگوشادو روخسار جوان و قسه خووش بوو.

طَلَّقَ الْيَرْمُ: رُوژمكهى مام ناومندى بوو نه سارد بوو

نه گهرم \ominus طَلَّقَتِ الْمَرْأَةَ مِنْ زَوْجِهَا: بهمانا

(طَلَّقَتْ) دئ \ominus طَلَّقَتِ الْمَرْأَةَ أَوْ الْحَامِلُ فِي الْمَخَاضِ:

نافرته كه نازارى ژان و نارده حمتى مندالبونى

توش بوو \ominus أَطْلَقَ الْقَوْمَ: خه لكه كه

حوشترمكانيان به ره للا كردن بوو نه وهى

بله وهرين، بگهرين له وهرينكيان دست گير بيى

\ominus أَطْلَقَ الشَّيْءَ: شته كهى به ره للا كرد \ominus

دمگوتري: (أَطْلَقَ الْأَسْرَ): ديله كهى به ره لا كرد \ominus

(أَطْلَقَ الْمَاشِيَةَ): نازه له كاني به ره لاي له وهرگا

كردن \ominus (أَطْلَقَ خَيْلَهُ فِي الْحَلْبَةِ): نه سپه كهى

له گورهبانى جلبت بازى دا هيناو برد \ominus (أَطْلَقَ

الْمَرْأَةَ): نافرته كهى ته لاق دا \ominus (أَطْلَقَ لَهُ الْعَنَانَ):

به ره لاي كرد مهره خهسى كرد \ominus (أَطْلَقَ لَهُ

التَّصْرَفَ): ريگاي دا چون كاردمكا بيكا \ominus أَطْلَقَ

الدَّوَاءَ بَطْنَهُ: دهرمانه كه سكى چواند \ominus توشى

گوهير مو ره وانى كرد \ominus أَطْلَقَ الْكَلَامَ: قسه كهى

به ره هاى كردو تا به تهمه ندى نه كرد

به شتيكه وه \ominus أَطْلَقَ يَدَهُ بِالْخَيْرِ: دستى خووى

به خيرو به خشيش بلا و كردموه \ominus أَطْلَقَ الْمَذْفَعُ

وغيره: تو به كهى والى كرد گولله بهاوى \ominus گولله

بته قنين \ominus أَطْلَقَ كَذَا عَلَى كَذَا: نه وهى كرده

ناو بوو نه وه \ominus يان نه وه ناوهى بو به كار هينا \ominus

طَلَّقَهُ: بهمانا (أَطْلَقَهُ) دئ \ominus إِطْلَقَ: دلخوش بوو

\ominus إِطْلَقَ: به ره لا بوو، جولا \ominus له وه رزگارى بوو

\ominus رُوِي \ominus دمگوتري: (إِطْلَقَ يَفْعَلُ كَذَا): دستى

كرد به وشته، خهريكه نه وه شتهبكا \ominus انطلى

الوجه أو اللسان: روخسارى گوشادو جوان بوو \ominus

زمانى كرايه وه وه قسه شيرين بوو \ominus تَطَلَّقَ:

بهمانا (إِطْلَقَ) دئ \ominus تَطَلَّقَ الظَّبْيُ وَغَيْرُهُ:

ناسكه كه به خيراى رويى \ominus تَطَلَّقَ الْخَيْلُ:

نه سپه كه له پيشيركى دا به ره هاى رويى هيچ

شتيك جه وهى نه گرت وه وه \ominus تَطَلَّقَ الْفَرَسُ:

نه سپه كه دواى را كردن ميزى كرد \ominus اسْتَطَلَّقَ:

بهمانا (أَطْلَقَ) دئ \ominus اسْتَطَلَّقَ الشَّيْءَ: شته كهى

به په له كرد \ominus يان داواى بهر هه لدانى كرد \ominus

دمگوتري: (اسْتَطَلَّقَ مِنْ صَاحِبِ الدِّينِ كَذَا):

داواى له خاومن هه رزمكهى كرد نه وهى بو بكا \ominus

الطَّالِقُ: ته لاندراو \ominus دمگوتري: (إِمْرَأَةٌ طَالِقٌ):

نافرته كه له ميندو نه ركي ميردارى رزگارى

بوو \ominus (نَاقَةٌ أَوْ شَاةٌ طَالِقٌ): حوشترىك يان

مهريكى به ره لا كراوه بوو نه وهى بهمانا رزموى

خوى بله وهرى \ominus الطَّالِقَةُ مِنَ النِّسَاءِ: بهمانا

(الطَّالِقُ) دئ \ominus هه روا نه گهر بوو حوشتر و مهرو

شتى واش به كارهاى هه بهمانا (الطَّالِقُ) دئ \ominus

الطَّالِقَةُ مِنَ اللَّيَالِي: شهوى هه ما ناومندو

نه ساردو نه گهرم و بيى چورتم و ناخوشى \ominus

الطَّلَاقُ: به ره للا كردن و مهره خهسى كردن \ominus

له بوارى شهرع دا برتبييه له هه لوشاننده وهى

گريبه ستى نيوان ژن و ميرد، لابرندى نيكاخى

نيوان ژن و ميرد \ominus الطَّلَاقُ: به ره لاو بيى كووتو

زنجیر ۵ دمگوترئ: (طَلَّقُ الْيَدَ أَوْ الْبِدِينَ):
 پیاویکی دمکراومو نانبدمییه ۵ فرسَ طَلَّقُ
 الید: نهمپیکه دستتی پیوهندی تیدا نییه
 پیوهند نمکراوه ۵ قاجی همتو شتی وای تی
 نهخراوه، همروا وشهی (الطَّلَقُ) ناوه بؤ ناسک
 لهم پوهوه که تیزرؤیه ۵ ناوه بؤ سهگی پاو
 چونکه بهخیرایی پهلاماری نیجیر دمدا، همروا
 ناوه بؤ دهمو چاوی گوشادو روخساری جوانو
 دم بهپیکمنین ۵ بؤ زمانی پهوان و هسه شیرین
 ۵ شهوو رؤزی هموا خووش و نهمساردو نهگمرم
 بی پهمباو شتی ناخووش و زیانبهخش ۵ ژانی
 مندالبون ۵ گیاهکه لهبوازی بؤیه و رنگ دا
 بهکاردههیندرئ ۵ بهردیکه بریسکه دارو رونه
 کهبهناسن پیی کیشی پریشکی لی دهمنهوه،
 دهمارپدرئ و ومکوو بؤدره بهجهسته دمکری
 پیستی مروؤ نمرم دمکا ۵ الطَّلِقُ: بهرهئلا یان
 دستکراومو نازاد بهجؤریک بتوانی همموو
 شتیک نهمجام بدا، روخساری گوشادو زمانی
 پهوان ۵ الطَّلِقُ: بهرهئلا کراو ۵ دمگوترئ: (بعیر
 أَوْ نَاقَةٌ طَلَّقَتْ) ۵ همروا ناوه بؤ روخساری شیرینو
 زمانی پهوان ۵ الطَّلِقُ: نؤره ۵ بهشو بار ۵
 ریخؤله ۵ دموران دموری گهمه ۵ الطَّلِيقُ:
 روخسار شیرینو زمان پهوان ۵ قسمزان ۵
 الطَّلِيقَةُ: بهکچار ژان گرتن، یان بهکچار
 تهلاهدان، یهک تهلاق یان بهکچار بهرهئلا کردن
 ۵ شمو نهمساردو نهگمرم ۵ الطَّلِيقَةُ: پیاویک
 زؤر ژن تهلاق بدا ۵ الطَّلَاقُ: بهمانا (الطَّلِيقَةُ) دئ
 ۵ الطَّلِيقُ: روخسار شیرینو روکراوه و زمان
 پهوان ۵ یان دیلو دستت بهسمر که بهرهئلا
 دمکری و وازی لی دیندرئ بؤخوی چی دمکا
 بیکا ۵ نهو کهسهی بهزؤر موسولمان کراوه ۵
 المِطْلَاقُ: پیاویک ژن تهلاق بدا ۵ حوشری

بهرهئلا ۵ المِطْلَاقُ: رههاو بی مهرج و
 تایبهتمهندی ۵ شتی نادبازی کراو ۵ حوکمو
 برپاریک کهچهرتو وهلانانی تیدا نهمب ۵ ناوی
 بی قهمیدو مهرج، ناوی سروشتی و نهگؤراو
 پاک و بی گمرد ۵ نهمپیک بازنهی سروشتی
 لهقاج دا نهمب یان همتو پیوهندی لهقاج نهمب
 ۵ المِطْلَاقُ: نهوکهسهی دهمهوی پینشیرکن
 بهنهمسپهکهی بکا.

طَلَّ دَمُ الْقَيْلِ: خوینی کوزراومکه بهمفیرؤ رؤی ۵
 تۆلهی نهمسندرایهومو خوینیشی وهرنهگیرا ۵
 زموی شهونم لی دراو.

طَلَّ اللَّيْنُ: شیرمه کهم بیوو.

طَلَّ دَمُ فَلَانٍ: خوینی فلانی بهمفیرؤ دا، بهتالی
 کردموه.

طَلَّ فَلَانًا: فلانکهسی پاشگؤی خستو همولی دا
 مافی پینشیل بکا.

طَلَّ الْمَطْرُ الْأَرْضَ: بارانهکه زهمیبهکهی ناودا، تهری
 کرد.

طَلَّ فَلَانًا حَقَّهُ: فلانکهسی مهنع کرد لهمافی
 خوی و همولی دا مافی لی زهوت بکا.

طَلَّ الشَّيْءُ بِالذَّهْنِ: شتهکهی بهرؤن همنوو.

طَلَّ الْإِبِلُ وَغَرَهَا: بهزهخت حوشرمهکهی لی
 خورین.

طَلَّ دَمُهُ طَلًّا: بهمانا (طَلَّ) دئ.

طَلَّتْ الْأَرْضُ: زهمیبهکه شهونم لی دا.

طَلَّ طَلًّا وَطَلَّالَةً: جوانو سمرنج راکیش بیوو.

طَلَّ فَلَانٌ: فلانکهس کهبف خووش و تهردهماخ بیوو
 ۵ اَطَّلَ: بهسمری دا روانی ۵ دمشگوترئ: (اَطَّلَ
 عَلَيْهِ) ۵ اَطَّلَ: نزیک بؤوه ۵ اَطَّلَ عَلَى حَقِّهِ:
 لهمافی خوی دا بهسمری دا زال بیوو ۵ اَطَّلَ عَلَيْهِ

بالأذى وغره: بمردهوام بوو لمرمه نزمیتدانی
 ◊ اَطْلُ دَمَ الْقَيْلِ: خوینی کوزراومکی بهفیرؤ دا
 ◊ دمشکوتری: (اَطْلُ دَمُهُ) ◊ تَطَالَ: مؤلمتی داو
 چاومروانی کرد ◊ تَطَلَّتْ الْأَرْضُ: زهویبهکه
 گیاو گزی لی پرواو کس ناوی نهکوت، کس
 پی لی نهنا.

إِسْتَطَلَّ عَلَيْهِ: بهمانا (أَطْلُ) دئ ◊ إِسْتَطَلَّ الْفَرَسُ
 وَغَرَهُ ذَبْنَةً: نهمسپهکه کلکی بهمرزکردموه ◊
 الطَّلَاةُ: جوانی و روخسار شیرینی ◊ کهیف
 خوشی و تمپر دوماخی ◊ کهسایمتی همموو
 شتیک ◊ قهباری خانوو همیکلی ◊ کهلاوی
 خانوو ◊ الطَّلُ: جوان و سرنج راکیش لههمموو
 شتیک دا ◊ ورده باران ◊ نمه باران که زور
 زهوی تمپر نهکا ◊ شهونوم تهراپیهک که رگی
 درهخت و روک دهمدا بهلق و کهلاکان ◊ شیرو
 ماست ◊ پیرو بمسالاجوو ◊ الطَّلُ: بهتال و پوج
 ◊ الطَّلُ: شوپنهوارو کهلاوه ◊ سهکوی بهریبیلو
 خانوو کهشوینی دانیشتنی خیزانه بو پشودان و
 حهسانموه یان خواردن و خواردنهوی لمرمه
 دادمنری ◊ خیمه و پارچه قوماشی گهوره
 کهکشتی و بارو بارگنه پی دادمپوشری ◊
 الطَّلَاءُ: خوینی رزاو ◊ الطَّلَةُ: نافرمت ◊
 زهویبهک نمه بارانی لی درایی ◊ نازو نیعمت
 لهپوشاک و خواردمهنی دا ◊ شهرابی گواراو
 بهلمزمت ◊ همرشتی: بوینی خوشی لی بی ◊
 الطَّلَةُ: قومشیر، فومه ماست و دؤ ◊ مل ◊

الطَّلِيلُ: رزاو (خوینی رزاو) ◊ حصیری چندراو
 لهپرزو پالی درهختی دؤم یان لهتویکللی نهو
 درهخته ◊ رزیوو پؤلکاو ◊ بو میننه (طلال)
 دمگوتری: (الطَّلُ مِنَ الْأُمُورِ): شتی بهرفهرار
 نمبوو ◊ دمگوتری: (أمر مُطَّلٍ): کاریکی گؤپراوو
 نابهردهوامه ◊ المَطْلُولُ: ماست تویژنیکی

بمسهروهو بی و ناوی سمرکهوتی و ابزانسی
 ماستی چاکه، بهلام لهواقیع دا خراب بی ◊
 طَلَّمَهُ: شهپلاغی لی دا.

طَلَّمَ الْخَبْرَةَ: نانهکی پان کردموهو ریکی خست ◊
 طَلَّمَ الْخَبْرَةَ: بهمانا (طَلَّمَ) دئ ◊ واته: نانهکی
 پان کردموهو ریکی خست ◊ طَلَّمَ الْعَرَقَ عَنْ
 جَبِينِهِ: عمرهقی لهناو چاوانی خوئی سپی ◊
 الطَّلْمُ: سفره خوان کهمان و پیخوری لمرمه
 دادمنری ◊ الطَّلْمُ: چلک و بهلغی دم و ددان
 کهبههوی گوی پینهدانیان پهیدا بوو بی ◊
 الطَّلْمَةُ: نانی برزاو بهخوله میشی زور گهرم
 نانی پیشاو لهناو خوله میشی گهرم ◊ بهردی
 پان کهومگوو پنه نانی لمرمه پان بکریتموه ◊
 المَطْلَمَةُ: تیروک؛ نامیریکه نانی پی پان
 دمکریتموه پیش نهوی بیژیندری.

طَلَّمَسَ: بهمانا (طَلَّمَسَ) دئ واته تهلیسی لی کرد
 ◊ یان دم و چاوی گرزو مؤن کرد ◊ طَلَّمَسَ
 الْكِتَابَ: نوسینی کتیبهکی سرپهوه، رهشی
 کردموه ◊ اِطْلَمَسَ اللَّيْلُ: شهوهکه تاریک بوو
 یان تاریکیهکی زور کهسکون و بههیز بوو ◊
 الطَّلْمِيسَاءُ: تاریکی بههیزو زور تاریک ◊
 زهوی و سارایهک کههیج نیشانهو بالهخانوه
 خانوبهری تیدا نهبی ◊ تهنکه ناو.

طَلَا ظَلْرًا وَطَلَاوَةً: ناسکهکی بهستهوه، بهندی
 کرد ◊ طَلَّيْتَ أَسْنَانَهُ طَلًّا: ددانی زمرد بوون ◊
 بهلغیکی سهوز کهوته سمر ددانی ◊ بهلغی
 زمرد ددانی داپوشین ◊ دمگوتری: (طَلَّيْتُ لَمُءَهُ):
 دم و ددانی بهلغ گرتی ◊ لهتینوان دهمی وشک
 بوو ◊ اَطَّلَتِ الظَّيْبَةُ: ناسکهکه بیچویهک یان
 زیاتری بوو ◊ اَطَّلَى فلان: فلانکس ملی
 بهلایهک دا خوار بوو ◊ دمگوتری: (ما اَطَّلَى نَبِيَّ
 قَط): هیج پیغهمبریک شوین ههواو نارمزوی

خوی نه کموتوووه ۵ الطَّلَا: شتی بچوک
 له مرشتیک بی ۵ زاروک ۵ بیجوی نازهل
 که له دایک دمی تا خو دمگری ۵ بیجوی ناسک ۵
 تفی وشکوه بووی ناو دم ۵ یان تفیکی لینج
 که ددان دادبووشی و له ناکامی تینوایه تی زور
 یان برسییه تی یان نه خووشی پهیدا دمی ۵
 الطَّلَا: مل، گهردن ۵ یان لامل ۵ الطَّلَاوة:
 جوانی و رونه قو گمشو نه شه ۵ توپزیکی
 تمنکه لسمر شیرو ماستو خوین پهیدا دمی ۵
 پاشماوی خوراک لماناو دم و ددان دا ۵
 الطَّلَاوة: همرشتیک بو جهورکردن رنگ
 کردن به کاریب قهوز ۵ قسه و باسی کورت و کم
 ۵ الطَّلُو: گورگ ۵ نیچیرهوانی چوست و لهش
 سوک ۵ حبلینک سهرتیکی له حاجی نازه له که
 ده خری و سهرمکه تی تری به سنگیکه وه
 دمی ستر ۵ الطَّلَواء: چاومروانی ۵ تمبلی و
 فونگرانی ۵ قهوز ۵ الطَّلَوان: به لغیکی سپیه
 زمان دادبووشی به هوی نه خووشی یان تینوایه تی
 پهیدا دمی ۵ الطَّلَوة: سپیایه تی به یان، روناکی
 ناسوی به رمبه یان ۵ الطَّلَوة: بیچوه نازهل
 کیوی ۵ گوریس و حبل یان پارچه حبل ۵
 شتی بی نرخ و بهها ۵ دمگوتری: (مایساری
 طَلَرَة): پمتکه گوریسک ناهین.

طَلَى الماء طلیاً و طلاءً: ناومکه هوزی لی پهیدا
 بوو. ۵ **طَلَى** الشئ بکذا: شته که به شتیک
 بویه کرد دایبووشی.

طَلَى الليل الآفاق و غيرها: شهو به تاریکی خوی
 دونیای دایبووشی ۵ (طَلَى فلاناً): جنیوی
 به فلانکس دا. ۵ **طَلَى** الظبي: ناسکه که
 بهسته وه ۵ کردیه کوزوگه وی تایبه تیه وه ۵
طَلَى فلان: فلانکس گورانی گوت.

طَلَى الشئ بكذا: زهمرموی کرد له همولدان بو
 دستمه برکردنی شته که ۵ **إطلى** بكذا: به وه
 جهوری کرد ۵ **تطلى**: بو موطاوعه ی
 (طلاء) دئ ۵ خوی به گاتسه و که بو خوش
 رابوارنده وه گرت ۵ **الطلى**: قومه شیرو که وچکه
 دویک ۵ **الطلاء**: نه وکه سه ی معدن و شتی وا
 بویه دمکا ۵ **الطلى**: بیجوی ناسک ۵ بویه کراو
 به قهتران ۵ **الطلاء**: همرشتیک شتی تری پی
 بویه بکری و مگوو قهتران و رۆن و قورو شتی وا
 ۵ دوشاوی تری ۵ زیوی خالص و پالفته کراو ۵
 نه و پتو و حبله ی نازه له که ی پی
 به ستر اوته وه ۵ **الطلياء**: گروئ ۵ نه و په رویه ی
 نافرمت به خویمه وه هلددمگری له کاتی که وتنه
 ناو عادمی مانگانه یه وه ۵ **الطليان**: به لغی
 زهرد که دمگوتیه سمر ددان ۵ **الطليء**: مل ۵
 لامل ۵ پارچه خوریبه که یا لفته یه که
 جهسته ی گروینی پی جهور دمگری ۵
 نه خووشیبه که ده شو بهیته نه خووشی پیست
 قه نشین و توك روتانه وه ۵ له لاتهنیشتی مرؤف
 پهیدا دمی ۵ **المطلى**: نامیری شت جهور
 کردن ۵ **المطلاء**: به مانا (المطلى) دئ ۵ **المطلي**:
 (أمر مطلي): کاریکه جهواشه و نام معلوم و تم و
 مزاوییه ۵ **طمئت المرأة**: نافرته که په کمجار
 که وته عادمی مانگانه وه.

طمئت المرأة: جووه لای نافرته که، دستی لی دا،
 له گه لی جوت بوو ۵ دهسگوتری: (ما طمئت هذا
 البعر خبل): که ل سواری نه و حوشتره نه بووه ۵
الطمئت: خوینی حمیز ۵ چلک و ذوینی.

طمج الماء و نحوه طمرحاً و طمحاء: ناومکه به رز بووه
 ۵ **طمجت الدابة**: ولاخه که جه موش بوو.

طَمَحَ اليه بصره: سمیری کرد ۵ بوی روانی ۵
دمشگوتری: (طَمَحَ بصره): جاوی بؤ بهرز
کردموه، جاوی تی بری. ۵ طَمَحَ بآفقه: خوی
بمزلزانی، فیزی کرد. ۵ طَمَحَ الی الأمر:
جاومروانی کارمکی کرد ۵ طَمَحَتِ المرأة علی
زوجها: نافرتمکه میردمکی به جی هیشتو
جووه بؤمالی باوانی.

طَمَحَ في الطلب: لهداواکاربیهمکی دا دوور رۆیی ۵
أَطْمَحَهُ: وای لی کرد هیواو ناواتی بهرزی همین
۵ أَطْمَحَ اليه بصره: جاوی بؤ هه لیری و تهماشای
کرد ۵ طَمَحَ الفرسُ وغره: نهمپهکه همردو
دمستی هه لیرین ۵ طَمَحَ بالشئ في الهواء:
شتهکهی بؤ حهوا هه لدا ۵ الطامح: همر
بهرزایی و ته پؤلکههیک ۵ نافرمتیک رهی
له میردمکی بی و پروانیته پیماوی تر،
دؤستایمتی له گه ل پیماوی بیگانهدا بگری ۵
الطُمَحَةُ: په کجار سمیرکردن ۵ طَمَحَاتِ الدهر:
به لآو کارساتی رۆزگار ۵ الطَّمَاحُ: کسینک
هیواو ناواتی زوری همین ۵ جلیس ۵ بؤ بهرزو
دوور روانین ۵ الطَّمَاحَةُ: نافرمتیک جاوه جاوی
بی و بهراست و جمپ دا پروانی بؤ پیماوی
بیگانهو رهی له میردمکی بی.

الطَّمُوحُ: دمگوتری: (بجر طَمُوحُ الماء): دهریاپهکه
شه پؤلهکانی بهرزن ۵ (بجر طموح الماء): بیرمه
ناوی بهرزه. ۵ طَمَرٌ: بازی بؤ زهرموه دا هه لاته
خوار. ۵ طَمَرٌ في الأرض وغرها: بهناو زهوی دا
رؤیشتو خوی شاردموه. ۵ طَمَرَ الشئ طمراً:
شتهکهی شاردموه به نهینتی و که سنزانی له کوئی
شاردموه جوئی شاردموه.

طَمَرَ البئر: بیرمهکی پرکردموه. ۵ طَمَرَ المظمورة:
چالهکی پرکرد له گهنم و شتی وا.

طَمَرَ في ضربه: زانی ددانی تمنگی بی هه لچنی ۵
طَمَرَت يده: دمستی هاوسا ۵ أطمرة: بهمانا
(طَمَرَةٌ) دئی ۵ طَمَرَةٌ: زنده رهوی کرد
لهشاردنهوی شتهکهدا ۵ پیچایموه ۵ طَمَرَ
السنتر: بهردمکی شل کردموه، دا پدایموه ۵ کوئی
گردموه و خستنیه سهریک ۵ ههوتانسنی ۵
إطمَرَ علی فرسه: لهدواوه خوی هه لداپه
سهرپشتی نهمپهکه و سواری بوو ۵ اطمَرَ الشئ:
بهمانا (طَمَرَةٌ) دئی ۵ الطامر بن الطامر: خوی و
باوکی نهانسااون کهس نازانی کوپی کین و
خه لکی کوپن ۵ الطامور: رۆزنامه ۵ الطَّمَارُ:
شوینی بهرز ۵ سه کوئی بهربیلآو خانوو ۵
بمزوری بهین (ال) به گاردی ۵ (بات طمار) ۵
به لآو کارسات ۵ الطمر: پؤشاک کی کوئی رزیوی ۵
الطمر: نهمپی رهمنی خؤ شروی باز هاو پیژی
به هیز ۵ طَمَرَةُ الشباب: سهرمتای گهنجیمتی ۵
الطمار: بهمانا (الطامور) دئی ۵ المطمار: تهناف،
نهو داوه پهنی رایه ل دمگری بؤ نهوهی چینه
دیوارمه راست دهرجی ۵ پیچی دمگوتری نیمام
۵ دمشگوتری: (هر علی مطمار آیه): نهوه
لهسر شیوهو شیوازی باوکی کاردمکا ۵ پیماویک
چله شرو جلی کؤن و رزیوی له بهردا بی ۵
المطمر: تهنافی دیوار ۵ دمگوتری: (أقم المطمر یا
محدث): نهی قسه مکر، نهی حهدیث گپرهوه
قسهکانت ریک بخهو هه لکهکانت هه لگرموهو
راستگؤ به له قسهکردن دا ۵ المظمورة: جالی
هه لگرتنی نازوخه، چاله گهنم و جو که
زوربهی کات نه م جو ره چالانه له زیر زهوی
دروست دمگری ۵ بهندیخانه.

طَمَسَ الشئ طمسا: شتهکه شیوهو شیوازی
گؤران ۵ دمگوتری: (طَمَسَ القمرُ أو النجم أو

البصرُ: واته مانگو و نستیره روناکیان نهما
یان چاو بینایی نهماو نابینئ.

طَمَسَ القلب: دل شیواومو هیج وهرناگری.

طَمَسَ الثئی وعلیه طمسا: شتهکمی شیواند، یان
شیوموی سرپهوه و کوژاندهوه، دمگوترئ:
(طَمَسَتِ الریح الأثر): رهشباکه شوژنهکمی
سرپهوه پری کردموه.

طَمَسَ الفیه الکوکب: هورهکه بهری روناکی
نستیرمهکی گرت.

طَمَسَ عَینه وعلیها: چاوی کوپر کرد ۵ طَمَسَهُ: بؤ
زیندرویی لهمانای (طَمَسَهُ) دئ ۵ اِطْمَسَ: بؤ
موطاومعهی (طَمَسَهُ) دئ ۵ تَطْمَسَ: بؤ
موطاومعهی (طَمَسَهُ) دئ ۵ الطامیس: دمگوترئ:
(رسم طامس): قهباریهکی بوچاومو کوژاومیه ۵
(طریق طامس): ریگای دوور ۵ (نجم طامس):
نستیره بی نور، نستیرهکه روناکی
نهماوه ۵ دمگوترئ: (رجل طامس القلب):
پیاویکی دل داخراومو هیج وهرناگری ۵
الطمیس: بهمانا (الطمرس) دئ ۵ کوپریک که
پیلوی چاوی جم و جول نهکا.

طَمَطَمَ البحر: دهریا ناوی زور بوو پر بوو ۵ طَمَطَمَ
فلان: فلانکس لهدمیرادا مهلهی کرد ۵ یان
چووه ناو دهریاومو بهدمیرادا روئی ۵ طَمَطَمَ لی
کلامه: قسهکانی رون نهکردنوه ۵ الطمطم: بؤ
تهماته، بهکالی و بهکولای دخورئ ۵
الطمطم: بی زویان ۵ الطمطم: ناومراستی
دهریا ۵ ناگری گهوره زور ۵ الطمطمانی:
بهمانا (الطمطم) دئ ۵ الطمطمانیة: قسهی
تهم و مزاوی و بی مانا ۵ (طمطمانیة حمیر):
زاراوه نهگونجاومکانی حمیرهیهکان ۵ وکوو
نهوه (الی) تعریف دمکنه (ام) لهجیاتی بلین

(الصیام) دهلین (أصیام) ۵ الطمطم: بهمانا
(الطمطم) دئ ۵ الطمطم: قسهکه بهغمیری
زمانی عمریبی بگوترئ ۵ الطمطمی: بهمانا
(الطمطم) دئ.

طَمَعَ فیهِ و به طَمَعاً وطماعیه: حمزی لی کرد،
ویستی بؤ نهو بی.

طَمَعَ طَمَعاً: تهماعی زور بوو ۵ اطمعه: وای لی
کرد تهماعی ههین ۵ طَمَعَهُ: وای لی کرد
تهماعی ههین ۵ دهسگوترئ: (طَمَعَ الطمر):
بارانهکه دستی کرد بهبارین بهلام کهمیک
باری ۵ دهسگوترئ: (کان حدیثها تطیع قطر):
قسهکانی دهلیی رشینهی بارانن ۵ تَطْمَعُ: بؤ
موطاومعهی (طَمَعَهُ) دئ ۵ حمزی لی کردو
ویستی بؤ نهو بی ۵ الطمغ: تهماع ۵ بهتاما
بوون ۵ هیواو ناوات ۵ الطمغ: کهسک زوری
تهماع ههین ۵ الطمغ: بهمانا الطمغ) دئ ۵
المطمغ: بهمانا (الطمغ) دئ ۵ بؤ نیرو می
بهیهک شیوه بهکاردئ ۵ المطمغ من النساء:
نافرمتیک زور تهماع بخاته بهر غهیری خوی و
خهک والی بکا تهماعی تی بکن بهلام خوی
بهدهستهوه نهادا ۵ المطمغ: بهمانا (الطمغ) دئ ۵
شتیک داخوازی تهماع لی کردن بی ۵ شتیک
تهماعی لی بکری ۵ نهو بالندیهی دهخریته
ناو هغهزموه بؤ نهوهی بالندهی تری پی
ههئخه لمتینی و فرسهتیا لی بینئ ۵ المطمغه:
بهمانا (الطمغ) دئ.

طَمَلَّ فلان طَملاً وطمولاً: فلانکس گوئی نهدا به
چی دمکاو چی ناکا.

طَمَلَّ الجمل و غیره: حوشرمهکه بهخیرایی روئی.

طَمَلَّ الإبل و غیرها طَملاً: حوشرمهکی بهخیرایی
لی خوری.

طَمَل الشَّيْءُ: شته‌کمی توند به‌ستو شته‌کمی دا.
 طَمَل الخَصِيرَ: حصیرم‌کمی جنی و خیت و گول و
 نیشانه‌ی تیدا دروست کردن.

طَمَل الشَّيْءُ بِكَذَا: شته‌کمی گۆری به‌تیه‌تسونی
 فلان شت ۵ دمگوتری: (طَمَل الدُّمُّ السَّهْمُ):
 خوینته‌که له‌تیره‌که هه‌لسوا، تیره‌کمی خویناوی
 کرد.

طَمَل الصَّبَاغَ الشَّرْبَ وَغَوْرَهُ: بۆیه‌چییه‌که
 قوماشه‌کمی باش رنگ کرد، پمگنکی تیری
 دایه.

طَمَل الخَبْزَ الخُبْزَ بِالطَّمَلِ: نانها و نان‌ه‌کمی به‌تیرۆک
 پان کردۆته‌وه.

طَمَل بِكَذَا طَمَلًا: رنگی کرد، بۆیه‌کمی تی هه‌لسو
 ۵ اطَمَل الكتابَ وَغَرَهُ: نویسی ناوکتیبه‌کمی
 سرپه‌وه ره‌شی کرده‌وه ۵ اطَمَل مَالِي الخِرُصَ
 وَغَرَهُ: همرچی ناوی له‌بنکی هم‌وزمه‌که دا بوو
 هه‌مووی هه‌لگوازتو هیچی تیدا نه‌هیشت ۵
 اِطْمَل فلان: فلان‌کس هاوکاری دزمکانی کرد ۵
 الطَّمَلُ: هه‌موو شتیکی رمش ۵ قوماشیک
 به‌تیری رنگ کرابی ۵ مله‌وانکه، گلاده ۵ ناوی
 لیل ۵ پیاوی چه‌قه‌جه‌ناوی خوینری که گوی
 به‌کرده‌موکانی خوی ناداو هیچ گرنکی به‌وفنادا
 چی ده‌لی و چی بی دمگوتری ۵ نه‌حه‌مه‌ق و گیل
 ۵ هه‌زاری بی ره‌وستو حال شپرتو ۵ گورگی
 بۆره‌ فنه ۵ دزو جه‌رده ۵ الطَّمَلَةُ: نه‌و ناوه
 قوراوو لیله‌ی له‌بنکی چه‌وزدا دم‌نینته‌وه پان
 ته‌نکه قوری بنکی چه‌وز ۵ الطَّمَلَةُ: به‌مانا
 (الطَّمَلَةُ) دئی ۵ الطَّمَلَةُ: نافرمتی زمعیضو لاواز ۵
 الطَّمُولُ مِنَ الرِّجَالِ: به‌مانا (الطَّمَلُ) دئی ۵
 الطَّمِيلُ: جه‌سته‌ خویناوی شه‌لتاخ بوو
 له‌خوین دا ۵ نانی پان‌کراوه به‌تیرۆک ۵ حصیر

۵ سهرمتیری پان ۵ الطَّمِينَةُ: میینه‌ی (الطَّمِيل) ه
 ۵ المِطْمَلَةُ: تیرۆک؛ داریکه نانی بی پان
 دم‌کریته‌وه.

طَمَّ الشَّيْءُ طَمْرًا: شته‌که زۆر بوو تا په‌رمی سه‌ند.
 طَمَّ الفرسُ وَغَيْرُهُ فِي سِرَّةٍ نَهْسِبَهْكَ جَوْسْتُو
 تیزرۆ بوو.

طَمَّ الشَّيْءُ وَعَلَيْهِ طَمًا: شته‌کمی دابه‌وشی و نغرویی
 کرد.

طَمَّ الزَّبَابُ البُرَّةَ: گله‌که بیرم‌کمی پر‌کرده‌وه.

طَمَّ الإِنْسَاءُ وَغَيْرُهُ: قاپه‌کمی پر‌کرد تا له هه‌موو
 لایه‌که‌وه سه‌ر پیژی کرد.

طَمَّ شَعْرَةً: قزی برپه‌وه ۵ موی برپه‌وه‌و له‌بیخ
 دهری هیئا ۵ اطَمَّ شَعْرَةً: کاتی نه‌وه هاتوه قزی
 بتاشی موومکانی بتاشی ۵ طَمَّ الطَّائِرُ: بالندمه‌که
 له‌سه‌ر لقی دره‌خته‌که نیشته‌وه ۵ اِسْتَطَمَّ
 شَعْرَهُ: به‌مانا (أَطَمَّ) دئی ۵ الطَّامُ: شتی گه‌وره ۵
 ناوی زۆر ۵ الطَّامَةُ: قیامت؛ رۆزی ره‌ستا خیز
 ۵ به‌لاو کارساتی وا که روداوکانی پیش خوی
 له‌میاد به‌ریته‌وه ۵ الطَّمُّ: دهریا ۵ الطَّمُّ: ناوی
 زۆر ۵ ژماره‌ی زۆر ۵ شتی سه‌ر سوپه‌نینه‌ر ۵
 نه‌سپی په‌سه‌ن و چالاک ۵ بیجوی حوشر ۵
 دمگوتری: (أَنَاهُمُ الطَّمُّ وَالرَّمُّ): شتی زۆرو که‌می
 بۆهات ۵ الطَّمَّةُ: گومرایی و سه‌ر لی شیوان ۵
 پارچه‌یه‌که له‌له‌ومپ، به‌زۆر بو نالی وشک
 به‌کار ده‌هیندری ۵ شتی قیزمون ۵ کۆمه‌لی
 ئاده‌میزاد پان کۆمه‌لگای ئاده‌میزاد ۵ پان
 ناومندی کۆمه‌لگا ۵ الطَّمُومُ: نه‌سپی تیز ره‌و ۵
 الطَّمِيمُ: زۆر کراو ۵ (طَمِيمُ النَّاسِ): زۆرینه‌ی
 ئاده‌میزاد ۵ طَمَأْنَهُ: نارامی بی گرت ۵ هیواشی
 کرده‌وه ۵ دلنیای کرد ۵ نزمی کرده‌وه، خواری
 کرده‌وه ۵ اِطْمَأَنَّ: دلنیابوو، هیواش بووه ۵

دمگوترئ: (إِطْمَأُنُّ بِه الْقَرَارُ وَإِطْمَأُنُّ جَالِسًا وَإِطْمَأُنُّ الْقَلْبَ): هیواش بوو دامهزرا، دوی چهواشه کاری و رارایی هیواش بؤوه، دنلیا بوو
 ◊ إِطْمَأُنُّ الْمَكَانَ: شویننهکه نزم بوو، کهوته
 نزمایی ◊ إِطْمَأُنُّ بِالْمَكَانِ وَفِيهِ: لهوشویننه
 نیشتهجی بوو ◊ شویننهکهی کرده زیندو
 نیشتمانی خوی ◊ إِطْمَأُنُّ عَمَّا كَانَ يَفْعَلُهُ: وازی
 هینا لهوکاری دمیکرد ◊ تَطْمَأَنَّ: بؤ
 موطاومعهی (طَأْمَنَةُ) دئ ◊ وا دمیی سهنگو
 سوکی لهوشهکهدا دمکری دمبیته (تَطْمَأَنَّ) ◊
 الطَّمَأُنِيَّةُ: نارام گرتن ◊ بتمانه ◊ دنلیایی.

طَمَا الشَّيْءُ طُمُرًا: بهرز بؤوه ◊ دمگوترئ: (طَمَا الْمَاءُ): ناومهکه بهرز بؤوه ◊ (طَمِنَ هَيْئَةً) ورهو
 هیمهتی بهرز بؤوه ◊ (طَمَّتِ الْمَرْأَةُ بَزْرَجَهَا):
 نافرمتهکه لهمیردمکهی ناچیزه بوو ◊ (طَمَا بِهِ الْهَمُّ): غم و پهزارمی زؤرو نهستم بوو.

طَمَا بِالْفَرْيِ نَفْسُهُ: نهمفی کابرای گومرا سرکهش
 بوو ◊ گومرا بوومهکه لهخوی بایی بوو، لهسنور
 دمرجوو ◊ الطَّمِيُّ: قور و لیته که لاناو دمبیتنو
 لهشویننیک لهسر زهوی دمبیتنهوه چ تهرین
 چ وشک بی ◊ پیشی دمگوترئ (الغرين).

طَمَا طَنًا وَطَنَاءً: شهرمی کرد ◊ بی رهوست بوو،
 داوین پیس بوو.

طَنِيَّ فُلَانٌ طَنًا: شتیکی لهدلی خوی دا شاردموه که
 نهیویست ناشکرای بکا.

طَنِيَّ الْحِيرَانَ: نازه لهکه سبلی بهلاکه لهکه بهوه
 نووسا.

طَنِيَّ الْإِنْسَانَ: نادمیزاد تای لی هات ◊ سبلی
 گهوره بوو بههوی تا لیها تنهوه ◊ اَطْنَأُ: گومانی
 برد، روی لهبدرهوستی و داوین پیسی کرد ◊
 حمزی کرد بگمپیتنهوه بؤ شوین و مهنزلی،

حمزی کرد راگشی و بغموی، بههوی تمبهلی و
 تمومزه لیبهوه لهجیگا خزاووه هه لئاسی ◊
 حمزی لهحهوزمکه کردو لهناومکهی خواردموه
 ◊ دمشگوترئ: (حِجَةٌ لَا تُطْنِي): مارمکه مؤلمتی
 نیچیرمکهی ناداو پهکسر دمیکوزئ ◊ الطَّنَةُ:
 شک و گومان ◊ تَوَمَّتْ ◊ بهدرهوستی و داوین
 پیسی ◊ بهراموی ناو که لهبنکی چهوزو شتی
 وادا دمبیتنهوه ◊ دوا هه ناسهی زیان و باقی
 ماندهی روح لهجهسهتهدا ◊ خَوْلَمَيْشِي
 ساردمو بوو گهرمی تیدانهماو ◊ خانَوَيْك
 بهبهرد بکری لهسارادا بؤ نهوی شهو تیبدا
 بمبیتنهوه ◊ تهلوه فاقه بؤ گرتنی درنده.

طَنْبِ طَبًا: قاجی دریز بوو ◊ پشتی دریز بوو ◊
 ئەم حالهته بؤ نهسپ بهعهیب و نارپهسینی
 دادهنری.

طَنْبِ الرَّيْحِ: رمبهکه خوارو ختیج بوو ◊ اطنب
 النهْرِ: روبارمکه ریزومکهی دریزه ◊ اطنب
 الرِّيحِ: رمشهباکه بههیز بوو لهگه ل تۆزو خۆل
 دا ◊ اطنب الدَّرَابِ: و لاخهکان پهک بهدواپهک
 دا ریحکه بیان بهست لهرویشتن دا ◊ اطنب في
 العِدْرِ وَغَرِهِ: پیش بازدانهکه ورد بؤومو خوی
 کیشایهوه بؤنهوی بازی باش بدا ◊ اطنب
 الكلامَ: قسهکهی دریز کردموه ◊ زنده رۆی
 کرد لهقسو گوفتاری دا ◊ طَائِبَةٌ: کۆلهکهی
 رشمالهکهی بهتمنیشست کۆلهکهی رشمالی
 کابراوه چهقاند ◊ طَلَّبَ الشَّيْءَ: شتهکه زور بوو
 تاوای لی هات نه مسهرو نهوسهری دهار نییه ◊
 طَلَّبَ بِالْمَكَانِ: لهوشویننه مایهوه ◊ داپکوتا ◊
 طَلَّبَ الْحِجْمَةَ: جهند سنگو کۆلهپهکی بؤ
 خیمه و رشمالهکه چهقاندو خیمهکهی پیوه
 شتهک دا ◊ طَلَّبَ السَّقَاءَ: کونده ناومکهی
 بهکۆلهکهی خیمهکهوه هه لووسی.

تطانبا: همریک لهو دوو کەسە کۆلەکەو سینگیان
 بۇ خیمەکانیان چەقاند ◊ الإطناب: لەزاراوی
 عیلمی مەعانی دا بریتییە لەموی وشەکان
 لەماناکان زیاترین بۆ مەبەستو سودنیک
 بەپێنجەوانەوی کورتتری (نیجاز) ◊ لەنیوان
 (الأطباب) و (الإجاز) دا حالەتیک هەمە پێی
 دەرگوتری (المساوات) ◊ الإطنابة: ناغزونهی
 قایش پەشتین و شتی وا ◊ چەترو بارانگروهە
 ڕەمە نەسپ ◊ کۆمەلە بالئە ◊ دەرگوتری: (خیل
 أطانیب): نەسپەکان بەشوین یەک دا رێچکەیان
 بەستوووە ◊ (حاجات أطانیب): نیش و کاری زۆرو
 زەبەندەو نەبراو (غازات أطانیب): هێرش و
 پەلاماری یەک بەدوویەک داو بێ پرانەووە ◊
 الطئیب: حەباییکە خیمەو کەزاووە شتی وای
 بێ شەتەک دەرئ ◊ ڕەگی درەخت کە زۆر
 رۆجوو بێ ◊ شادەماری چەستە کە ماسولکەو
 نیشقان پێکەووە دەبەستیتەووە ◊ ڕەگیکە لە
 نەستۆدا کە نەدەمیزاد ناوڕ دەداتەووە
 درێژدەبێو دەرکش ◊ شارمگی لامل، دوشا
 دەمارن ◊ دەفەر و لایەن ◊ اطناب الشمس:
 تیشکی خۆر کە درێژدەبیتەووە ◊ دەرگوتری:
 (مدت الشمس أطابها): خۆر هێلە تیشکەکانی
 درێژ کردنەووە گزنگی دەرگەوت ◊ (تَقَصَّبَتْ
 أطابها) ◊ خۆرناوایوو ◊ الطئیب: کەسیک
 کۆلەکەو سەنگی خیمەکەوی لەپەناکۆلەکەو
 سەنگی خیمەوی تۆبێ ◊ کەسیک پێویست بێ
 دالەدی بەدی و بارێزگاری بەکی ◊ المطناب من
 الجیوش: سوپای زۆرو بێ شمار ◊ المطنب: شان
 ◊ المطنب: بەمانا (المُنسَب) دئ ◊ بەمانا
 چاڤاڤیوک دئ و مکوو شیر پاڤیوک و شتی
 مەصفی ◊ الطنبور: نامیریکی مۆسیقایە
 نامیریکی ناودیرییه ◊ الطنبیل: تەنبەل و

تەومزەل ◊ گیل و نەحمەق ◊ طئئز: چەستە
 بەخواردنی چەوری قورس بوو ◊ کیشی زۆر
 بوو ◊ طئئئز: بەمانا (طئئز دئ) ◊ طئئج لی
 الکلام: لەقسەکردن دا کارامایی بەکار هێناو
 لەزۆر لایەنەووە دوا ◊ الطئج: جۆر ◊ فەمن و
 کارامایی ◊ سپارەو نامیکە ◊ الطئجزة:
 مەنجهل و لەگەن لەمس و شتی وا ◊ ترسنۆکی
 خویتری ◊ یان کینایەبە لەشارستانی چونکە
 لەقایی جوان و بەنرخ دا خواردن دەخۆن.

طئج: طئخا: قەلەویبەکەوی زیادی کرد.

طئج نفسه: دەرونی پەیس بوو ◊ اطئخه اللسم
 چەوری قەلەوی کرد ◊ طئخه: بەمانا
 (اطئخه) دئ.

طئز به: گالتهی بێ کرد ◊ پێی پیکەنی ◊ طائزە:
 گالتهیان بێهەکتەر کرد ◊ الطئان: کەسیک زۆر
 گالته بەکەسانی دیکە بکا ◊ المطنزة: شوینی
 گالته پیکردن ◊ دەرگوتری: (قوم مطنزة):
 گەل و هۆزیکێ بێ کەلک و هیچ لەبارا نەبوون
 ◊ طئئن: دنە دنی کرد یان (ذئدن) مینگە
 منگی کرد و یزە و یزی کرد ◊ الطئطان: هەراو
 هۆریا، چەقە چەق ◊ دەرگوتری: (رجل طئطان):
 بیاوێکی هەراو هۆریا کەرە ◊ الطئطنة: دەرگی
 تەنبور ◊ زۆر بلایی و دەرگەوت هەلپەرن ◊ قەسی
 سەرە ◊ مینگە منگ.

طئف طئفا رطافة: بێکەلک بوو نیکسپایەر بوو ◊
 ناوێ دارزا ◊ خواردنی کەم بوو ◊ تۆمەتبار کرا
 ◊ دەرگوتری: (طئف بکذا): بەوشتە تۆمەتبار
 کرا ◊ اطئف: لەسەربانی خانووەکەوی دیکۆری
 باران دورخەرمووی دروست کرد ◊ (علا
 الطئف): دیکۆری خانووەکەوی بەرزکردەووە ◊
 طئف فلان للامر: فلانکەس کارمەکی دەست بێ

کرد، لئی نریك بؤوه ۵ طَنَفَ فلاناً بكذا:
 فلانكەسی بئنه‌وشته تۆمەتبار کرد ۵ طَنَفَ
 نفساً الى كذا: تەماعی بەرخۆی نا بۆ ئەو شته
 ۵ طَنَفَ البستان: پەرزینی بۆ باخەكە کرد ۵
 طَنَفَ الجدار: لەسەر دیوارەكە چقل و تەلو
 شتی وای دانا بۆ ئەوێ نەتواندرئ پێیدا
 سەریكەوئ ۵ تَطَنَفَ: بۆ موطاومەعی (طَنَفَهُ دئ)
 ۵ تَطَنَفَ نفساً الى كذا: نەفسی لەوشته نریك
 بؤوه حەزی لئی بوو ۵ تَطَنَفَ القرم:
 قەومەكە داپۆشی ۵ الطَّنَفُ: لوتكە و دوندی
 تۆفەسەری شاخ ۵ سەفنی سەرمووی خانوو
 بۆئەمووی بارانی لئ دوربختەوه گوێسە بانەیی
 خانوو ۵ هەر دیکۆریك لەخانومكە دور
 بکەوتەوه.

الطَّنَفُ: بەمانا (الطَّنَفُ) دئ ۵ طَنَفَسَ الرجل:
 پیاومكە دوای رەوشت جوانی گۆراو رەوشتی
 ناشیرین بوو ۵ پۆشاک زۆری لەبەر کردن ۵
 طَنَفَسَ السماء: ناسمان هەوری چرو پەر
 دایپۆشی ۵ الطَّنَفَسُ: خراب و ناشیرین و بن
 كەلك ۵ الطَّنَفِسَةُ: راخەر، بەرەو قالی ۵ ئەو
 پارچە قوماشی بەسەر بارو كەژاومدا دمدرئ ۵
 الطَّنَفِسَةُ: بەمانا (الطَّنَفِسَةُ) دئ ۵ طَنَفَسَ النظر
 الیه: چاوی تئ بیری و چاوی لئ لانه‌دا ۵
 الطَّنَفَسُ: چاوكزو كەم بینا.

طَنٌ طناً وطنياً: منگە منگی کرد، ویزە ویزی کرد
 ۵ دمگوترئ: (طَنُّ الذباب): مێشەكە ویزە ویزی
 کرد.

طَنُّ النحاس: مسەكە زینگایەوه.

طَنُّ المرء: عودەكە لەریبەوه ۵ طَنَّتِ الاذن:
 گوێچكە زینگایەوه.

طَنُّ المَطْرَع: شته بپاومكە لەكاتی بپینەوهی دا
 دمنگی لئ هات ۵ اطَّنَةُ: وای لئ کرد زینگی
 لئ بئ ۵ اطَّنُ ساقه: حاجی بپیبەوه ۵ طَنُّ: بۆ
 زیندەرۆیی لەمانای (طَنُّ) دا دئ ۵ الطَّنُّ: بەمانا
 (الطَّنُّ) دئ ۵ جەستەیی ئادەمیزادو شتی تر ۵
 تەندروست، تەن داھیزاو ۵ بالاو قەدو قامەت ۵
 گورزە شوپك و گورزە قەمەزاژ ۵ فەردە لۆكەیی
 شێكراوه ۵ كێشی قورس كە بەھەزار کیلو گرام
 مەزندانە بكرئ ۵ الطَّنَانُ: بۆ زیندەرۆیی لەمانای
 (طَنُّ) دا دئ ۵ بۆ مێینە دمگوترئ: (طَنَانَةُ) ۵
 دمشگوترئ: (قصيدة طنانة): جامە شیعەریکی
 بەناو بانگو و مشهورە ۵ الطَّنِيُّ: جەستە
 گەورەو زەبەللاح ۵ الطَّنِينُ: جۆرە دمنگیكە
 ومکوو دمنگی زەنگو عود

طَنِي طَنِي: كزو لاواز بوو ۵ نەخۆش بوو ۵
 اطَّنِي: بەمانا (أطَّنًا) دئ ۵ مەیلی شك و گومان
 کرد ۵ حەزی لەبەدپەوشتی کرد مەیلی داوین
 پێسی کرد ۵ اطَّنِي فلاناً: شوینی كوشندە
 نەھەنگاوت ۵ اطَّنِي المرض فلاناً: نەخۆشی
 فلانكەسی گرتەوه، توشی فلانكەس بوو ۵
 پاشماوی نەخۆشی لەفلانكەس دا مایەوه ۵
 دمگوترئ: (حجة لا تطني): ماریكە كوشندە
 بەھەر كەسێكەوه بەدا یەكسەر دەمكوژی ۵
 (ضربة لأطني): زەبیری كوشندە ۵ اطَّنِي الشجر
 أو ثمر النخل: درەختەكەیی فرۆشت یان بەری
 درەختە خورماكەیی فرۆشت ۵ إطَّنِي الشجر أو
 ثمر النخل: بەری درەختەكەیی یان بەری
 درەختە خورماكەیی كپری ۵ الطَّنِي: بەمانا
 (الطَّنِي) دئ ۵ كزو لاوازی، نەخۆشی ۵ سبَل
 هاوسان و گەورە بوونی، نوسانی سبَل و ریحۆلە
 بەلاتەنیشتەوه ۵ گەورەبوونی سبَل بەھۆی
 گرانبەتاو تاداریبەوه ۵ بەمانا (الطَّنُّ) دئ ۵

شویئیک تاداریئ ناوو هه‌وای وابئ همرکەسی
تیی بچی تووشی تاداری بیی: الطَّیْسُ
چاکبوونهوه له‌بیومدانی دوو‌پشک.

طَهْرَ طَهْرًا و طَهْرَةً: له‌بیس و پۆخه‌لی پاکبۆوه،
پاکبوونهوه له‌له‌ککه‌و عمیب و خەوش: طَهَّرْتُ
الْحَائِضَ أَوْ النِّسَاءَ: ئافرمته بینوێژمکه
له‌خوینی حمیز پاکبۆوه، کۆتایی به‌عاده‌ی
مانگانه‌ی هات یان له‌خوینی پاش مندالبوون
پاک بۆوه، یان دوا‌ی بران و کۆتایی هاتنی
دیاردی ئەو جۆره خوینانه‌ی خۆی شت: طَهَّرَ
الشَّيْءَ بِالْمَاءِ: شته‌که‌ی به‌ئاو پاک کرده‌وه،
چێک و پیسی لئ کرده‌وه: طَهَّرَ الْمَوْلِدَ:
زارۆکه‌که‌ی خه‌تمه‌نه کرد.

طَهَّرَ الْفَتَاةَ: جوڭا‌که‌ی پاکمال کرد، فورو لیته‌ی لئ
لابرد: طَهَّرَ الْجِسْمَ: جه‌سته‌که‌ی له‌میکرۆب
پاک کرده‌وه به‌هۆی دهرمان و عه‌فاقیری
جیاجیاهه: اِطَهَّرَ: به‌مانا (كَطَهَّرَ) دئ: تَطَهَّرَ:
بۆ موطاومعه‌ی (طَهَّرَةُ) دئ: الطَّاهِرُ: پاک و
خاوین: دمگوترئ: (فلان طاهر الثوب أو طاهر
الذیل أو العرض): فلانکەس پۆشاک‌ی پاک و
خاوینه: داوینپاکه: حه‌یاو ناموس پارێزراوه
بئ عمیب و خه‌وشه: ده‌ستپاکه: شه‌ریفه:
ئاوینکی پاک‌ی وه‌ها به‌که‌ئکی شت بیئ
پاککردنه‌وه ده‌ست نوێژ گرتن بیئ: ئافرمتی‌ک
له‌عاده‌ی مانگانه‌دا نه‌بیئ و خوینی حمیزو شتی
وای پێدا نه‌یه: الطَّهَّارَةُ: خو پاککردنه‌وه‌وه
ده‌ست نوێژ گرتن: الطَّهَّارَةُ: پێشه‌ی
خه‌تمه‌نه‌کردنی مندال: الطَّهَّرُ: پاکبوونه‌وه
له‌بیس و پۆخه‌لی و خوینی حمیزو شتی وا:
الْأَطْهَارُ: ئەو رۆژانه‌یه که ئافرمت بیئ نوێژ نیه
الطَّهْرُ: به‌مانا (الطَّاهِر) دئ: دمگوترئ: (رجل
طهر الخلق): بیاوینکی رەموشت پاکه: الطَّهْوَرُ:

ئە‌وشته‌ی بۆ خۆ‌ی پاک بیئ و پاکه‌ره‌وه‌ی شتی
ت‌ریش بیئ: وە‌کوو ئاوی پاک: الطَّهْوَرِيَّةُ:
پاکبوونه‌وه‌وه پاک‌کردنه‌وه‌ی ته‌واو: المَطْهَرُ:
به‌لای مه‌سیحییه‌که‌نه‌وه شوینیکه دوا‌ی مردن
به‌شیتومیه‌کی کاتی نه‌فسی تیندا سزا دهرئ
بۆنه‌وه‌ی له‌تاوان پاک بیته‌وه: المَطْهَرَةُ:
ئامیری پاککردنه‌وه: هه‌ر مه‌سینه‌و گۆزه‌وه
تمه‌که‌وه شتی وه‌ها که به‌هۆی ئاوی ناویانه‌وه
شت پاک دهرکرتنه‌وه: المَطْهَرَةُ: به‌مانا
(المَطْهَرَةُ) دئ: هه‌رشتیک به‌پاکه‌وه‌که‌ر
بژمیردئ: پێغه‌مبه‌ر فه‌رمویه‌تی: (السراک
مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ): سیواک پاکه‌وه‌که‌ری ناو ده‌مه:
المَطْهَرُ: مادبه‌که ناهێلێ شت بۆگه‌ن بکا یان
بگورئ یان کیم و زوخا بکا.

طَهَّشَ فُلَانٌ طَهَّشًا: فلانکەس ئە‌وه‌کاره‌ی ده‌ستی
تێ‌ورد‌ا تیک‌ی داو بیئ که‌ئکی کرد.

طَهَّشَ الْعَمَلُ: کاره‌که‌ی شتواند، خرابی کرد.

طَهَّمَ مِنْهُ: قیزی لئ کرد، لئی نه‌بان بوو.

طَهَّمَ الشَّيْءُ: شته‌که گه‌ورمه‌وه که‌تمه‌وه زمبه‌لاح بوو.

طَهَّمَ الشَّيْءُ: شته‌که‌ی گه‌وره کرد.

تَطَهَّمُ: بۆ موطاومعه‌ی (طَهَّمَةُ) دئ: تَطَهَّمُ الطَّعَامُ
وغيره: خواردن و شتی وای پێش چاوه‌که‌وت
نه‌فسی لئی بی‌زرا: تَطَهَّمْ عَنْهُ وَمِنْهُ: به‌مانا
(طَهَّمُ) دئ: الطَّهْمُ: خه‌ئک، نادمه‌یزاد:
الطَّهْمَةُ: رهنگیکه نه‌ومنده گه‌ندم رهنگ بیئ
بگاته ره‌شی: المعْطَمُ: قه‌ئه‌وه‌وه گۆشتنی زیاد
له‌هه‌د: ده‌م و چاو هه‌لا‌وساو: له‌هه‌موو
لاپه‌که‌وه ته‌واو: زۆر جیوان و که‌شخه:
وه‌ج‌اخزاده: تَطَهَّمَلْ: به‌بئ نه‌وه‌ی هه‌جی بیئ
بیئ ملی رینگ‌ای گرتبه‌هر: تَطَهَّمَلْ لِفُلَانٍ: چاوو
راوو ماستاوی بۆ فلان کرد بۆنه‌وه‌ی شتیکی

لئی دست بکھوی ◊ الطَّهْمَلُ: جمسته گموری
زبہ لاج و ناھولا.

طها اللحم: گوشتہکھی کولاند لئی نا ◊ پیئی
گہباندو نامادی کرد بؤ خواردن، دمگوترئ:
(طها الحُبزَ وطها الأُمر): نانہکھی برژاند،
کارہکھی نمہجام دا بہباشی ریکی خست ◊
اَطهى فلان: فلانکس لہکاری خوی دا دست
رہنگین بوو ◊ الطاهي: چپشتکر، کیش لینمر
◊ الطهارة: نھو توپڑہ رمھی دمکھوتہ سمر
شیر و خوین ◊ الطهارة: پیشہی کیش لینمر ◊
الطهني: کولاندنو پیگہباندن ◊ الطهنيان:
تہختہ داریکہ ناوی گہرمی لہسمر سارد
دمکرتہوہ ◊ الطواب: خشت یان خشتی
سورموہ کراو ◊ تاکہکھی (طوبہ) دمگوترئ:
(فلان لا آجرۃ له ولا طوبۃ): واتہ ہیچی نییہ ◊
الطواب: خشت دروستکر یان فرؤشیاری
خشت ◊ طوبۃ: مانگی پینجہمی قیبتیہکانہ.

طوبی: پروانہ مادی (طب).

طاح طرحاً: فہوتا، تیداجوو.

طاح فلان: فلانکس عہقلی شیوا.

طاح في الأرض: ریگای لئی تیک جوو سمیری لئی
شیوا.

طاح السهم: تیرمکہ نیشانہکھی نہپیکا.

طاح به فرسۃ: نھسپہکھ و مکوو تیریکی نیشانہ
نہپیکاو بردی.

طاح الشيء من يده: شتہکھی لہدست کھوتہ
خوار ◊ اطاحه: لہناوی برد، بردی، لای برد ◊
اطاح شعره: قزی سمیری ہہ لومہراند ◊ طاوحه:
تیریان تیک گرت ◊ طوحۃ: بہمانا (اطاحه) دئی
◊ طوح الشيء وبه: شتہکھی لہکیس دا،

فہوتاندی ناردی بؤ شوینتیک لئی نہگہریتہوہ
◊ ههلى دا بؤ حهواو بهحهواوه كهوته پهلهقاژه
◊ بهگؤچان لئی دا ◊ تطاوح: دوورکھوتہوہ ◊
فرئی دا ◊ دمگوترئ: (تطارحت بهم النری):
دورسی لہخوشہویست بہہیلاکی بردن ◊
تطاوح القوم الأمر بينهم: خہلکھکھ کیشہیان
تیکہوتو کھوتنہ بہر بہرمکانی بہکتری ◊
تطاوح القوم فلاناً بالضرب ونحوه: خہلکھکھ
فلانکھسیان بہلیدان لہناو برد ◊ تطوح: هاتو
جوو بہحهواوا ◊ المطاح: شوینی تیداجون ◊
شوینی بہردہلان و ناخوش ◊ المطاحة: بہمانا
(المطاح) دئی ◊ المطواح: نامیری شت فہوتاندن
◊ نامیری شت ہہلدان بؤ حہوا ◊ گؤچان و
عصا.

طاد طراداً: جینگر بوو، چسپا ◊ طود في البلاد
تطريداً: بہولت دا سورایموہ ◊ طود الشيء وبه:
بہمانا (طرحۃ) دئی ◊ شتہکھی دریز کردموہو
بہرزی کردموہ ◊ انطاداً: کھوتہ حہواو بہرز
بؤوہ بؤ عاسمان ◊ تطوداً: بؤ موطاومعی
(طردہ) دئی ◊ تطود في البلاد: زور بہولت دا
سورایموہ.

الطاد: کیش قورس، گران ◊ حوشتری چہموش و
ہار ◊ الطود: چہسپاوو جینگر ◊ کیوی گہورہو
بہرزو سمرکھش ◊ بانوو تہپولکھی بہرز
کہبروانیتہ دشتای ◊ بہسمر نزمی دا پروانی
◊ ابن الطرد: بہردی گہورہی گلؤرہوہ بوو
لہبہرزایموہ ◊ دہنگدانہوہ ◊ المطاداً: بہمانا
(المطاح) دئی ◊ دشتای ہان و پؤر ◊ المطانۃ:
بہمانا (المطاد) دئی ◊ المنطاداً: بہرزای،
تہپولکھو کیو ◊ جوڑہ فرؤکھیکھی زبہ لاجہ ◊
نامیریکہ خرہ غازی ہیدرؤجینی تی دمکرتو

لەژئەریەو ھەموو شوپنی سواربەون و شت دانانی ھەبە،
بەرەئلائی ھەوا دەرکری و دەروا.

طَار الشَّيْءُ ربه و حوله: دەوری دا، لئی نزیک بۆو ە
طَوْرَةٌ: پێشی خست، گۆرانیکاری تێدا کرد ە
تَطَوَّرَ: لەحالیگەو ە بەریدە سەر حالیگی تر ە
التَطَوُّرُ: گۆرانیکاری تەدریجی گەلە بونیە شتە
زیندومگان دا رو دەدا ە ھەر واگۆرانیکاری
تەدریجی گەلە پێکھاتە کۆمەل دا پەیدا دەبی
ە یان گۆرانیکاری یاسا و پەیمەندییە
کۆمەلایەتیەکان ە **الطَّوَارُ**: ئەندازە مەزەندە.

طوار الطريق: شوستە رینگا کەمەندئ لەرینگا کە
بەر زۆر تەرەو خەلک بەسەری دا دەروا ە ھاوشان و
پەکسان بەو ە **الطَّوَرُ**: جارێک، کەرمتیک ە
سنور ە **دەگوتری**: (تەدی طوره): لەسنوری
خۆی دەرجو ە ھەر وا وشە (الطَّور) بەمانا
جۆرو نەوع دئ ە بەمانا حال و ھەمبەست دئ ە
الطَّور: کێو ە کێوێک تەرخنی لئ بڕوئ ە
حەوشە خانوو ە **الطَّوراني**: شتێک پال
(طور) بەرئ ە ئادەمیزادی نامۆ ە پالندە نامۆ
ە **الطَّوْرَة**: (طوره الدار) سنوری خانوو ە
الطَّوْرَة: بەمانا (الطَّوْرَة) دئ ە **الطَّوْرَة**:
رەشبینی ە رمل و فالی خراب.

طاس طرساً: وەککو مانگ جوان بوو تەرەوشایەو ە.
طاس الشَّيْءِ: پێی لەشتەکان نا، ژێر ھاجی دا،
شکاندی ە **طوس المصّر**: وێنەگرمە وێنە
طاوسی گرت ە **طوس الشَّيْءِ**: شتەکی وەککو
طاوس لئ کرد رازاندیەو ە **تَطَوَّسَ**: بۆ
موتاوومە (طوسه) دئ ە **تطوست المرأة**:
نافرمتەکی خۆی رازاندەو ە.

الطاس: قاپیکە لەمس و شتی وا ناوی پئ
دەخووتەو ە **الطَّاووس**: بەلدارێکی جوان و

رازاویمە پەرو پۆلی رینگا و رینگە، خۆی
دەگاتەو پەری کلکی وەککو تافیککی کەوانەبی
دەموست ە ئادەمیزادی جوان و شوخ ە زەوی
سەوز کە بەجۆرھا گۆل و گۆلزار رازابیتەو ە
الطَّاووس: بەمانا (الطَّارس) دئ ە **الطَّوَّاسُ**:
شەوێک لەشەومگانی کۆتایی مانگ ە **الطَّوَّاسُ**:
مانگ ە **الطَّوَّاسُ**: دەرمانیکە سکی پئ دەجئ ە
سک رەوان دەکا ە **طَوَّشَ فلان**: فلانکەس
ھەرزادەکی خۆی مۆلەت دا ە **طَوَّشَ فلاناً**:
فلانکەسی خەساند، یان دەعباکە پری ە
الطَّوَّاشِي: خەسیندراو.

طاع فلان طوعاً: فلانکەس گەردنکەج بوو.

طاع النبات: رومکە بەکەلکی ئەو ە دئ بکریتە
لەو ە.

طاع الشجر: درەختە بەکەلکی ئەو ە
میومەکی کۆبکریتەو ە.

طاع لسانه: زمانی راھات.

طاع الغلام أباه: کورمە بەقسە پاوکی کرد.

طاع الكلاً الحيران: لەو ە رومکە بەرھراوان بوو بۆ
نازەلەکە دەتوانی بەکەیفی خۆی جئ گۆرکئی
لئ بکا ە **اطاع الشجر اطاعة**: درەختە
پێکەبی ە **اطاع الثمر**: میومە کاتی رنین و
جئینی ھات ە **اطاع النبات**: رومکە
بەبەستە بخۆرمەکی بوو ە **طاوعه**: بەقسە
کرد ە گۆئ بیستی بوو ە **طَوَّعَ**: بۆ موتاوومەو
زێدە رۆیی لەمانای (طاع) دا دئ ە بۆ ھەلنان و
دەنەدان و پالپۆمەن دئ ە **إنطاع له**: گەردنکەج
بوو بۆی ە **تطاوع للأمر**: زۆری لەخۆکرد دەست
بەکارمە بکا بۆ ئەو ە پئ رابئ ە **تَطَوَّعَ**:
نەرم بوو بۆی ە گەردنکەجیونی بەسەر خۆی
دا ھینا ە زێدە تاعمت و خودا پەرسی کرد ە

تَطَوُّعٌ لِلجَنْدِيَّةِ: دواى خزمهتى سمرىبازى
 نيجبارى، به نارمزوى خوى خزمهتكردى
 تازمكردموه ◊ استطاع الشئى: تواناى به سمر
 شته كه دا شكا ◊ استطاع فلاناً: داواى
 له فلانكس كرد گهر دنكه چى ببيح ◊ الطاعة:
 به گوى كردن و گوپرايه لى ◊ الطواغية: به مانا
 (الطاعة) دئى ◊ الطوغ: بهى دست ◊ دمگوترئى:
 (هو طوغ يدك): نهوه له زير دستى خوت دا به
 بهويستى تو هه لئس و كهوت بكا ◊ دمگوترئى:
 (فرس طوع العنان): نه سپي كه سهر نهرمو
 ريشمه خو شه ◊ (فلان طوع الكاره): فلانكس
 پشوو دريژه بؤكارى قورسو و خور اگره له بهردم
 كار هسات دا ◊ الطغيح: گوپرايه لى ◊ دمگوترئى:
 (رجل طغى اللسان): بپاويكى زمان پرموانه ◊
 المطاع: به قسه كراو ◊ قسه ببيستراو ◊
 دمگوترئى: (فلان شح مطاع): فلانكس دست
 قوجاومو نهومى خودا له سمرى فهرز كرده ناى
 دا ◊ المطاوع: گوپرايه لى و ته باو هاوړا ◊
 المطواغ: نهوكه سى زوو گهر دنكه چى خوى
 دهر دميرئى ◊ المطواغة: بؤ زنده ماناى
 (المطواغ) دئى ◊ المطوغ: به مانا (المطرغ): دئى،
 نهوانهى خويان ته رخان دمكهن بؤ جيهادو
 گيانبازى دمكهن له پيگايى خوادا.

طَافَ حوله وبه و عليه وفيه طرفاً و طوافاً: بهدمورى
 دا سوپرايهوه، دمورى دا.

طَافَ الخيال: خهيا ل هاته سمرى.

طَافَ الكرى أو الترم: همنوزى برد ◊ اطاف به أو
 عليه: به مانا (طاف) دئى.

طَافَ الشئى بكذا أو عليه أو فيه أو حوله: واى لى
 كرد بهدمورى دا بسوپرايهوه ◊ طَوَّفَ حوله وبه
 و عليه و حوله: به مانا زنده ماناى (طاف) دئى ◊

طَوَّفَ الناسُ و الجراد و غيرها: نادميزادو كوله
 زمويان پر كرد ◊ طَوَّفَ الشئى: بهدمورى
 شته كه دا سوپرايهوه ◊ طَوَّفَ به و حوله و ليه
 و عليه: به مانا (طاف) دئى ◊ استطاف به و عليه
 و حوله: به مانا (طاف) دئى ◊ الطائف: حمسحس
 كه بهدمورى مال دا دسوپرايهوه بؤ پاريزگارى
 كردنى، به تايبهتى به شمو ◊ همروا و شمى
 (الطائف) به مانا خهيا ل و نه نديشه يهك دئى
 كه به شمو بؤ نادميزاد دروست دمبيح ◊
 خزمهتكار كه به پريك و بيكى خزمهتى ناغاكه
 دمكا ◊ الطائفة: بيرو كومه ل و تاقم ◊ كومه ل و
 تاقميك كه مزه مبو بيرو بؤ جونيك كويان
 بكا تهوه ◊ الطائفي: شتيك نيسبمت بدرئى بؤ
 و لائى طائيف و مكوو ترى تايمه لى ◊ يان نيسبمت
 بدرئى بؤ تايمه لى و تايمه گهرى ◊ الطائفيه:
 دهمار گهرى بؤ تايمه لى و كومه لى ◊ الطوائف:
 سوپرايهوه بهدمورى كابهدا ◊ الطواف: ديوار ◊
 كوندمو ممشكه فويان تى دمكرو
 به به نايه كهوه شتهك دهرين و شتيكى و مكوو
 لهو حمو ته ختمه داريان دهر خيته سمر و شمجار
 خه لى كيان سوار دمبيو كه له كهوان سهولته لى
 دداو به ناو داودا دهر وا ◊ حمسحس و حمهرسى
 شهو كه بهدمورى خانوو مال دا بسوپرايهوه بؤ
 پاريزگارى ◊ الطوفان: همر شتيك زور بيو
 له سنور در چى به جوړيك شتى تر داپوشى
 و مكوو تو فسانى سهردمى حهر زهتى (نوح)
 سهلامى خواى لى بى ◊ الطواف: همر شتيك
 زور بسوپرايهوه ◊ خزمهتكار كه خزمهتى
 ناغاكه لى بكا به پريك و بيكى ◊ كه له كهوان
 نهوكه سى بهموى كه له كهوه به ناو داودا شت
 دئى و دمبا ◊ دابه شكارى بهريد به ناو ديهات و
 ولات دا ◊ المَطَافُ: به مانا (الطواف) دئى ◊

طال عليه طراً: فضل و ناز و نعيمتى بهسرد رشت.

طال فلاناً: بهسرد فلان دا زال بوو لمبالا بهرزى د يان لمانزو نعيمت دا.

طول البعير: حوشرمهكه ليچى سمرموى لهليچر

خواروى دريژ تر بوو ۵ اطال عليه الليل: شوى

لهسرد دريژ بوو ۵ اطال عليه: پياومتى

بهسردا كرد ۵ اطال الشئى: شتهكهى دريژ

كرد ۵ اطال الله بقاءة: خودا تهمنى دريژ كرد

۵ طاول في الشئى: شتهكهى دريژه پيدا، دريژى

كردهوه ۵ طاول فلاناً: بهسرد فلانكس دا زال

بوو لهبارى بالا بهرزيموه يان لهبوارى

پياومتى و بهخشندميهوه ۵ طاول فلاناً في

الدئين: هرزى فلانكسى دواخست و لهكاتى

خوى دا نهيداييموه ۵ طول الدابة: حملى

ولاخهكهى شل كردو رنگهى دا بلهومرئى ۵

طول الشئى: شتهكهى دريژ كرد ۵ تطاول:

بمانا (طال) دئى ۵ بهراومستانموه خوى هلهپرى

بوئهموى بؤ دوور بپروائى ۵ تطاول الى الشئى:

ملى خوى دريژ كرد بوئهموى شتهكه بپينئى ۵

خوى بهبالا بهرز نيشان دا، يان خوى

بمبهخشنده نيشان دا ۵ خوى بهزل زانى و

فيزى كرد ۵ تطاول عليه بكذا: پياومتى

بهسردا كرد ۵ دهست دريژى كرده سمر ۵

تطاول الرجلان: نمو دوو پياوه پيشركتيان

كرد لهدريژى و بالا بهرزى دا لهپياومتى و

بهخشندمى دا ۵ تطول: بؤ موطاومعهى

(طوله) دى ۵ تطول عليه: پياومتى بهسردا كرد

۵ استطال: بمانا (طال) دئى ۵ استطال عليه:

دهستدريژى كردهسمر ۵ استطال الشئى:

شتهكهى وابينى كه دريژه ۵ الطائل: زؤرو

شوينى تهواف بهدمورى كاهدا ۵ المطوف:

جاوساغى حاجيان ۵ نهوكهسى لهروژانى چهج

دا دمبپته شارهزايى كارى حاجى نابهلمد ۵

طاقه طوقاً و طاقه: دمهلاتى بهسردا شكا ۵

توانى بيكا ۵ اطاقه و عليه وله: بمانا (طاقه) دئى.

طوقه الطوق: توفى لهمل كرد ۵ طوقه الشئى و به:

شتهكهى بؤ كرده توق و لهملى كرد ۵

دمگوتري: (طوق الجيش المدور): سويا نابلوقهى

دوزمنى دا ۵ طوق الله فلاناً اداء حقه: خودا

فلانكسى والى كرد تواناى بهسردا شتهكهدا

بشكى ۵ تطوق: بؤ موطاومعهى (طوقه) دئى ۵

توقهى لهمل كرد ۵ تطوقت الحية: مارمهكه بوو

بهتوق و خوى تى باهلمدا ۵ الطابق: بمانا

(الطوق) دئى ۵ لوتكه شاخ و هلهبزهوى كيوو

كهز ۵ تاق و كهوانهى ديكورى خانوو ۵ الطاقه:

توانا و دمهلات ۵ هرشتيك نادميزاد بتوانى

بهگرانى و به ناخوشى بيكا ۵ دسكه گول و

ريحانه ۵ گورزه شورك ۵ گورزه حمل و دهسته

گوش ۵ الطاقية: كلاو ۵ كليته ۵ الطوق: توانا و

دمهلات ۵ هرشتيك خپرو كهوانهى بپرو

دمورى شتيكى ترى دابى ۵ هرشتيك بازنهى

سروشتى بئى و مكوو توقى گمردنى كوئر ۵ يان

دهستكردبئى و مكوو بازنهى دهست و خپخالى

قاج و ملهوانكهى گمردن ۵ هر بهم بوئهموه

بهكوئر دمگوتري (ذات الطوق)، همرو ناوه بؤ

نمو حابولهى كه نادميزاد بهكارى دهينئى بؤ

چونه سمر دارخورما ۵ الطوقه: زمويهكى

خمرمانهى دمكويته نيوان دوو زموى رهم و

پتمو ۵ المطوق من الحمام: نمو كوئر مى توقى

لهگمردن دا بئى ۵ المطوقه: كوزمى كهورمو

دهسكار كه مى همب.

طال طراً: بهرز بووه.

دەولەممەندو سودمەند ۵ شۆكۆمەندی و دەسەلات ۵ منمەت و پیاوختی ۵ دەولەممەندی و ژبان خۆشی ۵ سودو قازانج.

الطَّائِلَةُ: پارسی تاوڵە ۵ سفری نان خواردن ۵ **الطُّوَالُ:** بەمانا (الطُّوَالُ) دئی ۵ درێژی رۆژگار، دموگوتری: (لا آكله طُوال الدهر): همتا همتایە قسە لەگەڵ ناکەم ۵ تەمەن ۵ دموگوتری: (طال طُوالك): تەمەنت درێژی ۵ **الطُّوَالُ:** درێژ ۵ **الطُّوَالَةُ:** مێش دەرگەری و لاخ و شتی وا ۵ **الطُّوَالُ:** فەضل و دەولەممەندی و بەخشنەمی ۵ دابین کردنی پێداویستی بۆ هەرشتێک بێ ۵ **الطُّوَالُ:** درێژ پێچەوانە کورت یان پێچەوانە یان ۵ **الطُّوَالُ:** قونگە جێرمو دواخستنی کار بەهەرشیۆمەیک بێ ۵ **الطُّوَالُ:** بەمانا (الطُّوَالُ) دئی ۵ حەبل و گوریس کەسەریکی لەهاچی و لاخەکە دەخړێو سەرگەکی تری بەسنگێکەوه دەبەسێرێ درێژە بۆنەوهی و لاخەکە بتوانی بەموەرێ ۵ **الطُّوَالُ:** مێینە (الأطوال) ۵ حال و مزعی خۆش و لەبار ۵ **السُّنْبُعُ الطُّوَالُ:** حەوت سورمتی قورنانن لەدوای سورمتی فاتیحە بەمەرج (لەئفقال و براءة) بەبەک سورمت حساب بکرتن ۵ هەروا (السبع الطول): ناوہ بۆ حەوت جامە شیعری عەرمیی سەردەمی پێش ئیسلام کەبێیان دموگوتری: (المعلقات السبعة) ۵ **الطُّوَالُ:** بالئەدیمەکی ناویە دوو هاچی درێژی هەن ۵ **الطُّوَالُ:** درێژ، پێچەوانە کورت و پانی ۵ دموگوتری: (هو طويل الباع): سەخی و نانێمو دەست کراوەیە ۵ **طویل الید:** خائین و دزو جەرەد ۵ یان کەسێک توێرمو تەوسن بێ زوو هەلجێو بەلاماری بەرامبەری بدا ۵ وشە (طویل) ناوی بەحرێکی عوروزیشە کە لەسەر و مزنی (فعلولن

مفاعیلن، فُعلول مفاعیلن) ۵ **الطُّوَالَةُ:** بەمانا (الطُّوَالُ) دئی ۵ واتە گوریسی درێژ کە لەناو لەموەرگادا و لاخی بێ دەبەسێرێتەوه بۆنەوهی بەموەرێ ۵ **الطُّوَالُ:** و **الطُّوَالُ:** و **الطُّوَالَةُ:** بەمانا (الطُّوَالُ) دئی.

طوي الثئی: شتەکی پێچایەوه قەدی کردو لۆلۆ خستیه سەریەک.

طوي الله عمره: خودا مراندی تەمەنی پێچایەوه.

طوي فلان كشحه أو نفسه عني: فلانکەس روی لێ وەرگێڕام و دەنگی لێ دابێرم.

طوي الخير: هەواڵەکی شارەموه ۵ دموگوتری: (طوي فزاده على الأمر): کارەکی ناشکرا نەکرد.

طوي بطنه: خۆی برسی کرد ۵ یان خۆی بەبرسی نیشان دا ۵ لەحەدبێشدا هاتووہ (کان یطوي بطنه عن جاره): خۆی برسی دموگوتری خوارنەکە دەدایە جیرانەکە.

طوي الأرض والبلاد: بەناو زەوی دا گەراو و لاخی زۆر گەرا.

طوي الله البعد: خودا خۆشەویستە دوورەکی نزیک کردموه.

طوي السير الماشي: رۆیشتن رێبوارەکی لاواز کرد.

طوي فلان البئر: فلانکەس بێرەکی هەلجێی بەبەرد.

طوي السقاء: کوندە ناوێکە پوچایەوه وێک هاتموه.

طوي البطن: گەدە لەبرسان وێک هاتموه.

طوي فلان: فلانکەس برسی بوو ۵ (طوي): بەمانا (سوي) دئی ۵ **انطوت الحية** و **غرها:** مارەکە پاپۆکەکی بەست ۵ **الإنطواء:** لەبوارێ فەلسەفەدا

نوميه فمرد سمرنجى خۆى ئارپاستهى شعورى
خودى خۆى بكا بهجۆرىك وا لهسمرنجى خۆى
دا رۆبجى بكموتنه ههئمو زياده رۆببیهوه
الطایة: سمریان، روبهر، خمرمانى خورما
بهردىكى زۆر گهوره لهشوپنىك كهبهردى ترى
لى نهبين الطوی: كوندمو مەشكه كه خالى
ببن و وىك بینهوهو تهرابیان تیدا بمینى
الطوی: شتى دوو لؤو قهدكراو، كیویكه
لهشام، یان شیویكه لهخوار كیوی تورموه
چهماومیهكه ومكوو گرى وابه لهكلكى كوللهدا
الطوی: پینچراوه، قهدكراو، كۆمهله گمتم
سمعاتيك لهشمو الطی: ناوموى شت
كینی ناو دل، لهبوارى زانستی عروودا لابردنى
پیتی جوارمه لهكیشى (مستغلن ومفعلات)
دمبیتته (مستغلن مفعلات) لهبوارى زهوى ناسى
دا بریتیهه له وىك هاتنهوهى توپكى زهوى
لهناكامى جمو جوئى زهوى دا كهدمبیتته هۆى
پاله بهستۆگردنى شاخهكان لهبەكتر الطیة:
لاى شت، ناوجهیهكى دوور، نیاز، بئویستی
المطوی: شتیكه ریسو بهنى لهسمر
ههئدمكری ومكوو مەكۆكى جولا المطوأة:
كیردنىكى بچوكه.

طاب الشئى طیباً وطیبة: پاكبووه ههلال بوو، چاك
بوو رهمەن بوو، جوان بوو، خۆش بوو.

طابت الأرض: زهوییهكه بهبیت بوو، بهرو بومى
بوو، طابت نفسه للشئى: بهمهوهسى نهو بوو
لهگهئى گونجا نهفسى وهرى گرت.

طاب عنه نفساً: وازی لههینا اطاب: شتیكى
ههلال و خاوینى هینا، اطاب لی مكسبه:
كاسبى ههلال و خاوینى كرد، اطاب لی كلامه:
قهسى بهسودو بهنرخى كردن، اطاب للضيف
وغیره: خۆراكى خۆش و خاوینى خسته بهردم

میوانهكەى اطاب الشئى: شتهكه خاوینى
كردو وای لى كرد پاك بى، یان بهپاك و
خاوینى دهستی كهوت، طیب الشئى: شتهكهى
والى كرد پاك و ههلال بى، بۆنى خۆشى
تیههئسو، طیب الصئى: مندلهكهى لاواندهوه،
بمقسەى خۆش هینایه گروگان، طیب خاطرە:
دلى راگرتو خاترى گرت، سوحبەت و یارى
لهگهئى كرد، طیب لغریه او غیره نصف المال او
الدین: نیوهى مال یان نیوهى قەرزكهى بۆ
قەرزداركهى داگرت، لى خۆش بوو بئى
بهخشى، تطایباً: نهو دووكهسه سوحبەت و
یارى خۆشبیان لهگهئى بکتر كرد، تطیب: بۆ
موظاومعهى (طیبة) دئى، استطاب: لهچك و
پیسى پاك بۆوه، شهرابى خواردهوه،
استطاب الشئى: شتهكهى بهپاك و خاوینى
هاته بهرجاو، استطاب القوم: داواى شتى
خاوینى لى كردن یان داواى ئاوى شیرین و
گواری لى كردن، الاطیب: (اسم تفضیل) بۆ
نیرینه (طوبى) بۆ مینه، واته پاكتر خاوینى
تر ههلال تر، الاطیبان: خواردن و نیکاح، یان
نوستن و نیکاح یان بهزو گهنجى، الطاب: بۆنى
خۆش، شتى خاوینى و پاك، الطابة: شهراب
الطوی: شتى باش و خاوینى، خیر و چاکه
نازو نيعمته، بهمهشت، الطیب: بۆنى
خۆش، همرشتیک خۆى بى بۆنخۆش بکری
شتى ههلال، شتى باش و باشت لههر جۆرىك
بى، الطیبة من الأشياء: شتى باشترو پاكتر
دمگوترى: (مال طیبة): مال و سامانىكى ههلال
طیب: همرشتیک ههستهكان لهزمتى لى
وهربگرن یان نهفس همزی لى بكا
همرشتیک زمان و پیسى تیدا نهبى
همرکەسینک رهوشتى ناشیرین و خراپى تیدا

الأمر: کارمکی تیک دا ۵ طَیِّخُ الشَّئِ: شتهکمی
بمقمتران بویهکرد ۵ طَیِّخُ السَّمْنُ الحِیران: قهلموی نازهلمکمی هاخنیوه لمگوشتو بمز ۵
تَطَیِّخُ: بمروشستی ناشیرین بیژرا، گوفتارو
کرداری ناشیرینی پال درا ۵ الطَّائِخُ: گیلو
نمقام و فیزمونی بی خیر ۵ الطَّیِّخَةُ: بهمانا
(الطَّائِخُ) دئی ۵ فیتنه ۵ شمر و همرا.

طَارَ الطائرُ ونحره طيراً وطيراناً: بالندمکه فریو
بمرز بؤوه بؤ حهواو بالهکانی لیک دان و ههوا
بمرواز بوو ۵ دمشگوتری: (طار طائره): رقی
ههلسا.

طَارَ غُرَابُهُ: پیر بوو ۵ (طار قلبه مطاره): دئی بؤ
لایمنیک جوو حمزی لی کرد دئی بییهوه
نوسا ۵ طارات نفسه شعاعاً: نمفسی جهواشه
بوو.

طَارَ الشَّيْءُ: شتهکه دریز بوو، بلاو بؤوه.

طَارَ له صیت أو ذکر في الناس أو الآفاق: دنمگی
دایهوه ناوو شؤرمتی بمناو خهک دا بلاو بؤوه.
طَارَ السَّمْنُ في الدواب ونحوها: قهلموی جهستهی
نازهلمکمی داگیر کردو بمسمری دا زال بوو.

طَارَ فلان الى كذا: فلان پهلهی کرد.

طَارَ الى بلد كذا: سەفەری بؤ فلان شار کردو
بمروو نموی بمفرۆکه سەفەری کرد.

طَارَ الشَّيْءُ عن الشَّيْءِ: شتهکه لهشتهکه کهوته
خوار ۵ اطارَ المكان: شوپنهکه بالندمی زؤر بوو
۵ اطارَ الطائرَ وغيره: وای کرد بالندمکه بفرئ ۵
اطارَ نومة: خهوی زړاند ۵ اطارَ المالَ ونحره
بیئهم: مالمکمی لمنیوانیان دا بمش کرد ۵
طایرُهُ: لمفرین دا پیشپرکییان کرد ۵ لمفرین
پیشی کهوت ۵ طایرُهُ: فراندی، وای لی کرد

نمبئ ۵ دمگوتری: (فلان طیب الإزار، طیب
القلب): فلانکمس داوین پاکه دل پاکه ۵ (زبون
طیب): زمبونتیکی مامهله خوشه، ههلسو
کهوتی جوانو ناغرانهیه ۵ دمگوتری: (امراة
طیبة): نافرمتیکی داوین پاکو بهحیرس و
خاومن چهپایه ۵ (نفس طیبة): نمفسیکی
بمقمناعتمه رازیبه بمبمشی خوی ۵ (کلمة
طیبة): وتاریکی جوانو دلگیر بوو ۵ (بلدة
طیبة): ولاتیکی پرخیرو بییره، ناسایش و
نممن و نارامی تیدا بمرقهواره ۵ ههوا سازگارو
پر بمروبوومه ۵ (ریح طیبة): بونیکی خوشو
دممار شیل و سوکه ۵ المطایبُ: شتی باش
لهمر جوړیک بی ۵ المطیبة: شوینی بونی
خوش، کارگهی عتمه ۵ المطیبون: پینج خیلی
عمرین (بنو عبد مناف، بن اسد، بنو تمیم،
بنو زهرة، بنو العارث).

طَاحَ طيحا: بهمیلاک جوو ۵ اطاحُهُ: بهمیلاکی
برد، لمناوی برد ۵ اطاح شفرة: قزی ههلممراند
۵ طيحه: لمناوی برد، ههوتاندی ۵ تطايح:
بمرت و بلاو بؤوه، بهحموادا جوو ۵ الطيخ:
ههوجاری جوتکردن.

الطيخة: دمگوتری: (أصابهم طيخة): بهلاو
کارستیک توشیان بووه ههموویانی بمرتتهوازه
کردن.

طَاحَ طيحا: بمروشستی ناشیرین ناسراوه، کردموی
ناشیرینی پال دمدرئ ۵ قسهی نهگونجاو دمکا ۵
نمقام بوو ۵ وتبمیزی نواند.

طَاحَ فلاناً: کاری ناشیرینی پال فلانکمس دا،
تؤممتی خرابی خسته پال.

طَاحَ الأمر: کارمکی خراب کرد ۵ طيخُ عليه:
زؤری پیگیری لی کردو ههوتاندی ۵ طيخُ

بفری ۵ انطار: شوق بوو، درزی برد ۵ قه‌شا ۵
 تطایر: بهمانا (طال) دئ ۵ پمرتو بلاو بوو ۵
 دمگوتری: (تطایر القرم): خه‌لکه‌که پمرت‌ه‌وازه
 بوون، بلاو بوونه‌وه ۵ په‌لمیان کرد ۵ تطییر:
 گمشینی نواند به‌جوره هه‌لس و کهوتیکی نه‌و
 بالندمه ۵ له‌بناغ‌ه‌دا رمشبینی و گمشینی به
 بالنده دمگرتی، به‌لام دواپی مادهی (تطیر) بیان
 به‌کاره‌ینا بؤ همرشتیک رمشبینی و گمشینی
 بی بکری ۵ واش دمبی دمگوتری: (اطیر) نه‌صلی
 وشکه (تطیر) مبه‌قه‌لب و نیدغامی تیدا گراوه
 بوومته (اطیر) ۵ استطار الشئی: بهمانا
 (تطایر) دئ ۵ تهمنه‌ی کردو بلاو بؤوه ۵
 (استطار الریق فی أفس السماء): روناکی
 هورمبروسکه‌که به‌که‌ناری ناسمان دا بلاو بؤوه
 ۵ (استطار الفجر أو الصبح): به‌یانی گزنگی
 به‌ولات دا بلاو بؤوه ۵ (استطار الی فی التوب):
 رزینی قوماشکه پیوه چوو تهنیه‌وه ۵ (استطار
 الشیق أو الصدغ فی الحائط أو الزجاجه): درزمکه
 له‌دیوارمکه دمرکه‌وت یان له‌شوشکه درز دیاری
 داو پیوه چوو زیادی کرد ۵ (استطار الشئی):
 شته‌که‌ی والی کرد بفری ۵ (استطار السیف):
 شمشیرمکه‌ی خیرا راکیشاو روتی کرد ۵
 استطیر: گمشینی بی کرا ۵ تیز تیبهری
 ومکوو بالنده ۵ یان دمگوت بالنده هه‌لی
 گرتوه ۵ ترسیندرا ۵ دمگوتری: (استطیر
 فزاده): دئی ترسیندرا ۵ (استطیر الفرس): له
 رویشتن دا په‌له به‌نسه‌سه‌که کرا ۵ دمگوتری:
 (لحل مستطار): ولاخه نیرمه‌کی چه‌مووشه ۵
 الطائر من الحیران: همر بالندمه‌ک به‌دو بال
 به‌حه‌وادا بفری ۵ یان گمشینی و رمشبینی بی
 بکری ۵ به‌شو بار له‌خیرو شهر

طار طایر: رقی هه‌لسا په‌له‌ی کرد ۵ (هو ساکن
 الطائر): نه‌و کابراهه پیاویکی له‌سهره خوؤ
 عاقل‌منده ۵ (هو ميمون الطائر): پیاویکی
 موباره‌ک و پیروژه ۵ دمشگوتری: (طائر الله لا
 طائرک): بابریاری خودا جی به‌جی بکری نه‌ک
 نه‌و بریاری تو لئی دمترسی ۵ همروا
 دمگوتری: (کان علی رؤوسهم الطیر): بی‌دنگو
 گوئ گراوه دل ناماده بؤ بیستنی شتی به‌سود
 ۵ الطائرة: فرۆکه؛ که‌له‌سهر شیوه‌ی بالنده
 دروستکراوه بؤ کالا گواستنهمو سه‌مه‌رکردنی
 نادمیزادو زورشتی تر به‌کاردی.

الطیيرة: شه‌پله‌و په‌له‌ه‌تازمو په‌لامار دان (طيرة
 الغضب): خرابی رق هه‌لسان و نا‌کامه‌که‌ی ۵
 الطیيرة: بهمانا (التطیر) دئ ۵ همرشتیک
 گمشینی و رمشبینی لی ره‌چاو بکری ۵
 الطیيرة: نه‌خوشیه‌کی گوازاوه‌ی فایرۆسییه،
 له‌بالندمه‌وه دمگوازیته‌وه به‌ نادمیزاد
 به‌تایه‌تی له‌به‌به‌غاوه، تای له‌گه‌ل دمبی و
 چمند دیاردمیه‌کی نازاری گهمدو ریخوله‌و سی
 لی دمکه‌ویتمه‌وه ۵ الطیيار: فرۆکه‌وان ۵ الطیور:
 که‌سینک زوو زوو بگۆرئ و له‌م حاله‌وه به‌چینه
 سه‌ر حالیکی ترو جی گۆرکی و کارگۆرکی بکا ۵
 المطار: فرۆکه‌خانه ۵ المطارة: شوینیک
 زوری بالنده لی همبن ۵ بیری دم پان ۵ طاس
 طياً: زور بوو ۵ الطیس: شتی زور له‌مه‌ر
 جۆرینک بی ومکوو رهم‌ل و ناوو شتی وا ۵
 همرشتیک وه‌جه‌و زرویتی زور بی ومکوو میشو
 هه‌نگو شتی وا.

طاش طیشاً و طیشاناً: که‌وته په‌له‌په‌ل و جمو
 جۆلی نا‌ناسایی.

طاش فلان: فلانکس گوفتارو ره‌فتاری
 نه‌فامانه‌ی نه‌نجام دا.

زَیْرینه، قهوس و همزهج و رنگه جَوْر او
جَوْر مکانی.

طَان فلان طینا: بمباشی نیشی هورمکاری کرد.

طَان الثَّیْنِ: هوری لمشتهکه هه لَسو.

طَان الكتاب أو الرسالة: ناممکهی بمقور مؤر کرد.

طَان الله فلاناً علی الخیر أو الشر: خودا سروشتی
فلانکسی لهسر خیر یان شهر دارشتوو.

طَان فيه من الصفات کذا: فلان رهوشتی تیدا

رواند ◊ اطائهُ: بهمانا (طائهُ) دئ ◊ طینَّهُ: بؤ

زَیْده رۆیسی لهمانای (طائهُ) دا دئ ◊ تطینُّ:

هوراوی بوو ◊ دمشکوترئ: (طَیْن) ◊ الطین: هور

◊ الطینة: پارجهیهک لهقور ◊ لهروژگاری

پیشودا نامهو شتی وایان بئ مؤر کردوه و مکوو

مؤم ◊ سروشت ◊ الطیان: هورگروه.

طاش عقله: عملی کم بوو، نهماق بوو، نمران
بوو.

طاش السهم و نحوه عن الهدف: تیرمه نیشانهکهی

نهمپکا لئی لادا ◊ کمسبک سمر لئ شیواو بئ

پئی ◊ اطاشه: وای لئ کرد جم و جۆلی

نهمامانه بکا ◊ الطائش: جهلمر نهو کسهی

شت بهاویو نیشانه نهمپک ◊ الطیاش: سمر

لئ شیواو پارا مهبست و نامانجیکی تابمستی

نهمب ◊ پیاوی همرزهو بئ عمل و خیرا

هه لچوو.

طاع طیعاً: بهگونی کرد، ملکهچی فهرمانیهتی.

طاف به: دهورمی دا ◊ بهدهوری دا سوراپهوه ◊

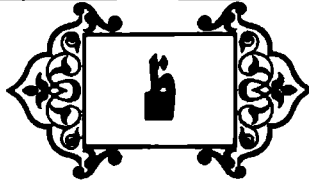
اطافه: وای لئ کرد بهدهوری دا بسورپتهوه ◊

طیْف: بهمانا (طرف) دئ ◊ تطیْف: بهمانا

(طاف و اطاف) دئ ◊ بهمانا تهواف کردن دئ ◊

الطیاف: رهشایی شهو ◊ الطیْف: خهمیان ◊

خمون و خهمیان ◊ شیتی ◊ رق هه لسان ◊ شوْقه

على ولد غيرها: وای لیج کرد سۆزی همبج بؤ
مندالی نافرمتیکی تر، دمگوترئ: (أظار فلاناً
على كذا) ◊ طَايَرَ: دایهمنی گرت ◊ طَايَرَتِ المرأةُ:
نافرمتکه مندالئسکی لهخؤ گرت بؤنهموی
شیری بداتئو بهختیوی بکا ◊ طَايَرَ فلان فلاناً:
فلانکس بوو بمناوئه لزاوی فلانکس ◊ أَطَارَتِ
المرأة: نافرمتکه سۆزی بؤ مندالی یهکیکی تر
نواندو لهخؤی گرت ◊ أَطَارَ لولده ظئراً: دایهمنی
بؤ مندالمکهی گرت ◊ الظَّارُ: هاوشان و هاووننه
◊ دمگوترئ: (عَدَرَ ظَّارٌ): دوزمنیکه هیشتا
هیزی تهواومتی خؤی بهکار نههیناوه ◊ الظُّرُ:
نافرمتیک شیرییدا بهمندالی یهکیکی تر ◊
دایهمن ◊ میردی نافرمتی دایهمن ◊ سوچی
بالهخانه ◊ الظُّرَّةُ: کؤلهکهیهک که بکریته
بههیزکردنی دیوار ◊ طَافَهُ طَالاً: دمری کرد،
ترؤی کرد ◊ الطُّبَاءُ: کهمتیاری شهل ◊ ظَبْطَبَ
فلان ظَبْطَبَةً وِظَبْطَاباً: فلانکس هاتو هاواری
کردو همپشهی کرد بهشهرپو کارمسات ◊
الظُّبَابُ: نهخؤشی ◊ دمگوترئ: (ما به ظَبْطَاب)
هیج نهخؤشی بیومنیه ◊ همروا وشهی
(ظبظاب) ناوه بؤ جؤزئیک له کوان و تلؤقو
زیبکه ◊ زیبکهی سمر روخسار ◊ عمیبو
خهوش ◊ نئیش و نازار ◊ قاوو فیژو همراو هوریا
◊ الطُّبَيْبَةُ: همراو هوریا ◊ الطُّبَيْبَةُ: تیزایی
شمشیرو رمببو خمنجر ◊ أَطْبَتِ الأرضُ:
زهویبکه ناسکی زؤر بوون.

الطُّبِيُّ: ناسک؛ جؤزه نازهئیکس سم دوفاقه شاخی
کلؤره، بمنابوانگترین ناسک ناسکی عمرمبییه

الظَّاءُ: پیتی حهفدههمی پیتهکانی هیجایه،
شوینی لیج دمرخستنی سهری زمانو قهراخی
ددانی پئیشینهی سهروووه، هموو مهلاشووه
دادمگرت.

ظَّابَ فلان ظَّاباً: فلانکس نارؤکهی گوتن، شاییو
بهزمی گئیرا ◊ هاوسهرگری کرد ◊ ستهمی
نواند ◊ هاتو هاواری کرد.

ظَّابَ فلان فلاناً مظاءبَةً: فلانکس خوشکی ژنی
فلانی مارمکردو بوو به ناوه لزاوی ◊ تظَّابَ
الرجلان: نهو دوو پیاوه یهکیان نافرمتیکی
مارمکرد نهوی تریان خوشکی نافرمتکهی
مارمکرد ◊ بوون به ناوه لزاوی ◊ الظَّابُ:
ناوه لزاوی، میردی خوشکی ژنی پیاو ◊ طَارَتِ
المرأة والناقة ونحوهما على ولد غيرها طَّاراً وِظَّاراً:
نافرمتکه مندالی یهکی تری هه لگرتهموه
سۆزی خؤی دایه ◊ حوشرتمکه بیجوی
حوشرئیک تری هه لگرتهموه.

ظَّارَ فلان على عدره: فلانکس هیرشی کرده سهر
دوزمنهکهی.

ظَّارَ المرأةُ والناقةُ: نافرمتکهی والئ کرد سۆزی بؤ
مندالی یهکیکی تر همبجو لهخؤی بگریئو
بهختیوی بکا، وای کرد حوشرتمکه بیجوی
حوشرئیک تری هه لگرتهموه.

ظَّارَ فلاناً على كذا: فلانکسسی هه لئا سۆزی بؤ
فلان شت بیی.

ظَّارَ فلاناً على الأمرِ: فلانکسسی هه لئا بؤ کارمه
یان زؤری لیج کرد کارمه نهنجام بدا ◊ أَطَارَهَا

کهمبئی دمگوترئ (الغزال الأعفر) ۵ لهپمندی
پیشینان دا هاتووه دهئ: (به داء ظبي): واته
کهم نهخوش دمگومئ یان نازاندري کونئ
نهخوشه ۵ دمگوترئ: (لأترکک ترک الظبي
ظه): واته جيت نيئم و نایممهوه بولات چونکه
ناسک که له شوئيک تهرمبوو نایمتهوه نمو
جيبه ۵ الظبيئة: کوندمی پیسته ناسک نهگمر
موومکانی پیومين ۵ الملبأة: (أرض ملبأة):
زموپیهکه ناسکی زوره.

ظرب ظرباً: پیوهی نووسا ۵ الظرب: لوتکه بمرد،
سوحی بمرد کمتیز بی ۵ کیوی پانهوه بوو ۵
الظربان: نازمهئیکه له پیری نازه له گوشتنهکان و
سمبورهکانه، لهپشيله بجوکره گوئ کورت، گوئ
براوو سمر خپه لوت دريژو قاج کورته بونیکی
زور ناخوشی لی دئ ۵ لهپمندی پیشینان دا
هاتووه (لساینهم الظربان): زهربان لهناویان دا
تسی کهندوه پهرتهوازه بوون.

ظرف الرجل ظراً و مظرة: پیاومکه بمرده سوچ
تیزمکهی شکاند.

ظرف الناقة: حوشترمهکهی بهبمردی تیز سهربری ۵
أهر الرجل: پیاومکه کهوته ناو زهوی
تاشمبمرداوی ۵ أهر المكان: شوپنهکه بمردی
تیزی زور بوون ۵ الظرف: بمردی سوچدار
کهومکوو جهقو تیز بی، لهروژگاری کون دا
ومکوو رمبوو جهقوو شتی وا بهکار هاتووه ۵
الظرف: بمردی سوچ تیزو دم تیز ۵ الظرفي: نمو
شوینهی نادهمیزاد همندی نامیری بمردینی لی
ومدهست هینا.

ظرف فلان: فلانکس عاقل و زهرک و نهجیب
زاده بوو ۵ روخساری جوان بوو ۵ زهرک بوو ۵
زمانرهوان بوو ۵ أهر فلان: فلانکس رمگو

دهماری زور بوون ۵ مندالی ناغرو زهرمکی بوون ۵
أهر فلان: باسی فلانکسی کرد بهوهی که
عاقل و زهره ۵ أهر المتاع: زهری بو کالاکه
بهیدا کرد ۵ هازنه: لهناغری دا بهسمریدا زال
بوو ۵ ظفارق: خوی بهعاقل و زیر نیشان داو
واپش نمبوو ۵ ظفر: بهمانا (تظارف) دئ ۵
إسظرفة: بهناغرو نهجیب و زهرمکی لهقهلم دا
۵ الظرف: همرشتيک شتيکی تری تی بخری ۵
لهبوازی نهجودا (زهری زهمان و زهری مهکان)
بهمانا کاتی کردنی کارتيک یان روداوی
روداويک ۵ شوینی کردنی کارتيک و رودانی
روداويک ۵ دمشگوترئ: (فلان نقي الظرف):
فلانکس دست پاک و نهمینه گندهل و خانین
نیه ۵ دمشگوترئ: (رأيت فلانا بظرفه):
فلانکسهم بیینی خودی خوی ۵ الظرفية: جینگر
بوونی شت لهشتيکی تر دا ۵ ومکوو دمشگوترئ:
(الماء في الكوز): ناومکه لهگوزمدايه ۵ نهمه زهری
حهقیقیبه ۵ زهری مهجایش همیه ومکوو
دمگوترئ: (الحجا في الصدق) ۵ (الظروف): شتيک
که خرابيته ناو شتيکی ترهوه.

ظعن ظناً و ظعناً: رهوی کرد ۵ أظنته:
رؤیاندی ۵ الظمان: حبلتيکه کهزاوهی پی
شمتک دمدرئ ۵ الظمئة: گهشتی کورت ۵
الظمينة: کهزاوه و لآخی سواری کهبی
سهمفرکردن بهکاردئ ۵ کهزاوه ۵ زن.

ظفر الشئ ظفراً: نینوکی لهشتمکه جهماند.

ظفر الرجل: پیاومکه نینوکی دريژ بوو.

ظفرت عينه: چاوی داپوشرا بهپيستوکهی
قولینچکی چاوی لای لوتی.

ظَفِرَ فُلَانٌ عَلَى عَدْوِهِ وَبَعْدُوهُ: فَلَانِكُمْسٍ بِمَسْمَرٍ
دُوژمنهكهی دا زال بوو فرسعتی لی هیناو
شکاندی.

ظَفِرَ الشَّيْءُ: شتهكهی بدهست هیناو پی گهپی.

ظَفِرَ اللهُ فَلَانًا عَلَى فُلَانٍ: خُودَا فَلَانِكُمْسِي بِمَسْمَرٍ
فَلَانِكُمْسٍ دَا بِالْأَدْمَسْتِ كَرْدَ ۵ أَظْفَرَ الشَّيْءُ:
نِینۆكی لهشتهكه هه لچه هاند ۵ أَظْفَرَهُ اللهُ بَعْدُوهُ:
خُودَا بِمَسْمَرٍ دُوژمنهكهی دَا بِالْأَدْمَسْتِي كَرْدَ ۵
ظَفِرَ النَّبْتُ: رُوهككه بمنه نندازمی نِینۆكِيك
سَمَرِي دَمَرِ هِنَا ۵ ظَفِرَ الشَّيْءُ: نِینۆكی لهشتهكه
هه لچه هاند ۵ شتهكهی بعهتری نه مظار
بُونخُوش كَرْدَ ۵ ظَفِرَ اللهُ فَلَانًا بِفُلَانٍ: خُودَا
فَلَانِكُمْسِي بِمَسْمَرٍ فُلَانٌ دَا زَالٌ كَرْدَ ۵ ظَفِرَ الْجِلْدُ:
پِیستهكهی بمنینۆك سفت و لوس كَرْدَ ۵ ظَفِرَ
فُلَانًا: دُوعَاي سَمَرَكه وَتَنِي بُو فُلَانٌ كَرْدَ ۵
تَظَايَرَا عَلَى كَذَا: هَاو كَارِي بِه كَرِيَان كَرْدَ لِمَسْمَرٍ
فُلَانٌ شَت ۵ أَظْفَارُ الْجِلْدِ: جَرَجٌ وَ لُوحِي پِیست ۵
الأظفار: رُوهكِيكِي بُونخُوشه، شَبُوهُي بِمَنْجَمِيه
۵ الأظفر: مَادَمِيهكِي (قَرْنِيَه) بِمَقْمَرَاخِي
نِینۆكه وَهِيه ۵ الظفر: بِه مَانَا (الأظفر) دِي ۵
دمگوتري: (رَجُلٌ مَقْلَمٌ الظفر أَوْ كَلِيلُ الظفر):
بِیَاوِيكِي خُوپَرِي وَ هِيچ وَ هُوچَه ۵ الظفركا:
بِیستۆكه بهكه چاو دادمپوشی له لای لوته وه ۵
المظفار: نِیش له دست هاتو، دَمَس بُو هَمَر كَارِيك
بَمَرِي بُوِي جِي بِه جِي دَمِي.

المظفر: به مانا (المظفار) دئ.

ظَلَعَ ظُلْمًا: شَهْل بُوو، لَمَرُوشْتَن دَا كَه مِيك لَمَنگِي
۵ ظَلَعَتِ الأَرْضُ بِأَهْلِهَا: وَلا تَهكه تَمَنگه بَمَر بُوو
به دَانِيشْتَوَانهكهی، جِيگَاي خَه لَهكهكهی تِنِدا
نَابِيْتَه وه جُونكه زُورُن ۵ (فَهْرٌ ظَالِعٌ وَهِي ظَالِعٌ،
ظَالِعَةٌ) ۵ لَه مَنَدِنْدَا هَاتُووه: (ظَالِعٌ يَفْرُدُ كَسِيرًا):

بِیَاوِيكِي شَهْل يَار مَسْتِي قَاج شَكَاوِيك دَعْدَا،
بِمَكْمَسِيك دَمگوتري بُوخُوِي لَاوَزِيبُو يَار مَسْتِي
لَهخُوِي لَاوَزْتَر بَدَا ۵ الظالع: تُوْمَه تَبَار ۵ الظلّاح:
دَمَر دِيكَه تُوْشِي مَهْرُو بَزْنُو وَرَهْشَه وَلاخ دَمِي
بِي دَمَشَه لَن ۵ ظَلَفَهُ عَنِ الأَمْرِ: نَه بِيهِيشت كَارَهكه
بِكَا ۵ دَمگوتري: (ظَلَفَ نَفْسَهُ عَمَّا يَلِيْقُ بِهِ): نَهْفَسِي
خُوِي مَمْنَع كَرْدَ لَمَر هُوْشْتُو هَه لَسُو كَهوتِيك
كَه شِيَاوِي نَمُو نَمِي.

ظَلَفَ الصَّيْدَ: سَمِي نِيچِر مَكهي هَمَنگَاوَت.

ظَلَفَ الأَكْرَ: شُوپِن خُوِي كُوپَر كَرْدَمُوهُ بُوْشَه وَهِي
شُوپِنِي نَهكهُون.

ظَلَفَ القَوْمَ: شُوپِن بِي خَه لَهكه كَهوت ۵ ظَلَفَتِ
الأَرْضُ ظَلْفًا: زَمُو بِيهكه رَهق بُوو، زَبِر بُوو ۵
ظَلَفَتِ مَعِشْتَه: زِيَانِي زَبِر بُوو ۵ ظَلَفَتِ نَفْسُهُ عَنِ
الشَّيْءِ: نَهْفَسِي خُوِي شتهكهی نَه وِيسْتُو رَهْتِي
كَرْدَمُوهُ ۵ دَمگوتري: (هَر ظَلِفَ النَفْسِ): نَهو
بِیَاوه خُوِي بَه دُووَر دَمگري له شْتِي مَهْرُو هُوچ ۵
أظلف الأثر: شُوپِن بِيهكهكهی كُوپَر كَرْدَمُوهُ،
بِر كَرْدَمُوهُ ۵ أظلف فلاناً عن كذا: فَلَانِكُمْسِي
لَمَوْشُوپِنَه دُووَر خَسْتَه وه ۵ ظَلَفَ عَلَى كَذَا: لَه وه
زِيَادِي كَرْدَ ۵ الظلف: بِه مَفِرُو جُون ۵ دَمگوتري:
(ذَهَبٌ دَمَهُ ظَلْفًا): خُوپِنِي بِه مَفِرُو جُوو ۵ الظلف:
سَمِي دُووَفَاق كَه بُو رَهْشَه وَلاخ وَ مَهْرُو بَزْنُو
نَاسِكُو نَه وَه جُوْرَه نَاژَه لَانَه بِيه ۵ الظلف: زَمُوِي
رَهق وَ پْتَهو ۵ زِيَانِي زَبِرُو كُوْلَه مَمَرگِي ۵ بِه مَفِرُو
جُون دَمگوتري: (ذَهَبٌ دَمَهُ ظَلْفًا) ۵ هَمْرُوَا
دَمگوتري: (أَخَذَهُ بِظَلْفِهِ): هَمْمُوِي هَه لَكْرَتُو
هِيچِي نَه مِيشْتَه وه ۵ الظلفات: تَه نَگُو
چَه لَه مَمُو جُوْرْتَم ۵ الظليف: شُوپِنِي زَبِرُو
نَاخُوش، شُوپِنِي بَه رَدَه لَان وَ دِر كَاوِي ۵ كَارِي
قُوْرَسُو نَاخُوش ۵ جُوْرْتَمُو تَمَنگَانه ۵ زِيَانِتَالُو
وَمَزَع نَاخُوش ۵ (ذَهَبٌ بِه ظَلِيفًا): بِه خُوْرَابِي

بردی بهین شهوی نرخمکهی بدا ۵ یان
بمناحق بردی و ستمی کرد ۵ (ذهب دمه
ظلیفا): خوینی بمفرؤ جوو ۵ (أخذ الشئ
بظلیفته): هموو شتهکهی بردو هیچی
نهمیشتهوه.

ظَلَّ الشئُ ظلالاً: شتهکه پایهدار بوو.

ظَلَّ فلانُ يفعل کذا: فلانکس نهوشتهی بمفرؤژ
نمنجام دا ۵ یان بمردموامه لسهمری و وازی لی
نهمیناوه ۵ **أَهْلُ:** سیبمیری دریز بووه ۵ بوو
بهخاومن سیبمیر ۵ **أَهْلُ فلانُ** فلاناً: فلانکس
فلانی خسته ژیر بالی خویمهوه دالدهی دا ۵
أَهْلُ الشئِ فلاناً: شتهکه لهفلانکس نزیک
بووه بهروه روی هات ۵ **فَلَّلَ بالسَّوطِ:**
قمهچییهکهی بؤ راوشاند تا بیترسینئ ۵ **فَلَّلَ**
فلاناً: سیبمیری لهفلانکس کرد، خستییه ژیر
بالی خویمهوه ۵ **فَلَّلَ اللهَ** علیهم الغمام: خودا
بمههور سیبمیری لی کردن ۵ (**تَفَلَّلَ من**
الشمس): سیبمیری لهخوی کردو تیشکی خوری
لهخوی لادا ۵ **استظلَّ بالظل:** جووه ژیر سیبمیرو
دانیشت ۵ **الأهْلُ:** بمره قامک، دیوی ناوهوهی
پهنجهکان ۵ **الظلالُ:** سیبمیر همرشتیک
سیبمرت لی بکا ۵ **الظلالُ:** (ظلال البحر):
شهپولی دمریا ۵ **الظِّلُ:** سیبمیر ۵ تیشکی خور که
بهپمردمیهک خوی لی بشارییمهوه ۵ سمرمتای
شت ۵ دمگوترئ: (ظل الشباب): سمرمتای
گهنجی ۵ (ظل الشتاء): سمرمتای زستان ۵ (ظل
اللیل): سمرمتای شهوو تاریکیمکهی ۵ دمگوترئ:
(أتانا في ظل الليل): بهناو تاریکی شهو دا هات
بؤلامان ۵ (ظل السحاب): نهو پهله همورهی
بهمری خور دمگورئ ۵ دمگوترئ: (هو في ظل
فلان): نهو پیاوه لهژیر بالی فلان دا یه، لهژیر

سیبمیری فلان دایه ۵ همروا دمگوترئ: (مشیت
على ظلي، واتعلت ظلي): لهکاتی نیومرؤدا
رؤیشتم کاتیک خور لهنیومرأستی ناسمان دا
بوو سیبمیرم نمبوو ۵ همروا وشهی (الظل): ناوه
بؤ بالندمیهک دمندوکی و قاجی رمشه، سینگی
سبیبیه پشتی و بالهکانی و کلکی بهلهکه،
لهمیصر پئی دهلین (صیاد السمک) راوچی
ماسی له عیراق پئی دمگوترئ (قرلي) ۵ **الظَّلُّ:**
ناویک لهژیر درهخت دا بیخ خور لی نهدا ۵
الظَّلَّةُ: همرشتیک سیبمرت لی بکاو نهیلئ
تیشکی خور لیبت بدا ۵ چمتر ۵ **الظلیل:** خاومن
سیبمیر ۵ بمردموام و همیشهی ۵ دمگوترئ:
(ظل ظلیل): سیبمیری بمردموام ۵ **الظلیلةُ:** باخی
گمورهو خانه خانه ۵ **المظلةُ:** چمتر.

ظَلَّمَ ظُلماً و **مظلمةً:** ستمی کردو لهسنوری خوی
دمرجوو ۵ مرفوسی شیاوی نهخسته شوینی
شیاوی خوی ۵ گورگی کرده شوانی ممر.
ظَلَّمَ الأرض: زموی ههکؤلی لهشوینیک کهشوینی
ههکؤلین نمبوو.

ظَلَّمَ فلاناً حقاً: مافی فلانکسی داگیر کرد
پیشیلی کرد ۵ کهمی دایه، لیی کهم کردموه.
ظَلَّمَ الطريق: لهپیکا لای دا ۵ دمگوترئ: (ما ظلمك
عن أن تفعل كذا): چی نهمیشت تو نهو کاره
بکهی؟.

ظَلَّمَ الليلُ ظلماً: شهو تاریک بوو پمش داهات ۵
دمگوترئ: (أظلم الشجرُ وأظلم البحر) ۵ **أظلمَ**
القومُ: خهککه کهوتنه شهموه ۵ **أظلمَ الشجرُ:**
پوکی بریمهیان لی هات ۵ **أظلمَ البيتُ:**
خانومکهی تاریک کرد ۵ **أظلمَ فلانُ** علينا البيت:
فلانکس قسهیمکی ناخوشی بهگورئ داداین ۵
ظالمه مظالمه و ظلاماً: ستمی لی کرد ۵ **ظلمتهُ:**

گرت، بمصمبر بوو ۵ الظَّمُّ: بشوی نیوان خوارندنهوی دووجار ناوه ۵ لمپندا هاتووه: (لم یبق منه الا قدر ظمء الحمار): واته گهمتیک لمتمهمن ماوه، لهم روموه گوئدریز بؤ تینواپهتی بمصمبر نیمو زوو تینوی دهبی ۵ الظَّمَان: تینو ۵ دمگوتری: (وجه ظمان): دموم جاوی رفتهلهو کمه گوشت بهجوریک پیستی روخساری بهنیسقانهوه نووسایی ۵ الظَّمای: تینو ۵ دمگوتری: (ربح ظمائی): همواپهکی گهرم، بی شهونمو تمری ۵ (عین ظمائی): جاوی پیلوتمنک ۵ (ساق ظمائی): حاجی رفتهلهی بی گوشت ۵ المظْمَاءُ: زور تینو ۵ هَمِيتِ الشفة ظمی: لیومه گهنم رنگو جرج بوو ۵ هَمِيتِ اللثة: بوکهکه کمه خوین بوو ۵ هَمِيتِ العين: جاومهکه پیلوی تمنک بوو ۵ هَمِيتِ الساق: حاجهکه رفتهلهو کمه گوشت بوو ۵ (فهی ظمياء) ۵ الاظمی: تاریک ۵ دمگوتری: (ظل اظمی): سبیریک رمش بنوین ۵ (رُمح اظمی): رمبی نهمسرو گهنم رنگ ۵ الظَّنْبُ: بنکی درهخت ۵ الظنبوب: همرخی لولاک لای پیشهوهی ۵ دمگوتری: (قرع ظنایب الأمر): کارهکی ناسان کردو لهمپهرو جورتمهکانی لابردن.

ظَنُّ الشَّئِ ظناً: گومانی لهشتهکه کردو بهتمهواوی نهیزانی.

ظَنُّ فلاناً ربه: فلانکسی تۆمهتبار کرد ۵ اظن فلاناً الشئ: فلانکسی والی کرد گومان بهری ۵ اظن به الناس: فلانکسی والی کرد بیبته جینگای تۆمهتی خهکی ۵ اظنه: تۆمهتباری کرد ۵ تظنن: بهمانا (ظن دئ) ۵ وایش دهبی (نون)ی سبیه دمکری به (الف) دمگوتری: (ظنی)ومکوو چون (تقصص)دمکری به (تقصی)

تۆمهتی ستمکاری پال دا ۵ تظالم القوم: خهکهکه ههندنکیان ستمیان لههندنکیان کرد ۵ تظالم العزى: نیریه همرمکان لهبمر تمپردماخی شهره هوجیانه ۵ دمگوتری: (نزلنا بأرض تتظالم معزها): جوینه شوینیک نیریه همرمکانی شهره هوجیان بوو ۵ تظلم: شکایهتی ستم لیکراوی کرد ۵ تظلم منه: فیولی ستمی کرد ۵ تظلم فلاناً حقه: ستمی لهفلان کردو حقهی خوئی نمدابه.

اظلم: فیولی ستمی کرد ۵ اظلم: بهمانا (ظلم دئ) ۵ الظلام: تاریکی ۵ الظلام: دمگوتری: (نظر الیه ظلاماً): بهتیهی جاوی سمیری کرد ۵ الظلامه: نهو مافهی ستم لیکراو داوی دمکا ۵ دمگوتری: (عند فلان ظلامی) ۵ الظلم بریقهو رومنهی ددان ۵ بمفر ۵ الظلم: کس ۵ کیو ۵ الظلماء: تاریکی ۵ الظلمة: (ليلة ظلمة): شهویکی تاریکه ۵ الظلمة: نهمانی روناکی ۵ تاریکی ناو دهریا ۵ الظلم: نوعامه نیره ۵ الظلمة: نهوی بهستم لیمان ساندبی المظلم: زور تاریک (شهوو زهنگ) ۵ دمگوتری: (یوم مظلام): رۆزگاریکه پر لمناشوب و نازاومیه مروف سهری لی دهرناکا ۵ المظلم من النبات: روهکیک زور سهوزبی بگاته مهبلهو رهشی ۵ (یوم مظلم): رۆزکی رهش و پر شهرو نهگبهتییه ۵ (شغز مظلم): هزیکی زور رهش و تاریکه ۵ الظلمة: نهو مافهی ستم لیکراو داوی دمکاتهوه.

ظمی ظماً و ظمأ و ظماء: تینوی بوو یان زوری تینو بوو.

ظمی الیه: حمزی لئی بوو، شهوی بؤی جولاً ۵ (فهو ظمی و ظمی، وهو ظمان وهي ظمائی) ۵ اظماً: تینوی کرد ۵ ظمناً: خوئی بؤ تینواپهتی

ظَهَرَ فَلَانًا ظَهْرًا: دستى لمبشتى فلَانَكَمْسِ دا ۵
بمبشتى كَيْشَا.

ظَهَرَ التُّرْبَ: ظيهارى بؤكراسهكه دروست كرى.

ظَهَرَ الْبَيْتَ وَالْحَانِطَ: جووه سمرخانومهكه يان سمر
ديوارهكه.

ظَهَرَ ظَهْرًا: نازارى پبشتى همبوو پبشتى نَيْشَا ۵ (فهر
ظَهْرٌ وَظَهْرٌ) ۵ أَظْهَرَ الْقَوْمَ: خهلكهكه كهوتنه
نيومرؤو نممجار رهويان كرد لهكاتى نيومرؤودا
دمستيان كرد بمرويشتن ۵ أَظْهَرَ فَلَانًا عَلَى السَّرِّ:
فلَانَكَمْسِ بيسمر نهينيهكهدا ناگادار كرد ۵
أَظْهَرَ فَلَانَ الْقُرْآنَ: فلَانَكَمْسِ قورئانى لهبمر
خويندموه ۵ أَظْهَرَ فَلَانًا عَلَى عِدْرَةٍ: يارمهتى
فلَانَكَمْسِ دا بؤئنهوى بيسمر دوژمنهكهى دا
زَالَ بَيْتٌ ۵ أَظْهَرَ الشَّيْءَ: شتهكهى خسته پاش
خويهوه، خستنيه پبشيهوه ۵ دهمگوترى: (أَظْهَرَ
حَاجِي وَأَظْهَرَهَا): گرنكى به پيداويستيهكه

نمداو بمبى نرخ سهبرى كرد ۵ ظَاهِرٌ بَيْنَ الثُّورَيْنِ
مظاهرة: دوو كراسهكهى بميهك گرتنو لهسمر
يهك لهبمى كردن ۵ ظَاهِرٌ فَلَانًا: يارمهتى
فلَانَكَمْسِ دا ۵ ظَاهِرٌ إِمْرَأَتُهُ وَمِنْهَا: بمژنهكهى
گوت تو وكموو پبشتى دايكم ليم حمرامى ۵
نممه شيوه تهلاهدانيكى سهردمى پبش
نيسلام بوو، نيسلام هات مهنى كرد ۵ ظَهَرَ
الْقَوْمَ: خهلكهكه لهكاتى نيومرؤودا رويشتن ۵
ظَهَرَ الْحَاجَةَ: پيداويستيهكهى دمرخست ۵ ظَهَرَ
الصَّلَاةَ: لمبشتى چهكهكه واژوى كرد، جبرؤوى
كرد، واته نهوى نووسى كهيهكيكى تر
مبلهغهكه ومربگرئى ۵ تَطَاهَرُوا: يارمهتى
يهكتريان دا ۵ كؤبونموه بؤئنهوى خؤپيشانندان
نهنجام بدن دؤى كاريك يان پالمبشتى بؤ
كاريك ۵ اسْتَظْهَرَ بِهِ: داواى يارمهتى كرد ۵

۵ الظَّنَّالَةُ: تؤممت ۵ الظَّنُّ: دمرك كردنى شته
بمبشيوهيهك لايمنى بون يان نمبوونى زياتر بئ
۵ وايش دمبى (ظن) ماناى يمهين دمگهيمنى ۵
الظَّنَّةُ: تؤممت ۵ الظَّنُونُ: همرشتيك بتمانمت
بئى نمبى ۵ دمگوترى: (رجل ظنون): پياويكه
بتمانم به عمهلى ناكري ۵ يان لهمهواو
قسهكانى دا كه دميانگيرپتهوه تانه ليدراومو
جيكى متمانم نييه ۵ (دين ظنون): همرزيكه
بتمانم بهدانهوى ناكري ۵ (بئر ظنون): بيريكه
نازاندرئى ئاخؤ ناوى تيدايه يان نا ۵ همروا
بمبياوى گوماناوى و دل بيسيش دمگوترى ۵
الظَّنِينُ: همرشتيك بتمانمى بئ نهكري ۵
تؤممتبار ۵ كهم خير و بئر ۵ مَطْنَةُ الشَّيْءِ:
شوئن گومانى شت ۵ الْمَطْنَانُ: سمرچاومو
ممرحيمي زانيارى كه ليكؤنمرومو فوتابى
زانكؤو خويندىن بالآ زانيارى لى ومدمست
دينن.

ظَهَرَ الشَّيْءُ ظُهُورًا: شتهكه دمركهوتنهوه دواى
نهوى ديار نممايوو سمرى ههلايهوه.

ظَهَرَ عَلَى الْحَانِطِ وَغَرَّةٍ: سمر ديوار كهوت.

ظَهَرَ عَلَى الْأَمْرِ: بيسمر نئشهكهدا ناگادار بوو.

ظَهَرَ عَلَى عِدْرَةٍ وَبِهِ: بيسمر دوژمنهكهى دا زال
بوو.

ظَهَرَ بِالْحَاجَةِ: كهمبايهخى دا بمپيداويستيهكان.

ظَهَرَ عَنِ الْعَارِ: عارو لهكهى پيوه نمووساو ليى
تهكيهوه.

ظَهَرَ الطَّيْرُ مِنْ بَلَدٍ كَذَا إِلَى بَلَدٍ كَذَا: بالئدمكه
لهفلان ولاتمهوه هاته خوار بؤ فلان ولات.

ظَهَرَ بِالشَّيْءِ: نازو شانازى كرد بهوشته.

إِسْتَفْهَرَ لِلشَّيْءِ: سَبَّيْرِي بؤْشْتَهْكَه نَامَادَمْكَرد،
 نِيحْتِيَاتِي كَرْد ۵ إِسْتَفْهَرَ الشَّيْءَ: شْتَهْكَمِي لَهْ بَمَر
 خَوْتِنْدَهْمُوَه ۵ الظَّاهِرُ: نَاوِيْكَه لَهْ نَاوَه جَوَانَهْكَانِي
 خُودَا ۵ دَهْشْكَوْتَرِي: (قَرَأْ ظَاهِرًا): لَهْ بَمَر
 خَوْتِنْدِيْبِيْمُوَه ۵ الظَّاهِرَةُ مِنَ الْأَرْضِ وَغَيْرِهَا:
 شُوْتِنْيِيْكَ بَهْ سَمَر شُوْتِنْيِيْكَ تَرْدَا بَرَوَانِي ۵
 بَمَر زَايِي وَ تَهْ بُوْلْكَه ۵ نَهْ كَمَر بُوْ جَاو بَهْ كَارَهَات
 بَهْ مَانَا جَاوِي دَمَر بَمَر بِيُوو زَهَق ۵ ظَاهِرَةُ الرَّجْلِ:
 هُوْزُو خِيْلِي بِيَاو خَزْمُو كَمَسُو كَارُو عَمَشِيْرَمْتِي
 ۵ الظَّاهِرَةُ الْجَوِيَّةُ: نَهْمُوِي كَار دَمْكَاتَه سَمَر
 بِيْنِيْنُو خَمِيَال ۵ الظَّاهِرِيَّةُ: بِيْرِيْكَن لَهْ زَانَاو
 شَمَر عَزَانَانِي نِيْسَلَام، سَمَر مَمْنَهْمَبُو بِيْشَهْوَإِيَان
 (دَاوُدِي كُوْرِي عَمَل كُوْرِي خَهْ لَمْفِي
 نِيْصِبَهْ هَانِيْبِيَه بَهْ دَاوُدِي ظَاهِرِي بَهْ نَاوَاوَانْكَه) ۵
 الظَّاهِرَةُ مِنَ الشَّرْبِ: بُوْشَاكِيْكَ كَهْرَسْتَهْمُو خُوْ
 لَهْ جَهْسْتَه نَهْ كَهْوِي زِيْرْكَرَاسُو فَانِيْلَه نَهْ بِيْن
 هَاتِي دُووَم سِيْيَهْم بِي ۵ هَمَرَاوَاوَه بُوْ دِيُوِي
 دَمَر مَهْوِي هَمَر شُو هَاتِي نَهْمُو رُوْمِي كَهْ لَهْ سَمَر
 زَهْوِي نَاكَهْوِي ۵ نَهْمُو بَارْجَه قَوْمَاشَهْ رَادَهْ خَرِي
 لَهْ سَمَر سِيْسَهْمُو هَمَر مَوِيْلَهْ نُوْسْتَن، جَمَر جَهْف
 ۵ الظَّهْرُ: بِيْشْت، بِيْجَهْوَانَهْ سَك ۵ وَآخِي
 سَوَارِي وَ بَارْمَبَر ۵ رِيْكَاي وَشْكَانِي ۵ زَهْوِي
 بَتَهْمُوو رَهْمَقَمَنُو تَهْ بُوْلْكَهْمُو كَرْد ۵ دَمْكَوْتَرِي:
 (قَرَأَ الْقُرْآنَ عَنِ ظَهْرِ قَلْبِهِ): قُوْرْشَانِي لَهْ بَمَر
 خَوْتِنْدَهْمُوَه ۵ (أَعْطَاهُ عَنِ ظَهْرِ يَدِهِ): بَهْمِيْن
 مَوْكَافَمَنَه بَهْمَشِي بِيْنْدَا ۵ هِيْج بِيَاو مَتِيْبِيَهْ كِي
 بَهْ سَمَر يَهْوَه نَهْمِيُوو ۵ (خَفِيْفُ الظَّهْرِ): كَهْم
 خِيْزَان ۵ (ثَقِيْلُ الظَّهْرِ): خِيْزَان زُوْر ۵ (قَلْبُ
 الْأَمْرِ ظَهْرًا لِبَطْنِ): كَار مَكَهْم بَاش هَهْ لِيْشْكَنِي وَ
 لِيْي وَرْد بَوْمَهْمُوَه ۵ (هُوَ يَأْكُلُ عَنِ ظَهْرِ يَدَيْهِ): مَن
 بَهْ خِيُوِي دَمْكَهْم ۵ (أَقَامَ بَيْنَ ظَهْرِيْهِمْ،
 وَظَهْرَانِيْهِمْ): لَهْ نَاوَايَان مَيَاهْمُوَه ۵ الظَّهْرُ: نِيَوْمَرُوْ،

كَاتِيْكَ خُوْر لَهْ نَاوَمَرِاسْتِي نَاسْمَان لَادَمْدَا ۵
 الظَّهْرُ: كَالَاي نَاوَمَال ۵ الظَّهْرَةُ: هُوْزُو عَمَشِيْرَمْتُو
 بَالِيْشْت ۵ الظَّهْرِي: لَهْ يَاد جُوْوه، نِيَهْمَال كَرَاو ۵
 الظَّهْرُ: يَارْمَتِيْدَمَر ۵ يَهْ كِيْكَ لَهْمُو يَزْدَه كَهْمَسِي
 يَارِيْكَهْرِي تُوْبِي بِيْن ۵ المَظَاهِرَةُ: خُوْبِيْشَانْدَانِي
 جَهْ مَوَمَرِي وَ دَمَر بَرِيْنِي رَاو بُوْ جُوْن ۵ المَظْهَرُ:
 دِيْمَمَنُو رَوَالَهْمْتِي شَت ۵ بَهْمِيُوْمَنْدِي ۵ صِيْفَهْمْتِي
 رُوَهْكَ لَهْمُو مَرَزَه جِيَا جِيَا كَانِي سَالْ دَا ۵ دَمْكَوْتَرِي:
 (المَظْهَرُ الرَّبِيْعِي، المَظْهَرُ الصِّيْفِي، المَظْهَرُ الْخَرِيْفِي،
 المَظْهَرُ الشَّتَائِي).

فهرهنگی ماموستا

عهره بی - کوردی

چونیه تی به کارهینانی نهم فهرهنگه :

* نه لبه ته نهم فهرهنگه (عهره بی - کوردی) یه، زمانی عهره بییش
زمانیکی (اشتقاقی) یه، نهمهش وا دهکات ریزکردنی وشهکان له ناو
فهرهنگدا به گویره ی (أ- ب- ت- ث.. هتد) کاریکی قورس بیت.
* هر له کونه وه زانایانی بواری فهرهنگ بو ریزکردنی وشهگه لی
ناو فهرهنگه کانیان ریازی جیا جیا یان په پرمو کردووه،
به ناو بانگترینینان دوو ریازن :

ریازی یه کهم : نه وه یه وشهکان تیکرا به (مجرد) و (مزید) هوه به
(اسم) و (فعل) و (حرف) هوه به گویره ی (تلفظ) و دهنگ ریزبه ند
بکرین، بو نمونه وه کو له قاموسی (المنجد الأجدی) ۱۸ په پرمو
کراوه.

ریازی دووه : نه وه یه : پیتی زیاده به رچاو نه گیریت و وشهکان به
گویره ی پیتته نه صلیه کانیان ریز بکرین و وشه (مزید) هکان ناواخن
بکرین.

نهم فهرهنگه به گویره ی ریازی دووهم ریکخراوه، هر وشه یه کت
مه به ست بوو ده بیت (مجرد) ده که ی بزانییت و نهم روانگه یه وه بو ی
بگه رییت و بیدرؤیته وه.

* نه گهر وشه که زیاد له مانایه کی هه بوو، ماناکان ریزکراون و
نیوانیان به هیمای (◇) له بزینیه یی دیاری کراوه، هر کاتیک نه وه
هیمایه دانرا نیشانه ی نه وه یه : یه کیک له ماناکانی وشه که ته واو
بووه و نه وه ی دوا ی نه وه مانایه کی تره.

